

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΟΡΤΟΔΡΟΜΙΟΝ

Η Τ Ο Ι

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣΤΟΥΣ ΑΣΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ.

Συνερανισθέν ἐ διαφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, πλουτισθέν μὲ πολλὰς
σμειώσεις, καὶ συντεθέν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν

Τ Π Ο

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΕΝ ΜΟΝΑΧΟΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ.

Νῦν δὲ ὁ πρῶτον ἐκδίδεται δαπάνῃ μὲν τῶν καταγεγραμμένων φιλοτίμων
συνδρομιτῶν, διὰ σπουδῆς, πόνου καὶ μακρᾶς ἀποδημίας

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

ΤΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ
ΤΩΝ ΕΠΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΚΟΥΡΤΑΙΩΝ.

Ἐπιστάσις δὲ φιλοπόνῳ τε καὶ φιλογενεῖ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Πρώην Δαλματίας κτλ. κτλ.

Κ Τ Ρ Ι Ο Υ

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ ΚΡΑΛΙΔΟΥ

Διορθώσει δὲ ἀκριβεῖ καὶ πολυπόνῳ

ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ.

ΠΡΟΣ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΑΠΛΟΤΕΤΕΡΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΑΤΚΥ.

1 8 3 6.

Ap. Eur. 707

GRAVER-00208

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΝ ΒΙΒΛΩΝ.

- „ Εἰλαπίνη θαλέθουσα ἐδέσμασι παντοδαποσιν
 „ Ὡςδε πρόκειται νῦν ἀσματικῶν Κανόνων.
 „ Δεῦρ' ἴτε, χριστοφόροι λαοί, ἐπὶ κρέσσονα αἶτα·
 „ Δαιτὸς ἐπιχθονίης δειπνέετ' ἀμβρόσια.

ΕΤΕΡΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΤΤΗΝ.

- „ Τίς ἤδε Βίβλος ἐστὶν ἡ καινὴ, φίλε,
 „ Ἡν χερσὶ κρατῶν, νῦν διέρχῃ σὺν πόθῳ;
 „ Ἡ ἀσματικῶν Κανόνων σεπτὸν νόα
 „ Δηλοῦσά ἐστιν. Εὖγε καλλίστης Βίβλου!

ΕΤΕΡΟΝ ΔΙΑ ΣΤΙΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.

- „ Κανόνας τοὺς ἀσματικούς δέξασθε, ἀδελφοί μου,
 „ Τοῦ Ἰωάννου καὶ Κοσμᾶ μετὰ ψυχῆς προθύμου.
 „ Οἷς κατεκόσμησαν φαιδρῶς τὰς ἐορτὰς Κυρίου,
 „ Καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας Μητρὸς τῆς τοῦ Ὑψίστου.
 „ Δέξασθε ὅμως τούτους δὲ ἤδη ἐρανισθέντας,
 „ Καὶ φράσει ἐν ἀπλοϊκῇ ὀρθῶς ἐρμηνευθέντας·
 „ Καὶ ἱκετεύσατε Θεὸν μετὰ χρέους εἰκότος,
 „ Ὅτι πὲρ τοῦ ἀντιγράψαντος καὶ τοῦ ἐκδεδωκότος.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ.

ΠΑ-

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΕ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Τὴν ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα γονυκλιτῶς προσκυνῶ, καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς χεῖρας πανευλαβῶς κατασπάζομαι.

Καθὼς προσωπικῶς, καθ' ὃν καιρὸν διέτριβεν ἡ Θειοτάτη αὐτῆς παναγιότης ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῶν Ἱβήρων, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος δοῦλος παρέστην ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ ἐκοινολόγησα αὐτῇ τὸν ὃν ἐθέμην σκοπὸν περὶ τῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν ἀπλὴν φράσιν τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεομήτορος, πρὸς δὲ καὶ τῶν τῆς Οὐκωήχου ἱερῶν Ἀντιφώνων· ἡ δὲ Θειοτάτη αὐτῆς κορυφὴ ἐνέκρινε τὸν σκοπὸν, καὶ μετὰς παραγίας αὐτῆς εὐχὰς ἐνίσχυσέ με, καὶ ἀμέσως ἠρξάμην, ὧν τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων ἐθεώρησεν αὐτοφεί· ἰδοὺ καὶ ἤδη παρίσταμαι ἐνώπιον τῆς παναγίας αὐτῆς κορυφῆς, διὰ τοῦ εὐτελοῦς μοι τέτου δουλικοῦ γράμματος, καὶ ἀναφέρω ὅτι ἐτελέσθησαν θεῖα συνάρσει διὰ τῶν παναγιῶν τῆς εὐχῶν. Ὅθεν πρῶτον παρακαλῶ θερμῶς, ἐπεὶ δὴ γινώσκει τὴν ἐνδειάν μου, νὰ γένη ἐπιταγή τις νὰ ἀντιγραφῶσι καθαρώτερον· δευτέρον δὲ, ἐπεὶ δὴ κατὰ θεῖαν νεῦσιν δι' ἀδείας αὐτῆς ἠρξάμην τούτου τοῦ θεοφιλοῦς ἔργου, κατὰ θεῖαν δὲ αὐτῆς νεῦσιν ἀνεκαλέσθην εἰς τὴν περισπὴν τῆς Οἰκουμένης Καθέδρας, ἀνατίθηναι τὰ δύο ταῦτά μοι ποιήματα πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν, ἵνα γένη δι' αὐτῆς πρόνοια νὰ ἐκδοθῶσι διὰ τῆς τυπογραφίας εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Οἶδεν ἡ παναγιότης τῆς πόσα πνευματικὰ δόγματα καὶ νοήματα περιέχουσι τόσον οἱ ἀσματικοὶ Κανόνες, ὅσον καὶ τὰ τῆς Οὐκωήχης ἱερᾶ Ἀντίφωνα, περὶ ἃ ἱεροὶ ἐξηγῆται ἐφιλοπονήσαντο εἰς Ἑλληνικὴν διάλεκτον· ἐκ τῶν ὁποίων ἐρανισάμενος τὰ πλείονα, προσεδέμην καὶ ὑποσημειώσεις ἐκ τῶν θεῶν Πατέρων εἰς ἐντελεστάτην σαφήνειαν τῶν ἐμφαινομένων δογμάτων καὶ νοημάτων ἐν τοῖς ἀσματικοῖς τούτοις Κανόσιν. Ἄς μὴν ἀποδοκιμάσῃ λοιπὸν, παρακαλῶ, ἡ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὰ εὐτελῆ ταῦτά μοι ποιήματα, καὶ στερηθῇ ἡ πληθὺς τῶν Ὁρθοδόξων τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν, ἥτις διὰ τῶν παναγιῶν τῆς εὐχῶν ἐλπίζεται, διὰ τὴν χορηγηθεῖσαν παρὰ Θεοῦ χάριν εἰς τὰς Ἱερὰς Πατέρας τοὺς Ἀσματογραφησάντας. Καὶ εὐελπίς εἰμι, καθὼς ἡ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πάλαι ἐνέκρινε θεοπνεύστως, θεσπίσασα νὰ ψάλλωνται εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, οὕτω παραπλησίως θέλει ἐγκρίνει καὶ προνοήσει καὶ ἤδη τὴν διὰ τύπου ἐκδοσιν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν τῆς τέκνων ὠφέλειαν· ἥς αἱ πανάγιοι εὐχαὶ εἰέν μοι φυλακτήριον!

αωσ'. Μαρτίου ἡ'.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιωτάτης Παναγιότητος

Ἐποκλιτῆς δοῦλος
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Γρη-

Γρηγόριος ἐλαίῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁσιώτατε ἐν Μοναχοῖς Κύρ Νικόδημε, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη τῇ λογιότητί σου, καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις! Ἐνεφανίσθη ἡμῖν γράμμα τῆς λογιότητός σου, δηλοποιοῦν περὶ τῆς ἀντιγραφῆς τῆς τῶν ἀσματικῶν Κανόνων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν ἐξηγήσεως. Ἐπαινοῦντες οὖν τὸν ζῆλον τῆς λογιότητός σου, ὅτι ἐγνωμέν σε δι' ἱκανῶν χρόνων φιλοπονώτατον ἐν πνευματικοῖς συγγράμμασιν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος, ἰδοὺ διορίζομεν τὸν ὀσιώτατον Κύρ Νικηφόρον χαρτοφύλακα, διὰ τὴν ἐγχειρίσιν τῆς λογιότητί σου τὰ τῆς ἀντιγραφῆς ἔξοδα, εἰς καθαρὰν διηλ. ἀντιγραφὴν τούτου σου τοῦ φιλοπονήματος· περὶ δὲ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως γίνεται φροντίς διὰ τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ἐγκρίνει σωτηριῶδι τὴν εἰς τὸ ἀπλούστερον ἐξήγησιν τῶν σχολιαστῶν Πατέρων, τόσον τῶν Ἀσματικῶν τούτων Κανόνων, ὅσον καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχῃ Θεοπνεύστων Ἀντιφώνων. Ἀντιγραφέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν δῶν τούτων φιλοπονημάτων σου, θέλεις ἐξαποστείλει αὐτὰ ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν φροντίζομεν Θεῷ εὐδοκοῦντος περὶ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως. Ἡ δὲ λογιότης σου ἔχει παρὰ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας δαφλεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλες εἰς τὴν αὐτῶν ἐξήγησιν· παρὰ δὲ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ τόσον περὶ αὐτῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν ἄλλων φιλοπονημάτων σου, τῆς τε τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν ἐξηγήσεως, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ Παύλου, καὶ τῆς τῶν Προφητικῶν Ψαλμῶν, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς Θεῖους Πατέρας καὶ λοιπῶν, ἀξιώσεως τῆς ἀντίμισθίας ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ τῆς λογιότητός σου!

αἰς'. Ἰουνίου ι.

Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Τοῦ

Τοῦ Σοφολογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδασκάλοις καὶ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἱερᾶς
καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου;

Κ Τ Ρ Ι Ο Υ

Ἰωσήφ τοῦ Πελοποννησίου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον.

Ανέγνω τὴν εἰς τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν τε καὶ Θεομητορικῶν Ἑορ-
τῶν ἐν ἀπλοϊκῇ φράσει ἐρμηνείαν τοῦ Σοφολογιωτάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου,
καὶ, ἀληθείας δικαζούσης, εὔρον ἐν αὐτῇ, κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν κρίσιν, οὐδὲν ἀντιβαῖνον τῷ
ὀρθῷ λόγῳ, οὐδὲ ἀπᾶδον τῆς εὐσεβείας· πάντα δὲ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, εὐθέα παρὰ
τοῖς νοοῦσι, καὶ πάντα ὀρθὰ παρὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινώσκιν· εὔρον γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ἄν-
θρακας μὲν καὶ σαπφείρους, τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τῆς ὑψηλῆς Θεολογίας τῆς Ἀγίας
Τριάδος· ὡς σμαράγδους δὲ καὶ ἰάσπιδας, τὰ μυστικά καὶ βαθέα νοήματα τῆς ἐνσάρ-
κου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὡς μαργαρίτας βαρυτίμους, τοὺς ἐν τῷ μεταξύ παρεμ-
πίπτοντας λόγους τῆς Φυσικῆς· καὶ ὡς τοπάζιον καὶ χρυσίον τὸ ἐκ Σουφίρ, τὰς θεω-
ρίας τῆς Ἠθικῆς Φιλοσοφίας· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εὔρον ἐν αὐτῇ πλοῦτον τεθνησαυρισμένον
τοῦ Πνεύματος· δι' οὗ πᾶσα μὲν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πλουτίζεται, πᾶς δὲ ὁ ἀ-
ναγιγνώσκων πλούσιος ἀποβαίνει, πλουσίας εὐρίσκων ἐν ἐκάστη ἐορτῇ Δεσποτικῇ τε καὶ
Θεομητορικῇ τὰς τῶν Θείων Πατέρων χρήσεις τε καὶ Μαρτυρίας. Ὅθεν καὶ εὐελπίς εἰ-
μι, ὅτι κοινωφελεστάτῃ τε καὶ πολυωφελεστάτῃ ἔσεται πάντως ἡ παρούσα Βίβλος παν-
τὶ τῷ Χριστωνύμῳ τῶν Ὁρθοδόξων πληρώματι.

ΕΠΙ-

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΕ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΙΓΓΡΑΦΕΑ.

„Ψυχωφελῇ πάμπολλα κείμενα φέρει
 „Ἡ Πυξὶς αὕτη ἀσματικῶν Κανόνων·
 „Καὶ γὰρ τράπεζαν παντοδαπῶν βρωμάτων
 „Προὔθηκε τήνδε Νικόδημος, οὗ κλέος
 „Ἐν ὀρθοδόξοις καὶ μονοτρόποις πέλει.
 „Ἰᾶλλε χεῖρας, ἵνα νοῦν πλήσης, ξένε.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

„Ὁ Συλλογιστὴς τῆς παρούσης Πυξίδος
 „Τὴν καλλονὴν σύλλεξεν ᾧδε τῶν λόγων
 „Πανηγυρικῶν Πατέρων τῶν ἐνθέων,
 „Οἷς τὰς ἐορτὰς ἐστόλισαν τὰς πάνυ,
 „Εἰς ὠφέλειαν πᾶσιν οἷς μέλει λόγος·
 „Ρεῖ γὰρ τὰ τῆς γῆς, καὶ λόγος μόνος μένει.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

„Βίβλος πέφυκα ἀσματικῶν Κανόνων
 „Τῶν Δεσποτικῶν Πανηγύρεων, φίλε,
 „Καὶ τῆς Πανάγνου Μητέρος Θεοῦ Λόγου,
 „Νυμφοστολούντων τὰς δὲ μουσουργοῖς λόγοις
 „Κοσμᾷ Ἰωάννου τε τῶν μελιρρύτων
 „Σὺν τῷ Ἰωσήφ τῷ σοφῷ Ὑμνογράφῳ·
 „Ἡν εὐφυῶς συνῆξε μ' ὡς ὁρᾷς μάλα
 „Ὁ Νικόδημος ἐλλογίμων τὸ κλέος.

Τοῦ

Τοῦ Ὁσιωτάτου, Ἐλλογιμωτάτου Χαρτοφύλακος Ἱβηρίτου,

Κ Τ Ρ Ι Ο Τ

Νικηφόρου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον.

Ανέγνω τὴν εἰς τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν Ἑρμηνείαν, τὴν ἐν ἀπλοϊκῇ φράσει ἐκ διαφορῶν συνερανισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σοφολογιατάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐμοῦ νοός, τὴν μὲν Βίβλον τὴν περιέχουσαν τὴν ρηθεῖσαν ἑρμηνείαν εὖρον ὡς πηγὴν νεκταρώδη καὶ πολυχεύμονα, ἥς τὸ ὕδωρ διειδὲς μὲν καὶ καθαρόν τῇ ὄψει, γλυκὺ δὲ καὶ μελισταγὲς τῇ πόσει, νεκρέργετον τῇ δυνάμει, καὶ ζωήρρυτον τῇ ἐνεργείᾳ· καὶ ὅλως εἶπεν εὖρον αὐτὴν πνευματικὴν καὶ χαριτόβρυτον τῇ ποιότητι. Εἶπεν ἄντις τῶν ποιητικευομένων·

„Νηπενθὲς ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων“.

Τὸν δὲ Συγγραφέα τῆς Βίβλου Κύριον Νικοδήμον εἶδον, ὡς ἀνορύξαντα καὶ ὀχετήσαντα, καὶ πόνοις ἀτρύτοις ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ ἀναστομώσαντα ὡς ἄλλο φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, ὡς ὕδατοφόρον πέτραν τοῦ Μωϋσέως, καὶ ὡς ὕδωρ τοῦ Σιλωὰμ τὸ ἀγαβλύσαν διὰ τοῦ Ἡσαΐου, τὴν διαληφθεῖσαν πηγὴν ἐκ τῶν ὑπερώων ὑδάτων τοῦ Πνεύματος· ἵν' ἐξ αὐτῆς ἀρύωνται νάματα ζωηρά τε καὶ ποτιμώτατα, τὸν ἀθάνατον προχέοντα γλυκασμὸν, ἅπαντα τὰ λογικὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρόβατα.

Εἴ τις οὖν διψᾷ διψῶς ψυχικὸν καὶ νοοῦμενον, προσερχέσθω τῇ πηγῇ ταύτῃ καὶ ζακόρως πινέτω ὕδωρ ζωηρὸν καὶ ἀθάνατον· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι πινόμενον, γενήσεται ἐν αὐτῷ ἄλλη πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος. Εὐχαριστεῖται δὲ εὐγνωμόνως καὶ τῷ τὴν πηγὴν ἀνορύξαντι ταύτην εἰς τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀπάντων ὠφέλειαν.

Πρὸ δὲ πάντων καὶ ἐν πᾶσι καὶ μετὰ πάντων εὐχαριστεῖται πολλάκις καὶ μυριάκις τῇ Παντοβασιλίᾳ Θεοτόκῃ Μαρίᾳ, τῇ Ἐφόρῳ καὶ κατ' ἐξοχὴν Προστάτιδι τοῦ ἀγιωρύμου τούτου ὄρους, ἧτις οὐ μόνον τῇ δραστηκῇ δυνάμει καὶ φωτοφόρῳ αὐτῆς χάριτι, καὶ ἐφώτισε καὶ εἰσέσχυσε τὸν Συγγραφέα τοιαύτην φιλοπονήσαι καὶ συγκροτῆσαι πολύμοχθον καὶ κοινωφελεστάτην Βίβλον, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν ἱεράν ταύτην γῆν ἀπέδειξεν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχαίων χρόνων Παράδεισον ἑαυτῆς καὶ οἰκεῖον περίβολον, ποικίλοις μὲν καρποῖς, παντοδαποῖς δὲ κατάκομον ἄνθεσι, καὶ φυτοῖς βρίθοντα πνευματικοῖς· ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον, οὐ μόνον ἀνδράσιν ἐργάταις τῶν σωτηρίων ἐντολῶν καὶ Θεοειδῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ Μούσαις ἱεραῖς κατηγλαῖσμένοις· εἰς δόξαν μὲν οἰκείαν καὶ τοῦ Μονογενοῦς αὐτῆς Υἱοῦ, εἰς ὠφέλειαν δὲ πατρός τοῦ Χριστῶν ἡμῶν πληρώματος.

ΕΠΙ-

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΔΩΔΕΚΑΣΤΑΛΛΑΒΟΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΚΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΒΙΒΛΟΝ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ “

„ Νῦν μεκταρώδης πηγὴ τῷ Κόσμῳ βλύζει·
„ Ἰὺν ταύτην πᾶς ἐν τῇ δὲ τῇ Πυξίδι,
„ Καὶ κατακόρως πῖε τὸ ταύτης μᾶμα·
„ Ἡδὺ γὰρ ἔστι καὶ ἀμβρόσιον ἅμα,
„ Φέρον ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος τῇ χάρις,
„ Ὀμβροβλυτοῦσαν καὶ πηγάζουσαν πᾶσι
„ Ροὴν δαφιλῆ δωρεῶν οὐρανίων,
„ Οἷς διψὸς ἐμτέτνηται τῶν αἰδίων.
„ Σὺ οὖν εἰ τούτῳ ἐρᾷς, μελέτα ταύτην.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ, ΕΧΟΝ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ “

„ Χαῖρε, Συγγραφεῦ τῆς παρούσης Πυκτίδος,
„ Ἀγιορεῖτα Νικόδημε τὸ κῦδος,
„ Ρώμῃ τε δόξα πατριωτῶν Ναξίων.
„ Τοὺς γὰρ Καμόμας διὰ πόμῳ μυρίων
„ Ὅλους μεθρημέρευσας ἑορτῶν θείων,
„ Φῶτα καὶ λόγους συλλέξας τῶν Ἀγίων.
„ Ἰδεῖν οὖν ἐπέοικε πᾶσι τὸν ἄνδρα
„ Λαοῖς, ὡς ὀρθόδοξον, σπουδῇ τ' ἐν ἅκρῳ
„ Ἀθανασίας συγγεγραφότα Βίβλον.
„ Ξερίζει δὲ ἡς ψυχὰς τῶν Χριστωρύμων.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΩ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΙΒΗΡΙΤΗΣ “

„ Ἰὺν, ἀδελφε, τὸ Ὅρος τὸ τοῦ Ἀθω,
„ Βρύον πῶς ἔστιν ἀγαθὰ πάντα ἅμῳ.
„ Ἡ γὰρ Θεόπαις Μαριάμ καὶ Κυρία
„ Ρεῖν ἐσκεύασε τοῦτο καλὰ μυρία.
„ Ἰδεῖν παρέχον τοὺς ἑαυτοῦ κατοίκους,
„ Τοῖς μὲν, ἀρετῶν, τοὺς δὲ, μουσῶν τροφίμους.
„ Ἡ Θεοτόκος, Σοὶ δόξα ὑπὲρ τούτων·
„ Σὸν γὰρ λειμῶνα ἔδειξας χῶρον τούτου.

Τοῦ

Τοῦ Ὁσιωτάτου καὶ Σοφολογιωτάτου ἐν Διδασκάλοις
κυρίου κυρίου

Χριστοφόρου, τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ σκήτει τοῦ Προδρόμου ἀσκουμένου, ἐπιστολὴ ἐπικυρωτικὴ
τῆς παρούσης Βίβλου, ἣν ἐπέστειλε τῷ φιλοπονήσαντι.

Τὴν ἀξιάγαστον καὶ ἐν Χριστῷ ἐπέραστόν μοι Ἑλλογιμότητά σου
ὑπερήδιστα κατασπάζομαι.

Ἀ' ἐγνων, ἀδελφε ἐν πνεύματι προσφιλέστατε, ἣν ἐδημιούργησας βίβλον, τὸ Ἑορτοδρόμιον· ἀνέγνων δὲ οὐχ ὅλον, μέρος δέ· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνου, ὡς ἐξ ὄνου, κατὰ τὴν Παροιμίαν, ἔγνων τὸν λέοντα. Ἀμέλει καὶ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος διακέχυμαι τὴν καρδίαν· τσαυτὴν γὰρ τινὰ μου λόγων ἀμβροσίαν ἐν τούτῳ κατεσκεύδασας, ἀγαπητέ, ὥς καὶ τὰς Σειρήνας, εἴ τινες ἄρα καὶ ἐγένοντο, καὶ τὰς ἀηδόνας αὐτὰς φρούδας ἀτεχνῶς παρ' ἐμοὶ ἐλεγχθῆναι (πλὴν εἰμὶ τις ἀηδὼν τὰς οὐρανίους Δυνάμεις ἐκδέξαιο). Εἶδον ἐν ἐκείνῳ τὸ καιρὸν, ἥλῳ γεγωνότερον ἀντιφθεγγομένην τῆς πρωτοτύπου φωνῆς· καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, εἶδον κατὰ τὸν ἐπιθυμιῶν ἄνδρα, φωνὴν λόγων, ὡς φωνὴν ὄχλου. Ταύτη τοι, καὶ τοῦ Θεολόγου Τίου τῆς βροντῆς ἐν Εὐαγγελίοις κλεισθέντος διὰ τὴν τῶν οὐρανίων καὶ ὑπερφυῶν δογμάτων ἔκφανσιν, οὐκ ἀπεικόνως ἄν τις καὶ σὲ Τίδον βροντῆς προσαγορεύσειε, διὰ τὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀγιοφθόγγων ἀσμάτων σαφήνειαν· ταῦτα γὰρ μόνῃ δεξαμένη τις καθάπερ πέφυκε, πεπληρωμένη μὲν ὕδατος ποτίμου τε καὶ ζωηρῦτου, ἐσφραγισμένη δέ, διὰ τὴν ἐπιθυμιάζουσαν αὐτῇ ἀσάφειαν, καὶ ἥκιστα πᾶσι χρήσιμος· ἀλλ' αὐτὸς τὸ πλῆρες ταύτης καὶ γλυκερὸν εἰς πολλοὺς ρύακας σκεδάσας, ἐπ' ἀδείας παρέρσχες ἐμφορεῖσθαι τοῖς πᾶσιν· ἔνθεν μὲν γὰρ τὴν ἰσχύοντα τούτων εἰς πλατύτητα μεταθεῖς, ἐκείθεν δὲ βάθος νοημάτων προσθεῖς· καὶ ἔνθα μὲν εἰς ὕψος θεωριῶν ἀναχθεῖς· ἔνθα δὲ ὀρθῶν δογμάτων μῆκος ἐκθεῖς· καὶ μὲν δὴ καὶ μελισσῶνα μαρτυριῶν ἐρανισθεῖς ἔκ τε τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, ἔκ τε τῶν ἐνδοξοτέρων ἐν λόγοις Ἀγίων, καὶ αὐτῶν τῶν θύραθεν σοφῶν, οὕτω διὰ πάντων αὐτῶν νύγασας ὡς ἄλλη τις Ὀλύμπιος ἀστραπὴ, καὶ ἐσφαίρωσας τοῖς πιστοῖς ὡς ἐν ὀστρέῳ τῇ Βίβλῳ ταύτῃ μαργαρίτας αὐτόχρημα· οὓς εἴσοι ἐξείη τύποις ἐκδοῦναι εἰς φῶς, οὐκ εἰσὶ λαλιαί, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκουτισθήσονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· καὶ τοῦτο οὐκ ἄλλως, ἀλλὰ μετὰ πόθου, ἀλλὰ μετὰ προθυμίας, ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς· καὶ εἴθε γένοιτο γένοιτο!

Τῆς Ἑλλογιμωτάτης, καὶ ἐν Χριστῷ τρισεπεράστου μοι Ὁσιότητός σου
ὅλος ἐκκρεμῆς τὴν ἀγάπην

Χριστοφόρος Μοναχὸς ἐκ τῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου σκήτης.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐπίγραμμα Ἰαμβικὸν εἰς τε τὴν Βίβλον καὶ τὸν Συγγραφέαντα.

- „Εὐφημίαις γέραιρε, ὡς θεῖμις, φίλε,
- „Τὸν Νικόδημον, οὗ πόνημα ἡ Βίβλος
- „Αὕτη ὑπάρχει ἡ πανωφελεστάτη
- „Τοῖς Ὁρθοδόξοις· ὦ καλοῦ Θεολογίου!

ΝΤ-

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΨΥΧΗ ΠΡΟΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΝ.

- ν. Φαίδιμ' ἄνερ, τῷ θεῷ πεφιλαμένε, καὶ μάλα χαῖρε!
- β. Τίς δ' ὢν, ξεῖνε, πάρει; λέξον σαφῶς τόδε μοι.
- ν. Θάρσσε· πνεῦμα πέλω Νικοδήμου, ἀρχιερεῦ θεοῦ,
Οὗ βίβλος σπουδᾷ ἐς φάος ἤλυθε τεῦ.
Ἡ'κω δ' ἐξ Αἶδαο, ἔκητι θεοῦ μέγαλοιο,
Ἀγγελίαν τερπνὰν τάνδε τοι ἀγγελέων·
Ἀφθιτ' ἀεθλά τοι, ὦνερ, θεοῦ πάρ' ἐτοῖμα τέτυκται.
Σκηνῆς εἰν μακάρων αἰδίδης, ἀγαθὲ,
Ἔργων σῶν πέρι. Τοῦνεκ' ἐγὼν εὐγνώμονι ψυχᾷ
Βίβλον τὰν ἱρὰν σοὶ ἀνέστην ἱερέ.
Ἄνυσα βουλὰν τὰν θεοῦ· νοστῶ· κύδιμε χαῖρε!
- β. Βάσκ' ἴθι· μνάσαι δὲ μεῦ σὺν μακάρεσσι, μάκαρ.

Τῷ Ἱεράρχῃ Βενεδίκτῳ καὶ Νικοδήμῳ
Μοναχῷ σεβασμοῦ ἕνεκα προσφέρει ταῦτα

Π. ὁ Φιλιππίδης.

ΤΩΙ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩΙ

ΚΑΙ

ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩΙ ΗΜΙΝ ΔΕΣΠΟΤΗΙ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΙ ΠΡΩΗΝ ΔΑΛΜΑΤΙΑΣ,
ΙΣΤΡΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΚΥΡΙΩΙ

ΚΥΡΙΩΙ ΒΕΝΕΔΙΚΤΩΙ ΚΡΑΛΙΔΗΙ

κτλ, κτλ, κτλ.

ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους ἐμελώδησαν μὲν πρὸς αἶνον τῆς ἀφάτου τοῦ Σωτῆρος Φιλανθρωπίας Πατέρες θεόπνευστοι, ψάλλεσι δὲ οἱ πανταχῶς τῆς οἰκουμενῆς ναοὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἡρμήνευσε δὲ διὰ τὰς ἀπλυστέρους ὁ ἀοιδίμος Νικόδημος, προσφέρουσι δὲ οἱ τύποι ἔτι διασαφηνισμένους εἰς ὅλον τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν πλήρωμα, χρέος μας ἐκρίναμεν πάντων χρεῶν δικαιοτάτον ἵνα ἀναθήσωμεν εἰς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα. Σιωπῶμεν, σεβάσμιε Ἄνερ, τὸ χρέος τὸ ὁποῖον πρὸς Σε ἔχομεν κοινὸν μὲ ὅλους τὰς ὁμογενεῖς, ὅσοι ἐγνώρισαν τὴν καλοκάγαθον ψυχὴν Σου, ἐκ τῶν ὁποίων κανεῖς δὲν ἀπῆλθεν ἀπὸ Σοῦ ἀπείρατος τῆς χρηστότητός Σου. Τὰς φιλανθρωποὺς Σου ἀρετὰς κηρύττει μὲν ὅλη ἡ ἐνταῦθα τῶν ὁμογενῶν κοινότης, κηρύττουσι δὲ ὅλαι αἱ εἰς τὸ θεοφρόνητον τῆς Αὐστρίας κράτος κοινότητες ἡμῶν, ἐὰν ἐξαίρεθῇ τις ἀρετῆς καὶ παιδείας ὀρθῆς ἀγευστος ψυχή. Ἄς ἐπαινεῖ λοιπὸν ἄλλοι τὰς εἰς ὅλους γνωστὰς ἀρετὰς Σου. Ἡμεῖς δὲ, ἀγαθὲ πανιερώτατε Δέσποτα, χρεωστέμεν ἵνα συνάψωμεν εἰς ταύτην τὴν βίβλον τὸ ὄνομά Σε μὲ τὰ ὀνόματα τῶν θεοφόρων μελωδῶν, τῶν θείου Κοσμᾶ καὶ τῶν θείου Ἰωάννου τῶν Δαμασκηνῶν, τῶν συνταξάντων τὰ ἱερά ἄσματα, καὶ τῶν ἀοιδίμων

Nε

Νικοδήμου, τῷ μεθερμηνεύσαντος αὐτά· ὅχι μόνον διότι πολλαχῶς εἶσαι ὅμοιος μὲ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους Πατέρας, ἀλλὰ, τὸ κυριώτερον, καὶ διότι ἄνευ Σοῦ ἡ Βίβλος ἤθελε μείνειν εἰσέτι ἀνέκδοτος. Διότι, τίς εἶναι ὁ ἐνθαρρύνων ἡμᾶς μικροψυχήσαντας ἐκ τῶ πρώτου δυστυχοῦς ἡμῶν ἐγχειρήματος, ὡς ἐδηλώσαμεν εἰς τὴν δευτέραν μας προκήρυξιν; (1) τίς ὁ ὑποδεχθεὶς καὶ φιλοξενήσας ἡμᾶς ὡς πατὴρ ἀγαθὸς τὰ τέκνα του; τίς, τὸ κεφαλαιωδέστατον, ὁ ἀναδεχθεὶς τὴν φροντίδα ὅλην καὶ ἐπιστάσιαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου; Σὺ, τῶν ἡμετέρων Ἱεραρχῶν ἐγκαλλώπισμα, ἐκ Θεοῦ ζήλου ἀναφλεχθεὶς, ἐβάστασας ὅλα ταῦτα τὰ βάρη. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα κατέπραξεν ἡ ἀγαθότης ἡ Σὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρόγραφον παραλαβὼν, τὰ μὲν ἐκ τῆς λεπτογραφίας, τὰ δὲ ἐκ προσθηκῶν περιπτῶν, τὰ δὲ ἐξ ἐλλείψεων ἀπληρώτων, τὰ δὲ ἐξ ἀντιγραφῆς ἀπαιδευτοῦ, δυσανάγνωστον γεγόμενον, καὶ πλήρες σφαλμάτων, μεταχειρισθεὶς τὴν ἐκ τῆς φιλομαθείας Σοῦ σύνεσιν καὶ κρίσιν, συμφώνως μὲ τὸν κατ' εὐδοκίαν Θεῖαν παρευρεθέντα ἐνταῦθα λόγιον, τὸν χρηστὸν λέγομεν Φιλιππίδην, διελεύκυνας, μετερρύνθμισας, ἐκάλλυνας, διελάμπρυνας τὴν Βίβλον.

Εὐλόγως λοιπὸν χρεωστῇ εὐχαριστίαν εἰς τὴν Σὴν Πανιερότητα ὅλον τὸ χριστιάνικον γένος, καὶ μάλιστα ὅσοι τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ἐψαλλαν μέχρι τοῦδε τοὺς ὕμνους χωρὶς νὰ ἐννοῶσι τί ἐψαλλαν· οὗτοι, σεβάσμιε Ἄνερ, ἀπαλλάττονται τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ἐπίπληξιν, τὴν ὁποίαν ἐπέπληξεν ὁ Θεὸς Ἀπόστολος Φίλιππος τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλείσεως Κανδάκης „ Ἀρά γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις; “ ὅτι πάντες εἰς τὸ ἐξῆς θέλουν γινώσκειν τὰ ὑμνολογούμενα. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀειμνήστου Νικοδήμου ἡ ψυχὴ, „ Εἴ τις αἰσθησις τοῖς ἀπερχομένοις “, διὰ νὰ εἰπῶμεν μετὰ τῶ φωστῆρος τῆς θεολογίας τῷ ἐκ Ναζιανζοῦ Γρηγορίῳ, ἀγάλλεται διὰ τὴν αἴσιον ἐκβασιν τοῦ φιλοπονήματός του, καὶ εὐγνωμονεῖ πρὸς τὴν Σὴν πανσέβαστον Πανιερότητα.

Ἡμεῖς δὲ οἱ ταπεινοὶ θέλομεν κηρύττειν πάντοτε, ἕως οὗ ζῶμεν καὶ πανταχοῦ τὴν περὶ ἡμᾶς Σοῦ ἐπιείκειαν, καὶ αἶροντες χεῖρας πρὸς τὸν πανάγαθον Κύριον, θέλομεν ἱκετεύειν τὴν Θεῖαν του ἀ-

γα-

(1) Ὁρα ταύτην ἐν τῇ τέλει τῆς βίβλου.

γαθότητα, νὰ Σὲ διατηρῇ ὑγιαίνοντα καὶ μακροημερεύοντα, διὰ νὰ ἐκτελέσῃς καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, πρὸς κοινὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν πληρώματος ὠφέλειαν.

Δέξαι, φιλόμουσε Ἱεράρχα, τὴν εὐγνωμοσύνην μας ταύτην μετὰ τὴν χρηστότητα ἐκείνην, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐδέχθη καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὸν εὐτελεῖ τῆς χήρας κοδραντίν, καὶ χάρισαι ἡμῖν τὰς πατρικὰς Σου εὐχὰς καὶ εὐλογίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων μας καὶ ψυχικὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Ἐν Βενετίᾳ τῇ 10. Μαΐου 1836.

Τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος
εὐπειθεῖς ἐν Χριστῷ Υἱοὶ

Στέφανος καὶ Νεόφυτος οἱ Σκουρταῖοι.

Ἀσάτε τῷ Κυρίῳ ὄσμα καιρόν.

Ψαλμ. ρμθ'. ι.

Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς, ἐν αὐταῖς γὰρ

Εὕρησете ζωὴν τῇ αἰῶμιον.

Ἰωάν. Κεφ. ι. §. λθ'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

Ὅσον ὁ Θεὸς εὐεργετῇ τοὺς ἀνθρώπους, τόσον καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν χρέος νὰ εὐχαριστοῦν τὸν εὐεργέτην αὐτῶν Θεόν· ἀχάριστος γὰρ ὁμολογουμένως καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὅς τις εὐεργετούμενος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν προσφέρει αὐτῷ καὶ τὰς διὰ λόγων εὐχαριστίας. Καὶ τοῦτο ἐδήλωσε μὲν πρότερον ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ εἰπὼν πρὸς τὸν Θεόν· „Ἐξομολογήσεται σοι, ὅταν ἀγαθῶν αὐτῷ“ (Ψαλ. μὴ. 19.)· ἤγουν ὅταν σὺ, Κύριε, δώσῃς ἀγαθὰ καὶ εὐεργεσίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, τότε καὶ ὁ ἄνθρωπος θέλει σοὶ προσφέρει ἐξομολόγησιν· ἦτοι εὐχαριστίαν· ἐδήλωσέ δὲ ὕστερον καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν δέκα λεπτῶν, ὅς τις παραπονεῖται ἐκεῖ διὰ τὴν ἀχαριστίαν, ὅπου ἔδειξαν οἱ ἐννέα λεπτοὶ εἰς τὴν εὐεργεσίαν, ὅπου ἔλαβον, οὕτως εἰπὼν· „Οὐχὶ οἱ δέκα ἐπαθάρισθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχὶ εὐρέθησαν ὑποστρέφαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἀλλογεὴς οὗτος“ (Λουκ. ιζ'. 17.); Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς Λόγος ἐστὶ ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, καὶ μὲ τούτο τὸ ὄνομα χαίρει νὰ ὀνομάζεται, ἄρα καὶ ἡ διὰ λόγου εὐχαριστία εἶναι εἰς αὐτὸν ἢ πάντων τῶν ἄλλων μᾶλλον εὐπρόσδεκτος· λόγος δὲ εἶναι, ὅχι μόνον ὁ ἀναγινωσκόμενος μὲ πεζὴν καὶ ἄμετρον φράσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ συνθεμέμενος μὲ στίχους ἐμμέτρους καὶ μὲ ᾄσματα καὶ ᾠδὰς.

Οὕτω λόγου χάριν εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ὁ Μαῦσῆς, ὅταν ὁ Θεὸς ἐποίησε τὴν μεγάλην ἐκείνην εὐεργεσίαν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἐσύνθεσεν εἰς Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν μὲ στίχους ἑξαμέτρους τὴν πρώτην ᾠδὴν, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, καὶ ἔβαλλεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεόν μὲ ὅλους τοὺς ἄνδρας, εἰς εὐχαριστίαν τῆς τόσο μεγάλης χάριτος· οὕτως ἡ Προφῆτις Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἐνήργησεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεός, ἐποίησε τὴν τρίτην ᾠδὴν· ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐσύνθεσαν τὰς ᾠδὰς τῶν εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, τὸν μὲν Ἰωάνν διασώσας ἀπὸ τοῦ κήτους, τοὺς δὲ τρεῖς Παῖδας διασώσας ἀπὸ τὴν κάμινον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ τοὺς περισσοτέρους τοῦ Ψαλμοῦ, οἳ τινες εἶναι συνθεμέμενοι μὲ μέλος καὶ ᾠδικὴν ἀρμονίαν, προσφέρει εἰς τὸν Θεόν, πρὸς εὐχαριστίαν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας εἰς αὐτὸν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους ἐνήργησεν.

Εἰς δὲ τὴν Νέαν Διαθήκην, ὅταν διετάχθησαν νὰ πανηγυρίζωνται ἐτήσίως αἱ μεγάλαι καὶ Δεσποτικαὶ ἑορταί, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξέχεεν εἰς τὸν Κόσμον τὰς ποταμὰς τῶν χαρίτων καὶ εὐεργεσιῶν διὰ τῆς ἐνσάρκου τε οἰκονομίας (εὐεργεσιῶν γὰρ ὑποθέσεις καὶ δωρεῶν εἶναι αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταί), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος Θεοδωρίτος ἔγρα-

ἔγραφε· „Φροντίσιν ἡμᾶς καὶ λύπαις μετὰ τὴν ἀμαρτίαν συζεύξας ὁ δημιουργήσας Θεός, „παρέσχεν ἡμῖν παραμυθίας ψυχῆς ἀφορμὰς τὰς θείας ἐν μέσῳ τεθεικώς ἑορτὰς· αἱ γὰρ „τῶν ὑποθέσεις, καὶ τῶν θεοδότην ἡμᾶς ἀναμνήσκουσι δωρεῶν, καὶ τὴν παντελὴ τῶν „αιαρῶν προμηνύουσι λύσιν“ (Ἐπιστολ. ἑορταστικ. Ε.). ἔταν, λέγω, διατάχθησαν αἱ Δεσπτικά ἑορταί, τότε πολλοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπρόσφε-
ραν τῷ Δεσπότη Χριστῷ εἰς λόγον εὐχαριστίας, ὅχι μόνον λόγους πανηγυρικοὺς τὰς ὑ-
ποθέσεις τῶν ἑορτῶν μὲ φράσιν πεζὴν περιέχοντας, ἀλλὰ καὶ ποιήματα ἔμμετρα, καὶ
ᾠσματα ἐναρμόνια, καὶ μέλη καὶ ᾠδὰς διαφόρους ἐσύνθεσαν, τὴν ὑπόθεσιν καὶ αὐτὰ τῆς
ἑορτῆς περιέχοντα, καὶ τέρποντα τὸν χριστιανισμόν τοῦ Κυρίου λαόν, διὰ τοῦ μέλους καὶ
τῆς ἀρμονίας. Ἐσύνθεσαν δὲ ταῦτα οἱ ἀνωτέρω Πατέρες, κατὰ ζῆλον καὶ μίμησιν τῶν
παλαιῶν ἐκείνων ᾠδῶν, καὶ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου ἀνεφέραμεν. Διὰ τί δὲ
τὰ ποιήματα ταῦτα μετὰ μέλους ἐσύνθεσαν; „Ἰνα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τῷ
„προσινεῖ καὶ λείῳ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ἀφέλιμον λανθανόντως ὑποδεξώμεθα,
„κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, οἱ τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς
„κακοσίτοις, μέλιτι πολλάκις τὴν κύλικα περιχρίουσι· διὰ τοῦτο τὰ ἐναρμόνια ταῦτα
„μέλη ἐπιπνεύονται, ἵνα οἱ νεκροὶ τὸ ἥθος τῷ μὲν δοκεῖν μελωδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς
„ψυχὰς ἐκπαιδεύωνται“ (Ἑρμην. εἰς τὸν ἀ. Ψαλμόν).

Οὕτως ὁ ἱερός Κλήμης Ἀλεξανδρείας, ὁ κατὰ τὸν Β'. αἰῶνα ἀκμάσας, ἐσύνθεσεν εἰς
αἶνον καὶ εὐχαριστίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μερικὰ ἔμμετρα ἔπη καὶ ᾠσμα-
τα· οὕτως ὁ μάρτυς Ἀθηνογένης ἐσύνθεσε τὸ „Φῶς ἱλαρὸν“, διὰ τὸ ἡλάττεται κατὰ τὸ
ἐσπέρας εἰς αἶνον καὶ εὐχαριστίαν Θεοῦ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μέγας Βασίλειος· ὁμοίως καὶ
Νέπως ὁ ἐν Αἰγύπτῳ Ἐπίσκοπος, καὶ Οὐϊκτωρίνος, καὶ Λαυτάντιος, καὶ ὁ Θεολόγος
Γρηγόριος (ὅρα σελ. 40. τῆς ἱερᾶς Τελετουργίας), καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, καὶ Ἰωσήφ
ὁ Ὑμνογράφος, καὶ ὁ Ἀνατόλιος, καὶ ἄλλοι πολλοί· μάλιστα δὲ καὶ ἑξαίρεται ὁ ἐξ
Ἱεροσολύμων Ἱεράρχης Κοσμάς (1), καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὁ Ἱεροσο-
λύμων πρεσβύτερος (2), αἱ δὲ δύο ἱεραὶ Μοῦσαι, καὶ οἱ δύο οὐράνιοι Ὀρφεῖς, καὶ αἱ δύο
καλ-

(1) Οὗτος ὁ θεῖος καὶ Ἱεράρχης Κοσμάς παρε-
κίνησε τὸν σύμπαν καὶ ὁμόψυχον αὐτῷ ἁγίον Ἰω-
άννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ συνέγραψε τὸ Βιβλίον
τὸ καλούμενον Πηγὴ τῆς γνώσεως· τὸ ὅποιον περιέ-
χει τὴν λογικὴν, ἢ διαλεκτικὴν, κατὰ φιλοσόφους
γράφει περὶ ἑκατὸν τριῶν αἰρέσεων, καὶ περὶ ὀρθο-
δόξου Πίστιος. Τέτοιο δὲ τὸ Βιβλίον συγγραφῆς κα-
θ' ὑπακοὴν ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, ἀπέστειλεν οὐ-
τὸ εἰς τὸν ἅγιον Κοσμὸν μετὰ καὶ ἐπιστολῆς, ἐ-
πιγράφων ταῦτα· „Τῇ Ὁσιωτάτῃ καὶ Θεοφιλήτῃ
„Πατρὶ Κοσμᾷ ἁγιωτάτῃ Ἐπισκόπῳ τοῦ Μαΐου-
„μα, ἐλάχιστος Μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος Ἰωάν-
„νης ἐν Κυρίῳ χαίρειν“.

(2) Περὶ τοῦ θεῖου Δαμασκηνοῦ ταῦτα γράφει
Μακάριος ὁ Ἀγκύρας ἐν κεφ. λβ. κατὰ Βαρλαάμ·
„Δαμασκηνὸν μὲν τοι εἶπῶν, πάντας τὰς Διδασκα-
„λους καὶ Θεολόγους συμπεριλαβὼν ἐδήλωσα· σπῶ-
„μα γὰρ καὶ διερμηνεύς οὗτος ὁ πᾶν πάντων τῶν
„Θεολόγων· οὐ χάριν, καὶ οὐ λέγω, γράφει, ἀλλὰ
„λέγομεν, φησὶν· οὐ γὰρ ἡλίκαν τὸ τῶν λόγων ὕψος,
„καὶ ἡ τῶν δογματῶν ἀκρίβειά τε καὶ σπᾶρμη,
„καὶ ὅσον τὸ ἐν ἅπασιν μέγιστον κλέος, ἢ τῶν οἰ-
„κουμένων ἁγίων Συνόδων ἐβδόμῃ παρίστανται“.
Ἐπὶ δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ἀκροπολίτης περὶ τοῦ
Δαμασκηνοῦ ταῦτα· „Ἐάσω τὰλλα, παρήσω τοὺς
„ἐγκωμιαστικὰς λόγους τῶν ἁγίων, τοὺς αἰνετη-
„ρίους τῆς Θεομήτορος, τοὺς τὰς σεβασμίας ἑορτὰς
„περικροτούντας, αἱ δὲ πρὸς χορίαν μετακαλοῦνται
„θειοτέραν ὄντως καὶ κρείττονα (τὰτο φαίνεται νᾶ

λέγει διὰ τοὺς ᾠματικούς Κανόνας τῶν ἑορτῶν)·
„τὴν δὲ Πηγὴν πᾶς ἀρετὰ παραδραμοῦμαι τῆς γνώ-
„σεως; ἢ πᾶς οὐχὶ καὶ ἐκ παρόδου ταύτης ἀρυσω-
„μαι, ἵνα πρὸς τὸν ἐφεξῆς δρόμον ἀκμαϊότερος γέ-
„νωμαι“; Διὰ τί δὲ ἡ Βίβλος αὕτη τῇ Δαμασκη-
νᾷ ἀνωμάσθῃ Πηγὴ γνώσεως; Ἀποκρίνεται Γεώργιος
ὁ Χιουσιάτης καὶ λέγει· „Ἐπιγράφεται δὲ Πηγὴ
„γνώσεως κατ' ἐξοχὴν, ὡς οὐκ ἐστὶν ἐξω ταύτης
„τῆς Βίβλου γνώσις, εἴτε ἀνθρωπίνη, εἴτε θεία,
„καὶ ἀπλῶς, εἴτε θεωρητικὴ, εἴτε πρακτικὴ, εἴτε
„ἐγκόσμιος, εἴτε ὑπερκόσμιος“. Μὲ τοὺς δύο δὲ
Ἱεροὺς Μελετδοὺς, τὸν Κοσμὸν, λέγω, καὶ τὸν
Ἰωάννην συναριθμεῖται καὶ τρίτος ὁ νύξημένος καὶ
φερόνυμος Ἰωσήφ, ὁ κατ' ἐξοχὴν καλούμενος Ὑμνο-
γράφος, ὁ ἀπὸ τῆς Σικελίας καταγόμενος. Οὗτος ὁ
σοῖδιμος μετὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἐκόσμησε
τὴν ἐνδόξον ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, με-
λουρησας εἰς αὐτὴν τὸν δεύτερον Κανόνα τὸν εἰς τὸν
Δ'. ἡχόν. Εἶπα δὲ ὅτι ὁ ἅγιος οὗτος Ἰωσήφ φερω-
νύμως εἶναι νύξημένος, διότι Ἰωσήφ Ἡψημένος δη-
λοῖ· ἀλλὰ καὶ Ὑμνογράφος καλεῖται, ἐπεὶ αὐ-
τὸς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἱεροὺς Μελετδοὺς περισσοτέ-
ρους ᾠμαστικούς Κανόνας ἐπιλοπόννησεν· ὥστε οἱ πε-
ρισσότεροι ἅγιοι τοῦ χρόνου ἀπὸ αὐτὸν μὲ Κανόνας
ἐκοσμήθησαν· καὶ σχεδὸν οἱ ἐν τοῖς ὀκτῶ Μηνασίαις
τοῦ χρόνου περιεχόμενοι Κανόνες τοῦ Ἰωσήφ εἰσὶ
πλήρεις· μόνοι δὲ οἱ Κανόνες οἱ ἐν ταῖς τέσσαρσι
Μηνασίαις περιεχόμενοι τῶν ἄλλων Μελετδῶν εἰσὶ
πῶνμα.

καλλιμέλαδοι καὶ γοργογλυκόστροφοι ἀνδρόνες τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας· αὐτοὶ ἐκόσμησαν, αὐτοὶ ἐχαρίτωσαν φερωνύμως, καὶ αὐτοὶ κατεγλύκαναν ὅλας τὰς δημοσίας καὶ μεγάλας καὶ δεσποτικὰς ἐορτὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, μετὰ τὰς ἀσματικούς αὐτῶν Κανόνας, καὶ μετὰ τὰ μελίρρυτα καὶ τεκταράδια μέλη, ὅπου ἐσυνάρμοσαν οἱ τρισόλβιοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὸς ὕμνον καὶ εὐχαριστίαν τῶν μεγάλων εὐεργεσιῶν τοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς, πρὸς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν τῶν ψαλλόντων καὶ ἀναγινωσκόντων καὶ ἀκούοντων αὐτοὺς Χριστιανῶν.

Ὁθεν ὁ Σοῦΐδας ἐν τῇ λεξικῇ εἶπε τὸ μέγα τοῦτο ἐγκώμιον περὶ τῶν ἀσματικῶν Κανόνων τῶν δύο τούτων Ἱερῶν Μελωδῶν· „Οἱ γοῦν ἀσματικοὶ Κανόνες Ἰωάννου τε καὶ „Κοσμά σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέχονται, μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθῇ“· καὶ ὁ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων εἶπε περὶ τῶν δύο τούτων Μελωδῶν· „Πλὴν ἐπίσης θαυμάζεσθαι χρὴ τοὺς Μελωδοὺς ἀμφοτέρους, ἄλλως καὶ ἄλλως ὑμνήσαντας τὰς θείας ταύτας ἐορτὰς, καὶ ὡς ἡ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐπέπνευσεν“.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ρηθέντες Κανόνες ὅχι μόνον συνετέθησαν εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ νοήματα περιέχουσιν ὑψηλὰ καὶ θεολογικὰ, διὰ τοῦτο εἶναι δυσκολοκατάληπτοι καὶ τὰ εἰς τὰς ἀπλοϊκούς ἡμῶν ἀδελφούς, τὰς ἀπείρους γλώσσης Ἑλληνικῆς. Τί λέγω; καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ εἰδήμονες γραμμάτων Ἑλληνικῶν δυσκολεύονται νὰ καταλάβουν τὰ νοήματα ὅπου περιέχουν οἱ Κανόνες. Τούτου χάριν ἐπεχείρησαν νὰ ἐξηγήσουν αὐτοὺς καὶ νὰ σχολιάσουν· πρῶτον μὲν ἀνώνυμός τις ἐξηγητὴς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξηγήσις εὐρίσκεται χειρόγραφος ἐν μεμβραίνῳ βιβλίῳ (1)· δεύτερον δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος, ὅς τις εὐρὼν τὰς τοῦ ἀνώνυμου ἐξηγήσεις, καὶ ἰδὼν αὐτὰς ὅτι δὲν ἐπιτυχαίνουν τὴ σκοποῦ, οὐδὲ προσφυῶς καὶ ἀρμοζόντως ἐρμηνεύουν τὰ ἐν ταῖς ἱεροῖς Κανόσι τῶν δύο ἀνωτέρω Μελωδῶν περιεχόμενα, ἐπεχείρησεν αὐτὸς καὶ ἠρμήνευσεν εὐστοχώτατα καὶ ἐπιβολώτατα (πλὴν τινῶν) τοὺς ρηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, παρακινήθεῖς εἰς τοῦτο ἀπὸ κάποιον Ὀρφανοτρόφον· τούτου δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἐδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκατοίκει· ἐκ συμπεράσματος ὁμῶς λέγομεν ὅτι ἐκατοίκει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αἱ ἐρμηνεῖαι αὐτῶν τῶν δύο συνετέθησαν εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, διὰ τοῦτο οἱ ἀπλοῖκοι ἀδελφοὶ ἐστεροῦντο τῆς ὠφελείας αὐτῶν· οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἔμπειροι ἐστερημένοι ἦσαν τῆς αὐτῶν ὠφελείας· διότι αἱ Ἑρμηνεῖαι αὗται δὲν ἐξεδόθησαν εἰς τύπον ποτέ, ἀλλ' εἶναι ἕως τῆ νῦν ἀνέκδοτοι. Ὁθεν ἡμεῖς βλέποντες, ὅτι οἱ ἀπλοῖκοι ἀδελφοί μας στεροῦνται τῆς ὠφελείας τῶν ἀνωτέρω ἀσματικῶν Κανόνων, τούτεστι τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῶν Θεοφανείων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῶν Βαΐων, τῆς Μεγάλης Β'. τῆς Μεγάλης Γ'. τῆς Μεγάλης Δ'. τῆς Μεγάλης Ε'. τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τῆς Λαμπρᾶς, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· καὶ ὅτι ἀναγινώσκουν μὲν καὶ ψάλλουν αὐτοὺς εἰς ὀκτὼ ἡμέρας, οὐδὲν δὲ, ἢ ὀλίγον τι καταλαμβάνουν ἐκ τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκόμενων· ὁμοίως βλέποντες, ὅτι καὶ οἱ πεῖραν ἔχοντες γραμμάτων Ἑλληνικῶν στεροῦνται τῆς αὐτῶν ὠφελείας διὰ τὸ ἀνέκδοτον ἐν ταῖς τύποις· τούτου χάριν ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς τὸ ἀπλοῦν τὰς ρηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, ἵνα ὠφελήσωμεν καὶ τὰ δύο μέρη· τοὺς μὲν ἀπλοϊκούς ἀδελφούς, διὰ τῆς ἀπλῆς αὐτῶν ἐξηγήσεως· τοὺς δὲ ἔμπειρους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τῆς τοῦ τύπου ἐκδόσεως. Παρεκινήθημεν δὲ εἰς τοῦτο ἀπὸ πολ-

(1) Ὅσον ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Ζωταρὰν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχου ἐδυνήθημεν νὰ συμπεράνωμεν, ὁ ἀνώνυμος οὗτος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων ἦταν Θεσσαλονίκης Μητροπολίτης· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ οὐ γράφει ἐκεῖ. Λέγει δὲ πρὸς τούτους, ὅτι ὁ

αὐτὸς ἀνώνυμος ἐποίησε καὶ ἐρμηνείαν εἰς τοὺς Ὀκτωήχους ἀναστασίμους Κανόνας τοῦ Δημησκηνοῦ· τῆς οὗτος ὁμῶς οὐχ εὕρομεν· ὅθεν καὶ συγγίγται, ὅτι ὁ ἀνώνυμος αὐτὸς ἦτον πρὸ τοῦ Ζωταρᾶ τοῦ ἀκμασάντος ἐν ἐταί κρήν.

πολλούς ἀδελφούς ζηλωτάς τῶν καλῶν, καὶ ἐραστάς τῆς κοινῆς ἀφελείας τοῦ γένους τῶν ὀρθοδόξων.

Καὶ λοιπὸν εὐρόντες τὴν μὲν τοῦ ἀνωνύμου ἐξηγητοῦ βίβλον ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Δοχειαρίου μεμβραίνην, τὴν δὲ τῆς σοφοῦ Θεοδώρου τῆς Πτωχοῦ Προδρόμου ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Ξηροποτάμου, ταύτας, λέγω, τὰς βίβλους εὐρόντες, ἐρανίσθημεν ἐξ αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τῶν ρηθέντων ἱερῶν Κανόνων, σπανιάκις μὲν, ἐκ τῆς τοῦ ἀνωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καὶ σχεδὸν πανταχοῦ, ἐκ τῆς τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου, ὡς πολὺ κρείττονος καὶ εὐστοχωτέρας, τὴν ὁποίαν καὶ ἐν μέρεσι πολλοῖς μετεφράσαμεν. Δὲν εὐχαριστήθημεν ὅμως εἰς μόνους τοὺς δύο αὐτοὺς, ἀλλὰ συνερανίσθημεν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τὰ συντείνοντα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν προκειμένων Τροπαρίων, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πανηγυρικῶν λόγων τῶν ἀγίων τῶν εἰς τὰς ἐορτὰς φιλοπονηθέντων, καὶ σημειώσεις διαφόρους ἐποιήσαμεν κατὰ τὴν συνήθειάν μας, διὰ τὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν περιέργειαν τῶν φιλολόγων ἀναγνωστῶν μας. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐρμηνευτῶν, καὶ ὅπως προέβη ἢ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐρμηνεῖα αὕτη τῶν ἁσματικῶν Κανόνων, ἀρκουσι ταῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος δὲν εἶχεν ἐρμηνείαν οὔτε εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἀναλήψεως, οὔτε εἰς τὸν Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλ' οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Κοιμήσεως· διὰ τοῦτο ἐφιλοπονήσαμεν ἡμεῖς οἱ κοθεν, ὅσον ἦτον δυνατόν, τὰς ἐρμηνείας αὐτῶν· ἢ γὰρ τοῦ ἀνωνύμου εἰς αὐτοὺς ἐρμηνεῖα ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ. Πάλιν, ἐπειδὴ οὔτε ὁ ἀνώνυμος, οὔτε ὁ Θεόδωρος εἶχον ἐρμηνείαν τινὰ εἰς κάποια ὀνόματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἡξεύρουν ὅσοι μέλλουν νὰ ἀναγνώσουν τοὺς παρόντας Κανόνας· διὰ τὸτο ἐρανίσθημεν τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν ἀπὸ τὴν πλατυτάτην ἐξήγησιν Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ· τὴν ὁποίαν ἐφιλοπόνησεν εἰς τοὺς ἀναστασίμους Κανόνας τῆς Ὀκτωήχου Ἰωάννου τῆς Δαμασκηνοῦ, ἥτις εὐρίσκεται χειρόγραφος ἐν τῇ ἱερᾷ βασιλικῇ καὶ μεγίστῃ Λαύρᾳ τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῷ· ὅθεν συντεμόντες τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν, καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσαντες, παραθέτομεν καὶ ταύτην ἐδῶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐν εἴδει προλεγομένων.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἡξεύρουν οἱ ἀναγινώσκοντες τοὺς παρόντας Κανόνας τὰ κάτωθεν ὀνόματα, ὅπου περιέχονται ἐν αὐτοῖς· οἷον, τί θέλει νὰ εἰπῇ Εἰρμός· τί θέλει νὰ εἰπῇ Τροπάριον· τί θέλει νὰ εἰπῇ Ὠδὴ· καὶ τί θέλει νὰ εἰπῇ Κανών. Καὶ ὁ μὲν Εἰρμός εἶναι μία ἀρμονία συνθεμένη με φωνὴν ἐμμελῆ, καὶ με διαρισμένον μέτρον καὶ ποσότητα λέξεων· ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ ἦναι προεγνωμένη· διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται τὰ ἀκολουθοῦντα Τροπάρια, καὶ κατ' ἐκείνην ψάλλονται· καὶ διὰ τὰ εἰπῶ συντόμας, ὁ Εἰρμός εἶναι ἀρχὴ καὶ τῶν Τροπαρίων, καὶ τῶν Ὠδῶν, καὶ ὅλου ἀπλῶς τῆς Κανόνος· ἐτυμολογεῖται δὲ ὁ Εἰρμός ἀπὸ τῆς Εἴρω ψιλῆς, ὃ δηλοῖ τὸ, Συμπλέκω· καθότι καὶ ὁ Εἰρμός κατὰ τάξιν τινὰ καὶ μελουργίαν συμπλέκεται, καὶ ὅχι ἀπλῶς, ὡς τὰ ἄλλα λόγια· ἢ Εἰρμός λέγεται ἢ ἀκολουθίσις· ὡς λέγομεν „Καθ' εἰρμόν ὁ λόγος προβαίνει“, ἢτοι κατὰ ἀκολουθίαν. Τὰ προτεταγμένα λοιπὸν ἐκάστης Ὠδῆς λέγονται Εἰρμοί, διότι δίδουσιν ἀκολουθίαν τινὰ καὶ τάξιν μέλους εἰς τὰ μετ' αὐτὰ Τροπάρια.

Τροπάρια δὲ λέγονται τὰ μετὰ τὸν Εἰρμόν ἀκολουθοῦντα· διότι κατὰ τὴν ποσότητα τῶν λέξεων καὶ τῶν τόνων καὶ τῆς ἀρμονίας καὶ μέλους τῆς Εἴρω, οὕτω καὶ αὐτὰ τρέπονται καὶ ἀκολουθοῦν, καὶ τρόπον τινὰ τὰ Τροπάρια ἔχουσι παράδειγμα τὸν Εἰρμόν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀναφέρονται. Μερικοὶ δὲ νεώτεροι εἶπον, ὅτι Τροπάρια διὰ τοῦτο λέγονται, διότι οἱ κανοναρχοῦντες αὐτὰ, τρέπονται ἀπὸ τὸν ἑνα χορὸν εἰς τὸν ἄλλον. Ὠδὴ δὲ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Φωνὴ ἐστὶ μουσικὴ καὶ ἐναρμόνιος, διὰ μόνου προφερομένη τοῦ στόματος χωρὶς συνηχίσεως τοῦ ὄργανου“. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος, ἐρμηνεύων τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τετάρτου Ψαλμοῦ. Ὠδὴ δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ, ᾄδω τὸ, Ψάλλω, οἷον εἰς αὐτὴν οὐσα μουσικὴ, συναιρουμένου τοῦ ᾠδῶν εἰς ᾠδῶν, καὶ τοῦ ᾄδω υπογραφομένου· παρ' Ἑβραίοις μὲν γὰρ οἱ πρὸς Θεὸν ὕμνοι ἐψάλλοντο καὶ δι' ὄργανον· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Θεὸς ἀπέβαλε τὰ ὄργανα ἐκείνων, καθὼς εἶπε διὰ τοῦ Ἀμώς, „Ἀπόστισον ἀπ' ἐμοῦ ἡχὸν ᾄδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὄργανων σου οὐκ ἀκούσομαι“ (Ἀμ. ε. 23.)· ἀπὸ τότε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ διὰ φωνῆς μόνης ἀναφέρομεν τοὺς ὕμνους μας εἰς τὸν Θεόν.

Κα-

Κανὼν δὲ εἶναι, κυρίως μὲν, τὸ ξύλον τὸ ὀνομαζόμενον κανόνιον, (ἢ πήχη), τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ τεχνῖται διὰ νὰ ἰσάζουν τὰ ξύλα, ἢ τὰς πέτρας, ἢ καὶ τὰ ἄλλα ὅπου δουλεύουσι· βάλλοντες γὰρ τὴν ρηδεῖσαν πήχην εἰς τὰ δουλεύόμενα παρ' αὐτῶν, εἰὰν αὐτὰ ἦναι στραβά ἔσων, ἢ ἔξω, τὰ ἰσάζουσι καὶ εὐθέα κατασπεννύουσιν· ἐκ τούτου δὲ κατὰ μεταφορὰν Κανόνες ὀνομαζονται καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν θείων Ἀποστόλων, τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων· ὁμοίως Κανόνες ὀνομαζονται καὶ τὰ ἄσματα ταῦτα τὰ πρὸς δοξολογίαν Θεοῦ συντεθειμένα· διότι καθε Κανὼν ἔχει μέτρον ὁρισμένον, καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτοῦ δὲν ἐμβαίνει· καθε γὰρ Κανὼν περιέχει ἐννέα Ὠδαὶς (μᾶλλον δὲ ὀκτώ, διότι ἡ δευτέρα Ὠδὴ καταλιμπάνεται ἐν ἐκάστῳ Κανόνι, διὰ τὰς αἰτίας ὅπου λέγομεν ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ὑποθέσει), καὶ οὔτε περισσοτέρας ἔχει, οὔτε ὀλιγατέρας· κατὰ τὸ τοιοῦτον σημαινόμενον ἐξέλαβεν ὁ Ἀπόστολος τὸ ὄνομα τοῦ Κανόνος, γράφων· „Ἡμεῖς δὲ, οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχισόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ Κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρον ἀφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν“ (β'. Κορ. ι. 13.) (1).

Ἐννέα δὲ εἶναι ὅλαι αἱ Ὠδαί, διότι ὁ ἑννατος ἀριθμὸς εἶναι τὸ μεγαλύτερον μέτρον ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀριθμούς· αἱ γὰρ μονάδες τῶν ἀριθμῶν ἕως εἰς τοὺς ἐννέα προχωροῦσιν οὕτως· α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. η. θ. ὁμοίως καὶ αἱ δεκάδες ἐννέα εἶναι οὕτως· ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. υ. ὡσαύτως ἐννέα εἶναι καὶ αἱ ἑκατοντάδες οὕτω· ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. υ. καὶ καθεξῆς ἐννέα εἶναι καὶ αἱ χιλιάδες, α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. η. θ. οἱ δὲ ἄλλοι ἀριθμοὶ κατὰ σύνθεσιν καὶ ἀνακύκλῃσιν τούτων γίνονται, οἷον τὰ ἐνδεκα ἐκ τῆς δεκάδος καὶ τῆς μονάδος, τὰ δώδεκα ἐκ τῆς δεκάδος καὶ δυάδος οὕτω· ια. ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. ιη'. ιθ'. καὶ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ ὁμοίως. Δηλοῦσι δὲ αἱ Ὠδαὶ αὗται τὰ ἐννέα τάγματα τῶν Ἀγγέλων· καθὼς γὰρ ἐν τῇ οὐρανίῳ ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, καὶ καθε τάγμα ὕμνον ἀναφέρει εἰς τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ἐν τῇ κάτω ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι, Ὑποδιάκονοι, Ἀναγνώσται, Ψάλται, Κληρικοί, Μοναχοί, καὶ Λαϊκοί· καὶ καθε τάγμα ὕμνῃ τὸν Θεόν, ὡς εἶναι γεγραμμένον· „Ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν“ (Ψαλ. κη. 8.). Ἔστι δὲ καὶ τύπος συμβολικὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος ὁ ἐννέα ἀριθμὸς· ὅθεν καὶ εἰς τιμὴν αὐτῆς ἐδιωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων αἱ ἐννέα Ὠδαί· καθότι τριάκις τὰ τρία γίνονται ἐννέα. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ὁ ἑννατος ἀριθμὸς τριπλὴν τριάδα περιέχει, διὰ τοῦτο οἱ θεῖοι Πατέρες ἐθέσπισαν τὰς ἐννέα Ὠδαὶς εἰς ὕμνον καὶ τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν καὶ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τοῦ Πάσχα ἐτριπλασίασε τὸ ὄνομα Πάσχα εἰς τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, „Πάσχα, εἰπῶν, Κυρίου Πάσχα, καὶ πάλιν ἐρῶ Πάσχα, τιμὴ τῆς Τριάδος“.

Ἐπει-

(1) Ἑρμηνεύομεν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα τινὰ πρὸς εἰδῆσιν τῶν ἀναγινωσκόντων ἀπλοϊκῶν ἀδελφῶν μας, ἅπερ εἰσὶ ταῦτα. Ἀπολυτίκιον λέγεται τὸ Τροπαιῖον ἐκεῖνο, ὅπου φάλλεται εἰς τὰς ἀποκύσεις τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Ὁρδου, ὅταν ἀπολύεται ὁ λαὸς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Συμμιάν ρηθὲν πρὸς τὸν Κύριον· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, Δέσποτα“. Καδίσμα λέγεται ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον φάλλοντες, κἀκὼνται οἱ φάλλοντες αὐτὸ πρὸς ἀνάπανσιν μικρὰν τῆς παραβούσης ἀναγνώσεως τοῦ Ψαλτηρίου· ὅθεν καὶ τὸ Ψαλτήριον ὁλον εἰς εἴκοσι καδίσματα διαιρεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἥγουν διὰ νὰ κἀκὼνται οἱ ἀναγινωσκοντες αὐτὸ, καὶ μικρὸν νὰ ἀναπαύωνται. Καταβασίαι λέγονται οἱ Εἵρμοί· διότι, ἀπ' οὗ ἐφάλλετο ἡ Ὠδὴ ὅλη, τότε τῶν δύο χορῶν οἱ ψάλται καταβαίνοντες ἀπὸ τὰ στασιδίδια των, καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἐφάλλον καὶ οἱ δύο συμφῶνως τοὺς Εἵρ-

μούς τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἱεράν τελεταουργίαν, σελ. 345. Κοντάκιον λέγεται ἀπὸ τοῦ Κόντον, ὅπερ δηλοῖ περικυμμένον χαρτίον· τοιοῦτον γὰρ χαρτίον ἐπέδωκεν ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν ἅγιον Ῥωμανόν, τὸν Ποιητὴν τῶν Κοντακίων διὰ νὰ φάγῃ, τὸ ὁποῖον εὐθὺς ὅπου ἔφαγεν, ἐξηρώησε τὸ „Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν προαιώνιον λόγον“. ἦτον δὲ ἡ νύξ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καδὼς διηγεῖται τὸ το Νικηφόρος ὁ Ξανδοπούλος. Οἶκος ὀνομάζεται τὸ μετὰ τὸ Κοντάκιον ἀκολουθοῦν· τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὀνομάσθη· διότι καθὼς ὁ οἶκος ἐν συντόμῳ περιέχει τὴν περιουσίαν τοῦ ἐχόντος, οὕτω καὶ ὁ Οἶκος περιέχει ἐν ἐαυτῷ με συντομίαν ἅπαντα τὰ τῆς Ἁγίας καὶ τῆς ἐορτῆς· ἢ καθὼς οἱ ἀστέρες περιφέρονται καὶ κινεῖνται ἐν τοῖς κατ' Οὐρανόν καλουμένοις οἰκοῖς, ὡτὼ καὶ οἱ Ἅγιοι, ἀστέρες γυντοὶ ὄντες, κινεῖν καὶ κινεῖνται ἐν τοῖς οἰκοῖς τοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἐν ταῖς οὐρανίαις μενταῖς.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐννέα Ὠδῶν ἐστίν, ἐξ ὧν ὁ καθὲς Κανὼν ἀπαρτίζεται, διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ δώσωμεν μίαν εἰδησιν σύντομον εἰς τοὺς Ἀναγνώστας διὰ τὴν καθὲς μίαν Ὠδὴν, ἐκ τοῦ Ζωναρᾶ καὶ ταύτην ἐρανισάμενοι. Ἡ μὲν οὖν πρώτη Ὠδὴ ἐκοντάχθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν· ὅταν γὰρ οἱ Ἑβραῖοι ἐφυγον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὁ δὲ Φαραὼ καὶ οἱ ὑπηρεταί τε κατεποντίσθησαν εἰς αὐτήν· τότε ὁ Μωϋσῆς βλέπων τὸ ὑπερβολικὸν αὐτὸ θαῦμα, ἐσύνθεσεν, ὡς εἴπομεν, διὰ στίχων ἑξαμέτρων, ὡς λέγει ὁ Ἰωσήπος, τὴν πρώτην Ὠδὴν (ἦσαν γὰρ καὶ παρ' Ἑβραίοις μέτρων διαφοραὶ), καὶ μοιράσας τῆς μὲν ἀνδρας εἰς ἓνα μέρος, τῶν ὁποίων ἦτον αὐτὸς ἀρχηγός, τὰς δὲ γυναῖκας, εἰς ἄλλο, τῶν ὁποίων ἦτον ἑξάρχουσα ἡ ἀδελφὴ του Μαρίας, ἐψάλλον καὶ οἱ δύο χοροὶ τὸν ἐπινίκιον τοῦτον ὕμνον καὶ ἔλεγον· „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“. Νοεῖται δὲ κατὰ ἀλληγορίαν ἡ Ὠδὴ αὕτη εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Καθὼς γὰρ ὁ Θεὸς ἐδιάλεξε τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ τὸ γένος τῶν Χαλδαίων, καὶ ἐμετοίκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἰς γῆν ρέουσαν μέλι καὶ γάλα· οὕτω καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς οἰκειοποιήθη ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν Παράδεισον τῆς Ἑδέμ (ἦτοι τῆς τρυφῆς). Καὶ καθὼς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ διὰ βρώματα καὶ φαγνὰ ἐμετοίκισαν εἰς τὴν Αἴγυπτον· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ διὰ τὴν βρώσιν τοῦ ξύλου ἐμετοίκισεν εἰς τὴν νοσηρὴν Αἴγυπτον· ἦτοι εἰς τὸ σκότος τῶν παθῶν καὶ τὴν ἐκ τῶν παθῶν κἀκώσιν· Αἴγυπτος γὰρ σκότος καὶ κἀκώσις ἐλληνιστὶ ἐρμηνεύεται. Καὶ καθὼς οἱ Αἰγύπτιοι ἐμεταχειρίζοντο ὡς δούλους τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀβραάμ, ταλαιπωροῦντες αὐτοὺς μὲ τὰ ἄχυρα καὶ τὴν πλίνθον, καὶ θανατόνοντες τὰ ἀρσενικά αὐτῶν τέκνα· οὕτω καὶ οἱ νοητοὶ Αἰγύπτιοι Δαίμονες, σκότος γεγονότες ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον πρότερον φῶς, ἐμεταχειρίζοντο τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὡς δούλην, εἰς πᾶσαν κακίαν αὐτὴν ἐκυλίστοντες, καὶ βιάζοντες αὐτὴν νὰ καταγίνεται πάντοτε εἰς τὸν πηλὸν καὶ τὴν πλινθείαν· ἦτοι εἰς τὰ γήϊνα καὶ ἀχυρώδη τῷ Κόσμῳ τούτῳ πράγματα. Ἐθανάτοναν δὲ καὶ τὰ ἀρσενικά τέκνα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διότι ἂν κἀνένας ἀνδρῆος λογισμὸς ἐγεννᾶτο εἰς κἀνένα ἀνθρωπον, δὲν ἄφιναν αὐτὸν οἱ Δαίμονες νὰ γένη ἀνδρας, ἀλλὰ ἐθανάτοναν αὐτὸν, φοβούμενοι μήπως οἱ τοιοῦτοι ἀνθρωποι ἤθελαν στοχασθῇ ἐκεῖνο, ὅπου πρέπει διὰ τὴν σωτηρίαν των, καὶ ἀκολουθῶς φύγωσιν ἀπὸ τὴν κακίαν, καὶ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τὴν ἰδικήν των.

Καὶ καθὼς ὁ Θεὸς σπλαγχνισθεὶς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ Ἰσραηλίτας, ἐξ-ἀπέστειλε τὸν Μωϋσῆν καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου· οὕτω καὶ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων σπλαγχνισθεὶς ὁ Θεός, δὲν ἔστειλε κἀνένα Ἀγγελον, οὐδὲ κἀνένα ἀνθρωπον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸ ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν νοητῶν Αἰγυπτίων (ἦτοι τῶν Δαιμόνων). Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς σχίσας τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, τῆς μὲν Ἰσραηλίτας διεπέρασεν ἀπὸ αὐτὴν μὲ ἄβροχα ποδάρια, τοὺς δὲ Αἰγυπτίους, ὅπου ἐδίωκον ἐκείνους, κατεπόντισεν εἰς αὐτήν· οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τοὺς μὲν πειθόμενους εἰς αὐτὸν Χριστιανοὺς, καὶ θέλοντας νὰ φύγουν τὴν σκλαβίαν τῶν Δαιμόνων, διαπερνᾷ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Θάλασσαν τῶν παθῶν, τοὺς δὲ Δαίμονας καταποντίζει καὶ καταπνίγει· βλέποντες γὰρ αὐτοὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου πρότερον ἐκυρίευν, νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν τυραννίαν, καὶ νὰ καταπατῶν αὐτοὺς ὡς ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους, δὲν ὑποφέρουν οἱ κατάρτοι τὴν νίκην ταύτην· ὅθεν ἀποπνίγονται καὶ ἀφανίζονται. Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον νεοτύπωτον Κῆπον τῶν Χαρίτων τὴν κατὰ λέξιν ἐρμηνείαν τῆς πρώτης ταύτης Ὠδῆς.

Ἡ δευτέρα τοῦ Μωϋσέως Ὠδὴ ἐγράφη διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην· προβλέπων ὁ Θεός, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωϋσέως ἐμελλεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ νὰ πέσῃ εἰς εἰδωλολατρείαν, καὶ νὰ μὴ φυλάξῃ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἐπρόσταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ γράψῃ τὴν παρούσαν φοβεριστικὴν Ὠδὴν, καὶ νὰ διδάξῃ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ νὰ μελετοῦν αὐτὴν συνεχῶς, καὶ διὰ τῆς μελέτης νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν εἰδωλολατείαν καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀμαρτίας· „Εἶπε γὰρ, φησὶ, Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Ἰδοὺ σὺ κοι-
„ μᾶσαι μετὰ τῶν Πατέρων σου, καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορεύσει ὀπίσω Θεῶν
„ ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύεται εἰς αὐτήν, καὶ ἐγκαταλείψουσίν με καὶ διασκε-
„ δάσουσιν τὴν διαθήκην μου· καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα τῆς Ὠδῆς ταύτης, καὶ διδά-

„ ἕστε

„Ξατε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηται
„μοι ἡ Ὠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ“ (Δευτ. λα. 16.).

Ἡ αἰτία δέ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν τροπαρολογοῦσι τὴν δευτέραν ταύτην Ὠδὴν οἱ ἱεροὶ
Μελῳδοί, ὁ Κοσμάς, λέγω, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἰς τοὺς ἀσματικούς τῶν Κατό-
νας, εἶναι αὕτη κατὰ τὸν σοφὸν Θεόδωρον· διότι ἡ μὲν ὑπόθεσις τῶν ἀσματικῶν αὐτῶν
Κανόνων εἶναι χαροποιὰ καὶ ἐορταστικὴ· καθότι ψάλλονται εἰς ὑποθέσεις καὶ ἐορτὰς
χαρμοσύνους· ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πάθη ἀναφέρωσι καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν ταφὴν·
ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ἔχουσι μαζὶ μὲ τὸ φοβερόν καὶ τὸ χαροποιόν· διότι ἀναπλάττουσιν
ὅλην τὴν Κτίσιν· ἡ δὲ ὑπόθεσις τῆς δευτέρας ταύτης Ὠδῆς εἶναι ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅλη
σκυθρωπὴ, ὅλη φοβεριστικὴ, χωρὶς γὰρ ἔχη σμιγμένον κανένα χαροποιόν. Διὰ τοῦτο λοι-
πὸν, οἱ μὲν πανηγυρικοὶ καὶ χορευτικοὶ Μελῳδοί, ἄλλην ἰδοὺν καὶ ὑπόθεσιν ἔχοντες
χαροποιὰν παραιτοῦσιν ὡς πενθικὴν τὴν δευτέραν ταύτην Ὠδὴν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀσματογρά-
φοι οἱ τὰ Τριψῶδια συγγράφοντες, οὗτοι μεταχειρίζονται καὶ τὴν δευτέραν Ὠδὴν εἰς τὰ
Τριψῶδιά τῶν κατὰ τὸν ἀρμόδιον καιρὸν· ἦτοι κατὰ τὰς ἡσυχίους ἡμέρας τῆς μεγάλης
τεσσαρακοστῆς, ὅταν ὁ στεναγμὸς καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ τὸ δάκρυον σπουδάζε-
ται ἀπὸ τοῦ Χριστιανοῦ· φοβερίζοντες γὰρ καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς Ὠδῆς ταύτης τὰς ψυχὰς
τῶν ἀμαρτωλῶν, φέρουσιν αὐτὰς εἰς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· ὅθεν τὴν Ὠδὴν ταύτην
προμαρτυρίαν καὶ διαμαρτυρίαν καὶ ἔλεγχον κατὰ τῶν Ἰουδαίων οἰομάζει ὁ Ζαχαρίας,
καὶ ἔχι ἄσμα εἰς Θεόν· ἵνα εἰάν οἱ Ἰσραηλῖται παραβῶσι ταύτην, μὴ ἔχωσι γὰρ ἀποκρί-
νωνται, ὅτι τινὰς δὲν μᾶς εἶπε πρότερον καὶ γὰρ διορθώσωμεν· διὰ τοῦτο καὶ προεῖπεν
εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεός· „Ἰνα γένηται μοι ἡ Ὠδὴ κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα (ἦτοι
„ἐλέγχουσα) ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ“· Ὅρα καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον Κῆπον τῶν Χαρίτων τὴν
κατὰ λέξιν ἐρμηνείαν τῆς Ὠδῆς ταύτης.

Ἡ δὲ τρίτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφητίδος Ἀννης τῆς γεννησάσης Σαμουὴλ τὸν
Προφήτην· ἦτις διὰ γὰρ ἦτον στέρρα καὶ δὲν ἐγέννα, ἐπῆγεν εἰς τὸν ἐν Σηλωμ Ναόν,
καὶ τόσον πολλὰ ἐδέετο τοῦ Κυρίου, ὥστε ὁ τότε ἱερεὺς Ἡλὲ ἐνόμισεν ὅτι εἶναι με-
θυσμένη. Εἰσακουσθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγέννησε τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· ὅθεν
εἰς εὐχαριστίαν τῆς χάριτος ἐπέσφερε τῷ Θεῷ τὴν Ὠδὴν ταύτην· προφητεύει δὲ ἐν αὐ-
τῇ τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν τὴν σωτήριον γεννησομένην εἰς ὅλους· ὅθεν καὶ λέγει· „Εὐ-
„φράνθη ἐν σωτηρίῳ σου“· ὁμοίως καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν κα-
τάβασιν, καὶ τὴν μέλλουσαν Κρίσιν· „Κύριος γὰρ, φησὶν, ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς καὶ ἐβρόν-
„τησεν, αὐτὸς κρινεῖ ἅκρα γῆς δίκαιος ὢν“· Ἐπροφητεύσε καὶ περὶ τῆς καθόδου τοῦ Ἀ-
γίου Πνεύματος· τὸ γὰρ Ἐβρόντησε, δηλοῖ καὶ τὸν ἦχον ἐκεῖνον καὶ τὴν βιάν πνοῆν,
ὅπου ἔγινεν εἰς τὸν οἶκον τῶν Αποστόλων, ὅταν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Καὶ ἄλ-
λα δὲ πολλὰ ἐπροφητεύσε, μάλιστα δὲ τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Δαβὶδ βασιλείας· ἀναφέ-
ρεται δὲ εἰς τὸ β'. κεφ. τῆς πρώτης τῶν Βασιλειῶν.

Ταύτην τὴν Ὠδὴν ἐμπορεῖ γὰρ ἄδη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κάθε ψυχὴ ἄγονος εἰς τὴν ἀρε-
τήν· ἡ ὁποία, ὅταν αἰσθανθῇ τὴν τῶν καλῶν στεῖρωσιν ὅπου ἔχει, καὶ λυπηθῇ διὰ τοῦ-
το, καὶ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν μὲ θερμότητι καρδίαν καὶ κατανύξιν, βέβαια θέλει εἰ-
σακουσθῇ· καὶ πρῶτον μὲν, θέλει γενήσῃ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τὴν ἐκ ταύ-
της μετάνοιαν θέλει λάβῃ ὡς δῶρον παρὰ Θεοῦ· καθὼς καὶ ἡ Ἄννα ἔλαβε τὸν Σαμουὴλ·
διότι Σαμουὴλ, Θεοῦ δῶρον ἢ αἶτημα, ἐρμηνεύεται. Ταύτην δὲ τὴν μετάνοιαν ὡς πρῶτον
δῶρον δεξαμένη παρὰ Θεοῦ, θέλει γένῃ πολύτεκος, γεννήσασα διλαδὴ καὶ ἄλλας ἀρε-
τάς, ὥστε γὰρ πληρωθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὸ τῆς Ἀννης ἐκεῖνο· „Ὅτι στέρρα ἔτεκεν ἑπτὰ,
„καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησεν“· ἦτοι ἡσθένησεν ἡ πολυγονος κακία, ἦτις πολλὰ
βλαστάρια φυτρώνει εἰς ἡμᾶς, εἰάν δὲν προσέχωμεν. Ὅρα τὴν Ὠδὴν ταύτην κατὰ λέξιν
ἐξηγουμένην ἐν τῷ νεοτυπῶν ἡμετέρῳ Κῆπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἡ τετάρτη Ὠδὴ εἶναι Ποίημα Ἀββακούμ τοῦ Προφήτου, γεγραμμένη εἰς τὸ τρίτον
κεφάλαιον τῆς Προφητείας του· εἶναι δὲ αὕτη μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν. Προβλε-
πων γὰρ αὐτὸς μὲ τοὺς νεοεὗρους ὀφθαλμούς τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν καὶ ἐλεηδρά-
πισιν τοῦ Κυρίου, ἐφοβήθη καὶ ἐξέστη· ἐφοβήθη μὲν, στοχαζόμενος, πῶς θέλει ὑ-
ποφέρει ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων γὰρ συναναστρέφεται μὲ τὸν Θεόν· ἐξέστη δὲ πάλιν, στο-
χαζόμενος, πῶς ἡ αὐλὸς φύσις θέλει ἐνδυθῇ παχύτητα σαρκός· καὶ ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ
ὑπάρ-

υπάρχων (ἥτοι ἐν φύσει καὶ οὐσίᾳ Θεῷ) πῶς θέλει λάβει δούλου μορφήν. Ἐπιφέρει δὲ καὶ ὅτι θέλει φανερωθῇ ὁ μέλλων σαρκωθῆναι ἀνάμεσα εἰς δύο ζῶα· τὰ δύο Χερσβίμ δηλαδὴ τὰ ἐν τοῖς Ἀγίων Ἀγίοις ευρισκόμενα· δηλοῖ δὲ μὲ τοῦτο, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς θέλει εἶναι Θεός· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ προφητεύει, τὰ ὅποια ὅρα εἰς τὸν Κήπον τῶν Χαρίτων ἐν τῇ κατὰ λέξιν ἐρμηνείᾳ τῆς Ὠδῆς ταύτης.

Ἡ δὲ πέμπτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸ κς'. κεφάλαιον τῆς Προφητείας ἐκείνου· ἔστι δὲ προφητεία περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐχαριστία πρὸς αὐτόν· ἡ αὐτὴ δὲ εἶναι καὶ προσευχὴ πρὸς τὸν Πατέρα· ἀκουσον γὰρ τί λέγει· „ Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὦ Θεός· διότι φῶς τὰ προστάγματά σου “· ἀπὸ τὴν νύκτα, λέγει, τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ ὅποια παρομοιάζει μὲ τὴν νύκτα, ὡς σκοτεινὴ οὐσα καὶ αἰνιγματώδης, ἀπὸ αὐτὴν ὀρθρίζω πρὸς σέ τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου τὰ προστάγματα εἶναι φῶς· καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμῃ νὰ φανῇ ἡ ἀνατολὴ τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας σου (τοιούτος γὰρ ὁ ὀρθρος), ἐγὼ προφθαίνω ταχύτερον τὴν ἰδικήν σου ἐπίγνωσιν, καὶ προμηνύω εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν πρὸς ἡμᾶς παρουσίαν σου· καθὼς καὶ ὁ ὀρθρος προμηνύει τὴν ὑπὲρ γῆν τοῦ Ἡλίου λάμψιν καὶ ἀνατολήν. Εἶτα γυρίζει τὸν λόγον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἢ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ μάθουν τὴν τῆ Εὐαγγελίου ἐρχομένην δικαιοσύνην· καθὼς καὶ ὁ Κύριος παρήγγειλεν εἰπών· „ Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν “ (Ματθ. ε. 20.): ἥτοι εἰς τὸν ὑπερβῆτε τὰς τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἐντολάς, τὰς ὁποίας φαίνονται ὅτι φυλάττουν οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἀτελεῖς οὐσας, ἐγὼ δὲ τελειότερας αὐτὰς ἐποίησα διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν δύνασθε νὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Εἶτα προφητεύει καὶ διὰ τὸν κριμινισμόν τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, λέγων· „ Πέπαιται ὁ ἀσεβὴς λαός “· ἐπεὶ δὲ πλεόν δὲν θέλει ἔχει Βασιλεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ πόλιν, ἀλλὰ ἔχει νὰ ᾔναι δούλος. Ἀσεβῶν δὲ αὐτὸν λέγει, διότι πολλὰκις ἀσέβησαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἀσέβημα, ὅπου ἐποίησαν ὑστερον σταυρώσαντες αὐτόν. Ἐπειτα τρέπει τὸν λόγον πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ὑμῶν αὐτόν λέγει· „ Κύριε, ὑψηλός σου ὁ βραχίον, καὶ οὐκ ἠδυσαν “· ἥτοι ὑψηλός εἶναι ὁ Μονογενὴς σου Υἱός, ὅς τις εἶναι ἰδική σου δύναμις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι δὲν ἐγνώρισαν αὐτόν. Σπουδάζων δὲ νὰ ἔλθῃ ταχύτερον ἡ τῆ Χριστῆ ἐπιδημία, λέγει πρὸς τὸν Πατέρα· „ Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν “· ἥτοι τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, ὅς τις εἶναι εἰρήνη ἡμῶν, διότι μᾶς εἰρηνοποίησε μὲ τὸν Πατέρα. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ λέγει ἐν αὐτῇ, τὰ ὅποια ὅλα εὐρήσεις εἰς πλάτος ἐξηγημένα ἐν τῷ ἡμετέρῳ νεοτυπώτῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἡ δὲ ἕκτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, μὲ τὴν ὁποίαν εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, διότι τὸν ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ Κήτους, καὶ προφητεύει περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· εἶναι δὲ γεγραμμένη αὕτη εἰς τὴν Προφητείαν του. Προσταχθεὶς γὰρ οὗτος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν Νινευὶ καὶ νὰ κηρύξῃ εἰς αὐτήν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχει νὰ καταστραφῇ, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ· ἐπεὶ δὲ ἐπρογίνωσκε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει νὰ ἀφανίσῃ τοὺς Νινευίτας, εἰς ἐκεῖνοι μετανοήσουν, καὶ ἀκολουθῶνς μέλλει νὰ ἐκβῇ ψευδὴς ἡ προφητεία του· τούτου χάριν κατέβη εἰς τὴν Ἰόππην (τώρα Γιάφα), καὶ εὐρὼν πλοῖον ὅπου ἐπήγαινε εἰς Θαρσεῖς· ἥτοι εἰς τὴν Καρχηδόνα κατὰ τὸν Θεοδώριτον, ἥτις εἶναι πόλις προκαθήμενὴ τῆς Ἀφρικῆς, ἢ κατὰ τὸν Ἰωσηπον, εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, τοῦ τ' τραπέντος εἰς τὸ ἀντίστοιχον F. Πλείστος λοιπὸν τοῦ Προφήτου, ἐσήκωσεν ὁ Θεός φουρτοῦναν μεγάλην εἰς τὴν Θάλασσαν· ὅθεν οἱ ναῦται ἀποροῦντες, ποῖος εἶναι ὁ τῆς φουρτοῦνας αἷτιος, ἔβαλον λαχνούς· ὁ δὲ λαχνὸς ἔπεσεν εἰς τὸν Ἰωνᾶν· ὅθεν διὰ νὰ λυτρωθῶν ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν ἔρριψαν τὸν Ἰωνᾶν εἰς τὴν Θάλασσαν· ὁ δὲ Θεὸς ἐπρόσταξε ἕνα κῆτος, φάλαιναν παράτιναν ὀνομαζόμενον, καὶ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν· καὶ ἐκεῖ αὐτὸς εὐρίσκετο τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ζῶν ἐν τῷ κῆτει, αἰσθάνθη ὅτι ἐβροθήθη ἀπὸ θεῖαν δύναμιν καὶ ἀντίληψιν (ἂν γὰρ δὲν ἐβροθεῖτο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ εἰς ὀλίγην ὥραν δὲν ἐδύνετο ἐκεῖ μέσα νὰ ζήσῃ), τούτου χάριν εἰς εὐχαριστίαν τῆς τριαύτης μεγάλης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Θεόν τὴν χαριστήριον ταύτην προσευχήν, λέγων· „ Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου “· καὶ ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεόν, „ Ἐκ κοι-

„ λίας,

„λίαν, ἐφάναξεν, ἄδου (ἦτοι τῶ κήτους) ἤκουσας φωνῆς μου“, καὶ τὰ λοιπὰ. Προφητεύει δὲ καὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθότι αὐτὸς ἦτον τύπος καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν· „Ὡσπερ ἦν Ἰωάννης ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“ (Ματθ. ιβ'. 40.). Διὰ τὸτο καὶ κατηγορεῖ τοὺς στρατιώτας, ὅπου ἐφύλαττον τὸν τάφον τοῦ Κυρίου, διότι ἐγκατέλιπον μὲν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, ὅς τις ἦτον ἕλεος ὅλου τῷ Κόσμῳ, εἶπον δὲ ψευδῆ καὶ μάταια, ὅτι δὲν ἀνέστη, ἀλλὰ ἐκλέφθη ἀπὸ τοὺς Μαθητὰς του.

Νοεῖται δὲ ἡ Ὡδὴ αὕτη καὶ ἱστορία ἀλληγορικῶς εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμᾶς· ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς διὰ τὴν παρακοὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καταβαίνομεν εἰς τὴν πικρὰν Θάλασσαν τῆς ἀμαρτίας, καὶ μὲ ὕπνον βαθύν τῆς ἀμαρτίας συνεχόμεθα, καὶ ριπτόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς συμπλέοντος μὲ ἡμᾶς Δαίμονας· συμπλέουσι γὰρ καὶ συνακολουθοῦσιν οἱ Δαίμονες μὲ ἡμᾶς, διὰ τὰ μᾶς ἀπατοῦν καὶ τὰ μᾶς κηρύττουν εἰς διάφορα πάθη· καταπινόμεθα δὲ ἀπὸ τὸ νοητὸν κήτος, τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀντικείμενον ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους Σατανᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ Δαβὶδ δράκοντα τῆς θαλάσσης ὀνομάζει, ὅς τις ἐπλάσθη μὲν· ἦτοι συνεχωρήθη μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, τὰ ἐμπαίζεται ἀπὸ ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ, διὰ τὴν παρακοὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἀμελείαν μας, ἐμπαίζόμεθα ἀπὸ τὸν Σατανᾶν (1). Πλὴν πάλιν δὲ πρέπει νὰ ἀπογνωσκώμεθα, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ τοῦ Διαβόλου καταπνέωμεν, πρέπει νὰ ἐπικαλώμεθα τὸν Κύριον, καὶ νὰ τὸν ἐπικαλώμεθα μεγαλοφάνως νὰ ἀναβῇ εἰς αὐτὸν ἡ ζωὴ μας· ἦτοι νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν πτώσιν τῆς ἀμαρτίας, καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς ὕψος ἐναρέτου πολιτείας· τοῦτο γὰρ εἶναι ἡ ἀνάβασις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ὁρα καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήτῳ τῶν Χαρίτων τὴν Ὡδὴν ταύτην κατὰ λέξιν ἐξηγημένην.

Ἡ δὲ ἐβδόμη καὶ ὀγδόη Ὡδὴ εἶναι Ποίημα τῶν τριῶν Παίδων τοῦ Ἀνανία, Ἀζαρία καὶ Μισαήλ· αὕτη δὲ ἐστὶν αἶνος καὶ δοξολογία πρὸς τὸν Θεόν, ὁμοῦ δὲ καὶ εὐχαριστία, διότι ἐλύτρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κάμινον τῆς πυρὸς τὴν καιομένην, καὶ δὲν ἔπαθεν κανένα κακόν. Τούτους γὰρ τοὺς τρεῖς Παῖδας Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων, ὅταν ἐσκλάβωσε τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπῆρε καὶ αὐτοὺς ὁμοῦ μὲ τὸν Δαυὶδ καὶ ἐπειδὴ εἶδεν αὐτοὺς ὡραίους κατὰ τὴν ὄψιν, καὶ εὐφυεῖς κατὰ τὸν νοῦν, ἔκαμεν αὐτοὺς ευνούχους· καὶ μαθητεύσας τὴν τῶν Χαλδαίων σοφίαν, εἶχεν αὐτὰς ἐντίμους καὶ ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ναβουχοδονόσορ ὑπερηφανεύθη ὕστερον, διὰ τοῦτο ἠθέλησε νὰ προσκυνηθῇ ὡς Θεός· ὅθεν ἔστησε μίαν εἰκόνα ἰδικήν του χρυσοκατασκευάστον εἰς τὸ πεδίον (κάμπον) Δειρᾶ, καὶ ἐπρόσταξεν ὅλους τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ λαοὺς νὰ προσκυνήσουν ὡς Θεὸν τὴν εἰκόνα ἐκείνην. Τότε ὅλοι μὲν οἱ λαοὶ ἔπεσαν καὶ τὴν ἐπροσκύνησαν, μόνοι δὲ οἱ τρεῖς Παῖδες ἀντεστάθηκαν εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ Βασιλέως, καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα του· ὅθεν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἐπταπλασίως καιομένην κάμινον, τὴν ὁποίαν ἐπρόσταξε νὰ ἀνάψουν. Ἀγγελος δὲ Κυρίου καταβάς, ἐδρόσισε τὸ μέσον τῆς καμίνου, καὶ ἐφύλαξεν αὐτοὺς ἀβλαβεῖς· „Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον, καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνάχλησεν αὐτοὺς“ (Αἴν. 25.).

Τότε λοιπὸν οἱ τρεῖς Παῖδες λυτρωθέντες ἐκ τῆς καμίνου, ἔφαλλον εἰς τὸν Θεόν· ἔνα ὕμνον εὐχαριστήριον, καλοῦντες ὅλα τὰ κτίσματα εἰς δοξολογίαν αὐτοῦ, διὰ τὰ δεῖξουν μὲ

(1) Ὅθεν γέγραπται περὶ τοῦ Διαβόλου καὶ Σατανᾶ ἐν τῷ Ἰωβ· „Τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ πλάσματος Κυρίου, πεποιημένον ἐγκαταπαίσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ“ (Ἰωβ. μ'. 19.). Τὸτο δὲ ἄλλοι μὲν ἡρμήνευσαν, ὅτι πρῶτον τοῦτον ἐκτίσεν ὁ Θεός· ἄλλοι δὲ, ὅτι τὴν πρῶτην ἀρχὴν εἶχε παρ' Ἀγγέλοις, εἰς τῶν πρῶτων ἀρχόντων συγγένων,

κατὰ τὸ „Καὶ ὡς εἰς τῶν Ἀρχόντων πίπτει“· ἢς ἐξώσθη, χεῖρας ἀντάρας Θεῷ. Λέγει δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς ταῦτα· „Ἐπειδὴ ἀπίστη Θεοῦ, λοιπὸν γέγονεν εἰς τὸ καὶ ὑπὸ τῶν ἀγίων τῶ Θεοῦ Ἀγγέλων, ἐγκαταπαίσεσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων ἀνταρῶν, ἔγγυμναζομένων τῇ πρὸς αὐτὸν πάλῃ“.

μέ τοῦτο, ὅτι ἓνας εἶναι ὁ Θεὸς ὁ πάντων τῶν κτισμάτων δημιουργός. Εἰς δύο δὲ ᾠδὰς εἶναι μοιρασμένος ὁ ὕμνος αὐτῶν, εἰς τὴν Ἑβδόμην καὶ εἰς τὴν Ὀγδόην· καὶ ἡ μὲν Ἑβδόμη κοιτὰ εἰς τὸν πρὸς Θεὸν ὕμνον περιέχει καὶ ἐξομολόγησιν τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτομεμφίαν ἰδικήν των καὶ κατηγορίαν· ἡ δὲ Ὀγδοὴ μόνον ὕμνον περιέχει.

Νοεῖται δὲ ἡ ἱστορία αὕτη καὶ ἀναγωγικῶς, ὅτι οὕτω καὶ ἡμᾶς αἰχμαλωτίζει ὁ νοητὸς Ναβουχοδοσόρ Διάβολος ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἡγουν ἀπὸ τὴν εἰρήνῃ τῆς ἀπαθείας (εἰρήνῃ γὰρ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐρμηνεύεται) εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἥτοι εἰς τὴν σύγχυσιν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας· βαβέλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται· εἶτα ριπτόμεθα εἰς τὴν κάμινον τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἥτις ἐκκαίεται ἀπὸ τοὺς ὑπὲρ ῥέτας τοῦ νοητοῦ Ναβουχοδοσόρ Δαίμονας. Ὅταν δὲ ἡμεῖς κατηγορήσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας διὰ τῆς αὐτομεμφίας, καὶ ἐξομολογούμεθα τὰς ἀμαρτίας μας καὶ μετανοοῦμεν, ἐπικαλούμενοι τὸν Θεὸν εἰς βοήθειάν μας· τότε ὁ Θεὸς θέλει στείλει εἰς ἡμᾶς, ὡς Ἀγγελὸν ἀγαθόν, τὴν χάριν καὶ βοήθειάν του, καὶ τὴν μὲν φλόγα τῆς καμίνου τῶν θανατηφόρων παθῶν θέλει σβύσει, τοὺς δὲ ἐκκαίοντας τὰ πάθη Δαίμονας θέλει κατακαύσει· κατακαίονται γὰρ αὐτοὶ οἱ κατάρτοι ἀπὸ τὸν φθόνον των, ὅταν βλέπουν ὅτι μένουν ἀπραπτοὶ αἱ μηχαναὶ καὶ ἐπιβουλαί, ὅπου κινῶσιν ἐναντίον μας. Ὅρα ἐν τῷ Κήπῳ τῶν Χαρίτων καὶ τὰς δύο ταύτας ᾠδὰς κατὰ λέξιν ἐξηγημένας.

Τελευταῖον δὲ ἡ ἐννάτη ᾠδὴ ὅλη εἶναι ὕμνος εἰς τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστία. Εἰς δύο δὲ μέρη αὕτη διαιρεῖται, ἃν καὶ ὡς μία λογίζεται· καὶ τὸ μὲν ἓνα μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισε γλυκερῶς ἡ κυρία ἡμῶν Θεοτόκος, ὅταν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εὐηγγέλισεν αὐτήν, ὅτι ἔχει νὰ γενήσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· αὕτη γὰρ ἀκούσασα τὰ εὐαγγέλια ταῦτα, ἐπήγεν εἰς τὴν ὄρεινὴν καὶ ἐντάμωσε τὴν ἀγίαν Ἐλισάβετ τὴν μητέρα τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου· τὸ δὲ ἄλλο μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισεν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὁ πατὴρ τοῦ Προδρόμου· γεννηθέντος γὰρ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐλύθη ἡ γλῶσσά του, ἥτις ἐδέσθη, διότι δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, ὅταν τὸν εὐηγγέλισε διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Υἱοῦ του. Προφητεύει δὲ καὶ ἡ κυρία Θεοτόκος ἐν τῇ ᾠδῇ τῆς, λέγουσα, ὅτι ἔχουν νὰ τὴν μακαρίζουν ὅλαι αἱ γενεαί· ὁμοίως καὶ ὁ Ζαχαρίας προφητεύει περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου· περὶ μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγει, ὅτι εἶναι λύτρωσις καὶ κέρας σωτηρίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· περὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ τοῦ λέγει, ὅτι θέλει ὀνομασθῇ Προφήτης, καὶ ὅτι ἔχει νὰ γένη Πρόδρομος τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ θέλει ἐτοιμάσει τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, κηρύττων μετάνοιαν. Ὅρα τὰς δύο ταύτας ᾠδὰς, τὴν τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν τοῦ Ζαχαρίου κατὰ λέξιν ἐξηγημένας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς μεταχειρίζεται εἰς τοὺς ἀσματικούς του Κανόνας τὰς συνήθως ψαλλομένους ἤχους, διὰ τοῦτο δίκαιον ἐκρίναμεν νὰ παραθέσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας καὶ τὴν περὶ τούτων εἰδῇσιν, ὡς ἓνα ἥδυσμα, καθὼς ἀναφέρει περὶ αὐτῶν ὁ Θεόδωρος. Οἱ ἤχοι, καθὼς ὅλοι τὸ ἡξεύρουν, εἶναι ὀκτῶ, καὶ οἱ μὲν τέσσαρες εἶναι ὀρθοὶ καὶ κύριοι καὶ προηγούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι τέσσαρες εἶναι τῶν ὀρθῶν πλάγιοι. Τούτους λοιπὸν ὅλους μεταχειρίζεται ὁ ἱεράρχης Κοσμᾶς, ἔξω μόνον ἀπὸ ἓνα, τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου. Μεταχειρίζεται δὲ αὐτὸς εὐτάκτως καὶ με ἀρμονίαν μεγάλην· τὸν μὲν γὰρ Πρώτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν πρώτην εορτήν· ἥτοι εἰς τὴν Γενέσθιον τοῦ Σωτῆρος ἡμερᾶν· τὸν δὲ Δεύτερον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν δευτέραν εορτήν τοῦ Κυρίου· ἥτοι εἰς τὴν εορτήν τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου· τὸν δὲ Τρίτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τρίτην εορτήν τῷ Κυρίῳ· ἥτοι εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, ἡ ὁποία ἂν καὶ ἦναι δευτέρα κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, κατὰ δὲ τὸν δρόμον τῆς ἡλίας καὶ τὸν Μῆνα, τρίτη εὐρίσκεται. Τὸν δὲ Τέταρτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τετάρτην εορτήν τῶν Βαΐων· τετάρτη γὰρ αὕτη εὐρίσκεται ἀπὸ τὴν εορτήν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (ἡ γὰρ τῆς περιτομῆς εορτὴ, ὡς νομικωτέρα καὶ ἰουδαϊκωτέρα, παρελείφθη· ἡ δὲ τῆς Εὐαγγελισμοῦ παρελείφθη καὶ αὕτη, ὅχι διότι δὲν εἶναι Δεσποτικὴ εορτὴ, ἀλλὰ διότι ποτὲ μὲν πρὸ τῶν Βαΐων συμπύπτει, ποτὲ δὲ μετὰ τὰ Βαΐα). Ἐρχόμενος δὲ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Μεγάλην Ἑβδόμαδα τῶν παθῶν, τὸν μὲν Πλάγιον τοῦ Πρώτου ἤχου ἀφῆκεν, ἐπειδὴ εἶναι πανηγυριστὴς καὶ χαρίεις, καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς λύπην καὶ πένθος· τὸν δὲ Πλάγιον τοῦ Δευτέρου καὶ τὸν

τὸν Δεύτερον κατακόρως ἐμεταχειρίσθη ἐν ὅλῃ ἐκείνῃ τῇ ἐβδομαδίᾳ· διότι καθὼς αἱ ἅγιαι ἐκεῖναι ἡμέραι εἶναι πενθικαί· οὕτως ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἦχοι αὐτοὶ εἶναι πενθικοί· καὶ ἂν αἱ ἐορταὶ τῶν τοῦ Κυρίου παθῶν εἶναι χαρᾶς κοινῆς πρόξενοι, καμμία ὁμως ψυχὴ, ὅσον καὶ ἂν ἦναι σκληρὰ καὶ θηριώδης, δὲν δύναται νὰ μὴ λυπηθῇ καὶ νὰ μὴ δακρύσῃ εἰς τὰς ἀγίας ἐκεῖνας ἡμέρας.

Ὅταν δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς ἔφθασεν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, ἐμεταχειρίσθη τὸν Πλάγιον τοῦ Τρίτου ἦχον· ἦτοι τὸν Βαρύν, μιμούμενος κατὰ τοῦτο, ὡς νομίζω, τὸν ἦχον ἐκεῖνον, ὅπου ἦλθεν ἀπὸ τούτων Οὐρανούς εἰς τοὺς ἀγίους καὶ ἱερούς Ἀποστόλους· „Ἐγένετο, φησὶν, ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἦχος, ὥσπερ φερομένης προῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι“ (Πράξ. β'. 2.). Ἐπειτα τὸν τελευταῖον ἦχον· ἦτοι τὸν Πλάγιον τῷ Τετάρτῳ, ἐμεταχειρίσθη ὁ Θεοπέσιος Ἀσματογράφος εἰς τὴν τελευταίαν ἐορτήν· ἦτοι εἰς τὴν Ὑψώσιν τοῦ Σταυροῦ· διότι ἂν καὶ ὁ τοῦ χρόνου δρόμος ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου καὶ νέου ἔτους ἀρχόμενος· ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, πρῶτην τὴν ἐορτὴν ταύτην ἐσχέδιασεν· ἀλλ' ὁμως κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς ἀπὸ ὅλας τελευταῖα ὑπάρχει· καθότι μετὰ πολλὰς ἐτῶν περιόδους, ὕστερα ἀπὸ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐνεργήθη. Ἀρμόζει δὲ κατὰ τι εἰς τὴν ἐορτὴν αὐτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἦχος· καθὸ μὲν τέταρτος, διὰ τὴν τετραμέρειαν τῷ Σταυροῦ· καθὸ δὲ πλάγιος, διὰ τὴν οἰκειότητα τῆς κεραίας· ἦτοι τῷ πλαγίου ξύλου τῷ Σταυρῷ, τὸ ὁποῖον συναπτόμενον μετὰ τὸ ὄρθιον ξύλον αὐτῷ, κάλλιστα τὸν Σταυρὸν σχηματίζει. Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς Τέταρτον ἦχον ἐμεταχειρίσθη καὶ εἰς τὴν Δεσποτικὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καθὼς ἐμεταχειρίσθη αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Βαΐων; Ἰσως διὰ τὸ πανηγυρικὸν τοῦ ἦχου· εἰς τὴν πανηγυρικὴν γὰρ ἐορτὴν πανηγυρικὸς ἦχος ἔπρεπε καὶ νὰ ψάλλεται· καὶ ἰσως ἐπειδὴ ἐψάλλθη τότε ὁ Τέταρτος, διὰ τοῦτο ἐδιώρισεν ὁ Μελωδὸς νὰ ψάλλεται ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου κατὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τούτων οὕτω προγνωσκομένων καὶ προλεγομένων, καλεῖ ὑμᾶς ἀδελφοί ἤδη εἰς τὴν τῆς βίβλου ταύτης ἀνάγνωσιν, πρῶτον αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ ἐν πάσαις ταῖς Δεσποτικαῖς αὐτοῦ ἐορταῖς ὑμνοῦμενός τε καὶ δοξαζόμενος διὰ τῶν ἀσματικῶν τούτων Κανόνων τῶν εἰς αὐτὰς ἀδομένων· καλοῦσι δεύτερον ὑμᾶς οἱ Θεοὶ καὶ ἱεροὶ τῶν Κανόνων τούτων Μελωδοί, ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς ὁ Μαΐουμᾶ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ χαριάνυμος Ἰωάννης ὁ ἐκ Δαμασκοῦ ὡς ἀνδρὸς βλαστήσας ἠδύπνοον, τὸ ἱερὸν ζεύγος τῶν ἀσματογράφων, ἡ παμφιλτάτη καὶ ὁμότροπος ξυωρὶς τῶν ἐνθεαστικῶν ὑμνῶδων, καὶ ἡ ἐν Χριστῷ τριπόδιτος καὶ ὁμόφρων δυὰς τῶν πνευματοκινήτων μουσικῶν, οἵτινες ἐκοπίασαν πολλὰ καὶ ἐνύδρωσαν εἰς τὸ νὰ συνθέσουν εὐφυστάτα, μελωδικώτατα καὶ σοφώτατα τοὺς Θεῖους τούτους Κανόνες εἰς πᾶσαν Δεσποτικὴν ἐορτήν. Προσκαλοῦσι δὲ τελευταῖον ὑμᾶς καὶ οἱ τῶν ἱερῶν τούτων Κανόνων ἐρμηνευταί· σὺν αὐτοῖς δὲ προσκαλῶ καὶ ἐγὼ τὸ ἔκτρωμα, ὁ συνεργανίσας τὴν ἐρμηνείαν τούτων καὶ ταύτην ἐξηγήσας εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν, ἀπαντὰς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκοὺς, νέους καὶ γέροντας, ἰδιώτας ὁμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπείρους, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης βίβλου· πάντας γὰρ αὕτη ὠφελεῖ, πάντας εὐεργετεῖ, καὶ πᾶσι δωρεῖται τὰ ἑαυτῆς χαρίσματα.

Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν ὅπου πεινῶν τὸν τῆς σοφίας ἄρτον, αὕτη εὐρίσκεται τράπεζα πνευματικὴ, γέμουσα ἀπὸ μυρία οὐράνια φαγητὰ, τὰ ὅποια οἱ τρώγοντες οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλὰ ζοῦσι εἰς τὸν αἰῶνα· εἰς ἐκείνους δὲ ὅπου διψοῦν τὸ νεκτάρωδες καὶ γλυκὺ ὕδωρ τῶν ἱερῶν Τροπαρίων, αὕτη εὐρίσκεται πηγὴ μελίρρυτος καὶ πολυχεύμων, βρύουσα εἰς αὐτοὺς τὸ πνευματικὸν καὶ νεκρέζοντον ρεῖθρον τῆς ἀμβροσίας· καὶ τελευταῖον εἰς ἐκείνους ὅπου ποθοῦν νὰ ἔμβουν μέσα εἰς τὰ Θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, αὕτη ἡ βίβλος εὐρίσκεται εἰς αὐτοὺς παραδείσος εὐαιθδῆς καὶ ἠδύπνοος, γέμων ἀπὸ εὐωδέστατα φυτὰ, νάρδον, κρόκον, κάλαμον καὶ κιννάμωμον· γέμων ἀπὸ γλυκύτατους καρπούς, φοῖνικας, ρόας, κάρυα καὶ ἀκροδρυα· καὶ γέμων ἀπὸ ποικίλης καὶ οὐρανίας χάριτας, αἱ τινες φωτίζουσι τὸν νοῦν, θέλγουσι τὴν καρδίαν, καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἀνθρώπον εὐφραίνουσι. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἂν Κυριακοδρόμια λέγονται αἱ ἐρμηνεῖαι, τόσον τῶν Κυριακῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅσον καὶ τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δίκαιον εἶναι νὰ ὀνομάζεται Ἐορτοδρόμιον καὶ ἡ παρούσα βίβλος, διότι

διότι ἐν συντόμῳ περιέχει τὰς ἐρμηνείας καὶ ὑποθέσεις ὅλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν, καὶ ἐν περιλήψει ἀναφέρει τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους τῶν ἀγίων, τοὺς ὁποίους ἐφιλοπόνησαν ἐν ἐκάστη ἐορτῇ· ὅθεν διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, Ἑορτοδρόμιον ταύτην ἐπονομάσαι ἐκρίναμεν εὐλογον.

Ποιήσατε λοιπὸν τάξιν, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, καὶ ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἐορτάζεται καθεὶς Δεσποτικὴ ἐορτή, διορίσατε νὰ ἀναγινώσκειται εἰς καθέ μίαν ἡμέραν μία Ὠδὴ ἐκ τῶ Κανόνος τῆς ἐορτῆς ἐκείνης· εἰς γὰρ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναγινώσκητε, καὶ ἡ ἀνάγνωσις δὲν γίνεται προσκορῆς, καὶ τὰ νοήματα τῶν ἀναγινωσκομένων ἐμποροῦν εὐκολώτερα νὰ ἐντυπώνωνται εἰς τὴν ἐνθυμυσίν σας. Ἀναγινώσκοντες δὲ τοὺς Κανόνας τούτους καὶ ὠφελούμενοι, παρακαλεῖτε τὸν Κύριον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ συνερανίσαντος αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν μετὰ πολλῶν κόπων· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δαπανησάντων, τόσον εἰς τὴν ἀντιγραφὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ταύτης· ἐμοὶ δὲ συγγνώμην παρέχετε, εἴτι παρόραμα ἀπαντήσητε. Ἐρρώσθε!

(α ω ή .)

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ,

Α'περ γράφει Θεόδωρος ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος πρὸς τὸν Ὀρφανοτρόφον,
τὸν αἰτήσαντα τοῦτον ἐρμηνεύσαι τοὺς ἀσματικούς Κανόνας.

Ω' ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ! Σὺ παρακινῶν με νὰ ἐξηγήσω τοὺς ἀσματικούς Κανόνας, ὅπου οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Μελωδοί, ὅ,τε Κοσμάς δηλαδή, καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἐμελέρησαν εἰς τὰς Δεσποτικάς ἑορτάς, παρομοιάζεις κατὰ τὸτο μὲ τὸν ἐν Εὐαγγελίοις ποιήσαντα δεῖπνον μέγαν καὶ καλέσαντα πολλούς* ὅθεν καλεῖς με εἰς δεῖπνον λαμπρὸν ὁμοῦ καὶ βασιλικόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὅλα τὰ καλῆτερα φαγητά. Ἐγὼ λοιπὸν βέβαια ἤθελα φανῇ ὅτι εἶμαι μαινόμενος καὶ ἔξω φρενῶν, ἂν διὰ ζεύγη βοῶν, θετέον, ἢ διὰ γυναῖκα, ἢ διὰ χωράφια, φθαρτά καὶ μάταια πράγματα, κατ' ἐκείνους τοὺς ἀνοήτους, ὅπου παραιτήθισαν ἀπὸ τὸν Θεὸν δεῖπνον, ὡς ἐν Εὐαγγελίοις γράφεται, ἤθελα στερήσει τὸν ἑαυτὸν μου ἀπὸ τοιαύτην τρυφὴν πνευματικὴν, καὶ παιδαισίαν οὐράνιον, καὶ ἀκολουθῶς ἤθελα καταστήσει τὸν ἑαυτὸν μου ὑπόδικον εἰς τὴν ὀργὴν τῆς παρακοῆς τε καὶ ἀπειθείας.

Ἐὰν δὲ ἐγὼ, καθ' ὑπόθεσιν, ἤθελα παραιτηθῇ ἀπὸ τὸ κάλεσμα αὐτὸ, καὶ εἰπεῖ, „Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον“, ἀρά γε δὲν ἤθελες εὔρει πολλοὺς πτωχοὺς καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς, καὶ νὰ καλέσῃς αὐτοὺς εἰς τὸν δεῖπνον; καὶ βέβαια πολλοὺς ἤθελες εὔρει, τοὺς ὁποίους ἔχει ὁ περίβολος οὗτος (1). Ὅθεν δὲν χρειάζεται νὰ ἐκβῇς εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς Πόλεως διὰ νὰ καλέσῃς αὐτοὺς, ἀλλὰ φθάνει μόνον νὰ κτυπήσῃς τὸ σημεῖον τὸ δειπνοκλητικόν (τὸ ὁποῖον καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν δεῖπνον), καὶ αὐτοὶ εὐθὺς θέλουν συντρέξει πολλοί.

Καὶ λοιπὸν λάβε καὶ πῆγαιέ με εἰς τὸν δεῖπνον* ἀφίνω γὰρ κάθε προφασιολογίαν, καὶ ὑπακούω εἰς Σέ, ὅπου μὲ προσκαλεῖς* κάθισον δέ με εἰς ὅποιον μέρος θέλεις τοῦ δεῖπνου* καὶ οὕτως ἅς δειπνῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ὄντες θνητοί* ἅς τρώγωμεν ἄρτον ἀθάνατον τῶν Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Δαβίδ. Ἄν δὲ εὐρίσκεται εἰς τὴν τράπεζαν κανέναν ταῦρος καὶ θρεπτάρη Εὐαγγελικόν (ἥτοι ρόημα στρυφνότερον, ἢ κάμμία λέξις γλαφυρωτέρα, τὰ ὁποῖα χρειάζονται δυνατωτέραν ἐξήγησιν καὶ διάλυσιν), ἅς μασσῶμεν καὶ ταῦτα κατὰ τὴν δυνάμιν μας, καὶ μὲ τὰς λογικὰς μύλας τοῦ νοῦς ἅς τὰ ἀλέθωμεν* ἴνα οὕτως

(1) Ποῖος ἦτον ὁ περίβολος οὗτος, ἢ ποῦ εὐρίσκητο, εἰς ἡμῖν εἶναι ἀδύνατον.

οὕτως ἐτοιμάσωμεν χάριτι Θεοῦ ἀλεσμένην καὶ εὐκολον τὴν τροφήν εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ ἀναγινώσκουσι. Πρέπει δὲ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εἶναι καλῆτερον νὰ ἀρχίσῃ τινὰς, κατὰ τὴν λέγουσαν Παροιμίαν, „ Ἀρκτέον ἐστίν, ὅθεν ἄρχεσθαι ἄμεινον “.

Καλῆτερον δὲ εἶναι νὰ ἀρχίσῃ τινὰς ἀπὸ τὸν κύκλον τοῦ χρόνου: ἦτοι ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα* καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ συμπεριδεύῃ τὸν ὑψηλότερον καὶ θειότερον τοῦ Οὐρανοῦ ζωδιακὸν κύκλον τῆς ἀκριβοῦς ἐξηγήσεως τῶν εἰς τὰς Δεσποτικὰς ἑορτὰς ἀσματικῶν Κανόνων. Ἐπειδὴ δὲ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ Σεπτέμβριον ἀγιάζει ἡ πανήγυρις τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆτο καὶ ἡμεῖς ἂς ἐξηγήσωμεν τὰ κρούσματα τῆς ἱερᾶς λύρας τῆ Θεσπεσίου Κοσμᾶ, δηλαδὴ τὸν εἰς τὴν Ὑψωσιν ἀσματικὸν Κανόνα αὐτῆ* ἐπειδὴ ὁ Κανὼν αὐτὸς πολλὰς μὲν ἱστορίας περιέχει τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, πολλὴν δὲ δυσκολίαν φέρει κεκρυμμένην ἐν ἑαυτῷ* ὅθεν εὐκόλως δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν γοήσει, ἂν δὲν ᾖναι εἰδήμων κάθε ἱστορίας, τόσον τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὅσον καὶ τῆς Νέας. Ἀπὸ τὸν Κανόνα λοιπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ δυσκόλως ἐν αὐτῷ καὶ ἀσαφῶς ἐκτεθέντα.

Ἄλλ' ὦ τῆς βίας! προφθάνει ἡ χάρις τοῦ μέλους καὶ ἡδονή, καὶ προαρπάζει μου τὴν διάνοιαν. Βαβαί ἀπὸ πόσας Ἰυγγας (ἦτοι γλυκύτητας), καὶ ἀπὸ πόσας μουσικὰς στροφὰς εἶναι γεμάτος ὁ Κανὼν οὗτος! Βέβαια, ἂν ἐγὼ δὲν ἔμελλον νὰ φανῶ περικτὸς, καὶ νὰ ἐπιδείξω ὅτι ποιῶ ὡς ἔργον τὸ πάρεργον, τάχα ἤθελα μουσουργήσῃ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι προοιμιακῷ προσφωνήματι τὴν τῶν μουσουργηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Κοσμᾶ Κανόνων ἐξήγησιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀρκετὰ εἰσὶ τὰ προλεγόμενα ταῦτα, ἀφίνομεν τὰ περικτὰ, καὶ τῆς ἐξηγήσεως ἡδὴ ἀρχόμεθα (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς Πανηγυρικοὺς λόγους, οὓς ἔχουσιν εἰς Διδάσκαλοι εἰς τὴν Ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Σταυροῦ πανήγυριν ἀγομεν “ ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Κινήσωμεν, ἀγαπητοί, σήμερον “ Ἀλέξανδρος Μοναχὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Τὴν κέλευσιν „ πῆς ὑμετέρης “. Παντολεὼν πρεσβύτερος Μονῆς τῶν Βυζαντινῶν λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὅτε τῆς παρούσης „ ἑορτῆς “ ἐν ᾧ λόγος ἄλλος περὶ ἀναζητήσεως καὶ εὐρέσεως τῆ τιμῆς καὶ ζωποιοῦ Σταυροῦ, ἡ ἡ ἀρχὴ „ Ἐν ἱτεῖ ἐβδόμῃ τῆς βασιλείας “. Σώζονται ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, ἐν τῇ τῷ Βατοπαϊδίου, ἐν τῇ τῶν Ἱβηρῶν, ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐν τῇ τοῦ Παυτοκράτορος. Ἰστίον ἐστὶ τὸ β. Τροπάριον τῶν πρῶτων Στιχηρῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ, τὸ λέγον „ Μω „ σῆς προετύπωσεν “, ἐσφαλμένον ἐστὶ, καὶ διορθῶται οὕτω παρὰ τοῖς χειρογράφοις „ Μωσῆς προετύ „ πωσεν “. Ὁμοίως καὶ τὸ κάθισμα τὸ λέγον „ Προ-

„ διτύπου μυστικῶς πάλαι “ ἐσφαλμένον ἐστίν* ὅ- περ ἐν τισὶ χειρογράφοις οὕτως εὐρηται διορθωμένον “ „ Προδιστύπου μυστικῶς πάλαι τῷ χρόνῳ ὁ Ἰησοῦς “ „ ὁ τοῦ Ναυῆ Σαυροῦ τὸν τύπον, ὡς τὰς χεῖρας “ „ ἐξέτεινε σταυροφανῶς, Σωτήρ μου “ καὶ ἐστὶ ὁ ἡ- „ λιος ἕως ἐχθρὸς ἀνείλεν ἀνδισταμένους Σοὶ τῷ “ „ Θεῷ “ νῦν δὲ οὗτος ἐσκότισται, ἐπὶ Σταυροῦ Σε „ ὀρῶν θανάτου κράτος λύοντα, καὶ τὸν θὸν σκυ- „ λεύοντα “. Τινὲς δὲ διορθοῦσι καὶ τὸ ἐν τῷ τρί- τῳ Τροπαρίῳ τῶν πρῶτων Στιχηρῶν οὕτως “ „ Ὑψώ- „ τε βοῶντες Χριστὸν τὸν ὑπεράγαθον Θεόν, καὶ τὸ “ „ αὐτοῦ προσκυνήσατε θείον ὑποπόδιον “ διότι κα- ταλληλότερον εἶναι νὰ γράφεται οὕτως, εἰς β. προσω- πον, ὡς ἔχει καὶ ὁ Ψαλμωδός, καὶ οὐχὶ εἰς πρῶ- τον. Ἄλλα καὶ τὸ ἄλλο Κάθισμα οὕτω διορθοῦται ἐν τοῖς χειρογράφοις “ „ Ἐν Παραδείσῳ με τὸ πρῶ- „ ξύλον ἐγύμνωσεν, ἕπερ τῇ γαύσει ὁ ἐχθρὸς εἰσφέρει “ „ νικῶσιν. Τῷ Σταυρῷ δὲ τὸ ξύλον, καὶ τὰ ἐξῆς “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Σταυρῷ πεποιθὼς, ὕμνος ἐξερεύγομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ γὰρ, λέγει ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς, πεποιθὼς καὶ θαρρῶν ὅλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἐκβάλλω ἑσώθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν μου ὕμνον· ἦτοι τὸν Κανόνα τοῦτον, τὸν εἰς τὴν ὕψωσιν ψαλλόμενον τοῦ Σταυροῦ. Εἶπε δὲ ὁ ἱερός Κοσμᾶς, ὅτι πέποιθεν εἰς τὸν Σταυρόν· διότι εἶναι ἄνθρωπος δίκαιος· ὁ δὲ δίκαιος, κατὰ τὸν Παρανομιστὴν, ὥσπερ λέων πέποιθεν. (Παρ. κη. ι.) Ὁμοίως εἶπε καὶ ὅτι ἐξερεύγεται· διότι καὶ ἡ ἐρυγή· ἦτοι τὸ ρέψιμον, ἴδιον εἶναι τοῦ λέοντος, κατὰ τὸν Προφήτην Ἀμὼς λέγοντα „λέων ἐρεύ-
„ξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται“; (Ἀμ. γ. 8.) Θέλει λοιπὸν νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς μὲ
τὸ ἐξερεύγομαι, ὅτι φοβεράτινα καὶ μεγάλα καὶ λειοντώδη νοήματα ἔχει νὰ παραστήσῃ
διὰ τοῦ Κανόνος τούτου.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ρέψιμον τοῦ λέοντος εἶναι βρωμέρον, καταπληκτικόν, καὶ ἀποστρο-
φῆς ἄξιον, τὸ δὲ ρέψιμον ἐδῶ τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ εἶναι εὐώδες, κεχαριτωμένον, καὶ εἰς τὴν
ψυχὴν περιπόθητον· διὰ τοῦτο κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, ἀρμόζει καλλίτερα εἰς τὸν
Θεσπέσιον τοῦτον Μελωδόν, τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο ρήτον τοῦ Δαβὶδ, τὸ λέγον „ἐξηρεύεσθε
„ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν“. (Ψαλ. μδ. ι.) Καθότι ἐκεῖνα τὰ πνευματικὰ καὶ κεχα-
ριτωμένα νοήματα, ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του, ταῦτα ἐρεύγετο καὶ ἐπρόφερε διὰ
τοῦ στόματός του. „Ὡς περ γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρυγῆς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Βασιλεῖου καὶ
„Νικήτα, τῆς τῶν σιτίων ποιότητός ἐστι τὸ γινόμενον· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς
„διδασκαλίας, τοιαῦτα ἠρεύγετο, οἷα καὶ ἐσιτεῖτο..... Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ λογικὴ ἦν
„καὶ ἀγαθὴ ἡ τροφή, οὐ σιτίον οὐδὲ ποτόν ἐρεύγεται, ἀλλὰ τὸν συγγενὴ τῇ λογικῇ
„τραπέζῃ, λόγον ἀγαθόν τὸν περὶ τοῦ μονογενοῦς“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ, τάξιν ἀρίστην, ὅπου μεταχειρίζεται ὁ Θεσπέσιος Μελωδός. Συ-
νήθεια γὰρ ἀγία ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς χριστιανούς, νὰ ποιῶσι διὰ τῆς χειρὸς τοῦ σημείου
τοῦ Σταυροῦ, ὅταν μέλλουν νὰ ἀρχίσουν κάθε ἔργον καὶ ἐπιχείρημα· καθὼς παραγ-
γέλλει εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, λέγων ἐν Κατηχήσει Δ'. „Μὴ ἐπαί-
„σχυται

„σχυρῶμεν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἀποκριπτή, σὺ φανερῶς ἐπὶ τῷ
 „μετώπῳ σφραγίζου· ἵνα οἱ δαίμονες, τὸ σημεῖον ἰδόντες τὸ Βασιλικόν, μακρὰν φύγασιν
 „τρέμοντες. Ποίει δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον ἐσθίων καὶ πίνων, καθήμενος, κοιταζόμενος, ἐξα-
 „νιστάμενος, λαλῶν, περιπατῶν, ἀπαξάπλως ἐν παντὶ πράγματι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρή-
 „μων εἰς τοῦτο παρακαλεῖ τοὺς πιστοὺς, λέγων „ὅταν μέλλῃς ὑπερβαίνειν τὰ πρόθυρα τοῦ
 „πυλῶνος, τοῦτο φθέγγξαι τὸ ρῆμα πρότερον· ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σε,
 „καὶ τῇ λατρείᾳ σου, καὶ συντάσσομαί σοι Χριστέ· καὶ μηδέποτε χωρὶς τῆς φωνῆς ταύτης
 „ἐξέλθῃς. Καὶ μετὰ τοῦ ρήματος τούτου, καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου διατύπωσον·
 „οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἄνθρωπος ἀπαντῶν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ Διάβολος βλάψαι τι δυνήσε-
 „ται, μετὰ τούτων σε ὁρῶν τῶν ὅπλων πανταχοῦ φαινόμενον“. (Λόγ. εἰς τοὺς Ἀνδριάν-
 „τας). Τῇ ἀγίᾳ συνηθείᾳ λοιπὸν ταύτῃ ἀκολουθῶν καὶ ὁ ἱερὸς Κοσμάς ἐδῶ, μέλλων νὰ
 ἀρχίσῃ τὸν Κανόνα ταῦτον, ἀντὶ νὰ κάμῃ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ διὰ τῆς χειρὸς του, ἀρ-
 χὴν ποιεῖται αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Σταυροῦ, εἰπὼν „Σταυρῷ πεποιθώς“.

Διὰ τί δὲ ὀνομάζεται Ἀκροστιχίς; Ἐπειδὴ ὅσα στοιχεῖα περιέχονται εἰς αὐτὴν, ταῦτα
 γίνονται ἅμα καὶ ἀρχαὶ τῶν στίχων, ἥτοι τῶν Τροπαρίων τοῦ Κανόνος. Οἷον ἐπὶ πα-
 ραδείγματος τῆς ἐνταῦθα Ἀκροστιχίδος „Σταυρῷ“ Τὸ μὲν Σ γίνεταί ἀρχὴ τοῦ πρώ-
 του Τροπαρίου τοῦ Κανόνος, τοῦ λέγοντος „Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς“. Τὸ δὲ Τ γίνε-
 ται ἀρχὴ τοῦ δευτέρου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Τὸν τύπον πάλαι“. Τὸ δὲ Α γίνε-
 ται ἀρχὴ τοῦ τρίτου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Ἀνέθηκε Μωϋσῆς“. ὁμοίως καὶ τὰ λοι-
 πὰ στοιχεῖα τῆς Ἀκροστιχίδος, ἀρχαὶ γίνονται τῶν λοιπῶν Τροπαρίων.

Δύω δὲ εἶναι τὰ αἷτια, διὰ τὰ ὁποῖα γίνεταί ἡ Ἀκροστιχίς εἰς τοὺς Κανόνας. Ἐν
 μὲν, διὰ νὰ δείξουν οἱ Μελωδοὶ τῶν Κανόνων τὴν φιλοτιμίαν καὶ τέχνην των· καθότι ὁ
 Κανὼν ὁ ἔχων Ἀκροστιχίδα, αὐτὸς εἶναι ἀξιολογώτερος τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ἀκολουθῶς
 περισσοτέραν δυσκολίαν προσερεῖ εἰς τὸν Μελωδὸν, ὅπου τὸν συνθέτει, πάρεξ ἐκεῖνος
 ὅπου δὲν ἔχει Ἀκροστιχίδα. Καθὰς τοῦτο ἠξεύρουσιν οἱ τῶν τοιούτων τὴν πείραν ἔχον-
 τες, καὶ ἄλλοι, ἐπειδὴ διὰ τῆς Ἀκροστιχίδος γίνεταί εὐκολομνημόνευτος ὁ Κανὼν. Ἀρκεῖ
 γὰρ εἰς τὸν καθ' ἕνα νὰ ἐνθυμῇται μόνον τὴν Ἀκροστιχίδα τοῦ Κανόνος, καὶ σὺν τῇ
 Ἀκροστιχίδι εὐθὺς εὐρίσκει καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκάστου Τροπαρίου τοῦ Κανόνος.

Ὡδὴ α'. Ἦχος Πλ. δ'. Εἵρμός.

„Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ράβδῳ, τὴν ἐρυθρὰν διέτε-
 „με, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαρτι. τὴν δὲ ἐπιστρεπτικῶς, Φαραὼ τοῖς
 „ἄρμασι κροτήσας ἠμωσεν, ἐπ' εὐρους διαγράψας, τὸ ἀήττητον ὀ-
 „πλον· διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐστάθη ὁ Ποιητὴς τῆς πρώτης ᾠδῆς, (ταύτην γὰρ ἔγραψεν
 ἐν Κεφαλ. ιε'. τῆς Ἐξόδου, ἀφ' οὗ διεπέρασαν μὲν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν (1),
 κατεποντίσθησαν δὲ εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Φαραὼνται). Τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς
 Κοσμάς ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ᾠδὴν ἐκείνην τὸν παρόντα Εἵρμον, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Θεόπτης
 ἐκεῖνος Μωϋσῆς χαράξας, ἥτοι προεικονίσας συμβολικῶς καὶ προτυπώσας τὸν Σταυρὸν,
 (2) ἐκτύπησε μὲν πρῶτον τὴν ράβδον τοῦ μὲν εὐθείαν καὶ ἴσην γραμμὴν ἐπάνω εἰς τὴν
 ἐρυ-

(1) Σημειώσαι, ὅτι ἐρυθρὰ ὀνομάσθη ἡ κατὰ τὴν
 Αἰγυπτον Θάλασσα, ἢ ἀπὸ Ἐρύθρα τοῦ πρώτου
 ἐγκαταίκου τοῦ τόπου ἐκείνου, ἢ διότι τὸ ἕδαφος
 τῆς Θαλάσσης καὶ τῶν περὶ τόπον εἶναι ἐρυθρόν.
 ἔθεν κατὰ ἀντανάκλασιν καμνεῖ νὰ φαίνεται ἐρυθρόν
 καὶ τὸ εἰς τὴν ἐπιφανείαν ὕδαρ τῆς Θαλάσσης.

(2) Δύω γὰρ σημειώματα ἔχει τὸ, χαράττω,
 κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, ἢ τὸ, αἰσθητῶς χα-
 ράττω διὰ τῆς χειρὸς, ὡς λέγομεν, ἐχάραξεν ἐπι-
 σολὴν· ἢ τὸ, προτυπώνω, ὡς λέγομεν, ἢ βᾶτος
 ἐχάραττε τὴν Θεοτόκον.

ἐρυθρὰν Θάλασσαν, καὶ οὕτω διέσχισεν αὐτὴν τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι· ἦτοι χάριν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅς τις ἐπέζευσε· οὐτέστι, διεπέρασεν αὐτὴν πεζὺς καὶ μὴ γυμνὰ ποδάρια, χωρὶς νὰ βραχίῃ.

Ταύτην δὲ τὴν ἰδίαν ράβδον γυρίσας ὁ αὐτὸς Μωσῆς μὲ πλάγιον σχῆμα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐπιστρεπτικῶς), ἐκτύπησε τὴν ἰδίαν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἀφ' οὗ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλίται· καὶ οὕτως ἦνωσε τὰ δύο σχισθέντα μέρη αὐτῆς. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε τοῖς ἄρμασι Φαραῶ, ἦτοι ἐναντίον τῶν ἀρμάτων καὶ ἀμαξῶν τοῦ Βασιλέως Φαραῶ; διότι ἐκυνήγα κατόπιν διὰ νὰ πιάσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας. Εὐθὺς γὰρ ὅπου ἡ Θάλασσα ἐκτυπήθη τὴν δευτέραν φορὰν καὶ ἐνάθη, κατεπόντισε τὸν Φαραῶ καὶ πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ. Ὅθεν μὲ τὸ τοιοῦτον ἴσον ὁμοῦ καὶ πλάγιον κτύπημα τῆς ράβδου του, ἐχάραξεν ὁ Μωϋσῆς καὶ αἰσθητῶς· ἦτοι ἐσχημάτισεν ἐπάνω εἰς τὸ πλάτος τῆς Θαλάσσης τὸ ἀνίκητον ἄρμα τῶν χριστιανῶν, ἦτοι τὸν Σταυρόν. Ὁ Σταυρὸς γὰρ ἀπὸ δύο ξύλα σύγκειται, ἀπὸ τὸ ὀρθὸν καὶ ἴσον, καὶ ἀπὸ τὸ πλάγιον (1). Διὰ τοῦτο, λέγει, καὶ ἡμεῖς οἱ τῷ Σταυρῷ ἐγκυαυώμενοι χριστιανοί, ὡς μελωδήσωμεν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Καθὼς τότε καὶ ὁ Μωϋσῆς μὲ ὅλους τοὺς ἀνδρας, καὶ ἡ Μαριάμ μὲ ὅλας τὰς γυναῖκας, ἐψάλλον τὸ ἐπινίκιον ἐκεῖνο ἄσμα τῆς πρώτης ᾠδῆς, ἀφ' οὗ διεπέρασαν ἀβρόχως τὴν ἐρυθρὰν. Τότε γὰρ „φισιν, ἥσε Μωϋσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην· „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως „γὰρ δεδόξασται“. (Ἐξ. ιε. 1.)

Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, σοφίαν καὶ σύνεσιν τοῦ Θεσπεσίου Κοσμοῦ. Διότι αὐτὸς, καὶ τὸν εἰρμὸν τοῦτον ἐπροσάρμοσε μὲ τὴν πρώτην ᾠδὴν τοῦ Μωϋσέως, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐρανίσθη αὐτόν· καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲν ἐβγήκε καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πανηγύρεως τοῦ Σταυροῦ, τὴν προκειμένην αὐτῷ εἰς ἔπαινον· διότι λαβὼν ἀπὸ τὴν πρώτην ᾠδὴν, τόσον τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ὅσον καὶ τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, μὲ τὴν μίαν ταύτην ὑπόθεσιν τὰ πρέποντα ἐφύλαξε καὶ τῆς πρώτης ᾠδῆς, καὶ τῆς τοῦ Σταυροῦ ἐορτῆς. Καθὼς γὰρ τότε ὁ παλαιὸς Μωϋσῆς μὲ τὴν ράβδον του ἐσχίσε τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν· οὕτως ὕστερον καὶ ὁ νέος Μωσῆς Χριστὸς ὁ Κύριος μὲ τὴν ἰδικήν του ράβδον, ἦτοι μὲ τὸν τίμιον Σταυρόν, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ράβδος ἐνδύτητος ἡ ράβδος τῆς Βασιλείας σου (Ψαλ. μδ'. 8.) μὲ αὐτόν, λέγω, ἐσχίσε τὴν ἀμαρτίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἐρυθρὰ καὶ αἱματώδης κατὰ τὴν Γραφήν, „Ἄνδρες γὰρ αἱμάτων, ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει τοὺς φορικοὺς καὶ ἀμαρτωλοὺς“. (Ψαλμ. νδ'. 27.) Καὶ ὁ Ἡσαΐας καθαρώτερον μαρτυρεῖ περὶ τούτου „ἐὰν ὥσι, λέγων, αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοὶ (ἦτοι ὡς χρώμα ἄλυκον, τὸ εἰς τὸ λευκοῦν δὲς κλίνον), ὡς χιόνα λευκανῶ (ἦτοι πολλὰ λευκὰς ποιήσω αὐτάς)· ἐὰν δὲ ὥσιν ὡς κόκκινον (ἦτοι ὡς χρώμα αἱματοειδὲς καὶ βαδύ), ὡς ἔριον λευκανῶ (ἦτοι ὀλιγαίτερον θείω, λω τὰς λευκάνει)“. (Ἡσ. α'. 18.)

Σχί-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἡ ἁγία Γραφή δὲν φανερώνει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὴν Θάλασσαν, τὴν δευτέραν φορὰν, μὲ πλάγιον σχῆμα τῆς ράβδου· ἀλλὰ ὁ Μελωδὸς σημεριεῖται τοῦτο· ἴσως δὲ καὶ τὸ εἶχεν ἐκ παραδόσεως. Συμφώνως δὲ τῷ Δείφ Κοσμοῦ, λέγει τοῦτο καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού σύμπνοος αὐτοῦ Ἰωάννης, ἐν τῇ εἰρμῇ τοῦ πλ. δ'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου· „Ἀρμασθηλαπὴν Φαραῶ ἐβύδισε, τερατεργούσα ποσὰ Μωσαϊκὴ ράβδος, σταυροσῦτως πληξασα, καὶ διελθσα θάλασσαν“. ἀλλ' ὁ μὲν Κοσμὸς λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐτύπησε τὸν Σταυρόν μὲ τὸ πλάγιον κτύπημα, ὅπου ἐκτύπησε δευτέρον· ὁ δὲ Ἰωάννης δὲν ἀναφέρει διὰ κτύπημα δευτέρον. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι σταυροσῦτως ἐπληξε τὴν θάλασσαν; εὐ γὰρ μὲ ἓνα κτύπημα τυποῦται σταυρὸς· ταύτην τὴν ἀπορίαν προβάλλων ὁ σοφὸς Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω Εἰρμοῦ, λέγει ταύτην ἐπιβολώστατα, ἐπὶ ἁδῇ, ὅτι ἔχωρὶς λόγων εἶπεν ὁ

Δείος Ἰωάννης, τὴν κατ' ἐνδεῖαν πληγὴν τῆς ράβδου, πηλῆξαι σταυροσῦτως τὴν θάλασσαν· καθότι οἱ παλαιοὶ τὰ ὀρδία πηγνύμενα ξύλα, (ἦτοι τὰ κοινῶς λεγόμενα παλίκια) σταυροῦς ὀνομάζον· οὕτως ἐν τῇ Εὐαγγελίᾳ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἀμὴν ἰσαυρόν ἐπάνω εἰς τὸ ὀρδίον ξύλον, τὸ ὁποῖον ὑπόημασε διὰ νὰ σταυρωθῇ τὸν Μαρδοχαίου, καθὼς γέγραπται· „Καὶ ἄρδωται ἐν τοῖς Ἀμὴν ξύλον πηχῶν πινθηκόντα· εἶσε, δὲ ὁ Βασιλεὺς, σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ“. (Ἐσθ. γ'. 9.) Οὕτω καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀρχαιολογίᾳ τὴν ἱστορίαν ταύτην ἱστορεῖ· οὕτω Δίων ὁ τὰ Ῥωμαϊκά συγγραφεύς, ἱστορῶν τὸν πρὸς τοῖς Καρχηδόνιους τῶν Ῥωμαίων πόλεμον, γράφει, ὅτι ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι, Νέρων καλούμενος, ἐμβαίνειν εἰς τοὺς Καρχηδόνιους ἐνίκησιν· ὅθεν ὁ στρατηγὸς ἐκίπαιτο· ὁ δὲ Νέρων ἀνισταίρων τὸν κεφαλὴν ἐκίπαιτο· ἦτοι ἐπὶ ξύλου ὀρδίου ἐσκήσαν αὐτήν.

Σχίσας λοιπόν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ῥάβδον τοῦ Σταυροῦ τοὺς ἐρυθράς· ἀμαρτίαν, ἡμᾶς μὲν τοὺς νέους Ἰσραηλίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, διεπέρασεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἀμαρτίας· ἦτοι εἰς τὴν ἀπάθειαν· Τὸν δὲ Φαραῶ· ἦτοι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ δαιμονικά αὐτοῦ ἄρματα, καὶ τοὺς τριστάτας κατεβύβισεν. Ἄρματα μὲν οὖν λέγονται οἱ Δαίμονες· Ὅχι ὅτι ἔχουν κἀνένα ἀρμόδιον καὶ εὐτακτον· Πάντα γὰρ τὰ τῶν Δαιμόνων εἶναι ἄτακτα καὶ ἀνάρμοστα· Ἀλλὰ λέγονται ἄρματα, διὰ τὴν ἐπαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας κυριευθέντες, ἐκηρμίσθησαν ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς. Τριστάται δὲ ὀνομάζονται οἱ Δαίμονες, διότι πολεμοῦσι τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐπιθυμητικόν, λέγω, τὸ θυμικόν, καὶ τὸ λογιστικόν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πτωχοῦ Προδρόμου (1).

Οὐ μόνον δὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐπροσάρμοσεν ὁ Μελαῶδς εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκροτελεύτητον τοῦ Εἰρμού· ἦτοι τὸ „διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτε „δεδοξάσται“. Κατὰ τὸν αὐτὸν Πρόδρομον δὲ, ἄσωμεν, λέγει, εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι δεδοξάσται· ἦτοι ἐσταυρώθη. Ἐὰν γὰρ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὁ Σταυρὸς, λοιπὸν καὶ τὸ σταυρωθῆναι ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ δοξασθῆναι. Ὅθεν ὁ Κύριος ἐρχόμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ, ἔλεγε „ἡν ἐδοξάσθην ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“. (Ἰω. 12. 31.) Οὐ μόνον δὲ δόξα τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζεται ὁ Σταυρὸς. Ἀλλὰ καὶ ἀρχή, ὡς γέγραπται παρὰ τῷ Ἡσαΐα „οὐ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ“. (Ἠσ. 53. 6.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει „τῷ γὰρ Σταυρῷ συνεπαίρεται“ (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν)· ἦτοι ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐβάστασεν ὁ Κύριος εἰς τὸν ὀμὸν του, αὐτὸς ἐγενήθη εἰς αὐτὸν ἀρχὴ τουτέστιν ἐξουσία. „Ἐδόθη μοι γὰρ, φησι μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν „ἀνάστασιν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς“. (Μαθ. 28. 18.) (2).

Ἦξελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διὰ τί ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν, ὅτι τῷ Σταυρῷ ἐπαίρεται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ συνεπαίρεται; οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἶπεν ἐν τῷ Β'. ἤχῳ „ἐν τῇ κυπαρίσσῳ, ὡς πυδόκησας, καὶ τῇ πεύκῃ καὶ κέδρῳ, σαρκὶ συναυλούμενος“. Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω Τροπαίου, λέγει „οὐκ εἶπε δὲ ἀνυψούμενος (πρόσθετες καὶ ἐπαυρόμενος), ἀλλὰ τῇ σαρκὶ συναυλούμενος (καὶ τῷ Σταυρῷ συνεπαυρόμενος)· τῆς τοῦ Λόγου γὰρ σαρκὸς ἀνυψουμένης, καὶ „πασχούσης ἐν τῷ Σταυρῷ, αὐτὸς ὁ Λόγος ὑψοῦσθαι λέγεται, καὶ τῇ σαρκὶ συναυλούσθαι, τὰ τῆς σαρκὸς οἰκειούμενος, διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν ὑπόστασιν, μετὰ τὴν σάρκαωσιν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς· ἀλλὰς τε καὶ τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἐκφαινομένης, διὰ τῶν „ἐν τῷ πάθει γενομένων τεραστίων, καὶ ἐκλαμπούσης, δόξα ἐγένετο ὁ Σταυρὸς τοῦ Λόγου καὶ ὑψώσεως· οὐχ ὡς αὐτοῦ δόξαν μείζονα προσλαμβάνοντος, ἀλλ' ὡς ἐν ἡμῖν τῆς „δόξης αὐτοῦ αὐξάνσεως τε καὶ ὑψουμένης διὰ τῶν τελουμένων θαυμασίων ἐν τῷ Σταυρῷ. Ἐν κυπαρίσσῳ δὲ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ εἶπεν· ἦτοι ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ· ἐκ „τούτων γὰρ τῶν τριῶν συγκείσθαι φασὶ τὸν Σταυρόν“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου Ἐοικε δὲ τὸν ὄμιον ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις λόγος τὴν ἰσχύν βούλεσθαι δηλοῦν· πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἰσχύς ἐν βραχίονί τε καὶ ὤμοις. Ἦρξε τοίνυν τῆς ὑπ' οὐρανὸν διὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ὁ Χριστὸς· ἰσχύς γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός.

Ποῖον

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος εἰς τύπον τοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, τὸ ὅποιον Βάπτισμα εἶναι ἐρυθρὸν καὶ κόκκινον· διότι πυτοὶ τὸ αἷμα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος „ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς „τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. Ἐν τῷ Βαπτίσματι λοιπὸν καταπνίξας ὁ Κύριος τὸν νεκρὸν Φαραῶ καὶ τὴν ποινὴν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου ρείθροις καταβαπτίσας πούτους, τὸν ἀληθινὸν Ἰσραὴλ ἐλευθέρει τῆς αὐτοῦ δουλείας ἀπέδειξεν. Εἰς τύπον τοῦ αὐτοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν Ἐρυθρὰν καὶ ὁ Παῦλος, λέγων „πάντες εἰς τὸν Μαῦσιν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ

„καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ“. (α. Κορ. 1. 2.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρώτης ᾠδῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν χαρίτων τῷ νεοτυπῶν.

(2) Ὅθεν καὶ ὁ Ἠσύχιος ἐρμηνεύων τὸ „Μετὰ „σου ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου“ ἀρχὴν ἐννοεῖ τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ σπῆς οἰκουμένης Ἀρχόντος καὶ Βασιλευπόντος ἡγετῆς ὤντος. Ἡμέρα δὲ δυνάμεως νοεῖται ἡ τοῦ Κυρίου δευτέρα παρουσία καὶ κρίσις· ὅτε μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ εὐρεθήσεται καὶ ὁ Σταυρὸς, κατὰ τὸ „τότε „φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν „τῷ οὐρανῷ“. (Ματθ. 24. 30.)

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς, σὺ ἀγαπῇς, ἀπὸ τὸν Εἰρμόν τοῦτον; ἀκουσον· Θάλασσα ἐρυθρὰ εἶναι ἡ παρούσα ζωὴ. Αἰγύπτιοι δὲ καὶ Φαραωνῖται εἶναι οἱ πονηροὶ Δαίμονες. Ἀνεμοὶ δὲ οἱ ταρασσόντες τὴν ζωὴν ταύτην, εἶναι αἱ προσβολαὶ τῶν βλασφημῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, μετὰ τοὺς ὁποίους οἱ Δαίμονες ταραττοῦσι τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς μας: ἦτοι τὸ λογιστικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ τὸ θυμικόν. Κύματα δὲ τῆς Θαλάσσης ταύτης, εἶναι οἱ διάφοροι πειρασμοὶ καὶ αἱ περιστάσεις καὶ θλίψεις, ὅπου ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην. Ἐὰν λοιπὸν, σὺ ἀγαπῇς, μεταχειρίζεσαι ὡς ἄρμα δυνατόν, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, δύνασαι νὰ διαπεράσῃς μὲν ἀνινδύνως τὴν ζωὴν ταύτην, νὰ καταπονήσῃς δὲ καὶ ἀφανίσῃς τοὺς νοητοὺς Αἰγυπτίους καὶ Φαραωνίτας Δαίμονας, ὅπου σὲ διώκουν καὶ σὲ πολεμοῦν. Ὅθεν ἐὰν, σὺ ἀδελφε, μαγευθῇς ἀπότινα κακότροπον ἄνθρωπον, μὴ φοβηθῇς· ἀλλὰ ποίησον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ λύεται ἡ φαρμακεία τῶν Δαιμόνων. Οὕτω βεβαίῳ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, λέγων, „τῷ σημείῳ τοῦ Σταυροῦ πᾶσα μαγεία παύεται“. (λόγῳ περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.) Καὶ ὁ ἱερός Ἐπιφάνιος „ἐνθα ὄνομα Χριστοῦ, καὶ σφραγὶς Σταυροῦ, οὐκ ἴσχυσε φαρμακείας δύναμις“. (Αἰρέσ. 1. Βιβλ. α.) Ἐὰν σὲ πολεμοῦν οἱ ἐχθροὶ Δαίμονες μὲ κάμμιαν ἀμαρτίαν, μὴ φοβηθῇς· ἀλλὰ σφράγισον τὸν ἑαυτόν σου μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς σὲ συμβουλεύει νὰ κάμῃς ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, λέγων „πιστὴ εἶ; „σφράγισον σεαυτὴν καὶ εἰπὲ „Τοῦτο ἔχω τὸ ὄπλον μόνον· Τοῦτο τὸ φάρμακον· ἄλλο „δὲ οὐκ οἶδα“. (ὁμιλ. ἡ. εἰς τὴν πρὸς Κολασσ.) Ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ παιδίον σου πάσχῃ καὶ ἀσθενῇ, σφράγισον αὐτὸ μὲ τὸν τύπον τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ. Καὶ ἄλλοι νὰ μὴ κάμῃς εἰς αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα „δέον μὴδὲν ἕτερον τῷ παιδί περιτίθεναι, „ἀλλ' ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ φυλακὴν“. (ὁμιλ. ιβ'. εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους α.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων παραγγέλει εἰς τοὺς γονεῖς, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἡλικίαν τῶν τέκνων τῶν νὰ τὰ μανθάνουν νὰ κάμνωσι τὸν Σταυρὸν· καὶ πρὸ τοῦ αὐτὰ νὰ δύνωνται νὰ τὸν κάμνουν, νὰ πιάνουν οἱ γονεῖς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν παιδίων, καὶ νὰ τυπῶνται τὸν Σταυρὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμά των. οὕτω γὰρ φησι „Μὴ „ταῦτα, μὴ ἀδελφοί· ἀλλ' ἐκ πρώτης ἡλικίας, πνευματικοῖς περιφράττετε ὅπλοις τὰ „παιδιά, καὶ τῇ χειρὶ παιδεύετε σφραγίζετε τὸ μέτωπον. Καὶ πρὶν ἢ δυνηθῆναι τῇ χειρὶ „τοῦτο ποιεῖν, αὐτοὶ ἐντυποῦτε αὐτοῖς τὸν Σταυρὸν“. (λόγῳ ιγ'. εἰς τὴν α. πρὸς Κορινθίους.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, εἰς κάθε περίστασιν, ὅπου σοὶ ἀκολουθήσει, μὴ φοβηθῇς· ἀλλὰ ποίει τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ, καὶ θέλεις ἐλευθερωθῆ. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ συνεχῶς ἐποίουν τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτόν των, καὶ οὕτω συνειθίσαντες δὲν ἐχρειάζοντο πλέον διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμίσῃ τινὰς περὶ τοῦτου. Καθὼς ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων λέγει „ἐν συνηθείᾳ πολλοὶ κατέστησαν τοῦ σφραγίζεσθαι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκέτι δεόνται τοῦ ὑπομνησκόντος“. (ὁμιλ. ζ'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθεον.)

Τροπάριον.

„Τὸν τύπον πάλαι Μωσῆς, τοῦ ἀχράμτου πάθους, ἐν ἑαυτῷ
„προέφημε, τῶν ἱερῶν μεσούμερος. Σταυρῷ δὲ σχηματισθεὶς, τε-
„ταμέλαις τρόπαιον παλάμαις ἤγειρε, τὸ κράτος διολέσας, Ἀμα-
„λὴκ τοῦ παρώλους. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δε-
„δόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη καὶ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν. Ἀκούων γὰρ τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ παλαιὸς νόμος εἶχε σκιὰν καὶ τύπον τῶν μυστηρίων τῆς νέας χάριτος „Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ Νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν“. (Ἐβρ. 1. 1.) Διὰ τοῦτο μεταφέρει καὶ ἀλλοιοῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅθεν καὶ λέγει, ὅτι
πά-

πάλαι μὲν ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐπροεικόνισεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν τύπον τοῦ ἀχράντου πάθους τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Πῶς; καὶ τίνι τρόπῳ; τῶν ἱερῶν μεσούμενος· ἦτοι καὶ θὰς ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο εἰς τὸ μέσον τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, τοῦ Ἀαρῶν, λέγων, τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ τοῦ Ὡρ (1). οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπασχεν ἐν τῷ Σταυρῷ, εὐρισκόμενος ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο ληστές.

Σχηματισθεῖς δὲ πάλιν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἐσήκωσε μὲ τὰς σταυροειδῶς ἐξαπλωμένας χεῖράς του τρόπαιον, ἦτοι νίκην. (2) Ἐφθεῖρε γὰρ διὰ μέσου τῆς σταυροειδοῦς ἐξαπλώσεως ταύτης, τὴν δύναμιν τοῦ παναλέθρου καὶ ἀφανιστικοῦ ἐκείνου Βασιλέως Ἀμαλήκ, ὅς τις ἐπολέμει τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ δὲν ἄφινεν αὐτὸν νὰ περάσῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· καθὼς ἀναφέρεται ἡ ἱστορία αὕτη εἰς τὸ 13. τῆς Ἐξόδου Κεφάλαιον. Διὰ τοῦτο, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, βλέποντες τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ ἐνδοξον καὶ νικῶντα, ἀκόμη καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς μελωδίσωμεν ἐν ἐπινίκιον καὶ ἐνδοξον ᾄσμα εἰς Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅς τις ἐ χάρισε τόσῃν μεγάλῃν δύναμιν, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐν τῇ Παλαιᾷ τύπον τοῦ Σταυροῦ του, ἐπειδὴ καὶ εἶναι δεδοξασμένος. Ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ εἰς τὴν προσκύνῃσιν τοῦ Σταυροῦ λόγῳ αὐτοῦ, γράφει ἕνα βαθὺ νόημα, λέγων, ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς προανέστη, κηρύττετο καὶ προετυπούτο μυστικῶς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων, καὶ οὐδεὶς ποτε κατηλλάγη τῷ Θεῷ χωρὶς τῆς τοῦ Σταυροῦ δυνάμεως. "... Καὶ ὥσπερ, μήπω ὄντος τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀμαρτίας, τοῦ υἱοῦ τῆς ἀνομίας, τοῦ Ἀντιχρίστου, λέγω, ὁ ἠγαπημένος τῷ Χριστῷ φησὶ Θεολόγος, "Καὶ νῦν ἀγαπητοί, ὁ Ἀντίχριστός ἐστιν". Οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς ἦν ἐν τοῖς προγενεστέροις καὶ πρὸ τοῦ τελεσθῆναι. "Ὁ γὰρ μέγας Παῦλος σαφέστερον ἡμᾶς διδάσκει, ὅτι, καὶ μήπω παραγενόμενος, ἐν ἡμῖν ἐστὶν ὁ Ἀντίχριστος, φησὶν, ὅτι τὸ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν· οὕτω δὲ καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς, μήπω γεγώς, ἐν τοῖς προπατορσιν ἦν· τὸ γὰρ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖτο ἐν αὐτοῖς. Ἀκολουθῶν, δὲ φέρει παραδειγμα τὸν Ἀβελ, τὸν Σήθ, τὸν Ἐνῶς, τὸν Ἐνῶχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ τοὺς λοιποὺς Προπάτορας καὶ Προφῆτας".

Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τινὰς, μὲ ποῖα ἄρα γε ἄρματα ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλῖται τὸν Ἀμαλήκ καὶ τὰ ἐκείνου στρατεύματα, ἐνῷ αὐτοὶ ἄρματα δὲν εἶχον, ὅταν ἐβγήκαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον; καὶ ἀποκρίνεται ὁ Ἰωάννης σὺν τῷ ἱερῷ Θεοδώρῳ, ὅτι ὅταν ἐξέβρασεν ἡ ἐρυθρὰ Θάλασσα τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὰ περιγιάλια, ὁμοῦ μὲ τὰ ἄρματά των· τότε οἱ Ἑβραῖοι κούρσευσαντες αὐτοὺς, ἐπῆραν τὰ ἄρματά των, καὶ ἐκεῖνα ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὸν πόλεμον.

Τί

(1) Ὁ Ὡρ ἦτον Κριτὴς ἀδελφεὸς κατὰ τὸν Ἀλκιμανδρίαν Κυρίλλον· κατὰ δὲ τὸν Ἰωάννην (κεφ. β'. τοῦ γ'. βιβλίου τῆς ἀρχαιολογίας) ὁ Ὡρ ἦτον ἀνδρὰς τῆς Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωϋσέως. Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ περὶ Παρδειάς, ὅτι ἡ Μαρία αὕτη, ἔμεινε παρδειός· καθότι οὐδὲν ἀναφέρει ἡ Γραφή περὶ αὐτῆς, ἀνείχεν αὐτὴ ἀνδρα, ἢ ὄχι.

(2) Τὸ Τρόπαιον κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἦτον τοιοῦτον· ὅταν τινὰς ἤδελε σρέφῃ καὶ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, ἐσθηνε μίαν πέτραν, ἢ ἐκατασκεύαζεν ἕνα τοῖχον, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐγράφε τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, διὰ τὰ βλέπον καὶ νὰ ἐνθυμοῦνται αὐτὴν οἱ μεταγενέστεροι. Ἐλέγετο δὲ ὁ τοιοῦτος τοῖχος, ἢ ἡ πέτρα, Τρόπαιον· ἐπειδὴ ἐστήνετο καὶ ἐγείρετο ἐπὶ τῇ τροπῇ, ἡγουν διὰ τὴν νίκην τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἡχ. τῆς Ὀκτωήχης, οὕτω λέγει, Ἔθος ἦν ἀρχαίον τοῖς τοῖς ἐναντίους νικήσασιν, διδοσθῆναι τι σημεῖον, ὅπερ αἰρούμενον, δηλοῦς καλεῖται τοῖς νικηταῖς. Ἐκαλεῖτο δ' ἐκεῖνο ττρόπαιον, ὡς σύμβολον τῆς ἡττης τῶν ἀντιπάλων, εἰς τρεφάν των τὰ νῶτα, καὶ εἰς φυγὴν κλινάν των· οἱ γὰρ ἡττηθέντες, φεύγουσι πρὸς νικησαντας,

ἐν οὕτῳ σατηρίαν ἐκ τῆς φυγῆς πραγματεύσανται. Τρόπαιον δὲ τοῦ Κυρίου καὶ σύμβολον τῆς κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκης, εἴη ἂν ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐπὶ τῶν ὤμων ἤρεν, ἀπὼν πρὸς τὸ πάθος· αὐτῷ γὰρ προσηλωθεὶς ὁ Δεσπότης καὶ θανὼν, τὸν θάνατον ἐνίκησε, τοῦ αἵου καὶ τοῦ θανάτου ἐξανάσας. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόρρῳμος, Ἀπεκδυσάμενος, φησὶν ὁ Παῦλος, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας ἐν τῷ Σταυρῷ. Πολλὰ, φησὶ, τὸ ττρόπαιον ἔχει τῆς νίκης τὰ σύμβολα· τὰ λάφυρα κρέμονται αὐτῷ ἐφ' ὕψους ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Καθάπερ γὰρ βασιλεὺς γενναῖος πόλεμον νικήσας χαλεπώτατον, τὸν δώρακα καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα τοῦ τυράννου καὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἡττηθέντων ἐφ' ὕψους τοῦ τροπαίου τιθεῖσιν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τὸν πόλεμον νικήσας τὸν πρὸς τὸν Διάβολον, τὰ ὅπλα αὐτοῦ πάντα, τὸν θάνατον, τὴν κατάραν ἐκρέμασεν ἐφ' ὕψους τοῦ Σταυροῦ, καθάπερ ἐπὶ τροπαίου τινός· ἵνα πάντες τὸ ττρόπαιον βλέπωσιν, αἱ αὐτὰς δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς σὺν τοῖς, εἰ κατὰ ἀνδραποῖ ἐπὶ γῆς, αὐτοὶ οἱ πόνηται δαίμονες οἱ ἡττηθέντες. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν, Τόμ. ι.)

Τί δὲ νόημα συνάγεις, σὺ ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο; ἀφέλιμον ἀληθῶς καὶ ψυχοφελές. Διότι καθὼς ὁ Μαῦσῃς τότε, ἐν ὧσιν εἶχεν ὑψωμένα τὰ χεῖρά του ὑψηλὰ εἰς σχῆμα Σταυροῦ, ἐνίκα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τὸν Ἀμαλῆν. ὅταν δὲ αὐτὰ ἐκατέβαζεν, ἐνίκα ὁ Ἀμαλῆν. „Καὶ ἐγένετο, ὅταν ἐπύρε Μαῦσῃς τὰς χεῖρας, κα-
 „τίσχυεν Ἰσραὴλ· ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατίσχυεν Ἀμαλῆν“. (Ἐξ. ιζ'. ιι.)
 Οὕτω καὶ σὺ τώρα, ἐν ὧσιν μὲν ἔχεις τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς ὑψωμένας εἰς προσευ-
 χήν, νικᾷς τὸν νοητὸν Ἀμαλῆν, Διάβολον, ὅς τις σὲ πολεμεῖ, καὶ δὲν σὲ ἀφίνει νὰ πε-
 ράσῃς, καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ἀνω Ἱερουσαλὴμ· ὅταν δὲ ἀμελῶν κατεβάσῃς τὰς χεῖράς
 σου, καὶ διαλύσῃς τὸν νικητικὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τότε νικᾷται, κατὰ τὸν Βασίλειον, ὁ
 ἐν ἡμῖν Ἰσραὴλ, ἥτοι ὁ διορατικὸς ἡμῶν νοῦς· ἐπεὶ δὲ Ἰσραὴλ, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν, ἐρμη-
 νεύεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ πρότερον ἐποίει, καὶ ὁ Παῦλος ὕστερον παραγ-
 γέλλει εἰς ἡμᾶς, νὰ σηκώωμεν τὰς χεῖρας, ὅταν προσευχώμεθα. Διὰ τί; ἵνα τυπώνωμεν
 εἰς τὸν ἑαυτὸν μας ἐν τῇ προσευχῇ τὸ νικητικὸν σχῆμα τοῦ Σταυροῦ· ὁ μὲν, λέγων, „ἐπαρ-
 „σις τῶν χειρῶν μου θυσία ἐσπερινή“. (Ψαλ. ρμ'. 2.) Ὁ δὲ, παραγγέλλων „Βούλομαι
 „οὖν προσευχεσθαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας“. (ἀ. Τιμοθ. β'. 8.)
 Καὶ τοῦτη εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπενόησε τὰ
 στασεῖδια ἐν τῷ Ναῷ, ἵνα δηλαδὴ οἱ προσευχόμενοι Χριστιανοί, ἀκουμβίζοντες τὰς χεῖ-
 ράς των ἐπάνω εἰς τὰ πλάγια ξύλα τῶν στασείδων (οὐ γὰρ δύνανται εἰς ὅλον τὸ διά-
 στημα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχῆς, νὰ ἔχουν ὑψωμένας αὐτάς), τυπώνωσιν εἰς τὸν
 ἑαυτὸν των ἐν τῇ προσευχῇ τὸν τίμιον Σταυρόν· καθὼς τότε ἐτύπονεν αὐτὸν καὶ ὁ Μαῦ-
 σῃς, ἐν ὧσιν εἶχεν ὑψωμένας τὰς χεῖράς του (1).

Ἐν τῇ δυνάμει λοιπὸν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τῆς διὰ τῆς ἐπάρσεως τῶν χειρῶν ἐνερ-
 γουμένης προσευχῆς, ἐμπορεῖς νὰ νικήσῃς, καὶ σὺ ἀδελφε, τὸν νοητὸν Ἀμαλῆν, Διάβολον,
 περὶ οὗ γέγραπται „Ἀρχὴ Ἑθνῶν, Ἀμαλῆν· καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται“. (Ἀριθμ.
 κδ'. 20.) Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἔθνη, τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἀρχὴ ὁ Διάβολος; εἶναι τὰ πλή-
 θη τῶν δαιμόνων τῶν ὑποτασσομένων τῷ Διαβόλῳ. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ σπέρμα τοῦ Ἀμα-
 λῆν καὶ τῶν δαιμόνων; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ ὅλα τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ὁ Διά-
 βολος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν δαίμονες, ἥτοι ἡ φιλαυτία, ἡ οἷσις, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ γαστριμαρ-
 γία, καὶ τὰ λοιπά. Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Νεῖλος „Ἀρχὴ Ἑθνῶν Ἀμαλῆν, καὶ ἀρχὴ πα-
 „θῶν γαστριμαργία“. Μὴ φοβηθῇς λοιπὸν, Χριστιανέ, τὸν νοητὸν Ἀμαλῆν καὶ τὸν ἐκείνου
 ἀόρατον πόλεμον, ὅχι! ἐπεὶ διὰ τῆς κρυφίας δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, πολεμεῖ μὲν αὐτὸν
 ὁ Χριστὸς καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ νικήσῃ, βοηθεῖ δὲ ἐσὲ τὸν ἀντιπολεμῆντα ἐκείνον, καὶ
 νικητὴν αὐτοῦ δείκνυσιν· καθὼς εἶναι γεγραμμένον „Ἐν χειρὶ κρυφία πολεμεῖ Κύριος ἐπὶ
 „Ἀμαλῆν ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς“. (Ἐξ. ιζ'. 16.) Παραθαρρύνει δὲ σε καὶ ὁ Θεολόγος
 Γρηγόριος, λέγων, „ἂν οὕτως ἐξέλθῃς Αἴγυπτον, Ἀμαλῆν καταπολεμηθήσεται σοι, οὐχὶ
 „ὅπλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πολεμίαις χερσὶ δικαίων, εὐχὴν ὁμοῦ τυπούσας καὶ Σταυροῦ
 „τρόποιον τὸ ἀήττητον“. (Δόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τρο-

(1) Τὸ μὲν σῶμα τοῦ Μαῦσῃς τὸ ἀπὸ κεφαλῆς
 ἕως ποδῶν, ὁρδὸν ὄν, εἰκόνιζε τὸ ὁρδὸν ξύλον τοῦ
 Σταυροῦ· αἱ δὲ δύο χεῖρες αὐτοῦ ἐξαπλωμέναι οὖ-
 σαι, εἰκόνιζον τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· ὅθεν
 ὁ Νύσσης Γρηγόριος βαθείως καὶ γλαφυρῶς εἰς τὸν
 Σταυρὸν ἀλληγορεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκείνο λόγιον, τὸ
 λέγον. „Ἰῶτα ἐν, ἡ μία κεραία, οὐ μὴ παρέλθῃ
 „ἀπὸ τοῦ Νόμου“. (Ματ. ι. 18.) οὕτω γὰρ φησιν·
 „Ἀληθῶς γὰρ τοῖς καθ' ὁρὰν δυναμένοις, ἐν τῷ Νό-
 „μῳ μάλιστα τὸ κατὰ τὸν Σταυρὸν θεωρεῖσθαι μν-
 „σηρίον· διό φησι περὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι ἐκ τοῦ
 „Νόμου τὸ ἰῶτα καὶ ἡ κεραία οὐ παρέρχεται· ση-
 „μαίνειν διὰ τῶν εἰρημίων, τὴν τε ἐκ πλάγιου γραμ-

„μὴν καὶ τὴν καθεύον (ἥτοι τὴν ὁρδὸν), δι' ἣν τὸ
 „σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καταγράφεται· ὅπερ καὶ ἐν
 „τῷ Μαῦσῃ τότε βλεπόμενον, ὅς ἀντὶ τοῦ Νόμου
 „νοεῖται, τροπαίου καὶ νίκης αἷτιον τοῖς ὁρῶσι κα-
 „θίστατο“. (Σελ. 748. τῆς Πεντατεύχ.) Ὅχι μόνον
 δὲ ὁ ἀνθρώπος σχῆμα ἔχει σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ
 τὰ πούλια, σχῆμα σταυροῦ σφύουσιν, ὅταν πιτῶ-
 σιν· ὁμοίως καὶ τὰ ὄψαρια, ὅταν κολυμβῶσι· καὶ οἱ
 ὑψανταὶ σταυροειδῶς ὑψαίνουσι τὰ πανία των, ἀλλὰ
 καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων τὰ περισ-
 σότερα σταυροειδῶς εἰναι· καὶ ὅρα περὶ τοῦτου τὸ
 προοίμιον τοῦ Δ'. λόγου εἰς τὴν Σταυρώσιν Ἰωσήφ
 τοῦ Βρυένιου ἐν τῷ β'. Τόμῳ.

Τροπάριον.

„ Ἀρέθηκε Μωϋσῆς, ἐπὶ στήλης ἄκος, φθοροποιῦ λυτήριον καὶ
 „ Ἰοβόλου δῆγματος, καὶ ξύλῳ τύπῳ Σταυροῦ, τὸν πρὸς γῆν συρό-
 „ μερον Ὁφιν προσέδραμεν, ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ, θριαμβεύσας τὸ πᾶν
 „ μα· διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἱστορίαν τοῦ Τροπαρίου τούτου, ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ καὶ κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ὅπου ὁ Θεὸς ἔστειλεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων Ὀφίδια, καὶ ἐθανάτωναν αὐτούς, διότι ὀλιγοψυχήσαντες, κατελάλησαν τοῦ Θεοῦ. Ὁθεν ὁ Μωϋσῆς ἐμπήξας εἰς τὴν γῆν ἓνα ὄρθιον ξύλον, ἔστησε πλαγίως ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἓνα χάλκινον Ὀφιν, τὸν ὁποῖον βλέποντες οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐδαγκάνοντο, δὲν ἀπέθνησκον. Προσαρμόζει λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ταύτην ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἔβαλεν ὑψηλὰ ἐπάνω εἰς στήλην· ἦτοι εἰς ὄρθιον ξύλον, ὅπου ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν γῆν· τί ἔβαλεν; ἄκος, ἤγουν τὸν χάλκινον Ὀφιν, ὡς ἓνα ἱατρικόν, ὁ ὁποῖος διέλυσε καὶ ἰάτρευσεν τὸ φθοροποιὸν καὶ θανατηφόρον ἐκεῖνο δάγκημα τῶν Ὀφιδίων.

Μὲ τὸ ξύλον λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ εἰς τύπον ὃν τοῦ ὀρθοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἐκάρφωσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν αἰσθητὸν Ὀφιν, ὅπως σύρεται εἰς τὴν γῆν, κατὰ τὴν κατάραν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰπόντα πρὸς αὐτὸν „ ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύ-
 „ ση, καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου“. (Γεν. γ'. 14.) Πῶς δὲ ἐκάρφωσε τὸν ζωντανὸν Ὀφιν ὁ Μωϋσῆς; ἐπειδὴ ἐθρίαμβευσεν· ἦτοι νεκρὸν καὶ ἀδύνατον ἀπέδειξε δι-
 „ μοσίως καὶ παρήνισα τὸ πᾶν· ἦτοι τὴν βλάβην ἐκείνην ὅπου, ἐπροξένει εἰς τοὺς Ἑβραίους. Μὲ ποῖον δὲ μέσον τὸ ἐνέκρωσε; μὲ τὸν χαλκοῦν Ὀφιν, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ὃχι ὄρθιον, ἀλλὰ πλαγίον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐγκάρσιον), καὶ οὕτως ἐσχημάτισε τέλειον τὸν Σταυρόν. Διότι ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ· ἦτοι ἀπὸ τοῦ ὄρθιου ξύλου, ὅπου ἐμπήξεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τοῦ χάλκινου Ὀφιν, ὅπου πλαγίως ἔβαλεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἔγινε τέλειος ὁ τύπος καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ. Ὁθεν ἀκολούθως ἔγινε καὶ ἱαματι-
 „ κός τῶν ὀφιοδύκτων· καθὼς τοῦτο βεβαιῶ ἡ Γραφή. „ Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς Ὀφιν χαλκῶν,
 „ καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου· καὶ ἐγένετο, ὅταν ἔδρακεν Ὀφίς ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλε-
 „ πεν ἐπὶ τὸν Ὀφιν τὸν χαλκῶν, καὶ ἔζη“. (Αριθ. κα'. 9.) (1).

Χρησιμεύει δὲ καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, τὸ ἡθικὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου. Διότι, κα-
 θὼς τότε ἐδαγκάναν καὶ ἐφαρμάκοναν τοὺς Ἑβραίους τὰ αἰσθητὰ ὀφίδια· οὕτω καὶ τὰρα δαγκάνουσιν ἐσέ τὰ νοητὰ ὀφίδια· ἦτοι οἱ πονηροὶ Δαίμονες, οἵτινες δὲν περιπατοῦν ποτὲ ὄρθιοι, ἀλλὰ πάντοτε σύρονται κάτω εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ γήινα, ὡς ὁ αἰσθητὸς Ὀφίς· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ σπουδάζουν οἱ μισοὶ νὰ σύρουν καὶ ἡμᾶς εἰς ἑαυτούς. Ποῖον δὲ εἴ-
 „ ναι τὸ φάρμακον τῶν νοητῶν τούτων Ὁφίων; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ τὰ πάθη. Πῶς δὲ σὲ δαγ-
 „ κάνουσι; διὰ μέσου τῆς προσβολῆς τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, καὶ ἀπλῶς, διὰ μέσου τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφέ, σὲ δαγκάσῃ οἱ Δαίμονες μὲ τὴν προσβολὴν τινὸς ἀμαρτίας, εὐ-
 θὺς κατὰφευγε εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ βλέπων τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωμένον Κύριον, ἐπικκαλῶ μετὰ θερμῆς πίστεως τὴν βοήθειάν του· καὶ βέβαια θέλει σὲ βοηθήσει, καὶ δὲν θέλει σὲ ἀφήσει νὰ θανατωθῇς μὲ τὴν συγκατάθεσιν, ἢ καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀμαρτίας ἐκείνης, ὁ χάλκινος γὰρ ἐκεῖνος Ὀφίς ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἀλε-
 ξαν-

(1) Σημεῖον ἐνταῦθα, ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀγία Γραφή χαλκοῦν λέγει τὸν Ὀφιν ἐκεῖνον, θαυμάζω, πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ὡς τὰ Ἰουδαϊκά σελ. ρφε. εἶπεν, ὅτι ὁ Ὀφίς ἐκεῖνος ἦτον χρυσοῦς· καὶ ὅτι εἰβοντο καὶ

ἐπροσκύνουν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς Ἐξεκίας τὸν ἐκρήμνισεν· ἐπειδὴ τοῦτό ἐστι καὶ τῇ Γραφῇ ἐναντίον.

Ξαυδρείας Κύριλλον, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώριτον, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, καὶ κατὰ τὸν Σεβερικόν, Μάλλον δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ἴδιον Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ „Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπολήται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωα. γ'. 14.) Διότι καθὼς ὁ χάλκινος Ὅφιν εἶχε μὲν σχῆμα Ὁφείας, δὲν εἶχε δὲ καὶ φαρμάκι Ὁφείας· οὕτω καὶ ὁ Κύριος εἶχε μὲν σῶμα ἀνθρώπινον, δὲν εἶχε δὲ καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρώπινην. Ὅθεν ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν „ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτῷ Υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί“. (Ῥωμ. η'. 3.) Ὁ δὲ Ἡσαΐας „ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν“. (Ἡσαΐ. ιγ'. 9.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν ἕνα βαθὺ καὶ ξενίζον νόημα. Θέλει γάρ, ὅτι ὁ χάλκινος ἐκεῖνος Ὅφιν δὲν ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀντίτυπος· ἦτοι τύπος ἐναντίος τοῦ Χριστοῦ· ταῦτ' αὖτε εἶπεν, ἦτον τύπος τοῦ κοιτῆ Ὁφείας Διαβόλου. Εἰς τοὺς ἀπορροῦντας δὲ, πῶς ἔσωζε καὶ ἰάτρυνεν ὁ Ὅφιν ἐκεῖνος, ὅπου ἔβλεπον εἰς αὐτὸν, εἰάν ἦτον ἀντίτυπος τοῦ Χριστοῦ καὶ τύπος τοῦ Διαβόλου; εἰς τοῦτο, λέγω, ἀποκρίνεται ὁ Θεολόγος καὶ λέγει, ὅτι ἰάτρυνεν ὁ Ὅφιν ἐκεῖνος τοὺς εἰς αὐτὸν βλέποντας. Ἀλλὰ ποίους; ἐκεῖνους δηλαδὴ οἵτινες πίστευον, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Ὁφείας τυπούμενος Διάβολος, δὲν ζῇ πλέον, ἀλλ' ἐνεκράθη ὑπὸ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ ἐνέκρωσε καὶ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ Δαίμονας. Οὕτω γὰρ φησὶν ὁ Πατὴρ „ὁ δὲ χάλκινος Ὅφιν κρεμάται μὲν κατὰ τῶν δακνόντων Ὁφείων· ἐχ' ὡς τύπος δὲ τοῦ ὑπὲρ παθόντος, ἀλλ' ὡς ἀντίτυπος· καὶ σώζει τοὺς εἰς αὐτὸν ὁρῶντας, οὐχ ὅτι ζῇ πιστεύομενος. Ἀλλ' ὅτι νεκρῶνται, καὶ συνεκροῦνται ὑπ' αὐτῷ δυνάμεις, καταλυθεὶς ὡς περ ἦν ἄγιος“. (Δόγμ. εἰς τὸ Πάσχα.) Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος συμφωνῶς ἔγραφε „ἀπεκδυσάμενος (ὁ Κύριος) τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας (ἦτοι ἀνισχύρους ποιήσας) αὐτοὺς (τοὺς Δαίμονας) ἐν αὐτῷ (τῷ Σταυρῷ δηλαδὴ)“. (Κολασ. β'. 15.) (1) Χρησιμεῖ δὲ καὶ τοῦτο τὸ νόημα εἰς ἐσέ, ὦ ἀδελφέ. Διότι καὶ σὺ, εἰάν ἀδιστακτικῶς πιστεύῃς, ὅτι ὁ Διάβολος ἐνεκράθη καὶ ἔμεινεν ἄψυχος ὡς ὁ χάλκινος ἐκεῖνος Ὅφιν, ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ· μετὰ τὴν πίστιν αὐτὴν δὲν θέλεις φοβηθῆναι τὰς προσβολὰς, ὅπου προσβάλλει ἐναντίον σου ὁ κατάρατος· ἀλλ' ἔχεις νὰ καταφρονῇς αὐτὸν ὡς ἕνα μύρμηκα, καὶ νὰ λογίζῃσαι ὡς ἕνα οὐδὲν ὅλας τὰς κακομηχανίας του. Ὅλη γὰρ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν σὲ ὑποτάσσει εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὁ Διάβολος, εἶναι ὅτι δὲν ἔχεις πίστιν στερεάν, ὅτι τὸν ἐνέκρωσεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ θανάτου του· ἀλλὰ φοβῆσαι αὐτὸν ὡς εἰάν εἶχε καμμίαν δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν ὁ Δαβὶδ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν τοιοῦτον φόβον τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, λέγων „ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν μου“. (Ψαλ. ξγ'. 1.)

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος (εἰς τὸν βίον Μωϋσέως) δύο πράγματα παρετήρησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ παρόντος Τροπαρίου, ἀφέλιμα εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα. Πρῶτον, ὅτι τὸ νὰ βλέπῃς σὺ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστὸν, τοῦτο σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃς τὸν ἑαυτόν σου ὡς νεκρὸν καὶ ἐσταυρωμένον εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ νὰ ᾔσῃς ἀκίνητος εἰς καθεὶ ἁμαρτίαν. Καὶ δεύτερον, ὅτι τὰ μὲν δαγκάματα τῶν ὀφιδίων ἰατρεύονται· ἦτοι ὁ πονηρὸς θάνατος σου τοῦ

ἀμαρ-

(1) Ὁ δὲ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει, ὅτι θρίαμβος ὀνομάζεται, ὅταν τινὲς Βασιλεὺς γυρίζων ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν ἐχθρῶν του νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, κάμνῃ δημοσίαν προπομπὴν, καὶ δείχνει εἰς ὅλους, τοὺς παρ' αὐτοῦ νικηθέντας ἐχθροὺς, δεδεμένους καὶ ἐντροπισμένους. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, μετὰ τὸν Σταυρὸν ἐνίκησε τὸν Διάβολον καὶ τοὺς ὑπηρετὰς του Δαίμονας, καὶ κατ' αὐτῶν τὸ τρόπον ἐστῆσε· διὰ τοῦτο ὡς ἐμπροσθεν εἰς δημοσίον θάνατον Ἑλλήνων ὁμοῦ καὶ Ῥωμαίων καὶ Ἰουδαίων, ἐθρίαμβέυσεν τοὺς Δαίμονας, καὶ ἐδείξεν αὐτοὺς νικημένους. Ὁ θρίαμβος δὲ ἐπιμολογεῖται ἀπὸ τῶν θρίων· ἦτοι τῶν φύλλων τῆς συκῆς τὰ εἰς τρία ἐσχισμένον καὶ λεγέ-

μενον τριὸν καὶ θρίον. Οἱ γὰρ παλαιοὶ προπομπὴν ποιοῦντες, φύλλα συκῆς ἐκρέμων, καὶ οὕτως ἐπιτριπάτου. Σημειῶσαι, ὅτι ἡ δεῖκα Γραφή δὲν λέγει καθαρώς, ὅτι πλάγιος ἔβαλε τὸν Ὅφιν ὁ Μωϋσῆς ἐπ' αὐτοῦ ὀρδίου ξύλου ἐκείνου, ὥστε σημεῖον ὀνομάζει· ἀλλ' ἐκ συμπίρασματος, ἵσως δὲ καὶ ἐκ παραδόσεως τοῦτο λέγει ὁ Μετὰδός. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐρμηνεύοντες πάντες θέλουν, ὅτι διὰ τοῦ σημείου ἐκείνου καὶ σὺ Ὅφιν ἐκτεπύτο ὁ Σταυρός· καὶ πρὸ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς Κύριος, εἶπεν. „Καθὼς μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου“.

ἁμαρτωλοῦ δὲν ἐνεργεῖται, ὅταν σὺ ἀποβλέπεις, καὶ ἐλπίζεις ὅλως διόλου εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον. Τὰ δὲ ὀφίδια: ἦτοι οἱ πονηροὶ Δαίμονες, ἢ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς ἢ κινεμένη κατὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ, λέγω, δὲν χάνονται παντελῶς· ἀλλὰ μένουσιν καὶ μετὰ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα, διὰ δύο αἷτια. πρῶτον μὲν, διὰ περισσότερον ἀγῶνα καὶ δοκιμὴν σοῦ τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ διὰ ὑπόθεσιν στεφάνων μεγαλητέρων· δεύτερον δέ, ἵνα σὺ ἡξεύρων, ὅτι οἱ ἐχθροί σου εἶναι ζωντανοὶ καὶ σὲ πολεμοῦν, μὴ κοιμᾶσαι, μηδὲ ἀμελῆς· ἀλλὰ νὰ ᾔσῃ ἐξυπνός, καὶ νὰ προσέχῃς πάντοτε, φοβούμενος, μήπως ἔξαφνα ἤθελάν σὲ δαγκάσῃ μὲ τὰς προσβολὰς τῆς ἁμαρτίας οἱ νοητοὶ ὄφεις Δαίμονες, καὶ μήπως ἡ τῆς σαρκὸς ἐμφυτός ἐπιθυμία ἀνελπίστως ἤθελε σπικωθῇ κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ σὲ ὑποσκελίσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τοῦτο μᾶς παραγγέλλει νὰ γρηγορῶμεν καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος, λέγων „Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι „ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος, ὡς λέων ἀρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ“ (Α. Πέτ. ε'. 8.)

Τροπάριον.

„Υπέδειξεν Οὐρανός, τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόπαιον, τῷ εὐσεβείας κρά-
„τορι καὶ Βασιλεῖ Θεόφρομι· ἐχθρῶν ἐν ᾧ δυσμενῶν, κατεβλήθη
„Φρύαγμα, ἀπάτη ἀμετράτη δέ, καὶ πίστις ἐφηπλώθη, Γῆς τοῖς
„πέρασι θεία. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Α' φ' οὗ ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὰ ἀνωτέρω τρία Τροπάρια ἱστορίας ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην, καὶ ταύτας ἐπροσέηρμοσεν εὐφυσέστατα εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· τώρα ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ Τροπαρίῳ φέρει καὶ μίαν νέαν ἱστορίαν, ἀρμόζουσαν εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, καὶ αὐτὴν βάλλει ὡς μίαν σφραγίδα καὶ ἓνα χρυσοῦν στέφανον καὶ κορωνίδα εἰς τὴν πρώτην ταύτην ὠδὴν. Ἡ ἱστορία δὲ εἶναι αὕτη, ὅταν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε πόλεμον κατὰ Μαξεντίου τοῦ τυράννου, εἶδεν ὁμοῦ μὲ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ μεσημερίου εἰς τὸν Οὐρανόν, ἓνα στύλον φωτὸς εἰς σχῆμα Σταυροῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον γεγραμμένα καὶ τὰ γράμματα ταῦτα „ἐν τούτῳ νίκα“: ἦτοι ἐν τῇ δυνάμει τούτου θέλεις νικήσῃ. Ὅθεν ποιήσας σημαίαν: ἦτοι φλάμπουρον εἰς τύπον τοῦ φανέντος Σταυροῦ (1), καὶ πολεμήσας τὸν Μαξεντίον πλησίον τῆς Ρώμης ἐπάνω τῆς Βολβίας, ἢ Μολβίας καλεμένης γεφύρας, ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ στρατεύματα, ὄντα εἰς τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν ἐννεήκοντα χιλιάδες. (Ὁρα τὸν Μελέτιον Σελ. 299. τοῦ Α'. τόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὅτι ὁ Οὐρανὸς ἔδειξεν εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τὸν εὐσεβέστατον αυτοκράτορα καὶ Θεόφρονα Βασιλέα, τὸ νικητικὸν τρόπαιον καὶ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τοῦ φανέντος ἐκείνου Σταυροῦ, ἡ μὲν ὁρμὴ καὶ ὑπερηφάνεια τῶν αἰσθητῶν καὶ ἀφιλιώτων ἐχθρῶν τοῦ Κωνσταντίνου ἐνίκηθη· ἡ δὲ ἀπάτη τῆς ἀσεβείας καὶ εἰδωλολατρείας, ἠφανίσθη ἀπὸ τὸν Κόσμον· ἡ δὲ θεία πίστις τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰσέβεια ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐξαπλώθη εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Γῆς: δηλαδὴ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, εἰς τὴν Δύσιν, εἰς τὴν Ἀρκτον, καὶ εἰς τὴν Μεσημβρίαν. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν....

Βλέπε δὲ, ὦ ἀναγνώστα, σοφίαν τοῦ ἱεροῦ Μελωδοῦ· διότι αὐτὸς κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, δὲν εὐχαριστήθη νὰ δείξῃ τυπόμενον τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰς ἓνα μόνον, ἢ δύο στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέσσαρα ὁμοῦ. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Εἰρμῷ διὰ τοῦ θαύματος τῆς ἐρυ-

(1) Ὁ δὲ Μελέτιος λέγει, ὅτι ἀφ' οὗ εἶδε τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν Οὐρανόν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἔφαινε ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐν ὁράματι, καὶ τὸν εἶπε νὰ κατασκευάσῃ μίαν σημαίαν: ἦτοι φλάμπουρον κατὰ τὸν τύπον τῆς φανέντος Σταυροῦ, καὶ νὰ τὴν βάλλῃ εἰς τὴν λόγχην του· καὶ αὐτὸς θέλει κατατροπώσῃ τοὺς ἐχθρούς του.

ἐραθρᾶς Θαλάσσης ἔδειξε τὸν Σταυρὸν τυπούμενον εἰς τὸ στοιχείον τοῦ Ὑδατος· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Τροπαρίῳ, ἔδειξεν αὐτὸν τυπούμενον ἐν τῷ στοιχείῳ τῆς Γῆς καὶ ἐν τῷ στοιχείῳ τοῦ Ἀέρος. Ὅταν γὰρ ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἀπλωμένας τὰς χεῖρας εἰς τύπον Σταυροῦ, τοὺς μὲν πόδας του εἶχεν ἐν τῇ Γῇ, τὰς δὲ χεῖρας του εἶχεν εἰς τὸν Ἀέρα. Ὁμοίως τοῦτο τὸ ἴδιον ἀπέδειξε καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ Τροπαρίῳ, ὅτε τὸ μὲν ξύλον, τὸ εἰς τύπον ὁ τοῦ ἐρξίμ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν Γῆν, ὁ δὲ χαλκὸς Ὅφρις ὁ ἐπ' αὐτοῦ βαλθεὶς, ἦτον ἐν τῷ Ἀέρι. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τούτῳ Τροπαρίῳ δείχνει τὸν Σταυρὸν τυπούμενον ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅστις εἶναι στοιχείον τοῦ Αἵθέρος· ἦτοι τοῦ Πυρός καὶ τοῦ φωτός. Ὅθεν διὰ τῶν τεσσάρων τέτων στοιχείων δείχνει, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ εὐρίσκεται εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν, καὶ εἶναι συγκρατητικὸς ὅλου τοῦ Κόσμου· διότι ὁ Κόσμος ὅλος εἶναι θεμελιωμένος ἐπάνω εἰς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ. Σταυροειδῶς γὰρ εὐρίσκονται τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ Κόσμου· ἡ Ἀνατολή, ἡ Λέγων, ἡ Δύσις, ἡ Ἀρκτος, καὶ ἡ Μεσημβρία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀδάμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὅστις ἐμελλε νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ γεμίσῃ τὸν Κόσμον, σταυροειδῶς μὲ τέσσαρα στοιχεῖα ἀνομάζετο, τὰ ὅποια ἦτον διλωτικά τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων μερῶν τοῦ Κόσμου. Τὸ γὰρ Α διλοῖ Ἀνατολήν· τὸ δὲ Δ διλοῖ Δύσιν· τὸ δεύτερον Α διλοῖ Ἀρκτον· τὸ δὲ Μ διλοῖ Μεσημβρίαν. Οὕτως ἐρμήνευσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Ἀδάμ μία ἀπὸ τὰς Προφητίδας Σιβύλλας.

Παρατήρει δὲ, ὅτι ὁ σοφὸς οὗτος Μελωδὸς δὲν ἐπροσήρμοσε τὰς ἱστορίας τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων του εἰς τὸν τύπον μόνον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· ἐπεὶ αὐτὴν εἶχεν ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Κανόνος· διότι καὶ εἰς τὸν Εἱρμόν, ὕψωσις δείχνεται τῶ Σταυρῷ, ἐξέτεινε γὰρ, φησὶ, Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν Θαλάσσαν. (ιδ'. κἀ.) Καὶ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον Τροπαρίον, ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ δείχνεται, μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ μὲ τὴν εἰς ὕψος θέσιν τοῦ χαλκίνου Ὁφριος· ὁμοίως καὶ εἰς τὸ τρίτον, ὕψωσις δείχνεται τοῦ Σταυροῦ, μὲ τὸν ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ σημαίᾳ τοῦ Κωνσταντίνου τύπον αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ὅλαι αἱ ἐν τοῖς τρισὶ Τροπαρίοις καὶ τῷ Εἱρμῷ ἱστορίαι, εἶναι νικητικαὶ τῶν ἐχθρῶν, διὰ τὐτο καὶ ὁ ἱερός Κοσμὸς μὲ τὰ αὐτὰ ἐπινίκια ἄσματα ἐκόσμησε καὶ τὰ τέσσαρα, εἰπὼν „διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, „ὅτι δεδοξάσται“. Ἡ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμὸς ἔχει ξεχωριστὴν συνήθειαν εἰς τοὺς περισσοτέρους Κανόνας του, νὰ προσαρμόζῃ εἰς ὅλα τὰ Τροπαρία τῆς κάθε ᾠδῆς, τὸ αὐτὸ τέλος, (ὁ καὶ Ἐπωδὸς ὀνομάζεται) τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ᾠδῆς ἐκείνης.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ ἀδελφέ. Διότι καθὼς ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ ἐδόθη εἰς τὸν Βασιλεῖα Κωνσταντίνον διὰ νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταβάλλῃ τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθρούς· οὕτω καὶ εἰς ἐσέ ἐδόθη ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ Σταυροῦ, διὰ νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταβάλλῃ τοὺς τρεῖς νοητούς σου ἐχθρούς· ἦτοι τὸν Κόσμον, τὴν Σάρκα, καὶ τὸν κοσμοκράτορα Διάβολον. Πρόσεχε λοιπὸν ἀγαπητέ· καὶ ὅταν πολεμῇς τοὺς ἀνωτέρω ἐχθρούς σου καὶ νικᾷς αὐτούς, ἀπόδιδε τὴν νίκην ὅλην εἰς τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ· καὶ βέβαια ὁ Θεὸς θέλει κάμῃ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δυνατωτέραν ἀπὸ τὴν πέτρην· καθὼς ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ „κραταιότερον πέτρας „δὲδωκα τὸ νῆός σου“. (Ιεζ. γ'. 9.) Ἐὰν ὅμως ὑπερηφανευθῇς, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὲν ἀποδώσῃς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν δύναμιν τὴν ἰδικήν σου, ἀλλοίμονον εἰς ἐσέ! Ἦξευρε γὰρ, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει παρῇ ἀπὸ σέ τὴν δύναμίν του· καὶ οὕτως ἔχει μὲν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ ἐσέ ἡ νίκη· σὺ δὲ μέλλεις νὰ εἰπῇς ἐκεῖνο τὸ θρηνητικὸν λόγιον τοῦ Ἱερεμίου, „Καὶ εἶπα· ἀπώλετο νῆός μου“. (Θρην. γ'. 18.)

Δύω λοιπὸν πράγματα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἐσέ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· πρῶτον, τὸ νὰ πολεμῇς ἀκαταπαύστως καὶ νὰ νικᾷς τὰ πάθη καὶ τοὺς ἐχθρούς σου· διότι ἐὰν νικήσῃς αὐτούς, θέλεις καθίσει καὶ σὺ μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης καὶ βασιλείας του· καθὼς αὐτὸς σοὶ ὑπόσχεται ἐν τῇ ἱερᾷ ἀποκαλύψει, λέγων „ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ „τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ“. (Αποκ. β'. 26.) Ἐὰν δὲ δὲν πολεμῇς, οὔτε νικᾷς τὰ πάθη σου, ἤξευρε ὅτι οὐδέποτε δὲν ἔχεις νὰ λάβῃς παρὰ Θεοῦ· λέγει γὰρ ὁ Μέγας Βασιλεὺς „τίς καθεδῶν Τρόπιον ἔστησεν; ἢ τίς τρυφῶν καὶ καταλούμενος κατεκοσμήθη στεφάνοις; ἦτοι οὐδεὶς. Δεύτερον ὅτι ὅταν πολεμῇς καὶ νικᾷς τὰ πάθη σου, ὅλην τὴν αἰτίαν τῆς νίκης πρέπει νὰ τὴν ἀποδίδῃς εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Χριστόν, ὡς

εἴπο-

εἵπομεν ἀνωτέρω· διότι ὅλη ἡ νίκη, καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη νοητὴ καὶ πνευματικὴ, δὲν ἀποκτᾶται μὲ πλῆθος σωματικῆς δυνάμεως, οὐδὲ μὲ ἄρματα αἰσθητὰ, καθὼς εἶπον οἱ Μακκαβαῖοι „οὐκ ἐν πλῆθει δυνάμεως νίκη“. (ἀ. Μακ. γ'. 19.) Καὶ πάλιν „οὐκ ἔστι „δι' ὧπων ἡ νίκη“. (β'. Μακ. ιε'. 21.) Ἀλλὰ ἀποκτᾶται διὰ τῆς πίστεως καὶ δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Τίς γὰρ ἐστὶ, φησὶν, ὁ νικῶν τὸν Κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ“. (ἀ. Ἰωα. ε'. 5.) Καὶ πάλιν „αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη „ἡ νικήσασα τὸν Κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν“. (Αὐτόθ. 4.) Καὶ διὰ τὰς εἰρημίας ἐνα καθεολικὸν ἀξίωμα, ὅσοι Χριστιανοὶ νικοῦν τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς αἱματος τοῦ Χριστοῦ νικοῦσιν αὐτόν. Ὅθεν καὶ εἴρηται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „ὅτι ἐνίκησαν αὐτόν (τὸν νοητὸν δράκοντα δηλαδὴ) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Ἀπ. ιβ'. 11.) Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν νίκην χρεώστουν οἱ τοιοῦτοι νὰ λέγουν εὐχαρίστως ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν „σοὶ Κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα, „καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ ἰσχὺς“. (ἀ. Παρ. κθ'. 11.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ράβδος εἰς τύπον τοῦ μυστηρίου παραλαμβάνεται, τῷ βλαστῶ γὰρ προκρίνει τὸν ἱερέα· τῇ στεριευούσῃ δὲ πρῶν, Ἐκκλησίᾳ μὲν ἐξήρθησε, ξύλον Σταυροῦ, εἰς κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ ἸΖ'. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη τὴν ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἱστορίαν ὁ Μελωδός. Ἀφ' οὗ γὰρ ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ κατέπεσε τὸν Δαδὰν καὶ Ἀβειράν, καὶ τὰς ὄντας μετὰ τοῦ Κορέ, διότι ἀντεστάθησαν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών· τότε εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐπῆρε δώδεκα ράβδους, ἀπὸ καθε μίαν φυλὴν τοῦ Ἰσραὴλ ἓνα, καὶ ἔβαλεν αὐτὰ μέσα εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Τῷ πρῶτῳ δὲ ἐμβαλόντων ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Σκηνὴν, ὃ τοῦ θαύματος! εὗρηκε μόνην τὴν Ῥάβδον τοῦ Ἀαρών καὶ ὅλης τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, ὅτι ἐβλάστησεν ἄνθη καὶ καρυδία. Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ὁ ἱερός Μουσουργός, λέγει, ὅτι ἡ Ῥάβδος ἐκείνη τοῦ Ἀαρών, ἥτις μὲ τὴν παράδοξον βλάστησιν τῶν καρυδίων ἐδείξεν, ὅτι ἀπὸ τὰς ἄλλας ἑνδεκα φυλὰς προκρίνει τὸν ἱερέα· ἥτοι προκρίνει νὰ ᾖναι ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ· ἥτοι Ἀρχιερεὺς, (τῆς ἱερωσύνης πλατυτέρας νοουμένης καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχιερωσύνης) ὁ Ἀαρών, καὶ μόνη ἡ φυλὴ τοῦ Λευὶ, καὶ ὅχι καμμία ἄλλη· ὅθεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἀντισταθῇ τινὰς εἰς τὴν κρίσιν καὶ προτίμησιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ· ἡ Ῥάβδος, λέγω, ἐκείνη λαμβάνεται εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ· καθότι καὶ ὁ Σταυρός, Ῥάβδος ἀληθῶς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται κατὰ τὸ „Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποσελεῖσοι Κύριος“. (Ψαλ. ρθ'. 3.) καὶ τὸ „ἡ Ῥάβδος σου καὶ ἡ Βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν“. (Ψαλ. κβ'. 5.) Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, τί ἄλλο εἶναι δυνατότερον; ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι παραινητικώτερον; ἥτοι παρηγορητικώτερον ἀπὸ τὸν Σταυρόν; βέβαια οὐδέν.

Μερικοὶ δὲ περιεργότερον εἰόησαν τὸ ρητὸν τοῦτο παρὰ τῷ Ζυγαδινῷ Εὐθυμίῳ τῷ τοῦ Ψαλτῆρος ἐρμηνευτῇ. Λέγουσι γὰρ, ὅτι διὰ τῶν δύο τούτων· ἥτοι τῆς Ῥάβδου καὶ τῆς Βακτηρίας, δηλοῦνται τὰ δύο ξύλα, ἐκ τῶν ὧν συντίθεται ὁ Σταυρός. Καὶ ἡ μὲν Βακτηρία, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνωρθώθημεν ἡμεῖς οἱ πεσόντες εἰς τὴν πλάνην καὶ ἀμαρτίαν, δηλοῖ τὸ ὀρθιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· πάντες γὰρ οἱ Βακτηρίαν βαστάζοντες πρὸς ἀκουμβισμόν, ὀρθὴν ταύτην φυσικῶς τῷ τρόπῳ βαστάζοντες, ἀκουμβίζουσιν. Ἡ δὲ Ῥάβδος, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐκτύπησεν ὁ Χριστὸς τοὺς Δαίμονας καὶ κατέβαλεν αὐτούς, δηλοῖ τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ ἐκεῖνοι, ὅπου κτυποῦν τινὰ, πλαγίως σηκώρουσι τὸ ξύλον καὶ κτυποῦσιν αὐτόν.

Λέγει λοιπὸν ἀκολούθως ὁ Μελωδός, ὅτι καθὼς ἡ Ῥάβδος ἐκείνη τῆς Ἀαρών, ξηρὰ ἔσα καὶ στεῖρα καὶ ἀνικμος, ἐβλάστησε καρπὸν τὰ κάρυα· οὕτω καὶ τὰρᾶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἐθῶν, τὴν πρῶν οὔσαν στεῖραν καὶ ἄγονον, ἐξήρθησε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐβλά-

στησε

στήσε καρπὸν ζωῆς· ἦτοι τὸν ἐν αὐτῷ κρεμασθέντα Σωτῆρα Χριστόν. Ὅθεν αὐτὸ ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἕνα κράτος καὶ στερέωμα διὰ τοῦ ποιούτου θαύματος. Ὅθεν καὶ ὁ Ἱερὸς Λειτουργὸς καλῶς ἀνόμασε τὸν Σταυρόν, θαλάμον τῆς ἀποτινέουσας. Καὶ ἀποτίκτουσα μὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία, θαλάμος δὲ νυμφικός, ὁ Σταυρός· διὰ γὰρ τοῦ Σταυροῦ ἡ Ἐκκλησία ἐνυμφεύθη τῷ Σταυρωθέντι Χριστῷ, καὶ διὰ τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ρεύσαντος αἵματος καὶ ὕδατος, ἡ πρῶν στεῖρα ἐγέννησε τέκνα πολλὰ, καὶ μήτηρ πολύτεκνος ὁμοῦ ἐγένετο, καὶ καλλίτεκνος, γεννώσα μὲν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, τρέφουσα δὲ τὰ γεννηθέντα διὰ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Βλέπε δὲ σοφίαν τοῦ Μελοδῶ· ἐπεὶ γὰρ ἡ Τρίτη ὁδὸς εἶναι ποίημα τῆς στεῖρας Ἀννης τῆς γεννησάσης τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς στεῖραν ἀνόμασεν ἀνωτέρω τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τύπον εἶχεν ἡ Ἄννα, ἡ πρῶν μὲν στεῖρα, ὕστερον δὲ γενομένη πολύτεκνος· καὶ πάλιν, ἐπεὶ ἡ Ἄννα ἔλεγεν „ἐσπερώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“ (ἀ. Βασιλ. β'. ι.) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς εἶπε τὸ εἰς κράτος καὶ στερέωμα· καὶ μετὰ αὐτὸ ἐτελείωσε τὸν Εἵρμον.

Διὰ τί δὲ ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν ἐβλάστησε καρῦδια; Πρῶτον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι, ἐξωθεν μὲν φαίνεται σκληρόν καὶ στυφόν, ἐσωθεν δὲ ἔχει τὸ φαγνόν· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερεὺς, ἐξωθεν μὲν πρέπει νὰ φαίνεται ἐγκρατὴς καὶ στυφός, ἐσωθεν δὲ εἰς τὴν καρδίαν, νὰ περισχῇ τὰς ἀρετάς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης. Δεύτερον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος· Ἀρχὴ μὲν, καθὼς σπέρμα, τέλος δὲ, καθὼς καρπός· οὕτως καὶ ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τελείαν ἀρετὴν εἰς τὸν ἑαυτόν του, κατὰ τὸν Φίλωνα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ῥάβδος τοῦ Σταυροῦ, ὡς κάρυον ἐβλάστησε τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστόν· διότι τὸ καρῦδιον σημαίνει ἀγρυπνίαν. Ὅθεν πρὸς τὸν Ἱερεμίαν εἰπόντα, ὅτι ὁρᾷ βακτηρίαν καρῦνιν, εἶπεν ὁ Θεός „καλῶς εἰώρακας· διότι ἐρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς“. (Ἱερ. α'. 12.) Καθὼς λοιπὸν κοιμᾶται τινὰς, καὶ ἐπειτα ἐξυπνᾷ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κοιμηθεὶς, πάλιν ἐξύπνισε διὰ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος „ἐρήγοσις δὲ ὡς περ „ἐξ ὕπνου γέγονεν, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσις τοῦ Χριστοῦ“. Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν γράφει, ὅτι Ἀμύγδαλα ἐβλάστησεν ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ εἶναι ἀγρυπνίας ποιητικὰ, κατὰ τὸν Προκόπιον. Ὅθεν ὅταν ἐξύλον ἀμυγδαλῆς βαλθῇ ὑπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ κοιμωμένου, ἀποκόπτει τὸν ὕπνον αὐτοῦ. Ἀρμόζει δὲ τὸ τροπολογικὸν νόημα τοῦ Εἵρμου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι, ἐὰν καὶ σὺ ἀγωνίζεσαι μὲν διὰ τῆς Πράξεως νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐξωτερικὰς καὶ σωματικὰς ἀρετάς: νηείας, λέγω, ἀγρυπνίας, χαμευνίας, ξηραιότητας, γονυκλισίας, στάσεις ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ τὰς λοιπὰς, ἀγωνίζεσαι δὲ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ψυχικὰς ἀρετάς: ἦτοι τὴν ταπεινώσιν, τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν πραότητα, καὶ τὰς λοιπὰς· ἤξευρε, ὅτι θέλεις γενῇ καὶ σὺ Ῥάβδος καρῦνιν, καὶ ἔχεις νὰ ἀναβλαστήσῃς καρῦδια: ἦτοι ἔχεις νὰ ἀφελῇς τὸν ἑαυτόν σου τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ δειχθῇς, ὅχι μόνον κάρυον, ἀλλὰ καὶ κῆπος καρῦων· καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ νοστής Νυμφίος τῶν ψυχῶν, ἔχει νὰ ἐπιθυμήσῃ τοῦ ἰδικοῦ σου κάλλους, καὶ νὰ ποθῇ νὰ καταβῇ εἰς τὸν ἰδικόν σου κῆπον, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀσματος εἰς „κῆπον καρύας κατέβην, ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάρρου“. (Ἀσ. ε'. 10.)

Τί λέγω; ὅχι μόνον τὸν ἑαυτόν σου θέλεις ἀφελῆσαι, ἀδελφέ, διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ θέλεις πολυπλασιάσει τὰ τέκνα αὐτῆς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος. Καθὼς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ διὰ τῆς καρῦνιν Ῥάβδου, ἐπλήθυνε τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ὡς γέγραπται „ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ „Ἰακώβ Ῥάβδον καρῦνιν, καὶ περισύρων τὸ χλωρόν, ἐφαίνετο τὸ ἐπὶ τῇ Ῥάβδῳ λευκόν, „ὃ ἐλέπισε, ποικίλον, καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὴν Ῥάβδον, καὶ ἐτίκτον τὰ πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῤαντά“. (Γέν. λ'. 39.) Καὶ διὰ νὰ εἶπω ἀπλῶς, σὺ θέλεις γενῇ καὶ Ῥάβδος καὶ βακτηρία καρῦνιν· καὶ καθὼς μὲν Ῥάβδος, θέλεις ἐπιπλήττει τοὺς ἀτάκτους καὶ παρηκούς διὰ νὰ εὐτακτοῦν καὶ νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· καθὼς δὲ βακτηρία, θέλεις ὑποστηρίζει τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ῥαθύμους· καὶ οὕτως θέλει πληρωθῇ καὶ εἰς ἐσέ τὸ ἀνωτέρω φαιρικόν „ἡ Ῥάβδος σε καὶ ἡ βακτηρία σε, „αὐταὶ με παρεκάλεσαν“.

Τροπάριον.

„Ὡς ἐπαφῆκε ράπιζομένη, ὕδωρ ἀκρότομος, ἀπειθοῦρτι λαφ καὶ
 „σκληροκαρδίῳ, τῆς Θεοκλήτου ἐδήλου, Ἐκκλησίας τὸ Μυστήριον“
 „ἥς ὁ Σταυρὸς τὸ κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ ἸΖ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου ἢ καὶ ἀπὸ τὸ Κ'. Κεφ. τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη ὁ
 Θεὸς Μελουργὸς τὸ Θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς, κτυπήσας τὴν Πέτραν μετὰ τὴν Ῥάβ-
 δον του, καὶ ἐκβαλὼν νερὸν ἀπὸ αὐτῆς, ὅταν ἐδίψησεν ὁ λαός. Ὅθεν ἐκεῖνο ἀναφέρει εἰς τὸ
 Τροπάριον τοῦτο, καὶ τὸ προσαρμόζει εἰς τὸν Σταυρὸν λέγων, ἡ Πέτρα ἐκείνη ἡ ἀκρότομος
 καὶ ράπισθεῖσα: ἦτοι κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, ἐπειδὴ ἐπαφῆκεν: ἦτοι
 ἀνέβλυσεν ὕδωρ: τίος ἐνεκεν; καὶ διὰ τί; χάριν τοῦ ἀπειθοῦς καὶ σκληροκαρδίου λαφ τῶν
 Ἑβραίων, ὅς τις ἐδίψησεν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἐγόγγυζε κατὰ τοῦ Μωϋσέως* ἐπειδὴ, λέγω,
 ἀνέβλυσεν ὕδωρ ἡ ἀκρότομος ἐκείνη Πέτρα, διὰ τοῦτο ἐπροεικόνιζε τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκ-
 κλησίας τῶν ἐξ Ἑθνῶν ἡμῶν Χριστιανῶν, τὴν ὅποιαν ἐκάλεσεν ὁχι ἀνθρώπος, ὁχι πρέσ-
 βυς, ὁχι Ἀγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν
 Ἠσαΐαν, (Ἠσ. ξγ'. 9.) ἐνάσας αὐτὴν κατ' ὑπόστασιν εἰς τὸν ἐαυτὸν του ὡς νύμφην, γε-
 γόμενος αὐτῆς Νυμφίος.

Ποῦ δὲ ὀνομάζεται ἡ Πέτρα ἐκείνη ἀκρότομος; εἰς τὸ Δευτερονόμιον* τοῦτο γὰρ ἐκεῖ λέγει
 ὁ Μωϋσῆς πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Ἑβραίους, „Μὴ ὑφωθῆς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιλάθῃ Κυρίου
 „τοῦ Θεοῦ σου.... τοῦ ἐξαγαγόντος σοὶ ἐκ Πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ ἱάμα διψῆς ἐκ λίθου σκληροῦ“. (Δευτ. ἡ. 14.)
 Εἰς τὴν Σοφίαν δὲ τοῦ Σολομώντος γράφεται, „ἐδίψησαν (οἱ Ἰσραηλιῖται) καὶ ἐπεκαλέσαντο
 „καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ Πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ ἱάμα διψῆς ἐκ λίθου σκληροῦ“. (Σοφ.
 14. 4.) Πολλαχῶς δὲ ἐξηγεῖται ἡ λέξις ἀκρότομος* ἡ γὰρ σημαίνει τὴν σκληρὰν καὶ ἀπὸ
 τὸ ἀκρον τοῦ ὅρους κοπεῖσαν Πέτραν* ἢ κατ' ἄλλους, σημαίνει τὴν κτυπηθεῖσαν ἀπὸ τὴν
 Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, καὶ κοπεῖσαν εἰς τὸ ἀκρον* ἢ διηλοῖ, ὅτι ἦτον τόσον σκληρὰ ἡ Πέ-
 τρα ἐκείνη, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ κοπῇ οὐδὲ ὀλίγοντι μέρος ἀπὸ τὴν ἀκραν τῆς.

Καθὼς λοιπὸν ἡ Πέτρα ἐκείνη ἀγνος οὔσα πρότερον καὶ ξηρὰ καὶ ἀνικμος, ὕστερον διὰ
 τῆς Μωσαϊκῆς Ῥάβδου ἐξήγαγεν ὕδωρ, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα, καθὼς λέγει
 ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ* (Ψαλ. 118. 19.) τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησία, σκληρὰ
 καὶ πετρώδης καὶ κατὰ ξηρος οὔσα πρότερον, ἀπὸ νόμον, ἀπὸ Γραφάς, ἀπὸ γνώσιν καὶ
 χάριν Θεοῦ, ὕστερον διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ῥάβδου: ἦτοι διὰ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυ-
 ροῦ, ἐξέβλυσε θαλάσσας πνευματικῶν Μυστηρίων, καὶ ποταμοὺς ὁλοκλήρης οὐρανίαν δογμα-
 τῶν καὶ διδαγμάτων, μετὰ τὰ ὅποια ποτίζει καὶ εἰς κόρον χορταίνει, ὁχι λαὸν σκληροκαρ-
 δίου καὶ ἀπειθῆ, ὅποιος ἦτον ὁ τῶν Ἑβραίων* ἀλλὰ λαὸν ἀπαλὸν, λαὸν εὐπειθῆ, καὶ
 λαὸν εὐγνώμονα, ὅποιος εἶναι ὁ Θεόκλητος τῶν Χριστιανῶν. Ὅθεν καὶ ὁ Σταυρὸς γνωρίζεται
 ταύτης τῆς Ἐκκλησίας κράτος καὶ στερέωμα* ὅπερ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς
 Τρίτης ᾠδῆς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται (1).

Ὅθεν

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἄλλως ἐνόησε τὴν ἱστορίαν
 ταύτην* τὴν μὲν γὰρ ἀκρότομον ἐκείνην Πέτραν,
 τύπον ἐνόησε τοῦ Χριστοῦ* τὸ δὲ ἐκ τῆς Πέτρας
 ὕδωρ, τύπον ἐνόησε τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Κα-
 θὼς λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι ἔφαγον τὸ Μάννα, καὶ ἔπιον
 τὸ ὕδωρ, ὕστερον ἀφ' οὗ ἐπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν Θά-
 λασσαν* οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὕστερον ἀπὸ
 τοῦ ἁγίου Βάπτισμα, τοῦ ὁποίου τύπον εἶχεν ἡ ἐ-
 ρυθρὰ, μεταλαμβάνομεν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ
 Κυρίου. Σημειῶσαι, ὅτι μερικοὶ ὑπέλαβον, ὅτι οἱ

Ἑβραῖοι ἔβαλον τὴν Πέτραν ἐκείνην ἐπάνω εἰς ἀμά-
 ξιον, καὶ ἐτράβιζον αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν δρόμον, πλα-
 νηθέντες ἀπὸ τοῦ ἀποστολικῶν ἐκεῖνο τοῦ λόγου „ἐπι-
 „νον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθοῦσης Πέτρας“
 (ἀ. Κορ. 1. 4.) ὅχι οὕτω δὲ ἔχει ἡ ἀλήθεια* διότι
 ἂν οἱ Ἑβραῖοι εἶχον μαζίταιν τὴν ὕδατοφόρον ἐκείνην
 Πέτραν, πῶς μετὰ πάντα ἐδίψησαν πόσας φοὰς;
 ἐδίψησαν γὰρ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας* (Ἀριθ.
 2. 14.) ἐδίψησαν, ὅταν ἐπέρασαν τὴν γῆν τῆς Ἐδὼμ*
 (αὐτόδι Στίχ. 19.)* ἐδίψησαν πάλιν ὅταν κατὰ
 Μαῦ-

Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόρρηναν τύπον μὲν τοῦ Χριστοῦ νοεῖ τὴν Πέτραν ἐκείνην· Ῥάβδον δὲ, τὴν δις πλήξασαν τὴν Πέτραν, νοεῖ τὸν Σταυρὸν· οὕτω γὰρ φησὶ „Τὸ φαινόμενον Πέτρα ἦν, „τὸ δὲ νοούμενον, Χριστός“. Ἑρμηνεύει Παῦλος, ὅτι ἡ Πέτρα ἐκείνη εἰκὼν ἦν Χριστοῦ· „ἐπὶ τὸν γὰρ, φησὶν, ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας· ἡ δὲ Πέτρα ἦν ὁ Χριστός“. Ἡ Πέτρα τύπον εἶχε τοῦ Δεσπότη· ἡ Ῥάβδος τύπον εἶχε τοῦ Σταυροῦ· καὶ αὕτη ἡ ἱστορία Ἑρμηνεύει τοῦ Σταυροῦ τὴν Δύναμιν. Ἐπάταξε Μωϋσῆς τὴν Πέτραν ἅπαξ καὶ δις. Εἰ μὲν οὖν Θεοῦ τὸ ἔργον ἀπλῶς, καὶ ἄνευ Μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ· ἤρκει καὶ τὸ ἅπαξ, ἤρκει καὶ νεῦμα, ἤρκει καὶ λόγος· ἀλλ' ἵνα δείξῃ, ὅτι δέικνται Σταυροῦ ἡ χάρις, καὶ ὅτι ἄλλως ὁ Χριστός οὐ πηγάζει τὴν εὐεργεσίαν, ἢ διὰ Σταυροῦ θεωρούμενος, διὰ τοῦτο ἐπάταξε Μωϋσῆς ἅπαξ καὶ δις, οὐ κατὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἀλλὰ Σταυρὸν ὑπογράφων, ἅπαξ καὶ δις ἐπάταξε. Διὰ τί ἅπαξ καὶ δις; ἵνα καὶ ἡ ἀψυχὸς φύσις αἰδεσθῇ τοῦ Σταυροῦ τὸ σύμβολον. (λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἡ Καλῶς ἡμῖν καὶ σοφῶς· τόμῳ ε.)

Προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς ἐσέ, τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἀγαπῆτέ, μὲ νόημα τροπολογικὸν καὶ ἡθικόν· διότι καὶ ἡ ἰδική σου καρδιά ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀμαρτίας ἔγινε σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος, ὡς ἡ Πέτρα ἡ καλυμένη παρὶ· ὅθεν καὶ πεπωρωμένη αὕτη ὀσμάζεται ὑπὸ τῆς Γραφῆς „Ἐτι γὰρ, φησὶ, πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν“. (Μάρ. ἡ. 17.) καὶ ἔγινες καὶ σὺ σκληροκαρδῖος, καθὼς ἦτον ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἰεζεκιήλ „Πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ φιλόνηκοί εἰσι καὶ σκληροκαρδῖοι“. (Ἰεζ. γ'. 7.) ἐπειδὴ καὶ τὰ πάθη σκληρὰ ὄντα, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ, ἀκολουθῶς καὶ τὴν καρδίαν σκληρύνουσιν· ὁ δὲ σκληροκαρδῖος, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν, οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς. (Παρ. ιζ'. 21.) Ἐὰν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφε, φοβηθῇς τὰς ἀπειλὰς καὶ φοβέρας, ὅπου κἀμνει ὁ Θεὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς διὰ νὰ κολάσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ σκληροκαρδίους, ἤξευρε, ὅτι ὁ φόβος αὐτοῦ τῶν ἀπειλῶν, μελετώμενος συνεχῶς, θέλει κτυπήσῃ τὴν σκληράν σου καρδίαν, ὡς ἡ Μωσαϊκὴ ἐκείνη Ῥάβδος ἐκτύπησε τὴν Πέτραν· ἐκ τούτου δὲ, μέλλει νὰ συντριφθῇ ἡ καρδιά σου, καὶ νὰ ἐκβάλῃ καρδιοστάλακτα δάκρυα, ἀπὸ τὰ ὅποια πῶν καὶ χορτάσας, θέλεις εὐφρανθῇ εὐφροσύνην πνευματικὴν καὶ ἀρρήτον, ὥστε νὰ φάγῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ „ἐποτίσας με οἶνον κατανύξεως“. (Ψαλ. νθ'. 3.)

Τροπάριον.

„Πλευρᾶς ἀχράντου λόγῃ τρωθείσης, ὕδωρ σὺν αἵματι ἐξεβλύθη,
„ἐγκαίριζον Διαθήκην, καὶ ρυπτικὸν ἀμαρτίας. τῶν πιστῶν γὰρ
„Σταυρὸς καύχημα, καὶ Βασιλέων κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ ἱερός Κοσμάς ἀνέφερε δύο ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς, καὶ αὐτὰς ἐπροσάρμοσεν εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Σταυροῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι δύο Τροπαρίοις· τῶρα εἰς τὸ τρίτον τοῦτο Τροπάριον, φέρει καὶ ἱστορίαν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ καθὼς οἱ οἰκοδόμοι, ὅταν κατασκευάζουν κανένα τοῖχον, βάλλουν ἀνάμεσα ξύλα, ἢ σίδηρα, τὰ καλούμενα ἱμαντάσεις, καὶ ζωνάρια καὶ δέματα, διὰ νὰ συγκρατῶσι τὸν τοῖχον, καὶ νὰ ποιῶσιν αὐτὸν στερεώτερον· φοβοῦνται γὰρ, μήπως οἱ πλίνθοι μοναχοί, ἢ οἱ λίθοι κρημνισθῶσι καὶ πέσωσιν· οὕτω καὶ ὁ ἀσματογράφος οὗτος ποιεῖ, καὶ μὲ τὰς νέας ἱστορίας τοῦ Εὐαγγελίου, σφίγγει καὶ συγκρατεῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὅταν ἡ ἀχραντὸς πλευρὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐκτυπήθη μὲ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, τότε ἐβγῆκεν ἀπὸ αὐτὴν παρευθὺς νερὸν ὁμῶς καὶ αἷμα· καθὼς γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης „εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ

Μωϋσῆος κατελάλησαν· (Ἀριθ. κ'. 5.)· εἰδύσαν καὶ ὅταν ἐπῆγαν εἰς τὸ φρέαρ. (Ἀριθ. κ'. 16.) Τὸ δὲ τὸ Ἀποστόλου οὕτω νοεῖται· ὁ λίγος ὁ Παῦλος, ὅτι ἠκολούθει μὲ πούς Ἑβραίους ἢ αἰσθητὴ ἐκείνη Πέτρα· ἀλλ' ἡ πνευματικὴ καὶ νοητὴ· δηλαδὴ ὁ ὑπὸ τῆς Πέτρας στυπόμενος Χριστός· καθὼς καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Οἰκυμένιος ἠρμύνουσιν.

„τοῦ τὴν πλευρὰν ἔρυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ“ (Ίω. 19'. 34.) τὸ μὲν αἷμα, διὰ τὴν δειχθῆναι, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἦτον ἄνθρωπος* ἄνθρώπου γὰρ ἴδιον εἶναι, τὸ καὶ ἐκβάλλει αἷμα* τὸ δὲ ὕδωρ, διὰ τὴν δειχθῆναι, ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα (1). Καὶ μολοντί ὁ Κύριος ἦτον τότε κατὰ φύσιν νεκρὸς, ὑπὲρ φύσιν ὅμως ἐκβῆκαν τὰ δύο ταῦτα, χωριστὰ τὸ καθέν, κατὰ τὸν Βρυνιον, ὃχι ψυχρά, ἀλλὰ θερμά, ἀπὸ τὴν ἀκήρατόν του πλευράν* Ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἦτον ἐνωμένη μετὰ τὴν ζωοποιὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο ἐνέργησαν δύο μεγάλα ἀποτελέσματα. Διότι πρῶτον μὲν ἐγκαίνισαν: ἦτοι ἐκύρωσαν καὶ ἐβεβαίωσαν ὡς ἀληθινὴν καὶ γνησίαν, τὴν νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου* „τοῦτο γὰρ, φησὶν ὁ ἱερός Ματθαῖος, τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“ (Ματθ. κς'. 28.) καὶ ὁ Λουκᾶς „τοῦτο τὸ Ποτήριον ἡ καινὴ Διαθήκη ἐν τῷ αἱματί μου“ (Λουκ. κβ'. 20.) Δεύτερον δὲ ἐγιναν ρύπτικα τῆς Προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων* „τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἁφῆσιν ἀμαρτιῶν“ (Ματθ. κς'. 28.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς ἐκχυθὲν τοῦ Κυρίου, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος* τὸ δὲ αἷμα, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας* ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ρύπτουσιν: ἦτοι καθαρῖζουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίας* διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδὸς ρύπτικα καὶ καθαρτικά ἀμαρτίας ταῦτα ἐκάλεσεν ἀνωτέρω. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ λέγει παρακάτω ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι καύχημα μὲν τῶν Χριστιανῶν, ὅπου πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντα, κράτος δὲ καὶ στερῶμα τῶν ὁρθοδόξων Βασιλέων* τοῦτο, λέγω, τὸ εἶπε, διὰ τὴν δειξῆναι, ὅτι εἶναι Τρίτη ἀδὴ ἡ παρούσα, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀνωτέρω λόγια* γράφεται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ λέξις τοῦ καυχήματος, „ἐν τούτῳ γὰρ, φησὶ, καυχάσθω ὁ καυχώμενος: ἐν τῷ συνιᾶν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον“ (α. Βασ. β'. 10.) καὶ ἡ λέξις τοῦ στερῶματος „ἐστερεώθη γὰρ, φησὶν, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, (Αὐτόθ. 1.) ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Καύχημα δὲ εἶναι τῶν Χριστιανῶν ὁ Σταυρὸς, ἀκολουθοῦντων τῷ Παύλῳ, ὅς τις ἔλεγεν „ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὶ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, καγὼ τῷ Κόσμῳ“ (Γαλ. 5'. 14.)

ἩΘε

(1) Ὅθεν Ἀρμοδιώτερον ἦτον, ἐὰν πρῶτον ἔγραφετο τὸ αἷμα, καὶ δεύτερον τὸ ὕδωρ ἐν τῇ Τροπαρίῳ, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτως, „αἷμα σὺν ὕδατι ἐξεβλύθη“. Ὁ Μελωδὸς ὅμως ἀδιαφόρως αὐτὸ ἐμεταχειρίθη, ἀλλάξας τὴν τάξιν· ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν ὕστερον ἐνηλλάγη, καὶ οὕχιν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ β'. ἡχ. τῆς ὁκτωήχου, κατὰ τὸ Τροπαρίον, τὸ λέγον „ὡς ἐν παραδείσῳ φυτευθέν“ ταῦτα „Νυγείσα τῇ λόγχῃ ἡ πλευρὰ τοῦ Σωτήρος, ἐξεβλύσεν αἷμα καὶ ὕδωρ· τὸ μὲν, κατὰ φύσιν, τὸ δὲ, ὑπὲρ φύσιν· σὰρξ γὰρ οὐσα, εἰ ἐκένωσεν αἷμα, καὶνὸν οὐδέν· μάλλον δὲ καὶ τοῦτο καὶνόν· ἐκ γὰρ νεκρωμένης σαρκὸς αἷμα ρεῖν οὐ πέφυκεν· ὕδωρ δὲ βλυστάνειν ἐξ ὠτειλῆς, καὶ λίαν καὶνόν· αἷμα γὰρ καὶ ἰχθῶρα ρεῖν ἐκ τῶν πρᾶνμάτων, ὁ νόμος οἶδε τῆς φύσεως· ἡ δὲ σὰ Κυρίου σὰρξ, τραυθεῖσα καὶ μετὰ νεκρῶσιν, αἷμα καὶ ὕδωρ ἐβλύσεν, οὐδέτερον ἀσυμβέβηκε. Τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ, τοῦ δεικνύειν Βαπτίσματος προήνεγκε σύμβολον· τὸ δὲ αἷμα, τῶν πικρῶν δραστηρίων τε καὶ καθαρτηρίων· πρεφόμεθα γὰρ διὰ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῆς τιμίου αὐτοῦ αἵματος, ὡς ἐκεῖνος τοῖς οἰκείοις Μαθηταῖς ἐφει, παραδίδως αὐτοῖς τὸ Μυστήριον· ἐγκυρίζων γὰρ τὸ ποτήριον“· πῖστε, ἔλεγεν, ἐξ αὐτοῦ πάντες, „ταῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου“, καὶ καθαιρόμεθα διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ· ὅτι καὶ ὁ νόμος ὁ διὰ τοῦ Μωσέως δεδεῖς, πάντα διὰ τοῦ αἵματος καθαίρεσθαι διετά-

τετο· ὡς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος Ἑβραίοις ἐπιστέλλων, ἔγραφε· φησὶ γὰρ „σχεδὸν πάντα δι' αἵματος καθαρῖζονται, καὶ χωρὶς αἱματικῆς οὐ γίνονται ἁφῆσις“. Σημειῶμεν δὲ καὶ ταῦτα ὡς ποθητὰ τοῖς Χριστιανοῖς, τὰ ὅποια ἰσορεῖ ὁ Βρυνιον· Ἰωσήφ ἐν τῷ εἰς τὴν Σταύρωσιν λόγῳ πρῶτον αὐτοῦ· εὐτὼ γὰρ φησιν. „Ἐκεῖνα τὰ ὄντως φρικτὰ Μυστήρια, τὸ αἷμα φημί, καὶ τὸ ὕδωρ, προστροπὴ τῆς τοῦ Κόσμου Δεσποίνης ὑποδεχόμενος ἔσος (ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης) ἡς ἀγγελία διαφανῇ, ἔκασον κατ' αὐτὸ πειρηγὸς, ταῦτα ταῦτα παρέσχεν εἰς ἀνάμνησιν τηρούμεν τοῦ ἀγαπήτου. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης μεταστάσιν, ἀπερχόμενος εἰς τὸ κηρυγμα, τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ ταῦτα παρακατέδειτο· Ἰακώβος οὕτως. ὁ Ἀδελφός τοῦ ἡν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀνωθεν ὑφαντόν, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὴν λόγχην, καὶ τὸν κάλαμον καὶ τὸν σπόγγον, καὶ τὸν ἀκανθίνον Στέφανον· πρὸς δὲ καὶ τὴν σινδόνα καὶ τὸ σάβαννον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς Κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· καὶ ἐν ᾧ γὰρ, ὅσα τοῦ πάθους σύμβολα, ἀπὸ τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς δευρο τηρεῖται, αὐτὸς ἡμῶν ἐπιστάσειεν ὁ Ἀπόστολος“. Ὅσον ὅμως περὶ τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος τῶν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐκχυθέντων, ἀμφιβάλλεται· καὶ ὅτι, ἄλλοι λέγουσιν ὅτι αὐτὰ ἀφ' ἀφ' ἑαυτῶν σὺν τῷ ἀναστάντι σώματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰπομεν ἐν τῇ Συνάξει τῇ κατὰ τὴν 1. τοῦ Σεπτεμβρίου ἐν τῇ βίῳ τοῦ Βαρυφαβᾶ.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί μὲ αἷμα ἐγκαινιάσθῃ, τόσον ἢ παλαιὰ Διαθήκη, ὅσον καὶ ἡ νέα; λύει τὴν ἀπορίαν μὲ ἓνα πολλὰ βαθὺ νόημα ὁ διαβατικώτατος ἐκεῖνος καὶ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος Παῦλος· λέγει γάρ, ὅτι καθε Διαθήκη, τότε εἶναι βεβαία καὶ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ διαθέμενος αὐτήν· „Διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία· ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει, ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος“. (Ἐβρ. 9. 17.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ αἷμα εἶναι σημεῖον θανάτου· διὰ τοῦτο μὲ τὸ αἷμα τὸ τοῦ θανάτου δηλωτικόν, ἐγκαινιάσθῃ· ἥτοι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς βεβαιώσεώς της, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου, οὐ μόνον ἡ Νέα Διαθήκη, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ καὶ ἡ Παλαιά· „λαληθείσης γὰρ, φησὶν ὁ ἴδιος Παῦλος, πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον Μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβάν τὸ αἷμα τῶν ῥημάτων καὶ τράγων· αὐτότε τὸ Βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε, λέγων, „τοῦτο τὸ αἷμα τῆς Διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός“. (Ἐξ. κδ'. 8.)

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς σὺ, ἀγαπητέ, ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο; ὅτι εἰὰν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότης μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦναι ρυπτικὸν ἁμαρτίας· ἥτοι καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τί σὺ, ἀδελφέ, δὲν ἐπιμελεῖσαι νὰ τὸ μεταλαμβάνῃς συνεχῶς, ἵνα λάβῃς ἄφεσιν τῶν συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σου; δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσῳ συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ἅγιον αἷμα, τόσον συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὴν τὴν ζωὴν; „ὁ τρώγων μου γὰρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωάν. 6. 54.) Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσον μακρύνεις, καὶ δὲν μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ζωοποιὸν αἷμα, τόσον μακρύνεις καὶ ἀπὸ τῆς ζωῆς; „εἰὰν γὰρ, φησὶν ὁ αὐτὸς Κύριος, μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς“. (αὐτόθ. 53.)

Καὶ ἂν, κατὰ τὸν Ἰωβ, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον πολλὰ τὸ αἷμα, ὥστε δὲν χορταίνονται πίνοντες αὐτό· διότι ἀπὸ τοῦ αἵματος λαμβάνουν ζωὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των καθαρίζονται, καὶ βλέπουν μακρότερα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φυσικῶν· „Πόρρωθεν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ (τοῦ γυπὸς) σκοπεύουσι· νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύονται ἐν αἵματι“. (Ἰω. λθ'. 29.) ἂν, λέγω, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον ἓνα θνητὸν, καὶ φθαρτὸν αἷμα, διὰ νὰ ζωοποιήσῃ· διὰ τί σὺ, ἀδελφέ, δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ πίνῃς τὸ ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτὸν αἷμα τοῦ Κυρίου, ἵνα ζωοποιήθῃ ἡ ψυχὴ σου, ἵνα λαμπρυνθῇ ἡ καρδία σου, ἵνα φωτισθῇ ὁ νοῦς σε, καὶ ἵνα λάβῃς καθαρισμόν τῶν συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σε; „Τὸ αἷμα γὰρ, φησὶν ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης, Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας“. (1. Ἰω. 1. 7.) Εἰὰν θέλῃς νὰ δικαιωθῇς, ἀδελφέ, ἐν τῷ αἵματι τούτῳ, τὸ ἀπολαμβάνεις κατὰ τὸν Παῦλον, „Δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ“. (τοῦ Χριστοῦ) (Ῥωμ. 5. 9.) Εἰὰν θέλῃς νὰ ἁγιασθῇς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀποκτᾷς, κατὰ τὸν αὐτὸν, „Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἕξω τῆς πύλης ἔπαδε“. (Ἐβρ. 13. 12.) Εἰὰν ἀγαπᾷς νὰ νικήσῃς τὸν Διάβολον, μὲ τὸ αἷμα αὐτὸ τὸν νικᾷς· καθὼς εἶναι γεγραμμένον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „Καὶ ἐνίκησαν (οἱ ἅγιοι δηλ.) αὐτὸν (τὸν δράκοντα) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Ἀποκ. 12. 11.)

Καὶ λοιπὸν εἰὰν, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, ποθῇς νὰ ἀπολαμβάνῃς τὰ ἀνωτέρα θεῖα χαρίσματα, καὶ ἄλλα ἀκόμη ἄρρητα καὶ ἀκατανόητα, προσέρχου συνεχῶς εἰς τὰ ἄχραντα Μυστήρια καὶ μεταλαμβάνε. Πρόσεχε ὅμως νὰ μεταλαμβάνῃς μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν· ἥτοι μὲ ἐξομολόγησιν, μὲ νηστείαν κατὰ δύναμιν, μὲ εὐχαρίστησιν, μὲ προσευχὴν, μὲ συνηθισμένην καρδίαν, καὶ μὲ καθαρὴν συνειδήσιν, δοκιμάζων τὸν ἑαυτὸν σου, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· ἵνα μὴ εἰς κρίμα σοι γένηται ἡ μετάληψις τῶν θείων Μυστηρίων. Κατὰ τὴν προετοιμασίαν γὰρ ὅπου κάμνεις, οὕτω σοι δίδεται καὶ ἡ ἐκ τῆς μετάληψεως χάρις. Δύο πράγματα λοιπὸν πρέπει νὰ κάμνῃς· καὶ τὸ νὰ κοινωνῇς συνεχῶς, καὶ τὸ νὰ κοινωνῇς ἀξίως, ὅσον τὸ δυνατόν, χωρὶς κανένα ἐμπόδιον, τὸ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων διοριζόμενον. „Δοκιμάζτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ Ποτηρίου πινέτω“. (1. Κορ. 11. 28.)

Ωδή δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα Κύριε, τῆς οἰκονομίας σου τὸ Μυστήριον· κατενόησα
„τὰ ἔργα σου, καὶ ἐδόξασά σου τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ Τετάρτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, εὐρισκομένη ἐν τῷ τρίτῳ Κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας· διὰ τοῦτο ὁ ἱερὸς Κοσμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ἀναφέρει σχεδὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει, „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν „ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην. Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην“. Ἀποτεινόμενος γὰρ πρὸς τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, λέγει, Κύριε, ἐγὼ εἰσήκουσα τὸ Μυστήριον τῆς ἐν-σάρκου σου οἰκονομίας. Ταύτην γὰρ ἀκοήν ὠνόμασεν ὁ Θεσπέσιος Ἀββακούμ. Πόθεν δὲ εἰσήκουσεν αὐτήν; ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦν τῇ ἐκείνου καρδίᾳ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπνέον αὐτῷ τὰς Προφητείας. Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς, ἀκήκοα, ἀλλὰ εἰσακήκοα· ἥτοι ἔσω εἰ τὴν καρδίαν μου ἤκουσα τὴν νοερὰν φωνήν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλουμένην. Ὅθεν καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ τῆς Προφητείας του λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης, „ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοί“· ἥτοι ἐντός μου. Ποῖος; τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον διηλαθὴ, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγεν, „ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί Κύριος ὁ Θεός. (Ψαλ. πδ'. 8.) Ἐ-δοθεν γὰρ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἀκούουσιν οἱ Προφῆται ἃ ἀκούουσι, καὶ οὐχὶ ἔξωθεν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Προκόπιος, „ἡ ἐν Πρόθεσις, τὴν ἐν διανοίᾳ παρίστησιν ἀκοήν“. (Σελ. 921. τῆς Πεντατεύχ.) (1).

Κατανοήσας δὲ, λέγει, κατὰ βλάβος τὰ φοβερά ἔργα καὶ τὰ φρικτὰ θαυμάσια, μὲ τὰ ὁποῖα σὺ ὁ σεσαρκωμένος Λόγος θέλεις ἐργασθῆς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλισ-στα τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατόν σου, ταῦτα, λέγω, στοχασθεῖς, δὲν ἐδυνήθην ἄλλο νὰ κάμω, πᾶρεξ νὰ δοξολογήσω τὴν ἰδικήν σου Θεότητα· ταύτης γὰρ μόνης ἦτον ἴδιον νὰ κά-μη τοιαῦτα θαυμαστά τέρατα· ἥτοι διὰ τῆς ταπεινότητος τοῦ Σταυροῦ, νὰ νικήσῃ τὸν ὑπερή-φανον Διάβολον· διὰ τῆς πάθους, νὰ προξενήσῃ ἀπάθειαν· καὶ διὰ τοῦ Θανάτου, νὰ χαρίσῃ ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Συνήθεια γὰρ ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἱερούς ἀνδρας, ὅταν αὐτοὶ εἰποῦν κἀνὲν ὑψηλὸν καὶ μέγαλον νόημα περὶ Θεοῦ, εὐθὺς νὰ τρέπωνται εἰς αὐτοῦ δοξολογίαν. Τοῦτο δὲ πάσχουν, ἢ ἀπὸ τὸν πολὺν θαυμασμόν, ἢ ἀπὸ τὴν πολλὴν πνευματικὴν χαρὰν, ἢ ὁποῖα χύνεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐκ τοῦ νοήματος ἐκείνου, τὴν ὁποῖαν νὰ ὑποφέρουν ἐντός τῶν καρδιῶν τῶν δὲν δύνανται. Καθὼς τοῦτο μάλισα συνειθίζει νὰ κάμῃ ὁ μέγας Παῦλος εἰς τὰς ἐπιστολάς του, ὡς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων εἰπομεν· καὶ ὡς ὁ Σύρος Ἐφραίμ, καὶ ἄλλοι· καθὼς καὶ ἐδῶ ὁ ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς τοῦτο ἐποίησεν.

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἐὰν σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, σταθῇς εἰς τὴν φυλακὴν σου, καὶ πατήσης ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν· „ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου „γὰρ, φησὶν ἐκεῖνος, στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν“. (Ἀββακ. β'. 1.) θέλεις ἀξιοθῆναι καὶ τῆς Ἀββακούμ χάριτος. Ποία δὲ εἶναι ἡ φυλακὴ αὕτη; καὶ ποία ἡ Πέτρα; ἀκουσον· φυλακὴ εἶναι ἡ προσοχὴ καὶ τήρησις τοῦ νοὸς ἀπὸ κάθε βλάσφημον, καὶ αἰσχρὸν, καὶ

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ῥητὸν τοῦ ΚΗ'. Φαλμοῦ, τὸ λέγον „φωνὴ Κυρίου „ἐπὶ τῶν ὑδάτων“ οὕτω φησὶ· „τί οὖν ἡ φωνὴ τοῦ „Κυρίου; πότερον πληγὴ περὶ τὸν αἶρα νοοῖτο, ἢ „αἶψα πεπληγμένος, φθάνων μέχρι τῆς ἀκοῆς τῆς πρὸς „ἐν γίνεσθαι ἡ φωνή; ἢ οὐδὲτερον τούτων; ἀλλ' ἑτερο- „γενὴς τις ἐστὶν αὕτη, φαντασισομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ „τῶν ἀνθρώπων, οὗς αἱ ἀκούειν Βούληται τῆς ἰδίας

„φωνῆς ὁ Θεός. Ὡστε ἀναλογίαν ἔχειν τὴν φαντα- „σίαν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τοῖς οὐραίοις γινομένην „πολλάκις. Ὡς περὶ γὰρ οὐ πληττομένου τοῦ αἵρος, „λαμβάνομεν τινα ἐν ταῖς καθ' ὕπνον φαντασίαις ῥη- „ματων τινῶν καὶ φθόγγων μνημῶν, οὐδὲ τῆς α- „κῆς δεξιόμενοι τὴν φωνὴν, ἀλλ' αὐτῆς τῆς καρδίας „ἡμῶν τυπωθεῖσας· τοιαύτην τινὰ χρὴ νομίζειν καὶ „τὴν παρὰ τῷ Θεῷ φωνὴν ἐγγίνεσθαι τοῖς προφήταις“.

καὶ πόνηρόν λογισμόν. Πέτρα δὲ εἶναι, ἡ καρδιά· μᾶλλον δὲ, Πέτρα εἶναι, τὸ γλυκύτατον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ μελετώμενον, ὅς τις Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἡ στερεὰ Πέτρα, περὶ ἧς εἶπεν ὁ μέγας Παῦλος, ἡ δὲ Πέτρα, ἣν ὁ Χριστός. (ἀ. Κορ. ι. 4.)

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, τραβίξης τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα: ἡδονάς, λέγω, καὶ δόξας καὶ ἀργύρια, καὶ ἐμβάσης αὐτὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐκεῖ εὐρίσκων τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνδιάθετον καλούμενον λόγον, μετὰ αὐτὸν λέγης τὴν μονολόγισον ταύτην Προσευχὴν μετὰ θερμῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης: ἦγεν τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με, βαστῶν καὶ ὀλίγον τὴν ἀναπνοήν σου· τότε ἀποκτᾷς τὴν φυλακὴν τοῦ νοός. Διότι ἡ θερμὴ ἐκείνη, ἥτις γεννᾶται ἀπὸ τὴν συχνὴν μελέτην τοῦ Ἁγίου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, αὕτη μαστίζει καὶ κατακόπτει τοὺς Δαίμονας, ὡς μάχαιρα δίστομος, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ προσβάλουν εἰς τὸν νοῦν σου τοὺς ἀτόπους αὐτῶν λογισμούς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Ἰησοῦ ὀνόματι μάστιζε πολέμιός σου.

Ὅταν δὲ ἡ καρδιά σου καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὁποίας ἔφθασε νὰ λάβῃ τῶν τοῦ Κόσμου πραγμάτων: φιληδονίας, λέγω, φιλοδοξίας καὶ φιλαργυρίας, καὶ στερεωθῇ ὅλη διόλου ἐν τῇ Πέτρᾳ: ἦτοι ἐν τῇ πίστει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τότε ἐπιβαίνει καὶ σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, ἐπάνω εἰς τὴν στερεὰν Πέτραν τῆς καρδίας σου, χωρὶς νὰ φοβηθῇς κανένα φόβον, οὔτε δαιμονικόν καὶ ἐσωτερικόν, οὔτε ἀνθρώπινον καὶ ἐξωτερικόν, λέγων μετὰ τὸν Δαβὶδ, Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστής τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; (Ψαλ. κς'. ι.) Τότε λοιπὸν ἐπάνω εἰς τὴν Πέτραν ἱστάμενος τῆς καρδίας σου, ἀποσκοπεύεις καὶ σὺ, τί ἔχει νὰ λαλήσῃ νοερῶς ἐνδοθέν σου ὁ Θεός. Τότε ἔχει νὰ σοὶ προστεθῇ καὶ ὁ αὐτὸς νοερὸν, διὰ νὰ ἀκούῃς τοὺς νοεροὺς λόγους, τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐνηχήσῃ εἰς ἐσέ· ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς ἐπρόσθεσε τοῦτο καὶ εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· διὸ καὶ ἔλεγε, Προσέθηκε μοι ὁ αὐτὸς τοῦ ἀκούειν. (Ἠσ. ι'. 4.) καὶ πάλιν, Καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μοι τὰ ὦτα. τὰ νεορὰ δηλαδὴ τῆς καρδίας· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων. (Ἠσ. ι'. 55.) Ὅθεν τότε καὶ σὺ ἔχεις νὰ λέγῃς μαζί μετὰ τὸν Ἀββακούμ, Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, Καρδιά ἐστὶ καθαρά, ἡ παντάπασιν ἀνείδεον τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παραστήσασα τὴν μνήμην, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἔτοιμον ἐσημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανὲς πέφυκε γίνεσθαι. (Κεφ. πβ'. τῆς β'. ἐκαστοντάδος τῶν Γνωστικῶν).

Τροπάριον.

„Πικρογόμεους μετέβαλε, ξύλω Μωϋσῆς πηγὰς ἐν ἐρήμῳ πάλαι, τῷ
„Σταυρῷ πρὸς τὴν εὐσέβειαν, τῶν Ἐθνῶν προφαίρων τὴν μετάθεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Θεὸς Μελωδὸς τὸ θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν τόπον τῆς Μερρᾶς (ὁ δηλοῖ Πικρία κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον). Τότε γὰρ διψήσαντος τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεὸς ξύλον, τὸ ὁποῖον βάλλων μέσα εἰς τὸ πικρὸν νερόν, ἐγλύκανε αὐτό. (Ἐξ. ιε'. 23.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὴν ἐρημον τῆς Μερρᾶς, μετέβαλεν ὁ Μωϋσῆς εἰς γλυκύτητα τὰς πηγὰς τοῦ νεροῦ, τὰς γεννώσας πικρίαν. Τί δὲ μετὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐπροεικόνιζε τὴν μετάθεσιν καὶ μεταβολὴν τῶν ἀλλοφύλων Ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ, μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος, Τὸ γὰρ σωτήριον τοῦ Σταυροῦ ξύλον, τὴν πικρίαν τῶν Ἐθνῶν ἐγλύκανε θάλατταν. Τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, λέγων, Καὶ λόγῳ μόνῳ γλυκὺ ποιῆσαι τὸ πικρὸν δυνάμενος ὁ Θεός, διὰ ξύλου τὴν μεταβολὴν ἐργάζεται, τὸν τύπον διδούς τῆς διὰ ξύλου σωτηρίας.

Ποῖον

νόμενος, ἀνεβίβασε τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἀξίνην διὰ τῆς χάριτος τοῦ Σταυροῦ. Ὁθεν θέλεις φάλλει καὶ σὺ εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δαβὶδ „ἤλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, „καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με“ (Ψαλ. ξη. 3.) καὶ πάλιν „σὺ ὁ Θεός μου, ἐπιστρέψας „παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με“. (Ψαλ. ε. 27.) (1).

Τροπάριον.

„Ἱερῶς προστοιβάζεται, ὁ τετραμερὴς λαὸς προηγούμενος, τῆς ἐμ
„τύπῳ μαρτυρίου Σκηνῆς, σταυροτύποις τάξεσι κλειζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ διορίσῃ τοὺς γίους Ἰσραὴλ νὰ στέκωνται τριγύρω εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου. Τρεῖς μὲν φυλαὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ἰούδα, ἡ τοῦ Ἰσάχαρ, καὶ ἡ τοῦ Ζαβουλὼν· τρεῖς δὲ κατὰ νότιον μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ρουβὶμ, ἡ τοῦ Συμεὼν, καὶ ἡ τοῦ Γάδ· τρεῖς κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος, ἡ τοῦ Ἐφραΐμ, ἡ τοῦ Μανασσῆ, καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν· καὶ τρεῖς κατὰ τὸ βόρειον, ἡ τοῦ Δάν, ἡ τοῦ Ἀσὴρ, καὶ ἡ τοῦ Νεφθαλείμ· καθὼς ταῦτα ἀναφέρει τὸ β'. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν. Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ ἱερὸς Μελωδός, καὶ λέγει, ὅτι μὲ ἱερὸν τρόπον ἐστοιβάσθη καὶ ἐπεσωρεύθη κατὰ προσηγὴν Θεοῦ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ὅχι εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ εἰς τέσσαρα μέρη τῆς τυπικῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου. Ὁθεν αὐτὸς ἐπροπορεύετο ἔμπροσθεν τῶν τεσσάρων μερῶν αὐτῆς, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ αἰσθητὸν νόημα, διὰ νὰ φαίνεται, ὅτι τιμᾷ καὶ φυλάττει πανταχόθεν τὴν Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ· κατὰ δὲ τὸ βαθύτερον καὶ κρυφιώτερον αἶνιγμα, ἵνα αὐτὸς μὲ τὰς τέσσαρας σταυροειδεῖς τάξεις, τιμῇ τὸν τύπον καὶ τὸ σχῆμα τοῦ τετραμεροῦς Σταυροῦ· μᾶλλον δὲ, ἵνα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τιμηθῇ ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διὰ τί ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηνὴ ὠνομάζετο τοῦ Μαρτυρίου· „ἐκλήθη γὰρ, φησὶ, Σκηνὴ Μαρτυρίου“. (Ἐξ. λγ'. 7.) Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτία. Πρῶτον, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἡσύχιον ἐρμηνεύοντας τὸ „Καὶ ἀνέστησε Μαρτύριον ἐν Ἰακώβ“, (Ψαλ. ος'. 5.) ἡ Σκηνὴ περιεῖχε τὴν Κιβωτὸν, τὰ Χερουβὶμ, τὸ Ἰλαστήριον, τὴν Τράπεζαν, τὴν Λυχνίαν, καὶ τὴν Πρόθεσιν τῶν Ἄρτων· καὶ ἡ Κιβωτὸς γὰρ, Κιβωτὸς Μαρτυρίε ὠνομάζετο· διότι εἶχε μέσα τὰς Πλάκας, καὶ τὴν Στάμνον τοῦ Μάννα, καὶ τὴν Ῥάβδον τοῦ Ἀαρὼν, αἵτινα καὶ Μαρτύρια ὠνομάζοντο· καθὼς γέγραπται, περὶ μὲν τῆς ἐνός „Καὶ εἰσέσεις τὴν Κιβωτὸν τοῦ Μαρτυρίου“. (Ἐξ. κς'. 33.) Περὶ δὲ τοῦ ἄλλου „Εμβαλεῖς εἰς τὴν Κιβωτὸν τὰ Μαρτύρια“. (Ἐξ. κς'. 16.) Δεύτερον, ὠνομάζετο Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἐκαλεῖτο Μαρτύρια, διότι αὐτὰ ὅλα ἦτον μία μαρτυρία καὶ ἀπόδειξις πραγματικῆς τῆς ἀγάπης, ἣν ἔδειξεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενος, ἐσυγκατέβη νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Μωϋσῆν, καὶ διὰ τοῦ Μωϋσέως νὰ φανερῶν τὰς κρίσεις καὶ τοὺς νόμους του εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν.

Διὰ τί δὲ καὶ τυπικὴ ἐκαλεῖτο ἡ Σκηνὴ αὕτη; ἐπειδὴ εἶχε τύπον τῆς Κτίσεως κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἀγίων εἶχον τύπον τῶν Οὐρανίων, κατὰ τὸν αὐτόν· τὰ δὲ Ἅγια· ἦτοι τὸ μέσον τῆς Σκηνῆς, τύπον εἶχον τῶν Ἐπιγείων, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον βατὰ πάντοτε εἰς τοὺς ἱερεῖς. Κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον, τύπον εἶχεν ἡ Σκηνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν Νύσσης δὲ, τύπον εἶχε τοῦ Χριστοῦ, ὅς τις Σοφία καὶ Δύναμις ὢν τοῦ Θεοῦ ἀχειροποίητος κατὰ τὴν Θεότητα, ἐδέχθη τὸ νὰ κατασκευασθῇ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

(1) Ἀκούσον δὲ καὶ πῶς ἀλληγορεῖ τὴν ἱστορίαν ταύτην ὁ μέγας Μακάριος „Εἰ ἐπὶ τοῦ Ἐλισσαίου „τὸ φύσει κῦφον ξύλον ἐν τοῖς ὕδασι βληθὲν ἀνένεγκε „τὸ φύσει βαρὺ σιδῆριον· πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα ἀ- „ποστελεῖ ὁ Κύριος τὸ κῦφον καὶ ἐλαφρὸν καὶ ἔπου-

„ράγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Βεβουδισ- „μένην τοῖς ὕδασι τῆς πονηρίας ψυχὴν ἀνενεξεῖ καὶ „πατερῶσει καὶ κουφίσει πρὸς τὰ ὕψη των οὐρανῶν, „καὶ μεταβαλεῖ καὶ ἀλλάξει αὐτὴν ἐκ τῆς ἰδίας „φύσεως“; (Ὁμιλ. Μ Δ.)

τητα. Καὶ διὰ τὰ εἶπω καθαρώτερα, καθὼς οἱ ἰδιοίμας Ναοὶ ἔχουσι Νάρθηκα, καὶ τὸν καθ' αὐτὸ Ναὸν, καὶ τὸ ἅγιον Βῆμα· οὕτω καὶ ἡ παλαιὰ Σκηνὴ εἶχε τὴν Αὐλὴν, καὶ τὰ Ἄγια, καὶ τὰ Ἄγια τῶν Ἀγίων.

Ποῖον δὲ ἡθικὸν καὶ ὠφέλιμον νόημα Ἐμπορεῖς, ἀγαπῇτε, νὰ συνάξῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; Πρόσεχε· ἡ Σκηνὴ κατὰ τὸν Δίδυμον, δηλοῖ τὴν προκοπὴν τῆς ἀρετῆς καὶ ἀνάβασιν· καθότι ἡ Σκηνὴ τῶν περιπατούντων καὶ προκοπόντων εἰς τὰ ἔμπροσθεν, εἶναι σκεπαστήριον. Καὶ διὰ τὰ σοὶ δώσω νὰ καταλάβῃς καλλίτερα, τοιαύτη ἦτον ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, ὁποῖα εἶναι καὶ ἡ κινητὴ καὶ ὁδοιπορικὴ τέντα, ὅπου ἔχουν μαζίτων οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ, ὅταν ἔξω τῆς πόλεως εὐρίσκωνται ἐν καιρῷ πολέμου· ἵνα ἐν αὐτῇ συναγόμενοι, ἐπιτελῶσι τὰς πρὸς Θεὸν λατρείας καὶ προσευχάς. Ἐάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, δὲν στέκῃς ἀργός, ἀλλὰ πάντοτε περιπατῇς καὶ ἐργάζῃσαι τὴν ἀρετὴν, πορευόμενος ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ προκόπτων εἰς τὰ τελειότερα· ἐπεκτείνεσαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθάνεσαι, κατὰ τὸν Παῦλον. Βέβαια θέλεις κατασκευάσει εἰς τὴν καρδίαν σου μίαν νοτιὴν Σκηνὴν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ κατοικῇ ὁ Θεὸς διὰ τῆς χάριτός του, καὶ ἐκεῖθεν θέλει σοὶ ἀποκαλύπτει διὰ τοῦ Ἀγίου τοῦ Πνεύματος, τὴν ἀπόκρυφον γνώσιν τῶν Μυστηρίων του· ἵνα καὶ ὅταν ἀποθάνῃς, ἀξιώθῃς νὰ ψάλλῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ, „Διελεύσομαι ἐν τόπῳ Σκηνῆς θαυμαστῆς, ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἡχοῦ εὐρυτάτου“ (Ψαλ. μ.α. 4.)

Τροπάριον.

„Θαυμαστῶς ἐφαπλούμενος, τὰς ἡλιακὰς βολὰς ἐξηκόμισεν ὁ
„Σταυρὸς, καὶ διηνήσαρτο Οὐρανοὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, τῶν μὲν ἄλλων Τροπαρίων τὴν ὕλην ἔδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Γραφήν, τῇ δὲ τελευταίῳ Τροπαρίῳ τὴν ὑπόθεσιν ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Νέας Χάριτος· τοιοῦτοτρόπως ἐποίησε καὶ εἰς τὴν παρούσαν Ὠδὴν. Μελουργήσας γὰρ τὰ προλαβόντα ταύτης Τροπάρια μὲ ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ τελευταῖον τοῦτο μελουργεῖ μὲ ἱστορίαν τῆς Νέας· ἀναφέρει γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου Τίτου τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει. τμς'. δηλαδὴ, ὅταν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Πεντηκοστῆς, Μαΐου Ἑβδόμῃ, ἄρα τρίτῃ τῆς ἡμέρας, ἐφάνη ἐν Οὐρανῷ ὁ τίμιος Σταυρὸς, συριστάμενος ἀπὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὸν Ἅγιον Γολγοθᾶν· ὅστις ἐξαπλόνητο μὲν ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶν ἕως εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὑπερέβαινε δὲ κατὰ τὴν λαμπρότητα τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου. Ὅθεν ὅλος ὁ λαὸς τῶν Χριστιανῶν, βλέπων τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον, ἔτρεξαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μὲ ἄμετρον χαρὰν καὶ θερμὴν κατάνυξιν, ἀνέπεμψαν εἰς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαν καὶ δόξαν.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ τεράστιον μελουργῶν ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, μὲ θαυμαστὸν, λέγει, καὶ παράδοξον τρόπον ἀπλώθη ἐν τῷ Οὐρανῷ ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς τοῦ Κυρίου· ὅστις ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν λαμπρότητα, ὅπου εἶχεν, ἐνίκησε καὶ ἐσκέπασε τὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας. Ὅθεν τότε ἐπληρώθη μὲ τρόπον θεῖον καὶ ὑπερφύῃ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο λόγιον: ἦτοι τὸ „Οἱ Οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ“. (Ψαλ. ιη. 1.) Διὰ μέσου γὰρ τοῦ λαμπροτάτου ἐκείνου καὶ ὑπὲρ τὸν Ἡλίον ἀκτινοβολοῦντος Σταυροῦ, οἱ Οὐρανοὶ ἐκήρυξαν τρανότατα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ: δηλαδὴ τὸν Σταυρόν· ἐπεὶ δὲ δόξα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ Σταυρὸς ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐρμηνεύοντες τὸ „ὅτι δεδοξάσται“ τοῦ Εἰρμῆ τῆς πρώτης Ὠδῆς. Μὲ τὸ μέσον γὰρ τοῦ Σταυροῦ, ὡς μὲ σκῆπτρον Βασιλικόν, ἢ ἄρμα νικητικόν, ἐνίκησεν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπερήφανον Δαίμονα· ἐπάτησε τὸν θάνατον· ἐσκύλευσε τὸν Ἄδην· καὶ δόξαν ἐπροξένισεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ αἰώνιον, καθὼς ἄνθρωπον.

*ΑΛ-

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, εἰς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ κατορθώσης πάνενα ἔργον μέγα καὶ ἀνδραγάθημα, ὅποιον εἶναι τὸ νὰ νικήσῃς τὰ πάθη, ὅπου σὲ πολεμοῦν, τὸ νὰ ἀντιστέκεσαι πάντοτε εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Διαβόλου, καὶ τὸ νὰ κατορθώσῃς τὰς ἀρετάς· ἤξευρε, ὅτι τὸ ἀνδραγάθημα αὐτὸ ἔχει νὰ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου, καὶ νὰ τὸ καμῇ θαυμαστὸν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ Γῆς. Καὶ καθὼς δόξα τοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ὁ Σταυρός· δόξα τοῦ Δαβὶδ ἐγένεν ἡ σφενδόνη, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐφάνευσε τὸν Γολιάθ· δόξα τοῦ Φινεὲς ἐδείχθη ὁ σειρομάστις ἐκεῖνος, μετὰ τὸν ὅποιον ἐκέντησε τὸν Ζαμβρὶ καὶ τὴν Μαδιανίτισσαν Χασβί· δόξα τῆς γυναικὸς Ἰαήλ ἐγένεν ὁ πάτταλος· ἦτοι τὸ παλοῦκι, μετὰ τὸ ὅποιον ἐθανάτωσε τὸν Σισάραν· οὕτω καὶ δόξα ἰδικήσου παντοτινὴ θέλει σταθῇ τὸ ἀνδραγάθημα, ὅπερ ἡθέλεις κατορθώσῃ. Ὁθεν καὶ εὐχαριστῶν τῷ ἐνδυναμώσαντί σε Χριστῷ, θέλεις ψάλλει εἰς αὐτὸν μετὰ τὸν Δαβὶδ „Σὺ Κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλὴν μου“ (Ψαλ. γ'. 3.)

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡ Τρισμακάριστον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος, δι' οὗ πέπτωκεν ὁ ξύλῳ ἀπατήσας, τῷ ἐν σοὶ δελεασθεὶς, Θεῷ τῷ προσπαγέμτι σαρκί, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο σχήματα ῥητορικὰ μεταχειρίζεται εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ὁ ἱερός Κοσμάς, ἐπιστροφὴν καὶ προσωποποιίαν· ἐπιστρέφων γὰρ τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρόν, συνομιλεῖ μετ' αὐτὸν ἄψυχον ὄντα καὶ ἄλογον, ὡς εἰς ἦτον ἔμψυχος καὶ λογικός. Προσαρμόζει γὰρ ἡ ῥητορικὴ τέχνη, ὅταν θέλῃ, ψυχὴν εἰς τὰ ἄψυχα, καὶ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καὶ τοῖς ἀπροσώποις περιτίθεισι πρόσωπον. Προσφωνεῖ λοιπὸν ὕτως ὁ ἀσματογράφος· ὦ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, σὺ τῇ ἀληθείᾳ εἶσαι πολλῶν μακαρισμῶν ἄξιον (1)· διότι ἐπάνω εἰς ἐσὲ ἐτανύσθη κατὰ τὰς χεῖρας καὶ πόδας καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ τῶν αἰώνων ὑπάρχων Βασιλεὺς, καὶ πάντων τῶν ὄντων Κύριος, καὶ διὰ μέσου σου ἔπεσε πτώμα ἐλκεῖν καὶ ἀξιοδάκρυτον ὁ Διάβολος, ὁ ὅποιος μετὰ τὴν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἀπάτησεν· ἦτοι ἐδελέασε τὸν προπάτορα Ἀδὰμ μέσα εἰς τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς. Πῶς δέ; καὶ μετὰ ποῖον τρόπον ὁ Διάβολος ἔπεσεν; ἐπειδὴ, καθὼς αὐτὸς ἐδελέασε τὸν Ἀδὰμ, ῥύτως ὁ αὐτὸς ἀντιστρόφως ἐδελέασθη ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅς τις ἐκαρφώθη κατὰ τὴν σάρκα ἐπάνω εἰς ἐσὲ τὸν Σταυρόν· ἵνα, καθὼς ἐκεῖνος διὰ ξύλου ἐνίκησε, διὰ ξύλου πάλιν καὶ κινήθῃ· καὶ μετὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐκήρυκσε, μετὰ αὐτὸν καὶ αὐτὸς κηρυχθῇ. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς, ὁ τὸν Διάβολον ἀπατήσας, αὐτὸς χαρίζει εἰρήνην εἰς τὰς ψυχὰς μας. Διὰ τί δὲ λέγει τοῦτο; διὰ νὰ φανερώσῃ μετὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν λόγον, ὅτι ἡ πέμπτη Ὡδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Ἡσαίου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δὲς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν“ (Ἠσ. κς'. 3.)

Πά-

(1) Ὁθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς, ἐρμηνεύων τὸ Προπάριον ἐκεῖνο τῷ β. ἡχη τῆς Ὀκτωῆς, τὸ λέγον „ὡς ἐν παραδείσῳ φυτευθὲν, ἐν τῷ Κρανίῳ Σωτήρ, τὸ τρισόλβιον ξύλον, τοῦ σου ἀχράντου Σταυροῦ“, οὕτω λέγει, „Τρισόλβιον δὲ τὸ ξύλον ἐκάλεσεν, ὡς μακάριον, καὶ ὡς μακαρίους τὰς αὐτὸ τιμῶντας ποιῶν, καὶ ὡς πολλὸν μακαρισμοῦ ἄξιον· πλήθος γὰρ τὰ τρία οἱ ἀριθμητικοὶ λέγουσι, καὶ ἀρχὴν ἀριθμῶν τὰ τρία λογίζονται, ὅτι ὅτε τὴν μονάδα, ὅτε τὴν δυά-

δα ἀξιοῦσι καλεῖν ἀριθμόν, ἀριθμὸν ὀρίζομενοι μονάδων πλῆθος· πλῆθος δὲ τὰ τρία ἡγούμενοι, ἀριθμὸν τὴν τριάδα καλοῦσι. Διὸ καὶ τρισόλβιον ὁ σοφὸς Ἰωάννης τὸ ξύλον ὠνόμασε τὸ Σταυροῦ, καὶ ὁ βαδύτης δὲ Κοσμάς καὶ μελωδικώτατος, τρισμακάριστον αὐτὸ κέκληκε, πολλοῦ μακαρισμοῦ ἀξιῶντες αὐτόν, ἀμφοτέροι συμφωνοῦντες, ὡς ὑπὸ ἐνός καὶ τῶ αὐτοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐμπνεόμενοι“.

Πόθεν δὲ ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὁ ἀπατήσας ἦτοι ὁ δελεάσας Διάβολος ἐδελεάσθη; ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος φησὶν ἐν τῷ εἰς τὰ φῶτα λόγῳ αὐτοῦ „ Ἐπειδὴ ὅτε ἀήττητος εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστής, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς ὁ Νέος Ἀδὰμ τὸν Παλαιὸν ἀνασώσεται, καὶ λυθῇ τὸ κατάκριμα τῆς πέσῃ, καὶ οὕτως ὁ Νέος Ἀδὰμ τὸν Παλαιὸν ἀνασώσεται, καὶ λυθῇ τὸ κατάκριμα τῆς σαρκὸς, σαρκὶ τὸ θανάτου θανατωθέντος. Ἐφ’ ἧς καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „ Ἐπειδὴ τὰ στερρόν μου τῆς φύσεως, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας πρὸς ἡδονὴν κατέσυρεν ὁ Διάβολος, δι’ ἧς ὑποστήσας τὸν θάνατον, ἡβρύνετο τρυφῶν τὴν φθορὰν τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο γίνεται τέλειος ἄνθρωπος ὁ Θεός, ἵνα σαρκὸς προβλήματι δελεάσας, ἐρεθίσῃ τὸν ἀπληστον περιχαίοντα τὴν σάρκα καταπιεῖν, γεννησομένην αὐτῷ μὲν διλητήριον, τῇ δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος παντελῶς διαφθεύραςαν, τῇ δὲ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀλεξιτήριον, πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος ἀνακαλουμένην. (Κεφ. ια. τῆς γ’ ἐκατοσταδὸς τῶν γνωστῶν.)

Καὶ ἐδῶ βλέπε, ὦ ἀναγνώστα, δύο παραδείγματα ἀλιέων πάντῃ ἀνόμοια· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος ἐπαρωμοίωσε μὲ ἕνα ἀφρονέστατον ἀλιέα καὶ κυνηγόν, ὁ ὅποιος θέλων νὰ πιάσῃ μίαν ἀθέρην καὶ ἕνα μικρὸν ψαράκι, ἔβαλεν εἰς τὸ ἀγκίστρι τοῦ δόλωμα ἕνα δέλφινα, ἢ ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· ἐπειδὴ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπερμεγίστης καὶ ἀχαρήτου Θεότητος δολώσας εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς ἀπάτης του, μὲ τὸ μέγα αὐτὸ δόλωμα ἐδελεάσεν ἕνα εὐτελὴ καὶ μικρότατον ἄνθρωπον. Ὁ δὲ Θεός ἐν τοῦ ἐναντίου, ἐπαρωμοίωσε μὲ ἕνα σοφώτατον ἀλιέα, ὅς τις μὲ ἕνα μικρότατον ψαράκι, πιάνῃ ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· διότι αὐτός, βαλὼν εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς κεκρυμμένης αὐτοῦ Θεότητος, τὸ μικρὸν δόλωμα τῆς φαινομένης του Ἀνθρωπότητος, μὲ αὐτὸ ἐδελεάσεν καὶ διέφθειρε τὸ μέγα καὶ νοητὸν κῆτος τὸν Διάβολον. Καθὼς περὶ τῆς τοιαύτης διαφθορᾶς αὐτῆς ὁ πολύτλας Ἰωβ ἐπροφήτευσεν λέγων, „ ὁ μέλλων (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ) τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι“. (Ἰωβ γ’. 8.) ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων ἀντὶ κήτους εἶπον, λευϊαθάν· ὁ ἐστὶ Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι· ὁ δὲ Θεοδοτίων εἶπε Δράκοντα· πάντες διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸν Διάβολον ἐνοούτες (1).

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, εἰς σταυρόν τὴν σάρκα σου καὶ κεκρύμμεν τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας σου ἐπιθυμίας, καθὼς γράφει ὁ μακάριος Παῦλος „ οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἑσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις“, (Γαλ. ε’. 24.) καὶ εἰς ὑπομένης εὐχαρίστως κάθε θλίψιν καὶ κακοπάθειαν, διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ἀρετὴν· ἤξευρε, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ἀναπαυθῆναι εἰς σέ, ὡς ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν· ἐπειδὴ ὁ Σταυρὸς διλοῖ θλίψιν καὶ κακοπάθειαν, εἰς δὲ τὴν κακοπάθειαν ἀναπαύεται ὁ Θεός. „ Οὐδενὶ γὰρ οὕτω τῶν πάντων, ὡς κακοπάθεια θεραπεύεται ὁ Θεός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον“. (Λόγ. εἰς Κυπριαν.) Καὶ ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ λέγει, „ Ὡς πατὴρ κηδεταί τέκνου, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς κηδεταί σώματος κακοπαθοῦντος δι’ αὐτόν, καὶ πλησίον ἐστὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διὰ παντός“. (Σελ. 330.) ἦτοι τοῦ εἰσακούειν. Ὅθεν ἀκολούθως θέλεις γένῃ καὶ σὺ ὡς ὁ Σταυρὸς, τρισμακάριστος· καθὼς ὁ Κύριος ἐβεβαίωσε τοῦτο, εἰπὼν „ Μακάριοι ἐστέ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσὶ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ’ ὑμᾶς, ψευδόμενοι ἐνεκεν ἐμοῦ“. (Ματθ. ε’. 11.) Ἀλλὰ καὶ εἰς φεύγῃς ἀπὸ τὸν Κόσμον καὶ μένης ἑσταυρωμένος καὶ νεκρὸς εἰς τὰς ἡδονάς του, ὅχι μόνον διὰ τοῦ σώματος, καὶ τῆς πράξεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς θεωρίας· (διπλὴ γὰρ εἶναι ἡ πρᾶξις τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ) ἤξευρε, ὅτι θέλεις ἔχῃ ἀναπαυόμενον εἰς τὴν ψυχὴν σου τὸν σταυρωθέντα

τα

(1) Διὰ τὸτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐπαρωμοίωσε τὸν ἑαυτόν του μὲ τὸν σκώληκα, λέγων ἐκ προσώπου του ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν „ ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος“, (Ψαλ. κα. 6.) διὰ νὰ φανερώσῃ, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐδύμιον, ὅτι ἐφόρει τὴν σάρκα ὡς ἕνα δόλωμα διὰ τοὺς Δαίμονας, ὑποκᾶτω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον κεκρυμμένοι τὸ ἀγκίστρον τῆς Θεότητος· δόλωμα γὰρ γίνεται τῶν ὀφθαλμῶν ὁ σκώληξ κοντὰ εἰς τοὺς ἀλιεῖς. Ἐγινε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς δόλωμα κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸ νὰ πιάσῃ τὸ μέγα καὶ νοη-

τὸν κῆτος τὸν Διάβολον, ὅς τις ἐκολύμβη εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ παρόντος βίου· φαῖν γὰρ οὗτος τὸ δόλωμα· ἦτοι θανατώσας καὶ καταπιὼν τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιάσθη ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου τῆς Θεότητος σου, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἦτον ἡ ἀνθρωπότης· καὶ οὕτω διεργάσῃ ὁ παμφαγὸς καὶ τιθαστευτὴς. Λίγισται δὲ σκώληξ ὁ Κύριος, καὶ διότι κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, χωρὶς συνείας ἐγινάσκετο, ὡς ὁ σκώληξ, καὶ διότι ὁ σκώληξ καταστρέφει τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται.

τα Κύριον. Διὰ τὴν σαφηνίσαι καλλίτερα τὰ ἀνωτέρω, ἀκουσον, ἀγαπητέ· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων· τότε σταυροῦται μόνον ὁ Κόσμος εἰς αὐτόν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τὸ λέγον, „ δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος „ ἐσταύρωται “· ἀλλὰ δὲν φθάνει τὸ μόνον, ἀλλὰ εἶναι χρεῖα νὰ σταυρωθῇ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὸ ἀπόλουθαι λόγιον τοῦ Ἀποστόλου, τὸ λέγον, „ καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ (ἐσταύρωμαι δηλ.) “· ἦτοι, ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων, πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ αὐτόν καὶ διὰ τῶν λογισμῶν, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ πλέον ἢ καρδίαν του προσπάζειαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ὅλοι του οἱ λογισμοὶ νὰ ἦναι ἐσταυρωμένοι· ἦτοι νεκρωμένοι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα. Χάριν λόγου, ἤλθέ σοι λογισμὸς ἐν ἡσυχίᾳ καθεμένη, νὰ συνάξῃς χρήματα διὰ νὰ κυβερνήσῃς; ὁ λογισμὸς οὗτος εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς· ἦτοι νὰ νεκρώσῃς αὐτόν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ. Πῶς; ἐὰν στοχασθῇς, ὅτι ὁ ἐπὶ Σταυροῦ κρεμάμενος Θεὸς τῶν ἀπάντων, ἦτον πᾶμπτωχος καὶ γυμνός. ἤλθέ σοι ἓνας λογισμὸς φιληδονίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτόν. Πῶς; ἐὰν στοχασθῇς τὸ δριμύ ὄξος καὶ τὴν πικροτάτην χολήν, ὅπου ἐγεύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ γλυκασμὸς τῆς Ἐκκλησίας. ἤλθέ σοι λογισμὸς φιλοδοξίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτόν. Πῶς; ἐὰν στοχασθῇς τὰς ἀτιμίας καὶ γέλωτας, ὅπου ὑπέμεινεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Δεσπότης σου. Ὁμοίως ποίει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κακοὺς λογισμοὺς ὅπου σοὶ ἔρχονται, σταυρόντων αὐτοὺς καὶ νεκρόντων μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ, τόσον διὰ τῆς Πράξεως, ὅσον καὶ διὰ τῆς Θεωρίας. Οὕτως ἡρμηνεύσεις τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Γ΄ Κυριακὴν τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς λόγῳ αὐτοῦ· οὐ γὰρ εὐκολονόητον εἶναι τόσον τὸ τῷ Ἀποστόλῳ, ὅσον καὶ τὸ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ ρητὸν. Ἐὰν λοιπὸν οὕτω ποιῇς, ἀγαπητέ, ἔχεις νὰ φωνάζῃς καὶ σὺ σὺν τῷ Παύλῳ μετὰ πείραν καὶ δοκιμὴν „ Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, „ (διὰ τῆς ἀπ' αὐτοῦ φυγῆς δηλ.) καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ (διὰ τῆς ἀπροσπαθείας τοῦ λογισμοῦ δηλ.) “. (Γαλ. 5. 14.)

Τροπάριον.

„ Σὲ τὸ αἰδίμιον ξύλον, ἐμ' ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ἡ τὴν Ἐδέμ φυλάτ-
 „ τισσα, στρεφομένη Ῥομφαία, Σταυρε', ἡδέσθη· τὸ φρικτὸν δὲ Χερου-
 „ βίμ, εἴξε τῷ σοὶ παγέμτι Χριστῷ, τῷ παρέχορτι τὴν εἰρήμην
 „ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Γ΄. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς ἐδίωξε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἔταξε τὰ Χερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην Ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. (Στιχ. 25.) Ταῦτα δὲ τὰ λόγια δανεισθεῖς ὁ ἱερὸς Κοσμάς, ὑπόθεσιν ποιῆται τοῦ παρόντος Τροπαρίου. Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, προσφωνεῖ αὐτῷ καὶ λέγει, ὦ Θεῖε Σταυρε', ὅς τις εἶσαι τὸ αἰδίμιον· ἦτοι τὸ αἰμίμνηστον καὶ πάντοτε ἀξιμνημόνευτον ξύλον, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἐτανύθη κατὰ τὴν σάρκα ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐσέ, λέγω, Μόνον τὸν τρισμακάριστον Σταυρὸν, ἐντράπη ἡ φλογίνη ἐκεῖνη Ῥομφαία ἡ στρεφομένη, ἣτις ἐφύλαττε τὴν Ἐδέμ· ἦτοι τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς (Ἐδέμ γὰρ τρυφὴ ὀνομάζεται), καὶ δὲν ἄφινε τινα νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τόσον πολλὰ σὲ ἐντράπη, ὥστε ἐγύρισε τὰ νῶτα καὶ πλάτας αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τὸν ληστὴν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον.

Ὅχι μόνον δὲ ἡ Ῥομφαία, ἀλλὰ καὶ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο Χερουβίμ, ὅπου ἐφύλαττε τὴν στρατὴν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκεῖνο, λέγω, ὑπετάχθη εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἐν σοὶ προσηλωθέντα κατὰ τὴν σάρκα. Διὰ τοῦτο ἀφῆκε τὴν φυλακὴν τοῦ Παραδείσου, εἰς τὴν ὅποιαν

ὁποῖαν ἐδιωρίσθη, καὶ ἀνοίξε τὴν θύραν αὐτοῦ, ἵνα ἐμβαίνωσιν εἰς τὸν Θεῖον ἐκεῖνον τόπον, ὅσοι εἶναι τετειχισμένοι ἀπὸ ἐσθ' τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Με-
λωδὸς τὸ ἀκροτελεύτιον καὶ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, περὶ τοῦ ὁποῖου
εἵπομεν ἐν τῷ προτέρῳ Τροπαρίῳ.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ἐνικῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, „Τὸ φρικτὸν Χε-
ρουβὶμ“, ἐνῷ ἡ Θεία Γραφή πληθυντικῶς λέγει, ὅτι ἔταξεν ὁ Θεὸς τὰ Χερουβὶμ εἰς
λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα, ὅτι σφάλμα τῶν ἀντιγραφῶν φαίνεται νὰ ἠκολούθησεν
εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο. Ὅθεν πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται πληθυντικῶς οὕτω, „Τὰ φρικτὰ
„δὲ Χερουβὶμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ“· καθότι καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῷ εἰς
τὴν Χριστοῦ γέννησιν, πληθυντικῶς γράφεται, „Καὶ τὰ Χερουβὶμ παραχωρεῖ τοῦ ξύλου
τῆς ζωῆς“. Πάντοτε γὰρ καὶ πανταχοῦ πρέπει νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, τὸ κεί-
μενον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὡς Θεοπνεύστου οὐσης καὶ κανόνος τῆς ἀληθείας, καὶ ὡς μὴ δυ-
ναμένης σφαλῆναι. Ἐξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἴπῃ τινας, ὅτι φρικτὸν νοεῖται τὸ εἶδος· ἦτοι
τὸ φρικτὸν εἶδος τῶν Χερουβὶμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ. Λέγει δὲ ὁ Χρυσόστομος περὶ
τῶν Χερουβὶμ τούτων, „Εἰ γὰρ καὶ ἐφύλαττε τὰ Χερουβὶμ τὸν Παράδεισον, ἀλλ' ὅμως ἡλ-
γουν. Καὶ καθάπερ οἰκέτης σὺνδουλον λαβὼν εἰς φυλακὴν, διὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Δεσ-
πότου φυλάττει μὲν τὸν σὺνδουλον, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ γινόμενῳ διὰ τὴν συμπάθειαν τὴν
περὶ τὸν ὁμόδουλον· οὕτω καὶ τὰ Χερουβὶμ, ἔλαβε μὲν φυλάττειν τὸν Παράδεισον, ἡλγει
δὲ ὅμως ἐπὶ τῇ φυλακῇ. Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἡλγει, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιῶ σοι
φαιερὸν· ὅταν γὰρ ἴδῃς τοὺς ἀνθρώπους συμπαθούντας τοῖς σὺνδούλοις, μνηκίτι λοιπὸν
ἀμφιβάλῃς περὶ τῶν Χερουβὶμ· πολὺ γὰρ τῶν ἀνθρώπων φιλοστοργότεραι αἱ Δυνάμεις
ἐκείναι“. (λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνείαν ἐπιτελοῦμεν“.
Τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσεως.)

Τί δὲ ἦτον ἡ φλογὶν ἐκείνη Ῥομφαία, ἡ στρεφομένη καὶ φυλάττουσα τὴν στράταν τοῦ
ξύλου τῆς ζωῆς; ὁ μὲν Κωνσταντινουπόλεως Γεννάδιος εἶπεν, ὅτι ἦτον τὰ ἴδια Χερουβὶμ, ἅτινα
εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων μετὰ τοὺς Ὀρόνους ταττόμενα· αὐτὰ, λέγω,
ἐσχηματίζοντο εἰς εἶδος ρομφαίας φλογερᾶς καὶ ἀεικινήτου, καὶ οὕτω διὰ τῆς φοβερᾶς ἐκεί-
νης ὀφείας, ἐμπόδιζον τὸν Ἀδὰμ νὰ μὴν ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρο-
μος ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ „Ἐλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή“, Τροπαρίου τῆς ἐβδόμης
Ὠδῆς, λέγει, ὅτι ἦτον ἕνας πρηνστήριος Σεραφὶμ, ὅπερ οὐκ ἀπαῖον ἐστὶ· καθότι καὶ τὸ ὄνο-
μα Σεραφὶμ, ἐβραϊστὶ σημαίνει ὁ φλογίζων διπλοῦς, ὡς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος.
Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι ἡ Ῥομφαία ἐκείνη ἦτον Ἀγγελικὴ Δύναμις, διαφορετικὴ ἀπὸ τὰ Χε-
ρουβὶμ, ἡτις ἦτον μὲν φύσει ἀόρατος, ἐσχηματίζετο δὲ εἰς αἰσθητὴν ὄψιν, καὶ ἐφαίνετο
ὡς πυρίνη ρομφαία· ἵνα διὰ τοῦ τοιοῦτου φοβεροῦ σχήματος ἐκφοβῇ τὸν Ἀδὰμ, καὶ δὲν
ἀφίγῃ αὐτὸν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον, κατὰ τὸν Θεόδωρον· ἐὰν γὰρ ἐκεῖ ἔμβαιεν, ἡ-
θελε φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἡθελε μένῃ εἰς αὐτὸν τὸ κακὸν ἀθάνατον,
τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπὸ καθε ἀλλῆν παιδείαν χειρότερον, καθὰς τινὲς θέλουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ
Ἀγία Γραφή τῆτο ἐδήλωσεν εἰπούσα, „Καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ (ὁ Ἀδὰμ) τὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γεν.
γ'. 23.) Ἀνάξιον γὰρ, κατὰ τὸν Ἅγιον Γεννάδιον, εἰποίησε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Ἀδὰμ τῆς
ἀτελευτητήτου ζωῆς, ὅστερον ἀφ' οὗ ἐπαρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτως ἐκαταδικάσθη
εἰς θάνατον. Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Δαμασκηνὸς περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς „τὸ δὲ τῆς
ζωῆς ξύλον, ἢ ξύλον ἔχον ἐνέργειαν ζωῆς παρεκτικὴν, τοῖς τῆς ζωῆς ἀξίοις, καὶ τῷ
θανάτῳ οὐχ ὑποκειμένοις μόνοις ἐδώδιμον“. (Κεφ. κη'. τοῦ β'. βιβλ. περὶ Πίστewς) Βλέ-
πε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι τόσον μεγάλη καὶ ὑπεροχικὴ ἦτον ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ξύλου τῆς
ζωῆς, ὥστε ἐδιωρίσθησαν νὰ φυλάττουν αὐτήν, ὅχι Ἀγγελοι, ὅχι Ἀρχάγγελοι, ὅχι Ἀρ-
χαὶ, ἢ Ἐξουσίαι, ἢ Δυνάμεις, ἢ Κυριότητες, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκ τῶν κατωτέρων ταγμάτων,
ἀλλὰ Χερουβὶμ, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, ὡς εἵπομεν. Ἐπειδὴ
δὲ πληθυντικῶς τὰ Χερουβὶμ ἡ Γραφή λέγει, πιθανὸν φαίνεται, ὅτι πολλὰς Ἀγγέλους ἐκ τοῦ
τάγματος τῶν Χερουβὶμ ἐδιωρίσεν ὁ Θεὸς νὰ φυλάττουν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.

Ἀλλ' ἀράγε δύνασαι, ὡ ἀναγνώστα, νὰ ἀποκτήσῃς καὶ σὺ ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο
κάτιν ὠφέλιμον νόημα; νὰ δύνασαι, καὶ ἀκουσῇς. Χερουβὶμ ἐδιωρίσθησαν νὰ φυλάττουν
τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· Χερουβὶμ δὲ Ἐβραϊστὶ ἀηλοῦσι, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον.

πλῆ-

πλήθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας. Ὁμοίως καὶ Ῥομφαία ἐδιωρίσθη εἰς φύλαξιν ἐκείνου· Ῥομφαία ὅμως ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ στρεφόμενη καὶ γυρίζουσα τὸ στόματις. Διὰ τί; ἵνα, εἰάν τις στραφῇ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ μετανοήσῃ· στραφῇ ἀπολούθως καὶ ἡ Ῥομφαία, καὶ δώσῃ ἀδειαν εἰς αὐτὸν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον· καθὼς ἐρμηνεύουσιν ὁ σοφὸς Δίδυμος, καὶ ὁ θεὸς Νύσσης Γρηγόριος. Ἐάν λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφέ, ἀγαπᾷς νὰ ἔμβῃς εἰς τὸν Παράδεισον, πρέπει πρῶτον νὰ ἔχῃς γνώσιν καὶ σοφίαν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν, „Ὅς πορεύεται σοφία, σωθήσεται“, (Παρ. κή. 26.) καὶ νὰ ἀποκτήσῃς νοῦν πολυόμματον, ὡς τὰ Χερουβίμ. Ὅθεν καὶ ὁ θεσπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ τὲ ρ. φαλμὲ μέρος τὸ, „φαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμάρτω“ ἔτω φησί, „φαλῶ σοι, ὦ Δέσποτα, καὶ δοξολογήσω σε διηνεκῶς· συνήσω δὲ καὶ ἐν ὁδῷ ἀμάρτω· τουτέστι, „μετὰ συνέσεως καὶ σοφίας βαδισοῦμαι τὴν ὁδὴν καὶ ἀδιάστροφον καὶ ἀμάρτητον ὁδόν. Χρὴ γὰρ ἡμᾶς εἶναι συνετωτάτους τοὺς ἐθέλοντας εὐαρεστεῖν Θεῷ, καὶ σοφίας μεμεστωμένην ἔχειν τὴν καρδίαν. Σοφίας δὲ οὐ τῆς ἐπιγείου καὶ κοσμικῆς, ἐκείνης δὲ μᾶλλον, ἣν χαρίζεται Χριστός· ἐν αὐτῇ γὰρ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, καὶ αὐτὸς σοφοὶ τυφλοὺς, καὶ συνέσεως ἀπάσης ἐστὶ χορηγός“. (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ φαλτῆρος) Πρέπει καὶ Δεύτερον νὰ μεταστραφῇς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν εἰς τὴν μετάνοιαν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃς ζωὴν τεθλιμμένην καὶ κοπιαστικὴν· τὰς θλίψεις γὰρ καὶ τοὺς κόπους ἡ Ῥομφαία διλοῖ. Ὅθεν διὰ τῶν τοιούτων ἀρετῶν σου εἰσερχόμενος εἰς τὸν Παράδεισον, ἔχεις νὰ λέγῃς ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικόν „Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“. (Πράξ. ιδ'. 21.)

Τροπάριον.

„Ἵποχθονίωμ Δυράμεις ἀντίπαλοι, τοῦ Σταυροῦ Φρίττουσι χα-
 „ραττέμεμον τὸ σημεῖον, ἐν ἁέρι ᾧ πολυῦσιν. Οὐραμίωμ γηγενῶν,
 „γέμος δὲ γόνυ κάμπτει Χριστῷ, τῷ παρέχομτι τὴν εἰρήμην ταῖς
 „ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία εἶναι μοιρασμένα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ: εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια, καὶ εἰς καταχθονία. Εἰς τὰ οὐράνια κατοικοῦν οἱ Ἄγγελοι, εἰς τὰ ἐπίγεια κατοικοῦν οἱ Ἄνθρωποι, καὶ εἰς τὰ καταχθονία κατοικοῦν οἱ Δαίμονες. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος ταῦτα τὰ τρία μέρη τῶν τοῦ Θεοῦ ποιημάτων ἀναφέρων, ἔλεγεν „ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ, καὶ ἡμῶν, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“. (Φιλ. β'. 10.) Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀναφέρων λέγει, ὅτι αἱ μὲν Δυνάμεις τῶν ὑποχθονίων: ἦτοι οἱ Δαίμονες, οἵ τινες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ ἐχθροὶ εἰς ἡμᾶς (Τοῦτο γὰρ λείπει ἔξωθεν.) (1), αὐτοὶ, λέγω, φοβοῦνται καὶ τρέμουν τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὅταν αὐτὸ χαράττεται εἰς τὸν αἶρα, ὅπου κατοικοῦν. Φοβοῦνται δὲ ὅμως καὶ τρέμουν αὐτὸ, ὄχι θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως, ὡς δοῦλοι εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι, ἀλλὰ ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως, ὡς κακοὶ δοῦλοι, οἵ τινες κτυποῦμενοι εἰς τὴν κεφαλὴν μὲ ῥάβδον δυνατὴν, θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες πίπτουν κάτω καὶ προσκυνῶν, μὴ δυνάμενοι ὅλως νὰ σταθεῖν ὀρθοὶ ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ τὸν πολὺν φόβον των.

Τὰ Οὐράνια ὅμως: ἦτοι οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, ὁμοίως καὶ τὸ γένος τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲν προσκυνοῦσι τὸν ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντα Χριστόν, μὲ τοιοῦτον βίαιον τρόπον καὶ ἀναγκαστικόν, ὄχι! ἀλλὰ κάμπτουσι τὸ γόνυ προαιρετικῶς μὲ διάθεσιν ευγνώμονα, καὶ μὲ εὐφροσύνην καὶ χαρὰν, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτὸν ὡς δοῦλοι εὐχάριστοι.

(1) Μερικοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι οἱ Δαίμονες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὅθεν καὶ συνάπτουσι ἡμεῖς σὺν τῷ Θεοδότη τὰ ἐρμηνεύταμεν. καὶ παρα τῷ Ἀνωτόμῳ. Κάλιον ὅμως εἶναι, καθὰς τὴν ἐνστάσει μὲ τὸ, Σταυροῦ, καθὰς φαίνεται.

ριστοὶ τὸν Δεσπότην των, ὡς οἰκεῖοι, τὸν οἰκεῖον, καὶ ὡς εὐεργετηθέντες, τὸν εὐεργέτην. Προσκυνοῦντες δὲ τὸν Σταυρωθέντα, φανερόν, ὅτι μαζὶ μὲ αὐτὸν προσκυνοῦσι καὶ τὸν τοῦ Σταυρωθέντος Σταυρόν. Ἡξεύρουσι γάρ, ὅτι ἡ τοῦ Σταυροῦ προσκύνησις καὶ τιμὴ, ἐπὶ τὸν Σταυρωθέντα Χριστὸν διαβαίνει (1).

Εἰς ποῖον δὲ αἶρα πολοῦσιν; ἦγεν περιέρχονται καὶ Διατρίβουν οἱ Δαίμονες; ὁ μὲν ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι διατρίβουν μέσα εἰς τὸν σκοτεινὸν αἶρα τῷ Ἄδου· ὑποχθόνιοι γὰρ ὄντες, εἰς ὑποχθόνιον αἶρα καὶ διατρίβουσι. Πῶς δὲ ἐκεῖ φρίττουσι χαρattόμενον τὸ σημεῖον τῷ Σταυροῦ; ἀποκρίνεται, ὅτι τοῦτο ἐγένετο, ὅταν ὁ Χριστὸς κατέβη εἰς τὸν ὑποχθόνιον Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστάτος αὐτοῦ ψυχῆς, καὶ μετὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ εὐρίσκετο ἐν τῷ ὑπὸ γῆν τάφῳ· τότε γὰρ ὁ Κύριος φέρων τὰ στίγματα τοῦ πλάτους καὶ τοῦ Σταυροῦ, ἐχάραξε τὸ σημεῖον τῷ Σταυροῦ ἐν τῷ ὑποχθονίῳ αἶρι. Ἀνάρμοστον δὲ καὶ βίαιον τὸ νόημα τοῦτό ἐστι· καθότι ὁ Μελαδὸς δὲν λέγει, ὅτι ἐφρίξαν ποτὲ οἱ Δαίμονες εἰς χρόνον περασμένον, ἀλλ' ὅτι φρίττουσι πάντοτε εἰς χρόνον ἐνεστώτα.

Ὅθεν προσφεστέρον καὶ ἀρμοδιώτερον αἰὲρ πρέπει νὰ νοηθῇ ἐδῶ, ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, τὸ ὅποιον οἱ Δαίμονες ἔχουσιν, ὡς ἓνα ὄχημα, ἵνα περιπολῶσιν εἰς αὐτὸ διὰ τὴν συγγένειαν τὴν ὁποίαν ἔχουσι μὲ τὸν αἶρα. Α', διότι καθὼς εἶναι οἱ Δαίμονες πνεύματα· οὕτω καὶ ὁ αἰὲρ εἶναι καὶ ὀνομάζεται πνεῦμα. Ὅθεν τινὲς τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου „Τὸ Πνεῦμα, ὅπου θέλει, πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται“, καὶ ποῦ ὑπάγει“, (Ἰω. γ'. 8.) περὶ τοῦ αἵρος ἐνόησαν. Β', διότι καθὼς οἱ Δαίμονες εἶναι ἀόρατοι· οὕτω καὶ ὁ αἰὲρ εἶναι ἀόρατος. Καὶ Γ', διότι μὲ τὸ μέσον τοῦ λεπτοῦ αἵρος ἐνεργοῦσιν οἱ Δαίμονες εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς διαφόρους πλάνας καὶ ποικιλοτρόπους αὐτῶν φαντασίας, τόσον ὅταν εἶναι ἐξυπνοί, ὅσον καὶ ὅταν εἶναι κοιμάμενοι. Ὅθεν οἱ Θεοὶ Πατέρες οἱ καλούμενοι Νηπτικαί, τὸν μὲν Διάβολον, παρτομήμητον καὶ ἀρχαῖον ζωγράφον ὀνομάζουσι, τὴν δὲ φαντασίαν, γέφυραν καλοῦσι, διὰ μέσου τῆς ὁποίας διαπερῶντες οἱ Δαίμονες, ἐνόησαν μὲ τὴν ψυχὴν, καὶ κάμνουσιν αὐτὴν οἰκητήριον τῶν πᾶσιν, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Κάλлистος. (Κεφ. ξδ'. Σελ. 1068 τῆς Φιλοκαλ.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Διαβόλου, „κατὰ τὸν ἀρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵρος, τοῦ πνεύματος“, (Εφ. β'. 2.) αἶρα ἐνοῶν ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν γῆν διπλαθὲ ὄντα, καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ τὸν ὑπὸ τὴν γῆν· ταῦτ' ἐπεὶ τὸν ὑπουράνιον, καὶ τὸν περίγειον, καὶ τὸν ὑποχθόνιον.

Οἱ γὰρ Δαίμονες πίπτοντες ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, ἄλλοι μὲν ἔμειναν ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν αἵρι· τοῦτέστι τῷ ὑπ' οὐρανόν· ἄλλοι δὲ, ἐν τῷ περιγίῳ· καὶ ἄλλοι ἐκατέβησαν εἰς τὸν ὑποχθόνιον. Καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ ὑπουρανίῳ αἵρι εὐρισκομενοί, ἐνοχλοῦν τὰς ἀναβάσεις τῶν ψυχῶν μετὰ θάνατον, καὶ τὸν νοῦν ἐξαπατῶσι μὲ διαφόρους φαντασίας καὶ πλάνας ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν νὰ θεωρήσουν κανένα Πνευματικὸν νόημα. Οἱ δὲ ἐν τῷ περιγίῳ αἵρι διατρίβοντες, πειράζουσι τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους, μὲ λογισμοὺς αἰσχροὺς, βλασφήμους, καὶ πονηροὺς. Ὅσαις φοραῖς λοιπὸν χαραχθῇ εἰς τὸν αἶρα ὑπὸ τῶν Ἱερέων τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται αὐτὸ ὅλοι οἱ Δαίμονες καὶ οἱ ὑπέργειοι, καὶ οἱ περίγειοι, καὶ οἱ ὑποχθόνιοι. Τοῦτο μὲν, διότι εἶναι ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος ἐν καὶ συνεχὲς, ἀπὸ τὸν Οὐρανόν ἕως τῶν ὑποχθονίων· τοῦτο δὲ, καὶ διότι οἱ Δαίμονες Πνεύματα ὄντες, ἂν καὶ εἰς τὰ ὑποχθόνια εὐρίσκωνται, δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ μεταξὺ διάφραγμα τῆς γῆς, εἰς τὸ νὰ αἰσθάνωνται τὴν ὑπὸ τοῦ Σταυροῦ γενομένην ἐν τῷ αἵρι Θεῖαν ἐνέργειαν. Ὅθεν αἰσθαρόμενοι αὐτὴν, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται καὶ τρέμουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχῆσαι ΙΓ'. λέγει „σημεῖον πιστῶν ὁ Σταυρὸς, καὶ φόβος Δαιμόνων“· ἐφρίαμην, βευσσε γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτῷ ὁ Χριστὸς, δειγματίσας ἐν παρρησίᾳ. Ὅταν γὰρ ἴδωσι τὸν Σταυρόν, ὑπομνησκόμην τοῦ Ἐσταυρωμένου· φοβοῦνται τὸν συντρίψαντα τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος“.

Ἄλ'

(1) Τινὲς δὲ περιεργότερον ἐνόησαν τὰ πρὶν ταῦτα μέρη εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ λέγοντες, ὅτι τὰ μὲν αὐράνια, συπεῖσι τὰ ἀνω μέρη τῷ Σταυροῦ· τὰ δὲ ἐπίγεια, ὁλοῦσι τὴν μέσην κερκίδα· ἡτοὶ τὰ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· τὰ δὲ ὑποχθόνια, ὁλοῦσι τὰ κάτω μέρη τοῦ Σταυροῦ.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ ἀναγνώστη, βλέπων, πῶς φοβούνται ὅλοι οἱ Δαίμονες τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, μὴ παύης ἀπὸ τοῦ νὰ τυπώῃς τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ ὅταν θέλεις φάγη φάμη, ἢ πῖν νερὸν, καὶ ὅταν μέλλῃς νὰ κοιμηθῇς. Ὁθεν ὁ Τερτυλλιανὸς ἔλεγε πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ἄράγε λήσῃ, ὅτε τὸ κλινίδιον τὸ σεαυτῆς σφραγίζεις; ἢ τοὶ ποιεῖς εἰς αὐτὸ τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ; (Βιβλ. β΄.) Καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος παραγγέλλει εἰς κάθε Χριστιανόν, λέγων, Μὴ τοίνυν ἐπαισχυθῶμεν ὁμολογῆσαι τὸν Ἑσταυρωμένον· ἐπὶ μετώπου μετὰ παρρησίας δακτύλοις ἢ σφραγίδι, καὶ ἐπὶ πάντων ὁ Σταυρὸς γινέσθω, ἐπὶ ἄρτων βιβρωσκομένων, καὶ ἐπὶ ποτηρίων πινομένων, ἐν ἐξόδοις, πρὸ τοῦ ὕπνου, κοιταζομένοις καὶ ἀνισταμένοις, ὁδεύουσι καὶ ἡρεμοῦσι· μέγα φυλακτῆριον ὁ Σταυρὸς, δωρεὰ διὰ τοὺς πένητας, χωρὶς καμάτων διὰ τοὺς ἀσθενεῖς· ἐπεὶ δὴ καὶ παρὰ Θεοῦ ἡ χάρις. (Κατηχ. ΙΓ΄.) Καὶ ἀπλῶς, ὅταν ἔχῃς νὰ ἀρχίσῃς κάθε σου ἐργόχειρον καὶ ὑπηρεσίαν, ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐχε δὲ καὶ Σταυρὸν ἐπάνω τῆς θύρας τοῦ οἴκου σου, καὶ ἐπάνω τῆς κλίνης σου, καὶ μέσα καὶ ἔξω, ἵνα βλέποντες αὐτὸν οἱ Δαίμονες διώκωνται, καὶ ἀκολούθως καθαρίζεται καὶ ὁ ἀέρας ἀπὸ τὰς νοσηρὰς κακοχυμίας. Ὁθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, ἀντὶ μαχαίρας, ἐπὶ κλίνης τὸν Σταυρὸν κρεμάσωμεν, ἀντὶ μοχλοῦ, ἐπὶ θύρας διαγράψωμεν, ἀντὶ τείχους, τῇ οἰκίᾳ περιβάλωμεν. (Δόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ.)

Ἀλλὰ καὶ Σταυρὸν κατασκευάσας ἀπὸ ξύλου, ἢ χρυσίου, ἢ ἀργύριον, ἢ ἄλλο τι μέταλλον, βάσταζε αὐτὸν ἐπάνω σου, πρὸς ἀγιασμόν καὶ πρὸς ἀπετροπὴν καὶ διαφύλαξίν σου ἀπὸ πάσης βλάβης· καθὼς καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ εἶχον μίαν τοιαύτην ἀγίαν συνήθειαν, καὶ ἐφόρουν Σταυρὸν εἰς τὸν τράχηλόν των, ὡς φαίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Παγκρατίου Ταυρομενίας, καὶ τῶν πέντε ἀγίων Μαρτύρων· ἵνα βαστάζων ἐπάνω σου τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, φωνάζῃς καὶ σὺ μὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἡρωελεγεῖως,

„Σταυρὸν ἐμοῖς μελέεσσι φέρω, Σταυρὸν δὲ πορεύῃ,
„Σταυρὸν δὲ κραδίῃ, Σταυρὸς ἐμοὶ τὸ κλέος.

Τροπάριον.

„Μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις, Φαρεῖς ὁ Θεῖος Σταυρὸς, ἐσκοτισμένοις
„Ἐθρεσι, τοῖς ἐν πλάνῃ ἀπάτης, τὸ Θεῖον φέγγος ἀπαστράψας
„οἰκειοῖ, τῷ ἐν αὐτῷ παγέριτι Χριστῷ, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήμην
„ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, ὅπου λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, Ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, (Ἐφ. Δ΄. 17.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν εἰπόντα, Γαλιλαῖα τῶν Ἑθνῶν, ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα. (Ἡσ. 9. 2.) Ὁθεν καὶ τὸν Σταυρὸν ἐγκωμιάζων λέγει, ὅτι ὁ Θεῖος Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, φανεῖς ὡς ἓνας νοητὸς Ἥλιος μὲ ἐλλάμψεις ἀφθάρτους, εἰς τὰ ἐσκοτισμένα ἔθνη, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο βεβυδισμένα μέσα εἰς τὴν πλάνην τῆς ἀπάτης· ἢ τοὶ εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀσέβειαν, ἣτις καὶ πλάνη λέγεται καὶ ἀπάτη, ὡς πλανῶσα μὲν τὸν νοῦν, ἀπατῶσα δὲ τὴν θέλησιν· πλανητικὸν γὰρ καὶ ἀπατηλὸν εἶναι τὸ σκότος ὁμοῦ καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς πολυσχηδὲς ὄν καὶ πολυμέριστον, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον. Ὁ Σταυρὸς λοιπὸν τοῦ Κυρίου ἀπαστράψας εἰς τὰ ρηθέντα ἔθνη τὸ Θεῖον φῶς τῆς Θεογνωσίας, ἐφιλίωσεν αὐτὰ μὲ τὸν Χριστὸν τὸν εἰς ἑαυτὸν προσκληθέντα, ὅς τις εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν φῶς κατὰ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον. (Ἰωάνν. 1. 9.) Ὁθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, Ἐδωκά σε εἰς φῶς Ἑθνῶν. (Ἡσ. μβ΄. 6.) Καὶ λοιπὸν πάντα τὰ ἐσκοτισμένα ἔθνη εἶδον διὰ μέσου τοῦ

τοῦ μικροῦ φωτός τοῦ Σταυροῦ, τὸ μέγα φῶς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ἀμυδρατέρου, τὸ τρανότερον, καὶ διὰ τοῦ δευτέρου, τὸ πρῶτον.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, διότι καὶ σὺ, δὲν ἦσουν ἀπὸ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, τὸν πεφωτισμένον ὄντα ὑπὸ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ Ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντα Θεόν. Ἐθνικοὶ γὰρ καὶ τῶν εἰδώλων λατρευταὶ ἦτον οἱ πρόγονοί σου, καὶ ἀκολουθῶς ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν. Πλὴν σὺ ὁ τούτων ἀπόγονος, διὰ τοῦ Θείου φωτός τοῦ Σταυροῦ, ἐγίνες οἰκεῖος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, καὶ ἐπομένως ἐγίνες φῶς διὰ τῆς Πίστεως καὶ ἀρετῆς, καθὼς πρὸς τοὺς Ἐφεσίους ἔγραφεν ὁ Ἀπόστολος, „ἦτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ“. (Ἐφ. ε. 8.) Φύλαττε λοιπὸν τὸ φῶς τοῦτο ἀσβεστον εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀγαπητέ, ἀπόβαλε τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδύσου τὰ ὄπλα τῆς φωτός, καθὼς σοὶ παραγγέλλει ὁ Παῦλος. (Ῥωμ. 13. 12.) Πῶς; καὶ μὲ τίνα τρόπον; ἐργαζόμενος πάντοτε τὰς φαινὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ὅτι καθεὶ ἐντολὴ εἶναι φῶς, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν, „λύχνος ἐντολὴ Νόμου καὶ φῶς“ (Παρ. 5. 23.) μεταχειριζόμενος τὰς φωτεινὰς ἀρετὰς, καὶ περιπατῶν εἰς τὰς εὐθείας τρίβους τοῦ φωτός. Οὕτω γὰρ παραγγέλλει σοὶ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγων, „Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε“. (Ἐφ. ε. 8.) Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς Πράξεως πρέπει νὰ λάμπῃς ὡς φῶς, τὰ τοῦ φωτός πράττων ἔργα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ τὴν διανοίαν σου μὲ τὸ φῶς τῆς Θείας γνώσεως, καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ φωτολαμπῶν νοημάτων· καθὼς σοὶ παραγγέλλει νὰ κάμῃς ὁ Ὡση, λέγων, „φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως“. (Ὡσ. 1. 13.) Οὕτω γὰρ φῶς ὅλος γενόμενος, ὅχι μόνον θέλεις ἐνωθῆ μετὰ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι φῶς πρῶτον, κατὰ τὸν ἠγαπημένον μαθητὴν, „ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ“, (ἀ. Ἰω. 1. 5.) ἀλλὰ καὶ θέλεις γένῃ φῶς τῶν ἐσκοτισμένων, (Ῥωμ. β. 19.) καὶ φωστήρ ἐν τῷ Κόσμῳ λάμπων, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου, „ἵνα γένῃσθε ἀμεμπτοὶ καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα, ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν Κόσμῳ, ὡς λόγον ζωῆς ἐπέχοντες“. (Φιλ. β. 15.)

Ὡδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„Νοτίου Θηρὸς ἐν σπλάγχχοις, παλάμας Ἰωῆς, σταυροειδῶς διεκ-
 „πετάσας, τὸ σωτήριον πάθος, προδιετύπου σαφῶς. Ὁ θεὸς τριήμε-
 „ρος ἐκδύς, τὴν ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκὶ
 „προσπαγέμετος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τριημέρῳ ἐγέρσει τὸν Κό-
 „σμον φωτίσαμετος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκτι Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, διὰ τοῦτο ὁ Θεσπέσιος Κοσμῆς δὲν εὐχαριστήθη νὰ ὑφάνῃ τὸν Εἰρμόν αὐτῆς τοῦτον μὲ ἄλλας ἱστορίας, προσαρμόζων αὐτὰς εἰς τὴν προκειμένην πανήγυριν τοῦ Σταυροῦ, καθὼς ἐποίησεν εἰς τὰς ἄλλας Ὡδὰς, ὅχι! ἀλλὰ εὐρῶν τὸν ποιητὴν αὐτῆς Ἰωνᾶν, τύπον ἔχοντα καὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ τῆς τριημέρου αὐτοῦ Ἀναστάσεως, αὐτὸν τὸν ἴδιον ὕλην καὶ ὑπόθεσιν ποιῶν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ. Ὁ θεὸς καὶ λέγει, ὅτι ὁ Ἰωνᾶς, ὅταν ἐξάπλωσε τὰς χεῖράς του εἰς σχῆμα Σταυροῦ μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ κήτους τοῦ νοτίου: ἦτοι τοῦ θαλασσίου, καὶ ἐν τῇ νοτίδι καὶ ὑγρότητι τοῦ ὕδατος διατρίβοντος, μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ τοῦ Σταυροῦ, ἐπροεικόμισε καθαρὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ τὸ γενόμενον σωτήριον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ Σταυρῷ γὰρ ὁ Κύριος ἐδοκίμασε τὸ μεγαλύτερον πάθος, τεντωθεὶς μὲν δυνατὰ ἐπάνω εἰς αὐτὸν, καὶ ἐξαρθρωθεὶς κατ' ὅλον τὸ σῶμα, καρφωθεὶς δὲ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ χολὴν πικρὰν καὶ ὀξὺς ποτισθεὶς, καὶ τὴν ἀχραντὸν πλευρὰν λογχευθεὶς.

Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἰωνᾶς δὲν ἐχαιρεύθη ἀπὸ τοῦ κήτους, ἀλλ' ὕστερον ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ἐκβῆκεν ἔξω ἀπὸ αὐτοῦ ἀβλαβὴς καὶ ὁλόκληρος, μὲ τοῦτο, λέγω, πάλιν ἐπροεικό-
 ρισεν

ἵσταν ὁ ἴδιος καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκαρφώθη μὲν εἰς τὸν Σταυρὸν κατὰ τὴν σάρκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, δὲν ἐκρατήθη δὲ, οὔτε ἀπὸ τὸν θάνατον, οὔτε ἀπὸ τὸν Ἄδην, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι, οὕτω μὲ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ ἐφώτισεν ὅλον τὸν Κόσμον. Καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν ἀνατολικὸν ὀρίζοντα λύει τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ φωτίζει ὅλον τὸν ὑπὲρ Σελήνην Κόσμον· οὕτως καὶ ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ τάφου, ὡς ἐξ ἄλλου ἀνατολικοῦ ὀρίζοντος, ἔλυσε μὲν τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπιστίας, ἐφώτισε δὲ τοὺς ἐσκοτισμένους ἀνθρώπους μὲ τὰς γλυκυφαεῖς ἀκτῖνας τῆς λαμπρᾶς καὶ κοσμοχαρμοσύνης τοῦ Ἀναστάσεως.

Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Ἰωάννης ἀπλῶσε τὰς χεῖρας τοῦ σταυροειδῶς, ἐνῷ ἡ Θεία Γραφή περὶ τούτου οὐδὲν λέγει; εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρίνεται ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος, λέγων, ὅτι στοχαστικῶς τοῦτο εἶπεν ὁ Μελωδὸς· πρῶτον, διότι συνήθεια παλαιὰ ἐπεκράτει, ὅσοι ἐπροσηύχοντο καὶ μάλιστα ἐκτεῖν Προσευχὴν καὶ ἐναγώνιον, μὲ ἀπλωμένας χεῖρας· ἦτοι μὲ σχῆμα Σταυροῦ ἐπροσηύχοντο. Οὕτως ὁ Μαῦσῆς ἐπροσευχήθη· οὕτως ὁ Δαβὶδ· οὕτως ὁ Σολομὼν, καὶ οἱ λοιποί. Ὅθεν καθὼς οἱ ἄλλοι Προφῆται σταυροειδῶς ἐπροσηύχοντο, οὕτως ἦτον εἰκὸς καὶ ἀκόλουθον νὰ προσευχῇ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους. Ἵνα διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν, προτυπωθῇ ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς καὶ εἰς ἐκείνους ἀκόμη τοὺς παλαιούς, καὶ ἀκολούθως, ἵνα διὰ τοῦ τύπου δευχθῇ ἡ ὑπερβάλλουσα δύναμις τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐνέργεια. Καὶ δεύτερον, διότι ὁ Ἰωάννης περιπεσὼν εἰς τοιαύτην περίστασιν καὶ ἀνάγκην, τὸ νὰ καταποθῇ ἀπὸ τοιοῦτον φοβερὸν κῆτος, ἀκόλουθον εἶναι καὶ νὰ ἀνестέναξε, καὶ ἐδάκρυσε, καὶ τὰς χεῖρας τοῦ νὰ ἀπλῶσε· ταῦτα γὰρ ποιούμεν καὶ ἡμεῖς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τύχη νὰ περιπέσωμεν εἰς κάμμιαν μεγάλην περίστασιν καὶ ἀνάγκην (1).

Νότιον δὲ ὠνόμασε τὸ κῆτος ὁ Μελωδὸς· ἦτοι θαλάσσιον· καθότι κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς Πόλεως Ἱερουσαλὴμ εὐρίσκεται θάλασσα. Καθὼς λοιπὸν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἴπῃς, θάλασσαν καὶ νότον, τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· οὕτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἴπῃς, νότιον κῆτος καὶ θαλάσσιον. Ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης ἐν τῇ ὁγδόῃ Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀναστάσεως, ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐκ νότου, εἶπεν ἐκ θαλάσσης, Ἀσματίσας, ἢ Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε, ἰδοὺ γὰρ ἦκασί σοι θεοφειγνείς, ὡς φωστῆρες, ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης (ἦτοι ἐκ νότου), καὶ ἑάσας τὰ τέκνα σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀκόλουθον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ κῆτος, ὅπερ τὸν κατέπιε, νὰ ἦτον ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἡ νότιον ἐκάλεσε τὸ κῆτος, διὰ τὴν φυσικὴν νοτίδα· ἦτοι ὑγρότητα, ἥνπερ ἔχει ὁ νότος, καὶ διὰ τὰς βροχὰς καὶ τὰ πολλὰ νερά, ἃ περ καταφέρει. Ὅθεν καὶ οἱ ποινοὶ ἄνθρωποι συνειδίζουσιν νὰ λέγουν, τὰ ξύλα εἶναι νοτισμένα, ὁ οἶκος ἔχει νοτίδα. Καθὼς λοιπὸν ὁ νότος εἶναι φύσει ὑδατώδης καὶ ὑγρὸς· οὕτω καὶ τὸ κῆτος ἐκεῖνο, ὑγρὸν ἦτον καὶ ὑδατώδες, ὡς ἐν τοῖς ὕδασι διατρίβον, τῶν ὁποίων ὕδατων τὰ συστήματα, ἐκάλεσε θαλάσσης ὁ Μαῦσῆς. (Γεν. α'. 10.) (2)

Διὰ τί δὲ ὑπερκόσμιον ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; διότι αὕτη εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ καθε κατὰληψιν καὶ γνώσιν τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ λέγω καὶ τῶν Ἀγγέλων· καθότι ὑπερβαίνει ὅλους ὁμοῦ τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ μόνος τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίας εἶναι ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο θέλων νὰ φανερώσῃ, ἔλεγε, ἢ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήρ-

» γῆσεν

(1) Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς ἐκρίσθη τὸ νόημα τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐκεῖνος γὰρ γνωματεύει, ὅτι σταυροειδῶς ὁ Ἰωάννης ἠπλώσεν ἐν τῷ κῆτει τὰς χεῖρας του, εἰπὼν διὰ στίχων ἡρωϊκῶν ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἱππίσιν,

» Ὅν διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κήτους ἐκδορ' Ἰωάννης,
» Εὐζόμενος καὶ χεῖρας ἐνὶ σπλάγχνοισι ταύσας.

(2) Σημειώσαι, ὅτι τὸ κῆτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωάννην, ὀνομάζεται Φάλαινα, ἢ Καβιντόριον. Ἐξέβρασε

δὲ τὸν Προφῆτην εἰς τὰς παραθαλασσίας τῆς Παλαιστίνης, ἢ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ὡς λέγει ὁ Ἰωάννης· καθότι καὶ ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν πηγαίνει τινὰς εἰς τὴν Νινευί. Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς ἐρμηνείας τῆς ἐκτῆς Ὡδῆς τῷ Ἰωάννῃ, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κηπῶ τῶν χαρίτων, καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς εἰκοστῆς πρώτης Σεπτεμβρίου, ὅτε ἐορτάζεται ὁ Θεὸς Ἰωάννης, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συναξαριστῇ.

„ γησεν ἐν τῷ Χριστῷ, (ὁ Πατὴρ δηλαδὴ) ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν “ (Εφ. α. 19.) καὶ πάλιν „ Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας· ἀλλὰ ζῇ ἐν δυνάμει Θεοῦ “ (β. Κορ. ιγ. 4.)

Δύνασαι δὲ καὶ σὺ, ἀγαπητέ, νὰ ἀφελῇς εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ νόημα τοῦ Εἰρημοῦ τούτου. Ὁ Ἰωάννης λαμβάνεται εἰς πρόσωπον καθὲ ἀνθρώπου, ὅστις παρακούει τὰ λόγια καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν θέλει νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸ Θεῖόν του θέλημα. Ὁθεν εἰς καὶ σὺ, ἀδελφε, ἦσαι παρήκοος, ὡς ὁ Ἰωάννης, καὶ δὲν θέλῃς νὰ ἀκούῃς τὰς προσταγὰς τοῦ Κυρίου σου, καὶ νὰ ὑποταχθῇς εἰς τὸ θέλημά τε, ἥξευρε, ὅτι δὲν θέλεις γλυτώσει ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἀν καὶ ζητῇς νὰ φύγῃς ἀπὸ αὐτάς. Ἐπειδὴ θέλει παραχωρήσει ὁ Θεὸς νὰ πέσῃς, ὡς ὁ Ἰωάννης, μέσα εἰς τὴν φορτοῦναν τῆς ἀλμυρᾶς καὶ πικρᾶς θαλάσσης: ἦγουν μέσα εἰς διαφόρους θλίψεις καὶ κακοπαθείας, καὶ ὕστερον θέλει σὲ ἀφήσει νὰ σὲ καταπίῃ, ὡς κῆτος, κἀνένας μεγάλος πειρασμός.

Πλὴν ὅταν παραχωρηθῇς ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ πάθῃς ταῦτα, μὴ φοβηθῇς μηδὲ ἀδημονήσῃς· ἀλλὰ ζητήσας συγχώρησιν διὰ τὴν παρακοήν σου, ὑπομένων ὑπόμενε τὰς θλίψεις καὶ κακοπαθείας ταύτας, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ τῷ παιδεύοντί σε διὰ τὰς ἀμαρτίας σου· καὶ ἔχων τὸν ἑαυτόν σου ἄξιον καθὲ παιδείας, λέγε μὲ αυτομεμφίαν ἐκεῖνο τὸ λόγιον τοῦ Ἰωάν. „ ἀρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν “· ἄξιός γάρ εἰμι νὰ καταποτισθῶ, διότι παρήκουσα τοῦ Θεοῦ μου. Ὅταν δὲ πέσῃς εἰς κἀνένα μεγάλον πειρασμόν, καὶ καταποθῇς ἀπὸ αὐτόν ὡς ἀπὸ κῆτος, μὴ ἀπογνωσθῇς, μηδὲ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν σου· ἀλλὰ σηκώνων τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς εἰς τὸ ὕψος, παρακάλεσε τὸν Θεὸν με συντετριμμένην καρδίαν, λέγων μετὰ τοῦ Ἰωάν. „ Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου..... πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμέ διήλθον· καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν τὸν ἁγίόν σου “· μέγιστον γὰρ ὄπλον ἡ προσευχή ἐν τοῖς πειρασμοῖς, κατὰ τὸν Χρυσόστομον. Καὶ βέβαια ἥξευρε, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει εἰσακούσει τὴν προσευχήν σου, καὶ θέλει σὲ ἐλευθερώσει παραδόξως ἀπὸ τὸν πειρασμόν ἐκεῖνον, ὥστε νὰ λέγῃς καὶ σὺ εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ „ Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σὲ, Κύριε ὁ Θεός μου “.

Τροπάριον.

„ Ὁ γῆρας καμψθεὶς καὶ μόσφ τρυχωθεὶς, ἀμωρθοῦτο Ἰακώβ χεῖρας ἀμείψας, τὴν ἐμέργειαν φαίρων τοῦ ζωνφόρου Σταυροῦ. τὴν παλαιότητα καὶ γὰρ, τοῦ ρομικοῦ σκιώδους γραμματος ἐκαιμογράφησεν, ὁ ἐν τούτῳ σαρκὶ προσπαγεὶς Θεός, καὶ τὴν ψυχόλεθρον μόσον, τῆς πλάμης ἀπήλασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ ΜΗ'. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ὅταν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἐγήρασε καὶ δὲν ἔβλεπε, τότε ὁ Υἱός του Ἰωσήφ, ἐπῆρε τοὺς δύο Υἱούς του, Μανασσὴν τὸν μεγαλύτερον, καὶ Ἐφραὶμ τὸν μικρότερον, καὶ ἐπρόσφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν Πατέρα του Ἰακώβ διὰ νὰ τοὺς εὐλογήσῃ· καὶ τὸν μὲν Μανασσὴν ἔβαλεν ἀπὸ τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Ἰακώβ, τὸν δὲ Ἐφραὶμ ἔβαλεν ἀπὸ τὴν ἀριστεράν. Ὁ δὲ Ἰακώβ ἀλλάξας τὰς χεῖράς του ἔβαλεν αὐτάς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Νέων: ἦτοι τὴν μὲν δεξιὰν ἔβαλεν εἰς τὸν Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν, εἰς τὸν Μανασσὴν. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ὑπόθεσιν ποιεῖται τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ ἱερός Κοσμάς, καὶ αὐτὴν προσαρμόζει εἰς τὴν τοῦ Σταυροῦ πανήγυριν. Διὸ καὶ λέγει, ὅτι ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἰακώβ, ὅστις ἐκαμπούρωσε μὲν ἀπὸ τὸ πολυχρόνιον γηρατεῖον (ἦτον γὰρ χρόνων ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτά), ἐσταλαιπωρήθη δὲ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν, αὐτὸς, λέγω, μὲ ὅλον ὅτι ἐπάσχειν ἀπὸ τὰ δύο πᾶσι αὐτὰ, τὸ γῆρας δηλα-

δηλαδή καὶ τὴν ἀσθένειαν* ὅμως δὲν ἐμποδίσθη ἔτε ἀπὸ τὸ ἓνα οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο* ἀλλ' ἐσηκώθη ἐπάνω ὀρθίος, ὅταν ἄλλαξε τὰς χεῖράς του, καὶ ἔβαλεν αὐτὰς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τοῦ Ἑφραὶμ καὶ τοῦ Μανασσή.

Διὰ τί δὲ ἐσηκώθη ὀρθίος καὶ ἔβαλε τὰς χεῖρας σταυροειδῶς; διὰ τὴν φανερώσῃ μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ, τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ζωοφόρου Σταυροῦ, ὅς τις προστυποῦτο μὲ τὴν τοιαύτην ἐναλλαγὴν* μᾶλλον δὲ διὰ τοῦ σχήματος τούτου ἐφανερώσῃ τὴν δραστην καὶ θεῖαν ἐνέργειαν τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Καθὼς γὰρ ὁ Ἰακώβ δυναμωθεὶς ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε τὴν παλαιότητα καὶ ἀδυναμίαν τοῦ γηρατείου* οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀνεκαίνισε τὴν παλαιότητα καὶ τὸ γηρατεῖον τοῦ σκιώδους Γράμματος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν νέον διὰ τῆς νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀναφέρων τὸ ρήτον ἐκεῖνο τοῦ Ἱερεμίου, τὸ λέγον, „Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα Διαθήκην καινὴν“, (Ἱερ. λα. 33.) τοῦτο, λέγω, ἀναφέρων, οὕτω φησὶν, „Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, πεπαλαίωσε τὴν πρώτην* τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ“. (Ἑβρ. Η'. 13.) Καὶ λοιπὸν ἡμεῖς οἱ Υἱοὶ τῆς νέας Χάριτος, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὴν παλαιὰν Γραφὴν, δὲν τὴν ἀναγινώσκωμεν ὡς παλαιὰν, ἀλλὰ ὡς νέαν* καθότι ἐν τῷ Γράμματι ἐκείνης βλέπομεν περιεχόμενον τὸ πνεῦμα τῆς Νέας Διαθήκης* ἀναγινώσκωμεν ἀμνὸν, καὶ ἐννοοῦμεν διὰ τοῦ ἀμνοῦ τὸν Χριστόν* ἀναγινώσκωμεν Ῥάβδον Μωσαϊκὴν, καὶ ἐννοοῦμεν δι' αὐτῆς τὸν Σταυρόν. Διότι τὸ Γράμμα μόνον τῆς Παλαιᾶς ἀποκτείνει, τὸ δὲ ἐν αὐτῇ πνεῦμα* ἥτοι τὸ πνευματικὸν νόημα αὐτῆς ζωοποιεῖ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος Παῦλος. (β'. Κορ. γ'. 6.) (1).

Πάλιν, καθὼς ὁ ἴδιος Ἰακώβ δυναμωθεὶς ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε καὶ τὴν ἀσθένειαν ἥνπερ εἶχεν* οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀπεδίωξε τὴν ἀσθένειαν τῆς πλάνης τὴν ψυχοφθόρον: τοῦτέστι τὴν ψυχοβλαβὴν εἰδωλολατρείαν τῶν Ἑθνικῶν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀγαπητέ ἀδελφε, εἰς ἐγήρασες κατὰ τὸ σῶμα, ὡς ὁ Ἰακώβ, ἢ ἐγήρασες κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ ἀμαρτίας* γηρατείου γὰρ καὶ παλαιότητος εἶναι πρόξενος ἡ ἀμαρτία, καὶ μάλιστα αἱ φροντίδες καὶ μέριμναι τοῦ βίου τούτου, καθὼς εἶπεν ὁ Σειράχ, „Πρὸ καιροῦ γῆρας ἔχει μέριμνα“, (Σαρ. λ'. 24.) εἰς, λέγω, τοιοῦτοτρόπως ἐγήρασες, στηρίζου μὲ τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ φώναζε πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν, „Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γῆρας, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με“. (Ψαλ. 6. 10.) Κάμε ἀποχὴν τῶν ἀμαρτιῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸ καιροῦ σὲ ἐγήρασαν, καὶ μετανόησον ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν Θεόν* καὶ βέβαια θέλει σὲ ἐνδυναμώσῃ ὁ Κύριος, ὥστε διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἔχει μὲν νὰ ἀνανεώσῃ τὸ γηρατεῖόν σου, ἔχει δὲ καὶ νὰ ἀνακαινισθῇ ὡς αἵματι ἡ νεότης σου, κατὰ τὸ Φαλμικόν. (Ψαλ. ρβ'. 5.)

Ἐὰν δὲ καὶ ἀσθενήσῃς ὡς ὁ Ἰακώβ, ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν σωματικὴν, ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν ψυχικὴν, ἥτις εἶναι ἡ ἀμαρτία, μὴ καταπέσῃς μηδὲ ἀπελπίσῃς τὴν υἱείαν σου* ἀλλὰ ἐλπίζων ὅλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Χριστόν, τὸν ἐπὶ Σταυροῦ προσηλωθέντα, φώναζε πρὸς αὐτὸν μετὰ πίστεως, „ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι“. (Ψαλ. 5. 2.) κάμε ἀποχὴν τοῦ κακοῦ* ἐξομολογήσου* κράζον τοὺς Ἱερεῖς νὰ ἐκτελέσουν εἰς ἐσὲ τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον* καὶ βέβαια ἡ εὐχὴ τῆς Πίστεως τῶν Ἱερέων θέλει σὲ σώσει, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀδελφόθεον (Ἰάκ. ε'. 15.), καὶ θέλει σὲ ἀναστήσει ἀπὸ κλίνης οἰδυνηρᾶς. Ἐὰν δὲ καὶ ἀμαρτίας ἐποίησας, ἔχουν αὐταὶ νὰ συγχωρηθοῦν ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, διὰ τῆς τῶν ἀγίων Ἱερέων προσευχῆς, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀδελφόθεον. (αὐτόθ.) Ὡστε θέλουν λέγεσθαι καὶ δὲ ἐσὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα ἅπερ γράφει ὁ Ἰωβ διὰ τὸν ἀσθενῆ μὲν ὄντα, μετανόησαντα δὲ καὶ ἐξομολογηθέντα τὰς ἀμαρτίας του, „εἰς ἡμέραν ἀνθρώπου τῇ καρδίᾳ ἐπιστραφῆναι πρὸς Κύριον, ἀναγγεῖλῃ δὲ ἀνθρώπῳ τὴν αὐτοῦ μέμψιν (ἥτοι ἐξαγορεύσῃ τὴν ἀμαρτίαν του), τὴν δὲ ἀπορίαν αὐτοῦ δείξῃ* ἀνθίσταται (ὁ Θεὸς δηλ.) τοῦ μὴ πεσεῖν

„εἰς

(1) Ὅθεν καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος, καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ἄλλοι Πατέρες λέγουσιν, ὅτι ἀποκτείνει τὸ Γράμμα: τοῦτέστιν ἢ κατὰ τὸ Γράμμα μόνον ἐξηγήσις τοῦ παλαιοῦ Νόμου, εἰμὴ καὶ τὴν ἐνοίαν λάβοι τις: ἵγουν τὴν κατὰ τὸ νόημα πνευματικὴν τοῦ Νόμου ἐξηγήσῃ* αὕτη γὰρ ζωοποιεῖ.

„ εἰς θάνατον, ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοίχου, τὰ δὲ ὅσῃ
 „ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ, ἀπαλυνεῖ δὲ αὐτοῦ τὰς σάρκας, ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει
 „ δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέντα ἐν ἀνθρώποις“. (Ἰωβ. λγ'. 23.)

Τροπάριον.

„ Νεαζούσαις θεῖς παλάμας ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, σταυροειδῶς κάραις ἐ-
 „ δήλου, ὡς πρεσβύτερον κλέος, ὁ μομολάτρις λαός. Ὑποπτευθεῖς
 „ ὅθεν οὕτως ἐξηπατήσθαι, οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωνφόρον τύπον· ὅ-
 „ περέξει λαὸς γὰρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μεοπαγῆς, ἀμεβόα, Σταυροῦ
 „ τειχιζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τοῦ Πα-
 τριάρχου Ἰακώβ, ὅτε εὐλόγησε τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆν. Βλέπων γὰρ ὁ Ἰωσήφ, ὅτι
 ὁ Πατὴρ τοῦ Ἰακώβ ἀλλάξε τὰς χεῖράς του, καὶ τὴν μὲν δεξιάν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν
 τοῦ νεωτέρου Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μεγαλητέρου, ἐνόμισε
 τὸ πρᾶγμα βαρύν. Ὅθεν εἶπεν εἰς τὸν Πατέρα τε, „ οὐχ οὕτω Πάτερ· οὗτος γὰρ ὁ Πρώτο-
 „ τοκος (ὁ Μανασσῆς δηλ.)· θές τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ“. Ἀλλ' ὁ Ἰακώβ δὲν
 ἠθέλησεν, ἀλλ' εἶπεν αὐτῷ „ οἶδα, τέκνον, οἶδα, καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαὸν, καὶ οὗτος ὡ-
 „ σφωθήσεται· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται“. (Γέν. μθ. 18.)
 Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν πλέκει καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς καὶ
 λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ἀνθρώπος Ἰσραὴλ· ἦτοι ὁ Ἰακώβ· δύο γὰρ εἶχεν οἰόματα·
 πρότερον γὰρ ὠνομάζετο Ἰακώβ, ὁ δηλοῖ πτεριστής, ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ ἐπολέμησε μὲ τὸν
 Θεὸν καὶ ἐνίσχυσεν, ὠνομάσθη Ἰσραὴλ, ὁ ἐρμηνεύεται νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν· ἐκεῖνος, λέγω,
 ὁ Θεσπέσιος ἀνθρώπος Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ ἔβαλε τὰς παλάμας· ἦτοι τὰς χεῖράς τε σταυροει-
 δῶς ἐπάνω εἰς τὰς νεαρὰς κεφαλὰς τοῦ Ἐφραὶμ καὶ τῆς Μανασσῆς, μὲ τὴν σταυροειδῆ ταύ-
 την ἐπίθεσιν ἐπροεικόνιζεν, ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων ὁ λατρεύων τῇ Νόμῳ καὶ τῇ σκιά,
 τοῦ ὁποίου ἦτον τύπος ὁ Μανασσῆς, ὁ πρεσβύτερος Υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, αὐτὸς, λέγω, ὁ λαὸς
 εἶναι ἓνα πρεσβύτερον κλέος· ἦτοι παλαιὸν καὶ ἥδη γενηρακὸς, καὶ τῇ τοῦ χρόνου ὑπο-
 ταχθὲν παλαιότητι.

Ἐπειδὴ ὅμως ὑποπτεύθη ἀπὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ὑπατήθη, παραφρονήσας ἀπὸ
 τὸ γηρατεῖον καὶ τὴν ἀδένειαν, καὶ δὲν ἤξευρε, ποῖος μὲν εἶναι ὁ μεγαλήτερος Υἱὸς, ποῖος
 δὲ εἶναι ὁ μικρότερος· διὰ τοῦτο ὁ Ἰωσήφ ἐπίασε τὴν χεῖρα τοῦ Πατρός του τὴν ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς οὖσαν τοῦ Ἐφραὶμ, διὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Μανασσῆς. Ἀλλ' ὁ πνευ-
 ματοφόρος καὶ Θεοφόρος Γέρον, δὲν ἠθέλησε νὰ βάλῃ τὴν δεξιάν του εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ
 Μανασσῆς, καὶ ἀκολουθῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τὸν διὰ τῆς
 σταυροειδῆς ἐπιθέσεως εἰκονιζόμενον, ὅχι! ἀλλὰ ἀφῆκε τὰς χεῖράς του, καθὼς ἦτον, σταυ-
 ροειδῶς ἐσχηματισμένας.

Καὶ σχεδὸν ὡς εἰς ἔλεγε ταῦτα προφητικῶς εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἄφες, ὦ Υἱέ μου Ἰωσήφ, ἄφες
 τὰς χεῖράς μου ἐσχηματισμένας εἰς χῆμα Σταυροῦ, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐσχημάτισα, καὶ τὴν δε-
 ξιάν μου χεῖρα ἄφες ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ νεωτέρου Υἱῶ μου Ἐφραὶμ· διότι ἐγὼ προφη-
 τικῶς λέγω σοι, ὅτι καθὼς διὰ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ εὐλογεῖται τὰ ὅλα ὁ νεώτερος Υἱὸς σου
 Ἐφραὶμ· οὕτω διὰ τῆς αὐτοῦ Σταυροῦ ἔχει νὰ εὐλογηθῇ ἐν ὑστέροις χρόνοις καὶ ὁ ἐξ Ἐδνῶν
 νεώτερος λαὸς τῶν Χριστιανῶν. Καὶ καθὼς ὁ νεώτερος Υἱὸς σου Ἐφραὶμ ἵσται ὑψωθὲν περισ-
 σότερον ἀπὸ τὸν παλαιότερον Μανασσῆν· οὕτω καὶ ὁ νεοπαγῆς καὶ νεοσύστατος ἐκκλῆς λαὸς
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· τοῦτου γὰρ λαὸς εἶναι τὰ Ἐδνῆ κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόσχεσιν τοῦ
 Πατρός λέγοντος „ Δώσω σοι Ἐδνῆ τὴν κληρονομίαν σου“. (Ψαλ. β. 3.) οὕτω, λέγω, καὶ ὁ
 νεοπαγῆς Χριστιανὸς λαὸς, στερεούμενος καὶ ἐνδυναμούμενος ἀπὸ τὸν τίμιον Σταυρὸν, βέ-
 βαια.

βαια ἔχει νὰ γένῃ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν παλαιότερον λαὸν τῶν Ἰουδαίων. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Γένεσιν, ὅπου ὁ Θεὸς εἶπε τὴν αὐτὴν σχεδὸν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὴν Ρεβέκκαν, ὅταν ἦτον ἐγγαστρωμένη τὸν Ἰακώβ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ νέου λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὸν Ἡσαῦ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ παλαοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων. „Καὶ εἶπε Κύριος αὐτῇ, δύο ἔσθιν ἐν γαστρίσου εἰσί, καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι“. (Γεν. κς'. 23.)

Εἶπε δὲ, ὅτι ὑπερέξει ὁ Ἐφραὶμ τὸν Μανασσῆν. ὅχι μόνον διότι ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ πάππου του Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρός τε Ἰωσήφ, καθὼς παρετήρησεν ὁ Εὐσέβιος. Ὅθεν ἀκολούθως ἔγινεν εἰς αὐτὸν διπλὴ ἡ εὐλογία καὶ χάρις· ἐπεὶ δὲ τὰ δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῷ ἢ δόξῃ καὶ εὐλογίᾳ λαμβάνονται. Ὅθεν καὶ οἱ Δίκαιοι ἐν τῇ κρίσει, ἐπὶ τῶν δεξιῶν στήσονται τοῦ Κυρίου. Εἰς δὲ τὸν Μανασσῆν ἐδόθη, ὅχι μόνον ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Πάππου του Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός του Ἰωσήφ, καὶ ἀκολούθως διπλὴ ἔγινεν εἰς αὐτὸν ἡ ἐλάττωσις τῆς εὐλογίας καὶ δόξης· καθότι τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ κακῷ καὶ ἀτιμίᾳ λαμβάνονται, καὶ δηλοῦσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐξ ἐωνύμων τοῦ Κυρίου ἐν τῇ κρίσει ἰστάμενοι. Ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ Ἰωσήφ ἐβάσταζε μὲν τὸν Μανασσῆν ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν του, ἵνα ἡ δεξιὰ τοῦ Ἰακώβ βαλθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὸν, τὸν δὲ Ἐφραὶμ ἐβάσταζεν ἀπὸ τὴν δεξιάν, ἵνα ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός του βαλθῇ εἰς αὐτόν· τοῦ Ἰακώβ ὅμως ἀντιστρέψαντος τὰς χεῖράς του σταυροειδῶς, ὅλα ἀντίστροφα ἔγιναν· καὶ ἡ μὲν δεξιὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν δεξιάν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσιν τὸν Ἐφραὶμ, ἡ δὲ ἀριστερὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν ἀριστεράν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσιν τὸν Μανασσῆν. Ὅθεν διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην ἡ φυλὴ τοῦ Ἐφραὶμ, ὅχι μόνον ἔγινε τύπος τῶν νέων λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑψώθη, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Σαμαρείᾳ ἐπάνω εἰς τὰς δέκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν πόλιν τῶν Σιμίων ἔλαβε, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη ὁ Ἰακώβ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἀπὸ τὴν φυλὴν αὐτὴν ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὅστις ἐστάθη τύπος ἀληθινὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ὀριγένη.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ προσαρμοσθῇ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ. Διότι ἂν καὶ σὺ ἦσαι ἐνάρετος, καὶ στολισμένος μὲ καλὴν γνώμην καὶ ἔργα θεοφιλῆ καὶ Χριστιανικά, ἤξευρε, ὅτι τὰ τοιαῦτα καλὰ σου ἔργα ἔχουν, νὰ σὲ ὑψώσουν καὶ νὰ σὲ δοξάσουν ὑπὲρ πολλούς. Ἐὰν δὲ καὶ ἦσαι τυχὸν νεώτερος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ μικρότερος, μὴ λυπηθῇς διὰ τοῦτο· ὁ Θεὸς γὰρ ἔχει νὰ σὲ προτιμήσῃ διὰ τὰς ἀρετάς σου ἀπὸ τοὺς ὄντας πρεσβυτέρους καὶ μεγαλητέρους σου· καθὼς ἐπροτίμησε καὶ τὸν νεώτερον Ἀβελ, ἀπὸ τὸν πρεσβύτερον Κάιν· τὸν μικρότερον Σὴμ, ἀπὸ τὸν μεγαλήτερον Ἰάφεθ· τὸν νεώτερον Ἰσαὰκ, ἀπὸ τὸν παλαιότερον Ἰσμαὴλ· τὸν ὑστερότοκον Ἰακώβ, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἡσαῦ· τὸν νεώτερον Ἰωσήφ, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἀδελφούς του Ρουβὶμ καὶ Ἰούδαν· τὸν ὑστερότοκον Μωϋσῆν, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἀαρών· τὸν νεώτερον Δαβὶδ, ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους ἐπὶ τὰ ἀδελφούς του· καὶ τὸν μικρότερον Ἐφραὶμ, ἀπὸ τὸν μεγαλήτερον Μανασσῆν. Πανταχοῦ γὰρ καὶ πάντοτε ἡ ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ οὐχὶ τὰ πρωτότομα· ἡ ἀγαθὴ γνώμη στεφανοῦται, καὶ οὐχὶ τὰ τῆς φύσεως πλεονεκτήματα· ἡ προαίρεσις τιμᾶται, καὶ ἐχὶ ἡ γηραιότης. Ὅθεν πολλάκις ἀκολουθεῖ νὰ γίνωνται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, „Πολλοὶ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι“. (Μάρ. ι'. 31.) Ὁ Δαβὶδ ἦτον νεώτερος, ἀλλ' ἐπεὶ ἐζήτησε καὶ ἐκατέρωθωσε τὰς ἐντολάς τῶ Κυρίου· διὰ τοῦτο ἔλαβε χάριν Θεῶν εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια, περισσότερον ἀπὸ τοὺς παλαιότερους του· διὸ καὶ ἔλεγεν, „ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα“. (Ψαλ. ριή.) Καὶ ὁ Δανιὴλ ἦτον νεώτερος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην του κατεδίκησε τοὺς δύο ἀκολάστους γέροντας. Καὶ ὁ Ἐλισὺς ἦτον νεώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς φίλους τοῦ Ἰάβ, ἀλλ' ὅμως ἐσοφίσθη ὑπὸ Κυρίου διὰ τὴν ἀρετὴν του, περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους· ὅθεν καὶ ἔλεγε, „Πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς, πνεὺ δὲ Παντοκράτορός ἐστιν ἡ διδασκούς· οὐχὶ οἱ πολυχρόνιοι εἰσι σοφοί, οὐδὲ οἱ γέροντες οἶδασιν κρίμα“. (Ἰάβ λβ'. 8.)

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκμοον πρόσταγμα Τυράννου δυσσεβοῦς, λαοὺς ἐκλόμῃσε, πρέου
 „ἀπειλῆς, καὶ δυσφημίας Θεοστυγοῦς· ὅμως τρεῖς παῖδας οὐκ ἔδει-
 „μάτωσε, θυμὸς θηριώδης οὐ πῦρ βρόμεον· ἀλλ' ἀμτηχοῦρτι δροσο-
 „βόλῳ πρεύματι, πυρὶ συμόρτες ἔφαλλον, ὁ ὑπερύμνητος, τῶν
 „πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἐβδόμη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῶν τριῶν Ἀγίων Παίδων· ἦτοι τοῦ Ἀνατίου, Ἀζαρίου, καὶ Μισαήλ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησαν, ὅταν ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς καὶ δὲν κατεκάνησαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι δὲν ἐπέισθησαν νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν του· διὰ τοῦτο κατεδικάσθησαν οἱ μακάριοι νὰ ριφθοῦν ἐν τῇ καμίνῳ· καθὼς περὶ τούτων ἱστορεῖ ἡ Θεία Γραφή ἐν κεφ. γ'. τοῦ Δανιήλ. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ, καὶ λέγει, ὅτι ἡ προσταγὴ τοῦ δυσσεβῆς καὶ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ἡ ἀνόητος καὶ παράφρων· (παράφρων γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἡ προσταγὴ αὕτη· καθότι ὁ Ναβουχοδονόσορ αἰθρώπος θνητὸς ὢν, ἤθελε νὰ θεοποιηθῇ καὶ νὰ προσκυνηθῇ, ὡς Θεὸς, ἡ εἰκόνα τε· τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλης ἀνοησίας καὶ παραφροσύνης σημεῖον) ἥτις ἦτον γεμάτη ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ ἀπειλῆς· ἦτοι φοβερισμόν· ἐπειδὴ καὶ τοιαῦτα ἐφοβέριζε διὰ τοῦ κήρυκος „ὅς εἰάν μὴ
 „πесῶν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἢν ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς, αὐτῇ τῇ
 „ὥρα ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην“. (Δαν. γ'. 2.) καὶ ἀπὸ μίαν θεομίσητον βλασφημίαν· (βλασφημία γὰρ κατὰ Θεοῦ ἦτον τὰ λόγια ἅπερ ἔλεγεν ὁ ὑπερήφανος Ναβουχοδονόσορ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας· „Τίς ἐστὶ Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ
 „χειρῶν μου“;) (Δαν. γ'. 15.) Αὕτη, λέγω, ἡ παράφρων καὶ φοβεριστικὴ καὶ βλασφημὴς προσταγὴ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τοὺς μὲν ἄλλους λαοὺς· ἦτοι τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀνοήτους καὶ ἀνάνδρους ἀνθρώπους. (Συνειδίδει γὰρ ἡ Θεία Γραφή νὰ ἀνομάζῃ λαὸν, τοὺς ἀγενεῖς καὶ ἀνοήτους), ὅλους ἐσάλευσε καὶ ἐφόβισε, τοὺς τρεῖς ὅμως ἐκείνους εὐγενεῖς καὶ θεολόγους Παῖδας, δὲν τοὺς ἔκαμε νὰ φοβηθοῦν, οὔτε ὁ λεοντώδης θυμὸς τοῦ Τυράννου· „Τότε
 „γάρ φησι Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη“. (Δαν. γ'. 19.) οὔτε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὸ βρόμεον· ἦτοι τὸ ἡχητικὸν καὶ φοβερὸν κτύπον ἀποτελοῦν. Ὅθεν ριφθέντες εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου οἱ τρισμακάριστοι, δὲν ἐκαίοντο· διότι συνευρίσκοντο μαζὶ μὲ ἓνα πνεῦμα· ἦτοι αἶρα δροσίζοντα ἐν ταυτῷ καὶ διασιρίζοντα. Διασιρίζων δὲ αἶψα εἶναι, ὁ πνέων ἡσύχως, καὶ γλυκερῶς, καὶ μὲ ἓνα κάποιον νόσιμον σύρισμα· ὁποῖον εἶναι τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν κέδρων καὶ μάλιστα τῶν πιστακίων, ὅπερ καὶ ψιθύρισμα λέγεται, ἢ καὶ τὸ ἐκ τῶν συραυλίων ἀποτελούμενον. Ὁ αἶψα λοιπὸν αὐτὸς, καθὼς μὲν δροσίζων, ἔσβυε τὸ πῦρ καὶ δὲν ἄφινεν αὐτὸ νὰ βλάψῃ τοὺς Ἁγίους Παῖδας· καθὼς δὲ διασιρίζων, ἐναντιεῖτο εἰς τὸν ἄγριον ἥχον τοῦ πυρὸς· „Ἄγγελος γάρ, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξέτιναξε τὴν
 „φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου
 „διασιρίζον“. (Παῖδ. Αἰν. 25.)

Ἐπειδὴ γὰρ δύο ἐνεργείας εἶχε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὴν καυστικὴν καὶ τὴν ἡχητικὴν· διὰ τοῦτο καὶ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο καὶ ὁ αἶψα εἶχον ἄλλας δύο ἐνεργείας ἐναντίας εἰς ἐκείνας, δροσιστικὴν καὶ διασυριστικὴν, τὴν μὲν δροσιστικὴν, ἐναντίον τῆς καυστικῆς ἐνεργείας τοῦ πυρὸς· τὴν δὲ διασυριστικὴν, ἐναντίον τῆς ἡχητικῆς ἐνεργείας τοῦ αὐτοῦ πυρὸς. Ὅθεν οὐκ ὀρθῶς συνάπτουσιν τινες τὸ, συνόντες μὲ τὸ, πυρὶ· διότι πρέπει αὐτὸ νὰ συνάπτεται μὲ τὸ, δροσοβόλῳ πνεύματι· ἦτοι συνόντες οἱ Παῖδες τῷ δροσοβόλῳ πνεύματι, τῷ ἀντηχῶντι τῷ πυρὶ, ἔφαλλον. Τί δὲ ἔφαλλον· εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν· ἦτοι τοῦ

τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν δούλων σε, ὅς τις εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ καθε ὕμνον Ἀγγελικὸν καὶ Ἀνθρώπινον. Τοῦτο δὲ εἶναι λόγος τῶν τριῶν Παίδων, ὁ χαρκτηριστικὸς τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς αὐτῶν.

Ὡφέλιμον δὲ νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητὲ, ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι ἂν ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς τὸ καλέσῃ, καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἢ οἱ αἰρετικοὶ προτείνουν εἰς ἐσέ, ἢ νὰ ἀρνηθῇς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ νὰ πάθῃς διάφορα βάσανα· πρέπει μυριάκις νὰ προτιμήσῃς τὰ βάσανα καὶ αὐτὸν τὸν βιαιότατον θάνατον, πᾶρεξ τὰ ἀρνηθῇς τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ποιητὴν καὶ σωτῆρά σου, καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅπου παρέλαβες ἀπὸ τοὺς Πατέρας σου, ἀκολουθῶν καὶ σὺ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγίων τριῶν Παίδων. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ νοητὸς Ναβουχοδονόσορ· ἦτοι ὁ Διάβολος, ὁ ἀρχιτέκτων καὶ παντομίμητος τῆς κακίας ζωγράφος, ζητῇ νὰ στήσῃ μὲ τὰς προσβολὰς του μέσα εἰς τὴν φαντασίαν καὶ ἐνθυμήσιν σου κάμμιαν εἰκόνα τῆς φιληδονίας, ἢ φιλοδοξίας, ἢ φιλαργυρίας, ἢ ἄλλου πάθους (ζητεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ κατάρματος πάντοτε, πῶς νὰ στήσῃ εἰς τὸν νῦν τὰς τοιαύτας ψυχοβλαβεῖς εἰκόνας, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας „ζητήσει τέκτων, πῶς εἴσει „εἰκόνα αὐτοῦ“ Ἡσ. μ'. 20.) πρόσεχε καλῶς, καὶ μὴ προσκυνήσῃς αὐτὴν μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς καρδίας καὶ τοῦ λογισμοῦ σου, ἵνα μὴ χαρισθῇς ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ἀντιστάσῃς εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ Διαβόλου, ὅς τις σὲ παρακινεῖ νὰ προσκυνήσῃς αὐτὴν νοητῶς· καθὼς καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἐπροσκύνησαν αἰσθητῶς τὴν αἰσθητὴν εἰκόνα τῆς Ναβουχοδονόσου. Καὶ ἂν φοβερὶζῇ νὰ σὲ κακοποιήσῃ ὁ Διάβολος, μὴ φοβηθῇς· ἀλλ' εἰπέ τον καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τῶν τριῶν Παίδων, „Γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Τύραννε, ὅτι τοῖς Θεοῖς „σε οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι, ἢ ἔστινας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.)

Τροπάριον.

„ξύλου γευσάμεμος ὁ πρῶτος ἐν βροτοῖς, φθορᾷ παρῴκεσε· ῥίψιμ
„γὰρ ζωῆς, ἀτιμολάτῃμ κατακριθεῖς, ὅλω τῷ γέμει, σωματοφθό-
„ρος τις ὡς λύμν, τῆς μόσου μετέδωκεμ. Ἀλλ' εὐρηκότες γηγερεῖς ἀ-
„μάκλησιμ, Σταυροῦ τὸ ξύλον κράξωμεμ· ὁ ὑπερύμνητος τῶν Πα-
„τέρων καὶ ἡμῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν πτώσιν, ὅπως ἔπαθεν ὁ προπάτωρ Ἀδὰμ ἐν τῷ Παραδείσῳ, καὶ διὰ μέσου αὐτῆς κινεῖ εἰς δάκρυα τὰς ἀκροατὰς Χριστιανούς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὁ πρῶτος ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἦτοι ὁ προπάτωρ καὶ γενάρχης Ἀδὰμ, ἐπειδὴ ἐγεύθη ἀπὸ τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, „εἶπε γὰρ, „φισίν, ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπὸ „δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῆς“. (Γέν. β'. 16.) ἐπειδὴ, λέγω, ἐγεύθη ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· διὰ τῆτο ἐπαρόκνησεν εἰς τὴν φθοράν· ἦτοι ἔγινε φθαρτὸς καὶ θνητὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος. Οὕτω γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς „ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“. (Γέν. β'. 17.) Κατὰ γὰρ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· „φυσικῶς ἡ αἰσθητὴ βρώσις „τοῦ ὑπεκρεύσαντος ἐστὶν ἀναπλήρωσις, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα χωρεῖ καὶ φθοράν· καὶ αἰμή- „ν χανον ἀφθαρτον διαμένειν τὸν τῆς αἰσθητῆς βρώσεως ἐν μετουσίᾳ γενόμενον“. (κεφ. κέ. περὶ Πίστewς).

Λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον μετὰ τιμῆς, ὡς φίλος Θεοῦ καὶ φύλαξ τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ ἐξεβλήθη, ἀλλοιμονον! καὶ ἐδιώχθη ἀτιμολάτῃ ὑπὸ Θεοῦ, ὡς παραβάτης καὶ παρήκοος τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ· καθὼς εἶναι γεγραμμένον „Καὶ ἐξέβαλεν ὁ „Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατόκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τῆς Παραδείσου τῆς τρυφῆς“. (Γέν. γ'. 24.) Καὶ τὸ χειρότερον ἦτον, ὅτι δὲν ἐφθάρη ὁ Ἀδὰμ μόνος· ἀλλὰ ἀφ' οὗ αὐτὸς κατεδικάσθη

τὰ πάθῃ ἓνα ρίψιμον, ἢ μίαν τοιαύτην ἐξορίαν ἀτιμοτάτην, ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐκείνῃ ἀφθαρσίαν καὶ μακαρίαν ζωὴν, συρόμενος, διὰ τὰ εἰπῶ οὕτως, ἀπὸ τὸν τράχηλον, ὡς ἓνας κλέπτης μεμαστιγμένους· ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα ἔπαθε, μετέδωκε τρισαλλοίμορον! καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τὸ ἐξ αὐτοῦ γεννηθὲν, ὡς μία λοιμικὴ σωματοφθόρος καὶ κολλητικὴ. Τὴν μετέδωκε; τὴν νόσον δηλαδὴ ταύτην τῆς φθορᾶς καὶ θνητότητος, ὅπως αὐτὸς πρῶτος ἔπαθε. Καὶ καθὼς μία βρύσις, ὅταν φαρμακωθῇ, μεταδίδει τὸ φάρμακόν της καὶ εἰς ὅλους, ὅσοι πίνουν ἀπὸ αὐτὴν· οὕτω καὶ ἡ φύσις τοῦ Ἀδάμ, ἡ βρύσις καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, φαρμακωθείσα ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, ἐφαρμάκωσε καὶ ὅλους τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννωμένους.

Ἡμεῖς ὁμῶς, λέγει, οἱ ἐκ τῆς γῆς πλασθέντες ἄνθρωποι, καὶ διὰ ξύλου εἰς τὴν φθορὰν καταδικασθέντες, ἐπεὶ εὐρήκαμεν τὰρα ἀντιστρόφως τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, μίαν ἀνακαλέσιν ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ θνητότητα, εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ἣν περ εἶχεν ὁ Προπάτωρ ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ· ὡς φωνάζομεν τὸν εὐχαριστήριον ἐκείνον ὕμνον, ὅπου ἔβαλλον οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, πρὸς τὸν ἀφθαρτίσαντα καὶ ἀθανατίσαντα ἡμᾶς διὰ τοῦ Σταυροῦ Δεσπότην Χριστόν, εὐλογοῦντες αὐτὸν ὡς ὑπερύμνητον καὶ εὐλογητὸν Θεὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν. "Ὁρα δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ Μελωδῶ· διότι δὲν εἶπε φθορὰ κατήκτισεν, ὅπερ δηλοῖ τὴν ἐν τῇ φθορᾷ παντοτινὴν κατοικίαν· ἀλλὰ παρήκτισεν, ἵνα φανερώσῃ τὸν ἐν τῇ φθορᾷ προσωρινὸν καιρὸν τοῦ Ἀδάμ· ἐπεὶ καὶ ἐμελλεν ἐπ' ἐχάτων τῶν χρόνων νὰ λάβῃ πάλιν διὰ τοῦ Σταυροῦ τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν. Σημειώσαι ὅτι τὸ, „ρίψιν ζωῆς ἀτιμοτάτην κατακριθεὶς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ Ἡρωδολογία ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὰ ἐπιγραφόμενα „Θρήνος περὶ τῶν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς παθῶν“· ὧν ἡ ἀρχὴ „Δύσμορος, οἷα πάθον“! Ἐκεῖ λοιπὸν λέγει ὁ Ἅγιος, ὅτι ὁ νοῦς τε θρηνεῖ τὴν κακὴν δουλείαν ἣν περ ἔπαθε, καὶ τὸ ψεῦδος τοῦ σχολίου δράκοντος, καὶ τὸν βλαπτικὸν καρπὸν τοῦ γνωστῆς ξύλου, καὶ τὴν φθαρτικὴν γεῦσιν αὐτοῦ, ἢ τὸν θάνατον, ὅσον δὲ ἐπιφέρει,

„Γύμνωσιν μελέων τε παναισχέα, καὶ Παραδείσου,

„Ἡδὲ φυτοῦ ζωῆς, ρίψιν ἀτιμοτάτην.

Ἀλλ' ὦ πόσον καὶ σὺ ἀδελφέ! ὦ πόσον ὁμοιώθης μετ' τὸν προπάτορα Ἀδὰμ! διότι καὶ σὺ βλέπων τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἐπῆρες ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ ἐφαγες καὶ ἀπέθανες. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ; εἶναι ἡ ἐμπαθείας αἰσθησις τῆς φαινομένης Κτίσεως, κατὰ τὸν Ἅγιον Μαξιμόν, λέγοντα „ξύλον γνωστὸν καλὸν καὶ πονηροῦ ἡ φαινομένη Κτίσις ἐστίν· ἡδονῆς γὰρ καὶ οὐδύνης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν μετέληψιν“. Καὶ λοιπὸν σὺ βλέπων ἐμπαθῶς τὰ αἰσθητὰ κάλλι τῶν κτισμάτων, δὲν ἀνέβηκες ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Κτίστου· ἀλλὰ ἐπεθύμησες νὰ ἀπολαύσῃς αὐτὰ σωματικῶς διὰ τῆς αἰσθήσεως. Ὅθεν γευσάμενος καὶ ἀπολαύσας αὐτὰ, ἄφησες μὲν τὴν τῶν νοητῶν ἡδονήν, ἔπεσες δὲ εἰς τὴν τῶν σωματικῶν αἰσθητῶν ἡδονήν, ἢ ὅποια χωρίζουσά σε ἀπὸ τὴν ζωοποιὸν χάριν τοῦ Θεοῦ, σὲ ἔκαμε νὰ θανατωθῇς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. Φύσει γὰρ φθείρουσι καὶ θανατοῦσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα αἱ αἰσθηταὶ ἡδοναί, καὶ μάλιστα αἱ σαρκικαί· καὶ τὴν ἐσάθη τὸ πολυθρύλλητον πτώμα τοῦ Ἀδάμ. Ἀλλ' ἐπεὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ· τουτέστι διὰ τῆς κακοπαθείας καὶ νεκρώσεως τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν τῶν νοητῶν ἡδονήν, ἄφες καὶ σὺ, ἀδελφέ, τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν, καὶ ἀγάπησον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν νοητῶν· ἄφες τὴν εὐπάθειαν τῆς σαρκὸς, καὶ ἀγάπησον τὰς κακοπαθείας αὐτῆς· ἵνα καὶ τῆς ἀφθαρσίας ἐπιτύχῃς, ἥτις σὲ κάμνει νὰ πλησιάσῃς εἰς τὸν Θεόν, ὡς λέγει ὁ Σολομών, „Προσοχὴ νόμων, βεβαίωσις ἀφθαρσίας· ἀφθαρ-“
„σία δὲ, ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ Θεοῦ“. (Σοφ. ε'. 19.)

Τροπάριον.

„Έλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή, καὶ ξύλον ἤμευκε θάνατον βρο-
 „τοῖς, τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθέν· ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ἐριτίμου δέ,
 „ἐρτεῦθεν ζωῆς τὸ ξύλον εἴργετο· ὁ μυκτιλόχου δυσθανοῦς ἡμέω-
 „ξεν, εὐγυμνοσύμῃ κράζοντος· ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πατέρων καὶ
 „ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ ἱερός Κοσμάς τὴν περὶ τοῦ Ἀδάμ ἱστο-
 ρίαν· πῶς δηλαδὴ μὲ τὴν παρακοήν του ἀθέτησε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδιώχθη ἀπὸ
 τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἀνοίξεν ὁ ληστής· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· ἡ παρα-
 κοή τοῦ Ἀδάμ ἔλυσε καὶ ἀθέτησε τὴν προσταγὴν, ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν καὶ εἴ-
 πεν· „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γι-
 „νώσκουν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“. (Γέν. β'. 16.) Ὁ γὰρ Ἀδὰμ ἀντὶ
 τὰ φάγη ἀπὸ τὰ ἄλλα ξύλα τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ εὐρισκόμενα, ἀφήσας ἐκεῖνα, ἔφαγε πρῶ-
 τον ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τὸ ἐμποδίσθεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἱεροῦ
 Θεοδώριτου· τὸ ὁποῖον τοῦτο ἐστάθη μία μεγαλωτάτη καταφρόνησις τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν
 Θεόν. Ὅθεν τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ἐπειδὴ δὲν ἐφαγὰθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν εὐκαιρὸν καὶ
 ἀρμόδιον καιρὸν, ἐπροξένησε θάνατον, τὸσον εἰς τὸν Ἀδὰμ, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπο-
 γόνους του· τοῦ Ἀδάμ γὰρ φαγόντος τοῦ προπάτορος πάντων, καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνου οἱ
 ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ Ἀδάμ κατὰ φύσιν καὶ δύνανμιν σπερματικὴν περιεχόμενοι, ὡς φαγόντες λο-
 γίζονται. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν. „Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πάντες ἥμαρτον, ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ
 „δηλ.) πάντες ἥμαρτον“. (Ρωμ. ε'. 12.)

Ἐκ τῆς Παρακοῆς δὲ ταύτης τί ἠκολούθησεν; ἀλλοίμονον! ἐμποδίσθη μὲ μεγάλην ἀσφα-
 λειαν τὸ ξύλον τῆς πολυτίμου ζωῆς· ἐδιώρισε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην
 Ῥομφαίαν, ἵνα φυλάττωσι τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Παραδείσου, ὡς εἶναι
 γεγραμμένον. Διὰ τί; ἵνα μὴ ἔμβῃ ὁ Ἀδὰμ εἰς αὐτὸν, καὶ φάγη ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς,
 καὶ οὕτω μείνῃ ἀθάνατος, ἐν τῇ παραβάσει καὶ τῇ φθορᾷ εὐρισκόμενος, τὸ ὁποῖον ἦτον
 εἶνα κακὸν μέγιστον· „καὶ νῦν, φησὶ, μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ
 „τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γέν. γ'. 22.) Ὅθεν καὶ
 Γωσήφ ὁ βρυέννιος λέγει, „Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 „ἐφιεμένος τὸν Παράδεισον ἐπεζήτη, ἐξ οὗ περ εἶγε συνεχωρήθη ματαλαβεῖν, ἀθάνατος
 „ἔμελλε μένειν ὁ ἀμαρτωλός· διὰ τοῦτο παρεωρᾶτο μετανοῶν“. (Λόγῳ περὶ τῆς ἐνσάρ-
 κου οἰκονομίας τόμῳ β'.) Τοῦτο ὅμως τὸ μὲ τὴν ἀσφάλειαν φυλαττόμενον ξύλον τῆς
 ζωῆς, ἀνοίξεν ἡ καλὴ καὶ εὐχάριστος γνώμη τοῦ δικαίου ληστοῦ· εὐγνωμοσύνη γὰρ αὐτοῦ
 ἦτον, τὸ νὰ ἐπιτιμᾷ μὲν τὸν συνεσταυρωμένον ληστήν, νὰ μέμφεται δὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ
 νὰ λέγῃ „Οὐδὲ φοβῇ σύ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ, καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως·
 „ἡ ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπράξεν“. (Λουκ.
 κγ'. 40.) Ὁ ληστής δὲ οὗτος ἦτον ἐνταυτῷ καὶ μυκτιλόχος καὶ δυσθανής· μυκτιλόχος μὲν,
 διότι ἔλδοχα· ἦτοι ἐνέδρευε τὴν νύκτα, ζητῶν διὰ νὰ κλέψῃ· δυσθανής δέ· ἦτοι κακοθά-
 νατος ἦτον καὶ βίαιοθάνατος, διότι ἐξ ἁμαρτιῶν του ὑπέμεινε τὸν βίαιον καὶ ἄτιμον θά-
 νατον τοῦ Σταυροῦ. Εἰπὼν γὰρ αὐτὸς τὸ „Μνησθητίμη Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασι-
 „λείᾳ σου“ μὲ τὸν λόγον αὐτὸν, ὡς μὲ κλειδί, ἀνοίξε τὴν κεκλεισμένην θύραν τοῦ Πα-
 ραδείσου καὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἐχαρίσθη εἰς ὅλους τοὺς πιστεύοντας τῷ
 Χριστῷ, καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ μιμουμένους, ἡ ἀπόλαυσις καὶ τοῦ Παραδείσου καὶ τοῦ
 ξύ-

ξύλου τῆς ζωῆς (1). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελεθδὸς ἐν τῷ τέλει, ὅτι ὁ ληστής ἔκραξε τὸν αἶνον τῶν τριῶν Παίδων, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ ἡ παρούσα, καὶ ὅτι ὁ ληστής εἰδείξεν, ὅτι εἶναι Θεὸς ὁ μετ' αὐτοῦ σταυρωθεὶς.

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς ἔπαινον τοῦ ληστοῦ λέγει ταῦτα „ὦ ληστὰ πικρὲ τῶν Ἰουδαίων κατήγορε· ὦ ληστὰ δικαιοσύνης συνήγορε· ὦ ληστὰ Παραδείσου φύλαξ· ὦ ληστὰ τοῦ Ἀδάμ περὶ τὴν κτίσιν τιμιώτερε· ὦ τοῦ πρωτογόνου περὶ τὸν Παράδεισον βεβαιότερε· ἐκεῖνος ἀκαίρως ἐκτείνας τὴν χεῖρα περὶ τὸ ξύλον, ἐκλάπη τὴν κτίσιν· σὺ δὲ εὐκαίρως ἐπὶ Σταυροῦ τὰς χεῖρας ἀπλώσας, τὸν ἀπολόμενον ἐκτίσω Παράδεισον· ὦ ληστὰ εὐφυνέσατε, ὁ τὸν προγονικὸν κλῆρον ἀπολόμενον, διὰ μιᾶς ἐντυχίας ἀνακτησάμενος· ὦ πῶς πρῶτος Βασιλεῖαν ἐκαρπώσω· ὦ ληστὰ ῥήματι μικρῷ τὸν Οὐρανὸν ὑπανόξας· ὦ ξένην ἐπφθὴν, πρόξενον θησαυρῶν μηχανησάμενος· ὦ ἀνοδὸν Οὐρανοῦ τὸν Σταυρὸν ποιησάμενος· ὦ νομίμου ληστείας τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλε, ὦ ληστεῖαν ἐπαινουμένην διδάξας· ὦ ποθομένην κλοπὴν ὑφηνούμενος“. (Λόγῳ εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευὴν.)

Πόθεν δὲ ἐρανίσθη ὁ ἱερός Κοσμῆς τὸ νόημα ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν δὲν ἐμεταλήφθη; ἦτοι δὲν ἐφαγάθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εὐκαίρως καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν; ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ἐκεῖ γὰρ οὗτος λέγει αὐτολεξεῖ· „Τὸ δὲ ἦν, τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, οὔτε φυτευθὲν ἀπ' ἀρχῆς κακῶς, οὔτε ἀπαγορευθὲν φθορεῶς. Ἀλλὰ καλὸν μὲν ἦν, εὐκαίρως μεταλαμβανόμενον· Θεωρία γὰρ ἦν τὸ φυτὸν, ὡς ἡ ἐμὴ Θεωρία, ἥς μόνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλὲς τοῖς τὴν ἔξιν τελεωτέροις· οὐ καλὸν δὲ τοῖς ἀπλουστεροῖς ἔτι καὶ τὴν ἔφεσιν λιχνότεροις· ὥσπερ οὐδὲ τροφὴ τελεία, λυσιτελὴς τοῖς ἀπαλοῖς ἔτι καὶ δεομένοις γάλακτος“. Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου συναγομεν τέσσαρα πράγματα· πρῶτον, ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἦτον ἀτελής· δεύτερον, ὅτι τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ἦτον νοητὸν· τρίτον, ὅτι τὸ νοητὸν αὐτὸ ξύλον ἐμελλεν ὁ Ἀδὰμ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ εὐκαίρως· ἦτοι ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, ὅταν ἤθελε φθάσῃ εἰς τελειότητα (2)· καὶ τέταρτον, ὅτι τὸ νοητὸν ἐκεῖνο ξύλον δὲν ἦτον καλὸν εἰς τοὺς ἀπλοικωτέρους ἀκόμη ὄντας καὶ ἀτελεστερούς, ὅποῖος ἦτον καὶ ὁ Ἀδὰμ· καθὼς καὶ ἡ τελεία καὶ στερεὰ τροφὴ δὲν εἶναι ὠφέλιμος εἰς τοὺς ἀπαλοὺς καὶ τρυφεροὺς ὄντας, καὶ χρεῖαν ἔχοντας ἀπὸ γάλα.

Οὕτω μὲν ἀναγωγικῶς ἐνόησε τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ὁ Θεολόγος καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ κατ' ἐκεῖνο Θεωρία δὲν συνέφερεν ἀκόμη εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἀτελῆ ὄντα· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος προσθέττει, ὅτι ἂν καὶ αἰσθητὸν νοηθῇ τὸ ξύλον ἐκεῖνο, πάλιν δὲν συνέφερεν εἰς τὸν Ἀδὰμ τότε ἀτελῆ ὄντα, νὰ ἰδῇ ἐμπαθῶς καὶ νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸν ἐκείνου γλυκύτατον καρπὸν· διότι αὐτὸ ἦτον τὸ πλέον ἡδονικώτατον κατὰ τὴν αἰσθησιν ἀπὸ ὅλα τὰ δένδρα τοῦ Παραδείσου· „τελείων γὰρ, φησὶν, ἐστὶ κατ' ἔξιν θείας Θεωρίας καὶ ἀρετῆς, προσο-

„μι“

(1) Σημειώσαι, ὅτι ὁ Δεῖος Ἀναστάσιος ὁ Ἀντιοχείας λόγῳ β'. εἰς τὴν ἑκατὴμερον, λέγει, ὅτι ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος καὶ Παπίας Ἱεραιπόλεως, Εἰρηναῖος τε καὶ Ἰουστίνος καὶ Πάνταινος ὁ Ἀλεξανδρινός, καὶ Κλήμης ὁ Στραματεὺς, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο Καππαδόκαι Γρηγόριοι, ὁ Θεολόγος δηλαδὴ καὶ ὁ Νύσσης πνευματικῶς τὰ περὶ Παραδείσου ἐδωρῆσαν, λέγοντες, ὅτι εἶναι καὶ πνευματικὸς Παράδεισος· ἀλλὰ καὶ ὁ Δεῖος Ἀμβρόσιος σὺν τῷ Δεῖῳ Ἰουστίνῳ, ἀφ' οὗ εἶπον περὶ τοῦ αἰσθητοῦ Παραδείσου καὶ τῶν δένδρων καὶ ὕδατων αὐτοῦ, ὕστερον ἐπιφέρουσι τὰ τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ περὶ θείου καὶ οὐρανοῦ Παραδείσου λόγια (ὅς τις Παράδεισον Θεοῦ ὀνομάζει, ἐν κεφαλ. κη. 13. καὶ λβ. 8. τοῦ Μωσαϊκοῦ Παραδείσου μὴ οὕτως ὀνομαζομένου). Τί δὲ ἐπιφέρουσιν; ὅτι αἰσθητὸν ἐστὶ καὶ διεισδυτικὸν τὸ φάσκεν, καὶ ὅτι ὅλως εἰς ἐνοίαν ἐλθεῖν τὴν μακαρίαν τε καὶ προσκυνητὴν τῆς Θεοῦ Λόγου Θεότητος, σὺν τῷ δεικνύειν ληστῇ εἰς ῥυστόν τε καὶ ὑλικὸν Παράδεισον ἐκείνου· ὥστε ἐκ τῶν λόγων τούτων διδάσκει-

μεθα, ὅτι ἐστὶ καὶ Παράδεισος αἰσθητός, ἐστὶ καὶ νοητός· καθὼς καὶ ὁ Δεῖος Δαμασκηνὸς συνομολογεῖ λέγων „Πλὴν ἐμοὶ γε δοκεῖ, ὅτι ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος αἰσθητός ἐμα καὶ νοητός διδμηιούργητος· οὕτω καὶ τὸ τοῦτου ἱερώτατον τέμενος (ὁ Παράδεισος δηλ.) αἰσθητὸν ἐμα καὶ νοητὸν ἦν, καὶ διπλὴν ἔχον τὴν ἐμφανειάν“. (Βιβλ. β'. κεφ. κε.) Καὶ λοιπὸν εἰς νοητὸν Παράδεισον ἐπέλθεν ὁ ληστής, καθὼς καὶ αὐτολεξεῖ ἐν τῇ Τροπαρίῳ γράφεται, ὅτι ὁ ληστής ἠξιώθη νοητοῦ Παραδείσου.

(2) Καὶ ἴσως ἡ τελειότης τοῦ Ἀδὰμ ἦτον ἡ θεία, ὅπου ἐμελλε νὰ λάβῃ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐκτίσθη. Ὅθεν εἶπεν ὁ Διοφόρος Μάξιμος „Εἰς τοῦτο ἡμᾶς πεποιήκεν ὁ Θεός, ἵνα γενόμεθα Θεοὶ κοινωνοὶ φύσεως (ἦτοι τῆς φυσικῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος) καὶ τῆς αὐτοῦ αἰδιότητος μέτοχοι καὶ ἐκ νόμων αὐτοῦ ἐμοὶ κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θείαν· δι' ἣν πᾶσα τε τῶν ὄντων ἡ σύστασις ἐστὶ καὶ διαμονή, καὶ ἡ τῶν μὴ ὄντων παραγωγή καὶ γένεσις“. (Κεφ. μβ'. τῆς Γ'. Ἑκατοστ. τῶν διολογικῶν.)

„μιλεῖν τοῖς ἡδίστοις κατ' αἵσθησιν, καὶ τὸν νοῦν μὴ ἀπάγειν τῆς πρὸς Θεὸν θεωρίας
 „καὶ τῶν πρὸς ἐκεῖνον ὕμνων καὶ προσευχῶν· ἀλλὰ ταῦθ' ὕλην ποιῆσθαι καὶ ἀφορμὴν τῆς
 „πρὸς Θεὸν ἀνατάσεως“. (Κεφ. μ.θ'. τῶν φυσικῶν.)

„Ὁθεν καὶ σὺ, ἀδελφε, εἰς ἡσὰι φρόνιμος, μάθε μὲ ξένα ἔξοδα: ἦτοι μὲ τὴν πᾶσιν
 τοῦ Ἀδάμ νὰ προφυλάττης τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, ὅπου ἀπαντᾷς
 ἐν τῷ Κόσμῳ· „Πανοῦργος γὰρ (ἦτοι φρόνιμος) ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον, κραταιῶς αὐ-
 „τὸς παιδεύεται“, λέγει ὁ Σολομών. (Παρ. κβ'. 3.) Χάριν παραδείγματος, ἀπαντᾷς
 ἓνα ὡραῖον πρόσωπον; αὐτὸ εἶναι ἓνα ξύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρόσεχε νὰ μὴ θεωρή-
 σης αὐτὸ, ὅχι μόνον περιέργως, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάρεργον· διότι ἐμπαθῆς ὢν, ἔλκεσαι ἀ-
 πὸ τὴν ἐκείνου ἡδονὴν καὶ θανατώνεσαι. Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύει ὁ Σεῖραχ „Ἀπόστρε-
 „ψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφης, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον· „Ἐν κάλ-
 „λει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν“. (Σειρ. θ'. 8.) Ἀκούεις μίαν συμφωνίαν μουσικῶν,
 ἢ Τραγωδίαν ἀσέμνων, ἢ λόγια αἰσχροῦ; αὐτὰ εἶναι ἓνα ξύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρό-
 σεχε, καὶ μὴ σταθῇς νὰ τὰ ἀκούσῃς μὲ προσπάθειαν· ἀλλὰ κλείσον τὰ ὦτά σου, ἵνα μὴ
 ὁ νοῦς σου ἐλκυσθῇ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, καὶ ἀφήσῃ τὴν ἐνθύμνησιν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχει
 χρέος νὰ ἐνθυμᾶται πάντοτε καθε Χριστιανὸς διὰ τῆς προσευχῆς, κατὰ τὸ „ἀδιαλείπτως
 προσεύχεσθε. (ἀ. Θεσσ. ε'. 15.) Εὐρίσκεis εὐῶδη πράγματα; ἀπαντᾷς ἡδονικὰ καὶ τρυφη-
 λὰ φαγητά; βλέπεις ἀπαλὰ καὶ καλλωπισμένα φορέματα; ὅλα αὐτὰ εἶναι ξύλον τῆς
 γνώσεως, καὶ πρόσεχε μὴ ἐπιθυμήσῃς νὰ τὰ ἀπολαύσῃς· διότι ἡ τούτων ἐπιθυμία σὲ
 χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ θανατόνει τὴν ψυχὴν σου.

Μὴ εἴπῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἐγὼ δὲν βλάπτομαι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τοῦ Κόσμου· διότι
 ἐνίκησα τὰ πάθη, ἢ διότι εἶμαι γέρον καὶ ἀσθενής, ὅχι! ἐπεὶ αὐτὸς ὁ λογισμὸς εἶ-
 ναι μία πλάνη καὶ παγὶς τοῦ Διαβόλου, μὲ τὴν ὁποῖαν ζητεῖ νὰ σὲ παγιδεύσῃ καὶ νὰ
 ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν σου. Ἀλλὰ ἔχε πάντοτε ἔμπροσθέν σου παραδειγμα τὸν Ἀδὰμ, καὶ
 συλλογίζου ταῦτα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· ἂν ὁ Ἀδὰμ ὁ χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς, καὶ μὲ τόσα
 χαρίσματα στολισθεὶς, ἦτον ἀκόμη ἀτελής, πῶς ἐγὼ θέλω καυχῆσθαι, ὅτι εἶμαι τέλειος;
 καὶ ἂν ἐκεῖνος ὁ μήπω πάθη δοκιμάσας, ἐμπαθῶς εἶδε καὶ ἔφαγεν ἀπὸ τὸν ἡδονικὸν ἐ-
 κείνου καρπὸν, καὶ οὕτως ἔπεσε, πῶς ἐγὼ ὁ ἐμπαθῆς δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ἀπαθῶς με-
 ταχειρίζομαι τὰ ἡδονικὰ πράγματα τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πίπτω; Ἐκεῖνος πα-
 ρέβη μίαν φοράν καὶ ἔκλειεν εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν· ἐγὼ παραβαίνω κατ' ἐκάστην, καὶ
 δὲν κλαίω οὔτε μίαν φοράν· ἐκεῖνος ἦτον τόσον δυνατὸς καὶ στερεὸς, ὥς κέδρος, καὶ πᾶ-
 λιν ἔπεσε· καὶ ἐγὼ ποῦ ἔμεινα πλέον ἢ σεσαθρωμένη καὶ εὐκολόπτωτος κουκουναρία;
 Διὰ τοῦτο, ἀδελφε, θρήνηι τὴν ἰδικὴν σου ἀσθένειαν, καὶ λέγε μὲ τὸν Ζαχαρίαν „Ὅλο-
 „υξάτω πένθος, διότι πέπτωκε κέδρος“. (Ζαχ. ια'. 2.) (1)

Μάθε δὲ καὶ ἀπὸ τὸν ληστὴν νὰ ἦσαι καὶ σὺ εὐχάριστος, ὅταν πάσχῃς διὰ τὰς ἁμαρ-
 τίας σου, καὶ γνώρισον τὸν Θεὸν ὡς εὐγνώμων. Καὶ ἂν ἐκεῖνος ἐλογίσθῃ μετὰ ἀτόμων διὰ
 σὲ καὶ τὴν ἰδικὴν σου ἁμαρτίαν· σὺ γενοῦ δι' ἐκεῖνον ἔννομος: ἦτοι ἀκολουθεῖς εἰς τὸν Εὐαγγε-
 λικὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσκύνῃς τὸν διὰ σὲ κρεμασθέντα: ἦτοι ὑπόκυφον καὶ γνώ-
 ρισον, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἔφορος πάντων· τοῦτο γὰρ εἶναι ἡ προσκύνησις· καὶ κρεμάμενος:
 ἦτοι τιμωρούμενος ὠφελήσου ἀπὸ τὴν κακίαν: ἦτοι ἢ ἀπὸ τὴν κάκωσιν καὶ τιμωρίαν, ἢ
 καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Πῶς; καὶ μὲ τίνα τρόπον; μὲ τὸ νὰ γνωρίσῃς, ὅτι διὰ τὴν ἁμαρ-
 τίαν σου πάσχεις· καὶ οὕτως ἰλέωσαι τὸν Θεὸν καὶ ἐξαγόρασον τὴν σωτηρίαν σου. Εἰς
 οὕτω κάμῃς, ἀγαπητέ, θέλεις ἔμβῃ εἰς τὸν Παραδείσον, καὶ θέλεις γένῃ συγκληρονόμος
 τοῦ Χριστοῦ καὶ θέλεις ἀπολαύσῃς τὰ αἰώνια ἀγαθά. Ἐμβα δὲ μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦν, ὁδηγὸν
 ποιῶν αὐτόν, καὶ μὲ ἐκεῖνον θεωρῶν τὰ κάλλη τοῦ Παραδείσου· οὕτω σὲ παρακινεῖ νὰ κά-
 μῃς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων „Ἄν συσταυρωθῇς ὡς ληστὴς, ὡς εὐγνώμων τὸν Θεὸν
 „γνώ-

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσα-
 λονίκης ἀπολογεῖται διὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ λέγει ταῦ-
 τα· „Τάχα πολλοὶ τὸν Ἀδὰμ αἰτιῶνται, πῶς εὐ-
 „κόλως τῇ πονηρᾷ συμβούλῃ πεισθεὶς, τὴν Θεῖαν ἡ-
 „δέσπασιν ἐντολὴν, καὶ διὰ τῆς σωματικῆς ἀδυναμίας
 „ἡμῖν τὸν θάνατον προξένησεν· ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ἴσον

„πρὸ τῆς πείρας ἐδελῆσαι γεῦσασθαι θανάσιμον-τινός
 „βοτάνης, ἢ μετὰ τὸ μαθεῖν διὰ πείρας θανάσιμον οὐ-
 „σαν, ἀπὸ ταύτης ποθεῖν ἐσθίειν... Διὸ καὶ σε-
 „ρισσότερον ἡμῶν ἔκαστος, ἢ ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖνος μεμ-
 „πτέος ἐστὶ καὶ κατὰκριτος“ (Ὁμιλ. λεχθεῖσαι
 κατὰ τὴν ἀ. τοῦ Αὐγούστου.)

„γνώρισον* εἰ κακέϊνος μετὰ ἀνόντων ἐλογίσθη διὰ σέ καὶ τὴν σὴν ἀμαρτίαν· σὺ γενοῦ δὲ
 „ἐκείνον ἔννομος* προσκύνησον τὸν διὰ σέ κρεμασθέντα, καὶ κρεμάμενος κέρδανόν τι καὶ πα-
 „ρὰ τῆς κακίας* ὠνησάτω τῷ θανάτῳ τὴν σωτηρίαν* εἰς τὸν Παράδεισον εἰσελθε μετὰ Ἰη-
 „σοῦ, ὥστε μαθεῖν ὡς ἐκπέπτωκας* τὰ ἐκεῖ κάλλη θεάρισον* τὸν γογγυστὴν ἀφες ἀπο-
 „θανεῖν ἔξω μετὰ τῆς βλασφημίας“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.)

Τροπάριον.

„Ράβδου προσπτύσσεται τὸ ἄκρον Ἰωσήφ, ὁ γερησόμενα βλέπων
 „Ἰσραὴλ, τῆς Βασιλείας τὸ κραταῖον, ὅπως συμéξει ὁ ὑπερένδοξος,
 „Σταυρὸς προδηλῶν. Οὗτος γὰρ τοῖς Βασιλεῦσι, τροπαιοῦχος καύ-
 „χημα, καὶ φῶς τοῖς πίστει κράζουσι* ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πα-
 „τέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ ἱερός Κοσμάς τὴν Παλαιὰν ἱστορίαν τοῦ Ἰακώβ, τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως* ἐκεῖ γὰρ λέγεται, ὅτι ὁ Ἰακώβ παρεκάλεσε τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ νὰ ὁμώσει, ὅτι δὲν θέλει ἀφήσει εἰς Αἴγυπτον τὰ λείψανά του, ἀλλ' ἔχει νὰ πάρῃ αὐτὰ καὶ νὰ ὑπάρῃ νὰ τὰ θάψῃ εἰς τὴν χεβρὼν, ὅπου ἦτον ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Σάρρας, καὶ Ἰσαὰκ τοῦ Πατρός του. Ὁ δὲν ὁ Ἰωσήφ ὡμολόγησεν, ὅτι ἔχει νὰ τελειώσῃ τὴν πατρικὴν ἐντολήν. Τούτου χάριν, τόσον ἐχαροποιήθη ὁ Ἰακώβ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ὥστε ἐπροσκύνησε καὶ ἔσκυψεν ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ δηλαδ.). οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἐπὶ λέξεως γράφεται* „Εἰ-
 „πε δὲ (ὁ Ἰακώβ) αὐτῷ (τῷ Ἰωσήφ) ὁμοσόν μοι, καὶ ὡμοσεν αὐτῷ* καὶ προσεκύνησεν
 „Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“. (Γεν. μζ'. 31.)

Μελουργῶν λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος τὴν ἱστορίαν ταύτην, λέγει, ὅτι ὁ Ἰακώβ ὁ μετονομασθεὶς ὕστερον Ἰσραὴλ, ὅστις ἐπρόβλεπεν ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὅπου ἐμελλον νὰ γέ-
 ρουν, αὐτὸς λέγω, τόσον πολλὰ ἔσκυψεν εἰς τὸ νὰ προσκυνήσῃ τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ, ὥστε ἐφθασεν ἢ κεφαλὴ του ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς Βασιλικῆς ράβδου, ὅπου ἐκεῖνος ἐβά-
 σταζεν, τὸ ὅποῖον ἄκρον περιχυθεὶς κατεφίλησεν (1). Ἐφάνερων δὲ μὲ τὴν προσκύνη-
 σιν ταύτην ὁ Ἰακώβ, ὅτι ὁ ὑπερένδοξος καὶ προσκυνητὸς Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ προτυπούμενος, αὐτὸς μέλλει νὰ προσκυνῇται ὑπὸ πάντων, καὶ ἔχει νὰ συνέχῃ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸ κραταῖον τῆς Βασιλείας* ἦτοι τὴν κραταῖαν Βασι-
 λείαν τῶν Χριστιανῶν (2). Ἐπειδὴ εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ ὀρθοδόξους Βασιλεῖς, δὲν εἶ-
 ναι καύχημα νικητικὸν τὰ πλήθη τῶν στρατευμάτων, οὔτε τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται, οὔτε αἱ τόσαι καὶ τόσαι μυριάδες ἱππῶν πολεμικῶν, ὅχι! ἀλλ' εἶναι καύχημα νικητικὸν εἰς αὐτοὺς, οὗτος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου* εἰς δὲ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς αὐτὸς εἶναι φῶς. Ὁ δὲν εἶπεν ὁ Χρυσόστομος θαυμαστικῶς „ὦ πάθους λαμπρότης! ὦ Σταυροῦ φαιδρότης!
 „ἥλιος σκοτίζεται καὶ ἄστρα πίπτει, ὥσπερ φύλλα, ὁ δὲ Σταυρὸς πάντων ἐκείνων φανό-
 „τερον διαλάμπει, ὅλον κατέχων τὸν Οὐρανόν“. (λόγῳ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας) Φῶς δὲ ὡς ὁ Σταυρὸς φωτίζει τὸν νοῦν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διερατικὸν αὐτὸν ἀπεργάζεται* οἱ

τινες

(1) Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος δὲν ἠξεύρω πῶς λέ-
 γει, ὅτι ὁ Ἰακώβ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς
 ράβδου τοῦ Ἰωσήφ, ὅταν, ἐρχομένου τοῦ Ἰακώβ εἰς
 τὴν Αἴγυπτον, ἐββήκεν ὁ Ἰωσήφ ἐξω τῆς Αἴγυπτου
 εἰς συνάντησιν τοῦ Πατρός του, βαστάζων τὴν Βασι-
 λικὴν ράβδον τε* ἡ δὲ γὰρ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ Γραφή.
 (2) Ὁ δὲ Εὐσεβίος λέγει, ὅτι μὲ τὴν ράβδον
 ἐφάνερων ὁ Ἰακώβ τὸ σκῆπτρον τῆς Βασιλείας τοῦ

Ἐφραίμ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, τὸ ὅποῖον ἐμελλε νὰ
 προσκυνῇ ἀπὸ τὰς δέκα φυλάς ἐν τῇ Σαμαρίᾳ.
 Καὶ ὁ Θεοφύλακτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ „προσκυνῇσιν
 „ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“ ἐν τῇ α'. Κεφ.
 τῆς πρὸς Ἑβραίους, Στίχ. 21. λέγει, ὅτι ὁ Ἰακώβ
 προσκυνῆσας τὸν Ἰωσήφ, ἐπροσκύνει τὴν προσκύνη-
 σιν, ὅπου ἐμελλον νὰ κάμουν εἰς τὸν ἐκ τοῦ Ἰωσήφ
 γνησθέντα Ἐφραίμ αἱ δέκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ.

τινες Χριστιανοὶ φωνάζουν με πίστιν, εὐλογοῦντες τὸν ὑπερύμνητον Δεσπότην Χριστὸν, τὸν διὰ τοῦ Σταυροῦ τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰς αὐτοὺς χαρισάμενον.

Ὁ μὲν οὖν ἱερός Κοσμάς οὕτως ἐνόησε τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῆς Γραφῆς, τὸ περὶ Ἰακώβ εἰρημένον, ὅτι προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ δηλ.). ἄλλοι δὲ Πατέρες, οἷον ὁ Γεννάδιος, ὁ Θεοδώριτος, καὶ ἐκ μέρους ὁ Εὐσέβιος, ἄλλως ἐνόησαν τὴν ἱστορίαν ταύτην· ἐπιστηριχθέντες γὰρ ἐπάνω εἰς τὴν αὐτοῦ ἀντανυμίαν, καὶ νοήσαντες αὐτὴν ὡς σύνθετον, ἀντὶ εαυτοῦ, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ χαροποιηθεὶς διὰ τὴν ἀνωθεν μετ' ὅρκου ὑπόσχεσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, ἠθέλησε διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὸν προσκυνῆσιν· διότι δὲν ὑπέφερε τὴν προσκυνῆσιν κοιτόμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον γέρον καὶ κληνῆρης ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, τούτου χάριν ἐπῆρε τὴν ράβδον του, καὶ ἀκουμβίσας ἐπάνω εἰς αὐτήν, ἐκλινε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῆς ράβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ἰδικῆς του, καὶ οὕτω προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ. Ὅθεν ἐπληρώθη τὸ ὄραμα, ὅπου εἶδεν ὁ Ἰωσήφ, ὅτι ἐπροσκύνησεν αὐτὸν ὁ ἥλιος· ἦτοι ὁ Πατήρ του Ἰακώβ. Ὅλη λοιπὸν ἡ διαφορὰ τῆς μιᾶς γνώμης καὶ τῆς ἄλλης ἐστάθη ἡ ἀντανυμία αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ πνεῦμα αὐτῆς· διότι ὁ Κοσμάς καὶ ὁ Εὐσέβιος, ὡς ἀπλῆν αὐτὴν νοήσαντες διὰ φιλοῦ πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ· οἱ δὲ ἄλλοι σύνθετον ταύτην νοήσαντες διὰ δασέος πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ, ἀκουμβίζων εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς ράβδου αὐτοῦ, ἥγουν τῆς ἰδικῆς του.

Ἄρμποτε δέ, ἀδελφε, καὶ εἰς ἐσὲ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου φῶς νοητὸν, φωτίζων μὲν τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν σου μετὰ τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας γνώσεως καὶ σοφίας, θέλων δὲ καὶ γλυκαίνων τὴν καρδίαν σου μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς περ γὰρ ὁ πύρινος ἐκείνος καὶ φωτεινὸς στύλος, ἀδήγει τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ πλανηθοῦν εἰς τὴν στρατάν· οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἐδόθη εἰς ἐσὲ, Χριστιανέ, διὰ τὴν νὰ σε φωτίξῃ καὶ νὰ σε ὀδηγῇ μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς παρουσίας ζωῆς, καὶ νὰ μὴ σε ἀφίγῃ νὰ πλανηθῇς εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρτίας· ἀγάπα ὁμῶς καὶ σὺ τὴν σπουδὴν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ τὸ νὰ σπουδῇς τὸν Σταυρὸν; ἀκουσον· ἐκεῖνοι ὅπου ἀποφασισθῶν ἀπὸ τὸν Κριτὴν διὰ τὴν παλουκωθῶν, αὐτοὶ βαστάζουν τὸ παλοῦμι εἰς τὸν ὁμόντων, καὶ πηγαίνουν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης λυπηροὶ, σκυθρωποὶ, ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν, καὶ νεκροὶ ὄντες περισσότερον πάρεξ ζωντανοί. Οὕτω παρομοιάζεις καὶ σὺ, ἀδελφε· διὰ τὸτο βαστάζων βαστάζε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ περιπάτει εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν λυπηρὸς, σκυθρωπὸς, θλιβόμενος, κακοπαθὼν, νεκρωμένος τῷ Κόσμῳ, ὡς εἰάν τρέχῃς εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ὅπου ἔχουν νὰ σε σταυρώσω. Ἄν οὕτω κάμῃς, ἔχεις νὰ λέγῃς μετὰ τὸν Παῦλον, „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὶ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὸ οὐ ἔμοι Κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ“. (Γαλ. 5. 14.) Ἐάν ὁμῶς οὕτω δὲν κάμῃς, ἤξευρε, ὅτι δὲν εἶσαι ἄξιος τοῦ Κυρίου· καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπεφάσισεν, „Ὅς οὐ λαμβάνει τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος“. (Ματθ. 1. 38.)

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Εὐλογεῖτε παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι, δημιουργοὶ Πατέρα Θεόμ·
„ὕμνεῖτε τὸν συγκαταβάμτα Λόγον, καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετα-
„ποιήσαντα· καὶ ὑπερυψοῦτε τὸ πᾶσι ζωὴν παρέχον, Πνεῦμα πα-
„νάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυσὶς καὶ περιέργως ἐμελούργησε τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ ἱεράρχης καὶ σοφὸς Κοσμάς· διότι ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ ὁγδόῃ τούτων Ὡδὴ παρακινουσιν ὅλα τὰ κτίσματα εἰς ὕμνον

ὕμνον Θεοῦ, „εὐλογεῖτε, λέγοντες, καὶ ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε τὸν Κύριον“· τοῦτου χάρις καὶ ὁ ἱερός Μελωδὸς παρακινεῖ ἀντιστρόφως τοὺς τρεῖς Παῖδας εἰς τὸν αὐτὸν ὕμνον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκεῖνο ὅπου οἱ τρεῖς Παῖδες ἐποίησαν πρὸς τὰ ἄλλα κτίσματα, τοῦτο ποιεῖ ὁ Ἀσματογράφος οὗτος πρὸς τοὺς τρεῖς Παῖδας· μᾶλλον δὲ, αὐτὸς ἐμιμήθη καὶ εἰς τοῦτο αὐτούς· διότι, καθὼς οἱ ἴδιοι τρεῖς Παῖδες παρακινουσι τὸν ἑαυτὸν τὸν εἰς τὸ νᾶ ὑμνοῦσι τὸν Θεόν, λέγοντες „εὐλογεῖτε Ἀναγία Ἀζαρία καὶ Μισαήλ τὸν Κύριον“ οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Μελωδὸς παρακινεῖ εἰς ὕμνον αὐτοὺς διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου.

Πάλιν, ἐπεὶ οἱ τρεῖς Παῖδες εἶναι ἰσαριθμοὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς εὐρὼν τὰ τρία ταῦτα ῥήματα ἀναφερόμενα ἐν τῇ ὁδῷ τούτων Ὡδῇ: ἦτοι τὸ, εὐλογεῖτε, τὸ, ὑμνεῖτε, καὶ τὸ, ὑπερυψοῦτε, τὸ μὲν εὐλογεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν Θεόν καὶ Πατέρα, τὸν προκαταρκτικῶς Δημιουργὸν ὄντα τοῦ Παντός· τὸ δὲ ὑμνεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν τοῦ Πατρὸς μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον, ὅστις συγκατέβη εἰς τὴν κλῆμον καὶ μετέβαλεν εἰς δρόσον τὸ πῦρ· τὸ δὲ ὑπερυψοῦτε ἀπέδωκεν εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δίδει ζωὴν εἰς ὅλα τὰ ζωντανὰ κτίσματα· ὅποια εἶναι οἱ Ἄγγελοι, οἱ Ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ· διότι καὶ τὰ φυτὰ ζωὴν ἔχουσι καὶ ψυχὴν θρεπτικὴν, αὐξητικὴν καὶ γεννητικὴν τοῦ ὁμοίου. Ὡθεν καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ζῶντα ταῦτα ὀνομάζει.

Ἀλλ' ἂν καὶ τὰ τρία ταῦτα ῥήματα οἱ τρεῖς Παῖδες τὰ ἀποδίδουσιν εἰς ἓνα πρόσωπον, τὸ τοῦ Πατρὸς δηλαδὴ, ὅπερ καὶ Κύριον ὀνομάζουσιν· φησὶ γὰρ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας“· (Αἴν.) (1). ὁ Θεὸς ὅμως Κοσμᾶς διεμοίρασε ταῦτα εἰς τὰ τρία Θεαρχικὰ πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις τῆς μιᾶς Θεότητος. Ἐποίησε δὲ τοῦτο, ὅχι διότι εἰδικῶς καὶ μετ' ἐξχωριστὸν τρόπον ἀποδίδονται τὸ μὲν εὐλογεῖτε, τῷ Πατρί, τῷ δὲ ὑμνεῖτε, τῷ Υἱῷ, καὶ τὸ ὑπερυψοῦτε, τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· ἀπαγε τῆς τοιαύτης φρενοβλαβείας! διότι κοινὰ καὶ εἰς τὰ τρία ὑπερούσια πρόσωπα τῆς μακαρίας Θεότητος εἶναι, καὶ ἡ εὐλογία καὶ ὁ ὕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις· ἀλλ' ἐποίησε τοῦτο, ἓνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι οἱ Παῖδες οἱ εὐλογούντες καὶ ὑμνοῦντες καὶ ὑπερυψοῦντες τὸν Κύριον, ἦτον τρεῖς τῷ ἀριθμῷ, καὶ ἀκολουθῶς ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν ἐδοξολογεῖ μετ' ἓνα ἐξχωριστὸν ῥήμα ἐν πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ἦτον ἰσαριθμοὶ· τὸ δὲ κυριώτερον αἷτιον τούτου ἐστάθη, διότι ἐν τῇ Ὡδῇ ταύτῃ τῶν τριῶν Παίδων ἔβλεπεν ὁ ἱερός Μελωδὸς, ὅτι ἀναφέρονται καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Βασιλικωτάτης Θεότητος.

Ὁ μὲν γὰρ Πατὴρ ἀναφέρεται διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ, Κύριος καὶ τοῦ, Θεός· φησὶ γὰρ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“· καὶ πάλιν „Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράχ, Μισαχ, καὶ Αὐδεναγὰ ἐπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου καὶ περιπατοῦν ἐν μέσῳ τῆς φλόγος ὑμνοῦντες τὸν Θεόν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον“· (Δαν. γ'. 23.) ὁ δὲ Υἱὸς ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀγγέλου· „Ὁ δὲ Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κλῆμον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου“ (Αἴν. 25.)· ὁ γὰρ Ἀγγελος οὗτος δὲν ἦτον ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς Ἀγγέλους, ἀλλ' ἦτον ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος, ὅς τις διὰ τῆς συγκαταβάσεώς του ταύτης ἐπρομήνυε τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς γεννησομένην κατάβασιν. Ὡθεν καὶ Ναβουχοδονόσορ Υἱὸν Θεοῦ ὀνόμαζεν αὐτὸν, λέγων „Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; ὁ δὲ ἐγὼ, ὁ ῥῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθορά οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς· καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τιτάρτευ ὁμοία Υἱῷ Θεοῦ“· (Δαν. γ'. 24.) Οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἐν τῇ βάρῃ φανείς Ἀγγελος πρὸς τὸν Μωϋσῆν, αὐτὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν εἰδεί Ἀγγέλου καταβάς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίῳ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀγγελος ὁ ρυόμενος τὸν Ἰακώβ ἐκ πάντων τῶν κακῶν, (Ἐξ. μὴ. 15.) ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ὁ Θεὸς Λόγος ἦν ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον ἀναφέρεται ἐν τῇ Ὡδῇ διὰ τῶν λόγων τούτων „Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον“· (26.) Ὡθεν ὁ ἱερός Κοσμᾶς βλέπων ἀνα-
φρό-

(1) Ὁ δὲ πτωχὸς Πρόδρομος δίδει, ὅτι Κύριον ὀνομάζουσιν οἱ τρεῖς Παῖδες, σὴν μίαν φύσιν καὶ οὐσίαν καὶ μοναρχίαν τῆς Θεότητος.

φερόμενα ἐν τῇ Ὠδῇ καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μοναρχικωτάτης Τριάδος, δὲν ὑπέφερε νὰ ὑμνῆται ἐν τῇ Ὠδῇ τὸ ἐν μόνον πρόσωπον· ἀλλ' ἀναλόγως ἐμοίρασεν εἰς τὸ καθ' ἓν πρόσωπον τὸ ἐν ῥῆμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω· ἵνα καὶ τὰ τρία, ὡς ὁμοούσια καὶ λυτρώσαντα τοὺς Παῖδας ἐκ τῆς καμίνου δοξολογῶνται. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας ὁγδὸς ἐπρόσθεσε τὰ λόγια ταῦτα „Εὐλογοῦμεν „Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα τὸν Κύριον“ (Οὐ γὰρ τῶν τριῶν Παίδων ταῦτά εἰσι), βλέπουσα καὶ αὕτη, ὅτι ἀναφέρονται ἐν τῇ Ὠδῇ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μιᾶς Θεότητος.

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ, ἀπὸ τοῦ Τροπάριον τοῦτο; τὸ νὰ εὐχαριστῇς καὶ δοξολογῇς τὸν Θεὸν πάντοτε, διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ὅπου κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους σοὶ ἔδωκε. Καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἔπαυον ἀπὸ τοῦ νὰ εὐχαριστοῦν καὶ δοξολογοῦν τὸν Θεόν, διότι τοὺς ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν καμίνον τοῦ πυρός· καὶ ὅχι μόνον αὐτοὶ ἐδοξολόγουν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ κτίσματα ἐπαρακίνησαν εἰς τὸ νὰ δοξολογοῦν καὶ αὐτὰ μὲ αὐτούς· οὕτω καὶ σύ, ἀδελφέ, πρέπει μὲν νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεὸν εἰς κάθε πρᾶγμα, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου, τὴν λέγουσαν „Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε“ (ἀ. Θεσσ. ε'. 18.) ἐξαιρέτως δὲ πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστῇς, ὅταν τύχῃ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ κανένα κίνδυνον καὶ πειρασμόν, ἢ νὰ σοὶ χάρισῃ καμμίαν ἐξαίρετον εὐεργεσίαν· „Ἐξομολογήσεται σοι γὰρ, λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν, (ἥτοι θέλει δοξολογήσει καὶ εὐχαριστήσῃ ὁ ἄνθρωπος) ὅταν ἀγαθῶν αὐτῷ“ (Ψαλ. μί. 19.) Οὕτως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὐχαρίσκει πάντοτε· ὅθεν ἔλεγεν „εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε“ (ἀ. Κορ. ἀ. 4.) οὕτως ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ πάντοτε ταῦτα τὰ ἀξιωμακόμενα καὶ εὐχαριστικά λόγια, „Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν· οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο ἐπιλέγων αἰεὶ ἐπὶ πᾶσι μοι τοῖς συμβαίνουσιν“ (Ἐπιστ. ια'. πρὸς Ὀλυμπιάδα) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἔλεγεν „Ἀρίστη, εὐεργεσίας φυλακὴ, ἡ τῆς εὐεργεσίας μνήμη καὶ ἡ διηνεκής εὐχαριστία“· οὕτως ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος μιμούμενος τὸν Θεὸν Χρυσόστομον ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω ἐκείνου λόγια. Ἐὰν οὕτως εὐχαριστῇς, ἀγαπητέ, τὸν εὐεργέτην σου Θεόν, ὅχι μόνον δὲν θέλεις δείξει ἀχαριστίαν εἰς αὐτόν, ἢ ὅποια κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστίνον δὲν ἀρέσκει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοίς, διὰ τὴν εὐχαριστίαν σου θέλεις παρακινήσει τὸν Θεὸν νὰ σοὶ χάρισῃ χαρίσματα μεγαλῆτερα ἀπὸ τὰ πρότερα, ὅπου σοὶ ἐχάρισε· καθὼς λέγει ὁ ἁγίος Ἰσαάκ „ἡ Εὐχαριστία τοῦ λαμβάνοντος, ἐρεθίζει τὸν δίδοντα, τοῦ δοῦναι δωρήματα, μαιζότερα τῶν προτέρων“ (Λόγ. λ'. σελ. 186.)

Τροπάριον.

„Υψομέμου ξύλου, ῥαυτισθέμτος ἐν αἵματι, τοῦ σαρκωθέμτος Λόγου Θεοῦ, ὑμνεῖτε αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις, βροτῶν τὴν ἀμάκλῃσιμ ἑορτάζουσαι. Λαοὶ προσκυρεῖτε Χριστοῦ τὸν Σταυρὸν, δι' οὗ τῷ Κόσμῳ ἀμάστασις εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ὁ ἱερὸς Κοσμάς τοὺς τρεῖς Παῖδας διὰ νὰ ὑμνοῦσι τὴν ἁγίαν Τριάδα· ἀκολουθῶς καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον παρακινεῖ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἄνθρώπους νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· καθότι καὶ ἐν τῇ ὁγδῇ Ὠδῇ καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἄνθρωποι παρακινουῦνται εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· „Εὐλογεῖτε γὰρ, φησὶν, Ἄγγελοι Κυρίου τὸν Κύριον· καὶ εὐλογεῖτε Υἱοὶ τῶν Ἀνθρώπων τὸν Κύριον. Λέγει λοιπὸν ἐπὶ λέξεως· σήμερον ὅπου ὑφόνεται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ἐρραντίσθη μὲ τὸ θεόρρυθτον αἷμα τοῦ σαρκωθέμτος Λόγου Θεοῦ, ἐσεῖς μὲν αἱ Δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν· ἥτοι οἱ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς κατοικῶντες ὑπερνόσμοι Ἄγγελοι, ὑμνεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Θεὸν τὸν οὕτως εὐδοκήσαντα, καὶ διὰ τῆς δοξολογίας ταύτης ἑορτάζετε τὴν ἀνακάλεσιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν Ἀνθρώπων, ὡς φιλάδελφοι καὶ φιλάνθρωποι. Διὰ τοῦτο γὰρ

γὰρ ὁ Κύριος ἐκάλεσεν αὐτοὺς, διὰ τὰ εὐφρανθῶν εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς· ἦτοι τῆς ἀπολλυμένης φύσεως τῶν Ἀνθρώπων· „εὐροῦσα γὰρ, φησὶν, ἡ γυνὴ τὴν „δραχμὴν συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ γείτονας, λέγουσα συγχάριτέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν „δραχμὴν, ἣν ἀπώλεσα“. (Λουκ. ιε΄ 9.) Φίλοι δὲ καὶ γείτονες εἶναι αἱ Ἀγγέλαι καὶ Δυνάμεις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, λέγοντα „Καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε τὴν Βασιλικὴν, „καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῷ Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὐρέσει, καὶ κοινωνοὺς ποι- „εῖται τῆς εὐφροσύνης, ὥς καὶ τῆς οἰκονομίας μυστίδας πεποίητο“. (Λόγ. εἰς τὰ Γενέ- „θλια) καὶ ἀλλαχοῦ „Πείθομαι γὰρ αὐτὰς συνεορτάζειν καὶ συμπανηγυρίζειν ἡμῖν“· καὶ παρακάτω λέγει ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς „Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν „Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι“. (Αὐτόθ. 10.)

Οὐ μόνον δὲ λέγει, ἐσεῖς οἱ Ἀγγελοι ὑμνεῖτε, ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ Χριστιάνοι λαοὶ προσκυνεῖτε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἔγινεν εἰς τὸν Κόσμον· ἦτοι εἰς ἐσᾶς τοὺς Ἀνθρώπους, ἀνάστασις καὶ ἀνάπλασις εἰς τοὺς αἰῶνας· ἦτοι αἰώνιος· ὅσοι γὰρ ἔχουν τὰ ἀναστῆναι, πάντοτε εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας μέλλουν νὰ ᾔναι ἀναστη- μένοι. Δύναται δὲ τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας νὰ συναφθῇ καὶ μετὰ τὸ ἀνωτέρω ὑμνεῖτε, καὶ μετὰ τὸ, προσκυνεῖτε· ἦτοι ὑμνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, προσκυνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, κατὰ σχῆμα ὑπερ- βατὸν καὶ παρένθεσιν· ἵνα διὰ τοῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας, δηλωθῇ, ὅτι εἶναι Ὡδὴ ὁδοῦ, ἥς ἐν τῷ τέλει τίθεται τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀτοπον γὰρ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, οἱ μὲν Ἀγγε- λοι νὰ ὑμνοῦσι διὰ τὴν τῶν Ἀνθρώπων ἀνάπλασιν· οἱ δὲ Ἀνθρώποι οἱ τὴν ἀνάπλασιν λαβόντες, νὰ μὴ προσφέρουν ὕμνον εἰς τὸν Θεόν. Τοῦτο γὰρ εἶναι ὁμοιον, ὥς ἐάν τις ἰατρεὺς τινὰς ἀπὸ θανατηφόρου ἀσθενείαν· καὶ οἱ μὲν φίλοι τοῦ ἰατρευθέντος νὰ χαί- ρουν καὶ νὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν ἐκείνον θεραπεύσαντα ἰατρόν· ὁ δὲ ἰατρεὺς νὰ μὴ αἰσθάνεται τὴν ἰατρείαν καὶ σωτηρίαν, ὅπου ἔλαβε, καὶ οὔτε νὰ χαίρῃ, οὔτε νὰ ἀποδίδῃ τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὸν ἰατρόν.

Φανερόν δὲ εἶναι εἰς ἐσᾶ, ἀγαπητέ, τὸ ἀφέλιμον νόημα, ὅπου ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι καὶ σὺ πρέπει νὰ ὑμνῇς καὶ νὰ δοξολογῇς ἀκαταπαύστως τὸν Δεσπότην Χριστόν. Αὐτὸς γὰρ διὰ μέσου τοῦ παναγίου αἵματός του, τὸ ὁποῖον ἔχυσεν ἐπ’ αὐ- τὸν εἰς τὸ σήμερον ὑψούμενον ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀπὸ τὰς παναγίας του χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκίρατόν του πλευράν, ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπέραν σταλαγματίαν, αὐτὸς, λέγω, διὰ μέσου τοῦ παναγίου αὐτοῦ αἵματος, ἀνέπλασεν ὅλον τὸ γένος τῶν Ἀνθρώπων, καὶ μαζὶ μετὰ ὅλους ἀνέπλασε καὶ ἐσᾶ. Καὶ καθὰς ὁ καλούμενος ὁπός· ἦτοι τὸ ὀλίγον γάλα τῆς συκῆς, βαλλόμενον μέσα εἰς τὸ πολὺ γάλα τῶν προβάτων πηθεῖ αὐτὸ καὶ στε- ρεοῖ καὶ τυρὶ ἀπεργάζεται· ὅθεν πολλοὶ ἀντὶ πνιγῆς μεταχειρίζονται τοῦτο· οὕτω καὶ αἱ ῥανίδες τοῦ ζωηροῦ αἵματος τοῦ Κυρίου αἱ ἐκχυθεῖσαι ἐν τῷ Σταυρῷ, ἀνέπλασαν ὅλον τὸν Κόσμον καὶ ἐστερέωσαν αὐτὸν εἰς τὴν Θεογνωσίαν καὶ ἀρετὴν, ὥς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδὲν δὲ, οἶον τὸ θαῦμα τῆς ἐμῆς σωτηρίας· ῥανίδες αἵματος ὀλίγαι κόσμον „ὅλον ἀναπλάττουσαι, καὶ γίνονται, καθάπερ ὁπὸς γάλακτι, πᾶσιν Ἀνθρώποις, εἰς ἐν „ἡμᾶς συνδέουσai καὶ συνάγουσαι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.) Ὅθεν ὅσαις φοαῖς βλέπεις τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστόν ἐν τῷ Σταυρῷ αἵματοκυλισμένον, καὶ τετρωμένον ἔχοντα χεῖρας πόδας καὶ πλευράν, λέγε μετὰ θερμὴν ἀγάπην πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ ἐρωτικά λόγια, ὅπου ἔλεγε πρὸς αὐτὸν μία εὐλαβὴς ψυχὴ· „Οὐ θέλω ἄτρωτος εἶναι, ὅρῳ σε τετρωμένον“. (Παρά τῇ Ἀσφαλεῖ ὁδηγίᾳ).

Προσκύνει δὲ καὶ σὺ εὐλαβῶς μαζὶ μετὰ ὅλους τοὺς λαοὺς, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου τὸν πανσεβάσμιον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἡ ἀνάστασις ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ ἀκολου- θῶς ἔγινε καὶ ἡ ἰδική σου ἀνάστασις· ἀνάστασις ὁμῶς ἐνδοξος· ἀνάστασις λαμπρά· καὶ ἀνάστασις, ὅπου ἔχει νὰ σὲ κάμῃ κατὰ χάριν Θεόν· εἰς μέχρι τέλους ἐπιμείνης ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ. Ὅθεν ὅσαις φοαῖς προσκυνεῖς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, μὴ παύῃς ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃς καὶ σὺ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν ὁ ἅγιος μάρτυς Θεό- δωρος ὁ ἐν Πέργῃ, ὁ κατὰ τὴν δεκάτην ἐνάτην τοῦ Ἀπριλλίου εορταζόμενος, ὅταν εἶδε τὸν Σταυρὸν ἐμπνηγμένον εἰς τὴν γῆν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ σταυρωθῇ· „Χαίροις „Σταυρε, καύχημα τῶν Χριστιανῶν· χαίροις λυτρωτὰ ἀμαρτωλῶν, στερέωμα δικαίων, ἀλί- „μαξ οὐράνιε, Προφητῶν κήρυγμα, φωστὴρ ἐσκοτισμένων, κήρυξ ἀληθινῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ „παθῶν, τῶν Πιστῶν ἡ ἀνάστασις, τῶν νεκρῶν ἡ ἀφθαρτος πηγὴ· διὰ σοῦ οἱ προσερχόμε-

„νοι ζωὴν αἰώνιον κληρονομοῦσι· πρόσδεξαί με ἐν ἰλαρότητι· ὅπως τὸν ἐν σοὶ κρεμασθέντα σαρκὶ Θεὸν ἄφθαρτον, δοξάσω εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν“ (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ).

Τροπάριον.

„Γηγενεῖς παλάμαις οἰκονόμοι τῆς χάριτος, Σταυρὸν οὐ ἔστι Χριστός ὁ Θεὸς ὑψοῦτε ἱεροπρεπῶς, καὶ λόγχην Θεοῦ Λόγου σῶμα ἀντιτορήσασα· ἰδέτωσαμ' Ἐθνη πάντα τὸ σωτήριο τοῦ Θεοῦ, δοξάζοντα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ μακρύνει ὁ ἱερός Κοσμάς ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ὡδὴν τῶν τριῶν Παίδων. Ὅθεν, καθὼς ἐκεῖνοι ἔλεγον, „Εὐλογεῖτε Ἱερεῖς Κυρίου, δέλοι Κυρίου τὸν Κύριον“ οὕτω καὶ οὗτος ἐδῶ προσκαλεῖ τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν πανηγύριν τῆς Ὑψώσεως, καὶ παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ὑψώσουν τὸν τίμιον Σταυρὸν, οὕτως ἐπὶ λέξεως φράζων· ὡς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, οἵτινες κατὰ μὲν τὴν φύσιν εἶσθε γηγενεῖς· ἦτοι πλασμένοι ἀπὸ τὴν γῆν· κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα εἶσθε οἰκονόμοι τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος· οὕτω γὰρ ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων σὰς ὀνομάζει λέγων, „Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς αὐτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος τοῦ Θεοῦ“ (ἀ. Πετ. δ΄. 10.) καὶ ὁ Παῦλος δὲ οἰκονόμους Μυστηρίων σὰς καλεῖ· (ἀ. Κορ. δ΄. 10.) ἐσεῖς, λέγω, οἱ Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, ὑψοῦτε μὲ τὰς παλάμας· ἦτοι μὲ τὰς χεῖράς σας (τοῦ μέρους ἀντὶ τοῦ ὅτε λαμβανομένου κατὰ συνειδοχὴν) ἱεροπρεπῶς· τούτεστι σεβασμίως καὶ μὲ κάθε εὐλάβειαν, καθὼς εἶναι πρέπον εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς νὰ τιμῶσι τὰ ἅγια ὡς ἅγιοι. Ποῖον δὲ ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς; τὸν τίμιον Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐστάθη Χριστὸς ὁ Θεός, καρφωθεὶς ἐν αὐτῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· ἢ μὲ τὸ, ἔστι, φανερόν· ὁ Μελωδὸς τὸ ὑποπόδιον, τὸ ὁποῖον ἦτον ξύλον ξεχωριστὸν καρφωμένον μὲ τὸν Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐβάλλθησαν οἱ πόδες τοῦ Κυρίου· διὰ νὰ καρφωθοῦν δυνατώτερα· καθὼς γράφει ὁ Θεὸς Εἰρηναῖος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος· καὶ οὕτως ἐπληρώθησαν τὰ προφητικά ἐκεῖνα, τὸ „Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ“ (Ψαλ. 134. 5.) καὶ τὸ „Προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ“ (Ψαλ. 134. 7.)

Μαζὶ δὲ μὲ τὸν Σταυρὸν ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην, ἡ ὁποία ἀντιτόρησεν· ἦγουν ἐπερόνησε καὶ ἐτρύπησε τὸ Θεοῦπρόστατον σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὑψώσεως γὰρ καὶ προσκυνήσεως καὶ πάσης τιμῆς εἶναι ἄξια, ὅχι μόνον ὁ Σταυρός, ἀλλὰ καὶ ἡ λόγχη, καὶ ὁ κάλαμος, καὶ ὁ σπόγγος, καὶ οἱ ἥλοι, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα συνήργησαν καὶ ὑπηρετήσαν εἰς τὰ πάθη τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος Χριστοῦ, ὡς ἁγιασθέντα διὰ τῆς ἐπαφῆς τῆς παναγίας καὶ Θεοῦπροστάτου αὐτοῦ σαρκὸς (1). Ἄς ἰδοῦν δὲ καὶ τὰ Ἐθνη τὰ ἐσκοτισμένα ἀπὸ τὸ σκοτὸς τῆς ἀγνοίας, τὸ σωτήριο τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἔλαμψεν εἰς τὸν Κόσμον διὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ ἄς δοξάσουν αὐτὸ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, κατὰ τὸν Πρωχὸν Πρόδρομον, ἀπὸ τὸν δίκαιον Συμεὼν τὸν Θεοδόχον, ὅς τις βλέπων καὶ βασιτάζων τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐν ταῖς ἀγκάλας του τεσσαρακονθήμερον

(1) Συμφώνως δὲ εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός „Προσκυνήτεον τοὺς ἥλους, τὴν λόγχην, τὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ ἱερά αὐτοῦ σκηνώματα, ἅτινά εἰσιν ἡ φατνη, τὸ σπηλαῖον, ὁ Γολγοθᾶς, ὁ Σταυρός, ὁ ζωοποιὸς τάφος, ἡ Σιών τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἀκρόπολις, καὶ τὰ ὅμοια, ὡς φησὶν ὁ Θεὸς· πάντα Δαβὶδ“· ἐξελειφόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ· προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν

οἱ πόδες αὐτοῦ“. Ὅτι δὲ τὸν Σταυρὸν λέγει, δηλοῖ τὸ ἐπόμενον „Ἀνάστηθι Κύριε, εἰς τὴν ἀναπαύσιν σου“· ἐπεὶ γὰρ τῷ Σταυρῷ ἡ Ἀνάστασις· εἰ γὰρ τῶν ἐρμηνεύων ποδητὸν οἶκος, καὶ κλίνη, καὶ περιβόλαιον, πόσω μάλλον τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος, δι' ὧν καὶ σωσάμεθα“; (Βιβλ. Δ΄. κεφ. πη. τοῦ Θεολογικοῦ).

ροι νήπιον, εἶπε μετὰ χαρᾶς ταῦτα τὰ λόγια, „Εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου“· καὶ ἐξηγῶν τί ἦτον αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου, λέγει ἀπολούθως „Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν“, „Εἴδων“· (Λουκ. β'. 30.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ ἱερός Κοσμάς λέγει, ὅτι τὰ Ἑθνη ἀποκαλυφθέντα: ἦτοι ἀποβαλόντα τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας, ἃς ἰδοῦν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: τὸν Σταυρὸν δηλαδὴ, καὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ, ἃς ἰδοῦν τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ ὑψωθέντα, καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων συνανυψώσαντα. Φαίνεται δὲ ἀρμοδιώτερον, ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα, „Εἶδον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“· (Ψαλ. 135. 5.)

Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ ἱερός Κοσμάς, τὸ „Ἰδέτωσαν Ἑθνη πάντα τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ“ διὰ τὴν φανερώσιν τὴν ἱστορίαν, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως, κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ λαὸς τῶν Χριστιανῶν ἐξήτει νὰ προσκυνήσῃ καὶ νὰ ἀσπασθῇ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, κατὰ προηγούμενον λόγον δὲν ἐδύνετο δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποδομένου διὰ τὸ πολὺ πλῆθος· τούτῳ χάριν ἐζήτησαν κατὰ λόγον δεύτερον νὰ ἀξιώθωσιν νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ Σταυροῦ. Ὅθεν ὁ τότε Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριος, ἀναβὰς ἐπάνω εἰς τὸν ἄμβωνα ἐσήκωσεν ὑψηλὰ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸν κοσμοπόδητον Σταυρὸν, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν φανερῶς εἰς ὅλους τοὺς ὑποκάτω εὐρισκομένους Χριστιανούς, οἵτινες τῆτον ἰδόντες ἐφώναζαν ἀπὸ καρδίας ὅλοι ὁμοῦ τὸ, „Κύριε ἐλέησον“. Πρόδηλον δὲ, ὅτι οἱ τὸν Σταυρὸν ἰδόντες Χριστιανοί, ἐκ τῶν Ἑθνῶν ἐκατάγοντο, τὰ ὅποια παρακινεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς νὰ ἰδοῦν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τὸν Σταυρὸν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανὲ ἀδελφέ μου, ὅσαις φοαῖς ἐμβαίνεις μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, σήκονε τὰ ὀμμάτιά σου ὑψηλὰ, καὶ βλέπε τὸν ὑπέρτιμον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος στέκεται ὑψωμένος ἐπάνω ἀπὸ τὰς ἀγίας Εἰκόνας εἰς τὸ διάστελλον (τέμπλον), καὶ βλέπων αὐτὸν συλλογίζου, ὅτι βλέπεις αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς: ἦτοι παρρησίᾳ καὶ εἰς ὅλην τὴν γῆν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον τοῦ Δαβὶδ· (Ψαλ. 135. 13.) Βλέπων δὲ καὶ τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντα Δεσπότην σου καταπληγωμένον, ἐνθυμήσου τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην, ὅπου ἔδειξεν εἰς ἐσὲ ὁ ἀγαπητὸς καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός. Ὅθεν ἀνάψας ἀπὸ μίαν φλόγα θείας ἀγάπης, ἐρώτησέ τον μὲ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν, καὶ εἶπέ τον, Δέσποτα Δέσποτα, διὰ τίνος ἀγάπην ἔλαβες τὰς πληγὰς ταύτας; „Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν· τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου“; (Ζαχ. 13. 6.) καὶ βέβαια θέλει ἀποκριθῇ μὲ τὸν αὐτὸν Ζαχαρίαν καὶ σοὶ εἰπῇ· ὅτι ἔλαβες τὰς πληγὰς αὐτάς εἰς τὸν οἶκον τὸν ἀγαπητόν του: τούτεστι διὰ τὸν ἀγαπητὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν του, ἀπολούθως δὲ, καὶ διὰ τὴν ἰδικήν σου ἀγάπην· „Καὶ ἐρεῖ· ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου“· (Αὐτόθι.)

Τροπάριον.

„Οἱ τῇ θείᾳ ψήφῳ προκριθέμετες, ἀγάλλεσθε Χριστιανῶν πιστοὶ
„Βασιλεῖς, καυχᾶσθε τὸ τροπαιοφόρον ὄπλον λαχόντες Θεόθεν,
„Σταυρὸν τοῦ τίμιου· ἐν τούτῳ γὰρ φυλα, πολέμων θράσος ἐπι-
„ζητοῦντα, σκεδάμνυται εἰς τοὺς αἰῶνας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἐκάλεσεν ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς εἰς ὑμνωδίαν Κυρίου, πρῶτον τοὺς τρεῖς Παῖδας, Δεύτερον τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀνθρώπους, τρίτον τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς· τῶρα καλεῖ τέταρτον εἰς αὐτὴν, καὶ τοὺς πιστοὺς Βασιλεῖς, λέγων, ὡ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες μὲ θείκην ψῆφον καὶ βουλὴν ἐδι-
λέχθητε εἰς τὸ νὰ Βασιλεύετε, ἐσεῖς, λέγω, ἀγάλλεσθε πνευματικῶς: τούτεστι μὲ ὑπερ-
βολὴν

βολὴν εὐφραίνεσθε ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Διὰ τί δὲν εἶπεν ἀπλῶς εὐφραίνεσθε, ἀλλὰ ἀγάλλεσθε; ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδινόν, ἡ ἀγαλλίασις εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τῆς εὐφροσύνης· καθότι ἡ ἀγαλλίασις ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὸ, ἄγαν καὶ τὸ, ἄλλομαι· ἐκεῖνος γὰρ ἀγαλλιᾶται· εἴτουν ἀγάλλεται, οὕτως ἡ καρδίᾳ ἄλλεται καὶ πηδᾷ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, καὶ τρόπον τινα ἐνθουσιᾶται.

Ὅχι μόνον δὲ ἀγάλλεσθε ἐσεῖς οἱ πιστοὶ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις καυχᾶσθε καύχημα θεῖον καὶ ἐπαινετὸν, ὅχι διὰ τὰ πολεμικά σας στρατεύματα, ὅχι διὰ τὰ πλήθη τῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων σας, ὅχι διὰ τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ Βασιλικὸν διαδήμα ὅπου φορεῖτε, ἀλλὰ διότι ἐλάχετε· ἦτοι ἐκληρώθητε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἕνα νικητικὸν καὶ τροπαιοφόρον ἅρμα· δηλαδὴ τὸν τίμιον Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς Σταυροφόροι ὀνομάζονται· ἐπειδὴ φοροῦσι καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ ἐν τῷ διαδήματι αὐτῶν τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ἔγραψεν ὁ Χρυσόστομικὸς κάλαμος, „Ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ“ (Ἡσ. ια΄. 1.) ὥσει ἔλεγεν, αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τελευτῆς (ἦτοι ὁ Σταυρὸς), διαδήματός ἐστι τιμιώτερον· οἰχοῦν Βασιλεῖς διαδήματα ἀποτιθέμενοι, τὸν Σταυρὸν ἀναλαμβάνουσι, τὸ σύμβολον αὐτοῦ τῆς τελευτῆς· ἐν πορφυρίσι Σταυρὸς· ἐν δὲ δῆμασι Σταυρὸς· ἐπὶ ὅπλων Σταυρὸς· καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὁ Σταυρὸς ὑπὲρ τὸν ἥλιον διαλάμπει“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς τόμ. 5.) Ἀλλὰ καὶ ὅταν οἱ Βασιλεῖς πολεμῶσι τοὺς Βαρβάρους ἐχθρούς των, ἐμπροσθεν προπορεύεται ἡ νικητικὴ σημαία καὶ τὸ τροπαιοῦχον φλάμπουρον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον καὶ Λάβουρον ὀνομάζεται. Διὸ εἶπε πάλιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, „Οἱ βαστάζοντες τὸ Βασιλικὸν ἐν πολέμῳ, τὸ λεγόμενον τῇ σὺν νηθείᾳ Λάβουρον, πολλὰς δεόνται τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐμπειρίας, ὥστε αὐτὸ μὴ προδοῦναι τοῖς πολεμίοις“. (Λόγ. γ΄. εἰς τὴν α΄ πρὸς Τιμόθεον.) Τροπαιοφόρον δὲ ὅπλον ὠνόμασε τὸν Σταυρὸν ὁ Ἀσματογράφος· διότι, λέγει, μὲ τὴν ἀπροσμάχητον αὐτοῦ δύναμιν, διασκορπίζονται καὶ ἀφανίζονται αἱ βαρβαρικαὶ φυλαὶ τῶν ἀπίστων Ἑθνῶν, αἱ ὁποῖαι ζητοῦσι θράσος πολέμων· ἦτοι ζητοῦσι πολέμους θρασεῖς καὶ ἀγρίους καὶ ἀπανθρώπους κατὰ περίφρασιν, ἐναντίον τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων, καὶ ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „Διασκορπίσον Ἐθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα“. (Ψαλ. ξζ΄. 34.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, πρόσεχε νὰ μὴ ἀγάλλεσαι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, μὴδὲ νὰ καυχᾶσαι εἰς τὸ γένος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν σου, μήτε εἰς τὴν σοφίαν τοῦ νοός σου, καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ σώματός σου· διότι ὅλα τὰ τοιαῦτα καυχήματα εἶναι μάταια, καὶ ὁμοιάζουν μὲ τὸν καπνόν, ὅπου διαλύεται εἰς τὸν ἀέρα· „Μὴ καυχᾶσθαι γὰρ, φησὶν, ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μήτε ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, μήτε ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ“. (α΄ Βασ. γ΄.) ἀλλὰ καυχῶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, λέγων καὶ σὺ μὲ τὸν Παῦλον „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Γαλ. 5΄. 14.) Ὅθεν χάραττε συχνάκις εἰς τὸ μέτωπόν σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς συνεχῶς ἐχάραττον αὐτὸν καὶ οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Καὶ γὰρ συνεχῶς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ ἅπαντες ἐγχαράττουσιν ἐπὶ τοῦ τῶν μελῶν ἡμῶν ἐπισημοτέρου μέρους, καὶ ὥσπερ ἐν στήλῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου καθ' ἐκάστην ἡμέραν διατυπούμενον περιφέρουσιν“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς. Τόμ. 5.)

Οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὅταν ἐπήγαιναν εἰς λουτρόν, ἢ ἀνέσταν λύχρον, ἐποίουν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν Χρυσόστομον· „Εἰσὶ πολλοὶ οἱ ἐν βαλανείοις εἰσιόντες, ἅμα τῷ τὰς θύρας ὑπερβῆναι, σφραγίζονται (μὲ τὸν Σταυρὸν δηλ.)· πάλιν λύχρου ἀφθέντος, πολλάκις τῆς διανοίας ἑτερόν τι σκεπτομένης, ἡ χεὶρ τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸν Σταυρὸν) ποιεῖ“. (Λόγ. ι΄. εἰς τὰς Πράξ.) Οὕτω ποιεῖ καὶ σὺ, ἀδελφέ, μιμούμενος τοὺς ἀγίους ἐκείνους Χριστιανούς. Μάλιστα δὲ, ὅταν βλέπῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὅτι ἀρχίζει διὰ νὰ θυμῶνται κατὰ τινος ἀδελφοῦ, εὐθὺς σημείωσον τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ στήθος σου· ἵνα ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ γένη ὡς χαλινάρι, καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ Δαιμόνιον τοῦ θυμοῦ. Οὕτω δὲ συμβουλεύει νὰ κάμῃς ὁ ἀνωτέρω χρυσοῦς Πατὴρ λέγων „Ἀπαλ-λαγῶμεν οὖν τούτου τοῦ Δαίμονος (τοῦ θυμοῦ δηλ.)· ἀρχόμενον αὐτὸν καταστείλωμεν· τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ) ἐπιθώμεν τῷ στήθει, καθάπερ τινὰ χαλινόν“. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὰς Πράξ.) Πολλοὶ δὲ καὶ ὅταν χασμῶνται, καὶ ὅταν μέλ-
λουν

λουν νὰ λαλήσουν λόγον, ποιούσι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ στόμα των· τοὺς ὁποίους μιμοῦ καὶ ἐσύ.

Ἦξευρε γάρ, ἀγαπητὲ ἀδελφε, ὅτι ὁ ἀντίδικος καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν Διάβολος, βασιτῶν τοῦ ἄρι τευταμένον εἰς τὰς χεῖράς του, στέκεται πάντοτε ἑτοιμος διὰ νὰ μᾶς σαῖτεύσῃ εἰς καθεμᾶς κίνημα. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς του ἕνα προφυλακτικὸν ἄρμα· ἵνα σημειώσωμεν αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ οὕτω γλυτόνωμεν ἀπὸ τὰς σαῖτας τοῦ Διαβόλου. Καὶ τοῦτο ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ προφητεύων ἐβόησεν, „Ἐδωκας τοῖς φοβουμένοις σε „ σημειώσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου· ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου“. (Ψαλ. νθ'. 4.) Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει „Σημειώσις ὁ Σταυρὸς ἐν μετώπῳ καὶ χειρὶ τοῦ πιστοῦ· τόξον δὲ, ἡ πλάνη· τοξότης, ὁ Διάβολος· βέλη (ἦτοι σαῖται), „ οἱ αἰσχροὶ λογισμοί· πληγαὶ αἱ ἐκ τῶν βελῶν γινόμεναι, αἱ ἀμαρτίαι“. (Λόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ). Ἐὰν λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφε, θέλῃς νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὰς πεπυρωμένας σαῖτας τοῦ πονηροῦ, συνεχῶς ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ τροπαιοφόρου Σταυροῦ· καὶ κἀμμία βλάβη θανατηφόρος δὲν θέλει σὲ ἐγγίσει· καθὼς περὶ τοῦ σημείου τούτου διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ προεῖπεν ὁ Θεός, προστάξας τοὺς Ἀγγέλους, ὅπου ἐμελλον νὰ θανατώσουν τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαίους, νὰ μὴ ἐγγίσουν εἰς ἐκεῖνους, ὅπου ἔχουν τὸ σημεῖον (τοῦ Σταυροῦ δηλ.) εἰς τὸ μέτωπόν των· „ Ἐπὶ δὲ πάντας, ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ „ ἐγγίσῃτε“. (Ιεζ. ι'. 4.)

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Μυστικὸς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος, ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χριστόν· ὅς οὐ τὸ τοῦ Σταυροῦ ζωνφόρον ἐν γῇ, πεφυτούργηται δέμ-
„ δρον· δι' οὗ μὺν ὕψουμέρου, προσκυνοῦντες αὐτόν, σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ Θεῖος Κοσμάς οἰκειότατα ἀποστρέφει τὸν Εἰρμόν τοῦτον εἰς τὴν αὐτὴν Θεοτόκον, καὶ ἐνταυτῷ προσαρμόζει αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, λέγων, ὦ Θεοτόκε, ἐσύ εἶσαι ὁ μυστικὸς καὶ νοητὸς Παράδεισος· διότι, καθὼς ὁ ἐν Ἐδέμ αἰσθητὸς Παράδεισος, χωρὶς νὰ γεωργηθῇ καὶ νὰ σπαρθῇ ἀπὸ ἄνθρωπον, ἐβλάστησε Θεόθεν τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ ξύλα· οὕτω καὶ σύ, χωρὶς νὰ γεωργηθῇ καὶ νὰ σπαρθῇ ἀπὸ ἄνθρωπον· ἦτοι ἀπὸ σπορὰν ἀνθρώπου, ἐγέννησας ἐκ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν Θεὸν ὁμοῦ ὄντα καὶ ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καθ' Θεὸν καὶ τὸ τῆς ζωῆς ξύλον ἐκεῖνο ἐφυτεύθη πάλαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐδέμ· ἦτοι τῆς τρυφῆς τοῦ Παραδείσου, καὶ ὕστερον ἐφυτεύθη τὸ ζωνφόρον δένδρον τοῦ Σταυροῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς· καθὼς φάλλει ὁ Προφητὰναξ, „ Σωτηρίαν εἰργάσῃ ἐν μέσῳ τῆς γῆς“. (Ψαλ. ογ'. 13.) Ἐφυτουργήθη δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι καθὼς ὁ Χριστὸς καθ' Θεὸς, τὰ αἰσθητὰ φυτὰ διὰ τῆς αὐτοῦ Προνοίας ποτίζει μὲ τὸ τῆς βροχῆς νερόν, καὶ οὕτω κάμνει αὐτὰ νὰ ριζώνωνται ἐν τῇ γῇ καὶ νὰ βλαστάνουν καρποὺς αἰσθητοὺς· οὕτω καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ ποτίσας ὁ αὐτὸς Χριστὸς καθ' ἄνθρωπος μὲ τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ, ὅπου ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν ἀκλήρατόν του πλευράν, ἔκαμε νὰ βλαστήσῃ τοῦτο καὶ νὰ τελεσφορήσῃ καρπὸν, ὅχι ζωῆς προσκαιροῦ, ἀλλὰ ζωῆς ἀθανάτου καὶ αἰωνίου. Εἶτα ἐπιφέρει, ὅτι διὰ μέσου Σταυροῦ τούτου τοῦ ὕψου μένου κατὰ τὴν Σήμερον ἡμέραν, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ προσκυνοῦντες αὐτόν τὸν Χριστόν, τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, σὲ μεγαλύνομεν τὴν τεκοῦσαν αὐτόν ἀσπόμενος Θεοτόκον. Μεγαλύνοντες δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν ἢ τιμῶμεν ἢ ἄλλο κανένα ρῆμα· διὰ νὰ φανεράσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ρῆμα μεγαλύνω· φησὶ γάρ, „ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“. (Λουκ. α'. 46.) Ἀρμόζει δὲ τὸ ρῆμα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ὦ ἀναγνώστα· διότι πάντα τὰ καλὰ ἐχαρίσθησαν εἰς ἐσέ διὰ μέσου τῆς Κυρίας Θεοτόκου· δι' αὐτῆς ἐφάνη ὁ Θεὸς ἐν τῇ

Κόσ-

Κόσμῳ· δι' αὐτῆς ὑψώθη τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· δι' αὐτῆς ἡ ἰδική σου σωτηρία γέγονεν. Ὅθεν εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν, ὅπου ἠξιάθης διὰ τῆς Θεοτόκου, χρεώστεῖς καὶ σὺ νὰ μεγαλύνῃς τὸ Θεομητορικὸν καὶ πανσέβαστον αὐτῆς ὑποκείμενον, μὲ λογισμοὺς θείους καὶ μεγαλοπρεπεῖς, μὲ λόγια μεγάλα καὶ ἐγκώμια Θεομητροπρεπῆ καὶ μὲ ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν της μεγαλειότητα· οὕτω γὰρ μεγαλύνεται ἡ Θεομεγαλυντος Μήτηρ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου λογισμοὺς σμικροπρεπεῖς περὶ πλούτου, περὶ δόξης, περὶ ἡδονῶν καὶ περὶ ἄλλων γιγνῶν πραγμάτων· ἤξευρε, ὅτι δὲν μεγαλύνεις τὴν Θεοτόκον, ἀλλ' ὅσον ἐκ μέρους σου, σμικρύνεις τὴν μεγαλειότητα τῆς Θεοτόκου. Ὁμοίως καὶ ἐὰν ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου φλυαρίας καὶ ματαιολογίας, καὶ ἐὰν πράττῃς ἔργα ταπεινὰ καὶ ἀνάξια τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ἐπαγγέλματός σου· ἤξευρε, ὅτι μὲ αὐτὰ ὅλα σμικρύνεις τὴν Θεοτόκον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶναι καὶ λέγεται κατὰ χάριν Μήτηρ τῶν Χριστιανῶν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ ὅσα ἄτοπα νοήματα ἢ λόγια ἢ ἔργα πράξουν οἱ Χριστιανοί, τὰ κατὰ χάριν τέκνα τῆς Θεοτόκου, εἰς αὐτὴν τὴν Θεοτόκον τὴν κατὰ χάριν Μητέρα των ἀναφέρονται.

Ἄν λοιπὸν ἐσὺ μεγαλύνῃς τὴν Θεοτόκον, Χριστιανέ, ὡς εἵπομεν, βέβαια καὶ ἡ Θεοτόκος θέλει μεγαλύνει ἐσὲ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, καὶ ἀδιαλείπτως θέλει πρεσβεύει διὰ τὴν σωτηρίαν σου· διότι, ἂν ἡ Δεβώρα καὶ ἡ Ἰαήλ ἐφάνηκαν βοηθοὶ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, πῶς δὲν θέλει φανῇ βοηθὸς ἰδική σου αὐτὴ ἡ εὐσπλαγχνος Μήτηρ τοῦ Κυρίου; Θέλεις νὰ τὸ βεβαιώθῃς; ἀκουσον τί λέγει ὁ χρυσοῦς Ῥήτωρ τῆς Ἑκκλησίας· „Καὶ νῦν οὐ λείπει τῷ Θεῷ Δεβώρα· οὐ λείπει τῷ Θεῷ Ἰαήλ· ἔχομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἡ τυχοῦσα γυνὴ ἐνίκησε, πόσω μᾶλλον ἡ τοῦ Χριστοῦ Μήτηρ κατασχευεῖ τοὺς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας“; (Λόγ. περὶ τοῦ χρησίμως τὰς Προφητείας ἀσαφεῖς εἶναι).

Τροπάριον.

„Αἰγαλλέσθω τὰ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα, ἁγιασθείσης τῆς φύσεως αὐτῶν, ὑψ' οὗ περ' ἐξ ἀρχῆς ἐφυτεύθη Χριστοῦ, ταρυθέμτος ἐν ξύλῳ· δι' οὗ ρῦν ὑψουμένου, προσκυμῆτες αὐτὸν, σὲ μεγαλύνομεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸν ἱερὸν ψαλτῆρα τοῦ Δαβίδ ἐδανείσθη ὁ ἱερὸς Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον· ψάλλει γὰρ ἐκεῖνος οὕτως ἐν τῷ ἐννεηκοστῷ πέμπτῳ ψαλμῷ, Στίχῳ δωδεκάτῳ· „Αἰγαλλιά· σονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ“. Ὅθεν ὁ θεῖος Μελωδὸς προσηκτικῶς προσφέρων τὸν λόγον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, λέγει εἰς τὰ ἄλογα ξύλα, ὡς ἐὰν ἦτον λογικά· ἅς χαίρουν ὅλα τὰ ξύλα· ἦτοι δένδρα τοῦ δρυμῶνος καὶ λόγγου. Δρυμὸς δὲ κυρίως ὀνομάζεται ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ φυτευμένος ὦν ἀπὸ τὰς δρύς, ὅπου κατασκευάζουν τὰ βαλάνια, τὰς ὁποίας δρύς πολλοὶ συνειθίζουσιν νὰ ὀνομάζουσιν δένδρα. Διὰ τί δὲ αὐτὰ νὰ χαίρουν; ἐπειδὴ, λέγει, διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἡγάσθη ὅλη ἡ φύσις τῶν ξύλων. Ἀπὸ ποῖον; ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ἔχει μόνον ἀπλώθη ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐφύτευσεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κόσμου ὅλα τὰ εἶδη καὶ γένη τῶν ξύλων.

Ὁ λόγος γὰρ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν ξύλων „Βλαστή· σάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ κατ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλων· κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς“. (Γέν. α'. 11.) αὐτὸς, λέγω, ἐφάνερνε τὸν ἐνυπόστατον Λόγον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ἀκολούθως δὲ καὶ τὰ ξύλα ἐγένετο. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Ἡ Γραφή τὸν Θεὸν προστάττοντα καὶ διαλεγόμενον εἰσάγουσα, τὸν ὃν προστάσσει καὶ ὃ διαλέγεται κατὰ τὸ σιωπώμενον ὑποφαίνει..... Διὰ τοῦτο ὁδῶ τινι καὶ τάξει ἡ· μᾶς εἰς τὴν περὶ τοῦ Μονογενοῦς ἐννοίαν προσβιβάζει“. (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὴν ἐξαήμε.) Καθὼς λοιπὸν ὁ Κύριος ἡγάσεν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, διὰ δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου ἡγάσεν

ἤγασε καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· οὕτως ὁ αὐτὸς Κύριος σταυρωθεὶς ἠγάσσε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, διὰ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἠγάσσε καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ξύλων. Ὁθεν ἐπεὶ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ὑψοῦται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· τούτου χάριν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ προσκυνοῦμεν τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα Χριστόν. Προσκυνοῦντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν καὶ ἐσέ, Θεοτόκε, τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀρμόζει δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἂν διὰ τούτου προστάζονται νὰ χαίρουν τὰ ἀναίσθητα καὶ ἄλογα ξύλα, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ χαίρῃς ἐσὺ ὁ αἰσθητὸς καὶ λογικὸς ἄνθρωπος; διότι ἡ ἰδική σου φύσις ἠγάσθη, ἐσώθη καὶ ἐδοξάσθη ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἐὰν γὰρ ἐσὺ δὲν ἀγάλλεσαι εἰς τὴν ἀπειρον εὐεργεσίαν ταύτην, ὅπου ἔλαβες παρὰ τοῦ γλυκυτάτου καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦ· τοῦτο εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ λόγου σου· δείχνεις γὰρ μὲ τοῦτο, ὅτι διὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἐσβυσες, ἢ τὸ ἐλάχιστον συνέχασες τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἔλαβες, ὅταν ἐβαπτίσθης· καὶ διὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνεσαι εἰς τὴν καρδίαν σου καμμίαν πνευματικὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν. Ὁθεν ἀπόβαλε, ἀδελφέ, τὴν στάκην καὶ τὸ χῶμα· ἦτοι τὰ πάθη ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, βάλλε προσανάμματα εἰς αὐτὴν τὴν θερμὴν πίστιν, τὴν στερεὰν ἐλπίδα, τὴν ἱερὰν προσευχὴν, τὴν συνέχειαν τῆς θείας κοινωνίας (ἐὰν ἦσαι δηλαδὴ ἄξιος· ἦτοι ἐὰν δὲν ἔχῃς ἐμπόδιον κανονικόν), καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν Θεῶν ἐντολῶν· καὶ οὕτως ἀναφῶν τὴν ψυχὴν σου εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ καὶ Σωτῆρός σου. Ἐὰν οὖν οὕτω ποιούνης σου, ἀγαλλιᾶται καὶ σιρτὰ ἐσώθεν ἡ καρδιά σου, ἥξευρε, ἀγαπητέ ἀδελφέ μου, ὅτι τὸ σίρτημα αὐτὸ εἶναι ἓνα καλὸν σημεῖον διὰ λόγου σου· διότι δείχνεις μὲ τοῦτο, ὅτι ἀληθῶς ἐβαπτίσθης, καὶ ἀληθῶς ἔλαβες Πνεῦμα Ἅγιον· ὡς βεβαίον ὁ μέγας Ἀθανάσιος λέγων „Ὡς περ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς ἐπίσταται ἀψευδῶς, ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστιανοῦ οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων καὶ σιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἐορτῶν καὶ τῶν φωτισμάτων (ἦτοι Βαπτισμάτων) καὶ τῆς μεταλήψεως τοῦ ἁγίου σώματος τοῦ Χριστοῦ, μαρτάνει ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθεὶς“. (ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίοχ. ἐρωταποκρίσεσι) (1).

Τροπάριον.

„Γερὸν ἠγέρθη κέρας θεόφροσι, τῆς κεφαλῆς τῶν ἀπάρτων ὁ Σταυρός· ἐμ ᾧ ἁμαρτωλῶν ροουμένω, συρθλῶνται τὰ κέρατα πάντα· δι' οὗ μῦν ὑψουμένου, προσκυνοῦντες αὐτὴν, σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ὄνομα τοῦ κέρατος σημαίνει μὲν καὶ τὴν Βασιλείαν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, ἐπεὶ διὰ τοῦ κέρατος τοῦ περιέχοντος τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος ἐχρίοντο οἱ Βασιλεῖς· περὶ οὗ εἴρηται „Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαβὶδ“· (Ψαλ. ρλ α. 16.) σημαίνει δὲ καὶ τὴν δόξαν· κυρίως ὅμως σημαίνει τὴν δύναμιν καὶ τὸ ὄπλον. Λέγεται δὲ κέρας ἡ δύναμις ἐκ μεταφορᾶς τῶν κεραιοφόρων ζώων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς δύναμιν καὶ ὄπλον τὰ κέρατα· οἷον βόες, κριοί, τράγοι, ἑλαφοί, καὶ ἄλλα. Ὁθεν ἐὰν κένεν τοιοῦτον ζῶον χάσῃ τὰ κέρατά του, εὐθὺς χάνει καὶ τὴν δυνάμιν του, καὶ γίνεται εὐκολοπίστον ἀπὸ τοὺς κυνηγούς. Οἱ Μελωδὸς λοιπὸν στοχασθεὶς, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ ἐννάτῃ Ὠδῇ εἶπε „Καὶ ἠγείρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ“, (Λουκ. α. 69.) διὰ τοῦτο προσφυῶς προσήρμοσε τὸ ρητὸν αὐτὸ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς ἐννάτης Ὠδῆς, καὶ λέγει, ὅτι

(1) Ὅρα περὶ τούτου κατὰ πλάτος τὸ τελευταῖον ὑδικὸν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ μαθήσῃς ἐκεῖ πολλά.

ὅτι ὑψάθη εἰς τοὺς Θεόφρονας καὶ πιστοὺς Χριστιανοὺς, ἕνα ἱερὸν κέρατον: ἦτοι μίᾳ δυνάμει καὶ δόξῃ καὶ ὄπλῳ. Ποῖον; ὁ Σταυρὸς διηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῶν ἀπάντων. „Παντὸς γὰρ ἀνδρὸς, ὁ Παῦλος φησὶ, κεφαλὴ ἐστὶν ὁ Χριστός“. (ἀ. Κορ. ια'. 3.) Προσφυῶς δὲ ἐδῶ κεφαλὴν τῶν ἀπάντων ἀνόμασε τὸν Χριστὸν καὶ ὄχι ἄλλα ὄνομα, ἵνα αἰνιγματωδῶς φανερῶσιν, ὅτι ὥσπερ τὰ ζῶα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι τὰ κέρατα· οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σταυρωθεὶς ἔχει ὡς τρία κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς: τὸ ὄρθιον μέρος διηλαδὴ, καὶ τὰ δύο πλάγια τοῦ Σταυροῦ· μὲ τοῦ ὁποίου τὴν δυνάμιν τσακίζονται τὰ κέρατα καὶ αἱ δυνάμεις τῶν νοσητῶν ἀμαρτωλῶν: ἦτοι τῶν ἀντικειμένων Δαιμόνων, τῶν ἀρχηγῶν γενομένων τῆς κακίας εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Δαβὶδ „Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω“. (Ψαλ. οδ'. 10.) Λέγων δὲ ὁ Μελωδὸς ὅλα τὰ κέρατα, φανερώνει, ὅτι μὲ τὸ ὄρθιον καὶ ἀνω μέρος τοῦ Σταυροῦ συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν Δαιμόνων τῶν ἐμφιλοχωρούντων τῷ ἀέρι· μὲ τὰ δύο δὲ πλάγια συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν ἀπίστων καὶ τῶν αἵρετικῶν (1). Ὅθεν ἐπειδὴ σήμερον ὁ ρηθεὶς Σταυρὸς ὑψοῦται, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν αὐτήν: ἦτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Σταυροῦ: τουτέστι τὸν Χριστόν. Προσκυνοῦντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν καὶ ἐσὲ τὴν γεννῆσασαν τὸν Χριστόν. Συνήθειαν γὰρ ἰδιαιτέραν ἔχει ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμοῦς, νὰ τελειοῖται τὰς περισσοτέρας Ὠδὰς τῶν Κανόνων του, μὲ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ τέλος· καθὼς τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ Ὠδῇ.

Ἄμποτε δὲ καὶ σὺ, ἀδελφέ, διὰ μέσου τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, νὰ ταπεινώσῃς τὸ φρόνημά σου, καὶ νὰ τσακίσῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας καὶ φιλοδοξίας, ὅπου σὲ πολεμοῦν· καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Προφητὰναξ λέγων „Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν“. (Ψαλ. οδ'. 5.) Πρέπει γὰρ οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ παρανομοῦν ὅλως, μηδὲ νὰ ἀμαρτάνουν, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζονται καθεστὴ ἀρετῆν· ἀφ' οὗ ὁμῶς ἀμαρτήσουν, πρέπει νὰ ταπεινῶνται, κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτὸν τῶν ὡς ἀμαρτωλῶν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ ὑπερηφανεύωνται, ἵνα μὴ διπλῶς κολασθῶσι, καὶ ὡς ἀμαρτωλοὶ, καὶ ὡς ὑπερήφανοι. Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ προστάζει τοὺς τοιούτους λέγων „Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι, μὴ ὑψοῦτε κέρας“. (Ψαλ. οδ'. 4.) Ἐὰν λοιπὸν σὺ, ἀγαπητέ, ταπεινῶνῃς καὶ συντρίβῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας, ἥξευρε ὅτι θέλει σὲ ὑψώσει ὁ Θεός· ἐπειδὴ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ἀκολουθῶς θέλει ὑψώσει τὴν δόξαν καὶ δυνάμιν σου κατὰ τὸ Δαβιτικόν „Καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ Δικαίου“. (Ψαλ. οδ'. 10.)

Ἦχος ὁ αὐτὸς, Εἰρμὸς ἄλλος.

„Ὁ δὲ διαβρώσεως τοῦ ξύλου, τῷ γέμει προσγεγόμενος θάματος, διὰ Σταυροῦ κατήργηται σήμερον· τῆς γὰρ προμήτορος ἡ παγγεμῆς κατάρτα διαλέλутαι, τῷ βλαστῷ τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος, ἡμ παῖσαι αἱ Δυμάμεις, τῷ Οὐρανῷ μεγαλύνουσι.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπορίας ἄξιον εἶναι· διὰ τί ὁ ἱερός Κοσμοῦς, τὰς μὲν ἄλλας Ὠδὰς τόσον τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ Κανόνων μοναπλᾶς ἐποίησε, τὴν δὲ ἐννάτην ταύτην διπλὴν ἐσύνθεσεν; Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος ὁ τῶν ἁσματικῶν Κανόνων ἐξηγητὴς λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ἐτελείωσαν τὰ στοχεῖα τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ παρόντος Κανόνος, ἔμειναν δὲ καὶ ἄλλαι ἱστορίαι περὶ τοῦ Σταυροῦ διαλαμβάνουσιν, τοῦ

του

(1) Χάριν δὲ τῶν περιέργων σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι κατὰ μὲν τὸν Χρυσόστομον τὸ πλάτος τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἦτον μία σπιδαμή, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐπήχθη, ἦτον ἐνός ποδός· οὕτω γὰρ φησὶν „Ἐνόησον τὸν Σταυροῦ τὸν τόπον· ἄρα μίας σπιδαμῆς εἶχε πε-

ρίμετρον ὁ τόπος τοῦ ξύλου; εἶχε ποδὸς μέτρον ἢ πηξίς τοῦ Σταυροῦ; ἐνόησον τὸ μέτρον τῆς ὕβριος, καὶ ἐνόησον τὰ κλίματα τῆς ὑπ' Οὐρανόν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον“. (Δόγμ. εἰς τὸ, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα. τόμ. ι.) Κατὰ ἄλλους

του χάριν ὁ Μελωδὸς, μὴ ὑποφέρων νὰ ἀφήσῃ καὶ ἐκεῖνας, διὰ τοῦτο προσέθηκε καὶ δευτέραν ἐννάτην Ὠδὴν, φυλάττων τὴν ἰδίαν ἀκροστιχίδα καὶ ἀρχίζων τὸν Εἰρμὸν ταύτης ἀπὸ τὸ τελευταῖον Τροπαρίον τῆς ὁγδόης Ὠδῆς, ἵνα καὶ τὰς ἱστορίας ἐκεῖνας συμπεριλάβῃ· ἀπίθανος ὅμως εἶναι ἡ γνώμη αὕτη· καθότι τὴν ἱστορίαν τῆς Μερράς, ὅπου ἀνέφερε πρότερον ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ δ'. Ὠδῇ, εἰπὼν „Πικρογόνως μετέβαλε“, ταύτην τὴν ἰδίαν ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐννάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου ἐάσας ἀναιρέσιμον, „Κύριε, διὰ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας. Ὅθεν καὶ ξύλον ἔλυσέ ποτε πικρίαν ὑδάτων „Μερράς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν“. Ὁμοίως καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου, τὴν ὅποیان ἀνέφερεν ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, εἰπὼν „Ἵπ' ἐδείξεν Οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόπαιον“, αὐτὴν τὴν ἰδίαν λέγω ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐννάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „Ἴνα τὸν τύπον ἀποδείξῃς τῷ Κόσμῳ προσκυνοῦμενον, Κύριε, καὶ τὰ ἐξῆς“.

Ὅθεν πιθανώτερα εἶναι ἡ γνώμη, τὴν ὅποیان ἀναφέρει περὶ τήτου ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναράς· ἥτις περιέχεται ἐν βίβλῳ χειρογράφῳ τῆς ἱεράς καὶ μεγίστης Λαύρας τῆ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου· ἐν ᾗ ἐκτίθεται παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ζωναρᾶ μία πλατεῖα ἐρμηνεία εἰς τοὺς ὀκτῶνχους ἀναστασίμους Κανόνας Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (1). Ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ γνώμη ἐκείνου· λόγος, λέγει, ἐκ παραδόσεως ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεὸς Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἐσύνθεσε τὸν παρόντα Κανόνα τοῦ Σταυροῦ, παρεδωκεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ τὸν ψάλλουσιν. Ὅθεν ἔφθασε καὶ ἕως εἰς τὴν Πόλιν τῆς Ἀντιοχείας. Μίαν φοράν δὲ πηγαίνων ὁ Ἅγιος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἤκουσε νὰ ψάλλουν τὸν Κανόνα οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι, ἔξω ἀπὸ τὸ μέλος ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὁποῖόν αὐτὸς τὸν ἐτόνισεν· ἦτον γὰρ καὶ τῆς Μουσικῆς ἔμπειρος. Ὅθεν εἶπεν εἰς ἐκείνους, ὅτι ψάλλουν τὸν Κανόνα παρεφθαρμένως, καὶ ὅχι καθὼς τὸν ἐτόνισεν ὁ τούτου Ποιητής. Ἐκεῖνοι δὲ μὴ ἠξέουροντες τὸν ἄνδρα, καὶ πῶς; ἀπεκρίθησαν, πῶς; καλλίτερα ἠξεύρεις σὺ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ μέλος τοῦ Κανόνα; Ὁ δὲ Θεὸς Πατὴρ πάλιν εἶπεν εἰς ἐκείνους μετὰ ἡμερότητος, ὅτι ὁ Κανὼν ἐντέχνως οὐ ψάλλεται.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι περισσότερον ἐφιλονεύουν καὶ ἐτραχύνοντο· τούτου χάριν ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς ἠναγκάσθη νὰ φανερώσῃ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τοῦ Κανόνα Ποιητής. Ἀλλ' ἐκεῖνοι πάλιν ἐδυσπίστουν, καὶ, τότε θέλομεν γνωρίσῃ, εἶπον, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ τούτου Ποιητής, ἂν καὶ ἔμπροσθεν ἡμῶν συνθέσῃς καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον μελωδήμα. Τότε ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς ἐμελούργησε καὶ δευτέραν ἐννάτην Ὠδὴν, τὴν παρούσαν δηλαδὴ, καὶ ἐτόνισεν αὐτὴν μουσικῶτατα. Πρὸς περισσοτέραν δὲ πληροφορίαν τῶν φιλονεύοντων, ἐμεταχειρίσθη τὸ τελευταῖον Τροπαρίον τῆς ὁγδόης Ὠδῆς ἀκροστιχίδα τῆς δευτέρας ταύτης ἐννάτης, καὶ εἶπεν οὕτως, ὅτι ὁ Θάνατος, ὅπου ἐπροξενήθη εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ μέσου τῆς βρώσεως τοῦ ἀπιγορευμένου ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, αὐτὸς, λέγω, κατηργήθη σήμερον διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Ὅρα δὲ, ὅτι κατὰ τὸν ρηθέντα Ζωναρᾶν, ὁ Θεὸς Κοσμάς εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἀναιρεῖ τὴν αἵρεσιν τοῦ τε Πελαγίου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Κελεστίου. Οὗτοι γὰρ, αἰς μαρτυρεῖ ὁ Θεὸς Ἀγιοσύνης Κεφ. Ε'. καὶ Γ'. περὶ Προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἐφρόνουν, ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός· ὥστε καὶ παρέβαινε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ παρέβαινε, ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ· μὴ ἀκούοντες οἱ ἄφρονες τοῦ

λους δὲ, ὁ Σταυρὸς ἦτον κατὰ μὴν τὸ μήκος πιδῶν δεκαπέντε· κατὰ δὲ τὸ πλάγιον αὐτοῦ ξύλον, ἦτον πιδῶν ὀκτώ, ὡς εἶναι παλαιὰ παράδοσις· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπαίῳ τῆς Πίστεως, Σελ. 203. Διὰ τί δὲ μέγας ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἶχε τίτλους καὶ οὐχὶ οἱ τῶν ληστών; εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Χρυσόστομος λέγων „Οὐ μικρὸν δὲ ἐντεῦθεν οἰκονομεῖται, ἀλλὰ „τὸ πᾶν“ ἐπειδὴ γὰρ κατεχόσθη τοῦ Σταυροῦ τὸ ξύλον, ὡς οὐδενὸς αὐτὸν ἀνελεύσθαι σπουδάζοντος, „τῷ καὶ φόβον ἐνικαίειν, καὶ πρὸς ἑτεραὶ κατεπίγοντα τὴν πιστεύοντας σπεύδων, ἔμελλε δὲ χρεῖαις „ὕστερον ἐπιζητηῖσθαι, εἰκὸς δὲ τοὺς τρεῖς ὁμοῦ καὶ

„σθαι Σταυροῦς· ἵνα μὴ ἀγνοῆται ὁ τοῦ Διεπιστάτου, „πρώτον μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτὸν καίοντι, ἔπειτα δὲ „καὶ ἀπὸ τοῦ τίτλου ὅλος πᾶσι γίνετο“ οἱ γὰρ τῶν „ληστών τίτλους οὐκ εἶχεν“. (Ὁμιλ. τ. εἰς τὸν Ἰωάνν.) Ἦτον δὲ ὁ τίτλος τοῦ Σταυροῦ κατεσκευασμένος ἀπὸ ξύλου κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐδύμειον.

(1) Ταύτην τὴν ἐρμηνείαν ἀξιόλογον εἶσαν, εἴτε τὰ φασίη ὁ Θεὸς τὴν δίκνοιαν, καὶ νὰ θερμῶσιν τὴν καρδίαν τινὸς φιλοχρίστου ἀδελφοῦ, διὰ νὰ ἐλθῶσιν εἰς τύπον. Ἐπειδὴ λυσιτερεῖν εἶναι ἡ ἀληθεία καὶ ὑπερεῖναι τὸ δυστυχὲς ἡμῶν γένος τοιαύτης βίβλου κοινωφιλισταίας.

τοῦ Σολομώντος ὅπου λέγει „Ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε.... φθόνῳ δὲ Διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον“ (Σοφ. α. 13. β. 24.) ἐφθόνησε γὰρ ὁ μιᾶς καὶ τὸν Θεόν, διὰ τὴν μὴ φανερωθῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ θεοποιούσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν μὴ γένῃ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μέτοχος· καθὼς ἀποφαίνεται ὁ θεοφόρος Μάξιμος λέγων „Φθονῶν τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ὁ Διάβολος, δόλῳ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ Θεοῦ φθονῶν νείσθαι παραπείσας, παραβῆναι τὴν ἐντολὴν παρεσκεύασε· τῷ Θεῷ μὲν, ἵνα φανερά μὴ γένηται κατ' ἐνέργειαν ἡ πανύμνητος αὐτοῦ δύναμις θεουργοῦσα τὸν ἄνθρωπον· τῷ δὲ ἄνθρωπῳ προδήλως, ἵνα μὴ γένηται τῆς θείας ἐν εἰδεί κατ' ἀρετὴν μέτοχος δόξης· φθονεῖ γὰρ ὁ μιᾶς τῆς οὐ μόνον ἡμῖν τῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀρετὴν δόξης, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ, τῆς ἐφ' ἡμῖν διὰ τὴν σωτηρίαν πανυμνήτου δυνάμεως“ (Κεφ. μὴ. τῆς 5. ἐκατοντ. τῶν θεολογικῶν). Ὁθεν ἡ ἀγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἐν Καρθαγένῃ ἀνεθεμάτισε τοὺς τοῦτο φρονοῦντας ἐν τῷ ΡΚ'. Κανόνι αὐτῆς οὕτως εἰπούσα „Ἦρσεν, ἵνα, ὅς τις λέγει τὸν Ἀδὰμ τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς εἴτε ἀμαρτήσοι, εἴτε μὴ ἀμαρτήσοι, τεθνήσκει ἐν τῷ σώματι· τουτέστιν ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα εἶν“ (1).

Ταύτην λοιπὸν τὴν αἵρεσιν ἀνατρέπων ὁ δογματικώτατος θεὸς Κοσμάς εἶπεν „Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου τῷ γένει προσγερόμενος θάνατος“. προσγερόμενος γὰρ εἰπὼν, ἐφανερώσεν, ὅτι δὲν ἦτον ὁ θάνατος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ φύσεως, ἀλλὰ προσεγένετο· τουτέστιν ὕστερον ἠκολούθησεν ἐξωθεν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν βρώσιν τοῦ ξύλου. Εἰ δὲ ἀπορῇ τινὰς, πῶς ἐδῶ ὁ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου προσεγένετο ὁ θάνατος, ἐν ᾧ ἡ θεία Γραφή λέγει, ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι ἔφαγον ἀπὸ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου; (Γέν. γ. 6.) Ἡμεῖς ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο ὅπου λέγει ὁ θεὸς Μελωδὸς, λέγει ὁμοίως καὶ ἡ θεία Γραφή· καὶ ἐκεῖ γὰρ ἔφη ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκου καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“ (Γέν. β. 16.) Ὁθεν κατὰ σχῆμα συνεκδοχῆς τοῦτο εἴρηται, τοῦ αἰτίου λαμβανομένου ἀντὶ τοῦ αἰτιατοῦ· τουτέστι τοῦ ξύλου, ἀντὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου. Κατήργηται λοιπὸν ὁ θάνατος· ἦτοι ἀργὸς καὶ ἀπρακτος ἔμεινεν· ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἐν τῷ τάφῳ τὸ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὸ εἰς διαφθοράν· ἦτοι εἰς λύσιν τῶν σαρκῶν καὶ ἀρμονιῶν τοῦ σώματος, οὔτε εἰς καταφθοράν· τουτέστιν εἰς διάλυσιν καὶ αὐτῶν τῶν ὀστέων τοῦ σώματος.

Ποία δὲ ἦτον ἡ κατάρα τῆς προμήτορος Εὕας; ἀποκρίνεται ὁ Ζωναράς, ὅτι ἦτον τὸ „Γῆ εἰ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ (Γέν. γ. 19.) Ἡ κατάρα γὰρ αὕτη μὲν ὅλον ὅτι ἐρρέθη ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τοῦ Ἀδὰμ· ὅμως καὶ κατὰ τῆς Εὕας μᾶλλον ἐγένετο· ἐπειδὴ καὶ ἡ Εὕα ἔγινεν εἰς τὸν Ἀδὰμ αἰτία τῆς παραβάσεως. Παγγενὴς δὲ ὠνομάσθη ἡ κατάρα αὕτη· ἐπειδὴ διὰ τῶν πρωτοπλάστων ἐπροχώρησεν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ δὲ τῆς Εὕας δύναται νὰ νοηθῇ καὶ τὸ „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ. 16.) ἡ ὁποία καὶ αὕτη παγγενὴς ἐγένετο· καθότι ἐξηπλώθη εἰς κάθε γεννῶσαν γυναῖκα. Αὗται δὲ καὶ αἱ δύο κατάραι διελύθησαν ἀπὸ τὸν βλαστὸν· ἦτοι ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος (2)· ἡ μὲν γὰρ κατάρα τοῦ „Γῆ εἰ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ διελύθη· ἐπειδὴ ἀποθανὼν ὁ Κύριος ἀνέστη, καὶ πλέον δὲν θέλει ἀποθάνῃ, κατὰ τὸν Παῦλον „Χριστὸς γὰρ, φησὶν, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει“ (Ῥωμ. 6. 9.) ἡ δὲ κατάρα τοῦ „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ διελύθη· ἐπειδὴ καὶ ἡ Παρθένος γεννήσασα τὸν Κύριον, χωρὶς πόνου καὶ λύπας αὐτὸν ἐγέννησε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὴν παρθένον ταύτην μεγαλύνομεν, ὅχι μόνον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖναι εἶναι φιλόθεοι καὶ φιλόανθρωποι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Μεγα-

λύου-

(1) Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος, καὶ τὰς εἰς αὐτὸν ὑποσημειώσεις ὅρα ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κανονικῷ, καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ πολλὰ.

(2) Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ ἐδῶ Βλαστὸς τῆς Θεομήτορος, αὕτη ἡ Θεομήτωρ κατὰ περιφρασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διελύθη ἡ παγγενὴς κατάρα τῆς προμήτορος Εὕας. Ὁ γὰρ Χρυσόρρηνος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Πα-

τριάρχου Ἰακώβ ἐκεῖνο πρὸς τὸν Υἱὸν σου Ἰούδαν εἰρημένον, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν ἐξ Ἰούδα ἀνατείλαντα Χριστὸν „Ἐκ βλαστοῦ Υἱέμου ἀνέβη“, οὕτω φησὶ „Βλαστὸν τὴν Παρθένον καὶ τὸ ἀχραντὸν τῆς Μαρίας ἐμφανῶν“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω, Τόμ. Ε'.)

λύνουν· δέ, εἶπε, καὶ οὐκ εὐφημοῦσι ἢ ὑμνοῦσι· διὰ τὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ἡ ἐννάτη τῆς Θεοτόκου, ἥς ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“· Πᾶσαι δὲ αἱ Δυνάμεις, εἶπεν, ὅχι μόνον διπλασθὲ αἱ τῶν ἐννέα ταγμάτων τῶν ἡμῶν γυναικῶν· ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι αἱ παρ' ἡμῖν ἀνάνυμοι καὶ ἀγνώριστοι. Ἐφῆ γὰρ ὁ Παῦλος ὁ τῶν ἀπορρήτων Θεολογῆς καὶ ἀκουστής, περὶ Χριστοῦ ὁμιλῶν, „Ἐκάθισε τὸν Χριστὸν ὁ Πατὴρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι“· (Ἐφ. α'. 21.)

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα· διότι καθὼς ὁ Ἀδὰμ φαγὼν ἀπὸ τοῦ γλυκοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· οὕτω καὶ σὺ τρώγων καὶ πίνων φαγνὰ νόστιμα καὶ γλυκέα, πίπτεις εἰς τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας. Ἄς μὴ σε πλανήσῃ λοιπὸν ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονὴ τῶν φαγνῶν· αὕτη γὰρ φθάνει ἕως εἰς μόνον τὸν λάρυγγα· ἀφ' οὗ δὲ τὰ φαγνὰ περάσουν τὸν λάρυγγα, καὶ καταβοῦν εἰς τὴν κοιλίαν, τότε χάνεται ὅλη ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονή των. Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν, ὅτι τὰ φαγνὰ ἀφ' οὗ περάσουν τὸν λαιμὸν, εἶναι ὅλα ὁμότιμα· καθότι ὅλα ὁμοῦ χωρὶς κάμμιαν ἐξαίρεσιν, γίνονται κόπρος καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλλονται. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος εἶπε „Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταῦτα καὶ ταῦτα καταργήσει“· (ἀ. Κορ. γ'. 13.) ἢτοι τὰ μὲν βρώματα μετὰ τὴν φυσικὴν περίοδον τῆς χωνεύσεως, ἐκ τοῦ ἀφεδρώνος ἐξέρχονται· ἡ δὲ κοιλία μένει πάλιν κενὴ ὡς τὸ πρότερον. Ἐχε λοιπὸν, ἀδελφέ, εἰς τὴν ἐνθυμυσίν σου πάντοτε, τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰωανᾶν τὸν Υἱὸν τοῦ Σαούλ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαῦ διὰ ὀλίγην φαγὴν ἐπώλησε τὰ πρωτότόκιά του εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβ· ὁ δὲν καὶ κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅστις παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ λέγει „Μή τις πόρνος (ἔστω) ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτότοκιά αὐτοῦ“· (Ἐβρ. 12'. 16.) ὁ δὲ Ἰωανᾶν διὰ ὀλίγον μέλι ἐκινδύνευσε νὰ ἀποθάνῃ· διὸ καὶ Θρησκῶν ἔλεγε „Γευσάμενος ἐγευσάμην ἐν ἄρῳ τῷ σκήπτρῳ τῷ ἐν τῇ χειρί μου βραχὺ μέλι, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω“· (ἀ. Βασίλ. 14. 43.)

Θέλεις νὰ καταλάβῃς, ἀγαπητὲ, πόσον ὀλέθριον εἶναι τὸ νὰ ἐπιθυμῇς φαγνὰ τρυφιλὰ καὶ γλυκέα καὶ νόστιμα; μάθε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀδὰμ, ὃς τις διὰ τὴν γλυκεῖαν βρώσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, καὶ αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ τὸ γένος του ὅλον ἔγινεν αἷτιος νὰ ἀποθάνῃ. Μάθε τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸν ὀλόκληρον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὗτος γὰρ ἐπειδὴ ἐπεθύμησε κρέατα καὶ ὀψάρια καὶ σκόροδα καὶ προμμούδια καὶ πράσα καὶ ἀγγούρια καὶ πεπόνια, τὰ ὅποια ἔτρωγον εἰς τὴν Αἴγυπτον· διὰ τοῦτο παρεχώρησεν ὁ Θεὸς καὶ ἔπεσεν εἰς αὐτὸν πληγὴ μεγάλη καὶ θάνατος, καὶ τὰ μνήματα, ὅπου ἐνταφιάσθη, ὠνομάσθησαν μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· „Τὰ κρέα, φησὶν, ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν, πρὶν ἢ ἐκλείπειν, καὶ Κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαόν πληγὴν μεγάλην σφόδρα, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαόν τὸν ἐπιθυμητὴν“· (Ἀριθ. 14. 33.)

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἔμαδες, ἀδελφέ, πόσον παιδεύει ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὰ ἡδονικὰ καὶ τρυφιλὰ φαγνὰ, ἀναπαύου καὶ ἀρκυῖ εἰς ἐκεῖνα τὰ φαγνὰ, ὅπου σοὶ εὐρίσκονται, εὐχαριστῶν τὸν Κύριον καὶ μὴ γογγύζων. Ἐὰν γὰρ οὕτω ποιῇς, ἤξευρε, ὅτι ὁ Κύριος, εὐφραϊνόμενος εἰς τὴν εὐχάριστον διάθεσιν τῆς καρδίας σου, εὐρίσκεται παρὰ ἀσάτως, καὶ εὐλογεῖ τὴν τράπεζάν σου, καὶ ποιεῖ νόστιμα τὰ φαγνὰ τῆς, ἂν καὶ ἦναι εὐτελεῖ καὶ λιτά. Ἐπᾶνω δὲ εἰς ὅλα ἐνθυμοῦ πάντοτε ἐκεῖνο ὅπου σοὶ παραγγέλλει ὁ σοφὸς Σειράχ· ὅτι, ἂν σὺ δώσῃς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου τὰ φαγνὰ ὅπου θέλει, ἔχει νὰ σὲ κάμῃ πείριπαιγμα τῶν ἐχθρῶν σου Δαιμόνων. Διότι τὰ ἡδονικὰ φαγνὰ προξενοῦν γαργαλισμούς εἰς τὰ πάθη, καὶ ρίπτουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πορνείας καὶ ἀσελγείας· „Ὅπισω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεων σου καλύου. Ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου. Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τροφῇ· μὴδὲ προσδεθῇς συμβολῇ αὐτῆς“· (Σειρ. 14. 30.) Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τὸ τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος „Εὐκαιρον νῦν εἰπεῖν ἐκεῖνο τὸ τοῦ σοφοῦ· Τίς ἐλέησεν ἐπαιδοῦν ὀφιοδνηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίους ἑαυτοῦ; (Σειρ. 12'. 13.) ἢτοι οὐδεὶς· θηρίον γὰρ ἐστὶν ἡ τρυφή, θηρίον χαλεπὸν καὶ ἀτίθαστον. Καὶ οὐχ οὕτω σκορπίος ἢ ὄφις

„ τοῖς σπλάγχνοις ἡμῶν ἐγκαθήμενος λυμαίνεται πανταχόσε, ὡς ἡ τῆς τροφῆς ἐπιθυμία
 „ πάντα ἀνατρέπει καὶ ἀπόλλυσι· τοῖς μὲν γὰρ θηρίοις ἐκείνοις μέχρι τοῦ σώματος ἡ ἐπι-
 „ βουλὴ· αὕτη δὲ ὅταν ἐγκαθῇ, μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν προσπόλλυσι· διό-
 „ περ φύγωμεν ἀπ' αὐτῆς“. (Λόγῳ 5'. περὶ Προνοίας· τόμῳ 5'. οὗ ἡ ἀρχὴ, φάγωμεν
 καὶ πίνωμεν).

Τροπάριον.

„ Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου, ἔασας ἀναιρέσιμον Κύριε, διὰ
 „ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας. Ὅθεν καὶ ξύλον ἔλυσέ ποτε, πι-
 „ κρίαν ὑδάτων Μερρᾶς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν, ἥν
 „ πᾶσαι αἱ Δυάμεις, τῶν Οὐραμῶν μεγαλύνουσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου αὕτη ἐστὶ. Σὺ, λέγει, ὦ Κύριε, δὲν ἀφήκες τὴν
 πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου νὰ ᾔῃ ἀναιρέσιμος· ἤγουν φθαρτικὴ καὶ
 θανατηφόρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ τελείως αὐτὴν ἐξήλειψας
 καὶ ἠφάνισας. Καὶ ὅρα σοφίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· πῶς ὡς πάνσοφος ἰατρός μὲ τὰ
 ἐναντία ἰατρεῖται τὰ ἐναντία· ἡ γὰρ γεῦσις τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἐφάνη μὲν κατὰ τὸ
 σῶμα γλυκεῖα, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν ἦτον πικρὰ καὶ ἀνυπόφορος· ἡ δὲ γεῦσις τῆς χολῆς
 καὶ τῆς σμύρνης, τὴν ὁποίαν ἐποτίσθη ἐπὶ Σταυροῦ ὁ Κύριος, ἦτον μὲν πικρὰ κατὰ τὴν
 αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, γλυκυτάτη δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα· καθότι αὕτη διέ-
 λυσε τὴν πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν παλαιὸν
 καιρὸν, ξύλον ἐδιάλυσε τὴν πικρίαν τοῦ νεροῦ τῆς Μερρᾶς· ἵνα προτυπώσῃ τὴν ἐνέργειαν
 τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ὅς τις ἐγλύκανε τὴν πικρὰν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, ἀπὸ
 τοῦ ὁποῖον ἔφαγεν ὁ Ἀδάμ· καθὼς περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
 Τροπαρίου τῆς τετάρτης Ὠδῆς, τοῦ λέγοντος „ Πικρογόνους μετέβαλε ξύλῳ Μωυσῆς“ καὶ
 τὰ ἐξῆς.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀδελφε, ἀπέχου ἀπὸ τὰς σαρκινὰς ἡδονᾶς, αἱ ὁποῖαι φαίνονται μὲν γλυ-
 κεῖαι κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ψυχὴν ὁμῶς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πικρότε-
 ραι καὶ αὐτῆς τῆς χολῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομὼν περὶ τῆς πόρνῃς γυναικὸς „ Μέλι ἀπο-
 „ σταζεῖ ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνῃς, ἡ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον
 „ μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις“. (Παρ. ε'. 4.)

Τροπάριον.

„ Α' διαλείπτως βαπτομένους, τῷ ζόφῳ τοῦ Προπάτορος Κύριε, διὰ
 „ Σταυροῦ ἀνύψωσας σήμερον· ὡς γὰρ τῇ πλάμῃ ἄγαμ ἀκρατῶς ἡ
 „ φύσις προκατηρέχθη, παγκλήρως ἡμᾶς πάλιν ἀνώρθωσε, τὸ φῶς
 „ τὸ τοῦ Σταυροῦ σου, ὅμ οἱ πιστοὶ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ δὲ δύο κακὰ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ μέσου τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ· σκότος καὶ πτώσις· διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ δύο ἀγαθὰ ἠκολούθησαν εἰς αὐτοὺς διὰ μέσου τοῦ τιμίου Σταυροῦ· φῶς καὶ ἀνόρθωσις. Ὅθεν περὶ τῶν τεσσάρων τούτων διαλαμβάνει ὁ ἱερός Κοσμάς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, καὶ λέγει, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ σήμερον ἀνύψωσας· ἦτοι ἐκβαλες ἔξω εἰς τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας ὅλους ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες πάντοτε ἐβαπτόμεθα καὶ ἐβυδιζόμεθα μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς τοῦ προπάτορος Ἀδάμ παραβάσεως· διότι ὅχι πέντε ἢ δέκα, ὅχι ἑκατὸν ἢ χίλιοι, ὅχι τόσαι χιλιάδες ἢ μυριάδες ἢ μυλλιώνια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἔπεσε πολλὰ ἀκράτητα πρότερον ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀμαρτίας. Καὶ καθὼς χάριν λόγου, ὅταν μία μεγαλοτάτη πέτρα πέσῃ ἀπὸ κανένα ὑψηλὸν βουνόν, κινεῖται ἀκράτητα, καὶ δὲν στέκει τελείως· ἀλλὰ σύρουσα μαζὶ καὶ ὅ,τι ἄλλο εὑρεθῇ ἔμπροσθέν της, ἐκεῖ μόνον στέκει, ὅπου εὗρῃ τὸν κατώτατον πάτον τῆς γῆς· οὕτω καὶ ἡ μεγάλη ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἡ δι' ἐκείνης πλάνη, ἀρχίσασα μέσα ἀπὸ τὸν ἐν Ἑδὲμ Παράδεισον, δὲν ἐστάθη ὁλότελα, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων σύρουσα, ἐκατέβασεν αὐτὴν μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἀδου κατώτατα. Ὅθεν καθὼς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔπεσε πρότερον· οὕτω πάλιν ἐξ ἐκείνης τῆς κατωτάτης πτώσεως ἀνώρθωσεν αὐτὴν παγκλήρως· ἦτοι μὲ ὅλον τὸ γένος μας. Ποῖος δὲ τὴν ἀνώρθωσεν; τὸ φῶς δηλαδὴ τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου.

Ἀνάρμοστον δὲ εἶναι τὸ λέγειν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σταυροῦ ἀνώρθωσεν ἡμᾶς· ἀρμόδιον δὲ μᾶλλον ἦτον, εἰάν τις εἴπῃ, ὅτι ἡ ῥάβδος ἢ ἡ βακτηρία τοῦ Σταυροῦ ἀνώρθωσεν ἡμᾶς· καθότι ὁ ζητῶν τινὰ νὰ ἀνορθώσῃ, οὐχὶ μὲ φῶς αὐτὸν ἀνορθοῖ, ἀλλὰ μὲ χεῖρ ἢ μὲ ῥάβδον τυχόν ἢ μὲ βακτηρίαν ἢ μὲ τοιοῦτον ἄλλο. Ὁ μὲν οὖν Πταχοπρόδρομος Θεραπεύων τὴν τοιαύτην ἀναρμοστίαν λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εἶπεν ἀνωτέρω ζόφον, διὰ τοῦτο κατωτέρω εἶπε φῶς, τὸ ἐναντίον τοῦ ζόφου· τὴν δὲ βοήθειαν καὶ ὁδηγίαν τοῦ φωτὸς ἀνόμασεν ἀνόρθωσιν τοῦ πεπτωκότος. Χάριν παραδείγματος, ὅταν ἓνας εὕρισκεται πεσμένος μέσα εἰς τόπον σκοτεινόν· εἰάν τις ἐλθῇ ἐκεῖ φῶς, εὐθὺς διαλύει τὸ σκότος, καὶ δείχνει εἰς τὸν πεπτωκότα τὴν ὁδὸν καὶ τὸν τρόπον, πῶς ἐκεῖθεν νὰ ἀνορθωθῇ. Καὶ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον τρόπον, ἂν εἴπῃ τις, ὅτι τὸ φῶς ἀνορθοῖ, οὐδόλως ἀμαρτάνει.

Χρήσιμον δὲ εἶναι καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ, τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου· μανθάνεις γὰρ ἀπὸ αὐτοῦ δύο πράγματα. Πρῶτον, ὅτι ἡ ἀμαρτία εἶναι ζόφος καὶ σκότος· διότι σκοτίζει τὸν νοῦν, ζοφώνει τὴν καρδίαν, καὶ ταράττει ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Επειδὴ ὁ πρωταίτιος καὶ παρακινήτης αὐτῆς Διάβολος, εἶναι αὐτόχρημα σχεδὸν ζόφος καὶ σκότος· καθὼς αὐτὸν ἀνόμασεν ὁ Κύριος εἰπὼν „ Ἀλλ' αὕτη ὕμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα „ καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκοτοῦς“. (Λουκ. κβ'. 53.) Ὅθεν οἱ τὴν ἀμαρτίαν ἐργαζόμενοι, ἐν τῷ σκότει καίθηται. „ Καθήμενοι γὰρ, φησὶν, ἐν σκότει σκότος βλέπουσι“. (Ψαλ. ξη'. 28.) καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατοῦσιν, „ Ἐν σκότει διαπορεύονται“. (Ψαλ. πδ'. 5.) ἂν καὶ φαίνωνται, ὅτι βλέπουσι τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς, καθὼς βλέπουσιν αὐτὸ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. Δεύτερον μανθάνεις ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τούτου, ὅτι ἡ ἀμαρτία εἶναι βαρεῖα· καὶ ὅσους κατασύρῃ εἰς τὸν κρημὸν της, αὐτοὶ πάλιν πρέπει νὰ σηκώνωνται ταχέως ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τῆς μετανοίας.

Πρέπει λοιπὸν, ἀδελφέ, προηγουμένως μὲν νὰ φεύγῃς μὲ ὅλας σου τὰς δυνάμεις ἀπὸ καθ' ἑαυτὴν ἀμαρτίαν, διὰ νὰ μὴ σκοτισθῇς ἀπὸ αὐτὴν καὶ τυφλωθῇς κατὰ τὸν νοῦν, καὶ οὕτω γένης

γένης παίγνιον τῶν ἐχθρῶν σου Δαιμόνων· καθὼς ἔγινε παίγνιον τῶν ἀλλοφύλων καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἐκεῖνος Σαμψὼν, ἀφ' οὗ ἐτυφλώθη. Καὶ παρακάλει τὸν Κύριον, νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὸ σκοτός αὐτὸ τῆς ἀμαρτίας, μὲ τὸ φῶς τῆς θείας τοῦ χάριτος, λέγων τὸ τοῦ Δαβὶδ „Κύριε ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκοτός μου“ (Ψαλ. ιζ'. 31.) καὶ βέβαια αὐτὸς, ὅπου ἐξανατέλλει ἐν σκοτί φῶς τοῖς εὐθέσι, κατὰ τὸν ἴδιον Δαβὶδ, (Ψαλ. ρια'. 4.) θέλει σὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ παντὸς πράγματος ἐν σκοτί διαπορευομένου. (Ψαλμ. υ'. 6.)

Ἐὰν ὁμως ἀπὸ συναρπαγὴν τοῦ νοῦ καὶ ἀσθενείαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κρημνισθῇς εἰς κανένα λάκκον τῆς ἀμαρτίας, εἰπὲ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερემίου „Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται“; (Ἱερ. η'. 4.): ἦτοι νὰ ἀνίσταται· καὶ τὸ τοῦ Μιχαίου „Πέπτωκα καὶ ἀναστήσομαι“ (Μιχ. ζ'. 8.) Ὅθεν δράμε νοερώς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ βόησον πρὸς αὐτὸν ἐκ βάθους καρδίας καὶ πίστεως „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, πρόφθασον καὶ ἀνόρθωσόν με ἐκ τοῦ λάκκου τούτου τῆς ἀμαρτίας“ καὶ βέβαια ὁ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν, (Ἱερ. ι'. 11.) καὶ ὁ ἀνορθῶν πάντας τοὺς κατεραγμένους, κατὰ τὸν Δαβὶδ, (Ψαλ. ρμδ'. 15.) αὐτὸς ἔχει νὰ σὲ ἀνορθώσῃ ἀπὸ τὸν λάκκον τῆς ἀμαρτίας· καθὼς ἀνώρθωσε καὶ τὴν συγκύπτουσαν ἐκεῖνην γυναῖκα, τὴν μὴ δυναμένην ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές, εἰπὼν αὐτῇ „Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου“ (Λουκ. ιγ'. 12.) ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὰς χεῖρας, καὶ παρευθὺς ἀνώρθωθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχει ὁ φιλανθρωπότατος Δεσπότης, νὰ μὴ παραβλέπῃ τὰς πίπτοντας ἐν ἀμαρτίαις καὶ παρακαλῶντας νὰ ἀνορθωθῇ. Ὅθεν καὶ εἰς ἐσὲ θέλει δώσει χεῖρα βοηθείας. Διότι, ἂν ὁ ἄνθρωπος σπλαγχνίζεται τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ ὅταν ἐκεῖνα πέσουν εἰς κανένα λάκκον, αὐτὸς τὰ πιάνει καὶ τὰ ἐκβάλλει ἔξω, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου „Τίς ἐστὶ ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἐν, καὶ εἰάν ἐμπέσῃ τοῦτο, τοῖς Σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερῇ; Πόσω οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πρὸς πρόβατον“; (Ματ. ιβ'. 11.) ἂν, λέγω, ὁ ἄνθρωπος δείχνῃ τόσῃν εὐσπλαγχνίαν εἰς τὸ ζῶον, πόσω μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως ὁ πολυέλεος Κύριος σπλαγχνίζεται καὶ συμπονεῖ τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του, τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποίου ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ ἔχυσε τὸ πανάγιον αἷμα του; Ὅθεν ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἡσαίου λέγων „Τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐστὶ“ (Ἡσ. να'. 6.) καὶ ἐν Εὐαγγελίοις „οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν“ (Ματ. θ'. 13.)

Τροπάριον.

„Γ' ἄρα τὸν τύπον ὑποδείξης, τῇ Κόσμῳ προσκυρούμενον Κύριε, τὸν τοῦ Σταυροῦ ἐν πᾶσιμ ὡς ἐνδοξον, ἐν Οὐρανῷ ἐμόρφωσας, φωτὶ ἀπλέτῳ ἡγλαϊσμένον, Βασιλεῖ παροπλίαμ ἀήττητον, ἡμ πᾶσαι αἱ Δυναμίεις, τῷ Οὐρανῷ μεγαλίσουσι.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἐδῶ ἀναφέρει ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ τὴν ἱστορίαν ἐκεῖνην, ὅπου ἀνέφερεν ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, κατὰ τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τὸ λέγον „ὑπεδείξεν Οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ Τροπάριον“ ἡγουν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν μέγαν καὶ ἱσαπόστολον Κωνσταντῖνον. Ὅθεν καὶ λέγει· ὦ Κύριε, θέλων σὺ νὰ δείξῃς εἰς τὸν Κόσμον, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ σου πρέπει νὰ προσκυνῇται ἀπὸ ὅλους, ὡς ἐνδοξος καὶ γεμάτος ἀπὸ κατὰ δόξαν· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ κατὰ ἐνδοξον ἔλκει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ τὸ προσκυνῶν· τούτου χάριν ἐμόρφωσας αὐτὸν τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ Οὐρανῷ, κατηγλαϊσμένον μὲ φῶς ἀπλετον· ἡγουν ἄπειρον καὶ ἀμέτρητον· (Ἀπλετον δὲ λέγεται ἐκεῖνο τὸ πράγμα, ἔξω τοῦ ὁποίου δὲν ἐμπορεῖ νὰ εὔρῃ τινας πλέον· ἦτοι περισσότερον) διὰ νὰ ᾔναι ὁ Σταυρὸς αὐτὸς μία ἀνίκητος ἀρματοθήκη εἰς τὸν Βασιλέα καὶ αυτοκράτορα Κωνσταντῖνον.

Καὶ

Καὶ βλέπε, ὦ ἀναγιώστα, τὴν μεγαλειότητα τοῦ θαύματος. Δὲν ἐμόρφωσεν ὁ Θεὸς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς κανένα στενὸν τόπον καὶ μικρὸν χωρίον τῆς γῆς· διότι οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ καὶ τὸν προσκυνῆσαι μόνοι οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ κατοικοῦντες καὶ εὐρισκόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ ἐμόρφωσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης· διότι καὶ οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ μόνοι οἱ ἐν τῇ θαλάσσῃ πλέοντες, καὶ ἀκολουθῶς μόνοι ἐκεῖνοι ἤθελαν τὸν προσκυνῆσαι· ἀλλὰ τὸν ἐμόρφωσεν ὑψιλὰ, ἐπάνω εἰς τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ οὐχὶ ἐν καιρῷ νυκτός, ἀλλὰ ἐν ἡμέρᾳ· καὶ οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μόνον, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ μεσημέριῳ· οὐχὶ ἐξαστράπτοντα μὲ ἓνα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ μὲ ἓνα φῶς ἀμέτρητον καὶ ἀπεριόριστον. Διὰ τί δὲ ταῦτα πάντα ἐποίησεν ὁ Θεός; διὰ τὸ ἰδῆ ὅλος ὁ Κόσμος τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ τοῦ, καὶ τὰ προσκυνήσουν αὐτόν. Καθὼς γάρ, ὅταν ὁ ἥλιος λάμπῃ ἐν τῷ Οὐρανῷ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσημερίου, καθὼς ἄνθρωπος, ὅπου ἔχει ὀφθαλμούς, ἀπὸ καθὼς μέρος βλέπει τὸν δίσκον του, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐμποδίσῃ κανένα πρᾶγμα τὴν εἰς Οὐρανὸν ἐκείνου ἀνάβλεψιν· οὕτω, λέγει, καὶ σὺ ροντὲ Ἥλιε Χριστέ, μὲ τοιαύτην καὶ τοσαύτην δόξαν ἐξαγράφησας εἰς τοὺς Οὐρανοὺς τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου· ἓνα μὲν, διὰ τὸ προσκυνῆται ἀπὸ ὅλους· ἄλλο δὲ, διὰ τὸ ἔχῃ τοῦτον ὁ εὐσεβεστάτος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μίαν ἀρματοθήκην ἀνίκητον, ὡς προείπομεν, κατὰ τῶν ἀπίστων Βαρβάρων.

Καὶ καθὼς μία μεγάλη πέτρα δὲν ἔχει τόσῃν δύναμιν, ὅταν ρίπτεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω· ἀλλ' ὅταν πίπτῃ ἀπὸ τὰ ἄνω εἰς τὰ κάτω, προξενεῖ μεγάλην φθοράν· ἡ καθὼς ὁ κεραυνὸς καὶ τὸ ἀστραποπελέκυ, πίπτον ἀνωθεν ἀπὸ τὰ σύννεφα, μεγάλην βλάβην προξενεῖ ἐκεῖ ὅπου πέσῃ· τοιοιτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς Σταυρὸς, ἀνωθεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν πίπτων, καταβάλλει, καταφθείρει, καὶ ἀφανίζει πάντας τοὺς Βαρβάρους, τοὺς ἐχθροὺς μὲν ὄντας τῆς εὐσεβείας, τῶν πιστῶν δὲ Βασιλέων καὶ Χριστιανῶν, πολεμίους· καὶ οὕτως, ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς γίνεται τῇ ἀληθείᾳ μία πανοπλία ἀνίκατος εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους. Ὅθεν δίκαιον εἶχεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδωρος νὰ εἰπῇ, „Τὸν αἰδῖμον Σταυρὸν δίκαιον προσεῖπεῖν, οὐ μόνον γῆς, ἀλλὰ καὶ Οὐρανοῦ ἔρεισμα τε καὶ ἀγλαΐσμα· τὴν γὰρ Κτίσιν πᾶσαν ἀνέσχε, τοῖς μὲν ὑπερκοσμίαις χαρὰν, τοῖς δ' ἐπιγείοις ἐλευθερίαν πρυτανεύσας, καὶ τὰ διεσπᾶτα συναΐας“. (Ἐπιστολ. λβ'. Βιβλ. Δ'.) Θαυμαστὸν δὲ εἶναι καὶ τὸ ἐγκώμιον, ὅπου πλέκει εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ χρυσοῦς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, οὕτω λέγων, „Οὐκ αἰσχύνεις, ἀλλὰ πολλοῦ καυχήματος ἄξιός εἰμι· τὸν Σταυρὸν λέγω τοῦ Χριστοῦ· οὐδὲν γὰρ οὕτω τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας τεκμήριον μέγα, οὐκ Οὐρανός, οὐ Θάλαττα, οὐ γῆ, οὐ τὸ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγεῖν, οὐ τὰ ἄλλα πάντα, ὡς ὁ Σταυρὸς. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἐπ' αὐτῷ καυχᾶται, λέγων, „Ἐμοὶ δὲ μὲ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Ὅμιλ. β'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθεον, προκειμένου ῥητοῦ, „Μὴ οὖν ἐπαισχυνῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου“).

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, ὡς ἰδοῦμεν μὲ τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας τὸν ἐνδοξον καὶ ἀγλαοπυρρόμορφον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου ὡς προσκυνήσωμεν αὐτόν· μετὰ φόβου μὲν, διότι εἰμέθα ἁμαρταλοί· μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν δι' αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν· λέγει γάρ ὁ Χρυσορρήμων, „Τὸ τοῦ θανάτου σύμβολον (ὁ Σταυρὸς διπλαρῶς) ἐγένετο εὐλογίας ὑπόθεσις πολλοῖς, καὶ παντοδαπῆς ἀσφαλείας τεῖχος· διαβόλου καὶ καὶρία πληγῇ· δαιμόνων χαλινός· κηλὶς τῆς τῶν ἀντικειμένων δυνάμεως. Τοῦτο θάνατον ἀνείλε· τοῦτο τοῦ Ἄδου τὰς χαλκᾶς πύλας συνέκλασε· τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς συνέθλασε· τῆς ἁμαρτίας τὰ νεῦρα ἐξέκοψεν· ὑπὸ καταδίκην κειμένην τὴν οἰκουμένην ἄπαν ἐξήρπασε· θείλατον φερομένην κατὰ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας πληγὴν ἀνίστειλε“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς Τόμ. 5'.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς β'. ἐντολῆς, παρακινεῖ τοὺς Χριστιανούς εἰς τὴν προσκύνειν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, λέγων, „Οὐ μόνον δὲ τὴν θείαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ προσκυνήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ τὸν τύπον· σημεῖον γάρ ἐστι μέγιστον, καὶ τρόπαιον Χριστοῦ κατὰ τοῦ Διαβόλου καὶ πάσης τῆς ἀντικειμένης φάλαγγος. Διὸ καὶ φρίττουσι καὶ φυγαδεύονται τοῦτον τυπούμενον ὁρῶντες. Οὗτος ὁ τύπος καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ πρωτότυπον, (ἦτοι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς καθὼς ἄνθρωπος) μεγάλας ἐν τοῖς Προφήταις ἐδόξασθη, καὶ τὰ μέγιστα ἐτετατούργισεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ κρμασθέντος ἐν αὐτῷ

..Κυ.

„Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέλλοντος ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐλεύσεται ἔμ-
 „προσθεν τοῦτο τὸ μέγα καὶ φρικτὸν αὐτοῦ σημεῖον μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
 „Δόξασον οὖν αὐτὸν νῦν, ἵνα μετὰ παρρησίας προσβλέψῃς τότε καὶ συνδοξασθῇς αὐτῷ.“
 Πρόδιλον δὲ, ὅτι ἡμεῖς προσκυνοῦντες τὸν Σταυρὸν, προσκυνοῦμεν ὁμοῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ
 προσηλωθέντα σαρκὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ
 αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ζῶσιν αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἄρτι, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνα τῶν
 αἰῶνων. Ἀμήν. (1)

ΠΡΟ-

(1) Ἦδελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἀπὸ δύο
 ξύλα γίνεται ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ; καὶ ἀποκρινό-
 μεθα ὅτι διὰ δύο αἰτίαι. Τὸ πρῶτον καὶ πρόχειρον,
 ἵνα, εἰς τινὰς εἰκονομάχους κατηγορήσῃ ἡμᾶς, ὅτι προσ-
 κυνοῦμεν ξύλα, ἀνατρεφόμεν τὴν κατηγορίαν τοῦ
 λέγοντες, ὅτι ἡμεῖς ξύλα δὲν προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ
 τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ τὸν διὰ τῶν δύο ξύλων σχη-
 ματιζόμενον. Ὅθεν ἂν τὰ δύο ξύλα διαλυθῶν, καὶ
 χαλάσῃ ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ, καίονται τὰ ξύλα.
 καὶ οὕτως εἶπον οἱ Πατέρες τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενι-
 κῆς ἐβδόμης Συνόδου εἰς τινὰς διαλαλίαις αὐτῆς. Ἐ-
 φη δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, „Προσκυνοῦμεν δὲ
 „καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ,
 „εἰ καὶ ἐξ ἐτέρας ὕλης γένηται (καὶ μὴ ἀπὸ ξύ-
 „λου μόνου δηλ.), οὐ τὴν ὕλην τιμῶντες, μὴ γένοι-
 „το! ἀλλὰ τὸν τύπον, ὡς Χριστὸς σύμβολον. Προσ-
 „κυνητέον τοίνυν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐνθα
 „γὰρ ἂν ᾖ τὸ σημεῖον, ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ἔσται (ὁ
 „Σταυρὸς δηλ.)· τὴν δὲ ὕλην ἐξ ἧς ὁ τύπος τοῦ
 „Σταυροῦ συνίσταται, εἰ καὶ χρυσός, εἰ λίθοι εἰ-
 „εν τιμίῳ, μετὰ τὴν τοῦ τύπου, εἰ τύχοι, διά-
 „λυσιν, οὐ προσκυνητέον.“ (Βιβλ. Δ'. Κεφ. πη.
 περὶ Πίστεως) Τὸ δὲ δεύτερον καὶ βαδύτερον αἰ-
 τιον, διὰ τὸ ὅποιον ἐκ δύο ξύλων σχηματίζεται ὁ
 τύπος τοῦ Σταυροῦ, εἶναι, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς ἐποίη-
 σε τὸν Ἀδὰμ εὐθεὶ καὶ ἀπλὸν. Ὅθεν ὁ μὲν Ἐκ-
 κλησιαστής εἶπε „Σὺν τὸν ἄνθρωπον ἐποίησεν εὐθεὶ“
 (ὁ Θεός) (ζ'. 29.). ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, „Ἐ-
 „ποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον γυμνὸν τῇ ἀπλότητι
 „καὶ ζωῇ τῇ ἀτέλει.“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ

Γέννησ.) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἀκούσας τὴν πονηρὰν τοῦ
 Διαβόλου συμβουλὴν, καὶ φαγὼν ἀπὸ τὸν διπλὴν
 γνῶσιν γενῶντα καρπὸν τοῦ ξύλου, τοῦ γνωστοῦ κα-
 λοῦ καὶ πονηροῦ, ἐκ τούτου, λέγω, ἀλλοίμενον! ἐγι-
 νε καὶ αὐτὶς διπλούς. Καὶ ἐκεῖ ὅπου πρότερον εἶχε
 μόνην τὴν ἀπλὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ, ὕστερον ἀπό-
 κτησε καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ κακοῦ. Ὅθεν ὁ Δεσπότης
 Χριστὸς διὰ τὴν ἀναιρέσιν καὶ τὴν νεκρώσιν τὴν δι-
 πλόην τοῦ Ἀδὰμ, ἐσταυρώθη ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν
 τὸν ἐκ δύο ξύλων συγκείμενον, διὰ τοῦ ὁμοίου ἰα-
 τρεύων τὸ ὅμοιον. Μᾶλλον δὲ, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀ-
 πλούς πρότερον ὢν, Θεὸς γὰρ μόνον ἦν, ὕστερον ἐγι-
 νε καὶ ἄνθρωπος: ἵτοι ἐγίνε διπλούς διὰ τὰς δύο
 φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα ἀ-
 νατρέψῃ καὶ καταργήσῃ τὴν πρῶτην ἐκείνου διπλὴν
 γνῶσιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀρ-
 χαίαν ἀπλότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν „Ἀμήν
 „λέγω ὑμῖν, εἰ μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ
 „παιδιά (τὰ ἀπλά ὄντα καὶ ἀπονήρευτα), οὐ μὴ εἰ-
 „σελθῇτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.“ (Ματ.
 ιη. 2.) Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὰ δύο ξυλάρια
 ἐρμηνεύων τῆς Σαραφδίας χήρας λέγει „Εἰσελθὼν ὁ
 „Προφῆτης εἰς τὸν οἶκον τῆς χήρας, εὗρεν ἀληθῶς
 „τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὴν ἐνδύκην· εὗρεν ὕδωρ καὶ
 „ἐλαιον καὶ ἄλευρον καὶ δύο ξυλάρια· ὕδωρ, τὸ
 „Βάπτισμα· ἐλαιον, τὸ Χρίσμα· ἄλευρον, ὁ ἀρ-
 „τος· δύο ξυλάρια, τοῦ Σταυροῦ τὸ κατόρθωμα“
 (Λόγος εἰς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν καὶ Λάζαρον
 καὶ Ἡλίαν. Τόμ. Ζ'. τῆς ἐν Ἑσθὲν ἐκδόσεως.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ

ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Επειδὴ εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Κανόνα τοῦ Σταυροῦ ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, οὐχὶ εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ σειρὰν τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν κύκλον καὶ τὴν περίοδον τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν μηνῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔγιαν αὐταί, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν εἰς κάθε μῆνα συμπίπτουσῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν· τούτου χάριν καιρὸς εἶναι τῶρα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν Ὑψωσιν τοῦ Κανόνα τοῦ Σταυροῦ, εἰς τὴν θειοτέραν καὶ ἀπορρήτοτέραν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὕτω νὰ ἐρμηνεύσωμεν εἰς τοὺς Χριστωνύμους λαοὺς, τὸν εἰς ἐκείνην μελουρηθέντα Κανόνα ὑπὸ τοῦ Θεσπεσίου καὶ μουσικωτάτου Κοσμᾶ· ἵνα, ἂν ὅχι κατ' ἄλλο, κατὰ τοῦτο γοῦν ὁμοιωθῶμεν μετὰ τοὺς Οὐρανίους Ἀγγέλους. Καθὼς γὰρ οἱ Ἄγγελοι πρότερον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἐξήγησαν εἰς τοὺς ποιμένας καὶ ἀγροίκους ἀνθρώπους τὸ παράδοξον τοῦτο Μυστήριον· οὕτω καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀγροικότεροι εἰς τὴν κατανόησιν τῶν γλαφυρωτέρων ῥημάτων καὶ νοημάτων. Ποῖον θέλομεν ἐξηγήσῃ; τὸν ἐπὶ τῇ Γεννήσει ταύτῃ τοῦ Κυρίου μελουρηθέντα Κανόνα τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ.

Ἦθελε δὲ τυχὸν τινὰς κατηγορήσῃ ἡμᾶς καὶ εἰπῇ τὴν κοινὴν ἐκείνην πάροιμIAN τὴν λέγουσαν, „Ἄνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί“· καθότι σὺ, ὦ ἐξηγητὰ, ἐλανθάσθης, καὶ τὰ μὲν ἄνω ἐποίησας κάτω, τοὺς δὲ πόδας ἔβαλες προτιτέρα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀνέτρεψας τὴν ἀκολουθίαν ὅλου τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διότι ἀρχὴ μὲν καὶ ρίζα ὅλης τῆς Οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ μὲν Χρυσορρήμων, Μητρόπολις τῶν ἑορτῶν, τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν ὠνόμασεν ἐν τῷ πρὸς Φιλογόνιον λόγῳ· ὁ δὲ ἱερὸς Ἐπιφάνιος, Πρώτην ἑορτὴν, αὐτὴν ὀνομάζει· οὕτω γὰρ λέγει „Πρώτη ἑορτὴ ἡ φρικτὴ καὶ θαυμαστὴ κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ Γέννησις“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ἀρχὴ, λέγω, εἶναι αὕτη ἡ Χριστοῦ Γέννησις, τέλος δὲ εἶναι ὁ Σταυρός· σὺ δὲ ἔταξας δευτέραν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Σταυρόν. Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον συγχέεις καὶ ἀνατρέπεις τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῶν ἑορτῶν· ἔπρεπε γὰρ νὰ ἀρχίσῃς ἀπὸ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ νὰ τελειώσῃς εἰς τὸν Σταυρόν.

Τί δὲ ἐγὼ εἰς τὸν κατήγορον τοῦτον ἀποκρίνομαι; ὅτι ἡμεῖς ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, ὅχι εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἡλίου, καθ' ὃν αἱ ἀκίνητοι ἑορταί, κινηταί γίνονται, καὶ αἱ ἀσύγχυτοι συγχέονται. Οὕτω θετέον μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, φυσικῇ τῇ τάξει ἀκολουθεῖ ἡ Ὑπαπαντὴ, καὶ ὕστερον τὰ Θεοφάνεια· κατὰ τὸν δρόμον ὅμως τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τοῦ Ἡλίου, πρώτη ἑορτὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν εἶναι ἡ τῶν Θεοφανείων, καὶ δευτέρα ἡ Ὑπαπαντὴ. Ἡ ἀταξία δὲ αὐτὴ ἀκολουθεῖ· διότι αἱ κατὰ διαφόρους μῆνας συμπίπτουσαι ἑορταί τοῦ Κυρίου, ἐδιώρισαν οἱ θεῖοι Πατέρες νὰ ἑορτάζωνται εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον· ἵνα μὴ οὐδεμίαν ἀνεόρτα-

τα-

ταστος μείνη. Ὅθεν τὴν τάξιν τῶν μηνῶν καὶ οὐς ἠκολούθησαν, θέλοντες νὰ φυλάξουν, παρέβλεψαν τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἐορτῶν. Καὶ λοιπὸν οἱ μῆνες καὶ ὁ δρόμος τοῦ Ἡλίου εἶναι ἄξιοι κατηγορίας, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς.

Ἐπειτα εἰς τὴν προλαβοῦσαν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ, ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν, ὅτι ἔγινε τότε τὸ πάθος καὶ ἡ σταύρωσις τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ μόνον, ὅτι ἔγινεν ἡ τοῦ Σταυροῦ Ὑψωσις. Τὰ δὲ ἀκόλουθα Μυστήρια τῆς Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἀρχίζουσιν ὡς ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν: ἥτοι ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἀνεκαθήραμεν μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὸ θέατρον καὶ τὸ ἄστροισμα τῶν Χριστιανῶν· διὰ τοῦτο φέρε ἵνα φιλοσοφήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ περὶ τῶν Γενεθλίων τοῦ Κυρίου· μᾶλλον δὲ, ἵνα ἐρμηνεύσωμεν τὰ ὑπὸ ἄλλων φιλοσοφηθέντα, καθὼς εἴμεθα δυνατοί. Προτῆτερα δὲ ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ὡς σαφηνίσωμεν τὴν τοῦ Κανόνος Ἀκροστιχίδα (1).

ΕΡ-

(1) Σημειώσαι, ὅτι εἰς τὴν περὶ τὴν ἐορτὴν πολλοὶ τῶν θείων Πατέρων συνέγραψαν λόγους πανηγυρικούς. Ὁ μὲν Χρυσόρρῃμων συνέγραψε λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Εἰς αὐτὴν διεῖλε μερίδας τὰς γενεάς“. Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τί τοῦτο; σημείον ἀντιλεγόμενον ὁρᾷ“. Ἄλλον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Πολλὴς ἡμῖν ὁ τῆς ἀγρυπνίας“. Ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Αὐτὸς Πάτριάρχαι μὲν ὠδινούσι“. Ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ζηνὸν καὶ παράδοξον βλέπω“. Ὁ δὲ Βασίλειος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστοῦ Γέννησις ἡ μὲν οἰκία καὶ πρώτη“. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐξεφώνησε λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε“. Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἔγραψε λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σαλπίζετε ἢ νεομηνίαι σάλπιγγι“. Ὁ Δαμασκηνὸς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ πόσις τὸ ἐὰρ ἐπέλθῃ“. Ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν ἔγραψε λόγους δεκατρεῖς. Βασίλειος ὁ Σελευκείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλας τῶν ἐγκαμίων εὐρήσει τὰς ἀφορμὰς“. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τῆς Παρθενικῆς λοχεύας“. Σῶζονται ἐκ τῶν λόγων τούτων, οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιλικίου καὶ τῇ τῶν Ἰβήρων καὶ τῇ τοῦ Διονυσίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ Πρόκλος λόγον εἰς αὐτὴν. Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν ἐδῶ χάριν τῶν φιλολόγων, ὅτι τρία τινὰ θαύματα ἠκολούθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως. Πρῶτον ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος λέγει, ὅτι ὅταν ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, ἐφάνησαν τρεῖς Ἡλιοὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ολίγον ὀλίγον, εἰς ἓνα Ἡλίον ἀπεκατεστάθησαν. Ἐδήλυν δὲ οἱ τρεῖς Ἡλιοὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας καὶ μακαρίας Τριάδος, ὧν τὸ ἐν ὑπῆρχεν ὁ γεννηθεὶς κατὰ σάρκα ἐπὶ γῆς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς· ἡ δὲ εἰς τὸν ἓνα Ἡλίον ἀποκατάστασις, τὸ μοναδικὸν τῆς Θείας φύσεως ἐφάνηρον (ὅρα ἐν κεφ. ιζ'. τοῦ πολιτικοῦ Θεάρχου).

Δεύτερον, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι βλέποντες τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην ὅπου ἀπελάμβανον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Αὐγουστοῦ Καίσαρος, ἐστοχάζοντο, ὅτι ἀπὸ τῆς καλῆς κυβερνήσεως τοῦ Αὐγουστοῦ ἠκολούθει ἡ μεγάλη αὐτῇ ευεργεσία. Ὅθεν ἀπεφάσισεν νὰ προσκυνῇ αὐτόν ὡς Θεὸν εἰς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος. Ἀλλ' ὁ Αὐγουστος φρόνιμος ὢν, ἐναντιεῖτο εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι τὸν ἠνάγκαζον, αὐτὸς δὲ λων περὶ τούτου νὰ τοὺς πληροφορήσῃ, ἐκράξε μίαν

ἀπὸ τὰς Σιβύλλας, ἡ ὁποία ἦτον εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν περιβόητος εἰς τοὺς χρησμούς, καὶ τὴν ἐρώτησε τί νὰ κάμῃ· ἡ δὲ Σιβύλλα ἐστοχάζετο, τί τὰ ἀποκριθῇ. Τότε δὲ ἐσυνέβη ἡ τοῦ Σωτῆρος Γέννησις. Ὅθεν ἡ Σιβύλλα εὐρισκομένη εἰς τὸ Βασιλικὸν παλάτιον, ὤφασε τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! ἰδοὺ βλέπει πλησίον τοῦ Ἡλίου ἓνα χρυσὸν κύκλον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἐκάθητο μία περικαλλὴς παρθένος, βαστάζουσα εἰς τοὺς κόλπους της ἓνα βρέφος. Ὅθεν ἐκράξε τὸν Βασίλεα καὶ τοῦ ἐδείξε τὸ φαινόμενον θέαμα. Τότε πνεύματος πλησθεῖσα προφητικῶς προεῖπεν, ὅτι τὸ βρέφος ἐκεῖνο ἦτον ὁ πάντων Κύριος, εἰς τὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς ἐμελλον νὰ ὑποταχθῶν. Εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, ὅπου ἔλεγε ταῦτα, ἰδοὺ ἠκούσθη καὶ φωνὴ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν λέγουσα „Αὐτὸς ἐστὶν ὁ κιβωτὸς τοῦ Οὐρανοῦ“. Ταύτην τὴν ἀπόκρισιν τῆς Σιβύλλας ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς ἐπρόσταξεν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ τὸν ὀνομάσῃ τινὰς Κύριον· ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἐκεῖνος, ὅπου εἶναι ἀληθὴς Κύριος ὅλων τῶν ἀνθρώπων. (Ὁρα ἐν κεφ. ΚΗ'. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάρχου) Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐρυθραία ἡ Κυμαία Σιβύλλα πολλὰ ἐπροφήτευσεν περὶ τοῦ Χριστοῦ. Εἶπε δὲ καὶ περὶ τῆς Θεοτόκου ταῦτα „Ἦκεν Παρθένος αὐδὴς, ἀγούσα ἐρατὸν Βασιλῆα“. Ταύτης δὲ τὸ ποίημα μετεφράσεν ὁ Κιχέρων εἰς τὴν Λατινίδα διάλεκτον. Καὶ ὁ Ποιητὴς τῶν Ῥωμαίων Βιργίλιος ὁ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγουστοῦ Καίσαρος ὢν, ἐν τοῖς Βουκολικοῖς αὐτοῦ οὕτω γράφει περὶ τῆς ἀνωτέρω προφητείας τῆς Σιβύλλας „Σικελίδες μούσαι μετὰ γὰρ φάτιν ὑμνήσωμεν. Ἠλυθε Κυμαίου μαντεύμασος εἰς τέλος ὁμῆ“, αἰνιστόμενος διὰ ταῦτα τὴν ἀνωτέρω Κυμαίαν Σιβύλλαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βιργίλιος ταῦτα περὶ τῆς Σιβύλλης λέγων, φαίνεται, ὅτι μετέσχε τοῦ προφητικῶς ἐκεῖνης χαρίσματος.

Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον θαῦμα ἠκολούθησεν ἐν τῇ Χριστοῦ Γεννήσει· λέγει γὰρ ἓνα Διδάσκαλος, ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐστειλε πρῶτον ἓνα Ἀγγέλου καὶ ἐδανάτωσεν ὅλους τοὺς ἀρσενικοὺς, ὅπου ἦσαν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἔπειτα ἐγεννήθη, διὰ νὰ μὴ εὐρεθῇ τότε εἰς τὴν γῆν μία τοιαύτη Θεομίστητος ἀμαρτία (παρὰ Ἰερωνύμω).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΖΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Χριστὸς Βροτῶθεὺς, ἡμ ὅπερ Θεὸς, μένει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῆς Ἀκροστιχίδος ταύτης τὸ νόημα ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελῶδὸς ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Παύλου, ὅπου γράφει περὶ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ταῦτα „Ὅς ἐν μορφῇ (ἤτοι οὐσία καὶ φύσει) Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμόν ἠγάτατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν“ (Φιλ. β'. 6.) σχεδὸν γὰρ τοῦτο τὸ νόημα περιέχει καὶ ἡ ἀκροστιχίς αὕτη: δηλαδὴ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐγένεν ἄνθρωπος, ἔμεινεν ὅμως πάλιν ἐκεῖνο, ὅπου ἦτον πρὸ τῶν αἰώνων: ἤτοι Θεός. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Θεολόγων καὶ ὅλης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐγένεν ἄνθρωπος κατὰ τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν τῆς ἀτρέπτου καὶ ἀναισθητοῦ αὐτοῦ Θεότητος, ἀπαγε! ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν: τουτέστι μένων ἀναλλοίωτος κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, προσέλαβεν ἐν τῇ ἐαυτοῦ ὑποστάσει τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καθὼς καὶ ἐν τινι Τροπαρίῳ τοῦ ἐσπερινοῦ τῆς παρουσίας ἐορτῆς ᾄδεται „Ὅπερ ἦν, μεμείνηκε, καὶ ὁ οὐκ ἦν προσέλαβε“: τουτέστιν ὁ Θεὸς Λόγος ἔμεινε μὲν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἤτοι Θεός, προσέλαβε δὲ ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἦτον: ἤτοι τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου· οὐχ ὁ ἦν με, ταβαλὼν· ἀτρέπτος γάρ· ἀλλ' ὁ οὐκ ἦν προσλαβὼν· φιλάνθρωπος γάρ“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν „Ὁ Χριστὸς ἦν ἀτρέπτος μὲν κατὰ τὴν Θεότητα, ἀμεμπτος δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελῶδὸς ἐγράψεν ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ τὸ, μένη με ἡ, ἐν ᾧ ἐχρειάζετο νὰ γραφῇ με εἰ διφθόγγον; τὴν ἀπορίαν ταύτην τινὲς μὲν λύουσι λέγοντες, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ τοῦτο με ἡ, διὰ τὸ τελευταῖον Τροπάριον τὸ, „Ἠκρίβωσε χρόνον“, τὸ ὁποῖον οὕτως ἐπρεπε νὰ γραφῇ διὰ νὰ συμφανήσῃ με τὸ λόγιον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ λέγον „Τότε Ἠρώδης λάρδα καλέσας τοὺς Μάγους, ἠκρίβωσε, παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος“ (Ματθ. β'. 7.) Ὁ δὲ πτωχὸς Πρόδρομος ἀκριβέστερον λύει ταύτην λέγων, ὅτι οἱ Ποιηταὶ ἔχουν συνήθειαν, ὅταν θέλουν νὰ μεταχειρισθῶν μακρὰν συλλαβὴν εἰς τὰ μέτρα των, τὰς μὲν διφθόγγους παραιτοῦν, αἰς μὴ κυρίως καὶ φύσει οὐσας μακράς, τὸ δὲ ἡ καὶ ω προκρίνουσιν, αἰς φύσει ὄντα μακρά. Παράδειγμα δὲ τούτου ἱκανὸν ἔστω ὁ Ποιητὴς Ὅμηρος, ὅστις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἰλιάδος του, περὶ „Κάλλχαντος τοῦ ψευδομάντεως λαλῶν εἶπεν „Ὅς ἦδη τὰτ' ἐόντα, τὰτ' ἐσσόμενα, πρὸτ' ἐόντα“ τὸ γὰρ ἦδη ἐπρεπε νὰ γράφεται ἦδει ἀπὸ τοῦ ἦδεν· ἐκεῖνος δὲ παραιτήσας τὸ εἶ
9
μεν

ἐμεταχειρίσθη τὸ η. Καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ συνειδέζουσιν νὰ προφέρουν τὸ εἶ διὰ τοῦ η καὶ ι· ὅθεν τὸ, Βασιλεῖς καὶ ἱππεῖς, καὶ ἄλλα εἰς εἰς λήγοντα ὀνόματα αὐτοὶ προφέρουσιν εἰς ης, ὡς Βασιλῆς καὶ ἱππῆς. Ὁμοίως καὶ τὸ εἴκαζον διὰ τοῦ η προφέρουσιν, ὡς ἦκαζον· καὶ ὅρα τὸν Βαρίνον ἐν τῇ λέξει ἦδεα. Διδὸ καὶ τὸ, μένη ἐδῶ κάλλιον εἶναι νὰ ὑπογράφεται ἀττικῶς, τρεπομένου τοῦ εἰς η καὶ τοῦ ι ὑπογραφομένου. Ὅρα δὲ καὶ ὅσα εἶπομεν περὶ Ἀκροστιχίδος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ.

Ὡδὴ α΄. Ἦχος α΄. Ὁ Εἰρμός.

„Χριστὸς γεμῶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε·
„Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ· καὶ
„ἐν εὐφροσύνῃ ἀρτυμνήσατε λαοὶ, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν ἄρτους οἱ χρεῖαν ἔχοντες τούτων, παρέξ ἀπὸ τὸν ἀρτοποιητὴν; ἢ ἀπὸ ποῖον πρέπει νὰ λαμβάνουν οἶνον οἱ ἐστερημένοι τούτου, παρέξ ἀπὸ τὸν οἰνοπώλην; ἀλλὰ καὶ οἱ χρεῖαν ἔχοντες νομίσματος χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν τοῦτο, εἰ μὴ ἀπὸ τὸν ἀργυραμοιβόν; (σarfην) Οὕτω παρομοίως καὶ οἱ θέλοντες νὰ πανηγυρίζουν καὶ νὰ ἐγκωμιάζουν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐορτάς, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν λόγους πανηγυρικοὺς καὶ ἐγκώμια, παρέξ ἀπὸ τὸν τούτων πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν, τὸν μέγαν λέγω ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον;

Διότι οὗτος ὁ κατ' ἐξοχὴν λεγόμενος Τριαδικὸς Θεολόγος, ὅχι μόνον ἐστόλισε τὰς Δεσποτικὰς ἐορτάς μὲ τούς ἰδικούς του λόγους καὶ τὰ ἐγκώμια, ἀλλ' ἔδωκεν ἄδειαν καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τὰ ἰδικά του λόγια καὶ ποιήματα μὲ μίαν κλεψίαν ἐπαινετὴν καὶ ἀκατηγόρητον· τὴν ὁποίαν ὁποῖος ἐργάζεται, ὅχι μόνον δὲν ἐντρέπεται, ὡς οἱ κλέπτει τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας μὲ τὴν κλεψίαν αὐτὴν καλλωπίζεται. Τί λέγω; ὁ Γρηγόριος οὗτος νοῦς τῆς Θεολογίας δὲν ἔδωκε μόνον ἄδειαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τοὺς ἰδικούς του λόγους, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη τοὺς προσκαλεῖ μὲ φιλαδελφίαν ἀνεκδιήγητον εἰς τὸ νὰ φάγουν ἀκόρεστα τὸν νοητὸν ἄρτον τῆς σοφίας του, τὸν στηρίζοντα τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ πίνουν τὸν γνωστικὸν αὐτοῦ οἶνον, τὸν εὐφραίνοντα τὴν καρδίαν, φωνάζων μὲ ὑψηλὴν φωνὴν τὰς τῆς Σοφίας, „Ελθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεέρακα ὑμῖν“ (Παρ. θ'. 5.) τὰς δὲ ἐκεῖνα τὰ τῆς Ἀσματοζούσης νύμφης, „Φάγετε πλησίον, καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε ἀδελφοί“ (Ἀσμ. ε'. 1.) καὶ ἄλλοτε ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαίου, „Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδαρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἄργύριον βαδίσαντες ἀγοράσατε καὶ φάγετε ἀνεὺ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἶνον καὶ στέαρ“ (Ἡσ. νέ. 1.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὁ τῶν Ἱερῶν ἐορτῶν Ἀσματογράφος καὶ Μουσηγέτης, μέλλων νὰ πανηγυρίσῃ τὰ σωτήρια Γενέθλια τοῦ Κυρίου, αὐτολεξεῖ ἐδανείσθῃ ὅλον τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀπὸ τὸν ρηθέντα μέγαν πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν τῶν ἐορτῶν Θεολόγον. Οὕτω γὰρ ἐκεῖνος προοιμοιάζει ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ἐγκωμίῳ αὐτοῦ· „Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ“. Πρέπει δὲ νὰ ἠεὺρωμεν, ὅτι κατὰ τὸν Δασκαλικὸν Ἰωάννην καὶ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν καὶ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον τὸν ἐξηγητὴν τῶν Κανόνων, τὸ ὄνομα Χριστὸς δηλοῖ κυρίως τὸ συναμφοτέρον· ἥτοι τὸν Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον (1)· καταχρηστικῶς δὲ, ποτὲ μὲν αὐτὸ δηλοῖ τὴν Θεότητα μό-

νον

(1) Ὅθεν εἶπεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Χριστὸς διὰ τὴν Θεότητα“ (ὠνομάσθη δηλ.) χρίσις γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπότητος, εὐκ ἐνεργεία κατὰ τοῦ

„ἄλλους χριστοὺς ἀγιάζουσα, παρουσίᾳ δὲ ὅλου τοῦ χρίοντος“ ἢς ἔργον ἀνθρώπου ἀκούσαι τὸ χρίον καὶ Θεοῦ τὸ χρίονον“. (Λόγ. β'. περὶ Τίου).

νον τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ· διὰ γὰρ τὴν ἄκραν καὶ κατ' ὑπόστα-
σιν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν, μετ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα: ἦτοι τὸ, Χριστός, καὶ αἱ δύο
ὀνομαζονται φύσεις. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς λέγουν ἐδῶ „Χριστός
„γεννᾶται, καὶ Χριστὸς ἐπὶ γῆς“, τότε τὸ, Χριστὸς δηλοῖ τὸ, Θεάνθρωπος· ἐπειδὴ Θεὸς
καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον (1), καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ γῆς·
ὅταν δὲ λέγουν „Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν“, τότε τὸ, Χριστὸς δηλοῖ μόνον τὸν Θεόν, οὐχὶ δὲ
καὶ τὸν ἄνθρωπον· καθότι ὁ Κύριος δὲν κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην
φύσιν, καθὼς φλυαροῦσιν οἱ φρενοβλαβεῖς Ἀπολιναρίσται, κατὰ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Θεο-
λόγος Γρηγόριος „Εἴ τις λέγοι τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ κατεκληυθέναι, ἀλλὰ μὴ ἐντεῦθεν
„εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν, ἀνάθεμα ἔστω“ (Ἐπιστολὴ α. πρὸς Κληδόνιον) ἀλλὰ κατέβη
μετ' ἑαυτοῦ τὴν Θεότητα, καὶ οὕτως ἐν τῶν κατὰ τὴν αἵματι τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας
τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσέλαβε, καὶ τὴν ἥνωσεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει, γενόμενος τέ-
λειος ἄνθρωπος.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν, λέγει, γεννᾶται σήμερον. Ὅθεν ἐσεῖς οἱ Ἀγγελοὶ (πρὸς αὐτοὺς γὰρ
στρέφει τὸν λόγον) οἱ ἐν τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου αἰνοῦντες τὸν Θεόν καὶ λέγοντες „Δόξα
„ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ“, (Λουκ. β'. 14.) δοξάσατε: ἦτοι δοξολογήσατε
καὶ τὰρα τὸν Θεόν. Λέγει δὲ τὸ, δοξάσατε καὶ πρὸς τοὺς μεταχειριζομένους ἀγγελικὴν ζωὴν
ἐν ἀνθρωπίνῳ καὶ ὑλικῷ σώματι, παρακινῶν νὰ δοξολογήσουν καὶ αὐτοὶ τὸν γεννηθέντα
Δεσπότην. Ὁ Χριστὸς: ἦτοι ὁ Θεὸς ἦλθεν ἢ κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ
δίκαιοι (πρὸς τοὺτους γὰρ ἐπιστρέφει τὸν λόγον) προὔπαντήσατε αὐτὸν, μιμούμενοι τὸν δι-
καιον Συμεῶν, τὸν ὑπαντήσαντα τὸν Κύριον, ὅταν εἰς τὸν ναὸν ἐπροσφέρετο· διότι ἴδιον
ἀχαρίστων δούλων εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἐκβαίνουσιν εἰς προὔπαντησιν τοῦ ἰδικοῦ των αὐθέντου,
ὅταν αὐτὸς ἔρχεται εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Θεολόγος καὶ
ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικῶν ἐκείνου λόγιον τὸ λέγον „Τότε καὶ ἡμεῖς ἀρπαγισόμεθα
„ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἴρα“. (α. Θεσσ. δ'. 7.) Εἶτα λέγει, ὅτι
ὁ Χριστὸς: ἦτοι ὁ Θεάνθρωπος ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ ἐν τῇ γῇ ἄν-
θρωποι ὑψοῦντε ἀπὸ τὰ γῆϊνα, φρονούντες τὰ ὑψηλὰ καὶ μετεωρίζόμενοι μετὰ πτερὰ
τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας· διὰ τοῦτο γὰρ κατέβη ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, ἵνα οἱ ἐν τῇ
γῇ ἀναβῶσιν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Ἐπειδὴ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐδύνετο νὰ γένῃ ἑνωσις
Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἂν δὲν κατέβαινε μὲν ὁ Θεὸς ὀλίγον τι ἀπὸ τὸ ἰδικόν του ὕψος, δὲν
ἀνέβαινε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἰδικήν του ταπεινότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος
Γρηγόριος „Τὸ μὲν, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γι-
„νεσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας συγκινημένης. Ἔως δ' ἂν ἐκάτερον
„ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν, περιωπῆς, τὸ δὲ, ταπεινώσεως, ἄμικτος ἢ ἀγαθότης καὶ τὸ
„φιλάνθρωπον ἀκοινωνήτον“. (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) Ἐφ' ἧς συμφάνως καὶ ὁ Θεοφύ-
ρος Μάξιμος „Οὐδέποτε ψυχὴ δύναται πρὸς γνώσιν ἐκτανθῆναι Θεοῦ, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Θεὸς
„συγκαταβάσῃ χρησάμενος ἄλγῃ αὐτῆς καὶ ἀναγὰγῃ πρὸς ἑαυτόν· οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτον
„ἴσχυεν ἀναδραμεῖν ἀνθρώπων νοῦς, ὥς ἀντιλαβέσθαι τῆς θείας ἐλλαμφείας, εἰμὴ αὐ-
„τὸς ὁ Θεὸς ἀνέσπασεν αὐτόν, ὥς δυνατόν ἦν ἀνθρώπον ἀνασπασθῆναι, καὶ ταῖς θείαις
„ἀυγαῖς κατεφώτισεν“. (Κεφ. λα. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Πλὴν ἂν καὶ ὁ Θεὸς
συγκαταβαίνει διὰ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ φιλάνθρωπίας, ὅμως καὶ ὁ ἄνθρωπος

πρε-

(1) Ὅθεν οὐ καλῶς κατηγοροῦσι τινὲς τὸ Θεοτο-
κίον ἐκεῖνο τὸ λέγον „Ἰδοὺ πρὸς ταύτην δέ, ὁ ἐκ
„σοῦ σαρκωδὲς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος“, ὥς οὐ καλῶς
εἰρημίζον· τὸ γὰρ σαρκωδὲς χρόνου ὃν περασμένου
δηλοῖ, ὅτι ὁ ἐκ σοῦ γεννηθεὶς ἦτον Θεὸς ἑαυτοῦ καὶ
ἄνθρωπος, καὶ οὐ Θεὸς γυμνός, καθὼς ἔλεγαν οἱ
κατὰ φαντασίαν τὸν Χριστὸν ἐπιδημοῦντα φρονούντες:
ἦτοι οἱ Μανιχαῖοι· οὐδὲ ἄνθρωπος φίλος, καθὼς
ἔλεγον οἱ Νεστοριῶτες. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ
Δαμασκηνός εἶπεν „Οὐ Θεὸν ἀσώματον, οὐδὲ πάλιν
„ἄνθρωπον φίλον προήγαγεν (ἦτοι ἐγέννησεν) ἢ ἄγνη

„Κέρη καὶ σιμνὴ, ἀλλ' ἄνθρωπον τέλειον καὶ ἄψυ-
„δον, τέλειον Θεόν“. Ἐπισημαστικὸν δὲ τοῦ, σαρ-
κωδὲς εἶναι τὸ, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος: ἡγοῦν ὅς τις
εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Μερικοὶ δὲ κατηγοροῦν τὸ
Θεοτοκίον αὐτὸ κατὰ τὴν σύνταξιν· καθότι ἡ μισο-
χὴ ρεύσαντα δὲν ἐπρεπε νὰ συνταχθῇ μετὰ τὴν αἰ-
τιατικὴν τὸν Ἀδὰμ, ὥς πῶρ' οὐσαν, ἀλλὰ με-
τὰ τὴν δοτικὴν τῇ Εὐφ, ὥς προσεχιστήσαν, καὶ νὰ
εἴπῃ ρεύσαντα ζωῆς· ἀλλ' ἴσως εἴπε ρεύσαντα διὰ
τὸ μέλος.

πρέπει νὰ βιάζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ νὰ ἀναβαίῃ πρὸς τὸν Θεόν. "Ὁθεν ὁ αὐτὸς Θεὸς Μάξιμος λέγει „ Ἀλλήλων εἰναί φασι παραδείγματα τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον* καὶ τοσοῦτον „ τῷ ἄνθρωπῳ τὸν Θεὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν τῷ „ Θεῷ δι' ἀγάπης δυνήθει' ἀπεθέωσε* καὶ τοσοῦτον ὑπὸ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον κατὰ νοῦν „ ἀρπάζεσθαι πρὸς τὸ γνωστὸν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀόρατον φύσει Θεὸν διὰ τῶν ἀρετῶν „ ἐφανέρωσε“. (Κεφ. οδ'. τῆς ζ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) Καὶ πάλιν „ Ὁ χωρὶς ἁμαρ- „ τίας γενόμενος ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι χωρὶς τῆς εἰς Θεότητα μεταβολῆς τὴν φύσιν θεοποιή- „ σει, καὶ τοσοῦτον ἀναβιβάσει δι' ἑαυτὸν, ὅσον αὐτὸς διὰ ἄνθρωπον ἑαυτὸν κατεβίβασε“. (Κεφ. ξβ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τὸ δὲ „ Ἀσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ“ ἐδανείσθη ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν υἱ. Φαλμὸν τοῦ Δαβίδ, Στιχ. β'. οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ ἐκεῖ γέγραπται. Προσαρμόζεται δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο καὶ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμὸν, διὰ νὰ φανερωθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶναι τῆς πρώτης Ωδῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ“ ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“. Ὁθεν κατὰ τὴν Ὡδὴν ταύτην, Ἀσατε, λέγει καὶ ὁ Μελωδός, εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστὸν ὅλη ἡ γῆ: ἦτοι ὅλοι οἱ ἐν τῇ γῇ κατοικοῦντες ἄνθρωποι. Ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ διάφοροι λαοὶ τῶν Ἑθνικῶν ὑμνήσατε αὐτόν, ὅχι μὲ ὀνηρίαν καὶ λύπην ψυχῆς, ἀλλὰ μὲ προθυμίαν καὶ εὐφροσύνην καρδίας* διότι αὐτὸς εἶναι δεδοξασμένος.

Διὰ τί δὲ εἶπεν, ὅτι ὁ Χριστὸς γεννᾶται καὶ οὐχὶ ἐγεννήθη; οὐ γὰρ καθ' ἕκαστον χρόνον γεννᾶται, ἀλλ' ἅπαξ ἐγεννήθη. Καὶ ἀποκρινόμεθα μὲ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ὅτι οἱ ρήτορες συνειθίζουσιν νὰ προφέρουσιν τὰ περασμένα πράγματα εἰς χρόνον ἐνεστώτα, διὰ νὰ δείξουσιν αὐτὰ ὡς παρόντα εἰς τὰ ὁμμάτια τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἀκολούθως νὰ κάμουν αὐτοὺς περιωρότερον θεατὰς, παρὰ ἀκροατὰς. Ἡ, κατὰ τὸν Νικήταν, εἶπεν, ὅτι γεννᾶται ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν* ἐπειδὴ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἐπαναφέρει ὁ ἥλιος εἰς αὐτὴν ἔτος διὰ τῆς κυκλοφορίας του.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀδελφε, μὴ παύσης δοξολογᾶν τὸν γεννηθέντα Χριστὸν, ὅχι μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον μὲ τὰ ἔργα. Πρόλαβε δὲ καὶ νὰ τὸν ἀπαντήσης ἐξ Οὐρανοῦ κατερχόμενον διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν Θεωρίας* ὑψάσθῃ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν γυνῶν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ διὰ σὲ ἐπὶ γῆς κατελθόντος* ἅδε εἰς αὐτὸν ἄσμα καινόν, καθὼς σὲ παρακινεῖ ὁ Δαβίδ* ἅδε ὅμως πολλὰ καὶ ἀκόρεστα ἄσματα, καὶ μὴ χόρταινε ἅδων. Ἐὰν οὕτως ἅδῃς, θέλει σὲ ἐνθυμηθῇ ὁ Κύριος, πρὸς ὃν ἅδεις, καὶ ἔχει νὰ σὲ ἐλεήσῃ, καθὼς σὲ βεβαιώνει ὁ Ἡσαΐας* „ Πολλὰ ἄσων, ἵνα σου μνεῖα γένηται“. (Ἡσ. κγ'. 16.)

Τροπάριον.

„Ρεύσαντα ἐκ παραβάσεως, Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα γερόμενον, ὅλον
„τῆς φθορᾶς ὑπάρξαντα, κρείττομος ἐπταικότα θείας ζωῆς, αὐθις
„ἀμαπλάττει, ὁ σοφὸς Δημιουργὸς, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θέλων νὰ δείξῃ ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάπλασιν, ὅπου ἔγινεν εἰς τὸν ἄνθρωπον γένος ἀπὸ τὴν ἀρρήτον ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦτο ἐμελούργησε τὸ Τροπάριον. Διὸ καὶ λέγει, ὅτι ὁ σοφὸς Δημιουργὸς τοῦ Παντός πάλιν ἀνεκαίνισε καὶ ἀνέπλασε τὸν ἄνθρωπον. „Ἐδεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔδει, λέγει ὁ Θεοφύλακτος Μάξιμος, σοφὸν „καὶ δίκαιον καὶ δυνατόν ὄντα κατὰ φύσιν τὸν Κύριον, ὡς μὲν σοφὸν μὴ ἀγνοῆσαι τὸν „τρόπον τῆς ἰατρείας (τοῦ ἀνθρώπου), ὡς δίκαιον δὲ μὴ τυραννικὴν ποιήσασθαι τοῦ κα- „τειλημμένου κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπου τὴν σωτηρίαν, ὡς δὲ πάντα δυ- „νάμενον, μὴ ἀποκῆσαι πρὸς τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐκπλήρωσιν“. (Κεφ. μ'. τῆς ε'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Μὲ αὐτὰ λοιπὸν τὰ τρία ὁμοῦ καὶ μὲ τὴν ἀγαθότητα ἀνέπλασεν ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅς τις ἔγινε μὲν κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τὸν νοῦν, λόγον καὶ πνεῦμα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐ-

κοσμήθη εἰς εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἐξέπεσε δὲ (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, ἐπταικότα) ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ καλλιτέραν καὶ θείαν ζωὴν, καὶ ἔρρευσεν φεῦ! διὰ τὴν παράβασιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς εἰς τὸν πυθμένα τοῦ θανάτου, γενόμενος ὅλος τῆς φθορᾶς· ἦτοι δούλος καὶ ὑποκείμενος εἰς τὴν φθοράν. Καὶ καθὼς τὰ νερά, τὰ ὁποῖα ρέουν ἀπὸ ὑψηλὰ μέρη εἰς τὸν κατήφορον, δὲν στέκουν τελείως ἕως ὅτου νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰ τὰ ἑσχατα καὶ κατώτατα μέρη τῆς γῆς· τοιοιτοτρόπως ἔπαυσε καὶ ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, γενόμενος ὅλος διόλου οἰκείος καὶ δούλος τῆς φθορᾶς· ἐφθάρη γὰρ ὅχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· κατὰ τὴν ψυχὴν μὲν, διότι μετ' αὐτὴν ἐδέχθη τὴν φθοροποιάν τοῦ Διαβόλου συμβουλὴν· κατὰ τὸ σῶμα δὲ, διότι μετ' αὐτὸ ὑπῆρέτησεν, ἕως ὅτου ἔφερεν εἰς πρᾶξιν καὶ τέλος τὴν πονηράν ἐκείνην συμβουλὴν. Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν τοῦ Θεολόγου ρημάτων καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο, καθὼς καὶ τὸν Εἰρμόν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ, „ἵνα ρεύσαντας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ εὖ εἶναι διὰ κακίαν, εἰς „ αὐτὸ πάλιν ἐπαναγάγῃ διὰ σαρκώσεως“. (1)

Τροπάριον.

„Ἰδὼν ὁ Κτίστης ὁλλύμενον, τὸν ἄνθρωπον χερσὶν ὅν ἐποίησε,
„κλίμας Οὐρανοὺς κατέρχεται· τοῦτον δὲ ἐκ Παρθένου θείας ἀγῆς,
„ὅλον οὐσιούται, ἀληθεία σαρκωθείς, ὅτι δεδοξάσται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν ὁ κεραμιδιάς ἢ τσουκαλᾶς δὲν ὑποφέρῃ νὰ βλέπῃ τσακισμένον τὸ πήλινον σκεῦος ὅπου ἐκατασκεύασεν, ἀλλὰ πασχίζει νὰ τὸ ἀναπλάσῃ δεύτερον· ὁμοίως καὶ ὁ οἰκοδόμος δὲν ὑποφέρῃ νὰ βλέπῃ κρημνισμένον τὸ ὀσπίτιον ὅπου οἰκοδόμησεν, ἀλλὰ ἀγωνίζεται νὰ κτίσῃ πάλιν αὐτό· πῶς ἦτον δίκαιον ὁ Κτίστης καὶ Δημιουργὸς τοῦ Παντός νὰ ἰδῇ τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἔπλασε μετὰ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὅτι ἐφθάρη καὶ ἐσυντρίβη, καὶ νὰ μὴ φροντίσῃ διὰ νὰ ἀναπλάσῃ πάλιν αὐτόν; Τοῦτο βέβαια δὲν ἦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας ἄξιον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν βλέπων τὸν παρ' αὐτοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον, ὅτι ἐκατήντησεν εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς φθορᾶς, ἔκλινε τοὺς Οὐρανοὺς· ἦτοι ἀφῆκεν εἰς ὀλίγον τοὺς Οὐρανοὺς· τουτέστι τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν, καὶ ταπεινώσας τὸ ὕψος τῆς Θεότητός του, (τὸ ὁποῖον κένωσιν μὲν ὠνόμασεν ὁ Παῦλος, ὕψισιν δὲ τῆς Θεότητος ὁ Θεολόγος Γρηγόριος) οὕτω κατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκ τῆς αἰπαρδένου Μαρίας ὅλον τὸν Ἀδὰμ οὐσιούται· ἦτοι ὁλόκληρον αὐτὸν ἀναλαμβάνει καὶ ἐνώνει οὐσιωδῶς εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός του.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε μόνον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἔλαβε, καθὼς ἔλεγον οἱ Ἀρειανοί· οὐδὲ ἔλαβε τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν οὐκ ἔλαβε, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς καὶ νοῦς ἐν αὐτῷ ἐνεργούσης, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ ἄνους Ἀπολιναρίου (2), ἀπαγε! ἀλλὰ ἐσιώδη ὅλον τὸν ἄνθρωπον τέλειον τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ νοῦ συναπαρτιζόμενον, καὶ ἤνωσεν αὐτὸν τῇ ἑαυτοῦ ὑπερθέῳ ὑποστάσει· ἵνα μετὰ τὸ ὅμοιον σώσῃ τὸ ὅμοιον· ἦτοι μετὰ τὸ σῶ-

(1) Συμφάνως μὲ τὰ ἀνωτέρω λέγει καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης βιβλ. γ'. κεφ. μί. τοῦ Θεολογικ.
„Ἐπειδὴ Θεότητος ἐλπίδι ὁ ἐχθρὸς δαλεάζει τὸν
„Ἄνθρωπον, σαρκὸς προβλήματι δαλεάζεται. Καὶ
„δείκνυται ἅμα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ σφοδρὸν, τὸ δὲ
„καίοντε καὶ τὸ δυνατόν τοῦ Θεοῦ· τὸ μὲν ἀγαθόν,
„ὅτι οὐ παρὶδε τοῦ οἰκείου πλάσματος τὴν ἀσθένειαν,
„ἀλλ' ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῷ πεσόντι, καὶ
„χεῖρα ὤρεξε· τὸ δὲ δίκαιον, ὅτι ἀνθρώπου ἠστῆξεν-
„τος, οὐχ ἑτέρον ποιῆι νικῆσαι τὸν τύραννον, οὐδὲ
„εἰς ἐξαπατᾶν τοῦ θανάτου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὅν

„παλαι διὰ τῆς ἁμαρτίας καταδουλοῦσαι ὁ θάνατος,
„τοῦτον ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος νικητὴν πάλιν ποιῶν
„κε, καὶ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνισώσατο, ὅτι ἀπο-
„ρον ἦν· τὸ δὲ σφοδρὸν, ὅτι εὖρε τοῦ ἀπόρου λύσιν εὖ-
„πρεπεστάτην· τὴν δὲ δύναμιν, ὅτι Θεὸς ὢν τέλειος,
„ἄνθρωπος τέλειος γίνεται, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ
„ἐμφανίζεται δύναμις· τί γὰρ μείζον τοῦ γενέσθαι
„τὸν Θεὸν ἄνθρωπον“.

(2) Ὁρα εἰς τὴν α'. Ἐπιστολὴν πρὸς Κληδόνην Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

σῶμα ὅπου προσέλαβε, σώσῃ τὸ ἰδικόν μας σῶμα* μετὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ, σώσῃ τὴν ἰδικὴν μας ψυχὴν* καὶ μετὰ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν, σώσῃ τὸν ἰδικόν μας νοῦν. Διότι ἂν ὁ Κύριος δὲν ἐπροσλάμβανε ψυχὴν καὶ νοῦν, ἤθελεν μείνῃ βέβαια ἀνιάτρευτα ἡ ἰδικὴ μας ψυχὴ, καὶ ὁ νοῦς* „Τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον* ὃ δὲ ἥνωται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζε-
ται“ Θεολογεῖ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ὁ παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισάμενος. Πάντα λοιπὸν τὰ φυσικὰ ἰδιώματα καὶ συστατικὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ Κύριος ἔλαβε χωρὶς μόνῃς ἁμαρτίας* αὕτη γὰρ οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ, ὡς παρὰ φύσιν οὐ-
σα* καὶ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν. Ὅθεν ἅς κηρυττίζονται καὶ ἅς καταισχύνονται οἱ τοῦτο φλυαροῦντες Θεομάχοι Παῖδες τοῦ Μάνεντος πρότερον, καὶ οἱ Μονοφυσίται ὕστερον (1).

Ἀγνὴν δὲ Παρθένον ἀνόμασε τὴν Θεοτόκον κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Ζωναρᾶν* διότι ὁχι μόνον ἦτον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ὡς μὴ γνοῦσα πείραν ἀνδρός, ἀλλ' ἦτον ἀκόμη ἀγνὴ καὶ καθαρὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν, χωρὶς νὰ δεχθῇ καμμίαν προσβολὴν λογισμοῦ ῥυπαροῦ εἰς τὴν παναγίαν ψυχὴν τῆς. Πολλοὶ γὰρ γυναῖκες εἶναι μὲν Παρθένοι κατὰ τὸ σῶμα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀγναὶ κατὰ τὸν λογισμόν* καθότι αὐταὶ δέχονται λογισμοὺς αἰσχυροὺς καὶ ῥυπαροὺς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ποιοῦσι συνδυασμοὺς καὶ συγκαταθέσεις* ὅθεν εἶναι κατὰ τὴν ψυχὴν πόρνοι καὶ ἀκαθάρτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ Κυρία Θεοτόκος ἦτον καὶ κατὰ τὰ δύνω καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος* καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ κατὰ τὴν πράξιν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. Ὅθεν ὁ Ἰεζεκιὴλ αἰνιγμα-
τωδῶς εἶπε περὶ αὐτῆς „Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνα-
τολάς (ἥτοι εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου), καὶ ἡ γῆ (ἥτοι τὸ σῶμα τῆς Παρθένου)
ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν“. (Ἰεζ. μγ'. 2.)

Ἰδοὺ καὶ τὰ λόγια τοῦ Ζωναρᾶ ἐρμηνεύοντος τὸ Θεοτοκίον τοῦ β'. ἤχου τῆς ὀκτωήχου, τὸ λέγον „Ἀγίων Ἀγίαν σε κατανοοῦμεν, ... ἀμόλυντε Παρθένοι“. „Καὶ τοῦτο δὲ ὡς ἐξαί-
ρετον τῆς Θεομήτορος ἔφη ὁ Μελωδός* Παρθένοι μὲν γὰρ παλλαὶ γεγόνασι καὶ εἰσὶν,
ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν κληθεῖν ἂν ἀμόλυντος* ὅτι καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν διαφεύγωσιν ἁμαρ-
τίαν, ἀλλὰ τὴν κατὰ νοῦν οὐκ ἀντιστὶ δύναται διαφεύξασθαι* ἡ γὰρ τῶν λογισμῶν προσ-
βολὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν* προσβαλλουσῶν δὲ τῶν ἀκαθάρτων ἐννοιῶν, προσπαλαίει ταύταις ὁ
νοῦς. Καὶ εἰ μὲν ἡ ὁρτὴ νικήσῃ κρίσις, ἀπορραπίζεται τὸ ἐνθύμιον* εἰ δὲ μὴ, εἰς συγ-
κατάθεσιν ἐξολισθαίνει ὁ λογισμός. Καὶ αὕτη δὲ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ καλουμένη κατὰ
διάνοιαν* καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φυλαχθῇ ὁ συγκαταθέμενος καὶ τὴν πράξιν
ἐκφύγῃ, ἀλλὰ διὰ τὴν συγκατάθεσιν ἥμαρτεν. Ἡ δὲ τοῦ Κυρίου Μήτηρ μὴδὲ κατὰ τὸν
νοῦν μολυνθῆναι ποτε πιστεύεται* διὸ καὶ ἀμόλυντος κέκληται“. Ἀγνὴ δὲ καὶ ἀμόλυντος
τὸ αὐτὸ εἶναι σχεδόν.

Τροπάριον.

„Σοφία Λόγος καὶ δύναμις, Τίος ὦν τοῦ Πατρὸς καὶ ἀπαύγασμα,
Χριστὸς ὁ Θεὸς Δυνάμεις λαθὼν, ὅσας ὑπερκοσμίους, ὅσας ἐν γῇ,
καὶ ἐμαρτυρωπῆσας ἀρεκτῆσατο ἡμᾶς* ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν θείων Γραφῶν ἐρανίζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδός* ἐκ μὲν γὰρ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης τοῦ Παύλου ἐπιστολῆς ἐρανίσθη τὸ „σοφία καὶ
δύ-“

(1) Ἀκουσον δὲ πῶς ἐρμηνεύει τὸ „Κλίνας Οὐ-
ρανούς κατέρχεται“ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης βι-
βλίω γ'. Κεφ. μη'. τοῦ Θεολογικοῦ. „Ὁ ἐν μορφῇ
Θεοῦ ὑπάρχων, κλίνας Οὐρανούς κατέρχεται: του-
τέστι τὸ ἀταπεινῶτον αὐτοῦ ὑψὸς ἀταπεινώσας τα-
πεινώσας συγκατάβασιν ἀφραστόν τε καὶ ἀκατάλη-

πτον συγκατέβη* (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ κατὰβασις)
καὶ Θεὸς ὢν τέλειος, ἄνθρωπος τέλειος γίνεται, καὶ
ἐπιτελεῖται τὸ πάντων καινῶν καινότατον, τὸ μόνον
καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ
ἐμφανίζεται δύναμις* τί γὰρ μείζον τοῦ γενέσθαι
τὸν Θεὸν ἄνθρωπον;

„δύναμις“· γράφει γὰρ ἐκεῖνος „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“· (ἀ. Κορ. ι'. 24.) Φανερόν ἐστι μὲν τὰ λόγια ταῦτα ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼς Θεὸς εἶναι δύναμις καὶ σοφία τοῦ Πατρὸς· σοφία ὅμως καὶ δύναμις οὐχὶ ἀνυπόστατος, καθὼς εἶναι αἱ ἄλλαι ἐπὶ Θεοῦ ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι ἂν καὶ ἦναι οὐσιώδεις καὶ φυσικαί, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἐνυπόστατοι· ἥτοι δὲν ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν, καθὼς ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλ' εἶναι ὁ Υἱὸς σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἐνυπόστατος καὶ τελείαν ἔχων ὑπόστασιν· διὸ καὶ πρέπει πάντοτε νὰ προστίθεται εἰς αὐτὰ τὸ, ἐνυπόστατος κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον (1). Τὸ δὲ, Λόγος ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην λέγοντα „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος“· (Ἰωαν. ἀ. 1.) Λόγος ὅμως ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, καὶ δι' οὗ οἱ Οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ οὐχὶ λόγος ἀνυπόστατος καὶ εἰς ἀέρα χεόμενος. Τὸ δὲ Υἱὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστάς· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός“· (Ματθ. γ'. 17.) Τὸ δὲ ἀπαύγασμα ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ γράφει ὁ Παῦλος „Ὅς ἂν ἀπαύγασμα τῆς δόξης“· (Ἑβρ. ἀ. 3.) ἵνα διὰ τούτου δείξῃ τὴν πρὸς τὸ ἀναρχὸν καὶ πρῶτον Φῶς, τὸν Πατέρα δηλαδὴ, φυσικὴν οἰκειότητα.

Οὗτος λοιπὸν, λέγει, ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἡ ἀκατάληπτος, ὁ Λόγος ὁ ἐνυπόστατος, ἡ ἀπειρος δύναμις, ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς, καὶ τὸ τῆς Πατρικῆς δόξης ἀπαύγασμα, λαμβάσας ὅλας τὰς Δυνάμεις, τὸσον τὰς ὑπερκοσμίους τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, ὅσον καὶ τὰς τῶν ἐπιγείων Δαιμόνων ἢ Ἀνθρώπων· ἀγνωστον γὰρ ἦτον καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Μυστήριον· διὸ καὶ ὁ Χριστὸς Ἀγγελος τῆς μεγάλης καὶ ἀποκρύφου βουλῆς τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου ταύτης Οἰκονομίας λέγεται. Ταύτας, λέγω, τὰς Δυνάμεις λαμβάσας, καὶ ἀπὸ αὐτὰς κρύψας τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου (2) ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, καὶ οὕτως ἀνεκτίσματο πάλιν τῶρα καὶ ἀνέπλασεν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐκτίσματο καὶ ἐπλασε πρότερον.

Ωδὴ

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου οὕτω Θεολογεῖ περὶ τούτων. „Οὐχ' οὕτω σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς, ὡς Υἱὸς ἢ Λόγος· Υἱὸς μὲν γὰρ καὶ Λόγος οὕτως ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, ὡς μὴ ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Πατρὸς δηλ.) Υἱοῦ, μηδὲ λόγου“· σοφία δὲ καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς οὕτως ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, ὡς καὶ αὐτοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως ὄντος, καὶ οὐ σοφοῦ καὶ δυνατοῦ μόνον· σοφία γὰρ ἐστὶν ἐκ σοφίας, καὶ δύναμις ἐκ δυνάμεως, ὥστε Θεὸς ἐκ Θεοῦ καὶ φῶς ἐκ φωτός. Λέγεται δὲ τοῦ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς, ὡς ὅλην αὐτοῦ τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν ἔχων, ὡς ἂν εἰκὼν ἀρχετύπου. Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐδὲν ἦν σοφία ἐστὶ καὶ δύναμις“· (Κεφ. λδ'). Ὅρα καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Θεσσαλονίκης Γρηγορίου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Εἰρμῶ τῆς Τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Κοιμήσεως, τοῦ λέγοντος „Ἡ δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ τῶν πάντων Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις“.

(2) Εἶπον δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἐκρύψε τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου ἀπὸ τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἀκαλῶν τῶ φερωνύμως καλεσμένῳ Μαξίμῳ (Μάξιμος γὰρ λατινιστὴς μέγιστος ἐρμηνεύεται), ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μβ. ἐρωτήσῃ, „Πῶς λαθεῖν λέγεται τὰς Οὐρανίους Δυνάμεις ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεις, ὅπου ἐν εὐρίσκωμεν, ὅτι καὶ αἱ Προφητεῖαι αἱ πρὸ τοῦ Κυρίου, δι' Ἀγγέλων γεγονῶσι, καὶ τὴν σύλληψιν τῆς Παρ-

θενου ὁ Γαβριὴλ εὐαγγελίζεται; καὶ τοὺς Ποιμένας Ἀγγελοὶ μυσταγωγούσιν“· ἀποκρίνεται οὕτως ὁ Ἅγιος. „Ὅτι μὲν ἤδυσαν οἱ Ἀγγελοὶ τὴν μέλλουσαν ἐσεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων τῷ Κυρίῳ ἐνανθρωπήσιν, ἢ δὲ ἀμφιβαλλεῖν ἐκεῖνο δι' ἐλαδὸν αὐτοῦ· ἢ ἀκατάληπτος τοῦ Κυρίου σύλληψις καὶ ὁ τρόπος, πῶς ὅλος ἐν τῇ Πατρὶ ὦν, καὶ ὅλος ὦν ἐν πᾶσι καὶ πάντα πληρῶν, ὅλος ἦν ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου“. Σημειῶσαι ὅτι τὸ „Δυνάμεις λαθῶν“ ἐδανείσθη ὁ Μελετῆς ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λόγον τὸν ἐπιγραφόμενον πρὸ Χρυσόστομου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν χαρὰς εὐαγγελίᾳ“· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χρυσόστομος εἰσάγει τὸν Πατέρα λέγοντα πρὸς τὸν Γαβριὴλ „Σοὶ μόνῳ θαρρῶ τὸ Μυστήριον“ λαθεῖν δὲ „δύλω πᾶσας τὰς ἐν Οὐρανῷ Δυνάμεις“. Τοῦτο βεβαίον καὶ τὸ Τροπικόν τοῦ πρώτου ἡχοῦ τὸ λέγον „ὑπερκοσμίους γὰρ λαθῶν καὶ ταξιαρχίας ἐπὶ σὲ ὁ ὦν καταβέβηκεν“. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Γαβριὴλ ἐρωτῶν παρὰ τῆς Παρθένου ζητούσης νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου, δὲν ἐδυνήθη νὰ φανερώσῃ αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κατέφυγεν ὡς μόνον εἶδος αὐτόν. „Πῶς ἴσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ αὐτὸν οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἀγγελος εἶπε· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπιχεύσεται ἐπὶ σὲ“· (Λουκ. α. 34.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Ζητοῦσε παρ' ἐμοῦ γνώ- ναι Παρθένη“ τῆς Γ'. Ὠδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων, ἐκ Πατρὸς γεγενθήμενι ἀρρέυστως Τίῳ, καὶ
 „ἐπ' ἐσχάτων ἐκ Παρθένου, σαρκωθέντι ἀσπύρως, Χριστῷ τῷ Θεῷ
 „βοήσωμεν· ὁ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν, ἅγιος εἰ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν προφήτην Ἀνναν τὴν Μητέρα Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου καὶ Ποιήτριαν τῆς τρίτης Ὠδῆς, ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκείνη γὰρ εἶπε τὰ λόγια ταῦτα πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστοῦσα, διότι στεῖρα οὐσα πρότερον, ἐγέννησεν ὕστερον· ἦτοι τὸ „Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων, κέρας μου ἐν Θεῷ μου“ καὶ τὸ „Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου“. (ἀ. βασιλ. β'. 2.) Ὅθεν τὰ λόγια ταῦτα ἀπὸ ἐκείνης λαβὼν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐπιστρέφει εἰς τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, καὶ μετὰ παρακινήτικόν σχῆμα λέγει πρὸς αὐτόν. Ὡς λαὸς τῶν Χριστιανῶν, ἐλάττω νὰ φανάζωμεν πρὸς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη μὲν ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων (1), χωρὶς κανέναν αἴτιον τελικόν πρὸς τὰ ἔξω κτίσματα· καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Τὸ μὲν ὦν (ὁ Τίς) καὶ αἰεὶ ὦν „ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς) ὑπὲρ αἰτίας καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος „ἀνώτερος“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς ἐκ τῆς Παρθένου χωρὶς σποράν ἄνδρός, διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν. Τί δὲ νὰ φανάζωμεν πρὸς τὸν Χριστόν; ἐκείνα τὰ εὐχαριστήρια λόγια, ὅπου προτιήτερα ἀπὸ ἡμᾶς ἐφάναξεν ἡ στεῖρα καὶ Προφήτις Ἀννα· ἦγουν ἐσύ, Κύριε, εἶσαι ἅγιος, ὁ ὁποῖος ὕψωσας καὶ ἐμεγάλυνας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων· ἦτοι τὴν ἰδικήν μας δόξαν καὶ δύναμιν, διὰ τῆς ἰδικῆς σου ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„Ὁ τῆς ἐπιτροίας, μετασχὼν τῆς ἀμείρω Ἀδὰμ χοϊκός, καὶ πρὸς
 „Φθορὰν κατολισθήσας, γυναικεῖα ἀπάτη, Χριστὸν γυναικὸς βοᾷ
 „ἐξορῶν· ὁ δὲ ἐμὲ κατ' ἐμὲ γεγομῶς, Ἄγιος εἰ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ταῦτα περὶ Χριστοῦ „Δευτέραν κοινωνεῖ, (ὁ Τίς) „δηλαδὴ πολὺ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν“. Ὅσα τότε μὲν τοῦ κρείττονος μετέδωκεν, „(εἰς τὸν Ἀδὰμ δηλ.) τὴν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (2). Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱε-
 ράρ-

(1) Οἱ αἰῶνες νοητὰ κτίσματα εἰσι κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον· (Κεφ. ξη. τῶν Θεολογικῶν) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Παῦλος· „δι' οὗ (τοῦ Υἱοῦ δηλ.) „καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν“. (ὁ Πατὴρ δηλ.) Περιλαμβάνει δὲ ὁ αἰὼν τὰ αἰδία καὶ ἀθάνατα· ἦτοι τοὺς νοερούς Ἀγγέλους, καθὼς καὶ ὁ χρόνος περιλαμβάνει τὰ θνητὰ κτίσματα. Διὸ εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Ὅπερ ἡμῖν ὁ χρόνος ἥλιος φορᾷ μετροῦ- „μένες, τούτο τοῖς αἰδίοις αἰῶνι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Ὁ δὲ Θεὸς πρὸ πάντων αἰώνων καὶ ὑπὲρ τοὺς αἰῶνας ἐστίν· ὅθεν ἀκολουθῶς προκρινόμενος καὶ ὑπερκεινέος λέγεται.

(2) Τοῦτο τὸ ῥητόν τοῦ Θεολόγου ἐρμηνεύων ὁ Ζωγράφος ἐν τῷ πλ. α. ἡχῷ τῆς Ὀκτωήχου, φέρει ἐνὰ παραδείγμα γλαφυρόν· „Οὐχ ὅμοιον τῷ τὸν Βασι- „λεῖα τὴν οἰκίαν βασιλείου σολὴν (ἦτοι τὸ κατ' ἐκόντα)

„ιδίωτη χαρίσασθαι, καὶ τὸ δούλου ράκος αὐτὸν ἐν- „δύσασθαι διὰ σωτηρίαν τῶν ὑπηκόων· ἀλλὰ πολὺ τὸ „δευτέρον τῷ προτέρῳ παραδοξοτέρον“. Ἐρμηνεύων δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τὸ „Ὁ τῆς δόξης Κύριος ἐν ἀδοξίας μορ- „φῇ“ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ῥητόν, λέγει „Ἀδο- „ξίαν τὸν ἄνθρωπον ἔφη“ γράφει γὰρ ὁ Παῦλος περὶ „τῷ Χριστῷ, ὅτι ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· „τί γοῦν ἀδοξότερον καὶ ἀτιμότερον δούλου; Ἀντί „στον τοῦ εἰπεῖν δούλου μορφὴν, ἀδοξίας εἶπε μορφὴν. „Καὶ ἄλλως δὲ, ἀδοξία ἦν τῷ Θεῷ κατὰ τὸ πρό- „χειρον, τῷ ὑπὲρ πάντων οὐσίαν, τῷ αὐτῷ, σάρκα „περιβαλέσθαι ἐκ χοῦς τὴν σύστασιν ἐχούσαν πα- „ρειστέον καὶ θνητὴν· ὥς γὰρ ἀδοξία ἂν νομισθεῖν „Βασιλεῖ, εἰ ράκος εὐτελὲς περιβάλοιτο, τὴν πορ- „φυραν περικαλύπτων· οὕτω καὶ τῷ Κυρίῳ ἡ σὰρξ „εἰς ἀδοξίαν ἦν κατὰ τὸ φαινόμενον“.

ῥάρχης Κοσμάς μελουργῶν ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προπάτωρ Ἀδάμ ὁ χοϊκὸς πλασθεὶς: ἦτοι ἐκ τοῦ χοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτον τὸ πλέον λεπτότερον καὶ καθαρώτερον καὶ εὐγενέστερον χῶμα τῆς γῆς, καθὼς ὁ Ζαναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον „Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοῦ“ λέγει „Τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἀνθρώπου χερσὶ διαπλάττει· καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπλῶς, ὡς τὰ θηρία, ἀλλ' ἀπὸ χοῦ τοῦ λεπτοτάτου δηλονότι καὶ καθαρωτάτου τῆς γῆς“. οὗτος ὁ Ἀδάμ, λέγω, ὃς τις ἔλαβε τὴν καλλιτέραν ἔμπνευσιν τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ζῶσα, λογικὴ καὶ ἀθάνατος· οὐ γὰρ τὸ ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ψυχὴ, καθὼς φλυαροῦν τινές, ἀλλ' ἐκεῖνο ψυχὴν ἐδημιούργησε κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (1)· „Ἐνεφύσησε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν“ (Γεν. β'. 7.) καὶ ὕστερον ὁ Θεὸς τὴν αὐτὴν ψυχὴν ἀθάνατον λαβὼν ἔπεσε, φεῦ! εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τοῦ Εὕας, βλέπων τὰρα τὸν Χριστὸν νὰ γεννᾶται ἐκ γυναικὸς (ἵνα γυνὴ λύσῃ πάλιν τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς γυναικὸς) φωνάζει πρὸς αὐτόν· „ὦ Κύριε, ὃς τις, διὰ τὴν ἰδικὴν μου σωτηρίαν ἔγινες ἄνθρωπος τέλειος, καθὼς ἐγὼ, καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἀπολείας τὴν γυναῖκα ἀπέδειξας ἐκ τοῦ ἐναντίου ὄργανον σωτηρίας, σὺ εἶσαι, Κύριε, Ὁ Ἅγιος“.

Καλλιτέραν δὲ εἶπε τὴν τοῦ Θεοῦ ἔμπνευσιν, δι' ἧς ἔλαβε τὴν λογικὴν ψυχὴν ὁ Ἀδάμ, συγκρίνων αὐτὴν μετὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὅπου ἔλαβεν ὕστερον ὁ Χριστὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον: ἦτοι κατώτερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Θεολόγος. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καθαρώτερον ἐν τῇ πρὸς Κληδόσιον α'. ἐπιστολῇ· προτιθεὶς γὰρ ἐκεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο“, οὕτω φησὶν. „Οὐκ ἄλλως ἢ τὴν τοῦ Θεοῦ δηλωθῆναι περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ἢ ἐκ τοῦ μνημονευθῆναι τὴν σάρκα, ὅτι δι' ἡμᾶς κατέβη καὶ μέχρι τοῦ χειρότερος· σὰρκα γὰρ εἶναι ψυχῆς εὐτελέστερον πᾶς τῶν εὐφρονούντων ὁμολογήσει“. Ἀμείνωνος δὲ ἔπρεπε νὰ γράψῃ ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ συνταχθῇ μετὰ τὸ, ἐπιπνοίας, καὶ νὰ γένῃ συμφωνία, ἐπιπνοίας ἀμείνωνος· ἀπεκόπη ὅμως ἡ νὸς τελευταία συλλαβὴ, καὶ ἡ λέξις ἐχρεώσθη νὰ γράφεται διὰ τοῦ ο· οὕτω, τῆς ἀμείνο· ἐπεὶ δὲ οὐδεμία γενικὴ ἰσοσυλλαβοῦσα μετὰ τὴν ἰδικὴν τῆς ὀνομαστικῆς λήγει εἰς βραχὺ φωνῆεν, ἀλλ' εἰς μακρὸν, διὰ τοῦτο τὸ νο βραχὺ ἔγινε μακρὸν, ὡς ἀμείνω. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ κλίσις τοῦ χειρὸν χειρόνος καὶ κατὰ ἀποκοπὴν χειρῶν, καὶ Μείζων μείζονος καὶ μείζω. Οὐ μόνον δὲ τὰ εἰς ὧν λήγοντα ὀνόματα εἰς ὧ ποιοῦσι τὴν γενικὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ὧς ὡς τὸ, ἄλλως ἄλλωνος καὶ κατὰ ἀποκοπὴν ἄλλω· ὁμοίως καὶ τὸ, Μίνως Μίνωνος καὶ Μίνω.

Τροπάριον.

„Σύμμορφος πηλίκης, εὐτελοῦς διαρτίας Χριστὲ γεγορῶς, καὶ μετοχῇ σαρκὸς τῆς χειρῶ (2) μεταδουὶς Θείας φύτλης, βροτὸς πεφυκὼς καὶ μείρας Θεός, καὶ ἀμφώσας τὸ κέρας ἡμῶν, Ὁ Ἅγιος, εἰ Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· τὸ μὲν γὰρ „Σύμμορφος πηλίκης εὐτελοῦς διαρτίας“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλιπ-

ΛΙΤ-

(1) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος. „Πολλοὶ ἐνόμισαν, ὅτι τὸ ἐμφύσημα αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ δηλ.) ἦν ἡ ψυχὴ, καὶ ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ μετεδόθη τῷ σώματι ἡ ψυχὴ· ἐστὶ δὲ πολλὴς οὐ μόνον ἀνοίας, ἀλλὰ καὶ ἀσπετίας μεσπός· ὁ λόγος· εἰ γὰρ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, οὐκ ἔχρην αὐτῷ μὲν εἶναι σοφὴν, ἐν ἄλλῳ δὲ μω-

ραν καὶ ἀσύντηκον· οὐδὲ ἐν τούτῳ μὲν εἶναι ψυχὴν δικαίαν, ἐν ἑτέρῳ δὲ ἀδίκον· ἢ γὰρ τοῦ Θεοῦ οὐσία οὐ μερίζεται, οὐδὲ ἀλλοιοῦται, ἀλλ' ἔστιν ἀκαλλοίωτος... Τὸ ἐμφύσημα λοιπὸν ἐστὶ Θεοῦ, ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἐνέργεια. Ὡς περ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἐνεφύσησεν εἰς τὰ σπέρματα τῶν Ἀποστόλων καὶ εἶπε, κτίσατε Πνεῦμα Ἅγιον· οὕτω οὐκ ἐμ-

λιππησίους τοῦ Παύλου ἐπιστολὴν, ὅς τις λέγει, „Ὁς ἐν μορφῇ (ἦτοι φύσει καὶ οὐσίᾳ) „ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ' ἀρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν „ δούλου λαβών“ (Φιλιπ. β'. 6.) τὸ δὲ „Μετοχὴ σαρκὸς τῆς χείρω μεταδούς θείας φύ- „ τλης“ ἐδαείσθη ἀπὸ τὸν Θεολόγον, λέγοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ, „Τό- „ τε μὲν (ὅτε δηλαδὴ τὸν Ἀδὰμ ἐπλασεν ὁ Υἱὸς) τοῦ κρείττονος (τῆς ψυχῆς) μετέδω- „ κεν (εἰς αὐτὸν τὸν Ἀδὰμ), νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα- „ τος). Ὅθεν τούτων τῶν δύο τὰ λόγια Ἐνάσας ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὁμοῦ δὲ μὲ ταῦτα καὶ τὸ „ τῆς Ἀννης, οὕτω λέγει, „ Ἅγιος εἶσαι, ὦ Κύριε, ὅς τις ἔγινες σύμμορφος: ἦτοι συγκοινωνὸς „ τῆς διαρτίας: τουτέστι τῆς πλάσεως τῆς γνῆνης καὶ εὐτελοῦς τῶν ἀνθρώπων“. Ἐρανίσθη „ δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Ἰωβ, ἐν ᾧ γράφεται, „ Ἐκ πηλοῦ διήρτισαι σὺ, ὡς καὶ ἐγὼ, „ ἐκ τοῦ αὐτοῦ διηρτίμεθα“. (Ἰω. λγ'. 6.) „ Μεθέξας δὲ, (λέγει ὁ Μελωδὸς) ἀπὸ τὴν σάρ- „ κα ἡμῶν τὴν χείρονα καὶ πολὺ κατωτέραν τῆς ψυχῆς, μετέδωκας εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν Θείαν „ καὶ ἀθάνατον φύσιν (φύσιν), μέινας μὲν Θεός, ὅπερ ἦσαν πρὸ τῶν αἰώνων, γενόμενος „ δὲ ἐπ' ἐσχάτων φύσει ἀνθρώπος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦσαν“. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „ Οἱ ἐξ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρεταὶ γενόμενοι τοῦ Λόγου ἔφασαν τὸν Θεὸν Λόγον τέ- „ λειον ὄντα Θεόν, γενέσθαι τέλειον ἀνθρώπον, μήτε τὸ Θεὸς εἶναι ἀποθέμενον, διὰ τὸ „ γενέσθαι ἀνθρώπον, μήτε κωλυθέντα γενέσθαι, ὅπερ οὐκ ἦν, ἀνθρώπον, διὰ τὸ μεμε- „ νηκέναι, ὅπερ ἦν, ἡγουν Θεόν“. (ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Πίστεως παρὰ τῇ δογμ. Πανοπλίᾳ) „ Καὶ λοιπὸν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς σου, Ἰησοῦ Χριστέ, ἀνύψωσας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν „ δόξαν καὶ δύναμιν· ταῦτα γὰρ τὸ κέρας δηλοῖ.

Τοῦτο δὲ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι μετέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν Θείαν „ του φύσιν, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἶπεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος „ Ἴνα διὰ τούτων γέννησθε „ θείας κοινωνοὶ φύσεως“. (β'. Πέτ. α'. 4.) τὸ ὁποῖον δὲν νοεῖται, ὅτι ἔχει νὰ μεθέξῃ „ τινὰς ἀπὸ τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν καὶ οὐσίαν· ἀπαγε! τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε „ κτίσμα· καὶ τοῦτο ἐστάθη κακὸ δόξον φρόνημα τῶν Μασσαλιανῶν πρότερον, καὶ τῶν Βαρ- „ λααμιτῶν καὶ Ἀκινδυνιαστῶν ὕστερον· καθότι ἡ ὑπερούσιος φύσις καὶ οὐσία τοῦ Θεοῦ „ ἀπειρος οὐσα, εἶναι ὅχι μόνον πάντῃ ἀμέτεκτος, ἀλλὰ καὶ ἀόρατος καὶ ἀνεπινόητος· ὅ- „θεν τὸ πεπερασμένον δὲν ἐμπορεῖ νὰ χωρήσῃ τὸ ἀπειρον. Φύσις λοιπὸν Θεία ἐδῶ ἐννοεῖ- „ται ἡ φυσικὴ καὶ οὐσιώδης χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μετέχουσιν οἱ „ κεκαθαρμένοι, καὶ μὲ τὴν μετοχὴν αὐτῆς Θεοὶ γίνονται κατὰ χάριν· ἐπειδὴ κατὰ τοὺς „ Θεολογοῦντας ὁμοῦ καὶ φιλοσοφοῦντας φύσεις λέγονται καὶ τὰ φυσικά. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμη- „ νείαν τοῦ ἀνωτέρου ῥητοῦ τοῦ Κορυφαίου ἐν τῇ νεοτυπώτῃ ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστο- „ λῶν, καὶ ἐκεῖ θέλεις εὖρῃ πολλὰ.

Τροπάριον.

„ Βηθλεὲμ εὐφραΐμου, ἡγεμόνῳ Ἰούδα Βασίλειᾳ· τὸν Ἰσραὴλ γὰρ „ ὁ ποιμαίνων, χερουβὶμ ὁ ἐπ' ὤμων, ἐκ σοῦ προελθὼν Χριστὸς „ ἐμφανῶς, καὶ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν, πάντῳ ἐβασίλευσεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ δύο Προφήτας. Πρῶτον, ἀπὸ τὸν Προφήτην Μι-

„ ἡ φύσις τὸ θεῖον ἀνθρωπίνως ἀκουόμενον, Πνεῦμά „ ἐστὶ τὸ προσκυνητὸν καὶ Ἅγιον. Τοῦτο τὸ Πνεῦ- „ μα προελθὼν, οὐκ αὐτὸ γέγονε ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν „ ἐκτίσεν· οὐκ αὐτὸ εἰς ψυχὴν μεταβλήθη, ἀλλὰ „ ψυχὴν ἐδημιούργησε· δημιουργὸν γὰρ τὸ Πνεῦμα „ τὸ Ἅγιον, κοινωνεῖ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ σώματος „ καὶ τῇ δημιουργίᾳ τῆς ψυχῆς. Πατὴρ γὰρ καὶ „ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα Ἅγιον τῇ Θεῇ δυνάμει δημιουρ-

„ τὸ πλάσμα“. (λόγῳ εἰς τὸ, Πῶς ὁ Ἀδὰμ ἐλα- „ βε τὴν ψυχὴν, τόμῳ ε.) Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποση- „ μείωσεις τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „ Ὁς ἦν ἐν „ ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς Λόγος“, κατὰ τὸν Ἰαμβι- „ κὸν Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἐδῶ ἡ γενικὴ „ τῆς χεί- „ ρω“ ἐγινε κατὰ ἀποκοπὴν ἀπὸ τῆς „ χείρονος“, „ ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω καὶ περὶ τῆς „ αμείνω“.

Μιχαίαν, ὅς τις λέγει ἐν Κεφαλαίῳ Ε'. „Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ (1), μὴ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραὴλ“. ἢ (καθὼς ἀνέγνω ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Τερτυλιανός) „Ἐκ σὲ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος“. Δεύτερον, ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ, λέγοντα ἐν τῷ οἶκῳ Φαλμῶ „Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες· ὁ ὠδηγῶν ὥσει πρόβατον τὸν Ἰωσήφ, ὁ κα-
 „θήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι“. Ὅθεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐπιστρέφων τὸν λό-
 „γον τε πρὸς τὴν Βηθλεὲμ τὴν κατὰ σάρκα πατρίδα τοῦ Κυρίου λέγει. „Σὺ Βηθλεὲμ Βασι-
 „λισσα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Βασιλεία κατὰ τὴν μεταχείρησιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων)
 „καὶ ἀνωτέρα οὖσα τῶν ἡγεμόνων τῆς βασιλικῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα, εὐφραίνου· διότι ὁ Χρι-
 „στός, ὅς τις ποιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν προρρηθεῖσαν ρῆσιν τοῦ Δαβὶδ, καὶ κάθη-
 „ται ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους τῶν δύο χρυσῶν Χερουβὶμ τῶν εὕρισκομένων μέσα εἰς τὰ Ἄ-
 „για τῶν Ἀγίων (2), αὐτὸς, λέγω, ἐκβῆκε φανερά ἀπὸ ἐσέ: ἦτοι ἐγεννήθη κατὰ σάρκα·
 „ὅς τις ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν νέων Ἰσραηλιτῶν Χριστιανῶν τῶν πιστευόντων εἰς αὐ-
 „τὸν, ἐβασίλευσεν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ Ἑθνη“. „Οὕτω λέγει καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ
 „Εἰβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ Ἑθνη“. (Φαλ. μς. 7.)

Σημειῶσαι δέ, ὅτι ὁ μὲν Εὐφραθᾶ ἦτον ἀπόγονος τῆς Ἰουδα φυλῆς, ὁ δὲ Βηθλεὲμ ἦτον
 γιὸς τοῦ Εὐφραθᾶ, ἀφ' ὧν καὶ ἀνομάσθη ὁ τόπος· καθὼς γέγραπται εἰς τὰ Παραλειπό-
 „μενα „Εὐφραθᾶ Πατὴρ Βηθλεὲμ“. (α. Παραλ. δ. 4.) Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος τὸ
 „ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μιχαίου ἐρμηνεύων λέγει, „Ποιεῖται δὴ οὖν τὸν λόγον πρὸς τὴν Βηθλεὲμ:
 „ἦτοι τὸν οἶκον τοῦ Εὐφραθᾶ· καὶ καλεῖται μὲν ὁ χώρος Εὐφραθᾶ, Βηθλεὲμ δὲ τὸ πολί-
 „χνιον: ἦγον ἢ ἐν τῇ χάριτι κάμνη, ὅθεν ἦν Ἰεσσαὶ καὶ Δαβὶδ καὶ αὕτη πάλιν ἡ Ἀγία
 „Παρθένος, ἢ τὸ Θεῖον ἡμῖν ἐκτέτοκε βρέφος τὸ παιδίον τὸν Ἰησοῦν. Ὡ τοίνυν Βηθλεὲμ
 „(φυσὶν,) οἶκος Ἐφραθᾶ, εἰ καὶ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα· τοῦτ' ἐστὶ μυρίαί
 „μὲν ὅσαι λαμπραὶ καὶ μεγάλαι τῆς Ἰουδαίας, αἱ πόλεις· ἀλλ' εἰ καὶ ὀλίγοι παντελῶς οἱ
 „σὲ κατοικοῦντες καὶ νεμόμενοι, σὺ γενήσῃ τροφὸς, καὶ κληθήσῃ πόλις τοῦ βασιλεύσαντος
 „ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ· καὶ οὐ τι πού πάντως τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἐ-
 „παγγελίαις προεπηγγελμένων τῷ Ἀβραάμ (τουτέστι τῶν πιστευσάντων Ἑθνῶν)“.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστέ, ἐκ τῆς
 „Παρθένου ἀμβλάστησας, ἐξ ὅρους ὁ αἰμετός, κατασκίου δασέος,
 „ἦλθες σαρκωθείς ἐξ ἀπειράμδρου ὁ αὔλος καὶ Θεός· δόξα τῇ δυνά-
 „μει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἠσαίας προφητεύων περὶ Χριστοῦ εἶπεν εἰς χρόνον μέλλοντα „Ἐξε-
 „λεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“. (Ἠσ. ια.
 7.) ὁ δὲ Ἱερός Κοσμάς βλέπων πληρωθεῖσαν διὰ τῶν πραγμάτων τὴν προφητείαν ταύτην,
 „δὲν προφέρει αὐτὴν μὲ ρήματα μέλλοντος χρόνου, ἀλλὰ περασμένου· οὐ γὰρ λέγει, „Ἐξε-
 „λεύσεται ράβδος, ἢ ἀναβήσεται ἄνθος“, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἀπὸ μὲν τὴν ρίζαν τοῦ Ἰεσσαί
 ράβ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν Νικήταν ἐρμηνεύοντα τὸ Φαλμικὸν ἐκεῖνο „Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν
 „ἐν Ἐφραθᾶ“, παρ' Ἑβραίοις τὸ „Ἐφραθᾶ“ ση-
 „μαίνει Μαρία, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ Κύριος.

(2) Κατὰ δὲ θεωρίαν ὑψηλοτέραν, ὁ τοῦ Ἰσραὴλ
 ποιμὴν, λέγει ὁ Ἠσυχίος, δὲν εἶναι, ἄλλος ἐξω ἀπὸ
 τὸν Χριστὸν τὸν εἰπόντα „Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κα-
 „λός“, ὁ ὅποιος ποιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ: τουτέστι

τὸν ἔχοντα νοῦν ὁρῶντα τὸν Θεόν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ
 τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ. Ὁδηγεῖ δὲ καὶ τὸν Ἰωσήφ: ἡτοι
 τὸς Ἑθνικούς, οἱ τινες κοντά εἰς τοὺς Ἰουδαίους προσ-
 ἐτίθησαν· Ἰωσήφ γὰρ πρόσθεσις ἐρμηνεύεται. Κα-
 θεταὶ δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὰ Χερουβίμ: ἡτοι εἰς τοὺς ἔ-
 χοντας πληθὺς γνώσεως· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ὄνομα
 Χερουβίμ.

ράβδος ἐξῆλθε· (τοῦτο γὰρ τὸ ῥῆμα λείπει καὶ ἐννοεῖται ἔξωθεν) ῥάβδος δέ: ἦτοι κλάδος, εἶναι ἡ ἀειπάρθετος Θεοτόκος, ἡ ὁποία ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ῥίζαν: ἦγουν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθε καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ Πατὴρ τοῦ Βασιλέως Δαβίδ. Ὁθεν ἡ Θεοτόκος καὶ ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ἐκατάγετο, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τοῦ Δαβίδ· ἀπὸ ἐκείνην μὲν, πορρώτερα καὶ μακρύτερα, ἀπὸ δὲ τοῦτο, προσεχέστερα καὶ κοντήτερα. Ἀπὸ τὴν ῥάβδον δὲ πάλιν καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον αὐτόν: ἦγουν ἀπὸ τὴν Παρθένον, σὺ, Χριστέ, ἀνεβλάστησας ὡς ἐν ἄνθος εὐωδέστατον, ἀειθαλὲς καὶ ἀμάραντον.

Καθὼς γὰρ ἀπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου βλαστάνει ὁ κορμός, καὶ ἀπὸ τὸν κορμὸν βλαστάνει ὁ κλάδος, καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον βλαστάνει τὸ ἄνθος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄνθος γίνεται ὁ καρπός· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἀπὸ τὴν ῥίζαν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα ἐβλάστησεν ὁ κορμός: ἦγουν τὸ γένος τοῦ Δαβίδ, ἀπὸ δὲ τὸ γένος τοῦ Δαβίδ ἐβλάστησεν ἡ Θεοτόκος ὡς ῥάβδος καὶ κλάδος, ἀπὸ δὲ τὴν Θεοτόκον ἐβλάστησεν ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθος, ἀπὸ δὲ τὸν Χριστὸν ἐβλάστησεν ὁ γλυκύτατος καὶ χαριέστατος καρπός: ἦγουν ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ Κόσμου. Μερικοὶ δὲ εἶπον, ὅτι τὸ „ἐξ αὐτῆς“ νοεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ῥίζης: ἦγουν ἐξ αὐτῆς τῆς ῥίζης τοῦ Ἰησοῦ ἐβλάστησεν ἄνθος ὁ Χριστὸς, ἀκολουθοῦντες τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαΐου „Καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται“. Ὡστε ὁ Δεσπότης Χριστὸς προσεχῶς μὲν ἐβλάστησεν ἐκ τῆς Παρθένου, πόρρω δὲ ἐβλάστησεν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε περὶ αὐτῆς ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ. „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μνηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται“. (Γέν. μθ'. 10.)

Φέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τὸ λέγον „Ἡξεῖ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“, (γ'. 3.) καὶ τοῦτο εὐφυῶς προσαρμόζει εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ταύτην Ὡδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἀββακούμ. Λέγει λοιπόν· „Σὺ, Χριστέ, ὁ αὔλος ὢν Θεὸς καὶ ὑπὸ πάντων αἰνούμενος ἦλθες καὶ ἐσαρκώθης ἐκ τῆς μὴ γούσης πεῖραν ἄνδρος Θεοτόκου, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀπείρανδρος) ὡς ἀπὸ βουνὸν δασὺ καὶ κατὰσκιον“. Βουνὸν δὲ δασὺ καὶ κατὰσκιον εἶναι ἡ Θεοτόκος· βουνὸν μὲν λέγεται, διότι, καθὼς τὸ ὄρος καὶ τὸ βουνὸν ἔτε ἀροτριᾶται, οὔτε γεωργεῖται, οὔτε σπείρεται ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτοφυῶς καὶ ἀγεωργήτως βλαστάνει τὰ ὑψηλὰ δένδρα καὶ τὰ χαμόκλαδα καὶ τὸ χορτάρι· οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος ἀσπόρως καὶ ἀγεωργήτως ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς δένδρον μὲν ὑψηλόν, διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεότητος, ὡς χαμόκλαδον δὲ, διὰ τὴν ταπεινότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ὡς χορτόν, διότι τρέφει τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας. Δασὺ δὲ βουνὸν λέγεται ἡ Θεοτόκος, διότι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἀββακούμ, σίδηρος (λογισμὸς πονηρὸς) δὲν ἀνέβη εἰς αὐτὴν ὁ γεννῶν σκωρίαν: (μολυσμὸν καὶ φθορὰν πάθους σαρκικοῦ), οὔτε χεὶρ ἀνθρωπίνη, ἵνα κόψῃ τὴν παρθενίαν αὐτῆς· καθὼς εἰς τὸ δασὺ βουνὸν δὲν ἐμβαίνει τσεκούρι, οὔτε χεὶρ ἀνθρώπου κόπτει τὰ ξύλα αὐτοῦ διὰ τὴν πολλὴν δασύτητα. Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἡχου τῆς Ὀκτωήχου. Ὁθεν καὶ ὁ Δανιὴλ προσφυῶς εἶπε περὶ τοῦ ὄρους τούτου τῆς Παρθένου „Εθεώρουν, ἕως οὗ ἐτμήθῃ λίθος ἀπὸ ὄρους ἄνευ χειρός“. (Δαν. β'. 45.) Διότι τόσον ἡ Θεοτόκος ἦτον καταπεπυκνωμένη κύκλῳ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς θείας καὶ ὑπερφυσικὰς χάριτας, ὥστε δὲν εὐρῆκεν οὐδὲ τὴν παραμικρὰν εἴσοδον ὁ Διάβολος, διὰ τὴν ἐμβάσιν εἰς τὸ παράγιον αὐτῆς ὑποκείμενον κάμμιαν προσβολὴν πονηροῦ λογισμοῦ. Κατὰσκιον δὲ βουνὸν εἶναι ἡ Θεοτόκος, διότι ἐπεσκίασεν εἰς αὐτὴν τοῦ Ὑψίστου ἡ δύναμις: (ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ). „Πνεῦμα γὰρ, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λουκ. α'. 35.) καθὼς καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λέγει εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν. Προσθέτει δὲ τελευταῖον ὁ Μελωδὸς τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“, ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τετάρτης Ὡδῆς.

Τροπάριον.

„Ὅμ πάλαι προεῖπερ Ἰακώβ, Ἐθνώμ ἀπεκδοχὴν Χριστέ, φυλῆς
 „Ἰούδα ἐξαμέτειλας, καὶ δύναμιν Δαμασκοῦ, Σαμαρείας σκυλά τε,
 „ἤλθες προμοεύσωρ, πλάμην τρέπων εἰς πίστιν θεοτερπῆ. Δό-
 „ξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με δύο ρήτα τῆς ἀγίας Γραφῆς συνδέεται ὁ ἱεράρχης Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναφέρει τὴν Προφητείαν τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν, ὅταν εὐχήθη τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰούδα: ταῦτόν εἰπὲν τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, λέγων „Οὐκ ἐκλεί-
 „φει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται,
 „καὶ αὐτὸς προσδοκία Ἐθνῶν“ (Γεν. μθ. 10.) κατὰ γὰρ τὸν Γεννάδιον καὶ Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Προκόπιον καὶ πάντας τοὺς ἐρμηνευτάς, ἄρχων καὶ ἡγούμενος δὲν ἔ-
 λειψεν ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἕως οὗ ἤλθεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀ-
 πέκειντο ὅλαι αἱ προφητεῖαι, καὶ αὐτὸς ἦτον προσδοκία καὶ ἐλπίς σωτηρίας ὅλων τῶν Ἐθνῶν. Ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ γεννηθῇ, ἔλειψαν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὄχι μόνον οἱ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἐπεὶ τότε ἐ-
 βασίλευσεν ὁ ἐκ τῆς Ἀσκάλανος τῆς Παλαιστίνης καταγόμενος Ἡρώδης, οὐχὶ ὁ Τετράρχης, ἀλλὰ ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου Υἱός (1). Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Χριστὸν λέγει, „Σὺ, Χριστέ ὁ Θεὸς, ἀνέτειλας καὶ ἐγεννήθης ἀπὸ τῆς φυλῆς
 „τοῦ Ἰούδα· σὺ γὰρ εἶσαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐπροφήτευσεν τὸ παλαιὸν ὁ Πατριάρ-
 „χης Ἰακώβ, ὅτι ἔχεις νὰ γένῃς ἀπεκδοχή: ἦτοι προσδοκία καὶ ἐλπίς ὅλων τῶν εἰδωλο-
 „λατρυντῶν Ἐθνῶν“.

Ἀκολουθῶν δὲ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαΐου τὴν λέγουσαν περὶ τοῦ παιδίου Ἰησοῦ· „Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν Πατέρα ἢ Μητέρα, λήφεται
 „δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκυλά Σαμαρείας“ (Ἠσ. ή. 4.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Μελουργός, „Σὺ, Χριστέ, ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἦσαι ταπεινός, ἤλθες ὁμως, ἵνα,
 „διὰ τῆς κατὰ σάρκα σου Γεννήσεως, κερσεύσῃς ἐν βραχίονι ὑψηλῶ τὴν δύναμιν τῆς Δαμα-
 „σκοῦ (τουριστὶ Σάμ), καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας“. Ποία δὲ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Δα-
 μασκοῦ καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας; ἐδήλωσε παρακάτω ὁ Μελωδὸς λέγων, ὅτι εἶναι ἡ πλάνη τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας· διότι ἐν μὲν τῇ Δαμασκῶ ἐκατοίκουν οἱ Σύροι, ἄν-
 θρωποι ἀσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτραι, ἐν δὲ τῇ Σαμαρείᾳ ἐκατοίκουν ἄνθρωποι ἀμαρτωλοὶ καὶ
 τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ μὴ ἀκολουθοῦντες· ὅθεν καὶ τὸν Κύριον Σαμαρείτην ἐκάλουον οἱ Ἰου-
 δαῖοι: ἦτοι παράνομον καὶ ἀμαρτωλόν. „Ταύτην λοιπὸν τὴν πλάνην (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς
 „τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας σὺ, Χριστέ, ἐγύρισας εἰς εὐσεβῆ πίστιν, εἰς τὴν ὁποίαν
 „τέρπεται ὁ Θεὸς καὶ ἀρέσκειται“.

Ὅρα δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὰ κούρη ὅπου κάμνει ὁ Χριστὸς, εἶναι ἐ-
 ναντία μὲ τὰ κούρη ὅπου κάμνουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· οἱ μὲν γὰρ Βασιλεῖς καὶ οἱ λοι-
 ποὶ ἄνθρωποι αἰσθητικῶς πολεμοῦντες κურσεύουσι διὰ ζημίαν καὶ καταστροφὴν τῶν κურ-
 σευομένων· ὁ δὲ Χριστὸς νοτικῶς πολεμῶν, κურσεύει διὰ σωτηρίαν καὶ πλουτισμὸν τῶν κურ-
 σευομένων. Ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν „Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται, εἰμὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύ-
 „σῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον, ἵνα ζῶν ἐχῶσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν“ (Ἰω. ι. 10.)

Ο

(1) Ὁ ἐκ Μητρὸς Ἀραβίσσης γεννηθεὶς, καὶ Ἰ-
 δουμαῖος ὢν κατὰ τὸ γένος, ἀλλ' οὐχὶ Ἰουδαῖος, κατὰ
 τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον, ὅς τις καὶ λέγει, ὅτι ἄλ-
 λος ἄνθρωπος ἐστὶν ἀπὸ τὸν Τετράρχην· „Ὁ γὰρ παλαιὸς
 „εὐστός Ἡρώδης ὁ καὶ πρῶτος καλούμενος, τρεῖς Υἱὸς
 „ἔφῃκε: φίλιππον, Ἀντίπαν καὶ Ἀρχέλαον· καὶ τὸν

„μὲν Ἀρχέλαον, Βασιλεῖα ἐποίησε, τὰς δὲ δύο, Τι-
 „τράρχας· ὁ δὲ Ἀντίπας καὶ Ἡρώδης νῦν ἀνομα-
 „σθῆν, ὁ καὶ θανατώσας τὸν Πρόδρομον“. Ὁ δὲ Κυ-
 ριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ μθ. τῆς
 Γενέσεως, καὶ Τετράρχην τοῦτον ὀνομάζει. Ἀκριβέ-
 σπερον δὲ λέγει ὁ Θεοφύλακτος, ὅς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος οὕτω τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐρμηνεύει τοῦ Ἡσαΐου. „Ἡ Δαμασκός, ἡ γουν πᾶσα Συρία (1), καὶ μὴν ἡ τῶν Ἀσσυρίων χώρα, τετέστιν ἡ Περσῶν τε καὶ Μήδων μεμέστωτο εἰδώλων· διὰ τοῦτο κέλῃται γῆ τῶν γλυπτῶν· πᾶσα δὲ τούτων ἡ δύναμις ἦν, τὰ παρέκάστοις θρησκευόμενα Δαιμόνια καὶ ὁ τούτων ἡγούμενος Σατανᾶς. Ὅτε τοίνυν ἔμελλε τὴν τε Δαμασκοῦ δύναμιν καὶ μὴν καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, τούτεστι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ πονηρὰ καὶ βέβηλα τῶν Δαιμονίων στίφει μονο- νοῦχί καταληίσσεται Χριστός, διεσάφησεν εἰπὼν „Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν Πατέρα ἢ Μητέρα, λήφεται τὴν δύναμιν Δαμασκοῦ“. Τὸ δὲ λήφεται, ἀντὶ τοῦ χειράσεται νοεῖται. Λήφεται δὲ ὁμοίως καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας, τούτεστιν ἀπαλλάξει τοὺς αἰχμα- λώτους πολεμήσας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, τοῦ νοητοῦ δηλονότι, φημὶ δὴ τοῦ Σατανᾶ· αὐτὸς γὰρ ἦν καὶ ἡ Δαμασκοῦ καὶ ἡ Συρίας δύναμις. Ὅτι δὲ ἐ- σκύλευσεν ὁ Χριστὸς τὸν Σατανᾶν γεγεννημένος εὐθύς, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν· γράφει γὰρ ὁ Ματθαῖος „Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος.... ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο“, καὶ τὰ λοιπὰ. Προσπεκυνήκασιν γοῦν καὶ προσήγαγον χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Ὅρᾳς ὅπως ἐσκύλευσε τὸν Σατανᾶν, καὶ προσενόμευσεν ὁξέως;

Τροπᾶριον.

„Τοῦ Μάρτεως πάλαι Βαλαάμ, τῶν λόγων μυητὰς σοφούς, ἄστε- ροσκόπους χαρᾶς ἐπλησας, ἀστήρ ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ἀματείλας Δέ- σποτα Ἐθμῶν ἀπαρχὴν εἰσαγομένους· ἐδέξω δὲ προφαιμῶς, δῶρᾶ σοι δεκτὰ προσκομίζοντας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ κβ'. κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γέγραπται, ὅτι ὁ Βαλαὰμ ὁ Βασιλεὺς Μωάβ ἐπρο- κάλεσεν ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν τὸν Μάντιν Βαλαάμ, διὰ νὰ καταρασθῇ τὸν Ἰσραηλιτι- κὸν λαόν· πλὴν αἰτὶ νὰ τὸν καταρασθῇ, τὸν εὐλόγησε καὶ χαρὶς νὰ θείῃ, καὶ περὶ Χριστοῦ ἐπροφήτευσεν οὕτως· „Ἀνατελεῖ ἀστὴρ ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ, καὶ προνομεύσει πάντας τοὺς Τίους Σὴθ“ (Ἀριθ. κδ'. 17.) (2). Ταύτην λοιπὸν τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ παραλαβόντες οἱ Μά- γοι ἐκ πατρικῆς διαδοχῆς, κατὰ τὸν Ὠριγένην καὶ Βασίλειον καὶ Χρυσόστομον, ἐπῆγαν εἰς τὴν Βηθλεέμ καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστόν. Ὅθεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀναφέρων τὴν ἱστορίαν ταύτην ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ λέγει „ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἐπειδὴ αἰέ- τειλας ὡς λαμπρότατος καὶ καινοφανὴς ἀστήρ ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἰακώβ (3), διὰ τοῦτο ἐγέμισας ἀπὸ χαρὰν μεγάλην τοὺς Μάγους τοὺς σοφούς μαθητὰς καὶ ἀκολούθους τῶν λόγων τοῦ Μάντεως Βαλαάμ (ἦτοι τῆς ἀνωτέρω περὶ Χριστοῦ προφητείας)· λέγει γὰρ ἰδόν-

(1) Ἡ Δαμασκός, κατὰ τὸν Κύριλλον, μητρό- πολις ἦτον τῆς Συρίας.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἐρμηνευτὴν, ἐκείνον ὅπου ἀνόμασεν ὁ Βαλαάμ ἀστὴρ, παρακάτω ὀνομάζει αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἀρχηγοὶ δὲ Μωάβ, τοὺς ὁποίους ἐθράκυσεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐσύστριψεν, εἶναι οἱ νοητοὶ Δαίμονες τῶν Μωαβιτῶν, οἱ τινες ὑπερηφανύ- θησαν κατὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, διότι ἐπροσκύ- νησαν παρ' αὐτῶν, ὅταν οἱ Ἑβραῖοι προσεκύνουν τῷ Βεελφεγὼρ διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Μαδιανιτισσῶν γυναι- κῶν, αἱ τινες κατὰ συμβουλήν τοῦ ἀνωτέρω Βαλαάμ, ἐβάδισαν ἐμπροσθεν τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. Τίτοι δὲ Σὴθ, εἶναι ὁ Ἐδὼμ καὶ ὁ Ἡσαῦ, οἱ ἐναντιωθέντες εἰς τὸν λαόν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπέραν ἀπὸ τοῦ

τόπου αὐτῶν· καὶ ἀπλῶς δι' αὐτῶν δηλῶνται ὅλα τὰ Ἐθνη, τὰ ὅποια ἐκούρσευσεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν Διάβολον, καὶ ἔκαμε νὰ παύσων ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας, πιστεύσαντα εἰς αὐτόν.

(3) Σημειῶσαι, ὅτι περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὁ μὲν σοφὸς Νικύτας λέγει, ὅτι ἦτον ἀράτος καὶ ἀγ- γελικὴ Δύναμις εἰς ὅφιν ἀστέρος ἐσχηματισμένη (ἐν τῇ σειρά τοῦ κατὰ Ματθ.). τοῦτο δὲ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμίλ. ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.). ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος προσθέτει, ὅτι ἦτον ὁ Γα- βριὴλ (λόγῳ β'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν)· ὁ δὲ Θεοφάνης Ἰ- γνάτιος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ λέγει „Ἀ- στήρ ἐν Οὐρανῷ ἐλαμψεν ὑπὲρ πάντας τὰς πρὸ αὐ- τῆς· καὶ τὸ φῶς αὐτῆς ἀνεκλάλητον ἦν, καὶ ξενισμὸν

„Γδόντες τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα“. (Ματ. β'. 10.) Περσικὸν δὲ ἔθνος οἱ Μάγοι ὄντες, κατεγίνοντο εἰς τὴν θεωρίαν καὶ παρατήρησιν τῶν ἀστέρων. Ὁ δὲ ἔθνος Περσικὸν οἱ Μάγοι, μαντεῖαις καὶ ἐπαοιδίαις καὶ φυσικαῖς ἀντιπαθείαις προσέχοντες, καὶ περὶ τὴν τήρησιν τῶν μεταρσίων ἐσχολακότες. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει, ὅτι Μάγοι ἐλέγοντο κοντὰ εἰς τοὺς Πέρσας οἱ τὰ στοιχεῖα Θεοποιούντες. (Ἐκκλησι. Ἱστορ. ε. κεφ. λη.) Ἀκολουθῶς δὲ λέγει ὁ Μελωδός. „Τούτους λοιπὸν τοὺς Μάγους ἐχαροποίησας, Χριστέ, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐπροσφέρθησαν εἰς ἐσέ, ὡς μία ἀπαρχὴ ὅλων τῶν ἔθνων“.

Καθὼς γὰρ τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ὅπου φιλιωθῶν μετὰ τοὺς Βασιλεῖς, ἔχουν συνήθειαν νὰ προσφέρων εἰς αὐτὸς δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ περισσοτέρους ἀνθρώπους ὡς οἰκιστὰς καὶ ἀρραβῶνας, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν βεβαιόουνσι τὴν πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἐκεῖνους φιλίαν ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν οὕτω καὶ οἱ σοφοὶ Μάγοι, προσφερθέντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς οἰκιστὰς καὶ ἀρραβῶνες, ἐφάνερον τὴν φιλίαν ὅπου ἔχουν νὰ δείξουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ ἔθνη. Ἡ καθὼς οἱ εὐσεβεῖς καὶ Θεοφιλεῖς ἄνθρωποι συνειθίζουσιν νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν τὰ πρωτοφανήσιμα τῶν ἀμπελῶν καὶ χωραφίων καὶ τῶν ληνῶν καὶ ἀλωνίων τῶν ἔθνων καὶ ὅλα τὰ ἔθνη ὅπου ἐμελλον νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπρόλαβον καὶ ἔστειλαν εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς Θεσπεσίους Μάγους, ὡς τόσας ἀπαρχὰς καὶ πρωτοφανήσιμα πράγματα, καὶ μετὰ τοῦτο ἔδειξαν, ὅτι καὶ αὐτὰ ἔχουν ὑστέρων νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν.

Ἐπειτα δὲ λέγει ὁ Μελωδός „Σὺ, Χριστέ, ἐδέχθης τοὺς ῥηθέντας Μάγους, οἱ τινες ἐπροσέφεραν εἰς ἐσέ δῶρα δεκτὰ καὶ εὐάρεστα“: ἦτοι τὸν χρυσόν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν· ἐπειδὴ διὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ ἐφάνερον ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς· εἰς τοὺς Βασιλεῖς γὰρ ὁ χρυσὸς ἀποδίδεται· διὰ δὲ τοῦ λιβάνου ἐφάνερον ὅτι εἶσαι Θεός· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ οἱ ἄνθρωποι προσφέρουσιν τὸν λίβανον· διὰ δὲ τῆς σμύρνης ἐφάνερον ὅτι μέλλεις νὰ γένης νεκρὸς ὡς ἄνθρωπος· εἰς τοὺς νεκροὺς γὰρ ἡ σμύρνα προσφέρεται καὶ ἀλείφεται.

Τροπάριον.

„Ὡς πόκι γαστρὶ παρθερικῇ, κατέβης ὑετός Χριστέ, καὶ ὡς σταγόμενες ἐν γῇ σταζούσαι, Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς, καὶ Ἀράβων γῆ· σοὶ τε, Σαβὰ Μήδων, πάσης γῆς κρατοῦντες, προσέπεσόν σοι Σωτήρ· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο εἶναι αἱ παρουσίαι τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, πρώτη καὶ δευτέρα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐστὶν ἐν ταπεινῇ, ἡσυχῇ, κρυφίᾳ καὶ πεινῇ· ἡ δὲ δευτέρα ἔχει νὰ γένη ἐνδοξὴ, ἐξακουστὴ καὶ φοβερά. Ὁ δὲ ἱερὸς Μελωδὸς ἀφίει τὴν δευτέραν παρουσίαν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐνδοξὴν καὶ φοβεράν, περὶ μόνης τῆς πρώτης τῆς ἡσυχῆς καὶ ταπεινῆς ἀναφέρει ἐν τῇ παρόντι Τροπαρίῳ· τῆς ὁποίας αἰνίγματα καὶ σύμβολα ἦτον τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων καὶ αἱ σταλαγματαὶ τῆς βροχῆς. Διανειζόμενος λοιπὸν ἀπὸ τὴν προφητείαν ἐκείνην τοῦ Δαβὶδ τὴν λέγουσαν „Καταβήσεται ὡς ὑετός ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἢ σταζούσα ἐπὶ τὴν γῆν“, (Ψαλ. οα'. 6.) λέγει οὕτω· „Σὺ, ὦ Χριστέ, κατέβης εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου μετὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ κρυφίτητα, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τροπὸν τῆς καταβάσεώς σου, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους“· καθὼς καὶ ἡ βροχὴ ὅταν πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν μαλλίων, πίπτει ἡσυχῶς.

„παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ τοῖς ὁρώσιν αὐτόν· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἀστρα, ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ, χορὸς ἐγένοντο σὺν ἀστέρι· αὐτὸς δὲ ἦν αὐτοῖς ὡς περβαλλὼν σὺν φανῷ· παραχρήτε ἦν, πᾶθεν ἡ και-“

„νότης ἡ φαινόμενη“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει „Αὐτὸς ὑπερέλαμπε τοῦ ἡλίου· διὸ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐφαίνετο“.

χως, καὶ δὲν προξενεῖ κανένα κρότον καὶ αἰσθησιν (Ἐλλειψις δὲ εὐρίσκεται ἐδῶ τῆς Ἐν προθέσεως, καὶ πρέπει νὰ ὑπακούεται αὕτη, οὕτως „Ὡς ἐν πόκι ἐν γαστρὶ παρθενικῇ „κατέβης ὑετός Χριστέ“.) Ὁμοίως καθὼς αἱ σταλαγματίαι τῆς βροχῆς, ὅταν μὲν πίπτουν ἐπάνω εἰς σκληρὰς καὶ ἀντιτύπους πέτρας, προξενούσι κρότον καὶ ταραχὴν, ὅταν δὲ πίπτουν ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν χῶμα τῆς γῆς, ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως πίπτουσι· τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡσυχῶς καὶ κρυφίως κατέβης εἰς τὴν Παρθένον. Σταγὼν δέ, κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον, εἶναι ἐκεῖνη ἡ σταλαγματία ὅπου πίπτει ἀνεπαίσθητως ἀπὸ τῆς νεφῆς πρὸ τοῦ νὰ κινήσῃ ἡ βροχὴ, ἥτις καταβαίνει κάποτε κάποτε, καὶ μία μία (1).

Μὲ τὸ ποκάρι δὲ τῶν μαλλίων παρομοιάζεται ἡ κοιλία τῆς Θεοτόκου, πρῶτον, διότι ἡ-τον ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, ὅς τις ὡς ἐν πρόβατον ἀπεπλανήθη ἀπὸ τὴν ἑκατοντάδα τῶν προβάτων, κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου παραβολὴν. Δεύτερον, διότι ἀπὸ τὴν Παρθένον ὑφάνθη ἔνδυμα ἀφθαρτίας, τόσον εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν γυμνωθέντα διὰ τὴν παρά-βασιν, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους του. Καὶ τρίτον, διὰ νὰ φανῇ εἰς τὴν Παρθένον τελεσιουργούμενον τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τοῦ Γεδεὼν γινόμενον· ὅπερ ἦτον γῆ καὶ πο-κάρι· ἐξ ὧν ποτὲ μὲν ἡ γῆ ἐβρέχετο μόνη, τὸ δὲ ποκάρι ἔμενεν ἄβροχον· ποτὲ δὲ ἐ-βρέχετο τὸ ποκάρι, ἡ δὲ γῆ ἔμενεν ἄβροχος· καθὼς ἀναφέρεται ἡ ἱστορία αὕτη εἰς τὸ Βι-βλίον τῶν Κριτῶν ἐν κεφαλαίῳ σ'. Οὕτω μὲν ἐνόησε τὸ Τροπάριον τοῦτο Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐξηγητῆς, ἐκλαμβάνων εἰς τὴν κρυφίαν καὶ ἡσυχὸν ἐπιδημίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰ δύο ὁμοιώματα ταῦτα, τὸν πόκον μετὰ τῆς βροχῆς, καὶ τὴν σταγόναν μετὰ τῆς γῆς.

Ὁ δὲ Μελωδὸς Κοσμάς φαίνεται, ὅτι τὸ ὁμοίωμα τῶν σταγόνων τὸ προσαρμόζει εἰς τὰ ἀκόλουθα Ἐθνη: ἦτοι εἰς τοὺς Αἰθίοπας καὶ Θαρσεῖς καὶ τοὺς λοιπούς· λέγει γὰρ, ὅτι καθὼς αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς πίπτουν ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν νεφελῶν κάτω εἰς τὴν γῆν· οὕτω καὶ οἱ Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς καὶ αἱ νῆσοι τῶν Ἀράβων καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ἐξου-σιασταὶ τῆς Σαβὰ καὶ τῶν Μήδων καὶ ὅλης τῆς γῆς ἐπρόσπεσον εἰς ἐσέ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, καὶ ἀφέροντες τὸ ὕψος τῆς ὑπερηφανίας των, ἐταπεινώθησαν ἐνώπιόν σου καὶ σὲ ἐ-προσκύνησαν. Αἰθίοπες δέ, αἰσθητῶς μὲν, εἶναι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῆς δυσσεως· νοητῶς δέ, εἶναι οἱ Δαίμονες οἱ σκοτεινοὶ καὶ ζεζοφωμένοι, οἵτινες προσέπεσον τῷ Χριστῷ καὶ μὴ θέλοντες, κατὰ τὸ „Ἴνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ „κάμῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“. (Φιλιπ. β'. 10.) Θαρσεῖς δὲ εἶναι εἰς τὴν Καρχηδόνα κατοικοῦντες, ἥτις ἦτον πρώτη πόλις τῆς Λιβύας, κατὰ τὸν Θεοδώρι-τον (2). Νῆσοι δὲ τῶν Ἀράβων εἶναι αἱ ἐν τῷ Ἀραβικῷ κόλπῳ καὶ Ὠκεανῷ περιεχόμε-ναι· ἡ δὲ τῶν νήσων αὐτῶν φανερόνεται ὅλαι αἱ νῆσοι τῆς θαλάσσης. Σαβὰ δὲ εἶναι πάλιν τῆς Ἰνδίας ἡ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ἡ πλεον ὀνομαστὴ καὶ περίφημος, ἀπὸ τὴν ὅποι-

(1) Ὅθεν ἐν συντομίᾳ ἐφανερώσε τὸ νόημα τοῦ-το καὶ ὁ σοφὸς Θεοδώριτος· „Καθάπερ πόκος δεχόμενος „ὕετον, οὐδένα καύτον ἀποτελεῖ, καὶ ἑκαδὲς εἰς „γῆν δροσῶδεις φερόμεναι, αἰσθησιν ταῖς ἀκοαῖς οὐδε- „μίαν παρέχουσιν· οὕτως ἀφορητὴ καὶ ἀταράχως „ἡλθεν εἰς τὴν μήτραν τὴν παρθενικὴν ὁ Λόγος, καὶ „λαθραίως ἡ αὐτοῦ γέγονε σύλληψις, οὐδὲ τοῦ συν- „οικούντος αἰδομένου μνηστήρος“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Προ- „κόπιος συμφώνως λέγει· „Ὁ καὶ Δαβὶδ αἰνιγτόμενος „ἐφασκε „Καταβήσεται ὡς ὑετός ἐπὶ πόκον, καὶ ὡ- „σεῖ σταγόνες στάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν“, δηλῶν ἐν „τῷ ο.α. Φαλμῷ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν ἡσυχῶς „γενόμενῃ καὶ μυστικῶς· οὐ φορεῖ γὰρ ὁ πόκος δε- „χόμενος ὑετὸν οὐ γῆν, σταγόναν· οὕτως ἡ δεσπο- „τική γεγέννηται σύλληψις“. (Σελ. 167. τοῦ β'. Τόμ. τῆς Ὀκτατεύχου).

(2) Οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ πρῶτου Κεφαλαίου τοῦ Ἰωάν· „Τὴν δὲ Θαρσῆν, τι- „νὲς μὲν Ταρσὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ἐνέματος συγγενείας

„ὕπελσον εἶναι· τινὲς δὲ τὴν Ἰνδιάν οὕτως ἐφα- „σαν ὠνομάσθαι, συνιδεῖν οὐκ ἐδελησαντες, ὡς τῶν „Ἀσσυρίων ἢ Βασιλεία (ἐν ἣ δηλαδὴ ἦν ἡ Νινευί) „τῆς Ἰνδῶν ἐστὶν ὁμοῖος. Ἐδος δὲ τοῖς φύγουσι „τὰ ἑῷα ἐπὶ τὴν ἐσπέραν χωρεῖν, καὶ τοῖς τὰ νό- „τια δραπετεύουσιν, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχειν· ἄλλως „τε καὶ εἰς Ἰόππην κατῆλθε πόλιν παραλίαν τῆς „Παλαιστίνης, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπάρῃ· ἐπὶκειται δὲ „(αὕτη) τῇ πρὸς ἐσπέραν χεῖμεν θαλάττῃ. Διὰ „ταύτου δὲ τοῦ πελάγους οὐκ ἀνναυτιλία τίς χρώ- „μενος εἰς Ἰνδιάν ἀπέλθοι· μεταξύ γὰρ τῆς τε ἡμε- „τέρας θαλάττης καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ὑπεῖρος ἐστὶ με- „γίστη. Θαρσῆς τοίνυν ἡ Καρχηδὼν ἐστὶ τῆς Ἀφρι- „κῆς προκαθήμεν· ἐν γὰρ τῷ προφήτῃ Ἡσαΐα, τῶν „ἐβδόμηκοντα εἰρηκόταν, „Ὁλουζάτε πλοῖα Καρχη- „δόνος“. Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος ἢ Θεοδοσίαν „Θαρ- „σῆς“ ἀντὶ „Καρχηδόνος“ τεδείκασιν. Καὶ ὁ Ἐβραῖος „δὲ οὕτως ἔχει, καὶ ὁ Σύρος εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ“.

ὅποιαν ἤλθεν εἰς τὸν Σολομῶντα καὶ ἡ Σαβὰ Βασίλισσα. Διὰ μέσου δὲ τῶν περιφήμων τούτων Ἑθνῶν καὶ Βασιλείων ἐφανερώσεν ὁ Μελωδὸς ὅλας ὁμοῦ τὰς Βασιλείας καὶ τὰ Ἑθνη τοῦ Κόσμου, ὅπου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτόν. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα τῶν Ἑθνικῶν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν ρά. Φαλμὸν τὸν λέγοντα „Ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσούνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσιν· Βασιλεῖς Θαρσεῖς καὶ νῆσοι δῶρα προσοίσουσιν· Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσιν· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς· πάντα τὰ Ἑθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Θεὸς ὦρ εἰρήνης Πατὴρ οἰκτιρῶν, τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν
„ Ἀγγελον, εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν. Ὁ Θεὸς Θεογω-
„ σίας πρὸς Φῶς ὁδηγούμεντες, ἐκ ρυκτὸς ὀρδρίζομεντες, δοξολογοῦ-
„ μέν σε φιλαμθρῶπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ πολλῶν ρητῶν τῶν Γραφῶν συγκροτεῖ τὸν παρόντα εἰρμὸν ὁ ἱεράρχης Κοσμάς· τὸ μὲν γὰρ „Θεὸς εἰρήνης“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν τὴν λέγουσαν „Καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν“ (Φιλίπ. δ΄. 9.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ 15. κεφ. εἰχ. 33. τῆς πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἀπὸ τὸ 17. εἰχ. 20. τῆς πρὸς Ἑβραίους· τὸ δὲ „Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Κορινθίους δευτέραν εἰχ. 3. τὸ δὲ „Τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν Ἀγγελον“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ „Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος“ (Ἡσ. 9. 6.) τὸ δὲ „Εἰρήνην παρεχόμενον“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα „Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν“, (Ἰωάν. 14. 27.) καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰπόντα „Χριστὸς ἔστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας“ (Ἐφ. 2. 14.) τὸ δὲ „Φῶς τῆς Θεογνωσίας“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ ὅπου λέγει „Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται“ (γ΄. 4.) τὸ δὲ „Ἐκ ρυκτὸς ὀρδρίζομεντες“ ἐλήφθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „Ἐκ ρυκτὸς ὀρδρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“ (Ἡσ. 45.) Ἀπὸ τόσας λοιπὸν ρήσεις συγκροτήσας τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς, εἴτα ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λέγει πρὸς αὐτόν. „ὦ φιλανθρωπότατε Δέσποτα, σὺ Θεὸς ὦν τῆς εἰρήνης, καὶ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν, ἀπέστειλας εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, τὸν Ἀγγελον (Μηνυτὴν) γενόμενον τῆς μεγάλης καὶ προαιωνίου καὶ ἀρρήτου βουλῆς σου, τῆς περὶ τῆς ἐνσαρκου οὐσης Οἰκονομίας αὐτοῦ“.

Ἐφί δὲ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Μεγάλῃ βουλῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐστὶ τὸ σεσιγη- μένον καὶ ἄγνωστον τῆς Οἰκονομίας Μυστήριον· ὅπερ πληρώσας διὰ τῆς σαρκώσεως ὁ Μονογενὴς Υἱὸς ἀπεκάλυψεν, Ἀγγελος γενόμενος τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς προαιωνίου βουλῆς. Γίνεται δὲ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ βουλῆς Ἀγγελος, ὁ γνούς τοῦ Μυστηρίου τὸν λόγον, καὶ τοσοῦτον ἔργωτε καὶ λόγῳ διὰ πάντων ἀκαταλήπτως ὑφούμενος, μέχρις ἂν φθάσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν τοσοῦτον κατελθόντα. (Κεφ. κδ΄. τῆς β΄. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Τὸ δὲ Ἀπέστειλας“ (εὐδόκησας νὰ ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς σου) εἶπεν ὁ Μελωδὸς, διότι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ τὴν εὐδοκίαν δηλοῖ τοῦ Πατρὸς, καθὼς ἐνόησεν ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Τὸ δὲ „Εὐδοκία“ πάλιν θέλει νὰ εἰπῇ τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον· οὐ γὰρ ἐπόμενον, ἀλλὰ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ ἦτον ἡ ἐνσαρκος Οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Λόγου. Διὰ τί δὲ Ἀπέστειλας τὸν Υἱόν σου Πάτερ Θεέ; Διὰ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς εἰρήνην, διὰ νὰ εἰρηνοποιήσῃ ἡμᾶς πρῶτον μὲ τὸν Θεόν, δεύτερον μὲ τοὺς Ἀγγέλους, πρὸς τοὺς ὁποίους εἰ- χόμεθα μάχην, τρίτον μὲ τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν ἀνθρώπους· διότι καὶ πρὸς ἀλλήλους εἰ- χόμεθα καὶ τέταρτον μὲ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀδιάφορον δὲ εἶναι τὸ παρεχόμενον· καθότι ἡ ἀκρί-

ἀκρίβεια ἀπῆται νὰ γράφεται παρεξόμενον* ἐπειδὴ τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα, ὅποῖον εἶναι καὶ τὸ „ἀπέστειλας“ μετὰ μετοχῆς μέλλοντος χρόνου συντάσσονται, ἀντὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (1).

Ἐκ τῆς ἐνσαρκου δὲ παρουσίας τοῦ Υἱοῦ σου (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ἡμεῖς τὰ πεπλη-
ρημένα ἔβδη ὠδηγήθημεν εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τῆς εὐσεβείας καὶ πί-
στεως. Διὰ τοῦτο ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες: ἦτοι ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀσέβειαν ἐλθόντες εἰς
τὴν εὐσέβειαν, δοξολογοῦμέν σε, φιλάνθρωπε Κύριε. Εἶπε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἴ-
ναι πέμπτη Ὡδὴ ἡ παρούσα, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἡσαΐας εἰπὼν „Ἐκ νυκτὸς ὀρ-
θρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σέ ὁ Θεός“, ὡς προεῖρηται.

Ἐδῶ προτείνει μίαν ἀπορίαν ὁ τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς Θεόδωρος λέγων* „Ἐπειδὴ ἡ ἀσέ-
βεια εἶναι νύκτα, ἡ δὲ εὐσέβεια ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ἡμέρα“ διὰ τί ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Με-
λωδὸς δὲν εἶπον, ὅτι ἐκ νυκτὸς ἦλθον εἰς τὴν ἡμέραν, ἀλλ’ εἰς τὸν ὄρθρον; Ταύτην λοιπὸν
τὴν ἀπορίαν λύων αὐτὸς λέγει. „Καθὼς εἰς μὲν τὴν νύκτα παντελῶς δὲν βλέπει ὁ ὄφ-
θαλμός, εἰς δὲ τὴν ἡμέραν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, βλέπει καθαρῶς καὶ ἀπλανῶς, εἰς δὲ τὸν
ὄρθρον βλέπει μὲν ὀλίγον, οὐχὶ ὅμως καθαρῶς* μέσον γὰρ εἶναι ὁ ὄρθρος τῆς νυκτὸς
καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ οὔτε πάντῃ σκοτεινός, ὡς ἡ νύκτα, οὔτε πάντῃ φωτεινός, ὡς ἡ
ἡμέρα* τοιοῦτοτρόπως νύκτα μὲν σκοτεινὴ καὶ ἀσέληνος εἶναι ἡ ἀσέβεια, καὶ οἱ ἐν τῇ
ἀσεβείᾳ εὐρισκόμενοι, ἡμέρα δὲ ὁλόφωτος εἶναι ἡ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι κατάστασις, καὶ
ἡ τοῖς Ἁγίοις μέλλουσα ἀποκαλυφθῆναι δόξα καὶ γνώσις τῶν Μυστηρίων, ὄρθρος δὲ
εἶναι ἡ ἐν τῇ παρόντι αἰῶνι τῶν εὐσεβῶν κατάστασις* ἐν ταύτῃ γὰρ οἱ εὐσεβεῖς καὶ
Ἁγιοὶ εὐρισκόμενοι, δὲν δύνανται νὰ θεωρήσουν τρανῶς καὶ καθαρῶς τὰ θεῖα Μυστήρια*
διότι ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ σκέπασμα τοῦ ὕλικου τούτου καὶ παχέος σώματος“. Διὰ
τοῦτο ὁ μὲν Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους „Βλέπομεν ἄρτι δι’ ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰ-
νίγματι, τότε δὲ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον* ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώ-
σομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην“ (1. Κορ. 13. 12.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε „Τὰ
ἐνταῦθα δευτέρας ἐλλάμψεως“ καὶ ἀλλαχῇ, „Ὡς ἂν καθαρῶς ἐποπτεύωμεν τὴν μακα-
ρίαν Τριάδα, ἥς νῦν μετρίως δεδέγμεθα τὰς ἐμφάσεις“ καὶ ἐν τῇ εἰς τὴν Χριστοῦ
Γέννησιν λόγῳ, „Πείθει δέ με τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα Θεοῦ
καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν (ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι διηλαδὴ)“. Εἰ δὲ καὶ ἀπορεῖ τινὰς, πῶς ὁ
Παῦλος γράφων πρὸς Ῥωμαίους εἶπεν „Ἀποθάνετα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσάμε-
θα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός“ ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν“; (Ῥωμ. 13. 12.)
Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα, ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Παῦλος ἐν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ „ὡς ἐν ἡμέρᾳ“ τὸ δὲ
ὡς „ὁμοιωματικὸν εἶναι μόριον, καὶ δηλοῖ ὁ μοῖωμα ἡμέρας, καὶ ὅχι αὐτὴν τὴν ἡμέραν*
καθὼς καὶ τὸ περὶ τοῦ Προφήτου Ἡλίου εἰρημένον „Ἀνελήφθῃ ὡς εἰς Οὐρανὸν“ δηλοῖ ὅτι
ἀνέβη, ὅχι εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀλλὰ εἰς ὑψηλότερον τόπον τῆς γῆς. Καὶ ὁ ὄρθρος λοιπὸν ἡμέ-
ρα μὲν δὲν εἶναι, ὡς ἡμέρα δὲ καὶ εἶναι καὶ λέγεται* καθότι καὶ αὐτὸς δίδει μὲν εἰς τὸν
ὄρθρῳ μὲν νὰ βλέπῃ, ὅχι ὅμως καθαρῶς ὡς ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ μὲν τρόπον μεσαῖον ὄντα τῆς
ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, ὡς εἶπομεν (2).

Τρο-

(1) Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα τὸν φοβερόν λόγον ὅ-
που λέγει ὁ θεῖος Μάξιμος* ὅτι ἂν καὶ ἐφιλιώσε
καὶ εἰρηνεύσεν ἡμᾶς μὲ τὸν Πατέρα ὁ Υἱός, ἐν ὅσῳ
ὁμως δουλεύομεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, εἰ-
ρήνην καὶ φιλίαν δὲν ἔχομεν μὲ τὸν Θεόν* οὕτω γὰρ
λέγει. „Ἀδύνατόν ἐστιν ἡμᾶς φιλιῶσθαι Θεῷ διὰ
τὰς παθῶν πρὸς αὐτὸν ἐκτινάσσοντας, καὶ τῇ πονη-
ρίᾳ καὶ φονεῦτῃ τῶν ψυχῶν Διαβολῇ διὰ κακίας
δοκῶμεν ἀνεχομένους, μὴ πρότερον διόλου πο-
λεμώμεν τῇ πονηρίᾳ* μέχρι γὰρ τότε τούτου
(τοῦ Θεοῦ) καδεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι,
καὶ πιστῶν προσυγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλαττω-
μεν, μέχρις οὗ πάθωσιν ἀτιμίας δουλεῦν βουλό-
μεθα, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατὰ Κόσμον
εἰρήνης λαμπρὸν περιγενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῆς

„διακειμένης, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον Ποιητὴν στασιαζού-
σης, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν γενέσθαι οὐκ
ἀνεχομένης“. (Κεφ. μα. τῆς Γ΄. ἑκατοστ. τῶν
Θεολογικ.)

(2) Ὁ δὲ Κύριος ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡμέραν μὲν
ἐκάλεισε τὴν παρούσαν ζωὴν, νύκτα δὲ, τὴν μέλλου-
σαν, οὕτω λέγων „Ἐμεῖ δὲ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ
φωτός, ὡς ἡμέρα ἐστίν* ἔρχεται νύξ, ὅτε
οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι“. (1. Κορ. 4. 5.) ὅπερ
ἐρμηνεύων Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει „Ἐως ἡμέρας
ἐστίν* ὡς ὁ παρὼν αἰὼν ἐστίν* ὡς ὁ βίος οὗτος
συνέστηκεν* ὡς ἐξέσθι τοῖς ἀνθρώποις ἐργάζεσθαι*
ἔρχεται ὁ μέλλων αἰὼν, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργά-
ζεσθαι τὸ πιστεύειν εἰς ἐμὲ* ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν
καιρὸς, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδοσεως. Ὅτι δὲ ἐρ-

„γὰρ“

Τροπάριον.

„ Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρος δόγματι, ἀπεγράφης πιθήσας, καὶ δού-
 „ λους ἡμᾶς ἐχθροῦ καὶ ἁμαρτίας ἡλευθέρωσας Χριστέ· ὅλον τὸ
 „ κατ' ἡμᾶς δὲ πτωχεύσας καὶ χοῖκόν, ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως καὶ κοι-
 „ μωμίας ἐθεούργησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο εἶδη ἰατρείας μεταχειρίζονται οἱ τῶν σωμάτων ἀριστοὶ ἰατροί. Διότι αὐτοὶ ἢ τὰ ἐναντία ἰατροῦσι μετὰ τὰ ἐναντία· οὕτω χάριν λόγου τὴν ψυχρότητα ἰατροῦσι μετὰ τὴν ἐναντίαν θερμότητα, καὶ τὴν ξηρότητα μετὰ τὴν ἐναντίαν ὑγρότητα· ἢ τὰ ὅμοια ἰατροῦσι μετὰ τὰ ὅμοια· οὕτω γὰρ τὰ ὑπὸ τῆς ψυχρότητος αἰμωδιασμένα ὀδόντια ἰατροῦσι πάλιν μετὰ τὴν ψυχρὰν οὖσαν ἀνδράχην· ἥτοι γλυστρίδαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἰατρὸς Κύριος δύο εἶδη ἰατρείας ἐμεταχειρίσθη ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐνσάρκῳ αὐτοῦ ἐπιδημίᾳ· καθότι διὰ τῶν ἐναντίων ἰατροῦσε τὰ ἐναντία· ἥτοι διὰ τῆς αὐτοῦ ταπεινώσεως ἐθεράπευσε τὴν ἡμῶν ὑπερηφάνειαν. Ὅθεν καὶ ὁ Θεοφώρος Θεολογεῖ Μάξιμος, ὅτι αἱ στερήσεις τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν ἕξεις εἰς ἡμᾶς· ἦγον ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου ἔγινεν ἡμετέρα θάλασσα· ἡ ἐκείνου κένωσις ἔγινεν πληρώσις ἡμετέρα· τὸ πάθος του, ἡμετέρα ἀπάθεια· καὶ ὁ θάνατος ἐκείνου ἔγινεν ζωὴ ἡμετέρα· οὕτω γὰρ λέγει· „ Τὴν δὲ τῆς υπερβαλλούσης
 „ δυνάμεως ἰσχὺν δὴλιν κατέστησεν ὁ Χριστὸς διὰ τῶν, οἷς αὐτὸς ἐπάσχειν, ἐναντίων, ὑπο-
 „ στήσας τῇ φύσει τὴν γένεσιν ἀτρεπτον· διὰ πάθους γὰρ τὴν ἀπάθειαν, καὶ διὰ πόνων
 „ τὴν ἀνέναντον, καὶ διὰ θανάτου τὴν αἰδιον ζωὴν τῇ φύσει δούς πάλιν κατέστησε, ταῖς ἐαυ-
 „ τοῦ κατὰ σάρκα στερήσεσι τὰς ἕξεις ἀνακαινίσας τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆς ἰδίας σαρκώ-
 „ σεως, τὴν ὑπὲρ φύσιν χάριν δωρησάμενος τῇ φύσει τῆς θεώσεως“. (Κεφ. μγ. τῆς 5.
 „ εκατοντ. τῶν Θεολογ.) Ἰατροῦσε δὲ καὶ τὰ ὅμοια μετὰ τὰ ὅμοια· ἐπεὶ διὰ τῆς ἰδικῆς του
 „ πτωχείας ἰατροῦσε τὴν ἰδικὴν μας πτωχείαν, διὰ τοῦ πάθους του ἐθεράπευσε τὰ ἰδικά-
 „ μας πάθη, καὶ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν ἰδικόν μας θάνατον.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο εἶδη τῆς ἰατρείας ἀναφέρει ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τρο-
 „ παρίῳ. Ὅθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον του πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω φησὶν· „ ὦ Ἰη-
 „ σοῦ Χριστέ, ἐσὺ πειθαρχήσας ἀπεγράφης εἰς τὸ δόγμα τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου μαζὶ
 „ με τοὺς δούλους· λέγει γὰρ „ Ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι
 „ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην“. (Λευ. β'. ι.) καὶ οὕτω διὰ τῆς δουλείας τῆς ἰδικῆς σου ἰατροῦσε
 „ τὴν ἰδικὴν μας δουλείαν· ἐπεὶ ἡλευθέρωσας ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἡμεῖς δούλοι τοῦ ἐχθροῦ
 „ Διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας“. Αὕτη εἶναι ἡ διὰ τῶν ὁμοίων ἰατρεία· ἀκολουθῶν δὲ λέ-
 „ γει καὶ τὴν διὰ τῶν ἐναντίων ἰατρείαν οὕτω· „ Ἐσὺ, Χριστέ, ἐπτώχευσας ὅλον τὸ κατ' ἡ-
 „ μᾶς· τοῦτέστι προσέλαβες εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός σου ὅλην τὴν ἰδικὴν μας πτωχι-
 „ αὴν καὶ χοῖκὴν φύσιν· ἥτοι σῶμα, ψυχὴν, νοῦν, θέλησιν, καὶ πάντα τὰ συστατικά τῆς
 „ ἀνθρωπίνης φύσεως“. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἀξίωμα τοῦτο „ Τὸ ἀπρόσ-
 „ ληπτον, ἀθεράπευτον· ὃ δὲ ἠνωταί τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζεται“. (ἀ. ἐπιστολῇ πρὸς
 „ Κληδόσιον) Ἐκ τοῦ Θεολόγου δὲ ἐρανίσθη τὸ αὐτὸ ἀξίωμα καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης.
 „ Ταύτην λοιπὸν, λέγει, τὴν φύσιν ἐθεούργησας, ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης ἐνώσεως καὶ κοινω-
 „ νίας,

„ γασίαν ἐνταῦθα τὴν τοῦ πιστεύειν λέγει, δὴλον ἂν
 „ τὸ τοῦ εἰπεῖν ὀπίσω· Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ
 „ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσῃς εἰς ὃν ἀπίστευεν ἐκεῖνος.
 „ Οἱ μὲν οὖν Χριστὸς, ἡμέραν μὲν ἐκάλεσε τὸν πα-
 „ ρόντα αἰῶνα διὰ τὸ ἐνέργον, νύκτα δὲ, τὸν μέλ-
 „ λοντα διὰ τὸ ἀέργον· ὃ δὲ Παῦλος τὴν ἐναντίον, νύκτα
 „ μὲν τὸν παρόντα αἰῶνα λέγει διὰ τὴν πλάνην καὶ

„ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὸ σκότος τῶν παθῶν, ἡμέραν δὲ
 „ τὸν μέλλοντα διὰ τὸ μὴδὲν εἶναι τούτων· φησὶ
 „ γὰρ „ Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν“.
 „ (Ρωμ. ιγ. ιβ.) (Τόμ. Δ'. τῆς ἐρμηνείας τῶν
 „ Εὐαγγελιστῶν) Ἐάν ὅμως ἀκριβεστέρως ποιῇ τὸ
 „ ῥητόν „ Ἡ προκύψασα νύξ, καὶ ἡ ἐγγίψασα ἡμέρα“,
 „ αὐτὴ ἡμέρα καθαρά εὐρίσκειται, ἀλλ' οἷον ὁρᾷται.

„νίας, ἣν ἔλαβεν αὕτη ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστᾶσει“. (1) Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθαρώτερον τὰ τοῦ Μελωδοῦ· σὺ ὁ πλούσιος πτωχεύσας, οὕτω διὰ τῆς πτωχείας σου ταύτης ἐπλούτισας ἡμᾶς μετὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ὁθεν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος „Γινώσκετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. ι'. 9.) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Καὶ ὁ πλουτίζων πτωχεύει· πτωχεύει γὰρ τὴν ἐμὴν σάρκα, ἵν' ἐγὼ πλουτήσω τὴν αὐτοῦ Θεότητα“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπάριον.

„Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ὡς πάλαι φησίμ, ἐν γαστρὶ συλλαβοῦσα ἐκύνσε, Θεὸν ἐμαρτυρήσαμτα, καὶ μέμει Παρθένος· δι' ἧς καταλλαγέμετες Θεῷ οἱ ἁμαρτωλοὶ, Θεοτόκον κυρίως οὔσαμ ἐν πίστει ἀνυμνήσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν δανείζεται ὁ Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου· ἐκεῖνος γὰρ προφητεύων περὶ τοῦ ἀσπόρου τόκου τῆς Παρθένου, οὕτω φησὶν· „Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ“. (Ἡσ. ζ'. 14.) Ὁθεν ταύτην τὴν προφητείαν βλέπων τετελειωμένην ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς, οὕτω λέγει· „Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας πάλαι ἐπροφήτευσεν. Ποῖος; Ὁ Ἡσαΐας· (ἀφῆκε γὰρ ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομά του, ὡς παρὰ πᾶσιν ἐγνωσμένον καὶ ὁμολογούμενον) „Αὕτη συλλαβοῦσα ἀσπόρως διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ παναχράντῳ κοιλίᾳ της, ἐγέννησε Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον Ἄνθρωπον, ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἡ δὲ φύσις ἔχοντα Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα· ἔμεινε δὲ πάλιν ἡ αὐτὴ Παρθένος καὶ μετὰ τὴν ἀσπὸρον καὶ ἀλόχευτον Γέννησιν“· ὁ γὰρ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς Χριστὸς καθὼς εὗρεν αὐτὴν Παρθένον ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὕτω πάλιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰεζεκιήλ τοῦ Προφήτου· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ'. 2.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐκεῖνο „Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον“, λέγει „Σημεῖον δὲ παράδοξόν τε καὶ τεραστικόν καὶ παραπολύ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως· ἡ αὐτὴ γυνὴ, καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ· καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς παρθενίας μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστὸν Γέννησιν.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς λέγων, „Ἐπειδὴ ἡμεῖς πάντες διὰ μεσιτείας τῆς Θεοτόκου ἐφιλιώθημεν μετὰ τὸν Θεόν, μετὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς πρότερον ἐχθροί· διὰ τοῦτο ἅς ἀνυμνήσωμεν αὐτὴν τὴν τὴν τόσον μεγάλην χάριν εἰς ἡμᾶς προξενήσασαν· ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι κυρίως καὶ πρώτης καὶ μόνως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος“. Διότι ἂν καὶ ἄλλαι γυναῖκες μυθολογούνται κοιτάει εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ἐγέννησαν τοὺς παρ' αὐτῶν καλουμένους Θεούς· καθὼς ὅμως ἐκεῖνοι ἦτον ψευδώνυμοι καὶ ἀνύπαρκτοι· οὕτως ἀκολούθως καὶ αὐταὶ ψευδῶς τοιαῦτα ἐλέγοντο. Ὁθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν λόγον ἀποτεινόμενος εἶπε· „Ποῦ γὰρ ἐν τοῖς σοῖς ἐγνώας Θεοτόκον Παρθένον“; (Λόγ. α. περὶ Υἱοῦ).

Ωδὴ

(1) Πῶς δὲ ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ θεωρεῖσα ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνάσεως ἔμεινε παρθενή καὶ ἁγνή, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου ἐκεῖνου

τῆς Μεταμορφώσεως, τοῦ ἐν τῇ τρίτῃ Ὠδῇ κειμένου καὶ λεγόντος „Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας Χρὶς“.

Ωδή 5. Ὁ Εἰρμός.

„ Σπλάγχνῳ Ἰωῶν, ἔμβρυον ἀπήμεσεν, ἐνάλιος θῆρ οἷον ἐδέξα-
 „ το· τῇ Παρθένῳ δέ, ἐμοικήσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβὼν, διελή-
 „ λυθε φυλάξας ἀδιάφθορον· ἥς γὰρ οὐχ' ὑπέστη ρεύσεως, τὴν τε-
 „ κοῦσάν κατέσχευεν ἀπήμαρτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ποῖος δὲν ἤθελε θαυμάσῃ τὴν σοφὴν διάνοιαν τοῦ ἱεροῦ τούτου Μελωδοῦ; Διότι αὐτὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Προφήτην Ἰωῶν εἰς διαφόρους ὑποθέσεις μεταχειρίζεται. Καὶ πρότερον μὲν αὐτὸν προσφῶς ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, παρομοιάσας τοῦτον μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ· τῶρα δὲ αὐτὸν μεταχειρίζεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὴν μὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους διαμονὴν αὐτοῦ ἐξομοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Σύλληψιν· τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κήτους ἐξέλευσίν τοι παρομοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Γέννησιν (1). Ὅθεν λέγει, ὅτι ὁ ἐνάλιος θῆρ (τὸ κῆτος τῆς θαλάσσης) δεξάμενος εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ τὸν Ἰωῶν, καὶ φυλάξας αὐτὸν, καθὼς ἡ μήτηρ δέχεται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς τὸ ἔμβρυον, καὶ φυλάττει αὐτὸ, ὕστερον ἐξέρασεν αὐτὸν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του· ἀλλὰ τοιοῦτον σῶον καὶ ἀβλαβὴ ἐξέρασεν, ὁποῖος σῶος καὶ ἀβλαβῆς ἦτον, ὅταν ἐδέχθη αὐτὸν πρότερον εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ὁ μὲν οὖν Ἰωῶς τοιοῦτο-τρόπως ἐδέχθη καὶ ἐξέρασθη ἀπὸ τὸ κῆτος· ὁ δὲ Μορσινὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος εἰσελθὼν ὑπερφῶς εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου, καὶ σάρκα λαβὼν ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων διελήλυθεν (ἐγεννήθη) φυλάξας ἀβλαβὴ καὶ ἀδιάφθορον τὴν δεξαμένην καὶ γεννήσασαν αὐτὸν κοιλίαν· τοῦτέστιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον, καθὼς Παρθένον εὔρειν αὐτὴν καὶ ὅταν εἰσῆλθεν.

Ὅθεν κατὰ τοῦτο φαίνεται, ὅτι εἶναι ἐναντίον, τρόπον τινα, τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωῶ μὲ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυρίου· καθότι ἐκεῖ μὲν τὸν κυφορούμενον Ἰωῶν ἐφυλάττει ἀβλαβὴ τὸ κυφοροῦν αὐτὸν κῆτος διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτος τοῦ Θεοῦ· ἐνταῦθα δὲ κυφορούμενος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ὁ Θεὸς Λόγος, αὐτὸς μᾶλλον ἐφύλαξεν ἀβλαβὴ τὴν κυφοροῦσαν αὐτὸν, μὴ διαφθείρας τὰ κλεῖθρα τῆς Παρθενίας τῆς. Καθὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γεννηθεὶς ἄνω ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων, καθὼς Θεὸς δὲν ὑπέμεινε κἀνὲν πάθος καὶ ρεύσιν καὶ φθοράν· ἀπαθῶς γὰρ καὶ ἀρρέυστως προῆλθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς λόγος ἐκ νοῦ· οὕτως ὁ αὐτὸς γεννηθεὶς κάτω ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καθὼς ἄνθρωπος ἐφύλαξεν ἀβλαβὴ καὶ χωρὶς καμμίας φθορὰν τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Θεοτόκον. Ὅθεν ἡ Ἀγία καὶ Οἰκουμένη Σύνοδος ἐν τῇ ια'. Πράξει αὐτῆς διὰ τοῦ Λιβέλου τῆς Πίστεως Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Παρθένον αὐτὴν ἀνεκήρυξε πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ καὶ μετὰ τόκον· ταῦτόν εἰπεῖν ἀειπαρθένον.

Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος αἰρέσει ιη'. „ Τίς ποτε, λέγει, Μαρίαν εἰπὼν καὶ διερω-
 „ τηθεὶς οὐχὶ τὴν Παρθένον προσέθετο; „ Ὅθεν ὁ Χριστὸς καὶ κατὰ τὰς δύο Γεννήσεις ἀπαθὴς ὤφθη καὶ ἀρρέυστος· οὔτε γὰρ ὁ Πατὴρ γεννῶν αὐτὸν ἔπαθέ τι, οὔτε ἡ μήτηρ. Καὶ διὰ τὰ εἰπὼ καθαρῶτερα, καθὼς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινεν Υἱὸς ἀνθρώπου ἀτρέπτως· ἦτοι χωρὶς να τραπῇ ἀπὸ τὴν ἰδιότητος φύσιν καὶ Θεότητα, ἢ να λαβῇ καμμίαν ἀλλοίω-
 „ σιν καὶ ρεύσιν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα „ Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς
 „ ἀνθρώπου, οὐχ' ὅ ἢν μεταβαλὼν· ἀτρέπτος γὰρ· ἀλλ' ὅ οὐκ ἦν προσλαβὼν· φιλεῖντρα-
 „ πος γάρ“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἐφύλαξεν ἀτρέπτον καὶ ἀ-
 „ βλα-

(1) Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς 4. Ωδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων τοῦ λεγόντος „ Ἐκ ποντίου λεόντος ὁ τριεσπερος „

ἵνα μάθῃς, πῶς ὁ Ἰωῶς παρομοιάζεται μὲ τὸ ἔμ-
 βρυον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας θεοῦ Κυρίλλου.

βλαβῇ· μὴ τραπέῃσα γὰρ αὕτη ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν παρθενίαν ὅπου εἶχε, προσέλαβεν ἐκείνο ὅπου δὲν εἶχεν· ἤτοι τὴν ὑπὲρ φύσιν μητρότητα. Ὅθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν „Ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἄνθρωπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· οὕτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιεῖ καὶ Παρθένον διατηρεῖ, θαύματι θαῦμα κατὰ ταῦτ' διερμινεύων ἅμα καὶ θατέρῳ κρύπτων τὸ ἕτερον“. (Κεφ. θ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν γνωστικῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ „Τίς Μητέρα τοῦ Θεοῦ τῶν Πατέρων ἐφάνη ποτέ; Τίς ἅμα καὶ πλάστην καὶ πλάσμα συνέλαβε; Τίς δὲ καὶ συλλαβοῦσα Υἱὸν καὶ κηύσασα καὶ τεκοῦσα τὸ εἶναι Παρθένο οὐκ ἀπεβάλετο; Πρὸ τῆς συλλήψεως Παρθένο· ἐν τῇ συλλήψει Παρθένο· ἐν τῇ κηύσει Παρθένο· ἐν τῷ τίκτειν Παρθένο· καὶ μετὰ τὸ τεκεῖν ὡσαύτως Παρθένο καὶ αἰὲν Ἀειπάρθενο· ἡ γὰρ ἐν τῷ τῆς ζωῆς αὐτῆς παντὶ χρόνῳ καὶ ὁράσει καὶ γεῦσει καὶ ἀκοῇ καὶ ἀφῇ καὶ ὁσφρήσει καὶ νῶ καὶ διανοίᾳ καὶ δόξῃ καὶ φαντασίᾳ καὶ αἰσθήσει καὶ, ἐν λόγῳ, πάσαις δυνάμεσι καὶ ψυχικαῖς καὶ σωματικαῖς ἁβαστον λογισμοῖς ρυπαροῖς ἑαυτὴν ὅλην τηρήσασα, εἰκότως ἂν Ἀειπάρθενο λέγοιτο. Ὅθεν οὐκ ἐνεπόδισεν ὅπως οὖν τὸ χρῆμα τῆς παρθενίας ἢ ὑπὲρ φύσιν κυοφορία· οὐδὲ τὸ Ἀειπάρθενον εἶναι ὁ Θεὸς τόκος ἐκάλυπεν· οὐδ' ἡ σύλληψις τὴν νηδὺν ἐλυμήνατο· οὐδ' ὁ τόκος τὴν τεκοῦσαν διέφθειρε“. (Λόγῳ Γ'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν).

Τροπάριον.

„Ἦλθε σαρκωθείς, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, γαστρὸς ὅμ Πατὴρ πρὸ
 „ἑωσφόρου γεμνᾷ· τὰς ἡμέρας δὲ, ὁ κρατῶν τῶν ἀχράντων Δυμᾶ-
 „μεων, ἐν Φάτρῃ τῶν ἀλόγων ἀμακλίνεται· ῥάκει σπαργαμοῦται·
 „λύει δὲ πολυπλόκους σειρὰς παραπτώσεωρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ρθ'. φαλμὸν ἐρανίσθη ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου· λέγεται γὰρ ἐκεῖ ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱὸν „Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε“. (ρθ'. 4.) Κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους λοιπὸν ἑρμηνευτάς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας εἶναι καὶ ὁ Μελωδὸς Κοσμάς, τὸ ρητὸν τοῦτο ἐννοεῖται διὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, εἰς τὴν κατὰ τὴν Θεότητα Γέννησιν αὐτοῦ ἔλαβε τὸν ρθ'. φαλμ. „Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου“, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλήφθη καὶ τὸ ρητὸν τοῦτο. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς „Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Θεὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀναρχὸς Πατὴρ γεννᾷ ἀπαθῶς καὶ πρὸ τῶν αἰώνων ἀπὸ τὴν γαστέρα του, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη ἐκ τῆς Παρθένου“. Ἡ γαστήρ δὲ ἐδῶ παραβολικῶς καὶ ὁμοιωματικῶς ἐννοεῖται ἐπὶ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ ὅχι κυρίως καὶ ἀληθῶς· ἀσώματος γὰρ ὢν καὶ πάντα αὐλὸς ὁ Θεὸς, γαστέρα καὶ ἄλλα μέλη οὐκ ἔχει σωματικά καὶ ἀνθρωποπρεπῆ, ἀπαγε!

Κατὰ τὸν Χρυσόστομον λοιπὸν, ἡ γαστήρ φανερώνει τὸ γνήσιον τῆς Γεννήσεως, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη ὁ Υἱός· κατὰ δὲ τὸν Σεβήρον, ἡ γαστήρ δηλοῖ τὸ ὁμοῖον καὶ κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τὸ ταύτῃ τῆς οὐσίας. Καθὼς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῶν γεννῶσι τὰ γνήσια τέκνα, τὰ δὲ γεννηθέντα τέκνα ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν μετὰ τοὺς ταῦτα γεννήσαντας· οὕτω, λέγει, καὶ σύ, ὦ Μονογενὴς Υἱέ μου, ἐγεννήθης ἀπὸ ἐμὲ τὸν κατ' οὐσίαν Πατέρα σου, καὶ οὕτω δεικνύεις τὴν ἰδικήν μου οὐσίαν ἀπαράλακτον εἰς τὸν ἑαυτόν σου. ἑωσφόρος δὲ νοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ὅχι μόνον ὁ Ἥλιος καὶ ὁ πρὸ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλων ἀστὴρ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀγγέλων, ὁ διὰ τὴν λαμπρότητα μὲν λεγόμενος ἑωσφόρος, σκότος δὲ ὑστερον γεγόμενος διὰ τὴν ἔπαρσιν. Ὅθεν τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ νοεῖται, ὅτι πρὸ πάσης τῆς κτίσεως ἀεράτου τε καὶ ὁρατῆς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Σεβήρος τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ ἐνόησαν αἰτὶ τοῦ „πρὸ τῶν αἰώνων“ κατὰ δὲ τὸν μέγα Ἀθανάσιον, τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“

δηλοῖ.

δηλοῖ, ὅτι ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀκατάληψίᾳ καὶ ἐν σκότει βαθεῖ εὐρίσκεται κεκρυμμένος ὁ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τρόπος· ἵτοι εἶναι ἀφανὴς καὶ παντελῶς ἀκατάληπτος (1).

Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν ἄκραν ἀποβλέπων τοῦ σαρκωθέντος ταπεινώσιν λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου κρατεῖ τὰς ἡνίας καὶ χαλινούς τῶν ἐπουρανίων καὶ ἀχράντων Δυνάμεων, καὶ ὁ ὁποῖος ἐξουσιάζει καὶ διοικεῖ αὐτὰς ὡς ἵππους τινὰς ἢ πῶλους, (διότι ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὡς ἵππους πυρούς (κοκκίνους) εἶδε τοὺς ἐπουρανίους Ἀγγέλους, α. 8.) ἀνεπαύθη τῶρα καὶ ἐπλαγίσεν ἐπάνω εἰς τὸ παχνὶ τῶν ἀλόγων ζώων· αὐτὸς πρὸς τοῦτοις φασκόμεται μὲ εὐτελὴ ῥάκη καὶ φασκίᾳ· καὶ οὕτω διὰ μέσου τῶν πολυτελείκτων αὐτῶν φασκιῶν διαλύει τὰ πολύπλοκα σειράδια καὶ ἀλυσίδας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων· σειραὶ γὰρ καὶ ἀλυσίδες ὀνομάζονται αἱ ἁμαρτίαι, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα „Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁρματιῶν ἕκαστος σφίγγεται“. (Παρ. ε. 22.)

Τροπάριον.

„Νέοι ἐξ Ἀδάμ, παιδίον φυράματος, ἐτέχθη Υἱὸς καὶ πιστοῖς δέδοται· τοῦ δὲ μέλλοντος, οὗτος ἐστὶν αἰῶνος Πατὴρ καὶ ἄρχων, καὶ καλεῖται τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος· οὗτος ἰσχυρὸς Θεὸς ἐστὶ, καὶ κρατῶν ἐξουσίᾳ τῆς Κτίσεως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· ἔφη γὰρ ὁ μεγαλοφρονότατος ἐκεῖνος ἐν τῷ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας περὶ τῆς γεννηθέντος Χριστοῦ ταῦτα, „Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱός, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ἔμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος, θαυμαστός σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος“. (Ἡσ. 9. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ φύραμα (τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν) τοῦ Ἀδάμ· ὅστις παιδίον μὲν ὀνομάζεται κατὰ τὴν ἀνθρωπώ-

„Τῇ“

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐρμηνευτής, καὶ ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ „Ἐκ γαστρὸς πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά σε“. Οὕτω δὲ φησὶν· „Ὁ Μονογενὴς Υἱός μου, ἐγὼ τὴν ἐκ Παρθένου ἐκ ἐσχάτων σου Γέννησιν, πρὸ Ἐωσφόρου· ἵτοι πρὸ πάντων τῶν κτισμάτων, εὐδόκησα καὶ προώρισα“. Ὡστε ὅταν ἡμεῖς ἀκούμεν, ὅτι ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ γεννᾷ ἀπὸ γαστρὸς τὸν Υἱόν, Γέννησιν πρέπει νὰ νοοῦμεν τὴν εὐδοκίαν τῆς ἐκ ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εὐδοκίαν ὠνόμασε τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς γενομένην τοῦ Υἱοῦ ἀποστολήν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς συνειδίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἔργα ἰδικὰ μας, ἐκεῖνα ὅπου γίνονται μὲ τὴν θέλησιν καὶ προσταγὴν μας· οὕτω χάριν παραδείγματος λέγομεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐκτίσας τὴν πόλιν ἐκείνην διὰ προσταγῆς ἰδικῆς του. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ, ἐπειδὴ εὐδόκησε νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Μονογενὴς τοῦ Υἱός, διὰ τοῦτο αὐτὸς λέγει, ὅτι τοῦτον γεννᾷ. Εἰς τοῦτο τὸ νόημα συντείνει καὶ ἄλλο Δαβιθικὸν τὸ λέγον „Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε“· τὸ μὲν γὰρ „Υἱός μου εἰ σύ“ ἔρρεθη διὰ τὴν προαιώνιον Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὴν θεότητα· τὸ δὲ „Σήμερον γεγέννηκά σε“ ἔρρεθη

διὰ τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν αὐτοῦ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Νύσσης Γρηγόριος καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐδύμιος· καὶ τὸ μὲν „σήμερον“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ „Χρονικῶς“· τὸ δὲ „Γεγέννηκα“ ἀντὶ τοῦ „Ἐκτίσας“, πλατυτέρως δηλοῖ τῆς Γεννήσεως νοούμενης. Πατὴρ γὰρ ὁ Θεὸς λέγεται τῶν Κτισμάτων· ἵτοι πλάστης, ποιητής, κατεστὸς τὸ „Σὺ γὰρ Πατὴρ ἡμῶν“. (Ἡσ. 9. 16.) Σημειώσαι, ὅτι καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρεὺς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ. ἤκου τῆς Ὀκτωήχου τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ, συμφώνως ἐρμηνεύει μὲ τὸν ῥηδέντα Θεόδωρον· μᾶλλον δὲ καὶ διὰ τὰς δύο Γεννήσεις τοῦ Χριστοῦ αὐτὸ ἐννοεῖ· οὕτω γὰρ λέγει· „Πρὸ Ἐωσφόρου δὲ εἴρηται, ὅτι ὁ τρόπος τῆς κατὰ ἡμᾶς καὶ κατὰ Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἀκατάληπτος ἐστὶ, καὶ ὥστε ἐν σκότει βαθεῖ τῇ ἀκατάληψίᾳ καλύπτεται· πρὸ γὰρ τοῦ Ἐωσφόρου σκότος τὸ πᾶν καλύπτει, καὶ ἀρασίᾳ τοῦ παντός κατεσκέδαται· Ὡς οὖν φωτὸς οὐκ ἔστος, οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ὁραμένων εἰσὶν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν, τὸν τρόπον τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως καὶ Γεννήσεως ὑπὲρ φύσιν οὐσης, νοῆσαι οὐ δύναται· Τινὲς δὲ φασὶν ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ, ἀντὶ τοῦ „Ἐκ γαστρὸς“ τὸ „Μαριάμ“ περιχέσθαι, φανερώς καὶ ὀνομαστικῇ μνημονεύσει τῆς Θεομήτορος“.

„τιτα, Υἱὸς δέ, κατὰ τὴν Θεότητα“. Ἄλλοι δὲ λέγουσι, ἐπειδὴ ἀνατέρας εἶπεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν παῖδιον οὐδετέρως, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι εἶναι παῖδιον θηλυκόν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐπιφέρει, ὅτι τὸ παῖδιον εἶναι Υἱός· ἦτοι παῖδιον ἀρσενικόν, καὶ ὄχι θηλυκόν.

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς „Καὶ ἐδόθη ὁ Υἱὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ἐμ-
πιστευμένους ὄντας φίλους αὐτοῦ“. τὴν γὰρ πολλὴν ἐσάθη ἡ τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη, ὥστε ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀγαπητὸν καὶ Μονογενῆ τοῦ Υἱοῦ· ἵνα πιστεύοντες εἰς αὐτὸν ἀπολαύσωμεν ζωὴν αἰώνιον. Καὶ τοῦτο βεβαιῶν ὁ τῆς βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης ἐβόησεν· „Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν Κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μο-
νογενῆ ἔδωκεν· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωαν. γ'. 16.) Ὅρα δέ, ὅτι ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι τὸ παῖδιον τοῦτο ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας· διότι αὐτὸ δὲν ἐδόθη εἰς τοὺς ἀπίστους· δι' αὐτοὺς γὰρ ὁ Χριστὸς δωρεὰν ἐγεννήθη καὶ δωρεὰν ἀπέθανεν. Ὅθεν δικαίως κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέ-
γων „Πρὸς ταῦτα τί φασὶν ἡμῖν οἱ συκοφάνται; οἱ πικροὶ τῆς Θεότητος λογισταί; (οἱ ἄ-
πιστοι καὶ αἵρετικοὶ) οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων; οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς; οἱ περὶ
τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι; ὑπὲρ ὧν Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανε; τὰ ἀχάριστα κτίσματα; τὰ
τοῦ πονηροῦ πλάσματα;“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.).

Ὁ Αὐτὸς δὲ Υἱὸς (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ἂν καὶ ἦναι παῖδιον νέον κατὰ τὴν ἀνθρω-
πότητα, ὅμως κατὰ τὴν Θεότητα εἶναι Πατὴρ καὶ ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· καθότι
ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν κρίσιν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι γενησο-
μένην· „Ὁ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ“. (Ἰω. ε'.
22.) Ὅθεν καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐν τινι τροπαρίῳ τῶν ἀναβαθμῶν οὕτω λέγει „Τοῦ
καρποῦ τῆς γαστρὸς τῷ Πνεύματι υἱοποιητοί σοι τῷ Χριστῷ ὡς Πατρί οἱ Ἅγιοι πάντοτε
εἰσί“. Διττῶς δὲ εἶναι Πατὴρ ἡμῶν ὁ Δεσπότης Χριστός· Πατὴρ μὲν ἡμῶν κατὰ τὴν
Θεότητα εἶναι, ἐπειδὴ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καθ' ὅσον Θεοῦ· λέγει γὰρ „Μαθι-
τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“. (Ματθ. κη'. 19.) κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι Πατὴρ,
καθότι ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκχυθέντος ἐκ τῆς λογχονύκτου αὐτοῦ πλευρᾶς καθ' ἄνθρωπον,
ἀνεγεννήθημεν οἱ πιστεύσαντες. Ὁ αὐτὸς δὲ Υἱὸς ἐστάθη Ἄγγελος (Μηνυτής) τῆς προαιω-
νίου καὶ ἀποκρύφου βουλῆς τοῦ Πατρὸς, τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας γεγενημένης· αὐ-
τὸς εἶναι καὶ Θεὸς δυνατὸς, καὶ πάντας νικῶν, καὶ παρ' οὐδενὸς νικώμενος· αὐτὸς δὲ κρατεῖ
καὶ κυριεύει ὅλην τὴν Κτίσιν, τὸσον τὴν αἰσθητὴν, ὅσον καὶ τὴν νοητὴν· κυριεύει δὲ ταύτην
μὲ μίαν ἐξουσίαν ὑπερτάτην καὶ ἀπόλυτον, τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβεν ἀπὸ ἄλλου τινος, ἀλλὰ
ἔχει ταύτην οἰκοθεῖν ἀπὸ τὴν ἰδικήν του θεῖαν φύσιν καὶ δύναμιν.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ Παῖδες εὐσεβεῖα συμτραφέντες, δυσσεβοῦς προστάγματος κατα-
φρονήσαντες, πυρὸς ἀπειλὴν οὐκ ἐπτοήθησαν· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς
φλογὸς ἐστῶτες ἔφαλλον· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς εἰς τὸν προλαβόντα Κανόνα τῆς Ὑψώ-
σεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν τὰ ἐν ἐκείνῳ περὶ τούτων εἰρημένα. Ἀλλὰ καὶ
ἐν τῷ παρόντι Κανόνι κατὰ τὴν ἐβδόμην ταύτην Ὡδὴν λέγει περὶ τῶν αὐτῶν ὁ αὐτὸς
Δίσματογράφος ταῦτα, ὅτι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἅγιοι Παῖδες, ἐπειδὴ ἀνετράφησαν μὲ τὴν εἰς
Θεὸν εὐσεβείαν, ἥτις εἶναι ἡ διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας ὑψηλοτέρας ἐξαπλουμένη καὶ πλα-
τυνομένη τῶν θεῶν πραγμάτων κατάληψις, τὴν ὁποίαν ὁ Σολομὼν ὀρίζομενος εἶπεν „Εὐ-
σεβεία εἰς Θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως“. (Παρ. α'. 7.) ἐπειδὴ, λέγω, ἀνετράφησαν εὐσεβῶς,
διὰ τοῦτο ἐκαταφρόνησαν τὴν δυσσεβὴ καὶ βλάσφημον προσταγὴν τοῦ Βασιλέως Ναβου-
χοδο-

χοδονόσσορ, ὅς τις ἤθελε νὰ προσκυνῇ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνης ὅπου ἔστησεν εἰς τὴν περὶ διὰ δὲ τὴν καλουμένην Δευρᾶ. Ὅχι μόνον δὲ ἐκαταφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὸν φοβερισμόν ὅπου ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς, ὅτι ἔχει νὰ τοὺς βά- λῃ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, τελείως δὲν ἐφοβήθησαν. Μὲ τὸ „Πυρὸς ἀπειλὴν“ ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ καὶ ὁ καταπληκτικὸς ἦχος τοῦ πυρὸς, ὁ φόβον προξενῶν εἰς τοὺς ἀκούοντας διὰ τὸ ἐπταπλάσιον τῆς ἐκκαύσεως. Ὅθεν στεκόμενοι εἰς τὸ μέσον τῆς φλόγας (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ὄχι μόνον δὲν ἐλυποῦντο, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν ἐδοκίμαζον, ὥστε ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς τῶν ἑψάλλον λέγοντες, „Σὺ, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας“. Τὸ λόγιον δὲ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐβδόμης Ωδῆς.

Τροπάριον.

„Ποιμένες ἀγραυλοῦντες, ἐκπλαγοὺς φωτοφαμείας ἔτυχον, δόξα
„Κυρίου γὰρ αὐτοὺς περιέλαμψε, καὶ Ἀγγελος, ἀνυμνήσατε βοῶν,
„ὅτι ἐτέχθη Χριστὸς, ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου Εὐαγγελίου, ὅπου λέγεται περὶ τῶν Ποιμένων „Καὶ Ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χάρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ Ἀγγε-
„λος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν φό-
„βον μέγαν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμάς, ὅτι οἱ Ποιμένες οἱ ἀγραυλοῦντες ἔτυχον μίαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν καὶ Θεοφάνειαν. Ἀγραυλοῦντες δὲ κυρίως μὲν εἶναι οἱ εἰς τὸν ἀγρὸν αὐλοῦντες καὶ παίζοντες τὸ συραύλιον, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, ἢ, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον, οἱ αὐλοῦντες ᾠσματα ἀγροτικά καὶ συνήθη εἰς τοὺς ἀγροίκοις ἀνθρώ-
πους (1). καταχρηστικῶς δὲ τὸ „ἀγραυλοῦντες“ φανερώνει τοὺς εἰς τὸν ἀγρὸν διατρίβοντας καὶ διάγοντας, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Εὐθύμιον. Πῶς δὲ ἔτυχον οἱ Ποιμένες τὴν ῥη-
θεύσαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν; Διότι δόξα μὲν Κυρίου ἐλαμψεν αὐτοὺς, ἥτις ἦτον ἕνα φῶς Θεϊκόν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Ἀγγελος δὲ Κυρίου ἐφάνη εἰς αὐτοὺς, ὅς τις καὶ ἔλεγεν·
„Ὡς ποιμένες τῶν ἀλόγων προβάτων, ὑμνήσατε καὶ δοξολογήσατε τὸν Θεόν· διότι ἐγει-
„νήθη εἰς ἐσᾶς ὁ Χριστὸς, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ὑμῶν“. Οὕτω δὲ ἐν τῷ Εὐαγ-
„γγελίῳ γέγραπται, ὅτι εἶπεν ὁ Ἀγγελος εἰς τοὺς Ποιμένας· „Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
„χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὅς ἐστι
„Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαβὶδ“. (Λουκ. β'. 10.)

Σημειῶσαι δὲ, ὅτι προθύστερον σχῆμα καὶ ὑπερβατὸν μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδός· πρῶτον γὰρ ἐφάνη εἰς τὰς Ποιμένας ὁ Ἀγγελος, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, καὶ δεύ-
τερον ἐλαμψεν εἰς αὐτοὺς δόξα Κυρίου· ἥτις διὰ τοῦτο ἐφάνη μετὰ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Ἀγγέλου, διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Ποιμένες, ὅτι ὁ ἐπιστάς εἰς αὐτοὺς Ἀγγελος ἦτον ἀγαθὸς καὶ Θεὸς κατὰ τὸν Εὐθύμιον, καὶ ὄχι ποιηρὸς καὶ ἐναντίος. Ὁ δὲ Θεὸς Κοσμάς ἀλλάξε-
τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „Δόξα Κυρίου“ ἔβαλε πρῶτον, τὸ δὲ „Ἀγγελος βοῶν“ ἔβαλε δεύτερον, διὰ νὰ συναρμόσῃ αὐτὸ μὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου. Πρέπει δὲ εἰς τὸ „Καὶ Ἀγγελος“ νὰ προστεθῇ τὸ „ἐπέστη“ κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελίου, ἵνα τὸ ὅλον ᾖ,
„Καὶ Ἀγγελος ἐπέστη βοῶν ἀνυμνήσατε“ καὶ τὰ ἐξῆς.

ἮΘΕ

(1) Διὰ τοῦτο ὁ ἴδιος Θεοφύλακτος ἀλληγορικῶς ἐρμηνεύων τὰς ἀγραυλίας τῶν Ποιμένων λέγει· „Οἱ Ποιμένες οὗτοι σύμβολον εἰσὶ τῶν Πνευματικῶν Ποιμένων, τῶν Ἀρχιερέων. Δεῖ οὖν τοὺς Ἀρχιε-

„ρεῖς φυλάσσειν τὴν ποίμνην αὐτῶν καὶ ἀγραυλεῖν·
„πουτέστιν ἄδειν πνευματικὰ τὰς, καὶ διδάσκειν τὸν
„λαόν· καὶ οὕτως ἀξιοθῆσονται θείων δεσμάτων καὶ
„ἀκουσμάτων“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις· διὰ τί ὁ Ἀγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς ἀνθρώπους Ποιμένας; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ τέσσαρα αἰτία· α) διὰ τὸ ἀπλαστον ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀκακίαν, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· ὅσοι γὰρ εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰς πολιτείας καὶ συναναστροφὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατοικοῦν εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ἀγρούς, αὐτοὶ φυσικῶς τῷ τρόπῳ εἶναι πάντοτε ἀπλοϊκώτεροι, καθαρώτεροι καὶ ἀπονηρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐν πόλεσι κατοικοῦντας. Ὁθεν καὶ ὁ Θεὸς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης συμφώνως εἶπεν· „ Ἄλλος Ἀγγελος τοὺς Ποιμένας ὡς τῇ τῶν πολλῶν ἀναχωρήσει καὶ ἡσυχίᾳ κεκαθαρμένους εὐηγγε-
 „ λίζετο, καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος Οὐρανίου στρατιᾶς τὴν πολοῦμνητον ἐκείνην παρεδίδου
 „ τοῖς ἐπὶ γῆς δοξολογίαν“. (Κεφάλ. δ'. περὶ οὐραν. ἱεραρχίας) β') διότι κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, οἱ Ποιμένες οὗτοι ἦτον μιμηταὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς πολι-
 „ τείας καὶ ἀρετῆς τῶν παλαιῶν ἐκείνων Πατριαρχῶν, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, οἱ τινες
 ἦσαν Ποιμένες. γ') διότι ὁ Χριστὸς Ποιμὴν ἐγεννήθη παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ
 καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ. Ὁθεν καταλλήλως εἰς τοὺς Ποιμένας ἐγνωρίσθησαν πρῶτον τὰ πε-
 ρὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Δηλοῦται δὲ διὰ τούτου, καὶ ὅτι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λο-
 γικῶν προβάτων προτιθέμενα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποκαλύπτονται τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια,
 κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον. δ') δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τὴν δειξὴν ὁ Θεὸς, ὅτι τοὺς ἀγροικο-
 τέρους καὶ χωρικοτέρους ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς ἐδιάλεξεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔκαμεν αὐ-
 τοὺς κήρυκας, ὡς ἀπλουστέρους καὶ ὡς μᾶλλον πιστεύοντας, καὶ σὺχ' ἐν ταῖς πολι-
 τεύσεσιν ἀναστρεφομένους Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους· διότι αὐτοὶ πονηροὶ ὄντες εὐκόλως δὲν
 ἐπίστευον. Ὁθεν καθὼς ὁ Χριστὸς ἐδιάλεξεν ὕστερον τοὺς ἀλκιεῖς· οὕτως ἐδιάλεξε πρότερον
 τοὺς ἀγροίκους Ποιμένας· ἵνα, διὰ τῆς μαρτίας καὶ τῆς ἀγροικίας, καταισχύρῃ τοὺς σοφῆς
 τοῦ Κόσμου καὶ ἄρχοντας.

Τροπάριον.

„ Ἐξαίφνης σὺν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀγγέλου, Οὐρανῶν στρατεύματα, δό-
 „ ξα ἐκραύγαζον Θεῷ, ἐν ὑψίστοις ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις
 „ εὐδοκία Χριστὸς ἔλαμψεν· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀκόλουθον εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰ
 λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τὰ ἀκολουθοῦντα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου.
 „ Ἐξαίφνης (1), φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνοῦντων τὸν
 „ Θεὸν καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“.
 (Λουκ. β'. 13.)· ἦτοι μαζὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου συνῆλθε πλῆθος οὐρανοῦ στρα-
 τιᾶς τῶν Ἀγγέλων (λέγει ἢ λέξεις „ Ἀγγέλων“ ἐδῶ, ἐννοουμένη ἔξωθεν κατὰ τὸν Εὐθύ-
 μιον τὸν Ζυγαδηνόν. Τόμ. γ'. εἰς τὸν Λουκᾶν). Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Κοσμᾶς, ὅτι αἰ-
 φνιδίως καὶ ἀνελπιδίως μαζὶ μὲ τὸν λόγον τοῦ ἐνὸς Ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος εὐηγγελίζετο εἰς
 τοὺς Ποιμένας τὴν Γέννησιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἦλθον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν στρατεύματα
 αὐλῶν Ἀγγέλων, οἱ τινες ἔλεγον μὲ μεγάλην φωνήν· „ Ἄς ἦναι δόξα εἰς τὸν Θεὸν ἐν τοῖς
 „ Οὐρανοῖς“· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „ Ἐν τοῖς ὑψίστοις“.

Τὸ

(1) Ὁ δὲ κρυφιομύστης Διονύσιος ὑψιλότατα καὶ διαβατικώτατα ἐρμηνεύει τὸ „ Ἐξαίφνης“ τοῦ-
 το· ἐν γὰρ τῇ πρὸς Γάϊον τρίτῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ
 οὕτω λέγει· „ Ἐξαίφνης ἐστὶ τὸ παρ' ἐλπίδα, καὶ
 „ ἐκ τοῦ τίως ἀφανούς εἰς τὸ ἐμφανές ἐξαγομμεν.
 „ Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν φιλανθρωπίας, καὶ τοῦ-
 „ το οἶμαι τὴν Θεολογίαν (τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγ-
 „ γέλιον) αἰνίσσεσθαι, τὸ ἐκ τοῦ κρυφίου τὸν ὑπε-

„ ρούσιον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐμφάνειαν ἀνθρωπικῶς οὐ-
 „ σιωδέντα προεληλυθῆναι· κρύφιος δὲ ἐστὶ καὶ μετὰ
 „ τὴν ἐκφανσιν, ἢ, ἵνα τὸ θεϊότερον εἶπω, καὶ ἐν τῇ
 „ ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κεκρυπται, καὶ
 „ οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε τῷ τὸ κατ' αὐτὸν ἐξηκται Μυ-
 „ στήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἀρρήτον μένει, καὶ
 „ νοούμενον, ἀγνωστον“.

Τὸ „ἐπὶ γῆς εἰρήνη“ εἰς τὸν ὕμνον τοῦτον κατὰ δύο τρόπους ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ἐννοώμεν. Πρῶτον, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος πρότερον μὲν εἶχεν ἔχθραν πρὸς τὸν Θεόν, διότι ἐπρόσκυνον ἄψυχα καὶ ἀναισθητὰ εἶδωλα· τὰρα δὲ διὰ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔπαυσε μὲν ἡ ἔχθρα καὶ ὁ πόλεμος μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων· ἐφιλιώθη δὲ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν τόσον, ὥστε καὶ ἠνώθη εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ αὐτὸν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος· διότι ὁ Χριστὸς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενόμενος εἰρήνευσε τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, καὶ οὕτω λάμπει εἰρήνη ἐπὶ γῆς. Δεύτερον, διότι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ λέγεται εἰρήνη· διότι ὁ Παῦλος λέγει „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν“· (Ἐφεσ. β'. 14.) Ὁ δὲ σύνδεσμος „καὶ“ ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ „γάρ“, ὡς εἰν ἔλεγε „Ἐπὶ γῆς γὰρ εἰρήνη“. Τούτων οὕτω λοιπὸν σαφηνισθέντων, εὐκόλως καταλαμβάνομεν, διὰ τί λέγει „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ“· διότι καὶ κατὰ τὴν πρώτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἐννοίαν εἶναι ἀπαραιτήτως ὀφειλομένη ἡ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν δόξα καὶ εὐχαριστία.

Ἐγινε δὲ καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, τούτεστιν ἀνάπαυσις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπανεπαύθη γὰρ ὁ Θεὸς καὶ εὐαρεστήθη εἰς αὐτούς· ἐπειδὴ πρότερον δὲν εὐδόκει, οὐδὲ ἀρέσκειτο εἰς αὐτούς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφύλακτου. Ὁ δὲ Εὐθύμιος λέγει, ὅτι ἡ παλαιὰ εὐδοκία τοῦ Πατρὸς, ἣτις ἦτον τὸ νὰ ἐνανθρωπήσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ, καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἀπολεσμένον ἄνθρωπον, τὰρα ἐπληρώθη. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, εὐδοκίαν ὀνομάζει τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Πατρὸς, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ ἐνσάρκος Οἰκονομία τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Ἐκεῖνο λοιπὸν, ὅπερ προηγούμενως ἄρισε καὶ ἠθέλησεν ὁ ἀναρχος Πατὴρ ἐν τῇ θεαρχικατὰ αὐτοῦ βουλῇ διὰ νὰ τελεσιουργήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο ἐγένετο τὰρα, καὶ εἰς τέλος ἐλήλυθεν. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ δόξα ἐν Οὐρανοῖς, καὶ εἰρήνη ἐπὶ γῆς, καὶ εὐδοκία ἐν ἀνθρώποις· καθότι αὐτὸς ἐστὶ δι' ὃν καὶ οὗ ἕνεκα ταῦτα ἐγένετο (1).

Τροπάριον.

„Ρῆμα τί τοῦτο; εἶπομ οἱ Ποιμένες· διελθόντες ἴδωμεν τὸ γεγονός·
 „πρὸς θεῖον, Χριστὸν βηθλεὲμ καταλαβόντες δὲ, σὺν τῇ τεκούσῃ
 „προσεκύρουμ ἀραμέλπορτες· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡ-

(1) Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης περιεργότερον ἐνόησε τὸ „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, οὕτω· „Ἄς ἦναι δόξα εἰς Θεὸν ἐν Οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους· εἰρήνη ὅμως, οὐχὶ ὡς ἐκείνη ὅπου ἐποίησεν ὁ Θεὸς κατὰ διαφόρους καιροὺς μὲ τοὺς ἀνθρώπους· καθὼς μὲ τὸν Μωϋσῆν, καλῶν μὲ αὐτὸν, ὡς φίλος πρὸς φίλον, καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ, εὐρών αὐτὸν κατὰ τὴν καρδίαν του, καὶ μὲ ἄλλους· ἐκείνη γὰρ ἡ εἰρήνη δὲν ἦτον κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ. Εὐδοκία δὲ ἐστὶ τὸ εὐαρεστον κατ' αὐτὸ καὶ προηγούμενον καὶ τέλειον τῷ Θεῷ θέλημα· ἡ δὲ εἰρήνη ἦν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, αὕτη κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ ἔδωκεν, ὡς τελεία καὶ ἀμετάθετος παντὶ γένει“. (Λογ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Εἰς δοτικὴν λοιπὴν κατ' αὐτὸν πρέπει νὰ γράφεται τὸ „εὐδοκία“, ἵνα ἡ „Ἄς ἦναι εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐδοκίᾳ· ἦτοι μὲ εὐδοκίαν ἢ κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ“.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἀγγελικὸς οὗτος ὕμνος „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, ἐγίνετο ἀρχὴ τῆς κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὁρθρου ψαλλομένης, ἡ ἀναγινωσκόμενης Δοξολογίας· καὶ ἴσως ἀπὸ τούτου ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα „Δοξολογία“. Ὅθεν ὁ Χρυσόρρηναν ὀμιλ. Γ'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαίς λέγει· „Οὐρανὸς ἡ γῆ γέγονεν, ἐπειδὴ τὰ τῆς γῆς ἱμελλιν Οὐρανὸς δὲ χεῖσθαι· διὰ τοῦτο εὐχαριστοῦντες λέγεμεν, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“. Καὶ ὀμιλία Θ'. εἰς τὴν αὐτὴν· „Τίς ὁ ἔμνος τῶν ἀνθρ; Τί λέγει τὰ Χερουβὶμ; Ἰσάσις εἰ πιστοὶ τί ἔλεγον οἱ Ἄγγελοι κατὰ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ· διὰ τοῦτο μετὰ τὰς ψαλμωδίας ὕμνοι, αἵτε τελειότερον τι πράγμα“. Καὶ ὁ Ἀρσενάσιος Διονύσιος παλινμνηστικὸν αὐτὴν δοξολογίαν ὀνομάζει (Κεφ. δ'. περὶ οὐανίου Ἱεραρχίας). Τὸν ὕμνον τούτον ἀναφέρουν καὶ αἱ τῶν Ἀποστόλων Διαταγαὶ Βιβλ. Ζ'. Κεφ. ΜΖ'. Ἀθανάσιος ὀμιλ. περὶ Παρθενίας· Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κασσυχῆσι Ε'. τμηματι Ε'. ὅρα Σελ. 81. τῆς Ἱερᾶς Τελετουργίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀκόλουθον μὲ τὸ πρότερον· ἐρανίσθη γὰρ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ἀκολουθοῦντα εἰς τὰ λόγια τοῦ προλαβόντος Τροπαρίου· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὸ αὐτὸ δεύτερον Κεφάλαιον ταῦτα· „Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ Ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· „διέλθωμεν δι’ ἑως Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν“. (Λουκ. β’. 15.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὅτι οἱ Ποιμένες ἰδόντες τὸν Ἄγγελον, καὶ ἀκούσαντες παρ’ αὐτοῦ τὰ ἀνωτέρω λόγια, ἐθαύμασαν καὶ ἠθέλησαν τὰ πληροφορηθῶν, ἂν ᾦναι τὰ λόγια ταῦτα ἀληθινά. Ὅθεν εἶπον ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· τί εἶναι τὸ ρῆμα τοῦτο ὅπου ἐλαλήθη εἰς ἡμᾶς; Ἐλᾶτε νὰ ὑπάγωμεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν· ἦτοι νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, τὸ γεγονός τοῦτο θεῖον· ἦτοι τοῦτο τὸ θεῖον σημεῖον ὅπου ἐγένετο εἰς ἡμᾶς. Δὲν εἶπον δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ παρευθὺς μαζὶ μὲ τὸν λόγον, ἐκίνησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ εὐρόντες τὸν Χριστὸν ὡς βρέφος ἀκατέμενον ἐν τῇ φάτνῃ, προσεκύνησαν αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὴν Μητέρα του, ψάλλοντες τὸ „Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“· λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „Ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν (ἐπληροφορήθησαν) περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτούς“. (Λουκ. β’. 16.)

Τί δὲ ἀλληγορικὸν νόημα μαρτυροῦσιν ἐκ τούτου οἱ τῶν λογικῶν προβάτων Ποιμένες; Ὅτι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν οὐράνιον ἄρτον, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι ἐζητοῦν τὴν Βηθλεὲμ· ἡ γὰρ λέξις „Βηθλεὲμ“ ἐρμηνεύεται „Οἶκος ἄρτου“. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται ὁ νοητὸς ἄρτος Χριστός. Ἔργον λοιπὸν εἶναι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λογικῶν προβάτων, Πατριάρχας καὶ Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, ἀφ’ οὗ εὐροῦν τὸν οὐράνιον ἄρτον, νὰ κηρύττουν αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι εὐρόντες τὸν Χριστὸν, ἐκήρυξαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους περὶ αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Θαύματος ὑπερφυσιοῦς ἡ δροσοβόλος, ἐξεϊκόρισε κάμιμος τύπον· οὐ γὰρ οὐς ἐδέξατο φλέγει νέους· ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς Θεότητος, Παρθένου ἢ ὑπέδν μνδύμ. Διὸ ἀρυσμυρτες ἀραμέλῳμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐφρεστάτα προσαρμόζει εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως τὸ θαῦμα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τοῦ παρόντος Εἰρμού· διότι λέγει, ὅτι ἡ Βαβυλωνία ἐκεῖνη καὶ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἥτις ἦτον δροσερὰ καὶ ὄχι φλογερὰ, ἐπροεικόνιζε τὸν τύπον τῆς ἐκ τῆς Παρθένου κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Διότι, καθὼς ἡ κάμιμος ἐκεῖνη, ἂν καὶ ἦτον ἐκκεκαυμένη ἐπταπλασίως μὲ τόσῃν ὕλῃν πυρός, δὲν κατέκαυσεν ὅμως τοὺς τρεῖς νέους παῖδας, τοὺς ὁποῖους ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸν της· οὕτω καὶ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ δὲν κατέκαυσε τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου Μαρίας, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν εἰσῆλθεν, ἀλλὰ διεφύλαξεν αὐτὴν ἀφλεκτον καὶ ἀβλαβή.

Ὁ τύπος δὲ οὗτος τῆς καμίνου εἶναι ἀντίστροφος μὲ τὸ πρωτότυπον· ἦτοι μὲ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος· ἐκεῖνη γὰρ ἡ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἥτις προετύπωνε τὴν μήτραν τῆς Θεοτόκου, ἔχουσα μέσα τὸ πῦρ, δὲν ἔκαυσε τοὺς νέους ὅπου ἐδέχθη· ἐδῶ δὲ

ὁ ὑπὸ τῆς μήτρας τῆς Παρθένου δεχθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἔχων τὸ πῦρ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸς πῦρ αὐτόχρημα ὑπάρχων, δὲν κατέκαυσε τὴν δεξαμένην αὐτὸν μήτραν· καὶ πρεπόντως τοῦτο ἐποίησεν· διότι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πῦρ εἶναι καὶ λέγεται καταναλίσκον· „Κύριος, „φισίν, ὁ Θεὸς σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“· (Δευτ. δ΄. 24.) διότι καταναλίσκει τὴν μοχθηρίαν καὶ ἁμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· διὰ τοῦτο, πῶς ἦτον δυνατόν νὰ κατακαύσῃ τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὐρίσκετο κανὲν ἔχνος ἁμαρτίας ἢ ρυπαρίας, οὔτε προπατορικῆς (ἐκαθάρθη γὰρ ἡ Παρθένος τῆς ἁμαρτίας ταύτης ὑπὸ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Ἱερῶν Θεολόγων δογματίζει), ἀλλ' οὔτε προαιρετικῆς;

Καθὼς γὰρ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ διακονοῦν εἰς τὰς χρεῖας ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο καλούμενον διακονικόν, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους καὶ τὰ μέτρα τῆς καυστικῆς του δυνάμεως, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ· ἀλλὰ καίει μὲν αὐτὸ ξύλον καὶ λινάρι καὶ καλάμι, καὶ ὅλα ὅσα εἶναι δεκτικὰ τῆς ἐκείνου καύσεως· δὲν καίει δὲ ἐκ μὲν τῶν ζώων τὴν ψυχροτάτην Σαλαμάνδραν (1), ἐκ δὲ τῶν ξύλων τὸ φυτὸν τὸ καλούμενον λάριξ (2), ἐκ δὲ τῶν λίθων τὴν πέτραν τὴν καλουμένην Πανταρβήν (3)· εἰς ταῦτα γὰρ ἔμπεσον τὸ πῦρ λησμονεῖ, τρόπον τινά, τὴν φυσικὴν του καυστικὴν δύναμιν, καὶ ἀφλεκτα ταῦτα διαφυλάττει· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς, τὸ πῦρ τὸ αὐλὸν καὶ ἀναλωτικὸν τῆς ἁμαρτίας, ὅπου μὲν εὕρη ἁμαρτίαν, ἐκεῖ ἐνεργῇ καὶ ταύτην κατακαίει· ὅπου δὲ ἁμαρτίαν δὲν εὐρίσκει, ἐκεῖ δὲν καίει, ἀλλὰ μᾶλλον δροσίζει. Οὕτω δὲν ἐφλέξε καὶ τὸ ἄσπιλον καὶ ἅγιον σῶμα τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ δὲν εὐρήκεν εἰς αὐτὸ κάμμιαν ὕλην καὶ ἁμαρτίαν, ἥτις καίεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πυρός. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἐπειδὴ ἡμεῖς ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τοιοῦτον θαυμάσιον, διὰ τοῦτο ἅς ὑμνήσωμεν αὐτὸ καὶ μελωδήσωμεν λέγοντες· „Εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“· τὸ ὁποῖον εἶναι λόγος χαρακτηριστικὸς τῆς οὐδόνης Ὡδῆς.

Τροπάριον.

„Εἴλκει Βαβυλῶνος ἡ θυγάτηρ παῖδας, δορυκτῆτους Δαβὶδ ἐκ Σιών
 „ἐν αὐτῇ, δωροφόρους πέμπει δὲ, Μάγους παῖδας, τὴν τοῦ Δαβὶδ
 „Θεοδόχον θυγατέρα λιταρεύσαντας. Διὸ ἀνυμνοῦντες ἀγαμέλψω-
 „μεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς
 „πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν σκλαβίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Βαβυλῶν κατὰ τῆς πόλεως Σιών, καὶ ἀντιστρόφως τὴν αἰχμαλωσίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Σιών κατὰ τῆς πόλεως Βαβυλῶνος. Ὅθεν λέγει, ὅτι ἡ θυγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος ἐτράβιξεν εἰς τὸν εαυτὸν της δορυκτῆτους (αἰχμαλώτους) ἀπὸ τὴν πόλιν Σιών (τὴν Ἱερουσαλήμ), τῆς ὁποίας ἀκρόπολις καὶ ὄρος ἦτον ἡ Σιών· ταῦτόν εἰπεῖν, ἐσκλάβωσε τοὺς Υἱούς καὶ

(1) Ὅθεν ἡ πόλις τοῦ Παρισίου ἔχει ὡς σημαίαν τὴν Σαλαμάνδραν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς μὲ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν „Πρικυκλούμαι, ἀλλ' οὐ φλέγομαι“· (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιάτρου)

(2) Περί τούτου γράφει ὁ Πλίνιος, ὅτι ὅταν ριφθῇ ὁ λάριξ εἰς τὴν φωτίαν, ἀντιστέκει εἰς αὐτὴν ὡς εἴαν ἦτον πέτρα. Ὅθεν ὁ Καῖσαρ πηγαίνων εἰς τὴν πόλιν Γαζγόβειαν, εὐρήκεν ἐκεῖ ἕνα πύργον, ὃς τις ἦτον κατεσκευασμένος ἀπὸ τοῦ ξύλου αὐτοῦ, καὶ ἐπρόσταξε νὰ τὸν κατακαύσῃ· ἀλλ' ἡ φλόγα ἐπι-

ρικύκλωσε μὲν τὸν πύργον, κάμμιαν δὲ φορὰν δὲν τοῦ ἐπροξένησε. (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιάτρου.)

(3) Λέγουσι δὲ οἱ Φυσικοὶ, ὅτι καὶ ὁ λίθος ὁ καλούμενος Ἀσβεστός, ὃς τις ἐκβαίνει εἰς τὴν Ἀρκαδίαν σιδηροχρώματος, ὅταν μίαν φορὰν ἀνάψῃ ἀπὸ τοῦ πύρ, ποτὲ δὲν σβύννεται, ἀν καὶ ῥίψῃται ἐπὶ πάντα τοὺς ὅλους τῶν ποταμῶν τὰ νερά· διαμένει γὰρ ἔχων τὸ πῦρ χωρὶς νὰ κατακαίεται ἀπὸ αὐτοῦ, κατὰ τὰς ἀπορήτων λόγων τῆς φύσεως. (ὅρα Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιάτρου).

καὶ ἀπογόνους τοῦ Δαβὶδ Ἰουδαίους. Οὐγάτηρ δὲ Βαβυλῶνος ὀνομάζεται ἡ πόλις τῆς Βαβυλῶνος, κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον, κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ ἰδίωμα τῶν Ἑβραίων, οἵτινες τὸν ἄνθρωπον λέγουσιν καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἐρμηνεύει Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός. Δεύτερον, συνηρισμένη μετ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλῶνος, ἥτις ὡς μήτηρ λογίζεται τῆς πόλεως Βαβυλῶνος, ἡ δὲ Βαβυλὼν λογίζεται ὡς Οὐγάτηρ αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος νοεῖται ἡ πληθὺς τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐν τῇ πόλει τῆς Βαβυλῶνος κατοικοῦσα· ἡ ὅποια πληθὺς πατρίδα ἔχουσα τὴν Βαβυλῶνα, αὐτὴ μὲν ὡς Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος λογίζεται, ἡ δὲ Βαβυλὼν, ὡς μήτηρ αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Ἅγιον Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος λέγεται κάθε πόλις ὑποκειμένη εἰς τὴν μητρόπολιν Βαβυλῶνα· οὕτω γὰρ λέγει· „Αἱ γὰρ Μητροπόλεις ἐν τάξει Μητέρων τέθενται, ταῖς ἄλλαις, ἃς πράττειν ἂν ὑφ' αὐτάς“. (ἐρμηνεία εἰς τὸ β'. τοῦ Ζαχαρίου).

Πρότερον λοιπὸν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλώτευσεν ἡ Βαβυλὼν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δαβὶδ (τοὺς Ἰουδαίους), κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ· τὰρα δὲ ἡ αὐτὴ πάλιν Βαβυλὼν πέμπει ἀντιστρόφως εἰς τὴν Σιών τὰς ἰδικούσας τῆς γένου τοὺς Μάγους, ὅχι αἰχμαλώτους, ἀλλὰ δωροφόρους· ἥτοι φέροντας δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, οἱ ὅποιοι δουλικῶς ἐπροσκύνησαν τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβὶδ, τὴν Θεοδόχον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν· καὶ οὕτω διὰ μὲν τῆς προσκυνήσεώς ταν τῆς γενομένης εἰς τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβὶδ Θεοτόκον ἰάτρευσαν τὴν ὕβριν, τὴν ὅποιαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος· διὰ δὲ τοῦ ἐρχομοῦ ὅπου ἔκαμαν οἱ αὐτοὶ Μάγοι ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἰάτρευσαν τὴν σκληρίαν ὅπου ἔπαθον οἱ Ἰουδαῖοι, φερθέντες αἰχμαλῶται ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Σημείωσαι, ὅτι τὸ „τὴν τοῦ Δαβὶδ Θεοδόχον Οὐγατέρα λιτανεύουσιν“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Δαβιτικῶν ἐκεῖνο λόγιον „τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν (παρακαλέσουσιν) οἱ πλούσιοι τῷ λαῷ“. (Ψαλ. μδ'. ιδ.).

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος, ἐν ᾧ κοινῇ δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι ἦλθον ἀπὸ τῆς Περσίας; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο λέγει ὁ Μελωδὸς, ἐπειδὴ ἡ Περσία περιεῖχε καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἐκτείνετο ἕως Βαβυλῶνος κατὰ τὸν Μελέτιον. (Σελ. 531. τῆς Γεωγραφίας.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κάμινος ὅπου ἐβάλλθησαν οἱ τρεῖς Παῖδες, ἂν καὶ ἦτον Βαβυλωνία, λέγεται ὅμως καὶ Περσική· διότι λέγει „Ἐν τῇ κάμινῳ Ἀβραμαῖοι Παῖδες τῇ Περσικῇ“. (ἢ χωρ. δ'. τοῦ Εἰρμο-λογίου) ὁμοίως καὶ ἐν ἄλλοις οὕτω γράφεται (1). Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς κατὰ Ματθαῖον λέγει· „Ἡ τῆς Βαβυλῶνος Βασιλεία μετὰ καὶ τῶν χρημάτων, εἰς τοὺς Πέρσας μετέπεσε. Κομίζουσι λοιπὸν οἱ Πέρσαι, διάδοχοι τῶν Βαβυλωνίων γε-γονότες, τῷ Δεσπότη τοῦ ἀτιμασθέντος τότε ναοῦ (ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων) χρυσὸν μὲν, αἰτί τῶν ἀφαιρεθέντων χρυσῶν κειμηλίων, λίβανον δὲ, ἀντὶ τῶν θυσιῶν, σμύρναν δὲ, ὑπὲρ τῶν κατασφαγέντων Ἰουδαίων ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων“.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι τὸ „Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Δαβὶδ λέγοντα· „Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος“. (Ψαλ. ρλέ. 8.) Ταλαίπωρος δὲ καὶ ἀθλία ὀνομάζεται ἡ Βαβυλὼν, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, διὰ τὸν ἀφανισμόν καὶ τὰ κα-

κα

(1) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸν ρηθέντα Εἰρμόν ἐν τῇ Ὀκτωήκῃ λέγει, „Πῶς δὲ Περσικὴν ἔφη τὴν κάμινον ὁ Μελωδός, καὶ τοὶ ἄλλοι λαχοὺ Χαλδαϊκὴν αὐτὴν ὀνομάσας, καὶ ἐν ἄλλῃ Βαβυλωνίαν; Ἄλλο γὰρ τὸ τῶν Χαλδαίων ἔθνος, καὶ ἄλλο τὸ Βαβυλωνιον, καὶ τὸ τῶν Περσῶν ἔθνος· καὶ τῶν μὲν Χαλδαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ναβουχοδονόσορ ἦρχε τότε· τῶν δὲ Περσῶν ὁ Καμβύσης ἐκράτει· ἡ δὲ εἰκὼν ἡ χρυσὴ καὶ ἡ κάμινος παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἐγένετο. Πῶς οὖν Περσικὴ ὀνομάσθη; Εἰ γὰρ καὶ εἰς μίαν περιέστησαν Βασιλείαν τὰ ἡρημένα ἔθνη, τοῦ Κύρου, ὅς Πέρσης ἦν καὶ τοῦ Καμβύσου Υἱός, τὴν τῶν Ἀσσυρίων καταλυσάντος Βασιλείαν, καὶ ὑφ' αὐτὸν ἔτα ἔθνη ποιησαμένου τὰ ὑπ' αὐτὴν· ἀλλὰ τοῦτο

μετὰ ταῦτα ἐγένετο· τοῦ Ναβουχοδονόσορος γὰρ θανόντος, ὁ ἐκείνου Υἱὸς Εὐλιμερόδαχ, τῆς τῶν Ἀσσυρίων Βασιλείας ἐκράτησε· καὶ ἐκείνου δὲ μετ' ὀλίγον θανόντος, ὁ Βαλτασάρ ἦρχε τῆς Βαβυλῶνος· Υἱὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορ καὶ ἐκεῖνος τυγχάνων, ὃν ὁ Κύρος καθεῖλε, καὶ τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν ἐσφενδύσας. Καὶ τοῦ λέγεσθαι τὴν Βασιλείαν Ἀσσυρίων ἐκτοτε παυθέντος, πρὸς τὸ κρατῆσαν αὐτῆς ἔθνος μετωνομάσθη, καὶ Βασιλεία Περσῶν ἐπεκλήθη. Οἶμαι τοίνυν, διὰ τὴν μετέπειτα γενομένην τῶν λεχθέντων ἔθνων ἑνωσιν, καὶ εἰς μίαν Βασιλείαν ἀποκατάστασιν, ποτὲ μὲν, Βαβυλωνίαν, ποτὲ δὲ, Χαλδαϊκὴν, ἐνίοτε δ' ἁπλῶς Περσικὴν τὴν κάμινον ὀνομάζεσθαι“.

καὶ ὅπου ἐμέλλε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα Κύρον, ὡς ἐρμηνεύει Χρυσόστομος· κατὰ τὴν ἀναγωγὴν, Βαβυλῶν ταλαίπωρος νοεῖται ἡ ἀσέβεια καὶ ἁμαρτία, διὰ τὴν σύγχυσιν ὅποιοι προσενοῦσι· Βαβέλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Νικήταν, ἐκεῖ συνέχεεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων τῶν εἰπόντων· „Δεῦτε καὶ οἰκοδομήσωμεν πόλιν καὶ πύργον ἕως τοῦ Οὐρανοῦ“ διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς (τῆς πόλεως) σύγχυσις, „ὅτι ἐκεῖ συνέχεε Κύριος τὰ χεῖλη πάσης τῆς γῆς“. (Γέν. 11. 4.) Αὕτη λοιπὸν ἡ συγχυτικὴ ἁμαρτία ἐταλαιπώρησε καὶ κατεδυνάστευσε τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν. Ἐπιφέρει δὲ, „Μακάριος εἶναι, ὅποιος θέλει κρατήσῃ καὶ συντρίψῃ τὰ νήπια αὐτῆς πρὸς τὴν πέτραν. Νήπια δὲ τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας εἶναι οἱ νεογέννητοι καὶ ἀνόητοι λογισμοί, τοὺς ὁποίους ὅποιος νικᾷ καὶ συντρίβει ἐπάνω εἰς τὴν νοσητὴν πέτραν (τὸν Χριστὸν) τῆς πίστεως, αὐτὸς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ μακάριος.

Τροπάριον.

„Ὅργαμα παρέκλιμε τὸ πένθος Ὁδῆς· οὐ γὰρ ἤδον ἐν μόθοις οἱ
 „Παῖδες Σιών. Βαβυλῶνος λύει δὲ, πλάμην πᾶσαν καὶ μουσικῶν
 „ἁρμονίαν, Βηθλεὲμ ἐξαματείλας Χριστός. Διὸ ἀνυμνοῦντες ἄρα
 „μέλψωμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψού-
 „τω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν ρλς'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ τὸν λέγοντα· „Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν· ἐπὶ ταῖς ἰτέαις
 „ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν..... Πῶς ἄσομεν τὴν Ὁδὴν Κυρίου ἐπὶ
 „τῆς γῆς ἀλλοτρίας“; Λέγει λοιπὸν, ὅτι τὸ πένθος καὶ ἡ λύπη, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Ἰου-
 δαῖοι διὰ τὴν σκλαβίαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους, παρέκλιναν· ἦτοι ἔκαμαν τοὺς Ἰουδαίους
 νὰ ἀφήσουν ἄργα καὶ ἀπρακτα τὰ τῆς Ὁδῆς ὄργανα, τὰ ᾠδὴκα καὶ μουσικὰτα, κρεμα-
 σμένα ἐπὶ τὰς ἰτέας· ἐπειδὴ οἱ Παῖδες τῆς Σιών (οἱ Ἰουδαῖοι), καὶ μάλιστα οἱ Ἱερεῖς
 καὶ Λευῖται δὲν εἶχον ἄδειαν νὰ ψάλλον μὲ τὰ Ἱερὰ ὄργανα εἰς τοὺς νόθους (ξένους) τό-
 πους, καὶ εἰς τὴν ἀλλοτρίαν γῆν· εἰς μόνην γὰρ τὴν Ἱερουσαλήμ ἐδιώριζεν ὁ νόμος νὰ ᾄ-
 δωνται τὰ τοιαῦτα ὄργανα, καὶ ὅχι ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοδώριτου.
 Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν τὸν παλαιὸν καιρὸν.

Τώρα δὲ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας (γεννηθεὶς) ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ τὴν ὑποκειμένην εἰς τὴν
 Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἢ, νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πόλιν τῶν Ἡγεμόνων τῆς
 Σιών, αὐτὸς διαλύει ἀντιστρόφως ὅλην τὴν πλάνην τῆς Βαβυλῶνος, καὶ καταργεῖ ὅλην τὴν
 ἁρμονίαν τῶν μουσικῶν ὀργάνων αὐτῆς· γέγραπται γὰρ, ὅτι, ὅταν ὁ Ναβουχοδονόσορ ὁ
 Βασιλεὺς ἔστησε τὴν εἰκόνα τοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἐπονομαζομένην Δευ-
 ρὲν, ἐφώναξεν ὁ κήρυξ εἰς ὅλους τοὺς λαούς· „Ἡ ἂν ᾠρᾷ ἀκούσητε τῆς φωνῆς σάλπιγγος,
 „σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πί-
 „πτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ“. (Δαν. 3. 5.)

Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἀνταπέδωκεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὸ ἀν-
 ταπόδομα αὐτῆς· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔδωκεν ἡ Βαβυλὼν εἰς τὴν Σιών, ἔλαβε τώρα ἀπὸ τὴν
 Σιών πολλαπλάσιον διὰ τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως. Ὅθεν ἐπληρώθη τὸ Δαβιτικὸν ἐκείνο
 τὸ λέγον περὶ τῆς Βαβυλῶνος· „Μακάριος, ὃς ἀνταποδᾷ σοι τὸ ἀνταπόδομα σου“. διότι
 ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι, ὅστις διὰ μέσου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας του διέλυσε καὶ κα-
 τήρησεν ὅλην τὴν πλάνην καὶ δεισιδαιμονίαν τῆς Βαβυλῶνος, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὰς σύ-
 ριγγας καὶ κιθάρας καὶ ψαλτήρια· καὶ διὰ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας του ἔλεγε τρόπον τι-
 να πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος· „Ὁ ταλαίπωρε καὶ κατάρατε Βαβυλῶν, καθὼς σὺ διὰ τῆς αἰχ-
 „μαλωσίας τοῦ λαοῦ μου διέλυσας τὰς ἰδικὰς μου ἱεράς Ὁδὰς καὶ τοὺς ὕμνους, καὶ
 „ἄργα

ἀργὰ ἐποίησας τὰ εἰς τὸν ναὸν μου ψαλλόμενα ὄργανα ὑπὸ τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων μου·
 οὕτω καὶ ἐγὼ θέλω καταργήσαι, καὶ ἀργὰ καὶ ἀπρακτὰ θέλω κάμει ὅλα τὰ ὄργανα τῆς
 ἀθέου καὶ ἀσεβοῦς μουσικῆς σου. Ποταμοὶ δὲ τῆς Βαβυλῶνος, εἰς τῶν ὁποίων τὰς ἄκρας
 ἐκάθηντο καὶ ἐκλαιον οἱ Ἰσραηλῖται, ὁ μὲν Θεοδώριτος ἐρμήνευσεν ἀκριβέστερον, ὅτι ἦτον
 τὰ χαντάκια καὶ παραπόταμα τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ· ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι
 ἦτον τὰ τοῦ Χοβαρ ποταμοῦ· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Τροπάριον.

„Σκῦλα Βαβυλῶν τῆς Βασιλίδος Σιών, καὶ δορύκνητον ὄλβον ἐδέ-
 „ξατο· Θησαυροὺς Χριστὸς ἐκ Σιών δὲ ταύτης καὶ Βασιλεῖς, σὺν
 „ἀστέρι ὀδηγῶ, ἀστροπολοῦντας ἔλκει· διὸ ἀρυμμοῦντες ἀραμέλ-
 „ψωμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτω
 „εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τῆς Βαβυλῶνος ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τού-
 τῳ· Ὅθεν λέγει. Τὸ παλαιὸν μὲν ἡ πόλις τῆς Βαβυλῶνος ἐσκλάβωσε τὴν πόλιν Σιών
 (τὴν Ἱερουσαλὴμ), καὶ ἐπῆρε κούρην ἀπὸ αὐτῆν, χρυσάφι, ἀργύριον καὶ ἄλλον πλοῦτον
 δορύκνητον (ἀποκτημένον μὲ κοντάρια καὶ ἄρματα)· τῶρα δὲ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, δὲν ἀ-
 φῆκεν ἀτιμώρητον τὴν κατὰ τῆς Σιών ὕβριν ταύτην τῆς Βαβυλῶνος· ἀλλὰ γεννηθεὶς κατὰ
 σάρκα ἀπὸ τὴν σκλαβωθεῖσαν καὶ ὑβρισθεῖσαν Σιών, ὅχι μόνον τοὺς θησαυροὺς τῆς Βαβυ-
 λῶνος λαμβάνει, τὸν χρυσὸν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν, τὰ ὅποια οἱ Μάγοι ἐπρόσφερον
 εἰς τὸν Χριστόν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Βασιλεῖς τῆς Βαβυλῶνος καὶ Περσίας, τοὺς
 Μάγους δηλαδὴ (1) τὲς καταγινόμενους εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἐν Οὐρανῷ ἀστέρων, καὶ αὐ-
 τοὺς, λέγω, τραβίζει εἰς τὴν ἰδικήν του προσκύνησιν. Μὲ ποῖον τρόπον; Διὰ μέσου τοῦ
 καινοφανοῦς ἐκείνου ἀστέρος, τοῦ δηγήσαντος αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Περσίαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.
 Τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Ωδὴ

(1) Ὅθεν ὁ κριτικὸς Φώτιος ἐν τῷ 18. ζητήματι
 τῶν Ἀμφιλοχίων, λέγει ὅτι οἱ Μάγοι προσφέροντες
 δῶρα τῷ Χριστῷ, ἐτελείοναν τὴν προφητείαν τοῦ
 Δαβὶδ τὴν λέγουσαν· „Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβᾶ
 „δῶρα προσάξουσιν“. (Ψαλ. 72. 10.) Ἐπειδὴ γάρ
 ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι οἱ Μάγοι ἐξ
 ἀνατολῶν παρεγένοντο, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον,
 ἂν μερικοὶ εἶπον, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀ-
 ραβίαν· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα· οἱ περισσότε-
 ροὶ δὲ, ὅτι ἀπὸ τὴν Περσίαν· διότι ὅλοι αὐτοὶ εἰ-
 σὶ πόποι κατὰ ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ εὐρίσκονται.
 Οἱ περισσότεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἦλθον οἱ Μάγοι ἀ-
 πὸ τὴν Περσίαν· διότι, κατὰ τὸν ἀνωτέρω Φώτιον
 (αὐτόθι), οἱ Πέρσαι τότε ἐξουσίαζον τοὺς τόπους
 ἐκείνους. Λέγει δὲ οὕτως αὐτός· „Πέρσαι τινικαὶ“

„τα τῶν Χωρῶν τὸ κράτος εἶχον· Φέρει δὲ ἡ ἐκεί-
 „νων γῆ ἐπίσημόν τε χρυσὸν καὶ σμύρναν καὶ λίβα-
 „νον· ἄλλως τε καὶ τῆς μὲν Αἰγυπτίων Βασιλείας
 „εἰς Ἀσσυρίους διακελυμένης, τῆς τῶν Ἀσσυρίων
 „δὲ εἰς Πέρσας μεταρρύνεισης, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τό-
 „τε Βασιλεῶν, Περσῶν τὰ πρεσβεῖα ἐχόντων, εἶδει
 „τοῖς τὸ πρῶτον ἐν τοῖς τότε καιροῦ λαχοῦσι, τῷ
 „πρῶτῳ καὶ μόνῳ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἐπὶ γῆς ὀφ-
 „θέντι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, παραγεγονότας τε προσ-
 „κυνῆσαι καὶ δῶρα κομίσαι, δι' ὧν ἐπραττον ἀγομο-
 „λογούντας, ὅτι ὁ σπεχθεὶς Βασιλεὺς, καὶ αὐτῶν
 „τῶν μικρῶν τῆς γῆς ἀπάσης κρατοῦντων, καὶ κατὰ
 „πάντων τὸ πρῶτον ἐχόντων, Δεσπότης καὶ Κύριος
 „καὶ Βασιλεὺς χρηματίζει, προσκυνούμενός τε ὑπ'
 „αὐτῶν καὶ δωροφορούμενος“.

Ωδή θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστήριον ξέρον ὁρῶ καὶ παράδοξον· Οὐραμὸν τὸ σπήλαιον· Θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον· τὴν Φάτνην χωρίον, ἐν ᾧ ἄρε-
κλίθη ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ προοίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ αὐτολεξεί ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου τὸν εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου· ὅπου οὕτω προοιμιάζει ἡ ῥητορικὴ ἐκείνη καὶ εὐλαὸς γλῶσσα. „Μυστήριον ξέρον καὶ παράδοξον βλέπω“ (1). Ἐμνήθη δὲ ὁ Μελωδὸς ἐνταῦθα καὶ τὸν διωρατικὸν ἐκεῖνον Προφήτην Ἀββακούμ λέγοντα· „Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσονται, καὶ ἐπιβήσονται ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν“ (Ἀβ. β'. 1.) διότι σταθεῖς καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του φυλακῆς· ἦτοι ἐπὶ τῆς προσοχῆς τοῦ νοός, καὶ ἐπιβάς εἰς τὴν καρδίαν, ὡς ἐπάνω εἰς πέτραν διὰ νοεράς ἐπιστροφῆς καὶ συνεισσεως, ἀπὸ ἐκεῖ ἐθεώρησε διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τὴν ἐκ Παρθένου ἀπόρρητον Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Ὅθεν καταπλαγεῖς τὸ ἀκατάληπτον Μυστήριον, τὴν θαυμαστικὴν ταύτην φωνὴν ἀνεβόησεν εἰπών· „Μυστήριον ξέρον ὁρῶ καὶ παράδοξον“. Εἶτα ἐξηγῶν, ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ Μυστήριον, λέγει· βλέπω, ὅτι τὸ γήινον καὶ ζοφερὸν σπήλαιον ἐγένετο ὑψηλὸς καὶ λαμπρὸς Οὐρανός· διότι ὁ ὑπερούσιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὅς τις κατοικεῖ εἰς τοὺς Οὐρανούς, καὶ δοξολογεῖται ἀπαύστως ἀπὸ χιλιάδας Ἀγγέλων, καὶ μυριάδας Ἀρχαγγέλων, ἐκαταδέχθη καὶ γεννηθῆναι καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτό· βλέπω, ὅτι ἡ Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία ἡ ὑλικὸν σῶμα ἔχουσα, ἐγένετο Θρόνος Χερουβικός· διότι ἐκεῖνος ὅπου ἀναπαύεται ἐπάνω εἰς τὸν ἑνδοξὸν Θρόνον, καὶ εἰς τὰ νῶτα τῶν πολυομμάτων καὶ αὐλῶν Χερουβίμ, ἐθρονίσθη μέσα εἰς τὴν ἄχραντον κοιλίαν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου, καὶ ἀνεπαύθη· βλέπω, ὅτι ἡ εὐτελεστάτη καὶ μικροτάτη φάτνη, ἐγένετο τόπος ἐνδοξότατος καὶ πολυχωρότατος· διότι ὁ Θεὸς ὁ ἀχώρητος ὑπάρχων πανταχοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, ἀνεκλίθη (ἐπλαγίασεν) ἐπάνω εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως εἶπεν· „Εἰ γὰρ τίς ἐστὶν Οὐρανός τῶν Οὐρανῶν, καὶ εἴτινα ἐστὶν ὕδατος ὑπὲρ ὅσα στεγάζοντα τὰ οὐράνια, καὶ εἴτις τόπος, ἢ στάσις, ἢ τάξις ἐστὶν ὑπερκόσμιος, σπηλαίου καὶ φάτνης καὶ περιρραντηρίων, βρεφικῶν καὶ σπαργάνων οὐδὲν ἔχει θαυμασιώτερον οὐδὲ θειότερον“. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος εἶπε τὰ γλαφυρὰ ταῦτα· „Ὁ οἰκίσκος, ἐνθα ἡ Παρθένος ἀπεκύνθη, τῆς Ἐκκλησίας τὸν τύπον ἐδέξατο· ὅπου θυσιάστηριον μὲν, ἡ φάτνη· Ἐφημερευτῆς δὲ, Ἰωσήφ· Κληρικοί, οἱ Μάγοι· Διάκονοι, οἱ Ποιμένες· Ἱερεῖς, οἱ Ἀγγελοι· Ἀρχιερεὺς, ὁ Κύριος· Θρόνος, ἡ Παρθένος· κρατῆρες, οἱ μαζοί· ἀναβόλαιον, ἡ ἐνανθρώπησις· ριπιστῆρες, τὰ Χερουβίμ· δίσκος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· δισκοαλυσμα, ὁ Πατήρ, ἐπισκιάζων πάντα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει“. (ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ παρὰ Ἰωσήφ τῷ Βρουνίῳ).

Ἀλλ' ὡς θεσπέσιε Κοσμᾷ, ἡθέληεν εἰπῆν τινὰς ἀπορῶν πρὸς αὐτόν, διὰ μὲν τὸ σπήλαιον δικαίως κατεπλάγης· διότι αὐτὸ γήινον ὃν ἐγένετο Οὐρανός· ὁμοίως καὶ διὰ τὴν φάτνην· διότι αὐτὴ μικρὰ οὕσα ἐγένετο χωρίον εὐρύχωρον τοῦ ἀχωρήτου· καὶ ἀκολουθῶς ἡ ὁμοίωσις τούτων ἐγένετο ἀπὸ τὰ κατώτερα εἰς τὰ ἀνώτερα· διὰ δὲ τὴν Παρθένον δὲν ἐξεπλάγης δικαίως, Θρόνον Χερουβικόν αὐτὴν ὀνομάσας· ἐπεὶ δὲ ἡ ὁμοίωσις αὐτῆς ἐγένετο ἀπὸ τὰ ἀνώτερα εἰς τὰ κατώτερα· αὐτὴ γὰρ ἀσυγκρίτως εἶναι τιμιώτερα τῶν Χερουβίμ· ὅθεν ὁ Μωνογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καταβάς ἀπὸ τὸν ἅγιον Θρόνον τῶν Χερουβίμ, ἐνεθρονίσθη εἰς ἀγιώτερον καὶ τιμιώτερον Θρόνον, τὴν Παρθένον. Ἡ λύσις λοιπὸν τῆς ἀπορίας εἶναι αὕτη· ὅτι ἴσως κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδός, Θρόνον Χερουβικόν τὴν Παρθένον, τὴν οὕσα τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ, ἐπεὶ δὲ ὑλικὸν καὶ παχὺ σῶμα ἔχουσα, τοῖς αὐλοῖς πολυομμά-
τοις

(1) Ὁ λόγος αὐτὸς σώζεται ἐν τῷ Ε'. Τόμῳ τῆς ἐν Ἑσθὴν ἐκδόσεως.

τοῖς Χερουβὶμ ἐξισοῦτο κατὰ τὴν ἄκραν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὴν ὑψηλοτάτην σοφίαν καὶ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ· Χερουβὶμ γὰρ πλήθος γνώσεως καὶ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον.

Τροπάριον.

„Ἐξαίσιον δρόμον ὁρῶντες οἱ Μάγοι, ἀσυνήθους μέου ἀστέρος ἀρ-
τιφαοῦς, οὐραμίους ὑπερλάμποντος, Χριστὸν Βασιλέα ἐτεκμήρατο,
ἐν γῇ γεμνηθέμεντα Βηθλεὲμ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν Μάγων ἀναφέρει καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς· λέγει γὰρ, ὅτι οἱ Μάγοι, ἐπεὶ ἦτον ἀστρολόγοι, καὶ περιειργάζοντο τοὺς δρόμους καὶ τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν, διὰ τοῦτο βλέποντες τὸν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὸν δρόμον τοῦ ἀρτιφαοῦς καὶ νέου ἀστέρος ἐκείνου τοῦ ἀσυνειδήστου, ὁ ὁποῖος ἐφάνη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ ἔλαμπε περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοὺς οὐρανίους, ἀπὸ τοῦτον ὡς ἀπὸ σημείου ἀληθινόν καὶ ἀναγκαῖον ἐσυμπέραναν, ὅτι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς κατὰ τὴν πόλιν Βηθλεὲμ Βασιλεὺς νέος ὁ Χριστὸς διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπὸ τρία δὲ αἷτια ἐγνώρισαν οἱ Μάγοι, ὅτι ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος ἦτον ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος. Πρῶτον, διότι ὅχι μόνον ἐκινεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐστέκετο· καὶ ἀντιστρόφως, ὅχι μόνον ἐστέκετο, ἀλλὰ καὶ ἐκινεῖτο· ὅταν γὰρ οἱ Μάγοι ἐκινουῖντο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐκινεῖτο· καὶ ὅταν οἱ Μάγοι ἐστέκοντο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐστέκετο· τὸ ὁποῖον εἶναι πρᾶγμα ὑπερφυσικὸν καὶ παράδοξον. Δεύτερον, διότι ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος ἐκινεῖτο πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Ὅθεν ὅταν οἱ Μάγοι ἔφθασαν κοντὰ, τὸσον χαμηλὸς ἐγένετο, ὥστε ἐπῆγε καὶ ἐστάθη ἐπάνω τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον εὐρίσκειτο, διότι αὐτὸς ὠδήγει αὐτούς· „Προῆγεν αὐτοὺς ὁ ἀστήρ, ἕως ἐλθὼν ἐστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον“ (Ματθ. β'. 9.) Τρίτον, διότι τὸσων ὑπερβολικὴν λαμπρότητα εἶχεν ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος, ὥστε ὑπερέβαινε ὅλους τοὺς ἄλλους οὐρανίους ἀστέρας· (τὸ δὲ „οὐρανίους“ ἄλλοι γράφουσιν „οὐρανοῦ“· ἀλλ' οὕτω σφάλλουσι). Ἄν θέλῃς δὲ, ἀγαπητέ, νὰ μάθῃς καλλίτερα περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος „Τοῦ Μάντεως πάλαι Βαλαάμ“.

Τροπάριον.

„Νενυγμένς Μάγων λεγόντων, παιδίου Ἀραξ, οὗ ἀστήρ ἐφάνη, ποῦ
ἐστὶν; εἰς γὰρ ἐκείνου προσκύνησιν ἤκομεν· μαρεῖς ὁ Ἡρώδης ἐ-
ταράττετο, Χριστὸν ἀρελεῖν ὁ Θεομάχος φρυαττόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀγίου Εὐαγγελίου· ἐν ἐκείνῳ γὰρ γράφεται ταῦτα· „Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἰδοὺ Μάγοι ἀπὸ ανατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη“. Ὅθεν ὁ Ἀσματογράφος ταῦτα τὰ λόγια παραφράζων λέγει, ὅτι ὅταν οἱ Μάγοι ἐλθόντες εἰς Ἱεροσόλυμα ἔλεγον· ποῦ εἶναι τὸ παιδίον ὁ Βασιλεὺς, τὸ ὁποῖον τῶρα νεωστὶ ἐγεννήθη; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἐφάνη ὁ γενεθλιακὸς ἀστήρ εἰς τὴν ἀνατολήν; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἤλθομεν διὰ νὰ προσκυνήσωμεν; ὅταν, λέγω, οἱ Μάγοι ταῦτα ἔλεγον, τότε ἔμάνη ἀπὸ τὸν θυμὸν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ἐταράττετο· τί γὰρ ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς μα-

μανίας ταρακτικώτερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τί δὲ ἐταράττετο; Διότι ὥρμουσε καὶ ἐλύσσαζε θελῶν νὰ θανατώσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Βασιλέα τῶν ἀπάντων· ἐφοβεῖτο γὰρ ὁ αἰμοβόρος, μὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς λάβῃ τὴν Βασιλείαν του.

Τροπάριον.

„Ἡκρίβωσε χρόνον Ἡρώδης ἀστέρος, οὗ ταῖς ἡγεσίαις οἱ Μάγοι
„ἐν Βηθλεὲμ, προσκυνοῦσι Χριστῷ σὺν δώροις· ὑφ' οὗ πρὸς πατρί-
„δα ὁδηγούμενοι, δειρὸν παιδοκτόμον, ἐγκατέλιπον παιζόμενον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελῶδός ἀπὸ τὸ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαίου ἀγίου Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ὁποῖον γράφονται τὰ λόγια ταῦτα· „Ὁ δὲ Ἡρώδης λέθρα κα-
„λέσας τοὺς Μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος“. (Ματθ. β'. 7.) Λέγει λοιπὸν οὗτος, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης (οὐχ ὁ Τετράρχης, ἀλλ' ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, ὅς τις ἦτον Ἰδουμαῖος, γεννηθεὶς ἀπὸ γυναῖκα Ἀράβισσαν· διότι τότε εἶχαν λεί-
„φει οἱ Ἀρχόντες ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος) ἠρώτησεν ἀκριβῶς τοὺς Μάγους, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ἀπὸ ποῖον
καιρὸν ἐφάνη ὁ ἀστήρ· ἵνα διὰ τοῦ μετρηθέντος καιροῦ τοῦ ἀστέρος μάθῃ εἰς ποῖον καιρὸν
ἐγεννήθη ὁ Κύριος, καὶ οὕτω ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἀρχίσῃ νὰ φονεῖ τὰ νήπια.

Διὰ τὴν αἰτίαν λοιπὸν ταύτην ἠρώτησεν ἀκριβῶς ὁ Ἡρώδης, καὶ ἔμαθε τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐφάνη ὁ ἀστήρ ἐν τῇ ἀνατολῇ, τοῦ ὁποῖου μετὰς ἡγεσίας (ὁδηγίας) (1) ἐπροσκύνησαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, προσφέροντες αὐτῷ τρίβλα δῶρα, χρυσὸν, λίβανον καὶ σμύρναν. Ἀπὸ τὸν Χριστὸν δὲ ὁδηγηθέντες εἰς τὴν πατρίδα τῶν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον (2), διὰ τοῦ κατ' ὄναρ χρηματισμοῦ καὶ τῆς ἀποκαλύψεως· λέγει γὰρ „Χρημα-
„τισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης οδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
„αὐτῶν“. (Ματθ. β'. 12.) Οὕτως ἀφῆκαν τὸν δεινὸν ἐκείνον βρεφοκτόνον Ἡρώδην, νὰ περι-
παίζεται καὶ νὰ καταγιλάται, καθὼς ἦτον περιπαιγμὸς καὶ γέλωτος ἄξιος. Τοῦτον δὲ ἡ
θεία δίκη ταχέως ἐπαιδεύσεν· ἐπεὶ ἀπέρρηξε τὴν μιανὰν του ψυχὴν μετὰ πυρετὸν, μετὰ
σεντερίαν, μετὰ κνησμόν, μετὰ πρίσμα τῶν ποδῶν, μετὰ σπῆλιν τοῦ αἰδοῦς σκώληκος γεννώσαν,
μετὰ δύσπνοιαν καὶ μετὰ τρόμον καὶ σπασμόν τῶν μελῶν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς ἐμπαίξωμεν τὸν Ἡρώδην· ἥτοι τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος· Ἡρώδης γὰρ, δερμάτινος, ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Μάξιμον· μᾶλλον δὲ, ὡς περιπαίξωμεν τὸν πο-
τὸν Ἡρώδην Διάβολον, ὁ ὁποῖος πάσχει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς σωτηρίας μας, σικό-
των ἐναντίον μας ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ παρακινῶν μας νὰ ἀφήσωμεν τὴν καλὴν στρατάν ὅπου
ἐδιαλέξαμεν, καὶ νὰ γυρίσωμεν εἰς τὰ ὀπίσω· ὡς ἀναχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ἄλλης οδοῦ
(διὰ τῆς ἀρετῆς) εἰς τὴν χώραν ἡμῶν· ἥτοι εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα μας τὸν Παράδεισον,
χαρίτι καὶ φιλανθρωπείᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ γεννηθέντος ἐκ τῆς Παρθένου,
καὶ ἀναγεννηθέντος ἡμᾶς διὰ ἔλεος ἀφ' αὐτοῦ. Ως ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευ-
τὴν, τὸ „ἡγεσίας“ ἐπεριτέ νὰ γράφεται „ἡγεσία“·
καθότι αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὸ „ἡγησάι“· διούτερον πρὸς
σωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τὸ ῥήματος „ἡ-
„γεῖσθαι“. Γράφεται δὲ διὰ τοῦ ε, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν
π εἰς ε· ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Γαζὴν, πολλὰ ἡ
συνδύσεις μεταβάλλει, καὶ ὅπως ἡ παραγωγή.

(2) Ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυέντιος ἐν τῷ Β'. λόγῳ πρὸς
τὸν Εὐαγγελισμὸν λέγει, ὅτι ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
ἐδήλωσε τοῖς Μάγους δι' ἄλλης οδοῦ νὰ ἐπιστρέψουν
εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Διαφέρει δὲ μεγάλη εἰς τὴν
μισαξὺ τῶν δύο ταύτων γνώμην· διότι καὶ ὁ Γαβριὴλ
τοῖς τοῖς ὁδηγῶν, διὰ τοῦ δειλήματος καὶ τῆς προσ-
ταγῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἐποίησε, καὶ οὐκ
ἀφ' ἑαυτοῦ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΙΑΜΒΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Ο μὲν ποιητὴς Ὅμηρος εἶπεν „ Ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι καὶ τὸν ἔσω Κόσμον ᾄδῃσιν “. Ο δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ Προσίμιον ἐκείνου ἐρανίσθη ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιστολῇ, ἣς ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ μετρίως φέρεις τὴν παιδίαν “. Ὁ σοφὸς δὲ πάλιν Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς, παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισθεὶς ἐδῶ ἔγραψεν ὕστερον δὲ προσθέτει. Ὑπερβάντες λοιπὸν τὸν πολὺν κατὰ τὰ θεῖα Κοσμᾶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀφήσαντες αὐτὸν νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον, ἃς μεταβῶμεν διὰ τοῦ λόγου εἰς τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην, καὶ ἃς ἀκούσωμεν τὴν αὐτοῦ γλυκυτάτην Σειρῆνα καὶ λύραν, καὶ παναρμόνιον κιθάραν εἰς αὐτὸν γὰρ τῶρα χύνεται τὸ ζωήρρυτον ὕδωρ τοῦ Λόγου, ἀπὸ τῆς πηγῆς καὶ ὑδροχόου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ λοιπὸν τῶρα αὐτὸς παραγίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὅχι διὰ νὰ λαλήσῃ ἐναντία εἰς τὸν ὁμόφυχον καὶ ὁμότροπόν του Κοσμᾶν, καθὼς οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις Ῥήτορες, οἱ ὅποιοι παντοίῳ τρόπῳ πᾶσχουν νὰ ἀναιρέσουν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰς προτάσεις, παραβλέποντες πολλάκις τὸν λόγον τοῦ δικαίου. ἀλλ' ὁ θεῖος Ἰωάννης παριστάνεται νὰ λαλήῃ συμφώνως μὲ τὸν συνάδελφόν του Κοσμᾶν διότι καὶ οἱ δύο πλήττονται μὲ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πλήκτρον τοῦ ἐνὸς Κιθαριστοῦ ἤτοι καὶ οἱ δύο ἐμπνέονται ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐμπνευσιν καὶ χάριν τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν τὴν ὁποίαν πανήγυριν πρότερον ἔμελξεν ὁ Μουσουργὸς καὶ Μελουργὸς Κοσμάς, χαρὶς μέτρον μὲν, ἀξιοματικῶς δὲ καὶ ὑψηλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, τὴν αὐτὴν τῶρα μέλπει ἐμμέτρως δι' ἱάμβων στίχων, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ λυρικός καὶ ἱεροφάλης Ἰωάννης. Ἦθελεν εἰπεῖν δὲ τινὰς ἀρμολίως τὸ παροιμιῶδες ἐκεῖνο εἰς αὐτοὺς „ Ἀπὸ λύρας Ὀρφικῆς „ ἢ τοῦ Δημοδόκου κίθαρις “. ἤτοι ἀπὸ ἑνὸς τεχνίτην, εἰς ἄλλον τεχνίτην. Λοιπὸν ἃς στοχασθῶμεν καὶ τὰ τούτου γλυκύρροα καὶ νεκταρώδη μέλη, καὶ ἃς ἐρμηνεύσωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς μας ὑπόσχεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Ποίημα ὄντα Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς
τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, τὴν δι' ἡρώικων καὶ ἐλεγείων
μέτρων συντεθειμένην οὕτως.

Ἀκροστιχίς.

„Εὐεπίης μελέεσσιρ ἐφύμια ταῦτα λιγαίρει, Ὑῖα Θεοῦ, μερόπων
„εἶρεκα τικτόμερον, Ἐρ χθορὶ καὶ λύορτα πολύστορα πῆματα
„Κόσμου. Ἀλλ' Ἀρα, ρητῆρας ῥύεο τῶρδε πόρων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰδὼ ἡ ἱερά Μοῦσα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ καὶ Χρυσορ-
ρόας ἐπονομαζόμενος, κατὰ τὸν Θεοφάνη, διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτῷ καὶ χρυσαυγίζουσαν
εὐγλωττίαν, γράφει τὸν σκοπὸν ὅλον καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κανόνος, τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ
συντάξῃ εἰς τὴν παροῦσαν εὐρτην· ὅθεν λέγει. Ταῦτα τὰ ἐφύμια (ὁ Κανὼν) συντεθει-
μένα μετὰ μέτρα τῆς Ποιητικῆς ὑμνοῦσι καὶ δοξάζουσι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· διότι ἀπλῶς κα-
θε ὕμνος καλὸς μὲν εἶναι καὶ ὑμνεῖ τὸν Θεόν· ὁ ἐμμέτρως ὅμως συντεθειμένος εἶναι πλέον
ἐπαινετός· ὅσον γὰρ αὐτὸς εἶναι δυσκολώτερος κατὰ τὴν σύνθεσιν, τόσον εἶναι θαυμασιώ-
τερος, ὡς λέγει ὁ ἀνώτατος ἐρμηνευτής.

Τὰ ἐφύμια λοιπὸν ταῦτα ὑμνοῦσι, λέγει, καὶ δοξάζουσι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅς τις διὰ
τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων (1) γεννᾶται εἰς τὴν γῆν ἐκ τῆς Παρθένου· καὶ διὰ τῆς κα-
τὰ σάρκα αὐτοῦ Γεννήσεως λύει καὶ ἀφανίζει τὰς πολυστενάκτους βλάβας τοῦ Κόσμου
καὶ τῶν ἀνθρώπων· δηλαδὴ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν καὶ
τὸ διὰ τὴν παράβασιν ταύτην καὶ ἀμαρτίαν δοθὲν ἐπιτίμιον εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τὰς ἀ-
κάνθας, τὰς λύπας, τοὺς στεναγμούς, τὰς κακοπαθείας καὶ, τὸ πρῶτον ἀπάντων τῶν
δεινῶν καὶ τελευταῖον, τὸν θάνατον. Ἐπειτα ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν τικτόμενον
Χριστὸν, λέγει ὁ Ποιητής. Ἀλλ' ὦ Ἀναξ καὶ Βασιλεῦ Χριστέ, σὺ ἐλευθέρωσον ἀπὸ τοὺς
ἀνωτέρω ρηθέντας πόνους καὶ βλάβας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι φάλλουν καὶ ἄδουν τὸν παρόντα
Γαμβικὸν Κανόνα.

Δύναται δὲ νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο καὶ μετὰ ἄλλον τρόπον, ἡγουν σὺ, ὦ Ἀναξ Χριστέ, ἐλευθέ-
ρωσον ἐμὲ τὸν ρητῆρα καὶ ὑμνωδὸν σου ἀπὸ τοὺς πόνους τούτους τῆς πολυμόχθου ζωῆς·
διότι οἱ κατὰ Θεὸν ζῶντες παρακαλοῦν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν πολυστενάκτον
ταύτην ζωὴν, καὶ νὰ τοὺς μεταστήσῃ εἰς ἐκείνην τὴν μακαρίαν· καθὼς καὶ ὁ Προφήτης
Δαβὶδ δυσκόλως ὑποφέρων τὴν ἐν τῇ γῇ διατριβὴν καὶ ἀργοπορίαν, „Οἱ μοι! ἔλεγεν, ὅτι
„ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη“. (Ψαλ. ριθ'. 5.) (2).

Ἡ δὲ

(1) Μέροτες δὲ οἱ ἀνθρώποι λέγονται, διότι ἐ-
χουσι τὴν ὅπα (τὴν φωνήν) μεμερισμένην· πουτέστιν
ἐν ἑαυτοῖς καὶ πραγμάτων σημαντικὴν· τὰ γὰρ ἄλλα
ζῶα ἐχουσι μὲν φωνάς, ἀνάρθρους ὅμως καὶ ἀσήμους.

(2) Λέγει δὲ ὁ ἀνώτατος ἐρμηνευτής· „Παρατη-
ρεῖται δὲ, ὡς ἅπασα σχεδὸν τοῦ Κανόνος (τοῦτου)
„ἡ ἀκροστιχίς, ἐμπρὶς συντίθεται καὶ κεκοσμη-
ται λέξεσι· τὸ „Μερόπων“ γὰρ καὶ τὸ „εἶρεκα,
„τὸ „

Ωδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης, Τυρόν θαλάσσης κύμα χερ-
 „σώσας πάλαι· Ἐκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ Κόρης τρίβον βατήν, Πόλου
 „τίθουσι ἡμῖν ὅν κατ' ἡσίαν, Ἰσοῦτε Πατρὶ ἑβροτοῖς δοξάζομεν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν μὲν, λέγει, ὁ Δεσπότης Θεὸς Λόγος, θαυματουργῶν διὰ μέσου τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ἔσωσε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Φαραῶ. Με' τίνα τρόπον; Χέρσον καὶ ξηρὸν ποιήσας τὸ ὑγρὸν κύμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ περιπατητὸν ἀποδείξας αὐτό. Τάρα δὲ ὁ αὐτὸς Θεὸς Λόγος, γεννηθεὶς ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν θεληματικῶς καὶ παντεξουσίῳ βουλήσει, δὲν ἔκαμε περιπατητὴν, καθὼς τότε, τὴν θαλάσσαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὀλίγον μέρος τῆς θαλάσσης· οὐδὲ εἰς ἕνα λαὸν τὸν Ἰσραηλιτικὸν τὴν εὐεργεσίαν ταύτην ἐποίησεν· ἀλλὰ ἀνοίξας τὴν πλατυτάτην στρατὸν τοῦ Οὐρανοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς του, ἔκαμεν αὐτὴν περιπατητὴν εἰς ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους. Ὡστε τὸ θαῦμα τοῦτο εἶναι πολλὰ παραδοξότερον ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο.

Καὶ πρεπόντως τοῦτο ἐγένετο· διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ θαῦμα ἐτελεσιουργήθη διὰ μέσου τοῦ δούλου καὶ ὑπηρετοῦ Μωϋσέως· τοῦτο δὲ ἔγινε διὰ μέσου τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δεσπότη καὶ Κυρίου ὄντος τοῦ Μωϋσέως. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν Λόγον, καὶ τοιαῦτα ποιοῦντα θαυμάσια δοξάζομεν ἡμεῖς οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες· ἐπειδὴ εἶναι ἴσος καὶ ὁ αὐτὸς με' τὸν Πατέρα καὶ με' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· με' τὸν Πατέρα μὲν, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς Θεότητος· με' ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος. „Δοξάζομεν“ δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ „ὕμνουμέν“, ἢ „μεγαλύνομεν“. ἵνα με' τὴν λέξιν ταύτην διλοποιήσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τοῦ Εἰρμού τῆς πρώτης Ωδῆς· ὅπερ εἶναι τὸ „Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Τροπᾶριον.

„Ἦρεγκε χαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, Σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφου-
 „μέην βάτω, Μιγέρτα μορφῇ τῇ Βροτησίᾳ Θεῶν, Εὐας ταλαιμαρ
 „μνδὺν ἀράς τῆς πάλαι, Λύομεν πικρᾶς ὅν βροτοὶ δοξάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ κοιλία, λέγει, τῆς Θεομήτορος, ἡ ἡγιασμένη οὐσα διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, „Πνεῦμα, λέγει, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λευκ. α'. 35.) καὶ καθαρῶς προτυπουμένη ἀπὸ τὴν βάτον, ἡ ὁποία ἐφάνη εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ Ὄρει τῷ Σινᾷ, ὅτι ἐ-
 καίε-

„τό, τε „Ἐν χθονί“ καὶ τὸ „Πολύστονα πῆματα“
 „αὐτότε τὸ „ἀνά“ (ἀντὶ ἀνάξ), πάντα ὁμηρικᾶ
 „τυγχάνοντα, τὸ πολυμαθὲς καὶ περιδέξιον ἐμφαίνει
 „τοῦ Μελεῶδου“. Προσδέται δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς
 „ἐρμηνευτής. „Τοῖς ἐξ Ἰάμβων συντεθειμένοις τούτοις
 „ᾠμασι δεινότης ἐνεστὶν οὐκ οὐσα, φαινόμενη δὲ
 „ὡς γὰρ ἐμμέτρως γραφέντα κεκαινοτόμηται περὶ τὰς
 „λέξεις, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ περὶ τὰς συντάξεις· τοῖς
 „δὲ πεζῶ λόγῳ (τῷ ἀμέτρῳ δηλαδὴ) γεγραμμένοις
 „Κανόσιν (ὑπὸ τοῦ Δεῖου Κοσμά) τῷ τε „Χριστὸς
 „γεννᾶται“ καὶ τῷ „Βυδοῦ ἀνεκάλυψε τυθμένα,

„δεινότης· πρέσβειν οὐ φαινόμενη μὲν, οὐσα δὲ· τό,
 „τε γὰρ πολυστόνον πλουτοῦσι, καὶ τῷ τῶν κοη-
 „μάτων καὶ ἐπιχειρημάτων ὑπερφυῆ καλλωπίζον-
 „ται. Πλὴν ἐπίσης θαυμάζεσθαι χρὴ τοὺς Μελε-
 „ῶδους ἀμφοτέρους, ἀλλῶς καὶ ἀλλῶς ὑμνήσαντας
 „τὰς θείας ταύτας καὶ Δεσποτικὰς εὐστάς, καὶ ὡς
 „ἡ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐνέπνευσεν“.

(1) Οὐκ ὀρθῶς δὲ γράφεται ἐν πολλοῖς Μηναίοις
 ἐκδεδομένοις ὁ στίχος οὗτος· „Ἰσον τῷ Πατρὶ καὶ
 „βροτοῖς δοξάζομεν“· ἀμετρος γὰρ.

καίετο μὲν, δὲν κατεφλέγετο δὲ ἀπὸ τοῦ πῦρ (1), ἤνεγκεν: ἤτοι ἐχώρησε καὶ ἐβάστασε τὸν ἀχώρητον Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ. Εἰβάστασε δὲ αὐτὸν, ὃχι ἀσάματον Θεὸν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνώθεντα κατ' ὑπόστασιν μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ γενόμενον τέλειον ἄνθρωπον. Διὰ τί τέλος ἐκατοίκησεν αὐτὸς εἰς τὴν μακαρίαν κοιλίαν τῆς Παρθένου; Διὰ τὰ λύπη τὴν ταλαίπωρον καὶ δυστυχὴ κοιλίαν τῆς προμήτορος Εὐας ἀπὸ τὴν πικρὰν καὶ παλαιὰν ἐκείνην κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαταδικάσθη: διηλαθὴ εἰς τὸ νὰ πληθυνθῶν αἱ λύπαι- της, καὶ νὰ γεννᾷ τέκνα μετὰ λύπην. „Πληθυνῶν, φησὶ, πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν „στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“. (Γεν. γ'. 16.)

Καθὼς γὰρ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἔλυσεν τὴν κατάραν τὴν διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως γενομένην· καὶ καθὼς ὁ Θάνατος αὐτοῦ ἐπάτησε τὸν Θάνατον· τοιοῦτοτρό- πως καὶ ἡ νηδὺς ἡγίασε τὴν νηδύν· ἡ μακαρία, τὴν ταλαίπωρον· ἡ γλυκυτάτη, τὴν πι- κροτάτην· ἡ εὐλογημένη, τὴν κατηραμένην, καὶ ἡ τῆς Ουγατρὸς Θεοτόκου, τὴν τῆς Προμή- τορος αὐτῆς Εὐας. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τῆς Παρθένου ὁ μέγας Βασιλεὺς· „Εν λύπαις τέ- „ξῃ τέκνα, οὐκ ἔτι ἀκούσεται· μακαρία γὰρ ἡ ἀδίνουσα τὸν Ἑμμανουήλ“· καὶ πρὸ τούτου ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εὐαγγελιζόμενος τὴν ἀσπορον σύλληψιν, εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον· „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί“. (Λευκ. α'. 28.) Οἰμοίως καὶ ἡ Ἐλισάβετ, „Εὐλογημένη, εἶπε, σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς „τῆς κοιλίας σου“. (Λευκ. α'. 42.)

Λέγων δὲ ὁ Ποιητὴς „Ἦνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφουμένη Βάτῳ“, δείχνει ἔμφασιν θαυμάζων, πῶς ὑπέφερεν ἡ γαστήρ τῆς Παρθένου τὸν Θεὸν Λό- γον, ὄντα αὐλὸν καὶ ἀστεκτον πῦρ κατὰ τὴν Θεότητα. Ὁθεν καὶ ὁ Ἱερὸς Θεόδοτος ὁ Ἀγ- κύρας ἀποτεκνόμενος πρὸς τὸν Ἰουδαῖον λέγει· „Πῶς Μαῦσῆς εἶδε Θεόν; Τὴν φύσιν εἶδε „τὴν ἀόρατον; Οὐδαμῶς· ἀνέφικτος γὰρ αὕτη λογισμοῖς ἀνθρωπίνους. Πῶς δὲ εἶδεν; Εἶπέ· „Εἶδεν ἐκ τῆς Βάτου ἀναπτόμενον πῦρ, καὶ τὴν Βάτον οὐ φθείρον. Διὰ τί οὖν ἀπιστεῖς „τῷ ἐκ Παρθένου γεγεννημένῳ, καὶ τὴν παρθερίαν μὴ φθείραντι; Τί γὰρ θαυμασιώτερον, „εἶπέ, Βάτου μὴ καταφλεγομένης ἢ μήτρας παρθενικῆς καθαρὰς τῶν αμαρτίας παθῶν; „Οὐκ οἶδας ὅτι τὰ ἀρχαῖα μελέτη τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν νῦν γενομένων ἐστὶ; τὰ γὰρ Μυ- „στήρια προτυποῦνται διὰ τῶν παλαιῶν· διὰ τοῦτο Βάτος ἀνάπτεται, πῦρ φαίνεται, καὶ „τὰ πυρὸς οὐκ ἐνεργεῖ, οὔτε μὴν κολάζει. Ἄρα ἐν τῇ Βάτῳ οὐχ ὄρας τὴν Παρθένον; Ἄρα „ἐν τῇ πυρὶ οὐ βλέπεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ παραγενομένου;“ (Λόγῳ εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ἀναγνωσθέντι ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι τοῦτον τὸν ἐνοικῆσαντα τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Θεὸν Λόγον, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δοξά- ζομεν· ἵνα διὰ τοῦ „δοξάζομεν“ δηλωθῇ τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς πρώτης Ὡδῆς, „τὸ λέγον· „Ἀσάμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“· ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν.

Τροπάριον.

„Εδειξεν ἀστὴρ τὸν πρὸ ἡλίου Λόγον, Ἐλθόντα παῦσαι τὴν ἁμαρ-
„τίαν Μάγοις, Σαφῶς περιχρὸν εἰς σπέος τὸν συμπαθῆ, Σὲ σπαρ-
„γάμοις ἐλίκτομ' ὅμ γεγενθότες, Ἴδον τὸν αὐτὸν ἐ βροτὸν καὶ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὁ αἰσθητὸς ἑωσφόρος (ὁ Ἀυγερινός) δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀνατολὴν τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου· τοιοῦτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ παράδοξος ἐκεῖνος ἀστὴρ, ὅπου ἐφάνη ἐν τῇ ἀνατολῇ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἔδειξεν εἰς τοὺς ἀστρολόγους

Μα-

(1) Προσφύεστανον ἀληθῶς καὶ τεχνικώτατον εἶ-
ναι τὸ τετράστιχον Ἰαμβικόν, ὅπου ἐστιχοῦργησε περὶ
τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, Θεόδοτος ὁ Πτωχὸς Πρόδρο-
μος, ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐξηγητής· ἔχει δὲ οὕτω.

„Πῦρ ἐν βάτῳ, καὶ, θαῦμα! ταύτην εὐφλέγει.
„Οὐ πῦρ τὸ πῦρ· οὐ Βάτος ἐστὶν ἢ Βάτος.
„Καὶ πῦρ τὸ πῦρ· καὶ Βάτος ἐστὶν ἢ Βάτος.
„Ἀλλ' εἰκονίζει τὸν τόκον τῆς Παρθένου.

Μάγους τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ὄντα πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ ἡλίου, καὶ πρὸ πάντων ὁμοῦ τῶν αἰώνων· ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη, ἵνα μὲ τὸ μέσον τοῦ φωτὸς τῆς Θεότητός του παύσῃ τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας. Ἐδειξε δὲ αὐτὸν ὁ ἀσὴρ ὅχι κινούμενος ἐπάνω εἰς τοὺς αἰθερίους κύκλους τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ δημοσιεύων τὰς ἀκτῖνας του εἰς τὸν Κόσμον, καθὼς ἐκεῖ κινούμενος ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, δημοσιεύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς του, ὅχι! ἀλλ' ἔδειξε φανερὰ εἰς τοὺς Μάγους ἐσὲ τὸν συμπάδεστατον καὶ φιλανθρωπότατον Θεὸν Λόγον, μέσα εἰς ἓνα εὐτελέστατον σπήλαιον περιτειλιγμένον ὄντα μὲ τὰς εὐτελεῖς καὶ νηπιοπρεπεῖς φασκίας. Ὅθεν οἱ Μάγοι φωτιζόμενοι, χαίροντες εἶδον ἐσὲ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτόν.

Διὰ τί λέγει, ὅτι εἶδον τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἐνῶ ἄνθρωπον μόνον εἶδον, οὐχὶ δὲ καὶ Θεόν; „Θεὸν, φησὶν, οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε“. (Ἰω. α'. 18.) Ἡ λύσις εἶναι αὕτη, ὅτι τὸ „εἶδον“ ἐδῶ δὲν σημαίνει μόνον τὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοὸς γνῶσιν. Εἶδον λοιπὸν καὶ ἐγνώρισαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· Θεὸν μὲν, διὰ τῆς τοῦ νοὸς γνώσεως, ἄνθρωπον δὲ, διὰ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασεως, τόσον ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ, ὅσον ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀστέρος· διότι, ἂν δὲν ἐγνώριζον αὐτὸν ὡς Θεόν, πῶς ἤθελαν προσκυνήσῃ αὐτὸν δουλικῶς; ἢ πῶς ἄνθρωποι Βασιλεῖς καὶ δυνάσται ἤθελαν καταδεχθῆναι νὰ δωροφορήσουν ἓνα βρέφος τόσον ταπεινόν, ὥστε νὰ ἀνακλίνεται πτωχικῶς ἐπάνω εἰς ἓνα παχνὶ τῶν ἀλόγων ζώων; Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, τὸ „εἶδον“ ἔπρεπε νὰ γράφεται διὰ διφθόγγου εἰ οὕτως „εἶδον“· ἢ ἀκροστιχίς ὅμως τοῦ „Μελέεσσιν“ ἐμπόδισεν αὐτό· ὅθεν ἐγράφη διὰ τοῦ ι. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ Ἰωάνες ἐσυρεύθιζον νὰ τὸ γράφουν διὰ τοῦ ι, κατὰ τὸν Πτωχοπρόδρομον.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νεῦσον πρὸς ὕμνους, οἴκετῶν εὐεργέτα, Ἐχθροῦ ταπεινῶν τῇ
 „ἐπιρμέμην ὀφρύμ. Φέρων τε παρτεπόπτα τῆς ἀμαρτίας, Ὑπερ-
 „θερ, ἀκλόμητον ἐστηριγμένους, Μάκαρ μελωδούς τῇ βάσει τῆς
 „Πίστεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφωνεῖ εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστὸν ὁ Θεσπέσιος Μελωδός, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅς τις ἐμελούργησε τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ διὰ τὰς ψάλλοντας αὐτὸν Χριστιανές. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον· ὦ Θεὲ εὐεργέτα ἡμέτερε, παντεπόπτα καὶ αὐτοῦ τῆ βλάβους τῶν καρδιῶν ἐξεταστὰ καὶ μόνε μακάριε, σὲ παρακαλοῦμεν καὶ ἱκετεύομεν· νεῦσον εἰς τοὺς ὕμνους τούτους, τοὺς ὁποίους σοὶ προσφέρομεν ἡμεῖς οἱ ἱκέται καὶ δοῦλοι σου, καὶ μὲ τὴν συνήθειαν σου ἱλαρότητα τούτους ἐπάκουσον. Πῶς δὲ θέλεις νεύσει εἰς αὐτοὺς καὶ ἐπακούσει; Ἄν ταπεινώσῃς τὸ ὑπερήφανον ὀφρύδι τοῦ κατ' ἡμῶν κινουμένου Διαβόλου· αὐτὸς γάρ, Κύριε, εἶναι ὅπου φοβερίζει ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του νὰ κρατήσῃ μὲν τὴν οἰκουμένην, ὡς μίαν μικρὰν φωλεάν· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας νὰ σηκώσῃ τόσον εὐκόλα, καθὼς σηκώνει τινὰς τὰ αὐτὰ ὅπου μένουσιν εἰς τὴν φωλεάν ἐνὸς πουλίου· καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰς χεῖρας, κανεῖς δὲν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἢ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ φησὶ καυχώμενος· „Σείσω πόλεις κατεικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήφομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡς ἀρῶ, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν, ὅς διαφεύξεταί με, ἢ ἀντείπῃ μοι“. (Ἠσ. ι'. 14.)

Καὶ πρὸς τούτοις θέλεις νεύσει εἰς τοὺς ὕμνους ἡμῶν, ἂν ἡμᾶς τοὺς ἰδικούς σου Μελωδοὺς φέρῃς ἐπάνω τῆς ἀμαρτίας. Μὲ τίνα τρόπον; Στηρίζων ἡμᾶς ἀκλονήτως (σταθερῶς) ἐπάνω εἰς τὴν βάσιν καὶ ἀρραγὴ πέτρην τῆς ἰδικῆς σου Πίστεως. Οὕτω γὰρ διὰ τῆς πίστεως ἡμεῖς μὲν θέλομεν φανῇ τῆς ἀμαρτίας νικηταὶ καὶ ἀνώτεροι· ἢ δὲ ἀμαρτία θέλει μείναι νικημένη ἀπὸ ἡμᾶς. Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ νικήσουν κανένα ἐχθρόν των, γίγαντα ὄντα μεγαλόσωμον, ἀναβαίνουντες ἐπάνω εἰς χαμμίαν πέτρην στερεάν καὶ ὑψηλὴν,

λὴν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κτυποῦσι καὶ θανατόνουςι τὸν ἐχθρόν των· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅποιος Χριστιανὸς θέλει νὰ νικήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν ἐχθρόν του Διάβολον, πρέπει νὰ ἀναβαίῃ νοερῶς ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ στερεὰν Πέτραν τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κτυπᾷ τὸν ἐχθρόν του, καὶ νὰ τὸν καταβάλῃ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος καὶ δυνάμεως. Ὁρα δὲ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθη ἄλλας λέξεις ὁ Μελῳδὸς, πᾶρεξ τὰς „ Ἀκλόνητον ἐστηριγμένους “, διὰ νὰ φανερώσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς τρίτης Ὠδῆς: ἦτοι τὸ „ Ἐστέρεώθη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ “· αἱ γὰρ ἀνωτέρω λέξεις, σύμφωνοι καὶ συνώνυμοι εἶναι μετὰ τὸ „ Ἐστέρεώθη “.

Τροπάριον.

„ Νύμφης παμάγμου τὸν παρόλβιον τόκον, Ἰδεῖν ὑπὲρ μου ἡξιωμέρος χορὸς, Ἀγραυλὸς ἐκλομεῖτο τῷ ξέρῳ τρόπῳ· Τάξιμ μελωδῶν τε τῶν Ἀσωμάτων, Ἀρακτα Χριστὸν ἀσπόρως σαρκύμερον “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ χορὸς, λέγει, τῶν Ποιμένων, ὅς τις ἔπαιζε τοὺς αὐλοὺς, ἢ καὶ αὐλίζετο (ἐκατοῖκει) εἰς τὰ χωράφια, ἐπειδὴ ἡξιώθη νὰ ἰδῇ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν τὸν παμμακάριστον τόκον τῆς παναμάμου νύμφης καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τὰς τάξεις τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων, αἱ ὁποῖαι ὕμνον καὶ ἐδοξολόγουν τὸν Βασιλέα Χριστόν, ὅς τις ἐσαρκώθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός· „ Ἐξαίφνης, φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πληθὸς στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνοῦνταν τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων “· „ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία “· (Λουκ. β'. 13.) ἐπειδὴ, λέγω, ἡξιώθη ὁ ἀγροτικὸς ἐκείνος χορὸς τῶν Ποιμένων νὰ ἰδῇ τοιαῦτα τεράστια ἐθαύμαζε, καθὼς ἦτον πρόπον νὰ θαυμάζῃ, καὶ ἐκλονεῖτο κατὰ νοῦν, καταπληττόμενος ἀπὸ τὸν ξένον τρόπον τοῦ Μυστηρίου.

Διότι πῶς δὲν ἦτον ὁ τρόπος τοῦ Μυστηρίου ξένος, ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοχος, ἐνῷ παιδίον μὲν ἐγεννήθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός, ἢ δὲ τοῦτο γεννήσασα Μήτηρ ἐφυλάχθη Παρθένος καὶ μετὰ Γέννησιν; Ὅθεν ἂν εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀνώτατα Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ θαμβὸς καὶ ἐκπληξὶν προξενεῖ τὸ παράδοξον τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας Μυστήριον, πῶς δὲν ἡθέλει ἐκπλαγῇ ἄνθρωποι ἀγροικοί, καταγινόμενοι εἰς ποίμνια καὶ αὐλοὺς καὶ συραύλια, ὅταν ἡξιώθησαν νὰ ἰδοῦν τὸ τοιοῦτον φεβρόν καὶ ἀπόρρητον Μυστήριον; Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι οἱ Ποιμένες ἐκλονήθησαν καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ τὴν ἐμφάνειαν καὶ ὀπτασίαν τῶν Ἀγγέλων, πρὸ τοῦ ἀκομῆν νὰ ἰδοῦν τὸν Χριστόν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ αὐτὴν ἐφοβήθησαν, ὡς γράφει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· „ Καὶ ἰδοὺ Ἀγγελοὶ Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν “· (Λουκ. β'. 9.) Οὐ μόνον δὲ οἱ Ποιμένες οἱ θεωρήσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἐφοβήθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μὴ ἰδόντες μὲν, ἀκούσαντες δὲ τὰ λόγια τῶν Ποιμένων, ἐθαύμασαν· „ Πάντες, λέγει, οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτούς “· (Λουκ. β'. 18.) Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν ὁ Ἀγγελὸς ἐφάνη εἰς τοὺς Ποιμένας, καὶ διὰ τί ἐδιδάλεξεν αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅρα ταῦτα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ζ'. Ὠδῆς, τοῦ λέγοντος· „ Ποιμένες ἀγραυλοῦντες “.

Τροπάριον.

„ Τῷ φους ἀράσσω Οὐραμῶν εὐσπλαγχνία, Τελεῖ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀμυμφεύτου Κόρης, Αὐλὸς ὦμ τὸ πρόσθεμ, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων, Λόγος παχυρθεὶς σαρκὶ τὸν πεπτωκότα. Ἰμα πρὸς αὐτὸν ἐλκύσῃ πρωτόκτιτον “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἄβυσσον τῆς θείας φιλανθρωπίας βάλλον εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὁ Θεοπέσιος Μελωδός, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκένωσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἕως τοὺς ἐσχάτους ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ θαυμάζων διὰ τὸ ἀκατάληπτον μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου, ἐμελούργησε τὸ Τροπάριον τοῦτο* διὸ λέγει, ὅτι ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατὴρ Λόγος, ὅς τις ὄχι μόνον ἐποίησε τοὺς Οὐρανοὺς, ἀλλὰ καὶ βασιλεύει τοῦ ὕψους τῶν Οὐρανῶν διὰ τὸ υπερόχιον καὶ ἀπειρον ἀξίωμα τῆς Θεότητος, ἀπὸ ἀκατάληπτον φιλανθρωπίαν κινούμενος, γίνεται ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀνύμφευτον Κόρην καὶ Παρθένον Μαρίαν* ὅς τις ἦτον μὲν πρότερον αὐλὸς πάντι καὶ ἄσαρκος, κατὰ τὴν οἰκίαν καὶ ἔμφυτον τῆς Θεότητος αὐτοῦ αὐλίαν* εἰς δὲ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς ἐπαχύνθη κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ἐνεδύθη ὅλον τὸ Ἀδαμιάιον φύραμα. Διὰ τί; ἵνα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του τραβίξῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸν πρωτόκτιστον Ἀδὰμ, ὅς τις ἔπεισεν εἰς τὴν φθορὰν διὰ τὴν παράβασιν. Σημειώσαι, ὅτι τὸ „παχυνθεὶς σαρκὶ“ ἐκ τῆς Θεολογικῆς ἐρανίσθη ὁ Μελωδός, λέγοντος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστῇ Γέννησιν λόγῳ αὐτῷ. „Ὁ ἄσαρκος σαρκῶται* ὁ Λόγος παχύνεται“* καὶ πάλιν λέγει περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Ἀδὰμ. „Ἐνεδύθη τὴν παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον“ (αὐτόθι). Οὐ μόνον δὲ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. „Ὅθεν ὁ μέγας Θεολογῆ Διονύσιος περὶ τῆς Μυστηρίου τέτις. „Ἀνθρώπος ἦν ἀληθῶς (ὁ Ἰησοῦς) ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος, ὑπὲρ ἀνθρώπους, κατὰ ἀνθρώπους, ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιωμένος. Ἔστι δὲ ἕδὲν ἦτον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ αἰὲς ὑπερέσιος, ἀμέλει τῇ ταύτης περιουσίᾳ, καὶ εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθὼν ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνήργει τὰ τοῦ ἀνθρώπου* καὶ δηλοῖ Παρθένος ὑπερφυῶς κύρουσα“. Καὶ ἀκολουθῶς λέγει. „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπερόχως λέγει“. „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπερόχως λέγει“. „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπερόχως λέγει“. „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπερόχως λέγει“. „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπερόχως λέγει“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις* διὰ τί ὁ Μελωδός ὠνόμασεν ἐδῶ πρωτόκτιστον τὸν Ἀδὰμ, ἐνῶ αὐτὸς ὄχι μόνον ἐκτίσθη ὕστερα ἀπὸ τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν, ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν διπλαθὴ, καὶ τοὺς φωστῆρας, καὶ τὰ ἄστρα, καὶ τὸν αἰθέρα, καὶ τὸν αέρα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα; ὕστερόκτιστος γὰρ πρέπει νὰ λέγεται, καὶ ὄχι πρωτόκτιστος* μᾶλλον δὲ ἔπρεπε νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν πρωτόπλαστον* διότι αὐτὸς πρῶτος χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς, μόνος ἀπήλαυσε τῆς πλαστοουργικῆς σοφίας τῆς Δημιουργοῦ. Πρωτόπλαστον λοιπὸν ἐχρεώσται νὰ ὀνομάσῃ ὁ Θεὸς Μελωδός τὸν Ἀδὰμ* ἐπειδὴ ἡμᾶς ἡ πλᾶ συλλαβὴ εἶναι μακρά, καὶ κάμνει πόδα σπονδεῖον, ὁ ὁποῖος δὲν τίθεται εἰς τὸν ἕκτον πόδα τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, τοῦτου χάριν ἡ ἀνάγκη τῆς μέτρου ἐβίβασε τὸν Ποιητὴν νὰ γράφῃ ἀντὶ τῆς „πρωτόπλαστον“ τὸ „πρωτόκτιστον“. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ κτὶ συλλαβὴ εἶναι μακρά καὶ αὐτὴ, καὶ σπονδεῖον ἀποτελεῖ, ὅς τις ἐν τῷ ἕκτῳ ποδὶ τόπον οὐκ ἔχει, διὰ τοῦτο ἀφαίρεσε τὸ σ, καὶ ἀντὶ τοῦ „πρωτόκτιστον“ ἔγραψε „πρωτόκτιτον“ διὰ τὸ μέτρον, μιμηθεὶς τὸν Ποιητὴν Ὁμηρον, ὅς τις οὕτως ἐποίησε* καὶ ἀντὶ νὰ εἴπῃ „εὐκτίσμενον“, εἶπεν „εὐκτίμενον πτονατο“ δὲ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ σ καὶ ἀπὸ τὸ „πρωτόπλαστον“, καὶ νὰ εἴπῃ πρωτόπλαστον* ἀλλ' ὅμως ἦθελε καινοτομήσῃ περὶ τὴν λέξιν* ἐπειδὴ ἄλλοις τὸν πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐμεταχειρίσθη αὐτὴν (1).

ἔδῃ

(1) Λέγει δὲ ὁ Ζωνναρὶς ἐν τῷ Γ'. ἡχῳ τῆς μα-Θεοῦ, καὶ οὐχί, κατὰ τὰς Μανιχαίους, ποίημα Ὀκτωήχου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κτίσμα καὶ ποίημα τοῦ πονηροῦ, οὐδὲ, κατὰ τοὺς Βογομήλους (οἱ τινες λέ-

Ωδή δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Γέμουε βροτείου τὴν ἀνάπλασιν πάλαι, Ἄδων Προφήτης Ἀββα-
 „κούμε προμηνύει, Ἰδεῖν ἀφράστως ἀξιώθεις τὸν τύπον. Νέον βρέ-
 „φος γὰρ ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου, Ἐξῆλθε λαῶν εἰς ἀνάπλασιν
 „Λόγος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Προφήτης, λέγει, καὶ θεοπτικὸς Ἀββακούμ, ἄδων τὴν ἰδικήν του τετάρτην ταύτην ὥδην, προμηνύει καὶ προφητεύει μετ' αὐτὴν τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἐπει-
 δὴ ὡς Προφήτης Θεοῦ ἡξιώθη νὰ προδεωρήσῃ ἀφράστως· ἦτοι μετ' ὅσον ἀρρήτον, καὶ
 μετ' ὁρούς ὀφθαλμοὺς καὶ προφητικούς, τὸν τύπον τῆς Μυστηρίου τῆς τοιαύτης ἀναπλασεως.
 Ποῖος δὲ ἦτον ὁ τύπος αὗτος; Ποῖος ἄλλος, παρέξ τὸ ὄρος τὸ δασὺ καὶ κατάσκιον, καὶ
 ὁ ἐκ τοῦ ὄρους ἐκείνου ἐξελθών; Καὶ τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Προφήτου τοῦ-
 του, ὄρος μὲν δασὺ καὶ κατάσκιον ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας, ἦτον ἡ
 Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία· ὁ δὲ ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ἐξελθών, ἦτον ὁ ἐνυπόστατος
 καὶ ὁμοῦσιος Λόγος τῆς Θεᾶς, ὃς τις βρέφος νέον ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ κατάσκιον αὐτὸ ὄρος τῆς
 Θεομήτορος. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ ἀναπλάσῃ καὶ σῶσῃ ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν.
 Ἐξῆλθε μὲν γὰρ καὶ κατὰ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ἀπὸ ὄρος ὁ Κύριος, καὶ ἐκόπη ὡς
 λίθος ἀπὸ αὐτοῦ, χωρὶς κανένα χερί ἀνθρώπου· ἀλλὰ διὰ νὰ συντρίβῃ καὶ νὰ ἀφανίσῃ
 τὰς Βασιλείας, αἱ ὁποῖαι ἐφάνησαν κατ' ὄναρ εἰς τὸν Βασιλεῖα Ναβουχοδονόσορ· „Ὁν
 „τρόπον, φησὶν, εἶδες, ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἀνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸν
 „ὄστρακον, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκόν, τὸν ἀργυρον, τὸν χρυσόν“. (Δαν. β'. 45.) Ἐξῆλ-
 θε δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀββακούμ ἀπὸ τοῦ ὄρος τὸ δασὺ καὶ κατάσκιον ὁ αὐτὸς Κύριος· „Ὁ
 „Θεός, φησὶν, ἀπὸ Θαιμὰν ἡξεί, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασπίε δασέος“. (Ἀβ. γ'. 3.) (1)
 ὅχι ὁμοῦς διὰ συντριβὴν καὶ ἀφανισμόν, ἀλλὰ δι' ἀνάπλασιν ἡμῶν καὶ σωτηρίαν· ἦτοι
 ἵνα ἡμᾶς ἀναπλάσῃ δεύτερον διὰ τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεώς του, οἱ τινες συντρίβημεν
 καὶ ἐφθάρημεν ἀπὸ τὴν παράβασιν καὶ ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ (2).

Τρο-

λέγονται ἀπὸ τοῦ „Μπόγο μίλε“ Σλαβονικοῦ, ὃ
 ἑρμηνεύεται „Κύριε ἐλέησον“ κοινός· „Τοῦ μὲν
 „πονηροῦ τὸ σῶμα πλάσαντος, φυλάσσει δὲ μὴ δυνη-
 „θέντος αὐτοῦ· τοῦ δὲ Θεοῦ τὴν ψυχὴν ἐμπεπνευ-
 „κότος αὐτῷ παρακλήσει τοῦ πονηροῦ, κοινόν εἶναι
 „τὸν ἄνθρωπον, εἰ φυλάξῃ, λῆροι ταῦτα καὶ φλυα-
 „ρίαι· ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν
 „ψυχὴν ἀγαθὸν εἶναι ἀγαθοῦ Θεοῦ δημιουργήμα“.

(1) Διὰ τί δὲ ἡ Θεοτόκος λέγεται ὄρος δασὺ
 καὶ κατάσκιον, ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Εἰρμοῦ
 τοῦ λέγοντος· „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰσσαι“.

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κυρίως μὲν ἡ πλά-
 σις λέγεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἡ δὲ
 ποίησις ἐπὶ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα·
 „Αἱ χεῖρές σου ἐποίησαν με“ (κατὰ τὴν ψυχὴν) καὶ
 „ἐπλάσαν με (κατὰ τὸ σῶμα)“. ὅθεν ὁ Νύσσης
 Γρηγόριος τοῦτο ἑρμηνεύων εἶπεν· „Ἐπαίνεσε τὸν ἐ-
 „σω ἄνθρωπον, ἐπλάσε τὸν ἐξω· καὶ γὰρ πρέπει

„ἡ μὲν πλάσις πλῆρ, ἡ δὲ ποίησις, τῷ κατ' ἐ-
 „κονα· ὥστε ἐπλάσθη μὲν ἡ σὰρξ, ἐποίηθη δὲ ἡ
 „ψυχὴ“. (Τόμ. α'. λόγ. β'. περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώ-
 „που κατασκευῆς). Καταχρηστικῶς δὲ πλάσις λέγι-
 „ται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ὅθεν εἶπεν ὁ Ζαχαρίας·
 „Λέγει Κύριος... ὁ πλάσων Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν
 „αὐτῷ“. (1β'. 9.) Πλάσιν δὲ ὁ Προφήτης λέγει
 τὴν τῆς ψυχῆς ἀνάπλασιν, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ
 Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, τὸ ῥητὸν αὐτοῦ ἑρμηνεύοντος·
 „Πλάσσεται δὲ Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ, οὐκ εἰς
 „ἀρχὰς τοῦ εἶναι καλούμενον, ἀλλ' οἷον μεταμορφώ-
 „μενον ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν, ἐξ ἀνανδρίας εἰς
 „υπομονὴν, καὶ ἀπαξιαπλῶς, ἐκ τῶν αἰσχυρῶν εἰς
 „τὰ ἀμείνω μεταστοιχειούμενον νοητῶς“. Ὅστε καὶ
 „ἡ ἀνάπλασις, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ Μεγαδὸς ἐν τῇ
 „παρόντι Εἰρμῷ, καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος λαμβάνεται,
 „καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ἀμφοτέρω γὰρ ὁ Κύριος ἀνέ-
 „πλασε καὶ ἀνεκαίνισε διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„Ἴσος προῆλθες τοῖς βροτοῖς ἐκουσίως, Ὑψιστε σάρκα προσλαβὼν
 „ἐκ Παρθένου, Ἴον καθάραι τῆς δρακοντίας κάρας, Ἀγωμ ἄπαμ-
 „τας πρὸς σέλας ζωηφόρον, Θεὸς πεφυκὼς ἐκ πυλῶν ἀμνηλίωμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Ὑψιστε, λέγει, (1) καὶ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρός! σὺ ὑπάρχων φύσει Θεὸς προαιώνιος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκουσίᾳ σου βουλῇ προσέλαβες σάρκα, καὶ ἐγεννήθης ἐκ τῆς Παρθένου Ἴσος κατὰ φύσιν μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους: ἦτοι ἄνθρωπος τέλειος. Διὰ ποῖον τέλος; Διὰ τὴν καθάρσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ψυχοφόρου φαρμάκου τῆς κεφαλῆς τοῦ παλαιοῦ δράκοντος Διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἐθανάτωσεν ἡμᾶς ἐν τῇ Παραδείσῳ διὰ τῆς πονηρᾶς συμβουλῆς του. Καὶ οὕτως ἀνεβίβασας ὅλους ἡμᾶς, ὡς ἀπὸ σκοτεινᾶς πύλας τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, εἰς τὸ ζωηφόρον φῶς τῆς θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Καθὼς γὰρ ἡ καλουμένη ἀντίδοτος (τὸ ἀντιφάρμακον) καθαρίζει ἐκείνους ὅπου τὴν φάγουν, καὶ κάμνει αὐτοὺς ἀβλαβεῖς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου τῶν αἰσθητῶν ὀφιδίων· οὕτω καὶ ἡ ἰδική σου ἐνανθρώπησις ἔγενεν ἀντιφάρμακον, καὶ ἐκαθάρισεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου τοῦ νοητοῦ ὄφεως, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἁμαρτία. Εἶπε δὲ „Ἴον τῆς δρακοντίας κάρας“· διότι κατὰ τοὺς Φυσικούς, εἰς τὴν κεφαλὴν εὐρίσκεται τὸ φάρμακον τῶν δρακόντων καὶ ὄφεων.

Τροπάριον.

„Ἐθνη τὰ πρόσθεν τῇ φθορᾷ βεβυσμένα, Ὁλεθρον ἄρδην δυσμε-
 „μοὺς πεφευγότα, Ὑψυτε χεῖρας σὺν κρότοις ἐφθυμίοις, Μόμοι
 „σέβομτα Χριστὸν ὡς εὐεργέτην, Ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς συμπαθῶς ἀ-
 „φιγμένον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἐπιστρέφει τὸν Λόγον ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς εἰς τὰ ἐσκοτισμένα Ἔθνη. Ὁθεν λαβὼν παρὰ τῷ Προφητᾶνακτος Δαβὶδ τὴν προφητείαν τὴν λέγουσαν „Πάντα τὰ Ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως“, (ψαλμ. 1.) παρακινεῖ καὶ αὐτὸς τὰ Ἰδια Ἔθνη εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ εὐφραίνωνται· σημεῖον γὰρ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης εἶναι ὁ κρότος τῶν χειρῶν, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον. Ὁθεν ἀντὶ τοῦ σημαινομένου (τῆς ὑπερβαλλούσης ψυχικῆς χαρᾶς) λαμβάνεται τὸ σημεῖον (ὁ κρότος τῶν χειρῶν). Ὁ Ἔθνη, λέγει, ἐσεῖς ὅπου ἦσθε χθρὲς καὶ πρότερον, ὅχι κατὰ μέρος διεφθαρμένα, ἀλλὰ διόλου σκεπασμένα ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, ἐσεῖς, λέγω, ὕψονετε σήμερον τὰ χεῖρά σας, διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ μαζὶ μετὰ τὰς χεῖρας, ὕψονετε καὶ τὴν φωνήν σας, καὶ κροτεῖτε εἰς τὸν νεωστὶ γεννηθέντα Χριστὸν ὕμνους καὶ ᾠσματα εὐχαριστήρια (2).

Διὰ

(1) Διὰ τί λέγεται Ὑψιστος ὁ Θεὸς Λόγος, ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν Τροπαρίων τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ λέγοντος „Μυστικῶς ταῖς ἱεροτευκτοῖς Γραφαῖς λαλεῖται περὶ σοῦ Μητρὸς Ὑψίστου“.

(2) Ὁ δὲ Νικήτας οὕτως ἐρμηνεύει τὸ „Κροτήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ „πράξεις ἀγαθὰς ἐπιτηδεύσατε“ λαμβάνεται· ἐπειδὴ αἱ χεῖρες ἀντὶ τῶν πράξεων πολλάκις εἰρηναῖαι καὶ ἀρεταῖς ἀρετᾶς, συναψαντες, κρότον ποιῶσιν: τοῦτο ἐστὶ συμφωνίαν, τῶν πρακτικῶν δυνάμεων ἐπιτελεῖσθαι.

Διὰ τί; Ὅτι ἐσεῖς ἐφύγετε μὲν καὶ ἐλυτρώσθητε ὀλοτελῶς ἀπὸ τὴν βλάβην καὶ ἀπώλειαν τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, ἥτις κυρίως εἶναι ἡ πολυθεΐα καὶ εἰδωλολατρεία, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἔσχατον καὶ πρῶτον· διότι οὕτω τὴν ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· ἡξιώθητε δὲ νὰ πιστεύετε καὶ νὰ προσκυνῆτε μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν εὐεργέτην καὶ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὅς τις ἦλθεν ἕως εἰς ἡμᾶς, ὅχι φοβερῶς ὡς κριτὴς ἀδέκαστος, καθὼς ἔχει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἀλλὰ συμπαθῶς, ἡμέρως καὶ εὐσπλαγχνικῶς, αἰς εὐεργέτης καὶ Σωτὴρ ἡμέτερος· „Οὐκ ἦλθον, φησὶν, ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον“. (Ἰω. ιβ'. 47.)

Σημειώσαι, ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει, ὅτι τὸ „βεβυσμένα“ ἐγίνε κατὰ συγκοπὴν ἀπὸ τοῦ „βεβυθισμένα“, ἐπεὶ δὲ πᾶσι τῶν λέξεων κυρίως εἶναι τρία, ἀφαίρεσις, συγκοπή, καὶ ἀποκοπή· καὶ ἡ μὲν ἀφαίρεσις εἶναι ἄρσις συλλαβῆς ἢ γινομένη κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως· οἷον ἐμοῦ ἤκουσας, καὶ ἤκουσάς μου· ἀφαιρεῖται γὰρ ἡ ἑ συλλαβὴ· συγκοπή δὲ εἶναι ἄρσις ἢ κατὰ τὸ μέσον τῆς λέξεως γινομένη· οἷον ὠρμενος ἀντὶ ὠρμημένος, βεβυσμένος ἀντὶ βεβυθισμένος· ἀποκοπή δὲ εἶναι ἄρσις κατὰ τὸ τέλος γινομένη· οἷον ἰδρῶ, κυκεῶ, ἀντὶ ἰδρῶτα, κυκεῶνα, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν Ἰωάννης ἀντὶ νὰ εἴπῃ „βεβυθισμένα“, εἶπε „βεβυσμένα“, στεροχωρηθεῖς εἶνα μὲν, διότι κατὰ τὸ δωδεκάσυλλαβον τοῦ στίχου, τὸ „βεβυθισμένα“ εἶχε μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν· καὶ ἄλλο, διότι αὐτὸ δὲν εὐωδοῦτο κατὰ τὸ μέτρον.

Τροπάριον.

„Ρίζης φυεῖσα τοῦ Ἰεσσαὶ Παρθέμε, Ὅρους παρῆλθες τῶν βροτῶν
„τῆς οὐσίας, Πατὴρ τεκοῦσα τὸν πρὸ αἰώνων Λόγον· Ὡς εὐδό-
„κησεν αὐτὸς ἐσφραγισμένην, Νηδὺν διελθεῖν τῇ κερῶσει τῇ ξέρῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ εἰς τὴν Θεότοκον ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφαν τὸν λόγον, λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Παρθένε ἡ ὁποία ἐξ ἀνθρώπων μὲν ἐγεννήθης κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλ' ἐγεννήθης ἐξ ἐπαγγελίας, καὶ ἐκ στείρων, καὶ ἐκ γηραλέων γονέων· τὰ ὁποῖα καὶ τὰ τρία εἶναι ὑπὲρ τοὺς νόμους τῆς φύσεως· σὺ, Παρθένε, βλαστήσασα ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ Ἰεσσαὶ (ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τῷ Δαβίδ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦτον ὑπόσχεσις θεία νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστός· ὁ γὰρ Ἰεσσαὶ ἐκατάγετο μὲν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἦτον δὲ Πατὴρ τοῦ Δαβίδ·) ὅλα κοινῶς τὰ ὀροθέσια καὶ μέτρα τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπερέβης. Πῶς; καὶ διὰ τί; Ἐπεὶ δὲ ἐγέννησας χωρὶς πόνους καὶ φθορὰν τὸν προαιώνιον καὶ ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καθαρότητός σου· οὕτω γὰρ αὐτὸς ὁ ἴδιος Λόγος τοῦ Πατρός εὐδόκησε νὰ γεννηθῇ ἀφθόρως ἀπὸ ἐσῆ, καὶ νὰ διαπεράσῃ ἀπαθῶς τὴν ἰδικὴν σου κοιλίαν, καθὼς ἡ ἀκτὶς τοῦ Ἥλιου διαπερᾷ τὸν κρύσταλλον ἀπαθῶς. Ὅθεν ἀφῆκεν αὐτὴν ἐσφραγισμένην καὶ κεκλεισμένην, χωρὶς νὰ διαλύσῃ ὅλως τὰ κλεῖδρα τῆς παρθενίας σου μετὰ τὴν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὴν αὐτοῦ κένωσιν (συγκατάβασιν)· ἀρρήτος γὰρ ἀληθῶς καὶ ἀνερμήνευτος εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐκ σοῦ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Γεννήσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ᾄσματι ὑπὸ τοῦ νυμφίου καλεῖσαι „Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφὴ μου νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐ-“ „σφραγισμένη“. (Ἀσ. δ'. ιβ'.)

Ξένον δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου κένωσιν· ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, αὐτὸς ἄνθρωπος γενόμενος τέλειος, ὅπερ ἐκ ἡν, ἔμεινε Θεὸς τέλειος, ὅπερ ἡν, ἐκατέρας φύσεως φυλάξας τὴν ἰδιότητα· τῆς μὲν γὰρ Θεότητος αὐτοῦ ἰδιότης ἦτον, τὸ „θέλω, καθαρίσθῃ“, τὸ „ἡ πᾶς ἐγείρῃ“, τὸ „ἐγείραι καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου“ καὶ περιπάτει, τὸ „λάζαρε δεῦρο ἔξω“, καὶ τὸ „ἀφένται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου“, καὶ τὰ ἄλλα θαύματα· Θεοῦ γὰρ μόνου εἶναι ταῦτα ἐνέργειαι, τῆς δὲ ἀνθρωπότητος αὐτοῦ

τοῦ ἰδιότητος ἦτον, τὸ νὰ δακρύῃ διὰ τὸν Λάζαρον, τὸ νὰ κοπιᾷ, τὸ νὰ πεινᾷ, τὸ νὰ διψᾷ, τὸ νὰ πᾶσχη, καὶ τὸ νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ λοιπὸν εἰς ὧν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὰς φύσεις καὶ τὰς φυσικὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα. ὅθεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη τετάρτη Σύνοδος διὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς ἐδογματίσε ταῦτα. „Ενεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς Πατέρος κοινωνίας, „ τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, „ τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, διαλάμπει „ τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὑβρεσιν ὑποπέπτωκεν“ εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς τε Υἱὸς „ Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς Υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει“.

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκ μυκτὸς ἔργων ἔσκοτισμένοις πλάνης, Ἰλασμόν ἡμῖν Χριστέ
 „ τοῖς ἐγρηγόρως, Νῦν σοι τελοῦσιν ὕμνον ὡς εὐεργέτη, Ἐλθοῖς πο-
 „ ρίζωμ εὐχερῇ τε τὴν τρίβον, Καθ' ἣν ἀματρέχοιτες εὐροίμεν κλέος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Χριστέ, λέγει, σὺ ἄμποτε νὰ ἔλθῃς εἰς ἡμᾶς, οἱ τινες τὸ παλαιὸν μὲν πρὸ τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς πλάνης, τῆς εἰδωλολατρείας, τοῦ Διαβολοῦ· διότι πλάνος εἶναι ὁ διάβολος, ἐπεὶ μᾶς πλανᾷ, ὅταν δὲν προσέχωμεν, καὶ πείθει ἡμᾶς νὰ κηρυτίζωμεθα εἰς τὸ κακὸν, ὡς εἰς καλόν, προβάλλων τὸ γλυκὺ δόλωμα τῆς ἡδονῆς. Καὶ τὸν παλαιὸν μὲν καιρὸν, λέγει, ἡμεῖς οὕτως ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι· τῶρα δὲ μετὰ τὴν ἐνσαρκίαν σου Οἰκονομίαν, προσφέρομεν εἰς ἐσὲ μὲ ἀγρυπνίαν καὶ ἐγρηγόρσιν τοῦ νοός, ὕμνον εὐχαριστήριον, ὡς εἰς εὐεργέτην ἡμέτερον (1). Διὰ τί δὲ σὲ παρακαλοῦμεν νὰ ἔλθῃς; Ἵνα χάρις εἰς ἡμᾶς ἰλασμόν καὶ συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν μας, καὶ πρὸς τούτοις, ἵνα κάμῃς εἰς ἡμᾶς εὐκόλον τὴν στράταν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ ὁποία φαίνεται ἀνηφορικὴ καὶ δύσκολος διὰ τὴν ἀμέλειάν μας· εἰ γὰρ τὴν στράταν αὐτὴν περιπατῶμεν, βέβαια θέλομεν ἀναβῆ ἀπὸ τὰ κάτω καὶ γῆνα εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀρετῆς, καὶ θέλομεν εὐρεῖ τὴν ἐν Οὐρανοῖς αἰώνιον δόξαν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνάνυμος ἑρμηνευτὴς „εὐεργέτης“ ἀνέγνω καὶ ἡρμῖνευσεν, οὐχὶ „εὐεργέτη“· ἦτοι ἔλθοις σὺ, Χριστέ, ὡς εὐεργέτης ἡμέτερος, πορίζων ἡμῖν ἰλασμόν. Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἡδουκούς, εὐεργεσία εἶναι πᾶν ἀγαθὸν ἀπεστείλεμα εἰς τὸν ἄλλον· γίνεταί δὲ αὕτη διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου πρὸς διασῆρσιν σωμάτων, καὶ πρὸς βελτίωσιν ψυχῶν. Ὅθεν οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον, ἐδιώριζον κεφαλικὴν τιμωρίαν εἰς ἐκεῖνον, ὃς τις ἐδύνάτο μὲν νὰ λυτρώσῃ τὸν γυμνούμενον ὑπὸ τῶν κλεπτῶν, δὲν τὸ ἐκάμινεν ὁμῶς· καὶ ἐμαστίγουν τὸν δυνάμενον λυτρώσαι αὐτόν, μὴ ἐγκαλοῦντα δὲ τοὺς κλέπτας εἰς τὸ Κριτήριον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον νόμον, κατὰ τὸν Κικέρωνα, ὃς τις ὑπέβαλλεν εἰς δημοσίας ἀράς τὸν μὴ θέλοντα δεῖξαι τὴν ὁδὸν τῷ ἀποπλανηθέντι, καὶ τὸν μὴ δίδοντα σκέπην προσωρινὴν εἰς τὸν ὁδοιπόρον τὸν ὑπὸ βροχῆς καταληφθέντα, ἢ τὸν μὴ δίδοντα πῦρ εἰς τὸν αἰτάντα, ἢ χεῖρα βοη-

θείας εἰς τὸν πίπτοντα εἰς τὴν γῆν, ἢ συμβουλὴν περὶ τῶν πρακτέων· ὅθεν ἡ Πυθία κατεδίκησεν ὡς φονεῖα τὸν μὴ φονεύσαντα μὲν, μὴ βοηθῆσαντα δὲ τῷ φονευθέντι, κατὰ τὸν Αἰκίανον. Ὁ εὐεργετὴς πρέπει νὰ εὐεργετῇ διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν, οὐ διὰ κινδοξίαν, ἢ θυμὸν, ἢ ὕβριν, ἢ ἀπολυτρώσιν ἐνοχλήσεως, ἢ βίαν, ἢ καυχῆσιν, ἢ κατασχύνῃν τοῦ εὐεργετηθέντος· ἄλλως γὰρ τύραννος ἂν ἦ τοῦ εὐεργετηθέντος. Ὅθεν τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας εἶναι τὸ νὰ σμικρύνῃ τὸ μέγεθος αὐτῆς· διὸ οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἵστορεῖ Πλούταρχος ἐν τῷ Πῶς ἂν τις διακρίνῃε τὸν κόλακα τοῦ φίλου), ὅταν ἐστεῖλαν εἰς τοὺς Σμυρναίους σῖτον, ἐπεὶ ἐκείνοι ἐθαύμαζον τὴν χάριν ταύτην, εἶπαν αὐτοῖς, ὅτι δὲν ἐπραξαν μέγα τι πρᾶγμα· διότι μίαν ἡμέραν ἀφαίρεσαν μέρος τῆς ἰδίας τῶν βρώσεως καὶ τῶν φορητῶν ζώων, καὶ ἔκαμαν τὴν τοῦ σίτου ἀποστολὴν.

Τροπάριον.

„ Απηνές ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν Δεσπότης, Τεμῶν διαμπαῖς σαρκὸς
 „ ἐν παρουσίᾳ, Ἰνα κρατοῦντος ὤλεσε ψυχοφθόρου· Κόσμον συμ-
 „ πτωρ ταῖς αὐλοῖς οὐσίαις· Τιθεὶς προσήνῃ τὸν τεκόρτα τῇ Κτίσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Δεσπότης, λέγει, Χριστὸς ἐν τῇ διὰ σαρκὸς αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἔκοψε μὲν διόλου καὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ διαμπαῖς) τὸ νοερὸν μῖσος καὶ τὴν ἄσπονδον καὶ ἀφιλίωτον ἔχθραν, τὴν ὅποιαν εἶχον οἱ ἄνθρωποι μετ' αὐτὸν, προσκυνοῦντες εἰδῶλα, καὶ μὴ φυλάττοντες τὰς ἐντολὰς του· ἀφάνισε δὲ τὴν Ἰνα (τὴν δύναμιν) τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ψυχοφθόρου Διαβόλου. Καὶ τὸν μὲν Κόσμον· ἦτοι τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, ἠνώσε καὶ εἰρήνευσε μετὰ τὰς αὐλοῦς οὐσίας τῶν Ἀγγέλων, μετὰ τὰς ὁποίας εἶχον πρότερον πόλεμον· μεσίτης δὲ γενόμενος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἔκαμε τὸν Πατέρα προσήνῃ καὶ ἡμερον εἰς τὴν Κτίσιν· ἦτοι εἰς ἡμᾶς, οἱ τινες ἡμεῖς ἔχθροί μετ' αὐτὸν καὶ πολέμιοι. Ὅθεν ἐκ τούτων ἐδείξεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχὴν τῆς εἰρήνης, καθὼς αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἡσαΐας· (κεφ. 9. 6.) καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „ Ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότηχον τοῦ φραγμοῦ λύσας “ (Ἐφ. β'. 14.) διὰ γὰρ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του εἰρήνευσε πρῶτον ἡμᾶς μετὰ τὸν ἑαυτόν του, εἰρήνευσε ἡμᾶς δεῦτερον μετὰ τὸν Πατέρα, καὶ εἰρήνευσε τρίτον ἡμᾶς μετὰ τοὺς Ἀγγέλους· καθότι ἔχθραν εἶχομεν μετὰ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, δουλωθέντες εἰς τὰ ἄλογα πάθη· ἔχθραν εἶχομεν μετὰ τὸν ὑπερούσιον Νουν τὸν Πατέρα, ὡς λατρεύοντες ἀνοήτοις καὶ ἀψύχοις εἰδώλοις· εἶχομεν δὲ καὶ ἔχθραν μετὰ τοὺς Ἀγγέλους, διότι αὐτοὶ ἐβλεπον ἡμᾶς ἐναντίους μετὰ τὸν Θεόν, καὶ προσκυνοῦντας τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα.

Τροπάριον.

„ Ὁ λαὸς εἶδεν ὁ πρὶν ἡμαυρωμένος, Μέθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἁμῶ
 „ φρυκτωρίας· Ἐθνη Θεῷ δὲ κληρὸν Τίος προσφέρει, Νέμωρ ἐκέισε
 „ τὴν ἀπόρρητον χάριν, Οὐ πλείστον ἐξήρθησεν ἡ ἁμαρτία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία ρητὰ μεταχειρίζεται ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον. Πρῶτον, τὸ τοῦ Ἡσαΐας ἐκεῖνο τὸ λέγον· „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει ἴδε φῶς μέγα “· (Ἡσ. 9. 2.) ὁθεν λέγει, ὅτι ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὅπου ἦτον πρὸ τῆς ἐνσαρκου Οἰκονομίας ἐσχοτισμένος ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἁμαρτίαν, αὐτὸς μετὰ τὴν ἡμέραν· ἦτοι μετὰ τὴν ἐνσαρκον Οἰκονομίαν (ἡμέρα γὰρ αὕτη ὀνομάζεται διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ τοῦτοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ· ὁθεν γέγραπται· „ Ἀβραὰμ ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν “· (Ἰω. 8. 56.) εἶδε τὸ φῶς τῆς ἁμῶ φρυκτωρίας· ἦτοι τῆς Θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Δεῦτερον ρητὸν μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· „ Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι “· (Ψαλ. 8. 8.) ὁθεν λέγει, ὅτι ὁ Τίος τοῦ Θεοῦ ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τὰ Ἐθνη ἐκεῖνα, ὅπου ἔλαβε παρ' αὐτοῦ κληρονομίαν· προσφέρει δὲ αὐτὰ λελουμένα μὲν ἀπὸ τὸν βόρβορον τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἁμαρτίας, καθάρᾳ δὲ μετὰ τὴν Θεογνωσίαν καὶ ἀρετήν.

Ἀκολούθως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς καὶ τρίτον ρητὸν ἀπὸ τὸν Παῦλον, τὸ λέγον· „ Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερπερίσσευσεν ἡ χάρις “· (Ρωμ. 5. 20.) διὸ λέγει, ὅτι ὁ σαρκωθείς Τίος τοῦ Θεοῦ ἐχάρισε χάριν ὑπερπερισσὴν καὶ ἄρρητον ἐκέισε. Ποῦ;

Ποῦ; Εἰς τὰ Ἐθνη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια πρότερον ἐξήνθισε πολὺ: ἦτοι ἐπλεόνασε καὶ ἐπερίσσευσεν ἡ ἀμαρτία. Διὰ τί δὲ ὁ Υἱὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτὰ τὴν τοιαύτην ὑπερπερισσὴν χάριν; Ἵνα μὴ ἐξ ἔργων δικαιωθῶμεν, ἀλλ' ἐκ χάριτος καὶ ἐλέους Θεοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον λέγοντα: „Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς“. (Τίτ. γ'. 5.)

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ναίωμ Ἰωᾶς ἐν μυχοῖς θαλαττίοις, Ἐλθεῖν (1) ἐδεῖτο καὶ
„ζάλην ἀπαρκέσαι· Νυγεῖς ἐγὼ δὲ τοῦ (2) τυραγμοῦτος βέλει,
„Χριστέ (3) προσαυδῶ τὸν κακῶν ἀμαίρετήν, θάττομ μολεῖν σε
„τῆς ἐμῆς ῥαθυμίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἰωᾶς, λέγει, ναίωμ: ἦτοι κατοικῶν μέσα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς θαλάσσης· μυχὸς δὲ εἶναι ὁ ἐσώτατος καὶ κρυφιάτατος τόπος, καθ' ὅμῃρον λέγοντα: „Ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῶ Ἀργεος ἵπποβοτοιο“. μυχοὺς δὲ θαλαττίους ἐννοεῖ ὁ Μελωδός, ἡ τοὺς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης εὐρισκόμενους ἀποκρύφους τόπους καὶ σπήλαια· μέσα γὰρ εἰς αὐτοὺς διέτριβε τὸ κῆτος ὅπου κατέπιεν αὐτὸν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἰωᾶς· οὕτω γὰρ ὁ ἴδιος ἔλεγεν: „Ἐδὺ ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν, ἥς οἱ μοχλοὶ, κάτοχοι αἰώνιοι“, (Ἰωᾶ β'. 6.) ὡς ἐρμηνεύσεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἡ μυχοὺς ἐννοεῖ τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, μέσα εἰς τὰ ὅποια ὁ Προφήτης εὕρισκετο, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον καὶ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτήν. Ὁ Ἰωᾶς λοιπὸν ἐν ταῖς μυχοῖς τῆς θαλάσσης εὕρισκόμενος, παρεκάλει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐσέ, Κύριε, καὶ ἐκ τούτου νὰ ἀπαρκέσῃ: ἦτοι νὰ ἀποβάλῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου· „Ἀναβήτω, φησὶν, ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ Κύριε ὁ Θεός μου“. (Ἰω. β'. 6.) Καὶ πάλιν· „Καὶ ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν τὸν ἁγίον σου“. (αὐτόθ. 7.) Ἐγὼ ὅμως, λέγει ὁ Μελωδός, ἐπειδὴ ἐπληρώθην ἀπὸ τὴν σαΐταν τοῦ τυράννου διαβόλου, ἥτις εἶναι ἡ προσβολὴ τῆς ἀμαρτίας, διὰ τοῦτο πάσχω ὅλον τὸ ἐναντίον· διότι δὲν προσαυδῶ: τοῦτέστι δὲν παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ ἐγὼ πρὸς ἐσέ· ἐλθεῖν γὰρ οὐ δύναμαι, κακῶς ἔχων ἀπὸ τὴν πληγὴν τῆς ἀμαρτίας· ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ καταβῇ ἐσὺ, Χριστέ, καὶ νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, διὰ νὰ γένῃς ἀναιρέτης καὶ ὀλοθρευτὴς τῶν κακῶν ὅπου με συνέχουσι· παρακαλῶ ὅμως νὰ ἔλθῃς ταχύτερον τῆς ἰδικῆς μου ῥαθυμίας: ἦτοι νὰ προφθάσῃς τὴν ἰδικήν μου ἀμέλειαν, καὶ νὰ μὲ προλάβῃς πρὸ τοῦ ἡ ἀμέλεια νὰ μὲ κατακυριεύσῃ· ἐπειδὴ τότε δὲν μὲ ἀφίνει αὐτὴ οὔτε καὶ νὰ σέ παρακαλέσω εἰς τὸ νὰ μὲ βοηθήσῃς. Οὕτω δὲ ὁ Δαβὶδ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν λέγων· „Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἰ ὁ Θεός μου, τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με“. (Ψαλ. νη'. 10.) Ὡστε ἡ ἰδική μου παρακάλεσις εἶναι, ὅχι τὸ νὰ ἀναβῇ ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου, καθὼς παρεκάλει ὁ Ἰωᾶς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ νὰ καταβῇ ἐσὺ ἡ ζωὴ μου, Κύριε, εἰς τὴν ἰδικήν μου φθορὰν, ἵνα μὲ λυτρώσῃς ἀπὸ αὐτῆς· ἐπειδὴ σὺ γενόμενος ἄνθρωπος διὰ φιλανθρωπίαν ἄφατον, συγκατέβης μέχρι θανάτου καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ὅχι καὶ διαφθορᾶς, ἢ καταφθορᾶς (4).

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ „ἐλθεῖν“ ἐρμηνεύσεν ἀντὶ τοῦ „ἐξελεῖν“: ἦτοι ἐδέετο ὁ Ἰωᾶς νὰ ἐκβῇ ἀπὸ τοῦ κήτους, καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην.

(2) Καλλίον δὲ εἶναι νὰ γράφεται „τῷ τυραννῶντος βέλει“.

(3) Παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ γράφεται „Χριστέ“, παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται „Χριστῷ“, καὶ παρ' ἄλλοις

„Χριστόν“, ὁρδότερον ὅμως εἶναι τὸ „Χριστέ“.

(4) Φθορά, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ὅς τις φθεῖρει τὰς τοῦ σώματος δυνάμεις καὶ ἀκινήτους ταύτας ποιεῖ· διαφθορά δὲ εἶναι, ἡ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη τῶν σαρκῶν τοῦ σώματος διάλυσις· καταφθορά δὲ εἶναι, ἡ καὶ αὐτῶν τῶν κοκχάων διάλυσις.

Τροπάριον.

„Ὁς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεοῦ Θεὸς Λόγος, Νυγὶ κρατύνει μὴ σθέ-
 „μουσαμ τὴν πάλαι, Ἰδὼν φυλάξαι τὴν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν, Καθεῖς
 „ἐαυτὸν δευτέρᾳ κοιμωρίᾳ, Αὐθις προφαίμωρ τῶν παθῶν ἐλευθέραμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆ παρόντος Τροπαρίου Θεολογία ἐστίν· ἀπὸ γὰρ τοὺς δύο Θεο-
 λόγους ἐρανίζεται αὐτὸ ὁ ἱερὸς Μελωδός· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν πρῶτον
 Θεολόγον καὶ Υἱὸν τῆς βροντῆς Ἰωάννην, τὸ δὲ τέλος, ἀπὸ τὸν δεύτερον Θεολόγον τὸν σα-
 φώτατον Πατέρα Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Ἰωάννης οὕτω βροντᾷ· „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος,
 „καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“ (Ἰω. ἀ. 1.) ὁ δὲ μέγας Γρη-
 γόριος φιλοσοφεῖ οὕτω· „Δευτέραν κοινωνίαν (ὁ Υἱὸς) κοινωνίαν, πολὺ τῆς προτέρας παρα-
 „δοξοτέραν, ὅσῳ τότε μὲν μετέδωκε τοῦ κρείττονος· νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χειρόνος“
 (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο ρητὰ ἐρανισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος
 λέγει· ὁ Θεὸς Λόγος, ὅς τις ἦτον ἐν ἀρχῇ· ἦτον αἰὶ καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐνωμέ-
 ρος μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς ὁμοούσιος αὐτῷ καὶ ὁμοδόξος (συναίδιος γὰρ ἐστὶ καὶ
 συνάναρχος κατὰ Χρόνον ἡ Ἁγία Τριάς· ἅμα γὰρ Πατὴρ, καὶ ἅμα Υἱός, καὶ ἅμα Πνεῦ-
 μα Ἅγιον) ἐκοινωνήσεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τὴν προτέραν κοινωνίαν· ἦτοι μετέδωκεν
 εἰς ἡμᾶς τὸ κρεῖττον· τούτεστι τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τοῦ δημιουρ-
 γικοῦ τῆς ψυχῆς ἐμφυσηματος αὐτοῦ, τοῦ πρώτου ἐκείνου καὶ ζωτικοῦ (1). Βλέπων δὲ
 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ φυλάξῃ ἀκεραίαν καὶ καθάραν τὴν προτέραν ἐ-
 κείνην κοινωνίαν καὶ τὸ κατ' εἰκόνα, τί κάμνει; Ἐκλίνε τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ καταβιβάσας
 τὸν ἑαυτὸν του, ἐνώθη καθ' ὑπόστασιν ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις μὲ μίαν δευτέραν κοινωνίαν,
 κατὰ τὴν ὁποίαν μετέλαβε τὸ χειρόν· ἦτοι τὸ ἰδικόν μας σῶμα. Καὶ οὕτω κρατύνει τάρτα
 καὶ δυναμόνει τὴν παλαιόθεν ἀσθενήσαντα φύσιν ἡμῶν, καὶ μὴ δυνηθεῖσαν φυλάξαι τὸ
 θεῖον ἀξίωμα· καὶ πάλιν ἀποδεικνύει αὐτὴν ἐλευθέραν ἀπὸ τὰ πάθη, καθὼς ἦτον
 καὶ πρότερον.

Τρο-

(1) Δημιουργικὸν δὲ εἶπον τῆς ψυχῆς τὸ ἐμφύ-
 σμα τοῦ Θεοῦ, καθότι ἐκεῖνο δὲν ἐγενε ψυχὴ, ἀλ-
 λα ψυχὴν ἐδημιούργησε, κατὰ τὸν μέγαν Ἀδανά-
 σιον· εἶπον δὲ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ζωτικόν, κα-
 θὼς ἀνομάζει αὐτὸ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς
 τὸ Βάπτισμα· δι' ἐκείνου γὰρ κτίζονται αἱ ψυχαὶ
 ἐμμέσως καὶ προνοητικῶς, ἢ ἐμμέσως καὶ δημιουρ-
 γικῶς, ὡς ἄλλοι θέλουσι· τὸ γὰρ πρῶτον ἐκεῖνο καὶ
 ζωτικὸν ἐμφύσμα τοῦ Θεοῦ, ἀπαξ ἐμπνευσθέν εἰς
 τὸν Ἀδὰμ ἐνεργεῖ καὶ εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ πάντας,
 νόμος ἐν τῇ φύσει γεόμενος, κατὰ τὸν σχολιαστὴν
 Νικήταν. Καὶ τὴν δὲ ἐδημιούργησε τὴν ψυχὴν τοῦ
 Ἀδὰμ, ἐμπνευσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος χάριν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρη-
 γόριος· „Ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ πᾶν ἡμετέραν ποτε Προ-
 „πάτορα κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ κτίσας,
 „πακίαν εὐδελίαν ἐνέδωκεν αὐτῷ· ἀλλὰ μετὰ τῆς
 „ψυχῆς ἐνέπνευσεν αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ θεοῦ Πνεύ-

„ματος χάριν συντηροῦσαν αὐτὸν ἐν κινήσει καὶ
 „περιέπουσαν αὐτῷ τὴν ὁμοίωσιν“ (Ὁμιλ. εἰς τὴν
 δεκάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκά). Ὡστε ὁ Ἀδὰμ οὐ
 μόνον ἐκτίσθη ἀπλῶς, ἀλλὰ κεχαριστωμένος τῇ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος χάριτι. Ὅθεν συμφωνῶν καὶ ὁ Ἀ-
 λεξανδρείας Κύριλλος εἶπε· „Γίγνεται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐν
 „ἀφθαρσίᾳ τοῦτο τὸ λογικὸν ἐπὶ γῆς ζῶον (ὁ ἀν-
 „θρώπος)· αἴτιον δὲ τῆς ἀφθαρσίας αὐτῷ καὶ τῆς
 „εἰς ἀπάσαν ἀρετὴν διαμονῆς, τὸ ἐνοικισθὲν παρὰ
 „Θεοῦ Πνεῦμα διαφαίνεται· ἐνεφύσθη γὰρ εἰς τὸ πρό-
 „σωπον αὐτοῦ πνοὴ ζωῆς, καθὰ γέγραπται“ (Τομ.
 ὁ. Βιβλ. ε. κεφ. ζ. προκειμένου ρητοῦ· „Τοῦτο δὲ
 „εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ ἐμικλόν λαμβάνειν,
 „πιστεύοντες εἰς αὐτόν“). Καὶ πάλιν· „Λαβὼν
 „χεὺν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ διαπλάσας τὸν ἄνθρωπον ὁ
 „πάντων Δημιουργός, ἐνεφύσθη εἰς τὸ πρόσωπον
 „αὐτοῦ πνοὴ ζωῆς. Καὶ τίς ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς; ἡ
 „δηλονότι τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ τοῦ ληγοντος·
 „Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ“ (αὐτόδ.).

Τροπάριον.

„Ίκται δι' ἡμᾶς Ἀβραάμ ἐξ ὁσφύος, Λυγρῶς πεσόντας ἐν σκότει
 „τῶν πταισμάτων, Τίους ἐγείρει τῶν κάτω μενευκότων, Ὁ φῶς
 „κατοικῶν καὶ φάτνην παρ' ἀξίαν, Νῦν εὐδοκήσας εἰς βροτῶν σωτηρίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Μονογενὴς Υἱὸς καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, (ἀ. Τιμ. 5'. 16.) ὃς τις εὐδόκησεν (ἠθέλησε) κατὰ προηγούμενον τοῦ θέλματος· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ λέξις „εὐδοκία“, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον) διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν νὰ κατοικήσῃ τὴν τῶν ἀλόγων ζώων εὐτελεστάτην φάτνην, ἔξω παντάπασι ἀπὸ τὴν ἀξίαν καὶ μεγαλειότητα τῆς Θεότητός του, ἦλθε καὶ ἐγεννήθη σήμερον εἰς τὴν γῆν διὰ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες ἀθλίως καὶ χαλεπῶς ἐπέσαμεν εἰς τὸ σκότος τῶν ἀμαρτιῶν. Πόθεν δὲ ἐγεννήθη; Ἀπὸ τῆς ὁσφύς (τὸ σπέρμα) τοῦ Ἀβραάμ· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τοὺς Φυσικοὺς, εἰς τὴν ὁσφύν εὐρίσκονται οἱ νεφροί· εἰς δὲ τοὺς νεφροὺς πάλιν εὐρίσκεται τὸ σπέρμα με κυριώτερον λόγον, παρὰ εἰς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Λευὶ· „Διὰ Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάταται·“ „ἐτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ Πατρὸς (Ἀβραάμ) ἦν“. (Εβρ. 7'. 9.) Διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀρχίζων τὸ ἰδικόν του Εὐαγγέλιον εἶπε· „Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ Δαβὶδ, Υἱοῦ Ἀβραάμ“. (Ματθ. 1'. 1.)

Διὰ τί δὲ ἐγεννήθη; Ἰνα, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Προδρόμου τὸ λέγον „Δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ“, (Λουκ. 3'. 8.) ἐγείρῃ πνευματικὰς Τίους διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν κατὰ σὰρκα προπάτορά του Ἀβραάμ. Πόθεν νὰ τοὺς ἐγείρῃ; Ἀπὸ τὰ κάτω νενευκότα· ἦγουν ἀπὸ τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα· φυσικῶς γὰρ ταῦτα ἀπὸ τὰ ἄνω νεύουσι καὶ φέρονται εἰς τὰ κάτω, διὰ τὸ βάρος ὅπου ἔχουν· καθὼς τὸ πῦρ ἐκ τοῦ ἐναντίου φυσικῶς φέρεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω, διὰ τὸ ἐλαφρόν ὅπου ἔχει. Νοοῦνται δὲ ἀλληγορικῶς λίθοι κατωφερεῖς, τὰ σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια ἔδνη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠγέρθησαν εἰς τὸν ἐκ πίστεως Ἀβραάμ τέκνα πνευματικὰ σχεδὸν ἀπειρα διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως (1).

Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελετδὸς κατασκευάζει τὸ ἐπίλοιπον τοῦ Τροπαρίου ἐκ τοῦ ρήτου τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὁ ὁπίος, κατοικεῖς εἰς τὸ φῶς, δι' ἧσαν φιλανθρωπίαν κατέβης ἐπὶ γῆς, καὶ εἰς φάτνην ἀνεκλήθης διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πῶς ὁ Θεὸς κατοικεῖ φῶς, ἐνῷ ἡ μὲν κατοικία εἶναι περιγραφὴ τῶν σωμάτων, ὁ δὲ Θεὸς ἀσώματος ὢν καὶ ἀπειρος, εἶναι ἀπερίγραπτος; εἰς τοῦτο ἀποκρινόμενοι ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς ἀνθρώπινον νοῦν λέγομεν, ὅτι καθὼς ὁ ἄνθρωπος, ἐνῷ κατοικεῖ εἰς οἰκίαν, περιορίζεται πανταχόθεν ἀπὸ αὐτήν· οὕτως ὁ Θεὸς ἐπεὶ εἶναι ὅλος φῶς, λέγεται ὅτι κατοικεῖ εἰς φῶς, καὶ ἀπὸ φῶς περικυκλοῦται. Συμφώνως δὲ μετὰ τὸν Παῦλον εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸ τοῦ Παύλου, ὅτι ὁ Θεὸς φορεῖ τὸ φῶς ὡς φόρεμα· „Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον“· τὸ φῶς ὅμως, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς κατοικεῖ, δὲν εἶναι ὑλικόν, εἶναι αὔλον, ἀκτιστον, αἰώνιον, καὶ διὰ τοῦτο ἀπρόσιτον (ἀπλησίαστον) καὶ ἀόρατον ἀπὸ ὑλικούς ὀφθαλμούς. Καὶ ὅτι εἶναι τοιοῦτον, μαρτυροῦν λαμπρῶς οἱ τρεῖς πρόκριτοι τῷ Ἰησοῦ Μαθηταί, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ Θαβάριον ὅρος μὴ δυνηθέντες νὰ βλέπωσι τὸ Θεῖον φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξήστραψεν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ἔπεσον χαμαὶ κατὰ πρόσωπον.

Ωδὴ

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐξηγητὴς τὸ „Τίους τῶν κάτω νενευκότων“ λέγει, ὅτι εἶναι περίφρασις ἀντὶ τῶν „τοὺς κάτω νενευκότας“· ἤτοι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς

κάτω νεύοντας ἀπὸ τὸ φορτίον τῆς ἀμαρτίας ἠγείρει καὶ ἐσήκωσεν ἄνω, ὁ σαρκῶδης Λόγος τοῦ Πατρὸς.

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ Παρτάρακτος ἐξεφαύλισαν πόθῳ, Ἀπλητα θυμαίροτος ἡγ-
 „ κιστρωμένοι, Παῖδες Τυράννου δύσθεοι γλωσσαλγίαν· Οἷς εἴκαθε
 „ πῦρ ἄσπετον, τῷ Δεσπότη, Λέγουσιν εἰς αἰῶμας εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μὲν μικροφύχους καὶ ἀνάνδρους ἀνθρώπους, ὅταν προβάλλῃ εἰς αὐτοὺς κἀνένας φό-
 βος, εὐθὺς τὰς νικᾷ, καὶ γίνεται ἀνώτερος τοῦ θεοῦ πόθου, ὁ ὅποιος ἐσπάρη εἰς τὴν καρ-
 δίαν των· εἰς δὲ τοὺς ἀνδρείους καὶ μεγαλοφύχους δὲν ἀκολουθεῖ οὕτως, ἀλλ' ἀντιστρόφως
 ὁ θεὸς πόθος μὲ ὅλον πῆχυν βασιλικὸν, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, ὑπερικᾶ τὸν φόβον.
 Διὰ τοῦτο οἱ τρεῖς Θεολόγοι Παῖδες, ὁ Ἀναγίας, ὁ Ἀζαρίας καὶ ὁ Μισαήλ, μὲ τὸ νὰ
 ἦτον ὅλοι διόλου ἀγκιστρωμένοι ἀπὸ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ,
 ἐξεφαύλισαν, (κατεφρόνησαν) καὶ ὡς μὴδὲν ἐλογίσαντο τὴν κακίαν καὶ βλάβην γλωσ-
 σαλγίαν τοῦ Τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ὅς τις ἐθύμονε καὶ ὠργίζετο κατ' αὐτῶν ἀπλῆτως
 (ὑπερβολικῶς)* διότι ἤθελεν ὁ ἀνόητος νὰ προσκυνῇ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνης του· διὸ καὶ
 βλασφημῶς ἔλεγε· „ Καὶ τίς ἐστὶ Θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς μου“; (Δαν. γ'. 15.)
 Ὅθεν ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες κατεφρόνησαν τὰ βλάσφημα ταῦτα λόγια τοῦ Τυράννου, διὰ
 τοῦτο παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὸ ἀμέτρητον ἐκεῖνο πῦρ τῆς καμίνου, καὶ τελείως δὲν τοὺς
 ἔκαυσε. Τούτου χάριν καὶ αὐτοὶ ἔλεγον εὐχαριστοῦντες εἰς τὸν Δεσπότην Θεόν· Σὺ, Κύριε,
 εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· ὁ ὅποιος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς
 τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς.

Πρέπει δὲ ἐδῶ νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὸν ἱερὸν Μελωδόν· διότι ἐπειδὴ δύο ὀνόματα εἶναι
 τῶν μεγάλων μοναρχιῶν τοῦ Κόσμου, βασιλεία καὶ τυραννία, καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς καμνεῖ
 τοὺς ὑπηκόους του νὰ τὸν δουλεύουν μὲ πόθον καὶ ἀγάπην, ὁ δὲ Τύραννος βιάζει αὐτοὺς
 νὰ τὸν δουλεύουν μὲ ἀγριότητα καὶ φοβερισμούς· τέτου χάριν ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ μὲν
 ὄνομα „ Παντάναξ“ (παμβασιλεὺς) ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Θεόν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον, τὸ
 δὲ „ Τύραννος“ ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἀκροούθως εἶπεν, ὅτι οἱ τρεῖς
 ἅγιοι Παῖδες δὲν ἦτον ἀγκιστρωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πόθον καὶ
 τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἡ τελεία ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἐκβάλλει τὸν φόβον, καθὼς εἶπεν ὁ
 ἡγαπημένος μαθητὴς Ἰωάννης (ἀ. δ'. 18.).

Τροπάριον.

„ Ὑπηρετάς μὲν ἐμμαῶς καταφλέγει, Σώζει δὲ παφλάζουσα ῥοι-
 „ ζήδον μέους, Ταῖς ἐπταμέτροις καύσεσι πυργουμένη· Οὓς ἔστεφε
 „ φλόξ, ἄφθογοι τοῦ Κυρίου, Νέμοιτος εὐσεβείας εἰμένα, δρόσοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύμφωνον καὶ ἀκλούθον εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μὲ τὸ πρότερον· ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς
 ἀναφέρει καὶ ἐδῶ τὴν ἱστορίαν τὴν περὶ τῆς Χαλδαϊκῆς καμίνου, λέγων, ὅτι ἡ μετὰ σφα-
 δροῦ ἡχοῦ ἀναβράζουσα φλόγα, ἥτις μὲ τὴν ἐπταπλάσιον ἔκαυσεν τῆς καμίνου, ὑψούτο
 ὡς πύργος ἕως πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα (1), τοὺς μὲν ὑπηρετάς τοῦ Τυράννου, οἱ ὁ-
 ποῖοι

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ὁκτωήχου Ἰωάννου τῷ Δαμασκηνῷ, λέγει, ὅτι ἐγνώ-
 ρισεν ἡ φλόγα, ὅτι ὑψώθη πῆχεις τεσσαράκοντα ἐν-
 „ μινον“ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐρμηνευομένης Ἀναστασίμου
 νεία, διότι, ὅταν ἐγύρισε αὕτη κίττα, καὶ κατέκαυ-

ποῖοι ἔκαιον τὴν κάμινον, καὶ εὐρίσκοντο ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κατέκαυσε μὲ μεγάλην μανίαν καὶ θυμόν, ὡς εἰν ἦτον ἐμφύχως καὶ λογικῇ, τοὺς δὲ τρεῖς Παῖδας ἔσωσε καὶ ἀβλαβεῖς διεφύλαξεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐσχημάτισε τὸ πῦρ τῆς γεννήσεως, ὡς εἶνα θηρίον, τὸ ὁποῖον, ὅταν πειραχθῇ, θυμόνει καὶ ἀγριεύει καὶ δὲν παύει, ἕως οὗ τὰ ἀρπάσῃ καίενά ζῶον, ἢ ἄνθρωπον· „Φοβερά δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλ-
 „λοντος τοὺς ὑπεναντίους“· (Εβρ. ι. 27.)

Εἶπε δὲ, ὅτι μὲ μανίαν κατέκαυσε τοὺς ὑπηρετάς, ἢ κατὰ σχῆμα ρητορικῆς προσωποποιίας, ἥτις καὶ εἰς τὰ ἄψυχα προσαρμύζει ἐμφύχων ἰδιώματα, ἢ διότι ἡ χάρις τῷ Θεοῦ ἢ εἰς δρόσον αὐτὴν μεταβαλοῦσα, αὐτὴ καὶ τὴν μανίαν εἰς ἐκείνην ἔδωκεν, ἵνα καὶ τὰς δύο ἐναντίας ἐνεργείας τῷ πυρὸς, τὴν δροιστικὴν, λέγω, καὶ τὴν καυστικὴν παραδόξως ἐν ταῦτα δείξῃ εἰς διαφορὰ ὑποκείμενα. Ἐστεφε δὲ, εἶπε, τοὺς τρεῖς Παῖδας ἢ φλόγα, ἐπειδὴ τὸ σχῆμα τῆς καμίνου εἶναι στεφανοειδές, καὶ ὡς τοιοῦτον περιεκύκλονεν αὐτοὺς. Ἐσώσε λοιπὸν ἢ φλόγα τῆς καμίνου τοὺς Θεολόγους Παῖδας, ὅχι διότι ἐλησμόνησε τὴν καυστικὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ διότι ὁ Κύριος ἐχάρισεν εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους νέους δρόσον ἄφθονον καὶ πλουσίαν ἕνεκα τῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως, τὴν ὁποίαν ἔδειξαν εἰς τὸν Κύριον, καὶ δὲν ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ἐσφαλμένως δὲ εὐρίσκεται ἐν τοῖς Μηναίοις „ἄφθομος“· ἐ γὰρ εἰς τὸ „φλόγα“ τοῦτο ἀναφέρεται, ἀλλὰ εἰς τὸ „δρόσον“· ὅθεν χρειάζεται νὰ γράφεται „ἄφθονον“.

Ἀρμύζουσιν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ τῶντι μέγας Βασιλεῖος, θαῦμα μεγαλῆτερον λέγων τὸ εἰς τὴν Κάμινον γεγονός, ἀπὸ τὸ γενόμενον εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· λέγει γὰρ ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ κη. Ψαλ. προκειμένου ρητοῦ „Φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρὸς“, ταῦτα· „Διεκόπη μὲν καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ ἢ φλόξ τοῦ πυρὸς, ὅτε ὑπερέξεχέθη μὲν τεσσαράκοντα ἐννέα πύχαις, ἢ κάμιμος, ἐνεπύριζε δὲ τοὺς κύκλῳ πάντας· διακοπείσα δὲ τῷ προστάγματι τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα ἐδέξατο ἐν ἑαυτῇ, ἠδίστην ἀναπνοὴν καὶ ἀνάφυξιν, ὥσπερ ἐν σικιᾷ τινι φυτῶν, ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει παρεχόμενη τοῖς Παισίν· ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ὥστε πνεῦμα δρόσον διασπύριζον. Καὶ θαυμαστότερον γε πολλῶ πυρὸς φύσιν διακοπῆναι, ἢ καταδιαιρεθῆναι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις· ἀλλ' ὅμως ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου καὶ τὸ συνεχές φύσει καὶ ἠνωμένον τοῦ πυρὸς διακόπτεται. Καίτοι ἀτμῆτον καὶ ἀδιαίρετον ἐπινοίας ἀνθρώπων εἰς τὸ πῦρ εἶναι δοκεῖ· ἀλλ' ὅμως προστάγματι Κυρίου διακόπτεται καὶ διίσταται“. Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τῆς Οὐκτανήχου τὸ λέγον „Κάμιμος ποτε πυρὸς ἐν Βαβυλῶνι τὰς ἐνεργείας διεμέριζε, τῷ θεῷ προστάγματι τοὺς Χαλδαίους καταπλέγουσα, τοὺς δὲ πιστοὺς δροσίζουσα“, καὶ ἐπιτιθεὶς τὸ ἀνωτέρω τοῦ Βασιλείου, λέγει· „Τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ διεῖλε τὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς, τὴν μὲν φωτιστικὴν ἔασαν, τὴν δὲ καυστικὴν ἀφελόμενον· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τῆς γεννήσεως πῦρ εἶναι φησὶν ἐκεῖ ὁ αὐτὸς Βασιλεῖος“. Ἀπορίας δὲ εἶναι ἄξιον, διὰ τί δὲν εἶπεν ὁ Μελωδὸς, ὅτι διεκόπη τὸ πῦρ εἰς τὴν καυστικὴν καὶ φωτιστικὴν ἐνέργειαν τοῦ κατὰ προστάγην Θεοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν καυστικὴν καὶ δροιστικὴν; Δύει τὴν ἀπορίαν ὁ ἴδιος Ζωναρᾶς καὶ λέγει· „Ἀν κατ' ἐπινοίαν ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸ πῦρ ἢ καυστικὴ, μένη δὲ ἢ φωτιστικὴ, αὕτη μείνασα μόνη ψυχρὰ ἔσται καὶ δροσώδης, φωτίζουσα μόνον ἀλλ' οὐ φλογίζουσα“. Ἀλλ' ὅμως ἔλυσε τὴν ἀπορίαν ἱκανῶς ἀνωτέρω ὁ ἴδιος Βασιλεῖος εἰπών· „Ἡ κάμιμος ἐδέξατο ἐν ἑαυτῇ ἠδίστην ἀναπνοὴν καὶ ἀνάφυξιν“. καὶ ἡ Γραφή λέγει· „Ἐγένετο ὥστε πνεῦμα δρόσου διασπύριζον ὑπὸ τοῦ συγ-
 „καταβάντος Ἀγγέλου, καὶ τὸ πῦρ διασκορπίσαντος“. Ὡστε δὲν ἦτον τοῦ πυρὸς φυσικὴ ἐνέργεια ἢ δροιστικὴ, ἀλλὰ ὑπερφυσικὴ, ἔξωθεν ἐπεισαχθεῖσα διὰ τοῦ Ἀγγέλου.

Τρο-

σε τοὺς περὶ τὴν Κάμινον Χαλδαίους, τότε ἐμετρήθη τὸ διάστημα τῆς γῆς, ἕως εἰς τὸ ὅποιον ἡ φλόγα ἔφθανε· καὶ ἐπειδὴ τὸ μέτρον τῆς γῆς εὐρέθη πύχαις τεσσαράκοντα ἐννέα, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν ὅτι καὶ τὸ ὕψος τῆς φλογὸς τὸσον μέτρον εἶχεν. Ταῦτο τὸ ἴδιον λέγει, καὶ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαβίνος. Προσθεσθεὶ δὲ ὁ ἀνωτέρω Ζωναρᾶς, ὅτι ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐπρόσταξε νὰ καὶ ἡ Κάμιμος ἱπταπλάσιος. „Τὸ δὲ ἱ-

„πταπλάσιος“ λαμβανεται ἢ ἀπὸ τοῦ „πολλαπλα-
 „σίως“, διότι μεταχειρίζεται ἡ Γραφή τὸν ἐπτά α-
 „ριθμὸν ἀπὸ τοῦ „πολλά“, ἢ ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἔξε-
 „καυθη ἡ Κάμιμος, καὶ ὑπὸ τοσαύτης ὕλης ἐτραφη
 „τὸ πῦρ, ὥστε ἐπὶ πύχαις τεσσαράκοντα ἐννέα ὕψι-
 „δα ἢ φλόγα· καθότι ὁ ἐπτά ἀριθμὸς, ἐφ' ἑαυτὸν
 „πολλαπλασιαζόμενος, τὸν τεσσαράκοντα ἐννέα ἀπο-
 „τελεῖ.

Τροπάριον.

„ Ἀρωγὲ Χριστὲ τῶν βροτοῖς ἑμαρτίου, Πρόβλημα τῇ σαρκώσιν ἁρ-
 „ ρήτως ἔχωμ, Ἠσχυρας, ὄλβου τῆς Θεώσεως φέρων, Μορφούμενος
 „ μὲν ἡς τιμὸς δι' ἐλπίδα, Ἀνωθεν εἰς κευθμῶνας ἤλθομεν ζόφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω βοηθὲ ἡμῶν Χριστὲ, σὺ λέγει, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων μορφωθείς καὶ γεννηθείς σήμερον κατήσχυρας σαφάτατα καὶ τεχνικάτα τὸν ἀντίπαλον τῶν ἀνθρώπων Διάβολον διότι σὺ τὸν μὲν πλοῦτον τῆς Θεότητος (Θεότης δὲ οὐ μόνον ἡ θεία φύσις λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἡ θεία ἐνέργεια* ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „ Θεότης ἐστὶν ἡ ἐκθεωτική τῶν προ-
 „ νοουμένων ἐνέργεια“) ἔφερες ἐνδοθεν κεκρυμμένον τὴν δὲ σάρκα εἶχες ἔξωθεν πρόβλη-
 „ μα, καὶ ὡς ἐν δόλωμα μὲ ἄρρητον τρόπον καὶ ἀνερμήνευτον* ὅθεν διὰ τοῦ τοιούτου πανσό-
 „ φου τεχνάσματος κατεσοφίσαι καὶ ὑπάτισας τὸν πονηρὸν ἐχθρὸν, ὃς τις προσέβαλε καὶ ἐπο-
 „ λέμισε τὸ ἔξωθεν φαινόμενον δόλωμα: ἦτοι τὴν φαινομένην ἀνθρωπότητα, περιέπεσε δὲ καὶ
 „ ἐνικήθη ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν κεκρυμμένου ἀγκιστρῶν: ἦτοι ἀπὸ τῆς παντοδύναμου Θεότητος διὰ
 „ τὴν ἐλπίδα τῆς ὁποίας Θεότητος (τοῦ νὰ γένωμεν Θεοί), καθὼς ὁ πονηρὸς ἐσυμβούλευ-
 „ σεν ὅφιν εἰπῶν „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί,
 „ καὶ ἐσσεσθε ὡς Θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν“, (Γέν. γ'. 5.) κατεκρημνίσθημεν
 „ ἀπὸ τὸν Παράδεισον εἰς τοὺς σκατεινοτάτους τόπους τοῦ ἄδου. Σημείωσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω
 „ λόγια ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα „ Ἐπειδὴ γὰρ αἶτο αἴτ-
 „ ητος εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστής, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι
 „ δελεάζεται „ ἵν' ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλὼν, τῷ Θεῷ περιπέσῃ καὶ οὕτως ὁ νέος Ἀδὰμ
 „ τὸν παλαιὸν ἀνασώσῃται“. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἱρμού
 „ τῆς πέμπτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος „ Ω τρισμακάριστον ξύλον“,
 „ ἵνα μάθῃς πάνσοφον ἀλειτουργικὴν τοῦ Θεοῦ.

Τροπάριον.

„ Τῇ ἀγριωπῶν ἄκρατῶς γαυρουμένην, Ἀσεμνα βακχεύουσαν (1)
 „ ἑξοιστρουμένου (2), Κόσμου καθεῖλες παρσθερῶς ἁμαρτίαν* Οὐς
 „ εἴλκυσε πρὶν σήμερον τῶν ἀρκύων, Σώζεις δὲ σαρκώδεις ἐκὼν εὐεργέτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω εὐεργέτα, λέγει, Θεέ, σὺ σαρκώδεις θεληματικῶς καὶ γενόμενος ἀνθρώπος, κα-
 „ θεῖλες μὲν καὶ ἐκρήμνισες μὲ τὴν πανσθενῆ δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀγρίαν ἁμαρ-
 „ τίαν, τὴν ἀμέτρως ὑπερφανευομένην καὶ ἀσέμνως μαينوμένην καὶ χορεύουσαν, καθὼς οἱ
 „ ἔξωθεν τῶν Ἑλλήνων μῦθοι λέγουσι, ὅτι ἐχόρευον μαίνομεναι αἱ Βάκχαι γυναῖκες, αἱ τῷ
 „ Βάκχῳ τῷ Θεῷ τοῦ οἴνου λατρεύουσιν. Πόθεν δὲ ἐκρήμνισες τὴν ἁμαρτίαν; Ἀπὸ τὸν Κό-
 „ σμον καὶ τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι μαρναῖς ἐκινούντο ἀπὸ αὐτὴν ὡς ἀπὸ
 „ οἱ-

(1) Οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο ἑρμηνεῖαι τῶν
 Κανόνων ἂν καὶ ἐν τοῖς Μηναίοις τοῖς τιτυπαμί-
 „ τοις γράφεται „ βακχεύουσαν“.

(2) Ὅμοιος καὶ τοῦτο οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο
 ἑρμηνεῖαι διότι ἀναφέρεται εἰς τὸ „ κόσμου“, καὶ
 „ οὐχ εἰς τὸ „ ἁμαρτία“, καθὼς γράφεται ἐσφελμῆς
 „ εἰς τὰ Μηναία.

οἶστρον (1)· διότι αὐτὴ ἐμπήγουσα τὸ κέντρον τῆς εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἔκαμνεν αὐτοὺς νὰ τρέχουν εἰς βουνὰ, εἰς ἐρημίας, εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τοὺς ὁποίους οὐκ ἐπισκοπεῖ Κύριος, εἰδὲ γνώσις, ὡς εἶπεν ὁ Σολομών· „Ὁ ἀφοβὸς αὐλισθήσεται ἐν τοῖς ποῖσι, οὐ οὐκ ἐπισκοπεῖται γνώσις“. (Παρ. 19. 23.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ, σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν τὴν ἀμαρτίαν ὠνόμασεν· „Ἐντεῦθεν Αἴγυπτον φεύγομεν τὴν σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν ἀμαρτίαν“. Ὅθεν ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος προσθέτει, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου πάσχουν ἀπὸ κανὲν πάθος, εἴτε ἀπὸ θυμὸν, εἴτε ἀπὸ ἐπιθυμίαν, αὐτοὶ οἶστροηλατοῦνται, μαίνονται καὶ ἔξω φρενῶν γίνονται· ἄγριοι γὰρ γίνονται κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς· γαυριῶνται ἀκρατήτως κατὰ τὴν ἀδελφῶν των· ὁρμῶσιν ἀναιδῶς· τρέχουσι μετὰ μανίαν ὡς αἱ Βάνχαι γυναικες, καὶ πάσχουσιν ἐκεῖνα τὰ ἴδια πάθη, ὅπου πάσχουσι καὶ βόδια, ὅταν τὰ πιάσῃ ὁ οἶστρος. Ἀρμοδιώτατα δὲ ἐπαρωμοίασεν ὁ Μελωδὸς τὴν ἀμαρτίαν μετὰ τὸν οἶστρον· διότι καθὼς αὐτὸς ἐκμανίζει τὰ ζῶα, καὶ ἀπὸ ἡμέρα τὰ καταστήνει ἄγρια· οὕτως ἡ ἀμαρτία, εἰσελθοῦσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων κάμνει αὐτοὺς ἀλογωτέρους καὶ θηριωδέστερους ἀπὸ τὰ ἀλογα ζῶα καὶ τὰ θηρία. Τὴν μὲν ἀμαρτίαν λοιπὸν (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) κατέβαλες καὶ ἠφάνισες, Δέσποτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμαρτία ἐτράβιξε πρότερον εἰς τὸν ἐαυτόν της καὶ ὑπέταξε, σήμερον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Γεννήσεώς σου ἔσωσας ἀπὸ τὰς παγίδας αὐτῆς καὶ δίκτυα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡμεῖς περιπεπλεγμένοι.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἵρμός.

„Μήτηρ ἀφλέκτως εἰκορίζουσι Κόρης, Οἱ τῆς παλαιᾶς πυρπολοῦ-
μεροι μέοι, Ὑπερφυῶς κύουσα ἐσφραγισμένην. Ἀμφω δὲ δρῶσα
θαυματουργία μιᾷ, Λαοὺς πρὸς ὕμνον ἐξαμίστησι χάρις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ ἀναφερόμενοι τρεῖς Παῖδες, οἱ ὁποῖοι δὲν κατακαίοντο ἐν τῇ καμίνῳ, αὐτοὶ εἰκονίζον τὴν μήτραν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος, ἡ ὁποία καὶ ἀφ' οὗ ἐγέννησε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, πάλιν ἔμεινεν ἐσφραγισμένη καὶ κεκλεισμένη, κατὰ τὴν προφητείαν τῆς Ἰεζεκιὴλ τὴν λέγουσαν· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς· καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ'. 2.) Διὰ τὴν φανερὰν δὲ ὁ Προφήτης ὅτι ἡ Θεοτόκος, καθὼς ἦτον Παρθένος πρὸ τοῦ τόκου, οὕτως ἔμεινε Παρθένος καὶ μετὰ τὸν τόκον, διπλασιάζει τὸ „ἔσται κεκλεισμένη“. Πλὴν ἐκεῖ μὲν οἱ τρεῖς Παῖδες στεκόμενοι εἰς τὴν μέσσην τῆς καμίνου, ἔμενον ἀπείρακτοι καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἐδῶ δὲ ἠκολούθει ὅλον τὸ ἐναντίον· διότι ἡ Θεομήτωρ ἔχουσα μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς τὸ αὐτὸν πῦρ τῆς Θεότητος, δὲν ἐκατακαίετο ἀπὸ αὐτοῦ· ὅθεν τοῦτο τὸ θαῦμα εἶναι πολλὰ ἀνώτερον καὶ παραδοξότερον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῶν τριῶν Παίδων. Τὰ δύο δὲ ταῦτα θαύματα (τὸ νὰ μὴ κατακαοῦν οἱ τρεῖς Παῖδες, καὶ τὸ νὰ Γεννήσῃ ὑπερφυῶς ἡ Παρθένος) ἂν καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ἦναι χωρισμένα τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο, καθότι ἐκεῖνο μὲν ἦτον ἐν τῇ Παλαιᾷ, τοῦτο δὲ ἐν τῇ Νέᾳ Γραφῇ, μ' ὅλον τοῦτο καὶ τὰ δύο ἐνῆργησε μετὰ μίαν θαυματουργικὴν δύναμιν ἡ αὐτὴ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν διεγείρει τοὺς πιστοὺς λαοὺς εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν τὸν τοιαῦτα ποιοῦντα τέρατα καὶ θαύματα.

Τρο-

(1) Οἶστρος εἶναι ζώσιον, ἔχον σχῆμα μακροῦς σφηκός. τὸ ὁποῖον ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ἐμπήγει εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῶν ἀλόγων καὶ βρῶν καὶ ἄλλων ζῶων τὸ κέντρι, καὶ μετὰ τοῦτο τὰ ἐνοχλεῖ τό-

σον, ὥστε ἐξαγριοῦνται αὐτὰ καὶ τρέχουν μανικῶς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ πολλάκις κρημνίζονται, καὶ εἰς νερά πίπτουν.

Τροπάρειον.

„Λύμην φυγοῦσα τοῦ Θεοῦσαι τῇ πλάρῃ, Ἀληκτορ ὑμρεῖ τὸν
 „κερήμερον Λόγον, Νεαρικῶς ἅπανα σὺν τρόμῳ κτίσις, Ἀδοξορ εὐ-
 „χος δειματουμέρῃ φέρειρ, Ῥευστὴ γεγῶσα, καὶ σοφῶς ἐκαρτέρει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ητον ποτε καιρος, οταν οι ανθρωποι ελατρευον ως Θεον την κτισιν παρα τον κτισαντα, κατα τον Αποστολον λεγοντα: „Μετήλλαξαν την αληθειαν τῆς Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρα τον κτισαντα, ὃς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν“· (Ῥωμ. α. 25.) καὶ πρὸς τέτοις ἐδόξαζον, ὅτι τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ φασγῆρες καὶ τὰ ἄστρα κυβερνῶσιν ἅπαντα τὰ ὑπὸ σελήνην· τοιοῦτοι ἐστάθησαν ἅπαντες σχεδὸν οἱ πρὸ τῆς ἐνσαρκίου Παρουσίας ἀνθρώποι, οἱ καλούμενοι Ἕλληνες καὶ εἰδωλολάτραι.

Η' κτίσις λοιπὴν θεοποιουμένη ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους, καὶ οἰκειούμενη τὴν τιμὴν τοῦ κτισαντος αὐτὴν, ὅχι μόνον δὲν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐλυπεῖτο, καθὼς ἦτον πρέπον νὰ λυπηταί· ὅθεν λαμβάνουσα μίαν τοιαύτην ἀτιμον τιμὴν, καὶ ἄδοξον δόξαν, ἐπάσχεν ἕνα τοιοῦτον πάθος, ὡς εἶναι, κατ' ὑπόθεσιν, ἕνας ἀνθρώπος ἰδιώτης ἠθέλε παρὴν τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, καὶ ὀνομασθῇ καὶ προσκυνῆται ὡς Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ· ὁ τοιοῦτος γὰρ ἰδιώτης ἀνθρώπος, ὅχι μόνον ἐμελλε νὰ ὀργισθῇ, καὶ νὰ σιγχαίνεται ὡς ἀτιμίαν τὴν ξένην ἐκείνην τοῦ Βασιλέως τιμὴν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις ἠθέλε φοβηθῇ δικαίως, μήπως ἀφανίσῃ αὐτὸν ὁ τῇ ἀληθείᾳ ὢν Αὐτοκράτωρ καὶ Βασιλεὺς, ὡς οἰκειοποιούμενον καὶ ἀρπάζοντα τὴν ἰδικήν του δόξαν καὶ βασιλείαν.

Πρὸ τῆς Γεννήσεως λοιπὸν τὸ Κϋρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοιαύτην ἄτιμον τιμὴν ἡ κτίσις ἐλάμβανε· τὰρὰ δὲ αὐτὴ φυγοῦσα δυνατῶς τὴν τοιαύτην λύμην (ὕβριν) τοῦ νὰ Θεοποιη-
ται ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, ἀπαύστως ὑμνεῖ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ
Πατρὸς, τὸν κενωθέντα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως· κένωσις γὰρ εἶναι ἡ διὰ σαρκὸς πρὸς ἡ-
μᾶς ἐπίδημία τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν ἀνάνυμον ἐρμηνευτὴν. Ὑμνεῖ δὲ αὐτὸν ἡ κτίσις
μὲ τρόπον καὶ φόβον ὡς Κτίστην αὐτῆς καὶ δημιουργόν· διὰ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπι-
δημίας ἔγινε φανερόν, ὅτι αὐτὸς μὲν εἶναι ὁ ἀληθὴς Θεὸς καὶ τῆς κτίσεως δημιουργός, ἡ δὲ
κτίσις εἶναι ποίημα μόνον καὶ κτίσμα αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κτίστης καὶ Θεός. Ἡ γὰρ κτί-
σις, ἐπεὶδὴ ἔγινε φύσει φθαρτὴ διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδὰμ, τόσον πολλὰ ἐφοβεῖτο τὴν
ἄδοξον δόξαν τῆς Θεοποιήσεως, καὶ τόσον πολλὰ ὠργίζετο ἐναντίον ἐκείνων ὅπου τὴν ἐ-
θεοποιοῦν, ὥστε ἐκοιλοπόνει καὶ ἐτοιμάζετο νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παρανόμους μὲ διαφόρους
τρόπους, μὲ πετροβόλους χαλαζὰς, μὲ ἀστραποπελέκνα, μὲ βροντάς, μὲ ραγδαίας βροχὰς,
μὲ χασματώδεις σεισμούς, μὲ φοβεροὺς τῆς γῆς ἀναβρασμούς καὶ μὲ δυσπρασίαν αέραν·
ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἀλλὰ μὲ σοφίαν ὑπέφερεν, ἐλπίζουσα νὰ κάμῃ τὴν κατ' αὐ-
τῶν ἐκδίκησιν ὁ τῆς κτίσεως Δημιουργός, ὁ σήμερον γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου· ἥτοι νὰ ση-
κώσῃ ἀπὸ τὸ μέσον τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν τῆς κτίσεως Θεοποίησιν (1).

Трѡ-

(1) Ὁ δὲ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῇ Δ'. Λό-
γω περὶ εὐαγγελικῆς προπαρρασκευῆς, ἐρμηνεύων τὸ ῥη-
τὸν τοῦ Παύλου ἐκεῖνο, „Ὅτε ἡμεῖς νήπιοι, ὑπὸ τὰ
στοιχεῖα τοῦ Κόσμου ἡμεῖς δεδουλαμένοι“, (Γαλ.
δ'. 3.) λέγει ἕνα νόημα παράξειν μὲν, πιδανόν ὅμως
καὶ ἀξιοπιστον· δηλαδὴ ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο παρε-
χώρησε νὰ προσκυνοῦν οἱ ἄνθρωποι τὰ στοιχεῖα τοῦ
Κόσμου· ἥτοι τοὺς Φωστῆρας καὶ τὸν Οὐρανόν, καὶ
νὰ λατρεύουν παῦτα ὡς Θεούς, διὰ νὰ προπαιδαγω-
γηθοῦν εἰς αὐτὰ, καὶ οὕτως νὰ δεχθῶν εὐκόλως τὴν
τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν· εὐκολώτερα γὰρ ἐμ-

πορεύεσθαι ἐπὶ τὴν πίστιν, εἰς τὸν ἀληθινόν Θεόν ὅστις ὅπου
πρῶτον ἔχει ἰδέαν Θεοῦ, ἂν καὶ ψευδὴς ᾖ καὶ ὁ
Θεὸς αὐτοῦ, καὶ νὰ λατρεύῃ τὸν ἀληθῆ Θεόν ὅστις
ὅπου ἐκνεύεισθε νὰ λατρεύῃ ἕνα ψευδοθεόν, πᾶσι νὰ
πιστεύσῃ τὸν αὐτὸν ἀληθῆ Θεόν ὅστις ἀδελφός, ὁ ὅστις
δὲν ἔχει τελειῶς ἰδέαν Θεοῦ εἰς τὴν φαντασίαν του,
οὔτε ἐκνεύεισθε ποτὲ νὰ προσκυνῇ καὶ νὰ λατρεύῃ
Θεόν. Τοῦτο τὸ νόημα φαίνεται νὰ συνομολογῇ καὶ
τὸ Τροπῆριον πρὸς τὸν Θεόν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστή-
του, καὶ μάλιστα τὸ στίχος αὐτὸς ἀπὸ λέγον· καὶ σο-
φῶς ἐκκαρτερεῖ· ὁμοῦ γὰρ τοῦτο, ὅτι ἡ κτίσις,
μ' ὁ-

Τροπάριον.

„Ηκεις πλαμῆτιν πρὸς μοῖνῃ ἐπιστρέφωρ, Τὴν ἀρθοποιὸν ἐξ ἐρη-
 „μαίων λόφωρ, Ἡ τῶν Ἐθρῶν ἔγερσις, ἀρθρώπων φύσιρ. Ῥώμηρ
 „βιαίαν τοῦ βροτοκτόμου σβέσαι, Ἀμὴρ φαμεῖς τε ἔ Θεὸς προμνηδεῖα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο μέρη ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ σοφὸς Μελωδός. Πρῶτον, ἀπὸ τὴν πα-
 ραβολὴν ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος, „Τίς ἀνθρώπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπο-
 „λέσας ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ καταλείπει τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ
 „τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό, καὶ εὐρῶν, ἐπιτίθεισιν ἐπὶ τὰς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ
 „ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συγχαρή-
 „τέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός“; (Λουκ. ιε. 4.) Καὶ δεύτερον, ἀπὸ
 τὸ Βιβλίον τῆς ἐξόδου, ὅπου γέγραπται „Εάν συναντήσῃς τῷ βοὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ
 „ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέφας ἀποδώσεις αὐτῷ· εἰ δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον
 „τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκός ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, ἀλλὰ συναρεῖς
 „αὐτὸ μετ’ αὐτοῦ“. (Ἐξ. κγ. 4.)

Ἐκ τούτων λοιπὸν συγκροτήσας τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης· Χρι-
 στὲ ὁ Θεός, ὅς τις εἶσαι ἡ ἀνάστασις τῶν Ἐθνῶν τῶν ἐμπεσόντων εἰς τὸν βόθρον τῆς ἀσε-
 βείας καὶ ἁμαρτίας, σὺ γενόμενος τέλειος ἀνθρώπος διὰ τὴν περὶ τὸν ἀνθρώπον πρόνοιαν,
 καὶ τέλειος μείνας Θεός, ἦλθες εἰς ἡμᾶς πρῶτον διὰ τὴν γυρίσῃς ἀπὸ τὰς ἐρήμους καὶ δύσ-
 βατα ὄρη καὶ βάραθρα, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, τὴν πεπλανημένην φύσιν τῶν ἀν-
 θρώπων. Ποῦ νὰ τὴν γυρίσῃς; Εἰς τὴν βοσκὴν τὴν ψυχотρόφον καὶ τὰ ἀνθη ποιούσαν τῆς
 εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς· σὺ γὰρ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς ἀφήσας μὲν τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα πρόβατά
 σου, τὰς χοροστασίας δηλαδὴ τῶν Ἀγγέλων, αἵ τινες διαιροῦνται εἰς ἐννέα τάγματα κα-
 τὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, ἐφρόντισας διόλου διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλανηθέντος γέ-
 νους τῶν ἀνθρώπων. Δεύτερον, ἵνα διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τούτου σβύσῃς καὶ ἀφανίσῃς τὴν
 βιαίαν καὶ τυραννικὴν δυνάμιν τοῦ ἀνθρωποκτόνου Διαβόλου, τὴν ὅποιαν μεταχειρίζομενος,
 ἐπλάνησε τὸν Ἀδάμ καὶ ὅλον τὸ γένος του.

ᾠδὴ

μὲν ὅτι ἐφοβεῖτο νὰ θεοποιηθῇ ἀπὸ τὰ Ἐθνη καὶ
 τοὺς εἰδωλολάτραις, ὅμως ἡ καρτέρει καὶ ὑπέφερε τὴν
 τοιαύτην τιμὴν καὶ θεοποίησιν. Διὰ τί; Διὰ τὴν φι-
 ρην εὐκολώτερα τοὺς ταύτην θεοποιούντας ἀνθρώπους εἰς
 τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείαν καὶ γνῶσιν. Συνάδει
 τῇ γνώμῃ ταύτῃ καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Δευτερονομίου τὸ
 λέγον· „Μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἰδὼν
 „τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ
 „πάντα τὸν Κόσμον τοῦ Οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσ-
 „κυνήσῃς αὐτοῖς καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε
 „Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκά-
 „τω τοῦ Οὐρανοῦ“. (Δευτερ. δ. 19.) Καὶ ὅρα τοὺς
 ἔκδηλους αὐτοῦ, Κλήμεντα τὸν Στρωματῆα καὶ Ὁρι-
 γάνη· ὅρα καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, ἣν ἐποιήσαμεν εἰς τὴν
 πρὸς Γαλάτας, κατὰ τὸ ἀνωτέρω ρητόν. Συμφωνεῖ
 δὲ τῇ νοήματι τούτῳ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέ-
 γων ἐν τῇ περὶ Θεολογίας Β. λόγῳ· „Ερίεται μὲν
 „πᾶσα λογικὴ φύσις Θεοῦ καὶ τῆς πρώτης αἰτίας,
 „καταλαβεῖν δὲ ἀδυνατεῖ, δι’ ἧς εἶπον αἰτίας· κα-
 „μυνεῖσα δὲ τῇ πόδι καὶ οἷον σφαδάζουσα καὶ τὴν

„ζημίαν οὐ φέρουσα, δεύτερον ποιεῖται πλοῦν, ἢ πρὸς
 „τὰ ὁράμενα βλέπει, καὶ τούτων τι ποιῆσαι Θεόν,
 „κακῶς εἰδῶ· τί γὰρ τῶν ὁρατῶν τοῦ ὁρῶντος, καὶ
 „πόσον ἐστὶν ὑψηλότερὸν τε καὶ θεωρεώτερον, ἢ ἡ
 „τὸ μὲν προσκυνῶν, τὸ δὲ προσκυνούμενον; ἢ διὰ
 „τοῦ κάλλους τῶν ὁραμένων καὶ τῆς εὐταξίας Θεόν
 „γνωρίσαι, καὶ ὁδηγῶ τῇ ὀφεί τῶν ὑπὲρ τὴν ὀφίω
 „χρησασθαι, ἀλλὰ μὴ ζημιωθῆναι Θεὸν διὰ τῆς με-
 „γαλοπρεπείας τῶν ὁραμένων. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν,
 „ἥλιον· οἱ δὲ, Σελήνην· οἱ δὲ ἀστέρων πληθός· οἱ
 „δὲ, Οὐρανὸν αὐτὸν ἅμα τούτοις, οἷς καὶ τὸ πᾶν
 „ἀγείν δεδώκασιν“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόρρηνος ἐρ-
 μηνεύων τὸ ἀνωτέρω „Ἄ ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός σου“
 λέγει „Ἰδίωμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς Γραφῆς, ὡς καὶ
 „τὸ παρέδωκεν εἰς ἀδόκιμον γόν· καὶ τὸ, ἀπένειμε
 „τοῖς ἔθνεσι· τοῦτέστι συνεχάρησιν, ἀφῆκεν· οὐχὶ
 „γὰρ ἐνεργούτα αὐτὸν ἐνταῦθα εἰσάγει, ἀλλ’ ἐκ τῆς
 „ἐτέρων πονηρίας ταῦτα γινόμενα δείκνυσιν“. (Ὁμιλ.
 ξδ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.)

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Στέργειν μὲν ἡμᾶς ὡς ἀκίρδυτον φόβῳ, Ῥᾶον σιωπὴν· τῷ πόθῳ
 „δὲ Παρθένε, Ὑμνοὺς ὑφαίρειν συρτόρως τεθνηγμένους (1), Ἐργῶδες
 „ἔστιν· ἀλλὰ καὶ Μήτηρ σθέρος, Ὅση πέφυκεν ἡ προαίρεσις, δίδου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Ἀειπάρθενον καὶ λοχεύτριαν τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν μουσουργὸν τῆς ἐννάτης Ὠδῆς προσφωνεῖ τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ χαριτάνυμας Μελῳδός, οὕτω λέγων· ὦ Παρθένε καὶ Μητὴρ ἐνταυτῷ (εἰς ἐσέ γὰρ μόνην ἠνώθησαν Παρθενία ὁμοῦ καὶ Γέννησις τὰ κατὰ φύσιν μαχόμενα), ἡμεῖς οἱ ἰδιόκοί σου ὑμνοῦδαί ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν σου ὑμνοῦδιαν καὶ ἔπαινον· καὶ θέλοντες νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, πάσχομεν ἀπὸ δύο ἐναντία πάθῃ, φόβον καὶ πόθον· καὶ ὁ μὲν φόβος προξενεῖ εἰς ἡμᾶς σιωπὴν, ἵνα μὴ ἀδέμιτον καὶ ἀνόσιον ἔργον ποιήσωμεν, τολμῶντες μὲ ἀκάθαρτα χεῖλη νὰ ὑμνήσωμεν ἐσέ τὴν καθαρωτάτην καὶ παναμώμητον· εἶρηκε γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκ τῆς Πλάτωνος ἐρανισάμενος· ἢ Μη καθαρῶν, καθαρῶ ἐφάπτεσθαι οὐχὶ θεμιτόν·· καὶ πάλιν, ἢ Καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῶ προσομιλητέον·· (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας) ὁ δὲ πόθος ἐκ τοῦ ἐναντίου παραινεῖ ἡμᾶς ἔσωθεν διὰ νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, αἶν καὶ ἀκάθαρτοι ἡμεῖς. Εὐκολώτερον δὲ εἶναι νὰ πεισθῶμεν εἰς τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπὴν, ὡς μηδένα κίνδυνον ἔχουσαν· διότι κἀνὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι πλέον ἀκίνδυνον ἀπὸ τὴν σιωπὴν· ὅθεν πολλοὶ ἀπὸ τούς Ἕλληνας ταύτην ἐγκωμιάσαν· ὁ μὲν γὰρ Σιμωνίδης εἶπεν, ἢ Λαλήσας μὲν, ἢ πολλὰ κίς μετεμελήθην, σιωπήσας δὲ, οὐδέποτε·· ὁ δὲ Πλάτων ἄδιψον ὠνόμασε τὴν σιωπὴν· καθότι οἱ πολλὰ λαλοῦντες εἰς δίψας ἐκκαίονται· καὶ ὁ Ἰπποκράτης οὐ μόνον ἄδιψον εἶπε τὸ σιωπᾶν, ἀλλὰ καὶ ἄλυπον καὶ ἀνώδυνον.

Κἀνὲν, λέγω, πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀκινδυνότερον τῆς σιωπῆς· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ φόβου τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος νικώμενοι, εὐκολώτερον εἶναι νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπὴν ὡς ἀκίνδυνον· τὸ δὲ νὰ πλέκωμεν εἰς ἐσέ, Παρθένε, Ὑμνοὺς καὶ ἐγκώμια τεθνηγμένα· ἥτοι ἰσχυρὰ, λαμπρὰ καὶ ἀκοιμήμενα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς, ὑπὸ τοῦ πόθου νικώμενοι, τοῦτο εἶναι πρᾶγμα δύσκολον καὶ κινδυνώδες εἰς ἡμᾶς· διότι τὰ μεγαλεῖά σου ὑπερβαίνειν κάθε ὕμνον καὶ ἐγκώμιον· Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ὑπερνικᾷ τὸν φόβον ὁ πρὸς σὲ πόθος ἡμῶν, καὶ ἡ προαίρεσις ἔχει μὲν τὰ νικητήρια κατὰ τοῦ φόβου, πλὴν δύναμιν δὲν ἔχει, διὰ τὴν ἐσὺ, Θεοτόκε, ὅση εἶναι ἡ ἰδική μας προαίρεσις, τόσῃ ἀναλόγως δίδου εἰς ἡμᾶς τὴν ἰδικήν σου δύναμιν· ἵνα μὲ τὰ δύο ὄντες ἀρματωμένοι ὑμνήσωμεν κἀν ὀλίγον τι ἐσέ τὴν ἀξιύμνητον καὶ ὑπερύμνητον.

Τρο-

(1) Καὶ οἱ δύο ἐρμηνεύται τῶν ἀσματικῶν Κανόνων, ὁ, τε Πτωχὸς Πρόδρομος καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς, τεθνηγμένους·· γραφουσιν· ἐν τοῖς τιτω-

μένοις ὁμοῦς Μηναιοῖς πᾶσι σχιδόν, τεθνηγμένους·· γράφεται· ὅπερ νοεῖται ἀντὶ τοῦ, συγγεγραμμένους··.

Τροπάριον.

„Τύπους ἀφεγγεῖς καὶ σκιάς παρηγμένας, ὦ Μῆτερ ἀγνή τοῦ λό-
 „γου, δεδοκότες, Νέον φαμέμτος ἐκ πύλης κεκλεισμένης, Δοξούμε-
 „γοί τε τῆς ἀληθείας φάος, Ἐπαξίως σὴν εὐλογοῦμεν γαστέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεομήτορα. Ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, γράφοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ. „Τὸ
 „γράμμα ὑποχωρεῖ· τὸ Πνεῦμα πλεονεκτεῖ· αἱ σκιαί παρατρέχουσιν· ἡ ἀλήθεια ἐπεισέρ-
 „χεται“. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Μῆτερ ἀγνή τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅς τις νεωστὶ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐγεννήθη ἀπὸ ἐσέ τὴν κεκλεισμένην πύλιν· τουτέστι τὴν με-
 τὰ τόκον φυλαχθεῖσαν Παρθένον, καθὼς ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ σέ εἶδε καὶ σέ ἀνόμασε, λέγων· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ
 „δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“·
 (Ἰεζ. μδ'. 2.) ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ βλέποντες τοὺς σκοτεινοὺς τύπους τῶν Προφη-
 τῶν καὶ τὰς σκιάς τοῦ παλαιοῦ νόμου ἡδὴ περασμένα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων αἰνιγ-
 ματωδῶς ἐδηλοῦτο τὸ Μυστήριον τῆς εἰσαρκου Οἰκονομίας, δοξάζοντες δὲ καὶ φανταζόμενοι
 κατὰ νῦν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὅπου ἀπολάυσαμεν· ἦτοι Χριστὸν τὸν Θεόν, τὸν ἐκ σὲ ἀνα-
 τείλαντα, ἐπαξίως εὐλογοῦμεν καὶ μακαρίζομεν τὴν ὄντως εὐλογημένην καὶ μακαρίαν κοι-
 λίαν σου, καθὼς ἐσὺ ἐπροφήτευσας, εἰπούσα· „Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶ-
 „σαι αἱ γενεαί“. (Λουκ. α'. 48.) Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτὴς, τὸ „παρηγμένας“ ἐνόησεν
 ἀντὶ τοῦ „παρελθούσας εἰς ἔργον καὶ πληρωθεῖσας“.

Περὶ τῆς κεκλεισμένης πύλης τῆς Παρθένου ταῦτα τὰ γλαφυρὰ γράφει ὁ Ἅγιος Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως· „ὦ τοῦ Μυστηρίου! βλέπω τὰ θαύματα, καὶ ἀνακηρύττω τὴν
 „Θεότητα· ὁρῶ τὰ πάθη, καὶ οὐκ ἀρνούμαι τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ γὰρ Ἐμμανουὴλ φύσεως
 „μὲν πύλας ἀνέωξεν ὡς ἄνθρωπος, παρθενίας δὲ κλεῖδρα οὐ διέρρηξεν ὡς Θεός, ἀλλ'
 „οὕτως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι' ἀκοῆς εἰσῆλθεν· οὕτως ἐτέχθη, ὡς συνελήφθη· ἀπα-
 „θῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε, κατὰ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγοντα· „Ἐπέστρεψέ με
 „Κύριος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν Ἀγίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατο-
 „λάς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Τίς ἀνθρώπου, ἡ πύλη αὕτη
 „κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ἀλλ' ἡ Κύριος
 „ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, αὐτὸς εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἔσται ἡ πύλη κεκλεισμένη“·
 (ἐγκωμίῳ εἰς τὴν Θεοτόκον, ε' ἡ ἀρχή, „Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον“) Σημείωσαι, ὅτι ἐκ
 τῶν ἀνωτέρω λόγων τῆς Ἀγίου συνετέθη τὸ δογματικὸν ἐκεῖνο ἰδιόμελον τὸ λέγον· „ὦ τοῦ
 „μεγίστου Μυστηρίου!“, τὸ παρὰ τῇ Ὀκτῶνῳ εὕρισκόμενον.

Τροπάριον.

„Πόθου τετευχὼς καὶ Θεοῦ παρουσίας, Ὁ Χριστοτερπὴς λαὸς ἡ-
 „ξιωμένος, Νῦν ποτριάται τῆς παλιγγερεσίας Ὡς ζωοποιῶ· τὴν
 „χάριν δὲ Παρθέμε, Νέμοις Ἀχραμτε, προσκυρῆσαι τὸ κλέος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως τῷ ἀνωτέρῳ καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖον Τροπάριον προσφωνεῖ εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ κατὰ τὴν γλῶτταν εὐχαρὶς Ἰωάννης, καθὼς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ Μεταφραστὴς Συμεὼν. Πρὸ τοῦ δὲ νᾶ ἀρχίσωμεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ Τροπαρίου λέγομεν, ὅτι οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ Ποιηταὶ τῶν

τῶν ἁσματοικῶν Τροπαρίων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἔχουν συνήθειαν, ὅταν ὑμνήσουν μὲ τὰ ἅσματα τῶν καμμίαν μεγάλην καὶ Δεσποτικὴν ἑορτήν, νὰ παρακαλοῦν διὰ νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἐρχομένην· οὕτω, λόγου χάριν, ὅταν ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν ἐν ταῖς ἡμετέροις ἡμέραις τῆς τεσσαρακοστῆς, παρακαλοῦν νὰ ἰδοῦν καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὰ ἄχραντα πάθη τοῦ Κυρίου· ὅταν δὲ πάλιν τὰ πάθη ὑμνοῦσι, παρακαλοῦν νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ· „Δεῖξον ἡμῖν (λέγουσι) καὶ τὴν ἐνδοξόν σου Ἀνάστασιν“· ὅταν δὲ ἀξιώθουν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, λέγουσιν· „Ἀξιώσον ἡμᾶς καὶ τὴν Ἀνάληψιν ἑορτάσαι, καὶ τῆς παρουσίας τυχεῖν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“.

Κατὰ τὴν συνήθειαν λοιπὸν ταύτην τῶν Ἱερῶν Μελωδῶν, ποιεῖ καὶ ὁ Θεοφιλὴς πρεσβύτερος καὶ χαριτώνυμος Ἰωάννης ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· διὸ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ὁ Παρθένε ἄχραντε ἀμόλυντε κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· ἔφη γὰρ περὶ αὐτῆς ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο οὐ μόνον Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἔκ Παρθένου ἀγνὴς καὶ ἁγίας, μᾶλλον δὲ πανυπεράγνου τε καὶ ὑπεραγίας, ὡς μὴ μόνον ἡ μολυσμοῦ σαρκὸς ὑπερτέρας, ἀλλὰ καὶ μεμολυσμένων λογισμῶν τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς ἀναγέρτας Παρθένου“· Τί λέγας; καὶ αὐτὸ τὸ ὑλικὸν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἦτον καθαρώτερον ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄλλα πνεύματα τῶν Ἁγίων· καθὼς καὶ τοῦτο βεβαιοῖ ὁ αὐτὸς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἡ ἁγία τῶν Ἁγίων ἀναφανείσα, ἡ καὶ τῶν δι' ἀρετῆς κακαρτημένων πνευμάτων τὸ σῶμα καθαρώτερον ἔχουσα καὶ θειότερον“ (Λόγῳ β'. εἰς τὰς Εἰσοδ.). οὐ ἡ ἀρχὴ „Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται“ (1).

Ὁ λαὸς λοιπὸν, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τέρπει τὸν Χριστὸν μὲ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰ ἐνάρετα ἔργα του, ἀφ' οὗ ἡξιώθη νὰ ἀπολαύσῃ τὸν πρῶτόν του πόθον· ἦτοι τὴν ἐπὶ γῆς ἑνσαρκον Παρουσίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν κατὰ σάρκα αὐτοῦ Γέννησιν, τὰρα παρακαλεῖ δεινοπαθῶς καὶ μετὰ δακρύων (τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ, ποτηᾶται) νὰ προσκυνήσῃ καὶ τὴν δόξαν τῆς ζωοποιῶν παλιγγενεσίας· ἦτοι τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, καὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡξιώθησαν οἱ πιστοὶ νὰ ἀναγεννῶνται δεύτερον διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ νὰ ἰδῇ νοερῶς τὰ ἐκεῖσε Μυστήρια. Σὺ δὲ, ὦ Παρθένε, ἄμποτε νὰ χαρίσῃς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν ταύτην τὴν ὁποίαν ζητεῖ, καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὴν αἰτησίαν του.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἃς παρακαλέσωμεν τὸν γεννηθέντα Δεσπότην καὶ τὴν αὐτὸν γεννήσαντα Θεοτόκον Μαρίαν, νὰ μᾶς ἀξιώσων νὰ περάσωμεν τὰς ἡμέρας ταύτας τὰς καλουμένας Δωδεκαήμερον μὲ εὐταξίαν καὶ σεμνότητα, μὲ σωφροσύνην καὶ χρηστοθήθειαν, μὲ ἐλεημοσύνην καὶ φιλοπρωχείαν, καὶ μὲ καθεὶ ἀλλήν ἁγαθοεργίαν καὶ ἀρετὴν, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς· ὅχι μὲ τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, ὅχι μὲ τραγούδια καὶ παιγνίδια, ὅχι μὲ χοροὺς καὶ ἄλλα μιὰ καὶ ἐθνικὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα χαίρει μὲν καὶ σκιρτᾷ ὁ Διάβολος, λυπεῖται δὲ καὶ θρηνεῖ ὁ Δεσπότης Χριστός· ὅστις ἴσως διὰ τοῦτο ἐκλαυδήμησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅταν ἐγεννήθη, διὰ νὰ φανερῶς τὰς ἀταξίας τῶν Χριστιανῶν, αἱ ὁποῖαι γίνονται κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς ἐγεννήθη διὰ νὰ καταργήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγει ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης· „Εἰς τοῦτο ἐφανεράθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου“· (ἀ. Ἰω. γ'. 8.) Οἱ δὲ Χριστιανοὶ, τὰ τέκνα του, οἱ μαθηταὶ του, καὶ οἱ πιστεύοντες τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἀνακαινίζουσιν πάλιν τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου μὲ τὰς πονηρὰς πράξεις των· καὶ ὅσον ἀπὸ τὸ ἰδικόν των μέρος, ἀνατρέπουσιν τὸν σκοπὸν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον σήμερον ἐγεννήθη· καὶ ἐμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ μεγαλητέρα κακία ἀπὸ αὐτήν.

Οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ Δωδεκαήμερου ἐνταμονόμενοι λέγουσιν ἕνας εἰς πᾶν ἄλλον· τὰρα εἶναι Δωδεκαήμερον· ὅθεν ἃς φάγωμεν, ἃς πίωμεν, ἃς εὐθυμίσωμεν· τὰρα εἶναι ἀπόλυσις· εἰς ὅλα τὰ φαγητά· ὅθεν ἃς ξεφαντώσωμεν. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἀντὶ τὰ εἰποῦν ἀπόλυσις, λέγουσιν, τὰρα εἶναι ἀπώλεια. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμβαίνει τὸ σφῶν ἐκεῖνο γνωμικόν· „Ἡ γλῶσσα ἀμαρτάνουσα τάλιθ' ἔχει“· ἐπεὶ δὴ ἀπώλεια εἶναι ἡ τοιαύτη

τη

(1) Ὅτι δὲ ἡ Θεοτόκος ἦτον Ἁγὴ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὅρα εἰς τὸ Τροπαρίον τῆς Δ'. Ὡδὴς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὸ λέγον· „Κατεμήνυσεν ἡ Βῆτος, ἀκατάφλεκτος μίαισα“.

τη ἀπόλυσις καὶ κατάλυσις· διότι ἡ ἀπόλυσις τῶν φαγντῶν προξενεῖ τὴν τρυφήν, ἡ τρυφή προξενεῖ τὴν μέθην, καὶ ἡ μέθη προξενεῖ κάθε ἀμαρτίαν· ὅθεν εἶναι γεγραμμένον „Εἰ καὶ θισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν“. (Ἐξ. λβ. 6.) Τὸ παίζειν δὲ, κατὰ μὲν τὸν Βασίλειον, δηλοῖ τὴν εἰδωλολατρείαν, κατὰ δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, δηλοῖ τὴν τῆς σαρκὸς ἀκαθαρσίαν· „Ἐφεται γὰρ, φησὶ, πάντως τῇ ἀποστάσει τῇ παρὰ Θεοῦ τὸ ἐνδεσμεῖσθαι τοῖς σαρκικοῖς, τὸ καὶ τρυφήν ἡγεῖσθαι τὴν ἀκαθαρσίαν“. Ἰδοὺ ποίαν ἀπάλειαν ἐμπορεῖ νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς ἡ τοῦ Δωδεκαημέρου εἰς πάντα κατάλυσις. Ὅτι δὲ οὐ καλῶς ποιοῦσιν οἱ καταλύοντες ἐν ταῖς τετράσι καὶ παρασκευαῖς τοῦ Δωδεκαημέρου, χωρὶς νὰ συναυλίζωνται μετὰ Ἀρμενίων, ἃς τὸ ἀναγνώσῃ ὅποιος θέλει καὶ ἐν τῷ Ὁρολογίῳ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ξθ΄. Αποστολικοῦ Κανόνος παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πηδαλίῳ. Ναὶ οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ εὐθυμοῦν καὶ νὰ χαίρουν ἐν τῷ Δωδεκαημέρῳ· ἀλλ’ ὅχι σαρκικῶς, ἀλλὰ πνευματικῶς· ὅχι διὰ φαγντὰ καὶ πιότα, ἀλλὰ διότι ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν σήμερον βρέφος νεογέννητον τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων, καὶ διότι μέλλουν μετὰ δώδεκα ἡμέρας νὰ ἰδοῦν τὸν αὐτὸν Δεσπότην βαπτιζόμενον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ὅσοι Χριστιανοὶ ἀγαποῦν τὴν σωτηρίαν των, πρέπει νὰ παρακαλοῦν τὸ προαιώνιον βρέφος, καὶ τὴν τούτου ὑπέραγνον Μητέρα, ἵνα ἀξιώθωσιν νὰ περάσουν μὲν ἀναμαρτήτως τὰς δώδεκα ἡμέρας ταύτας, νὰ προσκυνήσουν δὲ θεαρέστως τὰ ἁγία Θεοφάνεια· χάριτι τοῦ σήμερον γεννηθέντος, καὶ μετὰ ὀλίγον βαπτισθισομένου Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΔΥΩ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς ἡ μεταβολή, ἀδελφοί, ὅχι μόνον ὅταν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ εἰς τὰ ἡδέα μεταβαλλώμεθα· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν ἀπὸ τὰ ἡδέα εἰς τὰ λυπηρὰ μεταβαίνωμεν. Οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν ἡμεῖς φάγωμεν συνεχῶς καὶ εἰς πολλὰς ἡμέρας κρέατα τῶν νοστιμιωτάτων Φασιανῶν (πουλίων τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ) καὶ τῶν Παγωνίων, καὶ ἄλλων γλυκυτάτων φαγητῶν, ὅστερον σιγχαινόμεθα ταῦτα, καὶ θέλομεν νὰ φάγωμεν κάρδαμον θετέον ἢ ράκα ἢ ἄλλα τινὰ φαγητὰ εὐτελῆ καὶ ἀνδρῆ εἰς τὴν γεῦσιν. Οὕτως ἀποστρεφόμεθα τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν εἰς πολὺν καιρὸν, καὶ ζητοῦμεν ἀπὸ λόγου μας τοὺς κόπους καὶ πόνους τοῦ σώματος. Τούτου ἂς ᾖ παραδειγμα ὁ Μακεδὼν Φίλιππος, ὁ ὁποῖος χορτάσας τρόπον τινὰ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς εὐτυχίας, αἱ ὁποῖαι τὸν ἠκολούθησαν εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπεθύμησε καὶ τὴν ἐκ τούτων μεταβολήν· ὅθεν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ψευδοθεόν τοῦ Δία νὰ μιχθῇ μὲ τὰς εὐτυχίας του καὶ κἀνὲν δυστύχημα, εἰπὼν· „ὦ Ζεῦ, μίξον τι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δυστύχημα“.

Εἶδε τόσον γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἡ μεταβολή εἰς τὰ σωματικὰ πράγματα, ἂν καὶ τύχη νὰ γένη αὕτη ἀπὸ τὰ χαριέστερα καὶ εὐειδέστερα εἰς τὰ λυπηρὰ καὶ ἀνδρόστερα· πόσον ἄρα γε εἶναι αὕτη γλυκερά, ὅταν γένη ἀπὸ μίαν πνευματικὴν ἡδονὴν εἰς ἄλλην πνευματικὴν ἡδονήν; καὶ ἀπὸ μίαν δόξαν εἰς ἄλλην δόξαν; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ἂς μεταβῶμεν ἀπὸ τὰ Γενέθλια τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Βάπτισμα τούτου, καὶ τὴν Βηθλεὲμ ἀφήσαντες, ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἂς θεωρήσωμεν τὰ ἐκεῖσε Μυστήρια. Καὶ πρὸ τούτου ἂς θεωρήσωμεν νοερῶς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην τὸν Υἱὸν τοῦ Ἱεράρχου Ζαχαρίου (1), ὃς τις προσολίγον ἀφῆκε τὴν βαθυτέραν ἔρημον, καὶ ἦλθε κοντὰ εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐδίδασκε τοὺς λαοὺς. Αὐτὸς ἦτον κατὰ τὴν σωματικὴν θεωρίαν ἄγριος καὶ φοβερός καὶ ἀνόμιος μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐν ταῖς ἐρήμοις διατριβήν· αὐτὸς εἶχε τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς πετυκνωμένα καὶ ἀνένιστα· αὐτὸς εἶχε κεκαυμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ πρόσωπον· αὐτὸς ἦτον λεπτὸς εἰς τὸ σῶμα, καὶ τόσον λεπτοὺς εἶχε τοὺς βραχίονας καὶ τὰ πλευρὰ, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ἀράχνη· καὶ τὰ σκέλη του ἐπαρωμοῖζαν μὲ τὰ σκέλη τῶν ἀκρίδων· ἡ ὁμιλία του ἦτον τραχεῖα ἐν ταυτῷ καὶ γλυκεῖα· τραχεῖα μὲν διὰ τὸ ὀνειδιστικόν, γλυκεῖα δὲ διὰ τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας· διότι ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Γεννήματα ἐχιδνῶν (τοῦτο εἶναι τὸ τραχὺ καὶ ἄγριον), ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας“ (τοῦτο εἶναι τὸ γλυκύ καὶ

(1) Εἶπα δὲ Ἱεράρχην τὸν Ζαχαρίαν τὸν Πατέρα τοῦ Θεοῦ Πρόδρομου, διότι οὕτως αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, ἐν κεφαλ. Δ'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεράρχιας, λέγων· „Οὕτω γοὺν ὁ θεῖος τατος Γαβριήλ Ζαχαρίαν τὸν Ἱεράρχην ἐμυστήριον γινώκει τὸ Προφῆτην ἐσεῖναι τὸν ἐξ αὐτοῦ παρ

„ἐλπίδα χάριτι θεῖα γεννησόμενον παῖδα, τῆς ἀγίας θορυπίας τῷ Κόσμῳ καὶ σωτηρίας ἐπιφανησομένης ἀνδρικής τοῦ Ἰησοῦ θουργίας“. Περὶ τούτου δὲ εἰπομεν καὶ εἰς τὴν πέμπτην τοῦ Σεπτιμβρίου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συναξαριστῇ.

καὶ πρᾶον τῆς ὁμιλίας). Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὼς ἦτον ἡ τροφή τοῦ Ἰωάννου μέλι ἄγριον· οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία του ἦτον σμιγμένη μετ' γλυκύτητα καὶ μετ' σκληρότητα.

Ἐκεῖ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἃς θεωρήσωμεν τὸν Ἰησοῦν, ὅς τις σμίξας τὸν ἑαυτὸν του μαζὶ μετ' τὸν πολὺν λαὸν ἔρχεται εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὰ λάβῃ τὸ Βάπτισμα· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἐμποδίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοῦτον ἐγχείρημα· „Ἐγὼ (ἐβόα) ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ „ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με“; Ἐκεῖ ἃς ἰδοῦμεν τὸν Ἰορδάνην γυρίζοντα τὸ ρεῖθρον εἰς τὰ ὀπίσω· ἐκεῖ, θεωρήσωμεν τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀνοίγεται, καὶ τὴν φωνὴν ἃς ἀκούσωμεν τοῦ Πατρὸς ἃ ἤδεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν ὡς βροντὴν κατερχομένην καὶ Τίδν ἀγαπητὸν μαρτυροῦσαν τὸν βαπτιζόμενον· ὁμοίως ἃς θεωρήσωμεν νοερῶς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἰδει περιστερᾶς κατερχόμενον καὶ τῷ βαπτισθέντι ἐπικαθήμενον· τὰ τοιαῦτα θεῖα θεωρήματα πόσας χάριτας περιέχουσι; Βέβαια πολλὰς καὶ ἀνεκλαλήτους. Ἀλλὰ καιρὸς ἦδη εἶναι νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν Θεοφανείων ἁσματικὸν Κανόνα τοῦ Θεσπεσίου Κοσμᾶ (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὴν παρούσαν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσι πολλοὶ Πατέρες. Ὁ μὲν Χρυσόστομος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐδομίᾳ“· ὁ Νύσσης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ μὲν φιλόστοργος „ οὗτος Πατήρ“· ὁ αὐτὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Νῦν „ γνωρίζω τὴν ἐμὴν ἀγέλην“· ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός“· ὁ αὐτὸς ἕτερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χρὶς τῇ λαμπρᾷ „ τῶν φώτων“· Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἄνδρες φιλόχριστοι καὶ φιλόξενοι“· Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης καὶ Παλαμᾶς λόγον, οὗ

ἡ ἀρχὴ „Χρὶς συνεκκλησιάζων καὶ συνεοραζών“· ἕτερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡ μετάνοια καὶ ἀρχὴ „ ἐστὶ, καὶ μεσότης, καὶ τέλος“· Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν φῶς προερχόμενον“· ὁ Βασίλειος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ μὲν „ σοφὸς Σολομὼν“· Σῶζονται δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγάλει Λαύρᾳ τοῦ Ἀδῶ, οἱ δὲ, ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐν ἄλλαις Μοναῖς τοῦ Ὁρους. Ἐχουσι δὲ λόγους εἰς αὐτὴν καὶ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος καὶ ὁ Πρόκλος· καὶ ὅρα σελ. 309. τῆς ἱερᾶς τελετουργίας. Ὁμοίως λόγον ἔχει καὶ ὁ Βρυέννιος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ νόμοι τῶν ἀνθρωπίνων ἐγκωμίων“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΪΟΥΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΕΧΟΥΣΑΝ ΟΥΤΩ.

Ἀκροστιχίς.

„Βάπτισμα ρύψις γυγερῶν ἀμαρτᾶδος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βάπτισμα θέλει νὰ εἰπῇ βούτημα, καὶ εἶναι ὄνομα ρηματικόν, παραγόμενον ἀ
βάπτω τὸ βουτῶ· ἐκ τοῦ βάπτω δὲ γίνεται βαπτίζω βαπτίζομαι, καὶ ὁ παρὰ
βεβάπτισμαι· ἐκ τούτου δὲ παράγεται τὸ βάπτισμα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐδ
τὸ Βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν, τὸ ἐν τῇ ἁγίᾳ Κολυμβήθρᾳ γινόμενον εἰς τὸ ὄν
κοινὸν καὶ ἐν τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ὅπερ ἐστὶν ἡ Θεότης καὶ ἡ μία φύσις, κατὰ τὸν Θεο-
λόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ὄνομα δὲ κοινὸν ἐν ἡ Θεότης“. (Λόγῳ περὶ Βαπτίσματος)
ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βα-
πτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
Ὅρατε τὴν συμφυίαν καὶ τὴν ὁμοτιμίαν τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων παρρησία καὶ
ρυττομένην; ἐν γὰρ ὄνομα τῶν τριῶν· εἰς ὃ ἐκ τούτων ἁγιασμός· μία ἡ πρὸς ταῦτα
πίστις“. (Ὁμιλ. εἰς τὸ πρῶτον Ἑωθινόν) Συμφώνως λέγει καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλ-
γαρίας· „Ἀσχυνέσθωσαν οὖν Ἀρείος καὶ Σαβέλλιος· Ἀρείος μὲν, καθὼ οὐκ εἶπεν ὁ Χρι-
στὸς εἰς τὰ ὀνόματα βαπτίζειν, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα· ὄνομα δὲ τῶν τριῶν ἐν ἡ Θεότης·
εἰς οὖν Θεὸς τὰ τρία· Σαβέλλιος δὲ, καθὼ καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἐμνήσθη ὁ Κύ-
ριος, οὐχ' ἐνὸς προσώπου, ὡς ἐκεῖνος ἐφλυάρει, τὰ τρία ὀνόματα ἔχοντος, καὶ ποτὲ μὲν
καλουμένου Πατρὸς, ποτὲ δὲ Υἱοῦ, ποτὲ δὲ Πνεύματος, ἀλλὰ τριῶν μᾶλλον προσώπων
ἐν ὄνομα ἐχόντων τὸ, Θεός (1)“. Τὸ εἰς τὸ ὄνομα, λέγω, Πατρός, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου
Πνεύματος τελούμενον Βάπτισμα ἐν τρισὶ καταδύσει καὶ ἀναδύσει, εἶναι καθαρίσι τῆς
ἀμαρ-

(1) Ἐκ τῶν τριῶν Θεολόγων τούτων σαφῶς ἐ-
πίπεται, ὅτι εἰς τὸν λόγον τούτον „ἵνα καὶ αὐτοὶ
σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς
ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος“, ἡ ἀντωνυμία Σοῦ δὲν εἶναι
διακριτικὴ καὶ διασταλτικὴ προσώπων, ὥστε νὰ λέ-
γεται ὀρθοπονοούμενως „τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρε-
πὲς ὄνομα Σοῦ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“, καθὼς τινὲς θέλουσι·

διότι ἐὰν ἦτον διασταλτικὴ, ἤθελε δώσει εἰς μόνον
τὸν Πατέρα τὸ ὄνομα· ἤτοι τὴν μίαν Θεότητα τῶν
τριῶν προσώπων καὶ τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν πίστιν,
καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Υἱόν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-
γίον· ὅπερ ἐστὶν ἀσεβὲς καὶ βλασφημικόν. Ἐπειδὴ δὲ
κοινὸν εἶναι τὸ ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων, διὰ του-
το καὶ ἡ ἀντωνυμία Σοῦ ἀπολύτως καὶ ἐγκληνομέ-
νως πρέπει νὰ λέγεται, ὡς ἐπίσης καὶ τοῖς τρισὶ
διακριτικοῖς προσώποις ἀρμοζομένη.

ἀμαρτίας τῶν γηγενῶν: ἦτοι τῶν ἐκ τῆς γῆς πλασθέντων ἀνθρώπων· ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Βάπτισμα λόγῳ αὐτοῦ λέγει· „Βάπτισμα ὀνομάζεται, ὡς συν-
„βαπτομένης τῷ ὕδατι τῆς ἀμαρτίας“· καὶ πάλιν· „Αὕτη μὲν ἡ τῆς Βαπτίσματος χά-
„ρις καὶ δύναμις, οὗ κόσμου κατακλυσμὸν ὡς πάλαι, τῆς δὲ τοῦ κατ' ἑκαστον ἀμαρτίας
„καθάρσιν ἔχουσα, καὶ παντελῆ ρύψιν τῶν ἀπὸ κακίας ἐπεισεληθόντων συγχωσμάτων,
„ἢ μολυσμάτων“· (αὐτόθ.)

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι τὸ Βάπτισμα εἶναι ρύψις (καθάρσις) τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων; Διὰ τὴν χωρίσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ παλαιῶν Βάπτισμα καὶ πλύσιμον τῶν Ἰουδαίων· διότι ἐκεῖνο μὲν ἐπλύε τὸ σῶμα μόνον ἀπὸ τὰς ἐξώθεν φαινομένας λέρας καὶ μολυσμῶν· ἐπλύετο γὰρ πρότερον μὲν νερόν, ὅποιος ἤθελε πιάσῃ νεκρὸν, ἢ λεπρὸν, ἢ ἰμάτια γονορροῦς, καὶ ἔπειτα ἐμβαίνειν εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐσυναναστρέφετο μὲ τὸν λαόν· τὸ δὲ Βάπτισμα τῆς θείας ἀναγεννήσεως, τὸ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου γνωόμενον, αὐτὸ δὲν καθαρίζει μολυσμοὺς τῆς σαρκός· ἀλλὰ τούτους μὲν παραβλέπει, τὴν δὲ ψυχὴν, ἥτις εἶναι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου, καθαρίζει καὶ λαμπρύνει. Διὰ τίνος τρόπου; Διὰ τῆς καθαρᾶς ζωῆς καὶ πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Θεὸν ὃν ἔχωμεν, ὅταν ἐρωτηθέντες παρὰ τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Βαπτίσματος ἀπεκρίθημεν, ὅτι ἀπεταξάμεθα τῷ Σατανᾷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνετάχθημεν τῷ Χριστῷ· ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος εἶπεν· „Ὡ καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει Βάπτισμα, οὗ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου,
„ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν“· (ἀ. Πέτρ. γ'. 21.) Δέξιν δὲ ποιητικὴν ἐμεταχειρίσθη ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „ἀμαρτὰδος“, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς Ποιητής. Ταύτην τὴν λέξιν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ ἔπη του λέγων· „Καὶ
„Σταυρός μιν (αὐτὸν τὸν Χριστόν) ἄειρε, πάγῃ δ' ἡλοισιν ἀμαρτὰς“· (1)

Ωδὴ α΄. Ἦχος β΄. Ὁ Εἰρμός.

„Βυθοῦ ἀρεκάλυψε πυθμένα, καὶ διὰ ξηρᾶς οἰκείους ἔλκει, ἐμ
„αὐτῷ κατακαλύψας ἀντιπάλους, ὁ κραταῖος ἐμ πολέμοις Κύ-
„ριος, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βυθὸς εἶναι ἡ τῶν πολλῶν ὕδατων συναγωγὴ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δὲν ἐμπορεῖ νὰ διαπεράσῃ ἡ ὀπτική ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν μας, ταῦτόν εἰπεῖν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδοῦμεν αὐτήν· διότι ὅταν εἶναι ὀλίγον τὸ νερόν, διαπερνᾷ ἡ ὄψις καὶ τὸ βλέπει, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸ ᾖ καθαρόν καὶ διαφανές· ὅταν δὲ τὸ νερόν ᾖ πολὺ, τότε βύεται: ἦτοι κλείεται ἡ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ δὲν δύναται νὰ διαπεράσῃ τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος διάστημα· ὅθεν τὸ „βυθός“ ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ, βύω, τὸ στεπνῶναι καὶ ἐμφράζω τὴν θέαν

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι τέσσαρα τινα ἀκολουθοῦσι κατὰ σειράν· α΄) Ἀκοὴ κατηχησεως ἢ καὶ τῆς Πίστεως προηγουμένη· „Ἡ γὰρ πίστις, φησὶν ὁ Παῦλος ἐξ ἀκοῆς“· β΄) Πίστις ἐγκάρδιος· γ΄) Ὁμολογία διὰ στόματος· „Καρδίᾳ μὲν πιστεύεται ἡ δίκαιοςύνῃ, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν“, λέγει ὁ Παῦλος· Καὶ δ΄) ἀκολουθεῖ τὸ Βάπτισμα, σφραγίζον τὴν Πίστιν καὶ Ὁμολογίαν· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος Κεφ. ιβ'. πρὸς Ἀμφιλόχιον· „Πίστις καὶ Βάπτισμα δύο τρόποι τῆς σωτηρίας συμφυεῖς ἀλλήλοις καὶ ἀδιαίρετοι· Πίστις μὲν γὰρ τελειοῦται διὰ Βαπτίσματος· Βάπτισμα δὲ διμελιούται διὰ τῆς Πίστεως· καὶ διὰ

τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἐκάτερα πληροῦνται· ὡς γὰρ πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· οὕτω καὶ βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ πράγῃ μὲν ὁμολογία πρὸς τὴν σωτηρίαν εἰσάγουσα· ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ Βάπτισμα ἐπισφραγίζον ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν· Καὶ ἐν τοῖς ἀσκητικαῖς λέγει ὁ αὐτός· „Περὶ Πατρός, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος μὴ συζητῆται, ἀλλὰ ἀκτιστὸν· καὶ ὁμοούσιον Τριάδα μετὰ παρρησίας λέγειν καὶ φρονεῖν, καὶ τοῖς ἐπερωτῶσι λέγειν· ὅτι βαπτίζονται δι', ὡς παρελάβομεν· πιστεύειν δὲ, ὡς βαπτίσμεθα· δοξάζειν δὲ, ὡς πιστευόμεθα“.

Θέαν τῶν ὀφθαλμῶν. Πυθμὴν δὲ λέγεται τὸ κατώτατον μέρος, ὃ πάτος τῆς θαλάσσης καὶ παντὸς ἄλλου ἀγγείου, ὃ ὁποῖος ὑποκρατεῖ τὴν ρέουσαν φύσιν τοῦ ὕδατος· οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν τελειωθῇ ὁ ἐν τῷ πίθῳ οἶνος, λέγομεν, ὁ οἶνος ἐφθασεν εἰς τὸν πάτον. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Κύριος ὁ ἐν πολέμοις ὢν δυνατὸς κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ“, (Ψαλ. κγ'. 8.) αὐτὸς τὸ παλαιὸν ἀνοιξε τὸν πάτον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ μέσου τῆς ῥάβδου τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἀόρατον αὐτὸν ὄντα πρότερον διὰ τὸ πλῆθος τοῦ νεροῦ, ἔκαμεν αὐτὸν ὁρατόν. „Ὅχι μόνον δὲ ἀνοιξε τὸν πάτον, ἀλλὰ καὶ ἐξήρανε αὐτὸν καὶ χέρσον ἐποίησε· καὶ οὕτω τὸν μὲν ἰδικὸν τοῦ Ἰσραηλῆτιν λαὸν ἐτράβιξεν εἰς τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον πάτον τῆς θαλάσσης, καὶ διεπέρασεν αὐτὸν μὲ ἄβροχα ποδάρια· τοὺς δὲ ἐχθρούς τῶν Ἰσραηλιτῶν Αἰγυπτίους κατεβύβισε μέσα εἰς τὸν ἴδιον ἐκεῖνον πάτον, ἐπαναστραφέντος τοῦ ὕδατος καὶ κατακαλύψαντος αὐτούς. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ „ὅτι δεδοξασται“, διὰ τὰ φανερώση, ὅτι ἡ πρώτη Ὠδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Μωϋσέως, ὃς τις, ἀφ' οὗ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι, ἔλεγε τὴν ἐγνωσμένην ἐκεῖνην Ὠδὴν· „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται. Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“. (Ἐξ. ιδ'. 1.)

Τροπάριον.

„Ἀδὰμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει, ρεῖθροι Ἰορδάνου καὶ δρακόμων, κεφαλὰς ἐμφωλευόντων διαθλάττει, ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων, Κύριος· ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον δὲν εἶναι ἄλλο, παρέξ μία ἀλληγορία τοῦ ἀνωτέρω Εἱρμού· διότι, καθὼς ἐκεῖ εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦτον βυθός, καὶ οἱ μὲν Ἰσραηλῖται ἐσώθησαν δι' αὐτοῦ, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι κατεποντίσθησαν ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου βυθός εὐρίσκεται ὁ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου βυθός· καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διεφθαρμένος ἄνθρωπος ἀναπλάττεται ἐν αὐτῷ, καθὼς καὶ τὸ παλαιὸν ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διεσώθησαν οἱ Ἰσραηλῖται· οἱ δὲ ἐν τοῖς ὕδασι νυμφωλευόντες δράκοντες· ἦτοι οἱ Δαίμονες, ἐστακίσθησαν κατὰ τὰς κεφαλὰς, καθὼς τότε ἐν τῇ ἐρυθρᾷ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι. Βλέπετε ἀλληγορίαν θαυμαστὴν τοῦ σοφοῦ τὰ θεῖα Κοσμά; Ἀλλὰ ἄς ἐρμηνεύσωμεν καὶ ἀκριβέστερον τὸ Τροπάριον.

Ὁ Κύριος, λέγει, ὃς τις, κατὰ τὸν Μωϋσῆν, εἶναι Βασιλεὺς τῶν αἰώνων, „Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι“, (Ἐξ. ιε'. 18.) αὐτὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ του Βαπτίσματος ἀναπλάττει σήμερον τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, τὸν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας μὲ τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου. Ἀλλ' ὦ θαύμασι Μελωδὲ, ἡθέλην εἰπῇ τινὰς πρὸς αὐτὸν ἀπορῶν, διὰ τὰ ἀναπλάσῃ τινὰς ἕνα πῆλινον ἀγγεῖον, χρειάζεται τὰ ἔχρη ὅχι μόνον νερόν, ἀλλὰ καὶ φωτίαν· τὸ μὲν νερόν, διὰ τὰ φυράσῃ καὶ τὰ ζυμάσῃ τὸ χῶμα τοῦ συντριβέντος ἀγγείου· τὴν δὲ φωτίαν, διὰ τὰ καύσῃ καὶ χωνεύσῃ τὸν ζυμαζέντα πηλόν, καὶ οὕτω τὰ δώσῃ ἀνάπλασιν εἰς τὸ ἀγγεῖον ὅπου συνετρίβη· σὺ δὲ, ὦ ἱεράρχα, τὸ νερόν εἶπας μόνον ἐδῶ, τὴν δὲ φωτίαν πῶς ἀπεσιώπησας;

Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν λέγομεν, ὅτι μαζὶ μὲ τὸ νερόν συνεπτυγμένως εἶπεν ὁ θεῖος Μελωδὸς καὶ τὴν φωτίαν, ἐπεὶ καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀνάπλασιν. Καθὼς λοιπὸν ποιεῖ ὁ Κεραμεύς, ὅταν θέλῃ τὰ ἀναπλάσῃ τὸ συντριβέν ἀγγεῖον, ὡς εἶπομεν· οὕτω καὶ ὁ μέγας τῆς ἡμετέρου ἀνθρωπίνου φυράματος Κεραμεύς Θεὸς, ἀναπλάσας θέλων διὰ φιλανθρωπίαν τὴν συντριβεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας φύσιν ἡμῶν, ἐχρειάσθη νερόν καὶ φωτίαν· καὶ τὴν μὲν φωτίαν λαμβάνει ἀπὸ τὸν ἐαυτὸν του· διότι πῦρ εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν θεῖαν γραφήν· „Πῦρ ἐστὶν ὁ Θεὸς καταναλίσκων“. (Δευτ. δ'. 24.) καταναλίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν κατὰ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) τὸ δὲ νερόν δανείζεται ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην, καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ὁλό-

κληρον κάμνει τοῦ Ἀδάμ τὴν ἀνάπλασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλος ἁματογράφος θαυμάζων, πῶς ὁ Χριστὸς χωρὶς πῦρ (αἰσθητὸν) ἀναχωνεύει τοὺς βαπτιζομένους, καὶ χωρὶς συντριβὴν (αἰσθητὴν) αὐτοὺς ἀναπλάττει, ἀνεβόησεν· „Ὡ τοῦ θαύματος! δίχα πυρὸς ἀναχωνεύει, καὶ ἀναπλάττει ἄνευ συντρίψεως“. Ἐκ τῆς Θεολογίου δὲ ἐρανίσθη τοῦτο εἰπόντος· „Χωρὶς πυρὸς ἀναχωνεύον (τὸ Βάπτισμα) καὶ ἀναντίζον δίχα συντρίψεως“ (Λόγ. τῷ αὐτῷ).

Οὐ μόνον δὲ τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ὁ Χριστὸς ἀναπλάττει ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις τσακίζει καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν νοητῶν δρακόντων ὅπου ἐφώλευον μέσα εἰς τὰ νερά, καθὼς ὁ Προφητὰναξ περὶ τούτων προλαβὼν ἀνεβόησε· „Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος· σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“ (Ψαλ. ογ'. 14.) Καὶ δράκοντες μὲν πληθυντικῶς νοοῦνται οἱ Δαίμονες, δράκων δὲ ἐνικῶς νοεῖται ὁ ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος αὐτῶν Διάβολος καὶ Σατανᾶς· κεφαλαὶ δὲ τῶν δαιμόνων εἶναι τὰ πρῶτα καὶ κυριώτερα πάθη· ἥτοι ἡ φιληδονία, ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ φιλοδοξία· κεφαλὴ δὲ τοῦ Διαβόλου ἐξαιρέτως εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἡ φιλαυτία, μάλιστα δὲ ἡ εἰδωλολατρεία. Μέσα δὲ εἰς τὰ ὕδατα εὐρίσκονται ὁ Διάβολος καὶ οἱ Δαίμονες· ἐπεὶ αὐτοὶ χαίρουσιν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, αἱ τινες διλοῦνται διὰ τοῦ ὕδατος· ὅθεν ὁ Διάβολος ὀνομάζεται Λευιάθαν κατὰ τὸν Σύμμαχον, τὸ ὅποιον ἐρμηνεύεται Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἰωβ· „Καὶ αὐτὸς (ὁ δράκων) Βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι“ (Ἰωβ. μδ'. 34.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ὀλυμπιόδωρος, λέγει· „Βασιλεὺς ἐστὶ πάντων τῶν τὸν ὑγρὸν καὶ διαρρέοντα καὶ ἡδονικὸν μετιόντων βίον· διὸ περ καὶ ἡμεῖς εὐζώμεθα πρὸς τὸν ἡμῶν Δεσπότην, μὴ βασιλεύειν ἡμῶν τὴν ἀμαρτίαν“. Διὰ μέσου λοιπὸν τοῦ ἐνός ποταμοῦ Ἰορδάνου ενεργήθησαν δύο παράδοξα καὶ ἐναντία πράγματα· ἥτοι ἡ τοῦ Ἀδάμ ἀνάπλασις, καὶ ἡ τῶν νοητῶν δρακόντων κατάθλασις· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο ὁ θαυματουργήσας ταῦτα Χριστὸς δεδόξασται.

Τροπάριον.

„Πυρὶ τῆς Θεότητος αὐλῇ, σάρκα ὑλικὴν ἡμφιεσμένος, Ἰορδάνου περιβάλλεται τὸ μᾶμα, ὁ σαρκωθείς ἐκ Παρθένου Κύριος· ὅτι δεδόξασται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τούτου τοῦ Τροπαρίου ἡ μὲν κατὰ λέξιν ἐξηγήσις εἶναι αὕτη· ὁ ἐκ τῆς Παρθένου σαρκωθείς Κύριος ἀμφὶ τῇ αὐλῇ πυρὶ τῆς Θεότητος ἐνδεδυμένος τὴν ὑλικὴν σάρκα τῆς ἀνθρώπινης, (πῦρ γὰρ αὐλὸν ὑπάρχων κατὰ τὴν Θεότητα, ἔγινεν ἄνθρωπος) καὶ οὕτω διπλοῦς ὢν, Θεὸς δηλαδὴ καὶ ἄνθρωπος, ἐνεδύθη τὸ ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· διότι εἶναι δεδόξασμένος· ἡ δὲ ἔννοια αὐτοῦ εἶναι ἀξιοθαύματος· θαυμάζει γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποῖαν αἱ φύσεις καινοτομοῦνται, καὶ ἡ τῶν στοιχείων ἀλλοιόνηται τάξις τε καὶ κατάστασις· καὶ τρόπον τινὰ σκοτοδινιάσας, ὡς τῆς ἀρρήτου, λέγει, καινοτομίας! κατὰ μὲν τὴν φυσικὴν τῶν στοιχείων κατάστασιν, ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸν κατώτατον καὶ μεσαίτατον τόπον τῶν στοιχείων, ἐπάνω δὲ τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ νερὸν, ἐπάνω δὲ τοῦ νεροῦ εὐρίσκεται ὁ αἰὴρ, καὶ ἐπάνω τοῦ αἵρος εὐρίσκεται τὸ πῦρ· ἐπὶ δὲ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας βλέπω ὅλον τὸ ἐναντίον· τὸ μὲν γὰρ ἀνώτατον καὶ αὐλὸν πῦρ, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός, ἐνδύειν πρῶτον τὴν γῆν· ἥτοι τὴν ἐκ τῆς γῆς ὑλικὴν σάρκα, ἐνδύεται ἔπειτα καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου· ἥτοι τοῦ νεροῦ, καὶ οὕτω τὸ αὐλὸν πῦρ ὁ Θεὸς μιμεῖται τὴν κατωτάτην γῆν, καὶ γίνεται κατώτατον πάντων διὰ συγκατάβασιν ἄκραν· τὸ δὲ νερὸν τοῦ Ἰορδάνου γίνεται ἀνώτερον ἀπὸ αὐτόν· καὶ οὕτως ἡ γῆ· ἥτοι ἡ τῶν ἀνθρώπων γήνη φύσις, γίνεται εἰς τὸ μέσον τοῦ αὐλοῦ πυρὸς τῆς Θεότητος ἀπὸ τῆς ἑνὸς μέρους, καὶ τοῦ νεροῦ τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ ἄλλου· ὅθεν ἀπὸ μὲν τὸ θεῖον πῦρ ἀναχωνεύεται αὕτη καὶ καθαρίζεται, ἀπὸ δὲ τὸ νερὸν πλύνεται ἐκ τῆς ἀμαρτίας· καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν διὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου.

Τρο-

Τροπάριον.

„Τὸν ῥύπον ὁ σμήχων τῶν ἀνθρώπων, τούτοις καθάρσεις ἐν
 „Ἰορδάνῃ, οἷς θελήσας ὡμοιώθῃ, ὃ ἡμ μείμας, τοὺς ἐν σκότει φω-
 „τίζει Κύριος· ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Κύριος, λέγει, ὁ ὁποῖος καθαρίζει καὶ ἀποπλύνει τὸν μολυσμὸν τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸς σήμερον ἐκαθαρίσθῃ εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ τοῦ Βαπτίσματος. Τίνος χάριν; Διὰ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τούτους ὁποῖους θεληματικῶς ὡμοιώθῃ κατὰ φύσιν γενόμενος ἄνθρωπος, μὴ τραπείς κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μείνας ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἦτοι τέλειος Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ὁ μὲν γὰρ (Χριστὸς) αὐτοκα-
 „θάρσις ἦν, καὶ οὐκ ἐδεῖτο καθάρσεως, ἀλλὰ σοὶ (διὰ σέ) καθαίρεται, ὥσπερ καὶ
 „σαρκοφορεῖ, ἄσαρκος ὢν“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Οὐ μόνον δὲ σμήχει ὁ Χριστὸς καὶ καθαρῶν, ἀλλὰ καὶ φωτίζει· καθαρίζει μὲν γὰρ, τὸ θεῖον προβαλλόμενος ὑστα-
 „πον, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκαίων τοὺς τὸ θεῖον λαμβάνοντας Βάπτισμα· περὶ ὧν καὶ ὁ
 „Δαβὶδ παρεκάλει πρότερον λέγων· „Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ, καὶ καθαρίσθήσομαι· πλυνεῖς
 „με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι“· (Ψαλ. 1. 7.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λου-
 „τρὸν ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα, ὡς ἐκπλυσιν. (Λόγ. περὶ Βαπτίσματος).

Φωτίζει δὲ πάλιν ὁ Χριστὸς, διότι αὐτὸς κατὰ τὸν Ἰωάννην (α. 9.) εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ ὁποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι εἰς τὸν αἰσθητὸν καὶ ὕλικόν κόσμον, ἀλλ' εἰς τὸν νοητὸν ἐκεῖνον τῶν ἀρετῶν· διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος φῶτισμα ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα (Λόγ. περὶ Βαπτ.) (1). Ὅρα ὁ-
 „μως, ἀγαπητέ, ὅτι πρῶτον καθαρίζει ὁ Κύριος, καὶ δεύτερον φωτίζει· καθαρῶν γὰρ
 „πρῶτον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ πάθῃ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ δεύτερον φω-
 „τίζει τὸν κεκαθαρμένον διὰ τῆς ἐλλάμψεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ
 „καθὼς οἱ γανόνοντες τὰ χάλκινα ἀγγεῖα, πρῶτον καθαρίζουσιν αὐτὰ ἀπὸ τὸν μολυσμὸν
 „ὅπου ἔχουσιν, ἔπειτα λαμπρύνουσιν αὐτὰ μὲ τὸ γάνωμα· οὕτω καὶ ὁ Θεός, πρῶτον κα-
 „θαρίζει τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ἔπειτα λαμπρύνει αὐτὰ μὲ τὸ φῶς τῆς δόξης του
 „χάριτος. Ὡστε ὅποιος ἀγαπᾷ νὰ φωτισθῇ ἐκ Θεοῦ, πρῶτον πρέπει νὰ καθαρῶσθῃ ἀπὸ
 „τὰ πάθῃ διὰ τῶν θεουργῶν ἐντολῶν· „Οὐ γὰρ καθάρσις, ἐκεῖ ἐλλαμψίς“ (λέγει ὁ
 „Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) ἄνευ γὰρ τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον οὐ δίδεται·
 „εἰδὲ πρό τοῦ νὰ καθαρῶσθῃ τινὰς ζητεῖ νὰ φωτισθῇ, μάτην καὶ ἀνωφελῶς κοπιᾷ.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰσχυρὸν ὁ διδούς, τοῖς Βασιλεῦσιν ἡμῶν Κύριος, καὶ κέρας χρι-
 „στῶν αὐτοῦ ὑψῶν, Παρθένου ἀποτίκτεται· μολεῖ δὲ πρὸς τὸ
 „Βάπτισμα· διὸ πιστοὶ βοήσωμεν· οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Θεὸς ἡ-
 „μῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ τρίτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀννης, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελο-
 „δὸς ἐρανίζεται ἐξ ἐκείνης τὸ προοίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Κύριος, ὁ
 „ὁποῖος

(1) Διὰ τὸτο εἶπε καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς·
 „Βαπτίζόμενοι, φωτίζόμεθα· φωτίζόμενοι, υἱοδεσ-
 „μεθα· υἱοδεστούμενοι, τελειούμεθα· τελειούμενοι,

„ἀπαθανατιζόμεθα· ἐγὼ, φησὶν, εἶπα, Οἱοὶ ἵσθι,
 „καὶ τίοι ὑψίστου πάντες“.

νοήσῃ τινὰς ἔρημον τοὺς ἐρήμους ὄντας ἀνθρώπους πάσης θεογνωσίας καὶ ἀγαθοεργίας, ἀρμόζει νὰ νοήσῃ περὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον „Δύω ἐρήμους νοοῦμεν, „μίαν τὴν ἐνδοτέραν, ἀφ' ἧς ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐν ἣ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν τὸ ρῆμα „Κυρίου κατὰ τὸν Λουκᾶν· δευτέραν δὲ τὴν περὶ τὸν Ἰορδάνην, ἐφ' ἣν ἐξῆλθεν, ἣν ὁ „Ματθαῖος ἔρημον τῆς Ἰουδαίας ἀνόμασεν, ὁ δὲ Λουκᾶς, περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου“.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ακήκοε Κύριε, φωνῆς σου, ὃν εἶπας, Φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ,
„ὅτε ἐβρόντησας πολλῶν ἐπὶ ὑδάτων, τῷ σὺ μαρτυρούμενος Τίψ·
„ὅλος γεγομῶς τοῦ παρόντος Πνεύματος δὲ, ἐβόησε· σὺ εἶ Χριστός,
„Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ παρὼν Εἰρμός τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, ὁ ὁποῖος εἶπε· „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην“· (Ἀββακ. γ'. 2.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν τοῦ Ἀββακούμ κάμνει τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμού· καὶ ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ Κύριε καὶ Πάτερ προάναρχε, ὁ προφητικώτατος Πρόδρομος Ἰωάννης, τὸν ὅποιον ἐσύ εἶπας· ἦτοι ἐχαρκτηρίσας διὰ στόματος τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου μὲ τὰ λόγια ταῦτα „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“, (Ἠσ. μ'. 3.) αὐτὸς, λέγω, ἤκουσε τὴν ἰδικήν σου φωνὴν, ὅχι ἐν ὕπνοις καὶ ὁράμασι, καθὼς οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ἐξυπνος, καὶ μὲ νοῦν καὶ αὐτία ἐγρηγορότα. Ποίαν δὲ φωνὴν σου ἤκουσε; Ἐκείνην τὴν λέγουσαν· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“. (Ματθ. γ'. 17.)

Πότε δὲ ταύτην ἤκουσε τὴν φωνήν; Ὅταν ἐσύ, βαπτιζομένου τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἐβρόντησας τὴν ἀνωτέρω φωνὴν ἐπάνω εἰς τὰ πολλὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Διὰ τί; Ἵνα μαρτυρήσῃς τὴν αὐτοῦ υἰότητα καὶ Θεότητα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ προλαβὼν περὶ αὐτῆς ἀνεβόησεν· „Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε. Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν“. (Ψαλ. κή. 3.) Οὐ μόνον δὲ τῆς φωνῆς σου ὁ Πρόδρομος ἤκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος τοῦ παρόντος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ Πνεύματος τοῦ ἐν εἵδει περιστερᾶς καταβάντος ἐπὶ τὸν βαπτιζόμενον Χριστὸν ὅλος ἐγένετο ἔμπλεως (γεμάτος), ὅλος πνευματοφόρος. Διὰ τοῦτο ἐβόησε πρὸς τὸν σαρκὶ βαπτιζόμενον· σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ τέλειος Θεὸς καὶ ὁ τέλειος ἄνθρωπος· τῶν δύο γὰρ φύσεων καὶ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως διλωτικὸν εἶναι τὸ „Χριστὸς“ ὄνομα, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ κατὰ πάντας τοὺς Ἱερὰς Θεολόγους· διηλοὶ γὰρ αὐτὸ τὸν χρίσαντα Πατέρα τὸν χρισθέντα Υἱὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ χρίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, (ὦ Θεὲ) ὁ „Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου“. (Ψαλ. μδ'. 7.) ἔλαιον δὲ ἀγαλλιάσεως εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὡστε τὸ „Χριστὸς“ ὄνομα, καὶ τὸν χρίσαντα διηλοὶ Θεὸν, καὶ τὸν χρισθέντα ἄνθρωπον. Εἶτα λέγει· Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἡ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“. (ἀ. Κορ. α'. 24.) Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς κατὰ προσωποποιίαν, καὶ ὅχι ὅτι εἶπεν αὐτὰ ὁ Πρόδρομος· διότι δὲν φαίνεται ἐν Εὐαγγελίοις νὰ εἶπε τοιαῦτα.

Τροπάριον.

„ Ῥυπτόμενον ἥλιον τίς εἶδεν; ὁ Κήρυξ βοᾷ, τὸν ἔκλαμπρον τῇ φύ-
 „ σει; ἵμα σε ὕδασιρ ἀπαύγασμα τῆς δόξης, Πατὴρ χαρακτήρ αἰδίου
 „ ἐκπλύνω; καὶ χόρτορ ὦρ πυρὶ φάύσω τῆς σῆς Θεότητος; Σὺ
 „ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ μέρους τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου προσφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον, καὶ λέγει οὕτω· ὁ Κήρυξ καὶ Προδρομὸς σου, Σῶτερ, ἀποφεύγων τὴν βίαν ὅπου ἔκαμνες εἰς αὐτὸν διὰ τὰ σέ βαπτίσῃ, ταῦτα ἔλεγε δικαιολογούμενος· Ποῖος ἄνθρωπος εἶδε ποτὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον καὶ φύσει λαμπρότατον ἥλιον νὰ καθαρίζεται; Βέβαια οὐδεὶς. Ἄν δὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον ἥλιον, ὅστις εἶναι κτίσμα καὶ ποίημα, κάνεις δὲν ἐπιχειρῖζεται νὰ πλύνῃ καὶ νὰ καθαρίσῃ κάμμιαν φορὰν, πῶς ἐγὼ τολμῶ νὰ πλύνω καὶ νὰ καθάρίσω ἐσέ τὸν αἰληθῆ καὶ καθαρώτατον ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, τὸν Κτίστην καὶ Ποιητὴν τοῦ Ἠλίου; πῶς δύναμαι νὰ βαπτίσω ἐσέ ὅπου εἶσαι τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς (1), καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ; (2)

Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὅπου ἤθελεν ἐπιχειρισθῆ νὰ καθαρίσῃ τὸν ἥλιον, βέβαια μέλλει νὰ περιγελάται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ περιπαίζεται ὡς ἀνόητος, ἐπεὶ ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ ἓνα πρᾶγμα ἀδύνατον· ἐγὼ δὲ, ἂν βαπτίσω ἐσέ, ὅχι μόνον ἔχω νὰ περιγελῶμαι ἀπὸ ὅλους ὡς ἄφρων, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλω κατακαύσει τὰς χεῖράς μου· ἐπεὶ χορτάρι ξηρὸν ὦν· ἥτοι φθαρτὸς κατὰ τὴν φύσιν τοῦ σώματος, ἀπετόλμησα νὰ ἐγγύσω εἰς τὸ φύσει αὔλον πῦρ τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς Σὺ γὰρ τὸ, εἶσαι ὁ Χριστὸς ἡ ἐνυπόστατος τῆ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις· τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ ἀνατέρω· συνήθειαν γὰρ ἔχει ἕτος ἐξαίρετον παρὰ τοὺς ἄλλους Μελωδοὺς νὰ τελειόνη πολλὰς Ὠδὰς τῶν Κανόνων τοῦ μετὰ τὸ ἴδιον τέλος, ὡς εἴπομεν ἐρμηνεύοντες τὸν Κανόνα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τρο-

(1) Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „ ἀπαύγασμα τῆς δόξης“, λέγοντος περὶ τοῦ Υἱοῦ· „Ὁς ὦν ἀπαύγασμα τῆς δόξης“ (α. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος „διὰ αἰτία τέσσαρα, λέγει, ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς ὁ „ ἀπαύγασμα“· πρῶτον, διὰ τὸ δειχθῆ ὅτι ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς τὸ ἀπαύγασμα γεννᾶται ἐκ τοῦ Ἠλίου· δεύτερον, ἵνα δειχθῇ ὅτι γεννᾶται ἀπαύτως· τρίτον, ἵνα δειχθῇ ὅτι ὁ Πατὴρ γεννῶν τὸν Υἱόν, δὲν ἐλαττώθητι· καὶ τέταρτον, ὅτι αἰδιῶς καὶ ἀνάρχως ἐκλάμπει ἀπὸ τὸν Πατέρα, καὶ ὡς τὸ ἀπαύγασμα φαίνεται μαζί με τὸν ἀπαυγάζοντα ἥλιον, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι ἀχώριστον“. Ὅρα καὶ ἄλλας μαρτυρίας περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς.

(2) Ὁ Βλεμμίδης δὲ ὁμιλῶν περὶ τοῦ Υἱοῦ, πῶς λέγεται χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς, λέγει οὕτως· „Ὅχι ὅτι αὐτὸς εἶσι τὸ ἴδιον τῷ Πατρί· πρὸς· τίς γὰρ τοῦτ' ἂν ὑπονοήσῃ λόγου μετασχηματισμὸς; ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ, ἐκ τοῦ ἔχειν τὸν χαρακτήρα τῆς ὑποστάσεως καὶ γνωρίζεται, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς ἔχων ὁ Υἱὸς ἐν αὐτῷ, μένων Υἱὸς δεικνύσι τὸν ἐξ οὗ (ἥτοι τὸν Πατέρα), καὶ ὁμοῦ αὐτοῦ φυσικὴ καὶ ἀπαραλλάκτος· διὸ καὶ φησὶν ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα“. (Δόγ. περὶ Πίστεως) Ὅρα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους κατὰ τὸ ῥητόν· „Ὁς ὦν χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“· ἀφ' οὗ καὶ ἐρανίσθη τὸ ἀνατέρω ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ.

Τροπάριον.

„Τπέφνημεν ἔμθεον, ἢμ εἶχεμ εὐλάβειαν, Μωσῆς περιτυχῶρ σοι·
 „ὡς γὰρ τῆς Βάτου (1) σέ φωμήσαρτα ἡσθήθη, εὐθύς ἀπεστράφη
 „τὰς ὄψεις· Ἐγὼ δέ, πῶς βλέψω σε τραμῶς; ἢ πῶς χειροθετήσω
 „σε; Σὺ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξοδῷ, ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδεν εἰς τὸ Ὅρος Χωρήβ μίαν Βάτον, ἣτις ἐπαίετο, ἀλλ' ὅμως δὲν κατεκαίετο (δὲν ἐχωνεύετο) ὑπὸ τοῦ πυρός, ἵνα ἐνταυτῷ καὶ τὴν φυσικὴν τῆς ιδιότητος δείξῃ διὰ τῆς καύσεως, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τὴν φυλάττουσαν αὐτὴν ἀκατάκαυστον, καθὼς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Φῶς μὲν ἦν ἐκ
 „πυρός τῷ Μωϋσεῖ φανταζόμενον, ἥνικα τὴν Βάτον ἐκαίε μὲν, οὐ κατέκαίε δέ, ἵνα καὶ
 „τὴν φύσιν παραδείξῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) Ὅταν δὲ ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν τοιαύτην Βάτον, ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ κοντά· πλησιάζοντος δὲ αὐτοῦ, φωνὴ Θεοῦ ἐκ τῆς Βάτου ἐγένετο λέγουσα· „Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρός σου, Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ“. (Ἐξοδ. γ'. 6.) Ταύτην δὲ τὴν φωνὴν ἀκέσας ὁ Μωϋσῆς, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· νύλαβεῖτο γὰρ νὰ ἐμβλέψῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, εἰσάγει τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην λέγοντα πρὸς τὸν Χριστὸν ταῦτα· Μήπως, Δέσποτα, ἐγὼ εἶμαι χειρότερος ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν; μήπως ἐκεῖνος μόνον εἶχεν εὐλάβειαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω; Ἐκεῖνος γὰρ χωρὶς νὰ σέ ἰδῇ καθαρῶς, εὐθύς μόνον ὅπου αἰσθάνθη, ὅτι τὸν ἐφώναξες ἀπὸ τὴν Βάτον, ἔδειξε τὴν εὐλάβειαν ὅπου εἶχεν εἰς ἐσέ τὸν Θεόν, καὶ εὐθύς ἐγύρισε τὰ ὀμμάτιά του διὰ νὰ μὴ σέ βλέπῃ, κρίνων τὸν ἑαυτόν του ἀνάξιον τοιοῦτου φοβεροῦ θεάματος· ἐγὼ δὲ βλέπων ἐσέ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅχι ἐν Βάτῳ, ἐν τύποις καὶ αἰνίγμασιν, ἀλλὰ καθαρῶς καὶ ἀμέσως σάρκα φοροῦντα, πᾶς δύναμαι νὰ σέ ἰδῶ χωρὶς συστολήν; ἢ πῶς τολμήσω ἐπὶ τῆς ἀχράντου κορυφῆς σου νὰ θέσω τὴν χεῖρά μου, καὶ νὰ σέ βαπτίσω; τοῦτο ποιῆσαι οὐ δύναμαι, Κύριε, ἐπεὶδὴ ἐσύ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἢ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις.

Τροπάριον.

„Ψυχῆς τελῶν ἔμφορος, καὶ λόγῳ τιμώμενος, ἀψύχων εὐλαβοῦμαι·
 „εἰ γὰρ βαπτίσω σε, κατήγορόν μοι ἔσται, πυρὶ καπριζόμεμον
 „ὅρος, φυγοῦσα δὲ θάλασσα διχῇ, καὶ Ἰορδάνης οὗτος στραφεῖς·
 „σὺ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως μὲ τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην δικαιολογούμενον καὶ λέγοντα πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ἐζήτει νὰ βαπτισθῇ. Δὲν ἠθέλα γένει τῆς καταδίκης ἄξιος, Δέσποτα, ἂν ἔμελλον

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „ὡς γὰρ ἐκ βάτου“, ὁ καὶ ὀρθότερον καὶ τέλειον· τὸ δὲ „ὡς γὰρ τῆς βά-
 „της“ ἀτελές ἐστίν· ἐλλείπει γὰρ ἐξωθεν ἡ Ἐκ προ-
 „δεδίε. Ἀλλὰ καὶ παρὰ μέλος ἐστὶ μὴ συλλαβῇ

περισσεύον, ἐάν λεχθῇ „ὡς γὰρ ἐκ τῆς Βάτου“. Ἀδιαφοροὶ δὲ εἶναι τὰ „ἡσθήθη“. ἀντὶ γὰρ νὰ συν-
 „ταχθῇ μετὰ γενικῆς „σοῦ φωμήσαντος“ συνετάχθῃ
 „μὲ αἰτιατικὴν „σὲ φωμήσαιτα“.

λον νὰ νικηθῶ κατὰ τὴν εὐλάβειαν ἀπὸ τὸν Μαυῶσιν ἐκεῖνον τὸν ἐστολισμένον μὲ ροῦν καὶ λογικὸν, τὸν Προφήτην, τὸν νομοθέτην καὶ δημαγωγὸν τόσων μυριάδων λαοῦ, καὶ τὸν ἀξιώ-
θεντα νὰ σὲ ἰδῇ καὶ νὰ σὲ ἀκούσῃ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω· ἀλλὰ τώρα καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύ-
χων καὶ ἀλόγων κτισμάτων ἔχω νὰ φανῶ ἀνευλαβέστερος καὶ κατώτερος ἐγὼ ὅπου ἔχω
ψυχὴν νοερὰν καὶ φρονούσαν τὸ πρέπον, καὶ ὁ ὁποῖος εἶμαι τιμημένος μὲ λογικὸν καὶ διακρι-
σιν, ἂν δὲν εὐλαβηθῶ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητός σου, ἀλλὰ τολμήσω νὰ σὲ βαπτίσω.

Ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα ἔχουν τρόπον τινὰ νὰ λάβουν φωνὴν καὶ νὰ μὲ κατηγορή-
σουν· τὸ Σίναϊον Ὅρος, τὸ ὁποῖον ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ φωτίαν διὰ τὴν ἰδικήν σου κατὰ-
βασιν „Τὸ ὄρος, φησὶ, τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ’ αὐτὸ τὸν Θεὸν
„ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς, ὡσεὶ καπνὸς καμίνε, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα“,
(Ἐξοδ. ιθ'. 18.) δικαίως θέλει μὲ κατηγορήσῃ ὡς τολμηρὸν καὶ ἀνευλαβῆ· θέλει μὲ κα-
τηγορήσῃ ἢ ἐρυθρὰ θάλασσα, ἣτις ἔφυγεν ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ ἐσχίσθη εἰς δύο
μέρη, καὶ τὸ μὲν εἶα μέρος αὐτῆς ἐστράφη ὡς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, τὸ δὲ ἄλλο, ἐξ ἀριστε-
ρῶν· ἀλλὰ πρὸ ἐκείνων θέλει μὲ κατηγορήσῃ ὁ ποταμὸς οὗτος Ἰορδάνης, εἰς τὸν ὁποῖον
στεκόμεθα· διότι καὶ αὐτὸς ἐκ προσώπου σου ἐμπόδισε πρὸ ὀλίγου τὸ ρεῦμά του, καὶ δὲν
ἔτρεχε κάτω, ἀλλ’ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, κατὰ τὸν Προφητὰν λέγοντα· „Ἡ θάλασσα
„εἶδε καὶ ἔφυγεν· ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω“. (Ψαλ. ριγ'. 3.) (1) Ἐρωτᾷ δὲ ὁ
Προφήτης τὴν αἰτίαν λέγων· „Τί σοι ἐστὶ θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ Ἰορδάνη, ὅτι ἐ-
„στράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Καὶ ἀποκρίνεται· „Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ
„προσώπου τῷ Θεοῦ Ἰακώβ“. (αὐτόθ. 5.) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ ἀνάνυμος ἐρμηνευτὴς εἰς τὸ
„ἀψύχων“ θέλει νὰ νοεῖται ἔξωθεν ἢ Ἀπὸ προθέσεως, καὶ νὰ λέγηται „εὐλαβοῦμαι, αἰδῶ-
„μαι, φυλάττομαι ἀπὸ τῶν ἀψύχων. Καὶ τῆτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω κατὰ προ-
σωποποιίαν ρητορικὴν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ καὶ τοῦ Δαβίδ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεο-
λόγος Γρηγόριος· „Πολλὰ ἡ Γραφὴ προσωποποιεῖν οἶδε καὶ τῶν ἀψύχων“· ὁ δὲ Χρυσόστο-
μος θέλει ὅτι διὰ τῶν τοιούτων λόγων τῶν ἀψύχων παρασταίνεται τὸ μέγεθος τῶν συμ-
βαινόντων πραγμάτων· οὕτω γὰρ λέγει· „Μάνθανε τῆς Γραφῆς τὸ ἔθος· ὅτε γὰρ βούλε-
„ται μέγα τι Χριστὸν, ἢ μέγα λυπηρὸν ἀπαγγεῖλαι, καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα αἰσθάνεσθαι
„φησιν· οὐκ ἐπειδὴ αἰσθάνεται, ἀλλ’ ἵνα τὸ μέγεθος παραστήσῃ τῶν συμβαινόντων“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰησοῦς ὁ Ζωῆς ἀρχηγός, λύσαι τὸ κατάκριμα ἡκεῖ, Ἀδάμ τοῦ
„Πρωτοπλάστου· καθαρσίωμ δὲ ὡς Θεὸς μὴ δεόμενος, τῷ πεσόμῃ
„καθαίρεται ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· ἐν ᾧ τὴν ἔχθραν κτείμας, ὑπερέχου-
„σας πάντα ροῦν εἰρήμην χαρίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρήτᾳ συνεκροτήθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Μελωδοῦ· τὸ γὰρ
„ὁ Ζωῆς ἀρχηγός“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις, ὅπου ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς
Ἰουδαίους· „Ἦμεῖς ἠτήσασθε ἄνδρα φονεῖα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀ-
„πὸ“

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἐν τισιν ἁσματικοῖς
Τροπαρίοις τῆς παρούσης ἐκδόσεως, γράφεται ὅτι ὁ Ἰορ-
δάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν ὁ Κύριος ἐβα-
πτίσθη, ὡς καὶ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· „Τί ἀνα-
„χαιτίζει σὺ τὰ ὕδατα, φησὶν, ὦ Ἰορδάνη; τί ἀνα-
„ποδίζεις τὸ ρεῖθρον, καὶ οὐ προβαίνει τὴν κατὰ
„φύσιν πορείαν“; Καὶ „Ἰορδάνη ποταμὲ, τί ἔδαμ-
„νῇς Θεορῶν“; Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ Ἰουδαί-
κα σελ. ριγ'. λέγει οὕτως· „Ὁ Ἰορδάνης ὑπερφυε-

„στέρας τινὸς μετέλκεται τάξιν, ὅτε ἐν τῷ τοῦ
„Σωτῆρος ἡμῶν Βαπτίσματι ἐπιστραφεῖς εἰς τοῦ-
„πίσω, τοῖς ἀνόητοις καὶ ἀναισθήτοις Ἰουδαίοις θεο-
„γνωσίας ἐπίδειξιν ἐποίησας“. Τί δὲ περὶ τούτου
ἡμεῖς λέγομεν; Ὅτι δὲν ἐναικανὲν ἀπιστον καὶ πα-
ράδοξον, εἰάν ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν
ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη· ἐπειδὴ ὅμως οἱ θεοὶ Εὐαγγε-
λισταὶ οὐδὲν περὶ τούτου λέγουσιν, οὐδαὶς ἰσχυρί-
σασθαι τοῦτο δύναται.

„ πεκτείνετε “. (Πράξ. γ΄. 15.) Ὁθεν λέγει ὁ Μελωδός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Σωτὴρ (1) τοῦ Κόσμου, ὁ ἀρχηγός τῆς κατὰ Πνεῦμα καὶ αἰωνίου ζωῆς ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον διὰ τὴν λύσιν τὸ κατὰκριμα καὶ ἐπιτίμιον, τούτεστι τὸν θάνατον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέπεσεν ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ διὰ τὴν παράβασιν. „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα, φησὶ, φάγητε ἀπ' αὐτοῦ (τῆ ξύλου, τῆς γνώσεως) θανάτῳ ἀποθανεῖσθε “. (Γέν. β΄. 17.) διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος. „ Τὰ ὀφάνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος “. (Ρωμ. 5. 23.) Καὶ δικαίως ἐγένετο ἡ εἰς τὸν Κόσμον ἔλευσις τοῦ Ἰησοῦ διότι ἔδειξεν ἄλλος ἐδύνατο τὴν καταλύσιν τὴν στέρησιν τῆς ζωῆς, παρέξ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἢ καλῆτερα τὰ εἰπῶ, ὁ ὢν αὐτοζωὴ καὶ τῆς ζωῆς ἀρχηγός. Καθὼς δὲ τὸ σκότος στέρησις ὢν τοῦ φωτός, λύεται ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅταν ἀνατεῖλῃ· οὕτω καὶ ὁ θάνατος στέρησις ὢν τῆς ζωῆς, ἐλύθη, ὅταν ὁ τῆς ζωῆς ἀρχηγός ἐπεδήμησεν.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν μολονότι δὲν εἶχε χρεῖαν τὴν καθαρῶς διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐπειδὴ ποῖαν χρεῖαν ἔχει ἡ αὐτοκάθαρσις τὴν καθαρῶς; μὲν ὅλον τοῦτο αὐτὸς καθαίρεται καὶ βαπτίζεται σήμερον χάριν τοῦ Ἀδὰμ, ὅστις ἔπεσεν εἰς τὴν λάσπην τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐχρειάζετο τὴν καθαρῶς ἀπὸ αὐτὴν. Βαπτίζομενος δὲ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἀπέκτεινεν εἰς αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσε τὴν ἔχθραν, ἡ ὁποία ἦτον μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἔχθραν ἐθανάτωσεν, ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐαυτοῦ θεῖαν εἰρήνην, ἥτις ὑπερέχει καθεὺν καὶ διάνοιαν. Κατεσκεύασε δὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου ὁ Μελωδός ἀπὸ διάφορα ῥητὰ τοῦ Παύλου· διότι αὐτὸς ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ γράφει „ Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας “. (Ἐφ. β΄. 14.) Καὶ πάλιν, „ ἵνα ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Σταυροῦ, ἀποκτείναν τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ “. (αὐτόθ. 14.) ἐν δὲ τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ γράφει „ Καὶ ἡ εἰρήνη τῷ Θεῷ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν “. (Φιλιπ. δ΄. 7.) Ἀνέφερε δὲ τὸ περὶ εἰρήνης ῥητὸν ὁ Θεοπρόβιος Μουσουργός, διὰ τὴν χαρακτηρισμὸν τὴν πέμπτην Ὠδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Προφήτης Ἠσαΐας λέγων· „ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην ὁδὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν “. (Ἠσ. κς΄. 12.)

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, πῶς ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ἐν τῷ Σταυρῷ, ὁ δὲ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι ἀπέκτεινεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ; Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ ἀπλούστερον νόημα λεγόμενον, ὅτι τὴν ἔχθραν ὅπου ἡμεῖς εἴχομεν πρὸς τὸν Θεόν, ἔλυσεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μετὰ ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, καὶ ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μετὰ τὴν Σύλληψιν, μετὰ τὴν Γέννησιν, μετὰ τὸ Βάπτισμα, μετὰ τὸ Πάθος, μετὰ τὸν Σταυρὸν, καὶ μετὰ τὸν Θάνατόν του· καὶ διὰ τὴν εἰπῶ καθολικῶς, ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μετὰ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωποπρεπῆ θαυμάσια ἔργα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἐνσάρκῳ ἐπιδημία.

Κατὰ δὲ τὸ μυστικώτερον καὶ βαθύτερον νόημα λεγόμενον, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ἐν τῷ Βαπτίσματι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὅπου εἴχομεν μετὰ τὸν Θεόν· καθότι τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου Σταυρὸς ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ Παύλου λέγοντα „ Ἀνασταυροῦντας ἑαυτοὺς τοῖς τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ “. (Ἐβρ. 5. 6.) καὶ πάλιν „ Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη (ἐν τῷ Βαπτίσματι) τῷ Χριστῷ “. ὅθεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος σὺν τῷ Θεοφυλάκτῳ ἐρμηνεύοντες τὰ ἀνωτέρω ῥητὰ, Σταυρὸν τὸ Βάπτισμα ὀνομάζουσιν· ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ σταυρόνεται μαζί μετὰ τὸν Χριστὸν ὁ παλαιὸς τῆς ἀμαρτίας ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἰκονίζεται μυστικῶς ἐν τῷ Βαπτίσματι, διὰ τοῦτο ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν, ὅτι ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὁ Κύριος, ὁ δὲ Μελωδὸς, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ταῦτόν εἰπῶν, ἐν τῷ Βαπτίσματι, τῷ μυστικῶς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰκονίζοντι ἀπέκτεινεν αὐτήν· Σταυρὸς γὰρ καὶ Βάπτισμα ἂν καὶ φαίνονται ὅμως, ἵνα ὁμῶς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ. Αὕτη δὲ ἡ ἔχθρα, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, δικαίως ἐμ-

(1) Ἡ λέξις Ἰησοῦς εἶναι ἑβραϊκὴ· ἑρμηνεύεται δὲ Σωτὴρ· παράγεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἰαχά, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ἰσώσει, κατὰ τοὺς εἰδόμενους τῆς Ἑβραϊδοῦ γλώσσης.

ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ δράκων ἐμφωλεύων εἰς τὰ ὕδατα, τοῦ ὁποίου τὴν κάραν συνέτριψεν ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“. (Ψαλ. 14.)

Τοῦτο τὸ νόημα βεβαιόουνσι καὶ ἄλλα ῥήματα τοῦ ἰδίου Παύλου, καθὼς τὸ „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“, (Ῥωμ. 5. 3.) καὶ τὸ „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ“. (Ῥωμ. 5. 6.)

Τροπάριον.

„Συρελθόντων ἀπείρων λαῶν, ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθῆναι, αὐτὸς ἐν μέσῳ ἔσθι· προσεφώρει δὲ τοῖς παρούσι· τίς ἔδειξεν ἀπειθεῖς τῇ ὀργῇ ὑμῖν ἐκκληῖται τῇ μέλλουσαν; καρποὺς ἀξίους Χριστοῦ ἐκτελεῖτε· παρῶν γὰρ νῦν, εἰρήμην χαρίζεται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος περὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου· „Ἰδὼν δὲ (ὁ Ἰωάννης) πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ Βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας“. (Ματθ. γ. 7.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεῖς ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι, ὅταν πάντες πολλοὶ λαοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐσυναχθῶσιν διὰ νὰ βαπτισθῶσιν ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου, τότε ἰστάμενος αὐτὸς εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκεῖ παρόντας Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους τὰ λόγια ταῦτα· ὡς γεννήματα ἐχιδνῶν, ποῖος σᾶς ἔδειξε νὰ φύγετε διὰ τοῦ Βαπτίσματος τῆς μετανοίας τὴν μέλλουσαν ὀργὴν τῆς κολάσεως; (1) Λέγει δὲ αὐτοὺς γεννήματα ἐχιδνῶν· διότι ἐφόνευσαν παρανόμως μὲ διαφόρους τρόπους θανάτου τοὺς Προφῆτας καὶ διδασκάλους των, καθὼς τὰ τέκνα τῶν ἐχιδνῶν θανατόνουν τὰς μητέρας των σχίζοντα τὴν κοιλίαν των, καὶ οὕτω γεννῶνται ἀπὸ αὐτὰς κατὰ τοὺς φυσικοὺς.

Θαυμάζει δὲ ὁ Πρόδρομος (κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου) μὲ τὸν λόγον τοῦτον, πῶς ἔγινε νὰ μετανοήσῃ ἡ πονηρὰ αὐτῶν καὶ ἀμοτανόητος γενεά· Ὅμως εἰάν (λέγει ὁ Πρόδρομος) ἐσεῖς μετανοήτε τῇ ἀληθείᾳ, ποιήσατε καὶ καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, ποιήσατε ἔργα θεάρεστα καὶ ἀξία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν· ἐπεὶ δὲ εἶναι ἀρετὸν εἰς τὴν σωτηρίαν σας μόνον τὸ νὰ προσέλθετε εἰς τὸ ἰδικόν μου Βάπτισμα, χωρὶς νὰ κάμετε καὶ ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος τῶρα εὕρισκόμενος εἰς τὸ μέσον σας, χαρίζεται εἰρήνην εἰς ὅλους ὑμᾶς. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰωάννου· τὸ λέγον· „Μέσος ὑμῶν ἔστηκεν (ὁ Χριστός), ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“. (Ἰωάν. 4. 26.) διότι τὸ „μέσος ὑμῶν ἔστηκεν“ εἶναι ταυτόσημον μὲ τὸ „παρὼν νῦν“. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι ἐρανίσθη ταῦτα ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον· „Μετανοεῖτε· ἡ γὰρ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν“ (Ματθ. γ. 2.) Βασιλεία δὲ ἐγγίζουσα τῶν Οὐρανῶν εἶναι ὁ Χριστός· περὶ οὗ καὶ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστὶ“. (Λουκ. 17. 21.) προσφεύσμενον ὁμῶς εἶναι τὸ ἀνωτέρω νόημα.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ὀργὴν μέλλουσαν ἐννοεῖ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐλδοῦσαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους τῆς Ἀπαλήψεως τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„Γεωργὸς ὁ καὶ Δημιουργὸς, μέσος ἐστηκὼς ὡς εἰς ἀπάρτων, καρ-
 „δίας ἐμβατεύει· καθαρτήριον δὲ πτύον χειρισάμενος, τὴν παγκό-
 „σμιον ἄλωρα παμσόφως διίστησι, τὴν ἀκαρπίαμ φλέγωμ, εὐκαρ-
 „ποῦσιν αἰώμιον ζῶν χαρίζομενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα οὕτω περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ, οὗ τὸ πτύον „ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον εἰς τὴν „ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω“· (Ματ. γ'. 11.) τὰ ἴδια γὰρ ταῦτα λόγια ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ δημιουργὸς καὶ γεωρ- γὸς τῆς ἰδικῆς μας φύσεως (δημιουργὸς μὲν λέγεται ὡς Πλάστης καὶ Ποιητής, γεωργὸς δὲ, ὡς Κριτὴς τῶν ἔργων τοῦ καθεὸς, ἢ διότι δίδει εἰς ἡμᾶς τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν.) οὗτος καθὼ μὲν ἄνθρωπος στέκεται ἐδῶ εἰς τὸ μέσον, ὡς ἓνας ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώ- πους· „Μέσος, φησὶν, ὑμῶν ἐστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“· (Ἰω. α'. 26.) καθὼ δὲ Θεὸς ἐξετάζει καὶ ἐρευνᾷ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴδιον τὸ νὰ ἡξεύρῃ τὰς καρδίας, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· „Σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν πάντων“· (γ'. Βασ. ή. 39.)

Εἰς τὰς χεῖρας λοιπὸν τούτου εὐρίσκεται, λέγει, καθαρτικὸν πτύον· ἦτοι ὁ διακριτικὸς λόγος καὶ διαιρετικὸς τοῦ κρείττονος ἐκ τοῦ χειρόνος, κατὰ τὸν Πρωτὸν Πρόδρομον, ἢ ἡ κρί- σις καὶ ἐξέτασις, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον. Μετὰ τὴν κρίσιν δὲ ταύτην καὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτὸς ἔχει νὰ καθαρίσῃ τὸ ἁλῶνί του, τὸ ὁποῖον εἶναι ἢ ὁ Κόσμος ὅλος, κατὰ τὸν ῥηθέντα Πρό-δρομον, ἢ ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καθὼς γὰρ εἰς τὸ ἁλῶνι εὐρίσκεται καὶ σιτᾶρι καὶ ἄχυρον, οὕτω καὶ εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκονται καὶ κα- λοὶ καὶ κακοί, οἱ μὲν καλοὶ, ὡς σιτᾶρι, οἱ δὲ κακοί, ὡς ἄχυρον. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν δια- χωρίζει εἰς δύο τὸ τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ἐκκλησίας παγκόσμιον ἁλῶνί του· καὶ τὴν μὲν ἀκαρπίαμ· ἦτοι τοὺς κακοὺς, ἔχει νὰ κατακαύσῃ μετὰ τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον τῆς κολάσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἀνάνυμος ἐρμηνευτὴς ἀκαρπίαμ ἐνόησε τὴν κακοκαρπίαμ, ὡς ἄφωνον λέγομεν τὸν κακόφωνον μουσικόν· τοὺς δὲ ποιῶντας καρποὺς τῶν ἀρετῶν ἔχει νὰ συνάξῃ εἰς τὴν ἀποθή- κην τῆς Βασιλείας του, καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς ζῶν αἰώνιον.

Δικαίως δὲ ἡ ἁμαρτία ὀνομάζεται ἄχυρον· διότι, καθὼς τὸ ἄχυρον εἶναι ἐλαφρὸν καὶ εὐκολόκαυτον καὶ τροφὴ τῶν ἀλόγων ζώων, οὕτω καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐλαφρὰ, εὐκολοκρή- μιστος καὶ τροφὴ τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, καὶ ἔχει νὰ κατακαῇ ἀπὸ τὸ ἀσβεστον πῦρ τῆς γενένης. Ὁμοίως καὶ ἡ ἀρετὴ δικαίως ὀνομάζεται σιτᾶρι· διότι, καθὼς τὸ σιτᾶρι εἶναι καθαρὸν καὶ βαρὺ, καὶ εἰς ἄρτον μεταποιούμενον γίνεται τροφὴ τῶν λογικῶν ἀνθρώ- πων, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι καθαρὰ, εἶναι μὲ φρένας βαρείας καὶ ἡγεμονικᾶς, καὶ γίνεται ἄρτος ἐπιτηδεύς διὰ νὰ παρατεθῇ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἐπουρανίου Βασι- λέως Χριστοῦ. Σημειῶσαι ὅτι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει τὰ ἀνωτέρω· „Τί „δὲ τὸ πτύον; Ἡ καθαρσις. Τί δὲ τὸ πῦρ; Ἡ τῆς κούφου δαπάνη, καὶ ἡ ζέσις τοῦ Πνεύ- „ματος“· (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα)

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἡ φωνὴ τοῦ λόγου, ὁ λυχρος τοῦ φωτός, ὁ ἑωσφόρος ὁ τοῦ
 „ Ἡλίου Πρόδρομος, ἐν τῇ ἐρίμφ μετανοεῖτε πᾶσι βοᾷ τοῖς λαοῖς,
 „ καὶ προκαθαίρεσθε· ἰδοὺ γὰρ πάρεστι Χριστὸς, ἐκ φθορᾶς τὸν
 „ Κόσμον λυτρούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τρία ὁμοιώματα δείχνει ὁ ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὴν οἰκειότητα
 ὅπου ἔχει ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης μετὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν· παρομοιάζει γὰρ τὸν Ἰωάννην
 μετὰ τὴν φωνήν, μετὰ τὸν λυχρον καὶ μετὰ τὸν ἑωσφόρον (τὸν αὐγερινόν)· τὸν δὲ Δεσπότην Χρι-
 στὸν παρομοιάζει μετὰ τὸν λόγον, μετὰ τὸ φῶς καὶ μετὰ τὸν Ἥλιον. Παρομοιάζει λοιπὸν πρῶ-
 τον τὸν Ἰωάννην μετὰ τὴν φωνήν, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν λόγον· διότι ἡ φωνὴ εἶναι ἀπὸ πε-
 πληγμένος, καὶ γίνεται ὄχημα τοῦ προφορικοῦ λόγου· καὶ ἂν ἡ φωνὴ πρώτη δὲν ὑπότε-
 θῇ, ὁ προφορικὸς λόγος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φανερωθῇ εἰς τοὺς ἄλλους. Παρομοιάζει δεύ-
 τερον τὸν Ἰωάννην μετὰ τὸν λυχρον, καὶ τὸν Χριστόν, μετὰ τὸ φῶς· διότι ὁ λυχρος εἶναι ὄχη-
 μα τοῦ φωτός· ἐπεὶ δὲ τὸ φῶς ἐπιτιθέμενον εἰς τὸν λυχρον φωτίζει τὸ ὁσπίτιον καὶ τοὺς
 ἐν τῷ ὁσπίτιῳ κατοικοῦντας ἀνθρώπους. Παρομοιάζει τρίτον ὁ Μελωδὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ
 τὸν ἑωσφόρον, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν Ἥλιον. Ταῦτα δὲ τὰ τρία ὁμοιώματα τοῦ Προδρό-
 μου, ἡ φωνὴ, ὁ λυχρος καὶ ὁ ἑωσφόρος, εἶναι πρότερα κατὰ τὸν χρόνον τῶν ὁμοιωμάτων
 τοῦ Χριστοῦ· διηλαδὴ τοῦ λόγου, τοῦ φωτός καὶ τοῦ Ἡλίου· κατὰ τὴν αἰτίαν ὅμως καὶ
 τὴν ἀξίαν πρότερα εἶναι τὰ ὁμοιώματα τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν καὶ προτιμῶνται τὰ τοῦ Χρι-
 στοῦ ὁμοιώματα ἀπὸ τὰ τοῦ Προδρόμου· ἐπεὶ δὲ, ἂν ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί ἡ φωνὴ γίνε-
 ται; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ ἐποχηθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ λόγος· ὁμοίως ἂν ἐρωτήσῃ τις,
 διὰ τί γίνεται ὁ λυχρος; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ βαλθῇ εἰς αὐτὸν τὸ φῶς καὶ νὰ λάμ-
 ψῃ· ὡσαύτως καὶ εἰάν τις ἐρωτήσῃ, διὰ τί ὁ αὐγερινὸς προλάβῃ; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ
 μνηύσῃ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Ἡλίου.

Τούτων ἔτιω προσεγνωσμένων, λέγει ὁ ἱεράρχης Κοσμάς, ὅτι ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ἡ φω-
 νὴ τοῦ ἐνυποστάτου Λόγου τοῦ Πατρὸς, ὁ λυχρος τοῦ αἰδίου καὶ ἀκτίστου φωτός, καὶ ὁ
 αὐγερινός, ὁ πρόδρομος καὶ προμηνυτής τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ φωνάζει
 εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅπου προσῆλθον εἰς αὐτόν, τὸ, Μετανοεῖτε, καὶ προκαθαρίσθητε ἀπὸ
 τῆς ἁμαρτίας· ἐπεὶ δὲ, ἰδοὺ εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς, καὶ λυτρώνει τὸν Κόσμον ἀπὸ τὴν
 φθορᾶν τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐνδύει αὐτὸν ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτί-
 σματος. Τὸ μὲν οὖν „ μετανοεῖτε “ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καθὼς φωνή· ταύτης γὰρ ἴδιον εἶναι τὸ
 βοᾶν· τὸ δὲ „ προκαθαίρεσθε “ εἶπε, καθὼς λυχρος· ἴδιον γὰρ εἶναι τοῦ λυχρου νὰ κα-
 θαρίζῃ ὅπως οὖν τὸ σκότος καὶ νὰ εἰσάγῃ τὸν φωτισμόν· τὸ δὲ „ ἰδοὺ πάρεστι Χριστὸς
 „ ἐκ φθορᾶς τὸν Κόσμον λυτρούμενος “ τὸ εἶπε, καθὼς αὐγερινός· τοῦτο γὰρ τοῦ αὐγερινου
 ἴδιον εἶναι· ὁ γὰρ αὐγερινὸς πρὸ τοῦ Ἡλίου ἀνατέλλων, φαίνεται τρόπον τινα νὰ λέγῃ
 εἰς τοὺς κοιμωμένους ἀνθρώπους· σηκωθῆτε, ὦ ἄνθρωποι, ἀπὸ τοῦ ὕπνου, σηκωθῆτε καὶ
 ἐργάζεσθε τὰς τέχνας σας· διότι ἰδοὺ ὁ Ἥλιος εἶναι παρὼν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐγγίζει, σηκώ-
 νουσα ὑμᾶς ἀπὸ τὴν ἀναίσθησίαν τοῦ ὕπνου. Σημείωσαι, ὅτι ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω ὁ Με-
 λωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὰ φῶτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „ Εγὼ χρεῖαν ἔχω
 „ ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, ὁ λυχρος τῷ Ἠλίῳ φησὶν· ἡ φωνὴ, τῷ Λόγῳ· ὁ φίλος, τῷ
 „ Νυμφίῳ· ὁ προδραμὼν καὶ προδραμούμενος, τῷ Φαέντι (ἐπὶ γῆς), καὶ φανησομένης
 „ (ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ) “.

Τρα-

Τροπάριον.

„Γερμηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθένου δι-
 „χα σαρκούται ρύπου Χριστός· οὐ τὸν ἱμάρι, τὴν ἐξ ἡμῶν τοῦ
 „Λόγου συμάφειαν, λύειν ἀμήχαμον, διδάσκει ὁ Πρόδρομος, γηγε-
 „μεῖς ἐκ πλάτης λυτρούμερος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Δεσπότης, λέγει, Χριστός, ὁ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐγεννήθη ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς κατὰ τὴν πρώτην καὶ προαιώνιον καὶ οἰκίαν αὐτοῦ τῆς Θεότητος Γέννησιν· καὶ ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐσαρκώθη ἀσπύτως ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ καὶ οἰκίαν τῆς ἀνθρωπότητος Γέννησιν· ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Πίστευε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν προαιώνιον Λόγον, τὸν προελθόντα ἐκ τοῦ Πα-
 „τρὸς ἀχρόνως καὶ ἀσώματως, τοῦτον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν γεγενῆσθαι διὰ σέ καὶ
 „Υἱὸν ἀνθρώπου, ἐκ τῆς Παρθένου προελθόντα Μαρίας ἀρρύπαρως· οὐδὲν γὰρ ρυπαρὸν,
 „οὐ Θεὸς, καὶ δι' οὐ σωτηρία“· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Πρέπει δὲ οἱ εὐσεβεῖς Χριστι-
 „αὶ νὰ πιστεύουσιν μὲν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη διττῶς, ὡς εἵπομεν, καὶ κατὰ τὴν Θεότητα
 „καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ μὴ τολμοῦν δὲ νὰ ἐρευνῶν τὸν τρόπον ἢ τῆς ἀνω προαιω-
 „νίου αὐτοῦ Γεννήσεως, ἢ τῆς κάτω καὶ ἐπ' ἐσχάτων· ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον ἀκατάληπτον τρό-
 „πον νὰ ἀφίρουν εἰς μόνην τὴν σοφίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον, κατὰ τὸν Ἀπό-
 „στολον, ἐξετάζει ὅλα· „Πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ“· (ἀ. Κορ. β'. 10.) λέγει
 „δὲ καὶ ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος· „Οὐχ' ὡς ἀγνοῶν ταῦτα (ἐρευνᾷ), ἀλλ' ὡς ἐν-
 „τροφῶν τῇ τούτων θεωρίᾳ“· (Λόγ. ἐπιταφ. εἰς τὸν Βασίλ.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Πρόδρομος τῆτο διδάσκει ἡμᾶς, δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ ἐρευνῶμεν τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου περὶ ἡμᾶς συγκατάβασιν, καὶ τὴν μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὑπόστασιν γενομένην τῆς Θεότητος ἔνωσιν, μηδὲ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς νὰ ἐξετάζωμεν· ἐν περὶ δὲ εἶναι δυνατόν εἰς κανένα ἄνθρωπον νὰ καταλάβῃ αὐτόν· ἀλλ' ἐδὲ αὐτὸς ὁ το- σοῦτος καὶ τηλικούτος Πρόδρομος εἶναι ἱκανὸς νὰ λύσῃ τὸ λατὶ τὸ συνάπτον τὸν πόδα μετὰ τοῦ ὑποδήματος τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ εἶναι ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὸν τρόπον κα- τὰ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς Λόγος ἠνώθη μετὰ τὴν ἐξ ἡμῶν προσληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἀνθρω- πότητα (1). Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ἐδανείσθη ὁ Μελετῆς ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν λύραν Γρηγο- ρίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „Τί δὲ ὁ σφαιρωτὴρ (2) τοῦ ὑποδήματος, ὃν οὐ λύεις ὁ
 „βαπτίζων Ἰησοῦν, ὁ Παλαιᾶς καὶ Νέας μεσίτης; Τί τῆτο; Τυχὸν ὁ τῆς ἐπιδημίας λό-
 „γος καὶ τῆς σαρκὸς, οὐ μηδὲ τὸ ἀκρότατον εὐδιάλυτον, μὴ ὅτι τῆς σαρκικοῦ καὶ νηπίου
 „ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κατὰ Ἰωάννην τῷ Πνεύματι“· (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα).

Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλο αἰ- ρετικὸν φρόνημα ἀνατρέπεται· οἱ ὁπαδοὶ γὰρ καὶ ἀκόλουθοι τοῦ ἄφρονος Ὁριγένους ἐ- φλυάρουν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσληφθεῖσα φύσις τῆς ἀνθρωπότητος ἦτον ἐνω- μένη μετὰ τὸν Θεὸν Λόγον ἕως τῆς Ἀναλήψεως· ὅταν δὲ ὁ Χριστὸς ἐμελλε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν
 ὑπε-

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ῥητὸν ἐκείνο τοῦ ν. 3. Φαλμοῦ τὸ λέγον „Ἐπὶ τὴν Ἰδοῦ-
 „μαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου“ λέγει, „ὑπόδημα
 „δὲ τῆς Θεότητος ἢ Θεοφόρος σὰρξ, δι' ἧς ἐπέβη
 „τοῖς ἀνθρώποις“· Ὅθεν ἂν κατὰ τὸν Πατέρα τοῦ-
 „τον ὑπόδημα εἶναι ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Κυρίου, δὲν
 „εἶναι ἀνακόλυτον νὰ νοηθῇ πῶς ἡ Θεότης, λατὶ δὲ, ἡ
 „συναφεια καὶ ἔνωσις, καὶ ἡν ἠνώθη ἀδιαλύτως ἡ Θεότης
 „μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ὃν τρόπον καὶ τὸ ὑπόδημα

συνδέεται μετὰ τὸν πόδα διὰ τὴν λατὶν τὴν ὑπόδηματος.

(2) Σφαιρωτὴρ ἢ σφυρωτὴρ ὀνομάζεται ὁ ἱμάς· ἡτοι τὸ λατὶν τοῦ ὑποδήματος· ἵσως διότι εἶχε σφαιρίδια μικρὰ προσκολλημένα, κατεσχευασμένα ἀ- πὸ χαλκὸν λευκόν, ἢ ἄλλο εἶδος μετάλλου πρὸς στολισμόν. Ὅρα καὶ εἰς τὸ ἰδ. κεφάλαιον τῆς Γενέ- σεως, ὅπου λέγει ὁ Ἀβραάμ πρὸς Βασιλέα Σοδό- μων· „Εἰ ἀπὸ σπαρτίου (ραμματος) ἢ σφυρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν“.

ὑπερουράνιον τόπον, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς· τότε ἀπέρριψε μὲν καὶ ἀπεσκέυασε τὴν ἀνθρωπότητα ὡς ἓνα βάρος, ἔβαλε δὲ αὐτὴν μέσα εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἡλίου, κακῶς ἐννοοῦντες τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· „ Ἐν τῷ Ἡλίῳ „ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτῆς “. (Ψαλ. ιη. 4.) καὶ οὕτω μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα ἀνέδραμε καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ. Ὁμοίως τοῦτο ἐφλυάρουν καὶ οἱ Μανιχαῖοι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „ Εἴ τις ἀποτεθεῖσθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ „ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ „ ἥξειν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα νῦν, εἰμὴ μετὰ τοῦ προσ- „ λαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς τῶν Μανιχαίων λόγους τῷ Ἡλίῳ ἐναποτεθείται, ἵνα „ τιμῇ διὰ τῆς αἰμιᾶς “. (ἀ. Ἐπιστολ. πρὸς Κληδόνιον.)

Ταῦτα μὲν ἐφλυάρουν οἱ πικροὶ συκοφάνται καὶ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαιδευτοί· ὁ δὲ Ἱε- ράρχης Κοσμάς διὰ τῆς ἀνωτέρω τοῦ Προδρόμου ρήσεως καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεολόγου ἐ- ξηγήσεως ἀναιρεῖ τὴν φλυαρίαν ταύτην καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ λωρὶ τοῦ ὑποδήματος· „ τοι ἢ καὶ ὑπόστασιν ἑνῶσις τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, ἔμεινεν ἄλυτος, ἀχώριστος· „ ὅθεν μετὰ τοῦ Θεωθέντος προσλήμματος (σώματος) ἀνελήφθη ὁ Χριστὸς, καὶ μετ' αὐτοῦ „ καθίσταται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ θέλει ἔλθῃ ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νε- „ κρούς. Ὅθεν ταῦτα διδάσκων ὁ Πρόδρομος μετὰ τοῦ Μελωδῶ, λυτρώνει τοὺς γνηγεῖς ἀν- „ δρώπους ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλης πλάνης καὶ αἵρεσιν.

Τροπάριον.

„ Ἐν πυρὶ βαπτίζει τελευταίῳ Χριστὸς, τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ μὴ
„ Θεὸν φρονοῦντας αὐτόν· ἐν Πνεύματι δὲ καιροποιεῖ δι' ὕδατος
„ χάριτι, τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοῦ τῆς Θεότητος, τῶν πλημμελη-
„ μάτων λυτρούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Θεολόγων Γρηγορίων λέγοντα περὶ τῶν σχισματικῶν Ναυατιανῶν, τῶν μὴ δεχομένων τὸ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ δακρύων Βάπτισμα· „ Οὗτοι μὲν οὖν, εἰ μὲν βούλονται τὴν ἡμετέραν ὁδὸν καὶ Χρι- „ στοῦ (καλῶς ἂν ἔχοι· τοῦτο γὰρ λείπει, καὶ πρέπει ἔξωθεν νὰ ὑπακέται) εἰδὲ μὴ, „ τὴν αὐτῶν πορευέσθωσαν· τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθῶσιν, τῷ τελευταίῳ Βαπτί- „ σματι, τῷ ἐπιπονωτέρῳ καὶ μακροτέρῳ (τῷ αἰωνίῳ), ὃ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην, „ καὶ δαπανᾷ πάσης κακίας κουφότητα “. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱε- ρὸς Μελωδὸς, ὅτι ὁ Ἰδεσπότης Χριστὸς τοὺς μὲν ἀπειθεῖς εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτὸν Θεὸν ἀληθινόν, θέλει καταβαπτίσει καὶ καταβυθίσει μέσα εἰς τὸ τελευταῖον πῦρ τῆς κολάσεως· ἐκείτους δὲ, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὴν Θεότητα αὐτοῦ, καὶ πιστεύουσιν αὐτὸν ὡς Θεόν, τὸς ἀνακαινίζει καὶ ἀναπλάττει μὲ τὸ Ἅγιον αὐτῆς Πνεῦ- μα καὶ μὲ τὴν ἰδικήν του χάριν διὰ τοῦ ὕδατος τῆς κολυμβήθρας, ἐλευθερώνων αὐτοὺς ἀ- πὸ τὰς ἁμαρτίας, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ τὰς προαιρετικὰς.

Σημείωσαι ἐδῶ δύο πράγματα· πρῶτον, ὅτι τὸ τελευταῖον Βάπτισμα τὸ διὰ πυρὸς, ὁ μὲν ἀνάγκυμος ἐρμηνευτὴς εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Θεολόγων Γρηγό- ριον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ὁ δὲ Θεόδωρος εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἐν Εὐαγγελίῳ ρητὸν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον περὶ τοῦ Χριστοῦ· „ Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν „ Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ “. (Λουκ. γ'. 16.) τὸ ἐποίησεν πῦρ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος δὲν ἐξήγησεν, ὅτι εἶναι τὸ τῆς κολάσεως, ἀλλὰ τὸ ἐν εἰδεί πυρίων γλωσσῶν γινόμενον Βάπτισμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Σημείωσαι καὶ δεύτερον, ὅτι ἂν καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάν- νης εἰς μέλλοντα χρόνον λέγῃ· „ Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ “. ὁ Μελωδὸς ὅμως Κοσμάς εἰς ἐνεστώτα χρόνον ταῦτα προφέρει ἐδῶ· ἴσως διότι, κατὰ τὸν

τὸν Θεόδωρον, ὁ τοῦτο εἰπὼν Βαπτιστὴς ἦτον Προφήτης, οἱ δὲ Προφῆται ὡς ἐνεστῶτα βλέποντες τὰ μέλλοντα· τοῦτου χάριν καὶ τὸ μέλλον τοῦτο „βαπτίσει“ ὡς ἐνεστῶς εἶπε „βαπτίζει“. Πλὴν οὐχὶ ὁ Βαπτιστὴς, ἀλλ' ὁ Μελωδὸς οὕτως εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ Βαπτιστοῦ. Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτέρῳ ἐρμηνευτῇ „βαπτίσει“ γράφεται καὶ οὐχὶ „βαπτίζει“. ἴσως δὲ καὶ τὸ „καινοποιεῖ“ ἐγράφη κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥητόρων, οἱ τινες τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα προφέρουσιν, ἵνα τοὺς ἀκροατὰς ποιήσωσι θεατὰς. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει, ὅτι τὸ „ἐν πυρὶ βαπτίζει“ εἶπεν ὁ Ἰωάννης κατὰ μόνον τὸν Λουκᾶν, προηγουμένως μὲν ἵνα δείξῃ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἰδει πυρίνων γλωσσῶν κάθοδον· διότι τότε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ ἐβαπτίσθησαν· ἔπειτα δὲ, καὶ τὸ νομοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Βάπτισμα. „Καὶ γὰρ ἐφίπταται (φυσί) παντὶ βαπτιζομένῳ Πνεῦμα Ἅγιον, οὐ μόνον ἀγιάζον, ἀλλὰ καὶ ὡς πῦρ ἀοράτως ἀναλίσκον τὸν ρύπον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ“. (1)

Ωδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νέους εὐσεβεῖς καμίῳ πυρὸς (2) προσομιλήσαμτας, διασυρίζου
„Πνεῦμα δρόσου ἀβλαβεῖς διεφύλαξε, καὶ Θεοῦ Ἀγγέλου συγκα-
„τάβασις· ὅθεν ἐν φλογὶ δροσιζόμενοι, εὐχαρίστως ἀνέμελπομ·
„ὑπερύμνητε, ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· καθότι αὐτῶν εἶναι ποίημα ἢ ἐβδόμη Ὠδὴ. Λέγει λοιπὸν, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς νέους, οἱ τινες προσωμίλησαν· ἦτοι ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐφύλαξεν ἀβλαβεῖς καὶ ἀπυρπολήτους τὸ πνεῦμα τῆς Θεϊκῆς δρόσου, τὸ ὁποῖον διεσύριζεν· ἦτοι ἐποίησε ἵνα ἦχον ἐμμελῆ καὶ γλυκύτατον, ὅμοιον ἢ μὲ τὸν ἦχον τῶν συρίγγων καὶ συραυλίων, ἢ μὲ τὸ ψιθύρισμα τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν πεύκων καὶ κέδρων καὶ πιτσακίων αποτελούμενον, ὅταν αὐτὰ σείωνται ἀπὸ τὸν ζέφυρον ἀνεμῶν. Οὐ μόνον δὲ τὸ δροσῶδες πνεῦμα ἐφύλαξεν ἀβλαβεῖς τοὺς τρεῖς Παῖδας, ἀλλὰ πρὸ τοῦτου διεφύλαξεν αὐτοὺς ἢ τοῦ Θεοῦ Ἀγγέλου συγκατάβασις· ἦτοι τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, ὃς τις μεγάλης βουλῆς τῆς τῷ Πατρὶ ἐνομαζέται Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἠσαΐαν· γράφεται γὰρ ἐν τῇ ἐβδόμῃ Ὠδῇ στίχ. 25. ταῦτα· „Ὁ δὲ Ἀγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον“. Ὅθεν οἱ τρεῖς Παῖδες δροσιζόμενοι μέσα εἰς τὸ πῦρ, εὐχαρίστως ἀνέμελπον εἰς τὸν Θεὸν λέγοντες· „ὑπερύμνητε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός, εὐλογητὸς εἶ“.

Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ τινὰς, ὅτι εἶναι περιττὴ ἢ λέξις „πυρὸς“ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Τροπαρίου· ἄλλο γὰρ εἶναι ἢ κάμιнос, καὶ ἄλλο τὸ πῦρ· ἢ μὲν γὰρ κάμιнос εἶναι ἢ οἰκοδομὴ αὐτὴ ἢ στρογγύλη καὶ σκεπασμένη, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν βάλλεται τὸ πῦρ· καθὼς καὶ πηγάδι λέγεται ὁ τόπος ἐκεῖνος ὁ κατασκευασμένος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δέχεται καὶ νὰ διατηρῇ τὸ νερό. Ὅταν δὲ βαλθῇ πῦρ μέσα εἰς τὴν κάμινον καὶ ἀναφθῇ, τότε λέγεται κα-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφάνης Μάξιμος· „Οἱ μὲν δὲ ὕδατος ἀναγεννῶνται καὶ Πνεύματος· οἱ δὲ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ τὸ Βάπτισμα δέχονται· τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα, ὕδωρ τε φημί καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα νοῦ τῷ Θεῷ.“ „τοῖς μὲν γὰρ, ὕδωρ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὡς ρυπτικὸν τῶν ἐκτὸς περὶ τὸ σῶμα μολυσμῶν· τοῖς δὲ, Πνεῦμα, ὡς ἐνεργητικὸν τῶν κατ' ἀρετὴν

„ἀγαθῶν· τοῖς δὲ, πῦρ, ὡς καθαρτικὸν τῶν ἐντὸς, κατὰ τὸ βᾶδος περὶ ψυχὴν κηλίδων· τοῖς δὲ, κατὰ τὸν μέγαν Δανιὴλ, Πνεῦμα Ἅγιον, ὡς σοφίας καὶ γνώσεως χορηγόν· ἐκ γὰρ τῆς διαφόρου, περὶ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας, διαφορῶς λαμβάνει, τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τὰς προσηγορίας.“ (κεφ. ξγ. τῆς β'. ἐκδοτῆς τῶν θεολογικῶν.)

(2) Ὁ δὲ ἀνωτέρως γράφει „καμίνου πυρὶ“.

κάμινος πυρός: τούτέστι κάμινος με πῦρ. Ὁθεν ὁ τῆ Ναβουχοδενόσορ κήρυξ ἐφώναζε λέγων· „Ὅς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ (τῇ εἰκόνι τοῦ Βασιλέως), αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός τὴν καιομένην“. (Δαν. γ'. 6.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τῆς ὀγδόης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος· „Εὐλογεῖτε Πατέρες τῆς Τριάδος ἰσαριθμοὶ“, ἵνα μάθῃς ἐκεῖ περίεργα νοήματα.

Τροπᾶριον.

„Ὡσπερ Οὐρανῷ, σὺν τρόμφ καὶ θαύματι παρίσταμτο (1) ἐν Ἰορδάνῃ, αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων σκοπούμεναι, τοσαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν· ὅπως ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρωρον τῶν ὑδάτων ὑπὸ στασιν, ἐν τοῖς ὕδασι σωματοφόρος ἔστηκεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὰ τῶν ἐπιγείων Βασιλέων τάγματα, τόσον οἱ δορυφόροι, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ὑπῆκοοι, δὲν τιμᾷσι μόνον τὸν Βασιλέα μέσα εἰς τὰ Βασίλεια, ὅπου αὐτὸς κάθεται ἐπάνω εἰς τὸν βασιλικὸν τοῦ θρόνον, καὶ φορεῖ στολὴν βασιλικὴν καὶ ὑπέρλαμπρον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἴδῃ αὐτὸν νὰ ἐμβῇ μέσα εἰς καλύβην καὶ πτωχικὸν ὀσπίτιον διὰ κάμμιαν χρεῖαν, δὲν ἀτιμάζουσι τὸν Βασιλέα πῶς διὰ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης, ἀλλὰ μὲ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ τὴν τιμὴν παραστέκονται εἰς αὐτὸν, καὶ ὅταν εὕρισκεται μέσα εἰς τὴν καλύβην ἐκείνην, καθὼς ὅταν εὕρισκεται εἰς τὰ Βασίλεια· διότι ἡ εὐτέλεια τῆς καλύβης δὲν ἀτιμάζει τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς τιμᾷ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης διὰ τῆς βασιλικῆς του δόξης καὶ μεγαλειότητος. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ ὑπερέκτιστοι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, βλέπουσαι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις θρόνοις καθεζόμενον νὰ στέκεται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, καὶ νὰ ζητῇ ὑπὸ Ἰωάννου τὸ Βάπτισμα, παρεστέκοντο εἰς αὐτὸν μὲ τὸν φόβον καὶ θαυμασμόν, μὲ ὅσον παρεστέκονται εἰς αὐτὸν καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ· ἐβλεπον γὰρ μίαν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν. Διότι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου διακρατεῖ μὲ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν εὕρισκομένην εἰς τὰ ὑπερφῶ· ἦτοι ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, καὶ συνέχει τὰ ὕδατα ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τοῦ στερεώματος, καὶ δὲν ἀφίρει αὐτὰ νὰ τρέχουν εἰς τοιοῦτον κατηφορικὸν τόπον, αὐτὸς σῶμα φορῶν ἐστέκετο εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“, ἵνα δείξῃ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς.

Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτῆς οὕτως ἀνέγνω (καὶ ἴσως ἐπιτυχικώτερον) τὸ παρὸν Τροπᾶριον· „Ὡ! πῶς ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρωρον τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν ἐν τοῖς ὕδασι σωματοφόρος ἔστηκεν;“ ἐρμηνεύει δὲ οὕτως· „Αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων παρίσταντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὡς ἐν Οὐρανῷ σὺν τρόμφ καὶ θαύματι, σκοπούμεναι τοσαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν· ἔλεγον δὲ θαυμαστικῶς· (ὅπερ ἐξῶθεν νοεῖται) ὦ! πῶς ὁ συνέχων τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεώς του τὴν ἄσχετον καὶ ὀλισθηρὰν φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν ἐπάνω τοῦ στερεώματος, ἵσταται τάρᾳ σωματοφόρος ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ὑπὸ δούλου βαπτίζεται;“

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις „παρίστανται“ γράφεται.

Τροπάριον.

„Νεφέλη ποτὲ καὶ θάλασσα, θείου προεικόνιζον Βαπτίσματος τὸ
 „θαῦμα· ἐν οἷς ὁ πρὶν βαπτίζεται, διεξοδικῶς τῷ νομοθέτῃ λαός.
 „Θάλασσα δὲ ἡμὶν τύπος ὕδατος, καὶ νεφέλη, τοῦ Πνεύματος· οἷς
 „τελούμενοι, εὐλογητὸς εἰ κράζομεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τόσον τὰ ὑπὸ τοῦ Παύλου ῥηθέντα, ὅσον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Καὶ πάντες (οἱ „Ἰσραηλῖται) εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ“· (ἀ. Κορ. ι. 2.) ὁ δὲ Θεολόγος ἔτω φησὶν· „Ἐβάπτισε Μωϋσῆς, ἀλλ' ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τοῦ-
 „του ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν θαλάσσῃ· τύπος δὲ τοῦτο ἦν, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, ἡ θάλασ-
 „σα, τοῦ ὕδατος, ἡ νεφέλη, τῷ Πνεύματος“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Λέγει λοιπὸν ὁ Με-
 λωδὸς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν ἡ νεφέλη, ἡ ὁποία ἐσκέπαζεν ἀνωθεν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν
 τῇ ἡμέρᾳ διὰ τὴν καὶ αὐτοὺς ὁ ἥλιος, καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, διὰ τῆς ὁποίας ἐ-
 πέρασαν οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὰ δύο ταῦτα ὁμοῦ ἐπροεικόνιζαν τὸ θαῦμα· ἦτοι τὸ θαυ-
 μαστὸν Μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν νεφέλην ἐβα-
 πτίσθη ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ὑπὸ τοῦ νομοθέτου Μωϋσέως, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Παῦλος·
 ἐβαπτίσθη ὁμοῦ αὐτὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ ὅχι καταβυθιστικῶς, ὃν τρόπον κατεβυθίσθησαν
 εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ διαβατικῶς, ἐπειδὴ διέβη ἀβλαβῶς τὴν θάλασσαν σχισθεῖ-
 σαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ τῆς ράβδου. Καὶ ἡ μὲν ἐρυθρὰ θάλασσα προεικόνιζε τὸ νε-
 ρὸν τοῦ ἰδικῷ μας ἁγίου Βαπτίσματος, ἡ δὲ νεφέλη προεικόνιζε τὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι
 χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· μὲ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τελειούμενοι, κατὰ τὸν
 Θεόδωρον, ἢ τελείως καθαιρόμενοι καὶ ἀναπλαττόμενοι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν,
 „Ἐάν (φησὶ) μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 „βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“, (Ἰω. γ'. 5.) οὕτω, λέγω, τελειούμενοι κράζομεν· „Εὐλογητὸς
 „εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Πῶς δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτισεν ἐν ὕδατι, μὲ συντομίαν φανερόνομεν ἐδῶ· ἐν τῷ δεκάτῳ
 ἐννάτῳ Κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γράφεται, ὅτι προστάζει ὁ νόμος νὰ σφάζεται μία δά-
 μαλις κόκκινη καὶ ἄζευσκη ἐξ αὐτῆς παρεμβολῆς, καὶ νὰ καίεται ὁμοῦ μὲ τὸ δέρμα, ἢ
 δὲ στάκτι αὐτῆς νὰ φυλάττεται· ἥτις ραντίζομένη μὲ νερὸν, ἐκαθαρίζει ἐκείνους ὅπου
 ἤθελαν πιάσει σῶμα νεκροῦ, ἢ κόκκαλον ἀνθρώπου, ἢ τάφον. Διὰ τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρη-
 γόριος νομικὴν καὶ σκιάδην καὶ πρόσκαιρον ὀνομάζει τὴν τριαύτην καθαρσιν, καὶ τοῦ σώ-
 ματος, οὐ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐ παντελῆ τῆς ἀμαρτίας ἀναίρεσιν· „Τί γὰρ ἔδει (φησὶ)
 „πολλάκις καθαίρεσθαι τοὺς ἅπασι κεκαθαρμένους“; (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Ἐπειδὴ
 ὅσαις φοαῖς ἐμολύνετο τινὰς μὲ τοὺς ἀνωτέρω σωματικὰς μολυσμοὺς, τόσαις φοαῖς καὶ
 ἐκαθαρίζετο. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ περὶ τούτου γράφει· „Σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς
 „κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“· (Ἐβρ. γ'. 13.)

Τροπάριον.

„Ἀπαρτες πιστοὶ ἐν ᾧ τὴν τελείωσιν ἐλάβομεν, Θεολογοῦντες ἀ-
 „σιγῇτως, σὺν Ἀγγέλοις δοξάζομεν, Πατέρα Τίον καὶ Πνεῦμα
 „Ἅγιον· τοῦτο γὰρ Τριάς ὑποστάσεσιν, ὁμοούσιος εἰς δὲ Θεός· ᾧ
 „καὶ ψάλλομεν· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τὸ Τροπάριον τοῦτο καλεῖ ὁ Μελωδὸς τὸν βαπτίζομενον λαὸν τῶν Χριστιανῶν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτις ἐτελείωσεν ἡμᾶς διὰ τῆς ἁγίου Βαπτίσματος. Ὅλοι, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅσοι ἐκαθάρίσθημεν μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, καὶ πρὸς Θεογνωσίαν ὀδηγηθέντες, εἰς τὴν τῶν Ἀγγέλων κατάστασιν ἀνεβιβάσθημεν, ὅλοι ἀσκητήτως μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἅς Θεολογήσωμεν. Ποῖον; Τὸ Θεῖον (τὸ ὁποῖον ἔξωθεν ἐννοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον), ἐν ᾧ (μετὰ τὸ ὁποῖον) ἐλάβομεν τὴν τελειότητα διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ἄς δοξολογήσωμεν δὲ τὸν Πατέρα τὸν Τίδν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ποία δὲ δοξολογία εἶναι τῷ Θεῷ πρέπουσα; Τὸ νὰ διαιροῦμεν μὲν τὴν Ἁγίαν Τριάδα κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, νὰ ἐνοῦμεν δὲ πάλιν αὐτὴν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, καὶ μάλιστα τὸ τάγμα τῶν φλογερῶν Σεραφίμ, ὕμνουσι τὸν τρισυπόστατον Θεόν καὶ δοξάζουσι τοὺς τρεῖς ἁγιασμούς εἰς μίαν συνάγοντες κυριότητες, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τρεῖς, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, δηλοῦσι τὰς τρεῖς ὑποστάσεις· λέγοντες δὲ μίαν φωνήν τὸ „Κύριος“ δηλοῦσι τὸ ἐν κράτος τῶν τριῶν καὶ τὴν μίαν αὐτῶν Βασιλείαν καὶ Θεότητα. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅτι τὸ Θεῖον, Τριάς μὲν εἶναι κατὰ τὰς ὑποστάσεις, ἓνας δὲ Θεὸς ὁμοούσιος κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλομεν· „Εὐλόγητός εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστήριον παράδοξον, ἡ Βαβυλῶμος ἔδειξε κάμιμος, πηγάσασα
 „δρόσον· ὅτι ρεῖθροις ἐμελλεν, αὔλον πῦρ εἰσδέχεσθαι ὁ Ἰορδάνης
 „μης (1), καὶ στέγειν σαρκὶ βαπτίζομενον τὸν Κτίστην· ὃν εὐλο-
 „γοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Βαβυλωνία, λέγει, κάμιμος, ἐπεὶδὴ ἀνέβλυσεν δρόσον οὐρανίαν, διὰ τοῦτο ὑπέδειξε τὸ παράδοξον Μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε σήμερον εἰς τὸν Ἰορδάνην· ἐφάνερνε γὰρ, ὅτι καθὼς αὕτη ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὴν θείαν δρόσον, τὴν ὁποῖαν ὀλίγην εὔσαν δὲν ἐδυνήθη νὰ νικήσῃ ἢ τόση ὑπερβολικὴ φωτὶα ὅπου εἶχεν, οὔτε νὰ ἐξατμίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν αἶρα, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ ὑπερβολικὴ τῆς φωτὶας ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν ὀλίγην δρόσον καὶ κατεσβέσθη· οὕτως ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ ροῶδης καὶ ὑδατῶδης ποταμὸς Ἰορδάνης ἐμελλε νὰ δεχθῇ μέσα εἰς τὰ ἰδικά του ρεῖθρα τὸ αὔλον πῦρ τῆς Θεότητος, καὶ νὰ στέξῃ· ἥτοι νὰ βαστάσῃ τὸν Κτίστην τοῦ Παντός βαπτίζομενον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὐ γὰρ τὸ αὔλον καὶ θεῖον πῦρ ἐσβέσθη ἢ ἐνίκηθη ἀπὸ τὸ ὑλικὸν ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· αὐτὸ δὲ μᾶλλον ἐνίκησε τὸ Ἰορδάνειον ρεῖθρον, καθὼς καὶ ἐκεῖ τότε ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν δρόσον ἢ κάμιμος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁν εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἶναι ὁμοῦ ᾠδὴ, τῆς ὁποίας εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ἀνωτέρω λόγια.

Τρο-

(1) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτάτῳ ἑρμηνευτῇ γράφεται „Ὅτι ρεῖθρον ἐμελλεν αὔλον πῦρ εἰσδέχεσθαι τοῦ Ἰορδάνου“.

Τροπάριον.

„Απόθου φόβον ἅπαντα, ὁ Λυτρωτὴς τῷ Προδρόμῳ ἔφησεν· ἐμοὶ
 „δὲ πειθάρχει, ὡς χρηστῷ μοι πρόσελθε· τοῦτο γὰρ φύσει πέφυ-
 „κα· ἐμῷ προστάγματι εἶξον, καὶ βάπτισόν με συγκαταβάρτα, ὅμ
 „εὐλογοῦσι λαοὶ, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν παρα-
 θαρρύνοντα τὸν Βαπτιστὴν διὰ τὴν βάπτισιν αὐτόν· ὁ Θεὸς λέγει· ὁ Λυτρωτὴς τοῦ γένους
 τῶν ἀνθρώπων Χριστός, „Ὁ Θεὸς (φησὶν) ὁ ὑψιστος, Λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστὶ“, (Ψαλ. οζ΄.
 39.) ὁ Χριστὸς, λέγω, εἶπεν εἰς τὸν Προδρόμον Ἰωάννην· ἀπόβαλε ἐκ τῆς ψυχῆς σου
 κάθε φόβον, ὦ Ἰωάννη, καὶ πείσθητι διὰ δύο αἰτία καὶ πλησίασον εἰς ἐμέ· πρῶτον,
 διότι δὲν θέλεις πάθῃ ἀπὸ ἐμὲ κἀνένα κακόν, ἐπεὶ ἐγὼ εἶμαι χρηστὸς, ἀγαθὸς, καὶ
 τοῦτο φύσει πέφυκα· τοῦτέστιν ἐγὼ μόνος φυσικὴν ἔχω τὴν ἀγαθότητα καὶ χρηστότη-
 τα· „Οὐδεὶς (φησὶν) ἀγαθὸς, εἰμὶ εἰς ὁ Θεός“· (Ματ. ι΄. 18.) διότι οἱ μὲν ἀνθρω-
 ποι καὶ Ἄγγελοι λέγονται ἀγαθοὶ καὶ χρηστοὶ θέσει καὶ κατὰ μετοχὴν τῆς τοῦ Θεοῦ
 ἀγαθότητος καὶ χρηστότητος· ἐγὼ δὲ εἶμαι ἀγαθὸς φύσει καὶ πρῶτως καὶ κατ’ αἰτίαν.
 Ὡστε θαρρῶν πλησίασον εἰς ἐμέ, ὡς εἰς χρηστὸν καὶ ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἀγαθόν δὲν προ-
 ξενεῖ φόβον καὶ ἀποφυγὴν, ἀλλὰ θάρρος καὶ πλησιασμόν· οὐδὲ κακοποιεῖ τινα, ἀλλὰ
 μᾶλλον εὐεργετῇ πάντας. Ἄν ὅμως δὲν ἐλκυσθῇς ἀπὸ τῆς φυσικῆς μου χρηστότητας, ἐλ-
 κύσου καὶ ἀπὸ τῆς φυσικῆς μου μεγαλειότητος, καὶ ὑποτάσσου εἰς τὴν προσταγὴν μου καὶ
 βάπτισόν με, διότι εἰς τοῦτο ἐσυγκατέβην καὶ ἔγινα ἄνθρωπος.

Μερικοὶ δὲ, ὡς ὁ αἰώνιος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων καὶ ἄλλοι, τὸ „χρηστῷ“ διὰ
 τοῦ ἱερέως γράφουσιν, ἐννοοῦντες μὲ τὴν τοιαύτην λέξιν τὸ „Θεοάνθρωπῳ“· τοῦτο ὅμως δὲν εἶ-
 ναι ὀρθόν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, διὰ δύο αἰτία. Πρῶτον, διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν σκο-
 πὸν τοῦ Ἰησοῦ· ὁ σκοπὸς γὰρ αὐτοῦ ἦτον νὰ κάμῃ τὸν Ἰωάννην νὰ λάβῃ θάρρος εἰς
 τὸ νὰ βάπτισῃ αὐτόν· ἐπεὶ ποῖον θάρρος ἐμελλε νὰ λάβῃ, εἰάν ἤκουεν ἀπὸ τὸν Χρι-
 στὸν νὰ τὸν λέγῃ, πλησίαζε εἰς ἐμέ ὡς εἰς Χριστόν, τοῦτέστιν ὡς εἰς Θεὸν τέλειον, καὶ
 τέλειον ἄνθρωπον; ἐκεῖνος γὰρ διὰ τὴν καὶ μόνον ἐφοβεῖτο τὸν Χριστόν, διότι ἦτον Θεός.
 Δεύτερον, διότι τὸ ἐκ τοῦ τοιούτου λόγου συναγόμενον νόημα εἶναι μακρὰν τῶν δογμα-
 τῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας· ἐπεὶ γὰρ τὸ ὄνομα „Χριστός“ σημαίνει „Θεοάνθρωπος“,
 ὡς εἴπομεν, καὶ διηλοῖ, οὐ τὴν χρίσασαν μόνον Θεότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν χρισθεῖσαν ὑπ’ αὐ-
 τῆς ἀνθρωπότητος, ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ὁ Θεοάνθρωπος Χριστὸς μίαν μὲν ὑπό-
 στασιν ἔχει, καὶ ἢ ἢ προσλαβῆσα Θεότης ἠνώθη μὲ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπότητα,
 δύο δὲ τὰς φύσεις καὶ θελήσεις καὶ ἐνεργείας, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Ἱερῶν Θεολό-
 γων. Ἐὰν λέγωμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ ἐν δυσὶ φύσεσι θεωρούμενος φύσει μιᾷ πέ-
 φυκεν, ἀσεβές εἶναι καὶ βλάσφημον· διότι τὸ νὰ λέγῃ τις τὸν Χριστόν φύσει Θεόν
 καὶ φύσει ἄνθρωπον, διπλῶς λεγόμενου τοῦ „φύσει“, τοῦτο εἶναι ὀρθόν καὶ εὐσεβές·
 πρὸ δὲ νὰ λέγῃ ἅπαξ, φύσει Θεόν καὶ ἄνθρωπον, τοῦτο οὐδαμῶς λέγεται παρὰ τοῖς Θεο-
 λόγοις Πατράσι.

Τροπάριον.

„Ρημάτων ὡς ἀκήκουσεν ὁ Βαπτιστὴς τοῦ Δεσπότης, σὺντρομος πα-
 „λάμην ἐκτείνει· χειραπτήσας ὅμως δὲ, τὴν κορυφὴν τοῦ Πλά-
 „στου αὐτοῦ, τῷ βαπτισθῆντι ἐβόα· ἀγιάσόν με· σὺ γὰρ Θεός μου
 „ὅμ εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον εἶναι ἀκόλουθον μετὰ τὸ ἀνωτέρω· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὅταν ἤκουσε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, μετὰ τὰ ὅποια ἐπαραθάρρυνεν αὐτὸν διὰ τὸν βαπτισμόν, τότε ἐξάπλωσε μὲν τὴν παλάμην του· ἦτοι τὴν χεῖρα ὅλην, (συνεκδοχικῶς γὰρ ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ ὅλον καλεῖται) διὰ τὸν βαπτισμόν, πλὴν πάλιν μετὰ φόβον καὶ τρέμον· πιάσας δὲ μετὰ τὴν χεῖρά του τὴν κορυφὴν τοῦ ἰδίου του Πλάστου, ἐβόα πρὸς αὐτόν· ἐγὼ, ὦ Δέσποτα, καὶ πάλαι ἐλεγόν σοι, ὅτι ἐγὼ ἔχω χρεῖαν νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σέ, καὶ ὅχι σὺ ἀπὸ ἐμέ, καὶ τὰρα πάλιν αὐτὸν τὸν ἰδίον λόγον λέγω σοι· σὺ, Κύριε, ἀγίασον ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐμέ, ὅς τις κατὰ μόνον τὸ φαινόμενον νομίζομαι ὅτι ἀγιάζω ἐσέ διὰ τῆς ἰδικῆς μου χειροθετήσεως, ἐπειδὴ σὺ εἶσαι ὁ Θεός μου, τὸν ὅποιον εὐλογοῦσιν οἱ λαοὶ κτλ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡγιασθῇ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, οὐ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ βαπτίσας τὸν Κύριον. Εἰδὲ λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ Χριστοῦ, „Ἦδει γὰρ (ὁ Χριστὸς) μετ’ ὀλίγον αὐτὸς βαπτίσων τὸν Βαπτιστήν“, (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) τοῦτο νοεῖται ἵσως ὅτι ἡγιασθῇ ὁ Ἰωάννης μετὰ τὸ πιάσιμον τῆς παναγίας κορυφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς σχολιάζει ὁ Νικήτας. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, ὅτι ὁ Κύριος ἐβάπτισεν ἀληθῶς τὸν Ἰωάννην, ἀπαράδεκτον εἶται, ὡς θέλουσι τινές, καθότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν. (Ἰω. δ΄. 2.) „Οὐα δὲ καὶ τὸν Ἰερὸν Κοσμὸν ἐνταῦθα λέγοντα ἐκ μέρους τοῦ Προδρόμου πρὸς τὸν Χριστὸν, ἀγιάσον με, καὶ οὐχὶ βάπτισόν με· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει ὅτι ἐβάπτισεν ὁ Χριστὸς, οὐχ ἵνα βαπτίσῃ, ἀλλ’ ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστήν“ (Βιβλ. Δ΄. κεφ. πς΄.) λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁ δὲ Λουκᾶς, ἐγένετο, φησὶ, τῷ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου, ἀνεωχθῆναι τὸν Οὐρανὸν· καὶ βαπτιζόμενος γὰρ καταβαίνων τε καὶ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος προσήνχετο, διδάσκων ἔργοις, ὡς οὐ τὸν Ἱερέα καὶ τελεστήν τῶν Μυστηρίων δεῖ προσεύχεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τελούμενον ἐπὶ πάσης τελετῆς θείας τοῦτο δεῖ ποιεῖν. Κἂν μὲν ὁ τελεῶν τελεώτερος ἢ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκτενεστέραν ἀναπέμπῃ τὴν εὐχὴν, δι’ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τελούμενον ἢ χάρις διαβαίνει· ἀξιώτερον δὲ τοῦ τελουμένου ὄντος, καὶ ἐκτενεστέρον προσευχομένου, ὁ θελητὴς τοῦ ἐλέους, ὦ τῆς ἀφάντου χρηστότητος! οὐκ ἀπαναίνεται μετὰ δοῦναι δι’ αὐτοῦ τῷ τελεστῇ τῆς χάριτος· ὡς καὶ νῦν ἐμφανῶς ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου γέγονεν· ὁ καὶ αὐτὸς ὕστερον παρρησίᾳ μαρτυρεῖ λέγων· „Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Λόγ. β΄. εἰς τὸ Βάπτ. οὗ ἡ ἀρχὴ χθὲς συνεκκλησιάζων).

Τοῦτο δὲ τὸ Τροπᾶριον, κατὰ τὸν ἀνάγνωμον, εἶναι ὅλον σχεδὸν ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις λέγει περὶ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὅτι εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην· „Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπει ἔστιν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφήσιν αὐτόν (ὁ Ἰωάννης)“. (Ματθ. γ΄. 15.) Τί δὲ διλοῖ τὸ „ἀφήσιν αὐτόν“; ὅτι δὲν ἐπρόσθεσεν ἄλλην καμμίαν ἀντίστασιν, ἀλλὰ ὡς δούλος εὐγνώμων ὑπετάγη εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότου καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. Τοῦτο τὸ ἴδιον ἐποίησεν ὕστερον καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἐν τῷ νηπτήρι· διότι πρῶτον ἀντεστάθη καὶ δὲν ἠθέλε νὰ τοῦ κίψῃ τὰς πόδας ὁ Κύριος, ὕστερον δὲ ἐπέισθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· ἐπειδὴ οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπειν ἢ φιλόνηκοι, ἢ ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ ἰδικόν των θέλημα, ἀλλὰ ἐν μόνον σπουδάζουν, τὸ νὰ τελειώσουν τὸ τοῦ Κυρίου των θέλημα.

Τροπᾶριον.

„Τριάδος ἡ Φαμέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγομεν· αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις· ὁ Πατὴρ ἐφώρμησεν· οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, Τίς ὁ ἀγαπητός μου· τὸ Πνεῦμα συμπάρῃ τῷ ὁμοίῳ· ὅμ εὐλογοῦσι λαοί, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα Τροπάρια, τὰ δύο προλαβόντα καὶ τὸ παρὸν, εὐρίσκονται κατὰ σειράν, καὶ τὸ ἓνα ἀκολουθεῖ εἰς τὸ ἄλλο· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναφέρει τὴν Σαρσοποίησιν ὅπου ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐποίει εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὸν βαπτισμόν· τὸ δὲ δεύτερον διηγείται, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀφείξ καθε ἀντίστασιν, ἐβάπτισεν αὐτόν· καὶ τὸ παρὸν τρίτον διηγείται, ὅτι ἀφ' οὗ ἐβάπτισθη ὁ Κύριος, ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐξηχήθη, καὶ τὸ Πνεῦμα κατήλθεν ἐν εἴδει περιστερᾶς (1)· οὕτω γὰρ διηγείται ταῦτα καὶ τὸ ὕφος τῶν τριῶν ὁμοῦ Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου Μάρκου καὶ Λουκᾶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡ φανέρωσις τῆς Ἀγίας Τριάδος ἔγινεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· ἡ γὰρ Ἀγία Τριάς ἐφάνη μὲν διὰ πολλῶν συμβόλων καὶ πολλὰς εἰς τοὺς παλαιούς Προπάτορας καὶ Προφῆτας τοὺς καθ' αὐτοὺς τῷ πνεύματι· ἐφάνη ὅμως σκιαῶδες καὶ αἰνιγματωδῶς· καθὼς τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ τὸ βεβαιωθῇ τινὰς, ἐὰν ἀναγνώσῃ τὴν παλαιὰν Γραφήν καὶ τοὺς Προφῆτας· ἡ δὲ καθαρὰ καὶ ἐναργὴς καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν ἀποκάλυψις τῆς Ἀγίας Τριάδος εἰς τὸν ποταμόν Ἰορδάνην ἔγινεν· αὕτη γὰρ ἡ Ἀγία Τριάς εἶναι φύσις ὑπέρθεος. Ὁμοίον δὲ τοῦτο εἶναι, κατὰ τὸν ἀνάθυμον, μὲ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῷ Δαβὶδ, λέγοντος πρὸς τὸν ἐν Τριάδι ἓνα Θεόν· „Σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεούς“ (Ψαλ. γς'. 10.) ἀπὸ τῶν ὁποίων ρητῶν πολλοὶ Θεολόγοι ἐπαραμυήθησαν νὰ εἰποῦν ἐπὶ Θεοῦ τὴν λέξιν ταύτην, ὑπέρθεος (2).

Ἐπερ-

(1) Διὰ τί δὲ, βαπτιζομένου τοῦ Κυρίου, ἐφανέρωθη ἡ Ἀγία Τριάς; Ἀκουσον τῆ διαβατικῆς λέγοντος τὴν Πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης λέγοντος τὴν αἰτίαν ὕψω· „Καθάπερ τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Θεόν, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἐν Ἀδὰμ τῆς φύσεως ἡμῶν πλασθεὶς, διὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐμφυσήματος τὸ ζωαρχικὸν Πνεῦμα ἐκφάνεν τε καὶ δοξέν, συνεξέφηνε τὸ καθ' ὑπόστασιν τῆς δημιουργοῦ Θεότητος, τριαδικόν· ἐπὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων, ἅ τε μόνω, ῥήματι προαγομένον, τοῦ Λόγου καὶ τοῦ λόγοντος Πατρὸς ἐκφαινομένων μόνον· οὕτω νῦν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀναπλαττομένης ἐν Χριστῷ, φανερωθὲν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑπερουρανίων πρὸς αὐτὸν ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου καθόδου, τὸ σωστικὸν τῶν λογικῶν κτισμάτων τῆς ἀνωτάτω τε καὶ παντοῦργῆς Τριάδος ἐφάνερωσε Μυστήριον.

„Τίνος δὲ ἔνεκεν, τοῦ ἀνθρώπου πλαττομένου τε καὶ ἀναπλαττομένου, τὸ τῆς Ἀγίας Τριάδος φανεῖται Μυστήριον; οὐ μόνον ὅτι μόνος μυστικὸς καὶ προσκυνητικὸς ἐπίγειός ἐστιν αὐτῆς (ὁ ἄνθρωπος), ἀλλ' ὅτι καὶ μόνος κατ' εἰκόνα ταύτης. Τὰ μὲν γὰρ αἰσθητικά καὶ ἀλογα τῶν ζώων, πνεῦμα μόνον ἔχει ζωτικόν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο καθ' αὐτὸ ὑφίστασθαι δυνάμενον· νοῦ δὲ καὶ λόγου τελείως ἀμειρεῖ· τὰ δὲ ὑπὲρ αἰσθησιν παντάπασιν Ἀγγέλους τε καὶ Ἀρχαγγέλους, ἅ τε νοεροὶ καὶ νοητοὶ, νοῦν ἔχουσι καὶ λόγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Πνεῦμα ζωοποιόν, ἐπεὶ μὴδὲ σῶμα τὸ παρ' αὐτοῦ ζωοποιούμενον· ἄνθρωπος δὲ μόνος κατ' εἰκόνα τῆς τρισυποστάτου φύσεως νοῦν ἔχει καὶ λόγον καὶ πνεῦμα τοῦ σώματος ζωοποιόν· ἐπεὶ καὶ σῶμα (ἐν χεῖ) τὸ ζωοποιούμενον. Ὡς οὖν ἀναπλαττομένης τῆς ἡμῶν φύσεως ἐν Ἰορδάνῃ, φανερωθείσης τῆς ἀνωτάτω τε καὶ παντοῦργου Τριάδος, οἷά τινος ἀρ-

„χεύου τοῦ κατὰ ψυχὴν ἡμῶν εἰκότος, οἱ μὲν κατὰ Χριστὸν μετὰ Χριστὸν βαπτίζοντες, εἰς τρεῖς βαπτίζουσι τὰς καταδύσεις, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἰορδάνῃ εἰς μίαν καταδύσειν ἐβάπτισε· καὶ τοῦτο ἐπισημαίνοντος ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, βαπτισθεὶς, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὐδύς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, φησὶ, δηλοῦντι μὴδέπω ἐκβάντε τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἀναδύντε μόνον, ἀνέωχθισαν αὐτῶν οἱ Οὐρανοί“. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα, εὐ ἡ ἀρχὴ „Χθὲς συνεκκλησιάσθη καὶ συνεορτάσθη ὑμῖν“). Τί δὲ ἐκ τούτου συναγομεν; Ὅτι ἐν ὁ Κύριος ἐβάπτισθη, οὐχὶ εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα, οὐτὶς εἰς τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ εἰς τὸ τῷ Ἰωάννῃ, κατὰ τὰ Εὐαγγέλια καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἀποδεικνύοντα τοῦτο ἐν τῇ περὶ Βαπτίσματος λόγῳ· τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα εἰς μίαν ἐτελείετο καταδύσειν· ἀρα καὶ ὁ Χριστὸς εἰς μίαν ἐβάπτισθη καταδύσειν.

(2) Σημειῶμεν ἐνταῦθα πρὸς κατάληψιν τῆς ὑπέρθεος λέξεως τὴν θεολογικὴν ταύτην ὑποσημείωσιν, χάριν τῶν σχολαζόντων τῇ Ἱερᾷ Θεολογίᾳ, καὶ διὰ λέγομεν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· διὸ καὶ ἀπειροπότος ἐστὶ καὶ ἀρρήτος παντάπασιν· οὐδὲ γὰρ νοούμενος ἐστὶ, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων εἶναι πιστεύεται. Τούτου χάριν ἡ ἀποφατικὴ καλουμένη Θεολογία, καὶ ἡ καθ' ὑπεροχὴν ἀφαιρετικὴ, οἰκιστέρα μᾶλλον ἐστὶ τῷ Θεῷ τῆς καταφατικῆς Θεολογίας καὶ θετικῆς, ὡς θεολογεῖ ὁ ἐν Θεολογίᾳ ἐξοχώτατος Διονύσιος ἐν τῷ ε. κεφ. περὶ μυστικῆς Θεολογίας· „Οὕτε υἱία ἐστὶν (ὁ Θεός), οὕτε Θεότης ἢ ἀγαθότης, οὕτε Πνεῦμα ἐστὶν, ὡς ἡμᾶς εἰδέναι, οὕτε υἱότης, οὕτε πατρότης, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν ἡμῖν, ἢ ἄλλῃ τινι τῶν ὄντων συνεγνωσμένων“· καὶ παρκατιῶν λέγει· „Καὶ ὑπὲρ πάντων δέσιν ἐστὶν ἡ

, παρ-

Ἐπρεπε δὲ ἡ Ἀγία Τριάς, ἡ ἐν γνῶσιν (ἐν τῇ ἀορασίᾳ τῆς ἀκαταλήψιας) πάλαι καλυμμένη νὰ φανερωθῇ ἐσχάτως τρανῶς καὶ καθαρῶς εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν. Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πᾶν τὸ φανερούμενον φῶς ἐστὶ, (Ἐφ. ε'. 13.) φῶς ἀληθινὸν ἀρα εἶναι ἡ μακαρία καὶ ὑπερούσιος Τριάς, ἡ ὅποια ἐφανερώθη, ὡς εἵπομεν, ἐν τῇ Ἰορδάνῃ· ὁ μὲν γὰρ Μονογενὴς Υἱὸς κάτω σωματικῶς ἐβαπτίζετο, ὁ δὲ Πατὴρ ἐμαρτύρει αὐτοῦ τὴν υἰότητα, βροντῶν ἀνωθεν μὲ φωνὴν ἐξάκουστον καὶ μεγάλην, καὶ πάντων τὰς ἀκοὰς κατακτυπῶν καὶ λέγων, Ὁυτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα, (Ματθ. γ'. 17.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον φανὲν ἐν εἵδει περιστερᾶς, παρευρίσκειτο μὲ τὸν βαπτιζόμενον Υἱὸν ὡς ὁμοούσιον αὐτοῦ (1). Ἐδανείσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτω λέγοντα· Ἀνεῖσιν Ἰησοῦς ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἑαυτὸν τὸν Κόσμον, καὶ ὁρᾷ σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς, οὓς ὁ Ἀδὰμ ἐκλείσεν ἑαυτῷ, τε καὶ τοῖς μετ' αὐτόν, ὥσπερ καὶ τῇ φλογίνῃ ρομφαίᾳ τὸν Παράδεισον. καὶ τὸ Πνεῦμα μαρτυρεῖ τὴν Θεότητα· τῷ γὰρ ὁμοίῳ (τῷ ὁμοουσίῳ) προστρέχει καὶ ἡ ἐξ Οὐρανῶν φωνή· ἐκείθεν γὰρ ὁ μαρτυρούμενος, καὶ ὡς περιστέρα· τιμᾷ γὰρ τὸ σῶμα, ἐπεὶ καὶ τοῦ-

παντελὴς καὶ ἐνιαῖα τῶν πάντων αἰτία, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πάντων ἀπλῶς ἀπολειυμένου καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων.

Ἄν λοιπὸν, κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν, ὁ Θεὸς λέγεται ὅτι οὐκ ἐστὶν οὐσία καὶ Θεότης ἡ ἀγαθότης, φανερὸν ὅτι αὐτὸς λέγεται καὶ κατὰ τὴν ἀφαιρετικὴν καὶ ὑπεροχικὴν Θεολογίαν, ὅτι ἐστὶν ὑπὲρ Θεότητα καὶ ὑπὲρ ἀγαθότητα· ἐπειδὴ ἡ καθ' ὑπεροχὴν ἀφαιρετικὴ Θεολογία συνεπτυγμένως ἐμπεριέχεται τῇ ἀποφατικῇ, καὶ ἀντιστρόφως τῇ ἀποφατικῇ, (ἀλλὰ καὶ τῇ καταφατικῇ) συνεπτυγμένως ἡ ὑπεροχικὴ περιέχεται· καθότι ὅσα εἰπῇ τινὰς περὶ Θεοῦ καταφατικῶς, ταῦτα δυνάμει ἐχούσιν ὑπεροχικῶς ἀφαιρέσεως καὶ ἀποφάσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν Διόνυσιον. Ὅθεν ὁ Παχυμέρης παραφράζων τὸ πρῶτον κεφάλαιον περὶ θεῶν ὀνομάτων τοῦ Γεροῦ Διονυσίου, ὕψω φησὶν· Εἴτι ἀν τις εἰποι ἐπὶ Θεοῦ, ὑπὲρ τοῦτό ἐστι· παντὸς γὰρ ὀνομαζομένου ὀνόματος ἐπέκεινται ἐστὶ· διὰ τοῦτο ἐπειροῦσθαι τοῖς Θεολόγοις ἐπὶ τῶν ἡ ὑπὲρ Προδείξαι. καὶ ἡ Αὐτὸ Ἀντωνυμία· καὶ λέγεται ὁ Θεὸς ὑπεράγαθος καὶ ἀντάγαθος, καὶ ὑπεράπειρος καὶ ἀνταπίερος· τὸ μὲν, ὅτι ὑπὲρ ταῦτα καὶ ἀσυγκρίτως ἐστὶ· τὸ δὲ, ὅτι κυρίως καὶ πρῶτως, καὶ οὐ κατὰ τινα μετοχὴν ἢ σχέσιν ἢ σύγκρισιν· τὸ γὰρ ὄνομα, ἢ σῶμα ἢ πρᾶγμα σημαίνει· ὑπὲρ ταῦτα δὲ ἀκατανόητος καὶ ἐξηρημένος ἐστὶ τὸ Θεῖον.

Τὸ ὑπὲρθεός· λοιπὸν ἐνταῦθα δύναται νὰ νοηθῇ κυρίως μὲν ἐπὶ τῆς Θεότητος· ἡτοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, τῆς ἀχωρίστου καὶ συναϊδίου οὐσῆς τῇ ἀνωνύμῳ φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἡτις ἐξ σημαίνοντα ἔχει κατὰ τὸν Θεσσαλονικῆς μέγαν Γρηγόριον, (καὶ ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν ἑκτὴν Ὁδὴν Τροπαρίου τοῦ β'. Κανόνας εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· ἢ ἡ ἀρχὴ ἢ Παρῆλθε μὲν ἡ σκιά) ὅπου δέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ φύσις τῆς Ἀγίας Τριάδος ὑπερέχει τὴν Θεότητα αὐτῆς· ἡτοι τὴν θεῖαν αὐτῆς ἐνεργείαν· καθότι ἡ μὲν οὐσία καὶ φύσις εἶναι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ πάντῃ ἀμέθεκτος, ἡ δὲ ἐνεργεία εἶναι αἰτιατὴ καὶ μεδεκτὴ. Κατὰ λόγον δὲ διούτερον λέγεται ὑπέρθεός ἡ φύσις τῆς Ἀγίας Τριάδος, καθ' ὃ ὑπερέχει πάντας τοὺς κατὰ χάριν λε-

γομένους Θεούς, εἴτε Ἀγγέλους, εἴτε ἀνθρώπους, κατὰ τὸ τοῦ Παύλου λόγιον· Καὶ γὰρ, εἴπερ εἰσὶ λιγότεροι Θεοὶ, εἴτε ἐν Οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, (ὥσπερ εἰσὶ Θεοὶ πολλοὶ καὶ Κύριοι πολλοὶ) (α. Κορ. ι'. 5.) ἢ καθ' ὃ ὑπερέχει πάντας τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑθνικῶν προσκυνομένους Θεούς· ὅθεν ὁ Δαβὶδ ἀνωτέρω εἶπε· Σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεούς.

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προστίθωμι, ὅτι ὅχι μόνον ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν ἐστὶ καὶ Θεότητα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὴν ὑπεροχικὴν ταύτην Θεολογίαν· καθότι ὁ Θεός, ὡς εἰπὼν ἀνωτέρω ὁ μέγας Διόνυσιος, ὑπὲρ πᾶσαν θεσιν ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν. Θεὸς δὲ φαίνεται τὸ νὰ ἦναι ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν καὶ ὑπὲρ Θεότητα· ὅθεν Ἰωάννης ὁ Ὁμηκεὺς ἐν τοῖς Θεολογικοῖς αὐτοῦ ὕμνοις εἴρηκε περὶ Θεοῦ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς καθ' ὑπερουσιότητα θεῖας ἐστὶν ὑπερκειμενος. Τί λέγω; καὶ μυριάκις προσείρηκε τὴν ὑπὲρ ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὑπὲρ ἐπὶ τῇ ὑπὲρ ἀπειράκις ἐπισωρεύων, πάλιν θεσιν ἐστὶν ἡ ὑπεροχικὴ αὐτῇ ἐπισωρεύσεις τῶν προδείξεων· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ὑπὲρ τὴν τοιαύτην ἐστὶ θεσιν, καὶ ὅτι μάλιστα ὑπεροχικῶς τῇ ἐστὶ, καὶ ἥς ἀνωτέρα γενέσθαι ἢ νοηθῆναι οὐ δύναται. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονικῆς θεὸς Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἶνον Λόγῳ εἶπε περὶ τῷ θεῷ φωτός· Καὶ ὑπὲρ τὸ καθ' ὑπεροχὴν μὴ ὄν, διὰ τοῦ ῥαὶ αἰσθησεως πνευματικῶς ὁραμένον, (τὸ θεῖον φῶς), ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡκίστα ἐστὶν.

(1) Κύριλλος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων Κατηχιστὴς Γ'. καὶ ταῦτα πρὸς τὸν βαπτιζόμενον λέγει· Ἐάν καὶ αὐτός ἐχῃς ἀνυπόκριτον εὐλάβειαν, κατέρχεται καὶ ἐπὶ σὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· φανή σοι πατρικὴ ἀνωθεν ἐπαγγελία, οὐχ ὅπως ἐστὶν ὁ Υἱός μου, ἀλλ' ὅτι νῦν γέγονεν Υἱός μου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ, ἐστίν, ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· ἐπ' ἐκείνου τὸ, ἐστίν, ἐπειδὴ πάντοτε ἐστὶν Υἱός Θεοῦ· ἐπὶ δὲ σοῦ, τὸ, νῦν γέγονεν, ἐπειδὴ σὺ κατὰ φύσιν ἔχεις, ἀλλὰ κατὰ θεσιν τὴν υἰοθεσίαν λαμβάνεις. Ἐκείνος αἰδιός ἐστι, σὺ δὲ ἐκ τῆς χάριτος λαμβάνεις τὴν χάριν.

„ τοῦτο τῇ Θεώσει Θεὸς σωματικῶς ὁραμένη “. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ταῦτα ἐρμηνεύων ὁ Σχολιαστὴς Νικητὰς λέγει “ „ Τὸ Πνεῦμα σωματικῶς ὁραθὲν, καὶ ὡς περιστέρα προσελθόν „ τῷ Χριστῷ, τιμᾷ τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅπερ οὔτε φύσει (ἦν) Θεός, ἀτοπον γάρ, οὔτε θέ- „ σει “ οὐ γὰρ ἐκ προκοπῆς, ἀλλὰ τῇ Θεώσει καὶ τῇ κατ’ ὑπόστασιν ἐνώσει, ὑπὲρ φύ- „ σιν καὶ θέσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως Θεωθὲν “.

Ἐφί δὲ καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Θεοῦποστάτου προσλήμματος “ „ Ταῦ προαιωνίου Λόγου, οὐ „ μόνον ἢ Θεότης ἀνεξιχνίαστος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τὴν σάρκα τῆς ἐνώσεως τρόπος ἀπε- „ ρινόητος, καὶ ἡ συγκατάβασις ἀνυπέρβλητος, καὶ τὸ τοῦ προσλήμματος Θεῖον καὶ ἀ- „ πόρρητον ὕψος, ὑπερέξηρημένον (ἐστὶ) καὶ νοῦ καὶ λόγου παντός, ὡς μὴδὲ τέτο σύγκρι- „ σιν ὅλως πρὸς τὴν Κτίσιν ἐπιδέχασθαι δύνασθαι “ ὡραίος γάρ, φησὶ, κάλλει παρὰ τὴς „ Υἱοῦς τῶν ἀνθρώπων “ ἐκ εἶπεν ὡραιότερος, ἀλλ’ ἀπλῶς, ὡραίος, ἵνα μὴ τὰ ἀσύγκριτα „ συγκρίνῃ ψιλοῖς ἀνθρώποις, φύσιν ὁμόθεον “.

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, εὐφημεῖν πρὸς ἀξίαν “ ἰλιγγιᾷ δὲ μου καὶ „ ὑπερκόσμιος, ὑμεῖν σε Θεοτόκε “ ὅμως ἀγαθὴ ὑπάρχουσα, τὴν πί- „ στιν δέχου “ καὶ γὰρ τὸν πόθον οἶδας τὸν ἔρθεον ἡμῶν “ σὺ γὰρ „ Χριστιανῶν εἶ προστάτις, σὲ μεγαλύνομεν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον “ ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς αὐ- τὴν, ὡ Θεοτόκε, λέγει, κάθε γλῶσσα, εἴτε τῶν ἀνθρώπων εἴτε τῶν Ἀγγέλων (λέ- γονται γὰρ καὶ γλῶσσαι Ἀγγέλων, ὅποιοι καὶ ἂν ἦναι αὐταί, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος “ „ Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν Ἀγγέλων λαλῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι “ α. Κορ. ιγ'. ι.) καὶ Ἀγγελικὴ καὶ ἀνθρωπίνη γλῶσσα ἀπορεῖ, καὶ δὲν δύναται νὰ σὲ ἐπαινέσῃ, Θεοτόκε, κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος. Οὐ μόνον δὲ ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς, ἀπὸ τὸν ὅποιον πηγάζει κάθε νόημα καὶ κάθε λόγος εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ νοῦς ὅχι μόνον ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ὁ συνδεδεμένος σαρκὶ καὶ αἵματι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ὑπερκόσμιος καὶ ἀπλούς, ὅποῖος εἶναι τῶν Σεραφίμ καὶ τῶν Χερουβὶμ, καὶ οὗτος ἰλιγγιᾷ καὶ σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ σὲ ὕμνῃ καὶ νὰ σὲ ἐγκω- μιᾷζῃ, καὶ παθαίνει παρομοίως με ἐκείνους ὅπου βλέπουσι μὲν μέσα εἰς νάνον μέγα καὶ ἀγανὲς πέλαγος, μὴ ἐμποροῦντες δὲ νὰ ἰδοῦν βαθυτέρον, σκοτίζονται κατὰ τὸν ἐγκέφαλον.

Ὅμως ἐσύ, Παρθένε, μὴ ἀποβλέψῃς εἰς τὴν ἀναξιοσύνην ἡμῶν τῶν ὕμνητῶν σου, μὴδὲ διὰ τοῦτο ἀποστραφῇς τοὺς ἰδικούς μας ὕμνους “ ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἦσαι ἀγαθὴ καὶ τοῦ ὑπε- ραγάθου καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ πανάγαθος καὶ φιλάνθρωπος Μήτηρ, δέχου τὴν πίστιν, με τὴν ὅποιαν σοὶ προσφέρομεν τοὺς παρόντας ὕμνους “ ἡξεύρεις γάρ, Δέσποινα, ἡξεύρεις τὸν ἔνθεον καὶ θερμότατον πόθον, τὸν ὅποιον τρέφομεν εἰς τὰς ψυχὰς μας πρὸς τὴν Θεο- μητορικὴν σου μεγαλειότητα “ διὰ τὸν ὅποιον, εἰ καὶ ἀνάξιοι εἴμεθα, ἀποτολμῶμεν ὅμως νὰ σὲ μεγαλύνωμεν “ ἐπειδὴ ἐσύ εἶσαι ἡ προστάτις τῶν Χριστιανῶν εἰς κάθε περίστασιν καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ.

Σχεδὸν τὸ νόημα τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἐκθέτει καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανη- γυρίζων εἰς τὴν Κοίμισιν τῆς Θεοτόκου καὶ λέγων ἀπορητικῶς πρὸς αὐτήν “ „ Τίς σου τὰ „ Θεαυγὲς κάλλος ὑπογράφει, Θεομήτορ Παρθένε, λόγος; ἐ γάρ ἐστι τὰ σὰ λογισμοὺς καὶ „ λόγοις ὀρίζειν “ πάντα γὰρ ὑπερβαίνει καὶ νοῦν καὶ λόγον “ ὕμνεῖν δ’ ὅμως ἔξεστι, σοῦ „ φιλανθρώπως προσιεμένης “ σὺ γὰρ καὶ χαρίτων ἀπασῶν χωρίον, καὶ πλήρωμα καλοκα- „ γαθείας παντοίας, καὶ πίναξ, καὶ εἰκὼν ἐμφυχος ἀγαθοῦ παντός καὶ χρηστότητος πά- „ σης “. Ἐφί δὲ καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βελγάριας ἐν τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια λόγῳ αὐτῇ “ „ Οἶμαι „ γάρ,

„ γὰρ, εἰτινές εἰσιν Ἀγγέλων λόγοι, Μυστηρίων θείων τῶντι Ἀγγελοι, μηδὲ τούτους ἂν
 „ ἐφικέσθαι τῶν χαρίτων τῆς Θεομήτορος· ἥς γὰρ ἡ ἀγιωσύνη τὴν κτιστὴν πᾶσαν φύσιν
 „ ἐκβέβηκεν, οὐκ ἂν λόγος κτίσματος ταύτην ἀξίως ὑμῆσαι δύναιτο“.

Τροπάριον.

„ Δαβὶδ πάρεσο πνεύματι τοῖς φωτιζομένοις· μὴ προσέλθετε, ἅδε
 „ πρὸς Θεόν, ἐν πίστει λέγων φωτίσθητε· ὅτος ὁ πτωχὸς ἐκέκρα-
 „ ξεν Ἀδὰμ ἐν πτώσει· καὶ γὰρ αὐτοῦ εἰσήκουσε Κύριος ἐλθῶν,
 „ ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου θθαρέμτα δὲ ἀρεκαίμισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐφιλοπόννησεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὰ παρακινήσει τοὺς Κατηχομένους εἰς
 φωτισθῶν· ἥτοι εἰς βάπτισθον· φῶτισμα γὰρ τὸ Βάπτισμα λέγεται, κατὰ τὸν Θεολό-
 γον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ἦτον γὰρ συνήθεια εἰς τοὺς πάλαι κατηχομέ-
 νους εἰς βάπτίζονται καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ κατὰ τὴν σημε-
 ρινὴν τῶν Θεοφανείων, καὶ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν· διὰ τοῦτο
 καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐορταῖς ψάλλεται ἀντὶ τρισαγίου ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὸ „ Ὅσοι εἰς Χρι-
 „ στὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε“. Ἀποτείνων λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς
 τὸν Προφητὰν Δαβὶδ· ὃς ἐπαύειν εἰς τοὺς σήμερον φωτιζομέ-
 νους· ἥτοι βαπτιζομένους· ἐλθέ δὲ, ὅχι αἰσθητῶς, τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον, ἀλλὰ νοη-
 τῶς καὶ κατὰ πνεῦμα· ἥς γὰρ καὶ μὴ ὅλον ὅτι μετέστης εἰς τὸν Θεόν· διδάσκει δὲ τοῦ-
 το ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „ Θεὸς ζῶσιν οἱ κατὰ Θεὸν ζήσαντες, καὶ ἐντεῦθεν ἀπαλ-
 „ λαγῶσιν· κατὰ δὲ καὶ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀκούει Θεὸς ὁ Θεός, ὡς οὐ νεκρῶν
 „ Θεός, ἀλλὰ ζώντων“. (Ἐγκώμ. εἰς τὸν Ἀθανάσιον) Καὶ κρούων τὴν κινύραν ψάλλε
 τὸν ἱερόν σου ἐκείνον ψαλμόν „ Προσελθετε πρὸς αὐτόν (τὸν Θεόν) καὶ φωτίσθητε, καὶ
 „ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνῇ“. (Ψαλ. λγ'.) Προσελθετε μὲ πίστιν Πατὴρ,
 Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τῆς ὑπερουσίου Τριάδος, καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς· τοῦτέστιν εἰς
 τὴν μίαν αὐτῆς Θεότητα, βαπτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνῇ μετὰ τὸ
 ἀληθινὸν φῶς σημειούμενα, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ψάλλε
 δὲ ἀκόμη καὶ τὸ „ Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ“ (αὐτόθι),
 πτωχὸν ἐννοῶν τὸν Ἀδὰμ· διότι πλούσιος ὢν πρότερον κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὕστε-
 ρον διὰ τὴν πτώσιν τῆς παρακοῆς ἐστερήθη φεῦ! τοῦ πλούτου τῆς χάριτος, καὶ ἔγινε πτω-
 χός· ἐπεὶ δὲ κυρίως πτωχός ἐκεῖνος λέγεται, ὅστις ἐκπέσῃ οὐ ἔχει πλούτου. Ποίαν δὲ
 κραυγὴν τοῦ Ἀδὰμ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν; Ἰσως ἐκείνην τὴν προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ ρη-
 θεῖσαν „ Ὁ καθημένος ἐπὶ τῶν Χερβεβὶμ ἐμφάνηθι“. (Ψαλ. οθ'. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν
 φωνὴν ὁ Κύριος ἀκούσας, ἐνεφανίσθη καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀκολούθως ἀνεκαίμισεν καὶ
 ἀνέπλασε μετὰ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου τὸν Ἀδὰμ, ὅστις ἐφθάρη ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν (1).

Τρο-

(1) Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων
 παρακινεῖ τοὺς κατηχομένους εἰς τὸ εἰς βάπτισθον,
 καθαρῶς προτερον· ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἀναλογίαν
 τῆς πίστεως καὶ καθαρότητος δίδεται ἡ χάρις τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος· οὕτω γὰρ φησὶ „ Καθάρσον σου τὸ
 „ σπέρμα, ἵνα πλείονα δέξῃ τὴν χάριν· ἢ μὴ γὰρ α-

„ φεις τῶν ἀμαρτιῶν ἐξίσου δίδεται τοῖς πᾶσι, ἢ
 „ δὲ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κοινωνία κατὰ ἀνα-
 „ λογίαν δεδωρηται τῆς ἐκάστου πίστεως. Ἐάν δὲ
 „ γὰρ προσφέρῃς, εὐλὴ λαμβάνεις· εἰ δὲ ἐργάσῃ πολ-
 „ λὰ, πολὺς ὁ μισθός“. (Κατηχίσ. α')

Τροπάριον.

„Ο Ἡσαίας λῦσασθε καὶ καθάρσητε φάσκει· τὰς πονηρίας ἔμαρτι
 „ἀφέλεσθε Κυρίου, οἱ διψῶντες ὕδωρ ἐπὶ ζῶν πορεύεσθε· ῥαμεῖ
 „γὰρ ὕδωρ καιροποιῶν Χριστὸς, τοῖς προστρέχουσιν αὐτῷ ἐν πί-
 „στει, καὶ πρὸς ζῶν τὴν ἀγῆρω βαπτίζει Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προτρεπτικὸν εἶναι εἰς τὸ Βάπτισμα· ἐρανίζεται δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαίαν λέγοντα· „Λύσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλεσθε
 „τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου“. (Ἡσ. α. 16.) Εἰς ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Προφήτου προσθεῖς καὶ ἰδικά του ὁ Ἱερὸς Κοσμάς λέγει, ὅτι ὁ Ἡσαίας, λῦσασθε, λέγει, καὶ καθαρῶσθε, προφητεύων τὴν διὰ τοῦ Βαπτίσματος κά-
 θαρσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸτο δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς τελείαν καθαρότητα, ἀλλὰ πρέπει καὶ μετὰ ταῦτα νὰ φυλάττη τινὰς τὴν καθαρότητα τοῦ Βαπτίσματος διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἀποχῆς τῶν πονηρῶν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης „Αφέλετε τὰς πονη-
 „ρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν“· καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει „Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ’
 „ὕδωρ“. (Ἡσ. νε. 1.) Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ὕδωρ; Τὸ ζωντανὸν καὶ ἀλλόμενον εἰς ζῶν αἰῶνιον, ὅποιον εἶναι τὸ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος, τὸ ὅποιον ὑπεσχέθη ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ποτίσῃ τὴν Σαμαρείτιδα καὶ καθὼς πιστεύοντα εἰς αὐτόν· „Τὸ ὕδωρ, φησὶν, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
 „ἀλλομένου εἰς ζῶν αἰῶνιον“. (Ἰω. δ. 14.) Πόσις δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἢ τοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσις.

Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ῥαντίσει ἓνα νερὸν (τὸ τοῦ Βαπτίσματος), τὸ ὅποιον κάμνει καινούριους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι προστρέχουν αὐτῷ με-
 πίστιν θερμὴν καὶ ἀδίστακτον. Βαπτίζει δὲ αὐτοὺς μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ τύχουν ζῶν τὴν ἀγῆρω καὶ ἀτελεύτητον· καθὼς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν
 νυκτερινὸν μαθητὴν Νικόδημον· „Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν“· (Ἰω. γ. 7.) τὸ δὲ „ἄνω-
 θεν γεννηθῆναι“ τὸ, βαπτισθῆναι δηλοῖ καὶ θεωθῆναι, ἵνα δι’ αὐτῆ μεταποιηθῇ ἡ πρώτη ἐκείνη καὶ ἐμπαθὴς καὶ σαρκικὴ γέννησις καὶ ζῶν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἀπὸ τοὺς σω-
 ματικὸς γονεῖς μας, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), καὶ κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτήν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγον-
 τα· „Καὶ ῥανθῶ ἐφ’ ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ, καὶ καθαρῶσθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν
 „ὑμῶν“. (Ἰεζ. λς. 25.) Ῥαντισμὸς δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἢ καθαρσις ἢ διὰ τοῦ Βαπτίσματος γινομένη.

Τροπάριον.

„Συμτηρώμεθα χάριτι πιστοὶ καὶ σφραγίδι· ὡς γὰρ ὁ λεθρον ἔφυ-
 „γομ φλῖας Ἑβραῖοι· πάλαι αἶμαχθεῖσης· οὕτω καὶ ἡμῖν ἐξόδιον
 „τὸ θεῖον τοῦτο τῆς παλιγγεμεσίας λουτήριον ἔσται· ἐμθεμ καὶ
 „τῆς Τριάδος ὀψόμεθα φῶς τὸ αἰδυτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ὡς ἐπίλογος καὶ σφραγὶς ὅλου τοῦ Κανόνος· ὅθεν μετὰ αὐ-
 τὸ παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὅπου ἐβαπτίσθησαν, νὰ φυλάττουν τὴν χάριν
 τοῦ Βαπτίσματος καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. Λέγει δὲ οὕτω· ὦ ἀδελφοί μου Χριστιανοί, ἄς
 φυλατ-

φυλαττώμεθα καθαροὶ ἀπὸ ἁμαρτίας μετὰ τὴν χάριν καὶ σφραγίδα ὅπου ἐλάβομεν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι καθὼς τὸ παλαιὸν οἱ Ἑβραῖοι ἐφυγον καὶ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸν Ἀγγελοῦ τὸν ὀλοθρευτὴν τῶν πρωτοτόκων, ἐπειδὴ ἐσημειώθη μετὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁμνοῦ (τοῦ εἰκονίζοντος τὸν Χριστόν) τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τοῦ οἴκου αὐτῶν, καὶ οὕτω διαπεράσαντες ἀβλαβεῖς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς βεβαπτισμένους Χριστιανούς τὸ θεῖον τοῦτο λουτρόν τῆς ἀναγεννήσεως (τὸ ἅγιον Βάπτισμα) θέλει γένη ἐξόδιον· τοῦτέστιν ἐξόδος καὶ διάβασις ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ταύτην ζωὴν καὶ Αἴγυπτον τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀλμυρὰν θάλασσαν τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν φωτεινὴν ζωὴν, εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτος, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ, ὅπου θέλομεν ἀξιώσθαι νὰ βλέπωμεν τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς ζωαρχικῆς καὶ ὑπερουσίου Τριάδος, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα (τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ μία θεότης, κατὰ τὸ Θεολόγον Γρηγόριον) ἐβαπτίσθημεν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον (ἣτις ἐρμηνεύεται σκοτία), ἀκολουθῶν οἰκίαν ἔχουσι τὸ νὰ φωτίζωνται ἐκ Θεοῦ. Ἐπαρωμοίαν δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ Βάπτισμα μετὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁμνοῦ τοῦ προτυποῦντος τὸν Χριστόν· διότι τὸ Βάπτισμα περιέχει καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ἵτοι τὸν Σταυρόν καὶ τὸν Θάνατον· λέγει γὰρ· „Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν Θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. (Ῥωμ. 6. 3.) Καὶ ὅρα περὶ τοῦτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ „Ἰησοῦς ὁ ζωὴς ἀρχηγός“.

Ὁ δὲ ἀνάνυμος ἐξηγητὴς τὸ „ἐξόδιον“ ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ „ἐν ὥρᾳ θανάτου“ λέγων, τὸ ἅγιον Βάπτισμα θέλει γένη εἰς ἡμᾶς λουτήριον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου (τοῦ θανάτου) σφραγίζον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας, ἅν φυλάξωμεν αὐτὸ καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον διὰ χριστιανικῆς πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Τὸ Παράδειγμα δὲ τοῦτο ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, ὅπου γράφεται „Καὶ ἠλθοντες ἀπὸ τοῦ αἵματος (τῆς ἁμαρτίας), καὶ ἐθήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἂν φάγωσιν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς“. (Ἐξ. 13. 7.) Καὶ πάλιν, „Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῶν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔστέ ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς· καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παῖω ἐν γῇ Αἰγύπτῳ“. (αὐτόθ. 13.)

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἁλλοτρες καὶ ἀναγεννώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ φυλάξωμεν καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον τὸ ἅγιον Βάπτισμα διὰ τῆς ἀποχῆς μὲν καὶ ἀποστρεφῆς καὶ μίσους κατὰ ἁμαρτίας, διὰ τῆς φυλακῆς δὲ τῶν τῷ Χριστῷ ἐντολῶν καὶ ἐναγκαλίσεως καὶ ἀγάπης ὅλων τῶν ἀρετῶν. Καθὼς γὰρ, ἀφ' οὗ ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, θάνατος αὐτοῦ δὲν κυριεύει· οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὕστερον ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθημεν καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἠλευθερώθημεν, ἣτις εἶναι θάνατος τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ σπουδάζωμεν, ἵνα μὴ πάλιν κυριευθῶμεν ἀπὸ αὐτὴν. Ὁθεν εἶπεν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Καθά-
 „περ ὁ Κύριος, ὅπερ ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ διηνεκῶς τῷ
 „Θεῷ· καὶ ὥσπερ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὐ-
 „ρήσει οὐδέν· οὕτω καὶ ἡμῖν τοῖς εἰς τὸν αὐτοῦ θάνατον βεβαπτισμένοις οφείλεται ἵνα
 „ὁ ἄρχων τοῦ σκότους ἐρχόμενος καὶ ζητῶν οὐδὲν ἐν ἡμῖν εὕρισκῃ τῶν ἀρεσκόντων αὐ-
 „τῷ. Καὶ καθάπερ Χριστοῦ ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάντος, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει·
 „οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς μετὰ τὴν διὰ τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος ἐκ τοῦ πταύματος τῆς ἁμαρ-
 „τίας ἀνάστασιν, σπεύδειν μηκέτι κρατηθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ· ὅσοι γὰρ, φησὶν, ἐβαπτίσθη-
 „μεν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ
 „διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα, ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς
 „δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν“. (Λόγ. περὶ
 τῶν κατὰ τὸ Βάπτισμα λελουμένων).

Ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν λύπης πολλῆς εἶναι ἄξιον, ἡμεῖς ὅπερ ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν τὸ κατὰ Χριστὸν Βάπτισμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆ κατὰ τὸν Πρόδρομον Ἰωάν-
 νην Βαπτίσματος, νὰ μὴ φυλάττωμεν ἐδὲ ἐκεῖνας τὰς παραγγελίας ὅπου ἐδίδεν ὁ Πρόδρο-
 μος εἰς τοὺς ἐρχομένους νὰ βαπτισθῶν τὸ ἰδικόν τε βάπτισμα, αἱ ὁποῖα, ἦσαν τὸ νὰ μὴ
 κάμνουν τι παρὰ τὸ διατεταγμένον, ὃ δηλοῖ τὸ δίκαιον· τὸ νὰ μὴ διασεύουν τινα, μηδὲ νὰ
 συκοφαντοῦν, ὃ δηλοῖ τὴν ἀγάπην· τὸ νὰ δίδουν οἱ ἔχοντες δύο χιτῶνας τὸν ἕνα ἀπὸ
 αὐτοῦ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας· ὁμοίως καὶ οἱ ἔχοντες φαγητὰ καὶ πιστὰ νὰ δίδουν εἰς ἐκεί-
 νους

νους ὅπου δὲν ἔχουν, τὸ ὅποῖον δηλοῖ τὴν ἐλεημοσύνην. Ὁθεν ὁ αὐτὸς Θεὸς Γρηγόριος δεινοπαθῶν περὶ τούτου ἔλεγεν· „Εγὼ δὲ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγων, ἀδελφοί, οὐ μετρίως „ ὀδυῶμαι τὴν ψυχὴν, ἀναλογιζόμενος, πᾶς ἡμεῖς οἱ καταξιώθεντες ἐκ πολλοῦ τοῦ κατὰ „ Χριστὸν Βαπτίσματος ὑδὲ ἐκεῖνά πω κατωρθώσαμεν, ἅπερ ἀπῆντι ὁ Ἰωάννης τοὺς προσ- „ ἰόντας τῷ ἰδίῳ Βαπτίσματι· καίτοι τοσοῦτον διαφέρει τοῦ δίδομένου τότε παρὰ τοῦ „ Ἰωάννου τὸ τοῦ Κυρίου Βάπτισμα, οὗ ἡμεῖς κατηξιώθημεν, ὅσον τοῦ ὕδατος ἢ χάρις τοῦ „ Θεοῦ Πνεύματος“ (αὐτόθι).

Ἐὰν ὅμως συμβῇ νὰ ἀμαρτήσωμεν καὶ νὰ μολύνωμεν τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἀπὸ συνε- „ γίαν τοῦ πονηροῦ καὶ ἀμέλειαν ἰδικήν μας, ἔχομεν ἑτοιμον τὸ πέμπτον Βάπτισμα (1) „ τὸ τῆς μετανοίας δηλαδή, τὸ ὅποῖον τελειοῦται διὰ δακρύων, δι' ἐξομολογήσεως καὶ δι' α- „ τιμοτέρας ἀγωγῆς· ἥτοι κακοπαθείας καὶ τεταπεινωμένης ζωῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγό- „ ριον. Ὁθεν διὰ τῷ Βαπτίσματος τούτου καὶ διὰ τῶν δακρύων ἃς ἀποπλύνωμεν, ἀδελφοί, „ ἃς ἀποπλύνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τοὺς μολυσμοὺς ὅπου ἐλάβομεν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, „ καὶ ἃς ἀνακαλέσωμεν πάλιν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ὁθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ „ Βρυέννιος· „ Καθάπερ ὑετὶ καταρρέοντος σφοδροῦ, αἰθρία γίνεται καθαρὰ, οὕτω καὶ δα- „ κρύων καταφερομένων, γαλήνη γίνεται καὶ εὐδία, καὶ τὸ ἐν τῶν ἀμαρτημάτων ἀφανίζεται „ σκότος· καὶ ὥσπερ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ἀναγεννώμεθα τὴν πνευματικὴν γέννησιν, „ ἕτως ἀπὸ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καθαιρόμεθα πάλιν“. (λόγῳ εἰς τὰ Θεοφάνεια) „ Καὶ ὁ μὲν Θικκράς ἐν τοῖς ὕμνοις ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, πότε θέλει ἀξιώσθαι νὰ χύ- „ σῃ τόσα πολλὰ δάκρυα, ὥστε νὰ ἰσομετρηθοῦν μετὰ τὸ ὕδωρ τοῦ Βαπτίσματος διὰ νὰ λου- „ σθῇ εἰς αὐτά· ὁ δὲ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης λέγει, ὅτι τὸ δάκρυον δὲν ἰσομετρεῖται με- „ τὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλ' ἔχει τὴν ἴσην δύναμιν μετὰ τὸ Βάπτισμα· „ οὕτω γὰρ φησὶ· „ Καὶ δάκρυον στάξαν ἰσοδυναμοῖ τῷ λουτρῷ (τῷ βαπτίσματι), καὶ „ στεναγμὸς ἐπίμοχθος ἐπαγάγει τὴν χάριν πρὸς ὀλίγον ἀναχωρήσασαν“. (λόγος περὶ „ μετανοίας) „ Ἀς σπουδάσωμεν δὲ νὰ καθαρίσωμεν τὴν καρδίαν μας ἀπὸ τὰ πάθη, τὰ „ ὅποια κατέχουσιν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καθὼς καὶ ἡ στάκτι καταχώνει τὸν „ ἀναμμένον σπινθῆρα· ἵνα εὐρόντες ἐν τῇ καρδίᾳ μας τὸν τῆς χάριτος Θεσαυρὸν ὅπου ἀπα- „ λέσωμεν, χαρῶμεν χαρὰν πνευματικὴν τε καὶ ἀνεκλάλητον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡ- „ μῶν τῷ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντι· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ „ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν·

ΕΡΜΗ-

(1) Πέμπτον Βάπτισμα ὀνομάζεται τὸ τῆς μετα- „ νοίας ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· ἐπειδὴ κατὰ τὸν „ ἴδιον, πρῶτον Βάπτισμα εἶναι τὸ τοῦ Μωϋσέως, τὸ „ ὁποῖον εἶχε πρόσκαιρον κάθαρσιν· δεύτερον τὸ τοῦ „ Προδρόμου, τὸ εἰς μετάνοιαν γινόμενον· τρίτον τὸ „ τοῦ Κυρίου, τὸ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ γινόμενον, ὅπερ „ εἶναι ἡ τελειότης· τέταρτον τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ „ αἵματος, ὅπερ ἐστὶ τῶν ἄλλων αἰδεσιμώτερον, ὅσῳ „ δευτέρως ῥύσαις οὐ μολύνεται· καὶ πέμπτον τὸ τῆς „ μετανοίας, ὡς εἴρηται. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ὁ δὲ

Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσθετεῖ καὶ ἄλλα „ τρία, τὸ τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς ἐκκοπήν τῆς ἀμαρ- „ τίας γενομένου, ὃ καὶ πρῶτον τῷ χρόνῳ· τὸ διὰ τῆς „ ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς νεφέλης· σύμβολον γὰρ „ ἦτον ἡ θαλάσσα τῆ ὕδατος, καὶ ἡ νεφέλη, τὸ Πνεύ- „ ματος, ὃ καὶ δεύτερον τῷ χρόνῳ· καὶ τὸ τοῦ μελ- „ λοντος πυρός τῆς γενέσεως, τὸ ὁποῖον σωτήριο οὐκ „ ἐστίν, ἀλλὰ τῆς μὲν κακίας ἀναιρετικόν, κολάζον „ δὲ ἀτελεύτητα (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'. τῆς Θεολογίας)·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Ποῖημα ὄντα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, ἔχουσιν οὕτω δι' Ἡρωελεγείων στίχων.

Ἀκροστιχίς.

„Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν Θεοφεγγεῖ πυρσῷ Πνεύματος, ἐμθά-
πτει μάμασιν ἀμπλακίην, Φλέξας Παμμέδεοιτος εὖς Παῖς· ἡ-
„πίοιwm δέ, Ἵμνηταῖς μελέωμ τῶν δε, δίδωσι χάριν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μεγαλωτάτους καὶ ὀλεθριωτάτους δράκοντας ἔτε χέρι ἀνθρώπων, ἀλλ' οὔτε σπα-
θὶ κοπτερόν ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· ἐπεὶ οἱ τοιοῦτοι δράκοντες ὅχι μόνον εἶναι
φοβεροὶ εἰς τὸ νὰ ἀντιπολεμοῦν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ θεωρηθοῦν μόνον. Με' τοῦτον δὲ
τὸν τρόπον αὐτοὶ θανατόνυνται, ἂν πέσῃ ἐπάνω των κἀνὲν ἀστροπελέκῳ ἀπὸ τοῦς Οὐρα-
νοῦς, ἢ ἂν κἀμμία θεῖκῃ δύναμις ἀφανίσῃ αὐτοὺς μέσα εἰς κἀνὲν χάσμα τῆς γῆς, ἢ εἰς
κἀνένα βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἁμαρτία εἶναι ὀφιδῶδες καὶ δρακοντάδης, ὅχι μόνον διότι δαγκάνει καὶ θανα-
τοῖναι με' τὸ φαρμάκι τῆς ἐκείνου ὅπου τὴν κἀμνουςιν, ἀλλὰ διότι ἐξ ἀρχῆς διὰ μέσῃ τοῦ
ἀρχεκάκου ὄφeos ἐπροχάρησεν εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος του· διὰ τῆτο καθ' ὁμοίω-
σιν τῶν ὄφeos καὶ δρακόντων δικαίως ἐξολοθρεύεται σήμερον αὕτη παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ, καταφλεγόμενη μὲν με' τὸ θεῖκον ἀστροπελέκῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καταβυθίζο-
μένη δὲ μέσα εἰς τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου.

Τούτου χάριν λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι Σήμερον ὁ τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ καὶ Πατρός
Υἱὸς ὁ ἀγαθὸς καὶ μέγιστος (πῶς γὰρ δὲν εἶναι ἀγαθὸς ὁ αὐτόκλημα ἀγαθότης ὢν,
καὶ μέγιστος ὁ πᾶσιν ὑπάρχων ἀχώρητος;) κτυπήσας τὴν ἁμαρτίαν με' τὸν Θεοφεγγῆ πυρ-
σὸν τοῦ ἀχράντου Πνεύματος, καὶ καύσας αὐτὴν με' τὸ πῦρ καὶ τὸν κεραυνὸν τῆς αὐτοῦ
Θεότητος, „Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευ. δ'. 24.) (κατανα-
λίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον) οὕτω, λέγω, καύσας τὴν ἁμαρ-
τίαν, θάπτει αὐτὴν μέσα εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ τὴν μὲν ἁμαρτίαν οὕτως ὀρ-
γίλως καὶ ἰταμῶς ἐπαίδευσεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφάνισεν· εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ὕμνητάς
τῶν μελῶν τούτων ἰλαρὸς ὢν καὶ εὐμενὴς δίδει τὴν χάριν του τὴν ἡμᾶς χαριτοῦσαν. Ἵμνη-
τάς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τούτων τῶν μελῶν, ὅχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του τὸν Ποιητὴν αὐ-
τῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλους τὰς ἄδοντας καὶ ψάλλοντας τὰ μέλη ταῦτα, καὶ διὰ τούτων ὕμνου-
τας φιλεόρτως τὸν βαπτίζόμενον Κύριον.

Ὡδὴ α'. Ὁ Εἰρμός.

„Στείβει θαλάσσης κυματούμερον σάλον, Ἡπειρον αὖθις Ἰσραὴλ
„δεδειγμέρον· Μέλας δὲ πόρτος τριστάτας Αἰγυπτίωρ, Ἐκρυψεν
„ἄρδην ὕδατόστρωτος τάφος, Ῥώμη κραταιὰ δεξιᾶς τοῦ Δεσπότου.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος τῆς πρώτης ᾠδῆς γυμνὴν ἀναφέρει τὴν θαυματουργίαν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· ὅθεν ὁ Ἱερὸς τοῦτου Μελωδὸς οὕτω λέγει· ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν διαπερνᾷ μὲ καίκι τὰ κυματούμενα ὕδατα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι κἀνὲν καινὸν καὶ παράδοξον, ἀλλὰ μὲ τὰ ἴδια τοῦ ποδάρια διαπερνᾷ τὴν θάλασσαν διὰ ξηρᾶς, σχισθεΐσης τῆς θαλάσσης διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ Μωϋσέως· δὲν διέβη τὴν θάλασσαν, καθὼς ὁ Κύριος, περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἡ καθὼς ὁ Κορυφαῖος Πέτρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἅγιοι· ἐκεῖνοι γὰρ μένουσαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν διέβαινον ἄνωθεν μὲ βάρος ποδῶν, χωρὶς νὰ καταβυθίζωνται· ἀλλ' ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διεπέρασε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεΐσαν καὶ ἀποδειχθεΐσαν πάλιν ἡπειρον καὶ στερεάν. Τίνος χάριν ἐγένετο τῆτο; Διὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ „αὐθις“; Διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ θάλασσα ἐδείχθη στερεὰ καὶ κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, ὅταν ἐσυναχθῶσαν τὰ νερά εἰς τοὺς κοιλῶν τοὺς τόπους τῆς γῆς, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά· „Συναχθήτω, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συγαγωγὴν μίαν, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά“· (Γέν. α'. 9.) οὕτω τὸ „αὐθις“ ἐρμηνεύσαν καὶ οἱ δύο ἐξηγηταὶ ὁ Θεόδοτος καὶ ὁ ἀνώνυμος. Οἱ μὲν οὖν Ἰσραηλιταὶ διεπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεΐσαν μὲ τοὺς πόδας των, τοὺς δὲ τριστάτας τῶν Αἰγυπτίων ἡ αὐτὴ θάλασσα, ἥτις διὰ τὸ βάθος ἐφαίνετο μαύρη, ἐσκέπασεν ὅλους ὁμοῦ ὡς ἓνας τάφος ὑδατόστρωτος μὲ τὴν κραταίαν δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη· τὴν ὁποίαν ὁ Μωϋσῆς θαυμάζων ἔλεγεν· „Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδοξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ σου χεῖρ, Κύριε, ἐθραυσεν ἐχθρούς“· (Ἐξοδ. ιε'. 6.)

Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ὠνόμασε μαῦρον τὸν κόλπον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐνῶ πολλὰ διαφέρουσιν ἀναμεταξύ των τὸ κόκκινον καὶ τὸ μαῦρον; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι τὸ νερὸν κατὰ τὴν ἰδικὴν του φύσιν ἀχρωμάτιστον εἶναι, καθὼς ὁ ἀήρ, καὶ ἀσχημάτιστον· ὅταν δὲ τύχῃ νὰ χυθῇ μέσα εἰς ἀγγεῖον, τότε χρωματίζεται καὶ σχηματίζεται· καὶ εἰναι τυχὸν ἦναι τὸ ἀγγεῖον κόκκινον ἢ τετράγωνον, καὶ τὸ νερὸν φαίνεται κόκκινον ἢ τετράγωνον. Ἡ ἐρυθρὰ λοιπὸν θάλασσα κατὰ μὲν τὸ ἕξαι μέρος καὶ κατ' αὐτὰς τὰς παραθαλασσίας κοκκινωειδὴς ἐφαίνετο, ἐπειδὴ ἦτον εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς πέτραι τινὲς κόκκιναι ὑποκάτω εἰς τὸ νερὸν, κατὰ δὲ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἐφαίνετο μαύρη, διότι τὸ πολὺ βάθος τῆς θαλάσσης δὲν ἄφινε τὴν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου νὰ διαπεράσῃ μέσα, καὶ νὰ συχρωματίσῃ τὸ ἐπάνω νερὸν τῆς θαλάσσης μὲ τὰς ὑποκειμένας ἐρυθρὰς πέτρας· ὅθεν ἡ ἀορασία τοῦ βάθους μαῦρον ἔδειχνε τὸ τῆς ἐρυθρᾶς πέλαγος. Διὰ τοῦτο καὶ καθε βυθὸς τῆς θαλάσσης καινῶς μαῦρος ὀνομάζεται, ἀν καὶ ὑποκάτω τῆ τοῦ εὐρίσκειται ὕλη διαφόρων χρωμάτων. Ὅθεν Ὁμηρὸς κρήνην μελάνυδρον εἶπε τὴν ἔχουσαν ὕδωρ πολὺ, καὶ οἶνοπα πάντων, τὸ πέλαγος. Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, τὸ „θαλάσσης κυματούμενον σάλον“ περιφρασὶς εἶναι ἀντὶ τοῦ „θάλασσαν“, ὁμοίως καὶ τὸ „ῥώμη κραταίᾳ δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη“, ἀντὶ τοῦ „δυνάμει Θεοῦ“.

Τροπᾶριον.

„Ὁρθρου φαμέρτος τοῖς βροτοῖς σελασφόρου, Νῦν ἐξ ἐρήμου πρὸς
 „ῥοὰς Ἰορδάνη, Ἀγαξ ὑπέσχεσ Ἡλίου σὸν αὐχένα, Χώρα ζοφώδους
 „τὸν γεμάρχημ ἀρπάσαι, Ῥύπη τε παρτός, ἐκκαθάραι τὴν Κτίσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα ὀνομάζεται ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Προδρομικῆς του μεγαλειότητος· φωνὴ τοῦ Λόγου, λύχνος τοῦ φωτός, φίλος τοῦ Νυμφίου, στρατιώτης τοῦ Βασιλέως· καθὼς καὶ ἐδῶ ὁρθρος Ἡλίου καὶ ἡμέρας ἀπὸ τὸν Μελωδὸν ὀνομάζεται, καὶ τοῦτο πολλὰ οἰκείως καὶ προσφυῶς· καθὼς γὰρ ὁ ὁρθρος εἶναι μέσον
 νυ-

νυκτός καὶ ἡμέρας, τῆς μὲν νυκτός παυομένης, τῆς δὲ ἡμέρας ἀρχομένης ἦδη καὶ ὑπολαμπούσης· οὕτω καὶ ὁ Πρόδρομος εἶναι μέσον τῶν δύο Διαθηκῶν τῆς Παλαιᾶς τῆς νυκτερινῆς καὶ ἐν γράμματι, καὶ τῆς Νέας τῆς ἡμεροφαῆς καὶ ἐν Πνεύματι. Καὶ ἡ μὲν Παλαιὰ παύει ἦδη καὶ λύεται, ἡ δὲ Νέα ἀρχεται νῦν αὖθις. Διὰ τὸτο λοιπὸν δικαίως ὁ Βαπτιστὴς συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον, διότι εἶναι μέσος τοῦ Νόμου καὶ τῆς Χάριτος.

Καὶ ἐπειδὴ τρία εἶναι τὰ Βαπτίσματα, πρῶτον, κατὰ τὴν τάξιν, τὸ νομικὸν καὶ τυπικὸν καὶ ἀτελέστατον, τὸ ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτισε πρῶτον ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὕστερον ἐν τῷ ὕδατι τῷ μεμιγμένῳ μὲ τὴν στάκτην τῆς δαμάλεως· δεύτερον, τὸ τοῦ Ἰωάννου τὸ μεσαῖον· τρίτον τὸ Βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ τὸ τελειώτατον καὶ ἐν Πνεύματι (1)· διὰ τοῦτο τὸ μὲν νομικὸν συγκρίνεται μὲ τὴν νύκτα, ὡς σκιᾶδες καὶ σωματικὴν ἔχον τὴν καθαρίσιν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ συγκρίνεται μὲ τὴν ἡμέραν τὴν καθάραν· καθότι κάμνει ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους νῦν περιπατοῦμεν ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως, κατὰ τὸν Παῦλον, τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον· καθότι τοῦ μὲν Βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι σκοτεινότερον, τοῦ δὲ νομικοῦ φωτεινότερον.

Διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς παρομοιάζων τὸν Βαπτιστὴν μὲ τὸν ὄρθρον λέγει· τῶρα ὅταν ἐφάνῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ σελασφόρος ὄρθρος (ὁ Πρόδρομος) ἐξελεῖται ἀπὸ τὴν ἔρημον εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου· τότε σὺ, Χριστέ Βασιλεῦ τοῦ Ἡλίου (2) καὶ πάντων τὴν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων, ὑπέκλινας τὸν ἀχραντὸν αὐχένα σου εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην καὶ ἐβαπτίσθης. Διὰ ποῖον τέλος; ἵνα διὰ μὲν τοῦ φωτός τῆς θεότητός σου τραβίξῃς τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν τόπον τοῦ Ἀδου, εἰς τὸν ὁποῖον εὗρίσκετο· διὰ δὲ τῶν ρεϊθρῶν τοῦ Ἰορδάνου, καθάρισης τὴν κτίσιν· ἥτοι τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ κάθε μολυσμῶν ἀμαρτίας (3).

Τροπάριον.

„Ἀναρχε ρεῖθροις συμταφέρτα σοι Λόγε, Νέον περαίρεις τὸν φθαρμέντα τῇ πλάμῃ· Ταύτην ἀφράστως πατρόθεν δεδευμένος, Ὅπα κρατίστην ἔτος ἡγαπημένος, Ἰσος τέ μοι Παῖς χρηματίζει τὴν φύσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ως Λόγε, φησὶν ὁ Μελωδὸς, ὡς Λόγε ἀναρχε τῷ Πατρός· ἀναρχον δὲ ὀνομάζει αὐτὸν κατὰ χρονικὴν ἀρχὴν, ἅμα γὰρ Πατὴρ καὶ ἅμα Υἱός, καὶ οὐχὶ κατὰ φυσικὴν ἀρχὴν· κατ' αὐτὴν γὰρ οὐκ ἀναρχός ἐστιν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος, ὡς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὑπαρξίν ἔχων· ἐπειδὴ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Πατὴρ ὁ Πατὴρ καὶ ἀναρχος· οὐ γὰρ ἔκτιστος· Υἱὸς ὁ Υἱὸς καὶ οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γὰρ· εἶδε τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνειν ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος· Ποιητὴς γὰρ χρόνον, οὐχ' ὑπὸ χρόνον“. (Λόγ. εἰς τὰ Ἐπιφάνια) Ὁμοίως καὶ Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης ἐν τῷ περὶ Πίστεως· „Πατὴρ ἦν ὁ Πατὴρ αἰεὶ· ἡ δὴλον οὖν ὅτι καὶ Υἱὸν εἶχεν αἰεὶ· διὸ κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ἀναρχος, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς ἀναρχος· αἰεὶ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ, καὶ αἰεὶ Πατὴρ· αἰεὶ ἦν ὁ Υἱός, καὶ

(1) Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Τὸ μὲν οὖν Ἰουδαϊκὸν καθάριστον ἀμαρτημάτων μὲν οὐκ ἀπύλαστον, ῥύπων δὲ σωματικῶν μόνον· τὸ δὲ ἡμέτερον οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ πολλὰ μείζον καὶ πολλὰς γέμον χάριτος· καὶ γὰρ ἀμαρτημάτων ἀπαλλάττει, καὶ ψυχὴν ἀποσμηχέει, καὶ Πνεύματος δίδωσι χερύριον. Τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου (Βάπτισμα) σὺ μὲν Ἰουδαϊκοῦ ὑψηλότερον ἦν, τοῦ δὲ ἡμετέρου, ταπεινότερον, καθάπερ γέφυρά τις ὅν ἐκατέρων τῶν Βαπτισμάτων, ἀπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτο χειραγωγῶν· ἐπειδὴ μήτε Πνεῦμα Ἅγιον ἐδίδου, μήτε τὴν διὰ τῆς χάριτος περιέχε συγχώρησιν· μετανοεῖν

γὰρ ἐκέλευεν, ἢ ἀφίεναι κύριος ἦν“. (ὁ Πρόδρομος) (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐδυνίᾳ τήμερον“).

(2) Λέγει δὲ Βασιλεῖα τοῦ Ἡλίου τὸν Χριστὸν, ὅχι διότι εἰς αὐτὸν μόνον περιορίζεται ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, ἀπαγορεύει· ἀλλὰ κατὰ συνεκδοχὴν λέγει τοῦτο, συνεκδοχὴν τὸν κόσμον ὅλον ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ ὅλου.

(3) Συνεκδοχὴ καὶ ἐδὼ εἴηαι τὸ σῶμα τοῦ λόγου· διότι ἀπὸ τοῦ περιέχοντος (ἀπὸ τῆς κτίσεως) σημαίνεται τὸ περιεχόμενον (ἡ ἀνθρωπίνη φύσις).

„καὶ αἰεὶ Υἱός* τὸ γὰρ Θεῖον τροπὴν οὐ προσίεται“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἀναρχὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς περαίνεις νέον: ἦτοι νεοποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τὸν ὑπὸ τῆς πλάνης καταφθαρέντα πρωτόπλαστον Ἀδὰμ, ὃς τις συνετάφη μαζὶ μὲ ἐσέ εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνανέστη* φησὶ γὰρ ὁ Παῦλος* „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“ (Ρωμ. 6. 4.) καὶ πάλιν, „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα“. (αὐτόθι 5.) Ἐκ τοῦ Παύλου δὲ τὸ νόημα τοῦτο ἐρανισθεὶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει* „Συνταφώμεν Χριστῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἵνα καὶ συνανιστώμεν“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, νεοποιῶν τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἐδέχθης ἀφράστως ἀπὸ τὸν Πατέρα ταύτην τὴν δυνατὴν καὶ βροντῶσαν φωνὴν, τὴν λέγουσαν* Οὗτος εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει ἴσος καὶ ὁ αὐτὸς μὲ ἐμέ κατὰ τὴν φύσιν: ἦτοι εἶναι ἐμοὶ ὁμοούσιος.

Ταύτην τὴν φωνὴν ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ΜΔ'. Ψαλμοῦ, ἔτω λέγει* „Ἀρά σοι διηγῆσμαι τὸν ἀγαπητόν, ὃν τινα ὁ λόγος εἶναι φησιν, ἢ καὶ πρὸ τῶν ἐμῶν λόγων ἐπίστασαι μεμνημένος τῆς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φωνῆς, Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός; ἀγαπητός γὰρ, τῷ Πατρὶ μὲν ὡς Μονογενὴς* τῇ κτίσει δὲ πάσῃ, ὡς Πατὴρ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς προστάτης* τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ τῇ φύσει καὶ ἀγαπητόν καὶ ἀγαθόν* διὸ καὶ καλῶς ὥρισαντο ἡδὴ τινὲς (ὁ Ἀριστοτέλης) ἀγαθὸν εἶναι, οὐ πάντα ἐφίεται. Οὐ τοῦ τυχόντος δὲ ἐστὶν εἰς τὸ τέλειον χωρῆσαι τῆς ἀγάπης καὶ τὸ ὄντως ἀγαπητόν ἐπιγινῶναι, ἀλλὰ τοῦ ἐκδυσσαμένου ἡδὴ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καὶ ἐκδυσσαμένου τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος* ἐπεὶ ὁ γε χρήματα ἀγαπῶν, καὶ περὶ τὸ φθαρτὸν τῶν σωμάτων κάλλος ἐπτοημένος, καὶ τὸ δοξάριον τοῦτο ὑπερτιμῶν, τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ δύναμιν ἐφ' ἧ μὴ προσῆκεν ἀναλώσας, πρὸς τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ θῆαν ἀπετυφλώθη“.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὅσοι παλαιῶν ἐκλελύμεθα βρόχων, Βορῶν λεόρτων συρτεθλα-
σμέμων μύλας, Ἀγαλλιῶμεν καὶ πλατύνωμεν στόμα, Λόγῳ πλέ-
κορτες ἐκ λόγων μελωδίαν (1) Ω τῶν πρὸς ἡμᾶς ἤδεται δωρημάτων.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ παρὸν Τροπάριον παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς εὐχαριστίαν καὶ ὕμνον Θεοῦ ἐκείνους, ὁ ὁποῖος ἐλυτρώθησαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ Διαβόλου, ἢ ἀπὸ τὰς σειρὰς τῶν ἰδικῶν τῶν ἀμαρτιῶν* „Σειραῖς, φησὶ, τῶν ἐαυτοῦ ἀμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται“ (Παρ. ε. 22.) καὶ λέγει, „Ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὰ παλαιὰ δίκτυα καὶ σχοιρία τοῦ πονηροῦ ἐχθροῦ, ἐπειδὴ τὰρ κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐτσακίσθησαν αἱ μύλαι: ἦτοι τὰ ὀδόντια τῶν παμφάγων λεόντων (τῶν δαιμόνων), ὅπου ἐδάγκανον ἡμᾶς καὶ κατεσπάραντον, περὶ ὧν ἐπροφήτευσεν ὁ Δαβὶδ εἰπὼν „Τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ Κύριος“, (Ψαλ. νζ'. 6.) ὅσοι, λέγω, ἐλυτρώθημεν ἀπὸ αὐτοῦ, ἃς χαίρωμεν καὶ σκιρτῶμεν καὶ πλατύνωμεν τὸ στόμα μας, ὅχι μόνον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας, καθὼς ἢ προφήτις Ἄννα ἢ τῆς παρουσίας Ὡδῆς Ποιήτρια πρότερον ἔλεγεν „Ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρούς μου τὸ στόμα μου“, (ἀ. Βασ. β'. 1.) ἀλλὰ ἃς πλατύνωμεν τὸ στόμα μας καὶ εἰς ὕμνον τοῦ εὐεργέτου Θεοῦ ἡμῶν, „Πλάτυνον, φησὶ, τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτὸ“, (Ψαλ. π'. 8.) πλέκοντες καὶ προσφέροντες μελωδίαν λόγων ἐμμέτρων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ* διότι ἀπὸ ὅλα τὰ δῶρα ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς Λόγος, περισσότερον εἰς τὸτο τὸ δῶρον χαίρει, τὸ τῶν λόγων δηλαδή, ὅταν τοῦτο αὐτῷ προσφέρωμεν* διὰ τοῦτο καὶ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα του ὀνόματα χαίρει νὰ ὀνομάζεται Λόγος, κατὰ τὸν ἐν Θεολόγοις μέγαν Γρηγόριον.

Τρο-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ Ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ* ὁ καὶ ὀρθότερον.

Τροπάριον.

„Νέκρωσιν ὁ πρὶν ἐμφυτεύσας τῇ Κτίσει, Θνητὸς κακέργου σχημα-
 „τισθεὶς εἰς φύσιν, Ἐπισκοτεῖται σαρκικῇ παρυσίᾳ, Ὁρῶν φάμα-
 „τι προσβαλὼν τῷ Δεσπότη, Φλαῖν τὴν ἑαυτῇ δυσμεμεσάτην κάραν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ Τροπάριον δύναται νὰ μάθῃ τινὰς τὸ εὐμήχανον καὶ εὐπορον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, πῶς κατεσοφίσατο καὶ ἐδελέασε τὸν πονηρὸν Διάβολον μετ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιον τρόπον, μετ' ὃν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐδελέασε τὸν πρωτόπλαστον· καθὼς γὰρ ὁ Διάβολος ἐνεδύθη τὸν ὄφιν, καὶ δόλωμα τοῦτον ποιήσας, διὰ μέσου αὐτῆ ἐνίκησε τὸς πρωτοπλάστους ἐν τῷ Παραδείσῳ· οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ, ἐνδύθεις τὴν ἰδικήν μας φύσιν ὡς ἓνα πρόβλημα καὶ δόλωμα, διὰ μέσου αὐτῆς νικᾷ καὶ καταβάλλει τὸν πονηρὸν, ὅστις ἐπολέμει μὲν ἀπὸ ἀδιαντροπίας του τὸ φαινόμενον δόλωμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνικάτο δὲ καὶ κατετροπόνετο ἀπὸ τοῦ κρυπτόμενου ἔσωθεν ἁγιστρῶν· ἦτοι ἀπὸ τῆς Θεότητος. Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ὁ Μελωδὸς παραστήσας βουλούμενος λέγει, ὅτι ὁ Διάβολος, ὅστις πάλαι σχηματίσθεις εἰς φύσιν θνητὸς κακουργοῦ καὶ θανατηφόρου ἐνεφύτευσε εἰς τὴν Κτίσιν τὸν θάνατον, αὐτὸς σήμερον ἐπισκοτεῖται καὶ δελεάζεται μετ' τὴν διὰ σαρκὸς παρουσίαν τῆς Θεοῦ Λόγου.

Διότι Προσέβαλεν· ἦτοι ἐπολέμησεν ὁ Διάβολος τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον, ἀλλ' ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ· διότι ὁ Κύριος ἐφάνη εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι ὡς Ἥλιος λαμπρὸς μετ' ἑωσπότην τὴν Θεότητα, ἀλλὰ ὡς ὄρθρος ὑποσκότεινος, ἔχων τὸ φῶς τῆς Θεότητος ἐσκεπασμένον ὑπὸ τὸ κύλυμμα τῆς προσληφθείσης σαρκὸς, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, „Ἐθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ“, δηλῶν μὲ τοῦτο ὅχι μόνον τὸ ἀκατάληπτον τῆς Θείας φύσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἢ ὁποῖα ἐκρυπτε τὴν Θεότητα, καὶ τρόπον τινὰ ἔγινε δόλωμα κατὰ τοῦ Διαβόλου. Ὁ μὲν Σωτὴρ λοιπὸν μετ' οὗτον σχῆμα ἐπεδήμησεν ἐν Κόσμῳ, ἵνα τὸν Διάβολον μὲν ἀφανίσῃ, τὸν δὲ ἄνθρωπον σώσῃ· ὁ δὲ Διάβολος πεσὼν ἐναντίον εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ψιλὸν ἄνθρωπον, καὶ πολεμήσας, ἐπολεμήθη καὶ ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ τόσον, ὥστε ἐσύνη τριψὲ τὴν ἰδίαν του ἐχθρικωτάτην κεφαλὴν, τουτέστι ἠφανίσθη κατὰ κράτος.

Τροπάριον.

„Ἐλκει πρὸς αὐτὸν τὴν Θεόδμητον φύσιν, Γαστρὸς τυράννου συγ-
 „κεχωσμένην ὄροις. Γεμνᾷτε αὐθις γηγενῶν ἀναπλάσει, Ἔργον φέ-
 „ριστον ἐκτελῶν ὁ Δεσπότης· Ἰκταὶ γὰρ αὐτὴν ἐξαλεξῆσαι θέλων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν τὴν γεγραμμένην ἐν κεφ. ιε'. τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅπου ἡ γυνὴ ἡ ἀπολέσασα μίαν δραχμὴν ἀπὸ τὰς δέκα ὅπου εἶχεν, ἀναψὲ λύχνον, καὶ σαράσασα τὴν οἰκίαν της, εὗρεκε χωσμένην τὴν χαϊμένην δραχμὴν της. Ἐκ τῆς παραβολῆς λοιπὸν ταύτης λαβὼν ὁ Μελωδὸς ἀφορμὴν λέγει, ὅτι ὁ Δεσπότης τῶν πάντων εὗρεκε τὴν Θεοκατασκεύαστον φύσιν ἡμῶν, ἥτις εἶναι ἡ βασιλικὴ δραχμὴ, ὡς φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν εἰκόνα τῆς Βασιλείας Θεοῦ, „Ἐποίησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν“, (Γεν. α. 27.) ταύτην, λέγω, εὗρεκε χωσμένην μέσα εἰς τὰς ὄρους τῆς γαστρὸς τῆς Τυράννου· ἦτοι μέσα εἰς τὰ κατωτάτα τῆς Ἄδου, τραβίζει αὐτὴν καὶ προσλαμβάνει εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει τὸν τρόπον, μετ' ὃν ὁποῖον τραβίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς ἑαυτόν, λέγων „Γηγενῶν ἀναπλάσει“, ἔχον μὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρώπων, ἢ ὁποῖα εἶναι τὸν ἅγιον Βαπτισμὰ. Ἀναγεννᾷ λοι-

λοιπὸν αὐτὴν καὶ ἀναπλάττει ὁ Θεὸς Λόγος διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐκτελῶν ἔργον ἐνδοξὸν ἀληθῶς καὶ θαυμάσιον, καὶ μόνης τῆς ἰδικῆς του Θεότητος ἴδιον· διὰ τὸτο γὰρ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κόσμον, διὰ τὴν βοήθειαν καὶ σῶσιν αὐτὴν ἐκ τῆς τυραννίδος τοῦ Διαβόλου.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Πυρῶ καθαρθεῖς μυστικῆς θεωρίας, Ὑμῶν Προφήτης τὴν βρο-
„τῶν καινουργίαν, Ῥήγνυσι γῆριν Πνεύματι κροτουμένην· Σάρκωσιν
„ἐμφαίρουσαν ἀρρήτου Λόγου, Ὡ τῶν δυνατῶν τὰ κράτη συμετρίβη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ πῦρ τῆς Θεότητος εἰς μὲν τοὺς ἀναξίους καὶ ἔχοντας πολὺ ἄχυρον καὶ καλὰ μὴν πο-
νηρῶν ἔργων γίνεται καυστικὸν καὶ φθαρτικόν· εἰς δὲ τοὺς ἀξίους καὶ ἔχοντας χρυσὸν, ἄρ-
γυρον, λίθους τιμίους· ἦτοι ἀγαθὰ ἔργα, γίνεται καθαρικὸν καὶ φωτιστικόν. οὕτως ὁ
Προφήτης Ἠσαΐας, τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔργα ἔχων, ἐδέχθη τὸν πεπυρακτωμένον ἄνδρα καὶ ὑπὸ
τοῦ Σεραφεῖμ καὶ δὲν κατεκάη, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη κατὰ τὸν νοῦν, καὶ τὰ μέλλοντα ἐπρο-
φήτευσεν· οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος Ἀββακούμ καθαρθεῖς τὴν διάνοιαν μετὰ τὸ πῦρ τῆς
μυστικῆς θεωρίας, ὑμνεῖ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν ἀνθρώπων τὴν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος
σήμερον ἐκτελουμένην, καὶ ὑψώνει φωνὴν μεγάλην βροντουμένην ἀπὸ τοῦ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου,
ἡ ὁποία φανερόναι τὴν σάρκωσιν τοῦ ἀρρήτου καὶ ἐνυποστάτου Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ποία δὲ
εἶναι ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ Ἀββακούμ; Εἶναι ἡ λέγουσα „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει, καὶ ὁ
„Ἄγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“. (Ἀββ. γ'. ι.)

Θαιμὰν δὲ δηλοῖ Νότον ἢ Λίβα, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον Θεοφύλακτον τε καὶ
Θεοδώριτον. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „Τί ἐστὶ Θαιμὰν; κατὰ τὴν τῶν Σύρων γλῶσσαν
„καὶ Ἑβραϊδα, ἡ Μεσημβρία τὸ Νότιον μέρος“. (Λόγος εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν τόμῳ ε'.)
Προφητεύει δὲ ὁ Ἀββακούμ μετὰ τὸ ὄνομα τὸτο, ὅτι ἐκ τῆς Βηθλεέμ θέλει ἔλθῃ ὁ Χριστὸς,
ἡ ὁποία εὐρίσκεται κατὰ τὸ Νότιον καὶ Λιβυκὸν μέρος τῆς Ἰερουσαλήμ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴ-
πομεν (1). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἀπὸ τὸν σαρκωθέντα Λόγον τοῦ Θεοῦ
ἐσυντρίφη τὸ κράτος καὶ ἡ δύναμις τῶν Δυναστῶν· ἦτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων· καθὰς
λέγει ὁ αὐτὸς Ἀββακούμ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποτεϊνόμενος· „Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφα-
„λὰς Δυναστῶν“. (Ἀββ. γ'. ιδ.) Παρὰ δὲ τῷ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ τόμῳ Γ'. οὕτω
κεῖται τὸ ρητόν· „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει καὶ ὁ Ἄγιος ἐξ ὄρους Φαράν κατασκίου δασέος.
„Ἡξει, φησὶν, ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἐξ ὄρους Φαράν· ἦτοι Χαρίβ, τουτέστιν ὁ πάλαι κατὰ
„τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἐν τῷ ὄρει Χαρήβ ὀφθεῖς τοῖς πατράσιν ἐν εἴδει πυρὸς, αὐτὸς ὁ
„πάλαι λαλήσας τὸν Νόμον ἤξει καὶ μετὰ σαρκὸς ὀφθήσεται. Οὐκοῦν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν
„ἤξει, τουτέστιν ἐκ Βηθλεέμ τῆς πρὸς Νότον τῆς Ἰουδαίας κειμένης“.

Τροπάριον.

„Πεμφθεῖς πρὸς Πατρός παμφαέστατος λόγος, Νυκτὸς διῶσαι τὴν
„καχέσπερον σχέσιν, Ἐκρίζον ἡκεῖς καὶ βροτῶν ἁμαρτίαν, Τῆς συ-
„μελκῦσαι τε τῇ σῇ βαπτίσει, Μάκαρ φαιγνούς ἐκ ρῶν Ἰορδάμου.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ τῆς Ἀραβίας, ἐν ἣ ἐκατοίχει ὁ Ἠσαΐ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, πόλις Θαιμὰν καλουμένη, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκατά-
γιντο ὁ πρῶτος φίλος τοῦ Ἰωβ Ἐλιφάξ ὁ Θαιμα-

νίτης· πλὴν καὶ ἡ Θαιμὰν αὕτη, εὐρίσκειτο πρὸς τὸ
Νότιον μέρος τῆς Ἰερουσαλήμ, πρὸ τῶ ὁποῖον ἦτορ
ἡ Βηθλεέμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σὺ, λέγει ὁ Μελωδός, παμφαέστατε καὶ ἐνυπόστατε Λόγε, πεμφθεὶς ἀπὸ τὸν συνάρχον σου Πατέρα (1) ἦλθες ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα ἀφανίσῃς ἀπὸ τὴν ρίζαν τὴν κακοέσπερον σχέσιν τῆς νυκτός· ἦτοι τὴν κακὴν καὶ σκοτεινὴν κλίσιν, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀσέβειαν, καὶ ἵνα ἐξαλείψῃς τὴν ἁμαρτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἦτον ὅλοι διόλου ἐκδεδομένοι. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἦλθες καὶ κατορθώσῃς, ὦ Μακάριε καὶ μόνε Δυναστά, ἀλλὰ καὶ ἵνα ἐλκύσῃς διὰ τοῦ σου Βαπτίσματος μαζίσου φαεινοὺς καὶ λαμπροὺς Τίους τοῦ Πατρός σου καὶ ἰδικέσους ἀδελφοὺς κατὰ χάριν. Λέγει δὲ τοῦτο ἀρμοδιώτατα ὁ Μελωδός· ἐπεὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς (Ῥωμ. ἡ. 29.), οἱ τινες παρ' αὐτῶν Υιοθετήθησαν χάριτι τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος εἰς τὸν ἀναρχον αὐτοῦ Πατέρα.

Τροπάριον.

„Αὐτὸν προσιδῶν τὸν περίκλυτον Λόγον, Τραμῶς ὁ κήρυξ ἐκβοᾷται
„τῇ Κτίσει· Οὗτος προῶν μου, δεύτερος τῷ σαρκίῳ Σύμμορφος ἐξέ-
„λαμψεν ἐνθάδε σθέρει, Ἐχθιστον ἡμῶν ἐξελεῖν ἁμαρτίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ Κήρυξ καὶ Πρόδρομος αὐτὸν τὸν περιδοξότατον Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην, φωνάζει εἰς τὴν Κτίσιν· ἦτοι εἰς τοὺς ὄχλους ὅπερ παρεστέκοντο εἰς τὸ Βάπτισμα, καὶ λέγει· οὗτος ὁ μεθ' ἡμῶν παριστάμενος καὶ ζητῶν καὶ βαπτισθῆναι ὑπ' ἐμῶν, εἶναι πρῶτος ἀπὸ ἐμὲ κατὰ τὴν Θεότητα. Καὶ τί λέγει πρῶτος ἐμοῦ; αὐτὸς εἶναι πρῶτος πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς Κτίσεως, καὶ δημιουργὸς ἐμοῦ καὶ πάντων τῶν ὄντων. Αὐτὸς λοιπὸν πρῶτος μου ὢν κατὰ τὴν Θεότητα, δεύτερος ἀπὸ ἐμὲ κατὰ τὴν σάρκα ἔλαμψεν ἐν τῇ Παρθένου, σύμμορφος χρηματίσας μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, γενόμενος ἄνθρωπος μετ' εἶναι καὶ ἄρρητον δύναμιν. Διὰ ποῖον τέλος; ἵνα ἀφανίσῃ καὶ διώξῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἐχθρικωτάτην καὶ μισητὴν ἁμαρτίαν. Ἐδανείσθη δὲ τὰ ἀνωτέρω λόγια ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην λέγοντα· „Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἐμ-
„προσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτος μετ' ἐμὲ“. (Ἰω. α'. 15.) Τὸ δὲ „ὀπίσω μου ἐρχόμενος“ δηλοῖ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, ὅτι ὕπερον ἀπὸ τὸν Πρόδρομον ἐγενήθη ὁ Χριστὸς καὶ ἔπαυσε καὶ ἀπέθανε καὶ κατέβη εἰς τὸν Ἅδην· ὁ δὲ Πρόδρομος προέδραμε τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλα ταῦτα· ὅθεν καὶ δικαίως Πρόδρομος καὶ εἶναι καὶ λέγεται. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Διδάσκαλος Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ εἰς τὰ Θεοφάνεια λόγῳ αὐτοῦ περὶ τοῦ Προδρόμου· „Διόπερ μεσίτης καλεῖται Παλαιᾶς καὶ Καινῆς καὶ Πρόδρομος τοῦ Κυρίου, ἐπεὶ προέ-
„δραμε τούτου ἔντε τῇ Συλλήψει καὶ τῇ Γεννήσει καὶ ἐν τῷ κηρύγματι καὶ τῇ τελευτῇ
„καὶ τῇ εἰς Ἅδου καθόδῳ καὶ ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ ἐνσάρκῳ τοῦ Λόγου Οἰκονομίᾳ“.

Τρο-

(1) Πέμφιν καὶ ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ παρὰ τοῦ Πατρός, τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρός ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ τοῦτον ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος· „Ἀπεστα-
„λη μὲν, φησὶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· διπλῶς γὰρ ἦν·

„εἰδὲ ὡς Θεός, τί τοῦτο; τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρός
„ἀποστολὴν εἶναι νομίσαν, ἐφ' ᾧ ἀναφέρει τὰ ἑαυτοῦ“.
(Λόγ. εἰς τὴν Χριστ. Γένν.)

Ἄφ' οὗ δὲ πρῶτον ἐπλυνεν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς πολυρρόους συστροφὰς καὶ κύματα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτὸν ὡς ἱατρός ἀριστος ἀπὸ τὴν παλαιὰν αἰσχροτή-
 τα καὶ ἀσχημίαν, (οὐδὲν γὰρ τῆς ἀμαρτίας αἰσχροτέρον) τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς
 ἀσθένειαν τῆς παραβάσεως, τότε ἐσήκωσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του, εἰς τοὺς ὁ-
 ποίους ἐπάνω ἐβάστασε καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ
 τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα, τὸ τοῦ κτήνους, λέγω, καὶ τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐκ τοῦ Γρηγο-
 ρίου ἐρανίσθησαν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „Εἰμὴ
 „ καὶ τὸν ἱατρὸν αἰτιῶτό τις, ὅτι συγκλύπτει ἐπὶ τὰ πάθη καὶ δυσωδίας ἀνέχεται, ἵνα
 „ δῶ τὴν ὑγίειαν τοῖς κἀμνουσι, καὶ τὸν ἐπικλινόμενον βόθρῳ διὰ φιλανθρωπίαν ἵνα τὸ
 „ ἐμπεπτακὸς κτῆνος κατὰ τὸν νόμον ἀνασώσῃται“· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς, ἵνα αἰνιγμα-
 τωδῶς δηλοποιήσῃ τὰ δύο ταῦτα, διὰ μὲν τοῦ „Ἰστησιν ἀμφ' ὤμοισιν ἐξάρας ἀνῶ“ ἐ-
 φανέρωσε τὸν ἐπικλινόμενον τῷ βόθρῳ καὶ τὸ κτῆνος ἐξάγοντα, διὰ δὲ τοῦ „καχεξίας
 „ αἰσχους παλαιοῦ“ ἐδηλοποίησε τὸν ἱατρὸν· ἴδιον γὰρ ἱατροῦ εἶναι τὸ νὰ λυτρώσῃ τι-
 νὰ ἀπὸ τὴν καχεξίαν.

Τροπάριον.

„ Μετ' εὐσεβείας προσδράμωμεν εὐτόμως, Πηγαῖς ἀχράντοις ρεύσεως
 „ σωτηρίου, Λόγον κατοπτεύομτες ἐξ ἀκηράτου, Ἄντλημα προσφέ-
 „ ροντα δίψης ἐμθέου, Κόσμου προσηρῶς ἐξακεύμερον μόσῳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου
 τὰ λέγοντα· „Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου“· (Ἠσ. ιβ'.
 3.) καὶ ἀλλαχοῦ, „Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ“· (Ἠσ. νε'. 1.) Ἐρανίζεται δὲ
 καὶ τὰ λόγια τῆς Σαμαρείτιδος γυναίκος, ἣτις εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· „Κύριε, ἀντλημα
 „ οὐκ ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· Πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;“ (Ἰω. δ'. 11.)
 Ὅθεν λέγει· ἄς προσδράμωμεν, ὡ ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς μὲ εὐσεβείαν καὶ συντονίαν· ἡ-
 τοι προθυμίαν ψυχῆς εἰς τὰς καθαρὰς πηγὰς τῆ σωτηρίου ρεύματος· ἡτοι εἰς τὰς κολυμ-
 βήθρας τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· καὶ ἄς μὴ λυπηθῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἀντλημα διὰ νὰ
 τραβίξωμεν τὸ νερὸν τοῦτο· βλέπομεν γὰρ τὸν ἐκ τοῦ ἀκηράτου καὶ ἀθανάτου Πατρὸς
 γεννηθέντα Λόγον, ὅτι προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἰλαρῶς καὶ μὲ τὴν συνειδήσιμην χρηστότητά
 του ἀντλημα, τὸ ὅποσον ἐμπορεῖ νὰ ἱατρεύσῃ (τὸτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἐξακεύμερον) τὴν νό-
 σον τῆς ἐνθέου δίψης τοῦ Κόσμου. Νόσος δὲ κατὰ τὸν ἀνάγνωτον εἶναι ἡ ἐξ ἀγνοίας Θεοῦ
 προερχομένη ξηρασία καὶ δίψα, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ ἀβάπτιστοι καὶ ἀδιδάκτοι· οὐ
 μόνον δὲ νόσος αὕτη ἐστίν, ἀλλὰ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Θεοῦ
 „ ἀγνοια, θάνατός ἐστι ψυχῆς“. Ποῖον δὲ ἐστὶ τὸ ἀντλημα τοῦτο; Εἶναι ἡ Πίστις, διὰ
 μέσου τῆς ὁποίας ἐμποροῦμεν νὰ ἀντλήσωμεν τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Ποία δὲ εἶ-
 ναι ἡ δίψα; Ἡ ἐπιθυμία τῆς σωτηρίας μας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδὸς ἐνθεον αὐτὴν ὠνό-
 μασε· ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι ἐνθεώτερον ἀπὸ τὸ νὰ διψᾷ τις τὴν σωτηρίαν του καὶ τὰ
 θεῖα καὶ πνευματικὰ πράγματα; βέβαια οὐδέν, Ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ὑπὸ τῆς
 τοιαύτης δίψης καταφλεγόμενος, ἐνθουσιαστικῶς ἔλεγεν· „Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν
 „ Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τῶν ζῶντα“· (Ψαλ. μα. 2.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰμερτὸν ἐξέφημε σὺν παρολβίῳ, Ἦχῳ Πατὴρ ὃν γαστρός ἐξη-
 „ ρεύξατο. Ναὶ, φησὶν, ὅτος συμφυὴς γόμος πέλωρ, Φῶταυγος ἐξῶ-
 „ ρουσεμ ἀμθρώπων γέμους, Λόγος τέ μου ζῶμ καὶ βροτὸς προμνηδαί.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Προάναρχος, λέγει, Πατὴρ ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς λαοὺς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, καὶ ἐκήρυξε διὰ τῆ πανολβίου ἤχου τῆς βροντῶδους ἐκείνης καὶ ἐξ Οὐρανῶν κατελθούσης φωνῆς τῆς λεγούσης· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός“. (Ματθ. γ'. 17.) (1) Τί δὲ ἐκήρυξεν ἡ φωνὴ αὕτη; Ὅτι εἶναι ἀγαπητός εἰς αὐτὸν ὁ κατὰ φύσιν αὐτοῦ Υἱός, τὸν ὁποῖον ἐκ τῆς γαστρὸς τοῦ ἡρεύξατο· ἦτοι ἀπαθῶς καὶ ἀρρήτως ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐγέννησε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα λέγοντα· „Ἐξηρεύξατο ἡ καρδιά μου λόγον ἀγαθόν“. (Ψαλ. μδ'. 1.) ὅπερ ἐρμηνεύοντες οἱ θεοὶ διδάσκαλοι, ὁ Βασίλειος, ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Εὐσέβιος εἶπον, ὅτι ταῦτα λέγει ὁ Δαβὶδ ἐκ μέρους τοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος νοοῦσιν, ὅτι λέγονται ταῦτα ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ὅς τις ἐγεννήθη ἐξ αὐτοῦ ὡς λόγος ἐκ νοῦ, ὡς ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ, καὶ ὡς Θεὸς ἐκ Θεοῦ. Ναί, ἔλεγεν ὁ Πατὴρ ἄνωθεν, ναί, οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, ὑπάρχων Υἱὸς ὁμοφυῆς με' ἐμέ καὶ ὁμοούσιος, καὶ ἀπαύγασμα τοῦ ἐμοῦ φωτός (τοῦτο δηλοῖ τὸ φῶταυγος) ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ φιλανθρωπίαν ἐξώρμησεν· ἦτοι ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει καὶ Λόγος ἰδικός μου ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, καὶ ἀνθρώπος τέλειος διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπίνην σάρκα· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύω ἔχων τὰς φύσεις Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, καὶ σώζων ἀτρέπτους καὶ ἀσυγχύτους τὰς τούτων φυσικὰς ιδιότητας.

Τροπάριον.

„Ἐκ πορτίου Λέοντος ὁ τριέσπερος, Ἐέρως Προφήτης ἐγκατόικος
„Φλοιδούμερος, Αὖθις προῆλθε τῆς παλιγγερεσίας, Σωτηρίαν δρᾷ-
„κομτος ἐκ βροτοκτόμου, Πᾶσι προφαίμων τῶν χρόμων ἐπ' ἐσχάτων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μυθολογοῦσιν οἱ Ἕλληνες, ὅτι ἡ Ἀλκμήνη σμιχθεῖσα με' τὸν φευδόθεον Δία τρεῖς ἐσπέρας, συνέλαβε τὸν Ἡρακλῆν· ὅθεν καὶ τριέσπερος αὐτὸς ὠνομάσθη. Μυθολογοῦσι δὲ καὶ ἄλλο ἀκόμη, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἡρακλῆς κοινὰ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἀθλους ὅπου ἔκαμεν, ἐμβῆκε καὶ μέσα εἰς ἓνα κῆτος σκύλον ὀνομαζόμενον, βαστῶν τὸ σπαθὶ εἰς τὰς

(1) Θαυμασίως ἐρμηνεύει τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὰ φῶτα β'. Λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω λέγων· „Εἰπὼν δὲ ὁ Πατὴρ ἄνωθεν περὶ τοῦ κατὰ σάρκα βαπτισθέντος, οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἐυδόκησα, ἐδείξεν, ὅτι πάντα τὰ ἄλλα τὰ διὰ τῶν Προφητῶν πρότερα ἐκείνα, αἱ νομοθεσίαι, αἱ ἐπαγγελίαι, αἱ υἰοδοσίαι ἀτελεῖ ἦν, καὶ οὐ κατὰ προηγούμενον τοῦ Θεοῦ δέλημα ἐλέχθησαν καὶ ἐτελείσθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ νῦν τέλος ἐβλεπον, καὶ διὰ τοῦ νῦν τελεσθέντος, κακῆνα ἐτελειώθησαν. Καὶ τί λέγω τὰς διὰ τῶν Προφητῶν νομοθεσίας, τὰς ἐπαγγελίας, τὰς υἰοδοσίας; καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς γὰρ καταβολὴ τοῦ Κόσμου πρὸς τοῦτον ἐβλεπε· τὸν κατὰ μὲν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου βαπτιζόμενον, ἀνωθεν δὲ Υἱὸν ἀγαπητὸν μόνον μαρτυρούμενον Θεῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ὁ Ἀπόστολος φησιν·

„Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς παραγωγή τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτόν, κατ' εἰκόνα πλασθέντος τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυναθῇ ποτε χωρῆσαι τὸ ἀρχέτυπον· καὶ ὁ ἐν τῷ Παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ τόμος, δι' αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν ἔθικεν ὁ θεὸς, εἴπερ ἐμελλεν εἰσάπαν διαμίνειν ἀτέλειστος· καὶ τὰ μετ' αὐτόν ὑπὸ Θεοῦ εἰρημνίαι καὶ στελεσιμένες, σχεδὸν πάντα δι' αὐτόν. Εἰμὴ τις ἐρεῖ καλῶς, καὶ τὰ ὑπερκόσμιαι πάντα, τὰς ἀγγελικὰς λέγω φύσεις τε καὶ τάξεις καὶ τὰς ἐκείδεσθαι πρὸς τοῦτο τείνειν ἀπ' ἀρχῆς τὸ τέλος, τὴν θεαδικὴν οἰκονομίαν λέγω, ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους διηκόησαν· εὐδοκία γὰρ ἐστὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἀγαθὸν τῷ Θεῷ καὶ τέλειον δέλεμα· ἕτος δὲ ἐστὶ μόνος, ᾧ εὐδοκεῖ καὶ ὀφειλάται, καὶ ἀρέσκειται τελείως ὁ Πατὴρ, ὁ θαυμαστός, ὁ τῆς μεγάλης αὐτοῦ βουλῆς Ἀγγελος, ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ οἰκείου Πατρὸς ἀκούων καὶ λαλῶν, καὶ τοῖς ὑπακούουσι παρέχων ζωὴν αἰώνιον“.

τάς χεῖρας, μέ τὸ ὅποιον κατέκοψε τὰ σπλάγχνα τοῦ κήτους, καὶ ἔπειτα ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβής, μόνη δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἔμμενε θυμῷ ἀπὸ τρίχας. Ταύτην λοιπὸν τὴν περὶ τοῦ Ἡρακλέους μυθολογίαν μεταφέρει ὁ ἱερός Μελωδὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωῶ, διανεισάμενος τὰς ἰδίας λέξεις τοῦ Παιντοῦ Λυκόφρονος ὅς τις γράφει περὶ τοῦ Ἡρακλέους ταῦτα διὰ στίχων Ἰαμβικῶν.

„Τριεσπέρου Λέοντος, ὃν ποτε γνώθοις,

„Τρίτωτος (τοῦ ποσειδῶνος Θεοῦ τῆς θαλάσσης) ἢ μάλα λάψεν (κατέπιε)

„κάρχαρος κύων (τὸ κῆτος τὸ καλούμενον σκύλος) (1).

Ὅθεν λέγει ὁ Μελωδός· ὁ τριεσπέρος Προφήτης τοῦ Θεοῦ Ἰωῶς, βεβυθισμένος μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θαλασσίου Λέοντος ἦτοι (τοῦ κήτους) ξένως καὶ παραδόξως χωρὶς νὰ χωνευθῇ, πάλιν ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖνα ἀβλαβής μετὰ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του. Προεζωγράφησε δὲ μετὰ τοῦτο τὴν παγκόσμιον ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἢ ὅποια μέλλει νὰ γένη εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, διὰ τῆς ὁποίας ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων θέλει λυτρωθῇ ἀπὸ τὸν θάνατον, τὸν ὅποιον εἰσήγαγεν ὁ ἀνθρωποκτόνος Διάβολος εἰς αὐτὴν καὶ τὴν κατέπιεν ἐλεεινῶς· τότε θέλουν ἀνασταθῇ ἀπάντων καὶ πιστῶν καὶ ἀπίστων τὰ σώματα, καὶ θέλουν μένει ἀθάνατα. Κατὰ δὲ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, προεικόνισεν εἰς ὅλους ὁ Ἰωῶς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κήτους ἀβλαβή του ἐξέλευσιν τὴν σωτηρίαν καὶ λύτρωσιν, τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον δράκοντα διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ θείου Βαπτίσματος, τὸ ὅποιον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμελλε νὰ γένη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

„ Ἀρειμέων πόλοιο παμφαῶν πτυχῶν, Μύστης ὁρᾷ πρὸς Πατρός
„ ἐξικνούμερον, Μέροντε Πνεῦμα τῷ παμαχράμτῳ Λόγῳ, Ἐπελ-
„ θὸν ὡς πέλειαν ἀφράστῳ τρόπῳ, Δήμοις τε φαίμει προσδραμεῖν
„ τῷ Δεσπότῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ρῆσιν τῆς Εὐαγγελιστῆς Ματθαίου τὴν λέγουσαν „Καὶ ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, καὶ εἶδεν (ὁ Ἰωάννης) τὸ Πνεῦμα „ τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν“, (Ματθ. γ'. 16.) (2) καὶ

(1) Ταύτην τὴν μυθολογίαν τὴν Ἡρακλέους ὁμῶ καὶ τοὺς στίχους τοῦ Λυκόφρονος ἀναφέρει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἰωῶ ὁ Δεσπότης Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, προστιθεὶς καὶ ταῦτα· „ Ἀλλ' ἐπὶ αὐ-
των τῶν παρ' ἐκείνοις (τοῖς Ἑλλήσι) μυθολογου-
μένων τὰ θεῖα πιστούμεθα· διαμεμνημένοι δὲ χρη-
σίμως τοὺς ἀπιστοῦντας ἐλέγχοντες, ὅτι καὶ τῆς
παρ' αὐτοῖς ἱστορίας ὁ λόγος οὐκ ἀποβλήτα ποιεί-
ται τὰ τοιαῦτα τῶν διηγημάτων. Ἐπειδὴ δὲ τῷ πα-
ραδόξῳ καὶ ἐκ τῶν ἐστὶ δρωμένων κατὰ βέλησιν Θεοῦ
χρηταὶ συνειπεῖν τῶν ἀναγκαίων ὑπολαμβάνω, φέρε
δὴ λέγωμεν, ὅτι καὶ τὸ ἐν μήτρᾳ ἐμβρυον ὑγρότητι
μὲν ἐνήχεται τῇ φυσικῇ, κατακεχυσται δ' ὥσπερ
τῇ τῆς κυοφορήσεως νηδύϊ, καὶ τὸ ἀναπνεῖν οὐκ ἐ-
χει· ζῇ δὲ καὶ οὕτω, καὶ σῶζεται τοῖς τοῦ Θεοῦ
πνεύμασι παραδόξως τιθινομένη· ἀλλ' οὐδεὶς ἂν τῶν
τοιούτων ἐφίκοιτο λόγος, οὐδ' ἂν γένοιτό τιςιν ἀλώ-
σιμα τὰ τῷ Θεοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω γοῦν Κυρίου κα-
τὰ τὸ γεγραμμένον; ἢ τίς ἂν εἰδείη τὰς τῶν πα-
ραδόξων ὁδούς; (Τόμ. γ'. κεφ. β'. εἰς τὸν Ἰωῶν.)

(2) Θαυμαστὴ δὲ εἶναι ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν
καίτοι ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὸ „Καὶ ἰδοὺ
„ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί“· φησὶ γάρ, „Καὶ
„ ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί“ ὡς δὲ ὁ Μάρ-
„κος φησὶν, ἐσχίσθησαν· ἀναβαίνων γάρ, φησὶν,
„ ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς.
„ Πῶς οὖν ὁ μὲν (Ματθαῖος) ἀνέωχθησαν εἶπεν· ὁ
„ δὲ (Μάρκος) ἐσχίσθησαν; ἵνα μὴ διαρῦγῃ τοὺς
„ συνεστῶς ἀκρωμένους διπλοῦς ὧν ὁ τοῦ Μυστηρίου
„ τρόπος· διὰ μὲν γὰρ τοῦ „ἀνέωχθησαν“· πραπτο-
„ κεκλεισμένους ὄντας εἰδείξεν ἡμῖν τὰς Οὐρανοὺς διὰ
„ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν εἰς Θεὸν παρακαλὴν ἡμῶν.
„ Εἰκότως οὖν ὑπὲρ τῆς διὰ πάντων ἀναφανέντι τῇ
„ Χριστῷ, καὶ, ὡς αὐτὸς πρὸς Ἰωάννην εἶπε, πλη-
„ ρασάντι πᾶσαν δικαιοσύνην, καὶ διὰ τοῦ Βαπτί-
„ σματος ἀρτίως ἀνέωχθησαν οἱ Οὐρανοί.
„ Ἐπεὶ δὲ, κατὰ φησὶν αὐτὸς ὁ τὰ Κυρίου Πρῶ-
„ τος, οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσι τὸ Πνεῦμα ὁ Θεός,
„ ἀλλ' ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δίδω-
„ σιν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, δεικνύει πᾶσαν τὴν ἀμεί-

καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου. „Κἀγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτος ἐστὶν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ“. (Ἰω. α. 33.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥήματα μελουργήσας ὁ χαριτώμενος Ἰωάννης, λέγει ὅτι, ὅταν ἀνοίχθῃσαν αἱ λαμπρόταται θύραι τοῦ Οὐρανοῦ, τότε ὁ Μύστης τῶν τηλικούτων θαμάτων Πρόδρομος Ἰωάννης βλέπει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὅτι κατήλθεν ἐν εἵδει περιστερᾶς μετρίον ἄρρητον, καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν πανάχραντον Λόγον. Καὶ δὲν εἶδε μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ ἐφανερώσεν εἰς τοὺς λαοὺς, ὅτι ἐπρόσδραμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν. „Καὶ ἐμαρτύρησε, φησὶν, ὁ Ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέσμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ Οὐρανοῦ, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν“. (Ἰω. α. 32.) καὶ πάλιν, „Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτος ἐστὶν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ“. (αὐτόθ. 33.) Τὸ δὲ „μένον“ οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων. „Οὐκ εἶπε χαριζόμενον αὐτῷ δῶρον ἐν, ἀλλὰ μένον ὅλον. Εἶχεν οὖν ἡ σὰρξ Πνεῦμα Ἅγιον, οὐ μέρος χαρισμάτων ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ πάντα ἔσχε τὰ χαρίσματα“. καὶ πάλιν, „Πάντα ἠδύνατο, καὶ εἶχε τῶν χαρισμάτων τὸ πλήρωμα. Ἀφ' οὗ ἐπληρώθη ἡ σὰρξ ἡ δεσποτική πάντων τῶν χαρισμάτων, χρεια ἦν πάντας ἡμᾶς ἐκεῖθεν λαμβάνειν ἐκ μέρους· ὅθεν ὡς ἀπὸ δεξαμενῆς ἀπὸ τοῦ Κυριακοῦ σώματος χορηγεῖται (ἡ χάρις) καὶ Ἀποστόλοις καὶ Προφήταις. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· ἐν ᾧ κατώκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς (ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ), πᾶν τὸ πλήρωμα σοφίας, συνέσεως, δυνάμειος, σημείων, πάσης ἐνεργείας. „Λοιπὸν ἀπὸ τοῦ πληρώματος δανειζόμεθα πάντες“. (Λόγ. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τόμ. 5'.)

Σημειῶσαι ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τῶν Εὐαγγελιστῶν, καὶ ἐκ τοῦ Τροπαρίου τοῦ τοῦ Μελωδοῦ δείκνυται, ὅτι μόνος ὁ Ἰωάννης εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅταν κατήλθεν ἐν εἵδει περιστερᾶς, καὶ ἐχλ' ὅλος ὁ λαός. Ὁ Χρυσορρήμων ὅμως μετὰ τὸν Θεοφύλακτον λέγουσιν, ὅτι ὅλοι τὸ εἶδον, ἢ οἱ εὐλαβέστεροι· καθὰ καὶ οἱ Προφῆται, ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ πολλὰ ἐν αἰσθητῷ εἶδε εἶδον, ἀλλ' ὅμως εἰς ἄλλος εἰσέειρε αὐτά.

Ωδὴ

„πλητόν τε καὶ ἀπειρον δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος λαβὼν κατὰ σάρκα ὁ Χριστός. Ἐδείξαν οὖν οἱ Οὐρανοὶ δι' ἔργου ἀχώρητον εἶναι πᾶσι τοῖς κτιστοῖς πᾶσαν ταύτην τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ θείου Πνεύματος· διὸ καὶ ταύτης ἐκφαινομένης τε καὶ διαβαίνουσας οἶον πρὸς τὴν θεοῦ πόσταν, ἐκείνην σάρκα, αὐτοὶ μὴ χωροῦντες δισχίσθησαν. Καὶ πάλιν, „Ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ὥστε οἱ Οὐρανοὶ εἶπεν, ἀλλ' ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, οὐ τοτέστι πάντες, τὰ ἀνω πάντα· ἵνα μηδὲν τῶν ἀνω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπικείμενον ἑρῶν, εἴη τι νομίσῃς τοῦ νῦν βαπτισθέντος ὑπερκείμενον καὶ ἀνωτέρον· ἀλλ' ἐννοήσῃς καὶ ἐπιγνῷς μίαν φύσιν καὶ δεσποτείαν, ἐκ τῆς ὑπὲρ Οὐρανὸν κυκλῶ κατ' αὐτὴν ἀπειρίας μέχρι καὶ τῶν τοῦ Πατρὸς μέσων, καὶ κατ' ἡμᾶς τούτων ἐσχάτων φθάνουσιν, τουτέστι πᾶντα πληροῦσαν, καὶ μηδὲν ἐκτὸς ἐαυτῆς εἶωσαν, καὶ πάντα σωτηρίως συνέχουσάν τε καὶ περιέχουσιν, καὶ πάντων ἐκτεινομένην, πρὸς μὲν τοὶ χαρακτῆρσι συναφθεῖσιν ἀπορρήτως γνωρίζομένην.

„Ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ὡς ἂν αὐτὸς ὦν ἐμφανέστατα δειχθῇ, ὁ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπερχῶν· μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν ὄντων πάντων

„ὦν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὦν, καὶ Θεὸς ὦν, καὶ Θεὸς Λόγος καὶ Τίος ὦν, καὶ μήτε τὸν Πατέρα ἔχων, ἑαυτοῦ προγενέστερον, καὶ ὄνομα ἔχων μετὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα καὶ πάντα λόγον· τῶν γὰρ φαινομένων αὐτοῦ μεταξὺ καὶ τοῦ κατ' Οὐρανὸν Πατρὸς ἰσχυρίων καὶ ὑπερκοσμίῶν τῶν τῶν σχισθίσαν καὶ περὶ ἑκάτερα διρρηγμένων, αὐτὸς μόνος συνημμένος ὦν, εἰδείκνυτο μετὰ Πατρός καὶ Πνεύματος, ὡς καὶ πρὸ τῆς συστάσεως τῶν ὄντων ὑπάρχων σὺν αὐτοῖς. Κακκίνο μοι σκόπει, ὡς ἀνέωχθησαν αὐτῷ, γέγραπται, οἱ Οὐρανοί· εἰδείχθη δὲ ἡμῖν δι' ἔργων, ὡς οὐχ' ἀπλῶς οἱ Οὐρανοί, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ ἀνέωχται ὁ κόλπος τοῦ ἀγατάτω Πατρὸς· ἐκεῖθεν γὰρ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ μαρτυροῦσα τὸ γήσιον τῆς νύκτος φωτὴ· οἱ δὲ Οὐρανοὶ τούτου κήρυκες εἰσιν, εἰς τὴν παγκόσμιαν στόματα διαγοιγόντες, καὶ μὴ τοῖς ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς ἀνθρώποις διατρανοῦντες πᾶσι τὴν πρὸς τὸν Οὐρανὸν Πατέρα καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ Πνεῦμα προελθόν ἐκπορευτῶς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁμοτιμίαν καὶ τ' οὐσίαν τε καὶ δύναμιν καὶ δεσποτείαν τοῦ Παντός“. (Λόγ. β. εἰς τὰ φῶτα, οὗ ἡ πρῆξις ἡ Χθρὸς συνηκκλησιάζει καὶ συνορτάζαν ἡμῖν).

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εφλεξε ρείθρῳ τῶν δρακόντων τὰς κάρας, Ὁ τῆς καμίνου τὴν
 „μετάρσιον φλόγα, Νέους φέρουσαν εὐσεβεῖς κατευμάσας, Τὴν δυσ-
 „κάδεκτον ἀχλὺν ἐξ ἀμαρτίας, Ὁλην πλύει δέ, τῇ δρόσῳ τοῦ
 „Πρεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰς μεταβολὰς τῶν στοιχείων, τὰς ὁποίας ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ θαυματουργεῖ διὰ ἡμᾶς· μᾶλλον δὲ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας καὶ ἀποροῦντας, πῶς ὁ Διάβολος κατεφλέχθη εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην, ἀποκρίνεται λέγων· δὲν εἶναι, ὡς ἄνθρωποι, κανένα καινούριον πρᾶγμα, ἀντὶ τοῦ κατὰ φύσιν ψυχρὸν ρείθρον τοῦ Ἰορδάνου ἔλαβε τὴν κατὰ φύσιν ξηρὰν καὶ θερμὴν ἐνέργειαν τοῦ πυρὸς, καὶ ἔκαυσε τὰς κεφαλὰς τῶν Δαιμόνων· διότι καὶ τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλωνίαν κάμινον τὸ ἐναντίον τούτου ἠκολούθησε· καθότι τὸ φύσει ξηρὸν καὶ θερμὸν πῦρ τῆς καμίνου ἐδρόσισε τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς Παῖδας, ὡς εἰάν ἦτον φύσει ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. Πλὴν καὶ τὰ δύο ταῦτα παράδοξα θαύματα, καὶ τὸ παλαιὸν τῆς καμίνου καὶ τὸ νέον τοῦ Ἰορδάνου, ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐθαυματούργησε.

Διότι ὁ ἴδιος Θεὸς, ὁ ὁποῖος κατεύνασε τότε καὶ ἐμάρανε τὴν μετέωρον ἐκείνην καὶ ὑψηλὴν φλόγα τῆς καμίνου τῆς ἐχούσης ἐν τῷ μέσῳ τοὺς τρεῖς Παῖδας, καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς φύσιν δρόσου, αὐτὸς καὶ τὰρᾶ μετέβαλεν εἰς πῦρ τὸ ὑγρὸν καὶ δροσῶδες ὕδωρ τῆς Ἰορδάνου, καὶ διὰ τούτου κατέκαυσε τῶν νοσητῶν δρακόντων τὰς κεφαλὰς κατὰ τὸ ψαλμικόν, „Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος“. (Ψαλ. ογ'. 14.) Καὶ τὰς μὲν κεφαλὰς τούτων κατέκαυσεν ὁ Κύριος μετὰ τὸ καυστικὸν νερὸν τοῦ Ἰορδάνου· ἡμᾶς δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας μετὰ τὸ αὐτὸ νερὸν ἔλουσεν ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἐβάπτισε, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα ἀπέπλυνε καὶ ἐκαθάρισε τὸν δυσκολοδιάλυτον μολυσμὸν τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας. Ὡστε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἔγινεν ὁμοῦ καὶ καυστικὸν καὶ δροσιτικόν· καυστικὸν μὲν εἰς τοὺς Δαίμονας, δροσιτικὸν δὲ καὶ καθαρτικὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους Χριστιανούς.

Τροπάριον.

„Σὲ ζωγραφοῦσαμ τὴν Ἀσσύριον φλόγα, Ἐκστῶσαμ ἱσθὺς εἰς δρό-
 „σον μετηγμέμην. Ὑδωρ ὅθου μὺν ἀμφιέσσαο φλέγον, Σίμητιν κά-
 „κιστον Χριστὲ προσκεκευθμέμον, Πρὸς τὴν ὀλισθοῦ ἐκκαλούμε-
 „μον τρίβον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀκόλουθον μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀνωτέρω Εἰρμού· ἐπιστρέφων γὰρ τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, σὺ τὴν φλόγα τῆς Χαλδαϊκῆς ἐκείνης καὶ Ἀσσυρίου καμίνου, ἡ ὁποία προσέζωγράφει ἐσὲ τὸ αὔλον πῦρ, ὁ ὁποῖος ἐκατοίκησες εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μητρὸς σου καὶ δὲν κατέφλεξες αὐτήν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐδρόσισες, σὺ, λέγω, τὴν φλόγα ἐκείνην τὴν ἐξιστάσαν πάντας καὶ εἰς θαυμασμόν φέρουσαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐστησας ἀπὸ τὴν καυστικῆς τῆς δύναμις, καὶ εἰς δρόσον ταύτην μετέφες. Ἀλλὰ καὶ τὰρᾶ ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ποταμῷ παράδοξον θαυματουργίαν ἐποίησας· διότι ἐνεδύθης μὲν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου διὰ τοῦ Βαπτίσματος· ἕκαμες δὲ αὐτὸ νὰ κατακαύσῃ ὡς φλογερὰ κάμινος τὸν κα-

κακίστον καὶ βλαπτικώτατον ἐχθρόν μας Διάβολον τὸν κεκρυμμένον καὶ ἐμφωλεύοντα μέ-
σα εἰς τὰ ὕδατα, ὃς τις ἐπαραινέει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ὀλισθηρὰν καὶ κρημνῶδη
στράταν τῆς ἀμαρτίας.

Τροπάριον.

„ Ἀπορράγμετος τοῦ Ἰορδάμου πάλαι, Ἰσθμῷ περᾶται λαὸς Ἰσ-
ραηλῆτης, Σὲ τὸν κράτιστον ἐκφοροῦντα τὴν κτίσιν, Ἠπειγμέ-
ως νῦν ἐν ῥοαῖς διαγράφωμ, Πρὸς τὴν ἀρρέυστον καὶ ἀμείβομα
„ τρίβον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἡ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διαίρεσις, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἐνήργησεν,
καὶ δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν διεπέρασεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν ἔρημον, ἐστάθη
παράδοχος· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ διαίρεσις καὶ διάβασις τῶν Ἰσραηλιτῶν,
τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐνήργησεν. Ὅθεν περὶ αὐτῆς διη-
γούμενος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, λέγει· ὅταν τὸ παλαιὸν ὁ Ἰορδάνης πο-
ταμὸς ἐδιαιρέθη, τότε ὁ Ἰσραηλῆτης λαὸς διεπέρασεν αὐτὸν διὰ Ἰσθμοῦ (1). Τί δὲ
προεικόνιζεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ ξηρᾶς περῶν τὸν Ἰορδάνην; Ἐσὲ τὸν Δεσπότην
καὶ κραταῖον Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὃς τις ἐκφορεῖς· ἦτοι διαβιβάζεις τοὺς ἀνθρώ-
πους ταχέως μὲ τὸ θεῖον σου Βάπτισμα ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ἔρημον τῆς
ἀμαρτίας εἰς τὸ αἰώνιον φῶς τῆς σῆς Θεότητος, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια εἰς τὰ οὐράνια· καθὼς
τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ διὰ μέσου τοῦ αὐτοῦ Ἰορδάνου διεβίβασε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ
ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠπειγμένως (μὲ ταχύτητα) διεβί-
βασε τὰς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὰς ῥοὰς τῆς Ἰορδάνου; Ἰσως παρακινούμενος ἀπὸ τὰ ῥήτα
τῶν δύο Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Μάρκου, οἱ τινες συμφώνως λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς
βαπτίζομενος, ἀνέβη εὐθέως ἀπὸ τῆς ὕδατος. Τί δὲ δηλοῖ τὸ „εὐθέως ἀνέβη“; Ἀκου-
σον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός· „Φασὶ τινες ὅτι ἕκαστον τῶν βαπτίζο-
„ μένων χαλῶν (βουτῶν) ὁ Βαπτιστὴς ἄχρι τραχήλου, κατεῖχεν αὐτὸν ἕως ἂν ἐξομολο-
„ γήσαιο τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τότε ἀφεθεὶς ἀνέδυνεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος· ὁ δὲ Χριστὸς
„ μὴ ἔχων ἀμαρτίαν, οὐκ ἐνεβράδυνε τῷ ὕδατι· καὶ τούτου χάριν εἶπεῖν (φασὶ) τὸν
„ Εὐαγγελιστὴν, ὅτι εὐθύς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος“. (Τόμ. α'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)
Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀναφέρει καὶ ὁ Νικήτας ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον σειρᾷ, ἐπιγράφων ὅτι εἴ-
ναι τοῦ Χρυσοστόμου.

Τροπάριον.

„ Ἰδμεν τὸ πρῶτον τὴν παρῳλεθρον κλύσιν, Οἰκτρῶς σε πάντων
„ εἰς φθορὰν παρειαγείμ, Ὡς τρισμέγιστα χρηματίζων καὶ ξίμα·
„ Νῦν δὲ κλύσαμτα Χριστέ τὴν ἀμαρτίαν, Δί' εὐπάθειαν καὶ βρο-
„ τῶν σωτηρίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Βασιλεῦ, λέγει, Χριστέ, ὃς τις οὐ μόνον θαυματουργεῖς τὰ μεγαλῶτατα καὶ πα-
ράδοξα θαύματα, ἀλλὰ καὶ φανεροῖς αὐτὰ εἰς τοὺς ἰδικούς σου Προφήτας διὰ τινος ἐμ-
φανείας καὶ ἀποκαλύψεως (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „χρηματίζων“), ἡμεῖς ἡξεύρομεν δύα-
μι-

(1) Ἰσθμὸς λέγεται σπινθὸν μέρος γῆς μεταξὺ ὁ ὁποῖος εἶναι μεταξὺ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου ἀνατο-
λῶς θαλασσῶν, καθὼς εἶναι ὁ κείνους τῆς Κορίνθου, λικὰ, καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ δυτικά.

μεγάλους κατακλυσμούς δι' ὕδατος, οἱ τινες ἐνεργήθησαν ἀπὸ σέ, τὸν παλαιὸν ἐκείνον καὶ πρῶτον, τὸν ἐπὶ τοῦ Νῶε γενόμενον, καὶ τὸν τωρινὸν τοῦτον καὶ τελευταῖον, τὸν ἐπὶ τῆς σῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἐνεργηθέντα. Ἀλλὰ τὸν μὲν πρῶτον ἐκείνον τὸν πανώλεθρον κατακλυσμὸν ἠξεύρομεν ὅτι ἔφερες εἰς τὸν κόσμον οἰκτρῶς καὶ ἐλεεινῶς, διὰ τὴν κοινὴν φθορὰν καὶ καταποντισμὸν τῶν τότε πονηρῶν ἀνθρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἐπὶ σοῦ γενόμενον ἠξεύρομεν ὅτι ἐνήργησας, ἵνα ἐκ τοῦ ἐναντίου κατακλύσῃς μὲν καὶ καταποντίσῃς μόνην τὴν ἡμῶν ἀμαρτίαν, προξενήσῃς δὲ εἰς ἡμᾶς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς τὴν καλοπάθειαν καὶ σωτηρίαν (1). Ὡστε ὁ μὲν πρῶτος κατακλυσμὸς ἦτον ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ὁ δὲ δεύτερος οὗτος κατακλυσμὸς, ὁ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐκτελούμενος, δὲν γίνεται ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνης τῆς ἀμαρτίας· διότι ἡμεῖς βαπτιζόμενοι μέσα εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἁγίας Κολυμβήθρας, τὴν μὲν ἀμαρτίαν ἐκεῖ θάπτομεν· ἡμεῖς δὲ καθαροὶ καὶ λελαμπρυσμένοι ἀπὸ ἐκεῖ ἀνιστάμεθα.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν „εὐπάθειαν“ ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· οὗτος γὰρ ταύτην ἐξέλαβεν ἐπὶ τῆς Θεοειδοῦς καὶ ἀφθόρου εὐφροσύνης τῶν Οὐρανίων Ἀγγέλων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Οὕτω λοιπὸν λέγει· „Λοιπὸς ἡμῖν „εἰς διασάφησιν ὁ περὶ τῆς χαρᾶς τῶν οὐρανίων διακοσμήσεων λόγος· καὶ γὰρ ἄδεκτοι „παντελῶς εἰσι τῆς κατ' ἡμᾶς ἐμπαθοῦς ἡδονῆς, συγχαίρειν δὲ Θεῷ λέγονται τῇ τῶν ἀ- „πολωλότην εὐρέσει κατὰ τὴν Θεοειδῆ ῥαστώνην, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ προνοίᾳ καὶ σωτηρίᾳ „τῶν ἐπὶ Θεὸν ἐπιστρεφόμενων ἀγαθοειδῆ καὶ ἀφθονον εὐφροσύνην, καὶ τὴν εὐπάθειαν „ἐκείνην τὴν ἄρρητον, ἥς ἐν μεθέξει πολλάκις γεγόνασι καὶ ἄνδρες Ἱεροί, κατὰ τὰς Θεουργ- „γους τῶν Θεῶν ἐλλάμψων ἐπιφοιτήσεις“. (Κεφ. ιε'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχ.)

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐλευθέρα μὲν ἡ Κτίσις γνωρίζεται, Τίοι δὲ φωτὸς οἱ πρῶτον ἐ-
„σκοτισμένοι. Μόμος στενάζει τῷ σκότους ὁ προστάτης. Νῦν εὐλο-
„γεῖτω συμτόμως τὸν αἴτιον, Ἡ πρῶτον τάλαιμα τῶν Ἐθνῶν παγ-
„κλωρία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν ἐφιλοπόνησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν Εἰρμόν τοῦτον τῆς ὁγδόης Ὡδῆς· διότι αὐτὸς ἀποβλέψας εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους τῆς ἀμαρτίας διὰ μέσου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὴν θείαν υἰοθεσίαν, ἡ ὁποία ἐχαρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀποκλήρους, καὶ εἰς τὸ νοητὸν φῶς, ὅπου ἔλαμψεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐσκοτισμένους, ἀπὸ ταῦτα ὅλα ἐνθουσίασε τρόπον τινά ὁ Μελωδὸς, καὶ μετὰ μεγάλην φωνὴν ἀνεβόησε· σήμερον διὰ μέσου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐλευθέρα ἡ Κτίσις γνωρίζεται ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας· ἐπεὶ δὲ βέβαια ὁ ἐργάτης τῆς ἀμαρτίας δοῦλος εἶναι τῆς ἀμαρτίας, καθὼς βεβαίον τοῦτο ὁ Κύριος· „Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἀμαρτίας“. (Ἰω. ἡ. 34.) Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἐθνικοί, οἱ ὁποῖοι ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, ἐδείχθημεν σήμερον Τίοι φωτὸς καὶ

(1) Ὁ δὲ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκφωνεῖ· „Δεῦτε ἰδετε ξέ-
„νον κατακλυσμὸν πολὺ βελτίονα καὶ κρείττονα τῷ
„ἐπὶ Νῶε θωρούμενον· τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐκεῖ
„τὸ ὕδωρ ἐθανάτωσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ ὕδωρ τῷ Βα-
„πτίσματος διὰ τοῦ βαπτισθέντος (Χριστοῦ) τοῦ
„θανόντος ἐζωοποίησεν· ἐκεῖ ὁ Νῶε ἐκ ξύλων ἀνή-

„πτων κιβωτὸν συνεπέχετο, ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς
„ὁ νεκρὸς Νῶε ἐκ τῆς ἀφθόρου Μαρίας τὴν τοῦ
„σώματος Κιβωτὸν κατεσκεύασεν· ἐκεῖ περιστέρα
„κάρφος ἐλαίας βαστάζουσα, τὴν τῷ Δεσπότη Χρι-
„στοῦ εὐαγγέλιον ἐμήνυσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ
„Ἅγιον ἐν εἰδει περιστέρης παραγεγνημένον, τὸν ἐλεή-
„μονα ὑποδέχινυσι Κύριον“.

καὶ ἡμέρας, ταῦτόν εἶπεν, Υἱοὶ Θεοῦ (1), ἐπεὶ ἐπίστευσάμεν εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. (Ἰω. α. 9.) λέγει γὰρ ὁ Κύριος, „Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Υἱοὶ φωτός γένησθε“. (Ἰω. ιβ'. 36.) Ὅθεν διὰ τὰ οὐράνια ταῦτα καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ ὅλον μὲν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων χαίρει καὶ βαθεῖαν λαμβάνει τὴν ἡδονήν· μόνος δὲ ὁ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμαρτίας προστάτης Διάβολος βλέπων τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὑλευθερώθησαν μὲν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς του τυραννίας, υἱοθετήθησαν δὲ τῷ οὐρανίῳ Πατρί, ἐλεεινῶς στενάζει ὁ πανάθλιος καὶ οδυρεται. Καὶ λοιπὸν τούτων ἀπάντων τῶν δωρημάτων τὸν αἷτιον Χριστὸν ὡς εὐλογῇ τάρτα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς ἢ τῶν Ἑθνῶν παγκληρία καὶ πανσπερμία, τοῦτέστιν ὅλαι αἱ γλώσσαι τῶν Ἑθνῶν, τὰ ὅποια πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ ἦτον ἄθλια καὶ καλαίπωρα διὰ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρίας.

Τροπάριον.

„Τριττοὶ Θεοεῖδεις ἐμπύρως δροσοῦμεροι, Αἰγλήντα τριτταῖς παμ-
„φαῶς ἀγιστίαις, Σαφῶς ἐδήλουμ τὴν ὑπέρτατον φύσιν, Μίξι
„βροτεία πυρπολοῦσαμ ἐν δρόσῳ, Εὐκτῶς ἅπασαμ τὴν ὀλέθριον
„πλάμην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ πάλιν ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς περὶ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τριῶν Παίδων· ὅθεν λέγει ὅτι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι Παῖδες οἱ Θεοεῖδεις ὄντες διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, ἐν τῷ πυρὶ τῆς καμίνου δροσιζόμενοι καὶ ἀβλαβεῖς μένοντες, εὐλόγουν μὲν τὸν Πατέρα, ὕμνουν τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ υπερύψουν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτω καὶ ὁ σύμπνου τοῦ ἁγίου τούτου Κοσμοῦ εἶπεν ἐν τῷ Εἱρμῷ τῆς ὁγδόης Ὡδῆς τῷ Κανόνι τῷ Σταυροῦ, „Εὐλογεῖτε Παῖδες τῆς Τριάδος ἱσάριθμοι Δημιουργὸν Πατέρα Θεόν· ὕμνεῖτε τὸν συγκαταβάντα Λόγον καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιήσαντα· καὶ υπερύψουτε τὸ πᾶσι ζῶν παρέχον Πνεῦμα Πανάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας“. Καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ σχεδὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου ἔχει καὶ ἐκεῖνο.

Μὲ τὰς τρεῖς λοιπὸν δοξολογίας τὰς ἀνωτέρω ἐδήλουν φανερῶς οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν ὑπερτάτην καὶ πάντων ἀνωτάτην φύσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν αἰγλήντα· ἦτοι τὴν λαμπροῦσαν μὲ παμφαεῖς ἀστραπὰς (λαμβάνεται ἐνταῦθα τὸ ὄνομα „αἰγλήντα“ θηλυκῶς Ποικ-

(1) Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ἐδῶ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι οἱ Ἑθνικοὶ βαπτισθέντες ἔγιναν Υἱοὶ φωτός, ταῦτόν εἶπεν, Υἱοὶ Θεοῦ, ὃ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, μὲ ὅλον ὅτι λέγει „Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἢ ἐξ αἱμάτων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν“, προσδέσσει ὁμῶς καὶ τοῦτο, „Ἐδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι“, ὥσάν να μὴ ἔγιναν ἄνομαι. Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύει δογματικῶς ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λεγων, ὅτι εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τοῦτο, πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκείνῃν βλέπων καὶ τὴν τελειότητα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἐπιστολαῖς φησὶν „Οὕτω ἐφανερώθη τὸ ἰσόμεδα“ ὅταν δὲ φανερωθῇ, ὁμοίαι αὐτῷ ἰσόμεδα. Τότε τοῖνυν καὶ τέκνα Θεοῦ ἰσόμεδα, λαμπρότητα Θεοῦ ἰδόντες καὶ παθόντες, καὶ τῇ αὐγῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ δόξης περιλαμπόμενοι τε καὶ συνεκλαμπόντες... νῦν δὲ δύναμιν πρὸς τοῦτω διὰ τῆς ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματι χάριτος λαμβάνομεν. Ὡς γὰρ τὸ τεχθὲν βρέφος δύ-

„ταμιν μὲν ἔλαβε παρὰ τῶν γεννησάντων ἀνὴρ γενέσθαι καὶ κληρονόμος τῆς αὐτῶν οἰκίας καὶ περιουσίας, οὕτω δὲ ταύτην ἔχει τὴν κληρονομίαν διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελής, ἀλλ' ὡς δὲ λήγεται ταύτην, ἂν θανάτῳ προκαταληφθῇ· οὕτω καὶ ὁ ἀναγεννηθεὶς ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ κατὰ Χριστὸν Βαπτίσματος, δύναμιν μὲν ἔλαβεν Υἱὸς γενέσθαι καὶ κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ, καὶ λήγεται τὴν θείαν καὶ ἀθάνατον υἱοθεσίαν καὶ κληρονομίαν ἀσφαλῶς τε καὶ ἀναφαιρέτως ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἂν μὴ νοητῷ θανάτῳ ταύτης ἐκκρουσθῇ· νοητὸς δὲ ἐστὶ θάνατος ἢ ἀμαρτία“, ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς θάνατος λύεται, τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐπιστάντος· ὁ δὲ νοητὸς κυροῦται τοῖς ἐνταῦθεν αὐτὸν ἐπαγομένοις. Τοιγαροῦν πᾶς ὁ βαπτισθεὶς, εἰ μίλλει τιθέσθαι τῆς ἐλπίζουσας αἰδίου μακαριότητος καὶ σωτηρίας, πᾶσι ἀμαρτίας ἐκτός βιώνεται“. (Ὁμιλ. εἰς τὴν Κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως).

Ποιητικῶς, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ λέγῃ αἰγλήσσαν). ὁμοίως οἱ αὐτοὶ Παῖδες ἐδήλωσαν τὴν φύσιν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἥτις μὲ τὴν μίξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἣν προσέλαβεν ὁ Υἱὸς, κατέκαυσεν εἰς τὴν δρόσον: ἦτοι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ὅλην τὴν ψυχοφθόρον πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας εὐκτῶς: τοῦτέστι καθὼς οἱ ἄνθρωποι ἠγάπων καὶ ᾤχοντο. Ἐὰν δὲ εἴπῃ τινὰς, ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐνανθρωπήσας ἔσωσεν ἡμᾶς, ὁ τοιοῦτος ἂς ἡξεύρῃ, ὅτι ἐν θέλημα ἦτον Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Ἀγίου Πνεύματος εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν· εὐδοκία γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐπελεύσει τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐγίνεν ἡ σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡ δι' αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρία καὶ ἀνάκλησις, κατὰ τὸν ἀνώνυμον· διὸ καὶ ἐξίσου πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὴν Ἀγίαν Τριάδα. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ε-
 „ γὰρ δὲ φημὶ δεῖν τοῖς ἀπλούστερον δεχομένοις τὸ περὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασιν
 „ κήρυγμα, ἵσως εὐχαριστίας πρὸς τε τὸν Υἱὸν καὶ τὸν Πατέρα τὴν αὐτὴν χάριν ὑπόθεσιν
 „ γίνεσθαι· ὡς τὸ πατρικὸν θέλημα τοῦ Υἱοῦ τελειώσαντος· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ πάντας ἀν-
 „ θρώπους σωθῆναι, καθὼς φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Ὁμοίως ἐπὶ τῇ χάριτι ταύτῃ τιμᾶν τὸν
 „ Πατέρα τε καὶ τὸν Υἱὸν, ὡς οὐκ ἂν γενομένης ἡμῖν σωτηρίας, εἰμὴ τὸ ἀγαθὸν θέλημα
 „ τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως αὐτοῦ προῆλθεν ἡμῖν εἰς ἐνέργειαν· δύναμιν δὲ τοῦ
 „ Πατρὸς τὸν Υἱὸν εἶναι παρὰ τῶν Γραφῶν μεμαθήκαμεν“. (Ὁμιλ. ιβ'. κατ' Εὐνομίου).

Τροπάριον.

„Λευχειμορείτω πᾶσα γῆϊμος φύσις, Ἐκπτώσεως μῦρ Οὐρανῶν ἐ-
 „ πηρμένη· Ὡ γὰρ τὰ πάντα συμτετήρηται Λόγῳ, Νάουσι ρείθροις
 „ ἐκπλυθεῖσα πταισμάτων, Τῶν πρὶν πέφευγε παμφαῶς λελυμένη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο παρηγορεῖ ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος, καὶ παρακινεῖ ὅλην τὴν γῆϊν φύσιν τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐκδυθῇ μὲν τοὺς παλαιούς ἐκείνους καὶ δερματίνους χιτῶνας, τοὺς ὁποίους ἐφόρεσε διὰ τῆς παραβάσεως, νὰ ἐκδυθῇ δὲ λευκοὺς καὶ νέους χιτῶνας, οἳ τινες ἐχαρίσθησαν αὐτῇ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· συνήθεια γὰρ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοιαύτη, ὅταν οἱ Κατηχούμενοι μέλλουν νὰ βαπτισθῶν, ἐκδύνονται τὰ παλαιὰ ἐνδύματα ὅπου φοροῦν· ἀφ' οὗ δὲ βαπτισθῶν καὶ ἐξέλθουν ἐκ τῆς ἀγίας Κολυμβήθρας, φοροῦν καινούρια καὶ λευκὰ ἐνδύματα, τὰ ὅποια ἐσθῆτας ἐμφωτίους ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ Λόγῳ περὶ Βαπτίσματος. Ἀς ἀσπροφορέσῃ λοιπὸν, λέγει, ὅλη ἡ ἐκ τῆς γῆς πλασθεῖσα φύσις τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὑφώθη σήμερον ἀπὸ τὸν κρημνὸν καὶ τὴν ἐκ τῶν Οὐρανῶν πτώσιν ὅπερ ἔπαθε πρότερον. Ἀπολεθῶς δὲ λέγει καὶ ἄλλην αἰτίαν δικαίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει αὐτὴ νὰ λευκοφορῇ καὶ νὰ χαίρῃ, ἥγουν ὅτι αὐτὴ ἐπλύθη σήμερον ἀπὸ τὰς προτέρας παλαιὰς ἁμαρτίας τῆς μέσα εἰς τὰ τρέχοντα νερὰ τοῦ Ἰορδάνου. Ἀπὸ ποῖον δὲ ὑφώθη καὶ ἐπλύθη; Ἀπὸ τὸν ζῶντα καὶ ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ὑπὸ τοῦ ὁποίου συντηροῦνται καὶ συνέχονται πάντα τὰ ὄντα· βαπτισθεῖς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ Ἰορδάνῳ καὶ ἀναβὰς ἐκ τοῦ ὕδατος, συνεβάπτισε καὶ συνανεβίβασε καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁδὲν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἀλλὰ καὶ ἀνείσιν
 „ ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἐαυτῷ τὸν Κόσμον“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα). Οὕτω δὲ πλυθεῖσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ παμφαεστάτως λευθεῖσα, ἐφυγεν· ἦτοι ἐλυτρώθη ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῆς. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ αὐτὴ οὕτως ἐλούσθη καὶ ἐκαθαρίσθη διὰ τῆς ἁγίου Βαπτίσματος, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ νὰ λευκοφορέσῃ; οὐδεὶς γὰρ, ὕστερα ἀφ' οὗ λου-
 σθῇ, φορεῖ ἐνδύματα μεμολυσμένα, ἀλλὰ μᾶλλον φορεῖ ἐνδύματα καθαρὰ καὶ λευκὰ.

Ἐπτα δὲ αἰτία ἀρίθμει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης, διὰ τὰ ὅποια ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη, λέγων· „Βαπτίζεται δὲ ὁ Χριστὸς, οὐχ' ὡς αὐτὸς χρῆζων καθάρσεως, ἀλλὰ τὴν ἐμὴν
 „ οἰκειούμενος καθαρσιν α'), ἵνα συντρέψῃ τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος
 „ β'), ἵνα κλύσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ πάντα τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ ἐνθάψῃ τῷ ὕδατι γ'),
 „ ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστὴν δ'), ἵνα πληρώσῃ τὸν νόμον ε'), ἵνα τὸ τῆς Τριάδος ἀποκα-
 λύψῃ

λύψῃ μυστήριον 5'), ἵνα τύπος καὶ ὑπογραμμὸς ἡμῖν πρὸς τὸ βαπτίζεσθαι γένηται ζ') (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'). Προσθεθεῖτω καὶ ἡ) αἴτιον, ἵνα ἀγιάσῃ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· ὅθεν καὶ τὸ νερὸν ὅπου λάβῃ τινὰς ἀπὸ πηγῆν ἢ ποταμὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων μένει ἄσκητον· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ καθαρώς ὁ Χρυσόστομος λέγων· „Αὕτη „ἐστὶν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐβαπτίσατο καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγάσσε φύσιν· διὰ τοι τοῦτο „καὶ ἐν μεσονυκτίῳ κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρεύονται καὶ οἵκαδε τὰ νάματα „ἀποτίθενται καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον φυλάττουσιν, ἅ τε δὴ σήμερον ἀγιάσθεντων τῶν „ὑδάτων· καὶ τὸ σημεῖον γίνεται ἐναργές, οὐ διαφθειρομένης τῆς τῶν ὑδάτων ἐκείνων φύ- „σεως τῇ μῆκει τοῦ χρόνου, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον, καὶ δύο καὶ τρία πολλάκις ἐτη „τοῦ σήμερον ἀντληθέντος ὕδατος ἀεραίου καὶ νεαροῦ μένοντος, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρό- „νον τοῖς ἄρτι τῶν πηγῶν ἐξαρπασθεῖσιν ὕδασιν ἀμιλλωμένου“. (Λόγῳ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ τήμερον. Τόμ. ε'. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως).

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡ τῶν ὑπὲρ μου τοῦ τόκου σου θαυμάτων! Νύμφη πάμαυγε
„Μήτηρ εὐλογημένη, Δί ἧς τυχόντες παρτελοῦς σωτηρίας, Ἐπά-
„ξιον κροτοῦμεν ὡς εὐεργέτῃ, Δῶρον φέρομτες ὑμῶν εὐχαριστίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ παράδοξα θαύματα, τὰ ὅποια ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ, καὶ τὰ ὅποια ἀπὸ τοῦ αἵωνος εἰς ἄλλην τινὰ δὲν ἠκούσθησαν, διὰ τοῦτο θαυμαστικῶς ἐκφωνεῖ πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸν παρόντα Εἰρμόν τῆς ἐννάτης Ὡδῆς, τῆς ὁποίας Μισουργὸς καὶ Ποιήτρια ἐστάθη πάλιν αὐτὴ ἡ ὑμνουμένη Θεοτόκος. „Ὅθεν λέ- „γει· βαβαὶ διὰ τὰ θαύματα τοῦ ἀσπόρου καὶ ὑπερφυοῦς τόκου σου, Θεοτόκε! τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν κάθε νοῦν, τόσον τῶν ἀνθρώπων, ὅσον καὶ τῶν Ἀγγέλων· ἐπεὶδὴ σὺ μόνη ἐφάνης νύμφη πάναγρος, ἦγον κατὰ πάντα ἀγνή, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὅχι μόνον κατὰ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς· μόνη σὺ ἐφάνης νύμφη πάναγρος καὶ ἀνύμφευτος, καὶ μόνη ἐχρημάτισας Μήτηρ ἀσπόρως συλλαβοῦσα, ἀκόπως βαστάσασα, καὶ ἀνωδίνως ὁμοῦ καὶ ἀφθόρως γεν- νήσασα τὸν μοναρχικώτατον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ προανάρχου Πατρὸς· ἐπληρώθη γὰρ εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, τὸ τοῦ Ἡσαίου ἐκεῖνο „Πρὶν τὴν ᾠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἢ ελθεῖν τὸν „πόνον τῶν ᾠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. Τίς ἠκούσε τοιοῦτον; καὶ τίς εἶρακεν „οὕτως;“ (Ἡσ. ξς'. 7.) Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν φρικτὸν τόκον σου πάλιν ἔμεινας ἀφθό- ρος· Παρθένος γὰρ ἦσουν πρὸ τοῦ τόκου, Παρθένος ἐν τῷ τόκῳ, Παρθένος μετὰ τὸν τό- κον καὶ αἰεὶ Ἀειπάρθενος.

Εὐλογημένη δὲ ὀνομάζεσαι, διότι εὐλογημένος εἶναι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ σὲ ᾠνόμασε λέγουσα· „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ (1)
„εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. (Λουκ. α'. 42.) Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ταῦτα τὰ παράδοξα θαύματα τῆς Παρθένου ἐννοῶν, σημεῖον αὐτὴν τεραστικὸν ᾠνόμασεν, ὅπερ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἡσαίαν· οὕτω γὰρ φησί· „Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τε- „ραστικὸν καὶ παραπολὺ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως, ἡ αὐτὴ γυνή, καὶ Παρθένος „καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἀγιασμῷ τῆς παρθείας μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλο- „γίαν κληρονομοῦσα“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Εἴτα ἐπιφέρει ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἐπεὶδὴ ἐτύχομεν διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τῆς τελείας σωτη- ρίας, οὐ μόνον τῆς σωματικῆς δηλαδὴ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχικῆς, οὐ μόνον τῆς προσκαίρου, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνίου, διὰ τοῦτο προσφέροντες εἰς ἐσέ ὡς εὐεργέτιδα ἡμῶν ἕνα ἐπάξιον καὶ χρεωστικὸν δῶρον εὐχαριστίας, κροτοῦμεν καὶ ψάλλομεν τὸν παρόντα Εἰρμόν.

Τρο-

(1) Ὁ Καὶ σύνδεσμος ἐνθαῦθα ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ Γάρ.

Τροπάριον.

„Ίδμεν τὰ Μωσεῖ τῇ Βάτῳ δεδευγμένα, Δεῦρο ξέμοις Θεσμοῖσιν ἐ-
„ξειργασμένα· Ὡς γὰρ σέσωσται πυρφοροῦσα Παρθέμος, Σελασ-
„φόρον τεκούσα τὸν εὐεργέτην· Ἰορδάνου τε ρεῖθρα προσδεδεγμένα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο προσαρμόζει ὁ Θεὸς Μελωδὸς τὸ τῆς Βάτου θαῦμα, τόσον εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν τοῦ Βαπτίσματος ταύτην· ὃθεν λέγει· ἡμεῖς ἐγνωρίσαμεν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα θαύματα, τὰ ὅποια ἐδείχθησαν εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῇ Βάτῳ τῇ ἐν Σινᾷ, ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου ἐξειργάσθησαν, ἡγουν ἐτελεώθησαν μὲ νόμους ὑπερφυστέρους καὶ παραδοξοτέρους, τόσον ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, ὅσον καὶ ἐν τοῖς ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου· διότι καθὼς ἐκεῖ ἡ Βάτος σέσωσται· ἡτοι ἐφυλάχθη ἀβλαβῆς, καιομένη μὲν, μὴ χωνευομένη ὅμως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πυρὸς (τοῦτο δὲ ὁ Μελωδὸς οὐκ εἶπε διὰ τὴν συντομίαν ἀλλὰ ἀφήκε νὰ νοῦται ἔξωθεν), οὕτω διεφυλάχθη τῶρα ἀβλαβῆς ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ τὸ αὐτὸν πῦρ δεξαμένη ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς, καὶ τεκούσα τὸν εὐεργέτην τῶν ἀπάντων Θεόν, τὸν ὡς σελασφόρον ἥλιον ἐξ αὐτῆς ἀνατείλαντα· ὁμοίως ἐσώθησαν ἀβλαβῆ καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, τὰ ὅποια ἐδείχθησαν μὲν καὶ αὐτὰ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος· ἡτοι τὸν βαπτισθέντα Χριστὸν τὸν Θεόν, δὲν κατεκάησαν ὅμως ἀπὸ αὐτὸν, ἀλλὰ ἐφυλάχθησαν ἀκαυστα (1).

Τρο-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου ἐκεῖνα ὅπου γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ὡς ἓνα ἡδυσμα καὶ κερυκευμα τῶν φιλοκόγων. Οὗτος λοιπὸν ὁ παρὰ τῇ Θεῇ Γραφῇ πολυδρῦλλητος Ἰορδάνη διὰ τὰ ἐν αὐτῇ γινόμενα παλαιὰ θαύματα, καὶ μάλιστα διότι ἐν τοῖς ρεῖθροις αὐτοῦ ἐβαπτίσθη ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀπάντων Χριστὸς ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις, οὗτος ἀναβλύζει ἀπὸ δύο πηγῶν, ἐν ἡ μία μὲν λέγεται Ἰὼρ, ἡ δὲ ἄλλη, Δαν, ἀφ' ὧν καὶ Ἰορδάνη ὁ ὅλος ποταμὸς λέγεται. Ἀναβλύζων οὖν οὗτος ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω δύο πηγῶν καὶ προερχόμενος εἰς ἀρκιτὸν διάστημα, ἐνοῦται καὶ γίνεται ὅλος εἰς ποταμὸς, εἴτα τρέχων ἐκφορεῖται (χύνεται) ὅλος μέσα εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν.

Ποῖον δὲ ἀλληγορικὸν νόημα ἐκ τούτου μανθάνομεν; Ἀκουσεν. Ὁ Ποταμὸς Ἰορδάνης εἶναι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, εἰς τύπον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· αἱ δὲ δύο πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου εἰκονίζουσιν τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν τοὺς δύο προπάτορας, ἀπὸ τοῦς ὁποῖους ἀνέβλυσε καὶ ἐγεννήθη ὡς ἄλλος Ἰορδάνης ὅλος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἐξεφορεῖτο; Εἰς τὴν νεκρῶσιν καὶ τὸν θάνατον, καθὼς καὶ ὁ Ἰορδάνης ἐκφορεῖται εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν. Ὅθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σπαραγχιθεὶς τῇ ἀδικίᾳ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐγένετο ἀνθρώπος, καὶ παθὼν καὶ ἀποθανὼν, διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατήργησε τὸν θάνατον καὶ χαρίσας τοὺς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ζωὴν, ἐσρέφεν αὐτοὺς ὁπίσω, καὶ τὰς ἐκάμε νὰ μὴ στρέχουν πλέον εἰς τὴν νεκρῶσιν καὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν.

Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐνήργησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς καὶ διὰ τοῦ ἐν τῇ Ἰορδάνῃ Βαπτίσματος τοῦ βαπτισθεὶς γὰρ ἐν αὐτῇ, ἐδωκεν ὑπόδειγμα εἰς ἡμᾶς νὰ βαπτίζομεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, τὸν καταργήσαντα μὲν τὸν θάνατον, ζωὴν δὲ αἰώνιον ἡμῖν χαρίσας, καὶ ἀκολουθῶν νὰ στρέψωμεν εἰς τὰ ὀπίσω· „Ὅσοι, φησὶν ὁ Παῦλος, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“ (Ρωμ. 6. 3.) Πῶς δὲ ἡμεῖς στρεφόμεν ὡς ὁ Ἰορδάνης εἰς τὰ ὀπίσω; Ἐὰν ἀφήσωμεν τὰς προτέρας ἀμαρτίας· εἰς ἐξομολογώμεθα καὶ κάμωμεν ἀποχὴν τῷ κακοῦ· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς μετανόωμεν πάντοτε εἰς ὅσα ἀμαρτάνομεν ἐν ἔργῳ ἢ λόγῳ ἢ διανοίᾳ· ἡ γὰρ μετάνοια, κατὰ τὸν Θεὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, ἐπάνοδος εἶναι (ἡτοι ἐπιστροφή) ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, καὶ ἐκ τοῦ Διαβόλου πρὸς τὸν Θεόν δι' ἀσκήσεως καὶ πένων. (Βιβλ. β'. κεφ. μζ'.) Ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἠσυχίος ὁ Ἱεροσολύμων Πρεσβύτερος, ἐρμηνεύων τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο „Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἐφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη“, εἰς τὰ ὀπίσω“, λέγει· „Φεύγει τοίνυν ἡ θάλασσα ἡ τῆ βίου τὸν ἐξομολογούμενον, ἀλμυρά τις οὐ σα... Ἰορδάνης δὲ, οὐ φεύγει, ἀλλ' εἰς τὰ ὀπίσω“, τοῖς ἐξομολογούμενοις στρέφεται, εἰς τὸ τῆς μετανοίας μεταβαλλομένοις δακρυόν· ἐπεὶ δὲ τῇ δυνάμει τοῦ Βαπτίσματος ἐνεργεῖται ἡ μετάνοια. Καὶ οὐδὲν ὠφελιθεὶς τίς μετανῶν, εἰ μὴ τυχοῖ πρότερον βαπτισθεὶς. Ὅθεν καὶ Ἰωάννης μετανόειαν κηρύττει, ἐπέφερε τῇ μετανόειᾳ τὸ Βαπτισμᾶ. Διὰ τί δὲ εἰς τὰ ὀπίσω ὁ Ἰορδάνης στρέφεται; Ἐπειδὴ ὁ ἡμαρτωκὸς εἰς τοῦπίσω τρέχει μετανῶν, τὸν δρόμον κατακλιπὼν τὸν ἐμπροσθεν“.

Τροπάριον.

„Χρίεις τελειῶν τὴν βρότειον οὐσίαν, Ἄραξ ἄναρχε Πνεύματος κοι-
 „νωρία, Ῥοαῖς ἀχράμτοις ἐκκαθάρας καὶ σκότους. Ἰσχυρ θριαμ-
 „βεύσας τε τὴν ἐπὶ ἡμένην, Νῦν εἰς ἄληκτον ἐξαμείβει βίον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, ἄναρχε, σὺ μὲ τὰ ρεῖθρα τὰ καθαρὰ τοῦ Ἰορδάνου καθάρισας ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν προσληφθεῖσαν καὶ ἐνωθεῖσαν ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστάσει, ἔχρισας αὐτὴν καὶ ἐτελείωσας τῇ χρίσει καὶ κοινωρίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· διὸ καὶ Χριστὸς ὀνομάζεται, οὐ μόνον διὰ τὴν χρίσασαν Θεότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σάρκα τὴν χρισθεῖσαν μὲ τὴν Θεότητα καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ, θάρρῳ λέγειν, ὁμόθεον, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ εἰς τὸ Πάχα). Τὸ Πνεῦμα γὰρ τὸ ἅγιον, ὅπερ κατέβη εἰς ἐσὲ βαπτιζόμενον, ἐδήλου τὸ θεῖον χρίσμα· καὶ μολονότι ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἐχρίσθη μυστικῶς ἡ Θεοῦπόστατός σου σὰρξ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας „ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκον ἔχρι-
 „ σέ με“, (Ἡσ. ξα. ι.) καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, „ Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου“. (Ψαλ. μδ. 9.) τότε ὁμως ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ἐγνωρίσθη ἡ χρίσις αὕτη καὶ ἐξώθεν ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Νοεῖται δὲ ἡ χρίσις καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σαμάτων· διότι ὁ Χριστὸς καθάρισας πρότερον τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ἔχρισεν αὐτὴν ἔπειτα μὲ τὸ τελειοποιὸν μῦρον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κοινωρία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο ἱερὰ συνήθεια καὶ παράδοσις ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, πρῶτον μὲν νὰ βαπτίζουσιν οἱ Ἱερεῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ κολυμβήθρᾳ τὸν μέλλοντα προσελθεῖν τῷ Χριστῷ, ἔπειτα δὲ νὰ τελειοῦν αὐτὸν μὲ τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου, ἐπιλέγοντες „ Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου“. διότι σφραγὶς καὶ βεβαίωσις τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ μῦρόν ἐστι· διὰ τὸ ὅποιον καὶ πάντες οἱ Χριστιανοὶ χριστοὶ Κυρίου ἐμποροῦν νὰ λέγανται, ὡς κεχρισμένοι μὲ τὸ τελειοποιὸν χρίσμα, δι' ἐκείνου καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ κοινωρία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην. (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'.) Διότι ἂν οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς καὶ Ἱερεῖς καὶ Προφῆται ἐλέγοντο χριστοὶ Κυρίου, διότι ἐχρίοντο μὲ τὸ ἀτελὲς καὶ τυπικὸν ἔλαιον τοῦ κέρατος, πόσω μᾶλλον ἐμποροῦν νὰ λέγανται τῶρα χριστοὶ Κυρίου οἱ μὲ τὸ ἀληθὲς καὶ τελειότερον χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου χρισμένοι Χριστιανοί; Οὕτως ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ τὸν Μωϋσῆν, νὰ λήσῃ πρῶτον τὸν Ἀαρὼν καὶ τοὺς Υἱοὺς τοῦ μὲ νερόν, ἔπειτα νὰ χρίσῃ αὐτούς· „ Καὶ Ἀαρὼν καὶ „ τοὺς Υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τῆς θύρας τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου καὶ λούσεις αὐ-
 „ τοὺς ἐν ὕδατι.... καὶ λήψῃ ἐκ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν „ κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ χρίσεις αὐτόν“. (Ἐξ. κθ'. 4.) Ταύτην τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· „ Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡ-
 „ μᾶς, Θεὸς (ἥτοι ὁ Θεὸς ἐστίν), ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δούς τὸν ἀρράβωνα τοῦ „ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“. (β'. Κορ. α'. 21.) καὶ ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης· „ Καὶ „ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει“. (α'. Ἰω. β'. 27.)

Τὴν μὲν ἀνθρωπίνην φύσιν (λέγει) λοιπὸν ὁ Σωτὴρ ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὸ νοητὸν σκό-
 τος, καὶ ἐφώτισε ταύτην μὲ τὴν κοινωρίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀπὸ τὸν κάτω τοῦ-
 τος καὶ ἐβδοματικὸν βίον, τὸν πρόσκαιρον δηλαδὴ, μετεβίβεισεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀνω τὸν
 ὀγδοὸν τὸν αἰώνιον· τὴν δὲ ὑπερήφανον δύναμιν τοῦ Διαβόλου κατέβαλε μὲ θρίαμβον, καὶ
 παντελῶς ἠφάνισε.

Ἀλλ' εἶθε! ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες τῶρα καὶ ἀναγινώσκοντες, καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν παρόντα
 Κανόνα νὰ φυλάξωμεν ἐνοικον εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν κοινωρίαν τῆς Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν
 σφραγίδα τοῦ ἁγίου Μύρου, τὴν ὅποιαν ἐλάβομεν, ὅταν ἐβαπτίσθημεν καὶ ἐγενόμεθα

χριστοὶ Κυρίου. Ἐὰν γὰρ ἡμεῖς φυλάξωμεν αὐτήν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως θέλει φυλάξει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης βλάβης τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Καὶ καθὼς τὰ πρόβατα ὅπου εἶναι σφραγισμένα δὲν ἐπιβουλεύονται εὐκόλως ἀπὸ τοὺς αἰσθητοὺς λύκους· οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, ἐὰν φυλάττωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας σῶαν καὶ ὁλόκληρον τὴν σφραγίδα τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ ἁγίου μύρου ἐλάβομεν ἐν τῷ Βαπτίσματι, δὲν θέλομεν ἐπιβουλεῦθαι ἀπὸ τοὺς νοητοὺς λύκους Δαίμονας, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Πρόβατον ἐσφραγισμένον οὐ ραδίως ἐπιβουλεύεται“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), ἀλλὰ θέλομεν περικυκλοῦσθαι ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, καὶ θέλομεν φυλαττεσθαι ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους· καθὲ γὰρ βαπτιζόμενος ἓνα Ἀγγελον λαμβάνει ἐκ Θεοῦ πρὸς διαφυλάξιν τε, κατὰ τὸ, „Παρεμβαλεῖ Ἀγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν“. (Ψαλ. λγ'. 7.) (1) Ἐὰν οὕτω ποιῶμεν, θέλομεν μεταβῆ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν εἰς τὴν ἀνω καὶ αἰώνιον χάριτι τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ὅτι χοντὰ εἰς τὸ Βάπτισμα εἶναι χρεια νὰ φυλάττωμεν καὶ ὅλας τὰς ἐντολάς· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· οὐ βαπτίζοντες δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντες τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. Ὡστε οὐκ ἀρκεῖ τὸ Βάπτισμα μόνον μαθητὴν ἀναδείξαι τοῦ Εὐαγγελίου τὸν ἀνδρωπον, ἀλλὰ δεῖ

καὶ τῆς τῶν θείων ἐντολῶν τηρήσεως, καὶ τούτων πασῶν διδάσκοντες γὰρ τηρεῖν αὐτοὺς, φησὶν, οὐ τινὰ, ἀλλὰ πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. Καλῶς ἄρα Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόδεος ἐγραφε λέγων· ὅς τις ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος· δι' ἐκάστης γὰρ ἁμαρτίας ὁ περὶ πτεσῶν καὶ μὴ διὰ τῆς μετανοίας ἀπὸ τῆ βαρύνου τῆς ἁμαρτίας ἐαυτὸν ἀναλαβὼν, παραβάτης γίνεται· τὴ νόμις τῆς χάριτος“. (Ὁμιλ. εἰς τὸ α'. Ἐωθινῶν).

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ.

Καὶ ποῖος ἀρά γε εἶναι τόσον ὀκνηρὸς εἰς τὰ θεῖα, καὶ τόσον μισοθεάμων εἰς τὰ χαριέστατα θεάματα, ὥστε νὰ μὴ παρουσιασθῇ εἰς τὴν θείαν ταύτην πανήγυριν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου; ἢ, ἵνα εἶπω κατὰ τὴν Παροιμίαν, τίς ἤθελεν ἔλθῃ κατόπιν μιᾶς τοιαύτης χαριεστάτης ἐορτῆς; ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ποῖος δὲν ἤθελε σπουδάσῃ νὰ προλάβῃ μὲ πᾶθε λογῆς τρόπον διὰ νὰ ἰδῇ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὃς τις ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον ἐν τῷ νῶ μὲν κατὰ τὸν Νόμον προσάγεται, ὑπὸ δὲ τοῦ Θεοπεσίτου γέροντος Συμεῶν ἐναγκαλίζεται; Οὐδεὶς βέβαια. Βαβαὶ διὰ τὰς χάριτας καὶ τὰ θαύματα ὅπου περιέχει ἡ παρούσα πανήγυρις! Ἐδῶ ἡ Παρθένος φαίνεται πολλὰ ἐνθεωτάτη· διότι βλέπει μὲ ἓνα βλέμμα συγκεκραμένον μὲ χάριν ὁμοῦ καὶ αἰδῶ· διότι στέκεται εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ παρθενικῶς ἅμα καὶ βασιλικῶς· καὶ τοσοῦτον εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ βαρύνεται ἡ ἀγκάλῃ της ὑπὸ τοῦ βασταζομένου βρέφους, ὥστε ἀπὸ τὸ βρέφος μᾶλλον αὐτὴ ἐλαφρύνεται. Ἐδῶ τὸ βρέφος φαίνεται πολλὰ ὠραῖον κατὰ τὸ κάλλος παρὰ τοὺς Τίους τῶν ἀνθρώπων, χαῖρον ἀπαλῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς, καὶ ἐπιστρέφον τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς αὐτὴν μὲ ὅλα τὰ βλέφαρα.

Ἐδῶ φαίνεται καὶ ὁ γηραιὸς Συμεὼν ὅλον ζαρωμένον καὶ κατάξηρον ἔχων τὸ πρόσωπον, εἰς τρόπον ὅτι, ὅποιος τοῦτον ἐβλεπεν ἤθελε τὸν παρομοιάσῃ μὲ τὴν σκιάν· αὐτὸς ὅμως ἔχει ἐρρῶμένους καὶ πόδας καὶ χεῖρας καὶ φωνήν· ὅθεν μὲ τοὺς πόδας μὲν προὔπαντᾷ τὸ παντοδύναμον βρέφος, μὲ τὰς χεῖρας δὲ εὐλαβῶς ὁμοῦ καὶ χαρμοσύνως τοῦτο ἐναγκαλίζεται, καὶ μὲ τὴν φωνὴν ζητεῖ τὴν ἀπόλυσιν. Ἐδῶ καὶ ἡ γηραιὰ Ἄννα λισμονήσασα τὸ γηρατειὸν της δοξολογεῖ νοερῶς καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ πρότερον ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν Θεοφανείων ἀπελούσθημεν νοερῶς ἐν τῷ Γορδάνῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς τῶν ἀμαρτιῶν μολυσμοὺς ἐκαθαρίσθημεν διὰ τοῦ Βαπτίσματος, καὶ λευκὴν στολὴν ἐνεδύθημεν, αὐτὸν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐνδυθέντες· διὰ τοῦτο ἄς ἐτοιμασθῶμεν καὶ τώρα νὰ προὔπαντήσωμεν τὸ προαιώνιον βρέφος εἰς τὸν ναὸν εἰσερχόμενον· ἄς εἰσέλθωμεν μέσα εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἄς ἱστορήσωμεν λεπτομερῶς ὅλην τῆς ἐορτῆς τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν χοροστάτην καὶ ἀρχηγὸν τῆς πανηγύρεως ταύτης τὸν ὑμνογράφον Κοσμάν, τούτου χάριν μαζὶ μὲ αὐτὸν ἄς μελωδῶμεν ἅμα καὶ ἄς θεωρῶμεν διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος τὰ τῆς ἐορτῆς ταύτης Μυστήρια (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῆς Ὑπαπαντῆς πολλοὶ Πατέρες, οἱ τινες εἰσὶν ἔσθιοι. Ἀμφιλέχιος Ἐπίσκοπος Ἰκονίου λόγον ἔχει, ὃ ἡ ἀρχὴ, Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνδρώπων. Μεθόδιος Ἐπίσκοπος καὶ Μάρτυς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Πάλαι ἱκανῶς ὡς οἶόν· τε. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ, Οὐ μόνον Φορεῖ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Φαῖδρόν ἡμῖν σήμερον τὸ θεῖον. Κύριλλος Ἱεροσολύμων λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Χαῖρε σφόδρα θυγατερ Σιών. Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, οὗ ἡ ἀρχὴ

„Πολλὴ μὲν λίαν ἡ ἀνοδος“. Γρηγόριος ὁ Νικοκαρρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Οἱ τῶν ἀγίων καὶ θεοπνεύτων Γραφῶν“. Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Τὰ τῆς παρουσίας ἱερᾶς πανηγύρεως“. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Τὴν μὲν προγονικὴν ἐκείνην ἀράγε καὶ καταδικήν“. Ἰωάννης ὁ Ζωνναρῆς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Πάλιν τοῖς ἐσθίοις πανηγυρίαι, καὶ πάλιν Μυστήριον ἕτερον“. Σαζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τῇ Βατοπαλίδου, οἱ δὲ ἐν τῇ τῶν Ἱβήρων, οἱ δὲ ἐν τῇ τῇ Διονυσίου ἐν τῇ Πρωτάτῃ καὶ ἐν ἄλλαις μοναῖς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Χριστὸν γεγνηθῶς πρέσβυς ἀγκαλίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, λέγει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἀναγκάζονται καὶ βαρύνονται, ὅταν ἡθελε φορτώσῃ τινὰς αὐτοὺς καὶ αὐτὸ τὸ πλέον ἐλάχισον φορτίον καὶ ἐλαφρότατον· ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου μόλις καὶ μετὰ βίας βαστάζουν τὸ σῶμα των διὰ τὴν παραλυσίαν τῶν μελῶν καὶ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου γηραλαιότητα, πῶς δὲν ἠθέλαν λυπηθῆναι, ἐν ἐπιθέσει τινος εἰς αὐτοὺς καὶ πᾶν βᾶρος; Ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες οὕτω κἀμνοῦσιν· ὁ δὲ πρέσβυς καὶ δίκαιος Συμεὼν δὲν ἐστάθη τοιοῦτος, εἰδὼς λυπὴν εἰδείξει καὶ βᾶρος ψυχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον γεγενθῶς· ἦτοι χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος εἰδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὡς εἶνα γλυκὺ φορτίον καὶ ἐλαφρότατον.

Ὡδὴ α'. Ἦχος γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Χέρσον ἀβυσσοτόκον πέδον Ἥλιος, ἐπεπόλευσέ ποτε· ὥσει τείχος
„γὰρ ἐπάγῃ ἐκατέρωθεν ὕδωρ, λαῶ περπομπομποῦντι, καὶ θεα-
„ρέστως μέλποντι· ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐμδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αβυσσος εἶναι σύστημα πολλῶν ὑδάτων, τὸ ὁποῖον συνειδέζομεν νὰ ὀνομάζωμεν καὶ βυθόν. (1) Ἡ ἀβυσσος δὲ αὕτη ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἐπιστηρίζεται ἐπάνω εἰς πᾶν σῶμα στερεόν, διὰ νὰ βαστάξῃ τὴν ὀλισθηρὰν καὶ εὐδιάλυτον φύσιν τοῦ ὕδατος· ἄλλο δὲ τοιοῦτον στερεὸν σῶμα δὲν εἶναι ὑποκάτω τῶν ὑδάτων, πᾶρεξ ἡ γῆ, ἥτις εἶναι ὅλων τῶν ὑδάτων στερεωτέρα. Αὕτη λοιπὸν ἡ γῆ εἶναι σκεπαμένη ἀπὸ τὰ νερά, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται ὡς Μήτηρ τῆς ἀβύσσου, διὰ τὸ σχῆμα ὅπερ ἔχει· βαθυλατὴ γὰρ ἔσα, ὁμοιάζει μὲ κοιλίαν Μητρός, καὶ περισφίγγει μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸν τῆς τὸ νερόν ὡς βρέφος· ὅθεν ἐκ τούτου δικαίως ἐδῶ ὀνομάσθη ἀβυσσοτόκος ἀπὸ τὸν Μελωδόν· διότι φέρει ἐγγαστρομένη μέσας τῆς ἀβύσσου καὶ ταύτην γεννᾷ. Καὶ τοῦτο ἴσως θέλει νὰ φανερῶσιν ὁ Θεὸς λέγων πρὸς τὸν Ἰωβ, „Εφραξά δὲ θάλασσαν πύλαις (ἦτοι ταῖς ἐμαῖς προσταγαῖς), ὅτε ἐν-ἡμαίμασεν (ἢ ἐμαῖοῦτο) ἐκ κοιλίας Μητρός αὐτῆς ἐκπορευομένη“. (Ἰωβ. λή. 8.) Ἀρμολιότερον δὲ εἶναι νὰ νοῦται Μήτηρ τῆς θαλάσσης ἡ γῆ, ὑποβάθρα οὖσα καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀβύσσου, πᾶρεξ ἡ ἀβυσσος, ὡς ἄλλος ἡρμηνεύσεν.

Ταύ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Βυθοῦ ἀνέκαλυψε πυθμένα“, τοῦ Εἰρμού τῆς πρώτης Ὡδῆς τοῦ τεζοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

Ταύτην λοιπόν τὴν γῆν καὶ τὸν ἀβυσσοτόκον πάτον τὸν ὑποκάτω τῶν ὑδάτων τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης εὐρίσκόμενον ἐπετόλευσεν· ἦτοι εἶδε μίαν φοράν ὁ ἥλιος ὅχι διὰ μέσου τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, οὕτω γὰρ κάθε ἡμέραν βλέπει καὶ διαπερνᾷ αὐτὸν, ἀλλὰ εἶδε καὶ διεπέρασεν αὐτὸν ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἦναι ἐπάνω νερόν. Πότε δὲ τὸν ἀβυσσοτόκον ἐκείνον πάτον τῆς ἐρυθρᾶς εἶδεν ὁ ἥλιος; Ὅταν ἐσχίσθη ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα διὰ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλίται τὸν πάτον αὐτῆς χέρσον καὶ ξηρόν· γέγραπται γὰρ ὅτι τὸ νερόν τῆς ἐρυθρᾶς ἐστέκετο μέρος μὲν ἀπὸ τὰ δεξιὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, μέρος δὲ ἀπὸ τὰ ἀριστερά· „Καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος „ἐξ ἐναντίων“ („Εξ. ιδ', 29.) Διὰ τί δὲ ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὸ ὕδωρ καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον; Διὰ χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅς τις πεζὸς καὶ μὲ γυμνὰ πόδια ἐπέρασε τὴν θάλασσαν, καὶ ἔβαλλε θεαρέστως „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ „δεδοξασται“ („Εξ. ιε', 1.)

Τροπᾶριον.

„Ρανάτωσαν ὕδωρ νεφέλαι· ἥλιος ἐν νεφέλῃ γὰρ κούφη ἐποχαύ-
„μενος ἐπέστη, ἀκηράτοις ἀλέμας, Χριστὸς ἐν τῷ μαῶ ὡς βρέφος·
„διὸ πιστοὶ βοήσωμεν· ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ δύο προφητείας τοῦ Ἠσαΐου· ἡ μία μὲν λέγει „Εὐφραινέσθω ὁ Οὐρανὸς ἀνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥα-
„νάτωσαν δικαιοσύνην“, („Ἠσ. μέ. 8.) ἡ ἄλλη δὲ, „Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλῃς
„κῆφης“ („Ἠσ. ιθ'. 1.) Κατανεφελώσας λοιπόν, διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω, τὸ Τροπᾶριον ὁ Μου-
σουργὸς λέγει· αἱ νεφέλαι ἐκείναι, αἵ τινες πρότερον ἐπροστάχθισαν νὰ μὴ βρέξουν βροχὴν
εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, „Καὶ ταῖς νεφέλαις, φησὶν, ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ
„βρέξαι εἰς αὐτὸν (τὸν ἀμπελῶνα) ὕετόν“, („Ἠσ. ε'. 6.) τῶρα ἄς ῥάνουν αὐταὶ ὕδωρ ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ τὴν ξηρασίαν τοῦ ἀμπελῶνος (τῆς Χριστιανικῆς λαοῦ) Κυρίου ἄς παρηγορή-
σουν· ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς, καθήμενος ἐπάνω εἰς τὰς ἀχράντους ἀγκά-
λας τῆς Μητρὸς σου, ὡς ἐπάνω εἰς κῆφην νεφέλην, τῆς μὴ ἔχουσας βάρος ἀμαρτίας προαι-
ρετικῆς, προσφέρεται σήμερον εἰς τὸν ναὸν ὡς βρέφος τεσσαρακοσήμερον. Τί δὲ διηλοῖ τρε-
πολογικῶς τὸ „Ρανάτωσαν ὕδωρ νεφέλαι“; Ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, αἱ νοηταὶ
νεφέλαι· ἢ γουν αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ σταλάξουν ὕδωρ νοητόν· ἦτοι ὁρόσον
θεοφιλῶν ἔργων, ἐπεὶ δὲ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὴν ξηρασίαν τῶν ἀμαρτιῶν. Νεφέλας δὲ νοεῖ ὁ
Μελῳδὸς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Προφῆτας καὶ Ἀποστόλους, ἢ καὶ τὰς τῶν δικαίων ψυχὰς.
Οὗτοι, λέγει, ἄς ῥάνυσιν ὕδωρ· ἦτοι ἄς κηρύττουν τὴν τῆς Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν.

Τροπᾶριον.

„Ἰσχύσατε χεῖρες Συμεῶν, τῷ γῆρα ἀναιμέραι, καὶ κρῆμαι παρει-
„μέραι δὲ πρεσβύτου, εὐθυβόλως κινεῖσθε, Χριστοῦ πρὸς ὑπαρτήν.
„Χορεῖαμ σὺν ἁσμάτοις στήσαμτες, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως
„γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἠσαΐαν ἐρανίζεται καὶ τὸ τοῦ Τροπαρίου ὁ Μελῳδὸς, ὅχι μόνον κατὰ τὸ
τόσημα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λέξιν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος αὐτολεξεῖ ταῦτα· „Ἰσχύσατε χεῖ-
„ρες ἀναιμέραι, καὶ γόνατα παραλελυμένα· Ἰσχύσατε καὶ μὴ φοβεῖσθε“ („Ἠσ. λ'. 3.)
Ταῦ-

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια προσαρμόσας εἰς τὸν Συμεὼν λέγει· ὦ χεῖρες τοῦ Συμεὼν, αἱ ὁποῖαι εἶσθε ἐκτεταμέναι καὶ τρέμουσαι ἀπὸ τοῦ γηρατειῶν, δυναμωθῆτε εἰς τὸ νὰ ἐναγκαλισθῆτε τὸν Χριστόν· ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς αἱ παρατεταμέναι κνήμαι (ἄνται) καὶ τὰ πόδια τὰ αὐτοῦ γέροντος Συμεὼν περιπατεῖτε, ὅχι λοξῶς παραφερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καθὼς κάποτε οἱ γέροντες περιπατοῦσιν, ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀπλανῶς, διὰ νὰ ὑπαντήσετε τὸν Δεσπότην Χριστόν ἐρχόμενον ὡς βρέφος εἰς τὸν ναόν. Εἶτα ἀφήσας ὁ Μελωδὸς τὸν Συμεὼν, καὶ ἐπιστρέψας τὸν λόγον εἰς ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἄνθρωποι, λέγει, ἐπειδὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐορτῇ χαίρουσιν οἱ ἀσώματοι Ἀγγελοι καὶ χορεύουσι, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, στήσαντες χορεῖαν πνευματικὴν μαζὶ μὲ ἐκείνους, ἃς ψάλλωμεν εἰς τὸν Κύριον τὸ ἐπινίκιον ἐκείνο ᾄσμα τῷ Μαυσέας· „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται “.

Σημείωσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς „ Στήσατε “ γράφει, καὶ τοῦτο συνάπτει μὲ τὸ „ κνήμας “ οὕτω· ἐσεῖς αἱ παρεκτεταμέναι κνήμαι τοῦ πρεσβύτου εὐθυβόλως κινεῖσθε Χριστοῦ πρὸς ὑπαντήν, καὶ χορεῖαν σὺν ἀσώματοις στήσατε· ἐσεῖς οἱ πόδες τοῦ Συμεὼν, ὅχι μόνον κατ' εὐθείαν κινεῖσθε διὰ νὰ ὑπαντήσετε τὸν Χριστόν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ χορεύετε μετὰ τῶν Ἀγγέλων, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐσωτερικῆς χαρᾶς διὰ τοῦ ἔξωθεν πνευματικοῦ χοροῦ ἐνδεικνύμενοι· καὶ ψάλλετε τὸ „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται “· ἢ προτέρᾳ ὅμως ἐρμηνεία εἶναι καλλιτέρα. Ὁ δὲ Νικομηδείας Γεώργιος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ θέλει ὅτι ὁ Συμεὼν δὲν ἐπῆγε μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ πόδας εἰς τὸ ἱερόν, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ εὐρέθη εἰς τὸν ναόν· οὕτω γὰρ πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτήν· „ Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· ὡς τοῦ θαύματος! οὐδὲ ποσὶν οἰκείοις πρὸς τὴν „ τοῦ Μυστηρίου διακονίαν ἀποκέχρηται· ἄρμα δὲ τούτῳ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γίνεται, „ καὶ οἶον ὑπόπτερόν τινα καὶ αἰθεροδρόμον Ἀββακούμ ἄλλον πρὸς τὸν ναόν τοῦτον εἰσάγει, καὶ τῷ ἱερῷ παριστᾷ “.

Τροπάριον.

„ Συμέσει ταθέμτες Οὐρανοὶ εὐφράνθητε, ἀγάλλου δὲ ἡ γῆ· ὑπερ-
„ θέωμ γὰρ ἐκ κόλπων ὁ τεχνίτης Φοιτήσας, Χριστὸς ὑπὸ Μητρὸς
„ Παρθένου, Θεῷ Πατρὶ προσάγεται μῆπιος ὁ πρὸ πάντων· ἐρδό-
„ ξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸ τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὸν μεγαλοφωνότατον Ἡσαΐαν, ὅσον ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Εὐφραίνεθε Οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ· ῥηξάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ “ (Ἡσ. μθ'. 13.) Ὁ δὲ Δαβίδ, „ Ἐξομολογήσθε τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τοὺς Οὐρανοὺς „ ἐν συνέσει “ (Ψαλ. ρλ ε'. 5.) Παρακινῶν λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν νὰ χαίρουν, οὕτω φησὶν· ἐσεῖς οἱ Οὐρανοὶ, οἱ τινες ἐτανύθητε μὲ κυκλικὸν καὶ σφαιροειδὲς σχῆμα ἀπὸ τὴν σύνεσιν καὶ σοφίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργικὴν τοῦ Παντός, εὐφράνθητε· διότι ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων ἐκλίπεν ἐσᾶς· ἦτοι σᾶς ἀφῆκεν ἐπὶ μικρὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἄρρητον· ἀγάλλου δὲ καὶ σὺ ἡ γῆ· διότι ὁ Δημιουργὸς σου μετὰ τὸ κλῖναι τοὺς Οὐρανοὺς κατέβη εἰς ἐσέ· Ὁ δὲ ἀνώνυμος Οὐρανοὺς μὲν ἐτόνισε τοὺς ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλους, γῆν δὲ τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους, ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὰ περιεχόμενα σημαίνων κατὰ συνεκδοχὴν, ὡς εἶπομεν καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὰς προηγουμένας ἐρμηνείας.

Διὰ τί δὲ προτρέπει νὰ χαίρουν ταῦτα; Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ τεχνίτης καὶ Δημιουργὸς αὐτῶν, φοιτήσας ἀνεκφοιτήτως ἀπὸ τοὺς ὑπερθέους κόλπους τοῦ αἰδίου Πατρὸς εἰς τὴν γῆν, προσφέρεται σήμερον ἀπὸ τὴν Ἀειπαρθενον Μητέρα του εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ὁ τοῦ θαύματος! ὁ πρὸ πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν αἰώνων ὑπάρχων Θεὸς Λόγος, αὐτὸς ὁρα-
ται καὶ προσάγεται μῆπιος καὶ τεσσαρακοσήμερον βρέφος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐρα-
νοὺς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς πληθυντικῶς καὶ οὐχὲν ἐνικῶς, ἵνα φανερώσῃ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον,
τούς

τούς τρεῖς Οὐρανούς, τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὃν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, „ Ἐν ἀρχῇ, „ φησὶν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν “ (Γέν. α. 1.) τὸν δεύτερον Οὐρανόν, τὸ στερέωμα, „ Ἐκάλεσε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα Οὐρανόν “ (Γέν. α. 8.) καὶ τὸν τρίτον, τὸν αἴρα, κατὰ τὸ „ Τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ “ (Ψαλ. 124. 8.) Τὸ δὲ ὄνομα „ τεχνίτης “ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῆς σοφίας τοῦ Σολομῶντος λέγουσαν „ Μάταιοι „ μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρὴν Θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρομένων ἀγα- „ θῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὰ ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσχόντες ἐπέγνωσαν τὸν τε- „ χνίτην “ (Σοφ. 17. 1.)

Ὡδὴ γ. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων, στερέωσον, Κύριε, τὴν ἐκ- „ κλησίαν, ἡμ ἐκτίσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός ἐπειδὴ εἶναι σαφής, πλατεῖαν ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται· λέγει γάρ, ὅτι ἐσύ, Κύριε, ὁ ὁποῖος πάλαι μὲν ἐστερέωσας τὴν καρδίαν Ἀννης τῆς Προφήτιδος, ἥτις ἔλεγεν „ Ἐστερέωθι ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ “ (α. Βασιλ. β. 1.) καὶ ἐσύ ὅς τις εἶσαι στερέωμα ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ἐλπίζουν βεβαίως εἰς ἐσέ, ἐσύ στερέωσον διὰ τῆς δυνάμεως καὶ χάριτός σου τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησας καὶ ἐ- ξηγοράσας μὲ τὸ τίμιον αἷμά σου.

Τροπάριον.

„ Ὁ πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων, πρωτότοκος μήπιος „ Κόρης ἀφθόρου, τῷ Ἀδὰμ χεῖρα προτείμων ἐπέφαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ πρὸ τῶν αἰώνων πάντων, λέγει, ὑπάρχων πρωτότοκος Υἱὸς τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐφάνη πρωτότοκος Υἱὸς Πατρὸς Μιτρὸς νηπιάζων κατὰ τὴν ἀν- θρωπότητα. Διὰ τί ἐφάνη; διὰ τὴν ἐξαπλώσῃ τὴν ἀνορθωτικὴν καὶ σωστικὴν χεῖρά του εἰς τὸν πεσόντα Ἀδὰμ ἐκ τῆς παραβάσεως. Τριῶν δὲ λογίων λέγεται ὁ Χριστὸς πρωτότοκος· λέγεται πρῶτον πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὅχι διότι ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ Πατέρα καὶ ἄλ- λος Υἱὸς δευτερότοκος, ἀπαγε! Μονογενὴς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐκ μόνου τοῦ Πα- τρὸς, ἀλλὰ διότι πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, καὶ πρὸ πάσης τῆς Κτίσεως ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς· οὐ γὰρ πάντοτε τὸ πρῶτον λέγεται συγκριτικῶς πρὸς τὸ δεύτερον, ἀλλὰ μερικαῖς φοραῖς δηλοῖ τὸ ὑπεροχικῶς, καὶ κατ' ἐαυτὸ πρῶτον ὄν· κατὰ τὸ νόημα τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Χριστοῦ „ Πρωτότοκος πάσης Κτίσεως “ (Κολ. α. 15.) καὶ ὁ Ἱερὸς ἡρμηνεύσε Θεοφύλακτος (1).

Λε-

(1) Ἀριστα δὲ εἶναι καὶ τὰ τοῦ ἀνώνυμου ἑρ- μηνεύς τῶν Κανόνων εἰς τὸ ρητόν τοῦτο λεγόμενα· φησὶ γάρ „ Πρωτότοκος ἐστὶν ὁ πρῶτος γεννηθεὶς, εἴ- „ τε μονογενὴς, εἴτε καὶ πρὸ ἄλλων ἀδελφῶν. Εἰ μὲν „ οὖν ἐλέγετο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πρωτότοκος, μονο- „ γενὴς δὲ οὐκ ἐλέγετο, ὑπενείσαμεν ἂν κτίσμα τὸν „ αὐτὸν εἶναι κατὰ τοὺς Ἀριανούς, πρωτότοκον αὐ- „ τὸν ὡς κτίσμα ὑπάρχοντα· ἐπειδὴ δὲ καὶ πρωτό- „ τοκος καὶ μονογενὴς λέγεται, δεῖ καὶ ἀμφοτέρω ἐ-

„ π' αὐτῷ τηρεῖν· ὅθεν καὶ πρωτότοκον αὐτὸν φημὲν „ πάσης κτίσεως· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ, „ καὶ ἡ κτίσις ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκ „ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς μόνος ἀχρόνως γεγεννημέ- „ νος, εἰκότως Υἱὸς μονογενὴς πρωτότοκος, καὶ οὐ „ πρωτόκτιστος λεχθήσεται· ἡ δὲ κτίσις οὐκ ἐκ τῆς „ οὐσίας τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ θεληματικῶς αὐτοῦ ἐκ τῆς „ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πενήχου “.

Λέγεται δεύτερον πρωτότοκος ὁ Χριστός, καὶ ὁ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μητρὸς. „Καὶ ἔτεκε, φησὶ, τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον“. (Λουκ. β'. 7.) Νοεῖται δὲ τοῦτο, ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου δεύτερος Υἱός, ἀπαγε! Μονογενὴς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Χριστός, ἀλλὰ διότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος τὴν παρθενικὴν ἀνοίξας μήτραν, ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξεν, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος τεχθεὶς ἐποίησε. (1) Λέγεται καὶ τρίτον ὁ Χριστός πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν* καὶ μαρτυρεῖ λέγων ὁ Παῦλος „Ὅς ἐστὶν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν“. (Κολ. α'. 18.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει, ὅτι ὁ Χριστός λέγεται πρῶτος κατὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν* ἐπεὶ γὰρ ὁ Κύριος ἔλυσε τὰς ὠδὶνας τοῦ θανάτου, ὡς λέγει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, (Πράξ. β'. 24.) διὰ τοῦτο δικαίως λέγεται ὅτι εἶναι καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν* γεννήσεις γὰρ εἶναι καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις. Πρωτότοκος λοιπὸν λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, διότι πρῶτος αὐτὸς ἀναστὰς ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ὡς ἀπαρχή, ἔχει ἀκολουθοῦντας εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς νεκροὺς* καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐγερθήσονται, ὡς ὁ Χριστός, ἄφθαρτοι* ἢ πρωτότοκος λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, καθότι ἀπὸ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τοὺς ἐγερθέντας καὶ πάλιν ἀποθανόντας, αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀναστὰς, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον* ἢ καθότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀνέστησεν ἑαυτὸν τῇ θείῃ αὐτῆ ἐξουσίᾳ* ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκε, κατὰ τὸν ἀνάγνωστον. Ὁδὲν ὁ Νύσσης Γρηγόριος τοῖς συμφωνῶν λέγει: „Τριῶν οὐσῶν ἐν ἡμῖν τῶν γεννήσεων, δι' ὧν ζωοποιεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τῆς μὲν ἀπὸ

,,σώ-

(1) Κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος τὸν Χριστὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς* (Ρωμ. ἡ. 29.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει, „Πρωτότοκος δὲ εἶναι ὁ Χριστός ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν ἐνσαρκον Οἰκονομίαν* ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεοστυχίαν δὲ εἶναι πρωτότοκος, ἀλλὰ Μονογενὴς* ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ Χριστῷ ἡγίασθη ἡ κατὰ κριτος ἡμῶν φύσις, διὰ τοῦτο πρεπόντως πρωτότοκος μὲν εἶναι ὁ Χριστός, ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ χρηματίζομεν“. Δὲν εἶναι δὲ εὐκαταφρόντως καὶ ἐκεῖνα ὅσα λέγει ὁ ἀνάγνωτος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων. „Πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς ὀνομάζεται ὁ Χριστός, ὅτι Μονογενὴς ὢν καὶ ἐκ Μητρὸς, παρακλησίας ἡμῶν μετέσχε σαρκὸς καὶ αἵματος κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ἀνθρώπος γέγονε* γεγέννηται δὲ καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ Υἱοὶ Θεοῦ ἐν τῷ Βαπτίσματι* καὶ αὐτός ὁ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πρωτότοκος ἐν ἡμῖν τοῖς θείῃ καὶ χάριτι Υἱοῖς Θεοῦ γενομένοις καὶ ἀδελφοῖς αὐτοῦ χρηματίσασιν γέγονεν. Ὁδὲν ἔλεγεν ἀναβαίνων πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν* οὐκ εἶπε Πατέρα ἡμῶν, ἀλλὰ Πατέρα μου, φύσει δηλαδή, καὶ Πατέρα ὑμῶν, χάριτι δηλαδή, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν* οὐκ εἶπε Θεὸν ἡμῶν, ἀλλὰ Θεόν μου* ἂν διέλης λεπταῖς ἐπινοίαις τὸ ὅραμενον ἀπὸ τῆ νοουμένου* ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τῆς Θεότητος, καὶ Θεὸν ὑμῶν, ὡς δημιουργὸν καὶ Κύριον. Καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς τὰς ἐν Χριστῷ συνελθούσας φύσεις ἐπινοίᾳ μόνῃ, φησὶ, θεωροῦμεν καὶ διακρίνομεν* ἀλλ' ὅθεν ἦσαν μετὰ τῶν αὐτῆς ἑκατέρα ἰδιωμάτων“. (Ὁρα τὸ λβ'. κεφ. Μάρκου τοῦ Ἐφεσίου κατὰ Ἀκινδυναστῶν) καὶ τὸν β'. λόγον περὶ Υἱοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου καὶ αὐτὸς χωρίζει τὴν ἐπινοίαν τὰς ἐν τῷ Χριστῷ ἡνωμένας κατ' ὑπόστασιν μίαν δύναμιν φύσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῷ Θεολογικῷ κεφ. ξη. λέγει „Ἐκν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, χωρίσας τὴν ὁρώμενην τῇ νοουμένην, δούλητε λέγεται καὶ

ἀγνοοῦσα ἡ σὰρξ“. Καὶ πάλιν, „Ὡς περ ἐπὶ τῆς ἀγνοίας εἰπομεν ὅτι, ἐὰν ἰσχυραῖς ἐπινοίαις ἦτοι νοῦ λεπταῖς φαντασίαις διέλῃς τὸ κτιστὸν ἐκ τοῦ ἀκτίστου, δούλη ἐστὶν ἡ σὰρξ. Εἰ μὴ ἦνωτο τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀπαξ δὲ ἐνωθεῖσα κατ' ὑπόστασιν, πῶς ἔσται δούλη“. Ὁπου μετὰ λόγια ταῦτα δέκει νὰ φανερῶσιν ὁ χαριτώνυμος οὗτος, ὅτι αἱ δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ διαιροῦνται ἀλλ' ἀδιαίρετες. Γράφεται δὲ καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ Τριῳδίῳ, ὅπου Κωνσταντῖνος ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας κακῶς νοῶν τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν τὴν λέγουσαν „Ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν“, ἔλεγεν „Ἡ φωνὴ αὕτη δὲν νοεῖται, ὅπνῃκα ὁ Κύριος μία ὑπόστασις νοεῖται ἡνωμένης τὰς δύο ἐχούσας φύσεις, ἀλλ' ὅπνῃκα κατὰ ψιλὴν ἐπινοίαν ἡ σὰρξ παραλαμβάνεται κεχωρισμένη τῆς Θεότητος, καὶ οἷατις ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων εἶναι γνωρίζεται“. Κατὰ τοῦτου λοιπὸν τοῦ ταῦτα λέγοντος Κωνσταντίνου φερομένη ἐκείσε ἡ Ἐκκλησία, οὕτως ἀποφαντικῶς δογματίζει. „Καὶ ταῦτα τοῦ θεολογικοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ τότε τὴν κατὰ ψιλὴν ἐπινοίαν δικίρεσιν ἐκδιδάσκοντες, ὅτε λέγεται τι περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ σαρκὸς, μὴ παραστατικὸν φυσικῆς τινὸς ιδιότητος, ἀλλὰ δηλωτικὸν δουλείας ἢ ἀγνοίας“. Καὶ πάλιν καθελοικῶς κατὰ τῶν τοιαύτων φερομένη ἀναδεματίζει αὐτοὺς οὕτω „Ἀναδεματίζομεν αὐτοὺς ὡς μὴ ἐκλαμβάνομεν τὴν σοικατὴν ῥῆσιν (τὴν ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν) τῆς κατὰ ψιλὴν ἐπινοίαν διαίρεως, καθὼς παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐρρέθη τότε, ὅπνῃκα ἡ δουλεία καὶ ἡ ἀγνοία λέγεται, ὡς μὴ ἀνεχομένην τὴν ἐμύθεον καὶ ἐμύθεον τοῦ Χριστοῦ σὰρκα διὰ τῶν σοικατῶν φωνῶν καθυβρίζεσθαι, ἀλλὰ λέγοντας κατὰ ψιλὴν ἐπινοίαν παραλαμβάνεσθαι καὶ τὰς φυσικὰς ιδιότητάς, τὰς ὡς ἀληθῶς οὐσας τῆς τοῦ Κυρίου σαρκὸς τῆς ἐνυποστάσεως τῇ αὐτῇ Θεότητι καὶ ἀδιαίρετον ἡμετέρας“.

„σώματος, τῆς δὲ, κατὰ τὸ τῆς παλιγγενεσίας Μυστήριον, τῆς δὲ, διὰ τῆς ἐλπίζομένης
 „ἐκ τῶν νεκρῶν πάλιν ἀναστάσεως, ἐν ταῖς τρισὶ πρωτότοκος γίνεται“ (ὁ Χριστὸς δηλ.)
 (λόγῳ Δ. κατ' Εὐνομίου).

Τροπάριον.

„Νηπιόφρονα τὸν γεγομῶτα ἀπάτη, πρωτόπλαστον ἔμπαλιν ἔπα-
 „μορθώσω, Θεὸς Λόγος νηπιάσας ἐπέφαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ, λέγει, ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ ἔγινεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου κατὰ
 τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν ὡς ἐν ἀνόητον νήπιον· τούτου χάριν ὁ πλάσας τούτον Θεὸς Λό-
 γος, θέλων νὰ ἐπανορθώσῃ πάλιν αὐτὸν συντριβέντα διὰ τῆς παραβάσεως, ἐπέφανεν αὐ-
 τὸς νήπιος, ἀλλὰ νήπιος, ὅχι κατὰ τὸ νηπιῶδες ἐκεῖνο φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀπαγε!
 ἐπειδὴ ποῖος ἄλλος ἦτον συνετώτερος καὶ σοφώτερος τοῦ Χριστοῦ καὶ νηπίου ὑπάρχοντος,
 τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ ἦτον ἐνωμένη κατ' ὑπόστασιν μετὰ τὴν ἐνυπόστατον σοφίαν τοῦ Πατρὸς;
 ὥσπερ γὰρ ἡ ψυχὴ τῆ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως τεθεωμένη ἐχρημάτισε διὰ τὴν κατ' ὑ-
 πόστασιν ἐνωσιν· οὕτως αὐτὴ ἦτον καὶ πεπλουτισμένη μετὰ τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας καὶ
 γνώσεως, ἀν καὶ ἡ σοφία αὕτη ἦτον κεκρυμμένη, καὶ ἐδείχνετο εἰς τὰ ἔξω διὰ τῶν ἐνερ-
 γειῶν, κατὰ τὴν προκοπὴν καὶ ἡλικίαν τοῦ σώματος· „Τὸ δὲ παιδίον (ὁ Ἰησοῦς) νύ-
 „ξανε καὶ ἐκραταιοῦτο Πνεύματι, πληρούμενον σοφίας“ (Λουκ. β'. 40.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ
 „ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „Ἡ μὲν ἀνθρωπίνη φύσις οὐσιωδῶς ἐκέκτηται τῶν μελλόντων τὴν
 „γνώσιν· ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ψυχὴ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἐνωσιν καὶ τὴν
 „ὑποστατικὴν ταυτότητα, κατεπλούτησεν, ὡς ἔφη, μετὰ τῶν λοιπῶν θεοσημεϊῶν καὶ τὴν
 „τῶν μελλόντων γνώσιν“. (Κεφαλ. ξη'. τοῦ Θεολογικοῦ) Νήπιος, λέγω, ἐπέφανεν ὁ Θεὸς
 Λόγος, οὐ κατὰ τὸ νηπιῶδες καὶ ἀτελὲς φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀλλὰ κατὰ μόνον τὴν σωμα-
 τικὴν ἡλικίαν, γενόμενος τέλειος ἀνθρώπος· νηπιόφρων γὰρ γέγονεν ὁ Ἀδὰμ, κατὰ τὸν ἀνώ-
 νυμον, διότι κατὰ τὸ νήπιον διὰ τὴν ἀπλότητά του εὐκόλως ἀπατάται ἀπὸ τοῦς πονη-
 ροῦς· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ διὰ τὴν ἀπειροκακίαν καὶ ἀπλότητά του εὐκόλως ἐγελάσθη ἀπὸ
 τὸν πονηρὸν Διάβολον· ὅθεν ἐπιθυμῶν νὰ ἀπολαύσῃ μεγαλύτερα ἀγαθὰ, ἔχασε καὶ τὰ
 ὀλίγα ὅπου εἶχεν εἰς χεῖράς του. „Διὰ τοῦτο συμβουλεῖ ὁ Ἀπόστολος, λέγων· „Μὴ
 „παιδιά γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε· ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειαι γίνεσθε“
 (ἀ. Κορ. ιδ'. 20.)

Τροπάριον.

„Γῆς ἀπόγομον παλιμδρομήσασαυ ταύτῃ, Θεότητος σύμμορφον φύ-
 „σιμ ὁ Πλάστης, ὡς ἀτρέπτως νηπιάσας ἀνέδειξε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Πλάστης, λέγει, καὶ Δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων, τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν ἀπὸ γῆς
 γεννηθεῖσαν, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἐπιστραφεῖσαν καὶ διαλυθεῖσαν διὰ τοῦ θανά-
 του, κατὰ τὴν θεῖαν ἐκείνην ἀπόφασιν τὴν λέγουσαν „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“,
 (Γέν. γ'. 19.) αὐτὸς ἐπειδὴ ἔγινε νήπιος ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, δηλαδὴ οὐχὶ τρα-
 πεῖς εἰς ἕτερον οὐκ ἦν, ἀλλὰ μέινας ὅπερ ἦν· ἦτοι Θεὸς, ἦνωσε μετὰ τὴν ἰδικὴν του ὑπόστα-
 σιν τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καὶ προσέλαβε τὸ χεῖρον (τὴν ἀνθρωπότητα) ἵνα ἀντιδῶ
 τὸ βέλτιον (τὴν Θεότητα) ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή. Τούτου χάριν αὐτὸς
 ἐνανθρωπήσας, ἀνέδειξε τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν εἰς γῆν ἐπιστραφεῖσαν σύμμορφον τῆς
 ἰδικῆς του Θεότητος· ἦτοι ἐθέσασε τὸν ἀνθρώπον· „Μετασχηματίζει γὰρ (ὁ Χριστὸς),
 „λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενεσθαι αὐτὸ σύμ-
 „μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτῆς“ (ἦτοι τῇ ἐνδόξῳ κατὰ περίφρασιν) (Φιλιπ. γ'. 21.)

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκάλυψεν Οὐρανοὺς ἡ ἀρετή σου Χριστέ· τῆς Κιβωτοῦ γὰρ προελ-
 „θῶν τοῦ ἀγιάσματος σου, τῆς ἀφθόρου Μητρὸς, ἐν τῷ μαῶ τῆς
 „δόξης σου ὡφθης ὡς βρέφος ἀγκαλοφορούμενος· καὶ ἐπληρώθη τὰ
 „πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς με τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός να
 κρατῆται ὡς βρέφος ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς πανάγνου Μητρὸς του, καὶ στοχαδεῖς τὸ ἀπει-
 ρον τῆς θείας αὐτοῦ συγκαταβάσεως, ἐδανείσθη τὰς ἰδίᾳς ἐκείνας λέξεις τοῦ Προφήτου
 Ἀββακούμ, τοῦ ὁποίου ποίημα εἶναι καὶ ἡ τετάρτη αὕτη Ὡδὴ, τὰς λεγούσας „Ἐκάλυψεν
 „Οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ“· (Ἀββ. γ'. 3.) ὅθεν
 λέγει· ἀληθῶς, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀληθῶς ἐκάλυψεν ἡ ἀρετὴ σου τοὺς Οὐρανοὺς.
 Ἀρετὴν δὲ ὀνομάζει ἐδῶ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου συγκατάβασιν καὶ μέχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως
 αὐτοῦ κένωσιν· αὕτη γὰρ εἶναι τόσον ὑψηλὴ καὶ μεγάλη, ὥστε μετὰ τὸ μεγαλεῖόν της ἐσκέ-
 πασε καὶ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν Οὐρανῶν, δηλαδὴ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ἐπειδὴ ἔφριξαν ἀλη-
 θῶς καὶ αὐταὶ αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις τοῦ Μυστηρίου τοῦ μέγεθός.

Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος τὸ ρητὸν τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει· καὶ ἂν ἔγινεν ἄνθρωπος ὁ
 Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο ἐφάνη ὅτι εἶναι ἡλαττωμένος καὶ κατώτερος
 τῶν Ἀγγέλων· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ σεβασμιότης καὶ τὸ θεοπρεπές του ἀξίω-
 μα, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ καθεὶ ἀξίωμα τῶν Οὐρανῶν·
 ἥτοι τῶν ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλων· ἐπειδὴ εἰς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶπεν ὁ Πατὴρ „Υἱός
 „μου εἰ σύ, καθὼς ἐκ δεξιῶν μου“, κατὰ τὸν Παῦλον· διότι αὐτὸς μόνος εἶναι, κατὰ τὸν
 αὐτὸν Παῦλον, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνο-
 μαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. (Ἐφ. α'. 21.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· σύ, Χριστέ, ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν ἀφθόρον Μητέρα σου,
 „τὴν ὁποίαν Κιβωτὸν ἀγιάσματος ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει· „Ἀνάστηθι, φησὶ, Κύριε, εἰς τὴν
 „ἀνάπαυσίν σου, σύ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος σου“. (Ψαλ. ρλδ'. 8.) Ἀγίασμα
 δὲ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ χρισθὲν καὶ ἀγιασθὲν καὶ
 θεωθὲν ὑπὸ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος. Οὕτως ἐν γεννηθεῖς, ἐφάνης ὡς βρέφος ὑ-
 πὸ ἀγκαλῶν βασταζόμενος ἐν τῷ μαῶ τῆς δόξης σου· ἥτοι τῷ ἐνδόξῳ (κατὰ περίφρασιν,
 καθὼς καὶ τῶν τριῶν Παίδων τὸ λόγιον „Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ μαῶ τῆς ἀγίας δόξης σε“,
 Αἴνεσις τῶν τριῶν Παίδων 3ο.) Διὰ τοῦτο ἐπληρώθησαν ὅλα τὰ κτίσματα ἀπὸ τὴν ἰδι-
 κὴν σου αἰνεσιν· ὅλα γὰρ ὁμοφώνως ὕμνησαν τὴν ἀπειρόν σου φιλανθρωπίαν καὶ συγκατά-
 βασιν. Σημείωσαι δέ, ὅτι τὴν παρούσαν τετάρτην Ὡδὴν μετὰ ἓνα τέλος τελειώνει ὁ Ἱερὸς
 Κοσμᾶς, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει, ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, ὡς εἵπομεν.

Τροπάριον.

„Γηθόμενος Συμεὼν τῶν ἀπορρήτων Μῦστα, ἡ Θεοτόκος ἐβόα· ὃν
 „ὕψ' Ἀγίου πάλαι κεχρημάτισαι Πνεύματος, μηπιάσαρτα Λόγου
 „Χριστὸν ἐμαγκαλίζου κράζων αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς
 „σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον κατ' ἡθοποιίαν καὶ παρακλήσιν ἐσχημάτισεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ὡς
 ἐκ μέρους γὰρ τῆς Παρθένου ἀποτεινόμενος τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεοδόχον Συμεὼν, οὕτω
 λέ-

λέγει· οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, οἱ διάστημα πολλῶν χρόνων διαπεράπαντες, εἰάν τινες θείῃσιν νὰ βάλῃ ἐπάνω των καὶ τὸ πλέον ἐλαφρότατον φορτίον, λυποῦνται καὶ ἀδημονοῦν, καὶ δικαίως· διότι μόλις καὶ μετὰ βίας αὐτοὶ δύνανται νὰ βαστάζωσι τὰ μέλινται ὑπὸ τοῦ γηρατειοῦ ἀδυνατισμένοι· σὺ δὲ, ὦ μακάριε καὶ θειότατε γέρον Συμεὼν καὶ Μῦστα (γνώστα) τῶν ἀποστόλων τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων, κάμνεις ὅλον τὸ ἐναντίον ἐκείνων· ἐπεὶ δὲ δὲν λυπεῖσαι, ἀλλὰ χαίρεις καὶ μετὰ ἀγαλλίαςιν μεγάλην ἐναγκαλίζεσαι τὸν προαιώνιον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ἐξ ἐμοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντα, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νηπιῶσαντα. Δέχου λοιπὸν, Συμεὼν, τοῦτον ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου κατὰ τὸν πόθον σου· διότι σοὶ ἐχρηματίσθη· ἦτοι ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ μὴ ἰδῇς θάνατον πρὸ τοῦ νὰ ἰδῇς αὐτόν· „Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ Πνεῦμα „Ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτῷ· καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ „ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἰδεῖν τὸν Χριστὸν Κυρίου“. (Λουκ. β'. 25.) (1).

Συμφώνως μὲ τὸν Ποιητὴν Κοσμᾶν πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος λέγων· „Καὶ δὴ λαβομένη ἡ Θεοτόκος τὸν ἐκ τοῦ ἀχράντου καὶ παναγίου αὐτῆς θυσιαστηρίου σαρκωθέντα ζωοποιὸν καὶ ἀνέκφραστον ἄνδρα, ὡς λαβίδι καὶ συζεύξει τὸν ἅγιον αὐτῆς χειρῶν, τῷ δικαίῳ (Συμεὼν) προέτεινε, τοιαῦτα, ἐμοὶ δοκεῖν, λέγουσά τε ἅμα καὶ παρακλεύουσα· ἀπόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ Ἱερέων ἀριστε, ἀπόλαβε τὸν Κύριον, τὴν οὐ χρεύσασάν σου ἐλπίδα· ὑπόδεξαι θησαυρὸν ἀνέκλειπτον, καὶ πλούτον ἀναφαίρετον, μεγαλοφυέστατε· ἐναγκαλίσαι κράτος ἀνεκδιήγητον καὶ δύναμιν ἀνεξερεύνητον ἐρείδουσάν σε, σοφώτατε· περίπτουσαι τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀνακαινοποιήθητι, δικαιοτάτε· οὐ τολμηρὸν τὸ ἐγχεῖρμα· μὴ ὀκλάζε, ὀσιώτατε· ἐμφορήθητι τοῦ ποδοῦμένου· κατατρύφησον τοῦ ἐπιδιδόμενου“.

Τροπάριον.

„Ἦν ἡλπίσας Συμεὼν ἡλικιώτην βρεφῶν, χαίρων ὑπόδεξαι (2)
„Χριστόν, τῷ Ἰσραὴλ τῷ Θεοῦ τὴν παράκλησιν, τὸν Νόμου Ποιη-
„τὴν καὶ Δεσπότην πληροῦντα νόμου τάξιν, κράζων αὐτῷ· ἐπλή-
„σθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι ἠνωμένον μὲ τὸ ἀνωτέρω· ὁ γὰρ Μελωδὸς κατ' Ἠθιοποίαν καὶ παρακίνησιν μελουργήσας αὐτὸ, ὡς ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου τὸν λόγον σχηματίζει, καὶ λέγει πάλιν πρὸς τὸν Συμεὼν· ὑπόδεξαι, ὦ θειότατε Συμεὼν, εἰς τὰς ἀγκάλας σε, ὑπόδεξαι χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος τὸν Χριστὸν εἰς ἡλικίαν βρέφους, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ παρηγορία

(1) Περί τοῦ ἁγίου Συμεὼν τούτου διάφοροι διὰφορές λέγουσιν· ὁ μὲν γὰρ ἅγιος Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος ἐν τῇ δευτέρᾳ Τροπαίῳ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἁσματικοῦ Κανόνος του, θέλει ὅτι ἦτον Ἱερεὺς, λέγων· „Ἐν νόμῳ γενόμενος Ἱεραργός, Ἱερώτατε“· καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος, ἄνω λέγων· „Απόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ Ἱερέων ἀριστε“· ὁ δὲ κριτικὸς Φώτιος ἐν τοῖς Ἀμφιλοχείοις, καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βυλαργίας λέγουσι, ὅτι δὲν ἦτον Ἱερεὺς, ἀνώτερος ὅμως τοῦ Ἱερέως· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἦτον οὗτος εἰς τὴν ἐβδόμηκοντα τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, καὶ ὅτι ἐρμηνεύων τὸ „Ἰδὲ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει“, καὶ ἀπιστήσας εἰς αὐτὸ, ἔλαβε χρηματισμὸν ὅτι μέλλει νὰ ζῇ, εἰς νὰ λαβῇ εἰς τὰς ἀγκάλας σου τὸν προσητευθέντα παρθέ-
νον τέκνον, ὡς λέγει Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ Συνέψει. Εὐθύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, καὶ ὁ Ἀθηναῖος Μελέτιος, καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Συμεὼν, ὅταν ἰδέχθῃ τὸν Χριστόν, ἦτον χρόνων διακοσίων ἐβδόμηκοντα καὶ ἑπτακείνα· ἄλλοι δὲ γενεολογῶσι τὸν Συμεὼν τούτον, ὅτι ἦτον Τίσις μὲν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἑβραίων Χιλλεὶλ, Πατὴρ δὲ τοῦ περιφήμου Γαμαλιὴλ τοῦ ἀναγε-
ρομένου ἐν ταῖς Πράξεσι· καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἦτον πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων· οἱ δὲ ἀσφαλισταὶ μόνῃ τῇ εὐαγγελικῇ ἱστορίᾳ ἐπόμενοι, ὡς ἀνδρὰ ἀπλῶς πνευματοκίνητον τὸν Θεοδόχον γι-
ραίρουσιν. (ὅρα τὴν νεοσύστατον Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν).
(2) Παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ καὶ ἄλλοις „ἀπόλαβε“ γράφεται, καὶ παρὰ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Θεοδώρου.

ρία τοῦ Θεοσυλλέκτη καὶ νέου Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν, οἱ τινες ὁρᾶσι νοητῶς τὸν Θεόν· τὴν ὁποίαν παρηγορίαν ἐσὺ ἤλπισας νὰ ἰδῇς, καθὼς ἐχρημάτισεν· ἦτοι διὰ λόγον ἀπεκάλυψεν εἰς ἐσὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· „Ἰδοὺ, φησὶν ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ „ὄνομα Συμεὼν· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσδεχόμενος παράκλη- „σιν τοῦ Ἰσραὴλ“. (Λουκ. β'. 25.) Ὑπόδεξαι λοιπὸν τὸν Χριστὸν τὸν ἐξ ἐμοῦ γεν- νηθέντα, ὅς τις, μ' ὅλον ὅτι εἶναι Ποιητὴς καὶ Δεσπότης τοῦ παλαιοῦ Νόμου, σήμερον ὅμως ἐν τῷ νῶν τελειώνει τὴν τάξιν καὶ προσταγὴν τοῦ Νόμου· ταῦτόν εἰπεῖν, αὐτὸς ὁ ἴδιος νομοθέτης ὑποτάσσεται εἰς τὰ ἰδικὰ του νομοθετήματα· αὐτὸς γὰρ ἐνομοθέτησεν, ὅτι καθε πρωτότοκον ἀρσενικὸν νὰ προσφέρεται εἰς τὸν Κύριον· „Ἀγιάσόν μοι πᾶν πρωτότοκον „πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν“, (Ἐξ. ιγ'. 2.) καὶ πάλιν, „Πᾶν διανοῖγον μή- „τραν ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά“, (Ἐξ. λδ'. 19.) καὶ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, „Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον „μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται“. (Λουκ. β'. 23.) Διὰ τί δὲ φυλάττει ὁ Κύριος τὴν προσταγὴν τοῦ Νόμου; Διὰ δύο αἰτία, ἓνα μὲν, ἵνα μὲ τὸ ἰδικόν του παράδειγμα παρα- κινήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ φυλάττουν τὸν Νόμον, ἄλλο δὲ, ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι πα- ραβάτης τοῦ Θεοῦ Νόμου, εἰς ἀντίθετον· „Μὴ νομίσητε, φησὶν, ὅτι ἤλθον καταλῦσαι τὸν „Νόμον, ἢ τοὺς Προφῆτας, οὐκ ἤλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι“. (Ματθ. ε'. 7.)

Τροπᾶριον.

„Θεώμενος Συμεὼν Λόγον τὸν ἁμαρχον, μετὰ σαρκὸς ὡς ἐν Θρό- „νῳ Χερουβικῷ, Παρθένῳ ἐποχούμενον, τὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ „πάντα ὡς βρέφος, ἐκπλαγεὶς ἐβόα αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα „τῆς σῆς αἰμέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ πρεσβύτερος Συμεὼν (1) τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν ἁ- μαρχον κατὰ χρόνον· ἦτοι τὸν ἄχρονον καὶ ὑπέρχρονον, ὅτι κάθεται μετὰ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ σαρκὸς ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου Μαρίας, ὡς ἐπάνω εἰς Θρόνον χε- ρουβικόν, ὁμοίως βλέπων ὡς τεσσαρακονθήμερον βρέφος ἐκεῖνον τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶ- ναι αἰτία τοῦ νὰ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὄντα, ἐξεπλάγη διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου· ὅθεν ἐβόα εἰς τὸν Χριστὸν τὸ πολλάκις ρηθέν τοῦ Ἀββακούμ λόγιον „Ἐπλήσθη τὰ „πάντα τῆς σῆς αἰμέσεως“. Διὰ τί δὲ ὠνόμασε τὸν Θεὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ πάντα; Ἐπειδὴ ὅχι μόνον αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς καὶ Δημιουργὸς καθε οὐσίας αἰσθητῆς καὶ νοητῆς, ἀλλὰ καὶ διαφέρει ἀπὸ τοὺς τεχνίτας τοῦ Κόσμου, κεραμεῖς Θετέον, ἢ ἀνδριαντοποιούς, ἢ ξυλουργούς καὶ ἄλλους ὁμοίους· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ δὲν εἶναι Ποιηταὶ ὕλης τῶν κεράμων, ἢ τῶν ξύλων, ἢ τῶν ἀνδριάντων, ἀλλὰ πέρνοντες τὴν ὕλην ἐξωθεν ἑτοιμον, βάλλουσιν εἰς αὐτὴν τὸ εἶδος μόνον καὶ τὴν μορφήν τῆς τέχνης· ὁ δὲ Θεὸς δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἀλλὰ τὴν ὕλην ὅλην τῶν κτισμάτων αὐτὸς παράγει ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι, καὶ τὰ εἶδη αὐ- τὸς ἐπιθέττει εἰς αὐτήν. Φευδεστάτη δὲ εἶναι, καὶ πόρρω τῶν ἱερῶν περιβόλων τῆς Ἐκ- κλησίας ἐδιώχθη ἡ δόξα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἐφλυάρουν ὅτι ἡ ὕλη δὲν ἐπα- ρήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶναι ἄναρχος καὶ συναΐδιος τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Θεὸς ἄλλο τι δὲν ἐποίησε, πᾶρεξ τὸ νὰ μορφώσῃ μόνον τὴν ὕλην μὲ διάφορα εἶδη καὶ ποιότητες.

Καὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς αἰτίος ἐστὶ τοῦ νὰ ᾖναι τὰ πάντα· τουτέστι τοῦ νὰ ᾖναι καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος ὅμῃ, ἐξ ὧν συντίθενται καὶ ὁλοκληροῦνται πάντα τὰ κτίσματα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Οἱ μὲν Ἕλληνες ἐξ αἰδίου λέγοντες συνυπάρχειν τῷ Θεῷ „τὴν τῶν ὄντων οὐσίαν (ἦτοι τὴν ὕλην), τὰς δὲ περὶ αὐτὴν ποιότητας μόνον ἐξ αὐτοῦ „ἐσχη-

(1) Σημειώσαι, ὅτι Συμεὼν ἐβραϊκῶς θέλει νὰ εἰπῇ ὑπακοή, κατὰ τὸν Νικήταν, ἢ οὕ ἤκουσε Κύ- ριος, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· ὅθεν καὶ ἡ Δεῖα εἶ-

πεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Συμεὼν· „Ἠκούσε Κύριος „ὅτι μισῶμαι καὶ προσέδωκέ μοι καὶ τῆτο· καὶ ἐκά- „λεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Συμεὼν“. (Γέν. κδ'. 53.)

ἔσχηκέναι, τῇ μὲν οὐσίᾳ οὐδὲν λέγουσιν ἐναντίον, ἐν δὲ ταῖς ποιότησι μόναις τὴν ἐναντίωσιν εἶναι· ἡμεῖς δὲ μόνον λέγομεν τὴν θεϊαν οὐσίαν μὴ ἔχειν ἐναντίον, ὡς αἰτιόδιον τε οὖσαν καὶ ἀπειρον καὶ αἰδιότιτος ταῖς ἄλλαις χαριστικῇ· τῇ δὲ τῶν ὄντων οὐσία εἶναι μὲν τὸ μὴ ὄν ἐναντίον, καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κυρίως ὄντος (ἡτοι τοῦ Θεοῦ) ὑπάρχειν τὸ αἰεὶ εἶναι αὐτὴν, ἢ μὴ εἶναι· (Κεφ. κη. τῆς Γ'. ἑκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.) καὶ πάλιν, Ὁἱ Ἕλληνες, οὐσίας μὲν οὐδαμῶς, ποιότητων δὲ μόνον δημιουργῶν τὸν Θεὸν εἰσάγουσιν· ἡμεῖς δὲ τὸν παντοδύναμον ἐγνωκότες Θεὸν, οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιωμένων (μὲ εἶδος) δημιουργῶν αὐτὸν εἶναι φαρμέν· εἶδὲ τοῦτο, οὐκ ἐξ αἰδίου συνύπαρτα τῷ Θεῷ τὰ δημιουργήματα· (Κεφ. ε'. τῆς Δ'. ἑκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δὲ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς συμφώνως λέγει· Πεποιωμένας οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε· (Κεφ. ραβ'. τῶν Ἐνωστικῶν)· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησὶν· Ὁ Θεὸς πρὶν τι τῶν ὁραμένων γενέσθαι, εἰς νοῦν λαβόμενος καὶ ὁρμήσας ἀγαγεῖν εἰς γένεσιν τὰ μὴ ὄντα, ὁμοῦ τε ἐνόησεν ὅποῖόν τινα χρὴ τὸν Κόσμον εἶναι, καὶ τῷ εἶδει αὐτοῦ τὴν ἀρμόζουσαν ὕλην συναπετέλλευσεν· (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν ἐξαήμερον) ταῦτόν εἰπεῖν, ὕλην εἰδοπεποιημένην ὁ Θεὸς παρήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι (1).

Ωδὴ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τοὺς ἀληθεῖς τούτους λόγους τῶν ἁγίων, πάσης κατηγορίας καὶ κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι οἱ ἰδιοὶ μας λογιζόμενοι, οἱ λογικὰς ἰδίας συντάξαντες, ὡς ὁ Βλεμμίδης, ὡς ὁ Κορυδαλεὺς, καὶ ἄλλοι, οἱ πινες καίτοι εὐσεβεῖς λογιζόμενοι, ἀνακαίνιζουσιν ὅμως ἐν τῷ μέρει τούτῳ τὸν ἐλληνισμόν καὶ τὴν παλαιὰν κακοδοξίαν τῶν Ἑλλήνων τῷ τῶν εὐσεβῶν συστηματικῇ παρεισάγουσι. Πάντες γὰρ ἀπὸ μιᾶς ἐν τῷ περὶ οὐσίας λόγῳ γραφούσι καὶ πρεσβεύουσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ, καὶ ὅτι τὸ μὴ ὄν οὐκ ἐναντίον αὐτῇ ἔστι, καὶ ὅτι ἐν μόναις ταῖς ποιότησι ταῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ, ἢ ἐναντιότητι ἔστιν (Ὁρα κεφ. Κ'. σελ. 77. τῆς λογικῆς τοῦ Βλεμμίδου). Τῆτο δὲ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θεῖος Μάξιμος, τῆς ἐλληνικῆς πλάνης βλασφημία ἐστὶ καὶ ἀσεβεία· ἐκείνη γὰρ ἐβλασφήμει, ὅτι ἡ τῶν ὄντων οὐσία· ἡτοι ἡ ὕλη, δὲν ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐξ αἰδίου συνυπῆρχε τῷ Θεῷ· ὅθεν καὶ τὸ μὴ ὄν δὲν ἔχει αὐτῆς ἐναντίον, ὡς αἰεὶ οὖσα συνανάρχῳ τῷ Θεῷ καὶ ἀγέννητος. Πόσον δὲ βλάσφημος εἶναι ἡ κακοδοξία αὕτη, δείχνουσιν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ λόγιον ἐκείνο τῆς Γενέσεως, Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος· Εἰ μὲν οὖν ἀγέννητος αὕτη, πρῶτον μὲν ὁμότιμος ἔσται τῷ Θεῷ τῶν αὐτῶν πρεσβείων ἀξιουμένη· οὐ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον, τὴν ἀποιοῦν, τὴν ἀνείδεον, τὴν ἐσχάτην ἀμορφίαν, τὸ ἀδιατύπωτον αἶσχος (τοῖς γὰρ αὐτῶν προσρήμασι κέχρηται) τῆς αὐτῆς προεδρίας ἀξιοῦσθαι τῷ σοφῷ καὶ δυνατῷ καὶ παγκάλῳ δημιουργῷ καὶ κτίστη τῶν ὅλων· Ἐπειτα δὲ ποσάυτη ἔσται, ὥστε ἔλθῃ ὑποδέχεσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπιστήμην· καὶ οὕτω τρόπον τινα τῇ ἀνεξικκυστῶ τῷ Θεῷ δυνάμει ἀντιπαρεξάγουσιν αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Ὁ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου, ἀσεβέστεραν δεικνύει τὴν ἀνωτέρω δόξαν τῶν Ἑλλήνων. Τὴν ὕλην οἱ Ἕλληνες συναίτιον λέγοντες τῷ Θεῷ, δύο εἰσήγον ἀναρχὰ καὶ δύο ἀγέννητα, ἀναρχὸν γὰρ καὶ ἀγέννητον μόνον οἰόμενον τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς μὴ ἔχοντα αἰ-

τίον ἐαυτοῦ μηδὲ ἀρχὴν, οἷα μὴ ὑφ' ἑτέρου γεννηθέντα ἢ γεγονότα· κατὰ γὰρ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· Πατὴρ ὁ Πατὴρ καὶ ἀναρχος· οὐ γὰρ ἔστινος· Υἱὸς ὁ Υἱὸς καὶ οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γὰρ· εἶδὲ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνειν ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος· Ποιητὴς γὰρ χρόνων οὐχ' ὑπὸ χρόνον· κατὰ δὲ τοὺς τὴν ὕλην ἀγέννητον λέγοντας, καὶ αὕτη ἀναρχος, ὡς αἰτίον μὴ ἔχονσα ἐαυτῆς, καὶ τῷ μὲν Πατρί ὁμοία, κατὰ τὸ ἀναρχὸν καὶ ἀγέννητον, τοῦ δὲ Υἱοῦ καὶ Λόγου, Βαβὴ τῆς ἀτοπίας! καὶ πλέον τι φέρουσα, εἰ ἢ μὲν, ἀναρχος καὶ ἀναίτιος· ὁ δὲ, οὐκ ἀναρχος, ὡς αἰτίον, τὸν Πατέρα κεκτημένος· ὅθεν καὶ αἰδίου εἰσεσθαι, τὸν Κόσμον οἱ Ἕλληνες ἐφαντάσθησαν, καὶ μηδὲ ποτε φθαρσόμενον, ἢ παρλιευσόμενον.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν δίδω τὴν εἰδήσιν ταύτην εἰς τοὺς ἰδικοὺς μας διδασκάλους, εἰς τοὺς σοφοὺς, ὁ ἄσφορος ἐγὼ, καὶ εἰς τοὺς πεπαιδευμένους, ὁ ἀπαίδευτος, καὶ τοὺς παρακαλῶ ἐν ἀγάπῃ ἀδελφικῇ νὰ στοχασθῶν κατὰ βάθος τὸ διῶρημα αὐτὸ τῆς λογικῆς, καὶ πάντως ευρίσκοντες τὸ συμφωνὸν τῇ τῶν Ἑλλήνων κακοδοξίᾳ, ὡς ἀποφαίνεται ὁ Θεοφόρος Μάξιμος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ὡς μὴ τὸ παραδίδουν πλεονεξίᾳ εἰς τὰ σχολία τοῖς ὑπ' αὐτοὺς μαθητευομένοις· ὑπὸ ἀνάγκην γὰρ πίπτουσιν οἱ τὴν ὕλην ἀναρχὸν καὶ ἀγέννητον φρονούντες ἢ λέγοντες, κατὰ τὸ ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς ὁρθοδοξίας Συνδικόν τῆς Ζ'. Συνόδου, τὸ ἐν τῷ Τριωδίῳ. Εἶδὲ καὶ εἰπεῖν, ὅτι αὐτοὶ δὲν φρονοῦν οὕτε λέγουν τὴν ὕλην ἀναρχὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἀμέσως καὶ καθαρῶς, συμπερικρίνεται ὅμως τῶν ἐμμέσως δι' ἐκείτους ὅπου λέγουσιν, ὅτι οὐδὲν ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ· μόνον γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ οὐσίᾳ εὐχ ἔστιν ἐναντίον, ἀναρχῶ καὶ αἰδίῳ οὖσα· πάσῃ δὲ τῇ τῶν ὄντων οὐσίᾳ ἐναντίον ἔσται τὸ μὴ ὄν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη ὑπὸ Θεοῦ. Ἀλλ' αὐτοὶ πρὶν νὰ λέγουν ἀρχὴν τῆς φύσεως ἐν ταῖς φυσικαῖς τῶν ἀνείδεον ὕλην, ὡς ὁ Βλεμμίδης (ἐν Κεφ. α'. τῆς φυσικῆς)· ἀνείδεος γὰρ ὕλη πραγματικῶς οὐκ ὑπάρχει, ἀλλὰ τῆς διανοίας εἶναι ἀναπλάσμα.

Τί

Ωδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡς εἶδεν Ἡσαίας συμβολικῶς, ἐν Θρόνῳ ἐπηρμένῳ Θεὸν, ὑπ' Ἀγ-
 „γέλῳ δόξης δορυφορούμενον, ὡς τάλας! ἐβόα, ἐγώ· πρὸ γὰρ εἶδον
 „σωματούμενον Θεόν, φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος, μᾶλλον δὲ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς παρούσης πέμπτῃς Ὠδῆς ἐρανίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαίαν, καὶ πρεπόντως· διότι καὶ ὁ Προφήτης αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς τῆς Ὠδῆς ταύτης. Διηγέται λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος Κοσμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ τὴν ὁπτασίαν, τὴν ὁποίαν ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ὁ Ἡσαίας· τῆς ὁπτασίας ταύτης ἡ αἰτία ἠκολούθησεν οὕτως. Γράφει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαίου, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ὀζίας ἐλεπρώθη, διότι μὴ ὡς Ἱερεὺς, ἐτόλμησε νὰ θυσιάσῃ μέσα εἰς τὸν Ναὸν παρὰ τὴν ἀξίαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐδίδωσαν αὐτὸν ἔξω τοῦ Ναοῦ, οὔτε ὁ Προφήτης Ἡσαίας ἠλεγξεν ἐκείνον διὰ τὴν τόλμην· τούτου χάριν μὲν δικαιοσύνην ἐμπόδισεν ὁ Θεὸς τὸ χάρισμα τῆς Προφητείας ἀπὸ τὸν Ἡσαίαν, καὶ ἀπὸ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων· ὅταν δὲ ὁ Ὀζίας ἀπέθανε, τότε πάλιν ἔδωκε τὸ προφητικὸν χάρισμα εἰς αὐτόν· ὅθεν τότε εἶδε τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὁπτασίαν τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ ἔλεγεν· „Ἐγένετο „τοῦ ἔτους, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ Βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ Θρόνου ὑ-
 „ψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ Σεραφίμ εἰστήκεισαν
 „κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ὡς τάλας ἐγώ!, ὅτι κατανένυμαι“. (Ἡσ. 5. 1.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν ὁπτασίαν παραφράζων ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι ὅταν ὁ Ἡσαίας εἶδε τὸν Θεὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς ἐπηρμένον καὶ ὑψηλὸν Θρόνον, ὅς τις ἐδορυφορεῖτο κύκλῳ ὡς Βασιλεὺς, ἀπὸ Ἀγγέλους δόξης· ἦτοι ἐνδόξους καὶ λαμπροφανεῖς, ταύτῳ εἰπεῖν, ἀπὸ τὰ πυρφόρα Σεραφίμ, τότε ἐβόησε τὴν κατανυκτικὴν ἐκείνην καὶ ἀείμνηστον φωνήν· ὡς πό-
 „σον ταλαίπωρος ἄνθρωπος εἶμαι ἐγώ! διότι ἀκάθαρτος ὢν καὶ ἀμαρτωλὸς, καὶ ἀκάθα-
 „τα χεῖλη ἔχων, καὶ κατοικῶν ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος, ἠξιώθηκα νὰ ἰδῶ
 „τοιαῦτα φοβερά θεάματα· προσῆδον γὰρ τὸν Θεόν, ὅπου ἔμελλε νὰ σωματοῦθῃ, καθὼς
 „ταῦτα ὁ ἴδιος Ἡσαίας βεβαιοῖ λέγων· „Ὡς τάλας ἐγώ! ὅτι κατανένυμαι, ὅτι ἀκάθα-
 „ρος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγώ οἰκῶ,
 „καὶ τὸν Βασιλέα Κύριον Σαβαώθ (ἦτοι στρατιῶν Ἀγγελικῶν) εἶδον τοῖς ὀφθαλ-
 „μοῖς μου“. (αὐτόθ. 5.) Συμβολικῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Προφήτης τὸν
 „Θεόν, διὰ τὸ τῆς ὁπτασίας αἰνιγματικῶς καὶ συμβολικόν· σύμβολον γὰρ ἦτον ὁ ἐπηρμέ-
 „νος Θρόνος τῆς ἀγίας Παρθένου, ἥτις ἦτον ἐπηρμένη καὶ ἀνωτέρα πάντος γυναικὸς λογι-
 „σμοῦ· ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ Θρόνου καθέδρα τῆς Θεοῦ ἦτον σύμβολον τῆς ἐν τοῖς σπλάγχχνις τῆς
 „Παρθένου ἐπαναπαύσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀρρήτου σαρκώσεως. Ἐπιφέρει δὲ
 „ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης· καὶ τὸ μὲν

,,φω-

Τί λέγω; ὅτε αὐτὴ ἡ διάνοια ὅσον καὶ ἂν λεπτο-
 „νῇ, δύναται δεστικῶς νὰ νοήσῃ ὕλην ἀνείδον καὶ χω-
 „ρὶς τινος μορφῆς, εἰ μὴ μόνον στερητικῶς· ὅθεν καὶ
 „αὐτὸς ὁ Πλάτων ὁ τῆς ἀνείδου ταύτης ὕλης πρέ-
 „μαχος καὶ εὐρετής, νόθῳ λογισμῷ εἶπεν, ὅτι αὐτὴ
 „νοεῖται ἀνείδως. Καὶ τὸ μεγαληγέρων, ὅτι ὁ Θεὸς
 „ὕλην εἰδοποιημένην παρήγαγε, καὶ οὐχὶ ἀνείδων·
 „ὅθεν τὸ μὴ ὂν εἰς ὑπαρξίν πῶς δύναται νὰ γένη
 „ἕρξη τῶν φυσικῶν; Προσθέντα καὶ τρίτον, ὅτι πα-
 „ρακαλῶ θερμῶς τοὺς νέγους Διδασκάλους νὰ μὴ πα-
 „ραδίδουν τὸ ὄγδον Βιβλίον τῆς Φυσικῆς τοῦ Ἀριστο-
 „τέλους ἐν τοῖς σχολείοις, ὅτι πρεσβεύει ἀσεβῶς, ὅτι
 „ὁ Κόσμος εἶναι ἀτάρχος καὶ ἀτελευτήτος· τὸ ὁποῖον

εἶναι ἐναντιώτατον εἰς τὴν εὐσεβῇ ἡμῶν Πίστιν,
 „καὶ εἶναι γεμάτον ἀπὸ μυρίας βλασφημίας· ὅθεν καὶ
 „ὁ θεὸς Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἐν τῇ
 „ἀνατροπῇ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Φιλοσοφικῶν δογ-
 „μάτων, προστάζει νὰ φύγουν οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τὴν
 „ἀνάγνωσιν τοιοῦτου Βιβλίου· „Φευκτίον τοῦ Περι-
 „πάτου τῶν ἀκροαματικῶν τὸ ὄγδον, ὡς γέμον
 „βλασφημιῶν, καὶ κατὰ τῶν δημιουργημάτων τοῦ
 „Θεοῦ καὶ Πλάστου πολέμιον“. Οὕτω καὶ ὁ Θεο-
 „λόγος Γρηγόριος συνεβούλευε νὰ μὴ ἀναγιγνώσκωται
 „ὁ περὶ ψυχῆς λόγος τοῦ ἰδίου Ἀριστοτέλους· οἱ
 „γὰρ εὐσεβεῖς μαθηταὶ μὲν εὐσεβῇ δόγματα πρέπει νὰ
 „μαθητεύωνται, καὶ ὅχι μὲν ἀσεβῇ καὶ κακόδοξῃ.

„φωτὸς ἀνεσπέρου“ ἴσως ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρηθὲν „Καὶ πλήρης δόξης ὁ εἰκος
 „αὐτῆ“, ἢ ἀπὸ τὸ „Διότι φῶς τὰ προστάγματα σου“ τοῦ αὐτοῦ Ἡσαίου, (Ἡσ. κς'.
 9.) τὸ δὲ „εἰρήνης“ ἀπὸ τὸ „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδω-
 „κας ἡμῖν“. (Ἡσ. κς'. 3.) μετὰ τὸ ὅποιον δείχνει, ὅτι εἶναι ἡ τῆς Ἡσαίου πέμπτη Ὡδή.

Μάθε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ἐκ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἓνα ἀφέλιμον νόημα, ἡγουν ὅτι ὅ-
 σον οἱ ἅγιοι πλησιάζουν κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ
 ταπεινούνται, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Δαυὶδ Θεός· οὕτως ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἡξιώθη νὰ συνο-
 μιλήσῃ μετὰ τὸν Θεόν, ὠνόμασε τὸν ἑαυτὸν τοῦ γῆν καὶ σποδόν· „Νῦν ἡρξάμην λαλήσαι
 „πρὸς τὸν Κύριόν μου· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός“. (Γέν. ιη'. 17.) οὕτως ὁ Ἰωβ,
 ὅταν ἡξιώθη νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τὸν Θεόν εἶπεν· „Ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἡκουόν σου τὸ πρότερον,
 „νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου εἶσά σε· διὸ ἐφαύλισα ἑμαυτὸν καὶ ἐτάκην, ἡγήμαι δὲ ἐ-
 „μαυτὸν γῆν καὶ σποδόν“. (Ἰωβ. μδ'. 5.) οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος, ὅταν ἡξιώθη
 τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, τότε ἐκάλεσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ταλαίπωρον καὶ ἀκαθαρτον.

Τροπάριον.

„Συμεῖς ὁ Θεῖος πρέσβυς, τὴν προφαιμισαμ πάλαι τῷ Προφῆτῃ
 „δόξαν, χερσὶ Λόγου βλέπων Μιτρὸς κρατούμενον, ὦ, χαίροις, ἐ-
 „βόα, Σεμνή· ὡς γὰρ θρόνος περιέχεις τὸν Θεόν, φωτὸς ἀνεσπέ-
 „ρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατανοήσας, λέγει, ὁ θαυμασίος καὶ προφητικώτατος Συμεὼν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἡ-
 τις ἐφάνη τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὸν Προφῆτην Ἡσαίαν, τούτεστι τὴν ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ
 καὶ ἐπικυρμένου καθέδραν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, βλέπων δὲ τὰρα τὸν θαρραλινώ-
 τατον Λόγον τοῦ Πατρὸς νὰ κρατῆται ἀπὸ τὰς ἀχράντους χεῖρας τῆς ἀπειράνδρου Μιτρὸς
 του, καὶ θαυμάσας διὰ τὴν ἐκβασιν καὶ τὸ τέλος ὅπου ἔλαβεν ἡ συμβολικὴ ἐκείνη ὀπτα-
 σία τοῦ Ἡσαίου, δὲν ἐταλάνισε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς ὁ Ἡσαίας, ἀλλ' ἐκραζε μεγαλοφώνως
 πρὸς τὴν Παρθένον· ὡ πάνσεμνε κεχαριτωμένη, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, τὰ τοῦ Γαβριὴλ
 σχεδὸν διανεισάμενος λόγια· διότι ἐσέ, Παρθέने, ἐφάνερονεν ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος καὶ ἐπικυρ-
 νος θρόνος, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς ἐνθρονίζεται, καὶ ἐσέ παραστέκουν νοερῶς τὰ
 Σεραφίμ τιμῶντα καὶ σεβόμενα τὸν ὑπὸ σοῦ βασταζόμενον Κύριον.

Τροπάριον.

„Προκίψας ὁ πρεσβύτες, καὶ τῶν ἰχθῶν ἐμθέως ἐφαφάμενος,
 „τῆς ἀπειρογάμου καὶ Θεομήτορος, πῦρ ἐφῆ βαστάζεις Ἀγνὴ, βρέ-
 „φος φρίττω ἀγκαλίσασθαι Θεόν, φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης
 „δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφῆτην Ἡσαίαν· ἐκεῖνος γὰρ,
 ὅταν εἶδε τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπικυρμένου καὶ περικυκλούμενον ἀ-
 πὸ τὰ ἐξαπτέρυγα Σεραφίμ, εἶπε τοῦτο· „Καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ,
 „καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἶχεν ἀνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι (ἥτοι τῇ πυράγῃ) ἔλαβεν ἀπὸ
 „τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου“. (Ἡσ. ς'. 6.) Προκίψας λοιπὸν, λέ-
 γει, ὁ πρεσβύτες Συμεὼν· ἥτοι μετὰ ὑποστολὴν καὶ φόβον πολὺν προσκυνήσας καὶ ἐγγίσας
 καὶ καταφιλήσας τὰ ἰχναρία τῶν ἁγίων ποδῶν τῆς Παρθένου, ἵνα λάβῃ ἐξ αὐτῆς εἰς
 τὰς

τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸ κατὰ τὴν Θεότητα ἀναρχοῦ καὶ προαιώνιου βρέφους, συστέλλεται πάλιν, καὶ γυρίζων ὀπίσω λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα· ὦ Πάναγνε Δέσποινα, ἐσὺ βαστάζεις πῦρ εἰς τὰς χεῖράς σου· ὅθεν ἐγὼ φρίττω νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ βρέφος τοῦτο, ἐπεὶ δὲ δὲν εἶναι βρέφος μόνον, ἀλλὰ εἶναι καὶ Θεὸς καὶ ὑπερκόσμιος ἄνθρωπος· ὅθεν φοβοῦμαι μήπως κατακαῶ μὲ μόνον τὸ τούτου ἐγγίξιμον. Τάχα δὲ τὸ μὲν Σεραφὶμ ἐκεῖνο εἰκόνιζεν ἐσέ, Παρθένε, ἡ δὲ λαβὶς ἐκείνη καὶ ἡ πυράγρα εἰκόνιζε τὰς ἰδικάς σου χεῖρας, ὑπὸ τῶν ὁποίων κρατεῖται ἀρρήτως τοῦτο τὸ αὔλον πῦρ τῆς ἐν σαρκὶ κρυπτομένης Θεότητος.

Τροπάριον.

„ Ῥύπτεται Ἡσαΐας, τοῦ Σεραφὶμ τὸν ἄνθρακα δεξιόμενος, ὁ πρέσβυς ἐβόα τῇ Θεομήτορι· σὺ ὥσπερ λαβίδι χερσὶ λαμπρυεῖς με, ἐπιδούσα ὅμ φέρεις, φωτὸς ἀρεσπέρου, καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ πρότερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Συμεὼν, ὅτι παραιτεῖται ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ προαιώνιον βρέφος· εἰς δὲ τὸ παρὸν ἀναφέρει τοῦτον θαρράλεώτερον, καὶ τολμῶντα τὴν ἐναγκαλίσιν, καὶ τὸν φόβον ἐκεῖνον διώκοντα ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ ὡς ἀλόγιστον. Καὶ διὰ τί, ἔλεγεν ὁ Θεὸς Γέρων εἰς τὴν Θεομήτορα, διὰ τί νὰ φοβοῦμαι, ὦ Παρθένε, τὸ πῦρ ὅπου βαστάζεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου; μήπως αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου κολάζει καὶ καίει, ἵνα καὶ ἐμὲ κατακαύσῃ; ὅχι· αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου ρύπτει· ἦτοι καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας δεχθεὶς ἀπὸ τοῦ Σεραφὶμ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἄνθρακα, ὁ ὁποῖος ἐδήλου τὸ Θεοῦ πόστοτον βρέφος σου, δὲν κατεκῆν, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· δὲν κατεφλέχθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐφωτίσθη καὶ ἐλαμπρύνθη, καθὼς βεβαίῳ ὁ ἴδιος· „ Ἰδοὺ, φησὶν, ἡ ψατο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαριεῖ “.

(Ἡσ. 5'. 7.) Ὡστε καὶ σὺ, Παρθένε, ἐνδοξότερα ἀσυγκρίτως τοῦ Σεραφὶμ ἐκεῖνου ὑπάρχουσα, ἐὰν δώσῃς εἰς ἐμὲ τὸν βρεφοπρεπῶς φερόμενον ὑπὸ σοῦ Θεὸν Λόγον μὲ τὰς ἁγίας χεῖράς σου ὡσὰν μὲ λαβίδα, βέβαια δὲν θέλεις με καταφλέξει, ἀλλὰ μᾶλλον θέλεις με καθαρῖσαι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, εἴ τινα ἀμαρτίαν ἔχω ὡς ἄνθρωπος, καὶ θέλεις με φωτίσει. Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, ὡς εἴπομεν.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει πανηγυρίζων ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος· „ Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν τῆς πρὸς γῆν ἀνανεύσας συγκύψας, κάτω γὰρ ἦν τέως συννεύων τῷ γήρα καμπτόμενος, βραχὺ τε τῶν ποδῶν τὴν βακτηρίαν ῥίψας, ἐπιστηρίζεται· καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας, ἐκ τῶν μητρικῶν ἀγκάλων ἐπειρᾶτο τὸ Θεάνθρωπον νήπιον ὑποδέξασθαι· ἡ δὲ (Θεοτόκος) μικρὸν μὲν ἐπέσχε· οὐ γὰρ πῶ σαφῶς ἤδει τὴν ἐν Πνεύματι πρὸς τὸ Ἱερὸν τοῦ Γέροντος ἀφίξιν· ἔπειτα δὲ, ὡς τὸ Θεῖον βρέφος ταῖς ταύτης ἀγκάλας περισκιρτῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐκεῖνου παλάμας ἐκπιδῆσαι φιλοεικοῦν ἦν, θᾶττόν τε γινώσκει (ἡ Παρθένος δηλαδὴ) τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν, καὶ τῷ πρεσβύτῃ χεῖρας ἀπλουντι τοῦτο προσεπιδίδωσι, δέξαι, βοῶσα, γεραιώτατε ἄνθρωπε, τὸν πρὸς σέ μᾶλλον, ἢ πρὸς ἐμὲ τὴν τεκοῦσαν νῦν ἐπειγόμενον “.

Ὠδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐβόησέ σοι, ἰδὼμ ὁ πρέσβυς, τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ σωτήριον, ὁ λαοῖς ἐπέστη· ἐκ Θεοῦ Χριστέ σὺ Θεός μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὰ ρητὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐρανισμένος ὁ Εἰρμός οὗτος· λέγει γὰρ ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, ὅτι εἶπεν ὁ Θεὸς Συμεῶν, ὅταν ἐβάσταζε τὸν Κύριον εἰς τὰς χεῖράς του, „Νῦν „ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοί- „μασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν“. (Λουκ. β'. 29.) Ἀρχισε δὲ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸν παρόντα Εἰρμὸν ἀπὸ τῆ „ἐβόησε“ διὰ τὰ φανερώσει, ὅτι ἡ παρούσα Ὡδὴ εἶ- „ναι ἡ ἔκτῃ τοῦ Ἰωανᾶ, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ „ἐβόησα“. „Ἐβόησα, φησὶν, ἐν θλί- „ψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου“. (Ἰωαν. β'. 2.) Ὁ πρεσβυτικώτατος, λέγει, Συ- „μεῶν, βλέπων μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ ὀφθαλμοῦς τὸ σωτήριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέμφθη εἰς „ὅλους τοὺς λαοὺς, τὸσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον καὶ τῶν Ἑθνικῶν, τούτεστι τὴν σάρκασιν „τοῦ Μονογενοῦς, ἣν εὐδόκησεν ὁ Θεὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐβόησεν εἰς ἐσέ, Κύριε. „Τί δὲ ἐβόησεν; Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσὺ προῦλθες Θεὸς ἐκ Θεοῦ· ἦτοι ἐγεννήθης „Θεὸς ὁμοούσιος ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· διότι ἂν καὶ ἐβάστα- „ζε βρέφος εἰς τὰς χεῖράς του ὁ δίκαιος Συμεῶν, καὶ ἐβλεπε νήπιον τὸν Δεσπότην Χριστὸν „κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔμεινεν ὁ νοῦς του εἰς μόνον τὸ ἔξω καὶ βλεπό- „μενον ταπεινὸν σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν θείων μελῶν τοῦ Παναγίου „βρέφους, ὥσάν διὰ μέσου τινῶν λεπτῶν ὑμέων ἢ ὑέλων, παρέκλυπεν εἰς τὸ ἔσω καὶ κε- „κρυμμένον φῶς τῆς Θεότητος· ὅθεν καὶ βλέπων τοῦτο, τέλειον Θεὸν σε ὡμολόγησε.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ οὕτω „γράφει· „Ἄννα εὐηγγελίζετο, Συμεῶν ἐνηχαλίζετο, ἐν μικρῷ βρέφει τὸν μέγαν Θεὸν „προσκυνοῦντες, οὐ τοῦ ὁραμένου καταφρονοῦντες, ἀλλὰ τῆς Θεότητος αὐτοῦ τὴν μεγαλω- „σύνην δοξολογοῦντες· ἐφαίνετο γὰρ ὥσπερ φῶς δι' ὑέλινων ὑμέων διὰ τοῦ ἀνθρώπινου „σώματος ἡ θεία δύναμις διαυγάζουσα τοῖς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας κεκα- „θαρμένους“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, „λέγει· „Ταῦτα εἶπεν ἡ Θεοτόκος, καὶ ταῖς τοῦ πρεσβύτου παλάμαις τὸν Υἱὸν ἐπιτίθη- „σιν· ὁ δὲ τὴν ὄψιν, ὡς εἶχε τάχους, τούτῳ προσεπικλίνας, καὶ τοῖς χεῖλεσι τούτου „προσερείσας τὰ ὄμματα, τοιαῖς δὲ που φωναῖς πρὸς αὐτὸν ἀπεχρήσατο· τίς ἡ τοσαύτη „φιλανθρωπία καὶ συγκατάβασις, Δέσποτα; τίς ὁ τοσοῦτος πλοῦτος τῆς εὐσπλαγχνίας „σου; τί τὸ κινήσαν τὴν σὴν ἀγαθότητα τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι;

Τροπάριον.

„Σιών οὐ λίθος ἐραπετέθης, τοῖς ἀπειθοῦσι προσκόμματος, καὶ „σκαμδαίου πέτρα, ἀρραγὴς πιστῶν σωτηρία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Θεοδόχον Συμεῶν λέγοντα „πρὸς τὸν Κύριον ἐκεῖνα σχεδὸν τὰ εὐαγγελικὰ „Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀ- „νάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“. (Λουκ. β'. 34.) Σὺ, „λέγει, ὦ Σωτὴρ τῷ Κόσμῳ, βαλθεὶς εἰς τὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἕνας λίθος „ἀκρογωνιαίος, τῶν μὲν πιστευόντων Χριστιανῶν εἶσαι βεβαία καὶ ἀκίνητος σωτηρία, κα- „θὼς εἶναι βέβαιος καὶ ἀκίνητος καὶ ὁ λίθος ὅπου βάλλεται εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου· „διὰ τοῦτο καὶ ἀνάστασις ὑπάρχεις εἰς τοὺς πιστευόντας, καθὼς ἐγὼ σε ἀνόμασα, εἰς δὲ „τοὺς ἀπειθεῖς καὶ μὴ πιστευόντας εἶσαι ἕνας λίθος σκοντάμματος, καὶ μία πέτρα σκαμ- „δαίου, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πτώσιν τούτων ὑπάρχεις, καθὼς ἐγὼ εἶπον. Ἐρανίσθη δὲ τὰ „ρητὰ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, λέγοντα· „Ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέ- „λια Σιών λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιάον, ἐντιστὴν εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ „ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυθῇ“. (Ἠσ. κη'. 16.) καὶ πάλιν λέγει· „Καὶ „ἐάν ἐπ' αὐτῷ πεποιθῶς ᾦς, ἔσται σοι εἰς ἀγιασμόν· καὶ οὐχ' ὡς λίθου προσκόμاتي „συναντήσῃς, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι“. (Ἠσ. κ'. 14.)

Αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος (ἐν τῇ Α. αὐτοῦ ἐπιστολῇ κεφ. β'. σίχῳ 6.), καὶ ἐρμηνεύων ταῦτα λέγει· „Τμὴν ἐν ἡ τιμῇ τοῖς πιστεύουσιν, ἀπειθοῦσι δὲ εἰς ἀτιμίαν ἔσται· λίθον δὲ ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας“· (Ψαλ. ριζ'. 21.) καὶ „Λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου“· (ἀ. Πέτ. β'. 7.) Σημειώσαι ὅτι, κατὰ τὸν Μητροφάνη Σμύρνης, Σιών θέλει νὰ εἴπῃ διφῶσα σαφῶς· τοιαύτη δὲ βέβαια εἶναι καὶ ἡ ἐκκλησία διφῶσα τὴν ἑνωσιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ· ὅθεν καὶ ψάλλει πρὸς αὐτὸν μετὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ· „Ἐδίφισέ σε ἡ ψυχὴ μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σὰρξ μου“· (Ψαλ. ξβ'. 2.) καὶ πάλιν· „Ἐδίφισεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα“· (Ψαλ. μα. 2.)

Τροπάριον.

„Βεβαίως φέρωμ τὸν χαρακτῆρα, τοῦ πρὸ αἰώγων σὲ φύσαρτος,
„τὴν βροτῶν δι' οἶκτον, μὺν ἀσθένειαν περιέξου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἀποστολικά ἐκεῖνα ρητὰ τοῦ μεγάλου Παύλου λέγοντος· „Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“· (Ἐβρ. α'. 3.) καὶ „Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμόν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν“· (Φιλιπ. β'. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς· σὺ, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, φέρων βεβαίως καὶ ἀμετακινήτως τὸν ἀπαράλλακτον χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ σὲ πρὸ τῶν αἰῶνων γενήσαντος αἰδίου Πατρὸς, ὡς ὁμοούσιος τούτου Υἱός, τάρτα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος ἐκαταδέχθης νὰ φορέσῃς καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀσθένειαν (φύσιν)· ταυτὸν εἰπὲν, μὴ τραπεῖς κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μέινας ἐκεῖνο ὅπου ἦσαν· ἦτοι τέλειος Θεός, ἔγινες καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἀληθεῖα οὐ φαντασία, ἵνα Θεώσῃς τὸν ἄνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„Τίὸν ὑψίστου, Τίὸν Παρθέμον, Θεὸν παιδίον γερόμεμον, προσ-
„κυμήσαμτά με (2) μὺν ἀπόλυσον ἐν εἰρήνῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Συμεὼν πρὸς τὸν Σατῆρα Χριστὸν λέγοντος· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρημά σου ἐν εἰρήνῃ“· (Λευκ. β'. 29.) Ὁ Δέσποτα, λέγει, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἀπόλυσον ἐμὲ ἀπὸ τοῦ βίου τούτου τοῦ φθαρτοῦ καὶ προσκαίρου, καὶ μεταβίβασόν με εἰς τὸν ἀφθαρτον ἐκείνον καὶ ἀτελεύτητον αἰῶνα, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ εἰς τὸν Λουκᾶν, καὶ τοῦ ἀγωνύμου ἐρμηνευτοῦ τῶν Κανόνων· ἀπόλυσον δὲ ἐμὲ ἐν εἰρήνῃ λογισμῶν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον καὶ Θεοφύλακτον, ἐπεὶ οἱ ταραττοντές με λογισμοὶ περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως εἰρήνευσαν· ἢ ἐν εἰρήνῃ ἀφοβίας, διότι πλέον δὲν φοβοῦμαι θάνατον διὰ τὸ βαθύ μου γῆρας· ἢ ἐν εἰρήνῃ χαρᾶς, διότι πλέον δὲν λυποῦμαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἰσραὴλ· εἶδον γὰρ τὰ τῶν ἐλευθερωτῶν· ἢ ἐν εἰρήνῃ· ἦτοι ἐν ἀναπαύσει, διότι ἕως οὗ ζῇ ὁ ἄνθρωπος.

(1) Ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ τοῦ Τριῳδίου τῆς μεγάλης Δευτέρας τοῦ λέγοντος· „Ἡ ἀπόρρητος Λόγος Θεοῦ κατέβασεν“· Συντείνει γὰρ πολλὰ εἰς τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „προσκυνησαντά σε“ τῆς Σε ἀντανυμίας ἀπεδομένης εἰς τὸ „Τίὸν ὑψίστου“.

ἄνθρωπος, πάντοτε ταραττεται ἀποθανόν δὲ εἰρηνεύει, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου· ὃθεν εἶπεν ὁ Ἰωβ· „Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις“. (Ἰωβ. γ'. 23.)

Διὰ τί δὲ παρακαλῶ νὰ με ἀπολύσῃς; Διότι ἐγώ, λέγει, σὲ ἐπροσκύνησα τὸν Υἱὸν τοῦ ὑψίστου Πατρὸς κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ Υἱὸν τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον καὶ παιδίον γενόμενον· ἥτοι ἄνθρωπον τέλειον. Μακρὰν δὲ πρέπει νὰ διώκεται ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους τὸ δυσσεβὲς φρόνημα Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, δύο Υἱούς φρονοῦντα, ἄλλον μὲν τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα ὡς Θεόν, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα ὡς ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται· διὰ τοῦτο ἓνα διδάσκει τὸν Υἱὸν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δύο δὲ τὰς φύσεις αὐτοῦ, Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἀπαθῆ τῇ Θεότητι, καὶ παθητὸν τῇ ἀνθρωπότητι. Ὁθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν· „Οὐ λέγομεν ἐπὶ Χριστῇ διαφορὰν ὑποστάσεων· ὅτι Τριάς μεμνήμεν ἢ Τριάς καὶ σαρκωθέντος τοῦ Λόγου, προσθήκης προσώπου, οὐ προσγενομένης τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διὰ τὴν σάρκωσιν· λέγομεν δὲ φύσεων διαφορὰν, ἵνα μὴ τῇ Λόγῳ κατὰ τὴν φύσιν ὁμοούσιον τὴν σάρκα πρεσβεύωμεν“. (Κεφ. υζ'. τῆς ἐκτῆς ἑκατοντάδος τῶν γνωστικῶν.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ζβ'. λύσει τῶν ἀπόρων, „Εἰ δὲ σαρκὸς ἐν Χριστῷ καὶ Θεότητος μετὰ τὴν ἔνωσιν ὑπάρχει κατὰ φύσιν διαφορὰ, (οὐ γὰρ ταῦτόν κατ' οὐσίαν ποτὲ Θεότης καὶ σὰρξ) πρὸς φύσεως μιᾶς γένεσιν ἢ τῶν συνελθόντων οὐδαμῶς γέγονεν ἔνωσις, ἀλλὰ πρὸς μίαν ὑπόστασιν, καὶ ἢ οὐδεμίαν ἐν Χριστῷ καὶ οἰομένηποτε τρόπον εὐρίσκομεν διαφορὰν· ταῦτόν γὰρ τῇ οἰκείᾳ σαρκὶ καὶ ὑπόστασιν ὁ Λόγος· καὶ ὁ γὰρ ἂν ὁ Χριστὸς ἔχῃ διαφορὰν, ἐν εἶναι κατὰ πάντα τρόπον οὐ δύναται· καὶ ὁ δὲ τὴν οἰαοῦν παντελῶς οὐκ ἐπιδέχεται διαφορὰν, κατὰ πάντα τρόπον τὸ ἐν αὐτοῦ διαπαντὸς εὐσεβῶς ἔχει, καὶ ὃν καὶ λεγόμενον“. Πῶς δὲ ὁ Θεόδωρος λέγει, ὅτι τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Συμεὼν ἀναφέρει εἰς τὸν Πατέρα, καὶ ὁχι εἰς τὸν Υἱόν, ἀπορῶ.

Ωδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐν πυρὶ δροσίσαρτα, Παῖδας Θεολογήσαρτας, καὶ Παρ-
„Θέρῳ ἀκηράτῳ ἐροικήσαρτα, Θεὸν Λόγον ὑμνοῦμεν, εὐσεβῶς με-
„Λωδοῦντες· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός αὐτὸς ἀφ' αὐτοῦ σχεδὸν εἶναι ἐξηγημένος, διότι εἶναι σαφὴς εἰς ὅλους καὶ εὐληπτος. Λέγει δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον καὶ Θεόν· „Ἐν ἀρχῇ, φησὶν, ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“. (Ἰω. α'. 1.) διότι ἐσὺ πάλαι μὲν ἐδρόσισας με τὸ πῦρ τῆς καμίνου τοὺς ἀγίους τρεῖς Παῖδας, οἵ τινες ἐθεολόγησαν εἰς ἐμπροσθεν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος· ἔλεγον γὰρ οἱ τρισμακάριοι μετὰ παρρησίας „Οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ρήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι· ἔστι γὰρ Θεὸς ἡμῶν ἐν Οὐρανῷ, ὃς ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, Βασιλεῦ, ρύσεται ἡμᾶς“. (Δαν. γ'. 16.)

Εσὺ, λέγω, Κύριε, τὸ πῦρ τὸ καταναλίσκον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, (Δευτ. δ'. 24.) πάλαι μὲν ἐδρόσισας τοὺς τρεῖς Παῖδας· τῶρα δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκατοίκησας ἀφλέκτως εἰς τὴν ἀφθονον Παρθένον· τὸ αὐτὸ γὰρ θαῦμα ἠκολούθησε καὶ τότε καὶ τώρα, καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ἐδῶ ἐν τῇ Παρθένῳ· μᾶλλον δὲ καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸ ἐν τῇ Παρθένῳ θαῦμα εἶναι φοβερώτερον καὶ παραδοξότερον ἀπὸ τοῦ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας γενόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν τῇ καμίνῳ τὸ ὑλικὸν πῦρ ἀλησμονήσε νὰ καίῃ, ἐδῶ δὲ ἐν τῇ Παρθένῳ τὸ πῦρ τὸ αὔλον καὶ θειότατον δὲν ἔκαie, καὶ ἐκεῖ μὲν τὸ ἔξωθεν πῦρ τῆς καμίνου δὲν ἔκαie τοὺς ἐνδοθεν ὄντας νέους, ἐδῶ δὲ σὺ τὸ εἰδόμενον αὔλον πῦρ δὲν ἔκαies τὴν ἔξωθεν περιέχουσάν σε κοιλίαν τῆς Θεοτόκου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς εὐσεβῶς μελωδοῦμεν καὶ λέγομεν· εὐλογητὸς εἶσαι, ὦ Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Τρο-

„ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ “· (Γ΄. Βασιλ. γ΄. 27.) οὕτως ἀπὸ τὴν λύπην ὅπου ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος εἰς τὸ πάθος τοῦ Υἱοῦ της ἐγνωρίσθη ὅτι εἶναι ἀληθινὴ Μήτηρ αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ νόημα βεβαιοῖ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Δείος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν Λόγῳ αὐτῆς λέγων· „ Εἴτα καὶ τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδιελέξατο (ὁ Συμεὼν δηλ.) „ ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ παιδὸς ὁδύνης Μητέρα κατὰ φύσιν φανερωθήσεσθαι δεῖ· „ κινῶν τοῦ νῦν Θεανθρώπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκαλύψασαν ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείψειν· καὶ ὁ Σολομών γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου παιδὸς Μητέρα ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς ὁδύνης, καὶ τῆς ἐπ’ αὐτῷ σφοδρᾶς λύπης καὶ συμπαθείας καλῶς ἐτεκμήρατο “.

Ωδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀστεκτῶ πυρὶ ἐνωθέμετες, οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι τῇ
„ φλογὶ δὲ μὴ λωβηθέμετες, Δείον ὕμνον ἔμελλον· ὠλογεῖτε πάν-
„ τα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψῶτε εἰς πάντα τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ πρόμαχοι, λέγει, τῆς εὐσεβείας τρεῖς Παῖδες, οἱ ὅποιοι ἐπροπολέμουν καὶ ἐκινδύνουν διὰ τὰ δόγματα τοῦ παλαιοῦ Νόμου ὡς τινὲς στρατάρχαι, αὐτοὶ ἐνωθέντες μὲ τὸ ἀστεκτον καὶ ἀνυπόφορον πῦρ τῆς καμίνου, ὡσάν μὲ κανένα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καὶ πολεμήσαντες μὲ αὐτό, δὲν ἐνίκηθσαν παρ’ αὐτῷ, ὥστε ἕως τριχὺς ἐβλάβησαν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „ μὴ λωβηθέντες “· Οὐχ’ ἦλθο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, καὶ ἐκ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς “· (Παῖδ. Αἴνεσις 26.) Δὲν ἐβλάβησαν, λέγω, τελείως ἀπὸ τὸ πῦρ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι νίκησαντες τὴν καυστικὴν δύναμιν τοῦ πυρός, ἐφάλλον ἕνα Θεοπρεπῆ καὶ ἐπινίκιον ὕμνον. Τίς δὲ ἦτον ὁ ὕμνος; „ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον “· ὁ ὅποιος οὗτος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς ὁγδοῆς Ωδῆς.

Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ὁκτωήκῳ, ἐρμηνεύων τὸν Εἰρμόν τῆτον· τὸν αὐτὸν γὰρ Εἰρμόν ἔχει καὶ ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης. Τί δὲ λέγει; „ Ἀστεκτῶ πυρὶ ἐνωθέντες οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι. Ἀστεκτον μὲν οὖν τὸ πῦρ ἔφη, ὡς ἀφόρητον καὶ ἀνυπομόνητον· ἐνωθέντες δὲ τῷ πυρὶ, ὡς ἐν αὐτῷ ὡσθέντες· ἐνωσις γὰρ εἶρηται διὰ τὸ εἰς ἓν συναθεῖσθαι τὰ ἐνούμενα· ἐνωσις δὲ ιδιοτρόπως καλεῖται καὶ ἡ τοῦ σιδήρου πυράκτωσις· ἐμβαλλόμενος γὰρ εἰς πῦρ, ὅλος ὡς πῦρ ὁράται κατὰ μετὰδοσιν, φλογώδης γινόμενος καὶ λαμπρός· ὅτε δὲ τοῦ πυρός χαρισθῇ, ἡ μὲν φλογώσις σβέννυται, ἐκεῖνος δὲ τῆς ἰδίας φύσεως οὐκ ἐξίσταται. Διὰ τοῦν τὴν ιδιοτροπὴν ταύτην ἐνωσιν φασὶ καὶ τὸν σοφὸν Μελωδὸν εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ τῶν παιδῶν τὸ, ἐνωθέντες· ὡς γὰρ ὁ σίδηρος ἐμβληθεὶς εἰς πῦρ πυρακτοῦται, ἀλλ’ οὐ δαπανᾷται, ἀλλ’ ἐκείθεν ἐκβληθεὶς, σῶος πάλιν φυλάσσεται, μηδὲν παραβλαβεῖς ὑπὸ τοῦ πυρός· οὕτω καὶ τὰ τῶν τριῶν νεανιῶν ἐκείνων σώματα ἠνώθησαν μὲν τῷ πυρὶ τῆς ἀνυποστάτου ἐκείνης καμίνου, ἐκβληθέντα δὲ ἐκείθεν σῶα καὶ ἀδιαλώβητα, μηδὲ τῶν ἐνδυμάτων, ἢ τῶν τριχῶν πυρποληθέντων αὐτοῖς. Προεστῆσαν δὲ τῆς Θεοσεβείας· ἦτοι πρόμαχοι ταύτης ἐγένοντο· ὡς γὰρ οἱ πρόμαχοι πρὸ τῆς φάλαγγος ἵστανται, καὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐφοδὸν δέχονται, καὶ προκινδυνεύουσι τῶν ὁμοταγῶν· οὕτω καὶ ἐκεῖνοι τῆς Θεοσεβείας προεστῆσαν καὶ τῶν ὁμοφύλων προεκινδυνεύουσαν. Εἰμὴ γὰρ ἐκεῖνοι ἀνέστησαν τῷ τοῦ Τυράννου κηρύγματι, ἀλλ’ ὑπέκυψαν, τῶν ἄλλων Ἑβραίων τῶν αἰχμαλώτων ὄντες περιφανέστεροι, πάντως ἂν ἐκεῖνοι ἐπόμενοι οἱ ὁμογενεῖς ἠσέβησαν ἅπαντες. Οὕτως οὐχ’ εἰς τοὺς μόνους τῆς ἀσεβείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμφυλέτας ἐρρύσαντο “.

„ Μὴ λωβηθέντες δὲ, ἦτοι μὴδ’ οἰανδὴ τινα βλάβην παθόντες, ὕμνον ᾗδον τῷ Θεῷ· καὶ τοῦτο δὲ παράδοξον τὸ ἐν μέσῳ τοσαύτης φλογὸς ᾄδειν καὶ ὑμνεῖν τὸν Θεόν. Διὸ καὶ ἡ τοῦ Δανιὴλ βίβλος, ἥτις τὸ θαῦμα τοῦτο διδάσκει, φησὶ· καὶ ἀνοίξας Ἀζαρίας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρός εἶπε, τὸ τοῦ θαύματος παράδοξον πλέον ἐξαίρουσα.

„ Οἱ

„Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι διὰ πυρὸς θνήσκοντες, χανδὸν τὸν καπνὸν ἀρπάζειν σπουδάζουσιν,
 „ἢ οὕτως αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐπέλθῃ ταχύς, καὶ μὴ κατὰ μέρος προσμιλοῦσα τοῖς σφῶν
 „σώμασιν ἢ φλόξ ὀδυνητέραν ἐπάγῃ τὴν τελευταίαν· ἐκεῖνοι δὲ μηδὲν τοιοῦτο δεδοικότες
 „παθεῖν, ἠνοιξαν τὸ ἐαυτῶν στόμα εἰς ὑμῖν τῇ Κτίσθαι τῶν ὅλων Θεοῦ· πάντα δὲ τὰ
 „ἔργα ἐκάλουν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐφημίαν, δεικνύοντες τὸ δύσεργον τοῦ πράγματος· ὁ καὶ
 „ὁ προπάτωρ αὐτῶν Δαβὶδ εὗρηται ποιήσας ἐν τῷ ρημὶ. ψαλμῷ· κακείνος γὰρ πᾶσαν
 „κτίσιν συνεφέλασθαι αὐτῷ τοῦ πρὸς Θεὸν ὕμνα ἐκάλεισε. Πᾶσαν δὲ συγκαλοῦσι Κτίσιν,
 „Οὐρανούς, Ἀγγέλους, ἀστέρας, φῶς, γῆν, θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅ,τε Δαβὶδ
 „καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Παῖδες εἰς αἰέσιν Θεοῦ, ἕνα δεικνύοντες τῶν ὅλων Κτίστην καὶ
 „Ποιητὴν, προσρῶντες οἷα Προφῆται τὴν μανίαν τοῦ Μάνεντος, ὃς δύο εἶπεν ἀρχὰς καὶ
 „δημιουργούς, τὸν μὲν ἀγαθόν, τὸν δὲ πονηρόν· καὶ τῷ μὲν τὴν τῶν ἄνω κτίσιν ἀπένει-
 „με· τῷ δὲ ἐτέρῳ τὴν τῶν κάτω δημιουργίαν προσαπεκλήρωσεν. Ὑπερυψοῦν δὲ τὸν Θεόν
 „προτρέπονται· ἥτοι ὑπερδοξάζειν, ὑπερεπαίνειν· ὑψοῦν γὰρ τὸ δοξάζειν ἐστίν, ὡς τὸ,
 „Ὑψῶσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου ἀντὶ τοῦ, ἐδόξασα“.

Τροπάριον.

„Λαὸς Ἰσραὴλ τὴν σὴν δόξαν, τὸν Ἑμμανουὴλ ὁρῶν παιδίον ἐκ
 „Παρθέρου, πρὸ προσώπου τῆς Θείας Κιβωτοῦ μὺρ χόρευε· εὐλο-
 „γεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
 „τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Θεοδόχος Συμεὼν ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ὀνομάζει τὸν Δεσπότην Χριστὸν „Φῶς εἰς
 „ἀποκάλυψιν Ἑθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ“. (Λουκ. β'. 32.) Ὅπερ ἐρμηνεύων
 ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει ὅτι τὸ σωτήριον τοῦ Χριστοῦ εἶναι φῶς εἰς ἀποκάλυψιν μὲν
 τῶν Ἑθνῶν, εἰς φωτισμὸν τῶν ἐσκοτισμένων Ἑθνῶν, εἰς δόξαν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν· δόξα
 γὰρ εἶναι ὁ Χριστὸς τοῦ ἀληθῶς λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, καθὼς ἐξ αὐτῶν ἀνατέταλκεν. Ὁ δὲ
 ἱερὸς Μελωδὸς ἐδῶ εἰς μόνον τὸν Ἰσραὴλ ἀποτείνει τὸν λόγον, ὃ λαὸς, λέγει, τοῦ Ἰσ-
 ραὴλ, σὺ βλέπων σήμερον τὴν ἰδικήν σου δόξαν, ἥτις εἶναι ὁ Ἑμμανουὴλ, τὸ ἐκ Παρθέ-
 ρου μὲν γεννηθὲν παιδίον καὶ κρατούμενον ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς παναχράντου Μητρός σου,
 εἰς τὸν ναὸν δὲ προσφερόμενον, ἐσὺ, λέγω, χαῖρε καὶ εὐφραίνου· ποῖος γὰρ βλέπων τὴν
 ἰδικήν σου δόξαν δὲν εὐφραίνεται; βέβαια οὐδεὶς· καὶ ὁχι μόνον χαῖρε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὑ-
 περβολικὴν σου χαρὰν καὶ χόρευε πνευματικῶς ἔμπροσθεν τῆς Θείας Κιβωτοῦ, τῆς ἐμφύ-
 χου, λέγω, καὶ λογικῆς Κιβωτοῦ τοῦ ἀγιασματος· ἥτοι τῆς κυρίας Θεοτόκου τῆς ἐν ἀγ-
 κάλαις βασταζούσης τὸν Κύριον· καθὼς τὸ παλαιὸν καὶ ὁ Προφῆτης Δαβὶδ ἐχόρευεν αἰσθη-
 τῶς ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν αὐτὴ ἐσκηλαβῶθι ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ
 πάλιν ἐλυτρώθῃ καὶ ἀπετέθῃ εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδδάρᾳ τοῦ Γεθαίου, καθὼς εἶναι γεγραμ-
 μένον εἰς τὴν β'. τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. 5'.

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι ὁ Μελωδὸς παρακαλεῖ ἡμᾶς τὸν νέον Ἰσραὴλ, εἰς
 τοὺς ὁποίους ἐγεννήθη παιδίον καὶ ἐδόθη ἡμῖν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἡσαίου· ἡμεῖς
 γὰρ εἴμεθα ἀληθῶς ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, καὶ δόξα ἡμῶν εἶναι ὁ Ἑμμανουὴλ, ὡς μεθ' ἡμῶν
 ὦν· ὁθεν καὶ πρέπει νὰ χορεύωμεν ἔμπροσθεν τῆς νοητῆς Κιβωτοῦ· ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας.

Τροπάριον.

„Ἰδὲ Συμεὼν ἀρεβόα, τὸ ἀρτιλεγόμενον σημεῖον οὗτος ἐστὶ, Θεὸς
 „ὦν καὶ παιδίον· τούτῳ πίστει μέλ·φωμεν· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
 „ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ ἐπίλοιπα τῆς προφητείας τοῦ Συμεῶν, τὰ ὁποῖα εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον· „Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“ (Λεκ. β΄. 34.) Ἐπρεπε δὲ νὰ εἴπῃ ὁ Μελωδὸς πρῶτον τὸ „Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ“, καὶ ὕστερον νὰ εἴπῃ τὸ „Καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“, καθὼς τὰ εἶπεν ὁ Συμεὼν· αὐτὸς ὁμῶς ἀντέστρεψε τὴν τάξιν, καὶ εἶπε τὸ πρῶτον ὕστερον ἐν τῷ ἀκολουθῶν Τροπαρίῳ· ἦτοι τὸ „Ζωὴ πεφυκὼς οὗτος ἔσται πτώσις ἀπειθοῦσι“, τὸ δὲ ὕστερον εἶπε πρῶτον ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Διὰ τὴν ἀκροστιχίδα, ἵνα ἐν τῇ ἀρχῇ δηλαδὴ τοῦ Τροπαρίου γράψῃ τὸ „Ἰδοὺ Συμεὼν ἀνεβόα“, ὅτι οὗτος ὁ παρ’ ἐμοῦ ἐναγκαλιζόμενος σήμερον θέλει γένῃ ἕνα σημεῖον ἀντιλεγόμενον, τουτέστι μὴ παραδεχόμενον ὑπὸ τῶν ἀπίστων.

Σημεῖον γὰρ ἀληθῶς ξένον ἐστὶν ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, μὲ τὸ νὰ ἦναι διπλοῦς ὁ Χριστὸς Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος, καὶ τὰς ἐνεργείας διπλᾶς προβάλλεται, ἀναλόγους μὲ τὰς διπλᾶς αὐτοῦ φύσεις, καὶ ποτὲ μὲν καθ’ ἄνθρωπον πεινᾷ καὶ διψᾷ, καὶ ἀπεύχεται νὰ μὴ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, καὶ σταυροῦται καὶ πάσχει καὶ θανατοῦται καὶ θάπτεται· ποτὲ δὲ, καθ’ Θεός, ἐνεργεῖ παραδόξα θαύματα, τρέφει μυριάδας ἀνθρώπων, νεκροὺς ἀνίστα, Δαίμονας διώκει, ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν, ἀναλαμβάνεται εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ κάθεται τοῦ Πατρὸς· ἐκεῖνα μὲν γὰρ εἶναι τῆς ἀνθρωπότητος ἴδια, ταῦτα δὲ, τῆς Θεϊκῆς ἐξουσίας. Ὅθεν ὅποιος τὰς διπλᾶς ταύτας ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ, ἀντιλογίαν ἐκ τούτων λαμβάνει, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεός, ἢ ἄνθρωπος; ὡς μὴ δυνάμενος νὰ νοήσῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς μὴ πιστεύων ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, καθ’ ἃς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐνεργεῖ ποτὲ μὲν τὰ Θεοπρεπῆ, ποτὲ δὲ τὰ ἀνθρωποπρεπῆ. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἡ σάρκωσις τοῦ Χριστοῦ ἀντιλέγεται· καθότι ἄλλοι μὲν εἶπον ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ ἔφερε τὸ σῶμα ὁ Κύριος, ὡς οἱ Ἀπολιναρισταί· ἄλλοι δὲ, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, ὡς οἱ Μανιχαῖοι· καὶ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτῆς ἐφλυάρησαν.

Ὁ δὲ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος οὕτως ἐρμηνεύει· „Τινὲς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τὴν σταύρωσιν λέγουσι· σημεῖον μὲν, ὡς σύμβολον φιλανθρωπίας· διὰ τοὺς ἀνθρώπους γὰρ ταύτην ὑπέμεινεν· ἀντιλεγόμενον δὲ, ὡς ὑβρίζομένην ὑπὸ τῶν ἀπίστων“· καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος οὕτω λέγει· „Ὁ Χριστὸς πληρωτὴς ἐστὶν οὐκ ὀφειλέτης νόμου· εἰς πτώσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται, πτώσιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς κυριοκτόνοις Ἰουδαίοις λέγουσιν, εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ κατὰ βῆθρα, ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι“. (Σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„Ζωὴ πεφυκὼς οὗτος ἔσται, πτώσις ἀπειθοῦσι νηπιᾶσας Θεὸς Λόγος, ὡς ἀνάστασις πᾶσι τοῖς πίστει μέλπουσι· εἰλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνώτερον μὲν Τροπάριον σημεῖον ἀντιλεγόμενον ἐρρέθη ὁ Κύριος ὑπὸ τῶν Συμεῶν, καὶ ἐρμηνεύθη, πῶς τοῦτο λέγεται· ἐν δὲ τῷ παρόντι λέγεται καὶ ἐρμηνεύεται παρὰ τοῦ ἰδίου Συμεῶν, πῶς εἶναι πτώσις πολλῶν καὶ ἀνάστασις. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ὅτι ὁ Συμεὼν ἐπρόβλεπε καὶ τοῦτο, ὅτι οὗτος ὁ Θεὸς Λόγος ὁ νηπιᾶσας καὶ ὑπ’ ἐμοῦ βασταζόμενος, ἐπειδὴ εἶναι φύσει Ζωὴ, θέλει γένῃ ἀνάστασις μὲν εἰς τοὺς πιστεύοντας καὶ πιστῶς μέλπουσας τὸν Θεοπρεπῆ ὕμνον· ἴδιον γὰρ εἶναι τῆς ζωῆς τὸ νὰ ζωογονῇ καὶ νὰ αἰ-

ἀνίστα τοὺς νεκρωμένους· εἰς δὲ τοὺς ἀπείθουντας καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτῷ θέλει γένῃ πτώσις ἐν τοῦ ἐναντίου, ὅχι διότι αὐτὸς καταβάλλει τούτους καὶ τὰς κάμνει νὰ πίπτουν, ἀπαγε! ὁ γὰρ Θεὸς δὲν εἶναι πτώσεως αἷτιος, ἀλλὰ ἀναστάσεως· ἀλλὰ διότι ἐκεῖνοι αὐτεξούσιοι ὄντες, ἐσχόντασαν διὰ τὴν ἀπείθειάν των εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν Μυστήριον καὶ ἔπεσον, ἢ καὶ ὁλοὲν πίπτουσιν. Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι προσκόπτουσι τῇ σαρκὶ (τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ)· καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀμφιλόχιος, ὅτι πτώσις μὲν ἐστὶν ὁ Χριστὸς τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, ἀνάστασις δὲ τῶν πιστευόντων Ἑθνῶν· ὁ δὲ Θεοφύλακτος λέγει, „Εἰς πᾶσιν μὲν κεῖσθαι τὸν Κύριον τῶν πρὸς μὴν τὴν αἴσθησιν τὴν ὁρώμενην θεωρούντων κτίσιν, καὶ τῶν μόνῳ τῷ ῥητῷ στοιχοῦντων τῆς ἀγίας „Γραφῆς, ὡς μὴ δυναμένων πρὸς τὸ καινὸν Πνεῦμα διαβῆναι τῆς χάριτος διὰ τὴν ἄγνοιαν“ „ἀνάστασιν δὲ τῶν πνευματικῶς τὰτε κτίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ῥήματα θεωρούντων τε „καὶ ἀκουόντων“ (Κεφ. μγ'. τῆς β'. ἐκατοντῆς τῶν Γνωστικῶν)· καὶ πάλιν· „Τὸ κεῖσθαι τὸν Κύριον εἰς πᾶσιν πολλῶν καὶ ἀνάστασιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπαινετῶς μόνον νοούμενον, εἰς πᾶσιν μὲν νοεῖται τῶν ἐν ἐκάστῳ τῶν πιστευόντων παθῶν τε καὶ πονηρῶν λογισμῶν, ἀνάστασιν δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ παντὸς Θεοφιλοῦς λογισμοῦ.“ (αὐτόδε κεφ. μδ'.)

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐν ῥόμῳ σκιᾷ καὶ γράμματι, τύπον κατίδωμεν οἱ πιστοί· παῖν
„ἄρσεν τὸν τὴν μήτραν διαμοῖγον ἅγιον Θεῶν διὸ πρωτότοκον Λό-
„γον, Πατὸς ἀμάρχου Τύον, πρωτοτοκούμενον Μητρὶ ἀπειράμ-
„δρῳ (1) μεγαλύρωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰλάτε, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ἅς θεωρήσωμεν πραγματικῶς ἐν τῇ χάριτι τοῦ Εὐαγγελίου τὸν τύπον ἐκεῖνον ὅπου ἐνεργεῖτο πρότερον ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ καὶ τῇ ἐκεῖνου σκιᾷ καὶ τῷ γράμματι· συνώνυμα γὰρ εἶναι καὶ τὰ τρία ταῦτα κατὰ τοὺς ῥήτορας. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τύπος αὐτός; Ὁ περὶ τῶν πρωτοτόκων Θεσπίζων καὶ λέγων „Πᾶν „ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται“ (Λουκ. β'. 23.) ὁ γὰρ τύπος οὗτος δὲν ἀρμόζει εἰς κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν καὶ πρωτότοκον, πᾶρεξ εἰς μόνον καὶ μόνον τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ αὐτὸν κυρίως ἐπροεικόνιζε· τοῦτο δὲ γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα· διότι κανὲν ἀπὸ τὰ ἄλλα πρωτότοκα παιδιά τὰ φυσικῶ νόμῳ γεννώμενα, δὲν διανοίγει τὴν μήτραν τῆς τῆτο γεννώσης Μητρός· αὕτη γὰρ πολὺ πρότερον διανοίγεται ἀπὸ τὴν συνουσίαν τῆ ἀνδρός· ὁ δὲ πρωτότοκος Ἐμμανουὴλ, ὡς ὑπὲρ φύσιν καὶ χωρὶς σποράν ἀνδρὸς γεννηθεὶς, αὐτὸς μόνος ἤνοιξε τὴν παρθενικὴν μήτραν τῆς ἀσπόρου αὐτοῦ Μητρός, Θεοπρεπῶς δηλαδὴ καὶ ὑπὲρ κατάληψιν· ἀνοίξας γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ γενᾶσθαι, κεκλεισμένην πάλιν διεφύλαξεν, ὥσπερ ἦν πρὸ τοῦ συλληφθῆναι καὶ γεννηθῆναι.

Καὶ λοιπὸν μόνος ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἅγιος θέλει ὀνομασθῆναι· ἥτοι ἀφιερωμένος τῷ Κυρίῳ, διότι καὶ μόνος τὴν μήτραν τῆς Παρθένου διήνοιξε· διότι, ἂν καὶ τὸ „ἅγιος“ ὄνομα δίδεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀρσενικὰ πρωτότοκα· ὁ Λουκᾶς ὅμως καὶ ὁ Μελεθδὸς ἐδῶ προσθέτοντες τὸ „διανοῖγον μήτραν“ εἰς μόνον τὸν Χριστὸν ἀποδίδουσι καὶ τὸ „ἅγιος“· ἐπειδὴ κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν δὲν ἤνοιξε τὴν μήτραν τῆς Μητρός του, εἰμὴ ὁ Ἐμμανουὴλ. Διὰ τῆτο καὶ ἕνας ἅγιος εἶναι ἐν τοῖς πρωτοτόκοις ὁ αὐτὸς Ἐμμανουὴλ. Τούτῃ χάριν καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Κοινωνικοῦ τῆς θείας λειτουργίας, „Εἰς ἅγιος „Ἰησοῦς Χριστὸς“ ἀγγελιοπρεπῶς ἀνακράζει. Ὅθεν τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ παλαιοῦ Νόμου εἰς τὸν Χριστὸν μόνον ἐπληρώθη, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς βλῖποντες πρωτότοκον τὸν Τύον τῆ ἀμάρχου Πατρός κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ πρωτότοκον τὸν

αὐ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ἀπειράνδρως“.

αὐτὸν κατὰ τὴν ἀπειράνδρον αὐτοῦ Μητέρα: ἦτοι κατὰ τὴν ἀνδραπότητα, ἃς μεγαλύνωμεν αὐτόν. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν ἔγραψεν ἄλλην λέξιν ὁ Μελωδός, ἀλλὰ τὸ „μεγαλύνωμεν“, διὰ νὰ φανερῶσιν ὅτι εἶναι ἡ ἐννάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τὸ „Μεγαλύνει“, ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

ἩΘελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διὰ τί ὁ Μελωδός ἐδῶ ἐπρόθεσε τὸ „ἀπειράνδρῳ“; καὶ ἀποκρινόμεθα εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας, ὅτι τοῦτο ἐπρόθεσε διὰ νὰ φανερῶσιν τὸν ἄσπορον τόκον τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολουθῶς νὰ δείξῃ ὅτι ἐπληρώθη εἰς αὐτὴν ἀντιστρόφως ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Λευϊτικόν. Τί δὲ εἶπεν; „Γυνή, ἣτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ, ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας“ (Λευϊ. ιβ'. ι.). Τοῦτο δὲ ἀληθῶς καὶ προφητικῶς ἐλαλήθη ἐκ πλαγίου περὶ τῆς ἀπειράνδρας καὶ ἄσπόρας τεκούσης Παρθένου· μόνη γὰρ αὕτη μὴ σπερματισθεῖσα ἔτεκεν ἄρσεν· ἐπεὶ δὲ περιττὸν ἦτον νὰ εἰπῇ ὁ Μωϋσῆς τὸ „Ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ“· καθότι εἰς ὅλας εἶναι φανερόν, ὅτι ἀπλῶς καὶ καθόλου πᾶσα γυνὴ κατὰ φύσιν σπερματίζεται πρῶτον ὑπὸ ἀνδρός, καὶ ἔπειτα γεννᾷ. Λέγων λοιπὸν τὸ „Ἐὰν σπερματισθῇ“, ἐφανέρωσε καταπολλὰ τὸ σιωπώμενον πολλὰ βαθέως καὶ μυστικῶς, ὅτι θέλει γένῃ ποτὲ Παρθένος, ἣτις καὶ χωρὶς νὰ σπερματισθῇ ἔχει νὰ γεννήσῃ. Ὅθεν ἐπεὶ δὲ ἡ Παρθένος, χωρὶς νὰ σπερματισθῇ ἐγέννησε, διὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἀκάθαρτος, οὐδὲ ὑποκειμένη εἰς τὸν νόμον τῶν περὶ καθαρσίῳν.

Οὕτως ἠρμήνευσεν τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ὁ Ὁριγένης, εἰπὼν· „Παρέλκειν δόξει τὸ, Ἐὰν σπερματισθῇ“ προτασσόμενον τῷ „καὶ τέκῃ ἄρσεν“. ἀλλ' ἐφίστημι, μήποτε ἵνα προφητικῶς ἡ Μαρία, οὐκ ἐκ τῆς ἐσπερματίσθαι τεκούσα ἄρσεν, μὴ νομισθῇ ἀκάθαρτος εἶναι γεγεννηκεῖα τὸν Σωτῆρα, εἴρηται ὅλον τοῦτο· ἐδύνατο δὲ καὶ μὴ προσκειμένου τοῦ, Ἐὰν σπερματισθῇ „νοεῖσθαι μὴ οὐσα ἀκάθαρτος ἡ Μαρία· οὐ γὰρ ἀπλῶς ἦν γυνή, ἀλλὰ Παρθένος“. Κύριλλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας ἔτω φησί· „Γυνή, φησί, καὶ ὅτι πᾶσαι τυχόν ἀδιακρίτως, ἀλλ' εἴ τις ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔστω.... Διέδρα δὲ ἐν τὴν ἐκ τῆς νόμου καταβολῆς (τὴν κατηγορίαν διηλαδὴν, ὅτι εἶναι ἀκάθαρτος) ἡ ἀγία Παρθένος, σπερματισθεῖσα μὲν ἐδαμῶς, ἐνεργεία δὲ τῇ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τὸ Θεῖον ἀποκυήσασα βρέφος“. Καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Δ'. ἤχε τῆς ὀκτωήχου ἔτω λέγει· „Τίτος ἐνεκεν ὁ Προφήτης προσέθετο „Ἡτις ἐὰν σπερματισθῇ“; Ὅτι μὴδὲ ἄλλως ἐνὸν γυναικὶ τεκεῖν, εἰμὴ σπέρματος αὐτῇ προβαίῃ καταβολή. Ἡρκεῖ τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γυνή, ἣτις ἐὰν τέκῃ. Μεμύητο τοίνυν οἷα Προφήτης τὸ Μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἥδεν Παρθένον ὑπερφυῶς τεκοῦσαν, καὶ τόκον ἐσόμενον ἄσπορον, καὶ φυσικῆς ἀκολουθείας ἀνώτερον. Ὡς οὖν καὶ ἀνευ σπέρματος τεξομένης ποτὲ γυναικὸς, τὰ περὶ καθαρσίῳν περὶ τῶν ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς κυουσῶν τε καὶ τικτουςῶν ἔφθην θεσμοθετεῖν. διὸ καὶ προσέθετο „Ἡτις ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ“, ὑπεμφαίνων ὅτι ἔσεται ποτὲ τόκος, ἀλλ' οὐκ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός“.

Τροπάριον.

„Τοῖς πρὶν μεογμῶν τρυγόνων ζεῦγος, δυάς τε ἡμ μεοσσῶν· ἀμθ' ὧν
 „ὁ Θεῖος Πρέσβυς καὶ σῶφρων Ἄρμα Προφήτης, τῷ ἐκ Παρθένου
 „τεχθέντι, καὶ οἷῳ γόνῳ Πατρός, ἐν τῷ μαῶ προσίῳρτι, λει-
 „τουργοῦντες ἐμεγάλυμον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοὺς παλαιούς, λέγει, Ἰουδαίους ἦτον προσταγὴ νόμου ὅτι, ὅταν οἱ γονεῖς ἤθελαν προσφέρειν ἐν τῷ ναῷ καὶν παῖδιον τεσσαράκοντα ἡμερῶν, νὰ προσφέρουν μαζί με αὐτὸ εἰς θυσίαν καὶ ἓνα ζευγάρι τρυγόνων, ἢ δύο νεογέννητα περιστέρια· οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Λευϊτικῷ· „Οὗτος ὁ νόμος τῆς τεκούσης ἄρσεν, ἡ θῆλυ· ἐὰν δὲ μὴ εὗρίσκη ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανόν εἰς ἀμνόν· καὶ λήψεται δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσῶς περιστερῶν, μίαν εἰς ὀλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ Ἱερεὺς καὶ κα-
 „θα“

„Θαρισθήσεται“. (Λευϊτ. ιβ'. γ.) Ἐπρωτόγονον δὲ αἱ τρυγόνες τὴν σωφροσύνην· καθότι τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι σωφρονέστατον· αἱ δὲ περιστέραὶ ἐπρωϊκόνιζαν τὴν ἀπειριότητα καὶ ἀπλότητα· ἀπὸ τὴν σωφροσύνην γὰρ καὶ ἀπλότητα κἀνὲν ἄλλο ἀφιέρωμα εἰς τὸν Θεὸν καλλίτερον δὲν εὐρίσκεται.

Κοντὰ λοιπὸν εἰς τοὺς παλαιούς ἐκείνους Ἰουδαίους τοιαῦτα ἦτον τὰ προσφερόμενα ζῶα· εἰς δὲ τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν Μονογενῆ μὲν ὄντα Υἱὸν τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν, Μονογενῆ δὲ ὄντα τῆς Παρθένου κατὰ τὴν χρονικὴν γέννησιν, ἦτον προσφερόμενα τὰ τοιαῦτα ζῶα εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς προσταγῆς τοῦ Νόμου· διότι, ἂν τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἐπρόσφερον ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Θεομήτωρ, ἴσως καὶ ἤθελαν λιθοβοληθῆναι ὡς παραβάται τοῦ Νόμου. Πλὴν ἀπορίας ἄξιον ἐστὶ, διὰ τί δὲν ἐπρόσφεραν καὶ ἀμνὸν οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου, καθὼς ὁ Νόμος ἐπρόσταζεν; Εἰς τὸτο ἀποκρίνεται ὁ Προκόπιος, ὅτι διὰ τὴν πτωχείαν των, καὶ διότι ὁ Χριστὸς ἦτον ὁ ἀληθὴς ἀμνὸς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου· οὕτω γὰρ φησὶ· „Τοῦτο ἐποίησαν οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου ὡς πτωχοὶ καὶ μὴ εὐποροῦντες ἀμνὸν εἰς ὀλοκαύτωμα, ἢ ὅτι αὐτὸς ἡμέλλεν ὁ τεχθεὶς ἀμνὸς τῷ Θεῷ ὀλοκαύτωμα προσφέρειν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς“. Παρατηρεῖ δὲ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅτι τὸ μὲν ζεύγος τῶν τρυγόνων ἐδήλουν τοὺς μὲ γάμον συνεζευγμένους καὶ σωφρονοῦντας· διὰ τὸτο καὶ παρατετηρημένως εἶπεν ὁ Νόμος „Ζεύγος Τρυγόνων“· οἱ δὲ νεοσσοὶ τῶν περιστέρων προεδήλουν τὴν Παρθένον Μαρίαν καὶ τὸ Παρθένον βρέφος· διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰς ἐπίτιδες δὲν ἐπρόσθεσεν ὁ Νόμος τὸ „Ζεύγος“· ἔτω γὰρ φησὶν· „Ὅρα τῷ Νόμου τὸ ἀκριβές· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν τρυγόνων, ζεύγος εἶπεν, ὡς αἰνιττομένων τοὺς γάμους συνεζευγμένους· ἐπὶ δὲ τῶν νεοσσῶν ἐφυλάξατο τὸτο· ἀπειρόζυγος γὰρ καὶ ἡ τεκοῦσα καὶ ὁ τεχθεὶς“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἑορτὴν).

Πλὴν κοντὰ εἰς τὰ τοιαῦτα ζῶα, καὶ ἀντὶ τούτων τῶν ζώων ἐπροσφέρθη καὶ ἄλλα ζευγάρια, ὅχι νεογνῶν τρυγόνων, ἀλλὰ ζευγάρια γεροντικῶν καὶ πρεσβυτικῶν, ὁ δίκαιος Συμεὼν καὶ ἡ δίκαια Ἄννα, οἱ τινες καὶ οἱ δύο ἦτον Προφῆται καὶ προρατικοὶ τῶν μελλούτων, ἀσυγκρίτως μὲν σωφρονέστεροι ἀπὸ τὰς τρυγόνας, ἀπλοϊκώτεροι δὲ ἀπὸ τὰς περιστέρας· ὅθεν ὁ ἀνωτέρω Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶπε περὶ αὐτῶν· „Αὐτοῦ δὲ τοῦ παρὰδόξως τεχθέντος (Χριστοῦ) νῦν εἰς τὸ ἱερὸν ἀναχθέντος, ἑτέρας τρυγόνας, καὶ ἄλλους περιστέρων νεοσσούς πρεσβυτέρους ἡτοίμασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Τίνας τέτους; Συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν, οὓς εἴτις νεοσσούς περιστέρων ἐρεῖ διὰ τὸ πρὸς κακίαν παντάπασιν νηπιῶδες, ἢ τρυγόνας διὰ τὸ τῆς σωφροσύνης ἀκρότατον, εὐλόγως ἐρεῖ“. Προσφέρονται δὲ αὐτοὶ εἰς τὸν ναὸν, ὅχι διὰ τὰ θυσιάσθω, καθὼς ἐθυσιάζοντο αἱ τρυγόνες καὶ τὰ περιστέρια, ἀλλὰ διὰ λειτουργίαν, ἡγοῦν διὰ τὰ ὑπηρετήσων τὸ προσφερόμενον βρέφος εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὰ μεγαλύνουν αὐτό· ὑπηρετήσαν γὰρ καὶ οἱ δύο, ὁ μὲν Συμεὼν προφητεύσας περὶ Χριστοῦ καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτόν, ἡ δὲ Ἄννα ὑποφητεύσασα μὲν καὶ αὐτὴ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ λατρεύσασα αὐτόν, τὴν δὲ Θεοτόκον ἀνακηρύξασα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ προσφερόμενος εἰς τὸν ναὸν ἦτον διπλοῦς, καὶ κατὰ μὲν τὴν θεότητα ἦτον παλαιὸς ἡμερῶν, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἦτον βρέφος νεογεννητὸν καὶ τεσσαρακονθήμερον· διὰ τοῦτο ἐπρεπεῖ ἀκολουθῆσαι τὰ προσφερθῶν δι' αὐτόν, καὶ τὸ ζεύγος τῶν νεογεννητῶν ζώων διὰ τὴν νηπιάζουσιν σάρκα, καὶ τὸ ζεύγος τῶν γηραιῶν δικαίων διὰ τὴν ἄχρονον θεότητα, ἵνα καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ προσφερόμενος Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον νέον βρέφος, ἀλλὰ καὶ παλαιὸς ἡμερῶν.

Ὁ δὲ Θεσπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ εἰς τὴν ἑορτὴν λόγῳ αὐτοῦ οὕτως ἐρμηνεύει τὰς τρυγόνας καὶ τὰ περιστέρια· „Ἡ τρυγὼν λαλίστατον ἐστὶν ἐν στρουθίοις ἀγροῦ, ἢ δὲ περιστέρα, ἡπιόντε καὶ πρᾶον· γέγονε δὲ τοιοῦτος εἰς ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Σαυτὴρ, πραότιτα μὲν τὴν εἰς ἄκρον ἔχων, τρυγόνος δὲ δίκην κατακελαδησας τὴν ὑπ' Οὐρανὸν καὶ τῆς αὐτῆς καλλιφωνίας τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα πληρῶν, τρεῖςιν ἡμᾶς τὰς πιστεύουσας εἰς αὐτόν. Γέγραπται οὖν ἐν τῷ ᾠσματι τῶν ᾠσμάτων, ὅτι φωνὴ τῆς τρυγόνος ἡκούσθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν· λελάληκε γὰρ πρὸς ἡμᾶς τὸ θεῖόν τε καὶ εὐαγγελικόν καὶ σωτήριον κήρυγμα“. Ὁ δὲ Κλήμης ὁ Στραματεύς περὶ αὐτῶν λέγει· „Νεοττεύετε δύο περιστέρων, ἢ τρυγόνων ζεύγος ὑπὲρ ἁμαρτίας κελεύει διὰ Μωσέως προσφέρεισθαι, τὸ ἀναμάρτητον τῶν ἀπαλῶν, καὶ ἄκακον καὶ ἀμνηστικάκον τῶν νεοττῶν εὐπρόσδεκτον εἶναι λέγων τῷ Θεῷ, καὶ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίου καθάρσιον ὑψηλούμενος· ἀλλὰ καὶ τὸ δειλὸν τῶν

„τρυ-

„ τρυγόνων τὴν πρὸς τὰς ἀμαρτίας εὐλάβειαν ὑποτυποῦται “. Ὁ δὲ Πηλεσιώτης Ἰσίδωρος οὕτω φησὶ· „ Δύω τρυγόνες καὶ δύο νεοττοὺς περιστερῶν τοὺς νεογνοὺς ἄρρενας τῶν ἑβραίων φέρειν δῶρα τῆς πρὸς Θεὸν ἐμφανείας ὁ Νόμος προσέταττε, τῶν φιλαρέτων καὶ ἀνεξικάκων ὀρνέων τοῖς τύποις τὴν ἀπλότητα καὶ ἀπαλότητα τῶν νέων αἰνιττόμενος, καὶ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια διδάσκων καθαίρεσθαι· οὓς καὶ ἀρνία προσαγορεύει ἐτέρωθεν· τοὺς γὰρ ἐξοιστροῦντας καὶ ἀθετοῦντας καὶ ἀταξία τὴν φύσιν ὑβρίζοντας ἐρίφοις παρείκασε “. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ· „ Εἰκότως ὡς αἰτίας τῆς ἐναμαρτήτου ἡδοῆς τὰς θυγατέρας τῆς Εὐας προσφέρειν ὁ Νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν τὴν θυσίαν τῶν δύο τρυγόνων, ἢ νεοσσούς περιστερῶν· δηλοῦντος τὸ νόμου, ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι καὶ ἀκακίας ἔχασθαι “. (Σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλ. τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„ Ἀπέδωκάς μοι ἔβόα Συμεὼν, τῇ σωτηρίῳ σου Χριστέ ἀγαλλίασιν·
 „ ἀπόλαβέ σου τὸν λάτριν, τὸν τῇ σκιᾷ κεκμηκότα, μέοι τῆς χά-
 „ ριτος Ἱεροκήρυκα Μύστην, ἐν αἰμέσει μεγαλύνομα .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὸν πρεσβύτερον Συμεὼν ἐν ἀγκάλας βαστάζοντα τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς αὐτόν· ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἀπέδωκάς εἰς ἐμὴ τὴν ἀγαλλίασιν ὅπου ὑπεσχέθης νὰ μοὶ δάσῃς τοῦ σωτηρίου σου, κατὰ τὸ Δαβιθικὸν ἐκείνο λόγιον· „ Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου “. (Ψαλ. ν'. 12.) καὶ κατὰ τὸ „ Εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου “. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἠξιώθηκα ταῦτα νὰ ἀπολαύσω, διὰ τοῦτο ἀπόλαβέ με, ἢ γουν λάβε με ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν τὸν ἰδικόν σου λάτριν καὶ δούλον, ὁ ὁποῖος πρότερον μὲν ἐκαθήμην ὑποκάτω εἰς τὴν σκιὰν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἀπέκαμα πλεόν προσέχων εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ, καὶ ἐγύρῃσα μέσα εἰς τὰς λατρείας τῶν τύπων καὶ αἰνιγμάτων, τὰρα δὲ δὲν εἶμαι πλέον λάτρης τοῦ Νόμου καὶ τῆς σκιᾶς, ὅχι! ἐπειδὴ τί λατρεία εἶναι πλέον νὰ προσέχῃ τινὰς εἰς τὰς σκιὰς, ἀφ' οὗ ὁ Ἥλιος τρανῶς ἀναλάμψῃ; Οὐχὶ τοιοῦτον νομολάτρην ἀπόλαβέ με ἐκ τοῦ βίου, Κύριε, ἀλλὰ νέον Ἱεροκήρυκα καὶ μαθητὴν τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου σου, νέον μὲν, διὰ τὴν ἀνάπλασιν, τὴν ὁποίαν με ἔδωκάς, Μαθητὴν δὲ, διότι ἐμαθητεύθην τὴν σὴν Οἰκονομίαν διὰ τῆς ὁφείας· καὶ τελευταῖον ἀπόλαβέ με Ἱεροκήρυκα, διότι ἔχω νὰ κηρύξω καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἀδὴ εὕρισκομένους ἐκεῖνα ὅπου ἐμαθητεύθην .

Τοιαῦτα τινὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος εἰσάγει τὸν Ἱερόν Συμεὼν πρὸς τὸν Κύριον λέγοντα· „ Ἐπειδὴ, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐγὼ περὶ τὰς ἐλπίδας ἐ διεψεύσθην, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ χρηματισμὸς Πνεύματος ἀπαραχάρακτος ἔμεινεν· ἀπόλυσόν με τὸ τάχος, ἀπόλυσόν δέομαι· μὴ με κατέχῃς ἐπὶ πολὺ, Δέσποτα· μὴ βραδύνω ταῦτα τοῖς Γενάρχαῖς ἀποκομίσαι τὰ χαροποιὰ εὐαγγέλια· μὴ προλάβῃ τὰ βρέφη με, Δέσποτα, ἀδὲ δια σὲ τὸν πρὸς Ἡρώδου φόνον ὑπέμεινε· νήπιά εἰσι καὶ γοργὰ καὶ εὐκίνητα· ἐγὼ δὲ γέρων καὶ βραδὺς καὶ δυσκίνητος· καὶ δέδοικα, μήπως ταχύτερον παραδραμόντα με, μεγίστων οὕτω καὶ λαμπρῶν ἀγαθῶν ἄγγελοι τοῖς τοῦ γένους Προπάτορσι γένωνται “.

Τροπάριον.

„ Ἱερῶς ἀμθωμολογεῖτο Ἄμμα ὑποφντεύουσα, ἡ σάφρων καὶ ὀσία
 „ καὶ πρεσβυρὰ τῷ Δεσπότῃ, ἐν τῷ μαῶ διαρρήδην, τῇ Θεοτόκῳ
 „ δὲ ἀμακηνύττουσα, πᾶσι τοῖς παροῦσι ἐμεγαλύμεν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ανθρωπολόγησις εἶναι μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν διὰ κάποιαν εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἔλαβε τινὰς ἀπὸ αὐτόν. Διαφέρει δὲ ὁ Ὑποφήτης ἀπὸ τὸν Προφήτην· καθότι ὁ μὲν Προφήτης λέγει τὰ ὕστερον ἀπὸ πολὺν καιρὸν μέλλοντα γενέσθαι πράγματα· ὁ δὲ Ὑποφήτης ἐξηγεῖ ἢ παρόντα πράγματα, ἢ περασμένα, ἢ τὰ ὅποια μετ' ὀλίγον καιρὸν μέλλουν γένεσθαι. Τοιαυτὴ λοιπὸν Ὑποφήτης ἦτον καὶ ἡ Θεσπεσιωτάτη Ἄννα ἡ Ουγατίη Φανεύλη, ἡ σωφρονεστάτη μὲν καὶ ὁσία κατὰ τὴν ζώην, γερόντισσα δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος· αὐτὴ γὰρ, ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ἐν σαρκὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνεπλάσθη ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, τούτου χάριν σεμνοπρεπῶς καὶ Θεοπρεπῶς ἀνθρωπολογεῖτο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον διὰ τὴν τὸσον μεγάλην εὐεργεσίαν ὅπου ἐποίησεν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον· „Καὶ αὐτὴ γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς „Δεκὰς, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα, ἀνθρωπολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ“. (Λουκ. β'. 38.) Εὐχαρίστει δὲ οὐχὶ προφητεύουσα· διότι δὲν ἐπροφήτευσεν πρὸ τοῦ νὰ γεννηθῇ ὁ Κύριος, καθὼς ἐπροφήτευσαν οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ὑποφήτευσεν, ἀφ' ἧς ἐγεννήθη ὁ Κύριος, φωτισθεῖσα ἑσώθεν κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἀνακηρύξασα. Περὶ τῆς Ἄννης ταύτης γράφει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Ἱεροσολύμων· „Ἡ τὸν ἐβδομηκοστὸν χρόνον σαββατίσασα μετὰ ἀνδρὸς Ἄννα „προσευχαῖς καὶ νηστεαῖς προσκαρτερεῖσα ὀγδοήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν „ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων νικῆσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν „Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ταῖς γενικαῖς ἑαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὸν τῆς ὀγδοηκοσίου τῶν πατέρων καιρὸν, καὶ εὗρεν ἐν τῷ νῶν τὸν Σωτῆρα τῶ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκάλας βασταζόμενον“. (Σελ. 834. τῆς Μυριοβίβ. τοῦ Φωτίου).

Καὶ ἡ μὲν παλαιὰ καὶ συνώνυμος αὐτῆς Ἄννα ἡ Μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ κρυφίως καὶ ἡσυχῶς ἐπροσηύχετο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας της· ἡ δὲ Ἄννα αὕτη οὐχὶ κρυφίως, ἀλλὰ φανερώς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ διαρρήδην) καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ εὐχαρίστει τὸν Κύριον· τὴν δὲ Ἀειπάρθεον Θεοτόκον ἀνακηρύττουσα εἰς ὅλους τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους, ὅτι αὕτη κυρίως καὶ ἀληθῶς εἶναι Μήτηρ τῶ Θεοῦ, ἐμεγάλυνεν αὐτήν. Τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ ὅτι, καθὼς ἡ Θεοτόκος ἀρχισε τὴν ἐννάτην ταύτην Ὡδὴν ἀπὸ τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“, οὕτω καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν ἐτελείωσεν αὐτήν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες ὁμοῦ καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, ἄμποτε νὰ μιμηθῶμεν τὴν σωφρονεστάτην ταύτην Ἄνναν, καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τὴν μεγάλην καὶ ἀκατάληπτον εὐεργεσίαν ὅπου ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς, ἀναπλάσας τὴν φθαρεῖσαν φύσιν ἡμῶν διὰ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας του· ἄμποτε δὲ καὶ νὰ κηρύττωμεν τὴν Ἀειπάρθεον Θεοτόκον, τὴν μεσιτεύσανσαν εἰς τὴν ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, μεγαλύνοντες αὐτήν διὰ νοημάτων μεγαλοπρεπῶν, διὰ λόγων Θεοπρεπῶν, καὶ διὰ ἔργων Θεαρέστων· ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῆς τύχωμεν καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ.

Εὐαγγελισμός, ἀδελφοί, καὶ ποῖος νὰ μὴ χαρῇ εἰς τοιοῦτον κοσμοχαρμόσυνον μῆνυμα; Εὐαγγελισμός, καὶ ποῖος ὀρθόδοξος νὰ μὴ εὐφρανθῇ κατὰ τὴν καρδίαν; τριπλασιάζω τὴν φωνὴν, Εὐαγγελισμός, καὶ τίς νὰ μὴ λάβῃ εἰς τὴν ψυχὴν του πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ πανευφρόσυνον ἀγαλλίασιν; Ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐαγγελισμός οὗτος δὲν δίδει καλὰ μνηύματα διὰ μάταια πράγματα: ἦτοι διὰ φθαρτὰς ἡδονὰς, διὰ προσκαίρους δόξας, καὶ διὰ ρέοντα πλοῦτον, ἀλλὰ φέρει εἰς ἡμᾶς χαροποιὰ καὶ οὐράνια εὐαγγέλια διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, διὰ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῆς Θεοτόκου, διὰ τὴν ἀνάπλασιν ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· τούτου χάριν, πῶς δὲν χρεωστῇ κάθε Χριστιανὸς νὰ λάβῃ, ὅχι ἀπλὴν ἢ διπλὴν, ἀλλὰ τριπλὴν καὶ πολλαπλάσιον τὴν χαρὰν; ἢ πῶς δὲν πρέπει νὰ σικιτήσῃ τῷ πνεύματι κάθε ὀρθόδοξος, χαρὰν ἰδικήν του τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου νομίζων;

Βλέπεις, ἀγαπητέ, τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ νὰ καταβαίνει ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, καὶ νὰ στέκεται ἔμπροσθεν τῆς Κυρίας Θεοτόκου ὅλος φαιδρός, ὅλος γαληνός, καὶ ὅλος χαριέστατος, καὶ ἀκόμη δὲν εὐφραίνεται; ἀκούεις τὸν χαροποῖον ἀσπασμόν, τὸν ὅποιον μετὰ εὐσεβείας μεγάλης λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον „Χαῖρε κεχαριτωμένη“, καὶ ἀκόμη στέκεσαι καὶ δὲν χαίρεις; Ἄν οἱ Προφῆται, ὁ Δαβὶδ, λέγω, καὶ ὁ Ἡσαΐας πρὸ τῶν αἰώνων προβλέποντες μόνον μὲ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας τὸν σωτηριῶδη τοῦτον τῆς Θεοτόκου Εὐαγγελισμόν, ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο, καὶ αὐτὸ τὸ ρῆμα „Εὐαγγελίζομαι“ ἐμεταχειρίζοντο, εἰς τοὺς λόγους των· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ φάλλον ἔλεγεν· „Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν“, ἔξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“, (Ψαλ. γέ. 2.) ὁ δὲ Ἡσαΐας μεγαλοφώνως ἐκήρυττε· „Τὸ σωτήριον Κυρίου εὐαγγελιοῦνται“, (Ἡσ. ξ'. 6.) ἂν, λέγω, ἐκεῖνοι τὸσον ἔχαιρον, πῶς ἐσύ, Χριστιανέ, δὲν πρέπει νὰ χαρῇ καὶ νὰ εὐφρανθῇς, παρόντα βλέπων σήμερον τὸν παγκόσμιον καὶ κοσμοσωτήριον Εὐαγγελισμόν;

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς χαρῶμεν σήμερον, ἀδελφοί, καὶ ὅλοι ἄς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι. Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς εἰς τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, προσιμιάζων ἐν τῷ εἰς τὴν ἐορτὴν λόγῳ αὐτοῦ καὶ λέγων· „Χαίρετε· τοῦτό μοι τὸ βραχὺ καὶ μέγα τοῦ λόγου προοίμιον, „τοῦτο καὶ ἀρχὴ καὶ μέση καὶ τελευτὴ, χαίρετε· τοῦτο νῦν καὶ φύσις ὅλη καὶ Κτίσις, καὶ λόγος διακελεύεται“. Ἀγαλλιασώμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀγαπητοί, ἔχοντες μάλιστα τῆς ἀγαλλιάσεως ταύτης προεξάρχοντα καὶ ἀρχηγὸν τὸν ἐκ Δαμασκοῦ χαριτάνυμον Ἰωάννην (1) τὸν πρόκριτον πάντων τῶν μελωδῶν καὶ ἀσματογράφων, τὴν ἱεράν Μῆσαν τῆς ἐκκλησίας, τὸν ᾠδικὸν Ὀρφέα τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν, τὸν ἄλλον φαλμογράφον Δαβὶδ τὸν ὑπερέχοντα τὸν Ἀσάφ καὶ τὸν Ἰδιθούμ καὶ τὸν Αἰθαίμ καὶ τὸν Αἰμάν καὶ τὰς Τίους Κορέ, τοὺς πρωτοφάλλτας ὄντας τῆς παλαιᾶς Σκηνῆς τῆς Θεοῦ· διότι αὐτὸς ὁ μελίρρυτος Ποιητὴς διὰ τῆς ἀσματικοῦ τούτου Κανόνος ὅπου ἐμελούργησεν εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Κυρίας Θεοτόκου, παρακινεῖ ὅλους ἡμᾶς νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ ἀγαλλιώμεθα.

Καθὼς δὲ ἡ ἐορτὴ καὶ πανηγυρὶς τοῦ Θεοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν, οὕτω καὶ ὁ Κανὼν αὐτῆς ἀρμοδιώτατα συνετέθη χαροποιὸς καὶ πανευφρόσυτος· ἐπειδὴ εἶναι μελωδικώτατος καὶ πανηγυρικώτατος διὰ τὰ πανηγυρικά καὶ

(1) Σημειῶσαι, ὅτι παρὰ τῶ ἀνωνύμῳ ἐρμηνευτῇ ὁ ὁ φράσις τῆς Κανόνος, τῆς Δαμασκηνῆς Ἰωάννου εἶναι, Ποιητῆς τῆς Κανόνος τῆς γράφεται, ὅτι εἶναι ὁ Θεός· καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς βιβλίοις χειρογράφοις καὶ τυπωμένης· ἢ ὁ ὀρθὸς δὲ τῆς γωματεύεται· καθότι καὶ πωμένους τοῦ Ἰωάννου ἐπιγράφεται ὁ Κανὼν.

καὶ λαμπρὰ νοήματα καὶ λόγια ὅπου περιέχει· μάλιστα δὲ διὰ τὸν πανηγυρικὸν τέταρτον ἤχον, κατὰ τὸν ὁποῖον συνετέθη διὰ τὴν ψάλλεται· μόνος γὰρ ὁ ἤχος αὐτὸς παρὰ πᾶσι τοῖς Μουσικοῖς ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην καὶ λέγεται Πανηγυρικός (1). Καὶ διὰ τὴν εἰπὴν καθολικῶς, ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι τόσο ἐνθουσιαστικός, καὶ τόσο κινητικός τοῦ Θεοφιλοῦς πάθους τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, ὥστε κάμνει καὶ τοὺς ψάλλοντας καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὅχι μόνον καὶ χαίρουν ἀπλῶς, ἀλλ' ἤδη καὶ καὶ σκιρτοῦν καὶ καὶ χορεύουν, ἂν ἦτον δυνατόν· οὕτως ἐστὶ τερπνὸς καὶ χορευτικός!

Κατὰ ἀλφάβητον δὲ ἐμελουρήθη ὁ Κανὼν ἴσως διὰ τὴν εἰσὶν ὁ Ἀσματογράφος ὅτι ἡ εὐχὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον ὅλων τῶν εὐχῶν· καθὼς γὰρ τὰ εἰκοσιτέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφάβητου εἶναι ἀρχαὶ ὅλων τῶν γραμμάτων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνα ἐξήρτηνται· οὕτω καὶ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ὅλων τῶν Δεσποτικῶν εὐχῶν ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον, καὶ ἐξ ἐκείνου ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐξήρτηνται εὐχαί. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος προοιμιᾶζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν· „Εὐχαὶ μὲν ἀπάσας καὶ ὑμῶν, „δίας δέον ἡμῖν θυσίαν δίκην προσφέρειν Θεῷ, πρῶτην δὲ πασῶν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς „Θεοτόκου· πάντων γὰρ ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴ γέγονεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς καχαριτω- „μένης, ἡ πολυὺς τοῦ Σωτῆρος Οἰκονομία, ἡ ἐνθεὸς αὐτῆς καὶ ὑπερκόσμιος διδασκα- „λία“. Καὶ ὁ Κεραμεὺς Θεοφάνης ὁ Ταυρομενίας Ἐπίσκοπος ἔτω πανηγυρίζει· „Σήμε- „ρον ἡ Ἐκκλησία δαδουχεῖται μυστικῶς καὶ πυρσεύεται, τὴν πρῶτην τῶν εὐχῶν πανή- „γυριν ἀγούσα“. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπάτος τῶν Φιλοσόφων Ψελλὸς προοιμιᾶζει πανηγυρίζων οὕτως· „Ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεός, οὐχ' ὥς συντεταγμένος τούτοις καὶ συναριθμούμενος, „ἀλλ' ὥς ἐξηρημένος καὶ ὑπερκείμενος· ἀρχὴ δὲ τῶν θείων εὐχῶν καὶ πανηγύρεων ἡ τῶν „Εὐαγγελίων ἀγγελία πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Μητέρα τοῦ Λόγου παρὰ τῆς τοῦ Ἀγγέ- „λου φωνῆς· ἀρχὴ δὲ, οὐχ' ὥς ἀτελεστέρα τῶν ἄλλων Μυστηρίων καὶ ἀναδείξεων, πολ- „λοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὥς τελεωτέρα πολλῶ τῷ περιόντι καὶ ὑπερκείμενι“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος· „Ὡς γὰρ ἡ τοῦ φυτοῦ ρίζα στελεχούς καὶ φύλλων καὶ κλά- „δων ἀνθέων τε καὶ καρπῶν αἰτία γινώσκεται, καὶ οὐδὲν τούτων δίχα ταύτης φαίνεσθαι „πέφυκεν· οὕτω τῆς εὐχῆς δίχα ταύτης, ἕδεμία τῶν ἐξ αὐτῆς φεισῶν ἐπιφαίνεται· καὶ „δὴ σκοπῶμεν. Πεντηκοστὴ γὰρ ἐπιτελεῖται, ὅτι Ἀνάληψις προεώρασται· καὶ Ἀνάληψις, „ὅτι Ἀνάστασις· Ἀνάστασις, ὅτι Σταύρωσις· Σταύρωσις, ὅτι Βαῖα· Βαῖα, ὅτι Ἐγερσις „τοῦ Λαζάρου· Λαζάρου Ἐγερσις, ὅτι Μεταμόρφωσις· Μεταμόρφωσις, ὅτι Θεοφάνεια· „Θεοφάνεια, ὅτι Ὑπαπαντή· Ὑπαπαντή, ὅτι Χριστοῦ Γέννησις· Χριστοῦ Γέννησις, ὅτι „Εὐαγγελισμός“. (Λόγῳ πρῶτῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμ.)

Τρία δὲ ἀλφάβητα μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, ἴσως εἰς τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ὁ εἰς σήμερον συνελήφθη· ἐν μὲν ἀλφάβητον, ἐν ταῖς ἐξ Ὠδαῖς τοῦ Κανόνος, ἐν δὲ ἐν τῇ ὁγδόῃ, καὶ ἐν ἐν τῇ ἐννάτῃ ἀντίστροφον. Προβαίνει δὲ ὅλος ὁ Κανὼν κατὰ ἀνταπόκρισιν τῷ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀμοιβαίως τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγέλον, ἕνα μὲν διὰ τὸ σαφέστερον καὶ εὐμαθέστερον καὶ δραστικώτερον· σαφέστερος γὰρ καὶ εὐμαθέστερος καὶ δραστικώτερος γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ὁ ἕνας λέγῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀποκρίνεται· καὶ ἄλλο δὲ διὰ τὸ ἡδὺ καὶ χαρίεν τῶν ἀνταποκρινομένων προσώπων. Ἐμμένει δὲ κατὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, γράφοντα κατὰ ἀνταπόκρισιν τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ ἀντι-
στροφ-

(1) Ὁδὲν ἔξω ἀπὸ τοῦ τετυπωμένου ἐπίγραμμα ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ· εἰς τὸν πανηγυρικὸν Δ'. ἤχον, εὖρον ἐν χειρογράφοις καὶ τὸ τοῦ ἐπίγραμμα εἰς αὐτόν· ὃ καὶ ἀντιγράφω χάριν τῶν Μουσικῶν τε καὶ Φιλολόγων.
„Πανηγυρίζεις καὶ χορεύεις εὐρύδμως,
„Τὰς ἱγρότους, τέταρτες, κινῶν σειρίνας.

„Ἡδὺς τε πᾶσι χρηματίζεις ἀφθόνως,
„Τοῖς ἀμπελοργοῖς καὶ σκαφεύσιν ἀγρόταις,
„Καὶ τοῖς ἐδίταις σὺν πᾶσι τεχνουργαῖς,
„Ἀμύλλαν ἐνδείξαι τοῦ γλυκυτάτου μέλους.
„Τὸ δύσδυμόν τε τῶν δὲ κορυφῶν παχέων.
„Ἡδὺς μὲν τι πέφυκας ἐν Κόσμῳ πᾶσι.

στρόφως τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Γαβριήλ· ὁμοίως ἐμνήθη καὶ τὸν πρὸ ἑαυτοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιον Γερμανὸν τὸν παλαιόν, ὅς τις δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν πανηγυρικοῦ λόγου του μὲ τὸ σχῆμα τῆς ἀνταποκρίσεως προβαίνει, ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ τοῦτο δῆλον γίνεται.

Τοῦτον λοιπὸν τὸν χαριέστατον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Κανὸνα βλέπων ἐγὼ, μὴδὲ μίαν ἐρμηνείαν λαβόντα παρὰ τοῦ κυροῦ Θεοδώρου, ἢ ἄλλου τινὸς σοφοῦ (ἡ γὰρ τοῦ ἀνωγύμου ἐρμηνεία ὀλίγου λόγου ἀξία ἐστὶ), τούτου χάριν, τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τῆς κεχαριτωμένης Θεοτόκου ἐπικαλεσάμενος, ἐτόλμησα νὰ ποιήσω κάποιαν ἐρμηνείαν εἰς αὐτόν· ἄτοπον γάρ μοι ἐφάνη νὰ ἐρμηνεύσω μὲν τοὺς ἄλλους ἁσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, τὸν δὲ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐορτῶν Κανὸνα νὰ ἀφήσω ἀνερμήνευτον· εἰ γὰρ κατὰ τὰς λέξεις φαίνεται εὐκολος καὶ σαφής, κατὰ τὰ νόημα ὅμως εἶναι δύσκολος καὶ ἀσαφής. Ἐγὼ μὲν οὖν προπορεύομαι ἔμπροσθεν διὰ τῆς ἐρμηνείας, ὑμεῖς δὲ, ὦ ἀδελφοί, ἀκολουθεῖτέ μοι διὰ τῆς προσοχῆς καὶ φιληκούας σας (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς Πανηγυρικοὺς λόγους, ὅτι οἱ Ἅγιοι ἐφιλοπόνησαν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῷ Εὐαγγελισμῷ. Ὁ Χρυσόστομος ἐφιλοπόνησεν ἐγκώμιον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Βασιλικῶν Μυστηρίων ἐορτάζομεν σήμερον· Ἐτερον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Πάλιν χαρὰς εὐαγγελία· ὁ Νύσσης Γρηγόριος, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τῇ προτέρᾳ Κυριακῇ τὴν ὀρθόδοξον ταύτην ἐκκλησίαν· (οὐκ ὀρθῶς δὲ ἐπιγράφεται ὁ λόγος ἔστος τῷ θεῷ Χρυσόστομῳ παρ' ἄλλοις· οὐ γὰρ τοῦ Χρυσόστομου ἐστίν, ἀλλὰ τῷ Νύσσης· ὃν εὗρηται δὲ ἐν τοῖς ἐκδομένοις) Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἐορτάς μὲν ἀπάσας καὶ ὑμῶν· Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Σήμερον ἀγγελικὴ παρατάξις· Γερμανοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ παλαιοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τῆς παρούσης τιμίας καὶ βασιλικῆς· Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χαρὰ· Σωφρόνιος ὁ Ἱεροσολύμων, οὗ ἡ ἀρχὴ, Εὐαγγελία, ἀδελφοί, εὐαγγελία· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὗ ἡ ἀρχὴ, Νῦν ἡ τῆς Βασιλίδος βασιλική· Ὁ σοφὸς Φελλός, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεός· Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Χαίρετε· τὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν τῇ τῆς Νικαίας μητροπόλει, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ἐπ' ὅρους ὕψιου ἀνάβηδι· Θεοφάνης ὁ Κεραμεύς ὁ Ταυρομενίας ἐγκώμιον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Σήμερον ἡ ἐκκλησία δαδουχεῖται μυστικῶς καὶ πυρσεύεται· Θεόδωρος ὁ καλόμενος Μονετημίτης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ὁ πᾶν ἡ χειμέριος τῆς εἰδωλοκρατίας· Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐγκώμιον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Εἰς δόξαν τῆς πανταίτιου Τριάδος· Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Θεός ὁ πᾶν πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν· ἄλλο, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἡ βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων· καὶ ὁ Πρόκλος δὲ ἔχει ἐγκώμιον εἰς αὐτόν. Σῶζονται ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τινες μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, τινὲς δὲ ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων, καὶ τινὲς ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου, καὶ τινὲς ἐν τῷ Πρωτάτῳ, οἱ περισσότεροι δὲ εὐρίσκονται ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδιου.

Ἐπεὶ καὶ τοῦτο σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὡς ἀναγκαῖον, ὅτι, ἐάν τύχη ἡ ἐορτὴ τῷ Εὐαγγελισμῷ κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, εἰς οἶνον μόνον καὶ ἑλαῖον γίνεται κατάλυσις, οὐχὶ δὲ εἰς ὀφάρια, διὰ τὸ αἰδέσθαι τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, καθὼς πάντα τὰ Τυπικὰ συμφώνως περὶ τούτου διορίζουσιν· ἂν καὶ ὁ

θεὸς Νικηφόρος ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτοῦ Κανόνι λέγῃ, ὅτι, ἐάν τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ, ἢ τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, δὲν ἀμαρτάνει τινὰς, ἐάν καταλύσῃ κρασί καὶ ὀφάρια· Ἀληθῶς μέγας Πατὴρ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ θεὸς Νικηφόρος· ἐπεὶ ὅμως ὅλα τὰ τυπικὰ οὕτως αποφασίζου, καὶ ἅγιοι Πατέρες τῆς ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐγράφησαν τὰ Τυπικά, καὶ ἀρχαιότεροι ἀκόμη καὶ τοῦ θεοῦ Νικηφόρου, ὅποιοι εἶναι ὁ Σάββας, ὁ Χαρίτων, ὁ Εὐδύμιος, ὁ Κυριακός, ὁ Δαμασκηνός· Ἰωάννης καὶ ἄλλοι· διὰ τοῦτο προτιμῶμεν τὴν κοινὴν τῶν Πατέρων ὁμοφωνίαν· καὶ μαλίστα, διότι ὑποτιπτεύομεν μὴ πᾶς εἶναι κανὸν κοιλιοδούλου προσδῆκη τὸ καταλύειν ὀφάρια· ἐπεὶ δύσκολα πιστεύομεν ἕνα τοιοῦτος Ἅγιος, νὰ εἴπῃ ἐναντία τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως.

Ὅρα δὲ καὶ ὅτι ὁ Ἅγιος δὲν λέγει ἀποφαντικῶς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Κανόνι, νὰ ἐσθίεται ὀφάρια, ἀλλ' ὑποδεικτικῶς, ἐάν φάγῃ τινὰς ὀφάρια ἐν τῇ ἐορτῇ ταύτῃ τυχούσῃ τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ, δὲν ἀμαρτάνει, καὶ δὲν εἶπεν ὅτι καλὸς ποιεῖ, ἀλλ' ὅτι δὲν ἀμαρτάνει· πολὺ δὲ διαφέρει τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ δευτέρου. Ἐγὼ εἶχον ὑποσημειῶσιν εἰς τὸν ἀνωτέρω πέμπτον Κανὸνα τοῦ θεοῦ Νικηφόρου, τὸν περιεχόμενον ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πηδάλῳ· ἀλλ' ὁ νοθεύσας τὸ ἱερὸν Πηδάλιον, καὶ πολλὰς ἀτότους προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις ἐν αὐτῷ ποιησάμενος, αὐτὸς κακῶς ἀφαίρεσε καὶ τὴν ὑποσημείωσιν ἐκείνην, ἵνα δώσῃ ἀδειαν νὰ καταλύουν οἱ Χριστιανοὶ ὀφάρια ἐν τῇ αὐτῇ ἐορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τυχούσῃ κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα.

Καὶ τοῦτο δὲ προσσημειοῦμεν, ὅτι ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ οὐδέποτε μετατίθεται εἰς ἄλλην ἡμέραν· ἀλλὰ εἰς ὅποιαν ἡμέραν τύχη, εἰς ἐκείνην καὶ ἐορτάζεται, καθὼς ἀπάντα τὰ Τυπικὰ συμφώνως περὶ τούτου διορίζουσι, καὶ ὁ ἀνωτέρω Κανὼν τῷ Νικηφόρῳ, καὶ οἱ λόγοι τῶν διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, οἱ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πεποιημένοι, καὶ μαλίστα τῷ Βρυεννίου Ἰωσήφ· Ἐάν γὰρ αὕτη, ἡ ἀρχὴ ὅσα καὶ κεφαλὴ τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, μετατιθῇ, εἶναι ἀνάγκη νὰ συμμετατεθῶν καὶ ὅλοι αἱ ἄλλαι Δεσποτικαὶ ἐορταί, καὶ ὅσα νὰ γένῃ μία μεγάλη σύγχυσις εἰς ὅλον τὸν κύκλον τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

Οὗ ἡ ἀκροστιχὶς κατὰ Ἀλφάβητον.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀροῖξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται Πνεύματος· καὶ λόγον
„ ἐρεύξομαι τῇ Βασιλίδι Μητρί· καὶ ὀφθῆσομαι φαιδρῶς παρηνυ-
„ ρίζωμ· καὶ ᾄσω γηθόμενος ταύτης τὴν σύλληψιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο ρήτῃ τοῦ Προφητάνακτος Δαβὶδ ἐρανίζεται ὁ Μουσουργὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκεῖνος γὰρ λέγει „ Τὸ στόμα μου ἠνοιξα, καὶ εἴλκυσα Πνεῦμα “ (Ψαλ. ριή. 13.) καὶ πάλιν „ Εξηρεύξατο ἡ καρδίᾳ μου λόγον ἀγαθόν· λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ Βασιλεῖ “ (Ψαλ. μδ. ι.) Μιμούμενος λοιπὸν τὸν Δαβὶδ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἔτω λέγει· ἐγὼ ὁ Ἀσμα-τογράφος θέλω ἀνοίξει τὸ στόμα μου, καὶ θέλει γεμάσει αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα. Ποῖον δὲ στόμα ὀνομάζει; Τὸ τῆς ψυχῆς διηλαδὴ καὶ τῆς διανοίας, κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Βασίλειον καὶ Νύσσης Γρηγόριον λέγοντας· „ Δύναται εἶναι ψυχῆς στόμα ἡ διανοητικὴ αὐτῆς „ δύναμις, ἡ διανοουμένη, προσφέρει τὸν ἐν διανοίᾳ λόγον “. Ἐπειδὴ λοιπὸν, λέγει, ἐγὼ ἐκλείσα μὲν τὴν διανοίαν μου ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἠνοιξα δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα σοφίας καὶ συνέσεως.

Καθὼς δὲ τὸ μυροδόχον ἀγγεῖον, εἴαν μὲν ἦναι στερόστομον, ὀλίγον δέχεται καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ἐγχέομενον μῦρον· εἴαν δὲ ἦναι πλατύστομον, δέχεται καὶ περισσότερον μῦρον· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἴαν ἔχῃ στενὸν τὸ στόμα τῆς διανοίας του, ὀλιγατέραν δέχεται τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· εἴαν δὲ ἔχῃ αὐτὸ ἀνοικτὸν καὶ πλατὺ, περισσότεραν δέχεται τὴν χάριν· ὅθεν εἶπεν ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ „ Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό “ (Ψαλ. π΄. 8.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν „ Ὅσον ἂν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξω- „ σι, τοσοῦτον ἐλκύσουσι “. Ὅθεν γλαφυρὸν εἶναι τὸ ὁμῶμα ὅπου φέρει εἰς τοῦτο ὁ σοφὸς Νεῖλος λέγων· „ Ὅταν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωμεν, ἐπιφοιτήσασα τοῦ Κυρίου „ ἡ χάρις, τροφὴν ἐπιδίδωσι, καθάπερ χελιδὼν νεοσσῶτινι κεχηνότι “. Ὡστε ἂν ἡμεῖς δὲν κοπιᾶσωμεν νὰ ἀνοίξωμεν πρῶτον μὲ τὴν προαίρεσίν μας τὸ νοερὸν στόμα τῆς διανοίας μας, δὲν δίδεται εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος ἐπιστολῇ, σοά. Ἀφροδισίῳ Πρεσβυτέρῳ· „ Ἐπειδὴ γέγραφας δι’ ἡν αἰτίαν οὐ „ πᾶσιν ἡ θεία ἐφίπταται χάρις, ἰσθι, ὦ θαυμάσιε, ὅτι ἐπειδὴ τὴν προαίρεσιν ἐξετά- „ ζουσα πρῶτον, οὕτως ἐπιφοιτᾷ· εἰ γὰρ καὶ χάρις ἐστίν, οὐχ ἁπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ „ τὰ μέτρα παρὰ τῶν δεχομένων λαμβάνουσα, τοσοῦτον ἐπιρρεῖ, ὅσον ἂν εὖρὴ σκευὸς πί- „ στεως αὐτῇ προσενεχθῇ· εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ’ ἡμῶν πρῶτον ἐζήτει, πᾶσιν ἂν ἐπέπτη· „ εἶπει.

„ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ οὕτω παραγίνεται, τοῖς μὲν ἐπιφοιτᾷ καὶ παρα-
„μένει· τῶν δὲ ἀποφοιτᾷ· οἷς δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν καθίσταται“.

Ἐπάγει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐγὼ θέλω ἐρεῦξομαι λόγον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον· ἥτοι τὸν ὕμνον καὶ ᾠσματικὸν Κανόνα εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων Χριστοῦ. Ἐρεῦξομαι δὲ εἶπε, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι, καθὼς τὸ ρέξιμον, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ τινὰς, ἀναβαίνει κάτωθεν ἐκ τοῦ στομάχου, καὶ ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ στόμα, οὕτω θέλει ἀναπέμψῃ πρὸς τὴν Θεοτόκον κάτωθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ τῶν ᾠσματικῶν τούτων Κανόνα. Ὅρα δὲ σοφὴν τάξιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ εὐθεὸς ὑμνογράφος ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ· πρῶτον λέγει ὅτι θέλει ἀνοίξῃ τὸ στόμα τῆς διανοίας του, δεύτερον, ὅτι θέλει γεμῶσαι αὐτὸ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, καὶ τρίτον, ὅτι ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος θέλει ἐρεῦξεται λόγον εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τὴν τάξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτω λέγοντα· „Κρὴ τοίνυν πνευματικῆς ἀκολουθίας ὑπολαμ-
„βάνειν, τῇ δι' ἔργων φιλοσοφίᾳ καθᾶραι πρότερον ἑαυτὸν, εἴτα τὸ στόμα τῆς διανοίας
„ἀνοίξαντα ἐκλύσαι Πνεῦμα, εἴτα ἐξερεῦξασθαι λόγον ἀγαθόν, καὶ λαλεῖν Θεοῦ σοφίαν
„τελείαν ἐν τοῖς τελείοις“ (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ ψαλτῆρος τοῦ Νικήτα).

Ἐπιφέρει δὲ ἐπομένως ὁ Ποιητὴς ὅτι διὰ τοῦ ᾠσματικοῦ τούτου Κανόνος θέλει φανῇ ὅτι πανηγυρίζει λαμπρῶς, καὶ ὅτι ἄδει χαροποιῶς τὴν τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον σύλληψιν, ἧς ἡ ἑορτὴ ἑορτάζεται σήμερον. Διχῶς δὲ λαμβάνεται ἡ σύλληψις, ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼς νοεῖται ταῦτα ἐδῶ· καθότι ἡ Θεοτόκος συνέλαβεν ἀσπόρως καὶ διὰ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· παθητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθ' ἄνθρωπος συνεληφθῇ ἀρρήτως ἐν τῇ ἀσπόρῳ τῆς Παρθένου κοιλίᾳ. Ἄσω δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ψαλῶ ἢ ἄλλοτι ρῆμα, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἡ παροῦσα πρώτη Ὠδὴ, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν λόγιον εἶναι τὸ „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ“ ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“.

Τροπάριον.

„Ἀδέτω σοι Δέσποινα, κιθῶρ τὴν λύραν τοῦ Πνεύματος, Δαβὶδ ὁ
„προπάτωρ σου· ἄκκοσεν Θύγατερ, τὴν χαρμόσυτον φωνὴν τὴν τοῦ
„Ἀγγέλου· χαρὰν γὰρ μνημεῖ σοι τὴν ἀρεκλάλητον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφανεῖ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους του πρὸς τὴν Θεοτόκον· ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα Δαβὶδ προφητικῶς λέγοντα πρὸς τὴν Παρθένον· „Ἀκουσον
„Θύγατερ καὶ ἴδε“ (Ψαλ. μδ'. 10.) Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸ παρθενικὸν αὐτῆς ὑπο-
κείμενον, ὡς Δέσποινα, λέγει, καὶ παντσεβασίλισσα Μαριάμ, ὁ ἰδικός σε Προπάτωρ Δαβὶδ,
ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ὁποίου ἐσὺ ἐβλάστησας ὡς εὐθαλῆς καὶ ὠραιότατη ράβδος κατὰ τὴν
προφητείαν τοῦ Ἡσαίου τὴν λέγουσαν „Ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ
„ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“ (Ἠσ. ια'. 1.) (ὅπου Ἰεσσαί μὲν εἶναι ὁ Πατὴρ τοῦ
Βασιλέως Δαβὶδ· ρίζα δὲ τοῦ Ἰεσσαί εἶναι ἡ φυλὴ τῆς Ἰούδα, ἐξ ἧς ἐκατάγετο ὁ Ἰεσσαί·
ράβδος δὲ εἶναι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ ἐκ τῆς φυλῆς μὲν τοῦ Ἰούδα, ἐκ τοῦ γένους δὲ τοῦ
Ἰεσσαί· ἥτοι τοῦ Δαβὶδ γεννηθεῖσα· ἄνθος δὲ εἶναι ὁ Χριστὸς, ὃς τις ἐβλάστησεν ἀπὸ τὴν
ράβδον· ἥτοι ἀπὸ τὴν Θεοτόκον τὴν ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί ἀνατείλασαν.) αὐτὸς, λέ-
γω, Θεοτόκε, παίζων τὴν λύραν τῆς Πνεύματος (Ἀδιαφόρως δὲ εἶπεν αὐτὴν λύραν, μὴ ὅλον
ὅτι τὸ κυρίως ὄργανον τοῦ Δαβὶδ· ἥτοι τὸ ψαλτήριον δὲν ἀνομάζετο λύρα, ἀλλὰ ναῦλα·
ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ναῦλα καὶ ἡ λύρα καὶ ἡ κιθάρα καὶ ἡ κιννύρα ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τῶν
ὀργάνων τῶν καλουμένων ἐντατῶν· ἥτοι τῶν διὰ τοῦ τετράματος τῶν χορδῶν παιζομένων,
διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ ἐνὸς εἶδους ἐξέλαβε τὸ ἄλλο εἶδος ὁ Μελωδός.) ὡς ψάλλῃ εἰς ἐσὲ
σήμερον „Ἀκουσον Θύγατερ“. Ἀλλὰ τί εἶναι, Παρθένε, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σε παρακι-
νεῖ ὁ Δαβὶδ νὰ ἀκούσῃς; Ἡ χαροποιὰ φωνὴ ὅπου σοὶ προσφέρει ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
ἀπὸ

ἀπὸ τοὺς Οὐρανοῦς: ἦτοι τὸ „ Χαῖρε κεχαριτωμένη“ μὲ τὴν φωνὴν γὰρ ταύτην μνησθεῖς εἰς ἐσὲ μίαν χαρὰν ἀνεκλάλητον, ἢ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ λαλήσῃ ἀπὸ γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον λέγοντα „ Εἰς ὃν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστεύοντες ἀγαλλιᾶσθε χαρὰ ἀνεκλάλητον καὶ δεδοσμένη“ (ἀ. Πέτ. ἀ. 8.) Διὰ τί δὲ ὠνόμασεν αὐτὴν ἀνεκλάλητον; Διὰ τὸ ὑπερβαλλόν αὐτῆς, διὰ τὸ παγκόσμιον αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ αἰώνιον αὐτῆς.

Καὶ δικαίως ὠνόμασεν ἀνεκλάλητον τὴν χαρὰν ταύτην ὁ Μελωδὸς· ἐπεὶ δὲ, ἂν δὲν ἦτον τοιαύτη καὶ τοσαύτη, δὲν ἐδύνετο νὰ ἀνατρέψῃ τὴν παλαιὰν ἐκείνην καὶ παγκόσμιον λύπην ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς ὡς ἐπιτίμιον εἰς τὴν προμήτορα Εὐὰν εἰπών· „ Πληθύνων πλην, θυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“, (Γέν. γ'. 16.) καὶ διὰ τῆς Εὐὰς ἔδωκεν αὐτὴν καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος τῆς. Ἦτον γὰρ καιρὸς, ὅταν οἱ Προπάτορες ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο μὲ μίαν ἀληθῶς ἀνεκλάλητον χαρὰν, ἐν τῇ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς εὐρισκόμενοι πρὸ τῆς παραβάσεως· ἀφ' οὗ δὲ, ὡς τῶν ἐμῶν κακῶν! ἐμὰ γὰρ τὰ τῶν Προπατόρων μου, ἀφ' οὗ ἐκείνοι παρέβηκαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἔχασαν καὶ τὴν ἀνεκλάλητον ἐκείνην χαρὰν ὅπου ἀπελάμβανον· καὶ ἀπὸ χαρᾶς ἀπόκησαν λύπας καὶ στεναγμούς, καὶ τὸ χειρότερον, ὅτι καὶ ταύτας μετέδωκαν εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους των. Ὅθεν τὰ δάκρυα τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα ἔχυναν καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς καθεὺν λύπην ὅπου ἀπαντοῦσαν, ἐδύνοντο νὰ συνθέσουν μίαν ὁλόκληρον θάλασσαν· οἱ ἀναστεναγμοὶ των ἦτον τόσον μεγάλοι καὶ ὀδυνηροί, ὥστε ἐγέμιζαν τὸν αἶρα, καὶ ἀντιλαλοῦσαν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ὁ Κόσμος ὅλος μετεβλήθη εἰς μίαν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Θεὸς Δαβὶδ. (Ψαλ. πγ'. 6.)

Τί δὲ πολυλογῶ; ἀφ' οὗ οἱ Προπάτορες ἤμαρτον, δὲν ἐγύρισε πλέον ἐκείνη ἡ ἀνεκλάλητος χαρὰ εἰς τὸν Κόσμον, ἀλλὰ τελείως ἐχάθη ἀπὸ αὐτόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωὴλ· ὅτι ἐντροπιάσαν οἱ ἀνθρώποι τὴν χαρὰν μὲ τὸ νὰ ἔχασαν τελείως αὐτήν· „ Ἦσχυναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων“ (Ἰω. ἀ. 12.) καὶ ὁ Ἰερεμίας, „ Καταλύσω φωνὴν εὐφραϊνομένων καὶ φωνὴν χαϊρόντων“ (Ἰερ. ζ'. 32.) καὶ ὁ Ἡσαΐας „ οὐκ ἔστι χαῖρεν τοῖς ἀσεβέσι“. (Ἠσ. μθ'. 22.) Καὶ ἂν εἰς μερκοὺς ἐδόθῃ χαρὰ κατὰ τὸ „ Χαῖρε σφόδρα Οὐγατερ Σιὼν“, (Ζαχ. θ'. 9.) καὶ „ Θάρσει ἡ γῆ· χαῖρε καὶ εὐφραίνου“ (Ἰωὴλ β'. 21.) ἀλλ' ἡ χαρὰ ἐκείνη ἦτον προσωρινή, καὶ ὄχι παντοτινὴ· ἦτον μερικὴ, καὶ ὄχι παγκόσμιος· ἐδύνετο νὰ λαλήσῃ, καὶ δὲν ἦτον ἀνεκλάλητος· ἡ χαρὰ ὅμως ὅπου ἐδόθῃ σήμερον εἰς τὴν Θεοτόκον εἶναι καὶ παντοτινὴ καὶ παγκόσμιος, καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἀνεκλάλητος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνεπινόητος· κατὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν γὰρ λύπην τοῦ Κόσμου ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἡ χαρὰ ὑπερβάλλουσα, καὶ κατὰ τὴν πληγὴν ἔπρεπε νὰ δοθῇ καὶ τὸ φάρμακον.

Ὅθεν συμφώνως μὲ τὸν Μελωδὸν πανηγυρίζει ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος εἰς τὴν εορτὴν, λέγων· „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· ἀπὸ χαρᾶς πρὸς αὐτὴν ὁ τῆς χαρᾶς Ἀγγελὸς ἄρχεται· ἦδει γὰρ καὶ ἠπίστατο ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ πᾶσιν ὡσαύτως τοῖς κτίσμασι χαρὰς αὐτοῦ τὸ διάγγελμα γίνεται, καὶ λύπης ἀπάσης τοῖς πᾶσιν ἄλλοτρίον.... ποίαν γὰρ οὐχ' ὑπερβαίνει χαρὰν καὶ τερπνότητα τὸ πρὸς τὴν μακαρίαν Παρθένον καὶ τῆς χαρᾶς Μητέρα γεόμενον διάγγελμα“; Καὶ πάλιν· „ Χαίροις, ὦ χαρὰς τῆς ἀρρήτου ἀξιάστος ἄρουρα· χαίροις, ὦ χαρὰς τῆς αἰδίου Θεοφόρου κειμήλιον“. Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Χαῖρε τὸ τῆς χαρᾶς ὄργανον, δι' οὗ τὸ τῆς ἀρᾶς ἐλύθη κατάκριμα, καὶ τὸ τῆς χαρᾶς ἀντεισῆχθη δικαίωμα“. Καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος πανηγυρίζει· „ Χαῖρε κεχαριτωμένη· διὰ σὲ γὰρ ἡ χαρὰ πάση τῇ κτίσει βραβεύεται, καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀναλαμβάνει τὸ ἀξίωμα“. Καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ὁ Νέος, ὁ ἐν τῇ κατὰ Νίκειαν Μητροπόλει, ἔτι πανηγυρίζει· „ Ἰδοὺ καὶ ὁ συγγενὴς τῆς Κόρης Βασιλεὺς Δαβὶδ τὸ προφητικὸν σύστημα διακόφας, ἐπὶ τὸ μέσον ἐξάλλεται, τὴν λύραν κιθῶν καὶ κατευνάζων τῆς παρθενικῆς καρδίας τὸν Ὀρυσον· ἀκουσον Οὐγατερ καὶ ἴδε· ἀκουσον τῆς Ἀγγέλου· ἴδε τὴν ῥάβδον τὴν ἀπότιστον, κατεξηραμένην ὡς ἰνμάδος πάσης χηρεύσαν, πῶς βλαστάνει, πῶς καρποφορεῖ, πῶς εὐαδίζει, ἵνα μόνον τὴν ὑπερφυῖ σου προχαράξῃ κρυοφορίαν“.

Τροπάριον.

„Βοῶ σοι γηθόμενος· κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ πρόσχες μοι, Θεοῦ κα-
 „ταγγέλλοιτι σύλληψιν ἄσπορον· εὗρες χάριμ γάρ, ἐμώπιον Κυ-
 „ρίου, ἢμ εὗρεμ οὐδέποτε ἄλλη τις Πάμαγμε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγεται ἐκ μέρους τοῦ Ἀγγέλου· ἐρανίσθη δὲ ἀπὸ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· „Ἀκουσον Θύγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σε“. (Ψαλ. μδ'. 10.) Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος· ἐγὼ Δέσποινα τοῦ παντός, ἀποσταλ-θεὶς ἐκ Θεοῦ, βοῶ εἰς ἐσὲ χαίρων ἀσπασμὸν παράδοξον καὶ σωτηριῶδη. Βοῶ δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι ἐβόησεν ὁ Ἀρχάγγελος καὶ ἐφώνασε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, ἀλλὰ διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ γραφῇ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ Τροπαρίῳ τὸ στοιχείον β'. Ὅτι δὲ ὁ Ἀγγελος ἡσυχῶς εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, καὶ ὅχι μετὰ βοῆς, ἵνα μὴ ταραξῇ αὐτήν, βεβαιῶν ὁ Θεὸς Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, πανηγυρίζων εἰς τὴν αὐτὴν καὶ λέγων· „Ταῦτα διστάσας καθ' ἑαυτὸν ὁ Γαβριήλ, ἐπέστη τῇ παστᾷδι, καὶ προ-
 „φθάσας τὸν θάλαμον, καθ' ὃν ἡ Παρθένος ὠκίζετο, ἡσυχῇ τῇ θύρᾳ προσήγγισε· καὶ
 „γενόμενος ἔνδον, πρᾶξις τῇ φωνῇ τῇ Παρθένῳ προσεῖπε· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος
 „μετὰ σοῦ“. Ἰσως δὲ μετὰ τὸ „Βοῶ“ σημαίνει ὁ Μελωδὸς ὅχι τὴν αἰσθητὴν βοήν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν νοητὴν τῆς ψυχῆς.

Ὅθεν κλῖνον τὰ θεῖά σε ὦτα, Παρθένε, καὶ πρόσχε εἰς τὰ λόγια μου. Κλῖνον δὲ εἶ-
 πε τὰ ὦτά σου εἰς ἐμέ, διὰ νὰ δείξῃ τῆς Παρθένου τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ἀνώτερον αὐτῆς ἀξίωμα ἀπὸ τὸ ἰδικόν του· καθὼς γὰρ οἱ δούλοι, μὴ τολμῶντες νὰ πλησιάσουν εἰς τοὺς αὐθέντας των καὶ νὰ λαλήσουν πρὸς αὐτοὺς, παρακαλοῦσιν ἐκείνους νὰ κλίνωσι τὰ ὦτά των πρὸς τοὺς δούλους· οὕτω καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, βλέπων ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν Παρθένον, παρακαλεῖ αὐτὴν νὰ κλῖνῃ τὰ ὦτά της διὰ νὰ τοῦ ἀκούσῃ κατὰ τὴν εὐρισκομένου. Εγὼ μνηύω καὶ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ μίαν σύλληψιν, ὅχι ὡσάν τὰς συλλήψεις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, αἵτινες γίνονται μετ' συνουσίαν ἀνδρὸς, καὶ ἀκολουθῶς μετ' ἐμπαθῆ ἡδονῇ, ἀλλὰ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ σύλληψιν γενομένην χωρὶς σποράν· τοιαύτη γὰρ πρέπει νὰ ἦναι ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σύλληψις, ἀνωτέρα πάσης ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων „Ἐτερος πάλιν τῶν Προφητῶν εἶπεν (ὁ Ἡσαΐας διηλ.), Εἴ-
 „δομεν αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ῥίζαν ἐν γῇ διψῶσῃ· γῆν δὲ διψῶσαν τὴν μήτραν λέγει
 „τὴν παρθενικὴν διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι σπέρμα ἀνθρώπου, μηδὲ συνουσίας ἀπολαύσαι,
 „ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὴν τεκεῖν“. (Λόγῳ εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν“, Τόμῳ Ε'. τῆς
 ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσεως). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεοδώριτος, „Ὡς ῥίζα ἐν γῇ διψῶσῃ“. Κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν, „Ἡ ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου· προεῖπομεν, φησὶν, σὴν ἐκ Παρθένης Γέννησιν· αὐτὴν
 „γὰρ ἀβατον καὶ διψῶσαν προσηγόρευσεν, ὡς ἵχνος ἀνδρὸς καὶ γαμικὸν ὑετὸν οὐδαμῶς
 „δεξαμένην“. (Ἡσ. νγ'. 1.)

Διὰ τί δὲ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου ἐγένεν ἄσπορος καὶ ἀνήδονος; Διὰ δύο αἷτια· πρῶτον, ἵνα καθαρὰν καὶ καινὴν ἀναλάβῃ εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ ὑπόστασιν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς τὴν τοῦ Ἀδάμ φύσιν, καθὼς ἦτον πρὸ τῆς παραβάσεως· καθότι ἡ ἐμπαθὴς ἡδονή, δι' ἧς συλλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι, ἀποτελεσματὶς ἐστὶ τῆς τοῦ Ἀδάμ παραβάσεως. Διὰ τοῦτο ὁ Ἱεροσαλὺμων Σωφρόνιος, „Καὶ μὴ νόει μοι, φησὶν, ὦ Παρθένε, τῶν ἄλλων γυναικῶν
 „τὴν σύλληψιν. Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ σύλληψιν ἄσπορον, σύλληψιν ἄρρητον, σύλλη-
 „ψιν ἔνδεον, ἣν οὐκ ἀνδρὸς ἐγεάργησε σύνδοτος, οὐκ ἄρρενος εἰργασται σύμβασις, ἣν ἀν-
 „θρώπων ἐξειπεῖν οὐδεὶς ὁ δυνάμενος“. Καὶ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Εἰ γὰρ ἐκ σπέρματος συνελήφθη ὁ Χριστὸς, οὐκ ἂν ἦν καινὸς ἄνθρω-
 „πος, οὐδ' ἀναμάρτητος ἦν καὶ τῶν ἀμαρτανάντων Σωτὴρ· ἡ γὰρ τῆς σαρκὸς πρὸς γέννη-
 „σιν κίνησις, ἀνυποτάκτως ἔχουσα πρὸς τὸ ἡγεμονεύειν τὸν ἐν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τεταγ-
 „μένον νοῦν, οὐκ ἐκτὸς παντάπασιν ἀμαρτίας ἐστὶ· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν, „Ἐν ἀ-

„ νομίαις συνελήφθη, καὶ ἐν ἀμαρτίαις ἐκίστησέ με ἡ Μήτηρ μου (1). Εἰ γὰρ ἐκ σπέρματος ἦν ἡ τοῦ Χριστοῦ σύλληψις, οὐκ ἂν ἦν καινὸς ἄνθρωπος, οὐδὲ τῆς καινῆς καὶ μηδαμῶς παλαιουμένης ζωῆς ἀρχηγός τε καὶ χορηγός· τοῦ γὰρ παλαίου κόσμου ὢν, καὶ κληρονόμος ἐκείνου τοῦ πταίσματος, οὐκ ἂν ἐδυνήθη τὸ πλήρωμα ἐν αὐτῷ φέρειν τῆς ἀκηράτου Θεότητος, καὶ πηγὴν ποιῆσαι τὴν σάρκα τοῦ ἁγιασμοῦ ἀνεξάντλητον, ὡς καὶ τῶν προπατόρων ἐκείνων τὸν μολυσμὸν ἀποπλῦναι περισυσία δυνάμεως, καὶ τοῖς ἐξῆς ἀρκεῖν πρὸς ἁγιασμὸν ἅπασιν “.

Δευτέρον, ἀνωτέρα ἡδονῆς ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σύλληψις, ἵνα καθὼς ἀσπόμενος καὶ ἀνηδόνως συνελήφθη, οὕτω καὶ ἀφθόρως καὶ ἀνωδίνως γεννηθῇ· παρεπόμενα γὰρ ταῦτα τὰ δύο εἶναι μεταξύ των· καὶ ὅπου ἀκολουθήσῃ ἡδονικῇ σύλληψις, ἐκεῖ ἐπομένως συνακολουθεῖ καὶ ὀδυνηρὰ γέννησις· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ὅπου σύλληψις ἡδονικὴ δὲν ἀκολουθεῖ, ἐκεῖ δὲν ἀκολουθεῖ καὶ ὀδυνηρὰ γέννησις· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος· „ Ὅτι δὲ ἀπόνως γέγονεν ἡ ὠδὶς, πρῶτον μὲν σε τὸ εἶδος διδάσκει· ἐπεὶ γὰρ πᾶσα ἡδονὴ συνημμένον ἔχει τὸν πόνον, ἀνάγκη πᾶσα ἐπὶ τῶν συνημμένων θεωρουμένων, τοῦ ἐνός μὴ ὄντος, μηδὲ τὸ ἕτερον εἶναι. Ὅπου τοίνυν ἡδονὴ τοῦ τόκου οὐ προκατηγήσατο, οὐδὲ ὁ πόνος ἐπηκολούθησεν “ (Λόγ. ἀ. εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα). Καὶ ὁ Θεοφόρος Μαξιμος· „ Ὁ Ἀδάμ παρακούσας, ἐξ ἡδονῆς ἀρχεσθαι τὴν τῆς φύσεως ἐδίδαξε γέννησιν· ὁ Κύριος ταύτην ἐξοικίζων τῆς φύσεως, τὴν ἐκ σπορᾶς οὐ προσήκατο σύλληψιν “. (Κεφ. 18. τῆς Γ΄. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν). Καὶ Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν λέγει· „ Ἐπὶ τῆς Εὐας μὲν αἱ λύπαι τῆς ὠδίνος ἠγήσαντο, ἐνταῦθα δὲ χαρὰ τὸν τόκον μεμαίεσθαι· ἀπόβλητος γὰρ τῆς Παρθένου γέγονεν ἡ ὠδὶς. Διὰ τί; Ἐπεὶ γὰρ ὅπου πᾶσα ἡδονὴ τοῦ τόκου οὐ κατηγήσατο, οὐδὲ ὁ πόνος ἐπηκολούθησε “. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ προφητεία Ἡσαίου προεχρησμάδησε· „ Πρὶν ἔλθῃ τὸν πόνον τῶν ὠδίνων αὐτῆς, ἔξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν “.

Ἀκολουθῶς δὲ φέρει ὁ Μελωδὸς τὸν λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον· „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ “. (Λουκ. ἀ. 30.) Ἐσὺ, λέγει, ὦ Παρθένη, τόσῃ πολλὴν καὶ μεγάλην χάριν εὐρήκεις κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ὅποιαν δὲν εὐρήκεις ποτὲ καμμία ἄλλη ἀπὸ τῆς αἰῶνος ἁγίας καὶ δικαίας γυναῖκος, οὔτε ἡ Σάρρα, οὔτε ἡ Ρεββέκα, οὔτε ἡ Λεῖα, οὔτε ἡ Ραχὴλ, αὐτὴ ἡ Ἀσινέθ, οὔτε ἡ Ἄννα, οὔτε ἡ Σωσάννα. Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, πανηγυρίζων λαμπρῶς εἰς τὴν ἑορτὴν· „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἀθάνατον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ὑπέρλαμπρον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν πολυεύκτον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ὑπέρφωτον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἀμείωτον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν σωτήριον· εὖρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν αἰδίου· εὖρες χάριν, ἣν γυναικῶν οὐδεμία τοσύνολον εὐρήκεν· εὖρες χάριν, ἣν οὐδεὶς ἐδέασατο· εὖρες χάριν, ἣν οὐδεὶς ἐδέξατο. Πολλοὶ μὲν πρὸ σοῦ καὶ ἄλλοι γεγονάσιν ἅγιοι, ἀλλ’ οὐδεὶς κατὰ σέ κεχαρίτωται· οὐδεὶς κατὰ σέ μεμακάρισται· οὐδεὶς κατὰ σέ κατηγιασται· οὐδεὶς κατὰ σέ μεμεγάλυνται· οὐδεὶς κατὰ σέ προκεκάθαρται· οὐδεὶς κατὰ σέ ὑπερέφωται· οὐδεὶς γὰρ τῷ Θεῷ κατὰ σέ προσεπέλασεν· οὐδεὶς κατὰ σέ Θεοῦ χά-

„ ριν

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Δισκρίσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ Δαβιτικὸν τοῦτο· „ Τίμιος μὲν γὰρ ὁμολογουμένως ὁ γάμος, καὶ πέρα διαβολῆς τὸ χρῆμα παρὰ Θεῷ· πλὴν, εἰς τις περιεργασαίτο τῆς συνόδου τὴν πρόφασιν, ὁρῶν εὐρήσει σαρκὸς ἀκονῶσαν εἰς αὐτὴν· καὶ μὴ ἐπαμύνη νόμος, ἀμαρτία τὸ δρώμενον. Κολάζεται οὖν ἡ σύνοδος, ἐὰν μὴ νόμον ἔχῃ τὸν ἐπαμύνοντα (ὡς ἐπὶ τῆς πορνείας καὶ μοιχείας) καὶ παιδοποιίας ἐφισιν τὴν ἀληθῆ τοῦ πραγματος ἀφορμὴν. Οὐκοῦν τότε ἡ σύνοδος, εἰς ὁρέξεις μόνας καὶ κίνημα σαρκικόν, ἐν ἀνομίαις ἡμῶν ἡ σύλληψις, καὶ ἐν ἀμαρτίαις κισσῶ· ριν αἱ μητέρες “. Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρὸς ἐρμηνεύων πρὸς Δ΄, ἤχει τῆς Ὀκτωήχου, προκίμει-

νου Τροπαρίου· „ Ἀνιήλυθαι τὰ πάθη μου θειασαύσω· οὕτω φησι παρὰ τοῦ Διέου Κυρίλλου ἱερανομήτης· „ Ἐν ἀνομίαις συνελήφθη καὶ τὰ ἐξῆς· „ ἡ ἡμετέρα σὰρξ, καὶ ἐξ ἐντομῶν γίνεσθαι γάμου· „ ἀλλ’ ὅτι οὐκ ἄνευ φιλοσαρκίας ἡ συνουσία γίνεται, καὶ ὅτι ἐπιθυμία καὶ ὁρῶν καὶ κίνημα σαρκικόν, προηγούμενον ἔχει, εἰμὴ ὁ νόμος ἐπικουρὸς ἦν αὐτῇ, ἀμαρτίας ὑπόδεσις ἦν τὸ δρώμενον, καὶ παιδοποιίας ἐφισιν προκίμει. Ἐπεὶ τοίνυν ὅτε συνοῦσιν, οὕτω δέλημα σαρκὸς καὶ ὁρῶν σαρκικῶν· διὰ τοῦτο ἀχρατὸς κυρίως καὶ ἀληθῶς λέγεται ὁ σπέρμα Κυρίου σὰρξ “.

„ ριν ἐδέξατο. Πάντα νικᾷς τὰ παρ' ἀνθρώποις ἐξαίρετα· πάντα νικᾷς τὰ πρὸς Θεοῦ δο-
 „ θέντα τοῖς πᾶσι δωρήματα “.

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης οὕτω πανηγυρίζει· „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ
 „ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐκ ἐδέξατο Σάρρα, ἣν οὐκ ἔγνω Ῥεββέκα, ἣν Ῥαχὴλ οὐκ ἐγνώ-
 „ ρισεν· εὖρες χάριν, ἥς ἡ ἐξακουστός οὐκ ἠξιώται Ἄννα, οὔτε Φεννὰν ἡ ταύτης ἀντίθε-
 „ τος· ὅσον αἱ μὲν ἐξ αἰτένων Μητέρες πεφύνασι, συναποβαλοῦσαι τῇ παρθενίᾳ τὴν
 „ στείρωσιν· σὺ δὲ μετὰ τοῦ εἶναι Μήτηρ καὶ τὸ παρθευεῖν ἀναφαίρετον ἔχεις. Μὴ
 „ τοίνυν φοβῆ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐδεὶς εὖρε τῶν ἀπ' αἰῶνος, ὡς
 „ σὺ. Καὶ τίς ἂν γένοιτο χάρις τοιαύτη παρὰ τῷ Θεῷ τὸ ἐξαίρετον ἔχουσα; “ Χαριέστα-
 „ τα δὲ εἶναι καὶ τὰ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου λόγια, οὕτω πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτήν·
 „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ὑπὲρ τὴν Κτίσιν ἐκαλλωπίσθης·
 „ ὑπὲρ τοὺς ἀνθρώπους ἐφαιδρύνθης· ὑπὲρ τὸν Ἥλιον ἔλαμψας· ὑπὲρ τοὺς Ἀγγέλους ὑ-
 „ ψώθης· οὐκ ἀνελήφθης εἰς Οὐρανοὺς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς ἵσταμένη, τὸν οὐράνιον Δεσπότην
 „ καὶ Βασιλέα ἐπεσπάσῃ πρὸς σεαυτήν “.

Τροπάριον.

„ Γνωσθήτω μοι Ἀγγελε τῶρ σὼμ ρημάτων ἡ δύναμις· πῶς ἔσται
 „ ὁ εἶρηκας; λέγε σαφέστατα, πῶς συλλήψομαι, Παρθένος οὔσα
 „ κόρη; πῶς δὲ καὶ γενήσομαι Μήτηρ τοῦ Κτίστου μου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο, καὶ λέγεται ἐκ μέρους τῆς
 Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγελον. Λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ἡ Θεοτόκος· ὡς γνωρίσθῃ εἰς ἐμὲ, ὦ
 Ἀγγελε, ἡ δύναμις; ἦτοι ἡ ἀλήθεια τῶν ἰδικῶν σου λόγων, καὶ εἰπέ μοι φανερώτατα,
 πῶς θέλει γένῃ τοῦτο ὅπου μοι εἶπας; ἢ πῶς ἐγὼ θέλω συλλάβῃ Υἱόν, εἰς καιρὸν ὅπου
 εἶμαι Παρθένος, καὶ ἄνδρα ποτὲ δὲν ἐγνώρισα; καὶ τὸ πλέον παραδοξότερον, πῶς ἐγὼ
 θέλω γένῃ Μήτηρ, ὅχι κἀνεὸς κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου μου Κτίστου, καὶ παν-
 τὸς τοῦ Κόσμου Δημιουργῆ; Ἐρανίσθῃ δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Παρθένου,
 τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὸν Ἀγγελον, καθὼς τὰ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Εἶπε
 „ δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν Ἀγγελον, πῶς ἔσται τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω “ (Λουκ.
 α. 34.) Εἶπε δὲ τὸν λόγον τῆτον ἡ Παρθένος, ὅχι ὅτι ἀπίστησεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγ-
 γέλου, ἀλλ' ὅτι σοφὴ καὶ συνετὴ οὔσα, ἐζητεῖ νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τοῦ πράγματος, ὡς
 ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἐπειδὴ κἀνένα τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἔγινε πρότερον, ἀλλ'
 οὐδὲ μετὰ ταῦτα θέλει γένῃ ποτέ· διὰ τοῦτο καὶ δὲν καταδικάζει αὐτήν ὁ Ἀγγελος,
 καθὼς ἐκαταδίκασε τὸν Ζαχαρίαν μὲ τὴν σιωπὴν, ἀλλὰ μόνον ἐρμηνεύει τὸν τρόπον τῆς
 συλλήψεως· ὁ μὲν γὰρ Ζαχαρίας, μολονότι εἶχε πολλὰ παραδείγματα γενόμενα πρότε-
 ρον, πολλὰ γὰρ εἶραι γυναῖκες ἐγέννησαν τὸ παλαιόν, ὡς ἡ Σάρρα, ἡ Ῥεββέκα, ἡ Ῥα-
 χὴλ, ἡ Ἄννα καὶ ἄλλαι, δὲν ἐπίστευτον εἰς αὐτά· διὰ τοῦτο δικαίως καὶ κατεκρίθη·
 ἡ δὲ Παρθένος δὲν εἶχε κἀνένα τοιοῦτον παράδειγμα· ἦγουν τὸ νὰ συλλάβῃ παρθένος
 χωρὶς σποράν ἀνδρός.

Ταῦτα συμφώνως καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος πανηγυρίζων λέγει· „ Οὐκ ἔσται μοι
 „ τοῦτο, καθὼς ἔφησας, ἔφησα, ἀλλὰ πῶς ἔσται μοι τοῦτο προσηρώτησα, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ
 „ γινώσκω· οὐδὲ γὰρ γέγονε πώποτε, οὐδὲ παρθένος ὁράται γεννήσασα· διὸ τὸν τρόπον
 „ μαθεῖν ἐπεζητήσα, καθ' ὃν ἐγὼ Μήτηρ Παρθένος γενήσομαι, καὶ τέξω παῖδα, παιδὸς
 „ μὴ δεξαμένη σποράν καὶ γεννήματος· οὐ γὰρ ἀπιστίας ῥήματα προφέρομαι, ἀλλ' ἀκρι-
 „ βείας ζητῶ τὴν ἀπόδειξιν· τὸν τρόπον εἰπὲ τῆς συλλήψεως, καὶ τῆς γεννήσεως τὴν αἰ-
 „ τίαν ἐρμηνεύσον, καὶ ἔχεις με οὐκ ἀπιστοῦσαν τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ πειθαρχοῦσαν τοῖς
 „ φθέγμασιν “. Ὁ δὲ σοφὸς Θεοφάνης ὁ Κερκυρὸς λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λέγει ὅτι
 ἡ Παρθένος εἶπε τὸ „ Εἶπε ἄνδρα οὐ γινώσκω “, ὅχι μόνον διότι προτοῦ ἄνδρα δὲν ἔ-
 γνώ-

γνώρισεν, ἀλλὰ διότι καὶ μετὰ ταῦτα ἄνδρα οὐ γνώρισε πώποτε, ὡς ἀφιερωμένη οὐσα Θεῷ, καὶ τὴν παρθένοιαν αὐτῆς ἀναθήσασα τῷ Κυρίῳ· οὕτω γὰρ φησὶν· „Επειδὴ ἐπέ-
„ πειστο ἡ Παρθένος ὡς τῷ Θεῷ ἦν ἀφιερωθεῖσα, καὶ οὐδέ ποτε τὸ τῆς παρθένης ἀν-
„ θος ἀφαιρεθῆσεται, εἰκότως τοῦ τόκου τὸν τρόπον διαπορεῖ, καὶ πῶς, φησὶν, ἔσται
„ μοι τοῦτο; ἐπεὶ τῶν ἀμηχάνων ἐστὶν ἄνδρὸς πειραθῆναι με“.

Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Νύκτης Γρηγόριος· „Πῶς ἔσται μοι τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώ-
„ σκω. Ὁ Ἰωσήφ μνηστήρ ἐστὶν ἐμὸς, ἐκ ἀνὴρ· μέχρι τῶν ἀρραβάνων αἱ περὶ τοῦ γάμου
„ συνῆλθαι προέβησαν. Πῶς οὖν χωρὶς γάμου ἔσται μοι σύλληψις; πῶς χωρὶς φυτοურ-
„ γοῦ βλαστήσω καρπὸν; ἐπ' ἐμοῦ πρώτης ὁ νόμος τῆς φύσεως μεταγράφεται; ἐπ' ἐμοῦ
„ μόνης ξένης τρίβος παιδοποιίας εὐρίσκεται; ἐπ' ἐμὲ τὰ ἀρχαῖα ἔδη τῆς γονῆς νεωτερίζε-
„ ται; δίδαξόν με φανερώς, ὦ Ἀγγελε, τῶν λόγων τὸ αἶνιγμα· διήγησαί μοι τῶν ρημάτων
„ τὸν τρόπον· ἐρμήνευσόν μοι τῶν καλῶν σου εὐαγγελίων τὴν δύναμιν· κατὰ μικρὸν μά-
„ θω, πῶς τὰ ἀδύνατα γενήσεται δυνατά· μάθω, πῶς τὰ ἀπορα δύναται πόρον εὑρεῖν·
„ ἀκούσω, πῶς ἡ χάρις τὴν φύσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον καιροτομεῖ, ἢ πῶς ἡ φύσις δουλεύει
„ τῇ χάριτι“. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, ὅτι ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ἡ
„ Παρθένος, „Πῶς ἔσται μοι τοῦτο“, δὲν ἦτον ἀπιστίας, ἀλλὰ ἐπιθυμίας τοῦ μαθεῖν τὸν
„ τρόπον, διότι ἔδειξεν αὐτῇ μὲ ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὕστερον, ἦγουν τὸ „Ἴδου ἡ δούλη Κυ-
„ ρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου“. ἐπειδὴ ἂν ἀπίσται, τοιοῦτον λόγον δὲν ἔλεγεν.
„ Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγει τὰ γλαφυρά ταῦτα· „Μὴ ζῆτει φύσεως ἀκολουθίαν,
„ φησὶν, ὅταν ὑπὲρ φύσιν ἢ τὸ γινόμενον· μὴ περιβλέπου γάμον καὶ ὠδῖνα, ὅταν μεί-
„ ζων γάμου τῆς γενέσεως ὁ τρόπος ἦ. Καὶ πῶς ἔσται τοῦτο; φησὶν, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γ-
„ νώσκω· καὶ μὴν διὰ τοῦτο ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκεις· εἰ γὰρ ἐγίνωσκεις
„ ἄνδρα, οὐκ ἂν κατηξιώθης ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ. Ὡστε δὲ ὁ ἀπιστεῖς,
„ διὰ τοῦτο πίστευε. Οὐκ ἂν δὲ κατηξιώθης ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ, οὐκ ἐπει-
„ δὴ κακὸν ὁ γάμος, ἀλλ' ἐπειδὴ κρείσσων ἡ παρθένη“. (Λόγῳ περὶ τοῦ μὴ δημοσιεύ-
„ ειν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀδελφῶν, Τόμῳ Γ΄.)

Τροπάριον.

„ Δολίως με φθίγγεσθαι, διαλογίζη ὡς ἔσικε· καὶ χαίρω θεώμενος
„ τὴν σὴν ἀσφάλειαν· θάρσει Δέσποινα· Θεοῦ γὰρ βουλομένου,
„ ῥαδίως περαιρέται καὶ τὰ παραδόξα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ἀρχάγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέγει· ὡς φαίνεται, Δέσποινα καὶ Βασίλισσα τοῦ Κόσμου, διαλογίζεσαι καὶ νομίζεις ὅτι ἐγὼ δὲν λαλῶ ἀληθινὰ λόγια, ἀλλὰ δόλια καὶ ὑποκριτικὰ ἵσως διὰ τὰ σε ἀπατήσω, καθὼς καὶ ὁ ὄφις τὴν Εὐάν ἠπάτησεν· ὁθεν τόσον εἶμαι μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦμαι διὰ τοῦτο, ὥστε καὶ χαίρω ἀκόμη, ἐπειδὴ βλέπω τὴν βεβαιότητα τῆς ἰδικῆς σου γνώμης καὶ φρονήσεως, ὅτι δὲν εἶσαι εὐκολοαπάτητος, καθὼς ἐστάθη ἡ προμήτις σου Εὐά· τῶν φρονίμων γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ ἀσφαλίζονται καὶ νὰ μὴ ἔλκωνται εὐκόλως εἰς συγκατάθε-
„ σιν καὶ πειθᾶ πρὸ τοῦ νὰ πληροφορηθοῦν. Πλὴν ἔχε θάρρος καὶ πληροφορίαν, ὡς ἄχραν-
„ τέ, ἐπειδὴ ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ καὶ βούλεται, εὐκόλως τελειοῦνται καὶ λαμβάνουσιν ἐκβα-
„ σιν καὶ αὐτὰ τὰ παραδόξα καὶ ἀδύνατα· „Οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα“
„ (Λουκ. α΄. 37.). Ὁθεν λέγει καὶ ὁ Ἰωβ πρὸς τὸν Θεόν· „Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι,
„ ἀδυνατεῖ δὲ σοι οὐδέν“. (Ἰωβ. μβ΄. 2.)

Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον ὅπου ἔχει ὁ Ἱεροσολύμων Θεὸς Σαφρόνιος εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν· λέγει γὰρ οὗτος ἐκεῖ ὡς ἐκ μέρους τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· „Χαίρω σου θεωρῶν τὸ ὑψηλόν· χαίρω σου κατανοῶν
„ τὴν ἀσφάλειαν· χαίρω σου βλέπων τὴν φρόνησιν, καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀντιφθέγγῃ προσφθέγγ-
„ ῃ μα-

„μασιν· οὐ γὰρ ἀπιστίας κρίνω τὰ ρήματα, οὐδ' ἀντιλογίας οἶδα τὰ φθέγματα, ἀλλὰ
 „σοφῆς καὶ συνετῆς ἐρευνήσεως, καὶ διανοίας ζητητικῆς καὶ φρονήσεως“. Μᾶλλον δὲ καὶ
 τοῦτο ἐρανίσθη ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λεγοντος· „Ἡ δὲ (ἡ Παρθένος δηλ.) ἰδοῦσα
 „(τὸν Ἀγγελον) διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ διελογίζετο, ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς
 „οὗτος (Λουκ. α. 29.)“· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, φησὶ· „Διελογίζετο
 „περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ ποταπὸς εἶη οὗτος· μὴ ἄρα ἀτοπὸς τις καὶ πορνικὸς, ὡς ἐξ ἀνδρὸς
 „πρὸς κόρην; ἢ θεῖος; ἐπειδὴ καὶ Θεοῦ μνήμη σύνεστι τῷ ἀσπασμῷ“. Ὁ δὲ Ἀνδρέας
 λέγει, „Διελογίζετο οὐκ ἀπιστία τι βληθεῖσα τὸν νοῦν, ἀπαγε! ἀλλ' εὐλαβεῖα μάλ-
 „λον τῇ πρὸς τὸ ξένον τοῦ ἐπιφθέγματος, οἷα παντὸς καθαρεύουσα μώμου, καὶ τῆς ὁ-
 „ποιασοῦν πρὸς ἀνδρας ἐπιμιξίας ἐλευθεριάζουσα. Ἡ δὲ διελογίζετο τῷ κριτηρίῳ, φησὶ,
 „τῆς καθαρᾶς ὡσανεὶ διανοίας, τὸ λεχθὲν βασανίζουσα, τοῦ μὴ ἀκρίτως τὸ ρήθην πα-
 „ραδέξασθαι“.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τοὺς σὺς ὑμολόγους, Θεοτόκε, ἡ ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγὴ, θία-
 „σὸν συγκροτήσαρτας πνευματικόν, στερέωσον· καὶ τῇ σεπτῇ συλ-
 „λήφει σου, στεφάνῳ δόξης ἀξίωσον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸν Εἰρμόν τοῦτον ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ὦ Θεοτόκε Μα-
 ρία, σὺ εἶσαι ἡ ζωντανὴ καὶ ἀφθοροπάρχος πηγὴ τῶν χαρισμάτων τῆς σοφίας καὶ
 γνώσεως· διότι ἂν εἰς ἐκείνους ὅπου μόνον δεχθοῦν εἰς τὴν καρδίαν των ἐνοικον τὴν χά-
 ριν τοῦ Πνεύματος διὰ τῆς πίστεως, ἡ χάρις ἐκείνη γίνεται πηγὴ ὕδατος ζωντανοῦ, ἀλ-
 λομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, καθὼς εἶπε πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ὁ Κύριος· „Τὸ ὕδωρ ὃ δώσω
 „αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον“· (Ἰω. δ'. 14.)
 πόσω μᾶλλον εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, γίνεται πηγὴ ὕδατος ζώντος ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἡ
 ὁποία ὅλον τὸν Υἱὸν τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς ἔλαβες ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, καὶ τοῦτον
 ἐγέννησας σαρκοφόρον;

Σὺ λοιπὸν, Θεοτόκε, ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγὴ ἔσα, στερέωσον ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς ὁμολο-
 γίας καὶ πίστεως τοῦ Υἱοῦ σου ἐκείνους ὅπου ὑμολογοῦσιν ἐσέ τὴν Ἀειπάρθενον, καὶ εἰς
 δοξολογίαν τοῦ ὀνόματός σου συγκροτοῦσι θίασον· ἦτοι χορὸν πνευματικόν. Δὲν εἶπε δὲ ὁ
 Μελωδὸς ἄρδευσον, ἢ πότισον, ἢ ἄλλο ρῆμα τοιοῦτον, καθὼς ἀπῆτει ἡ ἐνοία τῆς φράσεως
 „ἄφθορος πηγὴ“, ἀλλὰ „στερέωσον“· εἶπε δὲ τῆτο κατὰ ἀνάγκην, διὰ τὴν φανερῶσθαι δι-
 λαδὴν ὅτι ἡ παρῆσα Ὡδὴ εἶναι ἡ τρίτη τῆς προφητικῆς Ἀννης, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν
 εἶναι τὸ ρῆμα τοῦτο· ἐν ἐκείνῃ γὰρ γέγραπται „Ἐστερεώθη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ“·
 (α. Βασιλ. β'. 1.)

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀγίᾳ συλλήφει σου, Θεοτόκε,
 ἀξίωσον τὰς ἰδικές σου ὑμολόγους τῶν στεφάνων τῆς δόξης· διότι ἂν οἱ ἐπίγειοι Βασιλεῖς
 καὶ ἄρχοντες εἰς τὰς ἐπιγείους ἐορτάς των καὶ πανηγύρεις συνειθίζουσιν νὰ φιλοδωροῦν τοὺς
 ὑπηκόους των μὲ δῶρα βασιλικά καὶ ἀρχοντικά· πόσω μᾶλλον ἐσὺ, Θεοτόκε; σὺ γὰρ φι-
 λοδωρὸς ὑπάρχουσα καὶ τὸ φιλοδωρεῖν φύσει ἔχουσα, βέβαια θέλεις εὐεργετήσῃ τοὺς κα-
 ταγινόμενους εἰς τὰς θεῖους σε ὑμνους μὲ δῶρα καὶ χαρίσματα θεομνητροπρεπῇ καὶ ἐράνῃα.

Θεοτόκον δὲ τὴν ἀγίαν Παρθένον ὠνόμασεν, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάν-
 νην, τῆτο τὸ ὄνομα ὅλον τὸ Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας συσταίνει· λέγει γὰρ, „Τὸ ὄνομα
 „τοῦτο ἅπαν τὸ Μυστήριον συνίστησιν· εἰ γὰρ Θεοτόκος ἡ γεννήσασα, πάντως Θεὸς ὁ ἐξ
 „αὐτῆς γεννηθεὶς, πάντως δὲ καὶ ἄνθρωπος· πῶς γὰρ ἂν ἐκ γυναικὸς γεννηθεῖν Θεός,
 „ὁ πρὸ αἰῶνων ἔχων τὴν ὑπαρξιν, εἰμὴ ἄνθρωπος γεγεννημένος; ὁ γὰρ Υἱὸς ἀνθρώπου, ἄν-
 „θρωπος δηλονότι. Εἰδὲ αὐτὸς ὁ γεννηθεὶς ἐκ γυναικὸς, Θεὸς ἐστίν, εἰς ἐστί δηλονότι ὁ ἐκ
 „Θεοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς κατὰ τὴν θεῖαν καὶ ἀναρχὸν οὐσίαν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρό-

„νων

„ των ἐκ Παρθένου τεχθεῖς, κατὰ τὴν ἡρμηνίαν καὶ ὑπὸ χρόνον οὐσίαν (ἥτοι τὴν ἀνθρώ-
 „ πίνην)· τοῦτο δὲ μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις καὶ δύο γεννήσεις σημαίνει τοῦ Κυ-
 „ ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ “. (Βιβ. γ'. κεφ. νθ'.)

Τροπάριον.

„ Ἐξέλιπεμ ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ὁ χρόνος ἐπέστη δὲ λοιπὸν, καθ' ὃν
 „ ἀμαφαρμύσεται ἡ τῶν Ἐθνῶν ἐλπίς ὁ Χριστός· σὺ δὲ, πῶς τοῦ-
 „ τομ τέξομαι, Παρθέμος οὔσα, σαφήρισον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Γενέσει ὅτι, ὅταν ἐγήρασεν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς υἱοὺς τοῦ διὰ τὰ τοὺς εὐλογήσῃ, καὶ νὰ εἰπῇ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα ὅπου μέλλουν νὰ ἀκο-
 λουθήσουν εἰς τὰς ὑστερινούς χρόνους. „Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν τέταρτον αὐτοῦ
 υἱόν, ἐπροφήτευσεν καὶ εἶπε ταῦτα· „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ
 „ τῶν μνηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνων“. (Γέν.
 „ μθ'. ι.) Ἡ προφητεία αὕτη ἦτον σημεῖον σαφέστατον τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας, κα-
 τὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Γεννάδιον καὶ Διδώδωρον· οἱ γὰρ Ἰου-
 δαῖοι ἤρχον καὶ ἐξουσίαζον καὶ ἡγούμενοι ἦσαν, ἕως ὅπου ὁ Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου
 υἱὸς καὶ Παλαιστίνος τὸ γένος ὑπάρχων, ἐγένετο ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὐ μόνον δὲ οἱ
 Βασιλεῖς ἐξέλιπον τότε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται (1).

Τούτων δὲ προεγνωσμένων, λέγει ἡ Παρθέμος πρὸς τὸν Ἀγγέλου διὰ τοῦ Τροπαρίου
 τούτου· νὰ ἐξέλιπεν (ἥτοι ἐλείψῃ παντελῶς) ἀπὸ τὴν φυλὴν τῆς Ἰούδα καθεὶς ἄρχων καὶ
 ἐξωτερικὸς καὶ ἐσωτερικὸς· ὅθεν τὰ νῦν εἶναι παρὼν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔ-
 χει νὰ φανῇ εἰς τὸν Κόσμον ὁ Χριστός, ὅς τις εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ προσδοκία τῶν Ἐθνῶν.
 Πῶς δὲ τούτων εἶναι ἐλπίς; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκε τοιαύτην ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, νὰ εὐλογήσῃ εἰς τὸ σπέρμα τῶν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, κατὰ τὸν
 Θεοδώριτον· σπέρμα δὲ αὐτῶν εἶναι ὁ Χριστός, καθὼς σαφῶς ἐρμήνευσεν ὁ Ἀπόστολος,
 εἰπὼν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ· „Τῷ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ
 „ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ
 „ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός“. (Γαλ. γ'. 16.) Ναι, λέγει ἡ Παρθέμος, τὰ νῦν
 εἶναι καιρὸς, καθ' ὃν μέλλει νὰ φανῇ ὁ Χριστός· σὺ δὲ, ὦ Ἀγγελε, φανέρωσόν μοι, με-
 ποῖον τρόπον θέλω γεννήσει τοῦτον, εἰς καιρὸν ὅπου εἶμαι Παρθέμος καὶ ἀνάνδρος; Διπλα-
 σιάζει δὲ καὶ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὰ αὐτὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ Παρθέμος καὶ ἀνωτέρω, πρὸς
 περισσοτέραν βεβαιότητα καὶ πληροφορίαν τῆς.

Τροπάριον.

„ Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ γινῶμαι, Παρθέμε, τὸν τρόπον συλλήψεως τῆς
 „ σῆς; ἀλλ' οὗτος ἀνερμήνευτος· τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον, δημιουργ-
 „ γῶν δυράμει σοι ἐπισκιάσας ἐργάσεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ εἶναι
 ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν· ὅταν γὰρ ἡ Παρθέμος ἐζητεῖ νὰ μάθῃ τὸν
 τρόπον

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Ἡρώδου ἐν τῇ ὑποσημειώσει πάλιν τῆς Δ'. Ὡδῆς τὸ λέγον· „Ὁν πάλαι προεί-
 „ πον Ἰακώβ Ἐθνῶν ἀπεκδοχὴν Χριστὸν“.

τρόπον, με τὸν ὅποιον ἔχει νὰ συλλάβῃ τὸν Θεὸν Λόγον, ὁ Ἀρχάγγελος δὲν εἶχε ποῦ νὰ καταφύγῃ, πᾶρεξ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅθεν εἶπεν εἰς αὐτήν· „ Πνεῦμα Ἅγιον „ ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί “. (Λευ. α. 35.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· ἐσύ μὲν, ὦ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ζητεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μάθῃς ἀπὸ ἐμὲ με ποῖον τρόπον ἔχεις νὰ συλλάβῃς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Πατρὸς· ἤ-ξευρε ὅμως ὅτι ὁ τρόπος, ὅπου ζητεῖς, τῆς ἰδικῆς σου συλλήψεως εἶναι ἀνερμήνευτος, καὶ γλῶσσα οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε Ἀγγέλου δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἐξηγήσῃ (1), ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπισκιάσαν ἐσέ, καὶ πανταχόθεν σκεπάσαν καὶ περικυκλώσαν, θέλει ἐνεργήσῃ με τὴν δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν τὴν ἰδικὴν σου σύλληψιν· ἵτοι τὸ νὰ συλλάβῃς ἐσύ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου.

Καὶ ὁ μὲν Μελωδὸς οὕτως ἀλλάξε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Εὐαγγελίου βιαζόμενος διὰ τὸ μέλος τῶν Τροπαρίων· ἡ δὲ ἐρμηνεία αὐτῶν εἶναι τοιαύτη κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον· „ Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, γόνιμον παρασκευάζον τὴν μήτραν σου, καὶ „ δημιουργοῦν τὴν σάρκα τῷ ὁμοουσίῳ Λόγῳ· δύναμις δὲ ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· ἵτοι ὁ „ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Παῦλον, ὁ Χριστὸς εἶναι Θεοῦ δύναμις· (α. Κορ. α. „ 24.) αὐτὸς ἐπισκεπάσει σε καὶ πάντοθεν σε περικυκλώσει. Ὡς γὰρ ὄρνις ἐπισκιάζει „ τὰ νοσσία ἑαυτῆς, ὅλα ταῖς πτέρυξι περιλαμβάνουσα· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις „ ὅλην περιέλαβε τὴν Παρθένον, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐπισκιάσαι “. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ρητόν· „ Ἡ ἐπέλευσις τοῦ Πνεύματος ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς οὐσιωδῶς „ προσοῦσιν αὐτῷ κατὰ τὴν Θεαρχίαν, χάριν ἐμποιοῦν πρὸς τὸ ἐν πᾶσι χαίρειν τὴν „ Παρθένον, πρὸς ἀγιασμὸν τῆς σαρκὸς αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὸ σωτήριον „ κῆμα· καὶ οὕτως ἀκολουθῶς ἐν αὐτῇ οὐ δύναμις καὶ ἐνεργεία, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ „ πλήρωμα τῆς Θεότητος αὐτῆς ἡ ἀρχίθεος καὶ ὑπεράρχιος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπόστα- „ σις ἐσαρκώθη καὶ ἐννῆθρῳπήσε “. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀγίας Παρθένου Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτήν, „ κατὰ τὴν αὐτήν, καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τῆς Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεν- „ νητικὴν· καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτήν ἡ τῆς Θεοῦ τῆς ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ „ δύναμις, ὁ Υἱὸς τῆς Θεοῦ “. (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'.) Καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, „ Ἀγία „ μὲν γὰρ εἶ σύ, φησὶ, καὶ κεχαρισμένη, Παρθένε· Πνεῦμα δὲ πάλιν Ἅγιον ἐπελεύσεται „ ἐπὶ σέ, δι' ἀγιασμοῦ προσθήκης ὑψηλοτέρας ἐτοιμάζον καὶ προκαταρτίζον τὴν ἐν σοὶ „ Θεουργίαν, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί, συνεπιρρωνυῶσά τε ἅμα, καὶ διὰ τῆς „ ἐν σοὶ ἐπισκιάσεως καὶ συναφείας ἑαυτῇ μορφοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα “.

Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι με δημιουργικὴν δύναμιν ἐργάσατο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὴν σύλληψιν τῆς Παρθένου; Ἀκουσον προσεκτικῶς· ἐστὶ γὰρ βαθεῦ τὸ νόημα. Ὁ μέγας Βα- σίλειος ἐρμηνεύων τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τὸν Μνήστορα Ἰωσήφ· „ Ἰωσήφ Υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκα σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ „ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου “. (Ματθ. α. 20.) οὕτω λέγει· „ Τὸ ἐκ τίνος, ἡ „ δημιουργικῶς λέγεται (κατὰ τὸ, Εἰς Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· πάντα γὰρ ἐκ „ τοῦ Θεοῦ δημιουργικῶς ἐκτίσθησαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν), ἡ γεν- „ νητικῶς (ὥσπερ ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ, Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέν-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ Μυ- ροβίβλῳ κατὰ τὴν διακκοισιστὴν εἰκοστὴν δευτέραν ἀνάγνωσιν φέρει μάρτυρα τὸν φιλοθεάμονα ἐκείνον καὶ φιλοπονώτατον (ὡς ὁ ἴδιος Φώτιος τὸν ὀνομάζει) Ἰώβιον μοναχὸν λέγοντα· „ Ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐ- „ πισκιάζεσθαι τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Λόγου σαρκ- „ κώσεως, διὰ τε τὸ γενεσθαι τοῖς ἀκρωμέναις ἐν- „ παρὰ δὲ κτον, καὶ ἵνα τοῦ σκότους τὸν ἀρχοντα „ λάβῃ· φησὶ γὰρ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν „ τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρδένιαν „ Μαρίαν, τὴν σύλληψιν τῆς Κυρίου, καὶ τὴν σταυ- „ ρωσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοπέσιος Παῦλος περὶ τῶν „ ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἐγγασαν, οὐκ

„ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Διὰ τοῦτο „ γὰρ, λέγει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, συνεχώρησεν ὁ „ Θεὸς μνηστευθῆναι τὴν Μαρίαν τῷ Ἰωσήφ, ἵνα ἐ- „ χῇ τὸν κηδεμόνα ἐν ταῖς συμφοραῖς· οὕτως γὰρ καὶ „ ἐν τῇ εἰς Αἴγυπτον φυγῇ ἐπεμελήθη αὐτῆς καὶ „ διέσωσεν αὐτήν, ἅμα δὲ καὶ ἵνα λάβῃ τὸν Διά- „ βολον, διὰ τοῦτο ἐμνηστεύθη· ὁ γὰρ Διάβολος ἀ- „ κούσας, ὅτι ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, ἐπετίθει „ τὰς Παρδένους. Ἰνα τοίνυν ἀπατηθῇ ὁ ἀπατεῶν, „ μνηστεύεται τὴν Ἀειπάρθενον ὁ Ἰωσήφ, καὶ σχῇ „ μα μόνον γίνεσθαι συζυγίας, πρᾶγμα δὲ ἕ“. Ὅρα „ καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Σοφία, Λόγος καὶ δύναμις Τροπαρίου τῆς Γ'. Ωδῆς τῶν Χριστοῦ Γεννῶν.

„ ἐγέννησά σε· πρόσθε καὶ ἐκπορευτικῶς, ὡς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ
 „ αὐτοῦ Πατρὸς), ἢ φυσικῶς, ὡς ἡ ἐνέργεια ἡμῶν ἐξ ἡμῶν, ἢ ὡς τὸ ἀπαύγασμα τοῦ
 „ Ἡλίου ἐξ αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον καὶ καθαρώτερον εἰπεῖν, ὡς ἡ ἐνέργεια ἐκ τῆ ἐνεργουῦντος·
 „ πᾶσα γὰρ θεία ἐνέργεια ἐκ τοῦ Θεοῦ πρόεισιν “. Εἴτα συμπεραίνει ὁ Ἅγιος καὶ λέγει
 „ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου δημιουργικῶς ἐκτίσθη ἐν τῇ Παρθένῳ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 „ τος, καὶ οὔτε γεννητικῶς, οὔτε φυσικῶς “. „ Εἰ τοίνυν τὸ ὑπερκόσμιον σῶμα Χριστοῦ ἐκ
 „ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου, οὐ δυνατόν γεννημα αὐτοῦ ὑπάρχειν· ὅτι τὸ γεγεννημένον ἐκ
 „ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα ἐστὶν· οὐδ' αὖ
 „ πάλιν ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἐνέργεια αὐτοῦ· ὅτι ἐπὶ ἀπλῆς καὶ ἀσώματου φύσεως τὸν αὐτὸν
 „ τῆς οὐσίας λόγον ἐπιδέχεται ἡ ἐνέργεια (κατὰ τὸ ἀκτιστον διλαδὴ καὶ συναίδιον).
 „ Ὑπολείπεται ἄρα ἐξ αὐτοῦ εἶναι, ὡς κτίσμα αὐτοῦ “. (Λόγ. ε. κατ' Εὐνομίου). Καὶ
 „ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει· „ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συνέπηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἀγῶν καὶ κα-
 „ θαρωτάτων τῆς Παρθένου αἱμάτων σάρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀ-
 „ παρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυλάματος, οὐ σπερματικῶς, ἀλλὰ δημιουργικῶς διὰ τοῦ Ἁγίου
 „ Πνεύματος “. καὶ πάλιν· „ Ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἔχρισε, χρίων μὲν ὡς Θεὸς τὸ
 „ σῶμα τῇ Θεότητι αὐτοῦ· χρίομενος δὲ ὡς ἄνθρωπος· αὐτὸς γὰρ ἐστὶ τοῦτο κακεῖνο·
 „ χρίσις δὲ ἡ Θεότης τῆς ἀνθρωπότητος “ (Βιβλ. κεφ. ν. κατὰ Μοροφυσιτῶν). Ἀλλὰ καὶ
 „ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τῆ Ἡσαΐα· „ Καὶ προσῆλθε πρὸς τὴν Προ-
 „ φῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· „ λέγει· „ Ὅτι γὰρ ἐξ Ἁγίου Πνεύμα-
 „ τος τὸ Πανάγιον ἐκεῖνο διεπήγνυτο σῶμα τὸ ἐνωθὲν τῷ Λόγῳ, πῶς ἂν ἐνδοιάσειε τις;
 „ Οὐκοῦν ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια, δι' ἧς τὸ ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ διεπλάττετο σῶμα,
 „ τῷ τῆς συνόδου σχήματι πλαγίως κατεσημαίνετο· ἀπαρχὴ γὰρ γέγονε καὶ κατὰ τοῦτο
 „ Χριστὸς τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς,
 „ οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Γεννητὸς οὖν Πνεύματος κατὰ γέ-
 „ νην τὴν σάρκα καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτός, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν τούτοις “.

Με δημιουργικὴν λοιπὸν ἐνέργειαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔκτισε τὸ Δεσποτικὸν καὶ Θεοῦ-
 πόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, μετὰ τὴν ὁποίαν ἔκτισε καὶ τὰ πάντα, τουτέστιν ὅχι μετὰ τὴν
 τάξιν τὴν φυσικὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ σπορᾶς γεννῶνται τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα
 ἀλληλοδιαδόχως. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὰ ἔξω μίᾳ εἶναι ἡ
 ἐνέργεια τῆς ἁγίας Τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ κοινὸν ἀξίωμα
 τῶν Θεολογούντων· ἄρα καὶ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
 γιον ἔκτισε καὶ ἐδημιούργησεν ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς Παρθένου, ἀλλὰ καὶ ὁ
 Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ταυτὸν εἰπεῖν, ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, καὶ ὁ μὲν Πατὴρ εὐδόκησε τὴν
 σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ του, ὁ Υἱὸς δὲ αὐτούργησεν αὐτήν, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐτελε-
 σιούργησε. Φέρουσι δὲ εἰς τοῦτο μερικοὶ τὸ παράδειγμα τῶν τριῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦς
 ὁποίους, ὁ ἓνας μὲν ἐνδύεται ἓνα φόρεμα, συνεργοῦσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι δύο εἰς τὸ νὰ τὸ
 φορέσῃ· ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς εἰς τὴν ἐορτὴν πανηγυρίζων λέγει· „ Ἐπειδὴ ἐν τῆς Θείας
 „ καὶ πρώτης Τριάδος τετέλεκε τὸ Μυστήριον, ὁ μόνος Υἱὸς, φημί, τοῦ Πατρὸς, συνεργού-
 „ σι τούτῳ ὥσπερ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα “. καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· „ Μόνον δὲ τὸν
 „ Υἱὸν μόνῃ τῇ τοῦ Υἱοῦ κεκράσθαι σαρκὶ ὡς πρὸς τὰς ὑποστάσεις ὁμολογήσομεν· οὐ μὲν
 „ οὐδὲ πάλιν, ὥσπερ ὑποστατικῶς ὁ Υἱὸς μόνος, οὕτω καὶ ἐνεργητικῶς, ἀλλ' εὐδοκίᾳ μὲν
 „ τοῦ Πατρὸς, συνεργείᾳ δὲ τοῦ Πνεύματος τὴν πρόσληψιν ἀπεργάζεται· καὶ οὕτω μοι
 „ πάλιν ἡ Τριάς ἐνομένη γνωρίζεται, καὶ ὁ εἰς Θεὸς πρὶν διαιρεθῆναι συναγεται “. Ὅρα
 „ δὲ πᾶς καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐν τῇ συλλήψει τῆς Θεοτόκου ἐφάνερωσε τὴν Ἁ-
 „ γίαν Τριάδα, ὕψιστον μὲν ὀνομάζων τὸν Πατέρα, δύναμιν δὲ τὸν Υἱόν, καὶ Πνεῦμα τὸ
 „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος. Λέγει δὲ καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐν τῇ
 „ Ε'. τοῦ Β'. περὶ Τριάδος· „ Ἡ τῆς Μαρίας σύλληψις καὶ ὁ τόκος, ἐνέργεια τῆς Τριάδος
 „ ἐστίν, ἧς δημιουργούσης τὰ πάντα δημιουργεῖται “. (παρὰ τῷ Γ'. Λόγῳ τοῦ Βρυεννίου
 εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, οὗ ἡ ἀρχὴ· „ Ἡ Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων “).

Καθὼς λοιπὸν ἡ Ἁγία Τριάς με κοινὴν συμβουλήν ἐπλασε τὸν πρῶτον ἀνθρώπον τὸν
 Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς Ἀδὰμ· ἵτοι ἀπὸ τῆς παρθένου γῆν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἐβραϊκῶς τὸ
 τοῦ Ἀδὰμ ὄνομα), οὕτως ἔκτισε καὶ τὸν νέον Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς Παρθένου γῆν· ἵτοι ἀπὸ
 τῆς παρθενικῆς κοιλίας τῆς Θεοτόκου, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνήργησε τοῦ συντριβέντος Ἀδὰμ τὴν
 ἀνά-

ἀνάπλασιν* ὅθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, ἄριστα Θεολογεί* „Οἶδε τί ἐργάζεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον* οἶδεν ὁ Υἱὸς πῶς ἐαυτῷ κατασκευάζει τὸ πνευματικὸν οἰκητήριον* αὐτὸς, ὡς βούλεται, περιβάλλεται τὴν τοῦ δούλου μορφήν* οἶδεν ὁ Πατήρ τὴν τῆς Μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν* ὅπου γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκεῖ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ ὅπου ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ καὶ ὁ Πατήρ* ἀχώριστος ἡ Τριάς, ἀμέριστος ἡ Τριάς, ἀδιαίρετος ἡ Τριάς. Ὡς γὰρ ἐν ἀρχῇ πλάττων τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς, πρὸς ἐργασίαν προσέτρεφε τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, εἰπὼν, „Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν“. οὕτω καὶ νῦν τῆς ἀναπλάσεως γνωμένης πάρεστι πάλιν ἀρρήτως ἡ Ἁγία Τριάς* ἥς γὰρ ἡ πλάσις μία, ταύτης καὶ ἡ ἀνάπλασις πάλιν κοινή“. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Χρυσόρρημων* „Ὅπου μία τῆς Τριάδος ὑπόστασις παρῇ, πᾶσα πάρεστιν ἡ Τριάς* ἀδιασπάστως γὰρ ἔχει πρὸς ἐαυτήν, καὶ ἡνωται μετ' ἀκριβείας ἀπάσης“. (Ὁμιλ. ιγ' εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προοιμιάζων εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡσάν νὰ τὰ ἐρανίσθῃ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω θεῖον Νύσσης Γρηγόριον* ὅτι δηλαδὴ καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐφανερώθη ἡ Ἁγία Τριάς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου ἔγινε δημιουργικῶς* ἦτοι μὲ δημιουργικὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὡς εἵπομεν, καὶ ὅχι σπερματικῶς* ἦτοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῆς φύσεως* διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι ἡ ἀρρήτος σύλληψις αὕτη ὑπερέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως* ἡ μὲν γὰρ φύσις τέσσαρα πράγματα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν, κατὰ τὸν σοφὸν Κορέσιον, σύλληψιν, ἐξοικονισμόν ἢ εἰδοποίησιν, κίνησιν, καὶ τελείωσιν* καὶ ἡ μὲν σύλληψις ἀποτελεῖται ἐξ ἀμφοτέρου σπέρματος εἰς ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας* ἡ δὲ εἰδοποίησις ἢ ἐξοικονισμὸς μόρφωσις ἐστὶ πάντων τῶν μελῶν τοῦ σώματος, εἰς μὲν τὰ ἀρρενα ἐν ἡμέραις τριάκοντα ἢ τριακονταπέντε, εἰς δὲ τὰ θήλεα ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα* ἡ δὲ κίνησις τοῦ ἐμβρύου γίνεται εἰς μὲν τὰ ἀρσενικά ἐν μηνὶ τρισί, εἰς δὲ τὰ θηλυκά ἐν μηνὶ τέσσαρσιν* ἡ δὲ τελείωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ζῇ τὸ ἔμβρυον, μέχρι τῆς γεννήσεως φθάνει.

Τούτων δὲ πάντων τῶν φυσικῶν παρακολουθημάτων ἀνωτέρα ἦτον ἡ ἐκ τῶν παρθενικῶν αἱμάτων σύλληψις τοῦ Κυρίου* καθότι, ὡς λέγουσι πολλοὶ Θεολόγοι, ἅμα ταῦτα ἐγένοντο, ὑποστατικὴ ἑνωσις, πρόσληψις, σύμπηξις, σύλληψις, εἰδοποίησις, θέωσις* τοιαύτη γὰρ ἔπρεπε νὰ ᾖ ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσληφθεῖσα φύσις ἡμῶν* διὸ καὶ λέγεται τὸ ἀξίωμα τῆτο παρὰ τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ „Ἄμα σὰρξ, ἅμα Θεὸς Λόγου σὰρξ“, (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'. τοῦ Θεολογικ.) (1) καὶ παρὰ τῷ Σωφρονίῳ Ἱεροσολύμων πανηγυρίζοντι εἰς τὴν

(1) Ὅθεν καὶ ἄλλοι Θεολόγοι λέγουσιν ὅτι, τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπότητος τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν λαβούσης τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐξ ἐκείνης α. τὸ σῶμα ἐν στίγμῃ εἰδοποιήθη ἐντελὲς, ὡς εἵπομεν* β. ἡ ψυχὴ ἐπλουτίσθη μετὰ τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος* „Πλήρης, φησί, χάριτος καὶ ἀληθείας“. (Ἰω. α.) καὶ μετὰ τὴν δόξαν τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῇ ἡνωμένης Θεότητος (καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τὸ λεγόντος „Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας Χριστὲ, γ. ἡ δόξα τῆς ψυχῆς δὲν ἐχύθη καὶ ἐξώθη εἰς τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἐμείνεν αὐτὸ παθητὸν καὶ φθαρτὸν* δ. ἡ γνῶσις καὶ ὁρασις τῆς μακαριότητος, ἥτις ἐδόθη τῇ ψυχῇ τοῦ Κυρίου, δὲν ἀπεδίδωκεν ἀπὸ αὐτῆς τὴν λύπην καὶ τὴν δριμύτητα τῶν πόνων, τῶν ὁποίων εἶναι δεκτικὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Συνάγουσι δὲ οἱ θεολογούντες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε τὴν μακαρίαν ὁρασιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἐξ ἐκείνου ὅπου εἶπεν ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐν τῷ ἐσχάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Δ'. Βιβλίου περὶ συμφωνίας τῶν Εὐαγγελιστῶν* δηλ. ὅτι ὁ Χριστὸς διέφερε τῶν λοι-

πῶν ἀνθρώπων* „Ὅτι οὐδεὶς ἐν τῷδε τῷ βίῳ δίδωσκει Θεὸν ἰδεῖν, ὥσπερ ἐκεῖνα“. Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβὰς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. γ'. 13.) ἢν γὰρ, λέγουσιν, ἐν τῷ Οὐρανῷ διὰ τῆς μακαρίας ὁρασεως. Ὅρα καὶ Ἀθανάσιον εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Προσθετόμεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἂν καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἑνωσις, ἢ πρόσληψις, καὶ τὰ λοιπὰ ὅπου εἵπομεν ἀνωτέρω, ἅμα ἐγένοντο κατὰ χρόνον* οὐχὶ ὁμῶς καὶ κατὰ τάξιν* ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν „Ὁ ἀχώρητος χωρεῖται διὰ μέσης ψυχῆς νοεράς μεσιτευσούσης θεότητι καὶ σαρκὸς παχυτήτι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Καὶ πάλιν „Ὁ δὲ ἐμὸς λόγος τίς, τοῦ ἀφελοςοῦ τοῦ ἀπαιδευτοῦ, ὁ νῦν τῷ νοὶ μίγνυσθαι ὡς ἐγγυτέρῳ καὶ νοικειοτέρῳ, καὶ διὰ τούτου σαρκὶ μεσιτευσόντος θεότητι καὶ παχυτήτι“. (Ἐπιστολ. α. πρὸς Κληδόσιον.) Δείκνυσιν γὰρ διὰ τούτου φανερώς ὁ Θεολόγος ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν ἡνώθη ἡμέσως τῷ σώματι,

ἀλλὰ

τὴν ἑορτὴν καὶ λέγοντι, „Ἄμα γὰρ σὰρξ ἔμφυχος λογικὴ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σὰρξ· ἐν
 „ἐαυτῷ γὰρ τὴν ὑπόστασιν (ἥτοι τὸ εἶναι) οὐ πρὸ αὐτῆς τὴν σύστασιν ἔσχηκεν, ἕτερος
 „ἕτερος σὰρξ τῶν κατ' ἡμᾶς ἀνθρώπων γέγονε πώποτε, καὶ τότε τῷ Θεῷ Λόγῳ σιωπῶν
 „μεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὸ εἶναι σὰρξ ἔμφυχος λογικὴ, καὶ Θεὸς Λόγος σὰρξ ἔμφυχος λογικὴ,
 „ἐκ παρθενικῶν καὶ ἀχράντων αἱμάτων ληφθεῖσα τῆς ἀχράντου Παρθένου κεκληρώκεν“.
 „Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασιλεῖος, ἐρμηνεύων τὸ „Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος
 „ἐστὶν Ἁγίου“ εἶπεν· „Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς οὐ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἡ σύ-
 „στασις ἐγένετο τῷ Κυρίῳ· εὐθύς γὰρ τέλειον ἦν τῇ σαρκὶ τὸ κυοφορούμενον, ὡς καὶ κατὰ
 „μικρὸν διαπλάσσει μορφώθῃ, ὡς δηλοῖ τὰ ῥήματα· οὐ γὰρ εἴρηται τὸ κυθῆν (ἥτοι τὸ
 „ἐγγαστρῶθεν ἀμορφώτως), ἀλλὰ τὸ γεννηθῆν“ (μεμορφωμένον δηλαδὴ) (λόγῳ εἰς τὴν
 „Χριστοῦ Γέννησιν). Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνός· „Οὐ καὶ κατὰ μικρὸν προσδήκαις
 „ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ' ὑφ' ἐν τελειωθέντος“. (Βιβλ. γ'. κεφ. μδ.) Ἐναν-
 „τιοφάνεια δὲ καὶ ἀπορία εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου καὶ
 „ἄλλων, ὧν εἰς ἐστὶ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς· καθότι ὁ Θεοφυλάκτος ἐρμηνεύων τὸν λόγον,
 „ὃν εἶπεν ὁ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, „Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σῆς (τ) Ἁγίου“, λέγει·
 „Τὸ κατὰ μέρος ἐν τῇ μήτρᾳ σου αὐξανόμενον, καὶ οὐκ εὐθύς τέλειον ὑπάρξαν“. ἀλλὰ
 „καὶ ὁ Χρυσόρρῆμων τὸ αὐτὸ λέγει οὕτως· „Καὶ πῶς γίνεται ἀνθρώπος; εἰς μήτραν κυφο-
 „ρεῖται, αὐξεται κατὰ μικρὸν, καὶ ἔρχεται τὴν ὁδὸν τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς. Τίς; ἡ Οἰκο-
 „νομία, οὐχ ἡ Θεότης· ἡ τοῦ δούλου μορφή, οὐχ ἡ τοῦ Δεσπότη· ἡ σὰρξ ἡ ἐμὴ, οὐχ ἡ
 „οὐσία ἐκείνου αὐξεται κατὰ μικρὸν καὶ μίγνυται ἀνθρώποις“. (Λόγῳ ὅτε τῆς ἐκκλη-
 „σίας ἔξω Εὐτρόπιος εὐρέθη, τόμῳ Ε'.) Συμβιβάζεται δὲ ἡ ἐναντιοφάνεια αὕτη, κατὰ τὸ
 „ἐμοὶ δοκῆν, εἰν νοήσωμεν ὅτι εὐθύς μὲν ἐξεικονίσθη κατὰ τὰ μέλη τὸ Θεοῦπόστατον βρέ-
 „φος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, ὡς λέγει ὁ Βασιλεῖος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεικονισθέντα μέ-
 „λη αὐξήθησαν παρ' εὐθύς, καὶ ἔγιναν τέλεια, ὡς τὰ τοῦ ἐννεαμηνιαίου βρέφους· εἰ γὰρ
 „τοῦτο ἐγένετο, εὐθύς ἠθέλην ἐξογκωθῆν ἡ κοιλία τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολούθως εὐθύς ἠ-
 „θέλε γεννηθῆν τὸ βρέφος· τὸ ὅποιον ἦτον ἀπρεπές. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον λοιπὸν αὐξαναν τὰ
 „ἐξεικονισθέντα μέλη, ἕως ὅτε ἔγινε τὸ βρέφος ἐννέα μηνῶν καὶ ἐγεννήθη, ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς
 „Θεοφυλάκτος καὶ οἱ ἄλλοι.

Τροπάριον.

„Ἡ ἐμὴ προμήτωρ δεξαμένη τὴν γυνῆν τοῦ ὄφεως, τρυφῆς τῆς
 „θείας ἐξωστράκισται· διόπερ καὶ γὰρ δέδοικα τὸν ἀσπασμὸν τὸν
 „ἕξορ σου, εὐλαβουμένη τὸν ὀλισθόν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγέλον, ἀναφέρονσα τὴν
 διανοιάν της εἰς τὴν παλαιὰν πτώσιν ὅπου ἔπαθεν ἡ προμήτωρ Εὐα, καὶ λέγει αὐτῷ· ἡ
 παλαιὰ Εὐα ἡ ἰδική μου καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων προμήτωρ με τὸ καὶ ἐδέχθηκε τὴν
 ἀπα-

ἀλλὰ κατὰ τάξιν· πρῶτον ἠνώθη τῇ νοερᾷ ψυχῇ, καὶ
 διὰ τῆς ψυχῆς ἠνώθη καὶ τῷ σώματι. Συνέδει τού-
 τῳ καὶ τὸ ἐν τῇ ἑκτῇ Ὡδῇ τοῦ Τροπαρίου τοῦ
 πρώτου ἡχοῦ τὸ λέγον· „Νῆς ὧν ἀπαθὴς καὶ αὔλος
 „μίγνυται Χριστὸς ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρωπίνῳ νοί, μεσι-
 „τευοντι δειὰ φύσει σαρκὸς τε παχύτητι· οὐδεὶς δὲ
 „δύναται νοῆσαι ἢ εἰπεῖν τὴν τάξιν τῶν ἀνωτέρω·
 „μόνος γὰρ ὁ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἐνεργήσας, μέλ-
 „λον δὲ αὐτουργήσας, αὐτὸς οἶδε καὶ τὴν τάξιν,
 „καθ' ἣν τοῦτο ἐνήργησε καὶ αὐτουργήσεν“.

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ
 Σύρος ἐν τῇ λόγῳ, ὅπου παρειχάζει μαργαρίτη τῇ

ἐκ τῶν ὁστίων τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυ-
 ρίου, λέγει ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦτο οὕτως ἐστὶ γεγραμ-
 μένον· „Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ“. Ἐνταῦθα δὲ,
 λέγει, ἀντίγραφον Εὐαγγελίου τῆς οὐκ ἔχουσι, τοῖς
 Αἰρετικοῖς χαρίζομενα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κρήτης Ἀν-
 δρέας πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἔχει καὶ
 αὐτὸς τὸ „Ἐκ σοῦ“ ὁμοίως καὶ ὁ Κύπρου Ἐπιφώ-
 νιος ἐν τῇ κατὰ Ἐβιωναίων αἵρεσι. Κατὰ τοὺς Ἀ-
 γίους λοιπὸν τούτους, πρέπει καὶ προστίθεσθαι ἀνα-
 γκαίως τὸ „Ἐκ σοῦ“. Ὅθεν θαυμάζω πᾶσι τούτοις τα-
 ρεῖσθαι ἐν τοῖς νῦν πεποιημένοις Εὐαγγελίοις.

ἀπατηλὴν συμβελὴν ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ σκολιὸς ὄφης Διάβολος, εἰπὼν* „Οὐ θανά-
 „τω ἀποθανεῖσθε* ἥδει γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ διανοιχθήσονται
 „ὕμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς Θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν“. (Γέν. γ'. 4.)
 ἢ Εὐα, λέγω, μετὰ τὸ νὰ ἐδέχθῃ αὐτὴν τὴν συμβουλὴν τοῦ Διαβόλου, ἐξωστράκισται: ἦτοι
 ἐξωρίσθη ἀπὸ τὸν παράδεισον τὸν ἐν Ἑδέμ: ἦτοι τῆς τρυφῆς* Ἑδέμ γὰρ ἐβραϊστὶ τρυφὴ
 ἐρμηνεύεται, διὰ τὸ τῇ τόπῃ τρυφὴν καὶ χαριέστατον, καὶ διὰ τὴν ωραιότητα καὶ εὐφρο-
 σύνην τὴν ὁποίαν ἔκαμνε τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Ἐξωστράκισται δὲ
 εἶπε, διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον συνήθειαν τοιαύτην, ὅταν ἐμελλον νὰ ἐξορίσουν τινὰ, ἔγρα-
 φον τὰ ὀνόματά των ἐπάνω εἰς ὄστρακον ἐκεῖνοι ὅπερ ἐσυμφώνουν εἰς τὴν ἐξορίαν του (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, λέγει, φοβοῦμαι καὶ ἐγὼ τὸν παράδοξον τοῦτον χαιρετισμὸν, ὅπου μοι
 προσφωνεῖς, ὦ τοῦ Θεοῦ Ἀγγελε. Χαιρετισμὸν δὲ ἀνόμασε τὸν κατὰ συνήθειαν λόγον ὅπερ
 εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, ἦγουν τὸ „Χαῖρε“. ἔξενον δὲ αὐτὸν καὶ παράδοξον ἀνό-
 μασε διὰ τὸ „Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“, καὶ διὰ τὸ „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναι-
 „ξίν“. ἀσύνηδες γὰρ αὐτὸ εἶναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀκολουθῶς δὲ εἶπεν ἡ Παρθένος
 ὅτι συστέλλομαι καὶ φοβοῦμαι, μήπως ὀλισθήσω καὶ ἐγὼ ὡσάν ἡ Εὐα, καὶ λάβω καμ-
 μίαν πτώσιν καὶ κρημνισμόν. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν λέγει οὔτε τὸ Εὐαγγέλιον, οὔτε ὁ Μελαδὸς
 ἐδῶ, ὅτι ἐταράχθη ἡ Παρθένος καὶ ἐδειλίασε διὰ τὸ σχῆμα τοῦ Ἀγγέλου, ἀλλὰ διὰ τὸν
 ἀσπασμὸν, διαλογιζομένη τὸ τοῦτου παράδοξον* οὕτω γάρ φησιν ὁ Φελλός*, „Οὔτε γὰρ
 „τὴν ὄψιν ὑπώπτευσεν, οὔτε τὸ σχῆμα τῆς κηρυκῆς ἐδειλίασεν* ἀνθρωπικώτερον γὰρ μετα-
 „πεποίητο, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, καὶ ὑπέσταλτο πρὸς τὴν τῶν εὐαγγελίων ἐξαγ-
 „γελίαν“. Ὅθεν ἄριστα εἶπε καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν.
 „Ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη* αἰδέσθης πρὸς τὰς διαλέξεις τῶν ἀνθρώπων ἐτύγχανε,
 „καὶ τὴν ἡσυχίαν ὡς μητέρα σωφροσύνης καὶ ἀγνείας ἡσπάζετο, καθαρὸν ὑπάρχουσα καὶ
 „ἀκέραιον καὶ ἀμόλυντον ἀγαλμα* αὕτη τὴν ἀγγελικὴν ὄψιν οὐκ ἐδειλίασεν, ὡς οἱ πλειο-
 „νες τῶν Προφητῶν* ἐπεὶ δὲ παρθενία ἀληθὴς πρὸς Ἀγγέλους συγγένεια“.

Ἡξευρε δὲ τὴν πτώσιν τῆς Εὐας ἡ Θεοτόκος, τοῦτο μὲν, διότι ἦτον θεόσοφος καὶ ἐκ τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος πεφωτισμένη, τοῦτο δὲ, διότι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων εὐρισκομένη δὴ
 δεκα χρόνας, ἤκουε τὰς ἐξωθεν ἀναγνωσκομένας θείας Γραφάς, καὶ ἐξ ἐκείνων ἔμαθε τὴν
 τῶν Προπατόρων παράβασιν καὶ ὀλίσθημα, ὡς λέγει ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν
 τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια πρώτῳ λόγῳ αὐτοῦ. Γράφει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἐν τῷ εἰς τὸν
 Εὐαγγελισμόν λόγῳ ταῦτα* „Εἰκὸς δὲ τὴν Παρθένον εὐγενῆτε οὖσαν καὶ θυγατέρα Δα-
 „βὶδ μὴ τῶν ἐν Γραφαῖς ἀμοιρεῖν θείων διηγημάτων, ὡς παραπέμψαι τὸν νῦν αὐτίκα πρὸς
 „τὸ τῆς Προμήτορος πτώμα, τὸ ἐκ τῆς ἀπάτης ἐνδυμνηθεῖσα ὀλίσθημα, καὶ ὅσα τοιοῦτό-
 „τροπα τοῖς παλαιοῖς προΐσθονται“.

Τροπάριον.

„Θεοῦ παραστάτης ἀπεστάλην, τὴν θείαν μηνύσω σοι (2) βελήν*
 „τί με φοβῇ παράμωμε, τὸν μᾶλλον σε φοβούμεμον; τί εὐλαβῇ με
 „Δέσποινα, τὸν σὲ σεπτῶς εὐλαβούμεμον;

ΕΡΜΗ-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ
 Βαρέος ἡχου τῆς ὀκταῆχου, κατὰ τὸ θεοτοκίον τὸ
 λεγόν „Χαῖρε θυγάτηρ Ἀδάμ τῆς φθαρέντος“, ταύ-
 „τα* „Ὁ ἐξοστρακισμὸς ἐξορία ἐστὶ καὶ φυγὴ* μετὲ-
 „σχικε δὲ τὰ ὀνόματος τούτου ἐξ αἰτίας τοιαύτης*
 „ἐν Ἀθήναις, ὅτε τις ὡς ἐπίτινι ἀλούς ἀμαρτημάτων
 „ἐμελλε κατακριθῆναι εἰς τιμωρίαν, συνήρχετο ὁ δή-
 „μος, καὶ ἕκαστος ἔγραφεν ἐν ὀστράκῳ τὴν κατ' ἐ-
 „κείνου ψήφον. Ἦν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τόπος περιχε-
 „κλεισμένος διὰ δρυάκτων, ἐνθα ἐτίθεντο τὰ τὰς
 „ψήφους ἔχοντα ὀστρακὰ* καὶ ὅταν εἰς ἄριστόν

„παρ' ἐκείνοις ἀριθμὸν οἱ ψηφισάμενοι ἐφθάνον, τό-
 „τε ὁ τὴν ψήφον κατακριθεὶς τῆς πόλεως ἀπηλάνιστο.
 „Ἐκ γὰρ τῆς διὰ τῶν ὀστράκων τὴν ψήφον γίνεσθαι,
 „ἐξοστρακισμὸς ἢ φυγὴ ἀνομάσθη. Οὕτω καὶ τὸν
 „Ἀριστείδην ἐξοστρακισθῆναι ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς
 „Παραλλήλοις αὐτοῦ ἀναγράφει“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Μηνύσαι σοι“. (ὅπερ
 ἐξηγείται τελικῶς διὰ τοῦ ἱνα δηλ.) ὀρδοτέρον δὲ
 εἶται τὸ „Μηνύσαν σοι“* καθότι τὰ κινήσεως σημαν-
 „τικά ρήματα μετὰ Μισοχρῆς μελλοντικῆς συντάσ-
 „σονται κατὰ τοὺς Γραμματικούς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἀποκριτικὸν τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· λέγει γὰρ πρὸς αὐτήν· ὦ πάντος μώμου ἀνωτέρα Μαριάμ, ἐγὼ εἶμαι παραστάτης τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος εἰς τὸ νὰ ὑμῶ ἀκαταπαύστως τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν μὲ ὅλας τὰ τάξεις τῶν οὐρανίων Δυνάμεων· ἀπεστάλην δὲ διὰ νὰ σοὶ φανεράσω τὴν ἀπόρρητον καὶ κρυφίαν βουλὴν αὐτῆ, ἣν πρὸ αἰῶνων εἶχε παρ' ἐαυτῶ, διὰ νὰ λάβῃ σάρκα ὁ Μοιρογενὴς τοῦ Υἱός· ὅθεν ἐγὼ εἶμαι ἓνας δούλος καὶ Ἀπόστολος. Διὰ τί λοιπὸν φοβεῖσαι ἐσὺ ἡ Κυρία τοῦ Κόσμου καὶ Δεσποινὰ τὸν δούλον ἐμέ, ὅς τις περισσώτερον φοβοῦμαι ἐσέ; ἢ διὰ τί ἐσὺ εὐλαβεῖσαι καὶ συστήλλεσαι ἐμέ, ὅς τις εὐλαβοῦμαι ἐσέ μὲ καθε σέβασμιότητα;

Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν λόγον τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιου λέγοντος· „Οἶδα πρὸς τίνα παρὼν διαλέγομαι· οἶδα πρὸς τίνα θεῶθεν ἀπέσταλμαι· οἶδα τίνι διακονεῖν προκεχέρισμαι· τουναντίον, ἐγὼ σε θεῶρων καταπλήττομαι, καὶ φόβου καὶ δέους ἐμπίπλαμαι· τουναντίον, ἐγὼ σου θαυμάζω τὸ μέγεθος, καὶ τρόμου πληροῦμαι καὶ δείματος· ἐγὼ σου τὴν χάριν δεδίδτομαι· ἐγὼ σου τὴν λαμπρότητα τέθηπα· ἐγὼ δούλος εἰμι καὶ διάκονος· σὺ δὲ Μήτηρ ἔση Θεοῦ ἐμῆ, Δεσπότου καὶ κτίσαντος· χαρᾶς Ἀγγελος πέφυκα, οὐ λύπης κήρυξ γινώσκωμαι. Τί ἐν φοβῇ τὸν τουναντίον φοβούμενον; τί δειλιᾷς τὸν δειλιῶντα σου τὸ ἀξίωμα; τί δεδίττη τὸν χάριν τὴν σὴν δεδιδτόμενον; τί εὐλαβῇ τὸν ἀγλαίαν τὴν σὴν εὐλαβοῦμενον“; Ἀξιόλογον δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ ἀνώνυμος εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· φησὶ γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀγγελος ὅτι εἶναι παραστάτης Θεοῦ, διὰ νὰ χωρίσῃ τὸν ἑαυτόν τε ἀπὸ τὸν ἀποστάτην Διάβολον, καὶ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν Παρθένον καθε ὑπόψιν καὶ φόβον. Μὴ φοβηθῆς, λέγει, ὦ Παρθένε· ἐγὼ δὲν εἶμαι ὡς ὁ ἀποστάτης τῆ Θεοῦ Διάβολος, ὅς τις ἠπάτησε τὴν προμήτορά σου Εὐάν, ἀλλὰ εἶμαι παραστάτης τοῦ Θεοῦ καὶ παντοτινὸς ὑμολόγος τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· ὅθεν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὲ ἀπατήσω.

Ἀπορεῖ δὲ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, διὰ τί δὲν ἀπεστάλῃ παρὰ Θεοῦ ἄλλος Ἀγγελος παρὲξ ὁ Γαβριήλ; Λύων δὲ τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι, ἐπειδὴ ὁ γεννηθεὶς ἦτον Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο καταλλήλως καὶ ὁ Γαβριήλ ὑπηρετῆς εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο γίνεται· καθότι καὶ αὐτὸς ἐρμηνεύεται ἄνθρωπος Θεός. „Ἀκουσον δὲ καὶ τὰ ἴδια τοῦ λόγια“ „Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐγὼ Γαβριήλ πρὸς σὲ τὴν Παρθένον ἀπέσταλμαι, ἵνα μου καὶ αὐτῷ δηλῶ τῷ ὀνόματι, ὡς Θεὸς ὑπάρχει καὶ ἄνθρωπος ὁ ἐκ σοῦ τῆς ἀχράντου Παρθένου τικτόμενος· καὶ γὰρ καὶ τὸ Γαβριήλ ὄνομα εἰς ἐρμηνείαν ἀγόμενον, Θεὸν ἀγορεύει καὶ ἄνθρωπον· ἐπεὶ κατ' Οὐρανὸν πολλοὶ ἐτύγχανον Ἀγγελοι, ἀλλ' ἐδένα τούτων στεῖλαι βεβούληται“. (Λόγ. εἰς τὴν ἐορτὴν) Τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν τῆ ὀνόματος τοῦ Γαβριήλ ποιεῖ καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς ὁ Ταυρομενίας ἐπίσκοπος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Ἐπειδὴ δὲ ἡμᾶς ὁ σοφὸς ἐδίδαξε Μαξιμὸς, καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ὀνομάτων, ἐκ τε τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πρὸς ὑψηλότερας ἐννοίας ἀνάγεσθαι, ἐπτα δὲ στοιχεῖα τὴν κλήσιν ἀναπληροῦσι τοῦ Γαβριήλ· ἐμφαίνει τὸ ὄνομα ὡς ὁ ὑπὸ Γαβριήλ εὐαγγελιζόμενος τεχθῆναι Χριστὸς ἐπὶ σωτηρίᾳ ἥκει τῆ Κόσμου παντός, τοῦ μετρομένου ὑπὸ τῆς ἐβδοματικῆς ταύτης κινήσεως, καὶ περατουμένου ἐν αἰῶσιν ἐπτα“· αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος. (Λόγ. α'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμ.)

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἀμεχιχρίαστον θείαν βουλὴν τῆς ἐκ τῆς Παρθένου σαρκώσεως (1) σοῦ τοῦ ὑψίστου ὁ Προφήτης Ἀββακούμ καταμῶν ἐκράυγας· δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ λέγουσι „Τὴν τῆς ἐκ Παρθένου σαρκώσεως“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η τετάρτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ* διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐρανίσθη τὸν παρόντα τῆς τετάρτης Εἰρμόν. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Ἀββακούμ λέγει, „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην* Κύριε κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην“* (Ἀβ. γ'. 2.) ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει* ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, Κύριε, κατανοῶν τὴν θείαν καὶ ἀνεξιχνίαστον βουλὴν τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς σου, ἣν ἐβουλεύθη πρὸ τῶν αἰώνων διὰ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου σάρκωσιν σου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅς τις εἶσαι ὕψιστος καὶ ἀνάτατος πάντων κατὰ Θεός, ἐφώναξε πρὸς ἐσέ*. „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“. Μετὰ τὴν λέξιν δὲ „Ἀκοὴν“ ἐννοεῖ ὁ Προφήτης τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως, μετὰ τὸ „Ἔργα σου“ δὲ ἐννοεῖ τὰ θαύματα τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος δὲ οὗτος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς τετάρτης Ὠδῆς, καὶ ἐρανίσθη ἴσως ἀπὸ τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου λέγει ἐν τῇ αὐτῇ Ὠδῇ ὁ Ἀββακούμ, „Κύριος ὁ Θεός μου δυνάμις μου“.

Περὶ ταύτης τῆς βουλῆς τῇ Πατρὶς γράφει καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀρχαίαν αὐτὴν καὶ ἀληθινὴν ὀνομάζων, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελεσθέντα ἔργα τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου καλεῖ θαυμαστά πράγματα* ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ κινούμενος, ἐτράπη εἰς δοξολογίαν Θεοῦ τοῦ ταύτην βουλευσαμένου τὴν βουλὴν διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν, καὶ εὐχεταὶ νὰ γένη μίαν ὥραν πρότερον, οὕτω λέγων*, „Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω σε* ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν, ἀληθινὴν* γένοιτο!“ (Ἡσ. κέ. 1.) Διὰ τί δὲ εἶπε τὴν βουλὴν ταύτην ἀνεξιχνίαστον; Διότι αὐτὴ ὄχι μόνον ἦτον ἀνεπινόητος ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ αὐτῶν τῶν πρωτίστων Ἀγγέλων τῶν περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων, ἀλλ' ὅτι ἦτον καὶ τόσον ἀπόκρυφος καὶ βαθυτάτη, ὥστε οὐδὲ ἴχνος παραμικρὸν καταλήψεως αὐτῆς ἀφῆκεν εἰς ὅλους τοὺς νόας τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἂν ὅλαι αἱ ἄλλαι βουλαὶ καὶ κρίσεις καὶ οἰκονομίαι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξερευνήτοι καὶ ἀνεξιχνίαστοι, καθὼς φωνάζει ὁ μακάριος Παῦλος*, „Ὡς ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ“* (Ῥωμ. ια'. 33.) πόσῳ μάλλον ἦτον ἀνεξιχνίαστος καὶ προαιώνιος καὶ κρυφιωτάτη ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ ἡ περὶ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας; Ὅθεν ἐδῶ πρέπει νὰ εἰποῦμεν πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν, „Τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται“* (Ψαλ. σς'. 19.) Καὶ καλῶς λοιπὸν ἐπαρωμοίωσεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος τὸν Θεὸν μετὰ τὸν λέοντα* διότι καθὼς ὁ λέων περιπατῶν, σκεπάζει μετὰ τὴν οὐρὰν τὰ ἰχναρία του διὰ νὰ μὴ τὸν εὕρουν οἱ κυνηγοί* οὕτω καὶ ὁ Θεὸς σκεπάζει τὰ ἴχνη τῶν ἀποκρύφων βουλῶν του διὰ νὰ μὴ δύναται τινὰς νὰ τὰ εὕρῃ καὶ νὰ τὰ καταλάβῃ (1).

Τροπάριον.

„Ὁ καθημέρος ἐμ δόξῃ, ἐπὶ θρόνου Θεότητος, ἐμ μεφελὴ κούφῃ,
 „ἤλθερ Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος, τῇ ἀκρηάτῳ παλάμῃ καὶ διέσωσε τοὺς
 „κραυγάζοντας* Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν* ἐκεῖνος γὰρ λέγει, „Ἴδού*, Κύριος καθήκει ἐπὶ νεφέλης κούφης“. (Ἡσ. ιθ'. 1.) Νεφέλη δὲ κούφη νοεῖται ἡ Παρθένος, καθότι αὐτὴ ἦτον κούφη καὶ ἐλαφρὰ ἀπὸ κάθε προαιρετικῆς ἀμαρτίας. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ὑπὲρ πάντας ὧν τοὺς Θεούς, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ,

(1) Σημειῶσαι ὅτι, ἐπειδὴ δύο Εἰρμούς ἔχει ἡ τετάρτη Ὠδὴ τοῦ Κανόνος, τοῦ εἰς ἣσαν τέταρτον συντεθειμένου πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον.

βιδ', καὶ διὰ τοῦτο ὑπέρθεος καλούμενος (1), καθήμενος πρότερον ἐν δόξῃ ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος ὡς Θεός, „Ὁ Θεός, φησὶ, κάθεται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ“, (Ψαλ. μς'. 7.) ὕστερον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἦλθε καθήμενος ἐν τῇ ἐλαφρᾷ νεφέλῃ: ἦτοι ἐν τῇ Κυρίᾳ Θεοτόκῳ, ἣτις νεφέλη μὲν λέγεται, καθὼς ἦτον ὑψηλοτέρα ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ γῆϊνα, ἐλαφρὰ δὲ, καθὼς ἦτον ἐλευθέρα ἀπὸ κάθε βάρους προαιρετικῆς ἀμαρτίας μέχρι καὶ ψιλῆς προσβολῆς ἐμπαθοῦς λογισμοῦ· τοιαύτη γὰρ ἔπρεπε νὰ ᾖναι ἡ γενομένη Μητὴρ τοῦ Θεοῦ, ἀνεπίληπτος πάντι καὶ παντὸς μᾶμου ὑπερτέρα, καθὼς ὀνομάζεται ἐν τῷ Ἀσματι, „Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί“. (Ἀσμ. δ'. 7.) ἵνα ἡ ἀσύγκριτος ἀγιότης τῆς Μητρός ᾖναι καὶ καύχημα τοῦ Υἱοῦ, ὡς λέγει ὁ Σειράχ,

„Καύχημα τέκνων Πατέρες αὐτῶν“.

Νεφέλη δὲ κούφῃ δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ ἡ προσληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἣτις ἦτον τόσον ἐλαφρὰ, ὥστε εἰς ὅλον τὸ ἐνανθρωπιαῖον διάστημα, καθ' οὗ εὗρίσκετο ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Μητρός του, δὲν ἐπροξένησε κανένα βάρους ἢ κόπον εἰς αὐτήν. Ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὴν Θεοῦπόστατον αὐτὴν σὰρκα καθήμενος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς εἰς νεφέλῃν κέφην, ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον. Καὶ τί ἔκαμεν; ἔσωσε μὲ τὴν ἀκήρατον καὶ θείαν αὐτοῦ παλάμην, ταῦτόν εἰπεῖν μὲ τὴν θείαν του δύναμιν, ὅλους ἐκείνους ὅπου λέγουσι πρὸς αὐτόν, „Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε“· τὸ ὁποῖον εἶναι λόγιον χαρακτηριστικὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς.

Τροπάριον.

„Ἱεράμ τιμα Παρθέρον, τεξομένην ἀκήκοα τοῦ Προφήτου πάλαι,
 „τὸν Ἐμμανουὴλ προφεισπίσαρτος· ἐπιποθῶ δὲ τοῦ γρῶμαι πῶς
 „Θεότητος, τὴν ἀμάκρασιν φύσις βροτῶν ὑποστήσεται;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγελον καὶ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἤκουσα τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ὅτι ἐπροφήτευσεν πρὸ χρόνων ὅτι μία Παρθένος ἱερά (ἦτοι ἀφιερωμένην ἔχουσα τὴν παρθενίαν εἰς τὸν Θεόν) μέλλει νὰ γεννήσῃ τὸν Ἐμμανουήλ: ἦτοι τὸν Χριστὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· διότι λέγει „Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ“. (Ἠσ. ζ'. 14.) Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, οὕτω πανηγυρίζει ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τρίτῳ λόγῳ αὐτοῦ· „Σήμερον ἡ τῇ Ἡσαΐου προφητεία πεπλήρωται λέγουσα· Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται· σὺ δέ μοι ὅρα Προφήτου ἀκρίβειαν, οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, ἰδὺ Παρθένος, ἀλλ' ἰδὺ ἡ Παρθένος, τῇ προσθήκῃ τοῦ ἄρθρου ἐπίσημόν τινα καὶ μόνον αὐτὴν γεννησόμενῃ ἡμῖν αἰνιττόμενος· ὅτι γὰρ ἡ προσθήκη αὕτη τοῦτο ἐδείκνυ, δυνατόν καὶ ἀπὸ τῶν Εὐαγγελίων τοῦτο μαθεῖν· ἐπεὶ γὰρ ἐπεμφαν πρὸς τὸν Ἰωάννην οἱ Ἰουδαῖοι ἐρωτῶντες τίς εἶ; οὐκ ἔλεγον, σὺ εἶ Χριστός; ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ Χριστός; οὐδὲ ἔλεγον, σὺ εἶ Προφήτης; ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ Προφήτης; ὃν ἕκαστον ἐξαίρετον ἦν“.

Περὶ τῆς Παρθένου λοιπὸν ἐκείνης εἶμαι βεβαία, (ἔλεγεν ἡ Θεοτόκος) καὶ φαίνεται ὅτι εἶμαι ἐγώ· διὰ τοῦτο ἐπιποθῶ, ἡγουν πολλὰ ποθῶ νὰ μάθω μὲ ποῖον τρόπον ἡ πεπερασμένη καὶ εὐτελής φύσις τῶν ἀνθρώπων ἔχει νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀνάκρασιν: ἦτοι τὴν καθ' ὑπόστασιν ἀσύγκριτον ἔνωσιν τῆς ἀχωρήτου καὶ ἀπείρου Θεότητος, καὶ νὰ μὴ βλαβῇ; Οὐδὲν δὲ ἄλλο τοῦτό ἐστιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο ὅπου ἀνέφερε καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ Τροπαρίῳ „Γνωσθήτω μοι, Ἀγγελε, τῶν σῶν ῥημάτων ἡ δύναμις· πῶς ἔσται ὁ εἰρηκας“· ἐπεὶ γὰρ κατὰ ἀνταπόκρισιν ὅλος ὁ Κανὼν προβαίνει, καὶ ἐπεὶ ὁ τρόπος τοῦ Μυστηρίου εἶναι πάντῃ ἀκατανόητος· διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελεθδὸς ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ ἀνακυκλῇ εἰς πολλὰ Τροπάρια τὰ ἴδια νοήματα καὶ λόγια πρὸς μικράν τινα τοῦ Μυστηρίου σαφήνειαν.

Ἀνδ-

(1) Ὅρα τὴν θεολογικὴν ὑποσημείωσιν, ἡ ὁποία φανερῶν, τὸ λέγον „Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ εὗρίσκεται εἰς τὸ Τροπάριον τῆς ἡ. Ὠδῆς τῶν Θεο-“, γέγονεν. αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις“.

Ἀνάκρασιν δὲ ἀκούων ἐδῶ, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, μὴ στοχασθῇς ὅτι αἱ δύο φύσεις τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἔλαβον σύγχυσιν ἢ μεταβολὴν ἢ μίαν εἰς τὴν ἄλλην, καθὼς ἀνακρινᾶται ὁ οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ, ἀπαγε! τοῦτο γὰρ ἦτον κακοδόξον φρόνημα τῶν Ἀκεφάλων· ἦτοι τῶν Μονοφυσитῶν· ἀλλὰ μὲ τὴν λέξιν ταύτην ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς τὴν εἰς ἀλλήλας ἀκατάληπτον περιχώρησιν τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου· καθ' ἣν ἡ μία φύσις αὐτοῦ ἀντιδίδει εἰς τὴν ἄλλην τὰ ἰδικά της ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος χαριτάνυμος Δαμασκηνὸς, „Οὗτός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς ἀντιδόσεως, ἐκατέρας τῆς φύσεως ἀντιδιδούσης τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλα αὐτῶν περιχώρησιν. Κατὰ τὸτο δυνάμεθα εἰπεῖν περὶ Χριστοῦ, „Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη“ καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔτος, „ἀκτιστός ἐστι καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀπερίγραπτος, οὐ καθὼς ἀνθρώπος δηλαδὴ, ἀλλὰ καθὼς Θεὸς ὡν προαιώνιος, γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων ἀνθρώπος“. (Βιβλ. γ'. κεφ. νά.) Εἶδὲ καὶ ὁ Πιλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει, „Θεὸς πάθος οὐ λέγεται“, τὸτο τὸ λέγει ἐπὶ Θεοῦ γυμνῶ ἀνθρωπότητος, ὡς ὁ αὐτὸς τοῦτο ἐρμηνεύει, „Θεοῦ πάθος οὐ λέγεται· Χριστῇ γὰρ τὸ πάθος γέγονε, σαρκωθέντος διλονότι καὶ τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς τὸ πάθος ὑπομείναντος· Θεότης γὰρ γυμνῇ, οὐ μόνον πάσχειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὔτε κρατεῖσθαι οὔδ' ὀραῖσθαι, εἰ μὴ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἡνώθῃ φιλανθρώπως“ (Ἐπιστολ. Δωροθέῳ Κόμντι). Καὶ πάλιν ὁ Δαμασκηνὸς καθαρώτερα λέγει, „Διὸ δὴ ἐκ δύο φύσεων τελείων θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης φαιμέν γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν, οὐ κατὰ κυρμόν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀνάκρασιν, ὡς ὁ θεήλατος ἔφη Διόσκορος, Δυστυχὴς καὶ Σευῆρος καὶ ἡ τούτων ἐναγῆς συμμορία“. (Βιβλ. γ'. κατὰ Μονοφυσитῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, „Ἀνάκρασιν τὴν ὅλην τῆς ἀνθρωπότητος ἐν ὅλῃ τῇ Θεότητι λέγει ἔνωσιν· πολλαχῶς δὲ τῆς ἐνώσεως οὔσης, ἡ ἀνάκρασις τὴν ὅλου διόλου ἔνωσιν σημαίνει, τῶν δύο δηλαδὴ ἐνεργειῶν τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἀφύρτως ἀσυγχύτως καὶ ἀναλλοιώτως φυλαττομένων“. Φαίνεται δὲ ὅτι τὴν λέξιν ταύτην ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἐκ τῆς μεγάλου Γρηγορίου τῷ Θεολόγου εἰπόντος, „Μορφοῦται τὸ ἀλλότριον (ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ), ὅλον ἐν ἑαυτῷ ἐμὲ φέρων μετὰ τῶν ἐμῶν, ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τὸ χεῖρον, ὡς κηρὸν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς Ἡλίου, καὶ γὰρ μεταλάβω τῶν ἐκείνου διὰ τὴν σύγκρασιν“. (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ) καὶ πάλιν, „Ὡς τῆς καινῆς μίξεως! ὦ τῆς παραδόξου κράσεως!“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Ἐὰν δέ τις ἄλλος Πατὴρ τὴν λέξιν ταύτην ἐμεταχειρίσθη, πρέπει νὰ νοῶμεν αὐτὴν εὐσεβῶς, προστιθέντες αἰεὶ τὸ ἀσύγχυτον (1).

Τροπάριον.

„Κατεμήρυσεν ἡ Βάτος, ἀκατάφλεκτος μείμασα, δεξαμένη φλόγα,
„κεχαριτωμένη παρύμνητε, (2) τοῦ κατὰ σὲ Μυστηρίου τὸ παρά-
„δοξον· (3) μετὰ τόκομ γὰρ μεμεῖς ἀγνὴ αἰετάρθεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπεὶ γὰρ ἐκείνη ἐπόθησε νὰ μάθῃ, πῶς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔχει νὰ βαστάσῃ τὴν ἀνάκρασιν τῆς Θεότητος χωρὶς νὰ βλαβῇ· διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, φέρων τὸ παράδειγμα τῆς καιομένης Βάτους καὶ μὴ κατακαιομένης. Ἡ Βάτος, λέγει, ἐκείνη ἡ φανεῖσα εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ, ἣτις ἐκαίετο μὲν, δὲν κατεκαίετο δέ· ἦτοι δὲν ἐχωρεύετο, οὔδ' ἐκαμμία βλάβην ἐλάμβανε καὶ φθοράν, „Ὅρᾳ, φησὶν, ὅτι ἡ Βάτος καίε-
ται

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἄλλοι διορθοῦντες τὴν λέξιν, γράφουσι, „Θεότητος τὴν ἀνάκρασιν“· ἀκατάλλη-
λος ὅμως εἶναι ἡ διορθώσις αὕτη κατὰ τὴν ἐννοίαν.

(2) Ἐν ἄλλοις „Θεόνυμφε“.

(3) Ἐν ἄλλοις „Τὸ ἀπόρητον“.

„ται πυρὶ, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο“, (Ἐξ. γ'. 2.) αὕτη, λέγω, ἡ Βάτος μείνασα ἀκατάκαυστος καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐδέχθη φλόγα, προσέμνησε τὸ παράδοξον καὶ ὑπὲρ φύσιν θαύμα τοῦ ἰδικοῦ σου Μυστηρίου, Παρθένη, ἦγουν τῆς ἀσπύρου συλλήψεώς σου καὶ τῆς ἀφθόρου σου γεννήσεως· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, ὅστις εἶναι πῦρ καταναλίσκον, ὡς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, „Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“, (Λευτ. δ'. 24.) δὲν ἐδοκίμασες ἀπὸ αὐτὸν καμμίαν βλάβην καὶ διαφθοράν· ἐπειδὴ ἐσύ καὶ μετὰ τὴν ἀσπύρον σύλληψιν, καὶ μετὰ τὴν ἀρρήτον γέννησιν ἔμεινας καὶ θέλεις μένει πάντοτε ἀγνή καὶ ἀειπαρθένος· ὅθεν καὶ ἡ κοινὴ δόξα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κηρύττει ὁμοφώνως ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, καθὼς ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, οὕτως ἐστάθη καὶ ἐν τόκῳ Παρθένος, καὶ μετὰ τὸν τόκον Παρθένος (1).

Κεχαριτωμένην δὲ τὴν Παρθένον ὠνόμασε τόσον ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅσον καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ, διότι αὕτη εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς Θείας χάριτος· ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἰερώνυμος εἶπεν· „Ἐκάστῳ τῶν ἐκλεκτῶν ἡ χάρις κατὰ μέρος ἐδόθη, τῇ δὲ Μαρίᾳ, ὅλον τὸ τῆς „χάριτος πλήρωμα“. (ὅρα εἰς τὸν πρῶτον λόγον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Μηνιάτῃ) Διὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁστος Ἰωάννης ἐν τῷ α'. ἤχῳ τῆς Ὀκταῆχου χάριτος πηγὴν ὠνόμασε τὴν Θεοτόκον, εἰπὼν· „Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ“. Καὶ τὸ μὲν πλήρωμα τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς εἶναι τὸ μείζον πάντων καὶ ὑπέρτατον· „Πλήρης, φησὶ, χάριτος καὶ ἀληθείας, „καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Ἰω. α'. 16.) τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρός του ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον κατώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Υἱοῦ τῆς· ὅθεν μερικοὶ διδάσκαλοι ἐπαρωμοίασαν τὸ μὲν πλήρωμα τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν πηγὴν καὶ τὸν Ὁκεανόν, τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρός του, μὲ τὰς ἐκ τοῦ Ὁκεανοῦ ἐκπορευομένας θαλάσσας, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀγίων ὠμοίασαν μὲ τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἐκπορευομένους ἐκ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀγίων ὠμοίασαν μὲ τὰ ρυάκια τῶν ποταμῶν.

Πάντοτε εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν τῇ συλλήψει, καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν. Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος πρὸ τῆς συλλήψεως· διότι ἂν ὁ Προδρόμος Ἰωάννης ἐχαριτάθη ἔτι ἐκ κοιλίας Μητρός του, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀγγέλου, ὃν εἶπε „Καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθῆσεται (ὁ Ἰωάννης δηλ.) ἔτι ἐκ κοιλίας „Μητρός αὐτοῦ“. (Λουκ. α'. 15.) πόσω μᾶλλον ἦτον χαριτωμένη ἡ Θεοτοκος ἡ μέλλουσα γεννήσαι αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διὸ καὶ ἐν τῇ εἰς τὰ Εἰσόδια Τροπαρίῳ τῆς Θεοτόκου γέγραπται „Τὰ οὐράνια πάντα ἐξέστησαν ὁρᾶν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν σοὶ σκηνώσαν“. ὅθεν καὶ ὁ Γαβριήλ εὐαγγελίσας αὐτήν, κεχαριτωμένην ὠνόμασεν, εἰπὼν· „Χαῖρε κεχαριτωμένη“. τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸ τοῦ νὰ συλλάβῃ ἡ Παρθένος τὸν Κύριον (2). Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἐν τῇ συλλήψει· διότι, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτήν, συνέλαβεν αὐτὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς. Εἶχε δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος· διότι σύσσωμος ἀνῆλθεν εἰς Οὐρανὸν ὡς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τὸν θάνατόν της πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν της. Τὸ μὲν πρὸ τῆς συλλήψεως λοιπὸν πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Θεοτόκου ἦτον τέλειον, τὸ δὲ ἐν τῇ συλλήψει, ἦτον τελειότερον, τὸ δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν, ἦτον τελειότατον· ὅθεν μερικοὶ Θεολόγοι τὸ μὲν πρῶτον πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Παρθένου παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου γένῃ ἐπιτιμῆδεν κατὰ διάθεσιν εἰς τὸ νὰ ἀνάψῃ· τὸ δὲ δεύτερον παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου κατ' ἐξῆν γένῃ πῦρ.

(1) Ὅρα καὶ τὸ εἰς τὴν Βάτον τὴν ἀκατάφλεκτον τεχνικώτατον ἐπίγραμμα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου „Ἦνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, σαφῶς „ἀφλέκτῳ ζωγραφουμένη Βάτῳ“, ὅπερ κείται ἐν τῇ α'. Ὡδῇ τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου „Φυλάξας τὰ σήμαντρα σῶα Χριστὴ“ ἐν τῇ ὑποσημειώσει, καὶ τῇ Εἰρμῇ τῇ λέγοντος „Σπλαγχνῶν Ἰωάνν“.

(2) Ὅθεν καὶ ὁ Ζωνάρας ἐρμηνεύων τὸ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ τῆς Ὀκταῆχου Τροπαρίου τὸ λέγον „Ἀληθῶς „Θεοτόκον πάντα τὰ Ἐξῆν δοξάζει σε“ ὑποδύς μὴ

„τραπ γὰρ ἡγιασμένην τὴν σὴν“, ἔτω λέγει· „Ἡγιασμένην δὲ τὴν μητέρα τῆς Θεομήτορος ὁ Μελωδὸς εἰρκεν, οὐχ ὡς μόνον ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ σκηνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, (καὶ τοῦτο γὰρ ἦν) ἀλλ' ὡς καὶ πρὸ τῆς ἐνοικησεως τοῦ Λόγου ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἀκρας καθαρότητος· καὶ μὴ γὰρ ὑπεράγνος ἦν ἡ τῆς Παρθένου σῆξ· καὶ τίθεν ὑπεραγία, οὐκ ἂν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπιτίμῃ αὐτὴν, οὐδὲ δοχεῖον ἐκείνου γένοιτο ἂν· αὐτὴ μόλις μετουσίαν τινα δέξαιτο ψυχῇ ἐπαταλασίμῳ· κεκαθαυμένη καὶ ἀκηλίδωτος“.

πῦρ· τὸ δὲ τρίτον πλήρωμα τῆς χάριτος αὐτῆς παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου ἦδη ἀνα-
ψε καὶ ἐγένεν ἐνεργεῖα πῦρ.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Ἀγνή, διὰ τὴν φανερῶσιν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος δὲν
ἦτον μόνον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἀγνή καὶ καθαρῶτάτη κατὰ τὴν ψυχὴν
καὶ τὸν λογισμόν· καθότι, ὡς λέγει ὁ ἀνώνυμος, οὐδὲ μὲ φιλήν προσβολὴν λογισμῶν ἐμ-
παθῶν ἐμολύνθη· διὰ τοῦτο δικαίως ὀνομάζεται πάναγνος καὶ ὑπέραγνος. Ὅθεν ὁ Κρήτης
Ἀνδρέας οὕτω τὴν ἀσπάζεται πανηγυρίζων· „Χαίρος μόνῃ Μήτηρ Θεῷ, ἡ πάσης ἀκτίνας
„φωτεινότερα, καὶ πάσης καθαρότητος καθαρωτέρα“. Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει· „Τί
„οὖν ἡ Παρθένος τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ἡ εὐσεβὴς καὶ εὐλαβὴς καὶ εὐπειθής“; Ὁ δὲ
Θεολόγος· „Κυθελὶς μὲν ἐκ Παρθένου καὶ ψυχῇ καὶ σῶμα προκαταρθείσης τῷ Πνεύ-
„ματι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Θαυμαστὰ δὲ περὶ τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου
λέγει καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν· „Παρθένος δὲ ἀληθῶς ἡ Παρθένος,
„ὅτι καὶ τὰς ἐννοίας τὰς ψυχικὰς μεμένηκεν ἀδιάφορος, καὶ ὥσπερ Ἥλιος ταῖς νοεραῖς
„χάρισι τῷ σώματι προσωμίλησεν, ἐκεῖνο μᾶλλον λαμπρύνασά τε καὶ καταυγάσασα, ἢ
„ἐκεῖθεν τι προσαναμαξαμένη τῆς ὕλης· ὅπερ ἐδ' αὖ Ἀγγέλου φύσις ἐτήρησεν, εἰ τῇ ὕλῃ
„προσῆγγισε· συγχωρεῖσθαι γὰρ καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ, ὡς πρὸς ὑπόθεσιν· μόνῃ γὰρ αὐ-
„τῆς ἡ Θεοειδестаτή ψυχῇ, ὥσπερ τις οὐρανία αἴγλη, τῷ ἀκηράτῳ ἐκείνῳ ἐπέλαμπε σώ-
„ματι· καὶ οὐ συνείληπτο μᾶλλον, ἢ συνεῖχεν ἐκεῖνο καὶ συνειλήφει, καὶ πρὸς τὸ τηλαυ-
„γέστερον μετεσκέυαζεν· εἶχετο μὲν γὰρ ὁ νοῦς ἐκείνης Θεοῦ, οὐδεμιᾶς ἐνούσης μεσότη-
„τος· τὸ δὲ σῶμα, τοῦ νοῦ. Ὡστε ὅλη συνάκει Θεῷ, καὶ Θεὸς μετὰ τοῦ σώματος ἐχρη-
„μάτιζε· καὶ γῆν μὲν ὥκει καὶ τὸ ἔχνος κάτω προσήρειδε, τῆς δὲ ἀπροσίτου Τριάδος, εἰ
„δεῖ καὶ τοῦτο θαρρήσαντα εἰπεῖν, οὐκ ἀπελιμπάνετο, ὑπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ πρὶν συλ-
„λαβεῖν ὁρῶσα Θεόν“.

Τί λέγω; ἡ Παρθένος ἦτον τόσον καθαρῶτάτη κατὰ τὸ σῶμα, ὥστε ὑπερέβαινε τὴν
καθαρότητα καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν τῶν Ἀγίων τῶν κεκαθαρμένων τῷ Πνεύματι· καὶ μαρ-
τυρεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· πανηγυρίζων γὰρ οὗτος εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέ-
γει· „Τὸ μὲν γὰρ καὶ ἦδη κεχαριτωσθαι ταύτην ἐκ Πνεύματος, καὶ ἀξίαν γεγενῆσθαι
„τῶν δε τῶν νυμφευμάτων, τῆς ὑπὲρ φύσιν ἐκείνης φύσεως, οὐ ψυχῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ
„σώματος· ὅτι καὶ πλεόν τῶν παρ' ἄλλοις ἁγίων ψυχῶν ἐσπασε τὸ Πνεύματος τὴν ἐνέρ-
„γειαν· ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ μόλις αἱ ψυχαί, καὶ αὗται λίαν κεκαθαρμέναι τῷ Πνεύ-
„ματι, μικρὸν ὅσον περιελάμψθησαν· ταύτης δὲ καὶ ἡ σὰρξ ὅλου τοῦ Πνεύματος οἰκητή-
„ριον καὶ ἐργαστήριον τοῦ Υἱοῦ· μᾶλλον δὲ καὶ τὴν ὕλην αὐτὴν αὐτῷ παρεχομένη καὶ συγ-
„κιρναμένη διὰ καθάρσεως“.

Τροπάριον.

„Λαμπρυνόμενος τῷ φέγγει τοῦ Θεοῦ Παμποκράτορος, ἀληθείας
„κήρυξ, λέγε, Γαβριήλ, ἀληθέστατα· πῶς, ἀκηράτου μερούσης τῆς
„ἀγρείας μου, Λόγον τέξομαι μετὰ σαρκὸς τὸν ἀσώματον;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὲ τοῦτο τὸ Τροπάριον ζητεῖ ἡ Παρθένος ἀπὸ τὸν Ἀγγελον τὴν φανερῶσιν μὲ
ποῖον τρόπον ἔχει τὴν γεννήσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ
Ἀρχάγγελε Γαβριήλ, ἐσύ ὅπου λαμπρύνεσαι μὲ τὸ φέγγος καὶ τὰς ἐλλάμψεις τοῦ Θεοῦ
τοῦ Παντοκράτορος, καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι κήρυξ τῆς ἀληθείας, καὶ δὲν δύνασαι τὴν πλανη-
θῆς ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν· ἐφί γὰρ ὁ Χρυσορρήμων· „Καλὸς ὁ Οὐρανός, ἀλλ' οὐχ' ἔτι κα-
„λός, ὡς Ἀγγελος· φαιδρὸς ὁ Ἥλιος, ἀλλ' οὐχ' οὕτω φαιδρὸς, ὡς ὁ Ἀρχάγγελος“. (Λόγ.
εἰς τὸ „Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός“, τόμ. ε'. τῆς ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσεως.) σὺ, Ἀρχάγγελε Γαβριήλ,
εἰπέ σαφέστατα μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ θέλω γεννήσει τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, με-
νούσης ἀδιάφορου τῆς παρθενίας μου; ἢ πῶς θέλω γεννήσει τὸν ἀσώματον Λόγον τοῦ Θεοῦ
μὲ

με σώμα υλικόν καὶ ἀνθρώπινον· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι ἄπορα εἰς ἐμὲ καὶ ἀκατά-
 ληπτα. Διονύσιος δὲ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐρμηνεύων τὴν λέξιν „Παντοκράτωρ“, λέγει· „Διὰ τὸ
 „πάντων αὐτὸν εἶναι παντοκρατορικὴν ἑδραν, συνέχουσιν καὶ περιέχουσιν τὰ ὅλα καὶ ἐν-
 „δρυσαν καὶ θεμελιῶσαν, καὶ ἀρράγες ἐν ἑαυτῇ τὸ πᾶν ἀποτελοῦσαν. Λέγεται δὲ Παν-
 „τοκράτωρ ἢ Θεαρχία, καὶ ὡς πάντων κρατοῦσα, καὶ ἀμυγῶς τῶν διοικουμένων ἐπάρχου-
 „σα, καὶ ὡς πᾶσιν ἐφετὴ καὶ ἐπέραστος οὖσα, καὶ ἐπιβάλλουσα πᾶσι τοὺς ἐθέλουσιν
 „ζυγούς, καὶ τὰς γλυκείας ὠδῖνας τοῦ Θεοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ αὐτοῦ τῆς ἀγα-
 „θότητος αὐτοῦ ἔρωτος“. (Κεφ. ι. περὶ Θεῶν ὀνομ.)

Καὶ τὸ μὲν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοιλίαν μου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ συλληφθῇ ἀσπόρως
 ἐν αὐτῇ, τοῦτο νὰ εἶναι μέγα ὡς ἀληθῶς καὶ παράδοξον· τὸ δὲ νὰ γεννηθῇ σαρκοφόρος
 ἐξ ἐμοῦ καὶ βρέφος ἐννεάμηνον μετὰ τὸν φυσικὸν ὄγκον ὅλων τῶν μελῶν καὶ μερῶν τοῦ σώ-
 ματος, χωρὶς νὰ φθείρῃ τὴν παρθενίαν μου, τοῦτο ἀληθῶς εἶναι πολὺ τῇ προτέρῃ παρα-
 δοξότερον καὶ ὑπερφυστικότερον. Τοῦτο θαυμάζει καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἐορτὴν· „Τὸ δὲ μὴ μόνον συλλαβεῖν Παρθένον καὶ συλλαβοῦσαν διατελεῖν, ἀλλὰ καὶ
 „τεκεῖν τὴν παρθενίαν διατηρεῖν, πῶς οὐ διπλοῦν μὲν ἡμῖν τὸ κατὰ τὴν Παρθένον ἀνα-
 „δείκνυσιν θαῦμα τοῦ Μυστηρίου; μείζον δὲ, εἴπερ τι ἡμῖν ἔξεστι, καὶ τοῦ προλαβόντος
 „φαίνεται; τὸ μὲν γὰρ μήπω παχυδέντα τὸν Λόγον ἀφράστως μὲν, ἀσείστως δὲ τὰ νυμ-
 „φικὰ εἰσελθεῖν κλεῖδρα, καὶ σάρκα λαβεῖν, θαυμαστόν μὲν καὶ οὐ καταληπτόν· πῶς
 „γὰρ οὐ; οὕτω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τῇ πάχους ὅλου καὶ τῇ προσλήμματος ἐξελθόν-
 „τα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὥσπερ αὖ, εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελθάν ἦν“.

Τροπάριον.

„Μετὰ δέους σοι ὡς δούλος τῇ Κυρίᾳ παρίσταμαι· μετὰ φόβου,
 „Κόρη, μὴ καταροεῖν εὐλαβοῦμαι σε· ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον κατα-
 „βήσεται ἐπὶ σὲ Λόγος ὁ τοῦ Πατρὸς ὡς νυδόκησεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐζήτησεν ἡ Παρθένος μετὰ ποῖον τρόπον ἔχει νὰ γεννηθῇ
 τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ διαφθαρῇ ἡ παρθενία της· ὅθεν καὶ ὁ Ἀγγελὸς εἰς τὸ πα-
 ρὸν Τροπάριον φέρει παραδειγμα πρὸς αὐτὴν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων.
 Ἐπειδὴ δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ παραμικροὶ ἀνθρώποι, ὅταν θέλουν νὰ λαλήσουν πρὸς τοὺς
 αὐθέντας καὶ μεγαλητέρους των, ἔχουν συνήθειαν νὰ ἐξευτελίζονται πρῶτον, καὶ νὰ κα-
 λῶσι τὸν ἑαυτὸν των δούλον· οὕτω γὰρ ὁ Ἰακώβ, ὅταν ἀπάντησε τὸν πρωτότοκον ἀδελ-
 φόν του Ἠσαῦ, εἶπεν αὐτῷ, „Ἰνα εὖρῃ ὁ παῖς σου (ἦτοι ὁ δούλός σου) χάριν ἐναντίον
 „σου, Κύριε“. (Γέν. λγ'. 8.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ θέλων νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τὴν
 Παρθένον ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, πρῶτον ὀνομάζει δούλον τὸν ἑαυτὸν του, καθὼς καὶ
 τῇ ἀληθείᾳ ἦτον δούλος, καὶ τὴν Παρθένον ὀνομάζει Κυρίαν, καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἦ-
 τον Κυρία αὐτοῦ, καὶ Δέσποινα παντός τοῦ Κόσμου· ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς πανηγυ-
 ρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Ἐπεὶ γὰρ λόγον ἐπιστεύθη τοῦ Μυστηρίου ὁ Γαβριὴλ, τὴν
 „Παρθένον ἄγαταί τε καὶ τέθιπε, καὶ ὡς κρείττονα φύσιν φρίττει καὶ ὑποστέλλεται·
 „ὅθεν οὐδὲ μετὰ τῇ σχήματος (εἰ δὲ καὶ οὕτως εἰπεῖν) πρὸς τὴν Παρθένον χωρεῖ, οὐ-
 „δὲ ἡλιοειδὴς ἢ αἰερίος γίνεται, ὥσπερ δὴ ποιεῖν Ἀγγέλοις συνέθετες, ἵνα δέος πρὸς τὸν
 „Θεωρὸν κινήσῃ καὶ ὑποδεχθῶσι μετὰ σεβάσματος· ἀλλ' ὥσπερ Δεσποινὴ Θεράπων
 „ἀνθρωπικῶς προσέρχεται σχήματι, καὶ καθήμενὴ παρίσταται, καὶ μετὰ τοῦ προσφύρου
 „σεβάσματος τὰ εὐαγγέλια δίδωσι“.

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελὸς· ἐγὼ μὲν, ὦ Θεοτόκε, εἶμαι δούλος ἰδικός
 σου, σὺ δὲ εἶσαι Κυρία μου· ὅθεν, καθὼς οἱ δούλοι παραστέκονται μετὰ δέος· ἦτοι μετὰ τρέ-
 μον εἰς τὴν Κυρίαν των· οὕτω καὶ ἐγὼ παραστέκομαι μετὰ τρέμον ὡς δούλος εἰς σέ
 τὴν φερονύμως Κυρίαν μου· Μαριὰμ γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ Κυρία ἑβραϊκῶς, παραχόμενον ἐκ
 τοῦ „Αἰά“ ὀνόματος τῆς Θεᾶς, ὁ ὀμιλοῦν Κύριος. Ἐγὼ, λέγει, ὦ Κόρη Παρθένε, εὐλαβοῦ-
 μαι καὶ συστέλλομαι νὰ σὲ κατανοήσω· ἦτοι νὰ σὲ θεωρήσω μετὰ ἀπενεὶς ὄμμα καὶ ἀκλι-
 νές·

νές· διότι, ἂν ὁ Μωϋσῆς βλέπων τὸν τύπον μόνον τοῦ ἰδικοῦ σου Μυστηρίου, ἤγουν τὴν Βάτον τὴν καιομένην καὶ μὴ κατακαιομένην, ἐγύρισε τοὺς ὀφθαλμούς του ὀπίσω, διὰ νὰ μὴ ἰδῇ ἀκλινῶς ἐκεῖνο τὸ Θέημα· „ Ἀπέστρεψε, φησί, Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· „ εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ “· (Ἐξ. γ΄. 6.) πῶς ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ εὐλαβοῦμαι εἰς τὸ νὰ βλέπω ἀτενῶς ἐσὲ τὴν πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων ἀσυχρίτως οὕσαν ἀνωτέραν καὶ μείζονα;

ἤξευρε λοιπὸν, ὦ Κυρία μου, ὅτι καθὼς ἡ βροχὴ καταβαίνουσα ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν Μαλλίων δὲν προξενεῖ κανένα κρότον, ἡ κάμμιαν φθορὰν εἰς αὐτό· οὕτως καὶ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς θέλει καταβῆ, καθὼς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἡδόκησε, κατὰ τὴν τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον). Ποῦ δὲ θέλει καταβῆ; Εἰς τὴν ἀχραντον κοιτίαν σου, χωρὶς νὰ κάμῃ κανένα κρότον καὶ ταραχὴν, ἀλλὰ μὲ τόσῃ ἡσυχίαν καὶ κρυφισίᾳ, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ καταβάσεως, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ’ οὔτε θέλει προξενήσει κάμμιαν φθορὰν εἰς ἐσὲ, Θεοτόκε, οὔτε ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὔτε ἐν τῇ ἐξόδῳ του, τουτέστιν οὔτε ἐν τῇ συλλήψει, οὔτε ἐν τῇ γεννήσει του. Τὸ ρήτὴν δὲ τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ προφητεύοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγοντα· „ Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὥσει „ σταγὼν ἢ σταζούσα ἐπὶ τὴν γῆν “. (Ψαλ. οα΄. 6.) Διὰ ποῖα δὲ αἰτία λέγεται ἡ Παρθένης ποκάρι τῶν Μαλλίων, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „ Ὡς πόκῳ γαστρὶ παρθενικῇ “ ἐν τῇ Δ΄ Ὠδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγοντες τὰ αὐτὰ περιττολογώμεν.

Ἀριστα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου φιλοσοφεῖ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ἐπάνω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παρθένης, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν καὶ λέγων· „ Καὶ τὸ ὄνομα, φησί, „ τῆς Παρθένης Μαριάμ· τὸτο δὲ ἐρμηνεύεται „ Κυρία “, παρίστησι δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Παρθένης, καὶ τὸ βέβαιον τῆς Παρθενίας καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀδιάπτωτον, καὶ τὸ ἐξηλλαγμένον αὐτῆς τοῦ βίου καὶ διὰ πάντων ἡκριβωμένον καὶ, ὡς εἶπεῖν, παραμώμητον· „ κυρίως γὰρ οὕσα καὶ φερωνύμως Παρθένης, πᾶσαν εἶχε τὴν τῆς ἀγνείας παντελὴ παγκτησίαν. Παρθένης οὕσα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις καὶ τὰς τοῦ σώματος αἰσθήσεις πᾶσας μόλυσμῳ παντὸς ὑπερανθρωπισμένης πλουτοῦσα, καὶ τοσοῦτο κυρίως τε καὶ βεβαίως καὶ, ὡς εἶπεῖν, κεκυρωμένως καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύλως τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥσπερ ἡ κεκλεισμένη πύλη τὰ ἐντεθνησασμένα, καὶ τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον ὀφθαλμοῖς ἀφαντα τηρεῖ τὰ ἐγγεγραμμένα. Ἀλλὰ καὶ Κυρία πάλιν ἕτερον τρόπον ἡ Παρθένης κατὰ τὴν ἀξίαν, ὡς δεσπόζουσα πάντων, ἄτε τὸν φύσει τοῦ παντὸς Δεσπότην ἐν παρθενίᾳ τε συλλαβοῦσα καὶ τεκοῦσα Θεῖως. Ἐτι γεμὴν Κυρία, καὶ ὡς οὐκ ἐλευθέρα μόνον δουλείας, καὶ κυριότητος Θεῖας ἐπειλημμένη, ἀλλὰ καὶ ὡς πηγὴ καὶ ρίζα τῆς τοῦ γένους ἐλευθερίας, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν ἀπόρρητον καὶ χαρμόσυνον τόκον· ἡ γὰρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα, κυριευμένη μᾶλλον ἐστὶν ἢ κυρία, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν περίλυπον καὶ κατώδυνον τόκον, κατὰ τὴν πρὸς τὴν Εὐάν ἀρὰν ἐκείνην „ Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφὴ σου, καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει· ἢς ἀρὰς ἡ Παρθενομήτωρ ἐλευθεροῦσα τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὴν χαρὰν δι’ Ἀγγέλου καὶ τὴν σύλληψιν ἀντίλαμβάνει “.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐξέστη τὰ σύμπαντα ἐπὶ τῇ Θεῖᾳ δόξῃ σου (1)· σὺ γὰρ, ἀπειρόγαμε Παρθέρε, ἔσχες ἐν μήτρᾳ τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, καὶ τέτοκας ἄχρονον Υἱόν πᾶσι τοῖς ὑμῖν σὲ σωτηρίαν βραβεύοντα (2).
ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ γράφουσιν „ Ἐν τῇ σεπτῇ συλλήψει σου “, ἀκατάλληλον δὲ τοῦτο, καθότι ἡ Ἐν πρόθεσις ἢ σημαίνει αἰτίαν, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἡ Ἐπί· ὅθεν καταλληλότερον εἶναι νὰ γράφεται „ Ἐπὶ τῇ Θεῖᾳ δόξῃ σου “ καθολικῶς περὶ πάσης τῆς Θεομη-

τορικῆς δόξης τῆς Θεοτόκου, καὶ ὕστερον νὰ προσδι-
ρίζεται ἡ περὶ τῆς συλλήψεως αὐτῆς ὑπόθεσις· παύ-
την γὰρ δηλοῖ τὸ „ Σὺ γὰρ ἔσχες ἐν μήτρᾳ τὸν
„ ἐπὶ πάντων Θεόν “.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ „ Βραβεύοντα “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Θεσπέσιος Μελῳδός, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ἥτις πείραν (δοκιμὴν) γάμου δὲν ἐγνώρισες, ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια ἔμειναν ἐκστατικά διὰ τὴν Θεομητορικὴν δόξαν καὶ μεγαλειότητά σου· ὅθεν καὶ ὁ νυμφίος ἐν τῷ Ἀσματι θάμβος σὲ ἀνόμασεν, εἰπών· „Καλὴ ἡ „πλησίον μου ὡς εὐδοκία, ὡραία, ὡς Ἱερουσαλήμ, θάμβος, ὡς τεταγμέναι“· (ἦτοι καθὼς προξενούσι θάμβος εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ τάξεις τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων) (Ἀσμ. ε΄. 4.) Ἀκολουθῶν δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδός καὶ ποία εἶναι ἡ Θεομητορικὴ αὕτη δόξα τῆς Ἀειπαρθένου, λέγων· ἐσύ, Κόρη Μαρία, ἔλαβες ἐν τῇ μήτρᾳ σου ἀσπόρως καὶ ὑπὲρ ἐννοίαν τὸν Θεὸν Λόγον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ ὄντα, καθὼς παρομοίως εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Εἰς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν“· (Εφ. δ΄. 6.) Εἶπε δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδός, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα.

Καὶ ὅχι μόνον συνέλαβες ἀσπόρως, ἀλλὰ καὶ τέτοκας, ἦγουν ἐγέννησας ἀφθόρως τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἄχρονον· ἦτοι τὸν πρὸ παντὸς χρόνου καὶ αἰῶνος ὑπάρχοντα· κατὰ τοῦτο γὰρ λέγεται καὶ ἀναρχὸς ὁ Υἱός, οὐχὶ δὲ καὶ κατ' αἰτίαν· ἐκ τῆς Πατρὸς γὰρ ἔχει τὸ εἶναι, γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἀρρέυστως καὶ Θεοπρεπῶς. Ἀχρονος οὖν λέγεται ὁ Υἱός, καθὼς οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ περιλαμβάνεται εἰς χρόνον· ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος· „Εὰν δὲ τὴν ἀπὸ χρόνου νοῆς ἀρχὴν, καὶ ἀναρχὸς (ἔστιν ὁ Υἱός)· οὐκ ἀρχεται γὰρ ὑπὸ χρόνου ὁ χρόνων Δεσπότης“· (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας) Οὗτος λοιπὸν ὁ συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς ἐκ σοῦ, Θεοτόκε, βραβεύει σωτηρίαν εἰς ὅλους ἐκείνους, ὅσοι σὲ ὑμνοῦσιν εὐσεβῶς καὶ ὁλοκαρδίως ὡς ἀληθῆς Μητέρα αὐτοῦ· πρόσηλον γὰρ ὅτι οἱ πρὸς τὴν Μητέρα ὕμνοι καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν διαβαίνουσι, καὶ ὁ τὴν Μητέρα τιμῶν καὶ τὸν Υἱὸν συντιμᾷ· ὅθεν καὶ εἰς τοὺς τὴν Μητέρα τιμῶντας διὰ τῶν ὕμνων χαρίζει τὴν αἰώνιον σωτηρίαν ὁ Μονογενὴς καὶ γλυκύτατος ταύτης Υἱός.

Τροπάριον.

„Νοεῖμ σου οὐ δύραμαι τῶν λόγων τὴν ἀκρίβειαν· θαύματα γὰρ
„γέγομε πολλάκις, θεία θυμᾶρει τερατουργούμενα, σύμβολα καὶ
„τύποι νομικοὶ, τέτοκε Παρθέμος δὲ ἀπειράμδρως οὐδέ ποτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Γαβριὴλ εἰς πληροφορίαν τῆς Παρθένου τὴν παρομοίωσιν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων· διὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον διαπορεῖ ἀκόμη ἡ Παρθένος καὶ ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγγελον, λέγουσα· δὲν δύναμαι, ὦ Ἀγγελε, νὰ νοήσω καλῶς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἰδικῶν σου λόγων, ἦγουν τὴν ὁμοιότητα ὅπου ἀνέφερες τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων· ἀσύγκριτος γὰρ εἶναι ἡ ἰδική μου σύλληψις καὶ γέννησις μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτήν· κανένα ὁμοίωμα, ἢ παραδειγμα τοῦ Κόσμου τούτου δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ μὲ τελειότητα τὸ Μυστήριον. Ὁ μὲν μέγας Βασίλειος ἐπαρωμοίωσε τὴν ἔνωσιν ταύτην μὲ τὸν πετυρακτωμένον σίδηρον· ὁ δὲ Θεοδώριτος, μὲ τὸ ἐμφυλιζόμενον δένδρον· ὁ δὲ Αὐγουστίνος, μὲ τὸ νόημα καὶ μὲ τὸ σημεῖον (τὸ γράμμα) τοῦ νοήματος· ἄλλοι, μὲ τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· ἄλλοι ἐπαρωμοίωσαν αὐτὸ μὲ τὴν ἴριν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν ἴριν εὐρίσκονται τρία χρώματα γαλάζιον (ἡεράνεον), πράσινον, καὶ κόκκινον· οὕτω καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ταῦτα εὐρίσκοντο· τὸ γαλάζιον, καθ' ὃ αὐτὸς ἦτον οὐράνιος ὡς Θεός, καὶ διὰ τὴν οὐράνιον ζωὴν του· τὸ πράσινον, διὰ τὸ χλοερὸν τῶν χαρισμάτων τε· καὶ τὸ ἐρυθρὸν, διὰ τὴν χύσιν τοῦ αἵματος τῆς ἀνθρωπότητός του· καὶ ἄλλοι ἄλλως· κανένα ὅμως ἀπὸ τὰ παραδείγματα αὐτὰ καὶ ὁμοιώματα δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ τὸ Μυστήριον ἐν-

ΤΕ-

τελῶς καὶ κατὰ πάντα. Βεβαίῳ δὲ τοῦτο καλῶς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· ἢ Οὐκ ἀνάγκη παντελῶς καὶ ἀνελλιπῶς εἰκέναι τὰ παραδείγματα· τὸ γὰρ ἐν πᾶσιν ὁμοιον ταυτὸν ἂν εἴη, καὶ ἡ παράδειγμα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν θείων· ἀδύνατον γὰρ ἐν πᾶσιν ὁμοιον εὑρεῖν παράδειγμα ἐπὶ τῆς Θεολογίας, ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας“. (Βιβλ. γ΄. 73.)

Ναί, λέγει ἡ Παρθένος, ἀκούομεν ὅτι πολλὰ μὲν θαύματα ἔγιναν πολλαῖς φοραῖς εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, τόσον πρὸ Νόμου, ὅσον καὶ ἐν Νόμῳ καὶ μετὰ Νόμον· τὰ ὅποια ἐθαυματουργήθησαν, ὅχι μὲν τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ μὲν τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπερφυσικὴν δύναμιν· στεῖραι δηλαδὴ ἐγέννησαν παραδόξως· γηραλέαι ἐτεκνοποίησαν· ποκάρια μαλίστων ἐβράχησαν μόνον, καὶ πάλιν ἔμειναν ξηρά· γῆ ὑγραινομένη καὶ πάλιν ξηραινομένη ὑπῆρξε· ῥάβδοι ξηραὶ ἐβλάστησαν καρῦδια· πέτραι ξηραὶ ἀνέβλυσαν ὕδατα· καὶ ἄλλα πάμπολλα, τὰ ὅποια ἦτον τύποι καὶ σύμβολα τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Σαρκώσεως, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Νόμου προεικονιζόμενα· δὲν ἠκούσθη δὲ καμμίαν φοράν καὶ ὅτι ἐγέννησε Παρθένος χωρὶς πεῖραν ἀνδρὸς, οὔτε ἠκούσαμεν ποτε νὰ ἐνωθῇ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρθενία καὶ τόκος, καὶ ἡ αὐτὴ νὰ ἦναι κατὰ ταῦτ· τὸ καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ, Παρθένος μὲν κατὰ φύσιν, Μήτηρ δὲ ὑπὲρ φύσιν· τοῦτο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονε, τοῦτο οὐ γίνεται, τοῦτο δὲν θέλει γένει ποτὲ ποτέ.

Ὅθεν δίκαιον εἶχε νὰ εἰπῇ ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος τὰ θαυμαστά ταῦτα λόγια περὶ τοῦ φρικτοῦ καὶ ὑψηλοῦ Μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, ἡγουν ὅτι τρεῖς ἐνώσεις ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο, τόσον θαυμαστάς, ὥστε οὔτε ἔγιναν, οὔτε θέλουν γένει· ἠνώθη Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἠνώθη Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἠνώθη πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· ἠνώθη πρῶτον Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἐνώθησαν εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ ταῦτα τὰ τρία ἐγένοντο ἐν· ἦτοι μία ὑπόστασις, χωρὶς τροπὴν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀλλοίωσιν τῶν οὐσιῶν· αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ ὑπερτελεστάτη ἐνωσις. Ἠνώθη δεύτερον Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἡ ἐνωσις αὕτη εἶναι ἀξία παντὸς θαύματος· ἐπειδὴ ἐκ τῆ αἰῶνος δὲν ἠκέσθη τοιοῦτον παράδοξον, νὰ ἦναι Παρθένος ἡ γεννήσασα Μήτηρ, καὶ ἀντιστρόφως ἡ γεννήσασα Μήτηρ νὰ μείνῃ πάλιν Παρθένος. Ἠνώθη τρίτον πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· καὶ ἡ ἐνωσις αὕτη θαύματος ἀξία τῇ ἀληθείᾳ ἐστίν· ἐπειδὴ μὲν ποῖον τρόπον ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου πληροφορεῖται τὰ ἀνωτέρω δύο θαύματα; ἢ πῶς δίδει πίστιν καὶ συγκατάθεσιν ἀδιάκριτον, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀληθέστατα, εἰς καιρὸν ὅπου ὑπερβαίνουσιν ὅλους σχεδὸν τοὺς νόμους τῆς φύσεως; πῶς ἐμπορεῖ νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος; καὶ ὅτι ἡ γεννήσασα αὐτὸν μήτηρ, Παρθένος οὔσα πρὸ τοῦ γεννηθῆαι, Παρθένος πάλιν διέμεινεν;

Δίκαιον εἶχεν ὁ αὐτὸς Αὐγουστῖνος νὰ εἰπῇ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῶν ζητημάτων του, ὅτι ὁ Θεὸς ὡς παντοδύναμος ἐδύνετο νὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τελειότερα κτίσματα, ἔξω μόνον ἀπὸ τρία, τὰ ὅποια δὲν δέχονται προσθήκην, οὔτε αὐξησιν· ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Λείπαρθένου Μαρίας, καὶ τὴν αἰδίον δόξαν τῶν μακαρίων. (Θεατρ. πολιτ. κεφ. ιζ΄.) Δίκαιον εἶχε καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος νὰ εἰπῇ ὅτι δώδεκα λογίων γίνεται ἡ ἐνωσις, κατὰ σωρείαν, ὡς ἐπὶ διαφορῶν ξηρῶν· ἦτοι σίτου, κριθῆς, κέγχρου καὶ ἄλλων· κατὰ κράσιν, ὡς ἐπὶ δύο ὑγρῶν, ὕδατος καὶ οἴνου· κατὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, οἷον ἀλεύρου καὶ ὕδατος· κατὰ ἀνάμιξιν, ὡς ἐπὶ διαφορῶν ἀλεύρων· κατὰ σύγχυσιν, ὡς ἐπὶ τηκτῶν· ἦτοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἢ κηροῦ καὶ πίσσης· κατὰ ἀρμονίαν, ὡς ἐπὶ λίθων· κατὰ παράθεσιν, ὡς ἐπὶ σανίδων· κατὰ συρταλοφὴν ἢ ἐκσπασιν, ὡς ἐπὶ λαμπάδος ἐκ πυρὸς προερχομένης καὶ πάλιν αὐτῇ ἐννομένης· κατὰ κόλλησιν, ὡς ἐπὶ χαλκοῦ καὶ μολύβδου· κατ' οὐσίαν, ὡς ἐπὶ ἀτόμων· κατὰ σχέσιν, ὡς ἐπὶ φίλων καὶ γυναικῶν εἰς ἓν θέλημα συνερχομένων· καὶ κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἡ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσαν ἐνωσιν ὑπερβαίνει. (Τόμ. β΄. Λόγ. β΄. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Βαρῖνος ἐν τῇ λέξει, "Ενωσις". "Ενωσις δὲ καθελοκώτερον μὲν νοεῖται, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρῖνον, διεστώτων πραγμάτων κοινὴ συνδρομὴ, ἐτυμολογουμένη ἀπὸ τοῦ, εἰς ἓν ὄσαι· ἦτοι συνωθῆσαι τὰ πράγματα· ἡ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Χριστοῦ ἰδιαίτερόν ἐστιν, ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἀγίας Παρθένου τῶν δύο φύσεων συνδρομὴ, Θεότητος δηλονότι καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ἡ Παρθένος νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Ἀγγελοῦ ὅτι τοιοῦτον ἱθαῦμα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονεν· ὅθεν καὶ

καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὴν ἑνωσιν ταύτην εἶπε καινὴν μίξιν, καὶ παράδοξον κράσιν, (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια)· καινὴν μὲν μίξιν, διὰ τὸ ἀχώριστον τῶν δύο φύσεων· παράδοξον δὲ κράσιν, ὡς μὴ συγχύσεως ἐπ' αὐτῶν γενομένης (1).

Τροπάριον.

„Ξερίξῃ παράμωμε, καὶ ξέρον γὰρ τὸ θαῦμά σου· μόνη γὰρ τὸν
„πάντων Βασιλέα δέξῃ ἐν μήτρᾳ σαρκωθῆσόμερον· καὶ σὲ προτυ-
„πῶσι Προφητῶν ῥήσεις καὶ αἰνίγματα, καὶ τῷ Νόμῳ τὰ σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἀποκρίνεται γὰρ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· παραξενεύεσαι, ὦ παντὸς μώμου καὶ ἐλαττώματος ἀνωτέρα Θεοτόκε, ἀκούουσα τὰ ἀνωτέρω ὁμοιώματα ὅπου ἀνέφερα πρὸς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· ἦτοι τὴν βροχὴν καὶ τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων· καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ θαυμάζῃς καὶ νὰ παραξενεύεσαι· διότι τὸ ἰδικόν σου θαῦμα καὶ Μυστήριον εἶναι ὄντως παράξενον, κάμνει κάθε νοῦν καὶ κάθε ἀκοὴν νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ξενίζεται, ὡς ξένον ὃν ὅλων τῶν νόμων τῆς φύσεως· μόνη γὰρ ἐσὺ θέλεις δεχθῇ εἰς τὴν ἀχραντὸν μήτραν σου τὸν Βασιλέα τῶν πάντων, ὅς τις μέλλει νὰ σαρκωθῇ καὶ νὰ γένῃ ἄνθρωπος τέλειος· ἐσὲ προεικόνισαν αἱ ῥήσεις τῶν Προφητῶν καὶ τὰ αἰνίγματα, καὶ τοῦ παλαιοῦ Νόμου τὰ σύμβολα, δηλαδὴ τὰ ἐν τῇ Σκηνῇ εὐρισκόμενα Ἄγρια, τούτέστιν ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἡ κεκαλυμμένη πάντοθεν μὲ χρυσίον· ἦτοι μὲ τὴν ἀστράπτουσαν αἴγλην τῆς παρθενίας· καθὼς γὰρ τὸ χρυσίον τιμιώτερόν ἐστι πάντων τῶν ἄλλων μετάλλων· οὕτω καὶ ἡ παρθενία εἶναι τιμιώτερα κοντὰ εἰς ἐσὲ πάντων τῶν ἄλλων χαρισμάτων· ἐσὲ προετύπωνεν ἡ Στάμνος τοῦ Μάννα, ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν, αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης, τὸ Ἰλαστήριον, τὸ χρυσοῦν Θymiτήριον, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἐσὲ προετύπωναν τῶν Προφητῶν αἱ ῥήσεις καὶ τὰ αἰνίγματα· ἦτοι ὁ Τόμος ὁ καινὸς τοῦ Ἡσαίου, ἐν ᾧ ἐγράφη ὁ Λόγος τῆ Θεοῦ μὲ τὸ δάκτυλον τῆ Θεοῦ· ἦτοι μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἡ Πύλη τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἣτις καὶ ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Κυρίου κεκλεισμένη διέμενε· τὸ ἀλατόμητον Ὄρος τοῦ Δαυὶδ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐκέπη λίθος ἀνευ χειρὸς· ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος Χριστὸς ἀνευ συνουσίας ἀνδρός· ἡ Ἀμπελος ἡ εὐκκληματοῦσα τῷ Ὤσῃ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς εὐθηνῶν· τὸ Τεῖχος τὸ ἀδαμάντινον τοῦ Ἀμαῖς, ἐν ᾧ ἴστατο ὡς ἀνὴρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός· τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐμφανὲν Ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ μετεωρισθὲν ὑπεράνω τῶν βουνῶν τοῦ Μιχαίου· τὸ κατάσκιον Ὄρος τοῦ Ἀββακούμ· ἡ ὅλη χρυσὴ Λυχνία τῆ Ζαχαρίου, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ λαμπάδιον καὶ οἱ ἐπτὰ λύχνοι, καὶ αἱ ἐπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, κέντρον καὶ τέλος καὶ σκοπὸς ὅλου τοῦ Νόμου καὶ ὅλων τῶν ῥήσεων καὶ αἰνιγμάτων τῶν Προφητῶν σὺ ὑπάρχεις, Θεοτόκε, καὶ πρὸ σοῦ ὁ ἐκ σοῦ σαρκωθεὶς Θεὸς Λόγος.

Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης οὕτω πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτήν· „Καὶ τί δεῖ μοι τῆ
„θαύματος ἀνιχνεύειν τὸ πέλαγος; οὕτω γὰρ ἔδοξε καὶ τοῖς πάλαι τοῦτο θαῦμα, ὡς

ἢ ἄ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι, κατὰ τὸν Ζωναρὰν Ἰωάννην ἐρμηνεύοντα τὸν Εἰρμόν τὸν λέγοντα, „Ἀστέκτω πυρὶ ἐνωθέντες οἱ θεοσεβείας προσετώτες“, τοῦ σοφωτάτου Μαξίμου εἶναι νόημα καὶ λόγος ὅτι δεῖκα εἰσὶν οἱ τῆς ἐνώσεως τρόποι, κατ' οὐσίαν, κατ' ὑπόστασιν, κατὰ σχέσιν, κατὰ παράθεσιν, κατὰ ἀρμονίαν, κατὰ κράσιν, κατὰ φύσιν, κατὰ σύγχυσιν, κατὰ σωρείαν, κατὰ συναλοιφὴν. Ἄλλοι δὲ πάντας τοὺς τρόπους τοῦτους ὑπὸ τὴν μίξιν καὶ κράσιν τιθέασιν· μίξιν μὲν ἐπὶ τῶν ζῳων λέγοντες

τῶν πεφυκότων διαιρεῖσθαι καὶ μετὰ τὴν ἐνωσιν· κράσιν δὲ, ἐπὶ τῶν ὕψων τῶν μὴ πεφυκότων διαιρεῖσθαι μετὰ τὴν ἐνωσιν. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ζωναρὰς ὅτι ἐνώσεως εἶρηται διὰ τὸ εἶναι ἐν συνωδεῖσθαι τὰ ἐνωμένα· ἐστὶ δὲ ἡ ἐνώσις τινῶν συνδρομὴ καὶ κοινωνία πρὸς ἀλλήλα. Ὡστε ὁ ἀνωτέρω Ἰωάννης ὁ Βρυέννιος καὶ ὁ Βαρῖνος ὅσα εἶπον περὶ τῶν προσώπων τῆς ἐνώσεως, τὰ ἐρανίσθησαν ἢ ἐκ τοῦ Ἁγίου Μαξίμου, ἢ ἐκ τοῦ Ζωναρᾶ· ὅσα δὲ μόνος ὁ Βαρῖνος εἶπε, τὰ ἐρανίσθη ἀπὸ τοῦ Ζωναρᾶ.

„ἀνωθεν αἰεὶ τοῦτο καὶ τοὺς Προφῆτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέ-
 ρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράφειν συμβόλοις γέτισι καὶ σκιαῖς, εἴπως ἐν ἀμαυροτέροις τισὶ
 „χρώμασι σκιαγραφήσῃσι τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος. Κάνταῦθα μαθὼν ἔγνωκα, συγ-
 „κρίνας ἀνωτέρω τὰ αὐτόθεν ἀσύγκριτα· ὅσον γὰρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον, καὶ
 „σώματος καὶ σκιάς, καὶ πράγματος καὶ ὁμοειράτος, τοσοῦτον ἐκείνων πάντων ὁμοῦ,
 „(τὸ μέσον δηλ.) μόνου τοῦ κατὰ τὴν Παρθένον θαύματος· πάντα γὰρ ἐκεῖνα ταύτην
 „ἐτύπου“.

Τροπάριον.

„Ὁ πᾶσιμ ἀχώρητος, καὶ πᾶσιμ ἀθεώρητος, πῶς οὗτος δυμήσεται
 „Παρθένου μήτραν οἰκῆσαι, ἢ αὐτὸς ἐπλασε; πῶς δὲ καὶ συλλή-
 „ψομαι Θεὸν Λόγον τὸν συμάρχον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διαπορητικῶς ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγελον διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου
 καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος ἀπὸ τὰ οὐράνια, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια, καὶ
 ἀπὸ τὰ καταχθόνια· ἐπεὶ αὐτὸς εἶναι πάντη αὔλος, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντη ἀ-
 περίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος· ὅθεν καὶ ἐν τῷ παντὶ ἐστὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· τὸ μὲν
 γὰρ πᾶν πεπερασμένον ἐστίν, ὁ δὲ Θεὸς ἀπειρός ἐστι καὶ ὑπεράπειρος κατ' οὐσίαν καὶ
 δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ ἀκουσον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λέγοντος διὰ στόματος τοῦ Προφήτου
 Ἰερεμίου· „Μὴ οὐχὶ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος“· (Ἱερ. κγ'. 24.)
 Ὁ Θεὸς εἶναι ἀθεώρητος ἀπὸ ὅλους καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ
 φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Μωϋσῆν· „Τὸ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι· οὐ
 „γὰρ μὴ ἴδῃ ἀνθρώπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται“· (Ἐξ. λγ'. 20.) καὶ ὁ Ἰωάν-
 νης· „Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε“· (Ἰω. ια'. 18.) καὶ ὁ Παῦλος· „Ὅν εἶδεν οὐδεὶς
 „ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται“· (ἀ. Τιμ. ε'. 16.)

Αὐτὸς λοιπὸν ὅπου δὲν χωρεῖται ἀπὸ κανένα τόπον, οὔτε θεωρεῖται ἀπὸ κανένα κτί-
 σμα, πῶς θέλει δυμηθῇ νὰ κατοικήσῃ τὴν τόσον μικρὰν μήτραν τὴν ἰδικήν μου, τὴν ὁ-
 ποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπλασε; ἢ πῶς ὁ Πλάστης ἐμπορεῖ νὰ γένῃ σπλάγχχνον τοῦ ἰδίου
 τοῦ πλάσματος; με ποῖον τρόπον ἐγὼ ἀνθρώπος οὔσα, θέλω συλλάβει τὸν ὑπερούσιον
 Θεόν; ἥτοι τὸν ἐνυπόστατον Λόγον, ὅς τις εἶναι συνάρχος κατὰ χρόνον καὶ συναΐδιος
 με τὸν Πατέρα καὶ με τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι πάντη ἀχώ-
 ρητα εἰς τὸν νοῦν, ταῦτα εἶναι πάσης καταλήψεως ὑπερέκεινα καὶ αὐτῶν τῶν πρεσβυ-
 τάτων Ἀγγέλων. Διὰ τῆτο καλὰ εἶπε καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶ-
 „σις Θεολογίας ἐκφανέστατον ἡ καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία, καὶ ἀρρήτός ἐστι λόγῳ
 „παντὶ, καὶ ἄγνωστος νῶ παντὶ, καὶ αὐτῷ τῷ πρωτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων Ἀγγέλων“·
 (Κεφ. β'. περὶ Θείων ὀνομάτων.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως εἰς τὴν ἐορτὴν Πανηγυρίζει· „Το-
 „σοῦτο μέγα καὶ θεῖον ἀπόρρητόν τε καὶ ἀνεκνόητον τὴν ἡμετέραν φύσιν γενέσθαι ὁμό-
 „θεον, καὶ δι' αὐτῆς ἡμῖν χαρισθῆναι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον, ὡς καὶ τοῖς ἀγίοις
 „Ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις καὶ αὐτοῖς τοῖς Προφήταις, καὶ τοι διὰ Πνεύματος προορᾷ-
 „σιν, ἀνεπίγνωστον ὅμως μένειν, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὑπάρχειν κεκρυμμένον Μυστήριον.
 „Καὶ τί λέγω πρὶν εἰς πέρας ἐλθεῖν; καὶ γεγονὸς γὰρ, οὐχ' ὅτι γέγονεν, ἀλλ' ὅπως γέ-
 „γονε, πάλιν Μυστήριον μένει πιστευόμενον, ἀλλ' οὐ γνωσκόμενον, προσκυνούμενον, ἀλ-
 „λ' οὐ πολυπραγμονούμενον, καὶ προσκυνούμενόν τε καὶ πιστευόμενον διὰ μόνου τοῦ Πνεύ-
 „ματος“.

Τροπάριον.

„Πρὸς τὸν σὸν προπάτορα Δαβὶδ ἐπαγγελάμενος θήσῃς ἐκ καρ-
 „ποῦ τοῦ τῆς κοιλίας ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὴν
 „τοῦ Ἰακώβ σὲ καλλονὴν μόνην ἐξελέξατο λογικὸν ἐνδιαίτημα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο ρήτῃ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ εἶναι ἐρανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· ἀπὸ ἑνα-
 μὲν, ὅπου ὑπόσχεται ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Δαβὶδ οὕτως· „Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλή-
 „θειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν, ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου
 „σου“· (Ψαλ. ρλ᾽. 11.) ἀπὸ ἄλλο δὲ, „Ἐξελέξατο ἑαυτῷ τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἣν
 „ἠγάπησεν“· (Ψαλ. μς΄. 4.) Ὅθεν ταῦτα τὰ δύο ἐνώσας ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι
 Τροπαρίῳ, εἰσάγει τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ ἀποκρινόμενον πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέ-
 γοντα· ὁ Θεὸς (τοῦτο γὰρ λείπει ἔξωθεν), Παρθένε, ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου εἰς τὸν ἰδικόν
 σου προπάτορα Δαβὶδ, ὅτι ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας του· ἦτοι ἀπὸ τὸ σπέρμα του,
 τὸ ὅποιον εἶσαι ἐσύ, Θεοτόκε, νὰ βάλῃ ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλείας τοῦ ἰδίου
 Δαβὶδ· ἦτοι νὰ κάμῃ διάδοχον καὶ Βασιλέα (οὗτος δὲ εἶναι ὁ Υἱός σου)· Βασιλέα δὲ,
 οὐχὶ κατὰ τὴν κοσμικὴν καὶ αἰσθητὴν βασιλείαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν νοητὴν καὶ τὴν διὰ
 πίστεως· καθότι ἡ μὲν αἰσθητὴ βασιλεία τοῦ Δαβὶδ ἐξέλιπε πρὸ τῶσαν χρόνων· ἡ δὲ
 νοητὴ, ἥτις ἐν τῷ Χριστῷ ἐπηγγέλθη, αὕτη διαμένει μέχρι τοῦ νῦν, καὶ ἔσται ἕως τοῦ
 αἰῶνος τῶν αἰώνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀγγελος πρὸς τὴν Παρθένον „Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος
 „ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (τὸ κατὰ σάρκα), καὶ βασιλεύσει ἐπὶ
 „τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος“· (Λουκ.
 α. 32.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρήτον τοῦ Δαβὶδ λέγει· „Τὸ δὲ
 „τέλος τῆς ὑποσχέσεως ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐβεβαίωσε, τοῦ Δαβὶδ κρατύνας τὴν βασι-
 „λείαν“· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας προσέθεσπισεν εἰπών· „Παῖδιόν ἐγεννήθη ἡμῖν“·
 „καὶ μετ' ὀλίγα· „Ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, κατορθώσεται αὐτήν
 „ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα“· (Ἠσ. ζ΄.)

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ἐσύ λοιπόν, Θεοτόκε, εἶσαι ὁ καρπὸς
 τῆς κοιλίας τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὅποιον μέλλει νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς, καὶ ἔχει νὰ κα-
 θήσῃ νοητῶς εἰς τὸν θρόνον τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ· ἐσύ εἶσαι καὶ ἡ καλ-
 λονὴ τοῦ Ἰακώβ, περὶ ἧς προεῖπεν ὁ αὐτὸς Δαβὶδ ὅτι σὶ ἐδιάλεξεν ὁ Κύριος, καὶ σὶ
 ἐκατασκεύασε κατοικίαν λογικὴν· ἦτοι ἔμφυχον καὶ νοερὰν, διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐ-
 τήν· διότι ἂν καὶ καλλονὴ κατὰ τὸ γράμμα νοεῖται ὁ περίφημος ἐκεῖνος ναὸς τοῦ Σολο-
 μὼν ὁ οἰκοδομημένος μετ' ἀσύγκριτον καλλονὴν καὶ ὡραιότητα· κατὰ ἀλληγορίαν ὁμοίως
 ἐσύ, Παρθένε, εἶσαι ἡ ἀληθῶς καλλονὴ, ἡ κεκαλλωπισμένη οὕσα μετ' ὅλα τὰ κάλλη τῶν
 θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἀρετῶν καὶ τῶν ὑπερφυσικῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος· ὅθεν
 ἐσὲ ἐδιάλεξεν ὁ Θεὸς εἰς κατοικίαν του ἀπὸ ὅλων τῶν γένος τοῦ Ἰακώβ· ἦτοι τῶν Ἰου-
 δαίων· Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς προσθεῖς εἰς τὸ ἐνδιαίτημα τὴν λέξιν, Λογικόν, ἐφάνερωσε
 μετ' οὗτο ὅτι οὐ λέγει περὶ ναοῦ ἀφύχου καὶ ἀναισθήτου, ἀλλὰ περὶ ἐμφύχου καὶ λο-
 γικοῦ ἐνδιαιτήματος καὶ κατοικίας, ἥτις ἦτον ἡ Παρθένος Μαρία· Πρόσχευς δὲ, ὅτι λέγει
 ὁ Δαβὶδ, πῶς ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὴν ἔμφυχον ταύτην καλλονὴν καὶ ἀγιατάτην Μητέρα
 του· προηνώσκει γὰρ ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ, ὅτι ἦτον ὅλη
 ἐστολισμένη ἀπὸ τὰς καλλονὰς τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, κατεδέλχθη ἀπὸ τὸ πνευματι-
 κὸν αὐτῆς κάλλος καὶ τὴν παρθενικὴν αὐτῆς ὡραιότητα, καὶ ἠγάπησεν αὐτήν ἀπὸ τοῦ
 αἰῶνος· ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπαρξιν ἐλθοῦσαν, ἠγάπησεν αὐτήν διὰ νὰ τὴν κάμῃ Μητέρα του,
 καὶ ἴσως ἔλεγε περὶ αὐτῆς ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἀσματος· „Ὁλη καλὴ εἰ πλῆσιόν μου, καὶ
 „μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ἀδελφὴ μου νύμφη, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἐν
 „ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου“· (Ἀσ. δ΄. 7.)

Διά

Διὰ τοῦτο καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἔλεγε τῇ Παρθένῳ· „Σὺ ἡ ὄντως ἐπιθυμητὴ γῆ (καὶ τὰ τὸ Δαβιτικόν)· ἐπεθύμησε γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστὸς τοῦ κάλλους σου, καὶ ἠράσθη τοῦ πλούτου τῆς Παρθενίας σου, καὶ ὤκησεν ἐν σοὶ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ κατήλλαξεν ἡμᾶς διὰ σοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι Θεωρίαν“.) Ὁρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Δαβὶδ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ Καλλονὴν, διὰ τὴν φανέρωσιν ὅτι ἡ Παρθένος ἦτον ὅλων τῶν καλῶν τὸ ἀνδρὸς καὶ τὸ ἀπάνθισμα τοῦ γένους τοῦ Ἰακώβ, καὶ αὕτη ἦτον τὸ κάλλος ἐκείνου· ἀνώτερον γὰρ εἶναι τὸ κάλλος τοῦ καλοῦ, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον λέγοντα· „Καλὸν μὲν εἶναι λέγομεν τὸ κάλλους μετέχον. (Κεφ. δ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.) Ὅθεν ὡς ἐκ προσώπου τῆς Θεοτόκου ἀλληγορικῶς νοεῖται ἐκεῖνο τὸ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ εἰρημένον· „Περιέθνηκα ἐμαυτῇ κάλλος μου“. (Ἰεζεκ. κζ'. 3.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐβόησε προτυπῶν τὴν ταφὴν τὴν τριήμερον ὁ Προφήτης Ἰω-
„μας ἐν τῷ κήτει δεόμενος, ἐκ φθορᾶς με ῥῦσαι, Ἰησοῦ Βασιλεῦ
„τῶν Δυνάμεων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπλοῦν καὶ εὐκόλον εἶναι τὸ νόημα τὸ παρόντος Εἰρμού· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐν αὐτῷ, εἰμὴ τὰ ἴδια ἐκεῖνα λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἰωάννης εὐρισκόμενος μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους. Ὁ Προφήτης, λέγει, Ἰωάννης, ὅς τις ἐπροτύπωνε τὴν τριήμερον κτίον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθὼς τὸ εἶπε μόνος, „Ὡςπερ ἦν Ἰωάννης ἐν τῇ
„κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
„που ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“, (Ματθ. ιβ'. 40.) ὁ Ἰω-
„νᾶς, λέγω, ἐφώνηξε παρακαλῶν τὸν Θεόν, ὅταν εὐρίσκετο μέσα εἰς τὸ κήτος καὶ λέγων·
ὦ Βασιλεῦ τῶν οὐρανίων Δυνάμεων Ἰησοῦ, λύτρωσαί με ἀπὸ τὴν φθορὰν ταύτην τοῦ κή-
τους, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἴδια λό-
για τοῦ Ἰωάν, ὁ ὁποῖος ἔλεγε· „Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ
„Θεός μου“. (Ἰω. β'. 6.)

Τροπάριον.

„Ῥημάτων σου τὴν φωνὴν, Γαβριήλ, τὴν χαρμόσυτον δεξαμένη εὐ-
„φροσύνης ἐμθέου πεπληρωμαι· χαρὰν γὰρ μνηύεις, καὶ χαρὰν
„καταγγέλλεις τὴν ἀληκτομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγέλων, φανερόνους εἰς αὐτὸν τὴν χαρὰν ὅπου ἔλαβεν ἐκ τῶν λόγων του. Ἐγὼ, λέγει, ὦ χαροποιὲ Γαβριήλ, ἐγὼ δεχθεῖσα μὲ εὐπείθειαν τὴν χαρμόσυτον φωνὴν τῶν λόγων σου, ἐγέμισα ὅλη ἀπὸ εὐφροσύνης, ὅχι κοσμικὴν καὶ σαματικὴν, ἥτις καταντᾷ εἰς λύπην καὶ πικρίαν ψυχῆς, ὡς λέγει ὁ Παροιμιαστής, „Τελευταῖα δὲ χαρᾶς εἰς πένθος ἔρχεται“, (Παρ. ιδ'. 13.) ἀλ-
λά ἐγέμισα ἀπὸ εὐφροσύνης ἐνθεον καὶ πνευματικὴν, ἥτις προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἕνα ἐκστατικὸν ἐνθουσιασμόν· ἐπεὶ ἡδὴ ἐκατάλαβα ὅτι ἐσὺ εὐαγγελίζεσαι εἰς ἐμέ μίαν χα-
ρὰν θεϊκὴν, καὶ μίαν χαρὰν ἀτελεύτητον· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ θεϊκὴ χαρὰ, ὅλη πεπλη-
ρωμένη· „ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἡ πεπληρωμένη“. (Ἰω. ιε'. 24.) ὅλη πνευματικὴ· „Μετὰ
„χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου“. (ἀ. Θεσ. α'. 6.) καὶ ὅλη ἀτελεύτητος· „Καὶ τὴν χαρὰν
„ὑμῶν

„Ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν“· (Ἰω. 15'. 22.) Καὶ καθὼς ὁ Προφήτης Ἰερεμίας εἶπε πρὸς τὸν Θεόν „Καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς χαρὰν“, (Ἰερ. 17'. 16.) οὕτω καὶ ὁ ἰδικός σου λόγος, ὦ Ἀγγελε, θέλει γένη εἰς ἐμὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις.

Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν, ἐρμηνεύει διὰ τί εἶπεν ὁ Ἀγγελος εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ· „Καὶ χάριον μὲν ταύτην (τὴν Παρθέ-
νον) Θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων κατανοῶν ὁ Ἀγγελος, καὶ διὰ πάντων κεκοσμη-
μένην τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, κεχαριτωμένην ἐτύμως ἀνηγόρευσε· ἐνοι-
κον δὲ λαβοῦσαν ἤδη κατιδὼν τὸν ἐν ᾧ τούτων ἀπάντων οἱ θνητοὶ, καὶ προκαθορῶν
τὴν ἄλυπον κυοφορίαν, καὶ τὸν ἀνευ ὀδίνων ἐσόμενον τόκον, προσευγγερίσατο ταύτῃ
χαίρειν“.

Τροπάριον.

„Σοὶ δέδοται ἡ χαρὰ, Θεομήτωρ, ἡ ἔνθεος· σοὶ τὸ χαῖρε πᾶσα
κτίσις κραυγάζει, Θεόμυφε· σὺ γὰρ μόνη Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ προωρίσθης αἰγρή.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνταποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπεὶ γὰρ αὕτη εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι ἐγέμωσεν ἀπὸ εὐφροσύνης ἐνθεος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγων· ὦ Θεοῦ Μήτηρ Μαρία, εἰς ἐσὲ ἐδόθη, καθὼς εἶπας, ἡ ἐνθεος καὶ πνευματικὴ χαρὰ κατ' ἐξαιρετον καὶ κυριώτερον τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐδόθη ποτὲ εἰς κανένα ἄλλο κτίσμα, οὔτε οὐράνιον, οὔτε ἐπίγειον· εἰς ἐσὲ, Θεόμυφε Δέσποινα, ὅλη ἡ Κτίσις καὶ φύσις φωνάζει καὶ προσφωνεῖ πάντοτε τὸ, Χαῖρε, χαρὶς νὰ ἐξαίρεθῃ οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ὅλα γὰρ τὰ πλῆθη τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συναγόμενα, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν ευρισκόμενα, καὶ ἐν ὁδοῖς περιπατοῦντα, μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ εὐλαβείας ψάλλουσιν ἀσκεπτεῖς τὰς γλυκυτάτους καὶ μελιρρύτους εἰκοσιτέσσαρας οἰκούς σου, δι' ὧν προσφωνοῦσι συχνάκις τὸ, Χαῖρε, εἰς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· καὶ τὴν χαρὰν ἔχουσιν εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀναγινώσκωσιν, ὥστε κοπιᾶζουσιν καὶ νὰ τοὺς μαρτάνουν ἀπὸ στή-
θους, ἵνα μὴδὲ βιβλίον ὅλως χρειάζονται.

Τί λέγω; καὶ αὐτὰ τὰ πενταετῇ βρέφη τῶν ὀρθοδόξων μαρτάνοντα τὸν ἀσπασμὸν ὅπως ἐγὼ σοὶ προσφέρω, χαίροντα καὶ σικιτῶντα προσφωνοῦσιν ἔμπροσθεν τῆς πανσέπτου καὶ Θεομητορικῆς σου εἰκόνης λέγοντα· „Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν“. Καὶ ἀφίνα νὰ λέγω τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ἱερὺς λόγους τῶν, καὶ εἰς ὅλα τὰ πνευματικὰ ἄσματα καὶ Τροπάρια ὅπου ἐσύνθεσαν εἰς τὸ ὄνομά σε, δὲν λείπουν νὰ σε ἀσπάζωνται μὲν τὸ, Χαῖρε. Ὅθεν καὶ ὁ ἐν Δαμασκοῦ χαριτάνυμος Ἰωάννης ἔνα λόγον πρὸς ἐσὲ ἐφιλοπόνησεν, ὅς τις περιέχει τὸ, Χαῖρε, ἐξήκοντα φοαῖς· καὶ Θεοτοκάρια ὁλόκληρα εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν χειρογράφοις, ὧν τὰ Τροπάρια σχεδὸν πάντα ἀνω καὶ κάτω ὕλην καὶ ὑπόθεσιν ἔχουσι τὸ, Χαῖρε, καὶ χαιρετιστικά εἶναι τὰ Θεομητορικὰ σου ὑποκειμένου. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, κάθε ὕμνος ὅπου προσφέρεται εἰς τὸ ὄνομά σου, Θεοτόκε, αὐτὸς διὰ νὰ γένη εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς ἐσὲ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ᾔνῃ ἀρτυμένος καὶ μελιτωμένος μὲν τὸ οὐράνιον καὶ γλυκύτατον καὶ χαριέστατον Χαῖρε.

Καὶ τοῦτο διὰ τί; Ἐπεὶ σὺ μόνη προωρίσθης ἀπὸ τοῦ αἵωνος, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων, νὰ γένης Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἥτοι νὰ συλλάβῃς ἀσπύρως ἐν τῇ κοιλίᾳ σου, καὶ νὰ γεννήσῃς τὴν χαρὰν ὅλου τοῦ Κόσμου, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὴν αὐτὴν χαρὰν καὶ πάσης χαρᾶς πηγὴν καὶ αἰτίαν· ἥτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καθὼς λοιπὸν ἐσὺ μόνη συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὴν αὐτοχαρὰν καὶ πηγὴν τῆς χαρᾶς· ἔτι εἰς ἐσὲ μόνην πρέπει νὰ χαίρῃς κυρίως ὑπὲρ πάντας καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους· ὅθεν καὶ

ὁ Νύσσης εἶπε Γρηγόριος, „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ἥς ἡ πρόγονος Εὐὰ παραβᾶσα τὸν νόμον, „ ἀπόφασιν ἔλαβεν ἐν λύπαις τέξιν τέκνα· σοὶ πρέπει τοῦ Χαίρειν ἡ πρόσρησις· ἐκείνη „ τὸν Κάιν ἔτεκε φθόνον καὶ φόνον γεννήσαντα· σὺ γενήσεις Υἱὸν ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν „ παρέχοντα. Χαῖρε τοίνυν καὶ χόρευε· χαῖρε καὶ καταπάτει τὴν τοῦ ὄφως κεφαλὴν· „ πέπαυται γὰρ ἡ κατὰ· κατήργηται ἡ φθορά· μεμάρανται τὰ στυγνά· ἀνθεῖ τὰ φαι- „ δρά “. Καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· „ Χαῖρε, χαρὰ μὲν συλληφθεῖσα, χαρὰ δὲ κνηθεῖσα, „ χαρὰ δὲ τεχθεῖσα, χαρὰ δὲ αὐθις καὶ συλλαβῆσα καὶ κνήσασα καὶ γεννήσασα χαρὰν „ τὴν πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερέχουσαν, καὶ, τὸ ὅλον εἰπεῖν, χαρὰν τῶν ἐπιγείων ὅλων „ καὶ Οὐρανίων ὅλων “.

Τροπάριον.

„ Τῆς Εὐας μὲν δι' ἐμὲ καταργείσθω κατάκριμα, ἀποδότω δι' ἐμοῦ τὸ „ ὀφείλημα σήμερον· δι' ἐμὲ τὸ χρέος τὸ ἀρχαῖον δοθήτω πληρέστατον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει ἡ Παρθένος τὴν καταδίκην ὅπου ἔλαβεν ἡ Προμή-
τωρ Εὐὰ, τὸ νὰ γενᾷ δηλαδὴ μὲ λύπας καὶ ἀναστεναγμούς· „ Πληθύνων, φησὶ, τὰς
„ λύπας σου καὶ τὸν στεναμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀ-
„ ποστροφή σου καὶ αὐτός σου κυριεύσει “. (Γέν. γ'. 16.) Διὰ τί δὲ ἐπληθύνθησαν αἱ
„ λύπαι τῆς γυναικός, καὶ διὰ τί μὲ λύπας γενᾷ τὰ τέκνα; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι
διὰ τρία αἷτια, πρῶτον διὰ τοὺς κόπους καὶ βάρη ὅπου δοκιμάζει ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἐν
ὅσῳ ἔχει ἐγγαστρωμένον τὸ ἔμβρυον· δεύτερον, διὰ τοὺς πόνους ὅπου ὑποφέρει, ὅταν τὸ
γενᾷ· καὶ τρίτον, διὰ τὰς λύπας ὅπου πάντοτε λαμβάνει εἰς τὴν ψυχῇ της διὰ τὰς ἀ-
σθενείας καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ της· καὶ ἀφ' οὗ γὰρ τὸ τέκνον γεννηθῇ, στοχα-
ζομένη ἡ δυστυχὴς Μήτηρ ὅτι ἐγέννησεν ἓνα Υἱόν, ὁ ὁποῖος ὑπόκειται εἰς διαφόρους ἀσθε-
νείας, καὶ τελευταῖον ἔχει νὰ θηρευθῇ ἀπὸ τὸ κοπτερόν δρέπανον τοῦ θανάτου, αὐτοὶ οἱ
στοχασμοὶ δὲν ἀφίησιν τὴν ταλαίπωρον νὰ ἀπολαύσῃ καθαρὰν καὶ ἀμιγῆ τὴν χαρὰν, ἀλ-
λὰ πάντοτε ἡ χαρὰ της εἶναι μεμιγμένη μὲ λύπην, μᾶλλον δὲ, αἱ λύπαι της εἶναι περισ-
σότεραι ἀπὸ τὴν χαρὰν της.

Λέγει λοιπὸν ἡ Παρθένος ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὅτι ἡ καταδίκη αὕτη τῆς λύπης ὅπου
ἔλαβεν ἡ Προμήτωρ Εὐὰ, κατηργήθη καὶ ἀφανίσθη διὰ μέσου ἐαυτῆς· καθότι ἡ Παρθέ-
νος ἔχαρι μὲ χαρὰν ἀρρήτον καὶ ἀμιγῆ διὰ τὰ εὐαγγέλια τοῦ παμφιλτάτου Υἱοῦ της· πρῶ-
τον, διότι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου συνέλαβε· τὸ ὅποιον εἶναι ὅλον χάρις καὶ χαρὰ· δεύτε-
ρον, διότι ἐβάστασε τὸ προαιώνιον ἔμβρυον ἐν τῇ κοιλίᾳ της, χωρὶς κανέν κόπον καὶ βάρ-
ος· τρίτον, διότι ἐγέννησεν αὐτὸ χωρὶς ὠδίνος (κοιλοπονήματα)· καὶ τέταρτον ἔχαιρεν
ἡ Παρθένος, διότι ἐστοχάζετο ὅτι ἐγέννησε τέκνον ζωῆς, ὅπου ἔχει νὰ καταργήσῃ τὸν
θάνατον· εἰ γὰρ καὶ παθιτὸς καὶ θνητὸς ἦτον ὁ Υἱὸς της κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τοιοῦτον
αὐτὸ προσέλαβεν, ἵνα διὰ τοῦ πάθους του ἀφανίσῃ τὰ τῶν ἀνθρώπων πᾶθη, καὶ διὰ τοῦ
ἰδικοῦ του θανάτου καταλύσῃ τὸν θάνατον. Διὰ τῆς ἀφάτης λοιπὸν ταύτης χαρᾶς τῆς Παρ-
θένου ἀφανίσθη ἡ πρώτη ἐκείνη τῆς Εὐας ἀρὰ καὶ καταδίκη τῆς λύπης.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶς ἡ Θεοτόκος καὶ ὅτι ἡ Προμήτωρ Εὐὰ ἄς πληρώσῃ σήμερον πλη-
ρέστατον διὰ μέσου ἐμοῦ τὸ παλαιὸν χρέος ὅπου ἐχρεώσται πρὸς τὸν ἄνδρα της Ἀδάμ·
ἐπειδὴ γὰρ ἡ Εὐὰ κατὰ λήϊν οἰκοδομήθη ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδάμ, καθὰς λέγει ἡ
Θεία Γραφή, „ Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἐκστάσιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνώσας, καὶ ἔλαβε μίαν
„ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀπ' αὐτῆς, καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευ-
„ ρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ εἰς γυναῖκα “. (Γέν. β'. 2.) ἐπειδὴ, λέγω, ἡ Εὐὰ ἐ-
χρεώστωσεν εἰς τὸν Ἀδὰμ, τούτου χάριν, λέγει ἡ Θεοτόκος, ἄς πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦτο
ἡ Εὐὰ σήμερον, ὅχι διὰ μέσου ἰδικοῦ της, ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἐδύετο, ἀλλὰ διὰ μέσου ἐμοῦ
τῆς Οὐγατρὸς καὶ ἀπογόνου της· διότι ἐγὼ ἡ Οὐγάτηρ αὐτῆς ἐδάεισα σὰρκα εἰς τὸν νέον
Ἀδὰμ Χριστόν· ὅθεν ἐπλήρωσα τὸ χρέος τῆς Προμήτορός μου, καὶ ἠλευθέρωσα αὐτὴν ἀ-
πὸ

πὸ τὸ ὀφείλημα καὶ τὸ δάνειον· νόμος γὰρ εἶναι, ὅταν οἱ γονεῖς δὲν ἔχουν καὶ πληράσουν τὸ χρέος των, τὸ πληροῦν οἱ τούτων υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες, ὡς κληρονόμοι τῆς περιουσίας των.

Ἀριστα Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος φιλοσοφεῖ περὶ τούτου ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν πρώτῳ λόγῳ αὐτῆ λέγων· „Ὡς περ πρότερον ἀπὸ ἀνδρὸς πλευρὰν λαβάν ὁ αὐτὸς, τέλειον ἄνθρωπον· οὕτω καὶ ὕστερον ἀπὸ γυναικὸς σάρκα λαβάν ὁ αὐτὸς, τέλειον ἄνθρωπον ἔδειξε· καὶ ἐν τῷ τρόπῳ ὁ Ἀδὰμ τῇ τοῦ Θεοῦ κελεύσει γυναικὸς δίχα γυναῖκα προήγαγε· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ Μαριάμ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπινεύσει ἀνδρὸς ἀνευ, ἄρρεν τέτοκεν ἀληθέστατα· τοῦτο καὶ γὰρ ὁ λόγος πιστούμενος, ἀνωθεν ἐκεῖνο παρέδειξε, καὶ ἐκεῖνο ὑπὲρ ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ὑπὲρ λόγον. Καὶ ὥς περ τότε ἐκ τῶν ἑαυτοῦ σαρκῶν καὶ ὀστέων πλευρὰν ἀσπορον εἰς διάπλασιν ὁ Προπάτωρ ἔχρησε τῇ Προμήτορι· οὕτω νῦν ἀντ' αὐτῆς ἡ ταύτης θυγατέρα τοῦτο τὸ χρέος ἀποδιδούσα ἐκ τῶν ἑαυτῆς παναγίων αἱμάτων, ἀσπορον σάρκα δὲ δάνεικε τῷ νέῳ Ἀδὰμ εἰς ἀνάπλασιν τοῦ ταύτης Προπάτορος· ἐκεῖ εἰς γυναικείας διάπλασιν ὑποστάσεως ἐκ Παρθένου ἀνδρὸς ἡ λήψις ἐγένετο· ὥδε εἰς Θεανδρικήν ὑπόστασιν σύστασιν ἐκ Παρθένου γυναικὸς ἡ σύλληψις γέγονεν· ἐκεῖ ὁ Ἀδὰμ καὶ τὴν πλευρὰν ἀφῆρέθη καὶ πόνον οὐχ ὑπέστη· ὥδε ἡ Μαριάμ καὶ βρέφος ἔτεκε καὶ ὀδύνην οὐκ ἔγνω· ὅπου γὰρ μετ' ἡδονῆς ἡ σύλληψις, ἐκεῖ κατὰ λόγον μετ' ὀδύνης ἡ γέννησις· ἔνθα δὲ τὸ πρῶτον οὐδαμῶς ἔσχε χάραν, ἐνταῦθα ἐπομένως κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην τὸ δεύτερον ἄπεισι. Σῶως ἔμεινεν ὁ Ἀδὰμ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς· ἀφθόρος ἔμεινε καὶ ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς προόδου, καὶ μετὰ τὴν πρόοδον τοῦ βρέφους. Παρθένον οὖσαν τὴν Εὐάν ἠπάτησεν ὁ ὄφις, καὶ Παρθένον οὖσαν τὴν Μαρίαν εὐηγγελίστατο ὁ Γαβριήλ. Ἀπατηθεῖσα ἡ Εὐὰ λόγον προήνεγκε θανάτου αἰτίον· εὐαγγελισθεῖσα ἡ Μαριάμ, λόγον ἐν σαρκὶ τέτοκε ζωῆς αἰωνίου τοῖς ἅπασιν πρόξενον. Ὁ λόγος τῆς Εὐας τὸ τῆς γνώσεως ἔδειξε ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου ἐξώρισεν· ὁ λόγος ὁ ἐκ τῆς Παρθένου τὸν Σταυρὸν ἔδειξε ζωῆς ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἐξ Ἀδὰμ, εἰσάγει πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον“.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσει ιβ'. „Ἐπρεπε γὰρ τῷ ἀγνωστῷ καὶ διδασκάλῳ τῆς ἀγνείας ἐξ ἀγνῶν ἐξεληλυθέναι παστάδων· εἰ γὰρ ὁ τῷ Υἱῷ καλῶς ἱερατεύων ἀπέχεσθαι γυναικὸς, αὐτὸς ὁ Υἱὸς, πῶς ἔμελλεν ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς προέρχεσθαι; (ἢ τοι γεννηθῆναι) ὅτι σὺ εἶ (φυσὴν ἐν φαινομένοις) ὁ ἐκπαδάς με ἐκ γαστρὸς, σημαίνων τὸ χωρὶς ἀνδρὸς ἐκ Παρθένου γαστρὸς καὶ σαρκὸς αὐτὸν ἐκπαυθέντα γεννηθῆναι“. Κατωτέρω· „Ἐχρεωστῆτο τοῖς ἀνδράσι παρὰ τοῦ θύλου γένους ἡ χάρις· ἡ γὰρ Εὐὰ ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἐγεννήθη, οὐκ ἐκ μητρὸς συλληφθεῖσα, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ ἀνδρὸς ὥς περ ἀποτεχθεῖσα. Ἀπέδωκεν ἐν ἡ Μαρία τῆς χάριτος τὸ χρέος, ἐκ ἐξ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μόνῃς ἀχράντως ἐκ Πνεύματος Ἁγίου δυνάμει Θεοῦ γεννησασα“. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Ὡς περ ὁ Ἀδὰμ ἀνευ γυναικὸς γυναῖκα ἠνεγκεν· οὕτω σήμερον ἡ Παρθένος ἀνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν· ἐπεὶ γὰρ ἐχρεώσται τὸ γυναικεῖον γένος τοῖς ἀνδράσι τὴν χάριν, ὡς τοῦ Ἀδὰμ ἀνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσαντος· διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἔτεκεν ἀνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ὑπὲρ τῆς Εὐας ἐκτίνουσα τὸ χρέος τοῖς ἀνδράσιν. Ἵνα γὰρ μὴ μέγα φρονῇ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἀνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσας, διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἀνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν, ἵνα τῷ κοινῷ τῷ θαύματος δείξῃ τὸ ὁμότιμον τῆς φύσεως“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ρλβ'. Τόμ. ε'.)

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτω ἐνταῦθα, ὅτι, ἐπεὶ ὕστερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος ἐκινήθη εἰς τὴν πλευρὰν ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, καὶ ἀνέβλυσεν ἐξ αὐτῆς αἷμα καὶ ὕδωρ, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀνέπλασε τὴν φθαρθεῖσαν Εὐάν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς πλασθεῖσαν τοῦ Ἀδὰμ, τούτου χάριν πάλιν ἔμεινεν εἰς τὸ χρέος ἡ γυνή, καὶ πάλιν χρεωστῆ εἰς τὸν νέον Ἀδὰμ Χριστὸν τὸ γένος ὅλον τῶν γυναικῶν· ἐπεὶ δὲ, ὅταν εἰς συνερίσιν ἔλθουν Κτίστης καὶ κτίσμα, ἀδύνατον εἶναι τὰ νικήσῃ τὸ κτίσμα τὸν Κτίστην εἰς τὰς δωρεάς, καὶ εἰς ὅσον ἀγιότητος προκόψῃ καὶ χάριτος· ἀλλὰ πάντοτε ὁ Κτίστης νικᾷ τὸ κτίσμα καὶ ὑπόχρεων τὲτο ποιεῖ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδέποτε νικήσεις μεγαλοδωρεᾶν Θεοῦ, καὶ πάντα πρὸς τὰ ὄντα, ἂν τοῖς οὐσι σαυτοὶ προσῇς“ καὶ τοῦτο γάρ ἐστι λαβεῖν τὸ τῷ Θεῷ δοθῆναι· ὅσον ἂν εἰσενέγκῃς, πλεονάζει τὸ λειπόμενον· καὶ οὐδὲν δώσεις ἴδιον, ὅτι πάντα παρὰ Θεοῦ. Καὶ ὥς περ οὐκ ἐστὶν ὑπερ-

„περβῆναι τὴν ἑαυτοῦ σκιάν, ὑποχωροῦσαν καθόσον προίεμεν· οὕτως οὐδ' οἷς δίδομεν νικῆσαι Θεόν· οὐ γὰρ ἔξωτι τῶν αὐτοῦ δίδομεν, οὐδὲ ὑπὲρ τὴν ἐκείνου φιλοτιμίαν“.
(Λόγ. περὶ φιλοπτωχείας).

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἀπορεῖ, διὰ τί ἡ Παρθένος εἶπε νὰ ἀποδώσῃ δι' αὐτῆς ἡ Εὐὰ τὸ χρέος οὐχὶ πλήρες, ἀλλὰ πληρέστατον; Δύων ἔν τὴν ἀπορίαν λέγει ὅτι πληρέστατον αὐτὸ εἶπε διὰ δύο αἰτία, ἡ διότι μίαν πλευράν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἡ Θεοτόκος δανεισαμένη διὰ τῆς Προμήτορος Εὐας, ὁλόκληρον ἄνδρα τὸν Χριστὸν ἀντιδέδωκεν, ἡ διότι ἡ Εὐὰ μὲν ἠπάτησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τοῦ Παραδείσου αὐτὸν ἐξέβαλεν· ὅθεν ἦτον ὑπόχρεως καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Παραδείσου ἐπανορθώσασθαι· ἡ δὲ Θεοτόκος τὸν Χριστὸν ἔτεκεν, ὅς τις καὶ τὴν ἀπάτην ἐθεράπευσε, καὶ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ πάλιν διαγωγὴν ἐχαρίσατο.

Τροπάριον.

„Τπέσχετο ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τῷ Προπάτορι εὐλογεῖσθαι ἐν τῷ σπέρματι τούτου τὰ Ἔθνη, Ἀγνή· διὰ σοῦ δὲ πέρασ ἡ ὑπόσχε-
„σις δέχεται σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος καὶ λέγει· ὦ πάντα γε καὶ ὑπέρανε ψυχὴ καὶ σώματι Μαριάμ, τὸ παλαιὸν μὲν ὁ Θεὸς ὑποσχέθη εἰς τὸν Προπάτορα Ἀβραὰμ ὅτι μέλλουν νὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ Ἔθνη ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ· σπέρμα δὲ τοῦ Ἀβραὰμ εἶναι ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθότι ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραὰμ ἐγεννήθη, τὸ ὅποιον εἶσαι ἐσὺ Παρθένε· διὰ μόνης γὰρ σοῦ ἐμέθε-
ξεν ἀπὸ τοῦ γένος τοῦ Ἀβραὰμ, ὡς καὶ ἐκ σοῦ μόνης συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ ἀνδρός· οὕτω γὰρ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, ἀφ' οὗ ὑπήκουσε καὶ ἀνέβη εἰς τὸ βουνὸν διὰ νὰ θυσιάσῃ τὸν Μονογενῆ του Υἱόν· „Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου
„πάντα τὰ Ἔθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς“ (Γέν. κβ'. 18.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ, ἔτω γράφει· „Τῷ δὲ Ἀβραὰμ
„ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ
„πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός“ (Γαλάτ. γ'. 16.)
Ἐπειδὴ λοιπὸν τοιαύτην ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραὰμ, νὰ εὐλογηθοῦν ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ (τῷ Χριστῷ διπλαθῇ) ὅλα τὰ Ἔθνη· διὰ τοῦτο σήμερον λαμβάνει τέλος ἡ ὑπόσχεσις αὕτη διὰ τῆς μεσιτείας τῆς σῆς, Θεοτόκε· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα σήμερον τὸ εὐλογημένον καὶ ἅγιον σπέρμα αὐτό· ἦτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δίδεις καλὰς ἀρχὰς καὶ προόμια τῆς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ἐκείνης παλαιᾶς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς τῶν Ἐθνῶν εὐλογίας.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει οἱ Θεόφρομες παρὰ τὸν Κτίσαντα,
„ἀλλὰ πυρὸς ἀπειλὴν ἀμδρεῖως πατήσαμετες ἔχαιρον ψάλλοντες (1),
„ὑπερύμνητε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, „Χαίροντες ἐψαλ-
„λον“, ὅπου ἡ Χαίροντες μετοχή πρέπει νὰ ἐρμη-
νευθῇ ἢ αἰτιολογικῶς, ἢ γουν ἐπειδὴ ἔχαιρον, διὰ τὸ
το ἐψαλλον, ἢ ἐπὶ ῥήματι καὶ ἡγουν μετὰ χαρᾶς,
ἢτοι χαρμωδῶς ἐψαλλον· ὁ καὶ καταλληλότερον
εἶναι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παραὼν Εἰρμός οὐδὲ ἐξήγησιν χρειάζεται· διότι εἶναι εὐκολοκατάληπτος καὶ κατὰ τὰς λέξεις καὶ κατὰ τὸ νόημα, καὶ διότι πλειστάκις εἶπομεν τὴν περὶ τῶν τριῶν Παίδων ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδός, οἱ τρεῖς Παῖδες, λέγων, φυλάττοντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τὸν λέγοντα, „Οὐ ποιήσεις σεαυτῶ εἰδωλόν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς“, (Ἐξ. κ'. 4.) διὰ τοῦτο δὲν ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος περὶ τῶν εἰδωλολατρῶν Ἑλλήνων (Ῥωμ. α'. κς'), δὲν ἐλάτρευσαν τὴν αἰσθητὴν καὶ ἄψυχον εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος, οὐδὲ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὡς Θεόν, καθὼς ἐλάτρευσαν καὶ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὅλοι οἱ λαοί, οἱ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εὐρισκόμενοι τοῦ τυράννου· „Γνωστὸν, ἔλεγον πρὸς τὸν τυράννον, γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνούμεν“. (Δαν. γ'. 18.) Ὁθεν ἐπειδὴ οἱ τρισμακάριοι ἐπροτίμησαν τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τῆς ἄψυχου εἰκότος· τούτου χάριν κατεπάτησαν ἀνδρείως τὸν φοβερισμόν τῆς ἀναμμένης καμίνου. Ὁθεν βαλθέντες εἰς τὴν κάμινον καὶ μὴ βλαβέντες ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ Ἀγγέλου, ἔχαιρον, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν ἑταλλων λέγοντες· σὺ, ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, εἶσαι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀπὸ τὴν χαρὰν γὰρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ γεννᾶται τὸ ψάλλειν· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰακώβος ὁ ἀδελφός· „Εὐθυμεῖτε, ψαλλέτω“. (Ἰακ. ε'. 13.)

Τροπάριον.

„Φῶς τὸ ἄϋλον μνηύων ὕλῃ σώματος ἐρωθυσόμενον δι' εὐσπλαγ-
 „χρίαν πολλὴν, Φαῖδρον εὐαγγέλιον, Θεῖα κηρύγματα, μὺν κραυ-
 „γάζεις μοι· εὐλογημένος, Πάναγνε, ὁ καρπὸς τῆς σῆς κοιλίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Χαροποιὸν εἶναι καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο, μετὰ τὸ ὅποιον ἡ Παρθένος ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγγέλον, λέγουσα· ἐσὺ, ὦ Γαβριήλ, μνηύεις εἰς ἐμέ· ὅτι τὸ ἄϋλον φῶς· ἦτοι ὁ Θεός, ὅς τις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον εἶναι „Φῶς τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄρρητον, οὔτε ῥῶ καταληπτόν, οὔτε λόγῳ ῥητόν, πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως“, (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) ἐσὺ, λέγω, ὦ Ἀγγελε, μνηύεις ὅτι τὸ ἄϋλον αὐτὸ φῶς ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ἐνωθῇ μετ' ὕλην σώματος διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου. Ὁθεν μετὰ τὸ μήνυμα αὐτὸ κραυγάζεις εἰς ἐμέ· ἕνα λαμπρὸν εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον προξενεῖ χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ κηρύγματα θεῖκα καὶ οὐράνια· ἐπειδὴ λέγεις πρὸς ἐμέ· ὦ Πάναγνε καὶ ὑπέραγνε Θεοτόκε, ὁ καρπὸς τῆς ἰδικῆς σου κοιλίας εἶναι εὐλογημένος. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὐχὶ ὁ Ἀρχάγγελος, ἀλλὰ ἡ Ἐλισάβετ, ὅταν ἐπῆγεν εἰς αὐτὴν ἡ Παρθένος μετὰ τὸν Εὐαγγελισμόν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ Ἀγγελος καὶ ἡ Ἐλισάβετ εἶπον πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸ „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναῖξιν“, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Γαβριήλ ἀπέδωκεν ὁ Μελωδὸς τὸ „Εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. Ἑρμηνεύει δὲ ὁ Θεοφύλακτος ὅτι ἐπὶ τοῦ „Καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“ ὁ Καὶ Σύνδεσμος νοεῖται ἀντὶ τοῦ Γάρ· ἡ γουν εὐλογημένη εἶσαι σὺ ἀνάμεσα εἰς τὰς γυναῖκας· διότι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε εἶναι εὐλογημένος· ὁθεν ἐξ ἐκείνης ἔλαβες καὶ σὺ τὸ νὰ ἦσαι εὐλογημένη.

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανός· „Εὐλο-
 „γημένον τοίνυν διὰ τοῦτο τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας· πρὸ τοῦ Ἥλιου τὸ φῶς σου·
 „ὑπερτέρα πάσης κτίσεως ἡ τιμή σου· πρὸ τῶν Ἀγγέλων ἡ ὑπεροχή σου· ὑψηλότερα σὺ τῇ
 „Οὐρανῷ· ἀλλὰ καὶ πλατυτέρα τοῦ Οὐρανοῦ τῶν Οὐρανῶν, καὶ τοῦ γραφικῶς παρά τι-

„νος Ἀγίου ἀναφερομένα ἐβδόμου ὁδοώτερε, καὶ εἰ ἔστι τις ἕτερος καὶ ὑπερέκεινα τούτου λέγειν, Οὐρανέ· εὐλογημένη σὺ ἐν γενεαῖς γενεῶν· ἀλλὰ καὶ εὐλογήθησαν ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· οὐδὲ γάρ ἐστι τόπος, ἔνθα σὺ μὴ δοξάζῃ· οὐδὲ φυλή, ἐξ ἧς οὐκ ἐβλάστησαν διὰ σοῦ καρποὶ τῷ Θεῷ“· (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγει καὶ ὁ Θεὸς Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν· δὲν χορταίνει, λέγει, νὰ ἀνακυλῇ καὶ τὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ ὄνομα τῶν Εὐαγγελίων, καὶ τὸ πάθος ἐξαγγέλλει, καὶ ἐνθουσιᾷ μὲ ἓνα πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν· ἀρχόμενος γὰρ λέγει· „Εὐαγγέλια, ἀδελφοί, εὐαγγέλια, καὶ πάλιν ἐρῶ εὐαγγέλια“. Προβαίνων δὲ φησὶ· „Μεγαλοφάνως βοῶ καὶ διαρρήδην κηρύττω καὶ φθέγγομαι, εὐαγγέλια εὐαγγέλια εὐαγγέλια· τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγέλια· τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ δι' ἡμᾶς εὐαγγέλια· τῆς Θεοῦ παρουσίας πρὸς ἡμᾶς εὐαγγέλια· ἐνανθρωπήσεως Θεοῦ τῆς ἐξ ἡμῶν εὐαγγέλια· ἀσπόρου συλλήψεως Θεοῦ εὐαγγέλια· κυφορίας Θεοῦ εὐαγγέλια· ἀτρέπτου συνδρομῆς Θεοῦ πρὸς σάρκα εὐαγγέλια... Ἄρα μὴ ταπεινὴ τῶν ἡμῶν εὐαγγελίων ἡ ἐκλαμψίς; οὐ πᾶσαν ὑπερβαίνει λαμπρότητα, καὶ πᾶσαν ὑπεραίρει φαιδρότητα, καὶ πᾶσιν ἀποκρύπτει κομψότητα; διὰ τοῦτο βοῶ πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ὑμᾶς καὶ ὁμόφρονας· εὐαγγέλια εὐαγγέλια εὐαγγέλια, καὶ βοῶν οὐ κορέννυμαι“.

Τί δὲ εἶναι τὸ τῆς σημερινῆς ἐορτῆς χαροποιὸν εὐαγγέλιον; Ἀκουσον πῶς ὀρίζει αὐτὸ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τοῦτο ἐστὶ τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον, πρεσβεία Θεοῦ καὶ παράκλησις πρὸς ἀνθρώπους δι' Ἰησοῦ σαρκωθέντος, καὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα καταλλαγῆς μιᾶς σφδρῆς δωρουμένου τοῖς πειδομένοις αὐτῷ τὴν ἀγέννητον Θέωσιν. Ἀγέννητον δὲ λέγω Θέωσιν, τὴν κατ' εἶδος ἐνυπόστατον ἑλλαμψίν, ἥτις οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ἀνεπινόητον ἐν τοῖς ἀξίαις φανέρωσιν. Διὰ τί δὲ λέγεται Εὐαγγελισμός; ἡ παρούσα πανήγυρις; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος λέγων· „Ἀγαθὰ ἡμῖν εὐαγγέλια σήμερον ἦκε παρά Θεοῦ, καὶ πράγματα γέγονε παρ' ἡμῖν, τῶν ἐν τῇ Ἐδέμ κατ' ἡμῶν γεγονότων ἀντικρυς διορθωτικά. Ἐκεῖ κατὰ τοῦ ἀνθρωπείου γένους τὰ φαῦλα ἀπὸ γυναικὸς ἤρξατο· ὧδε ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ γυναικὸς ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ὅθεν ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἀρχῆθεν, ἐκεῖθεν ἡ εὐλογία τὴν ἀπαρχὴν ἐκτίσαστο ὕστερον· ἐκεῖ ὁ Παράδεισος, ὧδε ἡ ἐκκλησία· ἐκεῖ ὁ Ἀδάμ, ὧδε ὁ Χριστός· ἐκεῖ ἡ Εὐα, ὧδε ἡ Μαριάμ· ἐκεῖ ὁ ὄφις, ὧδε ὁ Γαβριήλ· ἐκεῖ δράκοντος πρὸς τὴν Εὐαν ψιθυρισμός, ὧδε Ἀγγέλου πρὸς τὴν Μαριάμ χαιρετισμός (1). Ἐκεῖ τὸ „Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου“, ὧδε τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν“· (Λόγ. α. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν).

Τροπάριον.

„Χαῖρε Δέσποινα Παρθέμε· χαῖρε πάμαγμε· χαῖρε δοχεῖον Θεῷ·
„χαῖρε λυχμῖα φωτός· Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις. Εὐας ἡ λύτρωσις· ὅρος
„ἁγίον· περιφανεὲς ἁγίασμα καὶ μυμφῶν ἀθαρσίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ἡ Παρθένος εἰς τὸν Ἀγγελον ὅτι κραυγάζει πρὸς αὐτὴν φαιδρὸν εὐαγγέλιον καὶ Θεῶν κηρύγματα· τούτου χάριν καὶ ὁ Ἀγγελος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ αὐξάνει τὸ ἀνωτέρω εὐαγγέλιον τῆς χαρᾶς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Παρθένον· Χαῖρε ὦ Δέσποινα παντός τοῦ Κόσμου. Χαῖρε Παρθένε πάντα καὶ ὑπέραγνε, ἢ μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰς αἰσθησεις τοῦ σώματος Παρθένος οὖσα, ἀλλὰ καὶ κατὰ

(1) Ὅθεν μερικοὶ γλαφυρῶς ἡρμάνευσαν τὸ τοῦ Δαβὶδ ἐκεῖνο ῥητόν· „Ἡμερὰ τῇ ἡμέρᾳ ἐρευνεῖται ῥήμα, (ἢτοι ὁ Γαβριήλ ἐρευνεῖται τὰ ῥήματα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πρὸς τὴν ἡμέραν· ἢτοι πρὸς τὴν Πανθ. αὐτήν). „Παρθένον) καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν“ (ἢ γουν ἡ νύξ ὁ Ὄφις καὶ Διάβολος ἀναγγέλλει γνώσιν πρὸς τὴν Εὐαν ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἵνα ἀπα- τήσῃ αὐτήν).

κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Χαῖρε ὡς δοχεῖον καὶ κατοικητήριον λογικὸν καὶ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ, ἡ τὸν ἀχώριστον τῷ Κόσμῳ χωρήσασα. Χαῖρε λυχνία φωτός, εἴτε ἡ τοῦ Μωϋσέως, εἴτε ἡ τοῦ Ζαχαρίου, ἀπὸ τῶς τῆς ὁποίας ἐφωτίσθησαν οἱ ἐν τῷ σκότει κατήμενοι ἔθνη. Χαῖρε Θεοτόκε, ἡ ἀνακάλεσις τοῦ Προπάτορος Ἀδάμ εἰς τὴν πρῶτην κατάστασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσε. Χαῖρε τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ ἀρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν ὠλισθήσε. Χαῖρε τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Δαβὶδ προσεφίτευσεν. Χαῖρε ἀγίασμα ἐνδοξον, (ἀγίασμα δὲ ὠνομάζετο ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς) τοῦ ὁποίου ἀνωτέρα ἐφάνης σὺ Θεοτόκε, ὅσον ἀνώτερος εἶναι ὁ ἔμφυχος καὶ λογικὸς ναὸς ἀπὸ τὸν ἄψυχον καὶ ἄλογον. Χαῖρε ὡς θάλαμη μυστικὴ τῆς ἀθανασίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου οἱ πρῶτοι θνητοὶ τῆς ἀθανασίας κατηξιώθημεν.

Τροπάριον.

„Ψυχὴν ἠγύμισε, καὶ σῶμα καθηγίασε, μαὸν εἰργάσατο χωρητικόν με Θεοῦ, σκηνὴν Θεοκόσμητον, ἔμφυχον τέμερος, ἡ ἐπέλευσις τοῦ Παραγίου Πνεύματος, καὶ ζωῆς ἀγνὴν Μητέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγελον καὶ λέγει αὐτῷ ἡ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τῆ ὁποίου εἶπάς μοι, ὦ Γαβριήλ, „Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λουκ. α. 35.) αὐτῇ, λέγων, ἐκαθάρισε μὲν τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, ἡγάσας δὲ καὶ τὸ σῶμά μου· αὐτῇ μὲ ἐκατασκεύασεν ἕνα ναὸν ἐπιτιμῶν διὰ τὰς ἁμαρτίας τὸν Θεὸν Λόγον· αὐτῇ μὲ ἐποίησε μίαν ἄλλαν σκηνὴν στολισμένην ὑπὸ Θεοῦ μὲ ὅλα τὰ καλλὴ τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερτέραν τῆς Σκηνῆς ἐκείνης· ἐκεῖνη γὰρ ἦτον ἄψυχος, ἐγὼ δὲ εἶμαι λογικὴ τε καὶ ἔμφυχος· καὶ ἵνα τελευταῖον εἶπω τὸ πρῶτον, αὐτῇ ἡ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰργάσατο ἐμὲ Μητέρα ἄχραντον τῆς ζωῆς· ἥτοι τοῦ ζωηφόρου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ καὶ αἰτοζωὴ, καθὼς εἶπε μόνος, „Εγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.)

Εἶπον δὲ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκαθάρισε τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, καθότι ἡ Θεοτόκος ἐπέκειτο εἰς τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν ἕως εἰς τὸν θεῖον Εὐαγγελισμόν· τότε γὰρ ἐλευθερώθη ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν δόξαν τῆς ἐκκλησίας· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε, „Κυριεύς μὲν ἐκ Παρθένου, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα προκαθάρθει τῷ Πνεύματι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) καὶ ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης λέγει, „Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἁγίας Παρθένου, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Ἀγγελος, καθάϊρον αὐτὴν, καὶ δυνάμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν· καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ δυνάμις, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος οἶονεῖ θεῖος σπóρος“. (βιβλ. γ'. κεφ. μθ'.)

Ὅρα δὲ, ὅτι μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου, ἤγουν ἀφ' οὗ αὐτὴ εἶπεν, „Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“, τότε ἐπῆλθεν εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἡ τοῦ ὑψίστου δυνάμις ἐπεσκίασεν αὐτὴν, καὶ ἔχ' προητέρα· ὅθεν καὶ ὁ Ἀγγελος τὰ λόγια ὅπου εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον, εἰς χρόνον μέλλοντα τὰ εἶπεν, ἤγουν ὅτι ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ ὅτι ἐπισκιάσει σοι, φανερόνων μὲ τοῦτο ὅτι, ὅταν ἔλεγε ταῦτα, δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ τῆς Μυστηρίου τελειωτικόν, ἕτε ἡ δυνάμις τῆς ὑψίστου εἶχεν ἐπισκιάσει αὐτὴν. Εἴρηται δὲ καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγικῇ ἐκθέσει τῆς Πίστεως ὑπὸ Βασαρίωνος τῆς Μακρῆς, „Ὅτε τῷ Ἀγγέλῳ ἀπεκρίνατο ἡ Μαρία, „Ἰδὲ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“, Τότε ἀνδραποὺς εὐθέως ἀπηρτισμένος ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν, ἐγένετο τέλειος“. (Σελ. νε'.) Ὅστε μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπῆλθεν αὐτῇ, καὶ τὸ βρέφος εὐθὺς ἐξεικονισμένον

ἐγένετο· ὅθεν ἀκολούθως καὶ ἡ τοῦτο βαστάζουσα, Θεοῦ Μήτηρ ἦτον. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐλισάβετ οὕτως αὐτὴν ἀνεκήρυξε λέγουσα· „Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρός με“; καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε γεννήσει τὸν Κύριον.

Τροπάριον.

„Ὡς πολύφωτον λαμπάδα, καὶ Θεότευκτον παστάδα βλέπω σε·
 „μῦν ὡς χρυσὴ κιβωτὸς τοῦ Νόμου τὸν πάροχον δέχου, Θεόμυμφε,
 „εὐδοκήσαρτα τῇ τῶν ἀνθρώπων ρύσασθαι, διὰ σὲ φθαρτὴν οὐσίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι τελευταῖον τοῦ πρώτου ἀλφαβήτου, ἀποκρίνεται ὁ Ἀγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέγει· ὦ Θεόμυμφε Μαριάμ, ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς μίαν πολύφωτον λαμπάδα, ἥτις φωτίζει τοὺς ἐσκοτισμένους ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀμαρτίαν· ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς ἓνα νυμφικὸν θάλαμον Θεοκατασπεύαστον εἰς ὑποδοχὴν Θεοῦ. Λοιπὸν ἐπεὶ τοιοῦτοτρόπως προητοιμάσθης νυμφικῶς, ὦ Παρθένε, διὰ τὸτο, καθὼς ἐκείνη ἡ χρυσὴ Κιβωτὸς ἐδέχθη μέσα της τὰς πλάκας τοῦ Νόμου, ἔγω καὶ σὺ, Θεοτόκε, δέχε εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν σου, οὐχὶ πλάκας ἀψύχους τοῦ Νόμου, ἀλλ' αὐτὸν τὸν δοτῆρα τοῦ Νόμου Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅστις ἠθέλησε μὲ προηγούμενόν του θέλημα νὰ ἐλευθερώσῃ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, καὶ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν ἄδην τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας.

Ὡδὴ ἡ. Κατὰ Ἀλφάβητον σύντομον προβαίνουσα.

„Ἀκουε Κόρη Παρθένε Ἀγνή· εἰπάτω δὲ ὁ Γαβριὴλ Βουλὴν ὑ-
 „ψίστου ἀρχαίαν ἀληθινήν· Γενοῦ πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμῃ Θεοῦ·
 „διὰ σοῦ γὰρ ὁ ἀχώρητος βροτοῖς συραμαστρέφεται· διὸ καὶ χαί-
 „ρων βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ μεγάλον Ἀλφάβητον ὁ χαριτώνυμος Μελωδός, ἔμειναν ἀκόμη δύο Ὡδαὶ ἡ ὀγδόη αὕτη καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐνάτη· ὅθεν εἰς τὴν παρούσαν μεταχειρίζεται ἓνα ἄλλο ἀλφάβητον σύντομον, καὶ κάμνει πάλιν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως· μελουργήσας γὰρ ἐξ Τροπάρια κατὰ τὴν Ὡδὴν ταύτην, ἐν ἐκάστῳ Τροπαρίῳ περιέλαβε τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· αἱ συλλαβαὶ ὅμως τοῦ καθεῖς στοιχείου δὲν εἶναι ἴσαι, ἀλλὰ ἀνισοί, καθὼς ἐδυνήθη ὁ Μελωδός νὰ συναρμόσῃ καὶ τὰς λέξεις καὶ τὸ νόημα τοῦ καθεῖς στοιχείου. Φαίνεται δὲ ὅτι στιχοιργικῶς προβαίνει τὰ Τροπάρια ταῦτα· οἱ στίχοι ὅμως αὐτοὶ εἶναι ἄμετροι καὶ ἀνισοσύλλαβοι. Ἀκολουθοῦσι δὲ τὰ Τροπάρια ταῦτα κατὰ αὐτὰ πόκρισιν ὡς καὶ τὰ ἄνωθεν. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος· ἄς εἰπῇ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὴν Παρθένον τὰ λόγια ἐκεῖνα τῷ Δαβίδ· „Ἀκουσον Θύγατερ“. (Ψαλ. μδ'. 10.) Ἀκουε Κόρη Παρθένε, ἡ ψυχὴ καὶ σῶματι ὑπάρχουσα ἀγνή καὶ πᾶναγνος, ἀκουε τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀληθινὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου τοῦ ἀνωτάτου Πατρὸς, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐβουλεύθη, τὸ νὰ ἀποστείλῃ δηλαδὴ τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱὸν νὰ γένῃ ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τὸν Πατέρα ἀπέδωκε τὴν βουλὴν ταύτην εἰπὼν· „Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς τῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Ἐραρίσθῃ δὲ τοῦτο ὁ Μελωδός ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν λέγοντα· „Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι

ἔποίη-

„ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βελὴν ἀρχαίαν ἀληθινὴν γένοιτο“! (Ήσ. κέ. 1.) (1)
 Ὅθεν ἐπειδὴ τοιαύτη εἶναι ἡ προαιώνιος βουλὴ τοῦ Πατρὸς, διὰ τοῦτο γενοῦ ἐτοίμη, Παρ-
 θένε, νὰ δεχθῇς ἐν τῇ κοιλίᾳ σου τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς ἵνα ἐκ τῶν πα-
 ναχράντων σου αἱμάτων λάβῃ σάρκα, καὶ γένη τέλειος ἄνθρωπος.

Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκεῖνος ὅπου εἶναι ἀχώριτος τῷ παντὶ κατὰ τὴν
 Θεότητα, μέλλει νὰ συναναστραφῇ μὲ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη
 δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Βαρούχ, ταῦτόν εἶπεῖν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἰερεμίαν,
 καθότι ὁ Ἰερεμίας ἐστάθη διδάσκαλος τοῦ Βαρούχ, καὶ καθότι τὸ βιβλίον τοῦ Βαρούχ
 ἐδέχθη ἀπὸ τοὺς Πατέρας ὡς ἓνα μετὰ τοῦ βιβλίου τῷ Ἰερεμίου. Τί δὲ λέγει ὁ Βαρούχ;
 „Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη“. (Βαρ. γ'. 37.)
 Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα“, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ
 Ὡδὴ αὕτη εἶναι ὁγδὼν, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἀνωτέρω λόγιον.

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τῆτο λέγει καὶ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν ἑορτὴν ταυ-
 τήν. „Καὶ βουλὴν πληροῖ (ὁ Θεὸς) ἀρχαίαν τε καὶ φιλάνθρωπον, ἣν φιλάνθρωπως ἀρ-
 „χῆθεν βεβούλευται.. οὐ γὰρ ἔφερεν ὡς Πλάστης θεωρεῖν αὐτοῦ τὸ πλάσμα φθειρόμε-
 „νον καὶ ἀπολλύμενον. Καὶ τίς ἡ βουλὴ, ἣν Θεὸς ἐβουλεύσατο πρὸς ἀνθρώπων σωτηρίαν
 „καὶ λύτρωσιν; Ἡσαΐας βοάτω παρελθὼν ὁ θαυμάσιος, ὁ καὶ τὴν ἄσπορον Θεοῦ προσ-
 „φθεγγόμενος σύλληψιν, καὶ τὴν παρθενικὴν αὐτοῦ προδιηγησάμενος γέννησιν. ὅς ἐπὶ τῇ
 „πληρώσει τῆς θείας βουλήσεως, Ὡδὴν ἄδων Θεῷ χαριστήριον, Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω-
 „σε, κέκραγεν· ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρ-
 „χαίαν ἀληθινὴν γένοιτο“! (Ήσ. κέ. 1.) Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, „Εὐγε τῆς ἀφράστε
 „οἰκονομίας! εὐγε τῆς χάριτος! ὑπέρευγε τῆς ὑπερανάρχου βουλῆς καὶ προημέσεως! ὄντως
 „Πνεῦμα Ἅγιον ἐνώκησε τῇ Παρθένῳ, καὶ δύνამις ὑψίστου ἐπεσκέασεν αὐτῇ, κατὰ τὴν
 „προαρισμένην βουλὴν τοῦ Θεοῦ τε καὶ πρόγνωσιν“.

Τροπάριον.

„Ἐρμιοι πᾶσα ἡττάται βροτῶν, ἀντέφνησεν ἡ Παρθέρος, Ζητῆσα
 „ἅπερ μοι φθέγγῃ παράδοξα· Ἡσθην σε τοῖς λόγοις, ἀλλὰ δέδοικα.
 „Θαμβηθεῖσα μὴ ἀπάτη με ὡς Εὐὰν πόρρω πέμψῃς Θεοῦ· ἀλλ'
 „ὥμως ἦδη βοῶ. (2) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Παρθέρος πρὸς τὸν Ἀγγέλον καὶ λέγει αὐτῷ·
 κάθε νοῦς τῶν ἀνθρώπων ὅπου ζητεῖ νὰ μάθῃ τὰ παράδοξα Μυστήρια ὅπου λέγεις εἰς
 ἐμέ, ὦ Ἀγγελε, νικᾶται καὶ σκοτίζεται, ἐπειδὴ νὰ καταλάβῃ ταῦτα δὲν δύναται. Ἐγὼ
 καὶ χαίρω εἰς τοὺς ἰδικούς σου λόγους, καὶ εἰς τὰ χαροποιὰ μηνύματα ὅπου μοι προσφέ-
 ρεις· πλὴν φοβοῦμαι μήπως μέσα εἰς τὴν χαρὰν εὕρω λύπην. Ὅθεν θαμβοῦμαι καὶ εἰς
 ἀπορίαν εὐρίσκομαι μήπως, καθὼς ὁ ὄφης ἐδίωξε τὴν Προμήτορά μου Εὐὰν ἀπὸ τὸν Θεόν
 μὲ τὴν ἀπατηλὴν καὶ γλυκεῖαν φαινομένην συμβουλὴν του, οὕτω καὶ σύ, ὦ Γαβριήλ, διώξῃς
 ἐμέ ἀπὸ τὸν Θεόν μὲ τὰ καλὰ σου ταῦτα μηνύματα. Ἀλλ' ὅμως πάλιν ἀπαβάλλω τὸν
 φόβον, καὶ πεισθεῖσα ἦδη βοῶ· Εὐλογεῖτε καὶ τὰ ἔξῃς. Ἐὰν δὲ γραφῇ „Βοῶς“ ὥτως
 ἐρμηνεύεται· διότι βλέπω ὅτι λέγεις εἰς τὸν Θεόν τὸν Θεοπρεπῆ ἐκεῖνον ὕμνον τῶν τριῶν
 Παί-

(1) Ὅρα περὶ τῆς βουλῆς παύσης εἰς τὴν ἑρμη-
 νίαν τοῦ Εἰρμού τῆς πετάρτης Ὡδῆς τοῦ λέγοντος
 „Τὴν ἀνεξιχνίαστον θείαν βουλὴν“, καὶ τοῦ Εἰρ-
 μῶ τῷ λέγοντος „Θεὸς ὦν εἰρήνης“, κατὰ τὴν πέμ-
 πτην Ὡδὴν τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γεννῶν.

(2) Παρὰ τῇ ἀνωτέρω ἐρμηνεύσει γραφεται „Βοῶ“,
 πρὸς τὴν Θεοτόκον τούτου ἀποδιδόμενου· ἐν δὲ τοῖς
 ἐκδομένοις γραφεται, Βοῶς, πρὸς τὸν Ἀγγέλον
 τούτου ἀποδιδόμενου.

Παίδων, τὸν ὅποιον ὁ ἀντικείμενος ἐχθρὸς ποτὲ δὲν ἤθελεν εἰπῆ ἅφ' αὐτοῦ του μὴ βιάζομαι· ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον „Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν „Πνεύματι Ἀγίῳ“. (ἀ. Κορ. ιβ'. 3.)

Τροπάριον.

„Ἴδε σοι τὸ ἄπορον λέλυται, φησὶ πρὸς ταῦτα ὁ Γαβριήλ· κα-
 „λῶς γὰρ ἔφης τὸ πρᾶγμα δυστέκμαρτον. Λόγοις σὼν χειλέων
 „πειθαρχοῦσα λοιπὸν, μὴ ἀμφίβαλλε ὡς πλάσματι, ὡς πράγ-
 „ματι δὲ πίστευε· ἐγὼ γὰρ χαίρω βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔρ-
 „γα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀποκρίνεται ὁ Γαβριήλ πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶπεν ὅτι καθε νουὺς τῶν ἀνθρώπων νικᾶται καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τὸ Μυστήριον τοῦτο· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἄγγελος αὐτὸν τὸν ἴδιον λόγον τῆς Παρθένου δραξάμενος, ἰδοὺ, λέγει, ὦ Παρθένε, ἀπὸ τὰ ἰδία σου λόγια ἐλύθη ἡ ἀπορία σου· λέγουσα γὰρ ὅτι ὁ νουὺς τῶν ἀνθρώπων νικᾶται ἀπὸ τὸ Μυστήριον τοῦτο, με αὐτὸ φανερόνεις ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι δυσκολοσυμπέραστον· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ δυστέκμαρτον, ἐκ τοῦ, Τεκμαίρομαι (ὁ δηλοῖ τὸ, βεβαίως καὶ ἀναγκαίως συμπεραίνω) καὶ τῆ, Δύς, συντιθέμενον, ταύτῃ εἰπεῖν εἶναι δυσκολοκατάληπτον. Πείθου λοιπὸν, ὦ Δέσποινα, εἰς τὰ ἰδικά σου λόγια, καὶ περισσώτερον μὴ ζητῆς, μηδὲ ἀμφιβάλλῃς εἰς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον, ὡς νὰ ἦναι ψεῦδος καὶ ἀνάπλασμα διανοίας, ἀλλὰ πίστευε εἰς αὐτὸ, ὡς πρᾶγμα ὃν ἀληθὲς καὶ ἀφευδέστατον· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐγὼ τοῦτο τὸ ἀληθέστατον Μυστήριον ἐννοῶν, χαίρω, καὶ χαίρων βοῶ· „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα“.

Τροπάριον.

„Νόμος οὗτος θεόθεν βροτοῖς, ἡ ἄμεμπτος αὖθις φησὶ, Ζυγοῦ ἐξ
 „ἔρωτος τόκου προέρχεται. Οὐκ οἶδα συζύγου παρτελῶς ἡδομήν,
 „Πῶς οὖν λέγεις ὅτι τέξομαι; Φοβοῦμαι μὴ ἀπάτῃ λαλῆς· ἀλλ' ὁ-
 „μως, ἴδε, βοῶ· (1) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποροῦσα ἡ ἄμεμπτος Θεοτόκος εἰσάγεται καὶ λέγουσα πρὸς τὸν Ἄγγελον· οὗτος ὁ φυσικὸς νόμος ἐδόθη, ὦ Ἄγγελε, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ τὴν παράβασιν, τὸ νὰ προέρχεται διπλαρὴν τόκος· ἤτοι τὸ νὰ γεννᾶται παιδίον ἀπὸ τὸν ζυγὸν ἔρωτα, ταύτῃ εἰπεῖν ἀπὸ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν καὶ μίξιν τοῦ ἀνδρὸς ὁμοῦ καὶ τῆς γυναικός· ἐγὼ ὅμως δὲν ἠξεύρω παντελῶς ἡδομήν ἀνδρὸς, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ψιλὴν ἐνθυμήσιν. Διὰ τῆτο εἶπε τὸ „Παντελῶς“ διὰ νὰ φανερώσῃ μετὰ τὴν λέξιν αὐτὴν τὸ νόημα τοῦτο, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς τῶν σαρκικῶν λογισμῶν προσβολῆς ἀνωτέρα ὑπάρχει. Πῶς λοιπὸν ἐσύ λέγεις ὅτι θέλω γεννήσει Υἱόν; Ἐγὼ φοβῶμαι μήπως λαλῆς εἰς ἐμέ με κάμμίαν ἀπάτην καὶ δολιότητα· ἀλλ' ὅμως πάλιν στοχαζομένη εἰς τὰ λόγια σου μίαν θεϊκὴν δύναμιν, ἰδοὺ βοῶ· „Εὐλογεῖτε“ καὶ τὰ ἐξῆς.

Τρο-

(1) Καὶ ἐδῶ „Βοῶ“ γράφει ὁ ἀνώτατος.

Τροπάριον.

„Ρήματα ἅπερ μοι φθέγγῃ, Σεμνή, ὁ Ἄγγελος πάλιν βοᾷ, συρνή-
 „θῃ (1) πέλει λοχείας ἀνθρώπων θνητῶν. Τὸν ὁμτως Θεός σοι
 „ἐπαγγέλλομαι ὑπὲρ λόγου τε καὶ ἔμμοιαν σαρκύμενον ὡς οἶδεν
 „ἐκ σοῦ· διὸ καὶ χαίρων βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου
 „τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγελος πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Θεο-
 τόκου καὶ λέγει· ὦ σεμνοτάτη καὶ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, τὰ λόγια ὅπου λαλεῖς πρὸς
 ἐμέ, αὐτὰ εἶναι ἴδια καὶ συνειδυμένα τῆς φυσικῆς γεννήσεως τῶν θνητῶν ἀνθρώπων,
 ἡγουν τὸ νὰ σμίγῃ ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ νὰ γεννᾷσι παιδίον· „Ἔσονται φησὶν,
 „οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν“, ἥτοι εἰς ἓνα παιδίον· οὕτω γὰρ ἐρμήνευσε τὸ ρητὸν ὁ Θεὸς
 Χρυσόστομος* (Γέν. β'. 24.) καθότι τὸ παιδίον σὰρξ μία τῶν γονέων ἐστίν. Ἐγὼ
 ὁμως, ὦ Δέσποινα, δέν σοι λαλῶ περὶ φυσικῆς γεννήσεως ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐπαγγέλλο-
 μαί σοι ὅτι θέλεις γεννήσει ὡς ἀνθρώπον τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον καὶ
 ἔννοιαν, καθὼς μόνος ἠξεύρει αὐτός· διὰ τῆτο καὶ χαίρων βοῶ· „Εὐλογεῖτε πάντα“ κ.τ.λ.

Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Θεὸς Ἱεροσολύμων Σαφρόνιος εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον
 φαίνεται ὅτι ἠρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός. Τί οὖν ἐκεῖνος φησὶ; „Ἐγὼ σοι
 „τὰ τούτων υπέρτερα φθέγγομαι, σύ μοι λέγεις φυσικὰ καὶ ἀνθρώπινα· εἰ τῶν ἐμῶν
 „ἐγνώκεις λόγων τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν μοι γυναιῶν συνήθειας παρέφερες· οὐκ ἂν μοι λό-
 „γους ταπεινοὺς προσεκόμιζες· οὐκ ἂν μοι νόμους ἐραύγαζες φύσεως, ὧν ἐκτός οὐδέποτε
 „τίπτει τὰ θήλεα. Οἶδα καὶ αὐτός τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν, καὶ ἀνθρώπος τὴν φύ-
 „σιν οὐ πέφυκα· οἶδα καὶ γὰρ ὡς ἀνδρὸς ὁμιλία καὶ θήλεος γεννᾶν εἶωθε τὸν τικτόμενον
 „ἀνθρώπον· οὐκ εἰμὶ τούτων ἀγνώτης τὴν εἰδῆσιν, εἰ καὶ τούτων εἰμὶ τὴν ἐνέργειαν ἄ-
 „πειρος. Ἄφες μοι τὰ χαμηλὰ καὶ ἐπίγεια, καὶ βλέπε μοι τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια. Οὐ
 „φυσικόν σοι τόκον εὐαγγελίζομαι σήμερον, τὸν ἐκ θελήματος ἀνδρὸς καὶ σαρκὸς προερ-
 „χόμενον, ἀλλὰ τόκον σοι τὸν ὑπὲρ φύσιν φημί καὶ συνήθειαν. Οἶδα ὡς οὐδέποτε παρ-
 „θένος, ὦ Παρθένε, γεγέννηκεν, ἀλλὰ σὺ γεννήσεις, Παρθένος ὄραμένη καὶ μένουσα“.

Τροπάριον.

„Φαίρῃ μοι ἀληθείας ρήτωρ, κατέθετο ἡ Παρθέμος· Χαρὰς γὰρ
 „κοιμῆς ἐλήλυθας Ἄγγελος. Ψυχὴν ἔρ' ἐπεὶ καθήγμισμαι Πνεύ-
 „ματι, Ὡς τὸ ρῆμά σου γεμέσθω μοι· σκηρούτω ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός,
 „πρὸς ὃν βοῶ μετὰ σῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Ἀγγέλου ἡ Παρθέμος ἀκούσασα, εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ
 ὅτι ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν διὰ τῆ παρόντος Τροπαρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός ὅτι ἡ
 Παρθέμος συγκατετέθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ, ὦ Γαβριήλ,
 φαίνεσαι εἰς ἐμέ ὅτι εἶσαι ρήτωρ τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι ἀληθεύεις καὶ οὐ ψεύδεσαι·
 διότι ἐσὺ ἡλθες ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ἓνας Ἄγγελος καὶ μηνυτὴς χαρὰς κοιμῆς ὅλου τοῦ
 Κόσμου.

(1) Παρὰ τῆ ἀνωρύμῃ „Συνήδη“ γράφεται ὀρθότερον· ἐν δὲ τοῖς ἐκδομένοις „Συνήδους“.

Κόσμου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ ἐκαθάρισθην ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς ἐπε-
λεύσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς γένη εἰς ἐμέ κατὰ τὸν λόγον σου, καὶ
ὡς κατοικήσῃ εἰς ἐμέ ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον Θεὸν λέγω καὶ ἐγὼ με ἐσέ. εὐλογεῖτε
πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ ἱε-
ρῶν Εὐαγγέλιον, ὅπου ἡ Παρθένος τελευταῖον εἶπεν· „Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι
κατὰ τὸ ῥῆμά σου“ (Λουκ. α. 38.)

Ὡσαύτως πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων· „Πρὸς τὸν
Ἄγγελον δὲ ἡ Θεομήτωρ Παρθένος πιστεύσασα, καὶ ὡς ἔσται πάντως τελείωσις τοῖς
λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου φανήσασα, πρῶτος ὁμοῦ καὶ ταπεινῶς, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ παρθενικῶς ἀποκρίνεται· τὸν πρῶτον γὰρ καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ Χριστὸν γεννᾷν
ἡ πάναγνος ἐμελλε, καὶ πλουτεῖν αὐτὴν ἔδει τὴν αὐτοῦ ταπεινότητα καὶ πραότητα·
Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“.

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· „Ἡ δὲ Παρθένος χαροποιᾷν ἀφῆκε φωνήν, Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυ-
ρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐκεῖνο σαφῶς λέγουσα, ἰδοὺ ἐτοίμη πρόκειμαι,
καὶ τὸ καλύον οὐδέν· ἡ ψυχὴ πρόσθυμος· ἡ γαστήρ εὐκαιρος· ἀνέπαφος γὰρ μόνῃ τη-
ρουμένη τῷ Πλάστῃ· ἰδοὺ ἡ δέλη Κυρίου πρὸς ὑπακοὴν εὐπειθής· πρὸς δουλείαν εὐτρε-
πής· πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμη· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“· Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος·
Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· ὡς δούλη τῷ δεσποτικῷ πρόκει-
μαι νεύματι· ὡς πηλὸς ὑπόκειται ταῖς τοῦ κεραμέως χερσίν, ὡς θέλει μετ' ἐξουσίας ἐν
ἐμοὶ πραττέτω τὸ βούλημα· ὡς θέλει μετὰ φιλανθρωπίας ἐν ἐμοὶ θαυματουργεῖτω
τὴν παράδοξον κύησιν· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· γένοιτό μοι τὰ ῥήματά σου ταῦτα
καὶ πράγματα“.

Θαυμάζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης τὴν ὑπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην τῆς Παρθένου,
πῶς κεχαριτωμένη ἀκούσασα καὶ τόσα καὶ τόσα παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, δούλην ἀνόμα-
σεν ἑαυτήν. Οὕτω γοῦν φησὶν· „Ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης τῆς Παρθέ-
νου οὐχ ἥττον δοκεῖ θαυμαστόν, ἀλλ' εἴπερ τι καὶ τῶν ἄλλων ἐκπληκτικώτατον· δι' ἣν
τάχα καὶ ἐπὶ τοσούτον ὑψώθη, καὶ πρὸς ὑπουργίαν ἀφιερῶθη τοῦ ταπεινώσαντος ἑαυ-
τὸν μέχρι καὶ σώματος καὶ θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ· οὕτω γὰρ τοῦ Ἀρχαγγέλου
καὶ σχήματι καὶ ῥήματι τυχοῦσα, καὶ κεχαριτωμένη καὶ νύμφη ἀκούσασα τοῦ Θεοῦ,
καὶ τοῖς λεγομένοις πιστεύσασα, δούλην ἑαυτήν ὁμῶς καλεῖ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν δέ-
χεται μὲν καὶ συγκατατίθεται· ὡς δὲ μὴ κατ' αὐτήν, ἀλλὰ κρείττονα καὶ προσδοκίας
οὔσαν ἐπεύχεται· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Ταύτη τοι καὶ
κεῖνος ἀπῆλθεν εὐθύς ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἄγγελος, ἐκπλαγεὶς τῆς ἀρετῆς τὴν ὑπερβολὴν,
καὶ μηδὲν ἐπὶ πλέον βασανίσαι θελήσας τοῦ παρθενικοῦ κάλλους τὴν ὡραιότητα“.

Ὡδὴ θ'. Κατὰ Ἀλφάβητον ἀντίστροφον.

„Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ Κιβωτῷ Ψαυέτω μηδαμῶς χεὶρ ἀμυήτων·
Χείλη δὲ πιστῶν τῇ Θεοτόκῳ ἀσιγήτως Φωρὴν τοῦ Ἀγγέλου
ἀμαμέλπομτα, ἐν ἀγαλλιάσει βοάτω· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ
Κύριος μετὰ σοῦ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ παρούσα ἐνάτη Ὡδὴ προβαίνει κατὰ Ἀλφάβητον, ἀντίστροφον ὁμῶς· ἥτοι ἀρχίζει
μὲν ἀπὸ τὸ ω, τελειώνει δὲ εἰς τὸ α· περιέχει δὲ ἕξ Τροπάρια, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ κα-
θὲν περιέχει τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου· καθὼς καὶ ἡ προλαβοῦσα ὀγδὴ Ὡδὴ.
Οὐκ εἰσὶ δὲ τὰ Τροπάρια κατὰ ἀνταπόκρισιν, ἀλλὰ πάντα λέγονται ἐκ μέρους τοῦ Με-
λωδοῦ Ἰωάννου. Ἐν τῷ παρόντι λοιπὸν Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος τὸ πρόσ-
ταγμα τοῦ παλαιοῦ Νόμου, τὸ ὁποῖον ἦτον νὰ μὴ ἀποτολμᾷ τινὰς ἄλλος νὰ ἐγγίξῃ εἰς
τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, πᾶρεξ οἱ Λεῖται καὶ Ἱερεῖς, ὡς καθαροὶ ὄντες καὶ ἀφιερωμένοι
τῷ

τῷ Θεῷ. Καὶ δῆλον τοῦτο ἐγένετο ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὁζᾶ, ὃς τις, ἐπειδὴ ἀνάξιος ὢν (1) ἀπλώσε τὰς χεῖράς του καὶ ἐπίασε τὴν ἱερὰν μὲν, ἀψυχον δὲ ἐκείνην Κιβωτὸν, εὐθὺς ἐθανατώθη ὑπὸ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται. „Καὶ ἐθυμώθη ὁρῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, „καὶ ἐπαῖσεν αὐτὸν ἐκεῖ παρὰ τὴν Κιβωτὸν τῆ Κυρίου ἐνώπιον τῆ Θεῶ“. (β'. Βασιλ. 5'. 7.)

Λέγει λοιπὸν οὕτως ὁ Μελωδός· τὸ χέρι τῶν ἀπίστων ἐκείνων ὅπου δὲ ἐμυήθησαν· ἦτοι δὲν ἔμαθον τὰ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως δόγματα, ἢ εἶναι ἐκ τῶν ἀναξίων καὶ ἀπαθάρτων, αὐτῶν λέγω τὸ χέρι ἃς μὴ ἐγγίξῃ με τελειότητα εἰς τὴν ἐμψυχον καὶ ζωντανὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ· ἦτοι ἃς μὴ ἐξετάζῃ τὸ τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον καὶ ἀκατανόητον Μυστήριον με αὐθάδη ἔρευναν τοῦ νοός, ἵνα μὴ πάθῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνο ὅπου ἔπαθεν ὁ Ὁζᾶ, καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου· μόνον δὲ τὰ χεῖλη τῶν πιστῶν καὶ εἰδότων τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν ἃς ἀναμέλπουσιν ἀσιγήτως εἰς τὴν Θεοτόκον μετὰ εὐλαβείας καὶ πίστεως τὴν φωνὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, καὶ ἃς φωνάζουν καὶ αὐτοὶ με ἀγαλλίασιν καὶ πνευματικὴν χαρὰν τῆς καρδίας. Τί δὲ νὰ φωνάζουν; τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμόν· ἦτοι τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τροπάριον.

„Τπὲρ ἔμμοιαν συλλαβοῦσα Θεοῦ, Τῆς φύσεως Θεσμούς ἔλαθες
„Κόρη· Σὺ γὰρ ἐν τῷ τίκτειν τὰ Μητέρων διέδρας, Ῥευστὴ φύ-
„σις περ καθεστηκεῖα· ὅθιμ ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτωμέ-
„νη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ως Κόρη, λέγει, Μαρία, σὺ συλλαβοῦσα Θεὸν ἀσπύτως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν, ἐλησμονή-
σες· ἦτοι ὑπερέβης τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως· διότι ἐσὺ, ὅταν ἐγέννησας τὸν
Θεὸν Λόγον, διέφυγες τὰ ἴδια τῶν Μητέρων, καὶ μὴ ὅλον ὅτι εἶσαι φύσις ρευστή· ἦτοι
ἀνθρωπίνη καὶ παθητὴ καὶ φθαρτή· ἴδιον γὰρ τῶν Μητέρων εἶναι, ὅταν γεννήσουν παι-
δίον, νὰ μὴ μένουν πλέον παρθένοι, ἀλλὰ νὰ φθείρουν καὶ νὰ χάνουν τὴν παρθενίαν.
Διὰ τοῦτο σὺ ὡς ὑπὲρ φύσιν γεννήσασα, ἐπαξίως ἀκούεις τόσον παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, ὅ-
σον καὶ παρὰ πάντων τῶν πιστευόντων τῷ τόκῳ σου. Τί δὲ ἀκούεις; „Χαῖρε, κεχαριτω-
„μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τὰ αὐτὰ με τὸν Μελωδὸν πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος· „Πᾶσαι μὲν γὰρ
„αἱ γυναῖκες Μητέρες γινόμεναι, πρῶτον ἀνδράσι συνέρχονται, καὶ τότε Μητέρες προέρ-
„χονται (ἦτοι γίνονται)· σὺ δὲ Παρθένος τηρουμένη καὶ μένουσα, Μήτηρ ἐκ Θεοῦ γε-
„νήση Θελήματος. Ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς καινουργήσῃ τὴν σύλληψιν· ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς
„τὴν ἀπότηξιν δείξει· ἀδυνατεῖ γὰρ αὐτῷ τὸ παράπαν οὐδὲν ὧν ἂν ἐθέλησειε ποιεῖν·
„ἀλλ' ἔργον εὐθέως τὸ θελήμα γίνεται, κτισμάτων αὐτῷ μηδενὸς ἀντιπίπτοντος, ὧν
„ἐργάτης ἐστὶ δυνατώτατος“.

Τροπάριον.

„Πῶς θηλάζεις γάλα, Παρθέμε ἀγνή; Οὐ φέρει ἐξειπεῖν γλῶσσα
„βροτεία· Ξέρον γὰρ φύσεως ἐπιδείκνυσαι πρᾶγμα, Νομίμου γο-
„μῆς ὅρους ὑπερβαίρουσα· ὅθιμ ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτω-
„μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς Τρο- „χερσὶ ταῖς ὕβριστικαῖς τοῦ αὐθαδέου“· ἵνα μὴ
παρίου τῆς Κοιμήσεως τοῦ λέγοντος· „Τπέφθασε τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγοντες περιστολογῶμεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· λέγει γὰρ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Παρθένε ἀγνή καὶ πάνταγενε κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, πῶς Παρθένος οὖσα καὶ πείραν ἀνδρὸς μὴ γινώσκουσα, βυζάνεις γάλα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; τοῦτο τὸ θαῦμα δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ γλῶσσα ἀνθρώπου· διότι ἐσύ δείχνεις ἓνα πρᾶγμα ἀλλότριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑπερβαίνεις γὰρ τοὺς Νόμους τῆς νομίμου γονῆς τῶν ἀνδρῶν· ἐπεὶ δὲ νόμος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι τὸ νὰ γεννοῦν αἱ γυναῖκες διὰ νομίμου γονῆς καὶ σπέρματος ἀνδρός· σὺ δὲ, Παρθένε, διπλῶς ὑπερέβης τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ διότι ἀσπόρως συνέλαβες, καὶ διότι συνέλαβες τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὰ δύο γὰρ ταῦτα ὑπερφυῖ ἐῖς καὶ παράδοξα. Ὅθεν δι' αὐτὰ ἀξιοπρεπῶς ἀκούεις παρὰ πάντων τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμὸν τοῦ Ἀγγέλου „Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος „μετὰ σοῦ“.

Τροπάριον.

„Μυστικῶς ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς λαλεῖται περὶ σοῦ, Μῆ-
„τερ ὑψίστου· Κλίμακα γὰρ πάλαι Ἰακώβ σε προτυποῦσα· ἰ-
„δὼμ' ἔφη· βάσις Θεῷ αὕτη· ὅθεν ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχα-
„ριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ως Μήτηρ, λέγει, τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, διὰ λόγου σου λαλεῖται πνευματικῶς καὶ αἰνιγ-
ματωδῶς ἀπὸ τὰς ἱεράς καὶ θεοκατασκευάστους Γραφάς· θεοκατασκευάστοι γὰρ εἶναι αἱ
Γραφαί, καθότι καὶ ὁ παλαιὸς Νόμος καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς
περιεχόμενα ὑπὸ Θεοῦ ἐνεπνεύσθησαν. Ὁ Πατριάρχης λοιπὸν Ἰακώβ κοιμηθεὶς εἰς τὸν
τόπον Χαρρὰν, εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του μίαν σκάλαν, ἥ ὁποία ἔφθανεν ἀπὸ τὴν γῆν ἕως
τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ βλέπων αὐτήν, τὴν ὠνόμασε βάσιν Θεοῦ· ἦτοι οἶκον Θεοῦ· „Ἐξ-
„γέρθη, φησὶν, Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ
„τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν· καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι
„τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ“. (Γέν. κη. 16.) Ἡ βάσις
Θεοῦ ὠνόμασε τὴν σκάλαν· διότι εἶδε τὸν Θεὸν ἐπιστηριζόμενον ἐπάνω αὐτῆς· „Κύριος,
„φησὶν, ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς“. (Γέν. κη. 13.) Ἐπροτύπωνε δὲ ἡ σκάλα αὕτη ἐσέ,
Παρθένε· ἐπεὶ δὲ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκατέβη μὲν ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, οἱ δὲ
ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι ἀνέβηκαν εἰς τὸν Οὐρανόν· σὺ δὲ οἶκος ἑμφυχος ἐφάνης τοῦ Θεοῦ,
ὡς τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ κοιλίᾳ σου χωρήσασα. Ἀλλὰ καὶ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ σὺ ἀλη-
θῶς εἶσαι, Θεοτόκε· καθότι προητέρα ἀπὸ ἐσέ ἦτον κεκλεισμένος ὁ Οὐρανός, καὶ τινὰς
εἰς αὐτὸν δὲν ἐδύνατο νὰ ἔμβῃ· „Οὐδεὶς, φησὶν, ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ
„τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. γ'. 13.)
Διὰ τῆς μεσιτείας δὲ τῆς ἰδικῆς σου ἀνοίχθη ὁ Οὐρανός, καὶ τὰρ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν
ὁποῖος πιστεύει εἰς τὸν Υἱόν σου, καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς του.

Διὰ τί δὲ ὑψίστον ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὸν Θεὸν Λόγον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τῆς Παρ-
θένου; Ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, ἔσον ἂν ὁ νοῦς ἐκταθῇ καὶ ἀναβῇ εἰς τὸ ὑ-
ψηλότερον, ζητῶν τὴν τοῦ ἀσάτου Θεοῦ θεωρίαν, τόσον ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ὑψηλότερος τῆς
ἐκείνου ἀναβάσεως, μᾶλλον δὲ καὶ ὑψηλότερος· καθότι καὶ ἡ πολλὰ ὑψηλότερη ἀνάβα-
σις τοῦ νοός τόσον μακρὰν εἶναι τοῦ ἀληθινοῦ ὕψους τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἐκεῖνη δὲν εἶναι
ἄλλο, πᾶρεξ ἓνα ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐρμηνεύων τὸ ψαλ-
μικὸν ἐκεῖνο „Ἵψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
„αὐτοῦ“, λέγει· „Ὅσον χωρεῖ ὑμῶν ὁ λογισμὸς, τοσοῦτον τοῦ Θεοῦ τὴν δόξαν ὑψώ-
„σατε, εἰδότες ὅτι, ὅσον ἂν ὑπερταθῇ ὑμῶν ἡ διάνοια, καὶ πᾶσαν παρέλθῃ ὑψηλὴν

,, φαν-

„φαντασίαν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑπολήψεσι, τότε τὸ παρ' ὑμῶν εὐρισκόμενον καὶ προσκυ-
 „νούμενον, οὐκ αὐτὴ ἡ μεγαλειότης τοῦ ζητουμένου ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ὑποπόδιον τῶν πο-
 „δῶν αὐτοῦ, τὸ ὑποβεβηκὸς διὰ τούτου καὶ κάτω κείμενον τῆς διανοίας ὑμῶν, συγκρίσει
 „τῆς ἀνεφίκτου καταλήψεως διερμινεύων“. (Ἑρμην. εἰς τὰς ἐπιγραφ. τῶν ψαλμῶν κεφ.
 Θ'. Τόμ. α.) Ὅθεν καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ, „Σὺ δὲ ὕψιστος, εἶπεν, εἰς τὸν αἰῶνα“
 (Ψαλ. γα. 8.) διὰ τὴν φανερώσῃ ὅτι ὁ Θεὸς ὑπὸ πάντων τῶν νόων, τόσον τῶν Ἀγγε-
 λων, ὅσον καὶ τῶν ἀνθρώπων νοούμενος ὑψηλότατος ἔχει τὴν διαμένην πάσης τῆς αὐτῶν
 νοήσεως εἰς ὅλον ἐκείνον τὸν ἀτελεύτητον καὶ ἀπέραντον αἰῶνα.

Τροπάριον.

„Θαυμαστὸν τῷ Ἱεροφάντῃ Μωσεί ἡ Βάτος καὶ τὸ πῦρ ἔδειξε
 „τέρας. Ζητῶν δὲ τὸ πέρασ εἰς διάβασιν χρόνου, ἐν Κόρῃ Ἀγνῇ,
 „ἔφη, κατοπτεύσω· ἢ ὡς Θεοτόκῳ λεχθεῖν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη·
 „ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ τρίτον τῆς Ἐξόδου ἐρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· γέγραπται γὰρ
 ἐκεῖ ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Ἀγγελὸς Κυρίου, ὅς τις ἦτον ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος· ἦτοι ὁ
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐφάνη πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τῆς Βάτου, καὶ ἡ Βάτος ἐ-
 καίετο μὲν, οὐ κατεκαίετο δέ, τότε ὁ Μωϋσῆς εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὰ ἀκόλουθα λό-
 „για· „Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ Βάτος;“
 (Ἐξ. γ'. 3.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν μελουργῶν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ,
 ἡ Βάτος, λέγει, καὶ τὸ πῦρ ὅπου ἔκαie μὲν τὴν Βάτον, οὐ κατέκαie δὲ αὐτήν, αὐτὰ ἐ-
 δειξαν τὸ παλαιὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν ἑνα τέρας (σημεῖον) (1) θαυμαστὸν καὶ παράδοxon,
 τοὺς ὅρους ὑπερβαῖνον τῆς φύσεως· διότι αὐτὸς βλέπων τὴν Βάτον τὴν καίεται μὲν, τὴν μὴ
 χωνεύεται δέ, ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸ τέλος καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ τοιοῦτου μεγάλου θαύμα-
 τος μετὰ διάβασιν χρόνου· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παρελθόν· ἦτοι ἀφ' οὗ διαβῇ πολὺς και-
 ρὸς, καὶ ἐγὼ περάσω ἀπὸ τῆς ζωῆς ταύτης, τότε θέλω ἰδεῖ νοερώς διὰ τῶν ἔργων πλη-
 ρωθὲν τὸ μέγα τοῦτο θέαμα εἰς μίαν Κόρην Ἀγνὴν καὶ Παρθένον· καθότι αὐτὴ ἔχει
 μὲν τὴν δεχθῆν εἰς τὴν ἀσπορον κοιλίαν τῆς τὸ πῦρ τῆς Θεότητος· ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
 ὅς τις εἶναι πῦρ κατὰ τὸ γεγραμμένον, „Κύριος ὁ Θεὸς σου πῦρ καταναλίσκων ἐστίν“·
 (Δευτ. δ'. 24.) δὲν ἔχει δὲ τὴν κατακαῖν ἀπὸ αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν λάβῃ καμμίαν βλάβην
 καὶ φθοράν. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς ὅτι εἰς τὴν Κόρην αὐτὴν ἔχει τὴν ῥῆθῃ
 ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Ἀγγέλων ὡς εἰς Θεοῦ Μητέρα τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύ-
 „ριος μετὰ σοῦ“.

Ὅτι δὲ ἡ Βάτος καὶ τὸ ἐν τῇ Βάτῳ πῦρ προεικόνιζε τὴν Παρθένον καὶ τὴν ἐν τῇ
 Παρθένῳ σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, μάρτυς ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, λέγων·
 „Ἡ Βάτος ἀκανθῶδες ἐστὶ φυτὸν· δηλοῖ δὲ ὡς τῆς ἀκανθῶδους καὶ ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν
 „διὰ τὴν παράβασιν γενομένης φύσεως κοινωνήσει τὸ πατρικὸν φῶς χωρὶς ἀμαρτίας“.

Καὶ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλ-
 γαρίας ἐρμινεύων ἐκεῖνο τὸ τοῦ Παύλου „Ἐν δυ-
 „νάμει σημείων καὶ τεράτων“, (Ῥωμ. ιε'. 19.)
 λέγει ὅτι διαφέρει τὸ σημεῖον ἀπὸ τοῦ τέρας· κα-
 θότι σημεῖον λέγεται ἐκεῖνο ὅπου γίνεται μὲν εἰς τὰ
 φυσικὰ πράγματα, καὶ νοητικῶς δὲ καὶ θαυμαστῶς·
 χάριν παραδείγματός, τὸ νὰ ἱατρευθῇ παρευδὺς ἡ
 δερμαιομένη πενδερὰ τοῦ Πέτρου, τοῦτο κατὰ φύ-
 σιν μὲν εἶναι, τότε ὁμῶς καὶ νοητικῶς καὶ μετὰ πρό-
 πον θαυμαστὸν ἐγένε· διότι πόσον ἐγγύωρε καὶ
 μετένευσε τὸ πιάσιμον τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου ἀφῆ-
 κεν αὐτὴν ἡ δερμὶς· τέρας δὲ λέγεται ἐκεῖνο ὅπου

γίνεται εἰς τὰ μὴ κατὰ φύσιν ὄντα· παραδείγματα
 χάριν, κατὰ φυσικὸν τροπὸν ὅποιος γεννηθῇ σφυγὲς
 δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἱατρευθῇ καὶ νὰ λάβῃ ἐφθαλ-
 μούς βλέποντας· ὁ Κύριος ὁμῶς τὸ θαῦμα τοῦτο ἱ-
 ποίησε, τὸν ἐκ χειρὸς ὀφθαλμῶν σφυγόν· πλὴν
 τόσον τὸ σημεῖον, ὅσον καὶ τὸ τέρας ἐξ αὐτοῦ
 συνηθεῖς νόμους τῆς φύσεως γίνονται. Ἀλλὰ εἰς μὲν
 τὸ σημεῖον ὀλιγώτεροι νόμοι τῆς φύσεως λυθῶνται, εἰς
 δὲ τὸ τέρας, περισσότεροι. Ὅθεν καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ
 Βάτῳ, τῇ καίοντῃ μὲν, μὴ χωνυμένη δέ, τέρας
 περισσότεροι νόμοι ἐλύθησαν.

Καὶ πάλιν· „Ὡςπερ οὐ φορητὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ Θεότης ἀνθρωπότητι· πλήν
 „ἐν Χριστῷ συνέβη καὶ γέγονεν οἷστί·. Μάρτυς ὁ Θεοδώριτος λέγων· „Οἶμαι δὲ καὶ
 „τοῦτο παραδιλοῦσθαι διὰ τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, ὡς ὁ Μονογενὴς ἐνανθρωπήσας, καὶ
 „παρθενικὴν οἰκήσας νηδύν, φυλάξει τὴν παρθενίαν ἀκήρατον·. Μάρτυς ὁ Σεῦρος, „Ὁ
 „τοῦ Θεοῦ Υἱός, φάσκων, ὅς καὶ Ἀγγελος ἐκλήθη, ὡς τὴν τῷ Πατρὶ ἐξαγγέλλων βου-
 „λήν, ἐφάνη ἐν τῇ Βάτῳ εἰς τύπον τῆς Παρθένου·· (1) καὶ πάλιν· „Ποῦ ποτέ εἰσιν
 „οἱ λέγοντες, πῶς Θεὸς ἠνώθη σαρκί; πῶς τὸ ἀσώματον συνέβαινε σώματι; τοῦτό σοι
 „τὸ θαῦμα προζωγραφοῦν τὸ Μυστήριον, γενέσθω πάσης ἀποδείξεως ἐναργέστερον··.

Τροπάριον.

„Δαυιδὲ σε Ὅρος καλεῖ μνηστὴρ· Γεννήτριαν Θεοῦ ὁ Ἡσαΐας· Βλέ-
 „πει δὲ ὡς Πόκος Γεδεών· Ὁ Δαβὶδ δὲ Ἀγίασμα φάσκει· Πύλῃν
 „δέ σε ἄλλος· ὁ δὲ Γαβριὴλ σοι κραυγάζει· Χαῖρε κεχαριτωμένη·
 „ὁ Κύριος μετὰ σοῦ·.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ φέρει εἰς τὸ μέσον διαφόρους Προφήτας ὁ Μελωδὸς, προσκονί-
 ζοντας τὴν Παρθένον μετὰ διάφορα σύμβολα· ὅθεν καὶ ἀποτείνων πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον,
 οὕτω φησὶν· ὡς Λειπάρθενε Μαριάμ, ὁ μὲν Προφήτης Δαυὶδ ὀνομάζει ἐσέ· Ὅρος ἀπετέ-
 κητον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐκόπη λίθος χωρὶς χερί ἀνθρώπου· ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀκρογωνιαίος
 λίθος Χριστὸς χωρὶς σπορὰν ἀνδρός· „Ὁν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὅρους ἐτμήθη λίθος
 „ἀνευ χειρῶν·· (Δαν. β'. 25.) ὁ δὲ Προφήτης Ἡσαΐας Γεννήτριαν τοῦ Θεοῦ· ἦτοι Μη-
 τέρα τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοτόκον σε ὀνομάζει· „Ἰδοὺ, φησὶν, ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφε-
 „ται, καὶ τέξεται Υἱόν·· (Ἡσ. ζ'. 14.) ὁ Κριτὴς Γεδεών βλέπει ἐσέ, Παρθένε, ὡς ἀ-
 παλὸν ποκάρι τῶν μαλλίων, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὴν ἀνωθεν καταβαίνουσαν βροχὴν· ἦτοι
 τὸν ἀνωθεν κατελθόντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ συλληφθέντα ἐν τῇ κοιλίᾳ σου· „Ἰδοὺ ἐγὼ
 „τίθῃμι τὸν πόκον τῷ ἐρίῳ ἐν τῇ ἄλῳι· ἐάν δρόσος γέννηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ
 „ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραὴλ καθὼς ἐλά-
 „λησας·· (Κριτ. 5'. 37.) ὁ δὲ Προφητὰναξ Δαβὶδ Ἀγίασμα σε ὀνομάζει λέγων· „Ἀ-
 „γιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ Ἀγιάσματι αὐτῇ·· (Ψαλ. γέ. 6.) Ἀγίασμα δὲ ὀ-
 νομάζει κατὰ μὲν τὸ γράμμα, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναδὸν, κατὰ δὲ ἀλληγορίαν, ἐσέ καλεῖ
 τὴν ἀληθῶς οὖσαν ἁγίον ναδὸν τοῦ Θεοῦ· Πύλῃν δὲ κεκλεισμένην ὀνομάζει σε ἄλλος Προ-
 φῆτης· ἦτοι ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγων· „Ἡ Πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται,
 „καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς·· (Ἰεζ. μδ'. 2.) ὁ δὲ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πλέον
 ἐφιλόστερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Προφήτας ὀνομάζει σε κεχαριτωμένην· καθότι ἐσὺ εἶσαι τὸ ἀ-
 πάνδισμα καὶ ἡ συνάθροισις ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων· διὰ τοῦτο καὶ
 φωνάζει εἰς ἐσέ τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμὸν „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ··.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κα-
 νόνα τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ἀμποτε, λέγω, νὰ ὠφελιθῶμεν ἀπὸ τὴν ἐορτὴν ταύτην
 καὶ νὰ συλλάβωμεν πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ νὰ κοιλοπονήσωμεν καὶ νὰ γεν-
 νήσωμεν. Πῶς καὶ μετὰ τί τρόπον; ἀκούσον μετὰ προσοχῆς καὶ πίστεως· „Εάν γάρ, φη-
 „σὶ, μὴ πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε·· Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει· „Διὰ τὸν φόβον
 „σου,

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ Ζωναρὸς Ἰωάννης
 ἑρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ αἰ. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχῃ
 τὸ λέγον „Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπολου-
 „μένη Βάτος ἔδειξεν ἀφλεκτος·· ἀντιστρόφως διαρ-
 ρώνει οὕτω· „Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπο-
 „λουμένην Βάτον ἔδειξεν ἀφλεκτον·· Καὶ λέγει·
 „Ὁ τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας ἔδειξε τὴν Βάτον καί-
 „μένην καὶ μὴ κατακαυμένην, ἀλλὰ ἀφλεκτον με-

„νουςαν· διὰ τὸ τυποῦν γὰρ σὲ ἡ Βάτος φλεγόμε-
 „νη οὐ κατεφλέγετο, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ σὺ μελλεῖς
 „ἐν σεαυτῇ δέξασθαι τὸ πῦρ τῆς Θεότητος καὶ μὴ
 „καταφλεγῆναι·· Καὶ ἐν πολλαῖς δὲ χειρογράφοις
 Ὀκτωήχοις οὕτως εὑρηται διαρρηθὲν· Ὡςτε πρω-
 τότυπον μὲν ἦτον ἡ Παρθένος τῆς Βάτου, ἡ δὲ Βά-
 τος ἦτον τῆς Παρθένου τύπος καὶ εἰκὼν·

„σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν (ἦτοι συνελάβομεν) καὶ ὠδινήσαμεν (ἦτοι ἐκοιλοποιήσαμεν) καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“. (Ἦσ. κς'. 8.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος, λέγει ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδιά παρομοιάζει μὲ τὴν Μήτηρ, ὃ δὲ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει μὲ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κάμνει αὐτὴν ἔγκυον πρῶτον ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὃ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, κάμνει αὐτὴν καὶ μισθὴ μὲν κάθε ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην σαρκινὴν, καὶ ποδῇ δὲ κάθε ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν. Χρονίζων δὲ ὁ φόβος οὗτος εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ καθαρίζων αὐτὴν ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνεται πρόξενος εἰς τὸ καὶ συλλάβει καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολουθῶς καὶ γεννήσῃ πνεῦμα σωτηρίας· ἦτοι τὴν ποδῆτὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν, φθάσασα εἰς ἄνδρα τέλειον καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω Ἠσαΐας ἐπιφέρει „Καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου“. Ἡ τάξις γὰρ ἡ φυσικὴ εἶναι πρῶτον καὶ δέχεται ἡ γυνὴ τὸ σπέρμα· δεύτερον, καὶ συλλαμβάνει αὐτὸ καὶ καὶ τὸ μορφώσῃ εἰς βρέφος· τρίτον, καὶ κοιλοποιῇ· καὶ τέταρτον, καὶ γεννᾷ. Τοιοῦτοτρόπως ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν γέννησιν· πρῶτον, ὡς εἶπομεν, δέχεται ἡ ψυχὴ διὰ τῆς πίστεως τὸν σπέρμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· δεύτερον, συλλαμβάνει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· τρίτον, κοιλοποιεῖ· καὶ τέταρτον, γεννᾷ τὸ πνεῦμα τῆς σωτηρίας· τὸ γὰρ τέλος τῆς πνευματικῆς γεννήσεως ταύτης καὶ ὁ καρπὸς τῶν πνευματικῶν ὠδίνων εἶναι ἡ σωτηρία κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Ὁμοίον δὲ τοῦτο εἶναι μὲ ἐκεῖνο ὅπου γράφει ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας· „Τεκνία μου, οὗς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν“. (Γαλ. Δ'. 19.) ἐπειδὴ γὰρ οἱ Γαλάται παραιτήσαντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἐφύλαττον τὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τούτου χάριν ὁ Παῦλος ἔλαβεν ἀνάγκην καὶ ἀναγεννήσῃ πάλιν αὐτοὺς, καὶ καὶ σπουδάσῃ καὶ μορφώσῃ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων.

Θέλεις, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, καὶ βεβαιωθῆς τὴν πνευματικὴν ταύτην σύλληψιν καὶ κοιλοποίησιν καὶ γέννησιν; Ἀκροῦ καὶ ἄλλας μαρτυρίας ἁγίων, τὰς ὁποίας ἐσπουδάσαμεν καὶ συναξάμεν πρὸς πληροφάναν τῶν ἀπιστάντων τῷ τοιούτῳ Μυστηρίῳ. Γράφει ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος „Ὅπερ γὰρ ἐν τῇ ἀμείντῳ Μαρίας γέγονε σωματικῶς, τοῦ πληρώματος τῆς Θεότητος ἐν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Παρθένου ἐκλάμψαντος, τοῦτο ἐπὶ πάσης ψυχῆς κατὰ λόγον παρθενεοσύνης γίνεται, οὐκέτι σωματικὴν ποιούμενου τοῦ Κυρίου τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ πνευματικῶς ἐισοικιζομένου, καὶ τὸν Πατέρα αὐτοῦ συνεισάγοντος“. (Κεφ. β'. περὶ Παρθενίας Τόμ. γ'.) Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ τῷ Θεῷ Λόγος ἐφάπαξ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, αἰεὶ γεννᾶται θέλων κατὰ Πνεῦμα διὰ φιλανθρωπίαν τοῖς θεούλοις, καὶ γίνεται βρέφος, αὐτὸν ἐν ἐκείνοις διαπλάττων ταῖς ἀρεταῖς“. (Κεφ. η'. τῆς γ'. ἑκατοντάδ. τῶν Γνωστικῶν). Ἀλλὰ καὶ ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος οὕτω λέγει· „Καὶ λότυχος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἰδῇ τὸ φῶς τοῦ Κόσμου, ἢ γινὼν τὸν Χριστὸν ὅτι ἐμορφώθη μέσα του· ὅτι αὐτὸς θέλει νομισθῇ Μητὴρ Χριστοῦ, ἔχων τὸν Χριστὸν μέσα του ὡς ἂν βρέφος, καθὼς αὐτὸς ὁ ἀψευδέστατος ὑπέσχετο· „Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου καὶ φίλοι μου οὗτοί εἰσιν, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τῷ Θεῷ καὶ ποιῶντες αὐτόν“. Ὡστε ἐκεῖνοι ὅπου δὲν φυλάττειν τὰς ἐντολάς του, ὑπερβῆναι θεληματικῶς ἀπὸ τὴν τοιαύτην χάριν· ἐπειδὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ ἦτον, καὶ εἶναι, καὶ θέλει εἶναι δυνατόν· καὶ ἔγινε, καὶ γίνεται, καὶ θέλει γένῃ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου κάμνουν τὰς ἐντολάς του“. (Λόγ. ιζ'. σελ. 304.) Καὶ πάλιν· „Εἰς ποῖον δὲ τόπον καὶ μέρος τοῦ σώματος νομίζεται ὅτι μορφοῦται ὁ Χριστός; εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὸ στήθος; ὅχι, ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας μορφοῦνται· καὶ ὅχι σωματικῶς, ἀλλὰ ἀσωμάτως καὶ καθὼς πρέπει εἰς τὸν Θεόν“. (αὐτόθ.)

Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ῥητὸν τὸ λέγον· „Χριστὸς ἐκ Παρθένου· γυναῖκες παρθενεύετε, ἵνα Χριστοῦ γέννησθε Μητέρες“. Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σχολιαστὴς Νικητὰς λέγει· „Πᾶσα ψυχὴ ἀρρεῖος ὁμῶς καὶ θυλείας ἀπὸ πάσης ἐμπαθείας παρθενεύουσα, συλλαμβάνει τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς, καὶ γεννᾷ αὐτόν“. Λέγει δὲ καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν· „Γινώμεθα ὑπόθεσις ἐορτῆς, μᾶλλον δὲ ἑκαστος ἡμῶν κατ' αὐτὸν ἐορτὴν, καὶ ἀποδώμεν ἅγε ἡ σὴν μέρος παινήγιος ἀπαιτεῖ· Ἔσται δὲ τοῦτο πᾶς; ψυχὴ ἡσθα στείρα καὶ ἀκαρπὸς καὶ

„μη-

„μὴδὲν τέκνον γεννώσα ζωῆς ἀζῖον καὶ φωτός; ἀπάρτι ἐν γαστρὶ εὐθέως τὸν φόβον τὸν
 „δεσποτικὸν ἐγκολπώσῃ, καὶ πνεῦμα σωτηρίας σεαυτῷ ἀπογέννησον, καὶ θρέψον τὸ
 „τέκνον καὶ αὐξήσον τῇ τῆς Θείας Τριάδος ὀρθοδόξῃ ἐν τε πράξει καὶ θεωρίᾳ τῷ πνεύ-
 „ματος, καὶ τοῦτο ἀπόδος τῷ Κυρίῳ ἀνάστημα“. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρης, ὡ ἀναγνώστα,
 „ὅτι αὕτη ἡ πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννησις ἀποκτᾶται μὲν καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν
 „θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως αὕτη ἀποκτᾶται διὰ τῆς τοῦ νοδὸς
 „ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καρδίαν, καὶ διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως μελετωμένης
 „Θείας καὶ μονολογίστου προσευχῆς τῆς λεγούσης „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐ-
 „λῆσόν με“. ἐνοικεῖ γὰρ διὰ τῆς προσευχῆς ταύτης ἐν τῇ καρδίᾳ κατ' ἔξιν, καὶ συλ-
 „λαμβάνεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“ ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος „Τοῦτό ἐστι
 „τοῦ Θεοῦ ἐνοίκησις, τὸ διὰ τῆς μνήμης ἔχειν ἐνιδρυμένον ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν· οὕτω γι-
 „νώμεθα ναὸς Θεοῦ, ὅταν μὴ φροντίσι γυνάικαι τὸ συνεχὲς τῆς μνήμης διακόπτηται, ἀλλὰ
 „πάντα ἀποφυγὰν ὁ φιλόθεος ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀναχωρῇ“. (Ἐπιστ. α.)

Ἀπὸ ποῦ δὲ ἐμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τινὰς ὅτι συνέλαβε πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν του
 καὶ ἐγγαστρώσῃ; Ἀπὸ δύο σημάδια, ὧν τὸ μὲν πρῶτον σημάδι ἀναφέρει ἕνας νηπτικὸς
 Πατὴρ καὶ Γέρον, λέγων· καθὼς σημεῖον τῆς σωματικῆς συλλήψεως τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ
 ἔλλειψις τῶν καταμηνίων αἱμάτων· οὕτω καὶ τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς Θείας χάρι-
 τος εἶναι σημεῖον ἡ ἔλλειψις τῆς ἡδονικῆς ρεύσεως τοῦ σπέρματος· καὶ καθὼς, ὅταν ἡ γυ-
 νὴ συλλάβῃ, ἀποβάλλει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρός· οὕτω καὶ ὅταν πνευματικῶς ἡ ψυχὴ
 συλλάβῃ, ἀποβάλλει καὶ μισεῖ καθεὶ ἄλλην ἐπιθυμίαν, ἡδονῶν δηλαδὴ, πλούτου, δόξης
 καὶ καθεὶ ἄλλου προσκαίρου καλοῦ. Τὸ δὲ Δεύτερον σημάδι τῆς κατὰ πνεῦμα συλλήψεως
 ἀναφέρει ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος· ὁ μὲν γὰρ Ἀθανάσιος λέγει·
 „Ὡςπερ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ
 „αὐτῆς ἐπίσταται ἀφευδῶς ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστια-
 „νοῦ, οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων καὶ σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτῆς,
 „καὶ μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἐορτῶν καὶ τῶν φωτισμάτων καὶ τῆς μεταλήψεως τῆς ἀγίου
 „σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μαρτάνει ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅτι τὸ
 „Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθεῖς“. (ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι) Ὁ δὲ Συμεὼν οὕτω
 φησὶ· „Καθὼς ὅταν ἦναι ἐγγαστρωμένη ἡ γυνὴ τὸ γνωρίζει φανερά, ἐπειδὴ σκιρτᾷ τὸ
 „βρέφος εἰς τὴν κοιλίαν τῆς, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ γνωρίσῃ ὅτι ἔχει μέσα τῆς
 „βρέφος· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὸν Χριστὸν μεμορφωμένον εἰς τὸν ἑαυτὸν
 „του γνωρίζει τὰ σκιρτήματα καὶ κινήματα, ἧγουν τὰς ἐλλάμψεις καὶ ἀστραπάς του,
 „βλέπει μέσα του τὴν μὀρφωσιν τοῦ Χριστοῦ“. (Λόγ. νζ'. σελ. 304.)

Ἀλλὰ τί φέρω μαρτυρίας ἀπὸ ἄλλους περὶ τῆς κατὰ Πνεῦμα ταύτης συλλήψεως καὶ
 γεννήσεως τῆς ψυχῆς; Αὕτη ἡ ἰδίᾳ Παρθένος Μαρίας ἡ παρ' ἡμῶν σήμερον ἐορταζομένη,
 αὕτη ἃς ἦναι διδάσκαλος εἰς ἡμᾶς καὶ παράδειγμα τοῦ πνευματικοῦ τούτου Μυστηρίου·
 διότι καὶ αὕτη πρὸ τοῦ νὰ συλλάβῃ οὐσιωδῶς καὶ σωματικῶς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ
 Θεοῦ, συνέλαβεν αὐτὸν ἀσωμάτως καὶ πνευματικῶς ἐν τῇ αὐτῆς καρδίᾳ, καὶ ἐκυφόρησε
 καὶ ἐγέννησε κατὰ τὸν μυστικὸν τρόπον ὅπου εἵπομεν ἀνωτέρω. Ποῖος τοῦτο βεβαιοῖ; Ὁ
 σοφὸς Ψελλὸς ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν ἐγκωμίῳ αὐτοῦ· οὕτω γὰρ φησὶ περὶ τῆς
 Παρθένου· „Υπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ πρὶν συλλαβεῖν ὁρῶσα Θεόν, καὶ ἀρρήτως ταῖς Θεω-
 „ρίαις (ἧτοι πνευματικῶς καὶ ἀσωμάτως) συλλαμβάνουσα καὶ κυφοροῦσα καὶ ἀποτί-
 „κτουσα, ὥσπερ ὕστερον οὐσιωδῶς ταύτη ταῦτα κατείργαστο“. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Ψελ-
 „λὸς παρακινεῖ καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς μυστικῆς ταύτης καὶ πνευματικῆς συλλή-
 „ψεως καὶ γεννήσεως, οὕτω γράφων· „Σὺ δέ μοι δέξαι τὸ καιρὸν τὸ δῶρον, καὶ τὴν σύλ-
 „ληψιν θαύμασον ὁμοῦ καὶ ἐνέργησον, καὶ συλλαβὼν τὸν λόγον, ἀνευ ὧδίνων ἀπότεκε.
 „Ἀλλὰ καὶ τὴν σύλληψιν διακρίβωσον, καὶ δέξαι μετὰ φιλοσοφίας τὰ εὐαγγέλια· ἂν
 „μὲν γὰρ ἀληθεύῃ, ὑπόδεξαι· ἂν δὲ ψεύδῃται, ἀποπήδησον· καὶ γυμνάσῃται τὰ αἰσθη-
 „τήρια τῆς ψυχῆς πρὸς διάκρισιν τοῦ χείρονος καὶ βελτίονος· οὕτω γὰρ καθαρῶς συλ-
 „λήψῃ Θεόν, καὶ ὠδινήσεις ἐν τῷ νοί, καὶ ἀποτέξεις κατὰ καιρὸν, καὶ οὐκ ἀπατηθήσῃ
 „πρὸς τὰ εὐαγγέλια, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως λογισμοῦ ἐγκυμονήσεις τὸν λόγον, ἐν αὐτῷ τῷ
 „Λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ
 „Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν·

ΠΡΟ-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΒΑΙΩΝ (1).

Ανίσως τινὰς ἤθελεν ἀκούσῃ ὅτι ὁ Βασιλεὺς μέλλει νὰ ἐκβῇ ἔξω ἀπὸ τὰ βασιλικὰ τοῦ παλάτια, καὶ ἔχει νὰ κρύψῃ μὲν τὰ βασιλικά φορέματα, νὰ ἐνδυθῇ δὲ ἱμάτια πτωχικὰ καὶ εὐτελῇ, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ πολεμήσῃ ἕνα τύραννον καὶ ἀποστάτην ὅπου τυραννεῖ τὸν λαόν του, καὶ νὰ νικήσῃ αὐτὸν μὲ σοφίαν καὶ τέχνην, βέβαια ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅταν ἀκούσῃ τὴν φήμην ταύτην, ἔχει νὰ ἐπαινέσῃ τὸν Βασιλέα διὰ τὸν σοφὸν στοχασμόν του, καὶ μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὸν, ὅπου πηγαίνει ἐναντίον τοῦ ἀποστάτου ἐκείνου, ἵνα ἱστορήσῃ μὲν τὰς σοφὰς μηχανὰς ὅπου ἔχει νὰ μεταχειρισθῇ ὁ Βασιλεὺς κατὰ τοῦ τυράννου, ἱστορήσῃ δὲ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κατ' ἐκείνου δράματα καὶ τέχνας καὶ πολέμους καὶ στρατηγήματα. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Βασιλεὺς πολεμήσας τὸν τύραννον νικήσῃ, ἢ καὶ φονεύσῃ τοῦτον, εἴτα μέλλει νὰ ἐπαναγυρίσῃ εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν μὲ θρίαμβον καὶ προπομπὴν μεγάλην διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐπινίκια ἄσματα ἀπὸ τοὺς πολίτας· τότε ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἐπὶ νὰ ἰδῇ τὸν θρίαμβον καὶ τὴν προπομπὴν τῆ Βασιλείας, ἀρά γε ἐμπορεῖ νὰ νομισθῇ ὅτι εἶναι φρόνιμος καὶ φιλοθεάμων; ὄχι βεβαίως· μᾶλλον δὲ αὐτὸς πρέπει νὰ κατηγορῇται ὡς ἕνας ἄνθρωπος ἀνόητος καὶ παράφρων· διότι εἰς μὲν τὰ θλιβερά καὶ ταπεινά ἠκολούθησε τῷ Βασιλεῖ, εἰς δὲ τὰ χαροποιὰ καὶ ὑψηλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἠκολούθησαμεν πρῶτον εἰς τὸν παμβασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, ὅταν ἔκλινε τοὺς Οὐρανοὺς καὶ κατέβη ἕως εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐνδυθεὶς τὴν ἰδικήν μας γυνήν φύσιν διὰ νὰ ἀπατήσῃ τὸν σοφιστὴν τῆς κακίας Διάβολον, ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου ἐν Βηθλεέμ. Δεύτερον, ἠκολούθησαμεν εἰς αὐτὸν, ὅταν ἐβαπτίσθη ὑπὸ δούλου τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. Τρίτον, ἠκολούθησαμεν αὐτῷ, ὅταν ἦτον βρέφος τεσσαράκονθήμερον, καὶ προσφερθεὶς εἰς τὸν ναὸν, ἐνηγκαλίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοδόχου Συμεῶν. ἠκολούθησαμεν δὲ αὐτῷ καὶ χθὲς ὅπου ἐνίκησε τὸν τύραννον ἄδην μὲ τὴν τετραήμερον ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, καὶ διὰ τῆς ἀναστάσεως τούτου ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἀρραβῶνα, ὅτι ἔχομεν νὰ ἀναστηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Σήμερον δὲ ὅπου γυρίζει εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ νικητὴς μὲ μεγάλην προπομπὴν καὶ δορυφορίαν καὶ μὲ ἐπινίκια ἄσματα καὶ εὐφημίας, σήμερον, λέγω, νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ, καὶ νὰ μὴ συγχαρῶμεν εἰς τὴν θαυμαστὴν νίκην του; ὄχι! μὴ γένοιτο! ἀχαρίστου γὰρ καὶ ἀγνώμονος δούλου τοῦτο εἶναι ἴδιον νὰ μὴ συγχαίρῃ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του. Ὅθεν ἅς συνακολουθήσωμεν, ἀδελφοί, ἅς συνακολουθήσωμεν αὐτῷ ὡς εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι δούλοι, καὶ ἅς συγχαρῶμεν εἰς τὴν νίκην ὅπου ἐποίησε κατὰ τοῦ θανάτου καὶ ἄδου ὁ εὐεργετικώτατος ἡμῶν Δεσπότης καὶ παμβασιλεὺς Ἰησοῦς. Ἄς ὑποτάξωμεν εἰς αὐτὸν τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον· ἦτοι τὰ ἄλογα ἡμῶν πᾶσι τὰ σκιρτῶντα καὶ μὴ ὑποτασσόμενα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον· ἅς ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μὲ βαῖα καὶ κλάδους φοινίκων· ἦτοι μὲ ἀειθαλεῖς ἀρετάς· ἅς ἀκούσωμεν τοὺς ὕμνους τῶν

εὐφῆν

(1) Βαῖον εἶναι φωνὴ Αἰγυπτιακὴ, καὶ σημαίνει φοῖνικος κλάδον, ὡς λέγει ὁ Δεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ πῶν Ἁγίων τόπων (τῆς Ἱερουσαλὴμ διηλαδῆ). Βεβαίως δὲ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων· «Τῇ

ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἱερὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλὴμα, ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἔξηλθον εἰς ὑπαπάντησάν αὐτῷ». (Ἰω. ιβ'. 12.)

„ποιῶν· ἄντε γὰρ ὁ Θεὸς ἄνθρωπον εὐλογῇ, ἄντε ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν, ἐκατέρωθεν τὸ κέρδος εἰς τὸν ἄνθρωπον διαβαίνει· τὸ γὰρ θεῖον ἀπροσδέξ.“

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ εὐλογία δὺς σημαίνει, ὅταν μὲν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖ, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ διδομένην εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀγιαστικὴν καὶ μεταδοτικὴν τῶν ἀγαθῶν του χάριν· ὅταν δὲ πάλιν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖται, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν, τὴν ἀπὸ λόγου μας πρὸς τὸν Θεόν προσφερομένην δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν· κατὰ τὸτο δὲ τὸ δεύτερον σημαίνονμενον νοεῖται τὸ „Εὐλογημένος“ ἐν τῇ παρούσῃ Ἀκροστιχίδι.

Ὡδὴ α'. Ἦχος δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡφθισαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου ποτίδος ἄμοιροι, καὶ ἀμεκα-
λύφθη θαλάσσης κυμαινούσης τὰ θεμέλια· τῇ καταιγίδι μεύ-
ματι ταύτης γὰρ ἐπετίμησας, περιούσιον λαὸν δὲ ἔσωσας ἄδομ-
τα ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέλλων ὁ ἱερὸς Κοσμῶς νὰ διηγηθῇ ἐν τῇ παρόντι Εἰρμῷ τὴν θαυματουργίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐρανίζεται τὰς περὶ ταύτης ρήσεις ἐκ τῆς κιθάρης τοῦ Προφητάναντος Δαβίδ· καὶ ὅχι μόνον τὰς ρήσεις ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίᾳς λέξεις· λέγει γὰρ ἐκεῖνος οὕτω· „Καὶ ὥφθισαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης.“ (Ψαλ. ιζ'. 15.) Ταῦτα δὲ τὰ ρητὰ ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελωδὸς, ἐφάνερωσεν δι' αὐτῶν τὴν διαίρεσιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων αὐτῆς ἀποχέρωσιν. Ἐφάνηκαν, λέγει, αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, ἡγουν τὰ πολλοῦ πλήθους τοῦ νεροῦ, ἐστερημέναι ἀπὸ καθε ποτίδα καὶ ὑγρασίαν, καὶ τὰ θεμέλια τῆς χθρᾶς κυμαινόμενης θαλάσσης· ἥτοι ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης ἐστραμμένη καὶ σκεπασμένη ἀπὸ τὰ νερά ἐξεσκεπάσθη τότε καὶ ἐθεωρήθη, μὲ τὸ νὰ ἐσχίσθη εἰς δύο τὸ ἄνωθεν εὐρισκόμενον νερόν· καὶ ὅχι μόνον ἐξεσκεπάσθη αὐτὴ καὶ ἐθεωρήθη, ἀλλὰ καὶ ἐπεριπατήθη ἀπὸ τὰ γυμνά ποδάρια τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς χέρσος καὶ ξηρὰ.

Διὰ τί; ἐπειδὴ ἐσύ, Κύριε, λέγει, τὴν μὲν καταιγίδα καὶ δυνατὴν ὁρμὴν τῆς ἀνέμου καὶ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης ἐπετίμησας μὲ μόνον τὸ αὐθεντικὸν νεῦμά σου, καὶ παρευθὺς αὐτὴ ἐστάθη, καὶ τὸ νερόν ἐξηράνθη, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο „Ἐπέταξε τῇ καταιγίδι, καὶ ἔσθι εἰς αὐραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς.“ (Ψαλμ. ρς'. 29.) μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Μωϋσέως τὸ λέγον „Καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ, νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηρὰν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ.“ (Ἐξ. ιδ'. 21.) Τὴν μὲν οὖν καταιγίδα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐσύ, Κύριε, ὥτως ἐπετίμησας καὶ κατέπαυσας, τὸν δὲ περιέσιον λαόν σε Ἰσραὴλ („Ἐσεσθέ μοι γὰρ, φησί, λαὸς περιούσιος“, (Ἐξ. ιθ'. 5.) ἥτοι τὸν ἐκ περιστίας καὶ ὑπερβολῆς ἡγαπημένον σε,) (1) διέσωσας, τόσον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Αἰγυπτίων, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν καταποντισμὸν τῆς θαλάσσης· ὅστις ἔβαλλεν εἰς ἐσέ μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξάσται.“ Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ὅλος ὁ παρὼν Κανὼν εἶναι πανηγυρικὸς καὶ εορταστικὸς καὶ χορευτικὸς· καθὼς παρομοίως καὶ ἡ εορτὴ εἶναι πανηγυρικὴ· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμβαίνει μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς Βασιλεὺς καὶ νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς τοῦ θανάτου, καὶ δορυφορεῖται μετὰ Βαίων καὶ κλάδων, καὶ ὑπαντᾶται μὲ θεοπρεπεῖς ὕμνους καὶ δοξολογίας· διὰ τοῦτο ἀρμοζόντως καὶ ὅλος ὁ παρὼν οὗτος Κανὼν συνετέθη χορευτικὸς καὶ σκιρτητικὸς.

Τρο-

(1) Τὸ „Περιούσιον“ οὕτως ἠρμάνευσεν ὁ Θεοδώριτος· „Ὑμᾶς δὲ οἷόν τινα λαὸν ἐξαίρετον ἐμαυτῷ ἀφιέρωσα“ καὶ ὁ Ξενοκράτης, „Λαὸς κατ' ἐξαίρετον ἐν περισσίᾳ καὶ κτήματι λελογισμένος“.

Τροπάριον.

„Στόματος ἐκ μηπίων ἀκάκων καὶ θηλαζόρων αἶμον τῶν σῶν
 „οἰκετῶν κατηρτίσω, καταλῦσαι τὸν ἀρτίπαλον, καὶ ἐκδικῆσαι
 „πάθει Σταυροῦ τὴν πτώσιν τοῦ πάλαι Ἀδάμ, διὰ ξύλου ἀμα-
 „στῆσαι τοῦτο δέ, ἄδορτα ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς ἀπὸ τὸν ὄγδοον Φαλμόν, τὸν λέγοντα·
 „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου τοῦ κατα-
 „λῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν“ (Φαλ. ή. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ῥῆσιν βλέπων ὁ Ἱερὸς
 Μελωδὸς ὅτι λαμβάνει τέλος ἐν τῇ σημερινῇ ἑορτῇ, λέγει οὕτω· Σὺ, Κύριε, ἀπὸ τοῦ στό-
 ματος τῶν ἀκάκων νηπίων καὶ βυζανάρικων, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἰδικῶν σου δούλων Ἰου-
 δαίων, τῶν μὴ ὑπὸ τοῦ φθόνου κυριευομένων (δούλων γὰρ εἶναι ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα „Σῶ-
 „σον δὴ“) σὺ, λέγω, Κύριε, κατηρτίσω· ἦτοι τέλειον ἐποίησας τὸν ὕμνον τῶτον τὸν ἐπινί-
 κιον, δηλαδὴ τὸ „Ὡσαννὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος“, ὡς νὰ ἤθελεν ἐκβαίνειν ἀπὸ στόματος
 Ἀγγελικόν. Διὰ τί δὲ ἐποίησας τῶτον τέλειον; Ὅχι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ
 καταργήσῃς τὸν πολέμιον Δαίμονα, καὶ διὰ νὰ ἐκδικήσῃς μὲ τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ τὴν
 πτώσιν καὶ κηρυγισμόν τοῦ παλαιοῦ Ἀδάμ, τὸν ὁποῖον ἐπαθε διὰ τὴν παράβασιν. Πῶς
 δὲ θέλεις ἐκδικῆσαι τὴν πτώσιν αὐτὴν; Διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ· καθὼς γὰρ ὁ Δια-
 βολὸς διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως κατεκρήμνισε τὸν Ἀδὰμ, οὕτως ἀντιστρόφως καὶ σὺ,
 Χριστέ, διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ κατεκρήμνισας μὲν τὸν Διάβολον, ἀνέστησας δὲ τὸν
 πεπτωκότα Ἀδὰμ καὶ ἀνέπλασας· ὅς τις καὶ φάλλει σοὶ ὕμνον τὸν ἐπινίκιον „Ἀσωμεν
 „ τῷ Κυρίῳ“ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

Σημείωσαι ὅτι ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν τοῦ ἀνθρώπου
 ὀνομάζει τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι ἐχθρὸς μὲν, διότι παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν
 ἀμαρτίαν, καὶ κατηγορὸς γίνεται τῶν ἀμαρτανόντων· ἐκδικητὴς δὲ, διότι τοὺς παραδεδω-
 μένους εἰς αὐτὸν συγχωρῆσει Θεοῦ ἀμαρτανολοῦς παιδεύει καὶ κολάζει. Ὁ δὲ Θεὸς Μά-
 ξιμος ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει τὸν Διάβολον· ἐχθρὸν μὲν, διότι ἐναντιόνη-
 ται εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ πολεμεῖ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ· ἐκδικητὴν δὲ, διότι,
 ἀφ' οὗ κηρυγίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀμαρτίαν, τότε κατηγορεῖ αὐτοὺς εἰς τὸν Θεόν,
 ὡς καταφρονεῖν τῶν ἐντολῶν του· καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τοὺς ἐκδικήσῃ
 μὲ διαφόρους τιμωρίας, διότι παρέβησαν τὰς ἐντολάς του. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδινὸς ἐχ-
 θρὸν καὶ ἐκδικητὴν ἐνόησε τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἰκονομήθη νὰ γένη
 τὸ τοιοῦτον θαῦμα τῷ νὰ φωνάζῃ οἱ ἀπειρόκακοι παῖδες καὶ τὰ ἀπλὰ νήπια τὸ „Ὡσαν-
 „ νὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος“, διὰ νὰ καταλυθῇ ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ ἐντραπῇ·
 ἐχθρὸς γὰρ ἦτον αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἐπολέμει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἐκδικητὴς δὲ πάλιν
 ἦτον τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τὴν δόξαν καὶ ἀγάπην τοῦ Πατρὸς, πολε-
 μεῖ τὸν Υἱὸν ἀφρονέστατα.

Τροπάριον.

„Αἵμεσιμ ἐκκλησίᾳ ὁσίωμ τῷ ἐροικοῦρτι Σιώμ σοὶ, Χριστέ, προσ-
 „ φέρει· ἐμ σοὶ δὲ Ἰσραὴλ τῷ Ποιητῇ αὐτῷ χαίρει· καὶ ὄρη Ἑθνη
 „ ἀρτίτυπα λιθοκάρδια ἐκ προσώπου σου ἠγαλλιάσαμτο, ἄδορτα
 „ ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω τοῦ θαύματος διὰ τὴν πνευματικὴν σειρῆνα τῷ Ἱεροῦ Φαλτηρίου! καὶ διὰ τὴν τούτου ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα! ἡ γὰρ γλυκύτης αὐτοῦ τόσο ἐδέσσε τὸ μέλος τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά, ὥστε δὲν ἀφίνει αὐτὸ τελείως νὰ χωρισθῇ ἀπὸ λόγου του. Ὁθεν ἰδοὺ καὶ πάλιν ὁ Μουσουργὸς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ διάφορα ρητὰ τοῦ Φαλτηρίου ἐρανίζεται: ἦτοι ἀπὸ τῶ „ Ἡ αἰνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων “, (Φαλ. ρμθ.) ἀπὸ τῶ „ Φάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών “, (Φαλ. θ. 11.) ἀπὸ τῶ „ Εὐφρανθήτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ ἴδοι Σιών ἀγαλλιᾶσθαι ἐπὶ τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν “, (Φαλ. ρμθ. 2.) Ταῦτα δὲ πάντα τὰ ψαλμικὰ θαυμασίως ἀρμόσας εἰς ἓν, οὕτω λέγει ὁ Θεσπέσιος Μελωδός· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ Ἐκκλησία: ἦτοι ἡ συνάθροισις τῶν ὁσίων καὶ ἀφιερωμένων εἰς ἐσὲ ἀνδρῶν, ἡ τῶν ὁσίων καὶ καθαρῶν παιδῶν τῶρα προσφέρει αἰνεσὶν καὶ ὕμνον τὸν „ Ὡσαννά “ εἰς ἐσὲ ὅπου κατοικεῖς τὴν πόλιν Σιών, τούτεστι τὴν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἀπερίγραπτον γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀπεριόριστον. Ὁθεν εἶπεν ὁ ἑξοχος ἐν Θεολόγοις Ἱεροθεὸς ἐν ταῖς Θεολογικαῖς αὐτοῦ στοι· „ χεῖωσεν “ „ Ἡ πάντων αἰτία καὶ ἀποπληρωτικὴ (πάντων δηλ.) τοῦ Ἰησοῦ Θεότης... “ „ ἡ πᾶν καὶ μέρος ὅλον ἐν αὐτῇ συνειληφῆα καὶ ὑπερέχουσα καὶ προέχουσα “ (παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ κεφ. β'. περὶ θεῶν ὀνομάτων).

Χαίρει δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁ πιστεύσας παλαιὸς Ἰσραὴλ διὰ ἐσὲ τὸν Ποιητὴν καὶ Θεόν τε· τὰ Ἔθνη, τὰ ὅποια ἦτον πρότερον σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια ὄρη διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ εἰδωλολατρείαν, καὶ αὐτὰ ἠγαλλίασαν ἐξ αἰτίας ἰδικῆς σε. Ὁθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τῶν προφητεύων ἔλεγε· „ Ῥηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην “, (Ἡσ. μθ. 13.) καὶ πάλιν „ Βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην “, (Ἡσ. μθ. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ, „ Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξα· „ λοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ “, (Ἡσ. νε. 12.) ἡ προσφύεστερον εἰπεῖν, περὶ τούτων ἐπροφήτευσεν ὁ ἴδιος Δαβὶδ ὁ καὶ τὰ ἀνωτέρω προφητεύσας· „ Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν “, ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Ἀπὸ τίνος; Ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ὅτι „ ἔρχεται “, (Φαλ. ριγ. 4.) (κατὰ τὴν πρώτην διληδὴ αὐτοῦ παρουσίαν)· ὅπερ εἶναι ταῦτόν με τὸ „ Ἐκ προσώπου σου ἠγαλλιάσαντο “. Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός καὶ ὅτι τὰ Ἔθνη ταῦτα ψάλλουσιν εἰς ἐσὲ, Κύριε, ὕμνον ἐπινίκιον.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Νάουσαμ ἀκρότομον προστάγματι σῶ, στερεὰν ἔθῆλασε πέτραν
„ Ἰσραηλῆτις λαός· ἡ δὲ πέτρα σὺ, Χριστέ, ὑπάρχεις καὶ ζωὴ·
„ ἐν ᾧ (1) ἐστερεώθῃ ἡ Ἐκκλησία κράζουσα· Ὡσαννά εὐλογημέ·
„ ρος εἰ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἐπειδὴ ἤξευρεν ὅτι τὰ συγγράμματα τῶν ἀγίων Προφητῶν ὁμιλοῦσι πολλάκις μὲ σχῆμα μεταφορικὸν καὶ μὲ προσωποποιίας· πηδήματα γὰρ προσαρμόζουσιν αὐτοὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ σκιρτήματα εἰς τὰ χαμηλὰ βουνα, καὶ κροτήματα χειρῶν εἰς τοὺς ποταμούς· „ Τὰ ὄρη, φησὶν, ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρ· „ νία προβάτων “, (Φαλ. ριγ.) καὶ πάλιν, „ Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό “, (Φαλ.

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „ Ἐν ἡ “· πλὴν ὁ ἀ· νώνυμος ἐρμηνευτής λέγει ὅτι „ Ἐν ᾧ “ πρέπει νὰ γράφεται, καὶ ὅχι „ Ἐν ἡ “· διότι αὖ καὶ ὁ Χριστός λέγεται πέτρα καὶ ζωὴ, ὅμως τὸ „ Ἐν ᾧ “ πρὸς τὸ πρωτότυπον λέγεται: ἦτοι εἰς τὸν Χριστόν,

καὶ ὅχι εἰς τὴν πέτραν καὶ ζωὴν. Ἄλλως τε καὶ τὸ „ Ἐστερεώθῃ ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ “, μὲ τὸ νὰ εἶναι ρητὸν τῆς Ἀγίας τῆς Μητρός Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο ἀναλλοίωτον πρέπει νὰ μὲνῃ.

(Ψαλ. γζ'. 9.)· ἐπεὶ δὴ ἤξευρε, λέγει, ταῦτα ὁ Μελωδός, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς μεταχειρίζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς ῥητορικῆς μεταφορᾶς καὶ προσωποποιίας. Ὁ δὲν ἐπεὶ δὴ ἡ παρούσα Ὡδὴ εἶναι τῆς Προφήτιδος Ἀννης, ἥτις ἦτον στεῖρα ὡς πέτρα σκληρὰ, καὶ ἔφαλλε τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“· τούτου χάριν καὶ αὐτὸς λαμβάνει ἐδῶ τὴν στερεάν καὶ ἀκρότομον πέτραν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ ἔπιε νερόν καὶ ἐχόρτασε.

Λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ διφασμένος ἐκεῖνος λαὸς τῷ Ἰσραὴλ, καθὼς τὸ νήπιον παιδίον, ὅταν ἦναι πεινασμένον, μὲ μεγάλῃν προθυμίαν σκύπτει καὶ βυζάνει τὸ βυζὶ τῆς μητρός του τὸ γεμάτον ἀπὸ γάλα· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐβύζασεν ὡς γλυκὴν βυζὶ τὴν στερεάν μὲν κατὰ φύσιν καὶ σκληράν καὶ ἀκρότομον πέτραν, νάουσαν δὲ καὶ τρέχουσαν ἀενάως τὸ νερόν μὲ τὸ θεῖόν σου πρόσταγμα (1). Ἑρμηνεύει δὲ ἀκολουθῶν ὁ θεὸς Κοσμᾶς καὶ ὅτι ἡ πέτρα ἐκείνη αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον· ὁμοίως αὐτὸς εἶναι καὶ ζῶν, καθὼς τὸ εἶπε μόνος· „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“· (Ἰω. 14. 6.) ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον Χριστὸν ἔστερεώθη ἡ Ἐκκλησία, κρᾶζουσα τὸν τῶν ὀχλῶν καὶ παίδων ἐπινίκιον ὕμνον „Ὡσαννὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος“· Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ἐδήλασεν“ ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα περὶ τοῦ Ἰσραηλιτικῆ λαοῦ· „Ἐδήλασε „μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας“· (Δευτ. 32. 13.)

Μέλι δὲ ὀνομάζει τὸ νερόν διὰ τὴν ἡδονήν, ἐπεὶ δὴ, κατὰ τὸν θεὸν Χρυσόστομον, ἡ ὑπερβολικὴ δίψα ὅπου εἶχον τότε οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, αὐτὴ ἔκαμε νὰ φαίνεται εἰς αὐτοὺς τὸ ἀπλοῦν νερόν γλυκύτατον καὶ ἡδονικὸν ποτόν. Τὸ αὐτὸ δὲ εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ· „Καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς“· (Ψαλ. 78. 14.) Ὁμοίως καὶ ἔλαιον ὀνομάζει τὸ αὐτὸ νερόν· διότι καθὼς τὸ ἔλαιον ἱλαρύνει καὶ χαροποιεῖ τὰ πρόσωπα τῶν τραγόνων αὐτῶ, ὡς γέγραπται, „Τοῦ ἱλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ“, (Ψαλ. 104. 15.) τοιοῦτο τρόπον καὶ τὸ νερόν ἐκεῖνο, ὅπου ἔπιον οἱ διφασμένοι Ἰσραηλιταί, ἱλάρυε καὶ ἐχαροποίησε τὰ πρόσωπα αὐτῶν, τὰ ὅποια ἦτον προτοῦ ξηρὰ, τραχέα καὶ σκυθρωπά.

Ἀλλ' οἱ μὲν Ἰσραηλιταὶ ἐβύζασαν ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἐκείνην πέτραν μέλι καὶ γάλα· ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ βυζάνομεν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πέτραν τὸν Δεσπότην μας Χριστόν, τὰ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκύτερα λόγια του, καὶ χάριτος πλήρεις διδασκαλίας, τὰ ὅποια ἐκβαίνουν ἐκ τοῦ παναγίου του στόματος· διὰ τὴν ὁποίαν γλυκύτητα καὶ χάριν εἶναι γεγραμμένον, „Ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ“· (Λουκ. 4. 22.) Ὁ δὲν καὶ ἡ ἀσματίζουσα Νύμφη ἔλεγε „Μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου“· (Ἀσμ. 8. 11.) τὰ γὰρ λόγια τοῦ Κυρίου εἰς μὲν τοὺς ἀτελεῖς καὶ ἀρχαρίους κατὰ τὴν πρᾶξιν εἶναι γάλα θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν τῆς κατὰ πνεῦμα ἡλικίας των· εἰς δὲ τοὺς προκόφοντας καὶ τελείους γενομένους κατὰ τὴν θεωρίαν εἶναι μέλι γλυκαῖνον αὐτῶν τὴν νοερὰν αἴσθησιν τὴν πικρανθεῖαν ἀπὸ τοὺς νοητοὺς πειρασμοὺς τῶν δαιμόνων. Ἡ προσφύεστερον εἰπεῖν, ἡμεῖς βυζάνομεν ἀπὸ τὴν ἀκήρατον πλευράν τοῦ Δεσπότης μας Χριστοῦ τὸ ζωηρὸν καὶ ἀκήρατον καὶ ὑπὲρ γάλα καὶ μέλι θρεπτικώτερόν τε καὶ γλυκύτερον αὐτοῦ αἷμα· καθὼς γὰρ ἡ αἰσθητὴ ἐκείνη πέτρα κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, ἀνέβλυσε νερόν καὶ ἐπότισε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὕτω καὶ ἡ ζωηφόρος πλευρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, κτυπηθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, ἀνέβλυσε κρουνούς αἵματος καὶ ὕδατος, δι' ὧν ποτίζει πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς ἡρμήνευσεν ὁ ἱερὸς Θεοδώριτος. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἀκρότομος; Ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς τρίτης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ τοῦ λέγοντος „Ὡς ἐπα· „φῆκε ῥαπίζομένη ὕδωρ ἀκρότομος“.

Τρο-

(1) Ἐφ' ὃν δὲ ἀσπείρας καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωνάρας, ἐρμηνεύων τὸ „Χολὴν μὲν οἱ ἐκ πέτρας τὸ μέλι δηλάσαντες“ Τροπαρίον τῆς ὁκτωῆς, ταῦτα· „Τὸ δὲ δηλάσαντες ἔφη, τὴν τῇ Θεῷ τρυφὴν ὑπεμνηστικῶν, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἔδος τῆς Ἰσραὴλ τιμὴν. Ὡς περ γὰρ Μήτηρ βρέφος δηλάζουσα κλαυθμυρίζομεν τῷ βρέφει τὴν δὴλὴν φιλοστοργίαν παρέχει· ἔ-

τω καὶ ὁ Θεὸς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ δίδει πιζομένοις· „δηλάσαι τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας παραδόξως παρίει· το“· Τὸ ἀνωτέρω δὲ Τροπαρίον ὕψαις ἀσπὸς ἀναγινώσκει· „Χολὴν μὲν οἱ ἐκ πέτρας τὸ μέλι δηλάσαντες τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τεραστουργῶντι σοὶ πρεσβυτέρω Χριστῇ, ὅς ἐστι δὲ τὴν τοῦ Μάννα εὐεργεσίαν σου ἡμεῖς φαντασάμενοι κατὰ

Τροπάριον.

„Νεκρὸν τετραήμερον προστάγματι σὺ ἐκ μεκάδωμ σύμτρομος ἄδης
 „ἄφῃκε Λάζαρον· ἡ ἀνάστασις, Χριστέ, σὺ γὰρ ἐ ζωῇ, ἐμ ᾧ ἔστερεώ-
 „θῃ ἡ Ἐκκλησία κρίζουσα· Ὡσαυτὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ψιλὴν τὴν θαυματουργίαν ἀναφέρει τοῦ τετραήμερου Λαζάρου ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς χωρὶς καμμίαν ῥῆσιν τῶν Προφητῶν· ἐπεὶ δὲ τί ἐχρειάζοντο πλέον Προφητεῖαι καὶ σκιαῶν αἰνίγματα, εἰς καιρὸν ὅπου τὸ Εὐαγγέλιον καθαρῶς διδάσκει μὲ ὑψηλὸν κύρυγμα; μᾶλλον δὲ, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ χάρις καὶ τὰ θαύματα τῷ Κυρίῳ φανερώς ἐνεργούμενα δείχνονται; Διὰ τοῦτο λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου προσταγὴν τὴν αὐθεντικῶς λέγουσαν „Λάζαρε δεῦρο ἔξω“, σύμτρομος καὶ ἑμφοβὸς γενόμενος ὁ ἄδης, ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον νεκρὸν τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τοὺς νεκάδας· ἦτοι ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Ποιητικὴ δὲ εἶναι ἡ λέξις „Νεκρὸς“, καὶ εὐρίσκεται εἰς πολλὰ μέρη τῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου, ὅποῖόν ἐστι καὶ ἐκεῖνο „Πῆματ' ἐπασχον ἐν αἰνοῖσι νεκάδεσσι“· διὰ τοῦτο ἐδανείσθη ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὸν Ποιητὴν Κοσμά· ἐτυμολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ Νε στερητικοῦ, καὶ τοῦ Κίκυς, ὁ ἐστὶ δύναμις, καὶ θέλει νὰ εἴπῃ „Ὁ ἐστερημένος ζωτικῆς δυνάμεως“. Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον ἀπὸ τοὺς νεκρούς· ἐπεὶ δὲ ἐσύ, Χριστέ, εἶσαι ἡ τοῦ Κόσμου ἀνάστασις καὶ ζωὴ, καὶ ἐπρόσταξες νὰ ἐκβῇ ἐκ τοῦ τάφου ὁ τετραήμερος Λάζαρος, πῶς ἦτον δυνατόν αὐτὸς νὰ μὴ ζωοποιηθῇ καὶ νὰ ἀναστηθῇ ἐκ τοῦ μνήματος;

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί, ὅταν ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ ἀναστήσῃ τὸν Λάζαρον, ἐπροηγήθη προσευχὴ, μᾶλλον δὲ βουλή; διότι ἐπροσευχήθη πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· „Εγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὅχλον τὸν περιεστῶτα εἶπεν, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας“. Εἰς τῆτο ἀποκρίνεται ὁ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος λύων τὴν ἀπορίαν· „Ὡς περ, μέλλοντος τὴν ἀρχὴν πλάττεσθαι τοῦ ἀνθρώπου, βελὴ προηγήσατο· ἔτω καὶ νῦν ἐν τῷ Λαζάρῳ, τῷ ἀνθρώπῳ μέλλοντος ἀναπλάττεσθαι, βουλὴ προηγείται· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ἐν τῷ μέλλειν πλάττεσθαι τὸν ἀνθρώπον, εἰπόντες „Ποίσωμεν ἀνθρώπον“, αὐτὸς ὁ Υἱὸς ἤκουσε τοῦ Πατρὸς, καὶ ἔτως ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη· ἐνταῦθα δὲ νῦν ἀκούει τῷ Υἱῷ εἰπόντος ὁ Πατήρ, καὶ οὕτως ὁ Λάζαρος ἀνέζωώθη. Ὁρᾶτε τὴν ὁμοτιμίαν καὶ τὴν ὁμοβουλίαν, ὅση; τὸ μὲν γὰρ σχῆμα τῆς προσευχῆς διὰ τὸν περιεστῶτα γέγονεν ὅχλον· τὰ δὲ ῥήματα οὐ προσευχῆς ἦν, ἀλλὰ δεσποτείας καὶ αὐτοκρατορίας· Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ εὐθύς ὁ τετραήμερος νεκρὸς ζῶν αὐτῷ παρέστη. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ· καὶ τοῦτο διὰ τοὺς περιεστῶτας· ἐδύνατο γὰρ μὴ μετρία φωνῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ βουλήματι μόνῳ αὐτὸν ἀναστῆσαι“. (Λόγῳ εἰς τὰ βαΐα).

Τροπάριον.

„Ἀσατε λαοὶ Θεοπρεπῶς ἐμ Σιών, καὶ εὐχὴν ἀπόδοτε Χριστῷ ἐμ
 „Ἱερουσαλήμ· αὐτὸς ἐρχεται ἐμ δόξῃ μετὰ κυρείας· ἐμ ᾧ ἔστερεώ-
 „θῃ ἡ Ἐκκλησία κρίζουσα· Ὡσαυτὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ πολλὰ ῥητὰ ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ἀπὸ τὸν Προφητάνακτα Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν“, (Ψαλ. ρμθ'. ι.) καὶ πάλιν,
 „Σοὶ

„Σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλὴμ“· (Ψαλ. ξδ'. ι.) ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ἴδου Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίον μετὰ κυρείας“· (Ἡσ. μ'. ιο.) Ἀπὸ τὰ ρητὰ λοιπὸν ταῦτα συγκροτήσας τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τοὺς λαοὺς καὶ λέγει· ὦ λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἄσατε εἰς τὸν Χριστὸν Θεοπρεπῶς ἐν τῇ Σιών· ἦτοι ἐν τῇ τῇ Χριστῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀγτί δὲ νὰ εἴπῃ, „Ἄσ-
μα καινὸν“, καθὼς εἶπεν ὁ Ψαλμωδὸς, εἶπεν ἔδῳ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς, „Θεοπρεπῶς“· ἐπειδὴ τὸ Θεοπρεπὲς σχεδὸν εἶναι ἰσοδύναμον μὲ τὸ καινὸν (καινούριον)· καὶ τί γὰρ ἄλλο εἶναι τὸ ἄσμα ὅπου πρέπει εἰς τὸν Θεόν, πᾶρεξ τὸ καινούριον; ὅχι μόνον διότι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι νέα, καὶ ἀκολουθῶς ἀκούουσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι μὲ περισσοτέραν ἡδύτητα, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὸν καινιστὴν καὶ καινουργὸν τῶν κτισμάτων Χριστὸν τὸ καινὸν ἄσμα εἶναι πρεπωδέστατον καὶ ἀρμοδιώτατον. Ἡ κατὰ τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτὴν, ἄσατε Θεοπρεπῶς, τουτέστιν οὐχὶ κοσμικῶς καὶ ψυχοβλαβῶς· εἶναι γὰρ καὶ ἄσματα δαιμονικά, ὅποια εἶναι τὰ ψυχοβλαβέστατα τραγῳδία· ἀλλὰ ἄσατε ἄσματα πρέποντα καὶ ἀρέσκοντα εἰς τὸν Θεόν.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς· ἀπόδοτε τὰς εὐχὰς σας εἰς τὸν Χριστὸν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, δηλαδὴ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Μετὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον φανερώνει ὁ Ψαλμωδὸς ὅτι ἐμποδίζει μὲν τὰς παρασιναῖζεις, νομοθετεῖ δὲ νὰ μὴ μακρυνώμεθα ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ συμφώνως νὰ προσφέρωμεν τὰς εὐχὰς μας τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἡ λέγει τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὴν ὁποίαν φέρει ἡμᾶς νοερῶς ὁ Ἀσματογράφος· ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν ἔρχεται σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅχι ἐν ζόφῳ καὶ θυέλλῃ καὶ γνόφῳ, καθὼς ἐφάνη εἰς τὸν Μαυσὴν· ὅχι μὲ ἐνύπνια καὶ ὁράματα, καθὼς ἐφάνη εἰς τοὺς ἄλλους Προφῆτας· ἀλλὰ ἔρχεται μὲ δόξαν καὶ κυρείαν· ἦτοι μὲ ἐξουσίαν, καθεζόμενος ἐπὶ πώλου ὄντος καὶ δορυφορούμενος ὡς Βασιλεὺς ἀπὸ τόσα πλήθη ὄχλων καὶ παίδων, καὶ προὔπαντῶμενος μὲ προπομπὴν μεγάλην, μὲ θρίαμβον, καὶ μὲ βαΐα καὶ κλάδους. Ὑστερον ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ἴδιον τέλος τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Χριστὸς ὁ ἐρχόμενος ἐμφανῶς Θεὸς ἡμῶν ἤξει καὶ οὐ χροιεῖ,
ἔξ ὅρους κατασκίου δασέος, κόρης τικτούσης ἀπειράμδρου· Προφῆ-
της πάλαι φησί. Διὸ πάντες βοῶμεν· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀφῆκεν ἐστερημένον ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Προφητῶν ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, ἀλλὰ ἐσυνάρμοσεν αὐτὸν, τόσον ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Δαβὶδ τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἤξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται“, (Ψαλ. μθ'. 3.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τοῦ Ποινοῦ τῆς τετάρτης ταύτης Ὡδῆς, τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμᾶν ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὅρους κατασκίου δασέος“, (Ἀββ. γ'. 3.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ρητὸν τοῦ αὐτοῦ τὸ λέγον, „Ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ μὴ χροίσει“, (Ἀββ. β'. 3.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον, „Ταχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χροιεῖ“. (Ἡσ. ιδ'. ι.) Ὅθεν λέγει· Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὅστις προῦλθε κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Παρθένον Κόρην, τὴν ἀσπόρως καὶ ἀνωδίνως γεννήσασαν αὐτόν, ὡς ἀπὸ ὅρος δασὺ καὶ κατάσκιον, καθὼς εἶπεν ὁ Προφήτης Ἀββακούμ· ὅρος μὲν, διὰ τὸ ἀγεώργητον καὶ ἀδῆλευτόν· τοιαῦτα γὰρ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ βενα, ἀγεώργητα καὶ ἀδούλευτα· κατάσκιον δὲ, διὰ τὴν ἐπισκιάσασαν τοῦ Ὑψίστου δύναμιν· ἦτοι τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τῷ Θεῷ· „Πνεῦμα, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“· (Λουκ. β'. 35.) δασὺ δὲ, διὰ τὴν πυκνότητα τῶν χαρίτων καὶ ἀρετῶν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καὶ διὰ τὸ δυσθεώρητον καὶ δυσερμηνεύτον τοῦ ἐν αὐτῇ τελεσθέντος Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ Βιβλίον ἐσφραγισμένον ἢ Παρθένος λέγεται, ἢ μόνον διὰ τὴν Παρθερίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπόρρητον τῷ

Μυ-

Μυστηρίου κατὰ τὸν ἀνάνυμον* „Ὡς οἱ λόγοι γὰρ, φησί, τοῦ Βιβλίου τοῦ ἐσφραγι-
„σμένου“. (Ήσ. κθ'. ιι.)

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ὅπου κατὰ τὴν γέννησιν προῆλθε πρὸ τριάκοντα τριῶν ἤδη χρόνων καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, αὐτὸς καὶ σήμερον ἔρχεται ἐμφανῶς: ἥτοι βασιλικῶς καὶ θριαμβευτικῶς μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπὶ πάλου καθεζόμενος καὶ μετὰ πλάδων καὶ βαΐων δορυφορούμενος. Ὁ αὐτὸς Χριστὸς θέλει ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἐμφανῶς: ἥτοι πεπαρρησιασμένως καὶ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς διὰ τὰ κρίνη ζών-
τας καὶ νεκρούς. Οὐ χρονεῖ δέ: ἥτοι δὲν θέλει ἀργοπορήσει* ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν, „Ἐγγὺς ἡμέρα Κυρίου“. (Ήσ. ιγ'.) Οὐ παρασιωπήσεται τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ θέλει ἀνοίξει τὰς βίβλους ἥτοι τὰς συνειδήσεις ἡμῶν, καὶ θέλει ἀποδείξει γυμνά τὰ ἔργα μας ἔμπροσθεν εἰς ὅλον τὸ παγκόσμιον ἐκεῖνο θέατρον. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι βοῶμεν εἰς τὸν Χριστὸν τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύ-
„ριε“* ἔστι δὲ καὶ τῆτο ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ λέγοντα „Κύριος ὁ Θεός μου δύ-
„ναμὶς μου“. (Ἀβ. γ'. ιθ'.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἱρμού τῆς τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γενῶν, τῷ λέγοντος „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί“.

Τροπάριον.

„Ρηξάτω εὐφροσύνην κραταιὰ ἐπ' ἔλεον ὄρη καὶ πάντες βουνοί,
„καὶ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἐπικροτήσάτω* Χριστὸν αἰνεῖτε, Ἐθμη, καὶ
„τῷ (1) πάντες λαοὶ ἐπαινεῖντες βοᾶτε* δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Κανόνα τῶν Βαΐων συνερισίαν φαίνονται νὰ ἔχουν οἱ δύο μεγάλοι Προ-
φῆται, ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἠσαΐας* διότι ὁ καθ' ἓνας ἐξ αὐτῶν ἀγωνίζεται, ποῖος νὰ προλάβῃ νὰ δώσῃ ὕλην καὶ μαρτυρίας εἰς τὸν Ἱεράρχην Κοσμάν, διὰ νὰ μελουρήσῃ τὰ πᾶ Κανόνος τούτου Τροπάρια. Ὅθεν δὲν ἠξεύρει τινὰς εἰς ποῖον ἀπὸ τῶν δύο νὰ δώσῃ τὴν νίκην* καθότι καὶ ἀπὸ τῶν δύο ὁμοῦ εἶναι καταπετυκνωμένος ὁ Κανὼν, καὶ μάλιστα τοῦτο τὸ Τροπάριον. Ἐρανίζόμενος λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ τοῦ Ἠσαΐου ῥήματα λέγοντα „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησε Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ“, (Ήσ. μθ'. ιβ'.) καὶ πάλιν, „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλένται, προσδεχόμενοι ὑμᾶς „ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐπικροτήσῃ τοῖς κλάδοις“, (Ήσ. νέ. 12.) ταῦτα, λέγω, δανεισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος, ἅς ῥήξουν, γράφει: ἥτοι ἅς ἐκβάλλουν τὰ ὄρη εὐφροσύνην* εὐφροσύνην ὅμως ὅχι μικράν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ μεγάλην καὶ δυνατήν. Διὰ τοῦτο δὲ ῥήξις ὠνομάσθη ἐδῶ ἡ τῆς εὐφροσύνης ἀνάβλυσις, ἵνα διὰ τῆς λέξεως ταύτης παρασταθῇ τὸ μέγεθος καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς* διότι καθὼς ἀκολουθεῖ εἰς τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται ὑποκάτω τῆς γῆς* ἂν μὲν ἦναι ὀλίγον τὸ νερὸν, μένει εἰς τὸν τόπον του ἡτυ-
χάζον, καὶ δὲν βιάζεται νὰ πηδήσῃ εἰς τὰ ἔξω, πάρεξ ἀνίσως σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν με-
σκαλιστήριον καὶ ἀνοίξῃ τὸν τόπον* εἰ δὲ ἦναι πολὺ τὸ νερὸν καὶ στενοχωρῆται μέσα εἰς τὸ βάθος, τότε δὲν προσμένει νὰ σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἀναβράζον ῥή-
γνυσιν: ἥτοι σχίζει τὴν ἐπικειμένην γῆν καὶ πηδᾷ εἰς τὰ ἔξω.

Τοιοτοτρόπως εἶναι καὶ ὁ ἀνωτέρω λόγος τοῦ Ἠσαΐου. Θέλων αὐτὸς νὰ φανερώσῃ αἰ-
νιγματῶδῶς τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐφροσύνης ὅπου ἐνδομυχεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἅς ἀναβλύσουν, λέγει, ἅς ἀναβλύσουν με ὀρμὴν καὶ πῆδημα τὰ ὑψιλά ὄρη τὴν εὐφρο-
σύνην. Διὰ τί τέλος καὶ σκοπὸν; Ἐπ' ἔλεον: ἥτοι διὰ τὸ μέγα ἔλεος ὅπου ἐποίησεν εἰς ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καταβάς ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνανθρωπήσας διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Δύω γὰρ παρουσίας σωματικὰς ἠξεύρομεν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,

(1) Παρὰ δὲ τῇ ἀνωτέρω γράφεται „Τούτων“, καὶ συνάπτεται μετὰ τῇ „Ἐπαινοῦντες“.

Θεοῦ, μίαν μὲν τὴν πρώτην, ὅτε ἐκ Παρθένου γεννηθεὶς, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη· τὴν ὁποίαν καὶ ἔλεος ὀνομάζομεν. „Οὐκ ἦλθον, φησὶν ὁ Κύριος, ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον“. (Ἰω. ιβ'. 47.) Ὅθεν διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν παρουσίαν, παρακινεῖ ὁ ἀνωτέρω Ἡσαΐας τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ νὰ χαίρουν ὑπερβαλλόντως καὶ νὰ ἀγάλλωνται.

Ἡξεύρομεν δὲ καὶ ἄλλην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν, ἣν καὶ κρίσιν ὀνομάζομεν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θέλουν ἀναβλύσει τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὥς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν, μέλλουν νὰ ἐρημωθοῦν τὰ ὄρη, καὶ πᾶς ὁ χόρτος αὐτῶν ἔχει νὰ ξηρανθῇ. „Ερημώσω, φησὶν, ὄρη καὶ βουνούς, καὶ πάντα χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ“. (Ἡσ. μβ'. 15.) καὶ πάλιν, „Τρόμος λήφεται ἀπὸ σοῦ ὄρη καὶ τακίνοῦνται, ὥς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται“. (Ἡσ. ξδ'. 1.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀββακούμ. „Διετρίβη τὰ ὄρη βία· ἐτάκτισαν βουνοὶ αἰάνιοι“. (Ἀβ. γ'. 6.) Ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ταύτας τὰς δύο παρουσίας τοῦ Κυρίου προβλέπων, ἔλεγεν· „Ἐλεον καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι, Κύριε“. (Ψαλ. ρ'. 1.) λέγων γὰρ ἔλεον, ἐφανέρωσε τὴν πρώτην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ἣν καὶ ἔλεον ὀνομάσαμεν ἀνωτέρω· λέγων δὲ κρίσιν, ἐφανέρωσε τὴν δευτέραν, ἣν κρίσιν καὶ ἡμεῖς ὀνομάσαμεν· ἵνα δὲ φανερῶσιν τὴν τάξιν αὐτῶν, πρῶτον ἔγραψε τὸν ἔλεον, καὶ δεύτερον τὴν κρίσιν.

Ἀς ρηξοῦν λοιπὸν, λέγει, τὰ ὑψηλὰ ὄρη κραταιὰν εὐφροσύνην καὶ ὅλα τὰ χαμηλὰ βουνὰ, διὰ τὸ ἔλεος, μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς ἠλέησεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ εἶπε „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, εὐθύς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης· „Ὅτι ἠλέησεν, ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ“. Οὐ μόνον δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ προστάζει ὁ Μελωδὸς μετὰ τοῦ Ἡσαΐου νὰ εὐφρανθοῦν, ἀλλὰ προστάζει μὲ τὸν αὐτὸν Ἡσαΐαν καὶ τὰ ξύλα τοῦ ὄρου μὲν νὰ ἐπιπροτήσουν μὲ τοὺς κλάδους των, θέλων δὲ νὰ φανερῶσιν ὅτι ὄρη καὶ ξύλα νοοῦνται ὅτι εἶναι τὰ Ἐθνη τὰ σκληρὰ καὶ ἀναίσθητα ἀπὸ Θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς, διὰ τοῦτο ἀκολούθως λέγει ὅτι ἐσεῖς τὰ Ἐθνη αἰνεῖτε τὸν Χριστὸν, καὶ ἐσεῖς οἱ λαοὶ ἐπαινοῦντες, φωνάζετε εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ λέγετε „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ Ἐθνη· ἐπαινεσατέ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί“. (Ψαλ. ρις'. 1.) Λαοὶ δὲ ὀνομάζονται οἱ πιστεύσαντες Ἰουδαῖοι, κατὰ τὸν Θεόδωρον καὶ Εὐθύμιον, οἱ τιτες, διὰ νὰ ἦτον διεσπαρμένοι εἰς πολλὰς τόπους, διὰ τὸτο ἐχὶ λαὸς ἐνικῶς, ἀλλὰ λαοὶ πληθυντικῶς ὀνομάσθησαν. Διαφέρει δὲ τὸ „Αἰνεῖτε“ ἀπὸ τὸ „Ἐπαινεῖτε“· καθότι τὸ „Ἐπαινεῖτε“ εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τοῦ „Αἰνεῖτε“, ὥσπερ καὶ ὁ ἑπαινός, τοῦ αἵτου.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ“, οὕτω λέγει· „Τῆς θυμῆς δεινότητος τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς καὶ τὰ ξύλα ἔδειξεν εὐφραίνόμενα· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ, τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον τοῦ λαοῦ διηγούμενος, τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὥσπερ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὥς ἀρία πραβάτων. Εἰ δὲ καὶ τροπικῶς τις νοεῖν βούλεται ὄρη μὲν καὶ βουνούς τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις, αἱ δὲ καὶ τεταγμέναι εἰς, ξύλα δὲ ἀγροῦ τοῖς κλάδοις δεικνύοντα τὴν ἡδονήν, τῆς Ἀγίας, περὶ ᾧ εἴρηται „Δίκαιος ὥς φοινῖξ ἀνθήσει, καὶ ὥσπερ κέδρος ἡ ἐν τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται“, καὶ, Ἐγὼ δὲ ὥσπερ ἑλαία κατὰκαρπὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου, εὐρήσει καὶ οὕτω τὴν τῆς προφητείας ἀληθειαν“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος συμφάνως ὄρη ἐνόησε τὰς Ἀγγελικὰς δυνάμεις λέγων· „Ὅρη γερμὴν παραρρήγνυντα τὴν εὐφροσύνην ὑποτοπιτέον εἶναι τὰς ἡμέρας, οἱ Χριστὸν λαλοῦντες καὶ τὰ αὐτοῦ, νοητῆς εὐφροσύνης πιμπλάσι τὴν γῆν· ἀπαγγέλλουσι γὰρ ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἠλέησε γὰρ ἀπαντας ἐπιλάμψας αὐτοῖς ὁ Χριστός· ἢ πέρ ἐστιν ἀληθὲς ὅτι ἐξήρηνται χεῖρὸς διαβολικῆς καὶ δαιμονίων σκαιότητος. Ἀπυλλάχθησαν δὲ καὶ τῆς πάλαι τυραννύσης καὶ αὐτῶν ἀμαρτίας, καὶ προσέτι τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν· ἠξίωται δὲ χάριτος καὶ ὑπερκοσμίου δωρεᾶς, μέτοχοι γεγονότες Ἀγίου Πνεύματος, καὶ τῇ τῆς ὑποστάσεως δόξῃ κατηγλαϊσμένοι“. (Ἐν τῇ Ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαΐου τόμ. β'. προκειμένου ρητοῦ „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“).

Τροπάριον.

„ Ἰσχυὴν ὁ βασιλεύων τῶν αἰώνων Κύριος ἐνδεδυμένος ἦξει· τῆς
 „ τούτου ὡραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐν
 „ Σιών. Διὸ πάντες βοῶμεν· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εκ πολλῶν γραφικῶν ῥήσεων εἶναι συγκεκροτημένον καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο· τὸ μὲν γὰρ
 „ Ὁ βασιλεύων τῶν αἰώνων Κύριος “ εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Μαῦσῃν λέγοντα· „ Κύριος
 „ βασιλεύων τῶν αἰώνων “· (Ἐξ. ιε. 18.) τὸ δὲ „ Ἰσχυὴν ἐνδεδυμένος ἦξει “ ἠράνισται ἀπὸ
 τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „ Ἰδοὺ Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται “· (Ἠσ. μ'. 10.) καὶ
 ἀπὸ τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα· „ Ἰσχυὴν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο “· (Παρ. λδ'. 25.) τὸ
 δὲ „ τῆς τούτου ὡραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐν Σιών “ εἶ-
 ναι ἐρανισμένον ἀπὸ διάφορα ῥήτα τοῦ Δαβίδ· ἥτοι ἀπὸ τοῦ „ Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς
 „ ὡραιότητος αὐτοῦ “· (Ψαλ. μθ'. 2.) καὶ ἀπὸ τοῦ „ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν
 „ ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο “· (Ψαλ. υβ'. 1.) τὸ δὲ „ Ἀ-
 „ σύγκριτος “ ἐρανίσθη ἀπὸ τοῦ „ Ὁραῖος κάλλει παρὰ (ἥτοι ὑπὲρ) τοὺς Υἱοὺς τῶν ἀν-
 „ θρώπων “· Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν ῥήσεων συκροτήσας τὸ Τροπάριον ὁ Μελωδὸς λέγει·
 ὁ Κύριος ὅπου βασιλεύει τῶν αἰώνων, αὐτὸς θέλει ἔλθῃ ἐνδυμένος ἰσχυὴν καὶ δύναμιν.
 Ἐρχομὸν δὲ ἐδῶ φαίνεται νὰ ἐννοῇ τὴν μετὰ δόξης καὶ προπομπῆς σημερινὴν ἔλευσιν τοῦ
 Κυρίου εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ὅτε ἐπὶ πάλλου καθήμενος, ἐπροῦπαντᾷτο μετὰ βαΐων
 καὶ κλάδων· τότε γὰρ ἐπῆγεν εἰς αὐτὴν ἐνδυμένος δύναμιν καὶ νίκην.

Ἐναντίον τίνος εἶχε τὴν δύναμιν καὶ νίκην ταύτην ὁ Κύριος; Ἐναντίον τοῦ θανάτου, τοῦ
 ἄδου καὶ τῆ Διαβόλου· ὅτε αὐθεντικῶς καὶ βασιλικῶς ἠλευθέρωσε μὲ μόνην τὴν φωνήν του
 ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ ἄδου τὸν τετραήμερον Λάζαρον. Εἶτα λέγει ὅτι ἡ εὐπρέπεια τῆς τοῦ
 Χριστοῦ ὡραιότητος καὶ δόξης εἶναι ἀσύγκριτος, ἥγουν δὲ συγκρίνεται, οὐδὲ ὁμοιάζει μὲ
 τὰς εὐπρεπείας τῶν ἄλλων ὡραίων ἀνθρώπων. Ἡ εὐπρέπεια δὲ τούτῃ ἐφάνη εἰς τὴν Σιών·
 ἢ εἰς τὴν αἰσθητὴν, ὅταν σήμερον ὡς νικητὴς τοῦ θανάτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ
 θριαμβεύων καὶ πομπεύων ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, καὶ φαινόμενος εὐπρεπέστατος διὰ τὸ κατὰ
 τῆ θανάτῃ τρόπαιον· ἢ ἐφάνη ἡ εὐπρέπειά τε αὕτη εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἥτοι εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς θεωρεῖται νοητῶς παρὰ τῶν εὐ-
 σεβῶν, ὡραῖος καὶ εὐπρεπέστατος κατὰ τὴν Θεότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (1).

Τροπάριον.

„ Σπιθαμὴ ὁ μετρήσας Οὐρανὸν, δρακὶ δὲ γῆν Κύριος πάρεστι· Σιών
 „ γὰρ ἐξελέξατο· ἐν αὐτῇ δὲ οἰκεῖν καὶ βασιλεύειν ἡρετίσατο λαὸν
 „ τῶν ἐν πίστει βοώντων (2)· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεοῦ μέγεθος καὶ ὕψος καὶ βάθος καὶ μέτρον δόξης αἰδύνατον εἶναι νὰ καταλάβῃ τι-
 νὰς ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς καλλονῆς τῶν κτισμάτων ἀναλόγως

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ ἐρμηνευταῖς· καθότι τὸ „ Βασιλεύς κυρίως μετὰ
 λέγοντος· „ Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγονεν“, γενικῆς συντάσσεται· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται καὶ με-
 ἐν τῇ ὁγδοῇ Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων. τὰ αἰτιατικῆς οὕτως· „ Ἠρέτισε τὸν λαὸν τὸν ἐν

(2) Οὕτω γράφεται ὀρθότερον καὶ παρὰ τοῖς δύο „ πίστει βοῶντα“.

ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται, κατὰ τὸν Σολομῶντα, (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „Τὰ ἀόρατα αὐτοῦ (ἦτοι τὰ φυσικῶς προσόντα τῷ Θεῷ) ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥτε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ Θεότης (ἦτοι ἡ μεγαλειότης)“· (Ῥωμ. α. 20.) Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Τὸ θεῖον ἀκατανόητον πάντι κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀκατάληπτον, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰτιατῶν (ἦτοι ἐκ τῶν ἀκτίστων θείων προσόντων, καὶ ἐκ τῶν δημιουργημάτων) αὐτὸν ὕμνητέον“· Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ Θεοῦ σπιθαμὴν μετροῦσαν τὸν τόσον μεγάλον ὄγκον τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ δράκα (φούκταν) περισφίγγουσαν ὅλην τὴν γῆν· λέγομεν δὲ ταῦτα εἰς ἐνδείξιν τοῦ ἀπείρου μεγέθους τοῦ Θεοῦ.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Τίς ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν σπιθαμῇ; τὴν δὲ γῆν, δρακί;“ (Ἡσ. μ'. 12.) Ἐκεῖνος λοιπὸν, τοῦ ὁποῦ εἶναι τόσον μεγάλη ἡ σπιθαμὴ καὶ ἡ φούκτα, ὥστε νὰ μετρώσι τὰ τόσον μεγάλα μέγεθ' τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀρά γε πόσον μέγας εἶναι αὐτός; ἢ πόσον εἶναι τὸ τοῦτου μέγεθος; Βέβαια ἀπείρον καὶ ἀμέτρητον· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Μέγας μὲν οὖν ὁ Θεὸς ὀνομάζεται κατὰ τὸ ἰδίῳ αὐτοῦ μέγα, τῷ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτοῦ μεταδιδόναι καὶ παντὸς μεγέθους ἔξωθεν ὑπερχεόμενον καὶ ὑπερεκτεινόμενον, πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν υπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν διαβαῖνον“· Καὶ πάλιν· „Τὸ μέγεθος τοῦτο καὶ ἀπείρον ἐστὶ καὶ ἀποσον καὶ ἀνάρητον, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ὑπεροχὴ κατὰ τὴν ἀπόλυτον καὶ ὑπερτεταμένην τῆς ἀπερίληπτης μεγαλειότητος χύσιν“· (Κεφ. θ'. περὶ θείων ὀνομάτων.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἡσαΐου οὕτω λέγει· „Τὸ μὲν θεῖον ἀσώματόν τε καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀσύνθετον· ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπους διτας οὐ δυνατόν ἄλλως, ἢ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ θεῖα καταμαθεῖν, διδάσκει ἡμᾶς ὁ προφητικὸς λόγος ὡς αὐτὸς μὲν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀπερίληπτός τε καὶ ἀπερίγραπτος, πᾶσαν δὲ τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει, τῆς χειρὸς δηλονότι ἐνεργείας τινὸς νοουμένης· ὡς πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν μετρεῖν ἔχειν κοτύλην, τὰ δὲ τῶν Οὐρανῶν κύτη τῇ σπιθαμῇ περιέχεσθαι, τὴν δὲ γῆν ἅπασαν μὲνεν διαφέρειν σμικροτάτης τινὸς ὕλης ὑπὸ τῶν πέντε τῆς χειρὸς συνεχόμενης δακτύλων“· Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ὡςπέρ ἐστιν ἀνεπιτηδεύειν παντελῶς καὶ ἀμύχανον ἀνδρεία χειρὶ σύμπαν μετρεῖσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ σπιθαμῇ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἅπασαν δὲ τὴν γῆν δρακί, καὶ σταδμῷ καὶ ζυγῷ τὴν τῶν ὀρέων ὅλην, ὅση τις ἐστὶ γενέσθαι καταφανῇ κατὰ τὸν ἴσον τουτοῦ τρόπου, οὐκ ἂν τις καταλάβῃ τὸν νοῦν Κυρίου· καὶ πιστώσεται λέγων αὐτὸς δι' ἐνὸς τῶν ἁγίων Προφητῶν· οὐ γὰρ εἰσὶν αἱ ὁδοὶ μου ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν· ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ Οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχουσιν αἱ ὁδοὶ μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου“.

Ὅρα δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου· ἐπειδὴ ἤξευρον καὶ οἱ δύο ὅτι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι μεγαλῆτερος, ἢ δὲ γῆ εἶναι μικροτέρα, διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ὁ Θεὸς τὸν μὲν Οὐρανὸν μετρεῖ μετὰ τὴν σπιθαμὴν τοῦ, τὴν δὲ γῆν, μετρεῖ μετὰ τὴν φούκταν τοῦ· ἐπειδὴ μεγαλῆτέρα εἶναι ἡ σπιθαμὴ ἀπὸ τὴν φούκταν· καθότι ἡ μὲν σπιθαμὴ γίνεται, ὅταν ἐξαπλωθῶν οἱ δακτύλοι τῆς χειρὸς· τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου τῆς χειρὸς ἕως τοῦ μικροῦ δακτύλου διάστημα σπιθαμὴ λέγεται· ἡ δὲ φούκτα γίνεται, ὅταν μαζωχθῶν οἱ δακτύλοι τῆς χειρὸς, καὶ ἡ παλάμη γένη βαθυλατῇ· διὰ τοῦτο καὶ τὸ μέγεθος ἔχει μικρότερον ἀπὸ τὸ τῆς σπιθαμῆς. Ὅθεν ἀναλόγως καὶ ὁ Θεὸς μετὰ τὴν μεγαλῆτεραν μὲν σπιθαμὴν μετρεῖ τὸν μεγαλῆτερον Οὐρανὸν, μετὰ τὴν μικροτέραν δὲ φούκταν μετρεῖ τὴν μικροτέραν γῆν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν μετὰ τὴν σπιθαμὴν τοῦ, καὶ τὴν γῆν μετὰ τὴν φούκταν τοῦ, αὐτὸς τὰρα εὕρισκεται παρὰν μετὰ σαρκὸς, δορυφορούμενος εἰς τὴν Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ· ἐπειδὴ ἐδιάλεξε τὴν αἰσθητὴν Σιών, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπροτίμησε νὰ κατοικῇ εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ βασιλεύῃ τοὺς εὐσεβεῖς λαούς· ἦτοι τοὺς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ Ἑβραίων πιστεύσαντας Χριστιανούς, οἱ τινες βῶσιν ἐν πίστει· „Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε“· Τὸ ἀνωτέρω δὲ ρητὸν ἔρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἡρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ“· (Ψαλ. ρλ'. 14.)

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν Σιών ἐπ' ὄρους ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ κηρύσσων ἐν ἰσχυρῇ ὑψωσὶ φωνῇ· δεδοξασμένα ἐλάληθι περὶ σοῦ, ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ· εἰρήμην ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθνεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸν προφητάνακτα Δαβίδ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὦ Προφητάναξ Δαβίδ, μιμήσου τὸν μεγαλοφωνότατον Ἡσαΐαν· καὶ καθὼς εἰς ἐκεῖνον εἶπεν ὁ Θεὸς „Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ“, (Ἡσ. μ'. 9.) οὕτω καὶ σὺ ὁ εὐαγγελιζόμενος τὴν Σιών, καὶ κηρύσσων τὴν Ἱερουσαλήμ· ἦτοι ὁ πολλὰ χαρμόσυνα εὐαγγέλια καὶ προφητείας εἰπὼν περὶ τῆς Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ τόσοι τῆς αἰσθητικῆς, ὅσον καὶ τῆς νοητικῆς ἀγίας Ἐκκλησίας, μὴ ἀναβῆς ἐπάνω εἰς τόπον χαμηλόν, μὴδὲ φωνάξῃς μὲ μικρὰν φωνήν, ἀλλὰ ἀνάβηθι ἐπάνω εἰς ὄρος ὑψηλότατον, καὶ φωνάξον μὲ μεγάλην καὶ δυνατὴν φωνήν, καὶ μὲ ὑψηλὸν κήρυγμα ἐκείνο σου τὸ ψαλμικὸν τὸ λέγον „Δεδοξασμένα ἐλάληθι περὶ σοῦ ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ“. (Ψαλ. πς'. 3.) Πόλιν δὲ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει ὁ Δαβίδ τὴν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· ἓνα μὲν, διότι τὸ παλαιὸν ἀφιερῶθι αὕτη εἰς τὸν Θεόν, ἄλλο δὲ, διότι ὕστερον ἐκληρώθι εἰς τὸν Χριστόν, ἵνα γεννηθῇ καὶ εἰσέλθῃ σήμερον ἐν αὐτῇ μετὰ βατῶν καὶ κλάδων δορυφορούμενος, καὶ ἀκολουθῶς ἵνα σταυρωθῇ ἐν αὐτῇ καὶ ταφῇ καὶ ἀναστῇ.

Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, πόλις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἥτις καὶ μίμημα ἐστὶ καὶ εἰκὼν τῆς οὐρανίου Ἐκκλησίας· ἐν τῇ ἐπιγείῳ γὰρ Ἐκκλησίᾳ ἐνεργοῦνται πνευματικῶς ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, ὅσα ἐτελέσθησαν ποτὲ αἰσθητικῶς καὶ ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ. Ἡ δὲ σύνταξις τῆς „Εὐαγγελιζόμενος“ ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἀδιάφορος· ἀντὶ γὰρ νὰ εἰπῇ „Εὐαγγελιζόμενος τῇ Σιών“ μετὰ δοτικῆς, εἶπεν „Εὐαγγελιζόμενος τὴν Σιών“ μετὰ αἰτιατικῆς· καθὼς ἔχει καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν (ὁ Ἰωάννης δηλ.), εὐηγγελίζετο τὸν λαόν“. (Λουκ. γ'. 18.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὰ ψαλμικά ἐκεῖνα „Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ“, (Ψαλ. ρκζ'. 7.) καὶ „Ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου“. (Ψαλ. ξς'. 2.) Ἦγουν ἅς ἦναι εἰρήνη, λέγει, εἰς τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ· καὶ ἅς ἦναι σωτηρία εἰς τὰ ἔθνη· ἦτοι εἰς τὸν νέον Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν. Εἶπε δὲ τὴν λέξιν „Εἰρήνη“ διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι εἶναι ἡ πέμπτη Ὠδὴ ἡ τοῦ Ἡσαΐου, ὅς τις λέγει ἐν αὐτῇ· „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν“. (Ἡσ. κς'. 3.)

Τροπάριον.

„Ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ Θεὸς, καὶ ἐφορῶν ταπεινά, αὐτὸς ἔρχεται ἐν δόξῃ μετὰ κυρείας· καὶ πληρωθήσεται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰμέσεως αὐτοῦ· εἰρήμην ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθνεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν χορταίνει ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀλλὰ δανεισθεὶς ἐκεῖνον τὸν στίχον τὸν λέγοντα „Ὁ καθήμενος ἐπὶ τὸν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι“, (Ψαλ. οθ'. 2.) ὁμοίως καὶ τὸν ἄλλον τὸν λέγοντα „Ἵψιλος Κύριος, καὶ τὰ ταπεινά ἐφορᾷ“, (Ψαλ. ρλζ'. 7.) εἶτα συναρμόσας καὶ τοὺς δύο, λέγει οὕτω θαυμαστικῶς· ὦ τοῦ καί-
 τοῦ

νοῦ τεραστίου καὶ τῆ θεάματος! ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς καθεζόμενος ἐπάνω εἰς τὰ νῶτα τῶν Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ταπεινὰ βλέπων, αὐτὸς ἰδοὺ ἔρχεται ὡς Θεὸς ἐν δόξῃ μετὰ ἐξουσίας βασιλικῆς, καθὼς προεῖπεν ὁ Ἡσαΐας· „Ἰδοὺ Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας“. (Ἡσ. μ. 10.) Νοεῖται δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ διὰ τὴν πρώτην, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἐνδοξον προπομπὴν, καὶ τὸν μετὰ βαίων ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ἐπειδὴ δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὰ, καθὼς ἦλθον οἱ Προφῆται μὲ σχῆμα δούλων ἀποστελλόμενοι, ἀλλ' ἦλθε μετὰ ἰσχύος καὶ θεϊκῆς ἐξουσίας, ὡς Κύριος καὶ Θεός· ὅθεν καὶ οἱ παῖδες ὑμνοῦντες αὐτὸν, οὕτως ἔλεγον· „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“. (Ματθ. κδ.) τὸ γὰρ „Ἐν ὀνόματι Κυρίου“ δηλοῖ „ὡς Κύριος“. „Κύριος, φησὶν ὁ Μωϋσῆς, Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“. (Ἐξοδ. 15. 3.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις πανταχοῦ σχεδὸν Κύριος ὀνομάζεται ὁ Χριστός· ὅθεν καὶ ἀφ' οὗ ἐνίφη τὸς πόδας τῶν μαθητῶν εἶπεν ὁ Ἰδιος πρὸς αὐτούς· „ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ ἐν ἐγὼ ἐνίφα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας“. (Ἰω. 13. 13.) Τὸ δὲ „Πληρωθήσεται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰνέσεως αὐτοῦ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ λέγοντα· „Τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ“. (Ἀβ. γ.) Σημείωσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ὅτι ὁ πρὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Βαίων κρυπτόμενος Κύριος καὶ φεύγων τὸ μετὰ παρρησίας διδάσκειν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς θέλοντας αὐτὸν φονεῦσαι, τῶρα μετὰ κυρείας καὶ προπομπῆς πορεύεται ἐπὶ πάλου καθήμενος ἐν μέσῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ φρονούντων. Διὰ τί; Διὰ τὴν δειξὴν ὅτι ἔρχεται εἰς τὸ πάθος, οὐχὶ φοβούμενος καὶ μὴ θέλων, ἀλλὰ μὲ ἀφοβίαν καὶ ἐξουσίαν, καθὼς ἔλεγε μόνος· „Εξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν“. (Ἰω. 1. 18.) Ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ „Πληρωθήσονται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰνέσεως αὐτοῦ“· ἐπειδὴ διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ ἐμελλον τὰ γεμίσουν ἀπὸ τὴν αἰνεσιν καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ τὰ οὐράνια, τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ καταχθόνια.

Ὁ δὲ Θεσπέσιος Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου, „Ἰδοὺ Κύριος Κύριος“, λέγει· „Τὸ δὲ Ἰδοὺ προστιθεῖς, οὐκ εἰς μῆκος ἢ τῆς ἀφίξεως ἀνατείνεσθαι τὴν ἐλπίδα, ἀλλ' ὅσον οὐδέπω καὶ μετὰ βραχὺ παρεσόμενον· μᾶλλον δὲ, καὶ ἀγχίθυρον ἦδη πως γεγονότα τὸν Λυτρωτὴν διαδείκνυσι· χεῖρα γὰρ ὥσπερ προτείνειν αὐτοὺς προστέταχε, καὶ δακτύλῳ φανεροῦν τὸν προηγγελμένον. Ὅτι δὲ οὐ καθ' ἑα τῶν ἀγίων Προφητῶν οὔτε μὴν ἐν μέτροις (ἴσος) ἔσται τοῖς οἰκέταις, ἀλλ' ἐν ἐξουσίᾳ Δεσποτικῇ, καὶ ἐν δυνάμει τε καὶ κυριότητι τῇ Θεοπρεπεστάτῃ, διεσάφησεν εἰπών· Μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας· οἱ μὲν γὰρ Θεσπέσιοι Προφῆται γενομένοι τινα παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴν καὶ ὑπάρχει τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς παρεκάλουν· ὁ δὲ γε τῶν ὅλων Σωτὴρ καὶ Κύριος οὐ προσευχὴν ἀνατείνων, οὔτε μὴν ἐξ αἰτήσεώς τι δέχομενος καὶ δίδως. Ἄλλως· Ἰδοὺ ἀληθῶς τὰ ἐν Πατρὶ ἀγαθὰ μετὰ τῆς ἐλευθέρῃ πρεπούσης ἀξίας διαπενέμει τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν· εἰργάζετο δὲ πάντα, δυνάμει τε ἰδίᾳ χρώμενος καὶ μὲν τοι καὶ ἐξουσίᾳ“. (Τόμ. β.)

Τροπάριον.

„Σιών Θεοῦ ὄρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄρον, καὶ ἴδε συνηγμένα τέκμα σου ἐν σοί· ἰδοὺ γὰρ ἡ κασι μακρόθεν, προσκυρῆσαι τῷ Βασιλεῖ σου· εἰρήμη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον ἔθνεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σιών κυρίως ὀνομάζεται τὸ ὄρος· ἦτοι ἡ ἀκρόπολις καὶ τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· ἀπὸ τῆς Σιών δὲ ὀνομάζεται καὶ ὅλη ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ συνεκδοχικῶς ἐν μέ-
ρους

ρους τὸ ὅλον. Πρὸς τὴν Σιών λοιπὸν καὶ Ἱερουσαλήμ, ἥτις εἶναι ἡ ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, ἀποστρέφω τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς, οὕτω φάσκει· ὦ ἐσὺ Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἡγαπημένη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πρότερον μὲν ἦσαν ἄτεκνος καὶ εἶχες ὄνομα Ἱεβὺς· ἦτοι ξένη καὶ ἀλλόφυλος, ὕστερον δὲ ὠνομάσθης καὶ ἔγινες Σιών, καὶ ἀντὶ αὐτοῦ, ἔγινες πολύτεκνος περισσότερον ἀπὸ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων τὴν τὸν ἄνδρα ἔχουσαν· ἦτοι τὸν Νόμον· ἐσὺ, λέγω, ἡ ὀνομαζομένη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ Ὁρὸς ἁγίων· „Τίς, φησὶ, κατασκηνώσει ἐν Ὁρῇ ἁγίῳ σου;“ (Ψαλ. ιδ'. 1.) καὶ πάλιν, „Ὁρὸς τοῦ Θεοῦ, ὁρὸς πίον, ὁρὸς τετυρωμένον, ὁρὸς πίον“· (Ψαλ. ξζ'. 15.) σὺ σήκωσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου τριγύρω, καὶ ἰδὲ πῶς τὰ πρῶτα ἐσκορπισμένα Ἐβρη, καὶ χαρισμένα ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν τῶρα ἐσυναχθῆσαν εἰς ἐσέ.

Ἦλθον γὰρ σήμερον ἀπὸ μακρινὸν τόπον διὰ τὰ προσκυνήσουν δουλικῶς καὶ λατρευτικῶς τὸν Βασιλέα Χριστὸν, ὑπὸ τῶν ὄχλων εὐφημούμενον καὶ μετὰ βαΐων καὶ κλαδῶν δορυφορούμενον· ἦτοι ἦλθον ἀπὸ τὸ μακρὸς τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, καθὼς ὁ Ἡσαΐας προλαβὼν ἀνεβόησεν· „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἦκασι πάντες οἱ „Τίς σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὧμων ἀρθῆσονται“· (Ἠσ. ξ'. 4.) καὶ πάλιν, „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε πάντας· ἰδοὺ συνηγθῆσαν καὶ ἦλθον „σαν πρὸς σέ“· (Ἠσ. μθ'. 18.) καὶ αὖτις, „ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι „ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν“· (αὐτόθ. 12.) Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ προφητεύων ἔλεγεν· „ἰδοὺ Βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει“· (Ἠσ. λβ'. 1.) καὶ πάλιν, „Βασιλέα μετὰ δόξης ὀφείσεσθε“· (Ἠσ. λγ'. 17.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω Ἐβρη ἐσυναχθῆσαν εἰς ἐσέ, ὦ Ἐκκλησία τῷ Χριστῷ, καὶ ἔγιναν τέκνα σου πνευματικὰ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ὅθεν καὶ σὲ ἀπέδειξαν Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην, κατὰ τὸ Δαβιτικόν· „Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην“· (Ψαλ. ριβ'. 8.)

Ὅθεν καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου, λέγει· „Τέκνα δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ οὐχὶ μόνοι λέγοντο ἂν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ γὰρ „καὶ ἅπαντες οἱ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ χώρας κεκλημένοι διὰ πίστεως εἰς τὸ τῆς ἀληθείας φῶς. Οὐκοῦν ὥς ἡδὴ πληθὺς συναγνηγμένης ἐξ Ἑβραίων καὶ προσκυνούσης Χριστῷ, ἄρον, φησὶ, κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου· τουτέστιν ἅπασαν περιάβρει τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐκ παντὸς μέρους αὐτῆς ὅφει τρέχοντα πρὸς σέ τὰ σὰ τέκνα. Ἠξουσι δὲ, καί „τοι μακρόθεν ὄντες ποτὲ, μακρὰν δὲ οὐ τοπικῶς, ἀλλὰ κατὰ γνώμην καὶ διάθεσιν νοῦ. Ὅθεν ὁ πάνσοφος Παῦλος γέγραφε περὶ Χριστοῦ ὅτι ἐλθὼν εὐηγγελίστατο εἰρήνην τοῖς „μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς. Ποιήσονται δὲ τὴν ἀφίξιν τὴν πρὸς Θεὸν διὰ πίστεως δίχα νό „νου παντὸς δυσχερείας τε ἀπάσης· ἐπ' ὧμων γὰρ ἀρθῆσονται. Πέπλασται δὲ τὸ σχῆ „μα τοῦ λόγου, ὥς ἐκ παραδείγματος τοῦ κατ' ἡμᾶς· τὰ γὰρ τοι νεογνὰ τῶν βρεφῶν „τιθινεῖσθαι φιλεῖ, καὶ τοῖς τῶν Μητέρων κόλποις καὶ βραχίονσιν ἐπαναπαύεσθαι ζή „τεῖ“· (Τόμω Γ'.)

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐβόησαν ἐν εὐφροσύνῃ δικαίωμ τὰ πνεύματα· μὺν τᾶ Κόσμου
„διαθήκη καιρὴ διατίθεται· καὶ ῥαυτίσματι καιρουργεῖσθω λαὸς
„Θείου αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αἱ ψυχαί, λέγει, τῶν δικαίων, αἱ ὁποῖαι ἐπροφῆτευσαν διὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων γενομένην ἐπιδημίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, αὐταὶ αἰσθανθεῖσαι ἐν τῷ ᾄδῃ ὅτι ἔλαβον τέλος αἱ προφητεῖαι αὐτῶν, ἐφώνησαν νεορῶς με πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν· „Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καιρὸς τὰ πάντα“, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, (1. Κορ. ι'. 17.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Δόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).
Ταύ-

Τώρα διατίθεται εἰς τὸν Κόσμον μία καινούρια Διαθήκη, ἡ τῆς χάριτος δηλαδὴ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου (1), περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰερემίου· „ Ἴδου ἡμέ-

ραι

(1) Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, πῶς ὁ Ἱερὸς Κο-
σμὸς λέγει ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ „ Νῦν τῷ Κόσμῳ
„ Διαθήκη καινὴ διατίθεται; „ οὐ γὰρ νῦν κατὰ τὴν
σημερινὴν ἡμέραν διεδέθη ἡ καινὴ Διαθήκη τῷ Εὐαγ-
γγελίῳ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἀφ' οὗ ἀρχι-
σεν ὁ Κύριος νὰ διδάσκη, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν
νύκτα ἐκεῖνην, κατὰ τὴν ὁποίαν παρέδωκεν εἰς τοὺς
Ἀποστόλους τὰ Μυστήρια, καὶ ἐλάλησε τὴν ὑστε-
ρίνην ἐκεῖνην Διαθήκην τὴν πάσης γέμουσαν φιλοσο-
φίας. Τί λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας;
Ὅτι ὁποῖος ἀνδρὺς λάβῃ νέαν γυναῖκα, αὐτὸς εἶναι
συνήθεια νὰ ποιῇ καὶ νέα προικοσύμφωνα γράμματα
εἰς αὐτήν, καὶ νὰ γράφῃ ἐν αὐτοῖς ποίας προίκας
ἔχει νὰ τῇ χάριση. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο
ποιεῖ καὶ σήμερον ὁ Κύριος· καὶ τὴν μὲν συναγω-
γὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς γυναῖκα πα-
λαιάν, χωρίζεται σήμερον καὶ ἀποβάλλει, λέγων ἐ-
κεῖνα τὰ τοῦ Ὡσὲ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „ Κρί-
„ θητε πρὸς τὴν Μητέρα ὑμῶν (τὴν συναγωγὴν δηλ.),
„ κρίθητε· ὅτι αὕτη οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἄ-
„ νήρ αὐτῆς“. (Ὡσ. β'. 2.)

Διὰ τί δὲ ταύτην ἐχώρισεν; Διότι δὲν ἐφύλα-
ξεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἀνδρα της τὸν Κύριον,
ἀλλὰ ἐγίνε πόρνη καὶ μοιχαλὶς, ἵνα μὲν, διότι
ἀποστατήσασα ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ἀντὶ αὐτοῦ ἐπροσ-
κύνη καὶ ἐλάτρευε θεοὺς ψευδώνυμους, καὶ ἐσέβε-
το τὰ ἀνείσθητα εἰδωλὰ τῶν Δαιμόνων, ὥς τοῦτο
δηγεῖται ἡ ἀγία Γραφή εἰς διάφορα μέρη (καὶ ὅρα
εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς Η'. Ὡδῆς τῆς Ἀναλήψεως ἐν
τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι· „ Τὸν ἐκ δουλείας τὴν
„ Κτιστὴν τῶν Εἰδώλων λυτρωσάμενον“) καὶ αὐτὸς
δὲ ὁ Κύριος εἶπε διὰ τοῦ Ὡσὲ περὶ αὐτῆς· „ Καί
„ ἔξαπ' αὐτὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ
„ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς“,
(Ὡσ. β'. 2.) πορνείαν καὶ μοιχείαν αὐτῆς ὀνομα-
ζων τὴν εἰδωλολατρείαν. Τοῦτο δὲ, καὶ διότι τὸν
μὲν κυρίως ἀνδρα της τὸν Κύριον ἐμίσησε καὶ ἐδα-
νίστασε, τὸν δὲ κλέπτην Βαραββᾶν καὶ τὸν ἀσε-
βῆ Καίσαρα ἐπροτίμησε τοῦ Κυρίου. Χωρισθεὶς δὲ
ὁ Κύριος σήμερον ἀπὸ τῆν μοιχαλίδι συναγωγῇ,
καὶ ἀποβαλὼν αὐτήν, μαζὺ συναπέβαλε καὶ τὴν πα-
λαιάν Διαθήκην ὅπου ἐδωκεν εἰς αὐτήν ἐν τῷ ὅρει
Σινᾶ διὰ τοῦ Μωϋσέως. Ταύτην δὲ τὴν ἀποβολὴν
τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐφάνερνε μὲν καὶ τὸ τσάκι-
σμα ὁκείνο τῶν πλακῶν ἰποῦ ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς
ὅταν ἐμαδεν ὅτι εἰδωλολάτρησεν ὁ Λαός· „ Ἡνίκα,
„ φησὶν, ἠγγίζεν (ὁ Μωϋσῆς) ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὅρα
„ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ
„ Μωϋσῆς ἐρρίψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο
„ πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτάς ὑπὸ τὸ ὄρος“. (Ἐξ. λβ'. 19.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος
λέγει· „ Διὰ τί τὰς πλάκας συνέτριψεν; Ἀνάξιον
„ κρίνας τὸν λαὸν τῆς θείας νομοθεσίας· ἐπειδὴ γὰρ
„ προικῶν γραμματείων τύπον εἶχον αἱ πλάκες, ἡ
„ δὲ νύμφη πρὸ τῆς παστάδος εἰς μοιχείαν ἀπέκλι-
„ νεν, μάλα εἰκότως τὸ προικῶν διεύρρηξε γραμμα-
„ τείων“. Ἐφάνηρσε δὲ καὶ ὁ Ἱερεμίας ἀνωτέρω
εἰπὼν· „ Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ

„ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα,
„ οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεδέμην τοῖς Πατρά-
„ σιν αὐτῶν“. Ἀποβολὴ δὲ τῆς παλαιᾶς ἐννοεῖται
ἀνωτέρω ἡ παύσις αὐτῆς κατὰ τὸ Ἱεραργικὸν μέ-
ρος, ἡ καὶ διὰ τὸ ἀτελεῖς αὐτῆς.

Χωρίζεται λοιπὸν ὁ Κύριος σήμερον καὶ ἀποβάλ-
λει τὴν παλαιάν συναγωγὴν, ὡς μοιχαλίδα καὶ ἀπι-
στον· ὁμοῦ δὲ ἀποβάλλει καὶ τὴν ἐς ἐκείνην δοδεῖ-
σαν παλαιάν Διαθήκην· νυμφεύεται δὲ καὶ ἐνοῦται
μὲ τὴν νέαν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν· ἵτοι ἡμῶν τῶν
Χριστιανῶν, ὡς παρεδόν καὶ πιστεύσασαν εἰς αὐ-
τόν. Ἀκολουθῶν δὲ δίδει εἰς αὐτήν καὶ νέαν Διαθή-
κην· ἵτοι προικοσύμφωνα γράμματα, εἰς τὰ ὅποια
φανερόναι καὶ βεβαιῶναι τὰς προίκας καὶ δωρεὰς ὅπῃ
ἔχει νὰ δώσῃ εἰς τὴν νέαν νύμφην του· ταῦτα δὲ εἶ-
ναι ἡ νέα Διαθήκη τῷ Εὐαγγελίῳ. Διὰ τί δὲ ὠνό-
μασε Διαθήκην τὰ προικῶν ταῦτα γράμματα; ἡ
γὰρ Διαθήκη ἐπὶ νεκροῖς εἶναι βεβαία καὶ ἐπὶ ζα-
νᾶτι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ ἀποκρινόμενα ἐστὶ
ἡ πλατυτέρας ἐδῶ λαμβάνεται τὸ ὄνομα τῆς Διαθή-
κης ἀντὶ γράμματος ἀπλῶς· ἡ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος σή-
μερον εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἵνα πᾶσιν καὶ
ἀπεδῇ διὰ νὰ βεβαιώσῃ μὲ τὸ αἷμά του τὴν και-
νὴν Διαθήκην ὅπου ἐδωκεν εἰς τὴν νέαν νύμφην του
Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν, τοῦτου χάριν Διαθήκην τὰ
προικῶν τῆς νύμφης ὠνόμασε γράμματα· „ Τοῦτο,
„ φησὶ, τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“. (Ματθ. κς'. 28.)

Πόθεν δὲ εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Κύριος κατὰ τὴν
σημερινὴν ἡμέραν ἐχώρισε μὲν καὶ ἀπέβαλε τὴν συνα-
γωγὴν τῶν Ἰουδαίων, ἐνυμφεύει δὲ τὴν Ἐκκλησίαν
τῶν Ἑθνῶν; Ἀπὸ τῆν ὅθεν καὶ τὸν πῶλον· ἡ μὲν
γὰρ ὅνος ἐφάνερνε συμβολικῶς τὴν συναγωγὴν τῶν
Ἰουδαίων, ὁ δὲ πῶλος ἐφάνερνε τὸν λαὸν τῶν Ἑ-
θνικῶν. Ὁ Κύριος λοιπὸν μὴ καδίσας ἰπᾶντα εἰς τὴν
ὄνον, ὡς λέγουσι συμφῶνως ὅ, τε Οἰοφύλακτες καὶ ὁ
Ζυγαδηνός (ἡ καδίσας μὲν πρότερον, παραιτήσας δὲ
αὐτὴν ὑστερον κατὰ τὸν αὐτὸν Οἰοφύλακτον), μὲ
τοῦτο ἐδειξεν ὅτι ἐχώρισεν τὴν συναγωγὴν καὶ ἀ-
πέβαλεν αὐτήν· καδίσας δὲ ἐπὶ τοῦ πῶλου ἰδειξεν
ὅτι νυμφεύεται τὴν ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίαν καὶ προσ-
λαμβάνει τὸν ἑθνικὸν λαόν. Καὶ λοιπὸν ἡ σημερινὴ
ἐορτὴ τῶν Βαΐων, διζύγιον μὲν καὶ χωρισμὸς εἶ-
ναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς·
γάμος δὲ καὶ ἐνωσις μετὰ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐξ Ἑ-
θνῶν Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι
πνευματικὸς καὶ ἀφδάρτος καὶ ἀμίαντος, διὰ τοῦτο
καὶ ὑπολοθίσαν εἰς αὐτὸν παιδία μικρά καὶ ἡπίκια
καδάρη καὶ ἀμίαντα. Ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορ-
τῆς παρασταίνει καὶ τὸ εἰς τοὺς αἰῶνες Τροπῆριον
(ὅπερ λέγουσιν ὅτι εἶναι ποίημα τοῦ Βασιλέως Θεο-
φίλου) οὕτω λέγον· „ Γενὰ Ἰουδαίων ἀτίστη καὶ
„ μοιχαλὶς, διῦρα δάσκει ὃν εἶδεν Ἡσαΐας ἐν σαρ-
„ κί· δι' ἡμᾶς παραγενόμενον, πῶς νυμφεύεται με σά-
„ φρα τὴν νέαν Σιών (ἡτοὶ Ἐκκλησίαν), καὶ αἰσο-
„ βαλλεῖται τὴν κατὰκριτον συναγωγὴν. Ὡς ἐν α-
„ φᾶρτῳ δὲ γάμῳ καὶ ἀμίαντῳ ἀμίαντος συνέδρα-
„ μοι ἐνφημούντες οἱ ἀπειθήνακες παῖδες“.

„ ραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰουδα Δια-
 „ θήκην καινὴν* οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν“. (Ἱερ. λ'. 31.)
 Λέγει δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ ἐν ἐκείνῃ πάντα ἦτον σκιαῶδη, τὰ δὲ ἐν τῇ καινῇ εἶναι ὅλα ἀ-
 ληθῆ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτήρ* „ Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης
 „ τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν“. (Ματθ. κς'. 28.) μὲ τὸν ραν-
 τισμόν γάρ· ἦτοι μὲ τὴν κοινωνίαν τοῦ Παναγίου αἵματος τοῦ Κυρίου, καινουργεῖται καὶ
 ἀναπλάττεται ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἄφεσιν λαμβάνει τῶν τῆς ψυχῆς ἁ-
 μαρτιῶν* ὅχι καθὼς ὁ παλαιὸς λαὸς τῶν Ἰουδαίων, ὅς τις μὲ τὸν νομικὸν ραντισμόν τῆς
 σποδοῦ τῆς δαμάλεως τῆς ἠνωμένης μετὰ τοῦ ὕδατος ἐλάμβανεν, οὐχὶ ἁμαρτιῶν ψυχῆς
 ἄφεσιν, ἀλλὰ καθαρσὶν προσκαίρων μολυσμῶν τοῦ σώματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος*
 „ Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμέ-
 „ νους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ;“
 (Ἐβρ. 9. 13.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἱερεμίου* „ Πολλὰς μὲν
 „ τοι κατ' αὐτὸ προρρήσεις ἡμᾶς ἐδίδαξεν (ὁ Ἱερεμίας)* πρῶτον μὲν, ὅτι εἰς ἐστὶ νομο-
 „ θέτης τῶν δύο Διαθηκῶν, εἶτα τῆς προτέρας Διαθήκης τὸ ἀτελές* οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη-
 „ μεν τῆς δευτέρας, τῆς προτέρας ἀρκούσης* πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ Μονογενὴς τῷ Θεῷ Λόγος
 „ τῶν εὐαγγελικῶν ἡμῖν ἀγαθῶν χορηγὸς ἐγένετο“.

Τροπάριον.

„ Ὑπόδεξαι Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ τὸ βασίλειον, καὶ ὁ βαίμων (1) ἐμ-
 „ τῷ σκότει τὸ φῶς θεασάσθω μέγα, καὶ ραντίσματι καινουργεῖ-
 „ σθω λαὸς Θεοῦ αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τοὺς δύο λαούς· ἦτοι τὸν Ἰσραηλιτικὸν καὶ τὸν Ἑθνικὸν, ἐπιστρέφει τὸ Τροπά-
 ριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ συμβουλεύει καὶ τοὺς δύο νὰ ἀνακαινισθοῦν μὲ τὸ και-
 νουργὸν αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Ἐσὺ μὲν, λέγει, ὦ λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ, δέξαι μετὰ
 χαρᾶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ μὴ δῶς, κατὰ τὸν Βαρούχ, ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου,
 (Βαρ. δ'. 3.) ἵνα μὴ ἀκούσης τοῦ τῆς βροντῆς γόνου Ἰωάννου ἐλέγχοντός σε καὶ λέγον-
 τος* „ Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν (ὁ Χριστὸς), καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν ἐ παρέλαβον“. (Ἰω. α'. 11.)
 αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι προηγουμένως διὰ ἐσὲ ἦλθεν* „ Οὐκ ἀπεστάλην, εἰμὴ εἰς
 „ τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ“. (Ματθ. 10. 24.) Διότι, εἰς ἐσὺ, λαὸ
 τοῦ Ἰσραὴλ, δὲν δεχθῆς τῶρα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἦλθε κατὰ προηγουμένον λό-
 γον διὰ ἐσὲ, ἥξευρε ὅτι ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἐσὺ κατεφρόνησας καὶ δὲν ἠθέ-
 λησας νὰ βασιλεύσῃ εἰς ἐσὲ, αὐτὸς θέλει σε κατασφάξει ἐμπροσθέν του, καθὼς τὸ λέ-
 γει μόνος* „ Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐ-
 „ τοὺς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε ἐμπροσθέν μου“. (Λουκ. 19. 27.) Καὶ τῇ ἀλη-
 θείᾳ οὕτως ἠκολούθησεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων* διότι οἱ Ἰουδαῖοι οἱ μὴ δεχθέντες τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ Χριστοῦ ἀπωλέσθησαν αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῶν
 Ῥωμαίων μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ Ἑθνῶν λαὸς, ὅς τις ἐπεριπάτει εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας καὶ πλά-
 νης, ὅς ἰδῇ νοερῶς τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως καὶ ἀληθείας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρι-
 γόριον, καθὼς αὐτὸν προστάζει ὁ Ἡσαΐας* „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς
 „ μέγα“. (Ἡσ. 9. 2.) Ποῖον δὲ εἶναι τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως; Εἶναι ὁ Δεσπότης
 Χριστὸς, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον,
 κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην* (Ἰω. α'. 9.) περὶ οὗ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας „ Ἐδωκά σε εἰς
 „ φῶς

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ὁ μένων“.

„φῶς Ἑθνῶν“. (Ἦσ. μβ'. 6.) Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ἐπαλαιώθη ἀπὸ τὴν ἀγνοσίαν καὶ ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο ἅς ἀναπλασθῇ πάλιν καὶ ἅς ἀνακαινισθῇ μὲ τὸν ῥαντισμὸν τοῦ καινουργοῦ Θεοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Πῶς; Μεταλαμβάνων ἀξίως αὐτὸ μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν καὶ πίστιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαίου ῥητόν· „Μόνοι γὰρ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἶχον τὸν Νόμον ὡς λύχνον· ἐν δὲ σκότει „ ἦσαν οἱ Ἑθνικοί, ὡς μὴδὲ αὐτὸ ἔχοντες τὸ λυχνιαῖον φῶς· οἷς ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς „ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, φῶς μέγα ὢν· φῶς γὰρ ἐστὶ τοῦ Κόσμου“. Σημείωσαι ὅτι ἀπορίαν ἔχει ἡ λέξις ἐκείνη τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἡ λέγουσα „Καὶ ὁ βαίνων ἐν τῷ σκότει“· πῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται; ὁ βαίνων, ἢ ὁ μένων; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ τὰ δύο ἔχουσιν ὁρθῶς· εἰ μὲν γὰρ εἰπούμεν, ὁ βαίνων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Προφῆτῃ Ἠσαίᾳ λέγοντι· „Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει“· ταῦτόν γὰρ εἶναι τὸ, βαίνων μὲ τὸ, πορευόμενος· ἐὰν δὲ εἰπούμεν, ὁ μένων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Εὐαγγελιστῇ Ματθαίῳ, ὅς τις ἐναλλάξας τὸ τοῦ Ἠσαίου, εἶπεν· „Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν „ σκότει“· (Ματθ. δ'. 16.) ταῦτόν γὰρ εἶναι τὸ, μένων μὲ τὸ, καθήμενος.

Τροπάριον.

„Λελυμέρους σοὺς δεσμίους, Σιών, ἑξαπόστειλον, καὶ ἐκ λάκκου
„ἀγρωσίας ἀνύδρου ἐξάγαγε· καὶ ῥαντίσματι καινουργείσθω λαὸς
„Θεοῦ αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφῆτην Ζαχαρίαν τὸν λέγοντα πρὸς τὴν Σιών· „Καὶ σὺ ἐν αἵματι Διαθήκης σου ἑξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ“. (Ζαχ. 9'. 11.) Σιών δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ παλαιὰ Διαθήκη, εἰς τῆς ὁποίας τὸ γράμμα καὶ τὴν σκιὰν παρακάνθηται καὶ προσέχουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡσάν δεσμίοι, καὶ κατακείμενοι μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγνοσίας, ὡς μέσα εἰς κανένα λάκκον ἀνύδρον καὶ ξηρὸν, εἶναι ἐλεεινοὶ μὲν διὰ τὰ δεσμὰ ὅπου ἔχουν, ἐλεεινότεροι δὲ διὰ τὴν δίψαν καὶ τὴν ἀνυδρίαν. Ἐπιστραφεῖς λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Σιών τὴν παλαιὰν Διαθήκην, λέγει· ὦ καλὴ Σιών παλαιὰ Διαθήκη, ἄφες εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, ἄφες λελυμένους καὶ ἐλευθέρους τοὺς ἰδικούς σου δεδεμένους Ἰουδαίους· ἄφες αὐτοὺς νὰ δράμουν μὲ ἐλευθέρους πόδας εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ Εὐαγγελίου· ἐκβαλε αὐτοὺς ἀπὸ τὸν ἀνύδρον λάκκον τῆς ἀγνοσίας, διὰ νὰ τρέξουν εἰς τὸ ζῶν καὶ ἀλλόμενον ὕδωρ· ἦτοι εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, καὶ εἰς τοὺς κρουνούς τῆς Θεογνωσίας, τοὺς ἐξ ἐκείνου ἀναβλύζοντας, ἵνα δροσίσουν τὴν δίψαν των. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ ἴδιον τέλος τῶν προτέρων δύο Τροπαρίων, κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ῥητόν τοῦ Ζαχαρίου· „Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου ἑξαπέστειλας δεσμίους ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ“· „Οὗς γὰρ, φησὶ, τῷ τιμῆ σου αἵματι ἐξηγόρασάς τε καὶ ἠλευθέρωσας, τοὺτους μετὰ τῶν σωτηρίων σου συνδικῶν ἑξαπέστειλας, ὥστε πᾶσι κηρύξαι τὴν ἐλευθερίαν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς τοῦ λάκκου τοῦ μὴ ἔχοντος ὕδωρ. Τοῦτον δὲ τὸν λάκκον, εἴτε τὸν αἰώνιον θάνατον, εἴτε τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην βούλεται τις νοεῖν, τῆς ἀληθείας οὐχ ἁμαρτήσεται· οὕτω γὰρ καὶ διὰ Ἰερεμίου φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός· „Δύω καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπε πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ᾤρυξαν ἐαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐ δύνησονται τυχεῖν ὕδαρ. Οὕτω δὲ τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνόνητον τῶν εἰδώλων προσηγόρευσε, λατρείαν· ταλαιπωρούμενος γὰρ τῇ περὶ ταῦτα θεραπείᾳ, οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων ἐδρέποντο κέρδος, τὴν ἀληθὴ δὲ προσεζημιούτο ζωὴν. Ἐν τούτῳ τῷ λάκκῳ δεσμεύσας ἄντας τοὺς ἀνθρώπους λύσας, καὶ ἀνασπᾶσας ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τῷ τιμῆ αἵματι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς δωρησάμενος, εἰς τὴν τῆς ζωῆς ὁδὸν ἑξαπέστειλε, τὴν καινὴν αὐτοῖς δεδοκῶς Διαθήκην“. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποτείνει τὸ ἄνω

ἄνω ῥητὸν τοῦ Ζαχαρίου, οὕτω λέγων· „Σὺ τοίνυν, φησὶν, ὦ δικαιοσύνη καὶ πραότης
 „Βασιλεῦ, ἐν αἵματι Διαθήκης τοὺς σοὺς γεγονότας δεσμίους (τουτέστιν οὓς δεσμοῖς ἀ-
 „γάπης κατέσφιγξας, καὶ ταῖς σαῖς ζεύγλαις ὑπερεγκεῖν καὶ καταδῆσαι σαφῶς τὸν τῆς
 „διανοίας πέπεικας αὐχένα) ἐξαπέστειλας, τουτέστιν ἐξεκόμισας, ἦγουν ἐξήγαγες ἐκ
 „λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδαρ. Σημαίνειν δὲ διὰ τούτου φαμέν αὐτὸν ἢ τὸν ἄδιν τὸν οὐκ
 „ἔχοντα ζωὴν (ἐκδεχόμεθα γὰρ εἰς τύπον ζωῆς τὸ ὕδαρ), ἢ γοῦν ἄδην καταλογιζόμεθα
 „καὶ μάλα ὀρθῶς τὴν ἐπὶ γε τοῖς ψευδωνύμοις Θεοῖς ἀπάτην“.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ τοὺς Ἀβραμιαίους σου παῖδας, καὶ τοὺς
 „Χαλδαίους ἀμελῶν, οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν· ὑπερύμνητε
 „Κύριε ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Υπερύμνητε, λέγει, Κύριε, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὅς τις διέσωσας μέσα εἰς τὸ πῦρ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου τοὺς
 τρεῖς Παῖδας, τὸν Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ, οἵ τινες λέγονται Ἀβραμῖται κατὰ τρεῖς
 αἰτίας· ἢ διότι ἐκατάγοντο ἀπὸ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ· ἢ διότι ἦτον μιμηταὶ τῆς τοῦ
 Ἀβραάμ ἀρετῆς· ἢ διότι εἰς νέαν ἡλικίαν εἶχον φρόνησιν καὶ γνῶσιν γεροντικὴν· οὕτω γὰρ
 συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν Ἀβραμιαίους τοὺς σεμνοτέρους γέροντας, διὰ τὴν ὁμοίωσιν
 ὅπου ἔχουν οἱ τοιοῦτοι μὲ τὴν σεμνὴν καὶ σεβασμίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ πολίαν.
 Παῖδας δὲ εἶπεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ, δούλους· καθότι ἐδουλώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα·
 ἐπειδὴ τὸ, Παῖς σημαίνει καὶ τὸ, Δοῦλος, ὡς εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον“,
 (Ψαλ. ριβ'. 1.) ἦτοι οἱ δούλοι.

Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς Παῖδας, ἀλλὰ Παῖδάς σου, διὰ νὰ δείξῃ τὴν οἰκειότητα
 ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες μὲ τὸν Θεόν· καθότι ἡ Μοῦ καὶ Σοῦ Ἀντανυμία ἐπὶ οἰκειώ-
 σεως λέγεται· ὅθεν ὁ Θωμᾶς ἐν Εὐαγγελίοις εὐρίσκεται λέγων „Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ
 „Θεός μου“, (Ἰω. κ'. 28.) ἵνα δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν οἰκειότητα καὶ ἀγάπην·
 ἐπειδὴ δὲν ἦτον μόνον Κύριος καὶ Θεὸς τοῦ Θωμᾶ, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων καὶ πά-
 σης τῆς Κτίσεως. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς“. (Λόγ.
 εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεὸς τῶν πάντων ἰδικῶς καὶ μὲ χωριστὸν τρόπον λέγεται Θεὸς
 Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους οἰκειώσιν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελω-
 δός· εὐλογητὸς εἶσαι, Κύριε, ὅς τις τοὺς μὲν τρεῖς Παῖδας ἐφύλαξας ἀβλαβεῖς μέσα
 εἰς τὸ πῦρ· τοὺς δὲ Χαλδαίους· ἦτοι τοὺς Βαβυλωνίους ἐθανάτωσας, ὅταν ἐχύθῃ τὸ
 πῦρ ἔξω τῆς καμίνου· ἐθανάτωσας δὲ αὐτούς· διότι ἀδίκως τοὺς δικαίους ἐνήδρευσαν·
 ἦτοι παρεμόνευσαν. Πότε δὲ παρεμόνευσαν αὐτούς; Ὅταν κρυφίως παρετήρησαν καὶ εἶδον
 ὅτι δὲν προσκυνοῦν τὴν χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ, καὶ οὕτω διέβαλον αὐτοὺς
 εἰς τὸν Βασιλέα λέγοντες· „Βασιλεῦ, εἰσὶν ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οἱ οὐχ' ὑπήκουσαν τῷ προσ-
 „τάγματί σου, τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύουσι, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῇ, ἢ ἔστησας, οὐ
 „προσκυνοῦσι“. (Δαν. γ'. 12.) Τὸ δὲ „ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν“ ἐρανίσθη ἀπὸ
 τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα· „Κατακρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως“, (Παρ.
 α'. 9.) καὶ ἀπὸ τὸν Δαβὶδ, „Ἐνέδρευε (ὁ ἁμαρτωλὸς δηλ.) τοῦ ἀρπάσαι πτωχόν“,
 (Ψαλ. 31.) Τὸ δὲ „Οἷς“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ γὰρ (διότι), ἔξωθεν ἐγνωσμένης τῆς
 Ἐπὶ Προθέσεως οὕτως· „Ἐφ' οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν“.

Τροπάριον.

„Γορυπετοῦντες οἱ λαοί, καὶ σὺν μαθηταῖς γεγενθότες, μετὰ βαίω
 „ὡσαυτὰ τῷ Τίῳ Δαβίδ ἔκραζον· ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς ὁ
 „τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ διηγείται ὁ Μελωδὸς τὴν μετὰ βαίων προπομπὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὸν ὕμνον αὐτῶν, λέγων ὅτι οἱ λαοί: ἦτοι τὸ ἀπλοῖ-
 κὸν καὶ ἰδιωτικὸν πλῆθος (οὕτω γὰρ ἡ Γραφή συνειθίζει νὰ ὀνομάζῃ τοὺς χυδαίους καὶ
 ἀγοραίους ἀνθρώπους, πρὸς διαφορὰν τῶν ἀρχόντων καὶ ἀξιοματικῶν), οἱ τινες κατὰ τὸ
 ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον ἦτον κατώτεροι ἀπὸ τῆς ἀξιοματικῆς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους,
 γορυπετοῦντες: ἦτοι πίπτοντες εἰς τὴν γῆν, καὶ δουλικῶς προσκυνοῦντες, ἔχαιρον μαζὶ με-
 τοὺς μαθητὰς τοῦ γλυκυτάτου Σωτῆρος, διὰ τὴν ἐνδοξον καὶ βασιλικὴν αὐτοῦ προπομπήν.
 καὶ κρατοῦντες βαῖα εἰς τὰς χεῖρας: ἦτοι κλάδους φοινίκων, ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν
 κρᾶζοντες· „Ὡσαννὰ τῷ Τίῳ Δαβίδ“. (Ματθ. κα. 9.)

Απορίας δὲ εἶναι ἄξιον, πόθεν οἱ ἀπλοὶ λαοὶ ὠδηγήθησαν νὰ εἰποῦν Τὸν Δαβίδ τὸν
 ἐπὶ πώλου καθήμενον Κύριον; Καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν-
 θυμήθησαν τὰς ὑποσχέσεις ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Προφῆτην Δαβίδ εἰπών· „Ἐκ
 „καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου“, (Ψαλ. ρλβ. 11.) καὶ ἀπὸ ἄλ-
 λας δὲ προφητείας εἶχον βεβαίαν πίστιν, ὅτι ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ κατὰ σάρκα
 ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Δαβίδ. Ὅθεν βλέποντες αὐτὸν σήμερον πορευόμενον ἐν δόξῃ εἰς Ἱερου-
 σαλήμ, ἐφωτίσθησαν ἀπὸ τὴν ἑλλαμψίν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς
 εἶναι ὁ προσδοκώμενος Χριστός· διὰ τοῦτο καὶ ὠνόμαζον αὐτὸν Τὸν Δαβίδ. Ὁ δὲ Ἱερὸς
 Θεοφύλακτος προσθέτει καὶ δευτέραν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον τὸν Χριστὸν Τὸν
 Δαβίδ, ὅτι τὸ, Δαβίδ δηλοῖ „Ἰκανὸς χειρὶ“. ποῖος δὲ ἄλλος εἶναι ἰκανὸς χειρὶ, πᾶρεξ ὁ
 Κύριος, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐποίησαν τόσα θαύματα; Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει τὸν ἐπι-
 δόν: ἦτοι τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς λέγων· „Ὡ ὑπερύμνητε Κύριε ὁ
 „Θεὸς τῶν Πατέρων, σὺ εἶσαι εὐλογημένος“.

Τροπάριον.

„Ἡ ἀπειρόκακος πληθὺς, ἔτι νηπιάζουσα φύσις, θεοπρεπῶς σε,
 „Βασιλεῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἀγγέλων, ἀρύμνησεν· ὑπερύμνητε Κύριε
 „ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκολουθοῦν εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μετὰ τὸ πρότερον· ὅθεν συμφώνως μετὰ τὸ αἰωτέ-
 ρω λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός· οἱ μὲν ἐν κακοῖς γηράσαντες Φαρισαῖοι καὶ Γραμ-
 ματεῖς καὶ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ διεπρίοντο ἀπὸ τὸν φθόνον, βλέποντες τὴν ἐνδοξον προ-
 πομπὴν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, μετὰ τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ὅθεν ἐμπό-
 διζον αὐτὴν ἀπὸ τὴν κακίαν ταν· „Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς
 „αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου“· (Λυκ. 19. 39.) καὶ, „Ἰδόντες δὲ
 „οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίησε, καὶ τὰς παῖδας κρᾶζοντας ἐν
 „τῷ Ἱερῷ καὶ λέγοντας· „Ὡσαννὰ τῷ Τίῳ Δαβίδ“, ἠγανάκτησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις
 τί οὗτοι λέγουσι; (Ματθ. κα. 15.) Τὸ δὲ πλῆθος ὅπου ἦτον ἀκόμη ἀπειρον κακίας καὶ
 ἀγευστον, καὶ ἡ νηπιάζουσα φύσις τῶν Θεολόγων καὶ Πνευματοφόρων ἐκείνων παιδαρίων,
 ἐπει-

ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀλλ' εἶχον καθαράν τὴν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν ὕμνησαν θεοπρεπῶς ἐς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων.

Ἡ δὲν ἦτον ὕμνος πρέπων καὶ ἀρμόδιος εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὕμνος τῶν παίδων ἐκείνων; Βέβαια· διότι λέγοντες ἐκεῖνοι „Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ“, ὁ δὲν ἦτο Σῶσον, ὡς εἶπομεν, μετὰ τὸν λόγον τοῦτον Σωτῆρα ὁμολογοῦσι τὸν Κύριον· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ σῶζειν· διὸ καὶ Θεὸς τοῦ σῶζειν παρὰ τοῦ Δαβὶδ ὀνομάζεται. Εἰ δὲ Θεὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι, πρόδηλον ὅτι καὶ Βασιλεὺς αὐτὸν συνομολογοῦσιν, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης τῆς Κτίσεως. Ταῦτα εἶπομεν ἰδιαιτέρως, ἐρμηνεύσαντες τὸν χωριστὸν ὕμνον τῶν Παίδων, ὃν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Ματθαῖος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτὸς Ματθαῖος λέγει ὅτι οἱ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον „Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις“, (Ματθ. κα. 9.) εἰκὸς δὲ καὶ ἀκολουθοῦν εἶναι νὰ ἔλεγον καὶ ταῦτα οἱ παῖδες, μεμιγμένοι ὄντες μετὰ τῶν ὄχλων· τούτου χάριν λέγοντες οἱ παῖδες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εὐλογημένος ἐν τοῖς ὑψίστοις, μετὰ τὸν λόγον αὐτὸν δεικνύουσιν ὅτι εἶναι καὶ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τῶν ἐν τοῖς ὑψίστοις κατοικούντων. Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελῳδὸς τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς „Ὡ ὑπερύμνητε Κύριε, σὺ εἶσαι Θεὸς εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας“.

Τροπάριον.

„Μετὰ βαίωμ σε, Χριστέ, κλάδοις ἐπεκρότει τὰ πλήθη, εὐλογημέ-
 „ρος ὁ ἐλθὼν Βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐβόατε· ὑπερύμνητε Κύριε
 „ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ αὐτὰ λόγια ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς μετὰ τὰ ἀνωτέρω, χωρὶς νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν ὕμνον ὅπου τότε ἐπρόσφερον εἰς τὸν Χριστὸν οἱ ὄχλοι· ἐπιστρέφων γὰρ τὸ μέλος εἰς τὸν Χριστὸν λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς ἐσὲ ἐπεκρότου καὶ ἐδόξαζον μετὰ βαίων καὶ κλάδων τὰ πλήθη, οἱ τινες ἦτον ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων. Οἱ αὐτοὶ δὲ λαοὶ ἔλεγον· εὐλογημένος εἶσαι ἐσὺ ὁ Βασιλεὺς μὲν ὑπάρχων τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα· „Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι“. (Ἐξ. ιε. 18.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, ἅπερ εἶπε καὶ ἀνωτέρω· „ὑπερύμνητε Κύριε“, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὠδὴ ή. Ὁ Εἰρμός.

„Εὐφράμῃτη Ἱερουσαλήμ· παρηνυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών·
 „ὁ Βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας Κύριος τῶν Δυναμέων ἦλθεν·
 „εὐλαβεῖσθω πάσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ βοάτω· πάντα
 „τὰ ἔργα ὑμρεῖτε τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τέσσαρα μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐρανίζεται ὁ Μελῳδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, ἀπὸ τὸν Ζαχαρίαν, ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· ὁ μὲν γάρ

γάρ Ἡσαΐας λέγει „Εὐφράνῃτι Ἱερουσαλήμ καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ πάντες οἱ ἀγα-
 „ πῶντες Σιών αὐτήν“ (Ἡσ. ξς'. 10.) ὁ δὲ Ζαχαρίας φάσκει „ Χαῖρε σφόδρα Θύγα-
 „ τερ Σιών, κήρυξσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ
 „ σώζων“ (Ζαχ. θ'. 9.) τὸ γὰρ „ Ἰδε ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων“
 εἶναι τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Μελωδὸς „ Ὁ βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος τῶν Δυ-
 „ νάμεων ἦλθεν“ ὁ δὲ Ἀββακέμ· „ Κύριος ἐν ναὶ ἁγίῳ αὐτῷ· εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώ-
 „ που αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ“ (Ἀββ. β'. 20.) οἱ δὲ τρεῖς Παῖδες εἶπον τὸ „ Πάντα τὰ
 „ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρήματα συνάξας ὁ Μελωδὸς, τὸ μὲν τοῦ
 Ἡσαΐου ρητὸν „ Εὐφράνῃτι Ἱερουσαλήμ, πανηγυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών“ ποιεῖ πρότα-
 σιν τοῦ Εἰρμού· τὸ δὲ ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου „ Ὁ Βασιλεύων Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος
 „ τῶν Δυνάμεων ἦλθε“ μεταχειρίζεται ὡς κατασκευὴν τῆς προτάσεως· τὸ δὲ ρητὸν τοῦ Ἀβ-
 βακούμ „ Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ“ μεταχειρίζεται ὡς ἀξίωσιν· ὡς
 βάσιν δὲ μεταχειρίζεται τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύ-
 „ ριον“· καὶ οὕτω διὰ τῶν τεσσάρων τούτων, τῆς Προτάσεως, Κατασκευῆς, Ἀξιώσεως καὶ
 Βάσεως, ρητορικὸν ἀπετέλεσε τὸν Εἰρμόν, οἷστις εἶναι ὡς ἓνα προοίμιον τῶν τεσσάρων
 Ἀλλων Τροπαρίων· ἐπεὶ δὲ καθεὶς προοίμιον λόγου ρητορικοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν
 τεσσάρων τούτων συντίθεται.

Συγκροτήσας λοιπὸν τὸν Εἰρμόν ὁ Μελωδὸς διὰ τῶν ἀνωτέρω, παρακινεῖ τὴν Κτίσιν νὰ
 εὐφραίνεται ὁμοῦ καὶ νὰ εὐλαβῇται (ἥτοι νὰ φοβῇται) ὁρῶσα Θεὸν ἐν σαρκὶ παραγενόμε-
 νον. Λέγει δὲ τοῦτο, ὅχι ὅτι δὲν ἤξευρεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνωθῶν δύο ἐναντία εἰς
 ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ἡ εὐφροσύνη, λέγω, καὶ ἡ εὐλάβεια· ἀλλ' ἐπεὶ δὲ ἤξευρεν
 ὅτι ἡ ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον γενομένη ἑνσαρκος Οἰκονομία ἦτον μία ἑνωσις τῶν ἐναντίων
 φύσεων, Θεοῦ καὶ κτίσματος, νοῦ καὶ πηλοῦ, ἀοράτου καὶ ὁρατοῦ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς
 ἀκολουθῶς παρακινεῖ νὰ ἐνώσουν οἱ ἄνθρωποι τὰ δύο ταῦτα ἐναντία εἰς τὸν ἐαυτὸν τῶν,
 τὴν εὐφροσύνην, λέγω, καὶ τὴν εὐλάβειαν· καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἠνωσέ ταῦτα,
 λέγων· „ Τρόμῳ καὶ χαρᾷ ἀγαλλιᾶσθε“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) διότι κα-
 τὰ φυσικὸν λόγον, οὐδεὶς τρέμων ἀπὸ τὸν φόβον, δύναται νὰ ἀγαλλιᾶται, ἢ ἀντιστρόφως
 ἀγαλλιώμενος, νὰ φοβηθῇ τόσον, ὥστε καὶ νὰ τρέμουν τὰ μέλη του.

Ἐπεὶ τα, ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπε ταῦτα χωρὶς αἰτίαν, ἀλλὰ εἰς τὸ καθ' ἐν ἐπρόσθεσε καὶ
 τὴν αἰτίαν· εἰπὼν γὰρ „ Εὐφράνῃτι Ἱερουσαλήμ“, ἀκολουθῶς εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφρο-
 σύνης, ἡγουν ὅτι ὁ βασιλεύων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὁ ἐξουσιαστὴς οὐρανίων Δυνάμεων ἦλ-
 θεν εἰς τὴν γῆν, ἐμβῆκε δορυφορούμενος εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ· ἐπεὶ δὲ ποῖος βλέπων
 Βασιλέα, καὶ Βασιλέα πρᾶον, καὶ ὅχι θυμῶδη, σώζοντα, καὶ ὅχι βλάπτοντα, δὲν εὐ-
 φραίνεται; Πάλιν δὲ εἰπὼν „ Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ“, ἀκολουθῶς εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν
 τῆς εὐλαβείας, ἡγουν τὸ „ Ἐκ προσώπου αὐτοῦ“· ποῖος γὰρ δὲν ἤθελεν εὐλαβηθῇ νὰ
 ἰδῇ πρόσωπον Θεοῦ, τὸ ὁποῖον οὐδὲ ὁ Μαῦσῆς νὰ ἰδῇ ἠξιώθη, ἀλλὰ κρυφθεὶς ὑποκάτω
 εἰς τὴν πέτραν, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐσυγχωρήθη νὰ ἰδῇ τοῦ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια; Ὁ δὲ
 Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀββακούμ, οὕτω λέγει· „ Τὰ μὲν εἶδωλα
 „ κωφὰ εἰσὶ καὶ πάσης δυνάμεως ἔρημα· ὁ δὲ ἡμέτερος Δεσπότης ἔχει μὲν οἶόν τινα
 „ νᾶδν τὸν Οὐρανόν, ἔχει δὲ καὶ ἐν τῇ γῇ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀφιερωμένον τόπον, καὶ
 „ πάντων ἕνεκα δίκαιος δέχεσθαι παρὰ τῆς Κτίσεως ἀπάσης τὸ σέβας“. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ
 Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, τὸ αὐτὸ ρητὸν ἐρμηνεύων· „ Χρήσιμον δὲ καὶ ἀναγκαῖον ὁ Προφήτης
 „ ἡμῖν ἐπιφθέγγεται τὸ „ Εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ“· προσκυνητέον
 „ γὰρ τοῖς γε ἀληθῶς ἀρτηρονοῦσιν ἓνα τὸν φύσει καὶ ἀληθῆ Θεόν· καὶ αὐτῷ τὸ σέβας
 „ ἀνάφει πᾶς σοφός· αὐτῷ προσοίσει τὰς ἰκετείας· παρ' αὐτῷ ζητήσιν τὸ σῶζεσθαι· αὐ-
 „ τὸν ὁμολογήσιν Δημιουργόν, Δεσπότην τῶν ὅλων, Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, πανσθενῆ, πᾶ-
 „ ναρρον, καὶ τὰς τῶν πραγμάτων μετασκευάζοντα φύσεις, ἐφ' ὅπερ ἂν ἔλοιτο κατὰ και-
 „ ρούς, καὶ ἰδίῳις νεύμασι τὸ πᾶν διπύδνοντα“ (Τόμ. Γ') Ὁ αὐτὸς δὲ ἐρμηνεύων καὶ τὸ
 τοῦ Ζαχαρίου, λέγει· „ Ἐπιφάνημα τοῦτο καλὸν καὶ ἐπωφελές, καὶ πρόσκλησις ἀγαθὴ
 „ τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν· ὡς γὰρ πάντῃ τε καὶ πάντως ἀπολουμένων, οἱ περ ἂν τῷ Θεῷ
 „ μὴ πιστεύσειαν, εὐλαβεῖσθαι προστίταχεν“.

Τροπάριον.

„ Νέον πῶλον ἐπιβεβηκώς ὁ Βασιλεὺς σου, Σιών, ἐπέστη Χριστός·
 „ τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάνην λύσαι, καὶ τὴν ἀκάθεκτον
 „ ὁρμὴν ἀρασσεῖλαι (1) πάντων Ἑθνῶν παραγέγομεν εἰς τὸ μέλ-
 „ πειν, πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Καὶ-
 „ ρε σφόδρα Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδὲ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι
 „ δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πρῶτος καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑπόζυγιον καὶ πῶλον νέον“.
 (Ζαχ. 9. 9.) Ὑπόζυγιον δὲ καὶ πῶλον νέον, τὸν πῶλον νόησον, ὑπόζυγιον μὲν ὄντα κα-
 τὰ φύσιν, πῶλον δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν. Κατὰ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα τοῦ Ζαχαρίου, σὺ
 ἢ Σιών, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὁραμένη, εἴτε ἡ ἀλληγορικῶς νοεμένη Ἐκκλησία, ἤξευρε ὅτι
 ὁ Χριστὸς, ὁ πάντων μὲν τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων ὑπάρχων κατὰ φύσιν Βα-
 σιλεὺς, ξεχωριστὰ δὲ ἰδικός σου Βασιλεὺς καταδεχθεὶς τὰ ὀνόμασθαι (ἐπειδὴ, κατὰ τὸν
 Εὐθύμιον, ἐν ρίζῃ βασιλικῇ ἀνεβλάστησε τῆς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἐπειδὴ ἐστάθη εὐεργέ-
 τής σου), αὐτὸς καθήμενος ἐπάνω εἰς πωλᾶρι νέον ὄνου, ἦλθεν εἰς ἐσέ. Εἴτα αἰνιγματω-
 δῶς ἐννοῶν ὁ Μελωδὸς τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐ-
 κάθισεν ὁ Κύριος ἐπάνω εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „ Ἦγαγον
 „ τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθι-
 „ σεν ἐπάνω αὐτῶν“ (Ματθ. κβ. 7.)

Λέγει δὲ ὅτι εἰς μὲν τὴν ὄνον ἐκάθισεν ὁ Κύριος, ἵνα διαλύσῃ τὴν ἄλογον πλάνην
 τῆς εἰδωλολατρείας, εἰς δὲ τὸν πῶλον, ἵνα χαλινώσῃ τὴν ἀκράτητον ὁρμὴν ὅπου εἶχον εἰς
 τὴν ἀφείαν ὅλα τὰ Ἑθνη· ἐπειδὴ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἀλογώτερον ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν;
 ἢ ποῖον ἄλλο ἦτον πωλικώτερον καὶ ἀτακτότερον ἀπὸ τὰ Ἑθνη, τὰ προσκυνοῦντα ἀναι-
 σθητὰ εἰδῶλα; Ἐπάνω λοιπὸν εἰς αὐτὰ καθίσας ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας Θεὸς Λόγος,
 ὡς ἕνας καλὸς ἵππεὺς ἐσφιγξε τὰς σιαγόνας αὐτῶν ὡς μὲ χαλινάρι, καὶ ἔκαμιν αὐτὰ νὰ
 ἐγγίσουν μὲν κοντὰ εἰς αὐτὸν διὰ τῆς πίστεως, κατὰ τὸ ψαλμικόν, „ Ἐν κηρῷ καὶ χαλινῷ
 „ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ“, (Ψαλ. λβ. 12.) νὰ υποτα-
 χθοῦν δὲ ὑποκάτω εἰς τὴν δεσποτείαν τούτου καὶ κυριότητα· καὶ οὕτω παρεσκεύασε τὰ
 Ἑθνη εἰς τὸ νὰ φάλλουν τῷ Χριστῷ εὐχαρίστως „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον“.

Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πρῶτον ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς
 τὴν ὄνον, καὶ ἔπειτα ἐπάνω εἰς τὸν πῶλον· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι πρῶτον ἐπανεπαύθη
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν ἐξ Ἑθνῶν λαόν. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ
 Ζυγαδηνὸς λέγει ὅτι ὁ μὲν Κύριος ἐκάθισεν ἐπάνω τοῦ πῶλου (ὃν καὶ ὀνάριον ὁ Ἰωάννης
 ὠνόμασεν) τοῦ τυποῦντος τὸν ἐξ Ἑθνῶν λαόν· ἡ δὲ ὄνος ἢ τυποῦσα τὸν ἐξ Ἰουδαίων
 λαόν· ἠκολούθει ὀπίσω· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι, ἀφ' οὗ καθίσῃ ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὰ
 Ἑθνη, καὶ ἐπαναπαυθῇ ἐπάνω εἰς τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ, τότε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀκο-
 λουθήσουσιν εἰς τὰ Ἑθνη· καὶ τοῦτο βεβαίῳ ὁ Παῦλος λέγων· „ Πῶρσις ἀπὸ μέρους τῷ
 „ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν Ἑθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ
 „ σωθήσεται“ (Ῥωμ. ια. 25.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἐορτήν· „ Οὗτος γὰρ ὁ Βασιλεὺς, οὐ μόνον ἐλπίζει τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ προσδο-
 „ κία τῶν Ἑθνῶν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὴν ὄνον
 „ αὐτοῦ, τετέστι τὸν ὑποκείμενον ἐξ Ἰουδαίων αὐτῷ λαόν, καὶ τῇ ἑλίμ τῆς ἀμπέλου τὸν

,, πῶ-

(1) Ἀδιάτερος εἶναι ἐδῶ ἡ σύνταξις τοῦ, Παρα-
 γέγονε· καθὼ γὰρ κινήσεως ῥήμα, ὀρθότερον ἦτον ἂν
 ἐσυντάττετο μετὰ μετοχῆς μέλλοντος χρόνου, οὕτω·

„ Τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάνην λύσαι, καὶ τὴν
 „ ἀκάθεκτον ὁρμὴν ἀρασσεῖλαι πάντων Ἑθνῶν παρα-
 „ γέγοτε“· νῦν δὲ μετὰ Ἀπαρεμφάτου συνετάχθη.

„ πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. Ἐλὶξ δὲ τῆς ἀμπέλου εἰσὶν οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταί, πρὸς οὓς
 „ ἔλεγεν ὁ Κύριος· ἐγώ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Τῇ οὖν ἔλικι ταύτη συνέδη-
 „ σεν ὁ Κύριος ἐαυτῷ τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ, τουτέστι τὸν ἐξ Ἑβραίων νέον Ἰσραὴλ,
 „ οἱ κατὰ χάριν Τίτοι γεγόνασι τοῦ Ἀβραάμ“.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Γενέσει γέγραπται „ Δεσμεύων πρὸς ἀμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ
 „ τῇ ἔλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ“, (Γέν. μθ'. ιι.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριλλος πῶλον
 „ μὲν ἐνόησε τὸν ἐξ Ἑβραίων λαόν, πῶλον δὲ τῆς ὄνου τὸν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς
 „ λαόν, οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἡμερωθέντας, ὥστε τῇ ἔλικι προσδεδεμένους μὴ ἀποπιδᾶν.
 „ (ἔλικι δὲ εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἀμπέλου φυομένη φαλλίδα, δι' ἧς τὸ κλῆμα εἰς ζύλα περιτελλέ-
 „ σεται). Τοῦτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῇ ἀμπέλῳ· ἦτοι ἐαυτῷ· αὐτὸς γὰρ
 „ εἶναι ἡ ἀμπελος. Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἀμπελον μὲν νοεῖ τοὺς Ἀποστόλους, ἔλικα δὲ ἀμπέ-
 „ λου τὰς μαθητάς τῶν Ἀποστόλων· „ Οὐ μόνον, φησὶ, τοῖς Ἀποστόλοις συνήφθισαν οἱ πι-
 „ στεύσαντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν Ἀποστόλων μαθηταῖς“. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Θ΄.
 „ τοῦ Ζαχαρίου λέγει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Ἐλεεται δὲ (ἡ ὄνος), ὅτι κατὰ καιροῦς
 „ ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή διὰ τῆς ἐπομένης ὄνου δέδωκε νοεῖν, καίτοιγε ἐν χρόνῳ τῷ
 „ κατὰ τὴν κλήσιν τὸ πρεσβύτερον ἔχουσα. Ἐπειδὴ δὲ προσκέρουκε τῷ σώζοντι Βασιλεῖ·
 „ οὐ γὰρ τοι προσήκατο τὴν πίστιν· ταύτητοι δικαίως τοῦ πῶλου κατόπιν ἔρχεται, καὶ
 „ γέγονεν εἰς οὐραν, τουτέστι παρακολούθημα καὶ ὀπίσω τῶν ἐξ Ἑβραίων, καὶ ἡ πρώτη
 „ γέγονεν ἐσχάτη. Ὡς δὲ παρεικάζεται τῇ λίαν ἀλογωτάτῃ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων συνα-
 „ γωγὴ καὶ αὕτη δὲ τῶν Ἑβραίων ἡ πληθὺς· οἱ μὲν γὰρ λελατρευκότες τῇ Κτίσει παρὰ τὸν
 „ κτίσαντα Θεόν, οἱ δὲ τὸν παιδαγωγὸν ἀτιμάζοντες Νόμον, ἔξω νοῦ καὶ φρενὸς γεγό-
 „ νασιν ἀγαθῆς, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος ἀπονευκότες· παρασυμβλήθησαν γὰρ
 „ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοίωνται αὐτοῖς κατὰ τὴν τοῦ φαλλοντος φωνήν. Ὡς
 „ δὲ καὶ ἐτέρως ἀκαθαρσίας σύμβολον· ἀνίερρον γὰρ τὸ ζῶον καὶ τὴν ἐκ Νόμου κατάρρη-
 „ σιν ἔχον· τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ πλανώμενοι καὶ φιλαμαρτήμονες“.

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς κανόνα καὶ μέτρον καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην,
 „ ἡγουν ποῖα ζῶα πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ καβαλικεύουν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέ-
 „ γοντα· „ Διάτοι τοῦτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστερὰς ὄντας ὑποζυγίων δεῖ-
 „ σθαι, κἀνταῦθα μέτρον ἔθηκεν (ὁ Κύριος δηλ.), δεικνύς ὅτι οὐχ' ἵππους οὐδὲ ἡμίονους
 „ ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλὰ ὥς περὶ καὶ πανταχῇ μόνης τῆς χρείας γίνεσθαι,
 „ καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν“. (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. κεφ. κ΄.)

Τροπάριον.

„ Ὁ Θεός σου, χαῖρε Σιών σφόδρα, ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς αἰῶνας
 „ Χριστός· οὗτος, ὡς γέγραπται, πρᾶνς καὶ σώζων, δίκαιος λυτρω-
 „ τὴς ἡμῶν ἦλθεν ἐπὶ πῶλου, ἵππειον θράσος ὀλέσων (1) ἐχ-
 „ θρῶν μὴ βοώμετων, πάντα τὰ ἔργα ὑμρεῖτε τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς κυρίως μὲν καὶ προηγουμένως ἀπὸ τῶν
 „ Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Χαῖρε σφόδρα Οὐγατερ Σιών· κήρυσσε Οὐγατερ Ἱερουσαλήμ·
 „ ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πρᾶνς καὶ ἐπιβεβηκώς ἐπὶ
 „ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον· καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ, καὶ ἵππον ἐξ Ἱερου-
 „ σαλήμ, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πληθὸς καὶ εἰρήνη ἐξ Ἑβραίων“.
 „ (Ζαχ. θ'. 9.) καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπομένως ἐρανίσθη τοῦτο ἀπὸ τῶν Προφήτην Σοφα-
 „ νίαν λέγοντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „ Χαῖρε Οὐγατερ Σιών· κήρυσσε Οὐγατερ Ἱερουσαλήμ....
 „ πρ΄

(1) Ὁρδότερον εἶναι νὰ γράφηται οὕτως· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ὀλίσαι.

„περιείλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου· λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· Βασιλεὺς Ἰσραὴλ Κύριος ἐν μέσῳ σου“. (Σοφ. γ΄. 14.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀναφέρων ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν εἰς τὰ Βαῖα, οὕτω πανηγυρίζει· „Ἀρά σοι ταύτης ποτὲ μείζων ἐγνωρίσθη ταπείνωσις τῶν ἐπὶ δόξῃ θαυμαζομένων; ἔστιν ἄρα ταύτης τῆς ταπεινώσεως ἐν ἀνθρώποις εὐτελεστέρα; οὐκ ἔφριξας ἀκούων, ὅς τις εἶ, τὸν ἐπὶ τοῖς Σεραφίμ ἐνθρονιζόμενον ἐπὶ πάλου ὀχούμενον“;

Ἐφιν δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτὴν· „Ἐδείκνυ δὲ διὰ τῶν λόγων ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὅτι ὁ προφητευόμενος οὗτος Βασιλεὺς (ὅς καὶ μόνος ὄντας τῆς Σιών ὑπάρχει Βασιλεὺς· ὁ Βασιλεὺς σου γὰρ, φησὶν) οὐκ ἔστι φοβερός ἀπὸ τῶν ὀρωμένων, οὐδὲ βαρύν τις καὶ κακοποιός, ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους ἐπαγόμενος, ἢ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐπισυρόμενος πλῆθος, πλεονεξία τε συζῶν καὶ τέλη καὶ φόρους ἀπαιτῶν, καὶ δουλείας καὶ ὑπηρεσίας ἀγενεῖς τε καὶ ἐπιβλαβεῖς· ἀλλὰ τὸ ἐπίσημον αὐτοῦ ταπείνωσίς ἐστι καὶ πτωχεύα καὶ εὐτέλεια· ὄντω γὰρ ἐποχούμενος εἴσεισιν, ἀνθρώπινον ὄγκον ἐπαγόμενος οὐδένα. Διὰ τοῦτο δίκαιος μόνος οὗτος Βασιλεὺς καὶ σώζων ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ αὐτὸς πρᾶος, ὡς ἰδιαιτάτην ἔχων τὴν πραότητα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος περὶ ἑαυτοῦ φησὶ· μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ζαχαρίου λέγει· „Σφόδρα δὲ ἂν χρῆναι χαίρειν τὴν νοτιὴν Σιών εὖ μάλα προστέταχεν· ὅτι ἀναδειχθήσεται μετὰ σαρκὸς ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς δίκαιος καὶ σώζων· δεδικαίωκε γὰρ ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστὸς, καὶ τὴν τῆς σωτηρίας κατευρύνει τρίβον τοῖς προσιῶσιν αὐτῷ. Ἔστι δὲ πρὸς τέτοις καὶ πρᾶος, οὐ νομικὴν προσφέρων ἀποτομίαν, οὐδὲ θανάτῳ τιμωρούμενος τοὺς παραβαίνοντας ἐντολὴν, σώζων δὲ μᾶλλον ἐξ ἡμερότητας, καὶ ἀνιστὰς τοὺς ὀλισθηκότας. Ἀνέγνωμεν δὲ ὅτι τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ· γράμμα μὲν γὰρ ὁ κολαστὴς ἐστὶ Νόμος, ἡ σκιά καὶ ὁ τύπος· Πνεῦμα δὲ ζωοποιεῖ ἐστὶν ὁ Χριστὸς“.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Θεσπέσιος Μελωδός· ὦ Σιών, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὁραμένη πόλις Ἱερουσαλήμ, εἴτε ἡ νοουμένη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, χαίρε πολυτά· διότι ὁ Χριστὸς, ὁ κατ’ ἐξαίρετον τρόπον καλούμενος ἰδικὸς σε Θεός, αὐτὸς ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς αἰῶνας· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου φωνὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. (Λουκ. α΄. 33.) Οὗτος ἦλθε πρᾶος καὶ σώζων τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· οὗτος ἦλθε δίκαιος καὶ λυτρωτὴς ἡμῶν, καθήμενος ἐπὶ πάλου. Τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος οὕτω λέγει· „Χαίρειν προστέταχεν ἀναγκαιῶς τῇ νοτιῇ Σιών, ἅτε δὴ καὶ πάσης ἡμῶν κατηφείας ἐξηρημένης· ποῦ γὰρ ἔτι τὸ κατηφές; καὶ ἐπὶ τίσιν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμῶν τὸ κατοικώζειν, ὅλως ἀπεληλαμένης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου πεπατημένου, κεκλημένης τε τῆς ἀνθρώπου φύσεως εἰς ἐλευθερον ἀξίωμα, καὶ τῇ τῆς υἱοθεσίας κατεστεμμένης χάριτι, καὶ τοῖς ἀνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ χαρίσμασι κατηγαλισμένης“;

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν ἐπὶ πάλου καθήμενος ὁ Κύριος, ἦγουν διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ ἄρματα ἀπὸ τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἵππον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ζαχαρίας. Ταῦτα δὲ ἀλληγορῶν, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ τὰ ἀφανίσῃ τὸ ἱππικὸν φρύαγμα, καὶ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ· ἦτοι τῶν Ἰουδαίων τῶν μὴ πιστευόντων τῷ Χριστῷ, μηδὲ βοῶντων τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· „Πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον“. Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· δὲν εἶπεν ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὰ ἀφανίσῃ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀφανίσῃ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν· ἵνα παραστήσῃ μὲ τοῦτο ὅτι δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς ἀμαρτωλούς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ μὲν τὴν ἀμαρτίαν, σώσῃ δὲ καὶ ἀνακαλέσῃ τοὺς ἀμαρτωλούς. Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτὴς ἄρματα καὶ ἵππον καὶ τόξα πολεμικὰ τῶν ἐχθρῶν ἐνόησε τὰς διαφόρους μηχανὰς καὶ ὅπλα τῶν Δαιμόνων, μὲ τὰ ὅποια πολεμοῦσιν οἱ αἰσθητοὶ τῆς ταλαιπώρου ἀνθρώπου. Λέγων δὲ ὁ Ζαχαρίας ἀκολουθῶν „Πλῆθος καὶ εἰρήνη ἐξ Ἑθνῶν“, ἐφάνερωσεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν, ἠφάνισε μὲν τὰς νοσητὰς πολέμους τῶν Δαιμόνων, ἐχάρισε δὲ εἰρήνην εἰς τὰ Ἑθνη, τὰ ὅποια γενόμενα λαὸς αὐτοῦ διὰ τῆς πίστεως, εἰρήνευσαν μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ πλέον δὲν προσκυνῶν τὰ τῶν Δαιμόνων εἶδωλα.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου, ὕτω λέγει· „Ταύτη φησὶ κεκρημένος τῇ μετριότητι ὁ τῶν ὅλων Παμβασιλεὺς ἐξολοθρεύσεν ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ,

„καὶ

„καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, τὴν θρασυτητα αὐτῶν καὶ τὴν μακρὴν καταλύσας βασιλείαν·
 „ἐξωλόθρευσε δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ πλῆθος, διὰ τῆς Ῥωμαίων εἰρήνης βραβεύσας
 „τοῖς Ἑθνεσι, καὶ εὐκολίαν τοῖς τῆς ἀληθείας κήρυξι, χαρισάμενος· καὶ τὸ πάντων πα-
 „ραδοξότατον, ὅτι ποῦ κλίνη τὴν κεφαλὴν οὐκ ἔχων ὁ τῷ πάλῳ χρησάμενος, πάσης γῆς
 „καὶ θαλάσσης ἐθελήσας ἐκράτησε“. Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος
 „ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· „Ἐπασκήσας δὲ ἔτι ἐν ἡφει τὸ μέτριον (ὁ Βασιλεὺς σου Σιών),
 „ὥστε καὶ μόλις ἐπιβῆναι τοῦ πάλου· πλὴν ἔσται τοσοῦτος εἰς ἀρετὴν, ὥνῃσει τε οὕτω
 „τοὺς ἐπ’ αὐτῷ πεποιθότας, ὡς περιελεῖν μὲν ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ, ἀποστήσαι δὲ καὶ
 „ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, ἐξολοθρεῦσαι δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ εἰρήνην ἀπλωῶσαι βα-
 „θεῖαν τὴν ἐκ πάντων τῶν Ἑθνῶν. Ἐφραΐμ δὲ φησὶ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ δέκα φυλάς·
 „Ἱερουσαλήμ δὲ, τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικήσαντας· Ἰουδας δὲ οὗτοι καὶ Βενιαμίν“.

Τροπάριον.

„Σπαρίζεται θείῳ περιβόλῳ τὸ παράνομον συνέδριον ἀπειθῶν·
 „τὸν προσευχῆς Θεοῦ ἐπείπερ οἶκον σπήλαιον ἀπειργάσατο λη-
 „στῶν, ἐκ καρδίας τοῦ Λυτρωτῆς ἀπώσαμεν, (1) ὃ βοῶμεν· πάν-
 „τα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ’ οὗ μὲ πολλὰ προφητικά ρητὰ κατεπύκνωσε τὰ πρότερα Τροπάρια τῆς παρούσης Ὠ-
 δῆς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τῶρα στολίζει τὸ τελευταῖον αὐτῆς τοῦτο Τροπάριον καὶ μὲ ρητόν
 εὐαγγελικόν, ὅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· „Γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσ-
 „ευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν“. (Ματθ. κα. 13.)
 Ποῦ δὲ γέγραπται ταῦτα; Ἀκουσον· τὸ μὲν „Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται“
 εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἠσαΐαν· (Κεφ. νς. 7.) τὸ δὲ „Σπήλαιον ληστῶν“ εὐρίσκεται εἰς
 τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· „Μὴ σπήλαιον ληστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου
 „ἐπ’ αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν“. (Ἱερ. ζ. 11.) Ἐλεγε δὲ τὸ ἀνωτέρω ὁ Κύριος, ὅταν
 ἐδίωχεν μὲ τὸ φραγγέλιον τοὺς Θεοκαπήλους Ἰουδαίους ἀπὸ τοῦ Ἱερὸν. Αναφέρει δὲ τὸ ρη-
 τὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰς καιρὸν ἀρμοδίον· διότι, καθὼς τότε, ὅταν ὁ Κύριος ἐδίω-
 χε τοὺς πωλοῦντας ἐν τῷ Ἱερῷ, ἐγόγγυζον περὶ τούτου οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ
 οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ ἐζήτουν νὰ θανατώσουν αὐτόν, καθὼς συμφώνως λέγουσι
 καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ (Ματθ. κα. 23. Μάρκ. ια. 18. Λευκ. ιθ. 47. Ἰω. β. 18.)·
 „Ἐν ποίᾳ γὰρ ἐξουσίᾳ, ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
 „σίαν ταύτην;“ καθὼς, λέγω, τότε ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Κυρίου, ἔτι καὶ σήμερον, ὅταν
 ἐμβῇκεν ὁ Κύριος μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὑμνεῖτο ὑπὸ τῶν παιδων, ἐγόγγυζον οἱ αὐ-
 τοὶ Ἰουδαῖοι, καὶ ἀγανακτοῦντες πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον, „Ακούεις τί οὗτοι λέγουσιν;“
 (Ματθ. κα. 15.)

Διὰ τοῦτο ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀρχίζει τὸ Τροπάριον λέγων· τὸ
 παράνομον συνέδριον τῶν ἀπειθῶν καὶ ἀνυποτάκτων Ἰουδαίων σπαρίζεται· ἥτοι στερεῖ-
 ται καὶ διώκεται ἀπὸ τοῦ θείου περιβόλου· ἥτοι ἀπὸ τῶν νάρθηκας καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ
 παλαιοῦ Ἱεροῦ· καθὼς καὶ τότε ἐδίωχθησαν ἀπὸ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου οἱ πραγμα-
 τεύόμενοι καὶ οἱ πωλοῦντες βόας. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν
 ἐδίωχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἱερὸν, ἥγουν διότι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· ἥτοι τὸν Ναὸν ὅπου ἐκτίσθη
 διὰ νὰ προσεύχωνται εἰς αὐτόν οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ τὸν ἐκατασκεύασαν σπήλαιον ληστῶν.
 Οἶκος δὲ Θεὸς εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ καθ’ ἐκαστὸν ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐκτίσθη διὰ νὰ κάμῃ ἔργα ἀ-
 γα-
 72-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἀπειργάσαντο καὶ
 „ἀπώσαντο“, ὥστε ἐσυντάχθησαν μὲ τὸ „Συνέ-
 „δριον“ κατὰ τὴν σημερινήν, ἢ κατὰ τὴν φωνὴν· ἐπειδὴ

τὰ σημαντικὰ πλῆθος ὀνόματα, καὶ ἰνικά ὄντα, συν-
 τασσονται μὲ πληθυντικά ῥήματα, οἷον ἡ πλῆθος
 πετεινῆς, καὶ ἡ πλῆθος ποσειδάων·

γαθά, καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτὴν ὁ Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Εάντις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν“· (Ἰω. ιδ'. 23.) ἡ δὲ ψυχὴ τὸν μὲν Θεὸν εἰδὼξεν ἀπὸ λόγου της, τοὺς δὲ κλέπτας Δαίμονας ἐμβασεν εἰς τὸν ἑαυτὸν της· ὅθεν ἀντὶ νὰ ᾔναι οἶκος Θεοῦ, ἔγινε σπήλαιον τῶν ληστῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἡρμήνευσεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ καρδία τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι οἶκος Θεοῦ· διότι, ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων ἐποίησαν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ σπήλαιον ληστῶν, εὐθὺς ἐπιφέρει „Εκ καρδίας,“ (ἥτις δηλαδὴ ἦτον οἶκος Θεοῦ) τὸν Λυτρωτὴν ἀπώσάμενοι“. Ὁμοιάζει δὲ ὁ λόγος ἕτος μὲ ἐκεῖνον τὸν λόγον τῆς Ἡσαίου, Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών, πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί·; (Ἡσ. α'. 21.) Πόλις γὰρ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ τροπολογικῶς κάθε καρδία καὶ ψυχὴ, ἥτις πλήρης οὖσα ἐκ φύσεως ἀπὸ λογικὴν διάκρισιν, μὲ τὴν ὁποῖαν διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ φύσει πλουτοῦσα τὴν δικαιοσύνην, καθ' ἣν ἐκάστῳ ἀποδίδωσι τὰ οἰκεία, ὕστερον δεχθεῖσα τὰς προσβολὰς τῶν φονευτῶν· ἥτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, ἔγινε πόρνη καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας.

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· συστήσασθε ἑορτὴν· καὶ ἀγαλλόμενοι δεῦτε μεγαλύνωμεν Χριστὸν, μετὰ βαίωμ καὶ κλάδωμ ὕμνοις κραυγάζοντες· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Κιθάραν τοῦ Δαβὶδ, ἐνηλλαγμένως ὁμῶς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέλους· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“, εἴτα ἀκολουθῶς λέγει, „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· συστήσατε ἑορτὴν“· (Ψαλ. ριζ'. 26.) ὁ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάττει τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν“ κάμνει ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ „Συστήσατε ἑορτὴν“· τὸ δὲ „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“ τέλος ποιεῖται τοῦ αὐτοῦ Εἰρμοῦ. Λέγει δὲ οὕτω· „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν“· δηλαδὴ Θεὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, Κύριος εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ἐφάνη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· ταῦτόν εἰπὲν, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησε κατὰ τὸν Θεόδωρον (1). Ὅρα δὲ ὅτι ἀντὶ νὰ εἰπῇ εἰς χρόνον μέλλοντα, Θεὸς Κύριος ἐπιφανήσεται, εἶπεν εἰς χρόνον περασμένον, ἐπέφανεν, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς προφητείας, ἥτις μεταχειρίζεται τὰ μέλλοντα ὡς περασμένα.

Ἐπειτα γυρίσας τὸν λόγον πρὸς τὸν λαόν, συστήσατε, λέγει, ὦ Χριστιανοί, ἑορτὴν· ἥτοι τὴν περιφανὴ ταύτην τῶν Βαίων, καὶ ἀγαλλόμενοι πνευματικῶς, ἐλάτε μαζί με ἐμὲ τὸν χοροστάτην νὰ μεγαλύνωμεν τὸν Χριστὸν μετὰ τὰ βαίω καὶ μετὰ τοὺς κλάδους· ἥτοι μετὰ τὰ νικητικὰ τῶν παθῶν σύμβολα, καὶ μετὰ τὰς ἀειθαλεῖς ἀρετάς, κραυγάζοντες μετὰ ὕμνους εἰς τὸν προερχόμενον ἐν δόξῃ Χριστόν· ὡς ἦναι εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει οὕτω· „Ερχόμενος εἶπε, καὶ οὐχὶ ἀγόμενος· τὸ μὲν γὰρ, δουλικόν (τὸ ἀγεσθαι δηλ.), τὸ δὲ, ἐξουσιαστικόν, (τὸ ἐρχεσθαι δηλ.)· καὶ τὸ εἰπὲν δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου, αὐτὸ τοῦτο ἐμφαίνει τὸ ἀληθινόν Θεόν αὐτὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἐν ὀνόματι δούλου, ἀλλὰ Κυρίου φασὶν αὐτὸν ἐρχεσθαι· καὶ ἐτι παριστῶσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντίθεος, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς ἐλθὼν· ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος φησὶν ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου· ἄλλος δὲ ἐλεύσεται ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι“.

Τρο-

(1) Ἐπιφάνειαν δὲ εἶπε τὴν ἐλευσιν αὐτοῦ κατὰ ἄλλον ἐρμηνευτὴν· „Καθότι τὸ ἐλθεῖν αὐτόν, οὐ τὸπον ἐστὶν ἀμείψαι, ἀλλ' ἐπιφανῆναι, πρότερον ὅχ' ὀρώμενον· ὑπάρχων γὰρ ἀόρατος τῷ εἶναι εἰκὼν

„Θεὸς τοῦ ἀοράτου, μορφήν δούλου λαβὼν καὶ γενόμενος ὁ Λόγος σὰρξ, ὡρθε· ἵν' οὕτω φανείη χειραγωγῆσθαι ἡμᾶς εἰς τὸ καὶ τὴν δόξαν αὐτῶ διασώσασθαι, δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρός“.

Τροπάριον.

„Εθνη, ἵνα τί ἐφρυάξατε; Γραφεῖς καὶ Ἱερεῖς, τί κερά ἐμελετήσα-
 „τε; τίς οὗτος εἰπόμενος, ὃ παῖδες μετὰ βαΐων καὶ κλάδων ὕμνοις
 „κραυγάζουσιν, (1) εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποβλέψας ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς εἰς τὸν φθόνον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ εἰς τὴν
 ἄλογον καὶ ματαίαν αὐτῶν ὀρμὴν καὶ ἀγνοσίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔλεγον, ὅταν ὑμνεῖτο ὑπὸ
 τῶν παιδῶν ὁ Κύριος „Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν“; (Ματ. κ' α. 15.) ταῦτα, λέγω, στο-
 χασθεῖς, προσωποποιεῖ τοὺς αὐτοὺς Γραμματεῖς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Γραφεῖς) καὶ Ἱε-
 ρεῖς, ὅτι ἀποροῦσαν καὶ ἔλεγον· ποῖος εἶναι οὗτος ὁ μετὰ δόξης ἐρχόμενος καὶ ἀνυμνού-
 μενος; Ὁμοίως στοχασθεῖς καὶ τὸν φρυαγμὸν ὅπου ἔκαμαν τὰ Ἑθνη: ἦτοι ὁ Πιλάτος καὶ
 οἱ στρατιῶται τῶν Ἑθνικῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυ-
 ρίου, ἐδανείσθη τὰ ἀρμόδια τέτων ρήτα ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „Ἰνα τί ἐφρυάξαν Ἑθνη,
 „καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά“; (Ψαλ. β'. 1.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· ὡς Ἑθνη καὶ ἀνόητοι Ῥωμαῖοι, διὰ τί τόσοι ἐφρυάξατε: ἦτοι
 ἐμάνητε, καὶ μὲ ὕβριν ὑπερηφανεύθητε κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ;
 καὶ ἐπειδὴ ἴδετε αὐτὸν νὰ ἐμβαίνει μὲ δόξαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ τί τόσοι ἐφθο-
 νήσατε, ὥστε διὰ τοῦτο ἐβουλήθητε νὰ τὸν θανατώσετε; (2) Καὶ ἐσεῖς δὲ οἱ Γραμμα-
 τεῖς καὶ οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων, διὰ τί ἐμελετήσατε κενὰ καὶ μάταια πράγματα; καθ'
 ἡμέραν γὰρ μελετῶντες τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφῆτας, καὶ μὴ νοήσαντες παρ' ἐκείνων τὴν
 μετὰ σαρκὸς τῆ Κυρίου παρουσίαν, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Μυστήριον τὸ νῦν ἐνεργούμενον, μα-
 ταίως καὶ εὐκαιρα ἐκοπιάσατε· ὅθεν ὁρῶντες τὸν Κύριον νὰ προσέρχεται μετὰ δόξης δορυφο-
 ρούμενος, καὶ νὰ ὑμνῆται ἀπὸ τοὺς ἀνάκους παῖδας, ἐσεῖς νομίζετε αὐτὸ ὡς κἀνένα πα-
 ράδοξον, καὶ ἀπροφύτευτον ἀπὸ τῆς Προφῆτας· ὅθεν ἀπορεῖτε πρὸς ἀλλήλους καὶ λέγετε·
 ποῖος εἶναι ἐτοῦτος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀνήλικοι παῖδες κραυγάζουσι τὸ, „Εὐλογημένος ὁ
 „ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν“;

Σημειώσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, τὸ φρύαγμα εἶναι ἕνας ἄσημος ἦχος
 ἡνωμένος μὲ ἕνα δυνατόν φύσημα, ὁ ὁποῖος ἦχος ἐμβαίνει ἀπὸ τὴν μύτην τῶν ἀλόγων,
 ὅταν αὐτὰ φεύγουν καὶ δὲν θέλουσι νὰ σταθῶσι. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμη-
 νείᾳ τοῦ Δ'. ἡχου τῆς Ὀκτωήχου· „Φρύαγμα δὲ κυρίως ἐπὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων λέγε-
 „ται· ἔστι δὲ τις ἄσημος ἦχος διὰ τῶν μυκτῆρων ἐκφερόμενος, ὅτε ἀποσκιρτήσουσι καὶ
 „τῆς φάτνης ἀποπνιδήσουσιν, ἢ τὰς κατέχοντας αὐτὰς ἀποδράσουσι· λέγεται δὲ καὶ ἐπ' ἀν-
 „θρώπων φρύαγμα, τὸ θρασὺ καὶ ἀλαζονικὸν καὶ ἀλόγιστον φρόνημα“.

Τρο-

(1) Παγδαχοῦ γὰρ γράφεται „Κραυγάζοντες“, ἐμφατικῶς δὲ „Κραυγάζουσι“ γὰρ χρειάζεται.

(2) Γράφει γὰρ ὁ Ἀθηναῖος Μελετισὶς ἐν τῷ τρί-
 τῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὅτι ὁ Πι-
 λάτος ἐγράφε ἐν τῇ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπο-
 φάσει ὅτι τοῦτον καταδικάζει εἰς θάνατον, διότι ἐ-
 πόλημσε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ δόξης
 καὶ τροπικῆς, ὡς ἀν' ῥήγας· ὅσα γὰρ φησὶν· „Οὐτε

„ἐπαυσε συνέχειν δορυβους (ὁ Χριστὸς) ἐν ὅλῃ
 „τῇ Ἰουδαίᾳ, Βασιλείᾳ ἑαυτὸν ὀνομάζων τῇ Ἰσραήλ,
 „ἀπειλῶν χαλασμόν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἱεροῦ
 „ναοῦ, ἀπαρνόμενος τὸν φόβον τοῦ Καίσαρος, ἔχων
 „ἐπὶ πόλιν εἰσελθεῖν μετὰ βαΐων καὶ ἐπὶ ἀμβων
 „μετὰ μέγους τοῦ πλήθους, ὡς περ' ῥῆξ (ἦτοι Βα-
 „σιλεὺς), ἐπὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Ἱερὴν
 „ναόν“. (Σελ. 450.)

Τροπάριον.

Θεός, ὡς παρόμοιος οὐδεὶς, δικαίαν πᾶσαν ὁδὸν ἐξευρὼν,
 ἡ ἀγαπημέμφ Ἰσραὴλ· μετὰ δὲ ταῦτα ἀνθρώποις συ-
 νη ὁφθεῖς· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
 ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐνωμένον μετὰ τὸ ἀνωτέρω καὶ κατὰ τὸ νόημα καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Μελωδὸς ἀνείδισεν ἐκεῖ τοὺς Ἰουδαίους, πῶς ἀναγινώσκουσι τὰς Γραφάς (καθότι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἀναγινώσκειται ἡ Πεντάτευχος βίβλος τῷ Μωϋσέως, εὐρίσκεται κάλυμμα εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ σκεπάζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των) (β'. Κορ. γ'. 15.), καὶ πῶς ἐν τούτῳ ἀποροῦσιν ἀνοήτως περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ λέγουσι, ποῖος εἶναι ἔστος, τὸν ὁποῖον ὑμνοῦσιν οἱ παῖδες; ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα προεῖπεν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, τὰρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο λύει τὴν ἀπορίαν, καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῶν ἀποκρίνεται ἔτω· Θέλετε, ὦ Γραμματεῖς καὶ Νομοδιδάσκαλοι, νὰ σᾶς φανερώσω ἐγὼ, ποῖος εἶναι οὗτος ὁ σήμερον ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος; Ἀνάγνωτε τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Βαρούχ, ταῦτόν εἰπείν, τὸ βιβλίον τοῦ Ἱερεμίου (ὡς ἐν γὰρ βιβλίῳ λογίζεται τὸ τοῦ Βαρούχ καὶ τὸ τοῦ Ἱερεμίου κατὰ τοὺς θεῖους Πατέρας), εἰς τὸ ὁποῖον ματαίως ἕως τὰρα ἐμελετήσατε· ἀνάγνωτε, λέγω, αὐτὸ, καὶ θέλει γένῃ διδάσκαλος καὶ ὁδηγὸς εἰς ἐσᾶς· καθότι αὐτὸ θέλει σᾶς φανερώσει ὅτι οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος, εἶναι Θεὸς προαιώνιος, καὶ ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἔγινεν ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς τε καὶ δι' ἡμᾶς.

Οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ γράφει ὁ Βαρούχ· „Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν (ἥτοι δὲν θέλει ὁμοιωθῇ κανεὶς ἄλλος μετ' αὐτόν)· ἐξεύρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης (ἥτοι καθεστράταν ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης), καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί (ἥτοι τῷ δούλῳ) αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ (ἥτοι τῷ αὐτῷ Ἰακώβ τῷ μετονομασθέντι ὕστερον ὑπὸ Θεοῦ Ἰσραὴλ, ὃ δηλοῖ τοὺς ὁρῶν τὸν Θεόν) τῷ ἀγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ“ (Βαρ. γ'. 22.) Ἠκούσατε περὶ τῆς Θεότητος τῆς ὑπὸ τῶν παιδῶν εὐφημουμένου Χριστοῦ; Ἀκούσατε τὰρα καὶ τί λέγει ὁ αὐτὸς Βαρούχ περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς προσληφθείσης ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσεῖς σκοντάβετε καὶ σκανδαλίζεσθε· „Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστραφεν“ (αὐτόθ. 23.) Τὰχα δὲ ἐπαράστησεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν καθαρά μετὰ λόγια ταῦτα; Ναὶ βέβαια. Λοιπὸν ἅς ὑμῶν καὶ ἡμεῖς αὐτὸν μαζὶ μετὰ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὄχλους, καὶ ἅς λέγωμεν „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„Σκάνδαλα τρίβου τὶ ἐχόμενα ἡμῖν τιθέατε ἀπειθεῖς; πόδες ὁ-
 „ξεῖς ὑμῶν αἷμα διεκχέαι Δεσπότου· ἀλλ' ἀμασθήσεται πάντως,
 „σῶσαι τοὺς κρίζοντας· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυ-
 „ρίου Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει „Εχόμενα τρίβου σκάνδαλα ἐθετό μοι“ (Ψαλ. ρλθ'. 6.) ὁ δὲ Ἡσαΐας, „Οἱ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι, καὶ ταχίνοι ἐκχέαι αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐ-
 „τῶν

„ τῶν διαλογισμοὶ ἀπὸ φόβου “· (Ἦσ. νθ'. γ.) Ὁθεν ὁ Μελωδὸς ἀποτείνει τὸν πρὸς τοὺς μαιφόνους Ἰουδαίους, ὀνειδίζει αὐτοὺς διὰ τὸν φόβον καὶ λύσαν ὅπου εἶχον τὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον αὐτοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ἤτοι εἰς τὴν στρατὴν τῆς ἐπιγνώσεως καὶ πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὅπου ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς αὐτὴν ἐμπόδιζαν. Ὡς ἀπειθεῖς, λέγει, Ἰουδαῖοι, τί τιθέατε; ἢ γουν τί βάλλετε μετὰ τὰ λόγια σας εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας σκάνδαλα καὶ σκοντάμματα ἐχόμενα τρίβου; ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς στρατῆς ταύτης, κατὰ τὸν Θεόδωρον; ἢ πλησίον αὐτῆς καὶ ὄχι μακρὰν ἀπὸ αὐτῆς, κατὰ τὸν ἀνάνυμον; Διὰ τί δὲ τέλος καὶ σκοπὸν βάλλετε τὰ σκάνδαλα ταῦτα; Διὰ νὰ κηρύττετε ἐκείνους ὅπου θέλουν νὰ περιπατοῦν εἰς αὐτὴν, περιπλεκόμενοι εἰς τὰ ρηθέντα σκοντάμματα τῶν λόγων σας, καὶ ἐμποδιζόμενοι ἀπὸ τὸ νὰ πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν.

Ὀνειδίζει δὲ τὴν ὀγληγῳράδα καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸ νὰ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἐρανισθεὶς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, ὡς εἶπομεν· προλέγει ὅμως καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ζητοῦν νὰ φορευθῶν, διὰ νὰ δείξῃ μετὰ τοῦτο ὅτι ματαίως σπουδάζουν νὰ τὸν θανατώσων ὀγληγῳρα, ἐπειδὴ δὲν θέλει μείνῃ πολὺν καιρὸν εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ τριήμερος ἔχει βέβαια νὰ ἀναστῇ, διὰ νὰ σώσῃ ὅλους ἐκείνους ὅπου πιστεύουν εἰς αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν παίδων κραυγάζουσιν· „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν “. Σημειώσαι ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι ἐλεγκτικὸν καὶ ὀνειδιστικόν, καὶ προσφέρεται εἰς τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους μετὰ ἀπορίαν καὶ ἰταμότητα· σχεδὸν γὰρ ἐπισείων κατὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν κεφαλὴν του ὁ ἱερὸς Κοσμάς, καὶ μετὰ ἄγριον ὄμμα βλέπων αὐτοὺς, φαίνεται εὐτὼ νὰ τοὺς λέγῃ· διὰ ποίαν αἰτίαν, ὧς κατάρτοι πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀπειθέστατοι, βάλλετε σκάνδαλα εἰς τὸ μέσον τῆς στρατῆς ὅπου φέρει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ; Ἐγὼ ἠξέυρω ὅτι τὰ πόδια σας εἶναι ὀγληγῳρα εἰς τὸ νὰ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχετε νὰ χαρῖτε εἰς πολὺν καιρὸν, ὧς παμμίαροι· ἐπειδὴ ὀγληγῳρα μέλλει νὰ ἀναστῇ ὁ ὑφ' ὑμῶν ζητούμενος φορευθῆναι, ἢ γουν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καθὼς προεῖπε ὁ ὁσίων.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀπούοντες τὸν παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα νὰ ἀξιωθῶμεν τῶν ἡθικῶν καὶ ἀναγωγικῶν νοημάτων, τῶν περιεχομένων ἐν τῇ περιφανεί ἑορτῇ ταύτῃ, ἢ γουν ἄμποτε νὰ βαλθῶν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς, ὡς εἰς ὑποζύγιον, τὰ ἱμάτια τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· ἤτοι αἱ ἀρεταὶ αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτῶν καθίσῃ ἐπάνω καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος· ἂν γὰρ δὲν στολισθῇ ἡ ψυχὴ μας μετὰ τὰς Ἀποστολικὰς ἀρετὰς, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος. Ἀμποτε νὰ στρώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἱμάτια μας εἰς τὸν Χριστόν, ἢ γουν νὰ ὑποτάξωμεν τὴν σάρκα εἰς τὸ πνεῦμα, λέγοντες μετὰ τὸν Προφητὰν· „ Ἐπετά· „ γην τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσα αὐτόν “, (Ψαλ. λς'. γ.) ἵνα καθίσας ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Χριστός, μὴ τὴν ἀφίη· πλέον νὰ ἐναντιόνηται κατὰ τῆς ψυχῆς· ἱμάτιον γὰρ καὶ φόρεμα τῆς ψυχῆς εἶναι τὸ σῶμα σκεπάζον αὐτήν. Ἀμποτε νὰ στρώσωμεν τὰ ἱμάτια ταῦτα ἐν τῇ ὁδῷ· τουτέστιν ἐν τῷ Χριστῷ τῷ εἰπόντι „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός “· (Ἰω. ιδ'. 6.) ἂν γὰρ δὲν στρώσῃ τις· ἤτοι δὲν ταπεινώσῃ τὴν σάρκα του ἐν τῇ ὁδῷ, τουτέστι μένων ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μὴ αἰρετικὸς μηδὲ ἀλλότριος ὢν, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτόν ὁ Κύριος. Ἀμποτε νὰ κόπτωμεν καὶ ἡμεῖς κλάδους ἀπὸ τὰ δένδρα· ἤτοι νὰ μιμούμεθα τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς βίους τῶν Ἀγίων· αὐτοὶ γὰρ εἶναι τὰ δένδρα· καὶ μετὰ αὐτοὺς νὰ στρώσωμεν τὴν στρατὴν τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς. Ἀμποτε αἱ προάγουσαι καὶ αἱ ἀκολουθοῦσαι πράξεις ἡμῶν νὰ ᾖναι εἰς δόξαν Θεοῦ, καθὼς ἦτον καὶ οἱ τότε προάγοντες καὶ ἀκολουθοῦντες τῷ Χριστῷ ὄχλοι· διότι μερικοὶ μὲν δείχνουν ἀρετὴν εἰς τὴν προλαβοῦσαν ζωὴν των, ὕστερον δὲ ἀμελοῦντες, δὲν ἐργάζονται τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀκολουθῶντες ἢ ὑστέρᾳ ζωῆς των δὲν ἀποβλέπει εἰς δόξαν Θεοῦ· ὅθεν πρέπει νὰ ᾖναι σύμφωνος ἢ προτέρα ζωῆς των μετὰ τὴν ὑστέρᾳ, ὅλη δηλαδὴ ἐνάρετος καὶ ὅλη ἀφορώσα εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ἄς λάβωμεν παράδειγμα ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων νὰ ἡμεῖς ταπεινοὶ, καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζωμεθα ἵππους καὶ ἡμιόνους κατὰ τὴν ὁδὸν ὡς προείπομεν· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει· „ Διὰ τῶτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστέρους ὄντας, ὑπο· „ ζυγίων δεῖσθαι, καὶ ἐν τῷ μέτρῳ ἔθηκεν (ὁ Κύριος), δεικνύς ὅτι οὐχ ἵππους οὐδὲ ἡμιόνους ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὅνῃ κεχρῆσθαι, καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν, „ ἀλ-

γαθ' ὁδῶν
285

ἥς χρείας εἶναι" (ἐν τῇ Σειρ. τῇ κατὰ Ματθαῖον). Καὶ ὁ Ἀλεξαν-
πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Βαίων ἔτω γράφει· „Μετὰ τῶν παί-
μνησάμεν καὶ ἐορτάσωμεν σήμερον· μὴ πανηγυρικῶς (ἥτοι μὴ κατὰ
κοσμικῶν πανηγύρεων), ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ μόνον τῇ χειρὶ, ἀλλὰ καὶ
τέχοντες, καὶ ταύτην ὑπὲρ χιόνα λευκάναντες, πάντα τύφον καὶ ἐπαρ-
διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀσωμάτων (Δυνάμεων) οὐκ ἐφ'
αυτῶν παραγίνεται, ἀλλ' ἐπὶ πάλου οἰκτροῦ καὶ μικροῦ κατῆμενος
εὐών μὴ ἐφ' ἵππων καὶ ἡμιόνων, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις, ἐφαίρεσθαι. Διό
ριάσωμεν τῷ Χριστῷ, ἵνα καὶ συνανέλθωμεν". Ἐὰν ὁμῶς ὁ τόπος ἦναι
δὲν ἐμποροῦν νὰ δουλεύουν, εἶναι συγκεχωρημένοι εἰς τοὺς Χριστιανούς

να μεταχωρήσονται εἰς ἵππους καὶ ἡμιόνους, ὅχι ὁμῶς πολυεξόδους, οὐδὲ πολυτελεῖς ἐστρωμέ-
νους, ἀλλὰ ταπεινούς καὶ ταπεινὰ ἐστρωμένους.

Ἄμποτε νὰ νικήσωμεν τὰ πάθη τοῦ σώματος καὶ τὸν Κόσμον καὶ Κοσμοκράτορα, τοὺς
τρεῖς μεγάλους ἐχθρούς μας· καὶ οὕτως ὡς νικηταὶ νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ βαστάσωμεν τὰ
βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ προὑπαντήσωμεν τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν νικητὴν
ὄντα τοῦ θανάτου καὶ ἄδου· τὰ βαῖα γὰρ τῶν φοινίκων ἐδίδοντο βραβεῖα καὶ στέφανα εἰς
τοὺς νικητὰς τῶν ἐξωτερικῶν ἀγώνων, καθὼς ταῦτα πάντα ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς
Θεοφύλακτος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν τεσσαρῶν Εὐαγγελίων. Ἄμποτε δὲ νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ
βαστάζωμεν κλάδους τῶν ἐλαιῶν· ἥτοι τὰ σύμβολα τοῦ Θεοῦ ἐλέους, κατὰ τὸν Ἀββᾶν
Δαρόθεον λέγοντα· „Παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον, ἵνα ἐπιβῇ τῇ ἀλογαθείᾳ ἡ-
μῶν ψυχῇ, καὶ ὑποτάξῃ αὐτὴν τῇ Θεότητι, καὶ ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μετὰ βαίων μὲν
ὡς νικητῇ· αὐτὸς γὰρ ἐνίκησε τὸν ἐχθρὸν ὑπὲρ ἡμῶν· μετὰ κλάδων δὲ καὶ ἐλαιῶν,
αἰτοῦντες παρ' αὐτοῦ ἔλεος· οἱ γὰρ ἀδικούμενοι, προσιόντες τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι τὴν ἐκ-
δίκησιν (τῷ Κριτῇ), κλάδους ἐλαιῶν βαστάζουσι, βοῶντες καὶ αἰτοῦντες βοηθείας τυχεῖν
καὶ ἐλεηθῆναι· ἢ γὰρ ἐλαία σύμβολον τοῦ ἐλέους, ὡς νίκης τὸ βαῖον. Αἰτήσωμεν οὖν
παρὰ Χριστοῦ ἔλεος· ἵν' ὥσπερ αὐτὸς ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν· οὕτω καὶ ἡμεῖς νικήσωμεν
δι' αὐτοῦ, καὶ εὐρεθῶμεν βαστάζοντες τὰ νικητήρια, ἢ μόνον ὑπὲρ τῆς νίκης, ἥς (αὐτὸς)
ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἥς αὐτοὶ δι' αὐτοῦ ἐνίκησαμεν". (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ
κατὰ Ματθ. κεφ. κ'.) Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀδελφοί, καὶ ἵνα διὰ τῆς νίκης ταύτης ὁμᾶ καὶ
τοῦ Θεοῦ ἐλέους τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τὰς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

Ελάτε, ἀγαπητοί μου Ἀναγνώσται, νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν τῶν προλαβόντων ἀσματικῶν Κανόνων τοῦ Θεσπεσίου καὶ Ἱεράρχου Κοσμᾶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ἀγίᾳ Ἑβδομάδι μελουργηθέντων ὑπ' αὐτοῦ Κανόνων. Ἦθελε δὲ εἰπῇ τινὰς ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ὡς ἀπὸ ἄσματα ἀπλῶς εἰς αὐτὰ τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων (καθὼς δηλαδὴ καὶ ἄσμα ἀσμάτων ὀνομάζεται τὸ τῷ Σολομώντος μυστικὸν βιβλίον), καὶ ὡς ἀπὸ κἀνένα ναὸν ἱερὸν, εἰς αὐτὸ τὸ ἱερώτατον ἄδυτον, καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, καὶ ὡς ἀπὸ κἀνένα Οὐρανὸν πρῶτον ἢ δεύτερον, εἰς αὐτὸν τὸν τρίτον καὶ ὑψηλότετον Οὐρανόν· ἢ, διὰ νὰ εἰπῶ καὶ ἄλλο ὁμοίωμα, ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ φωνὰς Ἀγγελικᾶς καὶ Χερουβικᾶς εἰς αὐτὰ τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια. Ὅθεν ἐκεῖ ὅπου ὁ Θεὸς λαλεῖ, ποῖος δὲν θέλει ἀκούσει μετ' ἡδονῇ καὶ γλυκύτητι; ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ποῖος δὲν θέλει γλυκανθῇ ἐκ τῶν τοιούτων λογίων εἰς τὸν τῆς διανοίας του λάρυγγα, ὥστε νὰ φωνάζῃ καὶ αὐτὸς ἐνθουσιῶν μετ' τὸν Προφήτην Δαβὶδ, „Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ „λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου“; (Ψαλ. ριή. 102.)

Πολὺς γὰρ εἶναι εἰς τὸ νὰ εἰπῇ, καὶ δεξιὸς εἰς τὸ νὰ μελουργήσῃ ὅλους τοὺς ἰδικούς του Κανόνας ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς· καὶ κἀνένας ἀνθρώπος δὲν εὕρεται, ὅστις, ἀναγινώσκων τῆς ἀσματικῆς τοῦ Κανόνας, νὰ μὴ θελχθῇ κατὰ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρῇ τῆς τῶν ἀσματικῶν ὅμως Τριῶδια καὶ Διῶδια, τὰ ὁποῖα ἐμελούργησε κατὰ τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, αὐτὰ φαίνονται ὅτι ἐμελουργήθησαν ἀπὸ κἀποῖαν ἄλλην ἀρμονίαν Θειοτέραν καὶ πνευματικωτέραν τῆς ἀρμονίας τῶν προλαβόντων Κανόνων του. Ὅθεν περὶ ταύτων ἠρίων τίς ἤθελεν εἰπῇ προσφεύσας ὅτι εἰς μὲν τοὺς προλαβόντας Κανόνας του λαλεῖ ὁ Κοσμᾶς μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς δὲ τὰ ἀσματικά Τριῶδια τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος λαλεῖ μᾶλλον αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μετὰ τοῦ Κοσμᾶ. Τὸ μὲν νὰ φάλλῃ τινὰς ἄσματα ἀσμάτων, μόνου τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος εἶναι ἴδιον, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν ἀσώφων καὶ ἁμαρτῶν· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἐμβαίῃ τινὰς μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, αὐτὸ εἶναι ἴδιον τῶν καθαρῶν καὶ ἱερωμένων, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν ἀκαθάρτων· εἰς τοὺς ὁποῖους ἡμεῖς ὅχι μόνον δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἐμβῶμεν μέσα εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰ προπύλαια αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἀρπάζεται τινὰς εἰς τὸν τρίτον Οὐρανόν, τοῦτο εἶναι τοῦ μεγάλου Παύλου ἴδιον, καὶ τῶν τοῦ Παύλου ὑψηλῶν φρενῶν, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν γεωδῶν καὶ παχέων, οἵτινες ἀπὸ τὸ βαρὺ τῆς ὕλης τραβιζόμενοι, καταφερόμεθα εἰς τῆς γῆς τὸ βαθυτάτον. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἦναι ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν μας δύναμιν, θέλομεν ὅμως τολμήσει εἰς αὐτὸ, δυναμωθέντες ἀπὸ τὰς εὐχὰς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἰς τοῦτο ἡμᾶς παρεκάλεσαν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ (Ι)ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Τῇ Δευτέρᾳ :

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ἀδελφοί, ὅτι ἓνα μόνον Ἰαμβικὸν στίχον ἐποίησεν ὁ Ἱερός Με-
λωδὸς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὁμοῦ ἀκροστιχίδας τοῦ Τριωδίου τῆς Δευτέρας, τοῦ Διωδίου
τῆς Τρίτης, καὶ τοῦ Τριωδίου τῆς Τετράδος, οὕτως ἔχοντα. „ Τῇ Δευτέρᾳ Τρίτῃ τε Τε-
„ τράδι φαλῶ “. ὁλόκληρος γὰρ οὗτος εἶναι Ἰαμβος. Τῆς δὲ Δευτέρας ἀκροστιχίς μὲν
ξεχωριστὴ εἶναι αὕτη. „ Τῇ Δευτέρᾳ “, τῆς δὲ Τρίτης, αὕτη, „ Τρίτῃ τε “, τῆς δὲ Τετρά-
δος, αὕτη, „ Τετράδι φαλῶ “. εἰς ὅλας ὁμῶς τὰς ἀκροστιχίδας ταύτας ἀκούεται ἕξω-
θεν τὸ, φαλῶ, ἥγουμ, „ Τῇ Δευτέρᾳ φαλῶ “, „ Τρίτῃ τε φαλῶ “. καθὼς καὶ ἐνερ-
γεία γράφεται ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Τετράδος οὕτω. „ Τετράδι φαλῶ “. Σημειῶσαι δὲ
ὅτι τὰ ᾠσματα τῆς μεγάλης ταύτης Ἑβδομάδος θέλων νὰ δείξῃ τιμιώτερα τῶν ἄλλων ᾠ-
σματικῶν Κανόνων τοῦ ὁ Θεὸς Κοσμάς, κατεπύκνωσεν αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ ρητὰ
τῆς νέας Γραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅχι μὲ ρητὰ τῆς παλαιᾶς Γραφῆς καὶ τῶν Προφη-
τῶν, καθὼς μὲ αὐτὰ κατεπύκνωσε τοὺς ἄλλους ᾠσματικούς τοῦ Κανόνα· ἐποίησε δὲ τῷ-
το διὰ νὰ χάρισῃ ἓνα βραβεῖον καὶ στέφανον μέγιστον εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα· κα-
θὼς γὰρ αὕτη βασιλικῶς ὑπερέχει τὰς ἄλλας ἑβδομάδας τοῦ ἐνιαυτοῦ· οὕτω καὶ τὰ
τοῦ Εὐαγγελίου ρητὰ, μὲ τὰ ὅποια αὕτη καλλωπίζεται, ὑπερβαίνουν μὲ ὅλους πῆχεις
βασιλικούς, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, τὰ ρητὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῶν Προφητῶν, μὲ τὰ
ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄλλοι Κανόνες αὐτοῦ καλλωπίζονται.

Ὅτι δὲ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς ὑπερέχει τὰς ἄλλας τοῦ χρόνου ἑβδομάδας, μαρτυρεῖ ὁ
Χρυσόστομος λέγων· „ Μεγάλῃν Ἑβδομάδα καλοῦμεν αὐτὴν, ὅτι ἐπειδὴ μείζον ἔχουσι μὴ-
„ κος τῶν ἄλλων ἀπασῶν αἱ ταύτης ἡμέραι (καὶ γὰρ εἰσὶν ἕτεραι μείζους), οὐδὲ ἐ-
„ πειδὴ πλείους τὸν ἀριθμὸν (καὶ γὰρ ἴσαι ταῖς ἄλλαις εἰσὶν), ἀλλ’ ἐπειδὴ μεγάλα ἡ-
„ μῖν γέγονε ἐν αὐτῇ παρὰ τοῦ Δεσπότου κατορθώματα· καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑβδομάδι
„ τῇ μεγάλῃ, ἡ χρονία τοῦ Διαβόλου κατελύθη τυραννίς· ὁ θάνατος ἐσβέσθη· ὁ ἰσχυρὸς
„ ἐδέθη· τὰ σκευὴ αὐτοῦ διηρπάγη· ἁμαρτία ἀνῆρέθη, ἡ κατάρα κατελύθη· ὁ Παράδει-
„ σος ἀνεώχθη· ὁ Οὐρανὸς βάσιμος γέγονεν· ἄνθρωποι Ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν· τὸ μεσότοι-
„ χον τοῦ φραγμοῦ ἦρθη· τὸ θριγγίον περιῆρέθη· ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς εἰρηνοποίησε τὰ ἄ-
„ ντα

(1) Σημειῶσαι ὅτι τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Δευτέρᾳ οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ὁφθαλμὸς μὲν ὤρῳ “· ἐν δὲ τῇ τῶν Ἰβύρων Ἱερᾷ μονῇ ἐπιγράφεται οὗτος τῷ Χρυσόστο-
μος Ἰωάννης λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Διηνύσαμεν σῆς μὴ· Ἐφραίμ ὁ Σύρος λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ὁ Θεὸς
„ νηστείας τὸν πλοῦν “· ὁ Δαμασκηνὸς λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Κιεῖ με πρὸς τὸ λέγειν “· ὁ αὐτὸς λόγον, Διονυσίου καὶ ἐν ἄλλοις.

„νω καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· διὰ τοῦτο μεγάλη καλεῖται Ἑβδομάς“. (Λόγῳ εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα τόμῳ Ε'. οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηνύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν“).

Ωδὴ α'. Ἦχος β'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ τὴν ἄβατον κυμαινομένην θάλασσαν θείῳ αὐτοῦ προστάγ-
„ματι ἀναξηράναυτι, καὶ πεζεῦσαι δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν
„καθοδηγήσαυτι Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν πρώτην Ὠδὴν τὴν ὑπὸ Μωϋσέως ποιηθεῖσαν, καὶ τὰ ἐκείνης λόγια· ὥς ψάλλωμεν, λέγει, εἰς τὸν Κύριον, ὅς τις μὲ τὴν θείκην προσταγὴν τοῦ ἐπρόσταξεν οὕτω τὸν Μωϋσῆν· „Λάλησον τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ „ἀναζευσάτωσαν, καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ῥάβδον σου καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν „θάλασσαν καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσ-
„σης κατὰ τὸ ξηρόν“. (Ἐξ. ιδ'. 15.) Αὐτὸς ὁ Κύριος μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ ἐξήρανε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἥτις ἦτον ἄβατος ἀπὸ γυμνὰ ποδάρια καὶ ἀδιαπέραστος. Προσ-
θέτει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦτον ἀδιαπέραστος· ἐ-
πειδὴ, λέγει, ἦτον κυμαινομένη ἀπὸ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα φυσικῶς τῷ τρόπῳ διεγείρει ἡ θάλασσα· πρόσθιον γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο ἦτον αὕτη ἄβατος, διότι ἦτον κυμαινομένη. Οὐ μόνον δὲ τὴν θάλασσαν ἐξήρανε ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ ὠδήγησε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ διαπεράσῃ αὐτήν ὡς ξηρὰν πεζὸς καὶ μὲ γυμνὰ πόδια. Ὁδὲν εἰς τὸν Κύριον τὸν ποιοῦντα τοιαῦτα τέρατα ὥς ψάλλωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἐκεῖνον ὅπου ἔψαλ-
λον οἱ Ἰσραηλῖται· ἐπειδὴ ἐνδόξως δεδοξασται.

Απορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ Ποιητὴς ἐδῶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ξηράναντι, ἀλλὰ ἀ-
ναξηράναντι; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἡ Ἀνὰ Πρόθεσις ἐδῶ διηλοῖ τὴν δευτέ-
ραν ξηρότητα ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ ἀπὸ τὸ στοιχεῖον τοῦ νεροῦ· ἐξηράνθη γὰρ αὕτη καὶ
πρότερον ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ Κόσμου, ὅταν ἡ γῆ μὲν ὅλη ἦτον σκεπασμένη ἀπὸ τὰ
νερά, διὰ προσταγῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ἐσυναχθῆσαν τὰ νερά εἰς τὰ κοιλάματα τῆς γῆς, καὶ
ἐφάνη ἡ ξηρά· „Συναχθήτω γὰρ, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῆ Οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν
„μίαν, καὶ ὀφθῇ τὴ ξηρά“. (Γέν. α'. 9.) Καθὼς λοιπὸν τότε πρῶτον ἐξηράνθη ἡ
γῆ διὰ τοῦ χωρισμοῦ τῶν ὑδάτων· οὕτω καὶ τῶρα δεύτερον ἐξηράνθη ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω
οὖσα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης μὲ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ νεροῦ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Μωϋ-
σέως γεγόμενον· τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπε ξηράναντι, ἀλλὰ ἀναξηράναντι·
ἡ γὰρ Ἀνὰ Πρόθεσις δύο σημαίνόμενα ἔχει· σημαίνει γὰρ καὶ τὴν ἀνω κίνησιν καὶ φο-
ρὰν, καθὼς εἶναι τὸ, Ἀνέβλεψεν· ἦτοι ἀνω ἔβλεψε, καὶ τὸ, Ἀνελήφθη· ἦτοι ἀνω ἀρπά-
χθη· σημαίνει δὲ καὶ τὴν ἐπιδίπλωσιν καὶ δευτέρωσιν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καθὼς εἶ-
ναι τὸ, Ἀναλάβωμεν τὸν λόγον· ἦτοι ὥς δευτερώσωμεν τὸν λόγον, καὶ τὸ, Ἀνάμνησιν ἐ-
ποίησα· ἦτοι δευτέραν μνήμην ἔλαβον· ἐπειδὴ ἡ ἀνάμνησις δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὲς μία
δευτέρα μνήμη τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Τοιοῦτον σημαίνόμενον ἔχει τῶρα ἡ Ἀνὰ καὶ ἐν τῇ
Ἀναξηράναντι, ἐδὲν ἄλλο διηλῆσα, εἰμὴ τὴν δευτέραν τῆς γῆς ξηρότητα, τὴν ὁποίαν ἔλα-
βε μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Τροπᾶριον.

„Ἡ ἀπόρρητος Λόγος Θεοῦ κατάβασις, ὅπερ Χριστὸς αὐτὸς ἐστὶ
„Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ Θεὸς οὐχ ἀρπαγμὸν εἶναι ἠγνῶσάμενος,
„ἐν τῷ μορφοῦσθαι δοῦλον δεικνύει τοῖς μαθηταῖς· ἐνδόξως γὰρ
„δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ὅλον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶ ἀποστολικῶν ἐκεῖνο ρητόν, τὸ λέγον περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· „Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἡγήσατο „ τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων „ γενόμενος “. (Φιλίπ. β'. 6.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητόν οὕτως ἐρμηνεύουσιν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοφύλακτος, λέγοντες ὅτι, ὅταν μὲν τινὰς ἀρπάσῃ καμμίαν ἐξουσίαν, ἢ ἄλλο τι ἀξίωμα, φοβεῖται νὰ ἀφήσῃ αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ τὸ πάρῃ ἄλλος, καὶ τὸ χάσῃ ἐκεῖνος· ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς ἰδικόν του, ἀλλὰ μὲ ἀδικίαν καὶ τυραννίαν τὸ ἤρπασεν· ὅταν δὲ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀξίωμα φυσικὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα του, τότε εὐκόλως ἀφίνει αὐτὸ, καλῶς ἡξεύρων ὅτι δὲν θέλει τὸ χάσῃ· ἐπειδὴ καὶ ἂν φανῇ ὅτι τὸ ἀφίνει πρὸς ὥραν, πάλιν ἔχει νὰ τὸ πάρῃ τοιοῦτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐφοβήθη νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ Θεῖκόν του ἀξίωμα, ἡγουν ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι ἐν τῇ μορφῇ· ἥτοι ἐν τῇ φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἴσος ὢν κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα, ὅχι· ἐπειδὴ τὸ Θεῖκόν αὐτὸ ἀξίωμα δὲν εἶχεν ἀπὸ ἀρπαγῆς κατὰ τοὺς ψευδωνύμους Θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶχεν αὐτὸ φυσικόν· διὰ τοῦτο καὶ ἠθέλησε νὰ συγκαταβῇ καὶ νὰ λάβῃ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν· ἥτοι τὴν φύσιν τοῦ δούλου ἀνθρώπου, ταῦτόν εἶπεν, νὰ γένη ταπεινὸς ἀνθρώπος· ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως γενόμενος, ἐφύλαττεν ὁλόκληρον τὸ ὕψος καὶ ἀξίωμα τῆς Θεότητός τε, ἂν καὶ εἶχεν αὐτὸ σκεπασμένον ὑποκάτω εἰς τὴν ταπεινὴν σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· τὸ ὁποῖον καὶ κένωσιν ὀνομάζει ὁ αὐτὸς Παῦλος.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἴδιον νόημα θέλει νὰ φανερῶσιν καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ παρὸντι Τροπαρίῳ· ὅθεν λέγει· Ἡ ἀπόρρητος συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ κένωσις, ἥτις αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπάρχων Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπος (τὸ ἀφηρημένον γὰρ ἀντὶ τῆς συγκεκριμένου ἐξέλαβεν ὁ ποιητὴς κατὰ συνεκδοχὴν· ἥτοι τὴν κατὰβάσιν ἀντὶ τοῦ καταβάλλοντος) αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος μὲ τὸ νὰ ἐμορφώθῃ τὸν δούλον· ἥτοι τὴν τοῦ δούλου ἀνθρώπου φύσιν, μὲ τοῦτο δεικνύει εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι δὲν ἐνόμιζεν ἀρπαγὴν τὸ νὰ ἦναι Θεὸς ἴσος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκένωθῃ καὶ ἐσυγκατέβῃ ἀπὸ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ τῆς Θεότητος· ὅπερ καὶ συγκαταβάς τέλειον εἶχεν, ὡς οὐ κατὰ τροπὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἐνδυσάμενος· μείνας γὰρ ὅπερ ἦν· ἥτοι Θεός, ἐγένετο ὅπερ οὐκ ἦν· ἥτοι ἀνθρώπος, ἵνα θεώσῃ τὸν ἀνθρώπον. Οὕτως ἡρμάνευσε τὸ Τροπάριον καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων· ὁ δὲ ἄλλος ἐρμηνευτὴς Θεόδωρος, δὲν ἡξεύρω πῶς οὐχ οὕτως ἡρμάνευσε αὐτὸ, λέγων ὅτι ἐλλειπτικῶς ἐγράψεν ἐδῶ ὁ ποιητὴς τὸ „ Δεικνύει τοῖς μαθηταῖς “. Τί δὲ δεικνύει; Τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπεινώσιν. Ποῦ; Ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι δηλαδὴ Τροπαρίοις. „Ὅθεν σοφὸς ὢν, ἐμοὶ γοῦν τῷ ἀσώφῳ οὐκ ἔδωκε νοῆσαι, πῶς τοῦτο εἶπεν· ἀνακόλουθον γὰρ τὸ νόημα τοῦτο ἐστὶ καὶ ἀνάρμοστον.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ Μελωδὸς εἶπεν „ Ἡ ἀπόρρητος Λόγου Θεοῦ κατὰβάσις; “ αὕτη γὰρ εἶναι φανερά καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλιγόνοας καὶ ἀμαθεῖς. Πρὸς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ διάφοροι αἱ καταβάσεις τοῦ Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ· „ Κατέβη γὰρ Κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον “· (ἥτοι τὴν πυργοποιίαν) (Γέν. ια'. 5.) κατέβη εἰς τὰ Σόδομα· „ Καταβάς, φησὶν, ὁφθαλμοί, „ εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην συντελοῦνται πρὸς με “· (Γέν. ιη'. 21.) καταβαίνει εἰς Αἴγυπτον· „ Κατέβην, φησὶν, ἐξελεῖσθαι αὐτοὺς (τοὺς Ἰσραηλίτας) ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων “· (Ἐξ. γ'. 8.) καταβαίνει Κύριος εἰς τὸ Σινᾶ· „ Κατέβη Κύριος „ ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ “· (Ἐξ. ιθ'. 20.) ἐκατέβη ὁ Ἀγγελὸς Κυρίου· ἥτοι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελὸς, εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ· „ Ὁ δὲ Ἀγγελὸς, φησὶ, Κυρίου „ συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν καμίνον “· (Αἴνεσ. τῶν τριῶν Παίδ. 25.) ἐκατέβη δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν στύλῳ νεφέλης, (Ἀριθ. ιβ'. 5.) καὶ εἰς τὸν Ἡλίαν· καὶ ἄλλαι δὲ πολλαὶ καταβάσεις Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Καταβαίνει δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὁ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος Λόγος τὴν θεοπρεπεστέραν κατὰβάσιν, καὶ γίνεται, ὅπερ εἰμὶ ἐγὼ χωρὶς ἁμαρτίας· ἥτοι τέλειος ἀνθρώπος διὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν.

Ἐπει-

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοσαῦται πολλαὶ καταβάσεις φαίνονται τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Γραφῇ· τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἠναγκάσθη νὰ ἐξηγήσῃ, ποία ἐστάθη ἡ ἀπορρήτος αὐτῇ κατά-
 βασις τοῦ Θεοῦ Λόγου· καὶ λέγει ὅτι εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις αὐτοῦ, ἡ ὁποία δὲν εἶναι
 ἄλλο, παρὲξ ἢ τῶν δύο φύσεων, τῆς Θείας, λέγω, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰς μίαν ὑπόστα-
 σιν ἀσύγχυτος ἅμα καὶ ἀδιαίρετος σύνοδος· ἦτοι ἑνωσις· ὅπερ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ
 Θεὸς ὑπάρχων ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπος. Ἀπορρήτος δὲ καὶ ἀκατάληπτος εἶναι ἀπὸ κάθε λό-
 γου καὶ νοῦν ἡ κατάβασις αὐτῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος·
 „ Ἀλλὰ καὶ τὸ πάσης Θεολογίας ἐκφανέστατον, ἡ κατ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία καὶ
 „ ἀρρήτος ἐστὶ λόγῳ παντὶ καὶ ἄγνωστος τῷ παντὶ, καὶ αὐτῷ τῷ πρατίστῳ τῶν πρε-
 „ σβυτάτων Ἀγγέλων “. (περὶ Θείων ὀνοματ. κεφ. β.) Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα
 ὅπου λέγει ὁ Ζωιναῖος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου περὶ τῆς καταβάσεως
 τοῦ Θεοῦ Λόγου· „ Κατάβασις τῆς Λόγου οὐ τοπικῆτις νοεῖται μετάβασις ἐκ τῶν κόλπων
 „ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐξ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν γῆν· παντα-
 „ χοῦ γὰρ ὧν καὶ τὰ πάντα πληρῶν ἀπεριγράπτως, καὶ ἐν τοῖς κόλποις ἐστὶν αἰεὶ τοῦ
 „ Πατρὸς, καὶ ἐν τῷ παντὶ Κόσμῳ αἰσθητῶ τε καὶ νοητῶ, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Κόσμου μέρε-
 „ σιν, ἀμιγῶς διὰ πάντων διϊκνούμενος κατὰ τινα τρόπον ἀρρήτον καὶ ἀέκφραστον· ἀλ-
 „ λ' ἡ τοῦ Λόγου πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἑνωσις, ἡγουν σάρκωσις, καὶ τῆς Θεότητος
 „ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴ, κατάβασις ἡμῖν καὶ νοεῖ-
 „ ται καὶ λέγεται· καθὼς καὶ ὁ Μελωδὸς (Κοσμᾶς δηλ.) φησὶν· „ Ἡ ἀπορρήτος Λόγου
 „ Θεοῦ κατάβασις “. Ἡ κατάβασις δὲ αὐτῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐγένετο ἡμῶν ἀνάβασις· ἐφί-
 „ γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „ Ἀμα ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ Λόγου κατά-
 „ βασις, καὶ ἅμα ἡ σὰρξ Λόγος γέγονε διὰ τὴν εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴν· ὅπερ
 „ ἐστὶν ἡ τῆς σαρκὸς ἀνάβασις “.

Τροπάριον.

„ Διακομῆσαι (1) αὐτὸς ἐλήλυθα, οὗ τὴν μορφήν ὁ πλαστουργὸς
 „ ἐκὼν περίκειμαι, τῷ πτωχεύσαντι Ἀδὰμ, ὁ πλουτῶν Θεότητι,
 „ θεῖμαι ἐμὴν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρτίλυτρον, ὁ ἀπαθεὶς Θεότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν καὶ εἰς τὸ πρότερον Τροπάριον ἐπαράστησεν ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν ἀπειρον ταπείνω-
 σιν ὅπου ἔδειξεν ὁ Θεὸς Λόγος, ἀπορρήτως συγκαταβάς καὶ ἐνανθρωπήσας· ὅθεν εἶπεν
 ὁ μέγας Βασίλειος· „ Μεγίστην ἀπόδειξιν δυνάμειος ἔχει τὸ δυναθῆναι Θεὸν ἐν ἀνθρώπῳ
 „ φύσει γενέσθαι· οὐ γὰρ τοσοῦτον Οὐρανοῦ καὶ γῆς σύστασις καὶ θαλάσσης καὶ αἰέρος
 „ καὶ τῶν μεγίστων στοιχείων ἡ γένεσις, καὶ εἴτι ὑπερκόσμιον νοεῖται, καὶ εἴτι κατα-
 „ χθόνιον, τὴν δύναμιν παρίστησι τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅσον ἡ περὶ τὴν ἐνανθρώπησιν οἰ-
 „ κονομία, καὶ ἡ πρὸς τὸ ταπεινὸν καὶ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπότητος συγκατάβασις “. (2)
 (Ἐρμηνεία εἰς τὸν μδ'. Φαλμόν καὶ Η'. κεφ. τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) Ἄν καὶ
 ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ, λέγω, ἐπαράστησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ταπείνωσιν τῆς Θεοῦ
 Λόγου, μὴ ὅλον τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρόντι παρασταίνει αὐτήν· οὐ μόνον γὰρ ἐσυγκατέβη
 καὶ ἐγένετο ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς ὁ ὑπερούσιος Λόγος, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὡς
 τῆς

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Διακομῆσιν καὶ θῆ-
 „ σιν “. ὅπερ ἐστὶ τεχνικώτερον· καθότι τὰ κινήσεις
 σημαντικὰ ῥήματα, ὅποῖον εἶναι καὶ τὸ „ ἐλήλυθα “,
 μετὰ Μετοχῆς μελλοντικῆς συντάσσονται μᾶλλον, ἢ
 μετὰ Ἀπαρεμφατοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὅπως ἔχει τὸ ῥητόν
 ὁ Εὐαγγελιστὴς μετὰ Ἀπαρεμφατοῦ, διὰ τὸ καὶ
 ἡμεῖς τοῦτο ἠκολούθησαμεν.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω ἐρμηνευτὴς ἐκ

τούτου λαβὼν τὴν ἀφορμὴν, ᾤρισε τί εἶναι ἡ οἰκο-
 νομία λέγων· „ Οἰκονομία ἐστὶν ἡ ἐκ τοῦ οἰκείου
 „ μεγέθους ἐκείνου συγκατάβασις, ἣν ὁ Θεὸς Λόγος
 „ εἰς ἡμῶν σωτηρίαν εἰργάσατο “. Ὁ δὲ σοφὸς Νικη-
 „ τας ὁ Σερρῶν οὕτω λέγει· „ Οἰκονομία ἐστὶν ἐπὶ
 „ μὲν ἀνθρώπων μεταχειρίσις πραγμάτων πρὸς τὸ
 „ συμφέρον, ἐπὶ δὲ Θεοῦ, ἡ τοῦ οἰκείου μεγέθους
 „ ἐκείνου συγκατάβασις “.

τῆς ἀπείρου συγκαταβάσεως! ἐκαταδέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ ἡμᾶς τοὺς δούλους του, καθὼς τὸ λέγει μόνος του· „Τίς μείζων ἐξ ὑμῶν; ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν“· (Λουκ. κβ'. 27.) καὶ πάλιν, „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι“· (Ματθ. κ'. 28.)

Οὐ μόνον δὲ τὴν ταπείνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄκραν καὶ ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην αὐτοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὴν ψυχὴν του εἰς θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ ἴδιος εἶπε· „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἢ τὸ θεῖναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“· (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (ἥτοι ἀντὶ πάντων)“· (Ματθ. κ'. 28.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Παῦλος· „Εἰς μεσότης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀνθρώπος, Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“· (ἀ. Τιμ. β'. 5.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγοντα πρῶτον εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐγὼ ἤλθον εἰς τὸν Κόσμον ἵνα διακονήσω εἰς τὸ πλάσμα μου τὸν Ἀδὰμ· ἥτοι εἰς τὸν ἀνθρώπον, τοῦ ὁποίου τὴν μορφήν ἐγὼ ὁ πλάστης αὐτοῦ θεληματικῶς ἐνεδύθην· καὶ ἐγὼ ὁ πλουτῶν κατὰ τὴν Θεότητα ἤλθον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν Ἀδὰμ τὸν πτωχεύσαντα διὰ τὴν παρακοήν· Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Γινώσκετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“· (β'. Κορ. α'. 9.)

Ἐπειτα εἰσάγει δεύτερον τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς αὐτοὺς μαθητάς του ὅτι ἐγὼ δὲν ἤλθον μόνον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ βάλω τὴν ψυχὴν μου· ἥτοι τὴν ζωὴν μου ἀντίλυτρον, τουτέστι λύτρον καὶ ἐξαγορὰν ἀντὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτόν εἶπεν, ἤλθον διὰ νὰ πάθω καὶ νὰ σταυρωθῶ καὶ νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγὼ ὅπου εἰμαι ἀπαθὴς κατὰ τὴν Θεότητα· τοῦτο γὰρ εἶναι ὅρος ἀγάπης ἀκρότατος, τὸ ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἀποθανεῖν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Διὰ τί δὲ ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς Ἀγίους τοῦ μαθητάς ὁ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς; Ὅχι διὰ ἄλλο βέβαια, πᾶρεξ διὰ νὰ παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοίαν τοῦ Διδασκάλου μίμησιν· καθὼς καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς εἶπε καθαρῶτερα· μετὰ γὰρ τὸν φρικτὸν ἐκείνον Νιπτῆρα, καθ' ὃν ὁ πλάστης καὶ ὑπέρτατος Μονάρχης τοῦ Παντός ἐνίψεν αὐτοχειρὶ τοὺς πόδας τοῦ ευτελοῦς πλάσματός του, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προδότου του, μετὰ ταῦτα, λέγω, εἶπε πρὸς τοὺς νιφθέντας „Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος, καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“· (Ἰω. ιγ'. 12.) Καὶ ἂν ἐγὼ, λέγει, ὁ πλούσιος ἐδιακόνησα τὸν πτωχεύσαντα Ἀδὰμ· ἄρα καὶ ἐσεῖς χρεωστεῖτε νὰ διακονῆτε τοὺς ὁμοπτῶχους ἀδελφούς σας· καὶ ἂν ἐγὼ ἔβαλα τὴν ψυχὴν μου διὰ τὴν ἀγάπην σας· καὶ ἐσεῖς χρεωστεῖτε νὰ ἔχετε τοιαύτην ἀγάπην ἑνας εἰς τὸν ἄλλον. Περὶ δὲ τοῦ ἀντιλύτρου εἶπομεν ἀρκετὰ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον.

Ὡδὴ ή. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐφριξε παίδων εὐαγῶν τὸ ὁμόστολον ψυχῆς ἄσπιλον σῶμα,
καὶ εἶξε τὸ τραφεῖν ἐν ἀπείρῳ ὕλῃ ἀκάματον πῦρ. Ἀειζῶου δὲ
ἐκμαραμθείσης φλογός, διαιωνίζων ὕμνος ἀρεμέλπετο· τὸν Κύριον
πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψῶτε εἰς πάντας τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὗτος ὁ Εἰρμός διηγεῖται τὸ θαῦμα ὅπου ἐγένετο εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον, ὅτι δηλαδὴ ἡ φωτιά, ὡς νὰ ἐφοβήθη καὶ ἐντράπη τὴν ἀρετὴν τῶν ἁγίων ἐκείνων τριῶν Παίδων, καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σώματος, δὲν ἐγγίσεν αὐτοὺς μετ' ἐλπί-

λειότητα, οὔτε τοὺς ἐβλάψεν οὐδὲ μέχρι τριχός, ἀλλὰ ὑπετάγη εἰς αὐτοὺς καὶ ἐμαράνθη· καὶ ὅτι μέσον τοῦ πυρός δροσίζοντο οἱ Παῖδες, ἀνέμελλον τὸν θαυμαστὸν ἐκείνου καὶ παγκόσμιον ὕμνον ὡς Πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας ὡς τοὺς αἰῶνας·

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι καταπεπικνωμένος ἀπὸ μεταφοράς καὶ ὑπερβολάς, τὰ δύο σχήματα τῆς ρητορικῆς. Μεταφορὰ δὲ εἶναι, ὅταν ἓνας λόγος ὅπου ἀρμόζει εἰς ἓνα πρᾶγμα κυρίως καὶ κατ' αὐτὸ, μεταφέρεται καὶ εἰς ἄλλο πρᾶγμα οὐ κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· οὕτω κατ' ὑπόθεσιν, πόδες μὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῶν ζώων, μεταφορικῶς δὲ λέγονται πόδες καὶ τοῦ βουνοῦ. Ὑπερβολὴ δὲ εἶναι ἓνας λόγος, ὅπου ὑπερβάλλει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἐκπληξιν καὶ θαυμασμὸν εἰς τοὺς ἀκούοντας προξενῶν· οὕτω χάριν παραδείγματος, λέγει ὑπερβολικῶς περὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ὁ Δαβὶδ· ὡς ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν Οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων· (Ψαλ. ρς'. 26.) οὐδὲ ποτε γὰρ ἕως τῶν Οὐρανῶν τὰ κύματα ἀναβαίνουσι.

Μεταφορὰ λοιπὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ πῦρ ἐφρίξεν· ἦτοι ἐφοβήθη· ἐπειδὴ φρίκη κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐμφύχων καὶ αἰσθητικῶν ζώων, τὰ ὅποια φρίττουν καὶ φοβοῦνται, ὅταν ἀπὸ κανένα φοβερόν τι πρᾶγμα συσταλθῇ μὲν τὸ ἐμφυτον θερμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν των, ὀρθωθῶν δὲ αἱ τρίχες των· τὸ δὲ πῦρ, ἄψυχον δὲ καὶ ἀναίσθητον, ποῖον φόβον ἢ φρίκην τοιαύτην ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ; Βέβαια οὐδεμίαν· ὅθεν μεταφορικῶς λέγεται εἰς αὐτὸ ἡ φρίκη καὶ ὁ φόβος. Ὁμοίως λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πυρός καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὑπερβολῆς· ἵνα γὰρ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς τὴν ὑπερβολικὴν συστολήν τοῦ πυρός, εἶπεν ὅτι αὐτὸ εἶξεν· ἦτοι ὑπετάχθη καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ βλάψῃ τὰ σώματα τῶν τριῶν Παίδων.

Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ νὰ εἰπῇ ὁ Ποιητὴς ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων ἦτον ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς ὑπερβολικῶς σχηματίζεται· ποῖον γὰρ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ γένη ἄσπιλον κατὰ πάντα, ἐνῶ ἡ Γραφή λέγει ὡς Τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; Ἀλλ' εἰς· ὡς ἐάν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Ἰώβ· (Ἰωβ. ιδ'. 4.) ἢ πῶς τὸ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ ᾔναι ὁμόστολον τῆς ψυχῆς, τῆς αὐλοῦ τὸ ἐνυλον, καὶ τῆς ἐκ Θεοῦ ἐμπνευσθείσης ὁ πηλὸς καὶ ἡ λάσπη; Κατὰ σχῆμα λοιπὸν ὑπερβολῆς ταῦτα ἐφρίξαν. Τοῦτο μόνον ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ τις, ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Μελωδὸς ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· ἦτοι στολισμένον μὲ τὴν καθαρότητα καὶ ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, καθότι οἱ τρισμακάριοι ἐκεῖνοι Παῖδες ἐφάνηκαν εὐσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· οὔτε γὰρ μὲ τὴν ψυχὴν ἐκαταδέχθησαν νὰ ἀρνηθῶν τὸν Θεόν, οὔτε μὲ τὸ σῶμα ἐκαμφαν τὰ γόνατα καὶ ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ἀλλ' οὔτε μὲ τὴν γλῶσσαν ὡμολόγησαν ἐκείνην Θεόν, οὔτε τὰς χεῖράς των ἐμόλυναν, προσφέροντες εἰς ἐκείνην θυσίαν ἢ λίβανον.

Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ σῶμα ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· καθότι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, ἡ εἶδον στολίζουσα καὶ λαμπρύνουσα τὴν ψυχὴν, μεταδίδεται καὶ χύνεται ἐξω καὶ εἰς τὸ σῶμα, καὶ λαμπρύνει αὐτὸ καὶ στολίζει· ὅθεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος γράφων πρὸς τὴν Ξένην, λέγει· ὡς ὁ μὲν τοι τούτων (τῶν θεῶν χαρισμάτων) εὐμοιρήσας τοὺς, καὶ ὡς πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθμεύει τοῦ θεοῦ κάλλους τεκμήρια. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ῥοδαὶ (ἦτοι τὰ πρόσωπα) τῶν τριῶν Παίδων ἐφάνησαν ἀγαθαί, ὡς Γέγραπται· (Δαν. α'). οὐ μόνον διὰ τὴν ἀποχὴν τῶν ἀκαθάρτων βρωμάτων, ἀλλὰ πολὺ ἧς μᾶλλον διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνοικον οὖσαν εἰδοθεὶς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ὡς ἐκχυθεῖσαν δὲ ἐκ μέρους καὶ εἰς τὰ σώματα·

Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ πῦρ τῆς καμίνου ἦτον ἀκάματον, τοῦτέστι δὲν ὑπέμενε κάματον· ἦτοι δὲν ἐκοπιάζεν, οὔτε ἐκουράζετο, καὶ ὅτι αὐτὸ ἐτράφη μὲ ἀπειρον ὕλην τῆς νάφθης (ἦτοι τῆς κοινῆς καλουμένου νευτίου) καὶ πίσεως, καὶ στυππίου, καὶ κληματίδος, καὶ αὐτὰ, λέγω, εἶναι ὑπερβολικά καὶ μεταφορικά· ἐπειδὴ τὸ πῦρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ κουράζεται καὶ ἀποκάμνει, ὡς ἐξ ὕλης βαρείας συγκείμενον· μόνον γὰρ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀκάματον εἶναι ἴδιον. Καὶ τὸ πῦρ δὲν τρέφεται κυρίως, ὡς ἄψυχον ὃν· μόνον γὰρ τῶν ἐμφύχων φωτῶν καὶ τῶν αἰσθητικῶν ζώων τὸ τρέφεσθαι εἶναι ἴδιον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὕλη ἐκείνη ἢ εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον ἐμβληθεῖσα δὲν ἦτον ἀπειρος, ἀλλὰ

πε-

πεπερασμένη. Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἦτον αἰίζων, καὶ αὐτὸ ὑπερβολὴ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῆ „Ἀκάματον“ ταῦτα γὰρ, ὡς εἵπομεν, κυρίως ἐπὶ Θεῷ λέγονται, ἢ κατὰ μετοχὴν καὶ ἐπὶ τῶν αὐλῶν καὶ νοερῶν οὐσιῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος νοός. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόξ ἐμαράνθη, καὶ αὐτὸ μεταφορὰ καὶ ὑπερβολὴ εἶναι· καθότι μαρτυροῦν κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ χόρτων· ταῦτα γὰρ λέγονται ὅτι μαραίνονται· ἔξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἰπῇ τινὰς ὅτι αἰίζων καὶ ἀκάματον λέγεται τὸ πῦρ, διότι, ὅσῃν ὕλην δώσῃ τινὰς εἰς αὐτὸ, ὅλην τὴν κατακαίει, καὶ διὰ μέσου τῆς ὕλης ἐμπορεῖ νὰ μὴ σβεσθῇ, ἀλλὰ νὰ μένῃ πάντοτε καίον.

Μερικοὶ δὲ, (ὅποῖος εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής) μὴ νοήσαντες ὅτι μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὸ σχῆμα τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς ὑπερβολῆς, ὡς εἵπομεν, ἐστοχάσθησαν ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ λέγεται αἰίζων τὸ πῦρ· ὅθεν ἐδιώρθωσαν τὴν λέξιν, καὶ ἀντὶ αἰίζου, εἶπον αἰίζῶ, ἵνα ἀποδοθῇ τοῦτο τῷ Θεῷ· ἦτοι τῷ αἰίζῳ Θεῷ ὕμνος ἀνεμέλπετο· οὐκ ὀρθῶς δὲ τοῦτο καὶ εἰσήσαν καὶ ἐδιώρθωσαν· καθότι, ἂν τὸ πῦρ δέχεται νὰ λέγεται ἀκάματον, διὰ τί δὲν δέχεται νὰ λέγεται αὐτὸ καὶ αἰίζων; ταῦτόν γὰρ σημαίνουν καὶ τὰ δύο. Διαιωνίζων δὲ ὀνομάζεται ὁ ὕμνος τῶν τριῶν Παίδων, καθότι, ἀφ' οὗ ἐξεφωνήθη παρ' ἐκείνων, διαμένει ἐν ὅλῳ τῷ παρόντι αἰῶνι, κατὰ διαδοχὴν ὑπὸ τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων ἀναμελόμενος.

Τροπάριον.

„Τῶς μου τότε μαθητὰς πάντες γινώσκονται, εἰ τὰς ἐμὰς ἐρτο-
 „λὰς τηρήσετε, φησὶν ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις πρὸς πάθος μολῶν.
 „Εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πᾶσι· καὶ ταπεινὰ φρονοῦντες ἀμυ-
 „ψώθητε· καὶ Κύριον γινώσκοντές με ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
 „εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς φίλους καὶ Ἀγίους τοῦ μαθητὰς, ὅταν ἐπήγαγε θεληματικῶς εἰς τὸ πάθος, καὶ παρακινουῦντα αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ φυλάττουν τὰς θείας καὶ ζωοποιῶς ἐντολὰς του. Ἄν καὶ ὁ Κύριος εἶπε μερικῶς περὶ μόνῃς τῆς ἀγάπης „Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἢ εἰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις“ (Ἰω. ιγ'. 35.) μ' ὅλον τοῦτο ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐστοχάσθη ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀκολουθῶν μέσα εἰς αὐτὴν περιέχονται πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦτε παλαιοῦ Νόμου καὶ τῆς νέας Χάριτος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε· τὸ γὰρ „Οὐ μοιχεύσεις, ἢ οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἰτις ἑτέρα ἐν-
 „τολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ „Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 „τόν“ (Ῥωμ. ιγ'. 8.) τοῦτο, λέγω, ἐπεὶ ἐστοχάσθη ὁ Θεσπέσιος Μελουργός, κα-
 θελικῶς προσφέρει τὸν λόγον διὰ ὅλας τὰς ἐντολὰς, καὶ λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· ὦ φίλοι καὶ μαθηταὶ μου, εἰν ἐσεῖς φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολὰς μου, ὧν κεφά-
 λαιον ἡ ἀγάπη ἐστὶ, βέβαια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐκ τούτου θέλουν σὰς γνωρίσει ὅτι εἶσθε μαθηταὶ ἰδικοὶ μου. Ἀκολουθῶν δὲ ἐξηγεῖ ὁ Μελωδός, καὶ ποίας ἄλλας ἐντολὰς πρέπει νὰ φυλάττουν, ἢ γουν τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρήνην, τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν στερεὰν καὶ μέχρι τέλους πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εὐσέβειαν. Ὅθεν εἰσάγει τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς, καὶ λέγοντα πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης· ἔχετε εἰρήνην, ὦ μαθηταὶ μου, μὲ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον λέγοντα· „Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἀλὰς καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις“ (Μάρ. 9. 50.) καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην εἰπόντα· „Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν
 „δίδωμι ὑμῖν“ (Ἰω. ιδ'. 27.)

Πό-

Πόθεν δὲ ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς τὸ „Εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς;“ οὐχ οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μάρκου, ἢ γὰρ ἀπὸ τὸ „Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλῃας“. Διὰ τί δὲ εἶπε νὰ ἔχουν εἰρήνην μετὰ τὸν ἑαυτόν των; Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τῶν δύο ἐναντίων συγκείμενος, καὶ εὐρίσκεται παντοτινὸς πόλεμος ἀναμεταξύ εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα, κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις“. (Γαλ. ε'. 17.) Ὅθεν, ἢ ὁ θυμὸς ἀναβράσας, ἢ ἡ ἐπιθυμία οἰστριλατήσασα, ἢ τὰ ἄλλα πάθη ἀτακτήσαντα, στασιάζουσι καὶ πολεμοῦσιν ἐναντίον τοῦ ἡγεμόνος λόγου καὶ νοῦ· ὅθεν τὸν πόλεμον τοῦτον παριστῶν ὁ μέγας Βασιλεὺς εἶπε· „Νῦν ὥσπερ ἐπὶ τρυτάνης ἐστάναι νόμιζέ σου τὴν ψυχὴν, ἐνθεν ὑπὸ Ἀγγέλων, κακεῖθεν ὑπὸ Δαιμόνων διελκομένην. Τίσιν ἄρα δώσεις τὴν ροπὴν τῆς καρδίας; τί παρὰ σοὶ νικήσει; ἡδονὴ σαρκός, ἢ ἁγιασμὸς Πνεύματος;“ Τοῦτου χάριν καὶ ὁ Ἅγιος Μάρτυς Εὐστράτιος σοφῶς ἔλεγε τῷ τυραννοῦντι Ἀγρικολάφ· „Οἶδαμεν τὸν ἀκατάλλακτον τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τοῦ σώματος δινηνὴν πόλεμον“. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐμφυτον πόλεμον τῶν παθῶν προστάζει ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του νὰ καταπραΰνουσι πρότερον, καὶ νὰ φυλάττῃ ὁ καθ' ἑνας τὸν ἑαυτόν του εἰρηνικόν. Ἐπειτα προστάζει αὐτοὺς νὰ εἰρηνεύουσι καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει εἰρήνην εἰς τὸν ἑαυτόν του, πῶς θέλει ἔχει εἰρήνην μετὰ τοὺς ἄλλους; τοῦτο γὰρ εἶναι ἀνακόλουθον. Πόθεν δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „Εἰρηνεύετε πᾶσι;“ Ἰσως ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον γράφοντα πρὸς Ἑβραίους „Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων“, (Ἑβρ. ιβ'. 14.) καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὡσαύτως, „Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες“. (Ῥωμ. ιβ'. 18.)

Ἀκολουθῶν δὲ διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του νὰ φρονοῦν ταπεινά καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύωνται· εἰ γὰρ ταπεινοφρονῶσι, θέλουν ὑψωθῆναι ἐκ Θεοῦ τοῦ εἰπόντος „Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτόν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτόν ὑψωθήσεται“. (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „Μὴ τὰ ὑψηλά φρονοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαρτίζομενοι“. (Ῥωμ. ιβ'. 16.) καὶ πάλιν· „Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγουμένοι ὑπὲρ ἑαυτῶν“. (Φίλ. β'. 3.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του νὰ ἔχουν εἰρήνην καὶ ταπεινοφροσύνην, τελευταῖον διδάσκει αὐτοὺς νὰ ἔχουν καὶ στερεὰν πίστιν πρὸς αὐτὸν καὶ εὐσεβείαν· αὕτη δὲ εἶναι τὸ νὰ ἐπιγινώσκουν αὐτὸν Κύριον καὶ ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ὑμνοῦν αὐτὸν Θεοπρεπῶς, καὶ νὰ ὑπερυψοῦν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας μετὰ τῆς ᾠδῆς τῶν τριῶν Παίδων. Διὰ τοῦτο ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Κύριος „Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν“. (Ἰω. ιζ'. 3.) καὶ πάλιν ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του „Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε“. (Ἰω. ιδ'. 1.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομὼν εἶπε „Τὸ γὰρ ἐπίστασθαι σε ὁλόκληρος δικαιοσύνη, καὶ τὸ εἰδέναι τὸ κράτος σου ρίζα ἀθανασίας“. (Σοφ. ιε'. 3.) Καλὴ μὲν λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ εἰρήνη, καλὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ταπεινώσις, αἱ τῶν ἀρετῶν κορυφαϊόταται· ἀν' ὅμως αἱ ἀρεταὶ αὗται δὲν θεμελιώνονται ἐπάνω εἰς τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ ἀν' ἀπὸ αὐτὴν δὲν κυβερνᾶται τὸ ἱερὸν ζεῦγος τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, οὐδεμία αἰφέλεια προξενεῖται ἐκ τούτων εἰς τὴν ψυχὴν. Τοῦτο δὲ ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος· διότι τὸ νὰ μὲν τινὰς μέχρι τέλους στερεὸς καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ πίστει εἶναι δύσκολον πρᾶγμα καὶ σπάνιον· ὅθεν χρειάζεται τῆς ἀνωθεν βοηθείας καὶ χάριτος εἰς τὸ νὰ κατορθωθῇ. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ἀπόστολοι, ὕστερον ἀπὸ τὰ πολλὰ θαύματα ὅπου ἐποίησαν, παρεκάλουν τὸν Κύριον νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτοὺς πίστιν· „Καὶ εἶπον οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσθετος ἡμῖν πίστις“. (Λουκ. ιζ'. 5.) ὁ δὲ Κύριος ἔλεγεν ἀπορητικῶς διὰ τὸ σπάνιον τῆς πίστεως· „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων, ἀρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;“ (Λουκ. ιη'. 8.) ὅθεν καὶ ὁ Θεοφύλακτος εἶπεν· „Ἐλθὼν μὲν οὖν ὁ Κύριος ἐν νεφέλαις, οὐχ εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὴ ἄρα ἐν ὀλίγοις.

Διὰ τοῦτο καὶ αἱ Θεοὶ Πατέρες ἐπαμοῦσι τὴν πίστιν, καὶ διαφορῶς αὐτὴν ὀρίζουσιν· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς Βασιλεὺς λέγει· „Πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθέντων, ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας τῶν κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι“. (Τόμ. β'. Λόγος περὶ

περί Πίστεως)· ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Πίστις ἐστὶ θύρα καὶ ὁδὸς εἰς ζωὴν, καὶ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἀναδρομή“. (Βιβλ. δ'. κεφ. 5'. εἰς τὸν Ἰωάν.) καὶ πάλιν, „ Διττὸν δὲ τῆς Πίστεως τὸ εἶδος· τὸ μὲν, δογματικόν, συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς, ἔχον περὶ τοῦ θεοῦ τινός, ὡς τὸ „ Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἐ κρίνεται“. τὸ δὲ, ἐν χάριτος μέρει παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωρούμενον· „ Ὁ μὲν γάρ, φησὶ, διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἐτέρῳ δὲ πίστις, ἥτις οὐ δογματικὴ μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνεργητικὴ, ὡς καὶ ὁρῇ μεθιστάμεν“. ὁ δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης „ Πίστις, φησὶν, ἐστὶν ἀδίστακτος πληροφορία καὶ ἀδιάκριτος ἐλπίς τῶν τε ὑπὸ Θεοῦ ἡμῖν ἐπηγγελμένων, καὶ τῆς τῶν αἰτήσεων ἡμῶν ἐπιτυχίας“. (Βιβλ. δ'. περὶ Πίστεως κεφ. πζ'.) ὁ δὲ Πιλουσιώτης Ἰσιδώρος· „ Θεὸν μὲν τοι χρῆμα ὁ λόγος, θειότερον δὲ ἡ ἀρετὴ, θειότατον δὲ ἡ εὐσέβεια. Ὁ μὲν οὖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πίστει κεκοσμημένος, ἀνυπέρβλητος καὶ αἰδίδιμος καὶ τῆς ἀκροτάτης μακαριότητος ἄξιος· ὁ δὲ κατ' ὀπότερον τούτων λειπόμενος, τοσοῦτον ἐλαττοῦται, ὅσον ἡ ἀναλογία τοῦ ἐλλειφθέντος ἀπαιτεῖ“. (Ἐπιστόλ. ριη'. βιβλ. γ'. Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ) καὶ πάλιν γράφων Ὁφελίῳ Γραμματικῷ λέγει· „ Ἡμεῖς ἀληθῆ φιλοσοφίαν ὀρίζομεθα τὴν μηδὲν τῶν ὑκόντων εἰς εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν παροράσαν“.

Τροπάριον.

„ Τάξεως ἔμπαλιν ὑμῖν ἐθνηκῆς ἔστω τὸ κράτος ὁμογεμῶν· οὐ κληῖρος γὰρ ἐμὸς, τυραννίς δὲ γνῶμη αὐθαίρετος. Ὁ ἄν' πρόκριτος ἐμ' ὑμῖν εἶναι θέλω, τῶν ἄλλων ἔστω πάντων ἐσχατότερος. Καὶ Κύριον γινώσκοντές με ὑμρεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον· ἀφ' ἧ γὰρ αὐτὸς ἐδινῆθη τὴν ὑπόθεσιν τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, τῷ Ἰακώβῳ, λέγω, καὶ Ἰωάννῳ, πῶς ἐκλήτουν πρωτοκαθεδρίας, ὕστερον ἐπιφέρει τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς δέκα Ἱεροῦς Ἀποστόλους, ἵνα ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν των τοιαύτας φιλοδοξίας· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν Ἑθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν (ἢ κατὰ τὸν Λουκᾶν, „ Καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐρεγέται καλῶνται κβ'. 25.)· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσαι διάκονος ὑμῶν· καὶ ὅς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσαι πάντων δοῦλος“. (Μάρ. ι. 42.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, παρακινῶν τοὺς Ἁγίους τοῦ μαθητᾶς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινώσεως, ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς ὅτι εἰς μὲν τὰς ἐξουσίας καὶ τυραννίας τῶν ἐξωτερικῶν Βασιλείων καὶ Ἑθνῶν ἐκεῖνος ὅπου εἶναι μεγαλῆτερος ἄρχει τοὺς μικρότερους, καὶ ὁ δυνατώτερος κατεξουσιάζει τοὺς ἀδυνάτους· εἰς ἐσᾶς δὲ τὰς ἰδικούς μου μαθητὰς τὸ κράτος καὶ ἡ ἐξουσία τῶν ὁμογεμῶν σας πρέπει νὰ ἦναι ἔμπαλιν· ἥτοι ἐναντία μετὰ τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῶν Ἑθνικῶν· ἐπεὶ δὲ ἡ τυραννικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι κληῖρος καὶ μερίδιον, οὔτε προσταγὴ καὶ νόμος ἰδικός μου, ἀλλὰ ἡ γνῶμη ἡ αὐτεξούσιος καὶ αὐτοπροαίρετος, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐτιμήθη ἐξ ἀρχῆς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τουτέστι μετὰ ταπεινώσιν καὶ πραότητα πρέπει νὰ ἄρχετε τοὺς ἄλλους, θέλοντας καὶ προαιρουμένους, καὶ ὅχι μετὰ ὑπερηφάνειαν καὶ τυραννικὴν ἐξουσίαν, χωρὶς ἐκείνοι νὰ θέλουσιν. Ὅθεν ὁποῖος ἀπὸ ἐσᾶς θέλει νὰ ἦναι πρῶτος καὶ ἄρχων, ἅς μὴ ἀγαπᾷ τὰ πρωτεῖα, μηδὲ ἅς ἐξουσιάζῃ τοὺς ἄλλους μετὰ τυραννίαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ ἅς ἦναι ἀπὸ ὅλους μικρότερος, καὶ ἅς ταπεινῶνται ὑπηρετῶν διὰ τῆς ἀγάπης εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ὑποποιὸν ταπεινώσιν ἀσπαζόμενος· οὕτω γὰρ καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακὼν.

Ὅθεν,

„Ὁθεν ὁ μὲν Κορυφαῖος Πέτρος οὕτω γράφει πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ποιμένας· „Πρε-
 „σβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ πα-
 „θημάτων... Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς,
 „ἀλλ' ἐκουσίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλη-
 „ρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τῷ ποιμνίου“· (ἀ. Πέτρ. ε'. ι.) καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψε πρὸς
 τοὺς Γαλάτας νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ὑπηρετοῦν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, τὸσον οἱ μικρότεροι πρὸς
 τοὺς μεγαλητέρους, ὅσον καὶ οἱ μεγαλητέροι εἰς τὰς μικροτέρους· ἔτω γὰρ φησὶν· „Τμῖς
 „ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ
 „διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις“· (Γαλ. ε'. ιβ.) Οἱ γὰρ με τυραννίαν ὑποτασσό-
 „μενοι λαοὶ εὐκόλως ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τοὺς ἰδικούστων ἀρχόντας· ὅθεν ὁ μὲν Θεολόγος
 Γρηγόριος εἶπε· „Τὸ βίᾳ ὑποταττόμενον στασιάζει καιροῦ λαβόμενον“· ὁ δὲ Συνέσιος
 οὕτως ἔφη· „Θαυμαζόμενος ἀρχῶν, ἔχ' ὃν δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ὑπήκοοι“.

Οὕτω μὲν ἐξήγησε τὸ „Οὐ κλῆρος γὰρ ἐμὸς τυραννίς, γνώμη δὲ αὐθαίρετος“ ὁ ἀνώνυ-
 „μος ἐρμηνευτής· ὁ δὲ Θεόδωρος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· ἡ αὐθαίρετος γνώμη, ἡγουν τὸ νὰ
 κάμῃ τις ὅλα τοῦ ταῦ ἔργα κατὰ τὴν ἰδικήν του θέλῃσιν καὶ ἀρέσκειαν, αὐθεντικῶς
 δηλαδὴ καὶ δεσποτικῶς, χωρὶς νὰ πείθεται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς κανένα, τοῦτο δὲν εἶναι
 κλῆρος, οὐδὲ νομοθεσία καὶ διάταγμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἀλλὰ εἶναι τυραννίς βαρ-
 βαρική καὶ ἀμὴ καὶ ἀπάνθρωπος. Συμφάνως δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει ἐν τῷ ἡ. ἢχφ τῆς
 ὀκτωήχου· „Βασιλεία ἐννομὸς ἐστὶν ἐπιστασία, τυραννίς δὲ γνώμη αὐθαίρετος, καὶ τὰ
 „οἰκεία θελήματα βιάζομένη πληροῦν, καὶ νόμον τιθεμένη αὐτά“.

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐμεγάλυνας, Χριστέ, τὴν τέκοῦσάμ σε Θεοτόκον, ἀφ' ἧς ὁ πλά-
 „στης ἡμῶν ὁμοιοπαθὲς ἡμῖν περιέθου σῶμα, τὸ τῶν ἡμετέρων
 „λυτήριον ἀγρονμάτων (ι)· ταύτην μακαρίζοντες, πᾶσαι γερεαί
 „σε μεγαλύνομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τῆς Ἀγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, διὰ τὸτο
 καὶ ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς ἐρανίζεται ἐδῶ τὰ ἴδια λόγια τῆς· ἦτοι τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου
 „τὸν Κύριον“, (Λουκ. α'. 46.) καὶ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε διὰ λόγου τῆς ἡ Παντοβα-
 σίλισσας, ἡγουν τὸ „Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός“· (Λουκ. αὐτόθ. 49.) Κυρί-
 „ζων λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰη-
 „σοῦ Χριστέ, σὺ ἐμεγάλυνας τὴν γεννήσασάν σε Θεοτόκον· καθὰς καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως ἐμε-
 „γάλυνεν ἐσένα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Θεομιτροπρεποῦς καὶ γλυκυτάτης Ὡδῆς τῆς, ὡς εἴρηται·
 σὺ ἐμεγάλυνας αὐτήν, διότι ἐποίησας εἰς αὐτήν μεγαλεῖα πάμπολλα, τῶν ὁποίων τὸ ὕ-
 „ψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μῆκος εἶναι ἀδύνατον καὶ νοῦς νὰ νοήσῃ καὶ γλῶσσα
 νὰ θαλήσῃ καὶ κάλαμος νὰ περιγράψῃ· ἀπερίγραπτα γὰρ ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα καὶ
 ἀπερινόητα εἶναι· Ὁθεν μὲ μόνον τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν σιωπὴν πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ
 νὰ μεγαλύνωνται· ἐπειδὴ ἀπέδειξας αὐτήν, Κύριε, τιμιωτέραν τῶν πολυομμάτων Χερυβίμ,
 καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν ἐξαπτερύγων Σεραφίμ·

Ἀπὸ αὐτὴν γάρ· ἦτοι ἀπὸ τὰ πανάχραντα αὐτῆς αἵματα σὺ ὁ πλάστης ἡμῶν καὶ
 Θεὸς ἐνεδύθης σῶμα ὁμοιοπαθὲς μετ' ἡμᾶς· νοεῖται δὲ ἡ ὁμοιοπαθὲς τοῦ Θεοῦ ποσότητος
 σώματος τοῦ Κυρίου μετ' ἡμᾶς· ἴδιον σῶμα κατὰ μόνα τὰ φυσικὰ καὶ ἀναγκαῖα
 καὶ συστατικὰ τοῦ σώματος πάθῃ, ἅτινα καὶ ἀναμάρτητα καὶ ἀδιάβλητα ὀνομάζονται·
 ταῦτα δὲ εἶναι πείνα, δίψα, ψύχρα, θερμὴ, ὕπνος, κόπος, πόνος, τὸ τύπτεσθαι, τὸ κεν-
 τᾶ·

(ι) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς δυσὶν ἐρμηνευταῖς ὅπως ἐρμηνεύεται· παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἀμπε-
 τῶν· Κατόναι· τῇ τε Θεόδωρῳ καὶ τῷ ἀνώνυμῳ, καὶ „κνμάτων“.

τᾶσθαι, τὸ πάσχειν, τὸ σταυροῦσθαι, τὸ θνήσκειν καὶ τὰ ὅμοια (1). τὴν δὲ ἀμαρτίαν οὐ προσέλαβεν ὁ Κύριος· καθότι ἡ ἀμαρτία παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἐπεΐσακτος· ἀλλ' οὐδὲ τὸ σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν εἶχεν ὁ Κύριος· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγων· „Τὸ δὲ σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν οὐκ ἔσχεν (ὁ Κύριος)· ἀμετάπτωτα γὰρ τὰ τῶν Θεῶν ὑποστάσεων ἰδιώματα, καὶ ἀδύνατον τὸν Πατέρα ἢ τὸ Πνεῦμα γενέσθαι „Υἱόν· διὸ οὐδὲ γέγονεν Υἱὸς ἀνθρώπου, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα μείνῃ ἀμετάβλητον „τὸ ἰδίωμα.“ Ἐπειτα ὑπόστασις ὁμοφυεῖ ὑποστᾷσει μίγνυται· ἐκκέτι δὲ ἄλλη ὑπόστασις „τοιαύτη, (Ἦσ. „Οὐ ἔστι δὲ ἄλλη ὑπόστασις τοιαύτη) Υἱὸς Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου· „εἰς γὰρ Μονογενὲς Υἱὸς μόνος ἐκ μόνου Πατρὸς, καὶ μόνος ἐκ μόνης Μητρὸς, Υἱὸς Θεοῦ „καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου Θεὸς καὶ ἄνθρωπος“. (Λόγ. περὶ τῶν ἐν τῷ Χριστῷ δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν τόμῳ α. σελ. 550.) Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ὁ Κύριος προσέλαβεν ὁμοιοπαθεῖς σῶμα μετ' ἡμᾶς, ἀκολουθῶς λέγει καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι λυτήριον τῶν ἰδικῶν μας ἀγνοημάτων, ἵνα διὰ μὲν τῆς ὁμοιοπαθείας δείξῃ ὅτι εἶναι ἀνθρώπινον ἀληθῶς κατὰ φύσιν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, διὰ δὲ τοῦ εἶναι λυτήριον τῶν ἀγνοημάτων δείξῃ τὴν χάριν ὅπου ἔλαβε παρὰ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος, διὰ τε τὴν κατ' ὑπόστασιν ἑνώσιν, καὶ διὰ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν δύο φύσεων περιχώρησιν.

Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι τὰ ἀνωτέρω φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη δὲν ἦτον ἠναγκασμένα ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντα ἦτον θεληματικά καὶ ἐκούσια· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν· κεφ. ξζ'. τοῦ Γ'. βιβλ. περὶ Πίστεως· „Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβεν ὁ Κύριος πλὴν τῆς ἀμαρτίας· αὕτη γὰρ οὐ φυσικὴ ἐστὶ. Πάντα τοίνυν ἀνέλαβεν, ἵνα πάντα ἀγιάσῃ· ἐπειράσθῃ καὶ ἐνίκησεν, ἵνα ἡμῖν τὴν νίκην πραγματευθῇται... Ἀμέλει τὰ φυσικὰ ἡμῶν πάθη κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν ἦσαν ἐν τῷ Χριστῷ· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐκινεῖτο ἐν αὐτῷ, ὅτι παρεχάρεται τῇ σαρκὶ πάσχειν τὰ ἴδια· ὑπὲρ φύσιν δὲ, ὅτι οὐ προηγίτο ἐν τῷ Κυρίῳ τῆς θελήσεως τὰ φυσικὰ· οὐδὲν γὰρ ἠναγκασμένον ἐπ' αὐτῷ θεωρεῖται, ἀλλὰ πάντα ἐκούσια· θέλων γὰρ ἐπέμνησε, θέλων ἐδίψησε, θέλων ἐδειλίασε, θέλων ἀπέθανεν“. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς Ἰερόθεος παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ ἐν ταῖς θεολογικαῖς στειχειώσεσιν· „Ἐπειδὴ (ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς) καὶ ἕως φύσεως ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐλήλυθε καὶ ἀληθῶς οὐσιώσῃ καὶ ἀνὴρ ὁ ὑπέρθεος ἐχρημάτισε... καὶ τούτοις ἔχει τὸ ὑπερφυὲς καὶ ὑπερούσιον· καὶ τὸ πάντων καινῶν καινότετον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ὑπερφυὲς ἦν, ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν, ὑπερούσιος“. (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ „Νέκρωσιν ὑπέστη δι' ἐμέ“ Τροπάριον τοῦ πρώτου ἡχοῦ τῆς Ὁκτωήχου, λέγει τὸ γενικὸν τοῦτο ἄξιωμα· „Πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐν Χριστῷ κατὰ φύσιν τε καὶ ὑπὲρ φύσιν ὑπῆρξε· καὶ ἡ σύλληψις γὰρ αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παναγίας Παρθένου, καθὸ μὲν ἐκ τῶν αἱμάτων αὐτῆς, εἶχε τὸ κατὰ φύσιν, καθὸ δὲ οὐκ ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, εἶχε τὸ ὑπὲρ φύσιν. Καὶ ἡ πείνα δὲ καὶ ἡ δίψα καὶ ὁ κόπος καὶ ὁ θάνατος ἐνηργεῖτο κατ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς, φυσικῶς τε ἅμα καὶ ὑπερφυῶς· καθὸ μὲν γὰρ φύσει καὶ ἀληθεῖα ἐγένετο ταῦτα ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, κατὰ τοῦτο φυσικῶς καὶ κατ' ἡμᾶς· καθὸ δὲ, ὅτε ἠθέλε καὶ ὡς ἠθέλε, κατὰ τοῦτο πάλιν ὑπερφυῶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς· εἶπετο γὰρ πανταχοῦ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἰδίωμα τε καὶ κίνημα τῷ τῆς Θεότητος αὐτοῦ νεύματι καὶ θελήματι ἐν μηδενὶ μηδαμῶς ἀντικείμενον“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις· ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ἄλλα μὲν γίνονται ἐν γνώσει, ἄλλα δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, πῶς ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι λυτήριον, ὅχι

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ἢ τοῦ Κυρίου ἀνθρωπότης εἶχε καὶ ἅπαντα τὰ ὑποστατικά ἰδιώματα ὅπου ἔχουν καὶ αἱ ὑποστάσεις τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πλὴν μόνου τοῦ ὀλικοῦ ἰδιώματος· ὅπερ ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι κατ' ἑαυτὴν, ὡς εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ εἶναι λαβεῖν· τὸτο γὰρ τὸ ἰδίωμα τῶν ὑποστάσεων εἶναι εἰσὶν ἡ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιον ὅλων τῶν ἄλ-

λων ἰδιωμάτων αὐτῶν, διὰ τὸτο καὶ ὀλικὸν ἰδίωμα λέγεται. Πλὴν τὰ μὲν ἄλλα ὑποστατικά ἰδιώματα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ἐπέπιπτον καὶ τῇ αἰσθήσει· τὸ δὲ ὀλικὸν αὐτῆς ἰδίωμα τῇ αἰσθήσει οὐχ' ἐπέπιπτεν ἀλλὰ μόνον σφ' νῷ ἦτον καὶ εἶναι ληπτὸν· μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ νοῦς κρυφιώτερον, καὶ πάση γεννητῇ φύσει ἀκατάληπτον, μόνον δὲ τῷ Θεῷ Λόγῳ καταληπτόν.

ὅχι ἀπλῶς τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ τῶν ἀγνοημάτων; ἴσως γὰρ ἤθελαν νομίσῃ τινὲς ἀπλούστεροι ὅτι μόνον τῶν ἐν ἀγνοίᾳ πραττομένων ἀμαρτημάτων εἶναι λυτήριον τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἐν γνώσει. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καὶ διαιροῦνται τὰ ἀμαρτήματα εἰς τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ γινόμενα· λέγονται ὅμως καὶ ὅλα τὰ ἀμαρτήματα ἀγνοήματα κατὰ λόγον καὶ αἰτίαν ἄλλην, δηλαδή κατὰ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν πράττει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀμαρτίαν, δελεαζόμενος ἀπὸ τὴν ἡδονὴν αὐτῆς καὶ τυφλούμενος ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸν Διάβολον· κατ' ἐκείνον γὰρ τὸν καιρὸν καὶ αὐτὰ τὰ προφανῶς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου γινωσκόμενα ἀμαρτήματα, τὴν πορνείαν, φέρ' εἰπεῖν, καὶ τὴν κλεψίαν, φαίνεται ὅτι τὰ ἀγνοεῖ· διότι σκοτίζεται κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς. Ὅθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, ὅτι ἐξ ἀφροσύνης καὶ ἀγνοσίας ἤμαρτε, „ Προσώρεσαν, φάσκων, καὶ ἐσάπνησαν οἱ μάλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς „ ἀφροσύνης μου “ (Ψαλ. λξ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „ Ἀφροσύνην δὲ „ ὀνομάζει τὴν ἀφρονα πράξιν ἐξ ἀφροσύνης γενομένην· πᾶν γὰρ ἀμάρτημα κατὰ ἀφροσύνην „ γίνεται· ἀρετὴ δὲ οὐσα ἢ φρόνησις, πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πραττόμενα ἐπαίνου καὶ ἀρε- „ τῆς ἀξία ἀποφαίνει “. Ὅθεν καὶ οἱ Παλαιοὶ ὥριζον τὴν φρόνησιν βασιλίδαν ὅλων τῶν ἀ- „ ρετῶν, ἥς χωρὶς οὐδεμία ἀρετὴ δύναται συστηθῆναι ἢ κληθῆναι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σω- „ κράτης ὅλας τὰς ἀρετάς φρονήσεις ὠνόμαζεν, ὡς διὰ τῆς φρονήσεως συνισταμένας.

Τροπάριον.

„ Ῥύπον πάντα ἔμπαθῇ ἀπώσαμενοι, ἐπάξιον τῆς Θείας βασιλείας
„ γνώμην ἀναλάβετε ἔμφρονα, τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις προέφης ἡ πᾶρ-
„ τωμ Σοφία, ἐν ἧ δοξασθήσεσθε, λάμποντες Ἡλίου τηλαυγέστερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον φαίνεται ὅτι ἐρανίσθη ὁ Μελαδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν ἐκείνην τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „ Ὁμοιωθὴ ἡ βασιλεία τῶν Οὐ- „ ρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὃς τις ἐποίησε γάμους τῷ Υἱῷ αὐτοῦ “· καὶ „ Εἰσελθὼν ὁ „ Βασιλεὺς θεάσασθαι τὰς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γά- „ μου “· καὶ „ Ἐδῆσαν αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον “. (Ματθ. κβ'. 2.) Ἐκ τούτου λοιπὸν λαβὼν ὁ Ποιητὴς τὴν ἀφορμὴν λέγει· ὦ Κύριε, ἡ ὄντως καὶ ἀληθινὴ σοφία τοῦ Πατρὸς, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο, σὺ προεῖπας εἰς τοὺς ἀ- „ γίους σου Ἀποστόλους τὰ ἐξῆς ρηθισόμενα· ὦ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί μου, ἀποβάλλετε καὶ ἐνδυθῆτε καθε μολυσμὸν ἔμπαθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, ὡς ἓνα μεμολυσμένον καὶ ἀκά- „ θαρτον φόρεμα, καὶ, ἐκ τῆ ἐναντίας, ἀναλάβετε καὶ ἐνδυθῆτε γνώμην ἐνάρετον καὶ φρονίμην, ἥτις εἶναι μία στολὴ ἀξία τοῦ ἰδικοῦ μου γάμου καὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας, εἰς τὴν ὁποίαν θέλετε δοξασθῇ μεγάλως· διότι ἔχετε νὰ λάμψετε περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον· καθὼς ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ Κύριος, „ Τότε οἱ Δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ Ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ „ Πατρὸς αὐτῶν “. (Ματθ. ιγ'. 13.) ὅπου τὸ Ὡς δὲν εἶναι ὁμοιωματικόν, ἀλλὰ ἐπιτατι- „ κὸν ἀντὶ τῆς Ὑπέρ· ὅθεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· „ Ἐπεὶ ὁ Ἥλιος „ δοκεῖ ἡμῖν πάντων τῶν ἀστέρων λαμπρότατος, διὰ τοῦτο συγκρίνει πρὸς τὸν Ἥλιον τὴν „ δικαίων λαμπρότητα, ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τὸν Ἥλιον λάμψουσιν, ὡς ὁ Χριστός· ἔσονται γὰρ „ καὶ αὐτοὶ Θεοί “. Σημειῶσαι ὅτι ὁ ἀγώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ, Ἐπάξιον ἐπιρρηματικῶς ἐνόη- „ σεν· ἥτοι γνώμην ἀναλάβετε ἔμφρονα, ἐπάξιως τῆς Θείας βασιλείας πολιτευόμενοι.

Τροπάριον.

„ Ἀφορῶντες εἰς ἐμὲ, εἴπας Κύριε τοῖς σεαυτοῦ μαθηταῖς, μὴ
„ φροεῖτε ὑψηλὰ, ἀλλὰ συρπάχθητε τοῖς ταπεινοῖς· ἐμὸν ὁ-
„ περ πίμω πίετε ποτήριον· ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς ἐμοὶ
„ συμδοξασθήσεσθε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἰς ταπεινῶσιν παρακινεῖ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Μελωδός· ὦ φιλάνθρωπε Χριστέ, ἐσύ εἶπας εἰς τοὺς ἀγίους σου μαθητάς· ἐσεῖς, ὦ μαθηταίμου, ἀποβλέποντες εἰς ἐμέ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου συγκατάβασιν καὶ ταπεινῶσιν, ἔχετε παράδειγμα εἰς τὸν ἑαυτὸν σας· καὶ μαθόντες ἀπὸ ἐμέ ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, (Ματθ. ια'. 29.) μὴ φρονεῖτε ὑψηλὰ, ἀλλὰ συγκαταβῆτε εἰς τὰ ταπεινά. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Παῦλον γράφοντα πρὸς Ῥωμαίους „Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι“. (Ῥωμ. ιβ'. 16.) Ἐπειτα προλέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι θέλουν γένῃ κοινωνοὶ τῶν παθημάτων καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ὅτι ἐσεῖς ἔχετε νὰ πῖετε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου τὸ ἰδικόν μου, τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ πῖω καὶ ἐγώ. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις ἀναφέρει τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου παρακαλοῦσαν τὸν Κύριον διὰ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῶν δύο Υἱῶν της, τοῦ Ἰακώβου δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἰωάννου, τοὺς ὁποῖους καταστέλλων ὁ Κύριος καὶ πρὸς ταπεινῶσιν παρακινῶν, ἔλεγεν αὐτοῖς „Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πίνειν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; Λέγουσιν αὐτῷ· „δυνάμεθα“. (Ματθ. κ'. 22.)

Εἶτα λέγει εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος ὅτι ὅχι μόνον θέλουν γένῃ κοινωνοὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου του, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔχουν νὰ συνδοξασθοῦν μαζί με αὐτὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς· καὶ ὡς τὰ τοὺς παρηγορῇ λέγει εἰς αὐτοὺς ἔτι· ὦ μαθηταίμου, ὅχι μόνον θέλετε πίνειν μαζί με ἐμέ τὸ ἀτιμον καὶ ὀδυνηρὸν ποτήριον τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ ἔχετε νὰ πῖετε καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἔντιμον ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐγὼ θέλω πίνειν καινὸν καὶ ἀφθαρτον μετ' ἐσᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου, καθὼς σᾶς ὑπεσχέθηκα λέγων „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖνω μετ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματθ. κς'. 29.) ἐπειδὴ εἶναι ἀδίκον πρᾶγμα ἐσεῖς ὅπου ἐκοινωνήσατε τὸ ποτήριον τῆς ἀδοξίας μου νὰ μὴ κοινωνήσετε καὶ τὸ ποτήριον τῆς δόξης μου· δίκαιον δὲ μᾶλλον εἶναι οἱ συμπαθόντες μετ' ἐμέ νὰ συνδοξασθῆτε καὶ μετ' ἐμέ· ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν „Εἴπερ συμπασχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“. (Ῥωμ. ἡ. 17.)

Προσθέτει δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ Τροπάρια τοῦ Τριωδίου τούτου ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὴν περικοπὴν ἐκείνης τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων, τὴν ὁποίαν εἵπομεν ἀνωτέρω, δηλαδὴ τὴν ἀναφέρουσαν διὰ τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, παρακαλῶσαν τὸν Κύριον καὶ λέγουσαν „Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο Υἱοί μου, εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ ἐναντιῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου“. (Ματθ. κ'. 21.) τὸ ὁποῖον ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἡγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν· ὁ δὲ Κύριος προσκαλεσάμενος αὐτοὺς (τοὺς δώδεκα δηλαδὴ), εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἀνωτέρω, ὅσα ἀναφέρονται ἐν τοῖς Τροπαρίοις. Πλὴν καὶ ἐξ ἄλλων ἐρανίσθησαν τὰ ἐν τοῖς Τροπαρίοις νοήματα, καὶ ὅχι ἐκ μόνης τῆς περικοπῆς ἐκείνης, καθὼς δῆλον ἐστὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὰ παρὰ Τριώδιον νὰ γένωμεν καὶ ποιηταὶ τῶν ἐν αὐτῷ γραφομένων οὐρανίων καὶ ἡθικωτάτων νοημάτων, τουτέστι νὰ ἡμεθα ταπεινόφρονες καὶ μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες· νὰ ἔχωμεν εἰρήνην μετ' τὸν ἑαυτὸν μας καὶ μετ' τοὺς ἄλλους· νὰ ἡμεθα φύλακες τῶν ζωοποιῶν καὶ φωτεινῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· ἡ φυλακὴ γὰρ τούτων εἶναι τὸ σημεῖον καὶ γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· νὰ μένωμεν στερεοὶ καὶ ἀμετακίνητοι ἐν τῇ πέστει καὶ ἐπιγνώσει τοῦ γλυκυτάτου ἡμῶν Διδασκάλου Χριστοῦ, γινάσκοντες καὶ ὁμολογοῦντες αὐτὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα νὰ ἡμεθα πρόθυμοι, εἴαν τὸ καλέσῃ ἡ χρεῖα καὶ ὁ καιρὸς, εἰς τὸ νὰ πῖωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ δριμύ ποτήριον τοῦ θανάτου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ μας· εἴαν γὰρ γένωμεν συγκοινωνοὶ τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου του, βέβαια ἔχομεν νὰ γένωμεν συγκοινωνοὶ καὶ τῆς οὐρανίου δόξης καὶ βασιλείας του, ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλάνθρωπῳ τοῦ εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος ἐρχομένου διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΡΙΤΗΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„ Τρίτη τε.

Ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ λείπει ἔξωθεν τὸ, ψαλῶ, ὡς ἐρμηνεύσαμεν
ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Μεγάλῃς Δευτέρας· καὶ ὅρα ἐκεῖ.

Ῥδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ δόγματι τῷ τυραμνικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισθέντες,
„ ἐν τῇ καμίῳ βληθέντες, Θεὸν ὠμολόγουν ψάλλοντες· εὐλογεῖτε
„ τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ματαιὸς βέβαια ἤθελε νομισθῇ καὶ ἔξω τοῦ μέτρου φιλοεξηγητῆς ὁποῖος δοκιμάζει τὰ σαφηνίζῃ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι σαφέστατα καὶ φανεράτα ἀπὸ λόγου των· κινδυνεύει γὰρ αὐτὸς νὰ παρασταίῃ τὰ σαφῆ μὲ ἀσαφεῖς λέξεις· καθὼς χάριν παραδείγματος, εἰάν τις ἐξηγῶν τὸν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ αὐτὸν μέροπα, τάχα οὗτος δὲν ἐξήγησε τὸ σαφές μὲ ἀσαφῆ λέξιν καὶ ὄνομα; καθότι, ὅσοι ἀκούουσιν ἄνθρωπον, εὐθὺς καταλαμβάνουσιν ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· μέροπα δὲ ἀκούοντες, δὲν καταλαμβάνουσιν ὅλοι ὅτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μόνον οἱ πεπαιδευμένοι καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἔμπειροι. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ παρὼν Εἰρμός δὲν ἔχει κανένα δύσκολον, οὔτε κατὰ λέξιν, οὔτε κατὰ σύνταξιν, οὔτε κατὰ νόημα· διὰ τοῦτο ἀφίνομεν αὐτὸν ἀνεξήγητον· λέγομεν δὲ μόνον, διὰ τί οἱ τρεῖς Παῖδες ἐδῶ ὀνομάζονται ὅσιοι.

Πολλὰ τάγματα τῶν εὐαρεστησάντων Θεῷ εὐρίσκονται ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ὀνομαζόμενα μὲ διάφορα ὀνόματα· ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ αὐτοὺς ὀνομάζονται Δίκαιοι, ἄλλοι δὲ Ὅσιοι, ἄλλοι δὲ Μάρτυρες, ἄλλοι Ὁμολογηταὶ καὶ ἄλλοι Ἅγιοι. Καὶ Δίκαιοι μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνομάζονται οἱ πρὸ τοῦ Νόμου εὐαρεστήσαντες εἰς τὸν Θεόν, καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἰωβ· „ Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν χάριτι τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰωβ, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος „ ἐκεῖνος ἀμεμπτος, δίκαιος“· (Ἰωβ. α. 1.) καθὼς ὀνομάζεται ὁ Νῶε· „ Νῶε ἄνθρωπος „ πρὸς δίκαιος“· (Γέν. 5. 9.) καὶ καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἀβραάμ· „ Ἐπίστευσε γὰρ, „ φησὶν, Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην“· (Γέν. 15. 6.) Ὅσιοι δὲ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὅπου ἐδουλαγώγησαν τὴν σάρκα μὲ ἐγκράτειαν καὶ ἀσκησιν καὶ ὑποπιάσμον ἕως θανάτου αὐτῶν· ἐπεὶ ὅσια ὀνομάζεται ὁ θάνατος· καὶ ὅσια συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἐκεῖνα ὅπου ἐτοιμάζονται διὰ τὴν ταφὴν τινὸς νεκροῦ· τοιοῦτοι ὅσιοι ἐστάθησαν ὁ Ἠλίας, ὁ Ἐλισσαῖος καὶ οἱ Τίοι Ἰωαννάδab, οἱ ἀσκητικὴν ζωὴν μεταχειριζόμενοι. Μάρτυρες δὲ εἶναι ὅσοι ἔμπροσθεν τῶν τυράννων καὶ διωκτῶν τῆς Πίστεως μαρτυ-
τυ

(1) Συμμεῖναι ὅτι τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ταύτῃ Τρίτῃ λόγον ἔχει ὁ Χρυσόρρῃμων, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὅταν τὸ εὐδαπάνητον τῆς ζωῆς“· ὁ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ „ Ἄρα οἴδατε πόθεν ἡμῖν“· Σάζονται ἰν τῇ Κοινοβίῳ τοῦ Διονυσίου, Καὶ ὁ Πρέκλος ἔχει λόγον κατ' αὐτήν.

τυρήσαντες, ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν τῶν ἐν ταῖς βασάνοις· ὡς ὁ Ἑλεάζαρος, ὡς οἱ ἑπτὰ Μακκαβαῖοι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Σολομονή. Ὁμολογῆται δὲ εἶναι ὅσοι ὡμολόγησαν μὲν τὴν εὐσεβείαν καὶ τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα ἐνώπιον τῶν τυράννων καὶ ἔλαβον βάσανα, δὲν ἀπέθανον δὲ ἐν ταῖς βασάνοις, ἀλλὰ ἔμειναν ζῶντες. Ἅγιοι δὲ εἶναι οἱ ἐκ μήτρας ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Θεόν· καθὼς ἦτον ὁ Σαμφών καὶ ὁ Προφήτης Σαμουήλ· διὸ καὶ ὁ Ἄγγελος οὕτως εἶπε πρὸς Μανωὲ περὶ τοῦ Σαμφών· „Καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ναζιραῖον (ἅγιον) τῷ Θεῷ ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρὸς“. (Κριτ. ιγ'. 5.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγομεν τὰρα περὶ τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων ὅτι εὐρίσκομεν αὐτοὺς σεμνυνομένους μὲ ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὑψηλὰ ὀνόματα. Δίκαιοι μὲν γὰρ εἶναι, διότι σταθέντες ἀνάμεσα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Κόσμον, ἔκριναν μίαν κρίσιν δικαίαν, καὶ τὴν μὲν ψυχὴν καὶ τὸν Θεὸν ἐπροτίμησαν, τὸ δὲ σῶμα καὶ τὸν Κόσμον κατεφρόνησαν. Ὅσοι δὲ εἶναι, ὅχι μόνον διότι ἔδειξαν ἐγκράτειαν καὶ δὲν ἔφαγαν ἀπὸ τὰ μεμολυσμένα φαγητὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφύλαξαν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ἕως αὐτῆς τῆς ὁσίας· ἦτοι τοῦ θανάτου τῶν. Ὁμολογῆται δὲ εἶναι, διότι ὡμολόγησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἔμπροσθεν εἰς ἓνα ὁλόκληρον ἔθνος τῶν ἀσεβεστάτων Χαλδαίων· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ Ὅσιες αὐτὰς ὀνομάζει καὶ Ὁμολογητάς· Ὅσιες μὲν, ἐν οἷς λέγει· „Τῷ δόγματι τῷ τυραννικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισθέντες“. Ὁμολογητάς δὲ, ἐν οἷς λέγει· „Θεὸν ὡμολόγησαν ψάλλοντες“. Εἶναι δὲ οἱ τρεῖς Παῖδες καὶ Ἅγιοι, διότι εἰχον ὅλην τὴν ζωὴν τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὸν Θεόν. Εἰδὲ θεωρήσει τιναὶ βαθύτερον, καὶ Μάρτυρες εἶναι οἱ τρεῖς Παῖδες κατὰ τὴν προαίρεσιν· οὐ γὰρ μόνῃ τῇ ἀποβάσει, ἀλλὰ καὶ τῇ προαίρεσει τὸ μαρτύριον κρίνεται, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· καθότι αὐτοὶ ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείαν περισσώτερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζωὴν τῶν· καὶ ἂν ὁ Θεὸς τοὺς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τῆν κάμινον, αὐτοὶ ὅμως ἐρρίφθησαν εἰς αὐτὴν, ὡς νὰ μὴν ἔμελλεν ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ· ὅθεν καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν Βασιλέα· „Καὶ εἰ μὴ, (ἢ γοῦν) ἂν ὁ Θεὸς δὲν λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆν κάμινον) γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.) Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Θεοδώριτος ὅτι δὲν πρέπει τιναὶ νὰ σμικρύνῃ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὸν ἔπαινον, βλέπων ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλεν Ἄγγελον καὶ ἑδρόσισε τὴν κάμινον, ὅχι· διότι πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ τὰ ἀνδρεία ἐκεῖνα λόγια ὅπου ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν Βασιλέα, τὰ ἀνωτέρω δηλαδὴ. Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, σχῆμα ἀσύνδετον μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, χαρὶς νὰ βάλῃ εἰς αὐτὸ κανένα Σύνδεσμον.

Τροπάριον.

„Ραθυμίαν ἄποθεν ἡμῶν βαλώμεθα, καὶ φαιδραῖς ταῖς λαμπᾶσι τῷ ἁθαμάτῳ Νυμφίῳ Χριστῷ ὕμνοις συμαρτήσωμεν, εὐλογεῖτε βοῶντες τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρεῖς ὑποθέσεις τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου συμπληροῦσι τὸ παρὸν Διῶδιον· μία μὲν ἡ τῶν δέκα παρθένων τῶν πέντε φρονίμων καὶ τῶν πέντε μωρῶν, ἄλλη δὲ ἡ τῶν δούλων, οἱ τινες ἐμπιστεύθησαν τὰ τάλαντα τοῦ Κυρίου αὐτῶν, καὶ τρίτη ἡ ἀναφέρουσα τὸν χωρισμὸν τῶν προβάτων καὶ τῶν ἐρίφων ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει. Ἀναφέρονται δὲ αὐταὶ ἀκολουθῶς μία μετὰ τὴν ἄλλην, διότι καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ οὕτως ἀκολουθῶς γράφονται. Παρακινοῦσι δὲ καὶ αἱ τρεῖς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ· ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον πότε θελεῖ ἔλθῃ ὁ Κύριος, εἴτε διὰ νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν θάνατον νυμφῶνα μαζὶ μὲ τὰς λαμπαδηφόρους Παρθένας, εἴτε διὰ νὰ πάρῃ λογαριασμὸν ἀπὸ τὰς δού-

δούλους διὰ τὰ τάλαντα ὅπου ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐργασίαν καὶ αὐξήσιν τῶν τάλαντων, εἴτε καὶ διὰ νὰ χαρίσῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς· καὶ οὗτως καὶ ὁ ποιμὴν χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια.

Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ τὴν περὶ τῶν δέκα Παρθένων παραβολὴν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ συμβουλεύει ὅλους ἡμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς νὰ διώξωμεν ἀποθνή· ἵτοι μακρὰν ἀπὸ λόγου μας τὴν ραθυμίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν· ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι μία θανάσιμος ἀμαρτία, καὶ μία ἀπὸ τὰς τρεῖς μεγάλας κακίας, τὰς γεννητικὰς μὲν τῶν ἄλλων κακιῶν, ἐμποδιστικὰς δὲ ὅλων τῶν ἀρετῶν· ραθυμία γὰρ καὶ λήθη καὶ ἀγνοία εἶναι οἱ τρεῖς γίγαντες τῶν παθῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀσκηταῖς ὁσιώτατον καὶ διακριτικώτατον θεῖον Μάρκον. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Εὰν νήφωμεν καὶ ἡμεῖς, οὐδὲ ὁ Διάβολος ἡμᾶς βλάβῃ δύναται, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Ἰάβ· ἀν δὲ μὴ νήφωμεν, ἀλλὰ ραθυμῶμεν, οὐδὲ παρὰ τῶν ἀφελούντων κερδανῶμεν ποτὲ, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ὑποσπασόμεθα τὴν ἐσχάτην· τὸσέτον ἐστὶ ραθυμία κακόν“· (Λόγῳ εἰς τὸ „θεὸς δὲ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι“) καὶ πάλιν, „Ταῦτα οὖν εἰδότες, μηδὲ ἡμεῖς ἀπογινώσκωμεν, ἀλλὰ μηδὲ ραθυμῶμεν· ἀπλῶς ἐκάτερα γὰρ ταῦτα ὀλέθρια· ἢ μὲν γὰρ ἀπόγνωσις τὸν κείμενον οὐκ ἀφήσιν ἀναστῆναι, ἢ δὲ ραθυμία καὶ τὸν ἐστῶτα ποιεῖ καταπνεῖν· ἐκείνη τῶν πορισθέντων ἀγαθῶν ἀποστέρειν εἶωθεν, αὕτη τῶν ἐπικειμένων οὐκ ἀφήσιν ἀπαλλαγῆναι κακῶν“· (Λόγ. α'. περὶ μετανόας, ἔ' ἡ ἀρχὴ „Ἀρα ἐμέμνησθε ἡμῶν“· Τόμ. 5.) Ὁ αὐτὸς δὲ λόγον ὁλόκληρον ποιεῖ ἐπιγραφόμενον ὅτι ἐκ ραθυμίας ἢ κακίας, καὶ ἀπὸ σπουδῆς ἢ ἀρετῆς. (Τόμ. 5.) Συμβουλεύει δὲ πρὸς τοῦτοις ἡμᾶς ὁ Ποιητὴς νὰ σπουδᾶσῃμεν διὰ νὰ ἀνάψωμεν τὰς κοιτὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκείναι Παρθένοι. Διὰ τί; ἵνα μὲ τὸ λαμπρὸν φῶς τῶν λαμπάδων μας καὶ μετὰ τοὺς πνευματικοὺς συναπαντήσωμεν τὸν ἀθάνατον νυμφίον τῶν ψυχῶν· ἵτοι τὸν Δεσπότην μας Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς τις μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου διὰ νὰ ἐμβάσῃ τὰς φρονίμους ψυχὰς μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα τῆς αἰδίου τρυφῆς τε καὶ βασιλείας. Πῶς δὲ θέλωμεν ἀνάψῃ τὸ φῶς τῶν ψυχικῶν ἡμῶν λαμπάδων; Μὲ τὸ πλούσιον ἔλαιον ὅπου ἠθέλαμεν δώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς· ἀλλὰ περὶ τούτου διαλαμβάνει χωριστὰ τὸ κατωτέρω Τροπάριον, καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλατύτερον λέγομεν (1).

Τροπάριον.

„Ἰκαρούσθω τὸ κοιμηρικὸν ψυχῆς ἡμῶν ἔλαιον ἐν ἀγγείῳ, ὅπως ἐπάθλων μὴ θέρτες καιρὸν ἐμπορίας, φάλλωμεν· εὐλογεῖτε τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς νὰ μιμηθῶμεν τὰς πέντε φρονίμους Παρθένας· ἵνα μὲ αὐτὰς δυνηθῶμεν νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα·

(1) Λέγει δὲ ὁ Χρυσορρήμων· „Ἦσαν δὲ, εἰσὶν, αἱ πέντε φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραὶ. Καὶ τί τῶν φρονίμων τὸ γνώρισμα; Συνήσαν τῇ σωφροσύνῃ τὴν ἐλεημοσύνην· ἐκσμήσαν τὴν παρδειαν τῇ εὐποιᾷ· ἐγνώσαν ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν· ἐδοκίμασαν ὅτι τὸ ἐν οὐκ ἐπαρκεῖ πρὸς σωτηρίαν κατορθώμα· ἐνὶ γὰρ πτερῷ ὁ ἀετός εἰς ὕψος οὐκ ἐφικνέται· ἐμνημόνευσαν τῆς φωνῆς τῆς λεγούσης· „Ἐλεον δέλω καὶ ὁ θυσιαν“, καὶ πάλιν, „Κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως“· ταῦτα πάντα καλῶς βουλευσάμεναι ἐπληρώσαν τὰ ἀγγεῖα ἔλαιον. Ποῖα ἀγγεῖα; Τὰς τῶν πενήτων γαστέρας· τὰς τῶν πτωχῶν ψυχὰς· ἐσχύλευσαν μετ' αὐτῶν

τῶν οἰκτιρῶν τὰ ἐφείδια· οἱ πεινῶντες ἐτρίφοντο, καὶ αἱ λαμπάδες αὐτῶν ἐφαιδρύνοντο· ἡ ἐλεημοσύνη ἐσπείρετο, καὶ ὁ νυμφῶν ὁ προσδοκώμενος κτύπητο· ὅθεν αἱ φρόνιμοι τὸ τοῦ Δαβὶδ ἀνέβωον· ἠτοιμάσθημεν καὶ οὐκ ἰταράχθημεν· αἱ δὲ μωραὶ χωρὶς ἔλαιου τὰς λαμπάδας κρατᾶσαι πόρρωθεν παρὰ τοῦ Νυμφίου ἐβλέποντο, πῶς μόνον τῇ ἐνὶ προσέχον κατορθώματι· πῶς τὴν μὲν ἀγνείαν ἐκτῆσαντο, τὴν δὲ φιλάνθρωπίαν ἀπώσαντο· πῶς μὲν ἀπαδεία τὸ σῶμα περιέβαλον, συμπάσαι δὲ πρὸς τοὺς δεομένους οὐκ ἐπεδείξαντο· πῶς τὴν μὲν σωφροσύνην ἠγάπησαν, τὴν δὲ φιλοξενίαν ἀπιστράφησαν“· (Λόγ. εἰς τὰς δέκα Παρθένας).

φῶνα* εἰς δὲ τὸ παρὸν μᾶς συμβουλεύει ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ μὴ μιμηθῶμεν τὰς πέντε μωρὰς Παρθένους, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν μέσα εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας ἱκανὸν καὶ αὐτάρκες τὸ ἔλαιον τὸ κοινωνικόν· ἦτοι τὸ μεταδοτικὸν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τὸ τῆς ἐλεημοσύνης* κοινωνία γὰρ εἶναι, ὅταν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς φιλικῶς κοινωνῶμεν καὶ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἀδελφούς μας* καὶ μὴ ταῦτα ἔχωμεν διὰ λόγου μας μόνον, μηδὲ οἰκαιοποιώμεθα τὰ κοινὰ ἀγαθὰ ἀπανθρώπως* καθὼς γὰρ τὸ φῶς τοῦ λύχου καὶ τῶν αἰσθητῶν λαμπάδων μὲ ἄλλο τι δὲν συγκρατεῖται, πάρεξ μὲ τὸ αἰσθητὸν ἔλαιον* τοιουτοτρόπως καὶ τὸ φῶς τῆς θείας χάριτος μὲ ἄλλο τι δὲν συγκρατεῖται εἰς τὰς νοητὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, πάρεξ μὲ τὰς ἀρετὰς, καὶ ἐξαίρετως μὲ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνην* καθὼς ἔνα τοιοῦτον ὁμοίωμα φέρει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος* „Καθάπερ γὰρ τὸ λυχνιαῖον φῶς ἐλαίῳ κατέχεται, καὶ ἀναλωθέντος τούτου, κακῆνιο σβέννυται* οὕτω δὴ καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, παρόντων μὲν ἡμῖν ἔργων ἀγαθῶν, καὶ ἐλεημοσύνης πολλῆς ἐπιχεομένης τῇ ψυχῇ, μένει καθάπερ ἐλαίῳ κατεχομένη ἢ φλόξ* ταύτης δὲ οὐκ οὔσης, ἀπείσι καὶ ἀναχωρεῖ“. (Τόμ. Δ'. Λόγ. 55.) Διὰ τοῦτο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ αὐτοῦ Χρυσορρήμονος οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι σκοτεινοὺς τοὺς ἀσπλάγχχνους καὶ ἀνελεήμονας (1)* καθότι αὐτοί, ἂν καὶ ἔχουν παρθενίαν καὶ ἄλλας ἀρετὰς, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουν ὅμως τὴν ἐλεημοσύνην, σβύνονται αἱ λαμπάδες των, καὶ ἀφίνουσιν αὐτοὺς σκοτεινοὺς* οὕτω γὰρ φησὶν* „Οὐδὲν ἁμαρρότερον (ἦτοι σκοτεινότερον) παρθενίας ἔλαιον οὐκ ἐχούσης* οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ τοὺς ἀνελεήμονας εἰώθασιν καλεῖν σκοτεινοὺς“. Καὶ ἄλλαχού λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων* „Παρθενία μὲν χωρὶς ἐλεημοσύνης οὐκ ἴσχυσεν οὐδὲ μέχρι τῶν προθύρων τοῦ νυμφῶνος ἀγαγεῖν* ἐλεημοσύνη δὲ χωρὶς παρθενίας τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους μετὰ πολλῶν ἐγκωμίων εἰς τὴν πρὸ καταβολῆς κόσμου βασιλείαν ἡτοιμασμένην ἐχειραγάγησε, καὶ μάλα εἰκότως* ὁ μὲν γὰρ παρθευῶν καὶ νηστεύων ἑαυτῷ χρήσιμος, ὁ δὲ ἐλεῶν κοινὸς ἐστὶ τῶν ναυαγούντων λιμὴν, τὰς τῶν πλησίον διορθούμενος πενίας καὶ τὰς ἐτέρων λύων ἀνάγκας“. (Λόγ. εἰς τὸ „Ἐχοντες τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. ε'.)

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς παρεκίνησεν ἡμᾶς διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ ἔχωμεν ἄρκετὸν ἔλαιον εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας, ἀκολουθῶν φαγερόναι καὶ ποῖον κέρδος ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ εἰς ἡμᾶς* τοῦτο δὲ εἶναι τὸ νὰ ψάλλωμεν χαρμωδῶς ὕμνους καὶ ἐγκώμια εἰς τὸν Νυμφίον ἡμῶν Χριστὸν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ ἔμβωμεν μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα, ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκεῖναι Παρθένοι, καὶ νὰ μὴ ὁμοιωθῶμεν μὲ τὰς μωρὰς Παρθένους, ὥστε τὸν καιρὸν τῶν ἐπάθλων καὶ τῶν στεφάνων καὶ τῆς ἀντιδόσεως νὰ κάμνωμεν καιρὸν ἄθλων καὶ πραγματείας καὶ ἐξαγορᾶς τοῦ ἐλαίου (2)* μωρῶν γὰρ καὶ ἀνοήτων τοῦτο εἶναι ἴδιον* καὶ τοῦτο κάλιστα βεβαιοῦσιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων* „Ἐργασίας μὲν ἐστὶν ὁ παρὼν καιρὸς, ὁ δὲ μέλλον, ἀνταποδόσεως“, (Λόγος εἰς τὸν Ἐξισατὴν.) (3) καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος* „Μεταμελείας καὶ ἐργασίας καιρὸς οὐκ ἐστὶ μετὰ τὴν ἐνθῆνδε ἀποβίωσιν“. Ὅθεν αἱ μωραὶ Παρθένοι ζητήσασαι ἔλαιον ἀπὸ τὰς φρονίμους, τοῦ ποθυμένου οὐκ ἔτυχον, διότι παρὰ καιρὸν τὸ ἐζήτησαν* εἶπον γὰρ πρὸς αὐτὰς αἱ φρόνιμοι*

(1) Οἱ δὲ Παλαιοὶ ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι τὰς πολλὰς φειδωλὰς Κυμινοπρίστας, ἐκ τοῦ τέμνειν τὰ κύμινα· ἦτοι τὰ μικρότατα τῶν πραγμάτων* ὁμοίως καὶ Γλίσχρους καὶ Κίμβικας. Γλίσχρος δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ, Λίαν ἐχόμενος (τῶν ἀργυρίων δηλαδὴ) μὲ πλεονασμὸν τοῦ Γ. κατὰ τὸν Βαρίνον* Κίμβιξ δὲ λέγεται ὁ λίαν μικρολόγος περὶ κρίματα κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρίνον* τὸ δὲ Κυμινοπρίστας Ἀριστεφάνης εἶπεν.

(2) Διὰ τί μωραὶ αἱ Παρθένοι αὐταὶ ὀνομάσθησαν; Ἀκουσον τὴν αἰτίαν λεγομένην ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου* „Διὰ τοῦτο καὶ μωρὰς αὐτὰς ὀνόμασε, εἰκότως, ὅτι τυραννικατέρας ἐπιθυμίας περιγενόμεναι, ὑπὸ τῆς ἀσθενεστερας ἐκλάσαν* ὅρα γὰρ* φύσει βίαν ἐνίκησαν* λυττώσαν μανίαν ἐχαλίω-

σαν* τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐστόρεσαν κύματα* ἐν γὰρ διατρίβουσαι, Ἀγγελικὸν ἐπεδείξαντο βίον* σῶμα περιχίμεναι, πρὸς τὰς ἀσφαμένους ἡμιλλήθησαν, Δυναμίς, καὶ μετὰ τοσοῦτον πόνον χρημάτων ἐπιθυμίας οὐκ ἐκράτησαν* ὄντως μωραὶ καὶ ἀνόητοι* διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ συγγάμης ἠξιώθησαν* ῥαθυμίας γὰρ τὸ πτωμα γέγονε μόνον“. (Λόγ. εἰς τὸ „Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. ε'.)

(3) Ἐφ' οὗ δὲ ὁ αὐτὸς Θεολόγος καὶ ἐν τοῖς τετραστίχοις Ἰάμβοις.

„Πανήγυριν νόμιζε τὸν δὲ τὸν βίον.

„Ἦν πραγματεύω, κέρδος* ἀντάλλαγμα γὰρ

„Μικρῶν τὰ μείζω, καὶ ῥέοντ' αἰδίων.

„Ἦν δ' αὖτε παρελθόν* καιρὸν ἄλλον οὐκ ἔχεις.

μοι* „Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν“ (Ματθ. κέ. 9.) ἐπεὶ δὴ κατὰ τὸν Θεοπέσιον Κύριλλον, „Μόλις ἀρκέσει πρὸς σωτηρίαν ἡ ἐκάστη ἀρετὴ, διὰ τὸ πολλὰ πταίειν καὶ τὴς „ἀγαν ἐπιεικείας“ (Σειρᾶ εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) καὶ κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, „Ἡ ἀρετὴ τοῦ πλησίον μου μόλις ἀρκέσει ἐκείνῳ πρὸς ἀπολογίαν* μήτοι γε καὶ ἐμοί“.

Τροπάριον.

„Τὸ τάλαντον ὅσοι πρὸς Θεοῦ ἰδέξασθε ἰσοδύναμον χάριν, ἐπι-
„κουρίᾳ τοῦ δόμτος Χριστοῦ αὐξήσατε φάλλοιτες* εὐλογεῖτε τὰ
„ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν παραβολὴν τῶν δούλων ἐκείνων ὅπου ἔλαβον τὰ τάλαντα παρὰ τοῦ αὐθέντου αὐτῶν* καθὼς ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐν Κεφαλαίῳ κέ. ἀκολουθῶς δηλαδὴ ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων. Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἐλάτε, λέγει, ὅλοι ἐσεῖς ὅπου ἐλάβετε τάλαντον ἀπὸ τὸν Θεόν: ἢτοι καθεὶς χάρισμα ψυχικὸν ἢ σωματικόν, πνευματικόν ἢ πολιτικόν, ἢ διακονίαν καὶ ὑπόθεσιν λόγου, ἢ πλοῦτον χρημάτων (1), ἢ βασιλείαν καὶ δόξαν, ἢ τέχνην καὶ φιλοσοφίαν, ἢ δύναμιν φυσικὴν τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος* ὅλοι, λέγω, ἐσεῖς μὴ κρύπτετε τὰ χαρίσματα ταῦτα ὅπου ἐλάβετε, διὰ τὰ τὰ ἀπολαμβάνετε μόνοι σας* ἀλλὰ μεταχειρίζεσθε αὐτὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ὠφελητὴ τοὺς ἄλλους* καὶ οὕτω μὲ τὴν βοήθειαν καὶ συνεργίαν τοῦ Χριστοῦ ὅπου σὰς ἔδωκε τὰ τοιαῦτα χαρίσματα, αὐξήσατε αὐτὰ καὶ ποιήσατε ἰσοδύναμον τὴν χάριν: ἢτοι διπλασιάσατε τὰ δοθέντα εἰς ἐσᾶς χαρίσματα. Χάριν λόγου, ἂν ἐσὺ, ἀδελφε, ἔλαβες πέντε χαρίσματα ἀπὸ τὸν Θεόν, αὐξήσετα καὶ κάμετα δέκα* ἂν ἔλαβες δύο, διπλασιάσετα καὶ κάμετα τέσσαρα* ἂν ἔλαβες ἓνα, διπλασιάσον αὐτὸ καὶ κάμετο δύο. Ἀκουσον καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ζυγαδίνου Εὐθυμίου* „Διπλασιάζουσι τὰ ἐμπιστευθέντα τούτοις χαρίσματα πάν-
„τες οἱ ἐμπορευόμενοι τὴν τῶν μαθητῶν σωτηρίαν καὶ ποιούντες καὶ αὐτοὺς διδασκα-
„λους πάλιν ἐτέρων* ἀλλὰ καὶ ὁ πράττων καλῶς καὶ διδάσκων ὁρθῶς τὰ ἐμπιστευ-
„θέντα διπλασιάζει τάλαντα“. (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Μὴ παρομοιωθῇς λοιπὸν, ἀγαπητέ, μὲ τὸν ἀμελῆ ἐκείνον καὶ πονηρὸν δούλον, ὁ ὁποῖος ἔσκαψεν εἰς τὴν γῆν: ἢτοι εἰς μόνον τὸν ἑαυτὸν τε, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, καὶ κατέχασε τὸ χάρισμα ὅπου τῷ ἔδωκεν ὁ αὐθέντης του, χωρὶς νὰ τὸ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἵνα μὴ καὶ σὺ κατακριθῇς ὡς ἐκεῖνος, καὶ ἀκούσῃς τὸν φοβερόν τοῦτον λόγον* „Τὸν ἀχρεῖον δούλον ἐβάλετε εἰς
„τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον* ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων“. (Ματθ. κέ. 30.)

Ποῖος δὲ εἶναι ὁ χάσας τὸ τάλαντον; Εἶναι ἐκεῖνος ὅπου φροντίζει μόνον διὰ τὴν ἰδι-
κὴν του ὠφέλειαν, καὶ ὅχι διὰ τὴν τῶν ἄλλων* εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουσι νοῦν εὐφυῆ καὶ ἐπιτηδεῖον, μεταχειρίζονται δὲ τὴν εὐφυῖαν καὶ ἐπιτηδειότητά των, ὅχι εἰς κοινωφελὴ καὶ πνευματικὰ πράγματα, ἀλλὰ εἰς πραγματείας καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις* αὐτοὶ γὰρ κα-
ταχώνουν τὸ τάλαντον τοῦ Κυρίου των εἰς τὴν γῆν: ἢτοι εἰς γήινα πράγματα, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου. Διδάσκαλε καὶ φιλόσοφε! διὰ τί ἐσὺ ἔλαβες τὴν χά-
ριν τῆς γνώσεως καὶ σοφίας ἀπὸ τὸν Θεόν; διὰ τὰ τὴν χάσας καὶ τὰ τὴν ἔχης μόνος διὰ
τὸν ἑαυτὸν σου, χωρὶς νὰ κερδήσῃ τι ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὁ ἀδελφός σου; κακῶς ποιεῖς, καὶ
διορθώσου. Τεχνῖτα καὶ Μαίστωρ! διὰ τί ἐσὺ ἔλαβες τὸ τάλαντον τῆς τέχνης; διὰ τὰ
τὸ ἀπολαμβάνῃς μόνος σου, καὶ νὰ μὴ τὸ παραδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους; φθονερὸς εἶ-
σαι, καὶ διορθώσου. Πλούσιε καὶ ἄρχων! διὰ τί ἔλαβες ἀπὸ τὸν Θεόν τὸν πλοῦτον καὶ
τὴν

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ Αὐγουστίνον τὸν Καλ-
μεττην εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς Γραφῆς, τὸ τάλαντον εἰς

εἶδος αἰσθητῆς μονέδας λαμβανόμενον κάμνει σχεδὸν
τετρακόσια ὀγδοῦκοντα εἰς φλωρία Βενετικᾶ.

τὴν ἐξουσίαν; διὰ τὰ τὸν ἐξοδεύης εἰς μόνην τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ἰδικήν σου, καὶ τὰ ἀφί-
νης τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδεεῖς ἀδελφούς σου τὰ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων; κακῶς ποιεῖς,
καὶ διορθώσου. Ἀκούσατε ὅλοι ὅσοι ἐλάβετε τάλαντον ἐκ Θεοῦ τί σὰς παραγγέλλει ὁ
κορυφαῖος Πέτρος· „Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς
„καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς
„ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζεται ὁ Θεός διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ“.
(ἀ. Πέτ. δ'. 10.) Ἀκούεις πῶς δοξάζεται ὁ Θεός, ὅταν ἐσύ, ἀδελφε, δὲν φθονῇς, ἀλ-
λὰ μεταδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ χάρισμα ὅπου ἔλαβες; τὸ δὲ τὰ γίνεσθαι αἴτιος
τὰ δοξάζεται ὁ Θεός, τοῦτο εἶναι καὶ δόξα ἰδική σου· καθότι ἀντιδοξάζει καὶ σὲ ὁ Θεός,
καθὼς ὑπεσχέθη· „Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται“.
(ἀ. Βασιλ. β'. 30.) Τί λέγω; ἐάν ἐσύ μεταδίδῃς εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ὀλίγον χάρισμα
ὅπου ἔλαβες, θέλεις λάβῃ ἀκόμη περισσότερα χαρίσματα ἐκ Θεοῦ, καὶ ἔχεις τὰ ἀκού-
σης ἐκεῖνον τὸν μέγαν ἔπαινον ὅπου θέλει σοι προσφέρει ὁ τῶν ἀπάντων Βασιλεὺς ἐν τῷ
τῆς Οἰκουμένης Θεάτρῳ· „Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολ-
„λῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου“· (Ματθ. κέ. 21.) διὰ
τοῦ ὀνόματος δὲ τῆς χαρᾶς τὴν ἅπασαν μακαριότητα ἐδήλωσε, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ
Εὐθυμίου. Ἐάν ὅμως κρύψῃς τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβες ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ
γένῃς ἀχρηστος εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, ἤξευρε ὅτι δὲν εἶσαι οὔτε Χριστιανός· οὕτω τὸ
ἀποφασίζει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγων· „Τοιοῦτος ἦν ὁ τὸ τάλαντον κατορύξας, ἄλ-
„πτον παρεχόμενος μὲν βίον, ἐτέρῳ δὲ οὐκ ὦν χρήσιμος. Πῶς ἐστὶ Χριστιανός ὁ τοιοῦ-
„τος; εἰπέ μοι“· (Λόγ. Κ. εἰς τὰς Πράξεις).

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἡ τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασα, καὶ χαρὰν τῷ
„Κόσμῳ κυήσασα, σὲ ὑμνοῦμεν Παναγία Παρθένε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μερικοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἑρμηνευτής, ἐνόησαν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος
εἶναι σόλοικος καὶ δὲν εὐδοῦται κατὰ τὴν τέχνην τῆς Γραμματικῆς· ὅθεν καὶ ἐπεχείρησαν
τὰ διορθώσουν αὐτὸν οὕτω· „Τὴν τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασαν καὶ κυήσα-
„σαν, σὲ ὑμνοῦμεν“· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· προφανῶς γὰρ ἐλέγχονται οἱ
τοῦτον σόλοικον καὶ ἄτεχνον λέγοντες· Ὁρθὸς οὖν ἐστὶ καὶ ἐντεχνος ὁ Εἰρμός, ἐάν ἀπὸ
τῶν κάτω ποιήσωμεν τὴν ἀρχὴν καὶ εἰπώμεν οὕτως· ὦ Παναγία Παρθένε, ἥτις ἐχώρησας
ἐν τῇ γαστρὶ σου σωματικῶς τὸν ἀχώρητον ὄντα τοῖς πᾶσι κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ἐγέν-
νησας κοινὴν χαρὰν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, σὲ ὑμνοῦμεν πᾶσαι αἱ γενεαὶ καὶ μακαρίζομεν.

Ἀρμόζουσιν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ Ἐπιφανίου ἁπερ εἶπεν εἰς ἔ-
παινον τῆς Θεοτόκου· „Μεγάλῃ ὡς ἀληθῶς Μαριάμ ἡ Ἁγία Παρθένος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ
„ἀνθρώπων· πῶς γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμεν ταύτην μεγάλην, χωρήσασαν τὸν ἀχώρητον, ὃν
„Οὐρανὸς καὶ γῆ χωρεῖν οὐ δύναται, αὐτὸς δὲ ἀχώρητος ὢν, κατ' ἰδίαν εὐδοκίαν ἐχω-
„ρήθη βουλόμενος, καὶ οὐ κατὰ ἀνάγκην;“ (Αἰρέσ. 1. κατὰ Ἑβριναίων).

Τροπάριον.

„Τοῖς Μαθηταῖς ὁ ἀγαθὸς γρηγορεῖτε ἔφθασ· ἡ γὰρ ὥρα ἤξει
„ὁ Κύριος, ἀγροεῖτε, ἀποδοῦμαι ἐκάστῳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόημα τοῦ παρόντος Τροπαρίου φανερόν εἶναι καὶ πόθεν ἐρανίσθη· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Κύριος ἐδινγήθη εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν παραβολὴν τῶν δέκα Παρθένων, ὅτι ὅταν αἱ μωραὶ Παρθένοι ἐπῆγαν διὰ τὰ ἀγοράσασθαι ἔλαιον, τότε ἦλθεν ὁ Νυμφίος, καὶ αἱ φρόνιμοι Παρθένοι ἔτοιμοι οὖσαι, ἐμβῆκαν μετ' αὐτὸν εἰς τὸν Νυμφῶνα· ἀφ' οὗ ταῦτα ἐδινγήθη ὁ Κύριος, εἶπε καὶ τοῦτο ὡς ἕνα ἐπιφάνημα ἢ συμπέρασμα ἢ ἀπόλογον· „Γρηγορεῖτε, οὐν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται“· (Ματθ. κέ. 13.) Τοῦτο λοιπὸν τὸ ρητὸν ἐρανισθεῖς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, μελοποιεῖ τὸ παρὸν Τροπάριον καὶ λέγει· Σὺ ὁ ἀγαθὸς κατὰ φύσιν Θεὸς εἶπας εἰς τοὺς ἀγίους σου μαθητάς καὶ Ἀποστόλους· Γρηγορεῖτε· ἥτοι εὐρίσκεσθε πάντοτε ἐξυπνοὶ καὶ ἐτοιμασμένοι, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρετε εἰς ποίαν ὥραν θέλει ἔλθῃ ὁ Κύριος διὰ τὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν κάθε ἕνα κατὰ τὰ ἔργα του.

Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, σοφίαν τοῦ Ἱεροῦ Μελωδοῦ, ὅς τις δυνάμενος τὰ ὀνόμασθαι τὸν Κύριον σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν καὶ μυρία ἄλλα ὀνόματα, αὐτὸς ἀφῆκεν ὅλα τὰ ἄλλα καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν ἀγαθόν, (1) καὶ δικαίως τοῦτο ἐποίησε· καθότι τοῦ ἀγαθοῦ αὐθέντου ὅπου δὲν θέλει τὰ κτυπᾶ καὶ τὰ δέρνῃ τοὺς δούλους του, τούτου εἶναι ἴδιον τὸ τὰ προλέγει εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ διαμαρτύρεται ὅτι τὰ ἀγρυπνοῦν καὶ τὰ κάμνουν τοῦτο καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ πάθουν τὰδε καὶ τὰδε κακὰ· σχεδὸν γὰρ μετὰ τοῦτο ὅπου προλέγει εἰς τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος, καὶ τοὺς φοβερίζει τὰς παιδείας καὶ κολάσεις ὅπου μέλλουν τὰ λάβουν οἱ νυστάξαντες καὶ ἀμελήσαντες, καὶ γίνεται εἰς αὐτοὺς φοβερός, δείχνει τὴν ἀγαθότητά του· καθότι διὰ τὰ μὴ θέλῃ τὰ δαρθεῖν οἱ δοῦλοι καὶ μαθηταί του, διὰ τοῦτο ἐπρόλαβε καὶ τοὺς ἐφοβέρισεν, ἵνα ἐκείνοι φοβούμενοι, μὴ πάθουν ἐπὶ τῶν ἔργων τὰς προρρηθείσας παιδείας, ἀλλὰ μένουν ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε τιμωρίας καὶ βάσανον· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Καλή σου, Δέσποτα, καὶ ἡ προσδοκώμενη βασιλεία, καὶ ἡ γένεσις, ἡ πάλιν ἀπειλούμενη· προτρέπεται γὰρ καλῶς ἡ βασιλεία, φοβεῖ δὲ χρησίμως ἡ γένεσις, ἡ ἀπειλεῖ γὰρ γένεσιν ὁ Θεός, οὐχ ἵνα εἰς γένεσιν ἐμβάλῃ, ἀλλ' ἵνα γένεσιν ἀπαλλάξῃ· εἰ γὰρ ἐβούλετο κολάσαι, οὐκ ἂν προηπέλθον· ἵνα ἀσφαλίστατοι φύγωμεν τὰ ἀπειλούμενα· ἀπειλεῖ τὴν τιμωρίαν, ἵνα φύγωμεν τὴν πείραν τῆς τιμωρίας· φοβεῖ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ κολάσῃ τῷ ἔργῳ“· (Λόγ. β'. περὶ μετανόας τόμῳ ε'.) Ἐρῇ δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ Γ'. τοῦ Ἰωάν· „Κολάζειν βουλόμενος ὁ Θεός, οὐκ ἂν προσήνεγκεν ἀπειλὴν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν ἐπέφερεν· ἐπειδὴ δὲ μόνη χαίρει τῇ σωτηρίᾳ, ἀπειλεῖ τὰ λυπηρά, ἵνα μὴ ἐπαγάγῃ τὰ λυπηρά“.

Τοῦτον τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ ὡς μελετῶμεν πάντοτε καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἡγουν τὸ „Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται“· ὡφελιμωτάτη γὰρ καὶ ψυχοσωτήριος εἶναι ἡ τούτου μελέτη· καθότι αὕτη μᾶς κάμνει τὰ ἐξομολογώμεθα συχνάκις, τὰ μεταλαμβάνωμεν συχνάκις, τὰ διορθώνωμεν συχνάκις τὰ πράγματά μας, καὶ τὰ ἔχωμεν ἐξιτωμένα ὅλα τὰ κατὰστιχα καὶ τοὺς λογαριασμούς μας, καὶ ἀπλῶς, ἡ μελέτη αὕτη μᾶς παρακινεῖ τὰ μὴ κοιμώμεθα καὶ ἀμελῶμεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερά πάντοτε ἔτοιμοι, ὡς αἱ φρόνιμοι Παρθένοι, εἰς τὸ τὰ δεχθῶμεν τῶν

(1) Ὅθεν γλαφυρὰ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία ὅπου κάμνει Θεοφάνης ὁ Κραμεὺς ὁ Ἱκυρομενίας Ἐπίσκοπος τοῦ, ἀγαθὸς καὶ τοῦ, Θεὸς ὀνόματος· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ „Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὶ εἰς ὁ Θεός“, λέγει ὅτι ἕνα εἶναι τὰ εἰπῇ τινὰς ἀγαθόν, καὶ τὰ εἰπῇ Θεόν· καθότι ὁ Θεός φύσει, εἶναι καὶ ἀγαθός φύσει· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ ἀγαθὸς φύσει, εἶναι καὶ Θεός φύσει· ὅθεν καὶ ὅσον ἀριθμὸν περιέχει τὸ, ἀγαθός, τόσον περιέχει καὶ τὸ, Θεός· διακόσια ὀγδοῦντα τέσσαρα περιέχει τὸ ἀγαθός, διακόσια ὀγδοῦντα τέσσαρα περιέχει καὶ τὸ, Θεός. Ὅθεν καὶ ὁ Δαμασκηνός

Ἰωάννης λέγει· „Δοκεῖ μὲν οὖν κυριώτερον πάντων τῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων ὀνομάτων εἶναι ὁ Ὄν...“ ὡς δὲ ὁ Ἅγιος Διονύσιος φησὶν, ὁ Ἀγαθός· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐπὶ Θεοῦ εἰπεῖν πρῶτον τὸ εἶναι, καὶ τότε τὸ ἀγαθόν“· (Βιβλ. α. κεφ. β'. περὶ τῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων). Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς κοινὰ εἰς τὸ, Ἀγαθός καὶ τὸ, Θεός συναρῇ καὶ τὸ Ἅγιος· „Καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ ὄνομα φύσει εἰς τὸν Θεὸν ἀποδίδεται· οὐκ ἐστὶ γὰρ, φησὶν ὁ Ἄννα, Ἅγιος πλην σου· καὶ αὐτὸ διακόσια ὀγδοῦντα τέσσαρα περιέχει“· (Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὁκταήχου).

τὸν θάνατον ὅποιαν ὦραν ἔλθῃ, λείποντες μὲν ἀπὸ κάθε κακίαν, ἐργαζόμενοι δὲ κατὰ ἀρετήν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σολομὼν μᾶς συμβουλεύει νὰ κάμνωμεν· „Ετοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον (ἦτοι εἰς τὸν θάνατον) τὰ ἔργα σου“· (Παρ. κδ'. 27.)

Ἐὰν γὰρ νυστάξωμεν καὶ ἀμελήσωμεν, φοβοῦμαι φοβοῦμαι μὴ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς αἱ μωραὶ Παρθένοι ἐκεῖναι, αἱ τινες ἐκλείσθισαν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, καὶ κρούουσαι τὴν θύραν καὶ λέγουσαι, ἀνοίξον ἡμῖν, δὲν εἰσηκούσθησαν· πρᾶγμα καὶ πάθος ὅπου εἶναι ἀληθῶς πολλὰ ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον, καθὼς τὸ ἐλεεινολογεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Ὅρῳ γὰρ τὸ πάθος ὡς ἐλεεινόν· ὁ μὲν γὰρ (ἦτοι ὁ Νυμφίος) παρέστη, ἀπαιτοῦσης τῆς κραυγῆς τὴν ἀπάντησιν· αἱ δὲ ὑπαντήσονται, ὅσαι φρόνιμοι, μετὰ φαιδρῶν τῶν λαμπάδων καὶ δαφίλους τῆς τοῦ ἐλαίου τροφῆς· αἱ δὲ (αἱ μωραὶ δηλ.) ταραχθήσονται, ζητοῦσαι τὸ ἔλαιον οὐκ ἐν καιρῷ παρὰ τῶν ἐχόντων· ὁ δὲ (Νυμφίος) εἰσελεύσεται δρομαῖος· αἱ δὲ (φρόνιμοι) συνεισελεύσονται· αἱ δὲ (μωραὶ) ἀποκλεισθήσονται, τὸν τοῦ εἰσελθεῖν καιρὸν εἰς τὸ παρασκευάσασθαι δαπανήσασαι, καὶ πολλὰ μετὰ κλαύσεων, ὅφρα μαθούσαι τὴν ζημίαν τῆς ραθυμίας, ὅταν μνηκτί ὁ Νυμφὼν αὐταῖς εἰσιτιητός ᾖ, καὶ πολλὰ δεομέναις, ὃν κακῶς ἑαυταῖς ἀπέκλεισαν“· (Λόγ. εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα).

Ἐφῇ δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Ἐλεεινὸν πρᾶγμα· ἄφευκτος ἀνάγκη ἐκύηλωσε τὰ γυναικα· ἀπερχομένην γὰρ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ Νυμφίος· ὡς τῆς ἀθεραπεύτου οἰκονομίας! ὡς τῆς ἀπαραμυθῆτου ζημίας! ὡς πένθους ἀπαρακλήτου! ἀπερχομένην αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ Νυμφίος· ἦλθεν ἡ προσδοκώμενη χαρὰ· ἦλθε τῶν δικαίων τὸ καύχημα· ἦλθε μεσουκτιῖς τὸ φῶς· ὑπῆντησαν αἱ φρόνιμοι· συνεισῆλθον τῷ Νυμφίῳ καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι· φρίττω τὸ γενόμενον ἐνθυμούμενος· τρέμω τὸ συμβᾶν τοῖς γυναίκοις ἀστόχημα διηγούμενος· τὴν παστάδα ἥδη ἐπέθυμουν· τοῖς τοῦ κόσμου τερπνοῖς ἀπετάξαντο· τρυφῆς λόγον οὐκ ἐποίησαντο· δόξης ὑπερεῖδον· οὐδὲς σκληρὰς ἐφυλάξαντο· παθῶν κατεκράτησαν· ἠδονῶν κατηγωνίσαντο· ἐπεὶ δὲ ἔλαιον οὐκ εἶχον, εὖρον ἀπαράνοι· κατὰ τῆς βασιλείας τὰ κλείδρα“· (Λόγ. εἰς τὰς δέκα Παρθένους).

Τροπάριον.

„Ἐν τῇ δευτέρᾳ σου Φρικτῇ παρουσίᾳ, Δέσποτα, δεξιόις προβά-
τοῖς με σύμταξον, τῶν πταισμάτων παριδῶν μου τὰ πλήθη.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αφ' οὗ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τὴν παραγγελίαν ὅπου ἔδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητάς του, τὸ νὰ γρηγοροῦν δηλαδὴ, τῶρα εἰς τὸ παρὸν ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς δευτέρας του παρουσίας· καθότι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τὴν ἀνωτέρω παραγγελίαν ἀναφέρει καὶ περὶ αὐτῆς. Παρακαλεστικῶς λοιπὸν προσφέρων ἐκ μέρους τοῦ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· ὦ Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν παρουσίαν σου, ὅταν συναχθῶσιν ἔμπροσθέν σου ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ χωρίσης τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καθὼς καὶ ὁ ποιμὴν χαίριζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια· καὶ ὅταν τὰ μὲν πρόβατα στήσῃς ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐωνύμων, ὡς διηγῆται ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· (κέ. 31.) τότε ἐμε τὸν ὑπὸ τῆς κακίας γενόμενον ἔριφον, καὶ διὰ τοῦτο χρηματίσαντα ἄξιον τῆς ἀριστερᾶς μερίδος, συναρίθμησον με τὰ πρόβατα τὰ ἐκ δεξιῶν σου παριστάμενα· ἦτοι με τοὺς δικαίους. Πῶς δὲ, καὶ με ποῖον τρόπον θέλεις με συναριθμῆσαι; Ὅχι με ἄλλον βέβαια, πᾶρεξ με τὸ νὰ παραβλέψῃς τὰ πλήθη τῶν ἀμαρτιῶν μου· διότι εἰς αὐτὰ παρατηρήσεις καὶ πάρης λογαριασμὸν διὰ ὅλα, ποῖος θέλει σωθῇ; Βέβαια οὐδεὶς, κατὰ τὸν Προφητὰν ἀνακτὰ λέγοντα „Εἰάν ἀνομίας παρατηρήσῃς, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστιν“· (Ψαλ. ρκθ'. 4.)

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Διώδιον ἃς γένωμεν ὅσοι ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες δουλαγωγοῦντες τὴν σάρκα με κατὰ ἀσκήσιν καὶ ἐγκρά-

τείαν

τειαν μέχρι τῆς ὁσίας· ἦτοι μέχρι τοῦ θανάτου μας· ἅς διώξωμεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας
κάθε ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν· ἅς κοσμήσωμεν τὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὡς αἱ φρό-
νιμοι Παρθένοι, μὲ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς πλουσίαν ἐλεημοσύνην· καὶ ἅς μὴ ἀφήσωμεν να
σβυσθοῦν μὲ τὴν ἀμότητα καὶ ἀσπλαγχρίαν, ἀκούοντες τοῦ Παύλου να λέγῃ· „τὸ Πνεῦ-
„μα μὴ σβέννυτε“· (ἀ. Θεσσ. ε'. 19.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· „Τὸ
„Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, τουτέστι τὸ χάρισμα· οὕτω γὰρ αὐτῷ (τῷ Παύλῳ δηλ.) καλεῖται
„ἔθος τὸ χάρισμα τοῦ Πνεύματος· σβέννυσσι δὲ αὐτὸ βίος ἀκάθαρτος“· καὶ πάλιν,
„σβέννυται δὲ, ὅταν ἔλαιον μὴ ἔχῃ· ὅταν ἀνέμου σφοδρότερα τις ἐμβολὴ γένηται· ὅταν
„συνέχεται καὶ στενοχωρῆται (καὶ γὰρ καὶ οὕτω σβέννυται πῦρ)· συνέχεται δὲ ὑπὸ
„φροντίδων βιωτικῶν, καὶ σβέννυται ὑπὸ ἐπιθυμίας πονηρᾶς· οὐδὲν δὲ οὕτω σβέννυσιν
„ὡς ἀπανθρωπία καὶ ἀμότης καὶ ἀρπαγή“· (Ὁμιλ. ι'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) καὶ πάλιν,
„Ἄν μὲν οὖν ἔχοντες λαμπράς τὰς λαμπάδας ἀπέλθωμεν, εἰσελευσόμεθα εἰς τὸν Νυμ-
„φῶνα· ἂν δὲ ἐσβεσμένας, οὐκέτι“· Ἄς ἀυξήσῃ ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἅς διπλα-
σιάζῃ τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν· ἅς εὕρισκώμεθα ἔξυπνοι
καὶ ἔτοιμοι πάντοτε, ἵνα μὴ ἀποκλεισθῶμεν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, ὡς αἱ μωραὶ Παρθένοι.

Ἄς γένωμεν καὶ ἡμεῖς πρόβατα ἡμερα, περιπατοῦντες εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς εὐθείας τῆς
ἀρετῆς, καὶ ὄχι ἐρίφια ἄγρια, τρέχοντες εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ δυσβάτους τόπους τῆς
ἀμαρτίας· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα ἅς γένωμεν ἐλεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐκ δεξιῶν ἱστάμε-
νοι δίκαιοι, καὶ ὄχι ἀνελεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐξ ἀριστερῶν ἱστάμενοι, οἱ ὅποιοι, ἂν
καὶ ἔχουν να κριθοῦν διὰ κάθε κακὸν λογισμόν καὶ κακὸν λόγον καὶ κακὸν ἔργον, ἐ-
ξαίρετως ὅμως ἔχουν να κριθοῦν διὰ τὴν ἀνελεημοσύνην. Διὰ τί; Ἀκουσον τὴν ἐρμηνείαν
τοῦ Ζυγαδίνου Εὐθυμίου· „Εἰκότως ὁ μὲν ἐλεήμων κληρονομεῖ τὴν βασιλείαν, ὅτι τὴν
„ἀγάπην κατάρθωσε, τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον· ταύτης γὰρ μέρος ἡ ἐλεημοσύνη· ὁ δὲ
„ἀνελεήμων εἰς τὸ πῦρ ἀποπέμπεται, διότι τὸ ἐναντίον τῇ ἀγάπῃ μῖσος ἐκτῆσατο,
„τῶν κακιῶν τὸ κεφάλαιον· τούτου γὰρ ὁμοίως μέρος ἡ ἀνελεημοσύνη· καὶ ὁ μὲν τὸν
„ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν ἐμιμήσατο· ὁ δὲ τὸν ἀνελεήμονα καὶμισάνθρωπον
„Διάβολον“· Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Πορεύεσθε οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ
„σίῳιον. Διὰ τί; καὶ ὑπὲρ τίνος; Ὅτι ἐπείνων καὶ ἐκ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν. Οὐκ εἶπεν
„ὅτι ἐπορνεύσατε, ὅτι ἐκλέψατε, ὅτι ἐψευδομαρτυρήσατε, ὅτι ἐπιωρκήσατε· κακὰ μὲν
„ὁμολογουμένως καὶ ταῦτα, ἀλλὰ τῆς ἀπανθρωπίας κατώτερα καὶ τῆς ἀνελεημοσύνης.
„Διὰ τί δὲ, ὦ Κύριε, ἐκ ἄλλων ὁδῶν φέρεις μνήμην; Οὐ κρίνω, φησὶ, τὴν ἀμαρτίαν, ἀλ-
„λὰ τὴν ἀπανθρωπίαν· ὑπὲρ ἀπανθρωπίας ὑμᾶς καταδικάζω. Οὐκ εἰδίζω τοίνυν τὴν ἀ-
„πανθρωπίαν, ὡς ρίζαν κακίας καὶ πάσης ἀσεβείας· ἐπαινώ τὴν φιλάνθρωπίαν, ὡς ρί-
„ζαν πάντων τῶν ἀγαθῶν“· (Λόγῳ β'. περὶ Μετανοίας Τόμ. ε'.) Ἐὰν οὖν οὕτω ποιῶ-
μεν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν ἐνστερνιζώμεθα, θέλομεν ἀξιοῦν τῆς βασιλείας
τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„Τετράδι ψαλῶ.

Περὶ τῆς ἀκροστιχίδος ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος
τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Δευτέρας, καὶ ὅρα ἐκεῖ.

ᾠδὴ γ. Ἦχος β. Ὁ Εἰρμός.

„Τῆς πίστεως ἐν πέτρᾳ με στερεώσας, ἐπλάτυνας τὸ στόμα μου
„ἐπ' ἐχθρούς μου· εὐφράνθη γὰρ τὸ πνεῦμά μου ἐν τῷ ψάλλειν·
„οὐκ ἔστιν Ἅγιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήρ
„σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια τῆς Προφήτιδος Ἀννης, ἥτις εἶναι ποιήτρια τῆς Τρίτης ᾠδῆς, συν-
θέτει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· τῆς Ἀννης γὰρ εἶναι λόγια τὰ, „Ἐστερεώ-
„θη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ· ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλάτυνθη ἐπ' ἐχθρούς μου
„τὸ στόμα μου· εὐφράνθη ἐν σωτηρίᾳ σου· ὅτι οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
„ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου“. (ἀ. Βασίλ. β'. ι.)
Ἀλλὰ τῆς μὲν Ἀννης ἐκεῖνης ἡ καρδίᾳ ἐστερεώθη ἐν Κυρίῳ, ἐπεὶ ἦτον χαυνὴ καὶ δια-
λελυμένη ἀπὸ τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας κατὰ τὸν Προκόπιον καὶ Εὐθύμιον· τὴν δὲ ἰδικὴν
μου καρδίαν ταραττομένην ἀπὸ λογισμοὺς ἀπιστίας σὺ, Κύριε, ἐστερέωσας ἐν τῇ πέτρᾳ
τῆς ἰδικῆς σου πίστεως καὶ ὁμολογίας. Καὶ ἡ μὲν Ἄννα ἐπλάτυνε τὸ στόμα της· ἡτοί
ἐλευθέρως ἐλάλει εἰς τοὺς ἐχθρούς της· ἡτοί εἰς τὴν Φενάναν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐπεί-
νης, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· τὸ δὲ ἰδικόν μου στόμα ἐπλάτυνας σὺ, Κύριε, ἐναντίον τῶν
ἐχθρῶν μου Δαιμόνων, οἳ τινες μὲ ἐπιβουλεύονται πάντοτε. Ἡ μὲν Ἄννα εὐφράνθη ἐν
τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενομένῳ εἰς αὐτὴν σωτηρίῳ, ἦγουν διότι ἐσώθη καὶ ἐλευθερώθη ἀπὸ
τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας, γεννήσασα τὸν Προφῆτην Σαμουὴλ· ἐμοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα (ἡτοί ἡ
ψυχὴ) εὐφράνθη, διότι ψάλλων εἰς ἐσέ καὶ λέγω ὅτι δὲν εἶναι κἀνέναντος Ἅγιος, καθὼς
εἶσαι ἐσὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὔτε εἶναι κἀνέναντος ἄλλος δίκαιος ἔξω ἀπὸ ἐσέ. Ἅγιος μὲν,
διότι ἐσὺ εἶσαι πάσης ἀγιωσύνης πηγὴ καὶ αἰτία· δίκαιος δὲ, διότι ἡ κρίσις καὶ ἀπό-
φασίς σου εἶναι δικαιοσύνη καὶ ἀπαραλόγιστος.

Εἰπὼν δὲ πρότερον ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐπλάτυνθη τὸ στόμα του, ἀκολούθως φέρει καὶ τὴν
αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάτυνθη, ἦγουν διότι εὐφράνθη πρότερον ἡ ψυχὴ του εἰς τὸ νᾶ
ψάλλῃ καὶ νᾶ δοξολογῇ τὸν Θεόν· ἡ γὰρ περὶ τῆς Θεείας ὕμνους ἐσωτερικὴ εὐφροσύνη τῆς
ψυ-

(1) Σημείωσαι ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος λόγον χῆ „Πάντοτε μὲν ὁ Θεός“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ
ἔχει εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Τετράδα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀπὸς μὲν ὁ καιρὸς“. (Σώζονται ἐν τῇ τοῦ Διο-
„Ἡ γυνὴ αὕτη δοκεῖ μὲν εἶναι“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρ- νυσίου καὶ ἐν ἄλλαις μοναῖς).

Ψυχῆς κάμνει νὰ πλατύνεται καὶ τὸ στόμα καὶ νὰ αὐξάνῃ ὁ προφορικὸς λόγος· τοῦτο θέλει νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Προφῆταναξ μετὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια· „Ὡς ἐκ στέατος καὶ „πιότιτος ἐμπλησθεὶν ἡ ψυχὴ μου“. (Ἰδοὺ ἡ εὐφροσύνη τῆς ψυχῆς) καὶ χεῖλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου“. (Ψαλ. ξβ'. 8.) (Ἰδοὺ καὶ ὁ τοῦ στόματος πλατυσμός) „Ὡς περ γὰρ φυσικῶς εὐφραϊνομένης τῆς καρδίας, πρόσωπον θάλλει, οὕτω τῆς αὐτῆς καρδίας εὐφραϊνομένης πνευματικῶς, πλατύνεται τὸ στόμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ“. (Παρ. ιε'. 14.) Ἡ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ πνευματικὴ εὐφροσύνη πλημυρήσασα, ἐκείθεν ξεχειλίζει τὰ περισσεύματά της καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ποιεῖ αὐτὴν ὄργανον τῆς ὑμνῳδίας Θεοῦ· καθότι ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ, κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον. (Ματθ. ιβ'. 34.)

Τροπᾶριον.

„Ἐρ κεμοῖς τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων καὶ γνώμῃ συναθροίζεται
κακοτρόπῳ, κατὰκριτον τὸν ρύστην σε ἀποφῆναι, Χριστέ, ᾧ ψάλλομεν·
σὺ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα Παρθένων καὶ τὸν διαμερισμὸν τῶν ταλάντων καὶ τὴν τῆς Δευτέρας παρουσίας παράστασιν, ἀναφέρει τὸ συνέδριον ὅπου ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἐγένετο πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ Πάσχα: ἦτοι κατὰ τὴν σημερινὴν μεγάλῃν Τετράδα· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι· τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσι“. (Ματθ. κς'. 2.) Ταύτην δὲ τὴν τάξιν ἀκολουθῶν καὶ ὁ ἱερὸς Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἀνέφερε πρότερον ἐν τῇ τῆς μεγάλης Τρίτης Διψίδῳ περὶ τῶν δέκα Παρθένων καὶ τῶν ταλάντων καὶ τῆς δευτέρας κρίσεως, τῶρα ἐδῶ ἀναφέρει καὶ περὶ τοῦ ἀνωτέρου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων· διὸ λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων ματαίως συναθροίζεται κατὰ σοῦ μὲ μίαν κακώτροπον γνώμην καὶ πονηράν καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν.

Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί συναθροίζεται; ἵνα ἀποδείξῃ κατὰκριτον ἐσέ ὅπου ἐλύτρωσες ἡμᾶς ἀπὸ τὴν παλαιὰν κατὰκρισιν καὶ κατάραν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν διὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ· ἐσέ εἰς τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς ψάλλομεν ὡς εἰς Θεὸν ἀληθινόν. Τί δὲ ψάλλομεν; „Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε“. Ὡ! καὶ τί ἄλλο πρᾶγμα ἠθέλε γένῃ ἀπὸ τὸ συνέδριον τοῦτο κεροσπουδέστερον; ἢ τί ἄλλο τῆς γνώμης ταύτης τῶν ἀνόμων κακοτρόπωτερον; Βέβαια οὐδέν. Ὅρα δὲ ὅτι, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Νόμος ἐπρόσταξε νὰ γίνεταί τις Ἀρχιερεὺς τὸν χρόνον, αὐτοὶ ἐγίνοντο πολλοὶ ἀλλάζοντες εἰς κάθε ἐνιαυτόν· διὸ καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερεῖα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου Καϊάφην ἐσυνάχθησαν διὰ νὰ συμβουλευθῶν περὶ φόνου. Καὶ ποίου φόνου; Ἀδικωτάτου. Ποῦ; Ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπεν οἱ φονεῖς νὰ παιδεύωνται· ὦ κακώτροπον κακώτροπον γένος ἀνθρώπων!

Τροπᾶριον.

„Τὸ δειρὸν βουλευτήριον τῶν ἀνόμων σκέπτεται, Θεομάχου ψυχῆς
ὑπάρχον, ὡς δύσχρηστον τὸν δίκαιον ἀποκτεῖναι Χριστόν, ᾧ ψάλλομεν·
σὺ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος δύο φοαῖς εἶπε περὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων τῷ λαῷ, ὅτι συνήχθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Καϊάφα, καὶ ὅτι ἐσυμβουλευθήσαν ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ (ἥτοι λαθραίως καὶ κρυφίως κατὰ τὸν Εὐθύμιον) καὶ ἀποκτείνωσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη* (Ματθ. κς'. 3.) τότε χάριν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸ μὲν „Συνήχθησαν“ ἐφανερώσεν αἰνιγματωδῶς ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα: ἥτοι μὲ τὸ „Συνέδριον τῶν ἀνόμων“ καὶ μὲ τὸ „Γνώμη συναθροίζεται κακοτρόπῳ“· ἡ συνεδρίασις γὰρ καὶ ἡ συνάθροσις παραστατικὰ εἶναι τοῦ „Συνήχθησαν“· τὸ δὲ „Συνεβουλευσάντο“ ἐφανερώσεν ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· ἐπειδὴ δὲν ὀνομάζει πλέον ἐδῶ τὰς Ἰουδαίους συνέδριον, ἀλλὰ βουλευτήριον· ὅθεν ἐρανίσθη τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τῆς Ἡσαΐου „Δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν“· (Ἡσ. γ'. 9.) καὶ τὸ τοῦ Σολομώντος „Ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἀμαρτήματα Νομου, καὶ ἐπιφημίζεται ἡμῖν ἀμαρτήματα παιδείας ἡμῶν“ ἐπαγγέλλεται γινῶσιν ἔχειν Θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἐαυτὸν ὀνομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον εἰνοιῶν ἡμῶν· βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος“. (Σοφ. β'. 12.)

Ταύτας φημί τὰς ῥήσεις λαβὼν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τὸ δεινὸν, λέγει, καὶ πονηρὸν καὶ παγχάλεπον βουλευτήριον τῶν ἀνόμων Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὅλως διόλου ψυχῆς Θεομαχοῦσης, καθὼς εἶπε περὶ αὐτῶν ὁ νομομαθὴς ἐκεῖνος Γαμαλιὴλ „Μὴ ποτε καὶ Θεομάχοι εὐρεθῇτε“, (Πράξ. ε'. 39.) τούτῳ χάριν σκέπτονται καὶ βουλευόνται, ὅχι διὰ νὰ ὑπερμαχήσουν ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τοῦ Θεοῦ Νομου, ὅχι διὰ νὰ ἐνεργήσουν κανένα πρᾶγμα κοινωφελές εἰς τὸν λαὸν καὶ σωτήριον, ἀλλὰ διὰ νὰ θανάτωσουν τὸν δίκαιον Χριστὸν, περὶ οὗ προεῖπεν ὁ Προφήτης Ἀμώς· „Ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο (οἱ Ἰουδαῖοι) ἀργυρίου δίκαιον“· (Ἀμ. β'. 6.) καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τὰς Ἰουδαίους· „Ἑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν“. (Πράξ. γ'. 14.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐκδέχεται τῇ καρδίᾳ· καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἵρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ· ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ· ἦρται ἐκ τοῦ μέσου“· (Ἡσ. νζ'. 1.) ἅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος λέγει· „Τὸν δεσποτικὸν ἐνταῦθα Σταυρὸν προσήμινε· δίκαιον γὰρ τὸν Δεσπότην ὀνομάζει Χριστὸν, ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὐρέθη. Σημαίνει δὲ κατὰ ταῦτό καὶ τῆς τῶν ἐσταυρωκότων καρδίας τὴν πάρασιν· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν, φησὶ, συνιδεῖν ἠβουλήθη τὸ τόλμημα· καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἵρονται· μετὰ γὰρ τὸν Δεσπότην Χριστὸν κατὰ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων παραπλησίως ἐλυττήσαν· τὸ δὲ „ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ“ περὶ τοῦ Δεσπότη τοῦτα λέγει Χριστοῦ, καὶ διηλοῖ κατὰ ταῦτό τό, τε ἄδικον τῆς σφαγῆς καὶ τὴν μετὰ θάνατον νίκην· ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ τὰς πρὸς Θεὸν ἡμῖν καταλλαγὰς ἐδωρήσατο· αὐτὸς δὲ τὸν τάφον καταλιπὼν εἰς Οὐρανοὺς ἀνελήφθη“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς διὰ τί βουλευόνται οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θανάτωσουν τὸν Χριστὸν· διότι, λέγουσιν, εἶναι δύσχρηστος· δύσχρηστος δὲ ὀνομάζεται ὁ Μάντις ἀπὸ τοῦ χρᾶν· ἥτοι ἀπὸ τοῦ μαντεύεσθαι.

Συμμερίζουν γὰρ νὰ λέγουν μερικοὶ οὕτω· ὅσαις φοαῖς ἀπάντησα εἰς τὸν δρόμον τὸν δεῖνα ἄνθρωπον, ἐκβῆκεν εἰς κακὸν μου τὸ συναπάντημά του· ὅθεν μισοῦσιν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὡς κακὸν οἰωνὸν καὶ συναπάντημα ἔχοντα. Τοιοῦτος δὲ δύσχρηστος ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος, ὡς κακομάντις καὶ ὡς κακοὺς χρησμούς καὶ προρρήσεις περὶ αὐτῶν λέγων· ἐταλάνιζε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἠλεγχεν αὐτῶν φανερῶς τὴν ὑπόκρισιν, λέγων· „Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί! ὅτι τὰδε καὶ τὰδε ποιεῖτε“. (Ματ. κγ'. 13.) „Οὐαὶ ὑμῖν ὀδηγοὶ τυφλοί!“· (Ματ. κγ'. 16.) Καὶ προσέλεγεν εἰς αὐτοὺς τὰ κακὰ ὅπου ἐμελλον νὰ τοὺς εὔρουν· „Ἴδού, φησὶν, ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος“· (Ματ. κγ'. 18.) καὶ πάλιν πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ ἔλεγεν· „Ἡξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ“. (Λουκ. ιθ'. 43.) Ἡμεῖς ὅμως οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ οἱ τῷ Δεσπότη Χριστῷ πιστεύοντες,

οὐχί

οὐχὶ ὡς δυσχρήστῳ, ἀλλ' ὡς εὐαγγελιζομένῳ ἡμῖν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, φάλλομεν·
 σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλὴν σου Κύριε.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ῥῆμα Τυράννου ἐπεὶ ὑπερίσχυσε, ἐπταπλασίως κάμιμος ἐξε-
 „ καύθη ποτὲ, ἐν ἧ Παῖδες οὐκ ἐφλέχθησαν, Βασιλέως πατή-
 „ σαρτες δόγμα, ἀλλ' ἐβόω· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον
 „ ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Ἐἰρμός οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· γράφεται γὰρ ἐκεῖ· „ Ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τῆ Βασιλέως (Ναβουχοδονόσορ) ὑπερίσχυσε, καὶ ἡ κάμιμος ἐξεκαύθη ὑπερεκπερισσοῦ ἐπταπλασίως, καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι „ Σεδράχ Μισάχ καὶ Αὐδεναγὰ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης „ πεπεδημένοι, καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν Θεόν“. (Δαν. γ'. 22.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια ἀναφέρει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ὅτι ἐπειδὴ τὸ ῥῆμα καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ ὑπερίσχυσε, διὰ τοῦτο καὶ ἡ Βαβυλωνία ἐκεῖ-
 „ νη κάμιμος ἐκαύθη ἐπταπλασίως, ἦγουν ἐπτα φορὰς περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας κα-
 „ μίνους, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλθησαν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες, διότι κατεφρόνησαν τὸ τυραννικὸν δόγμα καὶ τὴν προσταγὴν τῆ Βασιλέως· βαλθέντες ὅμως εἰς τὴν κάμινον, δὲν κατεκάησαν, ἀλλὰ φυλαχθέντες ἀβλαβεῖς, Ἀγγέλου συγκαταβάντος καὶ ποιήσαντος τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα ὁρόσου, ἔλεγον φάλλοντες· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἄξιον δὲ εἶναι νὰ σημειώσῃ τινὰς μετὰ τοῦ Θεοδώρου εἰς τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Δα-
 νιὴλ καὶ ὁ Μελωδὸς, ἦγουν εἰς τὸ, Ὑπερίσχυσε τὸ ῥῆμα τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, δηλαδὴ ὅτι τοιαῦτα εἶναι τὰ προστάγματα τῶν τυράννων· ἦτοι τῶν παρανόμων Βασιλέων· καὶ γὰρ αὐτὰ ἦναι παρανομώτατα καὶ ἀδικάτα, ἀλλ' ὅμως ὑπερισχύουσι κοτὰ εἰς αὐτὰς, διότι δὲν ἀκολουθεῖ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν εἰς τὸν νόμον, ἀλλὰ ἡ ἰσχὺς τῶν γίνεται νόμος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „ Ἐστὼ δὲ ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης“. (Σοφ. β'. 11.) δὲν εἶναι ὅμως τοιαῦτα καὶ τὰ προστάγματα τῶν νόμων καὶ ἀληθινῶν Βασιλέων· ἐπειδὴ αὐτὰ σύμ-
 „ φωνα ὄντα πάντοτε μὲ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν θεῖον νόμον, ὑποφέρουν ποτὲ μὲν νὰ ὑ-
 „ περισχύουν καὶ νὰ νικῶν, ποτὲ δὲ καὶ νὰ νικῶνται. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν· „ Εἰ γὰρ βασιλεία ἐστὶν ἐννομος ἐπιστασία, δῆλον ὅτι αἱ παρὰ Βα-
 „ σιλέως δίδονται ὑποθῆκαι τοῦ γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίου πολὺ τὸ
 „ νομιμον ἔχουσι, τὸ κοινῇ πᾶσι λυσιτελὲς σκοποῦσαι, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς οἰ-
 „ κείας ὠφελείας συντεταγμένοι· τούτῳ γὰρ διαφέρει τύραννος Βασιλέως, ὅτι ὁ μὲν τὸ ἑαυτοῦ
 „ πανταχόθεν σκοπεῖ, ὁ δὲ τὸ τοῖς ἀρχομένοις ὠφέλιμον ἐκπορίζει“.

Τροπάριον.

„ Ἀποκερουῖσα γυρὴ μύρον ἔρτιμον δεσποτικῇ καὶ θεῖα φρικτῇ
 „ κορυφῇ (1), Χριστέ, τῶν ἰχμῶν σου ἐπελάβετο τῶν ἀχράρτων
 „ κεχραμέναις παλάμαις καὶ ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν
 „ Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

(1) Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶναι σχῆμα ἐλλειπτικόν· νεία ἔχει μετὰ τῆς Ἐν· ἢ ἐλλείπει ἡ Ἐπί, τὸ ἐ-
 „ κλείπει γὰρ ἡ Ἐν· ἦτοι ἐν δεσποτικῇ καὶ θεῖα φρι-
 „ κτῇ κορυφῇ· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ· „ φρικτῇ κορυφῇ“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἀφ' οὗ ἐδιηγῆθη διὰ τὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ συνέδριον ὁμοῦ καὶ συμβούλιον τῶν Ἰουδαίων, ἐδιηγῆθη καὶ διὰ τὴν πόρνην γυναῖκα τὴν ἀλείψαν τὸν Χριστὸν μύρῳ· „Τοῦ Ἰησοῦ γάρ, φησὶ, γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος „ τοῦ λεπροῦ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλαβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν „ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου“· (Ματθ. κς'. 6.) οὕτω καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερε περὶ τοῦ συνεδρίου ὁμοῦ καὶ συμβουλίου τῶν Ἰουδαίων, τάρᾳ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς γυναικὸς πόρνης· ὅθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, οὕτω λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυνὴ, ἀφ' οὗ εὐκέρωσε τὸ πολυτίμον μύρον, (τὸ ὅποιον ἦτον εἶδος νάρδου ἐξαιρετοῦ καλουμένης Πιστικῆς, ὡς λέγει ὁ Μάρκος (Κεφ. ιδ'. 1.), ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Ὀπιστικῆς καὶ ἀφαιρέσει τοῦ οπιστικῆς ἀπὸ τὴν πόλιν Ὅπιν τὴν πλησίον οὖσαν τῆς Βαβυλωνῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγένετο τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον μύρον (1)· ἐν ἀλαβάστρῳ δὲ αὐτὸ ἦν περιεχόμενον, ὅπερ ἦτον μυροθήκη ψήφινος ἢ λίθινος, ἀλαβαστόντι ὃν καὶ πλεονασμῷ τοῦ ρ, ἀλαβαστρον, οὗ λαβέσθαι δύσκολον ἦν διὰ λειότητά, ὡς σημειοῦσι τινές, ἢ καὶ διότι δὲν εἶχε λαβὴν καὶ χερσὶν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος.) Ἡ γυνὴ, λέγω, ἐκείνη, ἀφ' οὗ εὐκέρωσεν ἐπάνω εἰς τὴν Δεσποτικὴν καὶ θείαν καὶ φοβερὰν σου κεφαλὴν τὸ πολυτίμον μύρον, δὲν ἀφῆκεν οὐδὲ τοὺς ἀχράντους ποδὰς ἀψιλαφίτους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνας ἐπίασε δουλοπρεπῶς μὲ τὰς κεχραμένας, ἡγουν μεμολυσμένας τῆς χεῖρας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· καὶ τὴν μὲν ὑπέρτιμον κεφαλὴν σου ἐτίμησεν ἡ γυνὴ ἱεροπρεπῶς μὲ τὸ πολυτίμητον μύρον· ἴσως, διότι ἔμαθε τοῦτο ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „ Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ“, (Ψαλ. ρλβ'. 2.) ἢ διότι ἔμαθε τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸν Σολομῶντα λέγοντα „ Μύρον ἐκκενωθὲν ὀνομάσου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε“· (Ἀσμ. α'. 2.) τοὺς δὲ παναχράντους σου ποδὰς ἐπίασε μὲ τὰς χεῖράς της, διὰ τὴν δειξὴν μὲ τὸ πιάσιμον τὸ δυσωπητικὸν καὶ παρακαλιστικὸν σχῆμα ὅπου συνεδρίζουν τὰ κάμουν οἱ δούλοι οἱ ἀτιμάσαντες τὸν αὐθέντην των· ἐκεῖνοι γὰρ καὶ γονάτων ἄπτονται τῇ οἰκίᾳ αὐθέντου, καὶ ποδὰς καταφιλοῦσι, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν πίπτουσι καὶ κυλίνονται, καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ ἴχνη ἐκείνου ἀσπάζονται, καὶ λόγια λέγουσι δυσωπητικώτατα, καὶ οὕτω μὲ ὅλα αὐτὰ παρακαλοῦν τὰ λάβουν συγχάρησιν τῆς πρὸς τὸν αὐθέντην των ἀτιμίας· οὕτω παρομοίως παρεκάλει καὶ ἡ γυνὴ αὕτη καὶ ἔλεγε· „ Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ „ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“.

Μέγαν δὲ ἔπαινον ἐξεφώνησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης. Ποῖος εἶναι ἔτος; „ Βαλοῦσα αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με „ ἐποίησεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς“· (Ματ. κς'. 12.) ἄπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· „ Διδάσκει ἡμᾶς ὁ Κύριος ὅτι κατὰ θείαν τινὰ κρίνισιν ἐποίησε τοῦτο ἡ γυνὴ προτυποῦσα τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ σώματος ταφήν· οὐ γὰρ ἂν ἠνέσχετο ὁ Κύριος μύρῳ καταχρίεσθαι, εἰ μὴ μυστήριόν τι ἐδήλου..... Πῶς δὲ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν αὐτοῦ συνεβάλετο τὸ μύρον; Ἐξος ἦν τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ μύρων ἐνταφιάζειν τὰ σώματα, ὡς καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐποίουν, διὰ τὸ ἀσχηπτα τηρεῖσθαι „ καὶ ἄνευ δυσωδίας. Δείκνυσιν οὖν, φησὶν, ἡ γυνὴ ἐκ τῆς τοῦ μύρου καταχέαι ὅτι τὸ σῶμα μου ἐνταφιασθήσεται“. Καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἔμελλον αἱ μυροφόροι γυναῖκες αἱ μαθητρίαι τοῦ Σωτῆρος τὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τάφον μὲ τὰ μύρα διὰ τὴν ἀλείφουν τὸ τεθαρμένον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, μὴ εὐροῦσαι δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ (ἡγέρθη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου), δὲν ἐτελείωσαν τὸν μυρισμὸν ὅπου ἐμελέτων· τούτου χάριν ἡ γυνὴ αὕτη προφθαίνει τὰς μυροφόρους ἐκείνας καὶ μυρίζει ζῶντα τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Γεωργίου ἐν τῇ λέξει Πιστικὸς· οὕτω, κατὰ τὸν Δισχορίδην, ἐλέγετο καὶ νάρδος Ἰνδικὴ καὶ Συριακὴ καὶ Κελτικὴ.

Μάρκος τὸτο αἰνιττόμενος, εἶπε περὶ αὐτῆς· „Ὁ ἔσχεν (ἦτοι ἠδυνήθη, κατὰ τὸν Εὐθύμιον
 „ αὕτη ἐποίησε, προέλαβε μύρσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν“. (Μαρ. ιδ'. 8.)

Εἶρκε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὰ ψυχροσώτηρια ταῦτα· „Εἶδες πῶς ἡ πόρνη μὲν ἐσώθη,
 „ ἐπειδὴ ἔνηψεν· ὁ μαθητὴς δὲ ράθυμῶς, κατέπεσε; Μὴ τοίνυν ἀπογνῶς σεαυτοῦ, πρὸς
 „ τὴν πόρνην ἀπιδῶν, μηδὲ θαρρήσης σεαυτῶ, πρὸς τὸν Ἰούδαν ἰδῶν· ἀμφοτέρω γὰρ ταύ-
 „ τα ὀλέθρια, καὶ τὸ θαρρῆν καὶ τὸ ἀπογινώσκειν· τὸ μὲν γὰρ θαρρῆν τὸν ἐστηκότα
 „ ποιεῖ πεσεῖν, τὸ δὲ ἀπογινώσκειν τὸν κείμενον οὐκ ἀφίστη ἀναστῆναι· διὰ τοῦτο ὁ
 „ Παῦλος παρήγει λέγων· „Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ“. Ἐχεις ἀμφοτέρων τὰ
 „ παραδείγματα, πῶς ὁ μαθητὴς δοκῶν ἐστάναι ἔπεσε, καὶ πῶς ἡ πόρνη κείμενη ἀνέστη“. (Λόγῳ εἰς τὴν προδοσίαν) Καὶ πάλιν, „Ὁ Ἰούδας ἐπειδὴ ἡμελημένος καὶ ράθυμος ἦν, ἔ-
 „ δὲν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ συνεισίας ἐκέρδανεν, ἀλλ' ἔμεινεν ὡς προδότης μετὰ τὰς πολ-
 „ λὰς παραινέσεις ἐκείνας καὶ συμβλάς· τὸ δὲ αἷτιον, ὅτι μὴ βουλόμενόν τινα οὐκ ἀναγ-
 „ κάζει, οὐδὲ βιάζεται ὁ Θεός, ὥσπερ οὐκ οὐδὲ ἐκείνον“. (Λόγῳ εἰς τὸ „Δεῖ καὶ αἰρέ-
 „ σεις εἶναι ἐν ὑμῖν“, Τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσ.)

Σημείωσαι ὅτι διαφορετικὸς φέρεται ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν ὅπου ἀλείψαν τὸν Κύριον
 μύρῳ· ὁ μὲν γὰρ Ἱερὸς Θεοφύλακτος καὶ ὁ Εὐθύμιος καὶ ἄλλοι θέλουσιν ἀκριβέστερον
 νὰ ἦναι τρεῖς αἱ γυναῖκες αἱ ἀλείψασαι τὸν Κύριον μύρῳ· μία μὲν ἡ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ
 ἀναφερομένη ἐν κεφ. ιβ'. Μαρία ἡ ἀδελφὴ Λαζάρου, ἡ ἀλείψασα τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου
 μὲ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς, καὶ σφουγγίσασα τοὺς πόδας μετὰ τὰ μαλλία της
 πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα· ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ, ἥτις περὶ τὰ μέσα τοῦ Εὐαγ-
 γελίου ἠλείψε μὲ μύρον τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὰ δάκρυά της ἔβρεξεν αὐτοὺς,
 καὶ μετὰ τὰς τρίχας της τοὺς ἐσπόγγισε· (Λουκ. ζ'.) καὶ τρίτη, ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ
 (Κεφ. κς'.) καὶ Μάρκῳ (Κεφ. ιδ'.) ἀναφερομένη· ἄλλοι δὲ θέλουσι νὰ ἦναι δύο, μία
 μὲν ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ καὶ Λουκᾷ ἀναφερομένη, ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῷ Ἰω-
 ἄννῃ· ὁ δὲ Ἱερὸς οὗτος Κοσμάς τρεῖς καὶ αὐτὸς θέλει ταύτας· ἐν μὲν γὰρ τῷ παρόντι
 Τροπαρίῳ ἀναφέρει τὴν παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἱστορουμένην, ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ
 ἀναφέρει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λουκᾷ μνημονευομένης, τὴν δὲ τρίτην· ἦτοι τὴν Μαρίαν τὴν
 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου μνημονευομένην, οὐδόλως ἀναφέρει.

Μερικοὶ δὲ λέγουσιν ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ γυνὴ εἶναι ἡ παρὰ τοῖς τρισὶν Εὐαγγελισταῖς
 ἀναφερομένη, τῷ Ματθαίῳ δηλαδὴ Μάρκῳ καὶ Ἰωάννῃ· καθότι ἐν Βηθανίᾳ καὶ αἱ τρεῖς
 ἀλείψαν τὸν Κύριον· ὅτι καὶ αἱ τρεῖς δὲν φαίνονται νὰ ὀνομάζωνται πόρναι ἐν τοῖς Εὐαγ-
 γελίοις, ὅτι μὲ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς τὸν ἀλείψαν· καὶ ὅτι τὰ λόγια
 ὅπου εἶπεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν Μαρίαν, τὰ εἶπε καὶ δι' ἐκείνας. Εἰ δὲ καὶ ἡ παρὰ τῷ
 Ἰωάννῃ Μαρία ἐξέχεεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Κυρίας τὸ μύρον, ἀποκρίνονται ὅτι πιθανὸν ἐστὶ
 νὰ ἔχουσε πρῶτον αὐτὸ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Κυρίας, καθὼς γράφουν ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρ-
 κος, καὶ ἔπειτα νὰ τὸ ἔχουσε εἰς τοὺς πόδας του· συμπεραίνουσι δὲ τὸ νόημα τῶν καὶ ἀπὸ
 τὴν ἀγανάκτησιν ὅπου ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ μὲν κατὰ τὸν Ματθαῖον καὶ Μάρκον, ὁ Ἰού-
 δας δὲ ξεχωριστὰ, κατὰ τὸν Ἰωάννην· ὅθεν καὶ Σίμωνα τὸν λεπρὸν θέλουσι νὰ ἦτον ὁ
 Πατὴρ τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς Μαρίας καὶ Μάρδας.

Τροπάριον.

„Δάκρυσι πλύμει τοὺς πόδας ὑπεύθυνος ἀμαρτίαις τοῦ πλάσαμ-
 „τος καὶ ἐκμάσσει θριξί· διὸ τῶν ἐν βίῳ οὐ διέμαρτε πεπραγμέ-
 „νων τῆς ἀπολυτρώσεως, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν
 „Κύριον ὑμμεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄλλη φαίνεται νὰ ἦναι ἡ γυνὴ αὕτη ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω· ἡ ἰδίᾳ γὰρ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ
 Λουκᾷ ἀναφερομένη ἐν κεφ. ζ'. ὡς εἵπομεν ἄνωθεν· καθότι αὕτη μύρῳ ἠλείψεν, οὐχὶ τὴν
 κεφα-

κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, ὡς ἡ ἀνωτέρα, ἀλλὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ κλαίοντα ἔβρεξε τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ ἤλειψε τῷ μύρῳ· ἀπὸ τὰ ὅποια ταῦτα κἀνέν δὲν ἐποίησεν ἡ ἀνωτέρα γυνή· ὅθεν καὶ ἤκουσεν αὐτὴ τὰ συγχωρητικὰ ταῦτα λόγια παρὰ τῆς Κυρίας· „Ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι“· (Λουκ. ζ'. 48.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἀναφερομένην γυναῖκα ὑπόθεσιν ποιούμενος ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ἡ ὑπεύθυνος εἰς πολλὰς ἁμαρτίας γυνὴ πλύνει μὲ τὰ δάκρυά της τοὺς πόδας τοῦ πλάσαντος αὐτὴν Χριστοῦ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡσαν ποδόμακτρον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, σπογγίζει αὐτοὺς μὲ ἐκείνας· ὅθεν ἐπειδὴ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν μεγάλην πίστιν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς δέχεται παρ' αὐτοῦ καὶ μεγάλην τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεως, ἐπειδὴ δὲν ἀπέτυχε τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ὅπου ἐπραξεν εἰς τὴν ζωὴν της· ἤκουσε γὰρ τὴν τριπόθιτον ἐκείνην καὶ δεσποτικὴν φωνὴν τοῦ γλυκυτάτου Σωτῆρος, εἰπόντος αὐτῇ· „Ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι“· (ἦτοι ὡς εἶναι συχωρημέναι αἱ ἁμαρτίαι σου) (1).

Λέγει δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι εἰς ἔπαινον τῆς γυναικὸς ταύτης ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς τὰ λόγια ταῦτα, ἦγουν ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν ἀγίων του Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς μὲ ἀνίπτους πόδας λάβῃ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατον, διὰ τοῦτο ἐπρόλαβεν ἡ γυνὴ αὐτὴ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡς νερόν μὲν τὰ δάκρυά της, ὡς δὲ φουτᾶν καὶ μανδύλιον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἐπλυνε τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος καὶ τοὺτους ἐσπόγγισε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει· „Ἡ πρώτην πόρνη αὐτὴ ἐγένετο σεμνοτέρα παρθένου. Πολλὴ θλίψις καὶ ὀδύνη γίνεται τοῖς πόρνοις ἐκεῖ· ταῦτα φοβηθεῖσα, μετεβλήθη ἡ πόρνη, καὶ οὐκέτι ἔμεινε πόρνη, ἀλλ' εὐθὺς παρθένου γέγονε σεμνοτέρα“· (Λόγ. εἰς τὴν Πόρνην καὶ τὸν Φαρισαῖον τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ. Δ΄.) καὶ πάλιν· „Ἡ πόρνη ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ προσελθοῦσα τῷ Χριστῷ, τὰ ὀνειδῆ πάντα ἀπενίψατο· καὶ τῶν Ἰουδαίων ἐγκαλοῦντων, ὅτι προσήκατο καὶ μετέδωκεν αὐτῇ παρρησίας τοσαύτης, ὁ Χριστὸς τὰς μὲν ἀπεστόμισεν, ἐκείνην δὲ πάντων ἀπαλλάξας τῶν κακῶν καὶ τῆς σπουδῆς ἀποδεξάμενος, ἔτως ἀπέπεμψε“· (Λόγ. εἰς τὸν φιλογόνοιον.) Καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος εἶπεν ὅτι πολλὰ σπάνια εὐρίσκονται διαθέσεις καὶ μεταβολαὶ τῆς καρδίας, καθὼς ἐσάθη ἡ διάθεσις καὶ μεταβολὴ τῆς γυναικὸς ταύτης· καθότι ὅλην τὴν ἀγάπην ὅπου εἶχε πρότερον εἰς τὰ πάθη τὰ σαρκικὰ τὴν ἐμετάβαλεν εὐθὺς εἰς τὰ πνευματικά· διὰ τῆτο ἔλεγε περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος εἰς τὸν Φαρισαῖον Σίμωνα· „Ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ“· (Λουκ. ζ'. 47.)

Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ὅτι ὁποῖος ἁμαρτωλὸς θέλει νὰ μετανοήσῃ, πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνης ταύτης· ἔτω γὰρ φησὶ· „Σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεῖσαν ἡμῖν, κἀκείνης τὸ ταπεινὸν καὶ εὐσύνετον ζήλωσον, καὶ λάβε κανόνας μετανοίας ἠκριβωμένης· ἐλθῶσα γὰρ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ἐστιωμένων ηὐθρίασεν, οὔτε τὸν καιρὸν τῆς εὐωχίας, ὡς ἀκαιρὸν εἰς ἐξομολόγησιν ἔφυγεν, ἀλλὰ τῇ λύπῃ συνεχόμενη, καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τῶν πλημμελημάτων τὸ πένθος, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠψίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἱατρὸν· οὐ μὴν οὐδὲ εἰς τὸ πρόσωπον κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἰκέτευεν, ἀλλὰ τὸ ἀνάτηξιον ἑαυτῆς καὶ ἀπαρρησίαστον διὰ τοῦ σχήματος ἐρμηνεύουσα τὴν κατὰ νώτου χώραν καταλαβοῦσα (ἦτοι ὀπίσθεν τῆς Κυρίου), καὶ οὐδὲ ἐστῶσα ἀπλῶς, ἀλλὰ κατόπιν τῶν ποδῶν λαβομένη· λύσασα δὲ τὰς κόμας (ἦτοι τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς) καὶ τοῖς πράγμασι δημοσιεύσασα τὴν πενθοῦσαν ψυχὴν, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ τὸ δάκρυον ἐπιρρέουσα, μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ἦτει τὸν ἔλεον· καὶ τοσοῦτον προχεομένη, ὥστε καὶ

„βρέ-

(1) Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, ὅτι τὸ δάκρυον ὡς αἷμα μοναχίου λογίζεται παρὰ τῷ Θεῷ· τὸ ὅποιον ἐπειδὴ ἡ πόρνη ἐπρόσφερε, διὰ τοῦτο καὶ τῆς συγχώρησις ἐτύχε τῶν ἁμαρτιῶν της· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ὡς περ πᾶσα ἁμαρτία, ἢ ἂν ποιῇ ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματος ἐστίν, ὁ

„δὲ πορνεύων ὥσαντι ἐκ τῆς οἰκείας σαρκὸς προσάγει θυσιάαν τῷ πονηρῷ τὴν ἑαυτοῦ σποράν· ὥτως ὅσα ἄλλα ποιῇ ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματος ἐστίν, τὸ δὲ δάκρυον ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας ἡμῶν προσάγει, σαι τῷ Θεῷ, καθάπερ καὶ τὸ τῶν μαρτύρων αἷμα“· (Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια).

„βρέχειν τοὺς πόδας· καὶ τῇ κόμῃ πάλιν ἐκμάττουσα τὴν ὑγρότητα, πᾶσαν εὐλάβειαν
 „ταπεινὴν ἐπέδεικνυτο· ἵνα δὲ συναλὼν εἴπω, πᾶσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τοῖς μέλεσι
 „τοῖς ἡμαρτηκόσι τὴν μετάνοιαν ἐξεπώνει. Ἡ δὲ δημοσία καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς οὕτως οὐρο-
 „μένη τὰς ἀμαρτίας, τίνα κατ' ἰδίαν ἐπὶ χολῆς ἐπραττεν; Ἐξεστὶ τεκμηράμενον συναρᾶν·
 (Λόγ. περὶ Μετανοίας).

Τροπάριον.

„Ἱερουργεῖται τὸ λύτρον εὐγνώμοι ἐκ σωτηρίων πλάγχρω τε καὶ
 „δακρύων πηγῆς, ἐν ᾗ διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως ἐκπλυθεῖσα οὐ κα-
 „τησχύμετο, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμρεῖ-
 „τε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ ἀναφερομένη
 γυνὴ ἢ τοὺς πόδας ἀλείψασα τοῦ Κυρίου ἔλαβε τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν της· διὰ
 τοῦτο ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ προσθέτει ὁ αὐτὸς καὶ τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὁποίας ταύ-
 την ἔλαβε. Δύο δὲ εἶναι αἱ αἰτίαι αὗται, πρώτη μὲν ἡ κυρία καὶ καθ' αὐτὸ καὶ προη-
 γουμένη εἶναι ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ εὐσπλαγχνία, δευτέρα δὲ, ἡ ἐπομένη καὶ
 συνεργούσα, ἡ τῆς γυναικὸς μετάνοια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὅποια ἦτον τόσοι πολλοί, ὥστε
 μὲ τὴν ὑπερβολικὴν χύσιν αὐτῶν ἐμιμήθησαν ὁλόκληρον βρύσιν, καὶ ἀκολέθως ἔγιναν ἀρ-
 κατὰ εἰς τὸ νὰ νίψουν μὲν τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Κυρίου, νὰ ἀποπλύνουν δὲ καὶ τὰς
 ἰδικίας της ἀμαρτίας. Λέγει δὲ ὁ Ποιητὴς ὅτι ἱερουργήθη ἡ λύτρωσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς εὐ-
 γνώμοι καὶ εὐχαρίστου ταύτης γυναικὸς (οὐ γὰρ πόρνην αὐτὴν ὀνομάζει), καὶ ὅχι ὅτι
 ἐδόθη ἀπλῶς. Διὰ τί; Ἐπειδὴ ἀναφέρει τὴν λύτρωσιν ταύτην εἰς τὰς τῆς Νόμου θυσίας τε
 καὶ ἱερουργίας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ὁ Νόμος ἐκαθάριζε τοὺς ἀκαθάρτους· διότι εἰς τὰς
 παλαιὰς ἐκείνας θυσίας ἐπέτρυνε μὲν ζῶον, δάμαλις θιτόν ἢ πρόβατον ἢ ἔριφος ἢ ἄλλο
 κἄνεν ἐπιτήδειον εἰς θυσίαν καὶ ἐσφάζετο· μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν ἐκαθάριζον οἱ ἱερεῖς ἐ-
 πιμελῶς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἐσφαγμένου καὶ τὰ ἐπλυναν μὲ νερὸν ἱερόν. (τοιούτων λέγου-
 σιν νὰ ἦτον καὶ τὸ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Προβατικὴ αὕτη
 ὀνομάζετο, διότι ἐπλύνοντο εἰς αὐτὴν τὰ ἐντόσθια τῶν θυσιαζομένων ζώων, καὶ μάλιστα
 τῶν προβάτων).

Ἀφ' οὗ δὲ ἐκαθάριζον τὰ σπλάγχνα τοῦ θυσιασθέντος ζώου, ἔκαιον αὐτὰ, καὶ τὴν
 στάκην ἐκείνων πέριοντες, ἔβρεχον μὲ νερὸν, εἶτα μὲ τὴν βρεγμένην ἐκείνην στάκην ἐρ-
 ράντιζον τὰς ἀμαρτάνοντας, καὶ οὕτως ἐδίδον τὴν λύσιν καὶ συγχώρησιν τοῦ ἀμαρτημάτων
 τῶν· ὥστε ἡ συγχώρησις ἐδίδετο ἀπὸ δύο αἰτίας· ἀπὸ τῆς στάκην τῶν ἐντοσθίων τοῦ
 ζώου, καὶ ἀπὸ τοῦ νεροῦ μὲ τὸ ὅποιον ἦτον ἡ στάκτη βρεγμένη· τοιοῦτοτρόπως ἀναγνωρί-
 σκωμεν εἰς τὸ 13. Κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ὅτι προστάζει ὁ Θεὸς νὰ σφάζεται μία κόκ-
 κινη καὶ χωρὶς ψεγάδι δάμαλις ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ νὰ κατακαίεται ὁμοῦ μὲ τὸ
 δέρμα (σὺν τοῖς ἐντοσθίοις καὶ σπλάγχνοις διηλ.), ἡ δὲ στάκτη νὰ φυλάττεται εἰς τό-
 πον καθαρὸν διὰ νὰ καθαρῇ τοὺς ἀκαθάρτους γενομένους ἀπὸ κάμμιαν περιστάσιν· ραν-
 τίζομένη γὰρ αὕτη ὁμῶς μὲ νερὸν εἰς αὐτοὺς, τὰς ἐκαθάριζεν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „Σπο-
 „δὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“.
 (Ἑβρ. 9. 13.) Οὕτω λοιπὸν καὶ εἰς τὴν πόρνην ταύτην ἐγένετο· ἀπὸ δύο γὰρ πράγμα-
 τα ἱερουργήθη ἡ λύσις τῶν ἀμαρτιῶν της· πρῶτον ἀπὸ τὰ κοσμοσωτήρια σπλάγχνα τοῦ
 ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅς τις διὰ σπλάγχνα ἐλέους ἠθέλησε νὰ θυσιασθῇ διὰ ἡμᾶς, καὶ νὰ
 σηκώσῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου· καὶ δεύτερον, ἀπὸ τῆς πηγῆς τῶν ἰδι-
 κῶν της δακρύων, μὲ τὰ ὅποια ἐξεπλύθη διὰ τῆς ἐξομολογήσεως· διότι ὅχι μόνον ἡ μα-
 καρία αὕτη ἐθρῖνει καὶ ἔκλειεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμαρτίας της ἐξωμολογεῖτο καὶ δὲν ἐν-
 τρέπετο καθὼς πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς κάμνομεν καὶ ἐντρέπομεθα νὰ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἀ-
 μαρτίας μας· διὰ τοῦτο καὶ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν δὲν λαμβάνομεν.

Διὰ

Διὰ τοῦτο συμβουλεύει ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἐξετάζωμεν τὴν συνείδησίν μας πρῶτον, καὶ οὕτω νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἀμαρτίας μας, ἵνα λάβωμεν καὶ τὴν τούτων συγχώρησιν· οὕτω γὰρ φησί· „Μὴ ἀναμείνωμεν ὑπ' ἄλλων ἐλεγχθῆναι· ἡμῶν αὐτῶν ἐξετασταὶ γενώμεθα· μέγα κακίας φάρμακον καὶ ὁμολογία καὶ φυγὴ τοῦ πταίσματος“ (Λόγ. περὶ χαλάζης) Καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Κὰν μυρία πεπλημεληκότες ὦμεν, δυνατόν ἀνακτήσασθαι· ἕως ἂν ἐνταῦθα ὦμεν, μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον, καὶ μὴ ἀπαβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας“ (Ὁμιλ. κβ'. εἰς τὴν β'. πρὸς Κορινθ.). καὶ πάλιν· „Πῶς ἀξιοῖς συγγνώμης τυχεῖν, εἰπέμοι, ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι, μὴδέπω ταῦτα ὁμολογῆσας σύ; μὴδέπω πείσας σαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πῶς ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι; ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον· εἰ δὲ νῦν ἐπιλάθῃ, τότε αὐτῶν ἀναμνησθήσῃ καὶ ἄκων ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης“ (Ὁμιλ. ΛΑ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.).

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ψυχὰς καθαράς καὶ ἀρρύπτωτοις χεῖλεσι δεῦτε μεγαλύνομεν
 „τὴν ἀκηλίδωτον καὶ ὑπέραγρον Μντέρα τοῦ Ἐμμανουὴλ, δι' αὐ-
 „τῆς τῷ ἕξ αὐτῆς προσφέροντες πρεσβεΐαν τεχθέντι· φεῖσαι τῶν
 „ψυχῶν ἡμῶν Χριστέ ὁ Θεὸς καὶ σῶσον ἡμᾶς!“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς ἔπαινον καὶ εὐφημίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς μετὰ τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ ἡμᾶς νὰ ἡμεθα καθαροὶ κατὰ τὰς ψυχὰς καὶ ἀρρύπωτοι· ἥτοι ἀμόλυντοι κατὰ τὰ χεῖλη· ἵνα μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀρμόδιος γένη ὁ ἰδικὸς μας ὕμνος καὶ ἔπαινος εἰς τὴν Μντέρα τοῦ Ἐμμανουὴλ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἥτις εἶναι ἀκηλίδωτος μέν· ἥτοι πάντῃ ἀσπίλος κατὰ τὸ σῶμα, ὑπέραγρος δέ· ἥτοι ἀνωτέρα καθε ἀγνείας καὶ καθαρότητος κατὰ τὴν ψυχὴν. Πῶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ψυχὰς καθαρὰς; Ἄς φυλάττωμεν τὸν νοῦν μας καθαρὸν ἀπὸ συνδυασμοῦ καὶ συγκαταθέσεις τῶν αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν· ἃς καθαρίζωμεν τὴν καρδίαν μας ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἀπὸ οἰσιν, ἀπὸ φόβον, ἀπὸ μῖσος, ἀπὸ δόλον, ἀπὸ πορνείας, ἀπὸ μοιχείας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰ ὅποια εἶναι κεκρυμμένα μέσα εἰς τὴν καρδίαν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, μοιχεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτα ἐστὶ τὰ κοινῆντα τῶν ἀνθρώπων“ (Ματ. ιε'. 18.). Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ μέγας Μακάριος· „Εἰσὶ τινες οἱ τοῦτο λέγοντες, ὅτι ὁ Κύριος μόνον φανεροῦς καρποὺς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ κρυπτά ὁ Θεὸς κατορθοῖ· οὐχ οὕτω δὲ εἰσὶ τὰ πράγματα· ἀλλ' ὥσπερ εἰς τὸν ἕξω ἀνθρώπον ἀσφαλίζεται τις, οὕτως ἀφείλει καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ποιεῖν ἀγῶνα καὶ πόλεμον· ἀπαιτεῖσε γὰρ ὁ Κύριος ἵνα ὀργισθῇς σεαυτῷ καὶ μάχην ποιήσῃς μετὰ τοῦ νοός σου, καὶ μὴτε συμφωνήσῃς, μὴτε συνδυθῇς τοῖς λογισμοῖς τῆς κακίας“ (Ὁμιλ. γ'. κεφ. γ'). Καὶ ἂν, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, ὅσοι μολύνουν ἐκουσίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μετὰ αἰσχυροῦς καὶ πονηροῦς λογισμοῦς, αὐτοὶ χάνουν τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οἰκειότητα· „Τινίκαῦτα ὁ νοῦς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνινκα πονηροῖς καὶ ρυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γένηται“ (Κεφ. β'. τῆς α'. ἐκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης). Βέβαια ὁ τοὺς τοιοῦτους ρυπαροὺς λογισμοὺς ἔχων, αὐτὸς χάνει ὁμοῦ καὶ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον παρρησίαν καὶ οἰκειότητα.

Πῶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ χεῖλη ἀρρύπωτα; Ἄν ἀπέχωμεν ἀπὸ ψευδο-λογίας, ὀρκους, ἐπιρκίας, κατακρίσεις, κατηγορίας, ὕβρεις, ἀτιμολογίας, αἰσχρολογίας, βλασφημίας καὶ ὅσαι ἄλλαι κακίαι ἐνεργοῦνται διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ· „Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλίσου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον“ (Ψαλ. λγ'). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε· „Σχεδὸν γὰρ ἡ προχειροτάτη καὶ πολὺτροπος ἀμαρτία διὰ γλώσσης ἐστὶν ἐνεργουμένη“ καὶ πάλιν· „Καὶ ἵνα συνελὼν εἶπω, τὰ μυρία κακὰ τῆς γλώττης ἢ εὐκολία ἐργάζεται, ὥσπερ τὰ
 „ἀγα-

„ἀγαθὰ ἢ ἀσφάλεια“. Ἐμποροῦμεν δὲ πρὸς τούτοις νὰ ἀποκτήσωμεν χεῖλη ἀρρύπτα, εἰὰ λαλῶμεν ὕμνος Θεῷ, δοξολογίας, λόγους ψαλμοφειῶν, διηγήσεις Ἀγίων, ῥήματα πνευματικὰ ἐκ τῶν Θείων Γραφῶν, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἀγίων, ἐκ τῶν βίων τῶν Θείων Πατέρων· μεῖν αὐτὰ γὰρ ὅλα ἀγιάζονται τὰ χεῖλημας καὶ γίνονται ἀμόλυντα· ὅθεν με τοιαύτας καθαράς ψυχὰς καὶ με τοιαῦτα ἀμόλυντα χεῖλη δυνάμεθα κατ' ἀξίαν, ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ μεγαλύνωμεν τὴν ὑπεραμόλυντον καὶ ὑπερύμνητον Θεοτόκον· ἐπεὶ δὲ πρῶτον πρέπει νὰ καθαρῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, καὶ ἔπειτα νὰ πλησιάζωμεν καὶ νὰ μεγαλύνωμεν τὴν καθαρὰν Θεοτόκον· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτόν, εἰτα τῷ καθαρῷ προσομι-“ λητέον“, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας).

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ ἱερὸς Μελωδὸς παρεκίνησεν ἡμᾶς νὰ μεγαλύνωμεν τὴν Θεοτόκον, λέγει καὶ ὅτι πρέπει διὰ μέσου αὐτῆς νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Χριστὸν τὸν Θεὸν δεήσεις καὶ ἰκεσίας· καθὼς γὰρ ἡμεῖς ἁμαρτήσαντες εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, διὰ μέσου ἄλλου δὲν ἐφιλιώθημεν μετ' αὐτὸν, παρέξ διὰ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· „Ἐχθροὶ γὰρ, φησὶν, ὄντες, κατηλ-“ λαγήμεν τῷ Θεῷ (ἥτοι τῷ Πατρί) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ“· (Ῥωμ. ε'. 10.) ὅθεν καὶ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν· „Οὐ Πρέσβυς, οὐδὲ Ἀγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν“ αὐτούς“· (Ἠσ. ξγ'. 9.) αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος λύσας τὸ μεσότοιχον τῆς ἔχθρας, ἐφιλιώ-“ σεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα· οὕτω πάλιν καὶ ὅταν ἡμεῖς ἁμαρτάνωμεν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς καὶ γινώμεθα ἐχθροὶ τοῦ, μετὰ ἄλλο μέσον δὲν ἔμποροῦμεν νὰ ἀπολαύσω-“ μεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, καὶ νὰ φιλιώθωμεν μετ' αὐτὸν, παρέξ διὰ μέσου τῆς Παναχράντου καὶ ἡγαπημένης Μητρός του· καθὼς γὰρ πρὸς τὸν Πατέρα ἄλλη μεσιτεία δυνατωτέρα δὲν εὑρίσκεται, παρέξ ὁ Μονογενὴς υἱὸς· οὕτω καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν ἄλλη δυ-“ νατωτέρα μεσιτεία δὲν εὑρίσκεται, παρέξ ἡ Παναγία τοῦ Μήτρ, δι' ἧς καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας καταβάλλομεν. Ὅθεν ὁ Θεὸς Ἱερώνυμος ἐρμηνεύων ἀλληγορικῶς ἐκεῖνα τὸ τῷ Ἰησοῦ τῷ Ναυῇ, „Στήτω ὁ Ἥλιος κατὰ Γαβαῶν, καὶ ἡ Σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν“, (Ἰη. ι'. 12.) δὲν ἔμπορεῖ, λέγει, νὰ καταβάλλῃ τινὰς τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς, τῶν ὁποίων εἶναι σύμβολον οἱ Γαβαῶνται, ἂν καὶ δὲν ἔχῃ σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον ἐλπίδα πρὸς τὴν ἀναφωτοχυσίαν τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης, εἰς τὴν προστασίαν διπλαρὴ καὶ βοή-“ θειαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀγιατάτης Μητρός του.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Θεὸς Κοσμάς, ἀκολουθῶν μᾶς διδάσκει καὶ ποίαν πρεσβείαν καὶ δέησιν πρέπει νὰ προσφέρωμεν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Ἀγίας Μητρός του, μιμούμενοι τὸν Κύ-“ ριον, ὅς τις ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ποῖα αἰτήματα νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Κυριακῇ Προσ-“ ευχῇ τοῦ, Πάτερ ἡμῶν. Τί δὲ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ νὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τοῦ Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς Θεοτόκου; Ὅχι πλοῦτον, ὅχι δόξαν, ὅχι ὑγίαν, ὅχι ἡδονάς·“ πάντα γὰρ ταῦτα σκιαὶ εἰσὶ καὶ ὀνειράτα, καὶ μαζὶ μετὰ τὸν Κόσμον τοῦτον φθείρονται καὶ ἀφανίζονται· ἀλλὰ μᾶς ἐδίδαξε νὰ ζητοῦμεν τὴν φειδῶ καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἰδικῶν“ μας ψυχῶν, καὶ ἄλλο τι νὰ μὴ λέγωμεν, εἰ μὴ τοῦτον καὶ μόνον τὸν σύντομον μὲν κατὰ“ τὰς λέξεις, πλατύτατον δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν λόγον, „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ“ „Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς“· (ἥτοι λυπήσῃ, ὦ Χριστέ ὁ Θεός, τὰς ψυχὰς μας καὶ σῶσον μας).

Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἰωὴλ αὐτὸ τὸ κατακυριάζον καὶ δυσωπητικώτατον ῥῆμα εὐ-“ ρῆκε, καὶ μετὰ αὐτὸ παρεκάλει τὸν Θεὸν σὺν τοῖς Ἱερεῦσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, λέγων· „Φεῖ-“ „σαι, Κύριε, τῷ λαῷ σου“· (Ἰω. β'. 17.) Εἶπον δὲ δυσωπητικώτατον ῥῆμα τὸ, Φεῖσαι,“ διότι αὐτὸ, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, διλοῖ καὶ ἀγάπην· ἐπεὶ δὲ ὁποῖος ἀγαπᾷ“ ἓνα πρᾶγμα, ἐκεῖνος καὶ τὸ λυπεῖται, καὶ ἀκολουθῶν δὲν τὸ ἀφίνει νὰ ἀπολεσθῇ. Λέ-“ γοντες λοιπὸν „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν“, τὸν παρακαλοῦμεν ἔτω· Ὡ φιλοψυχότατε Χρι-“ στέ, σὺ ὅπου τόσο ἀγάπης τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς, λυπήσου ταύτας καὶ σῶσον μας. Ἐάν“ οὖν ταύτην αἰτῶμεν τὴν αἴτησιν, ἀδελφοί, οὐδὲν ἄλλο αἰτοῦμεν, εἰ μὴ τὴν βασιλείαν τοῦ“ Θεοῦ· τὴν δὲ βασιλείαν πάλιν τοῦ Θεοῦ αἰτοῦντες, ἔχομεν νὰ λάβωμεν ὅλα τὰ ἄλλα“ αἰτήματά μας, ὡς ἓνα πρόσδομα καὶ μίαν προσθήκην, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ζητεῖτε“ „πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστε-“ „θήσεται ὑμῖν“· (Ματθ. 5'. 33.)

Τροπάριον.

„ Ἀγνώμων φαμίς καὶ πομῆρος ζηλότυπος, δῶρον ἀξιοθέου λογο-
 „ πραγεί, δι' ἧς ὀφειλέσιον ἐλύθη ἁμαρτημάτων, καπηλεύωμ ὁ δειμὸς
 „ Ἰούδας τὴν φιλόθεον χάριν. Φεῖσαι τῶν ψυχῶν, Χριστέ ὁ Θεός,
 „ καὶ σῶσον ἡμᾶς·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν θυμὸν ὅπου ἔδειξαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὅταν ἡ ἀνατέρας γυνὴ ἔχυσε τὸ μύρον εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ Ἰούδας· „ Ἰδόντες γὰρ, φησὶν ὁ Ἱερὸς „ Ματθαῖος, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο „ γὰρ τὸτο τὸ μύρον πρᾶθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς“. (Ματθ. κς'. 8.) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Μάρκος· (ιδ'. 3.) ὁ δὲ Ἰωάννης ἐξαιρέτως ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰούδας βλέπων τὴν ἀδελφὴν Λαζάρου Μαρίαν ἐκχέασαν τὸ μύρον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, εἶπε· „ Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον ἐκ ἐπράθη διακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; (Ἰω. ιβ'. 2.) Ταῦτα λοιπὸν συνάψας ὁ Θεὸς Μελωδὸς, καὶ ἁμαρτωλὴν γυναῖκα ὑπολαβὼν τὴν παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἀναφερομένην (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεοφύλακτος ταύτην ὑπέλαβε, καὶ ἄλλοι, μὴ ὅλον ὅτι ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ ὕφους τοῦτο ἐ συμπεραίνεται), λέγει οὕτω· ὁ δειμὸς καὶ κρυφίνους καὶ δόλιος Ἰούδας ἐφάνη ἀχάριστος εἰς τὸν διδάσκαλόν τε Χριστόν (1)· καὶ πῶς δὲν ἦτον ἴδιον μαθητοῦ ἀχαρίστου τὸ νὰ μὴ δέχεται τὴν τιμὴν καὶ φιλοφροσύνην ὅπου ἔγινεν εἰς τὸν διδάσκαλόν του, ἀλλὰ νὰ γογγύζῃ καὶ νὰ ἀγανακτῇ περὶ αὐτῆς; οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι μαθηταὶ ἠγανάκτησαν ναι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς συμπάθειαν ὅπου εἶχον καὶ ἐλεημοσύνην· ὁ δὲ Ἰούδας ἀγανακτεῖ καὶ γογγύζει διὰ τὴν πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀχαριστίαν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του φιλαργυρίαν· „ Οὐχ ὅτι γὰρ, φησὶν ὁ Ἰωάννης περὶ τοῦ Ἰούδα, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν „ ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομος (τὸ ἀργυροφόρον σακκούλιον) „ εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν“. (Ἰω. ιβ'.) (2).

Ο

(1) Ὅθεν οἱ Ἑθικοὶ φιλόσοφοι ἔσως ὀρίζουν τὴν ἀχαριστίαν· „ Ἀχαριστία ἐστὶν ἡλικίαις εὐγνωμο- „ σύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην, ἢ καὶ βλάβῃ πρὸς αὐ- „ τόν“. Ὁ ἀχάριστος εἶναι μοχθηρότερος τῶν ἀν- „ δρώπων· εἰδὲ καὶ βλαπτει τὸν εὐεργέτην, εἶναι ἐκ- „ τρώμα τῆς φύσεως, καὶ οὐδὲ θηρίον ἀγρίον· ὅθεν ὁ Ζωροάστρης ὁ τῶν Περσῶν νομοθέτης ἐδιώρισε καὶ πίνωσιν οἱ ἀχάριστοι κάπουρον τῆς δαμάλεως· κα- „ τὰ τὸν Ξενοφῶντα δὲ οἱ Πέρσαι ἐπαίδευον τὸν δυνά- „ μετον ἀποδῆναι τὴν χάριν καὶ μὴ ἀποδιδόντα· οὕτω γὰρ λέγει· „ Δικάζονται δὲ οὐχ ἡκιστα ἀχαριστίας· „ καὶ ὅν ἂν γνῶσι δυνάμενον χάριν ἀποδιδόναι, μὴ „ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς· „ οἰόνται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ Θεοῦ ἂν „ μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας καὶ πα- „ τρίδα καὶ φίλους“. (Κυροπαίδ. Κεφ. β'.) Ὅθεν πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι ἀχαριστίας ἐλα- „ βον ὑπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος· ὁ Μιλτιάδης μετὰ τὰς μεγάλας νίκας κατὰ τῶν Βαρβάρων ἀπέδανεν εἰς τὴν φυλακὴν ὑπὸ τῆς πατρίδος· Κίμων ὁ Τίος του ἐξωστρακίσθη ὑπὸ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Θε- „ μιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν

καὶ ὁ Ἀντίβας καὶ Σκιπίων ἐξώσθησαν· ὁ Φωκίων ἐλαβε κἀνειον ἐκ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Σα- „ κράτης· ὁ Κικερων ἐξώσθη τῆς ῥώμης· ὁ Καρτέριος ἐφυγαδεδύθη ἐκ τῆς Γαλλίας· ὁ Γαλιλαῖος ἐτιμωρή- „ θε ὑπὸ τοῦ κλήρου. Πρίπει δὲ νὰ εὐεργετῶμεν καὶ τοὺς ἀχαρίστους· ὅθεν καὶ ὁ Αὐγουστος τὸν ἐπί- „ βουλον τῆς ζωῆς του Κίνναν οὐ μόνον οὐκ ἐτιμώρη- „ σεν, ἀλλὰ καὶ νέων εὐεργεσιῶν τὸν ἐνέπλησεν. Ἐντεῦ- „θεν γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀχαρί- „ στοὺς οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ φύσιν· ἰδοὺ γὰρ τινές, εἰ καὶ σπάνιοι, ὅμως τοῦτο κατῴρδωσαν, μόνοις τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ἐπόμενοι.

(2) Ἀριστον καὶ ὠφελιμώτατον μάθημα παραδί- „ δωσιν ἡμῖν ὁ Πυλασιώτης Ἰσίδωρος διὰ τῆς τοῦ Ἰού- „ दा φιλαργυρίας· λέγει γὰρ· „ Οὐχ ἀπλῶς ἐπιτίθε- „ ται ὁ δεινὸς πειρατῆς (ἦτοι ὁ Διάβολος) τοῖς ταύ- „ τῃν τὴν χειμῶνων γέμουσαν πλεοῦσι δάλατταν· „ ἀλλὰ πρῶτον τὰς ῥοπὰς καὶ τὰς ὀρυὰς τῆς ψυχῆς „ καταμαδῶν, ὥτως ἐπιχειρεῖ, καὶ μηχανὰς πλέκει· „ Διὰ τί γὰρ εἰς πορνείαν οὐκ ᾤδησε τὸν Ἰούδαν, „ ἀλλ' εἰς προδοσίαν; Ὅτι ἐκεῖνο μὲν τὸ μέρος ἑώρα „ ἡσφαλισμένον· τὸ δὲ περὶ φιλοχρηματίαν, σφαλερόν „ καὶ

Ὁ Ἰούδας, λέγω, ἐφάνη ἀχάριστος εἰς τὸν διδάσκαλόν του, καὶ ὄχι μόνον ἀχάριστος, ἀλλὰ καὶ ποιηρὸς ζηλοτύπου· κατὰ δύο γὰρ τρόπους λέγεται ἡ ζηλοτυπία· λέγεται αὐτῇ ἐπὶ καλοῦ· καθώς, ὅταν βλέπωμεν κανένα ἀδελφόν μας νὰ ἐργάζεται τὰς ἀρετάς, ζηλοτυποῦμεν, ἡγοῦν μὲ θεῖον ζῆλον τυπτόμεθα εἰς τὴν συνειδήσιν καὶ, διὰ τί, λέγομεν, οὗτος μὲν κατορθώνει τὰς ἀρετάς, ἐγὼ δὲ δὲν τὰς κατορθώνω; λέγεται ἡ ζηλοτυπία καὶ ἐπὶ κακοῦ· καθώς, παραδείγματος χάριν, ὅταν βλέπωμεν κανένα πλούσιον νὰ μοιράζῃ τὰ ἄσπρα του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυποῦμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· ὄχι διὰ νὰ τὰ μοιράσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυποῦμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· καλὴ γὰρ ἦθελεν ἦτον ἡ ζηλοτυπία αὕτη· ἀλλὰ ἡ διὰ νὰ τὰ ἐξοδεύσωμεν εἰς τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, ἡ διὰ νὰ τὰ θησαυρίσωμεν καὶ νὰ τὰ κρύψωμεν εἰς τὴν γῆν· αὕτη, λέγω, ἡ ζηλοτυπία εἶναι παγκάκιστος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας εἰς τὴν καρδίαν του.

Βλέπων γὰρ αὐτὸς τὸ πολυτίμον μύρον χυνόμενον εἰς τὰ ἄχραντα μέλη τοῦ Σαυῆρος, ἐζηλοτύπησεν, ὅχι διότι αὐτὸς ἠθέλε νὰ ἐγοράσῃ αὐτὸ ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ νὰ ἀλείψῃ τὸν Κύριον· πολλὰ γὰρ μακράν ἦτον τῆς ἀχαρίστου ψυχῆς τοῦ Ἰουδα τὸ νὰ ἐνθυμηθῇ ἐτα τοιοῦτον· ἀλλὰ διότι αὐτὸς μὲ τὸ νὰ ἦτον χρυσομανέστατος καὶ φιλαργυρώτατος ἐβηλεύετο νὰ πωλήσῃ τὸ μύρον, καὶ τὴν τιμὴν νὰ κλέψῃ καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ αὐτὸς διὰ τὸν εαυτόν του, καθὼς ἐκλεπτε καὶ τὰ ἄλλα ἄσπρα ὅπου ἐβάλλοντο εἰς τὸ κοινὸν κουτίον τῶν Ἀποστόλων· ὅπερ εἶρηκεν ἀνωτέρω ὁ Εὐαγγελιστής, ὅτι καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν· ἦτοι ἐκλεπτεν.

Ἀγνώμων λοιπὸν καὶ ἀχάριστος φανεῖς ὁ Ἰουδᾶς, ὡς εἵπομεν, καὶ ποιηρὸς ζηλότυπος, διὰ τὰ δύο ταῦτα πάθη του, τὴν ἀχαριστίαν. λέγω, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, λογαριάζει καὶ ψιφίζει τὸ μύρον ἐκεῖνο τῆς γυναικὸς· „Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη διακοσίων „δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς“; (Ἰω. ιβ'. 5.) Ὁμοίως ἀριθμολογεῖ καὶ τὸ ἀξιόθεον ἐκεῖνο δῶρον· πῶς γὰρ δὲν ἦτον τὸ δῶρον ἐκεῖνο ἀξίον Θεοῦ, ὅχι τόσον διὰ τὸ πολυτίμον, ὅσον διὰ τὴν πανευλαβεστάτην διάθεσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπροσφέρετο; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἀξιόθεον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἀπεδέχθη καὶ εἶπεν εἰς μὲν τὸν Ἰουδᾶν „Ἄφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν „αὐτό“· (Ἰω. ιβ'. 7.) εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους „Τί κόπους παρέχετε τῇ γυ- „ναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἐαυ- „τῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε“. (Ματθ. κς'. 10.)

Ἀνοήτως δὲ ἐλογαρίασεν ὁ Ἰούδας τὴν τιμὴν τοῦ μύρου ἐκείνου, μὴ στοχασθεὶς ὁ ἀσύνετος ὅτι διὰ τὸ μύρον ἐκεῖνο ἐλύθη ἓνα βαρύτερον χρέος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς γυναίκος, τὸ ὅποσον ὄχι διακόσια ἢ τριακόσια δηνάρια, ὄχι χιλιάδες καὶ μυριάδες, ἀλλὰ καὶ μιλλιόνια ὀλόκληρα εἰάν ἤθελαν δοθῇ, πάλιν δὲν ἐδύναντο νὰ τὸ διαλύσουν· καθότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡθικῶς ἓνα κακὸν ἀπειρον, ὡς ὕβρις οὐστὶ καὶ ἀτιμία ἐνὸς ἀπείρου Θεοῦ, κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ φυσικὴν τελειότητα.

Δὲν ἐφρόντιζε λοιπὸν δὲν ἐφρόντιζεν ὁ φιλάργυρος μαθητὴς διὰ τοὺς πτωχοὺς· οὐ γὰρ φροντὶς Ἰησοῦ κλεῖδον, κατὰ τὴν κοινὴν Παροιμίαν· οὔτε διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐλογαρίαζε τὴν τιμὴν τοῦ μύρου, ὅχι· ἀλλὰ ἐκαπήλευε τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, τοῦτέστι δὲν ἄφινε νὰ ᾖναι ἡ χάρις καὶ τὸ δῶρόν της ἀκρατον, ἄδολον καὶ καθαρόν· ἀλλὰ κατὰς οἱ καπηλῶται σμίγουν τὸ νερὸν μετὰ τὸ κρασί, καὶ ἔτω κάμνουν αὐτὸ ἀδύνατον καὶ ἀνέδες· οὕτως

καὶ σαρρὸν· ἐκ γὰρ τῆς κλοπῆς τοῦ γλωσσοκόμου
ἤλπισε καὶ εἰς προδοσίαν αὐτὸν ῥάδιως ὀρμήσειν.
Τὰς ὁρμὰς ἔν ἐκάστῃ καὶ τὰς ῥοπὰς καὶ τὰς συγ-
καταδέσεις πολυπραγμονῶν... οὕτω τὰς ὕλας ἐξω-
θεν χορηγεῖ. Χρὴ οὖν πανταχόθεν ὑψηλίσθαι τὸν
εὐδόκιμον· πολλάκις γὰρ πολιτεῖαν, ὥσπερ πόλιν
ἀπόρριπτον τοῖς τείχεσι πετυρωμένην, δια μέρους
σαρρὺ παρίστησας, ματαῖαν τὴν τῶν λοιπῶν τει-
χῶν δείξας ὀχυρότητα. (Ἐπισ. Θεοδοσίῳ Πρεσ-
βυτέρῳ ἀρχιεπί.) Καὶ οὕτως, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Ἰου-

δας πρῶτον ἦτον φιλαργυρος, ἡ ἐπιθυμῶν καὶ ἀγα-
πῶν τὰ ἀργύρια· δεύτερον ἔγινε κλέπτης· καὶ τρί-
τον ἔγινε προδότης, ἀπὸ τὰ μικρὰ ἀναβιβάζων εἰς
τὰ μεγάλα. Διὰ τί; Διὰ τὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς
να μὴ καταφρονῶμεν τὰ μικρὰ, διὰ νὰ μὴ πίσωμεν
εἰς τὰ μεγάλα· ὅθεν ὁ αὐτός εἶπεν Ἰσίδωρος, ἡ Ἰσίδω-
33 ὅτι ἔρπον τὸ δοκοῦν μικρὸν πταίσμα εἶναι, εἰς μέ-
34 γα τελευτὰ κακόν· τὸ γὰρ λέγειν, ὅθεν περὶ του-
35 το, τὴν κακίαν ἐπικωμᾶσαι πρὸ βίῃ στυγνῆς.
(Ἐπίς, Κύριε Σχολαστικῶ ἀσλγ.)

ὁ προδότης ἐκεῖνος ἐπεχείρει νὰ ἐκνευρίσῃ καὶ νὰ ψυχράνῃ τὴν τῆς γυναικὸς θερμότητιν προαίρεσιν μετὰ τὰ λόγια ταῦτα, ἤγουν ὅτι ἦτον συμφερώτερον νὰ πωληθῇ τὸ μύρον καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πτωχοὺς, παρέξ νὰ χυθῇ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κάπηλοι λέγονται οἱ δόλιοι καὶ ψεύσται καὶ κλέπτται πραγματευταί, οἱ αἰσχροῦ κέρδους χάριν πάντα ποιοῦντες καὶ λέγοντες, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοιαύτης σημασίας λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ καπιλεύω· ἐκαπήλευε γὰρ ὁ φιλάργυρος Ἰούδας τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, πάντα τρόπον δόλιον μεταχειριζόμενος, διὰ νὰ κερδήσῃ αἰσχροῦς τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς μύρου ἀργύρια. Τὸ δὲ „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεὸς, καὶ σῶσον ἡμᾶς“ προστετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, ἢ διὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει νὰ τελειόῃ πολλὰς Ὠδὰς τῶν Κανόνων τοῦ μετὰ ἑνὸς τέλους, ὡς εἴπομεν πολλαχοῦ, ἢ, κατὰ τὸν Θεόδωρον περιεργότερον ἐρμηνεύσαντα, διότι θέλει νὰ λέγῃ τοῦτο μετὰ σχῆμα ἐλλειπὸν καὶ ἀποτρόπαιον· καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν ἰδοῦμεν ἢ ἀκούσωμεν ὅτι ἐγένετο κανὼν μεγάλον κακόν, ἀνάξιον νὰ θεασθῇ ἢ νὰ ἀκουσθῇ, λέγομεν· φεῖσαι, Κύριε, καὶ ἄλλην φορὰν μὴ μᾶς ἀφήσῃς νὰ ἰδοῦμεν ἢ νὰ ἀκούσωμεν τοιοῦτον φοβερόν κακόν· τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἐπειδὴ διαλαμβάνει εἰς τὰ Τροπάρια ταῦτα τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀχαριστίαν, καὶ τὴν ἀνήκουστον ἀπανθρωπίαν τοῦ παρὰ πάντων ἀνθρώπων μισουμένου Ἰούδα, τούτου χάριν σιγχαθεῖς τὴν γνώμην αὐτοῦ, εἰς τὸ τέλος ἐκάστου Τροπαρίου λέγει· φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· ὡς νὰ ἔλεγεν· ἄμποτε, Χριστέ ὁ Θεός, νὰ μὴ ἰδοῦμεν, οὔτε νὰ ἀκούσωμεν ἄλλην φορὰν μίαν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν, ὅποιαν ὁ Ἰούδας ἐποίησεν!

Τροπάριον.

„Λέγει πορευθεῖς τοῖς παρανόμοις ἄρχουσι· τίμοι δοῦμαι θέλε-
 „τε, καὶ γὰρ Χριστὸν ὑμῖν τὸν ζητούμενον τοῖς θέλουσι παραδώ-
 „σω; οἰκειότητα Χριστῷ Ἰούδας ἀρτωσάμενος χρυσοῦ. Φεῖσαι τῶν
 „ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ περὶ τῆς παναθλίου Ἰούδα ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελω-
 δός, ἀκολουθῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου λέγοντος μετὰ τὴν
 ἐκχυσιν τοῦ μύρου τῆς γυναικὸς καὶ τὸν τοῦ Ἰούδα γογγυσμὸν ταῦτα· „Τότε πορευθεῖς
 „εἰς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης πρὸς τὰς Ἀρχιερεῖς, εἶπε· τί θέλετέ μοι
 „δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ
 „τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῇ“. (Ματθ. κς'. ιδ'.) Τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα
 ὑπόθεσιν ποιήσας τοῦ Τροπαρίου τούτου ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὁ φιλάργυρος, φησὶν, Ἰούδας
 πηγαίνων εἰς τοὺς παρανόμους ἄρχοντας· ἦτοι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ
 Πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς αὐτούς· τί θέλετε νὰ μοὶ δώσετε, καὶ ἐγὼ νὰ προδώ-
 σω εἰς ἑσᾶς τὸν Χριστὸν ὅπου ζητεῖτε; ὅθεν ἀντὶ τῆς χρυσοῦ· ἦτοι τῶν ὀλίγων ἀργυρίων
 ὅπου ἐπῆρεν ὁ δύστηνος (τριάκοντα γὰρ μόνον ἦτον), ἀπώσατο καὶ ἀπέβαλε τὴν οἰκειότη-
 τα καὶ ἀγάπην τοῦ διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ.

Ὅθεν ἔλεγε περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
 „οὐ τῶν κλητῶν μόνον ἦν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀποστόλων· καὶ οὐ τῶν Ἀποστόλων ἀπλῶς,
 „ἀλλὰ καὶ τοῦ χοροῦ τῶν δώδεκα, τῶν Κορυφαίων αὐτῶν· ἀπηνλοτριωμένος δὲ ἦν τῆς
 „πρὸς Χριστὸν συγγενείας, καὶ τοῦ ἀπὸ ταύτης ὀνόματος πάντων ἀλλοτριώτατος γέγονε.
 „Διὰ τί; Ὅτι οὐ πρὸς τὴν κηρυττομένην τῶν Οὐρανῶν ἑσπευδε βασιλείαν, οὐδὲ πρὸς τὰ
 „ἐξαισία ἔργα καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐβλεπε τοῦ Σωτῆρος, οὐδὲ τούτων ἐπιθυμητὴς ἦν,
 „ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν ἐβλεπε καὶ τὴν κλοπὴν καὶ τὰ γήϊνα καὶ βδελυρὰ κέρδη καὶ τὴν
 „ἐκ τῶν αὐτῶν γενήσεσθαι προσδοκωμένην τῆς σαρκὸς ὠφέλειαν· καὶ τῶν ἦν ἐραστὴς
 „τῶν ἀπηνγορευμένων παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ Δεσπότου πάντων καὶ διδασκάλου πολλὰκις
 „καὶ διὰ πολλῶν. Οὐ τοῦ Χριστοῦ οὖν, οὐδὲ τῶν τότε συναποστόλων, ἀλλ' ἐκεῖνων συγ-
 „γενῆς

„γενῆς ἦν, πρὸς οὓς ὁ Κύριος ἔλεγε· „Ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε „ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι, καὶ σημεῖα ἰδόντες, καὶ τῶν ἄρτων φα- „γόντες, καὶ τῶν λόγων ἀκούσαντες τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ἐνυποστάτου Λόγου, „πρὸς τὸν Πιλάτον ἐβόων ὕστερον· ἄρον ἄρον σταύρωσον αὐτόν· οὕτω δὴ καὶ οὗτος ἔφ- „θαλμοῖς ἰδὼν, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν πείρᾳ γεγονώς τῆς τοῦ Κυρίου μεγαλειότητος „καὶ Θεότητος, ὕστερον τοῖς κατ' αὐτοῦ φρονούσι τούτον προέδωκεν“. (Ὁμιλ. τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατέρων).

Ἄξιον δὲ στοχασμοῦ εἶναι· πῶς ἐδῶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι ἐζητεῖτο ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων; διὰ καλὸν, ἢ διὰ κακόν; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι τὸ μὲν ὄνομα τῆς ζη- τήσεως ἓνα σημαινόμενον ἔχει· αἱ δὲ τῶν ζητούντων προαιρέσεις εἶναι διαφορετικαί· Ζη- τεῖ μὲν γὰρ τὸν Χριστὸν ἡ ἐξ Ἑθρῶν Ἐκκλησία, ἀλλ' ὡς νύμφη τὸν νυμφίον, ποθοῦσα τὸ νοητὸν κάλλος αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶσα αὐτόν· διὸ καὶ ἡ ἐν τῷ Ἀσματι νύμφη, ἥτις ἔχει τύπον τῆς Ἐκκλησίας, „ἐζήτησα, κράζει, ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, ἐζήτησα αὐτόν καὶ „οὐχ εὔρον αὐτόν“· (Ἀσμ. γ'. 1.) Ζητεῖ δὲ αὐτόν καὶ ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀλ- λ' ὅχι μὲ τοιοῦτον ἀγαπητικὸν τρόπον, ἀλλὰ μὲ τρόπον μανικόν, μὲ γνώμην φονικὴν, καὶ μὲ ὁρμὴν θανατηφόρον, ὡς ὁ λύκος ζητεῖ τὸ πρόβατον νὰ τὸ διασπαράξῃ, καὶ ὡς ὁ λέων ζητεῖ νὰ ἀρπάσῃ· καὶ ἀπλῶς, ζητῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Κύριον διὰ νὰ τὸν ἀποκτείνουν, καθὼς καὶ αὐτὸς τοὺς ἠλεγχε περὶ τούτου· „Τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειν“; (Ἰω. ζ'. 19.)

Ὁ Ἰούδας λοιπὸν ἔλεγε πρὸς τῆς Ἰουδαίους· ἐγὼ θέλω σᾶς παραδώσει τὸν Χριστὸν ὅπως ἐσεῖς ζητεῖτε νὰ θανατώσιντε. Ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε! καὶ ἂν ὁ προδοθεὶς ὑπὸ σοῦ δὲν ἦτον διδάσκαλός σου· ἂν δὲν ἦτον ευεργέτης σου· ἂν δὲν ἔτρωγες μαζί του ψωμί καὶ ἄλας· ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅτι ἦτον ἄνθρωπος ὁμοφυῆς μὲ ἐσέ, ἔπρεπε νὰ ἐντραπῇς τὴν κοινὴν φύ- σιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ νὰ μὴ προδώσῃς αὐτόν εἰς τοὺς ζητοῦντας ἐπὶ τῷ θανάτῳ. Ἀλλὰ σὺ, ἀχάριστε, εἰς θηρίου φύσιν μεταβληθεὶς, ἠγνόησας ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος ὅλως. Ω! φεῖσαι Κύριε, φεῖσαι τῶν ψυχῶν! καὶ μὴ ἴδοιμεν ἄλλοτε μίαν τοιαύτην ἀνήμεστον ἀπανθρωπίαν! Σχετλιαστικῶς δὲ συνετέθη καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου τὸ τέλος.

Τροπάριον.

„Ω πηρωτικῆς Φιλαργυρίας ἄσπορδε! λήθης ὅθεν ἔτυχες, ὅτι ψυ- „χῆς οὐδ' ὅς ἰσοστάσιος ὁ Κόσμος, ὡς ἐδιδάχθης· ἀπογυμῶσει γὰρ „σαυτὸν ἐβρόχισας ἀμάψας, προδότα. Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, „Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς!

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον συνετέθη ἀπὸ τὸν Μελωδὸν ἐλεγκτικὸν πρὸς τὸν Ἰούδαν, ὅς τις τό- σον ἐτυφλώθη ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε ἐλησμόνησεν ὁ ἄθλιος τὰ σωτήρια λόγια τοῦ Διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰπόντος· „Τί ἀφελήσῃ ἄνθρωπος, εἰάν κερδήσῃ τὸν Κόσμον „ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς „αὐτοῦ;“. (Μάρκ. 8. 36.) Ταῦτα λοιπὸν ὑπόθεσιν ποιήσας τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, οὕτως ἐλέγχει τὸν φιλοχρυσότατον μαθητὴν· ὃ ἀπάνθρωπε Ἰούδα καὶ ἀφιλε, φεῦ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐσέ! ἔνεκεν τῆς τυφλωτικῆς σου φιλαργυρίας, ἥτις ἐτύ- φλωσε τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σου· ὅθεν· ἦτοι ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης σου τῆς φιλαργυρίας λήθης ἔτυχες· ἦτοι ἐλησμόνησας, ἄθλιε, τὰ σωτηριώδεστα λόγια τοῦ δι- δασκάλου σου Χριστοῦ, ὅς τις εἶπεν ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Κόσμος κερδισθεὶς, πάλιν δὲν εἶναι ἰσοστάσιος καὶ ἀντάξιος μιᾶς ψυχῆς ἀθανάτου καὶ λογικῆς· λησμονήσας γὰρ ταῦτα καὶ ἀπελπίσθεις, ἀναψες· ἦτοι ἐκρέμασες εἰς ξύλον τὸν εαυτόν σου καὶ ἐπνίγης. Ἦτον δὲ τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἡ καλουμένη μερίκη, ὡς λέγει ὁ Βρυέννιος Λόγος α. εἰς τὴν Σταύρωσιν· „Τότε γὰρ, φησὶν, ἰδὼν ὁ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, ρίψας τὰ ἀργύρια „ἐν τῷ ναῷ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο“. (Ματθ. κζ'. 5.) Ὅτι δὲ ὁ Ἰούδας ἀπελπίσθη, μαρ-

μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος λέγων· „Εγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ Ἰεὺδας ὁ Ἰσκα-
 „ρίώτης, εἰμὴ ταχέως αὐτὸς αὐτοῦ ἐγένετο δῆμιος, ἀσύγνωστον κρίνας τὴν ἀμαρ-
 „τίαν, προσπεσὼν δὲ τὸν ἔλεον ἤτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πάσης ὑπερχομένων
 „τῆς οἰκουμένης ἠστόχησε“. (Λόγῳ προτρεπτικῷ περὶ Μετανοίας). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 „Χρυσόστομος παρακινεῖ νὰ μὴ ἀπελπίζεται τινὰς, οὕτω λέγων· „Μηδεὶς τοίνυν, ἀγαπη-
 „τοί, ἀπογινώσκετω τῆς αὐτοῦ σωτηρίας· οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς πονηρίας· προαιρέσει
 „τετιμῆμεθα καὶ ἐλευθερία. Τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι Εὐαγγελιστής. Βλάσφημος
 „εἶ; δύνασαι γενέσθαι Ἀπόστολος. Ληστής εἶ; δύνασαι παράδεισον συλῆσαι. Μάγος εἶ;
 „δύνασαι προσκυνῆσαι τὸν Δεσπότην. Οὐκ ἔστιν οὐδεμία κακία μετανοία μὴ λυομένη“.
 (Λόγῳ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῆς Χαναταίας τόμ. ε.) Καὶ ἂν ἐκεῖνος ὅπου προτιμᾷ μὲν νὰ
 κερδήσῃ τὸν Κόσμον ὅλον, καταφρονεῖ δὲ τὴν ἰδίαν ψυχὴν του, ἵνα ἄνθρωπος ματαιότα-
 „τος καὶ ἀνοητότατος· σὺ, ἄφρων Ἰουδα, ὅς τις διὰ νὰ κερδήσῃς μόνον τριάκοντα ἀργύρια
 ἐπρόδωκες τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀρνήθης τὸν Λυτρωτὴν καὶ Σωτήρᾶ σε, ἐσθ,
 λέγω, τίνος ἀνθρώπου δὲν εἶσαι ἀνοητότερος ἅμα καὶ ἀθλιώτερος; Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν
 ὁ Θεοφόρος Μάξιμος παρομοιάζων καθε φιλάργυρον μὲ τὸν Ἰουδαν καὶ λέγων· „Πᾶς φι-
 „λάργυρος δὲ εὐλαβείας τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος, ἐπειδὴν εὖρῃ τὴν ποθομένην ὕλην πο-
 „ρίσασθαι, τὸν τρόπον ἐξώμνυται, καθ' ὃν μαθητὴς εἶναι τοῦ Λόγου τοπρὶν ἐνομίζετο“. (Κεφ. ξδ'. τῆς α. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικ.) Καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος εἶπε περὶ αὐτοῦ·
 „Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι δυνατὸς ὢν (ὁ Ἰουδας) μεταβαλέσθαι, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῆς
 „αὐτοῦ ραθυμίας τὸ πᾶν ἐγένετο, ἐπειδὴ παρέδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν μαρίαν αὐτοῦ εἰς τέ-
 „λος ἡγάγεν· ἐπειδὴ δὲ ἐτελέσθη ἡ ἀμαρτία, τότε ἔγνω τὴν ἀμαρτίαν· ἐντεῦθεν μαν-
 „θάνωμεν ὅτι, ὅταν ραθυμῶμεν, οὔτε παραίνεσις ἡμᾶς ὠφελεῖ, οὔτε νουθεσία· ὅταν δὲ
 „σπουδαζώμεν καὶ αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν, δυνάμεθα διαναστῆναι“. (Λόγ. εἰς τὴν προδοσίαν).
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Φῆσαι, Κύριε, τῶν ψυχῶν ἡμῶν! καὶ μὴ ἴδοιμεν ἄλλην τοιαύτην
 ἀπανθρωπίαν, ἣν ὁ ἀθλιώτατος Ἰουδας ἐνόησε! σχετλιαστικῶς γὰρ καὶ τοῦτο τὸ τέλος
 τοῦ Τροπαρίου συνετέθη, ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς ὁ ψάλλοντες καὶ ἀναγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν κατα-
 νυκτικὸν Τριώδιον νὰ ἡμεθα στερεωμένοι εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ νὰ εὐφραίνεσθαι τὸ πνεῦμά μας, ὅταν ψάλλωμεν καὶ δοξολογῶμεν αὐτόν! Ἀμποτε νὰ
 μὴ συνεδριάζωμεν καὶ νὰ βουλευώμεθα κατὰ τῶν δικαίων καὶ ἀνευδύνων, παραβλέποντες
 τὸ δίκαιον, καὶ τὴν ἀδικίαν δρευνδύοντες κατὰ φιλοπροσωποληψίαν ἢ δωροληψίαν! Ἀμπο-
 τε νὰ προσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἡ γυνὴ ἐκεῖνη, μύρον, τουτέστι πίστιν εἰς τὴν τῷ Χρι-
 στοῦ κεφαλῇ; ἦτοι εἰς τὴν Θεότητα αὐτοῦ! πᾶς γὰρ ὁ πιστεύων Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν,
 μύρον καταχέει εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆ, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Ἀμποτε νὰ μὴ μι-
 μιμῶμεν τὸν προδότην Ἰουδαν, ἀλλὰ νὰ ἀποστρεφώμεθα τὴν τούτου κακὸν τροπὴν γινώσκοντες!
 Μιμηταὶ τοῦ προδότου Ἰουδα εἶναι, ὅσοι Ἀρχιερεῖς διὰ τὰ ἀργύρια προδίδουν τὰ χαρί-
 σματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς ἀναξίτους. Μιμηταὶ τοῦ Ἰουδα εἶναι, ὅσοι Πνευμα-
 τικοὶ διὰ τὰ ἀργύρια συγχωροῦν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ἐξομολογήσει. Μι-
 μιμηταὶ τοῦ Ἰουδα εἶναι, ὅσοι διὰ φόβον τῶν ἀνθρώπων ἀρνοῦνται τὰ δόγματα τῆς Πί-
 στεως, καὶ ὅσοι παραβαίνουν τοὺς Ἀποστολικούς, Συνοδικούς καὶ Πατρικοὺς Κανόνας,
 καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μιμηταὶ τοῦ Ἰουδα εἶναι, ὅσοι
 ἀρνοῦνται τὴν ἀλήθειαν φανερά καὶ μὲ πείσμα· ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ Χριστός, ὁ εἰ-
 πών· „Εγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.) Κάμνω τέλος καὶ
 λέγω μὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· μιμητὴς τοῦ Ἰουδα εἶναι, ὅς τις προδίδει τὸν ὁρθὸν λό-
 γον εἰς τὰ ἄλογα πάθη, καὶ κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτάνει· οὕτω γὰρ φησὶν· „Εἰ τοῦ Θεοῦ
 „ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφίεμεθα, ἀγωνισώμεθα μὴ προδοῦναι πάθει τὸν λόγον,
 „κατὰ τὸν Ἰουδαν· προδοσία γὰρ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐμπρόθετος ἀμαρτία, καὶ ἡ πρὸς τὴν
 „ἀμαρτίαν ὁρμή“. (Κεφ. μγ'. τῆς γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς
 μιμούμεθα μὲν τοὺς ἐναρέτους καὶ τὰς ἀρετάς, ἀποστρεφώμεθα δὲ τοὺς κακοὺς καὶ τὰς
 αὐτῶν κακίας, βέβαια θέλομεν λυτρωθῆ τοῦ πυρὸς τῆς γενένης, τῆς ἡτοιμασμένης τῷ ἀ-
 θλίῳ Ἰουδα, καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν μέλλομεν νὰ ἐπιτύχωμεν χάριτι καὶ φιλα-
 νθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐρχομένου εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος·
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν,

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Τῇ μακρᾷ πέμπτῃ μακρὸν ὕμνον ἐξάδω.

Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης Ἀκροστιχίδος, καθένας δύναται νὰ τὸν ἐννοήσῃ· ἐπεὶ γὰρ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς μὲν τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα ἔγραψε Τριῶδια καὶ Διῶδια, εἰς δὲ τὴν μεγάλην ταύτην Πέμπτῃν ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελούργησε, διὰ τοῦτο καὶ τὸν ὕμνον αὐτῆς· ἦτοι τὸν Κανόνα, μακρὸν ὠνόμασε. Διὰ τί δὲ εἰς μὲν τὰς ἄλλας ἡμέρας· ἦτοι εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα μικρὰ μέλη ἐσύνθεσεν ὁ Ποιητής· τούτῃστι Τριῶδια καὶ Διῶδια, εἰς ταύτην δὲ ὁλόκληρον καὶ μακρὸν Κανόνα ἐσύνθεσεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖναι μὲν εἶναι μέρος τῶν νηστίμων ἡμερῶν, καὶ οὐδὲ τελεία λειτουργία γίνεται εἰς αὐτάς, ἀλλὰ μόνον προηγιασμένη· ὅθεν, καθὼς αἱ ἄλλαι νηστίμοι ἡμέραι τῆς τεσσαρακοστῆς μὲ Τριῶδια ἐτιμῆθησαν ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Ποιητὰς, Θεόδωρον, λέγω, τὸν Στουδίτην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ τὸν αὐτάδελφόν τε· οὕτως ἀκολούθως καὶ αἱ ἡμέραι αὗται, ὡς νηστίμοι οὖσαι, μὲ Τριῶδια μόνον ἐτιμῆθησαν ἀπὸ τὸν Ἱεράρχην Κοσμά· ἡ δὲ μεγάλη Πέμπτῃ, ὡς ἀνωτέρα οὖσα τῶν νηστίμων ἡμερῶν καὶ συναριθμουμένη μὲ τὰς ἑορτασίμους (διότι, καθὼς γίνεται εἰς ἐκείνας τελεία λειτουργία, οὕτω γίνεται καὶ εἰς αὐτήν), διὰ ταῦτα, λέγω, τὰ προνόμια ἐτιμῆθη αὐτῇ μὲ Κανόνα ὁλόκληρον· ἢ καὶ ἐπεὶ κατὰ τὴν μεγάλην Πέμπτῃν ἔγινεν ὁ μυστικὸς Δειπνός καὶ ὁ Θεῖος Νιπτήρ, τὰ ὅποια ἔχουν μεγάλην ὕλην, ἥτις δὲν ἔχῃ εἰς ἐνὸς Τριῶδιου στενότητα, διὰ τοῦτο ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελόδησεν ὁ Ποιητής, ἵνα ἔχῃ εὐρυχωρίαν καὶ περιλάβῃ ἐν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῆς ἑορτῆς, καὶ οὐδὲν ἀφήσῃ αὐτῆς ἀμελόδητον.

Περὶ δὲ τοῦ μέτρου τῶν ποδῶν τοῦ Ἰαμβικοῦ στίχου τῆς ἀκροστιχίδος ἀμφιβολίαν ἔχουσιν οἱ Γραμματικοί· ἄλλοι μὲν γὰρ κατηγοροῦσιν ὡς ἄτεχνον τὸν Ἰαμβον τοῦτον· καθότι ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου ποδὸς, ἦγουν τοῦ, κρα καὶ πεμ, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ κρα, τὸ ὅποιον εἶναι φύσει μακρόν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑκτοῦ ποδὸς τοῦ, ἄδω, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ α, τὸ ὅποιον εἶναι μακρόν· καὶ οὕτω ποιεῖ καὶ τοὺς δύο αὐτὲς πόδας Σπονδαίους καὶ οὐχὶ Ἰάμβους· τὸ ὅποιον εἶναι παρὰ τῆς Κανόνας τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, εἰς τὰς ὁποῖους οὐδέποτε γίνεται Σπονδαίος ὁ δεύτερος ποὺς καὶ ὁ ἑκτός, ἀλλὰ, ἢ Ἰαμβικός, ἢ Πυρρίχιος. Ἄλλοι δὲ πάλιν, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ Θεόδωρος, ὑπεραπολογοῦνται τοῦ Ποιητοῦ καὶ λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἐποίησε κατὰ ποιητικὴν ἁδίαν.

Καθὼς γὰρ ὁ Ποιητής Ὀμηρὸς καὶ Θεόκριτος Σικελιώτης ὁ Βουκολικὸς μεταχειρίζονται τὰ μακρὰ ὡς βραχέα, καὶ τὰ βραχέα ὡς μακρὰ· οὕτω καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, Ποιητής ὢν, εἶχε τὴν ἁδίαν νὰ μεταχειρισθῇ τὰ δύο ταῦτα μακρὰ· ἦτοι τὸ, κρα καὶ τὸ α, ἀντὶ βραχέων· ἐμεταχειρίσθη δὲ ταῦτα οὕτω, διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ Ἰάμβῳ τούτῳ αὐτὸ τὸ νόημα, ἦγουν „Τὴν μεγάλην Πέμπτῃν διὰ μεγάλου ὕμνου τιμᾷ“ καὶ ἐπεὶ ἐβλεπεν ὅτι ἦτον δύσκολον νὰ περιλάβῃ καὶ τὸ νόημα ὁλόκληρον, νὰ φυλάξῃ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου, διὰ τοῦτο ἐπροτίμησε τὸ μεγαλύτερον, καὶ ἐκαταφρόνησε τὸ μικρότερον· ἦτοι τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου. Ἀλλως τε δὲ καὶ τοῦ ἄδω τὸ

ἃ δύναται βραχὺ γενέσθαι, ἀποβληθέντος τοῦ ὑπογεγραμμένου ἰ τοῦ διφθογγούτου αὐ-
τὸ καὶ μακρὸν ποιούντος· οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ αἰ, τοῦ ἰ ἀποβαλλομένου, βραχύνεται
τὸ αἰ, καθὼς ἡ χρῆσις τούτου πλεισταχοῦ εὐρίσκεται παρὰ τοῖς Μετρικοῖς.

Ὡδὴ α'. Ἦχος Πλ. β'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τμῆδεῖσθι τμᾶται πόμτος ἐρυθρὸς, κυματοτρόφος δὲ ξηραίμεται
„ βυθὸς, ὁ αὐτὸς ὁμοῦ ἀόπλοις γεγομῶς βατὸς καὶ παροπλίταις
„ τάφος. Ὡδὴ δὲ Θεοτερπῆς ἀμεμέλπετο· ἐμδόξως δεδοξασται Χρι-
„ στός ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ θαῦμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ τῆς
πρώτης Ὡδῆς, καθὼς εἶναι σύνηθες τοῖς Ἀσματογράφοις νὰ ἀναφέρουσιν αὐτὸ εἰς τὸν Εἰρ-
μόν τῆς πρώτης Ὡδῆς. Διηγῆται λοιπὸν τὸ θαῦμα, οὕτω λέγων· τὸ ἀκοπον πέλαγος
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκόπη μετὰ τὴν τμῆδεῖσαν, ἦγουν μετὰ τὴν ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως,
ἣτις ἐκόπη ἀπὸ δένδρον· ἐκ τῶν δένδρων γὰρ καὶ φυτῶν αἱ ῥάβδοι κόπτονται καὶ κα-
τασκευάζονται. Τὸ μὲν πέλαγος λοιπὸν τῆς ἐρυθρᾶς, τὸ ἕως τότε ἀκοπον ὄν καὶ ἀ-
διαίρετον, τότε ἐκόπη καὶ ἐδιαιρέθη· τὸ δὲ βάθος τῆς θαλάσσης ὅπου ἐγέννα πάντοτε
κύματα, αὐτὸ ἐξηράνθη καὶ ἐγινε στερεὰ, μετὰ τὸ νὰ ἐχωρίσθῃ τὸ νερὸν καὶ ἐστάθῃ
τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐαυνύμων, ὡς γέγραπται· (Ἐξ. ιδ'.) ὅθεν τὸ αὐτὸ
βάθος τῆς θαλάσσης μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ καὶ μετὰ τὴν ξηρότητα ἐγινεν εἰς μὲν
τοὺς Ἰσραηλίτας ὅπου δὲν εἶχον ἄρματα στράτα στερεὰ, ἣτις ἐπεριπατήθη ἀπὸ τοὺς
πόδας ἐκείνων, εἰς δὲ τοὺς ἀρματομένους Αἰγυπτίους ἐγινε τάφος· ἐγύρισε γὰρ τὸ νερὸν
ὀπίσω καὶ κατεπόντισεν αὐτούς. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς τὴν ἀχραντον σάρκα
τοῦ Θεανθρώπου Λόγου καὶ εἰς τὸ πάθος ἐκείνης· διὰ μέσου γὰρ τῆς τμῆδεῖσης, ἦγουν
παθούσης καὶ σταυρωθείσης Θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆ Κυρίου ὑπὸ τῆς ῥάβδου τοῦ Σταυ-
ροῦ ἐτμήθη καὶ ἐδιαιρέθη ὁ κόκκινος καὶ αἱματώδης πόντος τῆς ἀμαρτίας, καὶ ὁ τοῦ
Θανάτου βυθὸς ἐχωρίσθη· καὶ εἰς μὲν τοὺς εὐσεβεῖς ἡμᾶς ἐγινεν εὐκολοδιάβατος, εἰς δὲ
τοὺς Αἰγυπτίους Δαίμονας ἐγινε τάφος καὶ ἀφανισμὸς καὶ ἀπώλεια. Σημειοῦμεν δὲ τοῖς
ἀναγινώσκουσιν ὅτι ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσιν ἀντὶ τοῦ, Τμῆδεῖσθι, γράφεται Τμῆδεῖς· ὅπερ
ἐσφαλμένον ἐστὶ προφανῶς.

Τροπάριον.

„ Ἡ παρταίτια καὶ παρεκτικὴ ζωῆς, ἡ ἄπειρος Σοφία τῆ Θεοῦ ᾠκο-
„ δόμησε τὸν οἶκον ἑαυτῆς ἀγνῆς ἐξ ἀπειράμδρου Μητρός· μαοῦ γὰρ
„ σωματικὸν περιθέμερος, ἐμδόξως δεδοξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐπειδὴ ἐζήτησε σοφίαν καὶ γνώσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἔλαβεν αὐ-
τὴν περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ἀπ' αἰῶνος ἐστάθισαν εἰς τὸν Κό-
σμον, ὡς τὸ λέγει μόνος, διὰ τοῦτο εἰς ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ ἐπαινεῖ τὴν αὐτὴν σο-
φίαν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀνακηρύττει, καὶ τὴν πολλὴν ἀφέλειαν ὅπου προξενεῖ εἰς τὴν
παρούσαν ζωὴν· ἠξεύρουσι τοῦτο ἐκεῖνοι ὅπου ἐδοκίμασαν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὰ βί-
βλία του. Εκείνο ὅμως τὸ ρητὸν ὅπου λέγει εἰς τὰς Παροιμίας, Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν
„ ἑαυτῇ οἶκον, καὶ ὑπῆρξε στύλους ἐπτά· ἐσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα, καὶ ἐκέρασεν εἰς
„ κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον· ἠτοίμασε τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς
„ δού-

„δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψιλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα· ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρκα ὑμῖν“, (Παρ. θ'. 1.) τοῦτο, λέγω, τὸ ρητὸν δὲν παραδέχονται οἱ θεῖοι Πατέρες, μάλιστα δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ β' περὶ Υἱοῦ), καὶ ὁ Νύσσης (Λόγῳ γ' κατ' Εὐνομίου) καὶ λέγεται περὶ τῆς κάτω καὶ τῆς ἐν τοῖς κτίσμασιν ἐνθεωρουμένης σοφίας, ἥτις εἶναι ἐνέργεια μὲν οὐσιώδης Θεοῦ, ἀνυπόστατος δὲ καὶ οὐκ οὐσία (1). ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνυποστάτου καὶ πρώτης καὶ παντουργοῦ τῶν ὅλων σοφίας, ἥτις εἶναι αὐτὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτὴν ἰσχυρίζονται ὅτι προφητεύονται ταῦτα.

Ὅθεν καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἀκολουθῶν εἰς τοὺς αὐτοὺς θεῖους Πατέρας, ἐρανίσθη τὸ ἀνωτέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν, καὶ προσαρμύζει τοῦτο εὐφυῶς εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀπειρος σοφία τοῦ Θεοῦ· ἦτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ἐτέλεσε τὸν μυστικὸν Δεῖπνον, καὶ μεταδίδει εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ Πανάγιον σῶμα καὶ αἷμά του, καὶ μὲ αὐτὰ τρέφει τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώματα. Βλέπε δὲ, ὦ ἀναγνώστα, τὴν σοφίαν τοῦ Ἱεροῦ Μελωδῶ· ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀνωτέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν ἦτον πλατὺ, καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ περιληφθῇ εἰς ἓνα μόνον Τροπάριον ἢ καὶ δύο, διὰ τοῦτο ἐμοίρασεν αὐτὸ ἐπιτηδείως εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μερίδια· εὐθύς γὰρ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει τὸν λόγον τοῦτον μόνον „Ἡ σοφία, ὡκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον“, καὶ οὕτω λέγει· ἡ δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ πάντων τῶν κτισμάτων αἰτία, ἡ παρέχουσα ζωὴν εἰς ὅλα τὰ κτίσματα τὰ ζωῆς μετέχοντα, καὶ ἡ ἀπειρος κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ χρόνου σοφία (ἀναρχος γὰρ ἐστὶ κατὰ χρόνον καὶ ἀτελεύτητος) αὕτη, λέγω, ἡ ἐνυπόστατος σοφία τοῦ Πατρὸς, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔκτισε τὸν ἰδικὸν τῆς οἴκον, τούτεστι τὸ ἀχραντὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον προσέλαβεν ἐκ τῶν παναχραντῶν αἱμάτων τῆς καθαρωτάτης καὶ ἀπειράνδρου Μητρὸς του.

Εἶτα, ἐπεὶ οἶκον ὠνόμασε τὸ θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Σολομώντος, καὶ ἐστοχάσθη ὅτι δὲν λέγεται κυρίως ἐπὶ Θεοῦ τὸ τῆς οἰκίας ὄνομα· τῶν ἀνθρώπων γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ κατοικοῦν τὰς οἰκίας· ὁ δὲ Θεὸς, ἂν καὶ δοθῇ ὅτι κατοικεῖ, εἰς ναὸν ὅμως, καὶ ὄχι εἰς οἶκον ἀπλῶς κατοικεῖ· ἐπεὶ δὲ, λέγω, τὸ θεοῦπόστατον σῶμα οἶκον ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς, τούτου χάριν ἐκεῖνο ὅπου ἀνωτέρω ὠνόμασεν οἶκον, ναὸν κατωτέρω ὀνομάζει, ἀκολουθήσας τῷ Κυρίῳ τῷ λέγοντι περὶ τοῦ ἰδικοῦ τοῦ σώματος· „Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ“. (Ἰω. β'. 21.) Διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὁ Ἀσματογράφος, ὅτι ναὸν σαματικὸν περιθήμενος· ἦτοι σάρκα φορεσας Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐνδόξως δεδοξασται ἐν αὐτῷ· οὕτω γὰρ ἔλεγον καὶ οἱ τρεῖς θεολόγοι Παῖδες· „Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας δόξης σου“, (ἦγουν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσλήμματι, τὸ ὁποῖον ἐναποποιήθη μὲ τὴν δεδοξασμένην σου Θεότητα).

Τρο-

(1) Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, διὰ τί οἱ μὲν ἄλλοι Πατέρες καὶ Θεολόγοι μίαν μὲν οὐσίαν ἐπὶ Θεοῦ δογματίζουσι καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, τὰς δὲ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας οὔτε οὐσίας λέγουσιν οὔτε ἐνυποστάτους; ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἰνὸν λόγῳ οὐσίας ταύτας ὀνομάζει, οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως φησὶ· „Καὶ μὴν κατὰ τὸν πολλὸν ὁντως καὶ πνευματοκίνητον νοῦν τῶν ἱερῶν Πατέρων, φαίη ἄν τις καὶ οὐσίαν εὐσεβῶς ἐκάστην τῶν τοῦ Θεοῦ ἐνεργειῶν“. Τί οὖν νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ συμβιβασμὸν τῶν ἱερῶν Θεολόγων; Ἡ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Θεολόγοι δὲν εἰπον οὐσίας τὰς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, συγκρίνοντες αὐτὰς

μὲ τὴν ὑπερούσιον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αὐταί, ὡς ἐνεργεῖαι αὐτῆς οὐσιώδεις καὶ ἀχώριστοι· ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος συγκρίνει τὰς ἐνεργείας ταύτας, οὐχὶ μὲ τὴν μίαν ὑπερούσιον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζουσιν, ἀλλὰ μὲ τὰ κτίσματα τὰ τῶν θεῶν ἐνεργειῶν ἀποτελέσματα· εἰ γὰρ τὰ κτίσματα οὐσίαι εἰσὶν καὶ λέγονται, πόσω μάλλον αἱ τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖαι αἱ τῶν κτισμάτων οὐσιοποιεῖ; Ἰσως δὲ οὐσίας λέγει τὰς τῆς Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ ὡς οὐσιώδεις καὶ ἀχώριστους τῆς θεῆς οὐσίας· καθότι καὶ τὰ οὐσιώδη οὐσίαι λέγονται, καὶ τὰ φυσικὰ, φύσις, ὡς λέγομεν „Φύσις τῆς Θεοῦ, ἡ ἀγαθότης“, (ἦτοι φυσικὴ).

Τροπάριον.

„Μυσταγωγοῦσα φίλος ἑαυτῆς, τὴν ψυχотρόφου ἑτοιμάζει τράπε-
 „ζαν, ἀμβροσίας δὲ ἢ ὅμως Σοφία τῇ Θεῷ κίρῃ κρατῆρα πιστοῖς.
 „Προσέλθωμεν εὐσεβῶς καὶ βοήσωμεν· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς
 „ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἔδειξεν ὁ Μελωδὸς τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ Σοφίαν οἰκοδομοῦσαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς οἴκου· τῶρα δὲ εἰς τὸ παρὸν δείχνει τὴν αὐτὴν Σοφίαν ἑτοιμάζουσαν τὴν ἰδικὴν τῆς τράπεζαν, ἀκολουθῶν εἰς τὰ λόγια τοῦ Σολομώντος, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἐρρέθησαν· διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὅτι ἡ ἀληθινή καὶ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἑτοιμάζει τὴν ἰδικὴν του τράπεζαν τὴν τρέφουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν· καὶ τὸν μὲν ἄρτον αὐτῆς· ἦτοι τὸ Πανάγιον αὐτοῦ σῶμα προτίθεται εἰς φαγητόν· τὸ δὲ ζωνρόν καὶ ἄχραντον αὐτοῦ αἷμα, τὸν ἀληθινὸν τῆς ἀμβροσίας (ἦτοι ἀθανασίας) κρατῆρα (ἦτοι ποτήριον) προχέει εἰς πόσιν τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Διὰ τί δὲ ἑτοιμάζει ὁ Κύριος τὴν ψυχотρόφον ταύτην τράπεζαν; Διὰ τὰ μυσταγωγῆσθαι τοὺς ἰδικούς του φίλους καὶ μαθητάς, τουτέστι νὰ ἀναβιβάσθαι αὐτοὺς εἰς μυστικωτέραν θεωρίαν καὶ γνῶσιν διὰ μέσου τῶν ὁραμένων συμβεβηκότων τῶν Μυστηρίων. Ἡ δὲ εἶναι ἔργον μυσταγωγίας τῆς ἀκρας καὶ ἀνωτάτω τὸ νὰ δίδῃ μὲν εἰς τοὺς μαθητάς του ἄρτον ὁ Κύριος, νὰ λέγῃ δὲ εἰς αὐτοὺς „Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου;“ Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ δίδῃ μὲν εἰς αὐτοὺς οἶνον νὰ πίνωσι, νὰ λέγῃ δὲ „Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου;“ Νὰ βεβαιότατα. Λοιπὸν ἅς πλησιάσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅσοι δὲν ἔχομεν κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας εἰς τὴν τοιαύτην ψυχотρόφον τράπεζαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἡτοίμασεν ἡ ἀληθὴς Σοφία τῇ Θεῷ, ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός· ἅς πλησιάσωμεν δὲ εὐσεβῶς καὶ μετὰ πίστεως, καὶ ὅχι, ὡς ὁ Ἰουδαίος, ἀσεβῶς καὶ ἀπίστως, καὶ ἅς φωνάζωμεν· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ποιήσωμεν οὖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξίους
 „διὰ τῆς μετανοίας, μᾶλλον δὲ, προσενέγκωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν ἔργων τῆς μετα-
 „νοίας τῷ δυναμένῳ ποιεῖν ἀξίους ἐξ ἀναξίων· καὶ οὕτω μετ' ἐλπίδος καὶ πίστεως ἀ-
 „κατασχύντου προσέλθωμεν σκοποῦντες οὐ τὸ ὁρώμενον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ μὴ ὁρώμενα·
 „ὁ γὰρ ἄρτος οὗτος οἷόν τι καταπέτασμα ἐστὶν ἐνδόν κρύπτει τὴν Θεότητα· καὶ τοῦτο
 „δηλῶν ὁ Θεὸς Παῦλος, ἔλεγεν ὅτι ἀνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζώσαν διὰ τοῦ
 „καταπέτασματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῆς τὸ πολίτευμα ἡμῶν εἰς Ου-
 „ρανούς ἀνάγεται· ἐκεῖ γὰρ ὁ ἄρτος οὗτος· καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ὄντως ἅγια τῶν ἀ-
 „γίων διὰ τῆς ἐν ἀγνείᾳ προσφορᾶς τοῦ σώματος τῇ Χριστοῦ. Προσερχόμεθα οὖν, ἀδελ-
 „φοί, μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως· Μυστήρια γὰρ διὰ τοῦτο λέγεται,
 „ἐπεὶ οὐ τὸ ὁρώμενον ἐστὶν ἀπλῶς, ἀλλὰ πνευματικόν τι καὶ ἀπόρρητον, καὶ ὃ γὰρ εἶ-
 „πεν ὁ Κύριος, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· Ἐὰν πρὸς
 „τὸ φαινόμενον μόνον βλέπῃς, ἔδὲν ὠφελήθῃς· εἰ δὲ πρὸς τὸ Πνεῦμα, δηλαδὴ πνευμα-
 „τικόν αὐτὸν τὸν προκείμενον ὁρᾷς ἄρτον, ζωοποιηθῇς μετασχών· Διὸ προκαταρτῶμεν,
 „ἀδελφοί, καὶ σῶμα καὶ στόμα καὶ διάνοια, καὶ ἐν ἀγαθῇ καὶ καθαρᾷ συνειδήσει προσ-
 „έλθωμεν· Εἰ γὰρ χαλκεῖς καὶ χαλκοτύποι καὶ χρυσοχοὶ περιτήκοντες χαλκῷ χρυ-
 „σόν, ἢ ἄργυρον, ἦτι τῶν τοιούτων, καὶ μέλλοντες ἦδη διὰ τοῦ γαννώματος τὸ ἀνδρὸς
 „περιτιθέναι τῆς εὐχροίας, πρότερον ἀποξέουσι, πάντα ρύπον ἐκκαθαίροντες· πόσω
 „μᾶλλον ἡμᾶς χρὴ, κρείττονως μέλλοντας χρυσοῦσθαι, μᾶλλον δὲ θεοῦσθαι, προκαθαί-
 „ρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος; οὐ γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν λαμ-
 „πρυνόμεθα μόνον, ὡς ὁ γεγανωμένος χαλκός, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνδόν ἅπαντα· ὥστε καὶ
 „τοὺς ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς σπύλους προαπομιλάμενοι, προσέλθωμεν· οὕτω γὰρ προσ-
 „ελευσόμεθα εἰς σωτηρίαν“· (Ὁμιλ. περὶ Θεῶν Μυστηρίων ἐκφωνηθεῖσα πρὸ τεσσάρων
 ἡμερῶν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως).

Τρε-

Τροπάριον.

„ Ἀκουτισθῶμεν πάντες οἱ πιστοὶ συγκαλουμένης ὑψηλῆς κηρύγ-
 „ ματι τῆς ἀκτίστου καὶ ἐμφύτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ· βοᾷ γὰρ
 „ γεύσασθε, καὶ γνόντες ὅτι Χριστὸς ἐγὼ, κράξατε· ἐνδόξως δεδό-
 „ ξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν τοῦ Σολομώντος ὁ θαυμάσιος Μελω-
 δός, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐφιλοσόφησε διὰ τὴν ἐνυπόστατον Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ὃθεν ἐρανι-
 σθεῖς ἐκείνην μόνην τὴν περιποτὴν τὴν λέγουσαν „ Ἀπέστειλε τοὺς ἐαυτῆς δούλους, συγ-
 „ καλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα“, (Σοφ. 3. 3.) εἰτα γυρίσας πρὸς
 τὸν λαὸν, ἔτω λέγει· ὥς ἀκούσωμεν ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ τὴν ἀκτίστην καὶ ἐμφυτον
 Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ἦτοι τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὁ ὁποῖος συγκαλεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ πνευ-
 ματικὸν καὶ ἀθάνατον τῶν θείων Μυστηρίων συμπόσιον· φωνάζει γὰρ ὡς ἀπὸ κανένα ὑ-
 ψηλὸν καὶ περίοπτον τόπον καὶ λέγει· γεύσασθε τὰ παρ' ἐμοῦ προτιθέμενα πνευματικὰ
 φαγνὰ καὶ πιότα, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τὴν γεῦσιν καὶ πείραν πόσον ἐγὼ εἶμαι Χριστὸς
 καὶ γλυκὺς, κράξατε· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνω-
 τέρω ῥητὸν ἀπὸ τὸν Φαλμογράφον Δαβὶδ λέγοντα· „ Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι Χριστὸς ὁ
 „ Κύριος“. (Φαλ. λγ'.)

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ὁ τοῦ θαύματος! βαβαὶ τοῦ μεγέθους τῆς
 „ ἀγάπης, ἣν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς ἐξέχεεν! ἀνεγέννησεν ἡμᾶς τῷ Πνεύματι, καὶ
 „ ἐν Πνεύματι μετ' αὐτοῦ γεγόναμεν, καθάπερ ὁ Παῦλος φησὶν· „ Ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ
 „ ἐν Πνεύματι ἐστίν. Ἰν' οὖν μὴ κατὰ Πνεῦμα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἐν ὧμεν
 „ μετ' ἐκείνου, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὅσπου ἐν ταῖς ὁστέων αὐτοῦ, τὴν διὰ τοῦ
 „ ἄρτου τούτου πρὸς αὐτὸν συνάφειαν ἡμῖν ἐχαρίσατο. Ἐκεῖ μὲν οὖν προσκολληθήσεται,
 „ (ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή), φησὶν, εἰς σάρκα μίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Πνεῦμα ἐν· ἡμεῖς δὲ οὐ
 „ προσκολλώμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνακρινώμεθα τῷ τῷ Χριστοῦ σώματι διὰ τῆς μεταλή-
 „ φεως τοῦ θείου τούτου ἄρτου· καὶ οὐ σῶμα μόνον ἐν γινόμεθα, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα ἐν.
 „ Ὅρῳς ὅτι τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μεταδόσεως
 „ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τούτου καὶ γίνεται καὶ δείκνυται; „ Καὶ πάλιν· „ Συνέ-
 „ δισεν ἡμᾶς καὶ ἡμόσατο καθάπερ νυμφίος νύμφην διὰ τῆς μεταλήφεως τούτου τοῦ αἵ-
 „ ματος εἰς μίαν σάρκα μεθ' ἡμῶν γενόμενος· ἀλλὰ καὶ Πατὴρ ἡμῶν ἐγένετο διὰ τοῦ
 „ θείου κατ' αὐτὸν Βαπτίσματος, καὶ τρέφει μαστοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπομάζια βρέφη Μήτηρ
 „ φιλόστοργος· καὶ τὸ μᾶλλον ἔτι καὶ παραδοχότερον, ὡς ἐχ' αἵματι μόνον ἀντὶ γάλακτος,
 „ ἀλλὰ καὶ τῷ ἰδίῳ σώματι· οὐδὲ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ Πνεύματι“. (Λόγ.
 περὶ θείων Μυστηρίων).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Κύριος ὦν πάντων καὶ κτίστης Θεός, τὸ κτιστὸν ὁ ἀπαθὴς
 „ πτωχεύσας σεαυτῷ ἠρώσας· καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἔμελλες θανεῖν
 „ αὐτὸς ὦν σεαυτὸν προετίθης (1), φάγετε βοῶν τὸ σῶμά μου, καὶ
 „ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ
 παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ ἑρμηνευτῇ τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς
 δεύτερον πρόσωπον· ἐν δὲ τοῖς στυτυπωμένοις Τρι-
 δίοις γράφεται εἰς πρόσωπον τρίτον οὕτω· „ Κύριος

„ ὦν πάντων καὶ κτίστης Θεός, τὸν κτιστὸν (ἦτοι
 „ τὸν Ἀδὰμ ἢ τὸν ἀνθρώπον) ὁ ἀπαθὴς πτωχεύσας
 „ ἐαυτῷ ἠρώσας, καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἔμελλες θανεῖν
 „ αὐτὸς ὦν ἐαυτὸν προετίθη, κτλ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Α' φ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸ κήρυγμα τῆς ἐνυποστάτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ ὅποιον συνεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὸ πνευματικὸν τῶν Μυστηρίων συμπόσιον· τῶρα ἐδῶ ἀναφέρει καὶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ τοιοῦτου κηρύγματος. Ποῖα δὲ εἶναι αὐτά; „Ὅς ἐστὶν „ ἄφρων, ἐκκλινάτω πρὸς με· καὶ τοῖς ἐνδεδέσι φρενῶν εἶπεν· ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρ- „ τον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν“. (Παρ. θ'. 4.) Συνάπτει δὲ μὲ τὰ λόγια τοῦ Σολομῶντος καὶ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, τὰ ὅποια εἶπεν ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὰς Ἀποστόλους ὁ Κύριος· „Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“· καὶ, „Πίετε „ ἐξ αὐτοῦ πάντες τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου“. (Ματ. κς'. 26.) Συνάψας λοιπὸν τὰ λόγια ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, σὺ ὑπάρχων αὐθεντικῶς καὶ Κύριος πάντων τῶν ὄντων, καὶ κτίστης Θεὸς πάντων τῶν ὑπὸ σοῦ δημιουργηθέντων κτισμάτων αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, καὶ ἀπαθὴς καὶ πλούσιος ὢν κατὰ τὴν Θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν ἐπτάχευσας τὸ κτιστὸν τοῦτο φύραμα· ἦτοι τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐνώσας αὐτὴν σεαυτῷ· ἦτοι εἰς τὴν θείαν σου ὑπόστασιν ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως.

Ὅθεν ἐσὺ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα ὑπάρχων, καθὼς βοᾷ ὁ Ἀπόστολος „Καὶ γὰρ τὸ „ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς“, (ἀ. Κορ. ε'. 7.) ἐπρόθεσας· ἦτοι ἐτραπέ- „ ζωσας αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἷς ἐ- „ μελλες θανεῖν· ἦτοι χάριν τῶν ὁποίων ἐμελλες νὰ ἀποθάνῃς. Καὶ καθὼς μὲν Θεὸς καὶ „ Κτίστης, Θύτης καὶ Ἱερεὺς λέγεσαι, ὅτι σὺ ἐπρόθεσας τὸν ἑαυτὸν σου· καθὼς δὲ ἀνθρω- „ πος καὶ κτίσμα, θῦμα καὶ ἱερεῖον λέγεσαι, ὅτι σὺ ἦσουν καὶ ὁ προτεθειμένος. Τί δὲ „ ἔλεγες; Φάγετε τὸ σῶμά μου, καὶ διὰ τῆς βρώσεως τούτου θέλετε στερεωθῇ μὲ τὴν „ πρὸς ἐμὲ πίστιν καὶ ἀγάπην καὶ οἰκειότητα. Τί γὰρ ἄλλο εἶναι ἐλευστικώτερον εἰς πί- „ στιν, εἰς ἀγάπην Θεοῦ, ὥς τὸ νὰ μεταλαμβάνῃ τις συνεχῶς καὶ μετὰ τῆς πρεπούσης „ ἐτοιμασίας τὸ Πανάγιον σῶμα τῆς γλυκυτάτου Σωτῆρος; Εἶπε δὲ τὸ, Ἐστερεώθη, ὁ Μελω- „ δὸς, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι τῆς Προφήτιδος Ἀννης, τῆς ὁποίας λόγος εἶναι „ τὸ „ Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασ. β'. 1.) Σημείωσαι ὅτι μόνην τὴν „ δόσιν τοῦ ἄρτου· ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἀναφέρει τὸ παρὸν Τροπάριον, καὶ οὐχὶ „ τὴν δόσιν τοῦ ποτηρίου· ἦτοι τοῦ ζωοῦ αἵματος αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν δόσιν „ τοῦ ἄρτου ἀρμόδιον καὶ οἰκεῖον εἶναι τὸ, Ἐστερεώθη· εἰ γὰρ ὁ Δαβὶδ περὶ τοῦ φίλου ἄρ- „ του λέγει „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει“, (Ψαλ. ργ'. 15.) πόσῳ μᾶλλον „ στηρίζει τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ μεταλαμβάνοντος αὐτοῦ ὁ μετουσιωμένος ἄρτος εἰς „ αὐτὸ τὸ ἀχραντὸν καὶ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου;

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος τὰ γλαφυρὰ ταῦτα περὶ τῆς μεταλήψεως „ τῶν θείων Μυστηρίων· „ Πρὸς πόθον ἡμᾶς ἐνάγων ὁ Κύριος μείζονα, καὶ τὸ πλήρωμα „ δέδωκε τῷ πόθῳ, οὐχ ὅρᾳ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπτεσθαι καὶ κατατρυφᾶν καὶ ἐγ- „ κάρδιον ποιῆσθαι, καὶ ἐν ἑαυτοῖς κατέχειν, ἐν αὐτοῖς ἡμῶν τοῖς οἰκείοις σπλάγχνοις „ ἑκαστον, δεῦτε, λέγων, φάγετέ μου τὸ σῶμα, πίετε μου τὸ αἷμα οἱ τῆς αἰωνίου ζωῆς „ ἐπιθυμητικῶς ἔχοντες· ἵνα μὴ κατ' εἰκόνα μόνον ἦτε Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ Θεοὶ καὶ Βασι- „ λεῖς αἰώνιοι καὶ οὐράνιοι, ἐμὲ τὸν Βασιλέα καὶ Θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ περικείμενοι, φοβε- „ ροὶ μὲν Δαίμοσι, θαυμαστοὶ δὲ Ἀγγέλοις, Υἱοὶ δὲ ἀγαπῆτοί τῷ Οὐρανίου Πατρὶ ἁεί- „ ζωσι, ὡραῖοι παρὰ τοὺς Υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τερπνὸν ἐνδιαίτημα τῆς ἀνωτάτω Τριά- „ δος· ἐν γὰρ τούτῳ τῷ αἵματι πολλὴ καὶ ἄφατος ἡ ὠφέλεια· τοῦτο ἡμᾶς καινοὺς ἀντί „ παλαιῶν ποιεῖ καὶ αἰδίους ἀντί προσκαιρῶν· τοῦτο ἡμᾶς ἀπαθανάτιζει καὶ αἰθαλεῖς „ ἀπεργάζεται, ὥς δένδρα παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένα τοῦ Θεοῦ Πνεύ- „ ματος, ἀφ' ὧν συνάγεται καρπὸς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ Παραδείσου πηγὴ „ ἀνέβαινεν, ἀλλ' αἰσθητὴ, καὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐπότιζε, ποταμοὺς ἀφιεῖσα αἰσθη- „ τούς· ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς τραπέζης ταύτης, ἣν ψαλμικῶς ἠτοίμασεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἐ- „ ξεναντίας τῶν θλιβόντων ἡμᾶς δαιμόνων τε καὶ παθῶν, ἀνεισι πηγὴ πηγὰς ἀφιεῖσα „ νοητὰς, καὶ ψυχὰς ποτίζουσα, καὶ μέχρις Οὐρανῶν ἀνάγουσα, καὶ τῶν Ἀγγέλων ἐπι- „ στρέφουσα τὰς ὁφείας πρὸς τὴν καλλονήν, ἐν ᾗ διοράται τὸ πολυποίκιλον τῆς σοφίας „ τοῦ

„ τοῦ Θεοῦ, παρακύπτειν αὐτοὺς ἐπιθυμεῖν ἐνάγουσα εἰς τὰ χαρισθέντα διὰ τοῦ τοιούτου
 „ αἵματος ἡμῖν “.

Τροπάριον.

„ Ῥύσιον παρτὸς τοῦ βροτείου γέρους τὸ οἰκτεῖον, ἀγαθὲ, τῆς σους
 „ Μαθητὰς ἐπότισας, εὐφροσύνης ποτήριον πλήσας· αὐτὸς γὰρ
 „ σεαυτὸν ἱερούργεις, πῖετε, βοῶν, τὸ αἷμά μου, καὶ πίστει στερεω-
 „ θήσεσθε “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερον ὁ Μελωδὸς περὶ μόνης τῆς δόσεως τοῦ ἄρ-
 του· ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀνα-
 φέρει καὶ περὶ τῆς δόσεως τοῦ οἴνου· ἦτοι τοῦ ζωηροῦ αἵματος τοῦ Κυρίου· περὶ ἧς καὶ
 ὁ Σολομὼν εἶπε προφητικῶς „ Ἐλθετε, πῖετε τὸν ἐμὸν οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν “, (Παρ.
 9. 5.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πραγματικῶς „ Πῖετε ἐξ αὐτοῦ (τοῦ ποτηρίου δηλαδὴ) πάν-
 „ τες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-
 „ τιῶν “· (Ματθ. κς'. 27.) ὁθεν ῥύσιον ὀνομάζει τὸ ποτήριον τοῦ ἀχράντου αἵματος·
 ἦτοι λυτρωτήριον ὅλου τῆ γένους τῶν ἀνθρώπων· ἐδανείσθη δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν
 Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς ἔπεισι περὶ τῆ Δεσποτικῆς αἵματος· „ Ῥύσιον
 „ ἀρχηγόνων παθέων κόσμοιό τ' ἄποιον (ἦτοι ἐξαγοραστήριον) “. Ἐκεῖθεν λοιπὸν λα-
 βὼν τὴν λέξιν ὁ Μουσουργὸς, οὕτως ἀποτείνεται πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Ὡ φύσει ἀγαθὲ καὶ ὑπεράγαθε Δέσποτα! σὺ ἐπότισας τὸ λυτρωτήριον τοῦ γένους
 τῶν ἀνθρώπων ποτήριον· ἦτοι τὸ ζωηρὸν αἷμά σου· διὰ τοῦ ποτηρίου γὰρ τὸ ἐν τῷ πο-
 τηρίῳ αἷμα διηλούται, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον κατὰ συνεκδοχὴν. Ποίους δὲ ἐ-
 πότισας; Τοὺς ἰδικούς σου μαθητὰς ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ, γεμίσας αὐτοὺς ἀπὸ Πνευμα-
 τικῆς εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλίαςιν· οἰκεία δὲ καὶ ἀρμοδία εἶναι ἡ εὐφροσύνη μετὰ τὸ ποτή-
 ριον καὶ τὸ κέρασμα· καθότι ὁποῖος πίνει οἶνον σύμμετρον, αὐτὸς λαμβάνει εὐφροσύνην
 εἰς τὴν καρδίαν του· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· „ Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου “. (Ψαλ.
 104. 16.) καὶ ὁ Σολομὼν διὰ τοῦτο παραγγέλλει νὰ δίδουν οἶνον εἰς τοὺς λυπου-
 μένους, ὡς δυνάμενον αὐτοὺς χαροποιῆσαι· „ Δότε μέθην τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον πί-
 „ νειν τοῖς ἐν ὀδύναϊς “. (Παρ. λα. 6.) καὶ ὁ Σειράχ· „ Οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνου-
 „ σι καρδίαν “. (Σειρ. μ'. 22.) Καθὼς δὲ ἐπὶ τοῦ ἄρτου εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Μελωδὸς ὅ-
 τι αὐτὸς σεαυτὸν προτίθης· οὕτως ἀκολουθῶς περὶ τοῦ αἵματος ἐδῶ λέγει ὅτι αὐτὸς
 σεαυτὸν ἱερούργεις· αὐτὸς γὰρ ἦσαν ὁ ἴδιος καὶ ἱερεὺς καὶ ἱεουργούμενος καὶ κερα-
 στής καὶ κέρασμα, ἐκχέων τὸ οἰκτεῖόν σου αἷμα, καὶ βοῶν εἰς τοὺς Μαθητάς σου „ Πῖετε
 „ τὸ αἷμά μου καὶ πίστει στερεωθήσεσθε “ (1).

Τρο-

(1) Ἐδῶ δικαίως ἠδελὸν ἀπορήσῃ τις, διὰ τί
 ἡ δεῖα γραφή ποτὲ μὲν προτάσσει τὸν ἄρτον τοῦ
 ποτηρίου τοῦ οἴνου, ποτὲ δὲ προτάσσει τὸν ἄρτον
 τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου; ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος προ-
 τίσσει τὸν ἄρτον τοῦ ποτηρίου· ὁ δὲ Λουκᾶς φαί-
 νεται ὅτι προτάσσει τὸ ποτήριον τοῦ ἄρτου· „ Δε-
 „ ξάμενοι γὰρ, φησί, ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε·
 „ λαβέτε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς “. εἴτα λέ-
 γει περὶ τοῦ ἄρτου· „ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρι-
 „ στήσας ἐκλάσε “. (Λουκ. κβ'. 17.) μολοντί ἄλ-
 λοι ἄλλως περὶ τοῦ ποτηρίου τοῦτου ἡμῖν ἐνέστησαν.
 Οἱ δὲ Παῦλος λέγει· „ Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας,
 „ ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τῆ αἵματος τοῦ Χρι-
 „ στοῦ ἐστί; ὁ ἄρτος, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία
 „ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστί; “. (1. Κορ. ι.
 16.) καὶ πάλιν· „ Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πί-

„ νειν καὶ ποτήριον Δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
 „ Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης Δαιμονίων “. (αὐ-
 τόδ. 21.) Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ταύτης φέ-
 ρει μάρτυρα ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ μυριαβί-
 βλῳ ἀναγνώσει σκβ. τὸν φιλοθεάμονα ἱκκῖνον καὶ σο-
 φὸν ἄνδρα Ἰωβῖνον τὸν Μοναχόν, ὃς τις δίδει τὴν αἰ-
 τίαν τῆς διαφορᾶς ταύτης τάξεως καὶ λέγει· „ Ε-
 „ πειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἴτα
 „ μεταβάλλεται εἰς σάρκα, διὰ τοῦτο φυσικῶς ἡ γρα-
 „ φὴ κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν
 „ Μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξε προτάξασα δηλαδὴ τὸ
 „ αἷμα τοῦ σώματος· ἡ δὲ ἀνάπαλιν τάξις (τὸ νῦν
 „ προτάσσεται δηλαδὴ ὁ ἄρτος καὶ τὸ σῶμα τοῦ αἵ-
 „ ματος) τῆς κοινῆς τραπέζης μιμνῆσται τὴν τάξιν·
 „ πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται· εἴτα
 „ ὁ οἶνος ἐπιτίθεται “.

Δύ-

Τροπάριον.

„Αφρων ἄνθρωπος ὃς ἐν ὑμῖν προδότης, τοῖς οἰκείοις Μαθηταῖς προ-
 „έφηκε ὁ ἀμεξικάκος, οὐ μὴ γινώσεται ταῦτα, καὶ οὗτος ἀσύμετος
 „ὧν ὃ μὴ συνήσει ὅμως ἐν ἐμοὶ μέματε, καὶ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ τοῦ ἀφρονος ὄνομα δύο σημαίνοντα ἔχει· ἀφρων γὰρ ὀνομάζεται ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀ-
 κέραιος καὶ πονηρὸν μὴ ἔχων, τὸν ὁποῖον συνειδέζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἀπλαστον καὶ
 ἀκακον· ἐπειδὴ τοῦτου ἡ ψυχὴ ὡς χάρτης ἀγραφος οὖσα, γράφεται ὕστερον καὶ ἐνση-
 μαίνεται μετὰ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀντὶ ἀφρων γίνεται ἐμφρων·
 τὸν τοιοῦτον ἀφρονα ζητεῖ ὁ Σολομών εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν διὰ νὰ δάσῃ εἰς αὐ-
 τὸν φρόνησιν, λέγων· „Ἰνα δὴ ἀκάκοις (ἀφροσι δηλ.) πανουργίαν (ἤτοι φρόνησιν)· κα-
 θότι τὸ, πανουργος ὄνομα, καὶ ἐπὶ τοῦ φρονίμου λαμβάνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πονηροῦ, ὡς
 λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς αὐτόθι.

Λέγεται ἀφρων καὶ ὁ κακὸς φρων καὶ κακότεχνος καὶ τῆς κακίας εὐρετικώτατος, ὃς τις
 μένει τοῦ λοιποῦ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀνεπίδεκτος· περὶ οὗ εἶπεν ὁ ἴδιος
 Σολομών· „Εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι
 „κατὰ χρεὼ ἀμαρτίας“. (Σοφ. α'. 4.) Τοιοῦτος ἀφρων ἐστάθη ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ὁ
 κρημνίζων τὰς ἀποθήκας του καὶ πάλιν ταύτας οἰκοδομῶν· πρὸς ὃν ἐρρέθη· „Αφρον ἄ-
 „φρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ“. (Λουκ. ιβ'. 20.) Τοιοῦτος
 ἀφρων εἶναι ὁ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ ἀρνούμενος· περὶ οὗ εἴρηται ἀπὸ τὸν Δαβὶδ· „Εἰ-
 „πεν ἀφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός“. (Ψαλ. ιγ'. 1.) Τοιοῦτος τελευταῖον ἀφρων
 ἐστάθη καὶ ὁ προδότης Ἰούδας· ὅθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ αὐτὸς Δαβὶδ· „Ἄνθρωπος ἀφρων
 „οὐ γινώσεται, καὶ ἀσύμετος οὐ συνήσει ταῦτα“. (Ψαλ. υα'. 6.)

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρανίσθεις τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἀφρονα καὶ κακὸς φρονα
 τὸν Ἰούδαν ἠξεύρων, οὕτω λέγει· ὦ ἀμεξικάκε Χριστέ, ὁ τὰς κακίας πάντων ὑποφέρων,
 σὺ προσῆες εἰς τοὺς Ἱερούς σου Μαθητάς· ἐσεῖς μὲν, ὦ κάλλιστοι Μαθηταί μου, μετὰ
 νὰ εἰσθε φρόνιμοι καὶ συνετοὶ ἐγνωρίσατε καὶ ἐπιστεύσατε ὅτι ὁ ἄρτος ὅπου τρώγετε,
 καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου ὅπου πίνετε, εἶναι ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα ἰδικόν μου· ἕνας
 δὲ ἄνθρωπος ἀφρονέστατος ὅπου εὐρίσκεται ἀνάμεσα εἰς ἐσᾶς, αὐτὸς εἶναι προδότης ἰδι-
 κός μου· „Ἐσθιόντων γὰρ αὐτῶν, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, εἶπεν ὁ Κύριος·
 „ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με“. (Ματθ. κς'. 21.) καὶ αὐτὸς μετὰ
 τὸ νὰ ᾔσῃ ἀσύμετος, δὲν θέλει συνήσει τὰ τοιαῦτα Μυστήρια· διότι ἐτύφλωσε τὸν νοῦν
 αὐτοῦ ἡ κακία. Καὶ λοιπὸν, ἂν αὐτὸς χωρίζεται ἀπὸ ἐμὲ καὶ δὲν μένει εἰς ἐμὲ τὴν ἀ-
 ληθινὴν ἀμπελον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκεράσθη ὁ οἶνος οὗτος, ὥς χωρισθῇ· ἐσεῖς ὅμως οἱ
 ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ Μαθηταί μου μὴ χωρισθῆτε ἀπὸ ἐμὲ, ἀλλὰ μένετε πάντοτε μετὰ ἐμὲ,
 ἵνα φέριτε πολὺν καρπὸν καὶ στερεωθῆτε μετὰ τὴν εἰς ἐμὲ ἀκλόνητον πίστιν. Ἐρανίσθη
 δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν συλλαβῶν τῆς Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου οὕτω λέγοντος· „Μεί-
 „νατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰάν
 „μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, εἰάν μὴ ἐν ἐμοὶ μένῃτε· ὁ μένων ἐν ἐμοί,
 „καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν·
 „εἰάν

Δύναται δὲ νὰ εἴπῃ τινὰς ὅτι ἀδιαφόρος ταῦτα
 ἐξέλαβον καὶ ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Παῦλος· καθότι καὶ ὁ
 Λουκᾶς μετὰ τὸ εἰπεῖν „Καὶ λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐ-
 „χαριστήσας“, ἐπιφέρει „Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτή-
 „ριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων“, (Κεφ. κβ'. 20.)
 ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος προτάξας ἀνωτέρω τὸ πο-
 τήριον τοῦ ἄρτου, μετὰ ταῦτα λέγει τὸ ἐναντίον

„Ὁ Κύριος Ἰησοῦς τῇ νυκτὶ ἣ παρέδιδότο ἐλάβεν
 „ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε κατὰ μέρος καὶ
 „τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, κτλ.“ Καὶ
 αὕτη ἡ τάξις τὸ νὰ προηγηθῇ ἡ μεταλήψις τοῦ
 ἄρτου ἀπὸ τὴν μεταλήψιν τοῦ οἴνου εἶναι ἡ κοινὴ
 τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ οὐδεὶς δύναται ἐναλ-
 λάσσειν αὐτήν.

„εάν μήτις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν
 „αὐτὸ καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται“. (Ἰωάν. ιε'. 4.)

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Προκατιδὼν ὁ Προφήτης τοῦ Μυστηρίου σε τὸ ἀπόρρητον, Χριστέ,
 „προαρεφώμην· ἔθου κραταίαν ἀγάπην ἰσχύος, Πάτερ οἰκτιρ-
 „μοι· τὸν Μορογενῆ Τίον γὰρ, ἀγαθὲ, ἱλασμόν εἰς τὸν Κόσμον
 „ἀπέστειλας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἀββακούμ εἶναι Ποιητὴς τῆς Τετάρτης Ὠδῆς, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῇ Εἰρμῷ ταύτης ἀναφέρει αὐτὸν τὸν ἴδιον περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα καὶ λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Προφήτης Ἀββακὺμ προβλέπων τὸ ἀπόρρητον τοῦ Μυστηρίου (ἦτοι τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Θανάτου σου) ἐγύρισε τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ ἔτω προανεφώνησεν· ὦ Πάτερ φιλανθρωπότατε, ὄντως ἔθου κραταίαν ἀγάπην ἰσχύος· ἦτοι ἔδειξας μίαν κραταίαν καὶ ἰσχυροτάτην ἀγάπην εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπειδὴ δὲν ἀκριβεύθης, οὔτε ἐλυπήθης τὸν Μορογενῆ σου Τίον, ἀλλὰ ἀπέστειλας αὐτὸν ἱλασμόν εἰς τὸν Κόσμον· ἦτοι θυσίαν καὶ σφάγιον διὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ ἐξιλασμόν τῶν ἁμαρτιῶν μας· καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θαυμάζων τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀγάπην, ἔλεγεν· „Ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν“· (εἰς τὸν Θάνατον διπλαδὴ) (Ῥωμ. ⅈ. 32.)

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ τὰ λόγια Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ, τὰ ὅποια λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου· „Κραταίαν ἀγάπην ἔθου πρὸς ἡμᾶς (ἦγουν μεγάλην καὶ ἰσχυράν)·.. Τοσαύτη, φησὶν, ἦν ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἀγάπη ἀπειρός τε καὶ μέτρον ἄπαν ὑπερεκκρίπτουσα, ὅτι οὐκ ἐφείσω τοῦ Υἱοῦ σου, ἀλλὰ καὶ ταῦτα Μορογενῆ σοι ὄντα, εἰς Θάνατον δέδωκας ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς γὰρ Πατὴρ Υἱόν, εἰ καὶ μυρίοι παῖδες ἦσαν αὐτῷ, ἠέσχετο ὑπὲρ ἄλλων δοῦναι εἰς Θάνατον, καὶ ταῦτα δυσμενῶν ὄντων, καὶ λευπηκόων αὐτόν; Εἰ δὲ καὶ πολλῶν ὄντων παιδῶν, οὐκ ἄντις ἔδωκεν ἓνα, πῶς ἄντις Μορογενῆ παρέσχεν, οὗ ἀνάγκη πάντως ἐκ φύσεως διὰ τὴν υἰότητα κυδεσθαι, καὶ μᾶλλον ὑπερσέργειν αὐτὸν διὰ τὸ μορογενὲς, καὶ πλείονα πρὸς αὐτὸν κεκτῆσθαι τὴν τῶν σπλάγχνων στοργήν; Τοῦτο οὖν καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἐκπληττόμενος, Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων φησὶν· „Ἐτι Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε· μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθάνειται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτῆ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι, ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε“. (Ῥωμ. ε'. 6.) Οὕτως ἐκπλήξως τὸ πρᾶγμα γέμει, καὶ θαμβοὺς πληροῖ πᾶσαν ψυχὴν ἐννοουμένην αὐτό·.

Ἰλασμός δὲ ὠνομάζετο κοντὰ εἰς τὰς διατάξεις τῆ παλαιοῦ Νόμου ἡ θυσία ἐκείνη ὅπου ἐπροσφέρετο διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ διὰ ἐξιλέωσιν καὶ ἱλαρότητα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ἡ ἄλλοτος θυσία ἐκείνη διὰ τοῦτο ὠνομάζετο Ἰλασμός, ποῖα ἄλλη θυσία εἶναι οἰκειότερον νὰ ὠνομάζεται ἱλασμός, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου; τοῦτον γὰρ μόνον ὁ Πατὴρ ἀπέστειλεν ἱλασμόν καὶ ἀντίλυτρον εἰς τὸν Κόσμον· ὅχι διὰ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, ὅχι διὰ μερικὰς μυριάδας καὶ μυλλιάσια ψυχῶν, ἀλλὰ διὰ ὅλην ὁμοῦ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο βεβαιῶν, ἔλεγε περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Ὁν προσέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι“. (Ῥωμ. γ'. 23.) Σὺ δὲ, ὦ ἀναγνώστη, ἀκούων ἐδῶ ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ, μὴ νοήσης ἀσεβῶς ἐλάττωσιν τῆς Θεϊκῆς τιμῆς αὐτοῦ· ἀπαγε! οἱ Ἀρειανοὶ γὰρ τὲτο ἐβλασφήμουν, καὶ ὅσοι ἄλλοι δὲν ἐφρόνουν ὁμοούσιον τὸν Υἱὸν μετὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἑτεροούσιον· σὺ δὲ ὀρθόδοξα φρονῶν, τὴν ἀποστολὴν τῆ Υἱᾶ νόει ὅτι εἶναι ἡ εὐδοκία καὶ τὸ προηγμένον θέλημα τῆ Πατρὸς, καθὼς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγων· „Τὴν εὐδοκίαν τῆ Πατρὸς ἀποστολὴν εἶναι νόμισον“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ Γέννησιν).

Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ὁ Ἀββακούμ εἰς τρίτον πρόσωπον προφέρει οὕτως· „Καὶ ἔθετο ἀγάπην κραταίαν ἰσχύος αὐτοῦ“ (Ἀββ. γ'. 4.) προσαρμόζεται δὲ τὸ εἰς τὸν Υἱὸν κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Θεοδώριτον· ὁ γὰρ Υἱὸς ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ καταργήσας διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον, ἀπέδειξε τὴν δυνατὴν καὶ μεγάλην ἀγάπην ὅπου εἶχεν εἰς ἡμᾶς, καθὼς αὐτὸς εἶπε „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα „τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“ (Ἰω. ιε'. 13.) Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος εἰς τὸν Πατέρα προσαρμόζει τὸ ρητὸν, ὡς καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς· ἔξωθεν θέλει δὲ νὰ νοῆται ἐδῶ ἡ Διὰ πρόθεσις, διὰ τὴν ἡμῶν τὸ νόημα τοιοῦτον· διὰ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ (ἥτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ, ὅς ἐστι δύναμις Θεοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον) ὁ Πατὴρ ἔδειξε τὴν δυνατὴν ἀγάπην ὅπερ εἶχεν εἰς ἡμᾶς· τὸ δὲ, ἰσχύος, νοεῖται ἢ κατὰ περίφρασιν, ἀντὶ τῆς „Ἐθετο κραταίαν καὶ ἰσχυράν ἀγάπην αὐτοῦ, ἢ κατ' ἄλλους νοεῖται ἔτω· Ἐθετο κραταίαν ἀγάπην, ἥτις δὲν ἦτον σημεῖον ἀσθενείας, ἀλλὰ ἰσχύος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἢ τὸ ὅλον· „Ἐθετο κραταίαν ἀγάπην σημεῖον ἔσαν ἰσχύος αὐτοῦ“· ἐπειδὴ δὲν ἔπαθεν ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Κόσμου, ὡς ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος, ἀλλὰ ὡς ἰσχυρὸς καὶ μὲ ἐξουσίαν μεγάλην· „Ἐξουσίαν γὰρ, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, ἐξουσίαν ἔχω θείναι τὴν ψυχὴν μου“ (Ἰω. ι'. 18.) (1).

Τροπάριον.

„Ἐπὶ τὸ πάθος τὸ πᾶσι τοῖς ἐξ Ἀδὰμ πηγᾶσαν ἀπάθειαν,
„Χριστέ, μολῶν, τοῖς φίλοις σου εἶπας· μεθ' ὑμῶν τὰ Πάσχα με-
„τασχεῖν τούτου ἐπεθύμησα· τὸν Μορογεμῆ ἐπέιμε ἰλασμόν ὁ
„Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εκείνο τὸ ρητὸν τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου Εὐαγγελίου μελουργεῖ ἐδῶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ὅπερ ἔλεγε γλυκερώτατα πρὸς τοὺς ἡγαπημένους του Μαθητὰς ὁ παγκόσμιος Διδάσκαλος· „Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν“ (Λουκ. κβ'. 15.) Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει· Σὺ φιλοψυχότατε Χριστέ, πηγαίνων θεληματικῶς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ σου εἰς τὸ σωτήριον πάθος, τὸ ὁποῖον ἐπήγαγεν ἀπάθειαν εἰς ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδὰμ καταγομένους ἀνθρώπους (εἶπε δὲ ὁ Μελωδὸς „Μολῶν“ ἵνα μὲ αὐτὸ δείξῃ ὅτι ἐκουσίως αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ Κύριος παρέδιδεν εἰς τὸ νὰ πάθῃ, καὶ οὐχὶ βεβιασμένος ἀπὸ ἄλλους) πηγαίνων, λέγω, θεληματικῶς εἰς τὸ πάθος σὺ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἡγαπημένους σου Ἀποστόλους· τοῦτο τὸ Πάσχα, τὸ μυστικὸν δηλαδὴ καὶ πνευματικὸν καὶ τελευταῖον, ἐπεθύμησα νὰ φάγω μαζί· μὲ ἐσᾶς· ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν ἐπρόσθεσε, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπεθύμησεν, διὰ τοῦτο ἐπεθύμησα, ὦ Μαθηταίμου, νὰ φάγω τὸ Πάσχα τοῦτο μαζί· διότι τὰρ πηγαίνω θεληματικῶς εἰς τὸν θάνατον, καὶ πλεον δὲν θέλω εἶμαι μαζί· ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ ἐξαπέστειλεν ἐμὲ τὸν Μονογεῆτου Υἱὸν διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἐξιλασμόν καὶ λύτρωσιν ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐν τῷ αὐτῷ Γ'. ἤχῳ τῆς Ὁπώχου ἰσχυρὸν ἐννοεῖ τὸν ἄνθρωπον, κατὰ ἄλλην ἐπιβολὴν· καθάτι ὁ ἄνθρωπος πάντων τῶν ἄλλων κτισμάτων τῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ὑλικῶν δείκνυσι μάλιστα τὴν δημιουργικὴν τοῦ Κτίστου σοφίαν καὶ δύναμιν· διὰ τὰτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος σοφίας μελίζονος γινώρισμα τοῦ Θεοῦ τοῦτον ὀνομάζει, καὶ κόσμον μέγαν ἐν μικρῷ· καθάτι ἐκ τῆς ἀόρατου φύσεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκ τῆς ὁρατῆς τοῦ σώματος κέκραται τε καὶ μέμικται· κέκραται μὲν τὸ τοσού-

τῆς ψυχῆς τῇ ὑλικῇ σῶματι διὰ τὸ ἐν τῇ ζωῇ τῷ ἀνθρώπῳ αὐτῶν ἀδιαίρετον· μέμικται δὲ πάλιν λέγεται, ὅτι θανάτῳ χωρίζεται ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων· χωριστὰ γὰρ εἶσι τὰ μινύμενα, ὡς σῖτος καὶ κριθή· „Ἐθετο οὖν, φησὶν, ἀγάπην κραταίαν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, τῇ ἀνθρωπίνῃ διπλοῦντι γένοιν, δι' οὗ ἡ ἰσχύς αὐτῆς ἐγνωσται, καὶ τὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ δείκνυται ἀκατάληπτον μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις πεινύμασι“.

Τροπάριον.

„Μεταλαμβάνω κρατῆρος, τοῖς Μαθηταῖς ἐβόας, ἀθάματε· γεμ-
 „νήματος ἀμπέλου δὲ πίομαι λοιπὸν, οὐκ ἔτι μεθ' ὑμῶν βιοτεύω·
 „τὸν Μορουγεῆ ἐπέιμε ἱλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου ὑπόθεσιν ποιῆται ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος τὴν Εὐαγγελι-
 κὴν ἐκείνην ρῆσιν, τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἱερὰς Ἀποστόλους του· „Οὐ μὴ
 „πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐ-
 „τὸ πίνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ὁδὲν ἐπι-
 στρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα, καὶ βλέπων τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ οἰνοχόον καὶ
 πιστόν, ὃ ἀθάματε, εἶπε, κατὰ τὴν Θεότιγα Δέσποτα, σὺ μεταλαμβάνων τὸ ἐν τῷ Δεί-
 πνῳ ποτήριον, ἔλεγες πρὸς τοὺς Μαθητάς σου· ἐγὼ ἄλλην μίαν φοράν δὲν θέλω πῖω ἐν
 τῇ παρουσίᾳ ζωῇ ἀπὸ τούτου τοῦ γέννημα τῆς ἀμπέλου· ἦτοι ἀπὸ τὸν οἶνον, ἐπειδὴ πλέον
 δὲν ἔχω νὰ ζήσω ὁμοῦ με' ἐσᾶς· ἀποθνήσκω γὰρ καὶ θυσιάζομαι διὰ ἐσᾶς, καὶ διὰ τὴν
 κοινὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ ὁ Ἀναρχὸς μου Πατὴρ διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν ἐμὲ
 τὸν Μορουγεῆτου Υἱὸν διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἑξίλασμόν καὶ λύτρωσιν ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τροπάριον.

„Πόμα καιρὸν ὑπὲρ λόγον, ἐγὼ φημί ἐν τῇ Βασιλείᾳ μου, Χρι-
 „στὲ (1) τοῖς φίλοις πίομαι· ὥστε γὰρ Θεοῖς Θεὸς ὑμῖν συμέσο-
 „μαι εἶπας· τὸν Μορουγεῆ καὶ γάρ με ἱλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν
 „Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ρητὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὅπου ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον
 ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ παρὸν, ἡγουν τὸ „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ
 „γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν
 „τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ἀποτείνων λοιπὸν τὸν λόγον πρὸς
 τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν ὄντα οἰνοχόον ἐν ταυτῷ τοῦ κέρασματος τούτου καὶ κέρασμα,
 λέγει· ὃ Θεᾶνθρωπε Χριστέ, σὺ εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἡγαπημένους σου Ἀποστόλους,
 ὅτι ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι ἐν μὲν τῇ παρουσίᾳ ζωῇ πλέον δὲν θέλω πίνειν ἀπὸ τοῦ γέννημα
 τούτου τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ θέλω πίνειν αὐτὸ καινούριον ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου,
 „τουτέστι ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, ὅταν ἔχουν νὰ λάμψουν οἱ δίκαιοι ὡς Ἥλιοι ἐν τῇ δόξῃ
 „τοῦ Πατρὸς αὐτῶν“. (Ματ. ιγ'. 13.) τότε γὰρ ἔχω νὰ ἦμαι πάντοτε με' ἐσᾶς, ὡς
 Θεὸς με' Θεὸς, ὡς Θεὸς κατὰ φύσιν, με' Θεὸς κατὰ χάριν· τὸτο γὰρ ἐδήλωσε καὶ ὁ Δαβὶδ
 εἰπών· „Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεὸς διακρινεῖ“. (Ψαλ. πδ'. 1.)
 τουτέστι θέλει διαιρέσει καὶ ἀφορίσει τὰς ἀξίας ἐκάστῳ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον
 λέγοντα· „Φῶς ἢ ἐκεῖθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἥνίκα ἐκλάμψουσιν οἱ
 „δίκαιοι ὡς ὁ Ἥλιος, ὃν ἴσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλ-
 „λων καὶ διαιρῶν τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τί

(1) Παρὰ τοῖς πετυπωμένοις Τριχίδεσι γράφεται Χριστὸς, παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ τῷ ἀνωτάτῳ δὲ
 γράφεται Χριστέ.

Τί δὲ δηλοῖ τὸ καινὸν πόμα τὸ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς πινόμενον; Ἀκουσον· ὁ μὲν Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι Πατέρες, Βασιλείαν ἐνόησαν τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν δὲ πόμα, τὴν τροφήν ἐκείνην καὶ τὴν πόσιν ὅπου ἔφαγε καὶ ἔπιεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν γὰρ ἀληθῶς ἦτον τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο καὶ πσιτὸν διὰ τὸν τρόπον ὅπου μετελήφθη· καθότι ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν εἶχε χρεῖαν φυσικὴν τοῦ νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἀφάρτων σῶμα ἔχων, ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησεν οἰκονομικῶς, διὰ νὰ πιστώσῃ τοὺς Μαθητάς του ὅτι σῶμα ἔχει ἀληθινόν, ὅμως ἀφάρτων· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ Κορινθίον· „Οἱ τινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“. (Πράξ. ι'. 41.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος Βασιλείαν ἐνόησε τὴν ἐν τῷ Οὐρανῷ μέλλουσαν κατάστασιν· καινὸν δὲ πόμα τὴν τελειοτέραν διδασκαλίαν· οὕτω γὰρ φησὶ· „Μεταληψόμεθα τοῦ Πάσχα μικρὸν ὕστερον τελειωτέρον τε καὶ καθαρώτερον· ἵνῃκα ἂν αὐτὸ πῖνῃ καινὸν μεθ' ἡμῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἃ νῦν μετρίως παρέδειξε· καινὸν γὰρ ἐστὶν αἰὲ τὸ νῦν γνωριζόμενον. Τίς δὲ ἡ πόσις καὶ ἡ ἀπόλαυσις; Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν· ἐκεῖνου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινώσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστὶν ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ λέγοντος“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἀπερ οὕτως ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „Τοῦτό ἐστι τὸ Πάσχα τὸ μεθ' ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου μεταλαμβανόμενον, τὸ νὰ μεταδώσῃ διηλαθὴ τότε εἰς τοὺς ἀξίους, τὰ ἀπορρητότερα Μυστήρια, τόσον τῆς Θεότητός του, ὅσον καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του. Καινὸν δὲ ὀνομάζει τὸ πόμα ἐκεῖνο, ὡς νέον καὶ τότε ἡμῖν γνωριζόμενον· μεθ' ἡμῶν δὲ πίνει αὐτὸ ὁ Χριστὸς, διότι ὅχι μόνον ὁ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκων τρέφεται με ἐκείνας τὰς διδασκαλίας ὅπου διδάσκει τοὺς ἄλλους· πόμα δὲ καὶ ὅχι φαγητὸν εἶπεν ὁ Κύριος, διότι ἡ μὲν Πρακτικὴ φαγητὸν ὀνομάζεται διὰ τὸ σκληρότερον καὶ δυσκολοχάνευτον· ἡ δὲ Θεωρητικὴ πόσις μᾶλλον εἶναι καὶ λέγεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Πρακτικὴ τέλος ἐδῶ λαμβάνει, διὰ τοῦτο ἡ Θεωρητικὴ μόνῃ ἐκεῖ ἔχει νὰ ἐνεργῇται, ὅπου μέλλουν νὰ ἀποκαλυφθοῦν τρανώτερον εἰς τοὺς Ἀγίους ἐκεῖνα τὰ Μυστήρια ὅπου ἐδῶ μετρίως καὶ ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀπεκαλύφθησαν“.

Ωδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ συμδέσμῳ τῆς ἀγάπης συμδεόμενοι οἱ Ἀπόστολοι, τῷ δεσπόζοντι τῶν ὅλων ἑαυτοὺς Χριστῷ ἀναθέμενοι, ὡραίους πόδας ἔξαπενίζοντο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιν εἰρήνην.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὁποίαν γράφει ὁ μακάριος Παῦλος· „Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐνδύσασθε τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος“. (Κολ. γ'. 14.) τὸ δὲ „ὡραίους πόδας ἔξαπενίζοντο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιν εἰρήνην“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων (Ἀποστόλων δηλ.) ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθά“. (Ἡσ. νβ'. 7.) Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος οὕτως ἐκτίθεται τὸ ρητὸν τῆς τοῦ Ἡσαΐου· „Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά“. (Ρωμ. ι'. 15.) Ἡ μὲν ἐν ἀγάπῃ ἀρχὴ καὶ πρόξενος τῆς εἰρήνης ἐστὶ· χωρὶς γὰρ τῆς ἀγάπης ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς εἰρήνην εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἢ νὰ εὐαγγελίσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ἄλλους· ἡ δὲ εἰρήνη ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης ἐστὶ.

Καὶ ἡ μὲν ἀγάπη κεφάλαιον ἐστὶ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν καὶ κορυφὴ τῶν ἐντολῶν· ἡ δὲ εἰρήνη αὐτὴς ἐστὶν ὁ Θεὸς ὁ τῶν ἐντολῶν δότης· ὅθεν ὁ Ἀπόστολος εἶπε· „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότηχον τοῦ φραγμῶν λύσας“. (Ἐφ. β'. 14.) καὶ ὁ Ἡσαΐας, „Κύριε, ἔλεγεν, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν“. (Ἡσ. κς'. 12.) Διὰ τῶν λόγων δὲ τούτων, ὡς

να παρακαλῇ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ νὰ λέγῃ· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ ἔδωκας εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν συντείνοντα, Νόμον φυσικόν, Νόμον γραπτόν, Προφήτας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀγαθὰ· ἐν μόνον λείπει νὰ μᾶς δώσῃς τὰ ῥα, τὴν εἰρήνην σου· ἵτοι νὰ καταπέμψῃς εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν· ἐπεὶ δὲ χωρὶς αὐτοῦ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου μᾶς ἔδωκας τὰ ῥα δὲν ἐδυνήθησαν νὰ μᾶς χαρίσῃς σωτηρίαν, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἢ καὶ ἄλλως· „ Πάντα δέδωκας ἡμῖν, εἰ τοῦτον δώσῃς τὸν πάντα δυνάμενον“, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδηνόν· καὶ „ Εἰ χαρίσαιτο, φησὶ, τὴν εἰρήνην ἡμῖν, „ παντὸς ἐσόμεθα πλήρεις ἀγαθοῦ“, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον.

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεὸς Μελαγχθὺς, καὶ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀξιώσῃ ὁ ἀνθρωπος νὰ εὐαγγελίσῃται εἰς τοὺς ἄλλους εἰρήνην, ἐὰν δὲν ἐνωθῇ πρότερον μετὰ τὴν ἀγάπην, διὰ τοῦτο οὕτω λέγει περὶ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· οἱ Θεοὶ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ Ἀπόστολοι, συνδεδεμένοι ὄντες πρότερον μετὰ τὸν σύνδεσμον τῆς πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ἀρνήθησαν μὲν ὅλα τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ τὰ ἰδία τῶν θελήματά· ἀφιέρωσαν δὲ ὅλον τὸν ἑαυτόν των εἰς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων Χριστόν· οὕτω γὰρ ἔλεγεν ἐκ προσώπου ὅλων τῶν Ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος πρὸς τὸν γλυκύτατον Διδάσκαλον· „ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοί“. (Ματ. ιθ'. 27.) Καὶ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ἀπενίζοντο· ἵτοι ἀπεκαθαίροντο (1) κατὰ τοὺς ὠραίους πόδας των ἐν τῷ Νιπτῇρι τῷ Δείπνῳ. Πῶς δὲ ὠραιώθησαν οἱ πόδες αὐτῶν; καὶ μετὰ τί τρόπον ἐκαλλωπίσθησαν; Μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ὅπου ἐποιοῦν περιερχόμενοι πανταχοῦ καὶ εὐαγγελιζόμενοι εἰς ὅλους εἰρήνην· „ ἵτοι τὸν Χριστόν, τὴν ὄντως εἰρήνην καὶ ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. (Φίλ. δ'. 7.) Τοῦτο τὸ ρητὸν ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων λέγει· „ Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐδέξατο τὸ πέρας ἡνίκα τοῖς τὴν Ἱερουσαλὴμ κα-
 „ τοικοῦσιν ἀπηγγέλθη τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀφῃσις· ἀληθῶς δὲ καὶ κυρίως ἀρμύττει τοῖς
 „ Ἱεροῖς ἢ προφητεῖαι Ἀποστόλοις· τούτων γὰρ ὠραῖοι οἱ πόδες, οὓς αἱ Δεσποτικαὶ χεῖ-
 „ ρες ἀπένιψαντε καὶ ἔρρωσαν, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν, καὶ τῆς Θείας
 „ εἰρήνης διαπορθεῖν τὰ εὐαγγέλια, καὶ μνηύσαι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τὴν ἀ-
 „ πόλαυσιν“.

Τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ σαφηνισθῇ καλλίτερα μετὰ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα κατὰ τὸν Θεόδωρον. Καθῶς, Θετέον, ἕνας ὅπου ἐπιχειρήσῃ νὰ πλύνῃ ποκάρια μαλλίου ἢ λιναρίου, εἰ μὲν ἄδετα πλύνῃ αὐτὰ, δυσκόλως καὶ οὐ καλῶς πλύνονται, μετὰ τὸ νὰ διασκορπίζωνται εἰς τὸ νερόν· ἐὰν δὲ αὐτὰ δέσῃ πρῶτον μετὰ κανένα σχοινίον, εὐκόλως καὶ καλῶς δύναται νὰ τὰ πλύνῃ· τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, συνδεδεμένοι πρότερον μετὰ τὸ σχοινίον τῆς ἀγάπης, οὕτως ἐπλύθησαν κατὰ τοὺς πόδας ἐν τῷ Νιπτῇρι, καὶ ἐλευκάνθησαν ὡς μαλλίον προβάτου. Διὰ τί; Διὰ νὰ εὐαγγελίζωνται εἰς ὅλους τὴν αὐτοεἰρήνην, τὸν Χριστόν· ἢ γὰρ Μετοχήν· Εὐαγγελιζόμενοι δύναται νὰ νοηθῇ καὶ αἰτιολογικῶς. Ταῦτα καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀναφέρων λέγει· „ Ὑπολύεσθω τὰ ὑποδήματα καὶ εἴτις μαθη-
 „ τῆς ἐπὶ τὸ Εὐαγγέλιον πέμπεται φιλοσόφως καὶ ἀπερίττως· ὃν δεῖ πρὸς τῷ ἀχάλκῳ
 „ καὶ ἀρράβδῳ καὶ μονοχίτωνι ἐτι καὶ γυμνοποδεῖν ἵνα φανῶσιν οἱ πόδες ὠραῖοι τῶν εὐαγ-
 „ γελιζομένων εἰρήνην καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθόν“. (Δόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπᾶριον.

„ Ἡ τὸ ἀσχετομ κρατοῦσα καὶ ὑπερῶον ἐν αἰθέρι ὕδωρ, ἡ ἀβύσσους χαλιμοῦσα καὶ θαλάσσας ἀραχαιτίζουσα Θεοῦ Σοφία ὕ-
 „ δωρ Νιπτῇρι βάλλει, πόδας ἀποπλύνει δὲ δούλων Δεσπότης.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἀπὸ τοῦ νίπτω οἱ Αἰελεῖς ἐποίησαν νίσσω μετὰ δύνω σσ· οἱ δὲ Ταρκεντίοι τὸ, νίσσω πάλιν νίσσω ἐποίησαν· καὶ ὅρα εἰς τὸν Βαρίνον εἰς τὸ ῥῆμα, Νίζω.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η φύσις τοῦ στοιχείου τοῦ νεροῦ εἶναι μία· διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς τόπους· ἄλλο γὰρ νερόν εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὸ στερέωμα τοῦ Οὐρανοῦ, ἡγουν τοῦτο ὅπου φαίνεται, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπερῶν ὀνομάζεται· ἄλλο δὲ νερόν στέκεται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καθὼς εἶναι ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ βρύσεις, τὰ ὅποια ταῦτα νερά ὀνομάζονται μὲ ἓνα κοινὸν ὄνομα θάλασσα· „Καὶ τὰ συστήματα γὰρ, φησὶ, τῶν ὑδάτων ἐκάλεσεν (ὁ Θεός) „θάλασσας“· (Γέν. α'. 10.) καὶ ἄλλο νερόν εἶναι ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, τὸ ὁποῖον ἐβάλετο ἐκεῖ ὡς θεμελίον καὶ στήριγμα, καθὼς λέγει ὁ Δαβίδ· „Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“· (Ψαλ. ρλ'. 6.) καὶ πάλιν· „Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτὴν (τὴν γῆν δηλ.)“· (Ψαλ. κγ'. 2.) τὸ δὲ ὑπὸ τὴν γῆν αὐτὸ ὕδωρ ὀνομάζεται ἄβυσσος (1).

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τρεῖς τόπους μοιράζονται τὰ νερά, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς βλέπων τὸν Ποιητὴν αὐτῶν Θεὸν νὰ βάλῃ ὀλίγον νερόν εἰς τὴν μικρὰν λεκάνην τοῦ Νιπτήρος, καὶ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν καὶ δούλων του, ἐθαύμασε τὴν ἄπειρον ταύτην τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν· ὅθεν ἐφώνησεν ἐκπληττόμενος· ὦ τεραστίου θεάματος! ἡ τῷ Θεοῦ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἡ ὁποία συνέχει μὲν καὶ συγκρατεῖ τὸ ὑπερῶν νερόν, τὸ εὐρισκόμενον ἐπάνω εἰς τὴν οὐράνιον στέγην, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄσχετον· ἥτοι ἀκράτητον κατὰ τὴν ἰδικήν του φύσιν· καθότι φυσικῶς τῷ τρόπῳ δὲν δύναται νὰ σταθῇ νερόν ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν καὶ σφαιροειδῆ περιφέρειαν τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ ὀλισθαίνει καὶ φέρεται εἰς τὸν κατηφορὸν· ὦ τεραστίου θεάματος! ἡ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἡ ὁποία μὲ τὰ χαλινάρια τῆς ἰδικῆς τῆς δυνάμεως χαλινώνει τὰς ἀβύσσους· ἡγουν τὰ ὑπὸ γῆν ὕδατα, ἵνα μὴ ἀνοίξασαι τὰ στόματά των καταπίωσι τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα· ὦ τεραστίου θεάματος! ἡ Σοφία ἐκείνη ὅπου ἐμποδίζει τὰ εὐρισκόμενα νερά ἐπάνω τῆς γῆς· ἥτοι τὰς καλουμένας θαλάσσας, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτὰς νὰ ὑπερβοῦν τὴν παραθαλασσίαν ἄμμον καὶ νὰ καταποντίσουν τὴν γῆν· μὴ ὅλον ὅτι πολλαὶ θάλασσαι εἶναι ὑψηλότεραι τῆς γῆς, καθὼς εἶναι ἡ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰώβ λέγει ὁ Θεός· „Ἐθέμην δὲ αὐτῇ (τῇ θαλάσσῃ) ὅρια, περιθεις καὶ κλειῖθρα καὶ πύλας· εἶπα δὲ αὐτῇ· „μέχρι τούτου (τῆς ἄμμου δηλ.) στήσῃ καὶ οὐχ ὑπερβήσῃ, ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα“· (Ἰώβ. λη'. 10.) καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· „Ὅριον ἔθου (τὴν ἄμμον δηλ.), ὃ οὐ παρελεύσονται (τὰ νερά δηλ.), οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν“· (Ψαλ. ργ'. 9.) καὶ ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ δὲ γέγραπται ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει Κύριος, τὸν τάξαντα ἄμμον ὅριον τῇ θαλάσσῃ, πρόσταγμα αἰώνιον, καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό, καὶ παραχθήσεται καὶ οὐ δυνηθήσεται, καὶ ἡχίσουσι τὰ κύματα αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό“· (Ἱερ. 5. 22.) αὕτη ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑποτάσσουσα τὰ ὑπερῶα καὶ τὰ ἐν τῇ ἀβύσσῳ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὕδατα ἀνθρώπος γενομένη, βάλλει νερόν μέσα εἰς τὸν Νιπτήρα καὶ πλύνει τοὺς πόδας τῶν δούλων του, Δεσπότης ὢν τῶν πάντων. Καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἐκπληκτικὰ καὶ παράδοξα· διότι πῶς δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ βάλῃ νερόν εἰς τὸν Νιπτήρα ὁ Δημιουργὸς ἐκεῖνος καὶ συνοχεὺς ὅλης τῆς φύσεως τῶν ὑδάτων; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοxon καὶ τοῦ ἀνωτέρω ἐκπληκτικώτερον τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότου ὁ κείνου τῶν πάντων Δεσπότης καὶ Κύριος;

Τρο-

(1) Κυρίως δὲ ἄβυσσος ὀνομάζεται τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω ὃν τῆς ἄμμου τῆς καλουμένης ὑπὸ τῶν νεωτέρων Παρθενικῆς, ἡ ὁποία οὕσα ἄς σπργγὰρι, ἀναρρόφα καὶ ἀναπίνει τὸ περισσότερον μέρος τοῦ νεροῦ· ὥστε ἀσύγκριτος εἶναι κατὰ τὴν ποσότητα ἢ

θάλασσα ἢ ὑπὸ τῆς Παρθενικῆς ἄμμου ἀναπινόμενη, ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὴν ἐπάνω οὕσαν τῆς ἄμμου παύτης. Παρθενικὴ δὲ αὕτη λέγεται ἰσως, διότι δὲν ἐδεῖται ποτὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε γυμνῇ αὐτὴν ὁ ἥλιος διεπέρασεν.

Τροπάριον.

„Μαθηταῖς ὑποδεικνύει ταπεινώσεως ὁ Δεσπότης τύπον· ὁ με-
 „φέλαις δὲ τοῦ πόλου περιβάλλον ζώμυται λέρτιον, καὶ κάμ-
 „πτει γόμυ, οὗ ἐν τῇ χειρὶ προὐ πάντων τῶν ὄντων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ Ὡδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὰ περὶ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου· ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ καὶ ἑκτῇ καὶ ἑβδόμῃ καὶ ὀγδόῃ, ἀναφέρει περὶ τοῦ Θεοῦ Νιπτῆρος καὶ τὰ περὶ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰούδα. Λέγει λοιπὸν ἐν τῇ πέμπτῃ ταύτῃ Ὡδῇ ὅτι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων δείχνει εἰς τοὺς Μαθητάς του ταπεινώσεως τύπον καὶ ὑπόδειγμα διὰ τοῦ Θεοῦ Νιπτῆρος· οὕτω γὰρ ὁ Ἰδιος εἶπεν, ἀφ' ἧ ἐνίφε τοὺς πόδας ἐκείνων· „Υπόδειγμα ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ „εποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. ιγ'. 15.) Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, λέγει σοι ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, βλέπε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ταπεινώσεως τοῦ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ δὲν ἐνίφε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν πρὸ τοῦ Δείπνου, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐκεῖνοι ἐκάθισαν εἰς τὸ Δεῖπνον, τότε αὐτὸς μόνος ἐσηκώθη, καὶ ἐκείνων καθημένων καὶ ἀναπαυομένων, αὐτὸς, ὡ τῆς ἀρρήτου ταπεινώσεως! ἐμβαλλει τὰ φορέματά τε· „Εγείρεται γὰρ, φησὶν, „ἐκ τοῦ Δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. (Ἰω. ιγ'.) με' τοῦτο ἐδίδασκεν ἡμᾶς ὅτι πρέπει νὰ ἡμεῖς ἀνεμπόδιστοι καὶ ἐλαφροὶ εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῶμεν· καὶ αὐτὸς ὅπου ἐνδύει τὸν Οὐρανὸν με' τὰ νεφέλα „Τῷ περιβάλλοντι γὰρ, φησὶν ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ, τὸν „Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις“, (Ψαλ. ρμζ'. 8.) ζώνεται με' λέντιον (σφογγομάνδυλον)· (1) ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν χεῖρα εὐρίσκεται ἡ προὐ πάντων τῶν ὄντων, ἐκλίνε γόμυ καὶ ἔσκυφεν ὡς δῆλος διὰ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων. Ὁρα, πῶς ὅλα τὰ κάμνει μόνος, καὶ τὸ νὰ βάλῃ νερὸν εἰς τὸν Νιπτῆρα, καὶ τὸ νὰ ζωσθῇ τὸ λέντιον, καὶ τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας, καὶ τὸ νὰ τοὺς σφογγίσῃ, χωρὶς νὰ προστάξῃ ἄλλον νὰ κάμῃ τι ἀπὸ αὐτά· πάντα δὲ ταῦτα παραδείγματα ἦτον εἰς ἡμᾶς καὶ νομοθεσίαι, ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετῶμεν καὶ ἡμεῖς με' καθε προθυμίαν, καὶ ὅτι μόνοι πρέπει νὰ διακονῶμεν, καὶ ὅχι νὰ ἔχωμεν δούλους καὶ ὑπουργούς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, καὶ ὁ Εὐθύμιος.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον φαίνεται νὰ ἐρανίσθῃ τὰ ἀνωτέρω ὁ Μελωδός· „Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἣν ἰδεῖν πρᾶγμα φοβερόν, ὅτι ἀνέστη καὶ ἀπέθετο τὸ ἱμάτιον „ὁ περιβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, καὶ διεζώσατο λέντιον· ἣν ἰδεῖν τότε τὴν Παύλου φω-
 „νὴν ἀληθεύουσιν, ὅτι ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων μορφήν δούλου ἔλαβε, διεζώσατο λέν-
 „τιον ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, καὶ ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν Νιπτῆρα ὁ ποτα-
 „μοῖς καὶ πηγαῖς καὶ θαλάσσαις τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν ἐκχέας. Ἐνόησον μαθητὴν κα-
 „θήμενον, καὶ τὸν Δεσπότην ἐπικαμπτόμενον καὶ πρὸς γόμυ βλέποντα, ὡ κάμπτει γόμυ
 „ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Ἡ ταπεινώσις τοῦ Σωτῆρος πάσαι ἐσβεσεν
 „ὑπερηφανίαν· ἐκείνη ἡ ἐπιείκεια πάσαν ἐσβεσεν ἀλαζονίαν“. (Λόγος εἰς τὴν προδο-
 σίαν τοῦ Σωτῆρος τόμος ε'.)

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Πτωχοτρόδρομος λέγει ὅτι ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις γυμνὸς ἴστα-
 τὸ· οὐ γὰρ ὁλόκληρον χιτῶνα, ἀλλὰ μόνον λέν-
 τιον ἐζώσατο· τὸ δὲ λέντιον τὸ ἡμῖς τοῦ χιτῶνός
 ἐστὶ, τὰ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι ποδῶν περιστέλ-
 λων. Ἰσως δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ, πα-
 ρακινῶντες ἀπὸ ἐκείνου ὅπου γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς
 Ἰωάννης, „Εγείρεται ἐκ τοῦ Δείπνου καὶ τίθησι:
 „(ὑτοὶ ἐκδύεται) τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. ἐμοὶ δὲ δυσπα-
 ράδεκτον τοῦτό ἐστι, τὸ γυμνωθῆναι ἐπὶ τῷ Νιπτῇ.

ρος τὸν Κύριον. ἱμάτια ἂν ἴσως λέγει τὸ, τε ἔκ-
 φέριμα καὶ τὸ ζωστικόν, οὐχὶ δὲ τὸν ἐσώτατον χι-
 τῶνα, ἐν περ φορῶν τὸν Νιπτῆρα ἐποίησεν· ὅθεν καὶ
 ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος οὕτως Ἐρμηνεύει τὸ „Τίθησι
 „τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. „Οὐ πάντα τὰ ἱμάτια τίθησιν,
 „ἀλλὰ τὸ ἐξωδὸν περιβόλαιον, ἢ καὶ τὸ μεσ' ἐκεί-
 „τος, πρὸς τὸ εὐσταθὲς εἶναι“. Λέγει δὲ καὶ τούτο, ὅτι
 τὸ λέντιον καὶ τὸν νιπτῆρα καὶ τὴν ὕδρα ἀπὸ τοῦ
 οἰκδεσπότης πάντως ἔλαβεν εἰς τὴν τότε χρῆσιν.
 (Ἐρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. τέμ. Δ.)

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Αβυσσος ἐσχάτη ἀμαρτημάτων ἐκύκλωσέ με, καὶ τὸν κλύδωρα
 „μῆκέτι φέρω, ὡς ὁ Ἰωμὰς τῷ Δεσπότην βοῶ σοι· ἐκ φθορᾶς με
 „ἀράγαγε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ τοῦ Ποιητοῦ τῆς ἑκτῆς Ωδῆς ἡθικῶς ἐκλαμ-
 βάνει ἐνταῦθα ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς „Αβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη“ (Ἰων. β'. 5.) καὶ „Α-
 „ναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωήμου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου“ (αὐτόθ. β'. 6.) Ἐπειδὴ δὲ
 ἡ ἀβυσσος εἶναι σύστημα ὑδάτων πολλῶν ὑπογείων καὶ βυθίων, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἡ
 ἀβυσσος ὀνομάζει τὰς ἰδικὰς τοῦ ἀμαρτίας διὰ τὸ πολὺ πλῆθος αὐτῶν· ἢ καὶ ὑποκά-
 τω εἰς τὸ ἰδικόν του πρόσωπον παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς διὰ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὸν
 Κύριον ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ὑπομείνῃ πάθος καὶ θάνατον διὰ τὴν ἀθανασίαν τῆς αὐτῆς
 φύσεως. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον· μετὰ τὴν ἀβυσσον παρομοιάζει τὰς ἀμαρτίας ὁ Με-
 λωδὸς, διότι ἡξεύρει ὅτι κοντὰ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφὴν νερόν καὶ βυθὸς αἱ ἀμαρτίαι ὀνομά-
 ζονται· ὁ γὰρ Δαβὶδ οὕτω γράφει· „Σῶσόν με ὁ Θεός, ὅτι εἰσῆλθον ὑδάτα ἕως φυ-
 „χῆς μου, ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἤλθον εἰς τὰ βάθη τῆς
 „Θαλάσσης, καὶ καταγίγς κατεπόντισέ με“ (Ψαλ. ξη'. 1.) καὶ πάλιν· „Ρυσθεῖν ἐκ
 „τῶν μισούντων με καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν ὑδάτων“ (Ψαλ. ξη'. 18.) (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἀβυσσον ἐσχάτην τὰς ἀμαρτίας ὀνομάζει,
 ἀπὸ τὴν ὁποίαν, λέγει, ἐκυκλώθη, καὶ πλέον δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν φορτοῦναι τῆς
 ἀμαρτίας· ὅθεν δανειζόμενος τὴν ἰδίαν παρακάλεισιν τοῦ Ἰωνᾶ, φωνάζει καὶ αὐτὸς πρὸς
 τὸν Θεὸν λέγων· „Αναβέβασόν με, Κύριε, ἐκ φθορᾶς“ (τῆς ψυχικῆς δηλαδὴ καὶ τῆς σω-
 ματικῆς φθορᾶς)· καθὼς γὰρ ἡ ἀβυσσος ἐνοήθη τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας· ἔτω καὶ ἡ
 φθορὰ ἀκόλῃθον εἶναι νὰ νοηθῇ καὶ αὐτὴ τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς· διότι καὶ ἂν ἀθά-
 νατος καὶ ἀφθαρτος ᾖναι ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν, τὸ νὰ στερηθῇ ὁμῶς τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι
 ἡ ζωὴ καὶ ἀφθαρσία τῶν ψυχῶν καὶ τῶν πνευμάτων καὶ τὸ νὰ κολάζεται αἰωνίως ἐν
 τῇ γεέννῃ, τοῦτο κατὰ ἄλλον τρόπον φθορὰ τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ
 Πηλουσιώτης Ἰσιδωρος· „Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ὁ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώ-
 „ματος χωρισμός, ἀλλ' ἡ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς Ἀγίου Πνεύματος ἀποφοίτησις“.
 Ἐφ' ἣν δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἀμαρτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλλοτριώσις, ὅς ἐστιν ἡ
 „ἀληθινή καὶ μόνη ζωὴ“ (Λόγ. β'. κατ' Εὐνομίου) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Μία
 „ζωὴ πρὸς τὴν ζωὴν βλέπει, ἥς θάνατος ἡ ἀμαρτία, ψυχῆς γὰρ ὁλεθρὸς“ (Λόγ. πα-
 ραμυθνητικῶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς) Καὶ πάλιν ὁ Νύσσης· „Οὐ γὰρ ἀληθῶς ζῇ ὁ τὴν
 „ἀληθὴ μὴ ἔχων ζωὴν, τῶν ἀμαρτωλῶν ἡ ζωὴ οὐκ ἀληθῶς ἐστὶν ὁ λέγεται, ἀλλ' ὄνο-
 „μάζεται μόνον· τὸ γὰρ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς διεξευγμένον ζωὴ οὐκ ἐστὶ“ (Κεφ. ιε'. εἰς
 τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν) Ἐφ' ἣν δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Θάνατος ψυχῆς ἀσέβεια καὶ
 „βίος παράνομος. Οὐκοῦν καὶ ζωὴ ψυχῆς ἡ τῆς Θεοῦ λατρεία καὶ βίος ὁ ταύτῃ πρέπων“.
 (Ὁμιλ. περὶ Προσευχῆς).

Τρο-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῷ Γ'. ἡχῷ τῆς Ὁ-
 κτανύχου λέγει· „Τῇ ἀβύσσῳ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν
 „τὴν ἀβυσσον ἀντιτίθῃσι τῶ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρ-
 „μῶν τοῦ Θεοῦ· ἀβυσσος γάρ ἐστι τὸ ἀμέτρον πλῆ-
 „θος τῶν ὑδάτων καὶ βάθος· Ἀμέτρα γὰρ, φησί, τὰ
 „ἡμέτερα πταίσματα· οἱ οἰκτιρμοὶ σου δὲ ἡμέ-
 „τροι, ὅπερ καὶ τῷ Δαβὶδ εἰρηται· „Αβυσσος ἀβυ-

„σον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρρακτῶν σου, τὰ
 „τέστι, τὸ ἀμέτρον πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρ-
 „τιῶν, ἐπικαλεῖται τὸ ἀμέτρον τῶν σὸν οἰκτιρμῶν
 „διὰ τῆς φωνῆς τῶν καταρρακτῶν σου· ἡγουν τῶν ἀ-
 „γίων σου μαθητῶν, τῶν ἡχησάντων μέγα καὶ κη-
 „ρυξάντων διὰ τοῦ Εὐαγγελίου μετάνοιαν“.

Τροπάριον.

„Κύριον Φωρεῖτε, ὦ Μαθηταί, καὶ Διδάσκαλόμ με· καὶ γὰρ πέφυκα·
 „Σωτὴρ ἐβόας· διὸ μιμνήσθε τὸν τύπον, ὃν τρόπον ἐν ἐμοὶ ἐθεάσαθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητάς του μετὰ τὸν ἱερὸν Νιπτήρα ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ· „Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φανεῖτέ με „ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς οφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. ιγ'. 15.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς Μαθητάς του· ἐσεῖς, ὦ φίλτατοι Μαθηταί μου, ὀνομάζετέ με Κύριον καὶ Διδάσκαλον, καὶ ἀληθῶς τοῦτο λέγετε· διότι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν καὶ Κύριος καὶ Διδάσκαλος· Κύριος μὲν, ὡς Ποιητὴς καὶ Δημιουργὸς τῶν πάντων· Διδάσκαλος δέ, ὅτι ὅλα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἐφάρεψα εἰς ἐσᾶς καὶ ἐδίδαξα· ὅθεν ἐπειδὴ ἴδετε ἐμὲ τὸν Κύριον καὶ Διδάσκαλόν σας, ὅτι ἐνίψα τοὺς πόδας σας, μιμνήσθε τὸν τύπον τοῦτον ὅπου σᾶς παρέδωκα, καὶ ταπεινοφρονοῦντες, νίπτετε καὶ ἐσεῖς ἕνας τοῦ ἄλλου τοὺς πόδας· καὶ μὴ ὅλον ὅτι τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ προσταγμα τοῦτο ὅπου σᾶς δίδω· ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα, ὁ φύσει Δεσπότης νίπτει τοὺς πόδας τῶν φύσει δούλων του, καὶ μάλιστα δούλων ἀχαρίστων καὶ ἀγνωμόνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Εὐθύμιος· „Καὶ τοῦτο δὲ τῆς ἀφάτου ταπεινώσεως αὐτοῦ τὸ δοῦναι ἑαυτὸν παράδειγμα, τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασι, καὶ τρόπον τινὰ συγκρίνεσθαι τὸν ἀσύγκριτον“· ἐνταῦθα δὲ εἰς τὴν προσταγὴν μου, οἱ δούλοι μέλλουν νὰ νίπτουν τοὺς πόδας τῶν ὁμοδούλων των, τὸ ὅποιον ἐχρεάζονται νὰ κάμουν καὶ χωρὶς νὰ ἦναι προσταγὴ ἰδική μου. Ἐκ τῆς μείζονος λοιπὸν εἰς τὸ ἔλαττον μεταχειριζόμενος τὸ ἐπιχείρημα ὁ πάνσοφος Κύριος, ἀναγκαστικῶς καὶ ἐντροπτικῶς νομοθετεῖ εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὴν ταπείνωσιν.

Τροπάριον.

„Ρύπον τις μὴ ἔχωμ ἀπορρυφθῆναι οὐ δεῖται πόδας· καθαροί, ὦ
 „Μαθηταί, ὑμεῖς δὲ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ῥοπή γὰρ ἀτάκτως ἐξ
 „ὕμῶν ἐρὸς μαίρεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν ἐρανίσθη ὁ Μελωδός· ἔφη γὰρ ὁ Γωάννης ὅτι, ὅταν ὁ Πέτρος ἐπέσθην εἰς τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁ Κύριος, τότε ὁ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτόν· „Ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει τῶν πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι „καθαρός ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ἥδει γὰρ τὸν παραδιδόντα „αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστέ“. (Ἰω. ιγ'. 10.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἐκτίθεται καὶ ἐδῶ ὁ Ἀσματογράφος, λέγων ὅτι ὁποῖος εἶναι λελουμένος, καὶ διὰ τοῦτο ῥύπον ἁμαρτίας καὶ μολυσμὸν δὲν ἔχει, αὐτὸς δὲν χρειάζεται νὰ καθαρισθῇ κατὰ τοὺς πόδας· καὶ ἐσεῖς δὲ, ὦ Μαθηταί μου, καθαροὶ εἰσθε, ἀλλ' ὅχι ὅλοι· ἐπειδὴ ἢ πρὸς τὴν καλίαν ῥοπήν καὶ κλίσις ἐνδὸς ἀπὸ σᾶς (δηλαδὴ τοῦ Προδότου Ἰουδα) καὶ ἢ διεστραμμένη αὐτοῦ προαίρεσις ἀτάκτως μαίρεται κατ' ἐμοῦ. Ὅχι λοιπὸν διὰ ἐσᾶς ἔγινεν ὁ Νιπτήρ, ἐπειδὴ καὶ εἰσθε ὅλοι καθαροί, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Προδότου, ὁ ὅποιος καὶ μετὰ τὸν Νιπτήρα ἔμεινεν ὁ αὐτός, ἀκάθαρτος δηλαδὴ καὶ μεμελανωμένος, καὶ ὡς ἀράπης δὲν ἀπέβαλε τὴν μελανάδα καὶ ἀσχημίαν τῆς ἁμαρ-

ἁμαρτίας, καθὼς εἶπεν ὁ Ἱερεμίας· „Εἰ ἀλλάζεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πᾶρ-
„δαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυησέσθε εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκότες τὰ κακά“.
(Ἱερ. ιγ'. 23.)

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πῶς εἶπε τοὺς Μαθητάς του ὁ
Κύριος καθαρὸς εἰς καιρὸν ὅπου δὲν ἐλυτρώθησαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, οὔτε ἑλα-
βον Πνεῦμα Ἅγιον; ἀκόμη γὰρ δὲν ἐσφάγη ὁ Ἀμνὸς ὁ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου.
Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καθарοὶ ἦτον κατὰ τοῦτο, καθὸ ἐδέχθησαν
τὸν λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆ Κυρίου, καὶ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν πλάνην.
„Ἦδη γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος πρὸς αὐτοὺς, ἦδη ὑμεῖς καθарοὶ ἐστέ διὰ τὸν λόγον, ὃν λε-
„λάληκα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε'. 3.) Μερικοὶ δὲ Πατέρες (ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας
Κύριλλος) λέγουσι ὅτι ὁ Κύριος ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν του, ὅχι διότι εἶχον μο-
λυσμὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ κάμῃ αὐτοὺς αἰσίμους καὶ ἐπιτηδείους εἰς τὸν δρόμον τοῦ Εὐαγγε-
λίου, ἵνα φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοὶ κατὰ τὸ ρῆθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐε· „Ὡραῖο οἱ πό-
„δες τῶν εὐαγγελιζομένων ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθὰ“ (Ἡσ. νβ'. 7.)
Οἷον, ἔλεγε τρόπον τινὰ εἰς αὐτὰς ὁ Κύριος· ὑμεῖς, ὦ Μαθηταί μου, καθарοὶ ἐστέ, ἀλλὰ
εἰς τὸν ἑαυτὸν σας· πρέπει δὲ νὰ ἀποσταλῇτε διὰ νὰ καθарίσσητε καὶ τοὺς ἄλλους, τὸ
ὅποιον τοῦτο δηλοῦται διὰ τοῦ ἐνίψματος τῶν ποδῶν σας.

Καὶ λοιπὸν ὁ Νιπτήρ δὲν μᾶς δίδει νὰ νοήσωμεν καθарσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν Ἀπο-
στόλων· καθарοὶ γὰρ αὐτοὶ μαρτυροῦνται· ἀλλὰ εἶναι ἕνα σύμβολον ὅτι αὐτοὶ στέλλον-
ται εἰς τὸ κήρυγμα ἵνα μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν παρα τοῦ Λόγου τοῦ Χρι-
στοῦ δοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς καθарότητα· καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἀκριβέστερον ἐρ-
μηνευόμενα, τοῦτο δηλοῦσιν· ὁ λελουμένος δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ καθарισθῇ κατὰ τὸ ἄλ-
λο σῶμα, πᾶρεξ μόνον κατὰ τοὺς πόδας, οἳ τινες ἔχον νὰ κοπιᾶζουσιν εἰς τὸ κήρυγμα, διὰ
νὰ φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοί. Ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀναγωγικώτερον τοὺς πό-
δας ἐνόησεν εἰς τὴν ἀκροτάτην τῆς ψυχῆς καθарσιν, καὶ εἰς τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς
φαντασίας· ἔτω γὰρ λέγει ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφαλαίῳ· „Ὅτι
„μὲν οὖν, ὡς τὰ λόγια φησὶν, ὁ λελουμένος οὐ δεῖται τινὸς ἐτέρας, εἰ μὴ τῆς τῶν ἀκρων,
„εἴτουν ἐσχάτων ἑαυτοῦ νύμφης· δι' ἧς ἀκροτάτης καθарσεως ἐν πανάγῳ τοῦ Θεοειδοῦς
„ἔξει, καὶ πρὸς τὰ δεύτερα προῖων ἀγαθεοειδῶς, ἄσχετος ἔσται“· Καὶ πάλιν· „Τοὺς
„ἐπὶ τὴν παναγέστατην (ἥτοι παναγιωτάτην) ἰόντας Ἱεουργίαν, ἀποκεκαθάρθαι δεῖ καὶ
„τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ Παῖδες ἐν Βαβυλῶνι καμίμου φλόγα οὐκ ἔπτηξам, ἀλλ' ἐν
„μέσῳ πυρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμενοι ἔφαλλον· εὐλογητὸς εἶ,
„Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἱστορικῶς καὶ πολλὰ φανερῶς μελουρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱεράρχου Κοσμά,
δὲν χρειάζεται ἐρμηνείαν καὶ ἐξήγησιν· καὶ αὐτῷ γὰρ τῷ τυφλῷ εἶναι φανερός, κατὰ τὴν
ποιήν Παροιμίαν· διὰ τοῦτο αὐτὸς ἑαυτὸν ἄς ἐρμηνεύῃ εἰς τοὺς τοῦτον ἀναγινώσκοντας,
ἢ φάλλοντας, ἢ ἀκούοντας.

Τροπᾶριον.

„Νευστάζωμ κάρην Ἰούδας, κακὰ προβλέπων ἐκίμνησεν, εὐκαιρίαν
„ζητῶν παραδοῦμι τὸν Κριτὴν εἰς κατάκρισιν, ὅς πάντων ἐστὶ Κύ-
„ριος καὶ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς φεύγων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἐπροστάχθη ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν νὰ κλέψῃ ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ σκολαρίνια καὶ βραχιόλια καὶ περιτραχήλια τῶν Γυναικῶν, τὰ ὅποια ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἔκαμαν διὰ τῆς τοιαύτης ἀφιέρωσης ἅγια τὰ μὴ ἅγια, ἀκολουθῶς δὲ διὰ μέσου αὐτῶν ἐστόλισαν ὕστερον τὴν Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμῆς ὁ ἀληθινὸς Ἰσραηλῆτης, ὁ νέος Βεσελεὴλ καὶ ἀρχιτέκτων τῆς ἐμμούσου καὶ ἐμμελοῦς τῶν ἀσματικῶν Κανόνων Σκηνῆς, ἃς οὐ πρότερον ἐστόλισε τοὺς ἱερούς του Κανόνας μετὰ διαφόρους στολισμούς τιμίους καὶ ἱερούς, τοὺς ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, λέγω, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Νέας τοῦ Εὐαγγελίου, τὰρα στολίζει τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν παιδείαν, ἡγουν ἀπὸ τὴν Ὀδυσσεϊαν τοῦ Ποιητοῦ Ὀμήρου· τὴν ἀρχὴν γὰρ τοῦ Τροπαρίου τούτου κλέπτει ἀπὸ τὸ Σ, τῆς ῥηθείσης Ὀδυσσεΐας· ἐκεῖ γὰρ εἰσάγει ὁ Ποιητὴς τὸν Ὀδυσσεῖα, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν του, ὡς ἓνας ξένος καὶ πτωχός, καὶ ὅτι ὕβρισην ἔνα ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας τῆς Γυναικὸς του Πηνελόπης Ἀμφίνομον ὀνομαζόμενον· ὁ δὲ Ἀμφίνομος ἐκεῖνος, θυμωθεὶς διὰ τὰς ὕβρεις, ἀνεχώρησε νεύων τὴν κεφαλὴν του, καὶ κακὰ μελετῶν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος κατ' ἔπος φησὶν.

„ Αὐτὰρ ὁ βῆ κατὰ δῶμα, φίλον τετιμημένος ἦτορ, (ἦτοι τιμωρούμενος κατὰ τὴν καρδίαν)
 „ Νευστάζων κεφαλὴν· δὴ ᾄδαν δ' ὅσατο θυμῷ. (ἦτοι ἔβλεπε μετὰ τὴν καρδίαν τε καὶ ἐμελέτα.)

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Ὀμηρικὰ λόγια μεταφέρων καὶ μετακεντρίζων ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν νέον Ἀμφίνομον Ἰουδαίαν, τὸν τοὺς δύο Νόμους τοῦ Θεοῦ παραβάντα, τὸν γραπτὸν καὶ τὸν τῆς Χάριτος, οὕτω λέγει· νευστάζων τὴν κάραντε ὁ Ἰουδαῖος (νευστάζων δὲ λέγεται, ὅταν τινὰς μελετᾷ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του νὰ κάμῃ κακὸν κατὰ τινος, καὶ μαζὶ μετὰ τὰς νεύσεις καὶ συγκαταθέσεις ὅπου κάμνει ἡ ψυχὴ ἔσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ κατὰ τὴν ἐχθροῦ του, νεύει καὶ κλίνει μαζὶ ἐξωτερικῶς καὶ τὴν κεφαλὴν του, φοβερίζων τρόπον τινὰ καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν νεύσεων καὶ κινήσεων τῆς κεφαλῆς, ὅτι ἔχει νὰ προξενήσῃ χειρίστα κακὰ εἰς τὸν ἐχθρόν) ὁ Ἰουδαῖος, λέγω, οὕτω νεύων τὴν ἀθλίαν τε κεφαλὴν καὶ καταβιβάζων τὰ ὀφρύδια, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μεταφέρων τὰς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα σχήματα καὶ ἰδιώματα ποιῶν τὰ τῶν συλλογιζομένων, ἐπρόβλεπε μὲν κακὰ κατὰ τοῦ Διδασκάλου του Χριστοῦ· ἦτοι πάθη καὶ Σταυρὸν καὶ Θάνατον· ἐζητεῖ δὲ ἐπιτήδειον καιρὸν εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ πρὸς κατάκρισιν τὸν Κριτὴν τοῦ Κόσμου· „ Ἀπὸ τότε γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, „ ἐζητεῖ εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ“. (Ματ. κς'. 16.)

Τροπάριον.

„ Τμῆν ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις ἐβόα· εἰς παραδώσει με· εὐφροσύνης
 „ λαθόμετες, ἀγωνία καὶ λύπη (1) συμείχομτο, τίς οὗτος; φρά-
 „ σομ, λέγομτες, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἔβαλε σκοπὸν νὰ μελουργήσῃ ὅλα τὰ λαληθέντα καὶ πραχθέντα ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὸν παρόντα Κανόνα· διὰ τοῦτο μελοποιεῖ καὶ τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ Κυρίου· „ Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με· καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μή-

„ τί

(1) Ἐν ἄλλοις ἀγωνία καὶ φόβος γράφεται· καὶ ταυτοσημάντα σχεδόν· ἄλλως τε καὶ τὸ, λύπη, εἶναι σύμφωνον μετὰ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰς τὸν πόντος „ Καὶ λυπούμενοι σφόδρα“. κτ.

„τι ἐγώ εἰμι, Κύριε;“ (Ματθ. κς'. 22.) Ὁθεν λέγει ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ προεγίνωσκε τὰ μέλλοντα ὡς Θεός, καὶ ὅτι ὁ Ἰούδας ἔμελλε νὰ τὸν προδώσῃ, διὰ τοῦτο ἔλεγεν εἰς ἐσᾶς τοὺς φίλους καὶ Μαθητάς του, ὅτι ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς ἔχει νὰ με παραδώσῃ· τὸ δὲ ἀκόλουθον ἐλλειπτικῶς καὶ ἀσυνδέτως ἐρρέθη, καὶ ἀπὸ δευτεροπροσωπίαν εἰς τριτοπροσωπίαν μετέβη· ὅθεν ἐὰν προσθέσῃ τινὰς τὸν Γάρ, ἢ Γῆρ, ἢ ἄλλον τινὰ Σύνδεσμον, εὐκόλως ἢ σύνταξις εὐοδαθήσεται οὕτως· εὐφροσύνης γὰρ λαθόντες (οἱ μαθηταὶ δηλ. λησμονήσαντες τὴν εὐφροσύνην ὅπου ἐλάμβανον ἐν τῷ Δείπνῳ) ἐστενοχωροῦντο ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ λύπην, λέγοντες πρὸς τὸν Κύριον· εἰπέ εἰς ἡμᾶς, Κύριε Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἰπέ, ποῖος εἶναι οὗτος ὅπου μέλλει νὰ σὲ παραδώσῃ; ἐλυποῦντο μὲν γὰρ, διότι φιλοδιδάσκαλοι ὄντες, ἐκατηγοροῦντο ὡς προδότες· ἡγωνίων δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἀπίσταν εἰς τὴν πρόρρησιν τοῦ Κυρίου· ὅθεν ἐφοβοῦντο, μήπως ὑπὸ τοῦ Διαβόλου παρακινήθῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ παραδώσῃ τὸν Διδάσκαλον· καὶ μολονότι εἶχον συνειδὸς κατάρων, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ὅμως περισσότερον ἐπίστευον εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, παρὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν των, ὡς ἀκριβέστερον ἀπὸ αὐτοὺς γινώσκοντος τὰς καρδίας των.

Τροπάριον.

„Μεθ' ὅς τις ἐμοῦ τὴν χεῖρα τρυβλίῳ βάλλει θρασύτητι, τούτῳ
„πλὴν καλὸν ἢμ πύλας βίου περάσαι μὴδέ ποτε· τοῦτομ ὡς ἢμ
„ἐδήλου δὲ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἐτελείωσε τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν ὅπου ἔκαμον οἱ Μαθηταὶ πρὸς τὸν Κύριον· „Μήτι ἐγώ εἰμι Κύριε;“ διὰ τοῦτο κάμνει ἀρχὴν τῆ παρόντος Τροπαρίου τὴν ἀπόκρισιν ὅπου ὁ Κύριος ἐποίησε πρὸς αὐτοὺς λέγων· „Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.“ (Ματθ. κς'. 23.) Τρυβλίον δὲ εἶναι πινάκιον καὶ ἀγγεῖον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον βάλλομεν τὰ φαγητὰ, καὶ παραθέτομεν αὐτὰ εἰς τὴν τράπεζαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὅς τις μετ' ἐμοῦ (ὑπερβατὸν δὲ σχῆμα ἐμεταχειρίσθη ἐδῶ· πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς Ἀκροστιχίδος, ἥτις ἀπαιτοῦσε, νὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ Μ τὸ Τροπάριον, καὶ δεύτερον διὰ τὸν καλλωπισμὸν ὅπου τὸ ὑπερβατὸν προξενεῖ εἰς τὸν λόγον· οὕτω γὰρ καὶ οἱ εὐδοκιμώτατοι τῶν Ποιητῶν καὶ Ῥητόρων συνειθίζουσιν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ τοιοῦτον σχῆμα· μάλιστα δὲ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ μεγάλου Παύλου τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πνευματικοῦ Ῥήτορος, εἶναι γεμάται ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦτο, καθὼς ἀποδεικνύει ὁ κριτικώτατος Φώτιος, καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων ἐσημειώσαμεν·) ὅς τις, λέγω, μετ' ἐμοῦ βάλλῃ τὸ χεῖρι του ἀπὸ θρασυτήτα καὶ αὐθαδεῖαν του μέσα εἰς τὸ ἀγγεῖον τῶν φαγητῶν, εἰς τοῦτον ἦτον συμφέρον νὰ μὴ περάσῃ ποτε τὰς θύρας τοῦ βίου· ἦτοι νὰ μὴ περάσῃ ἀπὸ κοιλίαν μητρὸς καὶ νὰ γεννηθῇ, ἢ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, κατὰ περίφρασιν.

Ἐφάνερον δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Κύριος· ὅτι ἦτον ὁ Ἰούδας· οὕτω γὰρ ὁ Δεσπότης ἐλεεινολόγησε τὸν ἄθλιον Ἰούδαν· „Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· που παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος.“ (Ματθ. κς'. 24.) Μὲ τὰ λόγια δὲ ταῦτα δηλοῖ ὁ Κύριος ὅτι ἡ ἀνυπαρξία εἶναι καλλιτέρα τῆς ἐν ἀμαρτίαις ὑπάρξεως, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου· κάλλιον γὰρ ἦτον εἰς τοὺς κολαζομένους νὰ μὴ ὑπάρχουν ὁλότελα, παρὰ νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ κολάζωνται αἰωνίως· τοῦτο δὲ λέγεται, ὅχι ὅτι ἡ ὑπαρξις καὶ τὸ εἶναι καλὸν ἐστὶ κατ' ἑαυτὸ, ἀπαγε! ἀγαθὸν γὰρ αὐτὸ εἶναι, ὡς ἔργον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος· ἀλλὰ τὸ κακῶς αὐτὸ γενέσθαι ἐκ προαιρέσεως καὶ μοχθηρίας τοῦ ἀνθρώπου· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Εἰ καὶ ὁ Κύριος ἔφη· „Συνέφερε τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη“, ὡς οὐ τὴν οἰκείαν κτίσιν κακίζων ἔλεγεν, ἀλλὰ τὴν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως καὶ ραθυμίας
,, (τοῦ

„ (τοῦ ἀνθρώπου δηλ.) ἐπιγενομένην τῷ κτίσματι αὐτοῦ κακίαν· ἡ γὰρ τῆς οἰκείας γνώ-
„ μης ῥάθυμία, ἄχριστον αὐτῷ τὴν τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργεσίαν ἐποίησε “. (Βιβλ. Δ'.
κεφ. γη'. περὶ Πίστewος).

Ὅρα δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Ἰουδᾶς ἐλεγχόμενος κρυφίως δὲν ἐδιωρζόνητο, διὰ τοῦτο φανε-
ροῖ αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ μετὰ τὴν ἐμβάψιν τοῦ τρυβλίου, καὶ μετὰ τὴν δεικτικὴν ἀνταγωμίαν
Οὗτος· εἰπὼν γὰρ „ Οὗτός με παραδώσει “, ἐπαράστησε τὸν Ἰουδᾶν ὅχι μόνον μετὰ τὸν
λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ὁφθαλμὸν καὶ μετὰ τὸν δάκτυλον· ἂν γὰρ μόνον ἔλεγεν ὅτι ὁ
Ἰουδᾶς θέλει με παραδώσει, δὲν ἐπαράσταίτε τόσον φανερά τὸν προδότην, καθότι ἦτον
καὶ ἄλλος Ἰουδᾶς Ἀπόστολος ἐκ τῶν δώδεκα· τὸ δὲ νὰ δείξῃ αὐτὸν καὶ μετὰ τὸν δά-
κτυλον καὶ νὰ εἴπῃ „ Οὗτός με παραδώσει “, τοῦτο ἀναμφιβόλως ἐπαράσταίτε τὸν προ-
δότην. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ „ Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα; “ Λέγου-
σι τινὲς ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Μαθηταὶ αἰδῶ καὶ ἐντροπὴν ἔχοντες πρὸς τὸν Διδάσκαλον Χρι-
στὸν, ὅταν ὁ Κύριος ἐβούτα τὸ ψωμίον εἰς τὸ πινάκιον καὶ ἔτρωγεν, αὐτοὶ δὲν συνεβού-
των μαζὶ, εὐλαβείᾳ φερόμενοι πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλ' ἐστέκοντο ἕως ὅτου νὰ βουτήσῃ ἐ-
κείνος· ὁ δὲ Ἰουδᾶς, ἀναιδὴς καὶ ἀδιάντροπος ὢν, ἐβούτα μαζὶ μετὰ τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ
ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος εἶπεν „ Ἀναιδὴς δὲ ὢν ὁ Ἰουδᾶς, ἀνέβαπτεν ἐν τῷ αὐτῷ τρυβλίῳ “.
Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Εὐθύμιος· „ Τοσοῦτον τοῦ Διδασκάλου κατεφρόνησεν, ὥς μὴδ' ὑπο-
„ στέλλεσθαι τοῦτον ἔτι, ἀλλ' ἐμβάπτειν μετ' αὐτοῦ “. Ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει ὅτι ὁ Κύ-
ριος ἐμβάψας τὸ ψωμίον (ψιλὸν δηλαδὴ ἄρτον, καὶ οὐχὶ τὸν μυστικὸν κατὰ τὸν κριτικὸν
Φώτιον) ἔδωκε τῷ Ἰουδᾶ· φαίνεται δὲ ὅτι ἔγνω καὶ τὰ δύο, ἦγουν καὶ ὁ Ἰουδᾶς ἐβού-
τα εἰς τὸ πινάκιον μετὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ τὸν βουτημένον ἄρτον.

Ὡδὴ ή. Ὁ Εἰρμός.

„ Νόμωρ πατρώων οἱ μακαριστοὶ ἐν Βαβυλῶνι μέοι προκινδυμεύον-
„ τες, βασιλεύοντες κατέπτυσαν προσταγῆς ἀλογίστου· καὶ συνημ-
„ μέοι φ' οὐκ ἐχωρεύθησαν πυρὶ, τοῦ κρατοῦντος ἐπάξιον ἀρέμελ-
„ πορ τὸν ὕμνον· τὸν Κύριον ὕμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
„ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν ἦτον μακαριστοὶ καὶ ἐπαινεμένοι κοντὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκεῖνοι ὅπου ἐκινδύνευον
διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τοῦ νομοθέτου Σόλωνος, καὶ ἂν ἐμακαρίζοντο καὶ εὐφημοῦντο
κοντὰ εἰς τοὺς Λοκροὺς ἐκεῖνοι ὅπου ὑπερμάχουν διὰ τοὺς Νόμους τοῦ νομοθέτου Ζαλευ-
κου· πόσω μᾶλλον εἶναι μακαριστότεροι καὶ ἐπαινετότεροι οἱ Θεολόγοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖ-
δες, οἱ ὅποιοι ἐκινδύνευον εἰς τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τῶν Πατέρων αὐ-
τῶν, τοὺς ὁποίους Νόμους ὁ ἴδιος Θεὸς ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ μέσου τοῦ
Προφήτου Μωϋσέως; οὕτω γὰρ προστάζει καὶ νομοθετεῖ ὁ Θεός· „ Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ
„ εἰδωλόν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ
„ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐ-
„ τοῖς “. (Ἐξ. κ'. 2.) Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἔστησε τὴν εἰκόνα του
εἰς πεδίον Δειρᾶ, καὶ ἐπρόσταξε νὰ προσκυνήσουν αὐτὴν ὅλοι οἱ λαοί, καὶ νὰ τὴν λα-
τρεύσουν ὡς Θεόν, τὸ ὅποιον ἦτον παρανομώτατον καὶ ἐναντιώτατον εἰς τὸν ἀνωτέρω Νό-
μον τοῦ Θεοῦ· τούτου χάριν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες ἐπροτίμησαν μὲν τὸν Νόμον τοῦ
Θεοῦ, ἔπτυσαν δὲ ἐναντίον τῆς ἀλόγου ταύτης τοῦ Βασιλέως προσταγῆς. Δηλοῦται δὲ
διὰ τοῦ πτύσματος ἡ ὑπερβολικὴ καταφρόνησις ὅπου δείχνει τινὰς εἰς ἓνα πρᾶγμα· οὕτω
γὰρ συνεθίζουσιν νὰ πτύουν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνους ὅπου μετὰ ὑπερβολὴν καταφρονήσουν ὡς
ἀνοήτους καὶ μωροὺς.

Ὅθεν ἐξ αἰτίας τῆς καταφρονήσεως ταύτης ἐβάλλθησαν οἱ αἰοίδιμοι ἐκεῖνοι μέσα εἰς
τὴν κάμινον· πλὴν, ἂν καὶ ἦτον ἐνωμένοι μετὰ τὸ πῦρ, δὲν ἐχωνεύθησαν ὁμῶς ἀπὸ αὐ-
τοῦ

τὸ παντελῶς, διότι δὲν κατεκάνσαν, καθὼς κατακαίονται τὰ ξύλα καὶ ὁ χόρτος καὶ ἡ καλάμη (ἡ καλαμία) ὅπου μένῃ μετὰ τὸ θέρος εἰς τὸ χωράφι· δὲν ἀνέλυσαν, καθὼς ἀναλύεται τὸ μολίβι καὶ τὸ ἀσήμι καὶ τὸ μάλαγμα, ἀλλ' ἔμειναν εἰς τὴν φωτίαν, ὡς ἓνα πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει φύσιν νὰ καίεται ἀπὸ τὸ πῦρ, μηδὲ νὰ χωνεύεται· καθὼς εἶναι ἡ σαλαμάνδρα ἐκ τῶν ζώων, ὁ λάριξ ἐκ τῶν ξύλων, καὶ ἡ πανταρβὴ καὶ ἡ ἀσβεστος ἐκ τῶν λίθων. Καὶ λοιπὸν φυλαχθέντες σῶσι καὶ ἀβλαβεῖς ἕως καὶ αὐτῆς τῆς τριχός· „Οὐχ ἤφατο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώ-
„χλησεν αὐτούς“· (Αἴν. 26.) ἀβλαβεῖς, λέγω, φυλαχθέντες, ἀνέμελλον συμφώνως καὶ οἱ τρεῖς ἓνα ὕμνον ἄξιον τοῦ κρατοῦντος καὶ βασιλεύοντος καὶ ἐξουσιάζοντος τὰ πάντα Θεοῦ. Διὰ τί δὲ οὕτως εἶπεν ὁ Μελωδός, εἰς καιρὸν ὅπου οὐδὲ αὐτὸς ὁ ὕμνος τῶν ὑπερτάτων Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ εἶναι Θεοῦ ἄξιος; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὅποιος στοχασθῇ τὸν ὕμνον ὅπου εἶναι δυνατὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, δὲν θέλει ὀνομάσει καὶ τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων ἀνάξιον Θεοῦ, ἀλλὰ ἄξιον· καθότι τὸ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἐπρόσφερον· Θεῷ δὲ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ μάλιστα, διότι συγκαλοῦσιν ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια εἰς ὕμνον καὶ ἔπαινον τοῦ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ.

Τροπάριον.

„Οἱ δαιτυμόνες οἱ μακαριστοὶ ἐν τῇ Σιών τῷ Λόγῳ προσκαρτε-
„ρήσαρτες οἱ Ἀπόστολοι παρείπορτο, τῷ ποιμένι ὡς ἄρμες, καὶ
„συνημμέμοι ᾧ οὐκ ἐχωρίσθησαν Χριστῷ, θείῳ λόγῳ τρεφόμενοι,
„εὐχαρίστως ἐβόων· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
„εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζεται μὲ διαφόρους ὀνομασίας· καλεῖται γὰρ παρὰ τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις καὶ ἄρτος καὶ ποιμὴν· ἄρτος μὲν, ὡς ἐν τῷ,
„Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς“· (Ἰω. 5. 48.) ποιμὴν δὲ, ὡς ἐν τῷ, „Εγὼ εἰμι ὁ ποι-
„μὴν ὁ καλός“· (Ἰω. 1. 11.) τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ δαιτυ-
μόνες ὀνομάζονται καὶ πρόβατα· δαιτυμόνες μὲν, ὡς φιλευθέντες μὲ τὸν ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάντα ἄρτον, καὶ ὡς φαγόντες, κατὰ τὸ ψαλμικόν, ἄρτον Ἀγγέλων· δαίς γὰρ καὶ δαιτὺς λέγεται ἡ εὐωχία καὶ τροφή· ἐκ δὲ τοῦ, δαιτὺς, πα-
ράγεται τὸ, δαιτυμόνες, ὃ διλοῖ τρεφόμενοι, εὐωχούμενοι· πρόβατα δὲ, διότι ἠκολού-
θησαν εἰς τὸν ποιμένα Χριστὸν μὲ ἀκακίαν καὶ ἀπλότητα ὡς πρόβατα. Διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ σεμνύνει καὶ τιμᾷ τοὺς Ἀποστόλους μὲ τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα, καὶ λέγει περὶ αὐτῶν· οἱ ἀξιωμακάριστοι δαιτυμόνες, οἱ φιλευόμενοι μὲ τὸ σωτήριον Δείπνον τοῦ Κυριακοῦ σώματός τε καὶ αἵματος, αὐτοὶ ἐπρόσμεναν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σιών, ἣτις ἦτον ἀκρό-
πολις τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐν ἣ ὁ Δεσπότης Χριστὸς παρέδωκε τὰ Μυστήρια, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Δαμασκηνός, καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Κοιμήσεως τῆ λέγοντος· „Ὡς
„ἐπὶ νεφέλης, Παρθένε“, κατὰ τὴν Ε'. Ωδὴν τοῦ α. Κανόνος· οἱ Ἀπόστολοι, λέγω, ἐ-
πρόσμεναν κοντὰ εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ, καθὼς ἀ-
κολουθοῦσι τὰ ἀκακα ἀρνία εἰς τὸν ποιμένα των· καὶ ἐνωμένοι ὄντες μὲ τὸν Χριστόν,
ἀπὸ τὸν ὅποιον δὲν ἐχωρίσθησαν· ἴδιον γὰρ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ νὰ συνάγῃ, καθὼς
εἶναι τοῦ Διαβόλου τὸ νὰ σκορπίζῃ, ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ὁ μὴ συνάγῃ μετ' ἐ-
„μοῦ, σκορπίζει“· (Ματθ. 18. 30.) ἐνωμένοι, λέγω, ὄντες οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὸν
Δεσπότην Χριστόν, ἐτρέφοντο μὲ θεῖον λόγον τῆς διδασκαλίας του· ὅθεν καὶ εὐχαρίστως
ἐβόων· „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ τὰ ἐξῆς“.

Τροπάριον.

„Νόμου Φιλίας ὁ δυσώνυμος Ἰσκαριώτης γνῶμη ἐπιλαθόμενος, οὐς
 „ἐρίψατο νυτρίπισεμ εἰς προδοσίαν πόδας· καὶ σοῦ ἐσθίωμ ἄρτον,
 „σῶμα θεῖον, ἐπῆρε πτερρισμὸν ἐπὶ σέ, Χριστέ, καὶ βοᾶν οὐ συ-
 „ρῆκε· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
 „τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τοῦτο τὸ Τροπάριον ὑπερβολικῶς ἐλέγχει τὴν ἀπανθρωπίαν τοῦ Ἰούδα ὁ ἱερὸς Μελωδός. Ὁ ἀχάρितτος, λέγει, καὶ προδότης ἐκεῖνος δὲν σὲ ἐντράπη, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς Διδάσκαλον μαθητῆς, οὔτε σὲ ἐφοβήθη ὡς Δεσπότην δούλος, οὔτε σὲ εὐλαβήθη, ὡς δοτῆρα σημείων καὶ θαυμάτων ὑπερφυσικῶν, τὰ ὅποια ἐνήργησε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου μαζὶ με τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλ' οὐδὲ κἂν σὲ εὐλαβήθη ὡς φίλον φίλος, καὶ ὡς συμφαγόντα με αὐτὸν ἄλλας καὶ ψωμί, ἀλλὰ ἐλησμόνησε με ἐκούσιον γνώμην καὶ αὐτὸν τὸν νόμον τῆς φιλίας, τὸσον τὸν παλαῖον τὸν λέγοντα „Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν“ (Λευ. ιθ'. 18.) ὅσον καὶ τὸν νέον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν λέγοντα „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“. (Ἰω. ιε'. 13.) Τοὺς νόμους τούτους λησμονήσας ὁ δυσώνυμος Ἰούδας, τοὺς πόδας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐρίψθη πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἀπὸ τὰς ἀχράντους σου χεῖρας, Κύριε, αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ὦ ψυχῆς ἀγνώμονος! ἐτοίμασε διὰ νὰ ὑπάγῃ με αὐτοὺς νὰ σὲ προδώσῃ· καὶ αὐτὸς ὅπου ἔτρωγε τὸν ἄρτον σου καὶ ἐτρέφετο παρὰ σοῦ, ἐπῆρε τὴν πτέρναν τοῦ ἐναντίον σου, Κύριε, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ Ψαλμοδὸς λέγων· „Ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ πτερρισμόν“ (Ψαλ. μ'. 9.) (τουτέστι δόλον καὶ ἀπάτην κατ' ἐμοῦ συνέθηκε). Λέγεται δὲ τοῦτο ἀπὸ μεταφορᾶς ἐκείνων ὅπου παλαίουσιν, οἱ ὅποιοι βάλλοντες τὰ σκέλη ὑποκάτω εἰς τοὺς ἀντιπαλαιστάς των, καὶ καταπατοῦντες αὐτῶν τὰς πτέρνας, ρίπτουσιν αὐτοὺς κάτω. Ὅθεν ὁ Ἰούδας ὡς ἀσύνητος δὲν ἐσυνετίσθη νὰ εἰπῇ τὸν θεοπρεπῆ ἐκείνον ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων.

Δυσώνυμος δὲ λέγεται ὁ Ἰούδας, ὅχι διότι τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι κακόν, ἐκ τοῦ ἰοῦ (φαρμάκι) καὶ τῆ δαίω (τὸ καίω), καθὼς τινὲς εἶπον, ἕνας ἀπὸ τῆς ὁποῖους εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτῆς, οὐδὲ διότι τὸ ὄνομα Ἰσκαριώτης εἶναι πονηρόν, ἐκ τοῦ ἰοῦ καὶ τοῦ καίω ἐτυμολογούμενον, μάλιστα δὲ τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι εὐφημον, Ἰούδας γὰρ ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, ἢ δὲ ἐξομολόγησις ὅχι μόνον δὲν εἶναι δυσώνυμον, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐφημῶν ευφημότερον. Ὅχι λοιπὸν διὰ τὸ ὄνομά του λέγεται ὁ Ἰούδας δυσώνυμος, ὅχι· ἀλλὰ διότι, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πράξῃ ἕνα μέγα κακόν, ἢ εἰς ἕνα τόπον ἀκολουθήσῃ κακὴν μέγαλον ἄτοπον, τότε συνειδίζομεν νὰ κακονομάζωμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἅ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἶναι εὐφημα. Οὕτω χάριν λόγου Σίμωνα τὸν Σαμαρέα, Κακοσίμωνα ὀνομάζομεν διὰ τὰς αἱρέσεις καὶ τὰς μαγείας του· καὶ τὸν μονοφυσίτην Εὐτυχῆ, ὀνομάζομεν Δυστυχῆ· ἀπὸ τὰ πονηρὰ γὰρ ἔργα δυσωνυμεῖται καὶ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα εὐφημεῖται καὶ τὸ δύσφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου· οὕτω γὰρ οἱ μάρτυρες Διόσκυρος καὶ Μαξιμιανὸς καὶ ἄλλοι, δύσφημα ὀνόματα ἔχοντες, διὰ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ μαρτυρίου ευφημῶς ὀνοματίζονται· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἀπὸ τὸ εὐφημον ὄνομα δὲν εὐφημολογοῦνται καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ Ἰούδας δυσώνυμος λέγεται ἀπὸ τὸν Μελωδὸν καὶ ἀπὸ ὅλων τὸν Κόσμον διὰ τὸ μέγα κακὸν τῆς προδοσίας ὅπου ἐνήργησε. Τί γὰρ τῆ προδότου καὶ τοιοῦτου προδότου δυσφημότερον; ἢ τί τῆς προδοσίας καὶ τοιαύτης προδοσίας δυσωνυμότερον; Βέβαια οὐδέν.

Τροπάριον.

ἔδεξιούτο τὸ λυτήριον τῆς ἀμαρτίας σῶμα ὁ ἀσυνείδηντος καὶ
τὸ αἷμα τὸ χεόμενον ὑπὲρ Κόσμου τὸ Θεῖον· ἀλλ' οὐκ ἤδειτο
πίνωρ ὃ ἐπίπρασσε τιμῆς, οὐ κακία προσάχθισε, καὶ βοᾶν οὐ
„συρῆκε· τὸν Κύριον ὑμρεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πᾶν-
„τας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μετὰ τὸ ἀνωτέρω· ἐλέγχει γὰρ καὶ διὰ τούτου ὁ
Μελωδὸς τὴν ἀκραν ἀσυνειδησίαν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ὑπερβολικὴν ἀχαριστίαν τοῦ
προδότου Ἰούδα· λέγει γὰρ ὅτι ὁ ἀσυνείδηντος Ἰούδας ἐλάμβανεν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρά
του (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἔδεξιούτο) τὸ Θεῖον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὅποιον ἦτον λυτρω-
τήριον τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν
εἶπε· „Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“. (Ματθ. κς'. 26.) Οὐ μόνον δὲ τὸ
σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα ἔλαβεν εἰς χεῖρας ὁ ἀσυνείδηντος, ἐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ μέσου
τοῦ ποτηρίου τοῦ περιέχοντος αὐτό, τὸ ὅποιον αἷμα ἐχύνετο διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κό-
σμου· εὐαγγελικὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ρῆσις αὕτη· „Τοῦτο γάρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, τοῦ-
„τό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν“ (Ματθ. κς'.
28.) (1). Καὶ δὲν ἐντρέπετο, λέγει, ὁ σκληροκάρδιος καὶ ἀπανθρωπότατος μαθητῆς
να πίνη τὸ αἷμα ἐκεῖνο τοῦ διδασκάλου του, τὸ ὅποιον προεπώλησεν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς
διὰ τριάκοντα ἀργύρια, οἳ τινες καὶ ἔλεγον περὶ τούτων· „Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς
„τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν“. (Ματθ. κς'. 6.) Οὐτε λοιπὸν τοῦτο ἐντρέ-
πετο ὁ ἀσυνείδηντος Ἰούδας, τὸ να πίνη ἐκεῖνο τὸ αἷμα ὅπου προλαβὼν ἐπώλησε. Καὶ
ποῖος εἶναι τόσο ἀδιάντροπος, ὥστε να πωλῇ πρῶτον αἷμα, καὶ να πέρνῃ τὴν τιμὴν του
ἀπὸ τὸν ἀγοραστήν, ἔπειτα πάλιν ἀναισχύντως να πίνη αὐτὸ ὅπου ἐπώλησεν; Βέβαια
οὐδεὶς. Ὅθεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας δὲν ἐμεταιόνησε διὰ τὴν ἀμαρτίαν τῆς προδοσίας, οὔτε
ἐμί-

(1) Ὅτι μὲν εἶχεν ὁ Κύριος ὁμοτραπέζον τοῦ τὸν
Ἰούδα εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἢν μετὰ τῶν μαθη-
τῶν ἔφαγε κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς μεγάλης Πέμπτης
(ὅπερ ἦτον ἀρχὴ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς· ἀπὸ τῆν
ἐσπέραν γὰρ ἀρχεται ἡ κάθε ἡμέρα κατὰ τὴν τάξιν
τῆς Ἐκκλησίας) τοῦτο οἱ θεοὶ Εὐαγγελιστοὶ λέ-
γουσιν, ὅ,τε Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς καὶ Ἰωάν-
νης· εἰ δὲ εἶχεν αὐτὸν συγκοινωνόν καὶ εἰς τὴν τῶν
θείων Μυστηρίων πνευματικὴν τράπεζαν, καὶ ἂν αὐ-
τῷ μετέδωκε τοῦ τιμίου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵμα-
τος, τοῦτο ἀμφίβολόν ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ θεὸς Χρυ-
σόστομος καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης καὶ ἐκ μέ-
ρους ὁ Θεοφύλακτος καὶ ὁ Μελωδὸς οὗτος· Κόσμος
καὶ ἄλλοι πλείστοι θέλουσι να ἦτον παρὼν ὁ Ἰού-
δας, ὅταν ὁ Κύριος παρέδωκε τὰ Μυστήρια, καὶ ὅτι
να ἐκοινωνήσεν ἐξ αὐτῶν· αἱ δὲ διαταγαὶ τῶν Ἀ-
γίων Ἀποστόλων Βιβλ. ε'. Κεφ. δ'. λέγουσι· „Πα-
„ραδοὺς δὲ ἡμῖν τὰ ἀντίστυπα Μυστήρια τῷ τιμίῳ
„σώματι αὐτοῦ καὶ αἵματι, Ἰούδα μὴ συμπάρον-
„τος ἡμῖν, ἐξῆλθεν εἰς τὸ Ὅρος τῶν ἐλαιῶν“. Ὁ-
μοίως καὶ ὁ Ἰσαπόστολος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης
τοῦτο τὸ ἴδιον θέλει, λέγων· „Καθὼ καὶ αὐτός ὁ
„τῶν συμβόλων δημιουργὸς (ὁ Χριστὸς δηλ.) ἀπο-
„κληροῖ δικαιοσύνας τὸν οὐχ ὁσίων αὐτῷ καὶ ὁμο-

„πρότως τὰ ἱερὰ συνδειπνήσονται“. (Κεφ. γ'. περὶ
Ἐκκλησι. Ἱεραρχ.) Ὅπερ ῥολιάζων Μάξιμος ὁ σοφὸς
λέγει· „Ἐκ δὲ τῶν ἐξῆς εὐλόγως ἀντίς φαίη ὅτι
„μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ Δείπνου τὸν Ἰούδα πα-
„ρέδωκεν ὁ Χριστὸς τοῖς Μαθηταῖς τὸ Μυστήριον“.
Τούτοις συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος ἐπὶ-
τῶν· „Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν Ἰούδα παρέδωκε
„τοῖς ἐνδεκά ὁ Σωτὴρ τὰ σωτηριώδες Μυστήριον“.
(παρὰ τῇ Σειρ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον). Ἀλλὰ καὶ
ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος τῆς τοῖς συντάξας ἐκ μέρους, οὐ-
τω φησί· „Τινὲς δὲ φασὶν ὅτι, ἐξελθόντος τοῦ Ἰού-
„δα, μετέδωκε τῶν Μυστηρίων τοῖς ἄλλοις Μαθη-
„ταῖς. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ἅτω ποιεῖν ὀφείλομεν, καὶ
„τὴν ποιηρὴν ἀπειργεῖν τῶν Μυστηρίων“. (Ἑρμην.
εἰς τὸ κς'. τοῦ κατὰ Ματθ.) Πότε δὲ τὸν μυστι-
κὸν Δείπνον ὁ Κύριος παρέδωκεν; Ἀφ' οὗ ἐβάλετο τὸ
Φωμίον εἰς τὸ τραβλίον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν
Ἰούδα, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· „Καὶ
„ἐμβαλεῖς τὸ Φωμίον, δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκα-
„ριωτῇ. Λαβὼν οὖν τὸ Φωμίον ἐκείνος, εὐθέως ἐξ-
„ῆλθεν· ἦν δὲ νύξ“. (Ἰω. ιγ'. 28.) Τὸ Φωμίον
δὲ ἐκεῖνο δὲν ἦτον σῶμα Χριστοῦ, ἀλλὰ ἄρτος κοι-
νὸς ἀπὸ τὴν κοινὴν τράπεζαν, ὡς λέγει ὁ κριτικὸς
Φώτιος, καὶ ἡμεῖς προσέτιμον.

ἐμίσησε καὶ ἐσιγχάθη τὴν κακίαν τῆς προαιρέσεώς του, καθὼς ὁ Ἱεροφάντης προεῖπε τοῦτο περὶ τῆς Παρανομίας· „Παρέστη πάση ὁδῷ ἐκ ἀγαθῆ· κακία δὲ οὐ προσώχθισε“· (Φαλ. λέ. 4.) ἀλλ' οὐδὲ ἐσυνετίσθη ὁ ἀσύνετος νὰ εἰπῇ καὶ αὐτὸς τὸν Θεοπρεπῆ ἐκεῖνον ὕμνον μετὰ τῶν τριῶν Παίδων· „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψύετε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“·

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ξερίας δεσποτικῆς καὶ ἀθαράτου τραπέζης ἐν ὑπερφῶι τόπῳ
„ταῖς ὑψηλαῖς φρεσὶ πιστοὶ δεῦτε ἀπολαύσωμεν, ἐπαρμβαβηκῶτα
„λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόντες, ὅν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αφ' οὗ εἰς τὰς προλαβούσας Ὠδὰς ἱστορικῶς ἐδιηγήθη ὁ Μελωδὸς τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ Δείπνου, τώρα εἰς τὴν παρούσαν Ὠδὴν ἡθικώτερον ἐκλαμβάνει περὶ αὐτοῦ. Καὶ λοιπὸν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαόν, καὶ παρακινῶν ὅλους εἰς τὸ νὰ μεταλάβουν τὰ Θεῖα Μυστήρια, μετὰ συμβουλευτικὸν σχῆμα λέγει πρὸς αὐτούς· Ἐλᾶτε, ὦ πιστοὶ Χριστιανοί, καὶ καθαρθέντες πρότερον μετὰ τὴν πρόπουσαν προετοιμασίαν τῆς ἐξομολογήσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἀποδιώξεως τοῦ μίσους, καὶ καλλωπισθέντες μετὰ τὸ καθαρὸν συνειδὸς, οὕτως ὥς προσέλθωμεν εἰς τὰ Θεῖα Μυστήρια, καὶ ὥς ἀπολαύσωμεν τὴν ξενίαν τὴν Δεσποτικὴν· ἥτοι τὴν φιλοξενίαν ὅπου κάμνει σήμερον εἰς ἡμᾶς ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τὴν ἀθάνατον καὶ πνευματικὴν τράπεζαν ὅπου εἰς τοὺς ἀξίους παρατίθεται· τρέφει γὰρ ἡμᾶς μετὰ τὸ ἀφθαρτον καὶ πανακήρατον αὐτοῦ σῶμα, καὶ ποτίζει ἡμᾶς μετὰ τὸ ἀφθαρτον καὶ ζωηρότατον αὐτοῦ αἷμα. Καὶ διὰ τὰ εἰπω καθολικῶς, εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν σημερινὴν τράπεζαν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων δείχνει καὶ παραθέτει ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλητέραν του σοφίαν, τὴν μεγαλητέραν του δύναμιν, καὶ τὸν μεγαλητέρον πλοῦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· ὅθεν γλαφυρῶς εἶπεν ὁ Ἱερὸς Ἀγγούστίνος· „Σοφώτατον ὃν τὸ Θεῖον, πλείω δίδοναι τῆς ἱερᾶς ταύτης οὐκ οἶδε θυσιᾶς· παντοδύναμον ὃν, πλείω δίδοναι οὐκ ἴσχυσε· πλουσιώτατον ὃν, δίδοναι πλείω ἐκ ἑσσε“· (ἐν τῷ Προοιμίῳ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως τοῦ Βούλγαρι) Δὲν εἶναι κατώτερα καὶ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγορίου οὕτως ἔχοντα· „Βασιλικὴ ἐκτελούμεθα πορφύρα προσερχόμενοι τοῖς Μυστηρίαις, μᾶλλον δὲ, βασιλικὸν αἷμα τε καὶ σῶμα, καὶ πρὸς Θεῖαν, ὧς τοῦ θαύματος! υἱότητά μεταποιούμεθα, τῆς λαμπρότητος τοῦ Θεοῦ μυστικῶς γενομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ περιλαμβάσεως ἐξαισώως, καὶ δυνάμιν παρελούσεως κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν λάμψαι καθάπερ ἡλιος“ (Λόγῳ περὶ Μυστηρίων). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ, Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα“, λέγει· „Ὡςπερ εἴτις σπινθῆρα λαβὼν ἀχύροις ἐγκαταχώσῃ πολλοῖς, ἵνα σωζόμενον ἔχῃ τὸ τῆς πυρὸς σπέρμα, ἔτω καὶ ἐν ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐναποκρύπτει τὴν ζωὴν, καὶ ὥςπερ τί σπέρμα τῆς ἀθανασίας ἐντίθῃσιν ὅλην τὴν ἐν ἡμῖν ἀφανίζον φθοράν“.

Ποῦ δὲ ταύτην τὴν τράπεζαν νὰ ἀπολαύσωμεν; Εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ ὑπερφῶν· ἐν τῷ ἀνώγει γὰρ παρέδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Αποστόλους τοὺς τὰ Μυστήρια· „Κακεῖνος γάρ, φησὶν, ὑμῖν δείξει ἀνώγειν μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἐτοιμάσατε (τὸ Πάσχα)“· (Λευκ. κβ'. 12.) Διότι, ἂν καὶ ὁ Κύριος ἐγκαταδέχῃ νὰ συγκαταβῇ ἕως εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐσχατιὰν καὶ ταπεινώσιν, ἀλλ' ὅμως πάλιν ὡς Θεὸς εἰς τοὺς ὑπερφῶους τόπους χαίρει καὶ ὑψηλοῦς· τί δὲ ἄλλο νοεῖται τὸ ἀνώγειν, πᾶρξαι αἱ ὑψηλαὶ φρένες, αἱ ἀναβαίνουσαι καὶ μετεωρίζόμεναι εἰς τὰς ὑψηλὰς περὶ Θεοῦ θεωρίας; Ἄς ἀπολαύσωμεν λοιπὸν διπλῶς τῆς ἀθανάτου τραπέζης τῶν Θεῶν καὶ φρικτῶν Μυστηρίων σήμερον, ἀδελφοί, καὶ αἰσθητῶς δηλαδὴ καὶ νοητῶς· αἰσθητῶς μὲν, τρώγοντες τὸν ἡγιασμένον ἄρτον, καὶ πίνοντες τὸν ἡγιασμένον οἶνον· ἥτοι τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου· νοητῶς δὲ, ἀπολαμβάνοντες αὐ-

αὐτῶν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑψηλαῖς νοήσεσι καὶ θεωρίαις, ὡς ἐν τινι ὑπερφῶ τόπῳ εὐρίσκόμενοι πάσης τῆς γῆς καὶ τῶν γήινων ἐξηρημένῳ· ἀνάγειν γὰρ, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον, εἶναι ἡ ὑψηλὴ τοῦ νοὸς χάρισις, τὰ θεῖα, λέγω, καὶ νοητὰ πράγματα, εἰς τὰ ὅποια ὁ πνευματικὸς νῆς ἐμφιλοχωρεῖ καὶ ἐνδιατρίβει. Ἐστρωμένα δὲ εἶναι ταῦτα εἰς τὸν τοιοῦτον νοῦν, καθότι δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτὰ κανένα τραχύ καὶ σκολιδόν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκολιὰ ὡς εὐθέα νοεῖ ὁ τοιοῦτος νοῦς· ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· „Πάντα εὐθέα „ ἐστὶ τοῖς νοῦσι, καὶ ὁρᾷ τοῖς εὐρίσκουσι γινῶσιν“. (Παρ. ἡ. 9.)

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ ἐστρωμένον ἀνάγειν καὶ μετ' ὑψηλότερον τρόπον, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον. Ἡ φυσικὴ κατάστασις καὶ ἐνέργεια τοῦ νοὸς ἀνάγειν ἐστρωμένον λέγεται· εἰ γὰρ καὶ ὁ νοῦς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ καὶ γινώσκει διάγων, ὑψηλὸν πράγμα ἐστίν· ἀλλ' ὅμως αὕτη ἡ φυσικὴ γνῶσις αὐτοῦ ἐστρωται· ἥτοι εἶναι χθαμαλὴ καὶ ταπεινὴ, συγκρινομένη μετ' τὴν ὑπὲρ φύσιν καὶ νοῦν γνῶσιν αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἀρπαγῇ ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ φθάσῃ εἰς τὴν ὑπὲρ νοῦν γνῶσιν ἐπάνω ἀπὸ κάθε ὕψους, τότε δὲν ἐνεργεῖ πλέον αὐτὸς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῆς ἐνέργειαν αυτοκινήτως, ἀλλ' ἐνεργεῖται καὶ πάσχει ἐτεροκινήτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φωτός, καὶ ἐξίσταται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας· καθὼς καὶ οἱ Προφῆται λαμβανόμενοι κατὰ τὸν νοῦν ὑπὸ τῆς χάριτος τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐξίστανται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας τοῦ νοὸς· ὅθεν καὶ γέγραπται ὅτι ἔγιγε λῆμμα Κυρίου εἰς τὸν δεῖνα Προφήτην· οὕτως ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸν Ἀββακούμ, „Τὸ λῆμμα, ὃ εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης“, (Ἀββ. α. 1.) καὶ εἰς τὸν Ζαχαρίαν, „Λῆμμα λόγου Κυρίου“, (Ζαχ. ε. 1.) καὶ εἰς τὸν Μαλαχίαν, „Λῆμμα λόγου Κυρίου“ (Μαλ. α. 1.). (Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ εἰς τὴν Ε'. Ωδὴν τοῦ Β'. Κανόνος τῆς Κοιμήσεως ἐν τῷ Τροπάρῳ τῷ λέγοντι „Τὸ σκεῦος διέπρεπεν“).

Πρῶτον λοιπὸν ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐτοιμάσωμεν τὸ ἐστρωμένον ἀνάγειν· ἥτοι νὰ ἐνεργώμεν τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν τῷ ἰδικῷ μας νοῶς, καταγινόμενοι πάντοτε εἰς θεωρίας καὶ νοήματα πνευματικά· καὶ ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἐτοιμασθῶμεν καὶ γένωμεν ἐπιτηδεῖοι εἰς τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπερφυσικὴν ἐνέργειαν καὶ ὑπὲρ νοῦν γνῶσιν, τότε ἔρχεται εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς καὶ τελεῖ τὰ Μυστήρια, ἀνάγων τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀλαλήτους θεωρίας.

Τὸ δὲ „Ἐπαναβεβηκότα λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόντες“ διττῶς νοεῖται· ἡ γὰρ λέγει ὅτι ἡμεῖς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου μαθόντες τὸν Θεὸν Λόγον, ὅτι ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ Πάσχα, μεγαλύνομεν αὐτόν, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν, ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ εἰς τὸ ἀνάγειν τὸ Δεῖπνον ἐκτελέσαντος μαθόντες λόγον ἐπαναβεβηκότα· ἡγοῦν ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν ὑψηλότεραν, μεγαλύνομεν αὐτόν. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ ἐπαναβεβηκὸς λόγος; Ἀκουσον τοῦ ἱεροῦ Θεοφύλακτου, ὅτι, ὅταν ἐν ἡμῖν ἐνεργῇ ὁ Θεὸς Λόγος, ὅχι μόνον θέλομεν νοῆσαι τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους καὶ βαθυτέρους λόγους τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν κτισμάτων θέλομεν συνετισθῇ, κατὰ τὸ „Ὁφομαι τοὺς Οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου“· (Ψαλ. ἡ. 3.) μαθηταὶ γὰρ τοῦ Λόγου, μεθ' ὧν ποιεῖ τὸ νοητὸν Πάσχα, εἶναι πάντες οἱ λόγοι τῶν γεγονότων, κατὰ τὸν ἰδίον Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„Ἀπιτε, τοῖς Μαθηταῖς ὁ Λόγος ἔφη, τὸ Πάσχα ἐμ' ὑπερφῶ
 „τόπῳ ὧς μοῦς ἐρίδρυσται οἷς μυσταγωγῶ, σκευάσατε, ἁζύμῳ ἁλν-
 „θείας λόγῳ· τὸ στερρόν δὲ τῆς χάριτος μεγαλύματε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ λόγιον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λέγων· „Πορευθέντες, ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα ἵνα φάγωμεν.....
 „καθεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγειν μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἐτοιμάσατε“. (Λουκ. κβ'. 8.)
 Κοιτᾷ δὲ εἰς τὴν κατὰ τὸ γράμμα Ἱστορίαν τοῦ Πάσχα συνάπτει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν

κα-

κατὰ τὸ Πνεῦμα τούτου ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν· καὶ ἀνάγειν μὲν ἐννοεῖ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον κἀθίσταται ὁ νοῦς ὡς Βασιλεὺς· δεῖπνον δὲ ἐννοεῖ τὸν εὐσεβῆ λόγον τῆς Πίστεως, ὁ ὁποῖος καὶ δι' αἰσμάτων καὶ δι' ἐνζύμων συγκροτεῖται· καὶ ἐπὶ καλοῦ γὰρ καὶ ἐπὶ κακοῦ λαμβάνονται καὶ τὰ αἷζυμα καὶ τὰ ἐνζυμα παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἄζυμος μὲν ἐν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ καθαρότητα καὶ ἀληθείαν, μὴ ἔχων τὴν ζύμην, ἥτις εἰς τὴν υπόκρισιν ἐννοεῖται, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· „Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν υπόκρισις“· (Ματθ. 15. 6.) μακρὰν γὰρ ἀπὸ κἀθε υπόκρισιν εἶναι ὁ τῆς Πίστεως λόγος, οὐκ ἄλλος μὲν ὢν, ἄλλος δὲ φαινόμενος, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τὴν παλαιάν· ἡγουν τὴν τοῦ παλαιοῦ καὶ σκιαῶδους καὶ παρελθόντος Νόμου, ἥτις διὰ τὴν παλαιότητα ὀξινίζει καὶ ἀχρηστος γίνεται, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τῆς κακίας καὶ τῆς πορνείας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὡστε ἐορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μὴδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πορνείας“· (Α. Κορ. ε. 8.) Ἐνζυμος δὲ πάλιν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, καθότι αὐτὸς εἶναι στερεὸς, συγκρατῶν τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἰσπερὶ δύναμιν τοῦ πιστεύοντος, καὶ μὴ ἀφίγων αὐτὴν νὰ κλονῆται εἰς διαφόρους αἵρέσεις καὶ πλάνας· ὃν τρόπον καὶ ὁ αἰσθητὸς ἐνζυμος ἄρτος στηρίζει καὶ συγκρατεῖ τὴν αἰσθητὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶπεν ὁ Φαλμῶδός· „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει“· (Φαλ. ργ'. 15.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδός· ὁ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγος εἶπεν εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητῆ· σκευάσατε (ἥτοι ἐτοιμάσατε), ὦ Μαθηταί μου, τὸ Πάσχα, χάριν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ μυσταγωγῶ καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια. Ἡ νοεῖται καὶ οὕτως· ἐτοιμάσατε, ὦ Μαθηταί μου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσᾶς μὲν καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια, τὸ Πάσχα ἐν ὑπεράφω τόπῳ, τούτέστιν ὅχι εἰς σαρκικὸν καὶ ψυχικὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ σαρκικά καὶ ψυχικά φρονούντα· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δεχεται τὰ τοῦ Πνεύματος· (Α. Κορ. β'. 14.) τὸ δὲ ἰδικόν μου Πάσχα καὶ τὰ Μυστήρια εἶναι ὅλως πνευματικά· ἀλλὰ ἐτοιμάσατε αὐτὸ εἰς ἄνθρωπον ὑψηλὸν καὶ οὐρανομήκη καὶ τὰ ὑψηλά φρονούντα, καὶ ἀπλῶς, εἰς ἄνθρωπον πνευματικὸν καὶ νοῦν ἔχοντα θεωρητικόν.

Πῶς δὲ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐτοιμάσουν; Μὲ ἄζυμον μὲν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ ἀπλότητος, ὅχι ὅμως καὶ χωρὶς τὸν ἐνζυμον καὶ ἁρτώδη καὶ στερεόν· διότι τὸν ἐνζυμον ἄρτον αἰνιγματῶδως ἐφανερώσεν ὁ Μελωδὸς μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ, „Τὸ στερεόν δὲ τῆς χάριτος, μεγαλύνετε“· τῆς χάριτος δὲ ἐστὶ τὸ ἐνζυμον, ἐπειδὴ δι' ἐνζύμου ἄρτου καὶ ὁ Κύριος τότε παρέδωκε τὸ Μυστήριον, ἀκόμη γὰρ δὲν ἦτον καιρὸς τῶν αἰσμάτων, καθότι αὐτὰ ἐτράγοντο μετὰ τοῦ ἁμνοῦ καὶ τῶν πικρίδων ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καὶ πᾶσα δὲ ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δι' ἐνζύμου ἄρτου ἐκτελεῖ τὸ Μυστήριον· ὅθεν καὶ ὡς τῆς χάριτος ὢν, ἀκολούθως εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι νὰ μεγαλύνουν τὸ ἐνζυμον· τὰ γὰρ αἷζυμα μετὰ τὸ νὰ ἐμεταχειρίζετο ὁ παλαιὸς Νόμος εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἱεροπραξίας, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς δὲν ὀνομάζει αὐτὰ τῆς χάριτος, οὔτε λέγει νὰ τὰ μεγαλύνουν οἱ πιστοί. Διὰ τί δὲ ὅλως ἀναφέρει αἷζυμα ἐδῶ ὁ Μελωδός; Διὰ νὰ δείξῃ μυστικῶς ὅτι ἔφαγε τότε τὸ παλαιὸν Πάσχα ὁ Κύριος, ὅπερ δι' αἰσμάτων ἐγένετο, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες οὕτως ὑπέλαβον· ὅτι δὲ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον δὲν τὸ ἔφαγεν, ὅρα εἰς τὸν λόγον Ἰωάννου Ἱεροσολύμων κατὰ αἰσμάτων, καὶ εἰς τὸ περὶ Μυστηρίων Βιβλιαρίον Εὐστρατίου τοῦ Ἀργέντου.

Διὰ τοῦ αἰσμοῦ λοιπὸν καὶ τοῦ ἐνζύμου τοῦτο τὸ νόημα παρασταίνεται, δηλαδὴ ὅτι ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος πρέπει νὰ τρέφεται αἷζυμῶς μὲν (ἥτοι ἀπλοῖκῶς) διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀληθείαν τῆς εὐσεβείας καὶ Πίστεως· ἐνζυμῶς δὲ καὶ φρονίμως, διότι κοντὰ εἰς τὴν ἀπλότητα πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ σύνεσιν καὶ φρονιμάδαν· καθὼς καὶ ὁ Κύριος παραγγέλλει λέγων· „Γίνεσθε φρονίμοι ὡς οἱ Ὁφεί, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστέραι“· (Ματθ. 16.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε“· (Α. Κορ. 14. 20.) (1).

Τρο-

(1) Ὅτι μὲν εἶναι ἀποβεβλημένα τὰ αἷζυμα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὰ δὲ ἐνζυμα μόνον εἶναι δεκτὰ εἰς αὐτήν, καὶ σὶ αὐτὰ ἀπλοῦσιν, ἀκουστέ. Ἰωσήφ ὁ Βρυέντιος ἐν τῇ πρώτῃ δια-

Τροπάριον.

„Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων Σοφίαν γεμῆν, ἀρχὴν
 „ὁδῶν με εἰς ἔργα ἔκτισε τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα· Λόγος γὰρ
 „ἄκτιστος ὡς φύσει, τὰς φωνὰς οἰκείουμαι, οὐ νῦν προσείληφα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Η'. κεφάλαιον τῶν Παροιμιῶν, ὅπου ἡ ἐνυπόστατος Σοφία ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγει περὶ ἑαυτοῦ· „Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι.... πρὸ τοῦ ὅρι εἰδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων τῶν βουνῶν γεννᾶ με“. (Στιχ. 22.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ, ἔκτισε ρῆμα, ὡς ἀπὸ τῆς ἐνυποστάτου Σοφίας τοῦ Πατρὸς λεγόμενον, σκανδάλου πέτρα ἔγινεν εἰς πολλοὺς· ἐκ τούτου γὰρ οἱ Ἀρειανοὶ κινούμενοι, ἐτόλμησαν νὰ εἰποῦν κτίσμα τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ὁ Θεοπέσιος Κοσμᾶς ἀρίστα ἐδῶ διακρίνει, τί μὲν δηλοῖ τὸ, Γεννᾶ, τί δὲ τὸ, ἔκτισεν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Χριστὸς Θεὸς ἐστὶν ὁ αὐτὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ μὲν Γεννᾶ λαμβάνεται ἐπὶ τῆς αἰδίου αὐτοῦ Θεότητος, καθ' ἣν ἐκ τοῦ ὁμοουσίου ἐγεννήθη Πατὴρς ὑπὲρ πάντα λόγον καὶ τέλος πρὸς τὰ ἔξω· τὸ δὲ ἔκτισε λαμβάνεται ἐπὶ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος, καθ' ἣν ἐπτώχευσε τὸ κτιστόν. Σαφηνίζων λοιπὸν τὴν ἀσάφειαν τοῦ ρητοῦ τῆς Παροιμίας ὁ Μελωδὸς λέγει· Ἐμέ τὴν δημιουργικὴν Σοφίαν τῶν ἀπάντων γεννᾶ ὁ Πατὴρ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· γεννᾶ δὲ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, ἡγουν δημιουργικὴν αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τῶν ὄντων, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο· εἰς δὲ ταῦτα τὰ ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα, ἡγουν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σωτηρίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν, δὲν με γεννᾶ, ἀλλὰ ἔκτισέ με, ἡγουν νυδόκησέ με νὰ προσλάβω τὸ κτιστόν σῶμα. Ἄς μὴ θαυμάζῃ δὲ τινὰς, ἂν ἐγὼ, Θεὸς ὢν κατὰ τὴν ἀναρχον φύσιν τῆς Θεότητος καὶ ἄκτιστος καὶ προαιώνιος ὑπάρχων Λόγος καὶ Υἱὸς, λέγω ὅτι με ἔκτισεν ὁ Πατὴρ· μὴδὲ εἰς ἄτοπα νοήματα κρημνίζέσθω, ὑπὸ τῆς λέξεως ταύτης κινούμενος· ἐπειδὴ γὰρ ἐγὼ ἐπ' ἐσχάτων προσέλαβον εἰς τὴν ἰδικήν μου ὑπόστασιν τὴν κτιστὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν πρόσωπον καὶ μία ὑπόστασις σύνθετος γέγονα ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο οἰκιοποιούμαι καὶ τὰς φωνὰς τῆς ἀνθρωπότητός μου· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἡ ἀνθρωπότης μου ἐχρεώσται νὰ λέγῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, τοῦτο ἐγὼ λέγω παρὰ ταῖς Παροιμίαις, ὡς ἐκ μέρους αὐτῆς· εἰ γὰρ καὶ διπλοῦς ὑπάρχω κατὰ τὰς φύσεις, ἀλλ' ὅμως εἰς ὑπάρχω κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ὑπόστασιν.

Οὕτω μὲν ἡρμήνευσε τὸ, Γεννᾶ καὶ τὸ, ἔκτισε Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ὁμοίως καὶ ὁ Νύσσης τὸ „Ἀρχὴν ὁδῶν“ συνάπτουσι μετὰ τὸ, ἔκτισεν, ἡγουν ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα, καὶ θέλουσιν ὅτι νοεῖται τοῦτο κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποίαν προεῖδεν ὁ Θεὸς ἀρχὴν τῶν αἰδίων του ὁρίσμων πρὸ πάντων τῶν ποιημάτων· καὶ ὅρα τὸν Μηνιάτην εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς Δευτέρας Κυριακῆς πρὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· καὶ ἴσως βέλτιον τοῦτό ἐστι, καθότι καὶ τὰ λόγια τοῦ Παροιμιαστοῦ οὕτως ἐκφέρονται· „Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα
 „αὐ-

διαλέξει, ἢν ἐποίησατο τοῦ Λατίνου Σκαράνου οὕτως φησὶ· „Πρῶτον ὑμῶν ἀποσχιζόμεθα, ὅτι ἀντὶ ἐν-
 „ζύμων ἐν ταῖς ὑμῶν λειτουργίαις προσφέρεται ἄ-
 „ζυμα· περὶ αὐτοῦ γὰρ οὕτως ἡ ἐβδόμη οἰκουμε-
 „νικὴ σύνοδος τίθει· Εἴ τις οὐ τίθεισιν εἰς τὴν
 „προσφορὰν προζύμην καὶ ἄλας, καὶ εἰ τις προσφέ-
 „ρει ἄζυμα, ἀνάθεμα ἐστω· καὶ ὁ μέγας Βασι-
 „λεὺς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς θείας Λειτουργίας φησὶ·
 „Διὰ τῶν ἐνταῦθα τελούμενων συμβαινόμεν τὴν τε-

„λεῖαν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 „στοῦ, καὶ δείκνυμεν τοῦτο τέλειον Θεὸν εἶναι καὶ
 „τέλειον ἄνθρωπον· ἄλευρον ἢ σάρες, πρέζυμον ἢ
 „ψυχὴν, ἄλας ὁ νοῦς· καὶ διὰ τοῦτο ἐννοοῦν καὶ
 „ἐμφύχον τὸ τῷ Κυρίου σῶμα ὀνομαζόμενον. Ἀλλὰ
 „καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἀποπληρούμεν ἐν ταῖς
 „ἱεραῖς προσφοραῖς· ὁρασίς, τὸ ἄλευρον ὁσφρησίς
 „τὸ προζύμον, ἀκοή τὸ πῦρ, γεύσις τὸ ἄλας, καὶ
 „ἀφή τὸ ὕδωρ“. (Τόμ. α.)

„αὐτοῦ· πρὸ δὲ πάντων τῶν βουρῶν γεννᾷ με“ ὅπου τὸ μὲν, Ἐκτίσε σχετικῶς προφέρεται πρὸς τέλος καὶ αἰτίαν, δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν τῶν ὁδῶν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔργα· τὸ δὲ, Γεννᾷ ἀσχετῶς καὶ ἀναιτίως ἐκφέρεται, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τὸ μὲν ὦν, ὁ Χριστὸς (ἦτοι κατὰ τὴν Θεότητα) καὶ αἰεὶ ὦν ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος, ἀνώτερος“ (ἤγουν ποιητικὴ αἰτία) (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Ἀλλὰ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῇ κατὰ τὴν γνάμην τῶν ἀνωτέρω Πατέρων, ἐὰν λάβῃ ὑποστιγμὴν εἰς τὸ, Γενᾷ οὕτω· „Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων Γενᾷ με“, καὶ ἐδῶ νὰ σταθῇ· εἴτα ὡς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς νὰ εἰπῇ· „Ἀρχὴν ὁδῶν με εἰς ἔργα ἐκτίσε τὰ νῦν μυστικῶς τελέμενα“. Σημείωσαι ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος „Κύριος ἐκτίσάτο με“ ἀνέγνωσαν· παρ' ἄλλοις ἀντιγράφοις, „Καὶ οὐκ ἐκτίσέ με“· τὸ δὲ „Ἐκτίσάτο με“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἐγέννησεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀδάμ εἶπεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Κάϊν· „Ἐκτίσά μιν (ἦτοι ἐγέννησα) ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ“ (Γέν. δ'. 1.) (1).

Τροπάριον.

„Ὡς ἄνθρωπος ὑπάρχω οὐσίᾳ οὐ φαρτασίᾳ, οὕτω Θεὸς τῷ τρό-
 „πῳ τῆς ἀρτιδόσεως ἡ φύσις ἡ ἐμωθεῖσά μοι· Χριστὸν ἔμα διό με
 „γνώτε, τὰ ἐξ ὧν, ἐν οἷς, ἅπερ πέφυκα σώζομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ κακόδοξοι καὶ αἵρετικοὶ ἐπεχείρησαν νὰ μολύνουν, ὅσον ἐκ μέρους τῶν, τὴν κοσμο-
 σωτήριον Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἄλλοι μὲν γὰρ ἐβλασφήμησαν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος
 δὲν προσέλαβεν ἀνθρωπότητα ἀληθῆ καὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν· τῶν ὁποίων
 ἀρχηγὸς ἦτο ὁ δυστυχὴς Εὐτυχὴς ὁ Μονοφυσίτης· ἄλλοι δὲ ἐβλασφήμουν, ὅτι ἡ προσλη-
 φθεῖσα ἀνθρωπότης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν ἐθεώθη εὐθὺς ἐν τῇ προσλήψει, οὔτε ἐ-
 γινεν, ὅπερ τὸ χρίσαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ
 ἄνους Ἀπολινάριος· καὶ ἄλλοι ἐφρόνεν δύα Τίους, ἕνα τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, καὶ ἄλ-
 λον τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος.

Ταύ-

(1) Θέλεις νὰ ἀκούσῃς, Ἀγαπητέ, καὶ τὰ ἴδια
 λόγια τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ Νύσσης; Ἀ-
 κουσὸν αὐτὰ πρὸς πληροφάνειαν σου. Ὁ μὲν Θεολό-
 γος οὕτω γράφει· „Τί τῶν ὄντων ἀναίτιον; Θεότης“
 „οὐδεὶς γὰρ αἰτίαν εἰπεῖν ἔχει Θεοῦ.“ Ἡ τί ἂν εἴη
 „Θεοῦ πρεσβύτερον; τί δὲ τῆς ἀνθρωπότητος (ἢν δὲ
 „ἡμᾶς ὑπέστη Θεός) αἰτία; Τὸ σωθῆναι πάντας
 „ἡμᾶς· τί γὰρ ἕτερον; Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα καὶ
 „τὸ, ἐκτίσε καὶ τὸ, γεννᾷ με σαφῶς εὐρίσκομεν, ἀ-
 „πλοῦς ὁ λόγος. Ὁ μὲν ἂν μετὰ τῆς αἰτίας εὐρί-
 „σκοιμεν, προσδῶμεν τῇ ἀνθρωπότητι· ὁ δὲ ἄπλυν
 „καὶ ἀναίτιον, τῇ Θεότητι λογιώμεθα.“ Ἐκτίσε
 „γὰρ με, φασίν, ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ·
 „ἔργα δὲ χειρὶν αὐτῆς ἀλήθεια καὶ κρίσις, ὧν ἐνεκεν
 „ἐχρίσθη Θεότητι· χρίσις γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπό-
 „τητος. τὸ δὲ, Γενᾷ με, χωρὶς αἰτίας· ἡ δειξόντι
 „τούτῳ προσκείμενον. Τίς οὖν ἀντερεῖ λόγος, κτί-
 „σμα μὲν λέγεσθαι τὴν Σοφίαν κατὰ τὴν κατὰ
 „γέννησιν· γέννημα δὲ κατὰ τὴν πρώτην καὶ πλεον
 „ἀληθειαν“; (Λόγ. Β'. περὶ Τίτου).

Καὶ ὁ συνάνυμος δὲ αὐτῷ καὶ τῆς Νύσσης φωστὴρ
 οὕτω λέγει· „Κύριος ἐκτίσέ με· τούτου χάριν ἐκ-
 „τίσθην ὁ αἰεὶ ὦν καὶ μηδὲν τῷ κτισθῆναι δέομενος,

„ᾧστε με γενέσθαι ἀρχὴν ὁδῶν εἰς τὰ ἔργα τοῦ
 „Θεοῦ, τοὺς ἀνθρώπους λέγω· τῆς γὰρ ἐδοῦ τῆς
 „πρώτης καταφθαρείσης, εἶδε πάλιν ἐγκαινισθῆναι
 „τοὺς πλανωμένους ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν αὐτὸν
 „ἐμὲ, ὃς εἰμι ὁδός. Καὶ ὅτι πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἡ
 „τοῦ, Ἐκτίσέ με δικνοικα βλέπει, σαφέστερον ἡμῖν
 „τοῦτο παρίσσει διὰ τῶν ἰδίων λόγων ὁ θεὸς Ἀ-
 „πόστολος, ἐν οἷς διακελεύεται· „Ἐνδύσασθε τὸν Κύ-
 „ριον Ἰησοῦν Χριστόν“· (Ῥωμ. 13. 14.) καὶ πρὸς
 „τούτοις ὅπου τὸν αὐτὸν ἐπαναλαβὼν λόγον φησὶν·
 „Ἐνδύσασθε τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν
 „κτισθέντα“· (Ἐφ. 4. 24.) Εἰ γὰρ ἐν μὲν ἐστὶ
 „τὸ σωτήριον ἐνδύμα, τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ Χριστός,
 „οὐκ ἂν ἄλλον τίς εἰποι, παρὰ τὸν Χριστόν εἶναι
 „τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα.
 „Ἀλλὰ δὴλοι ὅτι ὁ τὸν Χριστόν ἐνδυσάμενος, τὸν
 „καινὸν ἐνδέδυται ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα·
 „μόνος γὰρ οὗτος ὡς ἀληθῶς καινὸς κυρίως ὀνομάζε-
 „ται ἄνθρωπος, ὃς οὐχὶ διὰ τῶν γυναιμάτων καὶ συ-
 „νήδων τῆς φύσεως ὁδῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων ἔρα-
 „νῳ βίω, ἀλλ' ἐξηλλαγμένητις καὶ ἰδιαζομεν ἐπὶ
 „μόνου τούτου ἐκαινοτομήθη ἡ κτίσις“· (Λόγ. Γ'.
 „κατ' Εὐνομίου τόμῳ β').

Ταύτας λοιπὸν τὰς αἱρέσεις θέλων νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, δὲν εἰσάγει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀντιλέγοντα μὲ τὰς ἀνωτέρω αἱρετικούς, οὐδὲ τὸν δεῖνα Ἀπόστολον, ἢ τὸν δεῖνα Διδάσκαλον, ἢ τὸν δεῖνα Προφήτην, ἀλλ' αὐτὸν εἰσάγει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὕτω περὶ ἑαυτοῦ θεολογοῦντα καὶ λέγοντα· ὦ ἄνθρωποι, καθὼς ἀληθῶς κατ' οὐσίαν, καὶ ἔχῃ κατὰ φαντασίαν προσέλαβον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀνθρωπος ἀληθὴς ὑπάρχω· οὕτω καὶ ταύτην τὴν προσληφθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἐνωθεῖσάν μοι φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην ἐν ἀληθείᾳ ἐθέωσα κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως· ἦτοι λαβὼν ἐγὼ κατ' ὑπόστασιν τὸ κτιστὸν καὶ παθητὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀντέδωκα δικαίως τὴν θέωσιν εἰς αὐτήν· τρόπος γὰρ ἀντιδόσεως ἐστὶ, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννην, ἐκατέρας φύσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἀντιδιδούσης τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἴδια, διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀσυγχυτον περιχώρησιν· ὅθεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον Θεὸς παθητὸς ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται, καὶ Κύριος τῆς δόξης ἐσαυρωμένος, καθότι δηλαδὴ δέχεται τὰ τῆς παθητῆς φύσεως ἰδιώματα τῆς ὑποστατικῆς συνύσεως αὐτῷ· καὶ πάλιν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παιδίον λέγεται προαιώνιον, καὶ ἀνθρώπος ἀναρχος, καθότι σύνθετος ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων Θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος, ποτὲ μὲν ἐκ τῶν θεοπρεπῶν ἀρχιμάτων, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν ἀνθρωποπρεπῶν καὶ ταπεινῶν ἰδιωμάτων ὀνομάζεται.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα· διὰ τοῦτο, ὦ ἄνθρωποι, γνωρίσατέ με ἕνα Χριστὸν, κατὰ τὴν ὑπόστασιν διπλαδὴ καὶ τὸ πρόσωπον, μὴ διαιρούμενον εἰς δύο ὕψος, σῶζοντα δὲ τὰς δύο φύσεις, Θεότητα διπλαδὴ καὶ ἀνθρωπότητα ὁλοκληρότατα καὶ ἀκραιότατα σὺν πάσαις ταῖς φυσικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις καὶ ἰδιώμασιν, ἐξ ὧν φύσεων, καὶ ἐν αἷς φύσεσι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἅπερ (ἦτοι αὗται αἱ δύο φύσεις) ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς. Εἶπον δὲ μᾶλλον καὶ ἀκριβέστερον τὸ τρίτον, διότι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὸ πρῶτον· ἦτοι τὸ, Ἐξ ὧν δὲν εἶναι τόσον ἀκριβές· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι ἐκ τῶν δύο πέφυκε φύσεων, ὡς παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ γράφεται· „ Προελθὼν δὲ „ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἐν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος ὧν, τὸ μὲν „ ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι πάντῃ προσφυές τὸ λέγειν οὕτω περὶ Χριστοῦ· καθότι ὁ λέγων ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαίνεται ὅτι ἐννοίαν ὕλης καὶ εἶδους εἰσάγει, καὶ ὑπονοεῖται ὅτι δοξάζει τὸν Χριστὸν ὅτι συνίσταται ἐξ ὕλης μὲν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ εἶδους δὲ τῆς Θεότητος· τοῦτο δὲ εἶναι ἀνάξιον νὰ νοῦται ἐπὶ Χριστοῦ· ἐπεὶ ὁ προσληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ὁλόκληρος ἀνθρώπος, ὁ ἐκ σώματος καὶ νῆ καὶ ψυχῆς, δὲν ἦτον ὡς ὕλη ἀνείδεος, ἀλλ' οὔτε ἡ Θεότης ἦτον τοιοῦτον εἶδος, ὥστε νὰ μορφώσῃ τὴν τοιαύτην ὕλην.

Δεύτερον δὲ λέγεται Ἐν οἷς, ἤγουν ὅτι ἐν ταῖς δύο φύσεσι πέφυκεν ὁ Χριστὸς· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ αὐτὸ ἔχεται ἀκριβείας· καθότι ὁ λέγων τὸτο ἐννοίαν εἰσάγει μέρους καὶ ὅλου· ἐν ταῖς μέρεσι γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν· οὐ γὰρ ὡς ὅλον μὲν ἐστὶν ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς, ὡς μέρη δὲ αὐτοῦ ἡ Θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα δώσωμεν ὅτι ἐν αὐτοῖς θεωρεῖται. Τί δὲ ἀσεβέστερον τὸ νὰ μερικεύσῃ τινὰς τὴν ἄπειρον Θεότητα; Οἰκειότερον λοιπὸν καὶ ἀκριβέστερον εἶναι, ὅταν περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ θεολογῶμεν, νὰ ἀφίνωμεν τὸ, Ἐξ ὧν, καὶ τὸ, Ἐν οἷς, νὰ προτιμῶμεν δὲ τὸ, Ἀ· διότι, ἂν καὶ ἐκεῖνα φαίνονται ὅτι ἐλέχθησαν καὶ λέγονται εὐσεβῶς ὑπὸ πολλῶν Θεολόγων, ἤγουν, ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι· μὴ ὅλον τοῦτο ἀκριβέστερον εἶναι νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς δύο φύσεις ἐστὶ, Θεὸς διπλαδὴ καὶ ἀνθρώπος· ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν· „ Αἱ δύο φύσεις, εἰς ἐστὶ „ Χριστὸς, καὶ ὁ εἰς Χριστὸς, δύο φύσεις ἐστὶ“· (Βιβλ. γ'. κεφ. ιδ'). (1).

Ἐρα-

(1) Σημειοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ αὐτοῦ Δαμασκηνοῦ. „ Ὅταν ἡμεῖς λέγωμεν, ἢ ἀκούωμεν „ ἄλλαν λεγόντων ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ Θεότητος ἐστὶ „ καὶ ἀνθρωπότητος, οὐ δεῖ ἐννοεῖν αὐτὸν ἐξ ἐτέρων ἑτέρων, ὥσπερ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρώπου, ἢ ὡς ἐκ τεσσάρων στοιχείων σῶμα, ἀλλ' ἐξ „ ἐτέρων τῶν αὐτοῦ· ἐκ Θεότητος γὰρ καὶ ἀνθρωπότητος Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρώπον τέλειον τὸν

„ αὐτὸν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἐκ δύο τε καὶ ἐν „ δυσὶν ὁμολογοῦμεν φύσεσιν. (Βιβλ. γ'. κεφ. γ'.) „ Ὁμοίως καὶ ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖται „ καὶ γινώσκειται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, „ οὐχὶ ἐν ἐτέροις ἑτέρον νοοῦμεν αὐτόν, ἀλλ' ἐτε- „ ροῖς τὸν αὐτόν· καὶ οὕτως ἐπ' αὐτοῦ καὶ ταῦτα „ οἰκειῶς λέγονται“. Μολοντοῦτο καὶ οἰκειότερον, „ ὡς εἰπομεν, καὶ ἀκριβέστερον εἶναι τὸ τρίτον.

Ἐρανίσθη δὲ τὰ τρία ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον καὶ ἐμμήνη αὐτόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος Θεολογῶν περὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων τῆς μακαρίας Τριάδος καὶ τῆς μιᾶς τούτων Θεότητος, εἶπεν· „Ἐν γὰρ ἐν τρισὶν (ὑποστάσεσι δηλ.) ἡ Θεότης, καὶ τὰ τρία ἐν, τὰ ἐν οἷς ἡ Θεότης, ἡ τότε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἢ ἡ Θεότης“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Κοσμάς ἐδῶ περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ Θεολογῶν, „Ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, ἅπερ πέφυκα“, εἶπε, τὸ, Ἄπερ, τοῦ, Ἐξ ὧν, καὶ τοῦ, Ἐν οἷς, δείχνων ἀκριβέστερον. Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Κληδόνην οὕτω γράφει ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος· „Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ, ἐξ ὧν ὁ Σωτὴρ (ἦτοι δύο αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτοῦ), εἴπερ μὴ ταῦτον τὸ ἀόρατον τῷ ὁρατῷ, καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον· οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος· μὴ γένοιτο! (ἦτοι οὐχὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα) τὰ γὰρ ἀμφότερα ἐν τῇ συγκράσει, Θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ Θεωθέντος· ἢ πᾶς ἀντὶς ὀνομάσειεν“.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ προετοιμαζώμεθα μετὰ τὴν Προσοχὴν τοῦ νοῦς, μετὰ τὴν ἀποστροφὴν τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, μετὰ τὴν ἀποχὴν τοῦ μίσους καὶ τῆς μνησικακίας, μετὰ τὸ καθαρὸν συνειδὸς, μετὰ τὴν κατὰ δύναμιν νηστείαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν τῶν κρυπτῶν· καὶ οὕτω διὰ τῆς τοιαύτης προετοιμασίας νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὰ θεῖα Μυστήρια καὶ νὰ μεταλαμβάνωμεν τοῦ μυστικοῦ Δείπνου, καθὼς ὅλος οὗτος ὁ Κανὼν περὶ τούτου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διαλαμβάνει. Ἀμποτε κἀνεῖς ἀπὸ ἡμᾶς νὰ μὴ φανῇ μιμητὴς τοῦ προδότου Ἰούδα, θανασίμους μὲν ἀμαρτίας ποιῶν, ἔπειτα δὲ τολμῶν νὰ κοινωῇ ἀναξίως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τῷ Κυρίου. Οὐαὶ καὶ ἀλλοῖμονον εἰς τὸν τοιοῦτον! ὅτι αὐτὸς δὲν φωτίζεται ἀπὸ τὰ φαιτωρρικὰ Μυστήρια, ἀλλὰ μᾶλλον σκοτίζεται καὶ καταφλέγεται· αὐτὸς δὲν λαμβάνει ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του, ἀλλὰ μάλιστα κατάκρισιν καὶ καταδίκην, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ· „Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως (τὸ σῶμα καὶ αἷμα τῷ Κυρίου) κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τῷ Κυρίῳ“ (ἀ. Κορ. ια. 29.)

Ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Εἰ γὰρ χωρὶς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἐπακολουθούσης μετανοίας, οὐδὲ ρημάτων θεῶν ἄξιός τις ἐστὶ πρὸς ὑποδοχὴν· πῶς αἷμα Χριστοῦ καὶ σῶμα δεξαίτ’ ἀντὶς ἐν ἑαυτῷ μὴ δι’ ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας ἀναλόγου τοῖς πταίσμασι προκαταρθεῖς; Εἰ γὰρ ἀνατεῖναι πρὸς Χριστὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐχαῖσαι οὐκ ἐν, μὴ καθαρὰς ἔχοντι ταύτας ἀπὸ ἀμαρτίας, μηδὲ προαποθεμένῳ μίσος ἅπαν καὶ τὰς ἐκ τούτου διαλογισμούς· καὶ τοῦτο δείκνυσιν ὁ Παῦλος, „Βέλομαι, λέγων, ἐν παντὶ τόπῳ εὐχεσθαι ὑμᾶς, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν“· πῶς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ᾔωμεν τὸν Θεόν, καὶ σύσσωμοι αὐτῷ γενώμεθα μὴ προαποθέμενοι τὰς ἀμαρτίας δι’ ἐξομολογήσεως, μηδὲ τὸν ἐξ αὐτῶν προσγεγνημένον ρύπον τῇ ψυχῇ ἐλεημοσύνη καὶ ἀγνείᾳ καὶ ἐγκρατεῖᾳ προσευχῇ τε καὶ κατανύξει, καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς μετανοίας ἔργοις προκαθάραντες“· Ὅχι μόνον δὲ μετὰ ταῦτα πρέπει νὰ καθαρζώμεθα πρὸ τῆς μεταλήψεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ φυλαττάμεθα, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο μὴ μόνον προκαθαίρωμεθα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν τοῦ Θεοῦ τούτου δώρου προσέχωμεν ἑαυτοῖς, καὶ πολλὴν ἐπιδειξάμεθα τὴν φυλακὴν, ὥστε μένειν τῶν παθῶν ἀνώτεροι, καὶ τὰς ἀρετὰς καταγγέλλειν τοῦ ἐνοικῆσαι εὐδοκήσαντος ἡμῖν ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ἐπιφαινομένης κατὰ ταύτας πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητος“ (Λόγ. περὶ θεῶν Μυστηρίων).

Ἀμποτε δὲ καὶ νὰ φωτισθῶμεν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὰ θεοπρεπῆ καὶ ὑψηλὰ καὶ θεολογικὰ νοήματα ὅπου περιέχονται ἐν τοῖς Τροπαρίοις τούτοις, καθὼς ταῦτα φανερόντων, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐνός ἐκάστου ἐξηγήσει· ἵνα κεκαθαρμένοι ὄντες διὰ Πράξεως, καὶ πεφωτισμένοι διὰ Θεωρίας ἐνωθῶμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐρχομένῳ εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος, καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν Θάνατον· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Προσάββατόν τε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετάρτην ἐποίησεν ὁ Ἱερὸς οὗτος Κοσμάς Ἀκροστιχίδα ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν Στίχον, καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνης ἡμέρας ἐποίησε καὶ Ἀκροστιχίδα αὐτῆς, εἰπών· „Τῇ Δευτέρᾳ Τρίτῃ τε Τετράδι Φαλῶ“· ἔτω παρομοίως καὶ τῶν δύο ἡμερῶν τῆς μεγάλης δηλαδὴ ταύτης Παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου Ἀκροστιχίδα ἐποίησεν ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν στίχον, εἰπών· „Προσάββατόν τε „Σάββατον μέλπω μέγα“· εἰς καθὲρ δὲ ἡμέραν ἐκ τῶν δύο Ἀκροστιχίδας ἔκαμε τὸ ἴδιον αὐτῆς ὄνομα. Ὅθεν τῆς σημερινῆς ἡμέρας τὴν Ἀκροστιχίδα ταύτην ἐποίησεν οὕτως ἔχουσαν· „Προσάββατόν τε“.

Καθώς δὲ εἰς τὰς δύο Ἀκροστιχίδας τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος ἐποίησε, καὶ εἰς καθὲρ μίαν ἐξ ἐκείνων ἠκούετο ἔξωθεν τὸ, Φαλῶ· οὕτω καὶ εἰς ταύτην τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀκούεται ἔξωθεν τὸ, Μέλπω ῥῆμα τὸ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ στίχου εὐρισκόμενον· οἷον „Προσάββατόν τε μέλπω“. Προσάββατον δὲ εἶναι ἡ Παρασκευὴ, καθότι πρὸ τοῦ Σαββάτου αὕτη ἀμέσως τάττεται καὶ ἀριθμεῖται· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς ἀρρενόφρονος Ἰουδίθ γράφεται· „Καὶ ἐνήστευσεν (Ἰουδίθ) πάσας τὰς ἡμέρας „χηρεύσεως αὐτῆς, χωρὶς Προσαββάτων καὶ Σαββάτων“· (Ἰουδ. ἡ. 6.) καὶ κατὰ τὰ τέρα εἶπε τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος· „Ἐπεὶ ἦν Παρασκευὴ, ὅ ἐστι Προσάββατον“· (Μάρκ. 15· 42.) (1).

ᾠδὴ ἐ. Ἦχος Πλ. β'. Ὁ Εἰρμός.

„Πρὸς σὲ ὀρθρίζω τὸν δι' εὐσπλαγχνίαν σεαυτὸν τῷ πεσόντι κε-
„νώσαντα ἀτρέπτως, καὶ μέχρι παθῶν ἀπαθῶς ὑποκύψαντα,
„Λόγε Θεοῦ· τὴν εἰρήνην παράσχου μοι φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Παρασκευὴν λόγους ἔχουσιν οἱ ἐξῆς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος ἔχει λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σήμερον ὁ Κύριος „ἡμῶν“ ἔτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πεπλήρωται ἡμῖν „λοιπὸν ὁ τῆς νηστείας ἀγὼν, ἐληξεν εἰς τὸν Σταυ-
„ρόν“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τῆς χθδὲς ὑποσχέσεως“. Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φο-

„βερά τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια“. Ἀθανάσιος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μέγα μὲν Οὐρανὸς „δημιουργημάτων“. Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀναδραμῶν“. Σώζωνται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ· οἱ δὲ, ἐν τῇ τῷ Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου καὶ ἐν τῷ Πρωτάτῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Από τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται τὸν παρόντα Εἰρμὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ πρεπόντως· καθὼς γὰρ ἡ παρούσα Πέμπτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, οὕτως ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν ἐπρεπε νὰ ἐρανισθῇ καὶ ὁ Εἰρμὸς οὗτος. Τί δὲ λέγει ὁ Ἡσαΐας; „Ἐκ νεκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ Θεός“. (Ἡσ. κς'. 9.) Ὅρα δὲ, πῶς εὐφυστάτα προσαρμόζει ὁ Ἱεράρχης τὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος. Πρὸς σὲ ὀρθρίζω, λέγει, ὅχι τὸν ἐν ἀρχῇ ποιήσαντα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ὅχι τὸν ποιήσαντα τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν Σελήνην εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός· ὅχι τὸν φυτεύσαντα Παράδεισον κατὰ ἀνατολὰς, ἢ διαπλάσαντα ταῖς χερσὶ τὸν ἄνθρωπον, ἢ τόσα καὶ τόσα ποιήσαντα θαύματα· ἀλλὰ ὅλα ταῦτα ἀφήσας, πρὸς ἐσέ, λέγει, Κύριε, ὀρθρίζω, ὅς τις διὰ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀρρήτον φιλανθρωπίαν ἐκένωσας ἀτρέπτως τὸν ἑαυτόν σου καὶ ἐσυγκατέβης ἕως εἰς ἡμᾶς. Προσέθηκε δὲ τὸ, Ἀτρέπτως· διότι, ἂν καὶ ἐκενώθη γενόμενος ἄνθρωπος, ἀτρέπτος ὅμως καὶ ἀναλλοίωτος ἔμεινε κατὰ τὴν Θεότητα· μέινας γὰρ ὡς ἦν Θεός, προσέλαβεν ὡς ἦν οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί ἐκένωσας τὸν ἑαυτόν σου, Κύριε; Χάριν τοῦ πεσόντος Ἀδάμ, ὅς τις διὰ τὴν παρακοὴν ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου. Ομοίως πρὸς ἐσέ ὀρθρίζω, Κύριε, ὅς τις ἐταπεινώθης ἕως καὶ νὰ λάβῃς πᾶσιν καὶ Σταυρὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον· ἀπαθῶς ὅμως, τούτεστι χωρὶς νὰ πάθῃς κατὰ τὴν Θεότητα· ὁ γὰρ Χριστὸς, ἐπειδὴ ἦτον εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, διὰ τοῦτο ἀναλόγως τοῖς ἰδιώμασι τῶν ἡνωμένων αὐτῷ φύσεων, τῆς Θείας λέγων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, κατὰ μὲν τὴν Θείαν ἦτον ἀπαθής, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην ἦτον παθὴτός· ὥστε καὶ πάσχων ὁ Χριστὸς, ἀπαθῶς τοῖς πάθεσιν ὑπέκυπτεν (1).

Ἀφ'

(1) Ἐπειδὴ ἐνταῦθα περὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ἐστὶ, διὰ τοῦτο σημειοῦμεν τὰ κάτωθεν εἰδη τῶν παθῶν καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν πρὸς εἰδῶσιν φιλολόγων ἀναγνωστῶν. Ἐδέχθη ὁ Κύριος Στέφανον ἐξ ἀκάνθων εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ αὐτὸν ἐφάνηκεν ὅτι ἐρρίψε τὸν στέφανον ὅπου εἶχεν ὁ Διάβολος εἰς τὴν κεφαλὴν ὡς νικητὴς κατ' ἡμῶν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· κατὰ δὲ τὸν Ἀθανάσιον, ὁ ἀκάνθινος στέφανος ἐφάνηκεν ὅτι ὁ Κύριος ἐξήλειψε τὴν κατάραν ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ εἰς τὸ νὰ βλαστῇ ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐφάνηκεν δὲ πρὸς τούτοις ὁ ἀκάνθινος Στέφανος καὶ ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠφάνισε τὰς μεριμνας καὶ οὐκίας τῆς παρούσης ζωῆς, αἱ ὁποῖαι ὀνομαζοῦνται ἀκάνθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀθανάσιον· ἐφάνηκεν ἀκόμη ὁ ἀκάνθινος στέφανος ὅτι ὁ Κύριος ἐγίνε Βασιλεὺς καὶ νικητὴς τοῦ κοσμοκράτορος, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ἀμαρτίας· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος Ἀθανάσιος· στέφανον γὰρ φοροῦσιν οἱ Βασιλεῖς. Ἐξεδύθη τὰ ἱμάτια καὶ ἐνεδύθη τὴν πορφύραν, διὰ νὰ ἐκδύσῃ τοὺς δερματίνους χιτῶνας ὅπου ἐφόρεσεν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, σημειῶν ὄντας τῆς νεκρώσεως. Ἐνεδύθη πάλιν τὰ ἱμάτια, διὰ νὰ ἐνδύσῃ αὐτὸν τὴν ἀφθαρσίαν τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς κατὰ τὸν αὐτόν. Κάλαμον ἔλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὴν δεξιάν ὡς σκῆπτρον, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀρχαῖον ὄφιν καὶ δράκοντα· φυσικὴν γὰρ ἀντιπαθείαν ἔχει ὁ κάλαμος μὲ τοὺς ὄφεις καὶ θανατοῖν αὐτούς, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ πύσῃ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Διαβόλου, τὴν ὁποίαν ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ σβύσῃ τὸ χειρογραφον

τῶν ἀμαρτιῶν μας, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ ὑπογράψῃ βασιλικῶς μὲ τὸ κόκκινον αἷμα τοῦ τοῦ γράμμα τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν μας· καθότι καὶ οἱ Βασιλεῖς μὲ κόκκινον κιννάβαρι ὑπογράφουσιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Στεδίστης Θεόδωρος ἐν τῷ Δοξαστικῷ τῆς τρίτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, „Χριστὶ ὁ Θεός, ὁ τῷ καλῷ τῷ Σταυρῷ, ροὺ βαφαῖς ἐρυθραῖς τοὺς σούς δακτύλους αἱματώσας, τοῖς ἀφεισίμοις ἡμῶν (ἦτοι τοῖς συγχωρητικῶς γραμμασι) βασιλικῶς ὑπογράψαι φιλανθρωπισμένους. Εἰς τὸ ξύλον ἐσταυρώθη, διὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Ἐλαβε τὴν γεῦσιν τῆς χολῆς καὶ τοῦ ὄξους, διὰ τὴν γλυκίαν γεῦσιν τοῦ καρπεῖ τῷ ἀπηγορευμένῳ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐλαβε τὰ καρφία, διὰ νὰ καρφώσῃ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀπλάσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν Σταυρὸν, διὰ νὰ ἱατρίωσιν τὸ πᾶν μα τῶν χειρῶν τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐακῆς ἵπου ἐποίησαν εἰς τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον, καὶ διὰ νὰ ἐνίσχυσιν τὰ μακρὰν δισπῶστα, Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, οὐράνια καὶ ἐπίγεια. Ἐλαβε τὸν θάνατον, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν θάνατον. Ἐτάφη, διὰ νὰ μὴ στραφώμεθα πλεον ἡμεῖς εἰς τὴν γῆν ὡς τὸ πρότερον. Ἀνίστησε τοὺς νεκροὺς εἰσελθόντας εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἀναστῆναι, ἔχομεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἀνὰ Ἱερουσαλὴμ. Τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ ὅπου ἐρρίψαν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἐφάνηκεν, τὸ μὲν ὕδωρ, τὸ Βάπτισμα, τὸ δὲ αἷμα, τὴν κοινωνίαν τοῦ αἵματος, καὶ πρὸς τοῦτοις τὸ διὰ Μαρτυρίᾳ Βάπτισμα. Ἐσκοτίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί, διὰ νὰ φανερῶσιν ὅτι πεινῶσι τὸν Σταυρὸν ὡς ἔσθια. Αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, διότι ἐπασχῇ ἡ πέτρα τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ ἀνέβη, διὰ

Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Μελωδός, λαμβάνει τὸ τέλος τοῦ Εἰρμού ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς· ὁθεν ἐκεῖνος μὲν εἶπε· „Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν εἰρήνην δὲς ἡμῖν“· (Ἡσ. κς'. 9.) οὗτος δὲ λέγει· „Χάρισαί μοι τὴν εἰρήνην σου, Κύριε“· Εἰρήνην δὲ εἶπε τὴν θείαν καὶ σωτηριώδη καὶ ἀνώθεν ἐρχομένην, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπεν· „Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰωάν. ιδ'. 27.) καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία παρακαλεῖ λέγουσα· „ὑπὲρ τῆς ἀνώθεν εἰρήνης τοῦ Κυρίου δευθώμεν“· ἔστι γὰρ καὶ εἰρήνη κοσμικὴ, ἡ διὰ κοσμικὰ τέλη συνισταμένη, ἡ ὁποία πολλάκις καταντᾷ εἰς μάχην καὶ πόλεμον καὶ ἀπώλειαν· περὶ ἧς εἶπεν ὁ Κύριος· „Οὐ καθὼς ὁ Κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰω. ιδ'. 27.) καὶ ὁ Ἰερემίας γράφει· „Εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ ποῦ ἐστὶν εἰρήνη“; (Ἰερ. ε'. 14.)

Διὰ τί δὲ λέγει ἐδῶ ὁ Ἡσαΐας· „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρὶζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“; Ἐπειδὴ καθὼς ἡ σαρκινὴ ἀγάπη καὶ ὁ σωματικὸς ἔρως δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστάς νὰ κοιμηθῶν ἀναπαυτικά, ἀλλ' ἐξυπνᾷ αὐτοὺς τὴν νύκτα· οὕτω καὶ ἡ θεία ἀγάπη δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστάς τοῦ Θεοῦ νὰ κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ σηκώνει αὐτοὺς διὰ νὰ δοξολογήσουν καὶ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν ἐρωμένον αὐτῶν Θεόν. Οὕτω τὸν Προφήτην τοῦτον ἡ θεία ἀγάπη ἐσήκωνε εἰς δοξολογίαν Θεοῦ καὶ εὐχαριστίαν, καθὼς τοῦτο ὁ αὐτὸς σημεῖοι λέγων· „Ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐπὶ τῇ μείᾳ, ἣ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ ἡμῶν“· Ἐκ νυκτὸς ὀρθρὶζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός· (Ἡσ. κς'. 9.) οὕτω καὶ τὸν Προφήτην Δαβὶδ ἡ αὐτὴ θεία ἀγάπη ἐσήκωνε· διὸ καὶ ἔλεγεν· „Ὁ Θεός ὁ Θεός μου, πρὸς σέ ὀρθρὶζω· ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου“· (Ψαλ. ξβ'. 1.)

Τροπάριον.

„Ρυθθέμεντες πόδας καὶ προκαθαρθέμεντες Μυστηρίου μεθέξει τοῦ
„Θείου ρυμ, Χριστέ, σοῦ οἱ ὑπηρεταί, ἐκ Σιῶν ἐλαιῶμος μέγα
„πρὸς Ὅρος συναρμῆλθον, ὑμνοῦντές σε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ Μελωδός τὰ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου καὶ τοῦ θείου Νιπτήρος εἰς τὸν Κανόνα τῆς μεγάλης Πέμπτης, τὰ ἐδῶ εἰς τὸ Τριώδιον τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀναφέρει τὰ μετὰ ταῦτα γενόμενα, καθὼς τὰ διηγῆται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ἐν τῇ σαββάτῃ, φησὶν, ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν ἐλαιῶν“· (Ματ. κς'. 30.) ὁθεν τὸτο τὸ ρητὸν ἐρανίζόμενος λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησὺ Χριστέ, ἀφ' οὗ οἱ Μαθηταὶ καὶ ὑπηρεταί σε ἐνίφθισαν μὲν κατὰ τοὺς πόδας μετὰ τὸν θείον Νιπτήρα, προκαθαρίσθισαν δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ μετὰ τὴν μετοχὴν καὶ κοινωνίαν τοῦ θείου σου Μυστηρίου· ἵτοι μετὰ τὴν μετάληψιν τοῦ

διὰ τὸ πτώμα ὅπου ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ. Καὶ τελευταῖον ἀνέστη, διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀνάστασιν. Ταῦτα πάντα εὐρήσεις ἐν τῇ σειρά τῇ κατὰ Ματθαῖον, τῇ συλλεχθείσῃ ὑπὸ τοῦ Νικητῆ· τὰ πλεῖστα δὲ τούτων μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖ διὰ στίχων ἐμμέτρων.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως θείος Πρόεδρος δίκαιον εἶχε νὰ ἐκφωνῇ ἐγκωμιαστικῶς καὶ θαυμαστικῶς περὶ τῶν εἰδῶν τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, λέγων· „Ὁ πάθος κόσμου καθάρσιον! ὦ θάνατος ἀθανασίας ἀφορμὴ, ζωὴν ἀνατέλλουσα! ὦ κάθοδος ἐν ἁδου, τῶν ἐξ αἰῶνος νεκρωθέντων γέφυρα πρὸς ἀναβίωσιν! ὦ μεσημβρία τῆς δειλινῆς ἐν Παραδείσῳ καταδίκης ἀνάκλησις! ὦ Σταυρὸς δειγνύων ἱατρὸς! ὦ ἥλοι τὸν Κόσμον τῇ θεογνωσίᾳ προσηλωσάντες, καὶ θάνατον καταπεύραντες! ὦ

„ἀκανθαὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀμπελώρος οἱ βότρυες! ὦ χολὴ τοῦ τῆς Πίστης μέλιτος πρόξενος καὶ τῆς Ἰουδαίων πονηρίας κατηγερὸς! ὦ σπάγγος, τὴν κοσμικὴν ἀμαρτίαν ἀποσπογγίσας καὶ ἀποσμήξας! ὦ κάλαμος ἐν οὐρανοῖς τοὺς πιστοὺς πολιτογραφῶν, καὶ ἀρχιερέα σου τὴν τυραννίδα συντρίψας! ὦ Μυστήριον παρὰ ἀπίστοις ἀπιστούμενον, ὑπὸ δὲ πάντων πιστῶν ἀκατακλύστως προσκυνούμενον! ὦ σημεῖον παρὰ ἀπίστων ἀντιλεγόμενον, καὶ παρὰ πιστῶν δοξαζόμενον! ὦ Μυστήριον, (τοῦ Σταυροῦ) Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἐθνεσι δὲ μωρία, ἡμῖν δὲ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, κατὰ φησὶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος“· (Λόγ. εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φοβερά τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια“).

τοῦ ἀχράντου σου σώματος καὶ τῆ τιμίου σου αἵματος· ἀφ' οὗ, λέγω, οὕτως ἐκαθαρίσθησαν, τότε ἀνέβησαν μαζὶ με' ἐσέ' ἀπὸ τὴν Σιών (τὴν Ἱερουσαλήμ) εἰς τὸ μέγα Ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ὑμνοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες ἐσέ', φιλάμθρωπε.

Ἐχει δὲ καὶ ἀναγωγικὴν θεωρίαν ὁ λόγος οὗτος· πόδες γὰρ τῆς ψυχῆς νοοῦνται αἰ ὑποβεβηκυῖαι αὐτῆς δυνάμεις· ἥτοι ἡ αἴσθησις, ἡ φαντασία, ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια. Ὅποιος λοιπὸν ἔψῃ καὶ καθάρισις ταύτας διὰ τῶν πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἀρετῶν, ὡς διὰ θείων χειρῶν, καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις φυλάττῃ καθαρὰς ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, τὴν δὲ φαντασίαν φυλάττῃ ἀμόλυντον ἀπὸ τὰς αἰσχυρὰς εἰκόνας καὶ τύπους τῆς ἀμαρτίας, τὴν δὲ δόξαν φυλάττῃ ἀπὸ τὰς ψευδοδοξίας καὶ πονηρὰς ὑπολήψεις τε καὶ προλήψεις, τὴν δὲ διάνοιαν τὸ ταχυπετές ὄνειρον χαλινώσῃ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καρδίαν, τὸν δὲ νοῦν, τὴν ἀνωτάτην δύναμιν τῆς ψυχῆς καθάρσιν διὰ νοερᾶς προσευχῆς καὶ πρὸς Θεὸν ἐνώσεως, αὐτὸς ἀναβαίνει ἀπὸ ἐδῶ εἰς Ὄρος ὑψηλῆς θεωρίας, καὶ φθάνει εἰς μέτρα φωτισμοῦ, καὶ ἀρπάζεται εἰς ἀποκαλύψεις ἀλαλήτων Μυστηρίων τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῖς αὐτοῖς νόοις συναμιλλᾷται, καὶ με' αὐτοὺς ὑμνεῖ τὸν Θεόν.

Τροπάριον.

„Ὁρᾶτε, ἔφης, φίλοι, μὴ θροεῖσθε· ῥῦμ γὰρ ἡγγικεν ὥρα ληφθῆ-
 „μαί με κταρθῆναι χερσὶν ἀνόμων· πάντες δὲ σκορπισθήσεσθε,
 „ἐμὲ λιπόμτες, οὓς συναΐξω, κηρύξαι με φιλάμθρωπον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ῥήματα τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ μάλιστα τοῦ Ματθαίου εἶναι συνερανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· τὸ μὲν γὰρ „Ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· (Ματθ. κδ'. 6.) ὁμοίως ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐρανίσθη καὶ τὸ ἀκόλουθον· „Ἰδοὺ ἡγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Χρὶς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν“· (Ματ. κς'. 45.) τὸ δὲ „Πάντες σκορπισθήσεσθε“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· „Ελήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε“· (Ἰω. ις'. 32.) καὶ ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ Ζαχαρίαν· „Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης“· (Ματθ. κς'. 31. Ζαχ. ιγ'. 7.) τὸ δὲ „Οὓς συναΐξω“ καὶ αὐτὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· ταῦτό γὰρ εἶναι με' ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ματθαῖος· „Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν“· (Ματθ. κς'. 32.)

Τούτων οὕτως ἐγνωσμένων, εἰσάγει ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μαθητάς του· Ὁρᾶτε, φίλοι καὶ Μαθηταί μου, καὶ μὴ φοβεῖσθε· ὅπερ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶπε με' ἄλλας λέξεις· „Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ „δειλιάτω“· (Ἰω. ιδ'. 27.) Καὶ διὰ τί λέγω νὰ μὴ φοβῆσθε; Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς οὗτος εἶναι καιρὸς ἀνδρίας καὶ μεγαλοψυχίας· τὰρα γὰρ ἐπλησίασεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Χρὶς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν, οἱ τινες ἔχουν νὰ με' θανατώσουν· ὅλοι δὲ ἐσεῖς ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου ἔχετε νὰ σκορπισθῇτε ὁ καθείς εἰς τὰ ἴδια, καθὼς ὅταν φονευθῇ ὁ Ποιμὴν σκορπίζονται τὰ πρόβατά του εἰς ἕνα καὶ ἄλλο μέρος· ἀφ' οὗ ὁ μωὸς ἀναστηθῶ, τότε θέλω σᾶς συναΐξει ὅλους εἰς ἕνα τόπον· ἥτοι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου καὶ ἔχετε νὰ με' κηρύξετε ὡς φιλάμθρωπον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Στήλην κακίας ἀντιθέου Παῖδες θεῖοι παρεδειγμάτισαμ· κατὰ
 „Χριστοῦ δὲ φρυαττόμενον ἄρομον συμφέριον, βουλευέται κερά,
 „κτεῖραι μελετᾷ τὸν ζῶνς κρατοῦντα παλάμη, ὅρ πάσα κτίσις
 „εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οί όσιώτατοι, λέγει, καὶ Θεοσεβέστατοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖδες παρεδειγματίσαν· ἦτοι ἐφάυλισαν καὶ κατεφρόνησαν ὡς ἓνα μηδέν, ἢ ἐθεάτρισαν φανερώς καὶ κατήσχυναν τὴν χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἣτις, ἐπεὶ ἀνεστηλώθη διὰ τὴν προσκυνῆται ἀπὸ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι λαοὺς ὡς Θεός, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἦτον καὶ μία στήλη τῆς ἀντιθέου κακίας· ἦτοι τῆς ἀσεβείας τοῦ Τυράννου. Οἱ μὲν οὖν ἅγιοι τρεῖς Παῖδες οὕτω τὴν εἰκόνα ἐκείνην ἐθεάτρισαν καὶ κατήσχυναν (1)· τὸ δὲ παράνομον συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων, τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ταραττόμενον καὶ μαινόμενο, δὲν ἐπαραδειγματίσεν, οὐδὲ ἐφάυλισεν, ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες, τὴν στήλην τοῦ φθόρου καὶ τῆς μαιφόνου γνώμης ὅπου εἶχε κατὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀνεστηλωμένην μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, ὅχι! Ἀλλὰ τί κάμνει; Βουλευέται μὲν μίαν ματαίαν καὶ εὐκαιρον βουλήν· μελετᾷ δὲ τὴν θανάτωσιν ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην, ὁ ὁποῖος κρατεῖ μὲ τὴν παλάμην του τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων. Καὶ ποία ἄλλη βουλή ματαιότερα ἀπὸ αὐτῆς; ἢ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς μελέτης ταύτης κενόσπουδέστερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ τὰς κατὰ τοῦ Κυρίου κενὰς ταύτας μελέτας προβλέπων τοῦ παρανόμου συνεδρίου, ἐλεγκτικῶς ἔλεγεν· „Ἴνα τί ἐφρύαξαν Ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;“ (Ψαλ. β'. 1.) Ἀκολούθως δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅν πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας“, διὰ τὴν δειξὴν ὅτι εἶναι ἡ ὧδὴ ὁδὸς, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ ἀνωτέρω λόγος.

Ἄξιον δὲ εἶναι τὴν σημειώσωμεν ἐδῶ τὸ ἀκόλουθον ὡς ἐν παραρτήματι, ὅτι ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων μέχρι τῶν ἐσχάτων τὰ παιδιὰ καὶ οἱ νεώτεροι ἐφάνηκαν εὐσεβέστεροι τῶν γεροντοτέρων· καθὼς γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, οἱ τρεῖς νέοι Παῖδες οὗτοι κατεφρόνησαν μὲν τὴν στήλην καὶ εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, εὐλόγουν δὲ καὶ εὐφύμουν τὸν Θεόν· οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι πρεσβύτεροι καὶ γεροντότεροι ἐπροσκύνησαν μὲν τὴν εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, ἐβλασφήμησαν δὲ τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Κυρίου, τὰ μὲν παιδιὰ καὶ οἱ νέοι εὐφύμουν καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν Θεοπρεπῶς, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου· οἱ δὲ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ Ἱερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἐβλασφήμουν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου· διὰ τοῦτο δικαίως ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ ἐπαινεῖ τῶν ἀνωτέρω παιδίων τὰς εὐφημίας λέγων· „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον“ (Ψαλ. η'. 2.) ὁ δὲ Κύριος ἀπεδέχθη αὐτάς, καὶ περὶ τῶν παιδίων εἶπεν· „Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, „εἰ μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιὰ, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν“ (Ματθ. ιη'. 3.)

Τροπάριον.

„Ἀπὸ βλεφάρων, Μαθηταὶ (2), μῦρ ὕπνου, ἔφης Χριστὲ, τιρά-
 „ξατε· ἐμ προσευχῇ δὲ γρηγορεῖτε, πειρασμῷ μήπως ὀλῃσθε, καὶ
 „μάλιστα Σίμων· τῷ κραταίῳ γὰρ μείζων πείρα· γυνώθι με Πέ-
 „τρε, ὅμ πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

(1) Εἰς τοιοῦτον γὰρ σημειώμενον μεταχειρίζεται καὶ ἡ Γραφή τὸ Παραδειγματίζω· ὅθεν γέγραπται· „Ὁ Ἰωσήφ δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν (τὴν Παρθένον δηλ.) παραδειγματίσαι“... (ἦτοι φανερώς θεατρίσαι) (Ματθ. α'. 19.) Ὁμοίως καὶ Παῦλος λέγει· „Ἀνασταυρῶντες εαυτοὺς τὸν Τύγν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντες“ (Ἐβ. ε'. 6.) Καὶ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος

„τῷ Μωϋσῇ· λάβε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, καὶ παραδειγματίσον αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ κατέναντι τοῦ Ἡλίου“ (Ἀριθ. κέ. 4.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος λέγει· „Τὸ ἐμφανὲς οὖν ἀρετῶν, κολαζέσθαι, καὶ τὸ αἰονίως ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ παραδειγματισθῆναι φησὶν ἀπέναντι τοῦ Ἡλίου“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μαθηταῖς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι συνερανισμένον ἀπὸ διάφορα ῥητὰ τοῦ Εὐαγγελίου· ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος λέγει· „Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ (ὁ Ἰησοῦς) καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.“ (Ματθ. κς'. 40.) ὁ δὲ Λουκᾶς οὕτω φησὶν· „Εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεύθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου.“ (Λουκ. κβ'. 31.) ὁ δὲ Μάρκος λέγει· „Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων δηλ.) βεβαρημένοι (ἀπὸ τὸν ὕπνον) (Μάρκ. ιδ'. 40.)“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥητὰ ἐνάσας ὁ Ἱερός Μελωδὸς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει οὕτως.

ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ εἶπας πρὸς τοὺς Ἱερούς Ἀποστόλους σου· ὦ παμφίλτατοι Μαθηταί μου, τάρτα κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς παραδόσεώς μου τινάξατε ἀπὸ τὰ βλέφαρά σας (ἥτοι ἀπὸ τὰ ὀμμάτια) τὸν ὕπνον, καὶ ἅς μὴ εἶναι οἱ ὀφθαλμοί σας βεβαρημένοι· ὁ γὰρ ὕπνος ὅχι μόνον τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς φυσικὰ καταβαρύνει, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς λοιπὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα δὲ ὅλον παραλύει. Ὅρα δὲ ὅτι προσφυῶς εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ ῥῆμα Τινάξατε· διότι, ὅταν ὁ ὕπνος κυριεύσῃ τὴν καρδίαν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν διώξῃ τις, παρέξ μετὰ τὸ τινάγμα χειρῶν καὶ ποδῶν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος, καὶ τότε μόλις καὶ μετὰ βίας. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητὰς του νὰ τινάξουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τὸν ὕπνον, τότε λέγει εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ γρηγορῶν· ἥτοι νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν· ἐπειδὴ πρῶτον πρέπει νὰ ἐκλίπῃ τις ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ ἔπειτα νὰ ποιῇ τὸ ἀγαθόν, κατὰ τὴν ψαλμικὴν ἐντολήν· „Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσων ἀγαθόν.“ (Ψαλ. λγ'. 14.)

Εἰς τί δὲ πρᾶγμα τοὺς λέγει νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ; Ὅχι εἰς βιωτικὰ καὶ ἀνωφελῆ διηγήματα, ὅχι εἰς μύθους καὶ παραμύθια· ἀπαγε! αἱ γὰρ ἀγρυπνίαι ὅπου ἐξοδεύονται εἰς τὰ τοιαῦτα μάταια καὶ ἐφάμαρτα πρᾶγματα εἶναι πολὺ χειρότεραι καὶ ἀνωφελέστεραι ἀπὸ τὸν ὕπνον· ὁ δὲ ὕπνος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι πολλὰ καλλίτερος καὶ ὠφελιμώτερος ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἀγρυπνίας. Ἀλλὰ εἰς τί διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς Μαθητὰς του νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ; Εἰς τὴν ἀγίαν προσευχὴν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶν ἀπὸ τὸν πειρασμόν τοῦ Διαβόλου· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναι τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Μελωδοῦ, παρέξ μία ἐξηγήσις τῶν λόγων ἐκείνων τῷ Κυρίῳ „Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν“. Εἶτα καὶ τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ὅποια εἶπεν ἰδιαίτερως εἰς τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, ὁμοίως καὶ τὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου· „Σίμων καθεύδεις; οὐκ ἰσχύσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;“ (Μάρκ. ιδ'. 37.) ὅθεν λέγει τρόπον τινα πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· ὦ Σίμων Πέτρε, σὺ μάλιστα καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Μαθητὰς μου, σὺ περισσότερον ἀγρύπνια εἰς τὴν πρὸς Θεὸν προσευχὴν, ἵνα ἀπὸ αὐτὴν ἐνδυναμωθείς νικήσῃς τὸν ἐχθρόν ὅπου περισσότερον σὲ πολεμεῖ ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ὅλους γὰρ ἐσᾶς ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς διὰ νὰ κοσκινίσῃ καὶ νὰ ταραξῇ ὡς σιτάρι, ἐσὲ δὲ μάλιστα. Διὰ τί; Ἐπειδὴ καὶ ἐσὺ εἶσαι ἀνώτερος καὶ κορυφαῖος τῶν ἄλλων, καὶ κατὰ τὴν Πίστιν θερμώτερος.

Ὅθεν, καθὼς οἱ ἐχθροὶ σπουδάζουν νὰ κηρυνίσουν ἐκείνους τοὺς πύργους τῶν πόλεων, ὅπου βλέπουν δυνατωτέρους καὶ ὀχυρωτέρους ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πληροφορημένοι ὄντες, ὅτι μαζὶ μετ' ἐκείνους ἔχουν νὰ συγκηρυνίσουν καὶ τοὺς ἀδυνάτους, καὶ καθὼς ὅποιος θανατώσῃ τὸν γενναϊότερον σκύλον τὸν φύλακα μιᾶς μάνδρας, καὶ ὅλην τὴν μάνδραν τῶν προβάτων δύναται εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· οὕτω καὶ ὁ Διάβολος γνωρίζων τὸν μακάριον Πέτρον ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ ἀνδρειώτερον, ὅλον τὸν πόλεμον καὶ τὴν μάχην ἔστησε κατ' αὐτοῦ, ἵνα νικήσας αὐτόν εὐκόλως νικήσῃ ὁμοῦ καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ οὕτω τὴν μάνδραν τοῦ Χριστοῦ διασκορπίσῃ καὶ ἀφανίσῃ· τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ „Τῷ κράτει γὰρ μείζων πείρα“ (ἥτοι εἰς τὸν δυνατόν κατὰ τὴν ψυχὴν μεγαλῆτερος πόλεμος ἐπάγεται παρὰ τοῦ ἐχθροῦ). Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Σολομών· „Κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς

„τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται· ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστὸς ἐστὶν ἐλέους· δυνατοὶ δὲ δυνα-
 „τῶς ἐταπθίσονται“· (Σοφ. ε΄. 5.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος, ἐρμηνεύων τὸ
 „ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Λουκᾶ· „Ἐξος τῷ Διαβόλῳ τοὺς δοκιμωτέρους ἐξαιτεῖσθαι πρὸς
 „πάλιν, ὡς τὸν Ἰώβ“· καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πρὸς γὰρ τὸ ἀντιτεῖνον μάλιστα
 „ἡ παράταξις“ (Λόγῳ πρὸς Ἀθανάσιον).

Τὸ δὲ τελευταῖον μέρος τοῦ Τροπαρίου „Γνωθί με Πέτρε“ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἔ-
 ξω ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅτι προσετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ εἰς ἀναπλήρω-
 σιν τοῦ μέλους τοῦ Τροπαρίου· δὲν ἔχει ὁμως οὕτως ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ θέλων ὁ Θεὸς
 Κοσμάς νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Κύριος προσγένωσκεν ὅχι μόνον τὴν ἀρνησιν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ
 καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίας φωνὰς τῆς ἐκείνου ἀρνήσεως, δηλαδὴ τὸ „Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“
 (Ματθ. κς΄. 72.), διὰ τοῦτο ἐρανίζεται τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰσάγει αὐ-
 τὸν λέγοντα πρὸς τὸν Πέτρον· Ὡς Σίμων Πέτρε, ἐσύ ὅπου ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ Πατρὸς
 μου με ἐγνώρισες καὶ με ὡμολόγησες Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, γνώρισόν με τὸν αὐτὸν
 καὶ τώρα ὅπου παραδίδομαι εἰς θάνατον, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς καὶ εἰπῇς „Οὐκ οἶδα τὸν
 „ἄνθρωπον“.

Τροπάριον.

„Βέβηλον ἔπος τῶν χειλέων οὐποτε προήσομαι, Δέσποτα· σὺν
 „σοὶ θαυοῦμαι ὡς εὐγνώμων, καὶ οἱ πάντες ἀρνήσωμαι· ἐβόησε
 „Πέτρος· σὰρξ ἔδὲ αἷμα, ὁ Πατήρ σε ἀπεκάλυψέ μοι σὲ, ὃν πα-
 „σα Κτίσις ὡλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τὸν Πέ-
 τρον· γνώρισόν με Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς καὶ εἰπῇς· „Οὐκ οἶδα τὸν ἄν-
 „θρωπον“· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει τὸν Πέτρον ἀποκρινό-
 μενον εἰς τὸν Κύριον καὶ λέγοντα· ὦ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, ἐγὼ δὲν θέλω ἐκβάλλει πο-
 τέ ἀπὸ τὰ χεῖλη μου τοιοῦτον ἀκάθαρτον λόγον, δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῆ, ἀν καὶ κινδυ-
 νεύσω εἰς θάνατον· „Καὶν δέη με γὰρ, φησὶ, σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσω-
 „μαι“· (Ματ. κς΄. 35.) καὶ πάλιν· „Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθῇσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ
 „οὐδέ ποτε σκανδαλισθήσομαι“· (Ματθ. κς΄. 33.) Τὸ δὲ „Βέβηλον ἔπος“ δὲν ση-
 μαίνει ἄλλο, εἰμὴ τὸ „Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“· τί γὰρ ἄλλο εἶναι βεβηλότερον καὶ
 ἀκαθαρτότερον ἀπὸ τὴν ἀρνησιν; Δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῆ, Κύριε, ἀλλὰ μαζὶ με ἐσὲ θέ-
 λω ἀποθάνει ὡς δοῦλος καὶ Μαθητῆς σου εὐχάριστος καὶ εὐγνωμονέστατος, ἀν καὶ ὅλοι
 οἱ ἄλλοι συναπόστολοι καὶ συμμαθηταί μου ἤθελαν σὲ ἀρνηθῆ.

Ἐπειτα θέλων νὰ πιστώσῃ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν εἶπε πρὸς αὐτὸν
 οὕτω· „Μακάριος εἶ, Σίμων Βᾶρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλ-
 „λ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς“· (Ματθ. 15΄. 17.) διὰ τοῦτο προβάλλεται ταύ-
 την ἐδῶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἰδικῆς του Πίστεως, καὶ λέγει οὕτω· Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν,
 Κύριε, νὰ σὲ ἀρνηθῶ καὶ νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν γνώσκω ἐσὲ, τὸν ὁποῖον δὲν μοι ἀπεκάλυ-
 ψε (δὲν μοι ἐφανερώσεν) σὰρξ καὶ αἷμα, (Θνητὸς ἄνθρωπος), ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πατήρ σου
 ὁ ἐπουράνιος; Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γένη. Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Πέτρος, κατὰ
 τὸν Θεόδωρον, ἴσως με σχῆμα λύπης καὶ δεινοπαθείας, ὡς μὴ θαρρῶν εἰς τὴν ἰδικήν του
 Πίστιν καὶ γενναιοκαρδίαν.

Καθὼς δὲ, ὅταν ὁ Κύριος ἠρώτησε τὸν Πέτρον τρίς· „Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον
 „τούτων;“ ἐλυπήθη διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος, καὶ ἔφερε μάρτυρα τῆς ἀγάπης του αὐτὸν τὸν
 ἴδιον ἐρωτήσαντα Κύριον, εἰπὼν αὐτῷ· „Κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ
 „σε“· (Ἰω. κᾶ. 17.) οὕτως ἔκαμε καὶ ἐδῶ· ὅθεν ὅταν ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτὸν „Γνω-
 „θί με, Πέτρε, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς“, τότε ὁ μακάριος Πέτρος λυπούμενος διὰ τὸν λόγον
 τοῦ-

τοῦτον καὶ δεινοπαθῶν, σὺ εἶπας, λέγει, Κύριε, ὅτι ὄχι σὰρξ, ὄχι αἷμα, ἀλλ' αὐτός ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ σου ἀπεκάλυψεν ἐσέ ἐς ἐμέ. Καὶ λοιπὸν πῶς τῶρα μοι λέγεις; „Γινώθι, „ Πέτρε, ἐμὲ τὸν ἐγνωσμένον καὶ ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἐσέ ἐκ τοῦ Πατρὸς μου;“ ἀνακλόουσον γὰρ τοῦτό ἐστιν.

Τροπάριον.

„Βάθος σοφίας θεϊκῆς καὶ γνώσεως οὐ πᾶν ἐξηρεύησας· ἄβυσσος δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε· ὁ Κύριος ἔφη.
„Σὰρξ οὐκ ὑπάρχων μὴ καυχῶ· ἀρρήστη τρίτον γάρ με, ὃν πᾶσα
„Κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐταποκριτικὰ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο εἶναι τὰ δύο Τροπάρια ταῦτα· εἰς μὲν γὰρ τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Πέτρος ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Διδάσκαλόν του· εἰς δὲ τὸ παρὸν εἰσάγεται ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἀποκρινόμενος πρὸς τὸν Πέτρον καὶ λέγων· ὦ ἄνθρωπε (ἐντρεπτικῶς δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου προφέρει ἐδῶ ὁ Κύριος, ἐναντιούμενος εἰς τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ Πέτρου καὶ μεγαλαύχισιν), ὦ Πέτρε, ἐπειδὴ εἶσαι ἄνθρωπος, διὰ τί τόσοι ἀντιστέκεις καὶ λέγεις ὅτι δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῇ, ἢ δὲν ἔχω νὰ σκανδαλισθῶ διὰ σέ; Ναὶ ἀληθῶς ὁ Πατὴρ μου ἀπεκάλυψεν εἰς ἐσέ ὅτι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν Υἱὸς του· ἤξευρε ὅμως ὅτι δὲν ἐρευνήσας ὅλον τὸ βάθος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καὶ γνώσεως, οὐδὲ ἐκατάλαβες τὴν ἄβυσσον τῶν ἰδικῶν μου κριμάτων (τῶν κρίσεών μου), οὐδὲ τοὺς τρόπους καὶ τὰς αἰτίας ἠξεύρεις, διὰ τὰς ὁποίας ἔχεις νὰ παραχωρηθῇς εἰς τὸ νὰ με ἀρνηθῇς· αὗται γὰρ εἶναι, ἢ διὰ νὰ συσταλθῇ ἡ ὑπερηφάνειά σου, ἢ διὰ νὰ γένῃς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μὲ τὸ μέσον τῶν δακρύων σου παράδειγμα μετανοίας, ἢ καὶ διὰ νὰ γένῃς συγκαταβατικώτερος εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀδελφούς σου, σωφρονισθεὶς ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου μέγα πτῶμα τῆς ἀρνήσεως.

Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ εἶσαι σὰρξ τόσοι εὐκολότρεπτος, μὴ καυχᾶσαι· διότι, ἂν εἰς τὸν ἑωσφόρον, ὅλον νοερὸν ὄντα, δὲν ὠφέλισεν ἡ καύχισις καὶ ὑπερηφάνια, ἀλλὰ ἐκρήμυσεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν μέσα εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς· πῶς αὐτὴ θέλει ὠφελήσει ἐσέ, ὦ Πέτρε, ὅπου εἶσαι σὰρκα καὶ πηλός; Μὴ καυχᾶσαι λοιπὸν, διότι ὄχι εἰς πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ εἰς τούτην τὴν ἐνεστῶσαν νύκτα θέλεις φανεῖ ψεύστης τῶν λόγων σου· πρὶν γὰρ νὰ φωνάξῃ δύο φοαῖς ὁ πετεινός, τρεῖς φοαῖς ἔχεις νὰ με ἀρνηθῇς· οὕτω γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει· „Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς, ἀπαρνήσῃ με τρίς“. (Μαρκ. ιδ'. 72.) Σημειῶσαι ὅτι τὸ μὲν „Βάθος Σοφίας Θεϊκῆς καὶ γνώσεως, οὐ πᾶν ἐξηρεύησας“, καὶ τὸ „Ἄβυσσον δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε“, ταῦτα ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰπόντος· „Ὁ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ια'. 33.) τὸ δὲ „Μὴ καυχῶ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν Προφήτιδα Ἀναν τὴν λέγουσαν· „Μὴ καυχᾶσθε, καὶ μὴ λαλῆτε ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχὴν, μηδὲ ἐξεληθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν“. (ἀ. Βασιλ. β'. 3.)

Ἀληθῶς δὲ ἀρμόζουσι τὰ λόγια ταῦτα εἰς τὴν μεγαλαύχισιν τοῦ μακαρίου Πέτρου λέγοντος· „Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθῆσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέ ποτε σκανδαλισθήσομαι“. (Ματθ. κς'. 33.) καὶ „Κὰν δέ με σὺν σοί ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι“. (Ματθ. κς'. 35.) ἐκαυχῆθη γὰρ καὶ ὁ Κορυφαῖος Ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐλάλησεν ὑπέρογκα ἐναντίον εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Ὁ δὲ ὁ Χρυσορρήμων εἶπεν ὅτι τρία αἰτία ἐστάθησαν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου, ἡ ἀτιμολογία εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ἡ προτίμησις τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Μαθητάς, καὶ τὸ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ ξεθαρρεύσῃ εἰς τὴν δύναμίν του· „Καὶ γὰρ δύο τὰ ἐγκλήματα ἦν· καὶ ὅτι ἀντεῖπε, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἑαυτὸν προῦθνε, μάλ-

„λον

„λον δὲ καὶ τρίτον, ὅτι τὸ πᾶν ἐαυτῷ ἀνέθηκε“ (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον). Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς κλίμακος· „Ὅπου πτώμα κατέλαβεν, ἐκεῖ ὑπερηφάνεια προεσκίησεν“. (Λόγ. κβ.) (1).

Τροπάριον.

„Ἀπαγορεύεις, Σίμων Πέτρε, ὅπερ πείσῃ τάχος ὡς εἴρηται, καὶ
„σοὶ παιδίσκη ἱα θᾶττον προσελθοῦσα πτοήσει σε· ὁ Κύριος ἔφη·
„πικρῶς δακρύσας, ἔξεις ὅμως εὐίλατόν με, ὅν πάσα Κτίσις εὐ-
„λογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὁμοίον μὲ τὸ ἀνωτέρω· σχηματίζεται γὰρ καὶ αὐτὸ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρον λεγόμενον· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, ἵνα ἢ περὶ τοῦ Πέτρου τραγωδία ὁλόκληρος γένη· εἰς μὲν γὰρ τὰ προλαβόντα δύο Τροπάρια ἀναφέρεται ἡ ὑπερηφάνια τοῦ Πέτρου καὶ καύχισις, ἡ πρὸς ταῦτα ἀντίρρησης τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου πρόρρησις· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀρνήσιν μετάνοια τοῦ Πέτρου καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ὁ Θεὸς ἐξίλασμος τοῦ Κυρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν μακάριον Πέτρον, ὅτι ἐσύ, ὦ Σίμων Πέτρε, ἀπαγορεύεις (ἤτοι ἀρνεῖσαι) καὶ δὲν θέλεις νὰ εἰπῇς ὅτι ἐ-
χεις νὰ πάθῃς ἐκεῖνο ὅπου ταχέως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ρυκτὶ ἐξάπαντος θέλεις πάθῃ· ἤτοι τὸ νὰ με ἀρνηθῇς· καὶ τὸ χειρότερον κακὸν εἶναι ὅτι δὲν θέλεις μὲ ἀρνηθῇ ἀπὸ δυ-
ναστεῖαν Βασιλέων, οὔτε ἀπὸ βίαν τυράννων, οὔτε ἀπὸ φοβερисμῶν ἀρχόντων, οὔτε ἀ-
πὸ τιμωρίας ποικίλων βασανιστηρίων· ὅχι! κανένα ἀπὸ αὐτὰ ὅλα δὲν θέλει σὲ ἀναγ-
κάσει εἰς τὸ νὰ με ἀρνηθῇς. Ἀλλὰ τί; Μία μοναχὴ εὐτελεστάτη καὶ ταλαίπωρος δου-
λεύτρα, πλησιάσασα εἰς ἐσέ, εὐθύς θέλει σὲ φοβίσει τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ ἀρνηθῇς,
λέγων ὅτι δὲν με ἠξεύρεις· καὶ δὲν θέλεις σταθῇ ἕως αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλεις μὲ ἀρνηθῇ
δύο καὶ τρεῖς φοαῖς· καὶ ὅχι μὲ λόγια ἀπλᾶ, ἀλλὰ καὶ μὲ ὄρκους καὶ μὲ ἀναθέματα.

„Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθιστο, φησὶν, ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσήλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη
„λέγουσα· Καὶ σύ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου· ὁ δὲ ἠρνήσατο ἐμπροσθεν πάν-
„των, λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις“· καὶ πάλιν· „Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυ-
„λῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· „Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Να-
„ζωραίου· καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“· (Ματ. κζ'. 71.)
καὶ πάλιν· „Τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“·
(Ματθ. κζ'. 69.) Πλὴν καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ ἔχε θάρρος, ὦ Πέτρε, καὶ μὴ ἀπὸ ἀπελπι-
σίαν ὑπάγῃς καὶ κρεμασθῇς, ὡς ὁ Ἰudas· ἐπεὶ δὲ καμμία ἁμαρτία δὲν εἶναι ὅπου νὰ νι-
κᾷ τὴν ἰδικὴν μου φιλανθρωπίαν· σὺ γὰρ πικρῶς δακρύσας καὶ λυπηθεὶς εἰς τὸν ἀρμόδιον
καιρὸν, καὶ θερμῶς μετανοήσας, θέλεις μὲ αποκτήσῃ εὐμενὴ καὶ εὐκόλως σὲ συγχωροῦν-
τα· „Ἐμνήσθῃ γὰρ, φησὶν, ὁ Πέτρος τοῦ ρήματος τοῦ Ἰησοῦ . . . καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔ-
„κλαυσε πικρῶς“· (Ματ. κζ'. 75.) Ὁθεν καλὰ εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Καιρὸς λύπης
„ἐστίν, οὐχ ὅταν πᾶσχαμεν κακῶς, ἀλλ' ὅταν δράσωμεν κακῶς“. Καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψεν·
„Ἡ

(1) Τί δὲ εἶναι ὑπερηφάνεια; Ἀκουσον πῶς ὀρί-
ζει αὐτὴν ὁ ἱερός Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας· „Υ-
„περηφάνια ἐστὶν ἀδελτησις Θεοῦ· ὅταν γάρ τις οὐ
„τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτῷ ἐπιγράφῃται τὰ κατορθώμα-
„τα, τί ἄλλο ἢ ἀρνήσις Θεοῦ ἐστὶ καὶ ἀντιθεῖα;
„Τῆτο οὖν τὸ πάθος τὸ ἀντίθεον, ὃ ὁ Κύριος ἀν-
„τιτάσσεται ὡς ἐχθρὸς ἐχθρῷ, διὰ τῆς παραβολῆς
„ταύτης θεραπεύειν ἐπαγγέλλεται· διὰ γὰρ τοῦ
„πεποιθήσαντος ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μὴ σὲ πᾶν Θεῷ λογι-

„ζομένους, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἐξου-
„θενούντας, ταῦτα φησὶν“. (Ἑρμην. εἰς τὸ ἸΗ'.
τοῦ Λουκ.) „Ἵπερηφάνια δὲ ἐστὶ, (λέγει ὁ ἅγιος
„Ἰσαάκ) ἔχ' ὅταν ἐν τῇ διανοίᾳ ὁ ταύτης περᾶσει
„λογισμὸς, οὐδὲ εἴαν νικᾷται τις ἐξ αὐτῆς κατὰ
„καιρὸν, ἀλλ' ἐκείνη ἢ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
„ἐκείνῳ μὲν τῇ πρώτῃ ἢ κατὰνυξίς ἀκολουθεῖ· οὐ-
„τος δὲ, ὅτε αὐτὴν ἀγαπήσειεν, οὐκ οἶδα κατὰνυ-
„ξιν“. (Λόγ. κζ'. σελ. 239.)

„ Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται “. (β'. Κορ. ζ'. 10.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἐστὶν ἡδονὴς λύπη τιμιωτέρα, καὶ κατή-
 „ φεια πανηγύρεως, καὶ γέλωτος οὐ καλοῦ δάκρυον ἐπαινούμερον “. (Λόγ. περὶ Φιλο-
 „ πτωχείας). Ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος εἶπεν· „ Ἀμνηστία συγγνώμη συνάπτεται,
 „ καὶ δάκρυον στάξαν, ἰσοδυναμεῖ τῷ λουτρῷ (ἡτοι τῷ Βαπτίσματι) καὶ στεναγμός ἐ-
 „ πίμοχθος ἐπανάγει τὴν χάριν προσολίγον ἀναχωρήσασαν. Εἰ ἀπιστεῖς τῷ λόγῳ, Πέ-
 „ τρον ἐρώτησον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀρχιερέως καθήμενον, καὶ λέξει σοι ὅπως τὸ παρά-
 „ πτωμα τῆς ἀρνήσεως πικρῶς ὀδυράμενος, ἐκαθάρθη, καὶ ἐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα,
 „ ἀλλὰ Πέτρος διέμεινεν ὁ Ἀπόστολος “. (Λόγ. περὶ Μετανοίας). Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θε-
 „ σπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ Β'. τοῦ Ἰωάν. „ Καὶ γὰρ ἐστὶν ἀλη-
 „ θές, ὅπερ ἔφη τις τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν· Μουσικὰ ἐν πένθει ἀκαιρος διήγησις (Ἐκκλ.).
 „ Ἐπληρημένης δὲ οὖν ἡμῖν θείας ὀργῆς, πένθειν ἀναγκαῖον, οὐχὶ πότοις τε καὶ τροφαῖς
 „ ἐναυρύεσθαι φιλεῖν. Ζητιτέον ἐν θρήνῃ καὶ δάκρυα, ἐπληρημένης ὀργῆς, καὶ διερρίφθω
 „ πότος “. Καὶ πάλιν· „ Ἀθρεῖ δὴ τρέχοντα κατὰ πόδας τὸν ἔλκον· φθάνει γὰρ, οἶμαι,
 „ τὸ πένθος ἢ γαλινότης, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι δάκρυον ἢ χάρις τοῦ κατοικτεί-
 „ ραντος “. Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπε καὶ ὁ ὁσιος Ἰωάννης ὁ Καρπάθιος· „ Χαλεπώτερον
 „ τοῦ ἀμαρτάνειν ἐστὶ τὸ ἀπελπίζειν· Ἰουδας γὰρ ὁ προδότης μικρόψυχος ἦν καὶ ἀπει-
 „ ροπόλεμος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπογινόντι αὐτῷ ἐπιδραμὼν ὁ ἐχθρὸς, ἀγχόνῃν περιῆψε·
 „ Πέτρος δὲ ἢ πέτρα ἢ στερεὰ, φοβερόν πτόμα κατενεχθεὶς, ὡς ἐμπειροπόλεμος οὐκ ἐξε-
 „ λύθη, οὐδὲ ἀτέγνω δυσθυμήσας, ἀλλὰ ἀναπιδῆσας, προήγαγε πικρότατα δάκρυα ἀ-
 „ πὸ καρδίας θλιβομένης καὶ τεταπεινωμένης, καὶ παραύτικα ὁ πολέμιος ἡμῶν, Θεασά-
 „ μενος ταῦτα, ὥσπερ φλοξὶ σφοδροτάταις τὰς ὀφθαλμοὺς φλεγόμενος, ἀπεπῆδησε, φεύγων μα-
 „ κρὰν καὶ δεινῶς ὀλολύζων “. (Κεφ. πέ. Φιλοκαλ. σελ. 255.)

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἐμδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν
 „ Σεραφὶμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκούσαν, τὴν ὁμτως Θεο-
 „ τόκον σε μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἐπὶ τοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ, ὅταν ὁ νοῦς θελήσῃ νὰ νοήσῃ τὸ μεγαλεῖον αὐ-
 τοῦ, ἢ ὁ λόγος ἐπιχειρήσῃ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτοῦ, δὲν ἀποτολμᾷ νὰ νοήσῃ, ἢ νὰ εἰπῇ ἐκ
 τῶν κατ' αὐτὸν, ἢ γουν ἐκ τῆς ὑπερουσίου οὐσίας αὐτοῦ, ἀπειρος γὰρ αὕτη οὐσα, ἀκολού-
 θως εἶναι καὶ ἀνεπινόητος ἢ παντὶ, καὶ ἀφραστός λόγῳ παντί· ὅθεν εἶπεν ὁ μὲν Θεο-
 λόγος Γρηγόριος ταῦτα· „ Οὔτε ἀέρα τις ἐπνευσεν ὅλον πῶποτε, οὔτε οὐσίαν Θεοῦ παν-
 „ τελῶς, ἢ νοῦς ἐχάωρησεν, ἢ φωνὴ περιέλαβεν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν σημαγραφούντες
 „ τὰ κατ' αὐτὸν, ἀμυδρὰν τινα καὶ ἄλλην ἀπ' ἄλλου φαντασίαν συλλέγομεν “. (Λόγ. β'.
 „ περὶ Υἱοῦ). Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ταῦτα φησὶν· „ Ἐν τῷ Θεῷ γινόμενος ὁ νοῦς, τοὺς
 „ περὶ οὐσίας αὐτοῦ πρῶτον λόγους ζητεῖ μὲν ὑπὸ τοῦ πόθου φλεγόμενος, οὐκ ἐκ τῶν
 „ κατ' αὐτὸν δὲ τὴν παραμυθίαν εὐρίσκει, ἀμήχανον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνένδεκτον πάσῃ
 „ γενιτῇ φύσει ἐξίσου, ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν παραμυθεῖται, λέγων δὴ τῶν περὶ αἰδίο-
 „ τητος, ἀπειρίας τε καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητός τε καὶ σοφίας καὶ δυνάμεως δημιουργι-
 „ κῆς τε καὶ προνοητικῆς καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων· καὶ τοῦτο πάντα καταληπτὸν αὐτοῦ
 „ μόνον, ἢ ἀπειρία καὶ αὐτὸ τὸ μηδὲν γινώσκειν, ὥσπερ οἱ Θεολόγοι ἄνδρες εἰρήκασι,
 „ Γρηγόριός τε καὶ Διονύσιος “. (Κεφ. β'. τῆς α'. ἐκατ. τῶν περὶ ἀγάπης).

Καθὼς, λέγων, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοήσῃ τινὰς περὶ τῆς ἀπερινοήτου
 οὐσίας αὐτοῦ, ἢ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τὰς οὐσιώδεις καὶ ἀκτίστους ἐνερ-
 γείας τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ τὰ κτίσματα τὰ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ αποτελέσμα-
 τα ποιῆται τὸν λόγον, καὶ ἐκ τούτων συμπεραίνει τὸ μεγαλεῖον τοῦ κακείνου ἐνερ-
 γούντος καὶ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ· καὶ τὲτο βεβαιοῖ ὁ Σολομών· „ Ἐκ γὰρ μεγέθους
 „ καὶ

„καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται“ (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ ὁ μακάριος Παῦλος* „Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ (ἦτοι αἱ ἀπίστοι αὐτοῦ ἐνέργειαι) ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ἥτε αἰδῖος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης (ἦτοι ἡ μεγαλειότης)“ (Ρωμ. ιδ'. 20.) Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἱεράρχης Κοσμάς, θέλων νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀσύγκριτον δόξαν τῆς Θεομήτορος, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν Θεομητροπρεπῆ αὐτῆς ἀγιασμόν, καὶ ἀπὸ τὰ ὑπερφυσικά καὶ παραδόξα χαρίσματα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς τὸ παρθενικὸν ὑποκείμενόν της οὐσιώδη καὶ ἐσωτερικά* ὑπερβαίνουνσι γὰρ αὐτὰ καθεὺς νοῦν καὶ καθεὺς λόγον, τόσον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ὅσον καὶ διὰ τὸ πλῆθος* τούτου χάριν ἀναγκάζεται ἐδῶ νὰ παραλάβῃ ἐξωθεν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ, τὰς πρῶτας καὶ περὶ Θεὸν οὕσας ταξιαρχίας* ἵνα διὰ μέσου τῆς συγκριτικῆς τέτων ἀσυγκρίσιας, ἡ ἀσυγκρίτου συγκρίσεως, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτω (1), φανερώσῃ καὶ ὀλίγον τὴν κατ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, δόξαν καὶ τὴν ὑπὲρ λίαν τιμὴν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος* ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἐν ὅλῃ τῇ Κτίσει ἴσον, ἢ ἀνώτερον τῆς Θεοτόκου* οὕτω γὰρ ἡ καλὴ ἐκεῖνη ρητορεύει γλῶσσα* „Οὐδὲν τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος Μαρία* περιέλθε, ὦ ἄνθρωπε, πᾶσαν τὴν Κτίσιν τῷ λογισμῷ, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἴσον, ἢ μείζον τῆς ἁγίας Θεοτόκου Παρθένου* περινόστησον τὴν γῆν* περίβλεψον τὴν θάλασσαν* πολυπραγμόνησον τὸν αἶρα* τοὺς Οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρευνήσον* τὰς ἀοράτους πάσας Δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἄλλο τοιοῦτο θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ Κτίσει“ (Λόγος εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον). Ἐφ' ἧς καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς*, „Δεδοξασμένη δὲ λέγεται ὅτι (ἡ Θεοτόκος), καὶ ὅτι πάσης ἦν ἀρετῆς καταγώγιον* οὐ γὰρ εὗρεθι κατὰ ῥωτέρα ταύτης ἐν πάσαις ταῖς ἀπ' αἰῶνος γενεαῖς“.

Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς, ἀποτεινὼν τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν, ἐσέ, λέγει, μεγαλύνομεν, πανάχραντε Θεοτόκε, ἥτις εἶσαι τιμιωτέρα* ἀλλὰ τιμιωτέρα ὅχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν γνωστικωτάτων καὶ σοφωτάτων Χερουβὶμ* Χερουβὶμ γὰρ πλῆθος γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον* πρέπει γὰρ καὶ ἐδῶ νὰ ὑπακούεται ἐξωθεν τὸ, Ἀσυγκρίτως, ἵνα ὅχι μόνον αὐτὸ ἀποδίδεται πρὸς τὰ Σεραφίμ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ Χερουβὶμ* ὁμοίως εἶσαι καὶ ἐνδοξότερα* ἀλλὰ ἐνδοξότερα ὅχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ* ὅθεν οὕτως ὁ ὕμνος νοεῖται* „Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ“. Σεραφίμ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἐμπριστάς, ἢ θερμαίνοντας κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον (2). Καὶ πρεπωδέστατα ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα ἀσυγκρίτως πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων* διότι ἐκεῖναι μὲν ἐλλάμψαι τινὰς ἐκ Θεοῦ δεχόμεναι, οὕτως ἀπὸ ἐκεῖ φατίζονται καὶ τελοῦνται. Σὺ δὲ, Παρθένε Μαρία, οὐσιωδῶς ἐχώρησας τὸν Θεὸν Λόγον ἀσπύρως ἀπειράνδρως ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, τὸν ὅποιον ἀκόπως μὲν ἐβάστασας, ἀνωδύνως δὲ ὠδύνησας, καὶ ἀδιαφθόρως ἐγέννησας, χωρὶς νὰ παραβλάψῃς τὴν Παρθενίαν σου* τὰ ὅποια καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα εἶναι ὑπερφυσικώτατα, εἶναι παραδόξοτατα, εἶναι ξενακουστότατα καὶ ἐκπληκτικώτατα. Σὺ λοιπὸν μεγαλύνομεν τὴν ὄντως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον Α'. ἐπιστολῇ* „Εἴ τις οὐ Θεοτόκον τὴν Μαρίαν

„ὑπο-

(1) Εἶπον δὲ συγκριτικὴν ἀσυγκρίσιαν καὶ ἀσυγκρίτον σύγκρισιν, ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Γραμματικούς, ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς ὁμοφυῆ καὶ ὁμοειδῆ καὶ ὁμοούσια* ἐπὶ δὲ τῶν ἐτεροφυῶν καὶ ἐτεροουσιῶν ἡ σύγκρισις γενομένη, διάκρισις μᾶλλον ἢ λέγοιτο, καὶ ὅχι σύγκρισις, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπ' αὐτῆς λέγεται ἢ τὸ χεῖρον, οὐχὶ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον* ὅθεν καὶ ἡ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ σύγκρισις, διάκρισις μᾶλλον ἐστίν.

(2) Δύω δὲ πράγματα εἶναι ἐδῶ σημειώσεως ἄξια* πρῶτον, διότι ἀναφέρων ὁ ἱερός Κοσμάς τὰ δύο ὑπέρτατα τάγματα ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, τὰ Χερουβὶμ, λέγω, καὶ Σεραφίμ, καὶ τούτων τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως καὶ ἐνδοξοτέραν

εἰπὼν τὴν Θεοτόκον, ἀπέδειξεν αὐτὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν καὶ πάντων τῶν ἄλλων κατωτέρων ταγμάτων* ἡ γὰρ ὑπερτέρα οὐσα τῶν Μειζόνων, πολλῷ μᾶλλον ὑπερτέρα ἐστὶ τῶν ἐλαττόνων. Δεύτερον, ὅτι τεχνέντως δὲν εἶπε τοὺς Θεόνους ὁ Μελωδὸς, οἱ τινες εἶναι ὑψηλότεροι τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ ἐν τῇ πρώτῃ ἱεραρχίᾳ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ νὰ νοήσωμεν, ὅτι Θεόνος ἐμψυχος τοῦ Παμβασίλεως Θεοῦ εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἡ ἐν μήτρᾳ χωρήσασα τὸν ἀχώρητον τῷ παντὶ, καὶ αἷς θρόνος τοῦτον βαστάσασα* περὶ οὗ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ ὅτι κύκλῳ αὐτοῦ ἐστέκοντο τὰ Σεραφίμ.

„ὕπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος“· καὶ πάλιν· „Εἴτις ὡς διὰ σωλῆνος τῆς Παρ-
 „θέου δραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγοι (τὸν Θεὸν λόγον) θεϊκῶς ἅμα
 „καὶ ἀνθρωπικῶς, Θεϊκῶς μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπικῶς δὲ, ὅτι νόμῳ κηύσεως, ὁμοίως
 „ἄθεος“· (1) καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Θεοτόκον δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν Ἀγίαν
 „Παρθένον κηρύττομεν· ὡς γὰρ Θεὸς ἀληθῶς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς, ἕτως ἀληθῆς Θεοτό-
 „κος ἡ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐξ αὐτῆς γεννήσασα“· (Βιβλ. γ'. κεφ. νέ. κατὰ Νεστοριανῶν).

Μερικὰ δὲ ἀντίγραφα ἔχουσι „Τὴν μόνην Θεοτόκον“· καὶ εἰς τὰ δύο ὁμοῦς ἡ ἔννοια εἶ-
 ναι ὀρθὴ καὶ ὀρθῆς· διὰ γὰρ τῆς „Τὴν ὄντως Θεοτόκον“ ἡ τοῦ ἀνθρωπολάτρου Νεστορίου
 ἀνατρέπεται βλασφημία, οὐχὶ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον ὀνομάζοντος τὴν Ἀγίαν Παρ-
 θεὸν Μαρίαν· διὰ δὲ τοῦ „Τὴν μόνην Θεοτόκον“ ἀνατρέπεται ἡ τῶν Ἑλλήνων πλάνη,
 οἱ τινες πολλαὶ γυναῖκες ἐφλυάρουν ὅτι ἐγέννησαν τὰς παρ' αὐτοῖς καλουμένους ψευδωνύμους
 Θεοὺς· ὡς ἡ Σεμέλη τὸν Διόνυσον, ἡ Ἀλκμήνη τὸν Ἡρακλέα καὶ ἡ Λητὴ τὸν Ἀπόλλω-
 να καὶ ἄλλαι ἄλλους. Σημείωσαι ὅτι Θεοτόκος ἡ Ἀγία Παρθένος ὀνομάζεται ἐνεργητι-
 κῶς, ὡς Θεὸν γεννήσασα ἀληθῶς, καὶ ὄχι Θεότοκος παθητικῶς· ἦτοι παρὰ Θεοῦ γεννηθεῖ-
 σα πνευματικῶς, ὡς ἐκάλει αὐτὴν ὁ δυσσεβὴς καὶ ἰουδαϊφρων Νεστόριος· οὕτω γὰρ διὰ
 τοῦ Βαπτίσματος καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πνευματικῶς ἐγεννήθησαν. Κατὰ δύο δὲ τρόπους
 λέγεται Θεοτόκος ἡ Παναγία· ἓνα μὲν, διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς τεχθεῖσαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ
 Λόγου τὴν προσλαβοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα· ἄλλον δὲ, διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπό-
 τητα, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως καὶ ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ ὁμόθεος γέγονε, κατὰ τὸν
 ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην (Βιβλ. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ ἀλλαχοῦ περὶ Ὁρθοδόξ. Πίστεως) (2).

Ὁρα

(1) Οἱ Οὐαλεντιανοὶ ἐβλασφήμουν τοῦτο, δηλα-
 δὴ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε μὲν τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ,
 διεπέρασε δὲ ἐκ τῆς Παρθένου, ὡς διὰ σωλῆνος (ὅρα
 εἰς τὴν ἱεράν Κατήχησιν τοῦ Βούλχαρι Νικολάου).

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Νεόφυτος τις Ἐκ-
 κλησιάρχης καὶ Ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Ὀδηγητρίας
 παρεκάλεσε Νικηφόρον Κάλιστον τὸν Ξανδόπουλον,
 διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν Εἰρμόν τούτον „Τὴν τιμιωτέ-
 „ραν τῶν Χερουβίμ“· ὅς τις ὑπακούσας ἐποίησε
 πλατεῖαν ἐξηγήσιν εἰς αὐτόν· ὅθεν ἡμεῖς συντεμόν-
 τες αὐτὴν, παραδέτομεν ἐδῶ τὰ ἀξιολογώτερα χά-
 ριν τῶν τῆς Θεοτόκου δερμῶν ἐραστῶν. Πρῶτον μὲν
 οὖν λέγομεν ὅτι ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ἐσύνδεσεν ἐπίτηδες
 τὸν Εἰρμόν τούτον οὕτως ὑψηλὸν καὶ λαμπρὸν καὶ
 θεομητροπρεπὲς, διὰ νὰ περιηγορήσῃ τὴν Μητέρα τοῦ
 Θεοῦ, τεθλιμένην οὕσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διὰ τὰ
 πᾶσι τοῦ Μονογενοῦς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ της.
 Δεύτερον, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἐπιστάσα μὲ φαι-
 δρὸν σχῆμα εἰς τὸν Ἱερὸν Κοσμὸν τὸν τὸν Εἰρμόν
 μουσουργήσαντα, εὐχαρίστησεν αὐτῷ, εἰπούσα ὅτι
 εἰς τὸν ὕμνον αὐτὸν ἐπαναπαύεται ὑπὲρ πάντας
 τοὺς ἄλλους ὕμνους, καὶ ὅτι εὐρίσκεται παρούσα,
 ὅπου φάλλεται ὁ ὕμνος οὗτος, καὶ ἀντευλογεῖ τοὺς
 αὐτὴν εὐλογοῦντας· καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐφάνη ἡ
 Θεοτόκος εὐλογοῦσα τοὺς φάλλοντας τὸν ὕμνον, ὡς
 εἶδον αὐτὴν πολλοί· διὰ τοῦτο καὶ ἰδιώρισαν νὰ
 φάλλουν τὸν ὕμνον αὐτὸν ἀσκεπτεῖς. Εἰς τὴν ἐννά-
 τιν δὲ Ὡδὴν ἰδιωρίσθη νὰ φάλλεται ὁ ὕμνος οὗτος
 διὰ τὴν τιμὴν τῆς Τριάδος, τῆς ὁποίας τὸν ἕνα ἐ-
 γεννήσεν ἡ Θεοτόκος· ἐπειδὴ ὁ ἕνατος ἀριθμὸς τὸ
 τρις πρὶα φέρει ἐν ἑαυτῷ· τρις γὰρ τὰ πρὶα ἀπο-
 τελοῦσι τὸν ἐννέα. Ἐπρεπε δὲ νὰ εἴπῃ τὴν τιμιω-
 τάτην τῶν Χερουβίμ· ἀλλὰ ἂν ἐλεγεν οὕτως, ἵσως
 ἠδελὸν ὀλιγοστέψει τὴν τῆς Θεοτόκου τιμὴν· τῶρα
 δὲ λέγων „Τὴν τιμιωτέραν“, καὶ τὸ „Ἀσυγκρί-
 „τως“ προσθεῖς, εἰδείξε καὶ τοῦ ὑπερθετικῶς ἀνω-
 τέραν τὴν τιμὴν τῆς Θεομήτορος· πρέπει γὰρ νὰ
 νοῦται κοινόν τὸ „Ἀσυγκρίτως καὶ ἐδῶ εἰς τὸ „Τὴν

„τιμιωτέραν“, οὕτω· „Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρί-
 „τως τῶν Χερουβίμ“, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Θεοδώρος.
 Διὰ τί δὲ ἀρχίσεν ὁ Μελεῖδὸς τὸ Τροπάριον τοῦτο
 ἀπὸ πᾶσιν αἰτιατικῆς· Διότι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐ-
 γίνεν αἰτία τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Καθὼς λοιπὸν τὰ
 δύο Χερουβίμ παρίσταντο τῷ ἱλαστηρίῳ, ὅπερ ἐπέει-
 σαν ὁ Μωϋσῆς ἐνδὸν τῶν Ἀγίων της Σκηνῆς· οὕτω
 καὶ τὰ κυρίως Χερουβίμ παρίστανται τῇ Θεοτόκῳ
 τρέμοντα· ὅθεν ἡ Θεοτόκος ἀσυγκρίτοις τιμαῖς αὐ-
 τῶν ὑπερέχει, καθὼς καὶ τῶν Σεραφίμ· ἀσυγκρίτως
 γὰρ καὶ αὐτῶν ὑπερινδυστέρα ἐστὶν ἡ Θεοτόκος.
 Οὕτως δὲ Θεοτόκον αὐτὴν ὠνόμασεν ὁ Μελεῖδὸς, ὡς
 τὸν ἀληθὴ καὶ τέλειον Θεὸν γεννήσασα· αὐταὶ δὲ
 αἱ δύο λέξεις ὅλον τὸ της Οἰκονομίας συνιστᾷ
 Μυστήριον· ἐμφραττοῦσι γὰρ τὰ στοιχεῖα τοῦ αἵνου
 Ἀπολιγαρίου, τοῦ Ἰουδαϊφρονος Νεστορίου καὶ Δι-
 δώρου καὶ Θεοδώρου, τῶν κατὰ τῆς Ἀγίας λυπη-
 σαντων Παρθένου. Ὁρα καὶ τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ
 Εἰρμοῦ τῆς Γ'. Ὡδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· „Τοὺς
 „σοὺς ὑμολόγους, Θεοτόκε“, ἵνα μάθῃς πᾶς τὸ
 Θεοτόκος συνιστᾷ ὅλην τῆς ἐσάρκου Οἰκονομίας τὸ
 Μυστήριον. Σὲ μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ὑ-
 μνοῦμεν, ἢ εὐλογοῦμεν, ἢ ἄλλο ῥῆμα, ἵνα φανερῶσθ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕμνου τῆς Θεοτόκου τὴν λέγουσαν·
 „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“. Ἀκουσον
 πῶς ἐρμηνεύει τὸ, Μεγαλύνει, ὁ Ζωγράφος ἐν τῇ
 Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὁκτωήχου. „Πῶς δὲ
 „τὴν Θεοτόκον ἀπαύστως μεγαλύνειν ἐόντος· Εἰ δὲ λέ-
 „τὸ κατ' αὐτὴν γεγονὸς Μυστήριον, καὶ τὴν δι' αὐ-
 „τοῦ σωτηρίαν ἡμῶν κατὰ νοῦν στρέφωμεν καὶ εὐ-
 „χαριστοῦμεν τῷ ταύτην ἐργασμένῳ καὶ αὐτῇ με-
 „σιτιστάσῃ πρὸς τὸ ἀφραστὸν ἐκεῖνο Μυστήριον·
 „οὐ γὰρ ὅτε ὕμνους ᾄδομεν, ἢ τὰ μεγαλῆς τοῦ
 „Θεοῦ διηγούμεθα, τότε μόνον αὐτὴν μεγαλοῦμεν·
 „ἀλλ' ὅτε καὶ καθ' ἑαυτοὺς ταῦτα λογιζόμεθα, καὶ
 „ἐκπληττόμεθα τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ κηδεμο-
 „νίαν καὶ ἀφαστον ἀγαθότητα, καὶ εὐχαριστοῦμεν
 „αὐτῇ, ὅνεκα τῆς εἰς ἡμᾶς ἐπιθυμίας αὐτοῦ“.

Ὅρα καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν Νικολάου τοῦ Βουγάρεως, ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου „ Τὴν τιμιωτέραν “ πόσους αἰρετικούς ἀνατρέπει ὁ λόγος οὗτος „ Τὴν ὄντως Θεοτόκον “. Συντείνει εἰς τοῦτο καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἐπιφανίου, ὅπερ ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ „ Χαίροις ἀνασσα μητροπάρθενον κλέος “.

Τροπάριον.

„ Ὁλέθριος σπεῖρα Θεοστυγῶν, πονηρευομέων, Θεοκτόνων συ-
„ γωγὴ ἐπέστη, Χριστέ, σοὶ, καὶ ὡς ἄδικον εἶλκε τὸν Κτίστην τῶν
„ ἀπάντων, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ εἰς τὰ ἀκόλουθα τρία ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ τῶν σωτηρίων αὐτοῦ παθῶν. Ἐρανισθεῖς λοιπὸν ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ „ ἐκ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ (ἐν τῷ κήπῳ δηλ.) μετὰ φα- „ ρῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπλῶν “, (Ἰω. ιη. 3.) καὶ πάλιν, „ Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χι- „ λίαρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδωσαν αὐτὸν, καὶ „ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρῶτον “, (αὐτόθ. 13.) ὁμοίως καὶ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Συναγωγὴ πονηρευομένων περισέχον με “, (Ψαλ. κἀ. 16.) ταῦτα, λέγω, καὶ τὰ δύο ρήματα ἐνώσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς λέγει. Ἡ ὀλεθρία καὶ ἀφανιστικὴ σπεῖρα τῶν Θεομισήτων, ἢ τῶν τὸν Θεὸν μισούντων Ἑθνικῶν Ῥωμαίων, ὁμοίως καὶ ἡ Συναγωγὴ τῶν πονηρευομένων καὶ Θεοκτόνων Ἰουδαίων, καὶ τὰ δύο γένη ὁμοῦ ὤρμησαν κατ' ἐπάνω σου, Κύριε, καὶ οὕτως ἐτράβιζον ὡς ἓνα ἄδικον καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον ἐσέ, φεῦ! τὸν Κτίστην καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, τὸν ὅποιον ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ οἱ σὲ λατρεύοντες ὡς Θεὸν μεγαλύνομεν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ὕμνους. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ ὄχι ἄλλο ρῆμα, διὰ τὰ δεῖξαι ὅτι εἶναι ἐνάντη Ὡδῇ, ἧς ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ „ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ „ μου τὸν Κύριον “.

Σημειῶσαι ὅτι τὸ, Σπεῖρα εἶναι λέξις Λατινικὴ, καὶ δηλοῖ σύστημα καὶ τάγμα τριακο- σίων στρατιωτῶν. ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει. „ Σπεῖρά ἐστιν, ὃ καλοῦμεν νῦν νοῦμερον “. (Λόγ. κβ'. εἰς τὰς Πράξεις) Ἡ δὲ Συναγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων λαμ- βάνεται, καὶ μάλιστα τῶν Θεοκτόνων καὶ Προφητοκτόνων. αὕτῃ μὲν γὰρ πρῶτον φονεύσασα τὰς Θεῖους Προφῆτας, ὕστερον καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν Προφητῶν τὴν μισαίνον χεῖρα ἐκίνησε, τῆτον κατὰ σάρκα σταυράσασα. Ὅρα δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Μελωδὸς θέλων νὰ φανερώσῃ χειροτέρους τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ ἀπίστους Ῥωμαίους, τὴν μὲν σπεῖραν τῶν Ῥωμαίων ὠνόμασε Θεοστυγῇ, τὴν δὲ Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ὠνόμασε Θεοκτόνον. ὅσον δὲ εἶναι χειρότερον τὸ νὰ φονεύσῃ τινὰς ἓνα ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸ νὰ τὸν μισῇ μόνον ἀπλῶς, τόσον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦτον ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους χειρότεροι. τὸν αὐτὸν Θεὸν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἐμίσουν μόνον ἀπλῶς, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ ἐθανάτωσαν.

Τροπάριον.

„ Νόμον ἀγροοῦντες οἱ ἄσεβεῖς, Φωμὰς Προφητῶν τε μελετῶντες
„ διακερῆς, ὡς πρόβατον εἶλκον σὲ τὸν πάντων Δεσπότην ἀδί-
„ κως σφαγιάσαι, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίασαν τὸν Ἰη- σοῦν καὶ ἔδωσαν καὶ ἐτράβιζον αὐτὸν ὡς πρόβατον. ὁ Θεὸς λέγει. Οἱ ἄσεβεῖς καὶ ἀνόητοι Ἰου-

Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ δὲ ἀνεγίνωσκον μὲν, δὲν ἐννοοῦσαν δὲ τὸν Νόμον τῆ Μαῦσέως τὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπεὶ δὲ ἐμελέτων τὰς φωνὰς καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν ματαίως καὶ ἀνωφελῶς (καθότι οἱ μὲν Προφῆται ἐπροφήτευσαν περὶ τῆ Χριστοῦ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τυφλωθέντες κατὰ τὸν νῦν, καὶ παρωθέντες κατὰ τὴν καρδίαν· ἦτοι σκληρυνθέντες ὡς πέτρα ὀνομαζομένη παρὶ, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐννοήσων τὰ προφητευόμενα), διὰ τοῦτο ἐτράβιζον εἰς τὰ κριτήρια ὡς πρόβατον ἐσέ, φρίζον ἥλιε! τὸν Κύριον τῶν ἀπάντων. Καὶ διὰ τί; Διὰ νὰ σὲ σφάξουν, στέναξον γῆ! ἀδίκως καὶ παραλόγως εἰς τὸν Σταυρόν.

Ὅτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον δὲν ἐκαταλάμβανον τὰ τοῦ νόμου διὰ τὸ σκέπασμα ὅπερ εὗρίσκετο εἰς τὰς καρδίας τῶν, μαρτυρεῖ ὁ Οὐρανοβάμων Παῦλος λέγων· „Ἐπαρώδη τὰ νοήματα αὐτῶν (τῶν Ἰουδαίων δηλ.). ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μένει“ (β'. Κορ. γ'. 14.) καὶ πάλιν, „Ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωσῆς (ἦτοι ὁ Νόμος τοῦ Μαῦσέως ἢ Πεντάτευχος), κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται“ (αὐτόθ. 15.) εἰς γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαταλάμβανον τὸν Νόμον, βέβαια ἠθέλαν γνωρίσῃ ἀπὸ αὐτῶν ὅτι ὁ ἀμνὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐδιώριζεν ὁ Νόμος νὰ σφάζεται εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Μαῦσῆς ὅτι ἔχει νὰ ἀναστήσῃ ὁ Κύριος, αὐτὰ, λέγων, ἐπροτύπεναν τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλαν σταυρώσῃ αὐτόν. Ὅτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς ἐμελέτων τοὺς Προφῆτας, τοῦτο φανερόν ἐστιν· ἵνα γὰρ ἀφήσω τοὺς ἄλλους Προφῆτας, ἀπὸ μόνον τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν οἱ ἄφρονες ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ νὰ μὴ τὸν σταυρώσων· περὶ αὐτοῦ γὰρ προφητεύων ἐκεῖνος εἶπεν· „Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἦχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφρονος· οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ“. (Ἠσ. νβ'. 7.)

Τροπάριον.

„Τοῖς Ἐθνεσιν ἔκδοτον τὴν ζωὴν σὺν τοῖς Γραμματεῦσιν ἄραι·
„ρεῖσθαι οἱ Ἱερεῖς παρέσχωρ, πληγέρτες αὐτοφθόρῳ κακίᾳ, τὸν
„φύσει ζωοδότῃ, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ὅτι οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέδωκαν τὸν Κύριον εἰς τὰ ἄπιστα Ἐθνη· ἦτοι εἰς τὸν Πιλάτον καὶ τοὺς μετ' αὐτῷ Ῥωμαίους. Δανείζεται δὲ τῆτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅστις εἰσάγει τὸν Κύριον οὕτω λέγοντα· „Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Τίς τοῦ ἀνθρώπου
„παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ Γραμματεῦσι, καὶ κατακρινέσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
„παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς Ἐθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγᾶσαι καὶ σταυρᾶσαι,
„καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται“ (Ματ. κ'. 18.) καὶ πάλιν, „Συμβούλιον ἔλαβον
„πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι
„αὐτόν· καὶ δύναντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν αὐτόν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ Ἡγε-
„μόνι“. (Ματ. κζ'. 1.)

Ἐλέγχων λοιπὸν τὴν μαρίαν τῶν Ἰουδαίων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Οἱ Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέσχωρ ἔκδοτον· ἦτοι παρέδωκαν εἰς τὰ Ἐθνη, τουτέστιν εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον τὸν Ῥωμαῖον ὄντα κατὰ τὸ γένος· ἦτοι Λατῖνον καὶ ἄπιστον ἐκ τῆς Ποντίας νήσου καταγόμενον. Ποῖον δὲ παρέδωκαν; Τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὄντα ζωὴν καὶ φύσει ζωοδότῃν. Διὰ τί δὲ παρέδωκαν αὐτόν; Ἐνεκα τοῦ ἀναιρεῖσθαι· τουτέστι νὰ φοβέουσιν αὐτόν. Ἀπὸ ποῖαν δὲ αἰτίαν ἐπαρακινήθησαν νὰ τὸν παραδώσων; Ἐπεὶ δὲ ἦτον πληγωμένοι κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν αὐτοφθόρον κακίαν· αὐτοφθόρος δὲ κακία ὀνομάζεται ἢ πολὺ καὶ ὑπερβολικὸν φθόρον ἔχουσα καὶ διόλου φθόρος ὑπάρχουσα· οὕτω γὰρ καὶ τὴν μεγάλῃν καὶ πολλὴν φρόνησιν αὐτοφρόνησιν ὀνομάζομεν, καὶ τὴν μεγάλῃν καὶ ὑπερβάλλουσαν δικαιοσύνην αὐτοδικαιοσύνην λεγομένην.

Καὶ πῶς δὲν ἦτον φθονεροὶ καὶ μωροὶ οἱ τοιοῦτοι Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς, οἱ παραδόντες τὴν ζωὴν εἰς τὸν θάνατον; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἀφρονέστατοι οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ φύσει ζωοδότης ἔχει νὰ ἀποθάνῃ; φύσει γὰρ ζωοδότης μόνον ἦτον ὁ Χριστὸς· διότι, ἂν καὶ ὁ Ἡλίας καὶ ὁ Ἐλισσαῖος καὶ ἄλλοι Ἅγιοι ἐζωοποίησαν νεκροὺς καὶ ἀνέστησαν, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιον νὰ ὀνομάζωνται ζωοδοταί· κατὰ θέσιν ὅμως καὶ χάριν οὕτως ἐκεῖνοι ὀνομάζονται, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ φύσιν, ἐπειδὴ μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ τοὺς νεκροὺς ἐζωοποίησαν, καὶ ὅχι μὲ δύναμιν ἰδικήν των· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς, Θεὸς ἀληθινὸς καὶ αὐτοζωνὴ ὢν, διὰ τοῦτο καὶ φύσει ζωοδότης ἐστὶ τε καὶ λέγεται, ὡς οἶκοθεν καὶ ἐξουσίᾳ παντοδеспότην τὴν ζωὴν χαρίζομενος.

Ὅρα δὲ, πόσον ἀνόητοι ἦτον οἱ Ἰουδαῖοι· διότι ἐπῆραν μὲν τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των· ἦτοι τὸν ζωοδότην, παρέδωκαν δὲ αὐτὴν εἰς τὰ Ἑθνη, καὶ τὴν ἰδικήν των δόξαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των στερήσαντες, μόνοι τὴν ἐπρόσφεραν εἰς τὰς ἄλλας, χωρὶς νὰ ἀκούσουν τὸν Προφήτην Βαρεχ, ὅπου τὰς ἐπαρήγγειλε λέγων· „Ἰακώβ (ἦτοι ὁ γένος τῷ Ἰακώβ), μὴ δῶς „ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι Ἑθνεὶ ἀλλοτρίῳ“· (Βαρ. δ'. 3.) ἢ γὰρ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰ Ἑθνη παράδοσις τοῦ Κυρίου ἦτον τύπος καὶ αἰνίγμα, ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ἄπιστα Ἑθνη, τὰ ὅποια πιστεύσαντα εἰς αὐτὸν, ἐσώθησαν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπιστήσαντες, κατεκρίθησαν· καὶ ἐπληρώθη ὁ λόγος τῷ Κυρίῳ, ὃν εἶπε πρὸς αὐτούς· „Ἰδὲ „ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος“. (Ματ. κγ'. 38.)

Τροπάριον.

„Ἐκύκλωσαμ κύρες ὡσεὶ πολλοὶ, ἐκρότησαμ, Ἀμαξ, σιαγόμα σὴμ
„ράπισμῳ, ἠρώτωμ σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ, καὶ πάντα
„ὑπομείμας ἀπαμτας ἔσωσας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ πολλὰ εἶδη τῶν παθῶν τῷ Κυρίῳ ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τὸτο ὁ Μελωδός· ἦτοι τὰς περικυκλώσεις τῶν κυρῶν Ἰουδαίων, τὰ ράπισματα, τὰς ψευδερωτήσεις, τὰς ψευδομαρτυρίας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ πάθη, τὰ ὅποια ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ἀπαθὴς Θεὸς κατὰ σάρκα ἔπαθεν. Ἐρανίσθησαν δὲ τὰ λόγια τοῦ Τροπαρίου ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν θείων Γραφῶν· τὸ μὲν γὰρ „Ἐκύκλωσαμ κύρες ὡσεὶ πολλοὶ“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἱεροφάντην Δαβὶδ λέγοντα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· „Ἐκύκλωσάν με κύρες πολλοί“· (Ψαλ. κἀ. 17.) τὸ δὲ „Ἐκρότησαμ σιαγόνα σὴμ ράπισμῳ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν εἰπόντα· „Τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μαστίγας, τὰς δὲ σιαγόνας μὲ εἰς ράπισματα“· (Ἠσ. ν'. 6.) τὸ δὲ „ἠρώτων σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώτων με“. (Ψαλ. λδ'. 13.) Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῦνται πραγματικῶς καὶ ἐκ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων. Ὅθεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, τοῦ παντός, ἐσὲ περικύκλωσαν οἱ ἀσεβεῖς Ἰουδαῖοι ὡς σκύλοι πολλοί· σκύλοι ὅμως ὅχι φιλοδέσποτοι καὶ εὐνοῖκοι, ὅχι περισσαινόντες μὲ χαρὰν τὴν οὐράντων, καὶ περιλείχοντες μὲ τὰ χεῖλη τὸν δεσπότην των, ἀλλὰ ὡς σκύλοι ἄγριοι καὶ ὀρμητικοί, ὡς σκύλοι φαγγρρίζοντες τὰ ὀδόντιά των, ὡς σκύλοι λυσσάζοντες κατὰ σοῦ, ὡς σκύλοι δαγκάνοντές σε καὶ παντοιοτρόπως σπαράττοντες· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐσὺ δὲν ὠνόμασες ποτὲ τοὺς Ἰουδαίους σκύλους, ἵνα ἔχωσι κατὰ σοῦ κἀνὲν παράπονον, ἀλλὰ τοὺς ὠνόμασες τέκνα, τοὺς δὲ Ἑθνικοὺς ὠνόμασες σκύλους, περὶ ὧν ἔλεγες πρὸς τὴν Ἑθνικὴν Χανααίαν· „Οὐκ ἔξεστι λαβεῖν τὸν „ἄρτον τῶν τέκνων (ἦτοι τῶν Ἰουδαίων) καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις (τοῖς Ἑθνικοῖς)“· (Ματ. ιβ'. 26.) ἀλλ' ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ τόσοι ἀγαπητά σου τέκνα, περικύκλωσάν σε, οἱ μοι! ὡς τόσοι λυσσασμένοι καὶ αἰμοβόροι σκύλοι.

Αὐ-

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκρότουν, ὡς ἀόρατε Βασιλεῦ, τὸ ἰδικόν σου σιαγόνι καὶ μάγουλον μετὰ πολλὰ ραπίσματα, ἐνῶ τῶν ἀτάκτων δούλων εἶναι ἴδιον καὶ ραπίζονται· εἰς δὲ τὸν Βασιλέα, καὶ μάλιστα Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὁποῖος εἶσαι ἐσύ, ποῖος ἤθελε τολμήσῃ καὶ σηκώσῃ χεῖρα, καὶ καὶ κτυπήσῃ ράπισμα; Βέβαια οὐδεὶς. Ἐσύ ὅμως, μακρόθυμος καὶ ἀνυπόκριτος ἀνεξικακίας νικῶμενος, ὑπέμεινας ἕως καὶ καὶ καὶ σε ραπίσουν, ὡς γῆ καὶ ἡλιε! ὅχι ἕνας, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ἕνα ὁλόκληρον πλῆθος· „Ταῦτα γὰρ, „φασὶν, αὐτὲς εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκώς, ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπὼν· „οὕτως ἀποκρίνη τῷ Ἀρχιερεῖ“; (Ἰω. ιη'. 22.) καὶ ὁ Ματθαῖος· „Τότε ἐνέπτυσαν εἰς „τὸ πρόσωπον αὐτὲ καὶ ἐκολάφισαν (ἦτοι μετὰ βαθυκαρδίας χεῖρα ἐκτύπων αὐτὸν ὀπίσθεν „τῇ τραχήλῃ, ἵνα ποιῶσι κρότον πρὸς περιγέλασμα), οἱ δὲ ἐρράπισαν“. (Ματ. κς'. 67.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ραπίσασιν αὐτὸν ἑβαλλον“. (Μαρκ. ιδ'. 65.)

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι σὲ ἠρώτων, ὅχι διὰ καὶ μάθαι, ἀλλὰ διὰ καὶ σὲ κατηγορήσουν· ὅθεν ὁ Ἰωάννης εἶπεν· „Ὁ οὖν Ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ καὶ „περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ“. (Ἰω. ιη'. 19.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ ἀναστὰς ὁ Ἀρχιερεὺς „εἰς τὸ μέσον, ἐπὶ ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων· ἐκ ἀποκρίνη οὐδέν; Τί οὗτοί σου καταμαρ- „τυροῦσιν; Ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνετο“. (Μαρκ. ιδ'. 60.) Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐψευδομαρτύρουν κατὰ σοῦ· καὶ βεβαίως τοῦτο ὁ Ματθαῖος λέγων· „Καὶ πολλῶν ψευδο- „μαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον· ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶ- „πον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλύσαι τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδο- „μῆσαι αὐτόν“. (Ματ. κς'. 60.) Ὑστερον δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός· Σὺ, Κύριε, ὑπο- „μείνας ὅλα τὰ ἄνω εἰρημένα πάθῃ, οὕτως ἔσωσας ὅλους τῆς ἀνθρώπους· ἂν γὰρ καὶ ὅλοι „δὲν σωζόμεθα, ἀλλὰ πάλιν θεληματικῶς εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας κατακρημνιζώ- „μεθα διὰ τὰς πολλὰς ἁμαρτίας μας· ἀλλὰ ἐσύ, φιλόανθρωπε Κύριε, τὸ αἷμά σου τὸ ἁ- „χραντὸν διὰ ὅλους ὁμοίως ἐξέχεας· ὅθεν, ὅσον ἐκ μέρους ἰδικού σου, ὅλον κοινῶς τὸ γέ- „νος τῶν ἀνθρώπων διέσωσας.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Τριώ- „διον καὶ ὑμνῶμεν τὸν Θεὸν μετὰ τὸ φαγητὸν καὶ τὸ δεῖπνον καὶ καὶ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, „καὶ εἰς θεωρίας τούτου καὶ ἀναβαίνωμεν, καθὼς τότε μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ Μαθηταὶ τοῦ „Κυρίου ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν (1). Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς καὶ φαίνόμε- „θα ἐν ταῖς πειρασμοῖς καὶ κινδύνοις, ὅχι μικροψυχοὶ καὶ δειλοὶ, καθὼς ὁ Πέτρος, ἀλλὰ „ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, μὴ ἀρνούμενοι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τὰς παραδόσεις „τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς διὰ φόβον ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ παραγγέλλει „εἰς ἡμᾶς ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· „Εἰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιστάμεθα, „ἀγωνισώμεθα μὴ ἀρνήσασθαι κατὰ τὸν Πέτρον· ἀρνήσις γὰρ ἐστὶ τοῦ Λόγου ἢ τοῦ „πράττειν τὸ ἀγαθὸν διὰ φόβον παραίτησις“. (Κεφ. μγ'. τῆς Γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς καὶ μὴ ξεθαρρέωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλὰ ὅπως διόλου καὶ ἐλπί- „ζωμεν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· ὑπερηφανίας γὰρ ἔργον εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ δὲ δευτέρον, „ταπεινώσεως. Καὶ διὰ καὶ εἰπὼ καθολικῶς, ἄμποτε καὶ ἡμεῖς ὅλοι καὶ γένωμεν συγκαίνο- „νοὶ καὶ συμμέτοχοι τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, ὑποφέροντες ὕβρεις, δεχόμενοι ἀτιμίας, ὑποφέ- „ροντες καταφρονήσεις, ἂν τὸ καλέσῃ δὲ ὁ καιρὸς, ὑποφέροντες καὶ δαρμούς καὶ θάνατον „ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης· εἰ γὰρ κοινωνήσωμεν „τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου, θέλομεν γέναι συγκαίνοιο καὶ τῆς δόξης καὶ Βασιλείας του, „ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „Εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“. (Ρωμ. „ἡ. 17.) Χάριτι καὶ φιλελευθωρίᾳ αὐτοῦ τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ „δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Χρυσόρρηνος· „Ὅτε „μετέλαβον οἱ Ἀπόστολοι τῶν ἱερῶν Δείπνων ἐκεί- „νων, αἱ ἐποίησαν, οὐχὶ εἰς εὐχὰς ἐγράψαν καὶ

„ὕμνων· οὐχὶ εἰς πανυχίδας ἱερὰς· οὐχὶ εἰς δι- „δασκαλίαν τὴν μακρὰν ἐκείνην, καὶ πολλὰς γέμους „φιλοσοφίας“; (Ὁμιλ. κς'. εἰς τὴν π. πρὸς Κορινθ.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ (1).

Τοῦ Κανόνος τούτου τρεῖς εἶναι οἱ Ποιηταί· τοὺς μὲν γὰρ Εἰρημοὺς μόνους τοὺς ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησεν ἡ Μοναχὴ Κασία, ὡς κάτωθεν ρηθῆσεται· τὰ δὲ Τροπάρια τὰ ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησε Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος Ἰδρουῦντος· τὴν δὲ ἕκτην Ὠδὴν ἕως τῆς ἐννάτης ἐμελούργησεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς. Τούτων ἕτω προεγνωσμένων, δύναται νὰ προβάλῃ τινὰς τὴν ἀπορίαν ταύτην. Διὰ τί τὰ μὲν Τριώδια τῆς μεγάλης Δευτέρας καὶ Τετράδος καὶ Παρασκευῆς δὲν ἔλαβον κάμμιαν προσθήκην παράτινος, τὸ δὲ Τετραώδιον τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἔλαβε προσθήκην, καὶ ὁλόκληρος Κανὼν ἐγένετο, ἐνῶ καὶ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι νήστιμοι εἶναι, καθὼς εἶναι νήστιμον καὶ τὸ μέγα Σάββατον;

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ὁ Θεῖος Κοσμάς, φυλάττων τὴν ἀκολουθίαν καὶ τάξιν τῶν ἐβδομάδων ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἕτως ἐποίησε καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑβδομάδι· καθὼς γὰρ οἱ τὸ Τριώδιον συγγράφοντες Ποιηταί, ὁ Στουδίτης, λέγω, Θεόδωρος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης, ἐν ἐκάστη μὲν Δευτέρᾳ τῆς τεσσαρακοστῆς, ὡς πρωτοηστίμῳ οὔσῃ (ἡ γὰρ πρώτη· ἡτοι ἡ Κυριακὴ, νήστιμος δὲν εἶναι) τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ Μαυσέως τὴν ἐν τῇ ἐξόδῳ ἀναγνώσκουσι, καὶ τὴν ὀγδόην ὁμοῦ καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Τρίτην ἀναγινώσκουσι τὴν ἐν τῇ Δευτερονομίᾳ δευτέραν Ὠδὴν τοῦ αὐτοῦ Μαυσέως, „Πρόσεχε Οὐρανέ“, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Τετράδα ἀναγινώσκουσι τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἀννης, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Πέμπτην ἀναγινώσκουσι τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Παρασκευὴν ἀναγινώσκουσι τὴν πέμπτην Ὠδὴν τοῦ Ἡσαίου, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐννάτην. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔμεινε μία ἡμέρα ἐκ τῆς ἐβδομάδος· ἡτοι τὸ Σάββατον, ἔμειναν δὲ καὶ δύο Ὠδαὶ ἀπὸ τὰς ἐννέα, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνεγνώσθησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας, ἤγουν ἡ ἕκτη καὶ ἡ ἐβδόμη, διὰ τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ἀναγινώσκονται καὶ αὗται εἰς τὸ Σάββατον. Καὶ αὗται μὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀναγινώσκονται εἰς τὸ Σάββατον· αἱ δὲ ἄλλαι δύο, ἡ ὀγδοὴ δηλαδὴ καὶ ἡ ἐννάτη, ἀναγινώσκονται καὶ αὗται εἰς τὸ Σάββατον, καθὼς ἀναγινώσκονται καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος· ὥστε ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἀκολουθεῖ ὅτι καθέδε Σάββατον νὰ ἔχῃ Τετραώδιον, ἤγουν τέσσαρας Ὠδαίς, ἕκτην, ἐβδόμην, ὀγδόην καὶ ἐννάτην.

Καθὼς λοιπὸν οἱ Ποιηταί τοῦ Τριωδίου ἐποίησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῶν ἐβδομάδων τῆς Τεσσαρακοστῆς· οὕτω παρομοίως ἐποίησε καὶ ὁ Θεῖος Κοσμάς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος· ὅθεν Τριώδια ποιήσας εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τετράδα

καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τῇ μεγάλῃ Σαββάτῳ λόγους ἔχουσιν οἱ ἐφεξῆς Πατέρες, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου“; Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀνδραμόν ὁ λόγος περιωπὴν“. Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τί τοῦτο σήμερον σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῇ“; Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινετός καὶ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ὁ νόμος“, ὅς τις εἶναι ὅμοιος σχεδὸν μὲ τὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγον εἰς τὴν ζωγράφον σαφὴν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰδετε, χθὲς ληστού εὐγνωμοσύνην“. Σημειώσαι ὅτι τὸ

μέγα Σάββατον ὑπερέχει τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ βεβαίῳ ὁ Χρυσόρρημον λέγων· „Ὡςπερ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς κεφαλαιὸν τῶν λοιπῶν ἐβδομάδων· οὕτω ταύτης κεφαλὴ τὸ Σάββατον τὸ μέγα“ διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ πολλοὶ τὴν σπουδὴν ἐπιτείνουσι· καὶ οἱ μὲν τὴν νηστείαν αὐξοῦσιν· οἱ δὲ, τὰς ἀγρυπνίας τὰς ἱεράς· οἱ δὲ ἐλεημοσύνην δαφιλιστέραν ἐργάζονται, τῇ περὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις σπουδῇ, καὶ τῇ συντεταμένῃ περὶ τὸν βίον εὐλαβείᾳ, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας τῆς εἰς ἡμᾶς γεγενημένης πικρὰ τῇ Θεῷ μαρτυροῦντες“. (Δόγ. εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηνύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν“.)

καὶ Παρασκευὴν (εἰς γὰρ τὴν Τρίτην Διψίδιον μόνον ἐποίησεν, ἀναγκασθεὶς ἀπὸ τὴν ἑλ-
λειψιν τῆς Ἀκροστιχίδος), εἰς τὸ μέγα τῆτο Σάββατον Τετραψίδιον ἐμελέργησε, τὸ ὁποῖον
εἰς διάστημα πολλῶν καὶ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐτιμήθη, καὶ μόνον ἐφάλλετο ἐν τῇ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ δὴ ἡ ἀγρυπνία τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἐπρόκοψε
καὶ ἤλθεν εἰς αὐξήσιν, καὶ τελεία θεία λειτουργία ἐν αὐτῷ ἐτελεῖτο, διὰ τοῦτο ἠκολού-
θησεν ἀνάγκη νὰ αὐξηθοῦν καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ φαλλόμενοι ὕμνοι, καὶ τὸ Τετραψίδιον
νὰ ἐκταρθῇ εἰς Κανόνα ὁλόκληρον, ἵνα αὐτὸς διαρκῇ εἰς ὅλον τὸ τῆς νυκτὸς διάστημα,
μετὰ ἀργοπορίας καὶ εὐλαβείας φαλλόμενος.

Πῶς δὲ ἡ τοιαύτη αὐξήσις τοῦ Τετραψιδίου οἰκονομήθη; Ἀκουσον. Ὁ τότε Πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας λογάδες, ζητοῦντες ποῖος εἶναι ἄξιός νὰ ἀ-
ναπληρώσῃ τὸ Τετραψίδιον, καὶ νὰ ποιήσῃ αὐτὸ Κανόνα ὁλόκληρον, εὗρον τὸν Πανιερώ-
τατον καὶ ἐλλογιμώτατον ἄνδρα κύριον Μάρκον τὸν Ἐπίσκοπον Ἰδρεντος, ὅστις σοφὸς ἦν
κατὰ τὰ θεῖα, ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν συνιεράρχην του Κοσμά, καθὼς ἐκ τῶν Τροπα-
ρίων αὐτοῦ τοῦτο συμπεραίνεται, προσφυστάτα συνήρμοσε καὶ ἐπρόσθεσεν εἰς μὲν τὴν
Ἀκροστιχίδα τοῦ θείου Κοσμά τὴν λέγουσαν „Σάββατον μέλπω μέγα“ τὴν ἰδικὴν του
Ἀκροστιχίδα τὴν λέγουσαν „Καὶ σήμερον δέ“· εἰς δὲ τὸ Τετραψίδιον τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά
προσέθηκεν ἐμμελέστατα τὰς ἐλλειπούσας τέσσαρας Ὠδὰς τὰς ἰδικὰς του, καὶ ἔτως αὐ-
τὸν ὁλόκληρον Κανόνα ἐποίησεν· ἀλλὰ τόσον συνηρμοσμένον τὸν ἔκαμεν, ὥστε φαίνεται νὰ
ἦναι ἐνὸς Ποιητοῦ πόνημα, καὶ ὅχι δύο.

Σημειοῦμεν ὅμως ἐδῶ ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἴρμοι τῶν τεσσάρων τούτων Ὠδῶν τοῦ
Κυρίου Μάρκου πολὺ πρότερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐφάλλοντο μετὰ τῶν μέλους αὐτῶν. Ποιή-
τρια δὲ τούτων ἔχομεν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ὅτι ἐστάθη μία εὐγενὴς γυνὴ σοφὴ καὶ
παρθένος, Κασία ὀνομαζομένη· τούτους δὲ τοὺς Εἰρμούς καὶ τὸ μέλος αὐτῶν οἱ τότε
τῆς Ἐκκλησίας λογάδες παρέδωκαν εἰς τὸν ρηθέντα Μάρκον, καὶ ἐπέτρεψαν αὐτὸν νὰ
φιλοπονήσῃ κατὰ τὰς Εἰρμούς μόνον τὰ τῶν τεσσάρων Ὠδῶν Τροπάρια· καὶ φαίνεται τῆτο
νὰ ἦναι ἀληθές, καθότι ὁ θεὸς Μάρκος δὲν ἐμεταχειρίσθη εἰς τὰς Ὠδὰς του τοὺς ἀνω-
τέρω Εἰρμούς, μολοντοὶ ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀκροστιχίδα του τὴν λέγουσαν „Καὶ
„σήμερον δέ“· τὸ γὰρ „Κύματι θαλάσσης“ ἀπὸ τοῦ Κ ἀρχόμενον, ὁμοίως καὶ τὸ
„Σὲ τὸν ἐπὶ ὕδατων“ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον, αὐτὰ ἀφῆκεν ἔξω τῆς Ἀκροστιχίδος του, ὡς
ξένα καὶ οὐχὶ ἰδικὰ τε ποιήματα· ἀντὶ τούτων δὲ ἐποίησεν ἄλλα ἰδικά του Τροπάρια ἀπὸ
τῶν αὐτῶν στοιχείων ἀρχίζοντα· οἷον τὸ „Κύριε Θεέ μου“ ἀπὸ τῶ Κ ἀρχόμενον καὶ τὸ
„Σύμβολα τῆς ταφῆς σου“ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον.

Ἐκ τούτου λοιπὸν γίνεται φανερόν ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἴρμοι τῶν τεσσάρων Ὠδῶν
τοῦ παρόντος Κανόνος δὲν εἶναι πόνημα τοῦ κυρίου Μάρκου, ἀλλὰ τῆς Μοναχῆς Κασίας.
Καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκόμη τοῦτο δηλοῦται, ἐπεὶ δὴ λέγεται ἐν τῷ πρώτῳ Εἴρμῳ „Ἄλλ' ἡ-
„μεῖς ὡς αἱ νεανίδες“· νεανὶς γὰρ οὐσα ἡ Ποιήτρια τούτων, διὰ τοῦ λόγου τούτου ἠθέ-
λησε νὰ φανερώσῃ ὅτι γυναικὸς εἶναι φιλοπονήματα, καὶ ὅχι ἀνδρός· ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ δὴ
ἐν τῇ Ἐξόδῳ γράφεται ὅτι εἰς ἓνα μὲν χορὸν ἐμοιράσθησαν οἱ ἄνδρες, εἰς ἄλλον δὲ, αἱ
γυναῖκες, καὶ οὕτω συμφώνως ἐφάλλον τὴν πρώτην Ὠδὴν, διὰ τοῦτο ἡ Κασία αὕτη, ἀ-
φήσασα τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν, ὡς μὴ οὐσα ἀνὴρ, ἔσμιξε τὸν ἑαυτόντης μὲ τὸν χορὸν
τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων λέγουσα· „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ ὡς αἱ τότε νεανίδες“· Ἐξῆλ-
„θον γὰρ, φησὶ, πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὅπισθω τῆς Μαρίας μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.
„ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαρίας λέγουσα· Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.
(Ἐξ. ιε. 20.) (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἐγὼ εὗρον ἐν παλαιαῖς χείρ-
γραφοῖς Θεοτοκαρίοις Κανόνας πρὸς τὴν Θεοτόκον τῶ
πολλῇ πρὸ τῆς Κασίας ὄντος Ἀνδρέου Κρήτης Εἰρ-

μούς ἔχοντας τὸν „Κύματι θαλάσσης“, καὶ τοὺς
λοιπούς· καὶ ἀπερῶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς τὸ Ὄρος τοῦ Ἀθῶ καὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἔχουσι δύο κορυφάς, οὕτως καὶ ἡ Ἀκροστιχίς αὕτη ἔχει δύο Ποιητάς, τὸν Ἱερὸν Μάρκον, καὶ τὸν Θεσπέσιον Κοσμάν· τὸ μὲν γὰρ „ Καὶ σήμερον δὲ “ εἶναι Ἀκροστιχίς προστεθειμένη ἀπὸ τοῦ κυρίου Μάρκου εἰς ἀναπληρωσιν τελείου Ἰάμβου καὶ ὁλοκλήρου Κανόνος, ὡς εἴπομεν· τὸ δὲ „ Σάββατον μέλπω μέγα “ εἶναι Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραωδίου τοῦ Θείου Κοσμᾶ, ἡτις εἶναι μέρος τοῦ τελείου Ἰάμβου ἐκείνου, ὃν ἐποίησεν ὁ αὐτὸς Κοσμάς τόσον εἰς τὸ Τριώδιον τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὅσον καὶ εἰς τὸ Τετραώδιον τοῦ μεγάλου τούτου Σαββάτου. „ Τίς δὲ εἶναι ὁ τέλειος ἐκείνου Ἰαμβικός στίχος; Ὁ ἐφεξῆς „ Προσάββατόν τε Σάββατον μέλπω μέγα “. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ „ Προσάββατόν τε “ ἔγινεν Ἀκροστιχίς τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὡς εἴπομεν ἐκεῖ, διὰ τοῦτο ἔμεινεν ὁ Ἰαμβικός στίχος κολοβός, ὅς τις ἔγινεν Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραωδίου τοῦ μεγάλου Σαββάτου. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ Τετραώδιον αὐτὸ ἐχρειάσθη νὰ ἀναπληρωθῇ καὶ νὰ γένη ὁλόκληρος Κανὼν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Μάρκου, διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦτο ἐπροστέθη, καὶ ὁ κολοβὸς Ἰαμβὸς ἔγινε τέλειος, καὶ τελείου Κανόνος Ἀκροστιχίς, οὕτως ἔχων· „ Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα “.

Ὡδὴ α'. Ἦχος Πλ.β'. Ὁ Εἰρμός.

„ Κύματι θαλάσσης τὸν κρύφαρτα πάλαι διώκτην τύραμνον ὑπὸ
„ γῆρ' ἐκρυφάρ τῶν σεσωσμέμων οἱ παῖδες· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ μεα-
„ ρίδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐρδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παραὼν Εἰρμός ὀνειδίζει τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους, διότι ἐφάνηκαν ἀχάριστοι καὶ ἀγνώμονες εἰς τὸν εὐεργέτην ταν Κύριον· ὁ γὰρ Κύριος κατέκρυψε μὲν πάλαι μέσα εἰς τὸ κύμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὡς μέσα εἰς τάφον, τὸν τύραννον ἐκείνον καὶ διακτὴν Φαραὼ· ἐλύτρωσε δὲ τοὺς προγόνους αὐτῶν Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν τυραννίαν καὶ διώγμὸν ἐκείνου· τῶρα δὲ οἱ Υἱοὶ καὶ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λελυτρωμένων Ἰουδαίων, ἀντὶ νὰ φανοῦν εὐχάριστοι μὲν κάθε τρόπον εἰς τὸν εὐεργέτην ταν Κύριον, αὐτοὶ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνταπέδωκαν εἰς αὐτὸν πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, γεννήματα ἀληθῶς ἐχιδνῶν ὑπάρχοντες, καὶ κακίστα κακῶν κοράκων ὡς χρηματίζοντες, κατὰ τὴν κοινὴν Παροιμίαν· σταυρώσαντες γὰρ τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ θανατώσαντες, ἐκρυφαν αὐτὸν καὶ ἔθαψαν ὅχι ὑποκάτω εἰς κύμα θαλάσσης, καθὼς ἐκεῖνος ἐκρυφεν ὑποκάτω εἰς αὐτὸ τὸν διώκοντα τούτους Φαραὼ, ἀλλὰ ὑποκάτω εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ ἄχαρον τάφον τῆς γῆς.

Διά

Διὰ τῆτο λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, προφέρων τὸν Εἰρμὸν τοῦτον με' δεινοπαθεῖς καὶ σχε-
τλιαστικὸν σχῆμα, διαμαρτυρούμενος τρόπον τινα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν μαζὶ με' τὸν
Μωϋσῆν λέγοντα „ Διαμαρτύρομαι αὐτοῖς τόντε Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν“, (Δευτ. λ α. 28.)
καὶ φωνάζων μαζὶ με' τὸν Ἠσαΐαν „ Ἀκουε Οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ“, (Ἠσ. λ. 2.)
οὕτω λέγει· Ὡ τοῦ φοβεροῦ θαύματος! τὸν Παμβασιλέα Θεὸν ἐκείνον, ὅς τις πάλαι ἐσκέ-
πασε με' τὸ κῆμα τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης τὸν διώκτην τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τυραννι-
κάτατον Φαραῶ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναβάτας καὶ τριστάτας· οὕτω γὰρ γράφει ἡ πρῶ-
τη Ὠδὴ· „ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου· ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα“· (Ἐξ. ι ε. 10.)
αὐτὸν, λέγω, τὸν ἴδιον τῶρα ἐσκέπασαν νεκρὸν ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν ὅχι οἱ ἀπόγονοι τῶν
καταποντισθέντων ἐκείνων Αἰγυπτίων, ἐπειδὴ δὲν ἦτον τόσον μέγα τὸ παράπονον, ἀλλ'
αὐτοὶ οἱ ἀπόγονοι παῖδες τῶν τότε διασωθέντων ἀβρόχως ἐκ τῆς Θαλάσσης Ἰσδαίων.

Πλὴν ἐκεῖνοι μὲν οἱ Ἰουδαῖοι οὕτως ἐφάνηκαν περὶ τὸν εὐεργέτην ἀχάριστοι· ἡμεῖς δὲ
οἱ πιστοὶ, μιμούμενοι τὰς τυμπανιστρίας ἐκείνας νεανίδας, τῶν ὁποίων ἦτον ἔξαρχος ἡ ἀ-
δελφὴ τῆ Μωϋσέως Μαριάμ· „ Ἐξῆρχε γὰρ, φησὶν, αὐταῖς ἡ Μαριάμ“· (Ἐξ. ι ε. 20.)
καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε περὶ αὐτῶν· „ Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν“· (Ψαλ. ξ ζ. 27.)
ἐκείνας, λέγω, καὶ ἡμεῖς μιμνησάμενοι, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ τὸν ἐπινίκιον ὕμνον· ἐνδόξως
γὰρ δεδόξασται· ἐπειδὴ αὐτὸς ἀπέθανε μὲν καὶ ἐτάφη διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀγάπην· αἰχ-
μαλώτισε δὲ καὶ τὸν ἄδην, καὶ ἐθανάτωσε τὸν ἡμᾶς θανατώσαντα Διάβολον.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶναι, πῶς λέγεται ἐδῶ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔκρυψαν ὑποκάτω εἰς τὴν
γῆν τὸν Κύριον; αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐσταύρωσαν μόνον αὐτὸν, καὶ ἐζήτησαν ἵνα καταβιβαδῇ
ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ· „ Ἠρώτησαν (ἦτοι παρεκάλεσαν) γὰρ, φησὶ, τὸν Πι-
λάτον ἵνα κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν (ἐκ τῆ μέσης διπλ.)“ (Ἰω. ι θ. 31.)
δὲν ἐκατέβασαν ὅμως αὐτὸν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, οὔτε τὸν ἐνταφίασαν· ἀλλὰ μόνος ὁ συ-
σχήμων Βουλευτὴς, Ἰωσήφ ὁ κεχαριτωμένος ἐκείνος καὶ εὐχάριστος μαθητὴς τῆ Κυρίου, αὐ-
τὸς ἐζήτησε τὸ ἀχραντὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, καὶ καταβιβάσας αὐτὸ, ἐτείλιξεν
εἰς συνδόνα καθαρὰν· μυρίσας δὲ μετὰ τοῦ Νικοδήμου με' μύρα καὶ ἀρώματα, ἐνταφίασεν
αὐτὸ εἰς τὸ καινούριον μνήμα· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριστος δὲν ἤθελεν ἐνταφιάσῃ τὸ
νεκρὸν σῶμα τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ παμφιλτάτου Σωτῆρος, τάχα οἱ σταυρωταὶ Ἰσδαῖοι
ἐδὲ ἤθελαν ἀξιῶσθαι αὐτὸ ταφῆς ἀπὸ τὴν σκληροκαρδίαν των, ἀλλ' ἤθελαν τὸ ἀφήσθαι ἄτα-
φον, διὰ τὰ τὸ φάγουν κατὰ τὴν ματαίαν αὐτῶν γνώμην τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὰ
θηρία τῆς γῆς πρὸς περισσοτέραν του ἀτιμίαν. Τί λοιπὸν ἡμεῖς λέγομεν εἰς λύσιν τῆς ἀ-
πορίας; Ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήργησαν τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου,
τούτέστι τὸν θάνατον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αὐτοὶ λέγονται ὅτι καὶ τὸν ἐθάψαν· ἐκεῖνος γὰρ
ὅπου θανατώσῃ τινα καὶ ποιήσῃ τοῦτον ἄξιον ταφῆς, ἂν καὶ αὐτὸς δὲν τὸν ἐνταφιάσῃ,
ἐπειδὴ αὐτὸς ἐγένεν αἷτιος τὰ ἐνταφιασθῆναι ὁ ὑπ' αὐτοῦ θανατωθεὶς, τούτου χάριν ἐμπο-
ρεῖ ὅμως τὰ λέγεται ἐκείνου καὶ ἐνταφιαστῆς.

Τροπάριον.

„ Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον Ὠδὴν σοι ᾄσομαι,
„ τῷ τῇ ταφῇ σου ζῶῃς μοι τὰς εἰσόδους διαμοίξαριτι, καὶ θαμάτω
„ θαράτομ καὶ ᾄδην θαρατώσαριτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εξόδιος, (ἦτοι ἐμβατήριος) ὕμνος ὀνομάζεται παρὰ τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ ἐκεῖνος ὅπου ὑμνή-
θῃ ἀπὸ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὅταν αὐτὸς ἐμβῇκεν ἐξω ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· διαπεράσας
γὰρ ἐκεῖνος ἀβρόχως τὴν Ἐρυθρὰν Θαλάσσαν, ὕμνησε με' τὸν τοιοῦτον ἐξόδιον καὶ ἐμβα-
τήριον ὕμνον τὸν Θεὸν ὅπου τὸν ἐλύτρωσε. Κατὰ τὸ σημαινόμενον τοῦτο, Ἐξόδος ὀνομάζε-
ται τὸ δεύτερον Βιβλίον τοῦ Μωϋσέως, διότι διηγεῖται τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξέλευσιν τῶν
Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὁ Θεὸς δὲ Δαβὶδ εἶπεν· „ Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου“· (Ψαλ.
ρι γ'.

ριγ'. 1.) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων ἔξοδος ὀνομάζεται ὁ τοῦ κα-
θε ἀνθρώπου θάνατος· διότι ὅταν ἀποθνήσκουν οἱ ἄνθρωποι, ἐκβαίνουν ἀπὸ τὴν παροῦ-
σαν ζωὴν, καὶ μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐκείσε· ὅθεν ἔταν ὑπάγουν εἰς θαντὴν τιῶς, ἐρωτῶμε-
νοι, ποῦ ἐπῆγες; ἀποκρίνονται ὅτι εἰς τὸ ἐξόδιον.

Ὁ Ἱερὸς λοιπὸν Μάρκος θέλων νὰ δείξῃ, ἕνα μὲν, ὅτι τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι τῆς πρώ-
της Ὠδῆς, ἡ ὁποία ὑμνήθη διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς εἴπομεν
ἀνωτέρω, ἄλλο δὲ, νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς σημερινῆς εὐρυτῆς, ἥτις εἶναι ὁ κατὰ τὸ
ἀνθρώπινον θάνατος τοῦ Μορογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κάτω ταύτης ζωῆς
ἔξοδος καὶ ἐν τῷ τάφῳ κατάκρυψις, διὰ ταῦτα τὰ δύο αἷτια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτῃν
Ὠδὴν τὴν ἀρχίζουσιν οὕτως· „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ“· ὅθεν λέγει· Ὁ Κύριε Θεέ μου· ἐγὼ
θέλω ψάλλει εἰς ἐσέ ἕνα ᾄσμα καὶ ὕμνον ἐξόδιον· ἥτοι ἐπιθανάτιον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν
ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου ἐξέλευσιν. Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἐξόδιον νοεῖται ἐδῶ
τὸ διεξοδευτικὸν καὶ διαπεραστικὸν, διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσεν ἀκολούθως καὶ τὸ „Ἐπιτάφιον
„Ὠδὴν“, ἐξηγῶν τρόπον τινὰ τὸ ἐξόδιον μὲ τὸ ἐπιτάφιον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔξοδος μὲ τὴν
εἰσοδὸν εἶναι ἐναντία, διὰ τοῦτο λέγει ἀκολούθως ὅτι ἐγὼ θέλω ψάλλει ἐξόδιον, ἡγουν
ἐπιθανάτιον καὶ ἐπιτάφιον ὕμνον εἰς ἐσέ, Θεέ μου, ὅς τις μὲ τὴν ταφὴν σου καὶ τὴν ἐκ
τῆς κάτω ζωῆς ἔξοδόν σου ἐχάρισας εἰς ἐμέ τὴν εἰσοδὸν τῆς ἀνω ζωῆς· καὶ διὰ τοῦ θά-
νατου σου ὅχι μόνον ἠνοιξας εἰς ἐμέ τὰς πύλας τοῦ Παραδείσου, εἰς τὰ ὀπίσω στραφείσης
τῆς Φλογίνης Ῥομφαίας, καὶ ὑποταγέντος τοῦ φρικτοῦ Σεραφεῖμ, ἀλλὰ διὰ τῆς θανάτου σου
καὶ τὸν θάνατον ἐθανάτωσας, καὶ τὸν ἄδην ἐνέκρωσας· ὥστε ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ λέγω-
μεν καὶ εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ὡσῆ ἐπινίκια λόγια· „Ποῦ ἡ νίκη σου θάνατε; Ποῦ
τὸ κέντρον σου ἄδῃ“; (Ὡσ. ιγ'. 14.)

Φαίνεται δὲ ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὅτι τὸ ὄνομα καὶ τῆς ἔξοδου καὶ τῆς εἰσοδου ὁμοῦ ἐρανίσθη
ἀπὸ τὴν πρώτῃν Ὠδὴν τοῦ Μαῦσέως· τῆς ἔξοδου μὲν, διότι ἡ Ὠδὴ αὕτη ἐν τῇ Βίβλῳ
τῆς ἔξοδου ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τῆς ἔξοδου ἐρρέθη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς προείπομεν· τῆς εἰσοδου
δὲ, διότι τὰ λόγια τῆς πρώτης Ὠδῆς ταύτην φανερόνουςι, λέγοντα πρὸς τὸν Θεόν· „Εἰσα-
γωγῶν (ἥτοι εἰσοδεύσας) καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὅρος κληρονομίας σου“· (Ἐξ. ιε'. 17.)
οὐ μόνον γὰρ ὁ Θεὸς ἐκβαλεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ ἔμβασεν
αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν λαβὼν ὁ Ἱεράρχης Μάρκος τὰς
λέξεις Ἐξόδιον καὶ Εἰσοδον, „Ἀσομαί σοι, Κύριε, εἶπε, τὸν ἐξόδιον ὕμνον, τῷ εἰσαγα-
„γόντι με εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν Παράδεισον“.

Τροπάριον.

„Ἀρωσε ἐν Θρόνῳ καὶ κάτω ἐν τάφῳ τὰ ὑπερκόσμια καὶ ὑπο-
„χθόνια καταμοῦρτα, Σωτήρ μου, ἐδομεῖτο τῇ μεκράσει σου· ὑπὲρ
„ροῦμ ὠράθης γὰρ μεκρὸς ζωαρχικώτατος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅσαι μὲν οὐσίαι εἶναι κτισταί, εἴτε σωματικαί, εἴτε νοηταί, αὗται εἶναι καὶ ἐν τόπῳ
περιγραπταί καὶ περιορισταί, καὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ εὐρίσκωνται κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς
δύο τόπους, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁ
αὐτὸς Παῦλος νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ εἰς τὴν Κόρινθον κηρύττων, καὶ εἰς τὴν
Ρώμην παριστάμενος τῷ Νέρωνι· ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, ἀδύνατον νὰ πα-
ραστήται τῷ Θρόνῳ τοῦ Θεοῦ ἐν Οὐρανοῖς ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ καὶ νὰ κομίζῃ εἰς Ναζαρέτ
τῇ Παρθένῳ τὰ τῆς χαρᾶς εὐαγγέλια· ὁ δὲ Θεὸς μὲ τὸ νὰ ᾔναι ἀκτιστος καὶ πάντῃ ἄ-
λος, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντῃ ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος· ὅθεν ὁ αὐτὸς εὐρίσκηται
πανταχοῦ καὶ τὰ πάντα πληροῖ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἐστίν. Ἀκολούθως λοιπὸν ὁ Δεσπότης
Χριστὸς, μὲ τὸ νὰ ᾔναι ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τούτου χάριν καθὼ μὲν Θεὸς εὐ-
ρίσκετο ἀνω εἰς τὸν Θρόνον τοῦ Πατρὸς, καὶ κάτω εἰς τὸν τάφον μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου
καὶ

καὶ νεκρωθείσης τῆς σαρκὸς καὶ εἰς τὸν Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς. Καὶ εἰς τὸν ἱερὸν Παραδείσον μαζὶ μετὰ τὸν ληστὴν, καθὼς ὑπεσχέθη αὐτῷ λέγων· „Σήμερον „μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ“. (Λουκ. κγ'. 43.)

Τοῦτο λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θαυμάσιος οὗτος Μελεῶδὸς ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν οὕτως· Ὁ ψυχρῶστα Σωτήρ μου, ἐσὲ βλέποντα τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγέλων καθεζόμενον ἄνω ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ὡς Θεὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ὁμοίως καὶ τὰ ὑποχθόνια, ἦγουν αἱ ἐν τῷ ἄδῃ εὐρισκόμεναι ψυχαὶ βλέπουσαι ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦσουν καὶ μετὰ τῆς νεκρωθείσης σαρκὸς σου ἐν τῷ τάφῳ, ταῦτόν εἰπεῖν, ὅλοι βλέποντές σε καὶ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἐν θρόνῳ καὶ ἐν τάφῳ εὐρισκόμενον ἐδonoῦντο· ἦτοι ἐταράττοντο ἀπὸ τὸν φόβον καὶ θαυμασμόντων, διὰ τὴν παράδοξον ταύτην θεωρίαν τῆς ἰδικῆς σου νεκρώσεως.

Πλὴν μὲ ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον ἐδonoῦντο καὶ ἐθαύμαζον· τὰ μὲν γὰρ ὑπερκόσμια τάγματα ἔφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πῶς σὺ, ὁ ὁποῖος κάθισαι εἰς τὴν δεξιάν τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐνεκρώθης καὶ ἐνταφιάσθης· τὰ δὲ ὑποχθόνια ἔφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πῶς ἐσὺ, ὁ ἀποθανὼν καὶ ἐνταφιασθεὶς καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ἄδην, καταργεῖς μὲν διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου τὸν θάνατον, καὶ ἀνιστᾷς τοὺς ἐν τάφοις τεθαμμένους νεκρούς, αἰχμαλωτίζεις δὲ διὰ τῆς ἐν ἄδῃ σου καταβάσεως τὸν ἄδην, καὶ ἐλευθερῶνεις τὰς ἐν τῷ ἄδῃ κρατούμενας ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος θανόντων· ταῦτα γὰρ πάντα θαυμαστά εἰσὶ καὶ παράδοξα. Εἴτα κατασκευαστικῶς ἐπιφέρει· Σὺ γὰρ, Κύριε, ὄντως ἐφάνης διὰ τῶν ἔργων ὑπὲρ νοῦν ὅχι μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὸν νεκρὸς ζωαρχικώτατος, ἦγουν νεκρὸς μὲν, ἀρχηγὸς ὅμως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως.

Ὅρα δὲ σοφίαν καὶ τέχνην ρητορικὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μάρκου· αὐτὸς γὰρ ἐγέμωσε τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ ἀντίθετα καὶ τετράγωνα καὶ χιαστὰ σχήματα, τὰ ὅποια προξενοῦσιν ἐν ταύτῳ κάλλος καὶ ἠδύτητα καὶ μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸν λόγον· τὸ μὲν γὰρ, Ἄνω μετὰ τὸ, Κάτω, ἀντίθετα εἰσὶν, ὁμοίως καὶ τὸ, Ἐν θρόνῳ, μετὰ τὸ, Ἐν τάφῳ, καὶ τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια, καὶ τὸ, Νεκρὸς, μετὰ τὸ, Ζωαρχικώτατος. Τετράγωνον δὲ σχῆμά ἐστι τὸ ἐν τάξει τετραγώνου βαλλόμενον· ἦτοι τὸ, Ἄνω σε ἐν θρόνῳ μετὰ τὸ, Καὶ κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια· Χιαστὸν δὲ εἶναι τὸ, Ἄνω σε ἐν θρόνῳ, μετὰ τὸ, Κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια, ἐν τάξει τοῦ Χ στοιχείου βαλλόμενα, καθὰς ταῦτα διπλοῦνται καὶ ἐν τοῖς κάτωθεν διαγράμμασι παραστατικώτερον.

Ἄνω σε ἐν θρόνῳ καὶ κάτω ἐν τάφῳ Ἄνω σε ἐν θρόνῳ X τὰ ὑπερκόσμια
τὰ ὑπερκόσμια καὶ ὑποχθόνια καὶ ὑποχθόνια X καὶ κάτω ἐν τάφῳ,

Τροπάριον.

„Ἰρα σου τῆς δόξης τὰ πάντα πληρώσῃς καταπεφοίτηκας ἐν κα-
τωτάτοις τῆς γῆς· ἀπὸ γὰρ σοῦ οὐκ ἐκρύβη ἡ ὑπόστασίς μου ἡ
ἐν Ἀδὰμ, καὶ ταφεῖς φθαρέντα με καιροποιεῖς, φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν τῶν Ἑλλήνων μῦθοι ὅχι μόνον πολυθεῖαν ἐδίδασκον, ἀλλὰ καὶ πολυαρχίαν· διὰ τοῦτο καὶ τρεῖς Βασιλεῖς ἐφλυάρουν νὰ κυβερνοῦσιν ὅλα τὰ ὄντα, τὰ εἰς τρία καὶ αὐτὰ μοιρασμένα· ἦτοι εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια καὶ εἰς ὑποχθόνια, καθὼς ὁ μυθολόγος αὐτῶν Ποιητὴς Ὀμηρὸς συμμαρτυρεῖ λέγων· „Τριχῇ δὲ πάντα δέδασται“. Καὶ τὰ μὲν οὐράνια καὶ ἐπίγεια ὁμοῦ ἐμυθολόγουν ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Ζεὺς· τὰ δὲ θαλάσσια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Ποσειδῶν· τὰ δὲ ὑποχθόνια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Πλούτων. Καὶ μὲ ὅλον ὅτι

ὅτι τὴν πολυαρχίαν ταύτην ἐφρόνουν, ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ρηθέντα ποιητὴν τῶν Ὀμηρῶν λέγοντα· „Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω“. Ὁ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας λόγος ἕνα ἡξεύρων τὸν Ποιητὴν καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, αὐτὸν μόνον καὶ Βασιλέα καὶ κυβερνήτην ἀπάντων δογματίζει· ὅθεν οὐδεὶς εὐσεβὴς Χριστιανὸς ἠθέλην υποφέρειν νὰ περικλείσῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν Οὐρανόν, ἢ εἰς μόνον τὴν γῆν· οὐδὲ καταδέχεται τινὰς νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι μὲν τοῦ αἵματος κυβερνήτης καὶ Βασιλεὺς, ὅχι δὲ καὶ τοῦ Ἄδου· ἀσεβὴ γὰρ εἶναι αὐτὰ ὅλα, καὶ τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν Πίστεως ἀλλότρια.

Ὁ γὰρ Χριστὸς, Θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος, καθὼς μὲν Θεὸς, Οὐρανοῦ καὶ γῆς εἶναι Βασιλεὺς· διότι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι θρόνος του, ἡ δὲ γῆ εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, καθὼς αὐτὸς εἶπε μόνος· (Ματθ. ε'. 34.) τοῦ δὲ αἵματος εἶναι Βασιλεὺς, οὐ μόνον διότι τίθει νεφέλην ἐπὶ τὰς ἀνάβας αὐτοῦ ὡς Θεός, ἀλλὰ καὶ διότι ὡς ἄνθρωπος ἐν τῇ ἀέρι καὶ τῇ νεφέλῃ ὑψωθείς, ἀνελήφθη· ὁμοίως καὶ τοῦ νεροῦ βασιλεύει, ὅχι μόνον διότι σχίζει τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν πρότερον, καὶ διαιρεῖ τὸν Ἰορδάνην καθὼς Θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ ὡς ἄνθρωπος περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ εἰς τὸν Ἰορδάνην Βαπτίζεται, καὶ τὸ νερὸν μεταβάλλει εἰς κρασί, καὶ τὸν τυφλὸν εἰς τὸν Σιλωὰμ ὁματόνει· τοῦ θανάτου δὲ καὶ τοῦ ᾄδου βασιλεύει, ὅχι μόνον διότι ἀνασταίνει θυγατέρας Ἰαείρων, καὶ ἐγείρει Λαζάρους, καὶ ζωοποιεῖ τῶν χύρας, καὶ σταυρούμενος πολλὰ εὐκαιροῦει μνήματα, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς θανατωθεὶς ὡς ἄνθρωπος, καὶ κατελθὼν εἰς τὰ τοῦ ᾄδου κατώτατα, τελείως ἐξωλόθρευσε καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸν ᾄδον μετὰ τὴν θείκην ἐξουσίαν του· ὥστε πάντων εἶναι Βασιλεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἀπολούθως πανταχοῦ εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δόξα του.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Μάρκος ἡξεύρων, καὶ βλέπων τὰ τὰ τὸν Κύριον νὰ καταβαίνει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, τουτέστιν εἰς τὸν τάφον διὰ τοῦ νεκρωθέντος σώματος, καὶ εἰς τὸν ᾄδον διὰ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς του, λέγει πρὸς αὐτόν· „ὦ φιλάδρωπε Κύριε, σὺ ὁ ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις δοξαζόμενος ἐκατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς. Διὰ ποῖον τέλος; Πρῶτον μὲν, ἵνα γεμίσης ἀπὸ τὴν δόξαν σου τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ κατώτατα καὶ ὑποχθόνια, καὶ ἀπολούθως νὰ μὴ μείνῃ κανένα μέρος τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὴν δόξαν σου ἔρημον· ἔπρεπε γὰρ ἔπρεπε, ἐπεὶ ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἶναι γεμάτα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, καθὼς ὁ ὕμνος τῶν Σεραφίμ τοῦτο διατρανοῖ λέγων, „Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ“, (Ἠσ. ε'. 3.) Ἐπρεπε, λέγω, μηδὲ ὁ ᾄδης καὶ τὰ ὑποχθόνια νὰ μείνουν εὐκαιρα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, Κύριε, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ νὰ δοξασθῇς ὡς νικητὴς καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰς ἐν ᾄδῃ εὐρισκομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων καὶ Προφητῶν, καὶ οὕτω νὰ πληρωθῶσι τὰ πάντα τῆς ἰδικῆς σου δόξης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰμὶ ὅτι καὶ κατέβη, πρότερον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω, πάντων τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα“. (Ἐφ. δ'. 9.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησὶν· „Ἐδεῖ μὴ τοῖς ἄνω μόνον τὴν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ' εἶναι, τινὰς καὶ κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης Θεοῦ· ἐπεὶ καὶ Θεοῦ“. (Δόγ. εἰς τὰ Φῶτα).

Δεύτερον δὲ αἷτιον τῆς εἰς τὸν τάφον καὶ εἰς ᾄδον καταβάσεώς σου, Κύριε, ἐστάθῃ ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις καὶ τὸ πρόσωπον· αὕτη γὰρ ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις ἄλλον μὲν ἄνθρωπον ἠδύνατο νὰ λανθάνῃ, ὡς εἰς κοινορτὸν διαλελυμένη κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ὡς κρυμμένη οὕσα εἰς τὰ κατώτατα μέρη τοῦ Ἄδου κατὰ τὴν ψυχὴν· ἐσέ ὅμως τὸν πάντα τὰ ἀπόκρυφα ὀρώντα δὲν ἐδύνατο νὰ λανθάνῃ, καὶ νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τοὺς πανδερκεῖς ὀφθαλμοὺς σου, ὅχι, καθὼς ὁ Δαβὶδ ἐκ μέρους τοῦ Ἀδάμ προφητεύων ἐβόησεν· „Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὅσπου μου ἀπὸ σου, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς“. (Ψαλ. ρλζ'. 15.) μὴ ὅλον τῆτο ἄλλοι ἄλλως αὐτὸ ἐρμηνεύσιν (1). Ὅθεν βλέπων σὺ, Δέσποτα, τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἀδάμ κατακειμένην εἰς τὰ τοῦ ᾄδου βα-

θύ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ψαλμοῦ.

θύματα, διὰ τοῦτο ἀποθανόν καὶ ταφεῖς, κατέβης πρὸς αὐτόν, καὶ οὕτως ἐκαινοποίησας αὐτόν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας· σὺν αὐτῷ δὲ ἐκαινοποίησας καὶ τὴν ἰδικήν μου ὑπόστασιν τὴν ἐν τῷ Ἀδὰμ ὡς ἐν κεφαλῇ παραβᾶσαν τὴν ἐντολήν σου καὶ διαφθαρείσαν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ δηλ.) πάντες ἥμαρτον“ (Ῥωμ. ε. 12.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶσαν τὴν γῆν ἀσχέτως ἢ
 „Κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κραρίῳ κρεμάμεμον, θάμβει πολλῷ συμ-
 „εἶχετο, οἷκ' ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, κραυγάζουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ λαλῶν περὶ τῆς γῆς εἶπεν· „Αὐτός (ὁ Θεός) ἐπὶ θαλασσῶν
 „ἐθεμελίωσεν αὐτὴν (τὴν γῆν δηλ.)“ (Ψαλ. κς. 2.) καὶ πάλιν λέγει· „Ἐξομολογεῖ-
 „σθε τῷ Κυρίῳ, τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“ (Ψαλ. ρλέ. 6.) διδάσκει
 δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὅτι δὲν εἶναι κρεμασμένη ἡ γῆ, ἀλλὰ θεμελιωμένη καὶ στερεωμένη
 ἐπάνω εἰς τὰ νερά, καὶ οὕτω δίδει εἰς αὐτὴν τὸ νερὸν βάθρον τε καὶ θεμέλιον. Ἀλλὰ
 πῶς ἐμπορεῖ νὰ ἦναι τῆς γῆς θεμέλιον ἡ ρευστὴ καὶ ὀλισθηρὰ φύσις τῆς βαρείας καὶ
 στερεᾶς καὶ πυκνῆς οὐσίας; τοῦτο γὰρ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους εἶναι πάντῃ ἀδύνατον.
 Πλὴν ὁ τοῦ παντός Δημιουργὸς Λόγος τὸ κατὰ φύσιν ἀδύνατον τοῦτο ἐποίησε δυνατόν
 ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, καὶ θεμελιώνει τὴν γῆν ἐπάνω εἰς τὰ νερά, διὰ νὰ δείξῃ
 μὲ τοῦτο τὸ μεγαλεῖον τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως.

Ὁ δὲ σοφὸς Μάρκος ἐδῶ δὲν διδάσκει τὴν γῆν στερεομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὡς ὁ
 Δαβὶδ, ἀλλὰ εἰσάγει αὐτὴν κρεμασμένην εἰς τὰ νερά μὲ τρόπον ἀπόρρητον, καὶ διὰ τῆτο
 λέγει ἐπιστρεπτικῶς πρὸς τὸν Κύριον· „Σὲ, Δέσποτα, τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶ-
 „σαν τὴν γῆν ἀσχέτως“· διότι ἡ γῆ, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ θεμέλιον ἄλλο στερεώτερον ἀπὸ
 τὸν ἑαυτόν της ἵνα στερεωθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὸ, διὰ τοῦτο κρέμεται εἰς τὸ μέσον ἀσχέτως,
 ἥγουν χωρὶς καμμίαν σχέσιν· ἥτοι χωρὶς κανένα δεσμόν ἢ κρεμαστήρα ορατόν, καὶ χω-
 ρὶς νὰ κλίνη δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἢ ἄνω καὶ κάτω ἔξω ἀπὸ τὸν λόγον καὶ τὴν προστα-
 γὴν τοῦ ποιήσαντος, καὶ τρόπον τινὰ μιμεῖται καὶ αὐτὴ τὸ τῶν Αἰγυπτίων σιδήρου ἐ-
 κείνο ἀγαλμα, τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι εὗρίσκετο κρεμασμένον εἰς τὸ μέσον ἑνὸς ναοῦ, ὃς
 τις ἦτον τριγύρω κατεσκευασμένος ἀπὸ λίθους μαγνήτου (1), οἱ τινες τραβίζοντες τὸ ἀ-
 γαλμα ἐξίσου ἀπὸ κάθε μέρος, δὲν ἄφιναν αὐτὸ νὰ κλίνη εἰς κανένα μέρος. Ἐὰν ὅμως
 θέλωμεν νὰ εἰποῦμεν ἀκριβέστερον, ἡ γῆ δὲν κρέμεται ἐπάνω εἰς τὰ νερά, οὔτε ἐπάνω
 εἰς τὸν αἶρα, ἀλλὰ κρέμεται ἐπάνω εἰς τὸ οὐδέν, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰωβ· „Κρεμάζων
 „γῆν ἐπ' οὐδενός“· (Ἰωβ. κς. 7.) τὸ δὲ οὐδέν αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ θέλησις
 καὶ προσταγὴ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ· τούτου γὰρ ἡ θέλησις φύσις καὶ πρᾶγμα γίνεται
 κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον.

Προσφυστάτα δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν κρέμασιν τῆς γῆς, διὰ νὰ φανερώσῃ
 μὲ αὐτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρέμασιν τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ λέγει ὅτι ἡ
 Κτί-

(1) Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ψευδοπροφήτου
 Μωάμεθ, ὡς διηγούνται οἱ ἱστορήσαντες, κρέμεται
 εἰς τὸ μέσον ἐν τῷ αἵρι ἀσχέτως μία σελήνη σι-
 δηρὰ μνησιδής, μὲ τὸ νὰ ἦναι πέτρα μαγνήτου κρυ-
 φίας καὶ ἀφανὲς ἐν τοῖς τοίχοις ἐκτισμένη ἀπὸ
 τὰ τέσσαρα μέρη τῆς σελήνης· καὶ ἐπειδὴ ἰσόρρο-
 πὲς ἔστι πανταχόθεν ἡ τῶν μαγνητῶν ἐλκυστικὴ δύ-
 ναμις, διὰ αὐτοῦ καμνὶ τὴν σελήνην νὰ κρέμεται
 εἰς τὸ μέσον, οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω, οὔτε δεξιὰ,

ἢ ἀριστερά κλίνουσα· ὅθεν οἱ πεπλανημένοι ἐκείνου
 ὁπαδοί, βλέποντες αὐτὴν, καὶ μὴ γινώσκοντες τὴν
 φυσικὴν αἰτίαν, ὡς θαῦμα κηρύττουσι τοῦ ψευδο-
 προφήτου. Φασὶ δὲ τινες ὅτι εἰς ἐκ τῶν δοτικῶν
 μηχανικῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἀπλῶς ἐκίβη, καὶ
 προσποίηδεις τὰ ἐκείνου δρασκεῖν, ἐπεριεργάσθη καὶ
 εὔρε τὸν ἑνα μαγνήτην· ὅθεν ἀνισαρρόπιας γινομένης,
 κατέπεσεν ἡ σελήνη, καὶ γέλωε ὅρση πρὶν ὡς
 θαῦμα ὁμολογούμενον.

Κτίσις ἡ ὑπὸ σοῦ δημιουργηθεῖσα, φιλόφρων Δέσποτα, βλέπουσα ἐς ἐκρέμασας τὴν γῆν κρεμάμενον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Κρανίου (1), συνείχετο, ἤγουν συνοχὴν καρδίας ἐπασχεν ἀπὸ ἑνα πολὺ θάμβος καὶ ἐκστασιν· τὸ γὰρ Συνείχετο σημαίνει μὲν καὶ τὸ, ἐκρατεῖτο καὶ ἐσυντηρεῖτο, καὶ ὁ σημαϊνόμενος λέγομεν τὸν Θεὸν συνοχέα τοῦ παντός· σημαίνει δὲ καὶ τὸν λειποφυχοῦντα καὶ στενοχωρούμενον ἀπὸ ἀσθένειαν ὑπερβολικὴν, ἢ ἀπὸ λύπην καὶ θάμβος καὶ φόβον αἰφνιδίως ἀκολουθήσαντα· ὅταν γὰρ τοιαῦτα πάθῃ ἀκολουθήσουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, φεύγει μὲν ἀπὸ τὰ ἐξωθεν μέρη τοῦ σώματος τὸ ζωογόνον αἷμα καὶ πνεῦμα, καταφεύγει δὲ εἰς τὴν καρδίαν, ὡς εἰς κανένα δυνατὸν κάστρον, ἵνα ἐκεῖ φυλαχθῇ· ὅθεν ἐκεῖ περικλειόμενος, κάμνει τὸν πάσχοντα νὰ ζῇ μὲ μόνην τὴν καρδίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔγινεν ἡ τοῦ αἵματος συνοχή τε καὶ συστολή, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος νὰ μὴ διαφέρῃ τίποτε ἀπὸ τὰς νεκρῶν.

Ἀλλ' ὡς λοιπὸν ἡ Κτίσις σταυρούμενον ὁρῶσα τὸν Κύριον, καὶ θαμβηθεῖσα εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν θεωρίαν, συνείχετο· ἦτοι λειποφυχίαν τινὰ ἀρμοδίαν εἰς αὐτὴν ἐπασχε. Καὶ μολονότι τὸ, Συνείχετο, καὶ τὸ, Κατιδῶσα δὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῆς αἰφύχῃ καὶ ἀναισθήτου Κτίσεως, ἢ ὁποῖα οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε φόβον, οὔτε αἷμα, οὔτε ἀσθένειαν, οὔτε ὀμμάτια· μ' ὅλον τοῦτο ἡ τῶν Ῥητόρων καὶ Ποιητῶν ἐξουσία καὶ τὰ πρόσωπον μὴ ἔχοντα προσωποποιεῖ, καὶ εἰς τὰ ἄψυχα ψυχὴν περιτίθουσιν· ἀλλὰ καὶ ἡ θεία Γραφὴ προσωποποιεῖς τοιαύτας συνειθίζει νὰ μεταχειρίζεται, καὶ νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καθὼς εἶναι τὸ „Οἱ Οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ“, (Ψαλ. ιη'. 1.) καὶ τὸ „Οἱ λίθοι κεκραῖονται“, (Λουκ. ιθ'. 40.) καὶ τὸ „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό“, (Ψαλ. υζ'. 9.) καὶ ἄλλα μυρία· ὅθεν καὶ ἐδῶ κατὰ τὴν ὁμοιότητα τούτων ἐδόθη καὶ εἰς τὴν ἄψυχον Κτίσιν συνοχή καὶ λειποθυμία καὶ ὀμμάτια. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῇ, ὅτι τὸ πάθος τοῦ Κυρίου τόσον ἦτον ὑπερβολικὸν καὶ ἐκπληκτικώτατον, ὥστε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄψυχον καὶ ἀναισθητον Κτίσιν, αἰσθήσιν, τρόπον τινὰ, καὶ λειποφυχίαν τότε ἐτεراتούργησεν· ἂν γὰρ δὲν ἦτον αὕτη ἡ αἰτία, πῶς ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη; (2) πῶς διεπράχθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ; πῶς

ἢ

(1) Διὰ δύο αἰτία ὀνομάσθη Κρανίου τόπος τὸ Ὅρος τοῦ Γολγοθᾶ· τὸ πρῶτον καὶ μυστικώτερον, διότι, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βασιλείου, τοῦ Χρυσόστομου καὶ Θεοφυλάκτου, παράδοσις εἶναι τοιαύτη, ὅτι ἐκεῖ νὰ ἦτον τεταμμένον τὸ σῶμα τοῦ Ἀδάμ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρέσει ΚΓ'. κατὰ Τατιανῶν· „Πόθεν οὖν ἡ ἐπινομή τῶ Κρανίου; Ἐπειδὴ τοῦ πρωτοπλάστου ἀνθρώπου ἐκεῖ τὸ κρανίον εὐρίσκειται, καὶ τὸ λείψανον ἐναπέκειτο, τοῦτου ἕνεκα Κρανίου τόπος ἐπεκλήθη· ἐφ' οὗ σταυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ρεύματος ὕδατος καὶ αἵματος ἀπὸ τῆς νυχθίσεως αὐτοῦ πλευρᾶς, αἰνιγματικῶς εἰδείξε τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς φυλάκτου (ἦτοι ἐκ τῆς Κυριακῆς σώματος) ἀρχόμενος ῥαντίζειν τὰ λείψανα τοῦ προπάτορος“. Ὅθεν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „Διόπερ τὰς ἀρχαῖς τοῦ ἀνθρωπείου δακτύλου ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, τὸ πάθος εἰδέξατο, ἵνα ἐν τῷ τόπῳ ἡ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ἡ ζωὴ τῆς Βασιλείας ἀρξῇται“. (Τόμ. β'. ὁράσει ἐ. εἰς τὸν Ἡσαΐαν). Διὸ καὶ τὸ φαλμικὸν ἐκείνο „Σὺ δὲ, Κύριε, δόξα μου καὶ ὕψος τὴν κεφαλὴν μου“ τινεὶ ἐρμηνεύται γνωματεύουσιν ὅτι λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν ἀνὴρα ἐσταυρωμένον Χριστόν· ὅθεν καὶ ὁ μοναχὸς Ἐπιφάνιος εἰς τὸ αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ Συρίας καὶ Ἱερουσαλὴμ λέγει· „Ἰπὸ τὸν Γολγοθᾶν ναὸς (ἦτοι οἶκος) μετὰ τὸν Ἀδὰμ ἐστὶ, καὶ ἐν αὐτῷ ἦν ἡ κἀρα αὐ-

τοῦ ὑπὸ τὸ ῥήγμα τοῦ Γολγοθᾶ· ὅθεν ἐκ τούτου „Κρανίου τόπος ἐκλήθη“. Τὸ δεύτερον δὲ καὶ προχειρότερον αἶτιον εἶναι, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην Γεωργίου τοῦ Κορεσίου καὶ ἄλλων, δὲν ἔλειπον ἐκεῖθεν πάντες κρανία διεσπαρμένα τῶν ἀποκεφαλίζομένων κακούργων, ἐξ ὧν Κρανίου τόπος ἐκλήθη. (Ὁρα σελ. 259. τοῦ νεοτυπώτου Τραπεζίου τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως).

(2) Σημειῶσαι ὅτι ὁχι μόνον ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, ἀλλὰ καὶ ἡ Σελήνη ἐφαίνετο κόκκινη ὡς αἷμα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους· βεβαίως δὲ τοῦτο ὁ Ἀλεξανδρίνης Κύριλλος· ἐρμηνεύων γὰρ τὸ τοῦ Ἰωὴλ ἐκείνο „Ὁ ἥλιος μεταστροφῇσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ Σελήνη εἰς αἷμα“, ταῦτα φησὶν· „Ἐπὶ ταῖς δυσσεβείαις τῶν Ἰουδαίων ταῖς εἰς Χριστόν γεγεννημέναις καὶ αὐτῇ τῶν στοιχείων δευσοφορικῇ ἡ φύσις· καταποφύρετο δὲ ὥστε ἡ κτίσις καθυβρισμένη, ὁρῶσα τὸν κτίσαντα· καὶ ὁ μὲν δεῖος ναὸς, ὡς ταῖς πινδούσιν ἀσχάλλων ἐν ἰσφὶ περιερίηγνυτο· γέγραπται γὰρ ὅτι τὸ τοῦ ναοῦ καταπέτασμα ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω ἐσχίσθη· ὁ ἥλιος δὲ τὸ οἰκεῖον ἀνακόψας σέλας, οὐκ ἤξιον φαίνειν ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· ἐποίησε γὰρ σκότος ἀπὸ ὥρας ἑκτῆς ἕως ἐνάτης· ἐσχίζοντο δὲ καὶ αἱ πέτραι· τὰ ἔκτα δὲ τοῦ καὶ περὶ τὸν τῆς Σελήνης κύκλον ἐπραγματοῦντο τῶν ἀσυνήθων, ὡς δοκεῖν εἰς αἷμα· μεταπεποισμένοι αὐτὴν. Σισίγηται μὲν ἐν τῷ τοιόν, ὡς τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελισταῖς· ἀξιοχρεῖως γὰρ ἡ πίστις ἐκ προφητείας· Ὅτι μὲν τοῖς τῷ Δημιουργῷ

,, γὰρ

ἡ γῆ ἐσείσθη; πῶς αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν; πῶς πολλὰ σώματα τῶν κοιμημένων ἀγίων ἠγέρθησαν; ἐπειδὴ δὲ ταῦτα τὰ παράδοξα ἐνεργήθησαν, τί θαυμαστὸν εἶναι ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις ἐσυνείχετο καὶ ἐλειποθύμει, καὶ ὡς αἰσθητικὴ ἐπάσχε, καὶ ὡς λογικὴ ἐφώναζε; Τί δὲ ἐφώναζεν; „Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε „φιλάνθρωπε (1)“. Ὁ λόγος δὲ ἔτρος χαρακτηριστικὸς ἐστὶ τῆς τρίτης ταύτης Ὡδῆς τῆς Προφήτιδος Ἀννης. Βεβαιοὶ δὲ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγων· „Τότε ἐπὶ μόνῃ „τῇ ὑπομονῇ (τοῦ Κυρίου) ἐθαμβήθη τὸ πᾶν· τότε Οὐρανοὶ μὲν ἐσαλεύθησαν, Ἀρχαὶ „δὲ ἐκινήθησαν ὑπερκόσμοι; Ὀρόνοι καὶ Νόοι τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς μεγάλης δυνάμεως „ὀρῶντες κρεμάμενον· μικροῦ δ' ἂν ἐξέπεσον καὶ οἱ ἀστέρες τῷ Οὐρανοῦ, τὸν πρὸ ἑωσφό- „ρου βλέποντες ἀπλούμενον· μικροῦ δ' ἂν ὅλος ὁ Κόσμος συνεχύθη, καὶ τῷ φόβῳ τοῦ „πάθους συνεστάλη“. (Λόγῳ ζ'. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν ὀκτώ).

Τροπάριον.

„Σύμβολα τῆς ταφῆς σου παρέδειξας τὰς ὁράσεις πληθύμας· μῦν „δὲ τὰ κρύφια σου θαυμάσιως διηγήσας καὶ τοῖς ἐν ἁδῇ, Δέ- „σποτα· Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, κραυγάζουσι·.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν, λέγει, ὁ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν πληθύμας τὰς ὁράσεις· ἵτοι τὰς προοράσεις καὶ τὰς χρηματισμούς, καθὼς εἶπας διὰ στόματος Ὡση τοῦ

„τοῦ νεύμασιν οὐκ ἐν Ἠλίῳ μόνον τὰ σημεῖα γέ- „γονεν, ἀλλ' οἶον ὅλη πρὸς τὸ ἀκαλλές καὶ ἀσύν- „δες αὐτῇ μετακεχώρηκεν ἡ φύσις, σαφές ἂν γέ- „νοιτο, Θεοῦ λέγοντος διὰ φωνῆς Ἡσαίου· „Καὶ „ἐνδύσω τὸν Οὐρανὸν σέκτος, καὶ ἤσω ὡς σάκκον „τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. (Ἡσ. ν.) Οὐρανὸν δὲ ὁ- „ταν λέγῃ, πάντα φησὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ οἶον σάκκῳ „τῷ σκοτει καταμφιάσαι, πενθοῦντα καὶ ἀλγούντα, „καὶ ὥσπερ διακεκρυγμένα τῷ σχήματι“.

(1) Ἐγὼ δὲ λέγω καὶ ἄλλο μεγαλύτερον. Δὲν εἶναι θαυμαστὸν, ἀδελφοί, ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις, βλέπουσα τὸ πάθος καὶ τὸν θά- νατον τοῦ ἰδικοῦ της Κτίστου, δάμνῃ πολλῶν συ- νείχετο καὶ ἐλειποθυμοῦσε, καὶ ὡς αἰσθητικὴ καὶ λογικὴ ἐπάσχε· τὸ θαυμαστὸν εἶναι ὅτι ἡ Κτί- σις ὅλη δὲν ἠφαντάθη καὶ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ μὴ ὂν, μὴ ὑποφέρουσα νὰ βλέπῃ τὸν ἰδικόν της Δημιου- ρὸν οὕτως ἀτίμως πάσχοντα καὶ ἐπὶ Σταυροῦ θά- νατουμένου. Καὶ βέβαια, ἂν ὁ Κτίστης καὶ Δημιου- ρὸς δὲν ἐκράτει εἰς τὸ εἶναι τὴν ἰδικήν του Κτίσιν, μέ τὴν συνεκτικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἠδὲ διαλυθῇ αὕτη εἰς τὸ μὴ εἶναι· ὁ δὲν ἀρίστα ἐμελούργησεν ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ πλ. β'. ἡχῶ τῆς Ὁκτωήχου εἰπόν· „Θεὸν σταυρούμενον σαρκὶ κα- „θ' ὁρώσα ἡ Κτίσις, διελύτο φόβῳ· ἀλλὰ τῇ συνε- „κτικῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος κρα- „ταιῶς συνείχετο“. ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Ζωα- ρᾶς λέγει· „Ἐντεῦθεν ἂν εἰρηται τῷ θεολόγῳ Πα- „τρὶ (τῷ Δαμασκηνῷ δηλ.) τὸ „Διελύτο ἡ Κτί- „σις καθ' ὁρώσα τῷ φόβῳ· συνηλανέτο, φησὶν, εἰς τὸ „φθαρῆναι, σύντρομος γενομένη· ἀλλὰ τῇ συνεκτι- „κῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος κραταιῶς „συνείχετο“· εἰ μὴ γοῦν τῇ χειρὶ συνείχετο τοῦ

„σταυρωθέντος, διελύθη ἂν. Κραταιῶς δὲ εἶπε, τὸ „ὑπερβάλλον παριστῶν τῆς θείας δυνάμεως· ταύτη „γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν Βασιλείων τῇ λέξει κεκρήμεθα, „κραταιοὺς αὐτοὺς ὀνομάζοντες, ἵνα τὸ ὑπερβάλλον „τῆς ἐξουσίας δηλώσωμεν“.

Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου συνοχὴν καὶ δάμνος τῆς Κτίσεως ἀρμεζει ἡ γλαφυρὴ ἐκείνη πι- ρικοπή, ἥτις εὐρίσκεται ἐν ἀνεκδότῳ λόγῳ εἰς τὸ πάθος, ρήτορός τινος νεώτερου Ζακυνθίου· ἔχει δὲ οὕτως· „Ἰδοὺ ὁ ἥλιος, βλέπων ἐπὶ Σταυροῦ σὲ „τὸν ἰδικόν του δημιουργόν καὶ νοητὸν Ἠλίον, τό- „σον φόβον λαμβάνει, εἰς τρόπον ὅτι ἐν τῷ λαμ- „πρῷ μεσημερίῳ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς χάνει „ὁλοτελεα τὸ φῶς, καὶ ἀφίνει ὅλα τὰ ὑπὸ σελήτην „εἰς ἓνα φοβερόν καὶ σκοτεινότερον μεσονύκτιον. „Ἰδοὺ ἡ γῆ, νομίζουσα ὅτι ἦλθε τὸ τέλος της, φο- „βισμένη ὅλη, ταραττεῖ τὴν μεγάλην της σφαῖραν· „καὶ κινουμένη εἰς τὴν φυγὴν, σχίζει ταῖς πέτρας, „ἵπου σῆς ἐναντιοῦνται τὸν δρόμον· ὑψώνει φλόγας „ἕως τὰ νεφέλα· κρημνίζει χαμαὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ „δένδρα· ἀναρρείπτει τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν „εἰς τὸν αἶρα τὰ ὕδατα· τὰς θαλάσσας διώκει ἀ- „πὸ τὰ ὄρια· χάνουν τὸ κέντρον ὅλα τὰ κτίσματα· „λειποθύμει καθε πνοή, καὶ οἱ στεναγμοὶ εἰς τοὺς „Οὐρανοὺς ἀντιβοῦν. Ἰδοὺ τῶν κοιμημένων ἀγίων „τὰ σώματα προβαίνουν τρομασμένα ἀπὸ τὰ γυνῆ „χάσματα· ἀπὸ ἀνάδην ἕως κατὰ ἐσχισμένον πᾶ- „λιν ὁράται τὸ καταπέτασμα· κλαίουσι οἱ λαοὶ „ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὴν τοῦ Κόσμου συντήλικαν λο- „γίζόμενοι· πρέμουν οἱ ἀδικοὶ δικασταὶ σου· φέ- „ρουν οἱ ὑπὲρ τὰ τοῦ φόβου σου· σπύγνται τὰ „μαθηταὶ καὶ προδότης σου“.

τοῦ Προφήτου „ Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “, (Ὡσ. ιβ. 10.) διὰ τῶν προράσεων ἐκείνων καὶ προφητειῶν παρέδειξας: ἦτοι ὀλίγον τι καὶ αἰνιγματωδῶς ἐδειξας τὰ σύμβολα, τουτέστι τὰ ὁμοιώματα τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς. Ποῖαι δὲ ἦτον αἱ προράσεις αὗται καὶ τὰ σύμβολα τῆς ταφῆς σου; Τὸ σημεῖον τοῦ Προφήτου Ἰωάνᾳ, ὃς τις ἐνταφιάσθη μὲν μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς κήτους καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας· ὕστερον δὲ ἐξεράσθη πάλιν ἀπὸ τῆς κήτος σώος καὶ ἀβλαβής· τοῦτο ἐστάθη ἓνα σύμβολον καὶ ὁμοίωμα φανερόν τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωάνν ἔφερες, εἰπὼν· „ Ὡσπερ ἦν Ἰωάνᾳ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας “. (Ματθ. ιβ. 40.)

Σύμβολον τῆς ταφῆς σου εἶναι τὰ λόγια τῆς Προφητοῦ Ἡσαίου, οὕτω λέγοντος· „ Ἀπὸ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ· ἦρται ἐκ τοῦ μέσου “. (Ἡσ. νζ. 1.) δίκαιος γὰρ ἐδῶ ἐννοεῖται ὁ Χριστὸς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοδώριτου. Σύμβολον τῆς ταφῆς σου ἐστάθη ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος, ὃς τις ἐν τῇ τάφῳ νεκρὸς εὐρισκόμενος, ἀνέστησε τὸν μονόζωνον ἐκείνον νεκρὸν, τὸν μετὰ ἓνα χρόνον ἐκεῖ ἐνταφιασθέντα, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἔρριψαν τὸν ἄνδρα ἐν τῇ τάφῳ Ἐλισσαίῃ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἦφατο τῶν ὀστέων Ἐλισσαίῃ, καὶ ἔζησε καὶ ἀνέστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ “. (Δ. Βασιλ. ιγ. 21.) Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἐστάθη ὁ Προφήτης Δανιὴλ, ὃς τις ἐν τῇ λάκκῳ ὡς ἐν τάφῳ βληθείς, ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβής καὶ ὁλόκληρος. Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ὁμοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως λέγουσι καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων ὅτι ἦτον καὶ τὰ νεκρά ἐκεῖνα κόκκαλα, τὰ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ ὀραθέντα εἰς τὸν κάμπον, τὰ ὅποια ἀνέστησαν· διὸ καὶ ἡ περὶ αὐτῶν προφητεία κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἀναγινώσκεται.

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον ὁ Ἱεράρχης Μάρκος· Τὸ παλαιὸν μὲν ἐτύπωνες τὴν ταφὴν σου, ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, με σύμβολα καὶ αἰνίσματα διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν· τὰρὰ δὲ κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου Σαββάτου διατρανώσας καθαρῶς τὴν ταφὴν σου ταύτην τὴν κρυφίαν οὖσαν κοντὰ εἰς τοὺς παλαιούς Προφήτας· ἐτρανώσας δὲ αὐτὴν ὅχι πάλιν με σύμβολα αἰνιγματωδῶς καὶ σκοτεινὰ, ὅχι με ὀράσεις καὶ τύπους, ἀλλὰ με αὐτὴν τὴν ἐκβασιν τῶν συμβόλων ἐκείνων, τουτέστιν αὐτὴν τὴν πραγματικὴν ταφὴν σου αἰσθητῶς ἐπαράστησας, ὅχι μόνον εἰς τοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους, τοὺς ἐπὶ γῆς εὐρισκόμενους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐν τῷ ᾄδῃ ὄντας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκατέβης καὶ ὑπέδειξας Θεανδρικῶς, (δηλαδὴ Θεὸς ὁμοῦ φανείς καὶ ἀνθρώπος κατὰ τὸν Ζωναρᾶν) τὰ κρύφια σου, τὰ πάλαι μὲν τυπούμενα δι' αἰνιγμάτων καὶ συμβόλων ἀπὸ τοὺς Προφήτας, νῦν δὲ φανερώθέντα δι' αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „ Τὰ ᾄθηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι “. (Ψαλ. ι. 6.)

Ἀκουσον δὲ πῶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ὡσηὲ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου ἐκείνου. „ Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα “. Διδάσκει διὰ τούτου ὁ Θεὸς ὅτι διαφοροῖς ἀποκαλύψεσιν ἐχρήσατο, οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐπιδεικνύς, ἀόρατος γὰρ αὕτη, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκάστου χρείαν τύπους τινας καὶ ὁμοιώματα δεικνύων τῆς Θείας φύσεως καὶ ἐνεργείας· ἄλλως γὰρ (ὡράθη) τῷ Δανιὴλ, καὶ ἑτέρως τῷ Ἰεζεκιὴλ, καὶ τῷ Ἡσαίᾳ ἑτέρως, καὶ τῷ Μιχαίᾳ ἄλλως. Τὸ δὲ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “ ἕτως ἐρμηνεύει· „ Ὅμοιώματα τινα, λέγει, τῆς ἐμῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας προετύπωσα ἐν τοῖς κατὰ νόμον Προφήταις, ποικίλας καὶ πολλὰς ὀράσεις ὑποδείξας· ἐπεὶ δὲ βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν κινήματι, εἰκότως πᾶσα γνώσις ἐν ταῦθα γνωμένη, ὁμοίωμα ἐστὶ· καὶ πᾶσα ὄρασις οὐχὶ ἐνοσιδής ἐστι καὶ ἀπλή, ἀλλὰ πεπληθυσμένη δι' αἰσθητῶν τιμῶν εἰκόνων τυπούμενη· οὕτω καὶ τὸν Θεόν, ἥλιον καὶ πῦρ καὶ ζῶν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ὀνομάζομεν “. Ἰσως δὲ καὶ τὸ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “ νοεῖται κατὰ συνεκδοχὴν, ἀντὶ τοῦ „ Ἐν τοῖς Προφήταις “, τοῦ μέρους λαμβανομένη ἀντὶ τῆς ὅλης. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος ἄλλως ἐρμηνεύουσι τὸ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “, δηλαδὴ ὅτι ἐν τοῖς ψευδοπροφήταις ὁμοιοῦτο ὁ Θεός· καθότι ἐκεῖνοι ἀπατῶντες τοὺς λαοὺς, ἐπλαττον τὰ τοῦ Θεοῦ διὰ λόγων καὶ πράξεων, χωρὶς νὰ ἦναι τοῦ Θεοῦ.

Διὰ

Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ τέλει τῆς Τροπαρίου τούτου καὶ ἄλλων „Οἱ ἐν τῷ
 „ Ἀδὴν ἐκραυγάζον “; ἀρκετὸν γὰρ μόνον ἦτον νὰ εἴπῃ τὸ „ Ἐλεγον “. Εἰς τὸτο ἀποκρί-
 νεται Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου λέγων „ Κραυγὴ
 „ ἐστὶν ἐπιτεταμένη φωνή, καὶ μετὰ πνεύματος βιαίου ἐκρηγνυμένη. Οἱ οὖν ἐκπλήξαι
 „ ληφθέντες μείζονσι τῆς συνηθείας εἰδώσι κεχρησθαι φωναῖς καὶ βοᾶν ἐκ φόβου. Καὶ
 „ οἱ ἐν τῇ Ἀδῇ λοιπὸν ὁρῶντες τὸν Κύριον εἰς αὐτὸς καταβάντα, καὶ ἐκείθεν αὐτοὺς ρυ-
 „ σάμενον, ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν σωτηρίᾳ, ἐκραζον τὸ „ Οὐκ ἐστὶν ἅγιος “.

Τροπάριον.

„ Ἦπλωσας τὰς παλάμας καὶ ἠνώσας τὰ τοπρὶμ διεστῶτα κα-
 „ ταστολῇ δέ, Σῶτερ, τῇ ἐν σινδόρι καὶ μνήματι πεπεδημένους ἔ-
 „ λυσας, οὐκ ἐστὶν ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, κραυγάζοντας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικῶς ἐν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ νοεῖ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξα-
 πλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν τοῦ Κυριακοῦ αὐτοῦ σώ-
 ματος, τειλιγμένου ὄντος μετὰ τὴν σινδόνα. ὅθεν λέγει. Ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου Χριστέ, σὺ
 ἐξήπλωσας εἰς τὸν Σταυρὸν τὰς παλάμας σου: ἦτοι τὰς χεῖράς σου (ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ
 ὅλου, ἢ διότι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην, αἱ παλάμαι ἦτον ὅπου ἐκαρφώθησαν εἰς τὸν
 Σταυρὸν). Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τὰς ἐξήπλωσας; ἵνα μὲ αὐτὰς συμμαζώξῃς εἰς μίαν
 ἔνωσιν τὰ πρότερον ὄντα χωρισμένα καὶ ἐσχισμένα ἀναμεταξύ των. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτὰ;
 ἦτον οἱ δύο λαοί, ὁ Ἰσραηλιτικὸς καὶ ὁ Ἑθνικὸς, τοὺς ὁποίους ἠνώσεν ὁ Σωτὴρ, καὶ
 μίαν Ἐκκλησίαν πεποίηκε, καὶ εἰς μίαν μάνδραν αὐτὸς συνήγαγε, καθὼς ἐν Εὐαγγελίοις
 αὐτὸς εἶπεν ὁ ἀρχιποιμὴν Κύριος „ Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς αὐ-
 „ λῆς ταύτης κακείνα με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία
 „ ποιμὴν, εἰς ποιμὴν “. (Ἰω. 1. 16.) Μᾶλλον δὲ ἀρμόζει εἰς τὸν λόγον τούτον τοῦ Με-
 λωδοῦ τὸ ἄλλο ρητὸν, τὸ ὁποῖον γράφει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης „ Ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀπο-
 „ θνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους (τῶν Ἑβραίων διηλ.), καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον,
 „ ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα (ἦτοι τὰ Ἑθνη) συναγάγῃ εἰς
 „ ἓν “. (Ἰω. 14. 52.)

ἠνώσεν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐν Σταυρῷ ἐξαπλώσεως τῶν χειρῶν του καὶ τοὺς Ἀγγέ-
 λους ὁμοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦτον χωρισμένοι ἀναμεταξύ των. ὅθεν καὶ ὁ Θεο-
 λόγος εἶπε Γρηγόριος „ Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατὸς, καὶ ὅσος ἀόρατος “
 (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Καὶ διὰ νὰ σαφηνίσωμεν παραστατικώτερον τὸ νόημα τοῦτο, ἀ-
 κουσον. Καθὼς, χάριν παραδείγματος, ἓνας εἰρηνοποιὸς ἀνθρώπος, ὅταν θέλῃ νὰ ἐνώσῃ
 καὶ νὰ φιλιώσῃ δύο ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν ἔχθραν ἀναμεταξύ των, καὶ εἶναι χωρισμέ-
 νοι ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐξαπλῶνει τὰ χεῖρά του, καὶ μετὰ τὸ δεξιὸν μὲν χεῖρ πιάνει τὸν
 ἓνα ἀνθρώπον, μετὰ τὸ ἀριστερὸν δὲ πιάνει τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω φέρει καὶ τοὺς δύο
 εἰς ἓν καὶ τοὺς εἰρηνοποιεῖ. οὕτω καὶ σὺ ἐποίησας, Σωτὴρ ἡμέτερε· ἀπλώσας γὰρ τὰς
 παναγίας σου χεῖρας, καὶ ἐνώσας τοὺς πρὶν χωρισμένους, εἰρηνοποίησας αὐτοὺς καὶ φι-
 λους ἀπεκατέστησας. ἰδικόν σου γὰρ ἔργον, Κύριε, εἶναι τὸ νὰ συνάγῃς καὶ νὰ ἐνόησῃς
 καὶ νὰ εἰρηνοποιῇς. καθὼς καὶ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου ἔργον, ἐξ ἐναντίας, εἶναι τὸ νὰ
 σκορπίζῃ καὶ νὰ διαιρῇ καὶ νὰ ἐχθροποιῇ, ὥς εἶπας μόνος ἐν Εὐαγγελίοις „ Ὁ μὴ συ-
 „ νάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει “. (Μάρ. 16. 30.)

Ἡ καὶ διὰ τοῦτο ἐξήπλωσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Κύριος τὰς παλάμας του, διὰ νὰ
 πιάσῃ τὰ μακρὰν ὄντα τέκνα του, καὶ οὕτως ἐναγκαλισθῇ αὐτὰ ὡς πατὴρ φιλόστοργος,
 καὶ τὰ καταφιλήσῃ μετὰ τὸ γλυκὺ φίλημα τῆς ἀγάπης, καθὼς ἐναγκαλίσθη καὶ τὸν ἀ-
 σωτον Υἱὸν καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. „ Δραμὼν γὰρ, φησὶν, (ὁ Πατὴρ) ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν
 „ τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν “. (Λουκ. 15. 20.) ἢ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἡ-
 πλω-

πλώσε τὰς παλάμας ἐπὶ Σταυροῦ, παρακαλῶν τὸν Πατέρα ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, ἢ παρακαλῶν τὸν ἀπειθοῦντα λαὸν διὰ τὴν ἐπιστρέψαι καὶ τὴν γνωρίσῃ τοῦ σωτηρίου πάθους τὴν δύναμιν, καὶ πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπιτύχῃ τῆς σωτηρίας του, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἡσαίου· „Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα“. (Ἡσ. ξέ. 2.) Καὶ τὰς μὲν παλάμας σου, Κύριε, διὰ τοῦτο ἠπλώσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· ἐτείλιχθης δὲ μετὰ τὸ σινδόνι, καὶ οὕτως ἐβάλλθης εἰς τὸν τάφον, ἵνα μετὰ τὸ τεύλιγμα αὐτὸ λύσης ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ Ἄδου τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεπεδημένους· καθὼς γὰρ ἐκατέβης ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ὑψώσεως, καὶ ἐκένώθης διὰ τὴν πληρώσεως, καὶ ἐπτώχευσας διὰ τὴν πλουτίσεως· οὕτω καὶ περιτετείλιχθης μετὰ τὸ σινδόνι καὶ σάβανον, ἵνα λύσης τὰς πεπεδημένους ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Κύριος λύει πεπεδημένους“. (Ψαλ. ρμέ. 6.) Οὕτω λοιπὸν διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ἐφάράπευσας, Κύριε, τὸ ὅποῖον εἶναι κατὰ τῆς ἱατρικῆς τέχνης· καὶ οὕτως αἱ ἰδικαί σου στερήσεις ἔγιναν ἔξεις εἰς ἡμᾶς, καθὼς φιλοσοφεῖ ὁ ἀληθῶς φερώνυμος Μάξιμος (1).

Τροπάριον.

„Μρήματι καὶ σφραγίσιν, ἀχώρητε, (2) συμεσχέθης βουλήσει, καὶ γὰρ τὴν δύμαμί σου ταῖς ἐμεργείαις ἐγνώρισας Θεουργικῶς τοῖς μέλπουσιν· οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήρ σου, Κύριε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀλληγόρησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐν Σταυρῷ ἐξάπλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν σινδόνι περιτείλιξιν αὐτῶν, τῶρα εἰς τὸ παρὸν ἀναφέρει τὸν τάφον καὶ τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου· διὸ λέγει· Ὁ Κύριε ἀχώρητε ἀπὸ κάθε τόπον, σὺ ἐπερικλείσθης μέσα εἰς μνήμα, καὶ ἐκρατήθης ἀπὸ σφραγίδας· „Πο-“, ρευθέντες γὰρ, φησὶν, (οἱ Ἰουδαῖοι) ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον „μετὰ τῆς Κουστοδίας“. (Ματθ. κζ'. 66.) Σὺ, λέγω, οὕτω περιεκλείσθης, ὅχι τραβιχθεὶς εἰς τοῦτο ἀπὸ τινὰ μετὰ βίαν καὶ δυναστείαν, ἀλλὰ σὺ μόνος μετὰ τὴν ἰδικήν σου θέλησιν κατεδέχθης τοῦτο, διὰ τέλος καὶ σκοπὸν ὑψηλότερον, δηλαδὴ ἵνα δείξῃς τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀπειρον καὶ ἀκατάληπτον μετὰ τὰς ἐνεργείας· ἦτοι μετὰ τὰ ἐνεργηθέντα θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν μετὰ τὴν ταφήν σου· ἂν γὰρ σὺ δὲν ἠθέλες περιεκλείσθῃ εἰς μνήμα, καὶ ἂν δὲν ἠθέλες ἀφήσῃ τὰ σφραγισθῇ ὁ τάφος σου, δὲν ἠθέλε γένῃ τόσο φανερά ἡ δύναμις τῆς Θεότητός σου, οὔτε ἔμελλε νὰ ἀποδειχθῇ διὰ τῶν ἐνεργειῶν βεβαία ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· τῶρα δὲ, ἐπειδὴ σὺ μὲν ἀπεκλείσθης εἰς τὸν τάφον καὶ ἐσφραγίσθης μετὰ τὰς σφραγίδας, τόσοι δὲ στρατιῶται ἐφύλαττον τὸν τάφον σου ἔξωθεν, καὶ σὺ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ ἀκωλύτως ἀνέστης χωρὶς νὰ σὲ ἐμποδίσῃ ὁ τάφος, χωρὶς νὰ καταλάβουν οἱ στρατιῶται, καὶ χωρὶς νὰ χαλάσουν αἱ σφραγίδες τοῦ μνήματός σου, μετὰ αὐτὰ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ ἔργα σου ἐφάνέρωσας πόσον ἀπειρος εἶναι ἡ Θεϊκή σου δύναμις. Εἰς ποίους δὲ ταύτην ἐφάνέρωσας; Εἰς τοὺς πιστεύοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέλποντας τὸ λόγιον ἐκεῖνο τῆς Ἀννης· „Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήρ σου, Κύριε φιλάμθρωπε“.

Ωδή

(1) Ὁρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Ε'. Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τοῦ λέγοντος· „Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρι δόγματι“· καὶ ἐκεῖ εὐρήσεις τὸ ρητὸν τοῦ Ἀγίου.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ἀδύνατε· ἀναλογώτερον δὲ εἶναι τὸ, Ἀχώρητε, κατὰ τὸν ἀνω-
νυμον ἐρμηνευτήν.

Ωδή δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἐν Σταυρῷ σου θείαν κένωσιν προοῶν Ἀββακούμ, ἐξεστη-
 „κὼς ἐβόα· Σὺ δυναστῶν διέκοψας κράτος, Ἀγαθε, ὁμιλῶν τοῖς ἐν
 „ᾧ ὡς παρτοδύναμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η κένωσις ὁμοῦ καὶ ἡ πλήρωσις εἶναι ὀνόματα σημαίνοντα μὲν διάφορα πράγματα, ὄντα δὲ ἐναντία ἀναμεταξύ των· καὶ πλήρωσις μὲν λέγεται, ὅταν κατ' ὑπόθεσιν λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι γεμάτη ἀπὸ νερόν· κένωσις δὲ λέγεται, ὅταν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι ἄδεια ἀπὸ νερόν· λέγεται κένωσις καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου καὶ ἄδου αὐτοῦ συγκατάβασις· διότι ἂν καὶ αὐτὸς, κατελθὼν πρὸς ἡμᾶς, δὲν ἀφῆκε τοὺς κόλπους τῆς πατρικῆς· ἀχώριστος γὰρ ἦτον τοῦ Πατρὸς· μὲ ὅλον τοῦτο λέγεται ὅτι ἐκενώθη διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν· καὶ μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος λέγων περὶ αὐτοῦ· „Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ
 „εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών“. (Φιλ. β'. 6.) Ὁμοίως δὲ πλήρωσις λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ· καὶ μαρτυρεῖ Ἰωάννης ἡ μεγάλη τοῦ Θεοῦ Λόγος βροντή· „Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“.
 (Ἰω. α'. 16.) Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὴν κένωσιν δηλαδὴ καὶ τὴν πλήρωσιν, ἐνώσας ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, οὕτω λέγει ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „Καὶ ὁ
 „πληρὴς κενοῦται· κενοῦται γὰρ τῆς ἐαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρὸν, ἵν' ἐγὼ μετὰσχῶ τῆς ἐκεί-
 „νου πληρώσεως“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ μέγας οὗτος Μάρκος, ὡς τῶν Γραφῶν ἄριστος ἐπιστήμων, ἀκούων δὲ καὶ τὸν Ἀββακούμ νὰ λέγῃ ἐκεῖνο τὸ ρητόν „Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς
 „δυναστῶν“, (Ἀβ. γ'. 14.) ποιεῖ αὐτὸ ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ τὸ ἐννοεῖ διὰ τὸν Θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ταφὴν καὶ τὴν εἰς ἄδου αὐτοῦ κατάβασιν· ὁθεν λέγει· Ὁ ἀγαθε καὶ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, προβλέπων μὲ τοὺς νοερούς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὴν μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου κένωσίν σου καὶ συγκατάβασιν, ὁμοίως προβλέπων καὶ ὅτι σὺ εἰς τὸν ἄδην καταβὰς, θέλεις διακόφει μὲν τὰς κεφαλὰς· ἦτοι τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τῶν ἐκεῖ δυναστευόντων Δαιμόνων, κατὰ τὸν Εὐδύμιον· θέλεις κουρσεύσει δὲ τὸν ἄδην, ἦγουν τὰς ψυχὰς τῶν Δικαίων τῶν ἐν τῷ ᾧ κρατουμένων θέλεις ἐλευθερώσει· ταῦτα, λέγω, προβλέπων ὁ Ἀββακούμ, ἔγινεν ὅλος ἐξεστηκὼς διὰ τὴν παράδοξον θεωρίαν· πῶς γὰρ δὲν εἶναι πρᾶγμα ἐκστατικὸν τὸ νὰ νικήσῃ ὁ νεκρωθεὶς τὸν νεκρώσαντα; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοξον τὸ νὰ κατακόψῃ τὸν κρατοῦντα ὁ ὑπ' ἐκείνου κρατῆμενος; Ὅθεν ἐφώνησε τὴν ἀνωτέρω πολυθρύλλητον φωνήν· Σὺ, Δέσποτα, διέκοψας τῶν νοητῶν δυναστῶν τὰ κεφαλὰς, τουτέστι τὸ κράτος καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν.

Ἐπειτα ἐξηγῶν ὁ Μελωδὸς καὶ πότε τὰς κεφαλὰς τούτων διέκοψεν, ἐπιφέρει ἀκολουθῶν τὸ „Ὁμιλῶν τοῖς ἐν ᾧ“, ἵνα δείξῃ μὲ τὸν λόγον τοῦτον ὅτι ἡ τελεία νίκη τῶν Δαιμόνων καὶ τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ἄδου ἔγινεν, ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην· τότε γὰρ ἔδωσε τὸν ἰσχυρὸν Σατανᾶν, καὶ οὕτως ἐκούρσευσεν τὴν οἰκίαν του· ἦτοι τὸν ἄδην, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰδιός· „Πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ
 „σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐ-
 „τοῦ διαρπάσῃ;“ (Ματθ. 13'. 29.) Προσθέτων δὲ εἰς τὸ τέλος τὸ „Ὡς παντοδύνα-
 „μος“, μὲ τὴν λέξιν ταύτην δείχνει τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ νεκρὸς καὶ ἐν τάφῳ καὶ ἐν τῷ ᾧ εὐρισκόμενος διέκοψε τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνωτέρω δυναστῶν· καὶ λέγει τοιαῦ-
 „τα τρόπον τινά· Ὁ ἄνθρωποι, τί ἀπορεῖτε, πῶς νεκρὸς ὢν ὁ Κύριος ἀνέστησε τοὺς νε-
 „κρούς; πῶς ἐτάφη καὶ τοὺς τάφους εὐκαίρωσε; πῶς φανεῖς ὅτι ἐνίκηθι διὰ τοῦ Θανάτου, ἐνίκησε τὸν Θάνατον καὶ τὸν τοῦ Θανάτου αἴτιον Διάβολον; Μάθετε καὶ γνωρίσατε ὅτι
 „ὡς Θεὸς παντοδύναμος ταῦτα πάντα ἐποίησεν, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔπαθε. Τί δὲ αὐ-
 „νατον πρᾶγμα εἶναι εἰς τὸν παντοδύναμον; Βέβαια οὐδέν.

Τροπάριον.

„Εβδόμη σήμερον ἡγίασας, ἢ εὐλόγησας πρὶν καταπαύσει τῶν ἔργων· παράγεις γὰρ τὰ σύμπαντα καὶ καιροποιεῖς, σαββατίζωμ, Σωτήρ μου, καὶ ἀμακτάμερος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅτι μὲν ἔλαβον γένεσιν τὰ κτίσματα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξ οὐκ ὄντων ὁ Θεὸς ἐποίησε πάντα, τὶτο διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν Θεῖαν Γραφήν· εἰς ἧς γὰρ ἡμέρας ὁ ἐνυπόστατος καὶ τεχνίτης Θεὸς Λόγος ἐδημιούργησε τὰ πάντα· κατὰ δὲ τὴν ἐβδόμην ἔπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ ἡσύχασε· „Καὶ εὐλόγησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἡρξάτο ὁ Θεὸς ποιῆσαι“ (Γέν. β'. 2.) διὰ τὶτο ἡ ἐβδόμη ὀνομάζεται παρὰ τῇ Γραφῇ κλητὴ ἀγία· „Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἐβδόμη κλητὴ ἀγία ἔσται ὑμῖν“ (Ἐξ. ιβ'. 16.) (1). Ὅτι δὲ τὰ κτίσματα ἔλαβον παλιγγενεσίαν καὶ ἀνακαινίσιν, τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα του ἐπιδημίας, καὶ τὶτο ὁμοίως διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν Θεῖαν Γραφήν, καὶ βεβαίῳ ὁ Παῦλος λέγων· „Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα“ (β'. Κορ. ε'. 17.)

Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην γένεσιν· ἦτοι δημιουργίαν τῶν κτισμάτων, εὐλογήθη ἡ ἐβδόμη· ἦτοι τὸ Σάββατον, καὶ ἡγιασθῇ, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ἀπέδειξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐν αὐτῇ ἔλαβον τέλος τὰ πεποιημένα, καὶ πλέον δὲν δημιουργεῖ ἄλλα· εἰς δὲ τὴν

(1) Πολλοὶ παρὰ πολλῶν λόγῳ φέρονται, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εὐλόγησε τὰς ἄλλας ἡμέρας, οὐδὲ ἡγίασεν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ὁ μὲν γὰρ Νύσσης Γρηγόριος σὺν τῷ συνωνύμῳ αὐτοῦ Γρηγορίῳ τῷ Θεσσαλονίκῃ, ὑψιότερον νοοῦντες, λέγουσιν ὅτι διὰ τὶτο εὐλογήθη αὕτη καὶ ἡγιασθῇ, διότι ὁ Θεὸς ὡς περ αὐτοῦ ἐξω γενεῶς ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀγάπης, ἣν εἶχε πρὸς τὸ δημιουργῆσαι τὰ κτίσματα, ἀπ' οὗ ταύτης ἐδημιούργησεν ἐν ταῖς ἑξ ἡμέραις, ἐπανευρίσκειν εἰς τὸν αὐτόν του κατὰ τὴν ἐβδόμην· ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Καλαδίτης, ἀνὴρ σοφὸς καὶ θεῖα καὶ πολὺς τὰς ἀρετὰς, λέγει ὅτι, ἀπ' οὗ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὰ κτίσματα εἰς τὰς ἑξ ἡμέρας, ἡγίασε τὴν ἐβδόμην, ἥγουν ἀφιέρωσεν αὐτήν εἰς τὴν ἰδικήν του λατρείαν καὶ εὐχαριστίαν, ἵνα διὰ τούτου διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι, ὥστερον ἀπὸ κάθε ἔργου μας, καὶ ἀπὸ κάθε ἀγαθόν ὅπου λάβωμεν ἐκ Θεοῦ, πρέπει νὰ δοξολογῶμεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν τὸν δυναμώσαντά ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκβασίν τοῦ ἔργου ἐκείνου, καὶ χαρισάμενον ἡμῖν τὸ ἀγαθόν ἐκεῖνο. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωσήφ λέγει καὶ δευτέραν αἰτίαν, ὅτι, ἐπειδὴ ἐμελλεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ γένῃ ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τούτου χάριν ἀφιέρωσεν ἡ ἐβδόμη αὕτη τῆς καταπαύσεως ἡμέρα εἰς ἀνάγνωσιν τῶ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, τῶν περὶ ἐκείνου προφητευόντων, ἵνα, ὅταν ὁ Κύριος ἔλθῃ, μὴ ἀγνοῇ παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸς καὶ τρίτην αἰτίαν συνάπτει, ὅτι διὰ τούτο εὐλογήθη καὶ ἡγιασθῇ ἡ ἐβδόμη, διότι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμελλε νὰ χαταβῇ εἰς τὸν ἔθνη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ σκυλευθῇ αὐτόν· ὅθεν ἐπίτηδες ἀφείδῃ ἡ ἐβδόμη ἄμειρος

ἀπὸ κάθε ἔργου αἰσθητόν, διὰ νὰ φανερωθῇ ὅτι τὸ ἔργον αὐτῆς εἶναι ὅλον πνευματικόν καὶ ἀόρατον, ὡς περ ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν αὐτῇ, καταβάς εἰς ἔθνη, καὶ τούτῳ συντρίψας τὰς νοσητὰς πυλῆας καὶ τοὺς μοχλοὺς. Προσδέτει δὲ αὐτὸς καὶ τὴν τέρτην αἰτίαν, ἐκ παλαιῶν Πατέρων παραδοθεῖσαν, ὅτι αἱ μὲν ἄλλαι ἑξ ἡμέραι εὐλογήθησαν διὰ τῶν ἐν αὐταῖς ποιηθέντων ἔργων ὑπὸ Θεοῦ καὶ εὐλογηθέντων, εἰς δὲ τὴν ἐβδόμην δὲν ἐγένετο κανένα ἔργον· ὅθεν ἵνα μὴ αἴτῃ μείνῃ κολοβὴ καὶ ἐλάττων τῶν ἄλλων ἡμερῶν, διὰ τὶτο ἰδιαίτερος εὐλογήθη, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας ἴσῃ ταῖς ἄλλαις ἐγένετο. (σώζονται ἐν χειρογράφῳ βίβλῳ αἱ λύσεις αὗται, πρὸς τινα ἐρωτήσαντα ἀποσταλεῖσαι, παρὰ τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Παντοκράτορος).

Σχεδὸν συμφωνεῖ μὲ τὴν τρίτην αἰτίαν τῆς εὐλογίας τῆς ἐβδόμης ἡμέρας καὶ ὁ Θεσσαλονίκῃς Γρηγόριος, λέγων ὅτι κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐμελλε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς παλαιωδείσης φύσεως, καὶ διὰ τούτο ταύτην μόνον τῆς εὐλογίας ἡξίωσεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ἀλλὰ παρεσκευάσθη μὲν ἐν ἀδήλῳ τὶτο (ἦτοι ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς Κτίσεως) κατὰ τὴν ἐβδόμην (δηλονότι κατὰ τὸ Σάββατον), ἀνεφάνη δὲ καὶ καθαρῶς ἐτελείσθη τὸ πᾶν, καὶ τῷ σώματι ἀνακληθέντος πρὸς ἀφθαρσίαν κατὰ τὴν ὁδόνην διὰ τῆς δεσποτικῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ Κυριακὴ παρ' ἡμῶν αὕτη φερανύμως κατονομάζεται. Οὐκοῦν ὅσα ἂν τις εἴποι τὴν ἐβδόμην σεμνύναν, ἐπὶ τὴν ὁδόνην ταύτα μετὰ προσδικῆς ἀναγεται· αὕτη γὰρ ἐκείνης ἐστὶν ἡ τελειώσει·“ (Λόγ. εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν).

τὴν δευτέραν ἀναγεννήσιν τῶν κτισμάτων καὶ ἀνακαίνισιν εὐλογήθη καὶ ἡ αὐτὴ ἐβδόμη καὶ ἡγιάσθη, τούτεστι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον, καὶ ὁ ὁ Θεὸς Λόγος ἐν τάφῳ τεθείς σαρκί, ἐσαββάτισεν, ἥτοι κατέπαυσε· δὲν ἔλαβεν ὁμῶς τέλος εἰς αὐτὴν ἢ τῆς Κτίσεως ἀνακαίνις, ἀλλὰ ἀρχὴν μόνην, καὶ ἀρχὴν οὐκ αἰσθητὴν, ἀλλὰ μυστικὴν. Τίτι τρόπῳ; Διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ συνταφέντος μὲν ἡδὴ τῷ Χριστῷ πνευματικῶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ συναναστάντος αὐτῷ καὶ ἀνακαινισθέντος μυστικῶς, ὕστερον δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ καὶ πραγματικῶς ἀναστηθισομένου καὶ ἀφθαρτισθισομένου. Τοῦ ἀνθρώπου δὲ τότε ἀφθαρτισθέντος, φανερὸν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· (Ῥωμ. ἡ. 21.) ὥστε ἡ ἐβδόμη αὕτη κατὰ τοῦτο τῆς πρώτης ἐκείνης διαφέρει, καθότι ἐκεῖνη μὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ἔλαβε τέλος ἡ γενεσιουργία τῶν ὄντων, αὕτη δὲ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι δῆλωσις ὅτι ἔλαβεν ἀρχὴν μυστικὴν καὶ νοητὴν ἢ τῶν ὄντων παλλιγγενεσία, εἴτα δὲ μυστικὴν καὶ νοητὴν ἀρχὴν· καθότι ἡ φανερά καὶ αἰσθητὴ ἀρχὴ τῆς παλλιγγενείας τῶν ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν πιστῶν, ἔγινε κατὰ τὴν Κυριακὴν· τότε γὰρ ἐκ τάφου αἰσθητῶς ἀναστὰς ὁ Κύριος, καὶ ἡμῖν τοῖς αὐτῷ πιστεύουσιν ἐκ μέρας τὴν ἀναστασιν ἐχαρίσατο· ὅθεν καὶ ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος· „Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμεῖς συαναστάντες ἐσμὲν τῷ Χριστῷ (διὰ τῆς πίστεως δηλαδὴ)“· (Καν. γά.)

Τοῦτο λοιπὸν θέλων νὰ φανερῶσιν αἰνιγματωδῶς καὶ ὁ Θεὸς Μάρκος, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Σωτῆρα λέγει· Ὁ Σωτήρ μου γλυκύτατε, σὺ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ἥτοι τὸ Σάββατον, πρότερον μὲν εὐλόγησας μὲ τὴν κατάπαυσιν ὅλων τῶν ἔργων σου· τῶρα δὲ αὐτὴν ἡγιάσας, ἐπειδὴ σαββατίζεις ἐν τῷ τάφῳ καὶ ἀναπαύεσαι σωματικῶς. Πλὴν μὲ ὅλον ὅτι σαββατίζεις σωματικῶς, πνευματικῶς ὁμῶς καὶ μυστικῶς παράγεις ὅλην τὴν Κτίσιν καὶ καινοποιεῖς, καὶ πάλιν αὐτὴν ἀποκτᾶς ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ ἐκ τοῦ κακῶς εἶναι εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀνακαλούμενος. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, τὸ Σάββατον τέλος μὲν πραγματικὸν εἶναι τῆς πρώτης τῶν ὄντων γενέσεως· ἀρχὴ δὲ μυστικὴ καὶ νοητὴ, ὡς εἶπον, εἶναι τῆς δευτέρας τῶν ὄντων ἀναγεννήσεως καὶ καινοποιήσεως.

Τροπάριον.

„Ῥωμαλεότητι τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαρτός σου, τῆς σαρκὸς ἡ ψυ-
 „χὴ σου διήρηται· σπαράττουσιν ἄμφω γὰρ δεσμοὺς τοῦ θανάτου
 „καὶ ἄδου, Λόγε, τῷ κράτει σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, λέγει, ἐπιπηδᾷ ὁ θάνατος δεσποτικῶς καὶ τυραννικῶς· ὅθεν, ἐκνικαμένης τῆς φύσεως ὑπὸ τοῦ θανάτου, διὰ τὴν ἐξουσίαν ὅπου αὐτὸς ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐξ αἰτίας τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἥτις διὰ τοῦτο καὶ κέντρον τοῦ θανάτου ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, οὕτω γίνεται ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· εἰς ἐσέ δὲ, ὦ Λόγε Θεοῦ, δὲν ἠκολούθησεν οὕτως ὁ χωρισμὸς τῆς ἀχραντοῦ ψυχῆς σου ἀπὸ τοῦ θεοῦποστάτου σου σώματος· διότι σὺ ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησας, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματί σου, κατὰ τὸν Ἠσαΐαν (Ἠσ. νγ'. 9.), καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔλαβεν ὁ θάνατος καμμίαν ἐξουσίαν νὰ πλησιάσῃ εἰς ἐσέ· ἀλλὰ ἡ θεία σου καὶ παναγία ψυχὴ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἀχραντον σάρκα σου, οὐχὶ ἐκνικήσαντος τοῦ θανάτου, ἀλλὰ σοῦ τοῦ θεανθρώπου ἐκνικήσαντος τὸν θάνατον μὲ τὴν δύναμιν τοῦ κρείττονος (ἥτοι τῆς Θεότητος)· ὅταν γὰρ ἡ Θεότης ἐπρόσταξε νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος διὰ τὴν οἰκονομίαν, ἵνα δηλαδὴ διὰ τοῦ θανάτου καταργηθῇ ὁ θάνατος, τότε καὶ ὁ θάνατος ὑπακούσας ὡς δούλος εἰς τὸ θεῖον πρόσταγμα, ἐπλησίασεν εἰς ἐσέ, ὁμῶς μετὰ φόβου καὶ τρόμου· κατὰ τὴν καὶ ὁ ἐν Δαμασκῷ Ἰωάννης ἐν τινὶ Τροπαρίῳ τῆς Ὀκτωήχου τοῦτο τὸ νοῦμα παριστᾷ, λέγων· „Φόβῳ σοι ὡς θεραπευνὴς ἡ τελευταῖα προσταχθεῖσα, πρόσσει τῷ Δεσπότη τῆς
 „ζωῆς

„ζωῆς (1)“. Τοῦτο ἐφανερόν ἐστι καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κλίσις τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς κλίσεως γὰρ ἐκάλει τὸν θάνατον καὶ ἔλθῃ κοντὰ, φοβούμενον οἰκοδεῖν καὶ πλησιάσῃ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Ἀθανάσιος.

Ἡ κλίσις δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλ' ὑπερφυσικὴ καὶ παράδοξος· ὁ δὲ ταύτην ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει ὡς ἓνα θαῦμα, καὶ ὅχι ὡς ἰδίωμα τῆς φύσεως, εἰπών· „Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα“· (Ἰωάν. 19. 30.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅταν ψυχομαχῶσι καὶ μέλλουν νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα, δὲν κλίνουν κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ εἰς τὰ ἄνω νεύουν καὶ ὄμματα καὶ κεφαλὴν· ἴσως διότι οὕτως εὐκολώτερα ἐξέρχεται ἡ ψυχὴ· ἀφ' οὗ δὲ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα, τότε κλίνουν κατὰ τὴν κεφαλὴν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν τὸ ἐναντίον ἐποίησε· πρῶτον ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔπειτα παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐστὶν ὑπερφυσικὴ καὶ παράδοξος· ὁ δὲ εἶπεν ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Ἐφ' ἡμῶν τὸ ἐναντίον γίνεται· πρότερον μὲν γὰρ ἐκπνέομεν, εἴτα κλινόμεν τὴν κεφαλὴν· ἐκεῖνος δὲ πρότερον ἔκλινεν, εἴτα ἐξέφυξε· δι' ὧν πάντων δηλοῦται ὅτι τὸ θαῦμα αὐτοῦ Κύριος ἦν, καὶ πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐποίει“. Καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς εἶπεν· „Οὐκ, ἐπειδὴ ἐξέπνευσεν; ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐφ' ἡμᾶς τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ἐξέπνευσεν, ἵνα μάθωμεν ὅτι, ὅτε ἠθέλησε, τότε ἀπέθανεν“.

Οὕτω λοιπὸν ἐξουσιαστικῶς ἐχωρίσθη ἡ Ἁγία ψυχὴ σου ἀπὸ τῆν ἀχραντὸν σάρκα σου. Ἀφ' ἧς δὲ ἐχωρίσθησαν τὰ δύο ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, ἡ μὲν σὰρξ ἐν τάφῳ τεθεῖσα, ἐσπάραξε τὰ δεσμά τοῦ θανάτου, τοῦ κρατοῦντος ἐν τοῖς τάφοις διαλελυμένα τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ἡ δὲ ψυχὴ σου κατελθοῦσα εἰς τὸν ἄδην, ἐσπάραξε τὰ δεσμά τούτου τοῦ κρατοῦντος ἐν αὐτῷ τὰς ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων· καὶ ἡ μὲν ψυχὴ σου ἠλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ ἄδῃ ψυχὰς τῶν ἐκεῖ πιστευσάντων· ἡ δὲ σὰρξ σε ἀνέστησε καὶ ἐν τοῖς τάφοις κείμενα σώματα. Πῶς δὲ ταῦτα ἐγιναν; Μὲ τὸ κράτος καὶ τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός σου. Προσθέσας δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν ταύτην, λέγει τρόπον τινα εἰς τοὺς ἀπορροῦντας περὶ τούτου· Μὴ ἀπορεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, πῶς ταῦτα ἐγένοντο· ἐπειδὴ ἡ σὰρξ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Κυρίου, ἀν καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῷ τριήμερῳ θανάτῳ, δὲν ἐχωρίσθησαν ὅμως καὶ ἀπὸ τῆν κατ' ὑπόστασιν ἠνωμένην αὐτοῖς Θεότητα· τούτου χάριν ἐσπάραξαν, ἡ μὲν σὰρξ τὸν θάνατον, ἡ δὲ ψυχὴ τὸν ἄδην μετὰ τὸ κράτος καὶ δύναμιν τῆς συνουσίας αὐτοῖς Θεότητος· τῆτο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τινὶ ἀσματικῷ Τροπαρίῳ τοῦ Δ'. ἡχοῦ τῶν ἀναστασίμων Κανόνων σαφέστερον παριστᾷ λέγων· „Λυθέντα φιλεῖς ἀνθρώπε, σου τὸν ναὸν τοῦ σώματος, τάφος μερισάμενος καὶ ἄδης, ἀκοντες ἄμφω δίνας εἰσπράττονται, ὁ μὲν, τῶν ἀγίων σου ψυχὰς, σώματα δὲ ἕτερος συνεκπέμπων, ἀθάνατε“.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Γ'. Βιβλίῳ τοῦ Θεολογικοῦ κεφ. οδ'. οὕτω γράφει· „Εἰ καὶ τέθνηκε, τοιγαροῦν ὡς ἄνθρωπος (ὁ Χριστὸς), καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ τοῦ ἀχραντοῦ σώματος κεχώρισται, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀχώριστος ἀμφοτέρων διέμεινε, τῆς τε ψυχῆς, φημί, καὶ τοῦ σώματος· καὶ εἰ οὕτως ἡ μία ὑπόστασις εἰς δύο ὑποστάσεις διήρηται· τό, τε γὰρ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ κατὰ ταῦτόν ἐξ Ἀρχῆς ἐν τῇ τῇ Λόγου ὑποστάσει ἐσχον τὴν ὑπαρξιν· καὶ τῷ θανάτῳ ἀλλήλων διαιρεθέντα ἕκαστον αὐτῶν, ἔμεινε μία ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις· τοῦ τε Λόγου γὰρ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος μία ὑπῆρχεν ἡ ὑπόστασις· οὐδέποτε γὰρ οὔτε ἡ ψυχὴ, οὔτε τὸ σῶμα ἰδίαν ἐσχον ὑπόστασιν παρὰ τὴν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν· μία δὲ ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις, καὶ οὐδέποτε δύο· εἰ γὰρ καὶ το- πικῶς τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ κεχώριστο, ἀλλ' ὑποστατικῶς διὰ τοῦ Λόγου ἦν ἓν“.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω Τροπαρίον τῆς Ὀκταήχου, λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι αἰρέσεως σπηλιτευτικόν· οἱ γὰρ τῆς τοῦ Ἀρείου δόξης μετέχοντες, καὶ τοῦ Πατρὸς υποβιβάζοντες τὸν Υἱόν, ὡς ὑπῆρτην αὐτὸν καὶ ὑπουργόν ἀποσταλῆναι ἐλεγον, καὶ ἀκουσίως τὸν θάνατον ὑπέλθῃν ὑπ' ἄλλου

κεκλιυμένου· ὁ δὲν, κατ' αὐτόν, ὁ Ἰησοῦς κράζας φωνὴ μεγάλη, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα· ἡ δὲ φωνὴ ἦν, ὡς ὁ Δισπέσιος λέγει Λουκᾶς, „Εἰς χεῖρας σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου“· διὰ γὰρ τῆς φωνῆς ἐκείνης προσῆλθεν ὁ θάνατος, μὴ τολμών αὐτῷ προσεγγίσαι, ἢ προσελθεῖν, εἰ μὴ ἐκλήθη.

Τροπάριον.

„Ὁ ἄδης, Λόγε, συμαρτήσας σοι ἐπικράνθη, βροτὸν ὀρώμ τεθεωμέ.
 „μοι, κατάστικτον τοῖς μῶλωφι καὶ παρσθευρυγὸν, τῷ φρικτῷ
 „τῆς μορφῆς δὲ διαπεφώμηκεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο· „Ὁ ἄδης κατῶθεν
 „ἐπικράνθη, συμαρτήσας σοι“. (Ἡσ. ιδ'. 9.) Καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν τρώωμεν φαγιτὸν
 τρόφιμον, με ἡδονὴν τὸ γεύομεθα καὶ τὸ καταπίνομεν· ὅταν δὲ τύχη νὰ φάγωμεν ἄνοστον
 καὶ φαρμακερὸν φαγιτὸν, πικραίνομεθα κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν κοιλίαν βλαπτόμεθα,
 καὶ ὅσα φαγιτὰ ἐφθάσαμεν νὰ φάγωμεν πρότερον, τὰ ξερνοῦμεν καὶ θανατονόμεθα· οὕτω
 καὶ ὁ ἄδης τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους τοὺς ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διαφθαρέντας κατέτρωγε
 με ἡδονήν· ἐσὲ δὲ, Κύριε, ἀναμαρτήτων συμαρτήσας, καὶ ευρῶν σε εἰς τροφὴν ἀκατάλλη-
 λον, ἐπικράνθη εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἐπεὶ δὲ ἐβλεπεν ἄνθρωπον ὃχι ὅμοιον με ἐκείνους ὅπως
 κατέπτε πρότερον, ἀλλὰ ἄνθρωπον τεθεωμένον καὶ γεμάτον μὲν κατὰ τὴν σάρκα ἀπὸ
 στίγματα (ἦτοι παθήματα τῶν κοσμοσωτηρίων παθῶν), πανσθενουργὸν δὲ καὶ παντοδύ-
 ναμον ὄντα κατὰ τὴν Θεότητα· ὅθεν δὲν ἐπικράνθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φρικτὴν
 θεωρίαν καὶ ἀπορίαν του διαπεφώμηκεν ἦτοι ἔμεινεν ἄφανος καὶ με ἀνοικτὸν στόμα· οἱ
 γὰρ ὑπερβολικῶς ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες συνειδίζουσιν νὰ μένουν χάσκοντες, με τὸ νὰ
 μὴ ἔχουν τί λόγον νὰ εἰποῦν. Ὅχι μόνον δὲ ἐπικράνθη ὁ ἄδης καὶ ἄφανος ἔμεινεν, ἀλλὰ
 καὶ ὅσους ἐφθασε νὰ καταπίη πρότερον, τούτους ἐξέραςε καὶ ἀπάλετο.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος κατὰ τὸν Θεόδαρον· πῶς λέγεται ὁ ἄδης ἐδῶ ὅτι ἐσυμαρτήσας
 τὸν Χριστὸν γεμάτον ἀπὸ τὰ σημάδια τῶν πληγῶν καὶ παθῶν; τὰ μὲν γὰρ σημάδια τῶν
 παθῶν εἶναι ἴδια τῶν σωμάτων· ὁ δὲ ἄδης εἶναι τόπος τῶν ψυχῶν καὶ ὃχι τῶν σωμά-
 των. Ὅθεν πῶς λέγεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε τὸν Κύριον κατὰστικτον με τὰς μῶλωπας; Ἐπειδὴ
 ἡ Θεότης ἦτον μετὰ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ἄδῃ, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο,
 ἢ τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶδεν ὁ ἄδης κατὰστικτον ἀπὸ τοὺς μῶλωπας, ἢ τὴν ψυχὴν
 αὐτῆ· ἀλλὰ τὸ νὰ πάσχη ἡ ἀπαθεστατὴ Θεότης τοιῶτον πάθος, εἶναι φρόνημα αἰρετικῶν
 καὶ τῶν θεοπασχιστῶν ἰδίων. Λεῖπει λοιπὸν νὰ νοήσωμεν ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς Κυρίας εἶχε τὰ τῶν
 παθῶν στίγματα καὶ σημεῖα· καὶ διὰ τῆτο, ὅταν εἶδεν αὐτὴν ὁ ἄδης ἔτω κατεστιγμένην,
 ἐπικράνθη. Ἀλλὰ καὶ τούτου λεγομένου, πάλιν μένει ἀπορία· καθότι τὸ στίζεσθαι,
 ἡγουν τὸ ἔχειν σημάδια πληγῶν, εἶναι ἰδίων, ὡς εἶπομεν, τῶν σωμάτων, καὶ οὐχὶ τῶν
 ψυχῶν· ὅθεν πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν διὰ νὰ λύσωμεν τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ἀκριβέστερον.

Αἱ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς ἄλλαι μὲν ἐνεργῶσι χωρὶς καμμίαν βοήθειαν καὶ
 συνεργίαν τοῦ σώματος, ἄλλαι δὲ χρειάζονται καὶ τὴν συνεργίαν τοῦ σώματος· νοῦς μὲν
 γὰρ καὶ διάνοια καὶ δόξα ἐνεργῶσι καὶ ὅταν τὸ σῶμα ἡρεμῇ· ἡ φαντασία δὲ καὶ αἰσθησις
 τῆς ψυχῆς χωρὶς τῆς τοῦ σώματος συνεργίας δὲν ἔχουσι φύσιν νὰ ἐνεργοῦσιν, ἐπεὶ αὐ-
 ταὶ χοντρότεραι οὐσαι, οἰκισοῦνται μετὰ τὸ χοντρὸν σῶμα καὶ με αὐτὰ ἢ συμπάσχουσιν, ἢ
 συνεργοῦσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ στίγματα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἦτον αἰσθητὰ, διὰ τοῦ-
 το ἦτον κοινὰ τῆς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος· ὅθεν ἐμαστιζέτο μὲν ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου
 καὶ ἔπασχε· „Τότε γὰρ, φησὶν, ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστιγῶσεν“. (Ἰω.
 ιδ'. 1.) εἰκόνες ὅμως καὶ τύποι καὶ φαντασίαι τινὲς ἀμυδραὶ τῶν μαστίγων καὶ πα-
 θῶν καὶ εἰς αὐτὴν ὑπεχαράττοντο τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἀκούομεν ὅτι καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀ-
 μαρτωλῶν ἀπάγονται εἰς τὸν ἄδην, τὰ στίγματα καὶ σημεῖα τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν περι-
 φέρουσαι (1)· ὁμοίως καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Δικαίων καὶ Μαρτύρων καὶ αὐταί, ἐκ τοῦ ἐναν-
 τίου,

(1) Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος τὰ φο-
 βερὰ ταῦτα λόγια· „Οἱ σὰ φαῦλα πράξαντες εἰς
 „ὀνειδισμόν καὶ αἰσχύνην ἀναστήσονται, ἐνορῶντες

„ἐν αὐτοῖς τὸ αἶσχος καὶ τὰς τύτους τῶν ἡμαρτη-
 „μένων· καὶ σέχα φεβρωτέρα τοῦ σκότους καὶ
 „τοῦ πυρός τοῦ αἰωνίου ἢ αἰσχύνῃ ἐστίν· ἢ μέλ-
 „λουσι

τίου, περιφέρουσιν εἰς ἑαυτὰς τὰ τῷ ἱεροῦ αὐτῶν μαρτυρία στίγματα. Ἀκολουθῶς λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ἡ μὲν σὰρξ ἐστήχθη μετὰ τὰς μαστίγας καὶ τὰ πάθη, τὰ σημάδια δὲ τούτων διέβησαν καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ψυχὴν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης συναντήσας κάτωθεν, ἐπικράνθη (1).

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Θεοφαρείας σου, Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθῶς γενομένης,
„Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον, ἐκ νυκτός ὀρθρίσας ἐκραύγαζεν·
„ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις,
„καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν Εἰρμὸν τῶτον ἄριστα προσαρμόζει ὁ ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν ταυτῷ χαρακτηρίζει καὶ τὴν πέμπτην Ὡδὴν τοῦ Ἡσαΐου ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίζεται αὐτόν. Ἀποτείνων τὸν λόγον λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω λέγει· Ὡ Θεάνδρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μεγαλοφρονότατος Προφήτης σου Ἡσαΐας, προβλέπων μετὰ τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς τὸ μέγα καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς Θεοφανείας σου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσὺ ὁ Θεὸς ἐφάνης μετὰ σαρκὸς εἰς ἡμᾶς δι' ἅκραν συμπάθειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ κεφάλαιον εἶναι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ εἰς ἄδου κατάβασις, τῆτο, λέγω, προβλέπων, ἐκ νυκτός ὀρθρίζεν, ὡς ὁ ἴδιος λέγει· „Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“· (Ἠγ. κς. 9.) καὶ ἀπὸ τῆν χαρὰν τοῦ τρόπου τινα ἐνθουσιάσας, ἐκραύγαζε ταῦτα τὰ ἴδια ὅπου ἠκολούθησαν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου, ἡγουν τὸ „Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ“· (Ἠσ. κς. 19.) ὅταν γὰρ σὺ ἀπέθανες ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε κοτὰ εἰς τὰ ἄλλα θαύματα ἀνοίχθησαν τὰ μνημεῖα, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κοιμημένων ἀγίων ἠγέρθησαν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· ἐν δὲ τῇ εἰς ἄδου καταβάσει σου ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εὐρίσκοντο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος νεκροὶ ἐν τῇ γῇ τῇ σκοτεινῇ τοῦ ἄδου· οὕτω γὰρ ὁ Ἰωβ τὸν ἄδην ὀνομάζει· „Εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφερὰν, εἰς γῆν σκοτούς, αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδὲ ὄραν ζωὴν βροτῶν“· (Ἰωβ. 1. 21.) αὐτοί, λέγω, ἠγαλλιάσαντο, βλέποντες ἐσέ τὸν φωτίσαντα αὐτοὺς καὶ ἐκείθεν ἐλευθερώσαντα.

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ „Καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται“ διὰ ἐκείνους ὅπως εἶδον τοὺς ἀναστάντας δικαίους ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, καὶ εἰσελθόντας εἰς τὴν ἀγίαν Πόλιν· ὑπόθεσις γὰρ χαρᾶς ἔγινεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἐκεῖνων ἀνάστασις. Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν ὅτι τὸ „Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις“ νοεῖται διὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ μὲν δίκαιοι ἔχουν νὰ εὐφρανθοῦν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἔχουν νὰ κατασχευθῶν καὶ νὰ λυπηθοῦν, καθὼς εἶπεν ὁ Δανιήλ· „Καὶ πολλοὶ (ἥτοι πάντες) τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται· οὗτοι, (οἱ δίκαιοι δηλαδὴ) εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι (οἱ ἁμαρτωλοὶ δηλαδὴ) εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς κατασχύνην αἰώνιον“· (Δαν. ιβ'. 2.)

Τρο-

„λουσι διαωνίζεῖν οἱ ἁμαρτωλοὶ, αἳ ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες τὰ ἰχνη τῆς ἐν σαρκὶ ἁμαρτίας οἰονεῖ· τίνος βαφῆς ἀνεκπλύτου, τῇ μνήμῃ τῆς ψυχῆς αὐτῶν εἰς τὸ διηνεκές παραμένοντα“· (ἐρμηνεία εἰς τὸν λγ'. ψαλμὸν προκειμένου ρήτου „Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε“).

(1) Δύναται δὲ νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτως· ἐπειδὴ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης εἶδεν ὄχι ψυχὴν, ἀλλὰ βροτὸν κατὰστικτον τοῖς μώλωφι, ὁ δὲ βροτὸς περιλαμβάνει σῶμα καὶ ψυχὴν· ὁ δὲν αὐτὸς ποτὲ μὲν λέγεται ἀπὸ τὴν σάρκα· „Οὐεται

„γὰρ, φησί, πᾶσα σὰρξ (ἥτοι πᾶς ἄνθρωπος)“· ποτὲ δὲ ἀπὸ τὴν ψυχὴν, κατὰ τὸ „Πᾶσα ψυχὴ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἁδου“· διὰ τῆτο βροτὸς ἐδῶ ἴσως νοεῖται ἡ τοῦ Κυρίου σὰρξ, ἡ δεξαμένη τὰ στίγματα, καὶ ἐν τάφῳ κειμένη· Εἶδε καὶ εἰπὴν τινὰς ὅτι ὁ ἄδης ψυχὴν βλέπει καὶ περιέχει, οὐ σῶμα· ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἐν τῷ ἰδίῳ τούτῳ Τροπαρίῳ γράφεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε καὶ βροτὸν νεκρὸν· νεκρὸν δὲ ἦτον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ἐν τῷ τάφῳ κείμενον, καὶ οὐχὶ ἡ ἐν τῷ ἄδῃ οὖσα ψυχὴ· ὥστε προσφρεστέρα ἐστὶν ἡ ἐρμηνεία αὕτη, ὡς ἡμῶι δοκεῖ.

Τροπάριον.

„Νεοποιεῖς τοὺς γηγερεῖς ὁ πλαστοουργὸς χοϊκὸς χρηματίσας, καὶ
 „σιμῶν καὶ τάφος ὑπεμφαίρουσι τὸ σὺμόν σοι, Λόγε, μυστήριον· ὁ
 „εὐσχήμων γὰρ βουλευτὴς τῇ τοῦ σὲ φύσαρτος βουλῇ σχημα-
 „τίζει ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καινοποιούμτός με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι μία ἀλληγορία τῶν πραγμάτων ὅπου ἐτελεσιουργήθησαν εἰς τὸν ἐνταφιασμόν τοῦ Κυρίου: δηλαδὴ τοῦ Ἀριμαθαίου Ἰωσήφ, τῆς καινῆς σινδόνης, καὶ τοῦ καινούριου τάφου, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐνταφίασε τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ. Ὄθεν ἐπιστρέφων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ ἐνυπόστατε Υἱέ καὶ Λόγε τοῦ Πατρὸς, ἐσὺ θέλων νὰ τελειώσῃς καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀποκρύφου καὶ θείας βουλῆς τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς σου, τὸ συνόν σοι: ἦτοι τὸ ὁποῖον εὐδοκήθη μὲν πρὸ αἰώνων ἐν σοὶ, ἐνεργήθη δὲ ὑπὸ σοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· τοῦτο δὲ ἦτον ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀνακαίνισις καὶ ἀνάπλασις· ταύτην γὰρ ἐβούλευθη μὲν πρὸ αἰώνων ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὕστερον δὲ σὺ ἐπραξας διὰ τῶν ἔργων Χριστέ· ταύτην, λέγω, τὴν πατρικὴν βουλὴν θέλων νὰ φέρῃς εἰς ἔργον, νέους ποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τοὺς γηγερεῖς, ἦτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς πλασθέντας ἀνθρώπους. Πῶς, καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐπειδὴ ἐσὺ ὁ πλαστοουργὸς τῶν ἀνθρώπων, ὦ τοῦ θαύματος! ἐφωράθης, διὰ νὰ εἰπῶς οὕτω, μὲ τὸν ἴδιον πηλὸν τοῦ ὑπὸ σοῦ πλασθέντος πηλίνου σκεύους: ἦτοι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔγινες χοϊκὸς ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς (ἦτοι ὑπὲρ τὴν κατὰληψιν τὴν ἰδικήν μας), καὶ σταυρόνεσαι καὶ θνήσκεῖς καὶ τειλίγῃσαι μὲ σινδόνι καινέριον καὶ καθαρόν, καὶ καλύπτεσαι μέσα εἰς τάφον καινούριον.

Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὸ καινούριον σινδόνι δηλαδὴ καὶ ὁ καινούριος τάφος, φανερόνουςι τὸ μυστήριον τῆς καινοποιήσεως τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἐνεργήθη ἀπὸ ἐσέ· τὸν ἐνεληθέντα μὲ τὴν καινὴν σινδόνα καὶ ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ, ἀνέστη ἀπὸ αὐτοῦ· ἡ φανερόνουςι ταῦτα τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς τοῦ Πατρὸς σου, τὸ ὑπὸ σοῦ ἐνεργηθέν, ὅπερ ἦτον ἡ καινοποιήσις τῶν ἀνθρώπων· ταύτην δὲ τὴν βουλὴν τοῦ σὲ γεννήσαντος Πατρὸς σχηματίζει τὰρα ὁ εὐσχήμων βουλευτὴς Ἰωσήφ, καὶ εἰκονίζει αὐτὴν ὡς μὲ κάποια σύμβολα μὲ τὸ καινούριον καὶ καθαρόν σινδόνι καὶ μὲ τὸ καινούριον μνήμα. Ρητορικώτατα δὲ καὶ προσφυστάτα ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μάρκος τὸν λόγον ἐσχημάτισεν· εἰπὼν γὰρ πρότερον „Ὁ εὐσχήμων βουλευτής, τὸ, Βουλὴν.

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς ἀνεγεννήθη καὶ ἐκαινοποιήθη· τειλίχθεις γὰρ μὲ τὸ καινούριον σινδόνι καὶ ταφείς ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ, ἀνέστη ἀπὸ αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν καινούριος τάφος τύπον εἶχε κοιλίας ἢ μήτρας· τὸ δὲ καινούριον σινδόνι τύπον εἶχε τῶν σπαργάνων, μὲ τὰ ὁποῖα τὰ νεογέννητα παιδιὰ τειλίσσονται· ἡ δὲ ἀνάστασις αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ τάφου τύπον εἶχε τῆς ἐκ κοιλίας αὐτοῦ ἀναγεννήσεως. Πρόσεχε δὲ καὶ εἰς τὰ ὁμοιώματα ὅπου ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἐγεννήθη σωματικῶς ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Κύριος, καὶ ὅταν ἐκ τοῦ τάφου ἀνεγεννήθη, καθὼς γλαφυρῶς ἀναφέρει ταῦτα ὁ Κύπριος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐπιγραφομένῳ λόγῳ αὐτοῦ (1). Τότε Παρθένος

μὴ

(1) Τὰ λόγια τοῦ θείου Ἐπιφανίου εἰς ταῦτα.
 „Διττὴν πάλιν λέγω ζῶν· διττὴν γέννησιν ὁμοῦ
 „καὶ ἀναγέννησιν· καὶ ἄκουε Χριστοῦ διττοῦ τοκοῦ
 „τὰ πράγματα, καὶ κρίτει τὰ δαύματα. Ἀγγελοῦ
 „τῇ Μητρὶ Μαρίας τὴν Χριστοῦ γέννησιν εὐηγγελί-
 „σατο· Ἀγγελοῦ τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίας τὴν ἐκ
 „τάφου Χριστοῦ ἀναγέννησιν εὐηγγελίσαστο· νυκτὶ

„Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γινώσκειται, νυκτὶ πάλιν ἐν τῇ
 „Σιών ἐκ νεκρῶν ἀναγεννᾶται· σπῆλαιον ἐκ πέτρης,
 „ὅπου Χριστὸς γεγέννηται, σπῆλαιον ἐκ πέτρης ἐν-
 „δα Χριστὸς ἀναγεννᾶται· σπάργαντα εἰς τὴν γέννη-
 „σιν ἀναδέχεται, σπαργάνοις καὶ ἐνταῦθα εἰλίσ-
 „σται· ἐκεῖ Ἰωσήφ ὁ ἀνὴρ τῆς Μαρίας·
 „ἡ δὲ καὶ τὴν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας“.

Ὁμοίως ἀναφέρει καὶ τὰ ἐκεῖ ἱστορούμενα περὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐκστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ περὶ τῆς οἰκοδόμησιν τῆς Εὐας τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀδὰμ, τὴν ὁποίαν οἰκοδόμησεν ἀπὸ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. „Καὶ ἐπέβαλε, φησὶν, ὁ Θεὸς „ἐκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὕπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλή- „ρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ οἰκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς Ἀδὰμ „εἰς γυναῖκα“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως ἱστορεῖται ἐκεῖ καὶ τὸ „Ἀδὰμ ἐκάλεσε τὸ ὄνο- „μα τῆς γυναικὸς αὐτῆς Ζωὴ (1), ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων“. (Γέν. γ'. 20.)

Ταῦτα λοιπὸν πάντα σοφώτατα ὁμοῦ καὶ εὐφυστάτα μεταφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν. Ὡ πλαστουργέ μου Χριστέ, σὺ προῦλθες (ἥτοι ἐγεννήθης) ἀπὸ τὴν Παρθένον τὴν ἀλόχευτον τὴν μὴ γνῆσαν λοχεῖαν ἐν τῷ γεννᾶν σε (λοχεῖα δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Ζωαρᾶν, τὸ κοιλοπρόημα τῶν τικτούσων γυναικῶν, ὡς ἡ Παρθένος ὑπερφυστικῶς ἀνωτέρα ἐγένετο). Σχῆμα δὲ ῥητορικῆς συστοιχίας μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδός· εἰπὼν γὰρ ὅτι προῦλθεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ μητέρα ἀλόχευτον, ἐπιφέρει ὅτι αὐτὸς ἐλογχεύθη κατὰ τὴν πλευρὰν. Τί δὲ ἐκ τῆς λοχευθείσης σου πλευρᾶς ἐκατάρ- θωσας, Κύριε; Τὸ νὰ ἀναπλάσῃς βέβαια τὴν προμήτορα Εὐαν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς ἀν- φθεῖσαν τοῦ Ἀδὰμ, νέος Ἀδὰμ γενόμενος.

Καθὼς δὲ ὁ παλαιὸς Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ παρθένον γῆν (Ἀδάμα γὰρ ἐβραϊκῶς ἐρ- μινεύεται παρθενικὴ γῆ)· οὕτω καὶ σὺ ἐγεννήθης ἀπὸ Παρθένον Μητέρα· καὶ καθὼς ἐκεῖ- νος ὕπνωσε, σοὺ ἐπιβαλόντος αὐτῷ ἐκστασιν· οὕτω καὶ σὺ ὕπνωσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑ- περφυστικῶς ὕπνον φυσίζων, ἥγουν βλαστήσαντα τὴν ζωὴν· καὶ καθὼς, ἐκείνου ὑπνώτ- τοντος, ἐλήφθη ἐκ τῆς πλευρᾶς του ἡ Εὐα, ἣτις ἐρμινεύεται ζωὴ· οὕτω καὶ σὺ ὑπνώσας τὸν φυσίζων ὕπνον, ἀνέστησας τὴν πεποῦσαν καὶ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας θανατωθεῖσαν Εὐαν τὴν ἀληθῶς μητέρα πάντων τῶν ζώντων ἐν πίστει. Πόθεν δὲ ἀνέστησας αὐτήν; Ἐκ τοῦ ἰδικούσε ὕπνου καὶ τῆς πλευρᾶς σου. Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐξ ὕπνου καὶ τῆς σαρκὸς“· πλὴν καὶ τὰ δύο νοοῦνται ἀντὶ ἑνός· καθότι τὸ, Καὶ τῆς σαρκὸς σου, εἶναι ἀντὶ τῆς, Καὶ τῆς πλευρᾶς σου, ἐπειδὴ καὶ ἡ πλευρὰ σὰρξ ὀνομάζεται, κατὰ τὸ „Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς „μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ (τῆς Ἀδὰμ) καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως καὶ ζωὴν, οἱ μὲν νοῶσι τὴν Εὐαν, οἱ δὲ, τὴν πνευματικὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἐχά- ρισεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἀχράντης πλευρᾶς του. Ὑψηλότερον δὲ καὶ ἀρ- μοδιώτερον εἶναι τὸ πρῶτον, καθότι ἐν αὐτῷ συμπεριέχεται καὶ τὸ δεῦτερον· διότι ἀναστή- σας ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὴν θανατωθεῖσαν ζωὴν· ἥτοι τὴν Εὐαν, διὰ τῆς Εὐας ἐχάρισε ζωὴν εἰς ἅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς Εὐας, τοὺς δι' αὐτὴν θανατωθέντας.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Συνεσχέθη, ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρνοις κητώσις Ἰωῆς· Σοῦ
„γὰρ τὸν τύπον φέρων τοῦ παθόντος καὶ ταφῆς δοθέντος, ὡς ἐκ
„θαλάμου τοῦ θνήσκοντος ἀμέθορε, προσεφώμει δὲ τῇ κουστωδία· οἱ φυ-
„λασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατελίπετε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπαυσεν ὁ σοφὸς Μάρκος τὴν προσθήκην τοῦ νέου Τετραπλίου, καὶ τώρα ἀρχίζει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸ παλαιὸν αὐτοῦ Τετραπλίου· ὅθεν ἐπειδὴ ἡ παρούσα ἐκτὴ Ὡδὴ εἶναι τοῦ Ἰωῆ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἔτος ἐρανίζεται τὴν ἱστορίαν τοῦ αὐτοῦ Ἰωῆ, καὶ ταύτην προσαρμόζει εὐφυστάτα καὶ τεχνικώτατα εἰς τὴν παρούσαν πανήγυριν· διὸ λέγει· Ὁ Ἰωῆς συνεσχέθη μὲν καὶ συνεκλείσθη ἀπὸ τὰ στέρνα (ἥτοι ἀπὸ τὰ σπλάγχνα) τοῦ

(1) Παρὰ δὲ τῷ Χρυσόστομῳ γράφεται „Ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὐα, ὅτι ἐστὶν „Ζωή“· ὡς τε, Εὐα δέλει νὰ εἴπῃ Ζωή.

τοῦ Θαλασσίου Κήτους (1), δὲν ἐκρατήθη ὅμως ἀπὸ αὐτὰ μέχρι τέλους, ἐπεὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξεράσθη ἀπὸ τοῦ κήτος καὶ ἐκβῆκεν ἀβλαβὴς καὶ ὁλόκληρος. Προτύπωμα δὲ ἦτον ὁ μὲν Ἰωνᾶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ δὲ Κήτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν τύπος τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, ἡ δὲ κατάποσις τοῦ Ἰωνᾶ ὑπὸ τοῦ Κήτους τύπος ἦτον τῆς ταφῆς καὶ τῆς εἰς ἄδην καταβάσεως τοῦ Κυρίου. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἐκβῆκε φαιδρὸς καὶ χαροποιὸς ἀπὸ τοῦ Κήτος, ὡς ἀπὸ νυμφικῶν κοιτῶνα· οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν ἄδην καὶ ἀπὸ τὸν τάφον, καθὼς ὁ νυμφίος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν νυμφικὸν τοῦ Θαλάμου, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς τὸν αὐτόν του κἀνὲν σημεῖον λύπης· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπεν ὅχι μόνον διὰ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης τὸν Χριστόν· „Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ“.

(Ψαλ. ιη. 5.)

Ὅχι μόνον δὲ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου τύπον εἶχεν ἡ τοῦ Ἰωνᾶ ἱστορία, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κοσμάς λέγει ἐδῶ ὅτι αὐτὸς συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τοῦ Κήτος, οὐ κατεσχέθη δέ· σύσχεσις γὰρ λέγεται ἡ μέχρι τινὸς καιροῦ συγκράτησις, ὅταν ἦναι ἐλπίς εἰς τὸν συγκρατηθεῖτα νὰ ἐλευθερωθῇ· κατάσχεσις δὲ εἶναι ἡ τελεία κατακράτησις, ὅταν δὲν μένῃ ἐλευθερίας ἐλπίς. Ὡς ἦναι παράδειγμα τοῦ λόγου μας οἱ φαροκυνηγοί· οὗτοι ὅταν τύχη νὰ πέσῃ εἰς τὰ δίκτυα τῶν κἀνένας Κέφαλος, τότε λέγεται μὲν ὅτι συνέχουσι τὸν Κέφαλον, ὅμως δὲν κατέχουσιν αὐτὸν τελείως, ἐπεὶ δὴ φόβος ἀκόμη εἶναι μήπως ὁ Κέφαλος σχίσῃ τὸ δίκτυον καὶ φύγῃ· ὅταν δὲ πιάσωσιν αὐτὸν μετὰ τὰς χεῖράς των, καὶ τὸν ρίψουν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς βάρκας, τότε κατέχουσιν αὐτὸν βεβαίως· διότι ὁ Κέφαλος δὲν δύναται πλέον νὰ φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Οὕτω λέγει καὶ ὁ Ἰωνᾶς· Συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ Κήτους, δὲν κατεκρατήθη ὅμως, οὐδὲ ἔμεινεν εἰς αὐτά· Ἐπειτα ἀκολουθῶν λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ Κήτος, ἐπεὶ δὲν, λέγει, αὐτὸς ἔφερε τύπον σου τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὅπου ἔπαθες σαρκὶ καὶ παρεδόθης εἰς τὸν τάφον ὡσὰν εἰς Κήτος, καὶ συνεσχέθης μὲν ἀπὸ αὐτόν, οὐ κατεσχέθης δέ· μετὰ τρεῖς ἡμέρας γὰρ ἀνέστης ἀπὸ αὐτόν. Ἐπεὶ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἔφερε τύπον ἰδικόν σου, πῶς ἦτον δυνατόν νὰ κατακρατηθῇ ἀπὸ τοῦ Κήτος; Τοῦτο εἶναι ἀνακλόουσον· διότι ὁ τύπος καθὸ τύπος μιμεῖται τὸ τυπούμενον.

Καὶ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς συσχεθεὶς μὲν ἀπὸ τοῦ Κήτος, μὴ κατακρατηθεὶς δὲ ἀπὸ αὐτοῦ, ἐκβῆκεν ἀβλαβὴς μετὰ γενναῖον πῆδημα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀνέσθαι), καὶ προφητικῶς ἔλεγε πρὸς τὴν Κουστωδίαν (πρὸς τοὺς φύλακας)· Ὡς στρατιῶται ἀνόητοι, οἱ ὁποῖοι φυλάττετε τὸ μνήμα τοῦ ζωοδότου ματαίως καὶ ἀπρακτῶς, ἐσεῖς ἐγκατελίπετε (ἀφήσατε) τὸν ἔλεον σας, ἦτοι τὸν Χριστόν, τὸν ἐνανθρωπήσαντα καὶ θανόντα καὶ ταφέντα διὰ νὰ ἐλέησῃ καὶ νὰ σώσῃ πάντας.

Τὰ ρήματα δὲ ταῦτα „Οἱ φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῇ“ εἶναι ὀνειδιστικά, κατὰ τὸν Θεόδωρον· διότι ὀνειδίζει τοὺς στρατιώτας ὁ Προφήτης, ὅτι ἀμέλησαν τόσον, καὶ ἐκοιμήθησαν μετὰ ὑπνον χορταστικόν, ὥστε μολονότι ἦτον ἐπάνω εἰς τὸ μνήμα ἡ πέτρα μετὰ τὰς σφραγίδας, καὶ τοσοῦτοι στρατιῶται ἐφύλασσον, κἀνένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐμπόδισε τὸν Κύριον, ἀλλὰ ἀνέστη ὡς Θεός, χωρὶς νὰ κινήσῃ τὴν πέτραν, ἢ νὰ φθείρῃ τὰς σφραγίδας, ἢ νὰ δώσῃ ὅλως αἰσθήσιν εἰς τοὺς φυλάσσοντας στρατιώτας· ἡ γὰρ πέτρα τοῦ μνήματος ὕστερον ἐκυλίσθη, ὅταν ὁ Ἄγγελος (ὅστις ἦτον ὁ Γαβριὴλ, ὡς θέλουσι τινὲς, καὶ μάλιστα ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὴν Κυριακ. τῶν Μυροφόρων) ἐκατέβη, καὶ οἱ φύλακες ἀπὸ τὸν φόβον των ἔφυγον. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ἰωνᾶς ὀνειδίζει τοὺς φύλακας τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, λέγων· „Ἰδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες, οὐκ ἔγνωσαν, κύνες ἐννεοὶ οὐκ ἐκτετύφλωνται, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι“.

(Ἡσ. νς. 10.)

Σημείωσαι ὅτι τὸ, Αὐτοῖς, εἶναι ἀντὶ τῶ, Αὐτῶν· ὡς εἰάν τις εἴπῃ· „Εγκατελίπετε τὸν ἔλεον ὑμῶν“· Ἐλεος δὲ νοεῖται, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως, τὸ ὁποῖον καθὼς ἐγένε διὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀκολουθῶνς ἐγένε καὶ

(1) Τὸ Κήτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν Ἰωνᾶνης ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ὀνομάζει Λέοντα θαλάσσιον, γράφων· „Ἐκ ποντίου Λέοντος ὁ πρῆσπερος“.

καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας ἐκείνους· ἐγκατέλιπον δὲ αὐτὸ, διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἀνέστη ὁ ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος Κύριος. Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ, λέγοντος ὅτι οἱ στρατιῶται ἐγκατέλιπον τὴν σωτηρίαν των· ἀντὶ γὰρ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ σωθοῦν, αὐτοὶ λαβόντες ἀργύρια καὶ δῶρα, ἐπροτίμησαν τὸ ψεύδος καὶ εἶπον· „Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἐκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμωμένων“, καθὼς διηγείται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. (Ματθ. κή.) Καὶ τοῦτο δὲ σημείωσαι, ὅτι μετὰ τινος συστοιχίας ὁμοιοτελεύτου προφέρει ὁ Θεὸς Κοσμάς καὶ τὸν Εἰρμόν τοῦτον καὶ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς ἑκτῆς ταύτης Ὠδῆς· δύο δὲ πράγματα εἰσάγων, τὸ μὲν ἓνα λέγει ὅτι ἔγινε, τὸ δὲ ἄλλο, ὅτι δὲν ἔγινε· καὶ ἀπολούθως φέρει τὴν αἰτίαν, διὰ τί δὲν ἔγινε· τὸ ὅποιον εἶναι σχῆμα ῥητορικῆς, καὶ προξενεῖ ὠραιότητα καὶ δύναμιν εἰς τὸν λόγον.

Τροπάριον.

„ Ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ διηρέθης, Λόγε, ἥς μετέσχες σαρκός· εἰ γὰρ
καὶ λέλυταί σου ὁ μαὸς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ
οὕτω μία ἡμ' ὑπόστασις τῆς Θεότητος καὶ τῆς σαρκός σου· ἐν ἀμ-
φοτέροις γὰρ εἰς ὑπάρχεις Τίος, Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄν-
θρωπος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ῥητορικὸν σχῆμα τῆς ἀντιθέσεως ὅπου ἐμεταχειρίσθη ἀνωτέρω ὁ Μελωδὸς, μεταχειρίζεται τὰρα καὶ ἐδῶ· εἰσάγει γὰρ δύο τινα πράγματα, τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προσληφθείσης σαρκὸς ὁμοῦ καὶ ψυχῆς ἀδιαίρετον· πρέπει δὲ νὰ προστίθεται ἐδῶ καὶ τὸ, ψυχῆς, ἀναγκαιῶς· ἐπεὶ ἐφλυάρουν τινες αἵρετικοὶ ὅτι ἐν τῷ τριμέρῳ τοῦ Κυρίου θανάτῳ ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν ἡ Θεότης αὐτοῦ. Ὅθεν τὴν μὲν ἀναίρεσιν δέχεται, ἐπεὶ ἀνθρώπου (ἦγουν ἐθανατώθη) κατὰ σάρκα ὁ Μονογενὴς, καὶ τὸ ἄχραντον αὐτοῦ αἷμα ἔχυσε διὰ τὴν σωτηρίαν μας· τὴν δὲ διαίρεσιν τῆς Θεότητος ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ψυχῆς ἀρνεῖται καὶ δὲν δέχεται ὡς ἀσεβὴ καὶ βλάσφημον· ὁμολογεῖ δὲ ὅτι εἶναι ἐπὶ Χριστοῦ ἀχώριστος καὶ ἀδιαίρετος ἡ ἀπαξ γενομένη ὑπερφῶς καὶ ὑπόστασις ἑνώσις τοῦ προσλαβόντος Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς προσληφθείσης παρ' αὐτοῦ σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει, καὶ ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα (1).

Διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Μονογενῆ ἐπιστρέφων τὸν λόγον, ἀνθρώπου, λέγει, ὦ Λόγε Θεοῦ· ἀναιρούμενος δὲ, δὲν διηρέθης (ἦτοι δὲν ἐχωρίσθης) κατὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τὴν σάρκα ὅπου μετέσχες (ἦτοι προσέλαβες) ἐν τῇ ὑποστάσει σου, καὶ ἐφόρεσας αὐτὴν διὰ ἡμᾶς. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἀνθρώπου ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος; τὸ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἔπαθε καὶ ἐθανατώθη· αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος οὐκ ἔπαθεν οὐδαμῶς· ἀπαγε τῆς βλασφημίας! Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς Λόγος κατεδέχθη νὰ ἐνώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός του, ἀπὸ τότε συγκαταδέχεται νὰ οἰκεῖται εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὰ ἰδιώματα ἐκείνης· ὅθεν λέγομεν ὅτι ἐχύθη αἷμα Θεοῦ,

(1) Ἀνάγνωδι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἑκτῆς Ὠδῆς τοῦ Κανόνος πῶν Θεοφανείων τοῦ λέγοντος· „Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθένου δίχα σαρκῶται ῥύπον Χριστός, οὗ τὸν ἱμᾶντα τὴν ἐξ ἡμῶν τῶ Λόγε συνά-

„φειαν λύνει ἀμήχανον διδάσκει ὁ Πρόδρομος“, καὶ θέλεις εὖρεῖ ἐκεῖ ἀρκετὰ περὶ τούτου. Ὁμοίως ἀνάγνωδι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν Δ'. Ὠδὴν τοῦ παρόντος Κανόνος Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος· „Ρωμακαϊότητι τοῦ Κρεῖττονος“.

Θεοῦ, μ' ὅλον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος καὶ ἀνείμωτος. Ὁμοίως ἀκούομεν τῆ Παύλου λέγοντος ὅτι ἐσταυρώθη ὁ Κύριος τῆς δόξης, μ' ὅλον ὅτι εἶναι ἀδύνατον παντελῶς νὰ σταυρωθῇ ὁ ἀόρατος καὶ πάντῃ αὔλος* ἀλλ' ὅμως τῆς ἐν τῷ Θεῷ Λόγῳ κατ' ὑπόστασιν ἡνωμένης ἀνθρωπότητος πασχούσης ταῦτα, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος λέγεται ὅτι ἔπαυχε, διὰ τὴν κατ' ὑπόστασιν ἑνωσιν, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν* ὅς δὴ καὶ τρόπος ἀντιδόσεως λέγεται, ἐκατέρας φύσεως ἀντιδιδούσης τῇ ἑτέρᾳ τὰ ἴδια, κατὰ τὸν ἐν Δαμασκοῦ Ἰωάννην. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον καὶ ὁ μέγας Κοσμάς ἐδῶ εἶπεν ὅτι ἀνῆρέθη ὁ Θεὸς Λόγος, τοῦ ἐνυποστάτου αὐτῷ ἀνθρώπου ἀναιρεθέντος.

Δεξάμενος λοιπὸν τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Λόγου ὁ Θεὸς Μελεῶδός, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ διαίρεσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου μὴ δεχθεὶς, ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀναιρεθεὶς οὐ διηρέθη* διότι, φησὶν, ἂν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου ἐλύθη μὲν ὁ νῶός σου (ἦτοι τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον προσείληφας) κατὰ τὸ προρρήθην ὑπὸ σοῦ ἐν Εὐαγγελίοις. „Λύσατε τὸν νῶον τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“ (Ἰω. β'. 19.) καὶ διὰ τὰ εἰπῶ κατάρωτα, ἂν καὶ ἡ ἀγία σου ψυχὴ ἐχωρίσθη ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ αὕτη μὲν ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην, τὸ δὲ σῶμα ἐτέθη ἐν τῷ τάφῳ, ὅμως πάλιν μία ἦτον ἡ ὑπόστασις τῆς Θεότητός σου ἀχώριστος καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα* ὅθεν μὲ τὸ σῶμα παρούσα ἐν τῷ τάφῳ, ἐσπάραξε τὸν θάνατον* μὲ τὴν ψυχὴν δὲ παρούσα ἐν τῷ ἄδῃ, ἐσκύλευσε τοῦτον, καὶ ἠλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ ἄδῃ ψυχάς.

Ἀπειρος δὲ οὖσα ἡ Θεότης καὶ πάντῃ αὔλος, ἀκολουθῶς ἦτον καὶ ἀπεριόριστος* ἐκ τῆς ὕλης γὰρ ἀναφύεται τὸ περιοριστὸν καὶ περιγραπτόν* ἀπερίγραπτος δὲ πάλιν οὖσα, δὲν εἶναι παρούσα εἰς ἓνα τόπον, ἀλλὰ πάντα περιλαμβάνει καὶ πάντα πληροῖ, ὡς πανταχοῦ παρούσα καὶ ἐν τῷ παντὶ τούτῳ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν* εἰ γὰρ εἴπωμεν ὅτι εὐρίσκεται μόνον ἐν τῷ παντὶ, οὐχ εὐρίσκεται δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, περιορίζομεν αὐτὴν ἐν τῷ παντὶ τούτῳ, καὶ οὕτω περιγραπτὴν αὐτὴν πάλιν καὶ περιοριστὴν δείχνομεν, κατὰ τὸν τῆς Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον, ὅπερ εἶναι ἄτοπον* ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης συμφώνως λέγει* „Ὁ μὲν οὖν Θεός, αὔλος ὢν καὶ ἀπερίγραπτος, ἐν τότῳ οὐκ ἔστιν* αὐτὸς γὰρ ἑαυτοῦ τόπος ἐστὶ, τὰ πάντα πληρῶν καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ὢν, καὶ αὐτὸς συνέχων τὰ πάντα“ (Βιβλ. α. κεφ. ιδ'. περὶ Πίστεως). Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλος Ἀσματογράφος βεβαιοῖ γράφων* „Ἐν τάφῳ σωματικῶς (μὲ τὸ σῶμα σου τὸ τεθαρμμένον), ἐν ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δὲ μετὰ Ἀγίου, καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πατρὸς καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος“. Ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀναιρεῖται μὲν ὁ Μονογενής, οὐ διαίρεται δὲ τῆς ἐνυποστάσεως αὐτῷ ἀνθρωπότητος* διὸ λέγει* „Σὺ ἐν ἀμφοτέροις (ἦτοι ἐν ταῖς δύο φύσεσιν) εἰς ὑπάρχεις κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ὁ αὐτός, καὶ ἄνθρωπος“.

Τροπάριον.

„Βροτοκτόμον, ἀλλ' οὐ Θεοκτόμον ἔφυ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ* εἰ γὰρ καὶ πέπορθε σου τῆς σαρκὸς ἡ χοϊκὴ οὐσία, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀπαθὴς διέμειρε* τὸ φθαρτὸν δὲ σου πρὸς ἀφθαρσίαν μετεστοιχείωσε, καὶ ἀφθάρτου ζωῆς ἔδειξε (1) πηγὴν ἐξ ἀμαστώσεως.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Μετεστοιχειώσας καὶ ἔδειξε“, ἀποδιδόμενον τῶν ῥημάτων τούτων, πρὸς θεανθρώπῳ Χριστῇ, καὶ τῇ μιᾷ τῶν δύο φύσεων ὑποστάσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸ „ Ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ „ διηρέθης“, καὶ ἐδέχθη τὴν τῷ Θεοῦ ἀναίρεσιν κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως, ὡς ἐρμηνεύσαμεν, τὰρα φοβηθεὶς μήπως ὁ λόγος αὐτὸς γένη πέτρα σκανδάλου εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ ὑποπτευθῇ ὅτι καὶ αὐτὸς νοσεῖ τὸ τῶν Θεσπασχιδῶν αἰρετικὸν φρόνημα, διὰ τοῦτο εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον λύει τὴν ἀπορίαν, καὶ τὰ τῶν συκοφαντῶν ἐπιστοιμίζει στόματα, δείχνων ποίαν φύσιν πρέπει νὰ φρονῶμεν ἐπὶ Χριστοῦ ὅτι ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχει, καὶ ποίαν, ὅτι δὲν ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχει* ὅθεν μὲ δύο σύστοιχα καὶ ὁμοιοτέλευτα λόγια δύο τιμὰ εἰσάγει, βροτοκτονίαν καὶ Θεοκτονίαν* καὶ τὴν μὲν βροτοκτονίαν δέχεται ὅτι ἐγινε τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ* καθότι αὐτὴ ἐστάθη τὸ κέντρον τοῦ Θανάτου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον* τὴν δὲ Θεοκτονίαν οὐ δέχεται ὅτι ἐγένετο* ἀπαγε!

Ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἤμαρτεν, ὁ Ἀδὰμ δηλαδὴ, κατὰ δὲ τῆς ἁμαρτίας ἐκείνου ἐδόθη ἐπιτίμιον ὁ Θάνατος, „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε, φασί“, ἀπ' αὐτοῦ, Θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“, (Γέν. β'. 7.) διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος ἔπρεπε πάλιν νὰ ἀποθάνῃ, διὰ νὰ λύσῃ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνου καὶ Θάνατον* ὅθεν ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὑπέκυψεν εἰς τὸ πάθος καὶ ἐπιτίμιον τοῦ Θανάτου* διότι ἂν καὶ ἁμαρτίαν ὁ Κύριος οὐκ ἐποίησε, τὴν οὖσαν κέντρον τοῦ Θανάτου, ὡς εἵπομεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε, καὶ κατὰρα καὶ ἁμαρτία ἐκαταδέχθη νὰ ὀνομασθῇ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ παντευλόγητος καὶ ἀναμάρτητος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ πάσχει καὶ θνήσκει καὶ θάπτεται κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν φύσει παθητὴν καὶ θνητὴν καὶ φυσικὸν ἔχουσαν νὰ ἐνταφιάζεται* θνησκούσης ὁμῶς τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπότητος, ἡ συναποθνήσκει καὶ ἡ προσλαβῆσα ταύτην Θεότης* ἀπαγε! διότι ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον ὁ Θάνατος, ἀνθρωποκτόνος μὲν ἐγινε, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ῥωμ. ε'. 12.), καθότι καὶ ὁ ἁμαρτήσας Ἀδὰμ ἄνθρωπος ἦτο* δὲν ἐγινε δὲ καὶ Θεοκτόνος ἡ ἁμαρτία ἐκείνου* ποῖος γὰρ δύναται νὰ ὑπονοήσῃ Θάνατον εἰς τὸν φύσει ἀθάνατον; Διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει ὅτι, ἂν καὶ ἡ χοϊκὴ οὐσία τῆς σαρκὸς σου ἔπαθε, κρεμασθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ, περυνθεῖσα καὶ τῇ λόγχῃ κεντηθεῖσα καὶ θανατωθεῖσα καὶ ἐνταφιασθεῖσα, ἡ Θεότης ὁμῶς ἔμεινεν ἀπαθής.

Καὶ ὅχι μόνον αὐτὴ ἔμεινεν ἀπαθής, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμά σου τὸ ἕως τότε ὑπάρχον παθητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν, διὰ τὴν ἁρρήτον οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν (ἵνα δηλαδὴ διὰ τοῦ πάθους καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ Θανάτου αὐτοῦ καταργηθῇ τὸ πάθος καὶ ἡ φθορά καὶ ὁ Θάνατος), καὶ αὐτὸ, λέγω, μετεστοιχείωσεν εἰς ἀπάθειαν καὶ ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ πάσχει καὶ νὰ φθείρεται καὶ νὰ θανατοῦται, ἀλλὰ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαθὲς, ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀφθαρτον αὐτὸ σῶμά σου ἐποίησε μεταδοτικὸν τῆς ἀφθαρσίας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα φθαρτὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔδειξεν αὐτὸ μίαν πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς ἐκ τῆς ἀναστάσεως, (τούτέστι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἢ ἐκ τῆς αἰτίας τῆς ἀναστάσεως τοῦ σώματός σου ἔδειξεν αὐτὸ ἡ Θεότης πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς. Καθὼς δὲ ἡ πηγὴ διαιρουμένη εἰς πολλὰ ρυάκια ποτίζει πολλοὺς, καὶ ἀνθρώπους καὶ ζῶα καὶ γῆν πολλὴν, καὶ ζωογονεῖ τὰ πάντα* τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Θεοῦποστάτου σώματος τοῦ Κυρίου ἐγινε πηγὴ τῆς ἀφθάρτου ζωῆς εἰς ὅλους ἡμᾶς* ὁ γὰρ Παῦλος λέγει* „ Πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγένετο ὁ Χριστὸς, (Κολ. α'. 18.) καὶ αὐτοῦ ἀναστάντος, „ πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων συνανέστη φύσις“. Λοιπὸν πηγὴ ζωῆς ἀφθάρτου ἡ φθαρτὴ καὶ νεκρὰ σὰρξ τοῦ Μοιχογενοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐχρημάτισε.

Τροπάριον.

„Βασιλεύει, ἀλλ' οὐκ αἰωρίζει ἄδης τοῦ γένους τῶν βροτῶν· σὺ
 „γὰρ τεθεῖς ἐν τάφῳ, Κραταίε, ζωαρχικῇ παλάμῃ τὰ τοῦ θά-
 „νάτου κλείδρα διεσπάραξας καὶ ἐκήρυξας τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ
 „καθεύδουσι λύτρωσιν ἀψευδῇ, Σῶτερ, γεγομῶς μεκρῶν πρωτότοκος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον δύο πράγματα εἰσάγει ὁ Ἀσματογράφος, ἡγουν ὅτι ἐ-
 βασίλευε μὲν ὁ ἄδης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδάμ, οὐχὶ δὲ ἡ
 βασιλεία αὐτοῦ διαίωνισε κατ' ἡμῶν. Ὅθεν τὸ νὰ ἐβασίλευσε μὲν ὁ ἄδης ἡμῶν, τοῦ-
 το δὲν ἀρνεῖται ὁ Μελωδὸς, ἀκούων τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ· „Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ
 „Ἀδάμ μέχρι Μωσέως“ (Ρωμ. ε'. 14.) (πλὴν ἂν καὶ ἡ τοῦ θανάτου βασιλεία ἐλατ-
 τώθη καὶ ἐσμικρύνθη διὰ μέσου τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, τοῦ τὴν ἀμαρτίαν τιμωροῦντος, ἡ
 τις εἶναι κέντρον καὶ αἰτία τοῦ θανάτου· μ' ὅλον τοῦτο ὁ θάνατος ἐτυράννησε τὸ ἀνθρώ-
 πινον γένος οὐ μόνον ἕως τοῦ Μωσέως, ἀλλὰ καὶ ἕως τοῦ Χριστοῦ)· τὸ δὲ νὰ διαιωνί-
 ζῃ οὗτος βασιλεύων, τοῦτο ἀρνεῖται, ἐπεὶδὴ ἡεῦρε ἓνα Βασιλεῖα αἰώνιον τὸν Χριστόν,
 δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ἑβρ. α'. 2.)
 ποῖος γὰρ φρόνιμος ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ βασιλείαν αἰώνιον ἐκείνην ἢ ὅποια ἔλαβεν ἀρχὴν ἀ-
 πὸ τοῦ Ἀδάμ, ἐτελείωσε δὲ ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος ὁ καταργήσας αὐτήν;

Ἐβασίλευσε λοιπὸν ὁ ἄδης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἔφερεν ὅλους ὑποκάτω εἰς
 τὴν τυραννίαν του· ὅμως δὲν ἐδιαίωνισεν· ἦτοι δὲν ἔμεινε παντοτινὴ ἡ βασιλεία του· ἐ-
 πειδὴ ἂν ἦτον αἰώνιος ἡ βασιλεία του, βέβαια ἦθελε νομισθῇ καὶ Θεός· Θεοῦ γὰρ μό-
 νου εἶναι τὸ αἰώνως βασιλεύειν. Ἐπιφέρει δὲ συνήθως ὁ Ἀσματογράφος καὶ τὴν αἰτίαν,
 διὰ τὴν ὅποιαν δὲν ἐδιαίωνισεν ἡ βασιλεία τοῦ ἄδου· διότι, λέγει, ἐσὺ ὁ μόνος κραταίος
 Βασιλεὺς, τεθεῖς εἰς τὸν τάφον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, διεσπάραξας καὶ συνέτριψας τὰ
 κλείδρα τοῦ Ἀδου καὶ τοῦ θανάτου μετὰ τὴν παλάμην σου τὴν ζωαρχικὴν· τοῦτο δὲ εἶναι
 ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Δαβὶδ· „Συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς
 „συνέθλασε“· (Ψαλ. ρς'. 16.) καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλὸς
 „σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους“· (Ἠσ. με. 2.)
 Ὅχι μόνον δὲ τὰ τοῦ θανάτου κλείδρα διεσπάραξας, ἀλλὰ καὶ ἐκήρυξας εἰς τοὺς κοι-
 μωμένους ὑποκάτω τῆς γῆς λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν τῶν δεινῶν· ἐσὺ γὰρ γενόμενος πρω-
 τότοκος τῶν νεκρῶν διὰ τῆς ἀναστάσεως, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος (Κολ. α'. 18.), ἐχάρισας
 καὶ εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς τὴν ἀνάστασιν (1).

ἩΘε-

(1) Ἀκουσον δὲ καὶ τὴν χρυσὴν ἑρμηνεῖαν ὅπου
 καίμει ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν Ἰωάννης εἰς τὰ ἀνω-
 γέρω λόγια τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Ἡσαΐου. „Σήμερον
 „τὰ ἐν ἄδου περιπολεῖ πάντα ὁ Διεσπότης ἡμῶν·
 „σήμερον τὰς χαλκᾶς πύλας συνέθλασε· σήμερον
 „τοὺς μοχλοὺς τοὺς σιδηροὺς συνέθλασεν.“ Ὅρα τὴν
 „ἀκρίβειαν τῆς λέξεως· οὐκ εἶπεν ἀνέψξε πύλας
 „χαλκᾶς, ἀλλὰ συνέθλασε πύλας χαλκᾶς, ἵνα ἂ-
 „χρηστον γένηται τὸ δεσμοτήριον· οὐκ ἀφῆκε τοὺς
 „μοχλοὺς, ἀλλὰ συνέθλασεν, ἵνα ἀσθενὴς γένη-
 „ται ἡ φυλακή· ὅπου γὰρ οὔτε θύρα, οὔτε μο-
 „χλός, κἂν εἰσελθῇ τις, οὐ κατεχεται. Ὅταν
 „οὖν ὁ Χριστὸς ἀνέθλασῃ, τίς ἕτερος διορθῶσαι
 „δυνήσεται; Χαλκᾶς δὲ ὠνόμασεν, οὐκ ἐπειδὴ ἀ-

„πὸ χαλκοῦ ἦσαν αἱ πύλαι, ἀλλὰ τὸ ἀπηνές καὶ
 „ἀπαραίτητον τοῦ θανάτου δηλῶν.“ Ἐκεῖ δὲ προσ-
 δίδει καὶ τὸ ὥραϊον τοῦτο παράδειγμα. „Ὡστερ
 „οὖν Βασιλεὺς τις, λήσταρχον ἐνῶν κατατρέχον-
 „τα τὰς πόλεις, ἀρπάζοντα πάντοθεν, καὶ εἰς τὰ
 „σπήλαια καταδύμενον καὶ ἀποσιδόμενον ἐκεῖ τὸν
 „πλοῦτον, δήσας τὸν λήσταρχον, ἐκείνον μὲν κο-
 „λάσει παραδίδωσι, τὸν δὲ θησαυρὸν αὐτοῦ με-
 „ταφέρει εἰς τὰ ταμίαια τὰ Βασιλικά· οὕτω καὶ
 „ὁ Χριστὸς ἐποίησε τὸν λήσταρχον καὶ τὸν δεσμο-
 „φύλακα, τὸν διάβολον ὁμοῦ καὶ τὸν θάνατον διὰ
 „τοῦ θανάτου αὐτοῦ δήσας, καὶ τὸν πλοῦτον πέν-
 „τα, τῶν ἀνθρώπων, λέγω, τὸ γένος, μετήγαγεν εἰς
 „τὰ ταμίαια τὰ Βασιλικά· τοῦτο καὶ Παῦλος δη-

,, λυῖ

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς πρῶτον, πῶς ἀνωτέρω μὲν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης οὐκ αἰωνίζει· κάτω δὲ ἀφείς τὸν ἄδην, λέγει ὅτι σὺ τεθεὶς ἐν τάφῳ, τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα διεσπάραξας; ἔπρεπε γὰρ νὰ εἰπῇ ὅτι σὺ καταβὰς ἐν τῷ ἄδῃ, τὰ τοῦ ἄδου κλεῖθρα διεσπάραξας, διὰ νὰ ᾖναι σύμφωνα τὰ ἄνω μὲ τὰ κάτω, καὶ ὅχι νὰ εἰπῇ „Τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα“. ἄλλος γὰρ εἶναι ὁ τάφος καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἄλλος εἶναι ὁ ἄδης· ὁ μὲν γὰρ θάνατος καὶ ὁ τάφος τόπος ἐστὶν ὁρατὸς περιέχων τὰ νεκρὰ καὶ ὁρατὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ὁ δὲ ἄδης τόπος ἐστὶν ἀειδὴς (ἦτοι ἀόρατος), ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ διηλοῖ, περιέχων τὰς ἀόρατους ψυχὰς τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων (1). Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ καὶ δεύτερον, πῶς ὁ Μελωδὸς παρακάτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκήρυξε τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ (ἐν τοῖς τάφοις δηλ. καὶ τῷ θανάτῳ) καθεύδουσι λύτρωσιν ἀφευδῇ; οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἐν τάφοις καθεύδοντας ἐκήρυξεν, ἦγουν εἰς τὰ νεκρὰ καὶ ἐνταφιασμένα σώματα· ταῦτα γὰρ ἀνίστασθαι ὄντα, οὐκ ἠδύναντο ἀκούειν τοῦ κηρύγματος· ἀλλὰ ἐκήρυξεν εἰς τὰς ἐν ἄδῃ κατεχομένας ψυχὰς, αἱ τινες ζῶσαι κατὰ φύσιν ὡς ἀθάνατοι, ἠδύναντο νὰ ἀκούσουν τοῦ κηρύγματος τοῦ Κυρίου.

Τί οὖν ἡμεῖς πρέπει νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς πρώτης ἀπορίας; Ὅτι τάφος καὶ θάνατος καὶ ἄδης ἀδιαφόρως λαμβάνονται κοντὰ εἰς τὸν Μελωδόν· καθότι ἓνας τοῦ ἄλλου ὑπηρετὴς ἐστὶ καὶ διάκονος, κατὰ τὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος, νύττων τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ κέντρον, ἦγουν μὲ τὴν ἡδονὴν τῆς ἀμαρτίας, παρέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον· ὁ δὲ θάνατος, παραλαμβάνων τοὺς τεθανατωμένους, παρέπεμπεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἄδην· μᾶλλον δὲ, ἄδης καὶ θάνατος νοεῖται ὁ Διάβολος, ὡς τῶν δύο τούτων πρωταίτιος, καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ θάνατον καὶ ἄδην καλεῖ τὸν Διάβολον· ὁ γὰρ ἄδης καὶ ὁ θάνατος στερητικὰ ὀνόματα ὄντα, οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἔχουσιν, οὐδὲ βασιλεύουσι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ Διάβολος, οὐσία ἂν ἐνεργητικὴ, αὐτὸς ἦτορ ὅπου ἐβασίλευεν ἐκεῖνων.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀπορίαν λέγομεν ὅτι εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος καθεύδοντας νεκροὺς, ἀκολουθῶν τὸν Κορυφαῖον Πέτρον, ὃς τις παρρησιαστικῶς λέγει· „Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθην“. (ἀ. Πέτρ. δ'. 6.) Νεκροὺς δὲ ὀνομάζει ὁ Κορυφαῖος τὰς ψυχὰς τῶν πρὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἀποθανόντων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Οἰκουμένιον· νεκροὺς δὲ εἶπε τὰς ψυχὰς, ὅχι ὅτι αὐταὶ ἀποθνήσκουσιν· ἀθάνατοι γὰρ εἰσὶν· ἀλλὰ διὰ νὰ χωρίσῃ αὐτὰς ἀπὸ τὰς ψυχὰς ὅπου εἶναι ἠνωμένοι μὲ τὰ ζωντανὰ σώματα, κατὰ τὸν Ἱερὸν Μητροφάνη, ἢ διὰ νὰ φανερώσῃ συνεκδοχικῶς τὴν ἀθάνατον ψυχὴν ἀπὸ τὸ νεκρὸν σῶμα· καθότι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα μέρη ὄντα φυσικὰ ἠνωμένα εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, λαμβάνουσιν ἀμοιβαίως καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἓνα τοῦ ἄλλου τὸ ὄνομα.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Αφραστον θαῦμα! ὁ ἐν καμίῳ ρυσάμενος τοὺς ὀσίους Παῖδας
ἐκ φλογός, ἐν τάφῳ μεκρὸς ἄπρους κατατίθεται, εἰς σωτηρίαν
ἡμῶν τῶν μελωδούμτῳ· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗ-

„λοῖ λέγων· Ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτοῦ, καὶ μετέστησεν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Καὶ τὸ δὴ θαῦμα τὸν, αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ἐπέστη· καίτοιγε Βασιλεὺς οὐδεὶς ἂν καταξιώσειε τοῦτο ποιῆσαι ποτε, ἀλλὰ διὰ τῶν ὑπηρετῶν ἀφίσι τοὺς δεδωμένους· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὰς δεσμώτας ὁ Βασιλεὺς, καὶ οὐκ ἐπησχύνθη τὸ δεσμώτηριον“. (Λόγ. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρόν, Τόμ. Ε'.)

(1) Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐν τῷ Βαρεῖ ἡχῷ τῆς Ὀκταήχου ταῦτα λέγει περὶ τοῦ ἄδου· „Ὁ δὲ ἀκούων

ἐπὶ τοῦ ἄδου στόμα καὶ σιαγὼνας καὶ ὀδόντας, μὴ ζῶν εἶναι αὐτὸν οἶηδεῖν· ἄδης γὰρ τόπος ἐστὶν ἐν τοῖς κατατάτοις τῆς γῆς, ἐνθα αἱ τῶν σκευῶν ψυχὰς συνίχοντο πάλαι μὲν πάντων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ αἱ τῶν φαύλων· αἱ γὰρ τῶν Δικαίων εἰς τὰς χεῖρας τίθενται τοῦ Θεοῦ. Ὡς περὶ δὲ συνήθεια τῆς γραφῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὁφθαλμοὺς λέγειν καὶ ὅσα καὶ χεῖρας καὶ πρόσωπον καὶ τὰ λοιπὰ ἀνθρωποσχεπῶς· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἄδου στόμα φησὶ καὶ ψυχὴν“. Αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο μὲν Ἀπόστολος Παῦλος κατὰ τὴν παράδοξον ἐκείνην εἰς τὸν Παραδείσον ἀρπαγὴν ἔκρουεν ἄρρητα ῥήματα, καθὼς το ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος· (β. Κορ. ιβ. 2.) Κοσμάς δὲ ὁ σοφὸς Μουσουργός, ἀρπαγεῖς τρόπον τινὰ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου, καὶ βλέπων νοερώς τὸν Δεσπότην τῶν πάντων, ἄφραστον, φωνάζει ἐκπληκτικῶς, ἀφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα ὀρώ. Τί δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ἀφραστον θαῦμα ὅπου βλέπει ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός; Απολούθως λέγει αὐτό. Καὶ ἐδῶ στοχασθῆτε, ὡς ἀναγνώσται, τὴν εὐφυίαν καὶ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐν γὰρ τῇ ἐβδόμῃ ταύτῃ Ὠδῇ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ἐνδυμήθη τῶν ποιητῶν τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, καὶ τὴν ταφὴν τοῦ Κυρίου δὲν ἐλησμόνησεν, ἀλλὰ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐνώνει καὶ τὰ δύο, δηλαδὴ καὶ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ἦτοι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσαββάτισεν· ἦτοι κατέπαυσεν ἐν τῷ τάφῳ, ἀπολούθων τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνησκόντων· οἱ γὰρ ἀποθνήσκοντες ἐνταφιάζονται.

Οὕτω λοιπὸν ἀρχίζει τὸν Εἰρμὸν με θαυμαστικὸν σχῆμα καὶ ἐκπληκτικόν, ὡς εἵπομεν, καὶ λέγει· Ἄφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα εἶναι τοῦτο ὅπου βλέπω σήμερον· διότι ἐκεῖνος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐφύλαξε τοὺς τρεῖς ὁσίους Παῖδας, οἱ τινες ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν καμίνον, ὡς μέσα εἰς τάφον, καὶ τούτους ἠλευθέρωσεν ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον ἐκείνην φλόγα τῆς καμίνου, αὐτὸς τάρᾳ θάπτεται νεκρὸς καὶ ἄπνους μέσα εἰς τάφον· νεκρὸς ὀράται σήμερον ὁ ζωντανὸς τῆς νέας ἐκείνης διαφυλάξας· ἄπνους πρόκειται ὁ πνεῦμα δρόσου διασπρίζον εἰς ἐκείνους ἀποστείλας· ἐν τάφῳ τίθεται ὁ ἐν τῇ καμίνῳ πρὸς ἐκείνους συγκαταβάς εἰς εἶδος Ἀγγέλου.

Ἐπεὶτα λύει τοῦ ἀφράστου θαύματος τὴν ὑπερβολὴν με τὸ νὰ λέγῃ ἀπολούθως τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν κατετέθη ἐν τάφῳ ὁ ἀχώρητος τῷ παντί. Δὲν ἠναγκάσθη, λέγει, ὡς ἄνθρωποι, ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ βαλθῇ εἰς τὸν τάφον, ὅχι· οὐδὲ ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν δι' ἁμαρτίαν ἰδικήν του, καθὼς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι· μὴ γένοιτο! τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἓνα ἄλλο καιρὸν καὶ ἀφραστον θαῦμα, ἂν ὁ ἀναμάρτητος ἤθελεν εὖρη τὸν θάνατον ὡς ἁμαρτίας ἦν οὐκ ἔγνω ἐπιτίμιον καὶ παιδείαν· ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως καὶ αὐτεξουσίᾳ βουλήματι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν πιστευόντων αὐτῷ Χριστιανῶν, οἱ τινες μελωδοῦμεν τὸν ὕμνον ἐκεῖνον τῶν τριῶν Παίδων, λέγοντες αὐτῷ· ὦ Λυτρωτά Θεέ, σὺ εἶσιν εὐλογητὸς εἰς τὰς αἰῶνας (1).

Τροπάριον.

„Τέτρωται ἄδης ἐν τῇ καρδίᾳ δεξάμενος τὸν τρωθέντα λόγῳ
„τῇ πλευρᾷ, καὶ στέμει πυρὶ θείῳ δαπανώμενος εἰς σωτηρίαν
„ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτά ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν κρυφιομύστην Διονύσιον, θέλημα μὲν Θεοῦ εἶναι ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἀγγέλων· αὕτη δὲ ἡ σωτηρία κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν γίνεται, εἰ μὴ δὲν θεωδὸν οἱ σωζόμενοι· ἡ δὲ θέωσις πάλιν εἶναι ἡ πρὸς Θεὸν ἀφομοίωσις καὶ ἑνωσις· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· „Ταύτη δὲ τῇ πάντων ἐπεκεινὰ θεαρχικῶς τῇ μακαρίσῃ, τῇ τρισσῇ, τῇ μονάδι, θέλημα μὲν ἐστὶν ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν κατ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν· ἡ δὲ οὐχ ἑτέρας γενέσθαι δύναται, μὴ θεωμένων τῶν σωζομένων· ἡ δὲ θέωσις ἐστὶν ἡ πρὸς Θεόν, ὡς ἐφικτόν, ἀφομοίωσις τε καὶ ἑνωσις“ (Κεφ. α. περὶ ἐκκλησιασικ. ἱεραρ.) Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁποῖος θέλει

νὰ σωθῇ ἐν πληροφορίᾳ, πρέπει πρῶτον νὰ θεωθῇ κατὰ τὸν νοῦν· ἦτοι νὰ ὁμοιωθῇ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸν Θεόν· ἄλλως γὰρ σωθῆναι ἐν πληροφορίᾳ οὐ δύναται· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ ὑψηλόνους ἐκείνος Κάλιστος ὁ Καταφυγιώτης, λέγων· „Δίχα τῷ πᾶσι τὸν νοῦν θεωθῆναι, σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδέχεται, κατὰ τὴν τῶν Θεηγόρων ἐκφαντορίαν“ (Κεφ. π. α. σελ. 1150. τῆς φιλοκαλ.) Θεηγόρους δὲ ὀνομάζει τὸν Ἀρεπαγίτην, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω. Πόσον δὲ φοβερός εἶναι ὁ λόγος οὗτος, ὡς τὸν στοχασθῇ καὶ δε φρόνιμος· ἡμεῖς δὲ τοῦτον ἀκούοντες, ἀμελουμέναι καὶ ρέγχομεν, ὡς εὐκολον πρᾶγμα νομίζοντες τὴν σωτηρίαν μας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν νόμοι τῆς φύσεως διορίζουν ὅτι τὰ ἐναντία εἶναι ἀναιρετικά (ἦτοι φθαρτικά) τῶν ἐναντίων· οὕτω, λόγου χάριν, ἡ ζωὴ φθείρει τὸν θάνατον, ἡ ἡμέρα τὴν νύκτα, καὶ ἀντιστρόφως· οὕτως ἡ γένεσις ἀναιρεῖ τὴν φθοράν, καὶ ἡ φθορὰ τὴν γένεσιν· τοῦτο παρομοίως ἀληθεύει καὶ εἰς τὰ ἄλλα· ὁ δὲ τῆς φύσεως Δημιουργὸς Θεός, εἰς φύσιν ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, οὐ κατὰ φύσιν τοὺς νόμους τῆς φύσεως διοικεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ γὰρ Θεός, ὑπερουσίος ὢν, καὶ ὑπερουσιότητος ἀ- „πάσης ὑπερανестηκώς, εἰς οὐσίαν ἐλθεῖν βουλευθεὶς, ὑπερουσίως οὐσιάθη“ (Κεφ. ιβ'. τῆς Γ'. ἐκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν). Διὰ τοῦτο δὲν φθείρει τὰ ἐναντία μὲ τὰ ἐναντία, ἀλλὰ φθείρει τὰ ὅμοια μὲ τὰ ὅμοια· μὲ τὸ πάθος του γὰρ ἀναιρεῖ τὸ πάθος· μὲ τὸν θάνατόν του πατεῖ τὸν θάνατον· μὲ τὴν τῆς πικρᾶς χολῆς γεῦσιν του νικᾷ τὴν γεῦσιν τὴν πικρὰν τοῦ Ἀδάμ· καὶ μὲ τὴν πληγὴν τῆς ἀχράντου πλευρᾶς του πληγόνει τὴν καρδίαν τοῦ Ἀδου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, Ἐπληρώθη, λέγει, κατὰ τὴν καρδίαν ὁ Ἀδης εὐθύς ὅτε ἐδέχθη μέσα του τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν πληρωθέντα μὲ τὴν λόγην εἰς τὴν πλευράν· ἐπειδὴ ἡ καρδιά ἐν τῷ μέσῳ μὲν εἶναι τοῦ σώματος, κλίνει δὲ πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευράν· διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀκολουθήσῃ ἀσθένεια τοῦ πλευροῦ, καὶ μάλιστα τοῦ ἀριστεροῦ, ἥτις καὶ πλευρίτις ὀνομάζεται, κοινὰ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ θάνατος διὰ τὸν πλησιασμόν τῆς καρδίας· ὥστε αἱ τρώσεις καὶ αἱ πληγαὶ ὅμοιαι ἔγιναν καὶ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἀδου· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, χειροτέρα καὶ δριμυτέρα ἔγινεν ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ τῇ Ἀδου πληγὴ ἀπὸ τὴν γενομένην ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου· ἡ μὲν γὰρ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου γενομένη πληγὴ δὲν ἐλύπησε τόσον τὸν Κύριον, καθότι πρὸ τῆς πληγῆς ἔφθασε νὰ ἀποθάνῃ· ἡ δὲ κατὰ τοῦ Ἀδου πληγὴ τόσον ἐτραυμάτισεν αὐτὸν καὶ ἐπόνεσεν, ὥστε ἀπὸ τὸν πόνον ἀνεστέναι, καταδαπανώμενος ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς αὐλοῦ Θεότητος. Ἀδης δὲ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοσηθῇ ὁ Διάβολος ὁ τοῦ Ἀδου αἷτιος, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται· καθότι ὁ Ἀδης ἀψυχὸς ὢν καὶ ἀναισθητός, οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε τιτρώσκεται, ἀλλ' οὔτε στεναρίζει.

Καὶ λοιπὸν ὅσους πολέμους κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκίνησεν ὁ Διάβολος, ὅλοι ἐγύρισαν κατὰ τῆς κεφαλῆς του· ὥστε καὶ ὁ Σταυρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον προσηλώθη ὁ Κύριος, ὅπλον κατὰ τοῦ Διαβόλου ἔγινε, καὶ τὸ ὄξος καὶ ἡ χολὴ μὲ τὰ ὁποῖα τὸν Κύριον ἐπότισαν, φαρμακερὸν καὶ θανατηφόρον ποτήριον ἔγιναν εἰς αὐτόν, καὶ ἡ τρώσις καὶ πληγὴ ὅπου ἐποίησαν εἰς τὴν πλευράν τοῦ Σωτῆρος, καὶ αὐτὴ ἔγινε τρώσις καὶ πληγὴ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀδου· μᾶλλον δὲ, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πρωταίτιου τῇ Ἀδου Διαβόλου. Καὶ λοιπὸν ἐπληρώθησαν εἰς τὸν Διάβολον τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Προφητάνακτος· „Δάκκον ὥρυξε καὶ „ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο· ἐπιστρέφει ὁ πόνος αὐ- „τοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται“· (Ψαλ. ζ'. 15.)

Τροπᾶριον.

„Ὁλβιος τάφος· ἐν ἑαυτῷ γὰρ δεξάμενος ὡς ὑπρούμτα τὸν Δη-
„μιουργόν, ζωῆς θησαυρὸς θεῖος ἀραδέδεικται, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν
„τῶν μελωδούμτων· Λυτρώτα ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι τάφοι τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων δυστυχέστατοι εἶναι καὶ πτωχικώ-
τατοι· διότι αὐτοί, ἂν καὶ ἔξωθεν ἦναι ἀσβεσταμένοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα χρώ-
ματα καὶ ὠραῖα μάρμαρα καὶ τεχνικὰς ἐπιγραφὰς, ἔσωθεν ὅμως εἶναι βρώμεροί καὶ δυ-
σώδεις, ὡς περιέχοντες σώματα νεκρά καὶ κόκκαλα σιγχαμένα, καὶ ὡς τρέφοντες πληθὺς
σκω-

σκαλήκων, οἵ τινες γεννῶνται ἐν τῇ ὑγρασίᾳ καὶ φθορᾷ τῶν σαμάτων· ὁ δὲ τάφος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δὲν εἶναι τοιοῦτος, δυστυχὴς καὶ πτωχός, ἀλλὰ, ὅλον τὸ ἐναντίον, εἶναι τόσον εὐτυχὴς καὶ μακαριστὸς καὶ πλούσιος, ὥστε ἀντὶ τούτου ἦναι Κιβωτὸς φυλάττουσα σῶμα κενόν, αὐτὸς ἐγένετο Κιβωτὸς φυλάττουσα θησαυρόν, ἐπεὶ περιεῖχε μέσα τὸ τεθωμένον καὶ θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὡς μαργαρίτην στίλπινον καὶ λευκόμορφον, ὡς πολύτιμον ἄνθρακα, ὡς σάπφειρον καὶ ἀδάμαντα, καὶ ὡς κειμήλιον λιθοχρυσόκολλον. Προσφυῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου θησαυροφυλάκα· καθότι οἱ παλαιοὶ φιλάργυροι Βασιλεῖς μέσα εἰς τὰς πέτρας καὶ σπήλαια καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἐκρυπτον τοὺς θησαυρούς ταν, ὡς εἰς ἀσφαλέστερον τόπον· ὁθεν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βασιλέως Σολομῶντος εὐρέθησαν μετὰ ταῦτα τόσα τάλαντα χρυσοῦ (1).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ὁλβιον (ἦτοι πλούσιον καὶ μακαριστόν) ὀνομάζει τὸν θεοδέγμονα τάφον τοῦ Κυρίου. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Διότι ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸν δημιουργοῦ τοῦ Παντός ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίως θάπτομενον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὑπνοῦντα (κοιμώμενον)· καὶ πρεπόντως εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὑπνῶντα τὸν Κύριον· διότι ἂν ὁ θάνατος τῶν ἐναρέτων λέγεται ὕπνος, (καὶ μερικαῖς φοραῖς ὁ θάνατος αὐτῶν διαδέχεται ὡς ἐξυπνισμὸν τὴν ἀνάστασιν· καθὼς ἠκολούθησεν εἰς τοὺς ἁγίους ἐπὶ Παῖδας τοὺς ἐν Ἑβραῶν, οἱ ὅποιοι ὑπνώσαντες, πάλιν ἀνέστησαν) πολλῶ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὁ θάνατος τῆ ἀναμαρτήτου Σωτῆρος ὀνομάζεται ὕπνος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ προφητικῶς εἶπε περὶ αὐτοῦ· „Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν;“ (Γέν. μθ'. 9.) Ὅθεν ἐπεὶ ὁ τάφος ἐδέχθη τὸν Κύριον ὡς ὑπνοῦντα ὕπνον φυσιζῶν, διὰ τοῦτο ἀνεδέχθη ἀληθῶς ὁλβιος καὶ πολύτιμος θησαυρὸς ζωῆς αἰωνίου. Καὶ πῶς δὲν ἦτον ὁλβιος ὁ τάφος ἐκεῖνος, καὶ παντὸς θησαυροῦ πλουσιώτερος, (τὸ λέγω, καὶ ἔσωθεν σικρῶ ἢ καρδίᾳ μου, ἀγαλλιᾶται τὸ πνεῦμα μου, καὶ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ μου) ὅς τις ἐδέχθη τὸν λεγόντα „Ἐμὸν ἐστὶ τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν ἐστὶ τὸ χρυσίον“; (Ἀγγ. β'. 8.)

Διὰ τῆτο καὶ ὁ ρητορικὸς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος ἐχρυσογράφησε· „Οὐκ ἔγνωτε τὰς Ἀγγέλους πῶς παρειστήκεισαν τῷ τάφῳ οὐκ ἔχοντι σῶμα, τάφῳ κενῷ; ἀλλ' ὁμως, ἐπεὶ ὁλβιος ἐδέξατο τὸ σῶμα τὸ θεοποτικόν, πολλὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ τόπῳ τὴν τιμὴν οἱ Ἀγγελοι, οἱ ὑπερβαίνοντες τὴν ἡμετέραν φύσιν μετὰ τοσαύτης αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας παρειστήκεισαν τῷ τάφῳ“. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου τόμῳ ε'.) Διὰ τί δὲ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἰακώβ ὅτι ὁ Κύριος ἐκοιμήθη ὡς λέων; Ἀκουσον τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου πῶς αὐτὸ ἐρμηνεύει· τὸν θάνατον αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ διηλ.) κοίμῃσιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον, καὶ τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν λέγων· „Τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Ἄλλος μὲν εἰσὶν, αὐτὸς δὲ ἑαυτόν. Τί δὲ ἐστὶν Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων; Ὡς περὶ γὰρ ὁ λέων ἐκ ἐγρηγορώς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθεύδων ἐστὶ φοβερός· ἔτω καὶ ὁ Χριστὸς, οὐ πρὸ τοῦ Σταυροῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Σταυρῷ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελευτῇ φοβερός ἦν, καὶ τὰ μεγάλα τότε εἰργάζετο θαύματα, πέτρας τέμνων, τὴν γῆν κλονῶν, τὸ καταπέτασμα σχίζων, πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἐγείρων· ταῦτα ἀνωθεν προλέγων ὁ Πατριάρχης, καὶ δεικνὺς ὅτι καὶ σταυρούμενος ἐστὶ φοβερός, Ἀναπεσὼν, φησὶν, ἐκοιμήθης ὡς λέων· καὶ οὐκ εἶπε, Κοιμήθης, ἀλλ' Ἐκοιμήθης διὰ τὸ πάντως ἐμβυσώμενον· ἔθος γὰρ τοῖς Προφήταις πολλαχοῦ τὰ μέλλοντα ὡς προγεγενημένα προλέγειν· ὥς περὶ γὰρ οὐκ ἐν τὰ γεγενημένα μὴ γεγενῆσθαι· οὕτως οὐδὲ τοῦτο καίτοι μέλλον διὰ μὴ γενέσθαι· διάτοι τῆτο τῷ σχήματι τοῦ παρωχικότος χρόνου τὰ μέλλοντα προαναφανοῦσι, τὸ ἀδιάπτωτον αὐτῶν καὶ πάντως ἐσόμενον διὰ τούτων ἐνδεικνύμενοι“. (Λόγ. εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν. τόμῳ ε'.) Τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου,

(1) Διὰ τοῦτο λέγει καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος σελ. ρπα. εἰς τὰ Ἰουδαϊκά. „Φασὶ δὲ τὸν Ἀρχιερεῖα Ἰρκανόν, πολλοὺς ὕπερον χρόνους, ὅσην ἢ πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα ὑπὸ πᾶν Παρθυσίαν ἐπολιορκέιστο, τὸν συνταφέντα τῷ Σολομῶντι πλῆτον ἐξορμηχότα ἐκφορῆσαι ὡς τρισχίλια τάλαντα, καὶ τούτοις τῆς ἀλώσεως τὴν ἀπαλλαγὴν

„πρίσθαι· τοῦτο δὲ, εἰ οὕτως ἔχει, οὐκ ἔχω ἀκριβῶς ἰσχυρίσασθαι· εἰδ' ἂν οὐκ ἀπιστοῖτο, οὐ μόνον τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ, δι' ἣν ἐξ ἀδίκου κτήσας τὰς προεδύκας τοῖς θησαυροῖς ἐποίησε, ἀλλὰ καὶ ἄκραν φιδωλίαν ἐτιδιηλά, δι' ἣν καὶ μετὰ θάνατον τῆς φιλοχρηματίας οὐκ ἐπίστη“.

ρίου, ὃν εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις· „Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι
 „ἐγὼ εἰμι“· (Ἰω. ἡ. 28.) ἥτοι ὅταν ἐσεῖς με ὑψώσῃτε ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ θανατώσῃτε,
 τότε θέλετε με γνωρίσει ὅτι εἰμαι Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰ θαύματα ὅπου τότε
 θέλουν γένει καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάστασίν μου, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„Νόμῳ θαρόμτων τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν ἡ τῶν ὅλων δέ-
 „χεται ζωὴ, καὶ τοῦτον πηγὴν δείκνυσιν ἐγέρσεως εἰς σωτηρίαν
 „ἡμῶν τῶν μελωδούτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἦτον διπλῆς κατὰ τὰς φύσεις (Θεὸς γὰρ ἦν καὶ ἄνθρωπος),
 διὰ τοῦτο, καθ' ὃ μὲν Θεὸς, ἦτον ζωὴ ὅλων τῶν ὄντων τῶν δεκτικῶν τῆς ζωῆς· ὁ δὲ ἄνθρω-
 πος, „ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“· (Ἰω. ιδ'. 6.) καθ' ὃ δὲ ἄνθρω-
 πος, ἀπέθανε καὶ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνησκόντων ἐδέχθη τὸ νὰ βαλθῇ
 εἰς τάφον· νόμος γὰρ φυσικὸς οὗτος εἶναι, ἀφ' οὗ ἀποθάνουν οἱ ἄνθρωποι, νὰ μὴ μένωσιν
 ἄταφοι, ἀλλὰ νὰ ἐνταφιάζωνται. Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει ἐδῶ ὅτι
 ἡ ζωὴ τῶν ὅλων ἐδέχθη τὸ νὰ ἐνταφιασθῇ μέσα εἰς τάφον, κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον τῶν
 ἀποθνησκόντων (1). Εἶτα ἐπαινεῖ καὶ ὑψώνει τὸν Θεοδέγμονα τάφον· λέγει γὰρ ὅτι ἀντὶ
 τάφου ἀνέδειξε τοῦτον πηγὴν ἀναστάσεως ὁ ἐν τούτῳ ταφεὶς ζωαρχικώτατος Ἰησοῦς. Βλέ-
 πε δὲ τὸ ἐγκώμιον ὅπου πλέκει εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου· καθὼς γὰρ αἱ βρύ-
 σεις

(1) Λυπηρὸν μοι εἶναι νὰ ἀποστερήσω τοὺς φι-
 λοχρίστους ἀδελφούς τῶν κατανοητικῶν ἐκείνων λό-
 γων τοῦ θεοῦ Ἐπιφανίου, τοὺς ὁποίους λέγει πρὸς
 τὸν Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον, ἀναφέρων με ποῖον σχή-
 μα καὶ τρόπον ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ ζω-
 δότου Σωτῆρος, ἐν τῷ εἰς τὴν θεοσωμον ταφὴν λόγῳ
 αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει. „Ἀρα γάρ,
 „εἰπέ μοι, ὦ Ἰωσήφ, καὶ πρὸς ἀνατολὰς καθάπερ
 „νεκρὸν τὴν ἀνατολὴν τῶν ἀνατολῶν Ἰησοῦν κατα-
 „θάπτεις; ἄρα δὲ καὶ τοῖς σοῖς δακτύλοις νεκρο-
 „πρεπῶς Ἰησοῦ κατακλείεις τὸ ὄμμα, τοῦ τῷ ἀ-
 „χράντῳ δακτύλῳ τοῦ τυφλοῦ ἀνοίξαντος τὸ ὄμμα;
 „ἄρα δὲ καὶ στόμα περικλείεις, τοῦ τὸ μογιλα-
 „λου ἀνοίξαντος στόμα; ἄρα δὲ καὶ χεῖρας περι-
 „στέλλεις τοῦ ἐκτεινάντος τὰς ξηρανθείσας χεῖρας;
 „ἢ καὶ τοὺς πόδας νεκροπρεπῶς καταδεσμῆς τῇ τῷ
 „βαδίζειν δόντος τοῖς ἀκινήτοις ποσίν; ἄρα δὲ καὶ
 „ἐπὶ κλίνης αἶρεις τὸν τῷ περὶ αὐτοῦ κελεύσαν-
 „τα Ἀρὸν σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει; ἄρα
 „δὲ καὶ μύρα κενοῖς τῷ οὐρανῷ μύρῳ, τῷ ἑαυτὸν
 „κενώσαντι καὶ κόσμον ὅλον ἀγίασαντι; ἄρα δὲ καὶ
 „τὴν αἱμορροῦσαν ἐπὶ ἐκείνην Ἰησοῦ ἐκμάζαι τολμᾷς
 „πλευρᾷ; ἄρα δὲ καὶ ὕδασι καταπλυνεῖς τὸ σῶμα
 „Θεοῦ; Ποῖας δὲ ἄρα καὶ λαμπάδας ὑπανάλεις τῷ
 „φωτὶ τῷ ἀληθινῷ, τῷ φωτίσαντι πάντα ἄνθρωπον;
 „ποῖας δὲ ἄσεις ἐπιταφίους ῥῆδαι τῷ ἀσιγήτῳ αἰ-
 „νουμένῳ ὑπὸ πάσης οὐρανίᾳ στρατιάς; ἄρα δὲ καὶ
 „δακρυρροεῖς ὡς νεκρὸν τὸν δακρυσαντα καὶ τὸν
 „νεκρὸν Λάζαρον ἀναστήσαντα; ἄρα δὲ καὶ θρήνους
 „ποιεῖς τῷ τὴν χαρὰν πᾶσι δωρησαμένῳ καὶ τῆς
 „Εὐας τῇ λύπῃ διαλύσαντι; Ὅμως μακαρίζω σου

„τὰς χεῖρας, ὦ Ἰωσήφ, τὰς ὑπουργήσας καὶ ἡ-
 „λαφσάσας ἐπὶ αἱμορροῦσας τὰς τεταραμένους Ἰσ-
 „σοῦ χεῖρας καὶ πόδας. Μακαρίζω σου τὰς χεῖρας,
 „τὰς προσεγγισάσας τῇ τοῦ Θεοῦ πλευρᾷ πρὸ Θε-
 „οῦ τοῦ ἀπίστου πιστοῦ καὶ ἐπαινουμένου περιέρ-
 „γου. Μακαρίζω σου τὸ στόμα, ἀπλήστα ἐμπλη-
 „σθέν καὶ ἐνωθέν τῇ τῷ Ἰησοῦ στίματι, καὶ Πνεύ-
 „ματος Ἁγίου πληρωθέν. Μακαρίζω σου τοὺς ὀφ-
 „θαλμοὺς, προστεθέντας τοῖς τοῦ Ἰησοῦ ὀφθαλ-
 „μοῖς, καὶ φάτος τῇ ἀληθείᾳ ἔνθεν μεταλαβόντας.
 „Μακαρίζω σου τὸ πρόσωπον, τὸ προστελάσαν, τῷ
 „τοῦ Θεοῦ προσώπῳ. Μακαρίζω σου τοὺς ὤμους,
 „βαστάσαντας τὸν πάντα βαστάζοντα. Μακαρίζω
 „σου τὴν κεφαλὴν, ἐν ᾗ προσήγγισεν Ἰησοῦς ἡ
 „πάντων κεφαλὴ. Μακαρίζω Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον·
 „γεγόνασιν γὰρ πρὸ τῶν Χερουβὶμ, Θεὸν ἐν ἑαυτοῖς
 „ὑψούντες καὶ φέροντες. Γεγόνασιν πρὸ τῶν ἐξαπτε-
 „ρύγων Σεραφὶμ Θεοῦ ὑπουργοί, οὐ πτέρυξιν ἀλ-
 „λά σινδότι τὸν Θεὸν τιμήσαντες καὶ καλύψαντες.
 „Ὅν τὰ Χερουβὶμ τρέμουσι, τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤμων
 „Ἰωσήφ καὶ Νικόδημος φέρουσι, καὶ πᾶσαι αἱ τῶν
 „Ἀσμάτων τάξεις συγκομίζουσιν· ἐνθα γὰρ Ἰωσήφ
 „καὶ Νικόδημος, ἐκτὶ συνέδραμε καὶ πᾶς ὁ τῶν
 „Ἀγγέλων Θεοῦ ἄγγελος, καὶ προφθάσει Χερουβὶμ, καὶ
 „βαστάζουσι Ὀρόνοι, καὶ καλύπτει τὰ ἐξαπτερύ-
 „γα καὶ φρίττει τὰ πολυόμματα, ὀρώντα Ἰησοῦν ἐν
 „σαρκὶ ἀόμματος, καὶ συγκαλύπτει Δυνάμει, καὶ
 „ἀδυσιν αἱ Ἀρχαί, καὶ φρίττουν αἱ Ἐξουσίαι, καὶ
 „ἐξίστανται πᾶσαι αἱ νοερὰί τάξεις, θαμβούμεναι
 „πρὸς ἑαυτὰς καὶ διαπορούσαι.

σεις καὶ αἱ φλέβες τοῦ νεροῦ τρέχουσιν ἀπὸ τὰς ἄκρας τῶν βουνῶν καὶ τῶν πετρῶν· ἔτι καὶ ἀπὸ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου τὸν εἰς τὸ βουνὸν τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ εὐρισκόμενον καὶ εἰς τὴν πέτραν λελατομημένον ἔρρευσαν οἱ ποταμοὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ αἱ ζωήρυτοι φλέβες τῆς παγκοσμίου ἐγέρσεως ἐκείθεν ἀνεστομάθισαν· ἐν τῇ δυνάμει γὰρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἐκ τοῦ θεοδέγμονος τάφου ἐγερθέντος Χριστοῦ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος θανόντες ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου, εὐσεβεῖς ὁμοῦ καὶ ἀσεβεῖς, καὶ πιστοὶ καὶ ἄπιστοι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σύμπνους τῷ θεῷ Κοσμῷ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς συμφώνως λέγει ἐν τῇ Ὁκτῶνῳ· „Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου ὡραιότερος ὄντως καὶ „παστάδος πάσης βασιλικῆς ἀναδέδεικται λαῷ πρότερος, Χριστέ, ὁ τάφος σου, ἡ πηγὴ „τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως“.

Τοιοῦτον μέγαν ἔπαινον, καὶ τοσαύτην οὐρανίαν δόξαν, καὶ τηλικούτον κλέος ἄρρητον καὶ ἀνεκδιήγητον ἀπόκτησεν ὁ ζωηφόρος καὶ παμμακάριστος καὶ πανόλβιος τάφος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὑψώσεν, ἐδόξασεν, ἐμεγάλυνε καὶ πολυπόθητον ὁμοῦ καὶ πολυθρύλλητον ἐποίησε τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ· διὸ καὶ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ τετραπεράτου Κόσμου τρέχουν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ, καὶ πηγαίνουν νὰ προσκυνήσουν μετὰ εὐλαβείας καὶ πίστεως τὸ ὑπερένδοξον ἐκεῖνο μνῆμα τοῦ ζωοδότου καὶ γλυκυτάτου καὶ πράγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πηγὴν τῆς παγκοσμίου ἀναστάσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ περιώνυμος ναὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ δὲν ὠνομάσθη μὲν ἄλλο ὄνομα, παρέξ μὲν τῆτο „Ναὸς καὶ „Οἶκος τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως τῆς Κυρίας“. Καὶ πρότερον μὲν ὁ Κύριος ἔλεγε· „Μὴ ὁμολογῆς ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τῷ Θεῷ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν πᾶσιν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ“· (Ματ. ε. 35.) τὰρα δὲ ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ πρὸς τούτους· „Μήτε εἰς Ἱερουσόλυμα ὁμολογῆς, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐστὶ „ὁ ἐμὸς ζωοποιὸς τάφος, ἡ πηγὴ τῆς ἐγέρσεως, καὶ ὁ ναὸς καὶ οἶκος τῆς ἐμῆς ἁγίας „Ἀναστάσεως“. Καὶ πῶς δὲν εἶναι πηγὴ ἐγέρσεως ὁ τάφος ἐκείνου ὅπου πάλαι μὲν τὴν ἀκρότομον πέτραν εἰς λίμνας καὶ πηγὰς ὑδάτων ἀνεστόμωσεν, ὕστερον δὲ εἶπε τῇ Σαμαρείτιδι ὅτι θέλει δώσει εἰς τοὺς πιστεύοντας ἕνα νερὸν, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ γένη πηγὴ ὑδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον; (Ἰω. δ'. 14.)

Τροπάριον.

„Μία ὑπῆρχेम ἡ ἐν τῷ ᾄδῃ ἀχώριστος καὶ ἐν τάφῳ καὶ ἐν τῇ
 „Ἐδὲμ Θεότης Χριστοῦ σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εἰς σωτηρίᾳμ
 „ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἀκόλουθον ἦτον οἱ παχεῖς ἄνθρωποι εἰς τὸν νοῦν νὰ ἀποροῦν περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς πῶς ἐν τῷ τριημέρῳ θανάτῳ καὶ τῇ ταφῇ αὐτοῦ ἐχώρισθη μὲν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ Θεότης ἔμεινεν ἀχώριστος; πῶς ἐκατέβη μὲν εἰς τὸν ᾄδην μετὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦτον ἐκούρσευσεν, ἦτον δὲ παρούσα μὲν τὸ σῶμα ἐν τάφῳ ἵνα φυλάξῃ αὐτὸ ἀδιάφθορον καὶ ἵνα καταπατήσῃ τὸν θάνατον, καὶ μὲν τὸν ληστὴν εἰς τὴν Ἐδὲμ; (ἦτοι τὸν Παραδείσον τῆς τρυφῆς· Ἐδὲμ γὰρ τρυφὴ ὀνομάζεται) καὶ ἐκ τούτου ὑπόνοια ἠκολούθει εἰς τοὺς τοιοῦτους, ὅτι ἡ ἀσώματος καὶ ἀμέριστος Θεότης ἐμοιράσθη, καὶ ἄλλο μὲν μέρος αὐτῆς ἐσυγκατέβη εἰς τὸν ᾄδην μετὰ τῆς ψυχῆς τῷ Κυρίῳ, ἄλλο δὲ μέρος αὐτῆς εὐρίσκετο μὲν τὸ σῶμα εἰς τὸν τάφον, καὶ ἄλλο μὲν τὸν ληστὴν εἰς τὸν Παραδείσον, καὶ ἄλλο μέρος συνεκάθητο μετὰ τῶν ὁμοουσίῳν αὐτῆς, Πατρὸς διπλ. καὶ Πνεύματος· τούτῳ χάρις ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀνατρέπει τὰς τοιαύτας ψευδοδόξας, καὶ δείχνει ὅτι ἡ Θεότης τοῦ Μονογενοῦς εἶναι μία καὶ ἀμέριστος, καὶ ἀκόλουθως ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ἁγίαν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄχραντον σώματός, ἀδιαίρετως ἐν τοῖς πᾶσι οὖσα καὶ τὰ πάντα πληροῦσα καὶ

σα καὶ τῶν πάντων ὑπεροχικῶς ἐξηρημένη καὶ ὑπερέχουσα, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτὰς· Ὡς ἀνόητοι καὶ φλύαροι ἄνθρωποι, τί διαλογισμοὶ πονηροὶ καὶ βλάσφημοι ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας σας, καὶ διὰ τί μοιράζεστε τὴν ἀμέριστον τοῦ Κυρίου Θεότητα, καὶ τέμνετε τὴν ἀτμήτον οὐσίαν, καὶ διαχωρίζετε τὴν ἐνιαίαν φύσιν; Μάθετε ὅτι μία ὑπῆρχεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Θεότης, ἣτις κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ τριμήρου θανάτου καὶ τῆς ταφῆς του καὶ εἰς τὸν τάφον ἦτον παρούσα, καὶ ἐν τῇ Ἑδέμ ἦτον μετὰ τὸν ληστήν, καὶ ἐν τοῖς ὑψίστοις ἦτον σὺν τοῖς ὁμοουσίοις αὐτοῦ, τῷ Πατρὶ δηλ. καὶ τῷ Πνεύματι· τῶν σωμάτων γὰρ ἴδιον εἶναι ὁ μερισμὸς ὡς συνθέτων, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀπλουστάτης οὐσίας τοῦ Θεοῦ· αὕτη γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν πανταχῶς παρέστι καὶ τὰ πάντα πληροῖ. (Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Ἀνθρώπου, ἀλλ’ οὐ διηρέθης“, ὅπερ εἶναι Τροπάριον τῆς ἐκτῆς Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος).

Ὠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκστηθι φρίττων, Οὐρανέ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς· ἰδοὺ γὰρ ἐν μικροῖς λογίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν, καὶ τὰ φῶς μικρῶς ξενοδοχεῖται· ὅν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀρυμνεῖτε, τε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλεῖ μὲν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τὰ ἀναίσθητα στοιχεῖα, ἀλλὰ διὰ τὰ προσέξουν εἰς τὰ λόγια ὅπου ἐμελλε νὰ εἴπῃ κατὰ τῶν Ἰουδαίων· „Πρόσεχε, φησὶν, Οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου“ (Δευ. λβ'. 1.) καλεῖ δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ ἀκροασθῶν ἐκεῖνα ὅπου ἐμελλε νὰ εἴπῃ κατὰ τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἀθετησάντων τὸν Θεόν, καὶ προσκυνησάντων τὰ εἰδῶλα· „Ἀκουε, φησὶν, Οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ· Τίους ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν“ (Ἡσ. α'. 2.) καλεῖ καὶ σήμερον ὁ Ἱεράρχης Κοσμοῦς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τὴν παράδοξον νέκρωσιν καὶ ταφὴν τοῦ Δεσπότη τοῦ πάντων καὶ εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν δὲν λέγει, ὡς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει· „Ἐκστηθι φρίττων, Οὐρανέ“· Ἀλλοιωθῆτι ἀπὸ τὴν φρίκην, Οὐρανέ, βλέπων τὰ ἐνεργούμενα σήμερον θαύματα καὶ παράδοξα· εἰς δὲ τὴν γῆν δὲν λέγει „Ἀκουέτω“, καθὼς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, οὐδὲ „Ἐνωτίζου“, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει „Σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς“· τοῦτο δὲ ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸν Προφῆτην Δαβὶδ λέγοντα „Οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκοτει διαπορεύονται· σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς“, (Ψαλ. π.α'. 5.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωβ λέγοντα „Ὁ σείων τὴν ὑπὸ Οὐρανὸν ἐκ θεμελίων, οἱ δὲ στύλοι αὐτῆς σαλεύονται“ (Ἰωβ θ'. 6.)

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀλλοιωθῇ, καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ σαλευθῶν τὰ θεμέλιά της· ἰδοὺ γὰρ, λέγει, ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου κατοικεῖ ἐν τοῖς ὑψίστοις, θανατωθεὶς κατὰ τὴν σάρκα, λογίζεται, ὡς ἓνας νεκρὸς, καθὼς ἐπροφήτευσεν περὶ αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ λέγων· „Προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον“ (Ψαλμ. πζ'. 4.) ἐκεῖνος ὁ Θεός, τὸν ὅποιον ἐθεολόγησαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ οἱ Ἱερεῖς ὑμνοῦσι μεθ' εὐπρεπεῖς ὕμνους, καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ λαοὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἐξενοδοχήθη σήμερον μέσα εἰς τάφον μικρόν· εἰς τάφον μὲν ὁ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, εἰς μικρόν δὲ ὁ ἀπειρομεγέθης καὶ ἀπερίοριστος καὶ ἀχώριστος τῷ παντὶ κατετέθη· ἐξενοδοχήθη ὁ ἔχων ἰδικάτου τὰ σύμπαντα, καὶ ὁ εἰς τὰ ἴδια ἐλθὼν καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων μὴ ἡχθεὶς· „Εἰς τὰ ἴδια, φησὶν, ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον“ (Ἰω. α'. 11.)

Καθὼς δὲ, ὅταν ἐστυναναστρέφετο μετὰ ἡμᾶς ἐν τῇ ζωῇ ὁ Κύριος, δὲν εἶχε κατάλυμα ἰδικόν του, ἤγουν οἶκον προσωρινόν· ὁθεν ἔλεγεν· „Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν

,, καὶ

„ κεφαλὴν κλίνῃ “· (Ματθ. ν. 20.) οὕτως οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ, ὃ τῆς ἀρρήτου ἀνοχῆς καὶ συγκαταβάσεως τῆ γλυκυτάτης Ἰησοῦ! κατεδέχθη νὰ μὴ ἔχῃ ἰδικόν τε τάφον, ἀλλ' εἰς ξένον τάφον τὸν τοῦ Ἰωσήφ ξενοδοχούμενος θάπτεται· πρῶτον, ἵνα διὰ τοῦ ξένου τάφου δώσῃ παράδειγμα εἰς ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν τελείαν πτωχείαν καὶ ἀπροσπάθειαν τοῦ παρόντος Κόσμου· δεύτερον, ἵνα μὴ ἐπιμελώμεθα τὰ στολιζόμενα τοὺς βρωμεροὺς ἡμῶν τάφους· καὶ τρίτον, ἵνα ὁ ξενοδόχος τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ σώματος Ἰωσήφ ἀκούσῃ τότε τῆς εὐκαίᾳς τοῦ Κυρίου φωνῆς, λέγοντος αὐτῷ· Δεῦρο ὁ εὐλογημένος τοῦ Πατρός μου, κληρονόμησον τὴν ἡτοιμασμένην σοι βασιλείαν· ξένος γὰρ ἦμην, καὶ συνήγαγές με εἰς τὸν τάφον σου.

Διὰ τί δὲ εἰς τὰ τέλη ὅλων τῶν Τροπαρίων τῆς παρεσχῆς Ὡδῆς λέγει ὁ Μελῳδὸς „ Οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε “; Ἀποκρινόμεθα ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον αὐτὰ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς ὁγδόης Ὡδῆς τῶν τριῶν Παίδων· κατὰ δὲ τὸν Ζαναρὰν Ἰωάννην ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ὁγδοῦ ἤχου τῆς Ὀκτωήχου οὕτως ἐρμηνεύονται βέλτιον· „ Οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε “, πρόεταξε τὴν παιδᾶς ὡς ἀπειροκάκους τὴν ἡλικίαν, καὶ οὐ „ πάνυ κεχραμένην ἐν ἀμαρτίαις “ ἐπεὶ καὶ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων αἶνος τῷ Θεῷ κατηρτίζεται· „ Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε “· εἴτα τοὺς Ἱερεῖς ἐκάλεσεν, ὡς λειτουργήματα τὸν ὕμνον ἔχοντας τῷ Θεῷ· „ Λαὸς ὑπερυψοῦτε “· καὶ ἐπὶ τέτοις τὸν λαόν· ὥστε διὰ τῶν „ τριῶν ταγμάτων πάντας συνεκάλεσε τοὺς πιστοὺς εἰς ὕμνον τοῦ μέχρι τῶν εἰρημένων „ συγκαταβάντος Δεσπότου “.

Τροπάριον.

„ Λέλυται ἄχρατος μαὸς, τὴν πεπτωκῆαμ δὲ συραμίσῃσι σκημῇ·
 „ Ἀδὰμ γὰρ τῷ προτέρῳ δεύτερος ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν κατήλθε
 „ μέχρ' ἄδ' αὖ ταμείων· ὅν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, Λαὸς
 „ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν πάντοτε ὑμνεῖται ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς οὐρανίους Ἀγγέλους· ὥστε ὅλος ὁ Οὐρανὸς εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ· εἰς δὲ τὴν γῆν ἀπὸ μὲν τοὺς παλαιούς Δικαίους τοὺς πρὸ τοῦ Νόμου ὄντας ἀφιερῶθισαν εἰς τὸν Θεὸν κάποιοι τόποι εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν Θεοῦ· οὕτως ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ τρόπον τινὰ ἐποίησε ναὸν τὸν τόπον τῆς Βαιθλῆλ (ὃ δηλοῖ οἶκος Θεοῦ), εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς κοιμηθεὶς, εἶδεν ἐν ὁράματι τὴν σκάλαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐφθάνεν ἕως εἰς τὸν Οὐρανόν· ἄθεν ἤγειρε μίαν πέτραν, καὶ ἄλειψεν αὐτὴν μὲ τὸ ἔλαιον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἀνέστη Ἰακώβ τὸ πρωῒ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς “· (Γέν. κη. 18.) οὕτως, ἀφ' ἧς ἐγράφη ὁ Νόμος καὶ αἱ πλάκες μὲ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινεν ὁ Μωϋσῆς ἀρχηγὸς καὶ δημαγωγὸς τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, καὶ ἐκβῆκαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπεριπάτουν τεσσαράκοντα χρόνους εἰς τὴν ἔρημον, κατεσκευάσθη μὲ προσταγὴν Θεοῦ ἡ Σκηνή, διὰ νὰ ᾔναι οἶκος Θεοῦ πρὸς λατρείαν αὐτοῦ, διὰ τέχνης τοῦ ἀρχιτέκτονος Βεσελεὺλ. Ἡ Σκηνὴ δὲ αὕτη ἦτον ἕνας οἶκος μεταφερτὸς, συντεθειμένος ἀπὸ λινάρι καὶ ξύλα καὶ δέρματα καὶ ἀπὸ ἄλλην ὕλην, καθὼς δηλαδὴ εἶναι αἱ σκηναὶ (κοινοὶς τένται) τὰς ὁποίας ἔχουν μαζίτων οἱ Βασιλεῖς ὅταν ἐκβαίουν εἰς πόλεμον.

Καὶ ἕως μὲν οἱ Ἰσραηλῖται εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπεριπάτουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον τεσσαράκοντα χρόνους, ἀπελάμβανεν ὁ Θεὸς παρ' αὐτῶν τὰς λατρείας καὶ λειτουργίας μέσα εἰς τὴν Σκηνήν· ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἰσραηλῖται ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (ἦτοι εἰς τὴν Παλαιστίνην) καὶ ἐμοίρασαν αὐτὴν μὲ σχοινία κληροδοσίας, διὰ μέσου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ πλέον δὲν ἐμεταφέροντο ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, τότε ἐπαυσε μὲν ἡ Σκηνή, αἰτί δὲ τῆς Σκηνῆς οἰκοδομήθη ὁ ναὸς ἀπὸ τὸν σοφώτατον Σολομῶντα, ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ πολυθρύλλητος, καὶ ἀφιερῶθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν· ὁ ὁποῖος ναὸς
 ἂν

ἂν καὶ ἦτον ὕστερος τῆς Σκηνῆς κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸ κάλλος ὅμως καὶ μέγεθος καὶ κατὰ τὸ πολυτίμον τῆς ὕλης καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκείνην ἀρχιτεκτονικὴν τῆς οἰκοδομῆς ἀσυγκρίτως ἦτον ὑπέρτερος τῆς Σκηνῆς.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο τύποι καὶ προεικονίσματα ἦτον ἄλλων πραγμάτων ὑψηλοτέρων· ἡ μὲν γὰρ Σκηνὴ τύπον εἶχε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἀρχομένης ἕως τοῦ Δαβὶδ, καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ τελειουμένης εἰς τὸν Χριστόν· καθὼς γὰρ ἡ Σκηνὴ δὲν ἐστέκετο εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, τὰρα μὲν εἰς Μασσηφά, καὶ τὰρα εἰς Σηλάμ· οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἀδάμ δὲν εἶχε κατένα στάσιμον, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο καὶ ἐπλανᾶτο εἰς ἓνα καὶ ἄλλο μέρος· καὶ τὰρα μὲν ἐπίπτε, τὰρα δὲ ἐσηκόνετο· καὶ ποτὲ μὲν εὐσέβει εἰς τὸν Θεόν, ποτὲ δὲ εἰδωλολάτρει· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μὲ τὰς ταχυρρόπους μεταβολὰς ὅπου ἐδοκίμαζε πάντοτε, ἦτον ἀκατάστατος· ὁ δὲ ναὸς τοῦ Σολομῶντος τύπον εἶχε τῆς Θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆ Κυρίου, τῆς ὁποῖαν ἡ εὐυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγος σοφία οἰκοδόμησε, καὶ ὑπῆρξε μὲ στύλης ἐπτά, κατὰ τὸ ἐν Παροιμίαις τοῦ Σολομῶντος ρητὸν (Παρ. Σ'. 1.). Περὶ τούτου τοῦ ναοῦ εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· „Λύσατε τὸν ναὸν τούτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“. (Ἰω. β'. 19.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ βλέπων ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν εἶναι λελυμένος ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τοῦ Κυρίου, χωρισθείσης τῆς παναγίας ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, Ἰδοὺ, λέγει, ἰδοὺ ἔλαβε τέλος ἡ τοῦ Δεσπότης πρόρρησις, καὶ, καθὼς ἐκεῖνος εἶπεν, ἐλύθη ὁ ἀχραντος ναὸς (ἦτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος) ἐν ᾧ ὡς ἐν ναῷ ἐμφύτω ἡ Θεότης ἐνώκησεν. Ἀλλὰ μολοντί αὐτὸς ἐλύθη, δὲν ἐπαθεῖ ὅμως ἐκεῖνα ὅπου ἐπαθεῖν ὁ τοῦ Σολομῶντος ναὸς, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐκρημνίσθη ἀπὸ τοῦς Ῥωμαίους ἐπὶ Τίτου τοῦ Βασιλέως μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τῆ Κυρίου, πλέον δὲν ἐδυνήθη νὰ οἰκοδομηθῇ· διότι καὶ ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τῆ Κυρίου ἐλύθη, πλὴν ὅχι μόνον αὐτὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἠγέρθη, καθὼς προεῖπεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ τὴν πρότερον πεσοῦσαν καὶ κρημνισθεῖσαν φύσιν τῆ Ἀδάμ συνανέστησε μαζὶ μὲ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἐπειτα ἐρμηνεύων τὸ αἶνγμα, καὶ δείχνων ποῖον μὲν ὀνομάζει ναὸν, ποῖαν δὲ σκηνὴν, καὶ πῶς μὲ τὸν ναὸν συνανίσταται καὶ ἡ σκηνή, ἀκολούθως λέγει ὅτι ὁ δεύτερος Ἀδάμ Χριστὸς, ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις οἰκῶν κατὰ τὴν Θεότητα, αὐτὸς ἐκατέβη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅχι μόνον ἕως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἕως εἰς τὰ κατώτατα τοῦ ἅδου ταμεῖα. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ σώσῃ τὸν παλαιὸν Ἀδάμ, τὸν παραβάντα τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀποθανόντα καὶ καταβάντα εἰς ἅδην. Ὅτι μὲν οὖν ὁ Χριστὸς συνανέστησε μὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν σκηνὴν (φύσιν) τοῦ Δαβὶδ, ἢ τοῦ Ἀδάμ, (ἐν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἴπῃ τινὰς καὶ τὰ δύο· καθότι ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀδάμ ἢ αὐτὴ ἦτον μὲ τὴν τοῦ Δαβὶδ, ἐξ οὗ ἐμελλε νὰ γενηθῇ ὁ Χριστὸς) μαρτυρεῖ ὁ Προφήτης Ἀμὼς λέγων· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω „τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτήν „ἕως τοῦ αἰῶνος“. (Ἀμ. Σ'. 6.) τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἔφερον μαρτυρίαν καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι ἐν Κεφ. ιε'. τῶν Πράξεων· ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς ἦτον δεύτερος Ἀδάμ, ἀκουσον Παύλου λέγοντος· „Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ „Οὐρανοῦ“. (Ἀ. Κορ. ιε'. 47.)

Τροπάριον.

„Πέπαυται τόλμα Μαθητῶν, Ἀριμαθαῖος δὲ ἀριστεύει Ἰωσήφ·
„μεκρόν γὰρ καὶ γυμρόν θρώμενος τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, αἰτεῖ-
„ται καὶ κηδεύει κραυγάζων· οἱ Παῖδες εὐλογοεῖτε· Ἱερεῖς ἀνυμνεῖ-
„τε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέγα ἐγκώμιον πλέκει ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωσήφ τὸν τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστήν· οὔτε γὰρ ὁ Πέτρος, λέγει, ὁ θερμότερος τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, οὔτε Ἰωάννης ὁ πλέον τῶν ἄλλων παρὰ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένος, οὔτε ἄλλος τινὰς μαθητὴς ἐτόλμησε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃ· ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος ἕως τούτου μόνον τολμᾷ, ἕως νὰ κόψῃ τὸ αὐτὶ τοῦ ὑπὸ ῥέτου Μάλλχου· ὁ δὲ Ἰωάννης ἀποτολμᾷ τι περισσότερον, καὶ ἐμβαίνει μαζί με τὸν κρινόμενον Διδάσκαλόν του μέσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ εἰς τὴν θυρώρην εἶπε νὰ ἐμβάσῃ καὶ τὸν Πέτρον· ἕως τούτου ἐστάθη ἡ τόλμα αὐτῶν· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐσταυρώθη καὶ ἐκρέματο ἀταφος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε ἔπαυσε πλέον, καὶ οἱ μέχρι τότε ὄντες Θερμοὶ ἠσύχασαν· ὅχι διότι τότε δὲν ἠγάπων τὸν οἰκεῖον Διδάσκαλον ἀπαγε! ἀλλὰ διότι ἐφοβοῦντο τὴν μανίαν τῶν Ἰουδαίων.

Ὅλων μὲν οὖν τῶν ἄλλων Μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἡ τόλμα ἔπαυσε· μόνος δὲ ὁ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ κατὰ πάντα πλούσιος Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὁ ὢν μαθητὴς τῷ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος ὅμως διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης (κεφ. ιδ'), αὐτὸς μόνος ἐκατόρθωσε τὴν μεγάλην ταύτην ἀνδραγαδίαν, τὴν παρ' οὐδενὸς ἄλλου κατορθωθεῖσαν· οὗτος γὰρ βλέπων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ νεκρὸν καὶ γυμνὸν κρεμάμενον τὸν ἀγαπητόν τε Διδάσκαλόν καὶ τὸν ἐπὶ πάντων Κύριον Θεόν, ἐτόλμησε καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πραιτόριον τοῦ Πιλάτου, καὶ ἐζήτησε τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, ἵνα ὡς γυμνὸν μὲν περιτειλίξῃ αὐτὸ μετὰ τὸ καθαρὸν σινδόνι, ὡς νεκρὸν δὲ ἐνταφιάσῃ εἰς τὸ καινούριον μνῆμα τὸ ἰδικόν του· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριος ἄνθρωπος δὲν ἤθελε τὸ ἐνταφιάσει, ἴσως οὐδὲ ταφῆς ἐμελλε νὰ ἀξιώσῃ αὐτὸ ἡ τῶν Θεοκτόνων Ἰουδαίων ἀπανθρωπία.

Τοῦτο τὸ μέγα κατόρθωμα καὶ ἀριστεῖον τῷ μακαριστοῦ Ἰωσήφ καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ συμφάνως κηρύττουσι, μάλιστα δὲ ὁ Ἱερὸς Μάρκος λέγων· „Καὶ ἤδη οὐκ ἔστι γενομένης... ἤλθεν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ“ (Μάρκ. ιε'. 42.) Ἐμφασιν δὲ πολλὴν ἔχει τὸ, Τολμήσας· δηλοῖ γὰρ τοῦτο ὅτι ὁ εὐλογημένος Ἰωσήφ ἐπολεμεῖτο ἀπὸ δύο ἐναντία πᾶσιν, ἀπὸ φόβον καὶ ἀπὸ ἀγάπην· ἀπὸ φόβον μὲν τῶν Ἰουδαίων· ἄνθρωπος γὰρ ἦν καὶ κατὰ φύσιν ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον· ἀπὸ ἀγάπην δὲ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ Διδασκάλου· πλὴν ἐνίκησεν ἡ ἀγάπη τὸν φόβον· ὅθεν ἀπορρίψας αὐτὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν του καὶ τῷ πυρὶ τῆς Θείας ἀγάπης θερμανθεὶς, ἐτόλμησεν ἀφόβως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πιλάτον.

Γλαφυρά δὲ εἶναι ἐνταυτῷ καὶ ἐλεεινὰ τὰ λόγια ὅπερ ἐμεταχειρίσθη ὁ μακάριος Ἰωσήφ πρὸς τὸν Πιλάτον, διὰ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ τῷ δώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς ταῦτα ἀναφέρει ὁ Θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν λόγῳ αὐτοῦ. „Αἴτησιν, ἔλεγε, αἴτησιν οἰκτρὰν, ὦ Κριτὰ, καὶ τοῖς πᾶσι μικρὰν αἰτούμενος πρὸς σὲ παραγέγονα· δός μοι νεκρὸν πρὸς ταφὴν τὸ σῶμα ἐκείνου τοῦ παρὰ σοῦ κατακριθέντος Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, Ἰησοῦ τοῦ πτωχοῦ, Ἰησοῦ τοῦ αἰοίου, Ἰησοῦ τούτου τοῦ κρεμαμένου γυμνοῦ καὶ εὐτελοῦς, Ἰησοῦ τούτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ τέκτονος, (ἢ, ὡς ἐν ἄλλοις, Ἰησοῦ τοῦ τέκτονος) Ἰησοῦ δεσμίου τοῦ αἰθρίου, Ἰησοῦ τοῦ ξένου καὶ ἐπὶ ξένης· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· τί γάρ σε λοιπὸν τὸ σῶμα ἀφελήσῃ τούτου τοῦ ξένου; δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· ἐκ μακρᾶς γὰρ ἤλθε τῆς χώρας ὥστε ἵνα σώσῃ τὸν ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· κατήλθε γὰρ εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀνενέγκαι τὸν ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ξένον ζῶν καὶ βίον ζήσαντα ἐπὶ ξένης· δός μοι, ὦ ἡγεμῶν, τοῦτον τὸν ἐπὶ ξύλου γυμνὸν ἵνα σκεπάσω τὸν τῆς ἐμῆς φύσεως σκεπάσαντα τὴν γύμνωσιν· ὑπὲρ νεκροῦ παρκαλῶ ὑπὸ πάντων ἀδικηθέντος, ὑπὸ ἀδελφῶν διαχθέντος, ὑπὸ οἰκείων δούλων ραπισθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ πρεσβεύω, ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ δουλείας ἐλευθερωθέντων κατὰ κριθέντος, ὑπὸ φίλου πραθέντος, ὑπὸ μαθητοῦ προδοθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ παρακαλῶ, ὦ Πιλάτε, ἐπὶ ξύλου κρεμαμένου· οὐ γὰρ πάρεστι τούτῳ οὐ Πατὴρ ἐπὶ γῆς, οὐ φίλος τις, οὐ μαθητὴς, οὐ συγγενὴς, οὐκ ἐνταφιαστής“.

Δὲν ἐστάθη δὲ ὀλιγωτέρα ἢ τόλμη καὶ ἀνδρία ὅπου ἔδειξεν ὁ μακάριος Νικόδημος ὁ νυκτερινὸς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς καὶ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ πρόθυμος καὶ φιλότιμος τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστῆς· καθότι καὶ αὐτὸς, ἂν καὶ ἦτον ἓνας ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους καὶ ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων καὶ φανερός εἰς ὅλους καὶ ἀκολούθως εἶχε φόβον νὰ μὴ θανατώσουν αὐτὸν, ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ Διδασκάλου καταφλεγόμενος, ἐτίναξεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του κάθε φόβον ζωῆς, καὶ ἐπῆγε μαζί με τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (1), διότι καὶ τοὺς δύο ἀναφέρει ὡς ἐνταφιαστάς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· „Ἦλθε γάρ, φησὶ, καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. Ἐλάβον οὖν (καὶ οἱ δύο δηλ.) τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ὁσθίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν“. (Ἰω. ιθ'. 39.)

Τροπάριον.

„Ὡ τῶν θαυμάτων τῶν καιρῶν! ὦ ἀγαθότητος! ὦ ἀφράστου ἀ-
μοχῆς! ἐκὼν γὰρ ὑπὸ γῆν σφραγίζεται ὁ ἐν ἰψίστοις οὐκῶν,
καὶ πλάρος Θεὸς συκοφαντεῖται· ὅρ Παιδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς
ἀρμυρεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐγκωμίασεν ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὴν ἀνδραγαθίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Ἰωσήφ, ζητήσας ἀπὸ τὸν Πιλάτον εἰς ταφὴν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· εἰς τοῦτο δὲ κατηγορεῖ τὴν λύσσαν τῶν Ἰουδαίων, ἥτις καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου δὲν ἔπαυσεν· ἐπειδὴ αὐτοὶ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ἐπῆγαν εἰς τὸν Πιλάτον καὶ ἐζητήσαν νὰ φυλάξουν τὸν τάφον καὶ νὰ τὸν σφραγίσουν, λέγοντες· „Κύριε ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφάλισαν τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κουστωδίας“. (Ματθ. κζ'. 36.) Θαυμάζει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμοῦς, πῶς ὑπέφερε τοῦτο ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, καὶ λέγει ἐκστατικῶς· „Ὡ διὰ τὰ καινὰ ταῦτα καὶ παράδοξα θαύματα! ὦ διὰ τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα! ὦ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον ὑπομονήν! ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ εἶναι ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος, αὐτὸς μετὰ τὴν ἰδικὴν του θέλῃσιν ἐνταφιάζεται σήμερον ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ μετὰ σφραγίδας τῶν θνητῶν ἀνθρώπων περιορίζεται.

Καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει περὶ τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου Νικητῆς ὁ ρήτωρ ἐν τῷ ἱστορικῷ λόγῳ, ὃν συνέγραψε περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Οὗτος ὁ νυκτερινὸς μαθητὴς τοῦ Κυρίου Νικόδημος ἦτον ἀνελὸς Γαμαλιήλ τοῦ νομομαδοῦς καὶ διδασκάλου τοῦ ἁγίου Παύλου· ὅταν δὲ ἐφανεύθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὁ ἅγιος Στέφανος, τότε ὁ ἀνῶθεν Γαμαλιήλ, ὅς τις ἦτον συγγενὴς τοῦ ἁγίου Στεφάνου (μερικοὶ δὲ λέγουσι ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ διδάσκαλος τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Στεφάνου) ἐπῆρε τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου, παρακαλέσας ὑπὲρ τούτου καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ἐνταφίασεν αὐτὸ εἰς τὸ ἰδικόν του μνήμα μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ· ἐπῆγαν δὲ μαζί καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐνταφίασαν αὐτό.

Τότε ὁ Νικόδημος κατανοχθεὶς εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Πρωτομάρτυρος, παρακάλεσε τὸν Κορυφαῖον Πέτρον καὶ τὸν ἐβάπτισε· τοῦτο δὲ μαδόντες οἱ Ἰου-

δαῖοι, ἀνεδεμάτισαν τὸν Νικόδημον, καὶ ἐδωκαν αὐτὸν μετὰ πολλὰς καὶ πικρὰς πληγὰς, καὶ τὰ ὑπάρχοντά του διήρπασαν· ὁ δὲ θεὸς του Γαμαλιήλ ἐπῆρεν αὐτὸν καταπληγμένον εἰς τὸν αἰκόντου· ὁ δὲ Ἱερὸς Νικόδημος δὲν ἀνέλαβεν ἀπὸ τὰς πληγὰς, ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὰς ἐτελείωσε τὴν ζωὴν, καὶ ἐγένε μάρτυς τοῦ Ἰησοῦ· τὸ δὲ λείψανόν του ἐνταφίασεν ὁ Γαμαλιήλ κοντὰ εἰς τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ ὅπου ἐμελλε νὰ φανερωθῇ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου, φανεῖς ὁ θεὸς Στέφανος εἰς τὸν Ἱερέα Λουκιανόν, εἶπε πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἰδικοῦ του λειψάνου, ἐπρόσθεσε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἦτον κοντὰ του ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τοῦ Νικοδήμου, Γαμαλιήλ τοῦ θεοῦ του καὶ Ἀβελβούλ τοῦ Τίου τοῦ Γαμαλιήλ. Ὅτι δὲ ὁ ἅγιος Νικόδημος μέσα εἰς τὰς τιμωρίας ἐτελείωθη καὶ ἐγένε μάρτυς τοῦ Ἰησοῦ, μαρτυρεῖ καὶ Εὐστράτιος ὁ Οἰκονόμος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, παρὰ τῷ Τροπαίῳ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Καὶ τί ἄλλο ἀπὸ τοῦτο θαυμασιώτερον; Βέβαια οὐδέν. Ἐκεῖνος ὅπου εἶναι Θεὸς ἀληθείας, μᾶλλον δὲ αὐτοαλήθεια, „Εγὼ, φησὶν, εἰμὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“, (Ἰω. ιδ'. 6.) αὐτὸς συκοφαντεῖται καὶ ὀνομάζεται πλάνος· ὅθεν ὁ Χρυσόστομος περιπαίζων τοὺς συκοφαντοῦντας λέγει· „Καὶ εἰ πλάνος ἦν καὶ ψευδὴ ἐκόμπαζε, τί δεδοίκατε καὶ περιτρέχετε καὶ τοσαύτη κέχρησθε σπουδῇ;“ (Λόγ. εἰς τὴν ζωηφόρον ταφὴν). Πρέπει δὲ νὰ ἐννοῇται εἰς τὸ, Θεὸς, τὸ ἄρθρον Ὁ, καὶ ἔτω νὰ λέγεται ὁ Θεὸς συκοφαντεῖται πλάνος· οὐ γὰρ πλάνον Θεὸν οἱ μαιφόνοι ἔλεγον, ἀλλὰ πλάνον μόνον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος δικαίως κατηγορεῖ τοὺς τότε Ἰουδαίους, λέγων· „Οἱ δὲ σφραγίδας ἐπιτίθεντες τῷ τάφῳ καὶ στρατιώτας προσκαδιστῶντες μισητοὶ τῆς ἐγχειρήσεως, οἱ καὶ ἀναστάντα τὸν Λόγον ὡς κλαπέντα διαβάλλουσιν, ἀργυρίῳ, ὥσπερ τὸν νότον μαθητὴν, εἰς προδοσίαν, λέγω δὴ τὸν ἐπιδεικτικὸν τρόπον τῆς ἀρετῆς, οὕτω καὶ τοὺς στρατιώτας, πρὸς συκοφαντίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἀνούμενοι“. (Κεφ. ξγ'. τῆς Α'. ἑκατονταδ. τῶν Θεολογικ.) Γλαφυρὰ δὲ καὶ ἀποδεικτικὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος· „Πανταχοῦ ἡ πλάνη εαυτῇ περιπίπτει, καὶ ἀκουσα τῇ ἀληθείᾳ συνηγορεῖ· σκόπει δέ· ἔδει πιστευθῆναι ὅτι ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἀνέστη, καὶ πανταχοῦ ταῦτα διὰ τῶν ἐχθρῶν γίνεται πιστά· Ὅρα γοῦν τὰ ῥήματα ταῦτα τοῦτοις μαρτυροῦντα ἅπασιν· Ἐμνήσθημεν, φησὶν, ὅτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος εἶπεν ἔτι ζῶν, (οὐκοῦν ἐτέλεutyησε) μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον, (οὐκοῦν ἐτάφη κατὰ τοὺς λόγους αὐτῶν) μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν· ὥστε εἰάν σφραγισθῇ ὁ τάφος οὐκ ἔσται τις κακουργία οὔμενον. Οὐκοῦν ἀνατίρρητος τῆς Ἀναστάσεως γέγονεν ἡ ἀπόδειξις δι' ἣν ὑμεῖς κατεσκευάσατε· ἐπειδὴ γὰρ ἐσφραγίσθῃ ὁ τάφος, οὐδεμία γέγονε κακουργία. Δῆλον οὖν ὅτι ἀνέστη σαφῶς καὶ ἀνατίρρητως. Εἶδες πῶς καὶ ἄκοντες συναγωνίζονται τῇ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει;“ (Λόγ. εἰς τὴν ζωηφόρον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν Τόμ. Ε'. οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἶδετε χεθεὶς ληστοῦ εὐγνωμοσύνην“).

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Μὴ ἐποδύρου μου, Μῆτερ, καθορῶσα ἐν τάφῳ ὃν ἐν γαστρὶ ἄμειν σπορᾶς συμέλαβες Τύον· ἀμαστήσομαι γὰρ καὶ δοξασθήσομαι, καὶ ὑψώσω ἐν δόξῃ ἀπαύστως ὡς Θεὸς τοὺς ἐν πίστει καὶ πόθῳ σὲ μεγαλύνομτας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὴν ἐννάτην ταύτην Ὠδὴν μέρος μὲν ἐγκωμιάζει ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὸν ἐνταφισμόν τοῦ Κυρίου, μέρος δὲ παρηγορεῖ τὴν ποιήτριαν τῆς ἐννάτης Ὠδῆς Κυρίαν Θεοτόκον, λευπημένην οὖσαν καὶ δεδακρυμένην διὰ τὴν νέκρωσιν καὶ τὴν ταφὴν τοῦ παμφιλτάτου Υἱοῦ τῆς· διὰ τοῦτο ἀποκριτικὰ καὶ ἀμοιβαῖα ποιεῖ τὰ αὐτῆς Τροπάρια, ὡς ἐκ τοῦ γλυκυτάτου Υἱοῦ πρὸς τὴν γλυκυτάτην Μητέρα, καὶ ὡς ἐκ τῆς γλυκυτάτης Μητρὸς πρὸς τὸν γλυκύτατον Υἱὸν ἀνταποκρινόμενα. Τὸν Εἰρμόν λοιπὸν τοῦτον ἐρανίσθῃ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὰς ἀκολουθοῦσας αὐτῷ γυναῖκας, καὶ θρηνοῦσας διὰ τὸ πάθος του· „Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν“. (Λουκ. κγ'. 28.) Τοιοῦτον σχῆμα μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἐδῶ, καὶ εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα καὶ παρηγοροῦντα τὴν Μητέρα του.

Μὴ θρηνῆς, ὦ Μῆτερ μου γλυκυτάτη, μὴ θρηνῆς βλέπουσα ἐμὲ τὸν ἡγαπημένον Υἱόν σου τὸν ὁποῖον συμέλαβες χωρὶς σπορᾶν ἀνδρὸς νὰ εὕρισκωμαι τεθαμμένος εἰς τάφον· ἐπειδὴ δὲν θέλω κρατηθῆναι εἰς τὸ μῆμα πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχω νὰ ἀναστῇ, κατὰ τὴν θεόπνευστον προφητείαν τοῦ Δαβὶδ „Ἀνάστα ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν“, (Ψαλ. πα'. 8.) καὶ θέλω δοξασθῆναι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς εἶ-

πον

πον πρὸ τοῦ πάθους· „Νῦν ἐδοξάσθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθῃ ἐν αὐτῷ“ (ΐω. ιγ'. ι.) τότε δέ, ἀφ' οὗ ἐγὼ ἀναστῆθῶ καὶ δοξασθῶ, ἀκαταπαύστως θέλω ὑψόνει ὡς Θεὸς με δόξαν ἐκείνους ὅπου μεγαλύνουσιν ἐσέ τὴν ἀγιωτάτην Μητέρα μου μετὰ πόθου καὶ πίστεως· ἐπειδὴ ἡ ἰδική σου δόξα εἶναι δόξα ἰδική μου, καὶ ἡ τιμὴ τῆς Μητρὸς εἶναι καὶ τιμὴ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μάλιστα τοιοῦτου Υἱοῦ καὶ τοιαύτης Μητρὸς, ἥ τις δὲν μερίζεται εἰς ἀγάπην πολλῶν Υἱῶν, ἀλλ' ἓνα ἔχει Μοιρογενῆ Υἱόν, καὶ ἀκολούθως ἀμέριστον ἔχει καὶ τὴν ἀγάπην. Ὅρα δέ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθῃ ἄλλο ῥῆμα ὁ Μελωδὸς καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια, πάρεξ τὸ, Μεγαλύνω, διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ἐν νάτῃ Ὡδὴ, ἥς ἡ ἀρχὴ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Ἐπὶ τῷ ξέρῳ σου τόκῳ τὰς ὠδῖμας φυγοῦσα, ὑπερφυσῶς ἔμακαρί-
„σθην, Ἀραρχε Υἱέ· νῦν δέ σε, Θεέ μου, ἄπρουν ὄρασα νεκρῶν,
„τῇ ρομφαίᾳ τῆς λύπης σπαράττομαι δειμῶς· ἀλλ' ἀνάστηθι ὅπως
„μεγαλυρθῶμαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν καὶ ἀμοιβαῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τοῦ Υἱοῦ τῆς· ἐπειδὴ γὰρ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ γλυκύτατος Υἱὸς „Μὴ ἐποδύρου μου, Μήτηρ“, διὰ τοῦτο ἐδῶ τοιαύτην ἀπόκρισιν δίδει εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἡ γλυκύτατη Μήτηρ, Ναί, ὦ Υἱέ μου, λέγουσα, ἐγὼ ἀληθῶς ἔμακαρίσθην πρότερον ἀπὸ ὅλας τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, καθὰ καὶ τὸ εἶπον· „Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με „πᾶσαι αἱ γενεαί“ (Λουκ. α'. 48.) ἐπειδὴ, ὅταν ξένως καὶ παραδόξως σὲ ἐγέννησα χωρὶς σπέρματος καὶ συνδυασμοῦ ἀνδρός, ἐξέφυγον καὶ δὲν ἐδοκίμασα λύπας καὶ κοιλοπονήματα ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως· εἰς ἐμὲ γὰρ ἐλύθη ἡ τῆς προμήτορος κατάρρα ἡ λέγουσα· „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ'. 16.) τῶρα ὁμως, ὦ Υἱέ καὶ Θεέ μου, βλέπουσα ἐσέ νεκρὸν καὶ χωρὶς πνοῆς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν δύναμαι νὰ μὴ δακρύω καὶ νὰ μὴ ὀδύρωμαι, ἀλλὰ, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ ἀγίου γέροντος Συμεὼν τὴν λέγουσαν „Καὶ σοῦ δέ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία“ (Λευκ. β'. 35.) ταραττομαι δειμῶς ἀπὸ τῆς ρομφαίας τῆς ἰδικῆς σου λύπης· μετὰ τὴν λύπην δέ αὐτὴν δείχνω ὅτι εἶμαι γνησίᾳ καὶ ἀληθείᾳ σου Μήτηρ, καὶ οὕτως ἐξαλείφω ἀπὸ πολλῶν καρδίας τοὺς ἀμφιβόλους λογισμοὺς καὶ ὑπονοίας ὅπου ἔχουσιν, ἂν ἦμαι ἀληθινὴ σου Μήτηρ. (οὕτω γὰρ ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Σεῖος Γρηγόριος τὸ „Ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρ- „διῶν διαλογισμοί“ (Λουκ. β'. 35.) (1) Διὰ τοῦτο λοιπὸν τελείωσον τὴν ὑπόσχασίν σου, ὦ Υἱέ μου, καὶ ἀνάστηθι, διὰ τὸ νὰ μεγαλυνθῶ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῇ ἀναστάσει σου.

Ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Θεοτόκον λόγῳ καὶ εἰς τὴν Θεόσω-
μον ταφὴν οὕτω τὰ δεινοπαθῆ ταῦτα γράφει ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱὸν λε-
γόμενα· „Εἶδε μοι τὰ σὰ, τέκνον, ἣν ἀναδέξασθαι πάθῃ! εἶδε τοὺς ἦλους ἐν τοῖς ἐ-
„μοῖς ἦν ἐμπαρῆναι μέλεσιν! εἶδε τὰς τῶν σφαγῶν ὀδύνας ἐν τῷ ἐμῷ ὑπέστην σώματι!
„τάχα γὰρ ἂν φορητὸν ἦν μοι τὸ τῆς καρδίας ἄλγος· νῦν δέ ἀνύποιστά ἐστι τὰ κατ' αὐ-
τῆς

(1) Τὰ λόγια δὲ τούτου εἰσὶ ταῦτα· „Εἶτα
„καὶ τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδι-
„λέξατο (ὁ Συμεὼν δηλ.), ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυ-
„ρὸν τοῦ παιδὸς ὀδύνης Μητέρα κατὰ φύσιν φανερω-
„θῆσθαι δεικνύς τοῦ νῦν δεανθρώπου βρέφους, καὶ
„τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκαλύ-
„ψαται ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείφειν καὶ ὁ Σολο-
„μών γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου παιδὸς μητέ-

„ρα ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς ὀδύνης καὶ
„τῆς ἐπ' αὐτῷ σφοδρᾷ λύπῃ καὶ συμπαιδείας κα-
„λῶς ἐπεκμηράτο“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἑκαταπαιγνὴν)
Ὅρα τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τὴν τρίτην τῶν Βασι-
λειῶν ἐν κεφ. γ'. ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τρο-
παρίου τοῦ λέγοντος „Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἀφθο-
„ρε, ρομφαία διελεύσεται“ τῆς ζ'. Ὡδὴς τοῦ εἰς
τὴν Ἑκαταπαιγνὴν Κανόνα.

„ τῆς ἐμπαγέντα βέλι· ἀφόρητος ἡ τῆς ψυχῆς οὐδύνη· σὺ γὰρ τὸ ἐμὸν οὐδυνᾶσαι σπλάγ-
 „ χον· σὺ τὸ τὴν προὐν μοι διακρατοῦν ἀναιρῇ κῆρυμα· σὺ τὸ μονογενὲς μοι σφαγῆναι τέ-
 „ κνον· ὦ ποσειδάων τολμήματος! Δῦσον, ἦλιε, τὸ ἐμὸν καὶ τοῦ κόσμου σωματικῶς οὐδυνᾶ-
 „ νον καθορᾶν φῶς· φρίξον, Οὐρανέ, καὶ τῷ κατηρεῖ σχήματι τὸν θρῆνον συνερανίζου μοι·
 „ πένθισον τὴν τῆ Δεσπότου κατανοῶν σφαγὴν· ὦ ψυχῆς τῆς ἐμῆς διαμονή! νῦν σου μό-
 „ νη τῶν τιμῶν ὑπερπάσχω παθῶν· ὑπερφυῆς γοῦν τὸ ἀναπτόμενον ἐν ἐμοὶ πῦρ, ὑπὲρ
 „ μητρῶας οὐδύνas αἱ διαιρούμεναι φλόγες, τομωτέρα κατὰ τῆς ἐμῆς καρδίας ἢ τοῦ πάθους
 „ σου χωρεῖ ῥομφαία· ἐγὼ δὲ τί πάθω; πῶς τὸ φρικτὸν ἐνέγκοιμι τοῦτο θέαμα; πῶς
 „ κατῖδω πάλιν φωτοποιούς μύσαντας ὀφθαλμούς; πῶς γλῶσσαν καὶ χεῖλη μελίρρυτα
 „ τὰ πρότερον νεκρὸς διανιστῶντα, καὶ προσολίγον ἐφισυγχάζοντα θεάσωμαι; Ἀλλ' ἀπιθι,
 „ Δέσποτα, τὴν ἀπόρρητον ταύτην οἰκονομίαν πληρώσω· ἀπιθι, καλοῦ παντός ὑπερπρόθυ-
 „ τον τέκνον τῇ προσηκούσῃ δοξασθισόμενος τιμῇ “.

Ἐφί δὲ καὶ Συμεῶν ὁ Μεταφραστὴς εἰς τὸν θρῆνον τῆς Θεοτόκου· „ Μακαρίζεσθαι με
 „ τνηκαῦτα παρὴν (ὅτε σὲ ἐγέννησα διπλαδὴ), ὅτι παραδόξως ὠράθην τοῦ πλαστοουργοῦ
 „ μου λοχεύτρια· νῦν δὲ ταλανίζεσθαι με ἀντεπεγένετο, ὅτι εὐρέθην τοῦ Υἱοῦ μου κηδεύ-
 „ τρια· ἐκεῖ ὠδίνas ἐν τῷ τίκτειν ἐξέφυγον· ἐνταῦθα οὐδύνas ἐν τῷ θάπτειν εἰσδέχομαι·
 „ βρεφοπρεπῶς μου πολλάκις ἐν τοῖς στέρνοις ἀφύπνωσας, καὶ νῦν νεκροπρεπῶς ἐν τούτοις
 „ κεκοίμησαι. Μακαρίζω Συμεῶν τὸν ἐξ ἐμῶν χειρῶν ἐν τῷ ναῶ σε δεξάμενον· Προφῆται
 „ γὰρ τὰ χαρῶπά καὶ τὰ τῆς δόξης μοι προσεφίτευσαν· αὐτὸς δὲ μόνος τὰ συνθρῶπά
 „ καὶ τὰ τῆς λύπης προείπατο “.

Τροπάριον.

„ Γῆ με καλύπτει ἐκόρτα, ἀλλὰ φρίττουσιν ἄδου οἱ πύλωροί, ἡμ-
 „ φιεσμένοισι βλέπορτες στολὴν ἡμαγμένην, Μῆτερ, τῆς ἐκδικήσεως·
 „ τοὺς ἐχθροὺς ἐν Σταυρῷ γὰρ πατάξας ὡς Θεός, ἀμασθήσομαι αὐ-
 „ θις καὶ μεγαλύρω σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο ὁμοίως τὸ Τροπάριον εἶναι ἀπόκρισις πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ γὰρ εἰς ἐ-
 κείνο εἶπεν ἡ ἀγίατάτη Μήτηρ πρὸς τὸν Υἱὸν „ Ἀλλ' ἀναστήθι, ὅπως μεγαλυνθῆσαι “,
 διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο ὁ Μονογενὴς τῆς Υἱός, καὶ πληροφορεῖ αὐτὴν ὅτι ἔχει
 βέβαια νὰ ἀναστήθῃ· λέγει γάρ· ὦ γλυκυτάτη μου Μήτηρ, ἤξευρε ὅτι καὶ ἡ γῆ με σκε-
 πάζει ἐν τῷ τάφῳ, ὅχι ὅμως κατὰ ἀνάγκην καὶ χωρὶς ἐγὼ νὰ θέλω· καθὼς πάλαι ἡ
 γῆ ἐσκέπασε τὰ νεκρὰ σώματα τῶν Αἰγυπτίων, περὶ ὧν γέγραπται ἐν τῇ τοῦ Μωϋσέως
 Ὡδῇ „ Ἐκάλυψεν αὐτοὺς γῆ “ (Ἐξ. ιε. 12.), ἀλλὰ με σκεπάζει θεληματικῶς καὶ αὐ-
 τεξυσίως· πλὴν, μ' ὅλον ὅτι σκεπάζομαι ἐν τῷ τάφῳ, φρίττεσιν ὅμως ἐμὲ οἱ πύλωροί καὶ
 φύλακες τῆς ἁγίας Δαίμονες (1)· καθὼς τὲτο περὶ ἐμῆς ἐπροφίτευσεν ὁ Ἰωβ λέγων· „ Αἰοί-
 „ γονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θανάτου, πύλωροί δὲ ἁγῆς ἰδόντες σε ἐπτήξαν “ (Ἰωβ. λθ. 17.)

Με φρίττουσιν οἱ τοῦ ἁγίου πύλωροί, ἐπεὶ δὲ βλέπουσιν ὅτι εἶμαι ἐνδεδυμένος φόρεμα
 τῆς ἐκδικήσεως βαμμένον ἀπὸ τὸ αἷμά μου (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἡμαγμένην) τὸ ὁποῖον
 ἔχυσαν πολεμῶν καὶ φονεῶν τοὺς ἐχθροὺς μου, Δαίμονας διπλαδὴ καὶ πάθη καὶ Ἰουδαίους
 με τὸν Σταυρὸν ὡς με μάχαιραν ἢ ράβδον. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ αἵματωμένον φόρεμα τῆς
 ἐκ-

(1) Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ, Φρίττουσιν; Ἀκούον
 Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά ἐρμηνεύοντος αὐτὸ ἐν τῷ Γ.
 ἡχῷ τῆς Ὀκτωήχου. „ Φρίσσειν ἐστὶ τὸ τὰς τρί-
 „ χας ὀρθοῦσθαι· ὁ καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ζώοις
 „ ἄλλοις ἀπὸ φόβου συμβαίνει· ἐπιδηλὸς δὲ ἐπὶ ἀλό-
 „ γων ζώων γινόμενον ὁράται· ἴδοι γὰρ ἀντίς τοὺς
 „ χοίρας ἢ κῆττας (κοιν. γάττας), ἀνθρώπων ἐπιόντων

αὐτοῖς ἢ θηρίων, φοβηθέντας καὶ εἰς ἀμυνὰν χω-
 „ ρήντας τὰς ἐπὶ τῷ νώτου τρίχας ὀρθίας ἰσθάντας
 „ οἷον ἀκάνθας· παρ' ἄλλοις δὲ ζώοις καὶ ἐν στεί-
 „ τοῦ οὐραίου θρίξ τοῦδ' ὁράται γινόμενον, ἡ καὶ
 „ κατ' ὅλης τῆς ἐκείνων τριχώσεως. Φρίσσειν οὖν οἱ
 „ τοῦτο πάσχοντες λέγονται· ἐκ δὲ τοῦ φρίσσειν
 „ ἡ φρίκη ἀνίσταται, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ φρικτὸν “.

ἐκδικήσεως; Εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ὁποῖον ἐβάφη ἀπὸ τὰ πανάγια τοῦ αἵματος ὅθεν ταῦτα προσῶν ὁ Ἡσαίας ἐβόησε· „Καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως, καὶ τὸ „ περιβόλαιον αὐτοῦ ὡς ἀνταποδώσαν ἀνταπόδοσιν ὀνειδος τοῖς ὑπεναντίοις“ (Ἡσ. νθ'. 17.) καὶ πάλιν· „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ, (τουτέστιν ἐκ τῆς γῆς καὶ τῶν „ γυνῶν) ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσὸρ (ἦτοι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ)· οὕτως ὡραίος ἐν „ στολῇ.... Διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητῆς ληνῆ;“ (Ἡσ. ξγ'. 1.)

Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου πατοῦσι ληνὸν σταφυλίων κοκκινίζουν τὰ ἱμάτια τῶν ἀπὸ τὸν κόκκινον οἶνον· οὕτω καὶ ὁ Κύριος καταπατῶν τὰς Δαίμονας καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἐκοκκίνωσε τὰ ἱμάτιά του; καὶ ἐρυθρὰ ταῦτα ἐποίησεν· ὅθεν ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ὡραία ἐγένετο ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου, δοξασθεῖσα ἀπὸ τὸ πάθος· διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰακώβ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγε περὶ τούτου· „Πλυνεῖ ἐν οἶνῳ τὴν στολὴν αὐτῆς (ἦτοι ὁ Χριστὸς θέ- „ λει δοξάσει μὲ τὸ αἷμά του τὸ ἄχραντον σῶμά του) καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν πε- „ ριβολὴν αὐτοῦ“ (Γέν. μθ'. 11.) ὁ δὲ Ἡσαίας ἀπὸ τὸ ἄλλο· „Οὕτως ὡραίος ἐν „ στολῇ“ (Ἡσ. ξγ'.) ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω λέγει· „Καὶ θαυμάζουσιν „ (οἱ Ἄγγελοι ἐν τῇ Ἀναλήφει) λέγοντες, κατὰ τὴν Ἡσαίου δραματουργίαν (προσωπο- „ ποίαν)· „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ καὶ τῶν γυνῶν; (1) ἢ πῶς ἐρυθρὰ „ τὰ ἱμάτια τῆ ἀναίμα καὶ ἀσώματε καὶ πλήρῃ ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ ὡραῖον „ τῆς στολῆς τῆ πεπονθότος σώματος, τῷ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότητι λαμ- „ πρυνθέντος, ἧς οὐδὲν ἐρασμιώτερον, οὐδὲ ὡραιότερον“ (Δόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2)

Τροπάριον.

„ Ἀγαλλιάσθω ἡ Κτίσις· εὐφραιέσθωσαν πάντες οἱ γυνερεῖς· ὁ „ γὰρ ἐχθρὸς ἐσκύλευται ἄδης· μετὰ μύρων γυναικες προσυπαρτά- „ τωσαν· τὸν Ἀδὰμ σὺν τῇ Εὐᾷ λυτροῦμαι παγγεμῇ· καὶ τῇ τρί- „ τῃ ἡμέρᾳ ἐξαμαρτήσομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ὑπάντησιν ὅπου ἐποίησεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς μυροφόρους, καὶ ἀπὸ τὸν χαροποιὸν ἐκεῖνον λόγον ὅπου εἶπε πρὸς αὐτάς· „Καὶ „ ἰδοὺ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ἀπῆντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε“ (Ματθ. κη'. θ'). Μεταλ- „ λάξας λοιπὸν τὸ θρηνητικὸν καὶ λυπηρὸν σχῆμα εἰς τὸ ἐορταστικὸν καὶ χαροποιὸν, εἰσά- „ γει τὸν Κύριον λέγοντα· Ἄς ἀγαλλιᾶται ἡ Κτίσις· ἃς εὐφραίνονται ὅλοι οἱ ἐκ τῆς γῆς „ πλα-

(1) Συμφώνως καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ἐρμηνεύει τὸ, Ἐδὼμ, λέγων· „Ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐδὼμ, τα- „ τέστι γυνὸς“· ὁ δὲ Κρήτης Ἀνδρέας τὸ, Ἐδὼμ ἐρμηνεύσεν ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ Κανόνι „Θερμασίαν „ ψυχῆς φιλαμαρτήμονος“· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Ἐδὼμ δὲ τὴν ἐρυθρὰν ὀνομάζουσι γῆν“ (Ἐρμην. εἰς τὸν Ἡσαίαν).

(2) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ β'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωῆχου, τὸ λέγον „Αἷματι, Χρι- „ στέ, τῷ σῶ πεφοινιγμένῳ“, ὅπως ἐξηγεῖ τὸ „Πλυ- „ νεῖ ἐν οἶνῳ τὴν στολὴν αὐτῆς“· „Στολὴ καὶ περι- „ βολὴ τῷ Κυρίου καὶ ἱμάτιον ἢ σὰρξ λέγεται, ἣν „ τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπλυνεν, ἀντὶ τοῦ, διάβροχον ἐ- „ποίησε καὶ ἐφοινίξεν, ἡγοῦν ἐβαψεν, ἠρύθρωσεν· ἢ „ τὸ, ἐπλυνεν ἀντὶ τοῦ, ἐκάθηρε· διὰ γὰρ τῆς οἰ- „ κίας σαρκὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκάθηρεν „ ὁ Χριστὸς τοῦ ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐκτακέντος αὐ-

„ τῇ μολυσμοῦ· ὥσπερ γὰρ ἐβαπτίσαστο μὴ θεό- „ μενος αὐτὸς καθάρσεως, ἀναμάρτητος ὢν, ἀλλὰ „ διὰ τοῦ βαπτισθῆναι αὐτὸς τὴν ἀνθρωπείαν πα- „ σαν φύσιν ῥυπαθεῖσαν τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπεπλυνεν „ οὕτω καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὴν αὐτοῦ φοι- „ νίξας σάρκα, ἄπασαν τὴν πῶν ἀνθρώπων οὐσίαν „ ἐκάθηρε“. Τοῦτο τὸ ἴδιον σχεδὸν ἀναφέρει καὶ ὁ ὁμόφυχος τοῦ θεοῦ Κοσμά Ἰωάννης ὁ Δαμασκην- „ νὸς ἐν τινὶ Τροπαρίῳ τοῦ β'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωῆ- „ χου, λέγων αὐτολεξεῖ· „Ἰδόντες σε ἐφρίξαν ἡμφιε- „ σμένον στολὴν ἐκδικήσεως οἱ πυλωροὶ τοῦ ἔδου, „ Χριστέ“· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ζωναρᾶς λέγει· „Πε- „ ριεβάλετο οὖν τὴν σάρκα ἵνα λάβῃ τὸν ἀπειτή- „ σαντα τὸν ἄνθρωπον (ἦτοι τὸν Διάβολον), καὶ „ ἐκδικήσῃ τὸ οἰκεῖον ποίημα παρανομήσαντα· διὸ καὶ „ ἱμάτιον ἐκδικήσεως ἐθήκεν αὐτὴν ὁ Προφήτης (Ἡ- „ σαίας δηλ.) καὶ ἀνταποδώσεως περιβολὴν“.

πλασθέντες ἄνθρωποι. Εἶτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως· διότι, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς τῶν ἀνθρώπων ἄδης, καὶ ὁ τοῦ ἄδου πρόξενος Διάβολος ἐστυλεύθη ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἔχασεν ὅλα τὰ νοητὰ κούρην ὅπου εἶχε, κρατῶν δεσμίους ἐν ἑαυτῷ τὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀποθανόντων ψυχάς. Καὶ λοιπὸν ὅλοι πρέπει νὰ φάλλουν τὸν ἐπιτίμιον ὕμνον ἐκείνον τοῦ Ὡση· „Ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδῃ τὸ ῥῆμα;“ (Ὡσ. 17. 14.) καὶ νὰ λέγουν μετὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ πρὸς τὸν Διάβολον· „Τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ ζωοποιῷ τεθανάτωσαι· ἄπνους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνερῆ-
“ γητος, καὶ, εἰ τὸ σχῆμα σώξεις ὅφως, ἐν ὕφει στηλιτευόμενος“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).
“ Ἀς ἐτοιμάσουν δὲ καὶ αἱ μυροφόροι γυναῖκες τὰ μύρα καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ ἃς ἔλθουν νὰ προῦπανθήσουν εἰς τὸν τάφον, ἵνα πληροφορηθοῦν περὶ τῆς ἰδικῆς μου ἀναστάσεως· ἐκεῖ γὰρ εὐροῦσαί με καὶ ἀκῆσαι τὸ „Χαῖρε“ ἀπὸ τοῦ στόμα μου, ἔχουν νὰ πιστεύσουν ὅτι ἀνέστην ἐκ τῶν νεκρῶν. Προτείνει δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν χαρᾶς ὁ Ἀσματογράφος· διότι ἐγὼ, λέγει, τῶρα λυτροῦμαι καὶ ἐλευθερῶ ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἄδην τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν καὶ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, Παγγενῆ, ἀντὶ Παγγενῶς). Εἶπε δὲ τοῦτο διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐσαρκώθη καὶ ἔπαθε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη διὰ μόνους τοὺς προπάτορας, ἀλλὰ διὰ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν ταῦτα ὑπέμεινε. Δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, Κύριε· δόξα τῇ φιλανθρωπίᾳ σου, Δέσποτα· δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, Ἄγιε, ὅτι θέλων ὑπὲρ ἡμῶν ταῦτα πέπονθας.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ φάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα κατανυκτικώτατον Κανόνα τῆς Θεοσώμου ταφῆς τοῦ Κυρίου νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ συσταυρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστόν, ἥγουν νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ τὴν κατὰ πράξιν καὶ ἐνέργειαν ἀμαρτίαν· καθὼς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μαξιμος· „Τὰ φαινόμενα πάντα δεῖται Σταυρῷ, τῆς τῶν ἐπ' αὐ-
“ τοῖς κατ' αἴσθησιν ἐνεργουμένων ἐπεχούσης τὴν σχέσιν ἕξως“. (Κεφ. 87. τῆς πρᾶτης ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). νὰ συνεκρωθῶμεν μετὰ αὐτόν, ἀπέχοντες καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐσωτερικὰς τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν κινήσεις καὶ κλίσεις· καὶ νὰ συνεταφιασθῶμεν μετὰ τὸν Κύριον, ἀφίνοντες καθε Θεωρίαν ἐμπαθῆ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ φαι-
“ νόμενοι ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ ὡς νὰ μὴ εἴμεθα· καθὼς ὁ ἀνωτέρω Μαξιμος εἶπε· „Τὰ
“ νοούμενα πάντα δεῖται ταφῆς, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἐνεργουμένων ὀλικῆς κινή-
“ σιας“. (Κεφ. 88. αὐτόθ.). Ἀς συνεκρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστόν ἵνα ἀντὶ μὲν τῆς νεκρώσεως συναναστηθῶμεν μετὰ τὸν Χριστόν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ νέκρωσις μετὰ τὴν ζωὴν καὶ ἀνάστασιν· ἀντὶ δὲ τῆς σταυρώσεως νὰ συνδοξασθῶμεν μετὰ τὸν Χριστόν· καθότι ἡ σταύρωσις ἀτιμωτέρα καὶ ἀδοξοτέρα φαίνεται τῆς νεκρώσεως· ἀντὶ δὲ τῆς ταφῆς νὰ συμβασιλεύσωμεν μετὰ τὸν Χριστόν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ ταφή μετὰ τὴν βασιλείαν· ἡ μὲν γὰρ ταφή κἀμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταλιμπάνῃ καὶ γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ Κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ Κόσμῳ, καὶ νὰ ἐκβαίῃ ἔξω καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Θεωρίαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς κατ' ἡσυχίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νοὸς ἐπιστροφῆς καὶ ἐργασίας τῆς νοερᾶς Προσευχῆς· ἡ δὲ βασιλεία καὶ ὁ Βασιλεὺς πάντων ἐστὶ Κύριος καὶ Δεσπότης· οὕτω σχο-
“ λιάζει ὁ σοφὸς Νικήτας τὰ λόγια Γρηγορίου τῷ Θεολόγῳ τὰ λέγοντα· „Τέλος, συσταυ-
“ ρώθητι τῷ Χριστῷ· συντάφηθι προθύμως, ἵνα καὶ συναναστῇς (τῷ Χριστῷ διπλαδῇ)
“ καὶ συνδοξασθῇς, καὶ συμβασιλεύῃς“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Ἀμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ γένωμεν μιμηταὶ τοῦ εὐλογημένου Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου καὶ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, τῶν ἐνταφιαστῶν τοῦ Κυρίου. Πῶς δὲ γινόμεθα μιμηταὶ Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου; Ἀκούσον. Ἰωσήφ θέλει νὰ εἰπῇ προσθήκῃ καὶ αὐξήσις· Ἀριμαθαῖος δὲ ἐρμηνεύεται „Αἶρων ἐκείνο“. Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς προσδέτωμεν καὶ αὐξάνωμεν πάντοτε εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθανόμενοι κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ὅταν ἡμεῖς αἶρωμεν· ἥτοι βαστάζωμεν τὸ ἀγαθόν, τότε μιμούμεθα τὸν μακάριον Ἰωσήφ· ἀλλὰ καὶ ὅταν λάβωμεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ διὰ τῆς κοινωνίας καὶ μεταλήψεως, καὶ κατατιθέμεθα αὐτὸ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ὡς μέσα εἰς τάφον κατεσκευασμένον ἀπὸ πέτρων (τοῦτέστιν ἀπὸ μνημονικῆν ψυχὴν καὶ μὴ λησμονοῦσαν τὸν Θεόν), καὶ ὅταν τελειώσωμεν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μέσα εἰς σινδόνην καθαρὴν· ἥτοι δεχθῶμεν αὐτὸ μέσα εἰς καθαρὸν σῶμα (σινδόνη γὰρ τῆς ψυχῆς καὶ φορεμα εἶναι τὸ σῶμα)· καθὼς ταῦτα τροπολογεῖ εἰς τὰ ἥθη ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου κεφ. 15. καὶ τότε μιμούμεθα τὸν Ἰωσήφ.

Καὶ

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ὅποιος εἶναι Πρακτικὸς καὶ Θεωρητικὸς, καὶ διὰ μὲν τῆς Πράξεως αἶρει ἀπὸ λόγου τοῦ καθε προσπάρδειαν ὑλικήν, διὰ δὲ τῆς Θεωρίας προστίθεται καὶ αὐξάνει εἰς γνῶσιν πνευματικὴν καὶ βαστάζει εὐλαβῶς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ: ἥτοι μεταλαμβάνει ἀξίως αὐτὸ, ζητῶν τοῦτο παρὰ τοῦ σταυροῦντος, τουτέστι παρὰ τοῦ ἀναξίως μεταλαμβάνοντος, ὅς τις καὶ γίνεται ἐνοχος τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Παῦλον· καθὼς ταῦτα λέγει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Ἰωσήφ ἢς ὁ Ἀριμαθαῖος, αἰτήσαι τὸ σῶμα παρὰ τοῦ σταυροῦντος, σὸν γενέσθω τὸ τοῦ Κόσμου καθάρσιον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὅσοι λοιπὸν ταῦτα ποιοῦσιν, αὐτοὶ μιμοῦνται τὸν Ἀριμαθαῖον Ἰωσήφ.

Πῶς δὲ γινόμεθα καὶ μιμηταὶ τοῦ μακαρίου Νικοδήμου; Ἀκουσον. Νικόδημος εἶναι ὁ κατὰ διάνοιαν μὲν καὶ θεωρίαν ὑγιὴς καὶ στερεὸς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν δὲ πράξιν τῶν ἐντολῶν ὑπὸ φιλοσαρκίας παραιτούμενος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων: ἥτοι διὰ τὰς προσβολὰς τῶν παθῶν καὶ δαιμόνων· ἀλλὰ καὶ ὅποιος ἐνταφιάζει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταχειρίζεται εὐσεβῶς τοὺς περὶ τῷ Χριστοῦ λόγους, καὶ πνέει αὐτοὺς εὐωδίαν πνευματικὴν ἀποφέροντας, καὶ αὐτὸς, λέγω, ἄλλος Νικόδημος καὶ μιμητὴς Νικοδήμου γίνεται· καθὼς ὁ ἀνωτέρω σοφὸς Νικήτας λέγει, σχολιάζων ἐκεῖνα τὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Νικόδημος ἢς ὁ νυκτερινὸς Θεοσεβὴς, μύροις αὐτὸν ἐνταφιάσων“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν λοιπὸν οὕτω ποιῶμεν, καὶ τούτους τοὺς ἐνταφιαστὰς τοῦ Κυρίου μιμώμεθα, δὲν θέλει μᾶς ἐμποδίσαι ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σωτηρίαν μας οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἀξιώματα, οὔτε ἀρχοντίαι· καθότι ὁ μὲν Ἰωσήφ ἦτον πλούσιος καὶ εὐσχήμων (ἥτοι σεμνὸς, εὐλαβὴς) βουλευτὴς (τὸ δὲ, βουλευτὴς ἦτον ἀξίωμα πολιτικὸν, τὸ ὅποιον ἐκεῖνοι ὅπου εἶχον ἠναγκάζοντο νὰ ἐπιμελῶνται τὰ τῆς ἀγορᾶς πράγματα, ἵνα μὴ εἰς αὐτὰ γίνωνται ἀταξίαι)· ὁ δὲ Νικόδημος ἦτον ἀρχὸν τῶν Φαρισαίων· καὶ οὕτω θέλομεν ἀξιωθῆναι νὰ συγκοινωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῆς δόξης αὐτῶν καὶ μακαριότητος· εἰ δὲ τοῦτο εἶναι μέγα εἰς ἡμᾶς, τὸ ἐλάχιστον, θέλομεν ἀξιωθῆναι νὰ ἰδοῦμεν τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα· καὶ τοῦτο γὰρ δὲν εἶναι ὀλίγον.

Τί λέγω; Ἐὰν ἡμεῖς θάπτωμεν ἐντίμως τὸν Κύριον μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ περιτειλίζωμεν αὐτὸν μὲ τὰ ὁθήνια: ἥτοι μὲ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σουδάριον τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ἀπλὴ καὶ ἀποίκιλος γνῶσις τῆς Θεολογίας, βέβαια θέλομεν ἰδεῖ καὶ ἡμεῖς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νοερώς, ὅς τις εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἀθέατος, καὶ θέλομεν γένει εἰς ὅλους τοὺς φιλοθέους αἰδέσιμοι καὶ σεβασμοί· διότι ἐλευθερόνομεν τὸν Κύριον ἀπὸ τὸν θριάμβον καὶ ὀνειδισμόν ὅπου λαμβάνει, μένων ἄταφος καὶ γυμνὸς ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ δὲν ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀπίστους νὰ τὸν βλασφημοῦν διὰ τὴν ἐν τῷ Σταυρῷ προσήλωσιν· οὕτω γὰρ τροπολογικῶς καὶ ἀναγωγικῶς ἐννοεῖ ταῦτα ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· „Μνημεῖον ἐστὶν ἴσως Δεσποτικὸν ἢ ὁ Κόσμος, οὗτος, ἢ ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· τὰ δὲ ὁθήνια οἱ τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῶν κατὰ ἀρετὴν τρόπων ὑπάρχουσι λόγοι· τὸ δὲ σουδάριον ἢ τῶν νοητῶν ἐστὶ μετὰ τῆς ἐνδεχομένης Θεολογίας ἀπλὴ καὶ ἀποίκιλος γνῶσις“ (Κεφ. ξα. τῆς Α'. ἐκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν)· καὶ πάλιν· „Οἱ θάπτοντες ἐντίμως τὸν Κύριον καὶ ἐνδόξως, ἀναστάντα θέαονται πᾶσιν ὄντα τοῖς μὴ τοιοῦτοις ἀθέατον“ (Κεφ. ξβ. αὐτόθ.) καὶ πάλιν· „Ὁ θάπτων ἐντίμως τὸν Κύριον πᾶσιν ἐστὶ τοῖς φιλοθέοις αἰδέσιμος· θριάμβου γὰρ αὐτὸν καὶ ὀνειδὺς καθηκόντως ἐρρύσατο, βλασφημίας ὑπόθεσιν οὐκ ἀφείς τοῖς ἀπίστοις, τὴν ἐν τῷ ξύλῳ αὐτοῦ προσήλωσιν“ (Κεφ. ξγ. αὐτόθ.) Εἴθε λοιπὸν τούτων πάντων ἀξιωθεῖν ἡμεῖς οἱ τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐορτάζοντες χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ταφέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Αν χθές, ἀδελφοί, συνετάφημεν με τὸν Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ εἰς τὴν Θεοσωμον ταφὴν αὐτοῦ μελουρηθέντος Κανόνος ὑπὸ τῆς Θεοῦ Κοσμᾶ, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναναστηθῶμεν σήμερον με τὸν ἀναστάντα Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τῆς εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ μελουρηθέντος Κανόνος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ; Καὶ ἂν ἐχθές διὰ τοῦ Τεράρχου Κοσμᾶ ὡς ἄλλος Ἀριμαθαῖος Ἰωσήφ, ἢ Νικοδήμος ἐνταφιάσαμεν τὸν γλυκύν μας Ἰησοῦν, καὶ με τὸ καθαρὸν σινδόνι περιεστείλαμεν αὐτὸν, καὶ με τὸ μίγμα τῆς σμύρνης καὶ τῆς ἀλόης ἀλείψαμεν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ σήμερον διὰ τοῦ Πρεσβυτέρου Ἰωάννου ὡς ἄλλη τις Μαρία Μαγδαληνὴ, ἢ Σαλώμη νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ μνήμα τῆς ζωοδότου με τὰ μῦρα τῶν ἀρετῶν καὶ ἀρώματα, ἵνα καὶ τῆς τῶν Ἀγγέλων ὀπτασίας ἀξιώθῶντες ὑπαντήσωμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ ἀκῶσωμεν ἐκ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ στόματος τὴν παμφιλτάτην ἐκείνην καὶ χαροποιὰν φωνὴν τὴν λέγουσαν· „Χαίρετε“; „Ἴδὲ γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησὺς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε“ (Ματ. κη. 9.) ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦμεν νὰ δράμωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον ὡς ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὁθόνια καὶ τὸ σουδάριον κενὰ καὶ εὐκαιρα, καὶ δι' αὐτῶν πληροφορηθῶμεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου;

Καθὼς γὰρ ἠκολουθήσαμεν χθές καὶ προχθές εἰς τὰ ταπεινὰ καὶ λυπηρὰ τῆς Κυρίᾳ· οὕτως εἶναι πρέπον νὰ ἀκολουθήσωμεν καὶ σήμερον εἰς τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ χαρμόσυνα· καὶ καθὼς εἶδομεν αὐτὸν κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καρπονόμενον χεῖρας καὶ πόδας, ποτιζόμενον ὄξος καὶ χολὴν, στεφανούμενον με ἀκάνθας, κεντούμενον με λόγχην, καὶ τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἄτιμον καὶ ἐκλείπον παρὰ τῆς Γίγος τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, καὶ τὰ ἄλλα πάθη ὑπομένοντα διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν· οὕτω καὶ σήμερον πρέπει, καὶ πολλάκις πρέπει νὰ εἰδῶμεν αὐτὸν νοερώς διὰ τῆς πίστεως ὡς νυμφίον ἐστολισμένον με τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς τῆς Ἀναστάσεως ἐκβαίνοντα μὲν ἀπὸ τοῦ τάφου ὡς ἀπὸ τυμφικῆν παστᾶδα, λάμποντα δὲ ὑπὲρ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο ἂς ἀκολουθήσωμεν, ἀδελφοί, εἰς τὴν ἱερὰν Μοῦσαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν χαριτάνυμον Ἰωάννην, τὸν διὰ τὴν ἐπανδύσαν αὐτῷ χάριν καὶ εὐροίαν τῆς εὐγλωττίας ἐπονομασθέντα Χρυσορρόαν· ἂς ἀκολουθήσωμεν, καὶ ἂς ἐρμηνεύσωμεν τὸν εἰς τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τῆς Κυρίᾳ μελουρηθέντα Κανόνα τῆς (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτε πανηγυρικοὺς λόγους ἔχουσιν εἰς τὴν λαμπροφόρον Κυριακὴν τοῦ Πάσχα οἱ ἑξῆς Δεῖται Πατέρες. Ὁ Χρυσορρήμαν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἴστις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἴδετε χθές ληστοῦ εὐγνωμοσύνην“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀπεδέμεθα τῆς νηστείας τὸ φορτίον“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν χρεῖα τις ἀναγκαῖα“· ὁ αὐτός δὲ Χρυσόστομος ἔχει καὶ ἄλλους λόγους ὁκτώ κατὰ σειράν εὐρισκομένους καὶ ἐκδομένους εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, οὓς ὅρα ἐν τῷ Ε. τόμῳ τῆς ἐν Ε' τότῃ ἐκδόσεως· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εὐκαιρον σήμερον ἅπαντας“· Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀναστάσις ἡμέρα“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι“· ὁ Νύσσης λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἴστις Πατριαρχῶν εὐλογία“· ἕτερον, ὁ

ἡ ἀρχὴ „Οἱ πένυτες τῶν ἀνθρώπων“· ὁ Βασίλειος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Κινεῖ μὲν με πρὸς τὸν λόγον“· Σωζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαϊδίου καὶ Ἰβήρων καὶ τῇ τοῦ Διονυσίου. Ὁ μακάριος Νεῖλος (ἴσως δὲ οὗτος εἶναι ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητὴς) λόγους ἔχει δύο εἰς τὸ Πάσχα· πρῶτον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀναστάσεως λόγοις τὴν τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν τιμήσωμεν· Ἰσχυρί τις ἐστὶ δευτέρα τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἀνάστασις“· δεῦτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀναστάσις τῆς τοῦ Κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον· τοῦ κεφαλαίου δὲ ἰσχυρὴ μνημονεύουσα καὶ τῇ περὶ τὸν εὐεργέτην ευχαριστίᾳ συζῶσα, ταῖς τῆς ἐχθροῦ δύσεως λωπτοῖς γίνεταί πάγαις“· Τούτων τῶν λόγων περικοπαὶ σῶζονται παρὰ τῇ μυριεβίβλῳ τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. (1)

ΑΝΕΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

Ὡδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀναστάσεως ἡμέρα· λαμπρυθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πά-
 „ σχα· ἐκ γὰρ θαράτου πρὸς ζῶν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανὸν
 „ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπιρίκιον ἄδομτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνειθίζουσιν οἱ ῥήτορες νὰ μὴ μεταχειρίζονται Προοίμια εἰς μερικοὺς πανηγυρικοὺς λό-
 γους, ἀλλ' εὐθὺς νὰ ἀρχίζουν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν των· ὅθεν καὶ ὁ χαριτώνυμος
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, τοὺτους μιμούμενος, ὁ ῥήτωρ τοὺς ῥήτορας, καὶ ὁ πανηγυριστὴς
 τοὺς πανηγυριστάς, χωρὶς ἀκροστιχίδα, ἥτις τρόπον τινα ἔχει τάξιν Προοιμίου ἐν τοῖς
 Κανόσιν, ἀρχίζει τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Λαμπροφόρου ἡμέρας. Μὲ δὺν δὲ λαμπρὰ
 πράγματα ἠθέλησε νὰ λαμπρύνῃ τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἀξίως τῆς ἰδικῆς
 του λαμπρότητος ὁ λαμπρὸς τῷ βίῳ καὶ λαμπρότερος τῷ λόγῳ καὶ λαμπρότατος τὴν
 ψυχὴν Ἰωάννης· πρῶτον μὲν γὰρ ἐλάμπυρε τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην ὅχι μὲ ἄλλον
 ἦχον, ἀλλὰ μὲ τὸν πρῶτον· διότι αὐτὸς εἶναι ἦχος ὅπου ἔχει τὸ μέλος ὁρθὸν τε σύντο-
 νον καὶ γενναῖον· αὐτὸς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν νὰ ᾄδεται ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, οἱτινες εἶναι οἱ
 νῦν ἐν Πελοποννήσῳ Μονεμβασῖται· ὅθεν καὶ Δώριος ὀνομάζεται αὐτὸς, κατὰ τοὺς Μουσι-
 κούς, Τετράφανος καὶ Νάος διὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ὅπου αὐτοὶ φιλοσοφοῦσι·
 καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὼς ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα εἶναι ἡ ἐορτὴ τῶν ἐορτῶν καὶ
 ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων, καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἄλλων· οὕτω καὶ ὁ πρῶτος
 ἦχος ὁ ἐν αὐτῇ φαλλόμενος εἶναι ὁ ἦχος ὅλων τῶν ἄλλων ἦχων ὁ λαμπρότερος· διὸ καὶ
 μὲ τὴν κοινὴν γνώμην πάντων τῶν Μουσικῶν αὐτὸς ἐκρίθη ἄξιός νὰ λάβῃ τὴν πρώτην
 τάξιν ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἦχους, καθὼς καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα μαρτυρεῖ.

„ Τέχνη μελουργὸς σοὺς ἀγασθεῖσα κρότους,
 „ Πρώτην νέμει σοι τάξιν· ὦ τῆς ἀξίας!

Δεῦ-

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Κανόνος τὸν ὅποιον ἐποίησεν σημεῖωσιν τοῦ Τροπαρίου „ Νῦν πάντα πεπλήρωται
 ὁ θεὸς Κοσμὸς εἰς τὴν λαμπροφόρον ταύτην Ἀνά- „ φωτός“ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ.
 στασιν τοῦ Κυρίου ἐν ἡφ' δευτέρῳ κατὰ τὴν ὑπο-

Δεύτερον δὲ ἐλάμπρυνε τὴν Λαμπρὰν ὁ λαμπρὸς Μελωδὸς μετὰ τὰς λαμπρὰς ῥήσεις τοῦ λαμπροτάτου πανηγυριστοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἵνα ἐκ λαμπροῦ Πανηγυριστοῦ, ὑπὸ λαμπροῦ Μελωδοῦ, διὰ λαμπροῦ ἤχου, μετὰ λαμπρὰς ῥήσεις, λαμπρῶς τὸ λαμπρὸν τῆς λαμπρῆς ἡμέρας συγκροτῇται μέλος κατὰ τὴν δις διὰ πασῶν συμφωνίαν* καὶ τὸ θαυμαστόν εἶναι, ὅτι ὅχι μόνον τὰς ὑποθέσεις ἐκ τοῦ Θεολόγου λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ αὐτολεξεί τὰς ἐκείνου μεταχειρίζεται λέξεις* ὅρα γὰρ ὅτι εὐθὺς ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης Ὠδῆς ξηρὰ καὶ γυμνὴ ἀρύεται ἀπὸ τὰς Θεολογικὰς ἐκείνου πηγῆς* οὕτω γὰρ ἐν μὲν τῷ εἰς τὴν Βραδυτῆτα λόγῳ αὐτοῦ ταύτην ποιεῖται τὴν ἀρχήν* „Αναστάσεως ἡμέρα“· εἴτα φησὶ* „Καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει“· ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ οὕτω γράφει αὐτολεξεί* „Πάσχα Κυρίου Πάσχα“· καὶ πόλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐξηγῶν τί θέλει νὰ εἴπῃ Πάσχα, οὕτω λέγει* „Δηλοῖ δὲ ἡ φωνὴ (τοῦ Πάσχα δηλ.) τὴν διάβασιν, ἱστορικῶς μὲν διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πρὸς τὴν Χαναταίαν φυγὴν καὶ μετανάστασιν, πνευματικῶς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας πρὸδον καὶ ἀνάβασιν“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τρία συνάψας ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα Εἰρμόν, τὴν μὲν πρότασιν τοῦ ἀνωτέρου Θεολογικοῦ λόγου κάμνει πρότασιν τοῦ ἰδικοῦ του Εἰρμοῦ, οὕτω λέγων* „Αναστάσεως ἡμέρα“ διὰ τοῦτο ἃς λαμπρυνθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Ἐκκλησίας λαοί.

Εἴτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιοῦτου λαμπρυσμοῦ* ἐπειδὴ, φησὶ, εἶναι Πάσχα τοῦ Κυρίου. Διπλασιάζει δὲ τὴν λέξιν Πάσχα ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ τὸ περιχαρὲς τῆς ψυχῆς του* οἱ γὰρ ἔχοντες χαρὰν διπλασιάζουσιν ἐκείνα τὰ πράγματα καὶ ὀνόματα διὰ τὰ ὁποῖα χαίρουσιν, ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης χαρᾶς εἰς τοῦτο κινούμενοι* ὁ δὲ Θεολόγος τριπλασιάζει τὴν λέξιν Πάσχα διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὡς τὸ λέγει ὁ ἴδιος* „Πάσχα Κυρίου Πάσχα, πάλιν ἑρῶ Πάσχα τιμῇ τῆς Τριάδος“. Εἴτα ἀκολουθῶς φέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐξηγήσιν τῆς λέξεως Πάσχα τὴν ὁποῖαν βάλλει ὡς αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ λαμπρυνθῶμεν, καὶ λέγει τρόπον τινά* Δικαίως ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ λαμπρυνώμεθα σήμερον, καὶ τὸ Πάσχα νὰ πανηγυρίζωμεν* ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ γῆν εἰς γῆν, ἦγον ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ ἀπὸ κατοικούμενον τόπον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σινᾶ, καθὼς τὸ παλαιὸν τὸν Ἰσραὴλ διεπέρασεν, ἀλλὰ διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπίγεια διεβίβασεν ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὰ ἐπουράνια* διὰ τοῦτο ἄδομεν εἰς τὸν οὕτως εὐεργετήσαντα ἡμᾶς Κύριον τὸν ὄντως ἐπιπικιον ἐκείνον ὕμνον ὅπου ἔβαλλον οἱ Ἰσραηλῖται ὅταν διεπέρασαν τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν* „Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, καὶ θαύμασον τὴν σοφὴν μέθοδον ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Θεσπέσιος Μελωδός* τὸν γὰρ Εἰρμόν τοῦτον ἐσυγκρότησε καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πρώτης Ὠδῆς* ἀφ' οὗ γὰρ αὐτὸς εἶπε „Λαμπρυνθῶμεν λαοί“, ἐπίτηδες ἔφερε τὴν λέξιν Πάσχα καὶ ταύτην ἀνόμασε διάβασιν, ἵνα ἐκ τούτου ἀναγκασθῇ νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τὴν διάβασιν ὅπου ἐποίησαν οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ συνάψῃ μετὰ τὴν εὐορτίαν τοῦ Πάσχα τὴν πρώτην Ὠδὴν, καὶ νὰ δάσῃ εἰς ἡμᾶς νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἡ αἰσθητὴ διάβασις ἐκείνη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦτον τύπος τῆς νοητῆς ἡμῶν διαβάσεως, καὶ ὅτι τὸ ἐκείνων Πάσχα ἦτον τύπος τοῦ ἡμετέρου Πάσχα* ἀπὸ τοῦ Πάσχα γὰρ, ὃ δηλοῖ διάβασιν, μετωνομάσθη Πάσχα τροπῇ τοῦ δασέως Φ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον φίλον Π. καὶ τοῦ φίλου Κ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον δασύ Χ. ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Τοῦ δὲ σωτηρίου πάθους ὄνομα τοῦτο (ἦγουν τὸ Πάσχα, ἀπὸ τῆς πάσχειν δηλαδὴ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστόν) εἶναι τινες νομίσαντες, εἴτα ἐξελληνίζοντες τὴν φωνὴν κατὰ τὴν τοῦ Φ. πρὸς τὸ Π. καὶ τοῦ Κ. πρὸς τὸ Χ. μεταποίησιν, Πάσχα τὴν ἡμέραν προσηγορεύασιν* παραλαβοῦσα δὲ ἡ συνήθεια τὴν φωνὴν, ἰσχυρωτέραν ἐποίησε, προστρεχούσης τῆς τῶν πολλῶν ἀκοῆς ὡς εὐσεβεστέρῳ τῷ ῥήματι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) (1).

Ω-

(1) Μετὰ τὰ λόγια ταῦτα δείχνει ὁ Θεολόγος ὅτι δὲν ἀσμενίζει εἰς τὴν γνώμην ταύτην τῶν πολλῶν, ἦγουν ὅτι ἀνομάσθη τὸ Πάσχα ἀπὸ τοῦ σωτηρίου πάθους, ἀλλὰ, καθὼς αὐτὸς λέγει, ἀπὸ τοῦ Πάσχα μετωνομάσθη Πάσχα* καὶ οὕτως ἔχει ὁ ἀληθινὰ πρῶτον, διότι βλέπομεν ὅτι καὶ εἰ ἐβδωμάκις εἰς Φεβρουάριον.

Ὡραία δὲ εἶναι καὶ πανηγυρικὰ τὰ εἰς τὸ ὄνομα τῆ Πάσχα ἐγκώμια Ἰωσήφ τοῦ Βρυγνίου λέγοντος· „ Πάσχα διάβασις ἀπὸ τοῦ σκοτούς εἰς φῶς· Πάσχα ἐξέλευσις ἀπὸ τοῦ ἄδου εἰς γῆν· Πάσχα ἀνάβασις ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· Πάσχα μετάβασις ἀπὸ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν· Πάσχα ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων βροτῶν· Πάσχα ἀνάκλησις τῶν ἐξορίστων Ἐδέμ· Πάσχα ἀνάρρυσις τῶν αἰχμαλώτων φθορᾶ· Πάσχα πιστῶν ἡ ὄντως ζωὴ· Πάσχα παντός τοῦ Κόσμου τρυφή· Πάσχα Τριάδος Θείας τιμὴ· Ἀόρετος ἡ τοῦ Πάσχα προσηγορία, ὅτι πολλαπλάσιος ἡ διὰ τοῦτου δηλουμένη χάρις· τοῦτο καὶ γὰρ ψυχῶν ἡ ἀναψυχὴ, τοῦτο τῶν νόων ἡ ἁρμονία, τοῦτο σωμάτων ὁ κουφισμὸς, τοῦτο ὁμμάτων ὁ φωτισμὸς, τοῦτο λαρυγγῶν ὁ γλυκασμὸς, τοῦτο θυμῶν, τοῦτο θερμότης, τοῦτο εἰρήνη, τοῦτο χαρὰ“ (Λόγ. εἰς τὴν Λαμπρὰν Τόμ. Γ΄.)

Τροπάριον.

„ Καθαρθώμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀφόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς
„ Ἀναστάσεως Χριστοῦ ἐξαστράπτουσα, καὶ χαίρετε φάσκορτα
„ τραυῶς ἀκουσόμεθα, ἐπιρίκιον ἄδορτες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύνθετος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἔχει διπλᾶς τὰς αἰσθήσεις, πέντε τῆς ψυχῆς καὶ πέντε τῆς σώματος· καὶ αἱ μὲν τῆς ψυχῆς εἶναι αὗται: νῆς, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἰσθήσεις· αἱ δὲ τοῦ σώματος εἶναι αὗται: ὄρασις, ἀκοή, ὄσφρησις, γεῦσις, ἀφή. Παραγγέλλει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς τὰς νοεράς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ἀπὸ κακῆς ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦς, ἀπὸ λογισμῶν βλασφημῶν, πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη τὰ καλούμενα ψυχικά· ὁμοίως νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος· καὶ τὰ μὲν ὁμμάτια μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰ ἀπὸ θεάτρα καὶ χοροῦς καὶ παιγνίδια καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰσχυρὰς καὶ πονηρὰς θεωρίας αἱ ὁποῖαι προξενοῦσι κέντρα τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν· τὰς δὲ ἀκοὰς μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς ἀπὸ τῶν νὰ μὴ ἀκέουσι τραγουδία, αἰσχυρολογίας, βλασφημίας, κατακρίσεις, ὕβρεις, φιλονεικίας, μάχας, ψευδολογίας, ματαιολογίας· ὡσαύτως δὲ παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις μας ἀπὸ τὰ βλαπτικὰ ἀντικείμενα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεων ὡς ἀπότινας θυρίδας ἀναβαίνει ὁ τῆς ψυχῆς θάνατος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „ Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων“ (Ἱερ. θ΄. 20.)

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐρανίσθη τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „ Διατηρεῖται δὲ εἰς πέμπτην ἡμέραν (τὸ πρόβατον τὸ ἐν τῷ Πάσχα θυόμενον, δηλαδὴ καὶ τὸν Χριστὸν προτυποῦν), ἴσως ὅτι καθαρτικὸν αἰσθήσεων τὸ ἐμὸν θυμὸς, ἐξ ὧν τὸ πταίειν, καὶ περὶ ἃς ὁ πόλεμος, εἰσδεχομένης τὸ κέντρον τῆς ἀμαρτίας“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐὰν λοιπὸν καθαρθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ὄρασιν, βέβαια θέλομεν ἀξιώσθαι νὰ εἰδῶμεν μετὰ τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἀνιστάμενος ἀπὸ τὸν τάφον, ἐξαστράπτει ὑπὲρ τὸν ἥλιον μὲ τόσον πολὺ καὶ ὑπερβολικὸν φῶς τῆς ἀναστάσεως, ὥστε

Φάσκα μετέτρεψαν εἰς τὸ Πάσχα· ὃθεν ἀνεγνωσόμεν ἐν τῇ ἐξόδῳ· „ Καὶ φάγεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· Πάσχα ἐπὶ Κυρίου“ (Ἐξ. ιβ΄. 11.) καὶ πάλιν· „ Οὗτος ὁ νόμος τοῦ Πάσχα“ (αὐτ. 43.) καὶ μυρία ἄλλα· δεύτερον, διότι, ἂν τὸ Πάσχα γίνεταί ἀπὸ τοῦ πάσχειν, δὲν σημαίνει πλέον διάβασιν, καὶ μάστιγιν λεγέτω τοῦτο ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦτο φασίν· Ὁ δὲ Χρυσόστομος κατὰ ἄλλην ἐνδοχὴν ἐνόησε τὸ ὄνομα τοῦ Πάσχα, λέ-

γων· „ Καὶ αὐτόγε τὸ τῆς ἐορτῆς ὄνομα πλείστην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐρμηνεύμενον· ὑπερβασίς μὲν γὰρ ἐστὶ καθ' ἐρμηνείαν τὸ Πάσχα, ὅτι ὑπερέβη τοὺς Ἑβραίων οἴκους ὁ πᾶς πρωτότοκος παῖων ὀλοθρευτῆς· ὑπερβασίς δὲ τοῦ ὀλοθρευτοῦ παρ' ἡμῖν ἀληθής, ὅταν καδάρῃ ἡμᾶς ὑπερβαίῃ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀνιστάμενους ὑπὸ Χριστοῦ“ (Λόγ. α΄. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν π. οὐ ἡ ἀρχὴ, Πάσχα μὲν γένον“).

ὥστε αὐτὸ διὰ τὴν ὑπερβολὴν εἶναι ἀπλησίαν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπὼν· „Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται“· (Ματθ. ε. 8.) Τὸ δὲ „Ἀπρόσιτον“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθάνασίαν, πῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“· (Α'. Τιμ. ε'. 16.) Ὁμοίως, εἰς καθαρισθῶμεν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ νοερὰν ἀκοὴν τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀκοὴν τοῦ σώματος, βέβαια θέλομεν ἀκούσει καὶ ἡμεῖς τρανῶς καὶ καθαρώς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς καθὼς εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ „Χαίρετε“.

Τί λέγω; Ἐάν καθαρισθῶμεν οὐ μόνον κατὰ τὰς δύο ταύτας αἰσθήσεις τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ καὶ ὅλας ὁμῶς, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς νοητὰς χάριτας τῆ ἀναστάσεως Κυρίου· ἡ νοερὰ γὰρ ὁσφρησις ἡμῶν κεκαθαρμένη οὕσα ἔχει νὰ ὁσφραίνεται τὴν νοητὴν ὁσμὴν καὶ εὐωδίαν τοῦ μύρου τοῦ ἀποπνέοντος ἐκ τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, καθὼς γέγραπται· „Ὁσμὴ μύρων σα ὑπὲρ πάντα ἀρώματα“· (Ἀσ. α'. 3.) ὁμοίως καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν γεῦσις ἔχει νὰ γεύεται τὴν νοητὴν χρηστότητα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντος, κατὰ τὸ „Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος“· (Φαλ. λγ'. 8.) ἀλλὰ καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν ἀφὴ θέλει αἰσθάνεται τῆς νοητῆς τοῦ ἀναστάντος περιλήψεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήφεται με“· (Ἀσ. β'. 6.) ὅθεν ὁ Σιναΐτης εἶπε Θεὸς Γρηγόριος· „Ὁ μὴ ὁρῶν καὶ ἀκούων καὶ αἰσθανόμενος πνευματικῶς, νεκρὸς ἐστὶ“· (Κεφ. πζ'.) ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματοφόρος ἐκεῖνος καὶ υψιλόνης ἄρχιος Κἀλλίστος ἕνα ὁλόκληρον κεφάλαιον ἐξοδεύει ἐν χειρογράφοις σωζόμενον, ἐν ᾧ ἀποδεικνύει ὅτι παντὶ αἰσθητηρίῳ νοερῶι ληπτὸς ὁ Θεὸς διὰ φιλανθρωπίαν γίνεται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τὰς νοητὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ μὲ ὅλας τὰς νοερὰς καὶ σωματικὰς αἰσθήσεις, πῶς ἐδῶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἀναφέρει μόνως τὰς δύο, τὴν ὄρασιν τῆς ψυχῆς (ἦτοι τὸν νοῦν· ὅπερ γὰρ ἐστὶν ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τῷτο νῆς τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν Θεὸν Δαμασκηνόν) καὶ τὴν ὄρασιν τῆς σώματος, ὁμοίως καὶ τὴν ἀκοήν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ταύτης λέγομεν ὅτι τὰς δύο μόνον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς, πρῶτον, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται καὶ κύριαι καὶ κορυφαίαι τῶν ἄλλων, δεύτερον, διότι αὐταὶ μόναι αἱ δύο ἐνεργήθησαν ὑπὸ τῶν Μυροφόρων ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς ὁράσεως γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν εἶδον τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς ἤκουσαν τὰ γλυκύτατα λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτὰς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ὁ ἀναστὰς Ἰησοῦς· διότι αὐαὶ καὶ ἡ ἀφὴ ἐτολμήθη παρὰ τῆς Μαρίας νὰ ἐνεργηθῇ, ἔμεινεν ὁμῶς πάλιν ἀνενέργητος· ἤκουσε γὰρ αὕτη νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ὁ Κύριος, λέγων· „Μαρία μή μου ἅπτου“· (Ἰω. κ'. 17.)

Ἐάν λοιπὸν καθαρισθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δύο, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω· εἰς δὲ ἡμεῖς ἀκάθαρτοι κατ' αὐτὰς, δὲν θέλομεν ἀξιοθῇ οὔτε τὸν Χριστὸν νὰ ἰδῶμεν, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ νὰ ἀκούσωμεν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Σολομῶνα, „Εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεὼν ἀμαρτίας“· (Σοφ. α'. 4.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Μῦρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται“· καὶ πάλιν· „Καθαροῦ γὰρ ἅπτεσθαι οὐ θέμις μὴ καθαρῶ“· καὶ αὐθις· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῶ προσομιλήτεον“· (Λόγ. α'. περὶ Θεολογίας) Τί λέγω; ὅχι μόνον ἀκάθαρτοι ὄντες κατὰ τὴν ὄψιν καὶ ἀκοήν δὲν θέλομεν ἰδεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ παντοπόθητον πρόσωπον τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, οὔτε θέλομεν ἀκούει τὴν γλυκύτατην αὐτοῦ φωνήν, ἀλλὰ καὶ θέλομεν ἐλεγχθῇ παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς λέγοντος ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαΐου· „Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδετε“· (Ἠσ. 5'.) ὁ γὰρ ἀκάθαρτος ὢν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, αὐτὸς εἶναι ἀκάθαρτος καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀκάθαρτος δὲ καρδία μυστήρια Θεοῦ οὐ παραδέχεται· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι οὐχὶ οἱ ἀκάθαρτον ἔχοντες τὴν καρδίαν, ἀλλ' οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται· (Ματθ. ε. 8.)

Τροπάριον.

„Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω·
 „ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χριστὸς γὰρ
 „ἐγήγερται εὐφροσύνῃ αἰώνιος·.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον τῆς αὐτῆς πανηγυρικῆς ἰδέας εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεολόγου ἐρανίσθη Γρηγορίου· τὸ μὲν γὰρ „Οὐρανοὶ εὐφραινέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον αὐτῆς οὕτω λέγοντος· „Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ διὰ τὸν ἐπουράνιον εἶτα ἐπίγειον“ (Χριστὸν δηλ.) ὁ δὲ Θεολόγος τοῦτο ἐρανίσθη πάλιν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ“ (Ψαλ. γέ. 11.) τὸ δὲ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τῆς αὐτοῦ Θεολόγου· ἐν τῷ λόγῳ γὰρ ἐκεῖνῳ εἰσάγεται ὁ φανείς εἰς τὸν Ἅγιον Ἀγγελος καὶ λέγει· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ (1)· τὸ δὲ „Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται εὐφροσύνῃ αἰώνιος“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ αὐτοῦ· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐορτὴ καὶ ἀγαλλίασις ὀνομάζεται οὕτω· „Ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ ἀληθινῇ τῶν σωζομένων ἐορτῇ καὶ ἀγαλλιάσει“· μᾶλλον δὲ καὶ τὸ „Χριστὸς ἐγήγερται“ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ἴδιον λόγον τοῦ Θεολόγου ἐλήφθη· ἐκεῖ γὰρ λέγει ὁ Ἅγιος ἀμέσως μετὰ τὸ „Ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ τὸ „Χριστὸς ἐκ νεκρῶν (ἐγήγερται δηλ.)· συνεγείρεσθε“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἔλαβε τοῦτο ἐκ τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος· „Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κοιμημένων ἐγένετο“ (Α΄ Κορ. 16. 20.)

Οὐρανοὶ λοιπὸν, τοὺς ὁποῖους καλεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ νᾶ εὐφραίνωνται, εἶναι οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, ὁμοίως καὶ γῆ, τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ εἰς τὸ νᾶ ἀγαλλιᾶται, εἶναι οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι (2)· ἢ καλεῖ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα εἰς τὸ νᾶ εὐφραίνουσαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως. Τοῦτο τὸ ἴδιον νόημα φανερώνουσι καὶ τὰ παρακάτω λόγια τοῦ Μελωδοῦ, ἡγοῦν τὸ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“· κόσμον γὰρ ὁρατὸν ὀνομάζει τοὺς ἀνθρώπους, ἢ καὶ τὸν αἰσθητὸν ὅλον Κόσμον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας· Κόσμον δὲ ἀόρατον, τὰς ἀόρατους Δυνάμεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἐστω κοινὴ πανήγυρις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων Δυνάμεων· πείθομαι γὰρ κακείνας συναγάλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἴπερ εἰσι φιλόανθρωποι καὶ φιλόθεοι“ (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια).

ἕξδῃ

(1) Σωτηρία τοῦ ἀόρατου Κόσμου εἶναι κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἢ διότι εὐρέθη τὸ ἐκ τῶν ἑκατὸν προβάτων πλανηθέν, ὁ Ἀδὰμ καὶ οἱ ἐξ Ἀδὰμ, καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἐλλείπον, ἢ, μᾶλλον καὶ προσφύεστερον εἰπεῖν, διότι οἱ Ἄγγελοι, δυσκίνητοι ὄντες πρότερον εἰς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐκ ἀκίνητοι, οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι ἔλαβον σωτηρίαν τὴν ἀντρεψίαν, μικροὶ φοβούμενοι τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπώλειαν. Διὰ τὴν δὲ λέγει ὅτι πᾶς ὁ ὁρατός Κόσμος ἐσώθη, εἰς καιρὸν ὅπου πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐσώθησαν; Ἀποκρινόμενα ὅτι λέγεται τοῦτο κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Σωτῆρος, καθότι ὁ Χριστὸς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε καὶ ἀνέστη· κατὰ δὲ τὴν ἐκβασιν τοῦ πραγματος μόνον οἱ πιστεύσαντες καὶ τὰς ἐντολὰς τηρήσαντες ἐκεῖνοι ἐσώθησαν.

(2) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς· „Αἱ μὲν οὐράνιαι Δυνάμεις εὐφραινέσθωσαν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων· εἰ γὰρ, καθὼς εἶρη ὁ Κύριος, χαρὰ γίνονται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανόωντι, πῶς οὐ καὶ τὰ οὐράνια εὐφρανθήσονται ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ σωτηρίᾳ; Εὐφρανθήσονται δὲ καὶ ὅτι διὰ τῶν σωζομένων ἀναπληρῶνται τὸ ἐκπεπτωκὸς ἐξ αὐτῶν οὐράνιον πᾶγμα· πληρωθῆναι γὰρ δεῖ κακείνο, καὶ μὴ ἐλλιπὴ εἶναι τὸν ἀνω Κόσμον, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Πληρωθῆναι δεῖ τὸν ἀνω Κόσμον· Χριστὸς κελεύει· μὴ ἀντιτείνωμεν· τὰ δὲ ἐπίγεια ἀγαλλιᾶσθω (ἵτοι οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι), τῆς οὐρανίου τῶν Δαιμόνων ἀπαλλαγέντες, ὡς πληρωθῆναι τὴν σὴ Ἡσίου, πρὸρρήσιν τὴν λέγσαν· ἀφείλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς“ (ἵτοι ἀνθρώπου παντός).

Ωδή γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Δεῦτε πόμα πῖωμεν καιρὸν οὐκ ἐκ πέτρας ἀγόμου τερατουργού-
 „ μερον, ἀλλ' ἀφθαρσίας πηγὴν, ἐκ τάφου ὀμβρήσαρτος Χριστοῦ,
 „ ἐν ᾧ στερεούμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αξίον ἀπορίας εἶναι, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον τὸ καιρὸν πό-
 μα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει καμμίαν προσαρμογὴν εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὠδὴν; Εἰς
 λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, εἰάν προσέχωμεν καλῶς, εὐρίσκομεν τὸν Εἰρμόν τοῦτον
 προσαρμοσμένον καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὠδὴν,
 καὶ ἀκουσον. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ λέγεται μὲν πολλαχῶς κατὰ εἰς τὴν θείαν Γραφήν·
 λέγεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος τὴν ὠνόμασεν εἰπών·
 „ Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν
 „ αὐτὸ πῖω μεθ' ὑμῶν καιρὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“· (Ματθ. κς'. 29.) βασι-
 λείαν γὰρ ἐδῶ ὀνομάζει τὴν ἀνάστασίν του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσορρήμονος καὶ
 Θεοφυλάκτου. Τοῦτο λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, προσκαλεῖ οἰκειότατα ἡ-
 μᾶς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ πῖωμεν αὐτὸ τὸ πόμα τὸ καιρὸν ὅπου ὁ Κύ-
 ριος ὑπέσχετο. Καιρὸν δὲ πόμα εἶναι τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ, ἐπεὶ καὶ καινοποιεῖ καὶ ἀφθαρτί-
 ζει ἡμᾶς τὰς παλαιωθέντας καὶ διαφθαρέντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς συν-
 ἀνέστημεν μετὰ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, φανερόν ἐστίν ἀπολούθως ὅτι συνανεκαίνισθη-
 μεν μετὰ αὐτὸν καὶ συναφθαρτίσθημεν. Μετὰ τοιοῦτον τρόπον προσαρμόζεται ὁ Εἰρμός οὗτος
 εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Προσαρμόζεται δὲ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἀννης· καθότι τόσον ἐδῶ
 γράφεται „ Ἐν ᾧ στερεούμεθα“, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ὠδῇ τῆς Ἀννης „ Ἐστερεώθη ἡ καρ-
 „ διά μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασιλ. β'. ι.) Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον προσαρμόζεται ὁ
 Εἰρμός εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν· καθότι ἡ μὲν Ὠδὴ γράφει „ Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου“, ὁ δὲ
 Εἰρμός πέτραν ἀναφέρει, ἣτις εἶναι στερεωτάτη· ὅθεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανεράσῃ τὴν τοῦ
 Εἰρμοῦ προσαρμογὴν μετὰ τὴν Ὠδὴν τῆς Ἀννης ἀνατρέχει εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς
 Ἐξόδου ὅπου γράφεται ὅτι ἐκ τῆς ἀκροτόμου καὶ στερεᾶς πέτρας ἀνέβλυσεν ὕδωρ· διὸ λέ-
 γει· Ἐλᾶτε, ὦ φιλόχριστοι λαοί, νὰ πῖωμεν ὕδωρ καιρὸν, ὕδωρ ὅπου ἀνακαινίζει καὶ
 ἀφθαρτίζει ἡμᾶς· ὅχι καθὼς ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἔπιεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ διὰ θαυ-
 ματουργίας ἀναβλύζον ἀπὸ τὴν πέτρᾳ τὴν ἀγονον καὶ στερεάν· διότι ἂν καὶ ἐκεῖνο ἦ-
 τον καινούριον διὰ τὸν παράδοξον τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἀνέβλυσε, δὲν ἦτον ὅμως καιρὸν,
 ὡς ἀνακαινίζον καὶ ἀφθαρτίζον τοὺς πίνοντας. Τοιοῦτον λοιπὸν νερὸν καιρὸν ἄς μὴ πῖω-
 μεν, ἀλλὰ ἄς πῖωμεν πηγὴν ἀφθαρσίας· ἡτοὶ τὴν ἀφθαρτίζουσαν ἡμᾶς καὶ ἀνακαινίζου-
 σαν, τὴν ὁποῖαν ἐπήγαγεν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ πετρίνου τάφου του σήμερον ἀναστὰς, καθὼς
 καὶ τὴν προτέραν πηγὴν τοῦ φθαρτοῦ ὕδατος ἐπήγαγεν ἐκ τῆς πέτρας ὁ αὐτὸς Χριστὸς·
 ἐν ᾧ Χριστῷ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ στερεούμεθα ὡς ἐπάνω εἰς λίθον στερεὸν καὶ θεμέλιον ἄσει-
 στον, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „ Ὡς σοφὸς γὰρ, φησὶν, ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· θε-
 „ μέλιον δὲ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θῆναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς“·
 (ἀ. Κορ. γ'. ιο.)

Τροπᾶριον.

„ Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-
 „ ταχθόρια. Ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα Κτίσις τὴν ἑγερσιν Χριστοῦ,
 „ ἐν ᾧ ἑστερέωται.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προτύτερα ἀπὸ τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν τοῦ Κυρίου τὰ μὲν ἐπουράνια τάγματα τῶν Ἀγγέλων δεύτερα φῶτα ἦτον, μεταδοτικῶς φωτιζόμενα ἀπὸ τὸ πρῶτον φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος· ὁ δὲ Οὐρανὸς τοῦ Οὐρανοῦ· ἦτοι ὁ καλούμενος ἐμπύρινος Οὐρανός, τόπος ἦτον φωτός καὶ αὐτός, ἐπειδὴ ἦτον κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἄκρου ὄντος φωτός· „Ο Οὐρανὸς γάρ, φησὶ, τοῦ Οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ“ (Ψαλ. ριγ'. 25.) ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ Σελήνην καὶ ἄστρα· μόνος δὲ ὁ Ἄδης ἦτον φωτός ἔρημος, καὶ σκότους τόπος φοβερώτατος· ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰώβ· „Οἶδας δὲ ἐν ποίᾳ γῇ αὐλίζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος“; (Ἰώβ λη'. 19.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Χριστὸς ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην, τότε καὶ ὁ ἄδης ἐπληρώθη ἀπὸ τὸ ἄδυτον καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς αὐτοῦ Θεότητος,

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ σοφὸς Ἰωάννης, οὕτω μελουργεῖ· Τάρα κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ἄλλα μέρη τοῦ Κόσμου πεφωτισμένα, ἄλλα δὲ ἐσκοτισμένα, ἄλλα ὅλα ὁμοῦ χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν εἶναι γεμᾶτα καὶ πεπληρωμένα ἀπὸ τὸ νοητὸν φῶς τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, καὶ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτουτος, ὁ Οὐρανός, λέγω, καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ πάντα, ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ πάντα, καὶ τὰ σκοτεινόμορφα δὲ μέρη τοῦ ἄδου καὶ αὐτὰ σήμερον εἶναι φωτεινόμορφα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς μὴ ἐορτάζῃ μόνη ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, ἐδὲ μόνος ὁ Οὐρανὸς καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὐδὲ μόνον τὰ καταχθόνια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ἡ Κτίσις, ἡ οὐράνιος, ἡ ἐπίγειος καὶ ἡ καταχθόνιος ἄς ἐορτάζῃ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ φῶς τοῦ ὁποῖου ἐφωτίσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν καὶ τόσον εὐεργετήθησαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς τῶν Ἑθνῶν καὶ ἀπίστων, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν καθήμενος ἐν τῷ σκότει τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, ἃς ἰδὼν τὸ μέγα τοῦτο φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ ἐστερέωται. Εἰς ἄλλα ἀντίγραφα γράφεται „Ἐν ᾗ (ἡγουν ἀναστᾶσει)“· ὀρθότερον ὅμως εἶναι νὰ γράφεται „Ἐν ᾧ (Χριστῷ διπλαδὴ)“ κατὰ τὰς δύο ἐρμηνευτὰς τῶν Κανόνων, καὶ κατὰ τὴν Ὡδὴν τῆς Ἀννης, εἰς τὴν ὁποίαν γράφεται „Ἐστερέωθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“ (1).

Τροπάριον.

„Χθὲς συμεθαπτόμην σοι, Χριστέ, συμεγείρομαι σήμερον ἀμαστάν-
„τι σοι, συμεσταυρούμην σοι χθὲς· αὐτός με συμδόξασον, Σωτὴρ, ἐν
„τῇ Βασιλείᾳ σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Βραδυτῆτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ρητορεύει γὰρ ἐκεῖ ἡ εὐλαλος καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ ὀγκυρὰ γλώσσα ἐκείνου·
„Χθὲς

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ ὅτι καὶ ὁ θεῖος Κοσμάς ὁ ὁμότροπος καὶ ὁμόφυχος τοῦ Δεσποῦ Ἰωάννου Κανὼνα ἐφιλοπόνησεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἰς ἡχὸν δεύτερον, Εἰρμὸν ἔχοντα τὸ „Δεῦτε λαοί“· ὅς καὶ σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς βασιλικῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, καθὼς οἱ ἐκεῖσε ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Ἀδεται δὲ λόγος ἐκ Πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθόν, ὅτι ἀνέγνω πρῶτον ὁ θεῖος Κοσμάς τὸν ἰδικόν τε Κανόνα, καὶ ἐπῆνεσεν αὐτὸν ὁ ἱερός Ἰωάννης, ὕστερον ἀνέγνω καὶ τὸν ἰδικόν σου ὁ θεῖος Ἰωάννης· ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο „Νῦν πάντα πεπληρώται φῶς, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-

„ταχθόνια“, τότε ὁ θεῖος Κοσμάς ὑπερδουμάσας καὶ ἐκπλαγείς, Καὶ σὺ, ἐφη, ἀδελφεῖ Ἰωάννη, ὅλον τὸ πᾶν μέσα εἰς τὰ τρία ταῦτα συμπεριέλαβες, καὶ οὐδὲν ἀφῆκες ἐξωθεν. Λοιπὸν ἐγὼ ἡτήμαι καὶ τὴν ἡτταν ὁμολογῶ· ὅθεν ὁ μὲν ἰδικός σου Κανὼν ἄς ἔχη τὰ πρωτεῖα καὶ ἀριστεῖα, καὶ ἄς φάλλεται δημοσίως εἰς τὰς τῆς Χριστῆς Ἐκκλησίας· ὁ δὲ ἰδικός μου ἄς μὲν ἐν γυνίᾳ καὶ ἐν τῷ σκότει ὥς μὴ ὦν φῶς ἀξίος καὶ διὰ τὰ νοήματα καὶ διὰ τὸν πεινθικόν καὶ κλαυθυμῶν ἡχὸν καθ' ὃν συνετέθη, ὅς τις εἶναι πάντῃ ἀνάρμοστος εἰς τὴν λαμπροτάτην καὶ κοσμοχαρμόσυνον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

„Χθές συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι· χθές συνενεκρούμην, συζωοποιούμαι σήμερον· χθές συνεθαπτόμην, σήμερον συνεγείρομαι“. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ἐνταῦθα ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης· διὸ στρεφόμενος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ ἐν τοῦ μνήματος ἀναστάς, χθές θαπτόμην μαζί με ἐσέ εἰς τὸν τάφον διὰ τῆς πίστεως, καὶ σήμερον ἀνασταίνομαι ἀπὸ αὐτὸν μαζί με ἐσέ διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως· χθές ἐσταυρώθηκα μαζί με ἐσέ, διὸ σήμερον δόξασόν με μαζί σου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου. Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν, καὶ ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, ὕστερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην; οὐ γὰρ ἡ ταφή προηγείται τῇ Σταυρῷ, ἀλλ' ὁ Σταυρὸς τῇ ταφῇ. Ἀποκρινόμεθα ὅτι, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, τοῦτο ἐποίησεν ὁ Ἀσματογράφος κατ' ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν ποιητικὴν· ἰδίωμα γὰρ εἶναι τῶν Ποιητῶν νὰ λέγῃσι προθύτερα τὰ λόγια των· ἦτοι τὰ μὲν πρῶτα νὰ λέγουν ὕστερα, τὰ δὲ ὕστερα νὰ λέγουν πρῶτα· κατὰ δὲ τὸν σοφὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου, ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἐναντίον με τὸ, Ἐγείρομαι· δεύτερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἀδοξότερον τοῦ, Συνεθαπτόμην· ἀτιμώτερος γὰρ καὶ ἀδοξότερος εἶναι ὁ Σταυρὸς ἀπὸ τὴν ταφὴν· ὅθεν ἐναντίον εἰς τὸ, Συνεσταυρούμην, ἔβαλε τὸ, Συνδοξάσων· διὰ τῆτο εἶπε καὶ ὁ ἀπάνυμος ἐρμηνευτής· „Ὁ θαπτόμενος ἐγείρεται, ὁ δὲ σταυρέμενος δοξάζεται· δόξα γὰρ Χριστῷ ὁ Σταυρὸς“.

Ἐπειδὴ λοιπὸν πρῶτον ἀνίσταται τινὰς καὶ ὕστερον δοξάζεται, ἐναντίον δὲ τῆς ἀναστάσεως εἶναι ἡ ταφή, διὰ τοῦτο ἔβαλε πρότερον τὸ, Συνεθαπτόμην διὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ὕστερον ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην διὰ τὴν δόξαν ὅπου ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος πρὸς μὲν τὸ, Συνεθαπτόμην εἶπε τὸ, Συνεγείρομαι, πρὸς δὲ τὸ, Συνεσταυρούμην εἶπε τὸ, Συνδοξάζομαι. Πῶς δὲ ἡμεῖς συνεθαπτόμεθα τῷ Χριστῷ καὶ συσταυρούμεθα; Κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον καὶ μερικώτερον ὅτι διὰ τὴν κακοπάθειαν καὶ θλίψιν ὅπου ἐδοκιμάσαμεν ἐν τῇ νηστείᾳ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς συνετάφημεν τῷ Χριστῷ· ἦτοι καταλιπόντες πᾶσαν προσπάθειαν Κόσμου, συνεσταυρώθημεν αὐτῷ· ἦτοι ἐπροσηλώθημεν κατὰ τὴν σάρκα τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν χαρὰν δὲ πάλιν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῇ Πάσχᾳ, συανέστημεν καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ Χριστῷ· „Εἶγε συμπάσχωμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ῥωμ. ἡ. 17.) (1) δεύτερον δὲ καὶ καθολικώτερον, διότι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἀνέλαβεν ὅλην τὴν ἰδικὴν μας φύσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη καὶ ἐδοξάσθη· ὅθεν ἐπειδὴ ἡμεῖς ὅχι μόνον εἴμεθα ὁμοφυεῖς αὐτῷ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ πιστεύομεν ἀδιστακτως εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο ὅλοι λεγόμεθα ὅτι συνεσταυρώθημεν διὰ τῆς πίστεως τῷ σταυρωθέντι ἡμετέρῳ Δεσπότη, καὶ συνετάφημεν αὐτῷ ταφέντι, ἀκολουθῶντες δὲ ὅτι συανέστημεν διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι, καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δοξασθέντι· ἐπειδὴ τὰ ἰδικά του εἶναι ἰδικά μας καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ἴδια εἶναι καὶ τῶν μελῶν ἡμῶν. Μερικοὶ δὲ λέγουσιν ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρρέθη καὶ διὰ τοὺς βαπτισθέντας κατὰ τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Πάσχα· καὶ ὅρα τὸ „Πάτερ Παντοκράτωρ“· συνετάφησαν γὰρ αὐτῷ καὶ συνεσταυρώθησαν ἐν τῷ Βαπτίσματι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“. (Ῥωμ. 6. 3.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐπὶ τῆς Θείας φυλακῆς ὁ Θεηγόρος Ἀββακούμ στήτω μεθ' ἡμῶν καὶ δεικνύτω φασφόρον Ἀγγελον, διαπρυσίως λέγοντα· σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅτι ἀρέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύραμος.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅθεν προσφωῶς εἶπεν ὁ Αἰγύπτιος Μακάριος ἐκ τῆς 18. „Χρὴ γὰρ σε συσταυρωθῆναι τῷ σταυρωθέντι, συμπάειν τῷ παθόντι, ἵνα οὕτω συνδοξάσῃς τῷ δοξασθέντι· ἀνάγκη γὰρ τὴν νύμφην, συμπάειν τῷ νυμφίῳ, καὶ ὕτω γενέσθαι κοινωνόν.“

καὶ συκληρονόμον Χριστοῦ· οὐκ ἔγχωρὶ γὰρ ἀνεν παθμάτων καὶ τῆς τραχείας καὶ σπινθὸς καὶ τιθιμμένης ὁδοῦ εἰσελθόντινα εἰς τὴν πόλιν τῶν ἁγίων καὶ ἀναπαυθῆναι καὶ συμβασιλεύσαι τῷ Βασιλεὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τὰ πρότερα Τροπάρια ἀξιοθαύμαστος εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὁ χαριτάνυμος οὗτος Μελωδός, καὶ διὰ τὸν παρόντα Εἰρμὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶναι ἄξιος ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ· διότι αὐτός, ἂν καὶ ἐδανείσθῃ πολλὰ ῥήτα ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τῷ Θεολόγῳ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ Ὠδῇ, αὐτὸ ὅμως τὸ Προοίμιον τῷ λόγῳ ἐκείνου, „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ“ τὸ ἐφύλαξε διὰ νὰ τὸ προσαρμόσῃ εὐφυῶς καὶ πανσόφως εἰς τὴν τετάρτην ταύτην τοῦ Ἀββακούμ Ὠδὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι δύσληπτος καὶ ἀσαφής, τούτου χάριν πρέπει νὰ εἰποῦμεν ἐδῶ πρότερον περὶ τῶν λόγων τῷ Ἀββακούμ, καὶ ποίαν ὅπτασίαν εἶδεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ τότε νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸν Εἰρμὸν, ἵνα γένη εἰς ὅλους ἡ ἐρμηνεία τοῦ εὐληπτος.

Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ ἐπειδὴ ἔβλεπε πολλὰς νὰ σκανδαλίζωνται διὰ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὰς κρίσεις τοῦ Θεοῦ, πῶς δηλ. παραβλέπει τὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀδίκους νὰ καταφρονοῦν καὶ νὰ καταπίνουσι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους, ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἀκαταλήπτους ταύτας κρίσεις τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει· „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτρῃ, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ (Κύριος), καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου“. (Ἀβ. β'. ι.) Τὸ δὲ νόημα τῶν προφητικῶν τούτων λόγων εἶναι τοιοῦτον, κατὰ τὸν σχολιαστὴν Νικήταν. Ἐγὼ θέλω φυλάξαι τὸν νοῦν μου ἀνώτερον ἀπὸ καθε φροντίδα κοσμικὴν διὰ νῆψεως προσοχῆς τε καὶ προσευχῆς νοεῶς (φυλακὴ γὰρ ἡ νῆψις καὶ ἡ ἐν καρδίᾳ προσοχὴ καὶ προσευχὴ τοῦ νοὸς λέγεται), καὶ ἔτω διὰ τῆς νοεῶς ταύτης φυλακῆς θέλω ἀναβῆ ὡς ἐπάνω εἰς πέτρῃν στερεάν καὶ ἀσφαλῆ εἰς ὑψηλὴν θεωρίαν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὡς ἀπὸ ἀκράρειάν τινα καὶ ὑψηλὸν τόπον θέλω στοχασθῇ ποῖα λόγια ἔχει νὰ λαλήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ Θεός, καὶ τί ἔχω νὰ ἀποκριθῶ ἐγὼ πρὸς ἔλεγχον· ἥτοι ἐπίπληξιν τῶν ἀνωτέρω σκανδαλιζομένων.

Ταῦτα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀββακούμ ἐπροσάρμοσεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν φυλακὴν ἐνόησεν οὐχὶ τὴν νῆψιν τοῦ νοὸς καὶ τὴν προσοχὴν ὁ Ἀββακούμ, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν καὶ θεωρίαν τῆς Ἀρχιερωσύνης· συγχωρημένον γὰρ εἶναι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, μεσίτας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπάρχοντας, νὰ ζητοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ τὰ θεωροῦν διὰ τοῦ οἰκείου νοὸς αὐτοκινήτως. Ὅσοι δὲ λέγουσι (ἐκ τούτων δὲ εἶναι καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ὁ λέγων ὅτι ὁ φανείς τῷ Θεολόγῳ Ἀγγελος ἦτον ὁ Γαβριήλ· Λόγῳ β'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν) ὅτι ἐν ὁπτασίᾳ ἐκ Θεοῦ φανείσῃ ἐτεροκινήτως εἶδεν ὁ Θεολόγος τὸν Ἀγγελον, καὶ ἤκουσε τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, οὗτοι πολὺ σφάλουσιν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, καθότι λαλοῦσιν ἔξω τῶν τοῦ Θεολόγου ῥημάτων· οὗτος γὰρ προοιμιάζων εἰς τὸν περὶ τοῦ Πάσχα λόγον αὐτοῦ, οὕτω λέγει· „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ· καὶ μετ' αὐτοῦ σήμερον τῆς δεδομένης μοι παρὰ τῷ Πνεύματος ἐξουσίας καὶ θεωρίας, καὶ ἀποσκοπεύσω καὶ γνώσομαι τί ὀφθῆσεται, καὶ τί λαληθήσεται μοι· καὶ ἔσθην καὶ ἀπεσκόπευσα· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν νεφελῶν... καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ὡς ὄρασις Ἀγγέλου... καὶ ἐβόησε φωνὴ μεγάλη καὶ εἶπε· Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, ἐρανίζεται ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὰ ἴδια λόγια καὶ τῷ Ἀββακούμ καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ λέγει· Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, ὁ ποτὲ ἐπὶ τῆς φυλακῆς τοῦ νοὸς αὐτοῦ στάς, ἄς σταθῇ καὶ σήμερον μετ' ἡμᾶς. Προσφυῶς δὲ εἶπε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀββακούμ, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ Ὠδὴ αὕτη καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἔχουν ὑπόθεσιν τὴν ἀνάστασιν καὶ ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ Ἀββακούμ ἐρμηνεύεται πατὴρ ἐγέρσεως. Εἶτα λέγει· Ὁ Ἀββακούμ (εἴτε ὁ Προφήτης, εἴτε ὁ ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀββακούμ λαλῶν Θεολόγος) ἄς δείξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν φωτεινὸν ἐκείνον Ἀγγελον ὅπως ἐφάνη κατὰ θεωρίαν πνευματικὴν καὶ ἔλεγε· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ“. Δὲν προσθέτει δὲ ὁ Μελωδὸς τὰ λοιπὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου „Ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“, ἀλλὰ ἀφίνει αὐτὰ, καθότι τὰ προσέειπεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πρώτης Ὠδῆς, ὅταν ἐμελῶδῃ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“. Διαπρυσίως δὲ εἶπεν ὅτι ἐβόα ὁ θεωρούμενος Ἀγγελος· ἥτοι μετ' αὐτὴν τόσον λαμπράν ὡς πῦρ καὶ φῶς· καθότι τὸ, Διαπουσίως

σίως παράγεται ἀπὸ τοῦ Πῦρ κατὰ μετὰθεσιν τῆς Ρ· ἔπρεπε γὰρ νὰ ρηθῇ „Διαπυρσίως“· καθὼς καὶ τὸ τέταρτον γίνεται τέτταρον, καὶ τὸ κότταρον γίνεται κρότταρον, καὶ ἄλλα μυρία παρὰ τοῖς Ποιναῖς εὐρισκόμενα.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ Τροπαρίου „Ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς „παντοδύναμος“; Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τοὺς ὄρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ ἦτον ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα μόνης τῆς παντοδυνάμου Θεότητος, κοντὰ εἰς τὴν ὁποίαν κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀδύνατον· μόνη γὰρ αὕτη ἐστὶ παντοδύναμος· ὅθεν ὁ Παῦλος τοῦτο δηλῶν ἔλεγε· „Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς „ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.), ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“ (Ἐφ. α. 19.) καὶ πάλιν· „Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως „Θεοῦ“ (β'. Κορ. 13. 4.) καὶ αὐθις· „Ὡς περ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς „δόξης (ἥτοι τῆς Θεότητος) τοῦ Πατρὸς“ (Ῥωμ. 5. 4.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐπιθέμενος τὸ τοῦ Ἰακώβ ἐκεῖνο „Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος· „Τίς ἐγερεῖ αὐτόν;“ ἔτω λέγει· „Τὸν θάνατον αὐτοῦ κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον, καὶ „τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν, λέγων· „Τίς ἐγερεῖ αὐτόν;“ Ἄλλος μὲν εἰσὶν, αὐτὸς „δὲ ἑαυτόν“ (Λόγῳ εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν. Τόμ. ε.)

Τροπάριον.

„Ἄρσεν μὲν ὡς διαροῖξαι τὴν παρθευέουσαν μηδὺν πέφημε Χριστός, ὡς βρωτός (1) δὲ ἄμμος προσηγόρευται, ἄμμος δὲ ὡς ἄγευστος κηλίδος, τὸ ἡμέτερον Πάσχα, καὶ ὡς Θεὸς ἀληθὴς τέλειος λέλεκται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν εἰς τὸ Πάσχα λόγων τοῦ μεγάλου Γρηγορίου· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ἀλληγορεῖ τὸ νομικὸν Πάσχα εἰς τὸ Πάσχα τὸ ἰδικόν μας, καὶ καταλεπτικῶς ἐρμηνεύει τὰς τοῦ νόμου ρήσεις, τὰς οὕτω λεγούσας· „Λαβέτωσαν ἕκαστος κατ' οἴκους πατριῶν πρόβατον τέλειον ἄρσεν“ (Ἐξ. 13. 3.) Ταύτας ὁ Θεολόγος ἐρμηνεύων, οὕτω φησὶ· „Διὰ τοῦτο λαμβάνεται πρόβατον μὲν διὰ τὴν ἀκακίαν „καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀρχαίας γυμνώσεως· τοιοῦτον γὰρ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν σφάζιον, ἔνδυμα „ἀφθαρσίας καὶ ὃν καὶ καλούμενον· τέλειον δὲ, οὐ διὰ τὴν Θεότητα μόνην, ἥς οὐδὲν τελεώτερον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρόσληψιν (ἥτοι τὴν ἀνθρωπότητα) τὴν χρισθεῖσαν Θεότητι, καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ θαρρῶ λέγειν ὁρόθεον· ἄρσεν δὲ, ὡς ἐκράγεν βίαν δεσμῶν παρθενικῶν τε καὶ μητρικῶν κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν, καὶ τεχθέν ἄρσεν „ἐκ τῆς Προφήτιδος, ὡς Ἠσαΐας εὐαγγελίζεται (2)· ἄμμος δὲ καὶ ἀκίβδηλος, ὡς θεραπευτικὸν μᾶμων καὶ τῶν ἀπὸ καρδίας ἐλαττωμάτων καὶ μολυσμάτων“.

Ταύτας λοιπὸν τὰς ἀλληγορίας καὶ ἀναγωγὰς τοῦ μεγάλου Θεολόγου, τὰς μὲν περιττάς συντεμῶν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τὰς δὲ εὐχρηστοτέρας κεφαλαιωδῶς μελουργήσας ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει ὅτι τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ὅπου ἐδυσιάζετο κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ ἦτον τύπος τοῦ ἰδικοῦ μας Πάσχα, τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐσφα-

(1) Ἐσφαλμένως δὲ γράφεται ἐν ἄλλοις „Βρωτός“ διὰ τοῦ Ο.

(2) Τὴν βίαν ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „Μεγαλὴ ἡ τοῦ Κυρίου δύναμις· ταύτην γὰρ καλεῖ βίαν ὁ Θεολόγος, ἢ χρησάμενος, ὑπὲρ φύσιν ἠνοῖξε „τὰ κλεῖδρα τῆς παρθενίας, μὴ παρανοιγέσθαι ὑπὸ „ἰμιλίας ἀνδρός· παρθενικὰ δὲ ἐμοῦ καὶ μητρικὰ

„κλεῖδρα διὰ τὸ παράδοξον· ἄμμος γὰρ ἐνσταυθῆ συνῆδραμον, παρθενία καὶ τόκος· ἄρσεν δὲ τὸν Χριστόν καὶ Ἠσαΐας ἐνομάζει, λέγων· „Καὶ προσπλάσσει πρὸς σπὴν Προφήτην, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν Υἱόν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τῶν ὁδῶν τὸν τόνον, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. Προφήτης δὲ ἡ Θεοτόκος, „οἷα τὰ κατ' αὐτὴν προφητεύσασα· Ἰδὲ γὰρ, φησὶν, „ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γυναῖκες“.

ἐσφαγιασθῇ πραγματικῶς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐσφαγιάζετο· ὅθεν καθὼς ἐκεῖνο ἦτον ἄρσενικόν, ἀμνός, νέον, ἁμῶμον, τέλειον, τοιοῦτος ἦτον καὶ ὁ τυπούμενος Χριστός· ἄρσεν ἦτον ἐκεῖνο; ἄρσεν ἦτον καὶ ὁ Χριστός· διότι ἠνοιξεν ἀρρήτως τὴν μήτραν τῆς Παρθένου Μητρός του, καὶ πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξε, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ „Κυρίῳ κληθήσεται“· (Λουκ. β'. 23.) ἦτον ἀμνός ἐκεῖνο; ἀμνός ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὼς βρωτός· ἦτοι καθὼς βιβρώσκεται (τρώγεται) ἀπὸ ἡμᾶς, ὃν τρόπον καὶ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀμνός ἐτρώγετο· ὁ μὲν γὰρ Κύριος λέγει· „Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων „μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον“· (Ἰω. 5'. 54.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἡμῖν δὲ „ὁ ἀμνός βρωθήσεται“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα)· ἁμῶμος ἦτον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο (ἦτοι χωρὶς κανένα μῶμον καὶ ψεγάδι σωματικόν); ἁμῶμος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθότι δὲν ἐγεύθη (ἦτοι δὲν ἐδοκίμασε) κανένα ψεγάδι ἀμαρτίας· „Ἀμαρτίαν γὰρ, φησὶν, ἐκ ἐποίη- „σεν, ἡδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὗρέθη“· (Ἠσ. νγ'. 9.) τέλειον ἦτον τὸ παλαιὸν πρόβατον; τέλειος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὼς ἦτον Θεὸς ἀληθινός· τί γὰρ ἄλλο εἶναι τε- λειότερον ἀπὸ τὴν Θεότητα; ὁ δὲ Θεολόγος προσθετεῖ ὅτι ὁ Χριστός ἦτον τέλειος καὶ κα- τὰ τὴν ἀνθρωπότητα· διότι αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐχρίσθη ἀπὸ τὴν Θεότητα, καὶ ἔγινεν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον τὸ χρίσαν, ἦγουν ἔγινε τῇ Θεώσει Θεὸς καὶ ὁμόθεος.

Τροπάριον.

„Ὡς ἐριαύσιος ἀμνός ὁ εὐλογούμενος ἡμῖν στέφανος χρηστός ἐ-
„κουσίως ὑπὲρ πάντων τέθυται. Πάσχα τὸ καθαρτήριο, καὶ
„αὐθις ἐκ τοῦ τάφου ὠραίως δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν Ἥλιος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ἀλληγόρησεν εἰς τὸν Χριστὸν ὁ ἱερός Μελωδὸς τὸ εἶ- ναι ἄρσεν, καὶ ἀμνόν, καὶ ἁμῶμον, καὶ τέλειον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο, τὸ εἰς τὸ Πάσχα σφαγιαζόμενον, τὰρα ἐδῶ ἀλληγορεῖ εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἐνιαύσιον· ἦτοι τὸ χρυ- σιάρικον τοῦ προβάτου ἐκείνου· γράφει γὰρ ὁ Νόμος· „Τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐνιαύσιον ἐ- „σταί ὑμῖν“· (Ἐξ. ιβ'. 3.) Ἐρανίζεται δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ αὐ- τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Επειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐνιαύσιον τὸν Χριστὸν καλεῖ καὶ δι' ἄλ- λας μὲν αἰτίας, μάλιστα δὲ ὡς στέφανον χρηστότητος εὐλογούμενον, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει „Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐν αὐτοῦ τῆς χρηστότητός σου“, (Ψαλ. ξδ'. 12.) καὶ ὡς Ἥλιον δικαιοσύνης ἀπαρτίζοντα καὶ τελειόνοντα τὸν κύκλον τῶν ἀρετῶν, διὰ τοῦ- το καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης οὕτω τὸ μέλος μεταχειρίζεται, λέγων· „Ὁ εὐλογούμενος σήμερον καὶ δοξολογούμενος ἀπὸ ἡμᾶς Κύριος εἶναι στέφανος χρηστός (ἦτοι ἀγαθός). Διὰ τοῦ Ἡ δὲ πρέπει νὰ γράφεται τὸ, Χριστός, καὶ ὅχι διὰ τοῦ Ι, καθὼς εἰς τὰ περισσότερα ἀντί- γραφα ἐσφαλμένως γράφεται, ἵνα μὴ ἡ χρῆσις τοῦ Προφήτου Δαβὶδ παραβλαβῇ, ἢ λέ- γουσα· „Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐν αὐτοῦ τῆς χρηστότητός σου“· διότι καὶ ὁ Θεο- λόγος „Στέφανον, εἶπεν ἀνωτέρω, χρηστότητος εὐλογούμενον“.

Διὰ τί δὲ στέφανος χρηστότητος ὁ Δεσπότης Χριστός ὀνομάζεται; Διότι περιέχει ἐν ἑαυ- τῷ κυκλοτερώς καὶ εἰς εἶδος στεφάνου κάθε χρηστότητα καὶ ἀγαθασύνην· ἢ διότι ὑπὸ τῆς ἰδικῆς του χρηστότητος νικώμενος, κατεδέχθη νὰ στεφανωθῇ δι' ἡμᾶς μετὰ τὰς ἀκάν- θας, καθὼς ἐν τῷ Ἀσματι γράφεται· „Ἐξέλθετε καὶ ἴδετε ἐν τῷ Βασιλεῖ Σολομῶν „(ἦτοι ἐν τῷ εἰρηνικῷ Χριστῷ) ἐν τῷ στεφάνῳ, ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ „(ἡ συναγωγὴ δηλ. τῶν Ἰουδαίων, διότι ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα) ἐν ἡμέρᾳ „νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ“· (Ἄσ. γ'. 11.) (ὅταν δη- λαδὴ ἐνυμφεύθη τὴν ἐξ Ἐθνῶν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς.) Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ὅπου εἶναι τὸ ἀληθινὸν καὶ καθαρτήριο ἡμῶν Πάσχα θεληματικῶς ἐ- θυσιάσθη διὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἀμνός χρονιάρικος. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦ- το ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“· (ἀ.

(Α'. Κορ. ε'. γ.) ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλον λόγον ἐνιαύσιος λέγεται ὁ Χριστὸς, καθὼς εἶται Ἡλῖος δικαιοσύνης (ἦτοι καθε ἀρετῆς) ὁ τὸν ἐν αὐτὸν ἐργαζόμενος διὰ τῆς χρονικῆς κυκλοφορίας του. „Ανατελεῖ γὰρ, φησὶν ὁ Μαλαχίας, ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις Ἡλῖος δικαιοσύνης „(Μαλαχ. δ'. 2.)“. Οὗτος λοιπὸν ἀνατέλλει σήμερον ὡς λαμπρότατος Ἡλῖος, καὶ λάμπει ὡραῖος ἀπὸ τὸν τάφον ὡς ἀπὸ ὀρίζοντα ἀνατολικὸν καὶ θάλαμον βασιλικόν· καθὼς λέγει περὶ τοῦ Ἡλίου καὶ ὁ Δαβίδ· „Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ“. (Ψαλ. ιη'. 5.) (1).

Τὸ ρητὸν τοῦ Μαλαχίου οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ἐπέλαμψε μὲν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος τοῖς ἐν τῷ δε τῷ Κόσμῳ, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑποδύς, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἐν ἀχλύϊ δὲ ὄντας καὶ σκότῳ, καθάπερ τις Ἡλῖος ταῖς οἰκείαις περιαστράπτων μαρμαρυγαῖς καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς Θεογνωσίας ἀκτῖνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων ψυχαῖς ἐνιέει, καθαρὸς ἀπέφινε καὶ σοφοὺς καὶ ἀπάσης ἀγαθοεργίας ἐπιστήμονας· πλὴν καὶ εἰς τοῦτο παιδρότητος παρεννεγμένοι πεπλετισμένοι τε, καθὰ φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἐν πάσῃ γνώσει καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ, βλέπομεν ἄρτι ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι, καὶ γινώσκομεν ἐκ μέρους· ἥξει δὲ κατὰ καιροὺς τὸ τέλειον, καὶ ἐν πληρεστάτῃ λοιπὸν ἐσόμεθα γνώσει Χριστοῦ, πάλιν ἡμῖν ἐξ Οὐρανοῦ ἐπιλάμψαντος καὶ καταργούντος μὲν τὸ ἐκ μέρους καὶ τὴν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι γνῶσιν, καταλάμποντος δὲ ὥσπερ τοῖς τελεωτέροις, καὶ Θεοῦ τινὸς καὶ ἀπορρήτου φωτὸς ἀναπιμπλάντος τὸν νοῦν καὶ τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσει καταφαιδρύνοντος“.

Τροπάριον.

„Ὁ Θεοπάτωρ μὲν Δαβὶδ πρὸ τῆς σκιώδους Κιβωτῆ ἤλατο σκιρτῶν·
„ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος τὴν τῶν συμβόλων ἔκβασιν ὁρῶντες,
„εὐφρανθῶμεν ἐρθέως, ὅτι ἀρέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύμαμος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς Κιβωτοῦ ἐρανίζεται τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ χαριτάναμος Ἰωάννης· ὅταν γὰρ ἡ Κιβωτὸς ἐσκληρώθη ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ πάλιν ἐλευθερώθη ἀπὸ αὐτοῦς, καὶ ἐγύρισεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὸν οἶκον Ἀβεδδαρά, καθὼς γέγραπται ἐν κεφ. ε'. τῆς β'. τῶν Βασιλειῶν, τότε ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐνδουσιασμένος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, ἐπήδα καὶ ἐχόρευεν ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τὴν τοιαύτην ἱστορίαν τύπον νοῶν τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, λέγει· Πάλαι μὲν

(1) Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωγράφος, ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ Δ'. ἡχου τῆς Οὐκωΐχου πὸ λέγον· „Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ Ἐκκλησία“. „Δικαιοσύνης Ἡλῖος ὁ Χριστὸς λέγεται ὡς τῶν χρόνων ποιητής, ὅτι καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου ὁ αἰσθητὸς αὐτός ἥλιος τὸ μέτρον ὀρίζει. Λέγεται δὲ ἥλιος, καὶ ὡς τὸν Κόσμον τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ φωτίσας· ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος ἀνατέλλων, τὸ σκότος σκειδάουσι καὶ φωτίζει τὴν γῆν, καὶ ὁρᾷν δίδωσι τοῖς ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τὰ ὀρώμενα, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἑαυτὸν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας, τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς τοῦ ὄντως Θεοῦ ἀγνωσίας ἐσκέδασε, καὶ τὴν γῆν· ἦτοι τὰς πλᾶσθέντας ἐκ γῆς ἀνθρώπους, φωτίσας, καὶ τοῖς ἔχουσιν τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιγινῶναι παρέσχε τὰ ἐπιγινώσκεις ἀξία, δηλαδὴ τὰ πνευματικά, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν τὸν

„τὸ νοητὸν φῶς ἐπιλάμψαντα. Ἡλῖος λέγεται ὁ Χριστὸς, ὅτι καὶ προαιώνιος ὢν Θεός, σὰρξ ὕστατον γέγονεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἥλιος συνίστη· πρῶτον γὰρ τοῦ φωτὸς γενομένου, ὕστερον ὁ δίσκος ὑπέστη καὶ ἐν αὐτῷ τὸ φῶς ἐδέξατο. Δικαιοσύνης δὲ, ὡς πάσης χωρητικὸς ἀρετῆς· καθὰ καὶ αὐτὸς ἐφη πρὸς τὸν Ἰωάννην· „Οὕτω γὰρ πρέπει ἡμῖν ἐσθὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην“· καὶ ὡς τοῖς ἀνθρώποις πάσης δικαιοσύνης γινόμενος αἴτιος· οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἐκεῖνου κατορθῶται χωρὶς. Ἐστὶ Ἡλῖος δικαιοσύνης ὁ Κύριος λέγεται, ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ αὐτοῦ φωτίσας τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους καὶ δικαιοσύνης μεταδίδους, πᾶς ἐστὶ δικαιοσύνης, καὶ αὐδὲς ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῖς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κακουχουμένοις ἐκουσίως ἢ ἐξ ἐπιφορᾶς πειρασμῶν ἀποδώσιν δικαίας τὰς ἀμοιβάς“.

μὲν ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ ἐπὶ δα χορεύων ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς καὶ νομικῆς Κιβωτοῦ* ἡμεῖς δὲ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, βλέποντες τὴν ἔκβασιν καὶ τὸ τέλος τῶν παλαιῶν ἐκείνων συμβόλων καὶ τύπων, ὡς εὐφρανθῶμεν σήμερον, εὐφροσύνην ὁμῶς Θεοτερπῆτε καὶ ἑνθεον* καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον εἰπεῖν Γρηγόριον „Εορτάσωμεν μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ „θεϊκῶς* μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμικῶς* μὴ πρόθυρα στεφανώσωμεν* μὴ χοροὺς στή- „σάμεθα“ (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια). Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „Εὐφρανθῶ- „μεν“, ἐπήγαγε τὸ „Ἐνθέως“ διὰ τὴν φανερῶσιν τοῦτο τὸ νόημα.

Πῶς δὲ τὰ τῆς Κιβωτοῦ ἦτον σύμβολα τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου; Ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα γίνεται φανερόν. Κιβωτὸς εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου, τὸ ὅποιον συνεῖχε ἀρρήτως ἐν ἑαυτῷ τὴν προσλαβῆσαν Θεότητα* καθὼς καὶ ἡ Κιβωτὸς συνεῖχε τὰ ἅγια: ἦτοι τὰς πλάκας, τὴν στάμνον καὶ τὴν ῥάβδον τοῦ Ἀάρων* ἀλλὰ καθὼς ἡ Κιβωτὸς αἰχμαλωτίσθη ἀπὸ τῆς Ἀζωτίας* ὥτως ἐφάνη ὅτι αἰχ- μαλωτίσθη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁ Κύριος, καὶ ἐκατέβη εἰς τὸν Ἄδην, καὶ ἐλογί- σθη μετὰ τῶν νεκρῶν, οἱ τινες δικαίως ἠθέλαν ὀνομασθῆναι Ἀζῶτιοι, ὡς ἐστερημένοι ζωῆς.

Καθὼς ὁμῶς ἡ πόλις Ἀζωτος δὲν ὑπέφερε τὸν ἐρχομὸν τῆς παλαιᾶς Κιβωτοῦ, ἀλλὰ εὐθὺς ὅπου αὐτὴ ἐκεῖ ἐπῆγεν, ἔπεσε μὲν τὸ εἶδωλον τοῦ Δαγῶν καὶ ἐσυτρίφθη, ἀσθέ- νειαι δὲ καὶ πληγαὶ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς Ἀζωτίους, ὥς ὅπου ἡ Κιβωτὸς ἀπὸ ἐκεῖ ἀ- νιεχώρησε* „Καὶ ἐβαρύνθη, φησὶ, χεὶρ Κυρίου ἐπὶ τοὺς Ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισεν αὐ- „τοὺς, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἑδρας αὐτῶν, τὴν Ἀζωτον καὶ τὰ ὄρια αὐτῆς“ (Α'. Βασ. ε'. 3.) καὶ πάλιν* „Καὶ ἦν ἡ Κιβωτὸς ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ μῆνας, „καὶ ἐξέέσεν ἡ γῆ αὐτῶν μύας“ (Αὐτόθ. 5'. 1.) οὕτω καὶ ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβη εἰς τοὺς τόπους τοῦ Ἄδου, ἔπεσε μὲν ὁ Ἄδης καὶ ἐνεκράθη, οἱ δὲ Δαίμονες οἱ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντες εἰς μυρίας παιδείας ὑπεβλήθησαν. Καὶ καθὼς ἡ Κιβωτὸς ἐγύρισε πάλιν ὀ- πίσω εἰς τοὺς Ἰουδαίους* οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐγύρισε πάλιν εἰς ἑαυτὸν, τῆς ἀγίας αὐ- τοῦ ψυχῆς ἐπιστρεφάσης εἰς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ σώματος ἀναστάντος* ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος* „Χριστὸς εἰς ἑαυτὸν* ἐπανέρχασθε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ χαίρωμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ τινες ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τῶν συμβόλων ἐκείνων καὶ τύπων τῆς Κιβωτοῦ τὸ τέλος καὶ ἔκβασιν; ἢ πῶς δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἀγαλλιῶμεν κατὰ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; Καὶ ἂν ὁ Δαβὶδ, Βασιλεὺς ὢν καὶ Προφήτης, δὲν ἐυστάλη νὰ χορεύσῃ, φορῶν στολὴν ἑξαλ- λον, ὡς γέγραπται, (ἦτοι βασιλικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ αυτοκρατορικὴν πορφύ- ραν εἰς τὸ σῶμα, ἐπειδὴ ὑπερέβηκε αὐτὸν ἡ χαρὰ) διὰ τί ἡμεῖς νὰ μὴ χορεύσωμεν πνευ- ματικῶς σήμερον, καὶ νὰ κροτήσωμεν τὰς χεῖρας ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας; Ἄν ἐκεῖνος διὰ μίαν τυπικὴν σκηνὴν καὶ ξυλίνην Κιβωτὸν ἔδειξε τόσῃ ὑπερβολικὴν χαρὰν, ὥστε ἔλαβεν αἰτίαν ἡ γυνὴ τοῦ Μελχὸλ νὰ τὸν καταφρονήσῃ* „Καὶ Μελχὸλ ἡ „θυγάτηρ Σαουλ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν Βασιλέα Δαβὶδ ὀρχοῦμενον καὶ „ἀνακρουόμενον ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς“ (β'. Βα- σιλ. 5'. 16.) ἂν ἐκεῖνος, λέγω, οὕτως ἔχαιρε, πόσῳ μᾶλλον εἶναι δίκαιον νὰ δείξωμεν ἡμεῖς καθ' ἐκδοσ πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, διότι ἀνέστη ὁ Κύριος ὡς παντο- δύναμος, καὶ τὸ γένος ὅλον τῶν ἀνθρώπων συνανέστησε;

Διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀνέστη ὁ Χριστὸς ὡς παντοδύναμος; Διὰ νὰ φανερῶσῃ, ὡς προείπομεν, ὅτι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἀναστήναι ὑπερέβαινε ὅλους τοὺς ὅρους τῆς φύσεως (διότι κοινὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ἐνομίζετο ἀδύνατος ὁμοῦ καὶ ἀπίστευτος)* ἐπειδὴ διὰ νὰ ἀναστηθῇ ἐχρειάζετο μίαν ἐνέργειαν τοῦ παντοδυνάμου κρᾶ- τος τῆς Θεότητος* καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγε* „Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κρᾶ- „τους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνῆργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.), ἐγείρας αὐτὸν ἐκ „νεκρῶν“ (Εφ. α'. 19.) καὶ ἀλλαχού* „Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας (1),

ἀλλὰ

(1) Τριχῶς νοουμένης τῆς ἀσθενείας κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον καὶ Ἰωάννην τὸν Ζωναρὰν, ἢ τῆς ἀρρώστιας τοῦ σώματος, ἢ τῆς εἰς τὴν πίστιν σα- θρότητας, ἢ καὶ τῶν ἐπιβουλῶν καὶ ἀτιμιῶν καὶ παθῶν, κατὰ τὸ τρίτον σημαίνοντος λέγεται ἐδῶ ἡ ἀσθενεία τοῦ Κυρίου, ἐξ ἧς ἐσταυρώθη, ἐπειδὴ

ὑπέμεινε ἐπιβουλὰς καὶ ὕβρεις καὶ πάθη. Καθὼς λοιπὸν μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου (διότι οὕτως ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπί- στος)* οὕτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη ἀπὸ ἀσθενείαν τὴν νομιζομένην μὲν οὕτως ἀπὸ τοὺς Ἰου- δαίους καὶ Ἕλληνας, μὴ οὖσαν δὲ τῇ ἀληθείᾳ.

ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεῶν. (β'. Κορ. ιγ'. 4.) Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς εἶπεν „Ἀνέστη, ὅπερ σημαίνει „Αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέστησεν ὡς παντοδύναμος, καθὼς τὸ εἶπε μόνος. „Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. (Ἰω. β'. 19.) Εἶδε λέγει ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν αὐτόν, τοῦτο εἶπε, διότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀντιστρόφως, ὅλα τὰ τοῦ Υἱοῦ εἶναι καὶ τοῦ Πατρὸς (1).

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁρῶμεν ὄρθρου βαθέος, καὶ ἄντι μύρου τὸν ὕμνον προσοί-
σωμεν τῷ Δεσπότῃ, καὶ Χριστὸν ὁψώμεθα, δικαιοσύνης Ἡλίου,
„πᾶσι ζῶνι ἁματέλλοιτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον σμίγει ὁ Μελωδὸς τὴν πέμπτῃν Ὡδὴν μετὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Ἡσαΐας ὁ ποιητὴς τῆς πέμπτης Ὡδῆς ἀναφέρει ὄρθρον· „Ἐκ νυκτὸς γὰρ, φησὶν, ὄρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός. (Ἠσ. κς'. 9.) ὁμοίως καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀναφέρει, λέγει· „Τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων (ἡτοὶ τῇ Κυριακῇ) ὄρθρου βαθέος ἦλθον γυναῖκες ἐπὶ τὸ μνήμα, φέ-
ρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. (Λουκ. κδ'. 1.) τοῦτου χάριν ὁ Δεσπότης Ἀσματογράφος ἐνώσας καὶ τὰ δύο ταῦτα, στρέφεται εἰς τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῶν Χριστιανῶν καὶ λέγει οὕτω· Ἐλᾶτε καὶ ἡμεῖς, φιλέοργοι ἀδελφοί, ἃς μιμηθῶμεν τὰς μυροφόρους ἐκείνας γυναῖκας, καὶ σκηωθέντες ἀπὸ τὴν κλίνην κατὰ τὸν βαθεὺν ὄρθρον, ἃς προσφέρωμεν εἰς τὸν ἀναστάντα Δεσπότην ὕμνους ἀρμολογίους τῇ αὐτοῦ ἀναστάσει, καθὼς αἱ μυροφόροι ἐ-
πρόσφεραν τὰ μύρα εἰς αὐτόν, καὶ ἃς μὴ ρουχαλίζωμεν κοιμώμενοι εἰς τὴν κλίνην ὅλην τὴν νύκτα· ἃς ἀγρυπνήσωμεν, ἀδελφοί, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφύρου τῆς Πά-
σχα Κυριακῆς, ψάλλοντες ὕμνους καὶ δοξολογίας μέχρι τοῦ ὄρθρου· οὕτω γὰρ ἐποίουν καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοί, καὶ λαμπάδας ἀνάπτοντες, ἀγρύπνου ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· καθὼς λέγει τὸτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καλὴ μὲν οὖν καὶ ἡ χθεὲς ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, ἢ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαψιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα καταφωτίζοντες. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν ὅμως ἐσεῖς, Χριστιανοί, ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἀγρυπνῆτε, σκηωθῆτε καὶ κατὰ τὸν βαθεὺν ὄρθρον μετὰ τὸ μεσονύκτιον διὰ νὰ ἐορτάζετε τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὸν ὄρθρον φυσικῶς τῷ τρόπῳ ἀνατέλλει ὁ Ἡλῖος, διὰ τοῦτο ἡμεῖς, εἰς ἀγρυπνῶμεν, θέλομεν ἰδεῖ διὰ τῆς πίστεως τὸν νοητὸν Ἡλῖον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν νὰ ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον, ὡς ἀπὸ ἀνατολικὸν ὀρίζοντα καὶ νὰ ἀνατέλλῃ τὴν ἀληθινὴν ζῶνι εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας.

Τρο-

(1) Ἐφη καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἀπεστα-
λη μὲν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος, διπλοῦς γὰρ ἦν· εἶδε
καὶ ὡς Θεός, τί τοῦτο; Τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πα-
τρός ἀποστολὴν εἶναι νόμισεν, ἐφ' ᾧ ἀναφέρει τὰ
ἑαυτοῦ, καὶ ὡς ἀρχὴν τιμῶν αἰώνων, καὶ τοῦ
μὴ δοκεῖν εἶναι ἀντίθεος. Ἐπεὶ καὶ παραδεδοσθαι
λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδεδοκέναι γεγρα-
πται· καὶ ἐγγιγέρθαι παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀνει-
ληφθαι, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἀνιστασθῆναι καὶ ἀνελθ-

„λυθῆναι πάλιν· ἐκεῖνα τῆς εὐδοκίας, ταῦτα τῆς
ἐξουσίας. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐφη δὲ καὶ
ὁ Ζωναράς· „Καὶ τὸ τῷ Πατρὶ ἐπιγραφθεῖσθαι τὰ
κατωρθωμένα τῷ Υἱῷ εὐσεβές, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ
Υἱῷ ἀνατιθέναι ταῦτα οὐκ ἀποδεκτικόν· Θεός
γὰρ καὶ κείνος ὁμοσθενὴς καὶ πάντα ἐπίσης δυνά-
μενος τῷ Πατρὶ. (Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Ὀκτω-
ήχου).

Τροπάριον.

„Τὴν ἄμετρόν σου εὐσπλαγχρίαν οἱ ταῖς τοῦ Ἄδου σειραῖς συμε-
 „χόμενοι δεδορκότες, πρὸς τὸ φῶς ἠπείγομτο, Χριστέ, ἀγαλλομέ-
 „μφ ποδὶ, Πάσχα κροτοῦντες αἰῶμιον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέ-
 „ρα σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἐπλάσά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην Ἐθνῶν, λέ-
 „γοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύπτεσθε“· (Ἡσ. μθ'. 8.) ὁ δὲ Δαβὶδ φάσκει· „Κύριος λύει πεπεδημένους“· (Ψαλ. ρμέ. 6.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, οὕτω λέγει· Ὡ θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ ἀπ' αἰῶνος δεδεμένοι ὑπάρχοντες ἀπὸ τὰ νοητὰ δεσμὰ τοῦ ἄδου, βλέποντες τὴν ἰδικὴν σου ἄ-
 „μετρον εὐσπλαγχρίαν καὶ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκαταδέχθης νὰ καταβῇς ἕως εἰς αὐτὸν τὸν ἄδην ἵνα ἐλευθερώσῃς ἐκείνους ἀπὸ τοῦ σκότος, καὶ ἀναβιβάσῃς εἰς τὸ φῶς τῆς οὐρανίου σου βασιλείας, τοῦτο βλέποντες ἐκεῖνοι, ἐσπούδαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ πο-
 „θούμενον φῶς μὲ ποδάρια ἀγαλλόμενα· τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνων χαρὰν, ἥτις πλημμυροῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐχύνετο καὶ εἰς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος ἕως εἰς αὐτοὺς τοὺς πόδας, καὶ ἐκινε τοὺς τοὺς νὰ τρέχουν μὲ ἀγαλ-
 „λίαν. Καὶ πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ἀγαλλιᾶσιν τὰ ποδάρια ἐκείνων τῶν πεπεδημένων εἰς τόσους αἰῶνας, ἀφ' οὗ ἐλύθησαν ἀπὸ τὰς νοητὰς ἀλυσίδας καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ ἐλευθερο-
 „δρόμησαν ἀπὸ τοῦ σκότος εἰς τὸ φῶς; Βέβαια οὕτως ἦτον ἀκόλουθον διὰ νὰ κάμουν οἱ τῇ ἀνεμπιστία πεπεδημένοι (1).

Οἱ αὐτοὶ δὲ ἐκ τῆς χαρᾶς κινούμενοι ἐκρότουν τότε καὶ ἐώρταζον ἀληθινὸν καὶ αἰώνιον Πάσχα, ἀνυμνοῦντες τὸν ἀναστάντα, καὶ ὅχι καθὼς ἐορτάζουσιν αὐτὸ οἱ ἐκ περιτομῆς Ἰουδαῖοι, τυπικὸν μόνον καὶ προσωρινὸν καὶ τῷ παρόντι βίῳ συγκαταλυόμενον· ἢ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, Πάσχα αἰώνιον ἐκρότουν οἱ ἐκ τοῦ ἄδου ἐλευθερωθέντες τὴν ἰδίαν ἀπολύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν. Ὅτι δὲ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Ἡσαΐου ἐπάρρη τὸ παρὸν Τροπάριον φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα· καθὼς γὰρ ὁ Ἡσαΐας δὴν τινὰ ἀ-
 „ναφέρει, ἐλευθερίαν τῶν ἐν δεσμοῖς πεπεδημένων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἐν τῷ σκότει εὐρι-
 „σκομένων· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης δὴν ἔδω ἀναφέρει, πεπεδημένους μὲ τὰς σειράς (ἦτοι σχοιρία τοῦ Ἄδου), καὶ ἀνακαλυπτομένους ἀπὸ τοῦ σκότος.

Σημειῶσαι δὲ ὅτι ὅσα λέγονται ἐδῶ περὶ τοῦ ἄδου, οὐ λέγονται πραγματικῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ νοητῶς καὶ κατὰ προσωποποιίαν· οὔτε γὰρ οἱ ἐν τῷ ἄδῳ εὐρισκόμενοι ἔχουσι σῶμα καὶ πόδας, ψυχὰς γυμναὶ σωμάτων ὑπάρχοντες, οὔτε ὁ ἄδης εἶναι κανέ-
 „να ζωντανὸν ἢ λογικὸν πρᾶγμα, οὔτε σειρὰς αἰσθητὰς ἔχει καὶ δεσμὰ διὰ νὰ δένη-
 „ται ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενους, ἀλλὰ νοητὰς· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος λέγει περὶ τῶν νοητῶν σειρῶν τῶν Δαιμόνων· „Ὁ Θεὸς Ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
 „σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους“· (β'. Πέτρ. β'. 4.)
 ἔξω μόνον ἂν θέλῃ τις νὰ εἰπῇ ὅτι Ἄδης νοεῖται ὁ Διάβολος ὁ τοῦ Ἄδου πρωταίτιος καὶ ἄρχων, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν.

Τρο-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν Ζωναρὰν ἐν τῷ Γ'. ἡχῷ τῆς Οὐκτωήχου· „Δέσμοι ὥσπερ ἐν τῷ ἄδῳ ἦσαν οἱ
 „ἄνθρωποι καὶ ὑπὸ τοῦ θανάτου κατέχοντο, ἀνελ-
 „πιστὶς πεδούμενοι τὰ ἐκεῖθεν ἀνακληθῆναι ποτε“·
 „οἱ μὲν γὰρ Δίκαιοι ἠλπίζον ἀνάστασιν, ὡς οὗτος
 „ὁ θεοῦ κελος Πατήρ (Ἰωάννης δηλ. ὁ Δαμασκηνός)
 „ἀλλοχούσε λέγει· „Ἐμνημόνεόν σου αἱ κατα-

„κλεισθεῖσαι τῷ ἄδῳ ψυχὰς, καὶ ἐκλείπουσαι τῶν
 „δικαίων, καὶ παρὰ σοῦ σωτηρίαν προσνύχοντο“·
 „οἱ δὲ ἄλλοι τῶν τεθνεώτων ἀνέλπιστον εἶχον τὴν
 „ἐκεῖθεν ἀποδρασίαν· τοῦ δὲ Κυρίου θανάτου καὶ
 „ἀναστάσεως... ἐλύθησαν καὶ ἐκεῖνοι τοῦ πῆς ἀ-
 „νεμπιστίας δεσμοῦ, πληροφορηθέντες ὅτι μέλλουν
 „ἐξαπαντοῦ ἀναστῆναι“·

Τροπάριον.

„ Προσέλθωμεν λαμπαδηφόροι τῷ προϊούρτι Χριστῷ ἐκ τοῦ μνή-
 „ ματος ὡς Νυμφίῳ, καὶ συμεορτάσωμεν ταῖς φιλεόρτοις τάξεσι
 „ Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς νὰ ὀρθρίσωμεν
 μὲ τὰς μυροφόρους γυναῖκας εἰς δοξολογίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος· οὕτω καὶ εἰς τὸ
 Τροπάριον τοῦτο, βλέπων τὸν εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Χριστοῦ νὰ βαστάζῃ κηρία ἀναμμένα, ἀ-
 ποδέχεται τὸ ἔργον τοῦτο ὡς θεάρεστον· ἵτοι τὴν κηροφορίαν καὶ λαμπαδηφορίαν (1).
 διὸ παρακινεῖ ἡμᾶς εἰς αὐτὸ, παράδειγμα προβάλλων τὰς πέντε φρονίμους Παρθένους,
 αἱ τινες, μὲ τὸ νὰ εἶχον κεκοσμημένας τὰς λαμπάδας των, ἐμβῆκαν εἰς τὸν νοητὸν θάλα-
 μον μαζί μὲ τὸν Νυμφίον Χριστόν. Λέγει λοιπὸν οὕτως ὁ Ἀσματογράφος· Ὁ Χριστῶνυμοι
 λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων, ἐλάτε νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὁ ὁποῖος σήμε-
 ρον ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον ὡς Νυμφίος ἀπὸ νυμφικὸν θάλαμον· ὡς πλησιάσωμεν δὲ εἰς
 αὐτὸν βαστάζοντες εἰς τὰς χεῖράς μας ἀναμμένας λαμπάδας κατὰ μίμησιν τῶν πέντε ἐ-
 κείνων φρονίμων Παρθένων. Λαμπάδας δὲ λέγω ὅχι μόνον τὰς ἐξωτερικὰς, τὰς κατε-
 σκευασμένας ἀπὸ κηρίον, ἢ λάδι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐσωτερικὰς, τὰς κατεσκευασμένας ἀπὸ
 ἀρετᾶς, μάλιστα δὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνης πλουσιοπάροχον· αὐτὴ γὰρ ἔχει νὰ στολίσῃ τὰς
 λαμπάδας μας, καὶ αὐτὴ ἔχει νὰ τὰς φυλάττῃ ἀσβέστους. Ἐὰν δὲ ἡ πρὸς τοὺς πτω-
 χοὺς ἐλεημοσύνη ἡμῶν ἦναι ὀλίγη, ἀκολουθῶς καὶ τὸ ἔλαιον τῶν λαμπάδων μας θέλει
 ὀλι-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν φιλολόγων
 ὅτι διὰ τῆς αἰτίας ἀνάπτονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ
 φῶτα, κηρία καὶ λαμπάδες καὶ λύχνοι. Πρῶτον,
 εἰς δόξαν Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός τοῦ φωτίζον-
 τος πάντας ἀνθρώπων· δεύτερον, πρὸς δόξαν τοῦ
 σκότους τῆς νυκτός καὶ παρηγορίαν· ὅθεν ἐγραφεὶν ὁ
 δεῖος ἱεράνυμος κατὰ Βιγλαντίου· „Κηρία οὐκ ἐ-
 „ πὶ λαμπρᾶς ἡμέρας ἀνάπτονται, ἀλλ' ἵνα τὴν νυ-
 „ κτερινὴν ζόφωσιν ἀμωσγέπως παραμυθώσωμεν“.
 καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς
 „ ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, ἢ ἰδίᾳτε καὶ
 „ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαφιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύ-
 „ κτα καταφωτίζοντες“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).
 τρίτον, εἰς σημεῖον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης· ὅθεν εἶ-
 „ πεν ὁ ἀνωτέρω δεῖος ἱεράνυμος· „Ἐν ταῖς ἀνά πα-
 „ σαι τὴν Ἀνατολήν Ἐκκλησίαις, ἐν ᾧ τὸ Εὐαγ-
 „ γέλιον ἀναγινώσκεται, ἀνάπτεται φῶτα καὶ τοῦ
 „ Ἡλίου λαμπρῶς αὐγαζόντος, οὐχὶ τῶντι πρὸς
 „ ἀπέλασιν σκότους, ἀλλ' εἰς ἐπίδειξιν σημείου χα-
 „ ρᾶς καὶ φαιδρότητος“· τέταρτον, εἰς τιμὴν τῶν
 Μαρτύρων καὶ τῶν Ἀγίων· ὅθεν ἐλεγεν ὁ αὐτός ἱε-
 „ ράνυμος· „Εἰδὲ καὶ τινες ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τιμὴν
 „ τῶν Μαρτύρων τοῦτο ποιοῦσι (τὸ ἀνάπτειν δηλ.
 „ κηρὺς καὶ λαμπάδας), τίς ἢ ἐντεῦθεν ζημία; (ἢ
 „ τοι οὐδεμία) Καὶ ὅσοι ἀρα κηρὺς ἀνάπτουσι,
 „ κατὰ τὴν πίστιν αὐτῶν μισθὸν ἔχουσιν“ ὡς ὁ
 „ Ἀπόστολος φησὶ· „Καθὰ προκαλεῖται ἕκαστος“·
 ὅθεν καὶ ἐν τῇ κηδεῖᾳ τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Κυ-
 πριανοῦ φωταγωγία ἐγένετο, ὡς ἰστένησεν ὁ Δι-
 κσιος Πόντιος ὁ πᾶς κατ' αὐτὸν βιογραφίας· Πέμ-

πτον, αἱ ἀναπτόμεναι λαμπάδες νοοῦνται ἀναγωγι-
 κῶς εἰς ἄλλο νόημα καὶ μυστήριον· αἰνίσσονται γὰρ
 αὐταὶ τὸ φῶς τῶν καλῶν ἡμῶν ἔργων, καθὼς εἶπεν
 ὁ Κύριος· „Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπρο-
 „ σθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
 „ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
 „ Οὐρανοῖς“· Νοοῦνται δὲ αὐταὶ καὶ εἰς τὸ μυστή-
 ριον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι φωταγωγίας· ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Αἱ λαμπάδες, ὡς
 „ περ ἀνάφεις, τῆς ἐκείθεν φωταγωγίας μυστήριον,
 „ μεθ' ἧς αἱ φαίδραι καὶ παρθένοι ψυχαὶ τῷ Νυμ-
 „ φίῳ Χριστῷ ἀπαντῶσι“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).
 (ὅρα καὶ Κύριλλον τὸν Ἱεροσολύμων ἐν τῇ Α΄ Κα-
 τηχήσει, καὶ τὸν Αὐγουστίνον εἰς τὸν 1Ε΄ Φαλ-
 μόν, καὶ Εὐσέβιον εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Κων-
 σταντίνου βιβλ. Δ΄ κεφ. ΚΒ΄.) Ἐφ' ὧς καὶ ὁ ἱερά-
 νυμος ὅτι ἐν τῇ ταφῇ τοῦ Ὁσίου Παύλου πολὺ
 πλῆθος ἡδροῖσθι Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν λαμπαδη-
 φορούντων· καὶ ὁ Νύσσης τὰ αὐτὰ λέγει εἰς τὸν
 βίον τῆς Μακρίνης· καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὴν ἀνα-
 κομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ δεῖου Χρυσόστομου. (Ὅρα
 περὶ τοῦτου εἰς τὴν Ἱερὰν Τελετουργίαν σελ. 348.)
 Προστίθωμι ἐνταῦθα καὶ ἕκτον αἴτιον, διὰ τὸ ὅ-
 ποῖον ἀνάπτονται αἱ λαμπάδες· ἵτοι διὰ τὴν συγ-
 χώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ταύτας προσφερόντων,
 ὅσον γὰρ αὐταὶ ἀνάπτουσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς
 τοὺς ἁγίους, τοσοῦτον συγχωροῦνται αἱ ἀμαρτίαι
 ἐκείνων εἴτε ζώντων, εἴτε κεκοιμημένων, ὡς εἶπεν
 ὁ Μάρτυς Δημήτριος εἰς τὸν αὐτοῦ προσημναρίον,
 πρὸς τὰς λαμπάδας κλείπτοντα.

ὀλιγοστεύσει, καὶ ἔχει νὰ κάμῃ αὐτὰς νὰ σβεσθοῦν εἰς ἓνα καιρὸν ὅπου δὲν εὐρίσκομεν πλέον πτωχοὺς νὰ ἐλεήσωμεν, καὶ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν νὰ εὐτρεπίσωμεν τὰς λαμπάδας μας· τὸ ὅποιον ἄμποτε νὰ μὴ πιάσωμεν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἔλαιον πλούσιον εἰς τὰς λαμπάδας μας διὰ τῆς πρὸς τοὺς πτωχοὺς πλουτίας ἐλεημοσύνης, ἵνα ὑπαντήσωμεν τῷ νοητῷ Νυμφίῳ Χριστῷ, ὃς τις σήμερον ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἵνα ἔμβωμεν μαζὶ μετ' αὐτὸν εἰς τὸν οὐράνιον νυμφῶνα, αἰωνίως μετ' αὐτὸν συναγαλλόμενοι.

Οὐ μόνον δὲ αἱ πλησιάζωμεν εἰς τὸν Χριστὸν λαμπαδηφοροῦντες, ἀλλὰ καὶ αἱ συνεορτάσωμεν μαζὶ μετ' αὐτὸν τὰς φιλεόρτους τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ποθοῦσι γὰρ καὶ ἐκεῖναι νὰ ἐορτάζουν σήμερον, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν τὸν Δεσπότην τῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς σήμερον διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀφθαρτισθέντας καὶ ἀθανατισθέντας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πείθομαι γὰρ κακείνας (τὰς Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων) συναγάλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, ὥστε εἰς φιλάνθρωποι καὶ φιλόθεοι“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν)· ἄτοπον γὰρ πρᾶγμα εἶναι κατὰ ἀλήθειαν οἱ μὲν Ἀγγελοὶ νὰ ἐορτάζουν διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν, ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες τὰ μὴ ἐορτάζωμεν μαζὶ μετ' ἐκείνους τοῦ Θεοῦ Πάσχα τὴν κοσμοσωτήριον ἐορτήν, ἀλλὰ νὰ λυπούμεθα τρόπον τινὰ εἰς τὴν σωτηρίαν μας.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἰς τὸν Λόγον τοῦ Πάσχα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εὐκαιρον σήμερον“· „Σήμερον χαρὰ πανταχῶς τῆς οἰκουμένης καὶ εὐφροσύνη πνευματικὴ· σήμερον καὶ τῶν Ἀγγέλων ὁ δῆμος, καὶ πασῶν τῶν ἀνω Δυνάμεων ὁ χορὸς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀγαλλονται. Ἐννόησον τοίνυν, ἀγαπητέ, χαρὰς μέγεθος, ὅτι καὶ αἱ ἀνω Δυνάμεις ἡμῖν συνεορτάζουσι· συγχαίρουσι γὰρ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς· καὶ γὰρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἡ χάρις ἡ παρὰ τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδοιή· διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνονται ἡμῖν συνεορτάσαι“. Καὶ πάλιν εἰς τὸν κατὰ μεθυσάντων λόγον, καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν οὕτω λέγει· „Σήμερον ἐν γῇ χαρὰ· σήμερον ἐν Οὐρανῷ χαρὰ· εἰ γὰρ, ἐνός ἀμαρτωλοῦ ἐπιστρέφοντος, χαρὰ ἐπὶ γῆς καὶ Οὐρανοῦ, πολλῶ μᾶλλον, τῆς οἰκουμένης πᾶσης ἐξαρπασθείσης τῶν χειρῶν τοῦ Διαβόλου, χαρὰ ἔσται ἐν Οὐρανῷ. Νῦν σκιρτῶσιν Ἀγγελοὶ· νῦν χαίρουσιν Ἀρχάγγελοι· νῦν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ μετ' ἡμῶν ἐορτάζει τὴν παροῦσαν ἐορτήν“.

Ὡδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„Κατήλθες ἐμ τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ συνέτριψας μοχλοὺς αἰωμίους κατόχους πεπεδημένων, Χριστέ, καὶ τριήμερος, ὥς ἐκ Κήτους Ἰωρᾶς, ἐξαμέστης τοῦ τάφου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτον τὸν Εἰρμόν προσαρμόζει ὁ Μελῶδός τόνον μετ' αὐτὴν ὥδην τοῦ Ἰωανᾶ, ὅσον καὶ μετ' αὐτὴν τῆς Ἀναστάσεως· δανεισάμενος γὰρ ἀπὸ τὸν Ἰωανᾶν τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Κατέβην εἰς γῆν, ἥς οἱ μοχλοὶ κατόχοι αἰώνιοι“, (Ἰω. β'. 6.) καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὸν Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσὺ κατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς, εἰς τὸν ἄδην· ἐκεῖ δὲ καταβάς, ἐτσάκισας τοὺς μοχλοὺς, οἱ τινες κατεκράτουν εἰς τὸν αἰῶνα τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ πεπεδημένους. Τὸ „Κατόχοι αἰώνιοι“ δηλοῖ καὶ ὅτι οἱ μοχλοὶ ἐκεῖνοι ἦτον στερεῶς καὶ ἀσφαλῶς ἐρρίζωμενοι, καὶ δὲν ἐσυντρίβθησαν ἐκ τοῦ αἰῶνος ἀπὸ κατέτα ἀνθρώπων.

Ὅθεν καὶ ὁ Σευῆρος προσαρμόζει εἰς τὸν Χριστὸν τὸ ρητὸν τοῦτο περισσότερον παρὰ εἰς τὸν Ἰωανᾶ· καὶ ὅτι ὁ μὲν Ἰωανᾶς πραγματικῶς δὲν κατέβη εἰς τὴν τοιαύτην γῆν, ἀλλὰ ὁ Κύριος, ὃς τις κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαΐου πύλας χαλκᾶς συνέτριψε, καὶ μοχλοὺς σιδηροὺς συνέθλασεν· „Εγὼ γὰρ, φησὶν, ἐμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὅρη ὁμαλῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροὺς συνθλάσω, καὶ δώσω σοι θῆ-

„σαυ-

„σαυρούς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους“ (Ήσ. μέ. 2.) ὥστε ἡ συντριβὴ τῶν μοχλῶν τοῦ Ἀδου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἠσαίου, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἰωάν, καθότι εἰς αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται συντριβή. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Κύριος, ἐσύντριψας τοὺς μοχλοὺς τοῦ Ἀδου, ἀνέστης ἀπὸ τὸν τάφον τριήμερος, ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἰωάνς ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ Κῆτος τριήμερος, καθὼς ὁ ἴδιος τὸ προείπες. „Ὡς περ ἦν Ἰωάνς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ Κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“ οὕτως ἐστὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. (Ματθ. ιβ'. 40.) Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἰωάν λέγων, „Γῆν, τὴν παχεῖαν τῆς κακίας ἐξίν εἶπεν, αἰωνίους δὲ μοχλοὺς, τὰς συγκροτούσας τὴν χειρίστην ἐξίν ἐμπαθεῖς προσπάθειας τῶν ὑλικῶν“. (Κεφ. γβ'. τῆς 5. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν) (1)

Τροπάριον.

„Φυλάξας τὰ σήματρά σου, Χριστέ, ἐξηγέρθης τοῦ τάφου ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμνηάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου, καὶ ἀμέφξας ἡμῖν Παραδείσου τὰς πύλας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόημα ὅλον τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι τοιοῦτον. Καθὼς ἐστὶν, ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, ὅταν ἐγεννήθης, ἐκβῆκες ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ κατάληλιν ἀπὸ τὴν παρθενηνὴν μήτραν τῆς ἀγίας σε Μητρός, χαρὶς νὰ λυμνῆς (ἦτοι νὰ φείρῃς) ὁλότελα τὰ κλεῖδρα τῆς παρ-

(1) Δύο πράγματα πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· πρῶτον πῶς εἶναι τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, καὶ δεύτερον διὰ τί ἐγενε τριήμερος. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀρχίζει τὸ νυχθημέρον οὐχὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας· ὅθεν εἶπεν ὁ Συναίτης Ἀναστάσιος ὁ καὶ Ἱερομάρτυς· „Κατὰ μὲν τὴν Μωσαϊκὴν τοῦ Κόσμου κοσμοποιίαν, ἀδύνατόν ἐστιν εἰπεῖν τὴν νύκτα προτερυεῖν τῆς ἡμέρας· πρώτην γὰρ ἡ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός φύσις τὴν ἡμέραν ἐδημιούργησε“ καὶ λοιπὸν ἐγένετο ἐσπέρα, δύσαντος τοῦ φωτός, καὶ ἐγένετο νύξ, καὶ ἐγένετο πρῶτὴ, ἡμέρα μία. Ἐπειδὴ δὲ, εἴτις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὐκέτι τῇ Μωσαϊκῇ ἐπιστήμῃ ἀκολουθεῖ, ἐπεὶ εὐρεθίσεται ὁ Χριστός Σαββάτῳ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν· διὰ τῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ προσέταξεν ὁ Θεὸς καὶ Ἰουδαίους ἀπὸ ἐσπέρας τῆς Παρασκευῆς ἀρχίσθαι τοῦ Σαββάτου, ἵνα μὴ ἔχωσιν εὐλογον προσαῖν κατ' ἡμῶν, ἀρχομένων ἀπὸ ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου τῆς Κυριακῆς· τοῦτο δὲ πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα μάθῃς ὅτι ἀπὸ σκοτῶν εἰς φῶς ἤλθομεν“ (Ἐρωταποκρίσ. πζ'). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε κατὰ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ἡ δὲ Παρασκευὴ ἀρχίσεν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς μεγάλης Πέμπτης, ἰδοὺ μία ἡμέρα ἀπὸ τοῦ μέρους γὰρ τὸ ἴσον λαμβάνεται· πάλιν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Παρασκευῆς εἰς τὴν ἐσπέραν τοῦ Σαββάτου εἶναι μία ἡμέρα ὁλόκληρος τὸ Σάββατον, ἥτις δευτέρα ἀριθμεῖται ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου ἀρχίζουσα ἡ Κυριακὴ, τελειοῦναι εἰς τὴν ἐσπέραν αὐτῆς· ἰδοὺ καὶ τριτὴ ἡ-

μέρα, ἥς μετὰ τὴν ἑκτὴν ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνέστη ὁ Κύριος. Οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ πλέον πιδανώτερος· καὶ ἐν τῷ Λευϊτικῷ δὲ ὁ νόμος οὕτως τοῖς Ἰουδαίοις παρεδόθη ὑπὸ Θεοῦ προστάζοντος· „Ἀπὸ ἐσπέρας ἕως ἐσπέρας σάββατιτε τὰ Σάββατα ὑμῶν“ (Λευ. κγ'. 52.) ὡς τινι νόμῳ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἤδη ἀκολουθεῖ.

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἦτοι διὰ τί τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγένετο, ταῦτα λέγει Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος· „Εἶδε γὰρ παρακαθήμενων ἐπὶ τῶν φυλασσόντων καὶ εἰσὼ τῶν τριῶν ἡμερῶν τὸ θαῦμα γενέσθαι τῆς ἐγέρσεως, ὅτι τὸ μὲν ἐντός τοῦ καιροῦ τῆς ἀσφαλείας ἀνεγκληστον ἦν, ὑποπτον δὲ τὸ ὑπερῆσαι· καὶ τὸ μὲν παχύστερον τῆς προδεσμίας δυνάμεως, τὸ δὲ βραδύτερον ἀσθενείας· ἡδύνατο μὲν γὰρ καὶ ἅμα τῇ τελευταίᾳ τῇ καὶ παρ' αὐτὴν τοῦ θανάτου τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀναστήσασθαι τὸν ἴδιον τανόν· ἀλλ' ἵνα πιστωθῇ τῷ θανάτου τὸ μυστήριον, καὶ μηδενὶ λέγειν ἐξῆς ὡς μὴ ἐκδηκέναι τοῦτον, τριταῖος ἀνέστη· ἵνα δὲ πάλιν μὴ πλέον ἐν τῇ νεκρώσει διαμείναντος συκοφαντηθῇ τὸ τῆς ἀναβιώσεως, οὐδ' αὐτὸ συντελεσθῇ· ὁ δὲ ἐν τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Παρασκευῆς ἀνέστη μὲν καὶ πρὸ τῆς προδεσμίας, τὴν δὲ τῆς ἀναστάσεως ὥραν οὐδενὶ γνωστὴν ἐποίησας· ὅθεν οὐδὲ λέγειν περὶ ταύτης τοῖς Εὐαγγελισταῖς ἐξέγενετο· τὴν δὲ τῶν μυροφόρων ἀφίξιν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν συνδρομὴν διασημαίνοντες, τῆς ἀγγελικῆς παρουσίας μακίστα μνησθῆναι“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάστασιν). Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ Χρυσορρήμονος ὁ Χρυσόκεφαλος.

παρθένιας της· τοιαυτῶς καὶ ὅταν ἀνάστης ἐφύλαξας σῶα καὶ ὁλόκληρα τὰ σήμαντρα· ἦτοι τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου, μετὰ τὰς ὁποίας ἐσφάλισαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· „Οἱ δὲ πορευθέντες, φησὶν, ἠσφάλισαν τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον „μετὰ τῆς Κουστωδίας“. (Ματθ. κζ'. 66.) Διαπεράσας δὲ, Κύριε, ἀφθόρως καὶ ὑπὲρ λόγον τὰς δύο αὐτὰς κεκλεισμένας πύλας, τόσον τῆς παρθενικῆς κοιλίας, ὅσον καὶ τοῦ ἐσφραγισμένου τάφου, ἐκατέρωθως τοῦτο τὸ μέγα καὶ θαυμασίον ὄντως κατόρθωμα· διὰ μέσου γὰρ τῶν δύο αὐτῶν ἀνοιξες εἰς ἡμᾶς τὰς ἕως τότε κεκλεισμένας πύλας τοῦ Παραδείσου.

Πλὴν πρέπει καὶ ἡξεύρωμεν ὅτι μέχρι τούτου ὁμοιάζει ἡ ἀγία Παρθένος μετὰ τὸν ἅγιον τάφον τοῦ Κυρίου, τὰ δὲ ἀπόλουθα εἶναι ἀνόμοια· ἡ μὲν γὰρ ἀγία Παρθένος ἔμεινεν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα Παρθένος, καὶ ὥσπερ ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, καὶ ἐν τῷ τόκῳ Παρθένος, οὕτως καὶ μετὰ τόκον Παρθένος ἔμεινε, καὶ φεῖ Ἀειπαρθένος· κεκλεισμένη γὰρ αὕτη διεφυλάχθη, κατὰ τὸ πρὸς Ἰεζεκιὴλ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ λόγιον· „Γιὲ ἀνθρώπου, „ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς“· καὶ δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσθέτει „Καὶ ἔσται κεκλεισμένη“· (Ἰεζ. μδ'. 2.) (1) ὁ δὲ τάφος ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καὶ ὕστερον ἀφ' οὗ ὁ Ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ αὐτὸν ἀνοίχθη, αἱ δὲ μυροφόροι γυναῖκες ἐμβῆκαν εἰς αὐτόν· „Εἰσελθοῦσαι, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ“. (Λουκ. κδ'. 3.) ἀλλὰ καὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν αὐτὸν τάφον εἰσῆλθον, καὶ πρὸ αὐτῶν δὲ οἱ Ἄγγελοι εἰσέβηκαν εἰς αὐτόν. Καὶ τί λέγω ὅτι ἐμβῆκαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου Ἄγγελοι καὶ Ἀπόστολοι καὶ Μυροφόροι; Καὶ πολλοὶ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὶ Βάρβαροι καὶ Ἕλληνες, οἱ κατὰ καιροὺς τὴν Ἱερουσαλὴμ κυριεύσαντες, ὅταν ἤθελον, ἐμβαῖνον εἰς αὐτόν.

Τροπάριον.

„Σωτέρ μου τὸ ζῶν τε καὶ ἄθνητον Ἱερεῖον, ὡς Θεὸς σεαυτὸν ἐκ·
„σίως προσαγαγὼν τῷ Πατρὶ, συλαμέστησας παγγεμῇ τοῦ Ἀδάμ
„ἁμαστιάς ἐκ τοῦ τάφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶν· „Οὐδὲ ταύτας (τὰς θυσίας τῆ νόμου) ἀνιέρως παντελῶς „ἀφῆκεν, οὐδὲ ἀσυντελεῖς, οὐδὲ μέχρι φιλοῦ προΐούσας τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τὸ μέγα καὶ „ἄθνητον Ἱερεῖον, ἢ οὕτως εἶπω, ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει (2), ταῖς νομικαῖς θυσίαις
„εἰ-

(1) Ὅθεν αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἀντιδικομαριανῖται, εἰ τινες ἐτόλμησαν νὰ εἰποῦν οἱ παμμίαροι ὅτι μετὰ τὸ γεννηθῆαι τὸν Σωτῆρα συνήφθη ἡ Παρθένος τῷ Ἰωσήφ, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἐπιφάνιος Τόμ. β'. κατὰ αἱρέσεων· ὁ δὲ λέγει ὁ Χρυσόρρῃμων· „Τὴν οὕτω „γεννημένην Μητέρα, καὶ κρινῶν ὠδίνων καὶ ξενῶν „καταξιώδεϊσαν λοχευμάτων, οὐκ ἂν δίκαιος ὦν ὁ „Ἰωσήφ ὑπέμεινε λοιπὴν γυνῶν“. (Ὁμιλ. Ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον) Εἶδ' συγχίζει αὐτὸς τὸ „Καὶ „οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν Υἱὸν αὐ- „τῆς τὸν πρωτότοκον“, ὡς ἀκούσων πῶς θαυμα- „στῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ αὐτὸς Χρυσόρρῃμων· „Τὸ „ἕως, ἐνταῦθα εἰρηκεν, οὐχ ἵνα ὑποπτεύσῃς ὅ- „τι μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἐγίνω, ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι „πρὸ τῶν ὠδίνων πάντως ἀτέτατος ἦν ἡ Παρθένος.

„Τίνος ἂν ἐνεκεν φησὶ τὸ „ἕως οὗ ἔτεκεν“; Ὅτι „ἕως τῇ Γραφῇ τοῦτο πολλαχῶς ποιεῖν, καὶ τὴν „ρῆσιν ταύτην μὴ ἐπὶ διορισμένου τιθέναι χρότου· „καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς Κιβωτῆ φησὶν „Οὐχ ὑπέ- „στρεψεν ὁ Κόραξ, ἕως ἃ ἐξηράνθη ἡ γῆ“ καὶ τοῖγα „οὐδὲ μετὰ ταῦτα ὑπέστρεψε“ καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ „δὲ διαλεγομένη φησὶν· „Ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἕως „τῆ αἰῶνος σὺ εἶ“, οὐχ ὅρας τιθεῖσα ἐνταῦθα“.

(2) Ἐπειδὴ τὰ λόγια ταῦτα τῷ Θεολόγῳ ἔχουσι κάποιαν δυσκολίαν, διὰ τοῦτο παραδείτω ἐδῶ χάριν τῶν φιλολόγων τὴν ἐρμηνείαν ὅπου ποιεῖ εἰς αὐτὰ ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „Μέγα καὶ ἄθνητον ὀνομάζει „τὸν Χριστὸν Ἱερεῖον· μέγα μὲν ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ „μειζον, τὴν σύγκρισιν ὅλως φεύγων τὴν πρὸς ἑτε- „ρον· Ἱερεῖον δὲ, ὡς ὑπὲρ τοῦ Κόσμου σφραγισμέ-

„νον

„ἐγκαταμέμικται· καὶ οὐ μικρὸν μέρους τῆς οἰκουμένης, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον, ἀλλὰ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ διαιωνίζον καθάριστον“. ὁμοίως ἐρανίσθη τὸτο καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου τόμου ὅπου ἀναφέρει εἰς τὸν ἴδιον λόγον ὁ Θεολόγος· ἀπορήσας γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ πρῶτον εἰς ποῖον ἔδωκε τὸ αἷμα ὁ Μονογενὴς, ἀρὰ γε εἰς τὸν ἀντικείμενον ἐχθρὸν, ἢ εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λυεῖ ἔπειτα τὴν ἀπορίαν, καὶ κρίνει δίκαιον ὅτι ὁ Πατὴρ ἔλαβε τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ· ὅχι ὅτι ἐζήτησεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ, ἢ ὅτι τὸ ἐχρειάσθη, ἀλλὰ ἔλαβεν αὐτὸ διὰ τὴν οἰκονομίαν, καὶ διότι ἐχρειάσθη νὰ ἀγιασθῇ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ τυράννου Διάβολου, καταδικάσας αὐτὸν μετὰ βίαν, καὶ ἐπιστρέψῃ ἡμᾶς εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ, μεσιτεύσαντος ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Πατρὸς οἰκονομήσαντος τὴν προσφορὰν τοῦ ἰδίου αἵματος.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο (τὸ ἄδυτον Ἱερεῖον, καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ) ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Θεολόγου, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ Σωτὴρ μου, ὅς τις εἶσαι τὸ ζωντανὸν καὶ ἄδυτον Ἱερεῖον, ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, ἡγουν ἐπὶ τῇ φύσει τῆς Θεότητος, ταῦτόν εἰπεῖν, καθὼ εἶσαι Θεός, Σὺ καθὼ μὲν Θεὸς ἐμείνας ζῶν καὶ ἄδυτος, καθὼ δὲ ἄνθρωπος, ὡς θύτης (ἦτοι Ἀρχιερεὺς) αἷμα καὶ θυμὰ ἐπρόσφερες θειληματικῶς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου καὶ τὸ αἷμά σου καὶ τὸ πνεῦμά σου· ἦτοι τὴν ἁγίαν ψυχὴν σε παρέδωκας, καὶ ὥτως ἐτύθης μὲν καὶ ἀπέθανες καθὼ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅμως καθὼ Θεὸς ἀνέστης ἀπὸ τοῦ τάφου, ἐνώσας πάλιν τὴν ψυχὴν σου μετὰ τοῦ σώματος καὶ ζωοποιήσας αὐτό· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ συνανέστησας μαζί με τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸν Ἀδὰμ παγγενῇ· ἦτοι μετὰ ὅλον τὸ γένος του.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ Παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος, γεμόμενος ἄνθρωπος, πάσχει ὡς θνητός, καὶ διὰ πάθους τὸ θνητὸν ἀφθαρσίας ἐνδύει εὐπρέπειαμ, ὁ μόμος εὐλογητός τῶν Πατέρων Θεὸς καὶ ὑπερέμδοξος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Χριστὸς, λέγει, ὅστις καθὼ Θεὸς ἐσυγκατέβη τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν καμίνον εἰς εἶδος καὶ μορφήν Ἀγγέλου, καὶ διέσωσε τοὺς τρεῖς Παῖδας ἀβλαβεῖς ἀπὸ τῆς φλόγα τῆς καμίνου, ὥστε δὲν ἠνώχλησεν αὐτοὺς τὸ πῦρ οὐδὲ μέχρι τριχός· „Ὁ δὲ Ἀγγέλως, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη αἷμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν καμίνον, καὶ ἐξέτιναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα ὁρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἥφατο αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοὺς“· (Αἴν. 25.) αὐτὸς ἐκεῖνος, λέγω, ὁ τοὺς τρεῖς Παῖδας διασώσας, ὕστερον γεμόμενος ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ, καὶ πτωχεύσας τὴν ἰδικήν μου θνητότητα, πάσχει καθὼ θνητός· πλὴν διὰ μέσου τοῦ ἰδίου πάθους ἐνδύει εὐπρέπειαν ἀφθαρσίας τὸ θνητὸν φύραμα τοῦ Ἀδὰμ καὶ τὸ ἰδικόν μας· ἐπειδὴ ὅχι μόνον αὐτὸς ἐνεδύθη μετὰ τὴν ἀνάστασιν εὐπρέπειαν καὶ ἀφθαρσίαν καθὼ ἄνθρωπος, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Δαβὶδ, „Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο“, (Ψαλ. 45. 1.) ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς

„γον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἄδυτον δὲ ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, πούτεστιν ἐπὶ τῇ Θεότητι· αὐτὴ γὰρ οὐκ ἔπαθεν, οὐδὲ ἐτύθη· πρώτη δὲ φύσις ἡ Θεότης, ὡς ἀρχὴ οὐσῶν τῶν ἄλλων φύσεων, καὶ ὡς κρείττων τῆς ἀνθρωπότητος. Καλέσας δὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα Χριστὸν θυτὸν καὶ ἄδυτον, καὶ αἰσθόμενος ὅτι εἶπεν ὁ λόγος αἰνίγματι, ἐπύγα-

„γετὸ „Ἰν' ὅτως εἶπα“ διὰ τὸ θεραπεύσαι καὶ παραμυθισθῆναι τὸ πόλμημα... Λέγει δὲ αὐτὸ καὶ „Διαιωρίζον καθάριστον καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τὰς νομικὰς δυσίας· ἐκτεταται γὰρ τὴν γλῆν μόνον τῶν Ἰουδαίων ἐκείδον, καὶ μέχρι σινός, καὶ ἐφ' ἀμνηστῆματος ὀρισμένου“.

τούς φθαρέντας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐνέδυσσε τὴν ἀφθαρσίαν δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, καὶ διὰ τὴν φυσικὴν οἰκειότητα καὶ συγγένειαν ὅπου εἶχεν ἡ παρ' αὐτοῦ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης μετὰ τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπότητα.

Ὅτι δὲ ὁ ἐν μορφῇ Ἀγγέλου καταβάς εἰς τὴν κάμινον καὶ διαφυλάξας ἀφλέκτους τοὺς τρεῖς Παῖδας ἦτον ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐμαρτύρησε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ, λέγων· „Ὡς δὲ ἐγὼ, ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας, λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου, ὁμοία „Υἱῷ Θεοῦ“ (Δαν. γ'. 25.) καὶ πολλοὶ δὲ Πατέρες τὸν καταβάντα Ἀγγελον ἐν τῇ καμίνῳ ἐνόησαν ὅτι εἶναι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ὅρα δὲ πῶς ὁ Μελωδὸς προσφυῶς ἐσυνάρμοσε τὸν Εἰρμόν τῆτον καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὡδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ μετὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐφυλάχθησαν ἀβλαβεῖς καὶ ἀδιάφθοροι ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου· οὕτω καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ θνητὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ὅχι μόνον ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἔπαθε διαφθοράν (ἦτοι διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη στοιχεῖα), ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν προσέλαβεν.

Τροπάριον.

„Γυραῖκες μετὰ μύρων θεόφρονες ὀπίσω σου ἔδραμον· ὅμ δὲ ὡς
„θνητὸν μετὰ δακρύων ἐζήτουμ προσεκύμνησιν χαίρουσαι ζῶντα
„Θεόν, καὶ Πάσχα τὸ μυστικὸν σοῖς, Χριστέ, Μαθηταῖς εὐηγ-
„γελίσαρτο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τοῦ Ἕσματος τῶν ἁσμάτων· οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἡ νοητὴ νύμφη ψυχὴ ἀγαπητικῶς βοᾷ πρὸς τὸν νοητὸν Νυμφίον Χριστόν· „Μύρον „ἐκκενωθὲν ὀνομά σου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἰλκυσάν σε, ὀπίσω σε εἰς ὁσμήν „μύρων σου δραμοῦμεν“. (Ἕσμ. α'. 3.) Ἐκόλλησε δὲ καὶ ἐπροσάρμοσεν εὐφυῶς τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἕσματος μετὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Μυροφόρων, μετὰ ὀλίγην ὁμῶς παραλλαγὴν· καθότι ἐκεῖναί μὲν αἱ ἐν τῷ Ἕσματι ἀναφερόμεναι ἦτον νέαι, καὶ ἔτρεχον ὀπίσω τοῦ Νυμφίου διὰ τὰ μυρισθῆναι ἀπὸ τοῦ νοητοῦ μύρον ἐκείνου· αὗται δὲ αἱ Μυροφόροι ἦτον γυναικαί, καὶ ἔτρεχον διὰ τὰ μυρίσσειν ἐξεναντίας τὸν τεταμμένον Νυμφίον Ἰησοῦν· δύναται ὁμῶς καὶ εἰπεῖν τινας ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι αἱ τὰ μύρα προσφέρουσαι εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐπρόσφερον αὐτὰ διὰ τὰ μυρισθῆναι πνευματικῶς ἀπὸ ἐκείνου, καὶ ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι νεάνιδες ἦτον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἦτον νέαι καὶ ἀκμάζουσιν· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀρμόζει καὶ εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἕσματος· ἐπειδὴ αὗται ὅχι μόνον ἠγάπησαν τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ νοητὸς Νυμφίος τῶν ψυχῶν, καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτοῦ, πάντα τὰ τοῦ Κόσμου καταλιποῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἐτράβιζαν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς καρδίας των, καὶ ἐκεῖ εἶχον αὐτὸν ἐντετυπωμένον διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦτον ἐλάτρευον νοερώς ὡς Θεὸν καὶ Κύριον, κατὰ τὸ ἄλλο ρητὸν τῆς ἁσματίξεως Νύμφης τὸ λέγον· „Εὐρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐκράτησα αὐτὸν καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως εἰσήγαγον „αὐτόν εἰς οἶκον Μητρός μου καὶ εἰς ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με“. (Ἕσμ. γ'. 4.) οἶκος δὲ καὶ ταμεῖον εἶναι ἡ τοῦ ἀνθρώπου καρδία· Μητὴρ δὲ καὶ συλλαβοῦσα εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἡ τὰ πάντα κτίσασα καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτάς τοῦ Ἕσματος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον καὶ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον.

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρωι ὁ Θεὸς Ἰωάννης, οὕτω λέγει· Αἱ θεόφρονες καὶ μυροφόροι γυναῖκες ἔδραμον ὀπίσω σου, Θεάνθρωπε Δεσποτα, με μύρα ὁμοῦ καὶ με δάκρυα· καὶ τὰ μὲν μύρα ἐπρόσφερον ἡ διὰ τιμὴν θεοπρεπῆ κατὰ τὸν Θεοδωρον, ἡ, μᾶλλον καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν, διὰ τὰ ἀλείφειν τὸ νεκρὸν σῶμά σου, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα μείγῃ εὐῶδες καὶ μὴ πάθῃ καμμίαν δυσωδίαν· „Διαγενομένου γὰρ, φησὶν, „(ἦτοι

„ (ἦτοι διαπεράσαντος) τοῦ Σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ (1) καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰα-
 „ κόβη καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθούσαι ἀλείψωσιν αὐτόν “. Ἐπειδὴ, κατὰ
 τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, οὐδὲν μέγα, οὐδὲ ἄξιον τῆς τοῦ Ἰησοῦ Θεότητος ἐφρόνουν αἱ γυ-
 ναῖκες αὗται, διὰ τοῦτο μῦρα ἠγόρασαν, καὶ νὰ ἀλείψουν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Κυρίου
 ἐπροθυμοποιήθησαν· καὶ τὰ μὲν μῦρα διὰ τὸτο ἐπρόσφερον, τὰ δὲ δάκρυα διὰ νὰ δείξουν
 τὴν θερμὴν ἀγάπην ὅπου εἶχον εἰς τὸν Διδάσκαλόν των Ἰησοῦν, ὑπὸ τῆς ὁποίας κατα-
 φλεγόμεναι, ποταμιδὸν τὰ δάκρυα ἔχουν ἵνα μὲ αὐτὰ σβύσουν ὀλίγον τὴν φλόγα τῆς
 καρδίας των· ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· „ Ὅταν κινήθῃ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ
 „ αὐτοῦ (τοῦ ἀγαπῶντος δηλ. τὸν Θεόν), εὐθέως ἡ καρδία αὐτοῦ κινεῖται ἐν τῇ ἀγάπῃ
 „ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ καταφέρουσι δάκρυα δαφιλῶς· ἔθος γὰρ ἔχει ἡ ἀγάπη
 „ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἀγαπητῶν ἐξάπτειν δάκρυα “. (Λόγ. πέ. σελ. 53.)

Ἐπρόσφερον ἀκόμη τὰ δάκρυα, διότι δὲν εὐρίσκον τὸ ποθούμενον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου
 Ἰησοῦ· εἰ γὰρ εὐρίσκον αὐτό, ἴσως ἤθελαν λάβειν ὀλίγην παρηγορίαν τῆς θλίψεως καὶ
 ἀγάπης των· μὴ εὐροῦσαι δὲ τοῦτο ἀπαρηγόρητως λοιπὸν ἔκλαιον καὶ ἐδάκρυον, τὴν στέ-
 ρησιν τοιοῦτου Διδασκάλου καὶ Εὐεργέτου καὶ Σωτῆρος μὴ φέρουσαι· ἡξεύρουσι γὰρ αἱ φι-
 λόθεοι ψυχὰ καὶ καρδίαι τί ἀξίζει ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν τὸν στε-
 ρηθοῦν, τρέχουν ἐπάνω καὶ κάτω, τὸν ζητοῦν ἐπιπόνως, καὶ χύνουν δι' αὐτὸν αἱματωμέ-
 να δάκρυα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα διὰ τὴν τῷ Θεῷ στέρνησιν· διὸ ἔλεγεν·
 „ Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἔμοι ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι κατ' ἐκάστην
 „ ἡμέραν· ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου “; (Ψαλ. μα. 3.)

Αἱ γυναῖκες λοιπὸν διὰ τὸτο ἐπρόσφερον τὰ μῦρα καὶ τὰ δάκρυα· ὅθεν ἀκούσασαι ἀπὸ
 τὸν ζητούμενον ἀναστάντα Χριστὸν νὰ τὰς εἴπῃ· Χαίρετε· καὶ τὸν Ἀγγέλον νὰ λέγῃ εἰς
 αὐτάς· „ Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς
 „ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν “. (Μάρ. ις'. 7.) ταῦτα,
 λέγων, ἀκούσασαι, μετέβαλον μὲν τὰ δάκρυα εἰς χαρὰν, καὶ ἐσὲ τὸν Χριστὸν, ὅπου ἐζη-
 τουν πρότερον ὡς θνητὸν, ἐπροσκύνησαν χαίρουσαι ὕστερον ὡς ζωνταῖον ὁμοῦ καὶ ὡς Θεόν,
 εὐηγγέλισαν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους σου τὸ Πάσχα τὸ μυστικόν, τούτεστι τὴν σὴν
 ἀνάστασιν. Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, πόσῃν μεγάλῃ ὠφέλειαν προξενοῦσι τὰ δά-
 κρυα· διότι αὐτὰ ἔκαμαν τὰς Μυροφόρους γυναῖκας νὰ ἰδοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν· αὐ-
 τὰ τὰς ἔκαμαν νὰ ἰδοῦν τοῦ Ἀγγέλου· αὐτὰ τὰς ἐκατάστησαν νὰ γένουν τῆς ἀναστά-
 σιας

(1). Δὲν δύναμαι ἔδω νὰ σιωπήσω τὰ διηγήμα-
 τα ὅπου ἀναφέρει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Πατριάρχης
 Ἱεροσολύμων περὶ τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας· εἶναι
 γὰρ ἀληθῶς γλαφυρά καὶ τοῖς φιλολόγοις πολυπό-
 διστα ἅπερ διηγῆται ὁ Κριτικώτατος Φώτιος ἐν
 τῇ μυριοβίβλῳ ἀναγνώσει διακοσιοστῇ ἐβδομηκοστῇ
 πίμπτη σελ. 334. ἔχει δὲ ἔτω. „ Τὸν ἔβδομον ἀ-
 „ ριζμόν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς κακίας
 „ εὐρίσκομεν τὴν Γραφὴν παραλαμβάνουσαν. Εἰκότως
 „ εὖν τὴν Μαρίαν ἐκλέγεται τὴν Μαγδαληνὴν ὁ
 „ Σωτὴρ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει δαιμόνια ἐπτά, ἵνα
 „ τὸν ἀρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπελάσῃ τῆς
 „ ἀνθρωπίνης φύσεως· ὅτι, φησὶν, αἱ ἱστορίαι τὴν
 „ Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρδένον διδάσκουσι,
 „ καὶ μαρτυρίον δὲ αὐτῆς φέρεται, ἐν ᾧ λέγεται
 „ διὰ τὴν ἀκραν αὐτῆς παρδένειαν καὶ καθαρότητα,
 „ ὡς ὕαλον αὐτὴν καθαρὸν τοῖς βασανισταῖς φαίνε-
 „ σθαι· ὅτι, φησὶ, μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς Δισποί-
 „ νης ἡμῶν Θεοτοκῆς πορευθεῖσα εἰς Ἐφεσον πρὸς τὸν
 „ ἀγαπημένον μαθητὴν (Ἰωάννην), ἐκίσε τὸν δρό-
 „ μον τὸν Ἀποστολικὸν διὰ τοῦ Μαρτυρίου ἡ μυρο-
 „ φόρος αὕτη Μαρία ἐτελείωσε, μὴ δολήσασα μέχρι
 „ τῆς τελειότης χωρισθῆναι τῷ Παρδένου καὶ Εὐαγ-
 „ γελιστοῦ Ἰωάννου· ὅτι ὥσπερ, φησὶν, ἡ ἀρχὴ

„ τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ἀνεμάσθη διὰ τὴν ἀσά-
 „ λιτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν·
 „ οὕτω καὶ αὕτη ἀρχηγὸς τῶν μαθητῶν γινόμε-
 „ νη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς καὶ τὸν ποδὸν
 „ ὃν εἶχεν εἰς αὐτὸν Μαρία ὁμνυμῶς τῇ Μητρί
 „ παρὰ τοῦ Σωτῆρος προσηγέρνεται· καὶ ὥσπερ
 „ τῷ Δισπότῃ (Χριστῷ) τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ
 „ χορὸς· οὕτω τῇ Δισπότῃ καὶ Μητρί τοῦ Κυρίου
 „ ἠκολούθει τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ὁ χορὸς·
 „ ἐδαύμαζον γὰρ, φησὶ, ποτὶ οἱ μαθηταί, ὅτι μετὰ
 „ γυναικὸς ἐλάλει ὁ Κύριος· ὅλον ὡς οὐκ οὔσης
 „ τοιαύτης συνειδέας τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τὸν εὐαγγελι-
 „ κὸν δρόμον τῆς Μητρὸς τῇ Δισπότῃ συνεξακολουθεῖ
 „ τῇ Τίτῃ καὶ δημιουργῷ, καὶ αὗται αἱ μυροφόροι
 „ συνακολουθοῦσαι αὐτῇ, τῷ κοινῷ Δισπότῃ ἐκ τῶν
 „ ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς μαθηταῖς
 „ διηκόνουν “. (Λόγ. εἰς τὰς Μυροφόρας) Καὶ τοῦτο
 δὲ προσσημειῖται, ὅτι ἡ τῆς μυροφόρας καὶ ἱσαποστό-
 λης ταύτης Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἱερά χεὶρ ἐνρί-
 σκεται ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῇ νῦν Κοινο-
 βίᾳ τῆς Σιμωνόπετρας κατὰ τὸ Ἀγιάννητον Ὅρος τῇ
 Ἀδῶ, θαύματα βρύνουσα καὶ χάριτας ἱεμάτων πη-
 γάζουσα, ὡς ποταμὸς αἵματος· καθὼς μαρτυροῦσιν
 οἱ αὐτὴν ἰδόντες καὶ μετ' εὐλαβείας ἀστασάμενοι.

σεως πρώται κήρυκες, καὶ νὰ χρηματίσουν τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν τοῦ Κυρίου εὐαγγελίστριαι (1).

Διὰ τοῦτο καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ταύτην τὴν Σωτήριον συμβελὴν δίδει εἰς κάθε ψυχὴν νὰ ᾔηται πρόθυμος καὶ νὰ δακρύῃ, ἵνα ἀξιώθῃ νὰ ἀπολαύσῃ νοερῶς ἐκεῖνα ὅπου ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν αἱ μυροφόροι αἰσθητῶς, οὕτω λέγων· „Κὰν Μαρίατις ἦς, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καὶ Σαλώμη, καὶ Ἰωάννα, δάκρυσον ὀρθρία· ἴδε πρώτη τὸν λίθον ἡρμένιον, τυχὸν δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἰησοῦν αὐτόν“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν ταῦτα· „Ἀναστάς ὁ Χριστός, πρὸ τῶν μαθητῶν ταῖς γυναῖξιν ἑωρᾶτο, καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς Ἀποστόλοις εὐηγγελίζοντο τῷ Χριστῷ τὴν ἀνάστασιν· καὶ τῷτο εἰκότως· τὸ γὰρ κατὰ τῆς Εὐαγγελίου εἰρηγία (σύντριψις) τῷ Διαβόλῳ περιετρίπετο· ὅθεν γὰρ ὠδυνευσεν ἡ νόσος, ἐκεῖθεν ἡ θεραπεία προέρχεται· ὅθεν ὁ θάνατος ἤρξατο, ἐκεῖθεν ἡ ἀνάστασις φαίνεται· γυνὴ καὶ τῆς παραβάσεως αἰτία καὶ τῆς ἀναστάσεως κήρυξ· ἡ τὸν πρῶτον Ἀδὰμ πρὸς πᾶσιν χειραγωγήσασα, τὸν δεύτερον Ἀδὰμ ἀναστάντα μαρτύρεται“. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Εἰδετε ὅσης ἡξιώθησαν τιμῆς αἱ γυναῖκες διὰ τὴν προσεδρίαν; μιμησώμεθα τούτων τὸν ζῆλον καὶ ἄνδρες, καὶ τιμῶμεν κατὰ δύναμιν τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, οὐχὶ μῦρα καὶ ἀρώματα βαπτίζοντες αἰσθητὰ, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων τῆς ἀρίστης πολιτείας εὐοδίαν ἐπιφύρομενοι· καὶ καθάπερ αὐταὶ μισθὸν τῆς ὑπομονῆς εἰλήφασι τὸ καταξιώθῃναι πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτὸν θεάσασθαι τὸν Δεσπότην μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὰς πόδας κατασχεῖν καὶ προσκυνῆσαι· οὕτω καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ ἔξεστιν, εἰ βουληθεῖν, εἰ μόνον τοὺς πόδας κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὅλον λαβεῖν“. (διὰ τῆς μεταλήψεως δηλαδὴ) (Λόγ. εἰς τὴν ταφὴν καὶ Ἀνάστασιν Τόμ. ε.) Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεοπέσιος Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαίου ἐκεῖνο „Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θείας δευτε· οὐ γὰρ λαὸς ἐστὶν ἔχων σύνεσιν“, (Ἡσ. κζ'. 11.) οὕτω λέγει· „Οὐκὲν ἀφιεμένα τῇ Ἰσραὴλ, ὑμεῖς αἱ σοφαὶ γυναῖκες, φησὶν (ὁ Ἰησοῦς), ἤκατε καὶ μάλα γοργῶς, εὐαγγελιζόμεναι τὴν ἀνάστασιν τοῦ τὸν θάνατον ἀποκτείναντος. Διὰ τί δὲ οὐχ οἱ μαθηταὶ τεθέστανται πρῶ-“

„τοι

(1) Ὅτι δὲ γυνὴ πρώτη εἶδε τὸν ἀναστάντα, βαλεῖς τοῦτο ἀποδεικνύει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος οὕτω προοιμιάζων ἐν τῷ εἰς τὰς Μυροφόρους λόγῳ αὐτοῦ· „Ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἐστὶν ἀνανέωσις, καὶ τοῦ πρώτου διὰ τὴν ἀμαρτίαν θανάτου καταπεσόντος Ἀδὰμ, καὶ διὰ θανάτου πρὸς γῆν· ὅθεν ἐπλάσθη, παλινδρομήσαντος, ἀναζωώσεως καὶ ἀνάπλασις καὶ πρὸς ζωὴν ἀθάνατον ἐπανέλευσις. Ὡς περ οὖν ἐκεῖνοι τὴν εὐαγγελίαν πλατύνοντες καὶ ζωοῦμενοι εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ ἐν ἐκείτῃ τῇ ὥρᾳ τῶν ἀνθρώπων τις ἦν, μετὰ δὲ τὸ λαβεῖν προὐχόν ζωῆς δι' ἐμψυματωσὶς τοῦ Θεοῦ, πρῶτον τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ· πρῶτη γὰρ Εὐα μετ' ἐκείνων ἦν ἐν ἀνθρώποις· οὕτω καὶ τὸν δεύτερον Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν ὁ Κύριος, ἀνιστάμενον ἐκ νεκρῶν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· παρὴν γὰρ οὐδεὶς αὐτῷ οἰκείων, οἱ τε τὸ μνῆμα φυλάσσοντες στυγνίζοντες τῷ φόβῳ σεισθίντες, ὥστε νεκροὶ γινόμενοι, μετὰ δὲ τὸ ἀνστήναι, πρῶτη τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ, καθάπερ ἠκούσαμεν εὐαγγελιζομένη τοῦ Μάρκου σήμερον“.

(2) Ταῦτα ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· Μαρία Μαгдаλὴν εἶναι κάθε ψυχὴ Πρακτικὴ καὶ καρδεῖσα διὰ τοῦ λόγου τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν, ὥς ἀπὸ δαιμόνια ἀπὸ τὴν προσπαθεῖν τῆς ἐβδόμηαικῆς ζωῆς· Σαλώμη δὲ εἰρήνη ἐρμηνεύομένη, εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ὅπου νικήσῃ τὰ πάθη, καὶ ὑποτάξῃ τὸ σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ θεωρίας πνευματικῶν νοημάτων τὴν τῶν ἐντῶν γῶσιν περι-

λαμβάνουσα, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνην τελείαν ἔχουσα· Ἰωάννα δὲ περιστέρα ἐρμηνεύεται, καὶ εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἡ ἀκακος καὶ γονιμωτάτη εἰς τὰς ἀρετάς, ἡ ὅποια ἀπεβλεπε κατὰ πλάτος μετὰ τὴν πραότητα, καὶ εἶναι θερμὴ εἰς τὸ νὰ γείνηται πνευματικὰ νοήματα μετὰ διάκρισιν· Ἐάν τοιαύτη γένη ἡ ψυχὴ σου, ἀγαπήσει, πηγαίνει ὡς αἱ Μυροφόροι μετὰ προθυμίας καὶ σπουδῆς (ὁ γὰρ ὀρθρος ταχυτήτα καὶ σπουδὴν δηλοῖ) εἰς τὸν τάφον, ἦγυν εἰς τὸ βάθος, ἐν ᾧ εἶναι κεκρυμμένοι οἱ λόγοι τῶν ἐπιγίων καὶ ἀρετῶν, ἡ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν σου καρδίαν (λέγει γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι μνημεῖον ἐστὶ δεσποτικὸν ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· Κεφ. ξα'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) καὶ ζητήσῃ μετὰ δακρύα νοητὰ καὶ αἰσθητὰ νὰ μάθῃς ἐάν ἀναστήθῃ ὁ ἐν σοὶ λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· καὶ ἐάν ζητήσῃς μετὰ τοιοῦτον τρόπον, πρῶτον μὲν θέλεις ἰδεῖν νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν καρδίαν σου ὁ λίθος, ἦγουν ἡ πώρωσις τῆς ἀσφαλείας τοῦ λόγου, καὶ ἀφ' οὗ αὐτὴ σηκωθῇ, θέλεις ἰδεῖν τοὺς Ἀγγέλους, ἦγυν τὰς κινήσεις τῆς συνειδήσεώς σου νὰ σοὺ κηρύττουν ὅτι ἀρέσῃ ὁ ἐν σοὶ διὰ κακίαν νεκρῶν λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· ἐπειδὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φαυλοβίου ἀνθρώπου ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς δὲν ἐνεργεῖ, ἀλλὰ τρόπον τινα εἶναι νεκρὸς· καὶ εἰς ὅλον τὸ ὑστέρον θέλεις ἰδεῖν καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον, νὰ σὲ ἐμφανίζεταί εἰς τὸν νοῦν γυμνὸς καὶ χωρὶς τυπῶν καὶ σύμβολα· καὶ νὰ γέμῃς τὰς νοεράς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ χάρις πνευματικῆς“.

„ τοι τὸν τοῦ θανάτου τὸ κράτος παραλύσαντα Ἰησοῦν, ὥφθη δὲ γυναιξί, τὸ τῆς ἀποστο-
 „ λῆς ἀξίωμα περιθεῖς; Πρὸς δὲ τοῦτο φαιμέν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ
 „ Λόγος ἵνα θρασυεύσῃ τὸ ἀρρώστον καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἀπαλλάξῃ τὸν ἄν-
 „ θρωπον. Ἐδεῖ ἔν ἔδει χαρίσασθαι γυναιξί τὸ εὐαγγελίσασθαι πρώταις τὴν ἀνάστασιν.
 „ ἐπειδὴ γὰρ ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτέρα γυνὴ παρεκόμισε τὸν Ἀδὰμ εἰς παράβασιν ταῖς τῆ
 „ ὀφείας ὑπηρετήσα φωναῖς, καὶ γέγονεν αὕτη τοῦ θανάτου πρόξενος, πῶς ἔκ ἔδει τῶν οὐ-
 „ τῶ δεινῶν ἐγκλημάτων ἀποκρούσασθαι τὰς αἰτίας διὰ τῆς ἀποστόλης; ἔ γὰρ ἐπλεόνα-
 „ σε, φησὶν, ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις“.

Τροπάριον.

„ Θαμάτου ἑορτάζομεν μέκρωσιν, Ἄδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιο-
 „ τῆς αἰωμίου ἀπαρχῇ, καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν
 „ μόρον εὐλογητὸν τῶν Πατέρων Θεοῦ καὶ ὑπερέμδοξον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο δείχνει ὁ Μελωδὸς πόσα ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν ἀπὸ τὸν ἀνα-
 στάντα Χριστόν· διότι, ἂν καὶ ἓνα πρᾶγμα φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἑορτάζομενον ἡ Ἀνά-
 στασις, μυρία ὅμως εἶναι τὰ καλὰ ὅπου σὺν τῇ Ἀναστάσει ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς. Διὰ
 τοῦτο δὲ λέγει ὁ χαριτάνυμος Ποιητὴς ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἑορτάζομεν σήμερον τὴν
 νέκρωσιν τοῦ θανάτου, διότι ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐζήσαμεν ἐν τῷ ἀναστάντι Χριστῷ, ἐνεκράθη
 ὁ θάνατος, τούτέστιν ἀργὸς καὶ ἀνεργήτος ἔμεινε, καὶ πλέον δὲν ἐνεργεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώ-
 πους τὴν νεκροποιὸν αὐτοῦ καὶ θανατηφόρον ἐνέργειαν· ὥστε ἡμεῖς πρέπει νὰ περιπαί-
 ζωμεν τὸν θάνατον, καὶ καταπατῶντες τὴν τυραννίαν του, νὰ λέγωμεν τὸν ἐπινίκιον ἐκεῖνον ὕμνον
 μαζὶ μετὰ τὸν Ὡσνέ· „ Ποῦ σε, θάνατε, τὸ κέντρον“; (Ὡσ. ιγ'. ιδ.) καὶ μαζὶ μετὰ τὸν
 Ἀπόστολον, „ Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος“· (ἀ. Κορ. ιε'. 54.) καὶ πάλιν μετὰ τὸν
 Ὡσνέ· „ Ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“· (Ὡσ. ιγ'. ιδ.)

Ἡμεῖς ἀκόμη ἑορτάζομεν σήμερον καὶ τὸν κρημνισμόν καὶ ἀπώλειαν τοῦ Ἄδου· τοῦ γὰρ
 Χριστοῦ ὑπὲρ ἡμῶν καταβάντος εἰς Ἄδην, καὶ τὰς ἐκεῖσε φυλακωμένας ψυχὰς τῶν δικαίων
 ἐλευθερώσαντος, δὲν ἔχει πλέον ὁ Ἄδης καμμίαν δύναμιν κατ' ἡμῶν· ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ τῷ
 Χριστῷ πιστεύοντες καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάττοντες δὲν ἀπερχόμεθα μετὰ θάνατον
 εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην, καθὼς οἱ πάλαι δίκαιοι, ἀλλὰ ἀπέρχονται αἱ ψυχαί μας εἰς τὰς
 οὐρανίους καὶ φωτεινὰς μονὰς, καὶ ἀπολαμβάνουσι μὲν μερικὴν ἀπόλαυσιν, περιμένουσι
 δὲ νὰ λάβουν καὶ τὸ τέλειον τῆς μακαριότητος μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν (1)· ὥστε
 ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ περιπαίζωμεν καὶ τὸν Ἄδην, καὶ καταπατοῦντες αὐτὸν, νὰ λέγωμεν
 πάλιν μετὰ τῷ Ὡσνέ· „ Ἐκ χειρὸς Ἄδε ρύσομαι αὐτές“· καὶ „ Ποῦ σε, Ἄδη, τὸ νίκος“;
 (Ὡσ. ιγ'. ιδ.) καὶ μετὰ τῶν τριῶν Παίδων νὰ φωνάζωμεν· „ Ἐξείλετο ἡμᾶς (ὁ Θεός)
 „ ἐξ Ἄδου καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς“· (Αἴν. τῶν τριῶν Παίδ. 65.)

Ἡμεῖς πρὸς τούτοις ἑορτάζομεν σήμερον ἄλλης ζωῆς ἀρχήν· ἡτοι τῆς αἰωνίου, τῆς με-
 νούσης καὶ μὴ ἐχέσης τέλος ποτέ· τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα υπέρτατον χάρισμα, καὶ μία εὐερ-
 γεσία μεγαλητέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο· διότι ἂν κατ' ὑπόθεσιν ἀναστὰς ὁ Χριστὸς ἡ-
 θελε μᾶς χάριση νὰ ζήσωμεν μίαν μακαρίαν ζωὴν εἰς τὰς Οὐρανοὺς, συντροφευμένην ἀπὸ
 ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅχι ὅμως αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον, καὶ τοῦτο βέβαια ἡθελε νομίζεται
 εἰς ἡμᾶς ἓνα μέγα χάρισμα, καὶ μία εὐτυχία πλουσιωτάτη· τὸ δὲ νὰ μᾶς χάριση τοιαύ-
 την μακαρίαν καὶ πλήρη πάντων τῶν ἀγαθῶν ζωὴν, ἔπειτα νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ νὰ μὴ
 ἔχῃ τέλος ἡ τοιαύτη ζωὴ, ἀλλὰ νὰ ᾔναι αἰωνία καὶ ἀτελεύτητος, τῆτο ἀληθὲς εἶναι ἓνα
 χάρισμα τῶν χαρισμάτων, ἓνα ἀγαθὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ μία εὐεργεσία τῶν εὐεργεσιῶν·
 ὁ Θεὸς

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ Βιβλίον τῶν πνευματικῶν γυμνασμάτων ἐν τῇ δεκάτῃ μερίτῃ.

ὁ Θεὸς ὁ Κύριος περὶ τούτου ἔλεγεν· „Εγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὴν ἔχωσιν“ (Ἰω. ι'. 10.) Τί δὲ εἶναι τὸ περισσὸν τούτου; Εἶναι τὸ αἰώνιον τῆς ζωῆς ἐκεῖνης, καὶ πληθυσμένον ἀπὸ κάθε ἀγαθόν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Δεῖος Γρηγόριος· διὰ τὸ δίκαιον εἶχεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος νὰ πανηγυρίξῃ εἰς τὸ Πάσχα καὶ νὰ προοιμιάζῃ ἕτως· „Εἰ ταῖς τῶν Ἀγγέλων ἐνὶν πρό τὸ παρὸν χρήσασθαι γλώτταις, καὶ φωνᾶς ἀθανάτους „ἢ τῶν θνητῶν ἐκτίσαστο φύσις, ἐτόλμησε μόλις ἂν τὰς τῆς ἐορτῆς ὑμνήσαι δωρεάς· ὑπερβαίνει γὰρ ἀληθῶς κτίσεως μέτρα τὰ δῶρα τῆς χάριτος· θάνατος ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύνεται· καὶ Ἄδης τὴν πολυετὴ δυναστείαν ἀποτίθεται· καὶ γένος ἀνθρώπων ἀμαρτίας νόμῳ καταδικνύει τῇ τῆς χάριτος δωρεᾷ βασιλεύειν διδάσκεται“ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν οὕτω προοιμιάζει· „Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅλην τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἐορτὴν ἀπειργάσατο“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι διὰ τὰς ἀνωτέρω τρεῖς μεγάλας εὐεργεσίας ὅπου ἐλάβομεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ σκιρτῶμεν καὶ νὰ χορεύομεν, καὶ χορεύοντες νὰ ὑμνῶμεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν πρωταίτιον τούτων Χριστὸν, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀναστάσεώς του ἐχάρισε τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἰς ἡμᾶς, καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι εὐλογητὸς καὶ ὑπερένδοξος Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν. Λέγει δὲ τούτο διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ, τῆς ὁποίας ὁ λόγος οὗτος εἶναι χαρακτηριστικός· ἂν γὰρ διὰ κάθε παραμικρὸν ἀγαθόν ὅπου ἐλάβομεν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν χρέος νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· „Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε“ (ἀ. Θεσ. ε'. 18.) πόσω μᾶλλον χρεωστούμεν νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν ὅπου μᾶς ἐχάρισε τοιαῦτα μεγάλα, τοιαῦτα θεοπρεπῆ καὶ τοιαῦτα ἀκατάληπτα καὶ ἀνεκδιήγητα ἀγαθὰ (1);

Τροπάριον.

„Ὡς ὁμῶς ἱερὰ καὶ παμέορτος αὕτη ἡ σωτήριος μὲ καὶ φω-
„ταυγής, τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς Ἐγέρσεως οὕσα προάγγελος,
„ἐμ ἡ τὸ ἄχρομον φῶς ἐκ τάφου σωματικῶς πᾶσιμ ἐπέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ρητορικὴν Σειρήνα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς φωταγωγίας ὅπου ἐποιοῦν οἱ τότε Χριστιανοί, ἀνάπτοντες λαμπάδας καὶ ἀγρυπνοῦντες ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, καὶ προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· ἀλλ' ἀκουσον αὐτολεξεὶ καὶ τὰ λόγια ταῦτα· „Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς (χθὲς δὲ εἴρηται, καθὸ προοιμιάζει τὴν ἀνάστασιν, καὶ οὐχὶ ὡς ἐνεστῶσαν ἐορτάζει) (2) ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, ἣν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαψιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα κατα φωτίζοντες, καὶ τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀντίτυπος· καλλίων δὲ ἡ σήμερον (ἦτοι τὸ μετὰ τὴν ἀνάστασιν διάστημα ἕως ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς· καθότι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀρχίζει ἡ

„ἐκ“

(1) Ὅθεν καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης προσφυῶς εἶπε· „Κηρύξωμεν τὴν τῆς Σωτῆρος Ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ, τὴν ἡμετέραν βοῦνται σωτηρίαν· διὰ γὰρ τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ σβέννυται γέννη πυρός· σκώληξ δὲ ἀκοίμητος τελευτᾷ· Ἄδης τερνύεται· πενθεὶ Διάβολος· ἀμαρτία νεκροῦται· πνεύματα πονηρὰ διώκονται· οἱ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν ἀνατρέχουσιν· εἰ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐλευθε-
ρῶνται πᾶν δεσμῶν τοῦ Διαβόλου, καὶ Θεὸς προσ-
φύγοιτες λέγουσι τῷ Διαβόλῳ· „Ποῦ σου δάνεα
τὸ νίκος; Ποῦ σε Ἄδῃ τὸ κέντρον; Αἴτιος δὲ ἡ-
μῖν τῆς αἰῶνος ἐορτῆς τε καὶ πανηγύρεως ὁ Χριστός,

„ὁ καὶ πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν πρέξενος· οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν· ὅσος καὶ νῦν ἀπολλυμέ-
νους ἔσωσε· νεκρωθέντας ἐζωοποίησε, καὶ τῆς τοῦ
Ἄδου τυραννίδος ἐξείλετο“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνά-
στασιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε).

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι ὀνομάζουσι τὴν νύκτα ταύτην τῆς Κυριακῆς νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου, κατὰ τὸτο τὸ νόημα τὴν ὀνομάζουσι, καθὸ δὴλ. προοίμιον ἐστὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὅτις ἐορτάζεται κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐρχομένην ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἕως ἑσπέρας.

„ἐκκλησίᾳ τὸ νυχθήμερον, καὶ τελειώνει αὐτὸ ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἑσπέραν) καὶ περιφανέ-
 „στερα· ὅσω χθές μὲν πρόδρομον ἦν τοῦ μεγάλου φωτός ἀνισταμένου τὸ φῶς (ἰδοὺ,
 „πῶς ἐξηγεῖ τὸ Χθές ὁ Θεολόγος) καὶ οἷον εὐφροσύνη τις προσόρτιος· σήμερον δὲ τὴν Ἀνά-
 „στασιν αὐτὴν ἐορτάζομεν, οὐκ ἔτι ἐλπίζομένην, ἀλλ’ ἤδη γεγενημένην“.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Θεολόγου μελουργῶν ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, λέγει· Ἀλη-
 θῶς ἱερὰ καὶ πανέορτος ἐστάθη αὕτη ἡ σωτήριος νύκτα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα· ἦτοι
 τὸ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀρχόμενον διάστημα μέχρι τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτός, ὅτε ἐορτά-
 ζομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἀκολουθῶν δὲ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐτί-
 μιωσε τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς νυκτός μὲ τοιαῦτα ἐνδοξα καὶ σεμνὰ ὀνόματα· ἐπεὶ δὲ, λέγει,
 τὸ ἐξάωρον αὐτὸ διάστημα τῆς νυκτός εἶναι πρόδρομον καὶ προάγγελον καὶ προίμιον τῆς
 λαμπροφύρου ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως. Ἡμέραν δὲ ὀνομάζει τὸ ἀπὸ τῆς ἐβδό-
 μης ὥρας τῆς νυκτός μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ἐκτεινόμενον διάστημα· ἐν τῷ δια-
 στήματι γὰρ τῷ ἐορτάζεται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου· καθότι ἐξέλαμψεν εἰς ὅλους ἀπὸ
 τὸν τάφον σωματικῶς (ἦτοι διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς σώματος τοῦ Κυρίου) τὸ ἄχρονον φῶς
 τῆς Θεότητος· ἦτοι αὐτὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀναρχον καὶ αἰδῖον καὶ ἀληθινὸν
 φῶς, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου φωνήν.
 (Ἰω. ἀ. 9.) Θαυμαστικῶς δὲ φαίνεται ὅτι προσφέρει ὁ Μελωδὸς τὰς φωνὰς ταύτας τοῦ
 ἀχρόνου φωτός· διότι, ἂν τὸ χρονικὸν καὶ κτιστὸν τοῦτο φῶς τῆς Ἡλίου, ἀπὸ τὰς ἀπει-
 ρομεγέθεις καὶ πλατυτάτας σφαίρας τῶν Οὐρανῶν ἀνατέλλον, θαῦμα προξενῇ εἰς τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τῶν ὀράντων, ἐνῷ καθ’ ἑκάστην ἡμέραν ἀνατέλλει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐσυ-
 νείδισαν νὰ τὸν βλέπουν, πόσω μεγαλύτερον θαῦμα εἶναι νὰ ἀνατέλλῃ ἀπὸ ἑνα τόσο
 μικρὸν τόπον, ὅσον ἦτον ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, τὸ ἄχρονον καὶ αἰδῖον καὶ ἄκτιστον φῶς τῆς
 Θεότητος, ἐνῷ μίαν καὶ μόνην φοράν ἀνέτειλεν ἀπὸ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κάμνει τὸ θαῦμα
 παραδοξότερον διὰ τὸ ἀσύνηδες;

Ωδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων ἡ βασιλὶς
 „καὶ κυρία, ἐορτῶν ἐορτῇ, καὶ παμνήγυρίς ἐστι παμνήγυρων, ἐν ἡ
 „εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ πολλὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ἐνδοξα ὀνόματα καὶ ἐπίθετα ὀνομάζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ
 τούτῳ ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἡ λαμπροφύρος ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡ καὶ ἁγία
 καλουμένη Κυριακή· λέγεται γὰρ αὕτη κλητὴ καὶ ἁγία ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν κατὰ δύο προ-
 νόμια· ἓνα μὲν, καθὼ εἶναι ὁρδὸν καὶ τύπος τῆς μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ἄλλο, καθὼ εἶναι
 ἡμέρα τοῦ Πάσχα· διὰ τὸ πρῶτον μὲν λέγει ὁ Μωϋσῆς οὕτως· „Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὁρδὸν
 „κλητὴ ἁγία ἐστὶν ὑμῖν (Λευ. κγ. 36.)“· διὰ τὸ δεύτερον δὲ λέγει ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς
 ταῦτα· „Αὗται αἱ ἐορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἁγίαι, αἷς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς
 „αὐτῶν, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀναμείσον τῶν
 „ἐσπερινῶν Πάσχα τῷ Κυρίῳ“· (Λευ. κγ.) ὁμοίως καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ
 ἡ ἐορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας (αὐτόθι). Τώρα, ἂν ἡ ἐορτὴ τοῦ τυπικοῦ Πάσχα ὀνομάζεται
 κλητὴ καὶ ἁγία, πόσω μᾶλλον κλητὴ καὶ ἁγία πρέπει νὰ ὀνομάζεται ἡ λαμπροφύρος Κυ-
 ριακή, ἡ τὸ ἀληθινὸν καὶ πραγματικὸν Πάσχα τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀναστάντα φέροντα;
 Κατὰ τούτους λοιπὸν τοὺς λόγους ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς κλητὴν καὶ ἁγίαν τὴν λαμπρο-
 φύρον ταύτην Κυριακὴν τοῦ Πάσχα (1).

Ὅσο-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος, βαπτον πρὸς τὴν Κυριακὴν, ὑπερέχουσαν τούτου σα-
 Δόγῳ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν λέγει· „Ὅτι ἐστὶν ἡ
 „ἡ Παρασκευὴ πρὸς τὸ Σάββατον, τοῦτο τὸ Σάβ- „βάτον πρὸς τὴν Κυριακὴν, ὑπερέχουσαν τούτου σα-
 „φῶς, καθ’ ὅσον ἀρχὴς καὶ τύπος καὶ σκιάς ἡ τε- „λιότης καὶ ἡ ἀλήθεια· τοσοῦτο τῇ Κυριακῇ τὸ
 „τῇ

Ὀνομάζει δὲ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ μίαν τῶν Σαββάτων· διότι τὸ Μίαν ἐδῶ Πρώτην δηλοῖ, καθὼς καὶ ἐν τῇ Γενέσει οὕτως ὀνομάζεται· „Καὶ ἐγένετο „ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρῶτὴ ἡμέρα μία“· (Γέν. α'. 5.) Διὰ τί δὲ μία αὕτη ὀνομάσθῃ καὶ οὐχὶ πρώτη; Διότι αὕτῃ ἡ ἡμέρα, ἡ Κυριακὴ δηλαδή, τῶρα μὲν εἶναι τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· τότε δὲ ἔχει νὰ ᾔνῃ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὀγδοὸς αἰὼν, ὁ ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχον ἔχων τὸ φῶς, καὶ μία ἡμέρα ἀτελεύτητος ὦν· ὅθεν ὁ μέγας Βασιλεὺς ἀπορήσας διὰ τί ὠνόμασεν αὐτὴν ὁ Μωϋσῆς μίαν καὶ οὐχὶ πρώτην, λέγει· „Ἰν' οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζῶν τὴν ἐννοίαν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, μίαν ὠνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἀγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τετιμημένην“· λέγει δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἡ Κυριακὴ τῶν ἡμερῶν οὐκ ὀγδοὴ μόνον ἐστὶν ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένη, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτὴν ἐστὶ πρώτη, ὡς εἶναι ταύτην αὐτὴν ἐκείνην ἐκ περιτροπῆς τὴν καιρὴν καὶ πρώτην ἀπασῶν ἡμερῶν, ἣν ἡμεῖς μὲν Κυριακὴν καλοῦμεν, ὁ δὲ Μωϋσῆς οὐ πρώτην, ἀλλὰ μίαν προσηγόρευσε, ὡς τῶν ἄλλων ὑπεξηρημένην καὶ προσίμιον οὖσαν τῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος μίας καὶ ἀνέσπερου ἡμέρας“· (Λόγ. εἰς τὴν Καιρὴν Κυριακὴν) Πρώτη οὖν εἶναι ἡ Κυριακὴ αὕτη τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, αἱ ὅποιαi ὅλαι παρονομάζονται Σάββατα ἀπὸ τῆς κυρίας ἡμέρας τοῦ Σαββάτου· πρώτη λέγεται καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν τῶν παρὰ τῇ Γραφῇ Σάββατα ὀνομαζομένων ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, ὡς ἑορτάζεται τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ δι' αὐτῆς ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὀνομάζει δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην Κυριακὴν καὶ Βασιλίδαν ὁ Μελωδός, ἐρανίζόμενος τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ἡ βασιλίς τῶν ὡρῶν (ἥτοι ἡ ἀνοιξίς) τῇ βασιλίδι τῶν ἡμερῶν πομπεύει καὶ δωροφορεῖ παρ' αὐτῆς πᾶν ὅ,τι κάλλιστον καὶ τερπνότατον (Λόγ. εἰς τὴν Καιρὴν Κυριακὴν)“· καθὼς γὰρ ὁ ἥλιος λέγεται ὅτι εἶναι Βασιλεὺς τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ὁ νοῦς τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ ἀνοιξίς, τῶν ἄλλων τριῶν καιρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸ ρόδον τῶν ἄλλων ἀνθέων, καὶ ὁ ἀνθραξ τῶν λοιπῶν πολυτίμων λίθων, καὶ ὁ αἰτὸς τῶν ἄλλων πετεινῶν, καὶ ὁ λέων τῶν ἄλλων τετραπόδων· οὕτω καὶ ἡ ἀναστάσιμος καὶ λαμπροφόρος αὕτη τοῦ Κυρίου ἡμέρα εἶναι καὶ λέγεται Βασιλὶς ὅλων τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Καλεῖ δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην, καὶ ἑορτὴν ἑορτῶν, καὶ πανήγυριν πανηγύρεων, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ταῦτα ἐρανισάμενος· ἐκεῖ γὰρ οὕτως λέγει· „Αὕτη ἑορτῶν ἡμῖν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων, τοσοῦτον ὑπεραίρουσα πάσας, οὐ τὰς ἀνθρωπίνων καὶ μόνον καὶ χαμαὶ ἐρχομένας (γενέθλια δηλαδὴ καὶ κερύσυνα καὶ γαμήλια καὶ ὅσα „ὅμοι-

„περιὸν καὶ βέσμιον, διὰ τὸ κατ' αὐτὴν ὑπερευλογημένον τέλος, καὶ τὴν ἐλπίζομένην κατ' αὐτὴν κοινήν τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν, καὶ τελείαν τῶν ἀξίων εἰσελευσιν εἰς τὴν θείαν καταπαύσιν καὶ τὴν παντός τοῦ Κόσμου ἀναστοιχείωσιν... Φανερώς δὲ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς ὅτι καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδοὴ κλητὴ ἁγία ἐστὶ ὑμῖν, προκαταγγέλλων τὸ τῆς Κυριακῆς θεῖον οἶον καὶ πανευκλεές καὶ σεβάσμιον, μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν νομικῶν ἀπάντων ἐσόμενον“· Λέγεται δὲ ἡ Κυριακὴ ὀγδοὴ κατὰ τὸν αὐτὸν θεῖον Γρηγόριον, ὅχι μόνον διότι μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀριθμεῖται, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐν τῇ Κυριακῇ γενομένη ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ὀγδοὴ εἶναι, ἀριθμουμένη μετὰ τὰς ἑπτὰ ἀναστάσεις τῶν ἐκ τοῦ αἰῶνος γενομένων νεκρῶν· τρεῖς γὰρ ἀναστάσεις ἐγέναν ἐν τῇ Παλαιᾷ· μία παρὰ τῷ Ἡλίῳ, καὶ δύο παρὰ τοῦ Ἐλισαίου· τέσσαρες δὲ ἀναστάσεις ἐγέναν ἐν τῇ Νέᾳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου· ἡ τῆς Συγατρὸς τοῦ Ἰακώβου, ἡ τοῦ Ἰούδα τῆς χήρας, ἡ τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ ἐν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ γενομένη ἀνάστασις πολλῶν ἁγίων, ὀγδοὴ δὲ ἀνάστασις εἶναι ἡ τοῦ Κυρίου· „Ὡστε (κατὰ τὸν αὐτὸν εἰπεῖν Γρηγόριον)

„τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μὴ μόνον ἐν τῇ ὀγδοῇ τελεσθῆναι τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ ὀγδοὴν εἶναι τὴν αὐτὴν πρὸς τὰς πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένην, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ πρώτην πρὸς τὴν ἐλπίζομένην κοινήν τῶν κατὰ Χριστὸν ἀπάντων ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ ἐξανάστασιν, (ἀνάστασις μὲν εἶναι ἡ τῶν ἀναστηθέντων καὶ πάλιν ἀποθανόντων, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐξανάστασις δὲ κυρίως εἶναι ἡ τῶν ἀναστηθέντων καὶ μηδέποτε ἀποδνησκόντων, ὡς ἡ τῆς Κυρίας καὶ τῶν ἐπὶ συντελείᾳ ἀναστηθισμένων) „δι' ἣν καὶ ὁ Χριστὸς ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων, καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνυμνεῖται“· Λέγεται καὶ τρίτον ὀγδοὴ ἡ Κυριακὴ κατὰ τὸν αὐτὸν Γρηγόριον, καθὼς ὁ Χριστὸς φαίνεται εἰς τοὺς Ἀποστόλους τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐφάνη πάλιν εἰς αὐτοὺς, ὅτε ἐφληκφισεν αὐτὸν ὁ Θωμᾶς. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐκείθεν λαβοῦσα τὴν ἀφορμὴν, εἰς καθεὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἑορτάζει τὴν Κυριακὴν, καὶ αἱ ἄλλαι μὲν ἑορταὶ ἐρτάζονται μίαν φορὰν τὸν χρόνον, μολὴν δὲ ἡ Κυριακὴ ἑορτάζεται σακρυτατρὶς φορὰς τὸν χρόνον.

„ὁμοία), ἀλλ' ἦδη καὶ τὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπ' αὐτῷ τελουμένας, ὅσον ἀστέρας "Ἡλιος", Ἑορτῶν δὲ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων λέγεται ἡ ἀναστάσιμος, ἵνα διὰ τῆς ἀναδιπλώσεως παρασταθῇ ἡ ὑπεροχὴ ὅπου ἔχει αὕτη εἰς τὰς λοιπὰς ἑορτάς, καθὼς δηλαδὴ καὶ τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, καὶ τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὀνομάζονται μὲ σχῆμα ἀναδιπλώσεως διὰ τὴν ὑπεροχὴν. Συνάγει λοιπὸν ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἡμέρα εἶναι ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων, εἰ μὴ μόνη αὕτη ἡ λαμπροφόρος ἡμέρα, εἰς τὴν ὁποίαν ὑμνοῦμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν αὐτὴν Κυρίαν; Διὰ δύο αἰτία· πρῶτον καὶ καθ' αὐτὸ, διότι οὕτως ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καθότι ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Κύριος· ὅθεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὠνομάσθη Κυριακὴ παρωνύμως· διὸ αὕτη ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῇ Κυρίᾳ εἶναι καθιερωμένη. Καὶ ἂν ὁ Εὐσέβιος εἶπε περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν ὅτι οὕτως ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιερώνοντο „Ἰερὰ τεμένη τῷ πάντων Βασιλεῖ Θεῷ τῷ δὴ καὶ τῶν ὅλων Δεσπότη καθιερωσθαι „ἐνθεν καὶ τῆς τοῦ Δεσπότη προσηγασίας ἡξίωται τὰ καθιερωμένα οὐκ ἐξ ἀνθρώπων „τυχόντα τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αὐτῆ δὲ τοῦ τῶν ὅλων Κυρίου, παρ' ὃ καὶ Κυριακῶν ἡξίωται τῶν ἐπανυμίων“ (ἐν τοῖς ἐπαίνοις τοῦ Κωνσταντίνου) ἂν, λέγω, ὁ Εὐσέβιος εἶπε ταῦτα περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν, μὲν περισσότερον δίκαιον πρέπει νὰ λέγωνται τὰ αὐτὰ περὶ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, ἥτις οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων ἔλαβε τὴν ἐπανυμίαν. Δεύτερον λέγεται αὕτη Κυρία ὡς ἄρχεσα καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων ἀπασῶν τῆς ἐβδομάδος ἡμερῶν. Ἰδετε προνόμια ὑψηλὰ καὶ μεγάλα τῆς ἁγίας Κυριακῆς;

Τροπάριον.

„Δεῦτε τοῦ καιροῦ τῆς ἀμπέλου γεμνήματος, τῆς Θείας εὐφροσύνης ἐν τῇ εὐσήμενῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐγέρσεως Βασιλείας τε (1) Χριστοῦ „κοιμωρήσωμεν, ὑμνοῦντες αὐτὸν ὡς Θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία πράγματα συνευθίζουσιν νὰ γίνωνται κοντὰ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἐν τῇ λαμπροφόρῃ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως· πρῶτον τὸ νὰ σπικάνωνται ταχύτερον νὰ ὑμνολογῶν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ νὰ γεραίρουν τὴν τούτου Ἀνάστασιν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ἄσματα· δεύτερον τὸ νὰ ἀνάπτουν κηρία καὶ λαμπάδας καὶ φῶτα διὰ νὰ προῦπαντοῦν ἰοιτῶς μὲ αὐτὰ τὸν ἀναστάντα Δεσπότην, τὸν δείξαντα εἰς ὅλους τὸ φῶς τῆς εαυτῆ Ἀναστάσεως· καὶ τρίτον τὸ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ Θεῖα καὶ ἀχραντα Μυστήρια τοῦ ἐγερθέντος Σωτῆρος ὅσοι δὲν ἔχουν κἀνένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ ὅσοι εἶναι προετοιμασμένοι.

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν τρίτην κανονικὴν καὶ ἁγιωτάτην συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν· ἥτοι εἰς τὴν Μετάληψιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, παρακινεῖ ἡμᾶς ὁ χαριτάριμος Ἰωάννης διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου· ὅθεν ἐρανιζόμενος τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου, ὅπερ εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως „τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“, (Ματθ. κς'. 29.) (Βασιλεία δὲ τοῦ Πατρὸς ὀνομάζεται ἡ ἀνάστασις, κατὰ τὸν Χρυσόρρημον καὶ Θεοφύλακτον) τοῦτο, λέγει, ἐρανιζόμενος ὁ Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Ἰδοὺ, ὦ Χριστιανοί, ἦλθεν ἡ εὐσημος καὶ λαμπρὰ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ τὴν καινὴν πόσιν καὶ τὸ γέννημα τῆς ἀμπέλου. Ἐλᾶτε λοιπὸν σήμερον, ἀδελφοί, ἐν τῇ ἐπισήμῃ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἃς πίνωμεν ἀπὸ τὴν Θεῖαν εὐφροσύνην τοῦ καινούριου πόματος τῆς ἀμπέλου. Θεῖαν μὲν εὐφροσύνην εἶπε, διότι

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ“· οὐκ ὀρθῶς· ἐρδότερον γὰρ εἶναι νὰ γράφηται „Βασιλείας τε“ κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἑρμηνευτὴν.

διότι ὁ πνευματικὸς αὐτὸς οἶνος: ἦτοι τὸ μυστικὸν αἷμα τοῦ Κυρίου μας, εὐφραίνει νοη-
τῶς τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν κοινωνούντων, κατ' ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν „Καὶ οἶνος εὐφραίνει
καρδίαν ἀνθρώπου“ (Ψαλ. ργ'. 15.) καινούριον δὲ πόμα εἶπεν αὐτὸ, διότι ἀνακαινίζει
καὶ ἀφθαρτίζει τὴν ἡμῶν παλαιότητα καὶ φθοράν. Ἐλᾶτε γὰρ μεταλάβωμεν τῶν ἀχράν-
των Μυστηρίων, ἵνα πίνοντες ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ καινοῦ πόμα, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν,
ὑμνοῦντες εἰς τὴν αἰῶνα τὸν χαρισάμενον ἑτο εἰς ἡμᾶς Χριστὸν τὸν Θεάνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„ Ἄρον κύκλω τὰς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε· ἰδὲ γὰρ ἠκασί
„ σοι θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες ἐκ Δυσμῶν καὶ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης
„ καὶ Ἐώας τὰ τέκνα σε, ἐμ σοὶ εὐλογεῖντα Χριστὸν εἰς τὴν αἰῶνα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Προφήτης Ἡσαΐας δίδει τὴν ὕλην καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Τροπαρίου τούτου· λέγει γὰρ
οὕτω· „ Ἄρον κύκλω τὰς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἠκασί
„ πάντες οἱ γίόι σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρτίζονται“ (Ἡσ. ζ'.
4.) καὶ πάλιν· „ Ἴδου οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης, ἄλ-
„ λοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν“ (Ἡσ. μθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ μελουργῶν ὁ Θεσπέ-
σιος Ἰωάννης, ἀποτείνεται πρὸς τὴν νέαν Σιών τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ
πρὸς τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἐκκλησίαν τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ λέγει ἕτως· Ὡ Νέα
Σιών καὶ θεία τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησία, μὴ βλέπε κάτω πλέον, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν
πενθούντων καὶ λυπούμενων, (οἱ γὰρ λυπούμενοι κάτω ἔχουσι τὰς ὀφθαλμούς των· ὅθεν
καὶ κατηφεῖς λέγονται παρὰ τὸ, Κάτω φάη: ἦτοι τοὺς ὀφθαλμούς) ἀλλὰ σήκωσθε ἐ-
πάνω τὰ ὀμμάτιά σου καὶ θεώρησον τριγύρω· διότι γὰρ ἦλθον εἰς ἐσέ τὰ πνευματικὰ
τέκνα σου, τῶν ὁποίων ἐγένου Μήτηρ πνευματικὴ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· θεώρησον,
λέγω, αὐτὰ πῶς ἐσυνάχθησαν ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Οἰκουμένης, ἀπὸ τὴν Δύσιν,
ἀπὸ

(1) Ὅλοι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει γὰρ ὑπα-
κούειν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην ὅπου τοὺς κά-
μνει ὁ χαριτώνιμος Ἰωάννης, καὶ γὰρ μεταλαμβάνουν
σήμερον τὰ θεῖα Μυστήρια, ἃ καὶ ἐμετάλαβον τὴν
μεγάλην Πέμτην, ἢ τὸ μέγα Σάββατον· διότι ἐκεῖ-
νος ὅπου σήμερον μεταλαμβάνει, αὐτὸς ἀληθῶς καὶ
κυρίως κάμνει Πάσχα· ἐπειδὴ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα
τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ ἐν τοῖς Μυστη-
ρίοις μεταλαμβανόμενος, καθὼς ὁ Παῦλος τὸ βεβαίει·
„ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χρι-
„ στός“ (ἀ. Κορ. ε'. 7.) καὶ ὁ Χρυσόστομος·
„ Πάσχα γὰρ ἐννοεῖται ἐστίν, ἀλλ' ἡ προσφορά καὶ
„ ἡ θυσία ἢ καθ' ἑκάστην γινόμενη σύναξις“ (Λόγος
εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας τὸμ. ε').
Ὅσοι δὲ σήμερον δὲν μεταλάβουν χωρὶς γὰρ ἔχουν ἐμ-
πόδιον, αὐτοὶ δὲν κάμνουσι Πάσχα ἀληθινόν, ἀλλὰ
κοσμικόν, μὲ τὰ Πασχαλινὰ δηλαδὴ φαγίτη ὅπου
πρώγων, καὶ μὲ τὰ καλλωπισμῆα φορέματα ὅπου
φοροῦν· ἀλλὰ καὶ ὅσοι εἶναι Πνευματικοί, καὶ αὐ-
τοὶ πρέπει γὰρ ὑπακούειν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύ-
την τοῦ Θεοφύρου καὶ πνευματοφύρου τούτου Πατρός,
καὶ γὰρ μὴ ἐμποδίζου, ἀλλὰ μάλιστα καὶ γὰρ πα-
ρακινουὺν τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα τὰ μὴ ἔχοντα
κάλυμα κανονικόν εἰς τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐν τῇ
λαμπροφύρῃ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἀκούστες μάλιστα τὸν

θεῖον Χρυσόστομον ὅς τις φωνάζει ἐν τῇ Κατηχητι-
κῇ αὐτοῦ λόγῳ, καὶ παρακινεῖ τοὺς Χριστιανοὺς εἰς
τὴν μεταλήψιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἕτω λέγων·
„ Ἡ τραπέζα γέμει (τῶν θείων Μυστηρίων δηλαδὴ),
„ τρυφήσατε πάντες· ὁ Μόσχος πολὺς (ἦτοι ὁ Χρι-
„ στός ὁ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης προκείμενος),
„ μηδεὶς ἐξέλθῃ πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τῆ συμ-
„ ποσίας τῆς χάριτος“. Ὅσοις δὲ Πνευματικὸς ἐμ-
ποδίσῃ σήμερον ἀπὸ τὰ Μυστήρια τοὺς μὴ ἔχον-
τας ἐμπόδιον, οὗτος παραβάτης ἐστὶν ἱερῶν Κανόνων
τῶν θείων Πατέρων, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ἐστὶν
ἀξιοκατάκριτος ὡς ἀνθρωπάρεσκος, καὶ ὡς ἀκολου-
θεῖν εἰς τὴν νεωτέραν καὶ παράνομον συνήθειαν τι-
νῶν νομιζομένων Διακριτικῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς.
Ὅσοις δὲ λείπει, ἃς ἰδὲ τὸν ΞΓ'. Κανὸνα τῆς ἁγίας
καὶ οἰκουμένης ἐκκλησίας Συνόδου, διὰ γὰρ μάθῃ ὅτι
εἰ Χριστιανοὶ πρέπει γὰρ λείπουν μὴ ἀπὸ τὰ θεῖα
τραπὰ καὶ παιγνίδια ὅλην τὴν διακαινήσιμον ἐβδομάδα,
γὰρ εὐρίσκονται δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας, γὰρ δοξολο-
γοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, γὰρ ἀκούουν τὰς θείας
Γραφάς, καὶ γὰρ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια.
Ὡς ἀγίαστῃ συνήθειᾳ τῶν παλαιῶν Χριστιανῶν,
ποῦ ἀφῆκε τὴν δυστυχῆ γενεὰν τῶν τωρινῶν Χρι-
στιανῶν καὶ ἀνεχάρησε;

ἀπὸ τὸν Βορρᾶν, ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἀπὸ τὴν Θάλασσαν, ἦγουν ἀπὸ τὸν Νότον· καθότι ἀπὸ τὸ Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ θάλασσα εὐρίσκεται· ἐσυναχθῆσαν δὲ ὅλοι οἱ πνευματικοὶ γιόι σου λαμπροὶ καὶ φωτοφανεῖς, λάμποντες ἀληθῶς ὡς φωστῆρες Θεοφεργεῖς, ἐπεὶ δὲ ἐδικαιώθησαν διὰ τῆς Πίστεως τῷ Χριστῷ, καὶ διὰ τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματος.

Εἰδὲ ἐδικαιώθησαν, ἄρα εἶναι γεμάτοι καὶ ἀπὸ φῶς ἁρρήτων, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν“ (Ματθ. 17. 13.) καὶ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν Κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες“, (Φιλιπ. β'. 15.) τουτέστι ζωτικὴ τοῖς ἄλλοις χρηματίζοντες δύναμις, καθὼς αὐτὸ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὁ γὰρ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστός, ἀνατείλας ἀπὸ τὸν τάφον, ὅχι μόνον ἐδίωξε τὸ σκότος ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἀλλὰ μεταδούς εἰς αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὸ θεῖκόν αὐτῷ φῶς, φωστῆρας Θεοφεργεῖς καὶ ἄλλους ἡλίους αὐτοὺς ἀπειργάσατο· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἄθλον ἀρετῆς Θεὸν γενέσθαι καὶ τῷ ἀκραιφνεστάτῳ φωτὶ καταστράπτεσθαι, ἢ τῆς ἡμέρας ἐκείνης γίδον γενόμενον, ἣτις οὐ διακόπτεται ζόφῳ· ἄλλος γὰρ ταύτην ποιεῖ ἥλιος, ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἀπαστράπτων“ (Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ 5. ψαλμοῦ ὑπὲρ τῆς ὀγδόης). „Οὐρα καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου ἐρμηνείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πέμπτης Ὠδῆς τῷ Κανόνι τῶν Βαΐων τῷ λέγοντι· „Σιών ὁ Θεοῦ Ὄρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου ἄρον“.

Τροπάριον.

„Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, τρισὶν ἐνιζομένη ἐμ
„ὑποστάσει φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε, εἰς Σε βεβαπτίσμεθα,
„καὶ Σε εὐλογούμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀξίον ἀπορίας καὶ ζητήσεως εἶναι, διὰ τί εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τῷ Κυρίου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομα τοῦ Βαπτίσματος καὶ λέγει „Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, εἰς Σε βεβαπτίσμεθα“; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λοιπὸν λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, φανερὸς εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῷ Ὄρει τῆς Γαλιλαίας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα, παραγγέλλας νὰ μαθητεύσουν πρῶτον τὰ Ἑθνη τὰ ἄπιστα καὶ πεπλανημένα, καὶ ἔπειτα νὰ βαπτίζουσιν αὐτὰ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὕτως εἰπὼν· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἑθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“ (Ματθ. κη'. 19.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία συνειθίζει κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας νὰ βαπτίζῃ τοὺς κατηχομένους· ὅθεν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς τῶν (Βιβλ. ἐ. κεφ. ιθ'.) διορίζουσιν ταῦτα· „Ἐν τῇ διανυκτερεύσει ὑμῶν ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον μέχρις ἀλεκτρυόνων κραυγῆς, καὶ βαπτίσαντες ὑμῶν τοὺς κατηχομένους, καὶ ἀναγνώσαντες τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ προσλαλήσαντες τῷ λαῷ, παύσασθε τοῦ πένθους ὑμῶν· διὸ καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀντὶ Τρισαγίου φάλλεται τὸ „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ θεῖος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ὡς ἐκ μέρους ὅλων κοινῶς τῶν βεβαπτισμένων Χριστιανῶν, καὶ μάλιστα τῶν τότε νεοφωτιστῶν, οὕτω λέγει· Ὁ Ἁγία Τριάς, Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, ὦ φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε (1), ἢ ἐν τρισὶν ὑποστάσει καὶ προσώποις ἐνιζομένη κατὰ τὸ

(1) Ὁρα τὴν περὶ τῆς ὑπέρθεος λέξεως Θεολογικὴν ὑποσημείωσιν ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῶν Θεοφαιέντων τῷ λέγοντι· „Τριάδος ἢ φανέρωσις ἐν Ἰορ-“

„δάμῃ γέγονεν· αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις“, κατὰ τὴν ὀγδόην Ὠδὴν.

τὸ ταῦτ' ἐν τῇ οὐσίᾳ, κατὰ τὴν μοναρχίαν τῆς ἐξουσίας, καὶ κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῆς Θεότητος, ἡμεῖς ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ἰδικόν σου ὄνομα· ἡμεῖς ὅλοι εἰμεθα ἰδικοί σου· ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ λατρεύομεν· καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ εὐλογοῦμεν εἰς τὰς αἰῶνας. Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Ἀσματογράφος, ὅχι ὅτι ἡ Ἁγία Τριάς δὲν ἠξέυρει ὅτι ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομά της, ἀλλὰ τὰ λέγει διὰ νὰ τραβίξωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας πλουσιωτέραν τὴν χάριν καὶ βοήθειαν τῆς Ἁγίας Τριάδος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, μέλλων νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, προλαμβάνει καὶ λέγει εἰς αὐτόν· „Σὺ εἰμι, ἐγὼ, σῶσόν με“· (Ψαλ. ριή. 94.) ἔχουσι γὰρ φυσικὸν ἰδίωμα οἱ δεσπότες νὰ γίνονται ἡμερώτεροι καὶ εὐσπλαγχνικώτεροι πρὸς τοὺς δούλους των, ὅταν ἀκούσῃ νὰ λέγουν αὐτοὶ τοιαῦτα ταπεινὰ καὶ συντετριμμένα λόγια.

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Φωτίζου φωτίζου ἡ μέγα Ἱερουσαλήμ· ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ
„ἀρέτειλε· χόρευε μῦρ καὶ ἀγάλλου Σιών· Σὺ δέ, Ἀγμὴ, τέρπου
„Θεοτόκε, ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκούσας ὁ Θεσπέσιος οὗτος τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν νὰ λέγῃ „Ἀντλήσατε ὕδωρ ἐκ τῶν
„πηγῶν τοῦ Σωτηρίου“, (Ἡσ. ιβ'. 3.) (πηγαὶ δὲ σωτηρίου νοοῦνται αἱ θεῖαι Γραφαὶ
κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀντλήσῃ μὲν ἕως τῶρα πολλὰ νοήματα ἐκ
τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἐπότισε μὲ αὐτὰ τοὺς πνευματικούς κήπους τῶν ἀσματικῶν του
Κανόνων, ἀντλεῖ δὲ καὶ τῶρα ἀπὸ τὸν ἴδιον Προφήτην τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Φω-
„τίζου φωτίζου Ἱερουσαλήμ· ἡκεῖ γὰρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλ-
„κεν“, (Ἡσ. ξ'. 1.) καὶ τοῦτο μελουργεῖ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν, ὀλίγον ὑπαλλάξας
αὐτὸ, καὶ λέγει· Ὡ Νέα Ἱερουσαλήμ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, φωτίζε φωτίζε.
Διπλασιάζει τὸ ρῆμα τοῦτο ὁ ποιητὴς ἕνα μὲν διὰ τὸ βέβαιον τοῦ φωτισμοῦ, καὶ ἄλ-
λο διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς· συνειδίζουσιν γὰρ τόσον οἱ βεβαιόνοτες ἕνα πρᾶγμα,
ὅσον καὶ οἱ ὑπερβολικῶς χαίροντες νὰ διπλασιάζουν τὸν αὐτὸν λόγον· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ
μέγας Γρηγόριος· „Ἐγκαίνια ἐγκαίνια ἡ πανήγυρις, ἀδελφοί· λεγέσθω γὰρ πολλάκις
„ὕψ' ἡδονῆς“ (Λόγω εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν). Φωτίζου, λέγω, διότι εἰς ἐσὲ ἀνέτει-
λεν ἡ δόξα τοῦ Κυρίου· δόξα δὲ Κυρίου, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ
Χριστοῦ· „Νῦν γὰρ, φησὶν, ἐδοξάσθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“· (Ἰω. ιγ'. 31.) κατὰ δὲ
τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, εἶναι ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ Πατὴρ
„τῆς δόξης“, (Ἐφ. α'. 17.) ἥτοι τῆς Θεότητος· ἡ κατ' ἄλλους δόξα Κυρίου εἶναι τὸ
θεῖον φῶς καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ προσώπου αὐτοῦ, κατὰ τὸ „Καὶ δόξα Κυρίου περιέ-
„λαμβεν αὐτοὺς (τοὺς ποιμένας δηλ.)“· (Λουκ. β'. 9.) καὶ τὰ τρία γὰρ ταῦτα ἀνέ-
τειλαν εἰς ἐσὲ, ὦ ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησία.

ἵνα οἱ Ἰουδαῖοι μὲν οἱ φαινόμενοι ὅτι βλέπουν οὐ μὴ ἴδωσι, κατὰ τὴν προφητείαν
τοῦ Ἡσαΐου, ὁ δὲ λαὸς ὁ κατήμενος ἐν σκότει (ἥτοι ὁ Ἑθνικός) ἴδῃ τὸ μέγα τῆς Θεο-
γνωσίας φῶς· εἰς ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς Ἰουδαίους ἐκρύβη μᾶλλον ὁ τῆς δικαιοσύνης Ἠ-
λίας Χριστὸς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐκείνους θανατωθεὶς, ἐκρύβη καὶ ἐ-
βασίλευσεν ὑποκάτω εἰς τὴν δύσιν τοῦ τάφου καὶ Ἄδου· εἰς ἡμᾶς δὲ τὰς ἐξ Ἑθνῶν πι-
στεύοντας ἀνέτειλε, διότι ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀνατολὴν τῆς Θεότητός του, καὶ ἐλλάμψθημεν
μὲ τὸ φῶς τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς. Λέγει δὲ ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Νέαν Σιών καὶ νὰ
χηρεύῃ πνευματικῶς καὶ νὰ ἀγάλλεται διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ, ἐ-
πειδὴ ἡ τοῦ Χριστοῦ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἶναι καὶ ἰδική της. Εἶτα καὶ πρὸς τὴν Θεο-
τόκον ἐπιστρέφει τὸν λόγον, οὐ ματαίως οὐδὲ παρέργως τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ
ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι τῆς ἐννάτης Ὡδῆς, τῆς ὁποίας Μελουργὸς καὶ ἀρχηγὸς καὶ ποιη-
τρια ἐστάθῃ ἡ Κυρία Θεοτόκος, καὶ διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτήν· Καὶ σὺ, Θεοτόκε, τέρ-
που

που καὶ χαίρει διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς Υἱοῦ σου· καθὼς γὰρ πρότερον ἐμβῆκε ῥομφαία λύπης εἰς τὴν καρδίαν σου διὰ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον τῆς Υἱοῦ σου, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Συμεὼν· οὕτω καὶ τὰρα εἶναι δίκαιον νὰ χαίρῃς καὶ νὰ τέρπῃσαι ἐσὺ πρῶτη περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς αὐτοῦ Υἱοῦ σου, καθὼς καὶ προσφύτευσας εἰς τὴν Ὁδὴν σου λέγουσα· „Ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῇ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου“· (Λουκ. α'. 47.) (1).

Τροπάριον.

„ὦ Δεῖας! ὦ Φίλης! ὦ γλυκυτάτης σου Φωρῆς! μεθ' ἡμῶν ἀψευ-
„δῶς γὰρ ἐπηγγείλω ἔσεσθαι μέχρι τερμάτων αἰῶνος, Χριστέ· ἡμ
„οἱ πιστοὶ ἄγκυραν ἐλπίδος κατεχούμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν χαροποιὸν καὶ τελευταῖον ἐκεί-
νον λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῇ Ὁρει
τῆς Γαλιλαίας· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας
„τῆς αἰῶνος. Ἀμήν“. (Ματθ. κη'. 20.) Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον μετὰ σχῆμα θαυμαστικὸν
ομοῦ καὶ εὐχαριστικὸν προφέρει ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης, οὕτω λέγων· „ὦ τί φωνὴ Δεῖα
ἦτον ἐκείνη, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅπου ἐξεφώνησας εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους!
Καὶ πῶς δὲν ἦτον Δεῖα, ἡ ὁποία ἐκβῆκεν ἀπὸ τὰς Δεῖκας ἐκεῖνα καὶ προσκυνητὰ καὶ πα-
νάγια χεῖλη σου; ὦ τί φωνὴ φιλότατη ἦτον ἐκείνη ὅπου ἐλάλησας εἰς τὴν φίλους σου Μα-
θητάς! Καὶ πῶς δὲν ἦτον φιλότατη ἡ τόσον ἀκρας φιλίας τῆς πρὸς ἡμᾶς ζωντανῇ οὐσα ἀ-
πόδειξις; ὦ τί γλυκυτάτη ἦτον ἐκείνη ἡ φωνὴ ἥτις προῆλθεν ἀπὸ τοῦ γλυκυτάτου καὶ νε-
κταρῶδες στόμα σου! Καὶ πῶς δὲν ἦτον γλυκυτάτη καὶ χαριεστάτη ἡ τοσούτων ἀγαθῶν
γενομένη πρόξενος; Σὺ γὰρ, ἡμέτερε Σωτήρ, ὑπεσχέθης ἀψευδέστατα νὰ μένης πάντοτε
με

(1) Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα αἰτία, διὰ τὰ ὅποια
πρέπει ἡ Θεοτόκος νὰ χαίρῃ σήμερον περισσότερον
καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας
Μυροφόρους. Πρῶτον, διότι αὐτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς
ἀνθρώπους προσητέρα ἔλαβε τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀ-
ναστάσεως τοῦ Υἱοῦ της· δεύτερον, διότι αὐτὴ προ-
σητέρα ἀπὸ ὅλων εἶδεν ἀναστάντα τὸν Υἱόν της καὶ
ὡμίλησε μετ' αὐτόν, καὶ τῶν ἀχράντων αὐτοῦ ποδῶν
ἤψατο· τρίτον, ἐπειδὴ δι' αὐτὴν ἀνοίχθη ὁ τάφος·
καὶ τέταρτον, διότι εὐηγγέλισεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀ-
νάστασιν τοῦ Κυρίου ὁ συνήδης αὐτῇ καὶ εὐαγγε-
λιστῆς Ἀρχάγγελος Γαβριήλ. Ταῦτα δὲ πάντα ἀ-
ποδεικνύει καὶ βεβαίῳ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης
Γρηγόριος ἐν τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων, οὕτω λέ-
γων· „Ἐστὶ δὴ τι συνεισκεισμένως παρὰ τῶν Εὐαγ-
„γελιστῶν ἀπαγγελλόμενον, ὅπερ ἀνακαλύψω πρὸς
„τὴν ὑμετέραν ἀγάπην· τὸ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου ἀ-
„ναστάσεως εὐαγγέλιον πρῶτη πάντων ἀνθρώπων
„καθάπερ καὶ προσήκον ὑπῆρχε καὶ δίκαιον ἡ Θεο-
„τόκος παρὰ τοῦ Ἀγγέλου εἰδέξασθαι, καὶ αὕτη τῆ-
„τον ἀναστάντα πρὸ πάντων εἶδε, καὶ τῆς αὐτοῦ
„Δεῖας ὁμιλίας ἀπήλαυσε, καὶ οὐκ εἶδεν ὀφθαλμοῖς
„μόνον αὐτόν, καὶ αὐτῆς αὐτοῦ γέγονεν, ἀλλὰ
„καὶ χερσὶν ἤψατο πρῶτη καὶ μόνη τῶν ἀχράντων
„ἐκείνου ποδῶν, καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ ταῦτα πάν-
„τα φανερώς οὐ λέγωσι, μὴ δέλοντες τὴν Μητέρα
„προφέρειν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις ὑ-

„πολίαις ἀφορμὴν δῶσιν· ἐπεὶ δὲ νῦν ἡμῖν χάριτι
„τοῦ ἀναστάντος πρὸς πιστοὺς ὁ λόγος... λέγον
„διδόντος τοῦ εἰπόντος· „Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ κα-
„νὸν γενήσεται, καὶ τοῦτο φανεραθήσεται“. Καθ-
„εξῆς δὲ ὁ Ἅγιος ἀποδεικνύει διὰ πολλῶν, συμβιβά-
„ζων τοὺς Δεῖους Εὐαγγελιστάς, τοὺς περὶ τῶν Μυ-
„ροφόρων διαλαμβάνοντας, ὅτι ἡ Θεοτόκος πρῶτη ἡ-
„ξιώθη τὰ ἀνωτέρω· ἐπειτα λέγει καὶ ταῦτα· „Ἐ-
„μοὶ δὲ δοκεῖ καὶ δι' αὐτὴν πρῶτην (τὴν Θεοτό-
„κον) τὸν ζωφόρον ἐκεῖτον ἀνοίγεται τάφος· δι' αὐ-
„τὴν γὰρ πρῶτη καὶ δι' αὐτῆς πάντα ἡμῖν ἀνέμ-
„κται, ὅσα ἐπὶ τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς
„γῆς κάτω, καὶ δι' αὐτὴν τὸν Ἄγγελον οὕτως ἀ-
„σπράττειν, ὥς καὶ τῆς ὥρας ἐστὶ σκότῃ κατεχο-
„μένους ὑπὸ δαΐδαϊ ταύτην τῇ τοῦ Ἀγγέλου φω-
„τί μὴ τὸν τάφον κινῶν ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ
„ἐντάφια, κατὰ κόσμον τε κείμενα καὶ πολυεῖδως
„μαρτυροῦντα τῇ ἐνταφιασθῆναι τὴν ἑγερσιν· ἢ
„δ' ὅρα καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἄγγελος, αὐτὸς ἐκεί-
„νος ὁ Γαβριήλ“. Συμφωνῶς λέγει καὶ Νικηφόρος
ὁ Κάλλιστος ἐν τῇ Συνταξίῳ τῆς Κυριακῆς τοῦ
Πάσχα· „Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἀνάστασις τῇ τῷ Θεῷ
„Μητρί γνώριμος γίνεται, ἀπειναντίας καθυμῶν τῇ
„τάφου, ὡς φησὶν ὁ Ματθαῖος, σὺν τῇ Μαγδαλη-
„νῇ· ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ ἀνάστασις ἀμφιβάλοιτο διὰ τὴν
„πρὸς τὴν Μητέρα οἰκίωσιν, οἱ Εὐαγγελισταὶ φη-
„σι πρῶτον φαίνεσθαι τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ“.

μέ τους Ἱεροὺς Ἀποστόλους σου, καὶ δι' αὐτῶν νὰ μένης καὶ με' ἡμᾶς τοὺς ἐκείνων μὲν μαθητάς, ἰδικοὺς σου δὲ δούλους, οἱ τινες πιστεύομεν καὶ λατρεύομεν σοί· καὶ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι ὑπεσχέθης νὰ μὴ χωρισθῇς οὐδὲ εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ, οὔτε ἀπὸ αὐτοὺς, οὔτε ἀπὸ ἡμᾶς, ἕως τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος.

Ταύτην λοιπὸν τὴν θείαν καὶ φίλην καὶ γλυκυτάτην φωνήν σου, ᾧ Δέσποτα, καὶ τὴν ἀψευδῇ σου ὑπόσχῃς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κρατοῦμεν ἄγκουραν ἀσφαλεστάτην ἐλπίδος· ὅθεν ὅταν πνέωσιν ἐναντίον μας οἱ ἄνεμοι τῶν πειρασμῶν, καὶ ὅταν σιχόνωνται κατὰ τοῦ ἡμετέρου πλοίου τὰ κύματα τῆς τοῦ βίου θαλάσσης, ρίπτομεν ὡς ἄγκουραν μεγάλην τὴν θείαν ταύτην ὑπόσχῃς σου, καὶ εὐθὺς ἐλευθερονόμεθα ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν καὶ καταπόντισμόν τῆς νοητῆς θαλάσσης· γνωρίζει γὰρ τὴν φωνήν σου ταύτην καὶ ἡ αἰσθητὴ καὶ ἡ νοητὴ θάλασσα, διότι πολλάκις τὴν ἐπετίμησες, καὶ ἠσύχασε· καὶ εὐθὺς ὅπου ἀκούσῃ νὰ λέγωμεν, „Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“, εὐθὺς παύει τὰ κύματά της, καὶ γίνεται γαλήνη μεγάλη. Ἡμεῖς εἰς ταύτην σου τὴν φίλην ὑπόσχῃς ἀγαλλόμεθα, Κύριε· ὅθεν, κἂν τύραννοι φοβερίζουν τὰ κάμου εἰς ἡμᾶς δεινότερα Δεινίου καὶ κύντερα Κυντόρου κατὰ τὴν παροιμίαν, ἡμεῖς δὲν φοβούμεθα· κἂν μᾶς βασανίζουν ἀσεβεῖς καὶ διώκται με' διάφορα κολαστήρια, ἡμεῖς δὲν τὰ ψιφουῖμεν· κἂν πτωχεῖα μᾶς στενοχωρῇ, δὲν μᾶς μέλει· κἂν ἀσθενεῖται μᾶς ἐνοχλοῦσιν, ἡμεῖς δὲν καταπίπτομεν· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κἂν ὅποιαιδέποτε θλίψεις καὶ δυστυχίαι μᾶς εὗρουν, εἴτε ἐκ Δαιμόνων, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, ἡμεῖς ταύτην μόνην τὴν γλυκυτάτην σου φωνήν καὶ ἐπαγγελίαν ἐνθυμούμενοι, εὐθὺς παρηγορούμεθα, εὐθὺς εὐφρανόμεθα, καὶ εὐθὺς καθε' μᾶς λύπη εἰς χαρὰν μεταβάλλεται· φανταζόμεθα γὰρ ὅτι εἶσαι παρὼν εἰς ἡμᾶς ἀοράτως καὶ μυστικῶς σὺ ὁ παμφίλτατος καὶ γλυκύτατος ἡμῶν Δεσπότης, καὶ μᾶς ἐνδυναμόνεις εἰς τὰς ἀσθενείας μας, μᾶς παρηγορεῖς εἰς τὰς θλίψεις καὶ περιστάσεις μας, καὶ μᾶς λέγεις εἰς τὴν καρδίαν τρόπον τινά· Μὴ φοβεῖσθε· ἐγὼ εἰμι με' ἐσᾶς· „Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“.

Θαυμαστά δὲ ἐνταυτῷ καὶ κοινωφελέστατα εἶναι τὰ λόγια τοῦ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης, με' τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύει τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου· φησὶ γάρ· „Ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐκ εἶπε, „Τρίτον ἦδη τῷτο πρὸς αὐτοὺς ἦλθεν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος“, ἀλλ' „Ἐφανερῶθη“, δεικνὺς ὅτι παρῆν αὐτοῖς καὶ μὴ αἰσθητῶς ὁρώμενος· παρεῖχε δὲ τοῦτοις αὐτὸν ὁρᾶν ἡνίκα ἐβέλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθανάτων σωμάτων ἡ δύναμις. Πάρεστιν οὖν καὶ ἡμῶν ἐκάστω, ἀδελφοί, κἂν μὴ ὁρᾶται παρ' ἡμῶν· διὸ καὶ πρὸς τὰς Ἀποστόλους εἶπεν ἀναλαμβάνόμενος· „Ἰδὲ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“. Οὐκοῦν ὡς παρόντα τοῦτον ἐκάστης ἡμέρας αἰδώμεθα, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν. Εἰδὲ καὶ τοῖς τοῦ σώματος ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔχομεν αὐτὸν ἀρτίως ὁρᾶν, ἀλλὰ τῆς διανοίας ὁμμασιν ἔχομεν διηνεκῶς αὐτὸν ὁρᾶν, εἰ νήσομεν· καὶ οὐχ ὁρᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ἐντεῦθεν καρποῦσθαι τὰ ἀγαθὰ· αὕτη γὰρ ἡ θεὰ πάσης ἀμαρτίας ἐστὶν ἀναίρεσις, πονηροῦ παντός· πάθους ἐστὶ καθαίρεσις, παντὸς κακοῦ ἐστὶν ἀλλοτριώσις· αὕτη ἡ θεὰ πάσης ἀρετῆς ὑπάρχει ποιητικὴ, καθαρότης καὶ ἀπαθείας γεννητικὴ, ζωῆς αἰωνίου καὶ βασιλείας ἀπεράντου παρεκτικὴ· ταύτης τῆς τερπνῆς θεᾶς ἐπιμελούμενοι, καὶ ὡς εἰς παρόντα τὸν Χριστὸν νοερώς ἀτενίζοντες, ἐρεῖ καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὡς ὁ Δαβὶδ· „Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδίά μου· ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ δέκατον Ἑωθινόν).

Τροπάριον.

„ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ, ᾧ Σοφία καὶ Λόγε
 „τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις, δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον Σοῦ μετασχεῖν ἐμ
 „τῇ ἀμεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ τελευταῖον καὶ ἐπιλόγου τόπον ἔχον Τροπάριον ἐν τῷ παρόντι Κανόνι ἐρανίσθη ὁ Ἀσματογράφος ἀπὸ τὸν ἐπίλογον τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει ἐκεῖ· „ Ἀλλ' ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερὸν καὶ παντός τοῦ Κόσμου καθάρσιον, ὡς γὰρ ἐμφύχῃ σοι διαλέξομαι· ὦ Λόγε Θεοῦ, καὶ Φῶς καὶ Ζωὴ καὶ Σοφία καὶ Δύναμις· χαίρω γὰρ πᾶσι σου τοῖς ὀνόμασι“. Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνος εἶπεν ἐκεῖ, οὕτως αὐτολεξεῖ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Μελωδὸς οὗτος ἐδῶ· πλὴν ὁ μὲν Θεολόγος διαλέγεται πρὸς τὸ Πάσχα τὸ ἄψυχον, κατὰ προσωποποιήσαν ῥητορικὴν· ὁ δὲ Γωάννης ἐδῶ διαλέγεται πρὸς τὸ ἐμψυχον Πάσχα τὸν Χριστόν· ἤκουσε γὰρ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον νᾶ λέγει· „ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“ (ἀ. Κορ. β'. 7.). Λέγει λοιπὸν οὕτω· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅς τις εἶσαι τὸ ἀληθινὸν καὶ μέγα Πάσχα καὶ ἱερώτατον, ὦ Σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις. Σοφία μὲν οὖν λέγεται ὁ Χριστός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „ Ὡς ἐπισήμη θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· πῶς γὰρ οἶόν τε τὸν πεποικνότεν τοὺς λόγους ἀγνοεῖν ὃν πεποίηκε;“ Λόγος δὲ λέγεται κατὰ τὸν αὐτὸν Θεολόγον, ὅτι „ Οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς νοῦν λόγος· καὶ οὐ μόνον διὰ τὸ ἀπαθὲς τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ ἐξαγγελτικόν· τάχα δ' ἂν εἴποι τις ὅτι καὶ ὡς ὅρος πρὸς τὸ ὀριζόμενον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο λέγεται λόγος· ὁ γὰρ νεοικῶς, φησὶ, τὸν Υἱὸν (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Ἑωρακῶς) νενόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀποδείξας καὶ ραδίᾳ τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός· γεννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεγεννηκότος σιωπῶν Λόγος· εἶδε καὶ διὰ τὸ ἐνυπάρχειν τοῖς οὖσι λέγοι τις, οὐχ ἁμαρτήσεται τοῦ λόγου· τί γὰρ ἐστίν, ὃ μὴ λόγῳ συνίστηεν; Δύναμις δὲ, ὡς συντηρητικὸς τῶν γενομένων, καὶ τὴν τοῦ συνέχεσθαι ταῦτα χορηγῶν δύναμιν“. (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ).

Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων οὕτως ἐπαινεῖ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· „ ὦ Πάσχα θεῖον ἀπ' Οὐρανῶν ὁδεῦσαν μέχρι γῆς, καὶ ἀπὸ γῆς πάλιν ἀναβαῖνον εἰς Οὐρανοῦς· ὦ καὶ νὸν τῶν ὅλων ἑόρτασμα, κοσμικὸν πανηγύρισμα· ὦ τὸ παντὸς χαρὰ καὶ τιμὴ καὶ τροφή καὶ τρυφή, δι' ἧς ὁ μὲν σκοτεινὸς θάνατος κατελύθη, ἡ δὲ Ζωὴ τοῖς ὅλοις ἐφῆπλώθη, καὶ ἀνεώχθησαν πύλαι Οὐρανῶν, καὶ Θεὸς ἀνθρώπος ἐφάνη, καὶ ἀνθρώπος Θεὸς ἀνέβη· δι' ὃν ἐρράγησαν ἄδου πύλαι, καὶ κλεῖθρα ἐλύθησαν ἀδαμάντινα“ (Λόγ. Ζ'. ἐκ τῶν ὀκτῶ εἰς τὸ Πάσχα).

Σημείωσαι ὅτι ὁ Θεολόγος ἀναγωγικώτερον ἐκλαμβάνει τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, καὶ ἑρμηνεύων τί εἶναι τὸ καινὸν πόμα τῆς ἀμπέλου, τὸ ὅποιον ἔχει νᾶ πίνει μετ' ἡμῶν ὁ Θεὸς Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, λέγει ὅτι εἶναι „ Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν, ἐκείνου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινώσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστὶν ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ λέγοντος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὁ αὐτὸς δὲ Γρηγόριος εἰς τρία διαιρεῖ τὸ Πάσχα, εἰς τὸ νομικόν, εἰς τὸ τῆς χάριτος, καὶ εἰς τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ λέγει· „ Μεταληφόμεθα τοῦ Πάσχα νῦν μὲν τυπικῶς ἐτι, καὶ εἰ τοῦ παλαιοῦ γυνώτερον· τὸ γὰρ νομικὸν Πάσχα, πολὺ καὶ λέγω, τύπου τύπος ἦν ἀμυδρότερος· μικρόν δὲ ὕστερον, τελεώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἡνίκα ἂν αὐτὸ πίνει καινὸν μετ' ἡμῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἃ νῦν μετρίως παρέδειξε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (1)

Ὅθεν

(1) Τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα πόσον ἐτίμων καὶ εὐλαβοῦντο οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς, ὥστε οὐχ ἰσχυρὸν ἡλευθέρωναν ἀπὸ τῆς φυλακῆς τοὺς ἐν αὐταῖς εὐρισκομένους διὰ χρέος ἢ διὰ ἄλλας αἰτίας εἰς τὰς πόλεις ὅπου αὐτοὶ ἐβασίλευον, ἀλλὰ καὶ εἰς μακρυνούς τόπους ἐστελλον ἐπιστολάς νᾶ ἡλευθέρωσιν οἱ ἐκεῖ τοὺς φυλακισμένους· καὶ μάλιστα ὁ μέγας Θεοδοσίος. Τί λέγω; Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπίστοι καὶ ἀσεβεῖς εὐλαβοῦνται τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, καθὼς καὶ τὰ ὅλα πάντα βεβαιῶναι ὁ Χρυσορρήμων λέγων· „ Τὴν παροῦσαν ἑορτὴν (τοῦ Πά-

σχα), ἢ καὶ ἀπίστοι αἰδοῦνται σχεδὸν πάντες, ἢ καὶ αὐτοὶ οὕτως ὁ Θεοφιλὴς Βασιλεὺς (ὁ Θεοδοσίος ὁ μέγας) οὕτως ἠδέσθη καὶ ἐτίμησεν, ὡς ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ μετ' εὐσεβείας κηρύσσοντας ὑπερβαλίσθαι Βασιλεῖς. Ἐν ταῦταίς γοῶν ταῖς ἡμέραις πέμψας ἐπιστολήν, εἰς ἀμὴν τῆς ἑορτῆς τοῦτο τὸ δεικνύμενον οἰκονομῶν σχεδὸν ἀφῆκεν ἅπαντας (Ἀνδριανὸν, Γ.).“ Τούτων πρῶτον νᾶ μιμνησθαι καὶ οἱ σαρρηνὶ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ πλούσιοι, καὶ νᾶ ἡλευθέρωσιν τοὺς ἐν φυλακαῖς εὐρισκομένους κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.

Ὁθεν ἐπειδὴ οὕτως ὁ Θεολόγος ἀλληγόρησεν εἰς τὴν γνώσιν καὶ θεωρίαν τοῦ νοῦς τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἀκολουθῶν αὐτῷ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὅπου εἶσαι τὸ ἀληθινὸν Πάσχα, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ ἀπολαύσωμεν διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας εἰς τὴν ἀνέσπερον ἐκείνην ἡμέραν τῆς βασιλείας σου, ἡγουν τὴν μὴ ἔχουσιν ἑσπέραν καὶ νύκτα· ὅχι καθὼς σὲ ἀπολαύσαμεν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἀλλὰ ἐκτυπώτερον, ἡγουν ἔξω ἀπὸ κάθε τύπον καὶ ἐπιπρόσθημα, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καθαρώτερόν τε καὶ τελειώτερον, κατὰ τὸν Θεολόγον. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἵπομεν, τριπλοῦν εἶναι τὸ Πάσχα, νομικὸν, εὐαγγελικὸν, καὶ τὸ μέλλον, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διαίρεσιν αὐτοῦ τρεῖς εἶναι καὶ αἱ γνώσεις καὶ θεωρίαι, εἰς τὰς ὁποίας αὐτὸ τὸ Πάσχα ἀλληγορεῖται: ἢ ἐν νόμῳ καὶ παλαιᾷ, (ἢ ὅποια εἶναι σιναιδῆς καὶ ἀμυδρά) ἢ νέα καὶ εὐαγγελικὴ, (ἢ τις λαμπροτέρα μὲν εἶναι τῆς νομικῆς, τῆς δὲ μελλούσης ἀμυδροτέρα) καὶ ἢ μελλούσα ἐκείνη (ἢ τις τὸ πᾶν ἔχει τῆς δυνατῆς καταλήψεως). καθὼς καὶ ὁ Παῦλος περὶ τούτων λέγει· „Βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι· τότε δὲ πρόσωπον πρὸς „πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ γνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην“. (ἀ. Κορ. ιγ'. 12.) Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Ἰωάννης τὸν Δεσπότην Χριστὸν νὰ ἀπολαύσωμεν τότε τῆς τελειωτέρας καὶ καθαρωτέρας γνώσεως καὶ θεωρίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεόν, καθὼς καὶ ἐγνωρίσθην παρ' αὐτοῦ· ἐπειδὴ τὰρ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτὴν δὲν δυνάμεθα διὰ τὸ πῆλινον τῆτο σῶμα ὅπερ φορέμεν.

Ἀνέσπερον δὲ εἶπε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας· διότι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην οὐχὶ ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος ποιήσει, ἀλλ' ἀνατολὴ τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἠλίου καταφωτίσει, ἣτις μία ἔσται καὶ διπλή, „κῆς, διάδοχον νύκτα μὴ ἔχουσα, ἀλλὰ τῷ αἰῶνι παντὶ συμπαρατεταμένη“. (Τόμος καὶ Λόγ. β'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν) καὶ πάλιν· „Καὶ ὑψωθήσεται Κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ, „ἐκείνῃ τῇ ἐσχάτῃ πασῶν ἡμερῶν, ἣν οὔτε νύξ διακόπτει, οὐ χρόνος περιορίζει, οὐ σωματικὸν φῶς ἀρχὴν αὐτῇ παρέχει καὶ τέλος, ἀλλὰ μία ἐστὶν ὁμοία πρὸς εαυτὴν, ἀκίνητος, ἀνέσπερος, ἀδιάδεκτος“. (Τόμ. τῷ αὐτῷ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὁράσει β'.) Ἀλλ' ἂς εἴπωμεν καὶ ἓνα γλαφυρόν· διὰ τοῦτο ὁ Μελαβδὸς παρακαλεῖ νὰ ἀπολαύσωμεν καθαρώτερον τὸν Χριστὸν ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ, διότι καθὼς ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἔγινεν ἐν Κυριακῇ, οὕτω καὶ ἡ μελλούσα παρουσία του ἐν Κυριακῇ θέλει γένη· μᾶλλον δὲ, αὐτὴ ἐκείνῃ ἢ ἀνέσπερος ἡμέρα τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ Κυριακὴ θέλει εἶναι, ἣτις ἔσται μία ἡμέρα ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχος· ὅθεν εἶπε πάλιν ὁ ἀνωτέρω Θεὸς Βασίλειος· „Ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελείτητον τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἶδεν ὁ λόγος, ἣν καὶ ὀρόδην „ὁ Φαλμαδὸς προσηγόρευσε διὰ τὸ ἔξω κεῖσθαι τοῦ ἐβδοματικοῦ τούτου χρόνου. Εἴτε ἐν ἡμέρᾳ ἢ κατάστασις ἐκείνη λεγοίτο, μία ἐστὶ καὶ οὐ πολλά· εἴτε αἰὼν προσαγορεύοιτο, μοναχὸς ἂν εἴη καὶ οὐ πολλοστός. Ἰνα οὖν πρὸς τὴν μελλούσαν ζωὴν τὴν ἐννοιαὶν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, (ὁ Μωϋσῆς διπλ.) μίαν ὠνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἀγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τετιμημένην“. (Ομιλ. β'. εἰς τὴν ἑξαήμερον, προκειμένου ρήτου „Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία“). Καὶ σημειώσαι ὅτι κατὰ τὰ λόγια τῆς ἀγίου ἢ Κυριακῆς τὰρ μὲν εἶναι εἰκὼν τοῦ μελλόντος αἰῶνος, τότε δὲ ἔσται αὐτὸς ὁ μελλών αἰὼν. Ἰδετε πόσον εἶναι μεγάλα; Ἰδετε πόσον εἶναι θαυμαστά καὶ ὑψηλά τὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀγίας Κυριακῆς προνόμια;

Ἄμποτε λοιπὸν ὅλοι, καὶ οἱ φάλλοντες καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ ἀκρόντες τὸν παρόντα κοσμοχαρμόσυτον καὶ λαμπρὸν τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας Κανόνα, νὰ μὴ ἡμεῖς μόνον φάλλται καὶ ἀναγνώσται καὶ ἀκροαταὶ τῶν ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ περιεχομένων νοημάτων τε καὶ παραγγελμάτων, ἀλλὰ νὰ ἡμεῖς αὐτῶν καὶ ποιεῖται διὰ τῶν ἔργων. Ἡμεῖς συναεσθήμεν μὲ τὸν ἀναστάντα Χριστὸν καὶ διὰ τῆς πίστεως, καὶ διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος, τοῦ εἰς τύπον γενομένου τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἄμποτε λοιπὸν νὰ ζήσωμεν μίαν καινούριαν πολιτείαν, ἣτις πρέπει εἰς τοὺς συναναστηθέντας μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· „Ἰνα, ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν“. (Ῥωμ. ε'. 4.) Ἡμεῖς ἐμάθομεν σήμερον ἀπὸ τὸν ἀναστάντα μίαν καινούριαν ζωὴν. Λοιπὸν ἄμποτε νὰ φυλάττωμεν αὐτὴν μέχρι τέλους, ἔχοντες καινούριους συλλογισμούς, λα-

λαοῦν-

λοῦντες καινούρια λόγια, καὶ πράττοντες καινούρια ἔργα, ἄξια τῆς τοῦ Χριστοῦ καινῆς ἀναστάσεως, οὐχὶ τρυφῶντες με' συμπόσια καὶ ξεφαντώματα, οὐχὶ τραγωδοῦντες με' αἰσχρὰ καὶ διαβολικὰ τραγῳδία, οὐχὶ παίζοντες καὶ χορεύοντες, οὐχὶ καταγινομένοι εἰς φιληδονίας καὶ φιλοδοξίας, εἰς μέθας καὶ ἀσωτίας, εἰς φιλαργυρίας καὶ ἄλλας ἀμαρτίας· διότι αὐτὰ εἶναι ἔργα τῆς φθαρτῆς ζωῆς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὅποιον ἐκδύθημεν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα· καὶ ὅποιος ταῦτα ἐργάζεται, ἔχει τὴν ἀποθάνῃ τὸν τῆς ψυχῆς ἀθάνατον θάνατον, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „Εἰ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν“· (Ῥωμ. ή. 13.) (1)

Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀγαπητοί, τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ νεκρώσῃ μὲν τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ μας παρακαθήμενους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς καὶ δαίμονας, νὰ ἀναστηθῇ δὲ αὐτὸς μέσα μας, ὑπερβαίνων ὡς σφραγίδας τοὺς ἐν τῇ ψυχῇ μας εὐρισκομένους ἐμπαθεῖς τύπους καὶ πρόληφεις τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ Κύριος ἀνίσταται, ὡσεὶ νεκροὺς μὲν πειῶν τοὺς ὑπὸ δαιμόνων τῇ καρδίᾳ παρακαθήμενους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, τοὺς διαμεριζομένους ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὥσπερ ἱμάτια τοὺς τρόπους τῆς ἡθικῆς εὐπρεπείας, καὶ ὑπερβαίνων ὥσπερ σφραγίδας τοὺς ἐπικειμένους τῇ ψυχῇ τύπους τῶν κατὰ πρόληψιν ἀμαρτημάτων“ (Κεφ. ξγ'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἀλλὰ ἂν τινὲς ἀνθρώποι υπερήφανοι ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν πολεμοῦσι τὴν ὑπὸ τῶν Θεοφιλῶν ἀνδρῶν λαλουμένην ἀλήθειαν, καὶ διαβάλλουσιν αὐτοὺς ψευδῶς, ἤξευρε, ἀγαπητέ, ὅτι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους σταυροῦται καὶ θάπτεται ὁ Κύριος, καὶ με' σφραγίδας φυλάττεται· ἀλλ' ὁμως ὁ Δεσπότης Χριστὸς γυρίζει τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν, καὶ ἀνασταίνεται, φαινόμενος περισσότερον λαμπρότερος με' τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ εἶναι δυνατότερος ἀπὸ ὅλους ὡς ἀλήθεια, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον λέγοντα· „Ὅταν ἴδῃς τινὰς ὑπερήφανους μὴ φέροντας ἐπαινεῖσθαι τοὺς κρείττους, ἀκήρυκτόν τε μηχανωμένους ποιεῖν τὴν λαλουμένην ἀλήθειαν, μυρίοις αὐτὴν ἀπείργοντας πειρασμοῖς καὶ ἀθεμίτοις διαβολαῖς, ἴδῃ μοι πάλιν ὑπὸ τούτων σταυροῦσθαι τὸν Κύριον καὶ θάπτεσθαι, καὶ στρατιώταις καὶ σφραγίσαι φυλάττεσθαι, οὗς ἑαυτοῖς περιτρέπων ὁ Λόγος ἀνίσταται, πλεόν τῶν πολεμῆσθαι διαφανόμενος, ὡς πρὸς ἀπάθειαν διὰ τῶν παθημάτων στομούμενος· πάντων γάρ ἐστιν ἰσχυρώτερος, ὡς ἀλήθεια καὶ ὢν καὶ καλούμενος“· (Κεφ. ξε'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἐὰν οὖν ἡμεῖς Θεοφιλῶς καὶ καινῶς πολιτευόμεθα, ἀδελφοί, ὡς ἀνωθεν εἴπομεν, θέλομεν γνωρίσει μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν θαυμαστὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἥτις εἶναι ὁ προηγούμενος σκοπὸς, διὰ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐποίησε, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον λέγοντα· „Ὁ δὲ τῆς Ἀναστάσεως μυηθεὶς τὴν ἀπόρρητον δύναμιν, ἔγνω τὸν ἐφ' ᾧ τὰ πάντα προηγούμενως ὁ Θεὸς ὑπεστήσατο σκοπὸν“· (Κεφ. ξς'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) καὶ ἀκολουθῶν θέλομεν ἀξιοθῇ νὰ ἐορτάζωμεν τὸ Ἅγιον Πάσχα τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ παρουσίᾳ μὲν ζωῇ με' χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας μας, ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ νὰ ἐορτάζωμεν αὐτὸ ἐκτυπώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι· Ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Χρυσόρρῃμων· „Πᾶς ὁ γινώσκων τὸ σκεδυμένον ὑπὲρ αὐτοῦ Πάσχα ἀρχὴν ἑαυτοῦ ζωῆς ὑποσιδέσθω ταύτην, ἀφ' οὗ πύθεται Χριστὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· σκεδύται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τότε, ἡνίκα ἂν ἐπιγῶ τὴν χάριν, καὶ συνῇ

τὴν διὰ τῆς δυσίας ἐκείνης ζωὴν· καὶ τοῦτο γινώσκων, τῆς νεαρᾶς ὀρεγέσθω ζωῆς λαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, καὶ μνηστέτι ἀνατρεχέσθω πρὸς τὴν παλαιάν, ἥς ἐπὶ τέλος ἐφθασεν“· (Λογ. α. εἰς τὸ Πάσχα, ἡ ἡ ἀρχὴ „Πάσχα μὲν γήϊον, Τομ. Ε'.)

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ (1).

Εφθάσαμεν εἰς ὅλον τὸ ὕστερον καὶ εἰς τὴν ἑνδοξον Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι τὸ τέλος ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν* καθὼς γὰρ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ἀρχὴ καὶ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐορτῶν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. οὕτω καὶ ἡ Ἀνάληψις εἶναι τέλος καὶ συμπέρασμα τῶν αὐτῶν ἐορτῶν τοῦ Κυρίου* καὶ ἐκείνη μὲν ἦτον ἡ κατά-

(1) Σημειῶσαι ὅτι λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως οἱ ἑξῆς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Πλουτος ἡμῖν καὶ θαυρὸς“· ἕτερον, ὃ ἡ ἀρχὴ, „Καὶ ὅτε Σταυρῶ μνησθῶν“· ἄλλον, ὃ ἡ ἀρχὴ, „Ἐτι μοι κατὰ Λυχνῶν“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Φαῖδρά μὲν πᾶσα“· ἄλλον, ὃ ἡ ἀρχὴ, „Ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Θεῖα τις ὡς εἰκε πανηγυρις“· Ἀθανάσιος δὲ ἔχει λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Οὐκ οἶδα ποῦα χρῆσθαι γλώττῃ“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ἡ μὲν τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“· Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ἐπειδὴ χάριτι τοῦ Θεοῦ“· οὗτος φαίνεται νὰ ἦναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀνωτέρω τοῦ Χρυσόστομου. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ἐώρταζον Ἰουδαῖοι“· ἕτερον, „Βλέπετε τὴν κοινὴν ἡμῶν ἐορτὴν“· Βασίλειος Σελευκείας λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ, „Ἡ μὲν τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“ (ἐν δὲ τῇ τῶν Ἰβηρῶν Μονῇ ἐπιγράφεται τὰ Ἀθανασίου). Ἐπιφάνιος Κυπρίου λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ, „Εὐλογητὸς ὁ Θεός“· Σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιλειῶν καὶ Ἰβηρῶν καὶ ἐν τῇ τῆς Διονυσίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μακάριος Νεῖλος (ὅσως οὗτος ἐστὶν ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσόστομου μαθητὴς) τρεῖς λόγους ἔχει εἰς τὴν Ἀνάληψιν· πρῶτον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Εἰς Οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς Καίσεως, διαιρέσθαι φύσις“· δεύτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ὁ Βασιλεὺς πάντων Βασιλικωτέρως Θρησκείας“· τρίτον, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ὁ θεὸς τῆς ἀγαθότητος ὁμοῖος, ἀρξάμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχεῖσθαι, πρὸς ἀμύχλον ὁρεῶν ὑπερήρδη πλημμυρῶν, καὶ τὰ μεγάλα, κατέκρυψε μείζονσι“. Τῶν λόγων τούτων περικοπαὶ εὐρίσκονται παρὰ τῇ Μυριοβίβλῳ τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει σοι. Καὶ τὸτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἐν τῇ Τροπαρίῳ τῆς Λιπῆς τῆς Ἀναλήψεως, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Ὅτε παραγέγονας ἐπὶ τὸ Ὄρος, Χριστέ, τῶν Ἑλαινῶν“, ἀπορροὶς εἶναι ὁ λόγος ἐκεῖνος ὅπου γράφεται, „Καὶ ἡ γῆ τοὺς κρυπτήρας ἀνακαλύπτει, Ἀδάμ τὴν κατάβασιν ὡς γνωσθῆναι, καὶ τὴν αὐτῆς ἀνάβασιν“. Τοῦτον οὖν τὸν λόγον πολλοὶ διδάσκαλοι θέλοντες νὰ ἐρμηνεύσουσιν, εἰς ἀλληγορίας ἐστράφησαν, καὶ πόρρω τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀληθινοῦ νοήματος τοῦ Τροπαρίου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀπεπλανήθησαν· καθότι ὁ λόγος αὐτὸς πραγματικῶς καὶ αἰσθητῶς φαίνεται νὰ ἠκαλούθησε, καὶ οὐχὶ ἀλληγορικῶς καὶ ἰοιτῶς. Πιθανότερα λοιπὸν φαίνεται ἡ γνώμη τῶν λεγόντων ὅτι δαῦμα ἐγένετο ἐν τῷ Ὄρει

τῶν Ἑλαιῶν, ὅταν ἀνελήφθῃ ὁ Κύριος· ἐσχίσθη γὰρ ἡ γῆ τοῦ Ὄρους καὶ ἐφάνη τὸ χάος τὸ ὑποκάτω. Διὰ τί; Διὰ νὰ ἰδοῦν οἱ Μαθηταὶ τοῦ κατέβη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ ποῦ ἔχει νὰ ἀναβῇ διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου· μετὰ τὸ σχίσμα ὅμως πάλιν ἐνώθη τὸ Ὄρος· τοῦτο τὸ δαῦμα φαίνεται νὰ προφητεύῃ ὁ Ζαχαρίας· μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν „Καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλ.) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν τὸ κατάντη Ἰερουσαλὴμ ἐξ Ἀνατολῶν“, (ὃ δηλοῖ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν) ἐπιφέρει, „Καὶ σχισθήσεται τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ὁ ἄλλος μὲν ἄλλος πρὸς ὄρεα“ καὶ κλίνει τὸ ἡμισυ τῷ Ὄρει πρὸς τὸν Βορρᾶν, καὶ τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς Νότον· καὶ φραχθήσεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων μου“. (δηλοῖ δὲ ὅσως τὴν ἐνωσιν τῶν διακεκεκομένων τῶν Ὄρων μερῶν (Ζαχ. ιδ. 4).) Ἐκεῖνο δὲ ὅπου γράφεται ἐν τῇ αὐτῇ Τροπαρίῳ, „Ἀλλ' ἵχνη μὲν ὑφούτο ὡς χειρὸς“ οὕτω παρὰ πολλῶν διερθεύεται, „Ἀλλ' ἵχνη μὲν ὑφούτο ὡς ὑπὸ χειρὸς“, ἡτοι τὸσον ἀνολοκᾷ ἀνέβαινεν ὁ Κύριος, ὥστε ἐνόμιζε σινὰς ὅτι ὑφόνοντο τὰ ἵχνη τῶν ποδῶν τοῦ ἀπὸ κατένα χέρι. Τὸ „Στόμα δὲ μεγάλα νοῖ“, λόγῳ ὡς ἠκουέτο· νοεῖται ὅτι ὁ Κύριος ὄχι μόνον διὰ τῶν χειρῶν ἐλόγει τὰς Ἀποστόλους, ἀλλ' ἐκαὶ διὰ τῆς γλώττης καὶ στόματος, δύναμιν φρουρὸν αὐτοῖς ἐντιδεῖν ἀχρι τῆς τῆς Πνεύματος παρουσίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰδιομέλῃ τῆς Λιπῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Τὴν καταβάσαν φύσιν τοῦ Ἀδάμ“, ἐσφαλμένως καὶ περιττὸς εὐρίσκεται ὁ λόγος, „Ὅθεν ἐξῆλθοι Ἀγγελοι ἐν σοχαῖς περιπτάμενοι τῶν Μαθητῶν“· οἱ μὲν Ἀγγελοι ἐστῶτες, Ἄνδρες, ἐβόων, „Γαλιλαῖοι“· τὸ ὅποιον οὕτω διερθεύεται, „Ὅθεν ἐξῆλθοι Ἀγγελοι ἐν σοχαῖς περιπτάμενοι τοῦς Μαθητῶν, Ἄνδρες, ἐβόων, Γαλιλαῖοι“. Καὶ ἐν τῇ πρῶτῃ Δοξαστικῇ, οὗ ἡ ἀρχὴ, „Τῶν κόλπων τῶν Πατρικῶν“, ἐκεῖνο ὅπου γράφεται, „Σήμερον ἐπ' Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν ἀνελήφθῃς ἐν δόξῃ“ οὕτω διερθεύεται, „Σήμερον ἀπ' Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν“. Σημειῶσαι ὅτι τὸ ὄνομα τῆς Ἀναλήψεως λέγεται καὶ ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼς λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος ἀνέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἠνωμένην ὡς Θεὸς παντοδύναμος· παθητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος ἀνελήφθῃ, καθὼς ἄνθρωπος δηλαδή, ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου Θεότητός σου.

κατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν· αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἀνάβασις τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖνη ἦτον τὸ Προοίμιον, αὕτη δὲ εἶ-
 και ὁ Ἐπίλογος τοῦ παγκαλλεστάτου, τοῦ σωτηριωδεστάτου καὶ τοῦ παγκοσμίου λόγου
 τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας· τότε μὲν αὐτὸς ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν
 εἰς τὴν γῆν γυμνὸς ἀπὸ σάρκα, τῶρα δὲ ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν φορῶν
 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· τότε μὲν ἐκατέβη κρυφίως καὶ χαρὶς γὰρ ἠΐε ῥῆ τινας ἐπὶ δυσμῶν
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τῶρα δὲ ἀναβαίνει φανερά· καὶ πεπαρρησιασμένα ἐπὶ τὸν Οὐ-
 ρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ, καθὼς ψάλλει ὁ Δαβίδ· „ Ἀσατε τῷ Κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ
 „ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ (ἦτοι εἰς τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὅς τις εἶναι Οὐρανὸς τοῦ δευ-
 „ τέρου Οὐρανοῦ· ἦτοι τῆ στερεώματος) κατὰ Ἀνατολὰς“. Λέγει δὲ τοῦτο ἢ διὰ τὸ κα-
 τὰ Ἀνατολὰς Ὅρος τοῦ Ἑλαιῶνος, ἢ διὰ τὸ φανερῶς ἀναληφθῆναι κατὰ τὸν Εὐδύμιον.
 „ Ὅθεν καθὼς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ Οὐρανοῦ (ἀπὸ τὴν
 Ἀνατολήν) καὶ καταντᾷ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον (εἰς τὴν Ἀνατολήν)· „ Ἀπ' ἄκρου τοῦ
 „ Οὐρανοῦ ἡ ἐξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ“. (Ψαλ.
 κη. 6.) οὕτω καὶ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνατείλας πρὸ αἰώνων ἀπὸ τὸν ὑπερού-
 σιον καὶ ὑπέρφωτον κόλπον τοῦ Πατρὸς ὡς νοητὸς ἥλιος, κατήλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ
 σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος· εἴτα πληρώσας πανσόφως
 ὅλην τὴν ἑνσαρκον αὐτοῦ Οἰκονομίαν, σήμερον ἀνέρχεται εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ καταντᾷ
 πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς του· ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς·
 „ Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν Κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν Κόσμον
 „ καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα“. (Ἰω. ις'. 28.) Πλὴν, αὖ καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν
 Πατέρα καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, δὲν ἀφῆκεν ὅμως ποτὲ αὐτόν· ἐπειδὴ συγκατάβασις μὲν
 αὐτοῦ ἔγινε δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, οὐχὶ δὲ μετάβασις τοπικὴ· ἴδιον γὰρ τῶν ὑλικῶν
 καὶ πεπερασμένων εἶναι τὸ γὰρ μεταβαίνειν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πᾶν-
 τη αὐτῶν καὶ ἀπείρων, ὅποῃς εἶναι ὁ Θεός.

Διὰ τῆτο ἃς εὐφρανθῶμεν σήμερον, ἃς εὐφρανθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, βλέποντες τὴν
 φθαρτὴν καὶ θνητὴν ἡμῶν φύσιν τὴν κρημνισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Παράδεισον γὰρ ἀναβαίνει ἐν
 τῷ Χριστῷ ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος καὶ μετὰ δόξης μεγάλης εἰς τὰς Οὐρανοὺς· ἃς πα-
 νηγυρίζωμεν λαμπρῶς καὶ ἃς ἐορτάζωμεν, στοχαζόμενοι ὅτι ἡ κατ' ἡμᾶς οὐσία, ἡ κα-
 ταβάσα μέσα εἰς τὰ τῆ Ἄδου βάραθρα, ἀναβαίνει σήμερον ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων, τῶν
 Ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Ἀρχῶν· ὑπεράνω τῶν Ἐξουσιῶν, Δυνάμεων καὶ Κυριοτήτων· ὑπε-
 ράνω τῶν Σεραφίμ, Χερουβίμ καὶ τῶν Θρόνων. Τί λέγω; ἡ ἰδική μας ἀνθρωπίνη φύσις
 ἠνωμένη οὕσα κατ' ὑπόστασιν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο
 τάγμα Ἀγγελικόν, τὸ ὅποῖον τῶρα μὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, τότε δὲ ἐν τῷ μέλ-
 λοντι αἰῶνι ἔχει γὰρ φανερωθῆ, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ
 „ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ
 „ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ
 „ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
 „ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι“. (Ἐφ. α'. 19.)

Παρακινούσι δὲ ἡμᾶς εἰς τὸ γὰρ ἐορτάζωμεν τὴν πανένδοξον ταύτην καὶ κοσμοσωτή-
 ριον πανήγυριν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης τῶν Μελωδῶν ὁ ἐξοχώτατος,
 καὶ Ἰωσήφ ὁ τῶν ὑμνογράφων ὑμνογραφικώτατος. Ἰωσήφ δὲ λέγω, οὐχὶ τὸν Θεσσαλονί-
 κης

κης Ἱεράρχην τὸν αὐταδέλφον τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τῷ Στουδίτου, τὸν τῷ Ἱεροῦ Τριφιδίου ποιητὴν ὄντα μετὰ καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ, ἀλλὰ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγόμενον, καὶ τοὺς περισσοτέρους ἀγίους τιμήσαντα μὲ τοὺς ἐν τοῖς Μιναίοις περιεχομένους ἁσματικούς του Κανόνας· περὶ οὗ ὅρα ἐν τῷ πρὸς τοὺς ἐντευξομένους· οὗτοι γὰρ οἱ δύο μὲ τοὺς ὑπ' αὐτῶν μελουργηθέντας Κανόνας εἰς τὴν Ἀνάληψιν εὐφραίνουσιν ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς μὲ θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα, τὰ συντείνοντα εἰς τὴν παγκόσμιον αὐτὴν ἐορτὴν. Πλὴν εἰς τὰς Κανόνας αὐτοὺς ἐρμηνεῖαν δὲν ἔχει ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος· ἡ δὲ τῷ ἀνωύμου ἐρμηνευτῇ ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ· διὰ τὸτο ἐγὼ, ἂν καὶ ἡμῖν καταπεπονημένος ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων ἁσματικῶν Κανόνων ἐρμηνεῖαν (ἐσχατον γὰρ καὶ τελευταῖον πρὸς Κανόνας τέτους ἡρμήνευσα), ἐβίασα ὅμως τὸν ἐαυτὸν μου, ἐπικαλεσάμενος τὴν βοήθειαν τῷ ἀνάληψεντος Χριστοῦ τῷ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ὅση μοι δύναμις, ἐσχολίασα αὐτοὺς, τοῦτο μὲν, ἵνα μὴ ἐλλιπὴς καὶ κολοβὴ γένηται ἡ σειρά τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, ἐστερημένη οὖσα τῆς ἐρμηνείας τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, σφραγίδος οὖσης ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν· τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ λυπήσω ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοὺς φιλεόρτους· ἐσχολίασα δὲ αὐτοὺς συντομώτερον διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ὁ Κανὼν τῷ Ἰωάννου προηγεῖται, φέρε ἵνα καὶ ἡμεῖς πρῶτον αὐτὸν ἐρμηνεύσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ.

Ῥδὴ α. Ἦχος Πλ. α. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ Σωτῆρι Θεῷ, τῷ ἐν Θαλάσῃ λαὸν ποσὶν ἀβρόχοις ὀδηγή-
 „ σαρτι, καὶ Φαραὼ παροστρατιᾷ καταπορτίσαρτι, αὐτῷ μόνῳ ἄ-
 „ σωμεν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος τὴν Ἱστορίαν ἀναφέρει, ὅτι οἱ μὲν Υἱοὶ Ἰσραὴλ διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ὡς ξηρὰν μετ' ἀβροχα ποδάρια, ὁ δὲ Φαραὼ μετ' ὅλα τοῦ τὰ στρατεύματα κατεποντίσθη μέσα εἰς αὐτήν. Τὴν Ἱστορίαν δὲ ταύτην ἀνεφέραμεν εἰς καθεστὸν σχεδὸν Εἰρμόν τῆς α. Ῥδῆς τῶν ἐνταῦθα περιεχομένων ἀσματικῶν Κανόνων· ὅθεν περιττὸν εἶναι νὰ λέγωμεν περὶ αὐτῆς καὶ ἐδῶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ψάλλωμεν ἓνα ἄσμα ἐπιπικίον, ὁποῖον ἔψαλλον πάλαι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, εἰς τὸν Θεὸν τὸν Σωτῆρα ὅλου τοῦ Κόσμου, ὃς τις ὠδήγησε μὲν τὸν παλαιὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ διαπεράσῃ τὴν ξηρανθεῖσαν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μετ' ἀβροχα ποδάρια, κατεπόντισε δὲ τὸν Φαραὼ μετ' ὅλα τοῦ τὰ στρατεύματα, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐνδόξως εἶναι δεδοξασμένος· „ Τότε γάρ, φησὶν, ἦσε Μωϋσῆς καὶ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν Ῥδὴν ταύτην· „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ, „ ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“. (Ἐξ. ιε. ι.)

Δύναται δὲ νὰ προσαρμοσθῇ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναλήψεως οὕτως· εἰάν Θάλασσα μὲν Ἐρυθρὰ νοηθῇ ὁ παρὼν βίος· Ἰσραηλῖται δὲ νοηθοῦν οἱ Χριστιανοί· ἢ δὲ κάτω Ἱερουσαλὴμ νοηθῇ ἢ ἄνω καὶ ὁ Οὐρανός· Ὁ Δεσπότης λοιπὸν Χριστὸς ὡς ἄλλος Μωϋσῆς ὠδήγησε μὲν μετ' αὐτὸν τὸν ζωοποιόν του Σταυρὸν ὡς μετ' ῥάβδον τοὺς Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ περνοῦν ἀβρόχως τὴν Θαλάσσαν τοῦ βίου, τὸν δὲ διώκτην Φαραὼ Διάβολον μαζὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ δαιμονικάτου στρατεύματα κατεπόντισεν, εἴτα ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρανὸν ὡς εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐκεῖνῳ ἀκολουθοῦντες συναληφθῶμεν, καὶ τὴν ἀποκατάστασίν μας λάβωμεν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθὼς γὰρ ὁ ἥλιος μετ' αὐτὸν τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων του τραβίζει εἰς τὸ ὕψος τὰς ἀναθυμιάσεις, ὡς λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής· „ Ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύει ὁ ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει“. (Ἐκκλ. α. 5.) οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ἀναβὰς εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ σαρκὸς, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, τραβίζει καὶ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐλκυστικῆς δυνάμεως τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἵνα καὶ ἡμᾶς ἀναβιβάζῃ ἐκεῖ.

Τροπάριον.

„ Ἀσωμεν πάντες, λαοί, τῷ ἐπὶ ἁμῶν Χερουβὶμ ἀραληφθέντι
 „ μετὰ δόξης Χριστῷ, καὶ συγκαθίσαρτι ἡμᾶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πα-
 „ τρός, Ῥδὴν ἐπιπικίον, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „Καὶ ἐπέ-
βη ἐπὶ Χερουβὶμ, καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“ (Ψαλ. ιζ'. 10.)
ὅθεν ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ψαλμικοῦ τούτου λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι προ-
φητεία διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. „Ὅτι δὲ ἐν τῇ Ἀναλήψει τὰ Χερουβὶμ
ἐσήκοναν τὸν Κύριον, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ, ὅστις ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τοῦτο μὲ
τοὺς προφητικούς του ὀφθαλμούς λέγων· „Ἀνέλαβον τὰ Χερουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν,
ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου, καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα
τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω“ (Ἰεζ. ι'. 19.) Ἀναντιρρήτως δὲ, λέγει ὁ Εὐ-
θύμιος, τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Ἰεζεκιήλ περὶ τῆς ἐνδόξου εἰσὶν Ἀναλήψεως· ἐπεὶ καὶ ὁ
Παῦλος „Ἀπαύγασμα δόξης“ τὸν Χριστὸν ὠνόμαζεν. (Ἐβρ. α'. 3.) (1) Τὸ δὲ „Συγκα-
θίσαντι ἡμᾶς“ ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Καὶ συνεκάθισεν καὶ
συνεκάθισεν (ἡμᾶς) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“ (Ἐφ. β'. 6.) (2).

Εἰ δὲ ὁ Παῦλος μὲν λέγει τοῦτο ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς, ὁ δὲ Μελῳδὸς λέγει τοῦτο
ἐκ προσώπου τοῦ Υἱοῦ, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τις, καθότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς ἡ
αὐτὴ εἶναι μὲ τὴν τοῦ Υἱοῦ· ταυτοδύναμος γὰρ καὶ ταυτοενεργὴς εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς·
ὅθεν καθὼς ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν τὸν Υἱὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐν τῇ δεξιᾷ του· οὕτω καὶ ὁ
Υἱὸς αὐτὸς ἐαυτὸν ἐκάθισεν ἐκεῖ· καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος Παῦλος λέγων· „Ἐκάθισεν ἐν
δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης“ (Ἐβρ. α'. 3.) καὶ πάλιν· „Ἐν δεξιᾷ τοῦ Θρόνου τοῦ Θεοῦ
ἐκάθισεν“ (αὐτόθ. β'. 2.) καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται· „Δώσω αὐτῷ καθί-
σαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ Θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν
τῷ Θρόνῳ αὐτοῦ“ (Ἀποκ. γ'. 21.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς Ὅλοι ἡμεῖς οἱ Πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι λαοὶ ἃς ἄσωμεν εἰς
τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος σήμερον ἀνελήφθη μὲ δόξαν Θεοπρεπῇ ἐπάνω εἰς τὰ πολυόμ-
ματα Χερουβὶμ, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἐν τῇ ὑποστά-
σεως ἡνωμένην φύσιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων συνεκάθισεν καὶ ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς αὐτῷ
ὄντας. Λέγει δὲ ἀκολουθῶς· „Ἐπινίκιον ᾤδῃν ἄσωμεν τῷ Χριστῷ“· διότι αὐτὸς ἀφ' οὗ
ἐνίκησε τὸν θάνατον, τὸν Διάβολον καὶ τὸν Ἄδην διὰ τῆς Ἀναστάσεώς του, οὕτως ἀνελήφθη
εἰς τὰ οὐράνια νικητής.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι λέγει „Καὶ
ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλ-
μῶν αὐτῶν“, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀναφέρει Χερουβὶμ; Λύοντες ἐν τὴν ἀπορίαν ἀποκριόμεθα ὅτι
καὶ ἡ νεφέλη ὅπου λέγει ὁ Λουκᾶς, καὶ τὰ Χερουβὶμ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελῳδὸς, ἐν καὶ
τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι. Πρῶτον, διότι τὰ Χερουβὶμ ὅπου ἀνέλαβον τὸν Κύριον, κατὰ τὸν
Μελῳδὸν καὶ τὸν Δαβὶδ, αὐτὰ ἐμορφώθησαν εἰς αἰσθητὴν νεφέλην· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς
ὁ Δαβὶδ εἶπε „Καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“ (Ψαλ. ιζ'. 10.) ὅπερ
ἐρμηνεύων ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει ὅτι ἐπετάσθη ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβὶμ, τὰ
ὅποια καὶ ἀνέμους παρακάτω ὠνόμασε διὰ τὴν ταχύτητα καὶ ὀγληγοράδα τῆς αὐτῶν κί-
νησεως. Καὶ τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἐκάθιστο ὁ ἀναληφθεὶς ἐπάνω εἰς τὰ Χερουβὶμ, τὰ πλησιάζοντα
εἰς τὴν Θεότητα κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὴν σοφίαν, εἰς δὲ τοὺς Ἀποστόλους ἐφάνη
ὅτι κάθεται ἐπάνω εἰς πτέρυγας ἀνέμων καὶ νεφέλην· ὅθεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λόγῳ
α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φαῖδρά μὲν πᾶσα“, λέγει· „Πτέρυγας δὲ ἀνέμων
τὰς νεφέλας αἰνίττεται, ἐν αἷς καὶ ἀνελήφθη· καθὼς καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀπο-
στόλων γέγραπται· „Καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“.

Δευ-

(1) Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνεται ὅτι ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς κατωτέρας Ἱερουσαλὴμ τῶν Ἀγγέλων ὑπηρέτων τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς πρωτὰς ἐξ ἐκείνων γὰρ εἶναι τὰ Χερουβὶμ.

(2) Ὅρα ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ τῷ β'. Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως, ἵνα μακρὴς ὅτι τὸ „Συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“ νοεῖται μὲν ὅτι ὅλοι ἐχομεν νὰ συγκαθίσωμεν μὲ τὸν Χριστόν· νοεῖται δὲ καὶ ὅτι τῆς φύσεως ἡμῶν καθίσταται ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ἡμεῖς δι' ἐκείνης λεγόμεθα ὅτι συνεκαθίσταμεν· ὅπερ καὶ ἐδῶ λέγομεν.

Δεύτερον, διότι καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ ῥητῶς οὕτω λέγει· „ Ἐπὶ τῶν ὧμων ἐκάθιστο τῶν Χερουβιμ (ὁ Χριστός)· αἰσθητὴν γὰρ „ νεφέλῃν τὸν αἰθέρα ὑπεκράμεῖν ἀδύνατον, φυσικῶς τῆς νοτίδος τῷ αἰθερίῳ ἐξοπτου- „ μένης πυρί..... Ἐσχημάτισται οὖν τὰ Χερουβίμ εἰς νεφέλῃν διὰ τοὺς θεωμένους· ὅτι „ πάντες ἀνέκαθεν οἱ Προφῆται νεφέλῃ ἐποχεῖσθαι τὸν Θεὸν ἐδίδασκαν· ὁ Δαβὶδ γὰρ „ φησὶν· „ Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτῷ····· καὶ ὁ Ἡσαίας· „ Ἴδὲ Κύριος κάθεται ἐπὶ „ νεφέλης κύφης“. Διὰ τὸτο καὶ ὁ Χρυσόστομος σύμβολον τῆς Θείας δυνάμεως τὴν νεφέλῃν „ ὀνομάζει, λέγων· „ Νεφέλῃ δὲ τοῦ Οὐρανοῦ σύμβολον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐν νε- „ φέλῃ ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Θείας δυνάμεως····· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· „ Ἡλίας ἐν ἄρματι πυρίνῳ ἀνεληφθῆ· ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλῃ· ὅτε μὲν γὰρ τὸν δοῦλον ἔδει „ κληθῆναι, ἄρμα ἐπέμπετο· ὅταν δὲ τὸν Υἱόν, Θρόνος βασιλικός· καὶ ἔχῃ ἀπλῶς βασι- „ λικὸς Θρόνος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πατρικός· καὶ γὰρ περὶ τοῦ Πατρὸς φησὶν ὁ Ἡσαίας· Ἴδού „ Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης. Ἐπεὶ ἂν ὁ Πατὴρ ἐπὶ νεφέλης κάθεται, διὰ τοῦτο „ καὶ τῷ Υἱῷ τὴν νεφέλῃν ἐπέμψα····· (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἡ ἄρχῃ „ Καὶ ὅτε Σταυρῶ „ μνείαν ἐπετελοῦμεν)·

Καὶ τρίτον, διότι καθὼς οἱ δύο ἄνδρες οἱ φανεῖντες αἰσθητῶς μετὰ τὴν Ἀνάληψιν εἰς τοὺς Ἀποστόλους δὲν ἦτον τῇ ἀληθείᾳ ἄνδρες, ἀλλὰ Ἀγγελοι, καθὼς ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ ῥηθεὶς Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος λέγει „ Ἴδού ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν „ ἑσθῇτι λευκῇ· Ἀγγελοι δὲ τινες ὑπῆρχον ἔτοι ἐν μορφῇ χιματισθέντες ἀνθρώπων, καὶ „ ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοηθῆναι τὰς Μαθητάς····· τοιου- „ τοτρόπως καὶ ἡ φανεῖσα αἰσθητὴ νεφέλῃ δὲν ἦτον τῇ ἀληθείᾳ νεφέλῃ, ἀλλὰ ἦτον Ἀγ- „ γελικὴ δύναμις.

Διὰ τί δὲ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ ἐκάθισε καὶ ἔχῃ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ, ἢ ἐπ' ἄλλου Τάγμα- „ τος τῶν Ἀγγέλων; Πρῶτον, διότι, καθὼς εἵπομεν, Χερουβίμ θέλει νὰ εἰπῇ πλῆθος γνῶ- „ σεως, ἢ χύσις σοφίας· εἰς δὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν καὶ σοφίαν ὁ Θεὸς κάθεται καὶ ἀνα- „ παύεται. Δεύτερον, διότι τὰ δύο Χερουβίμ ἦτον μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν Ἀγίων τῆς „ Εκκλησίας, ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν ὁποίων ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἡ δόξα τοῦ „ Θεοῦ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἀνωθεν „ τῷ ἱλαστηρίῳ ἀναμέσον τῶν δύο Χερουβίμ τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου····· (Ἐξ. κβ. 22.)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Παλαμάς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες „ εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς τῆς ἐορτῆς ταύτης λόγους τὴν νεφέλῃ ἀναφέρουσιν ὅτι ὑπέλαβε τὸν „ Κύριον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς συμφώνως τοὺς ἀγίους ἀποδείξαι θέλοντες, λέγομεν ὅτι καὶ νε- „ φέλῃ φωτεινῇ καὶ ὁρατῇ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ Χερουβίμ ἀοράτως ἦσαν „ παρόντα, καὶ Ἀγγελοι δύο ἐν σχήματι ἀνδρῶν παρέστησαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ „ πάντα ταῦτα πιδανδὸν καὶ εἰκὸς ἐστὶ νὰ ἦτον ἐκεῖ. Ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει ὅτι καὶ „ πλῆθος Ἀγγέλων περιεκύκλωσαν τὴν κεφαλὴν τῷ ἀναληφθέντι, καὶ τὰ Σεραφίμ ἐπεσκέ- „ ζον αὐτὸν λέγοντα· „ Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ „ τῆς δόξης σου····· καὶ ὅτι οἱ Οὐρανοὶ ἀνέψαχθησαν, καὶ χοροὶ Προφητῶν συνήχθησαν ἐν τῷ „ Ὄρει, ἕκαστος ὑμνοῦντες τὸν ἀναληφθέντα (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ „ χάριτι Θεοῦ). Καὶ πάλιν ἐν ἄλλῳ λόγῳ τῆς Ἀναλήψεως, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Καὶ ὅτε Σταυ- „ ροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν“, ὁ αὐτὸς λέγει Χρυσόστομος· „ Εἰ γὰρ πᾶς ὁ ἀνὴρ Ἀγγέλων „ ἐμπέπλησαι, πολλῷ μᾶλλον ἢ παρῶσα ἡμέρα, ὅτε ὁ Δεσπότης αὐτῶν ἀναλαμβάνεται·····

Τροπάριον.

„ Τὸν μεσίτην Θεῷ καὶ ἀνθρώπων Χριστὸν χοροὶ Ἀγγέλων Θεα- „ σάμεροι μετὰ σαρκὸς ἐν ὑψίστοις, ἐξεπλήττοντο· συμφῶρως δὲ „ ἀμέμελπον ὕμνον ἐπιμίκιον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου τὸ λέγον· „Εἰς γὰρ Θεὸς, εἰς καὶ μεσίτης Θεὸς καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ „δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“. (ἀ. Τιμοθ. β. 5.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐγένεν ὁ Χριστός· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ φιλιώσῃ δύο ἀνθρώπους ἔχοντας ἔχθραν ἀναμεταξύτων πρέπει νὰ ἔχῃ συγγένειαν καὶ κοινωνίαν μετ' αὐτούς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν τέλειος καὶ ἄνθρωπος ἐμεσίτευσεν καὶ ἠνώσεν τὰ δύο ἀποχωρισμένα μέρη εἰς τὴν προτέραν φιλίαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων βλέποντες τὸν Χριστὸν τὸν ὄντα μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἰς τοὺς Οὐρανοὺς νὰ φορῇ σάρκα ἀνθρωπίνην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφόρει ὅταν ἐκατέβη, ἐθαύμαζον καὶ ἔμενον ἐκστάτικοι, καὶ θαυμάζοντες συμφώνως ἔψαλλον ὕμνον νικητικὸν εἰς αὐτὸν, διότι ἐνίκησεν τὸν Διάβολον, τὸν Ἄδην, τὸν Θάνατον καὶ τὴν ἁμαρτίαν.

Τροπάριον.

„Τῷ ὀφθήμενι Θεῷ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, καὶ μόμον δόμνι τῷ Θεό-
„πτῃ Μωσῇ, τῶν Ἐλαιῶν ἐκ τοῦ Ὄρους ἀμαλκιδέμενι σαρκί,
„αὐτῷ πάντες ᾄσωμεν, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδῶ συγκρίνει μετ' ἐναντίον τρόπον ὁ Μελωδὸς τὰ δύο βουνά, τὸ Σινᾶ, λέγω, καὶ τὸ τῶν Ἐλαιῶν· εἰς μὲν γὰρ τὸ Σινᾶ πάλαι ἐκατέβη ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν· „Τὸ Ὄρος „φισί, τοῦ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐπ' αὐτό“. (Ἐξ. ιθ'. 18.) ἀπὸ δὲ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνέβη σήμερον εἰς τὸν Οὐρανόν· ὅθεν λέγει· „Ὡς φάλλωμεν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ᾄσμα Θεοπρεπές εἰς τὸν Θεάνθρωπον Χριστὸν, ὃς τις ἐφάνη μὲν πάλαι ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος τοῦ Σινᾶ, καὶ καθ' ὃ Θεὸς ἔδωκε τὸν Νόμον τὸν Γραπτὸν εἰς τὸν Θεόπτην Μωσῆν· σήμερον δὲ ἀνελήφθη κατὰ τὴν σάρκα (ἥτοι καθ' ἄνθρωπος) ἀπὸ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ Ζαχαρίας λέγων· „Καὶ στήσονται οἱ πόδες „αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ Ἀνα- „τολῶν“. (Ζαχ. ιδ'. 4.) Κατὰ τὴν σάρκα δὲ εἶπεν ὅτι ἀνελήφθη, διότι κατὰ τὴν Θεό- τητα καὶ μένων ἐν τῇ γῇ ἦτον ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ πανταχοῦ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, ὡς φύσει ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος.

Τροπάριον.

„Ἀχραρτε Μῆτερ Θεῷ, τοῦ σαρκωθέντα ἐκ Σοῦ, καὶ ἐκ τῶν κόλ-
„πῶν τοῦ Γερμῆτορος μὴ ἐκφοιτήσαμτα Θεὸν ἀπαύσπως πρέσβευε
„ἐκ πάσης περιστάσεως σῶσαι οὓς ἔπλασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον· δέεται γὰρ ὁ Μελωδὸς διὰ τούτου καὶ παρακαλεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, Ὡ Μῆτερ, λέγων, Θεοῦ ἀχραρτε· ἥτοι ἡ καθαρά οὐσα ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς λογισμούς· οὐδὲ γὰρ προσβολὴ ἐμπαθοῦς λογισμοῦ ἀνέβη εἰς τὸν καθαρῶτατον καὶ ἀπαθέστατον αὐτῆς νοῦν· τὸ ὅποιον προτέρημα εἰς ἄλλον ἄνθρωπον δὲν ἠκολούθησε· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἐννάτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γενήσεως τῆ λέ-
γον-

γοντος· „Πόθεν τετευχώς καὶ Θεοῦ παρουσίας“· καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ λέγοντος· „Κατεμήνυσεν ἡ Βάτος“· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγωμεν τὰ ἴδια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Ἀσματογράφος· Σὺ, ἄχραντε Θεοτόκε, πρέσβευε πάντοτε τὸν Υἱὸν καὶ Θεόν σου, τὸν σάρκα μὲν λαβόντα ἐκ τῶν πανάγων αἱμάτων σου καὶ χρηματίσαντα τέλειον ἄνθρωπον, μὴ χαρισθέντα δὲ ἀπὸ τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς· καὶ σαρκαθεὶς γὰρ ἔμεινεν ἀχώριστος ἀπὸ ἐκείνων. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ κόλπος τοῦ Πατρὸς; Ἀκούσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Κόλπους δὲ ἀκούων Πατρικὸς, μηδὲν ὑποπτέουσιν σωματικὴν ἐπὶ Θεοῦ· τὴν γὰρ γνησιότητα καὶ τὸ ἀχώριστον καὶ συναϊδίον, δεῖξαι βεβλόμενος τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Εὐαγγελιστής, τοῦτου τοῦ ὀνόματος ἐμνήσθη“ (Ἐρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. προκειμένα ρητὴ „Ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς“). Πρέσβευε Θεοτόκε, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ἀνωτέρους ἀπὸ κάθε περιστάσιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἔπλασε μὲ τὰς ἰδίαις χεῖράς τε, καὶ οὕτω νὰ μᾶς ἀναδείξῃ ἀξίους ἐν Οὐρανοῖς τῆς αἰωνίου δόξης.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Δυναμίει τοῦ Σταυροῦ Σου, Χριστέ, στερήσόν με τὴν διάνοιαν, εἰς
„τὸ ὑμνεῖν καὶ δοξάζειν Σου τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ Γ'. Ὡδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀννης τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εἰρμός ἔστος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ ἐκείνην· τὸ γὰρ, Δυναμίει ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ „Μὴ καυχᾶσθω ὁ δυνατός ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) ὁμοίως καὶ τὸ „Στερήσων ἐπάρθῃ ἀπὸ τὸ „Ἐστερεώθῃ ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“ (αὐτόθ. ἀ.). Προσαρμόζων λοιπὸν τὸν Εἰρμόν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα· Ἐγὼ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δὲν καυχῶμαι εἰς τὴν ἰδικήν μου δύναμιν, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ παρακαλῶ τὴν ἀγαθότητά σου Σὺ νὰ στερήσῃς τὴν διάνοιαν καὶ τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου· ὁ γὰρ Σταυρός σου ἂν καὶ φαίνεται κοντὰ εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ Ἑλλήνας σημεῖον μαρτίας καὶ ἀσεβείας· κοντὰ ὅμως εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἶναι σημεῖον σοφίας καὶ μεγάλης δυνάμεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μαρτία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ“· (ἀ. Κορ. α'. 18.) Σὺ Κύριε, στερήσων τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ Σου, ἵνα ὑμῶν καὶ δοξάζω τὴν σωτηριάδην σου Ἀνάληψιν. Σωτηριάδης δὲ εἶναι ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου, διότι ἐν τῇ δυνάμει αὐτῆς πάντες οἱ Χριστιανοὶ οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἔχουν νὰ ἀναληφθῶν ἀπὸ τὰς νεφέλας, καὶ νὰ προῦπαντήσων τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ Παρουσίᾳ· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος λέγων· „Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρραγισόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα“· (ἀ. Θεσσ. δ'. 17.) Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τοῦ Σταυροῦ εἶπεν ὁ Μελωδὸς καὶ οὐχὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μὲ τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀναλήψεως αὐτοῦ· ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Κλεόπαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ· „Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ“; (Λουκ. κδ'. 26.)

Τροπάριον.

„Ἀρχήθες (1), Ζωοδότα Χριστέ, πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ἀνύψωσας
„ἡμῶν τὸ γένος, Φιλάρθρωπε, τῇ ἀφάτῳ εὐσπλαγχνίᾳ Σου.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ἀνέστης“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν θείαν δόξαν καὶ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου, διὰ τοῦτο ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ οὕτως ἀνύψωσε τὸ πεπτωκὸς ἡμῶν γένος εἰς τὴν προτέραν του δόξαν. Τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπάρίῳ λέγει πρὸς τὸν Κύριον· Ὡ Ζωοδότα καὶ Φιλάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἀνῆλθες εἰς τὸν ἀναρχὸν Πατέρα Σου φορῶν τὴν ἰδικήν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ οὕτω διὰ τῆς Ἀναλήψεώς Σου ὑψώσας τὸ πεσὸν ἡμῶν γένος μετὰ τὴν ἀφραστον φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητά Σου. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς Ἀνῆλθες; Διὰ τὴν φανερώτην ὅτι ὁ Κύριος οἰκοθεῖν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνέβη εἰς τὸν Πατέρα ὡς Θεὸς παντοδύναμος, ὅχι μὲν ξένον, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἰδικήν του ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ὅθεν ὁ μὲν Κύριος εἶπεν· „Ἐὰν ᾖ θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαί-
 „νοιντα ὅπως ἦν τὸ πρότερον“ (ἦτοι δεσποτικῶς ἀνερχόμενον, καὶ ἐκ ὑποῦ ἄλλου ἀναλαμ-
 „βαιόμενον (Ἰω. 5'. 62.)) καὶ ὁ Παῦλος· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι κατέ-
 „βη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς“; (Ἐφεσ. 4'. 9.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσόστο-
 „μος Μακάριος· „Θεουργήσας γὰρ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ πρώτης εὐθύς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας,
 „ἦν ἐξ ἡμῶν προσειλήφει σάρκα..... δι' αὐτῆς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκε· ταύ-
 „την καὶ μετὰ τὴν περιφανεστάτην διὰ Σταυροῦ νίκην, ἀπαθανάτισας μετὰ τὴν ἐκ νε-
 „κρῶν ἐνδοξοτάτην ἀνάστασιν, τῇ ἑαυτοῦ συνανύψωσι συνυψεστώσαν ὑποστάσει, καὶ τῷ
 „πατρὶ ᾧ θρόνῳ ἐνέδρυσεν, καὶ ὑπὸ πάσης δοξάζεσθαι τῆς Κτίσεως παρεσκεύασεν, καὶ συμ-
 „προσκυνεῖσθαι τῇ Θεότητι κατηξίωσεν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ τῇ θεωρεῖται Θεός“ (Λόγος εἰς
 τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, Σωτὴρ (1), βροτεῖαν φύτιμ θεασάμεναι
 „συμαρμιούσῃ Σοι, ἀπαύστως ἐκπληττόμεναι ἀνύμνουν Σε (2).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰσάγει ὁ Μελωδὸς τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἀποτεινόμε-
 νος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγει· Ὡ Σωτὴρ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ φερώνυμε Ἰησοῦ,
 αἱ τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων βλέπουσαι ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τὴν ὅποιαν ἐκ τῆς ἀ-
 γίας Παρθένου προσείληφας, ἀνελήφθη εἰς τὰς Οὐρανοὺς μαζί με Σε (ἦτοι συνημμένη ἔσα
 τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει, ἥς οὐδέποτε ἐχωρίσθη) τοῦτο, λέγω, βλέπεσαι, ἐξεπλήτ-
 τοντο καὶ ἐθαύμαζον· οἱ ἐκπληττόμενοί δὲ οὗτοι καὶ θαυμάζοντες ἦτον ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω
 φύλακος τοῦ Οὐρανοῦ εἴτε τοῦ στερεώματος (ὁ δεῦτερος Οὐρανὸς λέγεται) εἴτε καὶ τοῦ
 πρώτου Οὐρανοῦ· καὶ ὅρα ἔμπροσθεν εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ „Αἱ τῶν Ἀγγέλων δυνάμεις
 „ταῖς αἰωτέραις ἐβόων“. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἄξιον ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ ἦτον τὸ μέ-
 „γα καὶ ἄρρητον θέαμα· πῶς γὰρ ἦτον δυνατόν νὰ μὴ θαυμάζεν βλέπουσαι τότε πρώτην
 „φορὰν ἀνθρώπου μετὰ σώματος νὰ ἀναβαίῃ εἰς τὸν Οὐρανόν; ἢ πῶς νὰ μὴ ἐκπληττῶνται
 „εἰς τοιοῦτον καινούριον μυστήριον; διότι ἂν καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας ἀνελήφθη, ἀλλ' ὅχι εἰς
 „τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁ δὲ Κύριος φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀνελή-
 „φθη μέσα εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν, μᾶλλον δὲ, καὶ ὑπὲρ τὸν Οὐρανόν, ὑπεράνω παντὸς Ἀγ-
 „γελικοῦ Τάγματος· ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν· „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰ μὴ
 „ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβὰς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. 3'. 13.)
 „Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἰσχυρὸς ὁ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς εἰς τὸν ΚΓ'. ψαλμὸν
 „παρὰ Θεοδώριτῳ τόμῳ Δ'. εἰς τὸν ἐρανιστὴν διαλόγῳ β'. „Ἐρχεται ἐπὶ τὰς Οὐρανίους
 „πύλας (ὁ Κύριος)· Ἀγγελοι αὐτῷ συνοδεύουσι· καὶ κεκλεισμέναι εἰσὶν αἱ πύλαι τῶν
 „Οὐρα-

(1) Παρὰ τῷ Ἀνωμόν γραφεται „Χριστέ“.

(2) Παρὰ τῷ Ἀνωμόν „Ἐδοξάζον“ γραφεται.

„Οὐρανῶν, οὐδέπω γάρ τις ἀναβέβηκεν εἰς Οὐρανούς· πρῶτον νῦν φαίνεται ταῖς Δυνάμεσι
 „ταῖς οὐρανίαις σὰρξ ἀναβαίνουσα“.

Ἄν δὲ καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὸ ξένον ἐκεῖνο θέαμα, ἀπὸ τὴν χαράντων ὅμως ἀπαύστως
 ὕμνου καὶ ἐδοξολογοῦν Σὲ τὸν τοιαύτην μεγάλην καὶ θεοπρεπεστάτην δόξαν χαρισάμενον
 εἰς τὴν ὕλην καὶ φθαρτὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ἐφθόνησαν, οὐδὲ ἀπὸ τὸν φθό-
 νωντων ἐλυπήθησαν, ὅτι ὁ Κύριος ἐπροτίμησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὴν
 ἀσυγκρίτως ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν των· μακρὰν γὰρ εἶναι τὸ πάθος τοῦ φθόνου ἀπὸ τὴν μακα-
 ρίαν ἐκείνην καὶ ἀπαθῆ φύσιν τῶν ἀγίων Ἀγγέλων· ἀλλὰ μᾶλλον ἔχαιρον καὶ εὐφραί-
 νοντο· ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς των ὕμνου ἀπαύστως τὸν ὑπερύμνητον Κύριον, ἰδικὴν των
 δόξαν τῶν ἀνθρώπων τὴν δόξαν νομίζοντες.

Τροπάριον.

„Ἐξίσταμτο Ἀγγέλων χοροὶ, Χριστέ, ὁρῶντες Σὲ μετὰ σώματος.
 „ἀραληφθέντα, καὶ ἀνύμμου τὴν ἀγίαν Σου Ἀνάληψιν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος περὶ τῆς ἐκπλήξεως τῶν
 Ἀγγέλων· ὅθεν στρέφων τὸν λόγον εἰς τὸν Χριστὸν λέγει οὕτως· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ,
 ὅταν οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων (ἦτοι τὰ ἅνω τῶν Ἀσμάτων τάγματα) βλέποντες Σὲ
 ὅτι ἀνελήφθης εἰς τὸν Οὐρανὸν ὁμοῦ μὲ τὸ σῶμα, ἔμενον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοί· τὸ
 θαύματος δὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἐκστασις δὲν ἦτον μόνον ἀπὸ φόβου ὅπου νὰ προξενῇ ἀφωνίαν καὶ
 σιωπὴν, ἀλλὰ ἦτον ἐσμυγμένον καὶ ἀπὸ χαρὰν καὶ ἠδονὴν· ὅθεν ὑπὸ τῆς χαρᾶς κινού-
 μενοι, ὕμνου καὶ ἐδοξολογοῦν τὴν ἀγίαν σου Ἀνάληψιν.

Ἔστι δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρεπτικὸν τῆς αἰρέσεως τῶν Μανιχαίων, οἱ ὅποιοι ἔ-
 λεγον ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναβαίνων μὲ τὸ σῶμα ἕως εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Ἡλίου, ἐκεῖ ἀπέρ-
 ριψεν αὐτὸ τάχα διὰ τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ σώματος περισσοτέραν, καὶ οὕτω γυμνὸς χωρὶς
 σώματος ἀνῆλθεν εἰς τὸν ὑπὲρ Ἡλίον Οὐρανόν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα. Ἐπλανήθησαν
 δὲ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Δαβὶδ τὸ λέγον· „Ἐν τῷ Ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα
 „αὐτοῦ“ (Φαλ. ιη.) ὅθεν καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Εἴ τις ἀποτεθεῖ-
 „σθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ
 „προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ ἥξειν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς Παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα
 „νῦν, εἰ μὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς Μανιχαίαν λήρους τῷ Ἡλίῳ
 „ἐναποτεθείται ἵνα τιμηθῇ διὰ τῆς ἀτιμίας, ἢ εἰς τὸν ἀέρα ἐχέσθῃ καὶ διελύθῃ ὡς φωνῆς
 „φύσις, καὶ ὁδμῆς ῥύσις, καὶ ἀστραπῆς δρόμος οὐχ ἰσταμένης“. (Ἐπιστολ. β'. πρὸς
 Κληδόσιον) Ἀνατρέπει ἀκόμη τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ τοὺς Μονοφυσίτας, οἱ τινες ἐβλασφή-
 μουν ὅτι ἡ φύσις τῆς ἀνθρωπότητος μετετράπη εἰς τὴν Θεότητα· ἰδοὺ γὰρ τοῦτο μαρτυρεῖ
 ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Ἀναλήψει ἦτον πάλιν σῶμα, ἀφθαρτον μὲν καὶ ἀθάνατον
 καὶ ἀπαθές καὶ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν ἀνώτερον, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀσώματον καὶ ἀπερί-
 γραπτον· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Γ'. Ωδῆς τοῦ πρώτου
 Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· „Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ“.

Τροπάριον.

„Τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, Χριστέ, φθορᾷ πεσοῦσαν ἐξαρέστη-
 „σας, καὶ τῇ ἀμόδι Σου ὕψωσας, καὶ Σαυτῷ ἡμᾶς ἐδόξασας (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο οὐχ' εὐ-
 ρίσκεται οὔτε παρὰ τῇ Ἀνωμύμῃ, οὔτε παρὰ τοῖς
 χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

(2) Οὐδὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ
 τῇ Ἀνωμύμῃ, οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντη-
 κοσταρίοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποτείνεται ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει· Ὁ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ διὰ τῆς τριμέρου Σου ἀναστάσεως ἀνέστησας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἔπαιον εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· ἀναστήσας γὰρ καὶ ζωοποιήσας τὴν ἐν σεαυτῷ ἡνωμένην κατ' ὑπόστασιν τῆς ἀνθρωπότητος φύσιν, ἐν τῇ δυνάμει καὶ πίστει τῆς ἀναστάσεως ἐκείνης καὶ ζωοποιήσεως ἀνέστησας καὶ ἐζωοποίησας καὶ ὅλην τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐν Σοὶ ἡνωμένης ἀνθρωπότητος ὕψωσας καὶ ἀνέλαβες ἐν τῇ δυνάμει ἐκείνης καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἀκολουθῶνς μαζί μετὰ τὴν δόξαν ὅπου Σὺ ἔλαβες ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐδόξασας καὶ ἡμᾶς ὅλους διὰ τῆς ἐκείνης δυνάμεως ὡς ὁμοφυεῖς καὶ συγγενεῖς ἰδικούς Σου.

Ὅτι δὲ μετὰ δόξης ὁ Κύριος ἀνελήφθη, μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος γράφων περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Τιμόθεον· „Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας Μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη „ἐν σαρκί· ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι· ὤφθη Ἀγγέλοις· ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν· ἐπιστεύθη „ἐν Κόσμῳ· ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“. (ἀ. Τιμοθ. γ'. 16.) Πῶς δὲ ἀνελήφθη ἐν δόξῃ; Ἀποκρίνεται ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βελγαρίας· „Ἐν μὲν, ὅτι ἐπάνω εἰς τὰς νεφέλας καθήμενος „ἀνελήφθη, καὶ οἱ Ἀγγελοι ὑπηρετῶν αὐτόν· ἄλλο δὲ, διότι ἀνελήφθη ὅχι ὡς τὸν Ἥλιον „ὡς εἰς Οὐρανόν, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν, καὶ ἀνέβη καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω πάσης Ἀρ- „χῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως τῶν Ἀσμάτων Ἀγγέλων“. Καὶ ἀφίγω νὰ λέγω ὅτι καὶ αὐτὸ μόνον τὸ νὰ ἀναληφθῇ ὁ Κύριος μετὰ σώματος εἶναι δόξα μεγάλη· διὰ τί ὁ Παῦ- „λος τὸ „ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“ ἔγραψεν ὑπερῶν, εἰς καιρὸν ὅπῃ αὐτὸ ἔγινε πρὸ τοῦ κηρυ- „χθῆναι τὸν Χριστὸν ἐν ἔθνεσι, καὶ πιστευθῆναι ἐν Κόσμῳ; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ ἱερὸς Θεοδώριτος· „Ὅτι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ, τοῦτο γεγένηται πρὸ τοῦ κηρύγματος· τελευ- „ταῖον δὲ αὐτὸ τέθεικε, διδάσκων ὡς εἰκότως ἐπιστεύθῃ τὸ κήρυγμα· ἐν Οὐρανοῖς γὰρ εἶ- „ναι τοῦτο γενέσθαι καλεῦσας, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν ἔχει καθεδρὰν“.

Τροπάριον.

„Ἰκέτευε ἀπαύστως, Ἀγνή, τὸν προελθόντα ἐκ λαγόνων Σου, ῥυ- „σθῆναι πλάρης Διαβόλου τοὺς ὑμνοῦντάς Σε Μητέρα Θεοῦ (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἡξευρώμεν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐβάλλθη μεσίτις μεταξὺ τοῦ σεσαρωμένου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὴν πάντες οἱ χρεῖαν ἔχον- „τες, καὶ νὰ λαμβάνουν τὰ αἰτήματά των· ὅθεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανὸς τοῦτο „βεβαιῶν, ἔλεγεν· „Εἰ μὴ Σὺ, Θεοτόκε, προηγού, οὐδεὶς πνευματικὸς ἀπετελεῖτο· οὐδεὶς „ἐν πνεύματι τὸν Θεὸν προσεκύνη· τότε γὰρ πνευματικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅτε Σὺ, Θεοτόκε, „Πνεύματος Ἁγίου κατακτητήριον ἐγένου· οὐδεὶς θεωγνωσίας ἀνάμεστος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, „Παναγία· οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοτόκε· οὐδεὶς κινδύνων ἐλεύθερος, εἰ „μὴ διὰ Σοῦ Παρθενομήτορ· οὐδεὶς ὁ ἐλεσόμενος δαρεῖν, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοχώριτε· τίς „γὰρ τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπερμαχεῖ; τίς τῶν ἀδιορθώτων κατὰ τοσοῦτον ἀντι- „φωνητικῶς ὑπεραπαλογεῖται;... Ὅθεν ὁ θλιβόμενος εὐλόγως πρὸς Σε καταφεύγει· ὁ ἀ- „σθενὴς Σοὶ προσπολλᾶται· ὁ πολεμούμενος Σε τοῖς ἐχθροῖς ἀνδοπλίζει· θυμὸν καὶ ὀρ- „γὴν καὶ θλίψιν ἀποστολὴν δι' Ἀγγέλων πονηρῶν Σὺ μεταβάλλεις· ἀπειλὴν δικαίαν καὶ „ψῆφον ἀξιοπαθοῦς καταδίκης Σὺ μεταστρέφεις, ἀγαπῶσα μεγάλως τὸν ἐπιτεκλημένον „τῇ

(1) Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὑρηται οὔτε παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἑρμηνείᾳ, οὔτε παρὰ τοῖς χει- „ρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

„ τῷ ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ Σου λαόν· ὅθεν καὶ ὁ Χριστιανῶν λαὸς τὰ κατ' ἐαυτὸν ἀνακρίνων,
 „ πρὸς μὲν τὸν Θεὸν ὑποστέλλεται, Σοὶ δὲ παρρησιαστικῶς δεήσεις προσφέρει· Σε γὰρ δυ-
 „ σωπεῖν ἀνενδοιάστως διὰ τὴν πείραν καὶ τὰ πλήθη τῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθῶν Σου, καὶ πα-
 „ ραβιάσασθαι Σε πολλάκις ἐν ἱκεσίαις πεπίστευκε “. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).
 „ Ἐφί δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὐκοῦν αὕτη μὲν (ἡ Θεοτόκος δηλ.) μεθ' ὁρίον
 „ ἐστὶ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθῃ πρὸς Θεόν, εἰ μὴ δι' αὐτῆς τε
 „ καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος Μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρημάτων, εἰ μὴ
 „ διὰ ταύτης γένοιτο, καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις “. (Λόγ. α. εἰς τὰ Εἰσόδια). Καὶ ὁ
 „ χαριτώνυμος Ἰωάννης καταφεύγει διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς
 „ Παρθένου μεγαλειότητα, καὶ τὴν παρακαλεῖ ὅχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν τε, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλους
 „ τοὺς Χριστιανούς, λέγων· „ Ω Ἀγνή καὶ Πάναγνε καὶ Ὑπέραγνε, ἡ μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶ-
 „ μα οὕσα καθαρὰ καὶ Παρθένος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν λογισμόν, (τοῦτο γὰρ
 „ δηλοῖ τὸ, Ἀγνή· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Πόθου τετευχώς “ κατὰ τὴν ἐννάτην Ὠ-
 „ δὴν τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ τοῦ „ Κατεμίνυσεν ἡ Βάτος “ κατὰ τὴν Δ'.
 „ Ὠδὴν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ, Πάναγνε, παρακάλεῖ ἀκαταπαύστως τὸν Υἱόν
 „ καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἀπὸ τῆς λαγόνος Σου (ἥτοι ἀπὸ τὴν ἀχραντον μή-
 „ τραν Σου) ἵνα λυτρωθῶμεν ἀπὸ κάθε πλάνης Διαβόλου· αὐτὸς γὰρ ὁ μισάνθρωπος μετὰ
 „ τὰ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν εὐθύτητα καὶ ἀπλανῆ ὁδόν, διὰ τὸτο σπουδάζει νὰ πλανᾷ καὶ ἡμᾶς
 „ καὶ νὰ κρινήσῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Πλάνη δὲ κυρίως εἶναι ὅταν τινὰς πλανηθῇ ἀπὸ τὸν ἴσον δρόμον καὶ περιπέσῃ εἰς
 „ κρημνώδεις τόπους· ὅθεν ἐκ τῆς μεταφορικῶς εἶπεν ὁ Ἀδελφός Θεός· „ Ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρ-
 „ τῶν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ “. (Ἰακ. ε. 20.) Τὴν τοιαύτην δὲ πλάνην κατ' ἐκάστην
 „ ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν φροντίζει ὁ μιαιὸς Σατανᾶς διὰ νὰ μᾶς προξενῇ καὶ εἰς
 „ τὰ ἔργα καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τοὺς λογισμούς· πλάνην μᾶς προξενεῖ, ὅταν εἴμεθα
 „ ἔξυπνοι· πλάνην, ὅταν εἴμεθα κοιμάμενοι· πλάνην, ὅταν ἠσθεύωμεν, πλάνην, ὅταν ἐσθίω-
 „ μεν· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας ἔχει γεμάτους ἀπὸ ἀπείρους
 „ πλάνης καὶ ἀπάτας· ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερὸς Λυγυστίνος περὶ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν αὐτοῦ
 „ διαφόρων πειρασμῶν ταῦτα· „ Ἰδοὺ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἐξέτεινεν ἀπείρους παγίδας, καὶ
 „ πάσας τὰς ὁδοὺς ἡμῶν ἀπάτης ἐπλήρωσεν, ὥστε τὰς ἡμετέρας ἀπατῆσαι ψυχὰς· καὶ τίς
 „ διαφεύξεται “; (Εὐχὴ ιε.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „ Ὁ Διάβολος κατὰ τῆς σωτη-
 „ ρίας αἰετρεῖ τῆς ἡμετέρας, καὶ τοσαύτην ἔχει μαγίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἀδυνάτοις ἐπι-
 „ χειρεῖν πράγμασι, καὶ ἐπιθέσθαι μὴ μόνον ἐκείνοις, οὐς προσδοκᾷ πάντως ὑποσκελίσαι
 „ καὶ περιτρέπειν, ἀλλὰ καὶ οὐς εἰκὸς περιέσεσθαι τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ “. (Λόγ. α.
 „ εἰς τὸν Λάζαρον, τόμ. ε.)

Δὲν εἶναι λοιπὸν τόσον κακὸν μέγα εἰς πέσωμεν εἰς κάμμιαν πλάνην ἢ ἐν ἔργῳ, ἢ ἐν
 „ λόγῳ, ἢ ἐν λογισμῷ, διότι εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς καὶ ἐμπαθεῖς καὶ
 „ ἀπρόσεκτοι, καὶ διότι ἔχομεν ἐχθρὸν ἀπατεῶνα καὶ πλάνης προξενούντα· τὸ μέγα κα-
 „ κὸν εἶναι τὸ νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν πλάνην, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ αὐ-
 „ τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ μετανοίας· τότε γὰρ ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν τὸν Παροιμιαστὴν
 „ νὰ μᾶς ἐλέγῃ ὅτι εἴμεθα ἄφρονες, καὶ οἱ λογισμοί μας εἶναι πεπλανημένοι· „ Ἐννοια
 „ ἀφρόνων ἐν πλάνῃ “. (Παροιμ. ιδ'. 18.) τότε μέλλομεν νὰ κατηγορηθῶμεν ἀπὸ τὸν Ἱε-
 „ ρεμίαν ὅτι ἔχομεν τὴν καρδίαν πεπλανημένην· „ Τῷ πορευομένῳ ἐν πλάνῃ καρδίας αὐτῆ “.
 „ (Ἱερ. κγ'. 17.) τότε ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν νὰ μᾶς ἐπιπλήτῃ ὁ Σολομών λέγων· „ Μὴ
 „ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς “. (Σοφ. α'. 12.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς δεηθῶμεν, ἄ-
 „ δελφοί, τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Μελωδοῦ, ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς λυτρωθῶμεν ἀπὸ
 „ τὴν πλάνην τοῦ Διαβόλου, καὶ μὴ μένωμεν εἰς αὐτὴν ἡμεῖς ὅπου ὑμνοῦμεν καὶ δοξολο-
 „ γοῦμεν αὐτὴν ὡς ἀληθὴ Μητέρα Θεοῦ, καὶ ὡς Κυρίαν τοῦ Κόσμου καὶ Δεσποιναν.

Ὠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Εἰσακήκοα, Κύριε, τὴν ἀκοὴν τῆς δυναστείας τοῦ Σταυροῦ Σου, ὡς
 „ Παράδεισος ἠροίγῃ δι' αὐτῆ, καὶ ἐβόησα· δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ λέγοντος· „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν Σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα Σου καὶ ἐξέστην“. Ἀκοὴ δὲ καὶ ἔργα τοῦ Κυρίου εἶναι ὅλα τὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ Οἰκονομίας θαύματα καὶ τεράστια, ὧν τὸ κυριώτερον ἐστάθη ὁ Σταυρὸς, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις εἶναι κραταία καὶ θαυμαστή καὶ μεγάλη· ἐπεὶ διὰ μέσου αὐτοῦ ὁ Διάβολος συνετρίβη· ὁ θάνατος ἐπατήθη· ὁ Ἄδης ἐσκυλεύθη· ὁ κεκλεισμένος Παράδεισος ἀνοίχθη· ὁθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ λόγος ὁ τῷ Σταυρῷ τοῖς σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεῶν ἐστίν“ (ἀ. Κορ. ἀ. 18.) Διὸ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ταῦτα γινώσκων, ἔτω λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Ἐγὼ, Κύριε, ἤκουσα τὴν ἀκοὴν τῆς θαυμαστῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ Σου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἠνοιξας τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον· ἕνα μὲν, διότι καθὼς διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως πάλαι ἐκλείσθη ὁ Παράδεισος, οὕτω καὶ διὰ τῷ ξύλῳ τῷ Σταυρῷ ὁ αὐτὸς ὑστερὸν ἀνοίχθη Παράδεισος· καὶ ἄλλο, διότι Σὺ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος, ἀνοιξας τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον, καὶ ἐμβασες εἰς αὐτὸν πρῶτον τὸν εὐγνώμονα ληστήν ὅπου Σὲ ὁμολόγησε Θεὸν καὶ Βασιλέα, εἶτα ἐμβασες καὶ ἅπαντας τὰς Δικαίους· ὁθεν τὸ μέγα τοῦτο θαῦμα συλλογισόμενος ἐγὼ, παρακινουμαι νὰ φωνάζω πρὸς Σὲ τὴν δοξολογικὴν ἐκείνην φωνήν· „Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε“· ἡ ὁποία εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς Δ'. Ὠδῆς, ἐρανισμένη ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀββακούμ τὸ λέγον· „Κύριος ὁ Θεός μου δυνάμις μου“.

Τροπάριον.

„Ἀμελήθη ἐν δόξῃ ὁ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τὸν Παράκλη-
τορ ἡμῶν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀποστείλαι (1)· διὸ βοῶμεν· δόξα, Χρι-
στὲ, τῇ Ἀμαλήφει Σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ὁ Κύριος ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔτω λέγων· „Συμφέρι ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος ἐκ ἐλευσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς“ (Ἰωαν. 15· 7.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Σὺ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων ἀνελήφθης μετὰ δόξης εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ νὰ ἀποστείλῃς εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὸν Παράκλητον (ἦτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον λέγεται Παράκλητος, πρῶτον, διότι δέχεται τὰς παρακλήσεις ἡμῶν ὡς Θεός, καὶ δεύτερον, διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς καὶ παραμυθεῖ εἰς ὅλας τὰς θλίψεις καὶ περιστάσεις μας· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸν Κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς οὕτως ὀνομάζεται, ἵνα διὰ τῆς ταυτότητος τοῦ ὀνόματος δειχθῇ καὶ ἡ ταυτότης τῆς αὐτῶν φύσεως). Ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲ εἶπεν ὅτι ἔχει νὰ τὸ ἀποστείλῃ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖθεν ἀχρόνως ἐκπορευόμενον κατὰ τὴν ὑποστατικὴν ὑπαρξιν, λαμβάνει τοῦτο ὁ Υἱὸς ὡς συμφυὲς, καὶ ἀποστέλλει εἰς ἡμᾶς ἐν χρόνῳ κατὰ χάριν καὶ δωρεάν· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ὁ ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰωάν. 16· 26.).

Ἡ καὶ ἔτις ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον· „Τὸ δὲ, Ὅν ἐγὼ πέμψω, τὴν ἰσότηα δηλοῖ τὴν πρὸς αὐτόν· ἀλλαχοῦ γὰρ τὸν Πατέρα εἶπε πέμπειν τὸ Πνεῦμα, ἐνταῦθα δὲ ἑαυτὸν πέμψειν τοῦτο εἰπὼν, οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὴν ἰσότηα δηλοῖ. Ἰνα δὲ μὴ δόξη-
αντα-

(1) Ἐν ἄλλοις „Ἀποστέλλον“· πρὸς δὲ τῶ ἀνωτέρῳ καὶ τῆς χειρογράφου Πεντηκοσταρίου γράφεται „Ἀποστείλας“.

„ἀντανιστᾶν ἑαυτὸν τῷ Πατρὶ, ὡς ἀπ' ἄλλης ἐξουσίας πέμπων τὸ Πνεῦμα, προσέθηκε,
 „παρὰ τοῦ Πατρὸς· πέμψω μὲν γὰρ αὐτὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς, τουτέστιν εὐδοκῶν-
 „τος τοῦ Πατρὸς καὶ συναποστελλόντος· οὐ γὰρ ἐξ οἰκείων κόλπων αὐτὸς προίεμαι τὸ
 „Πνεῦμα, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς δι' ἐμοῦ χορηγεῖται“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα·
 Στοχαζόμενοι τὴν ἀπειρον εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἐξέχεας εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐνδόξου
 Σου Ἀναλήψεως, Κύριε, καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἐνδια-
 θέτως καὶ εὐχαρίστως βοῶμέν σοι· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς ἦναι δόξα καὶ με-
 γαλοπρέπεια εἰς τὴν ἁγίαν Σου Ἀνάληψιν. Ἡ Ἀνάληψις δὲ ἐνταῦθα λαμβάνεται ἐνεργη-
 τικῶς, καὶ ὄχι παθητικῶς· ἦτοι Σὺ ἀνελήφθης οἰκοθεν καὶ παρὰ σεαυτοῦ διὰ τῆς δυνά-
 μεως τῆς ἰδικῆς Σου Θεότητος, καθότι εἶσαι φύσει Θεὸς Παντοδύναμος.

Τροπᾶριον.

„Ὡς ἀμῆλθευ ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Πατέρα σὺν σαρκὶ (1), κατε-
 „πλάγησαυ αὐτὸν (2) αἱ τῶν Ἀγγέλων στρατιαί, καὶ ἐβόησαυ·
 „δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐκπλήξιν καὶ θαυμασμόν
 ὅπου ἔλαβον ὅλοι αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὅταν εἶδον τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Χριστὸν
 νὰ ἀναβῇ πρὸς τὸν Πατέρα μετὰ τὴν σάρκα (ἦτοι μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν). Καὶ πῶς δὲν
 ἦτον πρέπον νὰ ἐκπλαγοῦν βλέποντες ἄνθρωπον εἰς Οὐρανὸς ἀνερχόμενον, καὶ μετὰ δό-
 ξης εἰς τὸν Πατέρα προσερχόμενον, πρᾶγμα ὅπου δὲν εἶδον ἄλλοτε; Διὰ τοῦτο δίκαιον
 εἶχε καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος νὰ πανηγυρίξῃ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, καὶ νὰ λέγῃ
 ἐκεῖνα ὅπου καὶ οἱ Ἀγγελοι ἐν Οὐρανοῖς μετὰ ἐκπλήξεως ἔλεγον· „Πῶς ἐθέωσε τὸ
 „πρόσλημμα; πῶς ἐλάβημεν τὴν νικηφόρον σάρκα; πῶς ὕψωσεν εἰς Οὐρανοῦς τὸ γῆινον
 „σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρικοῦ Θρόνου τὴν φύσιν ἐκάθισε τὴν ἐκπτώσαν; ὦ Βάθος
 „πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! τοὺς αἰχμαλώτους εἰς βασιλείαν ἤγαγε· τοὺς
 „πολεμίους φίλους ἐποίησεν· Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους μίαν Ἐκκλησίαν ἀπέδειξε· πάν-
 „τα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐν ἑαυτῷ τὸν Κόσμον· τὸ πάντων κατώτερον παίτων ἀνώτερον ἐποίη-
 „σεν· οὐδὲν ἦν εὐτελέστερον ἀνθρώπου, καὶ τῶν ὅλων γέγονε τιμιώτερον· τὸ ἔσχατον
 „μέρος τῆς λογικῆς κτίσεως οὗτος ἦν, καὶ εἰς τὸν Θρόνον ἀνέχθη τὸν βασιλικὸν διὰ τῆς
 „ἀπαρχῆς· τοῦ γὰρ Θεοῦ Λόγου συνεδριάζοντος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι μετὰ σαρκὸς,
 „ἐφ' ὅλην τὴν ἀνθρώπου φύσιν διαβαίνει τὸ καύχημα“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ
 Ἀγγελοι κατεπλάγησαν αὐτὸν τὸν Σωτῆρα, καὶ ἐβόησαν· „Δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει
 „Σου“.

Τροπᾶριον.

„Αἱ τῶν Ἀγγέλων (3) Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων· πύλας
 „ἄρατε Χριστῷ τῷ ἡμετέρῳ Βασιλεῖ, ὃν ἀνυμνοῦμεν ἅμα σὺν (4)
 „Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίσις· ἐν δὲ τοῖς πετυπωμένοις γράφεται „Πρὸς τὸν Πα-
 „τέρα σαρκὶ“.

(2) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίσις· ἐν δὲ τοῖς πετυπωμένοις γράφεται „Αὐτῷ“· εὐ-
 δούται δὲ καὶ οὕτω τὸ νόημα· ἦτοι κατεπλάγησαν

αὐτὸν, ἢ δι' αὐτόν.

(3) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωνύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίσις γράφεται „Αἱ τῶν
 „ἀνω Δυνάμεις“.

(4) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωνύμῳ ἑρμηνευτῇ γράφεται
 „Ἀμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν ΚΓ'. Φαλμόν· ἐκεῖ γὰρ ὁ Προφητὰνᾶς προφητεύων περὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, εἰσάγει τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων ὅπου δικόνουν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν, αἱ ὁποῖαι ὅταν ἀνελαμβάνετο ὁ Κύριος εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπρόσταζον τὰς ἀνωτέρας λέγουςαι· „ Ἀράτε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάρξιντε πύ-
 „ λαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “. Ἑρμηνεύεται δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν Εὐθύμιον οὕτως· Οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι, οἱ μετὰ τοῦ ἀναληφθέντος Χριστοῦ ἀνερχόμενοι καὶ ἐν τῷ αἵρι ὄντες (ὁ ὁποῖος ἀὴρ καὶ πρῶτος Οὐρανὸς λέγεται πα-
 ρὰ τῇ Γραφῇ· „ Τὰ πετεινὰ, φησὶ, τοῦ Οὐρανοῦ “), ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρω ἄρχοντας τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ (ἦτοι τοῦ στερεώματος) νὰ σηκώσουν τὰς πύλας παντελῶς ἀπὸ τὸ μέσον διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστός. Φανερύνουσι δὲ μὲ τὸ σήκωμα αὐτὸ τῶν πυλῶν τὴν ἀχωρητὸν δόξαν τοῦ ἀναλαμβανομένου, ὡς εἰπε καὶ ὁ Θεοφώρος Μάξιμος· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς πρώτης Ὠδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γεν-
 κῶν τοῦ λέγοντος· „ Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις “.

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ· „ Τὰς πύλας διακέλευσαι
 „ ὑψιλοτέρας γενέσθαι, ἵν' ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψιλοτέρον δέξωνται “. ὅπερ σχολιάζων ὁ Νι-
 κήτας λέγει· „ Διὰ τοῦτο αἱ πύλαι ὑψοῦνται, ἵνα Χριστὸν ὑποδέξωνται γενόμενον ἐκ τῆ
 „ πάθους ὑψιλοτέρον· ἐρμηνεύει δὲ ἐνταῦθα τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, τὸ πρὸς Φιλιππησίους
 „ εἰρημένον περὶ Χριστοῦ, ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὸ κηλὸς μέχρι θανάτου, θά-
 „ νάτου δὲ Σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν. Ὁ τοίνυν ὑπερύψωθείς ὑψιλο-
 „ τέρας ἀπαιτεῖ τὰς πύλας γενέσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπόδοχὴν “.

Οἱ κατώτεροι λοιπὸν Ἀγγελοι, οἱ σὺν τῷ Κυρίῳ ἀνερχόμενοι ἐν τῷ αἵρι, ὅπως ἐπρόσ-
 ταζον τοὺς ἀνωτέρους Ἀγγέλους· οἱ δὲ τοῦ στερεώματος ἀνώτεροι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὸν
 Κύριον νὰ ἀναβαίνειν μὲ σῶμα, τὸ ὁποῖον δὲ εἶχεν ὅταν ἐκατέβη, ἐρωτῶσι τοὺς προστά-
 ζοντας κατωτέρους· „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ καὶ ἀποκρίνονται πρὸς αὐ-
 τοὺς οἱ κατώτεροι ὅτι εἶναι ὁ Κύριος ὁ κραταῖος καὶ δυνατός· „ Κύριος κραταῖος καὶ δυνα-
 „ τός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ “. Οἱ ἄρχοντες δὲ πάλιν τοῦ στερεώματος ἀκούσαντες
 ταῦτα ἀπὸ τοῦ κατωτέρους Ἀγγέλους, καὶ χαροποιηθέντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώ-
 πων, ὅχι μόνον παρέδραμον τὰς πύλας καὶ φυλακὰς, ἀλλὰ καὶ προστάζον τοὺς ἀνωτέ-
 ρω ἄρχοντας τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ (ὅς τις ἐποίηθι μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ εἶναι ὑπὲρ
 τὸ στερέωμα, πλὴν εἶναι ἀόρατος εἰς ἡμᾶς) μὲ τὰ αὐτὰ λόγια τῶν κατωτέρων· „ Ἀρά-
 „ τε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρξιντε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασι-
 „ λεὺς τῆς δόξης “. Οἱ δὲ τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ ἄρχοντες ἀκούσαντες ταῦτα, ἀποροῦσι
 παρομοίως καὶ ἐκεῖνοι· ὅθεν καὶ ἐρωτῶσι τοὺς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ ἄρχοντας (ἦτοι τοῦ
 στερεώματος) λέγοντες καὶ αὐτοῖ· „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ Οἱ δὲ τοῦ
 δευτέρου Οὐρανοῦ (ἦτοι τοῦ στερεώματος) Ἀγγελοι ἀποκρίνονται πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοῦ
 πρώτου Οὐρανοῦ, λέγοντες· „ Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “.

Διὰ τί δὲ Κύριον κραταῖον καὶ δυνατόν, καὶ πάλιν Κύριον δυνατόν ἐν πολέμῳ τὸν Κύ-
 ριον ὠνόμασαν οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι; Πρῶτον, ἵνα, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον, διὰ τῆς
 ἀναδιπλώσεως τῶν λέξεων Κύριος καὶ Δυνατός δώσουν εἰς τοὺς ἀνωτέρω αἰτίαν νὰ γνωρί-
 σουν τὸν ἀναλαμβανόμενον· καὶ δεύτερον, ἵνα μεγαλύνουν τὴν νίκην ὅπου ἔκαμεν ὁ ἀνα-
 ληφθεὶς ἐναντίον τοῦ Τυράννου Διαβόλου, πολεμήσας αὐτόν, καὶ ὡς μὲ κοντὰρι κτυπήσας
 καὶ θανατώσας αὐτόν μὲ τὸν Σταυρόν. Ὁ δὲ Νικήτας σχολιάζων τὸν εἰς τὸ Πάσχα λό-
 γον τῷ Θεολόγῳ, προσθέτει καὶ τρίτην αἰτίαν· ἵνα μὲ τὴν διπλὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρι-
 σιν βεβαιώσουν οἱ Ἀγγελοι περισσότερον τὴν περὶ τοῦ ἀναλαμβανομένου ὑπόθεσιν, κατὰ
 τὸ „ Ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθίζεται πᾶν ρῆμα “.

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει καὶ τετάρτην αἰτίαν τῆς διπλῆς τῶν Ἀγγέλων ἐρωτήσεως, ἥρουν ὅτι αὐτὴ ἐφανερώσε τὴν κατάβασιν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν, καὶ τὴν εἰς Οὐρανούς αὐτοῦ ἀνάβασιν· ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ τόμῳ οὕτω λέγει· „Εἶεν δ' αὖ οὗτοι, τὰ χα μὲν αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις αἱ τῆς Δεσποτικῆς παρουσίας ἐπὶ τὴν γῆν προπομπεύσαι, καὶ τὸν Βασιλέα τῆς δόξης ἐντὸς τοῦ βίου παράγουσαι, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐπιδεικνύουσαι, Τίς ἐστὶν ἔτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ κραταῖος καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ;“ Ἐν δὲ τῇ Ε'. Λόγῳ εἰς τὸ ἄσμα οὕτω φησί· Δίς τοίνυν τοῦ „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“ ἐν τῷ ΚΓ'. Φαλμῷ λεγομένου, τὸ μὲν πρῶτον τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ τῶν Οὐρανῶν κατάβασιν προσφίτευσεν, δυνατὸν ἐν πολέμῳ αὐτὸν εἰπῶν, ὅτι σαρκωθείς δι' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Πατρός Λόγος, κατέλυσε νόμῳ πολέμου τὴν πικρὰν τυραννίδα τοῦ Διαβόλου· τὸ δὲ δεύτερον, τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ ἀνάβασιν, ἥτις καὶ ἀνάληψις λέγεται· οὐ γὰρ δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ Κύριον τῶν Δυνάμεων αὐτὸν λέγει· „Ἐκ τῶν Δαβιτικῶν λοιπὸν τούτων λόγων καὶ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν συνάγεται τοῦτο τὸ καθολικὸν συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι (εἴτε οἱ φύλακες τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ, εἴτε οἱ τοῦ πρώτου) ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον, καὶ ἀκολουθῶντες ἤρατ' αὐτοὺς κατωτέρω, βλέποντες τὸν Κύριον μετὰ σώματος ἀναλαμβάνομενον· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Ἀποκρίναι τοῖς ἀποροῦσιν (ἥτοι τοῖς δεχομένοις, ταῦτόν εἰπεῖν τοῖς ἀνωτέροις Ἀγγέλοις) διὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, οἷς μὴ κατελθῶν συνανέρχεται, καὶ διὰ τοῦτο πυρριζανόμενοι· „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα) Ἐφ' ἧ δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἰππόλυτος· „Λέγεται οὖν ταῖς Δυνάμεσιν ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων (ἥτοι τῶν κατωτέρων) τῶν προτρεχόντων τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον· „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθιτε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Παρά τῷ Θεοδώριτῳ εἰς τὸν Ἑραμιστὴν).

Εἰδὲ θαυμάζει τινὰς, ἀκούων ὅτι δὲν ἤξευρον οἱ Ἀγγελοι, ὡς ἀκούσῃ τὸν ἱερὸν Θεοδώριτον τί ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΚΓ'. Φαλμοῦ· „Καί μοι θαυμάζετω μηδεὶς, ἄνοιαν ἀκούων τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων· οὔτε γὰρ προΐσασι, οὔτε ἴσασιν ἅπαντα· μόνη δὲ ἡ Θεία φύσις ταύτην ἔχει τὴν γνώσιν· Ἀγγελοι δὲ καὶ Ἀρχάγγελοι καὶ αἱ ἄλλαι τῶν ἀοράτων Δυνάμεων συμμορίαι τοσαῦτα ἴσασιν, ὅσα διδάσκονται.“ Ὁρα καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἁγίου Μαξίμου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις“ τῆς α'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἐνθα εὐρίσκεις ὅτι ἐγίνωσκον μὲν τὸ Μυστήριον τῆς ἐνσαρκίου Οἰκονομίας οἱ Ἀγγελοι, τὸν τρόπον ὅμως δὲν ἐγίνωσκον (1). Τούτων δὲ οὕτω προσηλωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι αἱ κατωτέραι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Ἀρατε τὰς πύλας τῆς Οὐρανοῦ εἰς τὸν Βασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, τὸν ὅποιον ὑμνοῦμεν μαζὶ μετὰ τὸν Πατέρα καὶ μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· καθὼς γὰρ ἡ οὐσία καὶ φύσις τῶν τριῶν εἶναι μία, οὕτω καὶ ὁ ὕμνος αὐτῶν εἶναι ἓνας.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος φέρει εἰς τοῦτο ἕνα ὥρμιον παράδειγμα· „Τὸ παρά φύσιν φόβον τῇ φύσει γεννᾷ· ὡς γὰρ ἄνθρωπος Ἀγγελον ἰδὼν ἐπὶ γῆς, κάμπτει τὸν αὐχένά, ἔρδοι τὰς τρίχας, καὶ τί τὸ τῆς ὀπασίας αἷτιον κατ' αὐτὸν συζητεῖ· οὕτω δὲ καὶ τῶν ἀσωμάτων τὰ πλάσματα, σῶμα βαινόν ἐπὶ νεφέλῃς ὄρωντες, σὺν φόβῳ τί τὸ ξένον ἐξήτεον τοῦ θαύματος· καὶ τῆς ἐρευνῆς τεκμήριον τὸ Δαβιτικὸν ἡμῖν λόγιον, ὅπερ, ὡς πυνδομένων τῶν ἀνω Δυνάμεων, παρὰ τῷ Προφῆτῳ βεβήτο· „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; τὸν γὰρ ἐν τῇ φαινομένῃ σαρκὶ σαρκωθέντα τέως οὐκ ᾔδεισαν· ἵως οὐ πάλιν ἀντήκουσαν τὸ, Κύριος τῶν Δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἡ ἄρχη „Οὐκ οἶδα ποῖα κηρύσσει γλώττῃ“). Καὶ τούτο δὲ ση-

μειῖναι, ὅτι ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπρόσπαξε τοὺς Ἀγγέλους νὰ ἀρουν τὰς πύλας· ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγῳ α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φαί· ὅρα μὲν πᾶσα ἑορτή“, τὸ αὐτὸ λέγει· „Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ταῖς ἀνω Δυνάμεσιν τῇ προσπατικῇ φωνῇ ἀνεκήρυττεν· Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθιτε πύλαι αἰώνιοι.“ Καὶ ἐν τῇ Ἰδιόμελῃ τῆς ἑορτῆς γράφεται· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κελεύει πᾶσι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ· Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.“ Δὲν εἶναι ὁμοίως ἀπὸ τοῦ ναὶ λέγει ταῦτα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς τοὺς Ἀγγέλους, καὶ οἱ Ἀγγελοι πρὸς κλητῶν· ἰκίνο μὲν, δεσποτικῶς· οἱ δὲ Ἀγγελοι, ἐμοδουλικῶς.

Τροπάριον.

„ Ἡ Παρθέρος ἔτεκε καὶ τὰ Μητέρων οὐκ ἔγνω· ἀλλὰ Μήτηρ
 „ μέν ἐστι, Παρθέρος δὲ διέμειρεν, ἢν ἀρυμμούρτες, Χαῖρε, Θεο-
 „ τόκε, κραυγάζομεν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰ ξένα τεράστια ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὸν τόκον τῆς Ἀειπαρθέρου, τὰ ὅποια εἶναι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως. Ἡ Παρθέρος, λέγει, Μαριάμ ἔτεκε μὲν ἀληθῶς καὶ ἐγέννησεν· αἰσχυνέσθωσαν δὲ οἱ Οὐαλεντιανοὶ καὶ οἱ Ἀπολιναρισταὶ οἱ βλασφημοῦντες ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε τὸ σῶμα ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς, διεπέρασε δὲ ἀπὸ τὴν Παρθέρον ὡς διὰ σωληναρίου. Ἐγέννησεν ἡ Παρθέρος ἀληθῶς κατὰ σάρκα τὸν Θεὸν Λόγον, δὲν ἐγνώρισεν ὁμῶς, οὔτε ἐδοκίμασεν ἐκεῖνα ὅπου δοκιμάζουν αἱ ἄλλαι Μητέρες αἱ κατὰ φύσιν τίκτουςαι· ἐκεῖναι γὰρ καὶ διὰ σπέρματος καὶ ἡδονῆς συλλαμβάνουσι, καὶ διὰ κοιλοπονημάτων καὶ φθορᾶς γεννῶσι. Πλὴν ἂν καὶ τὰ τῶν Μητέρων φυσικὰ παρακολουθήματα δὲν ἐδοκίμασεν ἡ Παρθέρος, ἦτον ὁμῶς ἀληθῶς Μήτηρ· καὶ πάλιν οὕσα ἀληθῶς Μήτηρ, ἔμεινε πάντοτε Παρθέρος, ὅχι μόνον πρὸ τῆς συλλήψεως καὶ ἐν τῇ συλλήψει, ὅχι μόνον πρὸ τῆς γεννήσεως καὶ ἐν τῇ γεννήσει, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ μετὰ τὴν γέννησιν. Ἐρρέτωσαν λοιπὸν οἱ αἱρετικοὶ Ἀντιδικομαριανῖται, οἱ τινες κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἔλεγον ὅτι ἡ Θεοτόκος μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόκον συνεμίγη μὲ τὸν Ἰωσήφ. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ μείνῃ ἐκστατικὸς κάθε νοῦς, καὶ ἄφωτος κάθε γλῶσσα, ἐπειδὴ τὰ δύο ἄκρα ἐναντία κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἐστάθισαν ἐν τῷ τόκῳ τῆς Παρθέρου ἓνα τοῦ ἄλλου συστατικά· διὰ τῆς παρθερίας γὰρ ἡ μητρότης συνέστη, καὶ διὰ τῆς μητρότητος ἡ παρθερία συνέστη, καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ οἱ ὅροι καὶ νόμοι τῆς φύσεως κατελύθησαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Νόμοι φύσεως κατα-

„ λύονται.“
 „ Ὅτι δὲ ἡ Θεοτόκος Παρθέρος διέμεινε, μαρτυρεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· „ Δη-
 „ λοῖ δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν Ἱστορία, ὅτι μέχρι παντός Παρθέρος ἡ Μαρία· λό-
 „ γος γὰρ τίς ἐστὶ καὶ οὗτος ἐκ παραδόσεως εἰς ἡμᾶς ἀφιγμένος, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ
 „ τῶν Παρθέρων χάρᾳ τὴν Μαρίαν κατατάξας μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου κύησιν, ὑπὸ τῶν Ἰου-
 „ δαίων κατεφρονεῖσθαι μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐγκληθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ
 „ ὡς διὰ τούτου κατασκευάζων τὸ παραδόξον ἐκεῖνο καὶ πολυῦμιhton σημεῖον· Παρθέρον
 „ γεννήσασαν καὶ τὴν παρθερίαν μὴ διαφθείρασαν“ (Λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).
 „ Συμφώνως καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ θεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν Λόγῳ
 „ αὐτοῦ Τόμῳ α΄. οὕτω λέγει· „ Ὁ Ζαχαρίας τοίνυν, ὁ τῷ Προφητικῷ πνεύματι πρὸς τὴν
 „ τῶν κρυπτῶν γνῶσιν χειραγωγούμενος, τὸ τῆς παρθερίας Μυστήριον ἐπὶ τοῦ ἁφθάρτου
 „ τόκου κατανοήσας, οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ταῖς Παρθέροις κατὰ νόμον ἀποκε-
 „ κληρωμένου τόκου τὴν ἄγαμον Μητέρα, διδάσκων τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ τῶν ὄντων
 „ δημιουργὸς ὑποχείριον ἔχει μετὰ πάντων ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν . . . ὡς ἐν τῇ
 „ δυνάμει αὐτοῦ εἶναι καινὴν γέννησιν δημιουργῆσαι, ἥτις τὴν γενομένην Μητέρα τὸ Παρ-
 „ θέρον εἶναι οὐκ ἀφαιρήσεται. Διὰ τοῦτο αὐτὴν οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τῷ χορῷ τῶν
 „ Παρθέρων· ἦν δὲ οὗτος ὁ τόπος τὸ μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου διάστημα.
 „ Ἐπεὶ οὖν ἦκουσεν Βασιλεῖα τῆς Κτίσεως εἰς γέννησιν ἀνθρωπίνην οἰκονομικῶς προσελθεῖν,
 „ φόβῳ τοῦ μὴ γενέσθαι Βασιλεῖ ὑποχείριοι, τὸν ταῦτα μαρτυροῦντα περὶ τῷ τόκου δια-
 „ χειρίζονται, πρὸς αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν ἱερεῖα ἱεουργήσαντα“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ
 „ Μελωδὸς ὅτι τὴν Παρθέρον ταύτην καὶ Μητέρα Θεοῦ ἡμεῖς ἀνομνύομεν, καὶ λέγομεν πρὸς
 „ αὐτὴν ἐκεῖνον τὸν Ἀρχαγγeliκὸν τοῦ Γαβριὴλ ἀσπασμόν „ Χαῖρε Θεοτόκε“.

Ωδή

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὔτε παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἐρμηνευτῇ, ὅτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοστα-
 ρίοις εὑρίσκεται.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁρθρίζοιτες βοῶμέν Σοι, Κύριε· σῶσον ἡμᾶς· Σὺ γὰρ εἶ Θεός
 „ ἡμῶν, ἐκτός Σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος μὲ τὸ νᾶ ἵναι ἐκ τῆς πέμπτης Ὡδῆς τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου, διὰ τοῦ-
 το καὶ αὐτὰ ψιλὰ ἀναφέρει τὰ τῆς Ὡδῆς ἐκείνης ῥήματα· „ Ἐκ νυκτός, φησὶν, ὀρθρί-
 „ ζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σέ· ὁ Θεός· διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς γῆς·
 „ Κύριε, ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν· τὸ ὄνομά Σου ὀνομάζομεν “. (Ἠσ. κς'. 9.) Λέγει
 λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην εἰς Ἑσέ, Κύριε, ἀπὸ τὸν πό-
 θον αὐτὸν παρακινούμενοι δὲν κοιμάμεθα ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ ἐξυπνοῦντες, σκηνομέδῃ
 εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοῦ ἁγίου Σου ὀνόματος, καὶ φωνάζομεν πρὸς Ἑσέ· Ἡμεῖς, ὦ
 Κύριε, ἄλλον Θεὸν ἔξω ἀπὸ Ἑσέ δὲν ἠξεύρομεν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἂν ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν
 εἰς τὴν ψυχὴν μας κανένα ἐμπαθὲς εἶδωλον τῆς φιληδονίας, τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιλαργυ-
 ρίας, ἢ τῆς μητρὸς τούτων πασῶν φιλαυτίας· ὅποιον γὰρ πάθος ἀπὸ αὐτὰ κυριεύσῃ τὴν
 καρδίαν μας, καὶ βαθέως ἐντυπωθῇ εἰς τὸν νοῦν μας, αὐτὸ μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν λα-
 τρείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸ γίνεται εἰς ἡμᾶς ἀντὶ Θεοῦ, καὶ ὡς Θεὸν αὐτὸ
 προσκυνούμεν καὶ λατρεύομεν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑ-
 „ μῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεο-
 „ νεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦς Υἱοὺς τῆς
 „ ἀπειθείας “. (Κολ. γ'. 5.). Ἐφη δὲ καὶ ὁ μέγας Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος τοῦτον τὸν
 φοβερὸν λόγον· „ Εἰς ὃ πρᾶγμα ἡ καρδία τινὸς δέδεται, καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ,
 „ ἐκεῖνὸ ἐστὶν αὐτοῦ Θεός “.

Τροπᾶριον.

„ Πληρώσας εὐφροσύνης τὰ σύμπαντα, Ἐλεῆμον, ταῖς ἁρμυαῖς Δυνά-
 „ μεσι μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν οἱ ἄλλοι ὅσοι ὀνομάζονται ἐλεήμονες δὲν εἶναι φύσει ἐλεήμονες, ἀλλὰ κατὰ
 μετοχὴν ἔχουν τὸ ἐλεεῖν· μόνος δὲ ὁ Θεός εἶναι φύσει ἐλεήμων, καθὼς εἶναι καὶ φύσει
 ἀγαθός· ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν τίτλον τοῦτον χαίρει νᾶ ὀνομάζεται· διότι εἶπε πρὸς
 τὸν Μωϋσῆν „ Ἐλεήμων γὰρ εἰμι “ (Ἐξ. κβ'. 27.), καὶ πρὸς τὸν Ἰερεμίαν „ Ὅτι ἐ-
 „ λεήμων ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος “. (Ἰερ. γ'. 12.) καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ Προφῆται
 εἰς χίλια μέρη ἐλεήμονα τὸν Θεὸν ὀνομάζουσι. Τὸ λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς, ἐπιστρέ-
 φων πρὸς τὸν ἀναληφθέντα, Ὡς φύσει, λέγει, ἐλεήμον καὶ εὐσπλαγχνε, Σὺ ἀφ' οὗ ἐ-
 γέμωσας ὅλον τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν πνευματικὴν διὰ μέσου ὅλης τῆς
 πανευφροσύνης, τῆς παγκοσμιότητος καὶ χαροποιᾶς Σου οἰκονομίας, ἀνέβης καὶ εἰς τοὺς
 ἐν Οὐρανῷ Ἀγγέλους μετὰ τοῦ Θεοῦποστάτου καὶ δεδοξασμένου Σου σώματος.

Εἶπε δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐγέμωσε τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν·
 διότι πότε αὐτὸν δὲν ἐχαροποίησεν; εὐηγγέλισεν ὁ Γαβριὴλ τὴν σύλληψίν του, καὶ ὁ
 εὐαγγελισμὸς αὐτὸς ἔγινεν εἰς τὸν Κόσμον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ὑπόθεσις· „ Χαῖρε, φη-
 „ σί, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ “. γεννᾶται ἐκ τῆς Παρθένου, καὶ ἡ γέννησις
 του γίνεται χαρᾶς ἀφορμὴ εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν· „ Ἴδου, ἔλεγεν ὁ Ἀγγελος πρὸς τὰς ποι-
 „ μένας, ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ “. (Λουκ.
 β'. 10.) ἐξέρχονται ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὰ δαιμόνια, καὶ χαίρουσιν οἱ Μαθηταὶ ὅπου
 τὰ

τὰ ἐκβάλλουσιν· „ Ὑπέστρεψαν δὲ, λέγει, οἱ Ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς “· (Λευκ. ι. 17.)
 „ θαυματουργεῖ, καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἔχαιρεν· „ Πᾶς ὁ ὄχλος, φησὶν, ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς
 „ ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ’ αὐτοῦ “· (Λουκ. ιγ'. 17.) ἀνίσταται ἐκ τοῦ τάφου τριή-
 „ μερος, καὶ χαίρει ὅλος ὁ Κόσμος χαρὰν ἀτελεύτητον· „ Πάλιν, φησὶν, ὄψομαι ὑμᾶς
 „ καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδίᾳ, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ’ ὑμῶν “· (Ἰω. ις'.
 22.) Εἶπε δὲ ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐπεδήμησεν ὁ Κύριος εἰς τὰς ἀνω Δυνάμεις με-
 „ τὰ σαρκὸς, διότι, καθὼς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, „ Καὶ αὐταὶ αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνά-
 „ μεις ἐδέοντο τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· ἐν αὐτῷ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστο-
 „ λον ἀνεκεφαλαιώθη οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ “ (Ἐφ. α. 10.)
 Ἐρωτήσει ξά. Τόμῳ α. ὅρα καὶ εἰς τὰ Προλεγόμενα τῶν Κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς).

Τροπάριον.

„ Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις αἰρόμενον Σέ ἰδῆσαι, τὰς πύλας, ἐκραύ-
 „ γαζον, τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν ἄρατε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τούτου τοῦ Τροπαρίου περιέχει κατὰ πλάτος ἡ ἐρμηνεία τοῦ Τροπαρίου
 τῆς Δ΄. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος· „ Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀ-
 „ νωτέραις ἐβόων “· ὅθεν ὅρα ἐκεῖ ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγοντες περιπτολογώμεν·
 Τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι αἱ κατώτεραι Δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας τὸ „ Ἀρα-
 „ τε τὰς πύλας “, ἡτοι ὑψηλότεραι γένεσθε, διὰ τὰ χωρέσετε τὸν λόγον τοῦ ἀναλαμβα-
 „ νομένου, ὅς τις διὰ τὸ πάθος ἐγένεν ὑψηλότερος, καθὼς εἶπεν ἐν τῷ ρηθέντι Τροπαρίῳ
 ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἔφη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ·
 „ Ὡς περ ἄς Δαβὶδ εἰσάγει μετὰ τὸ πάθος συνανίστας Χριστῷ καὶ προσυπαντῶσας, καὶ
 „ διακελευσμένας ἀλλήλαις τὴν τῶν πυλῶν ἔπαρσιν “.

Τροπάριον.

„ Ἀπόστολοι ἰδόντες ὑψούμενον τὸν Σωτῆρα, ἐν τρόμῳ ἐκραύγα-
 „ ζον· Τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν δόξα Σοι (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οταν μὲν ὁ Κύριος κατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ συνελήφθη ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τῆς Παρθένου, κἀνένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο δὲν ἤξευρεν· ὅταν δὲ ἀνέβη ἀπὸ τὴν
 γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν, τότε ὅλοι οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἤξευρον τοῦτο, καὶ ὄχι
 μόνον ἤξευρον, ἀλλὰ καὶ εἶδον αὐτὸν ὀφθαλμοφανῶς ἀναλαμβανόμενον καὶ ὑψούμενον με-
 „ τὰ τοῦ Θεοῦποστάτου αὐτοῦ προσλήμματος. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τῆτο ἐγένετο; Ἀκουσον
 πῶς γλαφυρῶς καὶ ρητορικῶς ταύτην διηγεῖται ὁ Φιλαδελφίας Μακάριος λόγῳ εἰς τὴν Ἀ-
 „ νάληψιν· „ Βλεπόντων οὖν αὐτὸν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐ-
 „ τόν· οὐκ ἔτι γὰρ ὡς ἀνθρωπίνη σαρκὶ δουλεύει ἡ Κτίσις, ἀλλ’ ὡς Θεῷ ἀδιασπάστως
 „ συνημμένη καὶ ἑνωσιν ὑποστατικὴν· ὑψοῦται γὰρ ὁ ὕψιστος, ἐν αὐτῷ δοξαζομένης τῆς
 „ ἀνθρωπότητος. Βαβαί! οἷου θαύματος κατηξιώθησαν! οἷας δόξης θεαταὶ γέγονασιν οἱ
 „ ἀγγεῖς! τὸ γεῶδες γὰρ καὶ ἐκ χοδὸς διηρητισμένον σῶμα Οὐρανῶν ὑψηλότερον γινόμενον ἐ-
 „ θεώρουν, καὶ τὴν φύσιν ἔβλεπον τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ὀχομένην· καὶ πᾶ-
 „ σαν αὐτῇ τὴν Ἀγγελικὴν περιεχυμένην δύναμιν “.

„ Οὐχ

(1) Τὸ Τροπάριον τῆτο ἔτε παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἐρμηνεύτῃ, ἔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις εὑρίσκεται.

„Οὐχ ἀπλῶς δὲ ὁράντων ἀνέισι τῶν Μαθητῶν, ἀλλ' ἦδει ὡς, ἐὰν ἀοράτως ἀναβῇ, ὡς
 „καὶ συγκατέβη, οὐτ' ἂν ἔχοιεν πληροφορεῖσθαι ὡς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ κατελήλυθεν, καὶ ὅτι
 „εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνελήλυθε. Καὶ μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐξ Οὐρανοῦ καλουμένου τοῦ Παύ-
 „λου, καὶ κεῖθεν πάλιν τῆς ἀχειροτεύκτου σινδόνης τῇ Πέτρῳ καθεμένης, ἔλεγον αὐτῷ ὡς
 „οὐκ αὐτός ἐστι Χριστὸς ὁ ταῦτα ποιῶν· διὰ τοῦτο βλέπόντων μὲν, οὐκ ἀνέστη· βλε-
 „πόντων δὲ, ἐπήρθη· καὶ τῆς μὲν Ἀναστάσεως τὸ τέλος εἶδον, τὴν ἀρχὴν δὲ οὐκ ἔτι·
 „παρέλκον γὰρ ἢν ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν θεάσασθαι, αὐτοῦ γε παρόντος τοῦ ἀναστάντος καὶ
 „φθεγγομένου, καὶ τοῦ μνημείου δηλοῦντος ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· τῆς δὲ Ἀναλήψεως
 „καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδεῖν, καὶ τὸ τέλος μαθεῖν ἀναγκαῖον ὑπῆρχεν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς
 Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν εἶδον Σὲ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Νὰ ὑψόνησαι εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, μετ' ἑνὸς ἐφάναζον· Ἄς ἦναι δόξα εἰς Σὲ τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ Κύριον.

Τροπάριον.

„Παρθέμον μετὰ τόκον ὑμνοῦμεν Σέ, Θεοτόκε· Σὺ γὰρ τὸν Θεὸν
 „Λόγον σαρκὶ τῷ Κόσμῳ ἐκύησας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλας σχεδὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας τῆς Κυρίας Θεοτόκου συνειθίζουσιν οἱ Ζωγράφοι νὰ ἱστο-
 ρίζουσιν μετ' ἑνὸς ἀστέρας λαμπροῦς, ἓνα εἰς τὴν κεφαλὴν, ἄλλον εἰς τὸν δεξιὸν ὤμον, καὶ
 ἄλλον εἰς τὸν ἀριστερόν. Διὰ τί δὲ ποιοῦσιν αὐτούς; Διὰ νὰ φανερώσουν ὅτι ἡ Θεοτόκος
 ἦτον Παρθένος πρὸ τόκου, ἦτον Παρθένος ἐν τόκῳ, ἦτον Παρθένος καὶ μετὰ τόκον. Ἰδοὺ
 πῶς καὶ οἱ Ζωγράφοι κηρύττουσι μετ' ἑνὸς τὸ θαῦμα τῆς τριπλῆς παρθενίας τῆς Θεο-
 τόκου, μᾶλλον δὲ, τῆς παντοτινῆς αὐτῆς παρθενίας· ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐν τῷ Τρο-
 πάρῳ τούτῳ ἀφείς τὴν πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ παρθενίαν τῆς Θεοτόκου, μόνην ἀναφέρει
 τὴν μετὰ τόκον αὐτῆς παρθενίαν, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὴν λέγει· Ὡς ἀληθῆς Θεοτό-
 κε, ἡμεῖς οἱ πιστεύοντες τῷ Υἱῷ Σου Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν Σὲ καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι καὶ
 μετὰ τὸν ἄσπορον τόκον Σου Παρθένος διέμεινας. Κατασκευάζει δὲ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν
 ὁποίαν λέγεται Θεοτόκος· ἐπειδὴ, λέγει, Σὺ ἐγέννησας κατὰ σὰρκα τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον
 τοῦ Θεοῦ. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κόσμου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ
 Θεοτοκίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ λέγοντος· „Ἡ Παρθένος ἔτεκε καὶ
 „τὰ Μητέραν οὐκ ἔγνω“.

Ωδὴ Γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκύκλωσέ με ἄβυσσος, ταφὴ μοι τὸ κῆτος ἐγέμετο, ἐγὼ δὲ ἐβόη-
 „σα πρὸς Σὲ τὸν φιλαμθρωπον, καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιὰ Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἑκτὴ Ωδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ λέ-
 γει τὰ ἴδια λόγια τοῦ Ἰωνᾶ, τὰ ὅποια ἔλεγεν, ὅταν κατέπιεν αὐτὸν τὸ κῆτος. Τίνα δὲ
 λόγια ἔλεγεν; Ἡ ἄβυσσος με ἐπερικύκλωσε· „Περιεχύθη, φησὶν, ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου·
 „ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη“· καὶ τὸ κῆτος ἔγινεν εἰς ἐμέ τάφος· καθὼς γὰρ οἱ ἐν
 τῷ τάφῳ θαντόμενοι νεκροὶ εἰσὶ καὶ νεκροὶ λογιζονται· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐνταφιασθεὶς ἐν
 τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, ὡς νεκρὸς ἤμην καὶ ὡς νεκρὸς ἐλογιζόμην, μὴ ἐλπίζων πλέον ζῶν
 καὶ σωτήριαν· αἰσθανθεὶς ὁμῶς ἐκεῖ μέσα τὴν σὴν βοήθειαν, Κύριε, ἐβόησα εἰς Σὲ τὸν
 φι-

(1) Οὐτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εὑρίσκεται παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίαις.

φιλάνθρωπον καὶ εὐσπλαγχνον Δεσπότην· ὅθεν εἰσήκουσάς μου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα με ἐλύτρωσεν ἀβλαβῇ καὶ ζῶντι ἢ παντοδύναμος δεξιᾷ Σου· „Εβόησα, φησὶν, ἐν θλίψει „μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιλίας ἁδου κραυγῆς μου ἤκουσας „φωνῆς μου“. (Ἰων. β'. 3.) Ἄδην δὲ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν ὀνομάζει τὸ κῆτος. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς κάθε ἀμαρτωλόν· διότι αὐτὸς κάμνων τὴν ἀμαρτίαν, καὶ μάλιστα θανάσιμον, καταπίνεται ἀπὸ τὸ κῆτος· ἦτοι ἀπὸ τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι Δράκων μέγας ἐν τῇ θαλάσῃ τοῦ βίου καὶ τῶν ἡδονῶν διατρίβων· καθὼς ὠνόμασεν αὐτὸν ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰώβ. Ἐὰν ὅμως δὲν ἀπελπισθῇ ὁ καταποθεὶς, ἀλλὰ φωνάξῃ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ βάθους καρδίας, ἀκούει αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ δίδει εἰς αὐτὸν τρόπον καὶ τόπον διὰ τὴν μετανοήσῃ καὶ τὴν σωθῇ.

Τροπάριον.

„Ἐσκίρτησαμ Ἀπόστολοι, ὀρῶντες μετάρσιον σήμερον τὸν Κτί-
στην αἰρόμερον, ἐλπίδι τοῦ Πνεύματος, καὶ φόβῳ ἔκραζον· Δό-
ξα τῇ ἀμόδῳ Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔμελλε νὰ ἀναληφθῇ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ταῦτα ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Ἀποστόλους· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσῃ-
σθε δύναμιν ἐξ ὕψους“ (Λουκ. κδ'. 49.)· καὶ πάλιν· „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐ-
πελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς“ (Πράξ. α'. 8.). Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἀπόστολοι
ἤκουσαν τὴν χαροποιὰν ταύτην ἐπαγγελίαν καὶ ὑπόσχεσιν, καὶ εἶδον τὸν Κύριον ἀναλαμ-
βαιόμενον, ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· „Καὶ αὐτοί, φησὶ, προσ-
κυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης“. (Λευ. κδ'. 52.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν χαρὰν θέλων νὰ φανερώσῃ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τού-
τῳ, εἶπεν ὅτι οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ εἶδον σήμερον τὸν Κτίστην τῶν ἀπάντων καὶ
Κύριον μετάρσιον (ὑψιλόν) φερόμενον εἰς τὸν αἶρα, καὶ σηκνόμενον ἀπὸ τὴν Ἀγγελικὴν
νεφέλην, ἐσκίρτησαν με πνευματικὸν σκίρτημα τῆς καρδίας. Καὶ διὰ τί δὲν εἶπεν ὅτι ἐ-
χάρησαν, καθὼς εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστής, ἀλλὰ ὅτι ἐσκίρτησαν; Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ὑπερβο-
λικὴν χαρὰν γεννᾶται καὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς χάριτος σκίρτημα, καὶ ἡ μὲν χαρὰ εἶναι
αἰτία, τὸ δὲ σκίρτημα εἶναι αἰτιατὸν καὶ ἀποτελέσμα τῆς χαρᾶς. Διὰ τί δὲ ἐσκίρτη-
σαν; Διὰ δύο αἰτία· πρῶτον, διὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἔχουν νὰ λάβουν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-
γιον· τόσον γὰρ χαροποιὸν εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὥστε ὅχι μόνον ὅταν τινὰς τὸ
λάβῃ χαίρει καὶ σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται, καθὼς ὁ Πρόδρομος ἔτι ἐν τῇ κοιτίᾳ τῆς Μητρὸς
τοῦ ἐσκίρτησε καὶ ἐχάρη λαβὼν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ λά-
βῃ αὐτὸ πραγματικῶς, ἐλπίζων μόνον ὅτι θέλει τὸ λάβει, καὶ τότε σκιρτᾷ καὶ ἀγάλ-
λεται· καὶ ἂν ἡ ἐλπίς τινὸς ἀγαθοῦ κάμῃ νὰ χαίρουν οἱ ἐλπίζοντες, πόσῳ μᾶλλον ἡ
ἐλπίς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ παναγάθου καὶ ὑπεραγάθου;

Δεύτερον ἐσκίρτησαν οἱ Ἀπόστολοι, διότι ἠξιώθησαν νὰ γένουν αὐτόπται καὶ αὐτή-
κοι τοιούτων ὑπερφῶν Μυστηρίων, κατὰ τὸν Μακάριον τὸν Χρυσοκέφαλον λέγοντα· „Τό-
τε πρὸς Οὐρανὸν ἀπιδόντες οἱ τοῦ Λόγου αὐτόπται, καὶ προσκυνήσαντες τὸν ἐν αὐτῷ
ὑψωθέντα Κύριον, ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ χαίροντες, ἐφ' ὅσω
τοσούτων ἠξιώθησαν ἀκουσταὶ καὶ θεαταὶ γενέσθαι μεγαλείων“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνά-
ληψιν). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἂν καὶ εἶχον χαρὰν, εἶχον ὅμως καὶ
φόβον· ἦτοι μίαν εὐλάβειαν υἱικὴν πρὸς τὸν ἀναληφθέντα· ὅθεν καὶ ἔκραζον· Ἄς εἶναι
δόξα, Κύριε, εἰς τὴν Ἀνάληψίν Σου· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ εἰς τὰς μεγάλας εὐεργεσίας
καὶ χάριτας ἀκολουθεῖ νὰ προσφέρεται δόξα καὶ εὐχαριστία ἀπὸ τοῦς εὐεργετηθέντας
πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας.

Τρο-

Τροπάριον.

„Ἐπέστησαρ οἱ Ἀγγελοι βοῶντες, Χριστέ, τοῖς Μαθηταῖς Σου.
 „Ὅν τρόπον κατείδετε Χριστόν ἀνερχόμενον, ἤτω (1) σαρκὶ ἐλεύ-
 „σεται δίκαιος πάντων Κριτής.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· γράφει γὰρ ἐκεῖ ὁ Ψευδόδοξος Λουκάς ὅτι ὅταν ὁ Κύριος μεν ἀνελαμβάνετο εἰς τὸν Οὐρανόν, οἱ δὲ Μαθηταὶ ἐβλεπον μὲ προσοχὴν μεγάλην αὐτὸν πορευόμενον, ἐφάνηκαν εἰς αὐτοὺς δύο Ἀγγελοι εἰς εἶδος ἀνδρῶν· „Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, „ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῇτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· „Ἄνδρες Γαλι-
 „λαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν
 „εἰς τὸν Οὐρανόν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρα-
 „νόν“. (Πράξ. α. 10.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν, Ὡ Θεάνθρωπε, φησὶν, Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ Οὐ-
 „ράνιοι Ἀγγελοι ἐφάνηκαν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱεροὺς Μαθητάς Σου (οἱ γὰρ δύο ἄνδρες οἱ
 „παρεστηκότες τοῖς Ἀποστόλοις Ἀγγελοι ἦσαν σχηματισθέντες εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ φο-
 „ροῦντες φόρεμα λευκόν) καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς· Οὗτος τὸν ὅποιον βλέπετε ταῖρα νῦν ἀνα-
 „βαίνει εἰς τὸν Οὐρανόν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (τῆς περιγραφῆς γὰρ ἀνθρωπότητος ἦ-
 „τον ἴδιον νῦν ἀναβαίνει, καὶ οὐχὶ τῆς ἀπεριγραπτῆς Θεότητος) οὗτος, λέγω, μέλλει πάλιν
 „νῦν ἔλθῃ μετὰ τὴν αὐτὴν σάρκα διὰ νῦν κρίνῃ δικάως ὅλους, καὶ εἰς καθ' ἓνα νῦν ἀπο-
 „δώσῃ κατὰ τὰς πράξεις του.

Τοῦτο τὸ ρητὸν ἄριστα ἐρμηνεύει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λό-
 „γῳ αὐτῷ, ἤτω φάσκων· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένητες καὶ ἐκ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ
 „ἐξ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε
 „βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὐ ξένα τῶν προλαβόντων τὰ παρόντα, οὐδὲ πολὺ ταῦτα,
 „οὐδὲ βραχύ τι γὰρ τῆς ἐκείνων ἀπεσχοίνισται θαυματουργίας..... Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀ-
 „ναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν (καὶ ἐπειδὴ τὸ, Ἀναληφθεὶς ἀνάξιον ἦν τοῦ Θεοῦ
 „Λόγου, ἐ λέγεσιν Οὗτος ὁ Θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς· Θεὸς γὰρ ἐκ ἀναλαμβάνεται· ἀλλ' Οὐ-
 „τος ὁ Ἰησοῦς, τοῦτέστιν αὐτὴ ἡ σὰρξ ἡ Δεσποτική· ἐνθα γὰρ τὸ σωματικὸν ἐμφαίνε-
 „ται, τῇ δεικτικῇ παραδηλοῦται φωνῇ, καὶ τῇ τοῦ Ἰησοῦ προσηγορίᾳ σημαίνεται) οὗτος
 „ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, ὁ ἀπὸ Μαρίας φανείς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, οὗτος ὁ Ἰησοῦς
 „ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν οὕτως ἐλεύσεται πάλιν, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε
 „αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπο-
 „ρεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀνέρχετο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη
 „ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰ-
 „σῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διεκλήλυθε τοὺς Οὐρανούς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης
 „Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν“.
 (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τί δὲ οἱ Ἀγγελοι ἐφάνηκαν εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ μὲ ἐσθῆτα λευκὴν; Ἀκουσον τὴν
 „αἰτίαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ Χρυσοκεφάλου· „Ἀγγελοι δέ τινες ὑπῆρχον οὗτοι, ἐν μορφῇ σχη-
 „ματισθέντες ἀνθρώπων καὶ ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοη-
 „θῆναι τοὺς Μαθητάς· οἱ καὶ ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ καθάρωντο, τοῦτο μὲν, τὸ καθαρὸν
 „ἑαυτῶν διλοῦντες καὶ περίβλεπτον εἰς ἀγνότητα· τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἡδονὴν σημαίνοντες
 „διὰ τοῦ ἐνδύματος· τὸ γὰρ παιδρὸν τῆς ἐσθῆτος τὸ περιχαρὲς τῶν διλουμένων ἐκῆρυτ-
 „τεν· ὅπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀναστάσεως εὖ μάλα γέγονεν· ὥφθησαν γὰρ ἐκεῖ ἐν ἐσθῇ-
 „σιν

(1) Περὶ τῆς ἀνωμύμῃ ἐρμηνεύσῃ „Οὕτω“ γράφεται· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις ἐλλείπει τὸ „Οὕτω“.

„σεσιν ἀστραπτουσάις, καὶ ἀπὸ μόνης τῆς Θεάς καὶ τῆς στολῆς τὴν οἰκουμένην δι-
„λοῦντες ἀγαλλιάσιν“.

Τροπάριον.

„Ὡς εἶδόν Σε, Σωτὴρ ἡμῶν, Δυνάμεις αἱ οὐράνιαι εἰς ὕψος αἰρό-
„μερον σύσσωμον, ἐκράυγαζον λέγουσαι (1)· Μεγάλη, Δέσποτα,
„ἡ φιλαμθρωπία Σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τί ἔλεγον αἱ οὐράνιαι Δυνά-
μεις, ὅταν εἶδον αὐτὸν νὰ ἀναλαμβάνεται εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ σύσσωμος· τὸ ὅποιον
εἶπε καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια· ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν περιχάρειαν τῆς ψυχῆς του·
ἡ γὰρ χαίρουσα ψυχὴ συνειθίζει νὰ πολυπλατιάσῃ τὰ λόγια περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως·
καὶ διὰ περισσοτέραν βεβαιότητα τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Τί δὲ ἔλεγον; Ὡς Δέσποτα
τῶν ἀπάντων, ἀληθῶς μεγάλη εἶναι ἡ φιλαμθρωπία Σου, ἦγουν ἡ φιλία καὶ ἀγάπη ὅ-
που ἔδειξας εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πῶς γὰρ δὲν εἶναι μεγάλη ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη; ἐπειδὴ
Σὺ ὁ Δεσπότης τῶν Οὐρανῶν ἐκαταδέχθης ὄχι μόνον νὰ ἀναλάβῃς ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου
ὑποστάσει τὴν φθαρτὴν, τὴν θνητὴν καὶ τὴν ἀτιμον φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀ-
νακαινίσας αὐτὴν διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Σου, τέλος πάντων ἀνύψωσας αὐ-
τὴν σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου Σου Ἀναλήψεως, καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ
ἔτις ἐποίησας αὐτὴν νὰ προσκυνῇται ἀπὸ ὅλην τὴν Κτίσιν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν μὲ μίαν
καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνῃσιν τῆς Θεότητός Σου. Αὕτη ἡ φιλαμθρωπία Σου, Κύριε, ὑπερβαίνει
κάθε νοῦν· αὕτη ἐστὶν ὑπὲρ πᾶσαν γνῶσιν οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν
Ἀγγέλων· ὅθεν ὄχι μόνον εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ καὶ μεγίστη. Τί λέγω; Καὶ ὑπὲρ τὴν με-
γάλυν καὶ ὑπὲρ τὴν μεγίστην ἐστὶν ἀληθῶς καὶ ὁμολογουμένως.

Τροπάριον.

„Βάτον Σε ἀκατάφλεκτον, καὶ ὄρος, καὶ κλίμακα ἔμφυχον, καὶ
„πύλιν Οὐράμιον ἀξίως δοξάζομεν, Μαρία ἔμδοξε, Ὁρθόδοξω
„καύχημα (2).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν ἐπιθέτων τούτων τῆς Θεοτόκου πολλάκις εἵπομεν εἰς διάφορα Θεοτοκία· καὶ
ἔρα ἐν τῷ Πίνακι ἐν τῇ λέξει Θεοτόκος, ἵνα μὴ πάλιν τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν, καὶ
γενόμεθα προσκορεῖς εἰς τοὺς ἀκροατάς. Συντόμως δὲ λέγομεν ταῦτα μόνα, ὅτι Βάτον
ἀκατάφλεκτον ὁ Μωϋσῆς τὴν Παρθένον προεῖδεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ· Ὁρος δὲ ἀλατόμη-
τον εἶδεν αὐτὴν ὁ Δαυὶδ, ἐξ οὗ ἐκόπη λίθος (ἦτοι ὁ Χριστὸς) ἀνευ χειρὸς (ἦτοι συνου-
σίας ἀνδρός)· ὁμοίως Ὁρος εἶδεν αὐτὴν καὶ ὁ Ἀββακούμ κατὰ σκιον καὶ δασύ· Κλίμακα
δὲ εἶδεν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ· Πύλιν δὲ οὐράνιον εἶδεν αὐτὴν ὁ Ἰεζεκιήλ. Ἐπι-
φέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ τοῖς αἰνίσμασι τούτοις ἀκολουθεῖν-
τες τῶν Προφητῶν, Σε μεγαλύνομεν, Θεοτόκε ἐνδόξε καὶ ὑπερένδοξε, ἀξίως καὶ καθεὺς
πρέπει εἰς τὴν θεομνητροπρεπῆ Σου μεγαλειότητα.

Καὶ

(1) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ ὕψω γράφεται·
„Ὡς εἶδον Σε, Σωτὴρ ἡμῶν, αἱ ἀνω Δυνάμεις ἐν
„ὕψιστοις αἰρόμενον σύσσωμον, ἐν φόβῳ ἐκράζον“.

(2) Οὐτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εὑρηται παρὰ τῷ
ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκο-
σταρίοις.

Καὶ τοῦτο ποιοῦμεν χρεωστικῶς· διότι Σὺ εἶσαι τὸ καύχημα καὶ σεμνολόγημα ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν· ὅθεν ἡμεῖς περισσότερον καυχώμεθα εἰς Σέ, ἀφ' ὅτι ἐκαυχῶντο οἱ ἐν τῇ χάρᾳ Βετυλούα κατσκοῦντες εἰς τὴν ἀρρενόφρονα Ἰουδίθ. Ὅθεν ἂν οἱ Ἰσραηλῖται τότε εἶχον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν καύχημα καὶ γαυρίαμα τὴν Ἰουδίθ, διότι κατέσφαξε τὸν Ὀλοφέρνην; βέβαια ἡμεῖς οἱ νέοι Ἰσραηλῖται Χριστιανοὶ ἔχομεν ἀσυγκρίτως περισσότερον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν Σέ τὴν ὄντως Θεοτόκον καύχημα τοῦ γένους ἡμῶν· διότι μετὰ τὰς πρεσβείας Σου κατασφάζεις τὸν νοητὸν Ὀλοφέρνην Διάβολον, καὶ θανατόνεις πάντας τοὺς αἰσθητοὺς καὶ νοητὰς ἡμῶν ἐχθρούς. Διὸ καὶ βοῶμεν συμφώνως ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος πρὸς τὴν ἀνίκητον δύναμιν Σου ἐκεῖνα τὰ πρὸς τὴν Ἰουδίθ τότε εἰρημένα· „Ἐνδοξε „Κόρη Μαριάμ, Σὺ ὤψαμα Ἰσραὴλ· σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ Ἰσραὴλ· σὺ καύχημα μέγα „τοῦ γένους ἡμῶν“. (Ἰουδίθ ιε'. 9.)

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ ἐμ καμίνω πυρὸς τοὺς ὕμνολόγους σώσας Παῖδας εὐλογητὸς
„ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ψιλὴν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων, οἳ τινες, ἐπειδὴ δὲν ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβεχοδονόσορ, οὐδὲ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ἀλλ' ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζωὴν τῶν, διὰ τοῦτο ἐκαταδικάσθησαν νὰ ριφθοῦν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός. Ἀλλ' ἐκεῖ Ἄγγελος Κυρίου καταβὰς ἐδρόσισε τὸ μέσον τῆς καμίνου, καὶ δὲν ἀφῆκε νὰ λάβουν καμμίαν βλάβην. Τοῦτο λοιπὸν ἀναφέρων ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, λέγει πρὸς τὸν Θεόν· Σὺ, Κύριε, ὅπου διεφύλαξες σώους καὶ ἀβλαβεῖς μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, τοὺς τρεῖς Παῖδας τοὺς ὕμνολόγους· ἤγουν ἐκείνους ὅπερ ὕμνου καὶ εὐλόγουν Σέ, συγκαλοῦντες εἰς δοξολογίαν Σου ὅλα τὰ κτίσματα, Σὺ, λέγω, εἶσαι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Εἶναι δὲ οὗτος χαρακτηριστικὸς λόγος τῆς Ζ'. Ὡδῆς, τῆς ὁποίας Ποιητὰς ἐστάθησαν οἱ τρεῖς Παῖδες.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς τὸ, Πυρός; ἀρκετὸν γὰρ ἦτον νὰ εἰπῇ μόνον „Ὁ ἐμ καμίνω“. Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἡ αἰτία τῆς προθέσεως ταύτης εἶναι ὅτι κάμινος κυρίως εἶναι τὸ σχῆμα μόνον καὶ ἡ καμαροειδὴς οἰκοδομὴ τῆς καμίνου, δὲν φανερώνει δὲ καὶ ἂν ἦναι ἀναμμένη, ἢ ὄχι· διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσε τὸ, Πυρός, διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι ἡ κάμινος τότε ἦτον ἀναμμένη. Παῖδες δὲ ὀνομάζονται οἱ τρεῖς νεανῖαι, διότι ἐδουλώθησαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους· παῖδες γὰρ καὶ οἱ δῆλοι ὀνομάζονται· τοὺς ὁποίους μετὰ ταῦτα ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν ὁ Ναβεχοδονόσορ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἄρχοντας εἰς τὰς χάρας τῆς Βαβυλῶνος· „Τότε, φησὶν, ὁ Βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν Σεδράχ, Μισάχ καὶ Αὐδεναγῶ ἐν τῇ „χάρα Βαβυλῶνος, καὶ ἠύξησεν αὐτοὺς, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ“. (Δαν. γ'. 30.)

Τροπάριον.

„Ὁ ἐμ μεφέλῃ φωτὸς ἀμαλνηφθεὶς καὶ σώσας Κόσμον εὐλογητὸς
„ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπομεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς α'. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀσώμεν πάντες λαοὶ τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“, ὅτι ἡ μεφέλη ἐκείνη, ὅπου ὑπέλαβεν

βεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἀποστόλων τὸν Κύριον, ἐφαίνετο μὲν νεφέλη, ἦτον δὲ Ἀγγελικὴ Δύναμις. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀναφέρει τὴν φαινομένην ἐκείνην νεφέλην, καὶ ἀκούσως λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν· Σὺ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογημένος ἀπὸ ὅλα σου τὰ κτίσματα· διότι Σὺ ἀνεληφθῆς μὲ τὴν νεφέλην τοῦ φωτός· καθὼς γὰρ αἱ φυσικαὶ νεφέλαι, ὅταν εἶναι συνιστάμεναι ἀπὸ καθαρὰς ἀναθυμιάσεις, δέχονται τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀντανεκλῶσαι αὐτὸ φαίνονται φωτεινὰ καὶ ἡλιοειδεῖς· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει Ἀγγελικὴ ἐκείνη δύναμις, δεχομένη τὸ φῶς τοῦ ὑπερουσίου Ἡλίου Χριστοῦ τῷ ἐν Οὐρανῷ ἀναλαμβανομένῃ, ἔλαμπε καὶ ἐκείνη ὡς ἄλλος ἥλιος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀναληφθεὶς ὁ Χριστὸς ἔσωσε τὸν Κόσμον· διότι ἐν τῇ δυνάμει τῆς Ἀναλήψεώς του ἀνεκεφαλαιώσε τὰ πάντα, τότε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ἐν Οὐρανοῖς, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. (Κολ. α. 6.)

Αὐτὸς γὰρ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας ἐλπίδα ζωῆς καὶ πληροφορίαν ἀδίστακτον, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὸν αὐτόν, διὰ νὰ εἴμεθα ἀχώριστοι ἀπὸ τὸν Χριστόν, καθὼς εἶναι ἀχώριστα καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν κεφαλὴν· διότι αὐτὸς μὲν εἶναι κεφαλὴ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ εἴμεθα μέλη αὐτοῦ, ἵνα θεωροῦντες τὴν δόξαν του χαίρωμεν καὶ εὐφραινώμεθα εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· „Ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ „ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν· ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ᾔτε.“ (Ἰω. ιδ'. 3.) καὶ πάλιν „Πάτερ, οὗς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ αὐτοὶ ὡς μετ' ἐμοῦ, „ ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι.“ (Ἰω. ιζ'. 24.) καὶ πάλιν „Ἐὰν „ ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται.“ (Ἰω. ιβ'. 26.) καὶ ὁ Παῦλος „Ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς „ αἴερα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.“ (ἀ. Θεσσαλ. δ'. 17.)

Ὅλον γὰρ τὸ τέλος καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ ὁ προηγούμενος σκοπὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας ἦτον νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἡμῶν σωτηρία, καὶ ἐκεῖ θέλομεν ἀπολαμβάνειν τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ παμφιλτάτου ἡμῶν Δεσπότη· Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο ἐκτίσε τὸν πρῶτον Οὐρανὸν καὶ τὸν δεύτερον (ἦτοι τὸ στερέωμα) ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας τοῦ αἰσθητοῦ Κόσμου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖ ἔχει νὰ κατοικήσῃ τῆς ἀνθρώπους, καὶ ὅχι εἰς τὴν γῆν· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ τοῦ ρλῆ. φαιμε λόγιον ἐκεῖνο „Τῷ ποιήσαντι τὰς Οὐρανοὺς ἐν συνέσει“, λέγει· „Οὐκ ἐποίησεν Οὐρανὸν ἕνα μόνον, ἀλλ' „ καὶ ἕτερον, ἐκ προοιμίας δεκνὺς ὅτι ἐκ ἐναφίσεσιν ἡμᾶς τῇ γῇ, ἀλλ' ἐκεῖ μεταστήσει· „ εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐμελλεν ἐκεῖ μεθιστᾶν, τίνας ἐνεκεν Οὐρανοὺς παρήγετο; ἢ γὰρ αὐτῷ χρήσιμον τοῦτο τὸ στοιχεῖον· ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ γῆς ἐκεῖ μεθιστᾶν βουλόμενος, παρεσκεύασε τὰ „ οἰκήματα“. Ὡραῖον δὲ εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα ὅπως φέρει εἰς τὸτο ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος, δηλαδὴ τὸν νυμφίον μὲ τὴν νύμφην, λέγων· „Καθάπερ ἐπὶ τῶν γάμων, ἔχει ἡ κόρη „ πρὸς τὸν νυμφίον ἀπεισιν, ἀλλ' οὗτος πρὸς αὐτὴν ἐπείγεται, καὶ Βασιλεὺς Υἱὸς ᾧ, καὶ „ εὐτελῆ τινα καὶ ἀπεριμμένην, καὶ θεραπευμένην κατεγγυήσασθαι μέλλῃ· οὕτω καὶ ἐν „ ταῦθα γέγονεν, οὐκ εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνῆλθε τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις, ἀλλ' αὐτὸς (ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς) πρὸς τὴν εὐκαταφρόνητον ταύτην καὶ εὐτελῆ παραγέγονε· καὶ γενομένων τῶν „ γάμων, οὐκ εἴασεν ἐνταῦθα μένειν αὐτὴν λοιπὸν, ἀλλὰ παραλαβὼν, πρὸς τὸν οἶκον ἀνῆλθε „ γὰρ τὸν πατρικόν“. (Ὁμιλ. ιη'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) Ἐφῆ δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ὅσπερ γὰρ τὸ κατωφερὲς καὶ εἰς γῆν βρίθον τοῦ σώματος διαέριον ἐπὶ τοὺς Οὐρανοὺς „ ἰδόντες φερόμενον, πιστεύομεν, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν λόγον, καὶ ἡμᾶς ἀρπαγῆσθαι „ ἐν Νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ εἰς αἴερα· ἕως ἀκηκοότες ὅτι τῆς ἡμετέρας ἀπαρ- „ χῆς Πατὴρ καὶ Θεὸς γέγονεν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἢ ἐτι ἀμφιβάλλομεν τὸν αὐ- „ τὸν καὶ ἡμέτερον Πατέρα καὶ Θεὸν γενέσθαι, μαθόντες ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν εἰσελευσά- „ μεθα, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς“. (Κατ' Εὐνομίου Λόγ. ιβ'.) Ἐγραφε δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος Λόγῳ β'. εἰς τὴν ἐορτὴν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Διάβολον καὶ λέγων· „Οὐκ ἐτι“ Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ ἀνέω, ἀλλ' „Εἰ καὶ γῆ „ εἶ, πρὸς Οὐρανοὺς ἀπελεύσῃ διὰ τὴν τοῦ ἀνάγοντος ἀγαθότητα“. καταλιμπάνω τὸ „ τῶν ἀμαρτημάτων χωρίον· παραχωρῶ σοι τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἐτάχθην, ἐτρέφην· εἰς Οὐρανὸν „ μετοικίζομαι τῆς σῆς ἀπάτης ἐλεύθερος“.

Ἐφῆ

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „ Ἀρπαγισόμεθα, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν νε-
 „ φέλαις εἰς ἀπάντησιν Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα· κα-
 „ θάπερ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλανθρωπίαν, ἀπέθανε σαρκί,
 „ χωρισθείσης μὲν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, μὴ χωρισθείσης δὲ τῆς Θεότητος·
 „ διὸ καὶ τὸ σῶμα ἀναστήσας ἑαυτοῦ, ἀνέλαβεν εἰς Οὐρανὸν ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ οἱ κατὰ
 „ Θεὸν ἐνταῦθα ζήσαντες· ἐν γὰρ τῷ χωρίζεσθαι τοῦ σώματος, τοῦ Θεοῦ μὴ χωριζόμε-
 „ νοι, ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τὸ σῶμα ἀναλήφονται πρὸς τὸν Θεόν, συνεισιόντες ἐν χαρᾷ
 „ ἀνεκκλητῶ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, καὶ τῆς μελλούσης ἀποκα-
 „ λυπτεσθαι δόξης ἐν Χριστῷ συναπολαύοντες· οὐ γὰρ δὴ τῆς ἀναστάσεως μόνης, ἀλλὰ
 „ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναλήψεως κοινωνοὶ γενήσονται, καὶ πάσης τῆς Θεοειδοῦς ζωῆς“.
 (ἐν ταῖς πρὸς τὴν Ξένην).

Τροπάριον.

„ Ἐπὶ τῶν ὤμων, Χριστέ, τὴν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν ἀναλη-
 „ φθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅπου
 ὁ Κύριος διηγεῖται τὴν παραβολὴν ταύτην· „ Τίς ἄνθρωπος ἔξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβα-
 „ τα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
 „ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὗρη αὐτό, καὶ εὐρὼν ἐπιτίθεται ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυ-
 „ τοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων
 „ αὐτοῖς· Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός“; (Λουκ. ιε'. 4.)
 Ταύτην λοιπὸν τὴν παραβολὴν μελουργεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδός, καὶ ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον,
 λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ, ἀφ' οὗ εὐρήκεις τὸ πλανηθεῖν πρόβατον τὸν Ἀ-
 δάμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἀδου βάραιθρα, ἐκβαλες αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ἀναστή-
 σας τοῦτον μαζί με τὴν ἰδικήν σου Θεοῦπρόστατον σάρκα, ἐσήκωσας αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς
 ὤμους σου, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ξύλον ἐσήκωσας τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν πολλὸν ἐν
 Θεολογίᾳ Γρηγόριον. Εἵτα ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανούς, ἐπρόσφερες αὐτὸν εἰς τὸν Θεόν
 καὶ Πατέρα μετὰ χαρὰν μεγάλην καὶ ἀγαλλίασιν. Καὶ Πατέρα μὲν εἶπεν αὐτόν, καθὼς
 Θεός, Θεὸν δὲ, καθὼς ἄνθρωπος· ἐπεὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐφόρει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ
 Ἀδάμ, καὶ μετὰ αὐτὴν ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανούς, ἐπρόσφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ
 Πατέρα, πρόδηλον ὅτι καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐπρόσφερεν εἰς αὐτόν.

Ὅθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἐπεὶ γὰρ τοίνυν τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς ἡμῶν τὸτο
 „ ἦν, τὸ ἐξοικειωθῆναι τοῦ ἀγαθοῦ Πατρὸς τὸ ἀνθρώπινοι, καὶ τῆς Θείας ἐπόψεώς τε καὶ
 „ κηδεμονίας ἔξω γενέσθαι, διὰ τοῦτο ὁ πᾶσαν τὴν λογικὴν Κτίσιν ποιμαίνων, καταλι-
 „ πὼν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τὴν ἀπλανῆτε καὶ υπερκόσμιον ποίμνην, τὸ πεπλανημένον πρόβα-
 „ τον (τὴν ἡμετέραν λέγει φύσιν) ὑπὸ φιλανθρωπίας μετέρχεται“. (Τόμ. β'. Λόγ. ιβ'.
 κατ' Εὐνομίαν) Καὶ κατωτέρω· „ Οὐκ ἔτι ἐν ἀποκηρύκταις ὁ ἄνθρωπος, εἰδὲ τῆς τοῦ Θεοῦ
 „ Βασιλείας ἀπόβλητος, ἀλλὰ πάλιν Υἱός, πάλιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένος, τῇ ἀπαρχῇ
 „ τῆς ἀνθρωπότητος συναγιασθέντος καὶ τοῦ φυράματος“.

Ἐφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ἐπεὶ γὰρ οὐκ εἶχε τὸ ἡμέτερον γένος ἀξίαν
 „ τῷ Θεῷ δοῦναι τὴν ἀπαρχήν, ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν ὁ τῷ Θεῷ Λόγος, σπέρματος Ἀβραάμ
 „ ἐπιλαβόμενος, καὶ Θεώσας τὸ πρόσλημμα, καὶ θυσίαν τοῦτο προσαγαγὼν ἁγίαν καὶ
 „ ἁμωμον, ἐδόξασεν εἰς ἀφθαρσίαν διὰ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ οὕτω τελείαν ἀπαρχὴν τῷ
 „ Θεῷ τῆς ἀνθρωπότητος προσήγαγε, καὶ δι' αὐτῆς εὐλογηθῆναι πάντα τὸν Κόσμον ἐποίη-
 „ σεν· ὁ γὰρ Πατὴρ οὕτως ἐθαύμασε τὸ δῶρον, καὶ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσεστέγκαντος,
 „ καὶ διὰ τὸ καθαρὸν τοῦ προσεσχεθέντος, ὡς οἰκείαις αὐτὸ δέξασθαι χρυσί, καὶ δεῖναι
 „ πλησίον τοῦ θρόνου, καὶ εἰπεῖν· „ Κάθε ἐκ δεξιῶν μου“. Ὁ δωρεῶς ἀφάρτη, καὶ τιμῆς
 „ ἀνυπερβλήτε! ὦ φιλανθρωπίας ἀνείκαστε καὶ μεγαλοπρεποὺς χάριτος! Τί εἶπω; τί λα-
 „ λῇ-

„λήσω; πῶς ἐξερέγκω τὸ ρῆμα τοῦτο; ἡ φύσις ἡ εὐτελής καὶ κατὰ κριτος· ἡ ἐξόριστος
 „γενομένη Θεοῦ διὰ τὴν παράβασιν καὶ ἀκούσασα, Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· ἡ πάν-
 „των ἀσυνετώτερα καὶ πάντων ἀγνωμονεστέρα, ἡ καὶ αὐτὴν ὑπερβάσῃ τὴν τῶν ἀλόγων
 „ἀναισθησίαν.... ὅσω καὶ Θεοὺς ταῦτα ἠγεῖσθαι, καὶ λατρεύειν ἐπιμελῶς αἰρεῖσθαι,
 „αὕτη τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐνδοξοτέρα, καὶ πάντων ἀνωτέρα γέγονε σήμερον, καὶ
 „παρὰ πάντων προσκυνεῖσθαι ἠξίωται“ (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Σημείωσαι, ὦ Ἀναγνώστα, ὅτι τὰ περισσότερα λόγια ταῦτα ἐρανίσθη ὁ Χρυσοκέφαλος
 αὐτολεξεῖ ἀπὸ τῶν εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγων τῆς Θεοῦ Πατρὸς Χρυσόστομος, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Καὶ
 „ὅτε Σταυροῦ μνησίαν ἐπετελοῦμεν“, τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως. Προσθέτει δὲ καὶ
 ταῦτα ἐκεῖ ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος ρήτωρ· „ Οὐκ ἦρκει ὑπερβῆναι τὰς Οὐρανοὺς; ἐκ ἦρκει μετὰ
 „ Ἀγγέλων στῆναι; ἐκ ἦν ἄφατος καὶ αὕτη ἡ τιμὴ; (ἦτοι καὶ, ἄφατος ἦν) ἀλλ' ὑπερέβη
 „ Ἀγγέλους· παρῆλθεν Ἀρχαγγέλους· ὑπερέβη τὰ Χερουβίμ· ἀνέβη ἀνώτερον τῶν Σεραφίμ·
 „ παρέδραμε τὰς Ἀρχάς· εὐ πρότερον ἔστι ἕως τοῦ θρόνου ἐπελάβετο τοῦ Δεσποτικοῦ.
 „ Οὐχ ὅρῳς τοῦτο τὸ μέσον τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν; μᾶλλον δὲ κάτωθεν ἀρξάμεθα·
 „ οὐχ ὅρῳς ἀπὸ τοῦ ἁδοῦ πρὸς τὴν γῆν τὸ διάστημα ὅσον; ἀπὸ τῆς γῆς πάλιν πρὸς τὸν
 „ Οὐρανόν; ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ πάλιν πρὸς τὸν Οὐρανὸν τὸν ἀνώτερον; ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὰς
 „ Ἀγγέλους, πρὸς τὰς Ἀρχαγγέλους, πρὸς τὰς ἀνω Δανάμεις, πρὸς αὐτὸν τὸν θρόνον τὸν
 „ βασιλικόν; τοῦτο ὅλον τὸ διάστημα καὶ τὸ ὕψος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἀνήγαγεν. Βλέ-
 „ πε ποῦ κάτω ἔκειτο, καὶ πᾶ ἀνέβη· οὔτε καταβῆναι ἦν κατώτερον οὐ κατέβη ὁ ἄνθρω-
 „ πος, ἔτε ἀναβῆναι ἀνώτερον οὐ ἀνήγαγεν αὐτὸν πάλιν. Καὶ ταῦτα δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλε-
 „ γει· „ Ὁ καταβάς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς. Καὶ ποῦ κατέβη; Εἰς τὰ κατώτερα μέρη
 „ τῆς γῆς, καὶ ἀνέβη ὑπεράνω πάντων τῶν Οὐρανῶν“.

Τροπάριον.

„ Ὁ ἀμελθὼν ἐμ σαρκὶ (1) πρὸς τὸν ἀσώματον Πατέρα εὐλογῇ.
 „ τὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν οὐδὲ ἐξηγήσιν χρειάζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, μὲ τὸ νὰ ἦναι σαφές καὶ φανερόν·
 λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
 εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· (τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι λόγιον χαρα-
 κτηριστικὸν τῆς παρουσίας Ζ'. Ωδῆς τῶν τριῶν Παίδων) Σὺ, λέγω, ὅς τις ἀνέβησιν σήμερον
 αὐτεξουσίως μὲ σάρκα εἰς τὸν ἄσφατον, ὁρατὸς ὢν πρὸς τὸν ἀόρατον, καὶ Υἱὸς ὢν πρὸς
 τὸν Πατέρα Σου. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ἡ δὲ βαθυτέρα αἰτία
 εἶναι αὕτη· ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν πρὸ πάντων
 τῶν αἰώνων, ἐφιλοτιμήθη τρόπον τινὰ νὰ προσφέρῃ τῷ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν αὐτοῦ Πα-
 τρὶ καὶ ἄλλους πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις· ὅθεν ὡς
 νὰ ἔλεγε ταῦτα πρὸς τὸν Πατέρα· Ἐπειδὴ Σὺ, ὦ Πάτερ, εἶσαι πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ
 φύσιν καὶ οὐσίαν Πατὴρ μου, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς Σου ἠθέλησα νὰ Σοὶ
 προσφέρω πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐν-
 σάρκου μου Οἰκονομίας.

Πρόσδεξαι λοιπὸν αὐτοὺς δι' ἐμοῦ υἱοθετηθέντας Σοι, καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἐμὸς Πατὴρ ὑ-
 πάρχων γενοῦ τούτων κατὰ χάριν Πατὴρ διὰ τὴν ἀγάπην ἐμοῦ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ
 οὐσίαν Υἱοῦ Σου· διὰ τοῦτο γὰρ γέγονα ἄνθρωπος ἵνα Σὲ τὸν κατὰ φύσιν Πατέρα μου
 ποιήσω κατὰ χάριν αὐτῶν Πατέρα καὶ τὰς πιστεύοντας εἰς ἐμὲ, ποιήσω Υἱοὺς ἰδικούς·
 ὅθεν εἶπον πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· „ Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ
 „ Πατέρα ὑμῶν“· (Ἰω. ιζ'. 20.) ἦτοι Πατέρα μὲν ἰδικόν μου κατὰ φύσιν, Πατέρα δὲ
 ἰδι-

(1) Παρὰ δι' τῶν ἀνωτέρω ἑρμηνευτῶν γράφεται „ Ὁ ἀμελθὼν ἀπὸ γῆς“.

ἰδικόντας κατὰ χάριν. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· „Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ „ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλὰς Τίς εἰς δόξαν ἀγαθόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ „ παθημάτων τελειῶσαι (Ἑβρ. β'. 10.)· καὶ ὑμεῖς γὰρ, φησὶν, ἔσεσθέ μοι εἰς Τίς καὶ „ θυγατέρας“· (β'. Κορ. ε'. 18.) καὶ πάλιν „ Πάντες γὰρ Τίσι Θεοῦ ἐσὲ διὰ τῆς πί- „ στεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“· (Γαλ. γ'. 26.) Καὶ οὕτως διὰ τῆς Χριστοῦ τῆς καταντήσεως ὅλη „ ἡ Κτίσις αἰδνητὴ καὶ νοητὴ εἰς τὸν Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Πάντα ὑμῶν ἐσιν· „ ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ“· (ἀ. Κορ. γ'. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ „ Ὅταν δὲ ὑπο- „ ταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ Τίς υποταγήσεται τῷ υποτάξαντι αὐτῷ τὰ „ πάντα (ἦτοι τῷ Πατρὶ)· ἵνα ἡ ὁ Θεὸς (ἦτοι ὁ Πατὴρ κατὰ τὸν Θεοφύλακτον) τὰ πάν- „ τα ἐν πάντι“· (ἀ. Κορ. ιε'. 28.)

Τροπάριον.

„ Τὴν νεκρωθεῖσαν ἡμῶν τῇ ἁμαρτίᾳ φύσιν ἄρας, τῷ σῶ ἰδίῳ Πα- „ τρὶ, Σῶτερ, προσήγαγες (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν ὅμοιον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸ προλαβὸν „ Ἐπὶ τῶν ὧμων, Χριστέ, „ τὴν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν ἀναληφθεὶς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες“· μὲ τούτην μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκεῖ μὲν λέγεται ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων πλανηθεῖσα, ἐδῶ δὲ λέ- γεται αὕτη νεκρωθεῖσα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Δέσποτα καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστέ, Σὺ ἐσήκωσας ἐπάνω εἰς τὰς ὤμους Σου (ἦτοι ἠνώσας ἀναμαρτήτως εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεό- τητός Σου) τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν νεκρωθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ παραβασιν τῆς Ἀδὰμ· εἶτα Σταυρὸν καὶ Θάνατον ὑπομείνας ἀναμάρτητος ὢν, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐξήλειψας μὲν τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τῆς ἁμαρτίας, ἐξωποίησας δὲ τὴν φύσιν ἡμῶν· καὶ οὕτως ἀναμάρτητον καὶ ζῶσαν ἐπρόσφερες τὴν ἀπαρχὴν αὐτῆς εἰς τὸν Πατέρα Σου.

Τροπάριον.

„ Ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς, ἦν Θεοτόκον ἀπειργάσω, εὐλογητὸς ὁ „ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν (2).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σαφές εἶναι τὸ παρὸν Θεοτοκίον, καὶ σχεδὸν ἐξήγησιν δὲν Χρειάζεται· λέγει γὰρ ὁ Με- λωδὸς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· Σὺ, Δέσποτα ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν τῷ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας (εἶπε δὲ τὸν ἐπῳδὸν καὶ ἀκροτελεύτιον λόγον τοῦτον, διὰ τὴν δειξὴν ὅτι εἶναι Τροπάριον τῆς Ζ'. Ωδῆς)· ἐπεὶ δὲ ἐγεννήθης ἀπὸ τῆς Παρθένου Μαρίας, τὴν ὁποίαν ἐποίησας Θεοτόκον· σὺ γὰρ αὐτὴν προέγνως καὶ προώρισας πρὸ πάντων τῶν αἰώνων εἰς τὸ νὰ γένῃ Μήτηρ Σου· καὶ ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως, ἀπέστειλας εἰς αὐτὴν τὸν Ἀρ- χάγγελον Γαβριὴλ καὶ τὴν εὐηγγέλισε, καὶ οὕτως συνέλαβέ Σε ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ της, καὶ μετὰ τοὺς ἐννέα μῆνας Σε ἐγέννησε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον· καὶ διὰ τὴν εἰπῶν μὲ συντομίαν, Σὺ διὰ τῆς παντοδυναμίας τῆς Θεότητός Σου ἐποίησας αὐτὴν Θεοτόκον. Διὰ τοῦ ὁποίου ὀνόματος ἀναιρεῖται μὲν ὁ Σαβέλλιος, ὁ ἔνα Θεὸν

(1) Τὸ Τροπάριον τοῦτο οὐχ εὐρίσκεται ὅτε πα- ρὰ τῷ Ἀνωύμῳ, ὅτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεν- τηκοσταρίοις.

(2) Οὐτε τὸ Θεοτοκίον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ τῷ Ἀνωύμῳ, ὅτε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντηκοστα- ρίου τοῦ Πρωτάτου.

Θεὸν λέγων ἐν τῇ Τριάδι, ποτὲ μὲν Πατέρα, ποτὲ δὲ Υἱὸν, ποτὲ δὲ Πνεῦμα τὸν αὐτὸν λεγόμενον ἄλλοτε εἰς ἄλλον Μεταβαλλόμενον· ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ Ἄρειος, ὁ κτίσμα λέγων Σὲ τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ, ὃν ἡ Παρθένος ἐγέννησεν· ἀναιρεῖται καὶ ὁ Νεστόριος, ὁ μὴ Θεὸν γεννῆσαι λέγων τὴν Παρθένον, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ περὶ τούτων εἴπομεν καὶ ἄλλαχού· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι τῆς παρουσίας βίβλου εἰς τὴν λέξιν Θεοτόκος.

Ὁ Θεὸς εἶπε καὶ Ἀνάκιος ὁ Μελιτινῆς· „Οὐκ ἀποστερῶ τῆς τιμῆς τὴν Θεοτόκον Παρθέ-
νον, ἣν αὐτὴ ἡ τῆς οἰκονομίας ὑπηρεσία κεχάρισται· καὶ γὰρ ἄτοπον, ἀγαπητοί, Σταυρὸν
μὲν τὸν ἐφύβριστον βαστάσαντα τοῖς θυσιαστηρίοις Χριστοῦ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ
μετώπῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκλάμποντα φαίνεσθαι· τὴν δὲ ἐπὶ τοσαύτῃ εὐεργεσίᾳ δε-
ξαμένην Θεότητα τῆς Θεοτόκου ἀποστερηθῆναι τιμῆς. Θεοτόκος οὖν ἡ ἁγία Παρθένος·
Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, οὐκ ἐκείθεν τῷ εἶναι τὴν ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλὰ ἐκείθεν τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως δεξάμενος“ (ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ). Λέγει
δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „Ἐχεις Σὺ παρ' ἐαυτῆς τὸν ἰδίον ὕμνον, ὅτι περ Θεοτόκος ἀνεδεί-
χθης· ἔδδ' γὰρ ὅτι τοῖς ὡσὶν ἡμῶν παρὰ Γραφικῆς ἐξηγήσεως τοῦτο καὶ μόνον ἠκούσθῃ,
οὐδὲ πάλιν, ὅτι περ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν τοῦτο παναληθευοῦσιν διηγήσει,
τὴν προσηγορίαν ἐκληρώσω τῆς Θεοτόκου· ἀλλ' ὅτι τὸ ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ἡμῖν, κυρίως
καὶ ἀφευδῶς Θεοτόκον Σὲ δι' αὐτῶν βεβαιοῖ τῶν πραγμάτων“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Τὸν ἐκ Πατρὸς πρὸ αἰώνων γεμνηθέντα Υἱὸν καὶ Θεὸν, καὶ
ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων σαρκωθέντα ἐκ Παρθένου Μητρός,
Ἱερεῖς ὑμμεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς δὲ κατὰ τὰς φύσεις καὶ οὐσίας (κατὰ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα). Κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ἐγεννήθη Υἱὸς καὶ Θεὸς ἐκ τοῦ ἀνάρχου καὶ ὁμοουσίου αὐτοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἐσαρκώθη εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο Υἱὸς ἀνθρώπου· δὲν εἶναι ὅμως δύο Υἱοί, εἰς ἐκ τῷ Πατρὶ, καὶ εἰς ἐκ τῇ Μητρὶ, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἰουδαῖος Νεστόριος, ἀλλ' εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς Μελωδός, οὕτω λέγει· Σεῖς οἱ Ἱερεῖς τὸ τῆς Ἐκκλησίας πρῶτον τάγμα, καὶ Σεῖς ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινὸς λαὸς τῶν πιστῶν ὑπερυψοῦτε τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη μὲν ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς χωρὶς Μητρὸς Υἱὸς καὶ Θεὸς ὁμοουσῖος μὲ τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Πατέρα· ἐπειδὴ καθεὶ γεννήσεως φυσικὴ ὁμοέσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα· ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐγεννήθη τέλειος ἄνθρωπος ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς χωρὶς Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων. Ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι ὁ Εἰρμός οὗτος τοῦ Ἀρείου· ἐπειδὴ Θεὸν τὸν Χριστὸν ὀνομάζει· ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι καὶ τοῦ Νεστορίου· ἐπειδὴ ἓνα Υἱὸν κηρύττει τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τὸν ἐκ τῆς Μητρὸς γεννηθέντα.

Τροπάριον.

„Τὸν ἐν δυσὶ ταῖς οὐσίαις ἀμαπτάρτα ζωοδότῃ Χριστὸν εἰς Οὐ-
ρανὸν μετὰ δόξης καὶ Πατρὶ συγκαθεζόμενον Ἱερεῖς ὑμμεῖτε,
Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρέπει τοὺς αἵρετικούς Μανιχαίους, οἵτινες ἐβλασφήμουν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνελήφθη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανούς, ἀλλὰ ἀφήσας αὐτὸ εἰς τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, οὕτω γυμνὸς σώματος ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα· περὶ οὗ γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῇ, καὶ ἡμεῖς εἵπομεν περὶ τούτου εἰς διάφορα Τροπάρια· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι ταύτης τῆς βίβλου εἰς τὴν λέξιν Χριστός καὶ Σῶμα. Παρακινεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς Μελωδὸς διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου τοὺς μὲν ἱερεῖς εἰς τὸ νᾶ ὑμνοῦν, τὸν δὲ λαὸν εἰς τὸ νᾶ ὑπερυψοῦν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας τὸν ζωοδότην Χριστόν, ὅς τις ζωὴ κατὰ φύσιν ὦν, δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ζωὴν· αὐτὸς γὰρ σήμερον ἐπέταξεν (ἥτοι ἀνελήφθη) εἰς τοὺς Οὐρανούς μὲ δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἔχων καὶ τὰς δύο φύσεις τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν Θρόνον τῆς Θεότητος μαζὶ μὲ τὸν ἀναρχὸν αὐτοῦ Πατέρα.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς Οὐρανούς, καὶ οὐχὶ εἰς περισσότερας ἢ ὀλιγατέρας; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας μετὰ Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου ἀποκρινόμεθα, καὶ Γρηγορίου τοῦ Ἀκραγαντίνου, ἐρμηνεύει εἰς τὰ ἑωθινά. Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· πρώτην τὴν ἐκ Παρθένου· δευτέραν τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, ὃ καὶ ἀναγέννησις καλεῖται· καὶ τρίτην τὴν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν καὶ κατ' αὐτὰς πρωτότοκος ἡμῶν ἔγιγε. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γέννησιν πρωτότοκος ὠνομάσθη ὁ Κύριος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν τῆς σαρκὸς κοινωνίαν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ῥωμ. ἡ. 29.)· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πρωτότοκος ὠνομάσθη τῆς Κτίσεως τῆς καινῆς διλαδὴ (Κολ. α. 15.)· „Εἴ τις γὰρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ „καινὴ κτίσις“· (β'. Κορ. ε. 17.) κατὰ δὲ τὴν τρίτην, πρωτότοκος ὠνομάσθη τῶν νεκρῶν (Κολ. α. 18.), ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς καὶ Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Κατ' αὐτὰς λοιπὸν τὰς τρεῖς γεννήσεις τὸν τεσσαράκοντῆμερον τετίμηκεν ὁ Κύριος ἀριθμὸν, ἵνα τὸν τετραπέρατον Κόσμον ἀγιάσῃ καὶ τελειώσῃ. Ὅθεν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ γεννήσει του, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπροσφέρθη εἰς τὸ ἱερόν ὑπὸ τῶν γονέων του, καὶ ἐδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γέροντος Συμεῶν· μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγέννησίν του ἀνέβη εἰς τὸ Σαραντάριον καλούμενον ὄρος, καὶ ἐκεῖ νηστεύσας τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐνίκησε τὰ τρία μεγάλα πάθη, τὴν φιληδονίαν, φιλοδοξίαν, καὶ φιλαργυρίαν, καὶ τὸν ταῦτα προσβαλόντα Διάβολον τελείως κατήσχυνε, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων ὡς νικητῆς ἐδιακονεῖτο. Παρομοίως λοιπὸν καὶ ἐν τῇ τρίτῃ γεννήσει τε τῇ ἐξ ἀναστάσεως, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνέβη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανούς, καὶ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Πατέρα τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἰδικῆς μας φύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ τόσον πολλὰ ἐθαύμασε τὸ δῶρον, ὥστε νοητῶς ἐναγκαλισθεὶς εἶπεν αὐτῷ ἐκείνο τὸ ψαλμικόν· „Κάθου ἐκ δεξιῶν μου“· (Ψαλ. ρθ'. 1.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ἐδει γὰρ „ἀληθῶς ἐκεῖ προσενηχθῆναι τῷ Θεῷ τὴν πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν ἡμῶν φύσιν, οἷόν τινα „πρωτογεννημάτων ἀπαρχὴν ὑπὲρ παντός τοῦ γένους“· (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Καθάπερ γὰρ ἀπαρχὴν τῆς φύσεως ἡμῶν λαβὼν, οὕτως „ἀνήγαγε τῷ Δεσποτῇ· καὶ ὅπερ γίνεται ἐπὶ τῶν παίδων τῶν σταχυιφόρων, ὀλίγους τις „σταχυας λαβὼν, καὶ μικρὸν δράγμα ποιήσας, καὶ προσειργὰν τῷ Θεῷ, διὰ τὴν μικροῦ „πᾶσαν τὴν ἀρουραν εὐλογεῖ· τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε· δι' ἐκείνης τῆς μιᾶς σαρκὸς „καὶ τῆς ἀπαρχῆς τὸ γένος τὸ ἡμέτερον εὐλογηθῆναι ἐποίησε“· (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μείαν“).

Οὐκ εὐθὺς λοιπὸν ἀνῆλθεν εἰς τὰς Οὐρανὸς ὁ Κύριος, ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· „Ἐδοξε γὰρ αὐν (κατὰ τὸν Χρυσοκέφαλον Μακάριον) φαντασίαις καὶ φαναισμὸς τὸ μέ- „γα τῆς Ἀναστάσεως θαῦμα, εἶγε ὁμοῦ τε ὥφθη καὶ τῶν θεασαμένων ἀπέπτη, καὶ „παραυτάγε ἀνῆλθε· καὶ τάχα κατ' οὐδὲν διέφερε τοῦτο τῶν ἐν ὀνείροις τερπνῶν, ἅπερ „ὀφθέντα μόνον, εὐθὺς διαλύεται, ὡς ἐνύπνιον ἀληθῶς ἐξεγειρομένου, τοῦ θεασαμένου „τὸν λογισμὸν ἀπατήσαντα· ἀλλὰ τριήμερος μὲν ἀνέστη, ἐφ' ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις ἐπιμέ- „νει, καὶ διαφοροῖς ἐμφανείαις (ἥτοι ἑνδεκα) τοὺς Μαθητὰς ἐπιστηρίζει, καὶ ἀναντίρρη- „τον δεικνύει τὴν δόξαν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ οὕτως εἰς Οὐρανούς ἀνέρχεται· ὥσπερ γὰρ „δύ-

„δυνατός ὢν εὐθέως ἀναστῆναι, τριήμερος ἀνέστη, ἵνα φανερωθῇ ὅτι τέθνηκεν· οὕτω καὶ
 „εἰς Οὐρανοῦς αὐθημερόν ἀναδραμεῖν ἐπ’ ἐξουσίας ἔχων, τεσσαρακονθήμερον προσέμεινεν,
 „ἵνα καὶ τὴν Ἀνάστασιν πιστώσῃται, καὶ τὴν Ἀνάληψιν παρρησιάσῃται. Διδὸν καὶ τῇ
 „Μαγδαλινῇ προσεφώνει, Μή με ἄπτε· ἔγω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου“· (ἥτοι
 „οὕτω ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα· τοῦτο γὰρ τὸ „Οὕτω ἀναβέβηκα κατ’ ἐξος Γραφί-
 „κῆς ἀντιχρονίσεως σημαίνει) ὡς εἰ ἔλεγε· μὴ σπεῦδε ὡς ἐν παρόδῳ δι’ ἀφῆς πληροφο-
 „ρεῖσθαι· οὕτω ἀναβαίνω, οὐδὲ χωρίζομαι σωματικῶς ὑμῶν ἄρτι, εἰ μὴ τελείως τοῖς
 „ἐμοῖς ἐποφθῆσομαι πρότερον, καὶ ὁμιλίαις ἱκαναῖς τὰ κατ’ ἐμὲ πληροφορήσω“.

Λέγει δὲ συμφάνως σχεδὸν τῷ Χρυσοκεφάλῳ καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος· „Ἐδεῖ μὲν οὖν
 „συνάπτεσθαι τῇ ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος τὴν ἀνοδὸν (ἥτοι τὴν ἀνάληψιν), καὶ τὸν τῷ
 „Ἄδου νικητὴν εὐθύς τὸν Οὐρανὸν ὑποδέξασθαι· ἀλλ’ ἵνα μὴ τὸ τάχος τῶν γινομένων κλέ-
 „ψῃ τὴν αἴσθησιν, παγῆναι τῷ χρόνῳ βούλεται τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τῆς θεωρίας τὰ
 „θαύματα, καὶ τῇ συνεχεῖ τῶν ὁμμάτων προσβολῇ τῇ ψυχῇ παραπέμψαι τὴν πίστιν·
 „συνεστιᾶται τοῖς Μαθηταῖς· ἀπολαύει τροφῆς ἀνεκδοῦς ὢν· συγχωρεῖ φιλαφᾶσθαι τὸ
 „σῶμα, μάρτυρας τῆς ἀληθείας οὐκ ὀφθαλμοῦς μόνον, ἀλλὰ καὶ δακτύλους ἐφελκόμενος.
 „Λύσας οὖν τῆς φαντασίας τὴν ὑπόψιν τῷ χρόνῳ τῆς παρουσίας (ἥτοι ταῖς τεσσαράκον-
 „τα ἡμέραις), καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν εἰκότα τοῖς Ἀποστόλοις φθεγγόμενος, θεατὰς
 „τῆς ἀνοδῆς τοὺς Μαθητὰς ἀπεργάζεται· ἔδει γὰρ τῶν θαυμάτων τοὺς κήρυκας, ἀνεκδοί-
 „στον φέρειν τῶν κηρυττομένων τὴν γνώσιν“· (Λόγ. β΄ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Εἰς τὸ διάστημα δὲ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐφαίνετο εἰς τὰς Ἀποστόλους ὁ Κύριος,
 τὰρα μὲν ἐσθίων μετ’ αὐτοῦς, τὰρα δὲ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἥτοι τὰ
 πλέον ἀπόκρυφα Μυστήρια περὶ αὐτῆς, καθὼς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς· „Οἷς καὶ παρέ-
 „στισεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι’ ἡμερῶν τεσσα-
 „ράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ συναυλι-
 „ζόμενος“ (Πράξ. α. 3.). Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Συχνάκις ὁ Κύριος
 „ἐφίστατο (τοῖς Μαθηταῖς) καὶ ἀφίστατο“· Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν
 ἐρμηνείαν τοῦ δεκάτου Ἑωθινοῦ οὕτω φάσκει· „Οὐκ εἶπε τρίτον ἤδη τοῦτο πρὸς αὐτοῦς
 „ἢ λθὲν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος, ἀλλ’ ἐφανερώθη, δεικνύς ὅτι παρῆν αὐτοῖς καὶ μὴ αἰσθῆ-
 „τῶς ὁρώμενος· παρέῃχε δὲ τούτοις αὐτὸν ὁρᾶν, ἵνα ἐβούλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθα-
 „νάτων σωμάτων ἡ δύναμις“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἔφαγεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τίμη τρό-
 πῳ; Λύει τὴν ἀπορίαν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἐγράφη δὲ τὸ ἀκήρατον ἐκεί-
 „νο σῶμα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, οὐκ αὐτὸ δεόμενον τροφῆς, ἀλλ’ ἵνα πιστώσῃται τὴν οἰ-
 „κείαν ἀνάστασιν, καὶ δείξῃ τοῦτ’ αὐτὸ καὶ νῦν ὃν τὸ καὶ πρὸ τοῦ παθεῖν συνεσθίων
 „αὐτοῖς· ἀνῆλθε δὲ τὴν τροφὴν οὐ κατὰ τὴν τῶν θνητῶν σωμάτων φύσιν, ἀλλὰ κατὰ
 „θεῖαν ἐνέργειαν, καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὡς τὸ πῦρ ἀναλίσκει τὸν κηρόν· πλὴν ὅτι πῦρ
 „μὲν ὑπεκκαύματος δεῖται πρὸς τὸ συνίστασθαι· τὰ δὲ ἀθάνατα σώματα τροφῆς οὐ
 „δεῖται πρὸς σύστασιν“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος συμ-
 φάνως λέγει· „Χρὴ νοεῖν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μετὰ τὴν ἀνάστασιν πνευματικὸν καὶ λε-
 „πτὸν καὶ πάσης παχύτητος ἐκτός, καὶ οὔτε τροφῆς, οὔτε ἄλλου τινὸς δεόμενον, εἰ καὶ
 „πρὸς πίστωσιν ἔφαγεν· ὃ γὰρ ἔφαγεν, οὐ κατὰ φύσιν ἔφαγεν, ἀλλὰ κατ’ οἰκονομίαν,
 „ἵνα δείξῃ ὅτι αὐτὸ τὸ παθὸν σῶμα ἀνέστη. Κατὰ φύσιν μὲν τοῦτο τῷ σώματι ἦν
 „τὸ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσιέναι· τὸ ἀκόπως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνειν“·
 Καὶ πάλιν· „Τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα (μετὰ τὴν ἀνάστασιν) Πνεῦμα μὲν οὐκ ἦν, πνευ-
 „ματικὸν δὲ, τουτέστι πάσης παχύτητος ἐκτός, Πνεύματι διοικούμενον“.

Τροπάριον.

„Τὸν ἐκ δουλείας τῆς Κτίσεως τῶν εἰδώλων λυτρωσάμενον, καὶ
 „παραστήσαρτα ταύτην ἐλευθέραν τῷ ἰδίῳ Πατρὶ Σέ Σωτῆρ ὑ-
 „μνοῦμεν, καὶ Σέ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς πάμπολλα καὶ μεγάλα κακὰ ἔπescen ἡ ταλαίπωρος φύσις τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴν παράβασιν· εἰς φόρους, μοιχείας, ἐπιτοκίας, ἀρσενικοιτίας, καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα, εἰς εἰδωλολατρίας, καὶ εἰς τὸ νὰ ἀρνηθοῦν μὲν τὴν λατρείαν τοῦ Κτίστου, νὰ λατρεύουν δὲ ζῶα καὶ θηρία, κινάδαλα καὶ αὐτὰ τὰ σκρόδα καὶ πράσα καὶ κρομμύδια, καθὼς οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ τὸ πλέον ἀνοητότερον, ἔφθασαν καὶ νὰ κατασκευάζουν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων καὶ ζώων τὰ ἀναισθητὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ὁμοιώματα, καὶ νὰ προσκυνοῦν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ λατρεύουν ὡς Θεούς· ὅθεν ὁ μὲν Παῦλος κατηγορεῖ τοὺς Ἕλληνας λέγων· „Καὶ ἠλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, „καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν· οἱ τινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ „ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας“· (Ρωμ. α. 23.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος πάντων ἔσχaton ὀνομάζει τὴν εἰδωλολατείαν· „Τὸ πάντων ἔσχaton τῶν κακῶν καὶ πρῶτον, εἰδωλολατρείαις, καὶ τῇ μεταθέσει τῆς προσκυνήσεως „ἀπὸ τοῦ πεποικηκότος ἐπὶ τὰ κτίσματα“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὅθεν ὁ Ἱερεμίας περιπαίζων τὴν ἀγνωσίαν τῶν εἰδωλολατρῶν Ἰουδαίων ἔλεγε· „Τῷ ξύλῳ εἶπαν, ὅτι Πατήρ μου εἶ σύ· καὶ τῷ λίθῳ, σὺ ἐγέννησάς με“· (Ἱερ. β. 27.) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς περὶ τῶν αὐτῶν εἶπε· „Καὶ ἐμοίχευσεν (ὁ Ἰσραὴλ) τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον“ (Ἱερ. γ. 9.)· ἦτοι ἐπροσκύνει καὶ ἐλάτρευεν ὡς Θεὸν τὰ ξύλα καὶ τὰς πέτρας, μοιχείαν ὀνομάζων πνευματικὴν τὴν εἰδωλολατείαν.

Ταῦτα λοιπὸν πάντα ἠξεύρων ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς, λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν· ὦ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου γλυκύτατε, ἡμεῖς οἱ πιστεύοντες τῷ ὀνόματί σου, καὶ λατρεύοντές σοι ὡς Θεῷ, ἡμεῖς ὑμνοῦμεν σὲ μὲ ὕμνους Θεοπρεπεῖς, καὶ ὄχι μόνον σὲ ὑψοῦμεν καὶ μεγαλύνομεν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας, ἀλλὰ καὶ ὑπερυψοῦμεν καὶ υπερμεγαλύνομεν· ἦτοι εἰσοῦμεν ὑπεράνω ἀπὸ καθε ὕψος καὶ μεγαλεῖον σὲ τὸν ὑπερύψιστον, ὅς τις ἐλύτρωσες ὅλην τὴν Κτίσιν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν καφῶν καὶ ἀναισθητῶν εἰδώλων, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπαράστησας αὐτὴν εἰς τὸν Πατέρα σου ἐλευθέραν διὰ μέσου τῆς ἀπαρχῆς· ἦτοι τῆς ἐν σοὶ ἠνωμένης κατ' ὑπόστασιν ἀνθρωπότητος. Ἡ δύναται νὰ νοσηθῇ καὶ οὕτω· σὺ ἐλευθερώσας προηγουμένως τὴν ἐν τῇ αἰσθητῇ Κτίσει περιεχομένην ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐπομένως ἠλευθέρωσας καὶ τὴν περιέχουσαν Κτίσιν, ἥτις ἐπροσκυνεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὡς Θεός, καὶ ἐμολύνετο ἀπὸ τὰς θυσίας καὶ αἵματα, ὅπου ἐπροσφέροντο εἰς τὰ εἰδῶλα καὶ τοὺς δαίμονας. Καλῶς δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν εἰδωλολατείαν δουλείαν τῶν εἰδώλων· διότι εἰς τρεῖς χιλιάδας χρόνων εἶχε καταδουλωμένον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Εἶδε τώρα τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἀνθρώπων ὅπου κατοικεῖ εἰς τὰ ὑπερβόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν Κίνα καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶναι εἰδωλολάτραι, τί ἀπὸ τοῦτο; ὁ Κύριος ἠλευθέρωσε νὰ αὐτοὺς· εἰάν ὅμως καὶ αὐτοὶ θελήσουν νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸ φῶς τῆς Εὐαγγελίου του· ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ δὲν θέλουν, διὰ τοῦτο μόνον τῶν μένου εἰς τὴν δουλείαν τῆς εἰδωλολατρίας. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ κυρύγματος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων πολλὰ ἔθνη πιστεύσαντα τῷ Χριστῷ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατείαν· ὅποια μάλιστα εἶναι τὰ ἐν τῇ Ἰνδίᾳ καὶ Κίνᾳ· ὕστερον δὲ περτῶντος τοῦ καιροῦ, πάλιν ἐγύρισαν εἰς τὴν προτέραν εἰδωλολατείαν (1).

Τρο-

(1) Ὅθεν ἀναγινώσκοντες εἰς τὸν Ἱστορικὸν Φασεῖαν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς ἐπροχώρησεν ἕως εἰς τὴν Κίνα, καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χριστοῦ· διὸ καὶ ἐν τῇ τῆς Κίνας θαυμαστῇ ἐκείνῃ καὶ πολυδουλλήτῃ πύργῳ τῇ κατασκευασμένῃ ἀπὸ χαρφουρίων καὶ τομιζομένων ὡς ἐν τῶν θαυμάτων τοῦ

Κόσμου γράφονται τὰ γράμματα ταῦτα· „Διὰ τῆς „δυνάμεως ἡ Οὐρανίος πίστις ἐξαπέστη, καὶ εἰς „Σινὼν παργένετο“. Μιστὰ ταῦτα δὲ οἱ αὐτοὶ Κινέζοι ἀφέντες τὴν θεοσίβειαν, ἐστράφησαν πάλιν εἰς τὴν πρώτην ἀσεβείαν.

Τροπάριον.

„Τὸν τῇ αὐτοῦ καταβάσει καθελόμενα τὸν ἀντίπαλον, καὶ τῇ αὐ-
 „τοῦ ἀναβάσει ἀνυψώσαστα τὸν ἀνθρώπου Ἱερεῖς ὑμνεῖτε, Λαὸς
 „ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ μὲ δύο τρόπους ἱατρεύουσιν οἱ ἱατροὶ (ἢ γὰρ μὲ τὰ ἐναντία ἱατρεύουσι τὰ ἐ-
 ναντία, ἢ μὲ τὰ ὅμοια ἱατρεύουσι τὰ ὅμοια), διὰ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰσάγει τὸν Κύ-
 ριον ἱατρεύοντα καὶ μὲ τοὺς δύο τρόπους· παρακινεῖ γὰρ τοὺς Ἱερεῖς, οἱ τινες εἶναι τὸ
 ἐκλεκτὸν γένος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦν, καὶ τοὺς ἀπλῶς Χριστιανοὺς εἰς τὸ νὰ
 ὑπερυψοῦν πάντοτε τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν κατάβασίν του μὲν τὴν ἀπὸ
 τοὺς Οὐρανοὺς εἰς τὴν γῆν κατέβαλε καὶ κατεχάωσε τὸν ἀντίπαλον Διάβολον· μὲ τὴν
 ἀνάβασίν του δὲ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνύψωσε τὸν ἀνθρώπον· οὗτος εἶναι
 ὁ εἰς τρόπον τῆς διὰ τῶν ὁμοίων ἱατρείας. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ Διάβολος ὑπερηφανευθεὶς
 εἶπε νὰ βάλῃ τὸν θρόνον του ἐπάνω τῶν νεφελῶν, καὶ νὰ γένη ὁμοῖος τῷ ὑψίστῳ, διὰ
 τοῦτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς γῆν κατάβασιν καὶ ταπεινώσιν του κατεκρήμνισεν αὐτὸν τὸν ὑ-
 περήφανον εἰς τὰ τοῦ Ἄδου βάραθρα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἀνθρώπος ἦτον πεσμένος εἰς τὴν
 φθορὰν καὶ τὸν Ἄδην, διὰ τῆτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς Οὐρανὸν ἀνάβασίν του ἀνύψωσεν αὐ-
 τὸν καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς. Κατάβασις δὲ νοεῖται ἢ ἐν τῆς Παρθένου σάρκα-
 σις τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἀνάβασις δὲ ἢ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου εἰς Οὐρανὸν Ἀνάλη-
 ψις. Ταῦτα δὲ τὰ δύο, τὸ καταβαίνειν καὶ τὸ ἀναβαίνειν, περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου
 λέγονται καὶ νοοῦνται, οὐ περὶ τῆς Θεότητος· Θεότης γὰρ κατ' ἐαυτὴν οὔτε καταβαίνει,
 οὔτε ἀναβαίνει, πανταχοῦ οὔσα καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν.

Τροπάριον.

„Τῶν Χερουβὶμ ὑπερτέρα ἀμεδείχθης, Θεοτόκε ἁγνή, ἐν τῇ γα-
 „στρί Σου τὸν τούτοις ἐποχούμενον βαστάσασα· ὅμ σὺν ἁσωμάτοις
 „βροτοὶ δοξολογοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδός· διότι συνή-
 θειαν ἔχει καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἀσματογράφοι νὰ προσφέρωσι εἰς τὴν Θεοτό-
 κον τὸ τελευταῖον Τροπάριον καθεὶς Ὡδῆς ὅλων τῶν ἀσματικῶν τῶν Κανόνων· καὶ τοῦτο
 ποιοῦσι μὲ καθεὶς λογῆς δίκαιον· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος ἔχει τὰ δευτερεῖα τῆς Ἀγίας
 Τριάδος, καὶ μετὰ Θεὸν αὐτῆς τὴν προστασίαν χρειάζεται ὅλη ἡ Κτίσις, διὰ τῆτο ἀφ' οὗ
 πρῶτον οἱ Θεοὶ Μελωδοὶ ὑμνήσουν τὰς εὐρτάς τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐν ἐκάστη Ὡδῇ,
 ἐδικαίωσαν νὰ ὑμνοῦν καὶ τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ τελευταίῳ τῆς καθεὶς Ὡδῆς
 Τροπαρίῳ· τοῦτο μὲν, τὴν Θεομητορικὴν αὐτῆς ἀξίαν μεγαλύνοντες, τὴν οὔσαν μετὰ τὸν
 Υἱὸν τῆς· τοῦτο δὲ, καὶ τὴν βοήθειαν καὶ ἀμαχον αὐτῆς προστασίαν ἐπικαλούμενοι.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ χαριτάνυμος οὗτος Ἰωάννης λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα· Ὡ Θεοτόκε
 Ἀγνή καὶ Πάναγνε καὶ Ὑπέραγνε (ἔ γὰρ μόνον Ἀγνή καὶ ἄχραντος εἶναι κατὰ τὸ σῶμα,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν· οὐδέποτε γὰρ λογισμὸς ἐμπαθὴς
 ἀνέ-

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὐχ εὐρίσκειται οὔτε παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ, οὔτε παρὰ τῇ χειρογράφῃ Πεντη-
 κηστάρῳ τοῦ Πρωτάτου.

ἀνέβη εἰς τὴν καθαρωτάτην καὶ ἀπαθεστάτην διάνοιάν της, καθὼς εἴπομεν εἰς πᾶμπολ-
 λα μέρη, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ ἐφάνης ἀνωτέρα ἀπὸ τὰ
 Χερουβὶμ, τὰ ὅποια εἶναι ἓνα τάγμα ἀπὸ τὴν πρώτην περὶ Θεὸν ἱεραρχίαν, καὶ δηλοῦσι
 πλῆθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. Κατασκευάζει δὲ
 ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς διὰ ποίαν αἰτίαν ἡ Θεοτόκος εἶναι τῶν Χερουβὶμ ἀνωτέρα· ἐπεὶ δὲ
 λέγει, Σὺ ἐβάστασας μέσα εἰς τὴν ἄσπορον κοιλίαν Σου βρέφος ἐκείνον τὸν Θεὸν ὅπου κα-
 θύται νοητῶς ἐπάνω εἰς τὰ ἀσώματα Χερουβὶμ. Ταύτης δὲ τῆς ἐπὶ Χερουβὶμ νοητῆς κα-
 θέδρας τῷ Θεοῦ τύπον εἶχον τὰ δύο αἰσθητὰ Χερουβὶμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ Ἁγία
 τῶν Ἀγίων τῆς Παλαιᾶς Σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια φαινόμενος ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, ἐ-
 φανέρονε τὰς θείας βουλὰς του. Τοῦτον λοιπὸν, λέγει, ἡμεῖς οἱ ἐν σώματι ἄνθρωποι σὺν
 τοῖς ἀσώματοις Ἀγγέλοις χρεωστικῶς δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὴν ὑπὲρ μου καὶ λόγον Μητέρα Θεοῦ, τὴν ἐν χρώμῳ τὸν
 „ἄχρομον ἀφράστως κυήσασα, οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν ἀνθρωπίνου νοῦς καὶ τοῦ λόγου τοιαύτη φυσικὴ τάξις ἀκολουθεῖ· πρῶτον ὁ
 νοῦς νοεῖ ἓνα πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα ὁ λόγος φανερώνει τὸ νοηθέν. Ὅταν δὲ ὁ νοῦς δὲν δύ-
 νηται νὰ νοήσῃ τι, τότε οὐδὲ ὁ λόγος δύναται νὰ εἰπῇ τι, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μένουσιν
 ἀργὰ καὶ ἀνερέγνητα. Τὶτο δὲ συμβαίνει εἰς τὰ περὶ Θεοῦ καὶ θεῖα πρᾶγματα· ἐπεὶ δὲ
 γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνώτερα καθε νοήσεως, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ ἀνώτερα
 καθε λόγου· ὅθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος τοῦτο τὸ Θεολογικὸν ἀπόφθεγμα· „Ὁ Θεὸς
 „μᾶλλον ἐστίν, ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ Θεὸς ἦτ-
 „τον λέγεται, ἢ νοεῖται, καὶ ἦττον νοεῖται, ἢ ἐστίν“. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖνο
 τὸ τῷ Πλάτῳ ἐκτιθέμενον, τὸ ἐναντίον φρονεῖ, οὕτω λέγων· „Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλε-
 „πὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον· ὥς τις τῶν παρ' Ἑλλήσι Θεολόγων ἐφιλοσόφησεν (ἦτοι ὁ
 „Πλάτων) οὐκ ἀτέχνως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἵνα καὶ κατελιφέναι δόξῃ τῷ χαλεπὸν εἰπεῖν,
 „καὶ διαφύγῃ τῷ ἀνεκφράστῳ τὸν ἔλεγχον“. Τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεολόγος διορθῶν ὥς μὴ
 καλῶς εἰρημένον λέγει· „Ἀλλὰ φράσαι μὲν ἀδύνατον, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος, νοῆσαι δὲ ἀδύ-
 „νατώτερον· τὸ μὲν γὰρ νοηθέν τάχα ἂν λόγος δηλώσειεν, εἰ καὶ μὴ μετρίως, ἀλλ' ἀμυ-
 „δρῶς γε, τῷ μὴ πάντι τὰ ὅσα διεφθαρμένῳ καὶ νοθεῶ τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ τοσοῦτο
 „πρᾶγμα τῇ διανοίᾳ περιλαβεῖν πάντως ἀδύνατον καὶ ἀμήχανον μὴ ὅτι τοῖς καταβεβλα-
 „κυμένοις καὶ κάτω μένεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς λίαν ὑψηλοῖς τε καὶ φιλοθέοις, καὶ ὁμοίως
 „πάσῃ γεννητῇ φύσει“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας).

Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν
 Θεοτόκον· Ἡμεῖς ἅπαντες οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ συμφώνως καὶ μετὰ ἓνα καὶ
 τὸ αὐτὸ φρόνημα μεγαλύνομεν καὶ διανοίᾳ καὶ γλώσσῃ Σὲ τὴν Παρθένον Μαρίαν, ἥτις
 ἔγινες μὲν Μητέρα Θεοῦ, ὑπὲρ νοῦν ὅμως καὶ λόγον· διότι οὐδεὶς νῦν οὔτε τῶν ἀνθρώπων
 οὔτε τῶν Ἀγγέλων δύναται νὰ νοήσῃ τὸ ὕψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος τοῦ μυσ-
 τηρίου Σου, πῶς Σὺ Παρθένος ἔσα, ἐγέννησας χωρὶς νὰ φθάρῃ ἡ παρθενία Σου, καὶ πῶς
 ἔγινες Μητέρα, ὅχι τινὸς κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ὁ
 νοῦς δὲν δύναται νὰ νοήσῃ τὸ μυστήριον τῆς Θεοτοκίας Σου, πολλῷ μᾶλλον ὁ λόγος ἀδύ-
 νατεῖ νὰ ἐκφράσῃ τοῦτο. Ἡ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τὸ μυστήριόν Σου ἀδύνατον μὲν
 εἶναι νὰ ἐκφράσῃ ὁ λόγος, πλεον δὲ ἀδύνατον εἶναι νὰ τὸ νοήσῃ ὁ νοῦς· ἐπεὶ δὲ Σὺ
 συνέλαβες καὶ ἐγέννησες ἀφράστως κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τὸν
 πρὸ τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων ὑπάρχοντα κατὰ τὴν Θεότητα.

Τρο-

Τροπάριον.

„Σὲ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ Κόσμου Χριστὸν τὸν Θεὸν οἱ Ἀπόστολοι
„βλέποντες ἐμθέως ὑψούμενον, μετὰ δέους σκιρτῶντες ἐμεγάλυμον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ μὲν ὀνομάζονται λυτρωταὶ τινῶν, διότι μὲ διαφόρους τρόπους ἐλύτρωσαν αὐτοὺς ἀπὸ καμμίας σωματικῆν περίστασιν καὶ ἀνάγκην· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κυρίως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς, διότι ἐλύτρωσεν ὅλον τὸν Κόσμον ὅχι ἀπὸ καμμίας σωματικῆν ἀνάγκην, ἀλλὰ ἀπὸ καθε ἀνομίας, ἥτις εἶναι ἀνάγκη ψυχικὴ, καὶ ἀνάγκη ὅλων τῶν ἀναγκῶν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας“ (Τιμ. β'. 14.). Ἐλύτρωσε δὲ τὸν Κόσμον, ὅχι μὲ σωματικὰ λύτρα καὶ δῶρα, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας, „Οὐ μετὰ λύτρων, οὐδὲ μετὰ δῶρων“ (Ἡσ. μέ. 13.), ἀλλὰ μὲ λύτρον, δούς αὐτὴν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τοῦ διὰ τὰς ἡμᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τυραννίαν τοῦ Διαβόλου· „Ὁ Τίς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ἵ, διακονῆσαι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν“ (Ματθ. κ'. 28.) Καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος εἶπεν· „Οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώσῃτε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς τῆς πατροπαράδοτου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμωμοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ“ (1. Πέτ. α'. 18.) Καὶ ἂν ὁ Μωϋσῆς ὀνομάσθῃ λυτρωτὴς, διότι ἠλευθέρωσε τὸ γένος τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν σωματικὴν σιλαβίαν τῆς Φαραώ· ἔλεγε γὰρ ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Τοῦτον τὸν Μωϋσῆ· σὴν·... ὁ Θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλε“ (Πράξ. ζ'. 35.)· πόσω μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Πατήρ διὰ τὰ ἐλευθερώσῃ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου; ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Προφητάναξ· „Λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ“ (Ψαλ. ρί. 8.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεὸς Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Οἱ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί Σου βλέποντες Σὲ τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν, τὸν Λυτρωτὴν γενόμενον ὅλου τοῦ Κόσμου διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς καὶ τοῦ αἵματός Σου, τὰ ὑψάνεσαι εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ δόξης θείας καὶ θεοπρεποῦς, ἐσκήρτσον καὶ ἔχαιρον· ἡ χαράτων ὅμως ἦτον συντροφευμένη μὲ φόβον, ἵνα μὴ κλίγῃ εἰς θρασυτητα καὶ ἀπόνοιαν· „Αγαλλιᾶσθε γὰρ, ἡ ψαῖν, αὐτῷ ἐν τρόμῳ“ (Ψαλ. β'. 12.). Ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς ἐδόξαζον Σὲ καὶ ἐμεγάλυνον μετὰ δέους· καθότι ὁ τὸν Θεὸν μεγαλύνων, μὲ φόβον πρέπει νὰ τὸν μεγαλύνῃ, στοχαζόμενος τοῦ Θεοῦ τὴν θεοπρεπὴ μεγαλειότητα, καὶ τὴν ἰδικὴν τοῦ εὐτέλειαν καὶ ἐλαχίστοτητα. Ἐμεγάλυνον δὲ εἶπε καὶ ὅχι ἄλλο ῥῆμα, διὰ τὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ἐννάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ῥῆμα, Μεγαλύνει· „Μεγαλύνει, ψαῖν, ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Σοῦ τὴν Θεωθεῖσαν σάρκα ὀρώμτες, Χριστέ, ἐμ τῷ ὕψει οἱ Ἀγγελοι, ἀλλήλοις διέμενον· ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Θεάνθρωπε, λέγει, Ἰησοῦ Χριστέ, ὅταν οἱ ἅγιοι Ἀγγελοι ἔβλεπον εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ τὴν ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει ἐνωθεῖσαν σάρκα τὴν ἀνθρωπίνην, ὅτι ἦτον τεθεωμένη καὶ ὁμόθεος, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἔνευσεν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον καὶ ἔλεγον· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθ' ὁ Θεὸς ὑπερούσιος, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁ

καθ' ἄνθρωπος τεθεωμένος. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ἡ Θεοῦ πόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως ἐθεώθη· πλὴν καὶ τεθεωμένη οὕσα, δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα καλούμενα πάθη, ἀλλ' εἶχεν αὐτὰ μέχρι τῆς ἀναστάσεως· ἀφ' οὗ δὲ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐραίους, ἀπέβαλε καὶ τὰ ρηθέντα πάθη καὶ ἐγένεν ἀπαθὴς καὶ ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος, ὡς καὶ ἄλλοτε εἵπομεν, καὶ ὅρα εἰς τὸν πίνακα τῆς παρούσης Βίβλου, ἐν τῇ λέξει Σῶμα.

Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Δαβὶδ λέγει ὅτι ἀποροῦντες οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι ἔλεγον εἰς τοὺς κατωτέρους Ἀγγέλους, „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Ψαλ. κγ'.) ἐδῶ δὲ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει αὐτοὺς λέγοντας, „Ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν;“ Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας δύνανται νὰ εἰπῇ τινὰς δύο αἰτίαι· πρῶτον, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι εἶπον τὸν λόγον τοῦτον, ἀφ' οὗ ἔμαθον ἀπὸ τοὺς κατωτέρους, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης· δεύτερον, διότι ἀφ' οὗ εἶδον τὴν Θεωθεῖσαν σάρκα τοῦ Κυρίου νὰ ὑψωθῇ ὑπερανῶ ὅλων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων, καὶ νὰ καθίσῃ εἰς τὸν θεῖκον θρόνον ἐν τοῖς δεξιotoῖς τοῦ Πατρὸς, τότε ἐκατάλαβον μὲ πληροφορίαν, καὶ ἔνευσαν ἑκαστος εἰς τὸν ἄλλον λέγοντες· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθ' εἶναι Θεὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ἀλλὰ καὶ καθ' εἶναι ἄνθρωπος Θεοῦ πόστατος καὶ τεθεωμένος· μὴ γὰρ καὶ τῇ αὐτῇ προσκυνῆσαι προσκυνεῖται ὁ Κύριος μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήμματος· ὅθεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ ὁρθῷ ἀναθεματισμῷ κατὰ Νεστορίου δογματικῶς ἀπέφηνετο, „Τῷ λέγοντι τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι τῷ Θεῷ καὶ Λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι ὡς ἕτερον ἐν ἐτέρῳ, καὶ οὐχὶ μὴ προσκυνῆσαι καὶ δόξῃ τιμῶντι τὸν Ἐμμανουὴλ, ἢ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἀνάθεμα“. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ Τριῳδίῳ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ὁρθοδοξίας οὕτω γράφεται κατὰ τῶν ἐναντιουμένων εἰς τοῦτο, „Τοῖς λέγουσι τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ τῇ ἀπροσίτῳ Θεότητι προσκυνεῖν δουλικῶς κατὰ τὰ λειτουργικὰ Πνεύματα, καὶ τὴν δουλείαν αἰδίον καὶ οὐσιαῶδη κεκτῆσθαι, ἀνάθεμα“. Καὶ πάλιν, „Τοῖς τὴν τοῦ προσλήμματος Θεώσιν μὴ καθ' ὁμοτιμίαν μιᾶς προσκυνήσεως ἐννοοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τροπὴν φύσεως, εἴτουν ὁμοουσιότητα, ὡς ἐκστῆναι τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων, ἀνάθεμα“.

Τροπάριον.

„Σὲ τῶν Ἀσωμάτων τάξεις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐν νεφέλαις αἰρόμερον ἰδοῦσαι, ἐκραύγαζον· τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πυλὰς ἄρατε (1).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ Τροπάριον τῆς Δ'. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τὸ λέγον, „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“· ὅθεν ὅρα ἐκεῖ, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγωμεν τὰ αὐτά. Δύω δὲ μόνον πρέπει νὰ σημειώσωμεν, πρῶτον ὅτι αἱ τάξεις αὗται τῶν Ἀγγέλων ὅπου ἔλεγον, „Τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πυλὰς ἄρατε“ εἶναι κατωτέραι, ἢ γουν αἱ ἔχουσαι τὰς φυλακὰς τῆς δευτέρου Οὐρανοῦ (τοῦ στερεώματος)· καὶ ἔλεγον ταῦτα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις· ἥτοι εἰς τὰς ἐχούσας τὰς φυλακὰς τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ, καθὼς εἵπομεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ρηθέντος Τροπαρίου· καὶ δεύτερον, ὅτι λέγων ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐσηκώετο μὲ τὰς νεφέλας, δείχνει μὲ τὸν χωρισμὸν τοῦτον, ὅτι ἄλλαι νὰ ἦτον αἱ νεφέλαι, καὶ ἄλλοι οἱ Ἀγγελοι, καὶ ὅτι νὰ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήξει καὶ νεφέλαι, ὅχι φυσικαὶ καὶ σκοτειναὶ, ἀλλὰ ὑπερφυσικαὶ καὶ φωτειναί· καθότι ὅπου Θεὸς φαίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ νεφέλης φαίνεται, τόσον ἐν τῇ Παλαιᾷ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Νέᾳ· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι, „Ἀσωμεν πάντες, λαοὶ, τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“.

Τρο-

(1) Τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὕρισκεται παρὰ τῇ ἀνωμύῳ, οὔτε παρὰ τῇ χειρογράφῃ Πεντηκοσταρίῳ τοῦ Πρωτάτου.

Τροπάριον.

„Σὲ τὸν καταβάμτα ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς, καὶ τὸν ἄνθρωπον σώ-
σαρτα, καὶ τῇ ἀναβάσει Σου ἀνυψώσαρτα τοῦτον μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η υπόθεσις τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι σχεδὸν ὁμοία μετὰ τὴν υπόθεσιν τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Ὡδῇ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Τὸν τῇ αὐτοῦ καταβάσει καθελόντα τὸν ἀντίπα-
λον, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναβάσει ἀνυψώσαντα τὸν ἄνθρωπον“. ὁθεν ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τού-
του εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν. Συντόμως δὲ πρέπει
νὰ εἰποῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ
πιστεύοντές Σοι ὡς Θεῷ, μεγαλύνομέν Σε, ὅς τις ἐκατέβης ἕως εἰς τὰ ἑσχατά τῆς γῆς.
Ἐσχατον δὲ τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ ὁ Ἄδης, ὅς τις εἶναι τόπος κατώτατος τῆς γῆς ὡς
ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς εὐρισκόμενος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ὁ Κύριος μετὰ τὴν Θεοῦ-
πόστατον αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον: ἦτοι τὸν Ἀδὰμ καὶ
τὴν Εὐάν καὶ τοὺς λοιποὺς προπάτορας καὶ δικαίους, καὶ ἀπλῶς, ὅλους τοὺς ἐκεῖ πι-
στεύσαντας· διπλὴν γὰρ κατάβασιν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἡμῶν· πρῶτην ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν
εἰς τὴν γῆν, καὶ δευτέραν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Ἄδην, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
„Ἄν εἰς ἄδου κατή, συγκάτελθε, γινώθι καὶ τὰ ἐκείσε τοῦ Χριστοῦ Μυστήρια· τίς ἡ
οἰκονομία τῆς διπλῆς καταβάσεως; τίς ὁ λόγος; ἀπλῶς σώζει πάντας ἐπιφανείς, ἢ
καὶ ἐκεῖ τοὺς πιστεύσαντας;“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐσχατον τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοη-
θῇ καὶ ὁ τάφος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος νεκρὸς ἐμβαίνων, ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον,
ἀναστήσας αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ζῶν ἑαυτῷ χαρισάμενος· ὁθεν ὁ Παῦλος κατώτερα μέρη
τῆς γῆς εἶπε, κατ’ ἄλλους μὲν, τὸν τάφον, κατ’ ἄλλους δὲ, τὸν Ἄδην· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί
ἐστίν; εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. Ὁ καταβάς αὐ-
τὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα“. (Ἐφ. δ. 10.)

Τροπάριον.

„Χαῖρε, Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅμ γὰρ ἐκίνησας (1),
σήμερον ἐκ γῆς ἀνιπτάμερον σὺν Ἀγγέλοις ὁρῶσα ἐμεγάλυνες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αρίστα προσαρμόζει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν
ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως. Χαῖρε, λέγει, ὦ Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ χαῖ-
ρε μετὰ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ δεδοξασμένην. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Ἐπειδὴ Σὺ, βλέπουσα
σήμερον νὰ ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν σύσσωμος ἐκεῖνος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς
τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον κατὰ σάρκα ἐκυοφόρησας καὶ ἐγέννησας, ἐμεγάλυνες αὐτὸν καὶ μετὰ
Θεοπρεπεῖς ὕμνους ἐδόξαζες μαζὶ μετὰ τῶν Οὐρανίων Ἀγγέλων. Ἐμεγάλυνες δὲ εἶπε, διὰ
νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶναι ἐννάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ
„Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Καλῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ· διότι καθὼς αὐτὴ ἐλυπήθη ὡς
Μήτηρ περισσότερον ἀπὸ ὅλης τῆς Ἀποστόλης ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῷ πάθει καὶ τῇ ταφῇ
τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅπως ἀναλόγως ἔπρεπεν ἡ αὐτὴ καὶ νὰ χαρῇ περισσότερον ἐν τῇ Θεοπρεπεῖ
δόξῃ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ τῆς· ὃν τρόπον καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦτο γινώσκουσα
ψάλ-

(1) Οὕτω παρὰ τῷ Ἀνωνύμῳ μετὰ τοῦ „Γάρ“ εὐρίσκειται ἐν ἄλλοις δὲ λέγει.

φάλλει χαρμοσύνης ἐν τῷ δοξαστικῷ τῆς Λιτῆς τῆς Ἀναλήψεως. „Κύριε, τὸ Μυστήριον
 „ τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων κεκρυμμένον καὶ ἀπὸ γενεῶν πληρώσας ὡς ἀγαθός, ἤλθες μετὰ
 „ τῶν Μαθητῶν σου ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν, ἔχων τὴν τεκῆσαν Σὲ τὸν Ποιητὴν καὶ πάν-
 „ των Δημιουργόν· τὴν γὰρ ἐν τῷ πάθει σου μητρικῶς πάντων ὑπεραλγῆσασαν ἔδει καὶ
 „ τῇ δόξῃ τῆς σαρκὸς σου ὑπέρβαλλούσης ἀπολαύσαι χαρὰς“.

Ὅθεν ὁ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς Οὐρανὸν χάρισμός τοῦ Υἱοῦ δὲν ἐπροξέειν λύπην εἰς τὴν Μη-
 τέρα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπροξέειν χαρὰν εἰς αὐτήν, ὅτι τοιαύτην δόξαν ἔλαβεν ὁ Υἱὸς τῆς,
 ὅτι ἀνέβη εἰς Οὐρανοῦς ἐκεῖ ὅπου πλέον δὲν φοβεῖται καμμίαν ἐπιβουλήν, καὶ ὅτι ἐ-
 κάθισεν εἰς τὸν Θρόνον τῆς μεγαλωσύνης, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπερά-
 νω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας Ἀγγελικῆς, καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως. Ε-
 παρηγόρουν δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ τὰ παραμυθητικά λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτήν ὁ Υἱὸς
 τῆς πρὸ τοῦ ναῦ ἀναληφθῆ εἰς τὸν Οὐρανόν. Ποῖα δὲ ἦτον τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκουσον
 πῶς τὰ ἐκθέτει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγων. „Εἰρήνη Σοι, Μητέρα μου· μὴ λυπηθῇς ὅτι
 „ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐ γὰρ μὴ Σὲ ἐγκαταλίπω τὸ οἰκητήριόν μου τὸ ἄδο-
 „ λον· οὐ μὴ Σὲ ἐγκαταλίπω τὸν ναόν μου τὸν Ἅγιον· οὐ μὴ Σὲ ἐγκαταλίπω τὴν εὐρεθεῖ-
 „ σαν πιστὴν ἐν ὅλῳ τῷ Κόσμῳ· οὐ μὴ Σὲ ἐγκαταλείψω τὴν κιβωτόν μου τὴν ἀγίαν τὴν
 „ ἀκατάλυτον· οὐ μὴ Σὲ ἐγκαταλείψω, Μητέρα μου Παρθένε· ἀλλ' ὅτε μέλλεις ἐξέρχασθαι
 „ ἐκ τοῦ σώματός σου, οὐ πέμψω Ἄγγελον, οὐ πέμψω Ἀρχάγγελον, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς
 „ ἔρχομαι καὶ παραλήφομαί σου τὴν ψυχὴν λαμπροτέραν τοῦ Ἡλίου. Μὴ οὖν λυπηθῇς,
 „ Παρθένε Μητέρα μου, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· ἔχεις γὰρ ἀντ' ἐμοῦ Ἰωάννην
 „ τὸν Παρθένον· αὐτὸς ἀντὶ ἐμοῦ ἔσται πρὸς εἰρήνην σου. Μὴ ἂν φοβηθῇς, Μητέρα Παρθέ-
 „ νε· μετὰ σοῦ γὰρ εἰμι“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι Θεῷ).

Ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου δὲ ἐρανισθεὶς καὶ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος, λέγει. „Μὴ λυπῇς,
 „ Μητέρα μου, μηδὲ ἀθύμει τῆς παγκοσμίου χαρᾶς ἡ ὑπόθεσις, ὅτι με τοῖς ὀφθαλμοῖς
 „ οὐκ ἔχεις ὁρᾶν ὡς τὸ πρότερον· χαῖρε δὲ μᾶλλον, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι,
 „ ὅτι πρὸς τὸν Θρόνον ἀναβαίνω μετὰ σαρκὸς καὶ τῆς Θεότητος· χαῖρε, ὅτι τὴν τῶν βροτῶν
 „ σωτηρίαν ἠξιώθης γεννήσαι· χαῖρε, ὅτι τὴν δόξαν τῶν Ἀγγέλων ἠδυνήθης ἐκφάναι·
 „ χαῖρε ὁ θάλαμος τῆς ἐμῆς δόξης, ἐξ οὗ ἐπεδύθην τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἐν ᾧ τὴν Ἐκ-
 „ κλησίαν ἐμνηστεύσαμεν· χαῖρε καὶ κατατέρπη, Μητέρα μου· χαῖρε καὶ εὐφραίνε, ὅτι ἐκ
 „ ἐγκαταλείψω Σὲ· πάρεστί σοι θαφιλῶς ἡ χάρις μου· πάρεστί σοι καὶ Ἰωάννης οὗτος ὁ
 „ ἡγαπημένος ἐμοῦ· ἐλεύσομαι δὲ καὶ γὰρ πάλιν ἐν τῇ ἐξόδῳ σου, καὶ παρηγορήσω Σὲ, καὶ
 „ παραλήφομαι χερσὶν ἰδίαις τὴν καθαρὰν σου ψυχὴν, καὶ ἀγκαλίσσομαι δεσποτικῶς τὴν
 „ ἀγκαλισσάμενίην με βρεφοπρεπῆς, καὶ βυστάσω τὴν βαστάσασάν με, καὶ εἰσάξω πρὸς
 „ τὰ τοῦ Πατρὸς μου ὑπερκόσμια ἀνάκτορα. Χαῖρε Μητέρα μου πανύμνητε, καὶ τοῖς ἐμοῖς
 „ ἀντὶ ἐμοῦ σκέπη γίνου καὶ παρηγόρημα, παραλαβοῦσα τούτους ἰδίαν ὡσανεὶ κληρονο-
 „ μίαν, ἀπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ φάυλης δουλείας ἐξηγορασμένους τῷ θανάτῳ μου“.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς εἰ φάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν πα-
 ρόντα Κανόνα τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως, νὰ συγκοινωνήσωμεν τῆς δόξης ὅπου ἔλαβεν ὁ Κύ-
 ριος καθὼς ἄνθρωπος, καὶ νὰ ἀναβῶμεν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς
 τὸν εὐρίσκεται. Πῶς δὲ τοῦτο θέλομεν ἀποκτήσει; Ἀκουσον τοῦ προφητεύοντος Μακαρίου
 πῶς μᾶς διδάσκει τὸν τρόπον. „Ἀνέβη Χριστὸς ὅπου ἦν· συμπορευθῶμεν αὐτῷ· ἀνε-
 „ λήφθη ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη· συνεψώθωμεν τῷ πνεύματι. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; Ἐγγύς
 „ τὸ παράγγελμα. Ὁ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψώθησεται· ταπεινωθῶμεν, ἢ ὑψωθῶμεν· συγ-
 „ κατέλθωμεν τῷ δὲ ἡμᾶς μορφωθέντι τὸ ἡμέτερον, ἵνα καὶ συνανέλθωμεν· ἐρμηνεύει σοι
 „ Παῦλος Χριστοῦ τὴν ἀνάβασιν καὶ φησί· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν; εἰμὶ ὅτι καὶ κατέ-
 „ βην πρότερον· ὁ καταβάς καὶ τῇ γῇ ἐπιβάς καὶ ἐν τῷ ᾧ φοιτήσας καὶ εἰς τὰ κατώ-
 „ τερα μέρη τῆς γῆς κατελθὼν, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν. Κατα-
 „ βῶμεν οὖν καὶ συγκαταβῶμεν· συσταυρωθῶμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν· συνταφῶμεν,
 „ ἵνα καὶ συνανασθῶμεν· συνανασθῶμεν, ἵνα καὶ συνανελθῶμεν.... Τί πρὸς εὐτέλειαν
 „ ἑαυτοῦ ἐμβάλλομεν οἱ τῶν μεγάλων ἀξιωθέντες; τί πρὸς δυσγένειαν καταγόμεθα οἱ
 „ τῆς εὐγενείας μετασχόντες τῆς Θειοτέρας; Υἱοὶ Θεοῦ γεγονότες, τί πρὸς τὸν πηλὸν ὡς
 „ βαρυκαρδίοι στρεφόμεθα, καὶ ψυδὲς ἀγαπῶμεν τοῦ φειρομένου πλούτου, καὶ ματαιό-
 „ τητα ζητοῦμεν τῆς μὴ μενούσης δόξης; Ἀναβλέψωμεν, παρακαλῶ, ἀναβλέψωμεν πρὸς
 „ τὸν

„ τὸν ἐν Οὐρανοῖς Πατέρα· ζητήσωμεν τὴν ἐκεῖθεν κληρονομίαν· εἰς Οὐρανούς τὸ πολί-
 „ τευμα ἡμῶν ἐστίν· ἐκεῖ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἡ ἀπαρχὴ ἀναβέβηκεν· ἐκεῖ μεταστήσω-
 „ μεν τὸν λογισμόν, ὅπου Χριστὸς ἐστίν ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν “.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Βλέπωμεν αἰεὶ πρὸς τὸν ἄνω γεννιήτορα· οὐκ
 „ ἔτι γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἐσμέν χοῖκοί· ὡς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ὁ δεῦτερος ἄνθρωπος
 „ ὁ Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ· οἷος ὁ χοῖκος, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοῖκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος,
 „ τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. Ὡς οὖν ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοῖκου, φορέσομεν καὶ
 „ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουράνιου. Καὶ τὴν καρδίαν ἄνω πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, θεώμεθα τὸ μέ-
 „ γα θέαμα τοῦτο, τὴν ἡμετέραν φύσιν αὐτῷ συνδιακονίζουσαν Θεότητος πυρί, καὶ τὴν
 „ πρὸς τοὺς δερματίνους χιτῶνας ἀποδέμενοι σχέσιν, οὓς ἐκ παραβάσεως ἐνδεδυμέθα,
 „ στῶμεν ἐν γῇ ἁγία, τὴν καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος γῆν ἁγίαν δι' ἀρετῆς καὶ ἀκλινοῦς πρὸς
 „ Θεὸν νεύσεως ἀποδείξαντες “ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἀναληφθῶμεν διὰ Θεωρίας μὲ τὸν Χρι-
 στὸν, καὶ νὰ γένωμεν μαζὶ μὲ τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, τόσον τῶν κατωτέρων καὶ προ-
 πεμπόντων τὸν Κύριον, ὅσον καὶ τῶν ἀνωτέρων τῶν δεχομένων αὐτόν· οὕτω γὰρ φησί·
 „ Καὶ εἰς Οὐρανούς ἀνίη (ὁ Χριστὸς δηλ.), συνάναλθε· γενοῦ μετὰ τῶν παραπεμπόντων
 „ Ἀγγέλων, ἢ τῶν δεχομένων· ἀρθῆναι τὰς πύλας διακελευσαι, ὑψηλοτέρας γενέσθαι·
 „ ἢ ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψηλότερον δέξονται “ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ
 παραπέμποντες Ἀγγελοι; Εἶναι οἱ περὶ τῆς προνοίας καὶ οἰκονομίας λόγοι κατὰ τὸν σχο-
 λιαστήν Νικήταν. Ποῖοι δὲ οἱ δεχόμενοι; Οἱ περὶ Θεολογίας λόγοι κατὰ τὸν αὐτόν. Ἀπὸ
 τῆς οἰκονομίας λοιπὸν πρέπει νὰ ἀναβαίνωμεν εἰς τὴν Θεολογίαν, καὶ ἀπὸ τῆς Πράξεως
 εἰς τὴν Θεωρίαν. „ Ὁ τοίνυν διὰ γνώσεως πνευματικῆς (εἶναι λόγια τοῦ ρηθέντος Νική-
 „ τα) τοὺς περὶ Προνοίας κατὰ τὸ δυνατόν περιελάσας λόγους, ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς περὶ
 „ Θεολογίας ἀνάγεται, καὶ ταῖς κατὰ μέρος ἀναβάσει τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑψηλοτέ-
 „ ρας ποιῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ θεαρχικωτάτου Λόγου, ἀπὸ τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Θεο-
 „ λογίαν, ὥσπερ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταβαίνει, καὶ ἀπὸ Πράξεως εἰς Θεωρίαν ἀνει-
 „ σι, τῷ ἀνατατικῶς ἔλκοντι θεῷ Λόγῳ συναυφούμενος “.

Κάμνω τέλος καὶ λέγω, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἰδέτε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σας πόσον
 εἶναι ὑψηλὰ ὁ Οὐρανός. Ἐμπορεῖτε νὰ μετρήσετε τὸ ὕψος τε; Ὁχι. Ἐκεῖ ἀνέβη ὁ Δεσπό-
 της Χριστὸς ἡ ἰδική μας κεφαλὴ, καὶ ἐκεῖ ἔχομεν νὰ ἀναβῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ εἴμεθα
 μαζὶ τοῦ ἀχώριστοι. Κόπον λοιπὸν καὶ κόπον μεγάλον πρέπει νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἀναβῶ-
 μεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ Ἥλιος ἔρριψε τὴν μισητὴν του κάτω, καὶ ἔτιως ἐδυνήθη νὰ ἀνα-
 ληφθῇ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· καὶ ἡμεῖς ἂν δὲν ἐκδυθῶμεν καθε φιληδονίαν, καθε φιλοδο-
 ξίαν, καθε φιλαργυρίαν, καὶ ἀπλῶς, καθε προσπάθειαν τῆς παρούσης ζωῆς, δὲν δυνά-
 μεθα νὰ ἀναληφθῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς οὕτω ποιῶμεν, θέλει μᾶς ἐλ-
 κύσει εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτός του ὁ ἐν Οὐρανοῖς καθήμενος Δεσπό-
 της ἡμῶν Χριστὸς· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Ὁ Θεατὴς τῶν θεῶν ἀναβαινέτω
 „ κατὰ σπουδὴν ἀκολουθῶν τῷ Λόγῳ, μέχρις οὗ φθάσῃ τὸν τόπον, οὗ ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ
 „ ἔλκει, καθὼς φησὶν ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει, δηλονότι τοὺς ἀ-
 „ κολουθοῦντας αὐτῷ ὡς μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ, καὶ εἰσάγοντι εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων, ἐν-
 „ θα τὸ καθ' ἡμᾶς αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθε “ (Κεφ. λβ'. τῆς δευτέρας ἐκα-
 τοντάδ. τῶν Γνωστικῶν)· αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύ-
 ματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ποίημα ὄντα τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου, ὡς γράφεται
ἐν τῇ Ἀκροσιχίδι μετὰ τὸ Ἀλφάβητον ἔτως· „Ὡδὴ Ἰωσήφ“.

Ὡδὴ α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

„Ἀρέστης Τριήμερος ὁ κατὰ φύσιν ἀθάνατος, καὶ ὥφθη τοῖς
„ἑνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς Μαθηταῖς, καὶ ἀμέδραμες, Χριστέ, πρὸς
„τὸν Πατέρα μεφέλη ὁχούμερος ὁ τοῦ πατρὸς Ποιητής (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἑνδεκα φοραῖς ἐφάνη εἰς
τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τιμὴν τὸν ἑνδέκατον ἀριθμὸν αὐτῶν, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐξεβλήθη
ὁ Ἰούδας, ἑνδεκα μόνον ἔμειναν κατὰ τὸν Χρυσοκέφαλον Μακάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφάνη
εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὰς περὶ τὴν Θεοτόκον Μυροφόρας· δεύτερον εἰς τὸν Πέτρον· τρίτον εἰς
Κλεόπαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ· τέταρτον εἰς τοὺς δέκα, ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Κύριος τῶν θυρῶν
κεκλεισμένων, μὴ παρόντος τοῦ Θωμᾶ· πέμπτον μετὰ ἡμέρας ὀκτώ, παρόντος τοῦ Θωμᾶ·
ἕκτον ἐφάνη εἰς πεντακοσίους ἀδελφοὺς ἐφάπαξ, ὡς ὁ Παῦλος λέγει (2)· ἑβδομον ἐφάνη
εἰς τοὺς ἑπτὰ, ὅπου ἐφάρεον ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Τιβεριᾶδος· ὀγδοὺν ἐφάνη εἰς τὸν Ἰά-
κωβον τὸν Ἀδελφόθεον κατὰ τὸν Παῦλον· ἑννατον εἰς ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, τόσον τοὺς
Κορυφαίους, ὅσον καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα· δέκατον ἐφάνη εἰς τοὺς ἑνδεκα Ἀποστόλους ἐν τῇ
Ὀρεὶ τῆς Γαλιλαίας· ἑνδέκατον δὲ καὶ τελευταῖον ἐφάνη εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, ὅταν
ἀνεληφθῇ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

Περὶ τούτων λοιπὸν τῶν ἑνδεκα ἐμφανειῶν τοῦ Σωτῆρος τῶν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἀνα-
φέρων ἐδῶ ὁ Δεσπότης Ἰωσήφ, λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ
Χριστέ, Σὺ κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἀθάνατος ὢν, ἀπέθανες καὶ ἐτάφης καὶ ἀνέστης
τριήμερος ἐκ τοῦ μνήματος κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ἀφ' οὗ ἐφάνης εἰς τοὺς
ἑνδεκα καὶ εἰς ὅλους τοὺς Μαθητάς Σου, ἀνέβης εἰς τὸν Πατέρα κατ' ἡμέρας ἑπτάω εἰς φω-
τεινὴν νεφέλην, Σὺ ὅπου εἶσαι ὅλου τοῦ Κόσμου Ποιητής καὶ Θεός.

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις „Βασιλεὺς“.

(2) Μερικοὶ θέλουσιν ὅτι οἱ Πεντακόσιοι οὗτοι
γὰ ἦσαν ἀπὸ τοὺς Προπάτορας καὶ Δικαίους οὗτοι
ἀνέστησαν ὁ Κύριος κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν.

περὶ ὧν εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος „Καὶ πολ-
„λά σώματα τῶν κοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη“· οὗ
γὰρ παρ' οὗτος ἀπέθανον, ἀλλ' ἔμειναν ζῶντες εἰς διά-
στημα καιροῦ.

Τροπάριον.

„Βοᾶ ἔμφαρέστατα ψάλλων Δαβὶδ ὁ Θεόπρευστος· ἀνέβη ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχησει, καὶ πρὸς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα ἔφθασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν μς'. ψαλμὸν λέγει ὁ Προφητᾶναξ Δαβὶδ· „Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος“· προφητεύει δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν εἰς Οὐρανὸς ἀνάληψιν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ. Ἀλαλαγμὸν δὲ καὶ φωνὴν σάλπιγγος ὀνομάζει, κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν, τὰς νεεράς φωνάς τῶν τῇ ἀναλήψει τοῦ Χριστοῦ προπορευομένων Ἀγγέλων τῶν κατωτέρων· ἀλαλαγμὸν μὲν τὸ „Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ“· καθὼς γράφεται ἐν τῷ ΚΓ'. Ψαλμῷ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ λέγοντος „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“· οὗτος γὰρ ὁ λόγος τῶν Ἀγγέλων εἶναι ὕμνος ἐπινίκιος εἰς τὸν Χριστόν· ἐπειδὴ ἀλαλαγμὸς εἶναι φωνὴ πολεμικὴ σημαίνουσα ἐνθουσιασμὸν καὶ νίκην εἰς τὴν μάχην. Φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὀνομάζει τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Ἀγγέλων τὰ ἐν τῷ ΚΓ'. Ψαλμῷ γεγραμμένα „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν“, μὲ τὰ ὅποια δίδουσιν εἰδῆσιν οἱ κατωτέροι Ἀγγελοι εἰς τοὺς ἀνωτέρω νὰ ἐτοιμάσουν τὰς οὐρανίους πύλας διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ νικητὴς Χριστὸς· καθὼς καὶ ἡ σάλπιγξ ἡ αἰσθητὴ, σαλπίζουσα ἔμπροσθεν, δίδει εἰδῆσιν εἰς τὰς λαὰς νὰ ἐτοιμάσων τοὺς δρόμους διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅταν γυρίῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος τῶν ἐχθρῶν του.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς λέγει· Ὁ Κύριος ἀνέβη μετὰ σάματος εἰς τὰ οὐράνια μὲ ἀλαλαγμὸν καὶ ἡκολογίαν σάλπιγγος, καὶ ἔφθασεν ἕως εἰς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα. Τὸ „Ἀρχίφωτον Πατέρα“ φαίνεται νὰ ἐρανίσθῃ ἀπὸ τὸν Ἀδελφάθειον Ἰάκωβον λέγοντα „Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων“· (Ἰάκ. α. 17.) ἐν γὰρ εἶναι νὰ εἴπῃ τινὰς Πατέρα τῶν φώτων καὶ ἀρχίφωτον· καθότι ὁ Πατὴρ εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν φώτων, τοῦ Ἰοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἐρμήνευσεν αὐτὸς ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν κεφ. β'. περὶ θεῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων καὶ πεφωτισμένων ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καὶ ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ νεοτυπῳτῇ ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν.

Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος θέλει ὅτι σάλπιγγες ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες ἐκήρυξαν πανταχοῦ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, οὕτω λέγων· „Οὐκ ἂν δέ τις ἀμάρτοι σάλπιγγας, τὰ στόματα τῶν Ἀποστόλων εἰπῶν. Διὰ τί οὖν οὐκ εἶπεν ἐν φωνῇ σαλπίζων, ἀλλὰ σάλπιγγος; Τὸ ὁμόψυχον τῶν Ἀποστόλων δηλῶν· ἐσάλπιζον δὲ ἕκ εἰς πόλεμον καλοῦντες, ἀλλὰ τὰ νικητήρια εὐαγγελιζόμενοι“. Συμφάνως δὲ τῷ Χρυσορρήμονι λέγει καὶ ὁ Χρυσοκέφαλος· „Διὰ τοῦτο καὶ νίκης ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχῃ τὸ δεσποτικὸν ἀρίστευμα παρεικάζεται, τὸ διάτορον καὶ διωλύριον τῆς παγκοσμίου χαρᾶς οὕτω τῆς Γραφῆς σημαίνουσας· εἰ γὰρ καὶ μεθ' ἡσυχίας ἡ ἀνοδὸς ἐτελεῖτο τότε, καὶ ὀλίγοι παρῆσαν οἱ θεωροῦντες· ἀλλ' οὕτω περιφανὴς ἐφεξῆς ἐγεγόνει καὶ ἐξάκουστος καὶ σαφὴς στάτη τοῖς πέρασιν, ὡς μηδένα σχεδὸν τῶν οἰκούντων τὴν γῆν ἀπασαν ἠγνοκέναι· ἢ γὰρ τῶν πραγμάτων φωνὴ καὶ βροντῆς ἀπάσης ἰσχυρώτερον, καὶ σαλπίζων μυρίων ευηχέστερον ταύτην ἀνεκήρυξε καὶ κατὰδηλον ἀπειργάσατο“. (Λόγ. εἰς τὴν ἐορτὴν) Ἀπορεῖ δὲ ὁ Χρυσορρήμων· Διὰ τί οὐκ εἶπεν ὁ ψαλμωδὸς ὅτι ἀνεβιβάσθῃ, ἀλλὰ ἀνέβη; Καὶ ἀποκρίνεται λέγων· „Οὕτως εἶπε, δεικνύς ὅτι οὐχ ὑπὸ ἐτέρου τινὸς χειραγωγούμενος ἀνέβη, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην ὁδεύων τὴν ὁδόν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Λουκᾶς ἔλεγε· „Καὶ ὡς ἀτεινίζοντες ἦσαν (οἱ Ἀπόστολοι) πορευομένου αὐτῶ εἰς τὸν Οὐρανόν“· οὐκ εἶπεν ἀναλαμβανομένου, οὐδὲ βασταζομένου· πορεία γὰρ αὐτοῦ ἰδίᾳ τὸ γινόμενον ἦν“. Ἄλλος δὲ λέγει ὅτι ὁ ἀλαλαγμὸς καὶ ἡ σάλπιγξ δηλοῖ τὴν ἐγγινομένην ταῖς ἀνω Δυνάμεσι καθάπερ ἤχην τινα διαπρύσιον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἀποκαλύψιν περὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν ἐν ἀνθρώπου βλεπόμενον φύσει (παρὰ τῇ σειρᾷ τοῦ Νικητῆ).

Τρο-

Τροπάριον.

„Γηράσαρτα, Κύριε, Κόσμον πολλοῖς ἁμαρτίμασι καιρίσας τῷ
 „πάθει Σου καὶ τῇ ἐγέρσει Σου, ἀμελήλυθας ὀχούμερος μεφέλη
 „πρὸς τὰ ἐπουράμια. Δόξα τῇ δόξῃ Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα νὰ γηράσῃ τόσον πολλὰ τὸν ἄνθρωπον, ὥς ἡ ἁμαρτία· ἀ-
 φαιρεῖ γὰρ αὕτη ὅχι μόνον τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυ-
 χῆς· καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἡ ἁμαρτία εἶναι μία λοιμικὴ νόσος, ἥτις φθείρει καὶ τὴν ψυ-
 χὴν καὶ τὸ σῶμα. Τοιαύτη μάλιστα ἐστάθη ἡ ἁμαρτία καὶ παράβασις τοῦ Ἀδὰμ· διότι
 αὐτὴ ἐγήρασε καὶ διέφθειρεν ὅλον τὸν Κόσμον, ἐξαιρέτως δὲ τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον.
 Κοντὰ δὲ εἰς τὴν ἁμαρτίαν τὴν προπατορικὴν προσετέθησαν καὶ τὰ προαιρετικὰ ἁμαρτή-
 ματα τοῦ καθεὶ ἀνθρώπου· ὅθεν αὐτὰ ὅλα ἠχρείωσαν καὶ σχεδὸν ἠφάνισαν ὅλον τὸ γένος
 τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον „Τὸ παλαίμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφα-
 „νισμῷ“. (Ἑβρ. ἡ. 13.) Ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶπε τὸ γνωμικὸν τῆτο·
 „Σύνεστι τοῖς ἐτοιμοῖς εἰς φθορὰν ἢ παλαιώσεις“ (Ὁμιλ. εἰς τὴν δεκάτην Κυριακ. τῇ Λακᾷ).
 Ὁ δὲ Χρυσορρήμων φανερῶν τὸ γῆρας τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν νεότητα τῆς χάριτος καὶ
 ἀρετῆς ἔγραφε· „Δακρύσαι μοι λοιπὸν ἔπεισι καὶ στενάξαι μέγα, ὅταν εἰνοήσω πόσῃ
 „μὲν ἡμᾶς ἀπαιτεῖ φιλοσοφίαν ὁ Παῦλος, πόσῃ δὲ ἑαυτοὺς ἐξεδώκαμεν ραθυμία, μετὰ
 „τὸ Βάπτισμα ἐπὶ τὸ πρότερον ἐπανιόντες γῆρας καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς χάριτος νεότητα·
 „καὶ γὰρ τὸ χρημάτων ἐρᾶν, καὶ τὸ δουλεύειν ἐπιθυμίαις ἀτόποις, καὶ πᾶσα ἀπλῶς
 „ἁμαρτία παλαιοῦν εἶωθε τὸν ἐργαζόμενον· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς
 „ἀφανισμοῦ· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὕτω σῶμα ὑπὸ χρόνων παραλελυμένον ἰδεῖν, ὥς
 „ψυχὴν ὑπὸ ἁμαρτημάτων πολλῶν σαθρουμένην καὶ καταπίπτουσαν· καὶ γὰρ εἰς ἐσχά-
 „την ληρωδίαν ἐξάγεται λοιπὸν ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἄσημα φθεγγομένη, καθάπερ οἱ γε-
 „γηρακότες καὶ παραπαίοντες, καὶ κορύζης (ἦτοι μύζας) ἀναπεπλησμένη καὶ παραπλη-
 „ξίας πολλῆς καὶ λήθης, καὶ λήμας (ἦτοι τσίμπλας) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσα, καὶ
 „ἀνθρώποις βδελυρὰ καὶ τῷ Διαβόλῳ εὐχείρωτος· καὶ γὰρ τοιαῦται αἱ τῶν ἁμαρτωλῶν
 „ψυχαί, ἀλλ’ οὐχ αἱ τῶν Δικαίων, ἀλλὰ νεάζουσι καὶ σφριγῶσι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ
 „ἀνθεὶ τῆς ἡλικίας εἰσὶ διαπαντὸς, πρὸς ἅπασαν μάχην καὶ πάλην αἱ παρεσκευασμέναι·
 „αἱ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν οὔτε ὀρῶσιν ὑγιῶς, οὔτ’ ἀκρούουσιν εἰλικρινῶς, οὐ φθέγγονται ἑναρ-
 „θρα, ἀλλὰ πολλῆς γέμεισι τῆς λυγρῆς, καὶ πολὺν ἐν τῷ στόματι περιρρέοντα τὸν σίελον
 „περιφέρουσι· καὶ εἴθε σίελον· καὶ οὐδὲν ἦν ἄτοπον· νυνὶ δὲ παντὸς βορβόρου ῥήματα
 „δυσωδέστερα προίενται“ (Δόγμ. 1. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεοπέσιος οὗτος Μουσουργός, ἐπιτρέφει πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ
 λέγει· „ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ μὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασίν Σου ἀνεκαινούργω-
 σας τὸν Κόσμον· ἦτοι τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον, ὅστις ἐγήρασε καὶ ἐπαλαιώθη ἀπὸ
 τὰς πολλὰς ἁμαρτίας. Ἀφ’ οὗ δὲ οὕτω τὸν ἀνεκαινούργωσας, ἀνέβης εἰς τὰ οὐράνια κα-
 θήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν ἰεφέλην· ὅθεν ἐπεὶ τοιοῦτον μέγα καὶ Θεοπρεπὲς ἔργον
 ἐποίησας, τὸ ὅποιον εἶναι μόνου τῷ Θεῷ ἰδίον, διὰ τοῦτο ἅς ἦναι δόξα εἰς τὴν δόξαν Σου·
 ἅς ἦναι δεδοξασμένη ἢ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανούς ἐνδοξός Σου Ἀνάληψις.

Τροπάριον.

„Δεσπότην ἐκύησας πάντων, Παράμωμε Δέσποινα, τὸν πάθος
 „ἐκούσιον καταδεξάμερον, καὶ ἀμελθόντα πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
 „ρα, ὅμ περ οὐ κατέλιπε, καὶ σάρκα εἴληφε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Ἰωβ λέγοντα· „ Ἐγὼ „ δεηθήσομαι Κυρίου· Κύριον δὲ τὸν πάντων Δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιοῦντα μεγά-
λα καὶ ἀνεξίχνιαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν ἐκ ἔστιν ἀριθμὸς“. (Ἰωβ. ε. 8.) Ὅθεν
ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Σὺ, Παρθένε Πανάμωμε ἢ ἀνωτέρα κάθε
μώμου καὶ ἐλαττώματος, ὡς εἶπεν ὁ Σολομὼν ἐν τῷ ᾠσμητι· „ Ὅλη καλὴ ἢ πλησίον με,
„ καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί“. (ᾠσμ. δ'. 7.) Σὺ ἐπειδὴ συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν
Δεσπότην τῶν ἀπάντων, ὅστις μόνος εἶναι ὁ Θεός, ἀκολούθως ἔγινες καὶ Σὺ Δέσποινα
τῶν ἀπάντων· χετικά γὰρ εἶναι ταῦτα ἀναμεταξύτων, καὶ ὅποια ἤθελε γεννήσῃ Δεσπότην,
Δέσποινα γίνεται καὶ αὐτὴ ὡς Μήτηρ Δεσπότης. Εἴτα ἐπιφέρει ὁ Ἀσματογράφος ὅτι ὁ Δε-
σπότης αὐτὸς τῶν ἀπάντων κατεδέχθη νὰ λάβῃ πάθος θεληματικὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν
ἀνθρώπων, καὶ μετὰ τὸ πάθος νὰ ἀναβῇ διὰ τῆς σημερινῆς ἐνδόξου τε ἀναλήψεως εἰς τὸν
κατὰ φύσιν μὲν ὄντα ἰδικόν του Πατέρα, κατὰ χάριν δὲ γεγονότα Πατέρα ἰδικόν μας.

Τοῦτον γὰρ τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ἰδικόν του Πατέρα δὲν ἀφῆκεν, οὔτε ἐχαρίσθη ἀπὸ
αὐτοῦ ὁ Μονογενὴς του Υἱός, ἀν καὶ σὰρκα προσέλαβε· μέινας γὰρ ἀνεκφοίτητος ἀπὸ τῆς
κόλπου τοῦς Πατρικοῦς καθὼ Θεός, ἔγινεν ἄνθρωπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· ἐπειδὴ
τῶν σωμάτων εἶναι ἴδιον νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὡς περιγραφτῶν, ἀλλ' ὅχι
καὶ τῆς ἀπεριγράπτου καὶ ἀπεριόριστου καὶ ἀχωρήτου Θεότητος· ὅθεν καὶ λέγεται ἐν ἱε-
ροῖς ᾠσμασιν· „ Ὁλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καὶ τῶν ἄνω οὐδόλως ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Δό-
„ γος· συγκατάβασις γὰρ Θεϊκὴ, οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονεν“. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ
πίνακι εἰς τὴν λέξιν Καταβάσεις Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν λέξιν Κατάβασις.

Ὡδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

„ Ἐπάρατε πύλας οὐραμίους· ἰδοὺ παραγέγομε Χριστὸς ὁ Βασι-
„ λεὺς καὶ Κύριος (1), σῶμα φορέσας γνήσιον, ταῖς ἀνωτέραις ἔλε-
„ γον Δυνάμεσιν αἱ κατώτεραι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι Τροπάριον
τὸ λέγον „ Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“, κατὰ τὴν Δ'. Ὡδὴν· καὶ
ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν· κατὰ λέ-
ξιν δὲ μόνον ἐρμηνεύομεν αὐτό. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος· Αἱ κατώτεραι Δυνάμεις
τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Σηκώτατε καὶ ὑψιλοτέρας ποιήσατε τὰς πύλας
τοῦ Οὐρανοῦ· ἐπειδὴ ἰδοὺ ἔρχεται διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, σῶμα φορῶν ἀν-
θρώπινον· ὅθεν χρειάζεται νὰ ἔμβῃ βασιλικῶς μὲ προπομπὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Τροπάριον.

„ Ζητήσας, Χριστέ, τὸν πλαμνθέντα ἀπάτη τοῦ ὄφεως Ἀδὰμ ὡς
„ τοῦτομ ἐνδυσάμεμος, ἀρῆλθες καὶ ἐκάθισας ἐκ δεξιῶν ὡς σύμ-
„ θρομος Πατρὸς, ὑμνούντων Ἀγγέλων Σε (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ὁ Βασιλεὺς τῆς Κτίσεως“.

(2) Ἐν ἄλλοις „ Ἀγγέλων Σου“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἔλεγε περὶ τοῦ ἔχοντος τὰ ἐκατὸν πρόβατα· „Επὶ τὰ ὄρη πορευθεῖς ζητεῖ τὸ πλανώμενον“· (Ματ. ιη. 22.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐζήτησας τὸν ὑπὸ Σοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον τὸν Ἀδὰμ, ὃς τις ἐπλανήθη ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ ὄφιος Διαβόλου, καὶ ἦτον ὡς τὸ χαϊμένον πρόβατον μέσα εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἁμαρτίας. Ἀφ' οὗ δὲ εὔρες αὐτὸν, ἐφόρεσας ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός Σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ· καὶ οὕτω κατ' αὐτὴν παθὼν καὶ ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβης μαζὶ με αὐτὴν καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς ὡς ὁμόθρονος ὑπάρχων καὶ ὁμότιμος αὐτοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, γεγωνὸς δὲ τοιοῦτος καὶ κατὰ τὴν προσληφθεῖσαν ὑπὸ Σοῦ ἀνθρωπότητα. Τὴν τοιαύτην δὲ ἀνάβασιν εἰς τὰς Οὐρανοὺς καὶ ἐκ δεξιῶν καθεῖδραν Σε ὕμνησαν καὶ ἐδοξολόγησαν οἱ Ἅγιοι Ἀγγελοι.

Διὰ τί δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐπλανήθη καὶ ἠπατήθη, εἰς καιρὸν ὅπου λέγει ὁ Παῦλος, „Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν“· (Ἀ. Τιμ. β'. 14.) ἡ γὰρ Εὐὰ ἀμέσως ἠπατήθη ἀπὸ τὸν ὄφιν Διάβολον· ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν, „Ὁ ὄφης ἠπάτησέ με καὶ ἔφαγον“· (Γέν. γ'. 13.) ὁμοίως ἠπατήθη καὶ ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· ὁ δὲ Ἀδὰμ οὔτε ἀπὸ τὸν Διάβολον ἠπατήθη ἀμέσως, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Τί δὲ ἡμεῖς εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα; Ὅτι ἐν καὶ δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διάβολον, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ ὅμως ἐπέισθη εἰς τὰ λόγια τῆς Εὐας καὶ ἔλαβε τὸν καρπὸν ὅπου ἐκείνη τῷ ἔδωκε, διὰ τοῦτο ἐμμέσως διὰ τῆς γυναικὸς του ἐδέχθη τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου, καὶ ὑπεύθυνος εἰς τὴν παράβασιν ἐγένεν· ἐπίστευσε γὰρ περισσότερον εἰς τὰ λόγια τῆς γυναικὸς του, παρά εἰς τὰ λόγια τοῦ Πλάστου Θεοῦ του.

Τροπάριον.

„Ἡ γῆ ἐορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται καὶ ὁ Οὐρανὸς τῇ Ἀνα-
„λήψει σήμερον τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως, τοῦ προφανῶς ἐμώσαμ-
„τος τὰ διεστῶτα βουλήματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι χαροποιὸν καὶ χορευτικόν· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι σήμερον ἡ γῆ μὲν ἐορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται δὲ ὁ Οὐρανὸς διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως. Γῆν δὲ καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει ἡ τὰ ἄψυχα καὶ ἄλογα στοιχεῖα τῆς γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, ἥτις εἶναι συνειδησμένη εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Προφήτας, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸν Δαβίδ, ποτὲ μὲν λέγοντα, „Εὐ-
„φραίνεσθωσαν οἱ Οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ“· (Ψαλ. γα. 4.) ποτὲ δὲ „Ποταμοί
„κροτήσουσι χεῖρ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ“, (Ψαλ. γζ'. 9.) καὶ ἄλλα ὅμοια, ὡς πολλάκις εἴπο-
μεν· τόσον γὰρ ὑπερβολικὴ ἐστάθη ἡ ἐκ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου προξέουμένη χαρὰ,
ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα ἐδύνοντο νὰ χαροῦν· καὶ ὅχι μόνον τὰτο, ἀλλὰ καὶ νὰ
χορεύουσιν. Ἡ γῆν καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους, καὶ τοὺς ἐν Οὐρανῷ
Ἀγγέλους. Διὰ τί δὲ αὐτὰ ἐχάρησαν; Ἐπειδὴ ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανὸς Χριστὸς διὰ
τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως ἤνωσε μετὰ τὸ θεῖκόν αὐτοῦ καὶ παντοδύναμον θέλημα προφανῶς·
ἦτοι φανερῶς καὶ πραγματικῶς, τὰ δύο μέρη ὅπου ἦτον χωρισμένα καὶ μεμακρυσμένα ἀνα-
μεταξύτων. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά; Ἦτον ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ οἱ ἐν τῷ Οὐρανῷ Ἀγγε-
λοι, καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι· πρὶν γὰρ τῆς Ἀναλήψεως ἦτον χωρισμένοι οἱ Ἀγγελοι
ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἔβλεπον τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραιτήσων τὴν προσκυνήσιν
τοῦ ἀληθινῆ Θεοῦ, καὶ νὰ προσκυνοῦν ἄψυχα εἰδωλα καὶ κακοποιούς Δαίμονας. Ἀφ' οὗ δὲ

ὁ Κύριος ἀνελήφθη καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὰς Οὐράνας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τότε οἱ πρῶτον κεχωρισμένοι τῶν ἀνθρώπων Ἄγγελοι ἠνώθησαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ φίλοι ἅκροι ἐγένοντο.

Τροπάριον.

„Θαράτου τεκοῦσα καθαιρέτην τὸν μόρον ἀθάνατον Θεόν, Παρ-
„θερομήτορ Πάραγμε, τοῦτον αἰεὶ ἰκέτευε, τὰ θαματοῦντα πάθῃ
„με ἀπομεκρῶσαι καὶ σῶσαί με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ μέσου τοῦ οὐοίου παρακαλεῖ ὁ Μελῳδὸς νὰ νεκρωθοῦν τὰ πάθῃ ὅπερ τὸν θανατόνουςι κατὰ τὴν ψυχὴν· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτήν· Ὡ Παρθενε καὶ Μητήρ ὁμοῦ· ἐν σοὶ γὰρ ἠνώθησαν παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν τὰ δύο ἅκρα ἐναντία, παρθενία καὶ μητρότης· ὧ Πάναγνε καθαρωτάτη καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, γεμάτη ἀπὸ καθε ἀγνείαν καὶ καθαρότητα, Σὺ ἐγέννησας τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ὄντα ἀθάνατον. Μόνον δὲ τὸν Θεὸν εἶπεν ἀθάνατον· διότι ἂν καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ αἱ ψυχαὶ ἦναι ἀθάνατοι, ἀλλὰ τὴν ἀθανασίαν ἔχουσιν ἐχὶ ἀφ' ἐαυτῶν, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος περὶ τοῦ Θεοῦ „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν“ (ἀ. Τιμ. ς'. 16.).

Οὗτος λοιπὸν ἀθάνατος ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων καθὼ Θεός, ὕστερον ἐσαρκώθη καὶ ἐγένεν ἄνθρωπος θνητός ἀπὸ τὴν καθαρωτάτην κοιλίαν Σου· καὶ παθὼν καὶ ἀποθανὼν, κατήργησε καὶ ἠφάνισε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου του· ἐπειδὴ γὰρ „Ὁ Θεὸς θάνατον ἔξ ἀρχῆς οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ φθόνῳ Διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον“, ὡς λέγει ὁ Σολομών, (Σοφ. α'. 13.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἐσήκωσε ἀπὸ τὸ μέσον τὸν θάνατον, διότι δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν του, ἀλλὰ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου· ὅθεν λέγει διὰ τοῦ Ὡση „Ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“. (Ὡσ. ιγ'. 13.) Τοῦτο δὲ θέλει ἔλθει εἰς ἑκβασιν ἐν τῇ κοινῇ Ἀναστάσει, ὅταν πάντες οἱ νεκροὶ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν, καὶ ὁ θάνατος μέλλει τελείως νὰ καταργηθῇ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ἐσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος“ (ἀ. Κορ. ιε'. 26.).

Επιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς ἰκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἵνα αὕτη παρακαλῇ πάντοτε τὸν τῷ θανάτῳ καθαιρέτην Υἱόν της, νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθῃ ὅπου τὸν θανατόνουςι κατὰ τὴν ψυχὴν, ἥτις, ἂν καὶ ἦναι ἀθάνατος, θανατόνεται ὁμως ἀπὸ τὰ πάθῃ καὶ τὰς ἀμαρτίας· ὅθεν ὁ Παῦλος εἶπε· „Τὰ ὀφάνια τῆς ἀμαρτίας, θάνατος“. (Ῥωμ. ς'. 23.) Καὶ ἂν ὁ ἐμπαθὴς ἄνθρωπος ζῇ κατὰ τὸ σῶμα, ὅπερ εἶναι ζωὴ ψευδὴς καὶ ὄχι ἐληθινή, κατὰ τὴν ψυχὴν ὁμως εἶναι νεκρὸς καὶ τεθανατωμένος· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος τὴν σπαταλῶσαν χήραν εἶπεν ὅτι „Ζῶσα τέθνηκε“ (ἀ. Τιμ. ε'. 6.).

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει· „Πάθος λέγεται καὶ τὸ σωματικόν, ὡς τὰ νοσήματα καὶ τὰ ἔλη, καὶ τὸ ψυχικόν, ὡς ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς· ἐν τῆς ἐνεργείας δὲ γίνεται πάθος· ἐνέργεια μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ κατὰ φύσιν κίνησις, πάθος δὲ ἡ παρὰ φύσιν· παραδείγματος χάριν, τῆς καρδίας ἡ μὲν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς κίνησις, φυσικὴ καὶ ὁμαλὴ οὕσα, ἐνέργεια ἐστὶν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς παλμούς, ἀμετρος οὕσα καὶ οὐ κατὰ φύσιν, πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ ἐνέργεια· οὐ πᾶσα δὲ κίνησις τοῦ παθητικοῦ πάθος καλεῖται, ἀλλ' αἱ σφοδρότεραι καὶ εἰς αἵσθησιν προβαίνουσαι· αἱ γὰρ μικραὶ καὶ ἀνεπαίσθητοι οὐδέπω πάθῃ εἰσὶ· δεῖ γὰρ ἔχειν τὸ πάθος καὶ μέγεθος ἀξιόλογον“. (Βιβλ. β'. κεφ. λθ'.) Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Νεμέσιος.

Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθῃ του ὁ Υἱὸς τῆς Θεοτόκου· ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι σκληρὰ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ, καὶ δυσκαταγώνιστα· ὅθεν χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ νὰ νεκρωθῶσι δὲν δύνανται. Εἶπε δὲ ὅχι νὰ τὰ νικήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὰ νεκρώσῃ τελείως ὁ Χριστὸς, ὥστε πλέον νὰ μὴ ἐνεργοῦν εἰς αὐτόν· ταῦτόν εἶπεῖν, παρακαλεῖ νὰ χάρισῃ ἀπάθειαν εἰς αὐτόν ὁ Χριστὸς· ἡ ἀπάθεια δὲ αὕτη εἶναι σωτηρία ψυχῆς· διὰ τοῦτο

τοῦτο καὶ ἀπολούθως εἶπε· „Τὰ θανατοῦντα πάθῃ με ἀπονεκρῶσαι καὶ σῶσαί με“. κα-
θότι ἡ ἐμπαθὴς ζωὴ εἶναι θάνατος καὶ ἀπώλεια ψυχῆς, μᾶλλον δὲ, χειροτέρα ἀπὸ τὸν
θάνατον· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· „Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικράν“. (Σειρ. λ'. 16.)
ἐπειδὴ χωρίζει αὐτὴ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ· ὅθεν εἶπεν ὁ
Θεοφόρος Μάξιμος· „Μέχρι τότε τοῦτου (ἡτοὶ τοῦ Θεοῦ) καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέ-
„μιοι, καὶ πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθῃσιν ἀτιμίας
„δουλεύειν βουλόμεθα“. (Κεφ. μά. τῆς Γ'. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικ.) Διὰ τοῦτο καλὰ
εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Σοφὸν τὸ ἀπονεύειν εὐ μᾶλλον πειρᾶσθαι τὰ πάθῃ, καὶ
„εἰ ἐν φιλαίῃς ἐτι ταῖς ἐπιθυμίαις ὀρῶτο συμβαίνοντα“. (Σελ. 1033. τῆς Πεντατεύχ.)

ᾠδὴ δ'. Ὁ Καθήμενος ἐν δόξῃ.

„Ἰησοῦς ὁ ζωοδότης, προσλαβὼν ὁὐς ἠγάπησεν, Ἐλαιῶν Ὅρος ἅ-
„μεισι, καὶ τούτους εὐλόγησε, καὶ τοὺς πατέρας μεφέλῃ ἐποχού-
„μερος κόλπους ἔφθασεν, οὓς οὐδαμῶς καταλείλοιπερ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς δὲν φανερόν τι καθαρῶς ὅτι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνελ-
λήφθη ὁ Κύριος· δηλοῖ δὲ τοῦτο δι' ἄλλης λέξεως· εἶπε γάρ· „Εξήγαγε δὲ (ὁ Κύριος)
„αὐτοὺς (τοὺς μαθητὰς) ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγη-
„σεν αὐτοὺς, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο
„εἰς τὸν Οὐρανόν“. (Λουκ. κδ'. 50.) Λέγων δὲ ὅτι ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἔξω εἰς Βηθανίαν,
ἐφανέρωσε τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσόκεφαλος Μακάριος, ἐπειδὴ ἡ Βη-
θανία πλησιάζει εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Εἰς δὲ τὰς Πράξεις καθαρῶς φανεροῦται τὸ
ὄνομα τοῦ Ὅρους τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀναγκαίως συναίγεται ἡ ἀπὸ τοῦ Ὅρους ἐκείνου τοῦ
Κυρίου ἡ Ἀνάληψις. Ἐπειδὴ γάρ ὁ ἴδιος Λουκᾶς λέγει ἐκεῖ περὶ τῶν Ἀποστόλων· „Τότε
„ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ Ὅρους τῆς καλουμένης Ἐλαιῶνος“, (Πράξ. α'. 12.) διὰ
τοῦτο ἀναγκαίως συμπεραίνεται ὅτι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνελήφθη ὁ Κύριος· ὅθεν
μετὰ τὴν Ἀνάληψιν ἐκεῖνα ἐγύρισαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ.

Τούτων ἔτι εἰρημέων, λέγει ὁ Ὑμνογράφος· Ὁ ζωοδότης Ἰησὺς ὁ γλυκύς καὶ πρᾶγμα
καὶ ὄνομα, λαβὼν μαζίτου τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, τοὺς οὓς ἠγά-
πησεν ἀπὸ καρδίας, καθὼς ὁ φιλόστοργος Πατὴρ ἀγαπᾷ τὰ φίλτατα τέκνα του, ἀνέβη
ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ σηκώσας τὰς ἀγίας τοῦ χεῖρας, εὐλόγησεν αὐτοὺς,
καὶ οὕτω καθήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλιν, ἔφθασε μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήμματος,
ἕως εἰς τοὺς κόλπους τοὺς πατρικούς, ἀπὸ τοὺς οὓς δὲν ἐχωρίσθη, ἀν καὶ ἔγνωεν ἄν-
θρωπος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν (Λόγ. α'.)· „Κατέβη
„δὲ εἶπον καὶ ἀνέβη, οὐ περιγράφων τὸν ἀκατάσχετον τόπον, οὐδὲ ἐν μέρει τὸν πανταχῶς
„κανονίζων, ἀλλὰ τῷ τῆς οἰκονομίας λόγῳ τὸν ἀκατάληπτον ἐφθάσθαι πιστεύων· οὔτε
„γὰρ κατελθὼν ἔλιπε τὸν Οὐρανόν, οὐδὲ ἀναβὰς καὶ τῆς γῆς χωρισθεὶς, ἀφῆκεν ἡμᾶς·
„Οὐρανὸν γὰρ καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος“. Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος·
„Ὡς περ δὲ κατήλθεν οὐ μεταβάς, ἀλλὰ συγκαταβάς, οὕτως ἐπανέρχεται πάλιν, οὐ τῇ
Θεότητι μεταβαίνων, ἀλλ' ἐνθρονίζων ἄνω τὴν ἡμετέραν, ἣν ἀνέλαβε φύσιν“. (Λόγ. α'. εἰς
τὴν Ἀνάληψιν) Διὰ τί δὲ εὐλόγησε τὰς Μαθητὰς τοῦ ὁ Κύριος; Διὰ δύο αἷτια, ὡς λέγει
ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Εὐλόγησε δὲ τοὺς Μαθητὰς, τάχα μὲν καὶ δύναμιν φρουρὸν αὐτοῖς
„ἐντιθεὶς ἄχρι τῆς τοῦ Πνεύματος (ἰδοὺ τὸ ἐν), τάχα δὲ καὶ ἡμᾶς διδάσκων, ἐπειδὴ
„ἀποδημῶμεν, ταῖς εὐλογίαις τοὺς ὑφ' ἡμᾶς παρακατατίθεσθαι“ (ἰδὲ καὶ τὸ ἕτερον).

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσόκεφαλος Μακάριος λέγων· „Ἐπάρας
„τὰς χεῖρας εὐλόγησε· χεῖρας τὰς κοσμοποιούς καὶ παντουργούς· χεῖρας, αἷς ἐπλάσθη-
„μεν πρότερον, καὶ δι' ὧν ὕστερα ἀνεπλάσθημεν· χεῖρας, αἷς ἠπλώσε φιλανδρώπως ἐπὶ
„Σταυροῦ, καὶ Ἰουδαῖοι ἀπανδρώπως τῷ ξύλῳ προσήλωσαν· χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐλο-
„γίαν,

„ γίαν τὰς μηδέποτε ληγούσας τοῦ εὐλογεῖν ἡμᾶς· διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν
 „ ἀνῆρχετο, οὐκ ἐν τῷ εὐλογῆσαι καὶ καταπαῦσαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὐλογεῖν αἰεὶ καὶ εὐλογη-
 „ μένους τοῦ Πατρὸς ἀπεργάζεσθαι· δεξιὰ γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις· διὸ καὶ ἀρχε-
 „ ται τοῦ εὐλογεῖν ἐν τῇ ἀναβάσει, καὶ δύναμιν ἐντιθέναί εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐργασίας
 „ τῶν ἐντολῶν· καὶ τοῦ εὐλογεῖν οὐ παύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀνελήφθη, καὶ ἐν
 „ τῷ ἀνέρχεσθαι ἐπευλόγει, ἵνα μένῃ διαπαντός εὐλογῶν τοὺς οἰκέτους, καὶ τὴν ἀφθονον
 „ αὐτοῖς καὶ ἀόριστον χάριν δωρούμενος“. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀνῆλθεν
 εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, διὰ τοῦτο πιθανῶς θέλουσι τινὲς ὅτι καὶ τῶρα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθί-
 μενος τῆς Θεότητος, ἴσως ἔχει τυπωμένας τὰς παναγίας του χεῖρας ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς με-
 σχῆμα εὐλογίας, ἵνα πάντοτε εὐλογῇ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· τὸ ὅποιον τοῦτο φαίνε-
 ται ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων ὅτι φρονεῖ καὶ ὁ ρηθεὺς Χρυσοκέφαλος.

Τροπάρια.

„ Κόσμος ὅλος ἐορτάζει ὁρατὸς καὶ ἀόρατος ἐν ἀγαλλιάσει· Ἄγ-
 „ γελοι σκιρτῶσι καὶ ἄνθρωποι, δοξολογοῦντες ἀπαύστως τῇ· Ἀ-
 „ μάληψιν τοῦ σαρκὶ ἐμωθέμετος ἡμῖν ἀγαθότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὰ Τροπάρια τοῦτο· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὅλος ὁ Κόσμος τόσον
 ὁ ὁρατὸς καὶ φαινόμενος, ὅσον καὶ ὁ ἀόρατος καὶ ἀφανὴς, ἐορτάζει σήμερον μετὰ χαρὰν καὶ
 ἀγαλλίασιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ ἀόρατῳ Κόσμῳ κατοικοῦντες Ἄγγελοι ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν
 χορεύουσιν· ὁμοίως καὶ οἱ ἐν τῷ ὁρατῷ Κόσμῳ κατοικοῦντες ἄνθρωποι· οἱ μὲν Ἄγγελοι,
 διότι ἀπέλαβον καὶ αὐτοὶ τὴν χρεῖαν ὅπου εἶχον διὰ μέσου τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου·
 ἔφη γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν τῇ ξα'. ἐρωταποκρίσει περὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων·
 „ Ἐδέοντο καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας“. οἱ δὲ ἄνθρωποι χορεύουσι,
 διότι βλέπουν τὴν ἀνθρωπίνην αὐτῶν φύσιν, τὴν καταβάσαν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς
 γῆς διὰ τὴν παράβασιν, νὰ ἀναβαίῃ σήμερον εἰς τὸν Οὐρανόν, νὰ κατίζει εἰς τὰ δεξιὰ
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ νὰ προσκυνῇται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως· ὅθεν διὰ τὰ αἴτια
 αὐτὰ καὶ Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι δοξολογῶσιν ἀκαταπαύστως τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου,
 ὅς τις ἀπὸ μόνῃ τὴν ἀγαθότητά του ἐνώθη κατὰ σάρκα μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
 διαμένει μετ' αὐτὴν ἀχώριστος εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Τροπάρια.

„ Λύσας κράτος τοῦ θανάτου ὡς ἀθάνατος Κύριος (1), τὴν ἀθα-
 „ ρασίαν πᾶσιν ἐδωρήσω, Φιλάνθρωπε, καὶ ἀμελήφθης ἐν δόξῃ
 „ καθορώμετων Σε (2) τῶν σεπτῶν Μαθητῶν, Ἰησοῦ παρτοδύμαμε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰδῶμα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης εἶναι νὰ ἀποθνήσκουν οἱ φίλοι ἕνας διὰ τὸν ἄλλον· ὅθεν
 ὁ Κύριος ἔλεγε· „ Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ
 „ τῶν φίλων αὐτοῦ“. (Ἰω. ιε'. ιβ'.) Καὶ ὁ Δαβὶδ ἀφ' οὗ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ του
 μὲν κατὰ φύσιν, ἐχθρὸν δὲ κατὰ προαίρεσιν ὄντος Ἀβессαλώμ, ταῦτα μετὰ θρήνων ἔλεγεν·
 „ Τίέ με Ἀβессαλώμ! Τίέ μου, Τίέ μου Ἀβессαλώμ! τίς δάη τὸν θάνατόν με ἀντὶ σοῦ;
 „ ἐγώ·

(1) Ἐν ταῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται· ἐν δὲ ταῖς τετυπωμέναις γράφεται „ Κύριε“.

(2) Οὕτω γράφεται ἐν ταῖς χειρογράφοις· ἐν δὲ ταῖς τετυπωμέναις γράφεται „ Καθωρώμετων Σου“.

„ ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, Ἀβερσαλὼμ Υἱέ μου Υἱέ μου “! (β'. Βασιλ. ιη'. 33.) Τοῦτο τὸ ἰδίωμα τῆς ἀγάπης ἐφύλαξε διὰ τῶν ἔργων ὁ Δεσπότης Χριστός· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς τὰ κατὰ τὴν δημιουργίαν τέκνα τοῦ ἐπέσαμεν εἰς τὸν θάνατον διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, τοῦτου χάριν ὁ φιλοστοργότατος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Κύριος δὲν μᾶς ἀφῆκε παντοτινὰ νὰ κυριεύμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ συμπονέσας τὴν συμφορὰν μας, ἔλαβε καθὼς ἄνθρωπος θάνατον, καὶ θάνατον ἄτιμον καὶ σταυρικὸν διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἰδικήν μας, καὶ οὕτω διὰ τὸ θάνατον ἐλύτρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ θανάτου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεὸς Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ φιλανθρωπότατε Δέσποτα, Σὺ ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ σάρκα, ἔλυσας τὸ κράτος τοῦ θανάτου· μετὰ τὸ νὰ ᾔσῃ γὰρ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, δὲν ἐδύνετο ὁ θάνατος νὰ Σε κυριεύσῃ, καθὼς ἐκυρίευσεν τοὺς ἄλλους φιλοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἐλύθη ὑπὸ σοῦ τὸ κράτος καὶ ἡ τυραννία του· ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Ὁν ὁ Θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ῥαβδὰς τοῦ θανάτου· καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῷ“. (Πράξ. β'. 24.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· Ἀφ' ἧς Σὺ, φιλάνθρωπε, ἔλυσας τὴν τυραννίδα τοῦ θανάτου, ἐχάριτες εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀθανασίαν καὶ ζωὴν· πάντες γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσεβεῖς ἔχουν νὰ ἀναστῇσιν καὶ νὰ ζωοποιηθῶν, καὶ ἂν ἡ ἀνάστασις ἐκείνων εἶναι εἰς καταδίκην των. Ἀναστῆντες λοιπὸν Σὺ, Παντοδύναμε Ἰησοῦ, καὶ ἀπαθανατισθεῖς, ἀπαθανατίσας δὲ καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀνελήφθης με δόξαν εἰς τὰς Οὐρανὸς ἐνώπιον τῶν ἁγίων σου Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, οἱ τινες βλέποντες Σε ἀναλαμβάνόμενοι, ἐπληροφορήθησαν περὶ σοῦ, καὶ οὕτως ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσόλυμα χαίροντες.

Τροπάριον.

„Μακαρία ἡ κοιλία Σου, Παράμωμε, γέγομε· τὸν γὰρ τὴν κοιλίαν
 „ἄδου παραδόξως κεμώσαρτα ἀερμηνεύτως χωρῆσαι κατηξίωται·
 „ὅμ' ἰκέτευε σῶσαι ἡμᾶς τοὺς ὑμνοῦντάς Σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τὸτο ἐρανίζεται ὁ Θεὸς Ὑμνογράφος ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν· ἵσταται γὰρ αὐτὸς ὅτι μία Θεοφιλεστάτη γυνή, ἀκούουσα τὸν Κύριον νὰ διδάσκῃ τοὺς λαοὺς μετὰ τὴν οὐράνιον καὶ γλυκυτάτην διδασκαλίαν του, τόσον ἐθέλχθη ἡ καρδιά της ἀπὸ τὰ χαριτωμένα του λόγια, ὥστε δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτὸν της, ἀλλὰ ἐν τῷ Μεταξὺ τῆς διδασκαλίας ἐσήκωσε μίαν μεγάλην φωνὴν καὶ εἶπε· „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ
 „βαστάσασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας“· ὁ δὲ Κύριος βεβαιῶν τὰ λόγια ταῦτα τῆς γυναικὸς, ἀπεκρίθη· „Μενοῦνγε“ (ἦτοι ἀληθῶς εἶπας ὅτι εἶναι μακαρία ἡ κοιλία ὅπου με ἐβάστασε (1)). Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς, ἀποτείνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὁ Πανάμωμε, μακαρία καὶ εὐτυχὴς ἔγενεν ἡ κοιλία σου· ἐπεὶ Σὺ ἠξιώθης νὰ χωρέσῃς μέσα εἰς αὐτὴν ἐκεῖνον ὅπου εὐκαίρως τὴν κοιλίαν τοῦ Ἄδου· ἀερμηνεύτως δὲ τοῦτον ἐχώρεσας· ἐπεὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ τοιοῦτον Μυστήριον. Πῶς γὰρ

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος συγκρίνων τὴν γυναῖκα ταύτην μετὰ ἡμᾶς, οὕτω λέγει· „Εἰ γὰρ ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναγραφὴς εὐ-
 „γνώμων γυνή, τῶν σωτηρίων τοῦ Κυρίου λόγων προσ-
 „ολίγον ἀκούσασα, τῇ Μητρὶ τοῦτου τὸν μακα-
 „ρισμὸν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἐπάρσας, καὶ ὕψω-
 „σας τὴν φωνὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ ὄχλου, καὶ πρὸς
 „Χριστὸν εἰπούσα „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστά-
 „σασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας· ἡμεῖς οἱ πάν-
 „τα τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς παρ' ἑαυτοῖς ἀνά-

„γράψα ἔχοντες, καὶ μὴ τὰ ῥήματα μόνον, ἀλλὰ
 „καὶ θαύματα, καὶ τὰ θαυμάσια, καὶ τὴν δι' αὐ-
 „τῶν ἐκ νεκρῶν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἔγερσιν, καὶ
 „ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν ἀναλήψιν, καὶ τὴν διὰ τοῦ-
 „των ἐπηγγελμένην ἡμῖν ζωὴν ἀθάνατον καὶ σωτη-
 „ρίαν ἀμεταποίητον, πῶς οὐκ ἀνυμνήσομεν καὶ μα-
 „καρίσομεν ἀδιαλείπτως τὴν Μητέρα τοῦ Χορηγοῦ
 „τῆς σωτηρίας, καὶ τὴν Δοτῆρος τῆς ζωῆς“; (Δι-
 „γμ β'. εἰς τὰ Εἰσόδια, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τοῦ καρ-
 „ποῦ τοῦ δένδρου γινώσκειται).

ὁ ἀχώριτος τῷ παντὶ ἐδυνήθη νὰ χωρέσῃ μέσα εἰς κοιλίαν γυναικός; Τοῦτο εἶναι πάν-
τη ἀκατάληπτον καὶ ἀρρήτον ἀπὸ καθε νοῦν καὶ λόγον τόσον τῶν Ἀγγέλων, ὅσον καὶ
τῶν ἀνθρώπων.

Σχῆμα δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων μεταχειριζόμενος ὁ Ποιητὴς εἶπεν· Ἡ κοιλία Σὺ ἐχώρεσεν ἐκεῖ-
νον ὅπου εὐκαιρώσε τὴν κοιλίαν τοῦ Ἄδου μὲ τρόπον παράδοξον· κατελθὼν γὰρ εἰς αὐτὸν
ὁ Κύριος μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς, ἔδεσε τὸν Διάβολον, καὶ ἔτις ἡλευθέρωσε
τὰς ἐκεῖ κατεχομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων, καὶ πάντων τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων· ὅθεν
ἐπληρώθη τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον „ Πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
„ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε
„ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ“; (Ματ. 13. 29.) Οἰκίαν δὲ ὀνομάζει τὸν Ἄδην, καὶ
ἰσχυρόν τὸν Διάβολον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἱκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ παρακαλεῖ
αὐτὴν νὰ δέεται τοῦ Υἱοῦ της διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς ὅπου ὑμνοῦμεν αὐτὴν τὴν τῶν τοιούτων
καλῶν πρόξενον εἰς ἡμᾶς γενομένην· ὁ γὰρ πρὸς τὴν Μητέρα ὕμνος εἰς αὐτὸν διαβαίνει
τὸν Υἱόν, καὶ οἰκεῖος εἰς ἐκεῖνον λογίζεται.

Ὡδὴ ε΄. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

„ Νεκρώσας τὸν Θάνατον τῷ σῶι Θανάτῳ, Κύριε, λαβὼν οὖς ἡγά-
„ πησας, ἀρῆλθες τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ὅρος ἁγίον, καὶ κεῖθεν ἀρέ-
„ δραμες, Χριστέ, πρὸς τὸν Σὸν Γερμήτορα, μεφέλῃ ἐποχούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ εἰσάγει τὸν Κύριον ὁ Ὑμνογράφος ἰατρούοντα τὰ ὅμοια μὲ τὰ
ὅμοια· λέγει γὰρ πρὸς αὐτόν· Σὺ, Κύριε, ἐνέκρωσας πρότερον τὸν Θάνατον ὅπου ἐθα-
νάτονε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἁμαρτίας· ἔχων γὰρ αὐτὸς ὡς κέντρον καὶ κον-
τάρι τὴν ἁμαρτίαν, μὲ αὐτὴν ἐκεντοῦσε καὶ ἐθανάτονε τὰς ταλαιπώρους ἀνθρώπους ὅπου
ἔπραττον τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὕτως ἔστειλε τὰ μὲν σώματα αὐτῶν εἰς τὸν τάφον, τὰς
δὲ ψυχὰς τῶν εἰς τὸν Ἄδην. Ὅθεν τὸν Θάνατον τοῦτον καὶ τὸν Ἄδην ὁμοῦ περιπαίζων ὁ
μακάριος Παῦλος ὡς ἠφανισμένους, καὶ ὡς καταπατημένους ὑποκάτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ
Κυρίου, οὕτω γράφει· „ Ποῦ σου Θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδην τὸ νῆκος; τὸ δὲ κέν-
„ τρον τοῦ Θανάτου ἡ ἁμαρτία“. (ἀ. Κορ. 15. 55.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος
ἐνθουσιῶν ἀλαλάζει κατὰ τοῦ Θανάτου καὶ Ἄδου τὸ ἐπινίκιον ἄσμα, μᾶλλον δὲ, κατὰ
τοῦ Διαβόλου τοῦ καὶ τὸν Θάνατον καὶ τὸν Ἄδην εἰς ἡμᾶς προξενήσαντος· οὕτω γὰρ φη-
σί· „ Καὶ τίς ὁ πρέπων αὐτῷ (τῷ Διαβόλῳ) παρ' ἡμῶν ἐπιτάφιος; Ποῦ σου Θάνατε τὸ
„ κέντρον; ποῦ σου Ἄδην τὸ νῆκος; τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ Ζωοποιῷ τεθανάτωσαι· ἀ-
„ πινους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνερέργητος, καὶ, εἰ τὸ σχῆμα σώξεις ὅφθαλμος, ἐν ὕψει στη-
„ λитеυόμενος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Μὲ τί δὲ ἐνέκρωσας τὸν Θάνατον, Κύριε; Μὲ τὸν ἰδικόν Σου ἀναμάρτητον Θάνατον· ἐ-
πειδὴ γὰρ ὁ Θάνατος ἐθανάτονε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἁμαρτωλοὺς μὲ τὸ κέντρον
τῆς ἁμαρτίας, Σὺ δὲ ἀναμάρτητον ὄντα ἐθανάτωσε, διὰ τοῦτο ἐνίκηθι αὐτὸς ὑπὸ Σοῦ,
καὶ διὰ τὸν ἄδικον Θάνατον ὅπου ἐπροξένισεν εἰς Σέ, ἐθανατώθῃ μᾶλλον αὐτός. Ἐπι-
φέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ἀφ' οὗ Σὺ, Κύριε, ἐθανάτωσας τὸν Θάνατον, ἐπῆρες ἐκείνους ὅπου
ἡγάπησας, ἦγουν τοὺς Ἁγίους Σου Ἀποστόλους· „ Καθώς, ἔλεγεν ὁ Γλυκὺς Ἰησοῦς, ἡγά-
„ πησέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ ἡγάπησα ὑμᾶς“· (Ἰω. 15. 9.) καὶ οὕτω μᾶλλον μὲ αὐτοὺς ἀ-
νέβης εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀνελήφθης εἰς τὸν ἰδικόν Σου Πατέρα μετὰ
δόξης ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην καθήμενος.

Τροπάριον.

„Ξέρη Σου ἡ Γέρμησις, ξέρη Σου ἡ Ἀράστασις, ξέρη καὶ Φρικτή
 „Σου, Ζωοδότα, ἡ ἐκ τῆ Ὁρους Θεία Ἀνάληψις, ἣν ἐξεικορίζω
 „Ἡλίου, τέθριππος ἀμύρκετο, ἀνυμῶν Σε φιλαμθρῶπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ξένον λέγεται ἓνα πρᾶγμα παράδοξον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔξω τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆτο ξενίζει τὸν νοῦν ἐκείνων ὅπου τὸ ἀκούουσιν· οὕτως ὁ Σολομὼν ξένην γεῦσιν ὠνόμασε τὴν ὀρτυγομήτραν ὅπου ἔπεσε μέσα εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν· „Ξένην γεῦσιν τροφήν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτραν“· (Σοφ. 15. 2.) οὕτω ξένον θάνατον ὀνομάζει τὸν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καταποντισμῶν τῶν Αἰγυπτίων, ὡς μὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως γεγόμενον· „Καὶ ὁ μὲν Λαὸς σου παράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ (οἱ Αἰγύπτιοι) ξένον θάνατον εὗρωσι“· (Σοφ. 15. 5.) Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Μελωδὸς επιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ φύσει Ζωοδότα Χριστέ, παράδοξος μὲν καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθῃ ἡ ἐκ τῆς Παρθένου ἄσπορος καὶ ἄφθορος γέννησίς σου· παράδοξος καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθῃ ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· παράδοξος καὶ φρίκης ἀξία ἐστάθῃ ἡ ἐκ τοῦ Ὁρους τῶν Ἑλαιῶν γενομένη σήμερον Θεία Σου ἀνάληψις· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ τὸν τῶν παραδόξων καὶ ξένων ἔργων Ποιητὴν πρέπουσι τὰ ξένα καὶ παράδοξα θαύματα. Ταύτην δὲ τὴν φρικτὴν Σου ἀνάληψιν ἐπροεικόνιζεν ὁ Προφήτης Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνέβη μετὰ ἄμαξαν πυρίνην, καὶ μετὰ τέσσαρα ἄλογα πύρινα, ὅχι ὅμως εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀνυμῶν Σε τὸν φιλανθρῶπον Κύριον διὰ τῆς τοιαύτης του ἀναβάσεως· „Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλαν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνελήφθη Ἡλίου ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· (δ΄. Βασιλ. β΄. 11.)

Ἐφη δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „Σὺ δέ μοι λοιπὸν, ἀγαπητέ, τῆς λέξεως τὴν ἀκριβείαν σκόπησον, καὶ μὴ σε διαλάβῃ συλλαβῆς Γραφικῆς περιουσία καὶ δύναμις· μὴδὲ τῇ τῆς λέξεως παραδρομῇ τῷ Δεσπότῃ τὸν οἰκέτην νομίσης ἰσότιμον· οὐ γὰρ εἰς Οὐρανὸν Ἡλίας ἀνέρχεται, οὐδὲ διαδραμῶν τὸ στερέωμα, τοῖς ἐκείσε χωρίοις αὐλίζεται· ἀλλ’ ἀκουσον τί φησὶν ὁ ἀνάγων· „Ἐν δὲ τῷ ἀνάγειν Κύριον τὸν Ἡλίαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· ἰδὲ μικρὰ λέξις ἔστησε τὸν Ἡλίαν πρὸς τὰ ἄνω φερόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῷ Προφήτῃ τιμηθῆναι τῷ τύπῳ· πρὸ γὰρ τοῦ Δεσπότου τὸν οἰκέτην Οὐρανὸς οὐχ ὑποδέχεται· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ· ἐτηρεῖτο γὰρ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχῇ διὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων Ποιητὴν ὁ Οὐρανός· οὕτω μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Ἐνῶχ καὶ Ἡλίαν ὁ Θεὸς ἀγαθῇ ἐλπίδι εὐφρανε τοὺς ἀνθρώπους, δι’ ὧν ἀνθρώποις οὐσι τὸν τοῦ ἀέρος δρόμον ἱππύλατον ἠπλώσε“· (Λόγ. β΄. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος· „Καὶ ἀνελήφθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· τὸ δὲ, ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀμφίβολον ἔχει τὴν ἔννοιαν· τὸ δὲ, εἰς τὸν Οὐρανόν, τρανὴν δείκνυσι τὴν ἀλήθειαν“· Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Ἡλίας μὲν γὰρ ὡς εἰς Οὐρανόν· ὥσαντι γὰρ ἐδόκει εἰς Οὐρανόν ἀναφέρεσθαι· ὁ δὲ Σωτὴρ εἰς τὸν Οὐρανόν αὐτὸν πρόδρομος πάντων ἀνελήλυθε μετὰ τῆς ἀγίας σαρκὸς αὐτοῦ, ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ συνέδρον αὐτὴν ἀποδείξαι τῷ Πατρὶ“· (Ἑρμην. εἰς τὸ κδ΄. τῆ Λουκᾶ). Ποῖαι δὲ ἀρεταὶ τὸν Ἡλίαν ἀνῆρπασαν; Ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἰσαγγελοσ παρθερία, κατὰ τὸν ἅγιον Νεῖλον λέγοντα· „Προσευχὴ τὸν Ἡλίαν θεϊκὴν ἀξία ἐτίμησεν..... ὅς τις πάσης ἀσκήσεως ἀρχηγὸς γεγόμενος, πρῶτος ἡμῖν τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἰσαγγελοσ ἀγάμειαν ὑπέδειξε, δι’ ἣν περ καὶ πυρίνῳ ἄρματι ἠρπάγη“· Ποῦ δὲ τὰρα εἶναι ὁ Ἡλίας; Ὁ μὲν ρηθεὶς Νεῖλος καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος θέλουσι καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸν αἰθέρα, ὅς τις εἶναι ἀνώτερος μὲν τῷ ἀέρος, κατώτερος δὲ τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸν ἐπίγειον Παραδείσον· Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος·

„Ὡς·

„Ὡς περ δὲ ἀναστάσεις πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως πολλαὶ γεγόνασι (ἐπτά δηλ.), οὕτω καὶ πολλαὶ ἀναλήψεις πρὸ τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως· καὶ Ἰερεμίαν γὰρ τὸν Προφήτην ἀνέλαβε πνεῦμα, καὶ τὸν Ἀββακούμ Ἄγγελος (1)· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ὁ Ἡλίας ἄρματι πυρὸς ἀναληφθεὶς ἀναγέγραπται· ἀλλ' οὐδ' οὗτος ὑπερέβη τὴν περίγειον λῆξιν, ἀλλ' οἶόν τις μετὰ θείας ἢ ἡ ἐκάστου τούτων ἀναλήψις, ἀπὸ γῆς αἵρουσα καὶ τῶν περὶ γῆν οὐκ ἐξάγουσα· καθάπερ καὶ οἱ ἀναστάντες ἐκεῖνοι πάλιν εἰς γῆν ὑπέστρεψαν, τελευτήσαντες ἅπαντες“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Ὅρῳσιν ἐφθέγγοντο τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί θαμβεῖσθε τῇ Ἀναλήψει τῷ Ζωοδότῃ Χριστῷ; ὁστος ἔξει πάλιν ἐπὶ γῆς κρῖναι Κόσμον ἅπαντα ὡς Κριτὴς δικαιοτάτος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· „Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἑσθῇτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται ὁν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Πράξ. α. 10.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ δύο Ἄγγελοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐφάνησαν ἐν τῇ Ἀναλήψει εἰς εἶδος ἀνδρῶν ἐνδεδυμένων με λαμπρὸν φόρεμα, αὐτοὶ ἔλεγον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὅπου ἀτενίζον (ἦτοι με ὄμμα προσεκτικὸν ἐβλεπον εἰς τὸν Οὐρανόν)· Ὡς Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἀπορεῖτε καὶ θαυμάζετε διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ; αὐτὸς θέλει ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν γῆν ἐν τῇ δευτέρᾳ του παρουσίᾳ με τὸ ἴδιον αὐτὸ σῶμα ὅπου αἰετήθη διὰ τὰ κρίνη ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ διὰ τὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθενα κατὰ τὰ ἔργα του, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ·

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Ἡσαΐας ὀνομάζει τὴν Γαλιλαίαν τῶν Ἑθνῶν· „Γῆ Ζαβουλὼν, καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης (κατοικοῦντες δηλ.) πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν Ἑθνῶν“· (Ἠσ. 31. 1.) οἱ δὲ Ἀπόστολοι ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς του, ὁμοίως ὁ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς του ἐκατοίκουν εἰς τὸν τόπον τῶν Ἑθνικῶν; λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν παρὰ τὴν θαλάσσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ“· (Ματθ. 8. 18.) καὶ πάλιν· „Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ“· (Αὐτόθ. 21.)

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ ἡ Γαλιλαία ἐκατοικεῖτο πρότερον ἀπὸ τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ μάλιστα ἀπὸ Τυρίους, ἐπεὶ ὁ Βασιλεὺς Σολομὼν ἐ χάρισεν εἰκοσι πόλεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Χιρὰμ Βασιλέα Τύρου τὸν Ἑθνικόν, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐν κεφ. 3. τῆς γ'. τῶν Βασιλειῶν· „Τότε, φησὶν, ἔδωκεν ὁ Βασιλεὺς τῷ Χιρὰμ εἰκοσι πόλεις ἐν τῇ γῇ τῇ Γαλιλαίᾳ“· φαίνεται δὲ εἰς τὸ πρῶτον κεφ. τῆς Ἰουδίθ ὅτι ἦτον καὶ ἄνω Γαλιλαία· εἰ δὲ ἦτον ἄνω, φανερόν ὅτι ἦτον καὶ κάτω, ἀφ' ἧς καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα· Γαλιλαία γὰρ κατακυλιστὴ ἐρμηνεύεται· ὕστερον δὲ ἐκατοίκηθη ἡ Γαλιλαία καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· ὅθεν καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου οἱ περισσότεροι, εἰς αὐτὴν ἐκατοίκουν· διὸ καὶ Γαλιλαῖοι ἐπονομάζονται. Ἀλλὰ καὶ ἡ τῷ Κυρίῳ σύλληψις καὶ ἀνατροφή καὶ διδασκαλία ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐγένετο· καθότι ἡ Ναζαρέτ ἐν τῇ

(1) Πρόσθε ἐνταῦθα καὶ τὸν Ἑνώχ· περὶ τοῦτου γὰρ γέγραπται· „Καὶ εὗρεσθησιν Ἑνώχ τῷ Θεῷ καὶ οὐχ εὗρίσκειτο, ὅτι μετέδωκεν αὐτὸν ὁ

Θεός“· (Γεν. 5. 24.) ἐν δὲ τῇ νῦν σωζομένῃ Ἑβραϊκῇ γράφεται· „Διότι ἀνέλαβεν αὐτὸν ὁ Θεός“.

τῇ κατὰ Γαλιλαίαν περιέχεται καὶ ἡ Κανά, ἀφ' ἧς ἦτον ὁ Κανανίτης Σίμων καὶ ὁ Ναθαναὴλ καὶ ἡ Βηθσαϊδᾶ, ἀφ' ἧς ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ἐκατάγοντο. Φοιτῆν δὲ τὴν Γαλιλαίαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν καὶ Συρίαν καὶ Ἰουδαίαν· καὶ ὅρα εἰς τὰ Ἰουδαϊκά τοῦ Ἀλεξάνδρου σελ. ρή. Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Γαλιλαίαν δὲ τῶν Ἑβραίων καλεῖ (ὁ Ἡσαΐας δηλ.), ὡς καὶ ἀλλοφύλων συνοικούντων τοῖς Ἰουδαίοις· διὰ τοῦτο ἐν σκότει πορευομένους καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου καὶ χάρα οἰκοῦντας ὀνομάζει τοὺς τῆς χώρας ἐκείνης οἰκήτορας, καὶ τοῦ Θεοῦ φωτὸς ὑπισχρεῖται τὴν αἴγλην.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ ῥητορικὸς Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου κάλαμος πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτήν· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; ἀναμνησκουσι τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς Προφήτης οὐκ ἐγήγερται τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλ' οἱ παμφαεῖς λαμπτήρες ἐξανέτειλαν τῇ ὑπ' Οὐρανόν, ὅπως καὶ τὴν ἰδιωτείαν ἦν εἶχον ἐκεῖνοι, καὶ τὴν σοφίαν ἦν ἐλάμβανον καταμαθόντες, σπουδαιότεροι περὶ τὰ προσταχθέντα γένωνται· ὅπως ἐξ ἀδοξούντων περίβλεπτοι, καὶ ἐξ ἀσήμεων ἐπιφανεῖς κατέστησαν ἐπιγινόντες, ἔργοις τὴν εὐεργεσίαν ἀμείψονται, καὶ συμμετριάξωσι μὲν φιλοστόργως τοῖς εὐτελεσίν, ἀντέχονται δὲ μακροθύμως τῶν ἀσθενῶν, καὶ παρηγοῶσι τὰς ὀλιγοψύχους, καὶ πρὸς ἅπαντας χρηστεύονται, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονῶντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαρρόμενοι. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένιτες καὶ ἐκ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ ἐξ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐθεάσασθε σταυρούμενον· ὃν ἐώρακατε ἀνιστάμενον· ὃν βλέπετε νῦν ἀναλαμβανόμενον, οὗτος ἐλεύσεται πάλιν κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν· οὗτος ἥξει πάλιν, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· ἀνελαμβάνετο γὰρ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀνίρχετο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διελήλυθε τοὺς Οὐρανούς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Οὐκ εἰς χειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν“.

Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „Ἀτενίζοντες, φησὶν, ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ· οὐχ ἀπλῶς ὁρῶντες, ἀλλ' ἀτενίζοντες· σύντονον ὅμμα πρὸς τὸ παντέφορον ἐστήριζον ὅμμα· οὐ τοσούτον δὲ, οἶμαι, τὸ βλέμμα, ὅσον ἐρεύνη κατέτεινον τὸ φρόνημα, τίποτε ἄρα, ἐννοοῦντες, τὸ ξένον τοῦτο θεῶν ἡμῶν μετὰ σαρκὸς ὁ Διδάσκαλος; λαμπρὰν ὑπὸ πόδας ταυύσας ἔχει νεφέλην; φέρει τὴν φέρουσαν γῆθεν φερόμενος; ἄρα χωρὶς σώματος πρὸς τὰς ἀσώματους Δυνάμεις φοιτᾷ, ἢ μετὰ σαρκὸς; Ταύτας αὐτῶν τὰς ἐννοίας ὡς Θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς ἐγνωκώς, Ἀγγέλων πέμπει δυάδα τῶν ζήτουμένων διδάσκαλον, οἱ καὶ παρεστῶτες αὐτοῖς αὐτίκα φθέγγονται λέγοντες· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· οὕτως ἐλεύσεται, ὡς ἀνερχόμενον εἴδετε· οὐκ ἀποτίθεται, φησὶν, ὡς ὑμεῖς, ἐν ᾧ ὑπάρχετε σῶματι· οὐ γὰρ εἰς χρεῖσιν ἔλαβεν, ἀλλ' εἰς ἀπέραντον κτῆσιν τὴν σάρκα· οὐ πρὸς καιρὸν σεσωμάτωται, ἀλλ' εἰς αἰὶ λοιπὸν ὡς οἶδε σεσάρκωται· οὐκ ἄλλως ἀνείληπται, ἐτέρως δὲ παρέσεται· ὕτως ἐλεύσεται. Ὡτῶ πῶς; Ὡς ἐκ Μαρίας γεγέννηται· ὡς μεθ' ὑμῶν συνανέστραπται“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ δὲ αἷτια ἐφάνησαν οἱ δύο Ἀγγελοι εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς λέγει ὁ Χρυσοστόμῳ ῥήμων· ἓνα μὲν, διὰ τὰ παρηγορήσουν αὐτοὺς λυπημένους ὄντας διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Διδασκάλου τῶν· εἰπόντες γὰρ ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ πάλιν ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, ἐπαρηγόρησαν τὴν λύπην τῶν· „Ἠλγήσατε, φησὶν, ὅτι ἀνελήφθη, ἀλλὰ μὴκέτι ἀλγεῖτε, καὶ γὰρ ἐλεύσεται πάλιν“· καὶ ἄλλο, διότι μὲ τὸ νὰ ἦναι τὸ διάστημα τοῦ Οὐρανοῦ πάμπλου καὶ ὑψηλότατον, καὶ ἡ ὄψις τῶν Ἀποστόλων δὲν ἐδύνετο νὰ διαπεράσῃ αὐτὸ, καὶ νὰ ἰδῇ πού ὁ ἀναληφθεὶς ἀπεκατεστάθη, διὰ τοῦτο ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοι διδάσκοντες τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνοδὸν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ Διδασκάλου, καὶ πληροφοροῦντες αὐτούς· „Ἦνα μὴ νομίσωσιν ὅτι ὡς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, ὡς ὁ Ἠλίας, ἀλλ' ὅτι εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, διὰ τῆτο φασίν· Ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν

„Οὐρανόν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπλῶς τοῦτο προσέθικαν“. (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνείαν“).

Τροπάριον.

„Παρθέρον φυλάξας Σε μετὰ τὸν τόκον ἄφθορον, ἄρεισι Χριστὸς
„πρὸς τὸν Πατέρα, Θεογεγενητόν, ὃν οὐ κατέλιπε, εἰ καὶ σὰρκα
„εἵληφεν ἐκ Σοῦ ἔμμου τε καὶ ἔμφυχον διὰ ἔλεος ἄφατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μεγάλο μὲν θαῦμα εἶναι τὸ νὰ συλλάβῃ ἡ πάναγνος Μαριάμ Παρθένος οὔσα χω-
ρὶς φθορὰν καὶ πείραν ἀνδρὸς, ἐπειδὴ τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ αἰῶνος·
μεγαλότερον, ὅμως θαῦμα εἶναι τὸ νὰ γεννήσῃ ἡ αὐτὴ βρέφος ἔχον τὸν ὄγκον τοῦ σώ-
ματος καὶ τῶν τοῦ σώματος μελῶν καὶ μερῶν, ὡς εἶπεν Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης ἐν τῇ ἐορ-
τῇ τῆς Εὐαγγελισμῶ· „Τὸ μὲν γὰρ μήπω παχυθέντα τὸν Λόγον, ἀφράστως μὲν, ἀσεί-
„στως δὲ τὰ νομικὰ εἰσελθεῖν κλεῖθρα καὶ σὰρκα λαβεῖν, θαυμαστὸν μὲν καὶ οὐ κα-
„ταληπτόν· οὐπω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τοῦ πάχους ὅλου καὶ τοῦ προσλήματος ἐ-
„ξελθόντα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελθῶν
„ἦν“· καθότι εἰς τοῦτο τὸ θαῦμα περισσότεροι νόμοι τῆς φύσεως διαλύονται παρὰ εἰς
ἐκεῖνο. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Θεσπέσιος Ὑμνογράφος, ἀφείς τὸ θαῦμα τῆς ἀσπύρου συλλήψεως
τῆς Θεοτόκου, περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἀφθόρου γεννήσεως αὐτῆς ἀναφέρει ἐνταῦθα, καὶ
λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅς τις Σὲ ἐφύλαξε, Θεοτόκε,
μετὰ τὴν γέννησίν του ἄφθορον, ἀφ' ἧς ἐτελείωσεν ὅλην τὴν ἐνσαρκόν του οἰκονομίαν, ἀνέβη
σήμερον εἰς τὸν ἀναρχόν του Πατέρα, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ ἔλαβεν ἀπὸ Σὲ σὰρκα με-
ψυ-
χήν καὶ νοῦν διὰ ἔλεος ἀνεκδιήγητον, δὲν ἀφῆκεν ὅμως αὐτόν· καὶ ἐν τοῖς κάτω γὰρ εὐ-
ρισκόμενος καθὼς ἄνθρωπος, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰ ἄνω καθὼς Θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνω ἦτον
καὶ κάτω ὡς Θεὸς ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος. Ἀνατρεπτικὸν δὲ εἶναι τὸ Τροπάριον
τοῦτο πολλῶν αἰρετικῶν, τοῦ Ἀρείου, ὅς τις ἔλεγεν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνέλαβε ψυχὴν
ἀνθρωπίνην, ἀντὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἐνῆργει ὁ Θεὸς Λόγος· τοῦ Ἀπολιναρίου, ὅς τις ἐφλυά-
ρει ὅτι δὲν εἶχε νῦν ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀντὶ νῦν ἐνῆργει ἡ Θεότης· καὶ τῶν Ἀντιδιχομαριανι-
τῶν, οἳ τινες ἐβλασφήμουν ὅτι μετὰ τὸν ἄφθορον τόκον συνεμίγη ἡ Θεοτόκος μετὰ τῇ Ἰωσήφ.

Ὡδὴ Γ'. Τὴν θείαν ταύτην.

„Ραράτωσαμ ἡμῖν ἄνωθεν μεφέλαι εὐφροσύνην αἰάμιον· Χριστὸς
„μεφέλῃ γὰρ ὡς Χερουβὶμ ἐποχούμενος, πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
„ρα ἄρεισι σήμερον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν λέγοντα με' ὀλίγην
παρλλαγήν· „Εὐφρανθήτω ὁ Οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανάτωσαν δικαιοσύνην“
(Ἠσαΐ. μέ. 8.). Μεταχειριζόμενος λοιπὸν τὸ σχῆμα τῆς ρητορικῆς Συστοιχίας ὁμῶς καὶ
Προσωποποιίας, λέγει οὕτως ὁ Ὑμνογράφος· Ἄς ῥάνουν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἀτμο-
σφαῖραν τῆς ἀέρος αἱ αἰσθῆται νεφέλαι εὐφροσύνην παντοτινὴν, ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς
εἰς τὴν σημερινὴν τοῦ Ἀνάληψιν ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς νεφέλην φωτεινὴν, ὡς ἐπάνω εἰς Χε-
ρουβὶμ, καὶ οὕτως ἐνδόξως ἀνέβη πρὸς τὸν ἰδικόν του Πατέρα· τῶσιν γὰρ πολλὴν καὶ
ὑπερβολικὴν εὐφροσύνην ἐπροξένισεν ἡ Ἀνάληψις τῇ Κυρίου, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ ἀναίσθη-
τοι νεφέλαι πρέπει νὰ εὐφρανθοῦν, καὶ νὰ εὐφρανθῶν ὅχι με' πρόσκαιρον εὐφροσύνην, ἀλ-
λά

λαὶ μὲ παντοτινὴν· καθὼς γὰρ ὁ Κύριος ἔχει νὰ διαμένῃ εἰς τὰς Οὐρανοὺς αἰωνίως (ἐπειδὴ τῆς ἐν Οὐρανοῖς Βασιλείας αὐτῆς οὐκ ἔσται τέλος), οὕτω καὶ αἱ νεφέλαι εὐφραίνονται τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Τῷ ἐπὶ ὤμων Χερουβὶμ“, κατὰ τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς παρουσίας ἐορτῆς.

Τροπάριον.

„Σαρκὸς Φαρεῖς ὁμοιώματι, τὰ πρῶν διεστῶτα συμῆγαγες εἰς ἓν,
„Φιλάρθρωπε, καὶ ἀμελήφθης ὁρώμτῳ Σε (1) τῶν Μαθητῶν,
„Οἰκτίρμον, πρὸς τὰ οὐράμια.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· „Ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας“. (Ρωμ. ή. 3.) Ὁμοίωμα δὲ σαρκὸς ὀνομάζει καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Μελωδὸς τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὠνόμασε δὲ ταύτην οὕτω, διότι ἡ Θεοῦπόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἦτον ὁμοία μὲν μὲ τὰς σάρκας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῶν ἁμαρτωλῶν, δὲν εἶχεν ὅμως καὶ ἁμαρτίας, καθὼς ἐκεῖναι· πάσης γὰρ ἁμαρτίας ἦτον ἀνωτέρα καὶ προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ ιε. Βιβλίῳ (ἥτοι Λόγῳ)· „Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἦν ἁμαρτίας σῶμα, ἀλλ' ὁμοίωμα σαρκὸς ἁμαρτίας· τὰ μὲν γὰρ φυσικὰ πάθη παραδεξάμενος πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαι-
„τασίαν ἐνανθρωπήσεως, τὰ ἀπὸ κακίας πάθη, ὅσα τὸ καθαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν καταρ-
„ρυπαίνει, ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου Θεότητος ἀπάσατο“ (παρα τῷ Οἰκεμένῳ). Καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣν γράφει τοῖς ἐν Σωζοπόλει, τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει.

Ὁ ἱερὸς λοιπὸν Ὑμνογράφος, ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν· Ὁ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, Σὺ φανείς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφεὶς μὲ ὁμοίωμα· ἥτοι μὲ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἠνώσας διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας τὰ πρότερον ὄντα κεχωρισμένα· ἥτοι τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ οὕτως ἀφ' οὗ ἠνώσας αὐτὰ, ἀνελήφθης εἰς τὰ οὐράνια βλεπόντων τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων Σου· „Βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέ-
„λη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Λουκ. Πράξ. α. 9.)· λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁράντων τῶν Μαθητῶν ἀνυψώθη, δείξας ὅτι καὶ οἱ ὑπακού-
„σαντες αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι πρὸς Θεὸν ἀνυψωθήσονται“ (Λόγ. β', εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Τροπάριον.

„Τί ἐρυθρά τὰ ἱμάτια σαρκὸς τοῦ ἐρωθέμετος παχύτητι; Ἀγιοὶ
„Ἀγγελοὶ Χριστοῦ ὁρῶντες ἐφθέγγοντο. Πάθους τιμίου Θεῖα
„Φέρομτα σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ; ἐρύθη-
„μα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ; οὗτος ὡραίος ἐν στολῇ βίᾳ (ἡ παρ' ἄλλοις βοᾶ) μετὰ
„ἰσχύος· ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. Διὰ τίσου ἐρυθρά τὰ ἱμά-
„τια,

(1) Ἐν ἄλλοις „Ὁράντων Σου“.

„ τὰ καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, πλήρη καταπεπατημένης; Ἀνὼν
 „ ἐπάτησα μονώτατος, καὶ τῶν Ἑθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ· καὶ κατεπάτησα αὐ-
 „ τοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς εἰς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς
 „ γῆν“ (Ἡσ. ξγ'. ι.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Ὑμνογράφος, λέγει ὅτι
 οἱ Ἅγιοι Ἀγγελοι, βλέποντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναλαμβάνοντα εἰς τὸν
 Οὐρανόν, καὶ φέροντα εἰς τὸ πανάγιον σῶμά του τὰ σημεῖα τοῦ τιμίου πάθους του: ἦ-
 τοι τὰς πληγὰς τῶν ἡλῶν ἐν ταῖς ἀχραντοῖς αὐτοῦ χερσὶ καὶ ποσὶ, καὶ τὴν πληγὴν τῆς
 πλευρᾶς, τὴν ὁποίαν ἔλαβε μετὰ τὴν λόγχην ὑπὸ τοῦ στρατιώτου, ταῦτα βλέποντες,
 ἔλεγον ἀπορούντες καὶ θαυμάζοντες· διὰ τί εἶναι ἐρυθρὰ (ἦτοι κόκκινα) τὰ ἱμάτια
 τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅς τις αὔλος ὢν καὶ ἄσαρκος καθ' Θεός, ἠνώγει καθ' ἑαυτὸν ὑποστα-
 τικὴν μετὰ τὴν παχύτητα τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός; Ἀκατάληπτον τοῦτο εἰς ἡμᾶς καὶ ἀκα-
 τανόητον.

Τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου φέρει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα καὶ λέ-
 γει· „Καὶ θαυμάζωσι λέγοντες (οἱ Ἀγγελοι δηλ.) κατὰ τὴν Ἡσαίου δραματούργειαν·
 „ Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ καὶ τῶν γυνῶν; ἢ πῶς ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια τοῦ
 „ ἀναιήμου καὶ ἀσώματος, ὡς ληνοβάτου καὶ πλήρη ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ αἶ-
 „ ραῖον τῆς στολῆς τοῦ πεπονθότος σώματος, τῷ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότη-
 „ τι λαμπρυνθέντος, ἧς οὐδὲν ἐρασμιώτερον οὐδὲ ὠραιότερον“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ
 τοῦ Θεολόγου σχολιαστὴς Νικήτας, οὕτω λέγει· „Μετὰ τὰ σημεῖα τοῦ πάθους ἀναβαί-
 „ νων ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια, ἐπρόξενει εἰς τὰς αἰῶν Δυνάμεις ἕνα θαῦμα παράδοξον
 „ καὶ ἀσυνείδητον· ὅθεν οἱ Ἀγγελοι βλέποντες τὸν Κύριον ἀναβαίνοντα, ἐθαύμαζον διὰ
 „ τοῦτο καὶ ἀπορητικῶς ἔλεγον· Ποῖος εἶναι τοῦτος ὅπου ἔρχεται ἀπὸ Ἐδῶμ (ἦτοι ἀ-
 „ πὸ τὰ γῆνα), καὶ τοῦ ὁποίου τῶν φορεμάτων τὸ κοκκινάδι εἶναι ἀπὸ Βοσὸρ; (τὸ δὲ
 „ Βοσὸρ σαρκὸς ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Βαρῖνος λέγει ὅτι τὸ Βοσὸρ ἀπὸ κόκκου, ταῦτόν εἰ-
 „ πεῖν ἀπὸ κοκκίνου βεβαμμένον ἐστὶν ἱμάτιον) Ὡστε στολὴ καὶ φορεμα τοῦ Κυρίου
 „ εἶναι ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ· ἐρύθημα δὲ καὶ κοκκινάδι αὐτῆς εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ πα-
 „ ναγίου αἵματος, τὸ ὁποῖον ἐρέυσεν ἀπὸ τὴν ἀχραντον πλευρᾶν, καὶ ἀπὸ τὰς ἀγίας
 „ χεῖρας καὶ πόδας του· ἐκαλλωπίσθη δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου μετὰ τὸ πάθος καὶ μετὰ
 „ τὸ χρῶμα τοῦ παναγίου αἵματος· διὰ τοῦτο ὁ Ἡσαίας ἐπιφέρει „Ὡραῖος ἐν στολῇ“ (ἦ-
 „ τοι ἐν τῷ ἱματίῳ τῆς ἀνθρωπότητος). (1)

Ἐπει-

(1) Σημειῶμεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα αἰτία, διὰ
 τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ἀχραντον σῶμα
 του τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, καὶ δὲν
 ἐκπρῶσεν αὐτὰς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ ἀφῆκεν
 αὐτὰς ἀνοικτάς. Πρῶτον λοιπὸν ἀφῆκεν αὐτὰς ἀνοι-
 κτάς διὰ καλλωπισμὸν περισσώτερον καὶ ὠραιότητα
 καὶ δόξαν τοῦ σώματός του· ὅθεν γράφει ὁ Θεσσα-
 λονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν τοῦτο τὸ
 ὠραῖον παράδειγμα· „Καθὼς ἐκεῖτοι ὅπου οἰκοδομῶ-
 „ σιν οἶκον, καὶ ἀφίνουσι θύρας καὶ παράθυρα εἰς
 „ αὐτόν, φαίνονται μὲν ὅτι διαρδεύουσι τοὺς τοί-
 „ χους τοῦ οἴκου, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καλλωπίζουσι τὸν
 „ οἶκον ἐκεῖνον, καὶ φωτεινὸν αὐτὸν κατασκευάζουσι,
 „ διότι ἐμβαίνουν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὰς θύρας
 „ καὶ τὰ παράθυρα, φωτίζει ὅλην τὴν οἶκον, καὶ
 „ λαμπρὸν αὐτὸν δείκνυσι· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ἀ-
 „ φθαρτον σῶμα τοῦ Κυρίου, ἔχον τὰς τρύπας τῶν
 „ ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, φαίνεται μὲν ὡς ἐλλειπὴς
 „ καὶ ἐφθαρμένον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐνδοξότερόν ἐστι καὶ
 „ λαμπρότερον· ἐπεὶ διὰ μέσου τῶν τρυπῶν ἐκεῖ-
 „ νων ὡς διὰ παραθυρίων λαμβάνει εἰς τὸν οἶκον
 „ τὸν τοῦ φῶς τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῷ ἡνωμέ-
 „ νης Θεότητος πλουσιώτατον καὶ λαμπρότατον, καὶ
 „ τρόπον τινὰ πέντε ὁλοφάντους ἡλίου πληγάζει εἰς

„ ἐκεῖνων, καὶ οὕτω πενταπλασιάζει τὸ ἰδικόν του
 „ φῶς καὶ τὴν δόξαν“.

Δεύτερον, ἀφῆκεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν
 καὶ τῆς λόγχης διὰ τὴν ἡμετέραν αὐτὰς ὁ Θεός,
 καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας Θεολογίας τὸν ἀναστάντα,
 ὅτι Θεὸς ἐστὶ καὶ ἀνθρώπος, καὶ τὴν ἀνάστασιν
 τούτου βεβαίαν ἀπδείξει τῷ Κόσμῳ. Τρίτον, ἀφῆ-
 κεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας διὰ τὴν παραστήσῃ τὴν ὑ-
 περβάλλουσαν καὶ ἀρρήτον ἀγάπην ὅπου ἔδειξεν εἰς
 ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅς τις ὅχι μόνον δι' ἡμᾶς προσηλώθη
 ἐν τῷ Σταυρῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἐ-
 λογχεύθη εἰς τὴν πλευρὰν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀ-
 νάστασιν ἔχει ἐν τῷ σώματί του τὰ σημεῖα τῶν
 πληγῶν καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐπαισχύνεται, ἀλλὰ φαι-
 νεται ὅτι καὶ καυχᾶται δι' αὐτὰ· ὅθεν ἂν τὸν ἐρω-
 τήσῃ τις μετὰ τὸν Ζαχαρίαν „Τί αἱ πληγαὶ αὐ-
 „ ται ἀναμείνον τῶν χειρῶν σου;“ δίδει ἀποκριθῆ
 „ Ὡς ἐπληγὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου“ (Ζαχ.
 ιγ'. 6.).

Τέταρτον, ἀφῆκε τὰς τρύπας ἀνοικτάς διὰ τὴν
 καταφυγῶμεν εἰς αὐτὰς ἐν καιρῷ πειρασμοῦ, καὶ
 τὴν σκεπαζόμεθα· καὶ καθὼς ὅταν ἡ περιστέρα διω-
 κεται ἀπὸ τοῦ γεράκι εἰς ἄλλον τόπον δὲν κατα-
 φεύγει, παρὰ εἰς τὴν τρύπαν καὶ φωλεάν της, καὶ
 ἐκεῖ

Ἐπειτα ὁ Προφήτης εἰσάγει τὸν Χριστὸν καὶ ἀποκρίνεται ταῦτα· „ Ἐγὼ διαλέγομαι δι-
 „ καιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου “. δικαιοσύνην δὲ τὸ Εὐαγγελικὸν ὀνομάζει κήρυγμα, ἐ-
 „ πείδῃ αὐτὸ ἐδικαίωσε τὴν ὑπ' Οὐρανόν. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Χριστὸς, πάλιν ἐρω-
 „ τῶσιν αὐτὸν οἱ Ἀγγελοὶ καὶ λέγουσιν· διὰ τί εἶναι κόκκινα τὰ φορέματά Σου, καὶ τὰ ἐν-
 „ δύματά Σου εἶναι κοκκινισμένα ὡς ἀπὸ χρῶμα ληνοῦ πατημένης; κοκκινισμένη γὰρ ἐφαί-
 „ νετο ἡ σὰρκα τοῦ Κυρίου καὶ χρωματισμένη ὡς ἀπὸ νέον κρασί· ὁ δὲ Χριστὸς πάλιν ἀ-
 „ ποκρίνεται πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας Ἀγγέλους· Ἐγὼ ἐπάτησα μόνος ληνόν, καὶ κανένας ἀπὸ
 „ τοὺς Ἑθνικοὺς δὲν ἦτον μαζίμου· ἦτοι κανένας δὲν ἐσυμπολέμησε με ἐμὲ, ὅταν ἐγὼ ἐ-
 „ πασχον, ἀλλὰ μόνος ἐπάτησα τὴν τοῦ Διαβόλου δύναμιν ὡς ληνὸν σταφυλίαν, καὶ τοὺς
 „ ἀπειθεῖς Ἰουδαίους συνέθλασα. Ταύτας δὲ τὰς παρὰ τοῦ Ἡσαίου ἀναφερομένας ἐρωτή-
 „ σεις καὶ ἀποκρίσεις δραματούργειαν ὠνόμασεν ὁ Θεολόγος, ὅχι διὰ τὴν ψευδῆ αὐτῶν πλα-
 „ σματολογίαν ἕτω λέγων αὐτὴν (τοιαῦτα γὰρ ψευδῆ καὶ ἐπίπλαστα εἶναι τὰ δράματα),
 „ ἀλλὰ διὰ τὸν προσωπικὸν καὶ κατ' ἐρωταποκρίσιν σχηματισμὸν τοῦ συγγραφικοῦ λόγου·
 „ ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους εἰσάγονται ἐρωτῶντες, ἄλλοι δὲ ἐρωτῶμενοι. Ἐάν
 „ λοιπὸν (λέγει ὁ Θεολόγος) ἐρωτῶσιν οἱ Ἀγγελοὶ, ποῖος εἶναι οὗτος ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν
 „ γῆν; ἢ πῶς εἶναι κόκκινα τὰ φορέματα τοῦ σώματος καὶ αἷμα μὴ ἔχοντος καθὸ Θεοῦ;
 „ εἰάν, λέγω, ταῦτα σὲ ἐρωτῶσι, προβαλοῦ (ἢ γουν ἀποκρίθῃτι) ὅτι ὡραία εἶναι ἡ στολή
 „ τοῦ Κυρίου· ἦτοι τὸ παθὸν αὐτοῦ σῶμα τόσον διὰ τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐδοξάσθῃ,
 „ ὅσον καὶ διὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐλαμπρύνθῃ· τῆς γὰρ Θεότητος κανένα ἄλλο
 „ δὲν εὐρίσκεται ὡραιότερον.

Ἐφῇ δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ὅρας πανήγυριν Οὐράνιον; ὅρας θάμβος ὑπε-
 „ ρουράνιον; ἀλλήλαις αἱ Δυνάμεις μυσταγωγῶσι, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συναγάζεται·
 „ ἐξεπλάγησαν οἱ ἐν τῇ γῇ διὰ τὴν Θεότητα καὶ ἔλεγον· Τίς ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ ἡ
 „ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι ὑπακούουσιν αὐτῷ; κατεπλάγησαν οἱ ἐν Οὐρανῷ διὰ τὴν ἀν-
 „ θρωπότητα, καὶ ἔκραζον· Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ὁ παραγενόμενος ἐξ
 „ Ἐδῶμ καὶ τῶν γυνόνων; πῶς ἐθέωσε τὸ πρόσλημμα; πῶς ἐλάμπρυνε τὴν νικηφόρον σάρ-
 „ κα; πῶς ὕψωσεν εἰς Οὐρανοὺς τὸ γυνόν σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρικοῦ θρόνου τὴν
 „ φύσιν ἐκάθισε τὴν ἐκπύκνωτον; ὡ βέβαιος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ “! Καὶ
 „ ὁ Θεοδώριτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω λόγιον τοῦ Ἡσαίου οὕτω φησὶ· „ Σχηματίζει τὸν
 „ λόγον εἰς ἐρώτησιν ὁ Προφήτης, μνησθε δὲ, ὡς οἶμαι, τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνοδὸν τοῦ Δι-
 „ σπότου, ἧς καὶ τὸ ψαλμικὸν μέμνηται σχῆμα· καὶ γὰρ ἐκεῖ ὁμοίως ἐρωτῶσιν τινες·
 „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; οὐκ ἐπειδὴ ἠγνόουν αἱ ἐπουράνιοι Δυνάμεις τὸν
 „ ἀνιόντα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐκπαιδεύουσιν τοῦ
 „ ἀναληφθέντος τὴν φύσιν· ἕτω καὶ ἐνταῦθα πυνθάνονται τινες· Τίς ἐστὶν ὁ παραγενόμε-
 „ νος ἐξ Ἐδῶμ; „ Ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην “ τοῖς θαυμάζουσιν αὐτοῦ τὸ κάλλος
 „ ταύτην δέδωκε τὴν ἀπόκρισιν· ἐγὼ, φησὶ, διδάξω ὑμᾶς τῆς δικαίως γινομένης σωτηρίας
 „ τὸν τρόπον. Στολὴν δὲ αὐτοῦ καὶ ἱμάτιον τὴν ἀνθρωπότητα προσαγορεύει· ληνὸν δὲ δ-

,, πο-

ἐκεῖ διασώζεται· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ
 „ διώκεται ἀπὸ τοῦ νοητὸν γεράκι τὸν Διάβολον εἰς
 „ ἄλλο δὲν καταφεύγει παρὰ εἰς τὰς πύργους τῶν χει-
 „ ρῶν καὶ τῶν ποδῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου,
 „ καὶ ἐκεῖ σκεπαζομένη, διασώζεται ἀπὸ τὸν θάνατον·
 „ ὅθεν ἐν τῷ Ἀσματι εἰσάγεται ὁ Νυμφίος λέγων πρὸς
 „ τὴν Νύμφην· „ Σὺ περιστερά μου ἐν σκέπῃ τῆς πέ-
 „ τρας “. (Ἀσμ. β'. 14.) ὅπου πάντα μὲν νοεῖται
 „ ὁ Χριστὸς, σκεπὴ δὲ τούτου εἶναι αἱ πύργαι τῶν
 „ πληγῶν.

Πέμπτον, ἀφῆκε τὰς πύργους ἀνοικτάς διὰ τὴν
 „ ἰδοὺν αὐτὰς οἱ Ἰουδαῖοι ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 „ κρίσεως· καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ζαχαρίαν
 „ καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην „ Ὁφονται εἰς ὃν ἐξεκέντη-
 „ σαν “. (Ζαχ. 1β'. 10. Ἰωάν. 19. 37.) καὶ ἐν τῇ
 „ Ἀποκαλύψει γέγραπται „ Καὶ ὀφθαί αὐτὸν πᾶς

„ ὀφθαλμός, καὶ οἱ τινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν “. (Ἀ-
 „ ποκαλ. α'. 7.) Καὶ ἀφῆκα νᾶ λέγω ὅτι καὶ ὁ Προ-
 „ φῆτης Μωϋσῆς εἰς τὴν ὁπὴν τῆς πέτρας σκεπασθεῖς
 „ (ἦτοι εἰς τὴν ἀνεωγμένην πύργον τῆς πέτρας· ἦτοι
 „ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου) ἠξιώθη νᾶ ἰδῇ Θεοῦ τὰ
 „ ὀπίσθια, εἴτε τοὺς λόγους τῆς δημιουργίας, εἴτε
 „ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας· „ Θῆσθε, φησὶν, εἰς ὁπὴν
 „ τῆς πέτρας “. (Ἐξοδ. λγ'. 22.)

Ἀρὰ γὰρ καὶ μετὰ τὴν κρίσιν ἔχει τὰ φυλάν-
 „ τη ὁ Κύριος εἰς τὸ σῶμά του ἀνοικτάς τὰς πύργους
 „ τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λογχῆς; Ἀποκρίνεται Νικόλαος
 „ ὁ Καβασιλᾶς ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν πέντε περὶ τῆς
 „ ἐν Χριστῷ ζωῆς· „ Ναι, ἔχει νᾶ τὰς ἀφῆσθαι αἰ-
 „ κίας διὰ νᾶ δείχνῃ εἰς αἰῶνας αἰῶνων πόσον ἡγά-
 „ πησε τοὺς ἀνθρώπους “.

„νομάζει τὴν πολεμίων κατάλυσιν· καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς ληνοῖς ἅπαντες οἱ βότρυες ἀπο-
„θλίβονται, οὕτω καὶ τὸν Διάβολον καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν φάλαγγα παντελῶς ὁ Δε-
„σπότης κατέλυσε. Διδάσκει τοίνυν τοὺς ἐρομένους ὅπερ μαθεῖν ἠβουλήθησαν“.

Τροπάριον.

„Τμροῦμεν, Κόρη, τὴν Σύλληψιν, ὑμνῶμέν Σου τὴν ἄρρητον Γέμ-
„μνσιν, δι' ἧς ἐρρύσθημεν καταφθορᾶς καὶ κακώσεως καὶ ζοφε-
„ρᾶς τοῦ Ἄδου, ἀγνὴ, καθεύξεως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὑμνος εἶναι ὅχι μόνον ἡ διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογία, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τοῦ νοῦς θεωρία καὶ μνήμη, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην· ὁθεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος λέγων ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν, ὡς Παρθένε, τὴν ἰδικὴν Σου ἀσπορον σύλληψιν, ὑμνοῦμεν καὶ τὴν ἰδικὴν Σου ἄρρητον καὶ ἀφθόρον γεννήσιν, ὕμνον ἐννοεῖ ὅχι μόνον τὴν διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοῦς θεωρίαν καὶ μνήμην τῶν τοιούτων Μυστηρίων· ἐπειδὴ διὰ μέσου αὐτῶν τῶν δύο, τῆς ἐκ Παρθένου, λέγω, ἀσπόρου συλλήψεως καὶ τῆς ἀφθόρου γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν καταφθορὰν καὶ κακῶσιν καὶ τὴν σκοτεινὴν τοῦ Ἄδου φυλακὴν. Καὶ κακῶσιν μὲν ὀνομάζει τὰς ἐν τῇ ζωῇ ἀκολουθοῦσας εἰς ἡμᾶς κακοπαθείας καὶ θλίψεις· καταφθορὰν δὲ τὴν μετὰ θάνατον ἀκολουθοῦσαν ἐν τῷ τάφῳ διάλυσιν τῶν σαρκῶν καὶ ὀστέων τῶν σωμάτων μας· ζοφεράν δὲ καθεύξιν τοῦ Ἄδου τὴν ἐν τῷ Ἄδῃ φυλακὴν τῶν ψυχῶν μας· ὥστε διὰ τῆς συλλήψεως καὶ γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ εὐεργετήθημεν καὶ ἐν τῷ θανάτῳ καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ, καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, καὶ προσκαίρας καὶ αἰωνίως. Ἀρρητον δὲ εἶπε τὴν γεννήσιν τῆς Θεοτόκου· διότι εἶναι ἀκατάληπτος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὅποιον ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐγέννησε τὸν Θεὸν Λόγον· „Τίς γὰρ δυνάμει θάρ-
„ρῶν λογικῆς ἀποδείξεως (εἶναι λόγια τοῦ Θεοφόρου Μαξίμου) ἐξαιρεῖται δύναται, πῶς
„Θεοῦ Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γεννήσις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γεννήσις ἀνευ
„φθορᾶς; πῶς Μήτηρ ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος;“ (Κεφ. ιγ'. τῆς Γ'. ἐκατον-
τάδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὡδὴ Ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„Φωτεινὴ Σε φῶς ὑπάρχοντα ὑπέλαβε μεφέλη, Κύριε, ἀπὸ τῆς
„γῆς ὑπὲρ μου ἀμαλαμβαρόμενον, καὶ ἐπουράμιοι δῆμοι ἤρεσαν
„σὺν Ἀποστόλοις λέγοντες· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ γράφεται
„Βλεπόντων αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπήρθη (ὁ Κύριος), καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν
„ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Πράξ. α'. 9.). Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος
πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ὑπέλαβεν·
ἤτοι Σε ἐσήκωσεν ὑποκάτωθεν. Καὶ διὰ τί φωτεινὴ; Διότι καὶ Σὺ φῶς ὑπάρχεις, μάλ-
λον δὲ, φῶς αὐτοφυὲς καὶ φωτὸς πηγὴ καὶ πάντων τῶν φῶτων Ποιητής, τὸσον τῶν αἰσθη-
τῶν, ἡλίου, λέγω, καὶ σελήνης καὶ ἀστρῶν, ὅσον καὶ τῶν νοητῶν, τῶν Ἀγγέλων καὶ
τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον „Δεύτερον φῶς Ἀγγελος, καὶ τρί-
„τον φῶς ἄνθρωπος“ (Λόγ. εἰς τὸ Βαπτισμα). Πότε δὲ ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ἐσήκω-
σεν; Ὅταν Σὺ ἀνελήφθης ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἔξω ἀπὸ καθε νοῦν καὶ διά-
νοian·

νοϊαν· οὐδεὶς γὰρ δύναται εἰνοῦσαι τίνι τρόπῳ ἔγινεν ἡ ἀνάληψις Σου. Ὅταν δὲ ἡ φατεινὴ νεφέλη Σε ἐσήκωσεν ἀπὸ τῆς γῆς, τότε καὶ οἱ ἐπουράνιοι δῆμοι τῶν Ἀγγέλων, καὶ οἱ κάτωθεν ὄντες Ἀπόστολοι ὕμνησαν καὶ ἐδόξασάν Σε λέγοντες· Σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ Θεός· εἰ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἦσουν ἀληθινός ὁ ἀναλαμβάνόμενος, ἀλλὰ ἦσουν ἐν ταυτῷ καὶ Θεός ἀληθής. Τὸ δὲ „Εὐλογητὸς εἶ“ εἶναι λόγιον χαρακτηριστικὸν τῆς Ζ'. Ὡδῆς. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Ἀσώμεν πάντες λαοὶ τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“ ἐν τῇ πρώτῃ Ὡδῇ τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

Τροπάριον.

„Χεῖρας ἅπαρτες γηθόμενοι κροτήσωμεν τῇ Ἀναλήψει Χριστοῦ,
καὶ ἀλαλάξωμεν· Ἀνέβη ὁ Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος, καὶ ἔκαστος
ἔκ δεξιῶν ὡς σύμβροτος τοῦ Πατρὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν μς'. Ψαλμῷ „Πάντα τὰ Ἔθνη κροτήσατε χεῖρας· ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ ἱερὸς Ἰωσήφ, παρακινεῖ ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους λαοὺς εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ κροτοῦσι τὰς χεῖρας των· ὅταν γὰρ ἡ χαρὰ ἦναι ὑπερβολικὴ ἐν τῇ καρδίᾳ, τότε κάμνει τὸν χαίροντα καὶ νὰ κροτῇ τὰς χεῖρας, καὶ νὰ ἀλαλάξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορεύῃ, ἐκχεομένης τρόπον τινὰ τῆς χαρᾶς ἀπὸ τῆς καρδίας ἐς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος, καὶ δι' ἐκείνων φαινομένης· ὅθεν κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν ὁ κρότος καὶ τὸ κτύπημα τῶν χειρῶν εἶναι σημεῖον ὑπερβολικῆς χαρᾶς· διὸ καὶ ἀπὸ τῶν σημεῖων φανερόν ἐστὶν ὁ Δαβὶδ τὸ σημαίνον· ἦτοι τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς. Ὅς κροτήσωμεν, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ τὰ χεῖρά μας χαίροντες καὶ εὐφραίνόμενοι διὰ τὴν ἐνδοξὸν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Κροτήσωμεν δὲ αὐτάς, πράττοντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ ἐργαζόμενοι τὰς ἀρετάς· ἐπεὶ δὲ ἡ χεὶρ τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον διηλοῖ· καθότι καθεὶς πράξις καὶ ἔργον ὡς ἐπιτοπλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργεῖται· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος εἶπεν. „Προστάζει ὁ Δαβὶδ ὅχι νὰ κτυποῦμεν τὰς χεῖρας αἰσθητικῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ νὰ χαίρωμεν ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς“. Καὶ ἄλλος δὲ ἐξηγητὴς παρὰ τῇ Σεῖρᾳ τοῦ Νικήτα λέγει· „Τὸ „Κροτήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ πράξετε ἀγαθὰς ἐπιτηδεύσατε, καὶ ἀρεταῖς ἀρετάς συνάψαντες κρότον ποιήσατε, τουτέστι συμφωνίαν τῶν πρακτικῶν δυνάμεων ἀποτελέσατε“. Ὅς κροτήσωμεν δὲ τὰς χεῖρας φωνάζοντες τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν ἀναληφθέντα νικητὴν Χριστὸν, καὶ λέγοντες ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ· „Ὁ Κύριος ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς με φωνὴν σάλπιγγος, καὶ ἔκαστος εἰς τὰ δεξιά τῷ Πατρὶ, ὡς σύμβροτος τούτου καὶ ὁμοούσιος κατὰ Θεός“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Βοᾷ ἐμφανέστατα ἄλλων Δαβὶδ ὁ Θεόπνευστος“ ἐν τῇ πρώτῃ Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅπου θέλεις εὖρῃ ἐρμηνευόμενον τὸ „Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ“.

Τροπάριον.

„Ψάλλων πάλοι Μωϋσῆς ὁ μέγας ἔκραξε· Προσκυρησάτωσαν (1)
ἡμέρχομέμφῃ Χριστῷ οὐράριοι Ἀγγελοι ὡς τοῦ πατρὸς Βασιλεῖ·
ὦ κραυγάζομεν· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „Ἐνισχυσάτωσαν“, ἐν τοῖς χειρογράφοις δηλαδὴ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Θεόπτης Μωϋσῆς ὁ μέγας Προφήτης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λβ'. κεφ. τοῦ Δευτερονομίου κατὰ τὴν Ὠδὴν, ἧς ἡ ἀρχὴ „Πρόσεχε Οὐρανὲ καὶ λαλήσω“, γράφει περὶ τὸ τέλος ἐκείνης καὶ ταῦτα· „Εὐφράνθητε Οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνήσατάωσαν αὐτῷ πάντες Ἄγγελοι Θεοῦ“. (Στίχ. 43.) Τοῦτο λοιπὸν τὸ ρητὸν ἐκτιθέμενος ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος λέγει· Ὁ μέγας νομοθέτης Μωϋσῆς ἐψάλλε τὸ παλαιὸν (ἐψάλλε δὲ εἶπε, διότι ἐν τῇ Ὠδῇ ἀναφέρει τοῦτο) λέγων· Ἀς προσκυνήσουν οἱ οὐράνιοι Ἄγγελοι τὸν Δεσπότην Χριστὸν ὡς Βασιλέα τῶ Παντός, ὁ ὁποῖος ἀναβαίνει εἰς τὰς Οὐράνας, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἡμεῖς οἱ τούτῳ πιστεύοντες λέγομεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Ἡ αἰτία δὲ τῆς προσκυνήσεως τῶν Ἀγγέλων ἐστάθη αὕτη· ἐπειδὴ οἱ Ἄγγελοι ἐχάρησαν, καὶ αἱ ὑπερκόσμιοι Δυνάμεις ἐσκίρτησαν, διότι εἶδον ὅτι ἡ παλαιὰ μὲν ἔχθρα διελύθη, ἡ εἰρήνη δὲ εἰς τοὺς ἐπὶ γῆς ἐβραβεύθη, οἱ ἐπίγειοι ἄνθρωποι ἔγιναν πολῖται οὐράνιοι, καὶ ἡ γῆ ἠνώθη μὲ τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, τούτου χάριν ἀπὸ τὴν ὑπερβολικῆν των χαρὰν ἐπροσκύνησαν τὸν ἀναληφθέντα Δεσπότην, εὐχαριστοῦντες αὐτῷ διὰ τῆς προσκυνήσεως, καὶ δοξολογοῦντες διὰ τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαγχνίαν ὅπου εἰς τὸ πλάσμα του ἔδειξε· διότι, ἂν κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου „Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι“, (Λουκ. ιε'. 7.) πόσῳ μᾶλλον χαρὰ ἐγένετο ἐν τῷ Οὐρανῷ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὴν ἑνωσιν Ἀγγέλων ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπων;

Λέγει δὲ παρομοίως καὶ ὁ Προφητὰναξ· „Προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες Ἄγγελοι Θεοῦ“. (Ψαλ. 95'. 8.) Ὁ δὲ Παῦλος φέρει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μωϋσέως λεγόμενον ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, οὕτω λέγων· „Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκὸν, μένην, λέγει· Καὶ προσκυνήσατάωσαν αὐτῷ Ἄγγελοι Θεοῦ“. (Ἑβρ. α'. 6.) Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Παῦλος κατὰ παρομοίωσιν ἀνθρωπίνην, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· καθὼς γὰρ, ὅταν ἐμβάσῃ τινὰς εἰς μίαν οἰκίαν τὸν αὐθέντην καὶ Κύριον τῆς οἰκίας, προστάζει νὰ τὸν προσκυνήσουν ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ εὐρισκόμενοι δούλοι, οὕτω καὶ ὁ Πατὴρ ἐμβάζων τὸν Υἱὸν του φοροῦντα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μέσα εἰς τὴν οἰκουμένην, ἧς μέρος ἐστὶ καὶ ὁ Οὐρανὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνελήφθη σήμερον, προστάζει τοὺς δούλους Ἀγγέλους νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ Δεσπότην τῆς οἰκουμένης.

Τροπάριον.

„ὦ Θαυμάτων παραδόξων! Πῶς ἐχώρησας Θεὸν ἀχώρητον, Θεο-
χαρίτωτε, τὸν σάρκα πτωχεύσαντα (1), καὶ μετὰ δόξης πολλῆς
εἰς οὐράνια ἀναληφθέντα σήμερον, καὶ ζώσαντα ἀμθρώπους;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικὸν εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον· θαυμάζει γὰρ ὁ Ἱερὸς Ἰωσήφ δι' αὐτοῦ τὰ παραδόξα καὶ ὑπερφυσικά θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον· διὸ λέγει πρὸς αὐτήν· Βαβαὶ διὰ τὰ παραδόξα θαύματα ὅπου ἔγιναν εἰς Ἑσέ, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Πῶς, ὦ Θεοχαρίτωτε Μαριάμ, ἐχώρησας ἐν τῇ μικρᾷ Σου κοιλίᾳ τὸν ἀχώρητον ὄντα ἐν τῷ παντὶ κατὰ τὴν Θεότητα; Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἐχώρησας τὸν πλούσιον μὲν ὄντα κατὰ τὴν Θεότητα, πτωχὸν δὲ φανέντα κατὰ τὴν σάρκα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος; „Γινώσκετε τὴν χάριν τῶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλέσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. ι'. 9.) Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἐχώρησας τὸν ἀναληφθέντα σήμερον μετὰ δόξαν πολλὴν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὰ οὐράνια; Πῶς ἐχώρησας τὸν διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως ζωοποιήσαντα τοὺς νεκρωθέντας ἀμθρώπους;

Ἡθε-

(1) Ἐν ἄλλοις „Φορέσαντα“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, πῶς διὰ τῆς ἀναλήψεώς του ἐζωοποίησεν ὁ Κύριος τὰς ἀνθρώπους; Ἐπειδὴ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἔστειλεν ἐκεῖθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐζωοποίησε τὰς ἀνθρώπους ὅπου ἐδέχθησαν αὐτό· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδὲν· τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζῶοποιούν“· (Ἰω. 5. 36.) καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγει· „Εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς (τοὺς νεκροὺς) τὸ Πνεῦμα, καὶ ἔζησαν“ (Ἰελ. ζ'. 10.). Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἄννα προφητεύουσα τὴν εἰς Οὐρανὸν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Πνεύματος ἀποστολὴν, ἔλεγεν· „Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανὸν καὶ ἐβρόντησε“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) βροντὴ δὲ ἦτον ἡ βία αὐτοῦ καὶ ζῶοποιὸς πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον συνηγμένοι οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, Ὅλα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω εἶναι θαύματα παραδόξα· εἶναι τέρατα ξηνηκousτα· εἶναι θαυμάσια ἐκπληκτικώτατα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔγιναν ἀπὸ τοῦ αἵματος, οὔτε θέλουν γένει εἰς ὅλον τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

Ὡδὴ ἡ. Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

„Ὡφθισαμ οἱ νόες Ἀποστόλοις ἐν τῇ Ἀναλήψει καὶ ἐφθέγγομεν· Τί ἐρατερίζομετες ἵστασθε θαμβούμενοι; Οὗτος ὁ ἀμερχόμενος εἰς τὰ Οὐράνια ἐλεύσεται καὶ πάλιν τοῦ κρίναι τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους, Κριτὴς ὑπάρχων μόμος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον σχεδὸν μὲ τὸ ἐν τῇ πέμπτῃ Ὡδῇ ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Ὁρῶσιν ἐφθέγγοντο τοῖς Ἀποστόλοις Ἀγγελοι“· ὅθεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκεῖνου ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τούτου· τὰ δύο δὲ εἶναι παρμένα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Πράξεων· „Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδὲ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῇτι λευκῇ οἱ καὶ εἶπον· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ἐλεύσεται ὃν τρόπον εἰδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν“· (Πράξ. ἀ. 10.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Οἱ Ἀγγελοι, οἱ τινες εἶναι νόες γυμνοὶ ἀπὸ σώματα, ἐφάνηκαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Ἀναλήψει τοῦ Κυρίου καὶ ἔλεγον εἰς αὐτοὺς· Τί στένεσθε μὲ θαμβος καὶ ἐκπληξιν; καὶ τί βλέπετε μὲ προσοχὴν καὶ ὄμμα ἀκλινὲς εἰς τὸν ἀναληφθέντα; οὗτος ὅπου ἀναβαίνει σήμερον εἰς τὰ οὐράνια, αὐτὸς πάλιν θέλει ἔλθῃ εἰς τὴν συντέλειαν τοῦ Κόσμου διὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους· ἐπειδὴ αὐτὸς μόμος εἶναι Κριτὴς τοῦ Κόσμου, καθὼς ἄνθρωπος δηλαδὴ· „Ὁ γὰρ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει ἑδὲνα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ“· (Ἰω. 5. 12.) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Οὕτως ἐλεύσεται πάλιν ἐξ Οὐρανοῦ πάντων ὁρῶντων· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος προεῖπεν· Ὁ Δανιὴλ πρότερον εἰώρακεν· „Εἶδον γὰρ, φησὶν, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Κύριος, ὁ φονταὶ, φησὶ, πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς τὸν Υἱὸν τῷ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ“ (Λόγ. ἀ. εἰς τὴν Ἀνάλ. οὐ ἡ ἀρχὴ Ἑώρταζον Ἰουδαῖοι“).

Τροπάριον.

„Δῶμεν τῷ Θεῷ μεγαλοσύνην· αἰρέσεως συμφωρίᾳ ἀλαλάξωμεν· ἄσωμεν, χορεύσωμεν χεῖράς τε κροτήσωμεν· ἀμὶβῇ ὁ Θεὸς ἡμῶν· εἰς Οὐρανοὺς ἀπὸ γῆς, Ἀγγέλων, Ἀρχαγγέλων ὑμνούντων τοῦτο· ὡς Δεσπότην καὶ Ποιητὴν τῶν ὅλων.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρηγορικὴν ὑπόθεσιν ἔχει τὸ παρὸν Τροπάριον, καθὼς τοιαύτην εἶχε καὶ τὸ „Χεῖ-
 „ρας ἅπαντες γηθόμενοι κροτήσωμεν“, τὸ ἐν τῇ ἐβδόμῃ Ὠδῇ τῆ παρόντος Κανόνος. Λέγει
 λοιπὸν ὁ ἱερὸς Ὑμνογράφος· Ἡμεῖς οἱ ἀπὸ Χριστοῦ ὀνομαζόμενοι Χριστιανοί, καὶ τῷ Χρι-
 στῷ ὀρθοδόξως πιστεύοντες ἅς δώσωμεν μεγαλωσύνην (ἥτοι δόξαν) εἰς αὐτόν, ὡς εἰς
 Θεὸν ἀληθινόν. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ λβ'. κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου,
 ὅπου προστάζει ὁ Μωϋσῆς τοὺς Ἰσραηλίτας λέγων· „Δότε μεγαλωσύνην τῷ Θεῷ ἡμῶν“. Ἀς ἀλαλάζωμεν, λέγει, μὲ συμφωνίαν αἰνεύσεως· ἅς ψάλλωμεν, καὶ ἅς χορεύσωμεν πνευ-
 ματικῶς· ἅς κροτήσωμεν καὶ τὰς χεῖρας τὰς πρακτικὰς διηλαθῇ, πράττοντες τὰς ἐντολάς
 τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι· ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἀνελήφθη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, οἱ δὲ Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι ὡς δοῦλοι ὑμνοῦσιν αὐτὸν καθὸ Δεσπότην καὶ
 Ποιητὴν τῶν ὅλων.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν, πρέπει νὰ χορεύωμεν, καὶ πρέπει νὰ κροτῶ-
 μεν τὰς χεῖράς μας· πρῶτον, διότι ὁ Κύριος ἀναβὰς ὅπου ἦν τὸ πρότερον, ἔδειξεν ὅτι δὲν
 εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος, ὡδὲ Υἱὸς Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος, ἀλλὰ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ὁ Κύριος
 πρὸς τὰς σκανδαλιζομένους, διότι εἶπεν ὅτι ὁ ἄρτος εἶναι ἡ σὰρκα του, ἀπεκρίθη· „Τοῦτο
 „ἡμᾶς σκανδαλίζει; Ἐὰν οὖν θεωρῇτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
 „πρότερον“. (Ἰω. 5'. 62.) (ἥτοι μὴ σκανδαλίζεσθε περὶ τούτου· ἐπειδὴ, ἂν μὲ ἰδῇτε
 νὰ ἀναβαίνω ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν Οὐρανόν, ὅπου ἦμην πρότερον ὡς Θεός, ἔχετε βέβαια
 νὰ ἰδῇτε μεγαλῆτερον θαῦμα ἀπὸ αὐτό, περὶ οὗ σκανδαλίζεσθε) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ ἱερὸς
 „Θεοφύλακτος, ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· „Τοῦτο δὲ εἶπεν ἵνα ἀπαγάγῃ αὐτοὺς ἀπὸ
 „τοῦ νομίζειν αὐτὸν εἶναι Υἱὸν Ἰωσήφ· ὁ γὰρ πιστεύσας ὅτι ἐν Οὐρανῷ ἦν τὸ πρότερον,
 „πάντως δὴπὸ πιστεύει αὐτὸν μὴδὲ τοῦ Ἰωσήφ Υἱὸν εἶναι, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ λοιπὸν
 „πίστῆσεται τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις. Ἀκούων δὲ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν Οὐ-
 „ρανῷ ἦν τὸ πρότερον, μὴ νόμιζε ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ Μαρκέλλου
 „τοῦ αἰρεσιάρχου καὶ Ἀπελιναρίου εἶναι παραλήρημα· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶς καὶ ὁ αὐτὸς ἦν ὁ
 „Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ Θεὸς Λόγος, λέγεται, καθὰ εἵπομεν, ἀναβαίνειν ὡς ἄνθρωπος,
 „ὅπου ἦν τὸ πρότερον ὡς Θεός“.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν καὶ νὰ χαίρωμεν διὰ τὴν ἀνάληψιν καὶ ὑπερύψωσιν
 τῆς φύσεώς μας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο πολλῶν γεγεννημένων
 „ἀναλήψεων οὐδεμίαν ἡμεῖς ἐορτάζομεν ὡς τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν, ἥς καὶ μετέχομεν
 „καὶ μεθεξομεν ἅπαντες· αὕτη γὰρ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶν ἀνάληψις, καὶ
 „οὐχ ἀπλῶς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὴν
 „πίστιν δι' ἔργων ἐπιδεικνυμένων ἐκάστη· „Ἀρπαγισόμεθα γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν νε-
 „φέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.
 „Οἱ ὁρᾶτε πῶς ἕκαστος ἡμῶν, εἴγε βέλεται, κοινωνὸς ἔσται καὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου,
 „κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ; Διὰ τοῦτο χαίρωμεν ἐορτάζοντες τὴν
 „τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνύψωσιν καὶ ἐνίδρυσιν καὶ τὴν καταρχὴν τῆς ἐκάστου τῶν πιστευόν-
 „των ἀναλήψεως“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Ἦρθη ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων ἡ φύσις ἡμῶν ἡ πάλαι ἔκπτω-
 „τος, καὶ θρόνῳ ἐμίδρυται θείῳ ὑπὲρ ἔρμοιαν. Δεῦτε παρηγορί-
 „σωμεν καὶ ἀνακράξωμεν· Τοῦ Κυρίου ὑμρεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερ-
 „υψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ὅλον σχεδὸν ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅστις λέγει περὶ τοῦ Χριστοῦ. „ Ἦν ἐνήργησεν (ὁ Πατήρ) ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, „ καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας „ καὶ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι „ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ „ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ“ (ἢ ὡς ἀνέγνω ὁ θεὸς Ἰερώνυμος, ὑπὲρ πάσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν Ἀγγέλων δηλαδὴ καὶ τῶν ἀνθρώπων) (Ἐφεσ. α. 20.). Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος, οὕτω λέγει. Ἡ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἣτις ἐκπαλαι διὰ τὴν παράβασιν τῆς Ἀδὰμ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς, καὶ ἐξωρίσθη ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, αὕτη λέγω σήμερον ὑψώθη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων* καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος ἐν δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπὲρ κατάληψιν τοῦ νοός. Τίς γὰρ νοὺς Ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων δύναται νὰ ιοῖσῃ, πῶς τὸ πάντων κατώτερον ἀνώτερον πάντων ἐποίησεν; ἢ πῶς τὸ ἔσχατον μέρος τῆς λογικῆς Κτίσεως (ἦτοι ὁ ἄνθρωπος) εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθη τὸν Βασιλικόν; Βέβαια οὐδεὶς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἅς πανηγυρίσωμεν τὴν δόξαν τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ ἅς εἰποῦμεν ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ὀγδόης Ὠδῆς τῶν τριῶν Παίδων. „ Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας“.

Συμφάνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο δογματικῶς ἀποφαίνεται καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας λέγουσα. „ Τῶν λεγόντων ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως „ ὑπερυψωθείσα, καὶ ἀνωτέρα πάσης τιμῆς ὑπερκειμένη, ὡς ἐξ ἄκρας ἐνώσεως ὁμόθεος „ γενομένη, ἀμεταβλήτως, ἀναλλοιώτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως διὰ τὴν κατ' ὑπόστα- „ σιν ἐνώσιν, καὶ ἀχωρίστως καὶ ἀδιασπάστως μένουσα ἐν τῷ προσλαβομένῳ αὐτὴν Θεῷ „ Λόγῳ, ἰσοκλεῶς αὐτῷ τιμᾶται, καὶ προσκυνῆται μιᾷ προσκυνήσει, καὶ τοῖς βασιλι- „ κοῖς καὶ θεοῖς ἐγκαθίδρυται θάκοις ἐν δεξιῶν τῆς Θεᾶς καὶ Πατρὸς, ὡς τὰ τῆς Θεότητος „ αὐχίματα καταπλετήσασα, σωζομένων τῶν ἰδιοτήτων τῶν φύσεων, αἰώνια ἡ μῆμη Γ'. „ Ἐφ' ἣν δὲ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀνωτέρω ρήτου τοῦ Παύλου „ Πάντα „ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ“ τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια. „ Εἰ πάντα τὰ Ἐθνη „ ὡς σταγῶν (κατὰ τὸν Ἡσαΐαν), εἰς ἄνθρωπος πόσον ἄρα μέρος τῆς σταγόνης; ἀλλὰ „ τοῦτον πάντων ἀνώτερον ἐποίησε. Βαβαί! φρικτὰ ὅντως τὰ πράγματα* ἄνθρωπος γέγονε „ δούλη πᾶσα ἡ κτιστὴ δύναμις διὰ τὸν ἐνοικοῦντα Θεὸν Λόγον* τοῦτο μέγα ὄντως καὶ „ θαυμαστόν“ (Λόγῳ Γ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους).

Τροπάριον.

„ Ἰδοὺ ὁ Υἱός Σου, Θεοτόκε, σκυλεύσας Σταυρῷ αὐτοῦ τὸν θάνα- „ τόν, ἀμέσθι τριήμερος* καὶ τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ ἐμφανισθεὶς, „ ἀμέδραμε πρὸς τὰ οὐράνια* μεθ' οὗ Σέ προσκυνοῦμεν ὑμνοῦμεν „ καὶ ὑπερυψοῦμεν (1) εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὅταν διηγῆται τινὰς καὶ παρασταίῃ τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Υἱοῦ, φυσικῶς τῷ τρόπῳ χαίρει ἡ ἐκείνου Μήτηρ ἀκούουσα, καὶ μὲ πολλὴν εὐφροσύνην εὐφραίνεται* οὕτω καὶ ἡ ἀγιατάτη Παρθένος ἡ ἀληθινή Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀκούῃ τὰς ἀνδραγαθίας καὶ κατορθώματα ὅπου ἐκατόρθωσεν ὁ γλυκύτατος αὐτῆς Υἱός, χαίρει καὶ ὑπερ-
βαλ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Δοξαλογοῦμεν“.

βαλλόντως ἀλλάσσεται· ὅθεν πληροῦται εἰς αὐτὴν ἐκεῖνο τὸ τοῦ Σολομώντος „Εὐφραίνεται
 „ἡ Μήτηρ ἐπὶ Σοί, καὶ χαίρειν ἡ τεκοῦσά Σε“. (Παρ. κγ'. 25.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος
 Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Θεοτοκίῳ παρασταίνει, καὶ σχεδὸν ὑπ' ὅφιν φέρει τῆς Θεοτόκου τὰ
 μεγάλα κατορθώματα ὅπου ἐποίησε καθ' ἄνθρωπος ὁ κατὰ φύσιν Υἱός της, διὰ τὴν χαρο-
 ποιήσῃ αὐτὴν τὴν ἐν τῷ πάθει αὐτοῦ πρότερον λυπηθεῖσαν. Λέγει λοιπὸν εἰς αὐτήν· ὦ
 Θεοτοκε Παρθένε, ἰδοὺ ὁ παμφίλτατος καὶ ἡγαπημένος Υἱός σου, ἀφ' οὗ μὲ τὴν δύναμιν
 τοῦ ζωοποιῦ Σταυροῦ τοῦ ἐκούρσευσεν τὸν θάνατον, καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ θανάτου κατεχομένους
 νεκροὺς ἠλευθέρωσεν, ἀνέστη τριήμερος.

Εἶτα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν φανερωθεὶς εἰς τοὺς ἁγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους
 ἡμέρας τεσσαράκοντα, διδάσκων, συντρώγων, συμπίνων καὶ συναναστροφόμενος μὲ αὐτοὺς,
 ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν „Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ
 „παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὁπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ
 „λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ συναυλιζόμενος“, (Πράξ. α'. 3.) ἀφ' οὗ,
 λέγω, ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς Μαθητάς του καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ ἀνά-
 στασιν, τότε ἀνέβη εἰς τὰ οὐράνια καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· ὅθεν ἡμεῖς προσ-
 κυνοῦντες αὐτὸν, ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν
 συμπροσκυνοῦμεν καὶ Σε τὴν ἀληθεῖα αὐτοῦ Μητέρα, καὶ συνυμνοῦμεν καὶ συνδοξάζομεν·
 πρέπον γὰρ καὶ δίκαιον εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Υἱὸν νὰ προσκυνῇται καὶ ἡ Μήτηρ καὶ νὰ δο-
 ξάζεται διὰ τὴν φυσικὴν σχέσιν καὶ οἰκειότητα ὅπου εὐρίσκεται μεταξὺ Υἱοῦ καὶ Μητρὸς·
 ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· „Ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων, ὁ δοξάζων Μητέρα αὐτὴ“ (Σειρ. γ'. 4.).

Ὡδὴ 9'. Ἄπας γηγενής.

„ὦ τῶν δωρεῶν τῶν ὑπὲρ κατάληψιμ! ὦ Μυστηρίου Φρικτοῦ!
 „πάρτῳ ὁ δεσπότης γὰρ ἐκ γῆς ἀπαίρω πρὸς τὰ οὐράνια,
 „τοῖς Μαθηταῖς ἀπέστειλε Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Φωτίσαν τοῦ-
 „τῳ τὴν διάνοιαν, καὶ πυρίνους τελέσαν ἐν χάριτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχασθεὶς κατὰ βάθος ὁ Ἱερὸς Ἰωσήφ μὲ τὸ διαβατικὸν ὄμμα τοῦ νοός του τὰς ὑπερ-
 φυσεῖς δωρεὰς καὶ χάριτας ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς ἐνδό-
 ξου αὐτοῦ Ἀναλήψεως, καὶ θεωρήσας τὸ φοβερὸν καὶ παράδοξον Μυστήριον ὅπου ἐνεργή-
 θη σήμερον, ἐμείνεν ἔμβροτος καὶ ἐκστατικός· ὅθεν μὲ θαυμασμὸν μεγάλον καὶ ἐκπληξιν
 λέγει· Βαβαὶ διὰ τὰς ἀκαταλήπτους δωρεὰς καὶ χάριτας ὅπου ἐξέχεε σήμερον εἰς τὸν
 Κόσμον ὁ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!
 Βαβαὶ διὰ τὸ φρικτὸν Μυστήριον ὅπου ἐνεργήθη σήμερον!

Ἀκολουθῶν δὲ κατασκευάζει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ
 φρίττουν οἱ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ ἐκεῖνος, λέγει, ὁ Θεάνθρωπος Λόγος ὅπου δεσπόζει τὰ
 πάντα μὲ θεϊκὴν ἐξουσίαν, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν, μετὰ ἐννέα
 ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεώς του ἀπέστειλε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Θεῖους τοῦ Μαθητὰς
 καὶ Ἀποστόλους· „Συμφέρει γὰρ, ἔλεγεν ὁ Κύριος, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω·
 „ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν πορευθῶ, πέμψω
 „πρὸς ὑμᾶς“. (Ἰω. ιε'. 7.) Ἐλθὼν δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἐφώτισε
 τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ μὲ τὴν θεῖαν τε χάριν τούτους πυρίνους ἀπέδειξε. Τοῦτο δὲ ἐρα-
 νίσθη ὁ Ὑμνογράφος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, μὲ τὰ ὅποια ἐπαρηγόρει τὰς Μαθητάς τε
 λέγων· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν
 „ἀλήθειαν“. (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ
 „πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
 „πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. ιδ'. 26.).

Τρο-

Τροπάριον.

„Στίφει Μαθητῶν ὁ Κύριος ἔφησεν· Ὑμεῖς καθίστατε εἰς Ἱερο-
 „σόλυμα, καὶ γὰρ ἐκπέμψω ὑμῖν Παράκλητον ἄλλον Πατρί τῶν
 „σύμφρονον καὶ μοι ὁμότιμον (1), ὃν ὁράτε (2) ἀναλαμβάνομενον
 „μεφελὴ φωτὸς ἐποχούμενον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι δανεισμένον ἀπὸ τοῦ κατὰ Λευκᾶν ἁγίου Εὐαγγελίου· εἶπε γὰρ ἐκεῖ ὁ γλυκύτατος Διδάσκαλος πρὸς τοὺς φιλάτας αὐτοῦ Μαθητάς· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀπο-
 „στέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς με ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερο-
 „σαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους“. (Λουκ. κδ'. 49.) Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ
 ἐν ταῖς Πράξεσι „Καὶ συναυλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζε-
 „σθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου“. (Πράξ. α'. 4.)
 Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ὅπου λέγει ὁ Κύριος „Ἐγὼ
 „ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μετ' ὑμῶν εἰς τὸν
 „αἰῶνα“. (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω
 „ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε'. 26.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥήματα συνάξας ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει· Ὁ Κύ-
 ριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν εἰς τὸ στίφος (ἦτοι εἰς τὸ πλῆθος) τῶν ἁγίων τοῦ
 Μαθητῶν καὶ μὴ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ νὰ προσμένουν ἐκεῖ,
 ἕως ἡ νὰ ἐνδυσθῶν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, οὐχὶ ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ οὐράνιον· ἦτοι τὴν τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶπεν ἐν ταῖς Πράξεσιν ὁ αὐτὸς Λουκᾶς· „Ἀλλὰ περιμένειν τὴν
 „ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ με“· καὶ πάλιν „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελ-
 „θόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς“. (Πράξ. α'. 8.) Ποία δὲ ἦτον ἡ ἐπαγγελία τοῦ
 Πατρὸς; Τὸ „ἐκχωρῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ
 Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· „Καθίστατε ἐν οἷς νῦν δειλοὶ καὶ ἀνάνδρτοι, ἕως ἡ ἐνδύσησθε δύ-
 „ναμιν οὐκ ἀνθρωπίνην, ἀλλ' οὐράνιον. Οὐκ εἶπε δὲ δεξιησθε, ἀλλ' ἐνδύσησθε, τὸ πᾶν-
 „τοθεν φρουρητικὸν τῆς Πνευματικῆς ὀπλίσεως ὑποφαίνων“.

Ἐφη δὲ καὶ Μαννάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελθόντος τῷ Ἁγίῳ
 „Πνεύματι ἐφ' ὑμᾶς· τοῦτο δὲ εἶρηκεν, οὐχὶ ὡς ἀδυνάτως ἔχων αὐτὸς τὴν ἰσχὺν ταύτην
 „παρασχεῖν, ἀλλ' ἵνα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δείξῃ θείαν δύναμιν καὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ
 „καὶ Ἁγίου Πνεύματος· ἐγὼ δὲ πορεύομαι τὴν ἀποδοὺν ὑμῖν τὴν πρὸς Βασιλείαν εὐτρεπί-
 „ζων, καὶ τρόπον ὥσπερ τινα πορείας ἐτοιμάζων, καὶ τὸν δύσβατον τόπον εὐχερῆ κα-
 „τασκευάζων· ἀβατός ἐστιν ἀνθρώποις μέχρι τοῦ παρόντος ὁ Οὐρανός, καὶ σὰρξ οὐ πε-
 „πάτηκε τὸ τῶν Ἀγγέλων οἰκητήριον· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν ἐκεῖσε πλην ἐμοῦ· ἐγὼ
 „σήμερον ἐγκαινίζω τρίβον εὐμαρῆς, καὶ βατὸν ἀπεργάζομαι τὸν ἀβατον· πρῶτος γὰρ
 „ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς εἰς ἀφθαρσίαν, πρῶτος ἀνθρώπων καὶ εἰς Οὐρανὸς ἀνέρχομαι· συν-
 „έφεται δέ μοι καὶ πᾶσα τῶν ἁγίων ἡ πληθύς, καὶ τὰς παρὰ τῷ Πατρί μου πληρώ-
 „σει μονάς· καὶ ὑμεῖς συνδοξασθήσεσθέ μοι τὴν εἰσφορὰν ὡς προσεγγικάντες μοι τῶν
 „Ἐθνῶν, καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης σκαμμάτων μισθὸν τὸν αἰδίμον λήψετε“ (Λόγ. εἰς
 τὴν Ἀνάληψιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει ἐκεῖνα ὅπου εἶπε πρὸς τοὺς Μα-
 θητάς τε ὁ Κύριος ἀναλαμβάνόμενος· „Εἰρήνη ὑμῖν, ἀδελφοί· ὑμεῖς γὰρ ἐστέ ἀδελφοί μου
 „οἱ ποιήσαντες τὸ θέλημά μου· μὴ λυπηθῆτε ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐκ
 „ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἀλλὰ πέμψω ὑμῖν τὸν Παράκλητον· εἰ μὴ γὰρ ἐγὼ ἀπέλθω,
 „ὁ Παράκλητος οὐκ ἔρχεται“.

Ἐπι-

(1) Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται „Καὶ μοι ὁμότιμον“, ὃ καὶ ὀρθότερον· ἐν δὲ τοῖς τιτυπωμέ-
 νοις „Καὶ μοι ὁμότιμον“.

(2) Ἐν ἄλλοις „Ὡς ὁράτε“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ἐγὼ θέλω πέμψαι εἰς ἐσᾶς ἄλλον Παράκλητον· ἄλλον δὲ εἶπεν οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὁμοφυῆς γὰρ καὶ ὁμοούσιος εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον· ἐπεὶ τὸ μὲν Ἄλλος, δηλωτικόν ἐστι τῆς ὑποστάσεως, τὸ δὲ Ἄλλο, τῆς ἐσίας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν· καὶ ὅρα ἐν τῷ Πίνακι εἰς τὴν λέξιν Ἄλλος. Ὁ Παράκλητος αὐτὸς εἶναι σύνθρονος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὁμότιμος μὲ ἐμὲ, τὸν ὁποῖον βλέπετε τῶρα ὅτι ἀναβαίνω εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην κάθημαι· „Νεφέλη γὰρ, φησὶν, ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Πράξ. α'. 9.).

Τροπάριον.

„Ἦρθη ἐμφανῶς ἡ μεγαλοπρέπεια ἄνωθεν τῶν Οὐρανῶν τοῦ
 „σαρκὶ πτωχεύσας, καὶ συνεδρία Πατρὸς τετίμηται φύσις ἡμῶν
 „ἡ ἐκπτωτος. Πανηγυρίσωμεν, καὶ συμφῶως πάντες ἀλαλάξω-
 „μεν, καὶ κροτήσωμεν χεῖρας ὑψόμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος ἀπὸ τὸν Προφητὰν Ἀνὰ λέγοντα· „Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ὅτι ἐπῆρθη ἡ μεγαλοπρέπεια σου ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν“ (Ψαλ. ἡ. ι.). Μεγαλοπρέπειαν δὲ ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησιν κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιον Κύριλλον καὶ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, ἡ ὁποία ἐστάθη τῇ ἀληθείᾳ μεγάλη καὶ θαυμαστὴ καθενοῦν ὑπερβαίνουσα. Αὕτη, λέγω, ἐπῆρθη, καθότι εἶναι ὑπερθαύματος καὶ ἀκατανόητος, ὅχι μόνον ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰς τὰς πρώτας καὶ περὶ Θεὸν ἰδρυμένας τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις (1). Τὸ τοιοῦτον λοιπὸν ρητὸν δαρευσθεὶς ὁ Μελωδός, προσαρμόζει αὐτὸ εὐφυστάτα εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου λέγων· Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐνανθρώπησις τῆ Κυρίου, ὅς τις ἐπτώχευσε καὶ ἐταπεινώθη κατὰ τὴν σάρκα, ἐπῆρθη φανερώς διὰ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεώς του, καὶ ὑψώθη ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν.

Ἡ δὲ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἥτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τροφῆς, ἥτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν θεϊκὴν δόξαν καὶ παρρησίαν, διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἐτιμήθη μὲ τὴν συγκαθεδρίαν τοῦ Πατρὸς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅλοι αἱ πανηγυρίσωμεν, καὶ συμφῶως αἱ ἀλαλάξωμεν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τὸν πρέποντα εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς μας αἱ κροτήσωμεν τὰς χεῖράς μας τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν καὶ ἀρετῶν. Ἐγὼ δὲ συλλογίζομενος τὸ ὑπερβάλλον ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέβη σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως, λέγω τὰ λόγια ἐκεῖνα ὅπερ εἶπεν ὁ Ἠσαΐας πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀχάζ· „Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον ὑπὸ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βᾶθος, ἢ εἰς ὕψος“ (Ἠσ. ζ'. ιι.). Τοῦτο δὲ προσαρμόζων εἰς τὴν παρούσαν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως, λέγω εἰς ἐσέ, Χριστιανέ· ἐν τῇ σημερινῇ ἐορτῇ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ποῖον αἶτημα ἀγαπᾷς καὶ ζητῆσις; βᾶθος, ἢ ὕψος;

(1) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος μεγαλοπρέπειαν ἐρεῖ τὴν ἐν ταῖς κτίσμασι τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητα λέγων· „Ἡ ἐν ταῖς κτίσμασι καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ προβεβλημένοις καὶ διοικουμένοις μεγαλειότης, ἢ, ὡς ὁ θεῖος Δαβὶδ ὀνομάζει, μεγαλοπρέπεια· ταῦτα γὰρ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, ὅσα μετ' ἐκείνου ἐκείνου γνωρίσματα“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας). Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἀνιῶσα ἡ ψυχὴ, καὶ

„πάν τὸ καταλαμβανόμενον ὡς μικρότερον τοῦ ζή-
 „τουμένου καταλιμπάνουσα, γένοιτ' ἂν ἐν περιού-
 „τις μεγαλοπρεπείας ἐκείνης, σὺς ὑπεράνω τῶν
 „Οὐρανῶν ἐπλημένῃς, ἢν ἀσπείνωντον ὁ Προφήτης
 „βλέπει, καὶ Οὐρανοὶ μικροὶ κηρυκὲς τῆς θεῆς ἀ-
 „ξίας νομίζονται· ὅτι ἐπῆρθη ἡ μεγαλοπρέπεια αὐ-
 „τοῦ, οὐ μὲχρι τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὑπεράνω τῶν
 „Οὐρανῶν“.

ὑψος; „ Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὑψος· „ εἰς ἀγαπᾶς βάθος, βλέπε εἰς ποῖον χάος ἔπασεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· εἰς ἀγαπᾶς ὑψος, βλέπε εἰς ποῖον ὑψος ἀνέβη σήμερον ἡ αὐτὴ ἀνθρωπίνη φύσις· οὔτε γὰρ τοῦ βάθους αὐτῆς ἐστάθητι κατώτερον, οὔτε ἐκ τῆ ἐναντίου τοῦ ὑψους αὐτῆς εὐρίσκεται τι ἀνώτερον.

„ Οὐρα δέ, ὅτι ὁ Προφήτης προσφυῶς εἶπε πρῶτον τὸ βάθος, καὶ δεύτερον τὸ ὑψος· „ Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον εἰς βάθος, ἢ εἰς ὑψος· „ διὰ τὰ φανερώσῃ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν τάξιν ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὸν ἀναληφθέντα Δεσπότην· αὐτὸς γὰρ πρῶτον κατέβη εἰς τὰ βάθη τοῦ Ἄδου καὶ εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, καὶ δεύτερον ἀνέβη ὑπὲρ ἅνω τῶν Οὐρανῶν, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος· „ Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπὲρ ἅνω τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα “ (Ἐφ. δ'. 9.).

Τροπᾶριον.

„ Φῶς τὸ ἐκ Φωτὸς ἐκλάμψα, Παράμωμε, ἐκ Σοῦ ἀρέτειλε, καὶ τὴν ἀμαυρότητα τῆς ἀθεΐας πᾶσαν διέλυσε, καὶ τοὺς μυχτὶ καθεύδοντας ἐφωταγώγησε· διὰ τοῦτο πάντες κατὰ χρέος Σὲ εἰς αἰῶμας ἀεὶ μακαρίζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φῶς λέγεται ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Φῶς τὸ ἀκρότατον, ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή, κοντὰ εἰς τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι καμμία μεταβολή, ἀλλ' οὐδὲ μεταβολῆς ἀποσιγῆσθαι κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἀδελφόθεον· „ Παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή, ἢ τροπῆς ἀποσιγῆσθαι “ (Ἰακ. α'. 17.) ὅθεν τὸτο ἡξεύρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὡ Παρθένε Παράμωμε ἢ παντὸς μώμου (μολυσμοῦ) ἀνωτέρα ὑπάρχουσα, καθὼς λέγεται ἐν τῷ Ἄσματι „ Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μώμος οὐκ ἐστίν ἐν σοὶ “ (Ἀσ. δ'. 7.) ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐγεννήθη ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐξέλαμψε Φῶς ἐκ Φωτὸς, αὐτὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὴν ἄχραντον καὶ ἀσπορον κοιλίαν Σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἴδιον τοῦ φωτὸς νὰ φωτίζῃ τοὺς ἄλλους, διὰ τοῦτο καὶ τὸ Φῶς τὸ ἀνατεῖλαν ἐκ τῆς γαστρὸς Σου διέλυσε ὅλον τὸ σκότος τῆς ἀθεΐας καὶ ἀμαρτίας· „ Τὸ Φῶς, φησὶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει “ (Ἰω. α'. 5.) καὶ ἀκολούθως ἐφωταγώγησεν ὅλους ἐκείνους ὅπου ἐκοιμῶντο μέσα εἰς τὴν νύκτα τῆς ἀπιστίας κατὰ τὸν Ἠσαΐαν λέγοντα· „ Ὁ λαὸς ὁ καθεύδων ἐν σκότει ἴδε Φῶς μέγα “ (Ἠσ. 9. 2.).

„ Ὅθεν ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε, ἔγινες γεννήτρια τοῦ μεγάλου καὶ ἀληθινοῦ Φωτὸς, ὁ φωτίζει πάντα ἀνθρώπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον κατὰ τὸν ἡγαπημένον Ἰωάννην, τοῦτου χάριν ἡμεῖς οἱ τῷ μεγάλῳ τῷ καὶ ἀληθινῷ Φωτὶ πιστεύσαντες, τῷ ἐκ τῆς γαστρὸς Σου ἀνατεῖλαντι, χρεωστικῶς μακαρίζομέν Σε, διότι ἔγινες εἰς ἡμᾶς τοσαύτης μεγάλης εὐεργεσίας, καὶ τοιοῦτε μεγάλε ἀγαθοῦ πρόξενος. Μακαρίζομέν Σε δὲ εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καθὼς Σὺ προεφήτευσας καὶ εἶπας „ Ἴδε γὰρ ἀπὸ τῆ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί “ (Λουκ. α'. 48.) ὅχι διηλαδὴ μία γενεὰ ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ὅλαι αἱ γενεαί τῶν Ἑθνῶν χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν, ὅσοι διηλαδὴ ἔχουν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν ἐκ Σοῦ ἀσπόμενος τεχθέντα Χριστὸν θέλουν Σε μακαρίζει. Καὶ ἂν ἡ γυνὴ ἐκείνη ὅπου ἤκουσε μίαν φοράν νὰ διδάσκη ὁ Υἱὸς σου τοσοῦτον ἐκατανύχθῃ, ὥστε ἐμακάρισε τὴν ἁγίαν κοιλίαν Σου, ἥτις ἐγέννησε τοῖτον Υἱόν, καὶ τοὺς μαστοὺς Σου οἱ ὅποιοι ἐβύζασαν τοιοῦτον Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, ὡς διηγῆται ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Εγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἡ ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά Σε, καὶ μασοί, ἃς ἐθήλασας “ (Λουκ. ια'. 27.) πᾶς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, οἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἀπολαμβάνοντες τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας Σου, Δέσποινα, δὲν ἔχο-

ἔχομεν χρέος νὰ Σὲ μακαρίζωμεν πάντοτε, καὶ νὰ σοὶ φάλλωμεν ἐκ βάθους καρδίας ἐκείνον τὸν Ἀγγελικὸν καὶ χαρμόσυνον ὕμνον ὅπου ἔφαλλε μίαν φοράν ἐνώπιον τῆς πανσέπτου καὶ ἀγίας εἰκόνης σου ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ „Ἀξιόἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν Σὲ „τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“; Ὅρα δὲ περὶ τούτου ἐν τῷ τέλει τοῦ Νέου Μαρτυρολογίου ἢ εἰς τὸν Συναξαριστὴν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀναγιγνώσκοντες καὶ φάλλοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἄμποτε νὰ νικῶμεν τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν Διάβολον μετὰ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ εἰς Οὐρανοὺς ἀναληφθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐὰν γὰρ νικῶμεν αὐτὰ, βέβαια θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν, καθὼς ἀνέβη καὶ ὁ Κύριος ἡ κεφαλὴ ἡμῶν. Τί λέγω; Ὅχι μόνον θέλομεν ἀναβῇ εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀρπαγέντες ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καθὼς βεβαίον ὁ μακάριος Παῦλος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλομεν καθίσει μαζίτου εἰς τὸν Θρόνον τῆς δειᾶς αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ποίος μᾶς πληροφορεῖ; Αὐτὸ τὸ ἀφευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου, λέγον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ Θρόνῳ „ἡμεῖς, ὡς καὶ ἐγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ Θρόνῳ μου“. (Ἀποκ. γ'. 21.) Βλέπεις δόξαν; βλέπεις τιμὴν; βλέπεις μεγαλεῖον ὅπου ἔχεις νὰ ἀπολαύσῃς, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· ἐὰν γένης νικητὴς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας, σύνδροτος μέλλεις νὰ γένης μετὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν, καθάως σοι ὑπόσχεται· τὸ ὅποιον εἶναι δόξα ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν, τιμὴ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μεγαλεῖον ὑπὲρ πᾶν μεγαλεῖον.

Τοῦτο βεβαίον καὶ Παῦλος τὸ Σκεῦος τῆς Ἐκλογῆς, λέγων· „Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνέζωοποίησε τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.)· χάριτι ἐστὶ σωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν (ἡμᾶς δηλ.) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα εἰδείξῃται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χριστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“. (Ἐφ. β'. 5.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ψυχὴν Ἰωάννης, θέλει ὅτι ἔχομεν νὰ καθίσωμεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἀνωτέρω ὑπόσχεται τοῦτο ὁ Κύριος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ὡς εἴπομεν· ἔτω γὰρ φησί· „Τοῦτο ἐγὼ λέγει (ὁ Παῦλος), ὅτι καὶ ἡμεῖς καθεδύμεθα“. Εἶτα θέλων νὰ δείξῃ ὁ Χρυσορρήμων τὴν ὑπερβολὴν τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς ὅπου ἔχει νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐκ δεξιῶν καθεδρίας, λέγει τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια· „Καὶ καλῶς εἶπεν ἐν χριστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τὸ γὰρ καθίσει ἐκ δεξιῶν τιμὴς ἐστὶ τῆς ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μετ' ἡν ἑτέρα οὐκ ἐστίν“. Ὅπως υπερβάλλον ὁ πλοῦτος! ὅπως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσει! (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.).

Ὅθεν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ ὅπου ἀκούεις ταῦτα, ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σὲ ἀνεβίβασεν εἰς τόσων μεγάλην δόξαν, εἰς τρόπον ὥστε μέλλει νὰ σὲ κάμῃ συνκάθεδρόν του, καὶ τῆς δειᾶς δόξης αὐτοῦ κοινωνὸν καὶ συμμετόχον, διὰ τοῦτο καὶ σὺ χρεωστεῖς νὰ φυλάττῃς τὰς ἀγίας καὶ ζωοποιούς αὐτοῦ ἐντολάς· διὰ τοῦτο χρεωστεῖς νὰ ἀποκτήσῃς τὰς θεωρουγὰς ἀρετάς, ἐξαιρέτως δὲ τὴν ταπείνωσιν καὶ ἀγάπην· καὶ διὰ τοῦτο χρεωστεῖς νὰ ὑπομένῃς εὐχαρίστως καθεθλίφῃν καὶ πειρασμὸν ὅπου ἠθελε σοὶ ἀκολουθήσῃ διὰ τὸ ὄνομά του· ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς ταύτης συμβασιλεύσῃς μετὰ τὸν Χριστὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος· „Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν“ (β'. Τιμοθ. β'. 12.). Ὅθεν ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἔτως ἀρχίζει τὸν εἰς τὴν Ἀνάληψιν δεῦτερον λόγον αὐτοῦ· „Βλέπετε τὴν κοινὴν ἡμῖν ἐορτὴν καὶ εὐφροσύνην ταύτην, ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ Ἀναστάσει καὶ Ἀναλήψει αὐτοῦ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἐχαρίσατο; διὰ θλίψεως ἀνέβλυσε. Βλέπετε τὴν ζωὴν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀθανάσιαν ταύτην; διὰ θανάτου ἡμῖν ἐπέφανε. Βλέπετε τὸ Οὐράνιον ὕψος, εἰς ὃ ὑπερυψώθης ἀνῆλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ὑπερδεδοξασμένην ἣν καὶ κατὰ σὰρκα δεδοξάσται δόξαν; διὰ ταπεινώσεως καὶ ἀδοξίας αὐτῆς ἐπέτυχεν· καὶ ἵνα περ καὶ ὁ Ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ φησὶν· „Ὅτι ἐταπείνωσεν αὐτὸν γενόμενος ὑπὸ ἡμέρας μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμῃ, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Εἰ τοίτυν ὁ Θεὸς τὸν Χριστὸν αὐτὸν, ὅτι

ἢ ἐτα-

„ἐταπεινώθη, ὅτι ἡτιμάσθη, ὅτι ἐπειράσθη, ὅτι Σταυρὸν καὶ Θάνατον ἐπορεύετο ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ὑπερέβησε. Πῶς ἡμᾶς σώσει καὶ δοξάσει μὴ τὴν ταπεινώσιν ἐλομένους; μὴ τὴν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἀγάπην ἐνδεικνυμένους; μὴ τὰς εἰσαυτῶν ψυχὰς διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς κτησάμενους;“

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα χρεωστέας, ἀγαπῆτε, ὅχι μόνον θλίψεις καὶ κακοπαθείας νὰ ὑπομείνῃς, ἀλλὰ, ἂν τὸ καλέσῃ ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς, πρέπει νὰ ᾔσῃς ἐτοιμος εἰς τὸ νὰ βάλῃς καὶ τὴν ζωὴν σου εἰς Θάνατον διὰ τὴν ἀγάπην τῆς γλυκυτάτου Δεσπότητος σου ὅπου τόσο πολλὰ σὲ ἠγάπησε, σὲ ἐτίμισε, σὲ ὑπερέβησεν· εἰς γὰρ ἄλλως ποιήσης, καὶ δὲν καταφρονήσης καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ σου, ἤξευρε ὅτι ὅχι μόνον φαίνεσαι ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων τοσούτων χαρίτων καὶ δωρεῶν ὅπου σὲ ἠξίωσεν ὁ Δεσπότης σου, μὴ θέλων νὰ θυσιάσῃς μίαν προσωρινὴν καὶ βραχυτάτην ζωὴν διὰ τόσον πλούτον Θεοπρεπῶν καὶ αἰώνιων ἀγαθῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἔχεις νὰ ἀναληφθῇς εἰς τὸν αἶρα ἀπὸ τὰς νεφέλας, καὶ νὰ ὑπάγῃς μετὰ δόξης καὶ παρρησίας εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ διὰ νὰ κρίνῃ τὸν Κόσμον· ἀλλὰ καθὼς τὸ ὄρεον δὲν ἐμπορεῖ νὰ πετάξῃ, ὅταν χορτάσῃ καὶ βαρυνθῇ ἀπὸ τὰς πολλὰς σάρκας, ἀλλὰ μένει κάτω καὶ θανατοῦται ὑπὸ τῶν κυνηγῶν· οὕτω καὶ σὺ ἔχεις νὰ μένῃς κάτω εἰς τὴν γῆν μαζὶ με τοὺς ἀμαρτωλοὺς κατακεκριμένους, κατησχυμένους καὶ μὴ ἔχων παρρησίαν νὰ φανερωθῇς ἐμπροσθέν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνδόξου Κριτοῦ· τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον εἰς ἐσὲ ἀπὸ κάθε κόλασιν, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος.

Ἦξευρε γάρ, ἀδελφε, ὅτι ὅλοι μὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ πιστοὶ καὶ ἄπιστοι ἔχουν νὰ ἀναστηθῶν· ὅλοι δὲ δὲν ἔχουν νὰ ἀναληφθῶν, ἀλλὰ μόνοι οἱ πιστοὶ, καὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς πάλιν μόνοι οἱ τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανόας σταυρώσαντες, καὶ κέρδος νομίζοντες τὸ νὰ ἀποθάνουν διὰ τὸν Χριστόν, καθὼς τοῦτο βεβαίως ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἀναστησόμεθα πάντες, τῆς δὲ ἀναλήψεως οὐ πάντες τευξόμεθα, ἀλλ' ὅσοις τὸ ζῆν Χριστός ἐστι, καὶ τὸ δι' αὐτὸν ἀποθανεῖν κέρδος· ὅσοι πρὸ τοῦ Θανάτου τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανόας καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς πολιτείας ἐσταύρωσαν· οὗτοι γὰρ μοι μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν ἀναληφθήσονται ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν ἀναλαμβάνόμενοι νεφέλῃ ὑπέλαβεν, ὡς ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἱστορεῖ“ (Λόγ. β'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τοῦτο σὲ παρακινεῖ ὁ χρυσοῦς κάλαμος τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸ νὰ θυσιάσῃς, ἂν εἶχες, ὅχι μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ χιλίας καὶ μυρίας ζωάς, διότι σὲ ἠξίωσεν ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς ὁ Δεσπότης σου νὰ συγκαθίσῃς μετ' αὐτὸν εἰς τὰ δεξιὰ του· „Ὅπως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσαι. Κἂν μυρίας ψυχὰς εἰ ἔχεις, οὐκ ἀπολλύεις αὐτὰς ἕνεκεν αὐτοῦ; εἰ γὰρ καὶ εἰς πῦρ ἐμβῆναι ἔδει, τοῦτο οὐκ ἔχρην ἐτοιμῶς ὑπομείναι; εἰ γὰρ κατακόπτεσθαι ἔδει καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τέτων, οὐκ ἔχρην ἐτοιμῶς καταδέχεσθαι; Ἐνόησον ποῦ ἐκάθισεν ἐκεῖνος· ἐπάνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας. Καὶ τί συγκαθίσαι; Ἐκείνω. Τίς ὢν; Νεκρὸς φύσει, τέκνον ὀργῆς. Καὶ τί κατάρθωσας; Οὐδέν. Ὅπως νῦν εὐκαιρὸν ἀναβοῶσαι· ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ!“ (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους). Καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως λέγει· „Ταύτην τοίνυν τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν νῦν ἑορτάζομεν· ταύτην τὴν Δεσποτικὴν αἰοδὸν πανηγυρίζομεν, ἀνυμνοῦντες τῆς ἀρρήτου δωρεᾶς τοῦ Δεσπότητος τὸ μέγεθος, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν οἰκονομίας ἀνακηρύττοντες τὸ κατόρθωμα· ἵνα καὶ ἡμεῖς λάμψαντες διὰ τῶν κατορθωμάτων, πρὸς τὸ ἡμῖν ὁμογενὲς ἀναδραμεῖν σπουδάσωμεν, καὶ πρὸς αὐτὸν φθάσωμεν τὸν θρόνον τῶν Βασιλικῶν, ὅπως ὑπὲρ ἡμῶν ἀνέγχαται τὸ συγγενὲς ὁ ἐνδυσάμενος· ἵνα καὶ τὸ Δεσπότη συμβασιλεύσωμεν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν ἀπολαύσωμεν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Θεῖα τις, ὡς εἶκε“).

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτω, ὅτι, ἂν σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐμελλες νὰ καθίσῃς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, ἀλλὰ μόνῃ ἢ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἤθελε καθίσῃ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καθὼς ἠρμήνευσε τὰ ἀνωτέρω ρητὰ τοῦ Παύλου ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος, πάλιν ὑπόχρεως ἦσαν διὰ τὴν δόξαν αὐτὴν τὴν ὑπὲρ πάντων δόξαν ὅπου ἔλαβεν ἡ ἰδική σου φύσις ἐν τῷ Χριστῷ νὰ θυσιάσῃς τὴν ζωὴν σου. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι ἦσαν ὑπόχρεως νὰ θυσιάσῃς τὴν ζωὴν σου, καὶ διότι μέλλεις νὰ γένης συγκακῶν τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἔχεις νὰ ἀρπαχθῇς ἐν νεφέλαις

λαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἅερα, καθὼς ὁ Παῦλος βεβαίῳ, καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῶν Κανόνων τούτων τῆς Ἀναλήψεως εἵπομεν, μετὰ τῶν Ἀγίων· μέγα γὰρ τοῦτο κατὰ ἀλήθειαν μέγα καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα ἀξίωμα εἶναι κοντὰ εἰς ἐσέ. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; ἂν ἐσύ, ἀγαπῆτε, ἐμελλες νὰ ἀξιώθῃς μόνης τῆς Θεωρίας τοῦ χαροπαρόχου, τοῦ γλυκυτάτου καὶ ἡλιοσταλάκτου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἥξευρε ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην μόνην Θεωρίαν ἔπρεπε νὰ ἐργάζεσαι ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ἔπρεπε νὰ ἀγωνίζεσαι εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃς ὅλας τὰς Θεοειδεῖς ἀρετάς· καὶ τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ θυσιάζῃς καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν σου· διότι μόνη αὕτη ἡ Θεωρία τοῦ περικαλλεστάτου προσώπου τοῦ Δεσπότη σου εἶναι μία πληρεστάτη μακαριότης· καὶ τὸ νὰ ἀξιώθῃς νὰ σὲ ἰδῇ μὲ μίαν γλυκεῖαν ὁματίαν ὁ ὑπερένδοξος Βασιλεὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ Βασιλείᾳ του, αὐτὸ μόνον ὑπερβαίνει ὅλα τὰ βασανιστήρια καὶ μαρτύρια ὅπου ἤθελες ὑπομείνῃ διὰ τὴν ἀγάπην του· αὐτὸ εἶναι ὑπερικανώτατον νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ κατὰ πάντα· καὶ αὐτὸ ἔχει, ὅχι μόνον νὰ πληρώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορτάσῃ ὑπερεκπερισσοῦ ὅλας σου τὰς ἐπιθυμίας, καὶ νὰ σὲ κάμῃ ἐν Οὐρανοῖς αἰωνίως μακάριον· διότι ἂν τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς μόνον τὴν λαμπρότητα τῶν Ἀγίων Μαρτύρων δὲν εἶναι ὀλίγη μακαριότης, ὥς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Μέγα μὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ τευχόμεθα τῶν αὐτῶν ἁθλῶν εἰπεῖν, καὶ τῆς αὐτῆς δόξης τῶν „Μαρτύρων κληρονομήσομεν..... ἀλλὰ τὴν γε λαμπρότητα τῶν Ἀγίων Μαρτύρων ὀφόμεθα· οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρόν, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος“ (Λόγ. εἰς Γρηγόριον τὸν Νύσσης)· πόσω μᾶλλον τὸ νὰ ἀξιώθῃ τινὰς νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν δόξαν τοῦ προηλίου καὶ ὑπερηλίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι μία ὑπερτελεῖα ἀπόλαυσις;

Καθὼς λοιπὸν οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ Κύριος, ἂν καὶ δὲν ἔβλεπον αὐτὸν αἰσθητῶς, ἐπροσκύνησαν ὁμῶς αὐτὸν καὶ ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπροσκύνησαν ἐν τῷ Ἱερῷ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περιμένοντες· οὕτω καὶ ἡμεῖς προσκυνήσαντες τὸν ἀναληφθέντα Χριστὸν, ἃς καταπαύσωμεν εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ ἐν τῷ ὑπερώῳ τοῦ νοῦς ἡμῶν μένοντες καὶ προσευχόμενοι, ἃς καθαρίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισμοῦς, καὶ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἃς προσμένωμεν· γράφει γὰρ ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς· „Οἱ Ἀπόστολοι προσκυνήσαντες τὸν Κύριον ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ „χαρὰς μεγάλης, καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ Ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν“ (Λουκ. κδ'. 52.). Οὕτω καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ κάμνωμεν καθὼς μᾶς συμβουλεῖ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἀλλ' ὥς οἱ Μαθηταὶ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Χριστὸν, μὴ ὀρώντες αἰσθητῶς, ὁμῶς προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ· ἔτω καὶ ἡμεῖς νῦν προσκυνήσαντες αὐτὸν, ἐπὶ τὴν εἰρήνην καταπαύσωμεν, ἐν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ μετ' ἀλλήλων εἰρηνεύοντες· Ἱερουσαλὴμ γὰρ εἰρήνη ἐρμηνεύεται· καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπερώῳ τῷ νῷ γενόμενοι, καὶ τούτῳ παραμένοντες καὶ προσευχόμενοι, καθαίρωμεν ἑαυτοὺς τῶν ἐμπαθῶν καὶ χαμαιζήλων λογισμῶν· οὕτω γὰρ τῆς ἐπιδημίας τευχόμεθα τοῦ Παρακλήτου, καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσομεν Πατέρα, Υἱόν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΕΝΤΑΥΤΩ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ (Ι).

Ἀκροστιχίς.

„Πεντηκοστήν ἑορτάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Ἀκροστιχίς αὕτη δὲν εἶναι στίχος δωδεκάσύλλαβος Ἰαμβικός, ὅτε ἑμμετρος, καθὼς ἦτον αἱ ἄλλαι ἀκροστιχίδες τῶν λοιπῶν Κανόνων τοῦ Ἱεροῦ Κοσμοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἑνεα-
σύλλαβος μόνον καὶ ἄμετρος καὶ κολοβός. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τοῦτο ἐποίησεν ὁ Μελα-
δός; Ἀποκρίνομαι ὅτι τὴν ἀληθινὴν τούτου αἰτίαν αὐτὸς μόνος ἤξεύρει ὁ Ἀσματογράφος,
καὶ

(Ι) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Πεντηκοστή ὀνομά-
ζεται ἡ παροῦσα ἑορτή, διότι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς
τῆς Ἀναστάσεως ἕως τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Ἀ-
γίου Πνεύματος πενήκοντα ἡμέραι ἀριθμῶνται, καὶ
οὔτε περισσότεραι, ὅτε ὀλιγώτεραι. Ὁ δὲ Θεολόγος
Γρηγόριος λέγει ὅτι ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς ὁ τιμώμενος
παρὰ τῇ Γραφῇ ἐγέννησε καὶ τὴν τιμὴν τῆς Πεντη-
κοστῆς. „Ὁ γὰρ ἑπτὰ, φησὶν, ἐφ' ἑαυτὸν συντιδέ-
μενος, γεννᾷ τὸν πενήκοντα μιᾶς δευτέρας ἡμέρας,
ἐν ἧ τὸ μέλλοντος αἰῶνος προσεληφάμεν, ὁδὸν
τε οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ πρώτην, μᾶλλον δὲ μίαν
καὶ ἀκατάλυτον· δεῖ γὰρ ἐκεῖσε καταλήξει τὸν
ἐνταῦθα σαββατισμὸν τῶν ψυχῶν, ὡς δοθῆναι με-
ρίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτῶ· καθὼς ἦδη
τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν τὸ Σολομώντιον ἐξεληφασιν“
(Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Ποία δὲ εἶναι ἡ ὁγ-
δοῖ αὕτη καὶ πρώτη, μᾶλλον δὲ μία καὶ ἀκατά-
λυτος; Ἡ ἀγία Κυριακή, ἡ ὁγδοῖ μὲν οὖσα, ὡς
ὑπὲρ τὴν ἐβδόμην ἀριθμουμένη· πρώτη δὲ, ὡς ἀρ-
χὴ τῶν ἡμερῶν καὶ μία, ὡς εἰκὼν τοῦ μέλλον-
τος αἰῶνος νῦν, τότε δὲ ἐσομένη αὐτὸς ὁ μέλλων
αἰὼν ὁ ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχος· καὶ ὅρα περὶ τού-
του ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἐσχάτου Τροπαρίου τῆς Κα-
νόνος τοῦ Πάσχα τί λέγει περὶ τῆς Κυριακῆς ὁ
μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος τί
λέγει ἐν τῇ Τροπαρίᾳ „Αὕτη ἡ κλητὴ“· ἵνα μὴ καὶ
ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Σχολιαστὴς
Νικητῆς „Ἐπεὶ ἡ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἡμέρα
οὐκ ἔχει μεθ' αὐτὴν ἑτέραν διαδεχομένην αὐτήν,
οὐδὲ καταλύεται τῇ δύσει τοῦ Ἡλίου, χρηρὲς ἐκεῖ-
νην μίαν μὲν ὀνομάζειν, ὡς ἀδιάδοχον, ἀκατάλυ-
τον δὲ, ὡς ἀνέσπερον· εἰκότως δὲ τὴν μίαν ταύ-
την τὴν λείπουσαν ἐκ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προσ-
ελάβομεν· ἀναγκαῖον γὰρ εἰς τὴν ἐκεῖσε καταστα-
σιν καταλήξει τὴν ἐνταῦθα καταπαύσιν τῶν ψυ-
χῶν· ἥτοι τὴν διὰ θανάτου ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων

ἔργων ἀργίαν· ὥσπερ καὶ ὁ ἑπτὰ καταλήγει εἰς
τὸν ὀκτῶ ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον δοθῆναι
μερίδα φροντίδος τοῖς ἑπτὰ, τῷ βίῳ τούτῳ καὶ
οὕτω τοῖς ὀκτῶ τῷ μέλλοντι, φροντίζοντων οὐ τῷ
παρόντος βίου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος·
οὕτω γὰρ τινες ἐξεληφασιν τὸ Σολομώντιον ἐκεῖνο,
τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστῇ λεγόμενον „Δός μερίδα τοῖς
ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτῶ“· ἑπτὰ μὲν νοήσαντες τὸν
παρόντα βίον· ὀκτῶ δὲ τὸν μέλλοντα. Τινὲς δὲ
σαββατισμὸν ψυχῶν τὴν ἐνταῦθα μετριοπαθεῖαν
ἐνόησαν, ἣν ἡμεῖς καλοῦμεν ἀπάθειαν, ἥτις κατα-
λήγει εἰς τὴν κυρίως ἀπάθειαν τῷ μέλλοντος αἰῶ-
νος· ἄλλοι δὲ πάλιν σαββατισμὸν ψυχῶν ἐνόησαν
τὸ στήναι ἐν τῷ μέλλοντι τὰ κινούμενα πάντα·
ὁ δὲ μέγας Μαξιμὸς τοιούτων τι λέγει, ὅτι τοῦ
Κυρίου κατὰ τὴν ὁγδοὴν ἡμέραν (ἥτις εἶναι ἡ
Κυριακή) οὐδεμία γὰρ ἄλλη ὁγδοὴ ἐστὶ) φανε-
ροῦμένου, τοιούτου κατὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ,
καὶ τοῖς μὲν Δικαίοις τὸ εἶναι παρέχοντος,
τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς τὸ φεῖ εἶναι ἀπονεμοντος,
σαββατίζουσι τότε αἱ ψυχαί, πᾶσαν λαβοῦσαι
παύλαν κινήσεως, καὶ κίνησιν παντελῶς οὐκ ἔχου-
σαι μετὰ τὴν τοῦ ζήτουμένου φανέρωσιν· τοῦ γὰρ
ζήτουμένου φανερωθέντος, κίνησις ἀργεὶ πᾶσα τῶν
κινουμένων. Σὺ δέ μοι ὅρα ἐνταῦθα, ἀγαπητέ,
τὰ προνόμια ὅπου ἔχει ἡ ἀγία Κυριακή ἐν Κυρια-
κῇ γὰρ ἀρχισεν ἡ Κτίσις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ
τῆς Κτίσεως ἀνακαινίσις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ
τελείωσις τῆς Κτίσεως· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς
Κτίσεως ἐνῆργησεν ὁ Πατὴρ ἰδιαιτέρως, καὶ τοὶ συν-
εργεύσαντες καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· τὴν
δὲ ἀρχὴν τῆς ἀνακαινίσεως ἐνῆργησεν ὁ Υἱὸς ἰδιαι-
τέρως διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως· τὴν δὲ τελείωσιν
τῆς Κτίσεως ἐνῆργησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ
τῆς σημερινῆς αὐτοῦ καταβάσεως. Ἰδοὺ πόσον ἐπί-
μνησε τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ὅλη ἡ Ἀγία Τριάς.

καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ· ἡμεῖς δὲ στοχαστικῶς λέγομεν ὅτι ἴσως τοῦτο ἐποίησεν ἅπλῶς τὸν ὑπερβολικὸν ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τὰ λόγια Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὑπὸ τοῦτου γὰρ καταφλεγόμενος, δὲν ἤθελε νὰ παραλλάξῃ τοὺς ἐκείνου λόγους, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους γυμνοὺς καὶ ξηροὺς καὶ μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις ἠγάπα νὰ προσφέρῃ, ὅχι μόνον εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἀκροστιχίδας.

Καὶ τοῦτο δείκνυται ἀπὸ τὴν παροῦσαν Ἀκροστιχίδα, ἣτις εἶναι αὐτολεξεὶ ἐρανισμένη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ Θεολόγου, ὅπου τὸ δεύτερον Προοίμιόν του οὕτω προσφέρει· „Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν, καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν, καὶ προθεσμίαν ἐπαγγελίας, καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν, καὶ τὸ Μυστήριον ὅσον; (ἐρωτηματικῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγινώσκεται) Ὡς μέγα τε καὶ σεβάσμιον“ (ἀποκριτικὸν γὰρ τὸτό ἐστιν). Εἶπον δὲ δεύτερον Προοίμιον· διότι ἐσυνείθιζον οἱ παλαιοὶ ρήτορες νὰ μεταχειρίζονται καὶ δύο Προοίμια· ὡς καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τῆς Πεντηκοστῆς λόγῳ δύο Προοίμια ἐμεταχειρίσθη, ὡς τινες λέγουσιν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον οὕτως ἀρχεται, „Περὶ τῆς ἐορτῆς, βραχεία φιλοσοφήσωμεν“· τὸ δὲ δεύτερον, „Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν“. Τοῦτο λοιπὸν νομίζω νὰ ἦναι ἡ ἀφορμή, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀκροστιχὶς τοῦ παρόντος Κανόνος ἔμεινεν ἐννεασύλλαβος καὶ κολοβή· διότι ὁ Ἱερὸς Κοσμάς φιλογρηγόριος ὧν εἴπερ τις ἄλλος, ἠθέλησε τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκείνου νὰ γράψῃ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, χωρὶς νὰ προσθέσῃ τίποτε· ὅθεν κατὰ τὴν κολοβὴν Ἀκροστιχίδα κολοβά ἔγιναν καὶ ἐλλιπέστατα ἐν πολλαῖς Ὠδαῖς τὰ Τροπάρια τοῦ Κανόνος· ὥστε διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸν συνήθη ἀριθμὸν τῶν ὅκτω στίχων χρειάζονται νὰ τριπλασιασθοῦν καὶ νὰ τετραπλασιασθοῦν· ἐὰν δὲ ἐν μόνον Τροπάριον ἐστὶν ἐν τῇ Ὠδῇ, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἑκτῇ, χρειάζεται αὐτὸ ἐξάκις νὰ πολλαπλασιασθῇ οὐ χωρὶς σχεδὸν ἀηδίας καὶ βάρους καὶ τῶν φαλλόντων καὶ τῶν καίοναρχούντων καὶ τῶν ἀκουόντων.

Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τόσον πολλὰ ἠγάπα τὰ τοῦ Θεολόγου θελκτικὰ καὶ σειρήνια λόγια, ὥστε, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ ταῦτα αὐτολεξεὶ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, ἔπασσεν ὑπὸ μέμφιν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὡς ἄμετρος καὶ ἐλλιπής· οὕτω καὶ ἐγὼ, ὅς τις μέλω νὰ ἐρμηνεύσω τὸν εἰς τὸ Πνεῦμα Κανόνα αὐτῷ, ζητῶ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀγίου Πνεύματος· πλὴν ὅχι μὲ ἄλλου τινὸς λόγια, ἀλλὰ μὲ ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου· καὶ δὴ βοῶ μετ' αὐτοῦ· „Τὰ μὲν οὖν σωματικὰ τοῦ Χριστοῦ πέρας ἔχει... τὰ δὲ τοῦ Πνεύματος βουλομένῳ λέγειν παρέστω μοι τὸ Πνεῦμα, καὶ διδότης λόγον, ὅσον καὶ βούλομαι·“ εἰ δὲ μὴ τοσῶτον, ὅσος γὰρ τῷ καιρῷ σύμμετρος“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν). Διότι ἂν ὁ τόσον μέγας Κοσμάς δὲν ἐντρέπεται νὰ ἱεροσυλῇ αὐτολεξεὶ τὰ τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου ρήματα, (τί λέγω δὲν ἐντρέπεται; καὶ σεμνύνεται ἀκόμη καὶ ἐγκαλλωπίζεται εἰς τὴν τοιαύτην ἱεροσυλίαν) διὰ τί ἐγὼ νὰ ἐντρέπωμαι αὐτήν; ἐγὼ ὁ μηδὲν ὢν; ἐγὼ ὁ κενυχριαῖος κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τοσοῦτον ἀπειρομεγέθη ἄνδρα παραβαλλόμενος; μᾶλλον μὲν οὖν ἐγὼ πρέπει νὰ καλλωπίζωμαι περισσότερο εἰς τὴν τοιαύτην ἱεράν καὶ ἐπαινετὴν κλεψίαν.

Μὲ ὅλον τὸτο τὸ πρᾶγμα τὸτο δὲν εἶναι κλεψία ἢ ἱεροσυλία, ἀλλὰ εἶναι δάκειον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ δάκειον, ἀλλὰ δωρεὰ καὶ χάρις· ἐκκεχυμένος γὰρ εἶναι εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν Χριστιανῶν ὁ τῆς τοῦ Θεολόγου σοφίας Ὡκεανός, ὅς τις προσκαλεῖ τοὺς θέλοντας νὰ ἐξαντλήσωσιν ἀπὸ αὐτὸν δωρεὰν, καὶ νὰ χορτάσων ἀπὸ τὰ ρεῖθρα του ὅσον καὶ ἂν ὑψωνται· οὐ λέγω δὲ ὅσον καὶ ἂν θέλωσιν· ἂν γὰρ εἰς τὴν θέλωσιν τοῦ ἀνθρώπου

ἠκολούθει καὶ ἡ δύναμις, ἴσως ἐγὼ πρῶτος ἤθελα ἀνοίξῃ πλατέως τὸ στόμα μου, καὶ ἀπορρόφησῃ ὅλον τὸν τοῦ Θεολόγου Ὁκεανόν· ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμῶ καὶ θέλω, ἡ δύναμις μου ὁμως δὲν εἶναι σύμμετρος μὲ τὴν θέλησίν μου, διὰ τοῦτο ἀνοίγω τὸ στεγνὸν στόμα τῆς διανοίας μου, καὶ ἀπορρόφῶ ὀλίγας τινὰς ρανίδας ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι Λόγους Πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν Πεντηκοστήν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οἱ ἐξῆς Δεῖοι Πατέρες. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγον ἔχει, οὐ ἡ ἀρχὴ „Βραχεία περὶ τῆς Ἑορτῆς „φιλοσοφώμεν“. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Οὐρα ὅς ἡμῖν σήμερον γέγονεν ἡ γῆ“. ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν ἑορτῇ, καὶ πάλιν πανηγυρίῃ“. ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Χθὲς ἡμῖν“. ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπεφοίτησεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις“. ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σημερον“. ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί, καὶ πάντα λόγον“. Γρηγόριος ὁ Πελαγίας λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐδεσάμεθα πρὸς μὴκρον“. Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι περὶ τὴν παρούσαν ἑορταστικὴν ἀέναντον χάριν ἐπέειγεσθε“. Σῶζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιτοπαιδίου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου. Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τίνας διὰ τί μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεως κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; Ταύτην τὴν ἐρώτησιν ξά. οὐσαν προτείνουσι τινὲς εἰς τὸν Θεοφάνη Μάξιμον ἐν Τάμῳ α. καὶ ἀποκρίνεται εἰς αὐτὴν λέγων „Φασὶ τινες τῶν „τὰ δὲ πεπαιδευμένων, ὅτι, ἐπειδὴ ἐννέα τάξεις „κατὰ τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην αἱ Ἄγγελοι καὶ Δυνάμεις εἰσὶν, αἰῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον „ὁ Κύριος (καθὼ γὰρ Θεὸς τὰ πάντα πληροῖ) ἐκαστὴν τάγματι μίαν ἡμέραν ἀπένειμεν, ἀπὸ τῆς „ἐσχάτης ἕως τῆς τελευταίας· ἔδειντο γὰρ καὶ „αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· ἐν „αὐτῇ γὰρ κατὰ τὸν Ἀποστόλον ἀνεκεφαλαιώθη „οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ· καὶ μετὰ τοῦτο ἐνεφανίσθη τῷ Θεῷ καὶ „Πατρί· καὶ οὕτω τὸ Πνεῦμα κατεῖσι“. (οὐ συντηριζομένη δὲ, οὕτε ἡ πέμπτη καθ' ἣν ἀνελήφθη, οὕτε ἡ Κυριακὴ καθ' ἣν ἐκατέβη τὸ Πνεῦμα) Τί ἐἴποι ἐκαστον τάγμα ἐν ἐκάστῃ ἡμέρᾳ; Ὁ μὲν Θεοφάνης οὐκ εἶπε Μάξιμος· ὅπερ καὶ λυπηρὸν ἀληθὲς ἐστὶ· καθότι παντὸς λόγου ἢ ἂν ἀξίον, εἰ πα-

ρὰ τοιοῦτου μεγάλου Πατρὸς ἐφανερώτο· ἐν τῇ Σουλταζαρίᾳ δὲ τῆς Πεντηκοστῆς γράφεται ὅτι ἐκαστον τάγμα προσίον, τὴν δεωδεῖσαν ἐκείνην προσεκύνησάν τε. Τῶν ἐννέα ἐν πληρωδαίων ἡμερῶν καὶ πηγμάτων, τῇ δεκάτῃ ὁ Παράκλητος ἐπιδήμησεν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὅτι οὐδὲν ἐκατέβη παρ' αὐτοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· „Ἰνα, ὅταν ἐν ἐρημίᾳ γένωνται οἱ μαθηταὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, μάθωσιν ἡλίκον αὐτοῖς ἐχαρίζεσθαι τῇ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος παρουσίᾳ, καὶ εἰς αἰσθήσιν ἔλθοντας τῶν παρελθόντων ἀγαθῶν, μετὰ τὰ μεζόνος τῆς προθυμίας υποδείξωνται καὶ τὴν τοῦ Παρακλήτου δωρεάν“ (Λόγ. β. εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ἡ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί“). Διὰ τί δὲ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ; Ἀποκρίνεται ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος· „Ὅτι τρεῖς μεγάλαί ἐορταὶ ἦσαν „παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, τὸ Πάσχα, ἡ Πεντηκοστή, καὶ ἡ Σκηνοπηγία, ἐν αἷς συνήγοντο πλήθη πολλὰ „τῶν Ἰουδαίων. Ἐν μὲν οὖν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα „σταυρωθεὶς καὶ παθὼν ὁ Χριστὸς, ἐδημιούργησε „πάντων τῶν τότε συννηροισμένων Ἰουδαίων· ἡ δὲ „ἀνάστασις αὐτοῦ οὐκ ἐδημιούργησε, ἀλλ' ἐσυκοφαντήθη „παρ' αὐτῶν· ὅθεν ἡ τῇ Πνεύματος χάρις ἐκχυθεῖσα εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, καθ' ἣν ἦσαν ἅπαντες οἱ Ἰουδαῖοι συνηγμένοι, ἐστρεψέτωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ἀκοὰς πρὸς „τοὺς Ἀποστόλους οἱ σινε ἡμαρτύρουν καὶ ἐκήρυττον ὅτι ἀνίστη ὁ Κύριος. Ὡστε βεβαίως τῆς ἀναστάσεως ἐστὶν ἡ Πεντηκοστή“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ἡ ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σημερον“). Ἐπειδὴ δὲ γράφουσιν αἱ Πράξεις ὅτι καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἦτον μαζί με τοὺς Ἀποστόλους καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου· „Καὶ ἂν ὄχλος ἀναμαρτάνει ἐπὶ „τὸ αὐτὸ ὡς ἐκατὸν εἴκοσι“. διὰ τοῦτο λέγουσι τινὲς ὅτι εἰς ὅλους αὐτοὺς τὸς ἐκατὸν εἴκοσι ἐκείνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν πυρίναῖς γλώσσαις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ.

Ῥδὴ α'. Ἦχος Βαρύς. Ὁ Εἰρμός.

„Πόντῳ ἐκάλυψε Φαραὼ σὺν ἄρμασιν ὁ συντρίβων πολέμους ἐν
 „ὑψηλῷ βραχίονι· ἄσωμεν αὐτῷ, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ὁ κόσμος τῶν Ἱερῶν Μελωδῶν δὲν προσαρμό-
 ζει τοὺς Εἰρμούς τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, καθὼς προσήρμοξε
 τοὺς περισσοτέρους Εἰρμούς τῶν προλαβόντων Κανόνων του, ἀλλὰ ἄλλους μὲν τροπολογι-
 κῶς εἰς τὰ ἦδη ἀνάγει, ὡς τὸν τῆς ἐκτῆς· τοὺς περισσοτέρους δὲ μελουργεῖ, φιλά πε-
 ριέχοντας τῶν Ῥδῶν τὰ λόγια, καθὼς καὶ τὸν παρόντα· οὗτος γὰρ ὁ Εἰρμός ἀναφέρει
 μόνην τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσῃ γεομένην θαυματουργίαν, καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ τῆς
 πρώτης Ῥδῆς τοῦ Μωϋσέως μεταχειρίζεται λόγια· καὶ βλέπε, ἀγαπητέ, ὅτι ὁ λόγος μου
 εἶναι ἀληθινός· εὐρίσκεται ἐν τῇ πρώτῃ Ῥδῇ „Πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτῆς;“ τοῦτο εὐρίσκε-
 ται καὶ ἐδῶ· εὐρίσκεται ἐκεῖ „Κύριος συντρίβων πολέμους;“ τοῦτο εὐρίσκεται καὶ ἐδῶ·
 γράφεται ἐκεῖ „Μεγέθει βραχίονός Σου;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ, μὲ καποῖαν ὁμῶς
 παραλλαγὴν· ἀντὶ γὰρ τῆς „Μεγέθει βραχίονος“, γράφεται ἐδῶ „Ἐν ὑψηλῷ βραχίονι“·
 ὅπερ ὁ Ἡσαΐας καθαρώτερα λέγει· „Κύριε, ὑψηλός Σου ὁ βραχίον“ (Ἡσ. κς'. ι.). γρά-
 φεται ἐκεῖ „Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ.

Ταῦτα λοιπὸν πάντα συμμαζῶντας ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός, οὕτω λέγει· Ὁ Κύριος τῶν
 ἀπάντων, ὁ ὁποῖος συντρίβει τοὺς πολέμους μὲ τὸν ὑψηλὸν καὶ ἀνίκητόν του βραχίονα,
 ἐσκέπασε μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θαλάσσαν τὸν βασιλέα Φαραῶ, καὶ τὰς ἀμάξας αὐτοῦ. Πο-
 λέμους δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοήσωμεν τοὺς πολεμίους καὶ ἐχθρούς, ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πά-
 σχοντας κατὰ τρόπον συνεκδοχῆς· τούτους γὰρ συντρίβει ὁ Κύριος, ἕνα μὲν, διότι οἱ πό-
 λεμοὶ δὲν γίνονται κατὰ προηγούμενον θέλημα τῷ Κυρίου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπόμενον· ἦτοι
 κατὰ παραχώρησιν, ὡς δογματίζουσιν οἱ Ἱεροὶ Θεολόγοι· ἄλλο δὲ, διότι ὁ Κύριος λέγεται
 εἰρηνάρχης καὶ εἰρηνοδότης καὶ τῆς εἰρήνης ἀρχηγός καὶ πρωταίτιος, ὡς ταύτην ἀγαπῶν
 καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἂν δὲ τὴν εἰρήνην ἀγαπᾷ καὶ θέλῃ ὁ
 Θεός, βέβαια ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι τοὺς πολεμίους συντρίβει καὶ ἀφανίζει, ὡς μὴ
 τούτους ἀγαπῶν καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἢ γὰρ τῶν ἐναντίων
 εἰσαγωγὴ τῶν ἐναντίων εἶναι συντριβή· ἐπειδὴ, κατὰ τὸ κοινὸν ἀπόφθεγμα τῶν φιλοσό-
 φων, τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ εἶναι ἐπιστήμη· εἰ δὲ λέγει ὁ Κύριος „Οὐκ ἦλθον βαλεῖν
 „εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μάχαιραν“, (ἦτοι πόλεμον) (Ματθ. ι'. 34.) τοῦτο ὑψη-
 λότερον νοεῖται περὶ τῆς Πίστεως, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρόχειρον νόημα τοῦ πολέμου· καὶ
 ὅρα τὴν ἑρμηνείαν εἰς τοῦτο τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Διὰ τί δὲ λέγεται ὑψηλός ὁ τοῦ Κυρίου βραχίον; Διὰ νὰ φανερωθῇ ἡ συντριβὴ τῶν
 τοιούτων πολέμων· ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου θέλουν νὰ κυπήσουν βαρύτερα, συνειθίζουσιν νὰ
 σιγῶνεν τὸ χέρι τῶν ὑψηλότερα. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλά, ὡς λέ-
 γει

γει ὁ Δαβὶδ, „Ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν“ (Ψαλ. ριβ'. 5.), διὰ τοῦτο ἀπολούθῃς καὶ ὁ βραχίον αὐτοῦ εἶναι ὑψηλός· καὶ ἐπεὶ εἶναι ὑψηλός, διὰ τοῦτο καὶ πληγόνει καὶ χειρότερα συντρίβει τοὺς πληττομένους, ὅχι μόνον μὲ τὸ γενναῖον καὶ ἀνίκητον τοῦ βραχίονός του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὑψηλὸν σήκωμα τοῦ αὐτοῦ βραχίονός του· ὁ Θεὸς γὰρ, κατὰ τὴν συμβολικὴν Θεολογίαν (1), διὰ μὲν τὴν φυσικὴν του φιλανθρωπίαν κατεβαίνει τὸν βραχίονά του μὴ θέλων νὰ κολάσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ βάλλων τὸ χεῖρ του ὑποκάτω εἰς τὸ μάγουλόν του, καθὼς κάμνουσιν ἐκεῖνοι ὅπου κοιμῶνται, ὑπνώττει· ὅταν δὲ ἰδῇ ὅτι ἀυξάνει ἡ ἁμαρτία, καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες δὲν αἰσθάνονται τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, τότε ἐκεῖνος μὲ βίαν μὲν καὶ παρὰ φύσιν ἐξυπνᾷ καὶ ὑφώνει τὸ χεῖρ του καὶ συντρίβει τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ, βλέπων τοὺς μὲν κακοὺς καὶ ἁμαρτωλοὺς νὰ τυραννοῦν τοὺς ταπεινοὺς καὶ δικαίους, τὸν δὲ Θεὸν νὰ μὴ τιμωρῇ τοὺς κακοὺς μήτε νὰ τοὺς ἐκδικῇ, ἀποτολμᾷ νὰ μέμφεται αὐτὸν ὡς κοιμῶμενον, καὶ νὰ φωνάζῃ ποτὲ μὲν „Ἐξεγέρθητι· ἵνα τί ὑπνῷς, Κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπάσῃ εἰς τέλος“ (Ψαλ. μγ'. 25.) ποτὲ δὲ „Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψώσθητω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάθῃς τῶν πενήτων σου εἰς τέλος“ (Ψαλ. θ'. 35.) διότι ἂν ὑψώθῃ ἡ χεὶρ σου κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ δυναστευόντων, δὲν θέλει λησμονηθῇ ὁ πτωχὸς καὶ δίκαιος ἕως τέλους, ἀλλὰ θέλει εὐφρανθῇ, ὅταν ἰδῇ ἐκδίκησιν, κατὰ τὸ „Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἰδῇ ἐκδίκησιν“ (Ψαλ. νζ'. 10.) Τοῦτο τὸ νόημα τῆς ὑψώσεως τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ θέλων νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ καὶ τὰ, τιμωρῶν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀπολούθῃς λέγει· „Ἐπὶ πᾶσι τέτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς (τοῦ Θεοῦ), ἀλλ' ἐστὶ ἡ χεὶρ (αὐτοῦ) ὑψηλὴ“ (Ἡσ. θ'. 12.)· ἥτοι ἀκόμη ἔχει νὰ τὴν τιμωρήσῃ.

Τροπᾶριον.

„Εργῶ, ὡς πάλαι τοῖς Μαθηταῖς ἐπηγγείλω, τὸ Παράκλητον,
„Πνεῦμα ἑξαποστείλας, Χριστὲ, ἔλαμφας τῷ Κόσμῳ φῶς, φι-
„λάμψωτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, λέγει, οἱ ὅποιοι ὑπόσχονται, δὲν τελειοῦν βεβαίως τὰς ὑποσχέσεις των· διότι ἢ μετανοοῦν ὅτι ὑπεσχέθησαν, ἢ δύναμιν δὲν ἔχον εἰς τὸ νὰ πληρῶσιν τὴν ὑπόσχεσίν των· καὶ οὕτω τὰ ὑποσχεθέντα παρ' αὐτῶν μένουσιν ἄκυρα· Σὺ δὲ, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ ἀληθινὴ τῶν ἐπαγγελιῶν ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις τῶν ὑποσχέσεων, ὑπεσχέθης εἰς τοὺς ἀγίους σου Μαθητὰς πρὸ τῆς ἀναστάσεώς σου νὰ στείλῃς εἰς αὐτοὺς τὸ Παράκλητον Πνεῦμα· ἐν οἷς ἔλεγες· „Συμφέρι ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀ-
„πέλθω· εἰ γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος ἐκ ἐλεούσεται πρὸς ὑμᾶς“ (Ἰω. ιε'. 7.) καὶ πάλιν· „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα
„μὲνῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Πα-
„ράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε'. 26.) καὶ πάλιν· „Καὶ
„ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς“ (Λουκ. κδ'. 49.)

ἥτοι

(1) Συμβολικὴ Θεολογία λέγεται, ὅσα πρὸς Θεὸν λέγονται ἀνθρωποπρεπῶς, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων μελῶν καὶ αἰσθήσεων καὶ ὕδων τούτῳ προσαρμοζόμενα· ὁμοίως καὶ ὅσα ἰδιώματα τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἢ καὶ ἄλλων ὑλικῶν κτισμάτων τῷ Θεῷ ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς ἀποδίδονται. Ταυτὴς τῆς Συμβολικῆς Θεολογίας βιβλίον συνέγραψεν ὁ Ἀριστοπαγίτης Διο-
νύσιος, ὅπερ ἀναφέρει ἐν κεφ. ιε'. περὶ Οὐρανίας Ἱε-

ραρχίας λέγων· „Ἐχει γὰρ καὶ τοῦτο (τὸ ἄριον πνεῦμα) θεαρχικῆς ἐνεργείας εἰκόνα καὶ τύπον, ὡς ἐν τῇ Συμβολικῇ Θεολογίᾳ κατὰ τὴν τετρα-
„στοιχὸν ἀνακαθαρσὶν ἡμῖν διὰ πλειόνων ἀποδίδει-
„ται“· Τετραστοιχὸν δὲ ἀνακαθαρσὶν τὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀναγωγικὴν ἀλληγορίαν φησὶν, ὡς ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Μαξιμὸς· νῦν δὲ, ὡς δυσ-
τυχία! τὸ σύγγραμμα τοῦτο οὐ σώζεται.

ἤτοι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (1). Καθὼς λοιπὸν μετὰ τὸν λόγον ὑποσχέσεως, Κύριε, νὰ στείλῃς τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον· οὕτω σήμερον μετὰ τὸ ἔργον ἐτελείωσας τὴν ὑπόσχεσίν σου· καὶ πέμψας τὸ Παράκλητον Πνεῦμα, δι' αὐτοῦ ἔλαμψας εἰς τὸν Κόσμον τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας καὶ πίστεως τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὥστε οἱ τὸ φῶς τοῦτο δεξάμενοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ψάλλουσι μετὰ χαρὰν καὶ ἠδονὴν τῆς καρδίας ἐκεῖνο τὸ χαρμόσυνον Τροπάριον· „Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν· ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον· εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνῶντες· αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν“.

Ἐπλήρωσας λοιπὸν σήμερον τὴν ὑπόσχεσίν σου, φιλάνθρωπε· διότι οὔτε ἀπὸ ἀδυναμίας ἔμελλες νὰ μὴ τελειώσῃς αὐτήν· παντοδύναμος γὰρ εἶσαι· οὔτε ἀπὸ μετάνοιαν· διότι ἡ μετάνοια εἶναι μία δευτέρα βουλὴ, ὅπου κατηγορεῖ τὴν πρώτην βουλήν· τοῦτο δὲ νὰ γένη ἐπὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον· καθότι ὁ Θεὸς καθὼς εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν ἀναλλοίωτος, οὕτως εἶναι καὶ κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὰς βουλάς του, ὡς ψάλλει ὁ Δαβὶδ· „Κύριος διασκεδάζει βουλάς Ἑθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλάς ἀρχόντων· ἡ δὲ βουλὴ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει“ (Ψαλ. λβ'. 10.). Εἰ δὲ ἀκούομεν τῶν Θεῶν Γραφῶν νὰ λέγουν ὅτι ὁ Κύριος μεταμελεῖται καὶ μετανοεῖ· οὕτω γὰρ γράφεται διὰ τὸν Σαούλ· „Καὶ Κύριος μετεμελήθη, ὅτι ἐβασίλευσε τὸν Σαούλ ἐπὶ Ἰσραὴλ“ (1. Βασ. ιε'. 35.) καὶ διὰ τὴν Ὠσηὲ λέγει Κύριος· „Τί σε διαψῶ Ἐφραίμ; ὡς Ἀδάμα θήσομαι σε καὶ ὡς Σεβοείμ· μετεστράφη ἡ καρδιά μου ἐν τῷ αὐτῷ· συνετεράχθη ἡ μεταμέλειά μου· οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, ὅτι Θεὸς εἰμι ἐγὼ καὶ οὐκ ἄνθρωπος“ (Ὡσ. ια'. 8.) ἂν, λέγω, αἱ Γραφαὶ ἀναφέρουν ὅτι μετανοεῖ ὁ Θεός, ἤξευρε ὅτι τοῦτο λέγουν, ὅπου ὁ Θεὸς φοβερίζει καὶ ὀργίζεται διὰ τὴν κακοποιήσιν τινᾶς· τότε γὰρ μετανοεῖ· ἥτοι μεταβάλλεται ὁ Θεός, νικώμενος ἀπὸ τὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα, ἥτις δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς ἔργον τοὺς προτέρους φοβερισμοὺς ὅπου ἔκαμεν· ὅπου δὲ ὑπόσχεται ὁ Θεός νὰ δώσῃ ἀγαθὰ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ μὴ φέρῃ εἰς τέλος τὴν ὑπόσχεσίν του, ἔχων μάλιστα χινοῦσαν αὐτὸν εἰς τοῦτο τὴν φυσικὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα;

Τροπάριον.

„Νόμῳ τὸ πάλαι προκηρυχθεὶν καὶ Προφήταις ἐπληρώθη· τοῦ
„Θείου Πνεύματος σήμερον πᾶσι γὰρ πιστοῖς χάρις ἐκκέχυται.“

ΕΡΜΗ-

(1) Δύο πράγματα διδάσκει ἡμᾶς διὰ τῆς Ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μέγας τῆς Θεολογίας Γρηγόριος ἐν τῇ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ λόγῳ αὐτοῦ· εἷς μὲν, ὅτι πρὸς τὸν Χριστὸς ὅταν ἀτελήθη, καὶ ἄλλο, ὅτι τὸ Πνεῦμα οὐ μόνον ἀποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει· οὕτω γὰρ φησὶ· „Νυνὶ ὁρῶμεν διὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῖς μαθηταῖς πεμφθέντος Πνεύματος μέχρι τίνος ὁ Χριστὸς ἀναληφθεὶς ἐφθασε, καὶ εἰς ποίαν ἀξίαν ἀνέβη· τὴν ἡμῶν ἢν ἀνέλαβε φύσιν· ἐκεῖσε γὰρ πάντως ἀνῆλθεν, ὅθεν τὸ Πνεῦμα παρ' αὐτοῦ πεμφθέν κατελήλυθε. Πόθεν δὲ τὸ Πνεῦμα κατήλθε, δείκνυσιν ὁ διὰ τοῦ Προφήτου λέγων Ἰαὴλ· „Ἐκχέω ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ πρὸς ὃν ρησὶν ὁ Δαβὶδ· „Ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμα Σου, καὶ κτισθήσονται καὶ ἀνακαινισθῶσι τὰ πρόσωπα τῆς γῆς. Πρὸς τὸν αἰνατόν ποιητὸν ὁ Χριστὸς ἀνέληλυθε Πατέρα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφθασε τὸν Πατερικὸν κόλπον, ὅθεν καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ κοιωνὸς καὶ κατὰ τὸ

„ἀνθρώπινον τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας ἀνδείχθη, τὸ ἐξ Οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκχέομενον τε καὶ „σεβόμενον Πνεῦμα καὶ αὐτὸς ἀρτίως ἀποστείλας“ ἰδοὺ τὸ πρῶτον· δείκνυσιν δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι. „Ἀλλὰ μὴδεὶς νομίση τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τῆς ἀξίας ταύτης ἀμοιρῶν, παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἀποσπελόμενον ἀκλύων“ οὐ γὰρ τῶν ἀποσπελόμενων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποσπελόντων καὶ συνευδοκούντων ἐστὶ· δείκνυσιν δὲ καὶ τὴν σαφῆς ἐκ τῆς Προφητοῦ λέγων· „Ἐγὼ ταῖς χερσὶ μου ἐδεμελίωσα τὴν γῆν, καὶ τὸν Οὐρανὸν ἐξέτεινα“ καὶ νῦν Κύριος ἀπέσταλκε με καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ· καὶ ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ Προφήτου πάλιν ἀλλαχὺ λέγων· „Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, ὃ ἐνεκὸν ἐχρίσθη με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκε με. Τεῖχος οὐκ ἀποστέλλεται μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει τὸν παρὰ τῷ Πατρὶ ἀποσπελόμενον Υἱόν· παρ' ἃ δείκνυται Πατρί τε καὶ Υἱῷ συμφυεῖς καὶ ὁμοσυνεῖς καὶ συνεργόν καὶ ὁμότιμον“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον, λέγει, ἐτελειώθη διὰ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῶν ἔργων ἐκεῖνο ὅπου ἐκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον τῆ Μαυσέως καὶ ἀπὸ τοὺς Προφῆτας, δηλαδὴ τὸ περὶ τῆς ἐκχύσεως καὶ μεταδόσεως τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπεὶ κατὰ τὰ προκηρύγματα τούτων καὶ τὰς προρρήσεις ἐξεχύθη σήμερον εἰς ὅλους τὰς πιστοὺς ἡ χάρις τῆ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀξία δὲ σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ὅτι οὔτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δίδεται χωρὶς νὰ ἔχῃ δεκτικὴν ἐπιτηδεύοντα ὁ μέλλων ταύτην λαμβάνειν ἄνθρωπος, οὔτε ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ λάβῃ κανένα χάρισμα τοῦ Πνεύματος μὲ φυσικὴν μόνον δύναμιν χωρὶς τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οὔτε ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ σοφίαν ἐν τοῖς ἀγίοις χωρὶς τοῦ ταύτην δεχομένου νοῦς, ὅτε γινώσκῃ, χωρὶς τῆς δεκτικῆς τοῦ λόγου δυνάμεως, οὔτε πίστιν, ἄνευ τῆς κατὰ νοῦν καὶ λόγον τῶν μελλόντων καὶ πᾶσι τέως ἀδήλων πληροφορίας, οὔτε ἰαμάτων χαρίσματα, δίχα τῆς κατὰ φύσιν φιλανθρωπίας, οὔτε τι ἕτερον τῶν λοιπῶν χαρισμάτων, χωρὶς τῆς ἐκάστου δεκτικῆς ἐξέως τε καὶ δυνάμεως, οὔτε μὴν πάλιν ἐν τῶν ἀπνηριθμημένων ἄνθρωπος κτήσεται κατὰ δύναμιν φυσικὴν, δίχα τῆς χορηγούσης ταῦτα θείας δυνάμεως· καὶ δηλοῦσι τοῦτο πάντες οἱ ἅγιοι, μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν θείων ζητῶντες τῶν ἀποκαλυφθέντων τὰς λόγους“ (Κεφ. ιγ'. τῆς 5'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Ὡστε, ὅποιος θέλει νὰ λάβῃ πλουσιωτέραν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ κάμνῃ τὸν ἑαυτοῦ δεκτικώτερον διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς καθάρσεως τῶν παθῶν· ἡ γὰρ χάρις τοῦ Πνεύματος, εἰ καὶ χάρις, ὅμως χύεται εἰς τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς αὐτῶν καθαρότητος καὶ πίστεως· ὅθεν λέγει πάλιν ὁ αὐτὸς θεὸς Μάξιμος· „Ὁ θεὸς Ἀπόστολος τὰς διαφόρους ἐνεργείας τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος χαρίσματα λέγει διάφορα, ὅφ' ἐνὸς δηλονότι καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούμενα Πνεύματος· καὶ τοίνυν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ μετοχῇ τῆ τοιοῦδε χαρίσματος, ἕκαστος τῶν πιστῶν δηλονότι κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς υποκειμένης αὐτῷ κατὰ ψυχὴν διαθέσεως συμμεμετρημένην δέχεται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν“ (Κεφ. υ5'. τῆς Γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ποῦ δὲ φαίνεται ἐν τῷ Νόμῳ ἡ μετάδοσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Γενέσεως· „Πνεῦμα, φησὶν, ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος“ (Γεν. α'. 2.). ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Μὴδὲν ἄλλο Πνεῦμα Θεοῦ, ἢ τὸ Ἅγιον, τὸ τῆς Θείας καὶ Μακαρίας Τριάδος συμπληρωτικὸν ὀνομαζέσθαι“ (Ὁμιλ. β'). καὶ πάλιν· „Τὸ, Ἐπεφέρετο (τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) ἐξηγεῖται ἀντὶ τῆ ἐνέθαλψε καὶ ἐξωχογόνει τὴν τῶν ὕδατων φύσιν, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἐπωαζούσης ὀριδος, καὶ ζωτικὴν τινα δύναμιν ἐνείσης τοῖς ὑποθαλαπομένοισι“ (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν Ἐξαήμερον)· ὁμοίως καὶ περὶ τῆ Ἰωσήφ γράφεται· „Μὴ ευρήσομεν τοιοῦτον, (οἷός ἐστιν ὁ Ἰωσήφ) ὃς ἔχει Πνεῦμα Θεοῦ ἐν αὐτῷ“; (Γεν. μα'. 38.) ἐν τῇ Ἐξόδῳ δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μαυσῆν· „Καὶ σὺ ἀλλήσον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα Πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως“· (Ἐξ. κη'. 3.) καὶ περὶ τοῦ Βεσελεὴλ γέγραπται· „Καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν Πνεῦμα Θεῶν σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης“ (Ἐξ. λα'. 3.). καὶ πρὸς τὸν Μαυσῆν εἶπεν ὁ Θεός· „Καὶ καταβήσομαι καὶ λαλήσω ἐκεί μετὰ σοῦ· καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τῆς Πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς“ (τοὺς ἐβδομήκοντα δηλ. ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους) (Ἀριθ. ια'. 17.)· καὶ ὁ Μαυσῆς εἶπε· „Τίς δώῃ πάντα τὸν λαὸν Κυρίου Προφῆτας; Ὅταν δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς“ (αὐτόθ. 29.).

Μὲ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα ἐπροκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον ἡ μετάδοσις τῆ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπροκηρύχθη δὲ αὕτη καὶ ἀπὸ διαφόρους Προφῆτας· ἀπὸ τὸν Ἰωήλ· „Ἐκχεῖ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (τὴν πιστεύσαντα δηλαδὴ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου) (Ἰω. β'. 28.)· ἀπὸ τὸν Μιχαῖαν· „Οὐκ ἔσται ὁ ἑπακούων αὐτῶν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχύον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου“ (Μιχ. γ'. 8.)· ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν· „Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ᾤκησάμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας Σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἡσ. κ5'. 18.)· ἀπὸ τὸν Δαβίδ· „Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίτισον ἐν τοῖς

„ἐγκάτοις μου“ (Ψαλ. 111.)· καὶ πάλιν· „Τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον μὴ ἀντανέλης
 „ἀπ' ἐμοῦ“ (αὐτόθ. 12.)· ἀπὸ τὸν Ἰώβ· „Πνεῦμα Θεῖον τὸ περίον μοι ἐν ρίνι“
 (Ἰώβ κζ'. 3.)· καὶ πάλιν· „Πνεῦμα Θεῖον τὸ ποιῆσάν με· πνοὴ δὲ Παντοκράτορος ἡ δι-
 „δάσκουσα με“ (Ἰώβ. λγ'. 4.)· καὶ ἀπὸ τὸν Ἰεζεκιήλ· „Καὶ δάσω ὑμῖν καρδίαν και-
 „νὴν, καὶ Πνεῦμα καινὸν δάσω ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς
 „ὑμῶν, καὶ δάσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην, καὶ τὸ Πνεῦμά μου δάσω ἐν ὑμῖν“ (Ἰεζ.
 λς'. 26.). Οὕτως ἐπροκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ἡ μετάδοσις τῆς χάρι-
 τος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποῖαν ἐορτάζομεν σήμερον (1).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἐξ ὕψους δίδαμιν τοῖς Μαθηταῖς, Χριστὲ, ἕως ἄρ' ἐρδύσῃ·
 „σθε, ἔφης, καθίστατε ἐν Ἱερουσαλὴμ· ἐγὼ δὲ ὡς ἐμὲ Παράκλητον
 „ἄλλον, Πνεῦμα τὸ ἐμὸν τε καὶ Πατὸς ἀποσελῶ, ἐν ᾧ στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τὸ λέγον „Καὶ
 „ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν
 „τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδυσθῆτε δύναμιν ἐξ ὕψους“ (Λουκ. κδ'. 49.)· ὅσον
 καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Ἰωάννου λέγοντος „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Πα-
 „ράκλητον δάσω ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ (Ἰω. ιδ'. 16.) Ταῦτα λοιπὸν
 τὰ δύο ρητὰ αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς εἰς τὸν παρόντα Ἑρμόν· διὸ λέγει·
 Ω' Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ προεῖπας εἰς τὰς Μαθητάς σου ταῦτα· Σεῖς, ὦ Μαθη-
 ταί μου, καθίστατε εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕως ὅπου νὰ ἐνδυθῆτε δύναμιν ἐξ ὕψους. Δὲν εἴ-
 πεν ἕως οὗ νὰ δεχθῆτε ἢ νὰ λάβετε, ἀλλὰ νὰ ἐνδυθῆτε, φανερόντων μὲ τὴν λέξιν ταύτην
 τὸ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ σώματος φυλακτικὸν τῆς τοῦ Πνεύματος πανοπλίας καὶ δυνάμεως.
 Καθίστατε ἕως νὰ ἐνδυθῆτε ὅχι ἀνθρωπίνην δύναμιν, ἀλλὰ οὐράριον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἐγὼ δὲ θέλω ἀποστέλλει εἰς ἐσὰς ἄλλον
 Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα δηλαδὴ τὸ Ἅγιον, μὲ τὸ ὁποῖον θέλετε στερεωθῆ εἰς τὴν πίστιν,
 ὑπομένοντες κάθε πειρασμὸν ὅπου μέλλετε νὰ δοκιμάσετε διὰ τὴν πίστιν. Τὸ δὲ „Ὡς
 „ἐμὲ“ εἶναι προσθήκη τοῦ Ποιητοῦ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσεν; Ἀκουσον.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀκούοντες τὸν Κύριον νὰ λέγῃ ὅτι θέλω σὰς στείλει ἄλλον Παράκλη-
 τον, ἐπεχείρουν νὰ χωρίσῃ αὐτὸν τὸν Παράκλητον κατὰ τὴν ἐστίαν ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν
 τῆς Πατρὸς· διὰ τῆτο „Ἄλλον Παράκλητον“ εἰπὼν ὁ Μελωδὸς, ἐπρόσθεσε τὸ „Ὡς ἐμὲ“,
 ἵνα διὰ μὲν τῆ „Ἄλλον“ φανερώσῃ τὴν διαφορετικὴν ὑπόστασιν ὅπως ἔχει ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸ
 Πνεῦμα· διὰ δὲ τοῦ „Ὡς ἐμὲ“ φανερώσῃ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας ὅπου ἔχει ὁ Υἱὸς μὲ
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, οὕτως
 ἐρμηνεύοντα τὸ „Ἄλλος“· „Διὰ τῆτο μετὰ Χριστόν μὲν (κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον),
 „ἵνα Παράκλητος ἡμῖν μὴ λείπῃ· ἄλλος δὲ, ἵνα σὺ τὴν ἰσοτιμίαν ἐνδυμνηθῇς· τὸ γὰρ
 „ἄλλος, ἄλλος οἷος ἐγὼ καθίσταται· τοῦτο δὲ συνδεσποτείας, ἀλλ' οὐκ ἀτιμίας ὄνομα·
 „τὸ γὰρ ἄλλος οὐκ ἐπὶ τῶν ἄλλοτρίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὁμοεσίων οἶδα λεγόμενον“ (Λόγ.
 εἰς τὴν Πεντηκοστήν.). „Ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοφυῶν (κατὰ τὸν Σχολιαστὴν Νικήταν) ἄλλος καὶ
 „ἄλ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
 „Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνέργει ἐν τοῖς πατράσι (τοῖς
 „πατρὶ τοῦ Νόμου δηλαδὴ) καὶ ἐν τοῖς Προφήταις·
 „ὡς οἱ μὲν (οἱ Πατέρες δηλαδὴ) ἐραντᾶσθησαν
 „Θεόν, ἢ ἐγνώσαν· οἱ δὲ (οἱ Προφῆται δηλ.) καὶ
 „τὸ μέλλον προέγνωσαν, τυπούμενοι τῷ Πνεύματι
 „τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ ὡς παροῦσι συνόντες τοῖς ἐσο-
 „μετοῖς“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Ἐφῆ δὲ

καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Νῦν ἀρχεῖται τε-
 „λεῖσθαι καὶ τὰ φανεροῦντα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 „κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν ὑπάρχον· ἵν' ἡμεῖς ἐπιγνώ-
 „μὴν τε καὶ σεβώμεν τὸ μέγα καὶ προσκυνητὸν τῆς
 „Ἁγίας Τριάδος μυστήριον· ἐνέργει γὰρ καὶ προ-
 „τερον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ
 „διὰ τῶν Προφητῶν λαλήσαν καὶ προκαταγγεῖλαν
 „τὰ μέλλοντα“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν).

„ ἄλλον λέγομεν* οἶον, ἄλλος ἐστὶν ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλος ἐστὶν ὁ Παῦλος* ἐπὶ δὲ τῶν ἐτε-
 „ ροφυῶν, ἄλλο καὶ ἄλλο λέγομεν* οἶον, ἄλλο ἐστὶ βοῦς, καὶ ἄλλο ἵππος“. Παράκλητος
 δὲ ἄλλος ἐρρέθη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλη-
 „ τος ὀνομάζεται παρὰ τῇ πρώτῃ Ἐπιστολῇ τῆ Ἰωάννου λέγοντος* „ Ἐάν τις ἁμάρτη, Πα-
 „ ράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον“. (Ἀ. Ἰω. β'. ι.) Παράκλη-
 τος δὲ θέλει νὰ εἰπῇ παρηγορητής. Τίς δὲ ἄλλος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐστὶ πα-
 ρηγορητικώτερος; Βέβαια οὐδεὶς.

Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσορρήμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, λέγει* „ Ἐκλήθη τὸ
 „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Παράκλητον. Διὰ τί; Ἀλλ' ἡ διὰ τὸ παρακαλεῖν ἀνθρώπους, τατέστι
 „ παραμυθῆσθαι* παρακαλεῖ δὲ, οὐχ ὡς δεῦτερον Θεὸς, ἀλλ' ὡς Θεός* καὶ γὰρ Θεοῦ ἴδιον
 „ τὸ παρακαλεῖν* λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος* „ Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ
 „ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν“. Καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ* „ Παρεκάλεσέ σε
 „ ὁ ὀνομάσας σε* νόησον ταύτην“. Παρακαλεῖ ὁ Πατήρ* παρακαλεῖ ὁ Υἱός* „ Πνεῦμα γάρ,
 „ φησὶ, Κυρίου ἐπ' ἐμέ* ἔνεκεν ἔχρισέ με* εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με* πα-
 „ ρακαλέσαι τοὺς πενθοῦντας“. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀκροστιχίδος τοῦ Ἰαμβι-
 κοῦ Καινός τῆς παρουσίας ἐορτῆς, ἵνα μάθῃς ὅτι Παράκλητος εἶναι καὶ ὡς τὰς παρακλη-
 σεις ἡμῶν δεχόμενος ὡς Θεός, τόσον ὁ Χριστὸς, ὅσον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τροπάριον.

„ Ἡ τοῦ Θεοῦ Πρεΰματος ἐπιδημήσασα δύναμις, τῇ μερισθεΐσαν
 „ πάλαι φωνῇ κακῶς ὁμοιοσάμεν εἰς μίαν ἀρμορίαν θεΐως συ-
 „ μῆψε, γρῶσιν (ι) συμετίξασα πικρὸς τῆς Τριάδος, ἐν ἧ ἑσπερώθημεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλὴ μὲν εἶναι ἡ ὁμόνοια καὶ συμφωνία* ἀλλ' ὅταν γίνεταί διὰ καλὸν καὶ συμφέρον
 πρᾶγμα* ὅταν δὲ αὐτὴ γίνεταί διὰ κακὸν καὶ βλαβερὸν πρᾶγμα, τότε ἡ τοιαύτη ὁμόνοια
 καὶ συμφωνία εἶναι κακὴ. Μὲ τοιαύτην κακὴν ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν ἐσυμφώνησαν ἐκεῖνοι,
 περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ Σολομών „ Τίς μὴ σε πλανήσασιν ἄνδρες ἀσεβεῖς λέγοντες* Ἐλθε
 „ μεθ' ἡμῶν* κοινώησον αἵματος* κρύψαμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως* καταπίωμεν
 „ δὲ αὐτὸν ὥσπερ Ἄδης ζῶντα* κοινὸν δὲ βαλάντιον κτησώμεθα πάντες, καὶ μαρσίπιον
 „ ἐν γενήσῃτω ἡμῖν“. (Παρ. ἀ. ιο.) Καλὴ δὲ καὶ Θεοφιλὴς εἶναι ἡ ὁμόνοια ἐκείνων,
 οἵτινες παρὰ τῷ Μιχαΐα λέγουσι* „ Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον
 „ τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ“. (Μιχ. δ'. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν παρὰ τῷ Δαβὶδ „ Ἰδοὺ
 „ δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφῶς ἐπὶ τὸ αὐτό“; (Φαλ. ρλβ'. ι.)
 Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, ἡ ὁμόνοια κατὰ τὴν γνώμην καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ὁμο-
 νοούντων γίνεταί ἢ διὰ καλὸν ἢ διὰ κακόν.

Οὕτω χάριν λόγου οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Γίγαντες ὁμοιόησαν καὶ ἐσυμφώνησαν νὰ οἰκοδο-
 μήσουν τὸν πύργον τῆς Χαλάνης εἰς τὸν κάμπον τοῦ Σεναιρ* ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁμόνοιά των
 ἦτον διὰ κακόν (διὰ ὑπερηφάνειαν γὰρ τοῦτο ἐποίησαν, καὶ διὰ νὰ ἀφῶσουν ὄνομα εἰς τὸν
 Κόσμον), τούτου χάριν ἐσύγχυσεν ὁ Θεός τὰς γλώσσας των, καὶ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου δὲν
 ἄκουε τὴν φωνήν* „ Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι* καὶ εἶπαν* δεῦ-
 „ τε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἐστὶ ἡ κεφαλὴ ἑαυτοῦ τοῦ Οὐρανοῦ* καὶ
 „ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς.
 „ Καὶ εἶπε Κύριος* Ἰδοὺ γένος ἓν, καὶ χεῖλος ἓν πάντων* δεῦτε, καὶ καταβάτετε συγχέω-
 „ μεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον“. Ὅ-
 τω καὶ τὴν σήμερον ὁμοιοῦσι καὶ συμφωνοῦσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Ἀπόστολοι* ἀλλὰ ἡ
 τοῦ-

(ι) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Γνώσι“* παρὰ δὲ „ ζουσι“ συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικὰς, κατὰ τὸ,
 τῷ Θεοῶρψ „ Γνώσιν“ γράφεται ὅθεν τὸ „ Συνετί- διδάσκω καὶ ἄλλα ὅμοια ῥήματα.

τούτων ὁμόνοια εἶναι διὰ τὸ ἀγαθὸν, ἐπεὶ αὐτοὶ δὲν κατασκευάζειν πύργον, ὡς οἱ Γίγαντες, ἵνα δι' αὐτοῦ καταβιβάσωσι τὸν Θεὸν τιμωρήσοιτα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα ἀνθρώπους εἰς Οὐρανὸς ἀναβιβάσωσι· διὸ καὶ αἱ γλῶσσαι αὐτῶν δὲν συγχέονται, ἀλλὰ μᾶλλον συντίθενται εἰς τὸ νὰ γνωρίζουν τῶν Ἑθνῶν ἀπάντων τὰς διαλέκτους.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύραν ὁ Ἱερὸς ἔτος Μελωδὸς, ὣτω λέγει· Ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἐσύγχυσε τὸ παλαιὸν τὰς γλῶσσας τῶν πυργοποιούντων, αὕτη καὶ τὰρ ἐλθοῦσα εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὰς διαιρεθείσας τότε φωνὰς ἠνωσε θείως· ἦτοι θεοπρεπῶς καὶ παραδόξως εἰς μίαν ἁρμονίαν. Ἐκ τῆς ἁρμονίας δὲ ταύτης καὶ ἐνώτεως τί ἐκατέρωθωσεν; Ἐσυνέτισεν ἡμᾶς τὴν μίαν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅταν γὰρ ἡμεῖς βλέπωμεν τὰς γλῶσσας τότε μὲν διαιρουμένας ἀπ' ἀλλήλων, νῦν δὲ πάλιν ἐνουμένας εἰς μίαν ἁρμονίαν, δὲν κατανοοῦμεν ἐκ τῆ θαύματος τούτου τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣτις καὶ διαιρεῖται κατὰ τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν ἐνίζεται κατὰ τὴν οὐσίαν; Ναὶ βέβαια. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων Πατὴρ, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν εἶπεν· „Ἐπειδὴ τότε „οἱ Γίγαντες ἐθεομάχουν, καὶ πύργον ἐβούλοντο κατασκευάσαι, γλῶσσας ὁ Θεὸς ἀπο- „στείλας, ἐμέρισε τὴν κακὴν συμφωνίαν· ἀποστέλλει δὲ καὶ νῦν ἐνεργείας γλωσσῶν, ἵνα „συνάψῃ τὴν διαμερισθεῖσαν οἰκουμένην· καὶ ἦν πρᾶγμα ξέρον· γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην „ἔτεμον, γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην συνῆψαν“.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Κατανοῶν ὁ Προφῆτης τὴν ἐπ' ἐσχάτῳ Σου, Χριστέ, ἔλευσιν
„ἀμβόα· Τὴν σὴν εἰσακήκοα, Κύριε, δυναστείαν, ὅτι πάντα τοῦ
„σῶσαι τοὺς Χριστοὺς Σου ἐλήλυθας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὰν Εἰρμός εἶναι σαφὴς καὶ ἀπλῆς· ἐπεὶ συντίθεται ἀπὸ μοναχὰ τὰ λόγια τῆς τετάρτης Ὡδῆς τοῦ Ἀββακούμ „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, „κατενόησα τὰ ἔργα Σου καὶ ἐξέστην“ (Ἀβ. γ'. 2.) καὶ „Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν „λαοῦ σου· τοῦ σῶσαι τοὺς Χριστοὺς σου ἐλήλυθας“. Ταῦτα λοιπὸν μελουργῶν ὁ Θεοπέ- σιος Μελωδὸς, ὣτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Προφῆτης Ἀββακούμ κατανοῶν τὴν παρουσίαν ὅπου ἐμελλες νὰ κάμῃς εἰς ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐναν- δρωπήσεώς Σου, καὶ καταπλαγείς τὸ ἀπόρρητον τοῦ μυστηρίου, ἔλεγεν· Εἰσακήκοα τὴν δυ- ναστείαν καὶ δύναμιν τῆς Θεότητός Σου, Κύριε, ὅτι σὺ ἦλθες εἰς τὸν Κόσμον διὰ νὰ σώσῃς τὰς χριστιὰς Σου. Χριστοὶ δὲ ὀνομάζοντο οἱ Βασιλεῖς, καὶ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται, ἐπεὶ αὐτοὶ μόνοι ἐχρίστο μετὰ τὸ ἅγιον ἔλαιον τοῦ χρίσματος· τούτους ὁμῶς τὰρ δὲν ὀνομάζει χριστοὺς ὁ Προφῆτης, ἀλλὰ ὅλους ἀπλῶς πιστοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ὅποιοι ἐχρίσθησαν μετὰ τὸ χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν ἐβαπτίσθησαν· ἢ ἐχρίσθησαν διὰ τῆς πίστεως μετὰ τὸ αἷμα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποῖον ἔχυσε διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν· ἐπίτηδες γὰρ ὁ Μελωδὸς ἐπρόσθεσεν ἐδῶ ἀπὸ λόγου τοῦ τὸ „Πάντας“, ὅπερ ἐν τῇ Ὡδῇ τοῦ Ἀβ- βακούμ δὲν εὐρίσκεται, διὰ νὰ δείξῃ μετὰ αὐτὸ ποίους ὁ Προφῆτης χριστοὺς ὀνόμασε, δηλαδὴ ὅλον ἀπλῶς τὸ πλῆρωμα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Χρῆι τελειῶν τὴν βρώτειον οὐσίαν“ ἐν τῇ ἐννάτῃ Ὡδῇ τοῦ Ἰαμβικοῦ Κα- νόνος τῶν Θεοφανείων.

Τροπάριον.

„Ὁ ἐμ Προφῆταις λαλήσας, καὶ διὰ Νόμου κηρυχθεὶς πρῶτον τοῖς
„ἀτελέσι, Θεὸς ἀληθὴς ὁ Παράκλητος τοῖς τοῦ Λόγου ὑπηρέταις
„καὶ μάρτυσι γνωρίζεται σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Παράκλητος, λέγει, τὸ παρηγορητικὸν Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐλάλησε μὲν ἐν τοῖς Προφήταις αἰνιγματῶδως καὶ κρυφίως· ἐκινύχθη δὲ πρότερον διὰ τοῦ παλαιῆς Νόμου σκιδῶς εἰς τοὺς ἀτελεῖς Ἰουδαίους καὶ νηπίους κατὰ τὸν νοῦν (1), ἐκεῖνος, λέγω, ὁ ἴδιος Παράκλητος φανεροῦται σήμερον εἰς τοὺς ὑπηρέτας καὶ μάρτυρας τῆ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, ὅχι δι' αἰνιγμάτων, ὅχι σκιδῶς, ἀλλὰ ἐναργῶς καὶ πεπαρρησιασμένως εἰς αὐτὰς κατελθὼν ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν· „Ὡφθησαν, φησὶ, γλωῦσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισέτε „ἐφ' ἑνὰ ἕκαστον αὐτῶν“. (Πράξ. β'. 3.) Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος „Τοῦτο (τὸ Πνεῦμα) ἐνήργει πρῶτον ἐν τοῖς Πατρᾷσι (τοῖς πρὸ τοῦ Νόμου δηλ.) „καὶ ἐν τοῖς Προφήταις...., ἔπειτα ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ Μαθηταῖς, καὶ τούτοις τρισσῶς „καὶ κατὰ καιροὺς τρεῖς, πρὶν δοξασθῆναι Χριστὸν τῷ πάθει, μετὰ τὸ δοξασθῆναι τῇ „ἀναστάσει, μετὰ τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνάβασιν, ἢ ἀποκατάστασιν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, „ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον, ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν, τελεώτερον, οὐκέτι ἐνεργεία παρὸν ὡς „τοπρότερον, οὐσιωδῶς δὲ, ὡς ἂν εἴποιτις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον· ἔπρεπε „γὰρ, Υἱοῦ σωματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σωματικῶς“. Ἐφ' ἧ δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ἔστι μὲν ἐν πᾶσιν ἀπλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, „καθ' ὃ πάντων ἐστὶ συνεκτικόν, καὶ τῶν φυσικῶν σπερμάτων ἀνακινήτικόν, καὶ δι' αὐ- „τοῦ πρὸς συναίσθησιν τῶν πλημμελῶς παρὰ τὸν Θεσμόν τῆς φύσεως πεπραγμένων ἄγον „τὸν αἰσθανόμενον· προσδιωρισμένως δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἐν Νόμῳ, καθότι τῆς τῶν ἐντο- „λῶν ἐστὶν ὑποδεικτικὸν παραβάσεως, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν προαγορευθείσης ἐπαγγελ- „ίας φωτιστικόν· ἐν δὲ πᾶσι τοῖς κατὰ Χριστὸν πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ὡς υἱοθετι- „κόν, ὡς δὲ σοφίας ποιητικόν ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἀπλῶς, πλήν τῶν συνιέν- „των, καὶ ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀξίους ποιησαμένων τῆς αὐτοῦ Θεοτικῆς „ἐνοικίσεως· πᾶς γὰρ μὴ ποιῶν τὰ θεῖα θελήματα, καὶ πιστὸς ἢ, ἀσύμετον ἔχει τὴν „καρδίαν, ὡς πονηρῶν λογισμῶν ἐργαστήριον, καὶ τὸ σῶμα κατὰ χρεων ἀμαρτίαις, ὡς διὰ „παντὸς μολυσμοῖς παθῶν ἐνεχόμενον“. (Κεφ. ο γ'. τῆς Γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Πῶς ἦν ἐν τοῖς Προφήταις τὸ Πνεῦμα τὸ „Ἅγιον; Λογίζόμεθα τοίνυν ἐν μὲν τοῖς ἀγίοις Προφήταις ἔλλαμψιν ὡς περ τινα πλου- „σίαν καὶ δαδουχίαν γενέσθαι τοῦ Πνεύματος, παιδαγωγεῖν ἰσχύουσιν εἰς τὴν τῶν ἐσο- „μένων κατάληψιν, καὶ τῶν κεκρυμμένων τὴν γνῶσιν· ἐν δὲ τοῖς πιστεύουσιν εἰς Χρι- „στὸν οὐ δαδουχίαν ἀπλῶς τὴν ἀπὸ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' αὐτὸ κατοικεῖν τὸ Πνεῦμα καὶ „ἐναυλίζεσθαι τεθαρρήκαμεν· ὅθεν εἰκότως καὶ νοοὶ Θεοῦ χρηματίζομεν“ (Τόμ. Δ'. βιβλ. ε'. Κεφαλ. ζ'. εἰς τὸν Ἰωάν. προκειμένου ρητοῦ „Τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ Πνεύμα- „τος, οὗ ἔμμελον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν“). Ὑπηρέτας δὲ καὶ μάρτυρας τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰς Ἀποστόλους ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ οὕτω τοὺς καλεῖ· ὑπηρέτας μὲν γὰρ ὀνομάζει αὐτοὺς, ἐν οἷς λέγει „Ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ „ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἐστί“· (Ἰω. ιβ'. 26.) (Ὑπηρέτου δὲ καὶ διακόνου δὲν εἶναι σχεδὸν „διαφορὰ) μάρτυρας δὲ ὀνομάζει, ἐν οἷς λέγει πρὸς αὐτοὺς „Ἑμεῖς δὲ ἐστέ μάρτυρες „τούτων“· (Λουκ. κδ'. 48.) καὶ πάλιν „Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' „ἐμοῦ ἐστέ“ (Ἰω. ιε'. 27.).

Τροπάριον.

„Σῆμα Θεότητος φέρομ τοῖς Ἀποστόλοις ἐν πυρὶ Πνεῦμα κατε-
„μερίσθη, καὶ ξέμας γλώσσαις ἐρέφηνεν, ὡς πατρόςθεν θεῖον
„σδέμος ἐρχόμενός ἐστιν αὐτοκέλευστον.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆ Τρο- λέγοντος „Νόμος τὸ παλαιὸν προκηρυχθεὶς καὶ Πνε-
παιρίου τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ „φήταις“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Ἡρωϊκὸν τρίτον λόγον τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα, ἢ περὶ ἀρχῶν περιεχόμενον, ἐν ᾧ λέγει·

„Οἷς ῥά (τοῖς Ἀποστόλοις διηλ.) καὶ ἐν γλώσσησι πυρὸς μετέπειτα μερίσθη (τὸ Πνεῦμα διηλ.)

„Σῆμα φέρον Θεότητος, ὅτ' ἐν χθονὸς ἄλτο Σαωτήρ.

„Καὶ γὰρ πῦρ Θεὸν οἶδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.

Ὁθεν ἐξηγεῖ ἐδῶ ὁ Θεοπέσιος Κοσμᾶς διὰ τί τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατήλθεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν. Με πῦρ, λέγει, ἐμερίσθη εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· διότι ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς Θεότητος, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ πῦρ συμβολικῶς δηλαδὴ καὶ ὁμοιωματικῶς· ἦτοι κατὰ τὴν Συμβολικὴν Θεολογίαν· „Κύριος, ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“· (δευτ. δ', 24.) καὶ ὁ Μαλαχίας λέγει περὶ τοῦ Θεοῦ· „Αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου“· (Μαλ. γ'. 2.) καὶ ὁ Παῦλος· „Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον“· (Ἐβρ. ιβ'. 29.) καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας· „Ἐν εἶδει τῆς πυρὸς ἡ θεία τε καὶ ἀπόρρητος εἰκάζεται φύσις“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος προσθέτει καὶ τί καταναλίσκει, ἦγιν τὴν μοχθηρίαν· „Πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν“· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) καὶ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ο αὐτὸς λέγει· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρίας, ἔξω“· Καθὼ λοιπὸν ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν πυρὶ, κατὰ τοῦτο ἔδειξεν ὅτι εἶναι Θεός (1)· καθὰ δὲ πάλιν ἐφάνη ἐν γλώσσαις ξέναις καὶ ἀρρήτοις, κατὰ τοῦτο ἔδειξε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅτι πρόεισι καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα ὡς μίᾳ θεία καὶ ἀρρήτος καὶ ἐνυπόστατος δύναμις· καθὰ καὶ ἡ γλῶσσα ἐκ τοῦ νοῦ λαμβάνουσα τὰ νοήματα, ἀπαγγέλλει αὐτὰ εἰς τοὺς ἔξω (2)· σθένης γὰρ καὶ δύναμις, οὐ μόνον λέγεται ὁ Υἱὸς κατὰ τὸ „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν“, (α. Κορ. α. 24.) ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „Ἰησοῦς οὖν ὑπέστρεψεν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος“· (Λουκ. δ'. 14.)

Καὶ

(1) Ὁθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Διὰ τί δὲ πυρίναις γλώσσαις; Οὐ μόνον διὰ τὸ τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον· πῦρ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διττόν τῆς ἐνεργείας τοῦ τῶν Ἀποστόλων κηρύγματος· ἐνεργεῖν γὰρ ἅμα καὶ καλεῖν δύναται· καὶ καθάπερ τὸ πῦρ καὶ φωτίζει καὶ φλογίζει· πέφυκεν· οὕτω καὶ ὁ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας λόγος τοὺς μὲν υπακούοντας φωτίζει· τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας εἰς τέλος πυρὶ καὶ κολάσει παραδίδωσιν αἰώνιον· Γλῶσσαι δὲ οὐχὶ πυρὸς εἶπεν, ἀλλ' ὡσεὶ πυρὸς, ἵνα μή τις αἰσθητὸν εἶναι λογισθῇ τὸ πῦρ, ἐκεῖνο, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παραδείγματος ἐν περινοίᾳ γινώμεθα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Πνεύματος“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν).

(2) Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει τὰς γλώσσας λέγων· „Ἀλλὰ τίνας ἐνεκεν ὦρθη διὰ τοῦ σχήματος τῶν γλωσσῶν; Ἴνα τὴν πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἐπιδείξηται συμφυῖαν· γλῶσσης γὰρ πρὸς λόγον οὐδὲν συγγενέστερον· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν χάριν τῆς διδασκαλίας· γλῶσσης γὰρ κεχαριστωμένης ὁ κατὰ Χριστὸν διδάσκαλος δεῖται· Τίνας δὲ χάριν αἱ γλῶσσαι διαμερίζονται ὥρθησαν αὐτοῖς; Ἐπεὶ μόνον τῷ καὶ αὐτῷ ἀνωθεν ἐλθόντι Χριστῷ, οὐκ ἐκ μέτρου δίδεται τὸ Πνεῦμα παρά τοῦ Πατρὸς· ὁλόκληρον γὰρ ἐκεῖνος καὶ κατὰ

τὴν σάρκα τὴν θεϊκὴν δύναμιν εἶχε καὶ τὴν ἐνέργειαν· τῶν δ' ἄλλων οὐδενὶ πᾶσα χωρητὴ κατέστη· κεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἀλλ' ἐκ μέρους ἕκαστος, ἄλλος ἄλλου τοῦ τυγχάνει τῶν χαρισμάτων· ἵνα μή τις φύσιν εἶναι τὴν παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῖς ἀγίοις διδομένην χάριν νομίῃ· Τὸ δὲ ἕκαστος οὐ τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν ὑπεμφαίνει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνίκαιον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος· ἐκάτισε δὲ, φησὶν, ἔφ' ἑα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐτλήθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου· Καὶ μερίζομενον γὰρ κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῷ δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας, δὲ ἐκάστης τῶν ἐνεργειῶν ὅλον παρέσσι καὶ ἐνεργεῖ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀμερίτως μερίζομενον καὶ ὁλοσχερῶς μετεχόμενον, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἡλικυε· ἀκτίνο· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) Προσθετέαι δὲ καὶ τὸ τοῦ Χρυσορρήμων· „Οὐκ εἶπε διαμερίζομεναι γλῶσσαι πυρὸς, ἀλλ' ὡσεὶ πυρὸς, ἵνα μὴ ἐν αἰσθητὸν ὑποπτεύσῃς περὶ τοῦ Πνεύματος· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν Ἰερδανείων ρείδρων, οὐχὶ περιστερὰ κατέβη, ἀλλ' ἐν εἶδει περιστερᾶς· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οὐχὶ πῦρ, ἀλλ' ἐν εἶδει πυρὸς· καὶ πάλιν ἀνωτέρω φησὶν· Ὡσεὶ φερομένης πνοῆς βιαίας· ὥστε πνοῆς βιαίας, ἀλλ' ὡς φερομένης πνοῆς βιαίας“· (Λόγ. α. εἰς τὴν Πεντηκοστήν) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος προσφωρῶς εἶπεν· „Ἴδιον δὲ γιᾶρμα τῆς Θείας φύσεως ἐστὶ τὸ παντὸς ὑπερκείσθαι γνωρίσματός“·

Καὶ ὁ Πατὴρ δὲ δύναμις ὀνομάζεται κατὰ τὸ „ Ἀπ' ἄρτι ὤφεισθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου „ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως „ (Ματθ. κς'. 64.) τουτέστι τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

Πλὴν διὰ καὶ μὴ ὑποπτεύσῃ τις ὅτι εἰς τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκολουθεῖ ἐλάττωσις, μὲν τὸ νὰ ἀκούῃ ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦτο ἐπρόσθε-
 σεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ Αὐτοκέλευστον „, καὶ λέγει τρόπον τινά· Μὴ ταραχθῆτε, ἀγαπητοὶ ἀναγιῶσται, μὴδὲ εἰς ὑπονοίας ἐμβῆτε ἀναξίας τοῦ Πνεύματος, ἀκούοντές μου νὰ λέγω ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα· διότι ἂν καὶ ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔρχεται δεικτικῶς, ἀλλὰ ἔρχεται αὐτοδεσπότης καὶ αὐτοκελεύστας, ὡς Θεὸς τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ὁμοούσιος καὶ ὁμοτιμος· ἂν καὶ τὸ „ Ἐρχόμενον „ δηλοῖ ἀκόμη ὅτι ὡς Κύριον ἔρχεται. Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τρίτον λόγον Ἡρακλῆδ, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἔτω λέγοντα.

„ Πνεῦμα μέγα τρομέωμεν, ὁ μοι Θεὸς· ὃ Θεὸν ἔχων.

„ Πατρόςθεν ἐρχόμενον, θεῖον μένος, αὐτοκέλευστον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Θεολόγος Γρηγόριος κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα θεῖα ὀνόματα ὅπου προσαρμόζει τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ταῦτα προσθέτει· „ Ἐρχόμενον μὲν ὡς Κύριον, πεμπόμενον δὲ ὡς οὐκ ἀντίθεον „ καὶ πάλιν· „ Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦν αἰεὶ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον, αὐτεξούσιον, αὐτοδύναμον, παντοδύναμον „ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.).

Ὁ μὲν οὖν Μελωδὸς ἐδῶ ἐκ τῶν δύο τούτων τὰ δύο ταῦτα συμπεραίνει· ἦτοι ἐκ μὲν τῆς Πυρὸς ὅτι εἶναι Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισθεὶς· καὶ ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τούτου τοῦτο τὸ ἴδιον συμπεραίνει· ἐκ δὲ τοῦ εἶδους τῶν γλωσσῶν, ὅτι ἐκ Θεοῦ ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὁ δὲ Θεολόγος ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ εἶδος τῶν γλωσσῶν· φησὶ γάρ· „ Ἐν γλώσσαις δὲ (ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκείω-
 „ σιν· μεριζομέναις δὲ, διὰ τὸ τῶν χαρισμάτων διάφορον· καθεζομέναις, διὰ τὸ βασιλι-
 „ κὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσιν· ἐπεὶ καὶ θρόνος Θεοῦ τὰ Χερουβίμ· ἐν ὑπε-
 „ ρῶν δὲ, ... διὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν δεξομένων καὶ τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν „. Τί δὲ δηλοῖ τὸ
 „ Διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκείωσιν „; Ἀκασον τῆ Σχολιαστῆς Νικήτα· „ Ὡς περ ἡ γλῶσ-
 „ σα οἰκείον ἐστὶν ὄργανον πρὸς τὸν ἀπλῶς Λόγον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι οἰκεῖοι ἦσαν
 „ πρὸς τὸν τοῦ Εὐαγγελίου Λόγον, ὡς ὄργανα ἐξηχοῦντα τοῦτον· εἰ δὲ βούλει, Λόγον ἐν-
 „ ταῦθα νόησον τὸν Λόγον τῆ Θεοῦ τὸν ἐνυπόστατον, τουτέστι τὸν Χριστόν. Οἰκείωσιν ἔν
 „ ἔχει πρὸς τοῦτον τὸν Λόγον οἰκείη τις γλῶσσα τὸ Πνεῦμα· τοσοῦτον γὰρ ὡκείωται τῷ
 „ Χριστῷ τὸ Πνεῦμα, ὅτι καὶ Χριστοῦ Πνεῦμα λέγεται „. Εἴτις γάρ, φησὶ, Πνεῦμα Χρι-
 „ στοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ „ (Ρωμ. ι'. 9.).

Ωδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ διὰ τὸν φόβον Σου ληφθὲν, Κύριε, ἐν γαστρὶ τῶν Προφητῶν,
 „ καὶ κυηθὲν ἐπὶ τῆς γῆς Πνεῦμα σωτηρίας, ἀποστολικὰς καρδίας
 „ κτίζει καθαράς, καὶ ἐν τοῖς πιστοῖς εὐθὺς ἐγκαιριζέται· φῶς
 „ γὰρ καὶ εἰρήμη διότι τὰ σὰ προσταγmata.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τόσον ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ
 „ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας Σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς „. (Ἡσ.
 κς'. 18.) ὁ δὲ Δαβίδ· „ Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεὸς, καὶ Πνεῦμα εὐθὺς ἐγ-
 „ καίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου „. (Ψαλ. ν'. 11.) (1) Ὅθεν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ω
 Κύ-

(1) Σημείωσαι ὅτι κτίσιν ἐνταῦθα ὁ Δαβίδ τῆς καρδίας δὲν λέγει τὴν δημιουργίαν αὐτῆς καὶ οὐσίω-
 σιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ κακίας εἰς ἀρετὴν ἀνακαίνισιν καὶ

ἀνάπλασιν· ὅθεν ὁ μὲν μέγας Βασιλεὺς εἶπεν· „ Καρ-
 „ διαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός· οὐχὶ τὴν
 „ δημιούργησον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ κακίᾳ παλαιωθεῖ-
 „ σαν

Κύριε τῶν ἀπάντων, τὸ Ἅγιόν Σε Πνεῦμα, τὸ ὅποσον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Πνεῦμα σωτηρίας, αὐτὸ ἐλήφθη: ἦτοι συνελήφθη μὲν διὰ τὸν φόβον σου μέσα εἰς τὴν νοτιὴν κοιλίαν τῶν Προφητῶν, ἡτίς ἐστὶν ἡ χαρητικὴ δύναμις τοῦ νοῦς κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἢ κατ' ἄλλους ἡ καρδία* ἐγεννήθη δὲ ἐπὶ τῆς γῆς: ἦτοι τῶν γυναιτέρων ἀνθρώπων* διότι ἐκεῖνο τὸ Πνεῦμα ὅπου ὠδίνησαν καὶ ἐκοιλοπόνησαν αἱ ψυχαὶ τῶν Προφητῶν διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, τοῦτο ἐγέννησαν εἰς τοὺς ὑλικωτέρους καὶ παχυτέρους ἀνθρώπους διὰ μέσου τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας, ἵνα καὶ ἐκείνους πνευματικῶς ποιήσωσι. Τοῦτο, λέγω, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐλθὼν σήμερον εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους, ἐκτίσει καθαρὰς τὰς καρδίας τῶν, καθὼς λέγει ὁ Προφητὰναξ, καὶ εἰς τὰ ἔγκατα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν εὐδὲς ἐγκαίνιζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν Προφητὰναξ* ἐπεὶ δὲ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος δὲν ἐδόθη μόνον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐδόθη καὶ εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς κατὰ τὸ ἀκόλουθον ὁμοίωμα.

Οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἀνάψαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ὡς τόσαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλῶσσας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* καθὼς δὲ ἀπὸ μίαν λαμπάδα ἐμπορεῖ νὰ ἀνάψῃ ἄλλη, καὶ ἀπὸ ἐκείνης ἄλλη κατὰ μετὰδοσιν, καὶ καθεξῆς νὰ φθάσουν αἱ λαμπάδες ἕως εἰς ἓνα πολυάριθμον καὶ σχεδὸν ἄπειρον ἀριθμόν* τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ Ἀρχιερεῖς ἀνάψαν ὡς ἄλλαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πρώτας λαμπάδας τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐπληρώθησαν ἀπὸ τὰ φωτιστικὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* καθὼς ταύτην τὴν ὁμοίωσιν ἀναφέρει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) (1). Ποία δὲ εἶναι ἡ καθαρὰ καρδιά; Ἀκουσον τὸ Θεοφύλου Μαξίμου λέγοντος* „Καρδιά ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασι ἀνείδεον τῷ Θεῷ τὴν μνήμην παραστήσασα, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἑτοιμον ἐνσημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανὲς πέφυκε γίνεσθαι* ἐν ἡ καθάπερ ἐν πτυχίῳ καλῶς λειανθέντι διὰ τὴν ἄκραν ἀπλότητα γινόμενος; ὁ Θεὸς, τὰς ἰδίους νόμους ἐγγράφει“ (Κεφ. π' α. καὶ πβ'. τῆς β'. ἐκαστοῦ τῶν Θεολογικ.). Τοιαύτη οὖν ἐκτίσθη ἡ τῶν Ἀποστόλων καρδιά ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει „Φῶς γὰρ καὶ εἰρήνη διότι τὰ σὰ προστάγματα“ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἀκόλλητοι, καὶ ἀσυνάρμοστον μὲ τὰ ἀνωτέρω, καλῶς ὅμως αὐτὸ προσαρμόζεται* διότι ἂν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν τὰ θεῖα προστάγματα διὰ μέσου τῶν Ἀποστόλων, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἐκτίσθησαν καθαρὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα* ταῦτα δὲ τὰ θεῖα προστάγματα εἶναι φῶς καὶ εἰρήνη* φῶς μὲν, κατὰ τὸ „Λύχνος τοῖς ποσίσμου ὁ Νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου“ (Ψαλ. ριή. 104.) εἰρήνη δὲ κατὰ τὸ „Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Νόμον σου, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς σκάνδαλον“ (Ψαλ. ριή.

„σαν ἀνακαίνισον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει* „Ἴνα τοὺς δύο κτίσῃ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον* τὸ Κτίσῃ, οὐχ' ἵνα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγάγῃ, ἀλλ' ἵνα τοὺς ὄντας μετακοσμήσῃ“. (Ὁμιλ. ὅτι οὐκ ἐστὶ τῶν κακῶν αἴτιος ὁ Θεός Τόμ. α.) Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει* „Καρδίαν καθαρὰν κτίσῃ ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός* οὐδὲπου φαίη τις ἂν (εἴπερ νοῦν ἔχει) καρδίαν, ἡ Πνεῦμα βούλεσθαι λαβεῖν, ὡς οὐκ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν* οἰκθεῖν δὲ ἂν μᾶλλον ἐν αὐτῷ κτίζεσθαι καρδίαν καθαρὰν καὶ Πνεῦμα εὐδὲς, καὶ ταῦτο ἐστὶν ὁ μεταπλάσμος“. (Ἑρμηνεία εἰς τὸν Ζαχαρίαν, προκειμένη ρήτου „Ὁ πλάσων πνεῦμα ἄνθρωπον ἐν αὐτῷ) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Καρδίαν καὶ ἔγκατα, τὸ διανοητικόν, οἶμαι, λέγει, καὶ τὰ τούτου κινήματα, ἡ διανοήματα* ζητεῖ δὲ ταῦτα οὐχ' ὡς οὐκ ἔχων* τίς γὰρ, εἰ μὴ Δαβὶδ ὁ τοσοῦτος; ἀλλ' ὡς καινὸν γινώσκων τὸ νῦν προστιθέμενον“. Ὁ δὲ Νικήτας ἐν τῇ Σειρῇ τοῦ Ψαλτῆρος, λέγει* „Εἰρηται τὸ Πνεῦμα εὐδὲς, ὅτι ἀπεικονίτις ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ὁρέας σκολιότητα, κατὰ τὴν Γραφὴν „Πνεῦμα Ἁγίου φεύζεται ὁ δολὸν“ (Σοφ. α. 5.) καὶ ὡς αὐτὸ δικαιοσύνη

καὶ αυτοαλήθεια, παρεκτροπὰς ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἐκκλίσεις οὐκ ἔχον“.

(1) Τὰ λόγια τῷ θεῷ Πατρὶς εἶναι πῦτα* „Νῦν ἂν ἐπληρώθῃ ἡ ἐπαγγελία, καὶ κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, παρὰ Πατέρος τε καὶ Υἱοῦ συμφθέρσας καὶ δαδόν, καὶ τοὺς ἀγίους Μαθητὰς περιλάμψαν, καὶ ὡς λαμπάδας ἀνάψαν θείως, μᾶλλον δὲ φωστήρας ἀναδείξαν ὑπερκοσμίας καὶ παγκοσμίας, αἰωνίως ζῶντες ἐπέχοντας λόγον, δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐρωτίσει. Καθάπερ δὲ, εἰ τις ἀπὸ τῆς φωτοφόρου λαμπάδος ἑτέραν ἀνάπτει, καὶ ἀπ' ἐκείνης ἄλλην, καὶ ἐφεξῆς τῇ διαδοχῇ παρακατέχων, αἱ μένον ἔχει τὸ φῶς* οὕτω καὶ διὰ τῆς τῶν Ἀποστόλων χειροτονίας ἐπὶ τῆς αὐτῶν διαδόχους, καὶ ἀπὸ τούτων ἐφ' ἑτέρους πάλιν καὶ ἐφεξῆς ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος διαδομένη χάρις διὰ πάσης διήκει γενεᾶς, καὶ φωτίζει πάντας τὰς παιδομένους τοῖς πνευματικοῖς Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις. Ταύτην οὖν τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐρχεται κομίζων σὴ πόλει τῶν κατὰ καιροὺς Ἀρχιερέων ἑκαστος“. (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστ.).

ριή. 164.). Λοιπὸν τὰ τῷ Θεῷ προστάγματα ἐνεργῶντες ἡμεῖς καὶ ἔχοντες, αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχομεν, τὸν φῶς ὃν καὶ εἰρήνη.

Ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι φαινετότερον, ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι εἰρηνικώτερον ἀπὸ τοῦ Πανάγιου Πνεύματος; ὥστε προσφυῶς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐπροσαρμόσθη μετὰ τὰ εἰρημένα. Φῶς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· „Ὡς περ ἐν νυκτί, εἰς ὅσον ὕψους τὸ φῶς ἀπὸ τῆς οἰκίας, τυφλαὶ μὲν αἱ ὀφθαλμοὶ, ἀνερέργητοι δὲ καταλείπονται αἱ δυνάμεις, ἀνεπίγνωστοι δὲ αἱ ἀξίαι καὶ χρυσοῦ καὶ σιδήρου ὁμοίως πατουμένων διὰ τὴν ἀγνοίαν· οὕτως ἐπὶ τῆς νοητῆς διακοσμήσεως (τῶν Ἀγγέλων δηλ.) ἀμήχανον τὴν ἐν Θεσμον ἐκείνῃ διαμεῖναι ζωὴν ἀνευ τοῦ Πνεύματος“. (Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κεφ. 15.) Εἰρήνη δὲ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα, ἐπεὶ δὴ λέγει ὁ Παῦλος „Τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη“· (Ῥωμ. 8. 6.) ὅθεν καὶ ὡς λεπτὴ αὔρα (ἢ τοι εἰρηνικὴ) ἐφάνη εἰς τὸν Ἡλίαν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς γῆς“· (Ἠσ. 45. 9.) ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ Ἡσαΐου (1).

Τροπάριον.

„Ἡ ἐπιφοιτήσασα ἰσχὺς σήμερον, αὕτη Πνεῦμα ἀγαθόν· Πνεῦμα σοφίας Θεοῦ· Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς ἐκπορευτὸν (2) καὶ δι' Υἱοῦ πιστοῖς ἡμῶν πεφνηνός· μεταδοτικὸν ἐν οἷς κατοικίζεται φύσει τῆς ἐν ἡ κατοπτεύεται ἀγιότητος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρητὰ εἶναι ἐρανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· τὸ μὲν γὰρ „Ἡ ἐπιφοιτήσασα ἰσχὺς“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν εἰς τὰς Ἱερους Ἀποστόλους „Ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους“· (Λουκ. κδ. 49.) δύναμις δὲ καὶ ἰσχὺς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουν· καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ λέγει· „Καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτόν (τὸν Χριστὸν δηλαδὴ) Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα βουλῆς, Πνεῦμα ἰσχύος“· (Ἠσ. 11. 2.) τὸ δὲ „Πνεῦμα ἀγαθόν“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Τὸ Πνεῦμα Σὺ τὸ ἀγαθὸν ὀδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ“· (Ψαλ. ρμθ. 12.) τὸ δὲ „Πνεῦμα σοφίας“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου (Ἠσ. 11. 2.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Γραφικὰ ρητὰ συναΐξας ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Ἡ ἰσχὺς καὶ δύναμις ἐκείνη ὅπου ἐπεφοίτησεν· ἦτοι ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱερους Ἀποστόλους ἐν τῇ

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου „Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν“ οὕτως ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτὰς· ὁ μὲν γὰρ Δεῖος Κύριλλος λέγει ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδία παρομοιάζει μετὰ τὴν μήτραν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ λόγος παρομοιάζει μετὰ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κέμει αὐτὴν ἐγκυον πρῶτον ἀπὸ τὸν Δεῖον φόβον· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, κάμνει αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν καὶ ἐπιθυμῇ καὶ ἀγάπην σαρκικὴν, νὰ ποδῇ δὲ καὶ ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν· χρονίζων δὲ ὁ φόβος οὗτος, καὶ τὴν ψυχὴν καθαρίζων ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνεσθαι πρόξενος εἰς αὐτὴν νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολουθῶς νὰ γεννήσῃ Πνεῦμα σωτηρίας· ἥτοι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν. Τὸ δὲ „Ὁ ἐποίησάμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ ἐρμηνεύων ὁ Εὐσέβιος λέγει ὅτι τὸ τοιοῦτον Πνεῦμα τῆς σωτηρίας

ἐποίησάμεν διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας φανερόν εἰς τὰς ἀνθρώπους ὅπου κατοικοῦν εἰς τὴν γῆν· Διὰ τί; Διὰ τὴν ἀφεληδοὺν καὶ ἐκείνοι, μὴ τε νὰ ζηλώσουν νὰ συλλάβουν καὶ αὐτοὶ πνευματικῶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ γεννήσουν Πνεῦμα σωτηρίας. Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀρμόζει μάλιστα εἰς τοὺς Προφῆτας καὶ Ἀποστόλους κατὰ τὸν Δεῖον Κύριλλον, οἵτινες λαβόντες ὡς σπέρμα τὴν ἀνωθεν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἐγέννησαν Πνεῦμα σωτηρίας, δηλαδὴ τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα καὶ τὴν τοῦ Πνεύματος διδασκαλίαν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐπράξιζαν τὰς ἀπίστας καὶ ἀσεβεῖς εἰς τὴν πίστιν καὶ διογνώσαν, καὶ ὕτως ἐγέναντο εἰς αὐτὰς πρόξενοι σωτηρίας. Ὁ δὲ Θεὸς δῶριστος οὕτως ἀναγινώσκει τὸ ρητὸν „Ὁ ἐποίησάμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ δηλοῖ δὲ τοῦτο, ὅ ἐν τῇ γῇ ἐδωρήσω· ὅ γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν τῇ γῇ ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ διὰ τὸ Πνεῦμα ἐν τῇ γῇ τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο“. (2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐκ πορευθῆν“.

τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, εἶναι Πνεῦμα ἀγαθὸν κατὰ τὸν Δαβίδ· μᾶλλον δὲ, εἶναι αὐτάγαθον καὶ πηγὴ ἀγαθότητος· αὐτὴ εἶναι Πνεῦμα σοφίας κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Θεοῦ, διὰ τὸ μὴ ὑποπτεῦσθαι τινὰς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι Πνεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἥτις δὲν εἶναι ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ εἶναι ἐπίγειος καὶ ψυχικὴ, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Ἀδελφός Θεὸς Ἰακώβος λέγων· „Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος ψυχικὴ δαιμονιώδης“ (Ίακ. γ'. 15.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι τῆς ἐνυποστάτου καὶ δημιουργικῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔγραφε πρὸς Ἑφεσίους· „Ὁ Θεὸς δώη ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας“ (Ἐφ. α'. 17.) Ἡ σοφίαν Θεοῦ λέγει τὸν Υἱόν, ὃς τις ὀνομάζεται σοφία Θεοῦ ἀπὸ τὸν Παῦλον· „Ὁς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ“ (ἀ. Κορ. α'. 30.). Ταύτης λοιπὸν τῆς Σοφίας (ἥτοι τῆς Υἱοῦ) εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐχὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, ἀπαγε! ἀλλ' ὡς ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ καὶ ὁμοφύες, καὶ ὡς δι' αὐτοῦ μεταδιδόμενον ἡμῖν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“ (Ῥωμ. ἡ. 9.) καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱὸς πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδωσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν“ (Βιβλ. ἀ. κεφ. ἡ. τῆς Θεολογ.).

Αὕτη δὲ ἡ δύναμις εἶναι Πνεῦμα ὅπου ἐκπορεύεται ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, καὶ ὅπου ἐφάνη καὶ ἐγνωρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ· ὁ γὰρ σαρκωθείς Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐφανερώσας μόνον καὶ ἐγνωρίσεν εἰς ἡμᾶς τὸν ὁμοούσιόν του Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος, „Ἐφανερώσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις“, (Ἰω. ιζ'. 6.) ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸν ὁμοούσιόν του Παράκλητον· „Ὅταν γάρ, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰω. ιε'. 26.). Ποῦ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἡξεύραμεν ὄνομα Παρακλήτου; ἢ ποῦ ἡξεύραμεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἂν ὁ Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς δὲν ἠθελε μᾶς φανερώσῃ τὰ μυστήρια ταῦτα; Τὸ δὲ „Δι' Υἱοῦ περηνός“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον, ὃς τις ἐν τῇ Θεολογίᾳ, ἣν ἀπεκάλυψεν αὐτῷ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης διὰ προσταγῆς τῆς Κυρίας Θεοτόκου, οὕτω λέγει· „Ἐν Πνεύμα Ἅγιον ἐκ Θεοῦ τὴν ὑπαρξιν ἔχον, καὶ δι' Υἱοῦ περηνός“ (δηλαδὴ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν χρονικὴν πέμψιν καὶ ἀποστολήν). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι μεταδοτικὸν τῆς ἀγιότητος, ἐν ᾗ αὐτὸ θεωρεῖται φύσει· τουτέστι τὴν ὁποίαν ἀγιότητα ἔχει αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φυσικὴν καὶ οὐσιαστικὴν· μᾶλλον δὲ, εἶναι ἀγιότης καὶ αὐτοαγιότης· διὰ τοῦτο καὶ Ἅγιον ἐξαιρέτως τὸ Πνεῦμα ὀνομάζεται, ὡς φύσει ὢν Ἅγιον καὶ οὐκ ἐξωθεν ἔχον τὴν ἀγιότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ ἀνωτέρω Νεοκαισαρείας Γρηγόριος· „Πνεῦμα Ἅγιον, πηγὴ ἀγία ἀγιότητος, ἀγιασμὸς χορηγός“ (ἐν τῷ Βίῳ αὐτοῦ). Εἰς ποίους δὲ τὴν ἀγιότητα αὐτὴν μεταδίδει; Εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους, εἰς τοὺς ὁποίους κατοικεῖ, ναοὺς ποιῶν αὐτοὺς τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος (1).

Εἶπον δὲ εἰς τὰς ἀνθρώπους· διότι λέγει ὁ Παῦλος· „Ἀλλὰ ἀπελούσθητε· ἀλλὰ ἡγιασθήτε ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“ (ἀ. Κορ. 5'. 11.) εἶπον δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους· διότι οἱ Ἀγγελοι δὲν ἔχουν φύσει τὴν ἀγιότητα, καθὼς τὴν ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ ἀκουσον τοῦ μεγάλου Βασιλεῖου λέγοντος· „Οὐ φύσει ἅγιοι αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις· ἢ οὕτω γ' ἂν, οὐδεμίαν πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν διαφορὰν ἔχοιεν· ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρὸς ἀλλήλας ὑπεροχῆς τοῦ ἀγιασμοῦ τὸ μέτρον παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχουσαι..... Πῶς γὰρ εἴπωσιν οἱ Ἀγγελοι, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, μὴ δυναμωθέντες ὑπὸ τῷ Πνεύματος; ... Πῶς εἴπῃ τὰ Σεραφίμ, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος, μὴ διδαχθέντα παρὰ τοῦ Πνεύματος ποσᾶκις ἐστὶν εὐσεβὲς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἀναφωνεῖν“; (παρὰ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κεφ. 15'.) καὶ πάλιν· „Αἱ γὰρ καθαρὰ καὶ νοεραὶ καὶ ὑπεριόσμιοι Δυνάμεις ἅγιοι καὶ εἰσὶ καὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς

(1) Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν αὐτὸ οὕτω· ἦγον ὅτι θεωρεῖται ἀπὸ ἐκείνου, εἰς τὰς ὁποίας κατοικεῖ· ὁμοῦς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μεταδίδει τὴν ἀγιότητά τε καὶ ἣν τέρα ὁμοῦς καὶ καθαρῶτερον εἶναι ἢ ἀνωτέρω ἐρμηνεία.

„ τῆς παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκδοθείσης χάριτος τὸν ἁγιασμὸν κερτιμέται “ (αὐτόθι)
 καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος λέγει “ , Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνήργει ἐν ταῖς Ἀγγελικαῖς καὶ
 „ Οὐρανίαις Δυνάμεσι , καὶ ὅσαι πρῶται μετὰ Θεοῦ καὶ περὶ Θεόν “ οὐ γὰρ ἄλλοθεν αὐ-
 „ ταῖς ἢ τελείῃς καὶ ἢ ἑλλαμψίς καὶ τὸ πρὸς κακίαν δυσκίνητον ἢ ἀκίνητον , ἢ παρὰ
 „ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) .

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ναυτιῶν τῷ σάλῳ τῶν βιωτικῶν μελημάτων , συμπλόοις πομ-
 „ τούμερος ἀμαρτίαις , καὶ ψυχοφθόρῳ θνήρὶ προσριπτούμερος , ὡς
 „ ὁ Ἰωῆς , Χριστέ , βοῶ σοι “ ἐκ θαυματηφόρου με βυθοῦ ἀνάγαγε .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ θικῶς ἐδῶ ἐκλαμβάνει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωῆ· ὅθεν γυρίζων πρὸς τὸν
 Θεόν , λέγει πρὸς αὐτὸν με σχῆμα παρακαλεστικόν· Ὡ φιλοψυχότατε Ἰησοῦ Χριστέ , ἰδοὺ
 ἐγὼ εἶμαι ἄλλος νέος Ἰωῆς , ὅχι κατὰ τὴν προφητείαν , μακρὰν γὰρ εἰμὶ τοῦ τοιοῦτου
 χαρίσματος , ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰς τὴν θάλασσαν καταπόντωσιν· λοιπὸν ναυτιῶ καὶ ἐγὼ , Δέ-
 σποτα , (ἦτοι ἀναγελιάζω) καὶ πληρῆμαι ἀπὸ σκοτοδίνης καὶ ζάλης τὴν προερχομένην ἐκ
 τῆς ταραχῆς καὶ φουρτούνας τῶν φροντίδων , καὶ ἀλλεπαλλήλων περισπασμῶν τοῦ παρόν-
 τος βίου (1)· καθὼς καὶ ὁ Ἰωῆς ἐσκοτοδινία ἀπὸ τὴν φουρτούνας τῆς θαλάσσης· διὰ
 τοῦτο καὶ κατέβη κάτω εἰς τὴν κοιλίαν (ἦτοι εἰς τὸ ἀμπάρι) τῆ παραβίου , καὶ ἐκοιμάτο
 καὶ ἐρουχάλιζε . Καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοὺς συμπλέοντας
 ναῦτας καὶ ἐποντίζετο· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα εἰς τὴν νοητὴν θάλασσαν ἀπὸ τὰς ἀ-
 μαρτίας τὰς συμπλεύσας με ἐμέ , καὶ καταβυθίζομαι· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη φα-
 γητὸν εἰς τὸ θαλάττιον Κῆτος· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα φαγητὸν εἰς τὸν ψυχοφθόρον
 Δαίμονα· ὅθεν τοιαῦτα πάσχων , δανείζομαι τὴν ἰδίαν φωνὴν τοῦ Ἰωῆ , καὶ βοῶ σοι ἀ-
 πὸ βαθέων καρδίας μου· ὦ φιλάνθρωπε Ἰησοῦ , ἀναβίβασόν με ἀπὸ τοῦτον τὸν θαυμα-
 τήφορον βυθόν , εἰς τὸν ὅποιον κατεποντίσθηκα· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἰωῆς ἔλεγε “ , Ἀναβήτην
 „ ἐκ φθορᾶς ἢ ζωὴ μου πρὸς σέ , Κύριε ὁ Θεός μου “ (Ἰων. β'. 6.) .

Τροπάριον.

„ Ἐκ τοῦ Πνεύματός Σου σάρκα ἐπὶ πᾶσαν , ὡς εἶπας , πλουσίως
 „ ἐξέχεας , καὶ ἐπληρώθης τῆς σῆς ἢ σύμπασα γνώσεως , Κύριε· ὅτι
 „ ἐκ Πατρὸς Υἱὸς ἀρρέυστως ἔφυς , καὶ τὸ Πνεῦμα ἀμερίστως πρόεισιμ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐ τῷ Τροπαρίῳ τέτω ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῷ Ἰωῆλ τὸ λέγον· “ , Καὶ
 „ ἔσται μετὰ ταῦτα , ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα , καὶ προφητεύ-
 „ σουσιν οἱ Υἱοὶ ὑμῶν , καὶ αἱ θυγατέρες , καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθή-
 „ σονται , καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται “ . (Ἰωῆλ. β'. 28.) Διὰ τοῦτο ἐπιστρέ-
 φων

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸν πα-
 ρόντα Εἰρμόν ἐν τῇ Ὁκτωῇ “ , Ναυστία ἐστὶν ἡ
 „ ἐκ τῆ θαλασσίᾳ κλύδωνος ἐγγινομένη τοῖς ἐγκά-
 „ τοις πᾶν πλεόντων ἀνωμαλία , ἐξ ἧς καὶ ἔμετοι
 „ καὶ σκοτοδίναι συμβαίνουσι· σάλος δὲ ἐστὶν ἡ
 „ τῶν θαλασσίων ὑδάτων σφοδρὰ καὶ ἀστακτος κίνη-

„ σις . Ὅτι τοῖνυν καὶ αἱ τῶν βιωτικῶν φροντίδων
 „ ἐπιφοραὶ (αὐταὶ γάρ εἰσι τὰ μελήματα ἀπὸ τοῦ
 „ μέλειν , ὃ ἐστὶ τὸ φροντίζειν) σφοδραὶ καὶ ἀτα-
 „ κτοὶ εἰσι , καὶ ναυστίαν ποιοῦσιν , ἥγουν ταρασσου-
 „ σι καὶ σκοτίζουσι τὸν νῆν , σάλῳ καὶ ταυτί ταυ-
 „ τας ἀπείχασιν “ .

φων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὦ Κύριε, λέγει, ἰδοὺ ἐτελειώθη ἐκεῖνο τὸ λόγιον ὅπου ἐλάλησας ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωάνη· ἐξέχεας γὰρ πλουσίως ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος εἰς καθὲ σάρκα, δηλαδὴ τὴν πιστεύσαντα, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

Τί δὲ δηλοῖ τὸ, Προφητεύουσιν; Ἀκουσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος. „Καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι· ἀπεφθέγγοντο δὲ προφητεύοντες, ἢ γουν συνιέντες τε καὶ λέγοντες τὰ διὰ τῶν ἁγίων Προφητῶν ἐν Χριστῷ Μυστήρια... „Ὅτι δὲ καταπτάντος τοῦ Πνεύματος πολλοὶ λίαν ἦσαν οἱ τῇ χάριτι τῆς προφητείας ἀναμεσούμενοι, σαφηνεῖ γράφων ὁ Παῦλος· Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν· εἰ- „τα· δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν“. Φέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Θεὸς Πατὴρ ὅτι διὰ τῆ προφητικοῦ χαρίσματος ἔφερεν ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὴν πρώτην κατά- „στασίν της· ἐπειδὴ ὁ Ἀδὰμ προφητικὸν χάρισμα εἶχε, καθὼς τὸτο ἐδήλωσε προφητεύσας περὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· „Προφητεύσει δὲ φωνὴν Ἰούδας καὶ θυγατέρας, τὸ τῆς χάριτος „ἀμφιλαφές διὰ τούτου ὑποδηλῶν καὶ τὸ ἐπὶ πάντας ἴσον· εἴη γὰρ ἂν οὐκ ἀπόβλητον „παρὰ τῷ Θεῷ τὸ θῆλυ γένος εἰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρῶντε προθύμως, καὶ μὴν καὶ ἐ- „λοιτο φρονεῖν· οὔτε μὴν ἀγέραςτον, ἢ ἀμέτοχον ἀγιασμοῦ, εἰ διὰ τε πίστεως καὶ τῆς „ἐν ἔργοις ἐπιεικείας εὐδοκίμου ἔσται ποθέειν· ἡξίωται γὰρ καὶ αὐτὸ χάριτός τε καὶ „οἰκτιρμοῦ· λελόγισται δὲ καὶ ἐν τέκνοις· πρεσβυτέρους δὲ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν λέ- „γει, καθὼς περ ἐγῶμαι, τὴν ποιότητα τῆς ἀρετῆς προύχουσάν τε καὶ ὑπερκειμένην, καὶ „οἷον λαμπροῖς πεπολιωμένην κατορθώμασι, καὶ φρονήσει τῇ τελεωτάτῃ διαπρέπουσαν „καὶ θαυμασμένην· ὁποῖός τις ἦν καὶ Παῦλος, ὃς τεθέσται καθ' ὕπνον ἄνδρα τινὰ τῶν „ἐκ Μακεδόνων ἐκλιπαροῦντα καὶ λέγοντα· Διαβάς εἰς Μακεδοῖαν, βοήθησον ἡμῖν. Ἀ- „νανίας δὲ τῶν ἐν πίστει δεδοκιμασμένων, ὅρασιν ἐπ' αὐτῷ Παύλῳ τεθέσται· νεανίσκοι „δὲ οἱ σφριγῶσαν ἔχοντες εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν γνώμην, καὶ ἄθραυστοι εἰς ἀλήθειαν, δῆλον „δὲ ὅτι τὴν πνευματικὴν. Προσεφώνει δὲ πάλιν καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης τοῖς ἡγιασμένοις ἐν Χρι- „στῷ διὰ πίστεως· „Γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· γράφω ὑμῖν, „νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστέ καὶ νενικήκατε τὸν πονηρὸν· ἐπαγγέλλεται δὲ οὖν τὴν χάριν „τοῦ Πνεύματος τοῖς δουλεύουσιν αὐτῷ. Τίνες δ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πάλιν; Ἡ ἐκεῖνοι πάν- „τως, οἱ τοῖς Εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασιν ὑποφέρουσι τὸν ἀνχένα τῆς διανοίας“.

Ὅρα δὲ ὅτι „Ἐξέχεας ἐν τῷ Πνεύματός Σα“ εἶπεν ὁ Μελωδός· καθὼς εἶπε καὶ ὁ Παῦ- „λος· „Ἐσῶσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ „ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως“ (Τίτ. γ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Τοῦτο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· „ἐξέχεεν, οὐκ ἐκτίσεν· ἔδωκεν, οὐκ ἐδημιούργησεν· ἐχαρίσατο, οὐκ ἐποίησεν· ἐκ παραλ- „λήλε τὰ αὐτὰ λέγω, ἐπειδὴ σε πανταχόθεν ἐδραῖον εἶναι δεῖ“ (Λόγ. κατ' Εὐνομίαν). Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Βασίλειος διὰ τὰ δεῖξαι ὅτι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἀκτιστός ἐστιν. Ὅθεν δὲν προφητεύουσι τὰρὰ ὑπὸ τῷ Πνεύματος μόνος ὁ Ἑλδαδ καὶ ὁ Μωδαδ ἐν τῇ πα- „ρεμβολῇ, οὔτε δέκα μόνον ἄνδρες ἢ δεκαπέντε ἢ ἐβδομήκοντα, καθὼς ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ „Παλαιᾷ, ἀλλὰ ὅλη ἡ Κτίσις ἀπλῶς ἐγέμισεν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς Σου γνώσεως, καθὼς εἶναι „γεγραμμένον· „Ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακα- „λύφαι θαλάσσης“ (Ἠσ. ια'. 9.) (1).

Ποία

(1) Τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ζωναράς ἐν τῷ Γ'. ἡχῷ τῆς Ὀκτωήχου λέγει· „Ἰδὼρ πολὺ τὸ „Εὐαγγελικὸν καλεῖ κήρυγμα· ὕδωρ μὲν, ὡς πότι- „μον καὶ πιαίνει τὴν γῆν· ἡτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς „ληφθέντας ἡμᾶς, καὶ πρὸς καρπογονίαν ἐμβιβάζον „τῶν ἀρετῶν· πολὺ δὲ ὡς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην „περιλαμβάνον· θαλάσσης δὲ ὀνομάζει τὰ Ἑθνη, „ἃ διὰ τὴν ἀπιστίαν ἀλημης καὶ πικρίας μεμέ- „στωντο· τὸ γὰρ τῆς θαλάσσης ὕδωρ, εἰ τῆς γῆς „καταχέουτο, οὐ πέφυκε πιαίνειν αὐτήν, ἀλλὰ δια- „φθείρειν μάλλον, καὶ τὰ ἐκφυόμενα ταύτης κῶ- „αίνειν (ἡτοι ξηραίνειν) καὶ νεκροῦν. Καὶ ὁ Ζα-

„χαρίας δὲ λέγει· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσε- „ται ὕδωρ ζῶν, τὸ ἡμῖν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν „τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἡμῖν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ- „σαν τὴν ἐσχάτην, διὰ τοῦ ζῶντος ὕδατος τὴν σὲ „Κυρίου διδασκίαν καὶ τὸ Εὐαγγελικὸν αἰνιστόμενος „κήρυγμα· καθὼς καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὴν Σα- „μαρείτιδα· „Σὺ ἂν ἠτήσας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐ- „τοῖς ὕδωρ ζῶν. Ἐξ Ἱερουσαλὴμ δὲ ἐξῆλθε τὸ ζῶν „ὕδωρ ταῦτο, ὅτι ὁ Κύριος ἐν ταύτῃ τὴν οἰκίαν „ἔδετο πρώτον διδασκίαν, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐξ αὐ- „τῆς ἐξελάοντες, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέσπει- „ραν τὴν κήρυγμα· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „Εἰς τὴν „θά-

Ποία δὲ εἶναι ἡ γνώσις αὐτῇ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅλη ἡ Κτίσις ἐπλήσθη; Εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη καὶ θειοτάτη τῆς Ἀγίας Τριάδος, δηλαδή ὅτι Σὺ μὲν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς ἐγεννήθης ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς Σου ὡς λόγος ἐκ τοῦ· γέννημα γὰρ ὑπάρχεις αὐτοῦ· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρόεισι καὶ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· ἐκπόρευμα γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ· δὲν μερίζεται ὅμως οὐδὲ χωρίζεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀνεκφοίτητον μένον αὐτοῦ· τῶν σωμάτων γὰρ καὶ ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι ἴδιον τὸ νὰ μερίζονται, καὶ νὰ μὴ ᾔναι πανταχοῦ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, οὐχὶ δὲ τῶν πάντη ἀσωμάτων, αὐλῶν τε καὶ ἀπείρων, ὁποῖαι εἶναι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Μακαρίας καὶ Βασιλικωτάτης Τριάδος· αὗται γὰρ πανταχοῦ εἰσὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· ὁθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος λόγῳ Ε'. κατ' Εὐνομίου· „ Ἀποστολὴν δὲ καλεῖ ἡ Γραφὴ τὴν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆ (τῆ Θεῆ δηλ.) συγκατάβασιν, οὗ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον αὐτῆ μετέβασιν “. Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει· „ Ἡ τοίνυν πρὸς τὸ ἡμέτερον ταπεινὸν τε καὶ ἀσθενὲς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κἀδόδος κατὰ γνώμην τοῦ Πατρὸς γεγεννημένη ἀποστολὴ λέγεται· ἡ γὰρ ἐκ τῆς ἀκηράτου φύσεως πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωὴν μετέστασις οὐ τοπικὴν ποιεῖται τοῦ Κυρίου τὴν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δόξης πρὸς τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκὸς ἐνδείκνυται κἀδόdon. Κατέβη τοίνυν καὶ ἐφάνη οὐ γυμνὸς ὁ Λόγος, ἀλλὰ σὰρξ γενόμενος· οὐχ ἡ τοῦ Θεοῦ μορφή κατ' ἐαυτήν, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ θεωρούμενος “ (Τόμ. Γ'. περὶ Θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος).

Ωδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Οἱ ἐν καμίῳ τοῦ πυρὸς ἐμβλῆθέντες ὅσοι Παῖδες τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετέβαλον διὰ τῆς ὕμνωδιᾶς, οὕτω βοῶντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπορίας ἄξιον εἶναι πᾶς ὁ Ποιητὴς λέγει εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ὅτι οἱ τρεῖς ὅσοι Παῖδες οἱ βαλθέντες μέσα εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον διὰ τῆς ὕμνωδιᾶς; οὐ γὰρ ὕστερον ἀπὸ τὴν ὕμνωδιαν ἔγινεν ὁ δροσισμὸς, ἀλλὰ πρὸ τῆς ὕμνωδιᾶς, ἡ δὲ ὕμνωδιᾶ ἔγινε μετὰ τὸν δροσισμόν· καθὼς γέγραπται· „ Ὁ δὲ Ἀγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπύρον, καὶ οὐχ ἠΐατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ.... Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγουν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίῳ λέγοντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν “, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὕμνωδιᾶς (Αἴν. τῶν τριῶν Παίδων 25.).

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγει ὁ Θεόδωρος ὅτι ὕμνωδιᾶ ἐδῶ νοεῖται ἡ πρὸ τοῦ δροσισμοῦ γενομένη προσευχὴ παρὰ τῶν τριῶν Παίδων· συνωνύμως γὰρ λαμβάνονται τὰ ὀνόματα ταῦτα κατὰ ῥήτορας, ὕμνωδιᾶ, προσευχὴ, αἴτησις, δέησις καὶ τὰ ὅμοια, ἕνα ἀντὶ ἄλλου λαμβανόμενα, ἃν καὶ ἔχουν διαφορὰν ἀναμεταξύ των. Διὰ τῆς προσευχῆς οὖν μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον οἱ ὅσοι τρεῖς Παῖδες· διότι ἐταπεινώσαν τὸν ἑαυτόν των· διότι ὕψωσαν τὸ Ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ· διότι παρεκάλεσαν νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἐπιείκειάν του· ἐξ ὧν συγκροτεῖται ἡ προσευχή.

Πλὴν

„ θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἑσχάτην, τουτέστιν ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς ἕως ἀκροῦ αὐτῆς· θάλασση γὰρ περιρρέει τὴν γῆν φασὶν ἅπαντες· καὶ οἷον εἰπεῖν, ἐκ τῶν ἐσῶν (ἡτοι ἀνατολικῶν) μερῶν, ἃ πρώτην ἀνόμασε θάλασσαν, ἕως ἑσχάτην θάλασσαν προσ-

„ ηγόρευσεν· οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἀποστόλων τὰ εἰῶα μέρη ἐνείμαντο, οἱ δὲ τὰ ἐσπίρτα. Ὁ δὲ Ὁριγένης ἀλληγορικῶς ἐνόησε τὸ ῥητόν, θάλασσαν πρῶτην ὀνομάζων τοὺς Ἰουδαίους, ὡς πρῶτον λαὸν τῆς Θεοῦ· θάλασσαν δὲ ἑσχάτην τὰ Ἑθνη, ὡς ὕστερον πιστεύσαντα τῷ Χριστῷ “.

Πλὴν δύναται νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτω, ὅτι οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν προσευχὴν τῶν ἁρ-
χισαν ἀπὸ ὑμνωδίας καὶ δοξολογίας Θεοῦ· ὅθεν γράφεται· „Καὶ συστάς Ἀζαρίας προσ-
„ νύξατο οὕτω, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν· Εὐλογητὸς εἶ,
„ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς
„ αἰῶνας“· (Αἴν. Γ.) ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Παλαιᾶς γρά-
φεται ἡ προσευχὴ τῶν τριῶν Παίδων Αἴνεσις. Συνάγεται ἄρα ὅτι διὰ τῆς ὑμνωδίας τῆς
ἐν τῇ προσευχῇ περιεχομένης αὐτοὶ μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον. Δύναται δὲ τὸ „Διὰ
„ τῆς ὑμνωδίας“ νὰ συναφθῇ, ὅχι μὲ τὸ, Μετέβαλον, ἀλλὰ μὲ τὸ, Βοῶντες, ἵνα νοῇ-
ται ὕτως· Αὐτοὶ ὕτως ἐβόων διὰ τῆς ὑμνωδίας „Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„Ρητορευόμεν τὰ θεῖα μεγαλεῖα τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Πνεύμα-
„ τος ἡ ἐέργεια ἐρομίζετο μέθῃ τοῖς ἀπιστοῦσι· δι' ἧς Τριάς γυν-
„ ρίζεται, εἰς Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ
γράφεται ὅτι, ὅταν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐλάλουν τὰ
μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τότε οἱ ἀπιστοῦντες εἰς τὸ θαῦμα ἐνόμιζον ὅτι μεθύουν· „Ἐξί-
„ σταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;
„ ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον ὅτι γλεύκους (ἥτοι μέστε) μεμεστωμένοι εἰσὶ“ (Πράξ.
β'. 12.). Σχηματίζει λοιπὸν τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐντρεπτικῶς ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς τότε
ἀπιστοῦντας, καὶ λέγει οὕτως· Ὅταν οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίου ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
γιον ἐν εἰδεί πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἐρρητόρευον τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ ὑπερφυῖ μυστήρια
τοῦ Θεοῦ· τότε ἡ ὑπερφυσικὴ καὶ παντοδύναμος ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος, ἡ τοιοῦτον παράδοξον θαῦμα ποιήσασα, ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους τε
καὶ προσηλύτους Ἕλληνας (ἥτοι τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας εἰς τὴν πίστιν τῶν Ἰουδαίων)
ὅτι ἦτον μέθῃ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι οἱ Πνευματοφόροι ἐκείνοι Ἀπό-
στολοι καὶ Θεοδιδάκτοι ρήτορες ἦτον γεμάτοι ἀπὸ νέον κρασί, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάλουν καὶ
ἐφλυάρουν ὅ, τι ἐφθάναν· τὸ γὰρ νέον κρασί φυσικῶς τῷ τρόπῳ καὶ περισσώτερον πίνεται
διὰ τὴν γλυκύτητα, καὶ ζάλην περισσοτέραν προξενεῖ εἰς τοὺς πίνοντας διὰ τὴν ὑπερβο-
λικὴν καὶ βράζουσαν ἐτι θερμότητα.

Καὶ δὲν ἤξευρον οἱ ἀνόητοι ὅτι διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου τότε
κατήλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους, ἐγνωρίσθη καὶ ἐκηρύχθη εἰς τὸν Κόσμον ἡ Ἁγία Τριάς·
ὅτι εἶναι ἓνας Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Σχεδὸν δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ παρόν-
τος Τροπαρίου φαίνεται ὁ Μελωδὸς ὅτι ὀνειδίζει τοὺς ἀπίστους ἐκείνους, καὶ λέγει εἰς
αὐτούς· Τί λέγετε, ὦ ἀνόητοι ἄνθρωποι; Μεθύουσιν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ τὰ μεγαλεῖα τοῦ
Θεοῦ ρητορεύοντες; μεθύουσιν οἱ φιλοσοφοῦντες διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια πράγμα-
τα; Μεθύουσιν οἱ εὐαγγελιζόμενοι διὰ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ
οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος; (1. Κορ.
β'. 9.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλύτερον, μεθύουσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Μαθηταί, οἱ
κηρύττοντες τὴν ζωαρχικὴν Τριάδα, ἡ τις εἶναι ὁ εἰς Θεὸς τῶν Πατέρων μας; Ὡς τῆς φλυα-
ρίας καὶ βλασφημίας σας! ὅντως ἐμέθυσε ἑσᾶς ἡ ἀπιστία· μᾶλλον δὲ, ὁ τῆς ἀπιστίας
πατὴρ Διάβολος.

Τροπάριον.

„ Τὴν ἀδιαίρετον φύσιν ὀρθοδόξως θεολογοῦμεν, Θεὸν Πατέρα
 „ τὸν ἀναρχόν, τῆς αὐτῆς ἐξουσίας Λόγον καὶ Πνεῦμα, εὐλογητὸς
 „ εἰ, κρίζοντες, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τὸ νὰ ᾖται πηγὴ τῶν θείων χαρισμάτων, διὰ τοῦτο, ὅταν ἦλθεν εἰς τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ χωρητὰ χαρίσματα, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς· προοράσεις, λέγω, προφητείας μελλόντων, διαίρεσεις πνευμάτων, γένη γλωσσῶν, ἐρμηνείας γλωσσῶν, γνώσιν μυστηρίων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, ἰάματα, θαύματα, ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων· ἐξαιρέτως δὲ ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς τὸ χάρισμα τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀσφαλοῦς Θεολογίας τῆς Ἁγίας Τριάδος· διὰ τῶν Ἀποστόλων δὲ ἀλληλοδιαδόχως ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύσαντας τῶν αὐτῶν κηρύγματι τὸ τοιοῦτον χάρισμα τῆς Θεολογίας. Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζων ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· Ἡμεῖς φωτισθέντες ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ σήμερον κατελθόν ἐπὶ τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, θεολογοῦμεν ὀρθοδόξως τὴν ἀδιαίρετον καὶ ἀχώριστον φύσιν τῆς Θεότητος, τὴν ἐν τρισὶ γνωριζομένην ὑποστάσει, τῷ Πατρὶ δηλαδὴ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Ποία δὲ εἶναι ἡ ὀρθόδοξος ταύτης Θεολογία; Τὸ νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἀναρχος κατ' αἰτίαν καὶ δὲν ἔχει τὸ εἶναι παρ' οὐδενός (1)· ὁ δὲ Υἱὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα· καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν αὐτὸν Πατέρα· ἂν δὲ καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ μὲν γεννητῶς, τὸ δὲ ἐκπορευτῶς· ἔχουσιν ὁμῶς τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ βασιλείαν μὲ τὸν Πατέρα, ὡς τούτῳ ὑπάρχοντα ὁμοούσια. Ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι τὸ νὰ μὴ κατατέμνωμεν αὐτὴν εἰς ἀίσιμους βαθμοὺς, καὶ νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι μεγαλῆτερος Θεός· ὁ δὲ Υἱός, ἢ τὸ Πνεῦμα εἶναι Θεὸς μικρότερος, καὶ οὕτω νὰ δίδωμεν τὸ μείζον καὶ ἔλαττον εἰς τὰ ὁμοούσια καὶ ὁμόδοξα· καθὼς ἐφλυάρει ὁ Ἀρειος καὶ ὁ Μακεδόνιος· ἵνα μὴ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ Υἱοῦ ἢ τοῦ Πνεύματος τῶν αἰτιατῶν λανθᾶσωμεν νὰ ὑβρίζωμεν καὶ τὴν τούτων φυσικὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν, δηλαδὴ τὸν Πατέρα· καὶ γὰρ μὲ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τρισσεύεται ἡ Ἁγία Τριάς, ὥστε ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι καὶ Προβολεὺς, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ Γέννημα, τὸ δὲ Πνεῦμα καὶ Πρόβλημα, εἴπου Ἐκπόρευμα, ἢ φύσις τούτων ὁμῶς εἶναι μία καὶ ἡ οὐσία καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία· ὅθεν ἀριστα θεολογεῖ ὁ θαυματουργὸς τῆς Νεοκαισαρείας Γρηγόριος, ὁ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος μυηθεὶς ἀπὸ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην· οὕτω γὰρ λέγει· „Τριάς τελεία, δόξη καὶ αἰδιότης καὶ „ βασιλεία μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη. Οὔτε οὖν κτιστὸν τι, ἢ δούλον ἐν τῇ „ Τριάδι, οὔτε ἐπεισακτὸν, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν, οὔτε „ οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρὶ, οὔτε Υἱῷ τὸ Πνεῦμα, οὔτε νύξήθη μονὰς εἰς δυάδα, „ καὶ δυὰς εἰς Τριάδα, ἀλλ' ἀτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριάς εἶναι“.

Προσθέτει δὲ τὴν αἰτίαν τήτου ὁ Θεολόγος ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ αὐτοῦ, εἰπὼν· „Οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐλλείπειν ποτὲ ἡ Υἱὸν Πατρὶ, ἢ Πνεῦμα Υἱῷ· τῷ μεγίστῳ γὰρ „ ἂν ἦν ἀδόξος ἢ Θεότης, ὥσπερ ἐν μεταμελείας ἐλθῶσα εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος“. Τίς δὲ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ρήτου τούτου; Ἀκουσον αὐτὴν παρὰ τοῦ Σχολιαστοῦ Νικητᾶ· „Εἰ γὰρ ἐνέλιπέ ποτε Πατρὶ καὶ Υἱῷ Πνεῦμα, ὡς οἱ Πνευματομάχοι φασί, μεγίστη ἀ- „ δοξία Θεοῦ τούτου· κατασκευάζεται γὰρ ἐντεῦθεν ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἦν ἀπ' ἀρχῆς τέ- „ λειος“.

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Νέαν Κλίμακα· ἡ-
 τοι εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν πρὸς Ὀκτωήχου ἀναβαθ-
 μῶν τὴν παρ' ἡμῶν γεωστί· ἐκτεθεῖσαν, ἐν τῷ Ἀνα-

βαθμῷ τῆ Πλ. δ'. ἡχοῦ τῷ λόγοντι· „Ἁγίῳ Πνεύ-
 „ματι θεολογία μονὰς τρισαγία“, καὶ ἐκεῖ δέλεαι
 εὐρὴ πολλὰ γλαφυρά.

„ λειος, ἀλλ' ὕστερον ὥσανει μετεμελήθη, καὶ προσέλαβε τὸ ἐλλείπον πρόσωπον, τοῦτέ-
 „ στι τὸ Πνεῦμα, καὶ ὕστερον ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος “. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ σοφὸς
 Μοναχὸς Ἰώβιος παρὰ Φωτίῳ ἀναγνώσει σκβ. ταῦτα. „ Ἡ μὲν αἰδὶος καὶ ὑπεράρχιος
 „ Τριάς αἰεὶ ἐστὶ καὶ ὡσαύτως Τριάς, Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀλλ' ὑπὲρ ὃ νοοῦ-
 „ μεν ἢ λαλοῦμεν. πᾶν γὰρ ὃ λέγομεν περὶ Θεοῦ ἢ νοοῦμεν, ἐκ τῶν κατ' ἡμᾶς πραγ-
 „ μάτων τε καὶ ῥημάτων τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως καὶ λέγομεν καὶ νοοῦμεν. ἰσότιμος δὲ
 „ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ Παναγία Τριάς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα. καὶ
 „ ὅσα θεολογεῖν αὐτὴν δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρωπῶς ἡμῖν χαρίζομένη, πάλιν
 „ προσίεται “. (Σελ. 321. τῆς Μυριοβίβλου).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀφλεκτος πυρὶ ἐν Σινᾷ προσομιλοῦσα βάτος Θεοῦ ἐγνώρισε
 „ τῷ βραδυγλώσσῳ καὶ δυσήχῳ Μωσῇ. καὶ Παῖδας ζῆλος Θεοῦ
 „ τρεῖς ἀραλώτους τῷ πυρὶ ὑμνωδοὺς ἔδειξε. πάντα τὰ ἔργα τοῦ
 „ Κυρίου ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀναφέρει ἱστορικῶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τόσον τὸ θαῦμα τῆς βά-
 του, ὅσον καὶ τὸ ἐν τῇ καμίνῳ γεγονός τῶν τριῶν Παίδων. ὅθεν λέγει. Ἡ βάτος ὅπου
 ἐφάνη ἐν τῷ Σινᾷ ὅρει, ἡ καιομένη μὲν ἀπὸ τοῦ πῦρ, μὴ καταφλεγομένη δὲ ἀπὸ αὐτοῦ,
 ἐφανέρωσε τὸν Θεὸν εἰς τὸν βραδυγλώσσον καὶ δυσκόλως ἀκουόμενον Μωϋσῆν διὰ τὴν βρα-
 δύτητα τῆς γλώσσης καὶ λεπτότητα τῆς φωνῆς. Καὶ πῶς ἦτον δυνατόν νὰ βλέπῃ ὁ Μωϋ-
 σῆς ἓνα τοιοῦτον εὐκολόκαυτον φυτὸν νὰ ἀνάπτῃ μὲν ἀπὸ τοῦ πῦρ, νὰ μὴ κατακαίεται δέ,
 καὶ ἔπειτα νὰ μὴ γνωρίσῃ τὸν τὸ θαῦμα τοῦτο ἐνεργοῦντα Θεόν; Βέβαια καὶ εἶδε, καὶ
 ἐγνώρισεν ἐκ τούτου τὸν Θεόν. ὅθεν καὶ ἠκουσε θείαν φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ μέσα ἀπὸ τὴν
 βάτον. „ Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρὸς σου, Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς
 „ Ἰακώβ “. (Ἐξ. γ'. 6.).

Ἀλλὰ καὶ ὁ ζῆλος, ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὸν Θεόν,
 ἀπέδειξε τέτους ἀναλώτους καὶ μὴ χωρευθέντας εἰς τὸ πῦρ, ἀλλὰ διαφυλαχθέντας ἀβλα-
 βεῖς. Ὁ αὐτὸς δὲ ζῆλος ἔδειξε τουτους ὑμνωδοὺς καὶ δοξολογητὰς τοῦ Θεοῦ. αὐτοὶ γὰρ
 οἱ μακάριοι περιπατοῦντες εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς ὡς εἰς θάλαμον κυμνικόν, ἐπροσκά-
 λουν εἰς ὑμνωδίαν καὶ δοξολογίαν Θεοῦ ὅλα τὰ κτίσματα, „ Εὐλογεῖτε, λέγοντες, πάν-
 „ τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας “. ὅθεν γλαρυ-
 ρῶς ἠθέλην εἰπῆ τινὰς ὅτι τὸ πῦρ ἐνίκησε τὸ πῦρ. τὸ πῦρ τοῦ ζήλου τῶν τριῶν Παίδων
 ἐνίκησε τὸ πῦρ τῆς καμίνου. τὸ ἐσωτερικὸν ἐνίκησε τὸ ἐξωτερικόν, καὶ τὸ πνευματικόν
 ἐνίκησε τὸ σωματικόν. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τοῦ ζήλου ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ. „ Πάσῃ ἐννοίᾳ
 „ ἐπιθυμίας ἀγαθῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἀκολουθεῖ ζῆλος τις ὁμοῖος τοῖς τοῦ
 „ πυρὸς ἀνθραξίν ἐν τῇ ἑαυτοῦ θερμότητι, καὶ οὕτως εἴωθε περιτειχίζειν ταύτην τὴν ἐν-
 „ νοίαν, καὶ ἀποδιώκειν ἀπὸ τῶν ἐγγιστα αὐτῆς πᾶσαν ἐναντίωσιν. Καλεῖται δὲ ζῆλος,
 „ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ κινῶν καὶ ζηλῶν καὶ ἐξάπτων καὶ ἐνισχύων τὸν ἄνθρωπον κατὰ και-
 „ ρόν καὶ καιρὸν καταφρονεῖν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ τοῦ παραδιδόναι
 „ εἰς θάνατον αἰεὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν “. (σελ. 367.). Μὲ τοιοῦτον ζῆλον Θεοῦ ἐφλέγετο ὁ
 Ἀπόστολος Παῦλος. διὸ ἔλεγε. „ Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ “. (β'. Κορ. ια'. 2.).

Ἀλλ' ὦ θαυμάσιε Μελωδὲ, (ἐγὼ ἠθέλα εἰπῆ πρὸς τὸν μέγαν Κοσμᾶν) τὴν μὲν περὶ
 τοὺς τρεῖς Παῖδας ἱστορίαν οἰκειότατα ἀνέφερες ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ, ἐπεὶ δὲ εἶναι τῆς
 ὀγδόης Ὡδῆς, τὴν ὁποῖαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ ὑμνήσαν. τὸ δὲ τῆς βάτου θαῦ-
 μα δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπροσάρμοσας εἰς τὴν Ὡδὴν ταύτην. Εἰς
 λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας μου ταύτης φαίνεται μοι νὰ ἀπὸ τὸν Ἀσματογράφον νὰ ἀποκρίνεται
 ταῦτα. Ὡ βέλτιστε καὶ ἀγαπητέ μου ἀναγνώστα, ἀληθῶς τὸ θαῦμα τῆς βάτου πρὸς τὴν

ἐγγόνην Ὡδὴν δὲν ἔχει καμμίαν οἰκειότητα· πρὸς τὴν ἐορτὴν ὁμῶς τῆς ἐπιφανείσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ πολλὰ οἰκεῖόν ἐστι· βλέπεις γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν πυρὶ καταβαῖνον ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ μὴ φλέγον αὐτοὺς, καὶ ἀκόμη ζητεῖς ἄλλο οἰκεϊότερον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ βάτῳ πῦρ; βλέπεις γλωσσὰς τῶν Ἀποστόλων ἐστομωμένας καὶ ὀξυνομένας ὑπὸ τῶν πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ζητεῖς ἄλλο ὁμοίωμα οἰκεϊότερον τοῦ βραδυγλώσσου Μωϋσέως; ἐγνώρισε τότε τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς βατοῦ τὸν Θεὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν; ἐγνώρισε τῶρα καὶ τοῦτο τὸ πῦρ τῶν πυρίνων γλωσσῶν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸν αὐτὸν Θεόν.

Ἀλλ' ἂν καὶ ὁ Κύριος συναμίλῃ με τοὺς Ἀποστόλους σωματικῶς, καὶ ἐφάνητοιν εἰς αὐτοὺς τὰ θεῖκά του μυστήρια· ἀλλ' ὁμῶς τόσον τρανῶς καὶ καθαρώς οἱ Ἀπόστολοι δὲν τὸν ἐγνώριζον· ὅταν δὲ κατέβη εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ πυρίνους ἐποίησε, τότε ἐγνώρισαν αὐτὸν Θεὸν καθαρώτατα· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς· „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. ιε'. 26.). Διὰ τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λέγεται ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου „Τελειοῦν, οὐ τελειοῦμενον“, ἐπεὶ καὶ τοὺς Ἀποστόλους ἀτελεῖς ἕως τότε ὄντας τελείους αὐτοὺς ἀπεργάσατο. Οἰκειότατον λοιπὸν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην ἀπεδείχθη τὸ τῆς βατοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ὁμοίωμα. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Χαλδαϊκὴ Κάμινος, ὁμοίως καὶ κάθε ἱστορία ὅπου ἀναφέρει πῦρ θεϊκόν, δύναται νὰ προσαρμοσθῇ εἰς αὐτὴν διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ὁμοιότητα.

Ἀπορεῖ δὲ ἐδῶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ἐρμηνεύων τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐν τῇ Ὀκτανῇ, διὰ τί ἡ μὲν ἁγία Γραφή λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν καιομένην βάτον καὶ μὴ κατακαιομένην εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· „Ἦγαγε, φησὶν, ὁ Μωϋσῆς τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον, καὶ ἤλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· ὥφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τῆς βατοῦ“ (Ἐξοδ. γ'. 1.). ὁ δὲ Μελωδὸς ἐδῶ λέγει ὅτι εἶδεν αὐτὴν ἐν τῇ ὄρει Σινᾷ; Δύων οὖν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἡ δὴ ὀνόματα εἶχε τὸ ὄρος, ἡ ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀνομάζετο Χωρήβ, τὸ δὲ ὅλον ὄρος ἀνομάζετο Σινᾷ· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ μὲν κορυφὴ τοῦ ὄρους ἀνομάζετο Σινᾷ, τὸ δὲ ὑποκάτωθεν τῆς κορυφῆς ἀνομάζετο Χωρήβ, ὅπου ἦτον καὶ σπήλαιον, ἐν ᾧ εἰσῆλθεν ὁ Ἡλίας, ὡς γέγραπται· „Καὶ ἐπορεύθη ἐν ἰσχυρῇ τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους Χωρήβ, καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον“ (Γ'. Βασιλ. κ'. 8.). Σινᾷ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ πειρασμός κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον λέγοντα· „Κύριος, φησὶν ὁ Μωϋσῆς, ἐκ Σινᾷ ἦκει, τουτέστιν ἐκ τῶν πειρασμῶν, καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν ἐκ Σειῆρ, τουτέστιν ἐκ τῶν σωματικῶν πόρων, καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους Φαρήν σὺν μυριάσι Καδδης, τουτέστιν ἐξ ὄρους τῆς πίστεως σὺν μυριάσιν ἁγίων γνώσεων“ (Κεφ. οδ'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Χωρήβ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον ἐρμηνεύεται „Νέωμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐν τῷ καινῷ Πνεύματος τῆς χάριτος ἕξις τῶν ἀρετῶν· τὸ δὲ σπήλαιον ἡ τῆς σοφίας ἐστὶ κατὰ τοῦν κρυφιότης, ἐν ᾗ ὁ γενόμενος τῆς ὑπὲρ αἰσθήσεων μυστικῶς αἰσθάνεται γνώσεως, ἐν ᾗ λέγεται τυγχάνειν ὁ Θεός“ (Κεφ. οδ'. τῆς β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„Ζωτικῆς ἐξ ὕψους βιαίας φερομένης ἡχητικῶς τοῦ Πνεύματος τοῦ Παραγίου ἀλιεῦσι προῆς πυρίνῳ εἶδει γλωσσῶν, τὰ μεγάλα τοῦ Θεοῦ ἐρρητορεύοντο· πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ὑμμεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπάρθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· λέγεται γὰρ ἐκεῖ „Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἡχος ὥσπερ φορομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι“ (Πράξ. β'. 2.). Ἐσχηματίσθη δὲ τοῦτο ἀπλοϊκῶς καὶ διηγηματικῶς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, λέγοντος ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐφάρθη

με ἦχον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους μία βιαία πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς εἶδος πυρίνων γλασσῶν· ἔγινε δὲ τῆτο διὰ τὴν δόσιν αἰσθῆσιν εἰς τὰς ἑξῶς τῆς αὐτοῦ Θεοπροποῦς παρουσίας· οὕτω γὰρ καὶ εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος ἐκατέβη ὁ Θεὸς με θυέλλα· ἦτοι με ὀρμητικὴν πνοὴν ἀνέμου καὶ με πῦρ, καθὼς γέγραπται· „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ „ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θυέλλα“· (Δευτ. δ'. ΙΙ.) τῆτο βεβαιοῖ καὶ ὁ Χριστορρήμων, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτήν. Προσέθηκε δὲ ὁ Μελεθδὸς ἀπὸ λόγου τοῦ τὸ, ζωτικῆς, διὰ τὴν δειξίην ὅτι ἡ πνοὴ ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἐπροξένησε κατὰ πληξίην καὶ φόβον εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τοῦ ἠχου βιαιότητα καὶ σφοδρότητα, ἐπειδὴ δὲν ἦτον μόνον βιαία καὶ σφοδρά, ἀλλὰ ἦτον ἀκόμη καὶ ζωτική· ἦτοι ἀνεζώονε τὰς καρδίας· ἐμβαλεν εἰς τὰς ψυχὰς θάρρος καὶ δύναμιν· τοὺς ἀδυνάτους ἐκάρμε δυνατούς, καὶ τοὺς δειλοὺς ἐποίει ἀνδρειωμένους· διὰ τῆτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος „ Πνεῦμα Ἅγιον εἰσελεθόν „ εἰς ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔδωκε μὲν ζωὴν, ἔδωκε δὲ ἀθανασίαν, ἠγείρει κείμενον, τὸ δὲ κα- „ νηθὲν κίνησιν αἰδίον ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου ζῶον ἄγιον ἐγένετο“ ἔσχε δὲ ἀνθρώπου πνε- „ ξίαν, Πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ, Προφήτα, Ἀποστόλου, Ἀγγέλου, Θεοῦ, ὡς πρὸ „ τοῦ γῆ καὶ σποδός“ (Ὁμιλία περὶ τοῦ Πνεύματος, ἥς ἡ ἀρχὴ „ Ἐνθουμηθῶμεν πᾶ- „ σα ψυχὴ“).

Οἱ Ἀπόστολοι λοιπὸν ἀναζωωθέντες ἀπὸ τὴν ζωτικὴν ἐκείνην προὐχόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ στομωθέντες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλώσσας, καθὼς ὁ σίδηρος στομόνεται ἀπὸ τὸ πῦρ, μὲ ὅλον ὅτι ἦτον ἡραδὲς καὶ ἀγράμματοι, ἐρρητόρευον τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ με γλώσσαν ἐλευθέραν, μὲ ἀφοβίαν καὶ τόλμην, μὲ σοφίαν τόσον μεγάλην, ὥστε οἱ σοφοὶ καὶ γραμματισμένοι ἔστεκαν θαυμάζοντες, καὶ ἔμεινον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοί, καθὼς γέγραπται· „ Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί αὐτοῖς θελοῖ τοῦτο εἶναι “; (Πράξ. β'. 12.) καὶ πάλιν· „ Καὶ καταλαβόμενοι (οἱ Ἰεδαῖοι) „ ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται (οἱ Ἀπόστολοι δηλ.) ἐθαύμαζον “· (Πράξ. δ'. 13.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἦχοι, ὅσον εἶναι βίαιοι, μεγάλοι καὶ βροτῶδεις, τοσοῦτον ἐμβροντητούς καὶ ἐκστατικούς κἀκνους τοὺς ἀκούοντας, ὥστε κατασταίνουν αὐτοὺς ἀφώνους καὶ κωφούς ἀπὸ τὴν ἐκστασιν, καὶ σχεδὸν τὰς κἀκνους ὡς νεκρούς· ὁ δὲ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος ἦχος ὁ ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἱερους Ἀποστόλους, ὅσον ἦτον μέγας καὶ βίαιος καὶ βροντῶδης, τόσον ἐν ταυτῷ ἦτον καὶ ἱλαρὸς καὶ γλυκύς, διότι ἦτον ζωτικώτατος.

Περὶ τῆς βιαιᾶς ταύτης προῆς καὶ τῇ ἡχῇ εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὗτός ἐστιν ὁ ἡχος, περὶ οὗ προεῖπεν Ἄννα ἡ Προφῆτις, ὅτι Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανούς καὶ ἐβρόν-
„ τισε· τούτον τὸν ἡχον καὶ ἡ τοῦ Ἥλιου θεωρία προανεκήρυξε· „ Ἰδοὺ, φησί, φωνὴ αὐ-
„ ρας λεπτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ Κύριος· “ ἡ γὰρ φωνὴ τῆς αὐρας ἡχός ἐστι προῆς· τοῦτε τοῦ
„ ἡχε καὶ τῆς προῆς εὐροῖς ἀν τὸ πρόγραμμα καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῷ Χριστοῦ· τῇ γὰρ
„ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστῆκει ὁ Ἰησοῦς, κατὰ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγ-
„ γελιστὴν Ἰωάννην, καὶ ἔκραξε λέγων· „ Εἴτις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω· “ Τότε
„ δὲ ἔλεγε, φησί, περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν·
„ ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐνεφύσησε τοῖς Μαθηταῖς καὶ εἶπε· Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον
„ Ἡ οὖν κραυγὴ ἐκείνῃ τῶτον προσημαίνει τὸν ἡχον, καὶ τὸ ἐμφύσημα, ταύτην τὴν προῆν,
„ ἥτις νῦν ἀνωθεν χεθεῖσα διαφιλῆς, καὶ μέγα καὶ ἐξάκουστον οὐρανόθεν ἐξηγήσασα, πᾶ-
„ σαν ἐκκαλεῖται τὴν ὑπ’ Οὐρανόν, καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς προσῆσι τὴν χάριν ἐπαντλεῖ καὶ
„ ἐνέησι· Βιαιὰ δὲ ἐστὶν, ὡς πάντα νικῶσα, καὶ ὑπερβαίνουσα μὲν τὰ τεῖχη τῆς πονηροῦ,
„ καθαίρουσα δὲ τὰς πόλεις καὶ πᾶν ὀχύρωμα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ταπεινοῦσα μὲν τοὺς ὑ-
„ περηφάνους, ἀνυψοῦσα δὲ τοὺς ταπεινοὺς τῇ καρδίᾳ, καὶ συνδοῦσα μὲν τὰ κακῶς λελυ-
„ μένα, διασπῶσα δὲ τοὺς τῶν ἀμαρτημάτων συνδέσμους, καὶ διαλύουσα τὰ κρατούμενα
„ (κατὰ τὸν Δανιὴλ)· διὰ δὲ τῇ ἐξ Οὐρανοῦ-τούτου ἡχου ὄντως Τίσι βροντῆς γεγονάσιν
„ οἱ Ἀπόστολοι “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Τροπάριον.

„Οἱ μὴ θιγομένοι (1) προβαίοντες ἐν ὄρει, μὴ πεφρικότες πῦρ
 „δαιματῶν, δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν ὄρει Σιών, ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ,
 „Πνευματοφόροις Μαθηταῖς μὺν συγχωρεούμετες Ἐὐλογεῖτε πάντα
 „τὰ ἔργα Κυρίου τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τούτῳ τῷ Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅταν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀναβοῦν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, διότι ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ τὸ πῦρ· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ’ αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὥσπερ καπνὸς καμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφοδρᾶ“· (Ἐξ. ιθ'. 18.) καὶ πάλιν· „Οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ“· (αὐτόθ. 23.) καὶ πάλιν καθάρωτερα ὁ Θεὸς τὸν Μαῦσῃν λέγει· „Καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ (τοῦ ὄρους), λέγων· Προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος καὶ θίγειν τι αὐτῆ· πᾶς ὁ ἀφάμενος τῷ ὄρει θανάτῳ τελευτήσει“· (Ἐξ. ιθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεῖς ὁ Μελῳδός, καὶ ἐπιστρέψαν πρὸς τὸν εὐσεβεῖ λαὸν τοῦ Χριστοῦ, λέγει· Ὁ φιλόχριστος λαοί, ἡμεῖς ὅπου δὲν προβαίνομεν εἰς ὄρος θιγόμενοι· ἦτοι φιλοφώμενον καὶ πατούμενον, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς ὄρος σαματικὸν καὶ αἰσθητὸν, ὅποιον ἦτο τὸ Σίναιον ὄρος, ἡμεῖς ὅπου δὲν φρίττομεν ὡς οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνο τὸ αἰσθητὸν πῦρ ὅπου ἐκαίετο ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ ὄρος, ἐλάτε νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ νοητὸν ὄρος τὴν Σιών, καὶ εἰς τὴν νοητὴν πόλιν τῆς ζωῆς Θεοῦ, ἥτις εἶναι ἡ ἀγία Ἐκκλησία· ἐν αὐτῇ γὰρ στεκόμενοι, τόσον μακρὰν εἶμεθα ἀπὸ τὸ νὰ φοβούμεθα τὸ ἐν εἵδει πορὸς κατελθόν Πνεῦμα Ἁγίον, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας καὶ συγχορεύομεν ἀκόμῃ Πνευματικῶς μετὰ τοὺς ἀγίους Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, οἵτινες ἐδέχθησαν αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο πνευματοφόροι ἀνωμασθησαν· τὸ γὰρ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοὺς μὲν ξένους καὶ ἀλλοτρίους τῆς πίστεως φοβίζει καὶ κάμνει τούτους νὰ φρίττουν, τοὺς δὲ πιστοὺς καὶ ἀποστολικῶς ζῶντας Χριστιανούς ὅχι μόνον δὲν φοβίζει, ἀλλὰ καὶ κάμνει αὐτοὺς νὰ χαίρουν καὶ νὰ χορεύουσι.

Σημειώσαι ὅτι ὁ σοφὸς ἑρμηνεύς τῶν Κανόνων κύριος Θεοδῶρος τὸ „Μὴ Σιγούμεν“ ἀξίτητον ἐνόησεν: ἦτοι μὴ ἐγγιζομένῳ μηδὲ πατομένῳ· δὲν σαφηνίζεται ὁμῶς καλῶς τὸ νόημα· ὅτι δὲ ἡμεῖς καλῶς αὐτὸ ἑρμηνεύσαμεν, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους: „Οὐ γὰρ προσεληλύθατε Ψιλαφόμενῳ ὄρει καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ“· (Ἑβρ. ιβ'. 18.) τὸ γὰρ „Ψιλαφόμενῳ“ ἔδεν ἄλλο δηλοῦν, εἰμὴ τὸ „Σιγούμενῳ καὶ πατεμένῳ, καὶ ἀπλῶς, τὸ, „αἰσθητῷ καὶ σωματικῷ“. Θέλει γὰρ μετὰ τὸ νὰ δείξῃ ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Ἑβραίους ὅτι τὰ θαυμάσια καὶ μεγάλα πράγματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅποσον ἦτον καὶ τὸ ὅρος Σινᾶ, ἦσαν μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιόλογα, συγκρινόμενα μετὰ τῆς Νέας, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσόστομου· εἰάν δὲ ἑρμηνεύσῃ κατὰ τὸν Θεοδῶρον οὕτως, ἦσαν ἡμεῖς ὅπου προβαίνομεν εἰς ὅρος ἀξίτητον καὶ ἀπλησίαντον, δειχνέται ἐναντίον τῷ κάτωθεν λεγόμενον „Δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ“· καθότι δειχνέται ἡ Ἐκκλησία ὅρος ἀξίτητον καὶ ἀπλησίαντον· ὅπερ αὐτὸς ἀποφάσκει.

(1) Ἐν δὲ ταῖς περισσοτέραις ἐκδόσεσι γράφεται „φίται ἦσαν καδόνι ἢ Ἀκρογίχῃ ἀπασαὶ καὶ ἦναι ἢ
„ὡς μὴ διχομέναι“. Ἰουδαὶ δὲ καὶ σααλερῶς γρά- „ἀρχὴ τοῦ Τροταρίου τοῦτου Ὁ, καὶ οὐχὶ Ω.

Ωδή 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Μὴ τῆς φθορᾶς διαπείρα (1) κυοφορήσασα καὶ παντεχνήμοι
 „Λόγῳ σάρκα δαμείσασα, Μῆτερ ἀπείρανδρε, Παρθέμε Θεοτόκε,
 „δοχείου τοῦ ἀστέκτου, χωρίου τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ Σου,
 „Σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἐπιστρέφει ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου τῆς ἐννάτης Ὠδῆς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ὡς ταύτης Ποιήτριαν· Ὡς Ἀπείρανδρε Μῆτερ καὶ Θεοτόκε Μαρίας, ᾧ δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου καὶ, χωρίον τοῦ ἀπείρου, Ἐσὲ μεγαλύνομεν καὶ μακαρίζομεν πᾶσαι αἱ γενεαί, καθὼς ἐστὶν προσφώνησας εἰπούσα· „Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῆς νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί“ (Λουκ. α'. 48.) Σὺ γὰρ δὲν ἐκυοφόρησας· ἦγον δὲν ἐγγαστρώθης με δοκιμὴν ἀνδρός, ὡς αἱ ἄλλαι γυναῖκες· Σὺ ἐδάμεισας (2) σάρκα ἀγίαν ἐκ τῶν παναχράντων Σου αἱμάτων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν παντεχνήμονα ὄντα καὶ παντεργάτην ὅλων τῶν ὄντων ὁρατῶν τε ἅμα καὶ ἀοράτων· ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ καινῶν ἀπάντων καινότεστα καὶ παράδοξα· ποῦ γὰρ ἠκούσθη γυνὴ ἀδιάφθορος ἐνταυτῷ καὶ κυοφόρος; ποῖα δὲ ἐδάμεισε σάρκα ποτὲ εἰς τὸν παιτοεργὸν καὶ ἀνεκδὲ Θεόν, ἀπὸ τοῦ πλήρωμα τοῦ ὁποίου ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, κατὰ τὸν Τύπον τῆς Βροντῆς; (Ἰω. α'. 16.) ποῦ δὲ καὶ ἐφάνη ποτὲ Μῆτηρ ἀπείρανδρος; ποῦ ἠκούσθη Παρθένος ἐνταυτῷ καὶ γεννήσασα τὸν Θεόν τοῦ παντός; ποῖον δὲ δοχεῖον ἐμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ τοῦ ἀστέκτου; ἦτοι ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐμπορεῖ νὰ στέξῃ (ἦγον νὰ ὑποφέρῃ) κανὲν κτίσμα; ἀστέκτος γὰρ κατὰ τὸν Μανασσῆν (ἦτοι ἀνυπόφορος) ἐστὶν ἡ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μεγαλοπρέπεια· ὅθεν ὁ μὲν Ἱερεμίας Εἶπε· „Τίς ἐστὶ ἐν ὑποστήματι Κυρίου, καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ“ (Ἱερ. κγ'. 18.) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἀνωτέρω φέρων ῥητὴν λέγει· „Πλὴν οὐτα οὗτοι περὶ ὧν ὁ λόγος, οὐτετις ἄλλος τῶν κατ' αὐτοὺς ἐστὶ ἐν ὑποστήματι καὶ οὐτέτις Κυρίως κατὰ τὸ γεγραμμένον“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας)· ποῖον δὲ χωρίον (ἦτοι τόπος) δύναται νὰ χωρήσῃ τὸς ἀπείρου Θεόν, ὅς τις εἶναι ἀχώρητος τῷ Παντί, καὶ πλαστοεργός Σου Θεοτόκε καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων; Βέβαια οὐδεὶς τόσος.

Με

(1) Ἐσφαλμένως δὲ γράφεται „Διὰ πείραν“ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐκδόσεσι. Καὶ ὁ Ζωναράς δὲ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχου διαπείρα γράφει, ὃ διὰ πείραν λέγει δὲ ὁ αὐτὸς ἐκεῖ ταῦτα· „Τριχῶς λεγόμενης τῆς φθορᾶς, λέγεται γὰρ φθορά ὁ θάνατος παρὰ τὸ φθείρεσθαι ῥᾶν· ἦτοι σήπασθαι εὐχερώς τὸ ὁ τεθνηκὸς ζῶν“ λέγεται καὶ ἡ διαστροφή τῶν ἡδῶν ὡς τὸ „Ψεύδεται ἡδὴ χρηστὰ ἐμὴ λίαν καὶ“ λέγεται καὶ ἡ τῆς παρθένου διακόρησις· ἡ γὰρ ἀνδρὶ ἐμιλήσασα διεφθαρμένη λέγεται· κατὰ τὸ τρίτον σημαινόμενον λέγεται ἐδῶ ἡ φθορά. Σὺ, φησὶν, ὦ ἀπείρανδρε Μῆτερ, ἡ κυοφορήσασα μὲν, μὴ μὲντοι ἐν διαπείρᾳ τῆς φθορᾶς, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν, καὶ τῆς φθορᾶς ἀπείρατος μένυσας“.

(2) Ὅρα δὲ, ὅτι ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπεν ὅτι ἡ Παρθένος ἐδῶκεν, ἢ παρέσχεν, ἢ ἄλλην τοιαύτην λέξιν, ἀλλ' ὅτι ἐδάμεισε σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ Θεοτόκος διὰ τοῦ ποιούτου δανείου ἔκαμε χρεώστην εἰς τὸν αὐτὸν τῆς τῶν Τύπων τοῦ Θεοῦ· ἐδανείσθη γὰρ ὅσας ἀπὸ αὐτῆς, ὅχι δανειὸν ἐξωτερικόν, χρημάτων διττῶν, ἢ ὑποστατικῶν, τὸ ὁποῖον καθὼς προ-

καίρως πέριεται, ὅσα προσκαίρως καὶ ἀποδίδεται ὡς ἐξωτερικόν παρὰ τῶν δανειζομένων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐδανείσθη δανειὸν ἐσωτερικόν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως· ἦτοι ἐξ αὐτῶν τῶν φυσικῶν καὶ πανάγων αἱμάτων τῆς Θεοτόκου· ὅθεν ὡς φυσικὸν δάνειον, εἶναι καὶ παντοτινόν· διὸ ἀκολούθως καὶ ὁ Τύπος τοῦ Θεοῦ χρεώστης παντοτινὸς εὐρίσκειται εἰς τὴν Μητέρα του.

Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἐπειδὴ ὁ Τύπος τοῦ Θεοῦ ἦτον χρεώστης εἰς τὴν Μητέρα του, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν χρεωστικῶς ἐπρεπε νὰ δοῖται αὐτῇ μὲ ὅλας τὰς δεσπερτεῖς δόξας καὶ τιμὰς, μὲ ὅσας ποτὲ δὲν ἐδόξασεν ἄλλο κτίσμα· δεύτερον δὲ χρεωστικῶς πρέπει νὰ εἰσακούῃ τὰς ἱκεσίας καὶ αἰτήσεις ὅπου τῷ προσφέρει ἡ Μῆτηρ του· ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντήν λόγῳ αὐτῆς ταῦτα πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· „Τὴν σὴν γὰρ δόξαν ὁ Κτίστης ἰδίαν εἶναι οἰόμενος ὡς „Τύπος, σχεδὸν λύων τὸ χρεός, ἐκκληροῖ τὰς αἰτήσεις“. Εἶδες δόξας, ἀγαπητέ; εἶδες μεγαλεῖα τῆς Παρθένου; Πρόστρεχε λοιπὸν μὲ εὐλαβίαν καὶ πίσσιν εἰς αὐτήν, καὶ δέχεται καὶ δι' αὐτῆς τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματά σου παρὰ Θεοῦ.

Μὲ ὅλον τοῦτο αὐτὰ ὅλα τὰ καινότετα καὶ παραδοξότατα καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος μὴ ἀκουσθέντα εἰς Ἑσέ καινῶς ἐκαινοτομήθησαν, Θεοτόκε. Ποῦ εἶσαι τάρτα Σολομῶν σοφώτατε ὅπου εἶπες, „Οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον (ἦτοι καινὸν) ὑπὸ τὸν Ἥλιον, ὃς λαλήσει καὶ „εἰρεῖ· Ἴδε τοῦτο καινὸν ἐστίν· ἦδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν „ἡμῶν“; (Ἐκκ. α'. 9.) Ἐλα νὰ ἰδῇς τὰ καινὰ ταῦτα εἰς τὴν Παρθένον. Ἀλλ' ἄρ' ἔτι γε φεύστης εἶναι ὁ τόσον σοφὸς ὅπου εἶπεν οὕτως; Ὁχι, ἀλλὰ τῆτο τὸ εἶπε διὰ τὰ φυσικὰ πράγματα, τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως διοικούμενα· καθότι ἐκάστου τούτων ἡ φθορὰ εἶναι γένεσις τοῦ ἐτέρου, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλη· διὸ ἀκολουθεῖ νὰ μὴ ᾔναι κα- νένα καινὸν καὶ πρόσφατον, ὡς προγεγονὸς ἄλλο τε, ἀλλὰ ὅλα νὰ ᾔναι παλαιὰ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης· εἰδὲ ὁ Σολομῶν ἠθέλην εἰπῆ διὰ τὰ ὑπερφυσικὰ πράγματα, ὅπου ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως ἐκαινοτομήθησαν εἰς Ἑσέ, Θεομήτορ, βέβαια ἐμελλε νὰ εἰπῇ, ὅχι ὅτι οὐδὲν πρόσφατον καὶ καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, οὐδὲ ὅτι ἕνα, ἢ δύο, ἢ τρία εἶναι τὰ καινὰ, ἀλλὰ ὅτι πολλὰ πρόσφατα καὶ καινὰ εἶναι ὑπὸ τὸν Ἥλιον. Ἐπειδὴ λοι- πὸν Σὺ ἀδιαφθόρως ἐκυοφόρησας, Παναγία· ἐδάνεισας σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς· ἐφάνης Μήτηρ ἀπείρανδρος· ἔγινες δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, καὶ χωρίον τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ τοῦ Παντός· διὰ τοῦτο ὅλοι ἡμεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος δικαίως καὶ χρεωστικῶς Σὲ μεγαλύνομεν. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν, ἢ ἄλλοτι ρῆ- μα, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἡ τῆς Θεοτόκου ἐννάτη Ὡδὴ, ἥς ἡ ἀρχὴ „Μεγαλύνει ἡ „ψυχὴ μου τὸν Κύριον“ (1).

Τροπάριον.

„Ἐπὶ παφλάζομτος πάλαι πυρίμου ἄρματος ὁ ζήλωτὴς καὶ πυ-
„ρίπρους χαίρων ὀχούμερος, τῇμ ρῆμ ἐκλάμψασαμ ἐπίπμοιαμ
„ἐδήλου ἐξ ὕψους Ἀποστόλοις, ὕψ' ἥς καταλαμφθέρτες, τῇμ
„Τριάδα πᾶσιμ ἐγνώρισαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐπίβασιν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἄμαξαν, καὶ ταύτην ἐκλαμβάνει σύμβολον τῶν πυρίνων γλωσσῶν· ὅθεν λέ- γει· Ὁ Προφήτης ἐκεῖνος Ἡλίας, ὅστις ἔπνεε πῦρ, καὶ ὅχι μόνον εἶχεν ἔσωθεν εἰς τὴν καρδίαν τε τὸ πῦρ τῆς πρὸς Θεὸν ζήλου, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν, καθήμενος ἐπάνω εἰς ἄμαξαν· „Ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλεν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνε- „λήφθη

(1) Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ, ἐρμηνεύων τὸν παρόντα ἑρμὸν· „Προσεπάγων δὲ ὁ Μελωδὸς, ἕτερον θαῦμα „προσέθετο· δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου Σὺ, φησὶν, ἐδέ- „ξω ὃν οὐ δυναταί τις στέξει, παυτέστιν ὑπομεί- „ναι τὴν γὰρ θείαν φύσιν οὐδεὶς ποτὲ ὑπομένει, „οὐδὲ οἱ ἴσως αὐτοί· διὸ καὶ τὴν σάρκα περιβάλετο „ὁ Κύριος ἵν' εἴη ὡς περ παραπέτασμα καὶ προκά- „λυμμα τῆς Θεότητος αὐτοῦ· Σὺ δὲ ἐδέξω τὸν ἀ- „στέκτον τῇ μήτρᾳ Σου ἐνοικήσαντα· Ἐπαύξων δὲ „εἶτι τὸ παραδοχὸν φησὶ· Χωρίον τὸ ἀπείρου· ἀπει- „ρόν ἐστι τὸ μὴτε ἀρχὴν μὴτε τέλος ἔχον· τῶν „ὄντων δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀπειρον, ἢ μόνος ὁ Θεός· τὰ „γὰρ ἄλλα καὶ ὑπὸ ἀρχὴν καὶ ὑπὸ τέλος εἰσὶ· „πάντα γὰρ ἤρξαντο τοῦ εἶναι, καὶ πέρας ἔχουσιν· „καὶ δὲ νοερὰ καὶ λειτουργικὰ Δυνάμεις, καὶ ἀ- „φθαρτοὶ εἰσι κατὰ χάριν καὶ ἀτελεύτητοι, ἀλλ' ἢ- „ξάντο καὶ αὐταί· μόνος δὲ ὁ Θεὸς ὑπέρχρονος, ὡς

„μὴτε ἀρχόμενος τοῦ εἶναι, μὴτε παύσιμος· διὸ „καὶ ἀπείρος λέγεται. Τοῦτον ὅν τὸν ἀπείρον, τὸν „ἀχρονον, τὸν ἀπείραντον Σὺ ἐχώρησας, ὡς ὑπὸ κρά- „νον γενομένην ἐκ Σοῦ διὰ τοῦ προσλημματος· ἦτοι „τοῦ σώματος· Ἡ καὶ ἄλλως ἀπείρον ἐστὶ καὶ τὸ „μὴ πεπερασμένον, τὸ ἀόριστον, τὸ ἀπερίληπτον· „Τοῦ οὖν ἀόριστου καὶ ἀπείραντου Σὺ ἐγένου χω- „ρίον, χωρήσασα τοῦτον ἐν σεαυτῇ, καὶ περιλαβού- „σα, ἀλλ' οὐ περιορίσασα, οὐδὲ περιγράφασα· καὶ „γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ Σου κεχώρητο, ἢ ἐν αὐτῇ πε- „ριώριστο, ἀλλὰ πανταχοῦ ἦν καὶ πάντα ἐπλήρου· „ἢ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἦν· διὰ μὲν τὴν φύσιν ἀχω- „ρήτου ἦν, διὰ δὲ τὴν πρόνοιαν ἐν τῷ παντί· Πρε- „φέρεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Ζωναρᾶν ὁ Εἰρμός οὗτος „καὶ κατὰ αἰτιατικὴν ἑστῶ· „Μὴ τῆς φθορᾶς διαπειρη- „κυφορησάσαν, καὶ δανείσασαν σάρκα τῇ παντεχνῇ· „μονι Λόγῳ, Μήτηρ ἀπείρανδρι, Σὲ μεγαλύνομεν·

„λήφθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“ (δ'. Βασιλ. β'. 11.) αὐτὸς, λέγω, διὰ τῆς πυρίνης ἀμάξης ἐφάνερον τυπικῶς τὴν ἐπίπνοιαν καὶ ἔμπνευσιν ταύτην ὅπου ἦλθε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἴδει πυρίνων γλώσσων. Καλῶς προσήρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡλίου· ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν διαφορὰν ταύτην, ἥτις θεωρεῖται μεταξύ ἐκείνης καὶ ταύτης, ὅτι δηλαδὴ τότε μὲν ὁ Ἡλίας ἐκάθιστο ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἀμάξαν· τὰρα δὲ πύριναι γλώσσαι ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς ἐπάνω εἰς ἀμάξαν· „Ὡφθησαν, φησὶν, αὐτοῖς γλώσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισέ τε“, ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν“ (Πράξ. β'. 3.).

Πλὴν εἰάν θέλωμεν νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει ὡς ὄχημα καὶ καθέδραν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Προφήτου Ἡλίου τοῦτο ἐπεκάθιστο, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν Πνευματοφόρων· διὸ καὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κουφίζομεναι αἱ ψυχαὶ καὶ πτερυσσόμεναι, πετοῦν καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ οὐράνια· διὰ τοῦτο τὰς πτέρυγας τοῦ ἁγίου Πνεύματος πάλαι ζητῶν ὁ Δαβὶδ, ἔλεγε· „Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστέρως, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω“; (Ψαλ. νδ'. 6.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τοῦτο βεβαιῶν, εἶπε· „Πνεῦμα ἐξῆραν Ἡλίαν ἐν ἄρματι, καὶ ζητηθὲν παρὰ Ἐλισσαίῃ διπλάσιον“ (Λόγ. εἰς τὴν Πειτηκ.) Δύναται δὲ καὶ ἄλλως νὰ προσαρμολογῇ ἡ ἱστορία τοῦ Ἡλίου εἰς τὴν παροῦσαν ἐορτὴν οὕτως· καθὰς ὁ Προφήτης Ἡλίας ἀναληφθεὶς ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, μετέδωκε διπλάσιον τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα εἰς τὸν ζητήσαντα καὶ κάτω προσμένοντα Ἐλισσαῖον τὸν μαθητήν τε· „Γεννηθήτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ“ (δ'. Βασιλ. β'. 9.) οὕτως καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀνελθὼν εἰς Οὐρανοὺς, ἔστειλε τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἰς τὰς κάτω προσμένοντας αὐτὸ Μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους.

Τροπᾶριον.

„Νόμου τῶν φύσεων δίχα ξέρον ἠκούετο· τῶν Μαθητῶν τῆς
„μίας γὰρ φωνῆς ἀπηχουμένης Πνεύματος χάριτι ποικίλως, ἔμ-
„χοῦντο λαοί, φυλαὶ καὶ γλώσσαι τὰ θεῖα μεγαλεῖα, τῆς Τριά-
„δος γράσιμ μνούμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· γράφεται γὰρ ἐκεῖ ταῦτα· „Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχυθῇ, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν“ (Πράξ. β'. 6.) Ἀπορίας δὲ δύω προβάλλει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ λόγια ταῦτα λέγων· „Ἐχει γάρ τε ἀμφίβο-
„λον ἡ λέξις τῇ στιγμῇ διαιρούμενον (ἦτοι διακρινόμενον)· ἀρα γὰρ ἤκουον ταῖς ἑαυτῶν
„διαλέκτοις ἕκαστος, ὡς φέρε εἰπεῖν, μίαν ἐξηχεῖσθαι φωνήν, πολλὰς δὲ ἀκῆσθαι, ἢ τὸ
„μὲν „Ἦκου“ ἀναπαυσεόν, (ἦτοι πρέπει εἰς αὐτὸ νὰ βάλωμεν ὑποστιγμὴν) τὸ δὲ „Λα-
„λούντων ταῖς ἰδίαις φωναῖς τῶν ἐξῆς προσθετόν“; Θέλει λοιπὸν ὁ Θεολόγος ὅτι οἱ Ἀ-
„πόστολοι δὲν ἐλάλουν μόνον μίαν γλῶσσαν τὴν Ἑβραϊκὴν, καὶ ἡ μία ἐγίνετο πολλὰ εἰς
„τὰ αὐτὰ τῶν ἀκούοντων πολυγλώσσων Ἑβραίων· διότι ἂν ἐγίνετο οὕτως, τὸ θαῦμα ἦτον
„τῶν ἀκούοντων Ἑβραίων, καὶ ὅχι τῶν λαλούντων Ἀποστόλων· ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι ἐλά-
„λουν χωριστὰ ὅλας τὰς γλώσσας τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων Ἰουδαίων καὶ Ἑθνικῶν· διὰ τοῦτο
„χρειαζεται νὰ διαχωρισθῇ μετ' ὑποστιγμὴν τὸ τῶν Πράξεων κείμενον, ἔτω· „Ἦκουον εἰς
„ἕκαστος· ἐδῶ πρέπει νὰ γίνετα ὑποστιγμὴ· τὸ δὲ „τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ“ νὰ συνάπτεται μετ'
„τὸ „Λαλούντων αὐτῶν“, καὶ ἔχῃ μετ' αὐτὸ „Ἦκουον εἰς ἕκαστος“· καθὰς τοῦτο δηλοῦται σα-
„φέστερον καὶ ἀπὸ τὸ κάτω εἰρημένον· „Ἀκούομεν, φησὶ, λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέ-
„ραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ“ (Πρα. β'. 11.) Ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανε-
„ρὸν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐλάλουν μετ' ἡμετέραν γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν τοῦ καθεῖνος· τὸ δὲ θαῦμα
„ἦτον τῶν Ἀποστόλων, καὶ οὐχὲ τῶν ἀκούοντων· διὰ τοῦτο δὲ ἐκατηγόρουν τὰς Ἀποστόλους
οἱ

οὐ Ἰουδαῖοι ὅτι εἶναι μεθυσμένοι· καθένας γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαίους ἀκύνων μὲν πρότερον τοὺς Ἀποστόλους καὶ λαλοῦν χωριστὰ τὴν ἰδικήν των γλῶσσαν, ὕστερον δὲ πάλιν ἀκούων τοὺς ἰδίους καὶ λαλοῦν καὶ τὰς τῶν ἄλλων γλῶσσας, ἐθαύμαζον καὶ ἐκατηγόρουν αὐτοὺς ὡς μεθυσμένους καὶ ἔξω φρενῶν ὄντας.

Ταύτην λοιπὸν τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου ἀκολουθεῖν ὁ Μελωδὸς Κοσμάς, οὕτω λέγει· Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἠκούετο ἕνα πρᾶγμα παράδοξον καὶ ἔξω τοῦ νόμου τῶν φύσεων· διότι εἰς καιρὸν ὅπου ἡ μία φωνὴ τῶν Μαθητῶν ἀπηχεῖτο ποικίλως ἀπὸ τῆς χάριν τοῦ Πνεύματος, τούτεστιν εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Μαθηταὶ ἐλάλουν ξεχωριστὰ τὴν καθεμίαν γλῶσσαν, κινούμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε ἤκουον οἱ λαοὶ καὶ αἱ διάφοροι φυλαὶ καὶ γλῶσσαι λαλούμενα εἰς τὰς ἰδίας των διαλέκτους τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. „Ἀκούομεν, φησὶ, λαλούτων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα Θεοῦ“ (Πράξ. β'. 11.) καὶ οὕτως ἐμαθητεύοντο τὴν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅτι δηλαδὴ αὐτὴ εἶναι τρία καὶ ἓν· τρία μὲν κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὁ Πατὴρ δηλαδὴ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἐν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὅθεν καὶ εἰς Θεὸς τὰ τρία εἶναι· οὕτως ἡμεῖς ἐσυμβιβάσαμεν τὸ Τροπάριον τοῦτο μετὰ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου. Ὁ δὲ σοφὸς Θεοδωρὸς, μ' ὅλον ὅτι λέγει ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀκολουθεῖ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ὁμῶς τοῦ Τροπαρίου οὕκ ἀκολουθεῖ τῇ ἐκείνου γνώμῃ. „Ὅτι δὲ πάσας τὰς γλῶσσας ἐλάλουν οἱ Ἀπόστολοι, συμφάνως λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τῷ Ἰωὴλ ἐκεῖνο „Ἐκ-“ „χεῶ ἀπὸ τῆς Πνεύματός μου“· „Οὐκ ἔν προσηφίτευον ἀπάσῃ γλώσσῃ λαλοῦντες, διὰ φωνῆς „ἀγίων προαναφωνοῦντος καὶ τοῦτο· γέγραπται γάρ· „Ἐν ἑτερογλώσσοις, καὶ ἐν χεῖλεσιν „ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως πεισθήσονται“ (Ἠσ. κη'. 11.) Τοῦ-“ „τότοι καὶ Παῦλος συνείς, εἰς σημεῖον Ἰουδαίοις δεδοσθαι φησὶ τὴν πολυγλωσσίαν“· Ἀλ-“ „λά καὶ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἠσαίου ἀναφέρει ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκύνοντες τὸν παρόντα ἁσμα-
τικὸν Κανόνα τὸν εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν καθόδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ
ἀξιοθώμεν τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ οἱ θεοὶ Ἀπό-
στολοι. Μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν καταφρονήσωμεν ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πρᾶγματα, καὶ ἐπι-
στρέψαντες τὸν νοῦν μας μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ἐκτὸς μὲσα ὡς εἰς ἱερὸν καὶ εὐκτῆριον
οἶκον προσευχόμεθα νοερώς τῷ Θεῷ πάντοτε, κατὰ τὸ „Ἀδιαλείπτως προσευχέσθε“
(1. Θεσ. ε'. 17.) οὕτω γὰρ καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, εἰς
τὸ Ἱερὸν εὐρισκόμενοι, ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν· διὰ τοῦτο καὶ αἰσθητῶς καὶ νοερώς ἔλαβον
τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Ἦσαν, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, διαπαντός ἐν τῷ Ἱερῷ
„αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν“ (Λουκ. κδ'. 53.) Πῶς, καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν
ἡμεῖς ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὑπερῶν, ὡς οἱ Ἀπόστολοι· ἦτοι εἰς σκηνοῦμεν ἐπάνω ἀπὸ τὰ
γῆινα, καὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε φιληδονίαν, φιλαργυρίαν καὶ φιλοδοξίαν, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλ-
λο πάθος· τότε γὰρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει καὶ ἔρχεται εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ
ἡμεῖς δὲν σκηνοῦμεν ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ ἀπὸ τὰ πάθη, οὔτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει
εἰς ἡμᾶς· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τὸ μέν τι, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς....
„τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας
„συγκινημένους· ἕως δ' ἂν ἑκάτερον ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν (ἦτοι ὁ Θεός) περιωπῆς,
„τὸ δὲ, (ἦτοι ὁ ἀνθρώπος) ταπεινώσεως, ἁμικτος ἢ ἀγαθότης, καὶ τὸ φιλάνθρωπον ἀκοι-
„νώνητον“ (Δόγ. εἰς τὴν Πεντηκστ.).

Πῶς καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν ἔχωμεν καθαράν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ ψυχὴν εἰ-
ρηνικὴν ἀπὸ τοὺς βλασφήμους καὶ πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς· ἡ γὰρ καθαρὰ καρ-
δίᾳ ὡς καθαρὸς καθρέπτης τραβίζει εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος, καὶ προξενεῖ εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν χάριν τοῦ Εὐθὲος Πνεύματος, καθὼς λέγει ὁ Δα-
βίδ· οὗτος γὰρ εἶπὼν πρῶτον „Καρδίαν καθαρὰν κτίσαν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός“, ἐπιφέρει ἀπο-
λούθως „Καὶ Πνεῦμα Εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου“ (Ψαλ. ν'. 10.) Λέγει δὲ
καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύει εἰς τὸν ξα'. Ψαλμόν· „Ἀμύχανόν ἐστι χωρητικὸς ἡμᾶς γε-
„νέσθαι τῆς Θεῆς χάριτος, μὴ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη προκατασχόντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν
„ἐξέλασαντας· εἶδον ἰατροὺς ἐγὼ μὴ πρότερον δίδοντας τὰ σωτήρια φάρμακα, πρὶν ἐμι-

„τοῖς ἀποκενῶσαι τὴν νοσοποιὸν ὕλην, ἣν ἐκ πονηρᾶς διαίτης ἑαυτοῖς οἱ ἀκόλαστοι ἐναπέ-
 „θεντο· ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖον προκατειλημμένον ὑπὸ τίνος δυσᾶδους ὕγρου μὴ ἐκπλυθὲν, οὐ
 „μὴ δέξεται τοῦ μύρου τὴν ἐπίρρουν. Δεῖ τοίνυν ἐκχυθῆναι τὰ προϋπάρχοντα, ἵνα δυ-
 „νηθῇ χωρηθῆναι τὰ ἐπαγόμενα“. Ὁμοίως καὶ ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦς κακοῦς
 λογισμοῦς γίνεται τρόπον τινὰ τόπος χωρητικὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 τος, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ“ (τῷ Θεοῦ δηλ.)
 (Ψαλ. ο.έ. 2.).

Ἐὰν λοιπὸν ταῦτα σπουδάσωμεν ἐὰν κατορθώσωμεν, ἀδελφοί, θέλομεν δεχθῇ τὴν χάριν
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητός μας, καὶ οὕτω θέλομεν ζῆσει
 τοῦ λοιποῦ ὡς οἰκεῖοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅχι ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι αὐτοῦ· ἐπειδὴ κατὰ
 τὸν Παῦλον „Εἴ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ι. 9.) Καὶ
 ἀποβαλόντες τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, τὸ ὁποῖον εἶναι θάνατος καὶ ταραχὴ, ἃς σπουδάσω-
 μεν ἐὰν ἀποκτήσωμεν τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ζωὴ
 καὶ εἰρήνη, κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον „Τὸ φρόνημα τῆς σαρκός θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ
 „Πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη“. (Ῥωμ. ι. 6.) Καὶ οὕτως ὡς ἐν ἀρράβῳ λαβόντες τὴν
 χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, θέλομεν ἀπολαύσει αὐτὴν πλουσιωτέραν
 καὶ τελειωτέραν ἐν τῇ μελλούσῃ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοποιοῦ
 καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος· Ὡς πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Προβολεῖ αὐτοῦ,
 καὶ τῷ ὁμοουσίου αὐτοῦ Λόγῳ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ, ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ (1)

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Θειογενὲς Λόγε, Πνεῦμα Παράκλητον πάλιν ἄλλον Ἐκ Γερέτου
 „κόλπῳ ἦκας ἐπιχθονίοις, Οἷα πυρὸς γλώσσησι φέρομ Θεότητος
 „αὔλου Σῆμα τῆς φύτλης, καὶ χάριμ ὑμνοπόλοις.

Ἡ παρούσα Ἀκροστιχίς εἶναι συντεθειμένη ἀπὸ στίχους Ἡρωϊκοῦ ὁμοῦ καὶ Ἑλεγείας, λέξεις ἔχοντας γλαφυράς καὶ τῶντι ποιητικὰς. Ὁ ἱερὸς λοιπὸν αὐτῆς Ποιητὴς, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡς ἐνυπόστατε Λόγε καὶ Υἱὲ Θειογενὲς, ἦγουν γεγεννημένε πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς, καθὼς γεννᾶται ἀπαθῶς καὶ ὁ ἰδιότητάς λόγος ἀπὸ τὸν νοῦν, Σὺ ἐπέμφας ἀπὸ τοῦς κόλπους τοῦ Πατρὸς, „Ὅταν, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε. 26.), τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Παράκλητος ἄλλος· Παράκλητος μὲν, διότι δέχεται τὰς παρ' ἡμῶν παρακλήσεις ὡς Θεός, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην λέγοντα περὶ τοῦ Πνεύματος· „Παράκλητον ὡς τὰς τῶν ὅλων

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ Ἰαμβικοῦ αὐτοῦ Κανόνος ἐκεῖνα ὅπου εὐρομεν εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Γραικολατίνου Πρώτου Τόμου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· ἐκεῖ γὰρ ἀμφιβάλλουσι τινὲς ἂν αὐτὸς ἦναι γνήσιος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ ὁ μὲν Γρηγόριος ἐπίσκοπος Κορίνθου λέγει αὐτολεξεῖ ταῦτα· „Ἐτερος Κανὼν εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ποίημα Ἰωάννου Μοναχοῦ, ὡς φασὶ, τοῦ Ἀρχλα“· ὁ δὲ Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἔτω φησὶν· „Ἐτερος Κανὼν ὁμοῦς, ὡς τινες λέγουσιν, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ“· ἔτι φησὶ δὲ Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Ἀρχλα, μὲ τούτους ὁποῖους καὶ ἐγὼ συμφωνῶ· ὁ δὲ Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ Κανόνος αὐτοῦ ὅτι ἐστὶ τοῦ φίλου, ἀποκρίνεται ὅτι τούτους μὲν δύο Ἰαμβικοὺς Κανόνας τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν καὶ τὸν εἰς τὰ Θεοφάνεια ἐγκρίνει ὅτι εἶναι γνήσιοι τοῦ Δαμασκηνοῦ, τοῦτον δὲ χωρίζει ἀπὸ ἐκείνου, καὶ εὐχόλως δὲν συγκατατίθεται ὅτι εἶναι γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ, συμπεραίνειν τοῦτο ἀπὸ τῆς φράσεως, ἥτις δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν φράσιν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῶν Κανόνων ἐκείνων· Ἐάν δὲ εἴπῃ τις ὅτι ἀλλὰ τὴν φράσιν ἐδῶ πρὸς τὸ ἀσαφέστερον, αὐτὸς ἀποκρίνεται ἔτω· „Ὁ σαφὴς ῥήτωρ πανταχόθεν τοιοῦτος ἐκβαίνει, σχεδὸν καὶ ἀκὼν τυραννέουσιν αὐτὸν τῆς εἰς τὸ γράφειν φύσεως· καὶ μάλλον ἐν τοῖς ἔπεισι τοιοῦτος ἐστὶν ἐκεῖνος, διὰ τὸ τὴν Ποιητικὴν ἡδονὴν

„εἰς τὸ πλέον στοχάζεσθαι, καὶ ἔως αὖτε μάλιστα τὸ ἐφορκόν· ἡδὺ δὲ τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές· Ὁ γοῦν Πλάτων, ὅτε πρὸς μίτρον γράφει, σαφέστερός ἐστιν ἑαυτῷ καὶ γλυκύτερος“· Ἐπιφέρει δὲ ἀκλουθῶς ὅτι διὰ τὰ μὴ κατηγορηθῆ ὡς πεισματικός, ἐσυγχώρησε καὶ ἀλλὰ εἰς τὸν Κανὼνα τοῦτον τὴν φράσιν ὁ θεὸς Δαμασκηνός, ἵνα καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐνεργηθεῖσαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους πολυφθογγὸν ἀρμονίαν τῶν γλωσσῶν περικύβητος εἴη, καὶ ἐκ θείας ἐπιπνοίας πολυγλωσσος· ὁ δὲ καὶ συμπεραίνει, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν θεὸν Ἰωάννην· „Τοίνυν, ὦ ἀγιώτατε Δαμασκηνέ, πληθύνεις τὰ τέχνα σου, δέξαι καὶ τρίτον Κανὼνα, τὸν εἰς τὸ Ἁγίωτατον Πνεῦμα· τί γὰρ κωλύει ἐπιγράφεσθαι σοὶ καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνους; ἵνα πανάριον, ὃ ἐστὶ δῆβη, ἢ ἀρχλίον, εἴπουν κιβώτιον χαρισωμένά σοι τῇ μεγάλῃ Ἰωάννη τὸ πόνημα τούτου, ὡς φασὶν οἱ ἰδμόνες, Ἰωάννου Ἀρχλα; Ἐάν δὲ οἱ μαρτυρήσαντες καὶ πιστωσόμενοι τὸ ζητούμενον (ὅτι δηλ. ὁ κανὼν αὗτος ἐστὶ γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ) οὐχ εὐρίσκωνται, προσκυνῶ καὶ οὕτω, καὶ τίθεται τῇ φημὶ τῶν πολλῶν (ὅτι ἐστὶ γνήσιος δηλαδὴ), καὶ τουλοῦτου γίνεσθαι τοῦ φιλικῆς ἐπιτάγματος· Ὅστε κατὰ τὴν πολλῶν φημὶ καὶ κοινὴν γνώμην ὁ Κανὼν αὗτος εἶναι τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἂν καὶ τοῦ Ἀρχλα ἐπιγράφεσθαι ἐν πολλοῖς.

„ὅλων παρακλησεις δεχόμενον“ (Βιβλ. α'. Κεφ. ή. περί Πίστεως) ἡ καὶ διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς διὰ τῆς χάριτός του εἰς κάθε μας θλίψιν καὶ περίστασιν. „Ἄλλος δὲ ὀνομάζεται, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλητος (παρηγορητὴς) ἡμῶν εἶναι, ὡς γράφει ὁ Ἰωάννης.“ „Ἐάν τις „ἀμάρτη, Παράκλητον ἔχωμεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον“ (Ἰωάν. β'. 1.). ἡ Παράκλητος ὀνομάζεται ὁ Χριστὸς κατ' ἄλλους, διότι παρακαλεῖ καὶ προτρέπει τὸν Πατέρα εἰς τὸ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ οικονομικώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον, τοῦτο μὲν διὰ τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ φανῇ ὅτι εἶναι ἀντίθεος. Σὺ γιὰ τοῦ Θεοῦ ἔστειλας τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα εἰς τὰς ἐπὶ τῆς γῆς μὲν ὄντας ἀνθρώπους, μὴ φρονοῦντας δὲ τὰ τῆς γῆς πράγματα, ἀλλ' ἀνωτέρους ὄντας αὐτῶν, ὅποιοι ἦσαν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀξιοῦσιν τῆς χάριτος αὐτοῦ. ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱεροφάντης περὶ αὐτῶν.“ „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταῖοι τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν“ (Ψαλ. μς'. 8.).

Ἐπεμψας δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Χριστέ, ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν, καὶ διὰ τοῦ συμβόλου τοῦ πυρὸς ἔφερε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ σημεῖον καὶ σύμβολον τῆς αὐτοῦ Θεότητος καὶ τῆς ἰδικῆς σου φύσεως· τὴν αὐτὴν γὰρ φύσιν καὶ Θεότητα ἔχετε καὶ οἱ δύο. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦλθεν ἐν εἵδει πυρὸς, μὲν τὸ ἐδείξεν ὅτι εἶναι Θεός· καθεὶ καὶ ὁ Θεός, ὅταν κατέβῃ εἰς τὸ Σίκαιον ὄρος, ἐν πυρὶ κατέβη· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραηλίτην λαόν· „Ὁ Θεός σε πῦρ καταναλίσκων ἐστί.“ (Δευτ. δ'. 24.) Οὐ μόνον δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς αὐτοῦ Θεότητος, ἀλλὰ ἔφερε καὶ χάριν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τὴν ὅποιαν δίδει καὶ εἰς ἡμᾶς ὅλους, οἵτινες, ὅσον θέλομεν νὰ ἀνέλθωμεν τὸ στόμα τῆς διανοίας, πλατυνόμενοι εἰς τὰ θεῖα καὶ ὑψηλὰ νοήματα, τόσον ἔλκομεν περισσοτέραν τὴν χάριν καὶ τὸν φωτισμὸν ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον „Τὸ στόμα με ἠνοιξα, καὶ ἐίλκυσα Πνεῦμα“ (Ψαλ. ριή. 131.).

Ωδὴ α'. Ἦχος δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Θείῳ καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωστος γρόφῳ, Ἐρρήτόρευσε τὸν Θεό·
„γραφον νόμον· Ἰλὺν γὰρ ἐκτινάζας ὄμματός μου, Ὁρᾷ τὸν
„Ὀρτα, καὶ μυεῖται Πνεύματος Γνωσιν γεραίρων ἐνθέοις τοῖς
„ἄσμασιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Λυπηρὸν πρᾶγμα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ἀδελφοί, ὅτι ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος δὲν ἐφιλοπόνησεν ἐρμηνείαν εἰς τὸν Ἰαμβικὸν τοῦτον Κανόνα· ἐάν γὰρ ἐκεῖνος ἐρμήνευεν αὐτὸν κατὰ τὴν σοφίαν αὐτῆ, βέβαια ἤθελεν εἶσθαι λόγος ἀξία ἡ ἐρμηνεία του, καὶ ἐγὼ ἤθελα βοηθηθῇ πολλὰ ἐξ ἐκείνης, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Κανόνας ἐβοηθήθην πολλὰ παρὰ τῶν ἐρμηνειῶν του. Εὐρίσκεται νὰ καποια ἐρμηνεία εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον τοῦ ἀνωτέρου Ἐρμηνέως· ἀλλὰ τόσον ἀφελὴς καὶ κατὰ λέξιν μόνον, ὥστε κοτὰ εἰς τοὺς εἰδήμονας οὐδενὸς λόγου ἀξία ἡ πολλὰ ὀλίγου κρίνεται. Ὅθεν ἐγὼ θέλω ἐπιμεληθῇ μὲ τὴν ἀμάθειάν μου, βοηθοῦντός μοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ χάριν λόγου ἐμπνέοντος, εἰς τὸ νὰ φιλοπονήσω καμμίαν ἐρμηνείαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν λόγου μετρίου· ὅπου γὰρ λείπει τὸ ὅλον, ἐκεῖ καὶ τὸ ὀλίγον φαίνεται πολὺ.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ὅτι ὁ βραδύγλωστος Μωϋσῆς (1), ἐπειδὴ ἔσκε-

(1) Ἰστορεῖ ὁ Ἰωσήπος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἦτον νηπιὸν καὶ εὐρίσκετο εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Βασιλέως Φαραῶ, μίαν φορὴν ἐκράτει αὐτὸ ὁ Φαραῶ εἰς τὰς χεῖρας του, τὸ δὲ νηπιὸν κρατήσαν τὴν κορόναν τοῦ Βασιλέως, ἐρρίψεν αὐτὴν κατὰ γῆς καὶ κατεπάτησεν. Ὁ Βασιλεὺς λοιπὸν κακὸν σημάδι τοῦτο νομίσας, ἠθέλησε νὰ θανατώσῃ τὸ παιδίον·

ἀλλ' ἡ θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως Θέρμουδις ὀνομαζομένη, ἡ Μέρρις, ἡ Μιρρίνα, (Ὁρα Σελ. τοῦ α. τόμου τῆς Ἀδολεσχίας) ἀγαπῶσα τὸ παιδίον ὡς δετὴ αὐτοῦ Μήτηρ, ἐλύτρωσεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν θάνατον· ἐσυμβούλευσε γὰρ τὸν Πατέρα της νὰ βάλῃ εἰς ἓνα μέρος κάρβουνα ἀναμμένα, καὶ εἰς ἄλλο χρυσίον· καὶ ἐάν τὸ παιδίον ἀτλώσῃ τὰς χεῖρας τε

ἐσκεπάσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν γνώφον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, καθὼς γέγραπται, „Εἰστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, Μωϋσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνώφον, οὗ ἦν ὁ Θεός“ (Ἐξ. κ'. α.). καὶ ἐπειδὴ ἐσυνώμιλινε μετὰ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθη παρ' ἐκείνου καὶ ἐρρίθόρευσε: ἦτοι ἐκήρυξεν εἰς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν τὸν νόμον ὅπερ ἔγραψεν ὁ Θεός μετὰ τὸν δάκτυλόν τε ἐπάνω εἰς τὰς δύο πλάκας: ἦτοι τὰς δύο ἐντολάς· ὁμοίως ἐκήρυξε καὶ τὰς ἄλλας προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, ὅσαι εἶναι γεγραμμέναι εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου καὶ τῆς Λευϊτικῆς καὶ τῆς Δευτερονομίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐτίναξεν ἀπὸ τὸν ὤντα, ὅστις εἶναι τὸ ὁμῶς τῆς ψυχῆς, καθεῖς ἰλὺν (ἀκαθαρσίαν) τῶν παθῶν καὶ καθεῖς γήϊνον φρόνημα, διὰ τὸτο ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τὸν ὄντως ὄντα Θεόν, καθὼς εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον. „Εἶπε, φησὶν, ὁ Θεός πρὸς Μωϋσῆν· ἐγὼ εἰμι ὁ Ὄν· καὶ εἶπεν· οὕτως ἐρεῖς, τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ Ὄν ἀπέσταλκέ με“ (Ἐξ. γ'. 14.) εἰς τοὺς καθαρούς γὰρ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν ὁ Θεός μυστικῶς ἐποπτάμεται κατὰ τὸ „Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται“. (Ματθ. ε'. 8.) Ἀξιώθεις δὲ νὰ ἰδῇ τὸν Θεόν, ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ μυστικῶς καὶ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος.

Τοῦτο δὲ νοεῖται διχῶς· πρῶτον, καθότι τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἦτον μυστικῶς ἀποκεκαλυμμένον εἰς τοὺς Προφῆτας, καὶ μάλιστα εἰς τὸν πρῶτον τῶν Προφητῶν καὶ Θεόπτην Μωϋσέα· διὸ καὶ ὁ ἴδιος Μωϋσῆς ἔλεγεν· „Ἄκουε Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεός, ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστι“, (Δευτ. γ'. 4.) τὸ τρισυπόστατον τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτου δηλῶν, Πατὴρ δηλαδὴ, Υἱὸς, καὶ Ἁγίον Πνεῦμα· καὶ εἰς πάμπολλα δὲ μέρη τῶν Θεοπνεύστων βιβλίων του, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἐξοδὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀριθμούς ἀναφέρει ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὁποῖον δὲν ἠθελε γράφῃ, εἰάν δὲν ἐμυσταγωγεῖτο ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ γνώφῳ τὴν γνώσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἡ τάξις γὰρ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν αὕτη, νὰ ἀνάγεται ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα εἰς τὸν Υἱόν, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ νὰ ἀνάγεται εἰς τὸν Πατέρα, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· „Ἡμεῖς ὑποδεχόμενοι τὰ δῶρα, πρῶτον ἐντυγχάνομεν τῷ διανέμοντι (ἦτοι τῷ Πνεύματι)· εἶτα ἐννοοῦμεν τὸν ἀποστείλαντα (ἦτοι τὸν Υἱόν)· εἶτα ἀνάγομεν τὴν ἐνθύμνησιν ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ αἰτίαν τῶν ἀγαθῶν“ (ἦτοι τὸν Πατέρα) (Κεφ. ις'. περὶ τῆς Ἁγίας Πνεύματος). Πῶς λοιπὸν ἐδύνατο ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, χωρὶς τῆς γνώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν χορηγία ἢ εἰς ἡμᾶς γινομένη, ἐκ Πατρὸς πρόεισι δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον· διὸ, ἂν ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τὸ χάρισμα ἐκ τοῦ Πατρὸς, πρόδηλον ὅτι τὸ ἔλαβε δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι· ἐπειδὴ ὅπου Πατὴρ ἐστίν, ἐκεῖ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα· φεράλληλα γὰρ ταῦτα καὶ ἀχώριστα εἶναι κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Δεύτερον, διότι ἂν κατὰ τὸν Ἰωβ „Προὶ Πατοκράτορός ἐστιν ἡ διδάσκουσα“ (Ἰωβ λβ'. 8.)· καὶ κατὰ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον „ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν, οἱ ἅγιοι Θεὸς ἄνθρωποι“ (β'. Πέτ. β'. 21.), πῶς ἦτον τρόπος νὰ ρητορεύσῃ τὸν Θεὸν Νόμον ὁ Μωϋσῆς, χωρὶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Φανερόν λοιπὸν εἶναι ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει συνομιλῶν μετὰ τὸν Θεόν, ἔμαθε τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεοῦ, καὶ ἐδιδάχθη τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν ταῦτα μαθὼν, ἐγέγραψε καὶ ἐδοξολόγησε τὸν Θεόν ὅπου τὸν ἐδίδαξε μετ' ἐνθεα καὶ Θεοπρεπῆ ἅσματα. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Εἰρμὸς οὗτος ἐπροσαρμόσθη ἀπὸ τὸν Μελεδὸν καὶ εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς· ἐπροσαρμόσθη εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, διότι φέρει παράδειγμα τὸν Μωϋσῆν, ὅς τις εἶναι ποιητὴς τῆς πρώτης Ὠδῆς· ἐπροσαρμόσθη καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, διό-

εἰς τὰ κάρβουνα, τοῦτο εἶναι σημάδι ὅτι ἀπὸ κηπιώδη ἀγνώστου ἐρρίψε τὸ Βασιλικὸν διάδημα· εἰάν δὲ ἀπλώσῃ τὰς χεῖρας του εἰς τὸ χρυσίον, τοῦτο εἶναι σημεῖον ὅτι ἀπὸ πονηρίας ἐρρίψε τὸ διάδημα, καὶ πρέπει νὰ θανατωθῇ· ὅθεν τὸ παιδίον ἀφῆκε τὸ χρυσίον καὶ ἱπρεξεν εἰς τὰ κάρβουνα· πιάσαν δὲ αὐτὰ, εὐθὺς τὰ ἐβαλεν εἰς τὸ σόμα του, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παιδίων· ὅθεν ἐκάν ἡ γλῶσσά του, καὶ ἐκ τούτου ἐγίνε τὸ παιδίον βραδύγλωσσον· ἦτοι ἀρ-

χοκύνετον εἰς τὸ νὰ λαλῇ. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐκ φύσεως ἦτον καὶ βραδύγλωσσος, καὶ ἰσχυρότερος, καθὼς τὸ λέγει μόνος ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν Θεόν· „Ἰσχυρότερος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμι“ (Ἐξ. δ'. 10.). Ὅρα καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον εἰς τὰ Ἰουδαϊκά σελ. νδ'. ἀναφέροντα τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν, καὶ λέγοντα ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ μετὰ τὰς διησεις της κατεπράυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως, καὶ δὲν ἐθάρνασε τὸν Μωϋσῆν.

διότι, καθὼς ὁ Μωϋσῆς βραδύγλωστος πρότερον ὢν καὶ ἀργοκίνητος εἰς τὸ λαλεῖν, ὥστε-
ρον μυηθεὶς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος, ἔγινε ρήτωρ εὐλαλός·
τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἄσοφοι πρότερον ὄντες καὶ ἰδιῶται κατὰ τὸν λόγον,
ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στομαθέντες, ἔγιναν σοφοὶ καὶ ρήτορες, μᾶλλον δὲ,
καὶ τῶν σοφῶν σοφώτεροι, καὶ τῶν ρητόρων ρητορικώτεροι.

Τροπάριον.

„Ἐφη τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα· Νοσφισμὸς ὑμῖν οὐ γενή-
„σεται φίλοις· Ἐγὼ γὰρ εἰς πατρώον ὑψιστον θρόνον Συμεδριά-
„ζωμ ἐκχεῶ τοῦ Πνεύματος Λάμψαι ποθοῦσι τὴν χάριν τὴν
„ἄφθορον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου λέ-
γει ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους· „Καὶ συναυλιζόμενος (1), παρήγγειλλεν αὐτοῖς
„ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἡ-
„κούσατέ μου“ (Πράξ. α. 4.)· καὶ πάλιν· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγε-
„λίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ“ (Λουκ.
κδ'. 49.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα (ἥτοι ὁ Δεσπότης
Χριστὸς· περίφρασις γὰρ ρητορικὴν μεταχειρίζεται ἐδῶ, ἥτις γίνεται μὲ περισσοτέρας λέ-
ξεις πρὸς αὐξήσιν ἐπαίνου τοῦ ὑποκειμένου προσώπου· εὐτα λόγου χάριν, ἀντὶ τῆς εἰποῦ-
μεν, οὗτός ἐστιν ὁ Πατὴρ μου, λέγομεν, οὗτός ἐστιν ὁ χαρισάμενός μοι τὸ εἶναι, καὶ τὸ
φῶς τῆς ζωῆς· οὕτω καὶ ὁ Ποιητής, ἀντὶ τῆς εἰπῆς, Ἀληθινός, λέγει, Ἱερὸν μένος Ἀλ-
κινόσιο) εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· νὰ μὴ γένη εἰς ἐσᾶς τοὺς ἰδικούς μου φίλους καὶ
μαθητάς νοσφισμὸς (ἥτοι χωρισμὸς)· διότι ἐγὼ, ἀφ' οὗ ἀναληφθῶ εἰς τὰς Οὐρανοὺς καὶ
συμεδριάσω (ἥτοι συγκαθίσω) εἰς τὸν ὑψηλότερον θρόνον τοῦ Πατρὸς μου, θέλω ἐκχύσει
ἀπὸ ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς ἐσᾶς τοὺς ἀποστόλους μὲ καὶ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου
ποθοῦν νὰ λάμψῃ εἰς τὴν ψυχὴν των ἡ πλουσία καὶ ἄφθορος χάρις τῆς Πνεύματος.

Αὕτη ἦτον ἡ τριπόθητος ἐπαγγελία καὶ ὑπόσχεσις, τὴν ὅποιαν ὑπεσχέθη ὁ ἀναρχος
Πατὴρ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καθὼς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Κύριος, τουτέστιν ἡ διὰ
τοῦ Προφήτου Ἰωὴλ προφητευθεῖσα λέγοντος· „Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ
„Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (δηλαδὴ τὴν πιστεύσασαν κατὰ τὸν Θεολόγον Γρη-
„γόριον), καὶ προφητεύσουσιν οἱ ἴδιοι ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι
„ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιαθῶσιν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται“ (Ἰωὴλ. β'. 28.).
Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Μονογενὴς Υἱὸς εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι τοῦ Πατρὸς ἦτον ἡ ἐπαγγελία αὕτη
„Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου“, ἐδῶ δὲ λέγει τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους τῆς Υἱοῦ;
Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι ἐπειδὴ ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι ταυτοδύναμος καὶ
ταυτοενεργής, καὶ ὅ,τι ἂν ἐνεργῇ ὁ Πατὴρ, ἐνεργεῖ τοῦτο καὶ ὁ Υἱὸς κατὰ τὴν κοινὴν
δόξαν τῶν Θεολόγων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς ἡ περὶ τοῦ Πνεύματος
λέγεται καὶ ἐπαγγελία τοῦ Υἱοῦ· καὶ τὸ, Ἐκχεῶ, λεγόμενον ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς,
δύναται νὰ λέγεται καὶ ἐκ μέρους τῆς Υἱοῦ, ἂν καὶ ὁ Υἱὸς ἀναφέρῃ πάντα πρὸς τὸν Πα-
τέρα, τιμῶν αὐτὸν ὡς ἀρχὴν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννη-
σιν). Ὅρα δὲ ὅτι εἰς τοὺς ποθοῦντας δίδεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· ὁ γὰρ πόθος
καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ δεκτικὸν δοχεῖον τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἂν τὸ
δο-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Συναυλιζόμενος“ ἥτοι ἱερός Θεοφύλακτος, συσπιδόμενον ἀπὸ τοῦ Ἀλφας, τὸ
συνδιαστρίβων καὶ συναναστροφόμενος· ὁρδοτέρων δὲ
εἶναι τὸ „Συναυλιζόμενος“, καθὼς γράφει αὐτὸ καὶ ὁ
ἱερός Θεοφύλακτος, συσπιδόμενον ἀπὸ τοῦ Ἀλφας, τὸ
ὅποιον βέλλεται μέσα εἰς τὸ Λωμέ· διότι ὁ Κύριος
συνέφαγε μὲ τὰς μαθητάς τε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.

δοχεῖον: ἦτοι ὁ πόθος, ἥναι μεγαλύτερος, ἢ μικρότερος, ὁ ποθῶν λαμβάνει τὴν χάριν περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν· ὥστε οἱ μὴ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην ὑστεροῦνται τῆς χάριτος· ἂν γὰρ καὶ χάρις ἦναι, ἀλλ' οὐ τοῖς τυχεῖσιν, ἀλλὰ τοῖς ποθοῦσι δίδεται.

Τροπάριον.

„Ὅρος βεβηκὼς ἀτρεκέστατος Λόγος, Γαληνόμορφον ἔκτελεῖ τὴν
„καρδίαν·“ Ἔργον γὰρ ἐκπεράμας, εὐφραμε φίλος, Προΐ βιαία καὶ
„πυρὸς γλωττήμασι Νεῖμας τὸ Πνεῦμα Χριστὸς ὡς ὑπέσχετο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦ Τροπαρίου τούτου ἡ ἀρχὴ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν δεύτερον λόγον περὶ Υἱοῦ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ἐκεῖ γὰρ ὁ ὑψιλόγους ἐκεῖνος λέγει οὕτως· „Διὰ τοῦτο λέγεται Λόγος ὁ Υἱός, ὡς ὅρος πρὸς τὸ ὀρίζομενον· ἐπειδὴ καὶ τοῦτο λέγεται λόγος· ὁ γὰρ νενοηκώς, φησὶ, τὸν Υἱόν, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, ἑωρακώς) νενόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀποδείξας καὶ ῥαδίᾳ τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός· γέννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεγεννηκότος σιωπῶν Λόγος“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς ἔτω λέγει· Ὁ Μονογενὴς καὶ Ὁμοούσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅς τις εἶναι ὀρισμὸς βεβηκὼς (ἦτοι ἀκίνητος καὶ ἀμετάθετος) καὶ Λόγος ἀτρεκέστατος (ἦτοι ἀληθέστατος) τοῦ Πατρὸς, ταῦτ' ἐν εἰπεῖν, ζῶν καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς ἀπετέλεσε σήμερον τὰς καρδίας τῶν ἁγίων τοῦ Ἀποστόλων γαληνόμορφους, ἰλαρὰς καὶ εἰρηνικάς.

Ἔως δὲ νὰ δεχθῶν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι δὲν εἶχον τελείαν εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν εἰς τὴν καρδίαν των, ἀλλ' ἐμερίζοντο εἰς διαφόρους λογισμούς· ὅταν δὲ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ εἰρηνοδότη καὶ εἰρηνοποιῦ Πνεύματος, τότε εἰρήνευσαν μὲ τελειότητα, καὶ ἐστερεώθησαν οἱ λογισμοὶ των, καὶ ἡ καρδία των ἔγινε πραεῖα, εἰρηνικὴ καὶ γαληνόμορφος περισσότερον, παρὰ ὅ,τι ἡ θάλασσα φαίνεται τοιαύτη ἐν καιρῷ γαλήνης μεγάλης. Ἐγὼ δὲ στοχάζομαι ὅτι διὰ τοῦτο εἶπε τὴν καρδίαν τῶν Ἀποστόλων γαληνόμορφον ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι, καθὼς ὅταν ἦναι γαληνία ἡ θάλασσα, δεχομένη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἐπιφανείαν της, ἀντανεκλᾷ ταύτας καὶ αὐτὴ ἀπὸ λόγου της, ὥστε δὲν δύναται τίνας νὰ τὴν ἰδῇ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ καρδία τῶν Ἀποστόλων, δεξαμένη τὰς ἀκτῖνας τῆς ὑπερουσίας Ἡλίου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀντανεκλούσε καὶ αὐτὴ ταύτας ἀπὸ λόγου της, διὰ τὴν βαθεῖαν εἰρήνην ὅπου εἶχεν· ὥστε ἐφαίνετο καὶ αὐτὴ ἄλλος ἥλιος διὰ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν τοῦ Πνεύματος ἑλλαμψίν· ὅθεν προσφωῶς εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Ὡςπερ τὰ λαμπρά καὶ διαφανῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνος αὐτοῖς ἐμπεσοῦσης, αὐτὰ τε γίνεταί περιλαμπή, καὶ ἔτεραν αὐτὴν ἀφ' αὐτῶν ἀποστίλβει· ὕτως αἱ πνευματοφόροι ψυχαὶ, ἑλλαμψθεῖσαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐταὶ τε ἀποτελοῦνται πνευματικά, καὶ εἰς ἑτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν“ (Κεφ. θ'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος εἶπε· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλθόν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ χωρητικὸν τῶν χαρισμάτων δῶρον, τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, τὰ πρῶτα χορηγεῖ“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένον). Αὕτη δὲ, κατὰ τοὺς Νηπτικούς Πατέρας, εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγαθοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ ἐναντίου· καθότι ἡ μὲν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν εἰρήνην, ἀφοβίαν καὶ ἀταραξίαν· ἡ δὲ ἐνέργεια τοῦ ἀντικειμένου Πνεύματος (τοῦ Διαβόλου) προξενεῖ ἐκ τοῦ ἐναντίου φόβον καὶ ταραχήν. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἅγιος Βαρσανούφιος καθολικῶς λέγει ὅτι καθε ταραχὴ εἶναι ἐκ τοῦ Διαβόλου· ὁ δὲ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ἀποφαίνεται ὅτι καθε σύγχυσις εἶναι ὄχημα Διαβολικόν, καὶ πρεπόντως, ἐπειδὴ ὅ,τι φυσικῶς ἔχει ἑκάστος, ἐκεῖνο μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· ὅθεν τὸ μὲν Ἅγιον Πνεῦμα, φύσει Πνεῦμα ὄν τῆς εἰρήνης, εἰρήνην καὶ παρέχει· ὁ δὲ Διάβολος, φύσει πνεῦμα ὄν ταραχῆς καὶ φόβου, ἀπολούθως μεταδίδει καὶ εἰς τὸς ἄλλους φόβον καὶ ταραχήν· ὥστε ἐκ τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ

τοῦ ἀποτελέσματος τὸ καθε πνεῦμα γνωρίζεται· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος καρπὸν τοῦ Πνεύματος ἀνόμασε τὴν εἰρήνην, εἰπών· „Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη“ (Γαλ. ε. 22.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὅποιον ἐπέμφθη εἰς τὸν Κόσμον παρὰ τοῦ Πατρὸς· ἦτοι ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὅλην τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν· „Τὸ ἔργον, ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ ἴδιος, ἐτελείωσα, „ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω“ (Ἰωάν. ιζ'. 4.). τότε εὐφρανε τὰς πεφιλημένας μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους, διαμοιράσας εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καθὰς ὑπέσχεθη, μετὰ τὴν βίαν καὶ σφοδρὰν πνοήν, καὶ μετὰ τὰς γλώσσας τοῦ πυρός. Εὐφρανε δὲ εἶπε, διὰ τὴν φανερώσιν τὴν ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην καὶ χαρὰν ὅπου προξενεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὰς καρδίας ἐκείνας ὅπου ἐμπνεύσῃ· ὅθεν μερικοὶ ἐτυμολογούντες τὴν χαρὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται χάρις, διότι προξενεῖ χαρὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Πνευματοφόρων ἀνδρῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος καρπὸν τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἀνόμασε τὴν χαρὰν, εἰπών· „Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ“ (Γαλ. ε. 22.). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Σοφορίου λόγιον „Κύριος ὁ Θεὸς ἐν σοὶ, δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην“, λέγει· „Κατόικηκε γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ταύτην ἐφ' ἡμᾶς ἐπήγαγε, τὴν νοητὴν διανοήσιν καὶ ἀξιοβλήπτον εὐφροσύνην· τί γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ μεταλαχεῖν Ἁγίου Πνεύματος, ἢ τέρψις καὶ χαρὰ καὶ πνευματικὴ εἶδος εὐφροσύνης;“ (Τόμ. Γ').

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐρρήξε γαστρός ἡτεκνωμένης πέδας, Τβριμ τε δυσκάθεκτον εὔτε-
κνωμένης, Μόρη προσευχῇ τῆς Προφήτιδος πάλαι, Ἀμνης Φε-
ρούσης Πνεῦμα συρτετριμμένον, Πρὸς τὸν Δυμάστην καὶ Θεὸν τῶν
γνώσεων·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον συγκολλᾷ καὶ προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς τόσον μετὰ τὴν τρίτην Ὠδὴν, διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἀννης τῆς ποιητρίδος τῆς τρίτης Ὠδῆς, ὅσον καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι ἀναφέρει εἰς αὐτὴν τὸ συρτετριμμένον Πνεῦμα ἐκείνης. Λέγει λοιπὸν οὕτως· Μοναχὴ ἢ προσευχὴ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Προφήτιδος Ἀννης ἔλυσεν μὲν τὰ φυσικὰ δεσμὰ τῆς κοιλίας της, ἡτις ἦτον ἀτεκνος καὶ στείρα ἐκ φύσεως· „Συνέκλεισε, φησὶ, Κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον“ (ἀ. Βασιλ. α. 6.). ἔλυσεν δὲ τὴν ἀκράτητον ὕβριν καὶ καταφρόνησιν τῆς εὐτεκνωμένης Φενάννας, ἡτις μετὰ τὸ νὰ ἦτον εὐτεκνος φύσει καὶ πολύγονος, ὕβριζε καὶ ἐκαταφρόνει ἐξ ὑπερηφανίας τὴν εὐλογημένην Ἀνναν, ὡς στείραν καὶ ἄγονον, μὴ συλλογιζομένη ἢ ἀνόητος, ὅτι καὶ ἡ ἰδικὴ τῆς εὐτεκνίας καὶ πολυγονίας, καὶ ἡ ἀτεκνία καὶ στείρωσις τῆς Ἀννης προήρχοντο ἐκ φύσεως κατὰ θέλημα Θεῶν· λέγει γὰρ ὁ Ἡσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Εγὼ γεννώ-
σαν καὶ στείραν ἐποίησα“ (Ἡσ. ξς'. 9.). ὅθεν δὲν ἔπρεπεν οὔτε νὰ καυχᾶται καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ ἕνα καλὸν ὅπου δὲν ἐκατάρθωσεν αὐτὴ μετὰ τὰς ἀρετάς της, ἀλλὰ τῇ ἐδόθη προῖκα ἐκ φύσεως, ἕτε πάλιν νὰ ὕβριζῃ καὶ νὰ καταφρονῇ τὴν Ἀνναν, διὰ ἕνα ἐλάττωμα, τὸ ὅποιον δὲν προῆλθεν ἀπὸ κακίας της, ἀλλὰ ἀπὸ πάθος τῆς φύσεως (1).
Πῶς

(1) Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐλέγχει τοὺς ἀνδρας ἐκείνους ὅπου κατηγοροῦν τὰς γυναῖκας τὰς, διότι εἶναι στείραι καὶ δὲν γυννοῦν· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ἰστε γὰρ δήπου πάντες, ὅτι ταῖς γυναῖξιν, διὰ τοὺς ἀνδρας μάλιστα ἀφόρητον ἢ ἀπαιδίαν· πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν οὕτως ἀλόγως διακινεῖται, ὡς ταῖς γυναῖξιν ἐγκαλεῖν, ἐπειδὴ μὴ τί-

κταισιν, οὐκ εἰδότες ὅτι τὸ τεκεῖν ἀνῶθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας· καὶ οὐ-
τε γυναικὲς φύσις, οὔτε συνουσία, οὔτε ἄλλο οὐ-
δὲν αὐταρκες πρὸς τοῦτό ἐστιν· ἀλλ' ὅμως, καίτοι
γε εἰδότες ὅτι ἀδίκως ἐγκαλοῦσιν, ἀναιδέως καὶ
ἀποστρέφονται πολλάκις, καὶ οὐχ ἡδέως πρὸς αὐ-
τὰς ἔχουσιν“ (Δόγ. α. εἰς τὴν Ἀνναν Τόμ. Ε').

Πῶς δέ, καὶ διὰ τί ἡ προσευχὴ τῆς Ἄννης ἔλυσε τὰ δεσμά τῆς στεριώσεώς της; Ἐπειδὴ αὐτὴ ἦταν συντροφευμένη μετὰ ἓνα πνεῦμα συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον, τὸ ὁποῖον εἶναι μία θυσία εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάσας τὰς θυσίας τῶν ζώων καὶ τὰ ὀλοκαυτάματα, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα αὐτὸν ὀλοκαυτάματα οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον“ (Ψαλ. ι'. 16.). Τοιοῦτον συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον πνεῦμα ἐπρόσφερεν ἡ Ἄννα τότε εἰς τὸν μακάριον καὶ μόνον Δυνάστην καὶ Βασιλέα τοῦ παντός, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Παῦλος „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης“ (ἀ. Τιμ. 5'. 15.), καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὅλων τῶν γνάσεων, καθὼς ἡ ἰδία Ἄννα τὸν ὀνομάζει λέγουσα· „Ὅτι Θεὸς γνώσεως Κύριος“ (ἀ. Βασιλ. β'). Θεὸν δὲ γνάσεων ὀνομάζει αὐτὸν, διότι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν γνῶσιν τῶν περασμένων, τῶν ἐνεστῶτων καὶ τῶν μελλόντων, καὶ αὐτὸς εἶναι ὅπου διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους τὴν γνῶσιν, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ὁ διδάσκων ἀνθρώπον γνῶσιν“ (Ψαλ. 119. 10.)· καὶ ὁ Παροιμιαστὴς εἶπε· „Κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ συνέσις“ (Παρ. β'. 6.).

Πόθεν δὲ ἐσυμπέρανεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ Ἄννα εἶχε πνεῦμα συντετριμμένον; Ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς· αὐτὴ γὰρ λέγει περὶ τῆς Ἄννης· „Οὕτως ἐποίησεν Ἄννα ἑαυτὴν κατ' ἑαυτὴν ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον Κυρίου, καὶ ἠθύμει καὶ ἔκλαιε καὶ οὐκ ἤσθε“ (ἀ. Βασ. ἀ. 7.)· καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἔλεγε πρὸς τὸν Ἡλεὶ· „Ἀπὸ πλήθους ἀδολεσχίας μου (ἡτοι τῆς συχνῆς προσευχῆς μου) ἐκτέτακα ἕως νῦν“ (Αὐτόθ. 16.). Ἡ καρδιά λοιπὸν τῆς Ἄννης ἐπαρωμοίαζε μετὰ ἓνα θυμιάριον, τὸ ὁποῖον κάρβουνα μὲν ἀναμμένα εἶχε τὸ πνεῦμα τῆς συντριβῆς καὶ τῆς ταπεινώσεως· θυμίαμα δὲ καὶ λιβάνι εἶχε τὴν νοεράν καὶ ἐγκάρδιον προσευχήν· ὅθεν θυμιάσασα μετὰ αὐτὴν τὸν τῶν ὅλων Θεόν, κατευθύνθη ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ προσευχή της, κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ εἰσηκούσθη· διὰ τοῦτα ὅχι μόνον ἐγέννησε τὸν Προφῆτην Σαμουὴλ, ἀλλὰ ἐγέννησεν ἀκόμη τρεῖς Υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας, ὡς γέγραπται· (ἀ. Βασ. β'. 21.) εἶδὲ λέγει ὅτι ἡ Ἄννα δὲν ἐγέννησεν ἕξ τέκνα, ἀλλὰ ἑπτὰ, ἀποκρινόμεθα ὅτι τὸ, ἑπτὰ ἐκεῖ νοεῖται ἀντὶ τοῦ πολλὰ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδινόν· πολλὰ δὲ λέγονται καὶ τὰ ἕξ.

Τροπάριον.

„Ἀληπτός ἐστιν ἡ Θεαρχικωτάτη· Ῥήτρας γὰρ ἐξέφημε τοὺς ἀ-
„ γραμμάτους, Ἄλις σοφιστὰς συστομίζοντες λόγῳ, Καὶ τῆς βα-
„ ρείας μυκτὸς ἐξαιρήμενς, Λαὸς ἀπείρης ἀστραπὴ τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας μετὰ τὸ διαβατικὸν ὄμμα τῆς διαταγῆς ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἐνέργησε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάρις, καὶ ὅλος ἐκπλαγεὶς τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, ἀνεβόησεν· Ἀκατάληπτος εἶναι ἡ Θεαρχικωτάτη ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς γὰρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ οὐσία εἶναι ἀκατάληπτος ἀπὸ καθε νοῦν Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων· οὕτω καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ παρομοίως εἶναι ἀκατάληπτος, διότι εἶναι ἀπείρος, ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος· ὅθεν ὁ πεπερασμένος νοῦς πῶς δύναται νὰ χωρήσῃ τὸν ἀπείρον; ὁ περιωρισμένος πῶς ἐμπορεῖ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀπεριόριστον; καὶ οἱ Ἀγγελοι γὰρ περιοριστοὶ εἰσιν, ὡς ἐν τότῳ περιεχόμενοι· διὸ τὴν ἀπεριόριστον ἐνέργειαν, καὶ τὴν ἀστραπὴν ὅλην τοῦ Πνεύματος χωρῆσαι οὐ δύναται.

Θεαρχικωτάτη δὲ λέγεται ἡ ἐνέργεια καὶ ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθότι αὕτη γίνεται ἀρχὴ τῇ νὰ θεοῦνται οἱ θεούμενοι· τὸ πνεῦμα ὅμως τὸ Ἅγιον κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ τὴν τοιαύτην Θεαρχικωτάτην καὶ φυσικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ ἀστραπὴν, ὡς ἡ αἰτία ὑπερέχει τὰ ἐξ αὐτῆς αἰτιατά· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Ὁ πάντων ἐπέκεινα (κατ' οὐσίαν δηλαδή), καὶ ὑπὲρ Θεαρχίας ἐστὶ καὶ ἀγα-
„ ρα-

„Θαρχίαν* καὶ γὰρ εἰ τοῦτο (τὸ Θεοποιὸν καὶ ἀγαθοποιὸν δῶρον διηλ.) ἀρχὴ γίνεται
 „τοῦ Θεοῦσθαι καὶ ἀγαθύνεσθαι τοὺς Θεουμένους καὶ ἀγαθυνομένους, ὁ πάσης ἀρχῆς
 „ὑπεράρχιος καὶ τῆς οὕτω λεγομένης Θεότητος ὡς Θαρχίας καὶ ἀγαθαρχίας ἐστὶν
 „ἐπέκεινα“ (Ἐπιστολ. β'. πρὸς Γάϊον). Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα Θεός ἐστι, καὶ Θεοποιεῖ
 τὰς μετέχοντας αὐτῷ, διὰ τὸ καὶ τῷ Θεοποιῶν δώρου, κατ' ὃ Θεοποιεῖ, ὑπερέχει.

Ἀπολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελωδὸς καὶ διὰ τί ἡ ἀστραπή τοῦ Πνεύματος εἶναι
 ἀκατάληπτος* ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὴ περιλάμβασα μόνον τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, εὐθὺς
 χωρὶς παράτασιν καιροῦ ἀπέδειξε ῥήτορας πολυφθόγγους τε καὶ πολυφώνους τοὺς πρῶτον
 οὕτως ἀγγραμμάτους, καὶ ἱκανὸς τὰ ἐπιστομίζον μετὰ τὸν λόγον, τὸν συντετμημένον διηλαδὴ
 κατὰ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „Λόγον συντελῶν καὶ συντέμνων τὸν ἐν δικαιοσύνῃ“ (Ἡσ.
 ἰ. 22.), τοὺς σοφιστὰς Ἑλλήνας, τοὺς εἰς τὰ σαθρὰ σοφίσματα καταγινόμενους* ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Ταύτην ἐπαινῶ τὴν σοφίαν ἐγὼ, καὶ ταύτην ἀσπάζομαι,
 „δὲ ἥς ἀγενεῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ μετ' ἥς ἀλιεῖς τὴν οἰκουμένην ὅλην τοῖς τοῦ Εὐαγγελ-
 „λίῳ δεσμοῖς ἐσαγήνευσαν, τῷ συντετελεσμένῳ καὶ συντετμημένῳ λόγῳ τὴν καταργουμέ-
 „νην σοφίαν νικῆσαντες“ (Λόγ. περὶ χαλάζ.).

Αὕτη ἀκόμη ἡ ἀστραπή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπέδειξε τοὺς Ἀποστόλους ἄλλους ἢ
 λίους, εἰ τινας ἐλευθέρωσαν ἀπὸ τὴν βαθεῖαν νύκτα τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας τοὺς ἀπεί-
 ρους λαοὺς, τόσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον καὶ τῶν Ἑθνικῶν* τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ ἀστραπή
 καὶ τὸ πῦρ τῷ Πνεύματος, ἀδελφοί, καὶ τοιαύτας θαυμαστάς καὶ παραδόξους μεταβολὰς
 ἀπεργάζεται* τοὺς ἀγγραμμάτους ῥήτορας ἀποδείχνει* τοὺς ἀσόφους, σοφοὺς* τοὺς δειλοὺς
 αἰδρεῖους* τοὺς ἀγενεῖς, ευγενεῖς* καὶ τοὺς ἐξουθενημένους, ἐκλεκτοὺς καὶ ἐνδόξους. Ση-
 μεῖωσαι ὅτι ἄλλοι μὲν εἰς τὸ „Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη“ προσθέτουσιν ἐξωθεν
 τὸ, Τριάς, οὕτω* „Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη Τριάς“* τὸ δὲ „Ἀστραπή“ κατὰ
 δοτικὴν ἀναγνώσκουσιν* ἐγὼ δὲ ἀρκέσθηκα εἰς τὴν τοῦ Ἀνωύμου ἐρμηνείαν, ὡς εὐληπτο-
 τέραν, καὶ χωρὶς προσθήκας ὀρθῶς προβαίνουσιν* τί γὰρ δεῖ πληθύνειν τὰ ὄντα ἀνευ
 ἀνάγκης κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν θέσφατον;

Τροπάριον.

„Ἦμ ἐκπορευτὸν ἐξ ἀγεμμήτου Φάους Τὸ παροθεουργόφωτον
 „ἄφθιτον σέλας, Οὗ τὴν δι' Υἱοῦ Πατρικῆς ἐξουσίας, Νῦν ἐμφα-
 „μίζει συμφυὴ φρυκτορίαν, Πυρώδης ἤχος ἐν Σιών τοῖς Ἑθνεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η' Ἁγία καὶ Μακαρία Τριάς, ὁ εἰς Θεὸς τῶν ὅλων εἶναι φῶς αἰδίων, ἄκτιστον καὶ ἀ-
 κρότατον* φῶς γὰρ ἐστὶν ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος αὐτοῦ, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-
 γιον* ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Θεός ἐστι φῶς ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄρ-
 „ρητον* οὔτε ῥῶ καταληπτόν, οὔτε λόγῳ ῥητόν* πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως* τοῦ-
 „το ἐν νοητοῖς ὄν, ὅπερ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, ὅσον ἂν καὶ αἰρώμεθα, φανταζόμενον, καὶ
 „ὅσον ἂν φαντασθῶμεν, ἀγαπώμενον, καὶ ὅσον ἂν ἀγαπήσωμεν, αὐτὸς νοούμενον* αὐτὸ
 „ἐαυτοῦ θεωρητικόν τε καὶ καταληπτικόν, ὀλίγα τοῖς ἐξω χεόμενον* φῶς δὲ λέγω τὸ ἐν
 „Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυία, καὶ τὸ ἐν ἐξάλμα τῆς
 „λαμπρότητος“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)* καὶ πάλιν* „Θεοῦ δὲ ὅταν εἶπω,
 „ἐπὶ φωτὶ περιαστράφητε καὶ τρισὶν“ (Λόγῳ εἰς τὰ Φῶτα). Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοφό-
 ρος Μάξιμος ἰδίᾳ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* „Ὡςπερ οὐκ ἔστι χωρὶς ἡλιακοῦ φωτός
 „οφθαλμὸν ἀντίλαμβάνεσθαι τῶν αἰσθητῶν* οὕτω δὲ ἡ πνευματικὴ φωτὸς τοὺς ἀν-
 „θρώπινους οὐποτ' ἂν δέξηται θεωρίαν πνευματικὴν* τὸ μὲν γὰρ αἰσθητὸν φῶς κατὰ φύ-
 „σιν φωτίζει τὴν αἰσθησιν πρὸς τὴν τῶν σωματικῶν ἀντίληψιν* τὸ δὲ πνευματικόν
 „πρὸς τὴν θεωρίαν τὸν νοῦν καταυγάζει πρὸς κατανόησιν τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν“ (Κεφ.
 ἰς. τῆς 5. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Τοῦτο λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς οὕτω
 λέγει

λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὅτι τὸ ἄφθαρτον φῶς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ παντοδύναμον ὃν εἰς τὴν ποίησιν τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν φάτων, εἶναι ἐκπορευτὸν μὲν (ἥτοι λαμβάνει τὴν ὑπαρξίν οὐ γεννητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς) ἀπὸ τῶ φῶς τὸ ἀγέννητον: ἥτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸν μὴ παρ' ἄλλης γεννώμενον ὑποστάσεως, μηδὲ ἀρχὴν ἔχοντα τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἀναρχὸν καὶ ἀναίτιον ὄντα· διὰ τοῦ Υἱοῦ δὲ φανεροῦται εἰς τὴν κτίσιν καὶ μεταδίδονται· ἔφη γὰρ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρός ὀνομάζομεν· ἐκ τῆς Υἱᾶ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱοῦ πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδεσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν“ (Βιβλ. α'. 9.). Εἰδὲ ἡ συμφωνὴς φρυκτωρία τοῦ Πνεύματος νοηθῇ ἀντὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως, λέγομεν ὅτι καὶ ἐπέμφθη ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ, κατὰ τὸ „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ις'. 26.).

Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ Ἅγιον, ἢ ἡ συμφωνὴς φρυκτωρία τῆς Πνεύματος, ἐνεφανίσθη σήμερον εἰς τὰ Ἑθνη (ἥτοι εἰς τὰ πλήθη τῶν Ἑβραίων, τὰ ἐν διαφόροις Ἑθνεσι διεσπαρμένα καὶ ἐν τῇ Σιών καὶ Ἱερουσαλὴμ τότε εὐρισκόμενα) διὰ τοῦ βιαίου ἐκείνου ἤχου, ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν κατελθὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἤχος, καὶ ὥφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός“ (Πράξ. β'. 2.). Τὸ ἤχος ἐδῶ δὲν εἶναι ἀρσενικόν, ὁ ἤχος, ἀλλὰ οὐδέτερον, τὸ ἤχος· ὅθεν κατ' αὐτὸ ἐγένετο οὐδέτερον καὶ τὸ, Πυρῶδες· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διὰ τὸ μέτρον, ἐπειδὴ ἂν ἦτον ἀρσενικόν ὁ ἤχος, ἐμελλε νὰ ἦναι καὶ τὸ ἐπίδετον ἀρσενικόν, ἦγουν Ὁ πυρῶδες· ὅθεν τὸ Δῆς μακρὸν ὃν, ὁμοίως καὶ τὸ Η τοῦ ἤχου ἐποίουεν πόδα σπονδαῖον, ὅς τις ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ τῶν Ἰάμβων χάραν δὲν ἔχει· δευτέρον διὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ποιητῶν, οἵτινες τὰ ἀρσενικά μεταβάλλουσιν εἰς οὐδέτερα, ζυγὰ λέγοντες καὶ κύκλα, ἀντὶ ζυγούς καὶ κύκλους, καὶ ἄλλα ὅμοια.

Ἀπορεῖ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἀπὸ ποίαν αἰχμαλωσίαν διεσπάρησαν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὰ Ἑθνη, καὶ τότε ἦλθον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τὰ ἑορτάσασθαι τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστήν; Δύων ἐν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βασιλέως Ἀντιόχου αὐτοὶ διεσπάρησαν· ἢ καὶ ἐπειδὴ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ διαφόρους αἰχμαλωτίσθη, καὶ ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐγύρισαν ὀπίσω εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἄλλοι δὲ ἔμειναν εἰς τὰς πόλεις καὶ τόπους, ὅπου αἰχμαλωτίσθησαν καὶ διεσπάρησαν· διὰ τοῦτο ὅσοι ἔμειναν ἀπὸ ἐκείνους ἦλθον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶδον τὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν γερόμενον θαῦμα (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν).

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἀραξ ἀράκτων, οἷος ἐξ οἷς μόμος, Λόγος προελθὼν Πατρός ἐξ ἀραιτίου, Ἰσοσθεμές Σου Πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις, Νημερτές, ἐξέπεμψας ὡς εὐεργέτης, Ἄδουσι· Δόξα τῷ κράτει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν πρῶτον Ἰαμβικὸν στίχον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πρῶτον ἡρωϊκὸν λόγον, τὸν εἰς τὰ Ἀπόρρητα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· λέγει γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ περὶ τοῦ Υἱοῦ· „Οἷος, καὶ μούνοιο μονώτατος, ἰσοφέριστος“ (Ὁ Υἱὸς δηλαδὴ). Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν, οὕτω φησὶ· Σὺ ὁ ἐνωπύστατος καὶ ζῶν Λόγος, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ἐγεννήθης μόνος ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, τὸν μὴ ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ εἶναι. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ, Μόνος, διότι τὸ, Οἷος, Μόνος σημαίνει· ἢ κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισσεϊαν, καθὰς συνειθίζουσιν οἱ Ποιηταί· ἢ πρὸς βεβαίωσιν περισσοτέραν, διὰ τὰ δείξῃ ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ οὐκ ἄλλος· εἰ γὰρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐ γεννητῶς ὁμῶς καὶ υἱικῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς, ἄλλος τρόπος ὑπάρξεως οὗτος, κατὰ τὸν Θεῖον Δαμασκηνόν, ἄρρητός τε καὶ ἀγνώστος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἀληθῶς Υἱὸν τὸν Υἱόν ὁμολογοῦμεν, ὅτι μόνος καὶ μόνου

„καὶ μόνως καὶ μόνον· οὐ γὰρ καὶ Πατήρ“ (Λόγ. πρὸς Ἡρώνα τὸν φιλόσοφον). Δη-
 λῶσι δὲ ταῦτα ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς (Μονογενὴς γὰρ) μόνου τοῦ Πατρὸς εἶναι Υἱὸς, καὶ οὐ
 μετὰ συζυγίας· καὶ μόνως (ἥτοι ἰδιοτρόπως) γεννᾶται, καὶ οὐχ ὡς τὰ σώματα· καὶ
 μόνον εἶναι Υἱὸς, οὐχὶ δὲ καὶ Πατήρ.

Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, ἐπειδὴ ἐφάνης παντοδαπὸς καὶ κοινὸς
 εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ἔπεμψας
 σήμερον τὴν πλέον μεγαλητέραν εὐεργεσίαν· ἥτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμά Σου, τὸ ὁποῖον εἶναι
 ἰσοσθενές· ἥτοι ἴσον καὶ ταῦτόν με Σὲ κατὰ τὴν δύναμιν· αὐτὸ εἶναι καὶ νημερτές· ἥτοι
 ἀληθινόν, καὶ πόρρω παντὸς ψεύδους· Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἀληθινός, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἐκπο-
 ρεούμενον ἐκ τοῦ Πατρὸς· διὸ καὶ ψεύδεσθαι οὐ δύναται· „Γενέσθω, φησὶν ὁ Ἀπόστο-
 „λος, ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης“ (Ῥω. γ'. 4.)· ὅθεν καὶ Πνεῦμα
 τῆς ἀληθείας ὠνομάσθη (Ἰω. 15'. 12.). Ὁ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· „Ἔστι τοίνυν Πνεῦμα
 „Ἅγιον, Πνεῦμα τὸ τῆς ἀληθείας, ὡς ἂν τις εἴποι Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ· ἐπειδὴ λέγει ὁ
 „Σατήρ· „Εγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια“· ὡς φησὶν ὁ Παῦλος· „Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα
 „τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ“ (Λόγῳ περὶ τῷ Ἁγίου Πνεύματος, Τόμῳ 5'. 8 ἡ ἀρχὴ „Χθρὸς ἡμῖν,
 „ὦ φιλόχριστοι“). Νημερτές δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῷ Νῇ στερητικοῦ καὶ τῷ Ἀμαρτῶ,
 νηαμαρτές, καὶ συκοπῇ νημαρτές, καὶ τροπῇ τοῦ ἀ. εἰς ε. νημερτές· ἥτοι τὸ μὴ ἀμαρ-
 τάνειν τῆς ἀληθείας, τούτεστι τὸ ἀληθές. Ἡ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ Νῇ στερητικοῦ καὶ
 τοῦ Μέρομαι (μερίζομαι)· ὁ γὰρ ἀληθής οὐ μερίζεται κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλ' ἐνοειδὴς ἐ-
 στί· ὁ δὲ ψευδόμενος εἰς πολλὰ σχίζεται καὶ μερίζεται· ὅθεν καὶ τὸ ψεῦδος πολυσχι-
 δές εἶναι καὶ λέγεται· καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐτυμολογίαν ὁ Βαρῖνος λέγει, τὴν δὲ δευτέραν
 ἄλλος τις.

Οἱ Ἱεροὶ Σου δὲ Ἀπόστολοι, Χριστέ, λαβόντες τὴν χάριν τῷ Ἁγίῳ Σου Πνεύματος, εὐ-
 χαρίσθουν καὶ ἑψάλλον· Δόξα καὶ αἰνεσίς εἰς τὸ κράτος Σου, Κύριε, νῦν ἡναι. Λέγει δὲ
 τῷτο τὸ λόγιον ὁ Μελωδός, διὰ νῦν δείξῃ ὅτι εἶναι Ὡδὴ τετάρτη, τῆς ὁποίας εἶναι τοῦτο
 τὸ λόγιον χαρακτηριστικόν, ἐρανισθὲν ἴσως ἀπὸ τὸ „Κύριος ὁ Θεός μου δύναμις μου“
 (Ἀβ. γ'. 19.).

Τροπάριον.

„Λατρὸν τὸ Θεῖον τῆς παλιγγενεσίας Λόγῳ κεραμνὺς συρτεθειμέ-
 „νῃ φύσει, Ὁμβροβλυτεῖς μοι ρεῖθρον ἐξ ἀκήρατου Νεμυγμένης Σα
 „πλευρᾶς, ὦ Θεοῦ Λόγε, Ἐπισφραγίζωμ τῇ ζήσει τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος διαλαμβάνει τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἀγαπητοί· ἐπειδὴ γὰρ
 ὁ ἄνθρωπος διπλοῦς εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκεείμενος, ἐκ ψυχῆς ἀόρατου καὶ
 σώματος ὁρατοῦ, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον Βάπτισμα σύνθετον εἶναι ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύ-
 ματος· ἵνα διὰ μὲν τοῦ ὁρατοῦ ὕδατος καθαρισθῇ τὸ ὁρατὸν σῶμα, διὰ δὲ τοῦ ἀόρατου
 Πνεύματος τῷ συνόντος τῷ Βαπτίσματι καθαρισθῇ ἡ ἀόρατος ψυχὴ. Ταῦτα λοιπὸν θέ-
 λων νῦν φανερῶσθαι ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, ἐπιστρέφει εἰς τὸν Χριστὸν καὶ λέ-
 γει· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σὺ πρότερον μὲν ἐκέρασας μὲ λόγον μόνον τὸ Θεῖον
 λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας· ἥτοι τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἡ φθαρει-
 σα φύσις τῶν ἀνθρώπων πάλιν γεννᾶται μυστικῶς. Διὰ ποῖον δὲ τοῦτο ἐκέρασας; Χάριν
 τῆς συνθέτου φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· οὕτω γὰρ εἶπας πρὸς τὸν
 Νικοδήμον τὸν νυκτερινὸν Μαθητὴν· „Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι· εἰ μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
 „καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“ (Ἰω. γ'. 4.)· οὐ-
 τος δὲ ὁ Λόγος τοῦ Κυρίου ἦτον ὡς μία προδιάθεσις, πόρρωθεν προετοιμάζων τὸ μυστή-
 ριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

Ὑστέρων δὲ κρεμᾶμενος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ λογχεύθεὶς κατὰ τὴν πλευράν Σου τὴν
 ἀκήρατον χάριν ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀναβλύζεις ρεῖθρον· ἥτοι ὕδωρ, ὅπερ εἶναι ἡ ὁρατὴ
 ὅλη

ὕλη τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· „Εἰς, φησί, τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐ-
 „ρυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ“ (Ίω. ιθ'. 34.). Καὶ τὸ μὲν αἷμα ἀνα-
 βλύζει, διότι εἶναι τέλειος ἀνθρώπος, τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπου εἶναι· καθὼς λέ-
 γει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα. Ἐδήλου δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, κατὰ
 τὸν σχολιαστὴν Νικήταν καὶ τὸν Θεσσαλονίκης ἱερὸν Συμεῶν. Ζεστόν δὲ τὸ ὕδωρ ἐξῆλθε,
 διὰ τὴν προτυπώσιν μυστικῶς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ζωοποιὸν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 τὴν συμπαροῦσαν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι.

Τελευταῖον δὲ ἀποστείλας σήμερον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ἐπεσφράγισας τὸ ἅγιον Βάπτισμα μὲ τὸ πῦρ καὶ τὴν ζέσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ
 ἀοράτως πάρεστιν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι ἐνεργοῦν καὶ τελεσιουργοῦν τὴν ἡμῶν ἀνα-
 γεννησιν· ὅθεν διὰ μὲν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπεσφράγισας τὸν λόγον ὅπου εἶπας
 πρότερον· „Εὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος“· ἐπληρώθη γὰρ οὗτος διὰ
 τοῦ Πνεύματος τοῦ τελειωτικοῦ τοῦ Βαπτίσματος· διὰ δὲ τῆς τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ζέ-
 σεως ἐπεσφράγισας τὴν ζέσιν ὅπου εἶχε τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς σου ἐπὶ τοῦ Σταυ-
 ροῦ ρεῦσαν· ἡ ζέσις γὰρ ἐκείνου προεδήλου τὴν τοῦ Βαπτίσματος ζέσιν ὡς εἶπομεν· ὅθεν
 ἵνα παρασταθῇ ἡ ἐν τῷ Βαπτίσματι αὐτῇ ζέσις τοῦ Πνεύματος, ζεστόν τὸ ὕδωρ τοῦ
 βαπτίσματος ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ βάλλεται. Ὅτι δὲ τὸ ἐν τῷ Βαπτίσματι διδόμενον
 Ἅγιον Πνεῦμα σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται, τοῦτο βεβαιοῦται ἀπὸ τοῦ ἁγίου μύρον,
 ὅπερ ὅταν ἐπιχρίῃ ὁ Ἱερεὺς, λέγει· „Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου“· τοῦτο βε-
 βαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· „Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐ-
 „τοῦ, ἐν ὑμῖν μένει“ (ἀ. Ίω. β'. 27.)· καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Μὴ λυπεῖτε
 „τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως“ (Ἐφ. δ'. 30.)·
 καὶ ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρὸς Σεραπίωνα ἐπιστολῇ.

Τροπάριον.

„Κάμπτει τὰ πάντα τῷ Παρακλήτῳ γόνυ, Γόνυ τε Πατρὸς Πα-
 „τρί συμφυεστάτῳ· Ἐμ γὰρ προσώποις οἶδε τριττοῖς οὐσίᾳ, Νη-
 „μερτές ἀπρόσιτον ἄχρονον μίαν· Ἐλαμψε φῶς γὰρ ἡ χάρις τοῦ
 „Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν, λέγοντα ὡς ἐκ
 προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται, ὅτι ἐμοὶ κάμψι πᾶν γόνυ“
 (Ἠσ. μέ. 23.)· καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον ἀναφέροντα τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἠσαΐου, καὶ λέ-
 γοντα· „Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψι πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομο-
 „λογήσεται τῷ Θεῷ“ (Ῥωμ. ιδ'. 11.)· καὶ πάλιν· „Ἴνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν
 „γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“ (Φιλιπ. β'. 10.). Ταῦτα
 λοιπὸν τὰ ρητὰ συναθροίσας ὁ Μελωδὸς, λέγει ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια
 καὶ καταχθονία κάμπτουσι τὸ γόνυ (ἥτοι προσκυνοῦσιν) ὡς δοῦλα, καὶ δοξάζουσι τὸ
 Παράκλητον Πνεῦμα, τὸ τὰς ἡμῶν παρακλησεις δεχόμενον ὡς Θεός· ὁμοίως κάμπτουσι
 τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Γόνυν τοῦ Πατρὸς· ἥτοι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ
 Λόγον αὐτοῦ· ὁμοίως κάμπτουσι τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Πατέρα τὸν ὁ-
 μοῦσιον μὲ τὸν Μονογενῆ του Υἱὸν καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμά του.

Κατασκευάζει δὲ ἀκολουθῶς τὰ ἀνωθεν ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁ-
 ποίαν καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος κάμπτουσι τὸ γόνυ, καὶ προσκυνοῦ-
 σιν ὡς δοῦλα ὅλα τὰ κτίσματα· ἐπειδὴ, λέγει, ὅλα τὰ κτίσματα, μάλιστα δὲ τὰ λο-
 γικὰ, ἠξεύρουσιν ἐκ φύσεως ὅτι ἐν ταῖς τρισὶ προσώποις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι μία οὐσία ἀπρόσιτος καὶ ἄχρονος ἡμερτές (ἥτοι ἀληθῶς,
 ἐπίρρημα γὰρ λαμβάνεται τὸ ἡμερτές, καὶ ὄχι ὄνομα). Ἀκολουθῶς δὲ ὁ Μελωδὸς
 ἐπι-

ἐπιφέρει, πόθεν ἔμαθον τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τρία πρόσωπα καὶ μία οὐσία· ἐπεὶ δὴ, λέγει, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ ἐπιφοιτήσασα σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἔλαμψε φῶς εἰς τὰ λογικὰ κτίσματα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου φωτὸς ἐγνώρισαν τὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος· ὅθεν βλέποντες τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι εἶναι ὄντα, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τὸν Πατέρα τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν ὄντων· βλέποντες δὲ καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐν τοῖς οὐσι θεωρουμένην, ἐκ τούτου ἀνέβηκαν εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ζώην καὶ κίνησιν τὴν ἐν τοῖς οὐσιν εὕρισκομένην, ἐγνώρισαν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· εἰ γὰρ τὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φυσικῆς γνώσεως, καὶ χωρὶς ἀποκάλυψιν δὲν καταλαμβάνεται· ἀλλ' ὅμως ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ φωτίσαν τὰ λογικὰ κτίσματα τοὺς ἀνθρώπους, ἐποίησεν αὐτοὺς δεκτικούς τῆς γνώσεως τῆς μυστηρίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ἐν τῶν ὄντων τὸν τῶν ὄντων γινώσκωμεν αἴτιον (ἦτοι τὸν Πατέρα), καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος διδασκόμεθα σοφίαν (ἦτοι τὸν Υἱόν), καὶ ἐκ τῆς τῶν ὄντων φυσικῆς κινήσεως, τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος μαρτυρόμεν ζώην, τὴν τῶν ὄντων ζωοποιὸν δύναμιν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“ (Κεφ. σδ'. τῆς Γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„Τελεῖσθε πάντες τῇ Θεαρχικωτάτῃ, Ὅσοι λατρεύαί τῆς Τρι-
„φεγγουῆς Οὐσίας· Ὑπερφῶς τελεῖ γὰρ ὡς εὐεργέτης, Καὶ πυρ-
„σολαμπεῖ Χριστὸς εἰς σωτηρίαν, Ὅλην πορίζωμ τὴν χάριν τοῦ
„Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ λαὸς τῆ Ἰσραὴλ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ εἶδωλον τῆ Βεελφεγῶρ, λέγει ἡ ἁγία Γραφή· „Ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγῶρ“· (Ἀριθ. κβ'. 3.) ὅπερ διηλοῖ ὅτι ἐπροσκύνησε, κατὰ τὸν Προκόπιον· ὁμοίως καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε· „Ἐτελέσθησαν (οἱ Ἰσραηλῖται) τῷ Βεελφεγῶρ“· (Ψαλ. ρε'. 28.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Εὐθύμιος, λέγει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐγιναν ὡς τελετὴ καὶ ἐορτὴ καὶ πανήγυρις εἰς τὸ Βεελφεγῶρ, καὶ ἐμούθησαν εἰς αὐτό. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν λοιπὸν ταύτην ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἐδῶ τὸ, Τελεῖσθε, ὅπερ ἔγραψεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· „Ὅλοι ὅστις προσκυνεῖτε λατρευτικῶς καὶ δουλικῶς τὴν Ἀγίαν Τριάδα, τὴν μίαν μὲν οὖσαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, τριφεγγῇ δὲ καὶ τριφῶτον κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὅλοι, λέγω, ἑσεῖς τελεῖσθε· ἦτοι γίνεσθε τελετὴ, καὶ ἐορτάζετε τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν καὶ χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνὸς τῆς Τριάδος, ἡ ὁποία ἔλλαμψις ἐν εἵδει πορίων γλωσσῶν ἤλθε σήμερον εἰς τὰς Ἀποστόλους. Λέγεται δὲ Θεαρχικωτάτη, διότι Θεοποιεῖ ἐκείνους ὅπου ἀξιοθῶν νὰ τὴν λάβουν· καθὰς εἶπομεν καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς „Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θεαρχικωτάτη“· „Ὅλοι μυσταγωγῆσθε, καὶ τέλειοι γίνεσθε ἀπὸ τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λέγει δὲ ἀπολούσας ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τελειῖνται· διότι, λέγει, ὁ Χριστὸς ὁ τῷ Πνεύματι ὁμοούσιος ὡς κοινὸς ἡμῶν καὶ παντοδαπὸς εὐεργέτης τελείους ἀπεργάζεται ὑπὲρ τῆς ὁροῦς τῆς φύσεως, καὶ πυρσολαμπεῖ (ἦτοι φωτίζει) ἡμᾶς διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν· φωτιζόμενοι γὰρ παρ' αὐτοῦ, δὲν σκοντάβομεν εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ περιπατοῦμεν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Πῶς δὲ τελεῖ καὶ πυρσολαμπεῖ ἡμᾶς ὁ Χριστός; Ἐπειδὴ μᾶς δίδει ὅλην τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς ὅλην τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος; οὐ γὰρ ὅλην τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος δύνανται νὰ λάβουν οἱ ἄνθρωποι· ἀπειρος γὰρ αὕτη· ὅθεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέρος τι καὶ ραδίδια τῆς Θείας χάριτος λαμβάνουσι κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ „Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου“, λέγει· „Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν (ἦτοι ἐν τῷ Χριστῷ) ὁλόκληρος, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων μικρόν τι καὶ ραδίς ἀπὸ τῆς χάριτος ἐκείνης· διὰ τὸτο ἐκ
„εἶπε,

„εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο
 „γούν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ οἰκουμένη σταγόνα ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκείνου,
 „καὶ ἡ σταγὼν αὕτη καὶ ἡ ραίς τῆ Πνεύματος τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐνέπλησε τῆς γνώ-
 „σεως“· καὶ πάλιν αὐτόθι λέγει· „Ἀλλ' ὁμῶς ἡ ἐν τοσούτοις κλίμασι δεδομένη χάρις
 „μέρος τι τῆς δωρεᾶς ἐστὶ καὶ ἀρράβων·“ δούς γάρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τὸν ἀρράβωνα
 „τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· οὐ γὰρ δι' ὃ Παράκλητος μερίζεται“.

Εἰς λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας λέγομεν Πρῶτον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ χάρις καὶ ἡ ἐνέργεια τῆ Πνεύ-
 ματος εἶναι πάντῃ αὔλος καὶ ἀσώματος, διὰ τοῦτο διαίρειται ἀδιαίρετως, καὶ μερίζεται
 ἀμερίστως, ὡς πάντες κοινῶς οἱ Θεολόγοι φασίν· ὅθεν ἐκ τούτου τί ἀκολουθεῖ; τὸ νῦν ἡ-
 ναι ἡ χάρις ἐν τῷ ὅλῳ ὅλῳ, καὶ ἐν τῷ μέρει ὅλῳ· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀσωμάτων καὶ
 αὐτῶν ἰδίων· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἀσυγκρίτως κατωτέρα οὕσα τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος
 κατὰ τὴν ἀσωματότητα, ὁμῶς ἐν τῷ ὅλῳ σώματι ὅλη ἐστὶ, καὶ ἐν παντὶ μέρει τοῦ σώ-
 ματος πάλιν ὅλη ἐστὶ. Δεύτερον, ὅτι ἴσως ὁ Μελωδὸς εἶπεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωκεν ὅλην τὴν
 χάριν τοῦ Πνεύματος, παραβάλλων τὴν χάριν ὅπου αὐτὸς ἔδωκεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ με-
 τὰ τὴν χάριν ὅπου ἔδωκε πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· ἐπειδὴ ὁ Θεολό-
 γος Γρηγόριος λέγει· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐδόθη μὲν Πρῶτον (ἦτοι πρὸ τοῦ πάθους)
 „ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον (ἦτοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν (ἦτοι
 „ἐν τῇ Πεντηκοστῇ) τελεώτερον· οὐκέτι ἐνέργεια παρὼν ὡς τὸ πρότερον, οὐσιωδῶς δὲ, ὡς
 „ἂν εἴποι τις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.). Ἐπειδὴ
 λοιπὸν ἡ πρὸ τοῦ πάθους δοθεῖσα χάρις ἦτον μερικὴ, ὁμοίως καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀνάστα-
 σιν, διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς ὅλην τὴν χάριν σήμερον, ἀφορῶν εἰς τὸ πλη-
 θος αὐτῆς καὶ τὴν ἀφθονον χύσιν· πρὸς ἣν καὶ ὁ Θεολόγος ἀφορῶν, εἶπεν ὅτι οὐσιωδῶς τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τῆς Ἀποστόλων συνεγίνετο καὶ συνεπολιτεύετο. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶ-
 πεν ὁ Θεολόγος οὐσιωδῶς ἀπλῶς, ἀλλὰ κολαστικῶς καὶ διστακτικῶς „Ὡς ἂν εἴποι τις“
 (ἦτοι καθὼς ἠθέλεν εἰπῇ τινάς). Περὶ τῆς φράσεως δὲ ταύτης τῆ Θεολόγου λέγει ὁ Νική-
 τας ταῦτα· „Τοῦτο δὲ εἶπε εἰς θεραπείαν τῆς οὐσιωδῶς λέξεως, οὐκ ἀκριβῶς ρηθείσης
 „δι' ἀπορίαν τῆς ἀκριβοῦς“.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατῖνοι, λαβὴν εὐρίσκοντες τὴν λέξιν ταύτην τῆ Θεολόγου „οὐσιωδῶς“,
 φρονοῦσιν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς Πεντηκοστῆς ἔλαβον οὐχὶ τὴν
 ἐνέργειαν καὶ χάριν τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος, πρὸς τοῦτο ἡμεῖς
 ἀποκρινόμεθα ὅτι κακῶς τοῦτο φρονοῦσιν ἐκεῖνοι· πρῶτον, διότι ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐμέθεξεν οὐσιωδῶς οἱ Ἀπόστολοι· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀδυνάτων
 ἀδυνατώτατον· καθότι ἡ οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκτιστος οὐσα, καὶ ἀπείρος καὶ
 ἀπεριόριστος ἐστίν· ὁ δὲ νῦν τῶν Ἀποστόλων μὲ τὸ νῦν ἦτον κτιστός, ἀκολουθῶν ἦτον καὶ
 πεπερασμένος καὶ περιοριστός· ὅθεν ἦτον καὶ ἀδύνατον νῦν χωρήσῃ τὸ ἀπείρον καὶ ἀπέ-
 ριστον Πνεῦμα. Καὶ ἂν ἕνα εἶδος ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ νοῦς δὲν δύναται
 νῦν χωρήσῃ ὅλον, ἢ τὴν σοφίαν δηλαδὴ ὅλην, ἢ τὴν δύναμιν, ἢ τὴν ἀγαθότητα, ἀλλὰ
 μερικῶς μόνον, καὶ εἰς ῥαϊδα μίαν αὐτῆς μετέχει, ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Θεοῦ
 Χρυσοστόμου, πᾶς εἶναι τρόπος νῦν χωρήσῃ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος τὴν ἀπείρον καὶ
 τῶν ἀπείρων ἐνεργειῶν αἰτίαν;

Πρέπει δὲ νῦν ἡξεύρωμεν ὅτι κατὰ τοὺς Ἱερούς Θεολόγους ὅπου εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ
 Πνεύματος καὶ ἡ χάρις, ἐκεῖ παρούσα εἶναι ἀοράτως καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος, ἡ κατὰ
 φύσιν πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος· ἐκεῖ ὁμοίως εἶναι παρούσα καὶ ἡ ὑπό-
 στασις τοῦ Πνεύματος· ἀλλ' ἡ μὲν ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Πνεύματος μετέχεται ἀπὸ τὰ
 κτίσματα, καὶ μάλιστα τὰ λογικά, ὅταν ἄξια ταύτης ᾖναι· ἡ δὲ οὐσία τοῦ Πνεύματος
 μένει ἀόρατος καὶ ἀμέθεκτος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Αἱ μὲν ἐνέργειαι τοῦ Πνεύ-
 ματος πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος· ὁμοίως ἀμέθεκτος
 μένει καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος ὑπόστασις. Ἀκολουθῶν λοιπὸν καὶ ὅταν σήμερον κατέβῃ τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐκεῖ ἦτον παρὼν τὸ
 Πνεῦμα κατ' ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν· ἀλλὰ τῆς μὲν οὐσίας ἢ τῆς ὑποστά-
 σεως τῆ Πνεύματος οὐδαμῶς ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ μόνως τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ
 χάριτος· ὅθεν λέγει καὶ ὁ Βρυένιος· „Τὸ ὅθεν ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν Πνεῦμα οὐθ'
 „ὑπόστασις, οὔτε φύσις, ἀλλ' ἐνέργεια Πνεύματος ἦν τὸ φαινόμενον ὁφθαλμοφανῶς· αὐτο-

„ πον τὴν θεῖαν φύσιν, ἢ τὴν θεῖαν ὑπόστασιν ὁρατὴν εἶναι λέγειν· λέιπέται δὲ ἐνέργειαν
 „ εἶναι μόνον“ (Λόγῳ περὶ Θείας ἐνεργείας Τόμῳ β΄.) (1).

Ἐπειτα ὁ Θεολόγος εἶπεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐχὶ ἐμετέχθη οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐσιω-
 δῶς συνεγένετο τοῖς Ἀποστόλοις καὶ συνεπολιτεύετο· καὶ πρὸς τούτοις εἶπε τὸ, Οὐσιωδῶς,
 καθότι τὸ Πνεῦμα ἐφάνη εἰς τὰς Ἀποστόλους σαματικῶς, δηλαδὴ ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἦτον σαματικῶς με' αὐτούς· ὅθεν ἀκολουθῶς ἐπιφέρει, „ Ἐπρέπε γάρ,
 „ ἵεσθ' σαματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σαματικῶς“. Ἰδοὺ ὁ λόγος καὶ ἡ
 αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν ὅτι οὐσιωδῶς τὸ Πνεῦμα ἦτον παρόν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λόγῳ ὁ αὐτὸς οὕτω φησὶν· „ Ἐκήρυσσε φανερώς ἡ Παλαιὰ τὸν Πατέ-
 „ ρα, τὸν Ἰὸν ἀμυδρότερον· ἐφανέρωσεν ἡ Καινὴ τὸν Ἰόν· ὑπέδειξε τοῦ Πνεύματος τὴν
 „ Θεότητα· ἐμπολιτεύεται νῦν τὸ Πνεῦμα, σαφεστέραν ἡμῖν παρέχον τὴν ἐαυτῆς δήλωσιν“.

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἵρμός.

„ Λυτήριον κάθαρσιν ἀμπλακηνμάτων, Πυρίπνοον δέξασθε Πνεῦμα-
 „ τος δρόσον, ᾠ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας· Νῦν ἐκ Σιῶν
 „ γὰρ ἐξεληλύθε νόμος, Ἡ γλωσσοπυρσόμορφος Πνεύματος χάρις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἵρμον εὐφυῶς προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ με' τὴν πέμπτην ᾠδὴν, καὶ
 με' τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς· με' τὴν πέμπτην ᾠδὴν, διότι φέρει ῥητὸν ὅχι ἀπὸ ἄλλον
 τινὰ, παρέξ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, τοῦ ὁποίου πόνημα εἶναι ἡ πέμπτη ᾠδὴ· με' τὴν
 ὑπόθεσιν δὲ τῆς ἐορτῆς, διότι τὸ παρὰ τοῦ Ἡσαΐου ῥητὸν συγκολλᾷ εἰς αὐτόν. Ἐπιστρέ-
 φων λοιπὸν ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς, λέγει· ᾠ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας·
 ὀνομάζει δὲ αὐτοὺς οὕτω, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς πολλοὶ κατηχούμενοι
 ἐλάμβανον τὸ ἅγιον Φῶτισμα· ἦτοι τὸ Βάπτισμα· ὅθεν ἐκ τοῦ Φωτίσματος, ὅπερ ἐλάμ-
 βανον οἱ νεοφῶτιστοι, ὀνομάζει αὐτοὺς ὁ Μελωδὸς φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας· καθό-
 τι

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγό-
 ριος βεβαίως τὰ ἀνωτέρω· „ Πανταχῶ παρούσης ἀχα-
 „ ρίστως τῆς τε θείας οὐσίας καὶ τῆς θείας ἐνεργείας,
 „ χωρητὴ ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια καὶ τοῖς κτι-
 „ στοῖς ἡμῖν, ἐπεὶ καὶ μερίζεται ἀμερίστως κατὰ
 „ τοὺς Θεολόγους, τῆς θείας φύσεως ἀμερίστου παν-
 „ τάπασι μενούσης κατ' αὐτούς... Χωρητὴ γὰρ ἐστὶν
 „ ἡμῶν ἐκάστη ἡ θεία χάρις καὶ ἐνέργεια, ἐπεὶ καὶ
 „ ἀμερίστως αὕτη μερίζεται· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ οὐσία
 „ παντάπασι ἀμερίστος ὅσα καὶ αὐτὴν, πῶς ἂν τινι
 „ χωρηθεῖν τῶν κτιστῶν“; (κεφ. οδ' τῶν Θεολογικ.)
 καὶ πάλιν· „ Τριῶν ὄντων τοῦ Θεοῦ, οὐσίας, ἐνερ-
 „ γείας, τριάδος ὑποστάσεων θεῶν, οἱ κατηξιωμέ-
 „ νοι τῷ Θεῷ ἠνώσθαι, ὡς ἐν εἶναι Πνεῦμα μετ' αὐ-
 „ τοῦ, ἐπεὶ κατ' οὐσίαν οὐχ ἠνώσθαι τῆς ἀξίως ἀνω-
 „ τέρῳ δέδεικται· καὶ πάντες οἱ Θεολόγοι μαρτυ-
 „ ροῦσι κατ' οὐσίαν εἶναι τὸν Θεὸν ἀμέτεκτον· ἢ
 „ δὲ καὶ ὑπόστασιν ἑνῶσις μόνου διατελεῖ τυγχά-
 „ νουσα τῷ Θεοῦ ὡς ἑνὶ Λόγῳ. Λεῖπεται κατ' ἐνέργειαν
 „ ἐνούσθαι τοὺς κατηξιωμένους ἐνούσθαι Θεῷ· καὶ
 „ Πνεῦμα, καὶ δ' ἐστὶν ἐν μετὰ Θεοῦ ὁ κολλώμενος
 „ Θεῷ, τὴν ἀκτίστην τοῦ Πνεύματος ἐνέργειαν εἶναι
 „ καὶ καλεῖσθαι, ἀλλ' οὐ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ
 „ οἱ ἀντικείμενοι ἀπαρέσκωνται“ (οἱ Βαρλαάμῃται·
 δηλ. καὶ Ἀκινδυνιαῖται) (κεφ. οε' τῶν Θεολογικῶν).
 Καὶ πάλιν· „ Ἡ οὐσία παρ' ὧν ἐστὶ μετεχομένη,
 „ τοσαύτης καὶ τὰς ὑποστάσεις ἔχει· συμβαίνει τοι-

„ νον, εἴπερ κατὰ τοὺς ἡμῖν ἀντικείμενους (Βαρλαά-
 „ μῃτας δηλ. καὶ Ἀκινδυνιανοὺς) ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ
 „ μετέχεται, καὶ ταῦτα παρὰ πάντων, μηκέτι τρισ-
 „ ὑπόστατοι εἶναι ταύτην, ἀλλὰ μυριοπόστατοι·
 „ Τίς δὲ τῶν τοῖς θεοῖς δογμασιν ἐντετραμμένων οὐκ
 „ ἐπίσταται Μασσαλιανῶν εἶναι τοῦτο τὸ παραλήρη-
 „ μα τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ μετεσχηκεῖναι τοὺς εἰς
 „ ἄκρον τῆς κατ' αὐτὰς ἀρετῆς ἐκκληκότας; Ὡς τὴν
 „ βλασφημίαν οἱ ἀντικείμενοι (Βαρλαάμῃται καὶ
 „ Ἀκινδυνιαῖται καὶ ἄπλως οἱ Λατῖνοι) καὶ ὑπερ-
 „ βαλέσθαι φιλοτιμούμενοι, οὐ τοὺς κατ' ἀρετὴν μό-
 „ νον δινεγκόντας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς
 „ ἐμπαντας τῆς θείας οὐσίας φασὶ μετέχειν, ἀ-
 „ νουστάτω προφάσει τοῦ παρεῖναι ταύτην παντα-
 „ χού... Οὐτε τοίνυν κατὰ τὴν οὐσίαν, οὔτε καὶ
 „ ὑπόστασιν τινὰ μετοχὸς τις γίνεται Θεοῦ· με-
 „ ρίζεται γὰρ τούτων ἑκάτερον οὐδ' ὁπωσούν, οὐδὲ με-
 „ ταδίδεται τοπαράπαν οὐδενί· διὸ καὶ πᾶσι παν-
 „ τάπασι ἀχώρητος κατὰ ταῦτα ὁ Θεός, εἰ καὶ
 „ πανταχῶ κατὰ ταῦτα παρῇσιν“ (κεφ. ρδ' τῶν
 Θεολογικ.). Ὁ αὐτὸς δὲ φέρει μάρτυρα τὸν Θεοφό-
 ρον Μάξιμον λέγοντα· „ Πάντα ὅσα ὁ Θεός, καὶ ὁ
 „ διὰ τῆς χάριτος τεθεωμένος ἐσται, χωρὶς τῆς κα-
 „ τ' οὐσίαν ταυτότητος· οὐκ ἀρα τῆς θείας οὐσίας
 „ ἐνεσθὶ μετέχειν οὐδ' αὐτοὺς τοὺς διὰ τῆς θείας
 „ χάριτος τεθεωμένους· τῆς δὲ θείας ἐνεργείας ἐνεσθὶ
 „ μετέχειν“ (κεφ. ρι' τῶν Θεολογικ.).

τι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβῆκαν ἀπὸ τὴν ἱερὰν καὶ ἀγίαν κολυμβήθραν ὡς φωστῆρες λαμπροί, καὶ ἀστέρες φωτοειδεῖς· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „ Ἦν λύμην τοῦ φωδῶντος πάντας „ ἡμᾶς διαφυγεῖν γένοιτο! καὶ μάλιστα τοὺς τήμερον διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ χάριτος τὸ παλαιὸν τῶν ἀμαρτημάτων ἔνδυμα ἀποθεμένους, καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀντιλάμ- „ πειν δυναμένους“ (Λόγῳ β΄. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐβαπτίζοντο οἱ Κατηχούμενοι; Διότι ὁ Κύριος Βάπτισμα ἀνόμασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅπου ἦλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἰπὼν· „ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ „ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. (Πρ. α΄. 5.) Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν, ὅταν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐπλήρωσεν ὁ ἦχος ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν κα- „ θήμενοι, ἦγουν διὰ τὰ καμὴ αὐτὸν κολυμβήθραν Πνευματικὴν, καὶ τὰ βαπτίσῃ τοὺς Ἀ- „ ποστόλους μετὰ τὴν θείαν του χάριν, ὡς λέγει ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ἐπλήρωσε „ δὲ τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καήμενοι, κολυμβήθραν αὐτὸν ἀπεργαζομένη Πνευματικὴν, καὶ „ πληροῦσα (ἡ βιαία διπλασιὰ τοῦ Πνεύματος πνοή) τὴν τοῦ Σατῆρος ἐπαγγελίαν, ἣν καὶ „ αὐτὴν ἀναλαμβάνομενος πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· „ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ „ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἔμετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. ἀλλὰ καὶ τὴν κλη- „ σιν, ἣν αὐτοῖς ἐπέθηκεν ἐπαληθεύουσαν ἔδειξε· διὰ γὰρ τοῦ ἐξ Οὐρανοῦ τέτου ἤχου, „ ὥτως Υἱοὶ Βροντῆς γεγόνασιν οἱ Ἀπόστολοι“ (Λόγῳ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Ἐσεῖς λοιπόν, λέγει, τὰ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας δεχθῆτε τὴν δρόσον τῆς Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις δὲν εἶναι μόνον δρόσος, ἀλλὰ πνέει καὶ πῦρ· τοῦτο γὰρ διπλῶς τὸ, Πυρί- „ πνοον· αἶνιγμα δὲ τοῦτο καὶ σύμβολον εἶναι, ὡς νομίζω, τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ἡ μὲν δρόσος, σύμβολον τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ πῦρ, σύμβολον τῆς ἐν τῷ ὕδατι ζωτικῆς καὶ πυ- „ ρίνης ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος. Αὕτη ἡ πυρίπνοος δρόσος τῆς Πνεύματος εἶναι μία κάθα- „ ρις, ὅπου διαλύει τὰς ἀμαρτίας σας, καὶ σὰς κάμνει λαμπροὺς καὶ φωτεινοὺς· Αἶνιγμα „ δὲ, νομίζω, εἶναι τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τὰ λόγια ταῦτα· καθότι τὸ Βάπτισμα „ καθαρίζει τοὺς βαπτιζομένους ἀπὸ κάθε ἀμαρτίαν, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ „ τὰς προαιρετικὰς. Ταύτην δὲ τὴν κάθαρσιν πρέπει νὰ φυλάττουν οἱ Χριστιανοὶ ὡς κόρην „ ὀφθαλμοῦ, ἀπεχόμενοι ἀπὸ κάθε μολυσμὸν ψυχῆς καὶ σώματος· ὅσον γὰρ αὐτοὶ μένουν „ καθαροί, τόσον καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν των, καὶ δια- „ φυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ εἰς τὸν Ἡσαΐαν· „ Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ „ καρποφορῇ ἄξια τῶν αἰώνιων ἀποθηκῶν, παραμένει καὶ φυλάττει αὐτήν, καὶ πόρρωθεν „ ἀπείργει τὰς τοῦ ἀγρίου Μονιοῦ ἐπιβουλὰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Ὅταν δὲ αὐτοὶ δὲν „ φυλάττουν τὴν χάριν ταύτην, ἀλλὰ γεωργοῦσι σταφυλὴν χολῆς, καὶ βότρυν πικρίας (ἥτοι „ ἀκάθαρτα ἔργα καὶ ἄκαρπα), τότε καὶ ἡ χάρις τῆς Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλοιμοῖται! φεύ- „ γει καὶ ἀφίνει αὐτοὺς ἐρήμους· καθὼς καὶ τοῦτο λέγει ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς· „ Ὅταν γὰρ „ σταφυλὴν χολῆς ἡ ψυχὴ γεωργῇ, καὶ βότρυν πικρίας ἐκφέρῃ, ἐγκαταλιμπάνει ταύτην „ ὡς ἄκαρπον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ καταπατεῖται τοῖς Δαίμοσι“ (αὐτόθι). Ὅταν „ δὲ τὴν ψυχὴν ἐγκαταλείψῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τότε ἡ ψυχὴ ἐκείνη τί γίνεται; ἀλλοι- „ μοῖται! γίνεται νεκρὰ καὶ θνητὴ, ἂν καὶ κατὰ φύσιν ᾖ ζωντανὴ καὶ ἀθάνατος· καθὼς „ γὰρ τὸ σῶμα μένει νεκρὸν χωρὶς τὴν ψυχὴν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μένει νεκρὰ χωρὶς τὴν „ χάριν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Ὅν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα ἡ „ λογικὴ ψυχὴ, τὸν αὐτὸν ἔχει πρὸς τὴν λογικὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Συμφάνως λέγει „ καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐπιστολ. σνβ. „ Ὅσπερ τὸ σῶμα ζῇ, παρούσης ψυχῆς, „ ἀναχωρησάσης δὲ τῆς ψυχῆς, μένει νεκρὸν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ζῇ, παρόντος τοῦ Πνεύ- „ ματος, ἀποφοιτήσαντος δὲ τοῦ Πνεύματος, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἡ ψυχὴ, οὐκ εἰς „ τὸ μὴ ὄν ἀναλυομένη, ἀλλὰ θανάτου παντὸς χαλεπωτέραν βιοῦσα ζωὴν“ καὶ πάλιν· „ Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ὁ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸς, ἀλλ' ἡ „ ἀπὸ ἀθανάτου ψυχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποφοιτήσις“ (1).

Κα-

(1) Ἐφ' ἧς καὶ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος· „ Διὰ „ τοῦτο ἦλθεν ὁ Κύριος, ἵνα σὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀλ- „ λάξῃ καὶ ἀναστήσῃ καὶ ποιήσῃ αὐτὰς, καθὼς γέ- „ γραπται, δείας κοινοῦς φύσεως, καὶ ὁμοῦ εἰς τὴν

„ ψυχὴν ἡμῶν ἐπουράνιον ψυχὴν, τοῦτ' ἐστὶ Πνεῦμα „ Ὁσιότητος ὁδηγούν ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν, ὅπως „ ζῶντες αἰώνιον ζῆσαι δυναθώμεν“ (Ὁμιλ. ΜΔ').

Κατασκευάζει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ σημερινὴ κατάβασις αὕτη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπροφητεύετο ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει· „Ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν Ἑθνῶν, καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν“ (Ἡσ. β'. 3.). Μολονότι δὲ ὁ νόμος αὐτὸς καὶ ὁ λόγος ἐφάνερονε τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἐκήρυξεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅχι ὀλιγώτερον ὅμως ἐφάνερονε καὶ τὴν ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν κατάβασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἣτις ἐστόμωσε τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὰ κηρύξουν τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ κυριώτερον λοιπὸν αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶπε Νόμον ὁ Μελωδὸς τὴν σήμερον ἐκχυθεῖσαν χάριν τοῦ Πνεύματος, εἶναι τοῦτο· ὁ Παλαιὸς Νόμος λέγεται νόμος τοῦ Γράμματος, διότι ἐγράφη αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰς λιθίνας πλάκας· ὁ δὲ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου λέγεται Νόμος τοῦ Πνεύματος, διότι δὲν ἐγράφη εἰς λιθίνας πλάκας, ἀλλὰ ἐκηρύχθη πρῶτον μὲν διὰ τῆς Πνευματικῆς καὶ ζώσης φωνῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου· δευτέρον δὲ διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόντες Καινῆς Διαθήκης, ἐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ“ (β'. Κορ. γ'. 6.). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι Νόμος τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ γλωσσοπυρσόμορφος χάρις τοῦ Πνεύματος εἶναι ὁ Νόμος ὁ ἐκ Σιών προελθών.

Διὰ τὰ εἰποῦμεν δὲ καὶ ἓνα γλαφυρόν, Νόμος λέγεται ἀπὸ τὸ, Νέμω τὸ, Διαμερίζω· πᾶσι γὰρ διανέμει τὸ δίκαιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πυρίναι γλώσσαι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διμερίσθησαν εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους κατὰ τὸ „Καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὥσπερ πυρὸς“ (Πρ. β'. 3.), διὰ τῆτο καὶ ὁ διαμερισμὸς ἔτος τῶν γλωσσῶν Νόμος λέγεται· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς διὰ τὰ δείξῃ ποῶς εἶναι αὐτὸς ὁ νόμος, ἐπιφέρει ἀπολούθως ὅτι εἶναι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ γλωσσοπυρσόμορφος· ἥτοι ἡ εἰς μορφήν καὶ εἶδος φανείσα πυρίνων γλωσσῶν, καὶ μερισθείσα εἰς τὸν καθένα Ἀπόστολον.

Τροπάριον.

„Καθὼς περ εὐδόκησεν αὐτεξελίως, Ἀδέσποτον κάτεισι Πνεῦμα πα-
 „τρόθευ, Σοφίζον ἐν γλώσσησι τοὺς Ἀποστόλους, Ἐπισφραγίζον
 „τὸν Φερέσβιον Λόγον, Πατροσφερές ξύμμορφον, ὃν Σωτὴρ ἔφθ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ αὐτεξούσιον, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἄλλως μὲν ἐπὶ Θεοῦ λέγεται, ἄλλως δὲ ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων· ἐπὶ Θεοῦ μὲν γὰρ λέγεται ἐξ ὀχῶς, ὑπεροχικῶς καὶ ὑπερουσίως, καθότι ὑπὲρ τὸ αὐτεξούσιον ἐστὶν ὁ Θεός· ἐπὶ δὲ τῶν Ἀγγέλων αὐτεξούσιον ἐστὶν, ἐπειδὴ μαζὶ μὲ τὴν θέλησιν αὐτῶν συντρέχει καὶ ἡ προχείρισις, ἥγουν ἐκεῖνο ὅπου θέλουσι, τοῦτο εὐθὺς καὶ ποιοῦσι· καθότι ὁ Ἄγγελος φυσικῶς τὸ αὐτεξούσιον ἔχων, ἀνεμποδίστως αὐτὸ μεταχειρίζεται, μὲ τὸ τὰ μὴν ἔχῃ ἐμπόδιον οὔτε βάρος σώματος, οὔτε τινὰ προσβάλλοντα καὶ ἐναντιούμενον· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἡ θέλησις προεπινοεῖται τῆς πρὸς τὸ θέλητὸν πράγμα ἐγχειρήσεως· ὅθεν ἂν καὶ αὐτεξούσιος ἦναι ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὴν προσηλὴν ὅμως τοῦ Διαβόλου, καὶ διὰ τὸ βάρος τοῦ σώματος, καὶ διότι ὑπετάχθη ἐκουσίως εἰς τὰ πάθη, ἐχωλάνθη τὸ αὐτεξούσιόν του, καὶ ἐκεῖνο ὅπου θέλει, δὲν δύναται εὐθὺς τὰ τὸ κάμῃ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών ὅτι ἡ θέλησις τῷ ἀνθρώπου ἐτοιμάζεται (ἥτοι δυναμοῦται) ἀπὸ τὸν Κύριον· „Καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου“ (Παρ. ἡ. 35.) καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· „Ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλει καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας“ (Φιλιπ. β'. 13.) καὶ ὁ Θεὸς Αὐγουστίνος ἐν τῇ περὶ Αὐτεξουσίου καὶ Χάριτος λέγει· „Αὐτὸς, (ὁ Θεὸς δηλ.) ἵνα θέλωμεν, ἀρχόμενος ἐνεργεῖ, ὃς θέλουσι συνεργεῖν τελεπιεργῶ· διόπερ φησὶν ὁ Ἀπόστολος· „Πέποιθα ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν ἔργον ἀγαθόν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἴν' οὖν θέλωμεν, ἀνευ ἡμῶν ἐνεργεῖ, εἴαν δὲ θέλωμεν, καὶ ἔτω θέλωμεν, ὥστε ἡμᾶς ἐργάζεσθαι, μεθ' ἡμῶν ἐνεργεῖ“.

Ταυ-

Ταῦτα λοιπὸν εἰδὼς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατέβη μὲν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὼ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεται καθ' ὑπόστασιν ἀχρόνως, καὶ ἀποστέλλεται κατὰ τὴν ἐνέργειαν χρονικῶς εἰς ἁγιασμὸν τῆς κτίσεως· δὲν κατέβη ὁμῶς δουλικῶς, ἀλλὰ δεσποτικῶς καὶ αὐτεξουσίως, καθὼς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θεῖον ἡμῶν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ λέξις Εὐδοκία, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον. Διὰ τί δὲ κατέβη; ἵνα σοφίσῃ τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους μὲ τὰς γλῶσσας, ὅπου ἐμοιράσθησαν εἰς αὐτοὺς ἐν εἰδει πυρὸς, διὰ μέσου δὲ τῶν Ἀποστόλων νὰ σοφίσῃ καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ πρὸς τούτοις νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν ζωηφόρον λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς Ἀποστόλους πρὸ τοῦ νὰ ἀναληφθῇ· „ Συμφέρι υμῖν „ ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς “ (Ἰω. 15. 7.) καὶ πάλιν· „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει „ ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν “ (Ἰω. 15. 13.)· καὶ πάλιν· „ Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψῃ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, „ καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν “ (Ἰω. 14. 26.).

Ὀνομάζει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πατροσθενές καὶ σύμμορφον· πατροσθενές μὲν, διότι αὐτὸ εἶναι δύναμις τοῦ Πατρὸς· ὥσπερ γὰρ ὁ Υἱὸς δυνάμις ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα „ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν “ (1. Κορ. 1. 24.)· οὕτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι δύναμις τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· καὶ καθὼς ὁ Πατὴρ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ (ἥτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ) ἐδημιούργησεν ὅλην τὴν Κτίσιν· οὕτω καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ (ἥτοι ἐν τῷ Πνεύματι αὐτοῦ) ἐτελεσιούργησεν ὅλην τὴν Κτίσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον „ Πᾶσα ἐνέργεια Θεοῦ ἐκ Πατρὸς μὲν ἀφορμάται, δι' Υἱοῦ δὲ πρόεισι, „ καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφαίνεται (ἥτοι διανέμεται) “. (1) Σύμμορφον δὲ πάλιν εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ Μελωδὸς, διότι αὐτὸ εἶναι συμφυές καὶ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· μορφή γὰρ ἐπὶ Θεοῦ λέγεται ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· εἶπε δὲ αὐτὸ οὕτω διὰ τὰς πυρίνας γλῶσσας, διὰ τῶν ὁποίων ἐδείχθη τὸ Πνεῦμα ὅτι εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱόν· καθότι καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς πῦρ εἶναι καθὼ Θεός· „ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστίν “ (Δευτερ. 10. 24.).

Τροπάριον.

„ Ἰῆτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας, Χ' αὐτῷ κατεσκευάζε τῶν
„ Ἀποστόλων Θεὸς Λόγος πάνταρχος ἄχραστον δόμον· Ὁμοσθε-
„ ρες δὲ καὶ συρουμενόμενου Νῦν ἐγκατοικίζεται Πνεύματος φάος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς Λόγος, λέγει, ὁ πάντων τῶν ὄντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν φύσει ἄρχων καὶ ἐξουσιαστής ἐν τῷ διαστήματι τῆς μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ θεανδρικῆς πολιτείας ἰάτρυνε τὰς φρένας τῶν Ἀποστόλων, καθαρίζων αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, καὶ κατεσκευάζε διὰ τὸν ἑαυτὸν τε τὰς ψυχῶν κατοικίαν καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον διὰ νὰ χωρήσουν τὴν ἐνοίκησιν αὐτοῦ. Πῶς δὲ τοὺς ἐκαθάριζε καὶ τοὺς ἐκατασκευάζε κατοικίαν καθαρὰν; Μὲ τοὺς ζωοποιὸς λόγους τε, μὲ τὰς οὐρανίους διδασκαλίαις τε, μὲ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν μυστηρίων τε, μὲ

(1) Καὶ πάλιν· „ Ὁ Θεὸς ἐστὶν ἐν ἑαυτῷ, τῶν „ τριῶν θεῶν ὑποστάσεων φυσικῶς, ἐκτικῶς, αἰδιῶς „ καὶ ἀνεκφοιτήτως, ἅμα δὲ καὶ ἀφύρτως καὶ ἀσυγ- „ χύτως ἐχομένων ἀλλήλων, καὶ περιχωρουσῶν εἰς „ ἀλλήλας, ὥς μίαν εἶναι τῶν καὶ τὴν ἐνέργειαν· „ ὥσπερ ἐπ' οὐδενὸς ἀντὶς εὐροὶ τῶν κτιστῶν... μίαν „ γὰρ ἢ τοῦ θεοῦ βουλήματος κινήσεις, ἐκ προκα- „ τερητικῆς αἰτίας τοῦ Πατρὸς ὁρμώμενη, καὶ διὰ

„ τοῦ Υἱοῦ προϊούσα, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι „ προφαινομένη· καὶ τὸτο δῆλον ἐκ τῶν ἀποτελεσμά- „ των· ἐγείθην γὰρ πᾶσα φυσικὴ ἐνέργεια καθίστα- „ ται γνωρίμος... ἐπὶ Πατρὸς γὰρ καὶ Υἱοῦ καὶ „ Ἁγίου Πνεύματος οὐκ ἴδιον ἀποτελεσματὰρ ἐκά- „ στης ὁράται τῶν ὑποστάσεων, ἀλλὰ πᾶσα ἡ Κτί- „ σις τῶν τριῶν ἐστὶν ἔργον ἐν “ (Κερ. ριβ. τῶν Θεολογικ.).

μέ τὰ θεοπρεπῆ ἔργα του, μέ τὰ ὑπερφυσικά θαύματά του, μέ τὸ θεϊκόν τε παράδειγμα καί μέ τὰς θεουργούς ἐντολάς του· ὅθεν ποτὲ μὲν ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, „Ἦδη ὑμεῖς καθάρσι εἴσε δια τὸν λόγον, ὃν λελάληκα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε'. 3.) ποτὲ δὲ „Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν“ (Ἰω. ιδ'. 23.).

Κατασκευάζων δὲ τοὺς Ἀποστόλους ὁ Θεὸς Λόγος κατοικίαν ἰδικήν του καὶ τοῦ Πατρὸς του, φανερόν ὅτι ἐκατασκεύαζεν αὐτοὺς καὶ κατοικίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπεὶ δὴ ὅπου ἐνοικεῖ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ πάντως ἐνοικεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι τὰρα κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν προετοιμασμένους εὐρόν τοὺς Ἀποστόλους τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁμοδυάμου καὶ ὁμοουσίου μετὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐκατοίκησεν εἰς αὐτοὺς, καὶ ἔμεινε μετ' αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον, ὃς οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ἡμῖν ἔσται“ (Ἰω. ιδ'. 10.).

Λέγων δὲ τὸ „Ἐν ὑμῖν ἔσται“, ἐφανερώσε μέ τοῦτο ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει καὶ μένη εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ μετὰ θάνατον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγων· „Τὸ δὲ „Ἰνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ εἶπεν, ἅμα μὲν παραμυθούμενος αὐτοὺς· οὐ γὰρ οὕτω, φησὶ, πρόσκαιρός ἐστιν ἡ αὐτοῦ παρουσία, ὡς ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἄχρι τῆς αἰῶνος διαρκέσει, καὶ εἰς θάνατον τῶν ἡμῶν ἀποστήσεται, ἀλλὰ συμπαρμενεῖ καὶ ἐνδοξότερους ποιήσει· καὶ πᾶσι δὲ τοῖς Ἁγίοις αἰεὶ σύνεστι, καὶ θανούσας μᾶλλον, ὅσῳ καὶ σωματικῶν παθῶν ὑψηλότεροι τότε μᾶλλον“. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ μετὰ θάνατον ἔγιναν καὶ γίνονται ἅγια καὶ εὐάδη καὶ θαυματουργὰ τὰ λείψανα τόσοι τῶν θείων Ἀποστόλων, ὅσον καὶ ὅλων τῶν Ἀγίων· διότι ἡ ἀπαξ ἐνοικήσασα εἰς τὰ σώματα αὐτῶν χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν χωρίζεται ἀπὸ αὐτῶν μετὰ θάνατον, ἀλλὰ μένει μετ' αὐτῶν· ὅθεν τὰς μὲν ψυχὰς τῶν Ἀγίων ποιεῖ μακαρίας ἐν Οὐρανοῖς· τὰ δὲ σώματα αὐτῶν ἀποδεικνύει πηγὴν εὐωδίας καὶ θαυμάτων παραδόξων καὶ ἰαμάτων· καὶ καθὼς ἡ χάρις εἶναι ζωοποιός· οὕτω ζωοποιὰ καὶ τὰ λείψανα τῶν Ἀγίων ἀποτελεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ὡσαύτως καὶ τὰς σοροὺς (ἥτοι τὰς θήκας) τῶν Ἀγίων, τὰς ἀγίας προσκυνητεῖς, καὶ εἴτι τῶν ὁστέων, λείψανον· οὐ γὰρ διέστη τούτων ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ οὐδὲ τοῦ προσκυνητοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διέστη ἡ Θεότης ἐπὶ τοῦ ζωοποιοῦ θανάτου“ (ἐν τῷ Δεκαλόγῳ τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας ἐντολ. β'). Ἐὰν δὲ ἡ χάρις τῆς Ἁγίου Πνεύματος δὲν κατοικήσῃ, καὶ δὲν συγκραθῇ μετὰ τὴν καρδίαν καὶ τὰ σπλάγχνα καὶ μέ ὅλον τὸ σῶμα, λείψανον ἅγιον καὶ γένῃ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον.

„Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ λέγει ὁ ἀνωτέρω Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Οὐ πανταχοῦ δὲ μόνον ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· οὐδὲ ἐν παντὶ αἰῶνί τε καὶ χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς αἰῶνός τε καὶ χρόνου· καὶ οὐ μέχρι μόνον συντελείας αἰῶνος μετ' ἡμῶν ἔσται κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον· τοῖς ἀξίοις συμπαρμενεῖ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀπαθανατίζον· τούτων καὶ πληροῦν αἰδίου δόξης καὶ τὰ σώματα· σπείρεται γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τουτέστιν ἐνθάπτεται καὶ ὀρύττεται τῇ γῇ θάνατον σῶμα ψυχικόν, ταυτό δ' εἰπεῖν φυσικόν, ψυχὴ καὶ πνεύματι κτιστῷ τὸ συνεστάναι καὶ κινεῖσθαι σχόν· ἐγείρεται δὲ, τατέστιν ἀναστῇ σῶμα πνευματικόν, ταυτό δ' εἰπεῖν, ὑπερφυσές, ὡς ὑπὸ τῆς Θεῆς Πνεύματος συνεστὸς καὶ διοικούμενον, καὶ τῇ δυνάμει τῆς Πνεύματος ἀθανασίαν καὶ δόξαν καὶ ἀφθαρσίαν ἡμφιεσμένον“. Καὶ ἐν τοῖς πρὸς Ξένην δὲ οὕτω φησὶν ὁ ἰδὸς.

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰλασμός ἡμῖν, Χριστέ, καὶ σωτηρία Ὁ Δεσπότης ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου, Ἰμ', ὡς Προφήτην θηρὸς ἐκ θαλαττίου Στέρμῳ Ἰωμῶν, τῆς φθορᾶς διαρπάσῃς Ὁλοῦ τὸν Ἀδὰμ παγγεμῇ πεπτωκότα. ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμὸν τοῦτον προσαρμόζει μὲν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑκτὴν Ὠδὴν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰωνᾶ τῆ ποιητοῦ τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· οὐ προσαρμόζει δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν καθολικὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ὅλου τοῦ γένους του. Ἐπιστρέφων δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου ὡς ἐκ νοτιῆς ἀνατολῆς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἕνας ἐξίλασμός τοῦ Πατρὸς εἰς τὸ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας μας, καὶ μία κοινὴ σωτηρία. Ἐλαμψας δὲ εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ ἀρπάσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ τὸν προπάτορα Ἀδὰμ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπεσε, καθὼς καὶ πρότερον ἤρπασας τὸν Προφήτην Ἰωνᾶν ἀπὸ τὸ κῆτος τῆς θαλάσσης.

Κατὰ δὲ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, ἡ ἱστορία αὕτη οὕτως ἀλληγορικῶς ἐννοεῖται. Ἰωνᾶς νοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἡ ὁποία ἔφευγεν ἀπὸ προσώπου Κυρίου διὰ τὴν παρακοήν, καὶ ἐκρύβετο ἀπὸ αὐτόν· „ Ἀδὰμ, φησὶ, ποῦ εἶ“; (Γέν. γ'. 9.) αὕτη δὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐρρίφθη εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ βίου τούτου, ἔχουσα ὡς πλοῖον τὸ σῶμα, ἔδωκε δὲ καὶ τὸν ναῦλον εἰς τὸ πλοῖον· ἦτοι ὑπηρεσίαν ἐπρέσφευεν εἰς τὸ σῶμα, πᾶσαν ἐπιθυμίαν αὐτῇ κατεργαζομένη· τὰ πνεύματα δὲ τῆς πονηρίας, οἱ Δαίμονες δηλαδὴ, ἐτάραττον τὴν θαλάσσαν, καὶ ἐσήκοναν τὰ κύματα τῶν ἡδονῶν, τὰ ὁποῖα κατεβάπτιζον τὸ σῶμα μαζί με τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἦτον ἀνάγκη νὰ ἀποθάνῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ, ἕνας ὅπου νὰ ἔχῃ σῶμα ἀνθρώπινον· ὅθεν ὁ Κύριος τὸ σῶμα τοῦτο ἐνδυθεὶς, καὶ εἰς ἀπὸ ἡμᾶς γεγονῶς, ἐμβαίνει εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ κατὰ κληρὸν· ἦτοι κατὰ τὴν βουλήν τοῦ Πατρὸς ἀποθνήσκει, καὶ τῷ παμφάγῳ κῆτει τοῦ θανάτου καὶ αἵου παραδοθεὶς, κατέπαυσε μὲν τὰ ταρακτικὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, κατεπράυνε δὲ τὰ κύματα τῶν ἡδονῶν, καὶ οὕτως ἔγινε γαλήνη καὶ εἰρήνη εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

„ Ἱμερτὸν ἡμῖν εὐθὺς ἐν τοῖς ἐγκάτοις, Αἰωρίως ἔξουσι Πνεῦμα
 „ καιρίσαις, Πατροπρόβλητως πάντοτε ξυνημμέμον, Ὅπως ἀπε-
 „ χθους καυστικὸν μολυσμάτων, Ῥύπου πε φρεμῶν ῥυπτικὸν, Παμ-
 „ τοκράτορ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἀρχὴ τῆ παρόντος Τροπαρίου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα „ Καρδίαν
 „ καθάραν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὺς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου “. (Ψαλ. ν'. 10.) Τέτο λοιπὸν τὸ ρήτὸν προσφυῶς προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, λέγων· Ὡ Παντοκράτορ Κύριε, ὁ ἐκ σεαυτοῦ τὰ ὅλα καθάπερ ἐκ παντοκρατορικῆς
 ῥίζης προάγων, καὶ εἰς ἑαυτὸν τὰ πάντα καθάπερ εἰς πυθμένα παντοκρατορικὸν ἐπιστρέ-
 φων καὶ συνέχων, ὡς εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Κεφ. ι'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων, Σὺ
 Κύριε, ἄμποτε νὰ ἀνακαινίσῃς μέσα εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη καὶ κινήματα τῶν καρδιῶν καὶ
 ψυχῶν μας τὸ ποθοῦμενον μὲν ἀπὸ ἡμᾶς, εὐθὺς δὲ καὶ εὐθύτητα πρόξενον εἰς ἡμᾶς
 Ἅγιον Πνεῦμά Σου. Εὐθὺς δὲ λέγεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὸν Νικήταν, ὅτι ἀπαναν-
 τίας ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ὁφείους σχολιότητα· ὅθεν ὅπου εὐρίσκονται λογισμοὶ σχολιοί, δολιό-
 τητες, πονηρίαι, πανουργίαι, ὑποκρίσεις καὶ ἄλλαι τοιαῦται κακίαι, ἐκεῖ δὲν κατοικεῖ τὸ
 εὐθὺς Πνεῦμα, ἀλλὰ φεύγει ἀπὸ ἐκεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών· „ Σκολιοὶ λογισμοὶ
 „ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ.... Ἅγιον γὰρ Πνεῦμα παιδείας φεύζεται δόλος, καὶ ἀπαναστή-
 „ σεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων “ (Σοφ. α'. 3.).

Ὅποιος

„Οποῖος λοιπὸν θέλει νὰ ἀνακαινισθῇ μέσα εἰς τὰ βέθη τῆς καρδίας του τὸ εὐθές Πνεῦμα, πρέπει νὰ διώξῃ ἀπὸ αὐτὴν τὰς ἀνωτέρω σκολιότητας καὶ δολιότητας, ἵνα τὸ εὐθές μὲ τὸ εὐθές ἐνωθῇ, καὶ τὸ ἴσον μὲ τὸ ἴσον· ἐνωσις γὰρ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη, ἂν πρῶτον δὲν γένη ὁμοίωσις, κατὰ πάντας τοὺς φιλοσοφούντας, Φυσικοὺς, Μεταφυσικοὺς, Ἠθικοὺς καὶ Θεολογούντας· ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ „Τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις“ τοῦ λβ'. Φαλμοῦ, λέγει· „Ὡς περ σκολιδὸς ποὺς ὀρθῶν ὑποδήματι οὐκ ἐναρμόζεται· οὕτως οὐδὲ καρδίαις ἐνδιαστρόφοις ἢ αἴνεσις τοῦ Θεοῦ ἐπιπρέπει“. Εἰδὲ ἢ αἴνεσις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιπρέπει εἰς αὐτάς, πόσω μᾶλλον ἢ ἐνοικησις τοῦ εὐθέος Πνεύματος; Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφάνης Μάξιμος ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ἀνακαινισθῇ ἡ καρδία καθαρὰ, καὶ τότε νὰ ἐγκαινισθῇ εἰς αὐτὴν τὸ εὐθές Πνεῦμα· „Εἰ γὰρ καθαρὰ, φησὶν, ἐν ἡμῖν ὑπὸ Θεοῦ ἡ καρδία κτισθῇ, εὐθέως χώραν ἔχει τὸ Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐσωτάτοις τῆς ψυχῆς ἡμῶν ταμείοις ἐγκαινίζεσθαι“ (ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ „Καρδίαν καθαρὰν“).

Διὰ τί δὲ παρακαλοῦσι τόσοι ὁ Δαβὶδ, ὅσον καὶ ὁ Μελωδὸς νὰ ἀνακαινισθῇ τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις των; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἀπλοῦν, ἴσον καὶ εὐθὲν, ὡς λέγει ὁ Σολομών· „Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον εὐθὲν“ (Ἐκκ. ζ'. 29.). Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς ἔχασε τὴν εὐθύτητα τῆς γνώμης, καὶ ἔγινε σκολιδὸς καὶ διεστραμμένος καὶ ποιηρὸς, διὰ τοῦτο παρακαλοῦσιν οἱ ἀνωτέρω τὸν Θεόν, ἵνα ἀνακαινίσῃ πάλιν μέσα εἰς τὰ ἐγκάτα τῆς καρδίας των τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐκεῖνο ὅπου ἔχασαν, καὶ οὕτω νὰ γένη πάλιν ὁ ἄνθρωπος εὐθύς, ἴσιος, καθὼς ἐκτίσθη ἀπ' ἀρχῆς. Τί δὲ ποιεῖ τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις; Ἐνεργεῖ τὰς ἀρετάς, ἐνεργεῖ τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, καὶ σὺν αὐτῇ ἐνεργεῖ καὶ τελειοῖ τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν ταπείνωσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος περὶ τῆς ταπεινώσεως πρὸς τὴν Μοναχὴν Ξένην· „Ὅς (ὁ Οὐράνιος Πατὴρ) αὐτῷ (τῷ νοῖ) τὸ χωρητικὸν τῶν χαρισμάτων δῶρον τὰ πρῶτα χορηγεῖ, μετ' ἧς τὴν γεννητικὴν τε καὶ συρρικτικὴν ἀπάσιν ἀρετῆς τελειοῖ ταπείνωσιν, ἣν αὐτὸ κτίζει τὸ Πνεῦμα τοῖς ἐγκάτοις ἐγκαινίζόμενον“. Καθὼς δὲ εἶναι καὶ λέγεται εὐθές τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὕτω παρομοίως εἶναι καὶ λέγεται εὐθύς καὶ ὁ Πατὴρ, εὐθύς καὶ ὁ Υἱός, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· „Εὐθύς οὖν ὁ Πατὴρ, εὐθύς ὁ Υἱός, εὐθὺ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα“ (ἐρμηνεία εἰς τὸν λβ'. Φαλ. προκειμένου ρήτου „Εὐθύς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου“).

Τὸ δὲ „Αἰωνίως ἔξουσιν“ συνάπτεται μὲ τὸ „ἐν τοῖς ἐγκάτοις“, ἢ μᾶλλον μὲ τὸ „ἡμῖν“. Ἡμεῖς, λέγει, θέλομεν ἔχειν αἰωνίως καὶ πάντοτε τὸ εὐθές Πνεῦμα εἰς τὸν εαυτόν μας, κατὰ τὴν υπόσχεσιν τῆς Δεσπότου Χριστοῦ τὴν λέγουσαν „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ (Ἰω. ιδ'. 16.). ὅρα δὲ περὶ τούτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου „Ἰῆτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Ποιητὴς ὅτι αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι πάντοτε ἐνωμένον κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ἐκπορεύεται δὲ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς (τοῦτο διλοῖ τὸ, Πατροπροβλήτως). Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα καθὼς πῦρ καίει τοὺς μολυσμοὺς τῆς ἁμαρτίας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρᾶς ἔξεως“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)· αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι καθαρτικὸν τοῦ ρύπου καὶ μολυσμοῦ τοῦ νοῦς· καθαρίζει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν νοῦν καθὼς ποιηρὸν καὶ βλάσφημον καὶ αἰσχρὸν λογισμόν· οἱ λογισμοὶ γὰρ αὐτοὶ κάμνουσι τὸν νοῦν νὰ χάσῃ τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οἰκειότητα, ὡς εἶπεν ὁ Θεοφάνης Μάξιμος· „Τηνικαῦτα ὁ νοῦς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνινά ποιεῖ καὶ ῥυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γένηται“ (Κεφ. ν. τῆς α'. ἐκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης).

Τροπάριον.

„Ὁρεκτὸν ἀξίωμα τοῖς Ἀποστόλοις Σιωρίταις μίμρουσι Σὴν παρυσίαν, Γνώρισμα Πνεῦμα Πατρογεγνητοῦ Λόγου, Λέσχην ἀπηνῆ
„ τῷ Ἐδρῷ πομπυσμάτων Ὡκίστα δεικνύς, πυρπρόως καθιδρύεις.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἔμπορεῖ νὰ λέγεται ἐδῶ γνῶρισμα τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον" πρῶτον, κατὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησιν μὲν τοῦ Υἱοῦ, ἐκ-
 πόρευσιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ, λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς „ Πνεῦμα
 „ μεμαθηκότες Θεοῦ, τὸ συμπαραμαρτοῦν τῷ Λόγῳ καὶ φανερῶν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν οὐ
 „ πνοὴν ἀνυπόστατον ἐννοοῦμεν.... οὔτε γὰρ ἐνέλει·φέ ποτε τῷ Πατρὶ Λόγος, οὔτε τῷ
 „ Λόγῳ Πνεῦμα, κατὰ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον “ (Βιβλ. α. κεφ. ζ.). ἀνευ γὰρ Πνεύ-
 „ ματος φανέρωσις καὶ γνῶρισμα τοῦ Λόγου δὲν γίνεται· ὅθεν καὶ εἴρηται τοῖς Ἱεροῖς Θεο-
 „ λόγοις, καὶ αὐτῷ τῷ ἰδίῳ Δαμασκηνῷ „ Οὐδεμίᾳ ὁρμῇ ἀνευ Πνεύματος “· (Βιβλ. α. κεφ.
 ιγ. τοῦ Θεολογικοῦ)· λέγει δὲ καὶ ὁ Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος· „ Χωρὶς τοῦ Πνεύματος
 „ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς οὐ νοεῖται· Πατὴρ μὲν ἀναρχὸς καὶ ἀγέννητος, καὶ αἰεὶ Πατὴρ νοεῖται·
 „ ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸ προσεχὲς ἀδιαστάτως ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τῷ Πατρὶ συνεπινοεῖται·
 „ δι’ αὐτοῦ δὲ καὶ μετ’ αὐτοῦ, πρὶν τι κενόν τε καὶ ἀνυπόστατον διὰ μέσου παρεμπεσεῖν
 „ νόημα, εὐθύς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συνημμένως καταλαμβάνεται, οὐχ ὑστερίζον
 „ κατὰ τὴν ὑπαρξιν μετὰ τὸν Υἱόν, ὥστε ποτὲ τὸν Μονογενῆ δίχα τοῦ Πνεύματος νοη-
 „ θῆναι “ (Λόγ. α. κατ’ Εὐνομίου). Πλὴν ὅχι μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γνῶρίζει
 καὶ φαιεροῖ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ Λόγου τὸ Πνεῦμα
 φανεροῦται· ὅθεν εἶπεν ὁ Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν κεφαλ. μζ. „ Παρὰ τοῦ Λόγου δὲ προϊέ-
 „ ναι τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν αἰτίαν ἔχειν οὐκ ἄν τις εὖ φρονῶν εἴποι ποτέ· πᾶς γὰρ τὸ
 „ καὶ τῷ Λόγῳ πρὸς τὴν φανέρωσιν συνεργῶν, καὶ δι’ αὐτοῦ πάλιν αὐτὸ φανερούμενον “;
 Δεύτερον, καθότι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλθὼν σήμερον ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐφάνεραι-
 σεν ὅτι τὴν οἰκειότητα ἔχει μὲ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅσην ἔχει καὶ ἡ
 γλῶσσα μὲ τὸν προφορικὸν λόγον. Καὶ τρίτον, λέγεται γνῶρισμα τῷ Θεῷ Λόγου τὸ Πνεῦ-
 μα τὸ Ἅγιον, καθότι αὐτὸ ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ διδάξαν συμφώνως καὶ ὑπο-
 μῆσαν ὅσα ὁ Θεὸς Λόγος ἐδίδάξεν αὐτοὺς πρότερον, διὰ τοῦτο ἔγινε γνῶρισμα, ὅτι εἶναι
 ἀληθινὸς Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξυῶν ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ
 λέγει οὕτω· ὦ Πανάγιον Πνεῦμα, γνῶρισμα ἀληθέστατον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τῷ Θεῷ,
 ὅς τις γεννᾷται ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς ἀπὸ τὸν ἀναρχον Πατέρα, Σὺ καθίζεις σήμερον
 μὲ πνοὴν πυρός, καὶ μὲ εἶδος πυρίνων γλωσσῶν ἐπάνω εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἱ
 τινες καθήμενοι εἰς τὴν ἁγίαν Σιών τὴν πόλιν Δαβὶδ καὶ τὸ ὄρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου
 ὁ Κύριος ἐτέλεσεν ὅλα τὰ μυστήρια μετὰ τῶν μαθητῶν του, καθῶς μαρτυροῦσιν ὅ,τε Κρή-
 της Αἰδρέας, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοίμῃσιν πανηγυρικοῖς λόγοις αὐ-
 τῶν, ἐπρόσμενον τὴν παρουσίαν Σου, ἡ ὁποία ἦτον ἓνα ἀξίωμα καὶ δόξα καὶ μεγαλεῖον
 πολλὰ ἐπιθυμητὸν κοντὰ εἰς αὐτούς.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ καὶ οὕτω· Σὺ ἐκάθισας ἐπάνω εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τὸ ὁποῖον
 ἦτον πολυπόθητον ἀξίωμα τοῦτο κοντὰ εἰς αὐτούς· διὰ τῆς καθέδρας Σου δὲ ταύτης καὶ
 παρουσίας ἐδείξας παρευθὺς τὴν ἑξῶθεν σοφίαν (ἢ καὶ τὴν ρητορικὴν τέχνην, τοῦτο γὰρ
 ἴσως, ἢ τοιοῦτό τι ἄλλο πρέπει νὰ νοῆται ἑξῶθεν· ἐπειδὴ ἄλλως εἶναι σκοτεινότερον τὸ
 νόημα) τῶν ποππυσμάτων τῶν Ἑθνῶν καὶ Ἑλλήνων μίαν ἀγρίαν καὶ ἀχαλίνωτον φλυα-
 ρίαν· καθῶς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ ἡμερώσουν καὶ νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀγρίους ἵπ-
 πους, μεταχειρίζονται καὶ ποππυ λεγόντες, πόππυ, πόππυ λέγοντες· οὕτω καὶ
 οἱ Ἕλληνες θέλοντες νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τραβίσουν αὐτοὺς εἰς τὴν
 πολυθείαν καὶ ἀσέβειαν, ἐμεταχειρίζοντο τὴν ρητορείαν τῶν λόγων καὶ τὴν σοφίαν ὡς
 τόσα ποππύσματα τῶν ἵππων καὶ κολακεύματα· ὅθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον ἐπι-
 φοιτῆσαν, ἀπέδειξε ταῦτα φλυαρίας μὲν διὰ τὸ ψεύδος ὅπου περιέχουσιν, ἀπηνεῖς δὲ καὶ
 ἀγρίας, διότι ἐπειδὴ τοὺς αὐτοὺς ὑπακούοντας νὰ κηρυγίζωνται εἰς εἰδωλολατρείαν καὶ
 εἰς πάθῃ ἀλογα καὶ ἀλλόκοτα.

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σύμφωρον ἐθρόνησεν ὀργάνω μέλος, Σέβειν τὸ χρυσότευκτον ἄ-
 „Ψυχον βρέτας. Ἡ τοῦ Παρακλητοῦ δὲ φωσφόρος χάρις Σεβα-
 „σμιάζει τῇ βοᾷ· Τριάς μόνη, ἰσοσθεμής, ἄναρχος, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον προσαρμόζει ὁ Μελῳδὸς καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παί-
 δων, καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Λέγει δὲ ὅτι τὸ σύμφωρον μέλος τῶν διαφό-
 ρων ὀργάνων μετὰ ταράχην μεγάλην ἠχολόγησε, καὶ ἔδιδε σημεῖον νὰ προσκυνήσουν ὅλοι
 οἱ λαοὶ τὴν ἄψυχον ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἣτις ἦτον κατεσκευα-
 σμένη ἀπὸ χρυσίον· ἔτω γὰρ ὁ βασιλικὸς κήρυξ μετὰ δύναμιν ἐφώναζεν· „Ἐμὴν λέγεται,
 „λαοὶ, φυλαί, γλῶσσαι, ἢ ἂν ὦρα ἀκούσῃτε τῆς φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγος τε καὶ κι-
 „θάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖ-
 „τε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣ ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς“ (Δαν. γ'. 4.)

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον προσηρμόσθη ὁ Εἰρμός μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν· προσηρμό-
 σθη δὲ καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν, διότι ἀκολουθῶς λέγει ὁ Μελῳδὸς ὅτι ἡ φωσφόρος χάρις
 τοῦ Παρακλητοῦ Πνεύματος οὐχὶ ταπεινῶς ἐθρόνησεν, ἀλλὰ σεβασμίας, γαληνῶς καὶ
 θεοπρεπῶς παρακινεῖ ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς διὰ νὰ φωνάζωμεν ἅπαντες· ὦ Παναγία καὶ
 ὑπερούσιε Τριάς, Σὺ μόνη ὑπάρχεις εὐλογητή· (τὸ γὰρ Εὐλογητὸς ὡς κοινὸν εἰδὼ λαμβά-
 νεται ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ σύνθετον) Σὺ μόνη ὑπάρχεις ἰσοδύναμος καὶ ταυτοδύνα-
 μος (μία γὰρ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Ἁγίας Τριάδος), καὶ Σὺ μόνη εἶσαι ἄναρχος καὶ αἰ-
 „διος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Δαμασκηνὸς περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος· „Αὕτη ἐστὶν ἀρχὴ ἄναρ-
 „χος, καὶ ἀπρόσιτος δύναμις, οὐδενὶ μέτρῳ γνωριζομένη, μόνῳ δὲ τῷ οἰκείῳ βουλήματι
 „μετρούμενη· πάντα γὰρ ὅσα θέλει, δύνανται“ (Βιβλ. α'. κεφ. ι'. τῆ Θεολογικῆς).

Τροπάριον.

„Φωρὴν προφητῶφθεγκτον ἠγρονκότες, Ἐφασκον οἰμότευκτον ἄ-
 „φρονες μέθην, Ῥήσεις ξερνηκόσθησαν ὡς Ἀποστόλῳ. Οἱ εὐσεβεῖς
 „δὲ Σοὶ βοῶμεν ἐμθέως· Νευργέ τοῦ σύμπαρτος, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τοῦ Βιβλίου τῶν Πράξεων· ἐκεῖ γὰρ γρά-
 φονται ταῦτα· „Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν
 „θέλοι τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον ὅτι γλεύκους (μέστου) μεμεστωμένοι
 „εἰσὶ. Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο
 „αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι.... οὐχ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν (ἐστὶ γὰρ
 „ὦρα τρίτη τῆς ἡμέρας), ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωήλ „Καὶ
 „ἐσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις (λέγει ὁ Θεός) ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ
 „πάντας σάρκα“ (Πράξ. β'. 12.). Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια μελουργῶν ὁ Θεὸς Ἀσμα-
 τογράφος, οὕτω λέγει· Οἱ ἄφρονες Ἰουδαῖοι, οἱ ἐν παντὸς Ἐθνοὺς συναθροισθέντες εἰς Ἱε-
 ρουσαλὴμ, ὅταν ἀκούσθησαν αἱ ξέναι ἐκείναι ῥήσεις· ἦτοι αἱ διαφοροὶ γλῶσσαι, ὅπου ἐ-
 λάλουν οἱ Ἀπόστολοι, κινούμενοι ἀπὸ τὴν ὑπερφυῖ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὴ
 ἐξεύροντες οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀνωτέρω προφητείαν ὅπου εἶπεν ὁ Προφήτης Ἰωήλ· „Ἐκχεῶ
 „ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“, προδιλὼν διὰ τούτου τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησε σήμερον,
 ἔλεγον οἱ ἀνόητοι ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τῶν γλωσσῶν ἦτον μεθὶ κατεσκευασμένη ἀπὸ κρα-
 σί,

σι, καὶ μάλιστα μοῦστον, ὅς τις περισσώτερος πινόμενος καὶ εὐφραίνει τὴν καρδίαν διὰ τὴν γλυκύτητά του, ἀκολούθως περισσώτερον μεθύει καὶ σκοτίζει τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν δυνάμιν του.

Οἰνότευκτον δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελῳδὸς τὴν μέθην ταύτην, διότι τριῶν λογῶν μέθῃ εἶναι, μία ἢ ἀπὸ οἴνου ἐνεργουμένη, ὡς αὕτη, ἄλλη, ἢ ἀπὸ τῆς θείας ἐνεργείας τῷ Πνεύματος γινομένη, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγεν ἡ φιλοσόφρων Ἄννα πρὸς τὸ παιδάριον Ἡλεί, τὸ ἐλέγχον αὐτὴν καὶ λέγον, „Ἐως πότε μεθυσθήσῃ; περιελού τὸν οἶνόν σου, καὶ πορεύου ἐκ προσώπου Κυρίου· καὶ ἀπεκρίθη Ἄννα καὶ εἶπεν· Οὐχὶ Κύριε.... οἶνον καὶ μεθύσμα οὐ πέπωκα, καὶ ἐκχέω τὴν ψυχὴν μου ἐνώπιον Κυρίου“ (ἀ. Βασιλ. ἀ. 4.)· καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε· „Μεθυσθήσονται ἀπὸ ποιότητος οἴνου σου“ (Ψαλ. λβ. 9.)· καὶ ὁ Νυμφίος ἐν τῷ ᾄσματι· „Φάγετε καὶ πίετε καὶ μεθύσατε, ἀδελφοί“ (Ἄσ. ε. 2.). Εἶναι καὶ τρίτη μέθῃ ἢ ἀπὸ τὰ πάθη ἐνεργουμένη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, περὶ τῆς ὁποίας γράφει ὁ Ἡσαΐας· „Οὐαὶ οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου“ (Ἡσ. κη. 1.)· καὶ πάλιν λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· „Ἀκουε τεταπεινωμένη, καὶ μεθύουσα, οὐκ ἀπὸ οἴνου“ (Ἡσ. νά. 21.). Ἀλλ' ἐκείνοι μὲν οἱ ἀνόητοι ἑβραῖοι, ἀσεβεῖς ὄντες, καὶ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν δυνάμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥτως ἔλεγον· ἡμεῖς δὲ οἱ εὐσεβεῖς καὶ πιστεύοντες ὡς Θεῷ Σοὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι φωνάζομεν εἰς Σὲ μὲ ἐνθεον φωνήν· Ὡ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀνακαινιστὰ τοῦ σύμπαντος Κόσμου· „Ἐξαποστελεῖς, φησὶ, τὸ Πνεῦμά Σα, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινίεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς“ (Ψαλ. ργ.). Σὺ, λέγω, καθὼ Θεός, εἶσαι εὐλογημένον καὶ ὑπερένδοξον. Λέγει δὲ τὸ ἀκροτελεύτιον τοῦτο, διὰ τὴν φανερῶσθαι ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδή.

Τροπάριον.

„Θέσπιμ κατεβρόμτησεν ὁ βλέπων ὅπα Ἐθρους Ἰωὴλ τοῦ Θεαρ-
„χικωτάτη, Οἷς ἐκχεῶ, φήσαρτος οἷά περ Λόγος, Τῷ Πνεύματός
„μου, συμβοήσουσι· Φύσις Ἡ τρισσοφεγγόφωτος, εὐλογητός εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω μὲν Τροπάριον ἀνωρύμῃς εἶπεν ὁ Μελῳδὸς Προφήτην τὸν Ἰωὴλ, καὶ τὸ ρητόν του „Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“ ἀορίστως εἶπε φωνὴν προφητοφθεγκτον· εἰς δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ὀνομαστὶ λέγει τὸν Ἰωὴλ, καὶ ὠρισμένως λέγει ποία ἦτον ἡ ἐκείνου φωνή· οὕτω γὰρ φησὶν· Ὁ ἐνθεος καὶ θείας χάριτος πεπληρωμένος Προφήτης Ἰωὴλ, ὁ βλέπων τὰ μέλλοντα (οὕτω γὰρ ὠνομάζοντο παρὰ τῇ Γραφῇ οἱ Προφῆται· ἔθεν γράφεται διὰ τὸν Σαμμεὴλ „Πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν Προφήτην ἐκάλεσεν ὁ λαὸς „ἐμπροσθεν ὁ βλέπων“ (β'. Βασιλ. θ'. 9.)· καὶ πάλιν· „Ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν λόγων τῶν ὁράντων“ (ἦτοι τῶν Προφητῶν) (β'. Παρ. λγ'. 18.)· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς προσθέτει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν λέγονται οὕτω· „Ὅρασιν δὲ χαρίζομενος ὁ Κύριος, ἐκ ἀποτυφλοῦ τὸν νοῦν, ὃν αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἀλλὰ φωτίζει αὐτὸν καὶ διαυγέστερον ποιεῖ τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ Προφῆται ἐχρημάτιζον ὁράντες, διὰ τὸ οἰοῦναι ἐπιτετάσθαι αὐτοῖς τὴν τοῦ νοῦ διάβλεψιν ἐκ τῆς τοῦ φωτίζοντος αὐτοὺς Πνεύματος παρουσίας“. Αὐτὸς, λέγω, ὁ Ἰωὴλ ἐβρόμτησεν ὡς βροντὴν τὴν θέσπιν ὅπα (ἦτοι τὴν φωνὴν τὴν θεσπεσίαν) τὴν προσκυνήτην καὶ σεβασμιωτάτην, ὅπου εἶπεν ἐκ μέρους του ὁ Χριστὸς, καθὼ Θεαρχικώτατος Λόγος τῷ Πατρί· ἦτοι τὸ, Ἐγὼ θέλω χύσει, ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου τὸ Ἅγιον· ἦτοι ἀπὸ τὴν χάριν καὶ δωρεάν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματός· οὐ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκχέεται κατ' οὐσίαν, οὔτε μερίζεται. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο γοῦν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ οἰκουμένη ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκείνου· καὶ ἡ σταγὼν αὕτη καὶ ἡ ῥαίς τοῦ Πνεύματος τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐνέπλησε τῆς γνώσεως“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸ „Ἐξεχύθη ἡ χάρις“ ἔν).

„ἐν χείλεσί σου). Θέλει δὲ ἐκχύσει τὸ Πνεῦμα εἰς ἐκείνους οἱ τίνες ἔχουν νὰ φωνάξουν συμφώνως· Ὡ φύσις τρισσοφρογώφωτος· ἦτοι ὅπου λάμπεις ἐν τρισὶν Ὑποστάσεσι Πατρὶ Υἱῷ καὶ Πνεύματι, Σὺ ὑπάρχεις εὐλογημένη εἰς τοὺς αἰῶνας... (κοινὸν γὰρ ὄνομα λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ, Εὐλογητός, ἀντὶ Εὐλογητή). Τὸ δέ, Θεαρχικωτάτου δύναται νὰ συναφθῇ καὶ μὲ τὸ, Πνεύματος, ἔτως· Ἐγὼ θέλω χύσει ἀπὸ τὸ Θεαρχικωτάτον μου Πνεῦμα. Ἄς μὴ παραξενεύεται δὲ τινὰς ἀκούων τὸν μὲν Κύριον νὰ λέγῃ ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Ἰωὴλ, καὶ ὡς ἐκ μέρους ἐκείνου προφερομένην, τὸν δὲ Μελωδὸν νὰ λέγῃ ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου προφέρεται· διότι πᾶσα ἡ πρὸς τὰ ἔξω ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κοινὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἀγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ ἔμπροσθεν εἴπομεν· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου „Ἐφί τὸ „σεπτὸν καὶ σεβάσμιον στόμα“ ἐν τῇ α'. Ωδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος.

Τροπάριον.

„Τριττὴ μὲν εὐμοίρνησεν ὡρῶν τὴν χάριν, Ὅπως ὑπεμφήμειε τρεῖς
„Ὑποστάσεις Σέβειν ἐν ἀπλότῃ τῆς ἐξουσίας· Ἀλλ' ἐν μιᾷ μὺν
„ἡμερῶν τῇ Κυρίᾳ, Τίος, Πατὴρ καὶ Πνεῦμα εὐλογητός εἰ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυῶς ἀλληγορεῖ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ Τροπαρίᾳ τούτῳ τὴν τρίτην ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις καλεῖται μία· ὅθεν λέγει οὕτως· Ἡ μὲν τρίτη ὥρα ἐπλούτησε τὴν χάριν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐπεὶ κατ' αὐτὴν ἔλθον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διεμοίρασε τὰς πυρίνας γλῶσσας εἰς τὰς Ἀποστόλους. Διὰ τί δὲ τὴν τρίτην ὥραν; ἵνα φανερωθῇ ὅτι πρέπει νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις τῆς Ἁγίας Τριάδος μὲ τὸν τριαδικὸν ἀριθμὸν· διὰ τοῦτο οὔτε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὔτε πάλιν παρὰ τὴν αὐτὴν, ἵνα φανερωθῇ ὁ τῶν τριῶν Ἀγίων Ὑποστάσεων ἀριθμὸς. Ὅτι δὲ ὥρα τρίτη κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐμαρτύρησεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λέγων· „Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας“ (Πράξ. β'. 15.). Πρέπει δὲ νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις ταύτας τῆς Ἁγίας Τριάδος μὲ ἀπλότητα τῆς ἐξουσίας, ἥγουν πιστεύοντες ὅτι αὐταὶ ἔχον μίαν ἀπλὴν ἐξουσίαν, μίαν κυριότητα, μίαν δεσποτείαν, καὶ ἐν κράτος (1).

Ἡ Κυριακὴ δὲ πάλιν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι εἰς τύπον τῆς μιᾶς φύσεως καὶ οὐσίας τῆς Ἁγίας Τριάδος· καθότι ἡ Κυριακὴ Μία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Προφῆτην Μαωσῆν, λέγοντα· „Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία“ (Γέν. α'. 5.). Ἡ μὲν οὖν τρίτη ὥρα, καθ' ἣν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, διηλοῖ τὴν Τριάδα τῶν προσκυνητῶν Ὑποστάσεων· ἡ δὲ μία ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ τῆς αὐτῆς καταβάσεως

(1) Διὰ τοῦτο καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις λέγει ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐσυνεδίσθη νὰ σιλήσῃ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἡ θεία καὶ ἱερὰ Λειτουργία περὶ τὴν τρίτην τῆς ἡμέρας· „Ὅτι, φησὶν, „ἐν τούτῳ τῆς ἡμέρας ὁ Παράκλητος ἐναργῶς τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιφοιτήσας, καὶ τὸ τρίτον φῶς ἦδη καὶ τέλειον τελείως τοὺς μυσταγωγήσας, καὶ ἡμᾶς τῇ ἐπωνύμῳ τῆς Θεῆς Τριάδος ὥρα τὴν τελείαν καθιερὸν Ἱεραγίαν τῇ Τρισυποστάτῳ Θεότητι σαφῶς ἐδιδάξατο“ (παρὰ τῇ Ἱερᾷ Κατηχήσει τῆ Βουλγαρί). Ὅθεν καὶ ὑπὸ τοπικῆς Συνόδου ἔως ἐδιωρίσθη νὰ γίνηται. Εἴπα δὲ ὡς ἐπιτοπλεῖστον, διότι ἐν διαφόροις τόποις κατὰ διαφόρους και-

ροὺς συνειδίζεται ἡ Λειτουργία νὰ γίνηται. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα τὴν θείαν Λειτουργίαν ἀνέφερε, σημειῶναι μίαν ἀξιοκατηγήρητον συνήθειαν καὶ ἀτοπίαν ὅπου ποιῶσι μερικοὶ Ἱερεῖς, οἱ τίνες συλλειτουργοῦντες ὁμῶς καὶ τελοῦντες τὸ καλούμενον συλλειτουργόν, ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἔχει χωριστὸν Βιβλίον τὴν Ἱερὰς Λειτουργίας καὶ ἀναγινώσκει ἰδιαιτέρως τὰς εὐχὰς· πρᾶγμα ἀτακτικὸν καὶ ἀτοπώτατον· διότι μὲ τοῦτο δείχνεται ὅτι δὲν γίνηται μία Λειτουργία, ἀλλὰ πολλαὶ ἐν ταυτῇ· ὅθεν τὰς παρακαλούμεν καὶ παραιτησάν τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν· εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ἀναγινώσῃ τὰς εὐχὰς, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀκούουν.

σεως ἑορτάζεται, δηλοῖ τὴν μίαν φύσιν καὶ οὐσίαν τῶν τριῶν· ὁθεν καὶ τὰ ἄρτα ἐν αὐτῇ τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ, Σὺ ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ τρισυπόστατος ἅμα καὶ εἰς τῶν ὅλων Θεὸς, εἶσαι εὐλογητός· ἦτοι εὐλογῆσαι καὶ δοξάζεσαι ἀπὸ ὅλην τὴν Κτίσιν. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς μὴ ὅλον ὅτι εἶπεν ὅτι ἡ τρίτη ὥρα ἐδήλωε τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις, ἐπρόσθεσεν ὁμως καὶ τὴν μίαν αὐτῶν ἐξουσίαν· καὶ πάλιν εἰπὼν ὅτι ἡ μία ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐδήλου τὴν μίαν φύσιν τῆς Θεότητος, ἐπρόσθεσεν ὁμως καὶ τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις αὐτῆς. Διὰ τί τοῦτο; Ὅτι εὐθὺς ὅπου νοήσης Τριάδα, εὐθὺς πρέπει νὰ νοήσης καὶ μονάδα· καὶ ἀντιστρόφως, εὐθὺς ὅπου νοήσης μονάδα, πρέπει νὰ νοήσης καὶ Τριάδα· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐ φθάνω τὸ ἐν νοῆσαι, καὶ τοῖς τρισὶ „περιλάμπομαι· οὐ φθάνω τὰ τρία διελεῖν, καὶ εἰς τὸ ἐν ἀναφέρειν“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Λύει τὰ δεσμὰ καὶ δροσίζει τὴν φλόγα Ὁ τρισσοφεγγὴς τῆς
„Θεαρχίας τύπος. Ὑμνοῦσι Παῖδες· εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα
„καὶ πανουργὸν ὡς εὐεργέτην Ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφύεστατα ἀρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν ὁγδόην Ὡδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς· παρασταίνει γὰρ διὰ τοῦτου ὅτι οἱ τρεῖς Παῖδες οἱ ἐν τῇ καμίνῳ βληθέντες, καθὼ τρεῖς, ἦτον τύπος τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὁθεν καὶ ὁ τύπος αὐτὸς ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν καμίνον· οὕτω δὲ λέγει· Ὁ ὑπὸ τῶν τριῶν Παίδων δηλούμενος τύπος τῆς Θεαρχίας (ἦτοι τῆς Θεότητος), ὅς τις δὲν εἶναι μονοφεγγὴς, ἀλλὰ τρισσοφεγγὴς, καθότι, ἂν καὶ ἐν φῶς ἐστὶν ὁ Θεὸς διὰ τὴν μίαν καὶ ἀμέριστον φύσιν καὶ οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τρία φέγγη καὶ φῶτά ἐστι, κατὰ τὰς Ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα· ὁθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν· „Αὐτοὶ δὲ φρονοῦμεν τὴν
„Ἁγίαν Τριάδα, ζωὰς καὶ ζῶν, φῶτα καὶ φῶς, ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν, δόξας (1) καὶ
„δόξαν, ἅγια καὶ αὐτοαρχιότητα“ (Λόγ. β΄. Εἰρηνικῶ). Αὐτὸς, λέγω, τῆς Θεότητος ὁ τρισσοφεγγὴς τύπος ἔλυσεν τὰ δεσμὰ, μὲ τὰ ὅποια ἦτον δεδεμένοι οἱ Παῖδες, καὶ ἐδρόσισε τὴν φλόγα, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσον διασπύρον· ὁθεν λυθέντες οἱ τρισμακάριοι περιεπάτουν εἰς τὴν καμίνον, καὶ ὕμνον καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Θεόν, τὸν λυτρωσάμενον αὐτοὺς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου· „Τότε, φησὶν, οἱ τρεῖς Παῖ-
„δες ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, λέ-
„γοντες“ (Αἴν. Παῖδ. 27.). Οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἐσυ-
καλοῦσαν ὅλα τὰ κτίσματα, οὐράνια καὶ ἐπίγεια, λογικὰ καὶ ἄλογα, εἰς τὸ νὰ δοξο-
λογοῦν καὶ αὐτὰ μαζὶ τῶν τῶν δημιουργῶν τῶν Θεῶν, ὡς Σωτῆρα πάντων, ὡς ποιητὴν πάντων, καὶ ὡς εὐεργέτην πάντων. Καὶ τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς λέγων· „Ὑμνοῦσι Παῖδες, εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα καὶ παντογῶν ὡς
„εὐεργέτην ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις“.

Τροπάριον.

„Μνήμην ὁ Χριστὸς τῶν βροτοσώων ἐπῶν, Ἀ πατρακουσθεῖς τοῖς
„Ἀποστόλοις ἔφη, Τὸ Πνεῦμα τεύχει γλωσσοπυρσεύτω θεῶν, Ἐφί-
„ζον, εὐλογητὸν οἰκειομένον, Ἡλλοτριωμένον δὲ μέλπει Σε Κτίσις.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἐβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κεφαλαίων λέγει· „Μία δόξα, σπέρμα ἀκτίνων“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει „ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, „ἃ εἶπον ὑμῖν (Ἰω. ιδ΄. 26.). ὅθεν λέγει οὕτω. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον καθεζόμενον ἐπάνω εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους μετὰ τὴν θείαν τῶν πυρίνων γλωσσῶν, κατεσκεύασεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐνθύμησιν τῶν λόγων τῶν βροτοσώων (ἥτοι τῶν σωζόντων τοὺς ἀνθρώπους), τοὺς ὁποίους ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Πατέρα καθὼς Υἱὸς τοῦ Μονογενοῦς, καὶ εἶπεν εἰς τὰς ἀγαπητοὺς Ἀποστόλους του. „Οὐκέτι ὑμᾶς λέγῶ δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιῇ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε΄. 35.). Ὅθεν ἡ λογικὴ Κτίσις, ἡ πρῶτη μὲν ἀποξηλωμένη οὕσα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἁμαρτίαν, τώρα δὲ οἰκιοποιηθεῖσα τῷ Θεῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς, μέλπει καὶ δοξολογεῖ Σὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ εὐλογητὸν ὑπάρχον ἐκ φύσεως, καθὼς Θεός· εὐλογητὸς γὰρ λέγεται ὁ Θεός κατὰ τὸ „Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;“ (Μάρκ. ιδ΄. 61.) Πᾶσα δὲ Κτίσις ὑμνεῖ καὶ εὐλογεῖ Σὲ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ὁμοφυεῖ Λόγῳ· ἐπεὶ διὰ τῆς ἰδικῆς Σου ἐνεργείας καὶ χάριτος οἰκιοποιήθη μετὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ μετὰ τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ ἐνυπόστατον Λόγον.

Τροπάριον.

„Σωτηριωδῶς, αὐτοδεσπότης ἰὼν, Φῶς αὐτολαμπές καὶ παρεκτικόν
„Φάους Ὑπάρχον, ἥκες ἐμφοροῦν Ἀποστόλοις. Τιμῆν ὡς ἄνθρωπον
„τοῖς Σοῖς οἰκέταις Δελιπαρήμενον δὲ Πνεῦμα προσρέμοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀποτείνεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἂν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ φανερώς ἐν τούτῳ δὲν ἀναφέρεται· λέγει γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ Μελωδός· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐπέμψας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, τὸ ὁποῖον ἦλθε καὶ αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτοδεσπότης καὶ παντεξουσίως ὡς Θεός, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν· οὕτω γὰρ ὑπεσχέθης λέγων· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε΄. 26.). Καὶ ὅρα εἰς τὸ ρητὸν τοῦτο τὰ ἀνωτέρω δύω, ἥγουν καὶ ὅτι ἔρχεται τὸ Πνεῦμα αὐτοδεσπότης ὡς Θεός, καὶ ὅτι πέμπεται παρὰ τοῦ Υἱοῦ· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος· „Ἐρχόμενον μὲν, ὡς Κύριον, πεμπόμενον „δὲ, ὡς οὐκ ἀντίθεον· αἱ γὰρ τοιαῦται φωναὶ οὐχ ἥττον τὴν ὁμόνοιαν δηλοῦσιν, ἢ φύσεις χωρίζουσι“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Αἱ τοιαῦται φωναὶ, τὸ πέμπεσθαι δηλαδὴ καὶ τὸ ἀποστέλλεσθαι καὶ τὰ ὅμοια, δὲν διαιροῦσιν ἐξάπαντος τὰς φύσεις, ὡς λέγουσιν οἱ Πνευματομάχοι, ὥστε ἄλλης μὲν φύσεως νὰ ᾖναι ὁ πέμπων καὶ ἀποστέλλων, ἄλλης δὲ ὁ πεμπόμενος καὶ ἀποστελλόμενος· ἀλλ' ὅχι ὀλιγώτερον δηλοῦσι καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ τις ὅτι ἐπέμφθη φίλος ἀπὸ φίλου· ὅθεν καὶ τὸ πέμπεσθαι ἐδῶ τὸ Πνεῦμα παρὰ τοῦ Υἱοῦ δηλοῖ τὴν πρὸς τὸν πέμψαντα Υἱὸν ὁμόνοιαν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Νικήτας ὁ τοῦ θείου Γρηγορίου σχολιαστής.

Τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα ὑπάρχει ἓνα φῶς, τὸ ὁποῖον ὅχι μόνον λάμπει αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δίδει τὸ φῶς. Ἐρανίσθη δὲ τῆτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα εἰς τὴν Πεντηκοστήν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Φῶς καὶ φωτὸς χορηγόν“. Καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ πρὸς τὸν Πατέρα ἐπιστρέφων λέγει· „Ἐν τῷ φωτί Σου (ἥτοι ἐν τῷ Πνεύματι) ὁφόμεθα φῶς“ (ἥτοι τὸν Υἱὸν) (Ψαλ. λβ΄. 10.). Φῶς δὲ λέγεται τὸ Πνεῦμα, διότι, κατὰ τὸν Νικήταν, δίδωκε μὲν ἀπὸ τὰς ψυχὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελεν ἐνοικήσῃ, καθε ἀγνωσίαν καὶ πλάνην, ἥτις ἐστὶ σκότος καὶ ὁμίχλη ψυχῆς· ἐπιστρέφει δὲ

δὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν ὅλων ἐκείνους ὅπου τιτρώσκονται ἀπὸ τὰς γλυκυτάτας μαρμαρυγὰς καὶ ἀκτῖνάς του. Διὰ τί δὲ ἐπεμψας, Κύριε, εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ἵνα γεμαῖσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ζωηφόρου ἐνέργειας καὶ χάριος του, ὡς τίμιον ἄγμα (ἥτοι πνοὴν) καὶ ἅγιον καὶ θεοπρεπές. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ἀναφέρει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· „Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου“ (Πράξ. β΄. 4.)· καὶ πάλιν· „Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἡχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας“ (Αὐτόθ. 2.). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, καθὼς δευμοίρασες σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου τὸ Ἅγιόν Σου Πνεῦμα, ἄμποτε νὰ διαμειράσῃς καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς ἰδικούς Σου δούλους ἀπὸ τὸ αὐτὸ Πνεῦμά Σου τὸ λελιπαρημένον· ἥτοι τὸ τὰς ἡμῶν δεήσεις δεχόμενον ὡς Θεός. Καὶ ἂν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἔδωκας πολλὴν καὶ ἄφθονον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς δὲς καὶ ῥάνιδα καὶ σταγόνα μίαν τῆς πρὸς ἐκείνους δοθείσης χάριτος.

Τροπάριον.

„Ἦσε Προφητῶν πνευματέμφορον στόμα Σὴν σωματωδῶς, ὦ Μέ-
„δωρ, ἐρδηνίαν, Καὶ Πνεῦμα κόλπων Πατρικῶν προηγμένον, Ἄ-
„κτιστοσυμπλαστουργοσύμβροτον σέθεν, Ἰεὺς ἐρανθρωπήσεως πι-
„στοῖς σέβας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀποτείνει ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ λέγει· Ὡς Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων Χριστέ, τὴν μετὰ σώματος παρουσίαν Σου ἐπὶ τῆς γῆς ἐκήρυξε τὸ στόμα τῶν ἁγίων Προφητῶν, τὸ ὅποιον ἔφερον ἐν ἑαυτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐκινεῖτο ὑπὸ αὐτοῦ· ὁμοίως δὲ ἐκήρυξε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ αὐτὸ στόμα τῶν Προφητῶν· καὶ περὶ μὲν τῆς ἰδικῆς Σου παρουσίας εἶπε ταῦτα ὁ Δαβίδ· „Ἀπέστειλες τὸν Λόγον αὐτοῦ (ὁ Πατήρ) καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτούς ἐκ τῶν δια-
„φορῶν αὐτῶν“ (Ψαλ. ρς΄. 20.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας· „Πνεῦμα Κυρίου ἐπ’ ἐμὲ, οὗ ἔνε-
„κεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με“ (Ἠσ. ξα΄. 1.)· καὶ ὁ Σολομών· „Ὁ Παντοδύναμός Σου Λόγος ἀπ’ Οὐρανῶν ἐκ θρόνων Βασιλείων ἀπότομος πο-
„λεμιστὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἡλato γῆς“ (Σοφ. ιη΄. 15.) καὶ ἄλλοι δὲ πάμπολλοι Προφῆται ἐκήρυξαν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα ὁ Δανιὴλ. Περὶ δὲ τῆς καταβάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μὲν Δαβίδ εἶπεν· „Ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμά
„Σε, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς“ (Ψαλ. ργ΄. 31.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας ἔτι λέγει· „Κύριος ὁ Θεός, ὁ διδάς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ’ αὐτῆς (τῆς γῆς διηλ.)
„καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν“ (Ἠσ. μβ΄. 5.)· καὶ ὁ Ἰωήλ· „Καὶ ἔσται μετὰ
„ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα“ (Ἰωήλ. β΄. 28.).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι τοῦτο τὸ Πνεῦμα, περὶ οὗ οἱ Προφῆται ἐκήρυξαν, ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ κόλπου, ἤγουν ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ ὑπόστασις τοῦ Πατρὸς· „Πνεῦμα,
„(φυσὴν ὁ Νύσσης Γρηγόριος) τὸ τῆς Πατρικῆς ἐκπορευόμενον ὑποστάσεως“. Καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦτο εἶναι ἀκτιστον, καθὼς εἶσαι καὶ Σὺ, Χριστέ, ἀκτιστος κατὰ τὴν Θεότη-
„τα· τοῦτο εἶναι καὶ συμπλαστουργὸν μὲ Σέ· τεῦτο εἶναι καὶ σύμβροτον καὶ ὁμότιμον μὲ
„Σέ· τοῦτο λοιπὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πέμψας σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου, δι’ αὐτῆ
„ἐπίστωσης καὶ ἐβεβαίωσης τὸ σέβας καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐνανθρωπήσεώς Σου· διὰ μέσου
„γὰρ τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἐπληροφόρησας ὅλον τὸν Κόσμον ὅτι ἀληθῶς ἄνθρωπος γέγονας,
„καὶ ἀληθῶς ἀνελήφθης ὡς ἄνθρωπος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἀληθῶς ἐκάθισας ὡς ἄνθρω-
„πος ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· ἂν γὰρ ταῦτα δὲν ἦτον ἀληθινὰ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν
„ἠδελὸν ἔλθῃ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ἐὰν (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ἐγὼ μὴ ἀπέλθω,
„ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς“
(Ἰωάν. ις΄. 7.).

Ωδὴ

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Χαίροις, Ἀρσασα, μητροπάρθεμον κλέος· Ἀπαρ γὰρ εὐδύμητον εὐ-
 „λαλομ στόμα Ῥητρεῦον οὐ σθέρει Σέ μέλπειν ἀξίως· Ἰλιγγιᾷ δὲ
 „μοῦς ἅπας Σου τὸν τόκον μοεῖν· Ὄθεν Σέ συμφῶμως δοξάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐννάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὴς πρὸς αὐτὴν ἐπιστρέφει τὸν παρόντα Εἰρμόν, καὶ λέγει οὕτω· Ὡ Βασίλισσα πασῶν τῶν τοῦ Κόσμου βασιλισσῶν ἀνωτέρα, ἡ δόξα τῶν Μητέρων ὁμοῦ καὶ τῶν Παρθένων, δόξα μὲν εἶσαι τῶν Μητέρων, διότι ὑπὲρ φύσιν ἔγινες Μήτηρ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα δημιουργήσαντος· δόξα δὲ εἶσαι τῶν Παρθένων, διότι, καθὼς ἦσαν κατὰ φύσιν πρὸ τοῦ τόκου Παρθένος, οὕτω καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τόκον Παρθένος ἔμεινας· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο σημεῖον ὅπου ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἀ' χαζ, λέγων· „Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ „ἔξει, καὶ τέξεται Υἱόν“ (Ἡσ. ζ'. 14.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τεραστικὸν καὶ παραπολὺ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύ- „σεως· ἡ αὐτὴ γυνή, καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς Παρθενίας μέ- „νουςα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννη- „σιν)· καὶ ὁ Ὀριγένης εἶπε ταῦτα, πρὸ τοῦ νὰ ἐκπέσῃ εἰς αἱρέσεις, εἰς ἔπαινον τῆς παρθενίας τῆς Παρθένου· „Οὐ γὰρ εὐφημον ἄλλη παρ' ἐκείνην (τὴν Μαρτίαν δηλ.) τὴν „ἀπαρχὴν τῆς παρθενίας ἐπιγράφασθαι“ (Παρά τῷ Καμπανίᾳ).

Σὺ, Θεοτόκε, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, ὅχι μόνον διότι συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν Θεόν Λόγον, ὅς τις εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία πάσης χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ διότι Σὺ μὲ τὴν ἰδικὴν Σου χαρὰν ἔλυσας τὴν τῆς προμήτορός Σου Εὐας ἀράν, καὶ τὴν ἐκείνης λύπην ὑψάνισας· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἄλλον ἀσπασμὸν οἰκειότερον καὶ ἀρ- „μοδιώτερον δὲν εὐρῆκε νὰ Σοὶ προφέρῃ, εἰμὴ τοῦτον „Χαῖρε κεχαριτωμένη“ (Λουκ. α'. 28.)· περὶ οὗ πάλιν εἶπεν ὁ θαυμασιος κατὰ τὴν σοφίαν Ὀριγένης πρὸ τοῦ ἐκπεσεῖν εἰς τὰς αἱρέσεις· „Ἐνός ὁ ἀσπασμὸς τῇ Παρθένῳ (ἐδόκει), οὐδαμοῦ τῆς Γραφῆς εὐρι- „σκόμενος, ταύτῃ δὲ μόνῃ τηρούμενος· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ Σε“· πρὸς „ἣν καὶ ἡ Ἐλισάβετ ὑποδεχομένη ἐβόησε, τῷ Προδρόμῳ σκιρτῶντος ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς· „Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξίν· οὐδεμία γὰρ τῆς τοιαύτης χάριτος κοινωνὸς οὔτε γέγονεν, „οὔτε γενέσθαι δύναται· ἐν γὰρ τὸ θεῖον κῆμα· εἰς ὁ θεῖος τόκος· καὶ μία ἡ γεννητά- „σα τὸν Θεάνθρωπον“ (παρα τῷ αὐτῷ Καμπανίᾳ).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὴς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὴν Θεοτόκον μόνον νὰ χαίρῃ, χωρὶς νὰ τῆς εἰπῇ ἀφ' ἐαυτοῦ ἄλλοτι ἐγκώμιον· διότι, λέγει, πᾶν στόμα, ὅσον καὶ ἂν ᾖναι εὐστροφον, ὅσον καὶ ἂν ᾖναι εὐλαλον, ὅσον καὶ ἂν ᾖναι εὐγλωττον καὶ ῥητορικόν, πάλιν μὲ ὅλας ταύτας τὰς φυσικὰς ἀρετάς του δὲν δύναται κατ' ἀξίαν νὰ Σε ἐπαινέσῃ. Ὄθεν προσφυῶς εἶπε καὶ ὁ Κύπρου θεῖος Ἐπιφάνιος, ἐγκωμιάζων τὴν Παρ- „θένον· „Πῶς μακαρίσω τὴν ὀλόρριζον δόξαν; ὅτι χωρὶς Θεοῦ μόνου πάντων ἀνωτέρα ὑ- „πάρχει· καλλιωτέρα γὰρ τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ καὶ πάσης στρατιᾶς πέφυκεν Ἀγ- „γελικῆς· πρὸς ἣν Οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐπαρνεῖται γλῶσσα, τάχα δὲ οὔτε Ἀγγέλων· „καὶ γὰρ αὐτοὶ ὕμνον καὶ αἶνον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν προσήνεγκαν, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν εἰ- „πείν οὐκ ἴσχυσαν“· Οὐ μόνον δὲ καθεὺς εὐλαλον στόμα δὲν δύναται νὰ Σε ἐπαινέσῃ κατ' ἀξίαν, Θεοτόκε, ἀλλὰ καὶ καθεὺς τοὺς Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἰλιγγιᾷ καὶ σκοτί- „ζεται εἰς τὸ νὰ νοήσῃ πῶς ἐγέννησας ἀφθόρως καὶ ὑπερφῶς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἀκατάληπτον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνεξιχνίαστον· ἐπειδὴ οὐδὲ ἵχνος καὶ ὀλίγον τι γνώ- „σεως τοῦ μυστηρίου τούτου δύναται νὰ εὐρῇ ὁ νοῦς διὰ νὰ παρηγορηθῇ· ὅσον γὰρ τοῦτο ἐξετάζεται, τόσον περισσότερον ἀνεξέταστον μένει· καὶ ὅσον φανεροῦται, τόσον κρυφιώτε- „ρον γίνεται· ὅθεν ὁ Σελευκεῖας Βασίλειος ὡς ἐκ προσώπου τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱὸν

αὐ-

αὐτῆς ἔτι βρέφος ὄντα λέγει· „Ποίαν ἐπὶ σοί, παιδίον, προσηγορίαν εὐρῶ ἀρμόζουσιν;
 „ἀνθρώπου; ἀλλὰ θεϊκὴν ἔσχατος τὴν σύλληψιν· Θεοῦ; ἀλλὰ ἀνθρωπίνην ἔλαβες σάρκα-
 „σιν. Τί οὖν ἐπὶ Σε διαπράξωμαι; γαλακτοτροφήσω, ἢ θεολογήσω; ὡς μήτηρ θεραπεύ-
 „σω, ἢ ὡς δούλη προσκυνήσω; ὡς τὶν περιπτύξωμαι, ἢ ὡς Θεῷ προσεύξωμαι; ἐπιδώσω
 „γάλα, ἢ προσενέγκω θυμίαμα; τί τὸ ἀρρήτον τοῦτο θαῦμα τὸ μέγιστον; Ἐπειδὴ
 „λοιπὸν πάντα τὰ κατὰ Σε, Θεοτόκε, εἶναι ἀκατάληπτα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς δὲν ἐξετά-
 „ζομεν αὐτά, ἀλλὰ μόνον συμφώνως ἅπαντες Σε δοξάζομεν (1).

Τροπάριον.

„Τδεῖν (2) ἔοικε τῇ φυσίζωμ Κόρη· Μόρῃ γὰρ ἐν δῖμῃσι κεκρύ-
 „φει Λόγον, Νοσοῦσαμ ἀλθαίοντα τῇ βροτῶν φύσιν· Ὃς δεξιόις
 „κλισμοῖσι μὲν ἰδρυμένος Πατρὸς, πέπομφε τῇ χάρι τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ
 ὅτι πρέπει καὶ εὐλογον εἶναι τὰ ὑμνῶμεν καὶ τὰ μεγαλύνωμεν τὴν Αἰπαρθεον καὶ Θεο-
 τόκον Μαρίαν, ἡ ὅποια ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν ἀληθῆ ζωὴν τῶν
 ἀπάντων· „Εγὼ εἰμὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. δ'. 6.). Ἀκολουθῶς
 δὲ λέγει ὁ Ποιητὴς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποian πρέπει τὰ ὑμνῶμεν τὴν Θεοτόκον· ἐ-
 πειδὴ, λέγει, αὐτὴ μοναχὴ ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας ἐκρυψε μέσα εἰς τὰς δίνας· ἦτοι εἰς
 τὰς κυκλικὰς στροφὰς τῆς ἀχράντης κοιλίας της, τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, σάρκα
 προσλαβόντα ἐν τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὁ ὅποιος ἀλθαίνει (ἦτοι ἰατρεύει)
 ἀπὸ τὴν ἀθείαν καὶ ἁμαρτίαν τὴν ἀσθενοῦσαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων (τὸ, Ἀλθαίνοντα
 παράγεται ἀπὸ τὴν ἀλθαίαν, ἀγριομαλάχην, ἢ μολόχην, μετὰ τὴν ὅποian οἱ ἱατροὶ πολλὰ
 πάθη θεραπεύουσιν). Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος τὰρ καθεήμενος μετὰ τῷ προσλήμματος τῆς
 ἀνθρωπότητος εἰς τὸν δεξιὸν θρόνον τῷ Πατρὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέμφε σήμερον τὴν χάριν τοῦ
 Πνεύματος εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ὁ Θεὸς εἶναι ἀπερίγραπτος, πῶς λέγεται ὅτι καθεῖται δεξιᾷ;
 Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, λέγει· „Δεξιὰν τοῦ Πατρὸς λέ-
 „γομεν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς Θεότητος, ἐν ἣ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, πρὸ αἰῶνων ὑπάρ-
 „χων ὡς Θεός, καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος, ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθείς καὶ σωματικῶς, καθε-
 „ται, συνδοξασθείσης τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· προσκυνεῖται γὰρ μᾶ προσκυνήσει μετὰ τῆς
 „σαρκὸς αὐτοῦ ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως“ (Βιβλ. δ'. κεφ. οἱ. τοῦ Θεολογικοῦ). Ὁ δὲ μέ-
 „γας Βασίλειος λέγει· „Οἶμαι τὴν μὲν στάσιν καὶ τὴν καθεῖδρυσιν τὸ πάγιον τῆς φύσεως
 „καὶ πάντῃ στάσιμον ὑποφαίνειν· καθὼ καὶ ὁ Βαρούχ τὸ ἀκίνητον καὶ ἀμετάθετον τῆς
 „τοῦ Θεοῦ διεξαγωγῆς ἐνδεικνύμενος, ἔφη τὸ „Σὺ ὁ καθεήμενος εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς
 „ἀπολλύμενοι εἰς τὸν αἰῶνα, τὴν δεξιὰν δὲ χώραν δηλῶν, τὸ τῆς ἀξίας ὁμότιμον“
 (Κεφ. 5'. περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος).

Τροπάριον.

„Ὅσοις ἔπρευσεν ἡ θεόρρυθμος χάρις, Λάμποντες, ἀστράπτοντες,
 „ἡλλοιωμέροι, Ὁθμεῖαμ ἡλλοιώσιμ εὐπρεπεστάτην, Ἰσοσθεροῦσαμ
 „τῇ ἄτμητον εἰδότες Σοφὴν τρίφευγον οὐσίαν δοξάζομεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῷ Εἰρμῷ τῆς ἐνὰ-
 της Ὠδῆς τῷ Κανόνος τῶν Θεοφανείων τεύ λέγοντος
 „Ἀπορεῖ πάσα γλῶσσα εὐφημεῖν πρὸς ἀξίαν· Ἰλιγ-
 „γὰ δὲ νῦν καὶ ὑπερκόσμιος ὑμνεῖ Σε, Θεοτόκε“.

(2) Ψευδῶς δὲ καὶ ἐσφαλμένως ἐν πολλοῖς γρά-
 φεται „Ἰδεῖν“· διότι ἐνῶ ἐμποδίζει τὸ Ἰ ἢ Ἀκρο-
 στιχίς, εἶναι καὶ ἀδιακρίτον, εἰν γραφῇ „Ἰδεῖν“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δοξολογίαν μετὰ εὐχαριστίας περιέχει τὸ παρὸν Τροπάριον* λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, εἰς ὅσους ἐπνευσεν ἡ Θεόρρυθτος χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν πίστεως καὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι εἴμεθα λαμπροὶ μὲ τὴν ἑλλαμψίν, ὅλοι εἴμεθα ἀστραπτόμορφοι μὲ τὴν ἀστράπην, καὶ ὅλοι εἴμεθα ἀλλοιωμένοι ἀλλοίωσιν, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀστράπτον καὶ ἀλλοιωτικὸν Ἅγιον Πνεῦμα* τοιαῦτα γὰρ ξένα καὶ παράδοξα ἀποτελέσματα ἐνεργεῖ ἡ χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅσους ἠθέλε κατοικήσει. Οὕτω μετέβαλε τὸ παλαιὸν καὶ ἠλλοίωσε τὸν Σαοῦλ, καὶ ἔκαμεν αὐτὸν ἄλλον ἄνδρα ἀπὸ ἐκείνου ὅτε ἦτον πρότερον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ αὐτῷ* „Καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σέ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον“ (ἀ. Βασ. ι. 6.). Οὕτως οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι λαβόντες σήμερον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἑλλαμψαν, ἀστράψαν, καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ωραιότατην καὶ παράδοξον ἔλαβον, ὅχι μόνον ἑσωθεν κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ἑξωθεν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα* ὥστε ἐκεῖνοι ὅπου τοὺς ἔβλεπον ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν* ὅθεν ἔλεγον* „Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι“; Πράξ. β'. 12.).

Καθὼς δὲ τὸ ἐν τῇ χύτρᾳ ὑγρὸν, ὅταν ἀναβράσῃ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, χύνεται ἔξω τῆς χύτρας* οὕτω καὶ τὸ πῦρ καὶ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅταν πλημυρίσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ, χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω μέρη τοῦ σώματος, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Κάλλιστος, καὶ ὁ ὁσιος Ἰωσήφ ὁ Καλοθέτης* ἀλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν* Ὁ νοῦς τῶν κεχαριτωμένων „εὐμοιρήσας τῶν Θεῶν χαρισμάτων, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλά διαπορθεύει τὸν Θεῖον κάλλους τεκμήρια“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Οὕτω θέλει κάμει καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰάν ὅμως διὰ καθαρᾶς ζωῆς καὶ φυλακῆς τῶν Θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἐμβάσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ ἐκεῖ τὴν φυλάττωμεν* καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ἔχει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας* ὥστε ὅσοι θέλουν „μᾶς βλέπειν, μέλλουν νὰ λέγουν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικὸν „Αὐτὴ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου“ (Ψαλ. 95. 10.). Ὅθεν γλαφυρὰ εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσοκέραλος Μακάριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ* „Ἐνδυσόμεθα γὰρ ὥσπερ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἔτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον* καὶ ἐνδυσόμεθα οὐχ ὡς ἱμάτιον, ἀλλ' ὥσπερ ἐνδύεται ὁ σίδηρος τὸ πῦρ, ἐκ ἑξωθεν, ἀλλ' ὅπως διόλου ἀνακινηνόμενος, καὶ τὴν καρδίαν ἔχου* μεν πληροῦντα τὸν Παράκλητον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φωτίζοντα, καὶ τὰς ἀκοὰς ἀγιάζοντα, καὶ λογισμοὺς καταστέλλοντα, καὶ νοήματα πιγάζοντα, καὶ σοφίαν χορηγοῦντα, καὶ πρόσωπα χάριτος πληροῦντα* διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀτενίσαντες εἰς τὸ πρόσωπον Στεφάνου εἶδον αὐτὸ ὡσεὶ πρόσωπον Ἀγγέλου* πρῶτον γὰρ ἔδειξε τὴν σοφίαν, ἣν ἐχορήγει δα* φιλῶς αὐτῷ τὸ Πνεῦμα ἐνδον καὶ κατὰ ψυχὴν* εἶτα λαμπρῶς ὥφθη καὶ τῷ προσώπῳ, ὡραίζον πάντοθεν τὸ οἰκεῖον ἐνδιαίτημα“.

Οὐ μόνον δὲ Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται καὶ Θεοὶ κατὰ χάριν ὅσοι λάβουν ἔνσικον εἰς τὴν καρδίαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν (τὸν Υἱόν), ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶς, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ (ἥτοι ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) ἐγεννήθησαν“ (Ἰω. 1. 13.). οὐ μόνον, λέγω, Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται οἱ λαβόντες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα κατὰ χάριν* ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης „Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος, Πνεῦμά ἐστι“ (Ἰω. 3. 6.) καὶ ὁ Παῦλος* „Ὁ καλλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν Πνεύμῳ ἐστι“ (ἀ. Κορ. 5. 17.).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ τὴν χάριν δεξάμενοι καλῶς ἠξεύρομεν ὅτι ἡ οὐσία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ἰσοσθενὴς καὶ ἰσοδύναμος, εἶναι ἀδιαίρετος καὶ ἀμέριστος* ὥστε δὲν εἶναι ἄλλη μὲν οὐσία τοῦ Πατρὸς, ἄλλη δὲ τῆς Υἱοῦ, καὶ ἄλλη τῆς Ἁγίου Πνεύματος, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ μία καὶ ἡ αὐτή* ὡσαύτως εἶναι καὶ σοφὴ, μᾶλλον δὲ, πάνσοφος καὶ ἀπειρόσοφος καὶ ὑπέρσοφος καὶ πηγὴ πάσης σοφίας* εἶναι δὲ καὶ τριφεγγὴς διὰ τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις* φῶς γὰρ εἶναι ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον* ἀλλὰ πάλιν εἶναι ἐν φῶς διὰ τὴν μίαν Θεότητα. Καὶ οὕτω τὴν τριφεγγὴ οὐσίαν γινώσκοντες ἡμεῖς, καὶ ὀρθοδόξως θεολογοῦντες, δοξάζομεν αὐτὴν καὶ μεγαλύνομεν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Ἀμπο-

Ἄμποτε λοιπόν, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, νὰ λάβωμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ πάθωμεν τὴν τοιαύτην πνευματικὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μας ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα. Πῶς δὲ δυνησάμεθα ταύτην νὰ ἀποκτήσωμεν; Ἐὰν καταπατήσωμεν τὰ γήινα καὶ μάταια πράγματα, καὶ ἐὰν γένωμεν ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε προσπάθειαν τῶν υἱλικῶν πραγμάτων· τότε γὰρ θέλει μᾶς δώσει ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμά του. Τίς μᾶς πληροφορεῖ; Ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰωβ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „Τὰδε λέγει ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ διδοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς, καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν“ (Ἡσ. μέ. 5.)· ὁ δὲ Δαβὶδ λέγει· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοί, τῆς γῆς σφοδρὰ ἐπήρθησαν“ (Ψαλ. μς'. 8.)· ὁ δὲ Ἰωβ λέγει ἀλληγορικῶς διὰ τῆς Ἀγίας· „Νεοττοὶ γυπὸς ὑψηλὰ πέτονται“ (Ἰωβ. ε'. 7.) Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς οἰοεὶ ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω Δαβιτικὸν λέγει· „Οἱ γὰρ καταπατοῦντες τὰ γήινα, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν γενόμενοι, ἄξιοι τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεμαρτύρηται“ (Κεφ. κβ'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἀββακούμ λέγει· „Καρδίας ὑψηλὰς ζητεῖ Θεός“.

Ἐπειδὴ δὲ, ἀδελφοί μετὰ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ἐπέσταμεν εἰς ἀμαρτίας, καὶ οὕτω συνελθόντες τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν δι' αὐτοῦ τοῦ Βαπτίσματος, πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ εὕρωμεν τὴν προτέραν χάριν, ἡ ὁποία εἶναι κεχωσμένη εἰς τὰ πάθη ὡς σπινθὴρ εἰς τὴν στάκτην, καὶ νὰ τὴν πολυπλασιάσωμεν εἰς τὴν καρδίαν μας. Διὰ νὰ ἐμπορῶμεν δὲ νὰ κατορθώσωμεν τὶτο, πρέπει νὰ ἐκβάλωμεν ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν μας τὰ πάθη ὡς στάκτην, καὶ νὰ βάλωμεν ὡς ξύλα τὴν ἐργασίαν τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω νὰ φυσιώσωμεν μετὰ τὴν ἐν καρδίᾳ ἐπιστροφὴν τὴν νοεράν, καὶ μετὰ τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς ταύτης νοεράν καὶ ἁγίαν προσευχὴν ταύτην· „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με“.

Ἡ τοιαύτη δὲ ἁγία προσευχὴ χρονίζουσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅχι μόνον καθαρίζει αὐτήν ἀπὸ τὴν στάκτην τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος εὐρίσκουσα, ἀνάπτει πῦρ ξένον καὶ θαυμαστόν, τὸ ὁποῖον κατακαίει μὲν τὰς προσβολὰς τῶν πονηρῶν λογισμῶν, γλυκαίνει δὲ τὴν καρδίαν καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, καὶ φωτίζει τὸν νῦν· ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Διάδοχος· „Ὅσοι τὸ τῷ Κυρίου Ἰησοῦ ἐνδοξόν καὶ πολυπόθητον ὄνομα, ἐν τῷ βίῳ τῆς καρδίας μελετῶσιν ἀπαύστως, οὗτοι δύνανται καὶ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ὄραν ποτε“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὁ τῆς νοερᾶς ταύτης προσευχῆς καὶ νήψεως ἐργάτης καὶ διδάσκαλος· „Οὐδὲ γὰρ ἐστὶ δυνατόν, τὸν συνάγοντα τὸν οἰκεῖον νῦν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατείνοντα, μὴ τὴν θεῖαν ἀλλοίωσιν ἀλλοιωθῆναι ἀναλόγως τῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὰ θεῖα λόγια μελέτῃ· θέρμη γάρ τις ἐγγίνεται τῇ καρδίᾳ διὰ τῆς μελέτης ταύτης, ὡς μυίας τῆς πονηρῆς λογισμοῦς ἀποσοβοῦσα, καὶ πνευματικὴν εἰρήνην καὶ παύσιν ἐμποιοῦσα τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν ἁγιασμόν τῷ σώματι παρέχουσα, κατὰ τὸν εἰπόντα· „Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκαυθήσεται πῦρ· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ καὶ τις τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐδίδαξεν ἡμᾶς (ἦτοι ὁ μέγας Ἀρσένιος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ)· „Πᾶσάν σου τὴν σπουδὴν ποίησον, ἵνα ἡ ἐνδοξὸς σου ἐργασία καὶ τὰ Θεὸν ἡ, καὶ νικῆσῃς τὰ ἔξω πάθη“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ ὄργισον ἑωθινόν). Ὅταν λοιπὸν φθάσῃ ὁ αἰσθητὴς εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν· τότε θέλει γνωρίσῃ μετ' αἰσθησιν νοεράν πόσας παραδόξους ἐνεργείας ἀποτελεῖ τὸ πῦρ τοῦτο τοῦ Πνεύματος.

Θέλεις, ἀγαπητέ, νὰ τὰς μάθῃς ἐν μέρους; Ἀκουσον τοῦ Μεγάλου Βασιλεῖος λέγοντος ταῦτα· „Ἔστι πύρωσις τοῦ Πνεύματος ἡ ἀναζωπυροῦσα καρδίαν· διότι τὸ αὐτὸν καὶ θεῖον πῦρ φωτίζει μὲν ψυχὰς καὶ δοκιμάζει ἔσωθεν ὥσπερ ἄδολον χρυσὸν ἐν καμίνῳ· κακίαν δὲ ἀναλίσκει ὥσπερ καλὰ μιν καὶ ἀκάνθας· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκειον ἐστὶ. Τοῦτο τὸ πῦρ ἐνέργησε τοῖς Ἀποστόλοις, ἵνα ἐλάλῃ πυρίναις γλώσσαις· τοῦτο τὸ πῦρ διὰ τῆς δόξης Παῦλον περιέλαμψεν, τὴν μὲν αὐτοῦ διάνοιαν ἐφώτισε, τὴν δὲ αἴσθησιν τῆς ὀφείας ἡμαύρωσεν· οὐ γὰρ χωρεῖ σαρκὸς ὅρασις ἐκείνου τοῦ φωτός τὴν δύναμιν· τοῦτο τὸ πῦρ Κλεόπα καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ τὰς καρδίας ἐθερμάνε, λαλοῦντος αὐτοῖς τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν ἀνάστασιν· τοῦτο τὸ πῦρ Δαϊμόνων ἐστὶ φυγαδευτήριον, κακίας τε καυστικόν, ἀναστάσεως δὲ δύναμις, ἀθανασίας ἐνέργεια, ψυχῶν ἁγίαν φωτισμός, καὶ λογικῶν δυνάμεων σύστασις· τοῦτο τὸ πῦρ εὐξάμεθα καὶ εἰς ἡμᾶς φθάσαι, ἵνα πάντοτε ἐν φωτὶ περιπατοῦντες, μὴδὲ πρὸς βραχὺ προσκόψωμεν ποτε, ἀλλ' ὡς

„φω-

„φωσῆρες ἐν Κόσμῳ φαινόμενοι, λόγον ζωῆς ἐπέχωμεν αἰδίως“ (Λόγ. περὶ αὐτεξυσίας (1). Οὕτω λοιπὸν δοξάζομεν φῶς τὸν Πατέρα, φῶς τὸν Υἱόν, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν τοῖς τρισὶ Προσώποις φωτουργαίαν Θεότητα· ἢ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις μία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιγράφεται τῇ Α' βιβλῇ Μακαρίων. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία παρέλαβεν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ νὰ ἀναγινώσκη κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς τὰς εὐχὰς τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου καὶ τὴν γονυκλισίαν νὰ ποιῇ. Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς ταύτας καὶ τὴν γονυκλισίαν ποιεῖ, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτον ἀρμολιώτερον νὰ ἀναγινώσκονται καὶ ἡ γονυκλισία νὰ γίνεταί κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας, ὅτε καὶ τὸ Πνεῦμα κατήλθε τὸ Ἅγιον; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτίαι ἡ Ἐκκλησία ταῦτα ποιεῖ. Πρῶτον, διότι ὁ κ'. Κανὼν τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμένης Πρώτης Συνόδου, καὶ ὁ γ'. τῆς ε'. καὶ ὁ ιε'. τοῦ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ψα'. τοῦ Βασιλείου, καὶ ὁ θεῖος Ἰουστίνος ἐρωτᾷσι ριέ. ὅλοι αὐτοὶ οἱ Κανόνες προστάθουν νὰ μὴ κλίνη τινὰς γόνυ ἐν Κυριακῇ. Ὅθεν ἵνα μὴ παραβιῶνται οἱ ὅροι ἐτοί καὶ οἱ Κανόνες, ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ποιεῖ τὴν γονυκλισίαν καὶ τὰς εὐχὰς ἀναγινώσκει οὐχὶ τὸ πρῶν, οὔτε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν ἵνα μὴ φανῇ ὅτι κλίνει γόνυ ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἣδη τότε ἀρχομένη, καὶ ἀκολουθῶς νὰ μὴ φανῇ ἐναντία τοῖς Κανόσι καὶ ὅροις τῶν οἰκουμένων Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος Δείων Πατέρων, ἀλλὰ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς καὶ τὴν γονυκλισίαν ποιεῖ κατὰ τὴν ἐσπέραν, ὅτε ἐξωδεδῆκ μὲν τὸ περισσώτερον μέρος τῆς ἡμέρας, ἤγγισε δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς τῆς Δευτέρας. Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἀρχίζει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν νυχθήμερον, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ πρῶν· καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ „Κατήλθεις ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς“ εἰρμού τῆς ε'. Ὡδὴς τοῦ Κανόνος τῆς Λαμπρᾶς. Δεύτερον, ποιεῖ ταῦτα ἡ Ἐκκλησία, ἐπεὶ ἀκούει τὸν μέγαν Βασιλεῖον νὰ λέγῃ ἐν τῇ β'. εὐχῇ τῆς γονυκλισίας „Εὐλογητός εἰ, Δέσποτα Παντοκράτωρ, ὁ φωτίσας „τὴν ἡμέραν τῷ φωτὶ τῷ ἡλιακῷ, καὶ τὴν νύκτα „τῆς ἡμέρας διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας, καὶ προσεγγύσας ταῖς ἀρχαῖς τῆς νυκτὸς“. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς λέγει ἐν τῇ πρώτῃ εὐχῇ „Ὁ καὶ ἐν ταύτῃ „τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξαποστείλας „τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα“, τοῦτο λέγει ὁ Ἅγιος κατὰ συνεκδοχὴν ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ ὅλου· ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἐλάχιστου μέρους ὅπου ἔμεινε τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς,

ἕως τῆς βαθείας ἐσπέρας, ἥτις ἀρχὴ τῆς Δευτέρας ἐστίν, ὡς εἴπομεν. Ὡστε οἱ τὴν γονυκλισίαν ποιούντες τῷ πρῶν, παρὰ Κανόνας καὶ παρὰ τὴν τάξιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ποιοῦσιν.

Ἡ γονυκλισία δὲ αὕτη, καδ' ἦν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα προσευχόμεθα, Εὐαγγελικὴ εἶσα, Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ, σφιλερῶς καὶ ἀκανονίστως ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν· ὁμοίως καὶ ἡ συνέχεια τῆς θείας Μεταλήψεως Κανονικὴ καὶ Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ οὕσα, κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἐπιβλαβῶς ἐσηκώθη ἀπὸ ἡμᾶς· καὶ ἴσως τοῦτο ἐγένετο, ἐπεὶ οἱ ἰδιοίμας μετὰ τὸ σχίσμα, ἀντιφερόμενοι μὲ ἀλογον καὶ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον κατὰ τῶν Λατίνων, καὶ τὰ καλῶς καὶ κανονικῶς ἔχοντα παρ' ἐκείνοις ἐδῆ καὶ νόμιμα ἀπέβαλον κακῶς καὶ ἀδιακρίτως· (καὶ ὅρα τὸν Πηγᾶν ἐν τῷ τέλει τοῦ Γ'. Βιβλίου· καὶ τὸ Προοίμιον τοῦ τόμου τῆς Ἀγάπης). Τὰ κακὸδοξα φρονήματα, καὶ τὰ παράνομα ἐδῆ τῶν Λατίνων καὶ τῶν ἄλλων Διρετικῶν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα· εἰτι δὲ εὐρίσκειται ἐν αὐτοῖς ὁρδῶς ἔχον καὶ ὑπὸ τῶν Κανόνων τῶν Γερῶν Συνόδων βεβαιούμενον, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἵνα μὴ λάθωμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς Κανόνες μισούντες καὶ ἀποστρεφόμενοι. Ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ ἀκολουθῇ εἰς τοὺς Κανόνες, βλέπει ἐν αὐτοῖς ὅτι συγχωρεῖται νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας. Κακῶς λοιπὸν καὶ ἀνοήτως ποιοῦσι τινές, θέλοντες νὰ ἐμποδίσουν τοὺς θέλοντας συνεχῶς κοινωνεῖν· εὐρίσκοντες γὰρ τὴν ὑποσημείωσιν ὅπου ἐγὼ ἔχω εἰς τὸν γ'. Κανόνα τῆς ε'. Οἰκουμένης, καὶ ἀναγινώσκοντες αὐτὴν μὲ τυφλὸν νοῦν, ἰδοὺ, λέγουσιν, ἐδῶ γράφεται ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας· ὥστε συνεχῶς δὲν πρέπει τινὰς νὰ μεταλαμβάνειν. Ὡς τῆς ἀνοίας τῶν ταῦτα λεγόντων! Ἀδελφοί, σὺς ὅπου λέγετε ταῦτα, ἐπρεπε νὰ στοχασθῆτε ὅτι λέγεται μὲν ἐκεῖ ὅτι ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ταῦτα, ἀλλὰ παρὰ τίνων; τῶν ἀντιφερομένων ἰδικῶν μὲ θερμὸν ζῆλον εἰς τὰ ἔθιμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας· ταῦτόν εἰπεῖν, ἐσηκώθησαν ταῦτα κακῶς, ἀκανονίστως καὶ μὲ ἀλογον καὶ ἀδιακρίτον ζῆλον. Ὅθεν παύσατε εἰς τὸ ἐξῆς λαλῶντες τοιαῦτα ἀσύετα λόγια.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

Αν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον χύνεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου, εἶναι τόσον γλυκὺ εἰς τοὺς βλέποντας, ὥστε διὰ τοῦτο καὶ μόνον οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι δὲν θέλουν νὰ ἀποθάνουν, διότι ἔχουν νὰ στερηθοῦν τὴν τοῦ φωτὸς λαμπρότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαστής· „Γλυκὺ τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν ἥλιον“ (Ἐκκλ. ια. 7.)· πόσον ἄρα γε γλυκύτερον καὶ ἡδονικώτερον εἶναι τὸ φῶς ὅπου ἐκχύνεται σήμερον εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος ἀπὸ τὸν νοητὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ τὸν Θεάνθρωπον; Βέβαια τόσον ἀσυγκρίτως εἶναι τὸ φῶς τοῦτο τοῦ ὑπερουσίου Ἥλιου γλυκύτερον καὶ ἡδονικώτερον, ὅσον καὶ ὁ νοητὸς Ἥλιος Χριστὸς ὁ τοῦτο πηγάζων ἀσυγκρίτως διαφέρει ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον.

Ἐλᾶτε λοιπὸν ἃς γένωμεν καὶ ἡμεῖς ἄλλοι Πέτροι, καὶ ἄλλοι Ἰωάνναι, καὶ ἄλλοι Ἰάκωβοι, καὶ ἃς ἀναβῶμεν μαζὶ μετὰ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος (1), ὅπου μεταμορφοῦται σήμερον· ἃς εἰδοῦμεν νοερῶς τὴν δόξαν καὶ ἑλλαμψιν τῆ προσώπου του· ἃς θεωρήσωμεν τὴν αἴγλην τῶν ἱματίων αὐτοῦ· καὶ ὥς κατοπτεύσωμεν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον μετὰ αὐτοῦ συλλαλοῦντας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθόντες, ἃς ἀκούσωμεν τὴν ἐξ αὐτῆς προελθοῦσαν βροντᾶν φωνὴν τῆ Πατρὸς. Πῶς δὲ θέλομεν ἀναβεῖ εἰς τὸ Θαβώριον; ἢ ποῖοι θέλουν ὁδηγήσειν ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον; Ἰδοὺ κοντὰ μας εὐρίσκεται τὸ θεῖον ζεύγος ἡ Ἱερὰ τῶν Μελογράφων δυὰς, ὁ ποιητικώτατος Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ ὁ Πανηγυρικότατος καὶ Πρεσβύτερος τῶν Ἱεροσολύμων Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· αὐτοὶ οἱ δύο ὑπόσχονται εἰς ἡμᾶς σήμερον νὰ γένουν κατηγεμόνες εἰς τὸν δρόμον, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ Ὅρος ἀνάβασιν, βάλλοντες ὡς δύο σκάλας τοὺς δύο Ἀσματικούς των Κανόνας, καὶ δι' αὐτῶν ἀναφέροντες ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ Θαβώριου κορυφὴν καὶ ἀκρόρειαν.

Λοιπὸν ἃς ἐμπιστεύσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τοὺς Ἱερούς τούτους ἄνδρας, καὶ ἃς βασιτάζωμεν καλῶς τὰς δύο σκάλας ταύτας, ὅπου ἐκατασκευάσαν διὰ ἡμᾶς: ἦτοι τοὺς
δύο

(1) Σημειώσαι ὅτι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ Ἰουδαϊκὰ σελ. ριγ'. τὸ Θαβώριον Ὅρος εἶναι διὰ τὸν „Τὸ μὲν, ἐν τοῖς πεδίοις Ἐσδραίων, ἀπὸ μὲν τῆς „Ναζαρέτ πρὸς ἑω μνηνόμενον, ἀπὸ δὲ Ναΐμ πρὸς „Βορρὰν πλατυνόμενον, καὶ εἰς ὕψος ἀξιόλογον ἐπαί- „ρέμενον, καὶ ποικίλη καρπῶν εὐφορία κομῶν. Στεί- „χει δὲ αὐτὸ παρά τῷ πρὸς δυσμὰς Ἀερμών ὄρει· „ὅθεν καὶ τῷ Προφητανικῷ Δαβὶδ ᾄδεται τὸ „Θα- „βὼρ καὶ Ἐρμών ἐν τῷ ὀνόματί Σα ἀγαλλιᾶσονται“. Ὁ δὲ Ἰωσήπος λέγει ὅτι τὸ Θαβώριον ὀνομάζεται καὶ Ἰταβύριον· περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἱερεμίας· „Ὡς τὸ Ἰταβύριον ἐν τοῖς ὄρεσι“ (Ἱερ. μς. 18.).

καὶ ὁ Ὡσηΐ· „Ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ „Ἰταβύριον“ (Ὡς. ε. 1.). Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Δα- „βὶδ νὰ ἀγαλλιῶνται τὸ Θαβὼρ καὶ τὸ Ἐρμών; Ἐπει- „δή, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐδύμιον, εἰς μὲν τὸ Θαβὼρ μετεμορφώθη ὁ Χριστός, εἰς δὲ τὸ Ἐρμών ἀνέστησε τὸν Υἱὸν τῆς χύρας· εἰς τὸ Ἐρμών γὰρ κεῖσθαι ἡ πόλις Ναϊν, ἐν ἣ ἐκεῖνο ἀνέστησε. Θαβὼρ δὲ, κατὰ τὸν Ἀτώνυμον, δέλει νὰ εἴπῃ ἐκλεκτός· Ἐρμών δὲ ἐρμηνεύεται φωτὸς μετεωρισμός· ὁ γὰρ πυγχαῖων ἐκ- „λογῆς δείας καὶ ὑπὸ φωτὸς μετεωριζόμενος, ἀγαλ- „λιᾶται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

δύω ἁσματοικούς των Κανόνων· ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβωρίου ἀνάβασις εἶναι κρημνώδης καὶ δύσκολος. Πρῶτον δὲ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἔρχεται καὶ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν τοῦ Ὄρους ἀνάβασιν διὰ τοῦ ἁσματοικοῦ του Κανόνος· διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τοῦτον πρῶτον ἄς ἀκολουθήσωμεν (1).

(1) Σημειῶσαι, ὅτι εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου Λόγους πατηγυρικούς ἐφιλοπόνησαν οἱ ἐξῆς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Ἀμὴν λέγω ὑμῖν“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Δεῦτε, φίλοι, καὶ σήμερον“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων ὁ Χριστὸς“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἴτις ὑμῖν, ὦ θεόλεκτον ἄθροισμα“. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Δεῦτε, πανηγυρίζωμεν σήμερον“. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ λόγου τῆς ἀλογίας“. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς καὶ θαυμάζομεν“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡσαΐας ὁ Προφῆτης περὶ τοῦ Εὐαγγελίου“. Ἐφραίμ ὁ Σύρος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τῆς χάριτος θεοῦ χαρμοναί“. Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος“ (ἐξεφώνησε δὲ αὐτὸν ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ). Νικηφόρος Χοῦμνος ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλίου λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστοῦ τοῦ ἐμοῦ Σωτῆρος“. Ἐκ τούτων δὲ τῶν λόγων σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τῷ Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου, οἱ περισσότεροι δὲ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος.

Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν, ὅτι μερικοὶ τὸ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῶν Στιχηρῶν τῆς Μεταμορφώσεως τὸ λεγόν „Ἐδείξεν (ὁ Χριστὸς μεταμορφωθείς) τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος, ἐν αὐτῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναλαβοῦσαν οὐσίαν“, διορθόουσιν οὕ-

τως· „Ἐδείξε τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος, ἐν αὐτῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναλαβὸν (τὸ κάλλος, δηλ.) οὐσίαν“. περιττῶς δὲ τὸ τοιοῦτον ὀρθῶς, καθὼς εὐρίσκεται γεγραμμένον· δείκνυσιν γὰρ ὁ τούτου Μελετδὸς, ὅτι ὁ Κύριος μεταμορφωθείς ἔδειξε τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ὅτι ἀνέλαβε τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος· ἦτοι τὸ κατ'εἰκόνα καὶ κατ'ὁμοίωσιν ἀνέλαβε δὲ αὐτὴν τῆτο, οὐκ ἐν ψιλῇ τινι ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ, τουτέστιν ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς αὐτοῦ Θεότητος· μετὰ αὐτὴν γὰρ ἐνωμένη οὖσα ἡ ἀνθρωπίνη οὐσία, ἀνέλαβε διὰ τῆς μεταμορφώσεως τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος. Τοῦτο δὲ εἶναι ὅμοιον μὲν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῆς πέμπτης Ὠδῆς τοῦ Β'. Κανόνος τῆς εορτῆς τῆς λέγον· „Ὁ χερσὶν ἀοράτοις πλάσας κατ'εἰκόνα Σου, Χριστέ, τὸν ἀνθρώπον, τὸ ἀρχέτυπόν Σου ἐν τῇ πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας, οὐκ ὡς ἐν εἰκόνι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς εἰ κατ'οὐσίαν, Θεὸς χρηματίσας, καὶ ἀνθρώπος“· τὸ ὅποιον καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἀνάγνωδι. Τὸ δὲ ἐν τινι Τροπαρίῳ Ἰδιομέλῃ τῆς εορτῆς γραφόμενον „Προμηνύοντας τὴν ἐνδοξὸν διὰ Σταυροῦ καὶ σωτήριον Ἀνάστασιν“ ἐσφαλμένον ἐστὶ, διορθοῦται δὲ οὕτω· „Προμηνύοντας τὴν ἐξοδὸν διὰ Σταυροῦ“ (ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον)· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει, ὅτι ὁ Μωσὴς καὶ Ἡλίας ἔλεγον τῷ Χριστῷ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Χριστὸς ἐμὶ σκοπιῇ σέλας ἄπλετομ εἶδεος ἦκεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Ἀκροστιχίς αὕτη συνετέθη ἀπὸ τὸν Μελωδὸν Κοσμᾶν μὲ στίχον ἡρώϊκον, καὶ αὐτὸν ὁδοδάκτυλον, ὁ ὁποῖος εἶναι μεγαλοπρεπέστερος καὶ τεχνικώτερος· ἀναφέρει δὲ ἀπλῶς αὐτὸ μόνον τὸ περὶ τὴν Μεταμόρφωσιν θαῦμα· λέγει δὲ οὕτω· Ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ὑψηλὸν Ὅρος τοῦ Θαβωρ ἐπεμψε φῶς ἄπειρον ἀπὸ τοῦ ἰδικόν του πρόσωπον. Σκοπιαὶ δὲ ὀνομάζονται τὰ βουνα, διότι ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ κατασκοπεύσουν καὶ νὰ ἰδοῦν καλῶς τὰ μακρόθεν πράγματα, ἀναβαίνουν εἰς τὰ βουνα καὶ εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τόπους, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατασκοπεύουσι καλῶς τὰ εἰς τοὺς χαμηλοτέρους καὶ μακροτέρους τόπους φαινόμενα· ἐπεὶ δὴ ἡ ὄψις τῶν ὀφθαλμῶν φυσικῶ τῷ τρόπῳ καθαρώτερα βλέπει τὰ χαμηλότερα πράγματα παρὰ τὰ ὑψηλότερα· πρῶτον, διότι τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου προσπιπτουσῶν εἰς τὴν γῆν, καὶ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀναλωμένων (κατὰ τὸν Βλεμμίδην) τῇ διπλῇ παράδῳ, ὁ χαμηλότερος τόπος περισσότερον θερμαίνεται καὶ λαμπρύνεται· ἀπολούθως δὲ καὶ ἡ εἰς τὰ χαμηλότερα βλέπουσα ὄψις καθαρώτερον βλέπει. Ὁ δὲ ὑψηλότερος τόπος ὅσον εἶναι ὑψηλότερος, τόσον δὲν φθάνεται, ὥστε θερμαίνεται ἢ λαμπρύνεται ἀπὸ τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἀκτίνων, ἐπεὶ δὴ ἀσθενεῖ αὕτη σκορπίζομένων τῶν ἀκτίνων εἰς τὸν αἶρα.

Καὶ δεύτερον, διότι ἡ ὄψις ὅταν βλέπῃ τὰ χαμηλότερα, σμίγει ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ὀπτική ἀκτὶς μὲ τὰς κάτω φερομένας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας (κατὰ τοὺς Ὀπτικούς), καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰς κινουμένη τόσον δὲν κοπιάζει, ἐπεὶ δὴ ἐπιβαίνει ἐπάνω εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, καὶ ἀπὸ αὐτὰς βοηθεῖται καὶ ἐλαφρύνεται. Ὅταν δὲ ἡ ὄψις βλέπῃ τὰ ὑψηλότερα πράγματα, τότε πάσχει ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπεὶ δὴ γὰρ αἱ μὲν ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου φέρονται κάτω, ἡ δὲ ὄψις ἢ ζητοῦσα νὰ ἰδῇ τὰ ἄνω σμίγει μὲ αὐτὰς, διὰ τοῦτο ἀντιπάλλεται καὶ ἀπωθεῖται ἀπὸ ἐκείνας, καὶ ἐκ τούτου διασκορπίζεται τὸ φῶς τῆς ὄψεως κοπιάζει καὶ ταλαιπωρεῖται διὰ τὴν ἐναντιότητα τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς ὀπτικῆς ἀκτίνος τῆς ἰδικῆς τῆς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι διορίζουσι νὰ στέκωνται ἐπάνω εἰς τὰ βουνα οἱ σκοπευτῆρες καὶ φύλακες, διὰ νὰ δίδουν ἀπὸ ἐκεῖ εἰδῶσιν εἰς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κατοικοῦντας τῶν φαινομένων πραγμάτων, τόσον τῶν ἀφελίμων, ὅσον καὶ τῶν βλαβερῶν.

Οἱ σκοπευτῆρες δὲ αὐτοὶ καὶ φύλακες συνειθίζουσιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς νὰ ἀνάπτουν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη φανούς ἢ πυρκαϊὰς, διὰ νὰ δίδουν μὲ αὐτὰς τὴν εἰδῶσιν ἡλιγωρότερον· οἱ ὁποῖοι φανοὶ ὀνομάζονται φρυκτωρίαι, παρὰ τὸ πυρσὸν καὶ τὸ αἰεεῖν (φυλάττειν)· ταῦτόν εἰπεῖν ὀνομάζονται διὰ πυρὸς φυλακαί· ὅθεν καὶ παραφρυκτωρεῖν λέγεται, ὅταν οἱ φύλακες κακῶς μεταχειρίζονται τοὺς φανούς διὰ συμφέρον μὲν τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, διὰ βλάβην δὲ τῶν ἰδικῶν των πολιτῶν. Καλῶς λοιπὸν λέγονται τὰ βουνα σκοπιαὶ καὶ καθεὶ ἄλλος τόπος ὑψηλὸς ἐπιτήδειος διὰ φυλακὴν· ὅθεν γέγραπται·

„Καὶ

„Καὶ ἐγένετο ἐπὶ Ἰεφθαΐ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ παρήλθε τὴν σκοπιὰν Γαλαὰδ“ (Κριτ. ιδ΄. 29.)· ἀλλὰ καὶ σκοποὶ λέγονται οἱ αὐτοὶ τόποι ὁμοῦ καὶ οἱ σκοπεύοντες· „Εἶδον, φησὶν, οἱ σκοποὶ τοῦ Σαουλ ἐν Γαβαὰ“ (ἀ. Βασιλ. ιδ΄. 16.)· καὶ πάλιν· „Παρεγένετο ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλεν“ (β΄. Βασιλ. ιγ΄. 24.).

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀμίκμοις ποσὶ πόρτον ἐρυθρὸν καὶ ὑγρὸν βυθὸν
„διελάσαρτες, ἀναβάτας τριστάτας δυσμερεῖς ὀρώμτες ἐν αὐτῷ ὑ-
„ποβρυχίους, ἐν ἀγαλλιάσει ἔμελπομ· Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι
„δεδοξάσται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός εἶναι ἀπλοῦς καὶ διηγηματικὸς, διαλαμβάνων τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ γενομένην θαυματουργίαν· λέγει γὰρ οὕτως ὁ Μελωδός. Οἱ δύο χοροὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὁ τῶν ἀνδρῶν, λέγω, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ τῶν γυναικῶν, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς καὶ χοροστάτης ἦτον ἡ Μαριάμ ἡ τοῦ Μωϋσέως ἀδελφή, μετ' ἀβρόχους πόδας διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἥτις ὑγρὸς βυθὸς οὖσα, ἀπεξηράνθη καὶ χέρσος γῆ ἐγένε. Διεπέρασαν δὲ αὐτὴν μετ' πολλὴν ὀγληγυράδα καὶ σπουδὴν, ὥς ἐλαφροὶ τινες ἵππεῖς, ἕνα μὲν, διὰ τὸν φόβον τῶν ὀπίσω ἐρχομένων Αἰγυπτίων, ἄλλο δὲ, διότι ἀφ' οὗ ἐδιάβηκαν αὐτοὶ, ἐνώθησαν πάλιν ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων τὰ διαιρεθέντα μέρη τῆς θαλάσσης· ὅθεν διὰ τὰ δύο αὐτὰ αἷτια ἔτρεχον μετ' σπουδὴν οἱ Ἰσραηλῖται νὰ περάσουν μίαν ὥραν πρότερον· καὶ τοῦτο ἀμυδρῶς ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ἡ Γραφή λέγουσα· „Καὶ εἰσῆλθον οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρὸν....
„καὶ κατεδέωξαν οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, καὶ πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ
„τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης“ (Ἐξ. ιδ΄. 22.).

Βλέποντες δὲ, λέγει, οἱ Ἰσραηλῖται ὅτι ἐγιναν ὑποβρύχιοι μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν καὶ εἰς τὸν ταύτης βυθὸν οἱ ἐχθροὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἔβαλλον μετ' ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας τῶν, τόσον οἱ χοροὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅσον καὶ οἱ χοροὶ τῶν γυναικῶν· „Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξάσται“. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ ἀναβάται καὶ οἱ τριστάται; Ἀναβάται αἰσθητῶς μὲν καὶ κατὰ τὸ γράμμα εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ ἵππεῖς τοῦ Φαραὼ· τριστάται δὲ εἶναι οἱ τρεῖς ἄνθρωποι οἱ καθήμενοι εἰς κάθε μίαν ἀρμάμαξαν διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς· ἀλληγορικῶς δὲ ἀναβάται νοοῦνται οἱ Δαίμονες οἱ τοῦ ἀσράτου Φαραὼ Διαβόλου ὑπηρεταί· τριστάται δὲ εἶναι οἱ Δαίμονες ἐκεῖνοι ὅπου στέκονται ἐπάνω εἰς τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς· ἥτοι εἰς τὸ λογιστικόν, εἰς τὸ θυμικόν, καὶ εἰς τὸ ἐπιθυμητικόν· καὶ τὸ μὲν λογιστικὸν κινουσὶν εἰς λογισμοὺς βλασφημίας καὶ αἰρετικῶν πρὸς ἐκδίκησιν ἐκείνων ὅπου μᾶς ἐβλάψαν, ἢ ἀτίμασαν μετ' λόγον ἢ μετ' ἔργον· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν κινουσὶν εἰς λογισμοὺς αἰσχυροῦς, πορνείας, μοιχείας, καὶ ἄλλων σαρκικῶν ἀκαθάρσιων ἐργασίαν. Τούτους δὲ ὅλους κατεπόντισεν ὁ Χριστὸς μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῶν δακρύων τῆς Μετανοίας.

ὑποβρυχίους δὲ τούτους ἀνόμασεν ὁ Μελωδὸς πρεπόντως· διότι τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸν πάτον τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ὀνομάζονται βρύχια· διότι κάτω ὑπὸ τὴν γῆν σφιγγόμενα καὶ στενοχωρούμενα, κάμνουσιν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς θαλάσσης καὶ ποιοῦν ἤχον βρυγμῶδη· ὅθεν καὶ πεποιημένη φωνὴ εἶναι τὸ, βρύχια. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ νερά ἐκεῖνα βρύχια ὀνομάζονται, δικαίως ὑποβρύχιοι ὀνομάζονται καὶ ὅσοι πέσωσιν ὑποκάτω τῶν βρυχίων ὑδάτων ἐκείνων.

Τροπάριον.

„Ρήματα ζωῆς τοῖς φίλοις Χριστὸς καὶ περὶ τῆς Θείας δημηγο-
 „ρῶν Βασιλείας, ἔφη· Ἐρ ἔμοι τὸν Πατέρα ἐπιγνώσεσθε, φωτὶ
 „ὡς ἐξαστράψω ἀπρὸς ὑμᾶς, ἐν ἀγαλλιάσει μέλπομεν· Ἀσωμεν τῷ
 „Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν, λέγει, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδημηγόρει εἰς τοὺς φίλους τοῦ Μαθητῆς καὶ Ἀποστόλους, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα ζωηρά του λόγια ἔλεγε καὶ διὰ τὴν Θείαν του Βασιλείαν: ἦτοι διὰ τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεώς του. Βασιλείαν δὲ αὐτὴν ὀνομάζει, διότι εἰς αὐτὴν ἡστράφεν ἀληθῶς ὁ Κύριος ὡς Θεός· διὸ περὶ αὐτῆς ἔλεγεν· „Εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐσθικότων (ἦτοι ὁ Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης), οἱ τινες ἂν μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (Ματθ. 15'. 28.). ὁ περ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει· „Τουτέστιν, ὄφονται ἐν τῇ Μεταμορφώσει τὴν καταστάσιν τὴν μέλλουσαν, ἐν ᾗ ἐλεύσεται καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς, καὶ οἱ δῖκοι ἐκλάμψουσιν“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον αὐτὸ ἐρμηνεύει· „Ἐως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει, ταυτέστι, τῷ δυνάμιν τοῖς ὁρώσι παρασχεῖν ἰδεῖν τὰ ἀθέατα, τῆς θανάσιμου καὶ ψυχοφθόρου προκαθάρσα λυμης, ἣτις ἐστὶν ἡ ἁμαρτία· ταύτης δὲ γεῦσις ἐστὶν ἡ ἐν τῷ λογισμῷ τῆς κακίας ἀρχῆς, ἥς οἱ προκαθαρθέντες οὐ γεύονται τοῦ κατὰ ψυχὴν θανάτου, τῇ δυνάμει τῆς μελ- λούσης ἐπιφανείας ἀμόλυντοι τηριζέμεντες, ὡς ἐγὼ νομίζω, καὶ τὴν διάνοιαν“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Τὸ δὲ „Ρήματα ζωῆς“ ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Κορυθαῖον Πέτρον· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους· „Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίᾳ ἔχεις“ (Ἰω. 5'. 67.). τὸ δὲ „φίλοις“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν“ (Ἰω. 15. 15.).

Ποῖα δὲ λόγια ἦτον ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγε περὶ τῆς ἰδικῆς του Βασιλείας ὁ Κύριος; Βέβαια ἐκεῖνα ὅπου ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν Φίλιππον· „Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα, καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστί;“ (Ἰω. 14'. 9.) καὶ πάλιν· „Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν Πατέρα μου ἐγνώκειτε ἂν, καὶ ἀπάρτι γνωσκέτε αὐτόν“ (Αὐτόθ. 7.). καὶ πάλιν· „Ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με· ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα“ (Ἰω. 1β'. 45.). Τί ζητεῖτε, λέγει, ὧ φίλοι καὶ μαθηταί μου, καὶ ἀποροῦντες λέγετε μαζί με τὸν Φίλιππον „Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν;“ (Ἰω. 14'. 9.). Ἐὰν τὰρὰ δὲν πιστεύετε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστί, πᾶς ἡξεύρετε ὅτι ὅταν ἐγὼ ἀστράψω εἰς τὸ θαυμάριον ὅρος με φῶς ἀπρόσιτον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητός του καὶ ἀληθινόν (τὸ γὰρ ἀπρόσιτον εἶναι καὶ ἀληθινόν κατὰ τὸν Βασίλειον). τότε θέλετε γνωρίσει εἰς ἐμὲ τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸν ὑπάρχοντα φῶς· κατὰ γὰρ τὸν Φαλμωδόν, ἐν τῷ φωτὶ τῷ ἰδικῷ μου τῷ ἐν τῷ θαυμῶν λάμποντι ὄφισθε: ἦτοι θέλετε γνωρίσει καὶ τὸν Πατέρα φῶς· „Ἐν τῷ φωτί σου, φησὶν, ὁφόμεθα φῶς“ (Φαλ. λέ. 10.). ὁθεν καὶ με ἀγαλλιάσιν θέλετε μέλπειν· Ἀσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

Τροπάριον.

„ Ἰσχυρὺν τῶν Ἐθνῶν κατέδεσθε, φίλοι Μαθηταί, θαυμασθήσεσθε
 „ δὲ τῷ πλούτῳ αὐτῶν, ὅτι δόξης πληροῦσθε, ὡς ὀφθήσομαι λαμ-
 „ πρότερος ἡλίου ἐξαστράπτω, ἐν ἀγαλλιάσει μέλπομεν· Ἄσωμεν
 „ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου· διότι ἐκεῖνα τὰ λόγια ὅπου λέγει ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Σαβαάθ πρὸς τοὺς ἐκλεκτούς του Ἰσραηλῆτας „ Ὑμεῖς δὲ Ἱερεῖς Κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ Θεοῦ, ἰσχυρὸν Ἐθνῶν κατέδεσθε, „ καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε “ (Ἡσ. ξα. 6.), ταῦτα καὶ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς ἰδικούς του Ἱερεῖς καὶ Λειτουργούς καὶ Μαθητάς· Ὡ φίλοι καὶ Μαθηταί μου, μὴ λυπήσθε ὅτι εἰσθε πτωχοὶ καὶ ἄτιμοι καὶ εὐκολοκαταφρόνητοι εἰς τὸ φαινόμενον· διότι καθὼς διὰ ἐμὲ ἐπροφήτευσεν ὁ Μάντις ἐκεῖνος Βαλαάμ λέγων· „ Ἐδεταὶ Ἐθνη ἐχθρῶν αὐτῆ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελεῖ “ (Ἀριθ. κδ'. 8.)· οὕτω καὶ διὰ ἐσᾶς ἐπροφήτευσεν ὁ Ἡσαΐας λέγων· „ Ἰσχυρὸν Ἐθνῶν κατέδεσθε “, ἦτοι τὰ κράτος ὅλον καὶ τὴν δύναμιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ εἰδωλολατρείαν, ἐσεῖς θέλετε τὰ ἀφανίσαι, καὶ μετὰ τὰ ὀδόντια τῆς διδασκαλίας σας θέλετε τὰ ἀλέσει· καθὼς γὰρ τὰ φαγητὰ, ἃν καὶ ἐναντία ἦναι καὶ βλαβερά εἰς τοὺς τρώγοντας, ὅταν ὁμως χανευθοῦν ἀλλοιόγονται καὶ γίνονται ὅμοια μετὰ τὴν σάρκα ἐκεῖνων ὅπου τὰ τρώγουν· οὕτω καὶ τὰ Ἐθνη θέλουν γένει εἰς ἐσᾶς φαγητὸν εὐχριστον καὶ εὐχυμον· διότι ἔχουν νὰ ἀλλοιωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν.

Οὕτω λοιπὸν θέλετε φάγει νοητῶς τὴν δύναμιν τοῦ Ἐθνῶν· θέλετε δὲ θαυμασθῆ καὶ μετὰ τὸν πλοῦτον αὐτῶν· διότι ἐσεῖς ἀποικτώντες τὸν πλοῦτον των, ἔχετε νὰ γενῆτε περιβόητοι πανταχοῦ, καθὼς ἐγενε περιβόητος πρότερον καὶ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπῆρε τὸν αἰσθητὸν πλοῦτον τῶν Αἰγυπτίων κατὰ προσταγὴν Θεοῦ· „ Ἐξήγαγε, φησὶν, αὐτοὺς „ (ὁ Θεὸς δηλαδὴ τοὺς Ἑβραίους) ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ “ (Ψαλ. ρδ'. 36.). Πλοῦτον δὲ Ἐθνῶν ὀνομάζει ἐδῶ, ὅχι τὸν αἰσθητὸν, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον· τί γὰρ ἐχρειάζοντο πλοῦτον οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς τὸ κήρυγμα παρὰ τοῦ Κυρίου χωρὶς ῥάβδου, χωρὶς ὑποδήματα, χωρὶς σακούλιον, καὶ χωρὶς ἓνα χάλκωμα; ἀλλὰ πλοῦτος Ἐθνῶν ἐδῶ νοεῖται ἡ μετάθεσις τοῦ ζήλου τοῦ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη, εἰς τὸν ζῆλον τὸν κατ' ἐπίγνωσιν, καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν εὐσέβειαν μεταβολή, καὶ ὁ τοῦ κηρύγματος πλατυσμός· οὗτος γὰρ εἶναι ὁ ἀληθὴς πλοῦτος τῶν Ἀποστόλων. Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ πλοῦτος τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ νὰ ἦναι πτωχοὶ διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλους νὰ πλουτίζουν· τὸ νὰ μὴ ἔχουν, καὶ ὅλα νὰ τὰ ἔχουν· καθότι ὅλα τὰ ἄσπρα τῶν Χριστιανῶν ἦτον ἰδικά των, καὶ ὅθεν ἠθέλον ἔπερνον τὰ πρὸς τὴν χρείαν των· ὅθεν ἔλεγον· „ Ὡς πτωχοὶ, πολλὰς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ „ πάντα κατέχοντες “ (β'. Κορ. 5'. 10.).

Εἰπὼν δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι θέλουν θαυμασθῆ οἱ Ἀπόστολοι διὰ τὸν πλοῦτον τῶν Ἐθνῶν, ἀκολούθως λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ θαυμασθοῦν· διότι ἐσεῖς, λέγει, θέλετε γεμῶσει ἀπὸ δόξαν διὰ τὰ σημεῖα καὶ θαύματα ὅπου μέλετε νὰ κάμνετε· ὅποιος γὰρ εἶναι δεδοξασμένος, αὐτὸς εἶναι καὶ θαυμαστός. Ἄν λοιπὸν ἐσεῖς ἔχετε νὰ δοξασθῆτε ἀναμφιβόλως διὰ τῶν θαυμάτων, βέβαια δὲ αὐτῶν ἔχετε καὶ νὰ θαυμαστωθῆτε· καθὼς καὶ ἐγὼ ὀλίγον ὕστερον θέλω φανῆ λαμπρότερος τοῦ ἡλίου, ἐξαστράπτων εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, καὶ διὰ τῆς λαμπρότητος ταύτης ἔχω νὰ δοξάζωμαι καὶ νὰ θαυμαστούνωμαι παρὰ πάντι· ἂν γὰρ πρότερον δὲν θαυμάσῃ τινὰς τὸν αἰθρώπον διὰ κανένα ἀγαθὸν ὅπου ἐκατέρωθωσε, δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν δοξάσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ

καὶ ὁ Μελωδός, εἰπὼν πρότερον ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν νὰ θαυμαστοῦν διὰ τὸν πλῆτον τῶν Ἑθνῶν, ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὸ ἐπόμενον εἰς τὸν θαυμασμόν, ἦγουν ὅτι θέλουν πληρωθῆν ἀπὸ δόξαν ἐν ἀγαλλιάσει μέλλοντες. „Ἀσωμεν τῷ Θεῷ“ καὶ τὰ ἐξῆς.

Τροπάριον.

„Σήμερον Χριστὸς ἐν Ὄρει Θαβὼρ λάμψας, ἀμυδρῶς Θεϊκῆς αὐγῆς,
 „ὥς ὑπέσχετο, Μαθηταῖς παρεγύμνου χαρακτῆρας· δὲ (1) πλη-
 „σθέντες Θείας αἴγλης, ἐν ἀγαλλιάσει ἐμελπομ· Ἀσωμεν τῷ Θεῷ
 „ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον, λέγει, ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ ἔλαμψεν εἰς τὸ Ὄρος Θαβὼρ, παρεγύμνω-
 σαν· ἦτοι ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του κάποιους ἀμυδρούς καὶ ὀλίγους τινὰς χαρακτῆρας
 τῆς Θεϊκῆς αὐγῆς, ἡ ὁποία ἦτον κεκρυμμένη μέσα εἰς τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότη-
 τος, καὶ ἕως τότε δὲν ἐβλέπετο ἀπὸ τοὺς Μαθητάς του· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ Παρεγύμνου,
 κατὰ τὸν Θεῖον Χρυσόστομον λέγοντα „Ἐν τῷ Ὄρει τῷ Θαβὼρ μεταμορφωθείς ὁ Δεσπό-
 „της Χριστὸς, ἔδειξε τῆς ἀθεάτου Βασιλείας τὴν δόξαν καὶ ἐκ ἐπέδειξε, τούτεστι μικρὸν
 „παρήνοιξε τὴν Θεότητα καὶ ἐχὶ τελείως“. Ἀκολουθῶς δὲ λέγει ὁ Χρυσορρήμων καὶ τὴν
 αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχὶ τελείως τὴν ἔδειξε. „Τὸ μὲν,
 „πληροφορῶν, τὸ δὲ, φειδόμενος· πληροφορῶν μὲν γὰρ, ἔδειξεν αὐτοῖς τῆς ἀθεάτου Βασι-
 „λείας τὴν Θεϊκὴν δόξαν, ἐχὶ ὅσητις ἦν, ἀλλ' ὅσον ἡδύναντο φέρειν οἱ σωματικούς ὀφθαλ-
 „μοὺς περιφέροντες· φειδόμενος δὲ, καὶ οὐχὶ φθονῶν, ἐκ ἔδειξεν αὐτοῖς τὴν πᾶσαν δόξαν,
 „ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὴν ζῶνι ἀπολέσωσιν“.

Φέρει δὲ καὶ ὁμοίωμα ὁ τῶν Κανόνων ἑρμηνεὺς Θεόδωρος, ὅτι ὡς διὰ μέσων ὑαλίνων τινῶν
 λύχνων τὰς ἀκτῖνας τοῦ Θείου φωτός ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ὁ Κύριος, καθὼς ὑπέ-
 σχέθη. Ποῦ δὲ ὑπέσχεθη νὰ δείξῃ ὁ Κύριος τὸ Θεῖόν τε φῶς; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὑπέσχε-
 θη τοῦτο ὀλίγον πρὸ τῆς Μεταμορφώσεώς του, ὅταν ἔλεγεν εἰς τὰς Ἀποστόλους „Εἰσὶ τινες
 „τῶν ὧδε ἐσθνηκότων, οἵ τινες ἔ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ
 „Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (ματθ. 15'. 28.). Μετὰ τὴν λέξιν δὲ „Τινὰς“ ἐννοεῖ ἐδῶ τὸν
 Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ μετὰ τὴν „Βασιλείαν“, τὴν ἐν τῇ Μεταμορφώσει δόξαν·
 ὁθεν αὐτὸ τὸ ρητὸν ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων λέγει. „Ἐρταῦθα ἔ περὶ τῆς δευτέρας αὐτῆς
 „παρουσίας τῆς ἐνδόξου λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρει Μεταμορφώσεως“. Καὶ ὁ Θεο-
 σαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Πανταχοῦ ἐστὶν ὁ τοῦ Παντός Βασιλεὺς, καὶ πανταχοῦ ἐστὶν
 „ἡ Βασιλεία αὐτοῦ· ὥστε τὸ ἔρχεσθαι τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν οὐ τὸ ἄλλοθεν ἀλλαχόσε
 „παραγίνεσθαι δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ Θείου Πνεύματος·
 „διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει· ἥτις δύναμις οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίτε-
 „ται, ἀλλὰ τοῖς ἐσθνηκόσι μετὰ τοῦ Κυρίου, τούτεστι τοῖς ἐσθνηγμένοις ἐν τῇ πίστει
 „αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τοῦτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ
 „τοῦ λόγου πρότερον εἰς ὅρος ὑψηλόν, δηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὑπερاناβι-
 „βαζομένοις“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Ὁ μὲν οὖν Σωτὴρ ἔτω κατὰ
 τὴν ὑπόσχεσίν του ἔδειξεν εἰς τὰς Μαθητάς τε ὀλίγοντι τὸ φῶς τῆς ἰδίας Θεότητος· οἱ δὲ
 Μαθηταί, γεμῶσαντες ἀπὸ τὴν ὀλίγην λαμπρότητα ἐκείνην τῷ φωτός καὶ τῆς Θείας αἴγλης,
 ἐμελπον ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ καρδίας· „Ἀσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται“.

Ωδὴ

(1) Ἀντὶ νὰ εἰπῇ „Πλησθέντες δὲ Θείας αἴγλης“, εἶπε „Δὲ πλησθέντες Θείας αἴγλης“ κατὰ μετὰ-
 σεσιν διὰ τὸ μέλος.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύνα-
 „μιν· διὰ τοῦτο ἐστερεώθη ἐν Κυρίῳ ἡ καρδία μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ τὴν Ωδὴν τῆς Προφήτιδος Ἀννης τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ μετὰ αὐτὰς τὰς ξηρὰς λέξεις ἐκείνης· ἐκείνης γὰρ εἶναι καὶ ἡ πρότασις „Εστερεώ-
 „θη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, καὶ ἡ ἀκολούθως κατασκευὴ „Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε
 „καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν“. Εὐφυῶς δὲ ὁ Μελωδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν αὐ-
 τῶν, καὶ τὴν μὲν πρότασιν ἔκαμε κατασκευὴν, τὴν δὲ κατασκευὴν ἔκαμεν ἐκ τοῦ ἐναντίου
 πρότασιν· τῆς μὲν γὰρ Ωδῆς ἡ ἀρχὴ εἶναι „Εστερεώθη, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“. Ἐπει-
 τα ὡς αἰτίαν τῆς στερεώσεως ἀκολουθῶς λέγει „Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθε-
 „νοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν“. Βλέπουσα ἡ Ἄννα ὅτι ἀδυνατήσῃ μὲν τὸ τοξάρι τῶν
 δυνατῶν, οἱ δὲ ἀσθενεῖς ἐζώσθησαν δύναμιν παρὰ Κυρίου, διὰ τὸτο ἐστερεώθη καὶ αὐτῆς
 ἡ καρδία εἰς τὸν Κύριον. Ὁ δὲ Μελωδὸς δὲν εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ πρότασιν καὶ ἀρχὴν
 ποιήσας τοῦ Εἰρμοῦ τὴν ἀσθένηαν τῶν δυνατῶν, καὶ ἀκολούθως εἶπε τὴν τῆς καρδίας στε-
 ρέωσιν· ἡ αἰτία δὲ τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης εἶναι, ὡς νομίζω, αὕτη.

Συνειθίζουσιν οἱ Θεοὶ οὗτοι Μελωδοὶ νὰ γράφωσι τὰ προοίμια καὶ τὰς ἀρχὰς καθε Ωδῆς
 εἰς τὰ τέλη τῶν Εἰρμῶν καὶ τῶν Τροπαρίων· οὕτω λόγου χάριν τὸ „Ἀτωμεν τῷ Κυρίῳ“
 „εἰδόξως γὰρ δεδοξασται“, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρχὴ καὶ προοίμιον τῆς πρώτης Ωδῆς τοῦ
 Μωϋσέως, γράφουσιν οἱ Μελωδοὶ εἰς τὸ τέλος τῶν Τροπαρίων. „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει
 „τὸ Πνεῦμά μου“ τὴν ἀρχὴν τῆς πέμπτης Ωδῆς τοῦ Ἡσαίου· καὶ „Εὐλογητὸς εἶ, Κύ-
 „ριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν“ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐβδόμης Ωδῆς. Καὶ „Εὐλογεῖτε πάν-
 „τα τὰ ἔργα Κυρίου“ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀγδόης· καὶ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“
 τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνάτης, ὅλα ταῦτα, προοίμια ὄντα τῶν Ωδῶν, οἱ Μελωδοὶ γράφουσιν εἰς
 τὰ τέλη τῶν Τροπαρίων. Οὕτω λοιπὸν ἀκολουθῶς μετὰ αὐτὰ καὶ τὸ „Εστερεώθη ἡ καρ-
 „διά μου ἐν Κυρίῳ“, ἀρχὴ ὃν καὶ προοίμιον τῆς τρίτης ταύτης Ωδῆς, ἐγράφη ὡς ἐπαδὴ
 εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ τὸ ρητὸν τὸτο; Ἀκουσον. Ὁ Ἅγιος Νεῖλος ἀνα-
 γωγικῶς ἐρμηνεύων αὐτὸ, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν χρέος νὰ ζητοῦμεν προθύ-
 μως τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Παντοδυναμοῦ Πνεύματος, ἵνα διὰ τῆς δυνάμεως τήτου ἀδυ-
 νατήσῃ τὸ τόξον καὶ αἰσαῖται τῶν δυνατῶν Δαιμόνων, εἰ ὅποιοι πάντοτε σαῖτεύουσιν ἡ-
 μᾶς μετὰ τοὺς βλασφήμους καὶ πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς, ὡς μετὰ βέλῃ, καὶ οὕτως
 εἰδυναμωθέντες παρ' αὐτῆς νὰ νικῶμεν τὰς ἀοράτους ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας.

Τροπάριον.

„Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ, τὴν ἀμαυρωθεῖσαν ἀμείψας ἐ-
 „λάμπρυνας πάλαι φύσιν, καὶ ἀλλοιώσει τῆς μορφῆς Σὺ ἐθεύργησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐπιστρέφων ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, οὕτω λέγει·
 ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐφόρεσας ὁλόκληρον τὸν Ἀδὰμ· ἥτοι προσείληφας σῶ-
 μα καὶ ψυχὴν νοερὰν, λογικὴν, θελητικὴν καὶ αὐτεξούσιον· ταῦτα γὰρ εἶναι ἡ ὁλοκληρία
 τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπλῶς πάσης φύσεως· διώξας δὲ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην
 φύσιν τὴν ἀμαυρωσιν ὅπου τῆς ἐπροξένησε πάλαι ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδὰμ, καὶ μεταβα-
 λῶν

λάν εἰς τὸ θειότερον, ἐλάμπρυνας αὐτὴν μετὰ τὸ φῶς τῆς ἰδικῆς Σου Θεότητος, τῆς ἐν τῷ
Θαβάρ σήμερον ἀστράφουσας. Καὶ οὐ μόνον ἐλάμπρυνας, ἀλλὰ καὶ ἐθεοῦργησας αὐτὴν με-
τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους γενομένην ἀλλοίωσιν τῆ προσώπου Σου. „Εγένετο, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λου-
κᾶς, ἐν τῷ προσεῦχέσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων“ (Λουκ. 9. 29.).

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶναι τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελεῶδης, ὅτι ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἐ-
θεοῦργήθη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· διότι καὶ ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει ἐν τινι Τροπα-
ρίῳ. „Ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τῆ Θεῷ Λόγῳ ἐθεοῦργήθη“· καὶ ὁ
Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστῇ Γέννησιν λόγῳ. „Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς
προσλήψεως ἐν ἐκ δύω τῶν ἐναντίων, ὧν τὸ μὲν (ἡ Θεότης) ἐδέωκε, τὸ δὲ (ἡ ἀνθρωπότης)
ἐδέωθη“. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ περὶ Τίτ. „Χρὶς διὰ τὴν Θεότητα (λέγεται)· χρίσις
γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπότητος..... ἥς ἔργον ἀνθρώπου ἀκούσαι τὸ χρίον, καὶ Θεὸν τὸ
χρίμενον“. καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ. „Τὰ γὰρ ἀμφότερα ἐν τῇ συγ-
κράσει, Θεῷ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ θεωθέντος“. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπο-
ρίας λέγομεν ὅτι τὸ „ἐθεοῦργησας“ ἐδῶ νοεῖται ἀντὶ τῆς, ἐδειξας καὶ ἐφανέρωσας ὅτι ἐθεοῦ-
ργήθη ἡ ὑπὸ Σοῦ προσληφθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις· ἐθεοῦργήθη μὲν γὰρ αὕτη ἐξ αὐτῆς
τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὡς εἵπομεν· ἡ θεουργία ὁμῶς
αὕτη καὶ δέωσις δὲν ἦτον φανερά· εἰς τὴς πολλούς, πλὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ προσεληφθό-
τος τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ θεοῦργήσαντος αὐτήν· ἂν γὰρ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι αὐτόπται καὶ
ὑπηρεταὶ τοῦ Λόγου Ἀπόστολοι δὲν ἤξευρον τὴν τοῦ προσλήμματος αὐτοῦ δέωσιν, σκαι-
δαλιζόμενοι διὰ τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀδιάβλητα πάθη, εἰς τὰ ὅποια ἐβλεπον αὐτὸν ὑπο-
κειμενον, πόσω μᾶλλον δὲν ἤξευρεν αὐτὴν ὁ πολὺς καὶ χυδαῖος λαός; Ἀφ’ οὗ δὲ μετεμορ-
φώθη ὁ Κύριος, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγι-
ναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, τότε δὴ τότε ἡ ἔσωθεν ἐν τῇ κατ’ ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Θεοῦ
Λόγου θεοῦργηθεῖσα φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐγνώσθη διὰ τῆς εἰς τὰ ἔξω τῶν θεϊκῶν ἀκτί-
ων ἐκχύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης οὕτως εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πανηγυρίζει·
„Καὶ δοξάζεται μὲν ἡ σὰρξ ἅμα τῇ ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγῇ, καὶ ἡ τῆς
Θεότητος δόξα, δόξα καὶ τῆς ἀνθρωπότητος γίνεται· εἰς γὰρ ἐστὶ τὸτο κακὸν Χριστός,
ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος καὶ ἡμῖν συμφυὴς καὶ ὁμόφυλος. Εἰ τοίνυν οὐδέποτε τὸ σῶμα
τὸ ἅγιον ἀμέτοχον τῆς θείας δόξης ὑφέστηκεν, ἀλλ’ ἐξ ἁκρας ἐνώσεως τῆς κατ’ ὑπόστα-
σιν τὴν δόξαν τῆς ἀοράτου Θεότητος τελείως πεπλούτηκεν, ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι
δόξαν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς· ἀλλ’ ἀφανὴς ἡ δόξα ὑπάρχουσα ἐν τῷ φαινόμενῳ σώ-
ματι, τοῖς μὴ χωρεῦσι τὰ καὶ Ἀγγέλοις ἀθέατα τοῖς τῆς σαρκὸς δεσμίσις ἀόρατος
ἐχρημάτιζε. Μεταμορφοῦται τοίνυν, οὐχ ὅ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν
μεταβαλλόμενος, ἀλλ’ ὅπερ ἦν τοῖς αἰεταῖς μαθηταῖς ἐκφανόμενος“. Τί δὲ ἀπόλαυσεν
ἡ ἀνθρωπότης τῆ Κυρίου διὰ τῆς Θεουργίας; Τὸ νὰ μεδέξῃ εὐθύς τὰ πλεονεκτήματα καὶ
τὰς μεγαλοπρεπείας τῆς Θεότητος, καὶ νὰ γένη ζωοποιός, παντοδύναμος, καὶ πάντα γινώ-
σκουσα (ὅρα σελ. κη. τῆς Δογματικῆς Πανοπλίας). Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῆς
θεουργίας ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐγίνετο ὁμόθεος, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. „Καὶ
διὰ τὴν πρόσληψιν τὴν χρισθεῖσαν Θεότητι καὶ γενομένην ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ θαρρῶ
λέγειν ὁμόθεον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι ἡ κατ’ ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα φύσις τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἂν καὶ
ἐδεώθη καὶ ἐθεοῦργήθη ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως, δὲν ἐκβῆκεν ὁμῶς καὶ ἔξω ἀπὸ τοῦς φυ-
σικῶν ὁρίων, ὥστε νὰ τραπῇ εἰς Θεότητα, μὴ γένοιτο! τῶν Μονοφυσιτῶν γὰρ ἦτον τοῦτο
κακόδοξον φρόνημα· ἀλλὰ καθὼς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς γίνεται καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου, οὐχ ὅ ἦν
μεταβαλὼν (ἦτοι τὸ εἶναι Θεός), ἀτρεπτός γὰρ, ἀλλ’ ὅ οὐκ ἦν προσλαβὼν, φιλόανθρωπος
γὰρ (ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα)· οὕτω καὶ τὸ πρόσλημμα τῆς
ἀνθρωπότητος, ἂν καὶ ἐδεώθη, ἀτρεπτον ὁμῶς ἔμεινε καὶ δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ αὐτοῦ
ιδιώματα· ἦτοι τὸ παθητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα
καλούμενα πάθη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν θέωσιν εἶχεν αὐτὰ, πρῶτον ἵνα μὲ αὐτὰ ἡ ἐναν-
θρώπησις τοῦ Χριστοῦ πιστωθῇ καὶ μὴ νομισθῇ ὅτι ἦτον κατὰ φαντασίαν· εἰ γὰρ καὶ
αὐτὰ ἔχουσα κατὰ δόκησιν ἐνομίσθη ἀπὸ τοῦς Μανιχαίους, πόσω μᾶλλον, ἂν δὲν τὰ εἶ-
χε; δεύτερον, ἵνα τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσιν ἰάσεται τὰ ἡμέτερα πάθη ὁ Κύριος, καὶ τοῖς

φυσικοῖς τὰ παρὰ φύσιν ἐξαφανίσῃ, καὶ ἀπλῶς, ἵνα νικήσας αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν τοῖς ὁμοφυέσι καὶ συγγενέσιν αὐτοῦ τὴν κατ' αὐτῶν νίκην χαρίσῃται (παρὰ τῇ Δογματικῇ Πανοπλίᾳ φύλ. κή.).

Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου· „ Προσελάβετο δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν, χωρὶς ἀμαρτίας „ καὶ χωρὶς τῶν διαβεβλημένων παθῶν* τὸ μὲν γὰρ μετὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν διαβεβλημένων παθῶν προσλαβέσθαι αὐτὴν οὐ Θεὸς ἦν, οὐδὲ καθελεῖν καὶ ἀνελεῖν τὴν ἀμαρτίαν ἐθέλοιτος* τὸ δὲ χωρὶς τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν πεφαντασμένης ἦν ἐνανθρωπήσεως „ καὶ οὐκ ἀληθοῦς* διὰ τοῦτο προσλαβόμενος τὴν φύσιν ἡμῶν, τὰ μὲν ἀπεπέμφατο ὡς ἀνείκεια αὐτῇ, τὰ δὲ ὡς ἀναγκαίως τῇ φύσει προσγιγνώμενα μετὰ τῆς φύσεως προσέλαβετο, ἵνα πιστευθῇ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ γέγονεν ἄνθρωπος* εἴτα ἀναχωρεύσας τὴν φύσιν ἑαυτοῦ διὰ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐλευθερώσῃ ταύτην καὶ αὐτῶν τῶν ἀδιαβλήτων, καὶ ἀποδείξῃ ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον πρώτην μὲν διὰ τῆς ἀναστάσεως του, εἴτα „ καὶ ἕκαστον ἡμῶν διὰ τῆς ἐλπιζομένης κοινῆς ἀναστάσεως“ (ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ἔ. ἡ ἀρχὴ „ Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοός). „

Καὶ ταῦτα μὲν λέγεται ὅτι εἶχε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρσίας. Ἀφ' οὗ δὲ αὐτὸ ἀνέστη, ἂν καὶ ἔγινεν ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον, καὶ ἀπέβαλε τὰ ἀδιαβλήτα παθῶν ἅπερ εἶχε πρότερον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος „ Εἰ γὰρ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν ἐκ ἔτι γινώσκομεν“ (β'. Κορ. ε'. 16.) * μὴ ὅλον τῆτο δὲν ἐτράπη εἰς ἀσωματότητα, οὐδὲ ἀπέβαλεν ὅλα τὰ φυσικάτου ἰδιώματα: ἦτοι τὸ ποσὸν, τὸ ποιόν, τὸ εἶναι ἐν εἴδει, τὸ τριχῇ διαστατόν, καὶ τὸ περιγραφτόν ἐν τόπῳ καὶ περιοριστόν* ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ ἀποβάλλῃ, πλεον σῶμα δὲν μένει, ἀλλ' ἔχει νὰ ἐκστῇ ἀπὸ τοῦς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως* ὁθεν λέγει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Τὸ Δεσποτικὸν καὶ πα- „ νάγιον σῶμα ἀφθαρτον μὲν ἀνέστη καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον καὶ τῇ θείᾳ κεκοσμημένον „ δόξῃ, σῶμα δὲ ὅμως ἐστὶ τὴν προτέραν ἔχον περιγραφὴν“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „ Καὶ τῷ Θωμᾷ πιστοῦται, καὶ διὰ τοῦτο „ τοῖς πέρασιν, ὡς εἶη Θεός τε καὶ ἄνθρωπος, δύο φύσεις φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐκ „ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐνεργείας, αὐτεξούσια τε θελήμα- „ τα εἰς αἰῶνα τὸν ἄπειρον αἰωνίζοντα“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἔ. ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς) * καὶ πάλιν· „ Οὔτε γὰρ διότι ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο τῶν „ ὄρων ἐξέστη τῆς οἰκείας Θεότητος, οὔτε τῶν προσόντων αὐτῷ θεοπρεπῶν αὐχημάτων, „ οὔτε μὴν ἡ σὰρξ θεωθεῖσα τῆς οἰκείας ἐτράπη φύσεως, ἢ τῶν αὐτῆς φυσικῶν ἰδιωμάτων* „ μεμενήκασι γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν αἰτε φύσεις ἀσύμφυτοι καὶ αἱ τούτων ἰδιότητες „ ἀλώβητοι“ (Βιβλ. γ'. κεφ. ξδ'. τοῦ Θεολογικοῦ) * διὰ τοῦτο εἰκονίζεται ὁ Χριστὸς καὶ ἐν Οὐρανοῖς ἥδη ὢν ὡς περιγραφτόν ἔχων σῶμα κατὰ τὸν διορισμὸν τῆς Ζ'. Συνόδου. Πῶς δὲ τῶρα εἶναι ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ ἀφθαρτον καὶ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Κυρίου; Ἀποκρί- „ νεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὅτι οὔτε σὰρξ εἶναι, ἢ γυναι παχυλὸν σῶμα, ὅποιον ἦτον πρὸ „ τῆς ἀναστάσεως, οὔτε πάλιν ἀσώματον καὶ ἄϋλον, ἀλλὰ μέσον πῶς, καθὰς οἶδε μόνος „ ὁ τοῦτο προσλαβὼν καὶ δοξάσας Θεὸς Λόγος* οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει· „ Πίστευε τὸν Υἱὸν „ τοῦ Θεοῦ ἡξεῖν πάλιν μετὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας κρίνοντα ζῶντας καὶ νεκρούς, „ οὐκέτι μὲν σάρκα, ἐκ ἀσώματον δὲ, ἀλλ' οἷς αὐτὸς οἶδε λόγοις θεοειδεστέρου σώματος, „ ἵνα καὶ ὁφθῇ ὑπὸ τῶν ἐκκεντησάντων, καὶ μείνῃ Θεὸς ἔξω παχύτητος“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆ „ Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς“ „ τοῦ τῆς ε'. Ὡδῆς Τροπαρίου τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφαγείων.

Τροπάριον.

„ Στύλῳ πυριμόρφῳ καὶ μεφέλῃ πάλαι ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ „ ἄγων σήμερον ἐν τῷ Ὄρει Θαβὼρ ἀρρήτῳ (1) ἐν φωτὶ Χριστὸς „ ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφουσιν καὶ οἱ δύο Ἑρμηνευταὶ τῶν Κανόνων· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Ἀρρήτας“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου Συνάγει ὁ Μελωδὸς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅτι ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι ὅπου καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἐνῆργησε τὰ ξένα ἐκεῖνα καὶ παρὰδοξα θαύματα, καὶ εἰς τὴν Νέαν ὕστερον ὅτε ἐσαρκώθη διὰ ἡμᾶς καὶ μετεμορφώθη εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος. Συμπεραίνει δὲ τοῦτο μὲ τοιοῦτον τρόπον· ἐκεῖ, λέγει, εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν, ἀφ' οὗ οἱ Ἰσραηλῖται ἐπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὠδήγει αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἔρημον μὲ στύλον πυρός, καὶ μὲ στύλον νεφέλης· μὲ τὸν στύλον γὰρ τῷ πυρὸς ὠδήγει αὐτοὺς τὴν νύκτα διὰ τὰ τοὺς φωτίζει εἰς τὸν δρόμον, μὲ τὸν στύλον δὲ τῆς νεφέλης, διὰ τὰ σκεπάζει αὐτοὺς τὴν ἡμέραν, ἵνα μὴ καίωνται ἀπὸ τὰς ἀκτίνων τῆς Ἥλιου· „Ὁ δὲ Θεὸς, φησὶν, ἠγάπητο αὐτῶν ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός“ („Εξ. ιγ'. 21.).

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, λέγει, εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος στύλον πυρός καὶ φωτός καὶ νεφέλην βλέπομεν· στύλον μὲν πυρός καὶ φωτός αὐτὸν τὸν μεταμορφωθείτα Χριστὸν, τὸν ὡς ἥλιον φωτεινὸν ἐξαστράπτοντα· νεφέλην δὲ τὴν ἐπισκιάσαντα αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἐξ ἧς ἐβρόντησεν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς, ἡ μαρτυροῦσα τὴν τοῦ μεταμορφουμένου φυσικὴν Τίετητα καὶ Θεότητα. Καὶ λοιπὸν ἂν τὸ θαῦμα καὶ τὸ παλαῖον καὶ τὸ ταρινὸν τοῦ στύλου τοῦ πυρός καὶ τῆς νεφέλης εἶναι ἴσον καὶ ὅμοιον, ἄρα καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι, ὅς τις καὶ τότε μὲν ὠδήγει τὸν Ἰσραὴλ διὰ στύλου πυρός, καὶ τώρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔλαμψε μὲ ἄρρητον καὶ ἀνεκλάλητον φῶς· τῆτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀνιγματοῶδως ἐφανερώσε λέγων· „Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας“ („Εβρ. ιγ'. 8.). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Νικήτας ὁ σχολιαστὴς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν Θεότητα τὴν τριμέρειαν ἔχει τοῦ χρόνου, καὶ ὅτι οὐχ ἥξει κατὰ τινος ἀλλοίως ἐλθῶν· „Οὗτός ἐστιν ὃς προῖν κατὰ τὸ χθὲς (ἦτοι τὸ παρελθὺς), καὶ ἔστι σήμερον κατὰ τὸ ἐνεστώς, καὶ ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ τὸ μέλλον“. Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Χθὲς καὶ σήμερον τὴν ἀνθρωπείαν ἐκάλεσε φύσιν, αἰώνιον δὲ τὴν Θεότητα προσηγόρευσε, τὸν δὲ αὐτὸν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι καὶκεῖνο· ἐπεὶδὴ εἰς Τίος Μονογενὴς ὁ αὐτὸς καὶ πρωτότοκος“. Ἡ χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας λέγεται ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· χθὲς μὲν, τῷ τρόπῳ διπλατῇ τῆς ἀντιδόσεως, διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων περιχώρησιν, καθὼ λέγομεν καὶ παιδίον προαιώνιον· σήμερον δὲ, διότι ἠνωμένη καθ' ὑπόστασιν εἶναι καὶ τώρα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μὲ τὸν Θεὸν Λόγον· καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διότι καὶ αἰωνίως θέλει διαμένῃ ἡ αὐτὴ ἐνωμένη μὲ τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐδέποτε μέλλει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτόν.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα τὴν ἔνδοξον οἰκοδομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεός, ὅτι ἐτέ-
 „χθης ἐκ τῆς Παρθένου, ἵνα ἐκ πλάτης ῥύσῃ τοὺς βοῶντάς Σοι·
 „Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ παρῶν Εἰρμός ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται διὰ τὴν πολλὴν σαφήνειαν ὅπου ἔχει· γεννᾷ ὁμως ἀπορίαν ὅχι ἀνεύλογον. Διὰ τί ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „Εἰσακήκοα τὴν ἔνδοξον οἰκοδομίαν Σου“, δὲν ἐσυάρμοσε τὰ ἀκόλουθα λόγια εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνῆλθες εἰς τὸ Θαβάρ, καὶ ἔλαμψας ὑπὲρ Ἥλιον, καὶ ὅτι Ἡλίας καὶ Μωσῆς παρέστησαν σοι, καὶ ἄλλα ὅμοια, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἀφήσας, εἶπεν „Ὅτι ἐτέ-
 „χθης ἐκ Παρθένου“; ἔ γὰρ τώρα τὰ Γενέθλια τῷ Χριστῷ ἐορτάζομεν, ἅτε εἰς τὴν Βηθλεὲμ εὐρισκόμεθα, οὔτε εἰς τὸ σπήλαιον καὶ τὴν φάτνην παραστεκόμεθα, ἀλλ' εὐρισκόμεθα ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβάρ, καὶ τὸν Δεσπότην Χριστὸν μεταμορφούμενον βλέπομεν, καὶ τῷ ἀπείρῳ φωτὶ τῆς Θεότητος ἐξαστράπτοντα· διότι ἂν μόνον ἔλεγε „Τὴν
 „ἐν-

„ἐνδοξον οἰκονομίαν Σου“, ἐδύνετο μέσα εἰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκονομίας νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου· γενικὸν γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία ὅλης τῆς ἐπὶ γῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου παρουσίας, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὑπερφυῶν καὶ παραδόξων ἔργων.

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ἔτι, ἐπεὶ ὁ Μελωδὸς ἔλαβε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Εἱρμοῦ τούτου ἀπὸ τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, τῆς ὁποίας περικοπὴ εἶναι „Κύριε εἰσακήκουα τὴν ἀκοήν Σου“, ἡ δὲ Ὠδὴ αὕτη ἀναφέρει ἐξαιρέτως τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν καὶ γέννησιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Προφήτης „Εἰσακήκουα τὴν ἀκοήν Σου“, ἐπιφέρει ἀκολουθῶς „Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ“· καὶ „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμάν (ἦτοι ἀπὸ τοῦ νότου καὶ τῆς Βηθλεὲμ) ἦξει“· καὶ ὁ ἅγιος ἐξ Ὀρους κατασκήνου δασέος· τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ δηλοποιοῦσι τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἀκολουθήσας εἰς τὸν τοῦ Ἀββακούμ σκοπὸν καὶ τὴν ἔννοιαν, λέγει „Εἰσακήκουα, τὴν ἐνδοξον οἰκονομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς, ὅτι ἐτέχθης ἐν Παρθένῳ“. Ὁ Εἱρμὸς οὗτος προσαρμόζεται μὲν εἰς τὴν Τετάρτην Ὠδὴν, δὲν προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Εἱρμοὶ δὲν προσαρμόζονται.

Τροπάριον.

„Νόμον ἐν Σινᾷ τῷ γράμματι διατυπούμενος, Χριστέ ὁ Θεός, ἐν τῇ μεφέλῃ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ἐν θυέλλῃ ὥφθης ἐποχούμενος· Δόξα τῇ θυράμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μὲν Τροπαρίῳ ἐσυνάρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς νεφέλης, τοὺς ὀδηγοῦντας τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· τὰρξ δὲ εἰς τοῦτο ἄλλην ἱστορίαν ἀναφέρει, καὶ ταύτην προσκολλᾷ εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Μεταμορφώσεως τὴν κατὰ τὸ ὅρος Σινᾶ δηλαδὴ, καὶ τὴν συνομιλίαν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πλάκας καὶ τὸν ἐν αὐταῖς γεγραμμένον Νόμον τοῦ Δεκαλόγου· διότι καὶ ἐκεῖ ὅρος τὸ Σίναιον, καὶ ἐδῶ ὅρος εἶναι τὸ Θαβώρ· ἐκεῖ εἰς τὸ Σίναιον ἦτον νεφέλη· „Νεφέλη, φησὶ, γνοφῶδης ἐπ' Ὀρους Σινᾶ“, (Ἐξ. ιθ'. 16.) καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβώρ εἶναι νεφέλη· ἐκεῖ Μωϋσῆς, καὶ ἐδῶ Μωϋσῆς.

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· ὦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Σὺ διατυπούμενος ἐν τῷ Ὄρει Σινᾶ τὸν Παλαιὸν Νόμον, ἐφάνης καθήμενος ἐπάνω εἰς νεφέλην σκοτεινὴν, καὶ ἐπάνω εἰς γνόφον καὶ θυέλλαν, ἦγουν εἰς κίνησιν ἀνέμου ὀρμητικὴν. Ὅρα δὲ, ὅτι Διατυπούμενος εἶπε τὸν Νόμον, καὶ ὅχι Παραδιδούς, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος καὶ σκιά τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅχι τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ ἀλήθεια· διὰ τοῦτο καὶ ἀνωτέρω εἰπὼν Νόμον, ἐπρόσθεσε τὸ, Ἐν γράμματι, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, ὅς τις ἐδόθη ὅχι ἐν γράμματι, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς Διαθήκης οὐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ“ (β'. Κορ. γ'. 6.).

Διατυπούμενος λοιπὸν, Σὺ Χριστέ ὁ Θεός, τὸν ἐν γράμματι Νόμον, δὲν ἐφάνης καθαρῶς εἰς τὸν Νομοθέτην Μωσῆν, ἀλλὰ ἐφάνης ἐπιβαίνων εἰς τὰ φοβερά ταῦτα· ἦτοι εἰς τὴν σκοτεινὴν νεφέλην, εἰς τὸ πῦρ, εἰς τὸν γνόφον, εἰς τὴν θυέλλαν. Ἐλλειψὶν δὲ ἐμεταχειρίσθῃ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· ἔπρεπε γὰρ ἀκολουθῶς νὰ εἰπῇ, ἐκεῖ μὲν εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος ἐφάνης οὕτω, Κύριε, ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Ὅρος Θαβώρ ἐφάνης ἄλλως· ἐφάνης γὰρ καθαρῶς εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· ἐφάνης, ὅχι εἰς σκοτεινὴν νεφέλην, ἀλλὰ εἰς φωτεινὴν· ἐφάνης, ὅχι εἰς πῦρ φοβερόν καὶ καπνίζον· „Τὸ ὅρος, φησὶ, τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ“ (Ἐξ. ιθ'. 18.)· ἀλλὰ εἰς φῶς θελκτικώτατον καὶ γλυκύτατον, ὅχι εἰς γνόφον καὶ σκότος, ἀλλὰ εἰς πρῶ-
σωπον λάμπων ὑπὲρ τὸν ἥλιον.

Καὶ

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἔπρεπε νὰ εἰπῇ ὁ Μελωδός· Τότε μὲν ἐπὶ τοῦ Σιναίου ἐφάνης, Κύριε, εἰς ὅλα τὰ φοβερά, εἰς ὅλα τὰ σκοτεινά καὶ εἰς ὅλα τὰ ὀρμητικά· „Τὸ „ ὅρος, λέγει, ἐπαίετο πυρὶ ἕως τῆς Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα “· (Δευτ. δ'. 11.) τὰρ δὲ ἐπὶ τῇ Θαβωρίῳ ἐφάνης εἰς ὅλα τὰ χαροποιὰ, εἰς ὅλα τὰ φωτεινὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἰλαρὰ· ἵνα μὲν αὐτὰ ὅλα δείξῃ ὁ Ἀσματογράφος τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν Παλαιὸν Νόμον ἔπρεπε νὰ εἰπῇ τὰ ἀνωτέρω πάντα· ὅμως ἀφῆκεν ἐκεῖνα ἔξω, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται κολοβὸν τὸ Τροπάριον τε. Ἐποίησε δὲ τοῦτο διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ποιηταὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἐλλείψεις ὅχι μόνον λέξεως, ἀλλὰ καὶ λόγου· δεύτερον, διότι πρὸς φρονίμους καὶ συνετὲς ἀκουατὰς ὁμιλῶν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, εἶπε μόνον τὰ ἐν τῇ Σιναίῳ θαυματουργηθέντα, ἀφῆκε δὲ νὰ νοοῦσιν ἀφ' ἐαυτῶν οἱ ἀκουαταὶ τὰ ἐν τῇ Θαβὼρ τελεσιουργηθέντα.

Τροπάριον.

„ Ἰνα πιστώσῃ τὴν ἔρδοξον οἰκονομίαν Σα, Χριστέ ὁ Θεός, ὡς προῦ·
 „ πάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ αὐτὸς ἐν ρέφει τὴν ἐπίβασιν
 „ Σεῖς, ἐν τῇ Θαβὼρ ἀρρήτως ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς, λέγει, ὦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν τῆς Σεῖας Σου Μεταμορφώσεως δὲν ἦτον βέβαιον καὶ πολλὰ πιστὸν οὐδὲ εἰς αὐτοὺς σχεδὸν τοὺς αὐτόπτας καὶ Ἱεροὺς Ἀποστόλους τὸ μυστήριον τῆς μετὰ σαρκὸς ἐνδόξου παρουσίας Σου, ὅτι δηλαδὴ ὁ αὐτὸς ἦσεν Θεός καὶ ἄνθρωπος (1)· ἐπεὶ αὐτοὶ βλέποντες Σε νὰ φορῇς σῶμα ἀνθρώπινον, καὶ νὰ ἔχῃς ὅλα τὰ φυσικὰ πάθη τὰ ἀδιάβλητα καλούμενα, καὶ νὰ πάσχῃς ὡς ἄνθρωπος, ἐνόμιζον ὅτι εἶσαι μόνον ἄνθρωπος· ἀφ' οὗ δὲ ἐξέλαμψας θεοπρεπῶς καὶ ἀρρήτως εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μὲν τὴν δόξαν τῆς Θεότητός Σου, ἐπιστοποίησας καὶ ἐβεβαίωσας τὴν ἐνδόξον οἰκονομίαν Σου, ὅτι Σὺ ὑπῆρχες πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ· „ Ὁ δὲ Θεός „ Βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων “ (Ψαλ. ογ'. 13.)· καὶ ὅτι Σὺ εἶσαι ὅστις ἐπιβαίνει καὶ κάθεται ἐπάνω εἰς τὰ νέφαλα, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Δαβὶδ· „ Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν „ αὐτοῦ “ (Ψαλ. ργ'. 3.). Διὰ τοῦτο τὰρ μεταμορφούμενος, ἐμβῆκες μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην διὰ νὰ δείξῃς ὅτι περὶ Σοῦ ἐπροφῆτευσεν ἐκεῖνο ὁ Δαβὶδ, καὶ Σὺ εἶσαι ὅπου ἔβαλες τὴν ἐπίβασίν Σου εἰς τὰ νέφαλα.

Σημειῶσαι δὲ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἐζητοῦν τὸ „ Νέφει “ εἰς αἰτιατικὴν πληθυντικὴν ἀναγινώσκουσιν, ὁ δὲ Ἱερὸς Κοσμάς δοτικὴν ἐνικὴν ἐκλαμβάνει αὐτό. Μερικοὶ δὲ ἐρμηνεύται λέγουσιν ὅτι δὲν λέγει τῆτο ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς Οὐρανοῦ· καὶ φέρουσιν εἰς μαρτυρίαν τὸ ὕφος τῶν ἀνωτέρων λόγων τοῦ Δαβὶδ, ὅς τις λέγει· „ Ἐκτείναν (ὁ Θεός δηλ.) „ τὸν Οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ “ (τῇ Οὐρανοῦ δηλ.). Εἰπὼν δὲ τοῦτο, ἐπιφέρει ἀκολούθως καὶ τὰ νέφαλα, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἐποχεῖται καὶ ἐπιβαίνει ὁ Οὐρανός, ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ· οὐκ ὀρθῶς ὅμως τοῦτο προσαρμόζουσιν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθότι ἅπαντες οἱ ἐζητοῦνται, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώριτος, ὁ Εὐθύμιος, εἰς τὸν Θεὸν τὸ, Αὐτοῦ προσαρμόζουσιν, ἡγουν ὅτι ὁ Θεός τίθει τὰ νέφη ἐπίβασιν αὐτοῦ (ἡτοι ἰδικήν του)· καὶ ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές, δείκνυται ἀπὸ τὰ ἀκούουθα λόγια „ Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων· ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα καὶ τὰς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα “ καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια ὅλα περὶ Θεοῦ ἐν-

(1) Ἐνδόξον δὲ οἰκονομίαν αὐτὴν εἶπεν ὁ Μελωδός, ἔχει κατὰ τὸ ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον, (εὐτελὴς γὰρ ἦτον ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἁδός κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν) ἀλλὰ κατὰ

τὸ εἶναι καὶ τὸ νοούμενον· ἡτοι κατὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος τὴν περικυμμένην ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, ἥτις τὰρ μὲν ἐνέργει διαφορὰ θαύματα, τὰρ δὲ ἀστραπτειν ἐπὶ τοῦ Ὅρους Θαβὼρ ὡς ὁ ἥλιος.

598 ΕΡΜΗΝ. ΕΙΣ ΤΗΝ Δ'. ΩΔΗΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΝΟΝ. ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦ.
 ἐννοοῦνται* ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει* „Νεφέλη δὲ τῷ Οὐρανοῦ σύμβολον* διὰ τοῦτο
 „καὶ ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλαις ἀναλαμβάνεται, ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς θείας δυνάμεως* οὐδα-
 „μοῦ γὰρ ἄλλη τις δύναμις ἐπὶ νεφέλης φαίνεται“.

Τροπάριον.

„Συλλαλοῦντες παρειστήκεισαμ δουλοπρεπῶς Σοὶ τῷ Δεσπότῃ
 „Χριστῷ, οἷς ἐμ πυρὸς ἀτμίδι καὶ γρόφῳ καὶ λεπτοτάτῃ αὔρα
 „προσωμίλησας* Δόξα τῇ θυμᾷ Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ διάφορα ῥήτα τῆς Γραφῆς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, μάλι-
 στα δὲ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ Εὐαγγελικὸν „Καὶ ἰδοὺ ἄφθισαν αὐτοῖς Μαῦσῆς καὶ Ἡλίας με-
 „τ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες“ (Ματθ. 17. 3.). Ὁ Ἀσματογράφος λοιπὸν μόνην τὴν πα-
 ράστασιν καὶ συλλαλίαν τῶν Προφητῶν τοῦ Μαῦσέως καὶ τοῦ Ἡλίου ἐνταῦθα ἀναφέρει,
 τὰ δὲ λόγια αὐτῶν φυλάττει διὰ τὰ ἐπὶ εἰς τὸ ἀκόλουθον Τροπάριον, τὰ δὲ ὀνό-
 ματα τῶν Προφητῶν σιωπᾷ, φανερώνει δὲ αὐτὰ αἰνιγματωδῶς ἀπὸ τὰ συμβάντα εἰς
 τὸν κατ' ἐνα* εἰς μὲν γὰρ τὸν Μαῦσῆν ὠμίλησε πάλαι ὁ Θεὸς με' ἀτμίδα πυρὸς καὶ με'
 γρόφον ἐπάνω εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος, καθὼς γέγραπται* „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ
 „Οὐρανοῦ, σκότος, γρόφος, θύελλα“ (Δευτ. 17. 11.)* καὶ πάλιν* „Μαῦσῆς ἐλάλει,
 „ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ“ (Ἐξ. 17. 19.)* εἰς δὲ τὸν Ἡλίαν ὠμίλησεν ὁ
 Θεὸς με' πνεῦμα μέγα καὶ συσσεισμὸν καὶ με' πῦρ, μάλιστα δὲ με' αὔραν λεπτήν* οὔτε
 γὰρ εἰς τὸ μέγα πνεῦμα, οὔτε εἰς τὸν συσσεισμὸν, οὔτε εἰς τὸ πῦρ ἦτον ὁ Θεός, ἀλλὰ
 εἰς τὴν αὔραν τὴν λεπτήν, καθὼς γέγραπται* „Ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταῖον διαλύον ὅ-
 „ρη καὶ συντρέβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου* οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος* καὶ μετὰ τὸ
 „πνεῦμα, συσσεισμός* ἢ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος* καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν, πῦρ* οὐκ
 „ἐν τῷ πυρὶ Κύριος* καὶ μετὰ τὸ πῦρ, φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κακεῖ Κύριος“ (Γ'. Βασιλ.
 17. 11.) (1).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐκεῖνοι οἱ δύο Προφῆται Σου, Κύριε, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ
 παλαιὸν ἐσωμίλησας, εἰς μὲν τὸν Μαῦσῆν με' ἀτμίδα πυρὸς καὶ με' σκότος, εἰς δὲ
 τὸν Ἡλίαν με' λεπτοτάτην αὔραν, ἐκεῖνοι, λέγω, οἱ ἴδιοι καὶ τὰρα εἰς τὸ Θαβώριον
 Ὅρος παρεστάθησαν ὡς δούλοι καὶ συνελάλησαν με' Σε'. Βλέπε δὲ τὴν σοφίαν τῆς Ἱερῆς
 Κοσμᾶ* ἐπεὶδὴ εἶπεν ὅτι συνελάλουν οἱ Προφῆται με' τὸν Χριστὸν, διὰ τὰ μὴ νομίση
 τινὰς καὶ τὸν Κύριον ὁμοτίμον με' τοὺς Προφῆτας, διὰ τὸτο παρευθὺς ἐπρόσθεσε τὸ, Πα-
 ρειστήκεισαν, καὶ τὸ, Δουλοπρεπῶς, ἵνα διὰ τῶν δύο τέτων τῆς τε παραστάσεως καὶ τῆς
 δουλοπρεπείας τῶν μὲν Προφητῶν φανερώσῃ τὴν δουλικὴν εὐτέλειαν, τοῦ δὲ Χριστοῦ τὴν
 δεσποτείαν καὶ τὴν υπεροχήν.

Τροπάριον.

„Κατεμήνυον τὴν ἔξοδον τὴν ἐμ Σταυρῷ ἐμ Θαβὼρ παρόντες ὁ
 „ἐμ πυρὶ Σε καὶ βάτῳ πάλαι προκατιδὼμ Μωϋσῆς, καὶ ὁ μετάρ-
 „σιος δίφρῳ ἐμ πυρίῳ Ἡλίας, Χριστέ.

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τῶν πρῶ- „θεῖσαι“ ἐσφαχμένον ἐστίν* ὅθεν οὕτω διαρδοῦ-
 των σιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλίου „ται“ „Οὐ συσσεισμῶ, ἀλλ' ἐν αὔρᾳ λεπτῇ τεθεῖ-
 τὸ λίγον „Ἐν συσσεισμῷ καὶ ἐν αὔρᾳ λεπτῇ τε- „σαι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Α' φ' οὖ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι συνελάλουν μὲ τὸν Χριστὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, τῶρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ διὰ ἐκεῖνα ὅπου συνελάλουν. Ἐρμηνεύεται δὲ ταῦτα ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν λέγοντα· „Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες, δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἱ τινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἡλίας, οἱ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ (1), ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ“ (Λουκ. 9. 30.)· ὁθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Κύριον λέγει· „ὦ Θεοάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος Σὲ εἶδε τὸ παλαιὸν εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος μὲ τὸ καῖον πῦρ τῆς βάρου καὶ μὴ κατακαῖον αὐτήν, ὁμοίως καὶ ὁ Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνελήφθη μὲ πυρίνην ἄμαξαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παρόντες τῶρα εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, κατεμήνυσον καὶ ἐφάνερον τὴν ἔξοδον· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον ὅπου ἔμελλες νὰ τελειώσῃς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐξόδος δὲ ὁ θάνατος ὀνομάζεται, διότι ἐξάγει ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης τὸν ἄνθρωπον· ὁθεν καὶ ἐξόδιον αὐτὸν ποινῶς οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσι· καὶ ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ λέγον· „Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον“.

Διὰ πέντε δὲ αἰτίας ἐφάνησαν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον λέγοντα· „Πρῶτον, ἵνα δεῖχθῇ ὅτι καὶ Νόμου καὶ Προφητῶν αὐτὸς ἐστὶ Κύριος· δεύτερον, ὅτι ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύει· Ἡλίας μὲν γὰρ καὶ Προφήτης ἐστὶ καὶ ζῇ ἔτι· Μωσῆς δὲ νομοθέτης ἐστὶ καὶ τέθνηκε· τρίτον, ἵνα φανῇ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστὶ τῷ Νόμῳ, οὐδὲ ἀντίθεος· οὐκ ἂν γὰρ ὁ Μωϋσῆς συνελάλει τῷ ἐναντίον· μὲν τῶς Νόμοις αὐτοῦ, οὐδ' ἂν Ἡλίας ὁ ζηλωτὴς ἠνείχετο αὐτοῦ ἀντιθέου ὄντος· τέταρτον, ἵνα λύσῃ τὴν ὑπόνοιαν τῶν λεγόντων αὐτὸν Ἡλίαν, ἢ ἓνα τῶν Προφητῶν· καὶ πέμπτον, ἵνα διδάξῃ τοὺς μαθητὰς τούτους μιμεῖσθαι, καὶ κατὰ Μωσὴν μὲν πράους εἶναι καὶ δημαγωγικοὺς, κατὰ δὲ Ἡλίαν ζηλωτὰς εἶναι καὶ ἀκαμπεῖς, ὅτε δὲ καιρὸς, καὶ κινδυνευτικοὺς εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὥσπερ καὶ οὗτος“. Τὰς αὐτὰς αἰτίας λέγει καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος εἰς τὸν δεύτερον τόμον τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον.

Πόθεν δὲ ἐγνώρισαν οἱ Ἀπόστολοι ὅτι οἱ φαινόμενοι Προφῆται ἦτον ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας; Ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ἐγνώρισαν αὐτοὺς· „Τυχὸν γὰρ ὁ μὲν Μωϋσῆς ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὗ προετύπωσα τὸ πάθος ἐγὼ, σφάξας τὸν ἀμνὸν καὶ τὸ πάσχα τελέσας· ὁ δὲ Ἡλίας ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὗ τὴν ἀνάστασιν προετύπωσα ἐν τῷ τῆς χήρας Τίῳ“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει ὅτι ἐγνώρισαν αὐτοὺς οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν ἀποκαλυπτικὴν δύναμιν τοῦ φωτὸς ἐκείνου τῆς Θεότητος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι κεκαλυμμένον, ἀλλὰ πάντα εἶναι γυμνὰ καὶ φανερά· „Πῶς δὲ καὶ ἐπέγνωσαν, οὓς οὕτω πρότερον εἶδον οἱ Ἀπόστολοι, εἰμὴ τῇ ἀποκαλυπτικῇ δυνάμει τοῦ φωτὸς ἐκείνου;“ (Λόγῳ, εἰς τὴν ἀρχὴν Ἐπαινεῖμεν καὶ ἡμεῖς). Καὶ ἂν τὸ φῶς ἐκεῖνο ἀποκαλύπτῃ τὰ μέλλοντα, πόσω μᾶλλον ἀποκαλύπτει τὰ ἐνεστώτα καὶ παρόντα, καθὼς τὸν Μωϋσὴν καὶ Ἡλίαν; ὁ μὲν γὰρ Ἡλίας παρὼν ἦτον ἐν τῷ Θαβάρ μετὰ σώματος, ὁ δὲ Μωϋσῆς μὲ ψυχὴν γυμνὴν καὶ χωρισμένην σώματος. Συμφωνεῖ δὲ τῷ Θεῷ Γρηγορίῳ καὶ ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος λέγων· „Ἐπέγνωσαν δὲ τὰς Προφῆτας οἱ Μαθηταί· οἱ γὰρ πρὸς τοσοῦτον ὕψος χωρήσαντες, ὡς τε Θεὸς ἀξιοῦσθαι τοιαύτης, ἢ Βασιλείαν Οὐρανῶν ἀνόμασεν ὁ ἀποκαλύψας αὐτοῖς ἑαυτὸν, πῶς τοὺς συμμύστας εἶχον ἀγνοῆσαι, καὶ μάλιστα παρόντος Ἰησοῦ καὶ φωτίζοντος τὸ ἡγεμονικόν, καὶ μορφοῦντος τὸν νοῦν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ Θεῖαν μορφήν;“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ.) (2).

Τρο-

(1) Εὐθύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Τινὰ ἀντίγραφα οὐκ ἔξιδον, ἀλλὰ δόξαν γράφουσι· δόξα γὰρ καλεῖται καὶ ὁ Σταυρὸς· τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ὀνειδὸς ἦν, ὡς μεγάλων ἐγκλημάτων ἐπιτίμιον· μόνον δὲ τῷ Χριστῷ δόξα γέγονεν, ὡς μεγάλης ἀγάπης τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιτίμιον· τίς γὰρ εὐγνώμονα ψυχὴν ἔχων, ἀκούων τὸν ἐπὶ κεῖνα πάσης τιμῆς σκληραῦτον ἀτιμίαν ὑποστάντα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων οὐ δόξασει τούτου;“

(Τόμ. β'. εἰς τὸν Ματθαῖον).

(2) Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Ἐν βιβλίῳ τινὲς τῶν παλαιότερων Ἑβραίων τὰ εἶδη τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τοῖς μεταγενεστέροις ἀποκαλύπτουσιν, ὥσπερ ἀναγινώσκοντες (οἱ Ἀπόστολοι) ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἐγνώσαν“. Σὺ δὲ σὸ τοῦ Θεοῦ Θεσσαλονίκης ἔχε ἀσφαλὲς· καθότι τότε οἱ ἑβραῖοι οἱ Ἀπόστολοι δὲ ἀγράμματοι, βιβλίον νὰ ἀναγιώσκουν δὲν ἔξευγον.

"Ωδὴ ἐ. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ τοῦ φωτός διατμήξας τὸ πρωτόγονον χάος, ἢ ἐν φωτὶ (1)
 „τὰ ἔργα ὑμῆ Σε, Χριστέ, τὸν Δημιουργόν, ἐν τῷ φωτὶ Σου τὰς
 „ὁδοὺς ἡμῶν εὐθυμογ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ πολλὰς ῥήσεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς περὶ φωτός διαλαμβάνουσας· ὁ Μελωδὸς δὲ βλέπων τὴν ἐορτὴν ταύτην ὅλην φωτοβλυτοῦσαν ἀκτῖνας καὶ φῶτα, παρακαλεστικῶς σχηματίζει τὸν λόγον, καὶ λέγει πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν· Ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν Νόμος ἦτον λύχνος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δαβὶδ, καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους του· „Λύχνος τοῖς ποσὶ με ὁ Νόμος Σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβους μου“ (Ψαλ. ριή. 105.)· καὶ τοῦ ὁποίου τὰ προστάγματα εἶναι φῶς, κατὰ τὸν μεγαλοφρονότατον Ἡσαΐαν, τὸν τῆς πέμπτης ταύτης Ὡδῆς Ποιητήν· „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς Σε, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἠσ. κς'. 9.). Σὺ εἶσαι ὅπου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου διεχώρισες ἀπὸ τοῦ φῶς τὸ πρωτόγονον ἐκεῖνο χάος τῆ σκοτίας, καθὼς γέγραπται ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς Γενέσεως· „Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς, καὶ εἶδεν ὁ Θεός τὸ φῶς ὅτι καλόν, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεός ἀναμέσον τοῦ φωτός καὶ ἀναμέσον τοῦ σκοτούς“ (Γέν. α'. 4.).

Διὰ τί δὲ διεχώρισας τὸ σκοτός ἀπὸ τοῦ φῶς, Κύριε; Διὰ τὸ Σε ὑμῶν τὰ ἔργα Σε με τὸ φῶς· τῆτο δὲ νοεῖται διχῶς, ἢ διότι ὅλα κοινῶς τὰ ὁρατὰ κτίσματα Σε, καὶ μάλιστα τὰ ζῶα, φαιδρυνόμενα ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ γλυκαινόμενα ἀπὸ τὴν αὐτοῦ θεωρίαν καὶ καλλοιήν, ὑμνοῦσι φωναῖς ἀλαλήτοις Ἐσὲ τὸν Δημιουργόν των· „Γλυκὺ, λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής, τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν ἥλιον“ (Ἐκκλ. ια'. 7.). ὁθεν εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „Πρώτη φωνὴ Θεοῦ φωτός φύσιν ἐδημιούργησε, τὸ σκοτός ἠφάνισε, τὸν Κόσμον ἐφαιδρυνε, πᾶσιν ἀθρόως χαρίεσσαν ὄψιν καὶ ἠδεῖαν ἐπήγαγεν“ (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν ἑξαήμε.). ἢ διότι καὶ οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι, περιπατοῦντες εὐσχημόνως ὡς ἐν ἡμέρᾳ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ζῶντες ἐν τῷ φωτὶ, ὑμνοῦσι Σε τὸν φωτοδότην· ὁθεν Σὺ ὅπου τὰ τοιαῦτα φῶτα ἐποίησας, ὁδήγησον καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς ἡμῶν με τὸ φῶς τῶν προσταγμάτων καὶ ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Κατεύθυνον ἐνώπιόν Σου τὴν ὁδόν μου“ (Ψαλ. ε'. 9.).

Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες καὶ οἱ τούτων Ποιηταί, ὡς ὁ Ἡσιόδους, ... ἐμυθολόγησαν ὅτι τὸ χάος καὶ σκοτός εἶναι μία ἑστία ὑφεστῶσα προτῆτερα ἀπὸ τοῦ φῶς· „Ἐν ἀρχῇ, λέγει ἑκείνος, ἦν ἔρεβος (ἦτοι σκοτός) καὶ χάος“· εἰς δὲ τοὺς Χριστιανούς δὲν εἶναι δευτὸς ὁ λόγος οὗτος, ἀπαγε! ἐπεὶ τὸ σκοτός δὲν εἶναι ὄν, οὐδὲ κατ' ἐστίαν ὑφέστηκεν, ἀλλὰ εἶναι ἓνα πάθος ὅπου γίνεται εἰς τὸν αἶρα κατὰ στέρησιν τῆς φωτός· κατὰ γὰρ τὸν μέγαν Βασίλειον τὸ φῶς ἦτον προτῆτερα ἀπὸ τοῦ σκοτός τριγύρω εἰς τὰς Ἀγγελικὰς καὶ Οὐρανίας δυνάμεις· (τὸ γὰρ ἐν Θεῷ φῶς ἀφίνω νὰ λέγω, ὡς ἀκτίστον καὶ προαιώνιον) ἐπεὶ δὲ ὁ Οὐρανὸς δημιουργηθεὶς ἐτεντώθη κύκλῳ μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ, διὰ τοῦτο κατέστησε σκοτεινὸν καὶ ἀφώτιστον τὸν αἶρα ὅπου περιέκλεισε μέσα, διακόψας τὸ φῶς ὅπου ἦτον ἔξωθεν, καὶ οὕτω παρυπέστη τὸ σκοτός· ὁθεν αὐτὸ εἶναι πρωτογενέστερον, ὅχι κατὰ οὐσίαν, στέρησις γὰρ οὐσίας ἐστὶν ὅχι τοῦ ἀπλῶς φωτός (καὶ τοῦ ἐν Ἀγγέλοις δηλαδὴ), ἀλλὰ εἶναι πρωτογενέστερον μόνου τῆ ὑλικῆς φωτός, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ὕστερον μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ τὴν λέγουσαν· „Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς“ (Γέν. α'. 4.). καὶ οὕτω διεχώρισθη τὸ σκοτός ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ τὸ μὲν σκοτός ἀνομάσθη νύκτα, τὸ δὲ φῶς, ἡμέρα· „Ἐκάλεσε, φησὶν, ὁ Θεός τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκοτός ἐκάλεσε νύκτα“ (Γέν. α'. 5.).

Τρο-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς δυσὶν Ἑρμηνευταῖς τῶν Κανόνων· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ὡς ἐν φωτὶ“.

Τροπάριον.

„ Προσερωπίψ Σοι ὦραι ὑπεκλίθην· φῶς γὰρ καὶ πρὸ ποδῶν ὑ-
 „ Ψίδρομον σέλας, Χριστέ, ἥλιος ἦκε, μορφὴν βροτείαν ὡς ἀμεί-
 „ Ψαι νυδόκησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁταν, λέγει, Σὺ, Χριστέ ὁ Θεός, νυδόκησας καὶ ἀλλάξῃς τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν τὴν ἐν Σοὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένην ἀπὸ τῶ κατὰ φύσιν καὶ ἀνθρώπινον εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ θεϊότερον διὰ τῆς ἐν τῷ Θεῷ θείας Σου Μεταμορφώσεως, τότε οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου, ἡ ἀνοιξίς, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμὼν, ὑπέπεσον ἐνώπιόν Σου με' ὅλα τὰ κάλλη καὶ λαμπρότητας ὅπου φέρουσιν, ὁμολογῶντες ὅτι νικῶνται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός Σου. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Ποιητὴς ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπέπεσον εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου· διότι, λέγει, καὶ αὐτὸς ὁ τῶν καιρῶν γενάρχης ἥλιος ὑπέκυψε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἀγίους Σου πόδας τὸ φῶς του.

Καὶ τί παράδοξον εἶναι, Κύριε, ἂν οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου ὑπετάχθῃσαν εἰς Σέ, ἐνῶ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος ὅπου γεννᾷ τοὺς τέσσαρας καιροὺς με' τὴν ἰδικήν του κυκλοφορίαν, βλέπων τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἰδικῆς Σου φωτοχυσίας, ἔφερε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πόδας Σου ἀπὸ τοὺς Οὐρανίους κύκλους τὸ ἰδικόν του φῶς τὸ εἰς τὰ ὑψηλὰ τρέχον καὶ κινούμενον; Ὁμολόγησε βέβαια διὰ τούτου ὅτι δὲν δύναται ὅλως νὰ ἀντιτάμῃ με' Σέ τὸν ὑπὲρ ἥλιον λάμποντα. Οὕτω μὲν ἡρμήνευσεν ὁ Θεόδωρος· ὁ δὲ Ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ὅτι ὅλαι αἱ αἰσθηταὶ ὠραιότητες καὶ καλλοναὶ τοῦ Κόσμου ὑπετάχθῃσαν εἰς τὴν ἀλλοιωθεῖσαν καὶ ἀστράψασαν ὄψιν Σου· ἐνώπια γὰρ κυρίως εἶναι τὰ περὶ τὴν ὄψιν μέρη (ἐκ τοῦ ὠψ. ὠπός, ὃ δηλοῖ τὸν ὀφθαλμόν, ὠπιον καὶ ἐνώπιον παραγόμενα). Οὐ μόνον δὲ, λέγει, αἱ ὠραιότητες ὑπετάχθῃσαν εἰς τὴν λάμψασαν ὄψιν Σου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος, τοῦ ὁποίου φωτεινότερον ἄλλο κτίσμα δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν Κόσμον· καὶ αὐτὸς γὰρ ἔρριψε τὸ φῶς του εἰς τοὺς πόδας Σου, οἳ τινες εἶναι τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος· ἐπειδὴ οὔτε με' τοὺς πόδας Σου ἐδυνήθη νὰ φιλονεικῇ περὶ καλλονῆς καὶ ὠραιότητος.

Τροπάριον.

„ Ἴδου Σωτὴρ, ἀμεβόωρ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, τῶν μαθητῶν ἐμ
 „ Ὅρει Θεῷ ἐρηχουμέωρ, Χριστὸς, ὃν πάλαι προγγείλαμεν
 „ ὄντα Θεόμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνωτέρω μὲν εἰς τὸ Τροπάριον τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶπεν ὁ Μελῶδός ὅτι ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἔλεγον εἰς τὸ Θεῷ Ὅρος τὴν ἐξοδόν· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον ὃν ποῦ ἔμελλε νὰ πάθῃ ὁ Κύριος· τὰρα δὲ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο προσθέτει καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κάποιον νόημα. Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο; Ὅτι οἱ ἴδιοι Προφῆται ἕνας εἰς τὸν ἄλλον ἔλεγον, ἀκούοντων καὶ τῶν τριῶν Μαθητῶν εἰς τὸ Θεῷ Ὅρος· Ἴδου ὁ Σωτὴρ τῷ Κόσμῳ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκηρύξαμεν ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Θεός.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ λόγος οὗτος λέγεται ἀπὸ τοὺς Προφῆτας εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀποδεικτικὸς τῆς ἀληθείας· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐρώτησε τοὺς Ἀποστόλους „ Τίνα με' λέγουσιν „ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; “ τότε ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· „ Οἱ μὲν, „ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ, Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἰερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν “
 76 (Ματθ.

(Ματθ. ις'. ιβ.). ταύτην, λέγω, τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἀποστόλων φαίνονται ὅτι διορθοῦσιν οἱ θεῖοι οὗτοι Προφῆται, καὶ τρόπον τινα λέγουσιν οὕτω πρὸς αὐτούς· διὰ τί μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν δούλων ὀνομάζετε τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων, Μωσῆν αὐτὸν καὶ Ἡλίαν καλοῦντες; ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Μωϋσῆς· ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡλίας· οὗτος ὁμοῦς εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκηρύξαμεν ὅτι εἶναι Θεός.

Ἄξιον δὲ ζητήσεως εἶναι, ποῦ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐπροκήρυξαν τὸν Χριστὸν ὅτι εἶναι Θεός; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς εἶπε Θεὸν αὐτὸν, ὅταν ἐπροκήρυξε τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεότητος ἐν τοῖς λόγοις ἐκείνοις· „Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν „Κύριος εἷς ἐστι“ (Δευτ. 5'. 4.). ὁ δὲ Ἡλίας φανερώς μὲν δὲν ὀνομάζει Θεὸν τὸν Χριστὸν, αἰνιγματωδῶς δὲ διὰ τῆς τριττῆς ἐπικλήσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἐδήλου τὴν τριττὴν ὑπόστασιν τῆς ἐνιαίας τοῦ Θεοῦ κυριαρχίας· διὰ μέσου ἐκείνης ἐδηλοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὅτι εἶναι Θεός καὶ εἷς ὑπάρχων τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τροπάριον.

„Ἡ ἀναλλοίωτος φύσις τῇ βροτείᾳ μιχθεῖσα (1), τῆς ἐμφεροῦς
„αὐλοῦ Θεότητος φῶς παραγυμνοῦσα, τοῖς Ἀποστόλοις ἀπορρή-
„τως ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι σαφές, καὶ διὰ τοῦτο δὲν χρειάζεται καμμίαν ἐξηγήσιν· ἔχει ὁμοῦς ἐνδοθεν κεκρυμμένον δύσκολον νόημα· ἴσως γὰρ ἀκούων τινὰς ὅτι ἡλλοιώθη ἡ μορφή τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος, ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι καὶ ἡ φύσις τῆς Θεότητος ἡλλοιώθη· μορφή γὰρ λέγεται καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις καὶ οὐσία κατὰ τὸ „Ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων (ὁ Υἱὸς διηλαθὴ)“ (Φιλ. β'. 6.). ἵνα μὴ τοῦτο ὑπολάβῃ τινὰς, προφθάει ὁ Μελωδὸς καὶ ἀνατρέπει τὴν ἀτοπον ὑπόληψιν ταύτην, ὁμολογῶν ὅτι ἡ μὲν Θεότης ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη φύσις ἔλαβε τὴν ἀλλοίωσιν· ὅθεν λέγει· Ἡ ἀναλλοίωτος θεία φύσις (ἥτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς) μιχθεῖσα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (ἥτοι κατ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα) καὶ ἔχουσα ἕως τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Μεταμορφώσεως κεκρυμμένον τὸ φῶς τῆς Θεότητος ὑποκάτω εἰς τὸ παραπέτασμα τοῦ προσλήμματος, ἕνα μὲν, διότι δὲν ἐδύνατο οἱ βλέποντες νὰ ὑποφέρουν τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητος, καὶ ἄλλο, διὰ νὰ ἀπατηθῇ εἰς τέλος ὁ πονηρὸς Διάβολος διὰ τῆς φαινομένης ἔξωθεν ἀνθρωπότητος ὁμοίας οὗσης τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, καὶ νὰ μὴ γνωρίσῃ αὐτὸν ὅτι ἦτον Θεός· αὐτὴ, λέγω, ἡ θεία φύσις ἔλαμψε σήμερον εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, ὅχι ὅλον τὸ ἰδικόν της ἀκτίστον φῶς, διότι ἐξάπαντος ὅχι μόνον ἤθελεν τυφλωθῇ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ ἤθελεν ἀποθάνει, μὴ ὑποφέροντες τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καθὼς ἀνωτέρω εἵπομεν μετὰ τοῦ Χρυσορρήμονος εἰς τὸ τρίτον Τροπάριον τῆς πρώτης Ὠδῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σήμερον Χριστὸς „ἐν Ὄρει Θαβὼρ“, ἀλλὰ μόνον παρεγύμνωσεν· ἥτοι ἐδείξεν ὡς δι' ἐσόπτρου τὴν θεοῦποστάτου σώματος, ὀλίγον φῶς τῆς αὐλοῦ Θεότητος, ἥτις εἶναι ἐμφερὴς τῷ φωτὶ, ταῦτόν εἰπεῖν εἶναι φῶς· φῶς γὰρ ἐστὶν ἡ Θεότης· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Φῶς ἡ παραδει- „χθεῖσα Θεότης ἐπὶ τοῦ Ὄρους τοῖς μαθηταῖς μικροῦ στερροτέρα καὶ ὀψέας“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ αὐλὸς Θεότης εἶναι ἐμφερὴς τῷ φωτὶ; Διότι αὐτὴ, ἂν καὶ ἦναι φῶς, ὡς εἵπομεν, καὶ φῶς ἀληθινὸν καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἀκρατον, κατὰ τὴν καταφατικὴν καλουμένην Θεολογίαν, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν αὐτοῦ ὀνομάζεται ὁ Θεός, ἢ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν, τουτέστιν ἐκ τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν Κτισμάτων· ὑπὲρ φῶς ὁμοῦς ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶν ὄν, ὡς ὑπερώ- νυμος καὶ ὑπερούσιος κατὰ τὴν ἀποφατικὴν καὶ ὑπεροχικὴν καλουμένην Θεολογίαν· ὅθεν εἶπεν

(1) Ἐν ἄλλοις „Μιγείσα“.

εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἡ θεία φύσις αὐτὴ κατ' ἐαυτὴν ὅ, τί ποτε κατ' οὐσίαν ἐστὶ „ πάσης ὑπέρεκται καταληπτικῆς ἐπινοίας, ἀπρόσιτος καὶ ἀπροσπέλαστος οὕσα ταῖς „ στοχαστικαῖς ἐπινοίαις “ (Ἑρμην. εἰς τὸν 5'. Μακαρισμ.).

Ἐκ τούτου λοιπὸν δείκνυται ὅτι τὸ φῶς ὅπου εἶδον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος, ἂν καὶ ἦτον ἄκτιστον καὶ ἀναρχον κατὰ χρόνον, δὲν ἦτον ὁμῶς καὶ οὐσία καὶ φύσις Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν θεωρίαις του· „ Τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, τὸ νικῆσαν τῆς ἀν- „ θρωπίνης αἰσθήσεως τὴν ἐνέργειαν, τὸν τρόπον διετύπε τοῖς μακαρίοις Ἀποστόλοις τῆς „ κατὰ ἀπόφασιν μυστικῆς Θεολογίας, κατ' ἣν ἡ μακαρία Θεότης κατ' οὐσίαν ἐστὶν ὑπερ- „ ἀρρήτος καὶ ὑπεράγνωστος, καὶ πάσης ἀπειρίας ἀπειράνις ἐξηρημένη, οὐδ' ἴχνος ὅλως „ καταλήψεως καὶ ἡλὸν τοῖς μετ' αὐτὴν καταλείψασα “· καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος λέγει· „ Θεότης κατ' ἐαυτὴν ἀόρατος “ (Ἐπιστολ. α. πρὸς Κληιδόνιον). Θεότης δὲ ἐνταῦθα ἡ θεία οὐσία νοεῖται, ἐξ ἧς ἐνέργεια οὐσιώδης καὶ ἄκτιστος ὑπῆρχε τὸ ὁρατὸν φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο δὲν ἦτον οὐσία Θεοῦ, ἦτον ὁμῶς πάντοτε ἀχώριστον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν μετ' αὐτῆς, συνἀναρχον ὃν αὐτῇ κατὰ χρόνον καὶ συναῖδιον.

Τροπάριον.

„ Σὲ τὸ αἰδίον φέγγος ἐν πατρώᾳ τῇ δόξῃ οἱ Μαθηταὶ ὡς εἶδον
„ ἐκλάμψαν, Χριστέ, Σοὶ ἀρεβόωμ· Ἐν τῷ φωτί Σου τὰς ὁδοὺς
„ ἡμῶν εὐθυομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως φωτεινότητα ὅλην καὶ ἐξα- στράπτουσαν μὲν ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλιομόρφου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἀυγάζουσαν δὲ ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐξέμωσεν ὅλας τὰς ᾠδὰς τοῦ παρόντος Κα- νόνος ἀπὸ ὀνόματα φωτεινά, φεγγαβοῦλα καὶ λαμπροφανῆ· ἐξαιρέτως δὲ τὴν πέμπτην ταύ- την ᾠδὴν ὅλην καταφωτίζει μὲ φωτισμοὺς πολλοὺς, καὶ μὲ διάφορα φῶτα ποιεῖται τὸν δρόμον αὐτῆς· καὶ ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἀνεύλοχος· ἐπεὶ γὰρ ἡ ἐορτὴ, ὡς εἶπον, εἶναι κατ' ἐαυτὴν φωτεινὴ καὶ γεμάτη ἀπὸ θεῖα φῶτα, προσθέτει δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τῆς πέμ- πτης ᾠδῆς Ἠσαΐας ἄλλα φῶτα ξεχωριστά, λέγων „ Ἐκ πυκνὸς ὀρδρῖζει τὸ πνεῦμά „ μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς γῆς “ (Ἠσ. κ5'. 9.)· διὰ τοῦτο πλεονάζει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ φωτεινῇ ᾠδῇ ταύτῃ κατὰ τὰς φωταυμίας, καὶ ταύτην ἐξαιρέτως μὲ φωτισμοὺς διαφόρους φωτολογεῖ.

Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν φωτοδότην Χριστὸν, λέγει· Ὁ φωτεινότης καὶ ἀραιότης καὶ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ φῶς ἐκ φωτός ἐκ τῷ Πα- τρὸς γεννηθεὶς, ὅταν οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι Σου εἶδον Σέ τὸ αἶδιον καὶ ἄχρονον καὶ ἄκτιστον φῶς ὅτι ἐλάμψας εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς, τῆς ὁ- ποίας ὑπάρχεις ἀπαύγασμα κατὰ τὸν Παῦλον τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Σου, λέγοντα περὶ σοῦ „ Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ “ (τοῦ Πατρὸς δηλ.) (Ἑβρ. α. 3.)· τότε τόσον κατεπλάγησαν καὶ ἐκθαμβοὶ ἔγιναν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς λαμπρότητός Σου, ὥστε ἄλλο τι δὲν ἔλεγον πρὸς Σέ, εἰμὴ ταύτην τὴν σύντομον ἱκεσίαν καὶ δέησιν· Ἰσασον, Κύριε, καὶ εὐδόωσον τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς μας μὲ τὸ φῶς τῶν θείων ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ τὸν πι- φωτισμένον ὄντα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὃς τις εἶπε· „ Κατεύθυνον ἐνώπιόν Σου τὴν ὁδόν μου “ (Ψαλ. ε. 9.)· καὶ „ Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου “ (Ψαλ. ριθ. 133.)· διότι τὸ ἴδιον εἶναι τὰ εἰπῇ τινὰς φῶς, καὶ λόγιον Θεοῦ· καθότι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ φῶς· „ Λύχνος, φησὶν ὁ αὐτός Προφη- „ τὰναξ, τοῖς ποσὶ μου ὁ Νόμος Σου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου “ (Ψαλ. ριθ. 105.).

Ση-

Σημείωσαι δέ, ὅτι οἱ Μαθηταὶ εἶδον εἰς τὸ Ὅρος τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς τῆ Κυρίου Θεότητος ὅχι μόνον μετὰ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος. Ἀλλὰ πῶς εἶδον αὐτό; μένοντες ἐν τῇ φυσικῇ δυνάμει αὐτῶν; ὅχι, ἀλλὰ ἀλλοιωθέντες εἰς τὸ κρεῖττον καὶ θειότερον, καὶ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ φωτὸς ἐκείνου· ἐπειδὴ κτιστοὶ καὶ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τὸ ἄκτιστον καὶ ὑπὲρ αἰσθησιν καὶ νοῦν φῶς χωρῆσαι οὐ δύνανται. Ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐκείνου λοιπὸν ἐνισχυθέντες καὶ δυναμωθέντες οἱ τῶν Ἀποστόλων αἰσθητοὶ ὀφθαλμοί, καὶ ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς ἐαυτῶν φύσεως γεγονότες, εἶδον τὸ ὑπερφυσικόν ἐκεῖνο καὶ ἄκτιστον καὶ τῆς θείας οὐσίας ἀχώριστον φῶς, κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Ἱερῶν Θεολόγων· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν μβ'. κεφαλαίῳ τῶν περὶ θείου φωτός· „Εἰ τὴν ἐναντίαν δύναμιν „(ἥτοι τῶν Δαιμόνων) οἶδαμεν ἐνεργεῖν τι περὶ τὰς ἀνθρωπίνους ὀφθαλμοὺς, μεταποιεῖν τε „αὐτὰς καὶ διατιθέσθαι παρὰ φύσιν πρὸς τὸ μὴ ὂν, δηλοῦσι δὲ οἱ θαυμαστοί καὶ τὰ „πάσαι ἀδόμητα μαγικὰ μαγανεύματα, πῶς οὐ τῇ θείᾳ δυνάμει δάσσομεν ἀλλοιοῦν τε καὶ με- „ταποιεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ φύσιν δύνασθαι, καὶ ταῦτα δὴ πρὸς τὸ ὂν, ἥτοι τὸ „θεῖον φῶς;“

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης λέγει πανηγυρίζων εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὅτι οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς Θεότητος ἦτον τυφλοί· „Μεταμορφοῦνται τοίνυν Χριστὸς, οὐχ ὃ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ ἔκ „ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐκφανόμενος, καὶ διανοίγων „τούτων τὰ ὄμματα καὶ ἐκ τυφλῶν ἐργαζόμενος βλέποντας“· πρὸς τὰ ὁποῖα λόγια ἐπιφέρει ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ταῦτα· „Ὅρας ὅτι πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο τυφλοὶ „εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν ὁρῶντες ὀφθαλμοί; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ φῶς ἐκεῖνο αἰσθητὸν, οὐδὲ οἱ „ὁρῶντες αἰσθητικοὶ ἀπλῶς ἑώρων ὀφθαλμοίς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ „θείου Πνεύματος. Ἐνηλλάγησαν οὖν, καὶ οὕτω τὴν ἐναλλαγὴν εἶδον, οὐχ ἢ ἀρτίως, „ἀλλ' ἢ ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως ἔλαβε τὸ ἡμέτερον φῶμα, θεωρῶν τῇ ἐνώσει τοῦ „Λόγου τοῦ Θεοῦ“ (Λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς)· καὶ πάλιν· „Οὐ „γίνεται τοιγαροῦν καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περιγράφεται, οὐδὲ αἰσθητικῇ δυνάμει ὑποπί- „πτει τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου Μεταμορφώσεως, εἰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν σωματικῶν ἑώραται, „καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐν βραχείᾳ τῇ Ὅρους κορυφῇ“ (Αὐτόθ.). Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν θεωρίαις του· „Ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τὸ „Πνεῦμα μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι πρὶν τὴν διὰ σαρκὸς ἀποθέσθαι ζωὴν τῇ ἐναλλαγῇ „τῶν κατ' αἰσθησιν ἐνεργειῶν, ἢν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελθὼν τῆς ἐν αὐτοῖς „νοερᾶς δυνάμεως τῶν παθῶν τὰ καλύμματα· δι' οὗ καθαρθέντες τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τὰ „σώματος αἰσθητήρια, τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τοὺς πνευματικοὺς ἐκπαι- „δεύονται λόγους“·

Ὁ δὲ Χρυσόρρηνος ἀποδεικνύει ὅτι οὐδὲ τὰ Σεραφίμ δύνανται νὰ ἰδοῦν ἄκρατον τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ συγκατάβασιν τοῦτο βλέπουσι· καὶ ἄκουσαν αὐτοῦ λέγοντος· „Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ἐξ πτέρυγες τῶ ἐκ, καὶ „ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ταῖς δὲ δυσὶ, τὰς πόδας. Τίνος εἶε- „κεν, εἶπέ μοι, καλύπτει τὰ πρόσωπα, καὶ προβάλλονται τὰς πτέρυγας; τίνος δὲ εἶε- „κεν ἑτέρου, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ φέρειν τὴν ἐκ τοῦ θρόνου λάμπουσαν ἀστραπὴν καὶ τὰς „μαρμαρυγὰς ἐκείνας; καίτοιγε οὐκ αὐτὸ ἄκρατον ἑώρων τὸ φῶς, οὐδὲ αὐτὴν ἀκραιφνῆ „τὴν οὐσίαν (τοῦ φωτός), ἀλλὰ συγκατάβασιν ἦν τὰ ὁρώμενα. Τί δὲ ἐστὶ συγκατά- „βασιν; Ὅταν μὴ ὡς ἐστὶν ὁ Θεὸς φαίνεται, ἀλλ' ὡς ὁ δυνάμενος αὐτὸν θεωρεῖν οἷός τε „ἐστὶν οὕτως ἐαυτὸν δεικνύει, ἐπιμετρῶν τῇ τῶν ὁρῶντων ἀσθενείᾳ τῆς ὀφθαλμικῆς ἐπίδει- „ξιν. Καὶ ὅτι συγκατάβασιν ἦν, ἐξ αὐτῶν τῶν ρημάτων δῆλον· εἶδον γάρ, φησὶ, τὸν Κύ- „ριον καθήμενον· Θεὸς δὲ οὐ καθίσταται· σωματικῶν γὰρ ὁ σχηματισμὸς οὗτος“ (Λόγ. Γ'. περὶ ἀκαταλήπτου). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τῆ Χρυσόστομου συμπεραίνομεν ὅτι ἂν τὰ Σεραφίμ κατὰ συγκατάβασιν βλέπουσι τὸ θεῖον φῶς, βέβαια καὶ οἱ Ἀπόστολοι, μὴ ὅ- „λον ὅτι ἐδυναμώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν, κατὰ συγκατάβασιν εἶδον τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου Μεταμορφώσεως, ὅχι καθὼς αὐτὸ ἦτον, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸ ἐδύναντο νὰ βλέπουν ἐκεῖνοι.

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐβόησα πρὸς Κύριον, καὶ εἰσήκουσέ μου ὁ
 „Θεὸς τῆς σωτηρίας μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παραὺν Εἰρμός ἐπάρθη ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰωαῦ τοῦ ταύτης τῆς Ὡδῆς Ποιη-
 τοῦ· ἐκεῖνος γὰρ λέγει ταῦτα· „Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ
 „εἰσήκουσέ μου“ (Ἰων. β'. 2.). Συνετέθη δὲ ὁ Εἰρμός πρὸς τὸ ἰδιώτερον· διὰ τούτου
 γὰρ νοθετεῖ ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς νὰ μὴ καλίζωμεν εἰς τὰς θλίψεις, ὅπου μᾶς ἀ-
 κολουθοῦν, ἀλλὰ νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, καὶ τὴν βοήθειαν ἐκείνου νὰ ἐπικαλούμεθα,
 ἐλπίζοντες ὅτι ὁ γλήγωρα θέλει μᾶς εἰσακῆσαι, καὶ θέλει μᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὰς θλίψεις.
 Ὅποιος ὁμῶς προσέξῃ καλλήτερα, θέλει ἰδῇ ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος ἀρίστα καὶ εὐφύε-
 στατα προσαρμόζεται καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ἐπεὶ γὰρ ὀλίγον καιρὸν
 πρὸ τοῦ πάθους (1) τὸ τῆς Μεταμορφώσεως ἐτελεσιουργήθη μυστήριον, εἰς δὲ τὸ πά-
 θος ἐλυπήθη ὁ Κύριος· „Περίλυπος, ἔλεγε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, περίλυπός ἐστιν ἡ
 „ψυχὴ μου ἕως θανάτου“ (Ματθ. κς'. 28.)· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λυπούμενος ἐπροσηύ-
 χετο πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· „Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ πο-
 „τήριον τοῦτο“ (Ματθ. κς'. 39.)· καὶ πάλιν· „Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκέιν τὸ πο-
 „τήριον τὸτο ἀπ' ἐμεῦ“ (Λουκ. κβ'. 41.)· ἐπεὶ δὲ, λέγω, εἰς τὸ πάθος ἐλυπήθη ὁ Κύ-
 ριος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατὴρ ἐπήκουσεν αὐτοῦ προσευχομένου, καὶ ἀποστείλας τὸν Ἀγγε-
 λον αὐτοῦ ἐνεδυνάμωσεν αὐτὸν καθ' ἄνθρωπον, ὡς γέγραπται· „Ὡφθη δὲ αὐτῷ Ἀγγε-
 „λος ἀπ' Οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν“ (Λουκ. κβ'. 43.). Φαίνεται λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι
 εἰσάγει τὸν Κύριον εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγοντα διὰ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ὅταν ἦμουν
 τεθλιμμένος καὶ περίλυπος ἕως θανάτου, τότε ἐκέκραξα πρὸς Σὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα
 μου, καὶ εὐθὺς μοῦ εἰσήκουσας· ἀπέστειλας γὰρ τὸν Ἀγγελόν σου, καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ
 ἀσθενεῖν τοῦ ἰδιοῦ μου προσλήμματος. Καὶ ἄλλοτε δὲ πάλιν ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα·
 „Ἐγὼ ἦδεν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις“ (Ἰω. ια'. 41.). Ὅρα καὶ πῶς ἀλληγορεῖται εἰς
 τὸν Χριστὸν ἡ Ἱστορία τοῦ Ἰωαῦ ἐν τῷ Εἰρμῷ τῆς ἑκτῆς Ὡδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἰλασμός ἡμῖν, Χριστέ, καὶ σωτηρία“.

Τροπάριον.

„Λαμπηδόμος πλέον, Ἥλιου φῶς τρανότερον ἐν Θαβώρ ἐκλάμ-
 „ψας ὁ Χριστὸς, ἡμᾶς ἐφώτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ φωτοδότης, λέγει, καὶ φῶς ἀναβαλλόμενος ὡς ἱμάτιον, κατὰ τὸ Δαβιτικόν, Χριστὸς
 ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξέλαμψεν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος φῶς γεμάτων ἀπὸ λαμπηδόνα (ὄνομα
 γὰρ ἐδῶ λαμβάνεται τὸ Πλέον) τρανότερον δὲ καὶ λαμπρότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον· ὅθεν
 κατὰ

(1) Ὅρα ὅτι καὶ Θεόφανος οὗτος ὁ Πρέδρομος
 λέγει ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ πάθους ἐγένετο ἡ Μετα-
 μόρφωσις· ὅθεν ὁ Καισαρίας Εὐσέβιος παρὰ Κορε-
 σίῳ, καὶ ὁ πεζογράφος Δαμασκηνὸς πεσσαράκοντα
 ἡμέρας λέγουσιν ἐστὶ αὕτη ἐγένετο πρὸ τοῦ πάθους·
 καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ ἑαρί λέγει ὅτι αὕτη
 ἐγένετο. Καὶ λοιπὸν ἡ Μεταμόρφωσις δὲν ἐγένετο κα-

τὰ τὸν Αὐγούστον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Φεβρουάριον·
 μετετέθη δὲ εἰς τὸν Αὐγούστον. Καὶ ὅρα περὶ τῆς
 τῆς ὑποσημείωσιν τοῦ „Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν
 „προφητικὸν λόγον τοῦ Κορυφαίου Πίστου“ (Ἐπι-
 στολ. β'. κεφ. κ'. 19.) ἐν τῇ νεοσυμπύκτῃ ἐρμηνείᾳ
 τῶν καθολικῶν Ἐπιστολῶν· ἵνα μὴ καὶ ἐνταῦθα
 τὰ αὐτὰ λέγοντες περιττολογώμεν.

κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐφώτισεν ἡμᾶς ὁ φωτοπάροχος Ἰησοῦς· καθὼς γὰρ τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς φωτίζει τοὺς ἔχοντας καθαρὸς καὶ ὑγιής τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος· οὕτω καὶ τὸ αὐτὸν καὶ ἀκτιστον φῶς τῆς ὑπερουσίας Θεότητος φωτίζει τοὺς ἔχοντας νοῦν καθαρὸν καὶ καρδίαν λευκαυμένην· οἱ γὰρ μὲ τὸ θεῖον φῶς ἐνωθῆναι βουλόμενοι φῶς πρέπει νὰ ᾔναι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἀρετῶν· ἐπειδὴ ἡ ὁμοιότης ὅχι μόνον εἶναι αἰτία γνώσεως, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν, ἀλλὰ καὶ αἰτία ἐνώσεως· ὥσπερ ἀντιστρόφως καὶ ἡ ἀνομοιότης αἰτία ἐστὶν ἀγνοίας καὶ διαζεύξεως· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῷ „προσομιλητέον“ (Λόγ. α'. περὶ Θεολογίας).

Τινὰς δὲ ἄς μὴ νομίσῃ ταυτολογίαν τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς „Φῶς καὶ πλεόν „λαμπηδόνος“ (τουτέστι φῶς καὶ γεμάτον ἀπὸ φῶς) ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ φῶς καὶ ἡ λαμπηδὼν· τὸ μὲν γὰρ φῶς εἶναι αὐτὴ ἡ φύσις ἡ χρωματίζουσα τὴν διαφάνειαν τοῦ αἵρος, τὴν ὁποίαν φύσιν ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἡλίου· λαμπηδὼν δὲ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ Ἡλίου ἀποπηδῶσα ἀκτίς· ὥστε δὲν ἔσφαλεν ὁ Μελωδὸς εἰπὼν ὅτι λαμπηδόνων (ἥτοι ἀκτίνων) πλῆρες, καὶ τρανότερον τοῦ Ἡλίου φῶς ἔλαμψεν ὁ Κύριος ἐν τῇ Μεταμορφώσει, καὶ ἡμᾶς ἐφώτισεν. Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ, Πλεόν· δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τοῦτο καὶ ὡς συγκριτικὸν ὄνομα, ὃ καὶ προσφύεστερον, ἡγουν, Σὺ, Χριστέ, ἔλαμψας φῶς λαμπρότερον τῆς τοῦ Ἡλίου λαμπηδόνος.

Τροπάριον.

„ Ἀρελθῶν ἐν ὄρει Θαβὼρ μετεμορφώθης, Χριστέ, καὶ τὴν πλά-
„ μὴν πᾶσαν σμαυρώσας, φῶς ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν μετεμορφώθῃ ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος· ὁθεν λέγει· Οἱ Ἕλληνες οἱ λατρεύοντες τὰ εἰδῶλα καὶ Δαιμόνια ἐπάγῃ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ χαμηλὰ βουνὰ ἐσυνείθιζον νὰ θυσιάζουν τὰς ἀκαθάρτους θυσίας, νὰ καίουν τὸ σκοτεινὸν πῦρ, καὶ νὰ θυμιάζουν τὰ βρωμερὰ θυμιάματα, καθὼς τοῦτο ἀναφέρει ἡ θεία Γραφή εἰς πάμπολλα μέρη, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν κεφ. ιβ'. Στίχ. 2. „Καὶ ἐποίησεν Ἰωᾶς (Βασιλεὺς Ἰούδα) τὸ εὐθεὺς „ἐνώπιον Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἐφώτισεν αὐτὸν Ἰωδὰς ὁ Ἱερεὺς· πλὴν τῶν ὑψη-
„ λῶν ἔμετεστάθηνσαν, καὶ ἐκεῖ ἐτι ὁ λαὸς ἐθυσιάζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς“. ὁθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Διὰ τὸτο μικρὸς (ὁ Χριστὸς), ὅτι διὰ σὲ ταπεινός· ὅτι ἐπὶ τὸ „πλανώμενον ἦλθεν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἐπὶ „τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς, ἐφ' οὓς ἐθυσιάζες“ (Λόγ. εἰς τὴν Γένν. τοῦ Χριστοῦ).

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς· Σὺ, Χριστέ φωτεινότετε, ἀνέβης ἐπάγῃ εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ καὶ μετεμορφώθης, ἵνα διὰ μέσου τοῦ ὄρους Θαβὼρ, τὸ ὅποιον ἐφω-
τίσθῃ ἀπὸ τὸ αὐτὸν πῦρ τῆς Σῆς Θεότητος, διαλύσῃ τὴν πλάνην καὶ λατρείαν τῶν Δαι-
μόνων, τὴν εἰς τὰ ὄρη καὶ βουνὰ ἐνεργουμένην, καὶ ἀκολουθῶς λαμπρύνῃς μὲ τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας τοὺς τὰ ἀναίσθητα λατρεύοντας εἰδῶλα.

Τροπάριον.

„ Σὲ Θεὸν ἐπέγνων οἱ ἔρδοξοι Ἀπόστολοι ἐν Θαβὼρ, Χριστέ, δε
„ ἐκπλαγέρτες, γόμυ ἐκλιμαρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι οἱ ὅποιοι καὶ ὕστερον ἀπὸ τὰ θαῦματα καὶ τὰς παραδόξας θεο-
σημείας ἃσαι ἐβλεπον τὰ ἐνεργῆς, Κύριε, ταπεινὰς εἶχον ἀκόμη τὰς ὑπολήψεις περὶ Σοῦ,
καὶ

καὶ ὅχι τόσον θεοπρεπεῖς, βλέποντές Σε σήμερον μεταμορφούμενον εἰς τὸ Θαβώρ, ἔλαβον τρανοτάτην καὶ πεπληροφορημένην τὴν περὶ Σοῦ γνώσιν, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ αὐτόπτης τῆς ἐν Θαβωρίῳ μεγαλειότητός Σου Πέτρος, λέγων· „Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολού-
 „ θήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν,
 „ ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνης μεγαλειότητος“ (β'. Πέτ. α'. 19.)· ὅθεν καὶ ἐκπλα-
 „ γέντες, ἐκλιναν γόνυ εἰς Ἑσέ ὡς εἰς Θεόν, καὶ λατρευτικῶς Σε ἐπροσκύνουν· μόνη γὰρ Θεῷ
 „ ἡ λατρευτικὴ προσκύνησις ἀπονέμεται· γέγραπται γάρ· „Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ
 „ κάμψαι πᾶν γόνυ“ (Ἠσ. μέ. 23.)· καὶ κατὰ τὸ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις
 „ καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις“ (Δευτ. ε'. 13.)· ὅθεν ὁ Ἀγγελὸς ὁ δεικνύων τὴν ἀποκά-
 „ λυψιν εἰς τὸν Θεολόγον Ἰωάννην δὲν ἐδέχθη τὴν προσκύνησιν ὅπου τῷ ἐπρόσφερε· διότι,
 „ ὡς φαίνεται, ἐπρόσφερεν αὐτὴν λατρευτικῶς· „Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀ-
 „ κούων, ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεφα ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τοῦ Ἀγγέλου τοῦ δει-
 „ κνύοντός μοι ταῦτα· καὶ λέγει μοι· ὅρα μὴ, σύνδουλός σου γάρ εἰμι... τῷ Θεῷ προσκύν-
 „ ησον“ (Ἀποκάλ. κβ'. 9.).

Ἐφανέροναν δὲ μὲ τὴν προσκύνησιν ταύτην οἱ Ἀπόστολοι δύο πράγματα, ἕνα μὲν ὅτι εἶναι δοῦλοι εὐγνώμονες· ἴδιον γὰρ εὐγνωμόνων δούλων εἶναι τὸ εὐὰ προσκυνῶν τοὺς δε-
 σπότας των· ἄλλο δὲ ὅτι ἐφοβήθησαν ὅταν ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ὡς διηγεῖται
 ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ἰδὲ, φησὶ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέασεν αὐτοὺς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ
 „ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ
 „ ἀκούετε. Καὶ ἀκέσαντες οἱ μαθηταί, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφό-
 „ δρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε·
 „ (Ματθ. 17. 5.)· Ὁ δὲ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγουσι ὅτι ἔπεσον
 ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός· συμφωνεῖ τούτοις καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος.

Πῶς δὲ ἡμεῖς νὰ συμβιβάσωμεν τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀνωτέρω Πατέρων;
 Μὲ τούτον ἴσως τὸν τρόπον, εἰς τοῦτον ὅτι ἔπεσον οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο, καὶ
 ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φωνῆς· καθότι καὶ ὁ Εὐαγ-
 γελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ βροντῶδης ἐκείνη φωνὴ τοῦ Πατρὸς οἱ
 Μαθηταί ἦτον ἐκφοβοί· „Οὐ γὰρ ᾔδει, φησὶν, ὁ Πέτρος τί λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἐκφοβοί·“
 „ (Μάρκ. 9. 6.) καὶ ὁ Λουκᾶς γράφει· „Ἐφοβήθησαν ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 „ νεφέλην“ (Λουκ. 9. 34.). Ἐφοβήθησαν λοιπὸν πρὸ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν ὑπερ-
 βάλλουσαν τῇ φωτὸς φαιδρότητα· ὥστε πεφοβισμένοι ὄντες πρότερον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς προσώπιας
 τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τὴν φωτεινὴν νεφέλην, ὕστερον δὲ ἀκούσαντες καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πα-
 τρὸς δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ σταθοῦν εἰς τὰς πόδας των, ἀλλ' ἔπεσον. Οὕτως ἡμεῖς ἠδου-
 νήθημεν νὰ συμβιβάσωμεν τὴν διαφωνίαν ταύτην· εἰς δέ τις κρείττον αὐτὴν συμβιβάσῃ, καὶ
 ἐγὼ ταύτην δέχομαι. Βεβαίον δὲ τὸν συμβιβασμόν μου τούτον καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγων
 ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων“.
 „ Πῶς ταῦτα ἀκούσαντες κατεπλάγησαν; καίτοι καὶ πρὸ τέτου ἠνέχθη φωνὴ ἐπὶ τοῦ Ἰορ-
 „ δάνου τοιαύτη, καὶ ὄχλος παρὴν, καὶ ἑδὲς ἑδὲν τοιοῦτον ἔπαθε· καὶ μετὰ ταῦτα πά-
 „ λιν καὶ βροντὴν ἔλεγον γεγενῆσθαι· ἀλλ' ἑδὲ τότε τοιοῦτον οὐδὲν ὑπέμειναν· πῶς ἔν ἐν τῷ
 „ ὅρει ἔπεσον; Ὅτι καὶ ἐρημία, καὶ ὕψος, καὶ ἡσυχία ἦν πολλή, καὶ Μεταμόρφωσις φρί-
 „ κης γέμουσα, καὶ φῶς ἀκρατον, καὶ νεφέλη ἐκτεταμένη· ἅπερ ἅπαντα εἰς πολλὴν ἀγωνίαν
 „ αὐτὸς ἐνέβαλε, καὶ πανταχόθεν ἡ ἐκπληξίς συνήγετο, καὶ ἔπεσον φοβηθέντες ὁμοῦ καὶ
 „ προσκυνήσαντες“.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀβραμιαῖοί ποτε ἐν Βαβυλώνι Παῖδες καμήμου φλόγα κατεπάτη-
 „ σαμ, καὶ ὑμῆρτες ἔψαλλον· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται, διότι εἶναι φανερός ἀφ' ἑαυτοῦ· ποῖος γὰρ δὲν
 ἠξέσσει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι αὐτοὶ ἐβάβλη-
 σαν

σαν μὲν εἰς τὴν κάμινον τὴν ἑπταπλασίως καιομένην, δὲν ἐβλάφθησαν δὲ ἀπὸ αὐτῆν, ἀλλὰ καταπατήσαντες τὸ ἐν αὐτῇ πῦρ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ συγκαταβάλλοντος Ἀγγέλου ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνου καὶ εὐλόγουν οἱ τρεῖς τὸν Θεόν; Ὅρα τὴν πλατεῖαν ἑρμηνείαν τῆς ἐβδόμης ταύτης Ὡδῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ νεοτυπώτῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Τροπάριον.

„Περιχυθέμετες φωτὶ τῆς ἀπροσίτου δόξης Θαβώρ ἐν ὄρει οἱ Ἄ-
ποστόλοι, Χριστέ, ἀμερόνησαμ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν παρομοιάζει τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖ εἰς τὴν κάμινον οἱ τρεῖς Παῖδες, περιχυθέντες ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου καὶ μὴ παθόντες κανένα κακόν, ὕμνου τὸν Θεόν· οὕτω, λέγει ὁ Μελωδὸς, καὶ οἱ τρεῖς Θεῖοι Ἀπόστολοι, περιχυθέντες ὅχι ἀπὸ φλόγα ὑλικοῦ πυρὸς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ αὔλου φῶς τῆς ἀπροσίτου δόξης τῆς Θεότητός Σα, Θεάνθρωπε, ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος Θαβώρ, καὶ μὴ φλεχθέντες ἀπὸ αὐτοῦ, ὕμνου καὶ ἑψαλλον λέγοντες· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ὑπάρχεις εὐλογητὸς καὶ δε-δοξασμένος. Τοῦτο μόνον ἔχει ἀνόμοιον τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν Εἰρμόν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἐπατεῖτο ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· καὶ δικαίως· διότι ἦτον πόλεμος ἀνάμεσα εἰς τοὺς λατρευτὰς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τρεῖς Παῖδας καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Χαλδαίων προσκυνούμενον· ὅθεν ἔπρεπε νὰ καταπατήσουν αὐτὸ οἱ ἅγιοι Παῖδες, διὰ νὰ ἐλέγξουν τὴν ἀνοητίαν ἐκείνων ὅπου ἐπροσκύνουν τὸ ἄψυχον καὶ ἀναι-σθητον πῦρ ὡς Θεόν· ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τὸ Θεῖον φῶς ὡς προσκυνητὸν καὶ τῶν ψυχῶν σωτήριον.

Τροπάριον.

„Λαίλαπι Θείας ἡχῆς, καὶ δροσοβόλῳ μεφέλῃ, Χριστέ, καὶ αἰ-
γλῇ Σου ἡδόμεμοι οἱ Ἀπόστολοι, ἑψαλλομ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς
εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς οἱ Ἀπόστολοι ἦτον τρεῖς ἐν τῷ Θαβώρ· οὕτως ἔχαιρον εἰς τρία πράγματα, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, εἰς τὴν δροσοβόλον νεφέλην, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· Ὁ φωτοδότα Ἰησοῦ Χρι-στὲ, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι εὕρισκοντο ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος, ἦδοντο καὶ ἔχαιρον πρῶτον εἰς τὴν λαίλαπα τῆς Θείας ἡχολογίας καὶ φωνῆς τοῦ Πατρὸς τῆς λεγόμενης „Οὐτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτὸν ἀκούετε“ (Ματθ. ιζ'. 5.). Λαίλαψ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ἄνεμος βίατος, ὅστις καὶ ἀνεμοστρόβιλον ὀνομάζεται· μὲ τὸ τοιοῦτον λαπὸν ἀνεμοστρόβιλον παρομοιάζει ὁ Μελωδὸς τὴν ἡχολογίαν τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν ἐμβῆκεν ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τοιοῦτος φοβερός ἀνεμοστρόβιλος, πῶς ἔχαιρον εἰς αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ ἀνεμο-στρόβιλος ἐκεῖνος ἦτον καὶ φοβερός ὡς βροντῶδης καὶ μεγαλόηχος τόσον, ὥστε ἔρριψε κά-τω τοὺς Ἀποστόλους, ἦτον ὅμως καὶ σύμμικτος μὲ χαράν· διότι ἂν οἱ μαθηταὶ ἐφοβήθη-σαν τότε· „Ἀκούσαντες, φησὶν, οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθη-σαν σφόδρα“ (Ματθ. ιζ'. 5.). ὁ φόβος ὅμως αὐτῶν δὲν ἦτον δουλικὸς τοῦ νὰ κολα-σθῶν, καὶ ἐκ τῆς νὰ λυπηθῶν, ἀλλὰ υἱικὸς καὶ τῶν τελείων· ὅθεν καὶ ἦτον συντροφευ-μένος μὲ χαράν· καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς Συνόδου τῆς γενομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει κα-τὰ Βαρλαάμ τοῦτο ἀπεδείχθη· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Βαρλαάμ ἐπρόβαλεν εἰς αὐτὴν ὅτι οἱ

Ἀπό-

Ἀπόστολοι ἦτον ἀτελεῖς καὶ εἰς ἐκείνην τὴν ὑπερτάτην θεωρίαν τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τὸν φόβον ὅπου ἐδοκίμασαν ὅταν εἰσῆλθον οἱ Προφῆται εἰς τὴν νεφέλην. „ Εφοβήθησαν „ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην “ (Λουκ. 9. 54.)· διὰ τοῦτο ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ παρὼν σοφὸς Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου φωτὸς καταυγασθεὶς τὴν διάνοιαν, εἶπεν· „ Ἔστι καὶ φόβος, οὐ τῶν εἰσαγομένων, ἀλλὰ τῶν τελείων· δεῖγμα „ δὲ τοῦ μὴ τὸν εἰσαγωγικὸν, ἀλλὰ τὸν τέλειον ἔχειν τότε φόβον, τὴν Ἀποστόλους τὸ ζῆ- „ τεῖν παραμένειν τῷ ἀρρήτῳ ἐκείνῳ θαύματι “ (ἐν τοῖς προλεγόμενοις τοῦ τόμ. τῆς Ἀγά- „ πης). Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν “ (β'. Πέτρ. α'. 18.), ἐν τῇ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν ρετυπῶται ἐρμηνεία.

Δεύτερον δὲ ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν φωτεινὴν ἐκείνην καὶ δροσοβόλον νεφέλην ὅπου ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώρ. Διὰ τί δὲ δροσοβόλον ὠνόμασε τὴν νεφέλην ὁ Μελωδὸς, τὴν ὁποῖαν φωτεινὴν μόνον ὀνομάζουσι καὶ οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταί; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἴσως τοῦτο ἐσυμπέραναν ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ „ Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέα- „ σεν αὐτούς “· τὸ γὰρ ἐπισκιάζον καὶ δροσίζει καὶ ἀναψύχει· ὅθεν ὑπὸ ταύτης τῆς νε- „ φέλης δροσιζόμενοι καὶ φωτιζόμενοι ἔχαιρον. Τρίτον, ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράψαν φῶς ἀπὸ τοῦ πανάγιον πρόσωπον τοῦ Κυρίου. Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ κα- „ θολικῶς, οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι ἐν τῷ Θαβώρῳ εὐρισκόμενοι, ἔχαιρον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ὅπου ἐλάβανον τῆς χάριτος τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἀνωθεν φωνῆς, τοῦ Υἱοῦ τοῦ κάτωθεν μεταμορφουμένου, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης· ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον χαίροντες καὶ τρυφῶντες τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν, ἔφαλλον λεγοντες· „ Εὐλο- „ γητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν “.

Τροπάριον.

„ Ἐμ' ἀπορρήτῳ φωτὶ ὡς Σὲ κατεῖδε Πέτρος Θαβὼρ ἐμ' ὄρει ἑξα- „ στράψαμτα, Χριστέ, ἀμεβόησεν· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογη- „ τὸς εἶ (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια κοινῶς ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τοὺς τρεῖς Ἀπο- „ στόλους, εἰς τοῦτο δὲ μόνον ἀναφέρει τὸν Πέτρον· ὅχι διότι ἐχώρισεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλὰ διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ πρωτεῖα, ὡς πρῶτον τῶν Ἀποστό- „ λων, καὶ διότι μόνον ἀνέφερεν ὀνομαστί καὶ ξεχωριστὰ αὐτὸν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ τὰς μυ- „ ροφόρους γυναῖκας εὐαγγελιζόμενος Ἄγγελος, εἰπών· „ Ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς μαθηταῖς „ αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν “ (Μάρκ. 16. 7.). Λέγει „ λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Ὁ φωτεργάτα καὶ φωτοδότα Χριστέ, ὅταν ὁ Πέτρος Σὲ εἶδεν εἰς τὸ „ Θαβώριον Ὅρος ἀστράψαμτα μὲ ἀπὸρρήτον φῶς, ἐκ τούτου Σὲ ἐγνώρισεν ὡς Θεὸν ἀληθι- „ νον, ὁ ὁποῖος καὶ πρότερον Σὲ ἐθεολογήσεν ὡς Υἱὸν Θεοῦ ζῶντος· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεβόησεν „ ἐκείνο ὅπου ἦτον πρέπον νὰ ἀναβοήσῃ· „ Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ “.

Τροπάριον.

„ Τῷ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς Χριστῷ συμόμτες παῖδες οἱ Ζεβεδαίου ὡς „ ἀπέπεμψε μορφῆς φῶς, ἐβρόμτησάμ· Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν „ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι παρὰ τοῖς δυσὶν Ἐρμηνευταῖς τῶν Κανόνων οὕτω γράφεται, „ Χριστέ, προσεκύνησεν, „ ὁ τῶν Πατέρων, βῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ “· ἀλλ'

ἐπειδὴ τὸ, Προσεκύνησεν οὐ γράφεται ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις, ἀφῆκε αὐτὸ, καὶ ἠκολούθησε εἰς τὰ ἐκδεδωμένα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον μόνον τὸν Πέτρον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὴν αἰτίαν ὅπου ἐκεῖ εἵπομεν· εἰς τὸ παρὸν δὲ ἀναφέρει τὴν δύω Υἱοὺς Ζεβεδαίου, τὸν Ἰάκωβον δι-
λαδὴν καὶ Ἰωάννην, λέγων· Οἱ Υἱοὶ τῆς Ζεβεδαίου, οἵ τινες Υἱοὶ Βροντῆς ὠνομάσθησαν ὑπὸ
τῆς Κυρίας διὰ τὸ βροντῶδες τῆς Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἢ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον,
διότι ἐβρόντησαν τὰ Πνευματικά· οὕτω γὰρ γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, „Καὶ ἐπέστη-
„κεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργεῖς, ὅ ἐστιν Υἱοὶ Βροντῆς“· (Μάρ. γ'. 17.) αὐτοὶ παρόντες
εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ὅς τις εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, ὡς
ζωὴ ὦν καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Πέτρος ὠνόμασεν εἰπὼν πρὸς
τούς Ἰουδαίους, „Ἑμεῖς ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς
„ἀπεκτείνετε“ (Πράξ. γ'. 14.)· παρόντες, λέγω, μὲ τὸν Χριστὸν ὅταν εἶδον αὐτὸν ὅτι
ἀνέβλυσεν ἀπὸ τοῦ προσώπου του φῶς αὐτὸν καὶ θεῖον, ἐβρόντησαν καὶ εἶπαν τὸν πρέ-
ποντα ὕμνον εἰς τὸν μεταμορφούμενον, „Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“. Ἐποίη-
σαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸ ὄνομά των· οἰκείως
μὲν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, διότι ἔπρεπεν εἰς τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τοῦ
φωτοβόλου προσώπου τοῦ Κυρίου νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ βροντὴ, καθὼς συνευθίζει νὰ γίνηται
καὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ ἡ βροντὴ ἀκολουθεῖ πάντοτε μετὰ τὴν
ἀστραπὴν· ἐποίησαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὸ ὄνομά των, διὰ νὰ πιστώσουν τὸ ὄνο-
μάτων διὰ τῶν ἔργων· καθὼς γὰρ ἦτον Υἱοὶ Βροντῆς, οὕτως ἔπρεπε καὶ νὰ βροντήσουν
τὸν Θεοπρεπὴ ὕμνον εἰς τὸ Θαβώριον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες, τῇ θείῳ πυρπολούμενοι ζήλῳ, τυράν-
„ρου καὶ φλογὸς ἀπειλὴν ἀνδρείως κατεπάτησαμ, καὶ μέσοι πυ-
„ρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμενοι ἔψαλλον· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
„ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς πυρὸς φύσις ταχυτάτη εἶναι καὶ ἀνίκητος, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχῃ ὕλην ξηρὰν
εἰς τροφήν· ἂν ὁμως δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κάμμιαν ραγδαίαν βροχὴν· τὸ πῦρ δὲ τῆς ζήλῳ,
καὶ μάλιστα τοῦ ἐν Θεῷ καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ὄντος, εἶναι τόσο ἀνίκητον καὶ ἀπολέμητον,
ὥστε καθὼς τὸ αἰσθητὸν τοῦτο πῦρ μεταχειρίζεται ὡς ὕλην τὰ ξύλα καὶ τὸν χόρτον καὶ
τὴν καλάμην ὅπου μένει εἰς τὸ θερισμένον χωράφι· οὕτω καὶ αὐτὸ μεταχειρίζεται ὡς
ὕλην τὸ αἰσθητὸν πῦρ, καὶ κατατρώγει τοῦτο καὶ δαπανᾷ. Ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέ-
χθη ὁ Μωϋσῆς καὶ ἐθανάτωσε τὸν Αἰγύπτιον καὶ τοὺς μοσχοποιήσαντας ἐν τῇ ἐρήμῳ·
ὕπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Φινεὲς καὶ ἐπέραςε διόλου μὲ τὸν Σειρομάστιν (εἶδος
κονταρίου) τὸν Ζαμβρὴν καὶ τὴν Μαδιανίτισσαν, διότι φανερώς καὶ ἀδιάντροπα ἐπόρνευον·
ὁθεν εἶπε περὶ αὐτοῦ ὁ Θεός· „Φινεὲς Υἱὸς Ἐλιάζαρ Υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ Ἱερέως κατέπαυσε
„τὸν θυμὸν μου ἀπὸ τῶν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ζήλωσάι μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς“ (Ἀριθ.
κβ'. 11.) (1)· ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Ἡλίας καὶ ἀπέσφαξε τοὺς Ἱερεῖς τῆς
αἰσχύνης· ὁθεν ἔλεγε· „Ζηλῶν ἐζήλωσα Κυρίῳ Παντοκράτορι“· (Γ'. Βασιλ. 18. 10.)
καὶ ἀφίνω νὰ λέγω τὸν Παῦλον, ὁ ὅποιος κατέκαυσε σχεδὸν ὅλην τὴν οἰκουμένην μὲ τὸ
πῦρ τοῦ ἐν Θεῷ ζήλου ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του· ὁθεν ἔλεγε· „Ζηλῶ ὑμᾶς Θεοῦ
„ζήλῳ“ (β'. Κορ. 12. 2.).

Ταῦ-

(1) Ὅθεν εἶπαν ὁ ἀδελφὸς Ἑρμηνευτῆς „Ὁξὺς ὁ θυ-
„μὸς ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος (ταῦτόν εἶπεν ὁ
„ἐν Θεῷ ζήλος)· οὐκ ἠρώτησε τὸν ἀρχοντα (ὁ Φινεὲς

„δηλαδὴ)· ἐκ ἀνέμεινε συμβουλήν· ἐκ ἡδυσθῆ, θένει
„πράγματος αἰσχροῦ· ἐνθα τὸ δυσέβημα, ἐκεῖ
„καὶ ἡ κόλασις“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεσπέσιος ἔτος Μουσουργός, οὕτω λέγει περὶ τῶν τριῶν Παίδων· Οἱ ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες, ἔσωθεν κατὰ τὰς ψυχὰς πυρπολούμενοι ἀπὸ τὸν ἐν Θεῷ ζῆλον, κατεπάτησαν μὲ ἀνδρίαν τὸ ἐξωτερικὸν πῦρ καὶ τὸν φοβερισμόν τῆς καμίνου καὶ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἡ ἐσωτερικὴ φλόγα τοῦ ζήλου ἐνίκησε τὴν ἑξωθεν φλόγα τῆς καμίνου· καὶ τοῦτο ἔγινε πολλὰ δικαίως· διότι καθὼς αἱ πόλεις καὶ τὰ φρούρια ὅπου πολιορκοῦνται ἑξωθεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, εἰάν οἱ ἔσωθεν πολεμοῦντες εἶναι ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ καὶ ἔχουν τροφὰς ἀρκετάς, νικῶσι τοὺς ἑξωθεν ἐχθρούς, ἂν καὶ ᾖναι πολλοί· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἐν Θεῷ ζήλου ὅπου ἀνεφλέγετο μέσα εἰς τὰς καρδίας τῶν τριῶν Θεολόγων Παίδων ἐνίκησε τὴν καμίνου ἐπταπλασίως καίόμενον ἑξωθεν πῦρ· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς βαλθέντες καὶ δροσιζόμενοι ἔφαλλον· „Εὐλογεῖτε „πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Νεῦματι τὸ πᾶν ὁ Φέρων ποσὶν ἀχράρτοις ἐπέβη Θαβώρ, ἐν ᾧ
 „ἡλίου μᾶλλον αὐγῆς ἐξαστράψας τὸ πρόσωπον, τοὺς Νόμου
 „προκρίτους καὶ τῆς Χάριτος ἔδειξε μέλποντας· Εὐλογεῖτε πάντα
 „τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς εἶναι τόσοις παντοδύναμος, ὥστε μὲ μόνον τὸ νεῦματι κινεῖ ὅλον τοῦτο τὸ πᾶν· ὅθεν ἔλεγον οἱ Μακκαβαῖοι· „Ἡμεῖς ἐπὶ τῷ παντοκράτορι Θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ’ ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ἐνὶ νεύματι καταβαλεῖν πεποιθήμεν“ (β. Μακκ. ή. 18.) ὅθεν τοῦτο ἠξέυρων καὶ ὁ Μελωδός, θαυμαστικῶς λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· Ὁ Θεὸς ὅπου φέρει καὶ διοικεῖ τὴν Κτίσιν μὲ μόνον τὸ νεῦμα του σήμερον κινεῖται κατὰ τόπον, καὶ ὡς ἄνθρωπος μεταχειριζόμενος ὑπουργοὺς τῆς βαδίσσεως τοὺς ἀχράρτους καὶ ἁγίους πόδας του, ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ. Πλὴν ἂν καὶ κίνησιν τοπικὴν δέχεται καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καθὸ Θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπὲρ ἡλίον ἀστράπτει κατὰ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀστράψας ἐκίνησεν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοὺς προκρίτους τοῦ Παλαιοῦ Νόμου, τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἠλίαν, καὶ τοὺς προκρίτους τῆς Νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου τοὺς τρεῖς ἁγίους Ἀποστόλους, τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος· πῶς πρόκριτοι ἐρρέθησαν οἱ ἀνωτέρω Προφῆται τοῦ Παλαιῆς Νόμου καὶ οἱ Ἀπόστολοι τῆς Νέας Χάριτος, ἐνῷ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης εἶναι πρόκριτος καὶ ἀνώτερος πάντων τῶν ἐν τῷ Νόμῳ καὶ τῇ Χάρτι λαμβάνων; ἔτω γὰρ αὐτὸν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμαρτύρησεν, εἰπὼν „Οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ“ (Ματθ. ια. 11.). Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας μόνον τῶν ἐν τῷ Νόμῳ λαμβάνων λέγονται πρόκριτοι· ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης μόνον τῶν ἐν τῇ Χάρτι θαυμαστωθέντων· ὁ δὲ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐπειδὴ εἶναι μεσίτης τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Χάριτος, διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰ δύο ἔχει τὰ νικητήρια, καὶ ἀκολούθως ὑπερέχει καὶ τῶν ἐν Νόμῳ προκρίτων καὶ τῶν ἐν Χάρτι.

Τροπάριον.

„Ἐν τῇ ἀπροσίτῳ δόξῃ κατ’ ὄρος ἐκφαρθεὶς ἀπορρήτως Θαβώρ
 „τὸ ἄσχετον καὶ ἄδυτον φῶς, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, τὴν
 „Κτίσιν φαιδρύνων, τοὺς ἀνθρώπους ἐδέωσε μέλποντας· Εὐλογεῖ-
 „τε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Μονογενὴς Υἱὸς, λέγει, ὅς τις εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“ (Ἐβρ. α. 3.), καὶ ὅς τις εἶναι τὸ προαιώνιον καὶ τὸ ἀσχετον (ἦγεν ἀπεριόριστον) φῶς, ἥστραφεν ἐν τῷ Θαβῶρ μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος. Ἀλλὰ ἂν καὶ συνεσχέσθῃ (περιεγράψθῃ) διὰ φιλανθρωπίαν ὡς ἐν δίσκῳ ἡλιακῷ εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, πλὴν καὶ οὕτως ἀσχετον ἦν, καὶ ἀσχετῶς ἐπλήρει τὸ πᾶν, ἀπερίγραπτον μένον καὶ ἐν τῷ περιγράφεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔδυεν (ἦτοι ἐκρύβη) εἰς τὸν Ἄδην ἀνθρωποπρεπῶς, πλὴν καὶ ἐκεῖ ἐφώτισεν, ἵνα ὁ λαὸς ὁ κατήμενος ἐν σκότει ἴδῃ φῶς μέγα, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· ἔγω μὲν ἐξηγῶ τὸ ἀσχετον ὁ Θεόδωρος. Ὁ δὲ Θεοφόρος καὶ τῶντι φερώνυμος μέγιστος Μάξιμος διαβατικῶς καὶ ὑψηλῶς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν Ἀσχετον, λέγων· „Ἀσχετος παντάπασιν ἢ τῆς Θεώσεως χάρις, „(ταῦτόν εἰπὲν τὸ τῆς Θεώσεως φῶς· χάρις γὰρ καὶ αὐτὸ λέγεται, δι’ οὗ Θεοῦνται οἱ „Θεούμενοι, ὡς λέγει παρακάτω ὁ Μελωδὸς) οὐκ ἔχουσα τὴν οἰανοῦν δεκτικὴν ἐαυτῆς ἐν „τῇ φύσει δύναμιν.... Πῶς δὲ ἐξίστησιν ἐαυτοῦ τὸν Θεούμενον ἢ Θεώσις, εἴ ἐτι τοῖς ὅροις „τῆς φύσεως αὐτὴ περιέλιπται; συνιδεῖν ἐκ ἔχω· ὑπὲρ φύσιν τοίνυν καὶ ἀρετὴν καὶ γνῶ- „σιν ἢ τῆς Θεώσεως χάρις, καὶ ἀπείρως τὰ τοιαῦτα ἅπαντα ταύτης ἀποδοῖ“ (εἰς τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ρητὸν τὸ λέγον „Παῦλῳ δέ“).

Ἀστράφας λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος, ἐλάμπρυνε μὲν τὴν Κτίσιν, μόνους δὲ τὰς ἀνθρώπους ἐθέωσε· τούτων γὰρ ἡ φύσις δεκτικὴ ἐστὶ τῆς Θεώσεως. Ὅθεν οἱ ἄνθρωποι διὰ μέσου τῆ Θεωθέντος προσλήμματος τοῦ Κυρίου ἐθεώθησαν κατὰ χάριν, κατὰ τὸ „Εγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε καὶ Υἱοὶ ὑψίστου πάντες“ (Ψαλ. π. α.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους „Οὐκ ἐστὶ γεγραμμένον ἐν τῷ Νόμῳ „ὑμῶν „Εγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε“; εἰ ἐκείνους εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ „ἐγένετο, καὶ ἂ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφὴ καὶ τὰ λοιπὰ“ (Ἰω. ι. 34.). Ἐκ τῆς λόγου δὲ τούτου ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου συμπεραίνεται ὅτι τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τῆ Κυρίου ἐφαιδρυνε τὴν αἰσθητὴν Κτίσιν, ἀκολουθῶς δὲ καὶ τὸ Θαβώριον ὄρος· καθὼς καὶ τὸ Σινᾶ ἐφαιδρύνθη, ὅταν κατέβη ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸ ἐν πυρὶ. Διὰ τὴν κατὰβασιν δὲ τοῦ Θεοῦ λέγει ἡ Γραφὴ „Ἀνέβησαν εἰς τὸ Ὅρος „ὁ Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ναδάβ καὶ Ἀβιούδ καὶ ἐβδομήκοντα ἀπὸ τῆς Γερουσίας, „καὶ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἰστήκει ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ „ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὡσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ Οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι“. (Ἐξ. κδ. 10.) Ὅθεν Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης καὶ ἱερομάρτυς ἐπάνω τοῦ ὄρους Θαβῶρ ἱστάμενος, ἐποίησε λόγον πανηγυρικὸν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, προοιμιάζων ἀπὸ τῆς σεβασμιότητος τῆς τόπου· „Ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· συνεξιστάμενος καὶ γὰρ“. Οὐδὲν δὲ ἀπα- ὄντα, ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον.

Τροπᾶριον.

„Ἱεροπρεπῶς ἐστῶτες Μωσῆς τε καὶ Ἡλίας ἐν ὄρει Θαβῶρ, τῆς „Θείας χαρακτῆρα (1) τραπῶς ὑποστάσεως βλέποντες Χριστὸν „ἐν πατρίᾳ ἐξαστράψαμεν (2) δόξῃ, ἀμέμελποι· Εὐλογεῖτε πάν- „τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελωδὸς μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας τὸν Κύριον ἱστάμενον ἀνάμεσα εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος Θαβῶρ, καὶ δορυφορούμενον ἀπὸ αὐτοὺς ὡς

(1) Ἐν ἄλλοις „Χαρακτῆρας“.

(2) Ἐν ἄλλοις „Ἐξαστράπτουσα“.

ὡς Ἀρχιερέα μέγαν ἀπὸ Ἱερεῖς, ἀνατρέχει μὲ τοὺς λογισμοὺς εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο ἀνάμεσα εἰς τὸν Ὄρ καὶ τὸν Ἀαρὼν, καὶ στοχασθεῖς ὅτι ἐκεῖνο τὸ τοῦ Μωϋσέως ἦτον πρωτότυπον τοῦ σήμερον τελουμένου, οὕτω λέγει. Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος, ὃς τις ἐστέκετο τὸ παλαιὸν ὡς Ἀρχιερεὺς ἀναμέσον τοῦ Ὄρ καὶ Ἀαρὼν, καὶ ὁ Ἡλίας, ὃς τις ὡς μέγας Ἀρχιερεὺς τῷ Θεῷ ἐθανάτωσε τοὺς Ἱερεῖς τοῦ Βάαλ καὶ τὴν θυσίαν ὠλοκαύτωσεν, οὗτοι καὶ οἱ δύο σήμερον καταβάντες ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν των, παρίστανται ὡς Ἱερεῖς (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ ἱεροπρεπῶς) καὶ ὡς δοῦλοι (κατὰ τὸν Ἑφραίμ) εἰς τὸν Χριστὸν τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, τὸν διεληλυθότα τῆς Οὐρανούς κατὰ τὸν Παῦλον.

Βλέποντες δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκπηδῶσας ἀκτῖνας, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τρανῶς χαρακτῆρας ἀληθινούς τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως· ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, ὃς τις ἔλαμψε μὲ τὴν δόξαν τῷ Πατρί· ὁμοδόξος γὰρ εἶναι καὶ ὁμολαμπῆς ὁ Πατὴρ μὲ τὸν Υἱόν, καὶ αἰτιστρόφος ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτω μὲν ἐρμηνεύει ὁ Θεοδόωρος· ὁ δὲ Ἀνώνυμος λέγει ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν οἱ Προφῆται ὅτι ἦτον χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· ὅθεν τόσον μακρὰν ἦτον οἱ Προφῆται ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦνται διότι κατέβηκαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν των εἰς τὴν μετὰ Χριστοῦ ἐν τῷ ὄρει ἱερατείαν, ὥστε ἐκ τῆς πόθλης χαρᾶς των ἐδανείσθησαν ἀκόμη καὶ τὴν Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων καὶ ἑψαλλον· „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Διὰ τῆς ἐν γρόφῳ Θείας ὁμῆς τὸ πρόσωπόν ποτε ἐδοξάσθῃ
 „Μωσῆς· Χριστὸς δὲ ὡς ἱμάτιον φῶς καὶ δόξαν ἀμβαβάλλεται·
 „Φωτὸς αὐτουργὸς γὰρ πεφουκῶς, καταυγάζει τοὺς μέλπομτας·
 „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἱστορεῖ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἀνέβη εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος καὶ συνωμίλησεν μὲ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐδέχθη τὰς δευτέρας πλάκας τοῦ Δεκαλόγου, τότε τόσων πολλὴν δόξαν ἔλαβεν ἐκ τῆς Θείας συνομιλίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἐδύναντο οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ νὰ ἰδῶσιν αὐτό· ὅθεν ἵναγκάσθη νὰ βάλῃ κάλυμμα εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ νὰ ἐγκλείσῃ τρόπον τινὰ τὴν πολλὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν τὴν ἔξω χυνομένην, καὶ οὕτως ἐδυήθησαν καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται· „Καὶ εἶδον, φησὶν, οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως ὅτι δεδόξασται· „καὶ περιέθηκε Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ“ (Ἐξοδ. λδ'. 35.).

Ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ὅτι, ὅταν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μετεμορφώθῃ εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Λοιπὸν ἵνα μὴ ἀκούων τινὰς δόξαν τοῦ προσώπου Μωϋσέως καὶ δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ νομίσῃ ὅτι εἶναι ὁμοδόξος ὁ δοῦλος Μωϋσῆς μὲ τὸν Δεσπότην Χριστόν, τούτου χάριν συγκρίνει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς καὶ τὰ δύο, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δόξα τοῦ προσώπου Μωϋσέως εἶναι κατωτέρα μὲ ὅλον πῆχυν Βασιλικὸν κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· μᾶλλον δὲ, ἀσυγκρίτως ἦτον κατωτέρα τοῦ Μωϋσέως ἡ δόξα ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ· ἐπεὶδὴ τολμηρὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ συγκρίνῃ ὅπως τινὰς τὸν Μωϋσῆν μὲ τὸν Θεόν· τὸν νομοθέτην μὲ τὸν νομοδότην· τὸ πλάσμα μὲ τὸν πλάστην· ἀλλ' ὁ Ἱερὸς Κοσμὸς συγκρίνει τὴν δόξαν τοῦ Μωϋσέως μὲ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ἵνα διὰ τῆς συγκρίσεως δείξῃ τὴν ἀσυγκρίσιμην καὶ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς δόξης τῷ Κυρίῳ· ὅθεν λέγει ἄνω· Ὁ μὲν Μωσῆς ἐδοξάσθη τὸ παλαιὸν κατὰ τὸ πρόσωπον χωρὶς νὰ ἔχῃ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν· ἐδοξάσθη γὰρ εἰς τὸν γνόφον (σκοτεινὸν σύμφρον) διὰ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίας (τοῦτο δηλοῖ ἡ λέξις ὁμῆ). „Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς αὐτὸν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον“ (Ἐξ. λγ'. 11.).

Ὁ δὲ Χριστὸς δὲν δοξάζεται οὕτως, ἀλλὰ ὡς Μογογενὴς Υἱὸς τοῦ προανάρχου Πατρὸς λάμπει ὡς ἥλιος, καθότι αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, καὶ καθότι αὐτὸς εἶναι ὁ αὐτουργὸς καὶ δημιουργὸς καθεστῶτος φωτός, τὸσον τῷ ἐν τοῖς Ἀγγέλοις ἄντος· „Δεύτερον γὰρ φῶς Ἀγγελος, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τῷ πρώτου φωτός ἀπορροήτης ἢ μετουσία, τῇ πρὸς αὐτὸ νεύσει καὶ ὑπουργία τὸν φωτισμὸν ἔχουσα, οὐκ οἶδα, εἴτε τῇ τάξει τῆς στάσεως μεριζομένη τὸν φωτισμὸν, εἴτε τοῖς μέτροις τοῦ φωτισμοῦ τὴν τάξιν λαμβάνουσα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὅσον καὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις φωτός· „Τρίτον γὰρ, ἔφη ὁ αὐτὸς Θεολόγος, φῶς ἄνθρωπος, ὃ καὶ τοῖς ἔξω δῆλόν ἐστι (ἦτοι τοῖς Ἑλλήσι)· φῶς γὰρ τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζουσι διὰ τὴν τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου δύναμιν· καὶ ἡμῶν αὐτῶν πάλιν οἱ Θεοειδέστεροι καὶ μᾶλλον Θεῷ πλησιάζοντες“ (Αὐτόθ.). Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς καὶ τοῦ ἐν Ἀγγέλοις φυσικοῦ φωτός καὶ τοῦ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῦ φωτός τοῦ ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς· ὅθεν δὲν ἀναβλύζει μόνον τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπὸ τοῦ ἡλιοστάλακτον αὐτοῦ πρόσωπον, ἀλλὰ εἶναι ἐνδυμένος ὅλος διάλου μὲ φῶς ὡς μὲ φόρεμα, καθὼς περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον“ (Ψαλ. ργ'. 2.).

Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος· „Ἐδείξεν ὁ Χριστὸς ὅτι ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἔβρυν ἡ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ, καὶ ἐξ ὅλων τῶν μελῶν ἔλαμψε τὸ φῶς αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὡς Μωσῆς ἔξωθεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἔλαμψεν ἐν εὐπρεπείᾳ, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἔβρυν ἡ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ“· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „Κάλλος ἀληθινὸν καὶ ἐρασμιώτατον καὶ μόνον τῷ τὸν νοῦν κεκαθαμένῳ θεωρητὸν τὸ περὶ τὴν θεῖαν καὶ μακαρίαν φύσιν ἐστίν· οὐ ὁ ἐνατενίσας ταῖς μαρμαρυγαῖς καὶ ταῖς χάρισι μεταλαμβάνει τι ἀπ' αὐτοῦ, ὥσπερ αἶγλην τινα ἀνθρῶπιν εἰς τὴν οἰκίαν ὅψιν ἀναχρῶννύμενος· ὅθεν καὶ Μωϋσῆς ἐν τῷ ὁμιλεῖν Θεῷ ἐδοξάσθη τὸ πρόσωπον“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν κθ'. Ψαλμὸν προκειμένου ρήτοθ' „Κύριε, ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν). Πρὸς ταῦτα δὲ τὰ τοῦ Βασιλείου ἐπιφέρει ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Οἰατε ὅτι καὶ Μωϋσῆς μετεμορφώθη ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, καὶ οὕτως εἶδε τὴν δόξαν Κυρίου; ἀλλ' ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν, ἐκ ἐνήργησε, κατὰ τὸν λέγοντα (ἦτοι τὸν Θεολόγον Γρηγόριον)· εἰς τοῦτό με φέρει τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμβάνοντα Θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκοθεῖν εἶχε τὴν λαμπρότητα ἐκείνην“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Λέγων δὲ ὁ ἅγιος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν καὶ οὐκ ἐνήργησε, δηλοῖ ὅτι ἔξωθεν ἐκ τοῦ φωτός τοῦ προσώπου Κυρίου μετεμορφώθη· ἦτοι ἐνηλλάγη κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα· καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς διὰ τοῦ γνώφου ἐφωτίσθη, ὁ δὲ Χριστὸς καὶ αὐτὸν τὸν γνώφον φωτίζει, ἐπειδὴ καὶ φωτεινὴν ἔδειξεν ἐν τῷ ὄρει Θαβωρ τὴν γνωφώδη νεφέλην· καὶ ὁ μὲν συνομιλῶν μὲ τὸν Θεόν, ἀπὸ ἐκεῖ ἔλαβε τὸ φῶς· ὁ δὲ Χριστὸς μίαν μικρὰν φλέβα ἀνοίξας τῆς κατὰ φύσιν πηγῆς φωτοχυσίας του, τὸ Θαβώριον ὅλον ἐφαίδρυνε, καὶ τοὺς δύο Προφῆτας καὶ τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους ἐλάμπρυνε.

Τροπάριον.

„Ἐκ φωτογεμοῦς μεφέλῃς Χριστὸν οἱ μαθηταὶ ἄμπεχόμενον ὁρῶντες ἐν Θαβώρ, καὶ πρηνεῖς ἐπὶ γῆς καταμεύσαντες, τὸν μὲν ἔλλαμψάντες, σὺν Πατρὶ τοῦτον ὕμνου καὶ Πνεύματι· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθε φυσικὴ νεφέλη ἐπειδὴ συνίσταται ἀπὸ ὑγρὰν ἀναθυμίασιν, διὰ τοῦτο παχύνεται καὶ πυκνοῦται κατὰ τὸν περίγειον τοῦτον καὶ ἰδικὸν μας αἶρα, ὅς τις καὶ ἀτμοσφαῖρα ὀνομάζεται· παχυνομένη δὲ καὶ πυκνομένη σκότος φαίνεται ὅτι σχεδιάζει, μὲ τὸ νὰ γίνῃται ἐμπόδιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ὁρώντων διὰ τὸ πάχος καὶ τὴν πυκνότητά.

τιτὰ τῆς, καὶ φαίνεται ὡς ἓνας φραγμὸς καὶ μεσότοιχον μεταξὺ τῶν ἀκρίτων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἰδιότητος τῆς ὁράσεως. Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας, ἐπεὶ ὅλα ὑπὲρ φύσιν ἐθαυματουργήθησαν, ἔπρεπε κατὰ τὰ ἄλλα τὰ γένη καὶ τὸ θαῦμα τὸ περὶ τὰς νεφέλας· διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐταὶ ἀλλοιόονται ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεώς των, καὶ ἀντὶ ζοφερῶν καὶ σκοτεινῶν φωτειναὶ ἀποδεικνύονται· καὶ ἀκούε τὴν Εὐαγγελίου λέγοντος· „Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέασεν αὐτούς“ (Ματθ. ιζ'). „Ἄν ἦναι νεφέλη, πῶς φαίνεται φωτεινὴ; καὶ ἀντιστρόφως, ἂν φαίνεται φωτεινὴ, πῶς εἶναι νεφέλη; ἀσυμβίβαστα γὰρ ταῦτα εἶναι· εἶδεν εἰπὴς ὅτι ἐφωτίσθη ἡ νεφέλη, πῶς φωτεινὴ ἔσα ἐπεσκέασεν, ἐνῶ καθεστὴς εἶναι φυσικὰ σκοτεινὴ; ἔπρεπε λοιπὸν τὰ ὑποταχθῇ ἡ φύσις εἰς τὸν Ποιητὴν τῆς· διὰ τοῦτο ἡ ἐν τῷ Θαβῶρ φωτεινὴ νεφέλη δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλὰ ὑπὲρ φύσιν· ὅθεν καὶ γίνεται αὕτη φόρεμα καὶ περιβάλλαιον τῇ περιβάλλοντος τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, κατὰ τὸ ψαλμικόν, καὶ ἐνδύει τὸν ἀναβαλλόμενον φῶς ὡς ἱμάτιον· τύπος δὲ ἦτον ἡ νεφέλη τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν Θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Ταῦτα λοιπὸν γινώσκων ὁ Μελωδὸς, λέγει ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι, βλέποντες ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶριον ὄρος τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένον ἀπὸ μίαν φωτεινὴν νεφέλην, ἔπεσον πρηνεῖς κάτω εἰς τὴν γῆν διὰ τὸ φοβερὸν τοῦ θαύματος· πεσόντες δὲ, ἐλλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς φωτοχυσίας ἐκείνης· ὅθεν καὶ ὕμνουν τὸν μεταμορφούμενον Χριστὸν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι πεσόντες κάτω ἐλλάμφθησαν τὸν νοῦν; Διὰ τὸ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἐπεὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐταπεινώθησαν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἀνυψώθησαν καὶ ἀντελλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν καταβιβάσωμεν τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς καὶ ταπεινωθῶμεν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν δύναται τὰ ἀνυψωθῇ ὁ νῦς μας, οὐδὲ τὰ ἐλλάμφθῃ ἀπὸ τοῦ Θεῖου φῶς· ἵνα καὶ ἐδῶ ἀληθεύσῃ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἀνθρώπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινύεται ἡμέρα καὶ ἡμέρα“ (β'. Κορ. δ'. 16.). Ὡστε ἂν οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἤθελον κατακλιθῇ πρῶτον καὶ ταπεινωθῇ κατὰ τὸ σῶμα, ἔτε ἤθελαν ἐλλάμφθῃ κατὰ τὸν νοῦν· καὶ ἂν δὲν ἐλάμποντο, δὲν ἤθελαν ὑμῖν ἡμεῖς τὸν Πατέρα, τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν μίαν Βασιλικωτάτην Θεότητα.

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ τόκος Σου ἄφθορος ἐδείχθη· Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε
 „σαρκοφόρος, ὃς ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναρυστρά-
 „φη· Σὲ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀσυνδέτως ἐσύνθεσεν ὁ Μελωδός· ἐπιστρέφων γὰρ πρὸς τὴν Θεομήτορα λέγει· „Ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε (ἦτοι ἡ τῇ Θεοῦ Λόγῳ ἐκ Σοῦ σωματικὴ γέννησις) „ἐδείχθη ἄφθορος“· ἔπειτα χωρὶς κανένα σύνδεσμον ἐπάγει τὸ ἀκόλουθον· „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθεν“· ἔπειτα· „Ὁς ὤφθη ἐπὶ γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναρυστράφη“· καὶ τελευταῖον· „Σὲ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν“, χωρὶς τὰ μεταχειρισθῇ σύνδεσμον εἰς κανένα κόμμα. Ἀλλὰ τὰ κόμματα τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ εἶναι συνδεδεμένα ἕνα μὲ τὸ ἄλλο κατὰ τὸ νόημα. Πρότασιν δὲ ἐπιφωνηματικὴν προτείνας ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὴν Θεομήτορα, φαίνεται τὰ λέγει ἄπιστον πρᾶγμα καὶ ὅμοιον μὲ τὰ τέρατα· τόκον γὰρ καὶ γέννησιν τέκνου ἀναφέρει χωρὶς φθοράν καὶ πάθος. Διὰ τοῦτο εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας τῶν ἀπιστούντων ἀκολουθῶς λέγει· „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκοφόρος“· οὕτω γὰρ εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως ἐκ δούλης τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γένν.). „Ὅπου δὲ Θεὸς εὐδοκεῖ καὶ ἐνεργεῖ, ἐκεῖ ἡ φύσις ἡ εὐσα δούλη εἰς τὸν Θεὸν πῶς δύναται τὰ ἐναντιωθῇ; „Τὰ σύμπαντα, φησὶ, δέλα σά“ (Ψαλ. ριη. 91.). Λοιπὸν διὰ τοῦτο ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε, ἐδείχθη ἄφθορος, διότι Θεὸς σαρκοφόρος προῆλθεν ἐκ τῶν ἀγίων λαγόνων Σου. Ἐ-

πείτα φέρει τὸ ρήτον τῆ Προφήτου Βαρούχ λέγοντος· „ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ᾤφθη „ καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστραφη “ (Βαρ. γ'. 37.).

Διὰ τί δὲ φέρει αὐτό; Διὰ βεβαίωσιν τοῦ ἀνωτέρω κόμματος „ Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου „ προῆλθε σαρκοφόρος “· ἄπιστον γὰρ τοῦτο ἐνομίζετο παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ νὰ γεννηθῇ Θεὸς σαρκοφόρος· ὅθεν πιστοῦται τοῦτο μὲ τὴν ρῆσιν τῆ Βαρούχ. Ποῖος, λέγει, ἐγεννήθη σαρκοφόρος ἐκ τῶν λαγόνων Σου; Ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου προεῖπεν ὁ Βαρούχ (ὅταν δὲ τὸν Βαρούχ εἶπω, τὸν Ἰερεμίαν λέγω τὸν τοῦ Βαρούχ διδάσκαλον· ὡς μία γὰρ λογί- ζεται παρὰ τοῖς περισσοτέροις τῶν Πατέρων ἢ Βίβλος τοῦ Βαρούχ καὶ τοῦ Ἰερεμίου). Τί δὲ εἶπεν ὁ Βαρούχ; „ Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· ἐξεῦρε πᾶ- „ σαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπῆ- „ μένῳ ὑπ' αὐτοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ᾤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστραφη “ (Βαρ. γ'. 35.). Ἀνάστρεφον λοιπὸν, ὡ ἀναγιῶστα τὴν τάξιν τοῦ Εἵρμου, καὶ τὸ τέλος ἀρχὴν ποιήσας, σύntαξον οὕτω· Σὲ, Θεοτόκε, μεγαλύνομεν· ὅτι ὁ τόκος Σου ἄφθορος ἐδεί- χθη· ὅτι Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκοφόρος· ὅτι αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς ᾤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστραφη· καὶ οὕτω μὲ τὴν ἐναλλαγὴν ταύτην τῆς τάξεως γίνεται σαφέ- στατος ὁ Εἵρμός (1).

Τροπάριον.

„ Σύμτρομοι καιρῇ φωτοχυσία ἁθρόως οἱ Μαθηταὶ ἐλλαμφθém- „ τες, πρὸς ἀλλήλους ἐώρων, καὶ πρημεῖς εἰς γῆν καταπεσόμεντες, „ Σοὶ τῷ Δεσπότῃ τῶν ἀπάντων προσεκύνησαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ὑστερινὸν Τροπάριον τῆς ὁγδόης Ὠδῆς· καθὼς γὰρ ἐκεῖ ἀναφέρονται οἱ μαθηταὶ ὅτι εἶδον τὸ ἄστεκτον φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, καὶ διὰ τοῦτο ἔπεσον κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅτι ἐλλάμφθησαν τὸν νοῦν ἀπὸ ἐκεῖ· οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναφέρονται οἱ αὐτοὶ μαθηταὶ ὅτι ἔχιναν τρομασμένοι ἀπὸ τὴν καινὴν καὶ πα- ράδοξον φωτοχυσίαν· εὐθύς ὁμως ὅτε ἐλλάμφθησαν, ἔβλεπον ἑνας εἰς τὸν ἄλλον διὰ τὸ παράδοξον τοῦ θεάματος, καὶ ἠρώτων ἀλλήλους μὲ τὰ νεύματα, καὶ πεσόντες πρη- μεῖς εἰς τὴν γῆν, προσεκύνησαν Σὲ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων· οὕτω γὰρ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ἐρμηνεύει τὸ „ Ἐπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν “, ἀντὶ τοῦ προσεκύνησαν (Τόμ. β'. εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ματθ.)· καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (Λόγῳ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων “). Ἀρὰ γε λοιπὸν ἠθέλαμεν κατηγορήσει τὸν Μελωδὸν διὰ τὴν ταυτολογίαν, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναφέρει τοὺς μαθητάς φοβισμένους καὶ ἐλλαμπομένους; οὐχί· διότι ἂν καὶ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις εὐρίσκεται εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια, διάφορα ὁμως εἶναι τὰ ἐν αὐτοῖς νοήματα· εἰς μὲν γὰρ τὸ πρό- τερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τοὺς μαθητάς ὅτι ἐλλάμφθησαν ἀπὸ τὸ θεῖον φῶς· εἰς τοῦτο δὲ προστίθεται καὶ τὸ ἁθρόως ἐπὶ ῥήμα, τὸ ὁποῖον μόνον προστεθεὶς διαφορετι- κὸν ποιεῖ τὸ νόημα.

Τὸ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἂν καὶ ὁ θεῖος Κο- σμάς ἐν τῷ Εἵρμῳ τούτῳ ἀνεκεφαλαίωσεν ὅλα τὰ θαυμάσια τῆς Θεομήτορος εἰς δύο μόνα τὰ κυριώ- τερα· ἢτοι εἰς τὸν ἄφθορον τόκον αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν Θεοτῆτα τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος· ἡμεῖς ὁμως περιεργαζόμεντες, εὐρομεν τὰ κατὰ τὴν Παρθένον θαυ- μάσια ἕξ· πρῶτον, ὅτι μόνη αὐτὴ ἀπὸ ὅλης τῆς γυναικῆς Παρθένης ἐστάθη πρὸ τῆς συλλήψεως, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ὑπῆρξεν ἀγνή καὶ πάντα

γνὸς καὶ ὑπέραγνος· δεύτερον, ὅτι συνέλαβε τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· τρίτον, ὅτι εὐ- θὺς ἐξεικονίσθη ἐν αὐτῇ κατὰ πάντα τὰ μέλη τὸ συλληφθέν θεῖον βρέφος· τέταρτον, ὅτι ἀκόπως ἐβα- ρασε τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς πέμπτου, ὅτι ἐγέννησε χωρὶς ὠδίνων καὶ κοίλοπονήματων· ἕκτον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον καὶ ἄφθορον γεννήσιν ἐμει- νεν ἁειπαρθένος· Ὅλα ταῦτα τὰ ἐν τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας θαυμά- μενα εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ θείας δυνάμεως ἔργα.

Τὸ μὲν γὰρ φῶς τοῦ ἡλίου δὲν χύνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄθροον, ἢ γουν ἐν στιγμῇ χρόνου καὶ ὅλων ὁμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, καὶ μὲ καποιας ἀναβάσεις· ἀπὸ τὸν ὀρθρον γὰρ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὸ μεσημέρι, καὶ καθεξῆς ἀπὸ τὸ μεσημέρι εἰς τὴν δύσιν· τὸ δὲ φῶς τῆς τῆ Κυρίε Μεταμορφώσεως δὲν ἔλαμψεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον κατὰ πρόοδον καὶ μετάβασιν, ἀλλὰ εὐθύς καὶ ὅλων ὁμῶς· διὰ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἐπρόσθεσε τὸ, Ἄθροως, διὰ τὰ φανερῶσι τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου· καθότι τὸ μὲν φῶς τῆ ἡλίου μοιράζεται καὶ αὐξάνει κατὰ τοὺς καιροὺς, ἐπειδὴ εἶναι χρονικόν· τὸ δὲ φῶς τῆ προσώπου Κυρίε εὐθύς ἀναλάμπει, καὶ καιροὺς δὲν δουλεύει, ἐπειδὴ εἶναι ὑπέρχρονον.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἄγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην· „Μωσῆς „καὶ Ἡλίας παρειστήκεισαν τῷ Χριστῷ ὡς δούλοι, καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἐβλεπον· οἱ Προ- „φῆται τοὺς Ἀποστόλους ἐβλεπον, καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοὺς Προφῆτας· εἶδον ἐκεῖ ἀλλή- „λους οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Παλαιᾶς τοὺς ἀρχηγούς τῆς Νέας· εἶδε Μωσῆς ὁ ἅγιος τὸν Σί- „μωνα ἀγιασθέντα“.

Τροπάριον.

„Ἦχος ἐκ νεφέλης ἀρεπέμπετο Θεόκτυπος βεβαιῶν τὸ θαῦμα·
„ὁ Πατὴρ γὰρ τῶν φώτων, ὅτός ἐστιν Υἱὸς ὁ ἀγαπητός μου, τοῖς
„Ἀποστόλοις ἀρεβόα· οὐ ἀκούετε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „Καὶ ἰδὼν νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέασεν αὐτούς· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγου- „σα· οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτὴ ἀκούετε“ (Ματ. ιζ'. 5.). Περὶ μὲν οὖν τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς ἀνωτέρω εἰς διάφορα Τροπάρια· περὶ δὲ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς μόνης ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγων ὅτι τὴν τῆ μεταμορφουμένου Χριστοῦ Θεότητα δὲν ἐμαρτύρει μόνον τὸ ἐκ τῆ προσώπου αὐτοῦ λάμψαν ἀπρόσιτον φῶς, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐβεβαίωσεν αὐτὴν καὶ ὁ Θεόκτυπος ἦχος τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς ὅπου ἐπέμπετο ἀπὸ τὴν φωτεινὴν νεφέλην· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγα- „πητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε“. Διὰ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς νεφέλης ἐπέμφθη ἡ φωνὴ αὕτη, ἵνα δεῖχθῇ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου, ὅτι ὡς περ αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἐν νεφέλῃ ἐφαίνετο τοῖς παλαιοῖς Θεὸς ὢν· οὕτω καὶ ὁ αὐτοῦ Υἱὸς· καὶ διὰ τοῦτο εὐθύς μὲ τὴν φωνὴν εὐρέθη μόνος ὁ Ἰησοῦς· „Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκάς, τὴν „φωνὴν εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος“ (Λουκ. θ'. 36.). Καὶ διὰ τί μόνος εὐρέθη; ἵνα μὴ τις κομίσῃ (ἐρμηνεύει ὁ ἀνωτέρω Θεοφυλάκτος) ὅτι τὸ „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου“ περὶ Μωϋ- σέως ἢ Ἡλίου ἐλέχθη, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ ἐστιν ὁ Υἱὸς τῆ Θεοῦ κατὰ φύσιν. Καὶ ὁ Θεὸς δὲ Ἐφραίμ ὁ Σύρος οὕτω πανηγυρίζει· „Μετὰ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς Μωϋ- „σῆς ὑπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν „γῆν, καὶ Ἰησοῦς εἰστήκει μόνος, ὅτι ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐπ' αὐτῷ μόνῳ ἐπληροῦτο“.

Ἄν καὶ τὸ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκλάμψαν φῶς, τὸ ὅποιον περιούγησε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφῆτας, ἦτον ἀρκετὸν εἰς πίστιν καὶ μαρτυρίαν τῆς αὐτοῦ Θεό- τητος· ἀλλ' ὅμως ὁ ἀναρχος Πατὴρ προσθέτει καὶ τὴν ἰδικὴν του μαρτυρίαν, καὶ τὴν διὰ τῆς οἰκείας φωνῆς ἐπιβεβαίωσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεῖον Νόμον· „Οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἰς „μαρτυρῆσαι· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθί- „σεται πᾶν ῥῆμα“ (Δευτ. ιθ'. 15.). μᾶλλον δὲ, αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν· „Εγὼ εἰμι „ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ· καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατὴρ“ (Ἰω. ν. 18.). εἶπε δὲ καὶ ὁ Σολομών· „Ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα“ (Ἐκκλ. δ'. 9.). Ἡ ὄρασις δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ τῶν Ἀποστόλων ὁμῶς εἶναι βεβαιότερα ἀπὸ μόνην τὴν ὄρασιν, ἢ ἀπὸ μό- νην τὴν ἀκοήν· μὲ τὴν ὄρασιν γὰρ εἶδον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν ἀκοήν δὲ ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆ Πατρὸς. Πατέρα δὲ τῶν Φώτων ἀνόμασε τὸν Πατέρα ὁ Μελωδὸς, ἐρανισθεὶς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰακώβον λέγοντα· „Πᾶσα δόσις ἀγαθῇ, καὶ πᾶν δῶρημα

„τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν Φώτων“ (Ίακ. α. 17.). Φῶτα δὲ ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος ὀνομάζει τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἢ τοὺς πεφωτισμένους ἀνθρώπους· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Φῶτα ὀνομάζει τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, τὰ τὸν Πατέρα ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς αὐτῶν ὑποστάσεως· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ὅτι „μὲν ἐστὶ πηγαία Θεότης ὁ Πατὴρ, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογονοῦ Θεότητος, „(τῆς τοῦ Πατρὸς δηλ.) εἰ οὕτω χρή φάναι, βλαστοὶ Θεόφυτοι, καὶ οἶον ἄνθη καὶ ὑ- „περούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων παρελήφμεν“ (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.).

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ὁ Μελωδὸς εἶπεν ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐβεβαίωσε τὸ θαῦμα τῆς ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἀποστόλων ὀραθείσης ἐλλάμψεως; πᾶν γὰρ τὸ βεβαιοῦν πρέπει νὰ ᾖ αἰσιμαστότερον τοῦ βεβαιουμένου· ἡ δὲ ὄρασις εἶναι αἰσιμαστό- τέρα τῆς ἀκοῆς. Πῶς λοιπὸν ἡ ἀκοὴ ἐβεβαίωσε τὴν ὄρασιν, ἡ αἰσχυρότερα τὴν τρανοτέ- ραν, καὶ ἡ ἀσθενέστερα τὴν δυνατωτέρα; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διὰ τῆς ἀκοῆς περισσότερο ἐνεργοῦντο τὰ ἐνεργούμενα· διὰ προ- ρησιῶν γὰρ καὶ προφητειῶν ἐφάνερον οἱ τότε Προφῆται τὰ μέλλοντα· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τοὺς Προφῆτας ἀξιοῦντο ὕστερον νὰ βλέπουν τὰ μέλλοντα καὶ διὰ τῆς ὀράσεως· ὅθεν εἶ- πεν ὁ Δαβὶδ· „Καθ' ἃπερ ἠκέσαμεν, οὕτω καὶ εἶδομεν“ (Ψαλ. μζ'. 7.). καὶ ὁ Ἰωβ ἔ- λεγεν· „Ἀκοὴ μὲν ὠτὸς ἠκόν Σε τὸ πρότερον, νῦν δὲ ὁ ὀφθαλμός μου εἶρακέ Σε“ (Ίωβ. μβ'. 5.). Βλέπεις, ἀγαπητέ, πῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγεῖτο ἡ ἀκοὴ τῆς ὀράσεως, καὶ ἠκούετο μὲν ὁ Θεὸς πρότερον, ἐβλέπετο δὲ ὕστερον ἀπὸ τοὺς ἀξίους;

Εἰς δὲ τὴν Νέαν ἄλλαξεν ἡ τάξις, καὶ προηγείται μὲν ἡ ὄρασις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἀκοή· καὶ τῆτο γίνεται φυσικῶς τῷ τρόπῳ· διότι πρῶτον ἀκούει τις διὰ ἓνα πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα ἐπιθυμεῖ νὰ ἰδῇ καὶ μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐκείνου ὅπου ἠκουσε διὰ νὰ πιστωθῇ περισσότερο· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὠτίων πιστότεροι. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἐπροκήρυξαν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχει νὰ γένῃ ἄνθρω- πος, διὰ τοῦτο τότε ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ διὰ νὰ ἀκούῃ τὰς αὐτῶν προφητείας· ἀφ' οὗ δὲ ὁ προφητευόμενος ἦλθε, πλέον δὲν ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ τῶν προφητειῶν, ὅσον ἡ ὄρασις τοῦ προφητευθέντος· ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης· „Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν „αὐτοῦ“ (Ίωάν. α.).

Τροπάριον.

„Καιρὰ κατιδόμετες καὶ παράδοξα, Φωμῆς Πατρικῆς ἐμωτισθέντες
„ἐν Θαβώρ οἱ τοῦ Λόγου ὑπηρεταί, ἐκμαγεῖον τοῦ ἀρχετύπου
„οὗτος ὑπάρχει, ἀμεβόωμ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι σύμφωνον μετὰ τὸ ἀνωτέρω· ἀναφέρει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εἶδον μὲν τὰ καινὰ καὶ παράδοξα θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος· ἦτοι τὸ λάμψαν ὡς ἥλιος πρόσωπον τοῦ Κυρίου, τὸ φῶς ὅπου ἀστράφει ἀπὸ τὰ φορέματά του, τὴν δουλικὴν παράστασιν τῆς Μωϋσεώς καὶ Ἠλιῆ, καὶ τὴν φωτεινοτάτην ἐκείνην νεφέλην ὅπου τοὺς ἐπεσκέιασε. Ποῖα γὰρ ἄλλα τῶν καινῶν τούτων καὶ παραδόξων εἶναι καινότερα καὶ παραδοξότερα; Ἦκουσαν δὲ ἐν τῷ Θαβώρ οἱ Ἀπόστολοι οἱ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπηρεταί καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τὴν ἐκ τῆς νεφέλης προελθοῦσαν καὶ λέγουσαν· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“ (Ματθ. ιζ'. 5.). ὅθεν ἐκ τούτων ἀπάντων πληροφορηθέντες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς γεννηθεὶς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, διὰ τοῦτο μετὰ θεοπρεπεῖς ὕμνους ἀνύμνουν αὐτὸν καὶ ἔλεγον· Οὗτος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς εἶναι ἐκμαγεῖον (ἐκτύπωμα) τῆς ἀρχετύπου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολογικώτατον Γρηγόριον, λέγοντα τοῦτο ἐν τῷ εἰς τὰ Γενέθλια λόγῳ αὐτοῦ. Ἐκμαγεῖον δὲ ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀρχετύπου (ἦτοι τῆς Πατρὸς), διότι, κατὰ τὸν Σχολιαστήν Νικήταν, ὅλον τὸν Πατέρα ἐν ἑαυτῷ ἀνεμάξατο, καὶ ἐν ἑαυτῷ τοῦτον δείκνυσι, καθὼς καὶ ἡ σφραγὶς δείχνει τὸ ἀρχέτυπον.

Τρο-

Τροπάριον.

„Εἰκὼν ἀπαράλλακτε τοῦ ὄντος, ἀκίνητε σφραγίς, ἀμαλλοίωτε,
 „Τίε, Λόγε, σοφία καὶ βραχίον δεξιᾶς ὑψίστου, σθένος, Σὲ ἀνυ-
 „μνοῦμεν σὺν Πατρί τε καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον Θεολογεῖ τὴν Ἀγίαν Τριάδα ὁ Μελωδὸς, καθότι ἐφάνη αὕτη ἐπὶ τοῦ Ὁρους Θαβώρ· ὁ μὲν Πατὴρ διὰ τῆς φωνῆς, ὁ δὲ Υἱὸς διὰ τῆς μεταμορφώσεως, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης. Τὸν μὲν οὖν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον Πατέρα μόνον ἀπλῶς καὶ Πνεῦμα καλεῖ, τὸν δὲ Υἱὸν μὲ πολλὰ ὀνόματα Θεοπρεπῆ ὀνομάζει· καλεῖ γὰρ αὐτὸν εἰκόνα ἀπαράλλακτον τοῦ ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς), ὅς τις φανείας εἰς τὸν Μαῦσῃν ἐν τῇ βάτῳ εἶπεν „Εγὼ εἰμι ὁ ὢν“ (Ἐξ. γ'. 14.), καὶ ἀκίνητον σφραγίδα καὶ ἀμαλλοίωτον, καὶ Υἱὸν, καὶ Λόγον, καὶ σοφίαν, καὶ βραχίονα, καὶ δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Τὸ μὲν οὖν „Εἰκὼν ἀπαράλλακτε“ καὶ τὸ „Ακίνητε σφραγίς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια λόγον Γρηγορίου τῷ Θεολόγῳ εἰπόντος περὶ τῷ Υἱῷ· „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς· ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν“. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς“; Ἀκεσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Νικήτας· „Ἡ σφραγίς, ἡ μὴ κινουμένη, τούτεστι ζωσα, ἐκ ἐν σχήματι ἢ ὁμοιώματι, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ὁσίᾳ τὸ ἀπαράλλακτον διασώζουσα“. Εἰκὼν δὲ λέγεται τῷ Πατρὶ ὁ Χριστὸς, καθότι ἕτος εἶναι ὁμοόσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ὁμοδύναμος· Υἱὸς δὲ, διότι ἐκ τῷ Πατρὶ ἀνάρχως γεννᾶται.

Λόγον δὲ καλεῖ τὸν Υἱὸν, διότι κατὰ τὸν Θεολόγον οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς τὸν νῦν ὁ λόγος, οὐ μόνον διὰ τὸ ἀπαθεῖς τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ ἐξαγγελτικόν. Σοφίαν δὲ, ὡς γινώσκοντα τὰ πάντα καὶ πρὸ τῆς νῆς γένουσι. Βραχίονα δὲ εἰπὼν ὁ Μελωδὸς τὸν Υἱὸν, ἐρμηνεύει αὐτὸ ἀκολουθῶν, λέγων· „Δεξιᾶς σθένος“· ἦτοι δύναμις τῆς δεξιᾶς τῷ Ὑψίστῳ· καθὼς γὰρ εἰς τὸν βραχίονα εὐρίσκεται ἡ δύναμις τῷ ἀνθρώπῳ· ἔτω καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι δύναμις τῷ Πατρὶ, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ.). οὕτως ἐρμήνευσεν καὶ ὁ Εὐθύμιος· ὅθεν ὁ Μαῦσῃς περὶ τῷ βραχίονος τέτις ὡς ἐκ προσώπου τῷ Πατρὶ λέγει· „Αὐτρώσωμαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψιλή“ (Ἐξ. ε'. 6.)· καὶ ὁ Ἰωβ· „Τίμι πρόσκεισαι; ἔχῃ ὃ βραχίον κραταιός ἐστιν“; (Ἰω. κς'. 2.) καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίμι ἀπεκαλύφθη“; (Ἡσ. νγ'. 50.)· Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τελευταῖον· Σὲ τὸν Χριστὸν τὸν μὲ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα Θεοπρεπῆ ὀνόματα καλούμενον ἡμεῖς οἱ εἰς Σὲ πιστεύοντες ἀνυμνεύμεν καὶ δοξολογοῦμεν ὡς Θεὸν μαζί μὲ τὸν ὁμοούσιόν σου Πατέρα καὶ μὲ τὸ ὁμοφυές Πνεῦμά σου.

Ἀμποτε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανὸνα νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον καὶ τὰς Ἱερὰς αὐτῷ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους· καὶ ἀφ' οὗ καταφρονήσωμεν τὰ κάτω καὶ γῆνα καὶ καθαρισθῶμεν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς καὶ βλασφήμους λογισμοὺς, νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὴν Κορυφὴν τοῦ Ὁρους Θαβώρ, καὶ ἀναβάντες νὰ ἀξιώθωμεν νὰ εἰδῶμεν τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεως αὐτοῦ, ὡς οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται. Ἄς προσθέσωμεν φῶς ἐπάνω εἰς τὸ φῶς· εἰς τὸ ὀλιγώτερον ἂς προσθέσωμεν περισσότερον, καὶ εἰς τὸ ἀμαυρότερον τρανότερον, ἵνα γενόμενοι φωτεινοὶ ἐνωθῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν μὲ τὸ φῶς. Οὕτω δὲ κάμναντες ὅχι μόνον τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπον πρόσωπον τῷ Κυρίου καὶ τὸ ἐκ τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἐξαστράπτειν φῶς θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ εἰδῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσέλθωμεν μετὰ τοῦ φωτομόρφου καὶ ἡλιοσταλάκτου Ἰησοῦ καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ Προφητῶν μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην, καὶ νὰ ἀκούσωμεν τὴν βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅλοι διόλου νὰ γένωμεν ἑνθεοὶ, ἀλλοιωθέντες κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔξω σαρκὸς καὶ Κόσμου γενόμενοι. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔχομεν νὰ ὑμνήσωμεν τὴν ἐν τῷ Θαβώρ φανείσαν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν καὶ Βασιλικωτάτην Τριάδα, ὡς εἶπομεν, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἢ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Ἐπέβαλον μίαν φοράν τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου (εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου) καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐφαίνετο ἐζωγραφημένος ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβώρ ὁ Κύριος ἡμῶν, λάμπων μὲν κατὰ τὸ πρόσωπον ὡς ὁ ἥλιος, λευκοβολῶν δὲ κατὰ τὰ ἐνδύματα ὡς τὸ φῶς· παρεστέκοντο δὲ μὲ αὐτὸν δύο ἄνδρες ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβώρ, ὁ μὲν ἓνας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἄλλο, κύπτοντες κάτω τὰς κεφαλὰς των, καὶ δουλοπρεπῶς παραστέκοντες· ἦτον δὲ οὗτοι ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· εἶδον δὲ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Θαβώρ τρεῖς ἄνδρας πεσμένους, τοὺς ὁποίους ἐν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὀνομάτων ἐγνώριζον ὅτι εἶναι ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος· πλὴν ὁ μὲν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος ἦτον μερικῶς ὀρθιοὶ κατὰ τὸ σχῆμα (οὕτω γὰρ ἐφάνη εἰς τὸν ζωγράφον καὶ τοὺς εἰκονίστη) καὶ ἀντέβλεπον εἰς τὴν τοῦ μεταμορφουμένου ἐκπιδῶσαν ἀστραπὴν· ὁ δὲ Ἰωάννης ἦτον περιεχυμένος ἀπὸ ἓνα ἄπειρον φῶς, διότι ἦτον κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἴσα ὑποκάτω εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν· ὅθεν ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτὸν, μὴ ἔχων τί νὰ κάμῃ ὁ χαριτώνυμος, ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν του μὲ τὸ φόρεμά του, καὶ οὐδὲ νὰ σηκώσῃ ἐπάνω τοὺς ὀφθαλμούς του ὅπως ἐδύνητο, ὅχι διότι δὲν ἦτον καθαρός κατὰ τὴν ψυχὴν, ὡς οἱ ἄλλοι συναπόστολοί του· πῶς γὰρ δὲν ἐδύνητο νὰ βλέπῃ ἐκεῖνος ὅπερ ἐχηρμάτισε παρθεῖνος, καὶ διὰ τὴν παρθεῖαν ἦτον ἡγαπημένος καὶ ἐπιστήθιος τῷ Κυρίῳ; ἀλλὰ διότι, ὡς εἶπον, τὸ περισσότερον φῶς τοῦ Κυρίου ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτὸν κατ' εὐθείαν· ὅθεν τότε μὲν σκεπασθεὶς μὲ τὸ ἱμάτιόν του, ἔπεσε κάτω· μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ ἐκεῖ κάτω ἐξέπεμψε τὸ φῶς τῆς Θεολογίας τῷ Εὐαγγελίῳ του εἰς ὅλον τὸν Κόσμον. Ταῦτα ἐθεώρησεν ὁ Θεόδωρος ἐπὶ τῆς εἰκότος τῆς Μεταμορφώσεως.

Βλέπων δὲ ἐγὼ εἰς τὴν ὑμνογραφίαν τῶν ᾠσματικῶν Κανόνων τούτων τῶν τῆς ἐορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως δύο θεσπεσίων Μελωδῶν, καὶ στοχαζόμενος πόσῃ μεγάλῃ διαφοράν ἔχει ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Κοσμᾶν, ἀνάγω τὴν ὑμνογραφίαν ταύτην εἰς τὴν ζωγραφίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος ἐθεώρησε, καὶ τὸν μὲν Ἱεράρχην Κοσμᾶν ἐπαρωμοίωσα μὲ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, τὸν δὲ ἐν Δαμασκού πρεσβύτερον Ἰωάννην ἐπαρωμοίωσα μὲ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην· σοφοὶ μὲν εἶναι καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐδῶ εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Μεταμορφώσεως περισσotέρα ἐχύθη ἡ χάρις εἰς τὸν Ἰωάννην. Λοιπὸν ἃς ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ χαριτωνύμου καὶ χαριτογλωττοῦντος Ἰωάννου, καὶ ἃς συγκοινωνήσωμεν τοῦ φωτός αὐτοῦ, ἵνα ἐν τῷ φωτὶ τῆς ὑμνωδίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν ψαλμωδίαν, ὀφάμεθα φῶς τὸν Μονογενῆ τὸν ἐκ φωτός τοῦ Πατρὸς φῶς γεννηθέντα πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὕστερον κατὰ τὸ Θαβώριον Ὄρος ἀμυδρῶς, ὅσον ἦτον δυνατόν εἰς ἀνθρωπίνες ὀφθαλμούς, τὸ ἀκτιστόν φῶς τῆς Θεότητός του ἀπαστράψαντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Μωσῆς Θεοῦ πρόσωπον ἐν Θαβώρ ἶδε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὸ Σί-
ναιον ὄρος, καὶ ἔμβαλ' μέσα εἰς τὴν γνωφώδη νεφέλην, ἐσυνωμίλησε μὲ τὸν Θεόν, καὶ πα-
ρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐμφανίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἄνθρωπος δὲ δύ-
νεται νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπόν τε· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Καὶ εἶπε Μωσῆς· Ἐμφάνισόν μοι
„σεαυτὸν γνωστῶς ἵνα ἴδω Σε.... Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου
„(ἦτοι αὐτὴν τὴν οὐσίαν μου)· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται“
„(Ἐξ. λγ'. 13.) (1). Ὁθεν μετὰ βίας ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὰ ὀπίσθια τοῦ Θεοῦ (ἦγουν τὰς
λόγους τῶν κτισμάτων)· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶδε βοηθηθεὶς ἀπὸ τὸν μέλλοντα σαρκωθῆναι
Λόγον τοῦ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος· Ἴδου τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ
„ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου ἐπὶ σέ,
„ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρά μου, καὶ τότε ὄψι τα ὀπίσθια μου, τὸ δὲ πρό-
„σωπόν μου ἔκ ὀφθῇσεται σοι“ (αὐτόθ. 21.). Ὁθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε τὴν κα-
τὰ τὸν Μωϋσῆν ἱστορίαν ταύτην εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρον· „Τί τοῦτο ἔπαθον, ὦ φίλοι; ἔτρε-
„χον μὲν ὡς Θεὸν καταληψόμενος, καὶ οὕτως ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ ὄρος (τῆς Θεολογίας δηλ.)·
„ἐπεὶ δὲ προσέβλεψα, μόλις εἶδον Θεὸν τὰ ὀπίσθια, καὶ τοῦτο τῇ πέτρᾳ σκεπασθεὶς τῷ
„σαρκωθέντι δι' ἡμᾶς Λόγῳ. Ταῦτα δὲ ἐστὶν, ὅσα μετ' ἐκείνου ἐκείνου γνωρίσματα (ἢ ἐν
„τοῖς κτίσμασι δηλαδὴ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῇ προβεβλημένοις καὶ διοικουμένοις μεγαλειότης,
„ἢ, ὡς ὁ Θεὸς Δαβὶδ λέγει, μεγαλοπρέπεια)“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογ.).
Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν μετέφερε τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως,
θαυμάζων πᾶς ὁ Μωσῆς ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ
Σίναϊον ὄρος εἶδε τοῦτο εἰς τὸ Θαβώρ; Θεοῦ πρόσωπον εἶδεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Θαβώρ,
οὐχὶ τὴν οὐσίαν τῆς Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ εἶναι πάντῃ ἀόρατος καὶ ἀπερινόητος, ἀλλὰ
τὸ πρόσωπον τοῦ προσληφθέντος ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Μονογενοῦς εἶδε, τὸ ὅποιον μεταμορ-
φωθὲν καὶ δοξασθὲν, ἔλαμψεν ὡς ἥλιος· διότι ἂν τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος ἐξ
αὐτῆς τοῦ Υἱοῦ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ Θεὸς ἐχρημάτισε, βέβαια καὶ ὁ
τὸ πρόσωπον τοῦτο ἰδὼν Θεοῦ πρόσωπον εἶδε. Εἶδεν τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον νοήσῃ τινὰς
ἐπὶ

(1) Τοῦτο τὸ ῥητὸν κάλλιστα ἐρμηνεύει ὁ Νυσ-
σαέων φωστήρ Γρηγόριος λέγων· „Τίνος ἐνεκα ἢ μὴ
„ἰδῇ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ζήσεται;
„Οὐχ ὡς αἷτιον θανάτου τοῖς ὀρώσι γινόμενον τὸ τῆς
„ζωῆς πρόσωπον, ἀλλ' ἐπειδὴ περ ζωοποιὸν μὲν τῇ
„φύσει, τὸ Θεὸν, ἔδον δὲ γνώρισμα τῆς θείας φύσεως

„ἐστὶ τὸ πάντος ὑπερκεῖσθαι γνωρίσματος. Εἰ οὖν
„ὑπερβαίνει τὴν γνώσιν ἢ ζωοποιὸς φύσις, τὸ κατα-
„λαμβάνον πᾶντος ζωὴ οὐκ ἐστίν. Ὁ σῶντων πᾶν
„γνωστικῶν τὸν Θεὸν εἶναι εἰκότως, ὡς παρα-
„πρατεῖς ἀπὸ τοῦ ὄντως ὄντος πρὸς τὸ τῇ κατα-
„ληπτικῇ φαντασίᾳ νομισθὲν εἶναι, ζωὴν οὐκ ἔχει“.

ἐπὶ τῷ Θεοῦ Λόγῳ καὶ εἰπῇ ὅτι τοῦτο εἶδον οἱ Ἀπόστολοι ἐν Θαβάρ διὰ τοῦ προσλήμματος, πρόσωπον Θεοῦ πάλιν πρέπει νὰ νοηθῇ οὐχὶ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ ἄμεσος καὶ τρανότερα θεωρία καὶ ἀπόλαυσις τῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ προσόντων· καθότι καὶ οἱ Μακάριοι ἐν τῷ Οὐρανῷ τῶν θείων προσόντων τὴν τρανότεραν θεωρίαν ἔχοντες, λέγονται ὅτι βλέπουν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Μάξιμος· „Ἡ τοῦ Θεοῦ Βασιλεία τῶν προσόντων τῷ Θεῷ φυσικῶς ἀγαθῶν κατὰ χάριν ἐστὶ μετὰδοσις“ (Κεφ. ὑ' τῆς β'. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὡδὴ α'. Η'χ. Πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός πρὸς τὸ „Τυράν διοδεύσας“.

„Μωσῆς ἐν θαλάσῃ προφητικῶς ἰδὼν ἐν μεφέλῃ καὶ ἐν στύλῳ πάλαι πυρὸς τῇ δόξῃ Κυρίου, ἀμεβόα· Τῷ Λυτρωτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὅτι τὰ περὶ τοῦ Μωσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ συμβάλλουν πολλὰ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ μάλιστα βλέπων τὸν Μωϋσῆν παριστάμενον εἰς τὸ Θαβάρ μετὰ τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, διὰ τοῦτο τὰ Τροπάρια τῆς πρώτης ταύτης Ὡδῆς κατέπυνκωσε μετὰ τὰς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως, καθότι καὶ ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ Μωϋσέως. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Ὁ Μωϋσῆς μέλλων νὰ διαπεράσῃ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔβλεπε προφητικῶς τὴν δόξαν καὶ δύναμιν τοῦ Κυρίου ὅτι ἐσυντρόφευε τὰς Ἰσραηλίτας μετὰ δύο στύλους, ἓνα τῷ πυρὶ, καὶ ἄλλον τῇ νεφέλῃ· αὐτοὶ γὰρ ὡδήγουν καὶ ἐφύλαττον αὐτοὺς ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. Διασχίσας δὲ ὁ Μωϋσῆς τὴν θάλασσαν, τοὺς μὲν Ἰσραηλίτας πεζοὺς διεβέβασεν ἀπὸ αὐτῆς, τοὺς δὲ Φαραωνίτας κατέπόντισεν ἐν αὐτῇ· ὅθεν ἐβόα τὴν ἐπώνυμον ταύτην Ὡδὴν· „Ἄσωμεν τῷ Λυτρωτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται“.

Τοῦτο μὲν εἶναι τὸ κατὰ λέξιν νόημα τοῦ εἰρμοῦ τούτου· ἀνὰ δεῖ προσεκτικότερον στοχασθῇ τις, θέλει εὖρῃ τὸν Μελωδὸν ὅτι δὲν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀπλῶς, ἀλλ' εὐφυῶς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐφήρμωσεν αὐτήν· διότι ἀνὰ ἀνέφερε τὴν ἱστορίαν ἀπλῶς, ἔπρεπε νὰ μὴ προθέσῃ τὸ, Προφητικῶς· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσε, μετὰ τὴν προσθήκην ταύτην ἐφανέρωσεν αἰνιγματικῶς ἄλλο νόημα, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Ἑβραῖοι, παχεῖς ὄντες κατὰ τὸν νοῦν, καὶ ἄλλοι ὑψηλότερον μὴ νοοῦντες τῶν ορωμένων ὅταν ἐπέρμωσαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔβλεπον τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τῇ νεφέλῃ αἰσθητικῶς· ὁ δὲ Μωϋσῆς δὲν ἔβλεπεν αὐτὰ οὕτως, ἀλλὰ βλέπων τὸν στύλον τοῦ πυρὸς τῇ νεφέλῃ, προφητικῶς ταῦτα ἔβλεπε· διὰ γὰρ τοῦ στύλου τοῦ πυρὸς τὸν ἐν τῷ Θαβάρ μεταμορφωθέντα Χριστὸν προεφίτευε· διὰ δὲ τοῦ στύλου τῇ νεφέλῃ τὴν τὸ Θαβάρ ἐπίσημάσαν νεφέλην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προεικονίζε.

Τροπάριον.

„Ὡς πέτρα τῷ σώματι σκεπασθεὶς τῷ τεθεωμένῳ, τὸν ἀόρατον· καθορῶν Μωσῆς ὁ Θεόπτης, ἀμεβόα· Τῷ Λυτρωτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Ἐξόδου ὅτι, ὅταν ἐσυνωμίλει ὁ Μωϋσῆς μετὰ τὸν Θεόν, ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς τὸ ζήτημα, καθότι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε κτιστὴν φύσιν, τόσον Ἀγγέλων, ὥσον καὶ ἀνθρώπων, τὸ
νὰ

καὶ ἀξιώθῃ τινὰς νὰ ἰδῇ τὴν ἀόρατον καὶ ἀπερινόητον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ, „Ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θύσω σε εἰς ὅπην „τῆς πέτρας· καὶ σκεπάσω τὴν χεὶρὶ μου ἐπὶ σέ, ἕως ἀν' παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρ μου, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι“ (Ἐξ. λγ'. 21.). Ταύτην λοιπὸν τὴν μυστικὴν ἱστορίαν μεταφέρει ὁ θεὸς Ἰωάννης εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ βλέπων τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ Θαβώρ ὅτι ἦτον μαζί με τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ ὅτι ἐχρειάζετο τὸ ἀληθινὸν ἐκεῖνο σκέπασμα τῆς πέτρας ὅπου ἠξιώθη εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐπροεικόνιζε τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶναι ἡ νοητὴ πέτρα, διὰ τοῦτο λέγει ταῦτα· Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος σκεπασθεὶς ὑπὸ τὴν αἰσθητὴν πέτραν, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιώθεις νὰ ἰδῇ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, αὐτὸς τῶρα ἐν τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Ἰησοῦ παριστάμενος, βλέπει πάλιν τὸν αὐτὸν Θεόν, τὸν κατὰ φύσιν μὲν καὶ οὐσίαν ὑπάρχοντα ἀόρατον, ὁρατὸν δὲ ταῖς ἐνεργείαις καὶ τῷ θεῷ φωτὶ γενόμενον. Πλὴν καὶ ἐδῶ δὲν βλέπει χωρὶς σκέπασμα, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖ τότε ἡ αἰσθητὴ πέτρα ἔγινε σκέπασμα εἰς αὐτὸν, καὶ δι' αὐτῆς ἠξιώθη νὰ ἰδῇ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια· οὕτω καὶ τῶρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔγινε σκέπασμα τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου προκύψας, εἶδε τὸν κατὰ φύσιν ὄντα ἀόρατον· „Χριστὸς γὰρ ἐστὶν ἡ πέτρα, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνήν“ (ἀ. Κορ. ι. 4.). Καλῶς δὲ προσήρμοσε τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Μελωδὸς· καθότι τὰ ὀπίσθια Θεοῦ ὅπου εἶδε τότε τυπικῶς ἦτον ἡ ἐν τοῖς ὑστερον χρόνοις γενομένη τοῦ Μονογενοῦς ἐνσαρκος ἐπιφάνεια (κατὰ ἄλλον Ἑρμηνευτὴν)· ὅθεν ταῦτα ἠξιώθη νὰ ἰδῇ αὐτὸς ἐν τῇ Μεταμορφώσει τῷ Χριστοῦ τρανῶς καὶ καθαρῶς. Ἄλλοι δὲ Ἑρμηνευταὶ τὴν ἀνωτέρω πέτραν ἐρμηνεύοντες, τὸν Χριστὸν ἐνόησαν· ὅθεν ὁ Προκόπιος μὲν εἶπε· „Πέτρα ὁ Χριστὸς, ἡ τόπος „οὐσα παρὰ Θεοῦ· ὁ λόγος γὰρ ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος... ὁ σταὺς ἐν τῷ „τῷ Θεωρεῖ τὸν Πατέρα· ὁ ἐμὲ γὰρ, φησὶν, ἑώρακὼς ἑώρακε τὸν Πατέρα“· ὁ δὲ Ἀνώ- „νυμος“ „Ὅτε σαρκουῖται ὁ Υἱός, ὅς ἐστι πέτρα, τότε ἐστὶ Θεωρητὸς, ἀθέατος ὢν κατὰ τὴν „θεῖαν φύσιν“· ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης οὕτω φησὶν· „Ἐπειδὴ ἦν ὁ Χριστὸς ἡ πέτρα παρὰ „τῷ Παύλῳ, πάντες δὲ οἱ θησαυροὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν αὐτῷ, ὁ ἐν ἀγαθῷ τινι γενόμενος, „ἐν τῷ Χριστῷ πάντως ἐστὶ τῷ περιεκτικῷ παντός ἀγαθοῦ“.

Τροπάριον.

„Σὺ ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Νομικῷ καὶ ἐν Θαβωρίῳ καθωράθης τῷ Μωϋ-
„σῇ ἐν γρόφῳ τὸ πάλαι, ἐν φωτὶ δὲ μὺν ἀπροσίτῳ τῆς Θεότητος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύγκρισιν κάμνει ὁ Μελωδὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης εἰς τὸ Τροπάριον τοῦ-
το· ὅθεν ἀναφέρων τὸν Θεόν ὁμοῦ μετὰ τὸν Μωϋσῆν, ὅτι ἐσυναμίλησαν καὶ οἱ δύο ἐπάνω
εἰς δύο βουνά, εἰς τὸ Σίναιον δηλαδὴ καὶ εἰς τὸ Θαβώριον, δείχνει τὴν διαφορὰν καὶ τῶν
δύο· διὰ τοῦτο λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ὁ ἴδιος ἐφάνης εἰς τὸν Μωϋσῆν
τὸ παλαιὸν μὲν ἐν τῷ Σιναιῷ ὄρει, ὑστερον δὲ ἐν τῷ Θαβωρίῳ· ἀλλὰ εἰς μὲν τὸ Σίναιον
ὄρος γρόφος ἦτον καὶ καπνὸς καὶ ὄλα σκοτεινὰ καὶ νυκτερινὰ, εἰς δὲ τὸ Θαβώριον ὄρος
καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἔλαμψεν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια σου ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς,
καὶ ἡ νεφέλη ἦτον φωτεινὴ, καὶ ἀπλῶς ὄλα ἦτον φωτεινὰ, λαμπρὰ καὶ χαροποιά. Συγκρίνει
λοιπὸν ὁ Μελωδὸς διὰ τῶν δύο βουνῶν καὶ τῶν ἐν τέτοις θεωριῶν τὰς δύο Διαθήκας τὴν
Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν, καὶ δείχνει πόσῃν διαφορὰν ἔχει ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

Καθότι ἡ μὲν Παλαιὰ ἦτον γνοφώδης καὶ σκοτεινὴ, ἐπειδὴ ὄλα τῆς τὰ πράγματα ἦτον
γεμάτα ἀπὸ τύπους σκοτεινοῦς καὶ αἰνίγματα· καθὼς τοιοῦτον σκοτεινὸν ἦτον καὶ τὸ Σί-
„ναιον ὄρος· „Τὸ ὄρος, φησὶν, ἐκαίετο ἕως τῷ Οὐρανοῦ, σκότος, γρόφος, θύελλα“ (Δευτ.
δ. 11.). διὰ τῆτο δὲ ὠνόμασεν αὐτὸ καὶ Νομικὸν ὁ Ἀσματογράφος, διότι ἐπάνω εἰς αὐ-
τὸ ἐδόθη ὁ Παλαιὸς Νόμος ὑπὸ τῷ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Ἡ δὲ Νέα Διαθήκη ἦτον φω-
τεινὴ καὶ λαμπρὰ, ἐξαστράπτουσα μετὰ τὸ ἀπρόσιτον φῶς τῆς Θεότητος· καθὼς τοιοῦτον
ἦτον

ἦτον καὶ τὸ Θαβώριον ὄρος, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ Ἀναρχος Πατὴρ τὰ ἀκεί-
 μεν τὰ λόγια ὅπου λαλεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός· „Αὐτοῦ ἀκούετε“.
 Τα λόγια δὲ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον· ὅθεν καθὼς ὁ Χριστὸς εἶναι φῶς·
 „Εγὼ εἰμι τὸ φῶς τῷ Κόσμου“· (Ἰωάν. ἡ. 12.) οὕτω καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ὅπου ἐλάλη-
 σεν (ἦτοι ἡ Νέα Διαθήκη) εἶναι ὅλον φῶς· „Διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς
 „γῆς“ (Ἠσ. κς'. 9.). Διὰ τοῦτο οἱ τὴν Νέαν Διαθήκην δεχόμενοι διὰ τῆς πίστεως, φῶς
 γίνονται, καὶ Υἱοὶ φωτός· „Εὗρος τὸ φῶς ἔχετε, φησὶ, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Υἱοὶ φω-
 „τός γενήσθε“· (Ἰω. ιβ'. 36.) καὶ ὁχι μόνον αὐτοὶ γίνονται φῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς
 ἄλλους λάμπουσι τὸ φῶς· „Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τῷ Κόσμῳ“ (Ματθ. ε'. 14.)· καὶ πάλιν·
 „Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλά
 „ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς“ (Ματθ. ε'. 16.).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἡ σκιάζουσα δόξα ἐν τῇ σκηνῇ πρότερον καὶ τῷ Μωϋσῇ ὁμι-
 „λουσα τῷ Σῶ Θεράποντι τύπος γεγένηται τῆς ἀστραφάσεως ἀρρή-
 „τως ἐν Θαβώρ σου, Δέσποτα, Μεταμορφώσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν χορταίνει ὁ Θεὸς Ἀσματογράφος ἀπὸ τὸ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ὅλα
 τὰ περὶ τοῦ Μωϋσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ· ὅθεν ἰδοὺ καὶ τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυ-
 ρίου ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐρανίζεται ἀπὸ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου·
 ἐκεῖ γὰρ γέγραπται· „Ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὴν Σκηνήν, κατέβαινεν ὁ στύλος τῆς
 „νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς Σκηνῆς, καὶ ἐλάλει Μωϋσῇ“ (Ἐξ. λγ'. 9.)·
 καὶ πάλιν· „Καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν Σκηνήν... καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτὴν ἡ νεφέλη“
 (Ἐξ. μ'. 31.). Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς ὁχι μόνον τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ σχε-
 δὸν καὶ τὰ ἴδια λόγια, οὕτω φησὶν· Ὁ Δέσποτα Χριστέ, τὴν Μεταμόρφωσίν σου προετύ-
 ποθεν ἐκείνη ἡ δόξα ὅπως ἐσκίαζε τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Σκηνὴν τῆς Μαρτυρίας. Δόξαν δὲ ὀνο-
 μάζει τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην νεφέλην ὅπου ἐπεσκίαζε τὴν Σκηνήν· οὕτω γὰρ λέγει περὶ αὐ-
 τῆς ἡ Γραφή· „Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ“ (Ἐξ. ις'. 7.) Τοῦτο τὸ ἴδιον γρά-
 φεται καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς καθαρώτερα· „Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ τῆς
 „Σκηνῆς τῆς Μαρτυρίας πᾶσι τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ“ (Κεφ. ιδ'. 10.). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τού-
 των καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν συνάγεται ὅτι ἄλλη ἦτον ἡ νεφέλη, καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῷ Θεοῦ
 ἢ ἐν τῇ νεφέλῃ· ἡ μὲν γὰρ νεφέλη ἐφαίνετο πάντοτε, ἡ δὲ δόξα τοῦ Θεοῦ ἢ ἐν τῇ νεφέ-
 λῃ δὲν ἐφαίνετο πάντοτε, ἀλλὰ ὅταν ἤθελεν ὁ Θεός, καὶ ὅταν ἐτύχαινε καμμία περίστα-
 σις. Ἐφαίνετο δὲ εἰς τὴν νεφέλην ἡ δόξα Κυρίου, ἵνα φέρῃ εἰς αἴσθησιν τῆς παρουσίας τῆς
 Θεοῦ τὸν παχὺν ἐκεῖνον λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ ἵνα φοβίσῃ αὐτόν· ἕως τὸσον ἐπειδὴ ἡ
 τοῦ Θεοῦ δόξα ἐν τῇ νεφέλῃ ἐφαίνετο, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σφαλερὸν νὰ νοήσῃ τινὰς δόξαν
 Θεοῦ τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην νεφέλην (1).

Αὕτῃ λοιπὸν, λέγει, ἡ ἐνδοξὸς νεφέλη ὅπου ἐπεσκίαζε τὸ παλαιὸν τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρ-
 τυρίου, καὶ ὠμίλει μὲ τὸν ἰδικόν σου Θεράποντα, Κύριε, τὸν Μωϋσῆν, αὕτῃ ἔγινε τύπος
 τῆς ἰδικῆς σου Μεταμορφώσεως, ἥτις σήμερον ἀστράφει ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον ἐπάνω εἰς
 τὸ Θαβώριον ὄρος. Δείχνει δὲ ὁ Μελωδὸς μὲ τὰ ἀνωτέρω τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει ἡ Πα-
 λαία μὲ τὴν Νέαν· τῆς γὰρ ἐν τῇ Παλαιᾷ Σκηνῇ δόξαν εἶπε σκιάζουσαν, ἐπειδὴ ὅλα
 τὰ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ ἐνδοξὸς αὕτη νεφέλη ὀνομά-
 ζεται παρὰ τοῖς Ῥαββίνοις Σεχινὰς, ἐτυμολογούμε-
 νη παρὰ τὸ, Σαχάν, ὃ δηλοῖ Οἶκον· τὸ ὁποῖον ὀνο-
 μαζ, κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Λίτινον εἰδήμονα τῆς Ἑβραϊ-
 κῆς γλώσσης, σημαίνει μίαν ἐνδοξὸν ἐμφάνειαν τοῦ

Θεοῦ, κεκαλυμμένην, ἢ συνδυαμένην ὑπὸ μιᾶς νεφέ-
 λης ἐνσημεινουμένης τὴν παράδοξον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ,
 ὁ ὁποῖος εἶναι πανταχοῦ παρὼν ἀνγκαιῶς (κεφ. ιδ'.
 τοῦ Συντάγματος τῆς Θεολογικῆς Παιδείας).

τὰ τῆς Παλαιᾶς ἦτον σκιῶδη καὶ τυπικά, τὴν δὲ Μεταμόρφωσιν ἀστράψασαν εἶπεν ἀρρήτως. Ὅσον λοιπὸν ἡ σκιά εἶναι κατωτέρα τῆς ἀστραπῆς, τόσον καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι κατωτέρα τῆς Νέας. Ὅτι δὲ τὰ τῆς Σκηνῆς ἦτον τύπος τῆς Μεταμορφώσεως, ἐκ τούτου εἶναι φανερόν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν Σκηνὴν ἦτον νεφέλη ἐπισκιάζουσα· ἔτω καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ἦτον νεφέλη φωτεινὴ ἐπισκιάζουσα· ἐκεῖ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ὠρίλει μετὰ τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβώρ ὁ Μωϋσῆς αὐτοπροσώπως συμπαρίσταται τῷ Χριστῷ καὶ ὁμιλεῖ μετ' αὐτοῦ, λέγων τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον αὐτοῦ.

Ἀκούων δὲ τινὰς τοὺς Εὐαγγελιστὰς νὰ λέγουν ὅτι νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν ἐν τῇ Μεταμορφώσει, ἃς μὴ νομίσῃ ὅτι καὶ ἡ Νέα Διαθήκη εἶναι σκιῶδης καὶ σκοτεινῆς, ἀλλὰ ἃς ἡξεύρῃ ὅτι δύο σημαίνοντα εἶναι τοῦ ἐπισκιάσμου· πρῶτον γὰρ λέγεται ἐπισκιάσμος ὅταν χυνέται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁρόντων σκότος, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ ἐμποδίζονται εἰς τὸ νὰ βλέπουν τὰ προκείμενα πράγματα, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κατ' αὐτὸ ἐπισκιάσμος· δεύτερον λέγεται ἐπισκιάσμος ὅταν κανένα εὐσκιόφυλλον δένδρον ἐπισκιάσῃ καὶ ξεκουράσῃ ὁδοιπόρους τινὰς ἀναμμένους ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἐν καιρῷ θέρους καὶ μεσημβρίας, καὶ ἀποκαμαμένους ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον, καὶ τοὺς φέρῃ εἰς ἀγαλλίαν.

Τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ κατὰ τὴν Νέαν Διαθήκην ἐπισκιάσμοι, κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον διηλαθῇ, καὶ ὅχι κατὰ τὸ πρῶτον· καθὼς εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρὸς τὴν Παρθένον ρηθὲν· „Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ Σε, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει Σοι“ (Λευ. α. 35.) καὶ τὸ ρηθὲν ἀνωτέρω· „Καὶ ἰδὲ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτὴς“· ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ὅσα λέγει· „Ὅπου ἐπισκιάσῃ ἡ χάρις Σου, Ἀρχάγγελε“· ἐπεὶ οὐτε ἡ τῆς Ὑψίστου δύναμις ἐμελλε νὰ ζοφώσῃ τὴν κεχαριτωμένην ψυχὴν τῆς Παρθένου, ἀπαγε! οὐτε ἡ φωτεινὴ νεφέλη νὰ σκοτίσῃ τὴς Ἀποστόλους, οὐτε ἡ χάρις τῆς Ἀρχαγγέλου νὰ γίνεται σκότους πρόξενος εἰς ἡμᾶς· πῶς γὰρ τοῦτο γενήσεται, ἐνῷ δι' ἐκείνης διώκεται ἡ τοῦ σκοτεινοῦ Διαβόλου δύναμις; Τὸ ρηθὲν δὲ τοῦτο ἀριστα καὶ διαβατικώτατα ἐρμηνεύει ὁ Θεογῆγος τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων.

„Ὡς οὖν ταῦτα ὁ Πέτρος μὴ εἰδὼς ἔλεγεν, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς, „διακόπτουσα τοῦ Πέτρου τοὺς λόγους, καὶ δεικνύσα, τίς ἡ τῷ Χριστῷ πρέπουσα Σκηνή. „Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ νεφέλη, καὶ πῶς φωτεινὴ οὕσα ἐπεσκίασεν αὐτοὺς; μὴ αὕτη τὸ ἀπρόσιτόν ἐστι φῶς, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς κατοικεῖ, καὶ ὁ φῶς ἀναβάλλεται ὡς ἱμάτιον; ἔθετο γὰρ, „φισὶν, ἐν τῇ τῆς ἐπίβασιν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ· κύκλω αὐτοῦ „ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, καίτοι φισὶν ὁ Ἀπόστολος· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“. Ὡστε τὸ αὐτὸ καὶ φῶς ἐστὶν ἐνταυθα καὶ σκότος δι' ὑπερέχουσαν φαιρότητα „ἐπισκιάζον, καὶ τὸ τοῖς Ἀποστολικοῖς ὀφθαλμοῖς πρότερον ὁραίμενον, ἀπρόσιτον ὑπὸ τῶν „ἱερῶν Θεολόγων εἶναι μαρτυρεῖται. „Σήμερον γὰρ (φισὶν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης) φωτὸς „ἀπρόσιτου ἀβυσσος· καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης γνώφον εἰπὼν εἶναι τὸ ἀπρόσιτον φῶς, „ἐν ᾧ κατοικεῖν ὁ Θεὸς λέγεται, Ἐν τούτῳ, φισί, γίνεται πᾶς ὁ Θεὸς γινῶναι καὶ „ἰδεῖν ἀξιούμενος. Οὐκοῦν τὸ αὐτὸ φῶς ἦν, ὅτε πρότερον ἀπὸ τοῦ προσώπου Κυρίου λάμ- „πον ἔαυραν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἐπισκιάσασα νεφέλη μετὰ ταῦτα· ἀλλὰ τότε μὲν ἀμυ- „δρότερον ἐπιλάμπον, παρείχε τὸ ὁρᾶν· ἐκφανέν δὲ πολλῶ πλεον ὕστερον, ἀάρατον αὐ- „τοῖς ὑπῆρχε δι' ὑπερέχουσαν φαιρότητα· καὶ οὕτω τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ αἰωνίου φωτὸς πη- „γὴν, τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἐπεσκίασε Χριστόν. Ἐπεὶ καὶ τῷ αἰσθητῷ ἡλίῳ τὸ „αὐτὸ φῶς καὶ τὸ ὁρᾶν παρέχει διὰ τῆς ἀκτίνος, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν τὸ ὁρᾶν, ὅταν πρὸς „αὐτὸν ἐκείνον ἴδῃ τις· ὑπὲρ γὰρ τὴν συμμετρίαν τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἡ κατ' αὐ- „τὸν λαμπρότης“ (Δόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς“).

Ἀπορίας δὲ εἶναι ἀξίον, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Μελεθδὸς ὅτι ἡστράψε· ἀρρήτως ἡ τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσις, ἐνῷ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπε ρητῶς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς; Λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης, λέγων ὅτι ἂν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπεν ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ὡς ὁ ἥλιος, ὑπὲρ ἥλιον ὁμοῦς ἔλαμψε, ταῦτόν εἰπεῖν ἀρ- ρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, προσθέτομεν δὲ καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν· οὕτω γὰρ λέγει· „Ἀνέβη „εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Τί ἐστὶ μετεμορφώθη; Παρή- „νοιξεν ὀλίγον τῆς Θεότητος, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν ἐνοικοῦντα Θεόν· ἔλαμψε τὸ πρό- „σωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Ὡς ὁ ἥλιος λέγεις; Ναί· διότι οὐκ ἔχω ἄλλο ἀστρον φαιδρὸν „καί

„καὶ λευκόν. Εἴτα παρακατιῶν λέγει ὅτι ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμψε“ (Λόγ. εἰς τὸ „Παρέστη ἡ Βασίλισσα). Λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, φῶς ἀπρόσιτον λέγων τὸ φῶς τῆς Μογογενοῦς· εἰ δὲ ἀπρόσιτόν ἐστι, βέβαια εἶναι καὶ ἀρρήτον· φησὶ δὲ ἔτι· „Εἰ ἀληθινὸν φῶς ὁ Υἱός· ἦν γὰρ, φησὶ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον· ὃ δὲ Θεός, φησὶν (ὁ Παῦλος δηλ.), φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· τὸ γὰρ ἀπρόσιτον πάντως καὶ ἀληθινόν, καὶ τὸ ἀληθινὸν ἀπρόσιτον, ὅποτε καὶ πεπτῶσιν οἱ Ἀπόστολοι, τῇ δόξῃ τοῦ φωτός τοῦ Υἱοῦ ἀτενίσαι μὴ δυνηθέντες διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀπρόσιτον φῶς“ (ἐκ τῶν κατ' Εὐνομίου). Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· „Σήμερον φωτὸς ἀπρόσιτου ἄβυσσος· σήμερον αἴγλης θείας χύσις ἀπεριόριστος“. Ἐπειτα τὸ Ἀρρήτως ἐδῶ δηλοῖ τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὅποιον ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῆς Κυρίου, καὶ τὰ ἱμάτιά του ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Ὁ τρόπος δὲ ἔτος εἶναι ἀρρήτος καὶ ἀφραστός ἀπὸ κάθε γλῶσσαν καὶ λόγον ὅχι μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων· πῶς γὰρ τὸ ὑλικὸν πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἐδέχθη τὴν ὑπερβολικὴν φωτοχυσίαν, ὥστε νὰ λάμψη ὡς ἥλιος; ἢ πῶς τὰ ὑλικά ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν ἄσπρα ὡς τὸ φῶς; ἀρρήτα ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα· τί λέγω; καὶ ἀπερινόητος καὶ πάντῃ ἀνεξιχνίαστος εἶναι ἀπὸ κάθε νοῦν ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον ταῦτα ἔγιναν· ὅθεν καλῶς καὶ ὀρθῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης ὅτι ἀρρήτως ἐξήστραψεν ἐν τῇ Θαβῶρ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„Συραμῆλθέ Σοί, Λόγε Μογογερές Ὑψιστε, ἡ τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης ἐπὶ τῇ Ὄρουσ Θαβῶρ, καὶ συμπαρέστησαν ὅ,τε Μωσῆς καὶ Ἡλίας ὡς Θεοῦ θεράποντες, μόμῃ φιλαμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐξηγήσιν δὲν χρειάζεται, ἐπεὶ δὲν εἶναι ἄλλο, παρέξ αὐτὰ τὰ λόγια τῆς Εὐαγγελίου, ἅπερ οὕτως ἔχουσι· „Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος, ὃ ὑψιλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν“· καὶ μετ' ὀλίγα· „Καὶ ἰδοὺ ὥφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτῶν συλλαλῆντες“ (Ματθ. ιζ'. 1.). Ἐπιστρεπτικῶς λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν λόγον σχηματίζων, οὕτω λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρὸς καὶ Μογογερές ὑψιλότατε, οἱ ἐκλελεγμένοι ὑπὸ Σοῦ καὶ πρόκριτοι Ἀπόστολοι ἀνέβησαν μαζὶ μετὰ Σε ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρ ὄρος, καὶ ἐπαρυστάθησαν μετὰ Σε οἱ πρόκριτοι τῶν Προφητῶν, ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, ὡς θεράποντες Σοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ λόγια εἶναι πρόχειρα καὶ εὐκολονόητα εἰς τὸν καθεύοντα, καὶ διὰ τοῦτο ἐξηγήσιν δὲν χρειάζονται.

Ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐξηγοῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς τὸν μὲν Ἰησοῦν ὑψιστον ἀνόμασεν ὅχι διότι ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν ὑψιλοτάτην κορυφὴν τῆς Θαβῶρ καὶ ἐκεῖθεν μετεμορφώθη, ἀλλὰ καὶ ὅτι Θεὸς πάντων τῶν ὄντων ἀνώτατος ὄντα· λέγει γὰρ ὁ Δαβὶδ· „Σὺ δὲ ὑψιστος εἰς τὸν αἰῶνα, Κύριε“· (Ψαλ. γα'. 8.) τὰς δὲ τρεῖς Ἀποστόλους ἐκάλεσεν ἀκρότητα, κυρίως μὲν, διότι ἦσαν πρόκριτοι τῶν ἄλλων, καταχρηστικῶς δὲ, διότι ἀνέβησαν εἰς τὴν ἀκρὰν τοῦ βουνοῦ, καὶ ἐκεῖθεν εἶδον τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον τοῦ Θεοῦ φῶς. Περὶ δὲ τῶν Προφητῶν ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι συμπαρεστάθησαν μετὰ τὸν Ἰησοῦν, ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ὡς Θεοῦ θεράποντες τῆτο ἐποίησαν. Διὰ τί τοῦτο εἶπεν; ἵνα μὴ ἀκούων τινὰς τὴν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τῶν Προφητῶν συμπαράστασιν, νομίσῃ ὅτι εἶναι ὁμότιμοι μετ' αὐτόν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ἐκεῖνοι συμπαρεστάθησαν ὅχι ὡς ὁμότιμοι τῷ Χριστῷ κατὰ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ ὡς δοῦλοι αὐτοῦ καὶ θεράποντες· ὅθεν ὁ ἴδιος Θεὸς θεράποντά του τὸν Μωϋσῆν ἀνόμασε λέγων· „Οὐχ ὡς ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου (ἦτοι τῷ λαῷ τῆς Ἰσραὴλ) πιστός ἐστι“ (Ἀριθ. ιβ'. 7.)· καὶ πάλιν· „Μωϋσῆς ὁ θεράπων μου τέλει τέλει“ (Ἠσ. α'. 2.)· τοιούτος δὲ βέβαια θεράπων Κυρίου ἦτον καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας. Διὰ

Διὰ τί δὲ μόνους τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους παρέλαβεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος; Ἀποκρίνεται ὁ Θεοφύλακτος σὺν τῷ Ζυγαδινῷ Εὐθυμίῳ ὅτι αὐτοὶ ὑπερεῖχον τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους· ὁ μὲν Πέτρος, διότι περισσώτερον ἠγάπα τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν θερμότητα τῆς πίστεως· ὁ δὲ Ἰωάννης, διότι περισσώτερον ἠγαπάτο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀρετῶν του, καὶ μάλιστα διὰ τὴν καθαρότητα καὶ παρθενίαν· ὁ δὲ Ἰάκωβος, διότι ἦτον ζηλωτὴς, καὶ τόσον πολλὰ βαρὺς εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαίους, ὥστε Ἡρώδης ὁ φονεύσας αὐτὸν μεγάλην χάριν καὶ ἀρέσκειαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅταν τὸν ἐφάρνευσεν· διηγῶνται δὲ τὸτο αἱ Πράξεις· „Ἀνέϊλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννη μαχαίρα, καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεσὸν ἔστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον“ (Πράξ. ιβ'. ι.).

Τροπάριον.

„Θεὸς ὅλος ὑπάρχωμ, ὅλος βροτὸς γέγομας, ὅλη τῇ Θεότητι μί-
 „ξας τὴν ἀνθρωπότητα ἐν ὑποστάσει Σου, ἤμ ἐν δυσὶ ταῖς οὐ-
 „σίαις Μωϋσῆς Ἡλίας τε εἶδομ ἐν Ὄρει Θαβώρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον θεολογεῖ ὁ Μελωδὸς Ἰωάννης τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ δογματίζει οὕτω λέγων· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ, Σὺ ὑπάρχεις πρὸ τῶν αἰώνων ὅλος Θεός· ἦτοι ὅλον ἔχεις τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος· οὐ γὰρ μεριστὴ εἶναι ἡ Θεότης ἐν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι, ὥστε ἄλλο μὲν μέρος τῆς Θεότητος νὰ ἔχη ὁ Πατήρ, ἄλλο δὲ ὁ Υἱός, ἄλλο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀπαγε! ταῦτα γὰρ ἐφλυάrouν καὶ ἐπαίξουσι οἱ Ἕλληνες, μοιράζοντες τὴν μὲν ἐξουσίαν τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὸν Δία, τὴν δὲ ἐξουσίαν τῆς θαλάσσης εἰς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἄδου καὶ τῶν ὑπογείων εἰς τὸν Πλούτωνα. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ὀρθόδοξοι δὲν μοιράζομεν οὕτω τὴν Θεότητα τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀλλὰ δοξάζομεν καὶ φρονούμεν ὅτι καὶ ὁ Πατήρ εἶναι ὅλος Θεός, καὶ ὁ Υἱὸς ὡσαύτως εἶναι ὅλος Θεός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπαρραλλάντως εἶναι ὅλον Θεός· οὐ γὰρ μοιράζεται εἰς αὐτὰς ἡ Θεότης, ἀλλ' ὅλη εἶναι εἰς καθὲ πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, καὶ ὅλη εἶναι καὶ εἰς τὰ τρία ὁμοῦ.

Καὶ λοιπὸν ὅλος Θεός εἶναι ὁ Πατήρ, ἐπεὶδὴ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος, ὅλος Θεός εἶναι ὁ Υἱός, καὶ ὅλος Θεός εἶναι τὸ Πνεῦμα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· καὶ ἂν χωριστὰ εἴπῃς καθὲ πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, Θεός ὅλος εἶναι, καὶ ἂν τὰ τρία ἐνώσῃς ὁμοῦ, πάλιν αὐτὰ Θεός ὅλος εἶναι· κατὰ γὰρ τὸν Θεοφύλακτον Μάξιμον· „Οὐκ ἐκ μέρους ἡ Θεότης ἐν τῷ Πατρὶ, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς ὁ Πατήρ, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Υἱῷ ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς ὁ Υἱός, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὔτε γὰρ μεριστὴ ἡ Θεότης, οὔτε ἀτελής Θεός ὁ Πατήρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλ' ὅλη ἐστὶν ἡ αὐτὴ τελεία τελείως τῷ Πατρὶ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἐν τελείῳ τῷ Υἱῷ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἡ αὐτὴ ἐν τελείῳ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι“ (Κεφ. α'. τῆς β'. ἐκατονταδ. τῶν γνωστικῶν).

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεσπέσιος Ἰωάννης, οὕτω λέγει εἰς τὸν Χριστόν· Σὺ, ὦ Χριστέ, ὅλος Θεός ἂν πρὸ τῶν αἰώνων (ἐπεὶδὴ δὲν ἔχει μέρος τῆς Θεότητος, αἷς εἵπομεν, ἀλλ' ὅλην ἔχει αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν τε ὡς Υἱὸς Μονογενὴς καὶ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα) εἰς τοὺς ὑστερινοὺς χρόνους ἔγινες ἄνθρωπος· ἄνθρωπος δὲ ὅχι καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἀρειος, σῶμα μόνον προσλαβὼν χωρὶς ψυχῆς, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς ἐνεργούσης, οὐδὲ ψυχὴν χωρὶς νοῦν καὶ λόγον ὡς ἐβλασφήμει ὁ Ἀπολινάριος, ἀλλὰ ἔγινες ὅλος τελείος ἄνθρωπος μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἰδιώματα, μὲ σῶμα, μὲ ψυχὴν, μὲ νοῦν, μὲ λόγον, μὲ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ οὕτως εἰς τὴν ὁλόκληρον φύσιν τῆς Θεότητός Σου ἦνωσας ὁλόκληρον τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει Σου· ἐπεὶδὴ εἰς τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονομίας Σου, Κύριε, δύο μὲν εἶναι αἱ φύσεις· καὶ αἱ οὐσίαι, ἡ Θεότης διπλᾶ καὶ ἡ ἀνθρωπότης, μία δὲ εἶναι ἡ ὑπόστασις, καθ' ἣν αἱ δύο φύσεις ἠνώθησαν.

Ταύ-

Ταύτην λοιπὸν τὴν μίαν ὑπόστασίν Σου, Κύριε, μετὰ τὰς δύο φύσεις Σου τὰς ἐν αὐτῇ καὶ κατ' αὐτὴν ἠνωμένας ἐνόησαν καὶ ἐκατάλαβαν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· οὐχὶ ἐπάνω εἰς τὸ Σιναιὶν ὄρος, ὡς ὁ Μωϋσῆς, ἔτε ἐπάνω εἰς τὸ Χωρήβ, τὸ ὅποιον εἶναι ποδιά τοῦ Σιναίου ὄρους, ὡς ὁ Ἡλίας, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ Θαβώρ εὐρισκόμενοι, ἔβλεπον μὲν γῆν πατοῦντα τὸν Ἰησοῦν, καὶ χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντα, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέραινον τὴν ἀνθρωπότητα· ἔβλεπον δὲ καὶ ὅτι ἔπεμπεν ἀπὸ τοῦ πρόσωπόν του λαμπρότητα ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέραινον τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ θείας φύσεως· ὅθεν τὰ δύο ταῦτα συμβιβάζοντες, ἐκήρυττον ἐν τῷ Ἰησοῦ δύο οὐσίας καὶ μίαν ὑπόστασιν.

Ἀνάγνωσι καὶ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν λέγοντα ἐν κεφ. νδ'. τῆ Θεολογικοῦ·
 „Οὐ Θεὸν μόνον τὸν Χριστὸν κηρύττομεν, γυμνὸν τῆς κατ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος, οὔτε μὴν
 „ἀνθρωπον μόνον, φιλοῦντες αὐτὸν τῆς Θεότητος, οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον, ἀλλ' ἓνα καὶ
 „τὸν αὐτὸν ὁμῶς Θεὸν τε καὶ ἀνθρωπον, Θεὸν τέλειον, καὶ ἀνθρωπον τέλειον, ὅλον Θεόν,
 „καὶ ὅλον ἀνθρωπον, τὸν αὐτὸν ὅλον Θεὸν καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ὅλον ἀνθρώ-
 „πον καὶ μετὰ τῆς ὑπερθέου αὐτοῦ Θεότητος· διὰ τοῦ εἰπεῖν τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον
 „ἀνθρωπον τὸ πλήρες καὶ ἀνελλιπὲς δηλοῦντες τῶν φύσεων· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὅλον
 „Θεὸν καὶ ὅλον ἀνθρωπον τὸ μοναδικὸν καὶ ἄτμητον δεικνύντες τῆς ὑποστάσεως“. Καὶ
 ἐν κεφ. νγ'. οὕτως λέγει· „Πᾶσαν τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστά-
 „σεων ἐκωδῆται πάση τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει φαμέν, καὶ οὐ μέρος μέρει“. Καὶ ὁ πολὺς
 τὰ θεῖα Διονύσιος λέγει· „Ὀλίγως ἡμῖν ἡ Θεότης ἐν μιᾷ τῶν ἐαυτῆς ἐκωνάησεν ὑ-
 „ποστάσει· ὅλον γὰρ ὅλος ἀνέλαβέ με, καὶ ὅλος ὅλον ἠνάθη, ἵνα ὅλον μοι τὴν σωτη-
 „ρίαν χαρίσῃται· τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· ὅλος μὲν ἔν ἐστι Θεὸς τέλειος, ἐχ-
 „ὅλον δὲ Θεός· οὐ γὰρ μόνον Θεός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπος· καὶ ὅλος ἀνθρωπος τέλειος,
 „οὐχ ὅλον δὲ ἀνθρωπος· οὐ μόνον γὰρ ἀνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός· τὸ μὲν γὰρ ὅλον
 „φύσεώς ἐστι παραστατικόν, τὸ ὅλος δὲ, ὑποστάσεως· ὥσπερ τὸ μὲν ἄλλο, φύσεως, τὸ
 „δὲ ἄλλος, ὑποστάσεως“ (Βιβλ. γ'. κεφ. νδ'). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱε-
 ραρχίᾳ ὁ αὐτὸς Διονύσιος τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ὄλην φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος βεβαιῶν λέ-
 γει· „Νῦν μὲν τῇ παντελεῖ καὶ ἀσυγχύτῳ κατ' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσει, νῦν δὲ ἐν τῇ κα-
 „τ' ἡμᾶς ὀλίγῃ πρὸς ἀλήθειαν ἐνανθρωπήσει, καὶ ἄλλο τε καὶ τῇ παντελεῖ τῶν ἡμετέ-
 „ρων προσλήψῃ τὴν τελεωτάτην τῶν οἰκείων μετὰδοσιν αὐτουργῆσαι“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρ-
 μινείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τῆ λέγοντος· „Ὅλον τὸν
 „Ἀδάμ φορέσας, Χριστέ“.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκ σαρκὸς Σου βολίδες Θεότητος ἐξεπορεύοντο· Προφητῶν καὶ
 „Ἀποστόλων ὅθεν οἱ πρόκριτοι μέλποντες ἀρεβόων· Δόξα τῇ
 „δυνάμει Σου, Κύριε“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εὔρεν εἰς τὴν τετάρτην Ὠδὴν τῆ Ἀββακούμ ταῦτα τὰ λόγια· „Εἰς
 „φῶς βολίδες Σου πορεύονται, εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων Σου“ (Ἀββ. γ'. ιι.), διὰ
 τοῦτο μεταχειρίζεται αὐτὰ εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν, καὶ τὰ ἀρμόζει εἰς τὴν παρούσαν
 ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ὅθεν λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ
 Χριστέ, ὅταν Σὺ μετεμορφώθῃς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος, ἐκβῆκαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πό-
 στατον σῶμά Σου βολίδες (ἥτοι ἀκτῖνες τῆς Θεότητος)· ὅθεν οἱ ἔγκριτοι τῶν Προφητῶν
 ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ οἱ ἔγκριτοι τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ
 Ἰάκωβος, βλέποντες τὰς ἀκτῖνας ταύτας, ἐφώναζον πρὸς Σέ· „Δόξα τῇ δυνάμει Σου,
 „Κύριε“. Προκρίτους δὲ εἶπε τῶν Προφητῶν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν, καὶ προκρί-
 τούς τῶν Ἀποστόλων τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, χωρὶς να' ἀναφέρῃ τὸν Πρῶ-
 ὄρα-

δρομον καὶ Βαπτιστὴν Ἰωάννην, ὅς τις ἦτον ἀνώτερος καὶ ὅλων τῶν Προφητῶν, καὶ ὅλων τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τί; Ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε μαρτυρήσει πρότερον· βέβαιον γὰρ εἶναι ὅτι, ἂν ἐκεῖνος ἦτον ζωντανός, ἤθελε παραλάβει αὐτὸν ὁ Κύριος πρῶτον εἰς τὴν θείαν τοῦ Μεταμόρφωσιν.

Τροπάριον.

„Ὁ τῆρ βάτον φυλάξας ἀλώβητον προσομιλοῦσαμ πυρὶ τῷ Μω-
„σῇ θεολαμπῶσαμ σάρκα ὑπέδειξας, Δέσποτα, μελωδούμτι· Δόξα
„τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀποροῦσι διὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ ἀπιστοῦσι, πῶς ἀπὸ τοῦ θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου ἐκβῆκε πῦρ αὔλον καὶ δὲν ἔκαυσεν αὐτὸ, τοῦτου χάριν ὁ Μελωδὸς προτείνει τὸ παρὸν Τροπάριον εἰς αὐτοὺς, καὶ φέρει παράδειγμα τὴν βάτον, τὴν καιομένην μὲν, μὴ κατακαιομένην δέ, καὶ τρόπον τινὰ λέγει εἰς αὐτάς· Τί θαυμάζετε, ὦ ἄνθρωποι ὅτι δὲν ἐκάνῃ ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἐκεῖθεν; δὲν ἠκούσατε ὅτι καὶ τὸ παλαιὸν ἡ ἐν Σινῇ βάτος ἐκαίετο μὲν, δὲν ἐκατακαίετο δέ; Ἡξεύρετε λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου ἀμίλει τότε ἀπὸ τὴν βάτον μὲ τὸν Μωϋσῆν καὶ ἐφύλαξε τὴν βάτον ἀβλαβῇ ἀπὸ τοῦ πῦρ, αὐτὸς καὶ τὰρ εἰδείξεν εἰς τὸν αὐτὸν Μωϋσῆν τὴν ἰδικήν του σάρκα λάμπουσαν μὲ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ὥστε ἀπὸ τοῦ παλαιὸν θαῦμα τῆς βάτου συμπεράνατε καὶ τὸ νέον τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο πιστεύσατε καὶ τοῦτο, καὶ μὴ ματαίως ἐκπλήττεσθε καὶ ἀπιστεῖτε.

Τροπάριον.

„Ἐπεκρύβη ἀκτῖσι Θεότητος αἰσθητὸς ἥλιος ὡς ἐν Ὄρει Θαβωρίῳ
„εἰδὲ Σε μεταμορφύμερον, Ἰησοῦ μου· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο δύο ἥλιους ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀνατέλλοντας· ὅχι τὸν μὲν ἓνα, ἥλιον, τὸν δὲ ἄλλον, παρήλιον, ὅς τις κατὰ τοὺς Μετεωρολόγους φυσικῶς τῷ τρόπῳ γίνεται ἀπὸ τὰ πλεονάζοντα μέρη τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀκολουθῇ κανένα νέφος ἔχον ὁμαλὴν καὶ πυκνὴν τὴν σύστασιν· τότε γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου φαίνεται καθαρόν εἰς τὸ τοιοῦτον νέφος, ὡς ἓνας δεύτερος ἥλιος (1). Δὲν ἐφάνη εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοιοῦτος ἥλιος καὶ παρήλιος· φαντασία γὰρ καὶ εἰκὼν τοῦ ἡλίου εἶναι ὁ παρήλιος, καὶ οὐχὶ ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς ἥλιος· ἀλλὰ τότε ἐφάνη εἰς μὲν τοὺς Οὐρανοὺς ὁ γνωστὸς οὗτος καὶ αἰσθητὸς ἥλιος, τὸ τοῦ Θεοῦ λαμπρὸν δημιουργήμα· κάτω δὲ εἰς τὴν γῆν ἐφάνη ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός, ἀνατέλλων μὲ τὸ θεσποτικὸν σῶμα ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώρ· τούτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἥλιους συγκρίναν ὁ Μελωδὸς, λέγει· Ἐκρύφθη καὶ ἐνικήθη ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, προσβάλλων εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ τοῦ ἐν Θαβάρ ἀνατείλαντος· καθὼς γὰρ οἱ ἀστέρες τοῦ Οὐρανοῦ εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς λάμπουσιν, ὅταν δὲ ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἀποκρύπτονται· οὕτω καὶ ὁ ἥλιος τότε ἔπαυε· καὶ ὅταν ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἀνέτειλε, τότε αὐτὸς ἔκρυψε τὰς ἀκτῖνάς του. Σημείωσαι ὅτι ἐκ τοῦ Τροπαρίου τοῦτου καὶ ἐξ

ἀλ-

(1) Ὁρε εἰς τὴν ἐπιτομήν τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμνίδου, κεφ. κγ'.

ἄλλων φαίνεται ὅτι ἦτον ἡμέρα ὅταν μετεμορφάσθῃ ὁ Κύριος· τοῦτο τὸ ἴδιον βεβαίον καὶ ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (Τόμ. β').

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῷ Κυρίῳ ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ Μεταμορφάσει; Κατὰ μὲν τὸν Χρυσορρήμονα, διότι ἄλλα λαμπρότερον δὲν εἶχεν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὴν συγκρίσιν μετὰ αὐτὸ τὴν ὑπερβάλλουσαν λαμπρότητα τῷ προσώπῳ Κυρίου, ὡς εἵπομεν· κατὰ δὲ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, διὰ τὴν ἀπόλουθον αἰτίαν ἐπαρωμοίασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν Χριστὸν μετὰ τὸν ἥλιον· καὶ ἀκουσον αὐτὸν λέγοντος· „Πῶς ὡς ὁ ἥλιος; ἢν ὅτε τὸ ἡλιακὸν τοῦτο φῶς οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῷ δίσκῳ τούτῳ· τὸ μὲν γὰρ (ἦτοι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου) πρωτόγονόν ἐστι, τὸν δὲ δίσκον τῇ τέταρτῃ τῶν ἡμερῶν παρήγαγεν ὁ τὰ πάντα παραγαγὼν, ἐνάψας αὐτῷ τὸ φῶς, καὶ οὕτως ὑποστήσας ἡμεροποιῶν ἅμα καὶ ἡμεροφῆν φωστήρα· οὕτω δὴ καὶ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ἢν (χρόνος διηλ.) ὅτε οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῷ τοῦ Χριστοῦ σώματι· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀρχὸν ἐστὶ, τὸ δὲ πρόσλημμα, ὃ παρ' ἡμῶν ἀνέλαβεν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, νῦν ὕστερον ὑπὲρ ἡμῶν παρήχθη, τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος ἐν αὐτῷ λαβόν· καὶ οὕτω Θεοποιὸς ἅμα καὶ Θεοφεγγὴς ἀναπέφινε φωστήρ· οὕτως ἔλαμψε τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, ὡς ὁ ἥλιος“ (Λογ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡσαΐας ὁ Προφήτης“). Συμφάνως λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Ἐλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· ὅπερ γὰρ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, τοῦτο ἐν νοητοῖς Θεός (κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον)· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο λευκὰ ὡς τὸ φῶς· ὡς περ ἕτερον μὲν ὁ ἥλιος, πηγὴ γὰρ ἐστὶ φωτός, καθορᾶσθαι τῷ ὡς μὴ δυνάμενος, ἕτερον δὲ τὸ φῶς τὸ ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὴν γῆν ἀφικνούμενον· ὁρᾶται γὰρ αὐτὸ καὶ βλέπεται σοφίας τοῦ Θεοῦ καὶ φιλανθρωπίας ἐνεργεία, ὡς αὖ μὴ παντελῶς ἀμέτοχοι τῶν καλῶν κατασταίμεν· οὕτω τὸ μὲν πρόσωπον (τοῦ Κυρίου) λάμπει τρανότερον, ὡς ὁ ἥλιος· ὡς δὲ φῶς λευκαίνεται τὰ ἱμάτια μεταδίδει τοῦ Θεοῦ φωτὸς ἀγλαΐζόμενα“.

Τροπάριον.

„Πῦρ μὴ φλέγοι τὴν ὕλην τοῦ σώματος ὡράθῃ αὐλοῦ, ὡς Μωσῇ καὶ Ἀποστόλοις ᾤφθης Ἡλίᾳ τε, Δέσποτα, εἰς ἐκ δὺν ἐμῶν δυσι τελείαις ταῖς φύσεσιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαθητάνομεν ἀπὸ τὴν Γραφήν ὅτι δὺν λογῶν εἶναι τὸ πῦρ, τὸ μὲν εἶνα θεῖον καὶ αὐλοῦ, καθὼ καὶ ὁ Θεός λέγεται ὅτι εἶναι φῶς καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν ἁμαρτίαν· „Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ. δ'. 24.)· τὸ δὲ ἄλλο, ὕλικόν καὶ ὀρώμενον· πλὴν καὶ τὰ δὺν καὶ φωτίζει καὶ καίουσι, κατὰ ἄλλας ὁμῶς καὶ ἄλλας αἰτίας· τὸ μὲν γὰρ θεῖον πῦρ φῶς εἶναι καὶ φωτίζει ἐκείνους ὅπου πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸ, καὶ κανένα ἄλλο δὲν καίει πάρεξ τὴν ἁμαρτίαν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρᾶς ἕξως“ (Λογ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· τὸ δὲ αἰσθητὸν τοῦτο καὶ ἰδικόν μας πῦρ, ὃ καὶ διακονικὸν ὀνομάζεται, καίει καθεὺν ὕλην σώματος καὶ κάμνει ταύτην φαγντὴν ἰδικόν του· Ταῦτα λοιπὸν στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδός, καὶ γενόμενος ὡς ἐνθουσιᾶν εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, ὕτω λέγει· Καινούριον ἀληθῶς καὶ παράδοξον θαῦμα ἐθεωρήθη σήμερον, διότι βλέπεται εἶνα πῦρ τὸ ὁποῖον δὲν καίει τὴν ὕλην τοῦ Θεοῦποστάτου σώματος τοῦ Κυρίου.

Ἀλλ' ἤθελεν εἰπῆν τινὰς πρὸς τὸν Ἱερὸν Μελωδόν· Τί θαυμάζεις, ὦ Ἱερὲ Ἀσματογράφε, ὡς νὰ εἶδες κανένα θαῦμα καινέριον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἐγένετο; ἢ διὰ τί κατεπλάγης ἐπὶ τῇ Μεταμορφάσει τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σχεδὸν λέγεις· Βαβαί τοῦ θαύματος! βλέπω πῦρ, τὸ ὁποῖον ἀνάπτει μὲν τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικόν, δὲν κατακαίει δὲ αὐτό. Ἀρά γε, ὦ Μελωδὲ, δὲν ἠκολούθησεν εἶνα τοιοῦτον θαῦμα καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους Παῖδας τοὺς ἐν Βαβυλῶνι; δὲν ἐβάλθησαν καὶ ἐκεῖνοι μέσα εἰς τὴν κάμνον τοῦ πυρός, καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ

ἀπὸ τὸ πῦρ ἐφυλάχθησαν; „Οὐχ ἤφατο, φησὶν, αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύ-
„ πησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτούς“ (Αἴνεσ. 26.).

Καὶ λοιπὸν ἂν τὸ τοιοῦτον θαῦμα ἐνεργήσῃ εἰς τὰς δούλους, τί θαυμάζεις, ὦ Μελερ-
γε, ἂν ἐνεργήσῃ καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τῆς Κυρίου καὶ Δεσπότης τῶν δούλων ἐκείνων;
Ἡμεῖς δὲ τί ἀποκρινόμεθα εἰς ἐκεῖνον ὅπου οὕτως ἠθέλην εἰπῆ; Ναὶ ὁρθῶς καὶ σὺν
λόγῳ θαυμάζει ὁ ἱερὸς Μελωδός· διότι ἄλλη μὲν ἐστὶ διαφορὰ τὸ νὰ ἦναι τὸ πῦρ ἐξω-
θεν, καθὼς ἦτον εἰς τοὺς Παῖδας, καὶ ἄλλη τὸ νὰ ἦναι ἐσωθεν, καθὼς ἦτον εἰς τὸν
μεταμορφωθέντα Χριστόν· τὸ μὲν γὰρ ἐξωθεν εὐρισκόμενον πῦρ καὶ ἀνεμος ἐμπορεῖ νὰ
τὸ σβύσῃ καὶ βροχὴ καὶ χῶμα καὶ ἄλλα πολλά· τὸ δὲ πῦρ τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορ-
φώσεως ἐπειδὴ ἐσωθεν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ ὑπόστασιν τῆς Θεότητος ἐκβαίνειν ἐξω εἰς τὸ
θεοῦπόστατον σῶμα, διὰ τοῦτο ἦτον ἀληθῶς καινὸν τὸ θαῦμα καὶ παράδοξον, πῶς πῦρ
ἄλλον ἐνοικοῦν εἰς σῶμα τελείως τοῦτο δὲν ἔκαιεν.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἵρμος ἵνα τί με ἀπώσω.

Τροπᾶριον.

„Ρητορεύουσα γλῶσσα Σοῦ τὰ μεγαλεῖα οὐ δύναται φθέγξασθαι·
„ὁ κρατῶν ζωῆς γὰρ καὶ θανάτου δεσπότης παρέστησας ἐν Θαβῶρ
„τῷ Ὁρει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν μαρτυρήσαντας (1) Σοῦ
„τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας
ἐπαραστάθησαν μαζί με τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος· ὅθεν προοιμιάζων θαυμαστι-
κῶς, καταπληττεται τοῦ μυστηρίου τὸ ἄρρητον. Καὶ ποία, λέγει, γλῶσσα γεμάτη ἀπὸ
λόγους ρητορικοὺς δύναται νὰ λαλήσῃ τὰ μεγαλεῖά Σου, Κύριε; ταῦτα γὰρ τὰ μεγαλεῖά
Σου δὲν τὰ ἐφάνεραντες μόνον με τὸ ἀστέκον ἐκεῖνο καὶ ἀπρόσιτον φῶς ὅπου ἐλαμψας
ἐν Θαβωρίῳ ἀπὸ τὸ ἡλιοστάλακτον πρόσωπόν Σου, ἀλλὰ ἀκόμη ἐφάνερας αὐτὰ καὶ
με τὴν παραστάσιν τῶν δύο μεγάλων Προφητῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἡλία· ἐπειδὴ
σύ διὰ νὰ δείξῃς ὅτι εἶσαι Κύριος καὶ Δεσπότης ζωῆς καὶ θανάτου, ταῦτον εἰπεῖν τῶν
ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, διὰ τοῦτο ἐπαραστήσας εἰς τὸ Θαβῶρ τὸν μὲν Μωϋσῆν νεκρὸν ὄν-
τα κατὰ τὸ σῶμα (ἦτοι ἀνεβίβασας ἀπὸ τὸν Ἄδην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ γυμνὴν ἀπὸ σῶμα)
τὸν δὲ Ἡλίαν ἐπαραστήσας ζωντανὸν ἀκόμη ὄντα καὶ ἀρπαγέντα ὡς εἰς Οὐρανὸν διὰ τοῦ
πυρίνου ἄρματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Φῶς τὸ Ἡλίαν ἀρπάσαν ἐν τῷ τοῦ
„πυρός ἄρματι, καὶ μὴ συμφλέξαν τὸν ἀρπαζόμενον“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὅθεν
καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς Προφῆτας ἔδειξας μάρτυρας τῆς Θεότητός Σου· ἐμαρτύρουν γὰρ αὐτοὶ
διὰ μέσου ἑαυτῶν καὶ διὰ τῆς δουλικῆς τῶν ἐν τῷ Θαβῶρ παραστάσεως ὅτι εἶσαι Θεὸς
ἀληθής· τίς γὰρ ἄλλος εἶναι ζωῆς καὶ θανάτου Κύριος, εἰμὴ ὁ Θεός;

Τροπᾶριον.

„Ὁ χερσὶν ἀοράτοις πλάσας κατ' εἰκόνα Σου, Χριστέ, τὸν ἄνθρω-
„πομ τὸ ἀρχέτυπόν Σου ἐν τῷ πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας,
„οὐχ ὡς ἐν εἰκόρι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς εἶ κατ' οὐσίαν, ὁ Θεὸς χρημα-
„τίσας καὶ ἄνθρωπος.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις “Μαρτυρήσαντας”.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσεκτικώτερον θεωρήσας ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσιν, κατεπλάγη τὸ φῶς ἐκεῖνο· ἔπειτα ἀναβιβάσας τὸν λογισμόν του καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν ὑπὸ χειρὸς πλασθέντα Θεοῦ, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ κατ' ὁμοίωσιν γενόμενον, ἐστοχάσθη ἀπορητικῶς καὶ εἶπεν, ἄρα γε τοιοῦτον πολὺ καὶ ὑπερβάλλον νὰ ἦτον καὶ τὸ φῶς τοῦ πρώτου ἐκείνου ἀνθρώπου τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντος, ὅποιον ἦτον καὶ τὸ φῶς τῆς Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορφώσει; ταῦτα πάντα θεωρήσας καὶ στοχασθεὶς, ἔτω λέγει· ὦ Θεοάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πλάστης καὶ δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅς τις ὄχι μόνον ἔλαβες ἀπὸ κῆν γῆν χοῦν (ἦτοι τὸ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον χῶμα τῆς γῆς κατὰ τὸν Ζωαρὰν), καὶ ἐπλάσας τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰς ἀοράτους Σου χεῖρας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ζωορὸν Σου ἐμφύσημα ἐκτίσας ψυχὴν εἰς αὐτόν, καὶ ἐτίμησας κατ' εἰκόνα Σου· Σὺ ἐπειδὴ ἐβλεπες τοὺς ἀνθρώπους ὅτι δὲν ἤξευραν ἀπὸ ποίαν μεγάλην χάριν, καὶ ἀπὸ πόσον ὑπερβολικὸν φῶς ἐξέπεσον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ, τούτου χάριν ἐγίνες ἄνθρωπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καὶ μεταμορφωθείς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβάρ, ἐξήστραψας τὸ θεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀπόρρητον φῶς, διὰ νὰ δείξης εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἤξευρουν πόσον μέγα χάρισμα ἦτον τὸ κατ' εἰκόνα ὅπου ἐδωρήθη ἀπὸ Σέ εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Σχεδὸν δὲ ὁ Μεταμορφούμενος Χριστὸς ἐφαίνετο νὰ λέγῃ ταῦτα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· ὦ ἄνθρωποι, ὅποιον φῶς βλέπετε ὅτι ἀστράφει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, τοιοῦτον ἦτον καὶ τὸ φῶς ὅπου ἐδωρήθη εἰς τοὺς προπάτορας, τοὺς πλασθέντας κατὰ τὴν ἰδικὴν μου εἰκόνα. Πλὴν διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ὁ Κυριακὸς ἄνθρωπος (ἦτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου) ἔλαβε τὸ φῶς κατ' εἰκόνα, ἀπαγε τοῦ νοήματος τούτου! λέγει· Δὲν ἦτον εἰκονικὸν τὸ φῶς εἰς τὸν μεταμορφούμενον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνανεικράθησαν ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύτως αἱ δύο φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο πολλῶν πλέον ἦτον θεϊότερα καὶ λαμπρότερα ἢ τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ ἑλλαμφίς ἀπὸ τὴν τοῦ Ἀδὰμ, ἕνα μὲν, διότι ὁ Χριστὸς ἦτον Θεὸς κατ' οὐσίαν καὶ κατ' ὑπόστασιν, ὁ τὸν Ἀδὰμ δημιουργήσας, καὶ φῶς ὑπάρχων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ φῶς, καὶ ἄλλο, διότι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅπου προσέλαβεν ἐθέωσεν ἐξ αὐτῆς τῆς κατ' ὑπόστασιν ἐνώσεως· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο αὐτὰ ἀσυγκρίτως περισσότερον ἦτον τὸ φῶς τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ καὶ κατὰ Θεοῦ καὶ κατὰ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἀδὰμ. Διὰ τοῦτο λέγει μετὰ διαστολῆς ὁ Μελωδός· Σὺ, Χριστέ, ὑπέδειξας (ἦτοι ἀμυδρῶς ἔδειξας) τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς Θεότητός Σου, ἥτις ἐκτίσας κατ' εἰκόνα τὸν Ἀδὰμ. Ποῦ δὲ τοῦτο ἔδειξας; Εἰς τὸ πλάσμα Σου, δηλαδὴ οὐχὶ εἰς τὸν ψιλὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ὑπὸ Σοῦ προσληφθέντα καὶ ὑποστάντα ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει, καὶ ὁμόθεον μὲ Σέ γεόμενον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολούθως ὁ Μελωδός· Ἐδειξας τὸ ἀρχέτυπον κάλλος Σου, ὅχι εἰς ψιλὴν σου εἰκόνα, τὸν ἀπλῶς ἄνθρωπον δηλαδὴ, ἀλλὰ εἰς τὸν προσληφθέντα ὑπὸ Σοῦ καὶ θεωθέντα, τουτέστι καθὼς Σὺ εἶσαι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις· ὁ αὐτὸς γὰρ εἶσαι καὶ κατ' οὐσίαν Θεός, ὁ αὐτὸς ἐγίνες καὶ κατ' οὐσίαν ἄνθρωπος.

Περὶ τοῦ θεῖου κάλλους ἐνθουσιαστικὰ καὶ ἐρωτικὰ εἶναι τὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου λόγια· „ Ἀρρήτοι, φησὶ, παντελῶς καὶ ἀνεκδιήγητοι τῆς θεοῦ κάλλους αἱ ἀστραπαὶ· οὐκ ἐπαρὶσθαι λόγος· οὐδέχεται ἀκοή· καὶ ἐωσφόρου αὐγὰς εἴπης, καὶ σεληνῆς φαιδρότητα, καὶ ἡλίου φῶς, πάντα ἄτιμα πρὸς εἰκασίαν τῆς δόξης, καὶ πλέον ἀπολείποντα πρὸς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς σύγκρισιν, ἢ ὅσον βαθεῖα νύξ καὶ στυγνὴ σκοτομὴν μεσημβρίας καθαρωτάτης· τοῦτο τὸ κάλλος σαρκίνοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἀθεώρητον, ψυχῇ δὲ μόνη καὶ διανοίᾳ θεωρητόν· καὶ εἶπου τινὰς περιέλαμψε τῶν ἁγίων, ἀφόρητον τοῦ πόθου τὸ κέντρον αὐτοῖς ἐγκατέλιπεν “ (Ὁρ. κατὰ πλάτος β.). Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ὁν ἔχει λόγον πρὸς τὰς ἀβύσσους ἢ ὀλίγη σταγὼν, ἢ πρὸς τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τὸ μικρὸν σπινθηράκιον· οὕτω διακείται καὶ πάντα τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς καλὰ θαυμάζόμενα πρὸς ἐκεῖνο τὸ κάλλος, ὃ περὶ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπέκεινα παντὸς ἀγαθοῦ θεωρεῖται “ (Κεφ. Ι. περὶ Παρθενίας).

Καί

Καὶ ὁ Θεὸς Αὐγουστίνος, „Ὁψέ σε ἠγάπησα, φησὶ, κάλλος πρεσβυτάτον τε ὁμοῦ καὶ „νεώτατον· ὁψέ σε ἠγάπησα κάλλος ἔτως ἀρχαῖον· ὁψέ σε ἠγάπησα· φεῦ τῷ χρόνῳ ὅτε „σε οὐκ ἠγάπων“! (Εὐχ. ἐρωτικ. λβ'.)

Τροπάριον.

„Συγκραθεῖς ἀσυγχύτως, ἄρθρακα ὑπέδειξας ἡμῖν Θεότητος, κα-
„ταφλέγοντα μὲν ἁμαρτίας, ψυχὰς δὲ φωτίζοντα ἐν Θαβώρ τῷ
„Ὄρει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν μαθητῶν τε ἐξάρχας ἐξέστησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φαίνεται ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἐδανείσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια λόγον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου· παρομοιάζει γὰρ ὁ Πατὴρ ἐκεῖ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου μὲ τὸν πεπυρωμένον σίδηρον, λέγων· „Τίνα τρόπον ἐν σαρκὶ ἡ Θεότης; Ὡς „τὸ πῦρ ἐν σιδήρῳ, ἡ μεταβατικῶς, ἀλλὰ μεταδοτικῶς· οὐ γὰρ ἐπτρέχει τὸ πῦρ πρὸς „τὸν σίδηρον, μένον δὲ κατὰ χώραν, μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ὅπερ ἔτε „ἐλαττοῦται τῇ μεταδόσει, καὶ ὅλον πληροῖ ἑαυτοῦ τὸ μετέχον· κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ὁ „Θεὸς Λόγος οὔτε ἐκινήθη ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν“. Ἐκ τοῦ λόγου λοιπὸν τέτε δανείσθεις τὸ προοίμιον ὁ Ἀσματογράφος, λέγει πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ, Σὺ φῶς αὐλὸν ὑπάρχων καθ' ὅσον, ὕστερον συνεκράθης ἀσυγχύ- τως μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν κεραμείαν καὶ σιδηρᾶν· ὅθεν ἐκ τῆς συγκράσεως ταύ- της τῶν δύο φύσεων ὑπέδειξας εἰς ἡμᾶς ἕνα κάρβουνον ἀναμμένον τῆς Θεότητος· ἦτοι τὴν μίαν ὑπόστασιν καὶ τὰς δύο φύσεις Σου τὴν θείαν διπλ. καὶ τὴν ἀνθρωπίνην.

Καθὼς δὲ τὸ κάρβουνον ἔχει μὲν καὶ τὸ γεῶδες καὶ ὑλικόν, καθ' ὅσον γίνεται στάκτη, ἔχει δὲ ἐνταύτῳ καὶ τὸ φωτιστικὸν καὶ φλογερὸν· τοιοιτοτρόπως καὶ Σὺ, Χριστέ, μεταμορφω- θείς, ἔδειξας εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἕνα ἀναμμένον κάρβουνον τῆς Θεότητος, τοῦ ὁποῖου τὸ μὲν γεῶδες καὶ ὑλικὸν εἶναι ἡ ὑλικὴ σὰρξ Σου, τὸ δὲ πρηνήριον πῦρ αὐτοῦ εἶναι ἡ Θε- οτης Σου· πλὴν τὸ ἀναμμένον τοῦτο κάρβουνον τῆς Θεότητός Σου δὲν ἐνεργεῖ τὰ τῶν ἄλλων ἀναμμένων καρβούνων ἰδιώματα, ὥστε ἄλλους μὲν νὰ φωτίζει, δηλαδὴ τοὺς μακρὰν αὐτοῦ ὄντας, ἄλλους δὲ νὰ καίη, δηλαδὴ τοὺς αὐτῷ πλησιάζοντας, ἀλλὰ καίει μὲν ὡς πῦρ ἐκεῖ ὅπου ἤθελεν εὖρη ἁμαρτίαν· „Πῦρ γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς σου καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ. 9. 3.). Τί καταναλίσκει; Τὴν μοχθηρίαν καὶ ἁμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ ὅχι τοὺς ἀνθρώπους. Ὅπου δὲ ἤθελεν εὖρη ἀρετὴν καὶ καθαρότητα, ἐκεῖ ἐνεργεῖ τὰ τοῦ φωτὸς ἴδια, καὶ φωτίζει τὰς ἐναρέτους ψυχὰς. Ταῦτα λοιπὸν δείξας ὁ Σωτὴρ εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, ὅχι μόνον τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐξέπληξεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς πρώτους τῶν Ἀποστόλων καὶ Μαθητῶν.

Ὡδὴ 4'. ὁ Εἰρμός. Ἰλάσθητί μοι, Σωτήρ.

Τροπάριον.

„Ὡς μέγα καὶ φοβερὸν ὥράθη θέαμα σήμερον· ἐξ Οὐρανοῦ αἰ-
„σθητὸς, ἐκ γῆς δὲ ἀσύγκριτος ἐξήστραψεν Ἡλῖος τῆς δικαιοσύ-
„νης μόντος ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον γράφει ὁ Μελωδὸς ὡς νὰ συμπαραστέκεται καὶ αὐτὸς μὲ τὸν με- ταμορφούμενον Χριστόν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, καὶ μὲ τοὺς δύο Προφήτας, καὶ μὲ τοὺς τρεῖς

τρεις προκρίτους Ἀποστόλους* ὅθεν βλέπων καὶ καταπλαγεὶς τὸ γινόμενον θαῦμα, οὕτω λέγει* Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἐθεωρήθη ἓνα μέγα καὶ φοβερόν θεῖον, πρῶτον μὲν, διότι δύο ἐνταυτῷ ἡλιοι ἀνέτειλαν, τὸ ὅποιον ἡ φύσις ποτέ δὲν ἐγνώρισεν* ὑπερβαίνει γὰρ τοῦτο τοὺς ὅρους τῆς φύσεως* ἓνα γὰρ καὶ δύο παρηλίους συγχωροῦσι νὰ γίνωνται οἱ περὶ μετεώρων φιλοσοφοῦντες, ἓνα δηλαδὴ εἰς τὸ ἓνα πλάγιον μέρος τοῦ ἡλίου, καὶ ἄλλον εἰς τὸ ἄλλο πλάγιον* γίνεται δὲ τοῦτο ὅταν κατὰ ἀντανάκλασιν φαίνεται ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου μέσα εἰς κατένα νέφαλον πυκνὸν ἐνταυτῷ καὶ ὁμαλὸν εὐρισκόμενον εἰς τὰ πλάγια μέρη τοῦ ἡλίου, ἢ εἰς τὰ βόρεια δηλαδὴ, ἢ εἰς τὰ νότια* οἱ παρηλίοι δὲ δὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ πραγματικοὶ ἡλιοι, ἀλλὰ μόνον εἰκόνες καὶ φαντασίαι τοῦ ἡλίου (1). Δύο λοιπὸν παρηλίους συγχωροῦσιν οἱ Μετεωρολόγοι νὰ γίνωνται, οὐδὲ πτε δὲ καὶ δύο ἡλίους πραγματικούς.

Δεύτερον δὲ (τὸ ὅποιον εἶναι ἀπὸ τὸ πρῶτον παραδοξότερον) ὅτι ὁ μὲν ἓνας ἡλιος ὁ αἰσθητὸς καὶ συνειδισμένος ἀνέτειλεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς, ὁ δὲ ἄλλος ὁ νοητὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὴν γῆν. Ἀσύγκριτος δὲ εἶναι κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτὸς ὁ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλας ἡλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός* καθὼς καὶ ὁ αἰσθητὸς ἡλιος εἶναι ἀσύγκριτος παραβαλλόμενος μὲ τοὺς ἀστέρας* ὅθεν καθὼς τοῦ αἰσθητοῦ τούτου ἡλίου ἀνατέλλοντος εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀποκρύπτονται οἱ ἀστέρες* οὕτω καὶ τοῦ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλαντος σήμερον ἡλίου Χριστοῦ βέβαια ἤθελεν ἀποσβεσθῇ ὁ ἐν τῷ Οὐρανῷ ἡλιος, μὴ τολμῶν νὰ ἀντιλάμπῃ τὸ κτίσμα εἰς τὸν Κτίστην, εἰάν ὁ κάτωθεν ἐξαστράπτων νοητὸς ἡλιος δὲν ἤθελε κρατῇ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀσβεστον.

Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον ὅπου ἔχει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ θεὸς Ἐφραίμ ὁ Σύρος λέγων* „Δύο ἡλίους οἱ μαθηταὶ ἐβλεπον, ἓνα ἐν τῷ „Οὐρανῷ κατὰ τὸ ἔθος, καὶ ἓνα παρὰ τὸ ἔθος* ἓνα τὸν φαίνοντα αὐτοῖς καὶ τὸν Κόσμον καταυγάζοντα ἐν τῷ στερεώματι, καὶ ἓνα αὐτοῖς μόνον φαίνοντα τὸ πρόσωπον „αὐτοῦ“. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν δύο ἡλιοι ἀνέτειλαν σήμερον ὁ αἰσθητὸς καὶ ὁ νοητὸς, πῶς δὲν εἶδον ἄλλοι τὸν ἡλίον αὐτὸν, παρέξ οἱ δύο Προφῆται, καὶ οἱ τρεῖς Ἀποστολοι; Λύει θαυμασίως τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης θεὸς Γρηγόριος λέγων* Οἱ μὲν αἰσθητὸς ἡλιος, ἐπεὶ δὲ εἶναι ἄψυχος καὶ ἄλογος καὶ δὲν ἔχει θέλησιν, εὐθύς ὅπου ἀνατείλῃ, φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων* ὁ δὲ νοητὸς ἡλιος ὁ Χριστὸς, ἐπεὶ δὲ ἔχει θέλησιν αὐτεξούσιον, διὰ τοῦτο καὶ ἀστράπτων δὲν ἐφαίνετο εἰς ὅλους, ἀλλὰ εἰς ὅσους ἤθελε, καὶ ὅσον ἤθελε* καὶ ἤκουσον αὐτοῦ λέγοντος* „Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἡλιος ὡς πέφυκεν, ἀλλ' οὐχ ὡς θέλει φαίνεται, οὐδ' οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις* ὁ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἡλιος Χριστὸς, οὐ φύσιν ἔχων μόνον καὶ φυσικὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ θέλησιν κατὰλληλον, οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις, καὶ ἐφ' ὅσον θέλει προμνηστῶς καὶ σωτηρίως ἐπιλάμπει* διὰ τοῦτο θελήσας ὡς ἡλιος ἐπέφανε, καὶ ἐώρατο τοῖς τῶν Ἀποστόλων ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῦτα οὐκ ἐκ πολλοῦ τοῦ διαστήματος* εἴτα τηλαυγέστερος λάμψας ὡς ἠθέλησε, δι' ὑπερέχουσιν φανότητα τοῖς τῶν Ἀποστόλων ὀφθαλμοῖς ἀόρατος ὑπῆρχεν, ὥσπερ εἰς φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθὼν“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἠσαΐας ὁ Προφήτης“).

Τροπᾶριον.

„Παρήλθε μὲν ἡ σκιά τοῦ Νόμου ἐξασθεμήσασα, ἐλήλυθε δὲ σαφῶς Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, Μωσῆς ἀμβόνησεν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, κατιδὼν Σου τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελωδὸς τὸν ἡλιοστάλακτον Χριστὸν νὰ λάμπῃ ἐν τῇ Μεταμορφώσει μὲ φῶς ὅλον καὶ θαρράτατον, καὶ μὲ ἀκτῖνας ὅλας λαμπροτάτας, ἐστοχάσθη τὰ τῆς Παλαιᾶς Δια-

(1) Ὁρα εἰς τὸ ΚΓ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμμίδου.

Διαθήκης, ὅτι ὠμίλει μὲν ὁ Θεὸς μὲ τὸν Μωϋσῆν, ἐν γνώφῃ ὅμως καὶ θυέλλῃ (ἤγουν ὁρμητικῇ ἀνέμου κινήσει) καὶ καπνῷ· ὅθεν διὰ τῶν δύο αὐτῶν ἐνόησε τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχουν αἱ δύο Διαθήκαι, καὶ ὅτι τόσον εἶναι λαμπρότερα καὶ ἐνδοξότερα ἡ Νέα Διαθήκη ἀπὸ τὴν Παλαιάν, ὅσον λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον εἶναι τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους, καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν σκιά· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Αἱ „σκιαί· παρατρέχουσιν, ἡ ἀλήθεια ἐπείσέρχεται“. Ταῦτα λοιπὸν ἐννοήσας ὁ Ἀσματογράφος λέγει· Ἐπέρασεν ἡ σκιά· ἐκείνη τοῦ Παλαιοῦ Νόμου καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ γραμματος· ἦλθε δὲ ὁ φωτεινὸς καὶ λαμπρότατος Χριστὸς, ἡ ὄντως ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα τῆς τοῦ Νόμου σκιάς· καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ „ζωή“ (Ἰω. 14. 6.).

Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ὅχι ἐκ μέρους του, ἀλλὰ ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ὃς τις βλέπων τὴν Θεότητα τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἐξεφώνησε τὰ ἀνωτέρω λόγια. Διὰ τί δὲ εἶπε ταῦτα ἐκ μέρους τῆς Μωϋσέως ὁ Μελωδὸς, καὶ ὅχι ἐκ μέρους του; Διὰ τὴν βεβαιώσιν τὸν λόγον του περισσότερον ἐκ μέρους τοῦ Μωϋσέως λεγόμενον· πιστεύομεν γὰρ περισσότερον εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν πεῖραν δύο πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων λέγουσιν, ἤγουν ὅτι τὸ μὲν εἶναι τοῦτο, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τοῦτο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς ἐμβῆκε καὶ εἰς τὴν παλαιάν τοῦ Νόμου σκιά καὶ τὴν γνωφεραν ἐκείνην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Σινᾷ, καὶ εἰς τὴν φωτεινοτάτην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, διὰ τοῦτο ἀξιόπιστός ἐστι μαρτυρῶν καὶ τὰ δύο αὐτὰ, ἤγουν ὅτι ἐπέρασε μὲν ἡ σκιά τοῦ Νόμου, ἦλθε δὲ ἡ κατὰ Χριστὸν ἀλήθεια.

Σημείωσαι ὅτι ἡ Θεότης ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Μωϋσῆς δὲν ἦτον ἡ μία τῶν τριῶν ὑποστάσεων φύσις καὶ ὑπερουσίος οὐσία, ἀπαγε! αὐτὴ γὰρ εἶναι ἀόρατος, ἀπερινόητος καὶ ἀμέθεκτος παντάπασιν, ἀλλ' ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ λαμπρότης καὶ ἐνέργεια· πολυσήμαντον γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ Θεότης κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον, λέγοντα ἐν τῷ Διαλόγῳ Βαρλαάμῃτε καὶ Ὁρθοδόξῳ· „Μία ἐστὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων „Θεότης· α) ἦτοι φύσις καὶ οὐσία ὑπερουσίος, ἀπλή, ἀόρατος, ἀπερινόητος, ἀμέθεκτος „παντάπασιν· αἱ δὲ ἄλλαι παρα τῶν ἁγίων λεγόμεναι Θεότητες, εἴτε μία, εἴτε δύο, „εἴτε πλείους (εἰσί). β) Καὶ γὰρ τὸ πανταχοῦ εἶναι, ἀπὸ τοῦ Θεῖν καὶ οἰοῦναι φθά- „νειν πανταχόσε, Θεότητα ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν. γ) Καὶ τὸ μηδαμοῦ εἶναι, ἀποθέοντα „ὡσπερ καὶ διαφεύγοντα πανταχόθεν. δ) Ἦτε τοῦ Θεοῦ λαμπρότης, ἣν οἱ Ἀπόστολοι „(πρόσθετες καὶ οἱ Προφῆται) ἐπὶ τοῦ Ὁρους εἶδον, Θεότης λεγεται ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν, „τουτέστι καίειν τε καὶ ἀναλίσκειν πᾶσαν μοχθηρίαν. ε) Τό, τε γινώσκειν ἀπαιτα, „παρα τὸ θεᾶσθαι πάντα τὸν Θεὸν πρὶν γενέσεως αὐτῶν. ς) Καὶ τὸ προνοεῖν, ἀπὸ „τοῦ ἐφορεῖν. ζ) Καὶ πρὸς τούτοις τὸ θεοποιεῖν“.

Τροπάριον.

„Ὁ στύλος τῷ Μωϋσῇ Χριστὸν τὸν μεταμορφούμενον, ἡ δὲ με-
„φέλη σαφῶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τὴν ἐπισκιάσασα ἐν
„τῷ Θαβωρίῳ παρεδήλου ἐμφανέστατα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαθὼν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος εἶχε σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τῆς Νέας Διαθήκης καὶ Χάριτος· „Σκιά γὰρ, φησὶν, ἔχων ὁ „Νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων“ (Ἐβρ. 10. 1.). διὰ τοῦτο καὶ τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τὴν νεφέλην, τὰ ὁδηγήσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραήλ, σύμβολα παραλαμβάνει τῆς ἐν τῷ Ὁρει Θαβὼρ μεταμορφώσεως τῆς Κυρίου· ὅθεν λέγει οὕτως· Ὁ μὲν στύλος τοῦ πυρὸς, ὃς τις αἰδῇγει κατὰ τὴν νύκτα τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ἐφανερόνεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· βλέπων γὰρ αὐτόν, ἐνθυ-
μεῖτο τὸν στύλον τῆς πυρὸς, καὶ ἐστοχάζετο ὅτι ἐκεῖνος ἦτον τύπος τῆς ἐνταῦτα μεταμορ-
φου-

φουμένου Χριστοῦ· καθότι καὶ ὁ Χριστὸς ἀστράπτεν ὡς στύλος πυρός, καὶ ἔφθανεν ἀπὸ τῆν γῆν ἕως εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁμοίως καὶ ἡ παλαιὰ νεφέλη ἐφανερόνεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ὅτι ἦτον τύπος τῆς φωτεινῆς νεφέλης τῆς ἐν τῷ Θαβώρῳ φανείσης· καὶ αὕτη δὲ πάλιν ἐφανερόνε τῇ χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ἐπεσκέασεν εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Παῖδες Ἑβραίων.

Τροπάριον.

„Νῦν καθωράθη Ἀποστόλοις τὰ ἀθέατα, Θεότης ἐν σαρκίῳ ἐν τῷ
„Ὄρει Θαβώρ ἀστράπτουσα βοῶσιμ· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεός,
„εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶ ρητόν ἐκεῖνο „Ἄ ὀφθαλμός οὐκ
„εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη“ (ἀ. Κορ. β'. 9.)·
τὸ ὅποιον ρητόν γράφει μὲν ὁ Παῦλος, ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα τοῦ Προφή-
του Ἡλίου, τὰ τότε μὲν σωζόμενα κατὰ τὸν Κριτικὸν Φώτιον, νῦν δὲ οὐ σωζόμενα. Ἐκ
τούτου λοιπὸν τοῦ ρητοῦ τὸ „Ἄ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε“ παραλαβὼν μόνον ὁ Μελωδὸς,
λέγει· Τώρα ἐθεάθησαν τὰ ἀθέατα, κατὰ τὸ τῆς Γραφῆς λόγιον. Ποῖα δὲ ἦτον αὐ-
τά; Τὸ νῦν φανῇ Θεὸς μὲ σῶμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνωθεὶς μὲν εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ τὸ
πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θεώσας αὐτὸ, τῆς ἰδικῆς του Θεότητος μὴ ἐκπεσῶν.
Ταῦτα δὲ τὰ ἀθέατα ἐθεάθησαν μὲν αἰσθητῶς ἀπὸ τῶν τρεῖς Ἀποστόλους ἐν τῷ Ὄρει
Θαβώρ· ἐθεάθησαν δὲ ὕστερον καὶ νοητῶς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους μαθητάς τῶν Ἀπο-
στόλων τοὺς ἀποστολικῶς ζήσαντας.

Θεότητα δὲ ὅταν ἀκούσης, ἀγαπητέ, μὴ τὴν φύσιν καὶ ὑπερούσιον οὐσίαν νομίσης τοῦ
Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ ἀθεάτος ἐστὶ πάντη καὶ ἀνεπινόητος· καθότι τῶν Μασσαλιανῶν
ἦτον κακόδοξον φρόνημα ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ οὐσία εἶναι ὁρατὴ καὶ μεθεκτὴ· ὅθεν καὶ ἡ κα-
τ' αὐτῶν συστάσα Σύνοδος ταῦτα ἐδογματίσεν· „Γίνεται τις ἐπίδημία τοῦ Παρακλήτου,
„καὶ ἐνοικεῖ τοῖς ἀξίοις ὁ Θεός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἡ Θεότης“. Ὅθεν Θεότης ἐδῶ
ἐννοεῖται ἡ τοῦ Θεοῦ θεοποιὸς ἐνέργεια καὶ χάρις καὶ φῶς, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησαν καὶ
ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ. Ἀθεάτων δὲ εἶπε Θεότητα ὁ Μελωδὸς
τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν, διότι δὲν θεωρεῖται ὅλη ὅση τίς ἐστίν, ἀλλὰ
πολλὰ ὀλίγον μέρος αὐτῆς, καὶ, διὰ τὰ εἶπω οὕτω, μία ἀκτὴς· καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσὸς
Ἄγιος· „Ἐνταῦθα ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἐαυτοῦ Μαθηταῖς ἐδείξε τῆς ἀθεάτου Βασι-
„λείας τὴν δόξαν καὶ οὐκ ἐπέδειξε· τούτέστι μικρὸν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχὶ
„τελείως, τὸ μὲν πληροφορῶν, τὸ δὲ φειδόμενος, ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὸ ζῆν ἀ-
„πολέσωσιν“. Ὅτι δὲ πολυσήμαντον ὀνομά ἐστιν ἡ Θεότης, ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον „Πα-
„ρῆλθε μὲν ἡ σκιά“. (1)

Ἐφῆ δὲ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτήν· „Νῦν ὠράθη τα
„τοῖς ἀνθρώποις ἀθέατα· ὀμμασιν ἀνθρωπίνους σῶμα γήϊνον θείαν ἀυγάξει λαμπρότη-
„τα· σῶμα θνητὸν δόξαν πηγάζει Θεότητος· ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ, ἡ σὰρξ τε Λόγος ἐγέν-
„ετο, εἰ καὶ μὴ τῆς οἰκείας ἐξέστη ἐκάτερα φύσεως“.

Τρο-

(1) Τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν
τοῦ Θεοῦ μὲ πολλὰ ὀνόματα θεοπρεπῆ μεγαλύνει
ὁ Θεσσαλονικὴς Γρηγόριος ἐν τοῖς λόγοις, οὓς ἐπι-
γράφει Πρώτους καὶ Δευτέρους, λέγων· „Οὐ μόνον
„Θεὸς ἐστὶν ὑπὲρ τὰ ὄντα ὧν, ἀλλὰ καὶ ὑπερθεός
„(ἡ θεοποιὸς δηλ. τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια)· καὶ οὐ μόνον
„ὑπὲρ πᾶσαν δέσιν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶ-

„σαν ἀφαιρέσιν ἢ ὑπεροχὴ τοῦ πάντων ἐπέκεινα,
„καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν ὅπως οὖν γενομένην ὑπερβείνη-
„κε“· καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἴνον λόγῳ·
„Καὶ ὑπὲρ τὸ καθ' ὑπεροχὴν μὴ ὄν, διὰ νοεῶς αἰ-
„σθήσεως πνευματικῶς ὁραμένον ἐστὶ (τὸ θεῖον δη-
„λαδὴ φῶς), ὁ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡχίστα ἐστίν“.

Τροπάριον.

„Ἐφριξάμ φόβῳ ἐκπλαγέμετες τὴν εὐπρέπειαν τῆς Θείας Βασι-
 „λείας ἐν τῷ Ὁρει Θαβώρ Ἀπόστολοι βοῶντες· Εὐλογητὸς εἶ,
 „Κύριε ὁ Θεός, εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὰ λόγια ταῦτα αἰνιγματωδῶς φανερώνει ὁ Μελωδὸς τὴν πτῶσιν ὅπου ἔπαθον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος· ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τὸν φόβον των ἐξεπλάγησαν τὴν αἰ-
 ραιότητα τῆς Θείας Βασιλείας τὴν ἐν τῷ Ὁρει ἀστράψαν, διὰ τοῦτο οὐδὲ νὰ ἀνανεύ-
 σαν συνεχωρήθησαν, ἀλλ' ἔπεσον κάτω, τὸ θαῦμα τῆς Θείας Μεταμορφώσεως θεασάμενοι.
 Ταῦτα βεβαιῶν καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματ-
 θαῖον, οὕτω λέγει· „Πῶς οὖν οὗτοι νῦν ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν; Διότι καὶ ὕψος
 „ἦν μέγα, καὶ ἐρημία βαθεῖα, καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μεταμόρφωσις γέγονε φρίκης
 „γέμουσα, καὶ φῶς ἐξέλαμψεν ἄκρατον· καὶ λοιπὸν τῆς νεφέλης περιταθείσης ἠνώθευ,
 „καὶ ἐπικαταρράγεισης τῆς φωνῆς, εἰκότως περιετράπησαν τε καὶ ἐφοβήθησαν“. Τὰ αὐ-
 τὰ λέγει καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ ἐρανίσθη ὁ Ζυγαδηνός.

Τροπάριον.

„Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἠκούσθη· ὁ ἀπάτωρ γὰρ Υἱὸς ἐκ τῆς Παρ-
 „θέου τῇ πατρὶά Φωρῇ ἐμδόξως μαρτυρεῖται οἷα Θεός καὶ ἄμ-
 „θρωπος ὁ αὐτός εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τῆτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „Ἄ ὀφθαλ-
 „μὸς ἐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε“· περὶ τοῦ ὁποίου εἵπομεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον·
 εἰς μὲν γὰρ τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο ἀνέφερε μόνον τὸ „Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν“· εἰς τοῦ-
 το δὲ ἀναφέρει τὸ „Καὶ ἄ οὐς οὐκ ἤκουσεν“· ὅθεν λέγει· Ὁ χωρὶς πατὴρ ἐκ τῆς Παρ-
 θέου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα γεννηθεὶς, αὐτὸς μαρτυρεῖται ἐνδόξως μὲ τὴν φωνὴν τῆ χα-
 ρὶς μητρὸς κατὰ τὴν Θεότητα γεννησαντος Πατρὸς· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός“.
 Υἱὸς δὲ ἀγαπητὸς μαρτυρεῖται, ὅχι μόνον καθ' εἶναι Θεός, ἀλλὰ καὶ καθ' εἶναι ἀνθρω-
 πος· εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, καὶ Υἱὸς τῆς Παρέου, καὶ οὐχὶ
 δύο Υἱοί, ἄλλος ὁ ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς, καὶ ἄλλος ὁ ἐκ τῆς Παρέου, ὡς ἐβλασφήμει ὁ
 ἰουδαϊσφρων καὶ ἀθροπολάτης Νεστόριος. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην
 πανηγυρίζων, συμφώνως λέγει· „Σήμερον ἐξακούεται ἀνθρώπων ὥσὶ τὰ ἀνήκουστα· ὁ
 „γὰρ ὁράμενος ἀνθρώπος, Θεὸς Υἱὸς ὡς Μονογενὴς ἡγαπημένος μαρτυρεῖται καὶ ὁμοούσιος·
 „ἀφευδὴς μαρτυρία καὶ ἀληθὴς ἀνάρρησις· αὐτὸς γὰρ ὁ γεννησας Πατὴρ μαρτυρεῖ τῆς
 „ἀνάρρησιν“. Σημειοῦμεν δὲ ἐδῶ ὅτι Υἱὸν ἀγαπητὸν ὠνόμασεν ὁ Πατὴρ τὸν Χριστὸν, οὐ
 μόνον καθ' ὅσον Θεον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἀνθρώπον· καθότι ὁ Χριστὸς εἰς ἐστὶν Υἱὸς κατὰ τὴν
 ὑπόστασιν, εἰ καὶ διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὴν φύσιν. Διηκοῖ λοιπὸν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ὅτι
 οὗτος ὁ φαινόμενος ὡς ἀνθρώπος, Υἱός μου ἀγαπητός ἐστι καθ' ὅσον Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Σύ-
 ρος Ἐφραίμ· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός· οὐ κεχωρισμένος τῇ δόξῃ τῆς Θεότη-
 „τος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἓνα ἔκραζε τὸν φαινόμενον σῶματι εὐτελεῖ, καὶ ἐν δόξῃ φοβεῖται“.

Τρο-

Τροπάριον.

„Θέσει οὐ γέγομας Ὑψίστου, τῇ οὐσίᾳ δὲ Τίος ἡγαπημέρος προῦ-
 „πάρχωρ ἡμῖν ὠμίλησας ἀτρέπτως, Εὐλογητὸς εἶ, κράζουσιν, ὁ Θεός
 „εἰς τῆς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ σοὶ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀνεγεννήθησαν διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι λέγονται Θεοὶ καὶ Τιοὶ τοῦ Ὑψίστου· κατὰ θεσιν ὁμῶς καὶ χάριν, οὐχὶ δὲ κατὰ φύσιν· ὁ δὲ εἶπεν ὁ Προφητὰν· „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστέ καὶ „Τιοὶ Ὑψίστου πάντες“ (Ψαλ. π.ά. 6.)· τὸ καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπὼν πρὸς τῆς Ἰουδαίης· „Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστέ“; (Ἰω. ἱ. 34.) Ἀκολουθῶν δὲ εἶπε, καὶ πῶς γίνονται Τιοὶ Θεοῦ· διότι ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐγκάτοικον εἰς τὰς ψυχὰς των· „Εἰ ἐκείνους γὰρ, φησὶν, εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λό-
 „γος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή“ (αὐτόθ. 35.). Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν ἠξεύρων ταῦτα, ἵνα μὴ νομίσῃ τις ὅτι καὶ ὁ Μονογενὴς καὶ κατ' οὐσίαν Τίος τῷ Πατρὶ εἶναι κατὰ θεσιν καὶ χάριν Τίος, διὰ τοῦτο ἐπιστρέφων λέγει πρὸς αὐτὸν· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ δὲν εἶσαι κατὰ θεσιν καὶ χάριν Τίος τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἶναι ἐκεῖνοι, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ, (τοῦτο γὰρ ἐφθόνην ὁ δυσσεβὴς καὶ ἰουδαϊστικὸς Νεστόριος) ἀλλὰ εἶσαι Τίος Μονογενὴς τοῦ Πατρὸς κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν· καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος Πατὴρ Σε ἐμαρτύρησεν εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος εἰπὼν· „Οὗτός ἐστιν „ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“.

Τὸ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· „Ὡστε διπλοῦν τὸ φίλτρον, μᾶλλον δὲ καὶ τρι-
 „πλοῦν· ἐπεὶ δὲ Τίος, ἐπεὶ δὲ ἀγαπητός, ἐπεὶ δὲ ἐν αὐτῷ εὐδόκησε. Τί δὲ ἐστὶν „Εν „ᾧ εὐδόκησα; „Ὡσανεὶ ἔλεγεν· Ἐν ᾧ ἀναπαύομαι, ᾧ ἀρέσκομαι, διὰ τὸ κατὰ πάντα ἐξι-
 „σῶσθαι πρὸς αὐτὸν μετὰ ἀκριβείας“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχή· Ἐπεὶ δὲ πολλά). Ὁμοίως καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος λέγει· „Τί δέδοικας, ὦ Πέτρε, περὶ τοῦ Ἰησοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ Τίός „μου· καὶ οὐχὶ ἀπλῶς Τίος ὡς οἱ δι' ἀρετῆς οἰκειοποιούμενοι μοι, ἀλλ' ὁ ἀγαπητός, ἡγουν
 „ὁ ἐξαίρετος ὡς Μονογενὴς· καὶ οὐ τὸτο μόνον, ἀλλ' ἐν ᾧ εὐδόκησα, τουτέστιν, ᾧ ἐπανα-
 „παύομαι, ἐφ' ᾧ ἀρέσκομαι, ὡς ὁμογνώμονι καὶ ἴσῳ ἐμοί“. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Σελευ-
 „κείας Βασίλειος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων· „Οὗτός ἐστιν ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός· ἐκεῖνος δού-
 „λους ἔκτισα, τοῦτον Τίον ἐκ τῆς οὐσίας ἐγέννησα· ἐμός ἐστιν Τίος, καὶ δούλου μορφὴν
 „δὲ ὑμᾶς περιβέβληται· ἀπρόσιτον ἔχει τὸ φῶς, καὶ δι' ὑμᾶς τὰς ἀκτῖνας ἐμέτρησε“. Τοιοῦτος λοιπὸν κατ' οὐσίαν Τίος τοῦ Πατρὸς Σὺ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, ὕστερον ἔγινες καὶ Τίος τῆς Παρθένου χωρὶς ναῖ τραπεῖς ἀπὸ τὴν φυσικὴν Τιότητα ὅπου ἔχεις μετὸν Πατέρα· καὶ οὕτω συνωμίλησας μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὡδὴ ἡ. ὁ Εἰρμός. Ἑπταπλασίως κάμινον.

„Ἀκηκούτες, Δέσποτα, ἐκ Πατρὸς μαρτυρούμεγον, καὶ ὡς ἀνθρώ-
 „πίμης στερρότεραν ὄψεως ὁρᾶν τοῦ προσώπου Σου τὴν ἀστραπὴν
 „μὴ φέρομτες Σοῦ οἱ Μαθηταί, ἐπὶ τὴν γῆν κατέπιπτον, ἐν φό-
 „βῳ μελωδοῦντες· Ἱερεῖς εὐλογεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπολογεῖται ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τῆς Ἱερῆς Ἀποστόλης· ἐπεὶ γὰρ μερικοὶ ἴσως ἠθέλουν ὑποπτεύσειν ὅτι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν

γῆν ἀπὸ φόβον δουλικὸν καὶ μικροψυχίαν, διὰ τοῦτο ἀποτίνεται εἰς αὐτὸς ὁ Ἀσματογράφος καὶ λέγει· Δὲν ἦτον, ἀδελφοί, τόσοι ἀνάνδροι καὶ δειλοὶ οἱ Ἀποστόλοι, οὐδὲ τὸ πείσιμον αὐτῶν ἠκολούθησεν ἀπὸ πάθος μικροψυχίας· ἀλλὰ ἐπεὶ ἤκουσαν μὲν τὴν Θεόκτυπον ἐκείνην καὶ βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ἣτις ἐμαρτύρει τὴν φυσικὴν Υἱότητα τοῦ Μονογενοῦς, ἐξεπλάγησαν κατὰ τὴν ἀκοήν· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ἀστραπὴν, ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία σχεδὸν ἦτον στερρότερα ἀπὸ τὴν ὄψιν· (ἔτω γὰρ εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγει· „Φῶς ἡ παραδει-
„χθεῖσα Θεότης ἐπὶ τῇ Ὄρῳ τοῖς μαθηταῖς, μικρὰ στερρότερα καὶ ὀφθαλμοῖς“.) βλέπον-
τες πρὸς τοῦτοις καὶ τὸ φῶς τῶν ἱματίων τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν φωτεινὴν νεφέλην, καὶ τρό-
πον τινὰ ἀσθενησάντες τόσοι κατὰ τὴν ὁράσιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀκοήν, τὰς δύο κυριω-
τέρας αἰσθήσεις, διὰ ταῦτα δὲν ἐδυνήθησαν πλεονεξίαν ὑποφέρειν, ἀλλὰ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν,
καὶ μὲ φόβον οὐχὶ τὸν δουλικόν, ἀλλὰ τὸν τελειωτικὸν ἔφαλλον.

Σημειοὶ δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ἐπὶ τῇ „Ὡς ἀνθρωπίνης στερρότεραν ὀφθαλμοῖς“ λόγου δὲν εἶναι ἐπὶ ῥῆμα Βεβαιωτικὸν τὸ „Ὡς, ἀλλὰ διστακτικὸν καὶ κολαστικόν· καθότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐραίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν αὐτὸ, οὕτως εἶπεν ἀνωτέρω· „Φῶς ἡ παραδειχθεῖσα Θεότης (ἡτοὶ ἡ τοῦ Θεοῦ Θεοποιὸς ἐνέργεια), μικρὸν στερρότερα „καὶ ὀφθαλμοῖς“· ἐπεὶ δὲ ἡ θεία ἑλλαμψὶς ἐκείνη δὲν ἦτον πάντη στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς, διότι, ἂν ἦτον τοιαύτη, ἐξάπαντος ἤδελαν ἀποτυφλωθῇ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ ὀλίγον ἦτον στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τὰς ὀφθαλμούς. Εἶπε δὲ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι δὲν ἦτον τὸ φῶς ἐκεῖνο πολὺ καὶ μέγα καὶ ὑπερβολικόν, ἀλλὰ διότι μαζὶ μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἦτον καὶ πρᾶσι καὶ γαλήνη καὶ εἰς τὰς ὀφθαλμούς ἰλαρόν· τοιοῦτον γὰρ ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ φῶς ὅπου ἀκτινοβολοῦσεν ἀπὸ τὰ τεθεωμένα μέλη τοῦ γλυκυτάτου καὶ φιλανθρωποτάτου Σωτῆρος.

Τροπάριον.

„Βασιλευόντων πέφυκας Βασιλεὺς ὡραιότατος, καὶ τῶν πανταχῶ
„κυριευόντων Κύριος, Δυνάστης μακάριος, καὶ φῶς οἰκῶν ἀπρόσι-
„τον, ὃ οἱ μαθηταὶ καταπλαγέρτες ἐβόων· Οἱ Παῖδες εὐλογοῦτε
„Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου δείχνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὡς νὰ ἦτον παρὼν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφή-
τας, καὶ νὰ ἔβλεπε τὸ ἄρρητον κάλλος τοῦ φωτοδότου Ἰησοῦ, καὶ τὴν θείαν αὐτοῦ δόξαν καὶ λαμπρότητα, ἐνθουσίασε τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἐκείνου ἀμήχανον ὡραιότητα· ὅθεν ἐρα-
νίζεται ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρῆνα τῇ Ἀποστόλου Παύλου τὰ ὕψηλα καὶ θεοπρεπῆ ὁνό-
ματα, καὶ μὲ αὐτὰ ὀνομάζει τὸν παρ' αὐτοῦ ἀγαπώμενον· ἐκεῖνος γὰρ γράφει ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, φῶς οἰκῶν ἀπρό-
„σιτον“ (ἀ. Τιμ. σ'. 15.). Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Μεταμορφούμενον οὕτω λέγει· Ὡς ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ ἐκ φύσεως εἶσαι Βασιλεὺς ὅλων τῶν ἐπιγείων Βασιλείων τοῦ Κόσμου· Βασιλεὺς ὅμως ὡραιότατος καὶ ὑπέρκαιος, διὰ τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς μὲ τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐνδεδυμένος ἐν τῇ Μεταμορφώσει Σου· ὅθεν προβλέπων Σε ὁ Περφήτης Δαβὶδ, εἶπεν· „Ὁραῖος κάλλει παρα τοὺς Υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων“ (Ψαλ. μδ'. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀσματι Νύμφη· „Ἰδοὺ εἰ καλὸς ἀδελφιδός μου, καὶ γε ὡραῖος“ (Ἀσ. ἀ. 16.).

Οὐ μόνον δὲ, λέγει, Βασιλεὺς εἶσαι τῶν βασιλευόντων, ἀλλὰ καὶ Κύριος τῶν κυριευόν-
των, καὶ Δυνάστης ὅχι ὡς ἀδικῶν καὶ ἀρπάζων, οὐδὲ ὡς πλεονεκτῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ εἶναι ἴδια τῶν ἐπὶ γῆς δυναστευόντων, ἀλλὰ εἶσαι Δυνάστης μακάριος, καὶ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, διότι ἂν καὶ οἱ Ἀγγελοὶ καὶ αἱ ψυχαὶ λέγωνται ἀθάνατοι, ἀλλὰ κατὰ μετο-
χήν

χὴν καὶ χάριν· μόνος δὲ ὁ Θεὸς ἔχει φύσει τὴν ἀθανασία. Πρὸς τοῦτοις δὲ λέγει καὶ τὸ, Σὺ κατοικεῖς εἰς φῶς ἀπρόσιτον· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσόρρῃμων ἐν τῷ περὶ ἀκαταλήπτου τρίτῳ λόγῳ αὐτῶ, λέγει· „Ερώτησον τὸν αἰρετικὸν τίποτε ἐστὶ τοῦτο, φῶς οἰκῶν „ἀπρόσιτον; πρόσεχε τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ Παύλου· οὐκ εἶπε φῶς ὡν τὸ ἀπρόσιτον, ἀλλὰ „φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ἵνα μάθῃς ὅτι εἰ ὁ οἶκος ἀπρόσιτος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐνοικῶν αὐ- „τῷ Θεός; τὸ δὲ ἀπρόσιτον τοῦ ἀκαταλήπτου πολλῶν μείζον ἐστίν· ἀπρόσιτον γὰρ λέ- „γεται, ὃ μὴ δὲ ζητηθῆναι ὅλως δυνατόν“. Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ περὶ Θεοῦ φωτός ΛΘ΄ κεφαλαίῳ συλλογίζεται οὕτως· „Εἰ φῶς τε ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ φῶς οἰ- „κεῖν ἀπρόσιτον λέγεται, τὸ μὲν ἄρα (ἥτοι ὅτι φῶς ἐστίν) ὡς οὐσιῶδες αὐτῷ καὶ φυσικόν „ἀχώριστον ὄν, τὸ δὲ (ὅτι φῶς οἰκεῖ) ὡς κατὰ τὴν ἐνέργειαν διακεκριμένον“. Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων, καὶ Κυρίου τῶν κυρίων ταῦτα ἐκφαντορικῶς ὑφηγορεῖ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, οὕτω λέγων· „Καθ’ ὅσον ὑπερέχουσι τῶν οὐκ ὄντων τὰ ὄντα „ἅγια, ἢ Θεῖα, ἢ κύρια, ἢ βασιλικά, καὶ αὐτῶν μετεχόντων αἱ αὐτομετοχαί· κατὰ το- „σοῦτον ὑπερίδρυται πάντων τῶν ὄντων ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ πάντων τῶν μετε- „χόντων καὶ τῶν μετοχῶν ὁ ἀμέθεκτος αἴτιος“ (Κεφ. ιβ΄. περὶ Θεῶν ὀνομάτων).

Τροπάριον.

„Ὡς Οὐρανοῦ δεσπόζοις, καὶ τῆς γῆς βασιλεύοις, καὶ καταχθο- „νίῳ τὴν κυρείαν ἔχοις, Χριστέ, Σοὶ παρέστις αὐτὸν ἐκ μὲν τῆς „γῆς Ἀπόστολοι, ὡς ἐξ Οὐρανοῦ, δὲ ὁ Θεοβίτης Ἡλίας, Μωσῆς „δὲ ἐκ μεκάδω, μελωδοῦντες συμφῶνως· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χρι- „στὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ διαφόρους λόγους καὶ νοήματα ἀναφέρει τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν ὁ Ἱερὸς Μελωδός· εἰς μὲν γὰρ τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερον αὐτοὺς τὰ μὲν εἰς ἐνδείξιν τοῦ ἐξουσιάζειν τὸν Κύριον τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, τὰ δὲ ὡς μαρτυροῦντας αὐτοῦ τὴν Θεότητα· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον κατὰ ἄλλο νόημα ἀναφέρει τὴν συμπαραστάσιν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἡλιοῦ καὶ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ· ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἕλληνες ἐφλυάρουν ὅτι ἄλλος Θεὸς ἐξουσιάζει τὰ οὐράνια, ἄλλος τὰ ἐπίγεια, καὶ ἄλλος τὰ καταχθόνια, τούτου χάριν ἐλέγχει ὁ Μελωδὸς τὴν φλυαρίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· Ὡς ἡλιόμορφε Χριστέ, ἐπεὶ Σὺ ἐξουσιάζεις τὸν Οὐρανόν, καὶ βασιλεύεις τὴν γῆν, καὶ ἔχεις τὴν κυριότητα τῶν καταχθονίων, διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν μερῶν τοῦ Κόσμου παρεστάθησαν εἰς Σε ἐν τῷ Θαβώρ, ἀπὸ μὲν τὴν γῆν οἱ Ἀπόστολοι, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἔτι ζῶντες ἐπεριπάτουν, καὶ τὸν περὶ τὴν γῆν ἀνέπνεον ἀέρα, ὡς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν δὲ παρεστάθη ὁ Προφήτης Ἡλίας. Ὅρα δὲ ὅτι συμφῶνως μὲ τὴν Γραφὴν εἶπε τὸ, Ὡς ἐξ Οὐρανοῦ· „Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι παρὸς, καὶ ἀνελήφθη Ἡλίας ἐν συσ- „σεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Δ. Βασιλ. β΄. ιι.) ἐπεὶ δὲ ὁ Οὐρανὸς δὲν ἐδύνετο νὰ χωρέσῃ αὐτὸν μὲ τὸ σῶμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, „εἰ μὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“ (Ἰω. γ΄. 4.). Καὶ ὁ μὲν Θεοδωρὸς λέγει νὰ ᾔναι τὰ Ἡλίας περὶ τὸ πῦρ καὶ τὸν αἰθέρα, ὅποια ἦτον καὶ ἡ πυρίνη ἄμα- ξα ἢ ὅποια τὸν ἀνεβίβασεν· ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει ὅτι νὰ ᾔναι εἰς τὸν ἐπίγειον Παρά- δεισον. Ἀκολουθῶς δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀπὸ τὸν ἅδην παρεστάθη εἰς Σε ὁ Μωϋσῆς ψυ- χὴ γυμνὴ χωρὶς σώματος. Ἀφ’ οὗ δὲ αὐτοὶ ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται παρεστά- θησαν εἰς Σε, Κύριε, ἐν τῇ Μεταμορφώσει, τότε ἐμελωδοῦν καὶ οἱ πέντε μὲ συμφωνίαν, ἵνα δείξουν ὅτι Σὺ εἶσαι ὅπου ἦν ὡς αὐτοὺς, καὶ ὅτι μέσα εἰς τὴν χεῖρά σου περιέχεται ὁ Οὐρανός, ἡ Γῆ, καὶ ὁ Ἄδης.

Τροπάριον.

„Ραθυμοτόκοι μέριμναι ἐπὶ γῆς κατελείφθησαν τῇ τῶν Ἀποστολῶν ἐκλογῇ, φιλάμθρωπε, ὡς Σοὶ ἠκολούθησαν πρὸς τὴν ἐκ γῆς μετάρσιον θείαν πολιτείαν· ὅθεν καὶ ἐπαξίως τῆς Σῆς θεοφαιρίας ἐμελῶδον τυγχόντες· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικὸν συνετέθη τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ τὸν Μελωδόν· Ἀκούων γὰρ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἑνα μέρους τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων νὰ λέγουν πρὸς τὸν Κύριον διὰ τοῦ Κορυφαίου Πέτρου „Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθησαμεν Σοὶ“ (Ματθ. ιθ'. 27.)· βλέπων δὲ ἀπὸ τοῦ ἄλλο ὅτι ὁ Κύριος ἐκλεξε τὰς τρεῖς Ἀποστόλους τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ ἀναβοῦν μαζίτου ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, τοῦτου χάριν τὸ μὲν Θαβώριον ὄρος ἀλληγορεῖ καὶ λέγει ὅτι δηλοῖ τὴν κατὰ Χριστὸν ὑψηλὴν πολιτείαν, ἡ δὲ ἀκολουθήσις τῶν Ἀποστόλων λέγει ὅτι δηλοῖ τὴν παραίτησιν μὲν ὅλων τῶν τῷ Κόσμῳ πραγμάτων καὶ μεριμνῶν, τὴν τήρησιν δὲ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν· οὕτω γὰρ φησὶν· Ὁ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, αἱ μέριμναι τοῦ Κόσμου, αἱ ὁποῖαι γεννῶσι τὴν ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν, ἀφέθησαν κάτω εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὅταν Σὺ μὲν τοὺς ἐδιάλεξες διὰ νὰ τοὺς πάρῃς μαζὶ Σου εἰς τὸ Ὅρος Θαβάρ, αὐτοὶ δὲ προθύμως Σοὶ ἠκολούθησαν.

Ἐννοεῖται καὶ οὕτω· Αἱ ραθυμοτόκοι μέριμναι παραιτήθησαν εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀποστόλων (ἥτοι ἀπὸ τοὺς ἐκλελεγμένους Ἀποστόλους, τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου λαμβάνει ὁ Μελωδός)· παραιτήθησαν δὲ διὰ τὸ βάρος καὶ τὴν παραλυσίαν ὅπου αὐταὶ προξενοῦν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· διὸ εἶπεν ὁ Σειράχ· „Πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα“ (Σειρ. λ'. 24.)· καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔλεγε· „Συμπέπτακα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης“ (ἀ. Μακκ. ε'. 10.). Ὅθεν ὁποῖος θέλει νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας καὶ τελειότητος πρέπει νὰ ἀποτινάξῃ καθε μέριμναν καὶ ραθυμίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του· καθὼς ἀπεινάζαν αὐτὰς καὶ οἱ τοῦ Κυρίου Ἀπόστολοι, ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καὶ οὕτως ἀνέβηκαν μὲν αἰσθητῶς εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἀνέβηκαν δὲ καὶ νοητῶς εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας. Πρέπει δὲ ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποτινάξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν μὲν ραθυμίαν καὶ τὸν νυσταγμὸν διὰ τὴν ἐντολὴν τῷ Κυρίῳ τὴν λέγουσαν „Γρηγορεῖτε“ (Ματθ. κε'. 13.), τὰς δὲ βιωτικὰς μερίμνας, διὰ τὴν ἄλλην ἐντολὴν τοῦ Κυρίου τὴν λέγουσαν „Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν“ (Ματθ. ε'. 25.).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· μήτηρ γὰρ τῆς προσευχῆς ἡ ἡσυχία, προσευχὴ δὲ θείας δόξης ἐμφάνεια· ὅταν γὰρ τὰς αἰσθήσεις μύσωμεν, καὶ ἑαυτοῖς καὶ Θεῷ συγγενώμεθα, καὶ τῆς ἑξωθεν τοῦ Κόσμου περιφορᾶς ἐλευθερωθέντες ἐντὸς ἑαυτῶν γενώμεθα, τότε τρανῶς ἐν ἑαυτοῖς τῷ Θεῷ τὴν Βασιλείαν ὀφόμεθα· ἡ γὰρ τῶν Οὐρανῶν, ἥτις ἐστὶ Θεοῦ, βασιλεία ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν, Ἰησοῦς ἀπεφθέγγετο“.

Ωδή 9. ὁ Εἰρμός. Ἐφριξε πᾶσα ἀκοή.

Τροπάριον.

„Ἰμα Σου δείξης ἐμφανῶς τὴν ἀπόρρητον δευτέραν κατάβασιν, ἥ-
„πως ὁ Ὑψιστος Θεὸς ὁφθῇ ἐστὼς ἐν μέσῳ Θεῶν, τοῖς Ἀπο-
„στόλοις ἐν Θαβώρ Μωσῇ σὺν Ἡλίᾳ τε ἀρρήτως ἑλαμψας· διὸ
„πάντες Σέ, Χριστέ, μεγαλίσομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς διάφορα νοήματα ἐξέλαβε τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τοῖς προτέροις Τροπαρίοις· τὰρ δὲ ἐν τῇ παρόντι καλῆτερα ἐκλαμβάνει τὴν περὶ αὐτῆς ὑπόθεσιν· ἀκούσας γὰρ αὐτὸς τὸν Προφητὰν Ἀνὰ Δαβὶδ νὰ ψαλμῶδῃ „Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεῶν διακρινεῖ“ (Ψαλ. πα. 1.), ἐνόησεν ὅτι ἡ προφητεία αὕτη τῷ Δαβὶδ προεικονίζε τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως· διότι ἐπειδὴ ἔβλεπε μὲν ἐν τῇ Ὄρει Θαβώρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν παρισταμένους ἀπὸ τὰ δεξιά καὶ ἀριστερά μέρη τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἔβλεπε δὲ καὶ τοὺς τρεῖς Ἱεροὺς Ἀποστόλους συντροφεύοντας αὐτούς, ὅλοι δὲ αὐτοὶ καὶ οἱ πέντε ἔγιναν Θεοὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς ἀντινοβολίας τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ, ἐστοχάσθη δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καὶ κρίσιν, ταῦτα λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον.

Ὡ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ δὲν ἐνήργησας τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεώς Σου ματαίως καὶ χωρὶς καμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν, εἰδὲ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπαράσθησας κύκλῳ Σου εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν καὶ τοὺς τρεῖς ἐκλεκτοὺς Ἀποστόλους, ἀλλ' ἵνα δείξης φανερά τὴν Μεταμόρφωσίν Σου ἕνα προοίμιον τῆς μελλούσης καὶ ἐνδόξου παρουσίας Σου· καθὼς γὰρ ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἦσαν Θεοὶ κατὰ φύσιν ἐν μέσῳ τῶν κατὰ χάριν Θεῶν, τῶν Προφητῶν διπλαδὴ καὶ Ἀποστόλων· οὕτω καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ παρουσίᾳ καὶ δόξῃ Σου ἐν μέσῳ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων καθεζόμενος, θέλεις διακρίνει τοὺς κατὰ χάριν ὄντας Θεοὺς, καὶ διαμοιράσει εἰς αὐτοὺς τὰς ἀξίας τῆς μακαριότητος. οὕτω γὰρ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον· „Φῶς ἡ ἐκεῖθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἡνίκα ἐκλάμψουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος, ὡν ἴσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλλων καὶ διαιρῶν τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος“· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόμιον πρώτη ἐπιστολῇ ὁ αὐτὸς οὕτω λέγει· „Ἦξει μετὰ σώματος, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, τοιοῦτος οἷος ὦφθη τοῖς μαθηταῖς ἐν τῇ ὄρει, ἡ παρεδείχθη, υπερηκώσης τὸ σαρκίον τῆς Θεότητος“· Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Θεολόγος ἐπρόσθεσε τὸ „Ἦ παρεδείχθη“, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι δὲν ἐφάνη ὅλον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ ὀλίγοντι, ὅσον ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν, ὡς εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος τύπον καὶ προοίμιον τίθεται τὴν Μεταμόρφωσιν τῆς μελλούσης μακαριότητος, λέγων· „Τότε δὲ, ὅταν ἄφθαρτοι καὶ ἀθάνατοι γενώμεθα, καὶ τῆς χριστοειδοῦς καὶ μακαριωτάτης ἐφικώμεθα λήξεως, πάντοτε σὺν Κυρίῳ κατὰ τὸ λόγιον (τοῦ Παύλου διλ.) ἐσόμεθα, τῆς μὲν ορατῆς αὐτοῦ Θεοφανείας ἐν πανάγνοις θεωρίαις ἀποπληρούμενοι, φανοτάταις ἡμᾶς μαρμαρυγαῖς περιουαζούσης, ὡς τοὺς Μαθητάς ἐν ἐκείνῃ τῇ θειοτάτῃ Μεταμορφώσει“ (Κεφ. α. περὶ Θεῶν Ὀνομάτων).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐρμηνεύων τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἡ Μεταμόρφωσις ἐγένετο, ὡς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, οὕτω φησὶν· „Ἐπτα αἰῶσιν ὁ παρὼν συμπεραίνεται βίος, ὁ γὰρ δὲ ἡ μέλλουσα βιοτὴ ἀνηγόρευται, ὡς ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος ἔφησε, τὸ Σολομώντειον ρητὸν ἐξηγούμενος, Δοῦναι μερίδα τοῖς ἐπτα τῷ παρόντι βίῳ, φάσκων, καί γε τοῖς ὀκτῶ τῷ μέλλοντι· εἴδει δὲ ἐν τῇ ὁγδόῃ τὰ τῆς ὁγδόης ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τελείοις· ὡς γὰρ ὁ Θεὸς ὄντως καὶ Θεηγόρος Διονύσιος ἔλεξεν· οὕτως ὁ Δεσπότης ὁφθῇ τοῖς αὐτοῦ τελείοις θεράπουσιν, ὃν τρόπον
„ἐν

„ἐν ὅρῳ Θαβώρ τοῖς Ἀποστόλοις τεθέαται“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς·
 „Διὰ τί γὰρ ὁ μὲν (ἦτοι ὁ Ματθαῖος) μετὰ ἐξ ἡμέρας εἶπεν, ὁ δὲ (ἦτοι ὁ Λουκᾶς)
 „ὑπερέβη καὶ τὴν ἐβδόμην τῆς ὁγδόης μνηστῆς; Διότι τὸ μέγα θέαμα τοῦ φωτός τῆς
 „τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως τῆς ὁγδόης (ἦτοι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος) ἐστὶ μυστήριον·
 „κατὰ τὴν ὁγδόην γὰρ δυνάμει κράτος ἐνεργείας ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεται“ (Λόγ.
 οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς) (1).

Τροπάριον.

„Δεῦτέ μοι πείθεσθε λαοὶ, ἀραβάρτες εἰς τὸ Ὅρος τὸ ἅγιον, τὸ
 „ἐπουράνιον, αὐλῶς στῶμεν ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ, καὶ ἐποπτεύ-
 „σωμεν τοῖς Θεότητα ἄλλοι Πατρὸς καὶ Πνεύματος ἐν Τίῳ Μονο-
 „γεμεῖ ἀπαστράπτουσαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον λέγοντα· „Δεῦ-
 „τε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ
 „ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτῆς“ (Ἠσ. β'. 3.). Ἀλληγορεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς Ἀσματογράφος τὸ ρητὸν
 τοῦτο καὶ λέγει πρὸς τὸν Θεοσύλλεκτον λαὸν τῶν Χριστιανῶν· Ἐλάτε ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χρι-
 στιανοί, ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, οἱ ἐξαγορασθέντες μὲ τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ, ἔ-
 λάτε, καὶ πειθόμενοι εἰς ἐμὲ, ὡς ἀναβῶμεν νοητῶς διὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐπάνω εἰς
 τὸ Ὅρος Θαβώρ, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐπουράνιον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ τελεσθέντα ἐπουράνια μυ-
 στήρια τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ σταθέντες αὐλῶς (ἦτοι ἀνώτεροι πάσης ὑλικῆς προσπα-
 θείας) ἐπάνω εἰς αὐτὸ ὡς εἰς πόλιν Θεοῦ ζῶντος, ὡς εἰδῶμεν μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ νοός
 τὴν μίαν ἄλλον Θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, ἡτὶς ἀπαστράπτει εἰς τὸν Μονο-
 γενῆ Τίον· αὐτὸς γὰρ μόνος φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αὐτὸς μόνος καὶ κατ' αὐτὴν με-
 τεμορφώθη· δὲν ἄλλαξεν εἰς ἄλλην φύσιν τὸ πρόσωπόν τε, ἀλλ' ἔμεινε μὲν αὐτὸ ἀμετάβλη-
 τον κατὰ φύσιν, ἐφάνη δὲ λαμπρότερον ἀπὸ τὸ πρότερον· ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος Θεὸς
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· „Μεταμορφοῦται τοίνυν Χριστὸς, οὐχ ὅτι οὐκ
 „ἦν προσλαβόμενος, ὡδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς σικεῖσι Μα-
 „θηταῖς ἐκφανόμενος“.

Ἡ ὁρος ἅγιον καὶ ἐπουράνιον καὶ πόλιν ζῶντος Θεοῦ ἐννοεῖ ὁ Μελωδὸς τὴν Ἐκκλησίαν
 κατὰ τὸν Ἀνάγνωστον ἐρμηνευτήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς στέκοντες, βλέπομεν σήμερον νοερώς
 ὅχι μόνον τὸν μεταμορφούμενον Τίον, ἀλλὰ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν
 ὑπερούσιον καὶ βασιλικωτάτην Τριάδα· τὸν μὲν Πατέρα διὰ τῆς Πατρικῆς φωτῆς, τὸ δὲ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης· καὶ οὕτω νοερώς καὶ αὐλῶς βλέποντες, νοε-
 ρῶς καὶ αὐλῶς θέλομεν φωτισθῆναι ἀπὸ τὴν νοητὴν καὶ αὐλὸν ἀκτῖνα τοῦ Θεοῦ φωτός,
 καὶ ἐνυποστάτως μέλλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸν Θεῖον φωτισμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν
 μας παραμένοντα ἐν ἡμῖν· ἡ γὰρ ἑλλαμψὶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τοὺς Νηπτιοὺς
 Πατέρας, διὰ τοῦτο λέγεται ὑπόστατικὸν φῶς καὶ κατ' ὑπόστασιν καὶ ἐνυπόστατον,
 διότι

(1) Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἐορσὴ καὶ
 μυστήριον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (ὡς περὶ γὰρ οἱ Ἀ-
 πόστολοι ἐώραν τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Με-
 ταμορφάσει· οὕτω καὶ οἱ Μακάριοι ἔχουν νὰ βλέ-
 πουν τὴν αὐτὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέλλοντι
 αἰῶνι) διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἐδιώρισε νὰ λέγεται
 κατ' ἐκάστην ἐν ταῖς ἁραῖς τὸ Κοντάκιον τῆς Μετα-
 μορφώσεως· „Ἐπὶ τοῦ Ὄρους μετεμορφώθηκε“, ἵνα
 διὰ τῆς συνεχοῦς ὑπομνήσεως κινή τοὺς Χριστια-
 νούς εἰς πόδον τῆς μελλούσης δόξης· καὶ γὰρ ὁ

ἀποστόλος, δείχνων τὸν στέφανον εἰς τὸν ἀδελφόν,
 χαροποιεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐνδυναμῶναι αὐτὸν
 νὰ ἀδλήσῃ νομίμως διὰ νὰ λάβῃ τοῖς ἁγίοις στε-
 φανον· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, προ-
 σθένουσα εἰς τὸ μέσον, καὶ δείχνουσα εἰς τοὺς
 ἀδελφούς τῆς εὐσεβείας Χριστιανούς τὸν στέφανον
 τῆς δέας δόξης ὅπου μέλλουν νὰ ἀπολαύσουν, χα-
 ροποιεῖ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐνδυναμῶναι νὰ ἀδλήσουν
 ἀνδρείως διὰ νὰ ἀξιώσων τοῖς ἁγίοις ἀκτῖναι
 τῆς μακαριότητος.

διότι παραμένει εἰς τοὺς ἐλλαμπομένους· ἐπεὶ δὴ ἡ διὰ νοημάτων γενομένη ἐλλαμψις, ὡς ἀστραπὴ παροδικῶς συνίσταται ὁμοῦ γινομένη τε καὶ λυομένη, διὸ καὶ ἀνυπόστατος λέγεται· ὁθεν καὶ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσιν ἑκατὸν πενήκοντα Κεφαλαίοις τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου οὕτω λέγει· „Τελεία τοῦ Πνεύματος ἐλλαμψις, οὐχ „οἷον νοημάτων μόνον ἀποκαλύψις ἐστίν, ἀλλ' ὑποστατικοῦ φωτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς βεβαία „καὶ διηνεκὴς ἐλλαμψις“· καὶ πάλιν· „Καὶ τῷ μακαρίῳ δὲ Παύλῳ τὸ λάμψαν ἐν τῇ „ὁδῷ φῶς οὐ νοημάτων τις καὶ γνώσεως φωτισμὸς ἦν, ἀλλὰ δυνάμει τοῦ Ἀγαθοῦ Πνεύ- „ματος κατ' ὑπόστασιν ἐν τῇ ψυχῇ ἐλλαμψις“· καὶ ὁ Θεὸς Κάλлистος ὁ Ξανθοπούλου οὕτω λέγει· „Ἡ ἐκ τῆς καρδιακῆς καθαρᾶς προσγινομένη προσευχῆς θέρμη καὶ μετ' αὐτῆς „διηνεκῶς προϊούσα καὶ αὐξανόμενη εἰς φωτισμὸν τὸν ἐνυπόστατον σαββατίζει, ἥγουν „ἐνυποστάτως πεφωτισμένον ἐργάζεται, κατὰ τὰς Πατέρας, τὸν ἔως ἔχοντα ἄνθρωπον“ (Κεφ. νέ.).

Ἐκ τοῦ τοιούτου δὲ ἐνυποστάτου καὶ παραμένοντος ἐν καρδίᾳ φωτισμοῦ ἴσως ποτὲ ἀξιώ- θωμεν διὰ τῆς Θείας χάριτος νὰ ἀρπαζώμεθα εἰς ἀποκαλύψεις Θεῶν καὶ ἀλαλήτων μυ- στιριῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡ ὁδὸς, πρῶτον νὰ καθαρίζε- ται ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά, δεῦτερον νὰ φωτίζονται, καὶ τρίτον νὰ ἀρπάζεται ὁ νοῦς εἰς τὸν Θεόν· ἐπεὶ δὴ χωρὶς φωτισμοῦ ἐνυποστάτου τῆς καρδιάς ἀρπαγῆναι τὸν νοῦν εἰς Θεὸν ἀδύνατον. Ὅθεν λέγει πρὸς τὴν Ξένην ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προκειμένου ρήτου „Ἐως „ἡ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“· „Ἡμέρας δὲ διαυ- „γασμένης, καὶ φωσφόρου ἀνατείλαντος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀποστόλοις „Κορυθαῖον, ἔξεισι, κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὁ ὄντως ἄνθρωπος ἐπὶ τὴν ὄντως „ἐργασίαν αὐτοῦ, καὶ τῷ φωτὶ χράμενος ὁδῷ, ἀνείσιν, ἢ ἀνάγεται ἐπ' ὅρη αἰῶνια, καὶ „τῶν ὑπερκosμίων ἐν τῷ τῷ φωτὶ πραγμάτων, ὃ τῷ θαύματος! ἐπόπτης καθίσταται, „μὴ διαζευγνύμενος, ἢ διαζευγνύμενος τῆς τὴν ἀρχὴν συμπροηγμένης ὕλης (ἥτοι τῷ σώματος) „ὡς οἶδεν ἡ ὁδὸς, καὶ τῶν ἀρρήτων ρημάτων διακρίει, καὶ ὁρᾷ τὰ ἀθέατα, καὶ τοῦ θαύ- „ματος ὅλος τουντεῦθεν ἐστίτε καὶ γίνεται, κἂν ἐκεῖθεν ἀπῇ, καὶ τοῖς ἀκαμάτοις ὕμνω- „δοῖς ἀμιλλᾶται, Ἄγγελος ὡς ἀληθῶς ἄλλος ἐπὶ γῆς Θεοῦ γεγονώς“.

Τροπάριον.

„Ἐθελῶς πόθω με, Χριστέ, καὶ ἡλλοίωσας τῷ Θεῷ Σου ἔρωτι·
„ἀλλὰ κατάφλεξον πυρὶ αὐλῷ τὰς ἀμαρτίας μου, καὶ ἐμπλη-
„σθῆμαι τῆς ἐμ Σοὶ τρυφῆς καταξίωσον, ἵνα τὰς δύο σκιρτῶν
„μεγαλύρω, ἀγαθὲ, παρουσίας Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεσπέσιος καὶ χαριτώνυμος Μελωδὸς Ἰωάννης, ἐνθουσιάζας τρόπον τινὰ ἀπὸ τὴν ἀ- γάπην καὶ χαρὰν ὅπου εἶχε πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, εὐχαριστήριον καὶ ἱκετι- κὸν ποιεῖ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διὸ λέγει· Ὁ ὡραιότατε καὶ κοσμοπόθῃτε καὶ παντοπό- θῃτε καὶ μυριοπόθῃτε Χριστέ, Σὺ κατέθελξας καὶ ἐτράβιξας τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μου εἰς τὴν ἑλευσίν Σου μετὰ τὴν δραστηκωτάτην μαγνήτιδα τοῦ ἀγνοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ πρηστιρίου πόθου σου, καὶ ὅλον με ἡλλοίωσας καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλου ἐποίησας μετὰ τὸν ἐν- Θεὸν ἔρωτα τῆς Σῆς ὡραιστάτης Μεταμορφώσεως.

Ὁ ἴδιος ἔτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν, εἰσάγει καὶ τὸν Πέτρον ἐνθουσιῶντα καὶ λέγοντα· „Καλὸν ἡμᾶς ὧδε εἶναι τῷ Κυρίῳ ἔφησε· τίς γὰρ ζόφον φωτὸς ἀνταλάσ- „σεται; ὁρᾶτε τὸν ἥλιον τοῦτον, ὡς καλὸς, ὡς ὡραῖος, ὡς ἡδύς, ὡς ποθεινὸς ἐξαστρά- „πτων καὶ ἐκλαμπρος, καὶ τὴν ζωὴν, ὡς γλυκεῖά τε καὶ ἀπέραστος, ἥς πάντες ἀντέ- „χοιται, καὶ πάντα δρῶσιν, ὡς ἂν ταύτης μὴ ἀστοχήσαιεν; πόσῳ μᾶλλον δοκεῖτε τὸ „αὐτοφῶς, ἐξ οὗ φῶς ἅπαν φωτίζεται, ποθεινότερον; καὶ πόσῳ γλυκυτέρα ἡ αὐτοζωή, „ἐξ ἧς ἅπανσα ζωὴ ζωοῦται καὶ μεταδίδεται, ἐν ἧ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα κα-

„ἐσμέν; οὐχ ὅλος γλυκασμός (ὁ Χριστός); οὐχ ὅλος ἐπιθυμία; οὐκ ἔστι λόγος, οὐκ ἐν-
 „νοια τῆς ὑπεροχῆς τὸ μέτρον εἰκάζουσα· τοῦτο τὸ φῶς κατὰ πάσης τῆς φύσεως ἔχει
 „τὰ νικητήρια· αὕτη ἡ ζωὴ ἡ τὸν Κόσμον νικήσασα“. Λέγει δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσό-
 „κέφαλος τὰ ἐρωτοληπτικὰ ταῦτα ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ· „Τί ὠραιό-
 „τερον τῆς Χριστοῦ συνουσίας; τί δὲ ποθεινότερον τῆς Θεϊκῆς αὐτοῦ δόξης; οὐδὲν τοῦ φω-
 „τός ἐκείνου γλυκύτερον, ἐξ οὗ φωτίζεται φωτιστικῇ πᾶσα Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων
 „ταξιαρχία· οὐδὲν τῆς ζωῆς ἐκείνης ἐρασμιώτερον, ἐν ᾗ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ
 „ἐσμέν· οὐδὲν ἡδύτερον τῆς αἰδέω καλλονῆς· οὐδὲν τερπνότερον τῆς ἀλήκειου ευφροσύνης·
 „οὐδὲν ποθεινότερον τῆς αἰδίου χαρᾶς, τῆς πανευπρεπτοῦς εὐπρεπείας, καὶ τῆς ἀπεράντου
 „μακαριότητος“. Ἐως μὲν ἐδῶ εἶναι λόγια εὐχαριστικά τοῦ Μελωδῶ, τὰ δὲ ἀκόλουθα
 λόγια εἶναι ἱκετικά καὶ παρακλητικά· λέγει γὰρ ἐπομένως.

Ἀλλ' ὅμως Σὺ, Δέσποτα, κατάνηκας τὰς ἀμαρτίας μου μὲ τὸ πῦρ τὸ αὐλὸν τῆς Θεό-
 τητός Σα καὶ χριστότητος, καὶ ἀξίωσόν με νὰ χορτάσω ἀπὸ τὴν ἀνεκλάλητον καὶ αἰώνιον
 τρυφήν, τὴν Σοὶ καὶ τῇ Σῇ Βασιλείᾳ εὐρισκομένην, ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν παροῦ-
 σαν ζωὴν, ἵνα χορεύω καὶ ἀγαλλόμενος μεγαλύνω τὰς ἐπὶ γῆς δυνάμεις παρούσας Σου,
 ἦγαν τὴν πρώτην, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας εἰς ἡμᾶς καὶ ἀναμαρτήτως συν-
 ανεστράφης, καὶ τὴν δευτέραν, εἰς τὴν ὁποίαν μέλλεις νὰ ἔλθῃς διὰ τὰ κρίνης ζῶντας καὶ
 νεκρούς, καὶ νὰ ἀποδώσῃς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ Σου παρουσίᾳ
 ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς ὡς ἀρράβωνα καὶ προοίμιον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ
 Θεοῦ Βαπτίσματος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μέλλεις νὰ χαρίσῃς εἰς ἡμᾶς τὸ ὅλον τῆς χριστό-
 τητός Σου καὶ χάριτος, τὸ ὁποῖον ἔχεις τὰρα κεκρυμμένον, καθὼς γέγραπται· „Ὡς πολὺ
 „τὸ πλῆθος τῆς χριστότητός Σα, Κύριε, ἥς ἐκρυψας τοῖς φοβεμένοις Σε“ (Ψαλ. λ'. 24.).
 Διὰ τί δὲ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς δὲν κρύπτει τὸν Θεῖον ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του,
 ἀλλὰ τὸν φανερόν; μήπως ἀπὸ κενοδοξίαν νικώμενος τοῦτο ποιῇ; Ὁχι, ἀποκρίνεται ὁ
 Χρυσορρήμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ Θεοῦ ποθεῖ· „Τοῦτο, λέγει, τῶν ἐρω-
 „τῶν ἐστὶ τὸ ἔθος, μὴ κατέχειν σιγῇ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' εἰς τοὺς πλησίον ἐκφέρειν καὶ
 „λέγειν ὅτι φιλοῦσι· θερμὸν γάρ τι χρῆμα τῆς ἀγάπης ἡ φύσις, καὶ σιγῇ στέγειν αἰ-
 „τὴν οὐκ ἀνέχεται ἡ ψυχὴ“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν μά. Ψαλ. προκειμένου ρητοῦ „Ὁν τρῶ-
 „πον ἐπιποθεῖ ἡ ἑλαφός).

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούντες τὸν παρόντα ἁσμα-
 τικὸν Κανόνα νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβωρ, καὶ νὰ ἰδοῦμεν τὴν δόξαν τῆς Θεό-
 τητος τοῦ φωτοδότου Χριστοῦ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, δὲν φαίνεται
 εἰς ὅλους μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ εἰς μὲν τοὺς ἀρχαίους φαίνεται ἐν δούλου μορφῇ, εἰς
 ἐκείνους δὲ ὅπου δύνανται νὰ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς Μεταμορφώσεως
 ὄρος ἐν μορφῇ Θεῷ ἐπιφαίνεται, ἐν ᾗ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ τῶν Κόσμον εἶναι (Κεφ. ιγ'. τῆς β'.
 ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Ὅταν δὲ περιφανῆς καὶ λαμπρὸς γένηται εἰς ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ
 Λόγος, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λάμψῃ ὡς ὁ ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ φαίνονται
 λευκὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον (ἦτοι τὰ ῥήματα τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Εὐαγγελίων
 γίνονται φανερά καὶ σαφῆ εἰς ἡμᾶς, χωρὶς νὰ ἔχουν κανένα νόημα σκεπασμένον) τότε
 δὲ καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας (ἦτοι οἱ τῶν Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι λόγοι)
 φαίνονται μὲ αὐτὸν (Αὐτόθ. Κεφ. ιδ').

Τότε θέλομεν γνωρίσει καὶ τί ἐδήλουν αἱ τρεῖς σκηναί· αὗται γὰρ εἶναι αἱ τρεῖς ἑξεις
 τῆς σωτηρίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον, ἡ τῆς Πράξεως, ἡ τῆς Θεωρίας, καὶ ἡ τῆς Θεο-
 λογίας· καὶ τῆς μὲν Πράξεως τύπος ἦτον ὁ Ἡλίας ὡς ἀνδρεῖος καὶ σώφρων· τῆς δὲ
 Θεωρίας τύπος ἦτον ὁ Μωϋσῆς, ὡς νομοθέτης καὶ δικαιοδότης· τῆς δὲ Θεολογίας τύπος
 ἦτον ὁ Δεσπότης Χριστός, ὡς ἐν παντὶ τέλειος. Σκηναὶ δὲ αὗται ὀνομάσθησαν κατὰ
 σύγκρισιν πρὸς τὰς μελλούσας λήξεις καὶ οὐρανίους μονάς, αἵτινες ἀσυγκρίτως θέλων εἶναι
 καλλήτεραι καὶ περιφρανέστεραι (Κεφ. ις'. αὐτόθ.). τὰς ὁποίας ἄμποτε νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ
 ἡμεῖς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μεταμορφωθέντος Χριστοῦ· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα,
 τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ
 Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ.

Οταν ὁ ἐν σοφοῖς Βασιλεὺς καὶ ἐν Βασιλεῦσι σοφὸς Σολομὼν οἰκοδόμησε τὸν πολυ-
θρύλλητον ἐκεῖνον καὶ ὑπερθαύμαστον ναὸν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἡβουλήθη νὰ
μεταθέσῃ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης Κυρίου ἀπὸ τὴν πόλιν Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς του·
ἦτοι ἀπὸ τὸ ὄρος Σιών, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ ἐνθρονίσῃ
αὐτὴν μέσα εἰς τὸ Δαβεὶρ· ἦτοι εἰς τὸ ἐσώτατον μέρος τοῦ ναοῦ, ταῦτόν εἶπεῖν νὰ
τὴν μεταθέσῃ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὑποκάτω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβίμ.
Τότε λοιπὸν ἐσυνάθροισεν ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ μετ' προπομπὴν μεγάλην καὶ
δόξαν ὑπερβολικὴν μετέθικαν τὴν Κιβωτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ μαρτύρια, τῶν μὲν Ἱε-
ρέων αἰρόντων αὐτήν, τοῦ δὲ Βασιλέως προπορευομένου ἔμπροσθεν, ὁμοίως καὶ ὅλου
τοῦ λαοῦ, καὶ θυσιαζόντων διαφόρους θυσίας· καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Καὶ ἐγένετο
„ὡς συνετέλεσε Σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετὰ
„εἴκοσι ἔτη, τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ Βασιλεὺς Σαλωμὼν πάντας τὰς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ
„ἐν Σιών τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν Κιβωτὸν Διαθήκης Κυρίου ἐκ πόλεως Δαβὶδ· αὕτη ἐστὶ
„Σιών· καὶ ἦσαν οἱ Ἱερεῖς τὴν Κιβωτὸν, καὶ ὁ Βασιλεὺς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἔμπροσθεν
„τῆς Κιβωτοῦ, θύοντες πρόβατα, βόας ἀναρίθμητα· καὶ εἰσφέρουσιν οἱ Ἱερεῖς τὴν Κι-
„βωτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς τὸ Δαβεὶρ, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας
„τῶν Χερουβίμ“ (γ'. Βασιλ. ἡ. 1.)

Τώρα ἂν, ὅταν ἐμελλε νὰ μετατεθῇ ἡ ἁψυχὸς ἐκείνη καὶ τυπικὴ Κιβωτὸς μέσα εἰς
τὰ αἰσθητὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων, ἔγινε συνάθροισις καὶ προπομπὴ τῷ λαῷ, παρόντος καὶ
αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Σολομὼν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναχθῶν σήμερον ὅλα τὰ πλή-
θη τῶν Ὁρθοδόξων διὰ νὰ ἐορτάσουν χαρμωδύνως τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου
τῆς ἀληθινῆς καὶ ἐμψύχου Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ; ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦν νὰ πανηγυρίσουν
λαμπρῶς τὴν ἀγίαν αὐτῆς καὶ ζωηφόρον μετάστασιν; Σήμερον γὰρ ὁ τῆς σοφίας χορηγὸς
καὶ εἰρηνικὸς Βασιλεὺς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τῆς Ἀειπαρθένου Μα-
ρίας, ἠθέλησε νὰ παραλάβῃ τὴν Παναγίαν Μητέρα του, καὶ νὰ μεταθέσῃ αὐτήν εἰς
τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποιήτα Ἅγια τῶν Ἀγίων, καθὼς τὰ ὠνόμασεν ὁ Παῦλος, ἵνα
ὅπου ἐστὶν ὁ Υἱὸς ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ ἡ Μήτηρ, καὶ ὅπου Βασιλεύει ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ νὰ
συμβασιλεύῃ καὶ ἡ τοῦτον γεννήσασα· καὶ ἂν, ὅπου εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐκεῖ εἶ-
ναι καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ διάκονος, καθὼς αὐτὸς μόνος ὑπεσχέθη ὁ ἀψευδέστατος „Εάν
„ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς
„ἔσται“ (Ἰωάν. ιβ'. 26.), πῶς δὲν ἦτον δίκαιον μυριάκις νὰ παραλάβῃ ὁ Δεσπότης Χρι-

Χριστὸς τὴν ἀγιοτάτην Μητέρα του εἰς τὰ ἰδικὰ του Βασίλεια ἵνα μετ' αὐτοῦ συμβασιλεύῃ αἰώνια· Ὅθεν καθὼς ὁ Χριστὸς δὲν εἰσῆλθεν εἰς χειροποίητα ἅγια, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ἑβ. θ'. 24.)· οὕτως ἔπρεπε καὶ ἡ Μήτηρ του ἐκεῖ νὰ εἰσέλθῃ, ἵνα μένῃ ἀπὸ τὸν Υἱὸν της ἀχώριστος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἅς ἐορτάσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, καὶ ἅς πανηγυρίσωμεν τὴν λαμπρὰν καὶ παγκόσμιον ταύτην τῆς Θεοτόκου ἐορτὴν καὶ πανήγυριν· διότι, ἂν πᾶσαι αἱ πανηγύρεις τῶν ἀγίων παρομοιάζουν μὲ τοὺς ἀστέρας, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Πᾶσαι αἱ μαρτυρικαὶ πανηγύρεις θαυμασταί, αἱ μιμοῦνται τὴν λαμπρότητα τῶν ἀστέρων“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀγίαν Παρθένον τόμῳ Ε'.)· βέβαια ἡ παρούσα πανήγυρις τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει μὲ τὴν πλησιφαῆ καὶ ὀλόφωτον καὶ ἀργυροειδῆ σελήνην, διώκουσα μὲν τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, καταυγάζουσα δὲ τὸν κύκλον τῆς γῆς· ὅθεν ἅπαντες χαρὶς ἐξαιρέσεως ἄσωμεν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄσωμεν, Πατριάρχαι ὁμοῦ καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, Βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες Κριταὶ γῆς, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων· σήμερον γὰρ ὅλαι αἱ χοροστασίαι τῶν αὐτῶν Ἀγγέλων ἀοράτως περικυκλοῦσι τῆς Παρθένου τὸν ἱερὸν κράββατον, οἱ ὑπέρτατοι Θρόνοι καὶ τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ, ἡ μέση τάξις τῶν Κυριοτήτων, Δυνάμεων καὶ Ἐξουσιῶν, καὶ ἡ τελευταία τῶν Ἀρχῶν, Ἀρχαγγέλων καὶ Ἀγγέλων, ἄλλοι μὲν προπορευόμενοι, ἄλλοι δὲ ἀκολουθοῦντες, καὶ ἅπαντες προπέμπουσιν αὐτὴν ἀναλαμβάνομένην εἰς τὰ οὐράνια.

Τί λέγω; καὶ αὐτὸς ὁ πάντων ὑπέρτατος Βασιλεὺς ὁ τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς Θεὸς Λόγος καὶ κατὰ σάρκα Υἱὸς τῆς Παρθένου χρηματίσας, ἀοράτως παρίσταται εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἡγαπημένης Μητρὸς του, καὶ δεξιόμενος εἰς τὰς ἀχράντους παλάμας του τὴν ὀλόφωτον αὐτῆς ψυχὴν, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἀνιστᾷ καὶ τὸ ζωοδόχον σῶμά της, καὶ οὕτως ὀλόσωμον αὐτὴν ἀναλαμβάνει εἰς τὰ Οὐράνια.

Ὅθεν ἡμεῖς, ἔχοντες τοὺς δύο Ἱεροὺς Μελωδοὺς τῶν δύο ἁσματικῶν Κανόνων τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου χοροστάτας καὶ προεξάρχοντας τῆς πανδήμου ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως, τὸν ἐμβριδῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ Μελωδὸν καὶ τῶν Μελουργῶν ἑξάρχον καὶ Ἱεράρχην Κοσμᾶν, καὶ τὸν λαμπρότατον κατὰ τὴν φράσιν καὶ πανηγυρικότατον χαριτώνυμον καὶ Θεοφιλῆ πρεσβύτερον Ἰωάννην τὸν ἐξοχώτατον ἐν τοῖς Μελωδοῖς, ἅς συνακολουθήσωμεν μὲ αὐτοὺς, ἄδοντες τὰ ἱερά ταῦτα μέλη, καὶ παρακινουῦντες ἀλλήλους εἰς τὸ νὰ ἐορτάσωμεν τὴν πάνσεπτον τῆς Ἀειπαρθένου μετάνστασιν.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς δύο τέτας Κανόνας τῆς Κοιμήσεως δὲν ἐφιλοπύνησεν ἐρμηνείαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος, μόνος δὲ ὁ Ἀνώνυμος κάποιον τινὰ ἀτελεστάτην καὶ βραχυτάτην λόγῳ ἀξίαν ἐρμηνείαν ἐποίησεν εἰς αὐτοὺς, τούτου χάριν ὁ ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ ἀδύνατος, τὴν βοήθειαν τῆς Θεοτόκου ἐπικαλεσάμενος, ἐσπούδασα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ποιήσω τὴν παροῦσαν ἐρμηνείαν εἰς αὐτοὺς ἔχουσιν κάποιαν τελειότητα· ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὴν Κυρίαν τοῦ παντὸς Θεοτόκον χρέος, τόσον τὸ κοινὸν, ὅσον καὶ τὸ ἴδιον, δὲν μὲ ἀφῆκε νὰ παραβλέψω ἀερμηνεύτους τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῆς ζωηφόρου αὐτῆς Κοιμήσεως, καὶ νὰ ζημιώσω κατὰ τοῦτο καὶ ἑμαυτὸν, καὶ πάντας τὰς τῆς Θεοτόκου εὐλαβεῖς ἐραστάς. Δεξιόμενοι τοίνυν αὐτοὺς, ἀδελφοί, ἀναγινώσκειτε μετὰ εὐλαβείας εἰς δόξαν τῆς Μητρὸς τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ καὶ ἡμῶν ἀπάντων προστάτιδός τε καὶ παντευεργέτιδος, εἰς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην ὑμῶν τῶν εὐλαβῶν φίλων τῆς Παρθενομήτορος (1).

(1) Σημείωσαι ὅτι εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν οἱ ἐξῆς Πατέρες· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἔχει λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔδος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις“. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἡ παρούσα πανήγυρις“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καλεῖ πάλιν ἡμᾶς τὸ συνεχές τὸ λόγου“. Γερμανὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πᾶσα μὲν ἀνθρώπων γλώσσαι τε καὶ διάνοια“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φήμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ“. ὁ αὐτὸς λόγον ἔχει καὶ εἰς τὰ προεόρτια τῆς Κοιμήσεως, ὃ ἡ ἀρχὴ „Ὁ χρεώων πάντοτε τὸν ἴδιον“. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Τὴν ἐμὴν ὁμιλίαν σήμερον“. Ἄλλος λόγος ἀνώνυμος, διαλαμβάνων περὶ τῆς πανσέπτου Κοιμήσεως καὶ μεταστάσεως τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. ἕτερος λόγος ἀνώνυμος, διαλαμβάνων τὰ ἀπὸ τῆς σεπτῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῆς Θεοτόκου. Καὶ Λέων ὁ σοφὸς ἔχει λόγον. Σώζονται δὲ αὐτοί, οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδιου, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐν ἄλλαις ἱεραῖς μοναῖς, οἱ περισσότεροι δὲ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἱερᾷ, σεβασμῇ καὶ περιφανείᾳ μονῇ τῶν Ἰβηρῶν, ὅπου σῶζονται καὶ Κατόνες ὀκτώηχοι εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην Μάρκου τοῦ Ἐφέσου καὶ Εὐγενικοῦ, καὶ ἄλλοι

ὀκτῶ Μανουὴλ τοῦ ῥήτορος, καὶ εἰς Ἰαμβικὸς Νεῖλα Ἐπισκόπος Ῥόδου, ἐκτός δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ὀκτώηχου Κανόνας τοῦς ψαλλομένοις κατὰ τὴν Σάββατον ἐν τῇ περικαλλεστάτῃ ναῷ τῆς πανσέπτου καὶ θαυματουργῆς εἰκόνης τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς Πορταΐτιδος· οἱ τινες δαπάνη καὶ ἐπιμελεία τοῦ πανοσιολογιωτάτου Χαρτοφύλακος κυρίου Νικηφόρου ἀντεγράψαν.

Καὶ τῆτο δὲ σημείωσαι, ὅτι ἐν τῇ παρουσίᾳ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως ἐσφαλμένον ἐστὶ τὸ πρῶτον Τροπάριον τῆς Λιτῆς τὸ λέγον· „Ἐπρεπε τοῖς αὐτοῖς πταῖς τοῦ Λόγου καὶ ὑπηρεταῖς καὶ τῆς κατὰ σάρκα Μητρὸς αὐτοῦ τὴν κοίμησιν ἐποπτεῦσαι“, τελευταῖον ὅσον ἐπ' αὐτῇ μυστήριον· „τὸ γὰρ „Ὅσον“ ἐσφαλμένον ἐστὶ, πρέπει δὲ νὰ διορθῇται οὕτω“. „Τελευταῖον ἦσαν (τὴν κοίμησιν δηλ.) ἐπ' αὐτῇ μυστήριον“. ἔτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις εὐρηταὶ διορθωμένοι. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῇ τις νὰ μάθῃ πόσων χρόνων ἦτον ἡ Κυρία Θεοτόκος ὅταν ἐκοιμήθη, ἅς τὸ ἀκῶσῃ. Ὅταν αὐτὴ ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων ἦτον τριῶν χρόνων· ἐπέρασεν ἐκεῖ δώδεκα χρόνους· καὶ ἔως νὰ γεννῇσθ τὸν Χριστὸν ἐπέρασεν ἕνας χρόνος· ἔκαμε καὶ μετ' αὐτὸν Χριστὸν χρόνους τριανταδύω· ἔζησε δὲ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν χρόνους ἐνδεκά· ὥς ὅλοι οἱ χρόνοι τῆς Ἁγίας ζωῆς της συμποσοῦνται πενήνταεννέα· ἄλλοι δὲ ἄλλως τοὺς χρόνους αὐτῆς ἀριθμοῦσιν. Ὅρα περὶ τούτου καὶ εἰς τὸν πεζογράφον Δαμασκηνὸν ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Παρηγυριζέτωσαν οἱ Θεόφρονες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τέλειος στίχος ἱαμβικός εἶναι ἡ παρούσα ἀκροστιχίς· παρακινεῖ δὲ ὁ Μελωδὸς μὲ αὐτὴν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς νὰ πανηγυρίζουν τὴν πάνδημον ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· Θεόφρονας δὲ τὰς Χριστιανοὺς ὀνομάζει, ὡς τὰ θεῖα φρονέοντας καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια, καὶ οὐχὶ τὰ σαρκικά· καθὼς ὁ Παῦλος παραγγέλλει λέγων· „Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ γῆς“ (Κολ. γ'. 2.)· ὅθεν οἱ τοιοῦτοι Θεόφρονες Χριστιανοὶ βέβαια Θεοφρόνως πρέπει καὶ νὰ πανηγυρίζουν. Ὁ Προφήτης Ὡση ἐρωτᾷ, τί νὰ κάμνουν οἱ λαοὶ εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ ἐορτάς τοῦ Κυρίου· „Τί ποιήσετε ἐν ἡμέραις πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς τοῦ Κυρίου“; (Ὡσ. θ'. 5.) Καὶ ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ἐορτάζουν ὅχι πανηγυρικῶς, ἢ γουν καθὼς συνειθίζουν νὰ κάμνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις μὲ τρυφὴν καὶ σπατάλην, ἀλλὰ θεϊκῶς καὶ πνευματικῶς· ὅχι κοσμικῶς καὶ φιληδόνως, καὶ καθὼς ὁ κοσμοκράτωρ Διάβολος βούλεται, ἀλλ' ὑπερκοσμίως καὶ Ἀγγελικῶς· ὅχι συσταίνοντες χορούς· ὅχι παιγνίδια παίζοντες, καὶ λέγοντες τραγῳδία ἄσεμνα καὶ αἰσχρά· ὅχι φιλεύοντες τὰς πέντε αἰσθήσεις των μὲ τὰ ἡδονικά ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶναι πρόχειροι εἰς κακίαν ὁδοί, καὶ εἰσοδοὶ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Οἱ δὲ τοιαῦτα πράττοντες εἰς τὰς πανηγύρεις τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς Θεοτόκου, λυποῦσι τὸν Χριστὸν, λυποῦσι τὴν Θεοτόκον, καὶ κάμνουν νὰ χαίρετε ὁ Διάβολος· αὐτοὶ ἐλογίσαν ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκε τὴν ζωὴν διὰ νὰ παίζουσιν, καὶ τὸν βίον, διὰ νὰ πανηγυρίζουσιν· ἀλλ' ὡς πόσον εἶναι ἄφρονες καὶ ἀνόητοι! διὰ τοῦτο κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Σολομὼν λέγων· „Ελογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ“ (Σολ. ιε'. 12.). Οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ κάμνουν καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θεοτόκον νὰ μισῶν, καὶ νὰ ἀποστρέφονται τὰς ἐορτάς των καὶ πανηγύρεις διὰ τὰς ἀταξίας ὅπου ἐν αὐταῖς πράττουσι· καθὼς ὁ Θεὸς τὸ μαρτυρεῖ διὰ τῆ Προφήτου Ἀμώς λέγων· „Μεμίσηκα, ἀπῶσμαι ἐορτάς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὁσφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν“ (Ἀμ. ε'. 21.) (1). Πανηγυρίν δὲ ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτό-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόρρηνων· „Εορτὴ οὐδὲν ἑτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ εὐφροσύνη· εὐφροσύνην δὲ πνευματικὴν καὶ νοερὰν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, ἀλλ' ἡ συνειδὸς πράξεων ἀγαθῶν· ὁ δὲ συνειδὸς ἔχων ἀγαθὰ, ὅν καὶ πράξεις τοιαύτας αἰεὶ ἐορτάζειν δύναται“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Πεντηκοστήν)· ὥστε, κατὰ τὸν ἁ-

γιον τοῦτον, οἱ τὰ ἀνωτέρω ἄτοπα πράττοντες ἐν ταῖς ἐορταῖς οὔτε ἐορτάζουν ὅπως δύνανται· πῶς γὰρ οἱ κατεγνωσμένην συνειδήσιν ἔχοντες ἐφ' οἷς ἀτόποις ἔργοις καὶ λόγοις πράττουσιν τε καὶ λέγουσιν ἐμπορὺν Θεοφρόνως νὰ ἐορτάζουν;

τόκου· διότι αὕτη μία οὐσα ἢ κυριώτερα τῶν Θεομητορικῶν ἐορτῶν, πάντας ἀγει, ἡγουν ὅλους συναθροίζει εἰς τὸ νὰ ἐορτάσουν τὴν ζωηφόρον τῆς Θεομήτορος Κοίμησην.

Ωδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ Εἰρμός.

„Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἡ ἱερὰ καὶ εὐκλεὲς, Παρθέρε, μνή-
„μη Σου, πάντας συνηγάγετο πρὸς εὐφροσύνην τῆς πιστοῦς, ἔξα-
„χούσης Μαριάμ μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων, τῷ Σῶ ἀδοῦντας
„Μορουγεῖ, ἐνδόξως ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐθύς ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, καὶ προσφωνεῖ εἰς αὐτὴν τὸν εἰρμόν τοῦτον λέγων· Ὡς Ἀειπάρθετε Θεοτόκε, ἡ ἱερὰ καὶ ἐνδοξὸς μνήμη τῆς Κοιμήσεώς Σου εἶναι ἐστολισμένη καὶ λάμπουσα μετὰ δόξαν Θεοῦ, καὶ πρεπόντως· ἐπει-
δὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶναι οἶκος Θεοῦ, τὸν ὅποιον εἶδεν ὁ Ἰεζεκιὴλ γεμάτον ἀπὸ δόξαν Θεοῦ,
„Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος Κυρίου“ (Ἰεζ. μγ. 1.), διὰ τοῦτο καὶ ἡ
μνήμη τῆς Θεοτόκου ἔπρεπε νὰ ᾖ ἐστολισμένη μετὰ δόξαν Θεοῦ· ὅθεν τοιαύτη οὐσα,
ἐσυναθροισεν ὅλους τὰς πιστοὺς Χριστιανούς διὰ νὰ εὐφρανθῶσι κατὰ τὴν ψυχὴν· ἂν γὰρ,
ὅταν οἱ ἀπλῶς δίκαιοι ἐγκωμιάζονται ἐν ταῖς μνήμας αὐτῶν, εὐφραίνονται οἱ λαοί, κα-
θὰς λέγει ὁ Σολομών, „Εγκωμιαζομένων δικαίων, εὐφρανθήσονται λαοί“ (Παρ. κθ. 2.)·
πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ εὐφραίνονται οἱ λαοί, ὅταν αὕτη ἡ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος δι-
καίων ἀγιώτερα Θεοτόκος εἰς τὴν μνήμην τῆς Κοιμήσεώς της ἐγκωμιάζεται;

Καθὼς δὲ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐκβῆκαν ἄβροχοι ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐμοι-
ράσθησαν εἰς δύο χοροὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν μὲν ἀνδρῶν ἦτον ἑξάρχος ὁ
Μωϋσῆς, τῶν δὲ γυναικῶν ἦτον ἑξάρχουσα ἡ Μαριάμ· „Ἐλαβε, φησὶ, Μαριάμ ἡ Προ-
„φῆτις ἡ ἀδελφὴ Ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον πάσαι αἱ γυ-
„ναῖκες ὅπισθ' αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν, ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαριάμ λέγουσα·
„Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“ (Ἐξ. ιε. 20.)· οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ
οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ μνήμῃ Σου, Θεοτόκε, ἀδῶσι τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν Μο-
ιουγενῆ Σου Υἱόν μετὰ χοροὺς πνευματικῶν καὶ μετὰ τύμπανον (ἢτοι νενεκρωμένα ἔχοντες τὰ
μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς ἐγκρατείας· ζῶον γὰρ νεκροῦ δέρμα ἐστὶ τὸ τύμπανον, κα-
τὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Βασιλείου)· ἐξάρχει δὲ τῆς Ωδῆς αὐτῶν ἡ Μαριάμ.

Ἀνέφερε δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅχι τὸν Μωϋσῆν τὸν ἑξάρχοντα τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὴν Μαριάμ
τὴν ἑξάρχουσαν τῶν γυναικῶν, ἕνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ παρ' ἡμῶν ἐγκωμιαζομένη
σήμερον εἶναι γυνή· καὶ ἄλλο, τὸ ὅποιον καὶ κυριώτερον, διότι καὶ ἡ τότε ἑξάρχουσα τῆς
Ωδῆς ὠνομάζετο Μαριάμ, καὶ ἡ τῶρα ἑξάρχουσα τῆς πανηγύρεως ὠνομάζεται Μαριάμ,
ὅπερ ἐρμηνεύεται Κυρία· τύπος γὰρ ἦτον ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως Μαριάμ κατὰ τὴν παρ-
θενίαν τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ Μαριάμ, ὡς λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καθότι καὶ ἐκεῖνη
Παρθένος διέμεινε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνη Μαριάμ, καὶ αὕτη Μαριάμ ὠνομάζετο.
Συμφάνως δὲ τῷ Ἱερῷ Κοσμῷ λέγει καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης, οὕτω πανηγυρίζον·
„Σὺν Μαριάμ τῇ Προφῆτιδι, ᾧ νεανίδες ψυχαί, μετὰ τυμπάνων χορεύσωμεν, νεκροῦ-
„τες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο γὰρ τὸ μυστικὸν τύμπανον“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ
„Ἔστι μὲν οὐδεὶς ἀνθρώπων“). Ἀλλὰ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει· „Ἐ-
„ξάρξατε μετ' ᾠδῆς καὶ κυμβάλων, ἀλαλάξατε, μεγαλύνετε, ψάλατε, ἄρον ἄρον Μα-
„ριάμ τὸ τύμπανον, καὶ τῶν παρθένων προέξιδι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύ-
ματι θεωρίαν).

Τροπάριον.

„ Ἀμφεπορεῖτο αὐλῶν τάξις οὐρανοβάμων ἐν Σιών τὸ Θεῖον σῶμά
 „ Σου· ἄφνω δὲ συρρέυσασα τῶν Ἀποστόλων ἡ πληθὺς ἐκ πε-
 „ ράτων, Θεοτόκε, Σοὶ παρέστησαν ἄρδην· μεθ' ὧν, ἄχραρτε, Σοῦ
 „ τὴν σεπτὴν, Παρθένε, μνήμην δοξάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η λέξις Ἀμφεπορεῖτο εἶναι ποιητικὴ, τὴν ὁποίαν ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Ὀμη-
 ρον, φιλοτιμούμενος νὰ καλλωπίζῃ τὰ συγγράμματα του καὶ μὲ τὰς λέξεις τῶν ἐξωτερι-
 κῶν· θέλει δὲ νὰ εἴπῃ, Ἐπιμελεῖτο, γινόμενον ἐκ τῆς Ἀμφι Προθέσεως καὶ τοῦ, Πονῶ
 τῆ, Ἐνεργῶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς· Ὁ Θεοτόκε Παρθένε, ἡ μὲν οὐρανοβάμων τά-
 ξις τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων ἐπιμελεῖτο καὶ ἐπεριποιεῖτο τὸ Θεῖον σῶμά Σου εἰς τὴν πόλιν
 Σιών, ὅταν παρέδωκας τὴν αἰγιωτάτην ψυχὴν Σου εἰς χεῖρας τοῦ πολυηγαπημένου Υἱοῦ Σου·
 ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Αὐλῶς καὶ ἀοράτως περιέπουσιν Ἀγγελοι τὸ
 „ ζωαρχικὸν καὶ Θεοδόχον τῆς Θεοτόκου σῶμα, τῇ μητρὶ τοῦ σφῶν Δεσπότητος· δούλοπρε-
 „ πῶς παριστάμενοι“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμῃσιν, ἔ· ἡ ἀρχὴ „ Ἐδοξ ἐστὶ τοῖς ἐρωτικοῖς“)·
 τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων αἰφνιδίως συναθροισθέν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς
 τὰ ὁποῖα ἦτον διεσπαρμένοι κηρύττοντες τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, παριστάθησαν εἰς
 Σε ὅλοι ὁμοῦ (τοῦτο δηλοῖ τὸ, Ἄρδην).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τῆς συναθροίσεως ταύτης τῶν Ἀποστόλων οὕτω πα-
 ρηγοῦριζει· „ Τοὺς μὲν ἀπανταχὴ γῆς πρὸς ἀνθρώπων ἀλείαν διασπαρέντας Ἀποστόλους
 „ ταῖς πολυαρμονίαις καὶ ποικίλαις γλώσσαις τοῦ Πνεύματος.... Θεῖον πρόσταγμα πρὸς
 „ Ἱερουσαλὴμ ὥσπερ τις σαγήνη ἢ νεφέλη κατήπειγεν, ἐκ τῶν τεματίων τῆς γῆς οἱ αὐ-
 „ τινες αἰετοὺς συνωθοῦσα καὶ συναθροίζουσα..... Παῖσαν τοίνυν οἱ αὐτόπται καὶ τοῦ
 „ Λόγου θεράποντες κατ' ὀφειλὴν καὶ τῇ τούτου Μητρὶ λειτουργήσαντες, καὶ κλῆρον ὥσπερ
 „ πολύτιμον τὴν εὐλογίαν ἐξ αὐτῆς ἀρυσόμενοι· τίνοι γὰρ ἐστὶν ἀμφέβολον, ὥς αὐτὴ τῆς
 „ εὐλογίας ἡ πηγὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ἀνάβλυσις“ (Λόγ· οὐ ἡ ἀρχὴ
 „ Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“). Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάκιος κα-
 τὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου, ἐρωτηθεὶς παρὰ Πελχερίας
 τῆς Βασιλίσσης ζητούσης τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἀπεκρίθη ταῦτα· „ Οἱ μὲν ἅγιοι
 „ σύμπαντες Ἀπόστολοι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν Ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ
 „ ῥοπῇ μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα“ (Παρὰ τῷ αὐτῷ λόγῳ τοῦ Δαμασκηνοῦ).
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς ὅτι μετὰ τῶν ἀνατέρων Ἀγγέλων τε καὶ Ἀποστόλων δοξάζομεν
 καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, Θεοτόκε, τὴν σεβασμίαν μνήμην τῆς Σῆς ζωοπαρόχου Κοιμήσεως·
 καὶ τοῦτο ποιούμεν κατὰ χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς Σου μεσιτείας
 ὅλα τὰ ἐκ Θεοῦ ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν.

Τροπάριον.

„ Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἤρω κατὰ τῆς φύσεως, Ἀγνή, Θεὸν κυή-
 „ σασα· ὅμως μιμουμένη δὲ τὸν Ποιητὴν Σου καὶ Τύον, ὑπὲρ φύσιν
 „ ὑποκύπτεις τοῖς τῆς φύσεως νόμοις· διὸ θνήσκουσα σὺν τῷ Τίῳ
 „ ἐγείρη δαιωμίζουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς μὲ τὸ διορατικὸν ὄμμα τῆς διανοίας τὰ ὑπὲρ φύσιν θαύ-
 ματα καὶ τεράστια ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν διὰ ταῦ
 Τρο-

Τροπαρίου τούτου καὶ λέγει· Ὡ Πάναγνε νοὶ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, ἡ τὴν ἀκρότητα τῆς ἀγνείας καὶ καθαρότητος μόνη ἐπὶ γῆς κατορθώσασα, Σὺ συλλαβοῦσα καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, πολλὰ βραβεῖα καὶ τρόπαια νίκης ἐναντίον τῆς κοινῆς φύσεως ὕψωσας· ἐνίκησας γὰρ τὴν φύσιν, ἐπεὶ δὴ ἀσπόρας τοῦτον συνέλαβες· ἐνίκησας τὴν φύσιν, ἐπεὶ δὴ ἀκόπως ἐβάστασας τοῦτον ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου εἰς διάστημα ἐννέα μηνῶν· καὶ τὸ μὲν βρέφος εἶχεν ὅλον τὸν φυσικὸν ὄγκον τοῦ Θεοῦποστάτου αὐτοῦ σώματος, βάρος δὲ καὶ κόπον εἰς Σὲ δὲν ἐπροξένησεν· ἐνίκησας τὴν φύσιν, διότι ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον χωρὶς κοιλοπονήματα, χωρὶς λοχείαν, καὶ χωρὶς φθοράν· ὁ γὰρ ἐκ Σοῦ γεννηθεὶς Θεὸς Λόγος καθὼς Σὲ εὔρε Παρθένον, οὕτω πάλιν Σὲ ἀφῆκε Παρθένον, ἵνα διαμένῃς Ἀειπάρθενος· Σὺ γὰρ ὑπάρχεις ἡ κεκλεισμένη πύλη, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰεζεκιὴλ προεώρακεν· „ Ἡ πύλη αὐτῇ κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς ἐμὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη “ (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Ἄν καὶ τόσα νικητικὰ τρόπαια κατὰ τῆς φύσεως ἔστησας, καὶ τόσον τὴν φύσιν ἐνίκησας πρότερον ἐν τῇ ζωῇ Σου, ὕστερον ὅμως ἐν τῇ τέλει Σου ἐμμήθης τὸν Ποιητὴν καὶ Θεὸν Σου. Πῶς; Καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον (διότι εἶχε σῶμα θνητόν)· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, ὑπέκυψας εἰς τὸν θάνατον· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψε μὲν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανὼν, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη ἀπὸ τοῦ μνήματος· οὕτω καὶ Σὺ, Παναγία, ὑπέκυψας εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανοῦσα, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἀπέθανες, ἠρώδη πάλιν ἡ ἀγιωτάτη ψυχὴ Σου μετὰ τοῦ παναχράντου Σου σώματος, καὶ οὕτως ἠγέρθης, καὶ ἐγερθεῖσα, ἀνελήφθης σύσσωμος εἰς τὰς Οὐράνους, καὶ τῶρα συνδιακονεῖς καὶ συνδοξάζεις αἰωνίως μετὰ τὸν Υἱόν σου. Καὶ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον ὑπερφυσικὸν τρόπον ἀποθανοῦσα καὶ ἐγερθεῖσα, Παρθένε, δὲν ἐνίκηθης ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ πάλιν ἐνίκησας τὴν φύσιν, καὶ πάλιν νικητικὰ βραβεῖα ὕψωσας κατὰ τῆς φύσεως· ὅθεν ὁ θάνατός Σου ἐγένετο ζωὴ, ἡ νερῶσις Σου ἐγένετο ἀνάστασις, καὶ ὁ τάφος Σου ἐδείχθη ζωῆς καὶ ἀναστάσεως αἴτιος· καὶ καθὼς ὁ Υἱός Σου καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἦτον ὑπερφυῖς, ὡς λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος καὶ ὑψίνους Ἱερόθεος· „ Καὶ ἵνα εἴπω τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ὁ μὲν Ἰησοῦς ὑπερφυῖς ἦν “· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτουσα ὡς θνητὴ, ὑπερφυῖς ἦσουν, ὡς Μήτηρ ἀληθινὴ τοῦ Θεοῦ (1).

Ωδή

(1) Σημειοῦμεν ἔδῳ, ὅτι ὁχι μόνος ὁ Ἱερόθεος ὅστις Κοσμάς μαρτυρεῖ ὅτι αἰεστὴ ἡ Θεοτόκος, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἅγιοι καὶ Θεολόγοι· ὁ μὲν γὰρ Δεσπείσιος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐν ἐνὶ πᾶν εἰς τὴν Κοίμησιν τριῶν ἐγκαμίων αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Μυστήριον ἡ παροῦσα πανήγυρις “, ὅτω γράφει· „ Πᾶς οὐκ ἀφυσθὴς ἡ μετὰ θάνατον ἐπὶ καὶ τάλῃα συνδραμε, ψυχῆς διάστασις ἀπὸ σώματος, συνδέσσει λυσις, μερῶν διάζευξις, ἀνάλυσις, ἐπίζευξις (ἥτις ἐστὶν ἡ ἐνωσις ψυχῆς μετὰ σώματος), σύμπτεισις (ἥτις ἐστὶν ἡ ἀνάστασις), καὶ πρὸς τὸ ἀφανὲς ὑποχώρησις “. Ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν ἐνὶ πᾶν εἰς τὴν Κοίμησιν λόγων αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐδοξέσθαι τοῖς ἐρωσι- κῶς πρὸς τι διακειμένοις “, οὕτω φάσκει· „ Ἐδεῖ καὶ ἀπὸ χρυσὸν ἀποβαλοῦσαν τὸ γεῶδες καὶ ἀλαμπὴς τῆς θνητότητος πάχος, ὡς ἐν χανεύσει τῷ θανάτῳ τὴν σάρκα (τῆς Θεοτόκου) ἀφάρτον καὶ καθάραν τῷ φέγγει τῆς ἀφθαρσίας ἐκλαμπουσαν, ἐξαναστῆναι τοῦ μνήματος. Σήμερον ἀρχὴν λαμβάνει (ἡ Θεοτόκος) δευτέρας ὑπάρξεως (ἥτις ἐστὶν ἡ ἀνάστασις) ὑπὸ τῷ δότῳ αὐτῇ τὴν ἀρχὴν τῆς προτέρας ὑπάρξεως “. Καὶ πάλιν ἐν τῷ τέλει· „ Εἰσελθόμεν εἰς τὸν τάφον (τῆς Θεοτόκου) καὶ γνῶμεν τὸ μυστήριον τοῦ ξένου, ὡς ἥρται (τὸ σῶμα δηλ.), ὡς μετεωρίζεται, ὡς πρὸς Οὐρανὸν ἀνελήσκει, ὡς τῷ Υἱῷ πᾶσιν ὑπερτέρα τῶν Ἀγγε-

λῶν παρίσταται τάξιον· ἃ δὲν γὰρ μέσαν Μητρός καὶ Υἱοῦ “· καὶ πάλιν ἐν τῷ λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐστὶ μὲν ἀνδρώπων οὐδεὶς “. Οὕτω τὸ παναγίον σῶμα τῷ πανευκλείῳ καὶ ὑπερφερεῖ ἀποτίθεται μνήματι, κἀντεῦθεν τριταίᾳ πρὸς Οὐρανίους δόμους μετεωρίζεται· „ καὶ αὐδὲ “· „ Ὡς περ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐνυποστάν τῷ Θεῷ Λόγῳ σῶμα τὸ ἅγιον τὸ ἀκίρατον τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μνήματος ἐξανίσταται “· „ τοῦ οὕτω καὶ παύσῃ ἰδεὶ ἐξαρπασθῆναι τοῦ τάφου, καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν τὴν Μητέρα προσορμισθῆναι “.

Καθαρώτατα δὲ καὶ σαφέστατα τοῦτο παρίστην ὁ τῆς Θεσσαλονίκης φωστὴρ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐν τῇ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω πανηγυρίζων· „ Μόνη αὕτη νῦν μετὰ τοῦ θεοδόξου σώματος σὺν τῷ Υἱῷ τὸν Οὐράνιον εἶχε χάρον “· „ εἰ γὰρ ψυχὴ Θεοῦ χάριν ἐνοικον σχοῦσα, πρὸς Οὐρανὸν ἀνέρχεται τὰν ἐνταῦθα λυθεῖσα “· „ πῶς ἂν τὸ μὴ μόνον ἐν αὐτῇ λαβὼν αὐτὴν τὸν προαιώνιον καὶ Μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱόν, τὴν ἀέναον πηγὴν τῆς χάριτος, ἀλλὰ καὶ γεννητικὸν ἀναφανέν αὐτοῦ σῶμα, οὐκ ἀπὸ γῆς πρὸς Οὐρανὸν ἀνελήφθη; Διὰ τοῦτο τὸ γεννητὸν εἰχότως σῶμα, συνδοξάζεται τῷ γεννητῷ δόξῃ θεοπρεπεῖ, καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ προφητικὸν ᾄσμα, τῷ πρεσβυτέρῳ ἀκιστάντι πρὶν μέρει Χριστῷ ἡ Κίβωτός τοῦ ἁγίου “.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἡ δημιουργικὴ καὶ συρεκτικὴ τῶν ἀπάντων Θεοῦ Σοφία καὶ
 „Δύναμις ἀκλιρῶ ἀκράδαυτορ τὴν Ἐκκλησίαν στήριξορ, Χριστέ.
 „μόρος γὰρ εἶ Ἅγιος ὁ ἐν ἀγίοις ἀραπαυόμερος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σοφία καὶ Δύναμις τοῦ Πατρὸς λέγεται ὁ Υἱὸς καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος* „Χριστὸν
 „Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ. β'). ὅχι ὅτι δὲν ἔχει σοφίαν καὶ δύναμιν
 ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἀλλὰ λέγεται σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, διότι ἔχει
 ὅλην τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ, ὡς εἰκὼν τοῦ ἀρχετύπου* καθὼς Θεολογεῖ Μάρκος ὁ
 Εὐφύσου ἐν κεφ. λδ'. περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πρέπει δὲ νὰ προστί-
 θεται πάντοτε, ἢ νὰ συνυπακούεται εἰς τὴν περὶ τοῦ Υἱοῦ λεγομένην ταύτην σοφίαν καὶ
 δύναμιν τὸ, Ἐνυπόστατος, ἢ τὸ, Ζῶσα, διὰ νὰ δείχνηται ὅτι ἡ ἐνυπόστατος αὕτη καὶ ζῶ-
 σα Σοφία καὶ Δύναμις ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι μία ἐνέργεια ἀνυπόστατος, καὶ ἕνα προσὸν τοῦ
 Θεοῦ, ἀλλὰ ὑπόστασις τελεία, ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἐνέργειαν, σοφίαν καὶ δύναμιν* ὅθεν
 κατὰ τὸ νόημα τοῦτο λαμβανομένης ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως, λέγεται παρὰ
 τῷ

„ἀγιάσματος αὐτοῦ“ καὶ παράστασις γίνεται τοῖς
 „μαθηταῖς τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτῆς ἀναστάσεως αἱ
 „σινδόνες καὶ τὰ ἐντάφια μόνα περιλειφθέντα τῷ
 „τάφῳ, καὶ μόνα κατ' αὐτὸν εὐρεθέντα τοῖς κατὰ
 „ζήτησιν προσελθούσι“ καθάπερ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 „Δεσπότου πρότερον* οὐκ ἦν δὲ χρεῖα καὶ ταύτην
 „ἐπὶ προσελίγον, καθάπερ ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός,
 „διατρίβει τῇ γῇ* διὰ τὸ πρὸς τὸν ὑπερουράνιον
 „εὐδύς ἀναλήφθαι χωρὶς ἀπὸ τοῦ τάφου“.

Ὁ δὲ Μάρκος ὁ Εὐφύσου ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοί-
 μησην ὁκταήχοις Κανόσιν αὐτοῦ οὕτω λέγει ἐν τινὶ
 Τροπαρίῳ τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τῆ Βαρίας ἥχῃ* „Με-
 „γαλυνέσθω εὐφύμοις ψαῖς ἡ Παναγὸς* μακαρίζε-
 „σθω ἀξίως ἡ Παμμακάριστος, ὅτι γενέκρωται καὶ
 „ἐγύγρηται πάλιν ὡς Μητὴρ τῷ Κυρίῳ, εἰς πίστω-
 „σιν ἐσχάτης ἀναστάσεως, ἣν ἐλπίζομεν“ καὶ ἐν
 ἄλλῳ Τροπαρίῳ τῆς ε'. Ὠδῆς τοῦ Πλ. δ'. ἥχου
 ἁπλῶς φησὶ* „Νέκρωσιν ἡ τῆς ζωῆς Μητὴρ δέχεται,
 „καὶ τάφῳ τεδεῖσα, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐκλειῶς
 „ἐξανίσταται, εἰς αἰῶνας τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα,
 „καὶ αἰποῦσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἀρεσιν“.

Ἀφίνα νὰ λέγω, ὅτι καὶ ἐν τῷ κοινῷ Ὁρολε-
 γίῳ γράφεται περὶ τῆς ὑψώσεως τῆς Παναγίας, ὅτι
 οἱ μαθηταὶ τῷ τάφῳ προσελθόντες, καὶ μὴ εὐρόν-
 τες τὸ πανάγιον τῆς Θεοτόκου σῶμα, ἐπεισέδησαν
 ἀληθῶς ὅτι αὐσσωμος, ζῶσα καὶ τριήμερος, ὡς ὁ
 Υἱὸς αὐτῆς, ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς καὶ μεταστὰς,
 εἰς Οὐρανούς μεταβέβηκεν.

Ἐὰν δὲ προβάλλῃ τινὰς τὸ Κάδισμα ἐκεῖνο τὸ
 λέγον „Εἰς τὰ οὐράνια ἡ νοερά Σου ψυχὴ, εἰς τὸν
 „Παραδείσον ἡ ἱερά Σου σκηνή“, ἀποκρινόμενα
 πρῶτον, ὅτι τὸ Κάδισμα αὐτὸ εἶναι ἀνωγύμου ποιη-
 τοῦ, καὶ οὐχὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ* καὶ δεύ-
 τερον, ὅτι τὸ Κάδισμα αὐτὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις
 βιβλίοις οὕτως εὐρίσκειται γεγραμμένον* „Εἰς τὸν
 „Παραδείσον ἡ νοερά Σου ψυχὴ, ὡς δεοπρόστακτον,

„Μαρία ἀχραντὴ, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν φωνῇ, Πα-
 „ραγία, παραδέδοται“ ἐκ δὲ τῶν ἀμφιλογουμένων
 οὐδὲν βεβαίον συμπεραίνεται* ἄλλως τε καὶ ὁ Πα-
 ράδεισος νοητῶς ἐννοεῖται, καὶ ἀντὶ τοῦ Οὐρανοῦ
 παραλαμβάνεται, ὡς λέγει ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος,
 ἐρμηνεύων τὸ „Σήμερον μετ' ἐμοῦ εἴη ἐν τῷ Πα-
 „ραδείσῳ“.

Διὰ τί δὲ οὐ δημοσιεύεται ἐπ' Ἐκκλησίας ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις, ἀλλὰ μεταστά-
 σις μόνον αὐτῆς λέγεται; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνονται
 μερικοὶ πρῶτον, ὅτι ἡ τῆς Θεοτόκου ἀνάστασις
 καὶ ἀνάληψις δὲν εἶναι μαρτυρημένη ἐν ταῖς δόξαις
 Γραφαῖς* καθὼς εἶναι ἡ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ
 ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις* δεύτερον, διότι ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις δόγμα ἐστὶ μω-
 στικὸν ἐν λόγοις τῶν Πατέρων σημειου-
 μενον, καὶ οὐχὶ κηρύγμα* ἔθεν καὶ σιωπᾷται* ἐπι-
 δεῖν, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Τὰ μὲν δόγματα
 „σιωπᾷται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται“ (Καν.
 44.)* ἀποκρίνονται καὶ τρίτον, ὅτι ἡ μεταστάσις
 εἶναι καθολικωτέρα τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως*
 καθότι πᾶν τὸ ἀναστῆναι, ἢ ἀναληφθῆναι, μεδίστα-
 ται κατὰ τὸ πᾶν* ἔθεν ἡ μεταστάσις λεγόμενη ἐπὶ
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς συμπερι-
 λαμβάνει, καὶ τὴν ἀνάληψιν. Ἐκ τῶν εἰρημένων λοι-
 πόν ἐγινε δῆλον ὅτι οἱ φρονούντες ὅτι ἡ Θεοτόκος
 οὐκ ἀνέστη* ἥτοι δὲν ἐνώδη ἡ ἀγιωτάτη αὐτῆς ψυ-
 χὴ μετὰ τοῦ ἀχράντου αὐτῆς σώματος, οὐδὲ τὸ
 σῶμα αὐτῆς εἶναι ζωντανόν ἐν οὐρανοῖς, ἀλλὰ νε-
 κρόν, ὡς χωρισμένον τῆς ζωοποιούσης αὐτὸ ψυχῆς,
 οὐκ ὀρθῶς φρονούσιν, οὐδὲ πρέποντα τῇ Μητρὶ τοῦ
 Θεοῦ λέγουσι* καθότι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὴν ἀναστῆ-
 ναι καὶ ἀναληφθῆναι καὶ ζῶσαν νῦν εἶναι ἐν οὐρανοῖς,
 ἀσυγκρίτως δεομητροπρεπεστερὸν ἐστὶ τῷ νεκρῶν αὐ-
 τὴν εἶναι.

τῷ αὐτῷ ἁγίῳ Μάρκῳ· „Ὁ Υἱὸς σοφία ἐστὶν ἐκ σοφίας, καὶ δυνάμις ἐκ δυνάμεως τοῦ Πατρὸς· ὥσπερ καὶ Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτός“· καὶ οὕτως εἶναι σοφία καὶ δυνάμις τοῦ Πατρὸς· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ εἶναι σοφία καὶ δυνάμις, ἐνυπόστατος δηλαδὴ, καὶ ὄχι μόνον σοφὸς καὶ δυνατός.

Βεβαίῳ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγων· „Οὐχ ὁ τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καλεῖται παρὰ τῶν Ἁγίων ἐνέργειά τε καὶ δυνάμις· ἀλλ' ὡς τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτως τῷ Πατρὶ δυνάμεις ἔχων καὶ ἐνέργειας· ἐπεὶ καὶ δυνάμις ὁ Θεὸς λέγεται, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον, ὡς πᾶσαν δυνάμιν ἐν ἑαυτῷ προέχων καὶ ὑπερέχων, διὸ καὶ συνυπακουόμενον, ἢ καὶ συνεκφωνούμενον ἔχει τούτων ἐκάτερον, ὅταν δυνάμις, ἢ ἐνέργεια καλεῖται τὸ ἐνυπόστατον· καθάπερ καὶ ὁ τὰ πάντα μέγας Βασιλεὺς, „Δύναμις, φησὶν, ἁγιαστικὴ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐνούσιος, ἐνυπαρκτός, ἐνυπόστατος· τὰς δὲ ἐξ αὐτοῦ πάσας ἐνέργειας οὐκ ἐνυπόστατους ὑπάρχειν καὶ τοῖς περὶ τοῦ Πνεύματος ἀπεφνήατο· δι' οὗ καὶ τῶν κτισμάτων αὐτὸς δῆλός ἐστι ταύτας διαστείλας· ἐνυπόστατα γὰρ τὰ ἐκ τοῦ Πνεύματος ὡς κτίσματα· πεποιωμένας γὰρ οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν“ (Κεφ. ρηβ'. τῶν φυσικῶν καὶ Θεολογ.). Καὶ ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου λέγει ὁ Βασιλεὺς· „Τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζον Πνεῦμα ἐνυπόστατόν ἐστι· τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ (τοῦ Πνεύματος δηλ.) πηγάζοντα ἐνέργειαι αὐτοῦ εἰσιν“.

Ἡ τοῦ Θεοῦ λοιπὸν αὕτη ἐνυπόστατος σοφία καὶ δυνάμις ὁ Υἱὸς εἶναι δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ πάντων τῶν κτισμάτων· αὕτη γὰρ ὄχι μόνον ἐδημιούργησε πάντα τὰ αἰσθητὰ καὶ νοητὰ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ συνέχει αὐτὰ καὶ συγκρατεῖ διὰ τῆς προνοίας κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ἐδημιούργησε· καὶ τοῦτο δηλοῖ ὁ Δαβὶδ λέγων· „Πάντα ἐν σοφίᾳ (ἦτοι τῷ Υἱῷ) ἐποίησας“ (Ψαλμ. ργ'. 24.)· καὶ πάλιν· „Ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα“· καὶ „Ὁ Θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς“ (Ψαλμ. ργ'. 6.)· τὸ δὲ, Ποιῶν, καὶ τὸ, Θεμελιῶν, δηλοῦσι τὴν συνοχὴν καὶ συντήρησιν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Τὴν ὣν πεποίηκεν οἰκονομίαν τε καὶ συντήρησιν δηλοῖ τὸ, Ποιεῖσθαι τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ Θεμελιεῖσθαι τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἀπαξ ἡδρασμένα· τε καὶ γεγενημένα· καὶ στερεοῦσθαι βροντὴν, καὶ κτίζεσθαι πνεῦμα, ὡς ἀπαξ μὲν ὁ λόγος ὑπέστι, συνεχὴς δὲ καὶ νῦν ἡ ἐνέργεια“ (Λογ. β'. περὶ Υἱοῦ). Σὺ λοιπὸν, λέγει, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἢ τὰ πάντα συνέχουσα Σοφία, στήριξον τὴν Ἐκκλησίαν σου ἀκλιπὴν καὶ ἀσειστον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀκράδαντον) εἰς τὴν πίστιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴν ἐθεμελίωσας, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν, ἢ ὑπὸ τῶν κακοδόξων καὶ αἰρετικῶν ταραττήται. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅτι Σὺ μόνος εἶσαι Ἅγιος“, διὰ τὴν δειξὴν ὅτι ὁ Εἰρμὸς οὗτος εἶναι τῆς τρίτης Ὠδῆς τῆς Προφητιδος Ἀννης· ἐκεῖ γὰρ αὕτη λέγει „Οὐκ ἔστιν ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος· καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου“ (ἀ. Βασιλ. β'. 2.)· τὸ γὰρ, Πλὴν σου, ταῦτόν ἐστι μὲν τὸ, Μόνος.

Ἀλλὰ καὶ τὸ, Στήριξον, ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, πρὸς δὴλωσιν ἐρρέθη τῆς τρίτης Ὠδῆς, ἥς ἡ ἀρχὴ ἐστίν „Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“. Τὸ δὲ „Ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν λέγοντα· „Τὰδε λέγει ὁ Ὑψίστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος“ (Ἠσ. νζ'. 15.)· καὶ πρεπόντως· οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἀκαθάρτους καὶ ἀνάγνους ὁ καθαρὸς καὶ ἅγιος ἀναπαύεται, ἀπαγεῖ ἐπειδὴ πᾶν τὸ ἀνόμοιον, ἀκοινωνήτον· τοῦτο καὶ εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸν εἶναι ἀδύνατον, τὸ νὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς ἀκαθάρτους· ὅθεν θαυμαστόν ἐστὶν τὸ ἀπόφθεγμα ὅπου εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἐνωθῆναι δὲ τὴν ἀνωτάτην ἐκείνην καὶ ὑπὲρ νοῦν καθαρότητα μεμολυσμένην φύσει τῶν ἀδυνάτων ὑπῆρχεν· ἐν γὰρ τῷτο μόνον Θεῷ ἀδύνατον, συνελθεῖν ἀκαθάρτων πρὶν καθαρῶν εἶναι πρὸς ἐνώσιν“ (Λογ. β'. εἰς τὰ Εἰσόδια, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται“). Ὁ ἅγιος εἰς τοὺς ἁγίους ἀναπαύεται· ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶπεν· „Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος“ (Λευϊ. ια'. 14.). Ἅγιος δὲ θέλει νὰ εἴπῃ, κατὰ τὸν Κριτικὸν Φώτιον, ὁ τῆς γῆς ὑπέρτερος (ἐκ τοῦ Α' στερητικοῦ καὶ Γῆς)· συναδεῖ δὲ τοῦτο μὲ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ (οἱ τινες εἶναι οἱ ἅγιοι) τῆς γῆς σφόδρα ἐπὶ ἠρῆσαν“ (Ψαλ. μς'. 8.). Κατ' ἄλλους δὲ τὸ, Ἅγιος, γίνεται ἐκ τοῦ

Α στερητικῇ, καὶ τῇ, Ἄγιος, ψιλευμένῃ, ὃ δηλοῖ τὸ μίasma* κρᾶσιν δὲ λαμβανόντων τῶν δύο ΑΑ εἰς ἓν Α μακρὸν δασυνόμενον, γίνεται Ἄγιος, καὶ δηλοῖ τὸ „Ἐστερημένος ἄγας, καὶ μίasmatos“· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ἀναλογώτερον καὶ προχειρότερον εἰς τὸ νὰ παράγεται τὸ, Ἄγιος ἐκ τῆς, Ἄγιος, δασυνόμενου, ὃ δηλοῖ τὸ τίμιον καὶ ἄξιον σεβάsmatos κατὰ τὸν Βαρῖνον, ταῦτόν εἶπεν, τὸ καθαρόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Τοὺς ἐπὶ τὴν παναγεστάτην (ἢτοι παναγιατάτην) ἰόντας ἱερουργίαν ἀποκαθάρθαι δεῖ καὶ τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“ (Κεφ. γ'. περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας)* καὶ ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· „Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγεστάτης τοῦ ζωαρχικοῦ σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν, κτ.“· ὁ δὲ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος Οὐμιλ. ιζ'. λέγει· „Οὗτός ἐστιν ἅγιος, ὁ καθαρθεὶς καὶ ἁγιασθεὶς κατὰ τὸν ἑσῶ ἀνδρῶπον“.

Τροπάριον.

„Τυραϊκά Σε θρητῆρ, ἀλλ' ὑπερφυῶς καὶ Μητέρα Θεοῦ εἰδότες,
„Παράμωμε, οἱ κλειροὶ Ἀπόστολοι, πεφρικύιας ἥπτορτο χερσὶ,
„δόξῃ ἀπαστράπτουσα, ὡς Θεοδόχου σκῆρος θεώμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὸ ἀναμμένον ξύλον φαίνεται μὲν εὐκολοπίαστον διὰ τὴν ὕλην, διὰ δὲ τὸ πῦρ γίνεται δυσκολοπίαστον· οὕτω καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἃν καὶ ἐπιάνετο εὐκόλως, καθὼς ἦτον κατὰ φύσιν ὕλική, καθὼς ὅμως ἦτον Μητήρ Θεοῦ ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, δυσκόλως ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐπιάνετο. Τοῦτο λοιπὸν γινώσκων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, ἐπιστρέφει τὸ παρὸν Τροπάριον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὁ Παράμωμε Μητήρ Θεοῦ· καθὼς ὁ Σολομών ἐν τῷ ᾠσματι περὶ Σοὺ ἐπροφήτευσεν εἰπών· „Ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος ἐκ ἐστίν ἐν Σοί“ (ᾠσμ. δ'. γ.). ἡξεύροντες οἱ ἐνδοχοὶ Ἀπόστολοι καὶ Μαθηταὶ τοῦ Υἱοῦ Σοῦ, ὅτι εἶσαι κατὰ φύσιν γυνὴ θνητὴ, καὶ ὑποκειμένη τῷ θανάτῳ, διὰ τοῦτο ἐλάμβανον θάρρος καὶ τόλμην νὰ πλησιάσουν κοντὰ εἰς τὸ νεκροκράββατον τοῦ ἱεροῦ καὶ παναχράϊτου Σοῦ σώματος· ἡξεύροντες δὲ πάλιν ὅτι Σὺ εἶσαι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως Μητήρ ἀληθινῆς τοῦ ἐνὸς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ἐφοβοῦντο καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσουν κοντὰ· ἀλλ' ὅμως τὸ θάρρος μὲ τὸν φόβον ἐνάσσαντες, ἐπλησίασαν καὶ ἐπίασαν τὸ Θεοδόχον σῶμά Σοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσουν, ὅχι μὲ χεῖρας τολμηρὰς καὶ ἀφόβους, ἀλλὰ μὲ φριττούσας καὶ ὅλως ὑποτρεμούσας, ἐπειδὴ ἐβλεπον αὐτὸ νὰ ἀστράπτῃ ἀπὸ κάθε μέρος μὲ θεϊκὴν δόξαν καὶ λαμπρότητα, ὡς ἄλλος φωτεινότατος ἥλιος.

Καθὼς δὲ, ὅταν βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος, καὶ φύγῃ ἀπὸ τὸ ὑπὲρ γῆν τοῦτο ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ, ἀφίνει εἰς τὸν δυτικὸν ὀρίζοντα τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἡλιακῶν τοῦ ἀκτίνων, καὶ ἐκ τούτων γνωρίζεται ὅτι ἦτον ἐκεῖ ἥλιος· οὕτω καὶ ἡ ὁλόφωτος καὶ ὑπὲρ ἥλιον λάμπουσα παναγία ψυχὴ τῆς Παρθένου, ἃν καὶ ἐκβῆκεν ἐκ τοῦ σώματος, ἀφῆκεν ὅμως τὰς ἀκτινοβολίας της, ὡς εἰς ἄλλον Οὐρανὸν, εἰς τὸ φωτοδόχον καὶ ἡλιόμορφον σῶμα, τὸ ὁποῖον καὶ νεκρὸν ὁράμενον ἀστραπτει, καὶ ἡ ἀστραπήτου ἐγέμιζεν ἀπὸ κάθε χάριν καὶ ἀγλαίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μακαρίων Ἀποστόλων· ὅθεν περὶ τῆς δόξης ταύτης τοῦ σώματος τῆς Παρθένου αἰνιγματωδῶς ἐπροφήτευσεν ὁ τῶν Προφητῶν διορατικώτατος Ἰεζεκιὴλ λέγων· „Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολὰς (ἰδοὺ ἡ Παρθέρος), καὶ ἡ γῆ (ἰδοὺ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου) ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν“ (Ἰεζ. μγ'. 2.). ἔφη δὲ καὶ ὁ Προκόπιος· „Περὶ τῆς Δειπαρθένου προφητεύων ὁ μακάριος Ἰωβ, „Γῆ, φησὶν, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται ἄρτος· ὑποκάτωθεν ἐστράφη ὥσεί πῦρ τόπος σαπφείρου οἱ λίθοι αὐτῆς“ (Ἰωβ. κη. 5.). τὸ καθαρόν καὶ ἅγιον καὶ ἀμίαντον τῆς Παρθένου σῶμα δηλῶν, καὶ ὅτι τὸν τοῦ νόμου Θεὸν τέτοκε“ (Σελ. 828. τῆς Πετατεύχ.).

Καὶ

Καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως ἐδοξάσθῃ τόσον, ὥστε δὲν ἐδύναντο νὰ βλέπουν εἰς αὐτὸ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ· ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου ἐλαμπρύνθῃ ὡς πρόσωπον Ἀγγέλου· καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ὁσίου Σισάνῃ ἐλαμψεν ἐν τῷ θανάτῳ ὡς ἥλιος, καθὼς ἱστορεῖται· πόσω μᾶλλον ἔπρεπε νὰ δοξασθῇ, νὰ λαμπρυνθῇ καὶ νὰ λάμψῃ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος καὶ μετὰ θάνατον, τὸ ὁποῖον συνέλαβε καὶ ἐγέννησεν αὐτὸν τὸν ὑπερούσιον Ἥλιον καὶ ὑπέρθεον τοῦ Πατρὸς Λόγον; Ὁθεν Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τοῦ Θεοῦ Διονυσίου τῷ Ἀρεοπαγίτου, τὸ λέγον περὶ τῆς Θεοτόκου, „Εἰ-
 „τα ἐδόκει μετὰ τὴν θείαν ὑμνήσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας“, πανηγυρίζει οὕτως· „Ἀλ-
 „λὰ τίς ἡ θέα; καὶ τὸ κάλλος ἡλικίας; θέα τοίνυν φωτοειδής τε καὶ εὐπρεπής ἡ τότε
 „τοῖς Θεολήπταις φανείσα, εἴη ἂν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἡ παμφανὴς τῷ Παρθενικοῦ σκηνούς
 „θεολαμπρία, καθ' ἣν τὸ ζωαρχικὸν καὶ ὀλόφωτον ὠρατὸ τῆς Θεοτόκου σῶμα, τὸ ὑπὲρ
 „ἡμᾶς καὶ ἡμέτερον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Υπέφθασε χερσὶ ταῖς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθαδούς τομῇ ἡ δίκη
 „ἐπάξασα, τοῦ Θεοῦ φυλάξαμτος τὸ σέβας τῇ ἐμφύχῳ κιβωτῷ
 „δόξῃ τῆς Θεότητος, ἐν ᾗ ὁ Λόγος σὰρξ ἐχρημάτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησεν, ὅταν οἱ Ἀ-
 πόστολοι βαστάζοντες τὸν ἱερὸν κράββατον τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Παρθένου, ἐπὶ-
 γαῖναν νὰ τὸ ἐνταφιάσουν· τὸ ὁποῖον θαῦμα διηγοῦνται πολλοί, δηλαδὴ ὁ Συναξαριστὴς
 Μαυρίκιος Διάκονος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, καὶ ὁ
 Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι
 „μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“· ὅς τις λέγει ὅτι διηγοῦνται ὅτι, ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν κατὰ-
 βασιν τοῦ ὄρους Σιών ἐκεῖνοι ὅπου ἐσήκοναν τὸ μακάριον σῶμα τῆς Θεομήτορος (ὅπου
 παρευρίσκοντο καὶ ἀπὸ τῆς Ἰεραίας, ὅσοι δὲν ἦτον τόσον ἀχάριστοι) τότε ἕνας Ἑβραῖος
 δούλος τῆς ἀμαρτίας, τὸν δούλον ἐκεῖνον τοῦ Καϊάφα μιμούμενος, ὅς τις ἐρράπισε τὸν
 Δεσπότην Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ὄργανον τοῦ Διαβόλου γενόμενος, ἐκινήθη με-
 μίαν θρασείαν καὶ ἄλογον ὁρμὴν, ὑπὸ τοῦ Διαβόλου φερόμενος, ἐναντίον τοῦ Θειοτάτου
 ἐκείνου τῆς Θεομήτορος σώματος, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι ἐφοβοῦντο νὰ πλη-
 σιάσωσιν· ὅθεν πιάσας τὸν κράββατον αὐθαδῶς μετὰ τὰ δῶα του χέρια, ἐσπούδαζεν ὁ
 πάντολμος διὰ νὰ κρημίσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔδαφος· ἀλλὰ παρευθὺς ἐτρύγησε πικρὸν καρπὸν
 τῆς ὁρμῆς καὶ μαρίας του.

Λέγουσι γὰρ ὅτι ἐχάθησαν αἱ χεῖρές του παρευθὺς· καὶ ἦτον νὰ εἰδῇ τινὰς ἐκδίκη-
 σιν τῷ αὐτοῦ ὁρμήματος· διότι ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος εὐθὺς ἐφάνη ἄχειρ, ἕως ὅπου μετεβλήθη
 κατὰ τὴν γνώμην εἰς πίστιν καὶ μετάνοιαν· ὅθεν χωρὶς ἀργοπορίαν ἐστάθησαν οἱ τὸν
 ἱερὸν βαστάζοντες κράββατον, καὶ βαλὼν ὁ τάλας ἐκεῖνος τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὸ
 ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεομήτορος, σῶος πάλιν καὶ ὑγιὴς ἔγινε. Ταῦτα μὲν λέγει ὁ
 Θεὸς Ἰωάννης· ὁ δὲ ἀνώνυμος Ἑρμηνεὺς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι παρευθὺς ἐκόπησαν ἀπὸ
 τοὺς ἀγκῶνας αἱ χεῖρες ἐκείνου τοῦ αὐθαδούς καὶ τολμητοῦ, καὶ ἐκρεμάσθησαν ἐπάνω
 εἰς τὸν ἱερὸν κράββατον· αὐτὸς δὲ σωφρονισθεὶς, κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν „Ἀ-
 „λιεὺς πληγὴς νοῦν οἶσει“, ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδεήθη τῶν ἁγίων Ἀποστόλων·
 ὅθεν μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Πέτρου ἔβαλε τοὺς ἀγκῶνας εἰς τὰς ἐκκοπέσας χεῖράς του,
 καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! παρευθὺς ἐνώθησαν, καὶ ἔγιναν ὑγιεῖς ὡς τὸ πρότερον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ θαῦμα ἀναφέρειν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει· Ἡ
 τοῦ Θεοῦ ἐκδίησις ἐπρόφθασε καὶ ἔκοψε τὰς ὑβριστικὰς χεῖρας τοῦ αὐθαδούς ἐκείνου
 καὶ τρισβαρβάρου Ἑβραίου, ὅταν ὤρμησε μετὰ μαρίαν νὰ κρημίσῃ κατὰ γῆς τὸν ἱερὸν
 τοῦ Θεοδόχου σώματος κράββατον· ἔγινε δὲ τὸ θαῦμα τοῦτο, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ὁ
 Θεός

Θεὸς εἰς τὴν ἔμφυχον αὐτοῦ Κιβωτὸν τὴν Θεοτόκον τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν μὲ τὴν δόξαν τῆς ἰδικῆς του Θεότητος, ἥτις ἔσκεπεν αὐτὴν ἀνωθεν, ὡς πάλαι καὶ τὴν ἄψυχον Κιβωτὸν καὶ διὰ τῆς δόξης ταύτης ἐφαίνετο σεβασμιώτατον τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, καὶ ἐνέργει τὰ τοιαῦτα θαυμάσια. Ὅθεν ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης πανηγυρίζει· „Τὸ δὲ σῶμα „ταῖς τῶν Ἀποστόλων χερσὶ προσκομίζεται, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων συγκαλύπτουτος τῇ αἴγλῃ τῆς ἀοράτου Θεότητος“. Ἄν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ, διότι ἀνάξιος ὦν (1), ἀπλώσε τὸ χερίτου καὶ ἐπίασε τὴν ἄψυχον ἐκείνην παλαιὰν Κιβωτὸν, καθὼς γέγραπται· „Καὶ ἐδυμῶθη ὀργῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, καὶ ἐπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ „παρὰ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ“ (β. Βασίλ. σ'. 7.). μὴ ὅλον ὅτι ἐκεῖνος μὲ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτὸν, διὰ τὰ μὴ κηρυχθῆναι (καὶ δὲν ἐκηρυχθῆναι), ὅταν ὁ φέρων αὐτὴν μόσχος περιετράπη, καὶ ἐσκόνταφεν εἰς τὸν δρόμον, καθὼς καὶ τοῦτο γέγραπται· „Καὶ ἐξέτεινεν Ὁζᾶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κατασχεῖν „αὐτὴν, καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν, ὅτι περιέσπασεν αὐτὴν ὁ μόσχος“ (α. β. Βασίλ. σ'. 6.). ἂν, λέγει, ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ ἐκεῖνον, διότι ἐπίασε τὴν παλαιὰν Κιβωτὸν ἐπὶ ἀγαθῷ σκοπῷ, ἵνα διασώσῃ αὐτὴν (καθὼς καὶ τὴν διέσωσε)· πόσω μᾶλλον ἔπρεπε νὰ παιδεύσῃ τὸν θρασὺν ἐκεῖνον καὶ ἐλιτήριον Ἑβραῖον, ὁ ὁποῖος ἄρνησε μὲ τόσῃ προπέτειαν, ὅχι ἵνα διασώσῃ τὸν ἱερὸν κράββατον τῆς Θεομήτορος, ἀλλ' ἵνα κατακηρυχθῇ αὐτόν; Πρεπόντως λοιπὸν καὶ δικαίως ἐπαίδευσεν αὐτὸν παρευθὺς ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία δίκη, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης παιδείας φυλάξῃ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν εἰς τὴν ἔμφυχον Κιβωτὸν, τὴν ἀχραντον Θεοτόκον, ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς ὁποίας ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος του ἐγίνε σὰρξ· ἦτοι τέλειος ἄνθρωπος, κατὰ τὸ „Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο“ (Ἰω. α. 14.). Ἐδανείσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Γινώσκω δὲ καὶ Ὁζᾶ „τινα, ὃς τῆς Κιβωτοῦ ἑαυτοῦ πολμήσας μόνον, περισπασθείσης ὑπὸ τοῦ μόσχου, τὴν „μὲν πέριστάσαστο, αὐτὸς δὲ ἀπώλετο, φυλάσσοντος δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ τῇ Κιβωτῷ τὸ σεβασμιον“ (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας).

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ῥήσεις Προφητῶν καὶ αἰνίγματα τῇρ σάρκωσιν ὑπέφθημα τῇρ
„ἐκ Παρθένου Σου, Χριστέ, φέγγος ἀστραπῆς Σου εἰς φῶς Ἑ-
„θμῶν ἐξελεύσεσθαι· καὶ φωμὲί Σοι ἄβυσσος ἐν ἀγαλλιάσει· Τῇ
„δυράμει Σου δόξα, φιλαύθρως πε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αἱ ἐν τῷ κύκλῳ γινόμεναι γραμμαὶ, ὅλαι εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται καὶ καθὼς ὅλαι αἱ ἐν τῇ διακαυστικῇ ὑέλῳ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἰς μίαν ἐστίν (ἥτοι εἰς ἓνα κέντρον) συναθροίζονται· ἔτω καὶ ὅλα τὰ ρητὰ καὶ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται, καὶ εἰς ἓνα ἀντικείμενον ἀποβλέπουν, εἰς τὴν σάρκωσιν δηλαδὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅθεν τοῦτο γινώσκων ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅλα τὰ ρητὰ καὶ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν τυπικῶς ἐφάνεροναν τὴν ἐκ Παρθένου σάρκωσίν Σου· ὅθεν εἶπεν

(1) Ὁ Ὁζᾶ οὗτος ἐθανάτωθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐχί, κατὰ τὸν Ἰωσήπον, διότι ἀνέρος ὦν, ἐτόλμησε νὰ ἀπλώσῃ τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν ἱερὰν Κιβωτὸν· τὸ ὁποῖον μόνον τῶν Ἱερέων ἰδίον ἦν· ἀλλὰ, κατὰ τὸν Θεοδώριτον, διότι Ἱερεὺς ὦν, ἔπρεπε νὰ βαστάξῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς τοὺς ἄμους του τὴν Κιβωτὸν, καὶ ὅχι νὰ ξεδαρρεύσῃ, καὶ νὰ ἐπιφορτίσῃ αὐτὴν εἰς μόσχους καὶ ἀλογα ζῶα· οὕτω γὰρ

καὶ εἰς τὰ Παραλειπόμενα γράφεται· „Καὶ ἔλαβον „οἱ Υἱοὶ τῶν Λευιτῶν τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς „ἐνετείλατο Μωϋσῆς ἐν λόγῳ Θεοῦ κατὰ τὴν γρα- „φήν, ἐν ἀναφορεύσιν ἐπ' αὐτούς“ (ἥτοι ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν) (α. Παραλ. ιε. 15.). Πολλῶν δὲ ὄντων τῶν Ἱερέων, ὁ Ὁζᾶ μόνος θανατοῦται· διότι, κατὰ τὸν Προκοπίον, αὐτὸς πρῶτος ἔδωκε βουλὴν νὰ τεθῇ ἡ Κιβωτὸς εἰς ἄμαξον, καὶ νὰ ἔλκεται ἀπὸ μόσχων.

ὁ Θεόφορος Μάξιμος· „Τὸ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ Λόγου μυστήριον πάντων ἔχει τῶν τε „κατὰ τὴν Γραφὴν αἰνιγμάτων καὶ τύπων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν φαινομένων κτισμάτων „τὴν ἐπιστήμην“ (Κεφ. ξς'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Ἀσμα- „τογράφος τὸ „Ἐκ Παρθένου“, διὰ τὴν φανερώσιν, ὡς νομίζω, ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη εἶναι τῆς „Παρθένου καὶ Θεομήτορος· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ „τοῦ ποιητοῦ τῆς τετάρτης Ὠδῆς, ὁ ὁποῖος τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου ἐφάνερον μετὰ τὸ λό- „γιον ἐκεῖνο· „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἦξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“ „(Ἀβ. γ'. 3.). Θαιμὰν δὲ, θέλει τὰ εἰπῆ, Νότος, κατὰ τὸν Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον· „Ὁρος δὲ δασὺ καὶ κατάσκιον, εἶναι ἡ Παρθένος. Δηλοῦται λοιπὸν διὰ τοῦ ρητοῦ τούτου, „ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθεν ἀπὸ Θαιμὰν, ἦγον ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ, τὴν εὐρισκομένην κατὰ τὸ „Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον.

Αἱ ἀνωτέρω δὲ ρήσεις τῶν Προφητῶν ἐφάνερον πρὸς τούτοις καὶ ὅτι τὸ φέγγος τῆς „ἀστραπῆς Σου, Κύριε, ἦγον ἡ θεία διδασκαλία καὶ ὁ νόμος τοῦ Εὐαγγελίου Σου, κατὰ „τὸν Εὐθύμιον, θέλει ἐκβῆ ἔξω εἰς τὸ τὰ φωτίσῃ τὰ ἐσκοτισμένα Ἐθνη ἀπὸ τὴν πλάνην „τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· „Ὁ Λαὸς ὁ καθεήμενος ἐν σκότει εἶδε „φῶς μέγα“. Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἰδιὸς Ἀββακούμ „Καὶ φέγγος ἐντοῦ ὡς φῶς „ἔσται“ (αὐτόθ. ε'. 4.). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς „Καὶ φωνεῖ Σοι ἄβυσσος“. „ἦγεν διὰ τῆτο ἡ ἄβυσσος φωνάζει εἰς Σὲ μετὰ ἀγαλλίασιν· „Δόξα τῇ δυνάμει Σα, Κύριε“. „Καὶ ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἀββακούμ λέγοντα· „Ἐδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν „αὐτῆς, ὥς φωνὴ φαντασίας αὐτῆς“.

Ἄβυσσον δὲ ὀνομάζει τὰ Ἐθνη τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ φωτισθέντα, τό- „σον διὰ τὸ πλῆθος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἄλμην καὶ πικρίαν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κα- „τὰ τὸν Κύριλλον, Θεοδώριτον, καὶ Θεοφύλακτον. Ἐδωκεν δὲ τὰ Ἐθνη ταῦτα τὴν φωνὴν αὐ- „τῶν· ἦτοι τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὑψος δὲ φαντασίας ὀνομάζει τοὺς ἐν ταῖς Ἐθνε- „σιν ὑψηλοὺς καὶ ἀξιωματικοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν τὴν προειρημένην „φωνὴν καὶ ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὁ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάζας, εἶπεν ὅτι ἡ ἄβυσσος τῶν „Ἐθνῶν ἐν ἀγαλλιάσει φωνάζει εἰς Σὲ τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε“, ὡς ἀνωτέρω „εἶπομεν. Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Οὐκ ἐν ἡ ἄβυσσος, τουτέ- „στιν ἡ ἀμέτρητος τε καὶ ἀκατάληπτος τῶν πεπιστευκότων πληθὺς, ἔδωκε φωνὴν αὐτῆς· „δοξολογεῖται γὰρ ὁ Χριστὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπων ἔθνους· καὶ τοῦτο δρῶντας προδύ- „μως κατ' ἰδίους ἂν μικροὺς καὶ μεγάλους, λαμπροὺς καὶ ἀσήμους“ (Τάμ. Γ'. ἐρμηνεία „εἰς τὸν Ἀββακούμ).

Τροπάριον.

„Ἰδετε, Λαοὶ, καὶ θαυμάσατε· τὸ ὄρος γὰρ τὸ ἅγιον καὶ ἐμφα- „νέστατον Θεοῦ τῶν ἐπουρανίων βουρῶν ἐφύπερθευ αἵρεται· Οὐ- „ραμὸς ἐπίγειος ἐν ἐπουρανίῳ καὶ ἀφθάρτῳ χθονὶ οἰκισόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ἔσται „ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρου τῶν „ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἦξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ Ἐθνη“ „(Ἡσ. β'. 2.)· ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Μιχαΐαν εἰπόντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „Καὶ „ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἐτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν „ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοὶ“ „(Μιχ. δ'. 1.). Ὁρος δὲ ἐδῶ, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, εἶναι ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ· κατὰ „δὲ ἀλληγορίαν, νοεῖται ἡ Κυρία Θεοτόκος. Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τοὺς „ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Κοιμήσεως συναθροισθέντας Χριστιανούς, καὶ παρακινῶν αὐτοὺς λέγει· „Σηκώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σας, ὡς χριστάνυμοι τῶν ὀρθοδόξων λαοὶ, σηκώσα- „τε

τε αὐτὰς, καὶ ἴδετε νοερῶς, καὶ θαυμάσατε διὰ τὸ παράδοξον θέαμα* καθὼς γὰρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ ἀπορεῖ τινὰς καὶ θαυμάζει, ἂν ἰδῇ ἕνα βουνὸν νὰ ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς ἄλλο βουνόν· οὕτω καὶ σήμερον πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς καὶ νὰ γένη ἐκστατικός* διότι τὸ ὅρος τὸ Ἅγιον καὶ φανερώτατον τοῦ Θεοῦ (ἦτοι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἣτις λέγεται Ὁρος διὰ τὸ ὑψηλόν, διὰ τὸ στερεόν, διὰ τὸ ἀγεώργητον, διὰ τὸ κατὰ σκίον, καὶ διὰ τὸ παρεκτικόν τῶν εὐσχοφύλλων δένδρων) ὑψοῦται σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ βουνά, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ βουνά; Εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἀγίων Ἀγγέλων, καθὼς αὐτὰ ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὁρέων, „αἰωνίων, πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυνάμεων, αἱ συνεργῶσιν ἡμῖν πρὸς „τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τὸ ἔμφυχον λοιπὸν ὅρος ἡ Θεοτόκος σύσσωμος ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις καὶ χοροστασίας τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων, καὶ αὐτῶν τῶν πρωτίστων καὶ περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων: ἦτοι τῶν Ὁρόνων, τῶν Χερουβὶμ, τῶν Σεραφίμ, καὶ γίνεται τούτων ἀπάντων ἀσυγκρίτως τιμιωτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα* καὶ καθὼς τὰ ὅρη εἶναι πολλὰ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ βουνά· οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος, τὸ νοητὸν ὅρος, δέκνυται σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς ἀναστάσεως, καὶ εἰς Οὐρανοὺς μεταστάσεώς τε καὶ ἀναλήψεως, ἀνωτέρα πάντων τῶν οὐρανίων βουνῶν (ἦτοι τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων). Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μονῶν, ἀντὶ Βουνῶν· μὲν ὅλον τοῦτο καὶ οὕτως εὐδοῦται τὸ νόημα, καθότι ἡ Θεοτόκος ἀνέβη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς μονὰς τῶν Δικαίων, ὡς μόνη ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ καθίσασα, καθὼς Μήτηρ αὐτοῦ καὶ Βασίλισσα* πλὴν ὁρθότερον εἶναι νὰ γράφεται Βουνῶν, συμφώνως μὲν τὰ Προφητικὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου καὶ τοῦ Μιχαίου* καθὼς καὶ ἐν πολλοῖς χειρογράφοις οὕτως εὐρίσκεται γεγραμμένον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ ἐπίγειος Οὐρανὸς“, διότι ἡ Θεοτόκος Οὐρανὸς μὲν εἶναι διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεοτοκίας, ἐπίγειος δὲ, διὰ τὸ ὑλικὸν σῶμα. Αὕτῃ κατοικεῖ σήμερον εἰς οὐρανίαν καὶ ἀφθαρτον γῆν, τὴν ὁποῖαν πόδες πατοῦσι πραέων, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν“ (Ματθ. ε'. 5.).

Συμφώνως μὲν τὰ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμησιν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης λέγων· „Σήμερον ἡ Παρθένος, ἔμφυχος ὄντως Οὐρανὸς χρηματίσασα, ταῖς οὐρανίαις σκηναῖς εἰσὶν ἐνοικίζεται· τίς γὰρ ταύτην Οὐρανὸν καλῶν, τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; „εἰμήπού τις φήσκει καλῶς ἐπιστάμενος, καὶ τῶν Οὐρανῶν αὐτὴν ἀσυγκρίτως ὑπεροχαῖς „ὑπεραίρεσθαι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

„Ζωῆς αἰδίου (1) καὶ κρείττονος ὁ θάματός Σου γέγομε διαβατήριον, Ἀγνή, ἐκ τῆς ἐπικύρου πρὸς θείαν ὁμῶς καὶ ἄρρευστον μεθιστῶν Σε, Ἀχραρτε, ἐν ἀγαλλιάσει τὸν Τίόν καθαρῶν Σου καὶ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει· Ὁ πάσης ἀγνείας δοχεῖον, Θεοτόκε, καθὼς ἡ σκάλα καὶ γέφυρα γίνονται διάβασις ἀπὸ τὰ χαμηλὰ εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἀπὸ ἑνὸς τόπου εἰς ἄλλον· οὕτω καὶ ὁ ἰδικός Σου θάνατος ἔγινε διάβασις καὶ σκάλα καὶ γέφυρα μιᾶς ζωῆς ἀτελευτήτου καὶ καλητέρας μὲ ἀσύγκριτον λόγον· ἐπεὶ αὐτὸς ὁ θάνατος Σε μετέστησεν ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην καὶ ἐπίγειον ζωὴν εἰς μίαν ἄλλην θείαν αἰδιῶς καὶ ἀτελείτητον ζωὴν· ὅθεν εἶπεν ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης· „Σοὶ πρὸς ζωὴν γέφυρα, καὶ κλίμαξ πρὸς Οὐρανόν, καὶ πρὸς ἀθά-

„να-

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Τῆς αἰδίου“· παρέμεινον ὅμως ἐστίν, ὡς περιστῆς ἔχον μίαν συλλαβὴν τὴν, Τῆς.

„νασίαν ὁ Σὸς θάνατος πορθεῖον γενήσεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώ-
 „πων“ καὶ πάλιν* „Ἐντεῦθεν οὐ θάνατον τὴν ἱεράν σου μεταστάσιν λέξομεν, ἀλλὰ
 „κοίμῃσιν, ἢ ἐκδημίαν, ἢ ἐνδημίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον* ἐκδημούσα γὰρ τὸ σῶμα, ἐνδη-
 „μεῖς πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. ἔ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων). Διὰ τί δὲ Σὲ μετέστησεν
 ὁ θάνατος ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω; ἵνα βλέπῃς μετ' ἡμῶν καὶ ἀγαλλιάσῃς τῆς καρδίας
 σου τὸν Υἱὸν καὶ Θεὸν σου, καὶ ἵνα συνδοξάζῃσαι μετ' αὐτὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὡς Μήτηρ
 αὐτοῦ, μετ' ἡμῶν καὶ ἀνεκδιήγητον μακαριότητα, μετ' ἡμῶν ἀρρήτον, καὶ μετ' ἡμῶν
 ἀνεκλάλητα, ἃ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ
 αἰέβη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (ἀ. Κορ. β'. 9.).

Καὶ λοιπὸν, ἂν ἕως τώρα, Θεοτόκε, ἥσουν ἐλαττωμένη τῶν Ἀγγέλων βραχύτι, κατὰ
 τὸν Δαβὶδ, διὰ τὴν θνητότητα τοῦ σώματος, σήμερον ὅμως διὰ τῆς θνητότητος ταύτης καὶ
 τοῦ θανάτου σου ὑπερέβης ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων* οὕτω πανηγυρίζει λαμπρῶς
 εἰς τὴν Κοίμησίν σου ὁ ἰδικός σου Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων* „Σήμερον ἐορτάζομεν
 „τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμῃσιν, δι' ἣν βραχύτι παρ' Ἀγγέλους ἠλαττωλένη, καὶ τοὺς Ἀγ-
 „γέλους, καὶ τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τὰς ὑπὲρ τούτους ὑπερκοσμίους πάσας Δυνάμεις
 „ὑπεραναβέβηκεν ἀσυγκρίτως, τῇ πρὸς τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἐγγύτητι“. Τί δὲ ἐκ τού-
 του συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁ τιοῦτος θάνατός σου, Θεοτόκε, οὐδὲ πρέπει ὅλως νὰ ὀνομάζε-
 ται θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ ἀθάνατος καὶ αἰώνιος, καὶ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου σου δὲν εἶναι
 λυπηρὰ καὶ πενθικὴ, ἀλλὰ χαροποιὰ καὶ εὐφρόσυτος* καθὼς ὁ αὐτὸς Γρηγόριος πανηγυρί-
 ζει λέγων* „Διὰ ταῦτα τόνουν καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς ζωηφόρος, εἰς οὐράνιον καὶ ἀθάνα-
 „τον μεταβιβάζων ζων, καὶ ἡ τούτου μνήμη χαρμόσυτος ἐορτὴ καὶ παγκόσμιός ἐστι
 „πανηγυρίς“. Καὶ ὁ Κρήτης δὲ Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει* „Ἱερουσαλὴμ, μὴ σχετλιά-
 „ζε* θυμῆρης γὰρ, οὐ πενθήρης, ἡ παρούσα πανηγυρίς“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν
 „Πνεύματι θεωρίαν). Καὶ ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης* „Ἐντεῦθεν οὐ Σὲ ὁ θάνατος ἐμακά-
 „ρισε, Θεοτόκε, ἀλλ' αὐτὸν τὸν θάνατον κατηγάδισας, τὴν τέτου κατήφειαν λύσασα, καὶ
 „χαρὰν θάνατον δείξασα“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων).

Τροπάριον.

„Ἐπήρθησαν πύλαι οὐράνιαι, καὶ Ἀγγελοι ἀνύμνησαν, καὶ ὑπε-
 „δέξατο Χριστὸς τὸ τῆς παρθερίας αὐτοῦ Μητρῶον κειμήλιον*
 „Χερουβὶμ ὑπεῖξέ σοι ἐν ἀγαλλιάσει, Σεραφὶμ δὲ δοξάζει Σε χαί-
 „ροντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἀρχὴ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Φαλμογράφον Δα-
 βίδ λέγοντα* „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιαι, καὶ εἰσε-
 „λεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Φαλ. κγ'. 7.). Καθὼς δὲ ἐκεῖ ὁ Προφητὰναξ ἀνα-
 φέρει ὅτι, ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ Κυρίου, οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρους
 νὰ ἀνοίξουν τὰς θύρας τῶν Οὐρανῶν, διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς καὶ Βασιλεὺς τῆς
 δόξης* οὕτω καὶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι, ἐν τῇ μεταστάσει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐν τῇ μετὰ
 σώματος ἀναλήψει τῆς Θεομήτορος, ἀνοίχθησαν μὲν αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ νὰ εἰσ-
 ἔλθῃ ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος, οἱ Ἀγγελοι δὲ ἀνύμνησαν αὐτὴν σύσσωμον εἰς Οὐρανὸν ἀνα-
 βαίνουσαν. Ποῖον δὲ ὕμνον οἱ Ἀγγελοι ὕμνησαν τότε; Ἀκουσον τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου*
 „Σὲ μετ' ἱερῶν ὕμνων, καὶ μετ' ἱερῶν τελετῶν, ὑπαντῶσιν αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις, μο-
 „νονουχὶ λέγουσαι* Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη, ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος,
 „καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος; ὡς θραιώτης! ὡς ἡδυνήτης! Σὺ ἄνθος τοῦ πε-
 „δίου* κρίνον τῶν κοιλάδων* εἰσήνεγκέ Σε ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ* ἐνθα Σὲ
 „ἔξουσιν δορυφοροῦσιν* Ἀρχαὶ εὐλογοῦσιν* Θρόνοι ἀνυμνοῦσιν* τὰ Χερουβὶμ ἐκπλήττεται*
 „χαίροντα δοξάζει τὰ Σεραφὶμ“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων). Ὁ Χριστὸς δὲ
 ὑπὲρ-

ὑπεδέχθη ἀσμενέστατα εἰς τὰ Οὐράνια, ὡς Υἱὸς τῆς Μονογενῆς τῆς παρθενίας τῆς Μητρὸς τοῦ κειμήλιον, τὸν θησαυρὸν τὸν τιμιώτατον πάντων τῶν θησαυρῶν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσθέτει καὶ τὰ χαριέστατα καὶ γλυκύτατα λόγια ὅπερ εἶπεν ἡ ἀγαπητὴ Μητὴρ πρὸς τὸν ἀγαπητὸν Υἱόν, ὅταν ἐμελλε νὰ παραδώσῃ τὸ Πνεῦμά της εἰς αὐτόν. „Εἰς χεῖράς σου, τέκνον ἐμόν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθην· δέξαι οὖν τὴν Σὴν φίλην ψυχὴν, ἣν ἐτήρησας ἀμεμπτον· σοὶ τὸ ἐμόν σῶμα, καὶ ἐ τῇ γῇ, παραδίδωμι· φύλαξον σῶον, ἐν ᾧ κατοικήσαι εὐδόκησας, καὶ γεννηθεῖς παρθένον ἐτήρησας· πρὸς Σέ με μετάστησον, ἵνα, ὅπου ἦς Σὺ τῶν ἐμῶν σπλάγχχνων τὸ κύημα, ἔσομαι καὶ γὼ σοὶ συνέστιος“. Ὁ αὐτὸς δὲ γράφει καὶ τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἀμοιβαίως ὁ εὐλογημένος Υἱὸς πρὸς τὴν εὐλογημένην Μητέρα· „Δεῦρο ἡ εὐλογημένη μου Μητὴρ εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· ἀνάστα, ἐλθε ἡ πλησίον μου, ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν· ὅτι ἰδὲ ὁ χειμὼν παρῆλθεν· ὁ καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθασε· καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ὁ σμὴν μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἀκολουθῶν τὸ „Τὰ τάγματα τῶν Χερουβὶμ ὑπετάχθησαν εἰς Σέ, Θεοτόκε“· ὑπετάχθησαν δὲ ὅχι μὲ λύπην, ἀλλὰ μὲ ἀγαλλίασιν· ἐπεὶ τὴν εἰς Σέ ὑποταγὴν καὶ ταπείνωσιν δόξαν καὶ ὕψος ἰδικόν των ἐνόμιζον· ἀλλὰ καὶ τὰ Σεραφίμ μὲ χαρὰν μεγάλην Σέ δοξάζουσι· καθὼς γὰρ χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν τὸν Ποιητὴν των Θεόν· οὕτω χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν καὶ Σέ τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί; Ἐπεὶ ἡξέουρουν ὅτι Σὺ μόνη, Παρθένε, εἶσαι μεθόριον μεταξὺ τοῦ Κτίστου καὶ τῶν κτισμάτων· Σὺ λαμβάνεις τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν τῷ Θεῷ χαρίτων· καὶ οὕτω διαμοιράζεις αὐτὰς καὶ εἰς Ἀγγέλους καὶ εἰς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς πρὸς Σέ αὐτῶν ἀγάπης· ὅθεν ὅσον περισσότερον χαίρουν καὶ ἀγαλλονται νὰ Σέ δοξάζουν, τόσον περισσότερας λαμβάνουσι καὶ τὰς ἐκ Θεοῦ διὰ Σοῦ εἰς αὐτοὺς ἐκτεδομένας ἐλλάμψεις· καὶ ὅσην περισσότεραν ἀγάπην ἔχουσιν εἰς Σέ, τόσον καὶ περισσότερας μετέχουσι παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας.

Οὕτως ὑφηγορεῖ περὶ αὐτῆς ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „Οὐκοῦν αὕτη μόνη (ἡ Θεοτόκος) μεθόριον ἐστὶ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθοι πρὸς Θεόν, εἰμὴ δι' αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρημάτων, εἰμὴ διὰ ταύτης γένοιτο καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις“· καὶ πάλιν· „Αὕτη πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληροῦντος, κατίστισι τοῖς πᾶσι χωρητὸν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος.... ὥστε πρὸς αὐτὴν ὁρᾶν, καὶ ταύτη πεποιθῆναι τὰς ἀνωτάτω Χερουβικὰς Ἱεραρχίας· καὶ ἀπλῶς, πᾶσί τε καὶ πάσαις, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀπαθοῦς καὶ Θεοῦ πόθου, καὶ τοῦ αὔλου καὶ ἀλήκτου ἔρωτος... καὶ ἡ στάσις ἔφεται, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ τρανότης“ (Λόγ. α'. εἰς τὰ Εἰσόδια). Τὸ δὲ „Ἐπάρθνητε πύλαι“, ἐπεὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν εἰς τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, καὶ ὅτι αὐταὶ προστάζονται νὰ γένουν ὑψιλοτέρα διὰ νὰ χωρήσουν τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα), οὕτω δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἐδῶ εἰς τὰς νοεράς Δυνάμεις, αἱ τινες διὰ τοῦτο ἐπῆρθησαν, διὰ νὰ γένουν χωρητικώτεροι τοῦ μυστηρίου τῆς εἰς Οὐρανὸν ἀναβαινούσης Παρθένου.

Τὸ αὐτὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου σχεδὸν καὶ τὰς λέξεις περιέχει καὶ τὸ πρῶτον Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς παρούσης ἑορτῆς· καθεὶ γὰρ εἰσάγονται οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι λέγοντες πρὸς τοὺς ἀνωτέρους· „Καὶ ἀοράτως, φησὶν, ἐβδὼν ταῖς ἀνωτέραις ταξιαρχίαις· Ἰδοὺ ἡ παντάνασσα Θεόπαις παρεγγύον· ἄρατε πύλας, καὶ ταύτην ὑπερκοσμίως ὑποδέξασθε“.

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὸ Θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν σου, Χριστέ, διηγήσομαι· ἐξ αἰδίου γὰρ δόξης συμαίδιον καὶ ἐμπόστατον λάμψας, ἀπαύγασμα Παρθερικῆς ἀπὸ γαστροῦ, τοῖς ἐμ σκότει καὶ σκιᾷ σωματωθεῖς ἀρέτειλας Ἥλιος.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ποιητὴς τῆς πέμπτης Ὠδῆς εἶναι ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐρανίζεται τὸν Εἰρμὸν αὐτῆς ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν χάρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς“ (Ἡσ. 9. 2.). Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὸν Χριστὸν λέγει ἕτως· ὦ Χριστέ Υἱέ τῷ Θεοῦ καὶ Υἱέ τῆς Παρθένου, ἐγὼ θέλω διηγηθῆναι τὸ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν Σου. Καὶ ἂν, ὦ Θεσπέσιε Μελωδὲ (ἢ θελεν εἰπῆν τινὰς πρὸς αὐτὸν) τὸ κάλλος εἶναι ἄρρητον, πῶς δύνασαι νὰ τὸ διηγηθῇς; ἐναντία γὰρ εἶναι ταῦτα μεταξύ των, καὶ συμβιβασθῆναι οὐ δύναται. Ἀλλ' ἀποκρίνεται ὁ Ἀσματογράφος· Ναὶ αὐτὸ ἀληθῶς εἶναι κατ' αὐτὸ ἄρρητον καὶ ἀνεκδιήγητον, καὶ ὑπερβαίνει κάθε γλώσσαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἀγγελικὴν· θέλω διηγηθῆναι τοῦτο ὅπως ἐγὼ, ὅχι κατῶς εἶναι, ἀδύνατον γὰρ, ἀλλὰ κατ' ὅσον δύναμαι, καὶ κατῶς ἡ ἐμὴ γλώσσα ἔχει ἰσχύν. Ἀρετὰς δὲ τῷ Χριστοῦ ὀνομάζει ὁ Μελοποιὸς ὅλας τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ Θεοπρεπεῖς τελειότητας, καὶ τὰ κοινῶς καλούμενα θεῖα προσόντα· ἦτοι τὴν ἀπειρίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν αἰδιότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν σοφίαν, καὶ ἀπλῶς, ὅλα τὰ οὐσιώδη τῷ Θεῷ αὐχήματα, τὰ ὅποια πλήρωμα τῆς Θεότητος ὁ μέγας καλεῖ Ἀθανάσιος· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Μυριόλεκτα ὀνομάζει· λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ αὐτῶν, ὅτι αἱ τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖαι καὶ δυνάμεις ἄρρητοι μὲν εἰσι, διὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρτέθητοι δὲ, διὰ τὸ πλῆθος· ὅθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τούτων τῶν ἀρετῶν τοῦ Θεοῦ λέγει· „Οὐδὲ τὰς ἀρετὰς μου τοῖς γλυπτοῖς δώσω“ (Ἡσ. μβ'. 1.). καὶ ὁ Ἀββακούμ· „Ἐκάλυψεν Οὐρανὸς ἢ ἀρετὴν αὐτοῦ“ (Ἀβ. γ'. 3.).

Κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἀρετὰς Χριστοῦ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὰ δύο πρώτιστα μυστήρια, τὸ τῆς Θεολογίας, καὶ τὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, κατῶς τοῦτο ἐπεξηγεῖ μετὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια· διότι λέγει, Σὺ, Κύριε, πρὸ τῶν αἰώνων ἔλαμψας διὰ γεννήσεως ἀπὸ τὴν αἰδίου δόξαν (ἦτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου) ὡς ἐν ἀπαύγασμα, οὐχὶ ἀνυπόστατον καὶ ἀνούσιον, κατῶς εἶναι τὸ τοῦ ἡλίου ἀπαύγασμα, ἀπαγε! ἀλλὰ συναΐδιον ὃν μετὰ τὸν Πατέρα καὶ ἐνυπόστατον· ἦτοι ζῶν, καὶ ἐσίαν καὶ ὑπόστασιν ἔχον τελείαν, κατῶς ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ (1)· ὕστερον δὲ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, γενόμενος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἄχραντον κοιλίαν τῆς Παρθένου, ἀνέτειλας εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εὗρίσκοντο εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν σκιάν τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, ὡς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὅς τις φωτίζει μὲν αὐτῶν τὸν νοῦν θεωρητικῶς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς Θεότητός Σου· ὁδηγεῖ δὲ αὐτοὺς πρακτικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν προσαγμάτων Σου· κατῶς ἐπροφήτευσεν ὁ Μαλαχίας· „Καὶ ἀνατελεῖς ἡμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά Σου Ἥλιος δικαιοσύνης“ (Μαλ. δ'. 2.).

Τροπάριον.

„Ὡς ἐπὶ μεφέλῃς, Παρθένε, τῶν Ἀποστόλων ὁ δῆμος ὀχούμενος
 „πρὸς τὴν Σιών ἐκ περάτων λειτουργῆσαί Σοι τῇ μεφέλῃ τῇ κού-
 „φῃ ἠθροίζετο· ἀφ' ἧς ὁ Ὑψίστος Θεὸς τοῖς ἐμὲ σκότει καὶ σκιᾷ
 „δικαιοσύνης ἔλαμψεν Ἥλιος.“

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἕτῳ μὲν τὸ Ἐνυπόστατον ἐκλαμβάνουσιν οἱ περισσότεροι Θεολόγοι· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἄλλως τὸ Ἐνυπόστατον ἐννοεῖ· „Καθὼς ὁ Λόγος τῷ Πατρὶ, καὶ γεννώμενος ἐξ αὐτοῦ, ἀνεκφύετο ὅμως ἐς, μένων ἀχώριστος ἐν τῇ ὑπόστασει τοῦ Πατρὸς, πλὴν ἀσυγχύτως μένει ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν θεαρχικῶν ὑποστά-

σεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν· ἐν ἀλλήλαις γὰρ εἰσὶν αἱ θεῖαι ὑποστάσεις, οὐχ ὥστε συγχέσθαι, ἀλλ' ὥστε ἔχεισθαι, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἐπιβεβαιῶ δὲ τοῦτο καὶ ὁ τῷ Κυρίου λόγος, ὃν εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον· „Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐκ τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν“; (Ἰωάν. 10.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον ὑπολόγησεν ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεομήτορος, τὸ νὰ φέρουν διηλαδὴ αἱ νεφέλαι τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν Σιών· ὅθεν λέγει· Ὡς Αἰπάρθενε Μαριάμ, τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, καθήμενον ὡς ἐπάνω εἰς νεφέλῃν, συνηδροῖσθῃ ἐκ τῶν περάτων εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἶπε δὲ τὸ, Ὡς, ὁμοιωματικόν, διότι αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι αἱ τοὺς Ἀποστόλους ἀρπάσασαι, ὡς νεφέλαι μὲν εἶναι, δὲν ἦτον ὅμως νεφέλαι τοιαῦται, ὅποια εἶναι αἱ ὑπὸ ἀναθυμιάσεων καὶ ἀτμίδων συνιστάμεναι, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἦτον ὑπερφυσικαί, ἀρρήτῳ λόγῳ συσταθεῖσαι· ἴσως ἦτον αὗται καὶ Δυνάμεις Ἀγγελικαί. Νεφέλῃν δὲ εἶπεν ἐνικῶς, καὶ οὐχὶ Νεφέλας πληθυντικῶς· διότι καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης οὕτως αὐτὴν ἀνόμασεν εἰπὼν· „Ἐτοιμαζέσθω νεφέλῃ παγκόσμιός τε καὶ ὑπερκόσμιος, καὶ ἀνέμων πτέρυγες ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς Σιών τὰς Ἀποστόλους διαβιβάζουσαι. Τίνες οἶδε ὡς νεφέλαι καὶ ὡς ἀέται πέτανται πρὸς τὸ πτῶμα (ἦτοι τὸ νεκρὸν τῆς Θεοτόκου σῶμα) τὸ τῆς πάντων ἀναστάσεως αἵτιον, τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ λειτουργήσοντας“· (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐθὺς ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις) ἴσως δὲ Νεφέλῃν εἶπεν ἐνικῶς, διότι αἱ πολλαὶ ἐκεῖναι νεφέλαι ἦτον συνεχεῖς καὶ ἡνωμέναι, ὥστε εἶναι ὅτι ἦτον μία.

Εἰς τὴν Σιών λοιπὸν ἐσυνάχθη τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς τὰ ὁποῖα εὗρισκοντο, διὰ νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὴν ταφὴν Σοῦ τῆς κούφης καὶ ἐλαφρᾶς ἀπὸ ἁμαρτίας νεφέλης· αἱ ἁμαρτίαι γὰρ φυσικὰ εἶναι βαρεῖαι καὶ καταφερεῖς. Περὶ δὲ τῆς Νεφέλης ταύτης ἐπροφήτευσεν ὁ Ἠσαΐας λέγων· „Ἰδοὺ Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης“ (Ἠσ. ΙΘ'. Ι.). Καθὰς λοιπὸν ὁ αἰσθητὸς ἥλιος σκεπασμένος ὢν ὑποκάτω εἰς κάμιναν λαμπρὰν νεφέλῃν, ἐξέρχεται ἐκ τῆς νεφέλης καὶ φαίνεται εἰς τὸν Κόσμον· οὕτω καὶ ὁ ὁρατός Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σκεπασμένος ὢν μέσα εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν Σοῦ, Θεοτόκε, ἐλαμβεν ἀπὸ Σέ, ὡς ἀπὸ κούφην καὶ λαμπρὰν νεφέλῃν Ὁλῖος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐφώτισε τοὺς καθήμενους ἐν τῷ σκότει τῆς πλάνης καὶ ἀσεβείας, καὶ ἐν τῇ σκιά τοῦ θανάτου καὶ τῆς κολάσεως, διηλαδὴ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἣτις εἶναι σκιά, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Διὰ τί δὲ εἰς τὴν Σιών καὶ εἰς τὴν πόλιν Δαβὶδ ἐσυνάχθη τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων; Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, ἐκεῖ διέτριβεν ἡ Θεοτόκος, ἐκεῖ παρέδωκε τὸ Πνεῦμα, καὶ ἐκεῖ ἀνεκλίνετο ἐπάνω εἰς τὸν νεκρικὸν κράββατον· „Ἐν ἡ πεπλήρωται (φυσὴν ὁ Ἰωάννης) ὁ νόμος τοῦ Γράμματος, ὑπὴ γόρευται δὲ ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος· ἐν ἡ Χριστὸς τὸ Πάσχα τὸ ἀληθὲς παραδέδωκεν· ἐν ἡ Χριστὸς τοῖς Ἀποστόλοις ὀπτανέται ἐκ νεκρῶν ἀνιστάμενος, καὶ τῷ Θωμᾷ πιστοῦται, καὶ διὰ τούτου τὰ πέρατα, ὡς εἴη Θεός τε καὶ ἄνθρωπος, δύο φύσεις φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐργείας, αὐτεξούσιά τε θελήματα εἰς αἰῶνα τὸν ἀπειρον αἰωνίζοντα· αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἀκρόπολις· αὕτη τὸ τῶν μαθητῶν καταγάγιον.... ἐν ταύτῃ τοῦ Παπαίου Πνεύματος ἡ πολὺνχος καὶ πολὺγλωσσος καὶ πυρίμορφος ἐπιφοίτησε τοῖς Ἀποστόλοις ἐκκέχυται· ἐν ταύτῃ ὁ Θεολόγος τὴν Θεοτόκον παρελθὼς, λειτουργεῖ τὰ θέοντα· αὕτη ἡ Μητήρ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς ἐνδιαίτημα πέφινε μετὰ γε τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναφοίτησιν“· (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

„Σαλπύγγων θεόληπτοι γλῶσσαι τῶν Θεολόγων ἀνδρῶν εὐηχέστερον τῇ Θεοτόκῃ ἐβόων τὸν ἐξόδιον ἐμνησκόμεναι ὑμῶν τῷ Πνεύματι· Χαίροις ἀκήρατε, πηγὴ τῆς τοῦ Θεοῦ ζωαρχικῆς καὶ σωτηρίου πάντων σαρκώσεως.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αἱ γλῶσσαι, λέγει αἱ θεόληπτοι, ἦγουν αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος φερόμεναι καὶ κινούμεναι τῶν θεολόγων ἀνδρῶν τῶν Ἀποστόλων (θεολόγους δὲ ἀνδρας ὀνομάζει τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς Ἀποστόλους, καθότι αὐτοὶ ἐστάθησαν οἱ πρῶτοι καὶ ἀληθεῖς καὶ κυρίως θεολόγοι, ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀμέσως διδαχθέντες τὴν ἀσφαλῆ θεολογίαν τῆς πίστεως· ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήντησαν πάντες οἱ μετὰ ταῦτα θεολόγοι τὰ τῆς θεολογίας δόγματα· ὅθεν ὁ θεῖος Διονύσιος τοὺς μὲν Ἀποστόλους ὀνομάζει θεολόγους ἐν τῇ τρίτῃ κεφαλαίῳ περὶ θεῶν ὀνομάτων, ἐν ᾧ ἀναφέρει περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς θεοτόκου, οὕτω λέγων· „Πέτρος δὲ ἡ τιμιωτάτη κορυφαία τῶν θεολόγων“· καὶ πάλιν περὶ τοῦ ἱεροθέου λέγει· „Πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς θεολόγους“· τὰ δὲ συγγράμματα τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ καὶ προφητῶν θεολογίαν πολλαχοῦ ὀνομάζει)· αὐταί, λέγω, αἱ γλῶσσαι τῶν Ἀποστόλων ἐνηχούμεναι (ἔτοι ἐμπνεόμεναι) ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἐφαλλον εἰς τὴν θεοτόκον τὸν ἐξοδίου ὕμνον, τὰ ἐπιτάφια ᾄσματα, πλέον ἐξακυστότερα καὶ λαμπρότερα ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος· ὅθεν πρεπόντως ἠθέλην εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἄρμοζε τότε εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ θεὸς εἰς τὰς παλαιὰς ἱερεῖς· „Οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ἐν ταῖς σάλπιγξιν“ (Ἀριθ. ι. 8.)· καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τὴν φωνήν“ (Ἡσαΐ. ιδ'. 1.).

Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ μελωδὸς ποιῶν ὕμνον ἔλεγον εἰς τὴν θεοτόκον οἱ Ἀπόστολοι· „Χαῖρε καὶ εὐφραίνε, θεοτόκε, ὅτι σὺ ἔγινες ἀκήρατος (ἄφθαρτος), εἶσαι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τῆς Θεῆς Λόγου, ἥτις ἔγινεν ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας ὅλων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων“. Πηγὴν δὲ, λέγει ὁ ἀνάμνητος, τὴν θεοτόκον ἀνέμασε τῆς θεῆς σαρκώσεως, καθότι ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὡς ἐκ τινων γλυκυτάτων καὶ ἡδυτάτων ναμάτων ἀρυσάμενος ὁ θεὸς Λόγος τὴν σάρκα, συνέπηξεν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργεῖα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω προῆλθεν ἐξ αὐτῆς τέλειος θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ, Ἀκήρατε, δὲν ἀρμόζεται προσφυῶς μὲ τὸ, Πηγὴ, πρέπει μὲ στιγμὴν νὰ ἀναγινώσκεται οὕτω „Χαίροις ἀκήρατε, πηγὴ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκώσεως“. Ὅσα δὲ ἄλλα θαυμαστά ἐγκώμια, καὶ ὕμνους ἐξοδίου καὶ θεομνητροπρεπεῖς ἔλεγον οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς θεοτόκου, καὶ ὅσους, καὶ οἷους χαιρετισμοὺς ἐπρόσφερον εἰς αὐτήν, ὅποιος θέλει, ἅς τὰ ἀναγνώσῃ πλατύτερα, τόσον εἰς τοὺς τρεῖς πανηγυρικοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τρεῖς λόγους, ὅπου ἐφιλοπόνησεν ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτήν.

Ταῦτα τὰ θεομνητροπρεπῆ καὶ ὑψιλά ἐγκώμια, ὅπου ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν θεοτόκον, ἀρχισε μὲν νὰ εἰπῇ τὸ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Ἀρεοπαγίτης, φημί, Διονύσιος, ὕστερον δὲ ἰλιγγιάσας καὶ μὴ δυνηθεὶς, μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν ἐτελείωσε τὸν λόγον· ἀφ' οὗ γὰρ εἶπεν· „Ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτός, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου σώματος (τῆς θεοτόκου) συνελθούμεθα· εἴτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν ὑμνῆσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς ζωαρχικῆς οὐσίας... καὶ ἐν τῷ τέλει φησὶ· „Καὶ τί ἂν σοὶ περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων εἴποιμι“; (Κεφ. γ'. περὶ θεῶν ὀνομάτων)· ὡς νὰ λέγῃ μὲ τὸν λόγον τοῦτον· Τί νὰ σοὶ εἰπῶ, ὦ ἱερέ Τιμόθεε, διὰ τοὺς ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς θεοτόκου θεολογηθέντας ὕμνους; αὐταὶ εἶναι ἄρρητοι ἀπὸ λόγον, καὶ ἀκατάληπτοι ἀπὸ νοῦν· ὅθεν λέγει ἀκολουθῶν· „Ἀλλ' ἵνα τὰ ἐκεῖ μυστικά, καὶ ὡς τοῖς πολλοῖς ἄρρητα, καὶ ὡς ἐγνωσμένα σοι, παραλείψωμεν“.

Ὡδὴ 4. Ὁ Εἰρμός.

„Ἄλιον πορτογεμὲς, κητῶν ἐμτόσθιον πῦρ, τῆς τριημέρου ταφῆς σου τι προεικόμισμα, οὗ Ἰωῆς ὑποφῆτης ἀμαδέδεικται· σεσωσμέρος γὰρ ὡς καὶ προῦπέπωτο, ἀσιμῆς ἐβόα· Θύσω σοι μετὰ φωνῆς αἰρέσεως, Κύριε.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος διαλαμβάνων τὴν ἱστορίαν τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, κυρίως μὲν λέγεται διὰ τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔφερεν αὐτὸν εἰς παράδειγμα· „Ὡςπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“ (Ματθ. 1β'. 40.)· προσαρμόζεται δὲ κάλλιστα καὶ εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ τὴν Μητέρα Χριστοῦ· καθὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τῆς τρεῖς ἡμέρας ποιήσας ἐν τῷ τάφῳ, ἀνέστη ἀπ' αὐτόν· ἔτω καὶ ἡ Μητὴρ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ τάφῳ ποιήσασα, ἀνέστη (1)· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου· „Νεκρώσιν ἡ τῆς ζωῆς Μητὴρ δέχεται, καὶ τάφῳ τεθεῖσα, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐκλεῶς ἐξανίσταται, τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα, καὶ αἰ- τοῦσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἄφεσιν“ (ἐν τῇ 5'. Ωδῇ τοῦ Πλ. δ'. Ἡχου). ὁθεν ὡςπερ ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην ἀπὸ τοῦ κήτος· ἔτω μὴδὲ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην καὶ διαφθοράν ἀπὸ τῶν τάφου. ὁθεν καὶ ὁ Χρυσόρρημων ὡς θαῦμα παριστᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ κήτους κατάποσιν τοῦ Ἰωνᾶ, καὶ τὴν ἀδιάφθορον τούτου ἐξέλευσιν· φησὶ γάρ· „Εἰπέ μοι, πῶς τὸ θηρίον τὸν Ἰωνᾶν εἶχεν ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ οὐκ ἀπώλλυτο; οὐχὶ ἀλογόν ἐστιν; οὐχὶ ἀπλῶς κινεῖται; πῶς ἐφείσατο τοῦ δι- καίου; πῶς αὐτὸν οὐκ ἀπέπνιξεν ἡ θέρμη; πῶς οὐκ ἔσηφεν; εἰ γὰρ τὸ ἐν βυθῷ εἶναι μόνον, ἄπορον, τὸ καὶ ἐν σπλάγχνοις καὶ τῇ θέρμῃ ἐκείνῃ, πολλῷ μᾶλλον ἀπωρότερον· πῶς γὰρ τὸν ἐκεῖθεν ἀέρα ἀνέπνει; πῶς ἤρκει δύο ζωοῖς ἡ ἀναπνοή; πῶς δὲ αὐτὸν καὶ ἤμεσεν ἀσινῇ; πῶς δὲ καὶ ἐφθέγγετο; πῶς δὲ καὶ ἐν αὐτῷ ἦν καὶ προσνύχτο; ἄρα ταῦτα ἐκ ἁπίσα; ἂν λογισμῷ ἐξετάζωμεν, ἁπίσα· ἂν δὲ πίσει, σφόδρα πιστά“ (Λόγῳ Ε'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς).

Επιστρέφων λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Κύριον λέγει· Τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ ἐντόσθιον καὶ κητὸν καὶ θαλασσίον καὶ εἰς τὸ πέλαγος γεννημένον (ὅλα δὲ τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι περίφασις, καὶ δηλοῦσι τὸ κήτος· περίφασις δὲ εἶναι, ὅταν τινὰς μὲν πολλὰς λέξεις ὀνομάζει ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ἡδύνατο νὰ τὸ ὀνομάσῃ μὲ ὀλίγας, ἢ καὶ μὲ μίαν μόνον)· καὶ τὸ Κήτος ὅπερ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, ἦτον ἓνας τύπος καὶ ἓνα τι προεικόνισμα τῆς τρι- μέρου ταφῆς Σου, Κύριε (2)· τοῦ τύπου δὲ τούτου ὑποφήτης ἦτον ὁ Ἰωνᾶς, τούτέστιν αὐ- τὸς δι' αὐτοῦ τῆτον ὑπέφινε παθῶν· ἡ τὸ, ὑποφήτης, λαμβάνεται καὶ ἀπὸ τοῦ, Προφή- της· τὸν τύπον γὰρ αὐτὸν δι' αὐτοῦ ὁ Ἰωνᾶς ἐπροφήτευσεν. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἐδῶ πρέ- πει νὰ προστίθεται ἀναγκαίως καὶ τὸ, Τριμέρου Σου ἀναστάσεως· καθὼς βεβαίον καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων περὶ τοῦ Ἰωνᾶ· „Καὶ τὴν κατασκοπὴν τῆς χαρᾶς αφεῖς (τῆ- το γὰρ ἡ Ἰόππη δύναται), τὸ παλαιὸν ὕψος, λέγω, καὶ τὸ ἀξίωμα, εἰς τὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἔρριψε πέλαγος, καὶ διὰ τῆτο χειμάζεται, καὶ καθευδεῖ, καὶ ναυαγεῖ, καὶ ἐξυ- πνίζεται, καὶ κληροῦται, καὶ ὁμολογεῖ τὴν φυγὴν, καὶ καταποντίζεται, καὶ ὑπὸ τοῦ Κή- τους καταπίνεται μὲν, οὐ καταναλίσκεται δέ· καὶ τὸ θαῦμα Χριστῷ τριμέρῳ συνεκ- , δίδεται“ (ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ). Διὰ τῆς προσθήκης δὲ ταύτης τῆς, Ἀναστάσεως, ἡ ἐννοία συνάπτεται μὲ τὰ κατωτέρω λόγια τοῦ Μελωδοῦ· ἄλλως γὰρ ἀσυνάρτητος εἶναι καὶ ἀνακόλουθος. Τί δὲ φησὶν ἀκολουθῶς; ὅτι ὁ Ἰωνᾶς, μὲ τὸ νὰ διεσώθῃ ἀπὸ τοῦ κήτος ἀβλαβὴς (τῆτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀσινῆς, ἀπὸ τοῦ, Σίγος τοῦ, Βλάβος καὶ τὸ στερητικὸν Α), καθὼς ἦτον ἀβλαβὴς καὶ πρὸ τοῦ νὰ καταποθῇ· διὰ τοῦτο εὐχαρίστως ἐφάναζεν· Ἐγὼ, Κύριε, ἐπειδὴ ἐλυτρώθην ἀπὸ τὴν θανατηφόρον συμφορὰν τὴν ἐκ τῆς Κήτης, θέλω προσ- φέρεν εἰς Σὲ θυσίαν ὁμοῦ μὲ φωνὰς εὐχαριστηρίους.

Ἐπει-

(1) Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου „Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἦν“ τὰς μαρτυρίας τὰς βεβαιούσας τὴν ἀνάστασιν τῆς Θεοτόκου.

(2) Δύναται δὲ τὸ „Τί προεικόνισμα“ νὰ νοηθῇ ἀπὸ τοῦ „Ἐνα μέγα προεικόνισμα“ καθότι ἀπὸ ὅλα, ὅσα ἐν τῇ Παλαιᾷ προεικονίσαν τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, τὸ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν θαῦμα ἦτον τὸ μεγαλῆτερον· ὁθεν καὶ ὁ Κύριος

εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωνᾶν ἔφερεν, ὡς ἀνωτέρω εἰρη- ται. Ὅτι δὲ τὸ, Τί, λαμβάνεται ἀπὸ τῆς, Μίγας, δηλοῦται ἐκ τοῦ Ευαγγελίου· ἔλεγον γὰρ οἱ Ἰου- δαῖοι πρὸς τὸν Κύριον· „Τίνα σικυτὸν Σὺ ποιεῖς“; (Ἰω. 9. 53.) ἦτοι Μίγαν· καὶ ἐκ τῶν Πράξεων, ὅπερ λέγεται περὶ τῆς Σίμωνος Μάγας, „Λέγων εἶναι τι- νὰ αὐτὸν μέγαν“ (Πράξ. 8. 9.)· ἐνταῦθα ὁμοῦ μὲ τὸ, Τίνα, προστίθεται καὶ τὸ, Μίγαν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἄρ' αὖτις αἱ θυσίαι τῶν ζώων, διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν ἄλλας θυσίας, μετὰ τὰς οποῖας πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν· ἡγοῦν ἔχομεν θυσίαν δικαιοσύνης, τῆς καθολικῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐδοκεῖ καὶ ἀρέσκειται ὁ Θεός· „Τό-
 „τε, φησὶν, εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης“ (Ψαλ. ἰ. 20.)· ἔχομεν θυσίαν, τὸ συντε-
 „τριμένον πνεῦμα, περὶ οὗ ὁ αὐτὸς γράφει Δαβὶδ· „Θυσία τῷ Θεῷ, πνεῦμα συντετριμ-
 „μένον“ (Αὐτόθ. 18.)· ἔχομεν θυσίαν αἰνέσεως, ἥτις δοξάζει τὸν Θεόν, καθὼς αὐτὸς
 „λέγει· „Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με“ (Ψαλ. μδ'. 24.)· ἔχομεν δὲ πρὸ πάντων νὰ
 προσφέρωμεν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν αὐτὰ τὰ ἴδια σώματά μας, νεκρωμένα ἀπὸ καθε φρο-
 νημα καὶ ἐπιθυμίαν σαρκινὴν, ἡ ὁποία αὕτη θυσία εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν· καθὼς
 „μας παραγγέλλει ὁ Παῦλος λέγων· „Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ
 „Θεοῦ, παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζώσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν
 „λογικὴν λατρείαν ὑμῶν“ (Ῥωμ. ιβ'. 1.).

Τροπάριον.

„Νέμει Σοι τὰ ὑπὲρ φύσιν Ἄραξ ὁ πάντων Θεός· ἐν γὰρ τῷ τί-
 „κτειν Παρθένομ ὡς περ ἐφύλαξεν· οὕτως ἐν τάφῳ τὸ σῶμα διε-
 „τῆρσεν ἀδιάφθορον, καὶ συνεδόξασε θεία μεταστάσει, γέρα Σοι
 „ὡς περ Υἱὸς Μητρὶ χαριζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· Ὁ νεκρῶς
 Μαριάμ, ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀπάντων Θεός, ὁ Μονογενὴς ὢν ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ Μονογενὴς
 ὢν ἐκ Σοῦ τῆς Μητρὸς, ἐχάρισεν εἰς Σε ὅλα τὰ ὑπερφυσικά θάύματα, ἐπειδὴ ὅλα τὰ
 πράγματα Σοι παράδοξα εἶναι· καθὼς εἶπε πανηγυρίζων Ἀνδρέας ὁ τῆς Κρήτης πρόε-
 „δρος· „Ἦν ἡ πρὸς ἀληθείαν καινὰ τὰ κατ' αὐτὴν ἀπαντα, τὸν ὑπερφύσιν προσφυῶς ἐπίδει-
 „χόμενα λόγον ὡς λόγου παντός καὶ γνώσεως ὑπερκεῖμενα“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μυστή-
 „ριον ἢ παρούσα πανήγυρ.). Καὶ ὁ Ἅγιος Γερμανὸς ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκον λέ-
 „γει· „Ὅσα τὰ σὰ, παράδοξα, ἀληθινὰ, δεδίκαιαμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιθυμητὰ πάν-
 „τα καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον· καὶ γὰρ οἱ δοῦλοί Σοι ποθοῦμεν αὐτά· ἐν
 „τῷ ποθεῖν αὐτὰ ἀντάμειψις ἐκ Σοῦ πολλή· ἀλλ' ἀρκεῖ Σοι πρὸς ἔπαινον τὸ μὴ εὐπο-
 „ρεῖν ἡμᾶς ἐγκωμιάσαι τὰ σὰ“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ
 λέγει, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος, καὶ εὐλογημένος καρπὸς τῆς κοιλίας Σοι, καθὼς Σε ἐφύ-
 „λαξε Παρθένον, ὅταν τὸν ἐγέννησες (ἀσπόρως γὰρ αὐτὸν συνέλαβες, καὶ ἀφθόρως αὐτὸν
 ἐγέννησας, μὴ βλαβεῖσα τὰ κλεῖδρα τῆς παρθενίας Σοι)· οὕτω, καὶ ὅταν ἐνταφιάσθης,
 ἐφύλαξεν εἰς τὸ μνήμα τὸ σῶμά Σοι ἀδιάφθορον· φθορὰν μὲν γὰρ αὐτὸ ἐδοκίμασεν· ἦτοι
 θάνατον, ὅς τις εἶναι χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, διαφθορὰν ὅμως οὐκ ἐγνώρισεν ἐν
 τῷ τριήμερῳ διαστήματι, κατὰ τὸ ὅποιον εἰς τὸν τάφον εὐρίσκειτο· ἦτοι διάλυσιν τῶν με-
 „ρῶν τοῦ σώματος· καὶ ὅχι μόνον τὸτο, ἀλλὰ καὶ ἐδόξασεν αὐτὸ μετὰ τὴν ἐκ τάφου ἀνάστα-
 „σιν καὶ εἰς Οὐρανὸν ἀνάληψιν, ἢ μετάστασιν· μόνον δὲ τὴν μετάστασιν εἶπεν ὁ Μελωδὸς,
 ὡς καθολικωτέραν, καὶ συμπεριλαμβανούσαν τὴν τε ἀνάστασιν ὁμοῦ καὶ ἀνάληψιν (1).

Ὅθεν καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης εἶπε πανηγυρίζων· „Καὶ τὸ θάῤῥμα Θεοῦ καὶ πίστεως
 „ἄξιον· ὡς γὰρ τικτούσης ἡ νηδὺς ἐδέφθορεν· ἔτω θανούσης ἡ σὰρξ ἐδιδόλωλεν· ὃ τῶν
 „θαυμάτων! ὁ τόκος διέφυγε τὴν φθορὰν, καὶ ὁ τάφος τὴν διαφθορὰν οὐ προσήκατο·
 „τῶν γὰρ ὁσίων οὐχ ἄπτεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἢ παρούσα πανήγυρ.).
 ὁμοίως καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Ἐδεῖ τῆς ἐν τῷ τίκτειν φυλαξάσης τὴν παρθεῖαν
 „ἀλώβητον, ἀδιάφθορον τηρηθῆναι τὸ σῶμα καὶ μετὰ θάνατον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ε-

„στι

(1) Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ „Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἦν“.

„στι μὲν ἀνθρώπων·“ καὶ πάλιν· „Ἦς γὰρ τικτούσης ἀλώβητος ἡ παρθεῖα μεμένηκε,
 „ταύτης μεδισταμένης ἀδιάλυτον τὸ σῶμα πεφύλακται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δι-
 „καίων)· λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „Τούτου χάριν τὸ θεοδόχον Σοι σῶμα παρα-
 „νεκροποιῶ καταφθορᾶς ἐπρεπεῖν ὅντως μὴ συγκλεισθῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸν τάφον ὡς ἀν-
 „θράπινον ὑποδέξασθαι τὸ ἴδιον φύραμα· καὶ Σοῦ ζωοτελῶς πρὸς τὰ οὐράνια τῆς οἰ-
 „κείας μεταστάσης ζωῆς, κενὸν μὲν αὐτὸν δεῖχθῆναι τῆς σαρκὸς Σοι, ἀχώριστον δὲ τῆς
 „τῶν ἀνθρώπων συναναστροφῆς εὐρεθῆναι τὸ πνεῦμά Σοι, ἀοράτως ἐνεργεῖα τοῦ ὑπὸ Σοῦ
 „παρθενικῶς γεννηθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι αὐτὰ ὅλα τὰ ὑπερφυσικά θάύματα ἐνήργησεν ὁ Θεὸς Λό-
 γος, διὰ τὴν χάριν εἰς Σε, Παρθένη, δόξας καὶ προνόμια, ὡς ἀγαπητός εἰς τὴν ἀγαπη-
 τὴν, ὡς εὐλογημένος εἰς τὴν εὐλογημένην, καὶ ὡς Υἱὸς Μονογενὴς εἰς τὴν ἀγιωτάτην Μη-
 „τέρα τε. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν Υἱὸς καὶ Μητρός εἶναι μία φυσικὴ σχέσις, ἡ Υἱότης πρὸς τὴν
 Μητρότητα, καὶ ἡ Μητρότης πρὸς τὴν Υἱότητα· διὰ τοῦτο αὕτη ἡ σχέσις παρεκίνησε τὸν
 Υἱὸν νὰ χάρισεν εἰς Σε τὴν Μητέρα τοῦ εμεῖνα σχεδὸν τὰ ἴδια γέρα καὶ προνόμια, ὅπου
 αὐτὸς ἐνήργησεν εἰς τὸ θεοῦπόστατον πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ, τὸ ὅποιον ἐκ
 Σοῦ τῆς Παρθένου προσείληφεν· ὅθεν ὡς περ ἐκεῖνο φθορὰν μὲν ὑπέστη καὶ θάνατον,
 διαφθορὰν δὲ ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἐδοκίμασεν· οὕτως ἐχάρισεν τὸ προνόμιον αὐτὸ καὶ εἰς τὸ
 Θεοδόχον σῶμα Σοῦ τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ, ἵνα φυλάξῃ τὴν πρὸς Σε φυσικὴν σχέσιν
 τῆς Υἱότητος.

Τίς δὲ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου ἀδιάφθορον ἐν τῷ τάφῳ διέμενε; Βε-
 βαιοὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος· οὗτος γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγίας καὶ οἰ-
 κουμενικῆς τετάρτης Συνόδου (ἐν ἔτει 451.) ἐρωτήθη περὶ τοῦ σώματος τῆς Παρθένου
 ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Πουλχερίας, ἥτις νὰν οἰκοδομήσασα ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς ὄνομα
 τῆς Θεοτόκου, ἐζήτην νὰ θησαυρίσῃ ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· ὅθεν οὕτως ἀπε-
 κρίθη ὁ θείος Ἰουβενάλιος· „Ἐξ ἀρχαίας καὶ ἀληθεστάτης παραδόσεως παρελήφμεν,
 „ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς Κοιμήσεως..... τὸ θεοδόχον αὐτῆς σῶμα με-
 „τ' Ἀγγελικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκομισθὲν καὶ κηδευθὲν, ἐν σορῷ τῆς Γεθ-
 „σημανῆς κατετέθη· ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ πρεῖς ἡμέρας ἡ τῶν Ἀγγέλων χεροστασία καὶ ὑμνῶν
 „διὰ διέμενεν ἄπαστος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν, τῆς Ἀγγελικῆς ὑμνωδίας παυσανμένης,
 „παράντες οἱ Ἀπόστολοι, ἐνὸς αὐτῶν ἀπολειφθέντος, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἐλθόντος,
 „καὶ τὸ θεοδόχον σῶμα προσκυνῆσαι βουληθέντος, ἠνοίξαν τὴν σορὰν, καὶ τὸ μὲν σῶμα
 „αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς εὐρέθη, μόνον δὲ αὐτῆς τὰ ἐντάφια κείμενα εὐρόντες (1),
 „καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀφάτου εὐωδίας ἐμφορηθέντες, ἠσφαλίσαντο τὴν σορὰν· καὶ μυστηρίῳ
 „τὸ θάῤῥμα ἐκπλαγύντες, τοῦτο μόνον εἶχον λογίζεσθαι, ὅτι ὡς περ ὁ εὐδοκίμας κατ' ἰ-
 „ξως, καὶ μετὰ τόκον τὴν αὐτῆς παρθεῖαν διαφυλάξας, αὐτὸς νυδόκησε μετὰ τὴν ἐντεῦ-
 „θεν ἀποβίωσιν τὸ ταύτης ἀχραντον σῶμα τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ μεταδέσει τιμῆσαι πρὸ
 „τῆς κοινῆς καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως“. Ταύτην παρέθηκε τὴν ἱστορίαν ἐνταῦθα ἑλλη-
 „νιστί, διὰ τὸ ἀξιοπίστον· καθὼς αὐτὴν γράφει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. (Λόγ. εἰς
 τὴν Κοίμησην, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Προσθετέι δὲ καὶ ταῦτα, ὅτι
 ἡ Πουλχερία ἀκούσασα τοῦτο, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἰουβενάλιον, νὰ τὴν στείλῃ τὰς σινδόνας
 ὅπου ἔμειναν εἰς τὸ μνήμα, καὶ τὰ ἱμάτια τῆς Θεοτόκου, τὰ ὅποια ἐκατάθεσεν εἰς τὸν
 ἐν Βλαχέρναις οἰκοδομηθέντα ναόν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι ἐν τῷ τάφῳ εὗρον μόνον τὴν τιμὴν ἐσθῆτα
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἁγίαν ζωὴν αὐτῆς.

Τροπάριον.

„Ὅρτως Σε ὡς Φαινήν λυχμίαρ αὐλου πυρός, θυμιατήριον θείου
 „χρύσεον ἄνθρακος, ἐν τοῖς ἀγίωι ἀγίοις κατεσκήνωσε, στάμνον,
 „ράβδον τε, πλάκα θεόγραφον, κιβωτὸν ἀγίαν, τράπεζαν λόγου
 „ζωῆς, Παρθένε, ὁ τόκος σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία ἦτον μοιρασμένη ἡ παλαιὰ τοῦ Μωϋσέως Σκηνὴ, εἰς τὴν Αὐλὴν, εἰς τὸν καθ' αὐτὸ Ναόν, ὅς τις ἐκαλεῖτο καὶ Ἅγιον Κοσμικόν, καὶ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων* καθὼς καὶ οἱ ἰδιοίμας ναοὶ διαιροῦνται εἰς τὸν Νάρθηκα, εἰς τὸν Καθολικόν καὶ μέσον ναόν, καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Εἶχε δὲ ἡ Σκηνὴ ὅλην τύπον ὅλης τῆς Κτίσεως* καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἀγίων τύπον εἶχον τῶν οὐρανίων, κατὰ τὸν Θεοδώριτον* τὸ δὲ Ἅγιον Κοσμικόν τύπον εἶχε τῶν ἐπιγείων, καὶ διὰ τῆτο ἦσαν βατὸν πάντοτε ἀπὸ τῆς Ἱερῆς. Ἡ μὲν οὖν Λυχμία εὐρίσκετο εἰς τὸ Ἅγιον Κοσμικόν* ὁμοίως καὶ ἡ Τράπεζα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον οἱ δώδεκα ἄρτοι τῆς προθέσεως* τὸ δὲ Χρυσοῦν Θυμιατήριον, καὶ ἡ Κιβωτός, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἡ Χρυσὴ Στάμνος ἡ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ράβδος τοῦ Ααρών, καὶ αἱ Θεόγραφοι Πλάκες, εὐρίσκοντο μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων* καθὼς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖ λέγων* „Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη (ἦτοι ὁ καθ' αὐτὰ ναὸς), ἐν ᾗ ἦτε „Λυχμία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ Πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἅγια* μετὰ δὲ τὸ „δεύτερον καταπέτασμα, Σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἀγίων, Χρυσοῦν ἔχουσα Θυμιατήριον, „καὶ τὴν Κιβωτὸν τῆς διαθήκης... ἐν ᾗ Στάμνος Χρυσὴ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ράβδος „Ααρών ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης“ (Ἐβρ. 9. 2.).

Ὁ Ἱεράρχης λοιπὸν Κοσμάς, ἠξεύρων ὅτι ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἦτον τύποι καὶ εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, διὰ τοῦτο συνάγων τὸσον τὰ ἔξω τοῦ καταπετάσματος εὐρισκόμενα: ἦτοι τὴν Τράπεζαν, καὶ τὴν Λυχμίαν, ὅσον καὶ τὰ εἶδον τοῦ καταπετάσματος, τὸ Χρυσοῦν δηλαδὴ Θυμιατήριον, τὴν Κιβωτὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον* Ὁ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ὁ παντευλόγητος τόκος σου, ὁ Μονογενὴς σου Υἱός, ὅταν σὺ ἀπέθανες, δὲν σὲ ἀφῆκε νὰ διαφθάρῃς εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ σὲ ἔβαλε νὰ κατοικήῃς μέσα εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἀγίων* ἐπεὶ σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ καὶ λαμπρὰ Λυχμία, τῆς ὁποίας τύπος ἦτον ἡ τῆς Σκηνῆς Λυχμία, λελαμπρυσμένη οὕσα μὲ ἑπτὰ λυχνας: ἦτοι μὲ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Τράπεζα τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ὅς τις τρέφει καὶ ἐμπιπλᾷ καθε ψυχὴν πεινῶσαν μὲ τὸν ζωηρὸν ἄρτον* ἐπεὶ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Ἄρτος ἐστὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ᾧ ψυχαὶ τρέφονται Θεὸν „πεινῶσαι“ (1). σὺ εἶσαι τὸ ἀληθινόν Χρυσοῦν Θυμιατήριον τοῦ αὐλου καὶ θεικοῦ ἄνθρακος, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐκ δύο φύσεων συνεστῶτος, Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καθὼς καὶ ὁ ἄνθραξ σύγκειται ἀπὸ δύο φύσεις, πυρὸς καὶ γῆς* Χρυσοῦν δὲ εἶσαι Θυμιατήριον, διότι καθὼς τὸ χρυσάφι ὑπερέχει τὰ ἄλλα μέταλλα κατὰ τὴν τιμιότητα* οὕτω καὶ σὺ, Παρθένε, ὑπερέχεις ὅλους τοὺς ἄλλους Δικαίους καὶ Ἀγίους κατὰ τὴν ἀγιότητα καὶ Θεοτοκίαν.

ΣΥ

(1) Γλαφρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν ποιεῖ ὁ Ζωγράφος τῆς Τραπεζῆς, ἐν τῷ Γ'. ἡχῶ τῆς Οὐκωπύχου* λέγει γὰρ „Καὶ ἡ ἐν τῷ γὰρ Τράπεζα, „ἐν ᾗ οἱ ἄζυμοι ἐπετίθεντο ἄρτοι, τῆς τοῦ Κυρίου „Μητρὸς προεικονισμα* ἐδέξατο γὰρ αὐτὴ τὸν ἄρτον „τὸν νοητὸν, δι' οὗ πᾶσα τρέφεται ψυχὴ καὶ συνίσταται, ὅς καὶ ἄζυμός ἐστιν* ἐκ Πνεύματος γάρ

„Ἀγίου συνεπάγη αὐτῇ χωρὶς σπέρματος, ὅτι σπέρματος ἀναλογίαν λέγεται ἡ ζύμη ἐν τῷ ἄρτῳ ἐπείχειν* ἢ ὅτι ἀμείδεκτος ἢ ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου „πάσης κακίας καὶ πονηρίας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον „λέγοντα „Μὴ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας ἐορτάσωμεν, ἀλλ' ἐν ἄζυμοις εὐχρινείας καὶ ἀληθείας“.

Σὺ εἶσαι ἡ χρυσὴ Στάμνος, ὅπου εἶχες μέσα Σου τὸ γλυκύτατον Μάννα, τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ πᾶς ὁ τρώγων οὐ θνήσκει, ἀλλὰ ζῇ καὶ διαμένει εἰς τὸν αἰῶνα. Σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Ράβδος τοῦ Ἀαρών, διότι, καθὼς ἐκείνη ἐβλάστησε τὰ κάρια, οὕτω καὶ Σὺ ἐβλάστησας τὰ νοητὰ κάρια: ἦτοι τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς Ἰησοῦν Χριστόν. Σὺ εἶσαι ἡ Θεόγραφος Πλάκα, διότι ἐγράφη εἰς Σέ: ἦτοι ἐσαρκώθη ἐν τῇ ἀσπύρῳ κοιλίᾳ Σου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ δάκτυλον: ἦτοι μετὰ τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ὀνομάζεται Θεοῦ δάκτυλος, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν „δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. ια. 2.). Σὺ, τέλος πάντων, εἶσαι ἡ ἀληθὴς καὶ ἀγία Κιβωτός, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάττοντο τὰ Ἁγία: ἦτοι ἐτελεσιουργήθησαν ἐν Σοί καὶ διὰ Σοῦ τὰ τοῦ Θεαρχικωτάτου Λόγου ξένα καὶ ὑπερφυῖ Μυστήρια.

Ωδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰταμῶ θυμῶτε καὶ πυρὶ Θεῖος ἔρως ἀντιταττόμενος, τὸ μὲν
 „πῦρ ἐδρόσιζε, τῷ θυμῷ δὲ ἐγέλα, Θεοπνεύστῳ λογικῇ τῇ τῶν
 „Ὀσίῳ τριφθόγγῳ λύρα ἀντιφθεγγόμενος μουσικοῖς ὀργάνοις ἐν
 „μέσῳ φλογός· Ὁ δεδοξασμέρος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεός
 „εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάνένα πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατότερον ἀπὸ τὸν τοῦ Θεοῦ πρῆσθήριον ἔρωτα, οὐδὲ τῆς Θείας ἀγάπης εὐρίσκεται ἰσχυρώτερόν τε καὶ δραστικώτερον, καὶ θλίψις ἢ πείνα, καὶ διαγμός, καὶ μάχαιρα, καὶ θάνατος τὸ πάντων ἔσχατον τῶν δεινῶν, ὅλα νικῶνται ἀπὸ τῆς Θείας ἀγάπης, καὶ κανένα ἐκ τούτων νικῆσαι τὴν ἀγάπην οὐ δύναται· καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος λέγων· „Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διαγμός, ἢ λοιμός, ἢ γυμνότης, ἢ μάχαιρα; πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε ζῶν, ἢ οὔτε ἄγγελοι, οὔτε Ἀρχαί, οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐκείνητα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὑψώματα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν“ (Ῥωμ. ι. 35.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδός, λέγει· Ὁ ἐν Θεῷ ἔρως, ὅπως ἀναπτε μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων, αὐτὸς ἐναντιεῖτο εἰς τρία πράγματα, εἰς τὸν ὀρμητικώτατον καὶ σιληρὸν καὶ ὡμὸν θυμὸν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἰταμῶ, παρὰ τοῦ Ἰεσθαί, ὃ δηλοῖ τὸ, Ὀρμᾶν), εἰς τὸ πῦρ τῆς καμίνου, καὶ εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τὰ παρακινουῦντα τοὺς λαοὺς νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

Ὅθεν ὑπερνήκας καὶ τὰ τρία ταῦτα ὁ Θεῖος ἔρως, τὸ μὲν πῦρ τὸ ἐπταπλάσιον τῆς καμίνου ἐδρόσιζε· περισσότερον γὰρ ἀνάπτων αὐτὸς ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν τριῶν Παίδων, ἐνίκα τὸ ἔξωθεν ἀνάπτει τῆς καμίνου πῦρ· τὸν δὲ θυμὸν τοῦ Βασιλέως κατεγέλα καὶ ἐπερίπαιζεν. Αὐτὸς ἀκόμη μετὰ τὴν τρίχορδον καὶ Θεόπνευστον καὶ λογικὴν λύραν τῶν τριῶν Παίδων ἀντελάλει καὶ ἀντέλεγεν εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ μέσῳ τῆς καμίνου· ὑμνοῦντες γὰρ αὐτοὶ τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ λέγοντες „Εὐλογητός εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑπερύμνητος, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας“, διὰ τῆς ὑμνωδίας ταύτης ἀντεφθέγγοντο εἰς τὰ ἔξω βασιλικά ὄργανα, καὶ τρόπον τινα ἔλεγον ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορ δὲν πρέπει νὰ προσκυνῇται, διότι δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ ὁ λυτρώσας ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου, αὐτὸς πρέπει νὰ προσκυνῇται καὶ νὰ δοξολογῇται, διότι εἶναι Θεὸς ἀληθεύστατος.

Τροπάριον.

„Θεοτεύκτους πλάκας Μωϋσῆς, γεγραμμένας τῷ Θεῷ Πνεύματι,
 „ἐν θυμῷ συνέτριψεν· ἄλλ’ ὁ τούτου Δεσπότης τῇ τεκούσῃ
 „αἰσιν τοῖς Οὐρανίοις φυλάξας δόμοις μὺν εἰσώκισατο· σὺν αὐτῇ
 „σκιρτῶντες, βοῶμεν Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ
 „ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς ἀργοπόρησεν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, τούτου χάριν ὁ σκληροτράχηλος λαὸς τῶν Ἑβραίων ἐσηκώθη ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀαρών, καὶ ἐζήτην νὰ τοὺς δώσῃ Θεοὺς, καὶ νὰ γυρίσουν πάλιν εἰς Αἴγυπτον· ὅθεν ὁ Ἀαρών, συνάξας τὰ χρυσὰ σκολαρίκια τῶν γυναικῶν, ἔχυσεν αὐτὰ, καὶ ἐποίησε μόσχον χωνευτὸν καὶ εἶπεν· „Οὗτοι οἱ Θεοί σου, Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου“. Εἶτα ἐποίησε θυσιαστήριον ἔμπροσθεν τοῦ μοσχοῦ, καὶ ἐπρόσφερεν ὀλοκαυτώματα εἰς αὐτὸ, καὶ οὕτως ὅλος ὁ λαὸς ἐκάθισαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, καὶ ἐλάτρευσαν τὸν μόσχον ὡς Θεόν. Τότε ὁ Μωϋσῆς διὰ προσταγῆς Θεῶ κατέβη ἀπὸ τοῦ Σινᾶ, βαστῶν τὰς δύο πλάκας, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας ἦτον γεγραμμένος ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ (αἱ δέκα ἐντολαί)· βλέπων δὲ τὸν λαὸν μεθυσμένον, καὶ φωνάζοντα με φωνὰς ἀτάκτας, ἔρριψε τὰς πλάκας ἀπὸ τὰς χειράς τε, καὶ τὰς ἐσύτριψε· καθὼς ταῦτα πάντα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὸ λβ'. κεφ. τῆς Ἐξόδου· ἐν ᾧ καὶ ταῦτα αὐτολεξεί σημειοῦνται· „Καὶ ἀποστρέψας Μωϋσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι, καταγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἦσαν γεγραμμέναι, καὶ αἱ πλάκες ἔργον Θεῶ ἦσαν, καὶ ἡ Γραφή Θεοῦ κεκολλημένη ἐν ταῖς πλαξί.... Καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὅρα τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ Μωϋσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτάς ὑπὸ τὸ ὄρος“ (δ. 15.).

Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, καὶ προοιμιάζει τὸ Τροπάριον ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγων· Ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐτσάκισε μὲ θυμὸν τὰς πλάκας ἐκεῖνας ὅπου κατεσκευάσεν ὁ ἴδιος Θεός, „Αἱ πλάκες, φησὶν, ἔργον Θεοῦ ἦσαν“, ἀπὸ λίθων πολύτιμον, ὡς θέλουσι τινές, καὶ οὐχὶ κοινὸν καὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς πολλούς· ἦτον δὲ αἱ πλάκες ἐκεῖναι γεγραμμέναι μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τί δὲ εἶπε, Μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ Γραφή λέγει ὅτι ἦτον γεγραμμέναι μετὰ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ; „Καὶ ἔδωκε, φησὶν, ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας, γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ“ (Ἐξ. λα. 18.). Ἀποκρινόμεθα εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, φανερώνει, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. ια. 20.). ὅθεν ἔγω εἶναι νὰ εἰπῇ τινας, Δάκτυλον Θεοῦ, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ.

Τὰς μὲν οὖν λιθίνας πλάκας μὲ θυμὸν ἐσύτριψεν ὁ Μωϋσῆς· ὁ δὲ Δεσπότης καὶ Κύριος τοῦ Μωϋσέως Χριστὸς δὲν ἐσύτριψε τὴν τούτου Μητέρα με θυμὸν, ἀπαγεί ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἦτον μία ἀναίσθητος καὶ ἀψυχὸς πλάκα, ὡς ἐκείνη ἡ παλαιὰ, ἀλλὰ ἦτον ἔμψυχος καὶ ζωντανή, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐγράφησαν λόγοι ψιλοὶ, ἀλλ' ἐσωματώθη αὐτὸς ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν Λόγος τῷ Θεῷ. Ὅθεν ταύτην φυλάξας ἀβλαβῆ ἀπὸ τὴν τοῦ τάφου διαφθορᾶς, τάρτα τὴν ἐκατοίκησε μέσα εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τοῦ Οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς χαίροντες μετὰ τὴν οὕτω δοξαζομένην Θεοτόκον καὶ εἰς Οὐρανοὺς ἀναβαίνουσιν, φωνάζομεν εἰς τὸν Χριστόν· Εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος ὑπάρχεις, Κύριε, ὅς τις εἶσαι καὶ τῶν παλαιῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν ἀπογόνων ἐκείνων, Θεὸς ἀληθέστατος.

Τροπάριον.

„ Ἐν κυμβάλοις, χεῖλεσιν ἀγροῖς, μουσικῇ τε καρδίας φόρμιγγι, ἔν
 „ εὐήχῳ σάλπιγγι ὑψηλῆς διαροίας, τῆς Παρθένου καὶ Ἀγνῆς ἔν
 „ τῇ εὐσύνῳ κλητῇ ἡμέρᾳ τῆς μεταστάσεως πρακτικαῖς κροτοῦντες
 „ βοῶμεν χερσί· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐ-
 „ λογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία εἶναι τὰ εἶδη τῶν μουσικῶν ὀργάνων· ἄλλα μὲν γὰρ εἶναι ἐμπνευστὰ, καθὼς
 εἶναι ἡ σάλπιγξ, ἡ σύριγξ, ὁ αὐλός, καὶ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὅποια ἐμφυσῶνται διὰ τοῦ
 στόματος· ἄλλα εἶναι ἐντατὰ, καθὼς εἶναι ἡ φόρμιγξ (ἦτοι ἡ κιθάρα), ἡ λύρα, ἡ κιβύ-
 ρα, τὸ ψαλτήριον, τὸ βιολί, τὸ λαβούτον, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια δουλεύουσι μὲ ἐντασιν
 τῶν χορδῶν· καὶ ἄλλα εἶναι κρουστὰ, καθὼς εἶναι τὸ τύμπανον, τὸ κύμβαλον, καὶ ἄλ-
 λα, τὰ ὅποια κρούονται μὲ ξύλα, τὰ ὅποια καὶ βάνκλα ὀνομάζονται.

Τούτων οὕτω προγινώσκομένων, ἀναφέρει τὰ ὄργανα ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ
 Μελωδός, καὶ ἀλληγορῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου, θέλει καὶ πανηγυρίζωμεν σήμερον μὲ
 αὐτὰ τὴν τῆς Θεοτόκου κοίμῃσιν· ὅθεν λέγει· Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κροτοῦμεν καὶ πα-
 νηγυρίζομεν εἰς τὴν εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν τῆς εἰς Οὐρανούς ἀναβάσεως τῆς Παρθέ-
 νου καὶ Ἀγνῆς Θεοτόκου μὲ κύμβαλα μεγαλόφωνα· ἦτοι μὲ χεῖλη καθαρά ἀπὸ κάθε
 ψεύδους καὶ κατάκρισιν, καὶ ἀπὸ κάθε καταλαλιᾶν καὶ ὕβριν καὶ βλασφημίαν· ἡμεῖς πα-
 νηγυρίζομεν τὴν μετάστασιν τῆς Θεομήτορος μὲ φόρμιγγα καὶ κιθάραν μουσικὴν καὶ πα-
 ραρμόνιον· ἦτοι μὲ καρδίαν γαληνὴν καὶ ἡρμοσμένην τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι, καὶ τὸ θεῖον
 μέλος τῆς καρδιακῆς προσευχῆς ἐκπνέουσιν· ἡμεῖς πανηγυρίζομεν σήμερον καὶ μὲ μεγα-
 λόνηχον σάλπιγγα, τούτεστι μὲ διάνοιαν τὴν τὰ ὑψηλὰ νοοῦσαν, καὶ θεωροῦσαν τὰ θεῖα
 καὶ πνευματικά περὶ τῆς Παρθένου νοήματα· ἡμεῖς ἀκόμη κροτοῦμεν σήμερον καὶ τὰς χεῖ-
 ρας· ἀλλὰ ποίας χεῖρας; τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀποτελεστικὰς τῶν ἀρε-
 τῶν· ἡ γὰρ χεὶρ τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον δηλοῖ· καθότι κάθε πράξις καὶ ἔργον ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐκτελεῖται· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσόρρῃμων· „ Τὰς χεῖρας καὶ
 „ τὰς ὤμους εἰς πράξεις λαμβάνει ἡ Γραφή, ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τοῦ Δαβὶδ, „ Καὶ ἐν ταῖς
 „ συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς “ (Λόγῳ ὅτι τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς ἕως ὁ
 νομοθέτης τόμῳ 5.)· ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Χεῖρα δὲ, οὐχὶ πάντως τὴν
 „ τῆς σώματος, ἀντὶ δέγε τῆς χειρὸς τὴν πρακτικὴν νοήσεις ἐιέργειαν, καθ’ ἣν ἐκάστη πρό-
 „ σιμειν τῶν πραγμάτων “ (Τόμῳ β'. ἔρμην' εἰς τὸ 15'. κεφ. τοῦ Ἠσαίου).

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῶν ἀνω εἰρημένων δείχνει ὁ Μελωδός, ὅτι μαζὶ μὲ τὰ
 πνευματικὰ ἔσματα, τὰ ὅποια ἄδομεν πρὸς τὴν Παρθένον, πρέπει καὶ ἔχωμεν καὶ πολι-
 τεῖαν καὶ ἔργα σύμφωνα, ἐλεημοσύνας καὶ βοηθείας εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ εὐεργεσίας
 εἰς πάντας· αὐτὰ γὰρ εἶναι ὕμνος εὐάρεστος εἰς τὴν Θεοτόκον· αὐτὰ εἶναι προσφοραὶ εἰς
 αὐτήν· καὶ αὐτὰ εἶναι θυμιάματα δεκτὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς Παρθένου μεγαλειότητα.
 Ὅρα δὲ ὅτι εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν ὀνομάζει ὁ Μελωδός τὴν ἑορτὴν τῆς μεταστάσεως
 τῆς Θεοτόκου, διὰ τὰ δείξῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἑορτὴ τῆς Θεο-
 τόκου ἀπὸ τὰς ἄλλας αὐτῆς ἑορτᾶς, καθότι καὶ ἡ Γραφή ἕτως ὀνομάζει τὰς μεγάλας ἑορ-
 τὰς· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει· „ Σαλπίσσατε ἐν εὐσύνῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν “ (Ψαλ. π'. 3.)·
 ὁ δὲ Θεὸς λέγει διὰ τὰς τρεῖς μεγάλας ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τῆς Σκη-
 νοπηγίας· „ Αὐταὶ αἱ ἑορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἅγιοι, ὡς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς
 „ αὐτῶν “ (Λευ. κγ'. 4.).

Τρο-

Τροπάριον.

„Ὁ Θεόφωμ ἠθροισται λαός· τῆς γὰρ δόξης Θεοῦ τὸ σκῆνωμα ἐκ
 „Σιών μεδίσταται πρὸς οὐράριον δόμον, ἔμθα ἦχος καθαρός ἐορ-
 „ταζόντων, φωνὴ ἀφράστῃ ἀγαλλιάσεως· καὶ ἐν εὐφροσύνῃ βοᾷ (1)
 „τῷ Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ λαὸς, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τὰ Θεῖα καὶ οὐράνια φρονῶν, ἐσυναχθῇ σήμερον ἐν ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀγίαις Ἐκκλησίαις, διὰ τὴν ἐορτάσῃ καὶ τὴν πανηγυρίσῃ. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἐορτῆς τε καὶ πανηγύρεως· ἐπεὶ δὴ, λέγει, τὸ σκῆνωμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἡ Κυρία Θεοτόκος, περὶ τῆς ὁποίας Γράφει ὁ Δαβὶδ „Ἠγάσεν τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος“ (Ψαλ. μέ. 4.)· ὅπερ ἐρμηνεύει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Σκῆνωμα αὐτοῦ τὴν Παρθένον ὁ Ὑψιστος ἔθετο καὶ ἠγάσεν, ἐν μέσῳ αὐτῆς κατασκηνώσας, καὶ ἀσάλευτον ἔδειξε, τῶν τῆς Παρθενίας σημάτων αὐτῆς μὴ παρὰ ρασαλευθέντων“· ἐπεὶ δὴ ἡ Παρθένος, λεγώ, μετεστάθη ἀπὸ τὴν Σιών εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅπου ἐκφωνεῖται ὁ καθαρὸς ἦχος τῶν ἐορταζόντων, καὶ ἐξέρχεται ἡ φωνὴ τῆς ἀρρήτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ „Ὅτι διε-
 „λεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως (ἥτοι εὐχαριστίας), ἡχοῦ ἐορταζόντος“ (Ψαλ. μα. 4.).

Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει· „Οἶμαι δὲ τὸν ἐκεῖθεν τῶν ἐορταζόντων ἦχον μὴδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ Θεὸν ὑμνούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον παρὰ τῶν τῆς ἐκείσε πολιτείας ἡζιωμένων“· ὁ δὲ μέγιστος Μάξιμος, σύμβολον μὲν προκοπῆς τὴν σκηνὴν, τελειότητος δὲ τὸν οἶκον νοεῖ λέγων· „Ὁ τῆς θαυμαστῆς σκηνῆς τόπος, ἡ ἀπαθὴς ἐστὶν ἕξις τῶν ἀρετῶν, κατὰ τὴν ὁ τοῦ Θεοῦ γινόμενος λόγος, διαφοροῖς ἀρετῶν κάλλεσι κατακοσμεῖ κατὰ τὴν σκηνὴν τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκ πολλῶν καὶ διαφορῶν συγκειμένη γνῶσις θεωρημάτων ἐστὶ, κατὰ τὴν ἐνδὴμῶν τῇ ψυχῇ ὁ Θεός, τοῦ τῆς σοφίας κρατῆρος ἐμπύπλησιν· ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἀγαλλιάσεως ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῷ πλούτῳ τῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς σκίρτημα· ἡ δὲ τῆς ἐξομολογήσεως, ἡ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς κατὰ τὴν σοφίαν εὐωχίας εὐχαριστία· ὁ δὲ ἦχος τῶν ἐορταζόντων, ἡ ἐξ ἀμφοῖν, ἀγαλλιάσεως, φωνῆς, καὶ ἐξομολογήσεως, κατὰ σύγκρισιν γινόμενη διηλεκτικὴ δοξολογία“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς· Ὁ ἠθροισθεὶς λαὸς τῶν Χριστιανῶν βοᾷ εἰς τὸν Χριστὸν μὲν εὐφροσύνῃ καρδίας, Ὁ δεδοξασμένος, καὶ τὰ λοιπὰ“· Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Βοῶντων, συναπτομένου τούτου μὲν τὸ, Ἐορταζόντων· ὀρθότερον εἶναι ὅμως, ὡς νομίζω, τὸ πρῶτον. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν ἐορτὴν, συμφώνως σχεδὸν λέγων μὲν τὸν Ἱερόν Κοσμάν, ὡς ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων· „Ἀπὸ τῆς εἰρήνης, Παντάνασσα, ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης, ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ, ἐν αἰδίῳ φωτὶ, ἐνθα τὸ ἀληθινὸν φῶς, ἡ ὀλόφωτος βασιλεία, ἡ ἀκατάληκτος τῶν Ἀγγέλων χορεία· ἐκεῖ, ὅπου ὁ χεῖμαρρος τῆς αἰωνίου τρυφῆς, ἐνθα οἱ λειμῶνες τῆς ἀφθαρσίας, αἱ πηγαὶ τῆς ἀεινάου ζωῆς, τὰ ρεῖθρα τοῦ Θεοβλύτου φωτός, οἱ ποταμοὶ τῆς αἰεζώου φωτοχυσίας· ἐκεῖ, ὅπου ἡ περιοχὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν, τὸ ἔσχατον τέλος, οὗ ἐπέκεινα παντελῶς ἔδεν· ἐκεῖ Πατὴρ προσκυνεῖται, καὶ Υἱὸς δοξάζεται, Πνεῦμα Ἅγιον ἀνυμνεῖται, ἡ ἐνιαία τῆς μιᾶς ἐν τριάδι Θεότητος φύσις“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι θεωρίαν“).

Ωδὴ

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Βοῶντων“.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Φλόγα δροσίζουσαρ ὀσίους, δυσσεβεῖς δὲ καταφλέγουσαρ, Ἄγγε-
 „λος Θεοῦ ὁ παρθενὴς ἔδειξε Παισί· ζωαρχικὴν δὲ πηγὴν εἰρ-
 „γάσατο τὴν Θεοτόκον, φθορὰν θανάτου καὶ ζωὴν βλυστάρουσαρ
 „τοῖς μέλπουσι· Τὸν Δημιουργὸν μόνον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι,
 „καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει τὴν ἱσταρίαν τῶν τριῶν Παίδων ὁ Μελω-
 δός, καθότι καὶ ἡ ὁγδόη Ὡδὴ αὐτῶν εἶναι πόνημα· προσαρμόζει δὲ ταύτην εὐφυῶς καὶ εἰς
 τὴν ἐορτὴν τῆς Θεοτόκου λέγων ἔτως· Ὁ Ἄγγελος Κυρία ὁ πανσθενής (ὁ παντοδύναμος).
 Μὲ τὴν λέξιν δὲ ταύτην φανερώνει, ὅτι ὁ Ἄγγελος, ὅπου κατέβη εἰς τὴν κάμινον τοῦ
 πυρός, δὲν ἦτον ἀπλούς Ἄγγελος, οὐ γὰρ αὐτός ἐστι πανσθενής, ἀλλὰ ἦτον ὁ Μονογενὴς
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ὀνομαζόμενος „Ἄγγελος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πα-
 „τρός· διὰ τοῦτο ὁ Ναβουχοδονόσορ, βλέπων αὐτὸν ἐν τῇ καμίνῳ, ὅμοιον Τίῳ Θεοῦ ἀνό-
 „μασε, λέγων· „Καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία Τίῳ Θεοῦ“ (Δαν. γ'. 25.). Ὁ παν-
 τοδύναμος, λέγω, τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, συγκαταβάς τοῖς περὶ Ἀρανίαν εἰς τὴν
 Κάμινον, ὡς γέγραπται, διὰ τῆς παντουργοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, ἔδειξε τὴν αὐτὴν φλόγα τοῦ
 πυρός δροσίζουσαν μὲν τοὺς ὀσίους τρεῖς Παῖδας, κατακαίουσαν δὲ τοὺς ἀσεβεῖς Χαλ-
 δαίους· „Διεχέϊτο, φησὶν, ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοντα ἐννέα,
 „καὶ διόδευσεν καὶ ἀνεπύρισεν, ὅς εὑρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων“ (Αἴν. 23.) (1).

Οὕτως ὁ αὐτὸς παντοδύναμος τῆς Πατρικῆς βουλῆς Ἄγγελος κατεσκεύασεν διὰ τῆς αὐτοῦ
 ἀπειροδυνάμου ἰσχύος τὴν σήμερον ἐορταζομένην Παρθένον, τὴν ἀληθεστάτην καὶ ἀγιοτά-
 την Μητέρα του, πηγὴν ζωαρχικὴν (ἡτοι ἀρχὴν οὖσαν ζωῆς καὶ σωτηρίας), ἡ ὁποία ἀνα-
 βλύζει φθορὰν μὲν καὶ ἀφανισμόν καὶ καταργησιν εἰς τὸν θάνατον, ζωὴν δὲ καὶ σωτηρίαν
 εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, ὅπου φάλλουσι τὸν ὕμνον ἐκείνον τῶν τριῶν Παίδων,
 καὶ λέγουσιν· Ἡμεῖς, ὅπου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων, καὶ ἀπὸ τὴν τυ-
 ραννίαν τοῦ Διαβόλου, ὑμνοῦμεν τὸν Χριστὸν, ὅς τις εἶναι μόνος Δημιουργὸς ὅλων τῶν ὄν-
 των, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τροπάριον.

„Ῥήμασιν εἴχορτο τῆς Θείας Κιβωτοῦ τοῦ ἁγιάσματος πᾶσα ἡ
 „πληθὺς τῶν Θεολόγων ἐν τῇ Σιών, Ποῦ μὴν ἀπαίρεις, Σκηρὴ,
 „κραυγάζοντες, Θεοῦ τοῦ ζῶντος; μὴ διαλίποισ ἐποπτεύουσα τοὺς
 „πίστει μέλποντας· Τὸν Δημιουργὸν μόνον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρω-
 „μέμοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐκεῖνά τὰ τελευταῖα λόγια, ὅπου οἱ Ἀπό-
 στολοι ἔλεγον πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὕτω λέγων· Ὁλη ἡ πληθὺς τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων
 (οἱ τι-

(1) Πόθεν ἐγνωρίσθη ἡ φλόγα ὅτι ἦτον ὕψους
 νη τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα πήχεις, ὅρα εἰς τὴν
 ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμού „Τῷ Παντακτοῦ ἐξε-

„φαύλισαν πόδι“, ἐν τῇ Ἱαμβικῇ Κανόνι τῆς Χρι-
 στοῦ Γεννήσεως, ἵνα μὴ λήγωμεν τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ.

(οἱ τινες κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζονται Θεολόγοι, ὡς ἀμέσως διδασκάντες τὴν Θεολογίαν ἀπὸ τὸν ἴδιον Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄντα εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ τῆς Θεολογίας μυστήριον ἐξηγήσαντες, ὡς εἶπεν ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης) μετὰ ἀκόλουθα λόγια ἐκράτουν καὶ ἐτράβιζον εἰς τὸν αὐτόν των τὴν θείαν Κιβωτὸν τῆς ἀγιάσματος, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον· περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Δαβὶδ „ Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, „ Σὺ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος σου “ (Ψαλ. ρλ' α. 8.)· ὁ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγει οὕτω· „ Διὰ τοῦτο τὸ γεννῆσαν εἰκότως σῶμα συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξῃ θεοπρεπεῖ, καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ Προφητικὸν ᾄσμα, τῷ πρότερον ἀναστάντι Χριστῷ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος αὐτοῦ “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).

Τὰ λόγια δὲ ὅπερ οἱ Ἀπόστολοι ἔλεγον εἰς τὴν Θεοτόκον εἶναι ταῦτα· Ὁ Σκηνὴ ἔμψυχε τῷ Θεοῦ ζῶντος! ποῦ τὰρ ἀπέρχεται; Προσφυῶς δὲ ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὴν Σκηνήν· διότι καθὼς ἐκεῖνη ἡ παλαιὰ Σκηνὴ ἐσηκόνετο καὶ μετέβαινεν ἀπὸ ἑνὸς τόπου εἰς ἄλλον, οὕτω καὶ ἡ ἔμψυχος Σκηνὴ Θεοτόκος ἐσηκώθη σήμερον καὶ μετέβη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς Οὐρανούς. Φέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Ἀσματογράφος καὶ τὴν ἱκεσίαν, τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Θεομήτορα· Μὴ παύσης, Παρθένε, ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃς ἐκ τῶν Οὐρανῶν τόσον ἡμᾶς, ὅσον καὶ ὅλους ἐκείνους, ὅσοι ψάλλουσι μετὰ πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν σου τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· Ἡμεῖς, ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, ἥτις εἶναι ἡ πλάνη τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀμαρτίας, ὑμνοῦμεν τὸν Δημιουργὸν τῶν πάντων Υἱὸν σου, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Συμφώνως δὲ μετὰ τὸν θεῖον Κοσμᾶν ἐκθέτει τὰ ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων προσφερόμενα λόγια εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „ Μείνον, μεθ' ἡμῶν ἡ ἡμετέρα παράκλησις, τὸ μόνον ἐπὶ γῆς ἡμῶν παραμύδιον· μὴ ἐάσης ἡμᾶς ὀρφανούς, Μήτηρ τοῦ συμπαθοῦς σου Υἱοῦ, κινδυνεύοντας· ἔχοιμέν Σε τῶν πόνων ἀνάπαυλαν, καὶ τῶν ἰδρώτων ἀνάψυξιν· Σοὶ καὶ μένειν θελούσῃ τὸ δύνασθαι πάρεστι, καὶ ἀπαίρειν προθυμούμεν οὐδὲν τὸ ἐμπόδιον· εἰ ἀπαίρεις, ὦ τοῦ Θεοῦ Σκηνή, καὶ ἡμεῖς συναπαίρομεν, ὁ Σὸς λαὸς διὰ τὸν Σὸν Υἱὸν χρηματίσαντες· Σε μόνην ἐπὶ γῆς καταλελειμμένην ἡμῖν παρηγορίαν κεκτήμεθα· Σοὶ καὶ ζώσῃ συζῆν, καὶ θνησκούσῃ συνθνήσκειν, μακάριον “ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἑδείς)· καὶ πάλιν· „ Σὺ δὲ ἐποπτεύεις ἡμᾶς, ἀγαθὴ Δέσποινα, ἀγαθὴ Δεσπότης λοχεύτρια· ἄγοις τε καὶ φέροις τὰ κατ' ἡμᾶς, ὅπερ βούλοιο “.

Τροπάριον.

„ Ὅπως ὑψώσασα τὰς χεῖρας, ἐκδημῆσα ἡ Παράμωμος, χεῖρας τὰς
 „ Θεὸν ἡγκαλισμένας σωματικῶς, ἐν παρρησίᾳ ὡς Μήτηρ ἔφησε πρὸς
 „ τὸν τεχθέντα! Οὐς μοι ἐκτίσω, εἰς αἰῶμας φύλαττε, βοῶντάς
 „ Σοι· Τὸν Δημιουργὸν μόμον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ γράφουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου διὰ τοῦ Ω· ἐγὼ δὲ δικαίῳ νὰ γράφεται διὰ τοῦ Ο, καθὼς εἶναι γραμμένον, πρῶτον μὲν διὰ τὴν φυλαχθῆναι ἢ Ἀκροστιχίς τοῦ Κανόνος ἀκεραία, ἥτις ἀπαιτεῖ νὰ ᾖναι ἡ ἀρχὴ τῆς Τροπαρίου τέτε Ο, καὶ ὅχι Ω δεύτερον, διότι τὸ, Ὅπως, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τῆς Πῶς, κατὰ τὸν Βαρίνον καὶ τὸν ἀνώτερον Ἑρμηνευτήν. Ὁ τοίνυν ἱερὸς Μελωδὸς στοχασθεὶς, ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑψώσε τὰς ἀγίας τῆς χεῖρας πρὸς ἱκεσίαν ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, οὕτω λέγει· Πῶς ὁ παντὸς μώμου ἀνωτέρα Μήτηρ τοῦ Θεοῦ (καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Σολομών ἐν τῷ Ἀσματι „ Ὁλι καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ ἡ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ “ Ἀσμ. δ' γ.) πῶς ὑψώσε τὰς χεῖρας τῆς ἡ παράμωμος Θεοτόκος, ὅταν ἐμελλε νὰ ἐκδημῇ ἀπὸ τὸν Κόσμον τούτον! τὰς χεῖρας ἐκεῖνας τὰς ἡγκαλισμένας, καὶ τὸν Θεὸν βρεφοπρεπῶς καὶ σωματικῶς ἡγκαλισμένας! Ὁ διπλασιασμὸς ἐδῶ τοῦ, Χεῖ-

Χεῖρας, πάθος ἐμφαίνει φιλοπαρθένου ψυχῆς, ἥτις, ὑπὸ τοῦ ἀγνοῦ καὶ πρσιστηρίου ἔρωτος τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον φλεγόμενην, διπλασιάζει περιπαθῶς τὸ ὄνομα τῶν εὐλογημένων χειρῶν ἐκείνης. Θαυμαστικῶς δὲ ἐπρόφερεν ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅπως ὑψώσασα τὰς χεῖρας“, διὰ τὴν φανερῶσιν, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τῶν χειρῶν τῆς Θεοτόκου ὑψώσις ἦτον ὑπὲρ λόγον, καὶ θαυμασμοῦ παντὸς ἀξία.

Ὑψώσασα δὲ τὰς χεῖρας ἡ Θεοτόκος, ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Υἱόν της; Ταῦτα τὰ ὀλίγα μὲν τῇ ποσότητι, πολλὰ δὲ τῇ ποιότητι. Ὡ γιὲ καὶ Θεέ μου! φύλαττε ὅλους τὰς Χριστιανούς ἀπὸ κάθε βλάβην ψυχῆς τε καὶ σώματος, τοὺς ὁποίους ἀπόκτησας μερῶς καὶ κληρονομίαν ἰδικὴν σου μετὰ τὸ ἅγιον αἷμά σου, διὰ χάριν καὶ ἐμοῦ τῆς Μητρός σου, διὰ τὴν ἦναι αὐτοὶ καὶ ἰδικοὶ μου ἐπαινέται. ἢ νοεῖται τὸ, Ἐμοί, ἀντὶ τοῦ, διὰ τῶν ἐμῶν πρεσβειῶν. ὅτινες φυλαττόμενοι παρὰ σου, ἔχουν τὴν φωνάζουν αἰωνίως, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας καὶ χάριτος, τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων. „Τὸν Δημιουργὸν μόνον, κτλ.“

Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀναφέρει τὰς ἐκ μέρους τῆς Παρθένου πρὸς τὸν Υἱὸν προσφερομένας δεήσεις λέγων. „Σὺ, γιὲ καὶ Θεέ μου, τοῖς ἐμοῖς ποθεινοτάτοις τέκνοις, οὓς ἀδελφοὺς καλέσαι εὐδόκησας, τῆς ἐμῆς ἐκδημίας γενοῦ παραμύθιον. πρόσθε εὐλογίαν ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ αὐτῶν, διὰ τῆς τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐπιθέσεως. Εἶτα τὰς χεῖρας ἐπάρασας, οἷα εἰκὸς, τοὺς συνειλεγμένους εὐλόγησε, τοιαῦτα προσομιλήσασα ῥήματα“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“).

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νερίκηρται τῆς φύσεως οἱ ὅροι ἐν σοὶ, Παρθένε Ἀχραντε. Παρθεύει γὰρ τόκος, καὶ ζῶν προμνηστεύεται θάνατος. ἢ μετὰ τόκου Παρθέμος, καὶ μετὰ θάνατον ζῶσα, σώζοις αἰεὶ, Θεοτόκε, τὴν κληρονομίαν σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ὅτι εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς Παρθένου Μαρίας πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως ἐνίκηθησαν, καὶ τρόπον τινὰ ἰλιγγιάσας, καὶ περαιτέρω μὴ δυνάμενος τὴν ἐννοήσιν, θαυμαστικῶς ἀνεβόησεν. Ὡ Παρθένε καθαρῶτάτη καὶ ἀσπιλε! εἰς Σε ἐνίκηθησαν οἱ νόμοι τῆς φύσεως. φύσεως δὲ νόμος εἶναι, ὅποια γυνὴ γεννήσῃ, τὴν μὴ πλέον παρθένος. Σὺ δὲ Παρθένος οὖσα, συνέλαβες ἀσπύρας, καὶ Παρθένος οὖσα, ἐγέννησας ἀφθόρας (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Παρθεύει τόκος). ἔθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. „Ὁν (Θεὸν λόγον) Παρθένος ὑπερφυῶς τεκῆσα παρέλυσεν ἑδὲν τῆς παρθενίας τεκμήριον. ὡς γὰρ αὐτὸς ἀνθρώπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν. ἔτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιῇ, καὶ Παρθένον διατηρεῖ. θαύματι θαῦμα κατὰ ταῦτα. τὸν διερμηνεύων ἅμα, καὶ πατέρω κρύπτων τὸ ἕτερον. τοσοῦτον Μητέρα τὴν Παρθένον ποιοῦμενος, ὅσον διὰ τῆς κυήσεως ἅλута τὰ τῆς παρθενίας δεσμά ἀπεργάσασθαι“ (Κεφ. θ'. τῆς γ'. ἑκατοντάδος τῶν γνωστικ.).

Νόμος φύσεως εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ θανάτου χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, τὸ σῶμα τὸ τίθεται ἐν τάφῳ καὶ τὸ διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη. εἰς τὸ ἰδικόν σου ὅμως σῶμα, Θεοτόκε, ὁ θάνατος δὲν ἐπροξένησε διαφθοράν καὶ διάλυσιν, ἀλλὰ ζῶν καὶ ἀφθαρσίαν. καθότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἐνωθεῖσα πάλιν ἡ ἀχραντος ψυχὴ σου μετὰ τοῦ Θεοδόχου σώματός σου, ἀνέστη ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Οὗτοι μὲν εἶναι οἱ φανεροὶ νόμοι τῆς φύσεως, οἵτινες ἐνίκηθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον. εἰάν δὲ θέλῃ τις τινὰς τὰ βαθυὴν περισσότερον, εὐρίσκει καὶ ἄλλους νόμους τῆς φύσεως νικηθέντας. οἷον, νόμος τῆς φύσεως εἶναι τὸ διαπλαττεῖται καὶ τὸ ἐξεικονίζεται τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀπὸ ὀλίγου ὀλίγον. εἰς Σε ὅμως, Παρθένε, ἐνίκηθη καὶ ὁ νόμος οὗτος, διότι τὸ Θεοῦπύσστατον βρέφος σου εὐθύς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ὅλον ἐξεικονίσθη, καὶ ὅχι κατ' ὀλίγον ὀλίγον. καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς (καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὸ λέγοντος „Ζητεῖς παρ' ἐμὲ γινῶναι, Παρθένε“) νόμος τῆς φύσεως εἶναι, τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ βρε-

βρέφος να προξενῇ βάρος εἰς τὴν μητέρα τῆς· ἀλλ' ὁ Δεσπότης Χριστὸς, βρέφος ὡν ἐν τῇ κοιλίᾳ Σοῦ τῆς Μητρός σου, ἔδεναι ταιούτων βάρος εἰς Σὲ ἐπροξένησε· διὸ καὶ παρὰ Σοῦ ἐβαστάζετο ἀκόπως εἰς ὅλους τὰς ἐννέα μῆνας τῆς κυφορίας σου· καθὼς παρὰ πολλοῖς Θεολόγοις ὁμολογεῖται. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως λεπτότεροι ἐνικήθησαν ἐν Σοὶ τῇ Παρθένῳ, τοὺς ὁποίους ἀφίνομεν, διότι ὑπερβαίνουσι κάθε λόγον ὁμῶς καὶ διάνοιαν· περὶ ὧν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Νόμοι φύσεως καταλύονται“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.). ὁ δὲ μέγας Μάξιμος εἶπε· „Σκοπήσωμεν πιστῶς τὸ μυστήριον τῆς „θείας ἐνανθρωπήσεως, καὶ μόνον δοξάσωμεν ἀπεριέργως τὸν τοῦτο γενέσθαι δι' ἡμᾶς εὐδοκήσαντα· τίς γὰρ δυνάμει θαρρῶν λογικῆς ἀποδείξεως, ἐξεῖπεν δύναται, πῶς Θεοῦ „Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γέννησις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἀνευ φθορᾶς; πῶς Μήτηρ, ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος; πῶς ὁ ὑπερτελής κατ' ἡλικίαν προέκαστε; καὶ ἵνα τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον εἶπω, πῶς Θεὸς ἀνθρωπος γίνεται; καὶ τὸ δὴ πλεον μυστηριωδέστερον; πῶς οὐσιωδῶς ἐν σαρκὶ κατ' ὑπόστασιν ὁ Λόγος, ὁ κατ' οὐσίαν ὑποστατικῶς ὅλος ὑπάρχων ἐν τῇ Πατρί; πῶς ὁ αὐτὸς καὶ ὅλος ἐστὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, καὶ ὅλος γέγονε κατὰ φύσιν ἀνθρωπος, μηδεμίαν φύσιν ἡρνημένος παντάπασιν, μήτε τὴν „θείαν, κατ' ἣν ὑπάρχει Θεός, μήτε τὴν ἡμετέραν, κατ' ἣν γέγονεν ἀνθρωπος; ταῦτα πῶς στίς μόνῃ χωρεῖ τὰ μυστήρια“ (Κεφ. ιγ'. τῆς γ'. ἐκατοντάδος τῶν γνωστικ.) (1).

Προσφέρει δὲ ἀκολουθῶν ὁ Μελωδὸς μίαν ἱκεσίαν πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει· Σὺ, ὅπου ἔμεινας Παρθένος μετὰ τὸν τόκον, καθὼς ἦσόν καὶ πρὸ τόκου, Σὺ, ὅπου εἶσαι ζωντανὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατον, Σὺ, Ἀειπαρθένε, ἄμποτε νὰ σώζῃς πάντοτε ἀπὸ κάθε βλάβης τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν τὴν κληρονομίαν σου, ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς, τὰς ὁποίους ἔλαβεν ὁ Υἱός σου κληρονομίαν παρὰ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ ψαλμικόν, „Δώσω σοι Ἐθρὴν τὴν κληρονομίαν σου“ (Ψαλ. β'. 8.)· πρόδηλον γάρ, ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ Υἱοῦ εἶναι κληρονομία κοινὴ καὶ τῆς Μητρός.

Τροπᾶριον.

„Ἐξίσταρτο Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ Σιών σκοποῦμεναι τὸν
„οἰκεῖον Δεσπότην γυναικείαν ψυχὴν χειριζόμενον· τῇ γὰρ ἀχράν-
„τως τεκούσῃ υἱοπρεπῶς προσεφώγει· Δεῦρο, σεμνή, τῷ Τίῳ καὶ
„Θεῷ συμδοξάσῃ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος ἔμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον διὰ τῆς ζωφόρου αὐτῆς κοιμήσεως, τότε ὁ Υἱὸς αὐτῆς καὶ Θεός, τιμῶν τὴν Μητέρα του, ἦλθε μετ' ἀρρήτων τρόπων καὶ ἀκατάληπτον εἰς τὸ ὅρος Σιών, ὅπου εὐρίσκειτο ἐπὶ κλίνης τὸ Θεοδόχον σῶμα τῆς Θεομήτορος, διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν ἁμωμον ψυχὴν τῆς παναγίας Μητρός σου· ἔτω γὰρ πανηγυρίζει ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης, λέγων· „Τίνα ἄλλα δοκεῖ πεπραχθῆαι
„τοτηνικάδε; ὥς μοι δοκεῖ, ἢ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὴν οἰκίαν λοχεύτριαν ἔλευσις, χερσὶ
„θείαις καὶ ἀκηράτοις ὑποδεξομένου τὴν ἱερὰν ταύτης ψυχὴν εἰληρινῶς καὶ ἁμωμον·
„καὶ αὕτη, οἷα εἶδος, ἔφισεν· Εἰς χεῖράς σου, τέκνον ἐμὸν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθηναι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων“) (2).

Ταῦτα λοιπὸν γινώσκων ὁ ἱερὸς Κοσμῆς, λέγει οὕτω· Αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἐξεπλάγησαν, διότι ἐβλεπον, ὅτι ἦλθεν ἀοράτως εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου ἡ Θεο-
τόκος

(1) Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμου τῆς ἐννάτης Ὡδῆς τοῦ α'. Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· „Ὁ τόκος σου ἀφθόρος ἐδείχθη“.

(2) Ὅτι ὁ Κύριος αὐτός ἦλθε καὶ παρέλαβε τὴν

ψυχὴν τῆς Ἀγίας Μητρός σου, ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος· „Χαῖρε Θεοτόκα, Μητὴρ Χριστοῦ τῷ Θεῷ“, κατὰ τὴν ἐννάτην Ὡδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

τόκος εὐρίσκετο, ὁ Δεσπότης καὶ Κύριός των Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὅτι ἐνήγκαλίσθη γλυκερώτατα καὶ υἱοπρεπέστατα τὴν ὀλόφωτον ψυχὴν τῆς κατὰ φύσιν μὲν γυναικὸς, ὑπὲρ φύσιν δὲ ἀγιοτάτης Μητρός του. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ ποῖα λόγια ἐπροσφώνει υἱοπρεπῶς ὁ Υἱὸς εἰς τὴν Μητέρα, ὁ παμφίλτατος εἰς τὴν παμφιλτάτην· Ἐλθέ, ὦ Μητέρα μου γλυκυτάτη εἰς τὰ οὐράνια, διὰ νὰ συνδοξάζῃσαι καὶ νὰ συμβασιλεύῃς αἰωνίως μαζί με ἐμέ τὸν Υἱόν καὶ Θεόν Σου.

Συμφώνως με τὸν Θεὸν Κοσμᾶν γράφει καὶ ὁ ὁμόφυχος αὐτοῦ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ποῖα λόγια εἶπε τότε ὁ Υἱὸς πρὸς τὴν Μητέρα, τὸ ἱερώτατον αὐτῆς πνεῦμα λαμβάνων εἰς χεῖρας· „Κάτιθι, κάτιθι, Δέσποτα, τῇ Μητρὶ κατὰ χρέος ἀποτινύς τὰ ὀφειλόμενα θρέπτα· Θεῖας ἀναπέτασον χεῖρας· δέξαι ψυχὴν μητρικὴν ὁ Πατρικαῖς χερσὶ τὸ πνεῦμα ἐπὶ „ Σταυροῦ παραδέμενος· φώνησον πρὸς αὐτὴν ἡδύτι ψιθύρισμα· ἐλθέ ἡ καλὴ πλησίον μου, „ ἡ τῷ κάλλει τῆς παρθενίας ὑπὲρ ἥλιον μαρμαρῶσσοῦσα· μετέδωκάς μοι τῶν σῶν, δεῦρο „ τῶν ἐμῶν συναπόλαυσον· δεῦρο, Μητέρα, πρὸς τὸν Υἱόν· συμβασίλευσον τῷ ἐκ Σοῦ σὺν „ Σοὶ πτωχέυσαντι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐθός ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς). Ἐφη δὲ καὶ ὁ τῆς „ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „ Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Σαβαώθ καὶ Υἱοῦ τῆς Ἀειπαρθένου „ ταύτης ἀοράτως παρόντος, καὶ τὴν ἐξ ὁδίου ἀποδιδόντος τῇ Μητρὶ τιμὴν, οὗ ταῖς χερσὶ „ καὶ τὸ Θεοφόρον ἐναπέθετο πνεῦμα“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Τροπάριον.

„ Συρέστειλε χορὸς τῶν Ἀποστόλων τὸ Θεοδόχον σῶμά Σου, μετὰ „ δέους ὀρώμτες, καὶ φωνὴ λιγυρὰ προσφθεγγόμενοι· Εἰς οὐραμίους „ θαλάμους πρὸς τὸν Υἱόν ἐκφοιτῶσα, αὔροις αἰεὶ, Θεοτόκε, τὴν „ κληρονομίαν Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τελευταῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῷ παρόντος Κανόνος· διὸ καὶ τὸ τελευταῖον ἔργον τῶν Θεῶν Ἀποστόλων ἀναφέρει εἰς αὐτὸ ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, ὅπερ ἐστὶν ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθον ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου μετὰ Θεαρχικὸν νεῦμα τῷ Παντοκράτορος. Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ὁ νεκρῶσε Μαριάμ! ὁ χορὸς τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων μετὰ συνδόντας ἐτείλιξε καὶ ἐνταφίασεν εἰς τὴν Γεθσημανὴν τὸ καθαρὸν καὶ ἄχραντον σῶμά Σου, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἐδάνεισεν εἰς αὐτὸν σάρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ, νοερᾷ, καὶ θελητικῇ· ἔπρεπε γὰρ αἱ χεῖρες τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων τῷ Χριστῷ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ σῶμα τῆς Μητρός τοῦ Χριστοῦ, οἱ οἰκεῖοι τὴν οἰκίαν, καὶ οἱ μαθηταὶ τὴν τοῦ Διδασκάλου Μητέρα, ἐπειδὴ ὁ ἐνταφιασμός αὐτῆς δὲν ἦτον τῷ καθενὸς ἴδιον, ἀλλὰ τῶν ἀξίων, τῶν Θεοφώρων, τῶν πνευματοκινήτων, ὅποιοι ἦτον οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι.

Ἄν καὶ αὐτοὶ ἐνταφίασαν τὸ πανάχραντον σῶμά Σου, μετὰ φόβον ὁμῶς καὶ πολλὴν εὐλάβειαν αὐτὸ ἔβλεπον, διὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος, ἣτις τὸ ἐπεσκίαζε, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα, ὅπερ ἀπὸ καθε μέρους καὶ μέλος αὐτοῦ ἐξήστραπτεν. Οὐ μόνον δὲ μετὰ φόβον ἔβλεπον, ἀλλὰ καὶ μετὰ φωνὴν λαμπράν καὶ γλυκεῖαν ἔλεγον εἰς Σέ· Ὁ Θεοτόκε! Σὺ σήμερον, ὅπου ἐκδημεῖς μὲν πρὸς τὸν Υἱόν Σου, εἰσέρχεσαι δὲ εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ Οὐρανοῦ, ὡς νύμφη ἀνύμφευτος καὶ παγκαλλεστέρα, Σὺ, λέγω, ἄμποτε νὰ διαφυλάττης πάντοτε ἀπὸ καθε βλάβης τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν πάντας τὰς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τοὺς ὁποῖους ἔλαβες κληρονομίαν ἀπὸ τὸν Υἱόν Σου· ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „ Σὲ τῶν Ἀποστόλων ὁ δῆμος τὴν ἀληθῆ Κιβωτὸν Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ὁμῶν ἀράμενος, ὡς πάλαι „ ποτὲ οἱ ἱερεῖς τὴν τυπικὴν Κιβωτὸν, καὶ ἐν τῷ τάφῳ θέμενοι, δι' αὐτῆς, ὡς δι' Ἰορδάνου „ τινός, ἐπὶ τὴν ἀληθῆ τῆς Ἐπαγγελίας παρέπεμπον γῆν, τὴν ἀνω, φημί, Ἰερουσαλὴμ, „ τὴν πάντων τῶν πιστῶν Μητέρα, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχή).

χὴ „Μνήμη δικαίων). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν Κοίμησιν οὕτω πα-
 „νηγυρίζει“ „Κάντεῦθεν καὶ νῦν, διὰ θανάτου πρὸς ἀθανασίαν χωρήσασα, καὶ δικαίως
 „ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταστᾶσα, ὡς ἂν ἐν ὑπερουρανίοις σκηνώμασι, σύσκηνος εἴης τού-
 „τῳ (τῷ Υἱῷ σου δηλ.), τὸν αἰεὶ χρόνον ἐκεῖθεν περιέπουσα τὸν Σὸν κληρὸν, καὶ ταῖς
 „ἀκοιμήτοις σου πρὸς αὐτὸν πρεσβείαις τοῦτον πρὸς ἅπαντας ἰλεομένη“.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματι-
 κὸν Κανόνα, ὃς εὐφημήσωμεν τὴν φυσικὴν μὲν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, ἡμῶν δὲ τῶν Χριστιανῶν
 κατὰ χάριν Μητέρα, μὲ θεῖα καὶ ἱερὰ ἅσματα· ὃς τιμήσωμεν μὲ καθαρότητα ψυχῆς
 καὶ τοῦ σώματος τὴν ὄντως καθαρὰν καὶ ὑπέραγνον· φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχουσι τὰ ὁ-
 μοια νὰ χαίρουν καὶ νὰ ἀγάλλωνται εἰς τὰ ὅμοια· „Πέφυκε γὰρ πῶς τοῖς ὁμοίοις τὰ
 „ὅμοια ἐπαγάλλεσθαι“, λέγει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· αὐτὴν τὴν κατὰ χάριν Μητέ-
 ρα ἡμῶν ὃς θεραπεύσωμεν μὲ ἐλεημοσύνην τῶν πτωχῶν, καὶ μὲ συμπάθειαν τῶν δεομέ-
 νων· διότι, ἂν μὲ κάμμιαν ἄλλην ἀρετὴν δὲν θεραπεύεται ὁ Θεός, ὡς μὲ τὴν ἐλεημοσύ-
 νην· „Οὐδενὶ οὕτω τῶν πάντων ὡς ἐλέω Θεός θεραπεύεται“ (Γρηγ. λόγ. περὶ Φι-
 λοπτωχείας)· τίς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ Μητὴρ χαίρει καὶ ἀγάλλεται εἰς τὴν
 τῶν πτωχῶν ἐλεημοσύνην;

Ὡς κατασκευάσωμεν τὴν ἐνθύμησιν καὶ καρδίαν μας ταμεῖον καὶ κατοικίαν τῶν ἀρετῶν
 τῆς Θεοτόκου. Πῶς τοῦτο ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν; Παρθένος εἶναι ἡ Θεοτόκος καὶ φιλο-
 πάρθενος καὶ ἀγνή καὶ φίλαγνος; βέβαια καὶ ἡμεῖς, ἂν ἔχωμεν ὅχι μόνον ἀγνὸν τὸ σῶ-
 μα ἀπὸ καθε σαρκικὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνθύμησίν μας καθαρὰν ἀπὸ αἰσχυρῶν
 καὶ ρυπαρῶν λογισμῶν, θέλωμεν ἀποκτήσει εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν χάριν τῆς ὑπέραγνου
 Παρθένου· φεύγει αὐτὴ καθε αἰσχυρὸν πάθος; τοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς ἀποστρέφεται;
 σιγχαίνεται τὴν γαστριμαργίαν; πολεμεῖ τὴν πορνείαν; μισεῖ τοῦ θυμοῦ τὰ κινήματα;
 δὲν δέχεται τὸν φθόνον καὶ τὰς φιλονεικίας; διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μισῶμεν
 ὅλα τὰ ἀνωτέρω πάθη, εἴαν θέλωμεν νὰ εἴμεθα μιμηταὶ καὶ φίλοι τῆς Παρθένου.

Πάλιν ἐκ τῆς ἐναντίου, ἡ Παρθένος χαίρει εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν· εὐφραι-
 νεται εἰς τὴν παρθενίαν καὶ σωφροσύνην· ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πραότητα· ἐναγκα-
 λίζεται τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπείνωσιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὰς
 ἀρετὰς ταύτας, εἴαν θέλωμεν νὰ εἴμεθα ἀκόλουθοι καὶ μιμηταὶ τῆς Παρθένου. Καὶ διὰ
 νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, καθὼς ἡ Παρθένος μισεῖ μὲν καθε κακίαν, ἀγαπᾷ δὲ καθε
 ἀρετὴν· οὕτω πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἡ Παρθένος, βλέπουσα ἡμᾶς ἐστο-
 λισμένους μὲ τὰς τοιαύτας ἀρετὰς, ἐπιθυμήσῃ τοῦ κάλλους τῶν ψυχῶν μας, καὶ ἔλθῃ
 νοερώς εἰς ἡμᾶς, φέρουσα μαζίτης καθε σειρὰν πνευματικῶν χαρίτων καὶ ἀγαθῶν· τί
 λέγω; οὐ μόνον αὐτὴ θέλει ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς πλουτίσῃ μὲ καθε οὐράνιον
 καλὸν, ἀλλὰ διὰ τῶν πρεσβειῶν της θέλει καταπεύσῃ καὶ τὸν Μονογενῆ της Υἱὸν νὰ γέ-
 νῃ ἔνοικος εἰς τὰς καρδίας μας σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ αὐτοῦ Πνεύματι (καθὼς ὅλον
 τοῦτον τὸν Ἡδικὸν ἐπίλογον γράφει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ φωστὴρ Ἰωάννης ἐν τῷ εἰς τὴν Κοί-
 μισιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἰδεῖς“)· ἵνα ἔνοικον φέροντες ἐν τῇ
 ψυχῇ μας κατὰ χάριν τὴν Ἁγίαν καὶ Ἀδιαίρετον Τριάδα, δοξάζωμεν αὐτὴν ἐν τῇ πα-
 ρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

ΕΣΤΙ ΔΕ Ο ΚΑΝΩΝ ΟΥΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. ὁ Εἰρμός. „Ἀνοίξω τὸ στόμα μου“.

„Παρθέροι μεάμιδες σὺν Μαριάμ τῇ Προφῆτιδι ᾠδὴν τὴν ἐξόδιον
 „μῦρ ἀλαλάξατε· ἡ Παρθέρος γὰρ καὶ μόνη Θεοτόκος πρὸς λη-
 „ξιμ οὐράριον διαβιβάζεται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Κανὼν οὗτος εἶναι λαμπρὸς καὶ πανηγυρικὸς, καὶ πολὺ τοῦ προτέρου Κανόνος χορευ-
 τικώτερος· καθότι καὶ ὁ τέταρτος ἦχος, πρὸς τὸν ὁποῖον οὗτος ἀδεται, εἶναι πάλυ τοῦ
 πρώτου ἠχου, πρὸς ὃν ἐκεῖνος ἀδεται, πανηγυρικώτερος· ὅς τις καὶ Μιξολύδιος ὀνομάζεται.
 Ἐπειδὴ δέ, ὅταν ἐκβῆκαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔγιναν δύο χοροὶ,
 ὁ εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ὁ ἄλλος ἐκ τῶν γυναικῶν, καὶ ἔφαλλον τὸν ἐπινίκιον ἐκείνον
 ὕμνον „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“, ὡς πολλάκις περὶ τούτου εἶπο-
 μεν, διὰ τοῦτο ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης συγκαλεῖ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο, οὐχὶ τὸν χορὸν
 τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ τὸν χοροστάτην Μαῦσῃν, ἀλλὰ τὸν χορὸν τῶν παρθέρων καὶ νεανίδων,
 μαζὶ μὲ τὴν Προφῆτιδα καὶ τοῦ χοροῦ ἐξάρχουσαν Μαριάμ, εἰς τὸ νὰ φάλλεν μὲ φωνὰς
 ἀλαλακτικὰς καὶ ἐπινίκιους ᾠσματα ἐπιτάφια· καλεῖ δὲ ταύτας, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἡ
 σήμερον ἐορταζομένη δὲν εἶναι ἀνὴρ, ἀλλὰ γυνὴ καὶ Παρθέρος. Εἴτα κατασκευάζει διὰ
 ποίαν αἰτίαν πρέπει νὰ ἀλαλάξουν ᾠσματα ἐπιτάφια· διότι, λέγει, ἡ Παρθέρος καὶ
 μόνη Θεοτόκος Μαρία, ἀποθανοῦσα κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀνέστη ὑπὲρ φύσιν
 ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἀναληφθεῖσα, διαβαίνει σήμερον ἀπὸ τὴν γῆν εἰς κατάπαυσιν αἰώνιον
 καὶ κληρονομίαν οὐράνιον.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὴν Κοίμῃσιν λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς“,
 „συμφάνως πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης, λέγων· „Ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες ἀβρόχοις πο-
 „σί, καὶ τὴν ἀλμυρὰν τῆς ἀσεβείας ὑπερβάντες θάλασσαν, ἄσωμεν τῇ Μιτρὶ τοῦ Θεοῦ
 „ῥῶδην τὴν ἐξόδιον· αἰρέτω Μαριάμ, ἡ Ἐκκλησία, ταῖς χερσὶ τὸ τύμπανον, καὶ ἐξάρχε-
 „τω ῥῶδην τὴν ἐόρτιον· ἐξίτωσαν τοῦ πνευματικοῦ Ἰσραὴλ αἱ νεανίδες, μετὰ τυμπάνων
 „καὶ χορῶν ἀλαλάζουσαι· οὕτω γὰρ γέγραπται περὶ τούτων ἐν τῇ Γραφῇ· „Ἐλα-
 „βε δὲ Μαριάμ ἡ Προφῆτις ἡ ἀδελφὴ Ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλ-
 „θον πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν· ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μα-
 „ριάμ λέγουσα· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“ (Ἐξ. ιε. 20.).

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἀξίως ὡς ἔμψυχον Σέ Οὐρανὸν ὑπεδέξαμτο οὐράμια, Πάμαυγε,
 „ θεία σκηνώματα, καὶ παρέστηκας Φαιδρῶς ὠραῖσμένῃ, ὡς νύμφῃ
 „ παράμωμος, τῷ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐμψυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Με-
 λῳδός· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τῷ Οὐρανοῦ καθαρωτέρα ἐστὶν ἢ Παρθένος, καὶ ἀσυγκρίτως
 τιμιωτέρα τε καὶ ὑψηλότερα· καθότι ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς βρέφος ἐγένετο ὁ τῶν Οὐρα-
 νῶν τεχνίτης τε καὶ δημιουργός· καθὼς ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „ Τίς ταύ-
 „ τὴν Οὐρανὸν καλῶν τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; ὁ γὰρ τῶν Οὐρανῶν δημιουργός καὶ συν-
 „ οχεύς, καὶ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου ὁρατοῦτε καὶ ἀοράτου τεχνίτης δημιουρ-
 „ γήματος, οὗ τόπος οὐδεὶς τῷ ἐπὶ πάντων εἶναι, εἴπερ τὸ περιέχον τῶν ὄντων τόπος
 „ ὀρίζεται, ἐν ταύτῃ ἀσπόρως βρέφος δεδημιούργηται “ (Λόγ. εἰς ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀν-
 „ θρώπων οὐδεὶς). Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ θεῖος Ἀσματογράφος· Ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε,
 ἦσουν ἔμψυχος Οὐρανός, διὰ τοῦτο ἀξίως καὶ ἀρμοδίως Σέ ἐδέχθησαν καὶ αἱ τοῦ Οὐ-
 ρανοῦ κατοικίαι· τὰ γὰρ ὅμοια εἰς τοὺς ὁμοίους τῶν τόπους πρέπει νὰ κατοικοῦν. Καὶ
 λοιπὸν ἀναβᾶσα εἰς τοὺς Οὐρανούς, τῶρα Σὺ παραστέκεσαι κεκαλλωπισμένη λαμπρῶς μὲ
 τὰ κάλλι τῆς παρθενίας καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ θείων χαρίτων κοντὰ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ
 Θεόν, ὡς νύμφη ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε μῶμόν τε καὶ ψεγάδιον· μᾶλλον δὲ, Σὺ παραστέκε-
 σαι ὡς Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων Χιού Σου· καθὼς τὴν παράστα-
 σιν ταύτην ἐπροφήτευσεν ὁ Δαβὶδ λέγων· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου, ἐν ἱμα-
 „ τισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη “ (Ψαλ. μδ'. 9.).

Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν προτιθεὶς ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος, ὑψηλῶς αὐτὸ ἐρμη-
 νεύει, παιηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· „ Μόνη πασῶν αὐτῇ, Μήτηρ μὲν ἐκ
 „ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφινε Θεοῦ, Βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερ-
 „ κοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ· καὶ οὕτω τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς
 „ ὑψώσασα, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπῆκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου ἀποδείξασα.... μακαρίου
 „ γένους μακαριωτάτῃ Βασιλὶς ἐφέστηκε, νῦν καὶ τὸν Οὐρανὸν ἔχουσα πρέπον δίκητῆρον,
 „ ὡς αὐτῇ προσῆκον βασιλείον, εἰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς μετανέστη σήμερον, καὶ ἐκ δεξιῶν
 „ παρέστη τῷ Παμβασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, κατὰ
 „ τὸ εἰρημένον τῷ Ψαλμῷ Προφῆτῃ περὶ αὐτῆς· ἱματισμὸν δὲ διάχρυσον νοήσεις τὸ
 „ θαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς “.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „ Περὶ μὲν τῆς τῶν ἀνωτάτων Ἀγγέλων ταξιαρχίας ὁ
 „ Ἡσαΐας γράφει· „ Καὶ Σεραφὶμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ “ (Ἡσ. ε'. 2.). περὶ αὐτῆς
 „ δὲ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου “. Ὁρατε τὴν διαφορὰν τῆς στά-
 „ σεως; ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνοραὶν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως· περὶ
 „ μὲν γὰρ τὸν Θεόν, τὰ Σεραφὶμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκείνον, μόνη ἡ Παμβασιλὶς·
 „ οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν· εἰκότως· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν Οὐρανοῖς
 „ ἐκάθισεν, ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ αὐτὴ νῦν ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανούς
 „ ἀναβᾶσα, ἔστηκεν· οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς
 „ τοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ· ὅπου δὲ κάθεται
 „ ὁ Βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἵσταται· τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκεί-
 „ νου τοῦ Σεραφικοῦ χροῦ καὶ ἔβλεπε· καὶ ἔλεγεν ὑψηλὸν καὶ ἐπὶ ἡμέρον, τὸν τὰς Οὐρα-
 „ νίους Δυνάμεις ὑπεραναβεβηκότα θρόνον, τὴν Θεομήτορα, δηλῶν· διὸ καὶ Ἰεζεκιὴλ αὐτοῦς
 „ εἰσάγει τοὺς Ἀγγέλους ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας· „ Εὐλογημένη
 „ ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ “ (Ἰεζ. γ'. 12.).

Ὡδὴ γ'. ὁ Εἰρμός. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

Τροπάριον.

„Θρησκῆς ἐξ ὁσφύος προαχθεῖσα, τῇ φύσει κατάλληλον, Ἀγνή,
„τὴν ἐξοδὸν διήμυσας· τεκοῦσα δὲ τὴν ὁμῶς ζωὴν, πρὸς τὴν ζωὴν
„μετέστηκας τὴν θείαν καὶ ἐνυπόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι δόξα κοινὴ τῶν Φυσικῶν ὅτι τὸ σπέρμα γεννᾶται ἀπὸ τὴν ὁσφύν (μέσην) τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου εἶναι καὶ τὰ νεφρά. Καὶ ἂν τὸ σπέρμα καθολικώτερον συνάγεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη καὶ μέρη τοῦ σώματος, πλὴν ἰδιαίτερον λόγῳ, ὡς ἐξ ὀργάνου προέρχεται ἐκ τῶν νεφρῶν· ἐκεῖ γὰρ εἶναι καὶ ἡ καλουμένη λεκάνη, ὅπου τὸ οὖρον κατασταλάζει μετὰ τοῦ σπέρματος· διὰ τῆτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει περὶ τῆ Μελχισεδέκ, ὅτι, ὅταν ὁ Ἀβραάμ ὑπάντησε τὸν Μελχισεδέκ, καὶ εὐλογήθη παρ' αὐτοῦ, τότε ὁ Δεὺς, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰακώβ τοῦ ἐγγόνου τοῦ Ἀβραάμ, ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῆ, ἀλλ' ἦτον εἰς τὴν ὁσφύν τοῦ Ἀβραάμ, κατὰ δυνάμιν σπερματικὴν δηλαδή· „Ετι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ Πα-
„τρὸς ἡν“ (Ἑβρ. ζ'. 10.)· καὶ περὶ τοῦ Διαβόλου λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰωβ, ὅτι ἡ δυνάμις τε εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁσφύν, διὰ τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ἐξαιρέτως ἐνεργεῖται· „Ἴδου δὴ ἡ αὐτοῦ ἰσχὺς ἐπ' ὁσφύϊ“ (Ἰωβ μ'. 11.)· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει πρὸς τὸν Θεόν „Σὺ ἐκτίσω τοὺς νεφροὺς μου“ (Ψαλ. ρλθ'. 12.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος λέγει· „Οὐ τὸ τῆς ἐμῆς, ψυχῆς μόνον ἐπιθυμητικὸν ὅλον Σὸν
„εἰργάσω, ἀλλὰ καὶ εἴτι ἐν τῷ σώματι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας ζώπυρον, πρὸς τὴν ἐμ-
„ποιούσαν ἐπιστρέφαν, δι' αὐτῆς πρὸς Σε ἀνέπτυ, καὶ Σοῦ ἐξήρτηται, καὶ Σοὶ κολλᾶ-
„ται“ (Λόγ. ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων).

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεὸς οὗτος Μελωδός, ἐπιστρέφει τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγων· Σὺ, Παρθένε Μαρία, ἐπειδὴ ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν θνητὴν ὁσφύν (ἦ-
τοι ἀπὸ τὸ θνητὸν σπέρμα) τῆ Ἰωακείμ, διὰ τῆτο καὶ σῶμα εἶχες κατὰ φύσιν θνητόν· ὅθεν κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν Σου, ἔλαβες καὶ τὸν θάνατον κατάλληλον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν θνητὴν ταύτην φύσιν· καθότι „Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται, καὶ οὐκ ὀφεί-
„ται θάνατον“ (Δαβ. Ψαλ. πθ'. 47.). Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐγέννησας τὴν ἀληθινὴν καὶ ἐνυπόστατον ζωὴν, τὸν Μονογενὴ Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τὸν εἰπόντα „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ
„ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. 6.), τούτου χάριν, ἂν καὶ ἐκοιμήθης με φυσικὸν θάνατον, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, καθὼ Θεοτόκος, μετεστάθης εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζωὴν, τὸν Υἱόν Σου, καὶ οὕτως ἐβεβαιώθης εἰς Σε καὶ τὸ κατὰ φύσιν, ὅτι ἦσουν ἄνθρωπος ἀληθής, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ὅτι ἦσουν Μήτηρ Θεοῦ· μᾶλλον δὲ, διὰ Σοῦ ἐβεβαιώθης καὶ τῆ Υἱοῦ Σε τὸ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν· ἀποθανοῦσα γὰρ Σὺ, ἐβεβαίωσας ὅτι ἦσουν ἄν-
θρωπος ἀληθής καὶ θνητός· με τούτο δὲ ἐβεβαίωσας ἐν ταύτῃ καὶ ὅτι ἄνθρωπον ἀληθῆ καὶ θνητὸν ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν, ὃς τις καθὼ θνητός ἀ-
πέθανεν· ἐβεβαιώθης δὲ εἰς Σε καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ἡγουν ὅτι ἦσουν Μήτηρ Θεοῦ· καθότι τὸ ἰδικόν Σου σῶμα ὡς Θεοτόκου δὲν διελύθη εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ ἀδιάφθορον διατηρηθὲν, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζωὴν· ὁμοίως ἐβεβαιώθης διὰ Σοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν τοῦ Υἱοῦ σου· διότι αὐτός, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐνταφιάσθης, καθὼ Θεός ὅμως δὲν ἀφῆκε τὸ σῶμά του νὰ διαφθαρῇ, ἀλλὰ πάλιν ἔλαβε τὴν ζωὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως, καὶ οὕτως ἀνελήφθης εἰς τὰ οὐράνια· μετὰ τῆς Μητρὸς γὰρ ἔπρεπε νὰ βεβαιοῦνται τὰ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ ἔπρεπε νὰ βεβαιοῦνται τὰ τῆς Μητρὸς· καθότι Μήτηρ καὶ Υἱὸς εἶναι σχε-
τικὰ ἀναμεταξύ των, καὶ ἀλλήλα συνεισάγουσι, καὶ ἀλλήλα συναναιροῦσι, κατὰ τοὺς Λο-
γευομένους. Ταῦτα βεβαίῳ καὶ Λέων ὁ Δεσπότης, ἀσματίζων ἐν τῷ Ἰδιομέλῳ ἐκείνῳ τῷ λέγοντι· „Πιστούμενος Ἰησοῦς ὁ Υἱός Σου, Θεοτόκε, καὶ Θεὸς ἡμῶν τὰς δύο φύσεις αὐτῆς,

„ὡς μὲν ἄνθρωπος θνήσκει, ὡς δὲ Θεὸς ἐξάνίσταται· καὶ Σὺ, Θεοτόκε, νόμῳ φύσεως
 „θανεῖν ἠδούκησεν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις φαντασία νομισθῇ ἢ οἰκονομία· μετέβης δὲ
 „πρὸς Οὐρανούς ὡς νύμφη, ὡς ἐκ παστοῦ τοῦ σκήνους Σου γῆθεν ἀπάρασα“.

Τροπάριον.

„Δῆμος Θεολόγων ἐκ περάτων, ἐξ ὕψους Ἀγγέλων δὲ πληθὺς,
 „πρὸς τὴν Σιών ἠπείγοιτο παρτοδυνάμω μεύματι, ἀξιοχρέως,
 „Δέσποινα, τῇ Σῇ ταφῇ λειτουργήσομετες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεολόγους ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, ὡς ἀμέσως δι-
 δαχθέντας τῷ Μυστήριον τῆς Θεολογίας ἀπὸ αὐτὸν τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄν-
 τα ἐν ταῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, ὡς λέγει ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· καθὼς εἵπομεν εἰς τὴν
 ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Σαλπίγγων Θεόληπτοι γλαῦσαι τῶν Θεολόγων
 „ἀνδρῶν εὐνχέστερον“ τῆς Ε'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς Ἵμνα-
 γράφος· Ὡ Δέσποινα παντὸς τοῦ Κόσμου! ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἱσαποστό-
 λων καὶ Θεολήπτων Ἱεραρχῶν, ἐσπούδαζον μὲ τὸ παντοδύναμον νεῦμα τοῦ Δημιουργοῦ
 νὰ φθάσουν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου εὕρισκετο τὸ νεκρὸν σῶ-
 μα Σοῦ τῆς Θεομήτορος· τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων ἐσπούδαζε μὲ τὸ αὐτὸ νεῦμα τοῦ
 Παντοκράτορος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν αὐτὴν Σιών ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ νὰ ὑπηρετή-
 σουν τὸν ἐνταφιασμόν Σου κατὰ χρέος· χρέος γὰρ εἶναι εἰς τοὺς δούλους νὰ ὑπηρετοῦν τὴν
 τοῦ Δεσπότη αὐτῶν Μητέρα.

Συμφώνως μὲ τὰ λόγια ταῦτα πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης λέγων· „Καὶ γίνεται στοι-
 „χείων ἐν τῇ ἐκδημίᾳ τῆς Θεοτόκου, ὡς γε μοι δοκεῖ, κίνησις καὶ ἀλλοιώσις, φωναί τε
 „καὶ πάταγοι καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐπάξιοι, προτρεχόντων, προπεμπόντων, παρεπομένων·
 „τῶν μὲν, τῇ ἀμαρνήτῃ καὶ παναγίᾳ ψυχῇ τὴν δορυφορίαν πληροῦντων, καὶ πρὸς Οὐρα-
 „νὸν ἀνιούσῃ συνανιόντων, ἕως ὅτε τῷ θρόνῳ τῷ Βασιλικῷ τὴν Βασιλίδαν παρέστησαν·
 „τῶν δὲ, τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν κυκλοῦντων σῶμα τὸ ἅγιον, καὶ ᾠδαῖς Ἀγγελοπρεπέσιν ὑ-
 „μνούντων τὴν Θεομήτορα. Τότε δὲ οἱ παρεστῶτες τῷ παναγίῳ καὶ ἱερωτάτῳ σώματι,
 „φόβῳ καὶ πόθῳ καὶ ἀγαλλιάσεως δάκρυσι, τὸ θεῖόν τε καὶ πανόλβιον περιστειχίσαν-
 „τες σκηνώμα, περιεπτύσσοντο, κατησπάζοντο, ἅπαν μέλος προσῆγον τῷ σώματι, ἐκ
 „τῆς ἀφῆς ἁγιασμοῦ τε καὶ εὐλογίας πληρούμενοι... Τότε δὴ τότε ἡ Κιβωτὸς τῆς Κυρίου
 „ἀπάρασα ἐξ ὅρους Σιών, τοῖς τῶν Ἀποστόλων κλεινοῖς ὤμοις ἐποχουμένη, πρὸς τὸ οὐ-
 „ράνιον τέμενος διὰ μέσου τοῦ τάφου διαβιβάζεται, καὶ πρότερον διὰ μέσου τοῦ ἄστεος
 „ἄγεται, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερώτατον τῆς Γεθσημανῆς χωρίον κομίζεται“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ
 „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ δ'. ὁ Εἰρμός. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Τροπάριον.

„Θάμβος ἡμ ὁ Θεάσασθαι τὸν Οὐρανὸν τοῦ Παμβασιλέως τὸν ἡμ-
 „ψυχὸν τοὺς κερεῶμας ὑπερχόμεμον τῆς γῆς· ὡς θαυμαστὰ τὰ
 „ἔργα Σου! δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ νοῦς θεωρήσῃ ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, τότε φυσί-
 κῳ τῷ τρόπῳ θαμβεῖται καὶ ἀπορεῖ· καὶ ὅσον τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὑπερβαίνει περισσοτέ-
 ρους

ρους ὅρους τῆς φύσεως, τόσον καὶ ἡ ἀπορία αὐξάνει εἰς τὸν νοῦν περισσότερον. Τί δὲ πρᾶγμα θαμβητικώτερον, ἢ θέαμα ἐκπληκτικώτερον ἠμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ὑψηλότετον καὶ φωτεινότετον Οὐρανὸν νὰ χαμηλώσῃ τόσον, ὥστε νὰ χωρῇ μέσα εἰς τοὺς βαθυτάτους καὶ σκοτεινοτάτους τόπους τῆς γῆς; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς λέγει· Θαμβος καὶ ἀπορία καὶ ἐκπληξις ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς τὸν ἔμφυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν τοῦ Παμβασιλέως τῶν ἀπάντων Θεοῦ, τὴν Θεοδόχον καὶ πανάχραντον Θεομήτορα, νὰ ἐμβαίῃ ὑποκάτω εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς (τοῦτο σημαίνει τὸ, Κενεῶνας).

Κενεῶνες δὲ τῆς γῆς, κατὰ μὲν τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, εἶναι ὁ τάφος ὁ ἐν τῇ Γεθσημανῇ, ὃς τις, ἐπάνω εἰς πέτραν γλυφεῖς, εἰσέχθη τρεῖς ἡμέρας τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· κατὰ δὲ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, Κενεῶνες τῆς γῆς εἶναι ὁ Ἄδης, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ἡ ψυχὴ τῆς Θεοτόκου, ὅχι διὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἵνα θεωρήσῃ τὴν συντριβὴν καὶ ἀφανισμόν, ὅπου ἔκαμεν ὁ Υἱὸς τῆς, ὅταν ἐκεῖ κατέβη διὰ τῆς Θεοῦποστάτου ψυχῆς του, ἐν τῷ τριήμερῳ θανάτῳ. Τὸ δὲ θαυμαστότερον εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἀνδρέας θέλει, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι μετὰ θάνατον καταβαίνουσιν εἰς τὸν Ἄδην, ὅχι διὰ νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ αὐτόν, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ μάθωσι τὴν συντριβὴν τοῦ Ἄδου, καὶ τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμεν ἐκεῖ ὁ Δεσπότης· ἀλλὰ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, λέγει, εἰς τὸν Ἄδην καταβαίνουσι διὰ νὰ κρατηθοῦν ἐκεῖ· χάριν δὲ αξιοπιστίας, ἰδοὺ προτίθημι αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ ἁγίου ἐλληνιστί.

„Πῶς οὐκ ἂν εἴη τοῦτο σαφές καὶ παιτελῶς ἀναντίρρητον, ὥς καὶ νῦν ἀπάντων ἀνθρώπων, καὶ μέντοι καὶ τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί, τὸν αἰετὶ τόπον ἐκεῖνον διέρχονται μὲν, οὐ κρατοῦνται δὲ, πλὴν τῶν, ὅσαι τῇ κατὰ τὸν βίον ῥασταίῃ, τὸν δι' ἁμαρτίας θάνατον, ἑαυταῖς ἐπεσπᾶσαντο; ὥστε διελεύσονται μὲν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί, κατὰ δεξιάν, διὰ τῶν τοῦ Ἄδου πυλῶν... οὐ μὴν δὲ καὶ κατασχεθῇσονται, κατὰ καὶ πρῶτην, ὅτε, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐβασίλευσε σὺν τῷ θανάτῳ ἡ ἁμαρτία· διελεύσονται δὲ, ὥστε διερευνῆσαι καὶ μυηθῆναι καὶ ἐκεῖ τὸ ξένον τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, λέγων δὴ τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν, ἣν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐκὼν ἐποίησατο· προσέτι καὶ τῶν ἐκεῖσε τελεσθέντων τὸν ὑπερφῶ λόγον ἐκδιδάχθῃναι, ὅσην τε καὶ οἷα διὰ τῆς συμβολῆς ἡ νίκη γέγονε τῷ Σωτῆρι, τοὺς αἰωνίους καθαιροῦντι μοχλοῦς. Ταῦτα τοίνυν πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων μεμυήμεθα. (Ποῖα δὲ ἱερὰ λόγια ταῦτα διδάσκουσι, δὲν ἐφανερώσας εἰς ἡμᾶς, ποιμενάρχα τῆς Κρήτης Ἀνδρέα μακάριε).

Ἀκολουθῶς δὲ μετὰ τὰ λόγια ταῦτα, ἀναφέρει ὁ Ἅγιος ἰδιαιτέρως καὶ περὶ τῆς εἰς Ἄδην καταβάσεως τῆς Θεοτόκου, λέγων· „Οἷς (τοῖς ἀνωτέρω ἁγίοις δηλαδὴ) οἶμαι λίαν ἀκόλουθόν τε καὶ πρόσφορον, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ κρυφίᾳ καὶ παραδόξῳ τῆς Ἱερογενεῦς ταύτης Ἀειπαρθένου κοιμήσει διαψλαφήσαντα προσθεῖναι τοῖς ἐρασταῖς τῶν καλῶν καὶ φιλοθεάμοις“. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ἡ Θεοτόκος τόσον μόνον ὑπνώσε τὸν φυσικὸν ὕπνον τοῦ θανάτου, ὅσον καὶ ὁ Ἀδὰμ ὑπνώσεν, ἕως ὅπου ἀφῆρέθη ἡ μία πλευρά του, ἐπιφέρει ταῦτα· „Οὕτω μοι νοήσεις αὐτῆς (τῆς Θεοτόκου) καὶ τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν, ἥς τοσαύτη γέγονε, κατάγε τὸν ἐμὸν ὅρον καὶ λόγον, τῇ διαστάσει τῶν μερῶν (τῆς ψυχῆς δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ σώματος) ἢ τοῦ καιροῦ ἐπικράτεια, ὅσης εἶδετο τῆς φυσικῆς κινήσεως ἢ περιόδου ἐν τοῖς ἀγνώστοις χωρίοις πέρα τὴν γνώσιν λαβεῖν, τὴν πρῶτως τούτοις ἐπιβατεύουσάν, καὶ οἷον δι' ἀλλοδαπῆς καὶ ἀτρίβους διήκουσαν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Ἐν τῇ μεταστάσει Σου, Μῆτερ Θεῶ, τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά Σου
καὶ Θεοδόχον τῶν Ἀγγέλων στρατιαὶ ἱερωτάταις πτέρυξι φόβῳ
καὶ χαρᾷ συρεκάλυπτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει· Ὁ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ Μητὲρ Θεοῦ! ὅταν μετεστάθῃ καὶ ἀνελήφθῃ σύσσωμος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, τότε τὸ σῶμά σου τὸ Θεοδόχον τὸ ἐσκέπαζον οἱ Ἄγγελοι μετὰ τὰς πτέρυγας τῶν. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου Εὐρυχωρότατον, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτὸ εἶναι τρίπηχυ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα σώματα τῶν ἀνθρώπων; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι οὕτως αὐτὸ ὁνομάζει, οὐχὶ κατὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ χάριν καὶ δύναμιν τοῦ ἐν αὐτῇ χωρηθέντος, καὶ γεννηθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ παναχαράντῳ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ἐχωρήθῃ ὁ ἀχώρητος πᾶν παντὶ, ἐκ τούτου ἔλαβε τὴν χάριν καὶ ἡ κοιλία τῆς Παρθένου νὰ ὀνομάζεται πλατύτερα τῶν Οὐρανῶν· διότι ἐκεῖνον τὸν Θεόν, ὅπου οἱ πλατύτατοι καὶ εὐρυχωρότατοι Οὐανοὶ δὲν χωροῦσιν, αὕτη, ὦ τοῦ θαύματος! ἡ εὐλογημένη καὶ παναχήρατος ἐχώρησεν ἀστενοχωρήτως (1).

Ὅθεν εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζων· „Ὡ! πῶς ὁ Οὐρανὸς ὑπεδέξατο τὴν πλατύτατον Οὐρανῶν χρηματίσασαν; πῶς δὲ τάφος τὸ τοῦ Θεοῦ δοχεῖον ἐχώρησε; καὶ κεχώρηκεν· οὐ γὰρ σωματικοῖς ὅγκοις Οὐρανοῦ πλατύτερον χωρίον ἐγένετο. πῶς γὰρ τὸ τρίπηχυ καὶ τὸ αἰὲ λεπτυνόμενον σῶμα εὐρεσί τε καὶ μήκεσιν Οὐρανοῦ παραβλήθῃναι δύνηται; τῇ δὲ χάριτι μᾶλλον παντὸς ὕψους καὶ πλάτους τὸ μέτρον ὑπερῃκόντισε· τὸ γὰρ θεῖον ἀσύγκριτον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“).

Ὅταν λοιπὸν, ὡς εἶπομεν, μετεστάθῃ τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά σου, Θεοτόκε, τότε τὰ στρατεύματα ὅλα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐσκέπαζον αὐτὸ μετὰ τὰς ἱερωτάτας καὶ ἀγιοτάτας αὐτῶν πτέρυγας· τὸ ἐσκέπαζον ὅμως μετὰ φόβου ὁμοῦ καὶ χαρᾶς· μετὰ φόβου μὲν, διότι ἐβλεπον τὴν ἐξαστράπτουσαν δόξαν καὶ λαμπρότητα τοῦ Θεοῦ ὅτι τὸ περιέσκεπεν ὡς σῶμα Μητρός τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλαβούντο νὰ πλησιάσουν εἰς αὐτὸ, στοχαζόμενοι τὸ ἀσύγκριτον μέσον, ὅπου εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Θεοτόκου καὶ ἐαυτῶν· μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἡ ὑπερβόλλουσα ἀγάπη, καὶ ὁ ἐνθεαστικώτατος ἔρως, ὅπου εἶχον πρὸς τὴν Θεοτόκον, ἠνάγκαζον αὐτοὺς νὰ τολμᾶσι μετὰ χαρᾶς καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ δύναμιν· ὅθεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἀλλαχοῦ πανηγυρίζων λέγει· „Οἱά τις νύμφη περικαλλὴς ἡ Παρθένος τῇ ἀπροσίτῳ αἰγλῇ ἀραιζομένη τῷ Πνεύματος, ἐπὶ τὸ ἱερώτατον τῆς Γεθσημανῆς χωρίον κομίζεται; Ἀγγέλων προτρεχόντων, παρεπομένων, συγκαλυπτόντων ταῖς πτέρυξιν“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“).

Τροπάριον.

„Εἰ ὁ ἀκατάληπτος ταύτης καρπὸς, δι' ὃν Οὐρανὸς ἐχρημάτισε, ταφὴν ὑπέστη ἐκουσίως ὡς θνητὸς, πῶς τὴν ταφὴν ἀρνήσεται ἡ ἀπειρογάμως κυήσασα;

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ Ζωγράφος ἐρμηνεύων τὸ „Καὶ ἡ γαστήρ σου γέγονεν εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρανῶν“ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχῃ, λέγει „Ταῦτα ἀντίκειται αἰρέσει, τῇ τῷ Νεστορίου διὰ λέγοντος μὴ Θεὸν σεσωματωμένον σκεῖν τὴν ἀγίαν Παρθένον, ἀλλὰ φίλον ἄνθρωπον, καὶ τῇ τῶν λεγόντων (ἡτοι τῶν Ἀπολιτιστῶν) ὅτι οὐκ ἐκ Παρθενικῆς μηδὺς, καὶ ἐκ τῶν παιάγων αἱμάτων αὐτῆς, ἔλαβε τὴν σάρκα ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀνθεν αὐτὴν ἐκόμισε, καὶ ὡς διὰ σωλήνος διήλθε τῆς παναμώμου γαστρός τῆς Θεομήτορος· ἐν γὰρ τῷ

εἰπεῖν „Ἡ γαστήρ σου γέγονεν εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρανῶν“, δείκνυται ὅτι ὁ Θεὸς ἐχωρήθῃ ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ ὡς περ διὰ σωλήνος διήλθεν, ἀλλ' ἐσκηνώσεν ἐν αὐτῇ“. Ἐφ' ὧς περὶ τούτου καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Ἀπολιτιστῶν πρὸς Κληδόνιον α'. Ἐπιστολῇ· „Εἰς τὴν ὡς διὰ σωλήνος τῆς Παρθένου δραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι (λέγει τὸν Θεόν) δείκνυται ὅτι καὶ ἀνθρωπίνως, ὡς, δείκνυται μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπίνως, δὲ, ὅτι νόμῳ κυήσας, ὁμοίως ἀδελφῇ“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεται ἡ σύγκρισις ἐνὸς πράγματος πρὸς ἄλλο, καθὼς οἱ ῥήτορες γνωματεύουσιν· ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσου εἰς τὸ ἴσον, καθὼς ὅταν, θετέον, συγκρίνῃ τινὰς ἑνα ἀστὲρα μετὰ ἄλλον ἀστὲρα· ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος εἰς τὸ ἔλαττον, καθὼς ὅταν συγκρίνῃ τινὰς τὸν ἥλιον μετὰ τὴν σελήνην· ἢ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος εἰς τὸ μείζον, καθὼς ὅταν συγκρίνῃ τινὰς τὴν σελήνην μετὰ τὸν ἥλιον. Ἐδῶ ὅμως εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο κἀμνεῖ τὴν σύγκρισιν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ μεγαλήτερον εἰς τὸ μικρότερον, καὶ λέγει· „Ἄν ὁ ἀκατάληπτος κατὰ τὴν Θεότητα καρπὸς τῆς Παρθένου, ὁ ἐξ αὐτῆς ἀφράστως γεννηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃς τις ἐχρημάτισε καρπὸς εὐλογημένος τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς· καθὼς ἡ μακάρια Ἐλισάβετ ἀσπαζομένη τὴν Θεοτόκον ὀνόμασεν αὐτὸν“ „Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“ (Λουκ. α. 42).· αὕτη γὰρ φανείσα ὡς ἀμπελος εὐκλειματοῦσα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θείοις χαρίσμασιν, ἐβλάστησε καρπὸν ζωῆς, περὶ τοῦ ὁποῦ γράφει ὁ Ἡσαΐας· „Ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ“ (Ἡσ. κζ'. 6).· καὶ ὁ Ζαχαρίας· „Ἡ ἀμπελος δάσει τὸν καρπὸν αὐτῆς“ (Ζαχ. ι'. 12).· καὶ ὁ Ὡση· „Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (Ὡσ. ι. 12.).

Ἀκατάληπτον δὲ εἶπε τὸν καρπὸν τῆς Θεοτόκου ὁ Μελωδὸς· διότι αὐτὸς, ἂν καὶ ἐγένετο ὕστερον ἄνθρωπος, ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων Θεός, καὶ ἀόρατος ὡς ἐγένετο ὁρατός, δὲν ἐγένετο ὅμως καὶ καταληπτός, ἀλλὰ πάλιν ἀκατάληπτος ἔμεινεν· ὅθεν ἀρίστα Θεολογεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· „Πάντα μὲν γὰρ, ὅσα ἐγὼ, δι' ἐμὲ γίνεται Θεός, οὐ μόνον ὁ ἀόρατος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπεριόριστος ὁρατός· ὁ ἀόριστος, ὁρίστος· ὁ ἀπεριόριστος, περιγραπτός· ὁ αἰὼλος, ὕλικός· ὁ ἀναφής, ἀπτός· ὁ ἀπαθής, παθής· ὁ ὑπερούσιος, ὁ ὑπέρχρονος, ὁ ἀθάνατος, κτιστός, ἐφήμερος, καὶ θνητός· οὐπὼ δὲ καὶ ὁ ἀνεμνηνευτός ἐρμηνευτός, οὐδὲ γὰρ ὁ ἀκατάληπτος, εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ληπτός, καταληπτός τῷ θαύματι τῆς σαρκώσεως· ἀλλὰ εἰδὲ τι καὶ τολμήροτερον εἰπεῖν, ἀκαταληπτότερος, ὅση πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἀκαταληψίαν, καὶ τὴν ἐκ τῆς προσλήψεως προσελάβετο, ἀνθρωπότητι μίξας Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ μίξας ἀδιαίρετως, καὶ κεράσας ἀφύρτως· οὐδὲ κεράσας οὕτω τὰς φύσεις, ἢ μίξας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος εἶπε κρυφίον τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀκατάληπτον, οὐχὶ κατὰ τὴν Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὕτω γὰρ φησι· „Κρυφίος δὲ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς καὶ μετὰ τὴν ἐκφανσιν (ἡτοι ἐν ἀνθρώπῳ) ἢ, ἵνα τὸ θεϊκώτερον εἴπω, καὶ ἐν τῇ ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κρυπταί, καὶ οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε ἰσὺ τὸ κατ' αὐτὸν ἐξήκται μυστήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἄρρητον μένει, καὶ νοούμενον ἀγνωστον“ (Ἐπιστολ. Γ'. Γαίφ).· καὶ ὁ Ὡση λέγει· „Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (ι. 12.).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Ἄν ὁ εὐλογημένος καρπὸς τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον αὕτη ἐφάνη ἄλλος Οὐρανὸς κατὰ τὴν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεοτοκίας, ἂν, λέγω, ἐκεῖνος ἐδοκίμασε θεληματικῶς ταφὴν τριήμερον, καθὼς ἦτον ἄνθρωπος θνητός, πῶς ἡ ἀπειράνδρος καὶ ἀσπύρας αὐτὸν κυήσασα Θεοτόκος θέλει ἀρνηθῇ τὴν ταφὴν; τοῦτο νὰ γένη ἦτον ἀδύνατον, ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸ εἰρημένον „Οὐκ ἐστὶ δούλος μείζων τοῦ Κυρίου αὐτοῦ“ (Ἰω. ιγ'. 16.), ἂν καὶ ἡ Θεοτόκος ἦτον Μητὴρ Θεοῦ, ἀλλὰ ἦτον ἡ αὐτὴ καὶ δούλη Θεοῦ, κατὰ τὸ „Τὰ σύμπαντα δούλα σά“ (Ψαλ. ρι'. 91.). Ἐπειτα καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τούτου βεβαιούνται, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῷ Τροπαρίου „Θινητὴς ἐξ ὁσφύος προαχθεῖσα“· πρόδηλον γὰρ ἐστίν, ὅτι τῆς Θεοτόκου ἀληθῶς ἀποθανούσης καὶ ἐνταφιασθείσης, ἐβεβαιώθη ὅτι αὕτη ἦτον ἄνθρωπος ἀληθής· ταύτης δὲ ἀνθρώπου ἀληθοῦς οὐσης, βεβαιούται ὅτι καὶ ἄνθρωπος ἀληθὴς καὶ πραγματικῶς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Θεὸς Λόγος, ἐκὶ ἀνθρώπου κατὰ φαντασίαν, ὡς ἐβλασφήμουν πρότερον οἱ Μανιχαῖοι, καὶ ὕστερον οἱ Μονοφυσίται καὶ Φαντασιασταί.

Σημείωσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο φαίνεται ὡς ἀποκριτικὸν εἰς τὸ ἀναγνώσκειν· ἐπεὶ γὰρ εἰς ἐκεῖνο θαμβεῖται ὁ Μελωδὸς, πῶς ὁ ἐμφυχὸς Οὐρανὸς ἡ Θεοτόκος ἐμβαίνει μέσῃ εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο καὶ λέγει, Ναί, πάντως ἐμβαίνει εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς· διότι, ἂν ὁ καρπὸς τῆς Παρθένου καὶ Ἰησοῦς

αὐτῆς ἔλαβε ταφὴν, πῶς ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ταφὴν ἢ τοῦτον γεννήσασα; ὅθεν ὁ αὐτὸς Δαμασκηνὸς ἔφη πανηγυρίζων· „Ὡς θυγάτηρ μὲν τοῦ πάλαι Ἀδὰμ τὰς πατριὰς „εὐθύνας ὑπέρχεται· ἐπεὶ καὶ ὁ ταύτης Υἱὸς ἢ αὐτοζωὴ ταύτας οὐκ ἀπηνήγατο· ὡς δὲ „Θεοῦ τοῦ ζῶντος Μήτηρ ὑπάρχουσα πρὸς αὐτὸν ἀξίως κομίζεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ ε΄. ὁ Εἰρμός. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

„Κροτεῖτωσαν σάλπιγγες τῶν Θεολόγων σήμερον· γλῶσσα δὲ „πολύφθογγος ἀνθρώπων μὺν εὐφημεῖτω· περιηχείτω ἀὴρ, ἀ- „πείρω λαμπόμενος φωτὶ· Ἀγγελοι ὑμνεῖτωσαν τῆς Παρθένου „τὴν Κοίμησιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ Μελωδὸς καὶ Ἀποστό-
λους, καὶ Ἀγγέλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, εἰς τὸ νὰ χαίρουν, καὶ
νὰ πανηγυρίζουν τὴν Κοίμησιν τῆς Παρθένου· ὁ πολὺς γὰρ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπου εἶ-
χεν εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ χαριτάνωμος οὗτος Ἰωάννης, ἠνάγκασον αὐτὸν, ὅχι μόνον αὐτὸς νὰ
δοξολογῇ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὴν Θεομήτορα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα νὰ παρακινή εἰς
δοξολογίαν αὐτῆς. Λοιπὸν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ἄς κροτήσουν σήμερον αἱ μεγαλόφωνοι
σάλπιγγες τῶν Θεολόγων Ἀποστόλων, καὶ ἄς εὐφημοῦσι σήμερον τὴν Θεοτόκον αἱ πολύ-
φωνοι καὶ διάφοροι γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων· ἄς ἀντιλαλή καὶ αὐτὸς ὁ αἴρας ἀπὸ τὰς
ἡχητικὰς δοξολογίας τῆς Παρθένου· ἄς καταλάμπεται μὲ ἀπειρον φῶς, καὶ μὲ τὸ θεῖον
καὶ ἐπεράνιον, καὶ μὲ τὸ αποτελούμενον ἐκ τῶν πολλῶν λαμπάδων καὶ φώτων, ὅπως ἀνά-
πτονται ἐν τῇ Κοίμῃ τῆς Θεομήτορος ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους τῶν Χριστιανῶν, οἱ τινες
συνάγονται εἰς αὐτήν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀγγελοι ἄς ὑμῶσι μὲ Ἀγγελοπρεπεῖς ὕμνους
τὴν κοίμησιν τῆς Παρθένου.

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει ὁ ἴδιος ἔτος Ἰωάννης, πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν· „Ἀδέτωσαν
„αἱ κιθάραι τοῦ Πνεύματος, Ἀποστολικάι γλῶσσαι· ἀλαλαζέτωσαν κύμβαλα, αἱ τῶν
„Θεολόγων ἀκρόντες· περιηχείτω ἀὴρ πνευματικοῖς δόναξί τε καὶ σάλπιγγι, καὶ τοῖς ἐκ
„πυρὸς ἀμαρύγμασιν ἡμέραν καινουργεῖτω σωτήριον. εὐφράνθητε Οὐρανοί· καὶ αἱ νεφέλαι
„ῥανάτωσαν ἀγαλλίασιν· σκιρτήσατε κριοὶ τῆς ἐκλεκτῆς τοῦ Θεοῦ ποίμνης, οἱ θεῖοι Ἀπό-
„στολοι, ὡς ὅρη ὑψηλὰ καὶ μετέωρα ταῖς ὑψηλοτάταις θεωρίαις ὑψούμενοι· καὶ ἄρνες
„Θεοῦ, λαὸς ἅγιος, τῆς Ἐκκλησίας τὰ θρέμματα, ὥσπερ βουνοί, πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῇ
„προαιρέσει ἀνατεινόμενοι“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς)· καὶ πάλιν·
„Ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ τῇ καταθέσει τοῦ σώματος· ἀὴρ σκιρτήσάτω τῇ ἀναβάσει τοῦ πνεύ-
„ματος· πνεέτωσαν αὖραι ὁρσοειδεῖς καὶ χάριτος ἔμπλεοι· πᾶσα κτίσις πανηγυρίζτω
„τὴν τῆς Θεομήτορος ἀνοδὸν· χοροὶ νέων ἀλαλαζέτωσαν· ρεῖτωσαν γλῶσσαι ῥητόρων τοῖς
„ἐφυμνίοις· καρδίαι σοφῶν τὸ θαῦμα φιλοσοφείτωσαν· πρεσβύτεροι τῇ πολιᾷ τὸ αἰδέσιμον
„ἔχοντες, ἀτρέμας τὰς θεωρίας καρποφορεῖτωσαν“ (αὐτόθ.).

Τροπάριον.

„Τὸ σκεῦος διέπρεπε τῆς ἐκλογῆς τοῖς ὕμνοις Σου ὅλος ἐξιστάμε-
„νος, Παρθέμε, ἔκδημος, ὅλος ἱερωμένος Θεῷ, τοῖς πᾶσι θεόλη-
„πτος καὶ ὦν ὁμτως, καὶ δεικνύμενος, Θεοτόκε παρῦμνητε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον ἐρανίσθη αὐτολεξεί ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου ἀπὸ τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν Θεῶν ὀνομάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ὁ ὑψηλὸς τῆς Θεολογίας ὑψηλῆς, καὶ ἱερογραφικώτατος νοῦς, ὑψηγορεῖ μὲ τὴν συνειδησμένην τε μεγαλοδοξον φράσιν, γράφων πρὸς τὸν Ἀποστόλον Τιμόθεον· „Ἦνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτός, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὴν Θεάν τε ζωαρχικοῦ καὶ Θεοδόχου σώματος συνεληλύθαμεν· παρὴν δὲ καὶ ὁ ἀδελφός Θεός Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν Θεάν ὑμνῆσαι τοὺς ἱεράρχας πάντας (τοὺς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους Ἀρχιερεῖς), ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανός, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας. Πάντων ἐκράτει (ὁ ἱερόθεος δηλαδὴ), μετὰ τοὺς Θεολόγους, ὡς οἶσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν· ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων, καὶ πρὸς πάντων, ὧν ἠκούετο, καὶ ἐώρατο, καὶ ἐγινώσκετο, καὶ οὐκ ἐγινώσκετο, Θεόληπτος εἶναι καὶ Θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος· καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ Θεολογηθέντων λέγοιμι“;

Τί δὲ θέλουν νὰ εἰποῦν τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκουσον ἐν συντόμῳ τοῦ ἱεροῦ Ἀνδρέου ἐρμηνεύοντος αὐτὰ καὶ λέγοντος· Δὲν εἶναι κατένα θαυμαστόν, ἂν ἡ ἁμαξὰ καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπου ἄρπασε τὸν Ἠλίαν πυρφόρον ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, αὐτὸ ἄρπασε καὶ τοὺς Ἀποστόλους αἰφνιδίως διὰ νεφέλης, καθὼς τοῦτο ἐγίνε καὶ εἰς τὸν Ἀββακούμ. Φανερόν δὲ εἶναι, λέγει, ὅτι καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα Ἀποστόλους νὰ ἦτον τότε ἐκεῖ παρόντες εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ὅτι τότε ἐσυναχθῆσαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕνα ἀπειρον πληθος. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι (οἱ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους δηλαδὴ,) ὑμνήσαν τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας; Κατὰ μὲν τὸν Ἀνδρέαν τοῦτο δηλοῖ, ὅτι αὐτοὶ βλέποντες τὴν Θεοτόκον, τὴν τόσον-τετιμημένην ἀπὸ τὸν παντὸς Ποιητὴν, ἐπὶ κλίνης κειμένην, καὶ στερηθεῖσαν τῶν σωματικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ἐθαύμαζον τὴν ἀπειροδύναμον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα, πῶς τοῦτο συνεχαρῆσεν εἰς αὐτήν· ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ γεμάτων ἦτον ἀπὸ θαῦμα καὶ ἐκπληξιν τὸ ὀράμεμενον, πῶς ἡ ζωηφόρος ἐφαίνετο νεκροφόρος! πῶς ἡ Θεόμιλος, ἦτον ἄφρων! καὶ πῶς ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τὴν ζωὴν δεξαμένη, νεκρὰ καὶ ἄπρους ἐπὶ κλίνης ἐφέρετο! Κατὰ δὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας ὑμνοῦν οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι τὴν ἐκουσίον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μέχρι σαρκὸς συγκατάβασιν, καὶ ὅλην τὴν πτωχικὴν πολιτείαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐπὶ Σταυροῦ ἄτιμον καὶ ἀσθενῆ φαινόμενον θάνατον, ὅστις αὖ καὶ ἐφαίνετο ἀσθενής, δι' αὐτοῦ ὅμως κατηργήθη ὁ θάνατος, καὶ ὁ Διάβολος ἠφανίσθη τῇ ἀντητήτῳ καὶ ἀπείρῳ δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος, καὶ ἡ ἀνάστασις ἐξήνθησε καὶ ἡ ζωὴ· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ“ (β', Κορ. ιγ'. 4.). Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀσθενής μὲν ἐφαίνετο ἡ πολιτεία τῆς Κυρίου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ τὴν Θεότητα ὅμως ἦτον ἀπειροδύναμος καὶ Θεαρχική· καθε γὰρ ἔργον σωματικὸν τοῦ Κυρίου εἶχεν ἐν ἑαυτῷ μίαν ἀπειρον καὶ Θεαρχικὴν δύναμιν· ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ κατηργεῖτο πᾶσα ἡ τοῦ ἀντικειμένου δύναμις, καὶ ἡ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν παθῶν ἐνέργεια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ κρυφιομύστης Διονύσιος, καὶ ὅτι ὁ Θεῖος ἱερόθεος, ὁ Ἀθηναῶν Ἐπίσκοπος, ὁ τοῦ μεγάλου μὲν Παύλου μαθητῆς, κλεινὸς δὲ καθηγεμῶν καὶ διδάσκαλος τοῦ ἱεροῦ Διονυσίου, ὕστερα ἀπὸ τούτων Ἀποστόλους, ἔνικα ὅλους τοὺς ἄλλους Θεόληπτους ἱεράρχας κατὰ τοὺς ὕμνους, καὶ τὰ Θεομιτροπρεπῆ ἐγκώμια τῆς Θεοτόκου· ἐπειδὴ τόσον θερμὸς ἐραστής ἦτον τῆς Παρθένου ὁ τρισμακάριος, ὥστε, ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ πρὸς αὐτὴν Θεοῦ καὶ πρηστηρίᾳ ἔρωτος καταφλεγόμενος, ὅλος ἦτον ἐκδημος κατὰ τὸν νοῦν, ὅταν ἐγκωμιάζε τὴν Παρθένον, ὅλος ἦτον ἔξω ἑαυτοῦ, μὲ μίαν ὅχι στερητικὴν, ἀλλ' ὑπεροχικὴν ἀγνώσιν καὶ ἐκστασιν, καὶ ὅλος ἔπασχε τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν· ἦτοι κατὰ τὰ νοήματα, ὅπου περιεῖχον οἱ ὕμνοι καὶ τὰ ἐγκώμιά του, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐσυκοινῶναι τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων νοημάτων, οὐ μόνον μαθητευόμενος ταῦτα ἀπλῶς, καὶ διδασκόμενος κατὰ ψαλὴν γνώσιν, ἀλλὰ καὶ πάσχων μὲ πάθος Θεοφιλὲς τὰ Θεομιτροπρεπῆ ἐκεῖνα νοήματα, ὑπὸ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ ἐκρίνετο ἀπὸ ὅλους

ὅλους ἐκείνους, ὅπου καὶ τὸν ἦκουον, καὶ τὸν ἔβλεπον, καὶ τὸν ἤξευρον πρότερον, καὶ δὲν τὸν ἤξευρον, ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Θεόληπτος· ἦτοι πιασμένος ἀπὸ τῆν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος· λῆμμα γὰρ ὀνομάζεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ λαμβάνουσα καὶ πιάνουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν κεκαθαρμένων, μὴ ἀφίνουσα αὐτοὺς νὰ νοοῦν τὰ κατὰ φύσιν νοήματα, ἀλλὰ ἐξιστῶσα πάσης φυσικῆς ἐνεργείας, ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς ἐκείνα τὰ νοήματα, ὅπου αὐτὴ θέλει καὶ βούλεται· ὅθεν καὶ ἀναγινώσκουμεν „Τὸ λῆμμα, ὃ „εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης“ (Ἀβ. α. 1.) (1)· καὶ ἀλλαχῇ εὐρίσκομεν „Λῆμμα ἐγένετο εἰς τὸν δεῖνα Προφήτην“· ἀπὸ ὧν, λέγω, τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἱεράρχας ἐκρίνετο ὁ μέγας Ἱερόθεος, ὅτι ἦτον Θεόληπτος καὶ Θεὸς ὁμολόγος.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν τούτων τοῦ μεγάλου Διονυσίου λόγων ἐρανισθεὶς ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον, ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγει· Ὁ Ἀειπάρθενε Μαριάμ! τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ κλεινὸς Ἱερόθεος, ὁ τῷ μεγάλῳ Παύλῳ μαθητὴς (ὥσπερ γὰρ ὁ καλούμενος παρῆλιος, λαμβάνων ὅλην σχεδὸν τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ φωτὸς καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἡλίου, λαμβάνει ἐν ταύτῳ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἡλίου· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Ἱερόθεος, μαθητευθεὶς ἀπὸ τοῦ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν Παῦλον, καὶ ἐξεικόνησεν ἐκεῖνον γενόμενος, ἔλαβε καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ διδασκάλου του „Σκεῦος ἐκλογῆς“) οὗτος, λέγω, ὁ μέγας Ἱερόθεος ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἱεράρχας, ὅπου ἐσυναχθήσαν εἰς τὴν Κοίμησίν σου, Θεοτόκε, ἔλαμπεν ὑπὲρ πάντας κατὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ ἐγκώμια· ἐπεὶ αὐτὸς ἦτον ὅλος ἔξω αὐτοῦ, καὶ ὅλος ἱερωμένος εἰς τὸν Θεόν. Τῆτον δὲ τὸν λόγον „Ἱερωμένος Θεῷ“ εἶπεν, ὡς νομίζω, ὁ Μελωδὸς ἐπιτηδὲς, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι δὲν ἦτον ὁ Παῦλος, ὁ τοὺς τοιούτους ὑψιλοὺς καὶ ἐκφαντορικοὺς ὕμνους Θεολογῶν, ἀλλὰ ὁ Ἱερόθεος, ἐπεὶ Ἱερόθεος θέλει νὰ εἰπῇ, Ἱερός καὶ ἱερωμένος Θεῷ, καὶ ὅτι εἰς ὅλους ἦτον καὶ ἐφαίνετο Θεόληπτος· ἦτοι ἐνεργούμενος ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, καὶ ὑπὲρ ἐκεῖνου τοὺς Θεομητροπρεπεῖς ἐκείνους ὕμνους ἐνεπνέετο. Ὅτι δὲ σκεῦος ἐκλογῆς τὸν κλεινὸν Ἱερόθεον ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης μαρτυρεῖ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“, οὕτω λέγων· „Τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Ἱερόθεος, ὁ τῷ „Θείῳ καθιερωμένος Πνεύματι, ὁ τῇ Θείᾳ ἐνώσει τὰ θεῖα μαθὼν καὶ παθὼν, ὅλος ἐξίστασθαι τοῦ σώματος· ὅλος συνεκδημῶν τῇ προαιρέσει, καὶ κροτεῖται τοῖς ἐφουμνίοις“.

Τόσον δὲ θαυμαστοὶ καὶ ὑψιλοὶ καὶ Θεομητροπρεπεῖς ἦτον οἱ ὕμνοι ἐκεῖνοι καὶ τὰ ἐγκώμια, ὅπου ἐξεφώνησαν τότε εἰς τὴν Θεοτόκον οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, καὶ μάλιστα ὁ φερώνυμος Ἱερόθεος, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος, τὸ τοῦ Παύλου ἐπιστήθιον τέκνον, κατεθέλχθη καὶ ἠδύνθη εἰς αὐτά· διὸ καὶ τὰ ἀπεστήθισε καὶ τὰ ἔλεγε μετὰ ταῦτα πολυλάκις· καθὼς ὁ ἴδιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τοῦτο προσθέτει, λέγων· „Καὶ γὰρ, εἰ „μὴ καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλυσμαι, πολλάκις οἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν ἐνθεαστικῶν „ἐκείνων ὕμνων διῶν ἐπακούσας· οὕτω σοὶ σπουδὴ μὴ ἐκ παρέργου τὰ θεῖα μεταδιώκειν“.

Ωδὴ

(1) Τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος λέγει· „Λῆμμα φησὶν ἐν τούτοις πῇ τῆς ὁράσεως· ἦτοι τὴν τῆς προγνώσεως λήψιν, ἣν ἀντίς „εἰσι, διδόντος Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ ὁράσεις, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπλήθυσε, καὶ αὐτὸς λελάληκε πρὸς „Προφήτας, προκατακλίνων αὐτοῖς διὰ τοῦ Ἀγίου „Πνεύματος τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς ἡδὴ παρόντα μονο- „νουχί· καὶ ἐν ὧν τιθεῖς“. Ὁ δὲ Ἱερός Θεοφύλακτος τὸ αὐτὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων λέγει· „Λῆμμα „καλεῖται ἡ προφητεία, ἡ διότι λαμβάνεται ἐκ Θεοῦ „διδόμενη, ἡ διὰ τὴν τῆς προφητικῆς διανοίας λήψιν, „καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ ταῖς θεαῖς ἀπε- „καλύψεις μεταναστάσιν“. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐρμηνεύων τὸ „Λῆμμα Νινευὶ τοῦ Ναούμ“, οὕτω λέγει· „Ἡ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος χάρις διαφόρως „ἐν τοῖς Προφήταις ἐπὶ ἥρχει· τοὺς μὲν γὰρ ὁρᾷ „ἀποκρίναι τὰ μέλλοντα, τοὺς δὲ ἐνῆχει τινὰ, ὡς ἡβό-

„λετο, καὶ ἰδούκουν ἀκούειν προσδιαλεγόμενα τινός· „Τί γὰρ λαλήσει ἐν ἐμοί, καὶ τί ἀποκριθῶ πρὸς ἐ- „λεγχόν μου;“ φησὶν ὁ Ἀββακούμ· ὥσπερ καὶ Δαβὶδ „λέγει· „Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί· Κύ- „ριος ὁ Θεός“. Τινὼν δὲ καὶ ἐξοπίνης ἡ χάρις ἐ- „πελαμβάνετο, καὶ κατέχουσα αὐτὴς, καὶ τῶν ἀν- „θρωπίνων χωρίζουσα, ἐλάλει διὰ τούτων τὰ μέλ- „λοντα. Ταύτην τοίνυν τὴν τῆς διανοίας αἰφνίδιον „κατάσχεσιν, Λῆμμα προσηγόρευεν ὁ Ναούμ, ὥσπερ „νεὶ τοῦτο λέγων, ὅτι ληφθεῖσα ἡ διάνοιά μου ὑπὸ „τοῦ Πνεύματος, προεῖδε τὰ τῇ Νινευὶ συμβησόμε- „να. Ἰστέον μέντοι ὅτι τὰς Προφητείας Λῆμμα ἂν „λεχθεῖν κοινῶ ὀνόματι· ἐκ Θεοῦ γὰρ ταύτην οἱ „Προφῆται ἐλάβανον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὁρασις ὥσπερ „κοινόντι δοκεῖ εἶναι· ἐπὶ πάντων γὰρ πᾶν τρώπαν „τῆς Προφητείας ὁ νοῦς ἦν ἐλλαμπόμενος τῷ φωτί „τοῦ Πνεύματος“.

ᾠδὴ 4'. ὁ Εἰρμός: „Τὴν θείαν ταύτην“.

Τροπάριον.

„Ἐκ σοῦ ζωὴ ἀγατέταλκε, τὰς κλεῖς τῆς παρθερίας μὴ λύσασα·
 „Πῶς οὖν τὸ ἄχραντον ζωαρχικόν σου σκῆρωμα τῆς τοῦ θαυμά-
 „του πείρας γέγομε μέτοχον;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερός Μελωδὸς εἰς τὸ ὑπέρτιμον τῆς Θεομήτορος ὑποκείμενον δύο ἄκρα ἐναν-
 τία, ζωὴν καὶ θάνατον, ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· διὸ ἐπιστρέφων
 τὸν λόγον πρὸς αὐτήν, λέγει· Ὡ νεκρόζωε κόρη, καὶ τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ λοχεύτρια! τί
 εἶναι τοῦτο τὸ θαῦμα ὅπου βλέπω; ἀπὸ Σέ ἀνέτειλεν ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων, Χριστὸς ὁ
 Κύριος, ὁ εἰπὼν „Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. β'), χα-
 ρὴς νὰ λύσῃ τὰ κλειδιά τῆς παρθερίας σου· καθὼς γὰρ Σέ εὔρε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον
 πρὸ τοῦ τόκου, οὕτω πάλιν Σέ ἀφῆκε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον καὶ μετὰ τὸν τόκον,
 κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰεζεκιὴλ λόγιον, „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ
 „ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται
 „δι' αὐτῆς“· καὶ δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσθέτει „Καὶ ἔσται κεκλεισμένη“, τὴν
 μετὰ τόκον παρθερίαν σου τῆς Θεοτόκου διὰ τούτου δηλῶν (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Καὶ λοιπὸν ἐπεὶ ἀπὸ Σέ, Θεοτόκε, ἐγεννήθη ἡ ζωὴ, πῶς τώρα τὸ πανάχραντον καὶ
 ζωαρχικὸν σῶμά σου ἔγινε μέτοχον τῆς δοκιμῆς τοῦ θανάτου; ἀπορον γὰρ τοῦτο καὶ ἀκα-
 τάλγητον· καθότι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι ἄκρας ἐναντία, καὶ νὰ συμβιβασθοῦν ἀναμετα-
 ξύτων εἶναι ἀδύνατον· ὅπου γὰρ τὸ ἓνα εὐρίσκεται, ἐκεῖ τὸ ἄλλο ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν·
 ὅθεν ὁ Ἰδιὸς οὗτος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „Ὡ πῶς ἡ ἐν τῷ τόκῳ τοὺς ὅρους ὑπερβα-
 „σα τῆς φύσεως νῦν ὑποκύπτει τοῖς ταύτης θεσπίσμασι, καὶ θανάτῳ τὸ ἀκήρατον καθε-
 „ποβάλλεται σῶμα! δεῖ γὰρ αὐτὸ, τὸ θνητὸν ἀποδέμενον, τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιάσασθαι“
 (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“).

Σημείωσαι, ὅτι ἡ λέξις Ζωαρχικὸν κυρίως εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται, κατὰ τὸν Ἀ-
 ρεοπαγίτην Διονύσιον εἰπόντα· „ὑπέρζωος καὶ ζωαρχικὴ, πάσης ζωῆς ἐστὶν αἰτία“ (Κεφ.
 5'. περὶ θείων ὀνομάτων)· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄγγελοι ζωαρχικοὶ λέγονται, καθότι „Καὶ ἡ
 „τῶν ἀθανάτων Ἀγγέλων ζωὴ καὶ ἀθανασία (κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον), καὶ τὸ ἀνώ-
 „λεθρον αὐτὸ τῆς Ἀγγελικῆς αἰκινήσεως, ἐξ αὐτῆς (τῆς τοῦ Θεοῦ ζωῆς δηλαδὴ), καὶ
 „δι' αὐτήν, καὶ ἔστι καὶ ὑφέστηκε· διὸ καὶ ζῶντες αἶψι, καὶ ἀθάνατοι πάλιν, ὅτι μὴ παρ'
 „ἑαυτῶν ἔχουσι τὸ ἀθάνατον εἶναι, καὶ αἰωνίως ζῆν, ἀλλ' ἐκ τῆς ζωοποιου καὶ πάσης
 „ζωῆς ποιητικῆς καὶ συνοχικῆς αἰτίας“ (αὐτόθι.).

Πρῶτος δὲ ὁ αὐτὸς Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀπέδωκε, κατὰ δεύτερον λόγον, τὸ ὄνομα αὐ-
 τὸ καὶ εἰς τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ περὶ θείων ὀνομάτων, γράφων
 περὶ τῆς Κοιμήσεως αὐτῆς ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον· „Ἠρίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ
 „αὐτός, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θείαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου
 „σώματος (τῆς Θεοτόκου δηλ.) συνελθύσαμεν“· ἀπὸ δὲ τὸν μέγαν Διονύσιον ἐρανίσθη-
 σαν τὴν λέξιν ταύτην, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὑπ' ἐκείνου λε-
 γόμενα, τόσον ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάσιος, ἐξαιπὼν αὐτὰ πρὸς τὴν Πουλχε-
 ρίαν, ὅσον καὶ ὁ θεῖος οὗτος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, καὶ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, καὶ ἐν τοῖς
 ἐσπερίοις Τροπαρίοις.

Μάλιστα δὲ ὁ θεῖος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ὃς τις καὶ προτιθέμενος τὰ λόγια τοῦ θείου
 Διονυσίου, καὶ σχολιάζων αὐτὰ, οὕτω γράφει· „Ζωαρχικὸν ἄρα τῆς Θεοτόκου τὸ σῶμα,
 „ὅλον αὐτὸ τῆς Θεότητος τὸ ζωαρχικὸν εἰσδεχάμενον πλήρωμα, δι' οὗ ζωῆς ἡμῖν θεία-
 „τέρας ἀρχὴν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐχαρίσατο, τὴν ἡμετέραν ἀπαρχὴν ζωῆς ἀρχὴν ποιησά-

„μενος, ἢν ἐκ παρθενικῆς αὐτῇ νηδύος ὑπερφυῶς ἐσχεδίασεν· εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία,
 „κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ τὸ φύραμα δῆλον· καὶ εἰ ἡ ρίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι δὴ-
 „πουθεν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Ζωῆς ὑπάρξασα τέμενος, ζωῆς τῆς αἰδίου τετύχηκας· διὰ θαμά-
 „του γὰρ πρὸς τὴν ζωὴν μεταβέβηκας ἢ τὴν ζωὴν τεκοῦσα τὴν
 „ἐρυπόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον φαίνεται ὅτι εἶναι ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ γὰρ εἰς ἐκεῖνο ἀπόρησεν ὁ Μελωδὸς, πῶς τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἐδοκίμασε θάνατον καὶ ἀπέθανε; τῶρα εἰς τοῦτο λύει τὴν ἀπορίαν αὐτὴν, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ναὶ ἀπέθανες, Θεοτόκε Μαρία, καὶ ἐδοκίμασες θάνατον, ἐπεὶ διὰ μέσου τοῦ θανάτου Σὺ, ἡ ὁποία ἐγέννησας τὴν ζωὴν τὴν ἐρυπόστατον (ἥτοι τὴν ἔχουσαν ἰδίαν ὑπόστασιν, καὶ οὐχὶ ἔσαν ὡς μίαν ἐνέργειαν τῆς Θεότητος ἀνυπόστατον), μετέστης εἰς τὴν ζωὴν· Σὺ, ὅπου ἔγινες νὰς (τοῦτο δηλοῖ τὸ Τέμενος) τῆς αὐτοζωῆς, τῶρα ἀπολαμβάνεις τὴν αἰδίον καὶ ἀθάνατον ζωὴν εἰς τὰ ἐπουράνια, τὴν ὁποίαν, ἂν δὲν ἀπέθνησκας, δὲν ἦθες ἀπολαύσει.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὸ πάνσοφον καὶ ἀκατάληπτον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κατασκευάζει· καὶ ἐκ μὲν φωτὸς ποιεῖ σκότος· ἐκ χειμῶνος δὲ ποιεῖ ἔαρ· ἐκ ἰόσου, υἱείαν· ἐκ ζάλης, γαλήνην· ἐκ πυρὸς, δρόσον· καὶ ἐκ θανάτου, ζωὴν· ὅθεν ὁ Ἰωάννης παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· „Καὶ ἀναβήτην ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου“ (Ἰω. β'. γ.). ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀμώς· „Ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρῶτον σκιάν θανάτου, καὶ ἡμέραν εἰς ὑῦκτα συσχοτάζων, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“ (Ἀμ. ε'. 8.). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Ὁ θανάτων καὶ ζωογονῶν, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων μόνῳ τῷ βούλεσθαι“ (Λόγ. πρὸς τοὺς ἐκατὸν πενήκοντα Ἐπισκόπους).

Ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων θαυμαστικῶς· „Ὡ πῶς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς πρὸς τὴν ζωὴν διὰ μέσου θανάτου μεταγεται“! Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν λέγει· „Οὐκ εἶχε κατέχειν εἰς τέλος γῆ καὶ τὰς φος καὶ θάνατος ζωαρχικὸν σῶμα καὶ θεοδόχον, καὶ οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ εἴτι ὑπὲρ πάντων, τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα“· καὶ πάλιν· „Ὡστε καὶ τὸ θανάτου ταύτην γεύσασθαι τὴν πρὸς τὰ πάντα τῆς Θεομήτορος ἐπαύξει ὑπεροχὴν· ὅθεν καὶ δικαίως τὴν ἐπὶ τούτῳ πανήγυριν τὰ πάντα συγκροτεῖ καὶ συνεργάζεται σήμερον“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ζωῆς τῆς αἰδίου καὶ κρείττονος“.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„Νεαρίσκοι καὶ παρθέμοι τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος τὴν
 „μνήμην σέβοντες, πρεσβῦται καὶ ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς σὺν κρι-
 „ταῖς μελωδήσατε· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἱεροφάλην Δαβὶδ λέγοντα· „Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, νεαρίσκοι καὶ παρθέμοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου“ (Ψαλ. ρμ'. ιι.). Καθὼς λοι-

λοιπόν ὁ Δαβὶδ παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμνῇ τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ὁ χαριτάνωμος Ἰωάννης παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα καὶ ἡλικίαν ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμολογοῦσι τὴν Θεομήτορα, λέγων· ὅλοι Σεῖς οἱ νεανίσκοι (οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκοσιοκτὰ χρόνων ὄντες νέοι) καὶ αἱ παρθένοι, ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβῦται (οἱ τεσσαράκοντα δύο χρόνων ὄντες), καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ βασιλεῖς μαζί με τὰς κριτὰς τῆς γῆς, τιμῶντες τὴν σημερινὴν μνήμην τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος, μελωδήσατε τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „Σὺ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς τῶν παλαιῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, ὑπάρχεις εὐλογημένος“. Συμφώνως τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ καὶ ἔντινι λόγῳ τῶν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐξος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς) ὁ αὐτὸς οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ κριταὶ σὺν ἄρχουσι, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, τὴν Θεοτόκον ὑμνεῖτωσαν· σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ, καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν γλωῖσσαι διάφοροι, ᾄσμα καὶ κἀὶν μελουργεῖτωσαν“.

Τροπάριον.

„Σαλπισάτωσαν τῇ σάλπιγγι τοῦ Πνεύματος ὄρη οὐράνια· ἀγαλλιάσθωσαν ρὺμ βουνοί· καὶ σκιρτάτωσαν θεῖοι Ἀπόστολοι· ἡ Βασίλισσα πρὸς τὸν Τύχον μεθίσταται, σὺν αὐτῷ ἀεὶ κρατοῦσα (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ ὄρη διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ βουνά, καθότι τὰ μὲν ὄρη εἶναι ὑψηλότερα, τὰ δὲ βουνά χαμηλότερα. Ἡδυνάμεθα λοιπόν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι σχῆμα προσωποποιίας φυλάττων ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, παρακινεῖ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνά νὰ χαίρουν εἰς τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμησιν· καθὼς τοιαύτας προσωποποιίας μεταχειρίζεται εἰς μυρία μέρη ἡ θεία Γρηγὴ, καὶ μάλιστα οἱ θεηγόροι Προφῆται, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰωάννης. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ, „Ὅρη, ἐπρόσθεσεν ὁ Ὑμνογράφος τὸ, Οὐράνια, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ νοήσωμεν ἐδῶ τὸ, „Ὅρη, καὶ τὸ, Βουνοί, ἀλληγορικῶς καὶ ἀναγωγικῶς“ ἔχουν, Ὅρη μὲν πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς ὑψηλότερας τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, τὰς περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένας· ἥτοι τοὺς Θεόνους, τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὰ Σεραφὶμ, καὶ τὰς μέσας· ἥτοι τὰς Κυριότητες, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· Βουνοὺς δὲ πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς κατωτέρας τάξεις τῆς τρίτης Ἱεραρχίας· ἥτοι τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐπὶ τῶν Ἀγγέλων ἐνόησε τὰ ὄρη, λέγων· „Φωτίζεις Σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰώνων“ „πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται (παρα τοῦ Δαβὶδ δηλαδὴ) Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυνάμεων, αἱ συνεργοῦσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). „Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Τροπαρίου τῶν Βαίων τῆ λέγοντος „Ῥηξάτω εὐφροσύνην κραταίαν ἐπ' ἔλεον“ ἐν τῇ Δ'. Ὡδῇ, ὅπου ὁ Θεοδώριτος ὄρη καὶ βουνά τοὺς Ἀγγέλους ἐνομάζει.

Λέγει λοιπόν ὁ Θεοπέσχος Ἀσματογράφος, ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὄρη· ἥτοι αἱ ὑπερτάται Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, ἃς σαλπίσουν μετὰ τὴν σάλπιγγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὕμνους Ἀγγελοπρεπεῖς εἰς τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Θεομήτορος· ὁμοίως καὶ οἱ βουνοί· ἥτοι αἱ κατωτέραι τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, ἃς ἀγαλλωνται σήμερον μετὰ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν. Ἄν δὲ αὐταὶ χαίρουν καὶ πανηγυρίζουν διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν· καθὼς τῆτο δείκνυται ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Δύχρον ἤφε τὴν ἑαυτῆς σάρκα (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ), καὶ τὴν οἰκίαν ἐσάρωσε, τῆς ἀμαρτίας τὸν Κόσμον ἀποκαθαίρων, καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε, τὴν βασιλικὴν εἰκόνα, συγκεχωσμένην τοῖς πάθεσι, καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῇ Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὐρέσει· κοινωνοὺς ποιεῖται τῆς εὐφροσύνης, ἃς καὶ τῆς οἰκονομίας μυστίδας ποιῆτο“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ γέννησιν)· ἂν, λέγω, οἱ Ἀγγελοι χαίρουσι διὰ τὴν ἰδικήν

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Σὺν αὐτῷ βασιλεύουσα“· παρὰ μὲν ὁμοίως τὸ ἐστὶν· παρὰ δὲ τῷ ἀνώνυμῳ Ἑρμηνευτῇ οὕτω γράφεται „Ἡ πανήγυρις τῆς Θεοτόκου σήμερον, μυστικῶς εὐωχεῖσθωμεν“.

κὴν μας σωτηρίαν, πόσω μᾶλλον χαίρουσι καὶ ἀγαλλιῶνται διὰ τὴν σημερινὴν δόξαν καὶ εἰς Οὐρανούς μεταστάσιν τῆς Θεομήτορος; καὶ ἂν αὐτοὶ ἦναι φιλόθεοι, ὡς ὁ αὐτὸς Θεολόγος λέγει, φανερόν ὅτι εἶναι καὶ φιλοπάρθενοι, καὶ τῆς Μητρὸς τῆ Θεᾶ φίλοι γνησιώτατοι.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ σκιρτήσουν πνευματικῶς σήμερον· διότι ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος μετεστάθη εἰς τὸν Βασιλεῖα τῶν βασιλευόντων Υἱότης, ἵνα βασιλεύῃ μετ' αὐτοῦ εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Τροπάριον.

„ Ἡ παμίερος μετάστασις τῆς Θείας Σου καὶ ἀκηράτου Μητρὸς τὰ
„ ὑπερκόσμια τῶν ἁμῶν Δυνάμεων ἤθροισε τάγματα συμευφραίμε-
„ σθαι τοῖς ἐπὶ γῆς Σοι μέλπουσι· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐνώνει ὁ Μελωδὸς Ἀγγέλους ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπους, οὐράνια τε καὶ ἐπίγεια, ἵνα συμευφραίνωνται ἀναμεταξύ των ἐπὶ τῇ πανδήμῳ πανηγύρει τῆς Θεομήτορος· διὸ λέγει πρὸς τὸν Μονογενῆ ταύτης Υἱόν· ὦ Δέσποτα! ἡ πανίερος μετάστασις τῆς Θείας καὶ ἀκηράτου (καθαρῆς) Μητρὸς Σου ἐσυνάθροισε τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων, διὰ τὰ συμευφραίνωνται ὁμοῦ μετ' αὐτοὺς ἀνθρώπους, οἳ τινες μέλπου-
σιν εἰς Σε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ λέγουσι τὴν τῶν τριῶν Παίδων αἴνεσιν· „ Εὐλογητὸς εἶσαι
„ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας “.

Συμφάνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης Πρόεδρος, λέγων·
„ Οὐκοῦν γενέσθω μία κοινὴ σήμερον ἑρανίων καὶ ἐπιγείων πανηγυρις· καὶ Ἀγγέλοις συ-
„ ευφραινέσθωσαν ἄνθρωποι, καὶ πᾶσα γλῶσσα χορευέτω, καὶ προσάδētῃ τῇ Θεοτόκῃ τὸ,
„ Χαῖρε “· καὶ πάλιν· „ Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγιστάτης (ἡτοὶ παναγιωτάτης) τοῦ ζωαρχι-
„ κοῦ σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν λαμπροῖς λαμπρῶς ἐορτάσωμεν, ἐφ' ἣν ἅμα
„ τῷ φαινομένῳ πᾶν τὸ νοούμενον, ὅσον τε οὐράνιον, καὶ ὅσον ἐπίγειον, εἰς ταυτὸν ἄθροι-
„ ζόμενον, τὴν Βασιλίδαν γεραίρει, καὶ προπομπεύει τοῦ σκηνοῦς ἐπίπροσθεν “ (Λόγ. οὐ
ἢ ἀρχὴ „ Μυστήριον ἢ παροῦσα πανηγυρις).

Ὡδὴ ἡ. ὁ Εἰρμός. Παῖδας εὐαγεῖς.

Τροπάριον.

„ Τὴν μνήμην Σου, Ἀχραυτε Παρθέμε, Ἀρχαί τε καὶ Ἐξουσίαι καὶ
„ Δυνάμεις τε, Ἀγγελοι, Ἀρχάγγελοι, Θρόμοι, Κυριότητες, τὰ Χε-
„ ρουβὶμ δοξάζουσι καὶ τὰ Φρικτὰ Σεραφίμ· ἁμθρώπων δὲ τὸ γέ-
„ ρος ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὴν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐνέα εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Ἀρεόπαγίτην καὶ φιλάγγελον Διογύσιον· ταῦτα δὲ διαμοιράζονται εἰς τρεῖς Ἱεραρχίας, εἰς πρώτην, μέσσην, καὶ τελευ-
ταίαν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη Ἱεραρχία περιέχει τοὺς ἁγιωτάτους Θρόνους, τὰ Χερουβὶμ, καὶ
τὰ Σεραφίμ· ἡ δὲ μέση περιέχει τὰς Κυριότητας, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· ἡ
δὲ τελευταία περιέχει τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους. Οἱ Θρόνοι
λοιπὸν διλοῦσι, κατὰ τὸν αὐτὸν Διογύσιον, ὅτι εἶναι ἐξηρημένοι ἀπὸ καθε ταπεινὴν ἐλάτ-
τωσιν, καὶ ὅτι ἀναφέρονται ὑπερκοσμίως πρὸς τὰ ἄνω· τὰ δὲ Χερουβὶμ φανερώνουσιν ὅτι
ἔχου-

ἔχουσι τὸ γνωστικὸν καὶ θεοπτικὸν, καὶ τῆς ὑπερτάτης φωτοδοσίας δεκτικὸν καὶ θεωρητικὸν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὄνομα, Χερουβίμ, πληθὺς γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας, ἐβραϊστὶ ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „Τί γὰρ ἐστὶ Χερουβίμ; Πεπληθυσμένη γνώσις“ (Λόγ. Γ. περὶ ἀκατάληπτου)· τὰ Σεραφίμ δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσι τὸ αἰκίνητον περὶ τὰ θεῖα, καὶ ἀκατάληκτον, καὶ τὸ θερμὸν καὶ ὄξυ καὶ ὑπερζέον, ὅθεν καὶ Σεραφίμ ὀνομάζονται, ὅπερ δηλοῖ ἐβραϊκῶς θερμαίνοντας, ἢ Πρηστηρίους· ὁ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· „Τί δὲ Σεραφίμ; „Ἐμπυρα στόματα“ (αὐτόθι)· αἱ Κυριότητες δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσιν ἐλευθέραν τινὰ καὶ ἀδύλωτον ἀναγωγὴν, καὶ τῆς ὄντως Κυριότητος καὶ Κυριαρχίας ἐφιεμένην· αἱ δὲ Δυνάμεις σημαίνουσιν ὅτι ἔχουσιν ἀρρένωπὸν τινὰ καὶ ἀκατάσειστον ἀνδρίαν εἰς πάσας τὰς κατ' αὐτὰς θεοειδεῖς ἐνεργείας· αἱ Ἐξουσίαι φανερώνουσιν ὅτι ἔχουσι τὴν εὐκοσμον καὶ ἀσύμφορτον περὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς εὐταξίαν, καὶ τὸ τεταγμένον τῆς ὑπερκοσμίου καὶ νοεράς ἐξουσιότητος· αἱ Ἀρχαὶ δηλοῦσι τὸ θεοειδὲς ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν μετὰ τάξεως ἱεράς· οἱ δὲ Ἀρχάγγελοι φανερώνουσιν ὅτι καὶ πρὸς τὴν ὑπερουσίον ἀρχὴν ἀρχικῶς ἐπιστρέφουσι, καὶ τοὺς Ἀγγέλους ἐνοποιοῦσι κατὰ τὰς εὐκόσμους αὐτῶν καὶ τεταγμένας καὶ ἀόρατους ἡγεμονίας· Ἀγγελοι δὲ ὀνομάζονται, διότι ἀγγέλλουσιν εἰς ἡμᾶς προσεχέστερον τὰ τοῦ Θεοῦ θελήματα.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἐννέα τάγματα τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὁ ἀγιωτάτη Παρθένη! τὴν πάνδημον καὶ ἱερὰν μνήμην τῆς θείας Σου Κοιμήσεως δοξάζουσι καὶ τιμῶσιν ὅλα τὰ τάγματα τῶν ἀσωμάτων Δυνάμεων, οἱ Ὁρόνοι, τὰ Χερουβίμ, τὰ Σεραφίμ, αἱ Κυριότητες, αἱ Δυνάμεις, αἱ Ἐξουσίαι, αἱ Ἀρχαί, οἱ Ἀρχάγγελοι, καὶ οἱ Ἀγγελοι· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, συμφώνως μὲν τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὑμνοῦμεν αὐτὴν καὶ δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμησιν λέγων· „Σήμερον ἡ ἱερὰ καὶ ἑμφυχὸς Κιβωτὸς τῆς ζωῆς Θεοῦ, ἡ τὸν ἑαυτῆς τεχνίτην κυσφορήσασα, ἐν ναφὶ Κυρίου ἀχειροτομητῶ καταπάνεται, καὶ σκιρτᾷ Δαβὶδ ὁ ταύτης πατήρ, καὶ συγχορεύουσιν Ἀγγελοι, Δυνάμεις δοξάζουσι, καὶ Ἀρχαὶ συναγάλλονται, καὶ Ἐξουσίαι εὐφραίνονται, Κυριότητες χαίρουσι, Ὁρόνοι πανηγυρίζουσιν, ἀνυμνεῖ τὰ Χερουβίμ, „δοξολογεῖ τὰ Σεραφίμ“ (Λόγ. αὐτῆς ἡ ἀρχὴ „Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

„Ὁ ξέμως οἰκήσας, Θεοτόκε, ἐν τῇ ἀχράτῳ μηδύϊ Σου σαρκύμενος,
„οὗτος τὸ παρίερον πνεῦμά Σου δεξάμενος, ἐν ἑαυτῷ κατέπαυσεν
„ὡς ὀφειλέτης Τίος· διὸ Σέ τῇ Παρθέμῳ ὑμνοῦμεν, καὶ ὑπερυ-
„ψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ δι' ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγων· Ὁ Θεοῦ Λόγου Γεννήτρια! ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ὅς τις διὰ σαρκώσεως ἐκατοίκησεν εἰς τὴν καθαρὰν καὶ παρθενικὴν Σου κοιλίαν μὲν ξένον καὶ ἀπόρρητον τρόπον, αὐτὸς ἐν τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς παναγίας Σου Κοιμήσεως ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὴν ὀλόφωτον καὶ πανιέρον Σου ψυχὴν, καὶ ἐκατάπαυσεν αὐτὴν εἰς τὴν βασιλείαν καὶ δόξαν τῆς ὥστε ἡ βασιλεία αὐτῆς καὶ μακαριότης εἶναι καὶ ἰδική Σου· καὶ τὶτο ἐποίησε, διότι εἶναι χρεώστης εἰς Σέ, καθὼς Υἱὸς ἀληθινός· ἐδανείσθη γὰρ ἐκ τῶν ἀχράντων καὶ παρθενικῶν Σου αἱμάτων σὰρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ καὶ θελητικῇ, καὶ ἔγινε τέλειος ἀνθρώπος· διότι ἂν αὐτὸς ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὰς ἄλλους Υἱοὺς νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς τῶν
„Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται“ (Ἐξ. κ'. 12.), βέβαια ἐπρεπεῖν αὐτὸς πρῶτος νὰ φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, καὶ νὰ τιμῇ χρεωστικῶς τὴν ἀγιωτάτην Μητέρα του καὶ ζῶσαν καὶ μετὰ θάνατον.

Καὶ

Καὶ ἂν ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι δὲν χρεωστῆν τὰ τέκνα νὰ θησαυρίζουν διὰ τῆς γονεῖς, ἀλλ' οἱ γονεῖς διὰ τὰ τέκνα· „Οὐκ ὀφείλουσι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις“ (β'. Κοριν. ιβ'. 14.)· πλὴν ἐδῶ ἠκολούθησεν ὅλον τὸ ἐναντίον· ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου ἐθησαύρισεν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ἀγίαν Μητέρα του, καὶ ταύτην μετὰ θάνατον ἀνέπαυσεν εἰς τὰ αἰώνια τῆ βασιλεία. Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς ἀγίας Κοιμήσεώς σου ὑμνοῦμεν Σέ τὴν ἀναπαυθεῖσαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Υἱοῦ σου, καὶ Σέ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Συμφώνως ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἑδείς“, „Ἐδεῖ τὴν τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἐαυτῆς νηδύϊ ξονοδοῦν“, „χῆσασαν ἐν ταῖς θείαις τοῦ ἐαυτῆς Υἱοῦ κατοικισθῆναι σκηναῖς“, καὶ ὥσπερ ὁ Κύριος „ἔφησεν, „Ὁ Υἱὸς μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Πατρὸς“, καὶ τὴν Μητέρα ἔδει ἐν τοῖς τῆς Υἱοῦ βασιλείοις αὐλίζεσθαι, ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεῶ ἡμῶν· ἔδει τὴν ἐγκόλπιον ὡς βρέφος τὸν Κτίστην βαστάσασαν τοῖς θείοις ἐνδιατρίβειν σκηνώμασιν· ἔδει τὴν νύμφην, ἣν ὁ Πατὴρ ἐνυμφεύσατο, τοῖς οὐρανόις ἐνδιατρίβειν θαλάμοις... ἔδει τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα τὰ τοῦ Υἱοῦ κατακτῆσασθαι, καὶ ὑπὸ πάσης ὡς Μητέρα Θεοῦ προσκυνῆσθαι τῆς Κτίσεως· ἀεὶ μὲν γὰρ ἐκ τῶν τεκόντων ὁ κληρὸς εἰς τοὺς παῖδας κατεῖσι· νῦν δὲ, ὡς τις ἔφη σοφὸς, ἀνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί· ὁ γὰρ Υἱὸς τῇ Μητρὶ τὴν σύμ-πασαν Κτίσιν κατεδουλώσατο“.

Τροπάριον.

„Ὡ τῶν ὑπὲρ ἔμμοιαν θαυμάτων τῆς Ἀειπαρθέμου τε καὶ Θεομήτορος· τάφοι γὰρ οἰκίσασα, ἔδειξε Παραδείσου· ὧ παρεστῶτες, σήμερον χαίρομεν· φάλλομεν· Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, διὰ τὸ ξενήκουστον θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπειδὴ φυσικῶς τῷ τρόπῳ κάθε τάφος εἶναι γεμάτος ἀπὸ βρώμων καὶ δυσωδίας, ὁ δὲ τάφος τῆς Θεομήτορος εἶναι γεμάτος ἀπὸ εὐωδίας, καὶ εὐωδίαν οὐράνιον, ὅπου δὲν ὁμοιάζει μὲ καμμίαν εὐωδίαν ἐπίγειον. Λέγει λοιπὸν ἔτι ὁ χαριτάνωμος Ἰωάννης· Βαβαί διὰ τὰ θαύματα, ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μητέρα τοῦ Θεοῦ! ἐπειδὴ αὐτὴ ἐβάλλθη νὰ εἰς τὸν τάφον, καθὼς ἦτον ἀνθρώπος, καθὼς δὲ ἦτον Μητὴρ Θεοῦ, ἔδειξε τὸν τάφον αὐτῆς, ὅχι βρωμάδην καὶ δυσωδίαν, ὡς εἶναι οἱ τάφοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἕνα Παραδείσου εὐωδέστατον, ὅμοιον τῇ ἐν Ἐδέμ Παραδείσῳ· εἰς τοῦτον δὲ τὸν τάφον ἡμεῖς παραστέκοντες σήμερον, φάλλομεν μὲ μεγάλην χαρὰν τῆς καρδίας μας τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παιδῶν „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα“.

Συμφώνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει ὁ ἴδιος Ἰωάννης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν (ἢ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις), καὶ λέγει ταῦτα· „Οὗτος ὁ τάφος, τῆς Ἐδέμ ὡραιότερος· καὶ γὰρ ἵνα μὴ λέγω τὴν ἐν ἐκείνῃ τοῦ δυσμενοῦς φθορὰν συμβουλήν, τὴν ἀπάτην τῆς Εὐας, τὴν παρακοήν, τὴν ἐξορίαν, τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ταῦτα λέγων, τὴν ἐορτὴν ἐκτελῶ κατηφείας ὑπόθεσιν, οὗτος ὁ τάφος ἀπὸ γῆς σῶμα θνητὸν μετεώρισεν· ἐκείνῃ δὲ ὑψωθείσα, εἰς γῆν τὸν γενάρχην κατήγαγεν· ἡ γὰρ οὐκ ἐν αὐτῇ τὸ „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“, ὁ κατ' εἰκόνα θείαν γενοῦν κατακέρ-ται“; Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ λόγῳ παρομοιάζει τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου καὶ μὲ νυμφικὸν θάλαμον (κοιτῶνα), καὶ μὲ τὴν παλαιὰν Σκηνὴν τοῦ Μωϋσέως· „Ἡ παστὰς τῆς θείας τοῦ Λόγου σαρκώσεως ὡς ἐν θαλάμῳ τῷ πανευκλεῖ ἀναπέπαυται τάφῳ· ὅθεν πρὸς τὸν οὐράνιον ἀνέεισι νύμφῶνα, τῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ ἀριδύλως συμβασιλεύουσα, καὶ τὸν τάφον παστὰδα τοῖς ἐπὶ γῆς καταλέλοιπε· παστὰδα τὸν τάφον; ναι, καὶ παστὰδος πάσης παναγλαέστερον· οὗτος ὁ τάφος τῆς πάλαι Σκηνῆς τιμιώτερος, τὴν λογικὴν τε καὶ ἔμφυχον καὶ Θεοφεγγὴ λυχνίαν δεξάμενος, καὶ τὴν ζωηφόρον τράπεζαν“.

Ἐφν

Ἐφη δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Ἐρρέτω θάνατος ἐπὶ Σοί, Θεοτόκε, ὅτι ζῶν τοῖς ἀν-
 „ θρώποις προσήγαγες· Ἐρρέτω τάφος ἐπὶ Σοί, ἐπειδὴ περ ὕψους ἀφράστου θείος ἐγένου
 „ θεμέλιος· Ἐρρέτω χῆς ἐπὶ Σοί, ἀνάπλασις γὰρ εἶ, ὅτι τοῖς ἐν ὕλῃ πληοῦ διαφθαρεῖσι
 „ κεχηρημάτικας Δέσποινα. Οὐκοῦν πίστει Σέ μεθ' ἡμῶν συναναστροφὸν ἔχειν ὁμολογοῦμεν·
 „ εἰ μὴ γὰρ ἐν τούτῳ παρηγορούμεθα, ἐξέλιπεν ἂν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ πρὸς Σέ τὸ ἡμέτερον
 „ πνεῦμα· καὶ πίστει μὲν τῆς Οὐρανοῦς, ὡς γέγραπται, κατηρτίσθαι νοῶμεν· Σέ δὲ μετ-
 „ ελθοῦσαν, συνδιάγωγον καὶ μετὰ τὴν ἐκδημίαν τοῦ σώματος πιστεύομεν ἀναθεωρεῖν·
 „ ἡ γὰρ ὁδὸν τοσαύτην τῇ ψυχῇ, τῆς σαρκὸς ὅταν ἀποσπασθῇ, ὅσον ὁδὸν ἡρὸν Σοῦ στερη-
 „ θῆναι, πανάχραντε· ὁδὸν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ τὸ σῶμά Σου καθεύδῃ, ἡ καρδίᾳ
 „ Σου ἀγρυπνεῖ· καὶ τὸ ἀπαραίτητον τῷ θανάτῳ παρεδέξω φύσει, οὐ νυστάξει, οὐδὲ ὑ-
 „ πνώσει ὁ φυλάσσων ἡμᾶς ὀφθαλμός Σου “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμῃσιν).

Ὡδὴ θ'. ὁ Εἰρμός. Ἀπας γηγενής.

Τροπάριον.

„ Δεῦτε ἐν Σιών τῷ θείῳ καὶ πίστει ὄρει τοῦ ζῶντος Θεοῦ ἀ-
 „ γαλλιασώμεθα, τὴν Θεοτόκον ἐμποτρίζομενοι· πρὸς γὰρ τὴν λίαν
 „ κρείττομα καὶ θειοτέραμ σκηνὴν ὡς Μητέρα ταύτην εἰς τὰ Ἀ-
 „ γία τῶν Ἀγίων Χριστὸς μετατίθησιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ παρὸν Τροπάριον παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους νὰ χαίρουν καὶ
 νὰ εὐφραίνωνται πνευματικῶς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, λέγων οὕτω·
 Ἐλᾶτε οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ἄς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ἥτις εἶ-
 ναι ὁρος καὶ βουνὸν παχὺ τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προ-
 φῆτην Δαβὶδ λέγοντα περὶ τοῦ ὄρους Σιών· „ Ὅρος τοῦ Θεοῦ, ὁρος πῖον, ὁρος τετυρω-
 „ μένον, ὁρος πῖον “ (Ψαλ. ξζ'. 15.). Ὅρος δὲ Θεοῦ καὶ πῖον, κυρίως μὲν καὶ κατὰ
 τὸ γράμμα, εἶναι ἡ ἁγία Σιών, ἥτις ὁρος ἐστὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ· εἰς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος
 ἐκατοίκει ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ παρέδωκε τὴν ὀλόφωτον ψυχὴν τῆς εἰς χεῖρας τοῦ Μονογε-
 νοῦς αὐτῆς Υἱοῦ· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων· „ Χαίροις Σιών, τὸ
 „ θεῖον ὄρος τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ κατέκησε τὸ θεῖον ὄρος τὸ ἐμψυχον, ἡ νῆα Βασιλῆα, ἐν ᾗ
 „ στήλη ἡλείπται ἀνθρωπίνῃ φύσει χρησμένη Θεότητι· ἐξ ἧς πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος μετεώ-
 „ ρισται, ὡς ἐξ ὄρους Ἐλαιῶν, ὁ ταύτης Υἱός “ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐξος ἐστὶ τοῖς ἐρω-
 „ τικῶς). Καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἔτω πανηγυρίζων φησὶν· „ Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς πανα-
 „ γεστάτης ἐμνήσθην Σιών· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον τῆς Θεοτόκου μεμυ-
 „ σταγώγεται· ἐν ταύτῃ τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος, αἱ πρὸς
 „ τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλάκες διαλύγιον ἀνακράζουσιν· ἐπεὶ καὶ ταύτην (τὴν ἁγίαν
 „ Σιών διλ.) εἶχε παρ' ὅλον αὐτῆς τὸν τῆς παροικίας καιρὸν ἐνδιαίτημα, κατέκτισε τοῖς φυ-
 „ σικοῖς λειτουργήσασα νόμοις, τοῦ βίου τὸ πέρας ἐδέξατο “ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Μυστή-
 „ ριον ἡ παροῦσα πανήγυρις).

Κυρίως μὲν οὖν, ὡς εἶπον, καὶ κατὰ τὸ γράμμα, ὄρος Σιών ἐδὲ εἶναι τὸ ἐν Ἱερουσα-
 λὴμ, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Θεοτόκος ἐκατοίκει, καὶ παρέδωκε τὴν ἁγίαν ψυχὴν τῆς εἰς χεῖ-
 ρας Θεοῦ. Κατὰ ἀλληγορίαν δὲ, ὄρος Σιών νοεῖται ἡ Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, κατὰ
 τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, καὶ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον, ἥτις ὄρος μὲν εἶναι, διότι εὐρί-
 σκεται ἀνωτέρα τῆς γῆς, καὶ ἀνατείνεται πρὸς Οὐρανὸν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας· Θεοῦ
 δὲ, διότι αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν· πῖον δὲ, διὰ τὴν πλουσιότητα καὶ παχύ-
 τητα τῆς πνευματικῆς βοσκῆς, ὅπου εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν· τετυρωμένον δὲ, διὰ τὸ στερεὸν
 καὶ πεπηγμένον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων τῆς πίστεως, καθὼς εἶναι στερεὸν καὶ

πεπιγμένον τὸ τυρί· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ἐκλυτον γὰρ οὐδὲν, ἢ ὕδα-
„ ρές, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔστι τὰ πάντα συνεσφιγμένα πρὸς εὐσεβειαν“.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶν ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐφρανθῶ-
μεν· ἐπειδὴ, λέγει, βλέπομεν νοερῶς τὴν Θεοτόκον ἀναβαίνουσαν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· ὁ
γὰρ Μονογενὴς τῆς Υἱὸς μετέθηκεν αὐτὴν ὡς Μητέρα του εἰς τὴν οὐράνιον σκηνὴν, τὴν
πολλὰ καλλιτέραν καὶ θειοτέραν τῆς Ἐπιγείου σκηνῆς, εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἅδута καὶ ἁ-
για τῶν ἁγίων, ὑπεράνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητόν τοῦ-
το ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸς παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόν-
„ των ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τούτεστιν οὐ
„ ταύτης τῆς κτίσεως, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια“ (Ἐβρ. θ'. ιι.). Εἰς τὴν τοιαύ-
την σκηνὴν, καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἅγια μετέθηκεν ὁ Χριστὸς τὴν ἀγνωτάτην Μητέρα του· ὅ-
που γὰρ εἶναι ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ πρέπει νὰ ᾔναι καὶ ἡ Μήτηρ.

Τροπάριον.

„ Δεῦτε οἱ πιστοὶ τῷ τάφῳ προσέλθωμεν τῆς Θεομήτορος, καὶ πε-
„ ριπτυσώμεθα, καρδίαν, χεῖλη, ὄμματα, μέτωπα εἰλικρινῶς προσ-
„ ἄπτοντες, καὶ ἀρυσώμεθα ἱαμάτων ἄφθογα χαρίσματα, ἐκ πνι-
„ γῆς ἀερίμου βλυστάμοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς κυρίως μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ
εὐρισκομένους Χριστιανοὺς, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Γεθσημανὴν, καὶ νὰ προσκυνήσουν αἰ-
σθητῶς τὸν αἰσθητὸν τάφον τῆς Θεομήτορος· ἐπομένως δὲ παρακινεῖ καὶ ὅλους τοὺς Χρι-
στιανοὺς τοὺς ἐν ἄλλοις τόποις εὐρισκομένους, διὰ νὰ ὑπάγουν νοερῶς εἰς τὸν τάφον τῆς
Θεοτόκου, καὶ νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν μὲ τὴν διάνοιαν. Ἐλάτε, λέγει, οἱ πιστοὶ Χριστια-
νοί, καὶ μάλιστα ὅσοι εἰσθε ἐρασταὶ καὶ φίλοι τῆς Ἀειπαρθένου· ἐλάτε, ἃς ὑπάγωμεν
εἰς τὸν ἅγιον τάφον τῆς Θεομήτορος, καὶ ἃς ἐναγκαλισθῶμεν αὐτὸν νοερῶς μετὰ θερμῆς
ἀγάπης καὶ εὐλαβείας, ἐγγίζοντες τὰ νοερά χεῖλη τῆς καρδίας μας, καὶ καταφιλοῦντες
αὐτὸν, ὁμοίως ἐγγίζοντες αὐτῷ καὶ τὰ ὀμμάτια καὶ μέτωπά μας μετὰ εἰλικρινοῦς πί-
στεως, καὶ οὕτως ἃς ἐξαντλήσωμεν χαρίσματα πλουσιοπάροχα τῶν ἱαμάτων, τὰ ὁποῖα
ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου, ὡς ἀπὸ πηγὴν ἀένναον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης κατὰ σχῆμα προσωποποιῶν διαλεγόμενος μὲ τὸν τάφον τῆς Θεομή-
τορος, οὕτω φησὶν· „Ὁ τάφων ἱερῶν ἱερώτατε, μετὰ γε τὸν ζωαρχικὸν τῆ Δεσπότητος τά-
„ φον, ὃς πηγὴ ὑπῆρξε τῆς ἀναστάσεως! ὡς γὰρ ἐμφύχῳ σα διαλέξομαι, ποῦ χρυσὸς ὁ
„ ἀκίβδηλος, ὃν Ἀποστόλων χεῖρες ἐν σοὶ ἐθισαύρισαν; ποῦ τὸ θεοδόχον κειμήλιον; πᾶ
„ τῶν ἱαμάτων τὸ πέλαγος; ποῦ τὸ πολυπόθητον σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ πολυέραστον;
ὁ δὲ τάφος ἀποκρίνεται ταῦτα· „Τί ζητεῖτε ἐν τάφῳ τὴν πρὸς τὰ οὐράνια μετεωρισθεῖ-
„ σαν σκηνώματα; τὰς συνδόνας καταλιπόν τὸ σῶμα τὸ ἱερόν τε καὶ ἅγιον, καὶ μοι τοῦ
„ ἁγιασμοῦ μεταδεδωκός, καὶ μύρου καὶ εὐωδίας ποιῆσαν ἀνάπλεων, ἀνάρπαστον οἷχε-
„ ται, δορυφορέντων Ἀγγέλων, καὶ πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων.... ἐγὼ πηγὴ ἱαμά-
„ των ἀένναος· προσέλθετε λαοὶ πίστει, καὶ ποταμὸν ἀρύσασθε τὰ χαρίσματα οἱ δι-
„ ψῶντες νοσημάτων ἴασι, ψυχικῶν παθῶν ἀπολύτρωσι, ἀμαρτημάτων ἐξάλειψιν, παν-
„ τοίων ἐπιφορῶν ἀλλοτρίωσι, Οὐρανῶν βασιλείας ἀπόλαυσιν· πίστει προσέρχεσθε πρὸς
„ με καὶ ἀρύσασθε“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς)· καὶ πάλιν·
„ Δεῦτε τὸν τάφον περιστοιχίζωμεν τὸν ἀκήρατον, καὶ θείας ἀρυσάμεθα χάριτας· δεῦτε
„ ψυχικαῖς ἀγκάλαις τὸ Ἀειπαρθέρον σῶμα βαστάσωμεν, καὶ συνεισέλθωμεν ἔνδον τοῦ
„ μνήματος, καὶ συνεκρωθῶμεν, τοῖς μὲν τοῦ σώματος ἀπογινόμενοι πάθεσι, ζῶντες δὲ
„ ζῶν ἀπαθῆ καὶ ἀκήρατον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς).

Τροπάριον.

„ Δέχου παρ' ἡμῶν Ὡδὴν τὴν ἐξόδιον, Μῆτερ τοῦ ζῶντος Θεοῦ,
 „ καὶ τῇ φωτοφόρῳ Σου καὶ θείᾳ ἐπισκίασόν χάριτι, τῷ Βασιλεῖ
 „ τὰ τρόπαια, τῷ φιλοχρίστῳ λαῷ τὴν εἰρήνην, ἄφεσιν τοῖς μέλ-
 „ πουσι καὶ ψυχῶν σωτηρίαν βραβεύουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος τελευταίου Τροπαρίου παρακαλεῖ τὴν Θεοτόκον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς νὰ δεχθῇ τὸν ἀσματικὸν καὶ ἐπιτάφιον τοῦτον Κανόνα, λέγων· Ὡ Μῆτερ τοῦ ζῶντος καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ! δέξαι ἀπὸ ἡμᾶς τοῦτον τὸν Κανόνα, τὸν ὁποῖον ἐφιλοπονήσαμεν εἰς τὴν ἀγίαν Κοίμησιν καὶ ταφὴν Σου· καὶ ἀντὶ τούτου ἐπισκίασον ἡμᾶς μὲ τὴν φωτοφόρον καὶ θείαν χάριν Σου· καὶ εἰς μὲν τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον ἡμῶν Βασιλέα χάρισαι τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας καὶ τρόπαια· εἰς δὲ τὸν φιλόχριστον λαὸν χάρισαι ζωὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀστασίαστον· εἰς δὲ τοὺς ψάλλοντας τὸν παρόντα Κανόνα ἐν τῷ ἁγίῳ ναῷ Σου χάρισαι ἄφεσιν ἀμαρτιῶν· καὶ εἰς ὅλους ὁμοῦ δάρισαι ψυχῶν σωτηρίαν, διὰ τῶν πρὸς τὸν Υἱόν Σου μητρικῶν πρεσβειῶν καὶ δεήσεων.

Συμφώνως σχεδὸν λέγει καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Ἐξεζήτησαν οἱ ἀμαρτωλοὶ διὰ Σοῦ τὸν Θεόν καὶ ἐσώθησαν· εἶπον καὶ αὐτοί· Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν ἐκ Πατρὸς σαρκωθεὶς, παρὰ βραχὺ παρῴκησαν ἂν ἐν τῷ παμφάτῳ τῆς ἀπονεκρώσεως Ἀδὴ τῶν ψυχῶν ἡμῶν αἱ καταδύσεις. Δυνατὴ τοιγαροῦν πρὸς σωτηρίαν ἡ βοήθειά Σου, καὶ μὴ χρῆζουσά τινος ἑτέρου πρὸς τὸν Θεὸν παραθέτου “· καὶ πάλιν· „ Σὺ μητρῶς ἔχουσα πρὸς τὸν Θεόν τὴν ἰσχύν, καὶ ταῖς κατ' ὑπεροχὴν ἀμαρτάνουσι κατ' ὑπερβολὴν τὴν συγχώρησιν ἔξανύεις· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται Σε ποτὲ παρακουσθῆναι, ἐπεὶ πεῖθαρχεῖς Σοι κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁ Θεὸς ὡς ἀληθινῇ αὐτῇ καὶ ἀχράντῳ Μητρί “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἕτος Ἰωάννης λέγει παρηγορίζων ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου εἰς τὴν Κοίμησιν λόγου (οὗ ἡ ἀρχὴ “ Ἐδοξ ἐστὶ τοῖς ἑρ-
 „ ρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις)· „ Τοῦτόν Σοι τὸν ἐξόδιον λόγον τρίτον ἐπὶ τοῖς δυσὶ πεποιήμεναι, Μῆτερ Θεῶ, αἰδοῖ καὶ πόθῳ τῆς Τριάδος, ἡ ἐλειτέρησας, τῇ Πατρικῇ εὐδοκίᾳ, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος, τὸν ἀίαρχον Λόγον, καὶ τὴν παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ δεξαμένη σοφίαν καὶ δύναμιν. Δέχου τοίνυν τὴν προθυμίαν, τὴν δύναμιν ὑπερβαίνουσαν, καὶ δίδου τὴν σωτηρίαν, παθῶν ψυχικῶν ἀλλοτριώσιν, νόσων σωματικῶν λῶσιν (ἀνάπαυσιν), περιστάσεων λύσιν, βίᾳ γαληνιᾶν κατάστασιν, φωτισμὸν Πνεύματος, τὸν πρὸς τὸν Σὸν Υἱὸν πόθον ἐκπύρσευσον, εὐάρεστον αὐτῷ τὸν βίον ἡμῶν κατάστησον, ὡς ἂν τῆς ἐκεῖθεν τυχόντες μακαριότητος, τῇ τῷ Υἱοῦ δόξῃ ὁρῶντές Σε ἐξασπράττουσαν, ὕμνους ἱεροὺς ἀναπέμφωμεν, αἰωνίως συνευφραϊνόμενοι ἐν Ἐκκλησίᾳ ἑορταζόντων “.

Ἠκούσατε, ἀδελφοί, ἀπὸ τὸν παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα, πόσας δοξας, πόσα μεγαλεῖα, καὶ πόσας θεομητροπρεπεῖς τιμὰς ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος παρὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅταν ἐκοιμήθη κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἀνέστη, καὶ μετέστη ὑπὲρ φύσιν εἰς τὰ οὐράνια; Ἠξεύρετε ὅμως, ὅτι δὲν ἐδόθησαν ταῦτα εἰς τὸ θεομητορικὸν τῆς υποκειμένη ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἐπεὶ αὕτη, μετὰ τὴν ἐν σαρκὶ ἀπόρρητον γέννησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐξεθάρρυσεν εἰς τὰ πολλὰ μεγαλεῖα, ὅπου ἠξιώθη, οὔτε διεπέρασε τὴν ζωὴν τῆς ἐν ἀμελείᾳ, ἀλλὰ ἀντεφιλοτιμεῖτο καὶ αὐτὴ εἰς αὐτὰ, μεταχειριζομένη μίαν πολυειδῆ καὶ καρτερικωτάτην ἀσκησιν, βοηθοῦσα μὲ τὰς δραστηκᾶς τῆς πρεσβείας ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ συνεργοῦσα εἰς τὸ κήρυγμα τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων μὲ τὰς ἱεράς τῆς νο-
 „ θεσίας τε καὶ παρακινήσεις· καὶ οὕτως ἐξη μίαν ζωὴν τόσον κοπιαστικὴν καὶ εὐαγώνιον, ὥστε αὐτὴ ὑπερέβαινε κατὰ νοῦν καὶ λόγον· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης, λέγων εἰς τὴν αὐτῆς Κοίμησιν· „ Τὰ δὲ μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόπον, τίς ἂν αὐτῆς ἐξείποι λόγος; συμπράττουσα γὰρ καὶ συμπάσχουσα τῇ δι' αὐτῆς ὑποποιῶντι
 „ νώσει

„νάσει τῷ Θεῷ Λόγου, καὶ συνεδοξάζετο, καὶ συνυφούτο δικαίως, ταῖς ὑπερφυέσι προσ-
 „θήκαις αἰεὶ προστιθεῖσα τῶν μεγαλείων. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν εἰς Οὐρανούς ἀνοδὸν τοῦ
 „ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος, τοῖς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπὴργμένοις ταύτῃ παρ' αὐτοῦ μεγα-
 „λείοις, οἷον ἀντεφιλοτιμεῖτο τῷ καρτερικωτάτῳ καὶ πολυειδεῖ τῆς ἀσκήσεως, καὶ ταῖς
 „ὑπὲρ τοῦ Κόσμου παντός εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ σπουδαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς διαπτάοντας
 „τὰ πέρατα Θεοκήρυκας ὑποθήκαις καὶ προτροπαῖς* ἀπάντων γὰρ ἦν αὕτη μόνη στη-
 „ριγμός ὁμοῦ καὶ παρακλήσις, καὶ ἀκουομένη, καὶ ὁρωμένη, καὶ συνεργαζομένη παντοίως
 „τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, καὶ οὕτω βίον ἐναγώνιον ἄκρως, καὶ πολιτεῖαν τοῦν καὶ
 „λόγον νικῶσαν ἐνδείκνυμένη“.

Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῖ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας μὲ ἐκεῖνο μόνον τὸ διήγημα, ὅπου ἀ-
 ναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου, τὸ ὅποιον ἀληθῶς εἶναι τόσον μέγα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀσκή-
 σεως τῆς Παρθένου, ὥστε κάμνει νὰ ἐξίσταται κάθε νοῦς, καὶ νὰ μένῃ ἄφωνος κάθε
 γλῶσσα* λέγει γὰρ ὅτι τόσας πολλὰς καὶ συνεχεῖς γονυκλισίας ἐποίει ἡ Θεοτόκος προσ-
 ευχομένη ἐν τῇ ἀγίᾳ Σιών, ὥστε ἀπὸ τὴν συνέχειαν αὐτῶν αἱ πλάκες τοῦ ἐδάφους ἐβα-
 θούλωσαν, καὶ ἕως τὸν καιρὸν τοῦ αἰγίου καὶ ἀκόμη μετὰ ταῦτα ἐφαίνοντο τὰ βαθου-
 λώματα τῶν πλακῶν* οὕτω γὰρ ἐκεῖνος λέγει αὐτολεξεῖ* „Ἐν ταύτῃ τῇ Σιών τὰς κλί-
 „σεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος αἱ πρὸς τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλά-
 „κες διωλύγιον (μεγαλοφάνως) ἀνακράζουσι“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἡ παρούσα
 „πανήγυρις).

Ἐπιστρέφω τὰρα πρὸς Σᾶς τοὺς ψάλλοντας, καὶ ἀναγινώσκοντας, καὶ ἀκούοντας τὸν
 παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, καὶ λέγω* Ἄν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μία Μήτηρ Θεοῦ,
 καὶ μία Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, ἥτις εἶχεν ὅλας τὰς ἀρετάς, καὶ τὰς χάριτας τοῦ Ἁ-
 γίου Πνεύματος, δὲν ἀμελοῦσεν, ἀλλὰ ἠγωνίζετο μὲ τὴν ὑπερβολὴν, καθὼς ἠκούσα-
 τε, ποῦ ἐμείναμεν πλέον ἡμεῖς οἱ σεσαθρωμένοι σκώληκες τῆς γῆς; ἢ τί πλέον νὰ εἰ-
 ποῦμεν ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἡμεῖς οἱ καταφορτωμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, οἱ τινες ἀμε-
 λοῦμεν καὶ ἀμεριμνοῦμεν καὶ κοιμώμεθα, χωρὶς νὰ μεταχειρίζομεθα κανένα ἀγῶνα καὶ
 κάμμιαν ἀσκήσιν; ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς! Διὰ τῆτο ἃς ἐξυπνήσωμεν, ἀδελφοί,
 ἃς ἐξυπνήσωμεν ἀπὸ τὸν βαθὺν ὕπνον τῆς ἀμελείας* καὶ ἂν ἕως τὰρα δὲν ἠξεύραμεν τὴν
 ἀσκητικωτάτην ζωὴν τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπερνούσαμεν τὴν ζωὴν μας μὲ ῥαθυ-
 μίαν* ἀλλὰ ἀπὸ τὰρα καὶ ὕστερα μανθάνοντες αὐτὴν, ἃς ἔχαμεν τὴν Θεοτόκον παρά-
 δειγμα ἔμπροσθέν μας, καὶ ἐκείνην ἃς μιμούμεθα, ὅσον τὸ δυνατόν μας* διότι κατὰ ἀ-
 λήθειαν ἀτοπώτατον πρᾶγμα εἶναι, ἡ μὲν Θεομήτωρ, ὅπου ἦτον ἀνωτέρα κάθε προαιρε-
 τικῆς ἁμαρτίας, νὰ μεταχειρίζεται τόσους ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους δὲν ἐμε-
 ταχειρίσθησαν οἱ μεγαλήτεροι ἀσκηταὶ μέσα εἰς τὰς ἐρήμους καὶ σπήλαια* ἡμεῖς δὲ, οἱ
 τόσον καταβεβαρημένοι ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ὥστε ἀπὸ τὸ βάρος αὐτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ
 ἀτενίσωμεν εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ, νὰ ἀμελῶμεν, καὶ νὰ περνώμεν τὴν ζωὴν μας μὲ
 τὴν τὴν ἀθεοφοβίαν.

Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς μιμώμεθα τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν σωτηρίαν μας,
 καὶ αὐτὴ ἡ Θεοτόκος θέλει συνεργήσῃ εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν* καὶ εἰς μὲν τὴν παρούσαν
 ζωὴν θέλει μᾶς φυλάττει ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, ὑπερα-
 σπίζομένη, ὑπερμαχοῦσα, πρεσβεύουσα δι' ἡμᾶς ἐκτενέστερον πρὸς τὸν Τύόν της, καὶ ὡς
 ὅρις ἐπισκιάζουσα ἡμᾶς τὰ λεπτὰ στρουθία μὲ τὰς πτέρυγας τῆς χάριτος καὶ τοῦ
 πλουσίου ἐλέους της* εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν θέλει μᾶς ἀξιώσῃ τῆς αἰωνίου βασιλείας
 τοῦ Μονογενοῦς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ της* ὃ πρέπει πᾶτα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
 σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι,
 νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Θεῷ δὲ τῷ τὰ πάντα τελειοῦντι αἴμος καὶ δόξα.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΥΤΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΔΕ Τῇ ΒΙΒΛῶ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Α

Αββακούμ τί θέλει νὰ εἰπῇ. Σελ. 426	Εὐάλυψε τὰς Ἀγγέλλους ἡ ἀρετὴ τῆ	186
Αβραὰμ τίνα ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεός. 240	Χριστοῦ. 186	
Σπέρμα αὐτοῦ ποῖον εἶναι. 240	Ἀγγελοι περιγραπτοὶ εἰσι καὶ περιοριστοί. 376	
Αβυσσος τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 338 καὶ 340	Πότε ἔλαβον τὴν ἀτρεψίαν, εἰς τὴν ἀ. 422	
Αβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 338	Οὐ φανείς τῷ Θεολόγῳ, κατὰ Θεωρίαν ἐφάνη, οὐ κατ' ὀπτασίαν. 426	
Καὶ τὰ Ἑβρῶν ἄβυσσος λέγονται. 658	Ἀγγελοι συμπανηγυρίζουσιν ἡμῖν. 434	
Αγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐνέστι. 160	Οὐ φύσει ἅγιοι, ὡς τὸ Πνεῦμα. 538	
Αγαθὸς καὶ Θεὸς ἐνέστι, εἰς τὴν ὑπόσ. 307	Ἐκ τῆ Πνεύματος ἔχουσι τὸν ἁγιασμόν. 539	
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσι καὶ τὰ δύο. 307	Ἐδέοντο τῆς πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας τῆ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὑπόσημ. 525	
Αγαθότης Θεοῦ καὶ διὰ τῶν φοβερῶν δείχεται. 307	Διὰ τί εὐφραίνονται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ. 422	
Αγαθότης ἀπειροδύναμος τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας πῶς ἐρμηνεύεται. 687	Λατρευτικὴν προσκύνησιν εὐδέχονται. 607	
Αγαλλίασις πόθεν ἐτυμολογεῖται. 50	Ἀγγελος, δεύτερον φῶς. 614	
Αγάπη τελεία ἔξω βάλλει τὸν φόβον. 115	Ἀγγελοι, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἔρωτος, λαμβάνειν τὸν φαντισμόν. 661	
Εἰς τὸ τέλειον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης χωρῆσαι ἔ τοῦ τυχόντος ἐστίν. 160	Ἀπὸ τῆς Θεοτόκε δοξάζουσι τὸν Θεόν. 680	
Αγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐνέστιν. 160	Φαναὶ καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐν τῇ κοιμῇ τῆς Θεοτόκου ἐγίνοντο. 682	
Κεφάλαιον ἐστὶ τῶν ἐντολῶν, καὶ πᾶσαι ἐν αὐτῇ περιέχονται. 294	Τάγματα αὐτῶν ἐννέα, καὶ ποῖα. 692	
Διὰ τῆς ἀγάπης πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ δουλεύουν ἀλλήλοις. 297	Ἀγγελοι διὰ τί λέγονται. 693	
Αγάπην τὴν εἰς τὰ σαρκικὰ μεταβαλεῖν εἰς τὰ πνευματικὰ, σπάνιον. 316	Ἔστι καὶ ἄλλο τάγμα Ἀγγελικὸν ἀνώνυμον. 455	
Αγάπης ἰσχύος ποῖα λέγεται. 334	Ἐπάνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων ἀναληφθεὶς ἀνέβη ὁ Κύριος. 455	
Αγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἀφίνει νὰ κοιμᾶται τινὰς ὅλην τὴν νύκτα. 358	Διὰ τί οἱ Ἀγγελοι κατεπλάγησαν τὸν Χριστόν· καὶ τίνα λόγια εἶπον ἐν τῇ ἀναλήψει του. 467	
Αγάπη Θεοῦ θερμὴ εἶναι φύσει. 645	Οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι ἐπρόσαζον τὰς ἀνωτέρους ἐν τῇ Ἀναλήψει. 468	
Οὐδὲν αὐτῆς δυνατώτερον. 669	Πύλαι αἰώνιοι λέγονται αἱ φυλακαὶ τῶν Ἀγγέλων. 468	
Αγάπης ἀληθινῆς ἰδίωμα ποῖον εἶναι. 500	Ἀγγελοι πνεῦμα ζωοποιὸν οὐκ ἔχουσιν, ἐπεὶ μηδὲ σῶμα ζωοποιούμενον, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν. 150	
Ἀγγελος ὁ συγκαταβάς ἐν τῇ καμίνῳ τῆς ἡτον. 45. 144 καὶ 673	Ἀγγελοι διὰ τὸν Χριστὸν ἐγιναν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 167	
Ἀγγέλοις ἄγγνωσον ἡτον τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὸν τρόπον. 71	Ποῖαι δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἄλλας τὸ „Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“. 468	
Διὰ πόσας αἰτίας ἐφάνη Ἀγγελος εἰς τοὺς Ποιμένας. 90	Τὸ	
Ἀγγελοι πῶς ὕμνευσι τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἐν Οὐρανοῖς. 147		

γιον εἶπε τοῦτο, εἰς οὐσιν.	469	Ξύλα εἶναι.	265
τίας διπλῶς ἐρώτησαν	468	Καὶ δένδρα.	285
οἱ Ἄγγελοι ἤξεύρουσι.	469	Ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος μένει εἰς αὐ- τοὺς καὶ μετὰ θάνατον.	570
κόρου ὁρῶντες τὸν Κύριον ματος ἀναλαμβανόμενον.	469	Ἄγνοια Θεοῦ τί εἶναι.	168
τον οἱ ἐν τῇ Ἀναλήφει φανέν- τω ἄνδρες.	475	Ἀγρυπνῶ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	89
ἐρμηνεύονται τὰ λόγια ὅπου εἶ- πεν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους.	475	Ἀγρυπνεῖν δεῖ πάντοτε.	307
Καὶ διὰ τί οὕτως ἐφάνησαν.	475	Πότε τῷ ἀγρυπνεῖν ὁ ὕπνος εἶναι ὠφε- λιμώτερος.	361
Ἀγγέλων ὁ ἀὴρ ἐμπέπλησται, καὶ ἐν τῇ Ἀναλήφει μάλιστα.	459	Ἀδάμ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	394
Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστορ- γότεροι.	27	Ἀδὰμ τὰ τέσσαρα σοιχεῖα, τί δηλῶσι.	11
Παρεστήκεισαν κενῶ τῷ τάφῳ τῷ Κυρίου.	403	Διὰ τί ἐμποδίζετο μετὰ τὴν παράβα- σιν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον.	27
Ποῖοι εἶναι οἱ παραπέμποντες, καὶ ποῖοι οἱ δεχόμενοι.	492	Μετέδωκε τῆς φθορᾶς εἰς ὅλον τὸ γένος.	39
Καὶ πῶς τις γίνεται τοιοῦτος.	492	Προσκαίρως ἐν αὐτῇ παρόφησε.	39
Διὰ ποῖα αἰτία ἐφάνηκαν οἱ δύο Ἄγ- γελοι εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ ἀναλήφει.	505	Ἀτιμωτάτην ῥίψιν ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ξύ- λον τῆς ζωῆς.	39
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ἀναλήφει.	512	Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πῶς πάντες ἡμαρτον.	40
Ὅρη νοοῦνται καὶ βουναί.	265 καὶ 691	Ἐὰν ἔτρωγεν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν τῇ παραβάσει εὐρισκόμενος, κακὸν ἦτον μέγιστον.	40
Ἀγίασμα ποῖον εἶναι.	243	Ἀτελὴς ἦτον.	41
Ἄγιοι ποῖαν συνήθειαν ἔχουν.	18	Ἐμπαθῶς εἶδε, καὶ ἔφαγε.	42
Ἄγιος διὰ τί τρεῖς λέγεται τὰ Σεραφίμ.	147	Περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ ἡμεῖς εἴμεθα κατὰκριτοι.	42
Ὑπὲρ τὸ πρέπον δὲν εἶναι φιλόνημοι.	149	Παράδειγμα πρέπει νὰ ἔχωμεν αὐτόν.	42
Ὅσον πλησιάζει εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ ταπεινούνται.	191	Οὐκ ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός.	55
Ἄγιος ὄνομα φύσει πρέπει τῷ Θεῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	307	Ἐφθάρη καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα.	69
Πόσον ἀριθμὸν περιέχει.	307	Προφητικὸν χάρισμα εἶχε.	540
Ἡ χάρις τῶν ἁγίων μὲ τί ὁμοιάζει.	227	Ἐν ποίου χορᾷ ἐπλάσθη.	73
Ποῖοι ὀνομάζονται.	302	Πλούσιος ὢν, ἔγινε πτωχός.	153
Δὲν κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα.	358	Πῶς ἔγινε νηπιόφρων.	185
Λείψανα αὐτῶν διὰ τί πρέπει νὰ προσ- κυνεῖται.	570	Ἀπλοῦς ἐκτίσθη, καὶ διπλοῦς ἔγινε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	62
Ἐρωτα θεῖον διὰ τί δὲν κρύπτουσι.	645	Πῶς ἀναιρέθη ἡ διπλόνη του.	62
Ἄγιος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	654	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	219
Πόθεν ἐτυμολογεῖται.	655	Ὑπόστασις αὐτῶ ἐκ ἐκρύβη ἀπὸ τὸν Χριστόν.	378
Μετὰ θάνατον εἰς τὸν ἅδην καταβαίνου- σιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, οὐ κρα- τῶνται δὲ ἐν αὐτῷ.	683	Ἐκτίσθη οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ κε- χαριτωμένος τῇ τοῦ Πνεύματος χά- ριτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναλήψεως αὐτῶ κοι- νωνοὶ γενήσονται.	479	Δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διά- βολον, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τῆς Εὐχας.	97
Θέλουν καθίσει μὲ τὸν Χριστόν εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλειότητος.	520	Ἄδης τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	400
Πότε συνειθίζουσιν νὰ δοξολογοῦν.	18	Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν.	400
		Κατὰ τοῦ Ἄδου πληγὴ ποῖα.	402
		Ὁραῖον κατ' αὐτοῦ παράδειγμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	399
		Κατώτερόν ἐστι τῆς γῆς.	490
		Ἄζυμα ἀποβεβλημένα εἶναι ἀπὸ τὰ Μυ- σῆρια τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὑποσ.	351
		Ἀναθεματισμένα.	352
		Αἰθίοπες ποῖοι εἶναι.	80

Αἷμα τίνος ἐστὶ σημεῖον.	16
Διὰ τί ἐγκαινίασε τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν.	17
Τὸ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ τινὰς συνεχῶς καὶ ἀξίως.	17
Ὡς ὅπως ἐγένεν εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους.	47
Μὲ αὐτὸ καινεργεῖται ὁ λαὸς τῷ Χριστῷ.	272
Αἵματι πάντα καθαρίζεται.	16
Αἴνεσις Θεοῦ εἰς ποίους ἀρμόζει.	572
Αἰσθήσεις ψυχῆς καὶ σώματος πρέπει νὰ καθαρίζωμεν.	420
Καθ' ὅλας δυνάμεις νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰς χάριτας τῷ ἀνασάντος.	421
Αἰσχύνῃ τῶν ἀμαρτωλῶν φοβερωτέρα εἶναι τῷ αἰωνίῳ πυρὸς, εἰς τὴν ὑπόσ.	389
Αἰῶν ὁ παρὼν τίνος ἐστὶ, καὶ ὁ μέλλων τίνος.	304
Αἰῶνες τί εἶναι, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσ.	72
Αἰῶν ὁ παρὼν καὶ ὁ μέλλων μὲ τί ὁμοιοῦνται, εἰς τὴν β. ὑπόσ.	82
Ἀκινδυνιστῶν φρόνημα.	74
Ἀκοὴ ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγεῖτο τῆς ὁράσεως.	618
Ἀκροστιχίς τί θέλει νὰ εἴπῃ.	2
Διὰ πῶς αἰτία γίνεται.	2
Προοιμίου τάξιν ἔχει.	418
Ἡ τῷ πρώτῳ Κανόνος τῆς Πεντηκостῆς διὰ τί εἶναι ἄμετρος καὶ κολοβή.	523
Ἀκρότομος πέτρα διὰ τί ὀνομάζεται.	14
Ποῖον Μυστήριον ἐφαίερον.	14
Ἀλήθειαν οἱ πολεμοῦντες στυροῦσι καὶ θάπτουσι τὸν Χριστόν.	453
Ἀλάσαστρον τί εἶναι.	314
Ἀλαλαγμός τί εἶναι.	494
Τί δηλοῖ.	494
Ἄλλος ἐπὶ τῶν ὁμοσιῶν λέγεται.	530
Διαφέρει τὸ, Ἄλλος ἀπὸ τὸ, Ἄλλο.	628
Ἀλφάβητα τρία εἰς πῶς Κανὼνα εὐρίσκονται, καὶ διὰ τί.	207
Ἀμάρτημα πᾶν κατὰ ἀφροσύνην γίνεται.	299
Ἀμαρτημάτων χρέος βαρύτερόν ἐστι.	321
Ἀβυσσος καὶ βυθὸς τὰ ἀμαρτήματα ὀνομάζονται.	340
Ἀνυπαρξία τῆς ἐν ἀμαρτίᾳ ὑπάρξεως καλητέρα.	344
Ψυχῆς ἐστὶ θάνατος ἢ Θεὸς ἀλλοτριώσις.	340
Ἀμάρτημα ὅπερ εὗρη ὁ Θεός, ἐκεῖ καίει.	633
Ἀμαρτία ἐρυθρὰ καὶ αἱματώδης ἐστὶ.	3
Φύσει βαρεῖά ἐστι.	21
Ὅσον πολλαὶ καὶ μεγάλας ἀν ἦναι, δὲν πρέπει νὰ προσενοῦσιν ἀπελπισίαν.	21
Τὴν προκοπὴν αὐτῆς ποῖα ἐδήλου.	23
Χώρει τὴν χάριν.	53

Ἡ τῷ Ἀδὰμ ἀμαρτία σκότος καὶ πῶς ἐπροξένησε.	59
Τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς, ὅταν πέσῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν.	60
Οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ.	70 καὶ 298
Πῶς νικᾷ τινὰς τὴν ἀμαρτίαν.	105
Διωκτρία εἶναι καὶ σκυθρωπή.	118
Διὰ τί λέγεται ἄχυρον.	140
Αὕτη ἐξολοθρεύεται, καὶ ἔχι ὁ ἀμαρτωλός.	280
Ἀγνόημα αὕτη διὰ τί λέγεται.	299
Κακὸν ἐστὶν ἄπειρον.	321
Ἀμαρτία θάνατος λέγεται.	589
Γεῦσις αὐτῆς ποῖα.	589
Ἀμαρτία γηράσκει τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τί.	495
Οὐκ ἐστὶν ἀμαρτία ἀσυγχάρητος, εἰ μὴ ἡ ἀμετανόητος.	21
Ἀμαρτωλοὶ οἱ ἀπὸ κανένα πάθος πάσχοντες τί ποιοῦσι.	118
Τούτους παιδεύει ὁ Διάβολος συγχωρήσει Θεοῦ.	259
Οὐκ ἐξολοθρεύονται, ἀλλ' ἡ ἀμαρτία.	280
Ὅταν ἀμαρτάνουν, ἀγνοοῦν καὶ τὴν φανεράν οὖσαν ἀμαρτίαν.	299
Ζωὴ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἐστὶ ζωὴ.	340
Ἀμαρτωλῶν αἱ ψυχαὶ καταβαίνουν εἰς τὸν ᾄδην, καὶ ἐκεῖ κρατοῦνται.	683
Κὰν καταποθῇ ὁ ἀμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν Διάβολον καὶ τὴν ἀμαρτίαν, δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίσῃται.	174
Ὁ θέλων μετανοῆσαι πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνῃς.	316
Αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τίνες.	495
Ἀμέλεια θανάσιμος ἀμαρτία.	303
Ἀμέλεια πρὸ τῷ νὰ μᾶς κυριεύσῃ, πρέπει νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεόν.	112
Ἀμυgdalῆς ξύλον ἀγρυπτίαν γεννᾷ.	13
Ἄμμος παρθενικὴ ποῖα, εἰς τὴν ὑπόσ.	338
Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν, πῶς ἐξηγεῖται, εἰς τὰς ὑπόσ.	184 καὶ 484
Ἀνάκρασις ἐπὶ τῆς ἐν σάρκι οἰκονομίας, πῶς ὀρθῶς λέγεται.	226
Ἀναλήψεως ἑορτὴ τέλος εἶναι ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν.	454
Ποῖοι ἔχουσι λόγους πανηγυρικοὺς εἰς αὐτήν, εἰς τὴν ὑπόσ.	454
Καὶ ἡ γῆ τὰς κρυπτῆρας ἀνακαλύπτει. Καὶ ἄλλα Τροπάρια τῆς Ἀναλήψεως πῶς ἐρμηνεύονται καὶ διορθοῦνται, εἰς τὴν ὑπόσ.	454

Εν τῇ Ἀναλήψει καὶ νεφέλῃ ἦτον, καὶ Χερουβὶμ, καὶ Σεραφίμ, καὶ Ἄγγελοι, καὶ Προφῆται.	459	Με τέσσαρα τινὰ ἀνεπλάσθη.	68
Ἀνάληψις διὰ τί εἶναι σωτηριώδης.	461	Διπλῆς ὢν, πόλεμον ἔχει παντοτινόν.	295
Ὄνομα ἀναλήψεως καὶ ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ παθητικῶς.	454	Ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ἀσθενείας λαμβάνεται.	363
Ἀνάληψιν διὰ τί εἶδον οἱ Ἀπόστολοι.	472	Ἀγαθόν ἐστὶ ἀγαθὸ Θεὸς δημιούργημα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	107
Ἀναλήψεως τῷ Κυρίου οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι κοινωνοὶ γενήσονται.	478	Ἰσχύς τῷ Θεῷ λέγεται, εἰς τὴν ὑποσ.	334
Διὰ τῆς Ἀναλήψεως ἐφιλοτιμήθη ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς νὰ προσφέρῃ τῷ Πατρὶ πολλὰς Υἱοὺς κατὰ χάριν.	480	Ἀνθρώπος λαβὼν Πνεῦμα Ἅγιον τί γίνεται.	646
Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως ἔγινεν ἡ Ἀνάληψις.	483	Εὐθύς ἐκτίσθη.	572
Ἀνάληψις μεθ' ἡσυχίας ἐτελεῖτο.	494	Ἀνθρώπος τρίτον φῶς.	614
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν πρὸς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου.	504	Οὐδὲν ἦν αὐτοῦ εὐτελέστερον, καὶ τῶν ὅλων γέγονε τιμιώτερον.	467
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν, ἀλλ' ἐχ' ἐορτάζομεν αὐτάς.	514	Διὰ τί τῷ ἀνθρώπῳ πλαττομένο, τὸ μυσῆριον τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐφανερώθη, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	150
Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἕκαστος κοινωνὸς ἔσται, εἴγε βούληται.	514	Πῶς εἶναι κατ' εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος.	150
Εν τῇ Ἀναλήψει βάθος καὶ ὕψος εὐρίσκεται.	519	Εἰς τὸν Οὐρανὸν εἶχε νὰ κατοικήσῃ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅχι εἰς τὴν γῆν.	478
Πάντες μὲν ἀναστήσονται, οὐ πάντες δὲ ἀναληφθήσονται.	521	Τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς τῷ ἀνθρώπου ποῖον ἦτον.	479
Ἀναξηράναντι διὰ τί γράφεται, καὶ ἐχ' ξηράναντι.	289	Υἱὸς πάλιν ἐγένετο.	479
Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ διὰ τί ὀνομάζεται ὑπερκόσμιος.	32	Ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει ἐφάνη ἡ Ἁγία Τριάς, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	150 καὶ 219
Γέννησις εἶναι.	184	Ἄννα ἡ τοῦ Φανουὴλ ὡς δι' ὑελίνων ὑμένων ἐβλεπε διὰ τῷ ἀνθρωπίνου σώματος τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου βρέφους δύναμιν.	197
Ἀναστάσις τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ πιστοὶ συνανέστησαν διὰ τῆς πίστεως.	187	Τρυγῶν ἦτον καὶ περιστέρα.	203
Διὰ τί ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως καλεῖται τὸ καθολικὸν τοῦ ἁγίου Τάφου.	405	Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ πῶς εἰσηκίσθη προσευχομένη.	559
Βασιλεία Θεοῦ λέγεται.	423	Ἐξ τέκνα ἐγέννησεν.	559
Ἡ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τὸς ὅρους τῆς φύσεως.	427 καὶ 430	Ἀντιδικομαριανῖται τί ἦτον, εἰς τὴν ἀ. ὑπ.	436
Ἀνάστασις διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐξανάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	444	Ἀντιδόσεως τρόπος ποῖος λέγεται.	226 καὶ 354
Ἀναστάσεις ἑπτὰ ἔγιναν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίῳ, ἡ δὲ Ἀνάστασις αὐτοῦ ὀγδόη εἶναι.	444	Ἀντίδοτος τί ἐνέργειαν κάμνει.	108
Πῶς εἶναι τριήμερος, εἰς τὴν ὑποσημ.	435	Ἀντιχρονισμὸς ποῦ εἰρέσκεται.	484
Διὰ τί ἔγινε τριήμερος.	435	Ἀνώγειον ἐσθραμένον ποῖον εἶναι.	349 καὶ 351
Βεβαιοῦται παρὰ τῶν Ἰουδαίων.	411	Ἀξιώματα δὲν μᾶς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου σοφὴ ἀποκρίσις πρὸς Βαρλαάμ.	609	Ἀπάθεια σωτηρία ἐστὶ ψυχῆς.	498
Ἀνελεήμονας πῶς ὠνόμαζον οἱ Παλαιοί.	304	Ἀπαρχὴ τί εἶναι.	483
Ἀνθομολόγησις τί εἶναι.	205	Ἀπειρον ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ἀ. ὑποσ.	548
Ἀνθρώπος διὰ τί ἐκτίσθη, εἰς τὴν ὑποσ.	411	Ἀπελπίζειν χεῖρόν ἐστι τὸ ἀμαρτάνειν.	364
Πῶς εἰδύται μὲ τὸν Θεόν.	67	Ὁλέθριόν ἐστίν.	303 καὶ 315
Ἀνθρώπος καὶ Θεὸς εἶναι παραδείγματα.	68	Οὐ δεῖ ἀπελπίζεσθαι.	324
		Ἀπλῆτα τί δηλοῖ, εἰς τὴν ὑποσημ.	164
		Ἀποκοπὴ ποῦ εὐρίσκεται.	73 καὶ 109
		Ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ κατὰ Θεοῦ ποῖα νοεῖται.	81 καὶ 333
		Οὐ τοπικὴν αὕτη ποιεῖται μετὰ βασιν'.	541
		Ἀπο-	

Αποστόλων χάρις με τί ὁμοιάζει.	227	Ε'λιξ τῆς ἀμπέλου εἰσίν.	279
Διὰ τί λέγονται ὅτι ἦτον καθαροὶ πρὸ τοῦ Σταυροῦ.	342	Διὰ τί ἐχάρησαν οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ Ἀναλήψει.	474
Με διάφορα ὀνόματα ὀνομάζονται.	346	Γαλιλαίς διὰ τί εἶπον αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοι.	475 καὶ 504
Δίκαιοι καλοῦνται.	312	Αποστόλοις μετὰ τὴν Ἀνάστασιν παρῆν αἰὲς ὁ Χριστός (ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις δηλ.)· ἐφανερώτο δέ, ὅταν ἐβούλετο.	450
Τρισσῶς ἐνήργησεν ἐν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα.	533	Σάλπιγγες ἦτον, μᾶλλον δὲ σάλπιγξ, καὶ διὰ τί.	494
Ψευδῶς κατηγοροῦνται ὅτι μεθύουσιν.	542	Διὰ τί εὐλόγησεν αὐτὰς ὁ Χριστός ἀναλαμβάνομενος.	499
Αὐτοῖς ἐδόθη τὸ τῆς ἀσφαλῆς Θεολογίας χάρισμα.	543	Διὰ τί εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἐκατοίκων, ἣτις ἦτον τῶν Ἑθνῶν.	504
Πρὸ τῆς καταβάσεως τοῦ Πνεύματος δὲν ἐγνώριζον καθαρῶς τὸν Κύριον.	545	Πῶς ἐνεδύσαντο δύναμιν ἐξ ὕψους.	517
Ἀτελεῖς ἦτον.	545	Ποῖα λόγια εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος ἀναλαμβάνομενος.	517
Ὅλας τὰς γλώσσας ἐλάλουν, καὶ ἐχὶ μόνην τὴν Ἑβραϊκὴν.	550	Ἀπρόσιτον τὸ ἀκαταλήπτου μεῖζον.	640
Πῶς ἦτον γαλινόμορφος ἡ καρδιά των.	557	Μὲ τὸ ἀληθινὸν ἐν ἑστὶ.	114
Αποστόλων πλεῖτος ποῖος.	590	Ἀριανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἀκουσίως ὁ Χριστός τὸν Θάνατον ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσ.	388
Απόστολοι πόθεν ἐγνώρισαν ἐν τῷ Θαβῶρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἠλίαν.	599	Ἀρετῶν ἡ δύσκολος ἀρχὴ πῶς μεταβάλλεται.	20
Αποστόλους ἠλεγξαν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας ἐν τῷ Θαβῶρ.	601	Ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ ἐχὶ τὰ πρωτοτόκια, ἢ ἡ παλαιότης.	36
Τὸ ἀκτιστον φῶς εἶδον ἐν τῇ Μεταμορφώσει, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.	603	Σιτᾶρι εἶναι.	140
Αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδον αὐτό.	604	Ἀρετὴ Χριστὸς ποῖα εἶναι.	186
Καὶ ἐνδυναμωθέντες κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς, πάλιν, κατὰ συγκατάβασιν, εἶδον τὸ θεῖον φῶς.	604	Ἀρετὴ ἐκάστη μόλις ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν.	305
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θαβῶρ.	607	Ἀρετῆς ἀθλὸν ποῖον εἶναι.	447
Ἐπέσον καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆ φωτός, καὶ ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆ Πατρός.	607 καὶ 637	Ἀρετὴν ὅπου εὖρη ὁ Θεός, φωτίζει.	633
Εφοβήθησαν ἐν τῷ Θαβῶρ με φόβον τῶν τελείων.	608	Ἀρετὴν καὶ πρότερον καὶ ὕστερον πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα.	285
Αποστόλους τρεῖς διὰ τί παρέλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβῶρ.	627	Ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	299
Ὅλοι ὁμοῦ συνήχθησαν εἰς τὴν Κοίμησιν, τῆς Θεοτόκου ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ.	651	Ἀριστερὰ ἐπὶ κακῇ λαμβάνονται.	36
Θεολόγοι κυρίως εἶναι.	664	Ἀρνησις ἢ κατὰ τὸν Πέτρον ποῖα εἶναι.	371
Καὶ τὰ αὐτῶν συγγράμματα Θεολογία καλεῖται.	664	Ἀρματα με ποῖα ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλιταὶ τοὺς Ἀμαληκίτας.	6
Τοὺς ὕμνους αὐτῶν τὰς εἰς τὴν Κοίμησιν δὲν ἐδυνήθη νὰ εἰπῇ ὁ Ἀρεοπαγίτης.	664	Ἀρπαγὴ νοός πρὸς τὸν Θεὸν πόθεν γεννᾶται.	644
Τί ἔλεγον πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀπαίρησαν.	672 καὶ 674	Πῶς αὕτη γίνεται.	644
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα Ἀποστόλους ἦτον ἐν τῇ κηδεῖα τῆς Θεοτόκου.	687	Ἀρσενοκοίτας ἐθανάτωσεν ὁ Χριστός ἐν τῇ Γεννήσει του, εἰς τὴν ὑπόσιν.	64
Ὡς λαμπάδας ἀναφεν αὐτὰς τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον.	536	Ἀρσις ποῦ γίνεται.	109
Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἐβαπτίσθησαν.	567	Ἄρτος ὁ ἐν τῷ Μυστηρίῳ φαινόμενος καταπέτασμα ἐστίν, εἶδον κρύπτειν τὴν Θεότητα.	328
		Ἀρχιερεῖς δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραννικῶς νὰ ποιμαίνουν.	297
		Ἀρχαὶ διὰ τί λέγονται.	693
		Ἀρχὰς δύο ποῖος ἔλεγε.	199
		Ἀρχαγγελοι διὰ τί λέγονται.	693
		Ἀρχων θαυμαζόμενος ποῖος εἶναι.	296

Α'σβε-

Ασβεστος λίθος τί είναι, εἰς τὴν γ'. ὑπ.	93
Ασέβεια μετὰ τὴν νύκτα ὁμοιάζει.	82
Ασθενείας ἐν καιρῷ τί πρέπει νὰ κάμνη τινάς.	34
Ασθένεια Χριστοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσαυρώθη, ποία ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	430
Ἀσματα πολλὰ ὁ ἄδων ἐνθυμεῖται ὑπὸ Κυρίου.	68
Ἀστήρ ὁ φανείς εἰς τὰς Μάγας τί ἦτον, εἰς τὴν γ'. ὑπόσημ.	78
Διὰ τί ἦτον παράδοξος.	98
Ἀτενίζοντες τί θέλει νὰ εἰπῇ.	505
Αὐτεξέσιον ἄλλως λέγεται ἐπὶ Θεοῦ, ἄλλως ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων.	568
Τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐχολάνθη.	568
Αὐτοῦ ἀντανυμίας πνεῦμα πόσῃν διαφοράν ἐπροξένησε.	44
Ἀφρων ὄνομα δύο σημαίνοντα ἔχει.	332
Ἀχαριστία τί εἶναι, εἰς τὴν α'. ὑπόσ.	320
Πῶς ἐπαιδεύοντο οἱ ἀχάριστοι.	320
Πόσοι ἔλαβον ἀχαριστίαν.	520
Καὶ οἱ ἀχάριστοι πρέπει νὰ εὐεργετῶνται.	320

B

Βαβυλωνίος θυγάτηρ ποία λέγεται.	94
Πῶς ἰάτρισε τὴν ὕβριν, ἣν ἐποίησεν εἰς τὴν Σιών.	94
Ἡ βασιλεία αὐτῆς εἰς τοὺς Πέρσας μετέπεσεν.	94
Βαβυλὼν ποία νοεῖται.	95
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	95
Νήπια αὐτῆς ποία εἶναι.	95
Τὴν τῶν μεσικῶν αὐτῆς ἀρμονίαν ποῖος διέλυσε.	95
Ποταμοὶ αὐτῆς ποῖοι ἦτον.	96
Βαῖον τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπόσ.	255
Βαίων ἐν τῇ ἐορτῇ ἐσφαλμένα, πῶς διορθοῦνται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	256
Λόγοι πανηγυρικοὶ εἰς τὰ Βαῖα τίνες.	256
Διὰ τί μετὰ βαίων εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ κατεδικάσθη ὁ Κύριος, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	283
Βαῖα κατέχειν δεῖ καὶ τῇ χειρὶ καὶ τῇ ψυχῇ.	286
Εἰς ποῖας ἐδίδοντο τὰ βαῖα.	286
Βαίων ἐορτὴ τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	271
Βαπτίζομένῳ παντὶ ἐρίπταται Πνεῦμα Ἅγιον.	144
Βαπτισθεῖς ὁ Χριστός, διὰ τί ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	171

Οἱ ἄλλοι βαπτιζόμενοι ἐνέμενον τῷ ὕδατι ἕως οὗ ἐξωμολογοῦντο τὰς ἀμαρτίας των.	171
Τῷ βαπτιζομένῳ φωνὴ πατρικὴ ἐπαχέτο, εἰς τὴν ὑπόσημ.	151
Οἱ μὲν δι' ὕδατος καὶ πνεύματος βαπτίζονται, οἱ δὲ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	144
Βάπτισμα διὰ τί εἶναι κόκκινον, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	4
Ποῖον αὐτὸ ἐδήλου.	16
Πῶς νὰ γνωρίσῃ τινὰς ἂν ἔλαβε βάπτισμα.	53
Πόθεν παράγεται.	127
Ρύφιν εἶναι τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τί.	128
Ὄνομα τῆς Τριάδος, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεταί τὸ Βάπτισμα, ποῖον εἶναι.	127
Τὴν ψυχὴν καθαρίζει.	128
Φῶτισμα ὀνομάζεται.	131
Γέννησις ὀνομάζεται.	132
Ἐν τῷ Βαπτίσματι πῶς ἀπεκτάνθη ἡ ἔχθρα.	138
Σταυρός αὐτὸ ὀνομάζεται.	138
Βάπτισμα ἐν πυρὶ ποῖον εἶναι.	143
Βάπτισμα πότε ἐλάβανον οἱ Χριστιανοί.	153
Υἷος καινοποιὸν εἶναι.	154
Λουτρὸν ἀναγεννήσεως ἐξ ὁδίου.	155
Καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ περιέχει.	155
Οὕτω βαπτίσματα εἶναι, εἰς τὴν ὑπ.	156
Βάπτισμα Ἰωάννου τί ἦτον.	159
Τοῦτο εἰς μίαν ἐτελείτο κατὰ δύσιν, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	160
Βάπτισμα ὁ Χριστὸς διὰ πόσα αἷτια ἔλαβεν.	174
Βάπτισμα καὶ Πίστις συμφυῆ εἰσι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	128
Διὰ Πίστεως θεμελιούται.	128
Βαπτίζεσθαι δεῖ ὡς παρελάβομεν.	128
Τίνων τύπος ἐστὶ.	392
Δι' αὐτοῦ ἀναγεννώμεθα.	392
Διὰ τί γίνεται εἰς τρεῖς καταδύσεις, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	160
Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ὀνομάσθη.	567
Βαπτίσματος πολλὴ ἐμφῶτις ποία, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	392
Βάπτισμα σύνθετόν ἐστι.	562
Ποῖον αὐτὸ προεδίλωσε.	563
Τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα σφραγίς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται.	563
Διὰ τί κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐλάβανον τὸ Βάπτισμα οἱ Κατηχούμενοι.	567

Βαπτίσματος ἐν τῷ καιρῷ ὁ Χριστὸς ἐ- προσῆχετο.	149
Βάπτισμα μόνον ἐκ ἀρκείᾳ πρὸς τὸ μα- θητὴν γενέσθαι τῆ Εὐαγγελίᾳ, χωρὶς τηρήσεως ὅλων τῶν ἐντολῶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	178
Βαρλααμιτῶν φρόνημα.	74 καὶ 565
Ποῖος σοφῶς ἀπεκρίθη πρὸς Βαρλαάμ.	609
Βαρούχ βιβλίον ἓνα εἶναι μὲ τὸ τῆς Ἰε- ρεμίου.	245. 284 καὶ 616
Καὶ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπό- τητα τῆς Χριστοῦ μαρτυρεῖ.	284
Βασιλεία καὶ ἡ Ἀνάστασις νοεῖται.	336 καὶ 423
Βασιλεία τῆς Θεοῦ ποῖα εἶναι.	689
Βασιλείαν Θεὸς πότε βλέπομεν.	641
Ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν.	641
Αὕτη προσδεκαμένη προτρέπεται εἰς ἀρετὴν.	307
Βασιλεῖς διὰ τί σαυροφόροι ὀνομάζονται.	50
Μὲ πόσον δουλεύουν αὐτοὺς οἱ ὑπὴ- κοοὶ τῶν.	115
Ἐπίσης τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ὑπὴκοοι καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ ἐν καλύβῃ.	145
Βασιλέων ἀληθινῶν προστάγματα οὐχ ὑπερισχύουσι.	313
Τί διαφέρει ἀπὸ τὸν Τύραννον.	313
Βασιλεὺς βασιλέων διὰ τί λέγεται ὁ Χριστός.	639
Βασιλεὺς πρᾶος καὶ δίκαιος ἦτον ὁ Χριστός.	280
Βασίλισσα παρέστη ἐκ δεξιῶν σου, πῶς ἐρμηνεύεται.	680
Βάτου περὶ τῆς ἀκαταφλέκτου ἐπίγραμ- μα τεχνικώτατον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	103
Διὰ τί ἐκαίετο καὶ οὐ κατεκαίετο.	136
Τέρας ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	251
Τὶ ἐδήλου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	252
Τῆς βάτου πρωτότυπον ἦτον ἡ Παρ- θένος, ἡ δὲ βάτος, τύπος τῆς Παρ- θένου καὶ εἰκὼν.	252
Βεβυσμένα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	109
Βηθλέμ τίος ἦτον Τίος.	75
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	92
Κατὰ ποῖον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ εὐ- ρίσκεται.	162
Βία οἱ ὑποτασσόμενοι ἀποστατῶσι.	297
Βία, ἡ ὁ Χριστὸς ἐχρήσατο γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, τί εἶναι, εἰς τὴν β'. ὑπ.	427
Βογόμενοι τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	106
Βοσὸρ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	508
Βουλὴ ἡ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀνεξι- χνίαστος ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	224
Αὕτη εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονο- μίας.	81 καὶ 244

Πῶς γίνεται τινὰς ταύτης ἀγγελος.	81
Βουλὴ Θεοῦ ἀναλλοίωτος.	528
Βουλὴ διὰ τί ἐπροηγήθη ἐπὶ τῆς ἀνα- στάσεως τοῦ Λαζάρου.	262
Βουνοὶ ποῖοι νοοῦνται.	691
Βραχίον τῆς Θεοῦ διὰ τί λέγεται ὑψηλός.	526
Καὶ διὰ τί τὸν κατεβάζει.	527
Βρύχια τί εἶναι.	588
Βυθὸς τί εἶναι.	128

Γ

Γαβριὴλ ἦτον ὁ φανείς ἐν εἴδει ἀσέρος εἰς τοὺς Μάγους, εἰς τὴν γ'. ὑπόσ.	78
Ωδήγησε τὰς Μάγους δι' ἄλλης οδοῦ ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν χάραν τῶν, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	99
Διὰ τί ἐμήνυσε χαρὰν ἀνεκλάλητον.	211
Ἡσύχως καὶ μὲ πραεῖαν φωνὴν εἶπε τῇ Παρθένῳ τὸ, Χαῖρε.	112
Ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἦτον φαιδρός.	228
Διὰ τί εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Κλῖνον τὸ οὖς σου.	212
Περισσότερον ἐφοβεῖτο τὴν Θεοτόκον, παρὰ ἡ Θεοτόκος αὐτόν.	223
Διὰ τί ἄλλος Ἀγγελος δὲν ἀπεσάλη εἰς τὴν Θεοτόκον, εἰ μὴ αὐτός.	223
Τί θέλει νὰ εἰπῇ Γαβριὴλ.	223
Διὰ τί ἐπτά στοιχεῖα ἀναπληροῦσι τὸ ὄνομα του.	223
Ὡς δούλος τῇ Παρθένῳ παρίστατο.	229
Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ γὰ χαίρη.	237
Περιγραπτὸς ἐστὶ καὶ περιοριστός.	366
Αὐτὸς ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνήματος καὶ εὐηγγέλισε τῇ Θεοτό- κῃ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	449
Γαλιλαία ποῖα ἦτον.	504
Γάμος εἰ καὶ ἔννομός ἐστιν, ἀλλὰ προη- γούμενον ἔχει τὸ τῆς σαρκὸς θάλη- μα καὶ κίνημα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	213
Κακὸν οὐκ ἐστὶ.	215
Γαστήρ ἐπὶ Θεοῦ κυρίως νοεῖται.	87
Τί φανερώνει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87
Γέννηα χρησίμως φοβεῖ.	307
Αὕτη ἀπαλλάττει γέννης.	307
Γέννησις Χριστοῦ πρώτη ἐστὶν ἑορτὴ καὶ μητρόπολις.	63
Πόσα καὶ τίνα θαυμάσια κατ' αὐτὴν ἠκολούθησαν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Γέννησις φυσικὴ ὁμοούσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα.	482

Γεν-

Εκ τῆς οὐσίας ἡμῶν ἐστίν.	317
Ἀπὸ δακρύων καθαιρόμεθα.	156
Τὸ δάκρυον ἐκ ἰσομετρεῖται τῷ ὕδατι τῆ βαπτίσματος, ἀλλὰ τὴν ἴσιν τοῦ βαπτίσματος ἔχει δύναμιν.	156
Δαμασκὸς ποῦ νοεῖται.	77
Καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς.	77
Δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῶ λαμβάνονται.	36
Ποῖα εἶναι τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.	581
Δημιουργήματα ἐκ εἰσὶ συνύπαρκτα τῷ Θεῷ.	189
Διάβολος ποῖων Ἐθνῶν εἶναι ἀρχή.	7
Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐνεκράθη.	9
Διὰ τί ὑποτάσσει τοὺς ἀνθρώπους.	9
Διὰ τίνας νικάται.	12
Δελεάσας τὸν Ἀδὰμ, ἐδελεάσθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	25
Ἀλγεύς ἐστάθη ἀφρονέστατος.	25
Παντομίμητός ἐστι ζωγράφος.	29
Εἰς τὴν εἰκόνα ἐμπαθῆ εἰς τὴν φαν- τασίαν, τί πρέπει νὰ κάμνη τινάς.	38
Βασάζει τοξάρι καὶ εἶναι ἑτοιμος νὰ μᾶς σαῖτεύσῃ.	51
Τοξότης εἶναι.	51
Ὑπερηφάνεια αὐτοῦ.	104
Πῶς ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου.	117
Δράκων διὰ τί λέγεται.	130
Λευϊαθὰν ὀνομάζεται.	25 καὶ 130
Βασιλεὺς εἶναι τῶν ἐν τοῖς ὕδασι.	130
Διαβόλος κεφαλὴ ποῖα εἶναι.	130
Δράκων ἦτον ἐμφωλευν τοῖς ὕδασι.	139
Ποῖα δίκτυα ἐμεταχειρίσθη.	164
Εἰς τὰρταρώθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	164
Διὰ τί λέγεται βεβορβορωμένος.	165
Καὶ τῷ Θεῷ ἐφθόνησε καὶ τῷ ἀνθρώπῳ.	56
Εἰς τὸν καὶ ἐκδικητὴς διὰ τί λέγεται.	259
Καὶ θάνατος εἶναι καὶ Ἄδης.	400
Ὅσους πολέμους κατὰ τῆ Χριστοῦ ἐκί- νησε, κατὰ πῆς κεφαλῆς τῆς ἐγύρισαν.	402
Πρῶτον μανθάνει τὰς ῥοπὰς καὶ συγ- καταθέσεις τῆς ψυχῆς, καὶ ἔπειτα ἐπάγει τὰς μηχανάς, εἰς τὴν β'. ὑπ.	320
Εἰς τὴν αὐτὴν τί διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.	557
Πλάνη τόξον αὐτοῦ εἶναι.	51
Ἀπὸ πλάνης ἔχει γεμάτας τὰς σφά- τας τῆς ζωῆς.	465
Τρία ἐλάνθαν αὐτόν· ἡ παρθενία Μαρίας, ἡ σύλληψις τῆ Κυρίου, καὶ ἡ σαύρωσις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218
Διαθήκη Παλαιὰ καὶ Νέα διὰ τί με αἰ- μα ἐγκαινιάσθησαν.	17
Τί διαφέρειν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.	272

Συγκρίνονται αἱ δύο.	623 καὶ 635
Ἡ παλαιὰ μὲν ἀπεβλήθη, ἡ δὲ Νέα εἰσῆχθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	271
Πλατυτέρως νοεῖται ἀντὶ ἀπλῶς γράμ- ματος.	271
Διαπρυσίως τί θέλει νὰ εἰπῇ.	426
Διδάσκαλοι ἡμέτεροι ποῖα δὲν πρέπει νὰ παράδιδεν εἰς τὰ χολεῖα, εἰς τὴν ὑπ.	189
Δίκαιοι ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως κοινωνοὶ γενήσονται.	479
Ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔχουν νὰ λάμψεν.	299
Τίνες αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.	495
Δίκαιος ὡς λέων πέποιθεν.	1
Δικαιοσύνη ποῖα εἶναι.	509
Διπλασιασμός λόγων διὰ τί γίνεται.	448
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	91
Εἰς τὰς δοξολογίας ὀνομάθη ἡ ψαλ- λομένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	91
Δόξα ἐνικῶς καὶ Δόξαι ἐπὶ τῆς Τριά- δος λέγονται.	577
Δόξα Θεοῦ ἡ ἐν τῇ νεφέλῃ ἄλλη ἦτον ἀπὸ τὴν νεφέλην.	624
Δοξολογεῖν πότε οἱ Ἅγιοι συνειθίζον.	18
Δέλοι τί συνήθειαν ἔχον, ὅταν μέλλεν νὰ λαλήσῃ με τῆς αὐθεντίας τῆς.	212 καὶ 229
Δυσωπητικὰ αὐτῶν σχήματα ποῖα.	314
Ἡμερώτεροι πρὸς αὐτοὺς πότε γίνον- ται οἱ αὐθενταί.	448
Δέλοι πνευματικῶς Θεῷ, ποῖοι λέγονται.	540
Δράκοντος ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ φάρμακον εὐ- ρίσκεται.	180
Δυσκόλως θανατοῦται.	157
Δραματοποιία ποῖα λέγεται.	509
Δυνάμεις Ἀγγέλων εἰσὶ καὶ ἄλλαι πα- ρὰ τὰς ἐγνωσμένας.	57
Διὰ τί οὕτω λέγονται.	693
Δύσχρηστος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	312
Δωδεκαημέρου ἡμέρας εὐτάκτως πρέπει νὰ περνοῦν οἱ Χριστιανοί.	123
Ποῖοι πρέπει νὰ καταλύουν εἰς αὐτό.	124

E

Εἰς βδομάς μεγάλην ὑπερέχει τῶν ἄλλων.	288
Καὶ διὰ τί.	288
Εἰς βδομήν διὰ τί εὐλογηθή.	386
Τέλος εἶναι πραγματικὸν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ὄντων.	386
Καὶ ἀρχὴ μουσικῆ τῆς αὐτῶν ἀνακαι- νήσεως.	387

Εἰς-

Εβραίου τῶν χειρῶν τῆς τομῆς θαῦμα τὸ ἐπὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἱστορεῖται.	656	Ὅρος εἶναι πῖον καὶ τετυρωμένον.	695
Εγκαίνια θη τί δηλοῖ.	17	Οὐδὲν ἐκλυτον, οὐδὲ ὕδαρες ἐστὶν ἐν αὐτῇ.	696
Εἰδὼμ τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν α. ὑπ.	414	Ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τρία κανονικά καὶ νόμιμα ἔθνη ἐσηκώθησαν κακῶς καὶ ἀκανονίστως, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	584
Εἴθνη λίθοι νοοῦνται.	114	Ἐκτὸς τριχῶς λέγεται.	218
Αἴβυσσος λέγονται, καὶ δίδουσι φωνήν.	658	Ἐλαιῶν κλάδοι τί σημαίνουν, καὶ ποῖοι αὐτοὺς ἐκράτουν.	286
Εἶδον, καὶ αἰσθητὴν ὄρασιν σημαίνει, καὶ νοητὴν γινώσκω.	104	Ἐλεημοσύνη συγκρατεῖ τὸ φῶς τῶν λαμ- πάδων μας.	304
Οἱ Ἰωάνες διὰ τοῦ Ι γράφουσιν.	104	Διὰ τὴν ἀνελεημοσύνην ἔχομεν νὰ κρι- θῶμεν, καὶ διὰ τί.	309
Εἰδωλολατρεία ἐστὶ τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν καὶ πρῶτον.	109	Στολίζει τὰς λαμπάδας μας.	433
Περιπαίζεται.	485	Οὐδενὶ ἔτιως ὡς ἐλεημοσύνη Θεὸς θε- ραπεύεται.	678
Μοιχεία ἐστίν.	485	Ἐλεημοσύνη καὶ χωρὶς παρθεσίας σώζει.	304
Διὰ τί ἐπικρατεῖ εἰς τὰς περιωστέρας ἀνθρώπους.	485	Ἐλὶξ ἀμπέλου ποία εἶναι.	279. καὶ 313
Λάκκος ἀνδρὸς εἶναι.	273	Ἐλλειψὶς πῶς εὐρίσκεται.	80. 90 καὶ 274
Εἰκόνα ἐμπαθεῖ ἂν στήσῃ εἰς τὴν φαντα- σίαν ὁ Διάβολος, τί πρέπει νὰ κά- μῃ τινος.	38	Ἐμβρυον πόσα χρειάζεται ἕως νὰ τε- λειωθῇ.	220
Εἰρήνην τετραχῶς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός.	81	Ἐμφύσημα Θεὸς ἐκ ἐγένετο ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησεν.	72
Τριχῶς γέγονεν εἰρήνη.	336 καὶ 91	Ζωτικὸν εἶναι, δι' οὗ κτίζονται αἱ ψυχαί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Εἰρήνην δὲν ἔχομεν μὲ τὸν Θεὸν ἐν ὅσῳ δωλεύομεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διά- βολον, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	82	Τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ Ἅγιον, ἥτοι ἡ ἐνέρ- γεια τῆς Ἁγίας Πνεύματος, εἰς τὴν ὑπ.	73
Ἐν ἑαυτοῖς πρέπει νὰ τὴν ἔχομεν καὶ ἐν πᾶσι.	295	Ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, πῶς ἐρμηνεύε- ται.	212
Εἰρήνην ἔχοντες, πάντῳ ἐσόμεθα πλή- ρεις ἀγαθοῦ.	337	Ἐν πρόθεσις τί σημαίνει.	18
Τόπος ἐστὶ χωρητικὸς τῶν χαρισμά- των τοῦ Πνεύματος.	552 καὶ 557	Ἐνέργειαι τῆς Θεοῦ εἰ καὶ φυσικαὶ καὶ ἐσιώδεις, ἢ εἰσὶν ὁμῶς καὶ ἐνυπό- στατοι.	71
Εἶρμός ποῖος εἶναι πεπυκνωμένος ἀπὸ μεταφοράς καὶ ὑπερβολάς.	293	Οὐσία ἐστὶν ἐκάστη, καὶ διὰ τί.	327
Εἶρμός ρητορικὸς ποῖος εἶναι.	277	Ἐνέργειαν τῆς Πνεύματος συμμεμετρημέ- νην ἕκαστος δέχεται.	529
Ἐκκλησία ἡ ἐξ Ἑβραίων σκληρὰ καὶ κα- τάξηρος ἦτον.	14	Ἐνέργεια Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἐνέργεια Διαβόλου τί διαφέρουν.	557
Διὰ τῆς ράβδου τῆς Σταυροῦ ἐξέβλυ- σε ποταμούς Μυστηρίων.	14	Ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος διὰ τί λέγεται Θεαρχικωτάτη.	559
Νέα νόμφη εἶναι τῆς Χριστοῦ, καὶ πότε ταύτην ἐνυμφεύθη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	271	Πᾶσα ἐνέργεια Θεὸς ἐκ Πατρὸς ἀφορ- μαῖται, δι' οὗ δὲ πρόεισι, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφαίνεται.	569
Στεῖρα οὐσα, ἐγίνε πολύτεκνος.	132	Ἐνταφίσις τί δηλοῖ.	415
Ἀλῶνι εἶναι.	140	Ἐντολὰς φυλάττειν δεῖ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	178
Καλοὶ καὶ κακοὶ ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται.	140	Ἐνυπόστατος λέξις, πῶς πρέπει νὰ προσ- τίθεται.	653 καὶ 654
Αὕτη Σιών καὶ διψῶσα εἶναι.	194 καὶ 266	Πῶς ἐκλαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ περισ- σότεροι Θεολόγοι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	662
Ἰερουσαλήμ εἶναι.	363	Ἐνώσις Θεὸς καὶ ἀνθρώπου πῶς γίνεται.	67
Πόλις εἶναι τοῦ Θεοῦ.	268	Ἐνώσεις τρεῖς ἔγιναν ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως.	232
Τί ἦτον πρότερον.	270	Ἐνώσις πόσων λογίων γίνεται.	232
Ἀπὸ τὸ ἐσπέρας ἀρχίζει τὸ νυχθήμε- ρον.	442		
Διὰ τί λέγεται νὰ σηκώσῃ τὰ ὀμμά- τιά της.	446		
Νοητὸν ὅρος εἶναι.	547		

Εἴτα-

Εἰωσις ἡ κατ' ὑπόθεσιν πῶς ὀρίζεται.	232
Πόθεν ἐτομολογεῖται.	232
Εἰσαίφνης τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ.	90
Εἰσανδστάσις διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	444
Εἰσὸδιον τί θέλει νὰ εἰπῇ.	376
Εἰσομολόγησις ἀμαρτιῶν μέγα καλόν.	318
Εἰσορακίζεται καὶ ἐξορακισμὸς τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσημ.	222
Εἰσουςίαι διὰ τί λέγονται.	693
Εἰορτὴ τί εἶναι.	649
Οἱ ἄτοπα ποιοῦντες ἐν ταῖς ἐορταῖς οὐδὲ ἐορτάζειν ὅλως δύνανται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	649
Εἰσικιασμὸς δύο σημαίνοντα ἔχει.	625
Εἰστροφῆς χῆμα πᾶς εὐρίσκεται.	182. 323
Εἰπτα τί σημαίνει.	132 καὶ 559
Εἰρημοὶ δύο ἦτον, ἐν αἷς ὁ Ἰωάννης διέτριβε.	134
Εἰρῶν τί θέλει νὰ εἰπῇ.	585
Διὰ τί αὐτὸ ἀγαλλιᾶται, εἰς τὴν ὑπ.	585
Εἰρῶν θάλασσα διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	2
Εἰρῶν τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ τὸ φανερωθῆναι δηλοῖ.	591
Εἰρῶν θεῖον διὰ τί οἱ ἔχοντες ἅγιοι οὐ κρύπτουσι.	645
Θερμὸς ἐστὶ φύσει.	645
Οὐδὲν αὐτοῦ δυνατώτερον.	669
Εἰσθῆς τῆς Θεοτόκου ποῦ εὐρέθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	667
Εὐας κατὰ ποῖα ἦτον.	56
Κατηργήθη.	56
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	394
Εὐας χρέος πῶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος.	238
Πάλιν εἰς τὸ χρέος ἔμεινε.	239
Αἰέτως ἡπατήθη ἀπὸ τὸν Διάβολον.	497
Εὐαγγέλιον ὁδὸς λέγεται.	133
Εν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ ποῖα λέξις λείπει, εἰς τὴν ὑποσημ.	221
Εὐαγγελίων ὄνομα πόσον εἶναι ποθητόν.	242
Τί θέλει νὰ εἰπῇ Εὐαγγέλιον.	242
Εὐαγγελισμὸς χαροποιὸν ἐστὶ μῆνυμα.	206
Ο Κανὼν αὐτὸς πανευφρόσυνος εἶναι.	206
Ἀρχὴ ἐστὶν ὅλων τῶν ἐορτῶν.	207
Πόσοι πανηγυρικοὶ λόγοι εὐρίσκονται εἰς αὐτὸν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	208
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	242
Εἰς τὴν τύχην κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ὁφάρια ἐν αὐτῇ ἐκ ἐορτίζονται.	208
Οὐ μετατίθεται, εἰς τὴν ὑποσημ.	280
Εὐδοκία Θεοῦ ποῖα λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	81. 569 καὶ 167

Εὐεργεσία τί εἶναι.	110
Οἱ μὴ εὐεργετῆντες πῶς ἐπαιδεύοντο.	110
Ο' εὐεργετῶν διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν πρέπει νὰ εὐεργετῇ, οὐ δι' ἄλλοτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	110
Εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου αὐτῆς πᾶσα ἡ γῆ, πῶς ἐρμηνεύεται.	277
Εὐπάθεια τί θέλει νὰ εἰπῇ.	172
Εὐσέβεια μὲ τὴν ἡμέραν ὁμοιάζει.	82
Πῶς αὕτη ὀρίζεται.	88
Εὐτυχία δυστυχία μὴ χθεῖσαι γλυκύτεραί εἰσι.	125
Εὐφραδᾶ τί σημαίνει, εἰς τὴν α. ὑποσ.	75
Ἀπόγονος ἦτον τῆς φυλῆς τῆς Ἰουδα.	75
Εὐχαριστίας Μυστήριον ποῖον ἐδήλου.	16
Εὐφραῖμ ὁ νεώτερος ὑπερέβαλε τὸν Μανασσῆν τὸν πρεσβύτερον κατὰ τί.	35
Τίνος τύπον εἶχον οἱ δύο.	35
Εὐφροσύνη καὶ εὐλάβεια ἐναντία ὄντα ἐνοῦνται.	277
Εὐφροσύνη πλατύνει τὸ σῶμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ.	311
Εὐχθραί τρεῖς ποῖαι.	111
Εὐχθρα ἡμῶν δράκων ἦτον.	139
Εἰς οὐκ ἐπὶ διαρισμένου χρόνου τίθεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	436

Z

Ζαχαρίας ὁ τοῦ Προδρόμου Πατὴρ ἀρχιερεὺς ἦν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	125
Εν τῇ τῶν Παρθένων χάρις ἔβαλε τὴν Θεοτόκον μετὰ τὸ γεννηθῆναι.	470
Ποῦ ἐφονεύθη.	470
Ζεῦχος τρυγόνων καὶ περιτερῶν τί ἐδήλω.	203
Ζῆλος πυρός τίς ἐστὶ.	116
Ο' ζῆλος τί ἔκαμε τὰς τρεῖς Παῖδας.	544
Ὁμοιος εἶναι τοῖς ἀνδράσι τῷ πυρός.	544
Τὸ πῦρ τῷ ἐνθέρῳ ζῆλῳ εἶναι ἀνίσχυτον.	610
Ζηλοτυπία κατὰ δύο τρόπους λέγεται.	321
Ζύμη καὶ ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται, καὶ ἐπὶ κακοῦ.	351
Ζῶα ποῖα ἐπροσφέροντο εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ γεννήσει ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκῆ παιδίου, καὶ τί ἐδήλων.	203
Ζωαρχικὸν ἡ λέξις εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται.	689
Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου διὰ τί λέγεται ζωαρχικόν.	689
Ζωὴ ἡ προτέρα τῇ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑστέρα πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς δόξαν Θεοῦ.	285
Πανήγυρις εἶναι ἡ παρῆσα, εἰς τὴν ὑπ.	304
Ζωή	

Ζωὴ ἀμαρτωλῶν ἐκ ἑστὶ ζωή.	340	Ἦχοι μεγάλοι καὶ βίαιοι τί κάμνουν.	546
Ζωὴ ψυχῆς ποία εἶναι.	340	Ἦχου Δ. ἐπίγραμμα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	207
Ζώνη Θεοτόκου πᾶς εὐρέθη, εἰς τὴν ὑπόσ.	667	Ἦχος ἑορταζόντων ποῖος εἶναι.	672
Ζωτικὴ πῶς ἦτον ἢ τῷ Πνεύματος πνοή.	546	Ἦχον τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν ἐλθόντα ποῖα ἐπροσήμαιναν.	546

Η

Ἦδοναὶ αἰσθάνονται φθείρεσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.	39	Θαβῶρ διττὸν εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	585
Ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα πρέπει νὰ προφυλάττεται τινάς.	42	Ἰταβύριον ὀνομάζεται.	585
Τελείων ἐστὶ τὸ προσομιλεῖν αὐτοῖς, καὶ μὴ ἀπάγειν τὸν νοῦν τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας.	41	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	585
Ἠλίας διὰ τί παρέστη τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θαβάρ.	599	Διὰ τί εἰς αὐτὸ μετεμορφώθη ὁ Κύριος.	606
Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι.	599	Θαβῶρ συγκρίνεται μετὰ τὸ Σίναϊον.	623
Ἠλέγξε τοὺς Ἀποστόλους.	601	Διὰ τῶν δύο συγκρίνονται αἱ δύο Διαθήκαι.	624
Ποῦ εἶναι.	640 καὶ 503	Ἐπουράνιον ἔγινε.	643
Ρίψας τὴν μιλωτὴν, ἀνελήφθη.	492	Θαιμὰν τί δηλοῖ.	102
Ὡς εἰς Οὐρανὸν ἀνελήφθη.	503	Θάλασσα Ἐρυθρὰ εἰς τίνος τύπον παραλαμβάνεται, εἰς τὴν ἁ. ὑπόσ.	4 καὶ 146
Ποῖαι ἀρεταὶ αὐτὸν αἰνέησαν.	503	Διὰ τί λέγεται ὅτι πάλιν ἐξηράνθη.	158
Ἠλῖος ἔρριψε τὸ φῶς τοῦ εἰς τὰς πόδας τοῦ μεταμορφωμένου Χριστοῦ.	601	Κόλπος αὐτῆς διὰ τί λέγεται μαῦρος.	158
Ἠλῖος δικαιοσύνης διὰ τί λέγεται ὁ Χριστός.	429	Θάλασσα μερικὰ ὑψηλότεραι εἶναι τῆς γῆς.	338
Ἠλῖος φῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναβαίνει.	617	Καὶ οὐ καταποντίζουσιν αὐτήν.	338
Καὶ τὸ ὁρᾶν παρέχει, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν αὐτό.	625	Θάλασσα διὰ τί λέγεται τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ.	447
Πῶς ὡς ἡλῖος ἔλαμψεν ὁ Χριστός ἐν τῷ Θαβάρ.	630	Θάλασσα πρώτη καὶ θάλασσα ἐσχάτη ποία εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	540
Ἄλλο ὁ ἡλῖος, καὶ ἄλλο τὸ φῶς αὐτοῦ.	630	Θάνατον ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησε.	56 καὶ 498
Ἠθέλε σβεσθῇ, ἀν δὲν ἐκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ μεταμορφωμένου.	634	Οἱ ἄνθρωποι θάνατον δὲν λαμβάνουν χωρὶς λύπην.	196
Ἡμέρα δυνάμεως ποία λέγεται, εἰς τὴν β. ὑποσημείωσιν.	4	Θάνατος προσαχθεῖς ὑπὸ τῷ Κυρίου, ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν, εἰς τὴν ὑπόσ.	388
Εἶναι ἡ μέλλουσα τῶν ἀγίων κατὰστασις.	82	Θάνατος τί εἶναι.	400
Εἶναι ἡ ἐνσαρκος οἰκονομία.	111	Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν.	400
Ἡμέρα λέγεται ἡ παρούσα ζωὴ, εἰς τὴν β. ὑποσημείωσιν.	82	Ἐξοδος διὰ τί ὁ θάνατος ὀνομάζεται.	599
Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	242	Πότε ἔχει τελείως νὰ καταργηθῇ.	498
Ἡρακλῆς μυθολογία, εἰς τὴν ἁ. ὑπόσ.	168	Θάνατος ψυχῆς ποῖος εἶναι.	340
Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τί ἦτον.	77	Θάπτειν ἐντίμως τὸν Κύριον τί ἐστὶ.	416
Καὶ τετράρχης ὀνομάσθη, εἰς τὴν ὑπ.	77	Θαρρεῖν, ὁλεθριὸν ἐστὶ.	315
Πῶς ἐρμηνεύεται.	99	Θαρσεῖς ποῖοι εἶναι.	80
Τί τέλος ἔδωκεν.	99	Θεαρχικωτάτη διὰ τί λέγεται ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος.	559
Ἡσαΐας διὰ τί ἐσερήθη τὸ χάρισμα τῆς προφητείας.	190	Θεῖα ἀπὸ τῶν ἀνθρωπείων καταμανθάνονται.	267
Ἡσυχία τίς ἐστὶ μήτηρ.	641	Θειότης τί θέλει νὰ εἰπῇ.	366
Ἠχος πανηγυρικὸς ποῖος εἶναι.	207	Θέλεις ἀνθρώπῳ ὑπὸ Κυρίου ἐτοιμάζεται.	568
Ἠχος ὁ πρῶτος πάντων τῶν ἄλλων ἐστὶ λαμπρότερος, καὶ πῶς ἄλλως λέγεται.	418	Θεολογία τῆς Ἀγίας Τριάδος ποία.	543
		Θεολογία συμβολικὴ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπ.	527
		Καταφατικὴ καὶ Ἀποφατικὴ ποία.	602
		Τὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν Θεολογία λέγονται.	664

Θεολόγοι κυρίως ποῖοι εἶναι.	664	Θεοῦ ὁ παρακούων οὐ δύναται νὰ γλυ- τώσῃ ἀπὸ τὰς χειράς του.	33
Θεὸς Λόγος ἐγένεν ἄνθρωπος ἢ κατὰ τρο- πὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν.	65 καὶ 85	Θεὸν ἔχει χρέος νὰ ἐνθυμᾶται καθε- Χριστιανός.	42
Θεοῦ πάθος πῶς οὐ λέγεται.	226	Θεῷ εὐχαριστεῖν πρέπει πάντοτε.	46
Διὰ τί κατέβη εἰς τὴν γῆν.	67	Θάνατον οὐκ ἐποίησεν.	56
Ἐνώσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου πῶς γί- νεται.	67	Πρὸ τῶν αἰώνων εἶναι.	72
Ὅλον τὸν Ἀδάμ οὐσιούται.	69	Πῦρ εἶναι καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν.	93
Ἐγεννήθη ἐκ τῆ Πατρὸς ὑπὲρ αἰτίαν τελικήν.	72 καὶ 353	Διὰ τί παρεχάρησε νὰ προσκυνῇ τὴν Κτίσιν οἱ ἄνθρωποι, εἰς τὴν ὑπόσ.	119
Οὐκ ἠλλοίωσε τὴν φύσιν ἐν τῷ σαρ- κοῦσθαι.	85	Οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν νοεῖται.	114
Πῶς πρὸ Ἑωσφόρου γεννᾶται.	86	Ἵπὲρ πᾶσαν θείαν ἐστὶ καὶ ἀφαίρε- σιν, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	150
Πῶς ἠπάτησε τὸν Διάβολον.	117 καὶ 161	Οἰκειότερα αὐτῷ μᾶλλον ἢ Ἀποφα- τικῇ καὶ Ἵπεροχικῇ Θεολογίᾳ τῆς Καταφατικῆς καὶ Θετικῆς.	151
Μὲ τὸν κεραμέα ἐπαρωμοίασεν ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου.	129	Οὐ νοεῖται, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων εἶναι πιστεύεται.	151
Ἀναρχος ἐστὶ κατὰ χρόνον.	159	Τὰ ἐπ' αὐτῇ καταφασκόμενα δύναμιν ἔχουσιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως.	151
Χαίρει νὰ ὀνομάζεται Λόγος.	160	Ἡ Ἵπὲρ καὶ ἡ Αὐτὸ ἐπ' αὐτοῦ λέ- γεσθαι ἐπενοήθησαν.	151
Ἡ ἐπὶ τῇ θρόνου καθέδρᾳ αὐτῇ τί εἰκονίζε.	190	Καὶ τὴν ὕλην τῶν ὀντων παράγει καὶ τὸ εἶδος.	188
Δὲν ἠνώθη ἀμέσως τῷ σώματι, ἀλλὰ κατὰ τάξιν διὰ τῆς ψυχῆς.	221	Οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιη- μένων ἐστὶ δημιουργός.	189
Κατάβασις αὐτῇ ἢ ἐνανθρώπησις ἐστὶ.	291	Πάντα δυνατὰ τῷ Θεῷ.	215
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἀναιρεῖται.	397	Διὰ τί ὁμοιοῦται μὲ τὸν λέοντα.	224
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἔγιγε σὰρξ.	73	Διὰ τί λέγεται Παντοκράτωρ.	229
Τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ἔλκει εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.	492	Τρία πράγματα δὲν δύναται ὁ Θεός νὰ κάμῃ.	232
Θεὸς διὰ τί λέγεται ὅτι κοιμᾶται, καὶ ὅτι ἐξυπνᾷ.	527	Ἀχάρητός ἐστι τῷ Παντί.	234
Θεὸν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ.	548	Πάντοτε νικᾷ εἰς τὰς δωρεάς.	239
Φῶς ἐστὶ.	560	Συγκαταβάσει χρώμενος, ἐνοῦται μὲ τὸν ἄνθρωπον.	67
Θεοῦ οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν ἑδεῖς μετέχει, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐνέργειαν καὶ χάριν αὐτοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	566	Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ἀλλήλων πα- ραδείγματα.	68
Πανταχοῦ ἐστὶ κατ' οὐσίαν, καθ' ὑπό- στασιν, καὶ κατ' ἐνέργειαν.	566	Μέγεθος αὐτοῦ ἀκατάληπτον.	265
Μία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ κίνησις καὶ ἐνέργεια, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	569	Ἐκ τῶν αἰτιατῶν ὑμνεῖται.	267
Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεοὺς διακρινεῖ, πῶς ἐρμη- νεύεται.	335 καὶ 642	Καταβάσεις Θεοῦ διάφοροι.	290
Θεὸν ἀκαθάρτῳ ἐνωθῆναι ἀδύνατον.	654	Ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν οὔτε νοεῖται, ἄτε λέγεται.	365
Θεὸς Ἅγιος ἐν ἁγίοις ἀναπαύεται.	654	Ἀπειλεῖ γένναν, ἵνα γέννης ἀπαλ- λάξῃ.	307
Μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται· καὶ μᾶλλον νοεῖται ἢ λέγεται.	487	Πᾶσαν τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει.	267
Φράσαι μὲν Θεὸν ἀδύνατον, νοῆσαι δὲ ἀδυνατώτερον.	487	Χεὶρ ἐπ' αὐτοῦ πῶς νοεῖται.	267
Ἀσχημάτιστός ἐστι καὶ ἀσύνητος.	267	Θεότης λέγεται καὶ ἡ θεία ἐνέργεια.	117
Θεὸς καὶ ἀγαθὸς ἐν ἐστὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	307	Τί εἶναι αὕτη.	117
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσιν.	307	Ἐσώθεν αὕτη ἦτον κεκρυμμένη ἐν τῷ Χριστῷ.	117
Πᾶν ὃ λέγομεν ἢ νοοῦμεν περὶ Θεοῦ, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ταῦτα λέγομεν ἢ νοοῦμεν.	544	Ἀποπληρωτικὴ εἶναι πάντων.	260
		Οὐ μερικεύεται.	354
		Οὐκ	

Οὐκ ἔστιν ὡς εἶδος.	354
Ἀχώριστος αὐτὴ ἔμεινε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Κυρίου.	387 καὶ 396
Ἀπειρός ἐστὶ καὶ ἀπεριόριστος.	397
Ἀπαθὴς ἦτον.	398
Θεότης τῆ Χριστοῦ μία ἦτον καὶ ἀμέριστος.	405
Οὐδὲν αὐτῆς ὠραιότερον.	414
Οὐδὲν αὐτῆς τελειότερον.	427
Δόξα λέγεται.	448
Οὔτε ἀναβαίνει, οὔτε καταβαίνει.	486
Θεότης σῆμα ποῖον εἶναι.	534
Οὐκ ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος ἐκ μεταμελείας.	543
Καὶ τῆς Θεότητος ὡς Θεαρχίας ὑπερέχει ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν.	560
Θεότης διὰ τί λέγεται ἐμφερὲς τῷ φωτί.	602
Οὐ μερίζεται εἰς τὰ πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος.	627
Ἐπὶ τὰ σημαίνόμενα ἔχει.	635
Ἀόρατός ἐστι καὶ ἀμέθεκτος, καθὼς σημαίνει τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.	636
Θεότης ἡ σημαίνουσα τὴν Θεοποιὸν ἐνέργειαν καὶ χάριν με ποῖα ὀνόματα μεγαλύνεται.	636
Τὰ Σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἐτήρει παρ' ἑαυτῇ.	18
Θεοτόκος Παράδεισος εἶναι.	51
Δι' αὐτῆς ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ καλὰ.	51
Πῶς μεγαλύνει τινὰς αὐτήν.	52
Καὶ πῶς σμικρύνει.	52
Πρεσβεύει ὑπὲρ ἡμῶν καὶ κατασχύνει τὰς ἐχθρούς.	52
Οὐ μόνον κατὰ τὸ σῶμα ἦτον ἀγνή, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν.	70
Καὶ ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰεῦδα ἐκατάγετο, καὶ ἀπὸ τὸ γένος τῆ Δαβίδ.	76
Ράβδος εἶναι καὶ κλάδος.	76
Διὰ τί λέγεται ὅρος δασὺ καὶ κατὰ τὰς ψυχάς.	76
Κοιλία αὐτῆς διὰ τί μετὰ τὸ ποικίλη παρομοιάζεται.	80
Καὶ μητέρα ποιεῖ, καὶ παρθένον ταύτην διατηρεῖ ὁ Υἱός της.	86
Ἐπρωτοτύπο ἀπὸ τὴν βάτον.	102 καὶ 251
Τὸ θαῦμα αὐτῆς ἀνώτερον εἶναι τοῦ θαύματος τῶν τριῶν Παίδων.	118
Τὸ σῶμα εἶχε καθαρώτερον τῶν ψυχῶν τῶν ἀγίων.	123 καὶ 228
Ἀνωτέρα ἦτον παντὸς λογισμοῦ μεμολυσμένου.	228
Κάθε γλῶσσα καὶ νοῦς σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ τὴν ὑμνῇ.	152

Παρθένος ἦτον πρὸ τόκου, καὶ ἐν τόκῳ, καὶ μετὰ τόκον.	85. 175 καὶ 227
Σύμβολον αὐτῆς ὁ ἐπηρμένος θρόνος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	190 καὶ 366
Αὐτὴν μὲν τὸ Σεραφίμ, τὰς ἀγκάλας δὲ αὐτῆς ἡ λαβὴς εἰκονίζει.	192
Ποία ἦτον ἡ ῥομφαία ἡ διεληθῆσα τὴν καρδίαν της.	197
Χαράν ἀνεκλάλητον αὐτὴ ἐπροξένυσε.	211
Τί θέλει νὰ εἰπῇ τὸ, Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὅπου ἤκουσε.	211
Ἡσύχως καὶ πραεῖα τῇ φωνῇ τῆ Ἀγγελου ἤκουσε τὸ, Χαῖρε.	212
Σύλληψις αὐτῆς διὰ τί ἦτον ἄσπορος.	212
Χωρὶς ὠδίνος ἐγέννησε, καὶ διὰ τί.	213
Χάριν ποῖαν εὔρε παρὰ τῷ Θεῷ.	215
Οὐκ ἀπιστοῦσα εἶπε τὸ, Πῶς ἔσται μοι τοῦτο.	214
Διὰ τί δὲν ἐκαταδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου, ὡς ὁ Ζαχαρίας.	214
Ἀφιερωμένην εἶχε τῷ Θεῷ τὴν Παρθένην.	215
Φιλοδωρεῖ τὰς ἑαυτὴν ὑμνοῦντας.	216
Πρώτη εἶδε τὸν Χριστὸν ἀναστάντα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	664
Δι' αὐτὴν ἀνοίχθη ὁ τάφος.	664
Διὰ ποίας αἰτίας πρέπει νὰ χαίρῃ.	664
Καὶ μετὰ τὸ γεννηθῆαι ἐτάχθη ἐν τῇ χάριτι τῶν παρθένων.	470
Θεοτόκος ὄνομα ἅπαν τὸ Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας συνίστησι.	216 καὶ 482
Ποίας χάριτος ἔλαβεν ἐκ τῆς ἐπελευσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.	218
Δημιουργικὴ δυνάμει τοῦ Πνεύματος συνέλαβε, καὶ ὅχι μετὰ τὰς φυσικὰς.	219
Ἐν τῇ συλλήψει αὐτῆς ἡ Τριάς ἐφανερώθη.	219
Τὸ σχῆμα τῆ Ἀγγελου ἐκ ἐδειλίσε.	222
Διὰ τί ἐταράχθη.	222
Πτῶσιν τῆς Προμήτορος πόθεν ἤξευρε.	222
Νεφέλη ἦτον, καὶ διὰ τί.	225
Οὐχ ἀπλῶς Παρθένος, ἀλλὰ ἡ Παρθένος λέγεται.	225
Πλήρωμα χάριτος αὐτῆς μετὰ τί ὁμοιάζει.	227
Τὸ πλήρωμα τῆς χάριτός της τριχῶς νοεῖται.	227
Διὰ τί Ἀγνή λέγεται.	228
Τὸ γεννηθῆαι αὐτὴν ἀφθόρως τῇ συλλαβεῖν παραδοξότερον.	229
Τὸ ὄνομα αὐτῆς τί δηλοῖ.	230
Κυρία ἐστὶ διττῶς.	230
Ἐν αὐτῇ ἐνάθησαν παρθεῖα καὶ τόκος.	232

Τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Παρθένου
οὐ δύναται ὁ Θεὸς δεύτερον ποιῆσαι. 232
Αἱ ρήσεις τῶν Προφητῶν, καὶ τῆς Νόμου
τὰ σύμβολα αὐτὴν προετύπωσαν. 233
Καλλονὴ τῆς Ἰακώβ πῶς λέγεται. 235
Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἄγγελος ναὶ
χαίρει. 237
Πᾶσα κτίσις τὸ Χαῖρε, αὐτῇ κραυγάζει. 237
Διὰ τί ἔχαιρε. 238
Ἐπλήρωσε τὸ χρέος τῆς Εὐας, καὶ
ἔμεινε πάλιν εἰς τὸ χρέος. 239
Τὴν πρὸς Ἀβραὰμ ὑπόσχεσιν ἐτε-
λείωσε. 240
Πνεῦμα Ἄγιον πότε εἰς αὐτὴν ἐπῆλθε. 243
Εὐθύς ἐν τῇ συλλήψει ἦτον Μήτηρ. 244
Τῇ προπατορικῇ ἀμαρτίᾳ ὑπέκειτο. 243. 248
Πύλη κεκλεισμένη ἦτον. 122
Οὐδέποτε παραλείπεται παρὰ τῷ Τίῳ της. 697
Τὰ αὐτῆς πάντα εἶναι παράδοξα. 666
Θεοτόκος διὰ τί ὀνομάζεται Ὅρος. 659
Καὶ τῶν Οὐρανῶν ἀσυγκρίτως ὑπερέ-
χει. 659 καὶ 680
Θάνατος αὐτῆς διάβασις ἐστὶ πρὸς
ζωὴν. 659 καὶ 690
Ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτῆς ἐπῆρθησαν αἱ
οὐράναι πύλαι. 660
Ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Τίον, ὅταν
παρέδιδε τὸ Πνεῦμα. 661 καὶ 675
Καὶ ποῖα ὁ Τίος πρὸς αὐτήν. 677
Αὐτὴ μόνη μεθόριον οὐσα μεταξὺ τῆς
Κτίσεως καὶ τῶν κτισμάτων, διανέμει
εἰς Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους τὰς χά-
ριτας κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐ-
τὴν ἔρωτος. 661
Ἐν τῇ αὐτῆς Κοιμήσει οἱ Ἄγγελοι τί
ἔλεγον. 661
Πᾶς διέτριβε, καὶ πᾶς ἐκοιμήθη. 663 καὶ 695
Φθορὰν ἔλαβεν, οὐχὶ δὲ καὶ διαφθο-
ράν. 666 καὶ 667
Συνδόνες αὐτῆς καὶ ἱμάτια ποῦ ἀπε-
τέθησαν. 667
Τύπος ἦτον αὐτῆς ἡ Σκηνὴ καὶ τὰ ἐν
αὐτῇ πάντα. 668
Ἦτοι ἡ Λυχνίς, ἡ Τράπεζα, τὸ Θυ-
μιατήριον, ἡ Στάμνος, ἡ Ῥάβδος, ἡ
Πλάκα, ἡ Κιβωτός. 669
Νόμοι φύσεως πόσοι ἐν αὐτῇ ἐνική-
θισαν. 675
Χάριν καὶ ἀρετὰς τῆς Θεοτόκου πῶς
ἐμποροῦμεν ναὶ ἀποκτήσωμεν. 678
Ὡς Βασίλισσα παρίσταται τῷ Θεῷ. 680
Ἀπ' αὐτῆς οἱ Ἄγγελοι δοξάζουσι τὸν
Θεόν. 680

Διὰ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐβεβαιώθη
καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν,
καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Τίου της. 681 καὶ 685
Ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατέβη εἰς τὸν Ἄδην. 683
Σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται εὐρυχω-
ρότατον. 684
Ὁ λέγων αὐτὴν ὡς διὰ σαλῆνος γεν-
νῆσαι, ἁ Θεός ἐστι, εἰς τὴν ὑπόσημ. 684
Καρπὸς αὐτῆς ἀκατάληπτος. 685
Μᾶλλον δὲ, ἀκαταληπτότερος. 685
Τὸ σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται ζωαρ-
χικόν. 689
Ἐπρεπε ναὶ εὐρίσκεται εἰς τὰ βασι-
λεια τοῦ Τίου της. 694
Τόσας πολλὰς γονυκλισίας ἐποίει,
ὥστε ἐβαθούλωσαν αἱ πλάκες. 695
Μεσίτις ἐβάλθη μεταξὺ τοῦ Τίου της
καὶ τῶν ἀνθρώπων. 464
Οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ δι' αὐτῆς. 464
Καύχημα εἶναι τῶν ὁρθοδόξων. 477
Μακαρία εἶναι ἡ κοιλία της. 501
Θεοτόκος, ἐκτὸς τῆς Θεᾶς, πάντων ἀνα-
τέρα ὑπάρχει. 580
Σημεῖον ἦτον παράδοξον καὶ τεραστι-
κόν. 580
Παρθενίας ἀπαρχὴ αὐτῇ ἐπιγράφεται. 580
Τὸ κατ' αὐτὴν Μυστήριον ἀνεξιχνία-
σόν ἐστι καὶ ἀπορον καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας. 581
Ἡμεῖς χρέος ἔχομεν ναὶ μακαρίζωμεν
τὴν Θεοτόκον ὑπὲρ τὴν μακαρίσασαν
αὐτὴν γυναῖκα, εἰς τὴν ὑπόσημ. 501
Χρέος ἔχομεν ναὶ ψάλλωμεν εἰς αὐτὴν
τὸ „Ἀξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς“. 520
Οὐχ ὑπέκειτο εἰς τὸν περὶ καθαρσίων
νόμον, ὡς μὴ σπερματισθεῖσα καὶ
τεκοῦσα. 202
Σιβύλλα περὶ αὐτῆς προεἶπεν, εἰς τὴν
ὑποσημείωσιν. 64
Κιβωτός ἐστι τοῦ Οὐρανοῦ. 64
Ἡ γαστήρ καὶ ὑπέραινος ἦτον καὶ
πρὸ τῆς ναὶ συλλάβῃ, εἰς τὴν β. ὑπ. 227
Τὰ κατὰ τὴν Θεοτόκον θαυμάσια ἔξ
εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 616
Εἰς τὰ ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἁγίων
εἰσηλθε. 647
Εὐλογία αὐτῆς κληρὸς πολυτίμος. 651
Τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτουσα τῷ
θανάτῳ, ὑπερφύης ἦτον. 652
Ἀΐετη καὶ ἀνελήφθη εἰς Οὐρανόν, εἰς
τὴν ὑποσημείωσιν. 652 καὶ 653
Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ νεκρὸν ὄν
ἦτον δεδοξασμένον καὶ λάμπον. 655
Δόξα τῷ Θεῷ περιέσκεπεν αὐτό. 657
Ὅρος

Ὁρος οὐσα, ἐπάνω τῶν βουνῶν ἀνέβη.	659	Θρίαμβος τί θέλει νὰ εἰπῇ, καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	9
Διὰ τί λέγεται γῆ ἄβατος καὶ διψῶσα.	212	Θρόνος ὃν εἶδεν ὁ Ἡσαΐας, τί εἰκονίζε.	190
Πόσων χρόνων ἦτον ὅταν ἐκοιμήθῃ, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	648	Θρόνοι οἱ τῶν Ἀγγέλων τί δηλοῦσι.	692
Βλασὸς ὠνομάσθῃ, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	56	Θεωρητικὴ πόσις καλεῖται.	336
Παρθένος ἦν ἀειπάρθενος.	86	Θεωρίας εἰς ὅρος πῶς τινὰς ἀναβαίνει.	359
Θεοτόκου ταπεινοφροσύνης ὕψος ἐκπληκτικώτατον.	248	Θεωρίαί τρεῖς εἶναι.	452
Κιβωτὸς εἶναι ἔμφυχος.	249	Θεωρίαν πνευματικὴν πῶς τις δέχεται.	560
Κλίμαξ καὶ πύλη εἶναι τῆς Οὐρανοῦ.	250	Θεωρία τῆς προσώπου Κυρίου μόνη εἶναι πληρεστάτη μακαριότης.	522
Πρὸ τοῦ συλλαβεῖν σωματικῶς, συνέλαβε πνευματικῶς τὸν Θεὸν Λόγον.	254	Θεωρία μία τοῦ Κυρίου ὑπερβαίνει ὅλα τὰ μαρτύρια.	522
Διδάσκαλος καὶ παράδειγμα εἶναι τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς ψυχῆς.	254	Θεωρία τῶν Μαρτύρων οὐ μικρόν ἐστιν.	522
Βιβλίον εἶναι ἐσφραγισμένον.	263	Θέωσις ἀγέννητος ποῖα εἶναι.	242
Μεγάλη εἶναι ἀληθῶς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.	306	Οὐκ ἔχει γένεσιν.	242
Μὲ ποῖον τρόπον μεγαλύνεται, εἰς τὴν β'. ὑπόσημείωσιν.	319 καὶ 367	Θέωσις τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	400
Ὡς περ διὰ τῆς Υἱοῦ ἐφιλιώθημεν τῷ Πατρὶ, ἔτω διὰ τῆς Θεοτόκου φιλιονόμεθα τῷ Υἱῷ.	319	Θέωσις τῆς ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνης φύσεως πότε ἐφανέρωθῃ.	593
Δόξα αὐτῆς ἀσύγκριτος ὑπάρχει μὲ τὰ Χερουβὶμ καὶ μὲ τὰ Σεραφίμ.	366	Θεώσεως χάρις ἀσχετός ἐστι καὶ ὑπὲρ φύσιν.	612
Δι' αὐτῆς καταβάλλομεν τὰς ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας.	319	Θηλάσαντες διὰ τί λέγεται περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Χριστιανῶν.	261
Ὡς ὅλη τῇ Κτίσει οὐκ ἔστιν ἴσον, ἢ μείζον αὐτῆς.	366	Θυμοῦ ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ποιῇ τινὰς τὸν Σταυρόν.	50
Θεοτόκος ἐνεργητικῶς λέγεται, καὶ οὐχὶ Θεότοκος παθητικῶς.	367		
Εἴ τις ἐλέγει αὐτὴν Θεοτόκον, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος.	366		
Καὶ ὅτως καὶ μόνη Θεοτόκος ἐστίν.	482		
Κατὰ δύο τρόπους λέγεται Θεοτόκος, εἰς τὴν β'. ὑπόσημείωσιν.	367		
Δόξα αὐτῆς εἶναι δόξα καὶ τοῦ Υἱοῦ.	412		
Δεινοπαθῆ αὐτῆς λόγια ποῖα.	412		
Διὰ τῆς πρὸς τὰ πάθη τοῦ Υἱοῦ λύπης ἔδειξεν ὅτι εἶναι γνησίᾳ Μήτηρ.	412		
Πῶς λέγεται εὐρυχωρότερα πῶν Οὐρανῶν.	684		
Χρεώστης εἰς αὐτὴν εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	548		
Αἰτήσεις αὐτῆς ἐκπληροῖ ὁ Υἱὸς τῆς.	548		
Εἰς αὐτὴν ἐκαινοτομήθησαν τὰ καινότευτα.	549		
Οὐ συνήφθῃ τῷ Ἰωσήφ μετὰ τὸν ἀσπορον τόκον, εἰς τὴν α'. ὑπόσημ.	436		
Χάριτος τῆς Θεοτόκου κοινωνὸς οὐδεμία ἄλλη γίνεται.	580		
Τὰ δευτερεῖα ἔχει τῆς Ἀγίας Τριάδος.	485		
Τίνα λόγια εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Υἱὸς τῆς ἀναλαμβανόμενος.	491		
		Ἰακώβ πῶς ἄλλαξε τὰς χεῖράς τε σαυροειδῶς, καίτοι πάσχων ἀπὸ γῆρας καὶ ἀσθενείαν.	33
		Ἐδυναμώθῃ καὶ κατὰ τὰ δύο ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ.	34
		Τί προεικονίζε μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῶν χειρῶν.	35
		Δύω ὀνόματα εἶχε, καὶ τί δηλοῦσι.	35
		Εἰς τὸ ἄκρον τίσις ράβδου ἐπροσκύνησε.	44
		Ἰακώβος ὁ Ἀδελφός Θεοῦ τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἐφύλαξεν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	16
		Ἰατρείας δύο εἶδη εἶναι.	83. 392 καὶ 486
		Ἰατρῶν ἀφορισμὸς ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	20
		Ἰερεὺς ὁποῖος πρέπει νὰ ᾔῃ.	13
		Ἰερεῖς πρέπει νὰ ᾔῃ καθαρῶτατοι.	342
		Ὅταν συλλειτουργοῦν μαζὶ δὲν πρέπει ὁ καθεὶς νὰ ἀναγινώσκῃ τὰς εὐχὰς, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	576
		Ἰερόθεος ὁ Ἀθηνῶν ὑπερέβαινε τὰς ἄλλους ἱεράρχας κατὰ τὰ ἐγκώμια ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου.	687
		Σκευὸς ἐκλογῆς ὀνομάζεται, ὡς ὁ Παῦλος.	688

Ἦμους αὐτοῦ ἀπεστήθισεν ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος.	688	Διὰ τί λέγονται ὅτι ἐνταφίασαν τὸν Χριστὸν, μὴ αὐτοὶ ἐνταφιάσαντες.	375
Ἰερουσαλὴμ πόλις διὰ τί ὑψώθη.	405	Κατηγοροῦνται ὡς σφραγίσαντες τὸν τάφον τοῦ Κυρίου.	411
Τὸ νότιον αὐτῆς μέρος διὰ τί λέγεται Θάλασσα.	447	Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος τραχεῖαν ἐνταυτῷ καὶ γλυκεῖαν εἶχε τὴν διδασκαλίαν.	125
Ἰεσσαὶ ρίζα ποῖα εἶναι.	76	Μεγάλῃ φωνῇ λέγεται.	133
Ἰησοῦς οὗτος πῶς ἐρμηνεύεται.	476	Εἰς δύο ἐρήμους διέτριβε.	134
Ἰλασμός τί εἶναι.	333	Φωνὴ εἶναι, λύχνος καὶ ἑωσφόρος.	141
Ἰορδάνης εἰς τί τροπολογεῖται.	21	Ἠγιασθὴ βαπτίσας τὸν Χριστὸν, καὶ οὐκ ἐβαπτίσθη παρ' αὐτοῦ.	149
Ἀν' ἐσράφῃ εἰς τὰ ὀπίσω ὅταν ἐβαπτίσθῃ ὁ Κύριος οὐδὲν λέγουσιν οἱ Εὐαγγελισταί, εἰς τὴν ὑπόσημ.	137	Οὐδὲ τὰς παραγγελίας αὐτῆς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ φυλάττομεν.	155
Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ μεταρσίτου συναθροίσεως τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν Κοίμησιν.	651	Ὁρθρος εἶναι καὶ μέσος Παλαιᾶς καὶ καινῆς.	158
Ἰούδα ἡ φυλὴ ρίζα εἶναι τῆς Ἰεσσαί.	76	Βάπτισμα αὐτοῦ τί ἦτον.	159
Καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Χριστοῦ.	76	Πρόδρομος ἦν τοῦ Χριστοῦ ἐν πάσῃ τῇ ἐνσάρκῳ Οἰκονομίᾳ.	163
Πάτε ἐξέλιπεν ἀπὸ αὐτὴν καθε ἀρχῶν ἐξωτερικὸς καὶ ἐσωτερικός.	217	Πρόκριτος ἦτον καὶ ὑπερεῖχε τῶν ἐν Νόμῳ καὶ χάριτι προκριτῶν.	611
Ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας διὰ τί ἠγανάκτησε περὶ τοῦ μύρου.	320	Εἰς μίαν κατάδυσιν ἐβάπτιζεν, εἰς τὴν δ. ὑποσημείωσιν.	150
Τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε ὡς τί δηλοῖ.	320	Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τῆς Κυρίου ἀπεθνησάουριεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	16
Ἀπὸ ποῖον δένδρον ἐκρεμάσθῃ.	323	Ἰωάννης πόθεν συμπεραίνεται ὅτι ἀπλῶς τὰς χεῖράς του ἐν τῷ Κήτει εὕρισκόμενος.	32
Δὲν ἐφρόντιζε διὰ τοὺς πτωχοὺς.	321	Αὐτὸς εἰς τὴν γῆν ἔκατέβη.	434
Ἰούδα μιμηταὶ ποῖοι εἶναι.	324	Ἡ κατ' αὐτὸν ἰσορῖα ἀλληγορεῖται.	571
Ἀμφίνομος διὰ τί λέγεται.	343	Εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπέπλευσε τὴν πρὸς δύοσιν οὖσαν τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	80
Πῶς ἐβαπτειν ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα.	345	Παράδειγμα αὐτοῦ ἐναντίον φαίνεται μετὰ τὸν ἐκ Παρθένου γεννηθέντα Κύριον.	85
Διὰ τί λέγεται δυσάνυμος.	347	Ὡς ἔμβρυον ἦτον ἐν τῷ Κήτει.	85
Μετέλαβε τῶν Μυσηρίων, εἰς τὴν ὑπ.	348	Τί προεικόνιζε.	236
Οὐ μετέλαβεν.	348	Θαῦμα ἦτον ἡ τέτου κατάποσις καὶ ἐξέλεσις.	665
Φωμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ, τί ἦτον.	348	Ἰωσήφ τί δηλοῖ, εἰς τὴν β. ὑπόσημ.	75
Πῶς αὐτὸν ὁ Διάβολος εἰς προδοσίαν ἔρρίψεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	320	Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ἀνδρὸς ἐνταφίαζε τὸ σῶμα τῆς Κυρίου, τάχα ἠθέλε μείνῃ αὐτὸ καὶ ἀταφον.	375
Ἀπελπίσθῃ.	323	Πῶς χηματίζει τὴν βελὴν τῆς Πατρὸς.	391
Ἐγίνε προδότης, διότι ἐπεθύμει τὴν γῆν καὶ τὰ γῆϊνα κέρδη, καὶ οὐχὶ τὴν Βασιλείαν τῆς Κυρίου.	322	Ποῖας εὐκταίας φωνῆς ἤκουσε.	407
Θαρρῶν ἔπесεν.	315	Ποῖα ἐλεεινὰ λόγια εἶπε πρὸς τὸν Πιλάτον, ζητῶν τὸ σῶμα τῆς Ἰησοῦ.	409
Ρ'αθυμήσας μεταβαλέσθαι οὐκ ἠθέλησε.	324	Ἰωσήφ ποῖος μιμεῖται.	415
Ἰουδαῖοι ἕως Ἡρώδου ἐξουσίαζον.	217	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	415
Πῶς ἐθήλασαν τὴν αἰσθητὴν πέτραν.	261	Μὲ ποῖον τρόπον καὶ σχῆμα ἐνταφίασε τὸν Κύριον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	404
Λαοὶ διὰ τί λέγονται.	265	Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ διὰ τί ἐμνηστεύθῃ τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	218
Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τί ἀπελάβανον.	272		
Χειρότεροι ἦτον ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς.	368		
Κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν καθεῖται.	369		
Ἀχάριστοι ἐφάνηκαν εἰς τὸν εὐεργέτην των.	375		

216	Π	Ι	Ν	Α	Ξ.
Ἰῶτα ἐν, ἢ μία κεραία " πῶς νοεῖται εἰς τὸν Σταυρὸν, εἰς τὴν ὑπόσημ.			7	Οἶκός ἐστι τοῦ Θεοῦ, καὶ πόλις πλήρης κρίσεως.	282
				Πόρνη καὶ κατοικητήριον κακίας.	282
				Εν τῷ μέσῳ εἶναι τοῦ σώματος.	402
				Μνημεῖόν ἐστι δεσποτικόν.	416
				Ἀσύνητος ποία εἶναι.	533
				Ἡ τῶν Ἀποστόλων πῶς ἦτον γαληνόμορφος.	557
				Θυμιατήριον εἶναι κάρβουνα καὶ θυμίαμα ἔχουσα.	559
				Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπ.	535
				Καθαρά ποία εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	536
				Καρδίας ἐνυπόστατος φωτισμὸς ποῖος εἶναι.	644
				Κασία τίς ἦτον, καὶ τίνων Εἰρμῶν ποιήτρια.	373
				Καταβάσεις Θεοῦ διάφοροι εἶναι.	290
				Κατάβασις τῆς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	70
				Κατάβασις Θεοῦ ἐποπικὴ ἐστὶ. 291. 455 καὶ 548	
				Ἡ κατάβασις αὐτοῦ ἀνάβασις ἡμῶν γέγονε.	291
				Κατάσχεσις διαφέρει ἀπὸ τὴν σύχρεσιν.	395
				Κατ' εἰκόνα ποῖον ἦτον.	632
				Κελεύεις τί εἶναι.	683
				Κένωσις ποία λέγεται. 69. 119 καὶ 290	
				Εναντία εἶναι μετὰ τὴν πλήρωσιν.	385
				Κέρατον πόσα σημαίνει.	53
				Ποῖον πρέπει νὰ συντρίβωμεν.	54
				Κῆτος διὰ τί λέγεται νότιον.	32
				Πῶς ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑπόσ.	32 καὶ 395
				Πῶς ἐξέβρασε τὸν Ἰωάν.	395
				Κιβωτός τύπον εἶχε τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.	429
				Καὶ τῆς Θεοτόκου.	646
				Πῶς εἰσηγάγεν αὐτὴν ὁ Σολομών.	646
				Εἰς αὐτὴν ἐφύλαξεν ὁ Θεὸς τὸ σέβασμόν.	657
				Κλίσις ἢ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τῆς κεφαλῆς τῆς Κυρίου τί ἐδήλου.	388
				Ὡς θαῦμα ἀναφέρεται.	388
				Εἴς ἡμῶν ἄλλως γίνεται.	388
				Κοιλία λέγεται.	536
				Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν ἐορτὴν λόγοι Πανηγυρικοί, εἰς τὴν ὑπόσ.	648
				Εὐσημος καὶ κλητὴ ἡμέρα ὀνομάζεται.	671
				Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ἤλθεν ἀοράτως ὁ Χριστός.	676
				Ἀγγελοι καὶ Ἀπόστολοι ἐν αὐτῇ ὑπηρετήσαν.	682
				Κόλποι Πατρὸς πῶς ἐρμηνεύονται.	461
					Κον-

Κοιτάκιον τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τί λέ-
γεται καθ' ἐκάστην, εἰς τὴν ὑπόσημ. 643
Κοσμᾶς ὁ Ποιητὴς τί συνήθειαν ἔχει. 54 καὶ 135
Διὰ τί ἔχει δύο ὁδοὺς ἐν τῇ ἐννάτῃ
τοῦ Κανόνα τοῦ Σταυροῦ. 55
Ἐποίησεν ἀσματικὸν Κανόνα εἰς τὸ
Πάσχα, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν. 424
Κόσμος πᾶς εἶναι θεμελιωμένος. 11
Κόσμος Μετῶρα πικρὰ εἶναι. 20
Καὶ πᾶς μεταβάλλεται ἡ πικρότης τῆς. 20
Κόσμος ἀοράτως σωτηρία ποία εἶναι, εἰς
τὴν ἀ. ὑπόσημειώσιν. 422
Πῶς ὁλος ὁ Κόσμος ἐσώθη. 422
Ἡ τῆς Κόσμου καταβολὴ διὰ τὸν Χρι-
στὸν ἐγένετο, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν. 167
Κρανίου τόπος διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς
τὴν ἀ. ὑπόσημειώσιν. 380
Κραυγὴ τί θέλει νὰ εἴπῃ. 383
Κτίζω ἐπὶ τῆς χρονικῆς ἀνθρωπότητος
λαμβάνεται τοῦ Κυρίου. 352
Κτίσις θεοποιουμένη ἐκ ἔχαιρεν, ἀλλ' ἐ-
λυπεῖτο. 119
Μὲ σοφίαν ὑπέφερε τῆς θεοποιήσεως,
καὶ διὰ τί. 119
Παρεχωρήθη νὰ προσκυνῇται. 119
Κτίσις τὸν Κτίστην ἐδέποτε νικᾷ, ἀλλὰ
νικᾶται. 239
Πῶς συνείχετο ἄψυχος οὖσα. 380
Κτίσις καὶ ἡ ἀνάκτισις λέγεται, εἰς
τὴν ὑπόσημειώσιν. 535
Εἰ μὴ συνείχετο ὑπὸ Θεοῦ ἐν τῷ πά-
θει, ἦθελε διαλυθῇ, εἰς τὴν ὑπόσημ. 381
Κτίσις ἐνός ἐστι Κτίστου. 199
Κυριακὴ τῆς Πάσχα διὰ τί λέγεται ὁδόνη. 443
Μία Σαββάτων ὀνομάζεται, καὶ διὰ τί. 444
Καὶ βασιλὶς. 444
Καὶ ἐορτῶν ἐορτὴ καὶ πανήγυρις πα-
νηγύρεων. 444
Τρία πράγματα ἐν αὐτῇ συνειθίζαν
νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοί. 445
Κατὰ τὴν νύκτα αὐτῆς ἐβαπτίζοντο
οἱ κατηχούμενοι. 447
Κυριακὴ καὶ εἰκὼν εἶναι τοῦ μέλλοντος
αἰῶνος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔσται ὁ
μέλλων αἰὼν. 452
Κυριακὴ ἡ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τύπον
τίμος εἶναι. 576
Ὅλη ἡ Ἀγία Τριάς ἐτίμησε τὴν Κυ-
ριακὴν, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν. 523
Διὰ τί Κυρία καὶ Κυριακὴ ὀνομάζεται. 445
Ἐν αὐτῇ ἐλευθεροῦντο οἱ φυλακωμέ-
νοι, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν. 451
Καὶ οἱ ἄπιστοι ταύτην αἰδοῦνται. 451

Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδὸν αὐτοῦ “
διὰ τὴν ἀνθρωπότητα νοεῖται. 352
Ἄλλοι “ Ἐκτίσατο “ εἶπον. 352
Πᾶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσημ. 353
Κυριότητες διὰ τί λέγονται. 693
Κωνσταντῖνος ὁ μέγας πότε, καὶ πῶς εἶδεν
ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ σημεῖον τῆς Σταυροῦ. 10
Εἶδε τὸν Χριστὸν ἐν ὁράματι, εἰς τὴν ὑπόσημ. 10

Λ

Λάζαρος ὅταν ἔμελλε νὰ ἀναστῇ,
διὰ τί βεβλή (ἡ προσευχὴ) προηγήθη. 262
Λαλοῦντες, εἰς δίψας ἐκκαίονται. 121
Λαμπαδηφορία ἔργον θεάρετον. 433
Διὰ πόσα αἰτία ἀνάπτονται αἱ λαμ-
πάδες, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν. 433
Λαμπρὰ ἡμέρα τοῦ Πάσχα μὲ πόσα
λαμπρύνεται. 418
Λαοὶ τυραννικῶς ὑποτασσόμενοι, ἀποσα-
τοῦσιν. 297
Λάριξ ξύλον ἄκαυστον, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ. 93
Λατῖνοι κακῶς φρονέουσιν, ὅτι οἱ Ἀπόστο-
λοι ἔλαβον τὴν ἐστίαν τῆς Πνεύματος. 565
Κακῶς μεταχειρίζονται τὰ ἄζυμα, εἰς
τὴν ὑπόσημειώσιν. 351
Λειτουργία θεία διὰ τί περὶ τρίτην ὥραν
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τελεῖται, εἰς τὴν
ὑπόσημειώσιν. 576
Ὅταν ἐν τῇ λειτουργίᾳ συλλειτουργῶν
πολλοὶ ἱερεῖς, δὲν πρέπει νὰ ἀναγι-
νίσκηται τὰς εὐχὰς ἰδιαίτερος ὁ καθεὶς
ἐξ αὐτῶν. 576
Λείψανον ἅγιον ἀδύνατον εἶναι νὰ γένῃ
χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. 570
Πρέπει νὰ προσκυνοῦνται ταῦτα. 570
Λέντιον τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ. 339
Λέοντος τί εἶναι ἴδιον. 1
Καὶ καθεύδων φοβερός ἐστίν. 403
Λευϊάθην τί θέλει νὰ εἴπῃ. 130
Λῆμμα τί θέλει νὰ εἴπῃ, εἰς τὴν ὑπόσημ. 350. 688
Ληστοῦ εὐγνωμοσύνη ποία ἦτον. 40
Ἀνοῖξε τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. 40
Ληστὴν πρέπει νὰ μιμνήμεθα κατὰ τὴν
εὐγνωμοσύνην, ὅταν πάσχωμεν. 42
Ἐπαινος αὐτοῦ. 41
Λογισμοὶ αἰσχροὶ, βέβλη εἶναι τῆς ἐχθρῆς. 51
Λογισμοὶ ἀσταύρωτοι πρέπει νὰ σταυρό-
νται. 26
Καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς πρέπει νὰ ἀγα-
νίσσεται τις. 318
Οἱ μολυνόμενοι ἐν αὐτοῖς χάνουν τὴν
πρὸς Θεὸν παρρησίαν. 318

Λο-

Λογισμῶν προσβολὴν ἔδεις δύναται δια- φεύξασθαι.	70	Παρθένος ἔμεινεν.	6
Οἱ τῇ καρδίᾳ παρακαθήμενοι λογισ- μοὶ πῶς νεκροῦνται.	318	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	229
Λογισμῶν εἰρήνη δῶρόν ἐστι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος χωρητικὸν τῶν ἄλλων χα- ρισμάτων.	557	Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς γλαφυρὰ διηγή- ματα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	439
Λογισμοὶ νεογέννητοι τῆς ἁμαρτίας πῶς λέγονται.	95	Ποῦ ἡ χεὶρ αὐτῆς εὐρίσκεται.	439
Λογισμοῖς ῥυπαροῖς ὁ συνομιλῶν νοῦς ἐκπίπτει τῆς παρρησίας τῆς Θεοῦ.	572	Μάρτυρες ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Λογισμοὶ τῶν τριῶν μερῶν τῆς ψυχῆς τίνες.	588	Μασσαλιανῶν φρόνημα κακὸδοξον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	74. 566 καὶ 636
Ἡ ἐν τῷ λογισμῷ ἀρχὴ γεῦσις ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας.	589	Μεγαλοπρέπεια ποῖα ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	518
Πρέπει νὰ καθαίρωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισμοῦς.	522	Μέθῃ εἶναι τριῶν λογίων.	575
Λόγον ἐπαναβεβηκότα ἐκ τῆς λόγου μα- θόντες πῶς ἐρμηνεύεται.	350	Μέθῃ διὰ τί γράφεται μὲν ἡ.	65
Λόγος φοβερός ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ.	401	Μέριμναι κοσμικαὶ τί κακὸν προξενῶσι.	641
Λοχεῖα ποῖα λέγεται.	394	Μερρὰ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	20
Λύπη ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν ἀνθρώπους μετὰ τὴν παράβασιν.	211	Τί ἐπροεικονίζειν.	20
Αὐτὴ δείχνει τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν μυτέρα.	197	Τί ξύλον ἦτον ἐκεῖνο, ὅπου ἐβάλετο εἰς αὐτὴν καὶ ἐγλυκάνθη, εἰς τὴν ὑπ.	20
Λύπαι γυναικὸς διὰ τί ἐπληθύνθησαν.	238	Θαῦμα ὑπερφυσικὸν ἦτον ἡ μεταβολὴ αὐτῆς.	20
Λύπη τιμιωτέρα ἐστὶ τῆς ἡδονῆς.	365	Μεταβολὴ ἐν παντὶ πράγματι γλυκὺ εἶ- ναι.	125
Πότε πρέπει νὰ λυπούμεθα.	365	Μεταμορφώσεως πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	586
Λυτρωτὴς κυρίως ποῖος εἶναι.	488	Τροπᾶριον σιχηρὸν αὐτῆς πῶς ἐξηγεῖ- ται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	586
Λύχρον οἱ ἀνάπτοντες πρέπει νὰ κάμνε- σι τὸν Σταυρόν.	50	Βασιλεῖα λέγεται τοῦ Θεοῦ.	589
		Μεταμόρφωσις ὀλίγον πρὸ τῆς πάθης ἔγινε, καὶ ἐχρὶ τὸν Αὐγούστον, εἰς τὴν ὑποσ.	605
		Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὴν αἰ- σθητὴν Κτίσιν ἐφαιδρυνε.	612
		Τὸ φῶς αὐτῆς ἀθρόον ἔλαμψε.	617
		Μεταμορφώσεως φῶς καὶ σκότος ἦτον.	625
		Πῶς ἡστράφεν ἀρρήτως.	625
		Μεταμόρφωσις ἐν ἡμέρᾳ ἔγινε.	630
		Μεταμόρφωσις προοίμιον καὶ τύπος καὶ μυστήριον εἶναι, τῆς μελλούσης πα- ρρησίας καὶ μακαριότητος.	642
		Διὰ τί ὀγδόη αὐτῇ λέγεται.	643
		Τὸ Κοιτάκιον αὐτῆς διὰ τί λέγεται καθ' ἐκάστην, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	643
		Μετανοία μὲν τί ὁμοιάζει.	21
		Μετανοίας βάπτισμα πῶς κατορθῆται.	156
		Μετανοία ἐπὶ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ, καὶ πῶς αὐτὴ ἐρμηνεύεται.	528
		Μετανοίας τόπον καὶ τρόπον δίδει ὁ Θεός εἰς τὸν μὴ ἀπελπίζομενον.	474
		Οὐκ ἐστὶ κακία ἡ μὴ μετανοία λυομένη.	324
		Μεταφορὰ ποῖα λέγεται.	293
		Μεταμορφώθη τί θέλει νὰ εἰπῇ.	643
		Μήτηρ Θεοῦ πῶς τινὰς γίνεταί.	253
		Χαίρει ἀκούσας τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Υἱοῦ τῆς.	515
		Συνδοξάζεται μὲν τὸν Υἱόν.	516

Mi-

Μικρά ὁ καταφρονῶν ἔρχεται καὶ εἰς τὰ μεγάλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	321
Μορφὴ Θεοῦ ποῖα λέγεται.	65 καὶ 290
Μοῦ Ἀντανυμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274
Μῦρον τὸ ἅγιον τί δηλοῖ.	177
Χρίσμα ἐστὶ, καὶ μὲ αὐτὸ λέγονται Χριστοὶ Κυρίου οἱ Χριστιανοί.	177
Χρίσιν αὐτὲ ποῖα ρητὰ βεβαιῶσι.	177
Μῦρον Ὀπισθικὸν ποῖον εἶναι.	314
Μῦρον οὐ μὴ δέξεται ἀγγεῖον προκατει- λημμένον ὑπὸ δυσώδους ὕγρῃ.	552 καὶ 421
Μυστήρια διὰ τί λέγονται.	328
Ὅταν αὐτοῖς προσερχώμεθα, πρέπει να προκαθαίρωμεθα ἀπὸ παντός μο- λυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.	328
Διὰ τῶν μυστηρίων ἐν σώμα καὶ ἐν πνεῦμα γινόμεθα μετὰ τῷ Χριστῷ.	329
Καὶ πρὸ τῶν μυστηρίων καὶ μετὰ τὰ μυστήρια πρέπει νὰ προσευχώμεθα.	355
Μυστήριον θείας ἐνανθρωπήσεως ἀγνω- στον ἦτον τοῖς Ἀγγέλοις κατὰ τὸν τρόπον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	71 καὶ 230
Εἰνώσεις τρεῖς ἔγιναν ἐν αὐτῷ.	232
Ἀρρήτὸν ἐστὶ καὶ ἀγνωστον.	234
Ἀναγκαῖον ἦν ἐπισκιάζεσθαι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218
Καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι πάλιν μυστή- ριον μένει.	234
Μυστηρίων μετάληψις ἐλκυστικὴ ἐστὶν εἰς πίστιν καὶ ἀγάπην Θεοῦ.	330
Μυστηρίων τράπεζαν εἰς ποῖον τόπον πρέπει νὰ μεταλαμβάνωμεν.	349
Καὶ αἰσθητῶς αὐτὰ ἀπολαμβάνομεν καὶ νοητῶς.	349
Μυστήρια μὲ ἄρτον ἐνζυμον παρέδωκεν ὁ Κύριος.	351
Μυστηρίων ὁ κοινωνῶν ἀταξίως πόσα κα- κὰ λαμβάνει.	355
Εἰς τὴν τράπεζαν τῶν μυστηρίων δεί- χνει ὁ Θεὸς τὴν μεγαλητέραν τε σο- φίαν καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον.	349
Ὁμοίωμα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρω- πήσεως οὐχ εὐρίσκεται, καίτοι μὲ πολλὰ παρομοιαζόμενα.	231
Εἰς τοῖς μυστηρίοις ὅλον λαμβάνει τὸν Χριστὸν ὁ κοινωνῶν.	440
Διὰ τί ποτὲ μὲν ὁ ἄρτος προηγείται, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, εἰς τὴν ὑπόσ.	331
Μυχὸς ποῖος λέγεται.	112
Μωσῆς διὰ τῆς ράβδου του προσικόνιζε τὸν Σταυρόν.	3
Διὰ τί ἔλεγε „Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα“.	251

Διὰ τί ἦτον βραδύγλωστος, εἰς τὴν ὑπ.	554
Εἰμυήθη τὴν γνῶσιν τῷ Πνεύματος καὶ τῆς Τριάδος.	555
Διὰ τί παρέστη τῷ Χριστῷ ἐν Θαβάρ.	599
Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι.	599
Δόξα Μωϋσέως ἀσυγκρίτως κατωτέρα τοῦ Χριστοῦ.	613
Ἐπαθε τὴν Μεταμόρφωσιν, καὶ ἐνήργησεν.	614
Πῶς εἶδεν ἐν Θαβάρ τὸ πρόσωπον τῷ Θεοῦ.	621
Σκέπασμα ἔγινεν εἰς αὐτὸν τὸ τεθεω- μένον σῶμα τοῦ Κυρίου.	623
Μωϋσέως ψυχὴ γυμνὴ παρέστη ἐν τῷ Θαβάρ.	631
Ποῖαν θεότητα εἶδεν ἐν τῷ Θαβάρ.	635

N

Ναβεχοδονόσορ ὡς Θεὸς ἤθελε νὰ προσ- κυνῇ.	89
Ναυτία τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπόσ.	539
Νεανίσκοι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
Νεκὰς πόθεν ἐτυμολογεῖται.	262
Νεκροὶ ποῖοι λέγονται.	400
Νέκρωσις τί δηλοῖ.	415
Νερὸν εἰς τρεῖς τόπους διαιρεῖται.	338
Φυσικῶς φέρεται εἰς τὰ κάτω.	338
Νεφέλη τίνος ἦτον τύπος.	146
Νεφέλη ἡ ἐπίβασις αὐτοῦ “ περὶ τίνος λέγεται.	597
Σύμβολον ἐστὶ τῆς θείας δυνά- μεως.	598 καὶ 459
Φύσις τῶν νεφελῶν ἡλλοιωθῆ ἐπὶ τῷ ἔρως Θαβάρ.	615
Νεφέλη ἄλλο, καὶ ἡ ἐν τῇ νεφέλῃ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἄλλο.	624
Ἡ ἐνδοξὸς τῷ Θεῷ νεφέλη πῶς λέγε- ται παρὰ τοῖς Ῥαββίνοις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	624
Ἡ ἐν τῷ Θαβάρ φωτεινὴ νεφέλη πῶς λέγεται ὅτι ἐπέσπασε.	625
Νεφέλη διὰ τί ἐνικῶς ἐρρέθη, καὶ οὐχὶ νεφέλαι αἱ φέρουσιν τὰς Ἀποδόλας ἐπὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.	663
Ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει νεφέλη Ἀγγελικὴ ἦτον δύναμις.	459
Ὁρόνος εἶναι βασιλικὸς καὶ πατρικὸς.	459
Νεφρὲς με Σὺ ἐκτίσας “ πῶς ἐρμηνεύεται.	681
Εἰς αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σπέρμα.	681
Νεώτεροι εὐσεβεστεροι ἐστάθησαν τῶν γερωντοτέρων.	360
Νημερτές πόθεν ἐτυμολογεῖται.	562
Καὶ τί δηλοῖ.	562

Νικοδήμου τόλμη δὲν ἐστάθη ὀλιγωτέρα ἀπὸ τὴν τοῦ Ἰωσήφ.	410	Οὐδὲ ποῖον λέγεται.	133
Πῶς γινόμεθα αὐτῷ μιμηταί.	416	Οὐτὶς διὰ τί ἐθανατώθη.	249
Τίς ἦτον, καὶ ὅτι μάρτυς ἐχρημάτισε τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	410	Τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	657
Νιπτήρ τί ἐσήμαινε.	342	Μὲ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτόν.	657
Νόμος ὁ Παλαιός, διὰ τί λέγεται τοῦ Γράμματος, καὶ ὁ τῆς χάριτος διὰ τί λέγεται τοῦ Πνεύματος.	568	Οὐτὶς διὰ τί ἐλεπρώθη.	190
Τύπος ἦτον τῷ Νέῳ Νόμῳ τῷ Εὐαγγελίου.	596	Οὐθόνα τί δηλοῦσι.	416
Νόμοι φύσεως πόσοι ἐνικήθισαν ἐν τῇ Θεοτόκῳ.	675	Οἰκονομία ἐνσαρκος προηγούμενον ἦτον θελημα.	81
Νῆς ὁ κεχαριτωμένος πολλὰ διαπορθμεύει καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ κάλλους τεκμήρια.	293	Εὐωσις ἦτον τῶν ἐναντίων.	277
Εἰς τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ αὐτοῦ τί ποιεῖ, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ φύσιν τί πράξει.	350	Πῶς ὀρίζεται αὐτή.	291
Ὡς βασιλεὺς ἐστὶ.	351	Οὐδὲν οὕτω παρίστησι τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ὡς αὐτή.	291
Πῶς καθαρίζεται.	359	Οὐ σκοπὸς αὐτῆς καὶ τέλος ποῖον ἦτον.	478
Νοῦς νοεῖ πρῶτον, εἴτα ὁ λόγος φανερόναι τὸ νοηθέν.	487	Οἶκος Θεοῦ ποῖος εἶναι.	672
Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου ἐν εἰρήνῃ πῶς ἐρμηνεύεται.	195	Οἶνου πόσις, εὐφροσύνης ποιητική.	331
Νυξ τί σημαίνει.	82	Οἶστρος τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	118
Ἡ μέλλουσα ἐστὶ ζωὴ, εἰς τὴν ὑπόσ.	82	Ὀκτωήχῃ ἀναστασίμους Κανόνας ποῖος ἐρμηνεύει.	55
Νύξ ἡ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα διὰ τί ὀνομάζεται νύξ τῇ Μεγάλῃ Σαββάτου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	443	Ἡ ἐρμηνεία τούτων ποῦ εὐρίσκεται.	55
Νυχθήμερον πότε ἀρχίζει.	443	Ὀμοίότης αἰτία γνώσεως καὶ ἐνώσεως.	606
		Ὀμολογηταὶ ποῖοι εἶναι.	301
		Ὀμόνοια πότε εἶναι κακὴ καὶ πότε καλὴ.	531
		Ἐκ τῆς ὁμοιοῦς ἡ Τριάς γνωρίζεται.	532
		Ὀνόματα ἀρσενικὰ τίνες μεταβάλλουσιν εἰς οὐδέτερα.	561
		Ὀνομα κοινὸν τῆς Τριάδος, εἰς ὃ βαπτίζομεθα, ποῖον εἶναι.	127
		Ὀνομα εὐφημον ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα δυσωνυμεῖται καὶ τὸ δυσώνυμον ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα εὐφημεῖται.	347
		Ὀνὴ παρεικάζονται καὶ Ἰεδαῖοι καὶ Ἑθιοκοί, καὶ διὰ τί.	278
		Ὀπίσθια Θεῷ ποῖα εἶναι.	621 καὶ 623
		Ὀπῶς ἀντὶ τοῦ, Πῶς λαμβάνεται.	674
		Ὀράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιωθῆναι πῶς ἐρμηνεύεται.	382
		Ὀργανὰ τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη τῷ Κυρίου, ἀξία εἶναι ὑψώσεως καὶ προσκυνήσεως σὺν τῷ Σταυρῷ.	48
		Ὀργάνων μουσικῶν τρία εἶδη εἶναι.	671
		Ὀρὴ νοητὰ ποῖα εἶναι.	260
		Οἱ μὴ θιγομένοι προβαίνοντες ἐν ὄρει πῶς ἐρμηνεύεται.	547
		Εἰς τὰ ὄρη οἱ Ἕλληνες ἐθυσίαζον.	606
		Αἱ ἀνώτεροι τάξεις τῶν Ἀγγέλων νοοῦνται.	691
		Ὀρὸς Ἑλαιῶν ἐσχίσθη εἰς δύο ἐν τῇ Ἀγαλήφει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	454
		Ποῦ ἀναφέρεται.	499
		Ὀρθρος μεταξὺ ὧν νυκτὸς καὶ ἡμέρας τί σημαίνει.	82
		Ὀροὶ τέσσαρες ποῖοι δογματίζονται ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.	106
		Ὅτιοι	

Ὅτιοι Πατέρες ἀνεχώρουν εἰς τὴν ἔρημον
πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὑπόσ. 256
Ὅτιοι ποῖοι ὀνομάζονται. 301
Οὐρανοὶ τρεῖς. 183
Ἰδὲ ἀνεώχθησαν αὐτῶ, ἢ ἐχίσθησαν
οἱ Οὐρανοὶ “ πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς
τὴν ὑποσημείωσιν. 168
Οὐρανὸν πρῶτον καὶ δευτέρου διὰ τί ἐκτι-
σεν ὁ Θεός. 478
Εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τὴν ἀναβῆ τινὰς
κόπον χρειάζεται. 292
Οὐρανὸς ἐβδόμου ὀγδοάτερος. 242
Οὐσίαι κτισαὶ ἐν τόπῳ εἰς περιγραφαί. 376
Οὐσιῶν πεποικμένων Δημιουργός ἐστιν ὁ
Θεός, ἀλλ’ ἡ ποιότητων μόνων. 189
Οὐσία τῶν ὄντων ἐναντίον ἐστὶ τὸ μὴ ὄν,
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 189
Τὸ μὴ εἶναι αὐτῇ ἐναντίον, τῶν ἑλ-
λήνων ἀσέβημα. 189
Οὐσίαν Θεὸς ἰδεῖν τινὰ, ἀδύνατον. 622
Ὅφεις νοητοὶ ποῖοι εἶναι. 8
Ὅφεις ὁ χάλκινος τίνος ἦτον τύπος. 8
Ὅφιν χάλκινον ἡ λέγει καθαρώς ἡ Γρα-
φή, ὅτι ἔβαλε πλαγίως ὁ Μωϋσῆς
ἐπὶ τοῦ σημείου, εἰς τὴν ὑπόσημ. 9
Δάγκμα μὲν αὐτῶν ἰατρεύεται, ἔχι
δὲ καὶ αὐτοὶ χάνονται. 10
Διὰ τί αὐτοὶ οὐ χάνονται. 10
Ὅφεις νοητὸς πῶς ἐδελεάσθη. 117
Φαρμάκι αὐτοῦ ποῦ εὐρίσκεται. 108
Ὅφεις διὰ τί καθαρώτερα βλέπει τὰ
χαμηλότερα παρὰ τὰ ὑψηλότερα. 587
Μεταποιεῖται ὑπὸ τῶν Δαιμόνων πρὸς
τὸ μὴ ὄν. 604
Μετασκευάζεται καὶ ἐνδυναμοῦται ὑ-
πὸ Θεοῦ, καὶ βλέπει τὸ ἀκτιστον
φῶς αὐτοῦ. 604
Ὅφεις ἦτοι ὄρασις ἐν τῇ Νέᾳ προηγείται,
ἔπεται δὲ ἡ ἀκοή. 618

Π

Παθῶν τοῦ Κυρίου σύμβολα τίς ἐφύ-
λαξεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 16
Παθῶν ἀρχὴ ποῖα εἶναι. 7
Πάθος μεγαλύτερον ποῦ ἐδοκίμασεν ὁ
Χριστός. 31
Πάθῃ χάνουσι καὶ σβύνουσι τὴν χάριν. 53
Πάθῃ τῶν λέξεων τρία εἶναι. 109
Πόλεμος τῶν Παθῶν ἔμφυτος. 295
Πάθῃ ἀδιάβλητα καὶ φυσικὰ ποῖα εἶναι. 297
Εἶχε ταῦτα ὁ Κύριος κατὰ φύσιν καὶ
ὑπὲρ φύσιν. 298 καὶ 507

Εἶδῃ τῶν Παθῶν τὴν Κυρίου, καὶ διὰ
τί ταῦτα ὑπέμεινεν, εἰς τὴν ὑπόσ. 357
Πάθος Χριστοῦ τόσον ἦτον ὑπερβολικόν,
ὥστε καὶ εἰς τὴν ἀναίσθητον Κτίσιν
αἰσθῆσιν ἑτερατοῦργησεν. 380
Πάθος Θεοῦ πῶς οὐ λέγεται. 226
Παθῶν τῶ σώματος εἴγματα κοινὰ εἶναι
καὶ τῆς ψυχῆς. 389
Διὰ τί εἶχε τὰ ἀδιάβλητα πάθῃ ὁ
Κύριος. 593
Πάθουσιν ἀτιμίας οἱ δουλεύοντες ἐχθροῖ
εἰς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὑπόσημ. 82
Πάθος ὅποιον κυριεύσῃ ἡμᾶς, ἐκείνο εἶ-
ναι ἡμῶν Θεός. 471
Πάθος τί εἶναι. 498
Τὴν ψυχὴν θανατόνουν. 498
Καὶ τὰ ἐν ψυχῇ ἐπιθυμίας πρέπει
να διώκωμεν. 499
Παῖδες τρεῖς οἰκεῖοι ἦτον τῷ Θεῷ. 274
Δίκαιοι ἦτον καὶ ὅτιοι καὶ ὁμολογη-
ταὶ καὶ μάρτυρες. 302
Ἦμος αὐτῶν ἐπάξιός ἦτον τῷ Θεῷ. 346
Διὰ τίνος ὑμνοδίας μετέβαλον εἰς δρό-
σον τὸ πῦρ. 541
Τὸ κατ’ αὐτοὺς θαῦμα ὑπερέβαινε τὸ
ἐν τῇ Ἑρυθρᾷ θαλάσσῃ. 116
Διὰ τί συγκαλοῦσιν εἰς αἶνον Θεοῦ
ὅλην τὴν Κτίσιν. 199
Τὸ πῦρ τῷ ζήλου των εἰκόνησε τὸ πῦρ
τῆς καμίνου. 611
Καὶ ἐλευθερωθέντες, διὰ τί Παῖδες
πάλιν ὀνομάζοντο. 477
Παιδίον ὁ Χριστός διὰ τί λέγεται. 87
Παιδίον ὁ ὕμνος πρέπων ἦτον εἰς τὸν
Θεόν. 276
Διὰ τί αὐτὰ ἐφωτίσθησαν. 276
Πανάριον τί θέλει να εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ. 553
Πανοῦργος δύο σημαίνοντα ἔχει. 332
Πανταρβὴ τί λίθος εἶναι, εἰς τὴν γ’. ὑπ. 93
Παντοκράτωρ διὰ τί λέγεται ὁ Θεός. 229. 571
Παραθυμῶ καὶ παραδεικνύω τί θέλει να
εἰπῇ. 591
Παραδειγματίζω τί θέλει να εἰπῇ, εἰς
τὴν α’. ὑποσημείωσιν. 360
Παράδειγμα ἔχ εὐρίσκεται ἔτε ἐπὶ τῆς
θεολογίας, οὔτε ἐπὶ τῆς οἰκονομίας
ἐν πᾶσιν ὅμοιον. 231
Παράδεισον διὰ τί ἐφύλαττον τὰ Χερου-
βὶμ καὶ ἡ Φλογίνη Ῥομφαία. 27
Ὁ εἰς τοῦτον βουλόμενος εἰσελθεῖν
τί πρέπει να ἔχη. 28
Αἰσθητός ἦτον καὶ νοητός, εἰς τὴν
ὑποσημείωσιν. 41

Παρή-

Παρήλιος πῶς γίνεται.	629	Πέτρα ἀκρότομος τίνος εἶχε τύπον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	14
Δὲν εἶναι πραγματικὸς ἥλιος, ἀλλὰ εἰκονικὸς.	634	Δὲν ἐβάλθη εἰς ἀμάξι, ὥστε ἠκολούθει τοῖς Ἰσραηλίταις.	14
Παρθενία χωρὶς ἐλεημοσύνης σῶσαι οὐκ ἰσχύει.	304	Πέτρον διὰ τί ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς νὰ κοσμινίσῃ περισσότερον ἀπὸ τῆς ἄλλου.	361
Παρθενία κρείσσων γάμου.	215	Μὲ σχῆμα λύπης ποῖα λόγια ἔλεγε.	362
Παρθένων τῶν φρονίμων καὶ τῶν μωρῶν τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα.	307	Διὰ ποίας αἰτίας παρεχωρήθη νὰ ἀρνηθῇ.	363
Διὰ τί λέγονται μωραὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	304	Ἐκαυχήθη.	363
Παρουσίαι δύο τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς κάθε μία λέγεται.	264	Δὲν ἀπεγνώσθη, ἀλλὰ μετενόησε.	364
Πάσχα τί δηλοῖ.	419	Πέτρον ποῖος μιμεῖται κατὰ τὴν ἀρνησιν.	371
Ἀπὸ τῆ φάσκα μετωνομάθη, καὶ ἔχῃ ἀπὸ τοῦ πάσχειν.	419	Πιλάτος κατεδίκασε τὸν Κύριον, διότι μετὰ βαίων ἐμβῆκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	283
Πάχα εἰς τὸ ὄνομα πανηγυρικὰ ἐγκώμια.	420	Πίστις ἀντλημὰ ἐστὶ.	166
Ἀκόρεστος εἶναι ἡ προσηγορία του.	420	Πίστις καὶ Βάπτισμα συμφυῆ εἰσι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	128
Τὴν μετάληψιν αὐτῆ ἀναγωγικῶς ἐκλαμβάνει ὁ Θεολόγος.	451	Διὰ Βαπτίσματος τελειοῦται.	128
Εἰς τρία διαιρεῖ αὐτό.	451	Πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου ἡ πιστεύεσα, θαῦμα.	232
Ἐν τῇ ἐορτῇ τῆ Πάσχα οἱ Βασιλεῖς ἠλευθέρουν τοὺς φυλακωμένους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	451	Πίστις ἀκλόνητος σπάνιον εἶναι.	295
Τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα αἰδοῦντο καὶ οἱ ἄπιστοι.	451	Εἰς αὐτὴν θεμελιονοῦνται ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ εἰρήνη.	295
Πατὴρ πῶς πρὸ Ἑωσφόρε γεννᾷ τὸν Υἱόν.	86	Τί εἶναι ἡ Πίστις.	296
Καὶ τῶν Κτισμάτων Πατὴρ λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87	Δύο εἶναι τὰ εἶδη αὐτῆς.	296
Ἐκ τῶν ὀντων γνωρίζεται.	564	Πλάκες θεόγραφοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἦτον γεγραμμένοι.	670
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	617	Πλάνη τόξον τοῦ Διαβόλου εἶναι.	51
Πατὴρ κόλποι πῶς ἐρμηνεύονται.	461	Τί εἶναι.	465
Ὁ κόλπος τοῦ Πατρὸς ἀνοίχθη βαπτίζομένου τῷ Κυρίου, εἰς τὴν ὑπόσ.	169	Ἀπὸ πλάνας ἔχει γεμάτας τὰς σφάτας τῆς ζωῆς μας ὁ Διάβολος.	465
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	494	Τὸ μεῖναι ἐν τῇ πλάνῃ, χεῖρον κακὸν τοῦ πεσεῖν ἐν αὐτῇ.	465
Πειρασμὸς μέγας ὅταν καταπίῃ τὸν ἄνθρωπον, τί πρέπει νὰ κάμνῃ.	33	Πλάνη ἑαυτῇ περιπίπτει.	411
Πελάγιος τί ἦτον.	55	Πλάσις καὶ ἐπὶ τῷ σώματος λέγεται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	107
Καὶ τίς ἡ αἵρεσις αὐτοῦ.	55	Λέγεται καὶ ἡ ἀνάπλασις.	107
Πέμπτη μεγάλη διὰ τί ἔχει ὀλόκληρον Καρόνα.	325	Πλούτος δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Πεντηκοστὴς ἐν τῇ ἐορτῇ πόσοι ἔχουν λόγους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	414
Διὰ τί λέγεται Πεντηκοστή, εἰς τὴν ὑπόσ.	523	Πνεῦμα Ἅγιον διὰ ποῖα αἰτία ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	218
Διὰ τί ἐν αὐτῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Μὲ δημιουργικὴν δύναμιν εἰργάσατο τὴν σύλληψιν τοῦ Υἱοῦ.	219
Περιούσιος λαὸς διὰ τί λέγεται.	258	Πῶς ἔμεινεν ἐν τῷ Χριστῷ.	169
Περίφρασις ποῦ εὐρίσκεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	114 καὶ 158	Υἷος ἐστὶ καὶ πνεῦμα καὶ πῦρ καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, εἰς τὴν ὑπόσ.	144
Τί εἶναι αὕτη.	565 καὶ 665	Πότε ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	243
Περσία καὶ τὴν Βαβυλῶνα περιεῖχε.	94	Πνεύματος ἐνέργειαν συμμετρημένην ἑκαστος δέχεται.	529
Οἱ ἐν αὐτῇ Πέρσαι εἶχον τὰ πρεσβεῖα καὶ τὸ κράτος ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, εἰς τὴν ὑπόσ.	96		

Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	534	Ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἀναφερόμεθα εἰς τὸν	
Ἡ μετάδοσις τῆς Πνεύματος τοῦ φαί-		Υἱοῦ, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ εἰς τὸν Πα-	
νεται ἐν τῷ Νόμῳ.	529	τέρα.	555
Καὶ ἐν τοῖς Προφήταις.	529	Τὸ Πνεῦμα κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ	
Οἱ τὸν Θεὸν γνωρίσαντες, τῷ Πνεύ-		τὴν θεαρχικατάτην αὐτοῦ ἐνέργειαν.	559
ματι ἐτυποῦντο τὸ ἡγεμονικόν, εἰς		Πνεῦμα δοθέν τῷ Ἀδὰμ διὰ τοῦ ἐμφυ-	
τὴν ὑποσημείωσιν.	530	σήματος, τὸ τριαδικὸν ἐξέφηνε τῆς δι-	
Διὰ τί ἄλλος Παράκλητος λέγεται.	530. 553	μιουργοῦ Θεότητος, καὶ φανερωθὲν ἐν	
Διὰ τί μετὰ Χριστὸν ἦλθε.	530	τῷ Ἰορδάνῃ, τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος	
Ἐν τοῖς Ἀποστόλοις τρισσῶς ἐνήργησε.	533	ἐφανερώσεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	150
Πῶς ἐστὶν ἐν πᾶσι, πῶς ἐν τοῖς ἐν		Διὰ τί κατήλθεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ,	
Νόμῳ, καὶ πῶς ἐν τοῖς κατὰ Χριστόν.	533	εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525
Διὰ τί κατέβη ἐν εἵδει πυρίνων γλωσ-		Πνεῦμα καλεῖται καὶ τὸ χάρισμα τοῦ	
σῶν.	534	Πνεύματος.	309
Καὶ εἰς πόσους.	528	Τὸ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ φανὲν ὀφθαλμο-	
Διὰ τί αἱ γλώσσαι αὐταὶ δὲν ἦτον		φανῶς ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν ἐνέρ-	
πυρὸς, ἀλλ' ὡσεὶ πυρὸς, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	534	ργεῖα τοῦ Πνεύματος ἦν μόνη.	565
Αὐτοκέλευστον εἶναι.	535	Πνεύματος Ἁγίου ἐνέργεια τί διαφορὰν	
Πῶς τίθει τινὰς πνεῦμα σωτηρίας.	536	ἔχει ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆ ἐναντίας.	557
Πῶς μετεδόθη διὰ τῶν Ἀποστόλων		Χαρὰν προξενεῖ εἰς τὰς καρδίας.	558
εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς.	536	Διὰ τί μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀνα-	
Φῶς εἶναι, καὶ διὰ τί.	537 καὶ 578	λήψεως ἐκατέβη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	525
Εἰρήνη εἶναι.	536	Πῶς ἦτον εἰς τοὺς Προφῆτας.	533
Οὐ μόνον ἀποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ		Πῶς εἰς τοὺς Χριστιανούς.	533
ἀποστέλλει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	528	Πνεύματος ἐπαγγελία καὶ τοῦ Πατρὸς	
Αὐτὸ ἀποσταλὲν ἔδειξε ποῦ ἀνέβη ὁ		ἦτον καὶ τοῦ Υἱοῦ.	556
Χριστὸς ἀναληφθεὶς.	528	Δίχα φωτὸς τῆς Πνεύματος οὐκ ἄντις	
Αὐτὸ εἶπεν εἰς τοὺς Ἀγγέλους τὸ		δέξεται θεωρίαν Πνευματικὴν.	560
„Ἄραπε πύλας“, εἰς τὴν ὑπόσημ.	469	Ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα ἐ λέγομεν.	561
Πνεῦμα σοφίας Θεοῦ πῶς λέγεται.	538	Ἀληθείας ἐστὶ Πνεῦμα.	562
Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ πῶς λέγεται.	538	Σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται.	563
Δι' Υἱοῦ φανεροῦται.	538	Ἐκ τῆς φυσικῆς κινήσεως γνωρίζεται	
Φύσει ἁγίον ἐστὶ.	538	ὡς ζωή.	564
Ἐξέχει τὴν Θεὸς, καὶ ἔκτισεν, καὶ		Πνεύματος χάριν πῶς ἀποκτήσας δυνά-	
ἐδημιούργησεν.	540	μεθα.	583
Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἡ		Πῦρ αὐτὴ πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583
Τριάς ἐγνωρίσθη.	542	Δύναμις ἐστὶ καὶ ἐνέργεια τῆς Πατρὸς,	
Ἐχάρισε τὸ χάρισμα τῆς Θεολογίας		καὶ πᾶς.	569 καὶ 654
τῆς Ἁγίας Τριάδος.	543	Δάκτυλος Θεοῦ λέγεται.	670
Οὐκ ἐνέλιπέ ποτε τῷ Υἱῷ.	543	Πνεύματος ὅλην τὴν χάριν πῶς ἔδωκεν	
Τελειοῦν ἐστὶν, οὐ τελειούμενον.	545	ὁ Χριστός.	565
Ἡ προη' αὐτοῦ ζωτικὴ ἦτον.	546	Σταγόνα τῆς χάριτος αὐτῆς λαμβάνει	
Τὸ Πνεῦμα ἔλθον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ		ἡ οἰκουμένη.	564
ἀνθρώπου τί ποιεῖ αὐτόν.	546	Οὐσιωδῶς τοῖς Ἀποστόλοις συνεγένετο.	565
Ἐχει ὡς ὄχημα τὰς ψυχὰς τῶν ἀν-		Οὐσίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.	565
θρώπων.	550	Πνεῦμα Ἅγιον Βάπτισμα ὀνομάσθη.	567
Τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου		Ποίαν ψυχὴν φυλάττει καὶ ποίαν ἐγ-	
Πνεύματος πῶς ἀξιοῦμεθα.	551	καταλιμπάνει.	567
Τῶν χαρισμάτων τῆς Πνεύματος ποῖος		Λόγον ἔχει πρὸς τὴν ψυχὴν, ὃν ἡ ψυ-	
εἶναι τόπος χωρητικός.	551	χὴ πρὸς τὸ σῶμα.	567
Τούτῳ πρῶτον ἐντυγχάνομεν ὡς διανέ-		Ψυχὴ ἐστὶ τῆς ψυχῆς.	567
μαντι ἐν τοῖς ἐκ Θεοῦ δώροις.	555	Νόμος διὰ τί λέγεται ἡ χάρις τοῦ	
		Πνεύματος.	568

Δύνα-

Δύναμις εἶναι τοῦ Πατρὸς.	569	Πρεσβύτεροι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
Μένει καὶ μετὰ Θάνατον εἰς τὰς ἀγίας.	570	Πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά σε " πῶς νοεῖται.	86
Δι' αὐτοῦ ἡ ψυχὴ ἡ βεβυθισμένη τοῖς ὕδασι ἀνέρχεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	22	Πράνοια διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κα- τασκευάζει.	690
Πνεῦμα διὰ τί λέγεται εὐθεός.	571	Προοίμιον ῥητορικὸν ποῖον.	277
Τριχῶς λέγεται γνώρισμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.	573	Εἰς ποῖας λόγους Προοίμια ἔγίνονται.	418
Τὸ Πνεῦμα φανεροῦ ὁ Θεὸς Λόγος.	573	Δύο Προοίμια οἱ παλαιοὶ ἐμεταχει- ρίζοντο.	524
Ἐρχεται αὐτοδεσπότης, καὶ πέμπεται.	578	Προοίμια τέλη γίνονται.	592
Τί δηλοῦ τὸ Πέμπεται.	578	Προσευχῆς ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ἔχω- μεν ὑψωμένας τὰς χεῖρας, καὶ διὰ τί.	7
Χάρις τοῦ Πνεύματος μεταβάλλει καὶ ἀλλοιοῖ.	582	Ἡ μονολόγιστος Προσευχὴ τῆς " Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ " ποῖα καλὰ προξενεῖ. 19.	254
Χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω τῆς σώματος.	582	Προσευχὴ συντροφευμένη ἔσα με πνεῦμα συντετριμένον εὐπρόσδεκτος ἐστὶ θυσία.	559
Πῶς ἐνδύομεθα τὸ Πνεῦμα.	582	Ἐν τῇ προσευχῇ τῆς " Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ " πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ μένωμεν.	583
Μεριζόμενον κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῆς ἐνεργείας, δι' ἐκείτης ἐνεργείας ὅλον πάρεστιν, ἀμερίστως μεριζόμενον, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	534	Προσευχῆς μήτηρ ἡσυχία.	641
Δημιουργὸν εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	73	Προσευχὴ ἐμφάνεια θείας δόξης.	641
Πνεύματος καταπτάντος πολλοὶ Προφη- ται ἐγένοντο.	540	Προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεταί ἐν πάσῃ τελετῇ καὶ ὑπὸ τοῦ τελούντος καὶ ὑπὸ τοῦ τελουμένου.	149
Πνευματικοὶ ἀξιοκατάκριτοι εἶναι οἱ ἐμ- ποδίζοντες τοὺς μὴ ἔχοντας κώλυμα ἀπὸ τὸ νὰ μεταλάβουν ἐν τῇ Κυ- ριακῇ τοῦ Πάσχα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	446	Προσκύνησις λατρευτικὴ μόνω τῷ Θεῷ ἀπονέμεται.	607
Πνοὴ βιαία ἡ τοῦ Πνεύματος ζωοποιός ἦτον.	513	Πρόσωπα εἰς τὰ τρία τῆς Θεότητος κοινὰ εἶναι ἡ εὐλογία, ὁ ὕμνος, καὶ ἡ ὑπε- ρύψωσις.	45
Πόθος ὑπερῆκον τὸν φόβον.	115	Πρόσωπον Θεοῦ πῶς νοεῖται.	621
Πόθος παρακινεῖ λαλεῖν.	121	Οὐ μὴ ἴδῃ αὐτὸ ἄνθρωπος καὶ ζή- σεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Τοῖς ἔχουσι πόθον δίδεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.	556	Προσωποποιία πᾶς εὐρίσκεται. 116. 134.	137
Ποιηταὶ τῶν ἀσματικῶν Τροπαρίων τί συνήθειαν ἔχουσιν.	122	Προφῆται τίνι τρόπῳ ἀκούουσι.	18
Ποιμένες πνευματικοὶ τί πρέπει νὰ κά- μουν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	89	Διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς ἱεροφάντας.	205
Διὰ πόσας αἰτίας εἰς τοὺς Ποιμένας ἐφάνη Ἄγγελος.	90	Πάσης φυσικῆς ἐνεργείας ἐξίσταντο. λῆμμα ὑπὸ Κυρίου δεχόμενοι.	350
Εἰς αὐτὰς πρῶτον, ἦτοι εἰς τὰς Πνευ- ματικὰς ἀποκαλύπτονται τὰ μυστήρια.	90	Εἰς τοὺς Προφῆτας ἦτον ἀποκεκαλυμ- μένον μυστικῶς τὸ Μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος.	555
Πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν ἐράνιον ἄρτον.	92	Πῶς ἦτον εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.	533
Δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραν- νικῶς νὰ ποιμαίνουν.	297	Διὰ τί ὠνομάζοντο βλέποντες καὶ ὁρῶντες.	575
Πόλεμος ἐν ἡμῖν εἶναι παντοτινός.	295	Πῶς ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θαβάρ.	613
Πολέμους ὁ Θεὸς δὲν θέλει μετ' προηγ- μένον θέλημα.	526	Μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις ἐγνώ- ρισαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορ- φώσει.	628
Πορνείαν πῶς σπῶσάν τε προσάγει θυσίαν τῷ πονηρῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	316	Προφητῶν αἱ ῥήσεις πᾶσαι καὶ τὰ αἰ- νίγματα εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται.	657
Πόρνης τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ μιμῶ- νται οἱ μετανοήσαντες θέλοντες.	316	Συγγράμματα αὐτῶν Θεολογία κα- λεῖται.	664
Κειμένη ἔσα ἀνέστη μὴ ἀπογνώσκεισα.	315	Ἐθνος τοῖς Προφήταις τὰ μέλλοντα, ὡς προγεγενημένα προλέγειν.	403
Ποτήριον ἀδοξίας, καὶ ποτήριον δόξης τίνα.	300		
Πρακτικὴ φαγητὸν ὀνομάζεται.	336		

Προφήται πολλοὶ ἐγένοντο καταπτάντος τοῦ Πνεύματος.	540
Διαφόρως ἐν αὐτοῖς ἐνήργει τὸ Πνεῦμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688
Προφητεία καὶ λῆμμα λέγεται καὶ ὁρασις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688
Πρωτόκτιστον διὰ τί γράφεται, καὶ ἔχῃ πρωτόκτιστον.	106
Πρωτότοκος ὁ Χριστὸς διὰ τί λέγεται.	183
Πτερυσμός τί εἶναι.	347
Πυθμὴν τί εἶναι.	129
Πύλαι αἰώνιοι ποῖαι εἶναι.	468
Τὸ σήκωμα αὐτῶν τί σημαίνει.	468
Πῦρ διακονικὸν ἔχ ὑπερβαίνει τὰς ὁροὺς τῆς καυστικῆς του δυνάμεως.	93
Πῦρ τῆς Θεότητος ποῖαν ἐνέργειαν ποιεῖ.	102
Διὰ τί λέγεται ἀκάματον καὶ αἰείζωνον.	293
Διακοπὴ τῆ ἐν τῇ καμίνῳ πυρὸς θαῦμα μεγαλῆτερον ἦτον ἀπὸ τὸ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ γενόμενον.	116
Πῦρ τοῦ Πνεύματος πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583
Δύο λογίων πῦρ εἶναι, αὔλον καὶ ὕλικόν.	630
Πῶς διὰ τί ἐπεκράτισεν ὁ Χριστός.	278. 280
Πωρᾶντες κατὰ τὴν καρδίαν " τί θέλει νὰ εἰπῇ.	369

P

Ράβδος Μωϋσέως τὸν Σταυρὸν ἐδήλω.	3
Διὰ τί δις ἐπάταξε τὴν πέτραν.	15
Ὁμοίως καὶ ἡ τοῦ Ἀαρᾶν.	12
Ράβδος καὶ βακτηρία τὸν Σταυρὸν δηλῶσι.	12
Ράβδος Ἀαρᾶν διὰ τί ἐβλάστησε κάρυα.	13
Πῶς γίνεται τινὰς ράβδος καρυῖνη.	13
Ράβδος ἡ Θεοτόκος.	76
Ράθυμία πόσον εἶναι κακόν.	303
Ρήματων σύνταξις ἀδιάφορος.	81 καὶ 268
Ρήματα κινήσεως μετὰ τίνων συντάσσονται, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	82 καὶ 222
Ρήτορες τὰ περασμένα προφέρουν ὡς ἐνεστώτα.	68

Σ

Σαβὰ τί εἶναι.	80
Σάββατον μέγα τετραπύδιον ἔχον πάλαι, διὰ τί ὁλόκληρον Κανόνα ἔλαβεν ὁ στερρον.	372
Νύξ αὐτοῦ, διὰ τί ὀνομάζεται τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα νύξ, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	442
ὑπερέχει τῶν ἡμερῶν τῆς μεγάλης ἐβδομάδος, εἰς τὴν ὑπόσημ.	372

Σαλαμάνδρα τί ζῶον εἶναι.	93
Σάλος τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	539
Σαμάρεια ποῦ ἐννοεῖται.	77
Σαρκὸς πρὸς γέννησιν κινήσεις οὐκ ἔστι χωρὶς ἀμαρτίας.	212
Σελήνη σιδηρὰ πῶς ἐν τῷ ἀέρι ἴσεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	379
Εἰς αἷμα μετεποιήθη ἐν τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	380
Σεραφὶμ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	693
Κατὰ συγκατάβασιν βλέπεσι τὸ θεῖον φῶς, οὐκ ἀκρατον.	604
Διὰ τί σκεπάζουσι τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας.	604
Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε " διὰ τί λέγεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	256
Σημεῖον ἀντιλεγόμενον πῶς λέγεται ὁ Χριστός.	200
Διαφέρει ἀπὸ τὸ τέρας, εἰς τὴν ὑπόσημ.	251
Σινᾶ ὅρος ποῖον λέγεται, καὶ τί δηλοῖ.	545
Σινᾶ τόπος αἰσθητὸς ἐφαιδρύνθη, ὅταν ἐκατέβη ὁ Θεός.	612
Σιών τί θέλει νὰ εἰπῇ.	194
Κυρίως ποῖον εἶναι.	269 καὶ 573
Ἐν αὐτῇ ἐτέλεσεν ὁ Κύριος τὰ μυστήρια.	573
Πόλις ἦτον τοῦ Δαβίδ.	646
Ἐν αὐτῇ ἡ Θεοτόκος διέτριβε καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ὁ Χριστὸς τὰ Μυστήρια παρέδωκε, καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ᾤφθη, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατήλθε.	663
Ἀκρόπολις καὶ μήτηρ ἐστὶ τῶν Ἐκκλησιῶν.	663
Ἐν αὐτῇ ἐκατοῖκει ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη.	695
Ἐκεῖ ἐφαίνοντο τὰ βαθυλώματα, ὅπερ ἔγιναν ἀπὸ τὰς γονυκλισίας τῆς Θεοτόκου.	695
Σκηνὴ διὰ τί ὀνομάζετο τῇ Μαρτυρίᾳ.	22
Με ποῖαν ἦτον ὁμοία.	22 καὶ 407
Εἰς τρία ἦτον διηρημένη.	407
Διὰ τί κατεσκευάσθη.	407
Αὕτη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα τύποι ἦτον τῆς Θεοτόκου.	668
Εἰς τρία ἐδιαιρεῖτο.	668
Σκηνὴς θαυμαστῆς τόπος ποῖος εἶναι.	672
Σιωπὴ ἀκίνδυνον πράγμα ἐστίν.	121
Ἐγκωμιάζεται.	121
Σκληροκάρδιος πῶς γίνεται τινὰς.	14
Σκοπιὰ καὶ σκοπὸς ποῖα λέγονται.	587
Σκοτεινὸς ποῖος ὀνόμαζον οἱ παλαιοί.	304
Σκότος δὲν εἶναι ὄν, οὔτε οὐσία, ἀλλὰ στερησις.	600

Πῶς

Πῶς ἐγένεν ἐν τῇ ἀρχῇ.	600	Λάβουρον ὀνομάζεται.	50
Σολομών πόθεν ἐκατάλαβε τὴν ἀληθι- νὴν μητέρα τοῦ παιδίου.	197	Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττεται.	50
Ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ χρυσίου εὐρέθη.	403	Σημείωσις εἶναι, ἵνα δι' αὐτοῦ φεύγω- μεν τὸ νοητὸν τοξάριον.	51
Ναὸς αὐτοῦ πολυθρύλλητος.	407	Κέρατα αὐτῆ ποῖα εἶναι.	53
Διὰ τί εἶπεν οὐκ ἔστι καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον.	549	Ποίων τὰ κέρατα συντρίβει.	54
Σοῦ Ἀντανυμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274	Φῶς καὶ ἀνόρθωσις διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠκολούθησαν.	59
Οὐκ ἔστι διασταλτικὴ προσώπων ἐπὶ τῇ „ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξά- ζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρε- πὲς ὄνομά σου“, εἰς τὴν ὑπόσημ.	127	Διὰ τί ἀπὸ δύο ξύλα συντίθεται ὁ σταυρὸς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	62
Σουδάριον τί δηλοῖ.	416	Αὐτὸν ἐδήλουν τὰ δύο ξυλάρια τῆς Σαραφτίας.	62
Σοφίαν χρειάζεται ὁ σωθῆναι βουλόμενος καὶ εὐαρεστήσαι Θεῷ.	28	Σταυρὸς τρόπαιον ἔστι τῆ Χριστοῦ, ἐν ᾧ κρέμονται τὰ ὅπλα τῆ Διαβόλου, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	6
Σοφία λέγεται ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' ἐνυπάστατος.	71	Ἐπὶ τοῦ μετάπτου τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ἐκλάμπων.	482
Σπεῖρα τί θέλει νὰ εἴπῃ.	368	Σταυρὸς σημεῖον ποιεῖν εἰς κάθε πρᾶγμα, συνήθειά ἐστι τῶν Χριστιανῶν.	1
Σπέρμα ποῦ εὐρίσκεται.	114 καὶ 681	Σταυροῦ μέτρον πόσον ἦτον.	54
Σπερματικὸν ὁ Χριστὸς οὐκ ἔσχε.	298	Διὰ τί εἶχε τίτλον.	55
Σταγῶν ποῖα λέγεται.	80	Ὁ τίτλος αὐτοῦ ἀπὸ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	55
Στασεῖδια διὰ τί ἐπεινοήθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	7	Δαίμονες φρέττουσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.	2 καὶ 61
Σταυροῦ ράβδος ὡς κάρυον ἐβλάστε τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τί.	12	Σταυροῦ σχῆμα ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ.	3
Θάλαμος εἶναι τῆς ἀποτικτούσης.	13	Ράβδος ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ.	3
Ἀντιφάρμακον εἶναι τῆς πικρίας τοῦ κόσμου.	20	Σταυρὸς δόξα Χριστοῦ ἐστὶ καὶ ἀρχή.	4
Τύπος Σταυροῦ ἐν Οὐρανῷ ἐπὶ Κων- σταντίνου.	23	Ὁ Σταυρὸς ἔσται μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ κρίσει, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	4
Σταυροῦ πρᾶξις διπλῇ ἐστὶ.	25	Σταυρῷ τῆ Χριστοῦ πᾶσα μαγεία παύε- ται.	5
Σταυρὸς πρέπει νὰ βάλλεται εἰς τὴν θύ- ραν τοῦ οἴκου καὶ εἰς τὴν κλίνην.	30	Σταυρὸν συνεχῶς ἐποιοῦν οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, καὶ εἰς τὰ παῖδιά πρέ- πει νὰ τυποῦται.	5
Πρέπει νὰ βαστάζουν αὐτὸν οἱ Χρι- στιανοί.	30	Σταυρὸν πρέπει νὰ τυποῦμεν ἐν τῇ προσευχῇ.	7
Ἐν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασεν ὁ Χριστὸς τὸ μεγαλῆτερον πάθος.	31	Σταυρὸς σχῆμα ποῖα ἔχουσιν, εἰς τὴν ὑποσ.	7
Τύπος αὐτῆ ἐδυνάμωσε τὸν Ἰακώβ.	34	Τὸ εἰς τὸν Σταυρὸν ὁρᾶν τί σημαίνει.	9
Σταυροῦ ὁ τύπος ἐνίκα καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῆς Παλαιᾶς.	6	Σταυροῦ ὁ τύπος πότε καὶ πῶς ἐθεω- ρήθη ἐν τῷ Οὐρανῷ.	10
Τὸ Μυστήριον αὐτοῦ ἐνήργει καὶ ἐν τοῖς Προπάτορσι.	6	Σταυροῦ τύπος ἐν τοῖς τέσσαρσι στοι- χείοις ἐτυπώθη.	10
Χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς τῷ Θεῷ κατηλλάγη. Προσκύνησιν αὐτοῦ τίς ἐφάνερον.	43	Ἐν τῷ τύπῳ αὐτοῦ ὁ Κόσμος εἶναι θεμελιωμένος.	10
Καύχημα εἶναι καὶ φῶς.	43	Διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠγιάσθη ἡ φύσις τῶν ξύλων.	53
Τὸ νὰ σηκόνη τινὰς τὸν Σταυρὸν τί δηλοῖ.	44	Ὁ τύπος αὐτῆ διὰ τί ὑψηλὰ ἐμορ- φώθη.	61
Εἰς τὸν Σταυρὸν τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς.	47	Μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου αὐτὸν προσκυ- νήσωμεν.	61
Καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα.	49	Πόσα ἐκατέρωθε.	61
Σὺν τῷ Σταυρῷ καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη τῆ Κυ- ρίου προσκυνητέα εἰσὶ.	48		
Σωτήριον ἐστὶν ὁ Σταυρὸς τῆ Χριστοῦ.	49		

Ε'λεῦ-

Ελεύσεται ἐπὶ τῆς δευτέρας παρασίτας.	62	Τί ἔλεγε πρὸς τὰς ἐν Ἀδρ.	727
Σταυροῦ θαυμαστὸν ἐγνώμιον ποῖον.	61	Τρυγῶν ἦτον καὶ περιστέρα.	196
Σταυροῦ ξύλον διὰ τί ὀνομάζεται τρισ- μακάριστον.	24	Τί ἔλεγε πρὸς τὸν Κύριον.	203
Σταυροὶ λέγονται καὶ τὰ ὀρθίως πηγνύ- μενα ξύλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	3	Συναγωγὴ Ἰουδαίων ἀπεβλήθη.	204
Ἐκ τριῶν ξύλων συνέκειτο.	4	Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	271
Διὰ τί λέγεται δόξα τῷ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	699	Συνεκδοχῆς σχῆμα τοῦ λαμβάνεται.	271
Διὰ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀναλήψεως.	461	56. 159. 182. 269. 290. 331 καὶ 382	
Σταύρωσις τί δηλοῖ.	415	Συνεκτικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ποῖα ρήτα φανερώνουσι.	654
Σταύρωσις ἡ τοῦ Κυρίου τὸν Διάβολον ἐλάνθασε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218	Σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγίνῃ ποίους ἀναθε- μάτισεν	56
Στείρωσις γυναικῶν κατὰ θέλημα Θεῖον γίνεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	558	Συνοχὴ δύο σημαινόμενα ἔχει.	380
Στέφανον ἀκάνθινον διὰ τί ἐδέχθη ὁ Κύριος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	357	Συσταυρωθῆναι δεῖ πρῶτον, εἴτα συν- δοξασθῆναι.	425
Στολὴ ἐμφώτιος ποῖα εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ.	392	Σύσχεσιν διαφέρει ἀπὸ τὴν κατάσχεσιν.	395
Συγκατάβασις Θεοῦ ποῖα εἶναι. 541 καὶ 604		Σχῆμα προθύστερον τοῦ εὐρίσκεται.	89
Συγκοπὴ τοῦ εὐρίσκεται.	109	Ἀσύνδετον τοῦ.	302
Σύγκρισις ἐπὶ ποίῳν λέγεται διάκρισις.	366	Σχήματα συλλογιζομένων ποῖα.	343
Κατὰ πόσους τρόπους γίνεται.	685	Υπερβατὸν σχῆμα τοῦ εἶναι.	344
Σύλληψις ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ πα- θητικῶς.	210	Σχῆμα τετράγωνον καὶ χιαστὸν τοῦ εὐ- ρίσκεται.	377
Ἀσπορος ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ διὰ τί.	212	Σχῆμα συστοιχείας τοῦ ἐστίν.	394
Ὅπως σύλληψις ἡδονικὴ, ἐκεῖ καὶ γέν- νησις ὀδυνηρά.	213 καὶ 239	Σχῆμα ἀντιφατικὸν μετὰ συστοιχίας.	396
Καὶ ἐν τοῦ ἐναντίου.	239	Σωθῆναι ὁ βαλνθεὶς σοφίαν χρειάζεται.	28
Ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπερέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως.	220	Καὶ νὰ γένη ὡς τὰ Χερεβίμ πολυόμ- ματος.	28
Ἐν τῇ συλλήψει τῷ Θεῷ Λόγῳ πόσα ἅμα ἐγένοντο.	220	Εἰ μὴ πρῶτον Θεωθῇ τινὰς, οὐ σώζεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	401
Συλλήψεως Πνευματικῆς ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα.	253	Σῶμα διὰ τί λέγεται χεῖρον.	73
Σύλληψις ἡ τῷ Κυρίῳ ἐλάνθασε τὸν ἄρ- χοντα τοῦ σκότους, εἰς τὴν ὑποσημ.	218	Σῶμα Χριστοῦ, ἔτε φύσει ἦν Θεός, ἔτε Θέσει.	152
Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου εἰκονογραφία.	179	Τὸ ὕψος αὐτοῦ Θεῖον καὶ ἀπόρρητον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν Κτίσιν. 152 καὶ 266	
Βαστάζων τὸν Χριστὸν ἔχαιρεν.	187	Σῶμα Χριστοῦ ἀγίασμα εἶναι.	186
Ἐν Πνεύματι ἐπέστη εἰς τὸ ἱερὸν καὶ οὐχὶ ἐν οἰκείοις ποσίν.	182	Δημιουργικῶς ἐκτίσθη.	219
Τί ἦτον, καὶ πόσων χρόνων, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	187	Τριάς ὅλη ἐκτίσεν αὐτό.	219
Τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσημ.	188	Ἄμα ἦτον σῶμα καὶ ἅμα σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.	220
Εἰς αὐτὸν ἀπὸ λόγου του ἐφίλονεῖται δοθῆναι τὸ Θεῖον βρέφος.	192	Εὐθύς τέλειον ἦν κατὰ τὸν ἐξεικο- νισμόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεικονισθέν- τα μέλη αὐτοῦ τέλεια ἦν κατὰ τὴν αὐξήσιν.	221
Ὡς περ δι' ἐλίνων ὑμένων ἐβλεπε διὰ τῶν μελῶν τοῦ ἀγκαλισθέντος βρέ- φους τὴν αὐτῆς Θεῖαν δύναμιν.	193	Διὰ τῆς ψυχῆς ἠνάθη αὐτῷ ὁ Θεός Λόγος.	221
Διὰ τί ἔλεγεν ἡ Ἀπόλυσόν με ἐν εἰ- ρήνῃ.	194	Νεφέλη ἦτον καὶ διὰ τί.	225
Μετὰ χαρᾶς ἀπέθανεν.	196	Σῶμα τῷ Κυρίῳ διὰ τί λέγεται ὁμοίω- μα σαρκὸς ἁμαρτίας.	507
		Ἐκαλλωπίσθη μετὰ τὸ πάθος.	508
		Οὐ ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη.	414
		Σῶμα τοῦ Κυρίου οἱ λέγοντες ὅτι ἰσο- κλεῶς τιμᾶται καὶ μιᾶ προσκυνήσει προσκυνούτες τῷ Θεῷ Λόγῳ μνήμης αἰωνίας ἀξιοῦνται.	515
		Σῶ-	

Σῶμα ψιλὸν ἱμάτιον εἶναι τῆς ψυχῆς.	285	Χωρὶς ταπεινώσεως οὐ σώσει ἡμᾶς,	
Πρέπει νὰ ὑποσχωθῇ εἰς τὸν Χριστόν.	285	οὔτε δοξάσει ὁ Χριστός.	521
Ὁμόστολον ψυχῆς διὰ τί λέγεται.	293	Ταφῆς τοῦ Κυρίου σύμβολα ποῖα ἐστά-	
Ἀντίκειται εἰς τὴν ψυχὴν.	295	θησαν.	382
Τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα οἶκος καὶ ναὸς		Ταφὴ τῇ ἐγέρσει ἀντίκειται.	425
αὐτοῦ λέγεται.	327	Εν εἰρήνῃ ἐγένετο ἡ ταφὴ τοῦ.	312
Ἀνέστησεν αὐτὸ τὰ ἐν τοῖς τάφοις σώ-		Τάφος τοῦ Κυρίου τίνος εἶχε τύπον.	391
ματα.	388	Τάφος τί εἶναι.	400
Πηγὴ αὐτὸ γέγονεν ἀφ' ἁάρτου ζωῆς.	398	Τάφος τοῦ Κυρίου πῶς εἶναι ὁλβιος.	403
Σῶμα Χριστοῦ ἐδοξάσθη τῷ πάθει.	414	Ὁ τάφος τοῦ Κυρίου ἐδόξασε τὴν	
Στολὴ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	414	Ἱερουσαλήμ.	405
Μιᾷ προσκυνεῖται προσκυνῆσει μετὰ		Χριστιανοὶ τρέχουν εἰς αὐτόν.	405
τοῦ Θεοῦ Λόγου.	581	Πηγὴ εἶναι ἐγέρσεως.	405
Εὐθεώθη ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως.	593	Τάφον ἰδικόν του δὲν εἶχεν ὁ Κύριος.	407
Τί ἀπόλαυσεν ἐκ τῆς Θεώσεως.	594	Καὶ διὰ τί.	407
Οὐκ ἐτράπη εἰς τὴν Θεότητα.	594	Τάφος ὁ τῆς Θεοτόκου πόσον ἐτιμήθη,	
Καὶ μετὰ τὴν Θεώσιν εἶχε τὰ ἀδιά-		καὶ μὲ τί ὁμοιάζεται.	694
βλητα πάθη.	594	Πρὸς τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου λόγοι	
Πῶς εἶναι τὰρα τὸ σῶμα τοῦ Χρι-		κατὰ προσωποποιίαν.	696
στοῦ ἐν Οὐρανοῖς.	594	Τάφῳ κενῷ τοῦ Κυρίου παρειστήκεισαν	
Σῶμα Χριστὸ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν πνευ-		Ἀγγελοι.	403
ματικὸν ἦν, ἀλλ' ἐ πνεῦμα, καὶ πρὸς		Τελούμαι τί θέλει νὰ εἴπῃ.	564
πίστωσιν ἐφαγε.	484	Τέρας διαφέρει ἀπὸ τὸ σημεῖον, εἰς τὴν	
Κατὰ φύσιν ἦτον αὐτῷ τὸ εἰσιέναι κε-		ὑποσημείωσιν.	251
κλεισμένων τῶν θυρῶν.	484	Τύμπανον τί δηλοῖ.	650
Συμπροσκυνεῖται τῷ Θεῷ Λόγῳ μιᾷ		Τύραννον μὲ φόβον ὑπηρετοῦν οἱ ὑπὴ-	
προσκυνῆσει καὶ δόξῃ.	489	κοί του.	115
Διὰ τί ἀφέθησαν εἰς αὐτὸ ἀνοικταὶ		Τυράννων προστάγματα ὑπερισχύουν.	313
αἱ τρύπαι τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης,		Τί διαφέρει Τύραννος ἀπὸ τὸν Βασι-	
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	500	λέα.	313
Σωτηρία τίνων ἐστὶ καρπός.	253	Τυραννὶς δὲν εἶναι κληρὸς Χριστοῦ.	297
Θέλημα Θεοῦ ἐστὶ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	401	Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ πῶς ἐρ-	
Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν αὐτὴν εὐ-		μνηνεύεται.	366
κολον.	401	Διὰ τί τὸν Εἰρμόν αὐτὸν ἐποίησεν ὁ	
Σωτηρία ψυχῆς εἶναι ἡ ἀπάθεια.	498	Κοσμᾶς, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	367

Τ

Τάλαντον ποῖον λέγεται.	305	Τί καὶ Τίς ἀντὶ τῶ Μῆγα καὶ Μῆγας	
Πρέπει νὰ πολυπλασιάζεται.	305	λαμβάνεται, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	665
Ποῖος εἶναι ὁ χάσας αὐτό.	305	Τρία, ἀριθμὸν καλῶσιν οἱ Ἀριθμητικοί,	
Ὁ πολυπλασιάζων δοξάζει τὸν Θεόν.	306	εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	24
Ὁ κατορύξας αὐτὸ δὲν εἶναι Χριστιανός.	306	Τρία μέρη τῆς ψυχῆς ποῖα.	588
Τάλαντον πόσον εἶναι, εἰς τὴν ὑπ.	305 καὶ 403	Τρία τινὰ Κανονικὰ κακῶς ἐσηκώθησαν	
Τάξις φυσικὴ ποῖα εἶναι.	253	ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὑπόσ.	584
Ταπεινώσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ μείζων		Τρία ἐλάνθαναν τὸν Διάβολον, εἰς τὴν	
οὐ γνωρίζεται.	280	ὑποσημείωσιν.	218
Τῆς Θεοτόκου ταπεινοφροσύνης ὕψος			
ἐκπληκτικώτατον.	248		
Ταπεινώσεις γεννητικὴ καὶ συνεκτικὴ εἶ-			
ναι πάσης ἀρετῆς.	572		
Εἴαν μὴ ταπεινωθῶμεν, ὁ νοῦς ἡμῶν			
οὐκ ἐλλάμπεται.	615		

Τρία-

Τριάδος Ἀγίας πρόσωπα ἀναφέρονται
ἐν τῇ Η'. Ὡδῇ τῶν τριῶν Παίδων. 45
Εἰς αὐτὰ εἶναι κοινὰ ἡ εὐλογία, ὁ
ὕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις. 45
Συναϊδιός ἐστιν ἡ Τριάς καὶ συνάναρ-
χος κατὰ χρόνον. 113
Ὄνομα κοινὸν αὐτῆς, εἰς ὃ βαπτίζε-
μεθα, ποῖον εἶναι. 127
Τριάδος ἡ προσήκουσα δοξολογία ποῖα
εἶναι. 147
Ἐν τῷ κράτος αὐτῆς καὶ ἡ κυριότης. 147
Διὰ τί λέγεται ὑπέρθεος φύσις. 160
Ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπεκαλύφθη. 161
Τὰ πρόσωπα αὐτῆς ἅμα εἰσὶ κατὰ
χρόνον. 159
Εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα πρέπει νὰ εὐ-
χαριστῶμεν διὰ τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐναν-
δράπησιν. 174
Τριάς μεμένηκεν ἡ Τριάς καὶ σαρκωθέν-
τος τοῦ Λόγου. 195
Ἐνέργεια αὐτῆς μία. 219
Ἡ Τριάς ἔκτισε τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ. 219
Ἀχάριστος αὕτη καὶ ἀμέριστος. 219
Τριάς παρακαλεῖ. 531
Ἐκ τῆς ὁμονοίας τῶν γλωσσῶν ἐγνω-
ρίσθη. 532
Τριάς ἐφανεράθη καὶ ἐν τῇ πλάσει τοῦ
ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει, καὶ
διὰ τί, εἰς τὴν α. ὑπόσημ. 150 καὶ 220
Τριάδος γνώσις ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη
ποῖα εἶναι. 541
Ὁρθόδοξος αὐτῆς θεολογία ποῖα. 543
Εἰς ἀνίστους βαθμούς αὐτῆς τέμνεται. 543
Τελεία ἐστὶ καὶ αἰεὶ Τριάς. 543
Τὸ Μυστήριον τῆς Τριάδος ἀποκεκαλυμ-
μένον ἦτον εἰς τὰς Προφῆτας μυστικῶς. 555
Τάξις τῆς Τριάδος ποῖα εἶναι. 555
Πᾶσα χορηγία ἀγαθῶν ἡ εἰς ἡμᾶς
διδόμενη ἐκ Πατρὸς πρόεισι δι' Υἱὸν
ἐν Πνεύματι. 555
Ταυτοδύναμος καὶ ταυτοενεργὴς ἐστίν. 556
Φῶς ἐστὶ. 560
Τριάδα πῶς ἐγνώρισαν τὰ λογικὰ κτί-
σματα. 564
Ἡ Κτίσις ἐν ἔργον ἐστὶ τῶν τριῶν
προσώπων, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 569
Καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας
Τριάδος εὐθέα εἰσὶ. 572
Εὐθύς ὅπου νοήσης Τριάδα, εὐθύς
πρέπει νὰ νοήσης καὶ Μονάδα. 577
Δόξα καὶ δόξαι ἐπ' αὐτῆς λέγεται. 577
Καὶ ζῶαι καὶ ζῶῃ, καὶ φῶτα καὶ φῶς,
καὶ ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν. 577

Οὐ μερίζεται εἰς τὴν Τριάδα ἡ Θεότης. 627
Ἰσοτιμὸς ἐστὶ καὶ ἰσοσθενής. 544
Υπὲρ ὃ νοοῦμεν, ἡ λαλοῦμεν ἐστίν. 544
Τριστάται διὰ τί λέγονται οἱ Δαι-
μονες. 4 καὶ 588
Τριῶν Παιδῶν ποῖοι εἶναι. 325
Τροπᾶριον κολοβὸν ποῖον εἶναι. 597
Τὸ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ πῶς διορ-
δοῦται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 598
Τρόπαιον ποῖον ἐλέγχετο, εἰς τὴν β. ὑπόσ. 6
Τρυφή θηρίων εἶναι χαλεπὴν. 57

Υ

Υδάτων φύσις ἡγιάσθη. 52
Τὸ κατὰ τὰ Θεοφάνεια ἀντληθὲν ὕδωρ
ἐκ ποταμοῦ ἀσηπτον μένει. 175
Υδωρ, μέλι καὶ ἔλαιον λέγεται, καὶ
διὰ τί. 261
Υδωρ πολὺ, ὅπου κατεκάλυψε τὰς θα-
λάσσας, ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσ. 540
Υἱὸν τοῦ φανερόν ἡ Γραφή. 52
Υἱὸς εἰς ὑπάρχει ὁ Χριστὸς καὶ καθ' ὃ
Θεὸς καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος. 195
Ὁρὸς εἶναι τοῦ Πατρὸς. 557
Καὶ Λόγος. 557
Μόνος Υἱὸς εἶναι καὶ μόνου καὶ μό-
νως καὶ μόνον. 562
Ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων γνωρίζε-
ται ὡς σοφία. 564
Εἰς μόνος Υἱὸς ἐστὶ τῷ Θεῷ κατ' ἐστίαν. 638
Υἱὸς Θεοῦ κατὰ χάριν πῶς γίνονται. 638
Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός
πῶς ἐρμηνεύεται. 167 καὶ 638
Διὰ τί Υἱοὶ μὲν Θεοῦ ἔγιναν οἱ βα-
πτισθέντες, ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει
„Ἐδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ
γενέσθαι“, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 173
Ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς ἐφιλοτιμήθη νὰ
προσφέρῃ τῷ Πατρὶ πολλοὺς υἱοὺς
κατὰ χάριν. 480
Υπαπαντὴ χαριστάτη ἑορτή. 179
Λόγοι πανηγυρικοὶ πρὸς αὐτὴν, εἰς
τὴν ὑποσημείωσιν. 179
Υπαρξὶς καὶ εἶναι οὐκ ἐστὶ κακὸν καθ' ἑαυτό. 344
Υπερβολὴ τί εἶναι. 293
Υπερφάνεια ὅπου ἐστίν, ἐκεῖ καὶ πτω-
μα ἀκολουθεῖ. 364
Ἀρρησις Θεοῦ ἐστίν. 364
Ἡ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν
ὑπερφάνεια, καὶ οὐχ ἡ περαστική,
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 364

Υπερ-

Υπερήφανοι καὶ τὴν ἀλήθειαν οἱ πολε- μοῦντες σταυρῶσι καὶ θάπτουσι τὸν Χριστόν.	453	Ὁ τοῦ Θεοῦ συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ καὶ διαμένων τὴν ἀγάπην συλ- λαμβάνει.	253
Υπέρθεος φύσις διὰ τί λέγεται ἡ Τριάς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	151	Τὸ „Διὰ τὸν φόβον σε ληφθὲν Κύριε“ πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημ.	537
Υπηρετοῦντες ἐλαφροὶ πρέπει νὰ ᾔναι. Μόνοι πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν, καὶ μὲ προθυμίαν.	339	Φρίττω τί θέλει νὰ εἴπῃ, εἰς τὴν ὑποσ.	413
Υπνον πρέπει νὰ τινάζῃ τινὰς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦς του.	339	Φρόνησις ἀρετὴ ἐστὶ, καὶ τὰ πραττόμενα κατ' αὐτὴν ἐνάρετα ἀποφαίνει.	299
Πόσα κακὰ ὁ ὕπνος προσεγεῖ.	361	Αὐτοφρόνησις τί εἶναι.	369
Καὶ διὰ τί νὰ τὸν τινάζῃ.	361	Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	296
Πότε ὁ ὕπνος εἶναι ὠφελιμώτερος τῆς ἀγρυπνίας.	361	Φρονίμων ἀνθρώπων τί εἶναι ἴδιον.	215
Υἷς ἀναρχος καὶ ἀνείδεος Ἑλλήνων δό- ξα ἀσεβεστάτη, εἰς τὴν ὑποσημ.	189	Φυλακὴ ἡ τῆς Ἀββακὺμ ποία εἶναι.	18 καὶ 426
Οἱ κατ' ἡμᾶς διδάσκαλοι δὲν πρέπει ταύτην νὰ φρονοῦσιν.	189	Πῶς ἀποκτᾶται.	19
Υἷς ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς εἰδοπεποι- μένον.	188	Φύσιν Θεοῦ οὐδεὶς μετέχει.	74
Υποπόδιον τὸ ἐν Σταυρῷ τί ἦτον.	48	Ἀπειρός ἐστὶν αὐτὴ.	74
Υποπόδιον πῶν ποδῶν τῶ Θεοῦ ποῖον εἶναι.	250	Ζωοποιός ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Υποστάσεων ὀλίγον ἰδίωμα ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	298	Καὶ τὰ φυσικὰ φύσις λέγονται.	74
Υπόστασις μία ἦτον τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.	388	Φυσικὰ πράγματα εἰδὲς δύναται κατα- λαβεῖν, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	168
Υπόσχεσις Θεοῦ ἀληθὴς ἐστὶ.	528	Φύσεις δύο τῆ Θεοῦ Λόγου· εἰ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ διαιροῦνται, ἀδιαίρετοι ὅμως εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Υπόσχεσεις τῶν οἱ ἄνθρωποι δὲν τε- λειόουν.	527	Πότε ἡ κατ' ἐπίνοιαν αὐτῶν διαίρεσις λέγεται.	184
Υποφῆτης διαφέρει ἀπὸ τὸν Προφήτην.	205	Φύσις τέσσαράτινα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν.	220
Υψιστος διὰ τί ὀνομάζεται ὁ Θεός.	250	Φύσεως ἀνθρωπίνης νόμος τίς εἶναι.	246. 250
		Φύσις Θεοῦ ἀόρατός ἐστι καὶ οὐκ ἐπι- δείκνυται.	382
		Φύσεως θείας γνώρισμά ἐστὶ τὸ παντὸς ὑπερκεῖσθαι γνώρισματος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
		Φύσις ἀνθρωπίνη ἡ ἐν τῷ Χριστῷ θεο- γνηθεῖσα ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως πῶς λέ- γεται πάλιν ὅτι ἐθεογνήθη.	593
		Ἡ τῆς Θεότητος δόξα καὶ τῆς ἀνθρω- πότητος ἔγινε.	593
		Τί ἀπόλαυσεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τῆ Κυρίου ἐκ τῆς Θεουργίας.	593
		Δὲν ἐτράπη εἰς Θεότητα.	593
		Καὶ μετὰ τὴν θένωσιν εἶχε τὰ ἀδια- βλητα πάθη, καὶ διὰ τί.	593
		Φύσεις δύο εἶχεν ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.	594
		Φύσις Θεοῦ ὑπὲρ πᾶν ὄν ἐστι κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν.	602
		Φύσις πᾶσα τῆς Θεότητος ἐνώθη πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ οὐ μέρος μέρει.	628
		Φύσεως νόμοι πόσοι ἐνίκηθησαν ἐν τῇ Θεοτόκῳ.	675
		Φύσις τῶν ἀνθρώπων τί ἦτον, καὶ τί ἔγινε διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	480

Φύ-

Φύσις λογική ἐφίεται Θεοῦ· καταλαβεῖν δὲ ἀδυνατῶσα, τὰ ὀράμενα Θεοποιεῖ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	120	Χαρά ὑπερβολικὴ κάμνει τὸν χαίροντα νὰ κροτῇ τὰς χεῖρας.	511
Φωνὴ Θεοῦ μὲ τί τρόπον γίνεται εἰς τὰς Προφήτας.	18	Χαρακτήρ διὰ τί λέγεται ὁ Υἱὸς, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	135
Φωνὴ Θεία, φίλη καὶ γλυκυτάτη τῷ Χρι- στοῦ ποῖα ἦτον.	383	Χαράττω δύω σημαινόμενα ἔχει, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	2
Φωνὴ ἀγαλλιᾶσεως ποῖα εἶναι.	672	Χάρις τοῦ Πνεύματος κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς διανοίας οὕτω δίδεται.	209
Φῶς ἀπρόσιτον δὲν εἶναι κτίσμα.	114	Εἰ καὶ χάρις οὐχ ἀπλῶς ἐκχεῖ- ται, ἀλλὰ τὰ παρ' ἡμῶν ζητεῖ πρῶ- τον.	209. 529 καὶ 556
Εἶναι μὲ τὸ ἀληθινόν.	114	Χάρις Χριστοῦ, Θεοτόκου, Ἀποστόλων καὶ Ἀγίων μὲ τί ὁμοιάζει.	227
Φῶς Θεοῦ ὑπὲρ τὸ κατ' ὑπεροχὴν μὴ ὄν ἐστίν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	151	Ὡς ἐν τῇ ψυχῇ χύνεται ἔξω καὶ εἰς τὸ σῶμα.	293
Φῶς χάριτος μὲ τί συγκρατεῖται.	304	Φῶς αὐτῆς μὲ τί συγκρατεῖται.	304
Φωτὸς δίχα πνευματικοῦ οὐκ ἂν δέξη- ται τις θεωρίαν πνευματικὴν.	560	Χάρισμα Πνεύματος Πνεῦμα καλεῖται.	309
Φῶς Θεῶν πάντα ἀποκαλύπτει τῇ ἐαυ- τοῦ δυνάμει.	599	Χάρισμα Πνεύματος ποῖον σβέννυσι.	309
Ἀπὸ τὸ φῶς φαιδρυνόμενα τὰ κτίσμα- τα ὑμνοῦσι τὸν Θεόν.	600	Οὐτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δίδεται χωρὶς νὰ ἔχη ὁ ἀνθρώπος δεκτικὴν ἐπιτηδεύουσα, οὐτε ὁ ἀνθρώπος δύ- νεται λαβεῖν αὐτὴν χωρὶς ὑπερφυσι- κῆν δυνάμιν.	529
Πῶς μετὰ τὸ σκότος ἐγινε.	600	Ὡς ἐν τῇ ψυχῇ χύνεται ἔξω καὶ εἰς τὸ σῶμα.	293
Τὸ ἐν Θαβωρίῳ ὄφθην δὲν ἦτον οὐ- σία Θεοῦ.	603	Χάρις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς Πί- σεως καὶ καθαρότητος δίδεται.	529
Νικῆσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἀποστό- λων, τίνος τύπον εἶχεν.	603	Χωρητικούς τῆς Θείας χάριτος γενέ- σθαι ἡμᾶς ἀδύνατον, μὴ ἐξελάσαν- τας πρότερον τὰ ἀπὸ κακίας πάθη.	551
Ἀχάριστόν ἐστι τῆς ἐσίας τῷ Θεοῦ.	603	Εἰς ποίους ἡ χάρις δίδεται.	556
Πρὸς τὸ Θεῶν φῶς τυφλοὶ εἶναι οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοί.	604	Κατὰ τὸν πόσον δίδεται καὶ ἡ χάρις.	557
Φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως οὐ γίνεται καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περι- γράφεται.	604	Χάρις διὰ τί λέγεται, ἦγεν διὰ τί προ- ξενεῖ χαρὰν.	558
Οἱ μὲ τὸ φῶς τῷ Θεῷ ἐνωθῆναι βελο- μενοι φῶς πρέπει νὰ ἦναι καὶ αὐτοί.	604	Πῶς ὅλην τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος ἔδωκεν ὁ Χριστός.	565
Φῶς Θεῶν καὶ τὰ αἰσθητὰ φαιδρύνει.	612	Χάριν Πνεύματος πῶς δυνάμεθα νὰ ἀ- ποκτήσωμεν.	583
Φῶς δεύτερον καὶ τρίτον ποῖα εἶναι.	614	Χάρις Θεώσεως ἀσχετός ἐστὶ παντά- πασιν.	612
Τὸ τῆς Μεταμορφώσεως καὶ φῶς ἦτον καὶ σκότος.	625	Χάρις τῷ Πνεύματος ἐδώθη εἰς τὸν Ἀδὰμ ἐξ ἀρχῆς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ἱλαρὸν ἦτον καὶ γαλήνιον.	639	Χεῖλη ἀρρύπρωτα πῶς ἀποκτώνται.	318
Φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον ὁ Θεός· πῶς ἐρμυ- νεύεται.	640	Χεῖρες τί δηλοῦσιν, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	108
Ἐρωτοληπτικὰ λόγια εἰς τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ποῖα.	646	Χειρῶν ἀπλωμα τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τί ἐδήλου.	383
Φωτισμὸς ἐνυπόστατος καὶ ὑποστατικός ἐν καρδίᾳ ποῖος εἶναι.	644	Χεῖρ τοῦ Θεοῦ διὰ τί λέγεται ὑψηλὴ.	326
Φωτισμὸς γνώσεως καὶ νοημάτων ποῖος.	644	Χεῖρ τὸ ἔργον καὶ τὴν πράξιν δηλοῖ.	671 καὶ 511
Φώτων Πατὴρ διὰ τί λέγεται.	617	Κρότος χειρῶν τίνος σημεῖον εἶναι.	511
		Εἰς Θεοῦ πῶς νοοῦνται.	267
		Χερσὶν διὰ τί ἐνικῶς ἔγραψεν ὁ Κοσμάς.	27
		Τί δηλοῦσι.	27 καὶ 693
		Διὰ τί ὁ Θεός κἀθίσταται εἰς αὐτά.	75 καὶ 459
		Χερσὶν ἐσήκοναν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ Ἀναλήψει.	458

X

Χαρά ἀνεκλάλητος διὰ τί ἐδόθη.	211
Ἐχάθη ἀπὸ τὰς ἀνθρώπους μετὰ τὴν παράβασιν.	211
Χαράν προξενεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.	557

732	Π	Ι	Ν	Α	Ξ.	
Χερουβὶμ καὶ νεφέλη ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα εἶναι.			458		Χριστὸς πῶς εἶναι σημεῖον ἀντιλεγόμενον.	200
Ἦλθεν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῆ Παραδείσου.		27			Αὐτὸς μόνος ἤνοιξε τὴν μήτραν τῆς Μητρὸς.	201
Πολὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστορ- γότερα.			458		Εἰς Ἄγιός ἐστι.	201
Χοῦς ἐξ οὗ ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη τί ἦτον.		73			Τρυγῶν ἐστὶ καὶ περισσότερά.	203
Χρέος Εὐας πῶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος.		238			Διὰ τί ἀσπύρως συνελήφθη.	212
Πάλιν τὸ χρέος αὐτῆς ἔμεινε.		239			Σῶμα αὐτῆς δημιουργικῶς ἐκτίσθη.	219
Χρέος ἀμαρτιῶν βαρύτερόν ἐστι.		321			Καὶ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Τριάδος.	220
Χριστιανοὶ τί πρέπει νὰ λέγουν, ὅταν ἐκβαίνουν ἀπὸ τὸν οἶκόν των.		2			Ἀνθρωπότης αὐτοῦ μὲ πόσα ἐπλου- τίσθη.	221
Συνεχῶς τὸν Σταυρὸν ἐποίουν.	5	50			Πλήρωμα χάριτος αὐτῆς μὲ τί ὁμοιάζει.	227
Εἰς τὸν Χριστιανὸν διὰ τί ἐδόθη ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ.		11			Μὲ τὴν ἱρὴν αὐτὸς ὁμοιάζει.	231
Χριστιανὸς πρέπει νὰ πολεμῇ ἀκατα- παύστως.		11			Εἴς αὐτοῦ ἠνάσθη Θεὸς καὶ ἄνθρω- πος τὴν πρώτην καὶ ὑπερτελεστέαν ἐνάσιν.	232
Καὶ τὴν αἰτίαν τῆς νίκης νὰ τὴν ἀ- ποδίδῃ εἰς τὸν Σταυρὸν.		11			Ἀνθρωπότητα αὐτῆς ὁ Θεὸς οὐ δύνα- ται πειθεῖν ἄλλοτε.	232
Διὰ τίνος νικῶσι τὸν Διάβολον.		11			Βασιλεὺς εἶναι κατὰ τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ Δαβὶδ.	235
Χριστιανὲ μέγα ἀνδραγάθημα ποῖον εἶναι.		24			Στερήσεις αὐτῆς ἔγιναν ἔξεις εἰς ἡμᾶς.	83
Φῶς πρέπει νὰ ἦναι.		31			Μὲ τρία τινὰ ἀνέπλασε τὸν ἄνθρω- πον.	68
Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττουσι τὸν Σταυρὸν.		50			Πῶς μορφόνοται εἰς ἡμᾶς.	253
Πῶς γνωρίζουν ἐὰν ἐβαπτίσθησαν.		53			Ἀεὶ γεννᾶται κατὰ Πνεῦμα ἐν ταῖς καρδίαις.	253
Οὐδὲ τὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Προ- δρόμου φυλάττουσι.		155			Πῶς ποτίζει τὴν Ἐκκλησίαν.	261
Χριστοὶ Κυρίου μὲ ποῖον ὀνομάζονται.		177			Υἱὸς Δαβὶδ διὰ τί ὀνομάζεται.	275
Πῶς βυζάνουν ἀπὸ τὸν Χριστόν.		261			Διὰ τί ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς ὄνον καὶ πῶλον.	278
Ποῖα ζῶα πρέπει νὰ καβαλικεύει.	279	286			Μείζων τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ οὐκ ἐγνωρίσθη.	280
Πρέπει νὰ δουλεύουν ἕνας τὸν ἄλλον διὰ τῆς ἀγάπης.		297			Διὰ τί λέγεται „Ἐρχόμενος ἐν ὀνό- „ματι Κυρίου“.	282
Μυστικῶς ἀνακαινίζονται ἡδὴ.		392			Κατεδικάσθη ὑπὸ Πιλάτου, διότι με- τὰ βαΐων ἐμβῆκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	283
Τρέχουν εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἀγίου τάφου.		405			Πῶς ἀρπαγμὸν οὐχ ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ.	290
Χριστιανοὶ παλαιοὶ ἀγρύπνουσαν ὅλην τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα.		431			Καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπό- τητος ὁλόκληρον εἶχε τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητος.	290
Πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν ἐν τῇ Κυ- ριακῇ τῆς Πάσχα, εἰς τὴν ὑπόσημ.		446			Εὐοχὴ ἐστὶ.	422
Ποῖαν ὑπόσχεσιν τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ὡς ἄγκυραν.		450			Φωνὴ αὐτοῦ θεία, φίλη καὶ γλυκυτά- τη ποία ἦτον.	449
Πῶς συνανέστησαν τῷ Χριστῷ.		452			Μεθ' ἡμῶν εἶναι πάντοτε.	450
Πρέπει νὰ ζοῦν καινούριαν ζωὴν.		452			Χριστῷ βαπτιζομένῳ διὰ τί ἀνεώχθη- σαν καὶ ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	168
Διὰ τί λέγονται χριστοί.		532			Εἰς τὸ Ἰωάννη βάπτισμα ἐβαπτίσθη, καὶ εἰς μίαν κατάδυσιν, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	150
Ποῖος ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀσύνητον τὴν καρδίαν.		533			Νυμφίος ἐστὶν ὡς νύμφην λαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.	478
Πῶς εἰς αὐτοὺς εἶναι τὸ Πνεῦμα.		533				Τίνα
Χριστιανοὶ πῶς πρέπει νὰ πανηγυρίζουν.		649				
Χριστοὶ ποῖοι ἐλέγοντο.		532				
Οἱ θέλοντες εἰς Οὐρανὸν ἀναβῆναι τί πρέπει νὰ κάμνουν.		520				
Μυρίας ζωᾶς ἂν εἶχον πρέπει νὰ τὰς θυσιάζουσιν διὰ τὰς χάριτας ὅπου ἠξίωσεν αὐτοὺς ὁ Χριστός.		521				

Τίνα λόγια εἶπε πρὸς τὴν Μητέρα τε ἀναλαμβάνομενος.	491
Μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔνδεκα φοραῖς ἐφάνη εἰς τοὺς ἀποστόλους.	493
Διὰ τί ἐκ ἀνεβιβάσθη, ἀλλὰ ἀνέβη.	494
Εἰσῆχθη πρωτότοκος εἰς τὴν οἰκομένην.	512
Πῶς ἀνέβη ὅπου ἦν τοπρότερον.	514
Διὰ τί ἀφῆκεν εἰς τὸ σῶμά του τὰς τρύπας τῶν ἡλων καὶ τῆς λόγχης μετὰ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	508
Χριστὸς ἦλθεν ἵνα διακονήσῃ.	292
Εἶχε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη.	297
Οὐκ ἀναγκαστικῶς ὅμως.	298
Ἡ ἀνθρωπότης του ὅλα τὰ ἰδιώματα εἶχε τῶν ἄλλων ὑποσημείωσιν.	298
Πῶς ἐζητεῖτο ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων.	323
Διὰ τὴν Νιπτιῆρος παράδειγμα ταπεινώσεως ἡμῖν ἔδειξε.	339
Γυμνὸς ἐπὶ τοῦ Νιπτιῆρος οὐχ ἴσατο.	339
Καινὸς ἀνθρώπος κατὰ Θεὸν κτισθεὶς ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	353
Ἐπ' αὐτῷ ἔτε τὸ, Ἐξ ὧν (φύσεων δηλ.), οὔτε τὸ, Ἐν οἷς λέγεται ἀκριβῶς, εἰ μὴ τὸ, Ἄ.	354
Ἐξ ἐτέρων καὶ ἐν ἐτέροις ὁ αὐτός ἐστι.	354
Εἰς εἰς κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ δύο κατὰ τὰς φύσεις.	357
Εἶδεν τίνα τῶν παθῶν, καὶ διὰ τί ὁ Κύριος ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	357
Ἰμάτιά του διὰ τί ἐκδύθη καὶ πάλιν τὰ ἐνεδύθη.	357
Δόξης αὐτῷ ἐπληρώθη τὰ πάντα.	378
Χριστὸς Βασιλεὺς εἶναι πάντων.	378
Διὰ τί ἀπλῶς τὰς χεῖράς τε εἰς τὸν Σταυρὸν.	383
Εἰ μὴ ταφὴν ὑπέστη, δὲν ἤθελε γνωρισθῇ ἡ δύναμις του.	384
Ἐκεῖνα ὅπερ ἠκολούθησαν, ὅταν ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἀνεγεννήθη ἐκ τῆς τάφου.	391
Πραγματικῶς ἀνεγεννήθη.	391
Θάνατος αὐτοῦ ὕπνος λέγεται.	403
Χριστὸν ἀναστάντα πρῶτη εἶδε γυνή, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	440
Χριστὸς βαπτιζόμενος ἐπροσηύχετο.	149
Ἀγαπήθεὶς πᾶς ἀνέβη, εἰς τὴν ὑπόσ.	528
ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἀποσέλλεται.	528
Ταπείνωσις αὐτοῦ πᾶσαν ἔσβεσεν ὑπερηφάνειαν.	339
Χριστὸς ὄνομα τίνος εἶναι δηλωτικόν.	134
Μὲ ὅλα του τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἔργα ἐφιλίωσεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Θεόν.	138

Βασιλεία ἐστὶ.	139
Καὶ Δημιουργὸς εἶναι καὶ Γεωργός.	140
Εἶναι Λόγος, Φῶς καὶ Ἥλιος.	141
Φύσει εἶναι χρηστός.	148
Τὸ λέγειν αὐτὸν, ὅτι φύσει μὴ πέφυκεν, ἀσεβὲς ἐστὶ.	148
Σῶμα αὐτοῦ ἔτε φύσει ἦν Θεός, ἔτε Θεοῦ.	152
Τὸ ὕψος τῆς σώματος αὐτῷ ἀπόρρητον ἦν καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν κτίσιν.	152
Διὰ τί λέγεται ἀγαπητός.	160
Ὡς ἰατρός ἐπεκρίθη τῷ κάμνοντι.	166
Χαρισμάτων εἶχε τὸ πλήρωμα.	169
Διὰ τί βαπτισθεὶς εὐθύς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	171
Διὰ πόσα αἰτία ἐβαπτίσθη.	174
Αἱ φύσεις αὐτοῦ τῇ ἐπινοίᾳ διαιρούμεναι, ἀδιαίρετοι ὅμως εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Πρωτότοκος εἶναι τριχῶς.	184
Οὐδεὶς αὐτῷ συνετώτερος καὶ σοφώτερος.	185
Φυχὴ αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας.	185
Ἀρετὴ αὐτοῦ ποία εἶναι.	186
Εἰς Υἱὸς ἐστὶ τῷ Θεῷ καὶ τῇ Παρθένῳ.	195
Μετὰ τὴν ἐνώσιν διαφορὰν ἔχει κατὰ τὰς φύσεις, καὶ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν.	195
Κατέβη εἰς τὸν Ἄδην.	197
Διὰ τὸν Χριστὸν ὅλα ἔγιναν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	167
Καὶ καθεύδων ὁ Χριστὸς φοβερός ἦν.	403
Οὐκ ἐξ αἰτήσεώς τι ἐδέχετο, ἀλλ' ὡς Υἱὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἀγαθὰ μετὰ ἀξίας διένεμε.	269
Ἀπαρχὴ ἦτον τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, καὶ τὸ σῶμά του ἦτον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.	219
Χριστὸς ἐτυποῦτο ἐν τῷ χαλκίῳ ὄφει, καὶ διὰ τί.	9
Σῶμα ἀνθρώπινον εἶχεν, ἀλλ' ἐχὶ καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρώπινον.	9
Χριστὸς ἀλλεὺς σοφώτατος.	25
Ἐν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασε τὸ μεγαλύτερον πάθος.	31
Κεφαλὴ ἐστὶ τῶν ἀπάντων.	54
Τὰ ἐναντία λατρεῖ μετὰ τὰ ἐναντία.	58
Ποῖον φυσικὸν ἰδίωμα ἔχει.	60
Χριστὸς ὄνομα τὸ συναμφότερον δηλοῖ.	66
Ἡ ποτε μὲν δηλοῖ τὴν Θεότητα, ποτε δὲ τὴν ἀνθρωπότητα.	67
Διὰ τί λέγεται ὅτι γεννᾶται, καὶ ὅχι ἐγεννήθη.	68

734	Π	Ι	Ν	Α	Ξ.	
Διὰ τί καὶ κατὰ τί λέγεται σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	71			Δίκαιος λέγεται.	312	
Γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἀπέθετο τὸ εἶναι Θεός.	74			Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δύο φύσεις ἔχει.	594	
Ποιμὴν εἶναι τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	75			Καὶ ἐν Οὐρανοῖς ἡδὴ ὧν εἰκονίζεται.	594	
Ἄνθρωπος εἶναι.	76			Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὰς αἰῶνας " πῶς ἐρμηνεύεται.	595	
Δένδρον εἶναι καὶ χαμόκλαδον καὶ χόρτον.	76			Διὰ τί λέγεται "Ἥλιος δικαιοσύνης.	429	
Κούρση αὐτοῦ. ἐναντία εἶναι μὲ τὰ κούρση τῶν ἀνθρώπων.	77			Διὰ τί σκώληξ ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑπ.	25	
Δύο εἶναι αἱ Παρουσίαι αὐτοῦ. 79 καὶ	265			Διὰ τί λέγεται Ὑῖος καὶ Λόγος καὶ σοφία καὶ εἰκὼν καὶ σφραγὶς καὶ βραχίον τοῦ Πατρὸς.	619	
Δύο εἶδη ἰατρείας ἐμεταχειρίσθη.	83			Πέτρα ἐστὶν ἡ τόπος οὗσα παρὰ Θεῷ.	623	
Ἀπαθὴς ἐστὶ καὶ κατὰ τὰς δύο γεννήσεις.	85			Τί δηλοῖ ὅτι εἶναι τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὅτι εἶναι ὅλος Θεός καὶ ὅλος ἄνθρωπος.	628	
Εὑρύλαξεν ἀπήμαντον τὴν τεκοῦσαν αὐτόν.	85			Κάλλος τῷ Χριστοῦ τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως ἀσυγκρίτως ἦτον ἀνώτερον τοῦ Ἀδάμ, καὶ διὰ τί.	632	
Παῖδιον διὰ τί λέγεται.	87			Ἀνθραξ εἶναι.	633	
Πατὴρ ἡμῶν λέγεται διττῶς.	88			Χριστὸς ὡς "Ἥλιος ἀστράπτων ἐν τῇ Μεταμορφώσει, εἰς ὅλους δὲν ἐφαίνετο, ἀλλὰ οἷς ἠθέλην.	634	
Μακάριος εἶναι.	95			Οὐ κατὰ θεσιν Ὑῖος ἐστὶ τῷ Πατρὶ, ἀλλὰ κατὰ φύσιν.	638	
Τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ καταφασκόμενα δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχει.	106			Βασιλεὺς εἶναι ὡραιότατος.	639	
Ἐκατέρας φύσεως αὐτοῦ ποῖα ἦτον ἴδια.	109			Χριστοῦ ἀρεταὶ ποῖαι εἶναι.	662	
Μὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἠπάτησε τὸν ἐχθρὸν ὡς μὲ δόλωμα.	117			Χριστὸς ἐκατέβη ἀοράτως εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.	676	
Καθαρίζει πρῶτον, εἶτα φωτίζει.	131			Χριστὸς ὡς "Ἥλιος ἀπὸ τοῦ ἑνα ἔκρον τῷ Οὐρανοῦ ἐκβῆκε καὶ ἐκατάντησεν εἰς τὸ αὐτὸ ἔκρον διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	455	
Καθάρσεως οὐκ ἐδεῖτο αὐτοκάθαρσις ὧν.	131 καὶ 414			Τραβίζει ἡμᾶς εἰς Οὐρανόν.	457	
Χριστῷ συνανέστημεν διὰ τῆς Πέσεως.	425			Χερουβὶμ ἐσήκοναν αὐτόν ἐν τῇ Ἀναλήψει.	458	
Πῶς συνθιπτόμεθα αὐτῷ καὶ συσσυρούμεθα.	425			Καὶ ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν αὐτόν ἐν τῇ δεξιᾷ του, καὶ αὐτὸς ἐαυτὸν ἐκάθισεν.	458	
Ὡς Παντοδύναμος ἀνέστη.	427			Μεσίτης ἐστὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.	460	
Ἦτον ἄρσεν, ἀμνὸς ἁμωμος καὶ τέλειος.	427			Μετὰ δόξης ἀνελήφθη.	464	
Καὶ ἐνιαύσιος.	428			Τὸ πέμπειν τὸ Πνεῦμα παρὰ τῷ Πατρὶ " πῶς ἐρμηνεύεται.	466	
Αὐτὸς ἐαυτὸν ἀνέστησε καὶ ὁ Πατὴρ.	430			Ἐπλήρωσεν εὐφροσύνης τὰ σύμπαντα.	471	
Ἀποστόλοις παρῶν ἦν αἰὶ ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐφανερύτο δὲ αὐτοῖς, ὅταν ἐβούλετο.	450			Διὰ τί βλεπόντων τῶν Μαθητῶν ἀνελήφθη.	472	
Καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ παρέστι, καὶ ὁρᾷ αὐτόν ἔχομεν νοερῶς.	450			Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο.	475	
Ἦ νοερὰ αὐτοῦ θεωρία παντὸς ἀγαθοῦ ἐστὶ πρόξενος.	450			Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη.	483	
Χριστὸς διὰ τί λέγεται σοφία, Λόγος καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	451 καὶ 653			Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν,	483	
Πῶς ἀνίσταται μέσα μας.	453			Τὴν ἀπαρχὴν προσέφερε τῷ Πατρὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως.	483	
Ἀπὸ ποίης σαυρᾶται καὶ θάπτεται.	453			Ποῦ εὐρίσκετο ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.	484	
Διὰ τί λέγεται Παράκλητος.	554			Πῶς		
Ἐπαγγελία Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	556					
Προσκυνεῖται μὴ προσκυνῆσει μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ.	581					
Σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν ἔκ ἔχει.	298					

Πῶς ἐτράφη μετὰ τὴν ἀνάστασιν.	484
Λυτρωτὴς κυρίως εἶναι.	488
Χριστὸς καὶ τὰρα ἐν Οὐρανοῖς ἵσως ἔχει τυπουμένας τὰς χεῖρας μετὰ σχῆμα εὐλογίας.	500
Ποῖαν δικαιοσύνην διαλέγεται.	509
Χρυσόστομος ποῖα εὐχαριστικά λόγια ἔλεγε.	46
Χωρὶς τί εἶναι, καὶ τί δηλοῖ.	545

Ψ

Ψάλλειν πόθεν γεννᾶται.	241
Ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ τί εἶδος ὄργανου ἦτον.	210
Ψυχαὶ διὰ τίνος κτίζονται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Ψυχῆς θάνατος ποῖος εἶναι.	166
Ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας.	185
Ψυχῆς στόμα ποῖον εἶναι.	209
Ψυχὴ οὐ δύναται ἐκτανθῆναι εἰς γνῶσιν Θεοῦ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἀφῇται αὐτῆς.	67
Ψυχῆς πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννη- σις ποῖα εἶναι.	153
Ποῖα εἶναι τὰ σημάδια τῆς πνευματι- κῆς αὐτῆς συλλήψεως.	254
Ψυχὴ οἶκός ἐστι τοῦ Θεοῦ.	281
Καὶ πόλις πλήρης κρίσεως.	282
Πόρνη ἐστὶ καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας.	282
Ἀντίκειται κατὰ τῆς σαρκός.	295
Ὡς ἐπὶ τρυφάνης ἵσταται.	295
Ψυχὴ καθαρὰ πῶς αποκτᾶται.	318
Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν “ πρέπει νὰ λέγωμεν.	319
Ψυχὴ ἀπὸ τῆς σάματος πῶς χωρίζεται.	388
Ψυχαὶ τὰ στίγματα τῶν ἁμαρτιῶν πε- ριφέρουσιν.	389

Ψυχὴ ἢ τῆς Κυρίου ἐξουσιαστικῶς ἔχα- ρίσθη ἀπὸ τοῦ σώματος.	388
Ἡ λευθέρωσε τὰς ἐν τῷ Ἄδῃ ψυχάς.	388
Ψυχὴν τὴν καρποφοροῦσαν φυλάττει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν δὲ ἄκαρπον ἐγκαταλιμπάνει.	567
Ψυχὴ ὃν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα, τὸν αὐτὸν ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς αὐτήν.	567
Ζῇ παρόντος τοῦ Πνεύματος, ἀποφει- τήσαντος δὲ, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν ζωὴν.	567
Ψυχῆς τρία μέρη ποῖα εἶναι.	588
Ζωὴ αὐτῆς ποῖα εἶναι.	340
Ψυχῆς φθορὰ καὶ θάνατος ποῖος.	340
Πόδες αὐτῆς πῶς καθαρίζονται.	359
Ψυχὴ λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς σάματος.	400
Αἱ πνευματοφόροι ψυχαὶ ἐλλαμφθεῖ- σαι, καὶ εἰς ἐτέρους τὴν χάριν ἀπο- στέλλουσι.	557
Ψυχὴ οὐ μετεδόθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	73
Ψωμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκε τῷ Ἰουδᾷ, τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	348

Ω

Ὡδὴς δύο διὰ τί μεταχειρίζεται ὁ Κοσμάς ἐν τῇ ἐννάτῃ Ὡδῇ τῆς Καινό- ρος τοῦ Σταυροῦ.	55
Ὡρα ἢ τρίτη τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκο- στῆς τί ἐδήλου.	576
Ὡρ τί ἦτον, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	5
Ὡς οὐχ ὁμοιωματικόν, ἀλλὰ ἐπιτατι- κόν, ποῦ κεῖται.	299
Ἀντὶ τῆς Ὀλίγον λείπει λαμβάνεται, καὶ κολαστικόν.	639
Ὡσαννα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	257

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Π Α Ρ Ο Υ Σ Η Β Ι Β Λ Ω

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Ο Ν Ο Μ Α Τ Ω Ν, Τ Ω Ν Φ Ι Λ Ο Γ Ε Ν Ω Ν Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η Τ Ω Ν.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

	Σώματ.		Σώματ.
Ο Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Κωνσταντῖος (1).	20	Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Πρωτοσύγκελος Κύριος Προκόπιος.	1
Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριος Ἀθανάσιος.	5	Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Δευτερεύων τοῦ Μακαριωτάτου Κύριος Φιλήμων.	1
Ο Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Καισαρείας Κύριος Παΐτιος.	8	Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Ἱεροκλήρῳ καὶ διδάσκαλος Κύριος Ἀγαθάγγελος.	1
Ο Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Χαλκιδόνος Κύριος Ζαχαρίας.	10	Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Ἀρχιδιάκονος τῷ Ἀγίου Καισαρείας Κύριος Λεόντιος.	1
Ο Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Δέρκων Κύριος Νικηφόρος.	3	Ο Οσιώτατος Κύριος Μακάριος αὐτάδελφος τῷ Γέρωντος Ἀγίου Χαλκιδόνος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Σεργίου Κύριος Γρηγόριος (2).	3	Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Σμύρνης Κύριος Χρυσάνθος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Ἰωαννίκιος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Μαρωνείας Κύριος Δανιήλ.	1	Ο Πανοσιώτατος Πρωτοσύγκελος τοῦ Σεβασμίου Γέρωντος Ἀγίου Δέρκων Κύριος Ἀβέρκιος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Διδυμοτείχης Κύριος Καλλίνικος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Συνέσιος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Κιοσεντηλίας Κύριος Ἀρτέμιος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Κύριλλος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Πελαγονείας Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Γεννάδιος.	1
Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Φιλαδελφείας Κύριος Πανάρετος.	1	Ο Αἰδεσιμώτατος Ἅγιος Οἰκονόμος τῆς ἁγιοτάτης Μητροπόλεως Χαλκιδόνος Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο Ἅγιος Μέγας Πρωτοσύγκελος Κύριος Χατοῦ Σεραφεῖμ.	2	Ο Πανοσιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Βενέδικτος ἡγούμενος τῆς Δαδιάς.	1
Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Δευτερεύων Κύριος Κύριλλος.	1	Ο Τιμιώτατος κύρ Γεωργάκης Νικολαΐδης.	1
Ο Πανοσιώτατος Ἅγιος Τριτεύων Κύριος Ἰωαννίκιος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ἀρχιδιάκονος τῷ Ἀγίου Χαλκιδόνος Κύριος Διονύσιος (3).	1
Ο Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τοῦ Παναγιωτάτου Δεσπότη Κύριος Μελέτιος.	1		

(1) Νῦν δὲ παρῆλθοντες τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου οἱ κείνους βουλήσει.

(2) Νῦν δὲ Πατριαρχεῦν Κωνσταντινουπόλεως.

(3) Διὰ φιλογενεῶς προτροπῆς τούτου συνέδραμον οἱ ἀνωτέρω εἰρημένοι συνδρομηταί.

Ο' Σεβάσμ. Γέροντ' Ἄγιος Δέρκων Κύριος Νικηφόρος.	1	Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Δαμασκηνός τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Σκουτάρους.	1
Ο' Πανιερώτ. Ἄγιος Πρέσης Κ. Ἀνθίμος.	1	Ο' Αἰδεσιμώτ. Παπᾶ Κύριος Βασίλειος Παναγίας τοῦ Γαλατᾶ.	1
Ο' Πανιερώτ. Ἄγιος Μυραίων Κ. Ἀνθέμιος.	1	Ο' Προεσ. Κύριος Ἀρβρόσιος τῆ Μεγάλου Ρεύματος.	1
Ο' Θεοφιλέσ. Ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως Κύριος Ἀνθίμος.	1	Ο' Κ. Εὐτύχιος Πνευματικὸς τοῦ αὐτῆ.	1
Ο' Ἄγιος Ἀργυρουπόλεως Κ. Δαμασκηνός.	1	Ο' Κ. Χριστάκης Φάλτης τοῦ αὐτοῦ.	1
Ο' Ἄγιος Ἱεραπόλεως Κύριος Παρθένιος.	1	Η' Εὐγενεστάτη κοκὸνα Μαργιανίτσα Σαμουρκάση.	1
Ο' Ἄγιος Πράην Νικοπόλεως Κ. Ἰωαννίκιος.	1	Ο' Προεσ. Παπᾶ Κ. Μιχαὴλ τῆ Νεοχωρί.	1
Ο' Πανιερώτ. Ἄγιος Νίσσης Κ. Γρηγόριος.	1	Ο' Προεσ. τῆ Πεγῆ Τερῆ Κ. Κωνσταντῖος.	1
Ο' Πανιερώτ. Ἄγιος Αἰδέσης Κ. Ἰωακείμ.	1	Ο' Σοφολογιάτ. Διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ρεύματος Κύριος Εὐσέβιος.	1
Ο' Σωτηριουπόλεως Κύριος Σωφρόνιος.	1	Ο' Ἱερομνήμων τῆς μεγάλης Ἐκκλ. Παπᾶ Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο' Ἄγιος Ἐπιφανείας Κύριος Χριστόφορος.	1	Ο' Προεσ. τῆ παλαιᾶ πανί. Κ. Σεραφίμ.	1
Ο' Ἄγιος Ἀριστείας Κύριος Μιτροφάνης.	1	Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Λαμπάκης.	1
Ο' Ἄγιος Σεβαστουπόλεως Κ. Νεόφυτος.	1	Ο' Κ. Ζαχαρίας Σαράφης τῆ ἀγί. Ὁρε.	1
Ο' Πράην Πρασλάβας Κύριος Γρηγόριος.	1	Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Μωϋσεως.	1
Ο' Ἄγιος Παιωνίας Κύριος Κύριλλος.	1	Ο' Κύριος Προκόπιος Προεστῶς τῆς ἐν Πριγκίπῳ Παναγίας.	1
Ο' Πανοσιώτ. μέγας Ἀρχιδιάκονος Κύριος Γαβριήλ.	1	Ο' Προεσ. τῆ Μολλίου Κύριος Δανιήλ.	1
Ο' Κύριος Μιχαὴλ Θεοδώρ. μέγας Γραμματικὸς.	1	Ο' Προεσ. τῆ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νεοχωρίου Κύριος Δαμασκηνός.	1
Ο' Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο' Μεγας Σακελλάριος Κ. Κωνσταντῖνος.	1
Ο' Κ. Εὐγένιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	1	Ο' Προεσ. τῆς Βλάχας Παπᾶ Κ. Νικόλαος.	1
Ο' Ἀρχιμανδρ. προεστῶς τῆς Ἀντιγώνης Κύριος Νικόδημος.	1	Ο' Προεσ. τῆς αὐτῆς Κύριος Ἱεράνυμος.	1
Ο' Κ. Χαραλάμπης Ἐφημέριος Πατριάρχου.	1	Ο' Κύριος Βενέδικτος ἀπὸ πεσίπτασι.	1
Ο' Ἀρχιδιάκ. τῶν Ἱεροσολύμ. Κ. Ἰωβ.	1	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Παναγιώτης ἐξ Ἀργυροκάστρου.	1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κ. Κύριλλος τῆ Μακαριαντί.	1	Ο' Προεσ. τῆ ἀγί. Δημητρί. Κ. Νικηφόρος.	1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος τῆ αὐτοῦ.	1	Ο' Προεσ. ἀπὸ Ἱμυρζιάτι Κ. Γρηγόριος.	1
Ο' Κ. Γαβριήλ καμαράσης Ἀγιοταφίτης.	1	Ο' Κύριος Λουκάς Ράλης ὁ ἐκ Χίου.	1
Ο' Παπᾶ Κ. Ἱερεμίας Ἀγιοταφίτης.	1	Η' τῆ Διπλοχιουνίου Ἐκκλησία.	2
Ο' Χατοῦς Κύριος Γεώργιος Ῥήσιος τοῦ Χατοῦ Παναγιώτου.	1	Η' τῆ Διπλοχιουνίου Ἑλληνικὴ σχολή.	1
Ο' Προεστῶς τῆ Παλίν Παπᾶ Μαργαρίτης.	1	Ο' Σοφολ. διδάσκαλος τῆ Στομπαλίου Ἑλληνικοῦ γυμνασίου Κ. Ἀρίσταρχος.	1
Ο' Ἄγιος Ἀρχιμανδ. Κύριος Θαδᾶος.	1	Ο' Πανοσιώτ. Προεστῶς τοῦ Στομπαλίου Κύριος Ἀκάκιος.	1
Ο' Ἄγιος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Γαβριήλ Ἀγιοταφίτης.	1	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Νικόλαος τοῦ ἀγί. Ἰωάννου εἰς τὸν Γαλατᾶ.	1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Συνέσιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	1	Ο' Ἀρχιμανδ. τῆς τῆ Στομπαλίου Ἐκκλησίας Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Ἄγιος Ἀρχιμανδ. Κύριος Χρυσανθος τοῦ Σταυροδρομίου.	1	Ο' Πνευματικὸς τοῦ αὐτῆ Κ. Ἀνθίμος.	1
Ο' Κύριος Ἰωακείμ Προεστῶς τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας.	1	Ο' Κύριος Ζαχαρίας Οἰκονόμου.	1
Διὰ τὴν Μυριοφύτη Ἑλληνικὴν σχολήν.	1	Ο' Κ. Γεώργιος Παναγιωτάδης Ῥήσιος.	1
Διὰ τὴν ἐν χώρᾳ Ἑλληνικὴν σχολήν.	1	Ο' Πανοσ. Ἄγιος Πορτάρης Κ. Μελέτιος (1).	5
Ο' Κύριος Δημητριος Ἰωαννίδης.	1		Ε'
Ο' Ἄγιος Ἀρχιμ. Νεόφυτος τῆ Καρέτσεσμε.	1		

(1) Μὴ τὴν ἐπαινετὴν τούτου συνέργειαν ἐγείνῃ ἡ καλὴ συνεισφορά σὺν ἑως ἰδῶ καταγεγραμμένων συνδρομητῶν.

Ἐν Τραπεζοῦντι.

- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμενος τῷ Σουμιλᾷ
Κύριος Ἰάκωβος. 1
Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τῆς μονῆς τοῦ
ἁγίου Ἰωάννου Κύριος Χρύσανθος
μετὰ τῆς ἀδελφότητος. 1
Ο' Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Φι-
λόθεος τῆς αὐτῆς μονῆς. 1
Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τοῦ ἁγίου Γεωρ-
γίου Περισερᾷ Κύριος Ἀζαρίας μετὰ
τῆς ἀδελφότητος. 1
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Περισερίνης Κύριος
Ἰωαννίκιος. 1
Ο' Πρῶτος Ἱερεὺς Κύριος Ἀναστάσιος. 1

Ἐν Προύσῃ.

- Ο' Πανοσ. Ἱεροδιάκονος τῷ ἁγίῳ Πρέσβι
Κύριος Νεόφυτος. 1
Ο' τῷ ἁγίῳ Πρέσβι Ἀθανάσ. σταγειρίτης. 1
Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γιάγκος ἱππικτοσόγλης. 1
Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γεωργάκης Ἰσαάκ. 1
Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Νικολάκης Κενσαλῆς. 1
Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Παναγ. Νικολαΐδης. 2
Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Μιχαὴλ Καρα-ολᾶν. 1
Ο' Κύριος Ἀναστάσιος σαμακόγλους. 1
Ο' Κύριος Σταυράκης Χριστοδούλου. 1
Ο' Κ. Δημήτριος Ἀθανάσ. Σαμακοβλῆς. 1
Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σμυρναῖος. 1
Ο' Κύριος Θεόδωρος Βορῆς. 1
Ο' Κύριος Βασίλειος Χουρμουζίου. 1
Ο' Κύριος Χατοῆς Γεώργης Κερεστετσῆς. 1
Τὸ Σχολεῖον τῶν Κίουπλῶν. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Ἐφημ. τῆς ἐν Καγιαμπας
Ἱερᾶς Ἐκκλησίας Κύριος Θωμᾶς. 1

Ἐν Μουδανίᾳ.

- Ο' Πανιερ. Ἅγιος Ἀγαθεπ. Κ. Προκόπιος. 1
Ο' Αἰδεσ. Σακκελάρ. παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. 1
Ο' Εὐγενές. δημογέρων Κύριος Ἀβραάμ. 1
Ο' Εὐγενές. Κύριος Εὐθύμιος Κυριακού. 1
Ο' Κ. Δημήτριος κυρόγλους. 1
Ο' Κύριος Γρηγόριος Μαρτσανίδης. 1
Ο' Κύριος Ἀλέξανδρος Βυστιάρι. 1
Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Μουδανιάς. 1
Ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή. 1
Ο' ἐκ Τρίγλης Λογοθέτης Κ. Δημήτριος. 1
Ο' Καθηγ. τῆς κατὰ τὴν Ἑλεγκμῆς Ἱερᾶς
Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀβερκίου Κύριος
Παρθένιος. 1

- Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς τοῦ Πατριαρχίου
Κύριος Σεραφεῖμ. 1
Ο' Κύριος Σωτηράκης Μπατσάγλους. 1

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

- Ο' Παναγιώτατος Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος
Θεσσαλονίκης Κύριος Μελέτιος. 20
Ο' Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἅγιος
Κασανδρίας Κύριος Ἰάκωβος. 10
Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Κύτρου
Κύριος Κύριλλος. 5
Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Πλαταμῶνος
Κύριος Γρηγόριος. 5
Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Καμπανίας
Κύριος Γρηγόριος. 5
Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Σερβίων
καὶ Κοζάνης Κύριος Βενιαμίν. 5
Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Πωλιανῆς
Κύριος Ἀνθιμος. 5
Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Πέτρας
Κύριος Διονύσιος. 5
Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Ἀρδαμερίων
Κύριος Ἰγνάτιος. 5
Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Ἱερισσῆ καὶ
ἁγίου Ὄρους Κύριος Ἰγνάτιος. 5
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Βλατέων. 3
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας. 3
Ο' Σκευοφύλαξ Ἱερομ. Κ. Ἀθανάσιος. 1
Ο' Πρωτοπαπᾶς Ἱερομ. Κ. Θεόκλητος. 1
Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Σάββας ἐπίτροπος
τῶν Βλατέων. 1
Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Στραυμνίτης
Κύριος Κωνσταντῖος. 5
Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Βοδενῶν Κύρ.
Ἰωακείμ. 5

Οἱ παρὰ τῷ ἁγίῳ Θεσσαλονίκης.

- Ο' Πρωτοσύγ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Μελέτιος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωαννίκιος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἱερεμίας Πάτμιος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Καλλίνικος. 1
Ο' Γραμματεὺς Κύριος Μιχαὴλ. 1
Ο' Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Ἀνδρίας. 1

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

- Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Ἀδριανουπόλεως
Κύριος Γρηγόριος. 20

- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Πρωτοσύγ.
Κύριος Καλλίνικος. 1
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιδιάκ.
Κύριος Προκόπιος. 1
- Ο' Τῆς αὐτῆς Σεβασμιότητος Γραμματεὺς.
Κύριος Ἰωάννης Παραγιώτου. 1
- Ο' Κ. Νικόλαος Στεφάνου Ἀρδαμερινός. 1
- Ο' Κ. Ἀντώνιος Πέτρου ἐκ Στραμνίτσας. 1
- Ο' Κύριος Στέφανος Ἀρχιδιάκ. τῆ πρώην
Ἀδριανουπόλεως. 1
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης διδά-
σκαλος τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. 1
- Ο' Κ. Γεώργιος Ἀγγελίδης Μουσικός. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Γεώργιος Καζαντσόγλου. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος Οἰκονόμος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Ἀντώνιος Σακελλάριος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Γεώργιος Πρωτοπαπᾶς. 1
- Ο' Χαστῆς Παπᾶ Κύριος Ἀνατόλιος. 1
- Ο' Σακελλάριος παπᾶ Κύριος Ἀποστόλης. 1
- Ο' Κύριος Διονύσιος Ἀγιοταφίτης. 1
- Ο' Πρωτοσύγ. τῆ Παναγίᾳ Τάφου Κύριος
Νεόφυτος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος. 1
- Ο' Σακελλάριος παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Ἰωάννης ἀπὸ Κηριχανᾶ. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Κωνσταντῖνος ἀπὸ Κηριχανᾶ. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Σχολῆς ἐκ Σκοποῦ. 1
- Ο' Κύριος Βούλκος Σλαυτσόβιτς. 1
- Ο' Κύριος Νικόλαος Χρυσόχοος. 1
- Ο' Κ. Νικόλαος Φιλαπελίδης ἐκ Λιτίτσας. 1
- Ο' Κύριος Ζήσης Σταματίου ἐκ Λιτίτσας. 1
- Ο' Κ. Ζήσης Κωνσταντίνου ἐκ Λιτίτσας. 1
- Ο' Κύριος Παναγιώτης Φιλαπελίδης. 1
- Ο' Κ. Χριστόδουλος Ἰωαννίδης ἐκ Μαργαρά. 1
- Ο' Κ. Ἀλέξανδρος διδάσκ. τῆς Ἀλληλοδ.
σχολῆς. 1
- Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Γεωργίου. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Πέτρου. 1
- Ο' Κύριος Ἀθανάσιος Ἰακωβάκης. 1
- Ο' Κύριος Γεώργιος Φιλίππου. 1
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Ἀνδρέου. 1
- Ο' Κύριος Θεοχάρης Παύλου. 1

Ἐν Ἡρακλείᾳ.

- Ο' Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Ἡρακλείας
Κύριος Διονύσιος. 2
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νικηφόρος. 1
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιδιάκονος
Κύριος Νεόφυτος. 1

Ἐν Ῥαιδεστῷ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἠλίας Βελιάδης. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰμαράκης Ἐμμανηλ. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ἰωάννου
Παππίδης. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀγγελάκης Χατσῆ
Ἀναγνώστου. 1
- Ο' Λογιάτ. Κύριος Θεόδωρος Γεωργίου. 1
- Ο' Λογιάτ. Κύριος Ἰωάννης Βουτυρά ἐκ
Καλλιουπόλεως. 1
- Ο' Κύριος Νικόλαος Γεωργίου. 1
- Ο' Λογιάτ. Κύριος Φιλάρτος διδάσκαλος
τῆς ἀλληλοδιδ. σχολῆς. 1

Ἐν Καλλιουπόλει.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Κωνσταντῖνος Ταβυλάρης. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Δομέστικος. 1
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Χατσῆ Ἰωάννη. 1

Ἐν Μαδύτῃ.

- Η' τῆς χάρας ταύτης Ἑλληνικῆ σχολῆ. 1
- Ο' Χατσῆς Παπᾶ Κύριος Διονύσιος Χατσῆ
Ἰωάννου. 1
- Ο' Ἐντιμ. Κύριος Ξανθέλης Πρωτέκδικος. 1

Ἐν Περιστάσει.

- Ο' τῆ ἐν Περιστάσει Ἱεροῦ Μοναστηρ. τῆ
ἀγίᾳ Ἰωάννῃ τῆ Θεολόγ. Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νεόφυτος. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γιαννάκης τῆ Ἀδάμ Κάλφα. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Παλάσης. 1

Ἐν Λούπιδι.

- Ο' Κύριος Ἀσημὴς Δημητρίου. 1
- Ο' Κύριος Γεώργιος Ἀνέστου. 1

Ἐν Καλαμίτῃ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Θεόδωρος. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Κανακάρης Ταβυλάρη. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γρηγόριος Τριανταφύλλου. 1

Ἐν Μυριοφύτῳ.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Δημήτριος Ταβυλάρης. 1
- Ο' τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς διδάσκ. Κύριος
Ἀλέξανδρος Πηλιάδης. 1

Ο'

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χατσής Γεωργάκης
Χατσῆ Λαμπαδαρίου.

Ο' Ε'ξοχ. Ιατρός Κ. Κωνσταντῖνος Φίτσος.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δαμιανός Χατσῆ Λαμ-
παδαρίου.

Ἐν Κισσανίῳ.

Ο' Ε'λλόγιμ. διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς
σχολῆς Κύριος Δημήτριος.

Ο' Αἰδεσίμ. Παπᾶ Κ. Νικόλαος Θεοχάρη.

Ο' Πρωτοψάλ. Κύριος Χριστόδουλος.

Ο' Πρωτοπνεύστ. Κύριος Νικόλαος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Ἀμβρόσιος
ὁ ἐκ τῆς Ἱεροῦ Μονασ. τῆς Ζωοδόχου
Πηγῆς τοῦ ἐν Ἀνδρῶν.

Ο' Αἰδεσίμ. Παπᾶ Ἰωάννης τῆς Δήμου.

Ο' Ἀρχιμανδ. τῆς ἐν Καλυβίοις μετοχίᾳ
τῶν Ἱερῶν Κύριος Ἀθανάσιος.

Ἐν Μαλγάραις.

Ο' Αἰδεσίμ. Παπᾶ Κύριος Φραντῆς.

Ο' ἐν Ἱερομ. Κ. Ἱερεμίας εἰκοσιφοινισιῶτης.

Ἐν Κυζίκῳ.

Ο' Σεβάσμος Γέρων Ἅγιος Κυζίκης Κύριος
Ἀνθίμος.

Ο' Ἀρχιδιάκονος τῆς αὐτῆς Σεβασμιότητος
Κύριος Ἀνθίμος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Προκόπιος τῆς αὐτοῦ
Σεβασμιότητος.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Κ. Παρθένιος ἐξ Αἰνῆς.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωαννῆς ἐκ Σίφνου.

Ο' Πανοσ. Κύριος Θεοδόσιος ἐξ Ἀνδρου.

Ο' Πανοσ. Κύριος Γρηγόριος ἐξ Ἀνδρου.

Ο' Αἰδεσιμώτ. Παπᾶ Κ. Δημήτρ. Θεοδώρ.

Ο' Μουσικολ. διδάσκ. Κύριος Δημήτριος
Ἰωαννίδης.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Νικολά.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Πημῆν.

Ο' τῆς Ἀλληλ. σχολεῖας εἰς Τσανακαλεσί
Κύριος Δράκων.

Ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὄρει τοῦ Ἀθῶνος.
Μοναστήριον τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Προηγ. Κύριος Σωφρόνιος.

Ο' Προηγ. Κύριος Κύριλλος.

Ο' Προηγ. Κύριος Γαβριήλ Μουσικός.

Ο' Προηγ. Κύριος Χαράλαμπος.

Ο' Προηγ. Κύριος Δανιήλ.

Ο' Προηγ. Κύριος Μάξιμος.

Ο' Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.

Ο' Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος.

Ο' Πανοσιολ. Προηγ. Κύριος Βενιαμίν.

Ο' Προηγ. Κύριος Νικηφόρος.

Ο' Προηγ. Κύριος Δαμιανός.

Ο' Προηγ. Κύριος Ἰλαρίων.

Οἱ Παροσιώτ. Κύριοι Στέφανος καὶ Νεόφυτος
Σκουρταῖοι οἱ ἐκδόται.

Ο' Πανοσιολ. Διδάσκαλ. Κύριος Γρηγόριος
ἐκ Σκοπέλου.

Ο' Πανοσ. Ἐκκλησιαρχῆς Κ. Παρθένιος.

Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. Κύριος Δανιήλ.

Ο' Πανοσ. Σύγγελος Κύριος Ἰωακείμ.

Ο' Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ.

Ο' Προηγ. Κύριος Χριστοφόρος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Λεόντιος.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Γρηγόριος.

Ο' Ε'λλογιμ. Χατσῆς Κύριος Διονύσιος.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Ἀνανίας.

Ο' Γέρων Κύριος Σωφρόνιος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Σεραφεῖμ.

Ο' Πανοσ. Κύριος Τιμόθεος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀγάπιος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Δωρόθεος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Μητροφάνης.

Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Νικηφόρος.

Ο' Γέρων Κύριος Ναθαναήλ Δοχειαρῆς.

Ο' Γέρων Κύριος Κύριλλος Τραπεζάρης.

Ο' Γέρων Κύριος Ἀντώνιος.

Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Γέρων Κύριος Τιμόθεος.

Ο' Γέρων Κύριος Καλλίνικος.

Ο' Γέρων Κύριος Γρηγόριος.

Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Δανιήλ.

Ο' Ο'σιώτ. Χατσῆς Κύριος Δαμασκηνός.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κορνίλιος Ὁρολόγος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Λουκάς Νοσοκόμος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Φιλόθεος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Δαμιανός Ἀρχοντάρης.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βισσαρίων.

Σκήτη τῆς Λαύρας Ἁγία Ἄννα.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀβράμιος ὁ Δικαῖος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Φηλίμαν.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Ἀγάπιος.

Ο'

Σώματ.

Σώματ.

Ο' Πανοσιολογ. Διδάσκ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Λουκάς.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐγένιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀγάπιος Ζακύνθιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γελάσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παντελεήμων.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γρηγόριος Χῖτος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μεθόδιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νεόφυτος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μερκούριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παῖσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰωσήφ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νίκανδρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Συμεών.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Χαραλάμπης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀγάπιος.	1

Σκήτη τῆς Λαύρας Καυσοκαλύβια.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσιώτ. Πνευματ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Οσιώτ. Κ. Γεράσιμος ἀπὸ τὸν Θεολόγ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Κορινθίος Ἀρτεμίδης.	1

Κελλεῖα τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ ὠρολογᾶς.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰγνάτιος Ῥάπτης.	1
Ο' Τιμιώτ. Καπετὰν Στέριος Χαΐτας.	1

Τῆς Προβάτας.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνθιμος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Δαβίδ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνατόλιος.	1

Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου.

Τὸ Κοινόν.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Ἰάκωβος.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Φιλάρετος.	1

Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Δαμασκηνός.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Θεοδόσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Μελχισεδέκ.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Σίλβεστρος.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Θεοφάνης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Χρυσάνθος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Μελέτιος Βηματάρης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ματθαῖος Μουσικός.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γαβριήλ Τυπικάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἱερόθεος καμπανάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύρ. Ναθαναὴλ Προσμονάριος τοῦ κοιμητηρίου.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος Νοσοκόμος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος Ὀργιάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παχώμιος Τραπεζάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μακάριος Κανονάρχης.	1

Σκήτη τῆς Βατοπαιδίου Ἅγιος Δημήτριος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσιολ. Πνευματ. Κύριος Ἰωάσαφ.	1
Ο' Πανοσιολ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Πολύκαρπος Μαστικός.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικόδημος.	1

Κελλεῖα τοῦ Βατοπαιδίου.

Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Νήφων.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γαβριήλ Θεολογίτης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Κωνσάντιος τῆς Καμένη.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Θεοδόσιος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον.	1

Μοναστήριον τῶν Ἰβήρων.

Τὸ Κοινόν.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Θεοδόσιος.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Κύριλλος.	2
Ο' Οσιολογ. Κ. Γαβριήλ ὁ Γραμματεὺς.	2
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Ἀγαθάγγελος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γαβριήλ.	1

Ο

	Σώματ.
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Παΐσιος.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Νικτάριος Τυπικάριος.	1
Ο' Πανοσ. Ἐκκλησιάρχης Κ. Κύριλλος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Στέφανος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδιάκονος Κύριος Δανιήλ.	1
Ο' Γέρων Κύριος Πορφύριος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Ναθαναήλ ὠρολόγος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ Βηματάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Πορφύριος Μυστικός.	1
Ο' Γέρων Κύριος Λαυρέντιος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Θεοδόσιος Τσαγκάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ματθαῖος Δοχειαρής.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Εὐθύμιος Ταυριάρης.	1

Σκήτη τῶν Ἰβήρων Τίμιος Πρόδρομος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀκάκιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰωάννης.	1

Κελλεῖα τῶν Ἰβήρων.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος Δουκετσης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βασίλειος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καλλίνικος ἀπὸ τὸν Πρόδρομον.	1

Μοναστήριον τοῦ Χιλανδαρίου.

Τὸ Κοινόν.	3
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Παντελεήμων.	2
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἡσαΐας.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος καὶ ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ.	2
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Γεδεών.	3
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παντελεήμων.	1

Κελλεῖα τοῦ Χιλανδαρίου.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωακείμ Ζωγράφος.	2
Ο' Πανοσ. Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ Φλασκᾶς.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κωνστάντιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Μακάριος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος Χρυσοχόος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Χαραλάμπης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος ταμπαδῶρος.	1

Σώματ.

Μοναστήριον τῆς Ἀγίου Διονυσίου.

Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Στέφανος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Χατσηὺς Κύριος Δανιήλ ἱατρός.	2

Μοναστήριον τοῦ Κετλουμουσίου.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κ. Ἀγάπιος Μυστικός.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ν. κανδρος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδ. Κ. Ἀβέρκιος Μυστικός.	1

Σκήτη τῆς Κετλουμουσίου Ἁγίου Παντελεήμ.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Μισαήλ.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ Σταυροδάς.	3
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Συμεὼν ἀπὸ τὸν Ἁγίον Γεώργιον.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Τριάδα.	2

Μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἀνθιμος.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Θεόκλητος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Μακάριος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀρσένιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παγκράτιος.	1

Κελλεῖα τοῦ Παντοκράτορος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Χρύσανθος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ Πυργάριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βενέδικτος.	1

Μοναστήριον τῆς Ζηροποτάμου.

Τὸ Κοινόν.	2
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Κύριος Βενέδικτος Μουσικός.	1

Ο'

Σώματ.

- Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Καισάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνδρόνικος ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ. 2
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἡλίας Γραμματεὺς τοῦ Κοινοῦ. 1

Μοναστήριον τοῦ Ζωγράφου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἀγάπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἐπιφάνιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰλαρίων. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Τιμόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Χατοῦς Κ. Γεννάδιος Μουσικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Νεκτάριος τοῦ Χατοῦ παπᾶ Ἀγαπίου. 1

Μοναστήριον τοῦ Δοχειαρίου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἰωαννίκιος 2
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Προκόπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Μεθόδιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Νικηφόρος Μουσικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Ἀνανίας Ἐκκλησιαστικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Γρηγόριος Σταμπαδάρος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀρσένιος μακρὺς. 1

Μοναστήριον τοῦ Καρακάλου.

- Τὸ Κοινόν. 5
 Ο' Πανοσ. Καθγ. Κύριος Γαβριήλ. 2
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Σεραφεῖμ. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Δωρόθεος. 1

Κελλεῖα τοῦ Καρακάλα.

- Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰωάσαφ Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Βενιαμὴν Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κ. Κοσμάς τῶν Ἀνδρονάδων. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωάννης. 1

Μοναστήριον τοῦ Φιλοθέου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος. 1

Μοναστήριον τῆς Ἀγίου Παύλου.

- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Γρηγόριος. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κ. Μακάριος ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Θεόκλητος. 2
 Ο' Ἱεροδιάκονος Κύριος Ἀβέρκιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Κωνσταντῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος τῆς Κ. Ἀλεξίας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Δημήτριος Ἰωάννης τσεμέτη. 1

Σκήτη τοῦ Ἀγίου Παύλου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Μακάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Φιλόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1

Μοναστήριον Σιμονο-πέτρας.

- Ο' Πανοσ. Καθγ. Κύριος Ἀμβρόσιος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Παῦλος. 1

Μοναστήριον τῆς Ξενοφώντος.

- Ο' Πανοσ. Καθγ. Κύριος Γρηγόριος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος. 2

Σκήτη τοῦ αὐτοῦ.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Κύριλλος. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἰωσήφ. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Γεράσιμος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Παγκράτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1

Μοναστήριον τοῦ Σταυρονικήτα.

- Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Μακάριος. 1

Μοναστήριον τοῦ Γρηγορίου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Προηγ. Κύριος Νεόφυτος καὶ Ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ. 1

Ο'

Σώματ.		Σώματ.	
Ο' Οσιολογιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	2	Ο' Άγιος Δαμαλῶν Ἐπίσκοπος Κ. Ἰωνᾶς.	2
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο' Άγιος Ἐλαίας τοποτηρητὴς Μεσσηνιακῶν Φρουρίων Κύριος Παΐσιος.	2
Μοναστήριον τοῦ Ἐσφιγμένου.		Ο' Σεβασμ. Ἅγιος Εὐβοίας Κ. Ἄνθιμος.	1
Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Ἀγαθάγγελος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος.	2	Ο' Σεβασμ. Βοιωτίας Κύριος Παΐσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κ. Ἀβέρκιος ποτὲ Ἐσφιγμενίτης.	1	Ο' Σεβασμ. Θήρας Κύριος Ζαχαρίας.	1
Μοναστήριον Ῥώσσαν.		Ο' Σεβασμ. Μεσσηνίας Κύριος Ἰωσήφ.	1
Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γεράσιμος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος.	3	Ο' Σεβασμ. Ἅγιος Ἀχαΐας Κ. Μελέτιος.	1
Τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Κωνσταντινου.	1	Ο' Κύριος Θεόφιλος πρωτοσύγ. τῆς ἐπισκο- πῆς Ἀχαΐας.	1
Ἐν Μακρυνίτῃ τῆς Ζαγοράς.		Ο' Κύριος Δαμασκηνὸς Ἀρχιδιάκ. τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς.	1
Ο' Ἱεροδιδάσκαλος Κύριος Πολυζῶης ὁ Οἰκονόμος Τρίκκης.	1	Ο' Ἅγιος Βρεσθένης Κύριος Θεοδώριτος.	1
Ο' Αἰδέσιμος Ἱερεὺς Κ. Τριαντάφυλλος.	1	Ο' Ἅγιος Καρύστου Κύριος Νεόφυτος.	1
Ο' Μουσικολογ. Κύριος Ἄνθιμος Ἱεροδιάκ. τοῦ Δημητριάδος.	1	Ο' Ἅγιος Ἀρδαμερίων Κύριος Ἰγνάτιος.	1
Ο' Τιμιάτ. δημογέρων Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Ἀμούντσια.	1	Ο' Ἅγιος Ῥεθύμης Κύριος Ἰωαννίκιος.	1
Ο' Τιμιάτ. δημογέρ. Κύριος Σταμούλης Φιλίππου ἀκτσελοῦ.	1	Ο' Ἅγιος Χαριουπόλεως Δανιήλ.	1
Ο' Τιμιάτ. Δημογέρ. Νικόλαος Ἀναγνώστῃ Γεωργάρου.	1	Ο' Ἅγιος Ἀνδρουβίσης Κύριος Προκόπιος.	2
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Ἰωάννης Δημητρίου Μπογιαρῆ.	1	Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Μισαήλ Ἀποστολίδης.	1
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Μαραγλῆ.	1	Ο' Πρωτοσύγ. Κύριος Θεοδόσιος.	1
Ο' Εἰσοχῶτ. Ἱατροφιλόσοφος Κ. Ἰωάννης Τασιαῖος.	1	Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Διονύσιος Πύρρος.	1
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Δημήτριος Σαρῆς.	1	Ο' Χαρτοφύλαξ Κ. Νικηφόρος Ἰβηρίτης.	1
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Νικόλαος Καίμπαλῆ.	1	Ο' Παναγιώτης Ἱερεὺς Καμαριώτης ἐκ Τρι- πολιτσᾶς.	1
Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Δῆμ. Ἀλληλοδιδάσκ.	1	Ο' Στέφανος Ἱερομόν. ἐκ τῆς Μονῆς Φαιναῖ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.	1
Ο' Τιμιάτ. Ἐμπορος Κ. Γεώργιος Χατσῆ Ἀγγελῆ.	1	Ο' Δανιήλ Ἱερομόν. καὶ Ἡγούμενος τῆς Πα- ναγίας τοῦ Βράχου.	2
Ἐν Πορταριά.		Ο' Κοσμάς Ἱερομόν. Ἀδριανουπολίτης.	1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωσήφ ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.	2	Ο' Χατοῆς Ἡσαΐας Ἱεροδιάκονος ἐκ Τρι- πολιτσᾶς.	1
Ο' Κύριος Νικόλαος Ῥέτσου.	1	Ο' Θεόφιλος Ἱεροδιάκονος Ἄνδριος.	1
Ο' Τιμολογιώτ. Κύριος Γεώργιος Πάντε.	1	Ο' Δημόσιος Ἱεροκήρυξ καὶ Ἡγούμενος τοῦ Καρακαλά Κύριος Ἰωάσαφ.	1
Ο' Δοσιώτατος Κύριος Δημήτριος Στίβα ἀπὸ Κατηχάρι.	1	Τὸ Κοινὸν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ Καρακαλά.	1
Ἐν Ναυπλίου.		Ο' Κύριος Μιχαὴλ Ἱατρός.	1
Ο' Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἀργολίδος Κ. Κύριλλος.	4	Ο' Κύριος Λιμπεράκης Γιαννακόπουλος.	1
		Ο' Κύριος Χαραλάμπης Δεληγιάννης.	1
		Ο' Κύριος Βελισσάριος Παυλίδης.	1
		Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος Καρπενισαῖος.	1
		Ο' Κύριος Δημήτριος Θεοδωρόπουλος.	1
		Ο' Κ. Γεώργιος Μιχαλόπουλ. ἐκ Σαλαῶνων.	1
		Ο' Κύριος Ἀνδρέας Παπαγιαννόπουλος.	1
		Ο' Κ. Ἠλίας Συριακόπουλ. ἐκ Δημητσάνης.	1
		Ο' Κ. Παῦλος Ν. Μαυροειδῆς Μαγνήσαλ.	1
		Ο' Κύριος Λοΐζος Ἀργεῖος.	1
		Ο' Κ. Δικαῖος Α. Πέτρε ἐκ Καρακοβῆνι.	1
		Ο' Κύριος Σταῦρος Κρομμίδης.	1
		Ο' Κ. Λεκάς Λεονταρίδης Ἀθηναῖος.	1
		Ο' Κ. Γεώργιος Ἰωαννίδης ἐκ Καλαβρύτων.	1
		Ο' Κ. Παναγιώτης Ἰωάννου Κορδίας.	1

Ἐν τῇ νήσῳ Ὑδρα.

- Ο' Ἅγιος Αἰγίνης καὶ Ὑδρας Κύριος
Γεράσιμος. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύρ. Ἀθανάσιος Μηλίτσας. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Γεώργιος παπᾶ Ἀθανασίου. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Παντελῆς Χατσῆ Νικολάου. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Νικόλαος Κολέτσας. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἰωάννης Σαμπάνης. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος πρῶν Οἰκονόμου. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Δημήτριος Μερκερής. 1
Ο' Πανοσιώτ. Κ. Ἀγάπιος Χῖος Ἡγούμενος
τοῦ Μοναστ. Ὑδρας. 1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰωσήφ Ἡγούμενος
τῆς ἐν Τριζίνῃ Μονῆς. 1
Ο' Διδάσκ. Κύριος Κύριλλος Σμυρναῖος. 1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Κύριλλος Κασανιώτης. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἀντώνιος Ρίγας. 1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Παΐσιος Σοφιίτης. 1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Γερμανός. 1
Οἱ Εὐγενέστατοι αὐτάδελφοι Κ. Λάζαρος
καὶ Γεώργιος Κουντουριώται. 2
Ο' Εὐγενέστατος Κύριος Γκίκας Γκιώνης. 1
Ο' Κύριος Ἰωάννης Νικολάου Οἰκονόμου. 1
Ο' Κύριος Μανώλης Γιουρδῆ. 1
Ο' Κύριος Θεόφιλος Ρίγας. 1
Ο' Κύριος Ἀντώνιος Δημητρ. Μπαρμπέρι. 1
Ο' Κύριος Γεώργιος Ἀντανίε Μπαρμπέρι. 1
Ο' Κύριος Γεώργιος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
Ο' Κύριος Δῆμος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
Ο' Κύριος Γεωργάκης Μοσχονά. 1
Ο' Λογιάτ. Ἀναγνώστης Γενεράλης. 1
Ο' Κύρ. Ἀθανάσιος Γεωργίε Κοκκαλιάρι. 1
Ο' Κύριος Δημήτριος Καπ. Θεοδωράκης. 1
Ο' Κύριος Ἀνδρέας παπᾶ Παύλου. 1
Ο' Κύριος Σωτήρης Ζερβόπουλος. 1
Ο' Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Μπαδέρη. 1
Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Τρατάρης. 1
Ο' Κ. Γεώργιος Παναγιώτε Φαντόπελος. 1
Ο' Κύριος Σαράντος Ἀναγνώστου Λάκων. 1
Ο' Κύριος Γεώργιος παπᾶ Ἰωάννη Μάννη. 1
Ο' Κύριος Ἰωάννης Ἀναγνώστη Οἰκονόμου. 1
Ο' Κύριος Ἰωάννης Δημητρίε Δράκου. 1
Ο' Κύριος Μαστροκωνσταντῆς Γιανιάς. 1
Ο' Κ. Ἀναγνώστης ταπεινὸς πρωτοψάλτης. 1
Ο' Κύριος Ἰωάννης Ἀναγνώστη Γκελέτης. 1
Ο' Κύριος Ἰωάννης πετρόπελος γούνας. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πετσῶν.

- Ο' Πανοσιώτ. Ἡγούμε. τοῦ Μοναστηρίου
Κύριος Ματθαῖος. 1
Ο' Πανος. Κύριος Γερμανός. 1
Ο' Πανος. Κύριος Διονύσιος Πρωτοσύγ.
Κρασιδίου. 1
Ο' Κύριος Ἀναγνώστης παπᾶ Νικολάου. 1
Ο' Κ. Παναγιώτης Γεωργίου Μπουδούρη. 1
Ο' Κύριος Μανώλης Κοντομάνης. 1
Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Ἀνδριτσόπουλος. 1
Ο' Κύριος Λάζαρος Κακησιπάλια. 1
Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Ἰωάννου Μάγου. 1
Ο' Κύριος Ἀσιμάκης Δήμου. 1
Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Γεωργ. Σίνης. 1
Ο' Κύριος Μαστροδημήτρης Πέρδικας. 1
Ο' Κύριος Γεώργιος Πάιου. 1
Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σέκερης. 1
Ο' Κύριος Νικόλαος Κωνσταντίνου. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πόρφ.

- Ο' Καθηγ. τῆς Μοναστηρίου τῆς Ζ. Πηγῆς
Κύριος Νικηφόρος. 2
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
Ο' Ο'σιώτ. Ἀνανίας Ἀθηναῖος. 1
Ο' Πανος. Κύριος Γρηγόριος ἐκ τῆς αἰτίας
Παρασκευῆς. 2
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νεῖλος Πελοποννήσιος. 1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικόδημος. 1
Ο' Πανος. Κύριος Πελάγιος. 1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐγένιος ἐκ τῆς Ἀνδρῆ. 1
Ο' Αὐτὸς διὰ τὸν Κύριον Κῶσταν ἀσπρο-
ποταμίτην. 1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καισάρης Διδάσκαλος
Μάνεση. 1
Ο' Πανος. Κύριος Μακάριος Ζαγοραῖος. 1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Παρθένιος
Ἀθηναῖος. 1
Ο' Πανος. Ἡγέμ. Βιδίε Κύριος Δωρόθεος. 1

Οἱ Δημογέροντες τῆς Νήσου.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος τῆς Στεφάνου
πρῶν Οἰκονόμου. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Λάζαρος.
Ἰωάννου Δοζῆνα. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Πανάγου. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος Πρωτόπαπας. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Σωτήριος Σκευοφύλαξ. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀθανάσιος Σακελλίων. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Σ. Κριεζῆ. 1

Ο'

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Χαστή παπᾶ
Κυριάκου. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Διδάσκαλος
Κριεζῆ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος τοῦ Στ.
πρώην Οἰκονόμου. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναστάσιος Κιζάνη. 1
Ο' Λογιώτ. Κύριος Δημήτριος Τομαρᾶς. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀποστολόπελος
Πελοποννήσιος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Γεώργιος Στ. Θεοφάνη. 1
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀνδρέας Πελοποννήσιος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος Πασότη. 1
Ο' Τιμιώτ. Μασροανδρέας Ῥαντίτσα. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Χρῆστος παπᾶ Δημητρίε. 1
Εκ τῆς Ῥωσικῆς φρεγάτας ἡ Κιζῆνα
Λόξιτσα Πράπορτσικ, Νεβέροβ Στέ-
φανος Νικήφοριτς. 1
Ο' Τιμιώτ. Ἀναγνώστης Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναγνώστης ἐξ Ἀρτης. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀναγν. Νικολᾶ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Πολυχρόνης Κρῆς. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κυριάκος Τσόρτσης. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Παύλου
Περαματοῦ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Π. κταπόδι. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γιαννακὸς Ἀθηναῖος. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Αἰγίνη.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κ. Γρηγόριος Μοίρας. 1
Ο' Πανοσ. Ἠγούμε. Κύριος Κύριλλος. 1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ματθαῖος. 1
Ο' Κύριος Παῦλος Λογιοτατίδης. 1
Ο' Κύριος Γρηγόριος Κωνσταντᾶς Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Προκόπιος Τυπάλδης Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Γεωργίε Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Μιχαὴλ Πατρίκιος Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Ἰωσήφ Λιστομίτης Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Κυριαζῆς Μαργαρίτου Διδάσκ. 1
Ο' Κύριος Γεώργιος Λιώντας Διδάσκ. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Σύρα.

Ο' Ἄγιος Μυρίνης Κύριος Σωφρόνιος. 1
Ο' Ἄγιος Χίου Κύριος Δανιὴλ. 1
Ο' Πρωτοσύγ. Κ. Λεόντιος Καμπάνης. 1
Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. τοῦ Ἁγίου Χίου
Κύριος Ἰωακείμ. 1
Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωακείμ Σάμιος. 1
Ο' Πανοσ. Κύριος Παρθένιος Κυδωνιάτης. 1
Ο' Πανοσ. Κύριος Σάββας Πολυγερνός. 1

Ο' Πανοσ. Κύριος Παῖσιος Μοσχονήσιος. 1
Ο' Πανοσ. Διδάσκ. Κ. Κύριλλος Πάτριος. 1
Ο' Ἱεροδιάκ. τῆς Ἁγίας Χίου Κ. Πλάτων. 1
Ο' Ἱεροκήρυξ Κύριος Κύριλλος Βαβύλας. 1
Ο' Εὐγενέστ. Νομάρχ. Κύριος Ἰάκωβος
Νερουλός. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Γεωργίε Κοτσιᾶ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Μιαγκάδας. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Παυλίδης Πολυγ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χαλαράμπης Κομνηνός
Τῶραϊος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Τσανῆς Καλουτᾶς Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀναστάσιος Καλετᾶς Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Βάνας Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Μανώλης Μαρινάκ. Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Κωνσταντῖνος Πανταλόπελος
Ρουμελιώτης. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χατσῆς Φραγκούλης
Καλοτᾶς. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ζαλάμπας
Ὠρολογᾶς. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀγγελῆς παπᾶ Ἀδάμου
Ἀσπροποταμίτης. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Νάξω.

Ο' Πανοσ. Σακελλαρίου Κύριος Μακάριος
Κόκκος. 1
Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. Κ. Παῖσιος Χῖος. 1
Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀνθιμος Κουγιαυλῆς
Χῖος. 1
Ο' Τιμιώτατος Αὐτάδελφος τοῦ αἰοιδίμου
Διδασκάλου Νικοδήμου Κύριος Πέρος
Καλλιβούρτσης. 20
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Ἀνεψιὸς τῆς
Διδασκάλου Ν. Καλλιβούρτσης. 10
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Βασίλειος Κυδωνεύς
Διδάσκαλος τῆς Ἀλληλλοδ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Καρτάλης. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Μάρκος Δαμεράλης. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Σακελαρόπ. 1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Νικόλαος Χαστή Βασιλείε
Σαρί. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Πῆλος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Καρτάλης. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πάρω.

Ο' Ἄγιος Παροναξίας Κύριος Ἱερόθεος. 1
Ο' Πανοσ. Ἠγούμε. τῆς Ζ. Πηγῆς Κύριος
Φιλόθεος μετὰ τῆς ἀδελφότητος. 2
Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Οἰκονόμος Παπάζογλας. 1

- Ο' Αἰδεσίμ. Κ. Σκευοφύλαξ Κοντοράτος. 1
 Ο' Αἰδεσίμ. Κύριος Χαρτοφύλαξ Ἀγερὸς. 3
 Ο' Αἰδεσίμ. Κ. Πρωτόπαπας Κ. Θραψίας,
 Λευκῶν καὶ Κόστου. 1
 Ο' Κύριος Δημήτριος Γεώργιος Καράντσας. 1
 Ο' Κύριος Νικόλαος Μαλατέστας. 1
 Ο' Κύριος Ἀντώνιος Κορτιάνος. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Πασχάλης. 1
 Ο' Κύριος Πέτρος Μπαρπαρίγος. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Πιπῆς Χῖος. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Μιχαδάκης Κρής. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Βιτσεράς. 1
 Ο' Κύριος Ἠλίας Σαράντου. 1

Ἐν τῇ Νήσῳ Σκιάθῳ.

- Ο' Πανος. Ἠγέμ. τῶ Κοινοβίῳ Εὐαγγελ-
 λισμοῦ Κύριος Φλαβιανός. 2
 Ο' Αἰδεσίμ. Ἀλέξανδρος Ἱερεὺς. 1
 Ο' Αἰδεσίμ. Νικόλαος Ἱερεὺς. 1
 Ο' Κύρ. Γεώργιος Ἀναγνώστης Μπονάκης. 1

Ἐν Κρήτῃ.

- Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. τῶ Ἀγίῳ Κυδωνιάς
 καὶ Κυσαμῆ Κύριος Νικόδημος Κυρᾶς. 1
 Ο' Πανος. Κύριος Ἰωάσαφ Ἀγιοτριαδίτης
 Καρύδης. 1
 Ο' Οσιώτατος Διδάσκ. Κύριος Μιχαὴλ
 Ρουκουνάκης. 1

Ἐν Κύπρῳ.

- Ο' Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου
 Κύριος Πανάρετος. 1
 Ο' Πανιερώτ. Κυτέων Κύριος Λεόντιος. 1

Ἐν Λοιδίῳ.

- Ο' Ἀρχιμανδ. Διδάσκ. Κύριος Σεραφεῖμ
 Ἀναστασίτης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ν. Θωμᾶς Κωνσταντινουπολ. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Π. Ράλλης Χῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δ. Σπαρτάλης. 1

Ἐν Ἀγκῶνι.

- Η' τῶν Ὁρθοδόξων Γραικῶν Καπέλα. 1
 Ο' τῆς Ἐκκλησίας Ἐφημέριος Κύριος Καλ-
 λίνος παπαδοῦκας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀθανάσιος Παπαῖ Θεοδώρε. 1

Ἐν Ζακύνθῳ.

- Ο' Ζακύνθου Μητροπολίτης καὶ Ἐξάρχος
 τῆς Ἰωνικῆς Ἐκκλησίας Κ. Διονύσιος. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτ. ἐν Ἱερομ. Πρωτοσύγκελλος
 Νικογεώργιος Κοκκίνης. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτ. ἐν Ἱερομ. Ἀρχιμανδρίτης
 Ἀγγελος Κιβετός. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτ. ἐν Ἱερεῦσι Σακελλάριος
 Στυλιανὸς Χαλκωματᾶς. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτατος ἐν Ἱερεῦσι Σκευοφύλαξ
 Διονύσιος Στουπάθης. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτατος ἐν Ἱερεῦσι Χαρτοφύλαξ
 Γεώργιος Μάνεσης. 1
 Ο' Αἰδεσίμ. ἐν Ἱερομονάχοις Σακελλίων
 Διονύσιος Ἀνοῖνος. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτατος ἐν Ἱερεῦσι Πρωτέδικος
 Διονύσιος Καλοιδέκας. 1
 Ο' Αἰδεσιμώτ. ἐν Ἱερεῦσι Πρωτονοτάριος
 Γεώργιος Ξένος. 1
 Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Ἠγούμενος τῆς Μονῆς
 τῶν Στροφάδων Σεραφῖμ Θεριανός. 1
 Ο' Πανοσιώτατος Προηγούμενος τῆς Μονῆς
 τῶν Στροφάδων Δανιὴλ Ἱερομόναχος
 ὁ Σιδιροκασρίτης. 1
 Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Παρθένιος Κόμης
 Οἰκονόμ. τῆς Μονῆς τῶν τιμῶν Προδρόμ. 1
 Ο' Λογιώτατ. ἐν Ἱερεῦσι Διονύσιος Κλαυ-
 διανός. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Παναγιώτης
 Νικολόπουλος. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἀναστάσιος
 Πολίτης. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἰωάννης ὁ
 Τσιλιμίζκρας. 1
 Ο' Λογιώτ. ἐν Ἱερεῦσιν Ἰωάννης Διβέρης. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Νικόλαος
 Παπαδάτες. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Παῦλος Πα-
 παδάτες. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἀγγελος
 Σπετσαίρης. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερομον. Νικόλαος
 Μέγκουλας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. ἐν Ἱερομονάχοις Διονύσιος
 Καψάκης. 1
 Ο' Λογιώτ. ἐν Ἱερεῦσι Θωμᾶς Ἀνοῖνος. 1
 Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Σεραφῖμ Κεφαλινός. 1
 Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Ἰωακείμ Ζουπάνος. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσι Διονύσιος Χα-
 ρακόπουλος. 1
 Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Ἰάκωβος Μυζάκης. 1

Ο'

		Σώματ.			Σώματ.
Ο' Εύλαβέες. ἐν Ἱερεῦσι Δαμιανὸς Λο- βοτέσης.	1		Ο' Ἀρχιμανδ. Ῥοσέτος Κύριος Βενιαμὴν Μολδανός.	3	
Ο' Μουσικολογιάτ. ἐν Ἱερομ. Νικόλαος Παπαγεωργόπουλος.	1		Ἐν Βιέννῃ.		
Ο' Εύλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Δημήτριος Κάνδηλας.	1		Ο' Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδ. Κ. Χρῦσανθος Χοριζίε Βλαχίας ἄνδριος.	5	
Ο' Ἐξοχώτατος καὶ ἐν Ἱατροῖς Ἀριστος Παῦλος Ῥωμανέλλης.	1		Ο' Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδ. τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐντοπίων Κύριος Γρηγόριος Κα- λαγάνης ὁ Λέσβιος.	1	
Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Σπυρίδων Τσόκος.	1		Ο' Πανοσιολογ. Κ. Δωρόθεος Στεφανάκης ὁ Κρής ἐφημέριος τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας.	1	
Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Ἱερώνυμος Μοτσετίγος.	1		Ο' Μουσικολογιάτ. Ἱεροδιάκ. Κ. Ἀνδριμος Νικολαΐδης Γανοχωρίτης.	1	
Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Μάριος Νομικός.	1		Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Καλλίνικος Λαυριώτης Σταματιάδης ὁ Θάσιος.	1	
Ο' Τιμιώτ. ἔμπορος Νικόλαος Ἀναγνώστης Τσαγκάρης.	1		Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἀζαρίας Δέκα ἐκ Σερρών ὁ μουσικός.	1	
Ο' Τιμιώτ. Ἀντώνιος Φλεγμοτόμος.	1		Ο' Πανοσιολογιάτ. Ἱερεὺς τῆς Ρουσικῆς Πρεσβείας Κύριος Γαβριήλ.	1	
Ο' Τιμιώτ. Γεώργιος Μπάστας.	1		Ο' Εὐγενέστατος Βαρῶνος Κύριος Γεώργιος Σίνας, Ἀρχων Χόδου καὶ Μεσδίας, καὶ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος.	5	
Ο' Λογιώτ. ἐν Ἀναγνώσταις Ἀναστάσιος Κόκλας.	1		Ο' Εὐγενέστατος Βαρῶνος Κ. Κωνσταντῖνος Μπέλιος.	1	
Ο' Τιμιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Γεώργιος Ρουμελιώτης.	1		Ο' Εὐγενες. Κύριος Σωτήρης ἀντωνιάδης Ἰππεὺς τοῦ Βασιλικοῦ Ἑλληνικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος.	2	
Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Ἰγνάτιος Ἀρβανιτάκης.	1		Ο' Εὐγενέστατος Κύριος Στέριος Πίνδος.	1	
Ἐν Κερκύρᾳ.			Ο' Εὐγενέστατος Κύριος Βρῆτος Τσεῖρη.	1	
Ο' Πανοσιολογιάτ. Κύριος Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός.	1		Η' Εὐγενες. Κυρία Αἰκατερίνη Μανζερλῆ ἀπὸ Δελενέσι γεννημένη εἰς Νίτταν.	1	
Ο' Κύριος Συμεὼν Ἱερομόναχος Κοντός.	1		Η' Εὐγενες. Κυρία Δέσποινα Μανζερλῆ.	1	
Ο' Κύριος Δημήτριος Κοντός ποτὲ Γεωργίε.	1		Ο' Εὐγενής Κύριος Ἰωάννης Πετροβίτσ.	1	
Ο' Κύριος Ἀρσένιος παχὺς Ἀναγνώστης.	1		Ο' Κύριος Μιχαὴλ Δούμπας.	1	
Ἐν Μολδαυίᾳ.			Ο' Κύριος Δημήτριος Ποστολάκας.	1	
Ο' Πανιερώτ. Μητροπολίτης Μολδαυίας Κύριος Βενιαμὴν.	10		Ο' Κύριος Θεόδωρος Τύρκας.	1	
Ο' Πανιερώτ. Μητροπολίτης Εἰρηνεπόλεως Κύριος Γρηγόριος.	10		Ο' Κ. Ἀναστάσιος Δεδέμης ἐξ Ἰωαννίνων.	1	
Ο' Πανιερώτ. Ἐπίσκοπος Ῥωμανίας.	5		Ο' Κύριος Ζώνης Χαράμης ἐξ Ἰωαννίνων.	1	
Ο' Πανιερώτ. Ἐπίσκοπος Χουσίου.	5		Ο' μεγαλέμπορος καὶ τραπεζίτης Κύριος Δημήτριος Τσίνερ.	1	
Ο' Πανιερώτ. Ἀρχιερεὺς Κύριος Φιλάρετος Ἀπαμίης.	2		Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Ἰαντσέλης, Κ. Β. Μεσίτης.	1	
Ο' Πανιερώτ. Ἀρχιερεὺς Κύρ. Ἀθανάσιος Σεβαστείας.	2		Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Βιζυρούλης πρὸς ἀφιέρωσιν τῆς σχολῆς εἰς Τύρναβον τῆς Θετταλίας.	1	
Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Νικόδημος Τριεραρχίτης Κεφαλήνιος.	4		Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Γκαρμπολάς Ὀλύμπιος.	2	
Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Ἰωαννίκιος Βατοπαιδινός.	2		Ο' Κύρ. Δημήτριος Ρεφενδάρης Ὀλύμπιος.	1	
Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Κύριλλος ἐκ τῆ Πρωσίας.	2		Ο' Ἐλλογιώτ. Κύριος Νικόλαος Λυρέντης.	1	
Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Μητροφάνης ὁ τῆ ἀγιο- ταφικοῦ Μοναστηρίου τῆ ἀγίας Σάββας.	2		Ο' Κύριος Νικόλαος Χρυσόχοδος.	1	
Ο' Ἀρχιμανδ. Πάγκος Κύριος Χριστοφόρος Ξηροποταμινός.	2		Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Θεοδῶρε Νιατσιαῖος.	1	
			Ο' Κύριος Ἀντώνιος Τιμολέων.	1	

- Ο' Ελλογιμ. Κ. Κωνσταντῖνος Κοντογόνης. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Μ. Κούρτης. 1
 Ο' Κ. Ἰωάννης, Κ. Κοεμτοῦς εἰς ἀφιέρωμα τῆς σχολῆς Κοζάνης. 1
 Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Κ. καζάκης Πανο-
 σαῖος. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Σαμμάρα. 1
 Ο' Κύριος Μεκὲς ὁ Βλαστός. 1
 Ο' Κύριος Χρῖστος Μελιγκός. 1
 Ο' Κύριος Ἀντώνιος Τιμολέων. 1
 Ο' Κύρ. Μαργαρίτης Δημητρίε Παμφίλος. 1
 Ο' Κ. Δημήτριος Μπετλῆ ἐκ Κασορίας. 1
 Ο' Κύριος Παντιάς Ράλης. 1
 Ο' Κύριος Ζωρζῆς Σκαρामανγκᾶς. 1
 Ο' Κύριος Ἀνδρέας Λαγώνικος. 1
 Ο' Κύριος Σπαναβῆς ὁ Γαλάτης. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης Γ. Θεοχάρης. 1
 Ο' Κύριος Δημήτριος Μεταξᾶ Συμυρναῖος. 1
 Ο' Λογιώτατ. Κύριος Πέτρος Ν. Δάρβαρις. 1
 Ο' Κύριος Κυριάκος Χατοῦ Ἀγγέλου. 1
 Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Παλατίδης Ἱατρός. 1
 Ο' Ελλογιμῶτ. Κύριος Ἰωάννης Χ. Ν. Χαβιάς μετὰ τῶν εὐγενῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰωάννου καὶ Γρηγορίου τῶν Κομιανῶν. 2
 Ο' Κύριος Γεώργιος Μαρτύρης. 1
 Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Τσάπος. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Δουμαβίτζ. 1

Ἐν Πέστη τῆς Οὐγκαρίας.

- Ο' Πανοσιολογ. Κύριος Ἰωάσαφ Παπᾶ Ράλης πὼν Γραικῶν ἐφημέριος καὶ τῆ ἐν Βέδα Βελευτηρίου Συγκάθεδρος. 1
 Ο' Εὐγενές. Ἀρχων Κύριος Κωνσταντῖνος ο Βράνης. 1
 Ο' Εὐγενές. Ἀρχων Κύριος Ἀργυρός ὁ Βράνης. 1
 Ο' Ἐντιμολογιώτατος Κύριος Ἀλέξανδρος Δορμούσι. 1

Ἐν Τερζέστη.

- Ο' Πανοσιολογιώτ. Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Ἰγνάτιος Θεολογίτης. 1
 Οἱ Ἐπίτροποι τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Νικολάε. 2
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Δημήτριος Ν. Ἀποστολόφ. 1
 Ο' Σοφολογιώτ. Διδάσκ. Κ. Κωνσταντῖνος Μ. Κούμας. 1

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Παῦλος Κωνσταντῖνου Μαυροχορδάτος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰάκωβος ὁ Ρώτας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κυριάκος Βαρδάκας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Γιαλῆσης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Κωνσταντῖνος Γιαλῆσης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Δημητρίου. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Πέτρος Κουβαράς. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Ἰωάννης Κοσῆ ἐν Ζαγοράς. 1

Ἐν Βενετία.

- Ο' Πρῶν Δαλματίας Κύριος Βενέδικτος Κραλίδης. 2
 Ο' Εφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Κ. Ἀνδρέας Ἀρδαβάνης. 1
 Ο' Εφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Κ. Παναγῆς Φαρίνας. 1
 Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Χρῦσανθος Ταλιάνης Βυζάντιος. 1
 Ο' Κύρ. Κόμης Αὐγουστῖνος Καποδίστριας Κερκυραῖος. 6
 Ο' Κόμης Κύριος Ἰωάννης Παπαδόπουλος. 1
 Ο' Κόμης Κύριος Διονύσιος Μπουλτσος Ζακύνθιος. 1
 Ο' ἐν Συνηγόροις Ἀριστος Κ. Σπυρίδων Καλούτσης. 1
 Ο' Εὐγενέστατος Κ. Ἀντωνάκης Ἡλιασίδης Κύπριος. 1
 Η' Εὐγενες. Κυρία Ἑλένη Καραϊωάννου Λιασίδη. 3
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος ὁ Βίδας. 3
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀγγελος ὁ Φορέσης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Μάστρακας Δεσίλας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Σπυρίδων Οἰκονόμου. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀγγελος Καίσαρις Κερκυραῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Φίλιππος Λαβράνος Κερκυραῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀντώνιος Π. Ν. Ἀλαμάνος Κερκυραῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Νινῆς Θεσσαλονικεύς. 2
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Διαμαντίδης Θεσσαλονικεύς. 2
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Χρῖστος Νινῆς Θεσσαλονικεύς. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Κωνσταντῖνος Δημητρίου Μπακούσης Καλαρρύτης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χριστόδελος Γεωργίου Μπριζιάκος Καλαρρύτης. 1

Τυπογραφικῶν ἁμαρτημάτων τινῶν διόρθωσις.

		Ἡμαρτημένα		Διωρθωμένα
Σελ.		Στίχ.		
1	ἐν τῇ ὑποσ.	4	σὺμπεραίνει	σὺμπεραίνει
5		2	Αἰγύπτιοι	Αἰγύπτιοι
9		20	πιστεύομενος	πιστεύομενος
10		—	νερέκρωται	νερέκρωται
16		37	εἰσέβεια	εὐσέβεια
16		23	συνιέν	συνιέναι
16	ἐν τῇ ὑποσ.	1	Ἀρμοδιώτερον	ἄρμοδιώτερον
16	ἐν τῇ ὑποσ.	15	Βλυσάνειν	βλυστάνειν
27		40	Γέν. γ'. 23.	Γέν. γ'. 22.
28	ἐν τῇ ὑποσ.	5	ἐρμηνεύταμεν	ἐρμηνεύσαμεν
34		45	δὲ ἐσέ	διὰ σέ
36		7	Γέν. κς'. 23.	Γέν. κς'. κεφ. 23.
41		31	προσθέττει	προσθέτει
49		33	ληγὰς	πληγὰς
139		26	ἀματανόητος	ἀμετανόητος
155		12	κατὰ τὸ	κατὰ τὸν
157		21	μέγιστρος	μέγιστος.
159		17	τὴν ὁρατῶν	τῶν ὁρατῶν
159	ἐν τῇ ὑποσ.	31	εἶναις	εἶναι
180		21	σκεπαμένη	σκεπασμένη
181		4	ἀβυσσόκον	ἀβυσσοτόκον
211		27	μερκούς	μερικούς
212		36	ὁ τοῦ Θεός	ὁ τοῦ Θεῷ
228		7	χαίρος	χαίροις
233		5	Ξενίζη	Ξενίζη
261		35	πικρανθεῖαν	πικρανθεῖσαν
262		23	ἀχλὰ	ἀλλὰ
296		30	εὐρεγέται	εὐεργέται
300		43	πέσται	πίσται
305		12	ἐκ Κεφαλαίαι	ἐν Κεφ.
317		6	πλάγχων	σπλάγχων
319		2	πνευτικά	Πνευματικά
324		27	ὁ ψάλλοντες	οἱ ψάλλοντες
395		6	νυμφικὰν	νυμφικὸν

Σποράδην καὶ μετὰ βίας, διὰ τὴν τοῦ καιροῦ βίαν, ἀνεθεώρησα τὴν βίβλον ταύτην μετὰ τὴν τελείαν ἐκτύπωσίν της, καὶ ἀπῆντησα τὰ ὀλίγα ταῦτα τυπογραφικὰ ἁμαρτήματα. Σεῖς δὲ, φίλοι ἀναγνώσται, καὶ μάλιστα ὅσοι τῆς ἐλληνίδος τὰ νάματα ἐποτίσθητε, ἀργῶς καὶ μετὰ σκέψεως ἀναγινώσκοντες, θέλετε εὐρεῖν πλείότερα τούτων. Ἀλλ' ἔχοντες ἐν νῷ τὸ Σωκρατικὸν ἐκεῖνο "Χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μὴδὲν ἁμαρτεῖν", ἡσύχως θέλετε διορθῶσαι τὰ ἡμαρτημένα, χωρὶς γὰρ παραξεινοῦσθαι. Ὑγιαίνετε!

Ὁ Διορθωτής.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙΣ ΟΜΟΓΕΝΕΣΙΝ

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ!

Νικόδημος ὁ τῆς μακαρίας ἡδὴ λήξεως γενόμενος εἶναι γνωστὸς τὴν σήμερον ἐκ τῶν Θεοφιλῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων τοῦ εἰς ὅλον τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα, καὶ δὲν ἔχει χρεῖαν τῶν ἡμετέρων ἐπαίνων. Διότι παιδείας ὡς μέτοχος ὄχι μόνον τῆς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς, τῆς δύραθεν ταύτης Φιλοσοφίας, ἀλλὰ, τὸ μέγιστον, καὶ τῆς ἱερᾶς καὶ ἐσωτερικῆς, τῆς ὁποίας τέλος εἶναι ἡ τῶν Θεῶν καὶ ἀκηράτων ἀγαθῶν θεωρία καὶ ἐπίτευξις, ἀπεφάσισε κατὰ μίμησιν τῶν παλαιῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὠφελήσῃ τοὺς ἀδελφούς τοῦ Χριστιανικοῦ βοηθῶν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας. Καὶ διὰ ἀποφυγῶν τὰς τύρβας τοῦ πολυταράχου τούτου βίου, ἔστησε τὰς διατριβάς του εἰς τὸ Ἀγιῶνυμον Ὅρος, ὅπου ἐξαπλῶν ἀπὸ τῶν Θεηγόρων Πατέρων τὰ ἱερὰ φιλοπονήματα τὸ σωτήριον ὕδωρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν διαγωγῆς ἐπότισεν ὅλους τοὺς διψῶντας τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς εἰς τὴν ἀπλουστεράν ἡμῶν γλῶσσαν ἐρμηνείας πολλῶν ψυχωφελῶν συγγραμμάτων του. Καὶ αὐτὸς μὲν ὡς πιστὸς οἰκονόμος τῆς χάριτος καὶ πολλαπλασιαστὴς τοῦ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντος ταλάντου ἀξιοθῆσεται τῶν Θεῶν βραβεύων, ἀκούων τὴν δεσποτικὴν φωνὴν „Εὐ δούλε· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου“. Ἡμεῖς δὲ οἱ ὑπογεγραμμένοι οἱ κατ' ἐντολὴν τοῦ αἰοδίου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου ἐμπιστευθέντες τὴν ἐκδοσὶν τῶν κοινωφελῶν πόνων του διὰ τὴν μὴ ἀκούσωμεν τὸ, Οὐαί, ἐμοχθήσαμεν καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ διὰ κοινῆς συνδρομῆς τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν μας ἐτυπώθησαν πολλὰ ἐκ τῶν ὅσα ἔγραψεν ἡ ἱερὰ χεὶρ του.

Ἐν δὲ ἐκ τούτων, ἀναγκαῖον εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὅσοι συνέρχονται εἰς τοὺς Θεῖους ναοὺς, καὶ ἀκούοντες μὲν Θεῖαν χαρὰν τὰ ἱερὰ ἄσματα ἀδυμοῦσι δικαίως μὴ ἐννοοῦντες ὅσον πρέπει τοὺς Θεοὺς ὕμνους, εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ αἰοδίου συγγραφέως ὀνομαζόμενον Ἑορτοδρόμιον. Εἰς τὴν βίβλον ταύτην ἐρμηνεύει ὁ Πατὴρ γλαφυρῶς τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν τοῦ ἑαυτοῦ ἑορτῶν: τῆς Ὑψώσεως τοῦ ζωοποιῦ Σταυροῦ, τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, τῶν Θεοφανείων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῶν Βαΐων, τῆς μεγάλης Β'. τῆς μεγάλης Γ'. τῆς μεγάλης Δ'. τῆς μεγάλης Ε'. τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ μεγάλου Σαββάτου, τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, τῆς Θεῆς Ἀναλήψεως, τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· τοὺς ὁποίους ἐναρμόνιως ἐμελῶδησαν εἰς αὐτὰς οἱ δύο Θεόπνευστοι τῆς Ἐκκλησίας Μελῶδοι: ὁ, τε ἱεράρχης Κοσμάς καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης.

Οἱ Κανόνες οὗτοι, διὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ δυσνόητα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας νοήματα καὶ τὰς ἐκ τῶν Θεῶν Γραφῶν Ἱστορίας, εἰς ὀλιγωτάτους τοῦ γένους μας γίνονται καταληπτοὶ καὶ ἐπαφελεῖς, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐκ τε τοῦ ἱεροῦ τάγματος καὶ τῶν λαϊκῶν δὲν ὠφελοῦνται ἀπὸ αὐτοῦ. Ὁ Νικόδημος λοιπὸν διὰ τὴν γενὴ κοινὴν εἰς ὅλους ἡ ἐκ τούτων ὠφέλεια, τοὺς ἐξηγεῖ μὲν τὴν καθομιλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν, τὰ δὲ δυσνόητα τῆς Θεολογίας καὶ τῶν Γραφικῶν ἱστοριῶν καὶ τῆς ἀλληγορίας ἐρμηνεύει σαφέστατα, ἐπιφέρων πολλαχοῦ πολλὰς ρήσεις ἐκ τε τῆς ἁγίας Γραφῆς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας καὶ τῶν ἱερῶν Διδασκάλων, ἐπιβεβαιούσας τὴν ἐξήγησιν, καὶ σημειόνων γνώσεις Θεολογικάς, Ἠθικάς, Ἱστορικάς, καὶ πού καὶ Φυσικάς ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν Φιλοσόφων κατὰ τὰς περιστάσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκάστου Τροπαρίου Ἑρμηνείαν, ἐπισυνάπτει παραίνεσιν Ἠθικὴν προτρέπων τοὺς ἀναγινώσκοντας εἰς τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς, χωρὶς τῆς ὁποίας εἶναι μάταιος πᾶσα ἡδὴ, ὡς χαλκὸς ἢ χῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον.

Θεωρηθεῖσα δὲ ἔπειτα ἡ βίβλος ἀπὸ πολλοῦς ἐλλογίμους καὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν εἰδημονας ἄνδρας ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, ἐκρίθη ἀξία τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως, ὡς μεγίστην τὴν ὠφέλειαν ἐπαγγελλομένη· καθὼς μαρτυροῦσι καὶ αἱ κριτικαὶ ἐπιστολαὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν καταχωριζόμεναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βίβλου.

Καὶ ἰδοὺ νῦν τυπóνεται εἰς τόμον ἓνα σχήματος τετάρτου μεγάλου, σχεδὸν σελίδας 680. περιέχουσα, μὲ χαρακτῆρας λαμπροτάτους, εἰς χαρτίον ἀξιολογώτατον. Ἡ δὲ τιμὴ αὐτῆς ἡμιγαλλιστὶ δεμένῃς διὰ τοὺς συνδρομητὰς μὲν διορίζεται τρία τάληρα Ἰσπανικά, διὰ δὲ τοὺς μὴ συνδρομητὰς, τάληρα τέσσαρα.

Τῆς βίβλου ταύτης τὴν ἔκδοσιν εἴχαμεν προκηρύξειν ἥδη κατὰ τὸ 1833. ἔτος· εἴχαμεν στείλειν εἰς Βενετίαν τὸ χειρόγραφον καὶ 900. τάληρα πρὸς τὸν τιμιώτατον ἔμπορον Ἀλέξιον Νικολαΐδην, ἐμπιστευθέντες εἰς αὐτὸν τὴν φροντίδα τῆς ἐκτυπώσεως. Ἀλλ' ὁ ἔξαφνος τοῦ ἀνδρὸς τούτου θάνατος καὶ ἡ μετ' αὐτὸν ἀμέσως φανείσα χρεωκοπία του, ἀνέδειξαν ἀναγκαίαν τὴν εἰς Βενετίαν ἀπόπλευσιν ἐνὸς ἐξ ἡμῶν. Στέφανος ὁ ταπεινὸς ἐν Ἱερομονάχοις ἦλθον, εἶδον καὶ ἐβεβαιώθη τὴν ἀπώλειαν τοῦ προεμβιβασθέντος ἀργυρίου, καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ μείνῃ ἀνέκδοτος τὸ διὰ κοινὴν ὠφέλειαν φιλοπονηθὲν ἔργον τοῦ μακαρίου του. Ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος καὶ ἡ Θεία αὐτοῦ δύναμις, ἥτις τελειοῦται ἐν ἀσθενείᾳ κατὰ τὸν Δεσποτικὸν αὐτοῦ λόγον, δὲν μᾶς ἀφῆκεν ἀπαραμυθίστους μέχρι τέλους· μᾶς ἐνεθύμησεν ὅτι οὔτε ἡμεῖς ἀκινδύνως δυνάμεθα νὰ μικροψυχώσωμεν καὶ νὰ ἀδεήσωμεν τοῦ ἀειμνήστου τὴν ἐντολήν, οὔτε ὁ Χριστεπώνυμος λαὸς πρέπει νὰ ζημιωθῇ τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τούτον· μᾶς παρέστησεν ἐκεῖνον τὸν ζῆλον τοῦ φιλοθέου καὶ πιστοῦ ἡμῶν γένους, μὲ τὸν ὁποῖον συντρέχει εἰς τὰ θεαρέστα ἔργα· καὶ τελευταῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ πρῶτον, μᾶς ἔδωκεν ἀντιλήπτορα ἄνδρα Ἱερὸν, χωρὶς τοῦ ὁποῖου ἦθελαν ἦσθαι μάταιοι οἱ κόποι καὶ αἱ φροντίδες μας. Ὁ φιλόμουσος οὗτος καὶ φιλογενῆς Ἱεράρχης, τοῦ ὁποῖου τὰς θεαρέστους πράξεις ἐξυμνοῦσιν ὁμοφώνως ὅλοι οἱ γνωρίσαντες τὴν σεβασμιότητά του, ὁ Πανιερώτατος πρῶτον Δαλματίας Βενεδικτὸς Κραλίδης μᾶς ἐνεθάρρυνε, μᾶς περιέθαλψε πατρικῶς, καὶ ἐκ ζήλου Θεοῦ ἀνεδέχθη ὅλην τὴν φροντίδα τῆς ἐπιστάσεως τοῦ τύπου καὶ πάντων ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ τύπος. Εὐγνωμονοῦντες δημοσίᾳ πρὸς τὴν πανίερρον κορυφὴν του, κηρύττομεν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ὁμογενεῖς μας, ὅτι ἡ τύπωσις ἤρχισε σὺν Θεῷ, καὶ μετὰ μῆνας ὀκτὼ ἐκβαίνει ὅλη ἡ βίβλος ἀπὸ τὰ πιεστήρια.

Ἡ ἀστασία τοῦ Τουρκικοῦ νομίσματος, τὰ χρέη τὰ ὁποῖα ἐπεφορτίσθημεν πρὸς ἔκδοσιν τῆς βίβλου, καὶ πρὸς τούτοις ἡ διπλὴ τῆς προτέρας τιμὴ τοῦ Χαρτίου μᾶς ἠνάγκασαν νὰ διορίσωμεν τὴν τιμὴν ἀνωτέραν τῆς πρώτης καὶ εἰς νόμισμα σταθερὸν καὶ ἀμεταποίητον. Σᾶς παρακαλοῦμεν δὲ ὅλους, Ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, φίλοι τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀναγεννωμένου σὺν Θεῷ γένους μας, καθὼς εἰς τὰ προτυπωθέντα τοῦ ἀοιδίου Νικοδήμου ψυχωφελῆ συγγράμματα συνεδράμετε φιλογενῶς, οὕτω καὶ εἰς τὸ παρὸν νὰ δείξητε τὴν αὐτὴν συνδρομὴν, βέβαιαι ὄντες, ὅτι διὰ μόνης τῆς γενναίας συνδρομῆς σας, πολλοὶ μὲν τοῦ γένους μας θέλουν ἀπολαύειν μεγάλην τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς βίβλου ταύτης, ἡμεῖς δὲ θέλομεν ἀποδώσειν τὸ μέγα χρέος, τὸ ὁποῖον ἐχρεώθημεν, ὡς εἵπομεν, διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν φίλου καὶ κοινωφελοῦς Πατρὸς ἐντολήν. Ὑγιαίνετε!

Ἐν Βενετίᾳ 1. Μαΐου 1835.

Οἱ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλάχιστοι
Στέφανος καὶ Νεόφυτος αἱ Σκουρταῖοι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατανομή των ελπίδων από
· 5000000000

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ανθόα Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερούιας